Digitized by Google

BIBL. NAZ.
Vitt. Emanuele III
RACCOLTA
VILLAROSA
D
97
NAPOLI

Digitized by Google

597579

FORI ECCLESIASTICI
DECISIONES, CIVILES, MORALES, ET CRIMINALES
PARS SECVNDA

A CAESARE PANIMOLLE I. V. D.
Tribunalibus præcipuè Eccleſiaſticis, quibus præfuit
AE D I T AE,

Cum Adnotationibus ad ſingulas ferè Deciſiones firmantibus ſingulares Iuris Quæſtiones, iuxtà Moderniores Sacrarum Congregationum Reſolutiones, & Sacræ Rotæ Deciſiones, ad Ciuilem, Canonicam, Criminalem, Moralem Praxim apprimè diſpoſitis.

Præcipuè

De Fideicommiſſis.
De Matrimonio.
De Voto.
De Donationibus.
De Contractibus Minorum, & Mulierum.
De Solemnitatibus Statuti.
De Nullitatibus.
De Exceptionibus.
De Fructibus.
De Alienatione bonorum Eccleſiæ.
De Legatis.
De Sacris Ordinibus.
De Reſidentia.
De Regularibus.
De Irregularitate.
De Prædicatoribus.
De Emphyteuſi.
De Immunitate Eccleſiæ.
De Vſuris.
De Adulteris.
De Libello famoſo.
De Incendio, & Incendiario.
De Oſculo libidinoſo.
De Incæſtu.
De Poligamia.
De Raptu.
De Sacrilegio.
De Crimine nefando.
De Stupro.
De Abortu.
De Homicidio.
De Furto.
De Falſarijs.
De Monetarijs.
De Lenocinio.
De Bigamia.

Bibliotheca de Lara
Caj. 173

R O M AE,
SVMPTIBVS IOSEPHI CORVI BIBLIOPOLÆ.

Ex Typographia Pauli Monetæ. MDCLXXXV. *SVPERIORVM PERMISSV.*

Imprimatur . ſi videbitur Reuerendiſſimo Patri Magiſtro Sacri Palatij Apoſtolici.

I. de Angelis Archiep. Vrbin. Vicesg.

Imprimatur.

Fr. Ioſeph Clarionus Ordinis Prædicatorum Reuerendiſſimi Patris Mag. Dominici Mariæ Puteobonelli Sac. Pal. Apoſt. Mag. Socius.

INDEX ARGVMENTORVM ET ADNOTATIONVM

DECISIONVM PARTIS II.

ARGVMENTVM DECIS. XLIII.

IMmiſſio vigore *l. fin.C.de edit. Diui Adrian.tollen.* fideicommiſſarijs quibus cõcurrentibus concedatur. Alienatinnes pendente conditione fideicommiſſi imputãtur in legitimam, ſi ſint factæ inter viuos, ſecus in vltima voluntate. Teſtamentum poſthumi præteritione nullum. & ruptum remanet quò ad inſtitutionem, ſecus quòad legata, & fideicommiſſa particularia, & quid ſi poſthumus fuerit ignoranter præteritus.

ADNOTATIO I.

Alienata pendente conditione fideicommiſſi an, & quando imputentur in legitimam.

ADNOTATIO II.

Filij in conditione poſiti an, & quando cenſeantur vocati.

ADNOTATIO III.

Subſtitutio ſi deceſſerit ſinè filijs quando expiret, vel cenſeatur inductum fideicommiſſum repetitiuum in ſequentibus, vt recedendum ſit *à conſilio Oltrad.* 21.

ARGVMENTVM DECIS. XLIV.

VSura cenſetur quid quid accedit ſorti mutuatæ pretio æſtimabile. Pactum recipiendi rem mutuatam in eodem pondere, numero, & menſura tempore quò plus valet, an ſit vſurarium hic cum pluribus alijs caſibus reſoluitur.

Contrahens matrimonium cum ſorore fœminæ, quam carnaliter cognouit, abſque diſpenſatione Apoſtolica irritè contrahit. Quomodo verò coniuges ſe gerere debeant circa petitionem, & redditionem debiti, ſi alter eorum, vel vterque dubitet de valore matrimonij, vlterius docetur.

ADNOTATIO I.

Nummis aureis creditis an totidem exigere liceat ſi illorum valor augeatur, & quid ſi diminuatur.

ARGVMENTVM DECIS. XLV.

ABſtrictus voto caſtitatis contrahens matrimonium non tenetur ingredi Religionem ad ſeruandum votum; ſed poteſt matrimonium conſumare reddendo, & exigendo debitum.

Votum de non accedendo ad mulieres, ſi vouens dubitet, an intellexerit de acceſſu fornicario, vel vxorario non impedit celebrationem matrimonij.

Filius poteſt ducere Vxorem Patre inuito.

ARGVMENTVM DECIS. XLVI.

EXcommunicatus ex ſola notitia Confeſſionis non eſt Vitandus, nec Sacramenta deneganda ſunt. Parochus licitè aſſiſtere poteſt matrimonio non obſtante impedimento dirimente in Confeſſione Cognito. quæ verò cautela vtenda ſit ex parte Coniugis contrahentis matrimonium cum occulto impedimento dirimente, vt alteri Coniugi innoteſcat nullitas ad effectum extorquendi nouum conſenſum, cautè tamen vt delictum non detegatur ad formam literarum Sacræ Pœnitentiariæ, accuratè traditur.

ARGVMENTVM DECIS. XLVII.

BAnnitus, qui impune vbiquè poteſt occidi tanquam in periculo mortis conſtitutus licitè, & validè vti moribundus à quolibet ſimplici Sacerdote abſolui poteſt ab omnibus peccatis, & Cenſuris etiam Papalibus, ſecus ſi habeat ſaluum Conductum.

Vouens Religionem ſi non admittatur à ſuperioribus remanet liber, quod ſi vouerit ingredi Religionem, vt Clericus, ſi vti talis non admittatur, an teneatur ingredi, vt laicus, & quatenus non, an poſsit ducere Vxorem aſque diſpenſatione Apoſtolica affatim ventilatur.

ARGVMENTVM DECIS. XLVIII.

MAndans percuſſionem, ſeù Clerici homicidiū, ſi Clerici mandatarius ab occidendo peruentus occidatur non incurrit excommunicationem, nec irregularitatem.

Occidens in Eccleſia in pura rixa, vel ad ſui defenſionem non priuatur immunitate Eccleſiaſtica.

Digitized by Google

ARGVMENTVM
DECIS. XLIX.

MAſculus vtens habitu mulitbri, & ſe pro fœmina gerens committit crimen falſi,& ſi vſus fuerit ob aliquam iuſtam cauſam, nempè ad effugiendum hoſtes, extraordinaria pœna plectendus eſt.

Carceratus prò delicto, quod verè non commiſit, ſed ex indicijs reperiatur conſtitutus in periculo vitæ, ad effugiendum ſupplicium, an impune poſſit occidere Carceris Cuſtodem, & fugam arripere, caſus enucleatur.

ARGVMENTVM
DECIS. L.

EMptio fructuum pendentium valida eſt dummodo fiat iuſto pretio intra latitudinem pretij infimi, medij, & rigoroſi, emens verò frumentum vinum, & alias ſpecies viliori pretio ob anticipatam ſolutionem, an, & quando committat vſuram reſoluitur.

ADNOTATIO I.

An, & quando ob dilatam ſolutionem committatur vſura.

ARGVMENTVM
DECIS. LI.

MAtrimonium ob impotentiam coeundi declarari poteſt nullum, & eſt locus ſeparationi, ſi probetur huiuſmodi impotentia per triennalem habitationem, & condormitionem per iuramentum vtriuſque vel ſaltem alterius,alio negante,& per iuramentum ſeptimæ manus propinquorum, vel vicinorum aſſerentium ſupradictos coniuges verum ſuraſſe, concurrente probatione virginitatis mulieris per inſpectionem.

De ſignis impotentiæ,& an, & quando requiratur cohabitatio triennalis, & de alijs ſpectantibus ad materiam hic perutilia ponuntur.

ADNOTATIO I.

Quæ obſeruanda ſunt in hoc iudicio circa triennalem cohabitationem, electionem, & relationem peritorum, & inſpectionem Coniugum.

ARGVMENTVM

DECIS. LII.

DElictum copulæ carnalis,& adulterium tanquam difficilis probationis probatur indicijs, & coniecturis, ſi ſint vrgentes, certæ, & violentæ. Clericus prò hoc delicto, & pro iniuria illata in læſionem alterius honoris, qua pœna mulctandus ſit.

Clericus ſi detineatur in cuſtodia, vt è domo exire nequeat, an ab inferentibus hanc violentiam incurratur excommunicatio Canonis.

ADNOTATIO I.

Libellus famoſus, qua pœna puniatur?

ARGVMENTVM
DECIS. LIII.

DOnatio facta in contractu venditionis quoad remiſſionem valoris iuſti pretij data ſcientia venditoris valet, ſed ſi non ſeruentur ſolemnitates à ſtatuto requiſitæ corruit, & poteſt dari de nullitate, licet agi nequeat remedio *l. 2. C. de reſcinden. vend.* Donatio ex capite læſionis, an, & quando reſcindi poſſit, & competat manutentio, articulus examinatur.

ADNOTATIO I.

De ſolemnitatibus ſtatutarijs requiſitis ad validitatem contractus, & obligationis Mulieris, & minoris.

ADNOTATIO II.

Obligatio minorum, ac mulierum an,& quando ſuſtineatur abſque ſolemnitatibus ſtatutarijs.

ADNOTATIO III.

Statuti ſolemnitates an requirantur in contractibus factis à Clericis minoribus, & præcipue inter Clericum,& Laicum.

ADNOTATIO IV.

Solemnitates ſtatuti an ſint adhibendæ in donatione, renunciatione, & ſimilibus factis ab ingreſſuro Religionem.

ADNOTATIO V.

Statutum excluſiuum fœminarum an comprehendat Moniales.

ADNOTATIO VI.

Minor impugnans contractum ex capite nullitatis; an & quando teneatur ad reſtitutionem receptorum.

An, & quando dicatur factus locupletior, & res verſa in eius vtilitatem.

ADNOTATIO VII.

An nullitas contractus poſſit allegari à tertio, vel ſolum à priuilegiatis.

ARGVMENTVM

DECIS. LIV.

IN alienatione bonorum Eccleſiæ copulatiue requiritur iuſta cauſa, quæ reſultet, vel ex neceſſitate, vel euidenti, & indubitata vtilitate, vel ex incommoditate, & pietate, & ſolemnitas legitima, nempè beneplacitum Apoſtolicum.

Permutatio inter Eccleſias, & loca pia an fieri poſſit. Epiſcopi auctoritate præcipuè in actu Diœceſanæ viſitationis, abſquè beneplacito Apoſtolico, articulus exaratur.

ADNOTATIO I.

Alienatio bonorum Eccleſiæ abſquè beneplacito Apoſtolico ſi ſit vtilis, an ſit valida, vel potius vti nulla à partibus reprobari poſſit.

ADNOTATIO II.

Emens ab Eccleſia, vel minore, an debeat eſſe ſollicitus de verſione.

AD-

Digitized by Google

ADNOTATIO III.

Fructus, à quo tempore ſunt reſtituendi, ſi contractus ſit nullus defectu ſolemnitatum.

ARGVMENTVM DECIS. LV.

COloni, & operarij Eccleſiaſticorum, ſi in officio, quo ab eiſdem deputati ſunt damnum faciant, cognitio cauſę ad forum Eccleſiaſticum ſpectat, ſed ſi ex famulorum culpa, & negligentia, an ad iudicem laicum.

Incendium dicitur caſus fortuitus in eo, qui in agro ſuo ignem accendit, vt ſtipulas comburat, ſi ventorum vi vlteriùs egrediatur, & vicino fundo afferat nocumentum, non tenetur de tali incendio, niſi probetur dolus.

ADNOTATIO I.

Incendiarij qua pœna puniantur, & quando habeat locum pœna incendij, & damni dati emendatio.

ADNOTATIO II.

Damnum ex incendio proueniens quando, & à quibus ſit emendandum, & pœnam præſtandam.

ARGVMENTVM DECIS. LVI.

ECcleſiæ competit actio ſpolij prò extractis ab ea, & interdictum de libero homine exhibendo contra quoſcumque detinentes, licet extractionis participes non fuerint.

Extractus verò doloſis artibus, vel blandis verbis, an Eccleſiæ ſit reſtituendus, fuſiſſimè diſceptatur.

ARGVMENTVM DECIS. LVII.

LEgatum Dotis quotannis præſtandum puellis Virginibus orphanis, egenis, licet dari debeat carentibus patre, & matre, ipſis verò non concurrentibus, vel ſi non ſint ætate nubiles etiam admitti poſſunt orphanę ex patre tantum.

Legatum verò relictum fœminis maritandis an poſſit dari Viduis, & maritatis, diſceptatur.

ADNOTATIO I.

Legatum factum virginibus maritandis, an debeatur ingredientibus monaſterium.

ADNOTATIO II.

Legatum relictum ſi duxerit certam perſonam an valeat.

ARGVMENTVM DECIS. LVIII.

VIr libidinosè oſculans mulierem honeſtam pœna Stellionatus, ſeù arbitraria punitur, concurrente tamen vi extendi poteſt etiam ad triremes, & ad mortem ſi magnæ concurrant circumſtantiæ.

Mulier vero an propter oſculum libidinoſum amittat dotem, & diuortium fieri poſſit, articulus diſcutitur.

ARGVMENTVM DECIS. LIX.

CLerici Concubinarij de Iure communi, deponi, ſuſpendi, ac beneficijs priuari poſſunt, de Iure vero Concilij Trid. requiritur trina monitio, vt prius fructibus, & deinde ipſis beneficijs priuari queant; quid ſi non habeant beneficia; laici quomodò puniantur prò hoc crimine, & quæ requirantur, vt quis Concubinarius dicatur, doctrina explicatur.

ARGVMENTVM DECIS. LX.

COnceſſio bonorum Eccleſię facta abſque cauſa, & ſolemnitatibus, & inconſulto Romano Pontifice eſt nulla, validitas huius alienationis tota pèdet in euidenti vtilitate, quæ ex quibus reſultet, & quando ex curſu temporis præſumatur vna cum ſolemnitatibus, & beneplacito Apoſtolico adfuiſſe; prò bonis nulliter alienatis quando competat manutentio, vel reintegratio latè diſſentitur.

ADNOTATIO I.

Reintegratio Eccleſiæ prò bonis malè alienatis an, & quando competat, & à quo peti poſſit.

ADNOTATIO II.

Quæ vtilitas requiratur ad ſubſtinèdam alienationem bonorum Eccleſiæ.

ADNOTATIO III.

Bona Eccleſiæ, an, & quando inconſulto Romano Pontifice alienari poſſint.

ARGVMENTVM DECIS. LXI.

INceſtus crimen cum committatur inter perſonas, quibus matrimonium inter ſe contrahere prohibetur, pœna deportationis, ſeu arbitraria punitur, pœna verò mortis inter aſcendentes, & deſcendentes, ſed ſi eum adulterio, & ſtupro, & Clerici, qua pœna prò huiuſmodi crimine mulctentur, materia diſcutitur.

ARGVMENTVM DECIS. LXII.

DE Iure Ciuili raptor honeſtæ mulieris pœna mortis multatur, & bona eiuſdem, & auxilium præſtantium raptæ applicantur, de iure Canonico Clericus deponitur, & laicus excommunicatur & vigore Sac. Conc. Trid. durante raptu annullatùr matrimonium, & aliæ pœnæ irrogantur.

ARGVMENTVM DECIS. LXIII.

VIrorum, & Vxorum pluralitas, tàm Iure Canonico, & Ciuili, quam diuino Euangelico, & naturali damnatur, vndè coniugatus ducens aliam Vxorem, vel alium virum, cum abutatur Sacramento matrimonij, redditur ſuſpectus de fide; pœnæ verò, quibus huius criminis rei mulctari poſſunt, hic recenſentur.

Digitized by Google

I N D E X

ARGVMENTVM
DECIS. LXIV.

Sacrilegium, an, & quomodo puniatur.

SAcrilegij pœna hodiè de Iure Canonico eſt arbitria, de Iure verò Ciuili eſt Capitalis, perpatrari poteſt vel ob violationem loci Sacri, vel per offenſionem perſonæ Eccleſiaſticæ, vel per copulam habitam cum moniali, vel per ſubreptionem rerum, quæ prò Sacris Cæremonijs deſeruiunt, caſus, & pœnæ referuntur.

ARGVMENTVM
DECIS. LXV.

CLericus in Sacris conſtitutus ducens Vxorem deponitur ab officio, & beneficio, & penſionibus, & tanquam de hæreſi ſuſpectus ſubijcitur iudicio Inquiſitorum, efficitur Irregularis, & eſt excommunicatus, Clerici in minoribus amitrunt beneficia vxoratus ad hoc, vt Religionem validè ingredi poſſit, quæ requirantur.

ARGVMENTVM
DECIS. LXVI.

Sodomia crimen quomodò puniatur.

SOdomiæ flagitij pœna eſt mortis, tàm de Iure Diuino, quam Ciuili, quàm Canonico, & Concremationis; Clerici degradantur, Curię ſæculari traduntur, & beneficijs priuantur, Sodomię pœna quando ſibi locum vindicet, doctrinæ excutiuntur.

ARGVMENTVM
DECIS. LXVII.

Sodomia crimen quomodo probetur.

SOdomia inter occulta crimina connumeratur, probatur indicijs, & coniecturis, ſecùs ſi concurrat poſterioris partis fractura, nam tunc per peritorum inſpectionem eſt recognoſcendum.

ARGVMENTVM
DECIS. LXVIII.

CLerici, & laici Præbentes poculum Abortionis, & ſterilitatis, quomodo puniantur.
Præbens poculum abortionis ſi nullus ſit conceptus fœtus, vel non formatus, vel animatus non tenetur pœna mortis, ſecus autem fœtu formato, & animato, aut recipientis morte ſecuta, præbens verò poculum ſterilitatis, ſi cum ſortilegijs ſit confectum tamquam homicida punitur; Clerici quomodo prò huiuſmodi delicto puniantur, traditur.

ARGVMENTVM
DECIS. LXIX.

DE eadem materia præbentium, & aſſumentium poculum amatorium, conceptionis, ſanitatis, & ſomniferi &c.

ARGVMENTVM
DECIS. LXX.

MAlè promotus, & exercens ordines, quos non habet, qua pœna puniatur.
Qui abſque Canonica diſpenſatione, aut legitima licentia, ſiuè extrà tempora, ſiuè ante legitimam ætatem, vel abſquè literis dimiſſorijs promouearur ad ordines ſacros remanet ſuſpenſus, & exercendo incurrit irregularitatem, exercens verò Ordines, quos non habet, quas pœnas incurrat, & ordinatus per vim an teneatur ad continentiam, & ad recitandum Officium ponuntur Doctorum ſententiæ.

ARGVMENTVM
DECIS. LXXI.

CLericus Negociator quandò, & qua pœna puniatur.
Clericis Beneficiatis, vel in Sacris Conſtitutis, & Regularibus prohibitum eſt negociare, & mercaturam facere ſub peccato mortali, ſuſpenſione, & excommunicatione, & alijs pœnis etiam maioribus, ſi tertio moniti non deſiſtant, & ſubiciuntur ſpolio Eccleſiaſtico, an amittant forum, & teneantur ad ſolutionem gabellæ, & quæ negociationes eiſdem permittantur prolixè explanatur.

ARGVMENTVM
DECIS. LXXII.

CLerici, & laici Vſurarij quomodo puniantur.
Agitur de pœnis, quibus tàm de iure Canonico, quam Ciuili vſurarij multantur.

ARGVMENTVM
DECIS. LXXIII.

CLericus, & laicus prò homicidio, quomodò puniantur de Iure Canonico.
Clericus propter ſimplex homicidium non degradatur, ſed deponitur de Iure Canonico, et beneficijs priuatur, ſed hodie apud nos transmittitur ad triremes, vel ad tempus, vel in perpetuum prò homicidio, & alijs delictis qualificatis, quando degradari debeat verbaliter, aut actualiter, & Curiæ ſæculari tradi ſingularia examinantur.

ARGVMENTVM
DECIS. LXXIV.

CLericus, & Laicus Graſſatores, Plageatij, Ambigei prò furto quomodo puniantur.
Clericus prò furto non manifeſto leui pœna punitur prò manifeſto deponitur, & in monaſterium detruditur, beneficijs priuatur, & in efficitur infamis, & prò grande furto etiam ad triremes condemnari poteſt, laici verò fures, Graſſatores, Plagearij, & Ambigei quomodò puniantur, demonſtratur.

ARGVMENTVM
DECIS. LXXV.

CLerici, & laici eximentes captum, ex manibus familiæ, quando, & quomodo puniantur.

Eri-

Digitized by Google

Eti piens è manibus familiæ captum conſeſſum, conuinctum, vel condemnatum prò quocumquè crimine capitali punitur pœna mortis, pro debito tamen ciuili pœna arbitraria, quandò liceat executoribus impunè reſiſtere, et deponentibus de reſiſtentia ſibi facta an ſit eiſdem credenduus exactatur.

ARGVMENTVM

DECIS. LXXVI.

CLericus, et laicus pro crimine falſi, quando, & quomodo puniantur.
Pœna falſi olim erat deportatio, hodiè eſt arbitraria, nempè pecuniaria, corporalis, triremium, & etiam mortis prò diuerſitate cauſarum, Clericus falſarius eſt deponendus, et ſupradictis pœnis etiam multandus, falſificantes literas Apoſtolicas, Imperatoris, ſubornantes teſtes, & ſimilia committentes, pœnis quibus multari debeant, referuntur.

ARGVMENTVM

DECIS. LXXVII.

MOnetarij, ſiuè laici, ſiuè Eccleſiaſtici quomodo puniantur.
Monetarij multantur pœna criminis læſæ maieſtatis; mortis ſcilicet naturalis, confiſcationis bonorum, feudorum; infamiæ, & Clerici, ac Regulares prænia degradatione Curiæ ſæculari traduntur in ſtatu Eccleſiaſtico, tondentes verò, minuentes, radentes, colorantes, retinentes, aſportantes, & expendentes falſam monetam quando, & quomodo puniantur, explanatur.

ARGVMENTVM

DECIS. LXXVIII.

DEpopulatores agrorum, & inciſores arborum quâ pœna puniantur.
Depopulatores agrorum de Iure Communi pœna mortis, ſed de conſuetudine extrà ordinem puniuntur, & immunitate Eccleſiaſtica priuantur; Beneficiatos incidendo arbores fructiferas quas pœnas incurrat, oſtenditur.

ARGVMENTVM

DECIS. LXXIX.

INcendiarij, qua pœna puniantur.
Incendiarij pœna mortis puniuntur, ſi incendium ſit factum in ædibus, per quod deformetur Ciuitas, ſecùs ſi in capanna, ſeù domuncula, de Iure Canonico, vltrà damni refectionem excommunicantur, & alia quæ ad materiam faciunt explanantur.

ARGVMENTVM

DECIS. LXXX.

NOn reſidentes quandò, & quomodò Beneficijs priuari poſſint.
Index Tomi ſecundi.
Beneficijs, vt quis iuſtè, & validè priuari poſſit ob non reſidentiam, ſi agatur contra Epiſcopos; & Archiepiſcopos eſt ſeruanda forma *Concilij Tridentini ſeſſ. 6. de Reformat. cap. 1.* ſi contra Parochos alia forma tradita *in ſeſſ. 23. de Reform. cap. 1.* nempè vt compellantur incipiendo à Cenſuris, deindè per ſubtractionem fructuum, vlterius ſi perſonaliter citari nequeant, vltrà trinum edictum citatorium expectandi ſunt per ſex menſes iuxtà diſpoſitionem *cap. ex tuę de Cleric. non reſident.* ſi verò agatur contrà Canonicos Cathedralium, & Collegiatarum, abſentes prò primo anno priuandi ſunt dimidia parte fructuum, ſecundo anno omnibus fructibus, & creſcente contumacia, vt Canonicatu priuari poſſint, eſt etiam ſeruanda forma dicti *cap. ex tuę.*

ARGVMENTVM

DECIS. LXXXI.

Lenocinium quomodo puniatur.

LEnocinij pœna de iure digeſtorum, eſt eadem, quæ irrogatur prò crimine adulterij de iure Authenticorum eſt vltimi ſupplicij, hodie verò eſt arbitraria parentes lenones ſuarum filiarum, & mariti ſuarum Vxorum, an, & quomodo puniantur, explanatur.

ARGVMENTVM

DECIS. LXXXII.

CLericus ſi Beneficijs priuetur an ſit alendus. Non eſt locus pœnæ priuationis beneficiorum, niſi in caſibus in Iure expreſsis, quando vero Clericus beneficium ipſo Iure amittat, vel per ſententiam veniat priuandus referuntur caſus, & ſtante priuatione, an ſit alendus, dantur regulæ.

ARGVMENTVM

DECIS. LXXXIII.

CLericus plures miſſas in eadem die celebrans vel omittens debitas ſolemnitates, & inebriati ſolitus, quomodo puniatur.

ARGVMENTVM

DECIS. LXXXIV.

COgnitio cauſæ, an confugiens, ſeù extractus ab Eccleſia gaudeat immunitate Eccleſiaſtica, etiam quoad Regulares ſpectat ad Epiſcopum, Vnde poteſt confugientes ad Monaſteria Regularium in caſibus exceptis extrahi facere, Vicarius Capitularis ſede vacante non poteſt cognoſcere huiuſmodi cauſas, nec exequi Apoſtolicas diſpenſationes, & in irregularitatibus, & impedimentis occultis diſpenſare, Clerici, & Re-

gulares, an gaudeant Eccleſiaſtica immunitate in caſibus non exceptis, ſi ad loca immunia confugiant quæſtio controuerſa examinatur.

ADNOTATIO I.

Regulares in ciuilibus,& coram quibus conueniri debeant.

ADNOTATIO II.

Regulares, quomodo ſubijciantur Epiſcopis quoad erectionem Monaſteriorum, & numerum Religioſorum prò Regulari obſeruantia.

ADNOTATIO III.

Regulares in Criminalibus an, & quando ſubijciantur Epiſcopo.

ADNOTATIO IV.

Regulares an poſſint ab Epiſcopo Cenſuris ligari?

ARGVMENTVM

DECIS. LXXXV.

Extractus de Sacro ab Eccleſia, de facto eſt reſtituendus, competit propterea interdictum de homine libero exhibendo contra quoſcumque detinentes quamuis non extraxerint, reintegratio eſt facienda per repoſitionem extracti in eodem loco, cum refractione damnorum, nec ſufficit ſimplex excarceratio.

ADNOTATIO I.

Reſtitutio extracti ab Eccleſia quomodo facienda.

ADNOTATIO II.

Confugiens ad Eccleſiam an, & à quo, & quibus pœnis damnari poſſit.

ARGVMENTVM

DECIS. LXXXVI.

Frater prò honoris proprij reputatione, occidens Vxorem germani fratris non in actu veneris, & adulterij, ſed poſt longum temporis interuallum an mortis naturalis pœna plectendus ſit hic fuſiſſimè ponitur. Defenſio, quandò dicatur in continenti, & ex interuallo accepta iniuria perſonali, & reali articulus explicatur, defenſor ad defenſionem contumacis admitti debet, ſi inſiſtat prò moderatione pœnæ exceſſiuæ, ſi exceſſus ex Iuris regulis, et non ex probationibus facti deducendus ſit.

ADNOTATIO I.

Delictum calore iracundiæ, vel iuſto dolore quandò commiſſum dicatur, & excuſet à pœna ordinaria,

ARGVMENTVM

DECIS. LXXXVII.

Gaudet immunitate Eccleſiaſtica, qui cum armis, prohibitis in Eccleſia ſe recepit, nec à laica poteſtate armis ſpoliari poteſt; Eccleſia gaudet immunitate, etiam quoad fabricam,& parietes exteriores prout eius ſtillicidium viam publicam occupat, ſecus extrà ſtillicidium, prout viæ publicæ conducunt, Oratorium Confraternitatum laicorum ſi ſit auctoritate Epiſcopi fundatum gaudet Immunitate Eccleſiaſtica, extrahens inuitum è loco immuni, an incurrat excommunicationem ipſo facto, exactè refertur.

ADNOTATIO I.

Debitores vna cum bonis ad Eccleſiam confugientes, an ſint tollerandi, & bonis ſpoliari poſſint.

ADNOTATIO II.

Abſolutio excommunicationis incurſæ ab violatam immunitatem Eccleſiaſticam an ſit ſolum Papæ reſeruata.

ARGVMENTVM

DECIS. LXXXVIII.

Fvrantes in Eccleſia non priuantur eius Immunitate Eccleſia eodem priuilegio immunitatis gaudet quoad confines intra circuitum 30. vel 40. paſſuum, ſi exiſtant extra mœnia Ciuitatis, an autem de conſuetudine ſeruandum ſit intrà mœnia, & an Domus adiacentes Eccleſijs, præcipuè laicis locatæ, Seminarium, Palatium Epiſcopale, Monaſteria Religioſorum eadem immunitate gaudeant quoad confines, & partes exteriores prolixè exemplificatur.

ADNOTATIO I.

Oratorium, Domus Confraternitatum, & Clericorum in Communi viuentium, & Palatia Cardinalium an, gaudeant immunitate Eccleſiaſtica.

ADNOTATIO II.

Palatium Epiſcopi an, & quando gaudeat immunitate Eccleſiaſtica.

ADNOTATIO III.

Hoſpitale an gaudeat immunitate Eccleſiaſtica.

ARGVMENTVM

DECIS. LXXXIX.

Irregularitas nō incurritur propter vulnus,ſeu ſfrigium illatum, ſed tantum propter homicidium, vel propter mutilationem membri, quod habeat ſuum particulare officium ab alijs diſtinctum etiam ſi ex ſimplici vulnere ipſe vulneratus propter deformitatem irregularis remaneret, in dubio an, & quando quis ſe prò irregulari gerere debeat apprimè delucidatur.

AD-

ADNOTATIO I.
Irregularitas ex defectu animæ, quando inducatur.

ADNOTATIO II.
Irregularitas ex defectu corporis an, & quando inducatur.

ADNOTATIO III.
Irregularitas an, & quandò ex delicto oriatur.

ADNOTATIO IV.
De Irregularitate ex defectu Sacramenti ideſt Bigamia.

ADNOTATIO V.
Irregularitas ex voluntario homicidio an, & quando incurratur.

ADNOTATIO VI.
Irregularitas an, & quandò incurritatur propter membri mutilationem.

ARGVMENTVM
DECIS. XC.

TEſtamentum an ſit ad pias cauſas non ex legatis, ſed ex hæredis inſtitutione deſumitur, vel ex ipſis legatis, ſi conſiſtat tantùm in legatis Pijs, vel abſorbeant maiorem partem hæreditatis, imperfectum ratione ſolemnitatum ſuſtinetur ad pias cauſas. ſecùs ratione voluntatis, quæ imperfectio, ex quibus deducatur, prolixè oſtenditur.

ADNOTATIO I.
Teſtamentum factum in loco exempto, vel coram Parocho, an, quandò ſit validum.

ANNOTATIO II.
Teſtamentum quando dicatur perfectum, tùm ratione voluntatis, tum ratione ſolemnitatum.

ARGVMENTVM
DECIS. XCI.

COncio Sacra tempore quatrageſimali habenda eſt in Eccleſia Parochiali non obſtante conſuetudine habendi in Eccleſia Regularium, attenta præcipuè maiori populi commoditate, legis rigor infringitur, et per iudices fieri poteſt trangreſsio legum ex cauſa maioris vtilitatis, & neceſſitatis.

ADNOTATIO I.
Sacræ conciones vbi, per quos, et quomodò haberi debent.

ADNOTATIO II.
Prædicatoris electio, & ſolutio eleemoſinæ, quibus pertineat.

ARGVMENTVM
DECIS. XCII.

CLericus ceſſante incorrigibilitate prò ſimplici homicidio non traditur Curiæ ſæculari, ſed hodie ad triremes tranſmittitur, & ab ordinibus, beneficijs, & priuilegijs deponitur.

Homicidium calore iracundiæ commiſſum mitius, & extra ordinem punitur, dummodò ira ſit magna, exorta ex iuſta, & non iniuſta cauſa.

ADNOTATIO I.
Clericus ob delictum an, et quando priuetur beneficijs.

ADNOTATIO II.
Clericus prò homicidio, & ſimilibus delictis quomodo puniatur.

ADNOTATIO III.
Clericus prò quibus delictis veniat degradandus, & Curiæ ſæculari tradendus.

ARGVMENTVM
DECIS. XCIII.

POena ſtupri etiam violenti, hodiè de Iure Ciuili eſt arbitraria, de iure vero canonico ſtuprator, aut tenetur dotare, aut ducere in Vxorem, et aliam pœnam fiſco ſoluere, in crimine ſtupri, et copulæ carnalis ſocij criminis ad probandum admittuntur, ſi cū tortura macu lam complicitatis purgauerint, Copula Carnalis, an probetur ex confeſſionibus extraiudicialibus, et teſtibus ſingularibus largè examinatur.

ADNOTATIO I.
Stuprum, et copula carnalis quomodò probetur.

ADNOTATIO II.
Pœna ſtupri an, et quando ſibi locum vindicet.

ARGVMENTVM
DECIS. XCIV.

CLericus Sacriſta, et generaliter cuſtos, Depoſitarius, Commodatarius, an et quando teneantur de cuſtodia rerum à latronibus derubatarum furtum, an, & quandò reputetur inter caſus fortuitos. Dominus, an, et quando teneatur pro delicto ſui famuli, ſubtiliter diſceptatur.

ADNOTATIO I.
Caupones, ſtabularij, Nautæ, Commodatarij, Depoſitarij, et Cuſtodes an, et quando teneantur de furto rerum alienarum.

ADNOTATIO II.
In furto an detur Iuramentum in litem, et probetur iuramento damni paſſi.

ADNOTATIO III.
Furtum quomodò puniatur.

ARGVMENTVM
DECIS. XCV.

GRaſſatores viarum, vt priuentur Immunitate Eccleſiaſtica non ſufficit vnica graſſatio ſed requiritur plena, et concludens probatio quoad trinas graſſationes. Confugiens ad Eccleſiam, nec per viam expulſiuam, neque compulſiuam, nec malis artibus, nec blandis verbis directè, nec indirectè extrahi

extrahi poteſt, et ſi extractio ſequatur, extractus venit reſtituendus.

ADNOTATIO I.
An reus è loco ſacro, inuitus, vel conſenſiens extrahi poſſit, et quibus caſibus extractis reddatur illicita.

ADNOTATIO II.
GRaſſatores viarum, publici latrones, Incendiarij, Depopulatores agrorum, et furantes in Eccleſia, an, et quando gaudeant eius immunitate.

ARGVMENTVM.
DECIS. XCVI.

EDictum laicorum prohibens annonam extrà territorium deferri non ligat Eccleſiaſticos, etiam ſi reſpiciat commune bonum, adtòvt vtentes eodem edicto contra perſonas immunes ſunt ipſo iure excommunicati. Declaratoria cenſurarum ob violatam iuriſdictionem, vel immunitatem Eccleſiaſticam, an, et quando fieri poſſit abſque citatione, vel canonica monitione perſpicuè ponitur.

ADNOTATO I.
Declaratio cenſurarum in caſu violationis immunitatis, Eccleſiaſticæ, quomodò fieri debeat.

ADNOTATIO II.
An à ſententia excommunicationis, eiuſquè declaratoria, detur appellatio.

ARGVMENTVM
DECIS. XCVII.

ECcleſia ſi contrahat cum minoribus, vel mulieribus non ſunt neceſſariæ ſolemnitates ſtatutariæ, priuilegiatus verò, quandò agit cum æquè Priuilegiato potior eſt cauſa illius, qui agit de damno euitando, et conuenitur, rectè tunc opponit de defectu ſolemnitatum ſtatuti, an autem hoc caſu teneatur ad reſtitutionem receptorum, et an Vniuerſitates, et Barones poſſint condere ſtatuta ampliſſimè declaratur.

ADNOTATIO I.
Confirmatio ſtatuti ex certa ſcientia in forma communi, et in forma ſpecifica, an, et quandò inducatur.

ADNOTATIO II.
Statutum an poſſit tollere fidem inſtrumento, vt neque contractus, neque iuramentum in eo appoſitum probetur.

ARGVMENTVM
DECIS. XCVIII.

CAnonici ſupranumerarij debent habere omnia iura Canonicalia, et vocem in Capitulo, ſi noua ſuperadditio purè emanauerit, ſecùs ſi ſub aliquibus reſtrictionibus, de emolumentis maſſæ communis, de diſtributionibus, quotidianis, anniuerſarijs, exequijs, et mortuarijs an, et quando participare debeant medullitus pertractatur.

ADNOTATIO I.
Canonicatus inſtituere, ad quem ſpectet, et Canonicorum numerus an augeri, et minui poſſit, et de Canonicis ſupranumerarijs.

ADNOTATIO II.
An legatum, quod relinquitur Canonicis prò miſſis cenſeatur relictum contemplatione tàm veterum, quam nouorum, vel Eccleſiæ, vel Capituli.

ARGVMENTVM
DECIS. XCIX.

Statutum laicorum excludens fœminas propter maſculos non comprehendit hæreditatem Clerici, cum ſit contrà libertatem Eccleſiæ, proùt ſi auferat Clericis ea, quæ de Iure communi eiſdem competunt.

ADNOTATIO I.
Statutum excluſiuum fœminarum propter maſculos, an habeat locum in hæreditate Clerici, et comprehendat Eccleſiaſticos, et moniales.

ADNOTATIO II.
Alimenta, et ſumptus litis, an, et quomodò debeantur.

ARGVMENTVM
DECIS. C.

EX cauſa impoſitionis oneris dignoſcitur eius natura an ſit reale, perſonale, vel mixtum. Eccleſiaſtici prò bonis è manibus laicorum acquiſitis tenentur ad onera merè realia, certa, perpetua, inuariabilia, infixa bonis propter bona, & non perſonis propter bona, onera Cameralia, ſeù ſubſidium triennale, an ſit onus reale tranſitorium ad Eccleſiaſticos prò bonis à laicis acquiſitis, materia reſoluitur.

ADNOTATIO I.
Collecta quibus imponatur, & à quibus exigi poſſit.

ARGVMENTVM.
DECIS. CI.

INſtitutio præſentati ex edicti omiſſione redditur nulla, ſecùs vbi viget conſuetudo poſt præſentationem non publicandi edictum, non tamen redditur nulla præſentatio, ſed de nouo admittenda, et præſentatus inſtituendus eſt.

ADNOTATIO I.
Idoneitas ad obtinenda Beneficia ex quibus probetur, et quandò magis idoneus præferendus.

ARGVMENTVM
DECIS. CII.

MAtrimonium contractum per vim, et metum eſt ipſo iure nullum, metus deducitur ex contrariâ contrahentis auerſione, ex proteſtationibus, lamentationibus, ante, et poſt matrimonium emiſſis, ex minis, concurrente reuerentia manenti debita exterrore armorum, et alijs corporis cruciatibus.

AD-

Digitized by Google

ADNOTATIO I.

Metus iuſtus, ex quibus deducatur ad reſcindendum matrimonium, & contractus.

ADNOTATIO II.

Ex quibus excludatur metus, & ratificetur matrimonium metu contractum.

ARGVMENTVM

DECIS. CIII.

FVrti pœna tenetur recipiens pignori ſcienter res furata, & tenetur Domino reſtituere abſque recuperatione pretij crediti, & quid ſi ignoranter.

ADNOTATIO I.

Emens rem furtiuam, quando teneatur de furto, & reſtituere non reſtituto pretio.

ARGVMENTVM

DECIS. CIV.

Et aliarum vſque ad Deciſ. 125.

DEſumuntur ex dubijs.

ARGVMENTVM

DECIS. CXXVI.

IN Emphyteuſi Eccleſiaſtica ex pacto, & prouidentia non ſuccedit ſecundum legis ordinem, ſed ſecundum iura ſanguinis, prout quis eſt proximior ei vltimo loco defuncto, nec datur repræſentatio, ſed vnuſquiſque ſuccedit ex perſona propria, ſecus in hæreditaria.

ARGVMENTVM

DECIS. CXXVII.

EMphyteuſis Eccleſiaſtica non reuertitur ad Eccleſiam ob lineam finitam ſi extet Monachus in Religione capaci retenſionis bonorum, ſed acquiritur monaſterio, ſi Emphyteuſis ſit priuata, vel Eccleſiaſtica tranſitoria ad hæredes extraneos; Locus pius quando poſſit acquirere bona Emphyteutica Eccleſiaſtica ſaltem ad effectum vendendi, diſceptatur.

ARGVMENTVM

DECIS. CXXVIII.

IN Emphyteuſi Eccleſiaſtica conceſſa ad tertiam generationem primus inueſtitus facit primam generationem. Natura Emphyteuſis eſt, vt ſucceſſio deferatur ordine continuatiuo in deſcendentes vnius lineæ, nec fit ſaltus ad aliam lineam licet proximiorem. Caducitas ob canones non ſolutos incurritur ſi ab vno ceſſatum fuerit à ſolutione, etiam in præiudicium aliorum, qui non ſunt in culpa.

ARGVMENTVM

DECIS. CXXIX.

CReditores an habeant ius ad hæreditatem delatam ſi hęres debitor non adiuerit, diſcutitur.

ARGVMENTVM

DECIS. CXXX.

STatus beneficij Eccleſiaſtici præſcriptione centenaria, quæ equipollet immemorabili mutatur.

ARGVMENTVM

DECIS. CXXXI.

BEneficium Eccleſiaſticum non efficitur legatum relictum prò celebrandis miſſis; ex quibus tamen probetur eſſe Eccleſiaſticum, oſtenditur.

ARGVMENTVM

DECIS. CXXXII.

ECcleſia ex contractu nulliter inito non cadit à ſua poſſeſſione, nec transfert in contrahentem, in Emphyteuſi Eccleſiaſtica penſio debet correſpondere fructibus, ſecus ſi concedatur res ſterelis, & ad hoc vt alienari ſolita dicatur vt abſque beneplacito Apoſtolico celebrari poſſit, quæ requirantur.

ARGVMENTVM

DECIS. CXXXIII.

ADminiſtrator, factor, ſeù negociorum geſtor tenetur introitus exigere, & vendere, & congruo tempore pulſare debitores, adeovt ſi ob eius negligentiam efficiantur non ſoluendo tenetur de neglectis, & non exactis.

ARGVMENTVM

DECIS. CXXXIV.

REctor ſi decedat poſt recollectionem fructuum beneficij an eius hæredes teneantur contribuere, & præſtare moderno ſucceſſori ratam fructuum perceptorum vt ſe ſubſtentari poſſit, diſceptatur.

ARGVMENTVM

DECIS. CXXXV.

CAducitas rei Emphyteuticæ excluditur, ſi alienatio fiat cum reſeruatione conſenſus Domini di-

Digitized by Google

directi, etiam ſi deueniatur ad traditionem, cum contineat eandem conditionem, vt Domino diſſentiente reſoluatur, ſi adiecta fuerit Clauſula *non alias aliter &c.* & prolixe materia alienationis bonorum Eccleſiæ pertractatur.

ARGVMENTVM
DECIS. CXXXVI.

SEqueſtrum de facto conceſſum de facto reuocari debet, nec à ſequeſtrationibus eſt inchoandum iudicium, ſecus ſi concurrat dilapidationis ſuſpicio, ſingulares in materia penſionis hic dantur concluſiones.

ARGVMENTVM
DECIS. CXXXVII.

EST locus gratificationi quando præſentati ad beneficium de iurepatronatus ſunt pares in voce. Iuſpatronatus factum pluribus perſonis nominatim cenſetur vnicuique prò virili acquiſitum, an tranſeat ad fœminas, & alia notabilia concernentia materiam iuriſpatronatus ſubiciuntur.

ARGVMENTVM

DECIS. CXXXVIII.

MAnutentio iuris præſentandi datur poſſeſſori tempore motę litis, vel paulo ante, adeovt Patronus, qui habet titulum, & exiſtit in poſſeſſione vltima præſentãdi præfetatur Compatrono, qui habet ſolum titulum.

ARGVMENTVM
DECIS. CXXXIX.

LAicus præſentatus ad beneficium de iurepatronatus cum Clauſula dummodo quam primum clericali tonſura inſignitus fuerit, an initiari poſſit ab Epiſcopo beneficij, & poſtea eundem inſtituere, & beneficij poſſeſſionem tradere diſceptatur.

ARGVMENTVM
DECIS. CXL.

BOna Emphyteutica Abbadiæ Nonantulæ ſi vigore breuis Clementis VIII. affrancari debeant præuia ſolutione ſcutorum quinque pro quolibet centenario ſunt æſtimanda vti allodialia, & ad rationem fructuum perceptorum per 20. annos, qui verum rei valorem conſtituunt.

ARGVMENTVM
DECIS. CXLI.

PArochus aſſiſtens matrimonio inter conſanguineos, & affines in gradibus prohibitis incurrit ſuſpenſionem. Matrimonium celebratum inter ſupradictos vigore diſpenſationis Apoſtolicæ non tamen facta menſione de copula habita eſt nollum; & quid ſi poſt obtentam diſpenſationem reiterata fuerit copula, & alia ſingularia practicanda in materia huius diſpenſationis explicantur.

ARGVMENTVM
DECIS. CXLII.

FAmuli laici Vicarij Generalis ſicut familiares Epiſcopi gaudent priuilegio fori, ſecus autem famuli Clericorum, niſi ſint perpetui.

ARGVMENTVM
DECIS. CXLIII.

AGitur de pœna incendiarij, & an, & quando teſti deponenti de facto nocturno ſit credendum.

ARGVMENTVM
DECIS. CXLIV.

DIffidantes ſe ad ſingulare certamen in aliquo loco, quo ſtatim tendunt, & ibi pugnant ex rixa ſuborta, & calore iracundiæ non incidunt in pœnas duelli, ad quas incurrendas, quæ requirantur, animaduertitur.

ARGVMENTVM
DECIS. CXLV.

HOmicidium ad defenſam commiſſum redditur impunibile, adeout liceat minantem præuenire, & occidere ſi in præparatione occidendi à minatu dignoſcatur.

ARGVMENTVM
DECIS. CXLVI.

DE eadem materia, & quæ requirantur vt homicidium ad defenſam, et cum moderamine inculpatæ rutelæ, commiſſum dicatur; Clericus ob homicidium commiſſum ad defenſam an incurrat irregularitatem, Doctorum ſententiæ recenſentur.

ARGVMENTVM
DECIS. CXLVII.

CLericus prò homicidio qualificato, & ſimplici an, & quomodo puniatur, & ad hoc vt amittat priuilegium fori, quæ requirantur.

ARGVMENTVM
DECIS. CXLVIII.

PRæſumptio mandati in amico, & conſanguineo prò delicto commiſſo in eius vtilitatem non ſufficit ad imponendam pœnam ordinariam, ſed tantum extraordinariam mandatum in delictis quomodo inducatur, & multa alia quò ad offendentem collititantem in terminis bullæ Alexandrinę ſubnectuntur.

ARGVMENTVM
DECIS. CXLIX.

CLericus fornicator notorius deponitur ſi ſit incorrigibilis, alias ſuſpenditur, & quid ex Concilio Tridentino, raro tamen ob carnis fragilitatem beneficijs priuatur.

DECI-

DECISIONES
MORALES, CIVILES, ET CRIMINALES, CAESARIS DE PANIMOLLIS.
PARS SECVNDA.

PRÆNESTINA FIDEICOMMISSI.

ARGVMENTVM.

IMMISSIO vigore *l.ſi. C.de edit. Diui Adrian. tollen.* quibus concurrentibus concedatur fideicommiſſarijs. Alienationes pendente conditione fideicommiſſi inputantur in legitimam,ſi ſint factæ inter viuos, ſecus ſi in vltima voluntate.

Teſtamentum Poſthumi præteritione nullum, & ruptum remanet quo ad inſtitutionem, ſecus quò ad legata, & fideicommiſſa particularia, & quid ſi Poſthumus ignoranter fuerit præteritus.

SVMMARIVM.

1 Fideicommiſſi exiſtentia probatur ex lectura Teſtamenti.
2 Fideicommiſſi purificatio iuſtificatur ex obitu inſtituti ſine filijs.
3 Obitus probatur ex fide Parochi extracta ex libro in quo mortui deſcribuntur. & n. 5.
4 Obitus alicuius ſine filijs præſumitur,ſi ex aduerſo non doceatur de contrario.
5 Deficientia deſcendentium iuſtificatur,ſi ex aduerſo noo iuſtificetur illos aliquando natos fuiſſe.
7 Bona aliqua quod fuerint fideicommitteotis probatur ex diuiſione facta inter fratres.
8 Perſonarum legitimatio deducitur, ex teſtium depoſitiooe.
9 Proximior eſſe præſumitur,ſi nemo comparcat, qui alium in gradu præcedere contendat.
10 In hæredem tranſeunt omnes actiones actiuæ, & paſſiuæ defuncto competentes.
11 Hæres hæredis habetur ac ſi eſſet hæres primi teſtatoris.
12 Ceſſionarius cenſetur vna, & eadem perſooa cum cedente, euiſque iura conſequitur ad quemcunque effectum.
13 Immiſſio ex remedio *l.ſi. C.de edict. Diui Adrian. tollen.* qoibus concurrentibus coocedatur etiam contra tertios poſſeſſores, tam hæredibus directis, quam fideicommiſſarijs.
14 Teſtamentum poſthumi præteritiooe ruptum, & nullum remanet.
15 Limit. procedere quo ad inſtitutionem, ſecus quo ad legata, & catera diſpoſita, & etiam quo ad fideicommiſſa vniuerſalia, n.16.
17 Sublim. vt procedat in præteritione Poſthumi ſcienter facta, ſecus ſi ignoranter.
18 Clauſula Codicillaris, ſiue ſit concepta per verba futuri,ſiue præſentis temporis, ſiuè teſtator poſt agnitionem poſthumi ſuperuixerit, ſiuè non, etiam ſi de futuris liberis cogitauerit, & legata ſint parua, vel magna non operatur poſthumo igootanter præterito.
19 Limita quando ſimul concurrit qood Pater poſt natiuitatem poſthumi ſuperuixerit, & potuerit mutare, & noo mutauit teſtamentum, & quod alter filius ſit inſtitutus, & n.21. & 22. & 23.
23 Clauſula codicillaris liberis inſtitutis operatur ſuum effectum, ſecus quo ad extraneos, n.24. in fi.
24 Non recipit interpretationem,per quam excludatur filius ab hæreditate paterna.
25 Clauſula codicillaris operatur ſuum effectum noo obſtante præteritione poſthumi,ſi teſtator de futuris liberis cogitauerit, etiam ſi præteritio ſit ignoranter facta, n.28.
26 Et cenſetur de futuris liberis cogitaſſe, ſi teſtator habebat tempore teſtamenti vxorem, & ſpem habendi ſobolem.
27 Pro vt etiam ſi clauſula codicillaris fuerit concepta per verba futuri temporis, ſecus ſi per verba præſeotis temporis.
29 In legitimam imputantur primo loco alienata, & eximuntur ab onere fideicommiſſi.
30 Adeoque á ſucceſſiuè vocatis recuperari nequeunt.
31 Et hoc ius oppooendi de jis detractionibus tranſit etiam in ſingularem ſucceſſorem, & tertium poſſeſſorem.
32 Limit. procedere in alienationibus, quæ fiunt inter viuos cum domioij traslatione, ſecus in vltima voluntate.
33 Teſtameotum oon ſortitur effectum, niſi poſt mortem teſtatoris.
34 Imoiſſio vigore *l.ſi.* vel Saluiani competit vocato prò recuperatione rerum alienatarum fideicommiſſo ſubiectarum.

DECISIO XLIII.

SImon Gerardus ſuum vltimum condidit teſtamentum, in quo hæredem vniuerſalem inſtituit Coſimum eius filium, eique decedenti ſine filijs legitimis, & naturalibus ſubſtituit Franciſcum germanum fratrem, & in euentum præ deceſſus ante obitum ipſius teſtatoris ſubſtituit Laurentium Saulinum, & Hectorem eiuſdem Franciſci filios, poſt conditum teſtamentum habuit duos alios filios, & licet poſt eorum natiuitatem tantò tempore ſuperuixerit, quod potuerit mutare teſtamentum, nulla tamen facta mutatione in eadem voluntate deceſſit, vita functo Simone, deceſſerunt præfati Poſthumi, deindè obijt Coſimus abſque filijs ſuperſtite tantum Laurentio, ad cuius propterea fauorem purificata fuit ſubſtitutio facta per dictum Simonem propter euentum condictionis obitus omnium vocatorum ſine filijs.

Hinc D Carolus Agabitus vti ceſſionarius Fuluiæ, & Iuliæ ſurorum, & hæredum præfati Laurentij pro conſecutione multorum bonorum præfato fideicommiſſo ſubiectorum, & ſignanter vnius petiæ terræ laboratiuæ, & alterius pratiuæ, & ceſatæ de-

detentarum à RR. PP. Sancti Hieronymi Congregationis Doctrinæ Chriſtianæ, introducto Iudicio in foro Epiſcopali Præneſtino inſterit pro Immiſſione vigore l. fin. C. de edict. Diui Adrian. tollen. & diſcuſſo dubio, petitam immiſſionem concedendam eſſe cenſui.

1 Quoniam de exiſtentia fideicommiſſi clare conſtat ex lectura teſtamenti Simonis, in quo expreſſe vocatus, & ſubſtitutus fuit Laurentius in caſu obitus Coſimi ſine filijs. Menoch. de adipiſcen. poſſeſ. remed. 4. num. 56. & 181. Saluſt. Tiber. in ſua prax. cap. 6. nu. 1. Angel. de acquirend. poſſeſ. q. 8. art. 14. num. 328. Ridolphin. in prax. part. 2. cap. 7. num. 34. Rot. deciſ. 211. nu. 12. & ſeq. & deciſ. 781. num. 8. coram Buratt. deciſ. 316. in princ. & num. 1. coram Card. Caualer. deciſ. 846. num. 1. deciſ. 862. num. 1. coram Amat. Dunozett. deciſ. 237. num. 1. p. 1. deciſ. 637. num. 1. part. 4. tom. 3. & dec. 244. num. 1. p. 7. in rec.

2 Fidecommiſſi verò purificatio iuſtificatur ex eo, quod Coſimus deceſſerit ſine filijs, nam eius
3 obitus plenè probatur ex fide Parochi extracta ex libro, in quo mortui deſcribuntur. Rot. deciſ. 220. num. 1. part 2. diuerſ. & deciſ. 321. num. 1. deciſ. 605. num. 4. deciſ. 700. num. 4. part. 1. deciſ. 605. num. 4. part. 2. deciſ. 84. num. 5. & deciſ. 564. nu. 4. p. 5. tom. 2. deciſ. 168. num. 11. part. 7. in rec. deciſ. 78. num. 2. vbi Adden. lit. A. coram Gregorio XV. deciſ. 741. num. 9. deciſ. 862. num. 2. coram Amat. Dunozett. deciſ. 708. num. 31. coram Buratt. deciſ. 232. num. 9. poſt Zacch. de oblig. Cameral. & in Cæſarauguſtana penſionis coram Iuſto inter impreſſ. penes Marcheſan. de commiſſ. part. 1. fol. 340. & in Romana fideicommiſſi 7. Februarij 1661. §. & abunde coram Taia.

4 Obitus ſine filijs præſumitur eo ipſo, quod ex aduerſo non docetur de contrario. Ad text. in l. ex facto 17. §. ſi quis autem ff. ad Trebell. Alex. conſ. 20. num. 12. & conſ. 39. num. 2. lib. 1. Dec. conſ. 578. ante num. 1. verſ. & quod deceſſerit, & conſ. 652. num. 7. Alciat. de præſumpt. reg. 1. præſumpt. 49. nu. 3 Maſcard. de probat. concluſ. 3; 3. num. 8. Menoch. lib. 4. præſumpt. 182. num. 5. Capic. deciſ. 159 n. 11. & 12. Montic. deciſ. 32. num. 2. Amat. Dunoz. dec. 862. num. 3. tom. 2. Rot. deciſ. 232. num. 10. poſt Zacchiam de oblig. Cameral. dec. 436. n. 3. p. 1. & dec. 408. num. 3. p. 5. in recent.

5 Prout etiam deficientia deſcendentium remanet ſufficienter iuſtificata, dum ex aduerſo non probatur illos aliquando natos fuiſſe, vt probat textus in l. ex facto 17. § ſi quis autem ibique Caſtr. ff. ad ſen. Con. Trebell. Aldobrandin. conſ. 80. num. 4. & 5. lib. 1. Surd. conſ. 92. num. 16. Couar. var. reſol. lib. 2. cap. 6. num. 6. verſ. quaſi non probata. Duran. deciſ. 301. num. 5. Amat. Dunoz: deciſ. 741. nu. 11. deciſ 79. num. 12. par. 5. in recent. & in Bononien. fideicommiſſi, ſeù Domus 10. Decembr. 1646. coram Bichio, & in Bononien. fideicommiſſi 28. Iunij 1651. §. etenim deficientia coram Card. Celſo.

6 Superuiuentia dicti Laurentij, & quod vltimo loco deceſſerit ſub die 5. Auguſti 1655. pariter iuſtificatur ex fide Parochi extracta ex libro Parochiali mortuorum, iuxta auctoritates ſupra allegatas, & tradunt. Imol. conſ. 110. in fin. Rebuff. in tract. de regiſtr. ſeù lib. Baptiſt. Genua de ſcriptur. priuat lib. 5. in tit. de libr. Plebanor. quæſt. 1. num. 1. fol. mihi 271. vbi allegat Crauet. de antiq. tempor. in §. videmus num. 1, Maſcard. de probat. lib. 2. concluſ. 672. num. 13. & concluſ. 1070. num. 4. Ioſeph. Ludou. dec. Peruſ. 12. n. 17. p. 1.

7 Vlterius quod bona, de quibus agitur fuerint in bonis Simonis fideicommittentis, illiuſque fideicommiſſo ſubiecta, conſtat ex publico inſtrumento diuiſionis factæ inter ipſum Coſimum, & Franciſcum Germanum fratrem Simonis, in quo expreſſe enunciatur præfata, & alia bona diuiſa, & conſignata ſpectare ad hæreditatem Simonis, vt in puncto docet Fuſar. de ſubſtit. qu. 618. num. 12. ex Menoch. conſ. 207. num. 12. Barbat. conſ. 14. lib. 3. Dec. conſ. 76. num. 9. lib. 3. Marzar. in Epit. de fideicom. qu. 58. Maſcard. de probat. lib. 2. concluſ. 778. num. 21. Magon. deciſ. florent. 27. n. 19. Cæſar. Barz. deciſ. Bonon. 2. num 15. Rot. deciſ. 862. num. 7. verſ. demum quod in fin. coram Amat. Dunoz. & dec. 88. nu. 12. p. 7. in rec.

8 Demum perſonarum Fuluiæ, & Iuliæ legitimatio, nempe quod ſint ſorores dicti Laurentij, à Franciſco, eiuſque legitima vxore progeniti, probatur ex depoſitionibus teſtium formiter examinatorum, vt in ſimilibus terminis dixit Rot. dec. 846. n. 3. & dec. 862. n. 6. ſub verſ. cum igitur coram Amat. Dunoz. tom. 2.

9 Et cum nemo compareat, qui illas in gradu præcedere contendat, proximiores eſſe præſumuntur, vt notant DD. in l. is poteſt ff. de acquirend. hæred. ibique Iaſ. Alex. cæteriſque communiter Surd. conſ. 241. num. 26. & deciſ. 106. num. 8. Peregrin. de fideicomm. art. 43. num, 60. cum plurib. ſequ. Tiraq. de retract. lignag. § 9. gloſ. 1. num. 6. cum ſeq. Rot. deciſ. 1219. num. 1. coram Card. Seraph. deciſ. 693. num. 2. p. 2. rec. & in Romana fideicommiſſi de Carpianis 13. Ianuar. 1651. §. ſiquidem in fin. coram Veroſpio.

10 In quas propterea ſorores omnes actiones tranſierunt, tam actiuè, quam paſſiuè, prò vt Laurentio competebant ſuper hæreditate Simonis, vti eius hæredes, vt tot. tit. C. vt act. ab hæred. & contra hæred. Rot. deciſ 270. n. 12. poſt Zacch. de oblig. Cameral. & dec. 176, num. 1. & 2. p. 6. in rec. adeo ut vti
11 hæredes hæredis, habeantur perinde, ac ſi eſſent hæredes primi teſtatoris, Aym. conſ. 298. n 9.

12 Et ex earum perſonis in Carolum Agabitum ceſſionarium, qui ſucceſſit in locum dictarum hæredum, & vna, & eadem perſona cum eiſdem reputatur, & omnia, & ſingula iura cedentium conſecutus fuit ad quemcumque effectum, l. ſi à creditore 7. C. de action. & oblig. l. emptor vbi Bart. in primo notabili C. de hered. vel action. vend. can. denique 7. qu. 1. Grat. conſ. 83. num. 10. & 11. Cinc. de cenſib. qu. 67. num. 5. Carleual. de iudic. tom. 2. tit. 3. diſ. 26. num. 1, Salgat. in liberit. creditor. p. 1. cap. 26 §. vnico num. 6. & 7. Gratian. diſcept foren. cap. 733 num. 22. Surd. conſ. 166. num. 13. conſ. 169. numer. 1. lib 2. & in tract. de aliment. tit. 8. quæſt 55. num. 8. Surd. deciſ. 308. num. 1. Rot. deciſ. 121. num. 2. coram Gregor. XV. deciſ. 534. num. 1. par. 3. dec. 487. nu. 4. par. 4. tom. 2. dec. 411. num. 25. part. 5. tom. 1. deciſ. 74. num. 3. part. 7, deciſ. 244. num. 2. part. 9. tom. 1. deciſ. 357. num: 36. eadem part. 9. tom. 2. in rec. & in Romana pecuniaria 1. Iulij 1650. §. non obſtat coram Meltio, in Romana contributionis 15. Iunij 1665. §. quod autem coram Card. Cerro, & in Bononien.

Cen-

Digitized by Google

Cenſus 5. Iulij 1666. §. quia de obligatione coram Bourlemont.

13 Quibus concurrentibus denegari nõ poteſt immiſſio ex vtili remedio *l.fi. C.de edict. Diui Adr. tollen.* quæ competit ne dum hæredibus, directis, ſed etiam fideicommiſſarijs, in quos abſque aliâ verbalis reſtitutionis ſolemnitate tranſeunt iura, & actiones probatis extremis, *Bart.in d. l.fi. C. de Edict.Diui Adr.tollen.ſub.n.9.verſ.adde etiam,Hōded.conſ.64.n.56.& ſeq.lib.1.Peregr.de fideic. art.2. n.60.& 61.Rat.dec.846.n.4.& 5.coram Amat.Dunozett.tom.2.dec.237.n.1.p.1.dec.301.n.6.p.7.in recc. in Bononien.Fideicommiſſi de, Rub. 30. Maij 1646. in prin.coram Card.Corrado, & in Bononien.Fideicom.18. Maij 1648. coram Meltio.*

Quod remedium poſſeſſorium competit etiam contra tertium poſſeſſorem, vt eſt communis opinio, *glo.fin.in l.penultima C.ad S.C. Trebell.Bart, in l.fin.ſub n.5.verſ.tẽ, & alia differentia C.de edict. Diui Adrian.tollen.Gabr.conſ.44.num.6. & 7.lib.2. Peregrin.de fideicom.art.2.n.60 & art.48.nu.10. & 21.Rat.dec.204.ſub n.4.coram Cardinal. Cavaler.decıſ.167. ſub n.2.& 3. coram Coccino, dec. 258. ſub n.7.& 8.coram Durano dec.846. n.4.& 5. & deciſ. 862.n.8.coram Amat.Dunozet.tom. 2. deciſ.34. nu. 24.par.2. diuerſ.dec.328.n.1.p.1.deciſ.298.n.1.& 2. deciſ.301.num.5. & 6. deciſ.306.n.1.par.6,dec.135 num.22. par.7.in recen.*

14 Neque prædictis reſiſtit, quod Simon poſt cõditum teſtamentum alios ſuſceperit liberos, ex quorum natiuitate, ſeu agnitione eius teſtamentum, ſtante præfatorum præteritione, nullum, & ruptum remanſerit, *l.fin.ff.de lib. & poſth. §. illud quoque Capitulum in Auth. vt cum de appell. cogno.* & quod in hoc nulla ſit inter DD. controuerſia, teſtatur *Clar.in §. teſtamentum q.45. num. 1. Capra conſ.106.n.7. conſ.157. n.16.& conſ.95.nu.1. Rot. dec.46.n.6.poſt Merlin.de legit.repetita in recen. dec. 770.p.2.dec.170. num.1.& 9, & deciſ. 106.num.1. par. 7. in recent.*

15 Quia hodie huiuſmodi nullitas operatur tantum quo ad inſtitutionem, ſecus autem quo ad legata, & cætera diſpoſita, iuxta textum ſingularem in *Auth.ex cauſa C.de liber.præter.* ibi *ex cauſa exhæredationis, vel præteritionis irritum eſt teſtamentum quantum ad inſtitutiones, cætera namque firma permanent. Auth.vt cum §. illud de appell. cognoſ.Bald. in l.ſi cum, vel in vtero C,de militat. teſtam. Gomez. ad l.Tauri 24. ſub n.3.Dec.conſ.86, n.2.Paccian.conſ.132. nu. 127. Rol.conſ.71.num.56. lib.2.Pariſ.conſ.60. num.11.& 12. lib.2. conſ. 64. num.2. eodem lib.2.Clar.in §. teſtamentum q. 52. in princ. Mantic.de coniect.vltim.volunt.lib.6.tit.4.nu. 16. Gail.pract.obſer.lib.2.obſer.134. n.1. Craſſ. de ſucceſſ.§. legatum q.67.num.2. verſ. ſed quæro Gratian.diſcept.forenſ.cap.498.num.6. & 7. Antonel. de tempore legal.lib.1.cap.63. nu.1. Rot. in Auenionen. Legitima 30. Ianuar. 1654. ſub princ. coram Pentingerio.*

16 Et licet quo ad legata, & relicta particularia non ſit controuerſia, tamen quod diſpoſitio dictæ *Auth. ex cauſa, C.de liber.præter.* ſibi locum vindicet etiam quo ad fideicommiſſa vniuerſalia communiter tradunt *ſcribentes in eadem Auth.Bart.nu. 18. Alex.n.8. Iaſ.n.8.verſ.5.limita, & nu.11. Imol. in l.filio præterito num.36. verſ. non autem comprehendat ff.de iniuſt. rupt.teſtam.Corn. conſ.195. nu.5. latè Dec.conſ.89.num,3. Pariſ.conſ. 60.num.8.9. & 11.& conſ.65.n.18.Soccin.conſ.92.n.3. lib.4. Ancar. conſ.144.n. 1. Rom.conſ.181.n.3. Faber.in ſuo Codice tit.de liber. præter. lib. 6. dif. 2. Clar. in §. teſtamentum qu.54. in prin.Gail.pract.obſer. lib.2. obſer. 134. num. 2. & per tot. Antonell.de tempore legali lib.1.cap.63.n 1.Rot.dec.840.n.2.& 3.coram Card, Seraph.* & ratio eſt quia fideicommiſſa non impediunt ſucceſſionem inteſtati, & ideo ſicuti filio inſtituto onus fideicommiſſi abſque iniuria imponi potuiſſet, ita etiam fideicommiſſa ſuſtineri debent in præiudicium præteriti, cui ſatis eſſe debet, vt inſtitutio corruat.

17 Minuſque refragatur quod diſpoſitio *Auth. ex cauſa C.de liber. præter.* & clauſula codicillaris procedat in præteritione poſthumi ſcienter facta, ſecus ignoranter, nam tunc, nec legata, & relicta particularia ſuſtinentur, & ita in terminis dictæ *Auth.ex cauſa* iudicandum eſſe dixit, *Clar.in §.teſtamentum qu.52.num.2. Bart.in dicta auth.ex cauſa ibique Iaſ col.4.ad fin. nu.4.verſ.tenendo tamen & col.8.in fin.n,16. verſ. ſecundo limita, Bal.in l. ſi cũ in vtero C.de milit.teſtam.Gomez.ad l. Tauri 24.ſub num.3. Dec.conſ.86.num.2. Paccian. conſ.132.n.117. Cephal.conſ.585. num.26. lib.4. Craſſ.de ſucceſſ. §. legatum; qu.67. n.3. Dilect.de arte teſtan:tit.3.caut. 10.num.4. Alex. conſ.41. n.6 lib 1. Bellon. de poteſt. eor.quæ ſiunt in continen.lib.1. cap.30. num.3. Antonel.de tempore legal.lib.1.cap.60.ſub num 20. eiuſmed.& de magis communi, & æquiori opinione teſtatur Gratian.diſcept.forenſ.cap.398.n.10. & 11. tom.2. Rot.in Auenionen. legitima 30. Ianuar. 1654. ſub princ. verſ. ſiue in omnem euentum coram Pentingerio.*

18 Et in terminis clauſulæ Codicillaris, quæ ſiue ſit concepta per verba futuri temporis, vel præſentis, ſiue teſtator poſt agnitionem poſthumi ſuperuixerit, ſiue non, ſiue de futuris liberis cogitauerit, ſiue non, ſiue legata ſint magna, ſiue parua, quod nihilominus nihil operetur poſthumo ignoranter præterito intrepidè tenendum eſſe affirmat *Clar.in §. teſtamentum qu.46.num 2.* & præcipuè *circa fin.verſ. ego vero,* & ratio deducitur, quia tali caſu videtur deficere voluntas teſtatoris, cum non præſumatur voluiſſe extraneum hæredem ſuæ ſoboli præferre, *l.cum Auus ibique DD. ff. de condict.& demonſt. Bar.in l.1. num 10. ff. de iur.codicillor. Nicola de Mattarell. in Auth. ex cauſa vbi refert Bal.n.47.verſ.cave tibi,C.de liber. præter.Iaſ.in addit.ad Portium,inſtit.de codicill.n.6. in fin.& in l Mater num.3. C. de inoff. teſtam. & in Auth.ex cauſa nu 24.* vbi ita fuiſſe iudicatum per Senatum Mediolanenſem *C.de liber. præter. ibique Curt.iun.n.70. Rub.conſ.112.n.2.conſ.123. nu 2. Soccin.conſ.153.in princ.lib.2. Aleiat.conſ.70. n.4.lib. 9. tom.3; aliàs eſt 157. n.4.vbi de communi, & n.9.* ſubdit contrariam opinionem eſſe contra æquitatem, & ratione carere, *Alex.conſ.41.nu.6.vol.1. Giouagnon. lib.2.reſponſ.32.n.21.verſ. ex quibus omnibus liquet, & conſ.33.n.2.& 14.eod.lib 2. Dilect.de arte teſtandi tit.30.caut.10.n.3. Mantic.de coniect.vltim. volunt.lib.1.tit.10.num.3. Menoc.lib.4.præſumpt.33. num.29.verſ.altera eſt opinio, & conſ.199.n.3.& 4. vol.5. Ceual.in ſpeculo auro opin.commun.contra cõmun.q.180. Marta de clauſ.p.3.clauſ.11.n.25. fo.mihi*

490. vbi copioſè alios allegat. Gabr. lib. 6. tit. de clauſ. concl. 8. n. 6 Theodoſ. Rub. ſingular. tom. 2. clauſ. 205. num. 33. Merlin. de legit. lib. 5. tit. 2. q. 4. nu. 11. Antonel. de tempore legali lib. 1. cap. 63. num. 15. 16. & 18. Theſaur. dec. 141. nu. 15. & in hanc opinionem incitaſſe *Rot.* patet ex deciſionibus relatis per Martam loco citato *& in recen. dec. 367. n. 5. p. 2. deciſ. 405. n. 34. 45 & 52. p. 9. tom. 2. & pluribus allegatis in Romana de Mareſcottis 18. May 1646. §. nec cenſuerunt coram Ghislerio, & in Romana Fideicommiſſi de Agazzarys 12. Decembris 1644. coram Pentingerio, & in Aueniocen. legitimæ 30. Ianuar. 1654. in fin. princ. coram eodem.*

19 Quoniam huiuſmodi ſententia duas notabiles
recipit limitationes in præſenti applicabiles, primo
20 ſcilicet quando alter filius eſt inſtitutus, ſecundo
ſi pater poſt natiuitatem poſthumi tanto tempore
21 ſit peruixerit, quo potuit mutare teſtamentum, &
non mutauit, cum tunc cenſeatur voluiſſe decedere in eadem voluntate, quæ limitationes, licet ſeorſum ſumptæ reddantur dubiæ propter Doctorum diſcrepantiam, & contrarias hinc inde ſententias, quas refert, *Marta de clauſ. par. 3. clauſ. 11. num. 26. & 27. vbi de ſecunda limitatione, & de alia num. 28 de quibus etiam Gabr. lib. 6. tit. eodem de clauſ. concl. 8. à nu. 11. vſque ad 19. Craſſ. de ſucceſſ. in § legatum q. 67 n. 6.*

22 Tamen ſimul concurrentibus, vt concurrunt in caſu noſtro vtique quod ſuſtineatur teſtamentum nullum ex cauſa præteritionis poſthumi ignoranter factæ ex clauſula codicillari, & conſequenter quod remaneant in ſuo robore nedum legata particularia, verum etiam fideicommiſſa vniuerſalia vigore *Auth. ex cauſa C. de liber. præter. pulchre tradit Marta de clauſ. p. 3. cla. 11. n. 28. verſ. adde tamen, vbi allegat. Bart. in conſ. 210. nu. 4. & conſ. 235. num. 2. Socin. conſ. 93. in fin. lib. 4 Menoch. lib. 4. præſumpt. 32. num. 10. & ita nemine diſcrepante, & de omnium DD. voto firmauit Rot. dec. 228. num. 1. & per totam coram Puteo, lib. 2. fo. mihi 283. & patet ex alys deciſionibus relatis per eundem Martam loco citato.*

23 Quod fortiſſima ratione corroboratur, quia hoc caſu manifeſtè apparet de enixa voluntate teſtatoris ſubſtituendi, & onus fideicommiſſi imponendi etiam filio poſthumo, ſicut impoſuit filio inſtituto, ad tradita per *Gabr. in tit. de clauſ. concl. 8. num. 19.* vnde ceſſat ratio deducta pro contraria ſententia, quæ videtur procedere, quando diſpoſitio ſit ad fauorem extranei, & non proprij filij, nam tunc clauſula codicillaris non debet operari in præiudicium filij, nec recipere interpretationem per quam excludatur filius ab hæreditate paterna, cum hoc naturali ratione dictante repugnet voto, officio, ac amori paterno *l. cum auus vbi DD. ff. de condit. & demon. l. cum acutiſſimi C. de fideic. & ol ſeruat, Dilect. de arte teſtandi par. 3. caut. 10 num. 4. verſ. ſecundo, qui dicit, Gionagnon. reſponſ. 32 circa prin. verſ. additur lib. 2. Marta de clauſ. p. 3. clauſ. 11. num. 37.* Liberis vero inſtitutis clauſula Codicillaris operatur ſuum effectum. *Merlin. de legit. lib 5. tit. 2. q. 4. n. 8. & 10. Theſaur. dec. 141. num. 15. Rot. deciſ. 367. num. 5. in fin. par. 2. in recent.*

25 Quinimò non deſunt Doctores docentes quod ad hoc vt clauſula codicillaris operetur ſuum effectum exuberet, ſi teſtator cogitauerit de futuris liberis explicitè, vel ſaltem in genere *Alex. in Auth. ex cauſa n. 14. verſ. vnde C. de liber. præter. & conſ. 26. num. 5. verſ. vel poteſt reſponderi, conſ. 37. num. 4. conſ. 123. n. 10. lib. 1. Dec. conſ. 490. nu. 2. Rom. conſ. 172. verſ. præmiſſis, & verſ. non refragatur Rol. à Valle conſ. 7. num. 18. lib. 4. Hond. qui de magis communi conſ. 74 num. 18. & 19. lib. 1. Rot. dec. 405. n. 50 p. 9. tom. 2. in recen.* & ratio eſt, quia cum teſtator in tali caſu cogitauerit de ruptura teſtamenti, & proſpexerit cauſas rumpentes, videtur implicitè cogitaſſe de poſthumo, qui eſt vna de cauſis rumpendi teſtamentum, vt ratiocinatur *Antonel. de tempore legal. lib. 1. cap. 63. n. 8. 9. & 11. in fin.*

26 Quod autem Simon de futuris liberis cogitauerit euidentiſſimè deducitur, tum quia tempore conditi teſtamenti habebat vxorem, cum qua procreauerat Coſimum, quæ cum non eſſet ſterilis, ſed adhuc ambo iuuenes, & floridi, vtique habebat ſpem filios poſthumos habendi, prout poſtea tres alios ex eadem ſuſcepit, vt *ex Bald. Cor. Alex. animaduertit Gabr. lib 6. tit. de clauſ. concluſ. 8. num. 24.*

27 Tum etiam quia huiuſmodi clauſula codicillaris concepta fuit per verba futuri temporis nempe *ſi iure teſtamenti non valeret, valere voluit iure codicillorum,* quidquid aliud ſit quando concepta eſſet per verba præſentis temporis, quæ ad futurum minimè trahuntur, *Gratian. diſcept. for. c. 774. num. 38. & 39. & diſcept. 48. nu. 14. Marta de clauſ. par. 3. clauſ. 11. nu. 10. & 11. & 12. vbi ita dixiſſe Rot. coram Seraph. Blanchet. & Corduba in deciſion. per eum relatis, Rub. ſingular. tom. 2. clauſ. 205. nu.*
28 *n. 12. & ſeq.* & quod hoc caſu hæc clauſula etiam
poſthumo ignoranter præterito operetur tradunt *DD. pleno calamo relati per Gabr. lib. 6. tit de clauſ. clauſ. 8. num. 8.*

29 Parum etiam afficit aliud motiuum, quod bona relicta per Coſimum Patribus Sancti Hieronymi cenſeantur ab onere fideicommiſſi exempta, tamquam in legitimam ſibi iure naturæ debitam imputanda, & vti in hanc cauſam prælecta per alienationem, & diſpoſitionem de eiſdem factam *l. Marcellus §. res quæ ff. ad Trebell. vbi Caſtren. & Bart. in fin. idem Bart. in l. in quantum vbi DD. ff. ad l. falcid. Aret. conſ. 18. ſub n. 5 verſ. ex hoc ſequitur Ruin. conſ. 135. n. 11. lib. 3 Hond. conſ. 59. n. 12. lib. 1. Alex. conſ. 178. n. 4. lib. 5. Soccin. conſ. 36. in princ. lib. 1. Crauſ. in tract. de legit. in §. ex ſubſtantia n. 46. & plurib. ſequen. Peregrin. de fideicom. art. 39. nu. 1. 2. & 4. Gabr. in tit. de legit. concl. 4 n. 8. late Merlin. tract. de legit. lib. 2. tit. 2. q. 3. n 4. Surd. dec. 170. num. 10. & dec. 316. n. 3. Gregor. XV. dec. 580. nu. 1. & 2. Seraph. dec. 321. n. 16. & in rec. dec. 315. n. 2. par. 2. dec. 200. n. 1. & 3 p. 1. & dec. 49. n. 1. poſt Cinc. de cenſib. dec. 1. n. 9. poſt Merlin. de legit. dec. 496. n. 15 dec. 540. nu. 1. coram Canalerio, & in Romana fideicommiſſi de Candidis 10. Marty 1649. §. quia ex ipſo in fin. coram Veroſpio, & in eadem 26. Iuny 1651. §. quæ portiones coram eodem, & in Ceſenaten. bonorum 15. May 1651. §. iuſtitia verò coram Albergato.*

30 Adeoque à ſequentibus in gradu ſucceſſiue vocatis recuperari nequeat ad textum *in l. 1. C. ad S. C. Trebell. Bart. in l. ſi tertius ff. de aqua plu. arcen. num. 3. Ripa in l. quartam. n. 4. ff. ad l. falcid. Rot. dec. 310. num. 3. coram Merlino, & in Romana fideicommiſſi*

miſsi de Candidis 26. *Iunij* 1651. *in princ. coram Veroſpio.*

31 Qua exceptione dicti Patres bene poſſunt ſe- tueri, & auocationem fideicommiſſarijs impedire cum hoc ius opponendi tranſeat etiam in ſingularem ſucceſſorem , & tertium poſſeſſorem, *Bart. in l. ſi tertius n.3. ff. de aqua plu. arcen. Ripa in l. in quartam n.4. ff. ad l. falcid. Surd. conſ.* 576. *num.*41. *&* 42. *Peregrin. de fideic. art.*39. *n.*4. *in fin. Grattan. diſcept. forenſ. c.*265. *n.*5. *Beltram. in addit. ad Gregor. XV. deciſ.*580. *n.*8. *Rot. dec.*1. *num.*4. *poſt Merlin. de legit. & in Romana fideicommiſsi de Candidis* 10. *Martij* 1649. *in princ, verſ. ita vt tertij poſſeſſores coram Veroſpio.*

32 Nam obiectum procederet ſi alienatio fuiſſet facta inter viuos, quo caſu filius poteſt alienare, & alienationes imputantur in legitimam , ſi fiant cũ dominij translatione , propter æquitatem euitandarum litium , ſecus autem, vbi alienatio , vt in præſenti , facta ſit per viam vltimæ voluntatis, nã tunc non ſubſtinetur alienatio ſub prætextu, quod res in teſtamento relicta, electa fuerit in legitimã, & ratio eſt, quia per mortem grauati fideicõmiſſum purificatur , & ideò non eſt amplius locus electioni legitimæ , ſiue eius imputationi , etenim ante mortem teſtatoris non transfertur dominium rei alienatæ ex ipſa teſtamentaria diſpoſi-
33 tione , quæ cum non ſortiatur effectum, niſi poſt mortem teſtatoris, *l.*1. *ff. de teſtam.* & hanc eſſe opinionem communem, & veriorem reprobato *Mãgil.* contrarium docente *in tract. de imputat. & de tract. q.*122. *n.*36. *in fin. & n.*57. tradit *Merlin. de legit. lib.*2. *tit.*2. *q.*3. *n.*16. & ſecuudum hanc ſententiam fuiſſe iudicatum refert *Guid. Pap. q.*606. *n.*1. *per doctrinam Bald. in l. filium quem habentem C. famil. ereiſcund. Ripa in l. in quartam nu.*104. *ff. ad l. falcid. Cuceb. de legit, tit. vtrum legitima ſit deducenda de ſingul. reb. n.*75. *fo. mihi* 105. *Beltram in addit. ad Gregor. XV. dec.*580. *n.*12.

34 Quibus ita diſpoſitis vtique debetur ſupradicta immiſſio, quæ prò recuperatione bonorum, ac rerum fideicommiſſo ſubiectorum , contra naturam ipſius fideicommiſſi , vel teſtatoris prohibitionem alienatarum competit vocato ad cuius fauorem purificatum fuit fideicommiſſum vigore *l. fin. C. de edict. Diui Adrian. tollen.* vel vigore ſaluiani ; quæ remedia poſſeſſoria competunt etiam contra tertios poſſeſſores, vt diximus, & eſt cõmunis opinio de qua, *Rot. dec.*204, *n.*4. *pracipuè in fin. coram Cardinal. Caualer. dec.*34. *n.*24. *p.*2. *diuerſ. cum alijs allegatis in Bononien. fideicommiſſi* 28. *Iunij* 1651. §. *fin. coram Cardin. Celſo.*

SVMMARIVM.

1 Alienata per filium onere fideicommiſſi grauata de æquitate ſubſtinentur, & imputantur in legitimam, ſecus de rigore iuris .
2 Amp. etiam ſi teſtator prohibuiſſet bonorum alienationem .
Prohibitio alienationis bonorum non includit legitimam ibidem.
Legitima debetur abſque vllo onere, ibidem.
3 Fideicommiſſarius non poteſt impedire alienationem bonorum fideicommiſſo ſubiectorum pro legitima filio debita.
4 Alienata primo loco imputantur in legitimam, etiam ſi ſint mobilia, & merces.
5 Ita etiam ſi de mobilibus fideicommiſſo ſubiectis nulla reddatur ratio.
6 Alienatio primo loco facta ſubſtinetur etiam ſi excedat legitimam, & declaratur.
7 Alienationes per filium factæ cenſentur adæquare legitimam .
8 Alienationes primo loco factæ ſubſtinentur ſecus ſequentes, & à vocatis retractari poſſunt.
9 Et fideicommiſſarius allegans fuiſſe factas alias detractiones anteriores probare tenetur.
10 Et vlterius probare tenetur eaſdem æquaſſe legitimam.
11 Limit. non procedere ſi ab hærede grauato non fuerit confectum inuentarium, nam tunc huiuſmodi onus probati ſpectat ad eundem hæredem.
12 Sublim. vt procedat, ſi hæres grauatus ageret ad legitimam, ſecus vbi agitur de ſubſtinẽda alienatione contra fideicommiſſarium.
13 Hæres grauatus non priuatur iure legitimæ ob aditam ſine inuentario fideicommittentis hæreditatem. 14.
15 Alienationes cenſentur adæquare legitimam, vbi concurrit defectus inuentarij , & hæredi contrarium aſſerenti incumbit onus probandi.
16 Aſſerenti fuiſſe factas detractiones incumbit onus probandi, vbi filius confecit inuentarium.
17 Et ſatis eſt filio, vel hæredi aſſerenti non extare alia bona , ſecus ſi non confecerit inuentarium, cum tunc non ſtetur eius dicto 18.
19 Declara , vt procedat ſi hæres grauatus ſit actor, ſecus ſi reus. *Contrarium*, quod indiſtinctè concluſio procedat 20.
21 Declara 2. vt procedat in hæreditate paterna , ſecus in materna.
Filius hæres matris non præſumitur ſubtraxiſſe bona, ſi non confecerit inuentarium, ibidem.
22 In legitimam non imputantur bona ſolum hypotecata, vel pignorata , ſed ſolum alienata primo loco cum dominij translatione.
23 Hypoteca non inducit effectum translationis dominij, vel poſſeſſionis .
24 Limita , vt procedat in creditore extraneo, ſecus in non extraneo , ſed hæc diſtinctio reijcitur a Rota.
25 Limita 2. quando pignus , vel hypoteca conſtituta fuerit pro tanto pretio, vt non ſit ſpes luitionis.
26 Sublim. procedere in hypoteca ſpeciali ; ſecus in generali .
27 Alienata imputantur in legitimam, ſi ſint voluntaria, ſecus ſi neceſſaria pro ſoluendo ære alieno.
28 Alienata ex permiſſione teſtatoris non imputantur in legitimam.
29 Alienata bona fide imputantur in legitimam , ſecus ſi mala fide.
30 Alienata non imputantur in legitimam ſtantibus bonis liberis.
31 Legitimæ detractio non poteſt fieri ex re particulari fideicommiſſo ſubiecta.
32 Nec ex re particulari ſpecialiter alienari prohibita.
33 Hæres licet cum beneficio inuentarij, non debet alienare bona particulari fideicommiſſo ſubiecta , ſi extent alia bona.
34 Alienata vltra legitimam , & trebellianicam retrotrahuntur quo ad exceſſum ad reintegrandum fideicommiſſum .
35 Et hæ retrotractiones an fieri debeant prò rata ab omnibus, an ab vltimis explicatur.
36 Et quid quoad legatarios.
37. Primæ alienationes , vt imputentur in cauſam legitimæ ad effugiendam retrotractionem, quæ dicantur.
38 Hæres extraneus in trebellianicam imputare debet fructus perceptos, ſi ſufficiant.
39 Nepotes ex filio debent fructus perceptos imputare in trebellianicam.
40 Filij primi gradus non tenentur fructus perceptos imputare in trebellianicam.
41 Etiam ſi filius deducere deberet duas quartas legitimæ, & trebellianicæ.
42 Exceptio quod primo loco alienata imputentur in legitimam debet eſſe liquida alias non releuat.
43 Hæres extraneus grauatus ſi alienauerit ante quam percipiat fructus prò detractione trebellianicæ tenet

alie-

alienatio, tenetur tamen ex fructibus deindè perceptis reintegrare fideicommiſſum.

44 Trebellianica detrahi non poteſt antequam aduenïat caſus reſtitutionis.

45 Poteſt tamen hæres ante quam percipiat fructus per rei alienationem facere electionem, vt tempore reſtitutionis habeat effectum.

46 Fideicommiſſarius poſt alienationem rei in trebellianicam imputanda, ſi hæres ex fructibua deindè perceptis non poſſit reintegrare fideicommiſſum, vt quia deceſſit non ſoluendo, non poteſt agere contra emptorem, quid quid ſit contra hæredem hæredis:

Alienata pendente conditione fideicommiſſi, an, & quando imputentur in legitimam.

ADNOTATIO I.

1 LIcet iuris rigore, & ſubtilitate attenta, alienata per filium onere fideicommiſſi grauati, pendente eiuſdem fideicommiſſi conditione non imputentur in legitimam,& trebellianicam, ſed nullæ cenſeantur, attenta tamen æquitate ad effugiendum circuitum, & ne rerum dominia maneant in incerto ſubſtinētur, nec retractati poſſunt, ſed increditum filij veniunt imputanda, dummodo bona fide facta ſit alienatio, iuxta auctoritates in deciſione allegatas, & notant *DD. communiter in l. Marcellus §. res quæ ff. ad trebell.*

2 Amp. 1. procedere etiam ſi teſtator expreſsè prohibuerit ſuorum bonorum alienationem, ad effectum perpetuò in familia conſeruandi cum huiuſmodi prohibitio non includat legitimam, tamquam iure naturæ debitam, quæ propterea debetur abſque vllo onere fideicommiſſi, eiuſque detractio prohiberi non poteſt, *Gabr conſ. 124. n. 37. conſ. 110. num. 25. lib. 1. Natta conſ. 145. n. 12. Bero conſ. 93 num. 21. lib. 2. Merlin. de legit. lib. 2. tit. 2. q. 3. num. 6. Peregrin. de fideicom. art. 39 ſub n. 4. verſ. effectus autem, Rot. deciſ. 321. num. 16. & 17. coram Cardin. Straph. deciſ. 462. ſub num. 6. verſ. & in omnem euentum cum ſeq. par. 4. deciſ. 542. num. 8. verſ. quia DD. placuit, par. 4. in recent. & in Mediolanen. bonorum 21. Maij 1649. §. vltima verò exceptio, coram Card. Corrado.*

3 Amp. 2. vt fideicommiſſarij non poſſint impedire iſtas imputationes, ſed ipſis inuitis, & reluctantibus filius alienare poteſt bona fideicommiſſaria ad effectum ſibi ſatisfaciendi de ſua legitima *Rub. conſ. 157. num. 3. in fi. Merlin. de legit. lib. 2. tit. 2. qu. 3. num. 7. Surd. dec. 316. nu. 2, & 8. Beltram. in addit. ad Gregor, XV. dec. 580. n, 7.*

4 Amp. 2. vt procèdat etiam ſi primo loco alienata ſint mobilia, *Soccin. conſ. 16. n. 13. lib. 3. Honded. conſ. 49. num. 12. lib. 1. Beltram. in addit. ad Gregor. XV. deciſ. 580. num. 7.* & in puncto mercium ſuppoſitarum fideicommiſſo *Martinus Andreas de-*

5 *ciſ. 80. num. 5.* nam recepta eſt iuris cōcluſio, quod etiam in legitimam imputentur mobilia, vaſa argentea, picturæ, & ſimilia bona hæreditaria ad manus hæredis peruenta, ſi nulla prædictorum reddatur ratio, *Peregr. de fideicom art. 35. num. 22. & ſeq. Fuſar. de ſubſtit. quæſt. 667. num. 14. Merlin. de legit. lib. 2. tit. 2. quæſt. 1. nu 7. cum ſeq. & quæſt. 6. ſub num. 4. & 5. Rot. deciſ. 1365. nu. 1. coram Card. Straph. dec. 568. num. 6. & 7. coram Gregor. XV, deciſ. 846. num. 25. coram Amat. Dunozet. tom. 2. deciſ. 680. num. 7. par. 1, dec. 399. verſ. in hac tamen detractione par. 5. in recen.*

6 Amp. 4. vt alienatio primo loco facta ſubſtineatur etiam ſi bona alienata excedant legitimam, dummodò pars pretij, quæ excedit legitimam inueſtiatur pro reintegratione fideicommiſſi, & cautione fideicommiſſariorum, *Beltram. in addit. ad Gregor. XV. deciſ. 580. num. 8. vbi ita fuiſſe dictum in Romana legitima 31. Maij 1617. coram Sacrato.*

7 Amp. 5. vt quando conſtat de alienationibus per filium factis, illæ cenſeantur adæquare detractiones ſibi competentes, niſi contrarium probetur, *Peregrin. de fideicom. art. 39. nu. 14. Couar. var. reſol. lib. 2. cap. 6. num. 4. Adden. ad Greg. XV. deciſ. 185. num. 6. vbi ita ſæpe firmaſſe Rot. patet ex deciſ. per eundem relatis, & deciſ. 431. num. 8. dec. 462. n. 7 par. 4. & dec 541. n. 24. p. 5. tom. 2. in recen.*

8 Limit 1. vt alienationes rerum fideicommiſſi primo loco factæ ſubſtineantur, ſecus verò ſequentes alienationes, quæ retractari poſſunt á fideicommiſſarijs, *Alex. conſ. 178. num. 4. in fi. & ſeq. lib. 5. Peregrin. de fideicom. art. 39. num. 4. Greg. XV. deciſ. 580. num. 5. vbi Adden. num. 8. Rot. dec. 226. nu 15. deciſ. 513. num. 3. par. 5. in recen. & deciſ. 1. num. 9 poſt Merlin. de legit. cum alijs per Mangil. de imput. quæſt. 136. num. 50.*

9 Et fideicommiſſarius allegans fuiſſe factas alias detractiones anteriores, ex quibus legitima, & trebellianica fuerint conſumptæ probare tenetur cum filius, ſeù habens cauſam ab eo, habeat fundatam intentionem ſuper detractione legitimæ ſibi de iure competentis, quod ius, & hæc actio ſemper viget, niſi mediante ſubſecuta ſatisfactione ſublatam fuiſſe doceatur, *ad textum in l. Marcellus §. res quæ ff. ad S. C. Trebell, Alex. conſ. 78. nu. 4. lib. 5. Peregrin. de fideicom. art. 39. num. 4. Mangil. de imputat. & detract. q. 136. num. 50. & 51. Gregor. XV. deciſ. 185. num. 1. vbi Beltram. in addit. num. 3. & 5. vbi ita alias dixiſſe Rot. patet ex deciſ per eundem relatis coram Canaler. & Mellino & deciſ. 1. num. 5. poſt Merlin. de legit. & dec. 641. nu. 18. par. 1. diuerſ. & in Romana fideicommiſſi de Candidis 18. Martij 1649. §. neque quoque legitima coram Veroſpio.*

10 Et non ſolum probare tenetur anteriores alienationes, ſed etiam prædictas æquaſſe legitimam, vt agētes ad immiſſionem fideicommiſſi reliquas alienationes valeant retractare, & impedire retentionem vigore legitimæ debitæ filio alienanti, vt aduertit *Peregrin. conſ. 52. num. 39. lib. 1. Gabr. conſ. 138. num. 11. lib. 2. Rum. conſ. 91. num. 3. lib. 5. Honded. conſ. 72. num. 6, lib. 1. Molin. de prima genitura lib. 4. cap. 7. num. 36 Rot. in Romana Fideicommiſſi de Candidis 10. Martij 1649. §. nec quoque legitima verſ. quia alienationes coram Veroſpio,* in qua fuit denegata immiſſio fideicommiſſario ſtante exceptione detractionis legitimæ oppoſitæ per tertium poſſeſſorem rei ſubiectæ fideicommiſſo alienatæ, ob non iuſtificatas alienationes anteriores, vel præſentem, de qua agitur adæquare legitimam, prout agentes ad immiſſionem vigore fideicommiſſi concludenter tenentur oſtendere.

11 Sublim. ſi alienationes fuerint factæ ab hærede grauato qui non confecit inuentarium, nam tunc præſumuntur æquare legitimam, aliaſque detractio-

ctiones competentes, adeò vt hæredi grauato,ſeù habenti cauſam ab illo contrarium aſſerenti incumbat onus probandi, *Natta conſ.238. num. 8.9. & 10. lib.1. Peregrin.de fideicomm. art.39. num.14. & 24.Couar.var.reſol. lib.2. cap.6. nam.4. Craſs.in §.legitima qu.18. num.2. in fin.vbi de communi Surd. deciſ.316. num.14. & 15. Seraph.deciſ.321. nam.18. Amat. Danoz.deciſ.645.num.1.& 2. tom.1.Rot.dec. 47.nam.5.& 11.part.5. deciſ.298.num.3. part.6.& deciſ, 301.num.8. eodem part.6.in rec. & in Romana fideicommiſsi de Candidis 10.Martij 1649. §. & licet coram Veroſpio, vbi ita etiam dixiſſe Rot.dec.432. num.8.deciſ.462.num.7. pare.4. & deciſ.226. nu.16 deciſ.399.nam.28. & deciſ.541.num.24.part.5.tom. 2.ia rec. & paſsim.*

12 Sed hoc declararur, vt procedar, vbi agitur ad legitimam ex perſona heredis grauati conſequendam, vel ipſius ſupplementum, nam tunc teitij poſſeſſores ex eiſdem alienationibus detractiones conſumptas denegantes aſſumere tenentur partes actoris, atque concludere, quod bona alienata ipſas non abſorbeant, ſecus verò, vbi ſolum agitur de ſubſtinēda alienatione rei fideicommiſſariæ in cauſam legitimæ, quia tunc fideicommiſſarij alias bonorum diſtractiones anteriores tenentur iuſtificare *Peregrin. de fideicomm. art.39. nam.14. verſ.ſi verò reus, & reſpondit Rot.dec.8.num.5. & 6.coram Andrea,& deciſ.1.cum ſeq.poſt Merlin.de legit., & magis clare in Romana fideicommiſſi de Candidis 10.Martij 1649.§,hæc enim obiectia coram Veroſpio.*

13 Hæres enim grauatus fideicommiſſo vniuerſali poteſt facere detractiones ſibi competentes contra fideicommiſſarium etiam non confecto inuentario, nec priuatus cenſetur iure legitimæ ob aditam ſine inuentario fideicommittentis hæreditatem, ſecundum magis receptam DD.ſententiam, de qua *gloſ.in Auth. ſed cum teſtator C.ad l.falcid. vbi quoque communiter ſcribentes Caſtrenſ. in l.ab omnibus 166.§.fi.ſub num.2.ff.de legat.1. Soccin.ſen. conſ.44.a.1.lib.3.Gabr.in tit.de legit.concl.7.n.1.Merlin.eod.tract.lib.3.tit.2. qu.24 nam.3. Peregrin.de fideic.art.36. num.140.& art.39.num.1. Rot. coram Andrea deciſ.105-nam.10.& deciſ.645.num.5.coram Amato Danoz. & in Peruſina fideicommiſſi 5. Martij 1646.in §.nec ex omiſſione inuentarij coram Eminentiſs.Card.Celſo, & in Romana fideicommiſsi de Candidis 10. Martij 1649. §.neque ijdem hæredes coram Veraſpio*, & aſſignatur ratio, quia hæres grauatus
14 creditum ſuum deducendo cenſetur fideicommiſſi bona ſubſtitutis integrè reſtituere, ſecundum *Caſtren. in l.ita tamen §.ſi ex Trebelliano num.2. ff. ad Trebell.ibique Alex.nam.3.idem Caſtren. conſ.11. lib.3.Craſs. in §.legitima quaeſt.45.nam.1.& per tot. Rol.de confectione inuentar. parte 5. §.dubitatio Mareſcott.var.reſol.lib.1.cap 23.nu.5.vſque ad fin.Sard. dec.316. num.8. vbi copioſiſsime ol.os allegot Pedemon.dec.184. num.6. & 13. verſ.ſed hanc limitationem in fin.Ferentil.in addition. ad Buratt. deciſ.115. num. 18.*

15 Sed licet hæres grauatus non amittat detractiones ſibi competentes ob non confectionem inuentarij, præſumitur tamen conſumpliſſe detractiones, ſi ſimul concurrant alienationes, & inuentarij omiſſio, nam hoc caſu talis hæres, ſiuè illius ſucceſſor ob malam præſumptionem ſubtractionis bonorum reſultantē de iure ex omiſſione inuentarij, tenetur concludenter probare detractiones non fuiſſe conſumptas, & eidem propterea transfertur onus firmandi ſtatum hæreditatis, & iuſtificare negatiuam,quod alia bona non extiterint, ex quibus detractiones fieri potuerint, vt benè animaduertit *Rot.in Foroliuien. Domus 2.Martij 1665. §.nec aduerſatur coram Albergato vbi aliæ deciſiones allegantur Merlin. dec.633. num,1.2.& 5. Amat. Dunoz.dec.645. num.5. tom.1. vbi ita etiam declaraſſe Rat coram Rotas,Seraph dec.609. num.6. & 7.& docent Natta conſ.129. num.11. & conſ.118. num.8.Cauar.in cap.ſi hæredes nu. 9. verſ. quamobrem ni fallor. de teſtam. Peregrin.de fideicom. art.39 num.14.Gratian.diſcept.forenſ.cap.570 nu.20.Surd. dec.316.num.13.& ſeq.& ita ſæpè dixiſſe Rot.patet ex alijs deciſionibus relatis per Gionan. poſt conſ.20. lib.2.Beltram in addition.ad Gregor.XV. deciſ.266. ſub num.16.Ferentil.in addit.ad Bar.dec.11 n.18.*

16 Quando verò filius inuentarium confecit, aſſerenti fuiſſe factas detractiones legitimæ, & Trebellianicæ incumbit onus probandi, quia filius habet fundatam intentionem in detractione legitimæ ſibi de iure competentis. *Rot.dec.641.nu.18 part.1.diuerſ.dec.246.num.3.coram Caualerio Add. ad Gregor.XV.deciſ.185. num.5. Adden.ad Buratt. deciſ.115.num.18.*

17 Et ſatis eſt filio, vel hæredi aſſerere non extare alia bona, cum per iſtam aſſertionem præſumatur prò eo facta probatio, ita quod transferatur onus probandi in eum, qui dicit alia bona adeſſe, iuxta *gloſ. in l.cum de lege 17 in verbo hæredis ff.de probat.per tex.in l ſi.C de iure deliberan.Gratian.diſcept.forenſ.cap.570.n.19.*

18 Secus verò ſi filius, aut hæres non confecerit inuentarium, nam tunc non ſtatur dicto illius, quod non adſint alia bona, cum lex fingat hæreditatem eſſe locupletem,præſumendo ſubtractionem bonorum, ob quam præſumptionem fortius debet grauari onere probandi, neque erit ſtandum eius ſimplici aſſertioni. *Natta conſ.199.nu. 12.& conſ.236.num.14.& 15.Craſs.in §.legit.q.18 nu.2.in fin.latè Couar.lib. 2. var.reſol. cap.6.num.4. poſt princ.verſ.qua ratione cum alijs per Gratian.dicta diſcept.570. n.20.*

19 Et quamuis ſecundum aliquos DD. afferatur diſtinctio, quod ſcilicet prędicta procedant, vbi hæres grauatus,ſeù habens cauſam ab illo ſit actor, ſecus autem ſi ſit reus, & poſſeſſor ad tradita per *Peregrin de fideicom.art.35. num.24 Ciriac.controuerſ 5.nam.3.Gratian.diſcept.215.num.9.& 23.*Ta-
20 men quod firmata concluſio procedat indiſtinctè ſiuè hæres ſit actor, ſiuè reus, & poſſeſſor; ſæpè Rota firmauit, & ſignanter *dec.47.nam.8.dec.226 num.16.part.5.in rec.& dec.33.num.5. & 6.part.6. rec.*& in alijs relatis per *Amat.Dunoz.dec.645.n.5.* 8.& 9. vbi aſſignat rationem.

21 Declaratur ſecundo ſupradictam ſublimitationem, vt procedat in hæreditate paterna, ſecus in hæreditate materna, circa quam, quamuis non fuerit confectum inuentarium, hoc tamen non deſideratur, cum ſtatus hæreditatis maternæ optimè firmari poterit ex inſtrumento dotali, nam ad euitandum turpem quæſtum de iure non præſumitur, quod mulier habeat alia bona præter dotem. *Theſaur.deciſ,43.num.5,Franc. dec.439. num.28.in ſi.Rot.dec.251.num.2.part.6.in recent.&*

in

in Romana fideicom. de Marianis 27. Iunij 1650. §. & licet cum §. ſeq. coram Royas.

22 Limit. 2. principalem concluſionem, vt procedat in ſolis alienationibus, quæ fiunt cum dominij translatione, nam filius cenſetur pro ſua legitima elegiſſe ea bona, quæ primo loco effectualiter alienauit abdicando à ſe dominium, ſecus autem illa, quę ſimpliciter hypothecauit obligauit, vel pignorauit, quæ non ſufficiunt ad effectum imputationis. *Caphal. conſ. 189. num. 10. & ſeq. laté Peregrin. de fideicom. art. 39. num. 8. & 9 Mangil. de imputat. quæſt. 136. num. 55. & 56. Rot. dec 1. num. 10. poſt Merlin. de legit.* & ratio eſt, quia
23 hypotheca non inducit effectum translationis dominij, nec transfert poſſeſſionem aliquam quoad effectus ciuiles, minuſque abdicat dominium *l. pignus C. de pignorat. action. Iaſ. in l. 3. §. ex contrario num. 41. ff. de acquirend. poſſeſſ. Merlin. de legit. lib. 2. tit. 2. quæſt. 3. num. 38. Peregrin. de fideicommiſs. art. 39. num. 9.*

24 Sublimit. 1. vt hæc concluſio procedat in creditore extraneo, ad cuius fauorem fuerit adiecta hypotheca, ſecus in non extraneo, nempè ad fauorem filiarum grauati, quæ diſtinctio reicitur à *Rot. dec. 1. n. 12. & 13. poſt Merlin. de legit.*

25 Sublimit. 2. quando pignus, vel hypotheca conſtituta fuerit prò tanto pretio, vel debito, quod veriſimile non ſit ſpes luitionis, nàm tunc cenſetur potius alienatio, quam pignoratio. *Neguſ. de pignor. 1. membr. 3. part. num. 27. & ſeq. fol. mihi 81. inter tract. de pignor. diuerſ. ſab. de Monte de empt. & vend. qu. 4. num. 6. Card. Mantic. de tacit. & ambig. lib. 4. tit. 3. nu. 51.*

26 Sed hoc declara procedere in hypotheca ſpeciali rerum particularium, non autem de hypotheca generali omnium bonorum. *Rot. dec. 1. n. 15. poſt Merlin. de legit.*

27 Limit. 3. quod alienata non imputantur in legitimam, ſi pretium rerum alienatarum ſeu venditarum fuiſſet conuerſum in ſoluendis debitis, alijſque oneribus hæreditarijs, nam tunc licet ſubſtineatur alienatio, non tamen imputatur in legitimam. *Hond. conſ. 59. num. 13. lib. 1. Beltram. in addit. ad Gregor. XV. dec. 580. num. 10.* & ſic concluſio procedit in alienationibus voluntarijs, ſecus in neceſſarijs, quæ fiunt, vel cauſa ſoluendi ęs alienum, vel dotandi fœminas. *Merlin. de legit. lib. 2. tit. 2. quæſt. 3. num. 22, Peregrin. de fideicommiſ. art. 39. num. 6.*

28 Limit. 4. vt alienata non imputentur in legitimam, ſi fideicommittens dediſſet facultatem alienandi, quia tunc ſtante validitate alienationis ex permiſſione, & licentia teſtatoris, non eſt aliquid in quartam imputandum, maximè quando ex tali alienatione non conuertitur aliquid in vtilitatem hęredis, ſecundum *Bart. in l. Marcellus 3. §. res quæ in princ. ff. ad trebel. & ibi Soccin. col. penult. nu. 14. poſt med. verſ. teſtator prohibuit idem Soccin. conſ. 114. num. 2. ante med. verſ. aliquando poteſt fieri lib. 3. laté Surd. conſ. 71. num. 1. & per tot. Bero conſ. 93. nu. 27. lib. 2.* & de veriori opinione, quidquid *Ripa, Curt.* & alij dubitent, teſtatur *Gratian. diſc. forenſ. cap. 416. num. 9. Beltram: in addit. ad Greg. XV. dec. 580. n. 11. cum alijs per Peregrin. de fideic. art. 39. num. 10.*

29 Limit. 5. procedere, ſi alienatio fuerit facta bona fide, ſecus ſi mala fide, ſeù malo animo, ac mala mente in damnum, & perniciem fideicommiſſi, ſcilicet ſi meliora, & pretioſiora corpora alienata, & infructuoſa, & deteriora retenta fuerint ab hærede, vnde tamquam fraudolenta, & doloſa non ſubſtinetur, & à fidecommiſſarijs infringi poteſt. *Simon. de ret. de interpretat. vlt. volunt. lib. 3. dub. 6. ſol. 6. num. 14. verſ. ſi verò alienata fol. 363. Mangil. in tract. de imputat. & detract. quæſt. 122. num. 22. Gabr. in tit. de legit. concluſ. 4. num. 10. & 11. Surd. conſ. 128. num. 21. & 22. Merlin. de legit. lib. 2. tit. 2. quæſt. 3. num. 11. & ſeq. Beltr. in addit. ad Gregor. XV. dec. 580. num. 9. vbi ita dixiſſe Rot. in Romana Legitima 31. Maij 1617. coram Card, Sacrato*, & ratio eſt, quia filius debet eligere legitimam vti bonus vir, in rebus non melioribus, nec deterioribus, ita alijs allegatis tradit *Peregr. de fideicom. art. 39. num. 11.*

30 Limit. 6. vt non ſubſtineatur alienatio bonorum fideicommiſſo ſubiectorum, nec imputetur in cauſam detractionis legitimæ, & Trebellianicæ ſtantibus bonis liberis quorum defectu in ſubſidium alienari poſſunt bona fideicommiſſaria, ac proindè à ſucceſſiuè vocatis recuperari poſſunt, grauatus enim prius cum liberis, quam cum bonis fideicommiſſarijs debet ſuis occurrere neceſſitatibus, etiam in caſu à teſtatore permiſſo, ita *Bald. in l. 1 ff. de rerum diuiſ. Ripa in l. in quartam num. 101. ff. ad l. Falcid. Gabr. conſ. 118. num. 6. lib. 1. Malnaſ. conſ. 8. num. 26. Merlin. de legitim. lib. 2. tit. 2. quæſt. 3. num. 29. Fuſar. de ſubſtit. qu. 535. n. . verſ. declaratur primò, & qu. 542. num. 14. verſ. declaratur 3. Odd. de prohibit. alienat. qu. 32. nu. 47. verſ. aut grauatus Peregrin. de fideicomm. art. 40. nu. 22. Rot. in Romana fideicommiſſi de Alicornis 3. Iunij 1650. §. eoque minus coram Dunozett.*

31 Limit. 7. vt ex fideicommiſſo particulari fieri nequeant detractiones, ac proindè prò detractione legitimæ non licet alienare bona paterna particulari fideicommiſſo ſubiecta, extantibus alijs, quibus ſatisfieri poſſit filius, ad *l. pater filium in princ. verſ. item quæſiuit ff. de legat. 3 Gabr. conſ. 118. ſub num. 5. & 6. lib. 1. laté Gabr. in tit. de legat. concluſ. 6. Fuſar. de ſubſtit. qu. 543. num. 9. & quæſt. 692. num. 21. & ſeq. Peregrin. de fideic. art. 4. ſub num. 32. verſ. contrarium, & ſeq. Odd. de prohibit. alienat. qu. 34 num. 41. & ſeq. Petra de interpretat. vlt. volunt. lib. 3. dub. 5. ſol. 6. ſub num. 14. verſ. & non valeret. fol mihi 365. Rot. deciſ. 760. num. . coram Card Seraph. deciſ. 693. num. 10. coram Buratt. deciſ. 846. nu. 25. coram Amat. Dunoz. tom. 2, dec. 113. num. 4, p. 2. diuerſ. dec. 47 ſub num. 2. & 3. deciſ. 77. num. 1. & 2. part. 5. in rec. & in Bononien. prędij 17. Martij 1666 § nec poſſunt inuari coram Bourlemont. cum alijs per Surd dec. 316. nu. 13.*

32 Et ex re particulari non fit detractio, licet ſit facta particularis prohibitio, nam tunc non ex illa re, ſed ex alijs bonis hæres tenetur recipere legitimam. *Ripa in l. in quartam num. 122. in fin. ff. ad l. Falcid: Bald. conſ. 23. lib. 4. Fuſar. conſ. 158. nu. 2. Merlin. de legit. lib. 5. tit. 3. qu. 11. num, 21. & 22. Rot. in Bononien. prędij 17. Martij 1666. §. neque poſſunt inuari, coram Bourlemont.*

33 Hæres autem quamuis cum beneficio inuentarij tenetur ſeruare pręceptum teſtatoris in non alienando bona particulari fideicommiſſo ſubiecta,

Digitized by Google

cta, ſi ex alijs bonis poſſit æs alienum ſatisfieri, Gabr.conſ.125.ſub num.11.verſ.opinionem contrariam, & ſeq.lib.1.Rot.dec.67.num 12. et ſeq. coram Gregor.XV.dec.504.num.4.coram Card. Seraph.deciſ.87.num.4.coram Andrea dec.846.num.33.coram Amat.Dunoz.dec.272.num.25.part.5.dec.83, n.26. part.6, in rec.

34 Limit 8. in eo,quod alienatur vltra legitimam, & Trebellianicam, nam in eo exceſſu tantum fit retractio. Simon.de Pret.de interpretat. vltim.volunt.lib.3.dub.6.ſol.6.nu.16.fol.363.Mangil.in tract. de imput. quaſt.122.num.32. relat. per Merlin.de legit.lib.2.tit.2.qu.3 n.3t.

35 Et licet huiuſmodi retractiones pro exceſſu pro rata ab omnibus,in quos factę ſunt videantur poſſe retractari, ſecundum Mangil.in tract.de impnt. & detract.q.122.nu.58. ante verſ.ex ijs verò ex Ruin. conſ.17.num 8.& 9.lib.5. De communi tamen,& veriori opinione paſſim ab alijs recepta hæc reuocatio non pro rata ab omnibus, ſed ab vltimis emptoribus eſt facienda ex optima ratione, quia primæ alienationes ſtatim imputantur in legitimam ſecundum iuris diſpoſitionem, ac proinde primi acquiſitores ad repellendos fideicommiſſarios, huiuſmodi exceptione detractionis legitimæ, & trebellianicæ hæredi alienanti debitæ ſe tueri poſſunt, adeò vt ſubſecutæ alienationes remaneant obnoxiæ ad retractationem. Crot.in l.ſi-lius familias §. Diui num. 15. & 20. de legat. primo Caphal.conſ.189.conſ.624.num.6.& 7. Alex. conſ. 178.num.4 & 5 lib.5.Caſtr.conſ.267. num.1. & 7. lib.2.Peregrin.de fideic.art.39.num.4. Gratian.diſc. forenſ.cap.265.num.5.Merlin.de legit.lib.2.tit.2.q.3. num. 35. Beltram: in addit. ad Gregor. XV. deciſ. 580.num.8.

36 Quo verò ad legatarios benè procedit prima opinio, nam illi pro rata exiguntur. Ruin.conſ. 17.num.8.Coſta in tract.de portione rata quaſt. 140. num.3.Merlin,de legit.lib.2.tit.2.q.3 n.36.

37 Prima autem alienatio ad effugiendam reſtitutionem reputatur illa, quę facta fuit ab hęrede,vel ſuo creditori,licet poſteriori, vel alteri, qui non erat creditor, nec habetur in conſideratione alienatio facta ſecundo loco ſuo creditori, licet anteriori, adeo vt ad effugiendam retractionem illa preferatur, in quem alienatio primo loco facta fuit, non autem ille, cui vltimo loco quamuis haberet hypothecam anteriorem, quia hypotheca non inducit effectum translationis dominij,nec transfert poſſeſſionem aliquam quo ad effectus ciuiles l.pignus C.de pignor.ita Peregrin.de fideic art. 39.num.8.& 9.quem ſequitur Merlin.de legit. lib.2. tit.2.qu.3.nu.37.

38 Limit.9. vt alienata non imputentur in trebellianicam in hæredibus extraneis, cum imputare debent in eandem trebellianicam fructus perceptos, iuxta tex.in l. mulier §. ſi hærede l. ita tamen §.hæres ex aſſe l.in fideicommiſſariam 18.vbi Ripa num.25.l.deducta 58.§.ante diem ff.ad Trebell.l.iubemus 6.C.eod,Fuſar.conſ.5.num.36. & conſ.106.n. 12.Peregrin.de fideic.art.49.num.62. Marta de ſucceſs.legal.part.4. quaſt.28. art.6. num.27. vbi quod

39 nepotes ex filijs debent fructus perceptos imputare, Craſs.de ſucceſs.tam ex teſtam.quam ab inteſt. §.trebellianica quaſt. 9. num. 6. vbi quod ſi fructus non ſufficiant ſupplendum ſit ex alijs rebus. Rot.

deciſ.20.num.4.deciſ.540. num.6.coram Card. Caualerio deciſ.152.num.3.in fin.part.1.deciſ.88. num.3. part.5.in rec.& in Bonon.hæreditatis 2. Maij 1653. §.trebellianica verò coram Card.Celſo.

40 Secus autem in filijs primi gradus, cum præfatis debeatur trebellianica ex corporibus hæreditarijs nulla facta mentione fructuum, non obſtante diſpoſitione, & iuſſione patris, l. iubemus C. ad Trebell.Ripa in l.in fideicommiſſariam col.4. nu.28. in princ.verſ.quarto declara ff.eod.tit. Craſs.de ſucceſs.tam ex teſtam.quam ab inteſt.in §.Trebellianica quaſt.11.num.1. verſ.ſed quid in filijs Marta de ſucceſs. legal.part.4.qu.25. art.6.num.27.Merlin. de legit.lib.2.tit.2. qu.32.num. 43. vbi latè Gregor. XV. dec.266.num.6.vbi Adden.num.14.

41 Quinimò etiam ſi filijs competeret duarum quartarum detractio, ſcilicet legitimæ, & trebellianicę, nihilominus debent conſequi duas quartas ſine fructuum imputatione, ſecundum veriorem Doctorum ſententiam de qua Bart. in l. quod de bonis §.quod autem ff.ad trebell. Ripa in l.fideicommiſſum num.3.ff.eod.tit Caſtr in l.iubemus n.3. C.ad Trebell.Pariſ.conſ.1.num.98.& conſ.25.n.55. vol.2.Soccin.iun.conſ.131.vol.1.Craſs de ſucceſ.tam ex teſtam.quam ab inteſt. §.trebellianica qu.9. nu.3. verſ.contrarium verò, Merlin.de legit.lib 2.tit.2.qu. 32.nu.5.& 6.verſ hac ratione non obſtante, qui alios, & Doctores contrarium tenentes referunt. Gail.pract.obſerv.133.n.4.& ſeq.lib.2.

42 Limit.10. vt huiuſmodi exceptio, quod bona primo loco alienata imputentur in legitimam ad effectum ſubſtinendi alienationem, debeat eſſe liquida, vt quia fuerit confectum inuentarium, & conſtet de quantitate bonorum, & ſic de quantitate legitimæ, alioquin cum non ſit clara non releuat. Card.Seraph.dec.321.num. 16.& 17.& fuit reſolutum in vna Tiburtina Caſalis 24. Nouembr. 1574.coram Robuſterio.

43 Eſt autem animaduertendum quoad nonam limitationem, quod licet hæres extraneus grauatus teneatur imputare in trebellianicam fructus perceptos, tamen ſi aliquid alienauerit ante quam aliquos fructus percepiſſet, remanet valida, & firma alienatio, ita vt adueniente conditione fideicommiſſi, & tempore detractionis emptor non valet inquietari, non obſtante, quod hæres poſtea vixerit, & plures fructus ex hæreditate perceperit, vnde cum talis alienatio reputetur legitimè facta non poteſt ex aliquo euentu impugnari, vt expreſsè docet, Vulpianus in l. Marellus §. rei quaſ ff.ad Trebell.ita tenet,& diſtinguit Crot. in repetione l.filius familias §. Diui de legat.1.ita etia m tenuerunt. Ripa. qui dicit eſſe de mente Bart.in l. in quartam nu.103.ff.ad l.ſaleid. Caphal. conſ.392.in fi.lib.3.facit Surd.cum ibi per eum adductis conſ.576 num.41. & firmauit Rot. dec. 20. a num.1. cum ſeq. & n.10.& per totam coram Card.Caualerio.

44 Siquidem quamuis Trebellianica non debeatur, nec detrahi poſſit ante quam aduenerit caſus reſtitutionis fideicommiſſi, §. Sed quia inſtit.de fideic.

45 hæredit. Non tamen impeditur hæres per rei alienationem illius electionem facere, ad hoc vt poſtea tempore debito illam imputet in trebellianicam, ac proindè per alienationem cenſetur feciſſe electionem, vt tempore debito recipiat, & ſortiatur ſuum effectum quoad imputationem, vt

B pul-

Digitized by Google

pulchrè dixit, *Rot. dicta dec. 20. nu. 11. & 12. cum ſeq. coram Caualerio.*

46 Tenetur tamen hæres ex fructibus deindè perceptis reintegrare fideicommiſſum prò quantitate ex fideicommiſſo diminuta in quartam Trebellianicæ, & ſi eſſet effectus non ſoluendo, non tamen hoc præiudicat emptori, qui rectè lege concedente nempè dicto §. *res quæ* rem emit, vnde emptio culpa hæredis reſcindenda non eſt *Caualer. d. deciſ. 20. nu. 10. in fin. iuncto n. um 14. cx Surd, conſ. 576. nu. 41.*

SVMMARIVM.

1 Filij quando dicantur in conditione poſiti, & effectus poſitionis in conditione declaratur.

2 Filij in conditione poſiti an cenſeantur vocati controuerſum apud DD.

3 Prima ſententia, eſt quod non cenſentur vocati.

4 Et dicta conditio adducitur ad extinguendum fideicommiſſum.

5 Secunda ſententia, eſt quod tacitè cenſeantur vocati.

6 Et ex Statuto Vrbis cenſentur vocati per fideicommiſſum 7. & etiam per vulgarem 8.

9 Et habet locum in toto diſtrictu, ſi non adſit particulare ſtatutum aliud diſponens.

10 Et procedit tam reſpectu deſcendentium, quam tranſuerſalium.

11 Declara conciliando has opiniones, vt ſi inſtitutus ſit extraneus hoc eſt non ex deſcendentibus ab ipſo teſtatore, & tunc filij in conditione poſiti non cenſentur vocati.

12 Aut ſunt ex deſcendentibus, & tunc concurrentibus coniecturis cenſentur vocati, alias ſecus.

13 Filij in conditione poſiti ex coniecturis cenſentur vocati.

14 Leniores coniecturæ ſufficiunt prò vocatione deſcendentium, validiores prò extraneis.

15 Amp. vt hoc procedat etiam ſi agatur de diſpoſitione facta per viam contractus.

16 Iudicis verò arbitrio relinquitur quales debeant eſſe coniecturæ, vt prò ſufficientibus habeantur.

17 Coniectura quòd filij in conditione poſiti cenſeantur vocati deſumitur ſi filij poſiti in conditione ſint ex deſcendentibus. *Contrarium*, num. 18.

19 Secunda coniectura eſt ſi filij plures fuerint poſiti in conditione *Contrarium*, num. 20.

21 Tertia eſt, ſi filij in conditione poſiti fuerint ſub qualitate maſculinitatis, *Contrarium* 22.

23 Præcipuè deficiente ratione conſeruandæ agnationis.

24 Quarta Coniectura deſumitur ex ratione habita conſeruandi bona ſua in familia.

25 Limita, vt non procedat ſi dicta ratio conſeruandæ agnationis apposita fuerit conſecutiuè, ſi agatur de extendendo fideicommiſſum de caſu ad caſum, ſecus autem ſi agatur de declaranda mente teſtatoris prò vocatione.

26 Præcipuè in fideicommiſſo aſcendentium.

27 Et dicta ratio ſtantibus verbis in perpetuum non cenſetur apposita conſecutiuè.

28 Et fideicommiſſum cenſetur relictum fauore agnationis, ſi fuit habita ratio, quod bona in agnatione, & familia conſeruentur.

29 Quinta coniectura deſumitur ſi teſtator grauauerit ipſos filios in conditione poſitos ad reſtituendam hæreditatem. *Contrarium* nu. 30. *Declara* vt n. 31. & 32.

33 Sexta Coniectura eſt ſi teſtator digreſſus eſt ad plures gradus ſubſtitutionum. *Contrarium* num. 34. *Declara, vt num. 35. cum ſeq. Limit. ut num. 38. & 39.*

40 Septima Coniectura eſt, ſi teſtator vocauit filios in conditione poſitos in caſu delicti commiſſi ab inſtituto.

41 Octaua coniectura, eſt ſi filij ſint poſiti in conditione cum qualitate legitimitatis, & eſt optima coniectura 44. *Contrarium* num. 45.

43 Legitimati ab inteſtato concurrunt ad ſucceſſionem cum legitimis.

46 Nona coniectura deſumitur ex ſubſtitutione reciproca facta à Teſtatore inter inſtitutos, & affertur ratio, num. 47. & 48.

49 Decima Coniectura ſi vocati fuerint filij ſubſtitutorum, & ſic multo magis filij inſtitutorum.

50 Vndecima coniectura deſumitur ex ſubſtitutione compendioſa.

51 Duodecima eſt ſi teſtator fecit teſtamentum in loco vbi ſtatutum diſponit, quod filij in conditione poſiti cenſentur vocati.

52 Decima tertia coniectura deducitur ex oneribus perpetuis relatis ad pias cauſas.

53 Decima quarta reſultat ſi teſtator in defectu filiorum legitimorum vocauit naturales, vel ſpurios.

54 Decima quinta depromitur ex modo, quo bona hæreditaris gubernari debeant.

55 Decima ſexta fundatur in fœminarum excluſione cauſa conſeruandæ agnationis.

56 Decima ſeptima inſurgit ex prohibitione alienationis bonorum extra familiam *Contrarium*. num. 57. *Declara* vt num. 58. *Limit.* vt num. 59.

60 Decima octaua, eſt ſi teſtator vſus fuerit verbis realibus.

Fideicommiſſum enim reale æquè comprehendit vocatos, & poſitos in conditione ibidem.

61 Decima nona eſt, ſi in ſequentibus ſubſtitutionibus vocati eſſent penitus extranei.

62 Vigeſima depromitur ex prohibitione Trebellianicæ facta omnibus ſubſtitutis.

63 Vigeſima prima coniectura deſumitur ex Clauſula Codicillari, & ex Cla. *omni meliori modo Contrarium*, num. 64.

65 Vigeſima 2. deprehenditur ex vocatione remotiorum, nempè Cippi, Domus, &c.

66 Vigeſima tertia ducitur ex vocatione tranſuerſalium.

67 Vigeſima quarta oritur ſi inter poſitos in conditione adſit Poſthumus.

68 Vigeſima quinta deducitur, quando vltimo loco inſtituta fuit cauſa pia.

69 Vigeſima ſexta arguitur ex mente teſtatoris, vt ſi fuiſſet interrogatus an vellet poſitos in conditione eſſe vocatos, & velle reſpondiſſet vereſimiliter.

70 Vigeſima ſeptima eſt, ſi in ſubſtitutione adeſſent verba de hærede in hæredem, donec adſint maſculi, & ſimilia.

71 Vigeſima octaua eſt, ſi teſtator in vltimo gradu ſubſtitutionis dixerit, quod hæreditas tranſeat, & remaneat in eius hæredes, & eorum deſcendentes, & deſcendentium deſcendentes.

72 Vigeſima nona elicitur ſi teſtator diſpoſuit, quod ſua hæreditas numquam tranſeat ad fœminas, ſed ſemper remaneat apud maſculos.

73 Trigeſima deſumitur ſi teſtator dixerit ita vt vnus alteri ſuccedat vſque in infinitum.

74 Trigeſima prima eſt quando ſubſtitutio facta ſit vltimo morienti, vel poſt mortem omnium. *Contrarium*, num. 75.

76 Trigeſima ſecunda eruitur ſi defectu lineæ maſculorum alius ſit ſubſtituens cum onere deferendi nomen, & inſignia ſamiliæ.

77 Trigeſima tertia arguitur, quando teſtator pluribus inſtitutis dixit; & ſi aliter deceſſerit ſine filijs ſubſtituto ſuperuiuentes, vel eorum filios.

78 Trigeſima quarta eſt vbi ab inteſtato poſiti in conditione non poſſent ſuccedere Patri.

79 Trigeſima quinta eſt, quando verſamur in legatis, & fideicommiſſis particularibus.

80 Trigeſima ſexta reſultat vbi ſubſtitutio eſt facta vltimo morienti, & in tota. *Contrarium* num. 81.

82 Trigeſima ſeptima oritur vbi in fine ſubſtitutionum collectiuè ſint vocati alij de familia, vel de domo.

83 Trigeſima octaua reſultat, vbi teſtator in ſubſtitutione habuit reſpectum ad ſtirpes, & non ad capita inſtitutorum, & grauatorum *Contrarium* num. 84.

85 Trigeſima nona conſtituitur in prohibitione detractionis trebellianicæ.

86 Quadrageſima coniectura conſideratur, quando ſumus in contractibus.

87 Quæ coniecturæ licet vti ſingulæ de per ſè non ſufficiant,

Digitized by Google

ciant, ſimul tamen iunctæ inducunt vocationem.
88 Vnde Iudex vbi multæ coniecturæ concurrunt poteſt ferre ſuum iudicium.
89 Quæ non proſunt ſingula, multa iuuant.
90 Conditio ſi ſine filijs ſubintelligitur, quando deſcendentes fideicommiſſo ſint grauati.
91 Et nihil differat ab expreſſa.
92 Ampl. vt ſubintelligatur etiam ſi eſſet inſtituta cauſa pia.
93 Limita, quando extraneus eſſet grauatus nam tunc, non ſubintelligitur.
94 Limit. 2. vbi frater, vel conſanguineus fideicommiſſo grauetur.
95 Limit. 3. vt non ſubintelligatur, vbi filius inſtituat parentes, & aſcendentes, ſecus vbi in contrarium adſint coniecturæ.
96 Filiorum appellatione in conditione ſi ſine filijs veniunt omnes deſcendentes.
97 Et comprehendit etiam fœminas ad excluſionem ſubſtituti.
98 In diſpoſitione teſtatoris appellatione filiorum continentur etiam fœminæ.
99 In vltimis voluntatibus maſculinum comprehendit etiam fœmininum.
100 Conditio ſi ſine filijs deficit per ſuperuiuentium filiorum tam maſculorum, quam fœminarum eiuſque deſcendentium.
101 Limit. quando teſtator expreſsè poſuit in conditione maſculos, nam tunc non ſubintelligitur de fœminis ſenſiſſe.
102 Limit. 2. vbi extat ſtatutum excluſiuum fœminarum, nam tunc fœmina non dicitur tacitè in conditione poſita ad excludendum ſubſtitutum.
103 Sublimit. vt procedat ad fauorem fratrum, & maſculorum, ſecus ad fauorem ſubſtituti extranei.
104 Et hoc procedit non obſtante ſtatuto excluſiuo fœminarum.
105 Limit. 3. vt non procedat vbi teſtator expreſſit velle bona conſeruari in agnatione.
106 Sublim. quando voluntas teſtatoris reſtringitur ad aliquem caſum, quò ceſſante fœminæ non excluduntur.
107 Ratio conſeruandi agnationem conſiderata in deſcendentia hæredis non trahitur ad deſcendentiam ſubſtituti.
108 Neptis an faciat deficere conditionem ſi ſine liberis referuntur DD. ſententiæ in caſu vbi teſtator excluſit proprias filias ob dotem conſtitutam.
109 Vnius filij exiſtentia facit deficere conditionem ſi ſine filijs.
110 Pluralis locutio requirit concurſum plurium, ſed verificatur de vno, ſi eadem ſit ratio. de vno, quam de pluribus.
111 Pluralitas reſoluitur in ſingularitatem, ſiue ex coniecturata mente teſtatoris, ſeu ex interpretatione legis.
112 Filij in conditione poſiti, vbi ſunt vocati, cenſentur vocati ad portionem Patris, & non Patrui.
113 Limit. vbi concurrunt coniecturæ ſuadentes teſtatorem voluiſſe totam hæreditatem deuenire ad ipſos filios.
114 Filij in conditione poſiti vbi cenſentur vocati, non cenſentur grauati alteri reſtituere.
Ex vocatione actiua, non infertur ad paſſiuam, ibid.
115 Limit. vbi ex coniecturis conſtat teſtatorem voluiſſe ordinare perpetuum fideicommiſſum.
116 Teſtator poteſt fideicommiſſo grauare omnes vocatos.
117 Filij in conditione poſiti, vbi ſunt vocati non dicuntur eodem fideicommiſſo reciproco, vel ſub eadem conditione grauati.
118 Limit. ſi ex coniecturis contrarium appareat.

Filij in conditione poſiti an, & quando cenſeantur vocati.

ADNOTATIO II.

1 Filij in conditione poſiti dicuntur ſi teſtator dixerit, *inſtituo Titium mihi hæredem, & ſi ſine filijs deceſſerit ſubſtituo Sempronium*, effectus huius quæſtionis eſt, quod ſi cenſeantur vocati, non poteſt Titius in eorum præiudicium aliquid de hæreditate ipſa diſponere, cum cenſeatur per fideicommiſſum grauatus eis hæreditatem reſtituere, ſi verò non cenſentur vocati, tantummodò eis reſeruatum intelligitur ius legitimæ ſucceſſionis ab inteſtato, & hoc caſu per obitum Titij inſtituti non condito teſtamento, admittuntur ad ſucceſſionem, & ſubſtituto præferendi veniunt, ex quo per eorum exiſtentiam defecit conditio, ſub qua Sempronius ſubſtitutus fuit, ſed ſi Titius condito teſtamento alium hæredem inſtituat, præfati filij in conditione poſiti remanent excluſi à ſucceſſione teſtatoris, vt benè declarat *Iul. Clar. in §. teſtamentum qu. 77. num. 1. Fenſan. ad ſtat. Vrbis in cap. 142. n. 20.*

2 Maxima propterea intèr DD. exorta fuit contentio, & controuerſum dubium, an filij in conditione poſiti cenſeantur vocati, quem articulum ex profeſſo pertractauit, *Ioſeph. de Ruſticis in ſuo tract. de liber. in condict. poſit.* vbi recenſet omnium antiquorum, & modernorum ſui temporis auctoritates, quibus addendo recentiores noſtræ tempeſtatis.

3 Prima ſententia eſt, quod filij poſiti in conditione non cenſeantur vocati, iuxta *gloſ. in l. Lutius 85. la 2. in verbo liberos ff. de liber. inſtit.* & tradunt *DD. copioſiſſimè congeſti tam à Iulio Clar. in §. teſtamentum qu. 72. nu. 1. quam à Fuſar. de ſubſtitut. q. 437. nu. 2. & à Mantica de coniect. vlt. volunt. lib. 11 tit. 2. nu. 1.* & de veriori, & magis communi teſtatur *Peregrin. de fideic. art. 28. num. 5. Marta de ſucceſſ. legal. part. 1. qu. 9. art. 1. nu. 1. tom. 1. Gabr. in tit. de fideic. concl. 4. Anton. Gomeſ. tom. 1. var. reſol. tit. 5. de ſubſtit. fideic. nu. 42. Ludouic. Molina lib. 1. de Hiſpan. primog. part. 1. cap. 6. nu. 2. & 3.* vbi de veriori, & communiori *Gail. lib. 2. prat. obſer. 136. n. 19. Alex. Trent. in tract. de ſubſtit. par. 4. cap. 11. nu 20. & ſeq.* vbi quod nefas ſit ab hac opinione recedere *Petra de interpret. vlt. volunt. fol. 297. ſalut. 2. Odd. de compendioſa ſubſtit. part. 5. tit. de compend. à Pagano ſat. art. 3. nu. 50. & ſeq. Theſaur. dec. Pedemont. 96. nu. 3. & 4. Surd. dec. 162. nu. 1. Vinius lib. 2. dec. 262. num. 2. Caual. dec. 81. num. 6. part. 3. Magon. decis. florent. 27. nu. 1. dec. 71. num. 14. & dec. 73. n. 3. Guid. Pap. deciſ. 59. Rot. dec. 125. nu. 1. coram Mantica dec. 209. n. 1. coram Gulielm. Dunoz. dec. 1154 n. 1 & 3. part. 3. dec. 133. nu. 1. ante fin. & dec. 144. nu. 2. dec. 186. nu. 1. p. 1. diuerſ. dec. 387. nu. 1. coram Burat. dec. 329. n. 1. cor. Gregor. XV. dec. 487. num. 8. coram Amat. Dunozet. tom. 1. dec. 174. nu. 18. part. 4. tom. 1. dec. 355. nu. 2. & 3. part. 4. tom. 2. dec. 422. num 1. ead. part. 4. tom. 2.* vbi quod Rota ſequatur hanc opinionem *dec. 221. num. 2. & dec. 355. nu. 1. part. 5. to. 1.* vbi quod hoc procedat etiam in filijs teſtatoris. *deciſ. 152. num. 8. part. 6. deciſ. 61. num. 3. part. 7. in recentior.*

4 Rationes, quibus innititur hæc ſententia referuntur à *Mantica de coniect. vlt. volunt. lib. 11. tit. 2 à num. 3. vſque ad* 10. vbi prò vltima, & ſingulari ratione inducit, quod hæc conditio ſi quis deceſſerit ſine liberis adijciatur ad exonerandum hæredem grauatum, & ad extinguendum fideicommiſſum, ac proindè ſi deceſſerit cum liberis, hæc conditio non poteſt inducere aliud fideicommiſſum

miſſum in præiudicium ipſius hæredis ex vulgari iuris regula, quod induċta ad vnum effectum non debent contrarium operari *l.legata inutiliter de legat.1. vt etiam animaduertit, Decian. conſ.59. num.2. & conſ.78. quod per errorem inſcribitur 79. num.5.vol.2. & conſ.86. num.9. vol.3. laid etiam comprobat hanc ſententiam, Peregrin. de fideicom. art.28. à num.5. vſque ad 11.*

5 Contrarium verò, quod filij in conditione poſiti cenſeantur vocati ſaltem tacitè, tenet *glo. in l. filiusfam.§ cum quis de legat.1.Oldrad.conſ.21.in fi.* & hanc ſententiam tuentur infiniti *DD. relati à Ruſtic.in tract.de liber.in condition.poſit.lib.1. cap.2. num.63. à Mantic.de coniect.vltim. volunt. lib.11, tit.2.num.1. verſ.ſed diuerſa ſententia, Iul. Clar. in §.teſtamentum, quaſt.72.nu.1. verſ. contrariam verò ſententiam Fuſar.de ſubſtit. quaſt. 4 7. num. 3. Fenſon. ad ſtatutum Vrbis in cap.142. in princ Fachin.lib.4.controuer.iur.cap.51.vbi contrarijs reſpondet Petra de fideicom.q.9. num.154. & ſeq. & 156. verſ.& hanc poſteriorem, Io: de Caſtil. in tract.de vſufruct.cap.1.num.14.Matheac.de legat, & fideic. lib.3.cap.19. num.11. verſ. contrarium, & ſeq. Menoch.lib.4. praſumpt 76.num.25.Gama.dec.338.ſub num 4.Craſſ.in §.de fideicommiſ.quaſt.13. vbi in fin.* hanc opinionem admittit in deſcendentibus, ſecus in tranſuerſalibus, niſi adſint coniecturæ in contrarium, qui DD. & alij pleno calamo per eos allegati fatentur hanc ſententiam eſſe veriorem, æquiorem communiorem benigniorem, & in iudicando tenendam.

6 Ex ſtatuto vero Vrbis *lib.1. cap 142.* filij in conditione poſiti cenſentur ad fideicommiſſum tacitè vocati, perinde, ac ſi expreſsè fuiſſent ſub-

7 ſtituti, & quod cenſeantur vocati per fideicommiſſum, in terminis eiuſdem ſtatuti, tradit *Fenſan. ad idem ſtatutum in d. cap.142. num.15. & per tot.Gabr conſ.115. num.12.lib.1. conſ.2.per tot. & conſ.91.num.3.& 4. lib.2. Peregr.de fideicom. art. 20.num.3.& art.28, ſub num 3. & conſ.52. num.6. lib.4. Menoch.lib.4.praſumpt.52.& 62.nu.59 Gregor.XV.dec.337. num.2.& 3.dec.315.nu.10. Amat. Dunozet.dec.862.num.1.tom.2. Rot.dec.337. nu. 4. verſ. & quod per fideicommiſſum.dec.403. num.3. dec.424.num 1.in fin.par.2. dec.174. num.14.& 19. dec.47: num.1. par.4.tom.2.dec.237.n.14.dec.355. num 1.par.5.tom.1.dec.479.num.2.par.5. to.2. dec. 248. num.1.dec.185. num.1.par.7. in recen. & dec. 1379. nu.12.coram Seraph.& in Romana fideicommiſſi de Maximis 5. Martij, 1638.coram Pirouano.*

8 Sed quod filij in cōditione poſiti cenſeantur vocati ex diſpoſitione ſtatuti ſiue per fideicommiſſariam, ſiue per vulgarem, adeo vt qua vocatione cenſeantur vocati deſumendum ſit èx verbis teſtamenti cuiuslibet teſtatoris, cum hoc ſtatutum non expreſſit, ſed tantum curauit dirimere quæſtionem *glo.in l.Lucius ff.de hæred.inſtit.* ſcilicet an poſiti in conditione cenſeantur vocati, vel non vt animaduertit, *Rot.dec.403.n.14.par.2. in rec.*

9 Et huiuſmodi ſtatutum habet locum in tertiis exiſten. Intra diſtrictum Vrbis non habentibus in hoc particulare ſtatutum iuxta Theoricam *Bart.* communiter receptã in *l.1.num.14.C.qua ſit longa conſuetudo. Ferentill.in oddit.ad Burat.dec. 834.n. 15. Greg.XV. dec.169.num.3.* & in terminis dicti Statuti Vrbis *Rot.dec.379 num.3.par.1.diuerſ.& in Sabinen.ſeu Farſen.fideicommiſſi 2.Martij 1640. §. nec de teſtamentis coram Bichio.*

10 Quæ vocatio vigore præfati ſtatuti non ſolum habet locum reſpectu deſcendentium teſtatoris, ſed etiam reſpectu tranſuerſalium, & agnatorum, & expreſſam operatur vocationem. *Rot dec.575.n.1. & 2. ibique Adden.num.10. coram Gregor.XV.dec. 264.num.2.dec.248.num.2.par.7.in recen.& in Terracinen.fideicommiſſi 17.Februarij 1645.§.quod vero coram Emin.Card.Ottbobono,* ſiquidem cum generaliter loquatur, genaraliter debet intelligi etiã ſi maior ratio ſit in deſcendentibus, quam in trãſuerſalibus, per regulam, *l.1.§.quod autem ff. de aleat.Gabr.conſ.115.n.1.& 2.*

11 Circumſcripto verò ſtatuto, ſupradictas contrarias ſententias diſtinguendo conciliari poſſunt ſi inſtitutus ſit extraneus ipſi teſtatori, & hoc caſu filij in conditione poſiti non cenſentur vocati, cum non poſſit vlla affectio teſtatoris erga tales filios conſiderari, vt veriſimiliter in eorum fauorem dicatur voluiſſe imponere inſtituto onus fideicommiſſi, & pro extraneis intelliguntur omnes non deſcendentes ab ipſo teſtatore licet ſint ſanguine coniuncti, *Curt.ſen conſ.45.num.2.Clar.in §.teſtamentum quaſt.77.num.1. verſ.aut illo, qui fuit inſtitutus, Ruſtic.de liber.in condit.poſit.lib.1.c.3.num.1 & 2, Petra de fideicom.quaſt.9. num.171.in fin. Fuſar,de ſubſtit, quæſt.437.num.5.Boer. deciſ.155. ante num. 21.*

12 Aut vero liberi in conditione poſiti ſunt deſcẽdentes ipſius teſtatoris, & tunc aut nulla ſubeſt coniectura, quod teſtator eos vocare voluerit, præter quam quod eos ſimpliciter in conditione poſuit, & tunc non cenſentur vocati, nec onus fideicommiſſi inſtituto iniunctum, aut concurrit aliqua coniectura, quod teſtator eos vocare voluerit, & tunc intrepidè tenenda eſt opinio, quod cenſeantur vocati, ita *Iul.Clar.in §. teſtamentum q.77, num.1.circa fin.iuxta glo,in l.Lutius la 2.communiter approbatam ff.de hæred.inſtit.*

13 Filij igitur in conditione poſiti ex coniecturis vocationem ſuadentibus cenſentur vocati, vt omnes vtriuſque ſententiæ Sectatores conueniunt, & conſentiunt ſequendo *glo.in l.Lucius la 2. ff.de hæred.inſtituen.Craſ.in §.fideicommiſſum quaſt.14.Cardinal.Mantica de coniectur.vltim.volunt.lib.11. tit. 3.num.19.Fenſon.ad ſtatut.Vrb,in cap.142.num.2. verſ.verum ab iſta ſententia, vbi etiam Garganet. Fuſar.de ſubſtit.q.437.num.6.Alex.Trent.de ſubſtit. par.4.cap.11.num.23. qui infinitos allegat. Ruſtic.de liber.in condition.poſit.lib.2.cap,1.Petra de fideicom. quaſt.9.num.160.Peregrin.conſ.91.nu.30.lib.1.Surd. conſ.434.num.19.Gregor.XV.dec.314.num.1.& 15. vbi Adden.num.16.& dec.319.num.2. Seraph. dec. 1319. num.1.Amat.Dunozet.dec.487.nu.9. Rot.dec. 133. ſub num.1.dec.266.num.3.dec.320.n.15. deciſ. 486.num.19.par,1.dec.422.num.2.par.4.tom.2.dec. 389.num.4.eadem.par.4.tom.2.dec.16.num.4 par.7. in recen.& in Viterbien. pradij 3. Iunij 1650. in princ. coram Bichio & in Anenionen. fideicommiſſi 22.Aprilis 1652:§.neque ex eo coram Cardin. Celſo, Gulielm Dunozet.dec.209.n.2.*

14 Leuiores tamen ſufficiunt coniecturæ in teſtamento aſcendentium, pro vocatione deſcendentium, ſecus in extraneis, in quibus maiores, & validiores requiruntur, vt recedatur à *glo.in l.Lu-*

cius

eius ff.de hæred.inſtit. ita Cran.conſ.62.num.6. in fi. Surd.conſ.67.num.35 Soccin.iun. conſ.174. num.22. & ſeq.lib.2.Peregrin.conſ 91.num.24. lib.1. Bellon. iun.conſ.50.num.34.Honded.conſ.54. num.61. lib.2. Fuſar.conſ.173. num.1. & de ſubſtitut. cap. 437. num.16. Craſ. in §.fideicommiſſum quæſt.14.Mant. de coniect.vltim volunt.lib.11.tit.3.num.26.in fin. Gregor.XV.dec.315.num.5. ibique Adden. num.16. Burat.dec.385.in princ.verſ.tamen ille.& dec. 387. n.2.verſ.& quamuis, Merlin.dec.359.n.3.deciſ.447. num.2. Rot.deciſ.105.ſub num.3.dec.133 n.7. deciſ. 146 num.4, in fin.dec,266.num.6.dec.486. num. 20. par.1.& dec.61.num.5.par.7.in recen.& in Aueniomen.fideicommiſſi 22. Aprilis 1652. §. neque ex eo coram Cardinali Celſo.

15 Quæ procedunt etiam ſi agatur de diſpoſitione facta per viam contractus, nempè donationis, dotis lucrandæ ſi vxor ſine liberis communibus deceſſerit, & ſimilium, quia in contractibus non eſt diuerſimodè ſtatuendum ab vltimis voluntatibus, Peregrin.de fideicom.art.28.num.29.Gabr.in tit.de fideicom.concl.4.num.50.Cancer.var.reſol.lib.1. c.1. num.102. Ferentil.in addit:ad Burat.dec.185.nu.10. verſ.quod procedit.Rot.in Aueniomen. fideicommiſſi 22. Aprilis 1652.§. ac etiam ſi agatur coram Celſo.

16 Quales autem debeant eſſe coniecturæ, vt pro ſufficientibus habeantur, iudicis arbitrio relinquendum eſt, regulare tamen debet arbitrium ſequendo coniecturas approbatas à Doctoribus, vt docet, Honded.conſ.54.num.63.lib.2.Dec. conſ.34. num.117. lib.3. Menoch. conſ.394. num. 5. Eugen. conſ.52 nu.30. Ruſtic.in tract.de liber.in condit.poſit. lib.2.cap.1.num.7.& 27. & lib.5.cap.8.nu.6.Mant. de coniect.vltim.volunt.lib.11.tit.2.num.19.Menoch. de arbitrar.iud.caſ.148.num.2. Maſcard.de probat. concl.775.num.18.Molin.lib.1.de primogen. Hiſpan. par.1. cap.6.par.3. Petra de fideicom.q.9.num.190. verſ.ego vero; & n.191.& 192. Intrigliol.de ſubſtit. cent.3. quæſt.26. num.43. Alex. Trentacinq. eodem tract.de ſubſtit.par.4.cap.11.nu.23. Fuſar.de ſubſtit. quæſt.437.num.14. Theſaur dec.Pedemont.96. nu.9. verſ.mihi Caualc.dec.81.n.6.par.2.Surd. deciſ. 162. n.6.& 11.Magon.dec.Florent.73.num.5.

17 Coniecturæ autem, quæ à DD. in hac materia conſiderantur prima eſt, quando filij poſiti in conditione ſunt ex deſcendentibus teſtatoris, & concurrentibus alijs coniecturis non eſſe contemnendam ratione præſumptæ affectionis erga propriam deſcendentiam fatentur etiam DD. contrarium tenentes, Salyc. in l.1.num.5.C.de condit. inſert.Caſtr.in l.filiusfam.5.cum quis ff.de legat.1.Decian.conſ.9.num.1.& conſ44. num. 5. lib.3. Aucar. conſ.74.Honded,conſ.65 num.40.lib.1. & conſ. 54. num.8 et 58.lib.2.Ceph.conſ.417.num.17.lib.3.Hieron. Alban.conſ.1.num.5.Mant.de coniect.vlt. volun. lib.11.tit.3.num.2.Craſſ.in §. fideicommiſſum qu.13. in fin. Menoch.lib.4 præſumpt.76.nu23.& 24.Boer. dec.155.num.21. Theſaur.dec.96.num.7. in fin.Cardin.Seraph.dec.956.num.6.& dec.1329.num.2. cum alijs per Fuſar.de ſubſtit.quæſt.437.nu.23. Gulielm. Dunozet. dec.209.n.3.

18 Contrarium tenent DD. alij relati per Iulium Clarum in §.Teſtamentum quæſt.79. num.2.& per Theſaur.dec.96.nu.7. ac per Fuſar.de ſubſtit.q.437. num.24.& ita docent, Odd.conſ.66.nu.25.Bero.conſ. 11,num.18,& 30.& conſ.84.num. 74 lib.2. Ceph. conſ.517.num.60.verſ.non obſtat, Curt. ſen. conſil. 42.num.14.verſ.modo ſic, & conſ.63. num.4. Ruſtic. in tract.de liber.in condit.poſit. lib.2. cap.3. num 4. Prat.interpretat.vltim volunt.fol.298.nu.10. verſ. quapropter Petr.Greg.Toloſ in Syntag.iur.par.3.de action.lib.42. cap.28.de fideicom.ſubſtit.ante nu. 30. verſ.2. conſidero fo.986.Guid. Pap.dec.39. Magon. dec.Florent. 27. num.8. & dec.33.num.9. verſ. adducebant.

19 Secunda coniectura eſt, ſi liberi non ſemel, ſed pluries fuerint poſiti in conditione, nam tunc cenſentur vocati Cephal.conſ.476.num.10 verſ. quibus accedit Menoch.conſ.135.num.7. conſ.152.num. 6. verſ.ſecundo accedit conſ.301.num.23. conſ.325.nu. 11.Corn.conſ.73.num.8.lib.2.Gozad.conſ.64.num.9. Granet.conſ.vltimo num 6.Honded.conſ.54 num.11 lib.2.vbi reprobat Gabr diſſenſientem, Menoch.lib.4 præſumpt.76.num.58.Petra de fideicom.quæſt.9. nu. 203. Intrigl.de ſubſtit. p.3 quæſt.26. nu.122. Mant. de coniect.vltim.volunt.lib.11.tit.3.num.25. Ruſtic. de liber.in condition. poſit.lib.5.cap.2.num.1. Fuſar. de ſubſtitution.quæſt.437.num.101. Cardin. Seraph. dec.1329. num.11. Gregor. XV.dec.315.num.2. vbi Adden.num.17. Rot. dec.166.num.11. par.1. in rec. Amat. Dunozet.dec,487.n.14.

20 Contrariam opinionem comprobauit Ant. Gabriel.de fideicom.concl.4.n.32.

21 Tertia coniectura deducitur, quando filij in cõditione poſiti fuerint ſub qualitate maſculinitatis, Ruſtic.de liber.in condition.poſit.lib.2. cap.2. vbi pro hac opinione allegat vltra 50. DD. & de veriori, & crebiori teſtatur, Menoch.conſ.173. num.50. conſ. 393.num.6.& conſ.481.num.2. conſ. 557. num. 32. vbi ita fuiſſe iudicatum & conſ. 1017. num. 1. vbi refert quadraginta Doctores hanc opinionem ſectantes, Burſat.conſ.202.num 34.lib.2. Dec. conſ. 3. num.47.lib.1. vbi ſubdit quod hæc coniectura ſola ſufficeret conſ.59.num.5.conſ.103,num.11. & 12 lib.2.Surd.conſ 67.num.33.& conſ.96.nu 30. Honded.conſ.54.num.12.lib.2.Peregrin.conſ.55. num. 7. lib.1.conſ.56.num.1.lib.5. Ancar iun.lib.3 qu.31. n.2. Craſſ.in §.fideicommiſſum qu 14.n.1. in fine Intrigl. de ſubſtit.cent.3. quæſt.26. num. 47. Menoch. lib.4. præſumpt.76.num.27. Mant.de coniect.vltim.volun. lib.11.tit.3.num.3, Fuſar.de ſubſtit.quæſt.437.à n.25 vbi latè exemplificat, & multipliciter declarat, vſque ad n.63.& concurrentibus alijs coniecturis approbauit, Rot.dec.144 num.4.in fin.dec.266.nu.15. & dec.300. n.15.p.1.in recen:

22 Contrarium, quod hæc coniectura non ſufficiat, vt poſiti in conditione cenſeantur vocati, tradunt alij Doctores, quos ſupra ſexaginta cumulat, Ruſtic.in tract.de liber.in condit.poſit. lib.2.cap.2.n.34. prout etiam docent Rol. à Val.conſ.51. lib. 3. vbi alios infinitos allegat, & de communi teſtatur, Odd. conſ.67.num.29. verſ.præterea dico Menoch. conſ.91.num.2. Burſat.conſ.1.num.8.lib.1. Dec. cõſ. 59.num.5. lib.2. Gabr.conſ.95.num.2. & 3.& conſ. 103.num.39.lib.1. Berete,conſ. 74. num.11. Ceph. conſ.268.in princ.& num.17.& ſeq.Lanar. conſ.63. num.37. & 38.Prat.de interpret.vltim. volunt. fol. 298.num.11. verſ magis Alex.Trent.de ſubſtit. p.4. cap.11,num.24.verſ.& cum prædicti, Petra de fideicom.q.9.art.172.& ſeq. vbi latè diſputat, & infinitos allegat Iul.Clar.in §.teſtamentum,quæſt.79. in princ.Hieron.Ceual.in ſpec.commun.contra commun. quæſt.94.

quæſt.94.num.6. Guid.Pap.dec.184.& 600.Theſau. dec.Pedem.96.num.23.Boec.dec.155. nu.28. Rand. dec.Piſan.27.n.80.Magon. dec. Flocent.27.n.6.

23 Et quod qualitas maſculinitatis non ſit conſiderabilis deficiente ratione abſoluta conſeruandæ agnationis, cum argui nequeat ex ſola vocatione maſculorum, vnde eſſe leuem coniecturam affirmat, Gabr.conſ.93. num.39.& ſeq. lib.2.Surd.conſ. 308. num.14.& conſ.448.num.2, Giouagn. conſ. 82. num.147.& ſeq. lib.1.Peregrin.de fideicom. art. 26. num.12. latè Gratian.diſcept.forenſ.cap.999. nu.6. vbi quod per iſtam qualitatem cenſeatur tantum contemplatus ſexus, non autem agnatio, Rot.deciſ. 486.num.11.pac.1.dec.667. num.10.pac.2. dec.272. num.19. dec.279.num.20.pac.6.recen. & in Auenionen.fideicommiſſi 22. Aprilis 1652.§.pro receſſu coram Cardinali Celſo.

24 Quarta coniectura deſumitur, ſi teſtator expreſſerit rationem, quia ſcilicet volebat bona ſua conſeruari in familia, nam ratione conſeruationis agnationis, filij in conditione poſiti cenſentur vocati,& videtur abſque dubio teſtatorem voluiſſe fideicommiſſum inducere inter ipſos deſcendentes, præcipuè ſi prohibuit alienationem bonorum, vt in familia, & deſcendentibus conſeruentur. vt tradunt DD.relati à Ruſtic in tract.de liber. in cõdit.poſit.lib.3.c.5. Hond.conſ 54 n 32 lib.2 Dec.conſ. 41. n.36.lib.1.Ceph.cõſ.343. n.21.& ſeq.lib.3.Surd. cõſ.67.n.35. & conſ 242.n.50.Cepol.conſ.251.n.50. Fuſar.conſ.157. num.14.& de ſubſtit.quæſt 437.n.78 Petra de fideicom.quæſt.9.nu.203.Prat.de interpret. vltim. volunt.fol.283. num.3,& fo.302.n.24. Craſſ. in §.fideicommiſſ.qu.14. num.4. Iul Clar. in §. teſtamentum quæſt.79. num.4. Ancar.iun.lib.3.qu.31.nu.6. Anton.Cabr.in tit.de fideicom.cautel 4. nu,34. Mant. de coniect.vltim.volunt. lib,11.tit.3.nu.14. Menoch. lib.4.præſumpt.76.num.70. Intrigl.de ſubſtit. cent.3. quæſt.29.num.140. & 143. Theſaur.deciſ. Pedemontan.96.num.29. Cæſar Barz.deciſ.Bonon.1.num.7. & 8. Cardinal.Scrapò dec.1329. num,3.Coccin.dec.75. num.8. Duran.deciſ.126.num.17. Rot.dec.266.n.16. dec.350.num.18.par.1.dec.422.n.10. & 11. dec.55. n.14.par.4.tom. 2.in recen.

25 Et licet dicta coniectura non procedat, ſi fuerit ratio conſeruandæ agnationis appoſita conſecutiuè, hoc tamen ſibi locum vindicat, ſi agatur de extendendo fideicommiſſo de caſu, ad caſum, ſecus autem vbi agitur, vt filij in conditione poſiti ſint vocati, quia hoc caſu agitur de declaratione mentis teſtatoris, & non de extentione, adeo vt ratio agnationis etiam conſecutiuè appoſitæ operetur, Rota vbi alios allégat in Romana Cenſus 18. Iunij 1655. coram Cardinali Cerro, & dec.83.nu.6.

26 ad med.coram Merlino, præcipuè ſi verſemur in fideicommiſſo aſcendentium, Fuſar.de ſubſtit.quæſt. 458.ſub num.15. Pateus dec.2.6.n.4.lib.2.

27 Ipſa verò ratio conſeruandæ agnationis non cenſetur appoſita conſecutiuè ſtantibus verbis in perpetuum, nam tunc dicitur independenter appoſita. Gratian.diſcept.forenſ.cap.866.à nu.16. cum ſequen.Rot.in Bononien.fideicom.26. Februarij 1652. coram Albergato.

28 Fideicommiſſum enim agnationis fauore cenſetur relictum, quando habita fuit ratio, quod bona in agnatione, & familia conſeruentur, & ita concludere omnes ſcribentes tradit Fuſar.de ſubſtit.quæſt.499. num.1.& quæſt.277. num,6.& q.479 à num.101. vſque ad 109. vbi de materia, Dec.conſ. 495. num.13. Pacif.conſ.1.num 30.& 31.& conſ.66. num 44.lib.3.Gabr.conſ.132. num.40. lib.1. Menoch. conſ.775. num.20.ad med Mantic.de coniect. vltim. volunt.lib.6.tit.15.num.5. Menoch. lib.4. præſumpt. 68 num.9. & in tract.de arbitrar.Iud.caſ.496.nu.9. Maſcard.de probat. concl.775. n.7.Intrigl.de ſubſtit. cent 5.qu. 72. num.81.

29 Quinta coniectura reſultat, quando teſtator grauauit ipſos filios in conditione poſitos ad hæreditatem reſtituendam, etenim grauare non potuiſſet, ſi prius non honoraſſet, & vocaſſet,& hanc eſſe communem Doctorum theoricam teſtatur, Iul.Clar, in § teſtamentum quæſt. 78. in princ. & ab hac ſententia tamquam canonizata conſulendo,& iudicando non eſſe recedendum ſubdit, Ruſtic. in tract.de liber.in condition.poſit.lib.4.cap.2. & cap.3. num.28.& vltra 70. DD. allegat. & ita etiam tenet Bart.in l Centurio nu 37.ff.de vulgar.vbi etiam Cephal.num.884. & ſeq.& latè conſ.93. lib.1. Menoch.conſ.348. num.35. & ſeq. lib.4. & conſ.613.nu. 10 lib.7. Decian.conſ.3. num.54. lib.1.& conſ. 44.nu. 51. lib.3 Oſaſch.conſ 35.num.4.Peregrin.de fideicom. art.11.nu.30.& art.12.num.7.Intrigl.de ſubſtit.cent. 3.quæſt. 26.num.61. Ancar.iun.lib.3.quæſt.31.num.4. Prat.de interpret.vlt.volunt.fol.300. num.4. Craſſ. in §. fideicommiſſum quæſt.14. num. 2. verſ. ſed hæc Menoch.lib.4.præſumpt.76.num.79.in fin.Mantic. de coniect.vltim.volunt.lib. 11.tit.3.nu.2.Theſaur.dec. Pedemont.56.num.10. Rauden.dec.Piſan.31. nu. 254 Cæſar Barz.dec.Bonon.1.num.4.& ſeq.dec.5.num.6. & 7. & dec.9.num.15. Rot.dec.266. num.16. par.1. in recen.latè Fuſar.de ſubſtit.q.437.n.130. vbi hanc opinionem multis ampliationibus, & limitationibus exornat vſque ad n.160

30 Contrarium, quod ex grauamine non inducatur vocatio poſitorum in cõditione de veriori tradunt DD. vltra quinquaginta relati ab eodem Ruſtic in tract de liber. in condition poſit.lib.4.cap.3. & alij infiniti relati à Iulio Claro in §.teſtamentum quæſt,78 verſ.ſed quid dicant Burſat.conſ.1.num.10. conſ.52. num.22 lib.1. Beret.conſ.18.nu 6. Odd.conſ. 46. num.20.& 21.Decian.conſ.26. num. 42. lib.2. Ceph conſ.17. num.17.lib.1.conſ.268.num.19.lib.2. conſ.419. num.28.lib.3.Cenal.in ſpec.commun. contra commun. q.94.num.5.Petr de fideic.q.9.num.187. & ſeq. Maſcard.de probat.lib. concl.175.num,17. Magon.dec Flocentin 71 num 15. verſ,alij verò graues in fin.Cæſar.Barz. deciſ.Bonon.7. num.7. & deciſ.8. num.3.

31 Declara conciliando ſupradictas cõtrarias opiniones, vt huiuſmodi coniectura per ſe ſolam non ſufficiat, adeo vt ex ſolo grauamine non reſultet ſufficiens coniectura vocationis, vt contra Bart. tenent innumeri DD. ſecus autem concurrentibus alijs coniecturis, Decian.conſ.44.num.57.lib.3.Mãtic.in tract.de coniect.vltim.volunt.lib.8.cap.1. n.32. in fin.& lib.11.cap.23. num.26. & hanc opinionem contra Bartolum tenet Rot.deciſ.956. num.4.et 5.coram Seraph ſequenda dec.215.apud Puteum, & deciſ. 134. n.1.2.3.& 4.par.4.diuerſ.

32 Declara 2. quod aut grauamen eſt expreſsè iniunctum filio inſtituto etiam duplici conditione puta inſtituo filium meum, & ſi filius meus ſine filijs deceſſerit, vel eius filij ſine liberis deceſſerint,

Digitized by Google

rint,volo vt prædictus filius meus reſtituat hæreditatem Titio, & hoc caſu liberi poſiti in conditione non cenſentur vocati, cum ſolus filius inſtitutus ſit grauatus ad reſtituendam hæreditatem, & non eius filij in conditione poſiti. Aut grauamen eſt expreſſe iniunctum ipſius filijs in conditione poſitis, ſcilicet inſtituo filium meum, & ſi filius meus ſine liberis deceſſerit reſtituat hæreditatem Titio, & ſi eius filij nati, vel naſcituri deceſſerint ſine filijs volo,vt reſtituant hæreditatem eidem Titio, & hoc caſu præfati filij, ſi ſint deſcendentes ipſius teſtatoris cenſentur abſque dubio vocati, iuxta Bartoli opinionem, eo quia conſideratur ordinata affectio teſtatoris, vt ſui deſcendentes ei ſuccedant, ſed ſi ſint extranei, id eſt non deſcendentes, & tunc non cenſentur vocati, ita *Iul.Clar.in §.teſtamentum quæſt.78. verſ.primus caſus, & verſ.ſecundus caſus Ruſtic.in tract.de liber.in condit.poſit.lib.4.c.4.n.14.*

33 Sexta coniectura oritur quando teſtator digreſſus eſt ad plures gradus ſubſtitutionum, iuxta conſilium *Ancar.* huius opinionis auctoris 74. *nu.2.in fin.*& tradunt vltra quadraginta DD.relati à *Ruſtic.in tract.de liber.poſit.in condit.lib.3 cap.1.nu.1.& 14.* vbi de communi *Odd.conſ.66. n.76. Dec.conſ.3.nu.52.lib.1.conſ.28.nu. 25. conſ.103.nu.17.lib.2.& conſ.44.num.53.lib.3.Honded, conſ.65. nu.83.conſ.67.num.5.lib.1.conſ.54.nu.33.& 34.lib.3.Rimin.iun.conſ.767.nu.5.& 6.lib.7.Menoch.conſ.135 nu.5.conſ.173.num.54 & ſeq.conſ.310. nu.16. conſ.1051.num.13. Surd.conſ.539: num.3. Curt.iun. conſ.11.nu.6.Bellon.iun.conſ.50.nu.18. Pedroc.conſ.22.nu.12.conſ.40.nu.318.lib.1.Gabr.in tit.de fideic.concl.4.nu.14.Craſs.in §.fideicommiſſum qu.14.n.3. verſ ſed priorem, Mantic.de coniect. vlt.volunt.lib.11.tit.3.num.13.Petra de fideicom.qu.11.num.524. Menoch.lib.4.præſumpt.76. num.53. Fuſar.de ſubſtit.qu.437.nu.90.* vbi declarat, *& limit. vſque ad num.100.Milan.dec.1.num.136.lib.1.Theſaur.deciſ. Pedemont.96.num.15.17.& 18. Rand.dec.Piſan.27. num.88.& ſeq.& dec.41.num.249.verſ.tertia.Viui. lib.2.dec.262.nu.13.14.& 15.Card Seraph.dec.1329 num.10.Gregor.XV. dec.315.num.4.& dec.329 n.5.Gul.Dunozet.dec.209.num.5. Duran. dec.126.n.15.Amat.Dunoz.dec.487. nu.16.tom.1.Rot.dec.133 num.7.dec.230.num.18.& 19. dec.266.num.14.p.1 deciſ.389.num.7. part.4.tom.2.deciſ.355.nu. 6, p.5. in recent.*

34 Contrariam ſententiam ſectantur alij grauiſſimi DD relati ab eodem *Ruſtic. intract.de liber.in condit.poſit.lib.3.cap.1.num.5.Gabr.conſ.95. nu.23. lib.2. Mantic.conſ.194.col.3.Decian.conſ.59.num.9. lib.2.Cephal.conſ.517.num.76.& ſeq.lib 4. & conſ.419.num.74.lib.3.Iul.Clar.in §.teſtamentum q.79. Alex. Trent.de ſubſtit.par.4. cap.11. num.27. Mantic.de coniectur. vlt.volunt.lib.11.tit.3.num.13.Pet. de fideic.qu.9.nu.199.*Magon.*dec.florent.73.nu.6.& 7.Gabr.in tit.de fideicomm.concl.4.num.9 Rot.deciſ.486.nu.18 part.1.& deciſ.538.nu.5. part.2.in rec. & ſæpè reprobaſſe Rot.* hanc coniecturam patet ex alijs deciſionibus relatis per *Adden.ad* Gregor,*XV dec.315.num.18.*

35 Hæc tamen coniectura præcipue attendenda eſt primo, quando eſſemus in multiplicatione
36 plurimorum graduum. Secundo quando ſtylus fori eſſet, quod poſiti in conditione cenſeantur
37 vocati. Tertio quando in vltimo gradu ſubſtitutionis eſſet vocatus extraneus. Quarto vera eſt concurrentibus alijs coniecturis, vt alijs congeſtis exornat, *Fuſar.in tract.de ſubſtit. q.437.à n. 92.vſque ad 95.*

38 Limit. vt hæc coniectura procedat in deſcendentibus teſtatoris, ſecus in extraneis, vt ex *Alex.Soccin. iun. Ruin. Marz. Ruſtic. Intrigl. Rand. Caba.Canal.*tradit *Fuſar.de ſuſtit.qu.437.num.98. Mant.de coniect.vltim.volunt.lib.11. tit.13.verſ.caue quod limitatio Adden. ad Gregor.XV.deciſ. 315. num.18.in fin.*

39 Limit.2. vt procedat tantum, quando teſtator digreſſus eſt ad plures gradus ſubſtitutionum inter ipſos deſcendentes poſitos in conditione,& poſtea grauaſſet vltimum ex deſcendentibus poſitis in conditione reſtituere hæreditatem extraneo alias ſecus, ſecundum *Decian conſ.59.num.10.lib.2 Petra de fideic. quæſt.9. num.199. verſ. & hæc opinio* relat per *Fuſor.de ſubſtit.qu.437.num.99.*

40 Septima coniectura conſideratur ſi teſtator in aliqua parte teſtamenti vocauit filios in conditione poſitos, puta ſi eos vocauit in caſu; quo inſtituti committant aliquod delictum confiſcatio nedignum, & hanc coniecturam ſemper fuiſſe magni factam à Rota, teſtatur *Gregor.XV.deciſ.329. num.4.& deciſ.315.Amat.Dunoz.deciſ.518.num.15.* & latè de hac coniectura *Fuſar.de ſubſtit.quæſt.437 à num:190.vſque ad 194.*

41 Octaua coniectura innititur, quando filij non ſunt poſiti in conditione ſimpliciter, ſed cum qualitate legitimitatis, puta *ſi ſine filijs naturalibus, atque legitimis, & de legitimo matrimonio na-*
42 *tis*, cum hæc qualitas cenſeatur adiecta ad excluſionem legitimatorum, præcipuè ſi vlterius fuerit adiecta *Clauſula,& non alias aliter.* nam aliter legitimi non ſuccederent in totum ab inteſtato, eo
43 quia legitimati ab inteſtato concurrant ad ſucceſſionem cum filijs legitimè deſcendentibus, *§. ſi quis igitur §.generaliter §. illud in Auth. quib. mod. nat.efficiant. legit.* ac proindè cenſentur vocati, & hanc eſſe optimam coniecturam, & multum concludentem, & cui nihil opponi poſſit. *Socc. iun. conſ.110.num 25.& 26.conſ.145.num.39.lib.3. Menoch.conſ.325.num.10. Honded.conſ. 65. num.42.lib.1.conſ.51.num.85.conſ.54. num.20. lib.1. Dec.conſ.33.num.90. Crauett.conſ.885. num.1.conſ.917 col.1. Dec. conſ.33.num.90. conſ.41.nu.30.lib.1.conſ.103. num.20.lib 2.Peregrin.conſ.91.num.36.lib.1.conſ.46 num.3. lib.3.conſ.56.num.1.in fin.lib.5.& de fideic. art.24.num.40.in fi. Fuſar.de ſubſtit.qu.437.num.64 & conſ.51.num.4.conſ.145.num.13. Ruſtic.in tract. de liber.in condit. poſit.lib.3. cap.3. num.1. Menoch. lib.4.præſumpt.76. nu.48. Mant. de coniect. vlt.vol. lib.11.tit.3.num.7.Intrigl.de ſubſtit.cent.3.quæſt.26. num.107.Prat.de incerp.vlt.volunt.fol.301.num.11. & 12. Surd dec.162.* qui dicit hanc tantum coniecturam ſufficere *Magon. deciſ. florent.27. num. 13. deciſ.73.num.8,Cæſar. Barz.deciſ.7.nu. 8. & deciſ.5. nu.12. Rauden.deciſ. Piſan.31. num.251. Viui.deciſ. 262.num.17.Seraph.deciſ.934.nu.9.deciſ.956. nu.6. dec.1329.nu.5. Gregor. XV.deciſ.329. num.6. Rot. deciſ.300.nu.1.part. 1.& deciſ.422.num.4. p.4.tom. 2.rec.deciſ.209. num 4. coram* Gulielm. *Dunoz. & deciſ.487.num.10.coram Amat. Dunozett,*vbi quod
44 hæc coniectura tamquam vrgentiſſima ſufficiat,

& in

Digitized by Google

& in *Vrbinaten.prædij 3. Iunij 1650. §.eorum autem coram Bichio*.

45 Contrarium, quod iſta coniectura ſit valdè debilis, cum vt plurimum ſit ſolita apponi de ſtylo
Notariorum, quam ex voluntate teſtatoris, vt ait
*Noguerol.alleg.23. nu.34.& 35.Rol. à Valle. conſ.
34.num.64.lib.4.Beret.conſ.74.num.12. Petra de fideicom.quæſt.9.176.& 201.circa fin. Fontanell. de
pact.nuptial.Cla.4.gloſ.24.num.113. Fuſar.de ſubſt.
qu.437.nu.65.*Griuel.*deciſ.Dolan.deciſ.125. nu.77.*
cum pluribus adductis per *Roman.conſ.102.n. 45.*
& pluries *Rot.* reiecit ſequendo *Teſaur.deciſ. Pedemont.96.nu.26.* vt teſtatur *Burat.deciſ.385 n.8.&
in rec.dec.538.nu.7.part.2. & dec.221. num.12.p.5.
tom.1.* vbi de magis communi, & in *Anemonen.fideic. 22. April.1652.§.alia vero coram Card. Celſo*,
quæ loquuntur etiam in terminis deſcendentium.

46 Nona coniectura deſumitur ex ſubſtitutione
reciproca facta à teſtatore inter inſtitutos, vt ſi
dixerit inſtituo filios, & ſi alter deceſſerit abſque
filijs ſubſtituo ſuperuiuentes, ratione enim reciprocę factæ inter inſtitutos filij poſiti in conditione cenſentur vocati. *Pariſ.conſ.37.n.38.lib.2.Dec.
conſ.28.n.21.lib.2.conſ.44. nu.20. verſ.ſecunda ergo
lib.3.Honded.conſ.54.num 42.lib.2. Corn.conſ.146.
num.13.lib.2.*Gozad.*conſ.64.num 12.Rimin.conſ.88
col.2.lib.1.*Menoch.*conſ.135.num.6.lib.2.conſ.1024.
num.67.lib.11.Ruſtic.in tract.de liber.in condit.poſit.
lib.5.cap.1.num.1.Menoch.lib.4.præſumpt.76.nu.52.
Intrigl.de ſubſtit.cent 3.qu.26.num.112. Fuſar.de
ſubſtit.quæſt.437.nu.87.* Giouagn.*conſ.79.lib.1. Rot.
deciſ.355.num.5.deciſ.389.nu.6.part.4.tom.2.deciſ.
355.num.3.part.5.tom.1.in rec.& in Terracinen. fideicomm.14.Decemb.1643. § pluries coram Cardin.
Ottbobono. & in Viterbien:prædij 3.Iunij 1650.coram Bichio, & deciſ. 518. numer. 6. coram Amat.
Dunozett.*

47 Et ratio præcipua, in qua fundatur hæc coniectura, eſt, quia cum reciproca ſubſtitutio potiſſimum exigat æqualitatem inter ipſos viciſſim
grauatos, ad *l.nam hoc iure,& ibi gloſ.in verbo ſola ff.de vulgar.& pupillar.& teſtam.la prima C. de
teſtam:militar.* ſi filij poſiti in conditione non eſ-
48 ſent grauati, ſequeretur inequalitas, quia qui decederent ſine filijs tenerentur ſuperſtiti fratri, ſiue
alij cohæredi portionem ſuam reſtituere, qui vero cum filijs decederet, nec teneretur ſubſtituto
fratri, ſiue cohæredi, quia exiſtentia filij excluderet ſubſtitutum, nec etiam teneretur reſtituere
filio in conditione poſito, ſed ſolum illi eſſet reſeruatum ius ſuccedendi ab inteſtato, & ſic claudicaret hæc reciproca ſubſtitutio, vt animaduertit, *Rot.dec.355.n.4.p.5.tom.1.in rec.*

49 Decima coniectura inſurgit, ſi vocati fuerint
filij ſubſtitutorum, cum multo magis cenſeantur
vocati filij hæredum primo loco inſtitutorum poſiti in conditione, ne alias melioris conditionis
reputentur, vel remotiores, vel minus dilecti.
*Ruin.conſ.400.poſt num.9.& conſ.142.nu.11.verſ.
& iſtud.lib.3. Aym.conſ.62. num.6.& 7.* Grat.*conſ.
101.num.19.lib.2.Cephal.conſ.188. num.15. Bellon.
iun.conſ.50. num.30.* Giouag. *conſ.79.nu.23. lib.1.
Menoch.conſ.393 num.28.Honded.conſ.54.num.41.
lib.2.Surd.conſ.344.num.7. Pariſ.conſ.66. num.33.
lib.3.Soccin:ſen: conſ.116. col.5; verſ.tertium colligunt.lib:3. Ruſtic.in tract.de liber.in condit:poſit,lib.
5.cap:6.num:22,Menoch.lib.3.præſumpt:76.num:81
Intrigl.de ſubſtit:cent.3.qu:26.num:154. Petra de
fideicom:qu:9.num.209.Gabr:in tit.de fideicom. concluſ.4.num:27.& Hieron.Gabr:conſ 96.num:17.lib.
1.Fuſar.de ſubſtit.quæſt 437.num 178.Card.Seraph.
deciſ.1329.num.9.Merlin.deciſ 441.num.5.Gregor.
XV.dec.329.num:8.& dec.315.num:8,dec.551.n:5
Rot:deciſ.146.num 9.part 1.dec.389.num:10. deciſ.
651.n:6.part;4.tom.2.deciſ:355.num-5.p.5.tom.1. in
rec.* quæ loquitur in terminis, & diſpoſitione, qua
teſtator poſt ſubſtitutionem fratrum vocauit ſorores, & ſororum filias, vnde videatur abſurdum
quod vocauerit filias ſororum, quæ minus dilectæ ſunt, & vltimo loco admiſſę ad hæreditatem,
& pręterimiſerit vocationem filiorum ex filijs
maſculis primo loco vocatis, & conſequenter filij poſiti in conditione cenſentur vocati, *Amat.
Dunoz.dec.5.8.num:5.*

50 Vndecima coniectura deprehenditur ex compendioſa ſubſtitutione facta puta decedentibus ſine filijs, vel filiabus quandocunque, quę verba
faciunt ſubſtitutionem compendioſam, *Bart.in l.
centurio.n 17.ff.de vulgar:Soccin:iun.conſ.174.n.24.
lib.2.Odd.de compendioſ.part:4.qu:2.n:2. Menoch.
lib.4.præſumpt:51.nu:5.Fuſar.de ſubſtit.q-233.n.31*
qua compendioſa ſubſtitutione ſtante poſiti in
conditione cenſentur vocati, nam ſicut in vulgari
contenta in compendioſa poſiti in conditione
cenſentur vocati, pariter idem erit dicendum
in fideicommiſſaria. *Soccin.iun.conſ.174. num.24.
Honded.conſ.65.num.38.Menoch.conſ.1024. num.8.
lib.11.conſ.393.num.13.lib.4.Peregrin. conſ.54. nu.
12.lib.4.Ruſtic.in tract. de liber: in condition. poſit.
lib.5.cap 6 num.5.Intrigl.de ſubſtit.cent.3.quæſt.26.
num.161.Menoch.lib.4.præſumpt.76. num.85.Card.
Mantic.de coniect.vltim.volunt.lib.11.tit.3.num.17.
Fuſar de ſubſtit.quæſt.437.num.220.Rot.deciſ.487.
n.12 coram Amat.Dunoz.*

51 Duodecima coniectura conſideratur, quando
teſtamentum eſt factum in loco, vbi ſtatutum diſponit; quod filij in conditione poſiti cenſeantur
vocati, vt diſponit ſtatutum Vrbis, pręcipuè ſi
teſtator poſſideat bona in eodem loco, nam pręſumitur ſe conformare voluiſſe cum diſpoſitione
eiuſdem ſtatuti, vt animaduertit, *Rot. dec. 1329.
num.12.coram* Card.*Seraph.* & tradunt DD relati
per *Fuſar.de ſubſtit.qu.437.num.229.Rot. dec.355,
à n 11.vſque ad 14.p.5.to 1.in rec.*

52 Decima tertia coniectura reſultat ex oneribus
annuis, ac perpetuis impoſitis per teſtatorem ad
pias cauſas, nam vt hęc omnia poſſint adimpleri
& perpetuò præſtari diſpoſitiua pręſumitur voluntas teſtatoris etiam erga filios in conditione poſitos, cuius vigore cenſentur vocati, *Ruſtic.in tract.
de liber.in condit.poſit.lib.5. cap.5.nu.10. Simon.de
pret.de interpret.vltim.volunt.lib.3.dub.2. ſolut.3.
num.25.fol.302.Ciriac. controuerſ.56 num.71. Intrigl.de ſubſtit.cent.3.qu.16.num.144.Fuſar.de ſubſtit.qu 437.num.211.& 212.*vbi contrarium tenentes allegat: *Rot.in Tiburtina fideicommiſ.25. Martij 1646 §.& quando coram Arguelles, & in Vrbinaten.prædij 1650 §.quarta coniectura cor. Bichio.*

53 Decima quarta coniectura ponderatur, quando
teſtator in defectum filiorum legitimorum vocauit naturales, vel ſpurios legitimatos, ſeù legitimandos, vndè cum iſtos minus dilectos vocaue-

rit

rit, veriſimile eſt magis dilectos vocare voluiſſe, *Menoch.conſ.393. num. 29. conſ.152. num.11. Ruin. conſ.142. num.11.lib.3. Aym. conſ.52. num.6. & 9. Mandel. conſ.86. num.12. Ruſtic.in tract.de liber. in condit.poſit.lib.5.cap.6.num.19. Card. Seraph.decìſ. 1329.num.4.*

54 Decima quinta coniectura deſumitur ex modo quo buona hæreditaria gubernari debeant, ſcilicet ſi teſtator diſpoſuerit quod onus regiminis, & gubernij ſemper ſpectet ad maiorem natu, vnde filij in conditione poſiti cenſentur diſpoſitiuè vocati, alias fruſtatoria redderetur diſpoſitio quo ad modum gubernandi hæreditatem, *Decian.conſ. 49.num.5.lib.3. Altograd.conſ.95 nu.65.in fin.verſ. quod ſuppoſitum, & num.66. & 96.* Menoch. *libr.4. præſumpt.76.num.59. Ciriac.controuerſ.96.num.70. Randen.dec.27.ſub num.94.in fin.verſ. præcipuè facit Rot.in Viterbien.prædij 3.Iunij 1650.§.altera,et quidem potentiſſima.*

55 Decima ſexta coniectura fundatur in fœminarum excluſione, dummodo ſit generalis, & abſoluta, & non reſtricta ad ſolius hæredis, vel donatarij filias, & facta fuerit cauſa conſeruandæ agnationis, alias non eſt habenda in conſideratione, ſiquidem ſi teſtator excludat fœminas, ſeù proprias filias ob relictam dotem, quæ ſi etiam neptibus non fuerit relicta, non cenſentur neptes ab hæreditate excluſæ. *Gabr.conſ.97. num.15. Pariſ. conſ.41.num.59. lib.3. Crauet.iun.conſ.11. num.4. verſ nec obſtat lib.1.* Giouang.*conſ.82.num.164. lib. 4.*Greg.*XV.dec.514.num.13.Seraph. dec.850.nu.2. & 3.decìſ.1216.num.1. & 6.Rot.decìſ.485.num.5. verſ.adderunt præterea par 4 diuerſ.dec.151.num.8. & 9.decìſ.195.num.17.p.5.in rec. & in* Auenionen. *fideicommiſ.22. Aprilis 1652. §.excluſio fœminarum coram Card.Celſo, & comprobat* Mantic. *de coniect. vlt.volunt.lib.11.tit.14 num.14.verſ.ſed tamen,*

56 Decima ſeptima coniectura inſurgit ex prohibitione alienationis bonorum extra familiam, præcipuè ſi ſit particulari verbo concepta, nam tunc filij poſiti in conditione cenſentur vocati, vt tradunt DD. relati per *Ruſtic.in tract.de liber.in candit.poſit.lib.3.cap.5. Dec.conſ.41.num.36. lib.1.conſ. 803.num.17.lib.2.*Hond. *conſ.54.num.32. lib.2.Socc. ſen. conſ.25,num.8.lib.1 Surd.conſ.539.num.5.Curt. iun.conſ.43.num.8. Decian.conſ 41. num. 6. libr.1. Croſſ.in §.fideicommiſſum qu.14.num.4.Menoch.lib. 4.præſumpt.76.num.70.Intrigl. de ſubſtit. centur.3. qu.29.num.140.& 143.Petra de fideicomm.quæſt.9. num.103.Præt.de interpr.vltim.volunt.fo, 283. n.3. & ſol.302.num.24.* Gabr.*in tit.de fideic. concluſ,4. num.34.*Mantic.*de coniect.vlt.volunt.lib.11. tit.3.n. 14.Fuſar.de ſubſtit.qu.437.num.161. Theſaur.dec. Pedemont.96.num.29.Cæſar.*Barz.*dec. Banon.1.n.7. & Hier.Leo dec.Valent.209.num.95.lib.2. Rot.dec. 422.num.5.part.4.tom.2.in rec.& in Viterbien. prædij 3.Iunij 1650.§.ſexta coniectura corom Bichio,& dec.3.n.5.caram* Amat. *Dunozet.tom.1.*

57 Contrarium docent alij DD. relati per *Fuſar. de ſubſtit.qu.437.n.162.*

58 Hæc tamen coniectura præcipuè locum habet, ſi prohibitio alienandi adiecta fuit, tam filijs ſuis hæredibus, quam alijs ſuis ſucceſſoribus, & ſic omnibus ſucceſſiuè vocatis, quo caſu etiam poſiti in conditionè cenſentur vocati: *Curt.iun.conſ. 43.num.8.Decian.conſ.41.num.36.lib.1.& conſ.44. num.47.lib.3.& conſ.102.num.27. lib.2.* Surd. *conſ. 539.nu.5. verſ.quinto accedit Soccin.conſ.250. nu.8. lib.1. Rimin.iun.conſ.456.nu 45.Fuſar. conſ.144.n. 28.& in tract de ſubſtit.qu 437. nu.166.* Craſſ.*in §. fideicommiſſum qu.14.nu,4.in fin.* Mantic.*de coniect. vltim. volunt.lib.11.tit.3.num.14.Rot.dec.424.n.2. ad fin.part.2.& decìſ.422.num.5. part.4. tom.2. in recent.*

59 Limita, vt non procedat hæc coniectura *primo*, quando filij ſint poſiti in conditione tamquam filij, & prohibitio eſſet facta tamquam hęredibus, *ſecundo*, quando prohibitio non eſſet facta fauore ſubſtituti ſub conditione ſi ſine filijs, & eſſet dictum ne bona exeant de familia, *tertio*, ſi prohibitio eſſet facta perſonaliter hęredi, *quarto*, quando prohibitio eſſet realis, vt alijs relatis comprobat, *Fuſar.de ſubſtit. qu.437. à num.172. vſque ad num.175.*

60 Decima octaua coniectura inſurgit, quando teſtator vſus eſt verbis realibus declarans hæreditatem velle peruenire ad ſubſtitutos, nam fideicommiſſum reale æquè comprehendit vocatos, & poſitos in conditione, vt cenſuit *Rot. decìſ. 315. n.13.corum Gregor.XV.& decìſ.61.num.10.part.7. in recent.*

61 Decima nona coniectura accedit, quando in ſequentibus ſubſtitutionibus vocati eſſent penitus extranei, quæ etiam eſt fortiſſima coniectura. *Ceph.conſ.188.num.11.Surd.conſ.539.num.4. Giouang.conſ.80.num.23.& ſeq.Fuſar.conſ.173. nu,6. Rot.decìſ.1329.num.4.coram Card.Seraph. & dec. 109.num.11. coram* Amat. *Dunozet. & in Imolen. fideicommiſſi 2.* Martij *1627. coram Vbaldo in 2. coniectura, & in rec.dec.61.n.6 p.7.*

62 Vigeſima depromitur ex prohibitione trebellianicę facta omnibus ſubſtitutis, ſeù omnibus quibus hęreditas perventura foret. *Gozadin.conſ. 64.num.13. in ſeptima coniectura Decian.conſ.103. num 27.lib.2,*Rimin.*ſen.conſ.243.nu.90.lib.2. Cran. conſ.5.num.9.inter concìſia* Maz, *Intrigl.de ſubſtit. centur.3.qu.26.num.113.& 153.Præt.de interpret. vltim volunt.fol.300.num.5.Ruſtic.de liber. in candit.poſit.lib.5.cap.6.num 21.Fuſar.de ſubſtit. quæſt. 437.num.15.cum pluribus ſequen. Rot.dec:355.n.7. p.5.tom.1.in rec.*

63 Vigeſima prima coniectura elicitur ex Clauſula codicillari, & Clauſula omni meliori modo adiecta in teſtamento, *Soccin. iun. conſ.29.num.5. verſ.& hoc lib 3.Peregrin. conſ 91.numer.41. lib.1.* Gabr. *conſ.123.num.30.lib.2.Honded.conſ.65. num. 41.lib.1. & conſ.54.num.47.lib.2.Rot.dec.133.num. 7 part.1.decìſ 424.nu. 2.part.2.dec 61.num.11.par. 7.in recent: Amat. Dunozet. dec.487.num.19.& 20 tom.1.*

64 Contrariam ſententiam tenet, *Fuſar. de ſubſtit. qu 437.num.126 & 127.verſ.ſed hæc,* vbi quod ſi hęc coniectura eſſet vera tolleretur omnis diſputatio, quia in omnibus teſtamentis adeſt Clauſula codicillaris, & omni meliori modo, vndè fuiſſe hanc coniecturam reprobatam à *Rota ſubdit in dec.480.n.26.& ſeq p.rec.*

65 Vigeſima ſecunda coniectura deprehenditur ex vocatione remotiorum nempè Cippi Domus, ac proximiorum conſanguineorum, qui ſunt remotiores, quam poſiti in conditione, qui ſi non eſſent vocati ſequeretur abſurdum, quod remo-

tior excluderet proximiorem , & minus dilectus magis dilecto prçferretur, ad quod abſurdum euitandum , præſumptio militare debet prò vocatione, ita DD. relati per Ruſtic.de liber. in conditione poſit.lib.5.cap.3.n.5.franc.Turtur inter conſilia Menoch.conſ.394.nu.6.lib.4.Mant.de coniect. vltim.volunt.lib.11.tit.3.nu.4.Fuſar.de ſubſtit.qu.437. nu.17. Rot.dec.487.n.17.coram Amat.Dunoz.tom.1.

66 Vigeſima tertia ducitur ex vocatione tranſuerſalium , quæ facit prçſumere filios in conditione poſitos cenſeri ad fideicommiſſum vocatos , vt ſi teſtator vocauerit deſcendentes ex alio fratre, qui profectò eſſent melioris conditionis , quam poſiti in conditione ab eodem teſtatore deſcendentes ſi iſti vocati non eſſent . Pariſ.conſ.66. nu. 33.lib.3.Soccin.ſen,conſ.116.nu.6. verſ.tertiu eſt lib. 3.Rum.conſ.40.nu.4. conſ.94.num.14.lib.1.Ruſtic.in tract.de liber.in condit.poſit.lib.5. cap.6.nu.22. Menoch.præſumpt.76.nu.81.lib.4.Intrigl.de ſubſtit.centur.3.qu.26.nu.154.Petr.de fideicom.qu.9.nu.99.nu, 209.Fuſar.de ſubſtit.qu.437. n.178. Rot.dec.487.n. 18.coram Amat.Dunoz.

67 Vigeſima quarta elicitur coniectura , quando inter perſonas in conditione poſitas poteſt eſſe poſthumus , quia tunc omnes alij ſub eadem conditione poſiti cenſentur diſpoſitiuè vocati. Ruſtic. de liber.in condit.poſit.lib.5.cap.4.n.8. Menoch.conſ. 394.nu.4.lib.4.Muntic.de coniect. vltim. volunt.lib. 11.tit.2.nu.16 & 17.Fuſar.de ſubſtit. qu,437.n.201. Rot.dec.487.n.15.coram Amat.Dunoz.

68 Vigeſima quinta coniectura deducitur,quando vltimo loco fuit inſtituta cauſa pia , cuius fauore cēſentur vocati poſiti in cōditione,ad hoc,vt bona poſſint tandem ad eandem cauſam piam deuenire deficientibus omnibus in conditione poſitis , vt optimè docet Declan.conſ.102.num.21.& ſeq.lib.2. Rimin.iun.conſ.21.nu.50.& 51.Surd. conſ.529.n.5. Rot.deciſ.3.nu.6.coram Amat.Dunoz. & deciſ 437. nu.2.par.2.in rec.deciſ.956.nu.6.& 7.coram Seraph. cum alijs relatis per Fuſar.de ſubſtit. quaſt.437. nu. 81. Ruſtic. in tractat. de liber.in condit. poſit. lib.3. capit. 6.

69 Vigeſima ſexta coniectura , exemplificatur ex mente teſtatoris, vt ſi fuiſſet interrogatus an vellet poſitos in conditione eſſe vocatos veriſimiliter reſpondiſſet velle eos eſſe vocatos , vt tradunt DD. relati per Decian.conſ.103.num.44.lib.2.Menoch.conſ.173.nu.66.& ſeq.lib.2.Fuſar.de ſubſtit. q. 437.num.232.Ruſtic.in tract. de liber. in condit. poſit.lib.5.cap.7. num.9. & 10. vbi multipliciter declarat .

70 Vigeſima ſeptima coniectura eruitur , ſi in ſubſtitutione adeſſent verba de hærede in hæredem , donec adſint maſculi de domo , nam per hoc poſiti in conditione cenſentur vocati , Pariſ. conſ 52.nu.14. & conſ.63. num.14. lib 2.Fuſar. de ſubſtit.qu.437.nu.115.Intrigl.de ſubſtit.cent.3.q.26. num.159.Anton,Gabr.in tit.de fideicom.concl.4 n.39 Prat.de interpr.vltim.volunt.fol.301. num.18. Ruſtic.in tract.de liber.in condit.poſit.lib.5.cap.6.n.24. Menoch.lib.4.præſumpt.76.n.87.

71 Vigeſima octaua coniectura emanat , ſi teſtator dixiſſet in vltimo gradu ſubſtitutionis, ita, & taliter quod ipſius hæreditas , & bona tranſeant, remaneatque in eius hçredes,& eorum deſcendentes, ac deſcendentium deſcendentes , Ceph. conſil.478.nu.31.verſ.quarta eſt coniectura lib.4 Ruſtic. de liber.poſit.in condit.lib.5.cap.6. num.14. Menoch. lib.4.præſumpt.76.num.78.Intrigl de ſubſtit.centur. 3.quaſt. 26. num.151. Fuſar. de ſubſtit. quaſt. 437. num.120.

72 Vigeſima nona coniectura eſt , ſi teſtator diſpoſuerit , quod ſua hæreditas numquam tranſeat ad fçminas , ſed ſemper remaneat apud maſculos de ſtirpe , & ſic prò conſeruatione agnationis, videtur etiam voluiſſe vocare deſcendentes , quos poſuit in conditione , & hanc eſſe firmam , & communem concluſionem, dixit , Rot.dec.181.num.2.& deciſ.144.num.5.part.1.in recent.ex Pariſ.conſ.6.num.16.vol.3.latè Mantic.de coniect. vltim. volunt. lib.11. tit.3. num.15. cum alijs per Fuſar.de ſubſtit.quaſt.437.num.72. cum ſeq. vbi de materia .

73 Trigeſima coniectura arguitur , quando teſtator non ſolum poſuit in conditione filios inſtituti ſed etiam vlterius ſubiunxit , & dixit ita tamen quod vnus alteri ſuccedat vſque in infinitum, nam tunc cenſetur inter deſcendentes inſtituti teſtatorem voluiſſe facere fideicommiſſum ſucceſſiuum . Ruin. conſ.136.nu.1. & 2.lib.3. Rol. à Valle conſ.6. num.3.lib.4.Petru de fideicom. qu.9. num.202. Prat. de interpr.vltim.volunt.fol.300.n.7. Fuſar. de ſubſtit.qu.437.n.121.

74 Trigeſima prima coniectura colligitur , quando ſubſtitutio eſt facta vltimo morienti , vel poſt mortem omnium,in & tota,latè Dec.conſ.44.n.61 vſque ad n.74.lib.3.& conſ.103. nu.31. & 32.lib.2. March.Mantic.conſ 115.num.20. vbi alios adducit, Port.conſ.137.num.13.Ceph.conſ.383.num.26.lib.3. Ruſtic.in tract.de liber.poſit.in condit.lib.5.cap.6.n.2 Petr.de fideicom.quaſt.9.num.217.Fuſar.de ſubſtit. q. 437.nu.124.Caſar.Burz.dec.Bonon.5.ante n.12.Seraph.dec.956.nu.6.

75 Contrarium tradunt DD congeſti à Ruſtic. in tract.de liber.in condit.poſit.lib.1. cap.3.nu.5. Alex. Rand.dec.Piſan.27.n.80.

76 Trigeſima ſecunda coniectura cumulatur,quando in defectum lineæ maſculorum alius ſit ſubſtitutus cum onere deferendi nomen , & inſignia familiæ , nam tunc poſiti in conditione cenſentur vocati , quia dum teſtator ad conſeruandum nomen , & inſignia familiæ in ſubſidium vocauit extraneum extra familiam , multo magis cenſetur vocaſſe poſitos in conditione de eadem familia . Ripa in l.1.num.10.C.de pactis,& in reſponſ.1 num.11.tit.de ſubſtit.Menoch.conſ.173.num.51. lib.2. Hippol.Rimin.conſ.21.num.49.& conſ.23.n.88. lib. 1.Celſ.Vgo conſ.20.num.40.Petru de fideicom. quaſt. 9.nu.195.Prat.de interpr.vltim.volunt. fol.302.nu. 21.Ruſtic.in tract.de liber.in condit poſit.lib.5.cap.5 nu.5.Muntic. de coniect.vltim.volunt. lib.11. tit.5.n. 15.verſ.item ex eo Fuſar.de ſubſtit. q.437.n.77.Cardin.Seraph.dec.1329.n.3.

77 Trigeſima tertia coniectura arguitur , quando teſtator plures filios inſtituit , & dixit, ſi alter eorum decedat ſine filijs ſubſtituo ſuperuiuentes,vel eorum filios , quia tunc filij poſiti in conditione cenſentur vocati , etenim ſi teſtator vocauit ad portionem patrui filios in conditione poſitos , eo fortius cenſetur voluiſſe vocare ad portionem proprij Patentis . Menoch.conſ. 135. nu.7. verſ.quinto refert, vbi contrarijs reſpondet conſ.152.n.11.lib.2

conſ.393.

Digitized by Google

conſ.393.nu.28.& ſeq.vbi latè lib.4.conſ.420. n.10. Ceph.conſ.383.num.12.lib.3.conſ.476. nu.22. lib.4. Eugen:conſ 52.nu.26.& ſeq.Io: Maria Rimin. conſ. 189.n.11.lib.1. Decian:conſ.28.n.12.verſ.ſexto conſtat lib.2.et conſ.44.nu.24.& 25.lib.3. Honded.conſ. 65.nu:33.lib.1.& conſ 54.num.38.& ſeq.lib.2. Peregr.conſ.54. num.1. verſ.tertia lib.4.Menoch. lib.4. præſumpt.76.nu.57.Ruſtic.in tract.de liber.in condit. poſit.lib.5.cap.3. Fuſar.de ſubſtit.qu.437.nu.85.Rot. dec.133.nu.5,dec. 144.num.3.dec.146.ſub nu.4. circa med. deciſ.236.ſub num. 2. deciſ.363. ſub num.2. p.1.in rec.

78 Trigeſima quarta coniectura conſtituitur,quando filij in conditione poſiti ab inteſtato non poſſent Patri ſuccedere, nam tunc cenſentur vocati ex teſtamento, ſcilicet ſi eſſent poſiti in conditione tam maſculi, quam fœminæ, in loco vbi adſit ſtatutum excluſiuum fæminarum, cuius vigore cum non poſſint vna cum maſculis ab inteſtato ſuccedere, vtique ex teſtamento admittendæ ſunt,vt tradunt DD. relati per Ruſtic. de liber. in condit:poſit.lib:3.c.4. vbi dicit, quod in iudicando, & conſulendo ab hac opinione non ſit recedendum, Altobrand.conſ.29.n.60.Cranet.conſ.917 nu.1.Menoch: conſ.173.nu.53.Peregr.conſ.41. nu.5. lib:3:Intrigl.de ſubſtit.cent;3.qu.26.nu.108. Craſſ. in §.fideicom:qu.14.n.6. Alex.Trent.de ſubſtit.par.4 cap.11.nu.27.verſ.contrarium Petru de fideic. qu.9. num.208.Ancar.iun.lib.3.qu.31:n.4. Menoch.lib.4, præſumpt.76.nu.49.Mantic.de coniect.vltim volunt. lib.11.tit:3.num.16.Fuſar:de ſubſtit: qu.437. nu.67. vſque ad 71. vbi ponit multos caſus in terminis huius coniecturæ, Rand dec.Piſan.27. nu:81, Rot: dec.133.num.4.& dec.144.nu:5.p.1.in rec.

79 Trigeſima quinta coniectura affertur, quando verſamur in legatis, & fideicommiſſis particulariculatibus, nam tunc filij in conditione poſiti cenſentur vocati, vt tradunt DD. relati à Ruſtic: in tract.de liber:in condit:poſit.lib. 3.cap.2.n.10.& 11 vbi de communi,& ab hac non eſſe in iudicando, & conſulendo recedendum, Decian: conſ.48.lib:1, Cephal.conſ.588.nu.13.lib.4.Petru de fideic.quæſt.9 num;224.Vaſquez.de ſucceſſ:creat.lib.3.§, 6.limit: 31.num.88.Intrigl.de ſubſtit. cent.3.qu.26.nu.126. Anton.Gabr.de fideic. concl.4. num.12. Mantica de coniect.vlt.volunt.lib.8.tit:1. ante num.35. verſ.ſed aduerte, Magon.dec. florent.16. num.20. cum alijs per Fuſar.de ſubſtit.qu.437. num.103. cum ſeq. vbi contrarium tenentes allegat, & declarat, quod procedit in legatis puris, & meris, ſecus in inſtituto in re certa.

80 Trigeſima ſexta coniectura exemplificatur, quando ſubſtitutio eſt facta vltimo morienti, vel poſt mortem omnium, & in tota, latè Decian. conſ.44.n.61.vſque ad 74.lib,3.& conſ.103 nu.31. & 32.lib.2.Torniel.conſ 4.nu.33.Ceph.conſ.383.nu. 26.lib.3,Ruſtic.in tract:de liber.in condit.poſit.lib.5 cap.6.num.2. Petra de fideic.qu.9.num.217.Fuſar:de ſubſtit.qu 437.nu.124.Caſat:Barz.dec.Bonon.5. ante n.12.Curd.Seraph.dec.956.n:6.

81 Contrarium tenent alij DD. quos refert Fuſar: de ſubſtit.qu:437.nu.125.& Ruſtic.de liber: in condit.poſit.lib.1.cap.3.n.5.

82 Trigeſima ſeptima coniectura eſt, quando in fine omnium ſubſtitutionum facta ſit ſubſtitutio, in qua collectiuè vocentur alij de familia,vel de domo. Menoch.conſ.549.nu.5.lib.6. Ruin:conſ.158. nu.13.& conſ.169.nu.3.lib.2. Pariſ. conſ.1.num.21. Ruſtic.in tract.de liber.in condit.poſit.lib.5.cap.5.n.1 franc:Grat.in tract.de vulgar:& fideic.nu.27.verſ. tertia relat.per Fuſa:de ſubſtit.q.437.n.195.

83 Trigeſima octaua coniectura affertur, quando in ſubſtitutione habuit reſpectum ad ſtirpes, & non ad capita hæredum inſtitutorum, & grauatorum. Ruſtic.in tract.de liber:in condit.poſit.lib.5 cap.6.nu.8.Intrigl.de ſubſtit. cent. 3. quæſt.26.num. 147.Fuſar.de ſubſtit. quæſt:437: num:207: & 128:

84 vbi reſidet in contraria opinione, quam meliorem appellat, prò qua allegat Cephal:conſil:419. num:74: verſ:nec reſiſtit: Menoch: lib:4, præſumpt: 76.num:76.

85 Trigeſimanona conſtituitur in prohibitione derractionis trebellianicæ facta omnibus, quibus hæreditas peruentura foret, etenim cum filijs primi gradus prohiberi nequeat, cenſetur prohibita nepotibus poſitis in conditione,& per conſequens cenſentur vocati, tamquam grauati, Decian. conſ. 103.num.27.lib.2.Hippol.Rimin. conſ.143. num.90. lib.2.Ruſtic. in tract.de liber.in condit.poſit.lib,5.c.6 num.21.Intrigl.de ſubſtit.cent.3 qu.26.nu.153. cum alijs per Fuſar.de ſubſtit. qu.437.num.215. 217. & ſeq. vbi quod ratio allata pro hac coniectura procedat ſolum in teſtamento parentum inſtitutis liberis primi gradus ex Prat. quem allegat.

86 Quadrageſima coniectura conſideratur,quando ſumus in contractibus, nam tunc poſiti in conditione cenſentur vocati. vt ex Iaſ. Rimin. Menoch. Petr. Alciat.probat Fuſar.de ſubſtit.qu.437. nu.224. Gulielm. Dunozet. deciſ. 209. num. 18. vbi alij referuntur.

87 Quæ coniecturæ (omiſſis alijs congeſtis à citatis Doctoribus, & præcipuè à Fuſario in ſæpe citata qu. 437.) quamuis ſigillatim ponderatæ non ſufficiant, & ſingulæ de per ſe, vel reprobentur, vel aliquam patiantur difficultatem ſimul tamen iunctæ manifeſtam inducunt vocationem, præcipuè fauore deſcendentium teſtatoris, Hond. conſ. 54.num.13. lib.2.Surd. conſ.344.num.19.Carn.conſ. 97.num.8.in fin.lib.1. Gabr.in tit.de probat.concl.1. Rot.dec.1329. num.17. corum Card. Seraph.dec.315 num.9. vbi Beltram.in addit.nu.19.& dec.329.n.10. coram Gregor.XV. dec.209.nu.12.verſ.& quamuis coram Gulielm.Dunozet.deciſion.487. numer 21. & dec.3.num.8. coram Amat.Dunozet.dec.266. nu.19. dec.146.num.1.par.1.dec.356.num.11.d.c.422.n.20. par.4: tom.2.,dec.355. num.10.par.5.tom.1.dec.61. num.11.par.7.in recen.& in Terracinen. fideicomm. 14.Decemb.1643. §. quæ coniecturæ coram Cardin. Otthob.& in Viterbien.prædij 3. Iunij 1650.§.quare non applicantur circa med.coram Bichio.

88 Vndè licet Iudex vnica ſolum, aut altera coniectura, niſi ſit prægnans moueri non debeat, tamen vbi plures concurrunt iudicium ſuum interponere poteſt, vt in caſu l.liberorum § quod tamen.ff.de legat.3.& l.prædijs §. Balneas ff. eodem reſponſum fuit ex tribus coniecturis concurrentibus inductum fuiſſe fideicommiſſum, vt notat Cuiac. conſult.35.& dixerit Rot.dec.209. num.14. & 15. coram Gulielm. Dunoz. etenim in huius quæſtionis deciſione intrat regula, quę non proſunt ſingula,

89 multa iuuant, Ruſtic.in tract.de liber. in condit. poſit.lib 4.cap.4.num.14. Peregrin. de fideicomm. art.4. nu.49.

num.49. Cardin.Serach.dec.1329.n.17. Guliel. Dunozet. dec.209.num.15.

90 Conditio vero ſine filijs ſubintelligitur quando
deſcendentes fideicommiſſo ſint grauati, ex præ-
ſumpta mente teſtatoris, & non ex fictione legis,
quaſi plus dictum, & minus ſcriptum fuerit, ita
diſponit textus in l.cum Auus ff.de condit.& demon.
l.cum acutiſſimi C. de fideicom. l. generaliter §. cum
autem C.de inſtit.& ſubſtit.Menoch.conſ.68. ſub nu.
28.verſ quando quidem ſubſtitutio,& lib.4.præſump.
86.num.19.& 20. & per tot.Mant.de coniect. lib.10
tit.7.num.1. 2. & per tot.Craſſ.de ſucceſſ. in §.fidei-
commiſſum quæſt.21. Gabr.in tit de fideicom. concl.2.
latè Fuſar.de ſubſtit. quæſt.393.nu.1.2. & 4.& conſ.
25.num.2. Magon dec.Florent.52. Rota dec. 1216.
num.4. & 5.coram Cardin.Seraph.& in Romana fi-
deicommiſſi de Glorierijs 1.Iunij 1665. §. aduerte-
bant præterea coram Carpineo, & in Bononien.fidei-
commiſſi 28. Iunij 1666. in princ.coram Albergata,
91 adeo vt iſta conditio ſubintellecta nihil differat ab
expreſſa, Dec.in cap.in præſentia num.37.de probat.
& conſ.460.num.16.Menoch.lib.4. præſump.89. nu:
18. Intrigl.de ſubſtit.cent.3.q.50.n.7.

92 Quod procedit etiam ſi eſſet inſtituta cauſa pia,
quia adhuc ſubintelligitur conditio ſi ſine liberis,
Menoch.de commun.conſ.625. num.28.& lib.4. præ-
ſump.89.num.124. Mantic.de coniect.vltim. volunt.
lib.10.tit.7.num.4. Craſſ.de ſucceſſion.in §. fideicom.
quæſt.21.num.5. Gabr.in tit. de fideicom.concl.2.n.14
verſ.contrarium tenet latè Fuſar. de ſubſtit. qu.393:
num: 55.vſque ad 58. & in nu:64. refert contra-
rium tenentes, quos reprobat, & contrarijs re-
ſpondet in ſequentibus numeris vſque ad 68.

93 Limit. quando extraneus eſſet grauatus, nam
tunc non ſubintelligitur conditio ſi ſine liberis,
glo.in l.generaliter §.cum autem in verbo filios C. de
inſtitut. & ſubſtit: glo.in l.ex facto §.ſi quis rogatus
il primo in glo.magna circa med.ad Trebell. Gabr.in
in tit.de fideicom.concl.2.num.3 4. Mant. de coniect.
vltim.volunt.lib.10.tit.8.num.23.Intrigl.de ſubſtit.
cent.3.quæſt.50.num:39 Craſſ.in §.fideicommiſ.q.27.
circa fin. Gomez. var reſol.tom.1.cap.5. n. 35. cum
alijs per Fuſar.de ſubſtit.quæſt.394. num.1.& 2. vbi
ampliat, vt procedat etiam ſi extraneus eſſet cum
filio grauatus.

94 Limit. 2. vbi frater, vel conſaguineus fideicō-
miſſo grauetur, nam tunc conditio ſine liberis nō
ſubintelligitur, Dec.conſ.24.num.28. Decian. conſ.
289.col.vlt.& conſ.497. num.1 .Craſſ. de ſucceſſion.
in §.fideicommiſſum quæſt,25. Menoch.lib.4.præſump.
89.num.55. Intrigl.de ſubſtit.cent.3.quæſt. 50,n.33.
cum alijs congeſtis per Fuſar.de ſubſtit.quæſt.397.n.2.
& per tot.

95 Limit. 3. quod ſi filius Inſtituat parentes, &
aſcendentes,non ſubintelligitur conditio ſi ſine
liberis glo.in l.ex facto §.ſi quis rogatus il primo in
verbo voluntate, & ibi Ripa num.55.ff.ad Trebell.
Ral. à Valle conſ.39.num 13. lib.3. Alciat.de præ-
ſumpt.8.reg.1. præſump.in fin. Gabr. in tit.de fideic.
concl.2.num.47 Mantica de coniect. vltim. volunt.
lib.10.tit.8.num.24. Craſſ.de ſucceſſ.in §. fideicom-
miſſum q.23. Menoch.lib.4.præſumpt..89.n.54. cum
alijs adductis per Fuſar.de ſubſtit qu.398.n.1.2.& 4.
vbi quod ſecus ſit, ſi ex coniecturis appareret de
voluntate teſtantis grauandi ſub hac conditione ſi
ſine liberis.

96 In hac vero conditione ſi grauatus ſine filijs
decedat filiorum appellatione, non ſolum ve-
niunt nepotes, & pronepotes, ſed omnes alij de-
ſcendentes continentur, Soccin.ſen.conſ.240.num.2
lib.2.vbi de communi teſtatur. Hod.conſ.49. num.70.
lib.2.plenè Giurba dec.3 :.num 17. verſ. reſpondetur
2. Rot.dec.467.num.1.coram Coccino, & pleniſſimè
dec.28.num.1. par.8. dec.84.num.2 par.10.in recen.
& in Bononien.fideicomm.28. Iunij 1666. in princ.
coram Albergato.

97 Quinimò huiuſmodi conditio ſi ſine liberis re-
gulariter comprehendit etiam fœminas ad exclu-
98 ſionem ſubſtituti, quia regulariter in diſpoſitio-
ne teſtatoris, vel homines appellatione filiorum
99 continentur etiam fœminæ, & in vltimis volun-
tatibus maſculinum comprehendit fœmininum
non quidem ex proprietate verborum, ſed ex in-
terpretatione comprehenſiua, licet à teſtatore non
fuerit expreſſum, iuxta diſpoſitionem textus in l.cū
Auus 101. ff.de condit.& demonſt.& l. cum acutiſſi-
100 mi 30. C.de fideicom. adeo vt conditio ſi ſine fi-
lijs legitimis, & naturalibus, non ſolum deficiat
per ſuperuiuentiam filiorum maſculorum, ſed
etiam filiarum fœminarū, eiuſque deſcendentium,
Ruſtic. in l.cum Auus lib.3.cap.4. num.19.Rolan. à
Val.conſ.82.num.8.lib.3. Dec.conſ.570 Soccin. iun.
conſ.26.num,4.vol.4, Conar.in cap.Raimal. in princ.
num,2. de teſtam. Burſat.conſ.64.num.20.vol.1. Ce-
phal.con.46.num. 39. Gozadin.conſ,89.num.1.Gabr.
in tit.de verbor.ſignif.concl.6.num.8 Craſſ.de ſucceſ.
§.fideicommiſſum quæſt.35.num.1. & eſſe receptiſſi-
mam DD. opinionem teſtatur Mant de coniect.vltim.
volunt. lib.11.tit.14.num.7.& per tot.Theſaur. dec:
188.num.7. Rot.dec.880. num.1.& dec.1216. nu.5.
& 6. coram Cardinal.Seraph. dec.514. num.3. & 4.
coram Gregor.XV.& in recen. dec.316.num.2.& 3.
par.1.dec. 61.num.12. par.7.& diuerſ dec.485.nu.1.
par.4.& in Bononien. fideicommiſſi 28. Iunij 1666,
§ limitatio autem coram Albergato cum alijs in dec.
195. num.2.& 3. par.5.tom.1.in recen. & diffuſe
tradit Fuſar. de ſubſtit. quæſt.402. à nu.2. 125. &
per tot. vbi plures caſus conſiderat Beltram. in add.
ad Gregor.XV. dec.513.n.16 & ſeq.

101 Limit. 1. hanc concluſionem, quando teſta-
tor expreſsè poſuit in conditione maſculos quia
non ſubintelligitur, quod tacitè de fœminis ſen-
ſerit, Bart.in l.cum Auus num.4.ff.de condit. & de-
monſt.Cephal.conſ.251. num.40.Natta conſ.128.n.2
Molin. lib.5.de Hiſpan.primogen.cap 5. num. 31.41.
& 45. vbi de communi Mantic.de coniect.vltim.vo-
volunt.lib.10.tit.8.num.10. Menoch.lib.4. præſum.
89.num.97.Intrigl.de ſubſtit.cent.3.q.51. n.11. Fu-
ſar.de ſubſtit,q.402.n.127.

102 Limit 2. quando extat ſtatutum excluſiuum
fœminarum ſtantibus maſculis, nam tunc fœmi-
na non dicitur tacitè in conditione poſita ad ex-
cluſionem ſubſtituti, Roſtic.in l.cum Auus lib.3.
cap.15 ff.de condit.& demonſt. vbi de communi Ca-
ſtren.in eadem l.ibique Soccin.ſen. num.95. Menoch.
lib.4 præſumpt.89.num,106.vbi de communi Intrigl.
de ſubſtit.centur.3.quæſt.51.num.15. Alciat.in tract.
de præſumpt.regul.3.præſumpt.32.num.4. verſ. alijs
per Fuſar.de ſubſtit. qu.402.num.128. Card.Seraph.
deciſ. 1216. num.3. & 8.

103 Contrarium quod immo fœminæ eiuſque de-
ſcendentes excludant ſubſtitutum, ita vt per ca-
rum

Digitized by Google

rum exiſtntiam deficiat, conditio ſi ſine liberis etiàm ſi expreſsè teſtator vocauerit maſculos, & fœminas excluſerit, eis tantum relictis dotibus, cũ hæc ſola coniectura non ſufficiat, & excluſio ſolum militare debet ad fauore maſculorum, quatenus extent, non ad fauorem ſubſtituti præcipuè ſi ſit extraneus, vt per diſpoſitionem *textus in l.cum Auus ff.de condit. & demonſt.tradunt DD. planè relati à Fuſario de ſubſtit.quæſt.402.num.129 Adden.ad Alex.conſ.52.num.4. ſub litera A. lib.6. Rouit.conſ.25. in addit.poſt num.3. in fin. lib.1. Altograd. controuerſ.38.num.40. Decian.conſ 60.n.29. lib.3. Craſſ.in §.fideicommiſſum quæſt.26. vbi de magis communi, Rot.dec.880.num.1.& 2.& dec.1216. num.5.& 6. coram Card.Seraph.dec.195. nu. p.5. tom.1.in recen.& in Bononien.fideic.28. Iunij 1666. ſub §.limitatio autem coram Albergato.*

104 Quod procedit non obſtante ſtatuto excluſiuo fœminarum, tum quia ſtaturum ſibi locum vindicat in ſucceſſione ab inteſtato, nec obeſt vbi non excludit fœminas propter agnatos remotiores, nec inſeruit pro excluſione fœminarum, quando non verſamur in maſculis, qui iuxta ſtatuti diſpoſitionem ſiut de illis, qui excludunt fœminas, *Ruin. conſ.93.num.15. verſ. & hoc procedit lib.2. Mantic. de coniect.vltim.volunt. lib.11.tit.14. num.8. Surd. dec.84.num.11. Rot.dec.514.nu.15.coram Greg.XV. & dec.595.num.22.& 23.p.5.tom.1.in recen.*

105 Limita hanc concluſionem, vt non procedat vbi teſtator expreſſit ſuam voluntatem conſeruãdi bona in agnatione, quia tunc conditio ſine filijs intelligitur de maſculis, *Rot.dec. 195. num. 5. verſ.minus obſtat p.5.tom. in recen.*

106 Sublim. quando voluntas teſtatoris reſtringatur ad aliquem caſum, nam tunc non licet arguere à ratione conſeruationis familiæ reſtricta
107 in vno caſu ad alterum, in quo non fuit conſiderata, vnde quando ratio conſeruandæ agnationis conſiderata fuit in deſcendentia hæredis, non trahitur ad deſcendentiam ſubſtituti, & ſic deficientibus maſculis in deſcendentia hæredis, ratio conſeruandæ agnationis ad excludendas fœminas nõ eſt trahenda ad deſcendentiam ſubſtituti latè, *Rota dec.195.à n.5.vſque ad fin.p.5.tom.1.in rec.*

108 Neptis verò an faciat deficere conditionem ſine liberis ad excluſionem ſubſtituti, vbi teſtator expreſsè excluſerit proprias filias ob dotem conſtitutam ne efficiantur melioris cõditionis remotiores, & minus dilectas, hinc inde referuntur DD. ſententiæ à *Fuſar.de ſubſtit.quæſt.402. à n. 7. cum pluribus ſequen.* Rota verò vbi non agitur de conſeruatione agnationis, non habet in conſideratione hanc coniecturam reſultantem ex excluſione propriarum filiarum, præcipuè vbi concurrat diuerſitatis ratio inter proprias filias ob conſtitutã, vel relictam dotem, & neptes, quibus dos relicta non fuit, ac proindè quod contineantur in conditione ſi ſine liberis, firmauit *deciſ.514.per totam, & ſignanter n.13.vbi Beltram.in Addit.coram Gregor.XV. dec.880.& dec.1216. per tot.coram Card. Seraph. dec.485. num.5. verſ.aderat præterea par.6. diuerſ. deciſ.195. per tot.& ſignanter n.15.16.p.5. tom.1.in recen.*

109 Vnus verò filius facit deficere conditionem ſi ſine filijs, vel liberis deceſſerit, non obſtante quod pluralis locutio requirat concurſum pluriũ perſonarum, *l.vltima ff.ad trebell.* tum quia plura-
110 lis locutio etiam in vno verificatur, quando eadem eſt ratio de vno, quam de pluribus *l.1. C. de condit.inſert, & omnes in hoc concordare tradit Pariſ.conſ.86.num.3.vol.2.Soccin.conſ.55. lib.3. Surd. conſ.557.num.8.lib.4.Dec.conſ.370.in princ. Tiber. Decian.conſ.93.vol.3.vbi de communi, & quod non habeat dubium ſcripſit Alciat.in l non eſt ſine liberis num.6.ff.de verbor.ſignif. Peregrin.de fideicom. art. 38.num.37.Intrigl.de ſubſtit.cent.3.quæſt.55. Craſſ. in §.fideicommiſſum qu.34.num.11.Mant.de coniect. vlt.volunt.lib.11.tit.6.n.8.cum alijs per Fuſar. de ſubſtit.qu.401.num.1.& per tot.*

111 Tum etiam quia pluralitas reſoluitur in ſingularitatem, idque ex coniecturata mente teſtatoris, ſeu potius ex interpretatione legis, quam ex verborum proprietate, vt de communi firmat, *Vaſquez de ſucceſſ. progreſſ.§.25.nu.40.& 41. Burſat.conſ 67.num.19. vol.1, cum alijs per Craſſ. de ſucceſſ. in §. fideicommiſſum quæſt.34.num.2.& n.2.* vbi vt procedat etiam ſi hæc conditio fuerit extraneo adiecta.

112 Filij verò in conditione poſiti, vbi ſunt vocati, cenſentur vocati ad portionem patris, & non Patrui, vt tradunt *DD. latè relati per Fuſar. de ſubſtit.quæſt. 400. à num.1.vſque ad num.4.* vbi contrarium tenentes allegat *Mant.de coniect. vlt. volunt. lib.11.tit.3. num.27. Ruſtic.in tract.de liber.in condit. poſit.lib.5.cap.9.Peregrin.de fideicom.art.28. num.19.& ſequen, Menoch.lib.4. præſump.77.nu.86. Intrigl.de ſubſtit. cent.3.qu.26.num 162.Petra de fideicom.quæſt.9.num.271. Prat.de interpret. vlt. volunt.fol.341,num.32. Alex.Trent de ſubſtit. par. 4. cap.11.in fin. Cration.diſcept forenſ.cap.847. nu.35. Vini.dec.393.Rot.dec.100.num.1.par.1.dec.667.n.8. par.2. in recen.dec.147. dec.1281.nu.3.& dec.1479. num.1.coram Seraph dec.337.n.1. coram Greg.XV. vbi Adden.lit.A.& dec.217.num.14.par.5. tom.1.in recent.*

113 Limit. vt non procedat, quando ex coniecturis colligitur teſtatorem voluiſſe filios in cõditione poſitos vocare ad portionem patruorum *Gregor. XV. dec.337. num.6.7.& 8.* vbi quod bona coniectura ſit intentio teſtatoris cõſeruandi agnationem, præſertim, quando ſumus in deſcendentibus teſtatoris, *Rot.dec.266.num.4 in fin.23.& 24 par.1.in recen.& in Terracinen fideicommiſſi 17.Februarij 1645. §. neque obſtat coram Card.Otthobono* vbi quod cenſeantur vocati ad portionem Patrui, quando ex coniecturis colligitur teſtatorem voluiſſe totam eius hæreditatem deuenire ad ipſos filios in conditione poſitos, vt ſi teſtator poſt factam reciprocam fideicommiſſariam expreſſam inter inſtitutos, & ordinatas alias ſubſtitutiones, prohibuit alienationem ſuorum bonorum, præcipuè adiecta ratione, puta ad hoc vt Eccleſia Sãctæ Mariæ vltimo loco ſuccedat in ſuis bonis, ac proindè cum bona non poſſint ad Eccleſiam peruenire, niſi prius admittantur præcedentes ſubſtituti, certum redditur teſtatorem eos vocaſſe non ſolum ad aliquam portionem, ſed etiam ad totam hæreditatem.

114 Vbi filij in conditione poſiti cenſentur vocati, vel ex coniecturis, vel iuxta *Statutum Vrbis lib.1. cap.142.* non tamen per hoc cenſentur grauati alteri reſtituere, cum ex vocatione actiua non infe-

ratur

Digitized by Google

ratur ad paſſiuam, iuxta veriorem opinionem, *Gratiel.dec. Dolan.64.ſub num.22.Rot.dec.113.n.6. & 8. coram Card.* Ottbobono.

115 Limit. quoties conſtat ex verbis teſtamenti, ſeù coniecturis indè reſultantibus teſtatorem voluiſſe ordinare ſucceſſiuum, & perpetuum fideicommiſſum, ac voluiſſe grauare omnes in infinitum, *Rot. dec.319. num.2.par.1.recen.Cardin.Ottbob.dec.113.*

116 *num. 9. & 10.* vbi receptiſſimum eſſe ſubdit, quod poſſit teſtator fideicommiſſo grauare omnes vocatos, ſi eius voluntas aliter adimplere non poſſit ad fauorem aliorum ſucceſſiuè vocatorum, *Surd.conſ.96.num.34. Rot. dec.248. num.9. & 10 par.7. in recen.*

117 Vndè filij poſiti in conditione quando ſunt vocati, non dicuntur inter ſe eodem fideicommiſſo reciproco, vel ſub eadem conditione grauati, *Peregr.de fideicom.art.12.num.70.art.28.num.27.& art.29.num.26.Intrigl.de ſubſtit.cent.2.qu 83. n.64. & cent.3.qu.26. num.166. Ruſtic.in tract.de liber. in condit.poſit.lib.2. cap.9.num.6. Odd.de compend.ſubſtit.par.5.art.6. num.4.Anton.Gabr.in tit.de ſubſtit. concl.1.num.24. Menoch.lib.4.præſumpt.62. nu.54. & præſump.76.num.87. in fin.Trentacinq.de ſubſtit. par.5.cap.2.num.3. Maat.de coniect. vltim. volunt. lib.7. tit.5. num.2.Theſaur.dec.Pedemont.248.n.17 Magon.dec.Florent.71.in fin.cum alijs innumeris adductis à Fuſar. de ſubſtit.qu.441. num.1. & num. 2. verſ.exiſtimo ego,* vbi diſcordantibus relatis ſubdit ab hac ſententia non eſſe recedendum conſulendo, & iudicando.

118 Limit. vt non procedant, ſi ex coniecturis colligatur, quod in conditione poſiti poſſunt dici inter ſe reciprocè grauati, *Ruſtic.in tract. de liber. in condit.poſit.lib.5.cap.9.num.1. Gabr.in tit. de fideicom. concl.7.num.4. Intrigl.de ſubſtit.cent.2. q.82. num.72.Rot.dec.266.num.22.dec.319.num.1. par.1. recen.cum alijs per Fuſar.de ſubſtit.q.441.n.15.*

SVMMARIVM.

1 Subſtitutio alicui facta ſi decreſſerit ſine filijs mortuo cum filijs expirat.

2 Et defectus huius conditionis ſatis eſt, quod ſemel euenerit.

3 Ampl. procedere licet ſubſtitutiones eſſet factæ in infinitum dummodo dependeant à purificatione conditionis ſi deceſſerit abſque filijs.

4 Ampl. procedere, licet pia cauſa eſſet vltimo loco inſtituta.

5 Et eſſet impoſitum onus perpetuum miſſarum.

6 Ampl. procedere, licet filij in conditione poſiti eſſent vocati, cum per hoc non cenſeatur grauati ad reſtituendam.

7 Grauamen iniunctum inſtitutis non cenſetur repetitum in filijs in conditione poſitis.

8 Limit. vt ſequentes ſubſtitutiones expirent ſi dependeant à prima, alias ſecus.

9 Limit. 2. vt non expirent, ſi diſpoſitio ſe extēdat ad omnes vocatos, ita quod hæreditas deueniat ad vltimum vocatum.

10 Fideicommiſſum vti odioſum non præſumitur, & in dubio pro excluſione interpretandum.

11 Limit. vt recedatur à *conſilio Oltrad.* 21. ſi ex coniecturis appareat teſtatorem voluiſſe inſtituere perpetuum fideicommiſſum.

12 Fideicommiſſum inducitur ex coniecturata mente teſtatoris, vt à recedatur *conſ.Oltrad.*21.

13 De qua debet conſtare, & reſultare ex teſtamento, aliàs ſecus.

14 Et ſi ratio recti ſermonis non patitur, per coniecturas non inducitur, ideò debent eſſe neceſſariæ, & concludentes n. 15. debent eſſe à lege approbatæ ſaltem ſimilitudinariæ 16.

17 Leuiores tamen ſufficiunt inter deſcendentes teſtatoris.

18 Coniectura primo deſumitur ſi teſtator dixerit velle bona ſua eſſe fideicommiſſo ſubiecta. Declara, vt num. 19.

20 Secunda eſt ſi teſtator vult bona conſeruari in familia, vel agnatione, vel deſcendentibus, nam tunc inducitur perpetuum, & ſucceſſiuum fideicommiſſum, num.21. Et reciprocum, vel ſi teſtator vocauerit maſculos, agnatos, vel Cippum, num. 22. Contrarium, num. 23.

24 Declara, quod ſi teſtator habuit reſpectum conſeruandi vniuerſam agnationem, & tunc procedit prima ſententia, ſecus autem, ſi eius voluntas detegatur non habuiſſe huiuſmodi reſpectum, n.25.

26 Et hoc caſu fit extentio de perſona ad perſonam, licet ſubſtitutio facta fuerit per verba tunc, & eo caſu, ſecus ſi coniungantur cum alijs dictionibus taxatiuis, n.27. vel ſi appareat teſtatorem voluiſſe reſtringere ſuam diſpoſitionem ad certas perſonas, n.28.

29 Et ratio agnationis conſeruandæ. nec extenditur ſi ſit facta in certo caſu euenientis conditionis.

30 Pro vt etiam ſi aliquo modo fœminas vocaſſet. Declara, vt num. 31.

32 Fideicommiſſum inducitur ex prohibitione perpetua alienationis præcipuè ſi ſit veſtita, vt bona conſeruentur in familia 35. cuius vigore extenditur vltra perſonas nominatas 34. Contrarium num. 43. Declara, vt num. 45.

33 Et inducitur ex prohibitione alienationis extra familiā

36 Prohibitio alienationis bonorum facta à teſtatore nuda cauſa, & perſona reſoluitur in nudum conſilium, & non inducit fideicommiſſum 37. etiam ſi eſſet realis, & perpetua n. 38. & 39.

40 Subſtinetur tamen ſi eſſet adiecta pœna, puta nullitatis actus, ſecus ſi pecuniaria, n.41.

42 Vocationi, & ſubſtitutioni in caſu alienationis ſit locus ob non ſeruatum præceptum teſtatoris.

43 Fideicommiſſum inducitur ſi teſtator digreſſus fuerit ad plures gradus.

47 Et hæc coniectura multum operatur in deſcendentibus teſtatoris.

48 Præcipuè concurrentibus alijs coniecturis. Contrarium, num. 49.

50 Fideicommiſſum excluditur, vbi teſtator digreſſus ſit ad plures gradus per ſolam vulgarem.

51 Declara dictas opiniones, quod ſi teſtator vocauit plures gradus ſub vnica oratione, & per dictiones relatiuas, non inducitur paſſiuum fideicommiſſum, ſecus ſi in ſeparata oratione, 52.

53 Declara 2. quod ſi teſtator per digreſſus ad plures gradus grauauit ſolum inſtitutum, & non filios in conditione poſitos, non eſt locus alijs ſubſtitutionibus. Ampl. vt num. 54.

55 Secus autem ſi etiam filij in conditione poſiti fuerint grauati reſtituere, nam tunc digreſſus ad plures gradus inducit fideicommiſſum.

55 Digreſſus ad plures gradus factus ex parte paſſiuè vocatorum inducit fideicommiſſum, ibid.

57 Fideicommiſſum non inducitur, & ceſſat *conſ. Oltrad.* 21. ſi teſtator proceſſit ad plures gradus ſubſtitutionum reſpicientes ipſos deſcendentes.

58 Fideicommiſſum inducitur repetitiuum de vno in aliū ex prohibitione detractionis trebellianicæ, vel legitimæ. Contrarium num. 59. Declara, vt prima ſententia procedat ſi prohibitio ſit concepta verbis habentibus tractum ſucceſſiuum, ſecunda vero ſi ſit ſimpliciter facta 60.

61 Fideicommiſſum reſultat ſi teſtator omnibus morientibus ſubſtituat proximiores de Cippo, nec ſubſtitutio expirat hærede mortuo cum filijs in conditione poſitis. Contrarium n. 62.

63 Non inducitur ex dictionibus omnibus, perpetuo, ſemper cum intelligantur ſecundum ſubiectam materiam, & 64. ſecus ſi fideicommiſſum eſſet reale, 65.

66 Fideicommiſſum, ſeu ſubſtitutio, in qua ſint vocati proximiores de cippo an extinguatur eo ipſo, quod deuenerit ad aliquem proximiorem, an cenſeatur per-

perpetuum de vno in alium.

67 Fideicommiſſum inducitur, & receditur à *conſ. Oltrad.* 21. ex verbis habentibus tractum ſucceſſiuum.

68 Fideicommiſſum inducitur ſi teſtator conſtituat nous reſtitutionis reale, qood afficit omnes vocatos donec hæreditas perueniat ad vltimum grauatum.

Et fideicommiſſum reale quando conſtituatur, ibidem in fin. traditur.

69 In fideicommiſſo reali quando *non* habeat locum repetitio.

70 Fideicommiſſum inducitur ſi teſtator habuit reſpectum ad deffectum filiorum quocunque tempore contingat, & ceſſat *conſ. Oltrad.* 21.

71 Inducitur etiam vbi teſtator diſponat, quod bona ſint communia inter filios, & deſcendentes.

72 Inducitur pariter ex prohibitione diuiſionis inter ipſos de familia.

73 Item ſi in defectum agnatorum vocauit alios cum onere aſſumendi nomen, & inſignia ſuæ domus.

74 Inductum etiam cenſetur a teſtatore agnationem per nomen collectiuum vocante.

75 Vocati per collectiuam qui dicantur.

76 Contrarium quod vocati per collectiuam cenſeantur vocati per vulgarem non per fideicommiſſum.

77 Fideicommiſſum inducitur ex vocatione primogeniti.

78 Primogenitura ſucceſſiua, & repetita de vno in alium ex quibus colligatur, traduntur coniecturæ vſque ad num. 95.

96 Primogenitura vnam lineam ingreſſa in ea perdurare debet, nec ad aliam ſit tranſitus.

97 Fideicommiſſi coniectura deſumitur vbi teſtator reliquerit bona illuſtria, quæ noluit ad extraneos tranſmitti.

98 Item deſumitur ex reciproca ſubſtitutione facta inter filios, & eorum hæredum, & ſucceſſorum.

99 Item inducitur ſi factis pluribus ſubſtitutionibus vltimo loco vocatus fuerit locus pios.

100 Inducitur etiam ſi teſtator dixerit, quod bona transeat de vno in alium, de hærede in hæredem.

101 Contrarium quod non obſtantibus dictis clauſulis intret *conſil. Oltrad.* 21. cum dependeat à purificatione obitus ſine filijs.

102 Declara, vt prima procedat ſi dictæ clauſulæ ſint appoſitæ diſpoſitiuè, & in oratione ſeparata, ſecunda verò ſi conſecutiuè, & illatiuè.

103 Coniecturæ ad inducendum fideicommiſſum, & recedendum à *conſ. Oltradi* 21. ſi ſingulæ de per ſe non ſufficiunt, ſimul iunctæ operantur.

104 Fideicommiſſum perpetuum reſultat ſi teſtator pluries repetijt qualitatem maſculinitatis, & legitimitatis, & voluit bona conſeruari in familia, & prohibuit alienationem,

105 Reſultat etiam ex pluribus ſubſtitutionibus factis per verbum in infinitum cū prohibitione alienationis.

106 Fideicommiſſum ex quibus verbis habentibus tractum ſucceſſiuum, & inducentibus perpetuitatem inducatur, 108. & num. 110.

109 Amp. quando ex verbis collectiuis inducatur fideicommiſſum.

111 Fideicommiſſum ſimpliciter familiæ relictum intelligitur relictum ordine ſucceſſiuo.

112 Et per vulgarem cenſentur ſubſtituti, vt proximioribus admiſſis alij cenſentur excluſi.

113 Secus ſi adſint verba importantia tractum ſucceſſiuum, & tempus futurum.

114 Fideicommiſſum eſt odioſum.

115 In dubio iudicandum pro excluſione fideicommiſſi.

Præcipuè vbi materia eſt coniecturalis, & hinc, indè adſint coniecturæ dubiam reddentes mentē teſtatoris

116 Fideicommiſſum non inducitur ex onere dotandi fœminas.

117 Reſtrictum ad certas perſonas lineam, & gradum illis deficientibus expirat.

118 Amp. etiā ſi ſupereſſent fœminæ deficientibus maſculis.

119 Fœminæ excluſæ per ſubſtitutionem factam pro conſeruatione agnationis deficientibus maſculis admittuntur.

120 Limit. ſi à principio fœminæ ſub verbis non contineātur, & diſcretiuè teſtator maſculos, & fœminas vocauerit.

Subſtitutio ſi deceſſerit ſine filijs, quando expiret, vel cenſeatur inductum fideicommiſſum repetitum in ſequentibus, vt recedendum ſit à *conſilio* 21. *Oltrad.*

ADNOTATIO III.

1 SVbſtitutio alicui facta, ſeu fideicommiſſum ſi ſine filijs deceſſerit, expirat, & non habet locum deficiente conditione, vnde defuncto inſtituto cum filijs, licet poſtea filij obierint ſine filijs, ex defectu conditionis præcluditur via ſubſtitutioni, & cæteris ſubſequentibus, & ſic fideicommiſſum iniunctum primo non cenſetur repetitum in ſequentem, ſed defecta conditione iniuncta primò, ſubſtitutio quoad omnes expirat, iuxta celebre conſilium *Oldrad.* 21. communiter receptum & à Rota approbatum, & ſecutum, & tradunt innumeri *DD. relati per Fuſar. de ſubſtit. queſt.* 480. *n.* 1 *cum ſequen. per textum in l. ex facto* §. *ex facto, &* §. *ſi quis ff. ad trebell. l. filiusfam.* §. *cum quis de legat. primo l. filiusfamilias* §. *cum erit rogatus ff. de legat. ſecundo l. iubemus* §. *ſin autem C. ad trebell. l. cum vxori C. quando dies legat. ced. Cardinal. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib.* 11. *tit.* 6. *num.* 6. *Molin. de primogen. Hiſpan. lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 16. *Peregrin. de fideicom. art.* 29. *num.* 22. *vſque ad* 30. *Marzar. de fideicom. quaſt.* 19. *Odd. de compend. ſubſtit. par.* 6. *q.* 2. *art.* 6. *num.* 7. *Menoch. lib.* 4. *præſupt.* 69. *Viui. commun. opin. concl.* 855. *Intrigl. de ſubſtit. cent.* 3. *q.* 56. *num.* 15. *& quaſt.* 79. *Craſſ. in* §. *fideicommiſſum q.* 8. *& quaſt.* 33. *num.* 14. *Ruſtic. in l. cum Auus lib.* 6. *c.* 6. *& cap.* 7. *Gomez. var. reſol. tom.* 1. *cap.* 5. *n.* 41. *Gratian, diſcept. forenſ. cap.* 828. *num.* 2. *&* 4. *Poſtius reſol.* 99. *num.* 49. *Gama decıſ. Luſit.* 93. *num.* 3. *& dec.* 224. *num.* 1. *&* 8. *Alex. Raud. dec. Piſan.* 22. *num.* 56. *Caualc. dec.* 5. *per tot. dec.* 15. *num.* 1. *dec.* 18. *num.* 9. *&* 44. *par.* 3. *Seraph. decıſ.* *Coccin. dec.* 294. *num.* 2. *Caualer. dec.* 454. *num.* 1. *dec.* 577. *num.* 1. *& dec.* 647. *num.* 2. *Burat. dec.* 820. *num.* 1. *Rot. dec.* 318. *p.* 1. *dec.* 230. *par.* 2. *dec.* 490. *& dec.* 491. *par.* 4. *diuerſ. decıſ.* 486. *num* 1. *dec.* 519. *num.* 2. *&* 7. *par.* 1. *in recen.* vbi quod hoc caſu teſtator videtur ſub contraria conditione affirmatiua, nempè ſi cum filijs deceſſerit eadem bona à ſubſtituto adimere voluiſſe, *& dec.* 631. *num.* 1 *par.* 4. *tom.* 3. *vbi Adden. dec.* 272. *num.* 12. *&* 13. *dec.* 249. *num.* 5. *dec.* 283. *num.* 1. *par.* 6. *in rec. & in Anconitana Saluiani* 19. *Iunij* 1651. §. *quia ex lectura coram Cardinal. Corrado.*

2 Et defectus huius conditionis ſufficit, quod ſemel euenerit, quamuis durauerit per momentum, *Gabr. in tit. de fideic. concl.* 8. *num.* 1. *Rot. dec.* 481. *n.* 1 *in fi. tom.* 1. *& dec.* 249. *n.* 17. *p.* 6. *in rec.*

3 Amp. vt aliæ ſubſtitutiones factæ per teſtatorē in infinitum, ſi ſint factæ ſi ſine filijs deceſſerint, vt ſi teſtator dixerit inſtituo filium meum, & ſi deceſſerit ſine filijs ſubſtituo fratrem, & eius deſcendentes in infinitum, ſi inſtitutus obierit cum filijs expirant, & ceſſat fideicommiſſum, ita vt non purificata prima conditione, ſcilicet, quod inſtitutus decedat abſque filijs expirant cæteræ aliæ ſubſtitutiones, cum ſatis ſit conditionem ſemel impleri, quidquid poſtmodum euenerit, non

enim

enim aliæ ſubſtitutiones veniunt ampliandæ, quia reſtringuntur, & dependent à purificatione illius primæ conditionis, ſi deceſſerit ſine filijs, Menoch. conſ.610. Fuſar. de ſubſtit. quæſt.480. num. 19. verſ. ampliatur nono Rot. dec.230. num.1.& per tot. par.2. & dec.491. num.4. par.4. diuerſ. dec.249. n.16.& 17. par.6. in recen.

4 Amp. 3. vt procedat etiam ſi pia cauſa eſſet vltimo loco inſtituta, Ruſtic. in l. cum Auus lib.4. c.2. num.11.& 35. Cephal. conſ.514. num. 12. Menoch. conſ.347. num.46. & latè conſ.379. Intrigl. de ſubſtit. cent.3. quæſt.56. num.17. Anton. Gabr. in tit. de fideicom. concl.7. num.2. Alex. Trent. de ſubſtit. par.4. cap.7. num 70. verſ. hæc concluſio Fuſar. de ſubſtit. quæſt.441. num.48. & quæſt. 480. num.13. verſ. ampliatur 4. Rot. dec.490. par.4. diuerſ. Gãma dec. Lu-

5 ſit. 224. num.8. vbi ampliat. quod procedat etiam ſi onus perpetuum miſſarum eſſet impoſitum, quia adhuc conditio fideicommiſſi non erit reperita.

6 Ampl. 4. vt procedat quamuis filij poſiti in conditione eſſent vocati, cum non per hoc dicantur grauati reſtituere, cum ex vocatione actiua non inferatur ad paſſiua Odd. conſ.66. num.32.& 33. Pariſ. conſ.31. num.28. lib.2. Honded. conſ. 60. num.43. lib.1. Rot. dec.486. num.22. par.1. cum alijs in deciſ. 249. n.6. p.6. in recen.

7 Præſertim quando tranſuerſalis prætendit poſitos in conditione eſſe grauatos reſtituere, ſiquidem grauamen iniunctum inſtitutis, non cenſetur repetitum in filijs in conditione poſitis, etiam ſi filij ſint vocati, l. ſub conditione ff. de hæred. inſtit. l. ſi quis hæres ita ff. de acquir. hæred. l. hæreditas in princ. ff. ad S.C. Trebell. Peregrin. de fideicom art. 29. num.26. Rot. dec.513. num.5. coram Cardin. Caualer. dec.491. num.4. par.4. diuerſ. dec.249. num.7. & 8. par.6. in recen.

8 Limit. 1. hanc concluſionem, vt tunc ſubſtitutiones ſequentes, inſtituto decedente cum filijs expireot cum prima ſubſtitutione facta ſub conditione ſi ſine liberis, ſi ſequentes ſubſtitutiones ſint ſubordinatæ ad primam, & ab ea dependeant, ſecus ſi ſint poſitæ de per ſe, & ad primam non ſunt ſubordinatæ, Pariſ. conſ.18. num.44. lib.2. Fuſar. de ſubſtit. q.480. n.6. in fi.

9 Limit. 2. vt non expiret, vt hæc recedatur à conſil. Oltrad. conditio ſi ſine liberis, ſi diſpoſitio extendatur ad omnes filios vocatos in perpetuum, ita vt vnus alteri reſtituere teneatur, donec hæreditas ad vltimum vocatum perueniat tamquam inductum fideicommiſſum abſolutum, & perpetuum, ac ſucceſſiuum Fuſar. de ſubſtit. q.480. nu.2. Rot. dec.245. n.1.& 2. p.8. in recen.

10 Sed fideicommiſſum vti odioſum non præſumitur, & in dubio pro excluſione fideicommiſſi præſumendum. & interpretandum eſt iuxta conſil. 21. Oltrad, Craſſ. in §. fideicommiſſum quæſt.4. num.5. & 7. in fin.

11 Limit. 3. vt recedatur à conſ.21. Oltrad. ſi ex coniecturis appareat teſtatorē vlterius proceſſiſſe ad inſtitutionum perpetuum, & abſolutum fideicommiſſum in omni caſu, nam tunc conditio ſi ſine liberis progreditur ad omnes ſubſtitutiones, & deſcendentes in infinitum, ita vt vnus alteri reſtituere teneatur, donec hæreditas perueniat ad vltimum vocatum, late Gabr. conſ.123. n.10.& 27, lib.1. Corn. conſ.246. num.4. et 21. lib.2. Caſſan. conſ. 15. num.3. & 4. Cephal. conſ.525. num.33. & 35. Menoch. conſ.327. n.14.& lib.4. præſump.89. nu.8.& 9. Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib.6. tit. 6. n.6. Ant. Gabr. in tit. de fideic. concl.7. n.4. lib.4. Craſſ. de ſucc. in §. fideic. qu.33. nu.6. verſ. item ſcias Fuſar. de ſubſtit. q.276. per tot.& quæſt.480. nu.19. verſ. ampliationes aliæ Molin. de primogen. Hiſpan. cap.6. num.19. Marz. in Epic. de fideic. quæſt.19. Achil. Perſonal. in tract. de adipiſcen. poſſeſſ. n.203.& ſeq. Guid. Pap. dec. 531. Theſaur. dec.96. n.34.& dec.207. nu.30. Fontanell. dec.151. num.11. verſ. recedimus à conſilio Oltrad. Capyc. dec.105. Hector. Capyc. Latr. dec. Neap. 108. n.63. Burat. dec.897. num.3. Seraph. deciſ. 1373. n.1. Coccin. dec. 463. n.6. Caualer. dec.34. num.9. Rot. dec.580 n.3.& dec 632. num.2. par.4. tom.3. dec.180. num.3. & dec. 94. nu.79. par.5. dec.283. nu.2. p.6. dec.185. num 5. p.7. in recen. cum alijs copioſè allegatis per Paul. de Rub. in adnot. ad deciſ.632. à n. 16. vſque ad 19. p.4. tom.3. in recen.

12 Fideicommiſſa autem inducuntur ex ſola voluntate, & coniecturata mente teſtatoris, adeò vt quãdo appareat de voluntate aduerſante conſilio 21. Oltrad. ab eodem eſt recedendum Craſſ. in §. fideicommiſſum q.4. num.7. ad late tradita per Paul. de Rub. in adnot. ad dec.632. à nu.1. cum pluribus ſequen. par.4 tom.3. in recen. Caual. dec.454. nu.5. Rot. dec.14. n.8. p.1 dec.185. n.5. p.7. in recen.

13 Nunquam tamen cenſetur inductum ſi non fuerit aliquid in teſtamento expreſſum, nec aliunde colligi poſſit de huiuſmodi teſtatoris voluntate. Dec. conſ.465. num.8, Pariſ. conſ. 41. num. 20. lib.3. Intrigl. de ſubſtit. cent.3. qu 72. nu.20. Menoch. lib.4 præſumpt.67. num.24. Fuſar. de ſubſtit. quæſt.276. num. 16.

14 Et ſi ratio recti ſermonis non patitur fideicommiſſum per coniecturas non inducitur, Bart. in l. vltima ff. ad Trebell. Soccin. iun. conſ.14. num.9. lib.4 Craſſ. in § fideicom. qu.4. nu.8. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib.8. tit.1. num.22. & 23, Fuſar. de ſubſtit. q.276. n.17.

15 Ad hoc autem, vt ex coniecturata mente teſtatoris inducatur fideicommiſſum, coniecturæ debent eſſe neceſſariæ, concludentes, & quæ non extra, ſed intra limites, & verbis teſtamenti inducentes diſpoſitionem deſumantur, ita vt non ſufficiat aſſerere teſtatorem ita veriſimiliter voluiſſe, alias non eſt recedendum à conſ.21. Oltradi, vt docent Menoch. conſ.85. num.46. Odd. conſ.67 num.30.& 31. Surd. conſ.448. num.13. Fuſar. conſ.17 num.4.& in tract. de ſubſtit. quæſt.276. num.4. iuncto num.9. Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib.8. tit. 1. n. 18 20.& 23. Petra de fideicom. quæſt.9. nu.60. Craſſ. in §. fideicommiſſum q.4. num 7. Rot. dec.486. ſub nu.2. circa med. part.1. dec.632. num.3. p.4. tom.3. vbi Paul. de Rub. in adnot. nu.20.21.& 22. deciſ.283. num.2.& 3. deciſ.249. n.9. dec.272. n.21. p.6. in rec.& dec.454 n.5. verſ. tamen coram Caual.

16 Vlterius debent eſſe coniecturæ à lege approbatæ, vel ſaltem debent habere magnam ſimilitudinem cum eis, ita vt non ſufficiant quæcumque coniecturæ, & hominum præſumptiones, Peregr. de fideicom. art.11. n.43.& 44. cum alijs per Fuſar. de ſubſtit. q.276. n.7.

17 Vbi tamen agitur inter deſcendentes ipſius teſtatoris fideicommittentis leuiores coniecturæ ſuffra-

ſuffragantur, nec propterea ſunt ita ſtrictè diſcutiendæ, & per apices iuris diſceprandę, vt in alijs exigitur. *Corn. conſ. 79: ſub nu. 3. verſ. eſt etiam lib. 1. Aym. conſ. 367. ſub nu. 9. Peregr. conſ. 91. num. 34. lib. 1. Cephal. conſ. 251. nu. 72. & 73. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 11. tit. 2. ſub nu. 19. Gratia. diſcept. forenſ. cap. 352. num. 23. & 26. Gregor. XV. dec. 329. num. 3. Mantic. deciſ. 319. num. 2. Rot. in rec. dec. 133. num. 7. deciſ. 146. num. 4. in fin. deciſ. 266. num. 6. p. 2.* cum alijs congeſtis per *Paul. de Rub. in adnot. ad dec. 632. n. 23. 24. cum ſeq.*

18 Inter coniecturas verò, quæ à DD. afferuntur prò concludentibus, & releuantibus prima conſtituitur ſi teſtator expreſsè dixerit, velle bona ſua eſſe fideicommiſſo ſubiecta, nam tunc inſtitutus cenſetur grauatus reſtituere ſubſtitutis extantibus, & non extantibus filijs ſuis, vel venientibus ab inteſtato, *Pariſ. conſ. 75. num. 9. & conſ. 82. num. 13. lib. 2. Port. Imol. conſ. 55. nu. 88. verſ. item iuſſit Soccin. iun. conſ. 180. num. 6. lib. 2. & conſ. 75. nu. 9. Aret. conſ. 37. nu. 9. Menoch: conſ: 434: dub. primo & in tractat: de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 68. num. 22. Marz. in Epit. de fideic. p. 1. qu. 28. Peregr. de fideic. art. 5. n. 12. Murzar. in Epit. de fideicom. parc. 2. qu. 28.* cum alijs per *Fuſar. de ſubſtit. quæſt. 277. num. 1. & 2.* vbi
19 declarat, quod fideicommiſſum hoc caſu extinguatur in primis admiſſis, niſi teſtator dixerit velle bona ſubijcere perpetuo fideicommiſſo.

20 Secunda coniectura eſt, quando teſtator voluit bona conſeruari in familia, vel agnatione, vel in deſcendentibus, ex hoc deducitur teſtatorem inducere voluiſſe fideicommiſſum, tamquam medium, vt bona in familia conſeruentur, *Bald. in l. quoties num. 8. C. de fideicom: Dec. conſ. 481. num. 5. Buratt. conſ. 63. num. 3. lib. 1. Rol. à Valle conſ. 6. lib. 4. Rimin. iun. conſ. 464. num. 4. Port. Imol. conſ. 46. nu. 20. & 21. Eugen. conſ. 62. num. 32.* & tradunt innumeri DD. relati *à Fuſar. de ſubſtit. quæſt. 277. nu. 6. & qu. 479 num. 101. & quæſt. 480. num. 20. Mantic. de coniect. vltim: volunt. lib. 6. tit. 15. num: 5. Menoch. lib. 4. præſumpt. 68. nu. 9. & de arbitrar. iud. caſ. 496 num. 9. Intrigl. de ſubſtit. centur. 3. qu. 72. nu. 81. Maſcard. de probat. concl. 775. num. 7. Petra de interpr. vltim: volunt. fol. 294. Craſſ. in §. fideicommiſſum, q. 8 num. 3. Ruſtic. in l. cum Auus, lib. 4. cap. 2. nu. 13.* vbi latè cum ſeq. *Gratian. diſcept. forenſ. cap. 487. n. 11. Theſaur. dec. Pedemont. 96. num. 34. Caualcan. dec. 17 num. 46. verſ. quinto, & dec. 18. num. 44. ad med. p. 3. Guid. Pap. quæſt. 538. Capic. deciſ. 108. Rot. deciſ. 51. nu. 1. dec. 698. nu. 4. p. 1. deciſ. 489 nu. 2 part. 4. diuerſ. dec. 44 deciſ. 181. num 5. deciſ. 166. num. 19. verſ. ratio conſeruationis agnationis p. 1. & dec. 185. n. 5. verſ. in propoſito verò par. 7. in recent.* & ita ſæpè dixiſſe *Rot.* patet ex alijs deciſionibus relatis à *Paulo de Rub. in adnot. ad deciſ. 632. à num. 53. vſque ad 64. p. 4. tom. 3: in rec.*

21 Vbi enim habita fuit ratio conſeruandę agnationis vel expreſsè, vel tacitè, vt ſi teſtator vocauerit deſcendentes maſculos excluſis fœminis, deſcendentes erunt inter ſe ſucceſſiuo fideicommiſſo vocati, & grauati, tamquam inductum perpetuum fideicommiſſum in omnibus de familia, ita quod cenſeantur rogati vnus poſt alium reſtituere bona, vt agnati admittantur ad illorum ſucceſſionem gradatim, ſiue de hoc appareat de expreſſa mente teſtatoris, ſiue ex coniecturis eliciatur, *Bald. in l. quoties num. 8. C. de fideicom. Pariſ. conſ. 57. num. 10. lib. 2. conſ. 25. num. 37. conſ. 50. n. 19. conſ. 84. num. 18. & 19. lib. 3. Menoch. conſ. 277. n. 10 & 25. conſ. 310. num. 24. & in tract. de præſumpt. li. 4. præſumpt. 69. num. 10. & præſumpt. 71. num. 36. Intrigl. de ſubſtit. cent. 3. qu. 81. num: 30. Fuſar. de ſubſtit. quæſt. 479. num. 104. & quæſt. 480. num. 20.*
22 vbi hoc procedere ſcilicet ſi teſtator ſemper maſculos vocaſſet, vel agnatos, vel cippum domus, ſubſtituiſſet, nam tunc fideicommiſſum dicitur reciprocum, repetitum à primo in ſecundum, *Franciſc. Merlin. dec. Lucen. 79. num. 36. Paul. Rubeus in adnot. ad dec. 632. à num. 100. vſque ad 4. par. 4. tom. 3. in rec. Rot. deciſ. 568. nu. 2. & per tot. p. 1. diuerſ. deciſ. 10: nu. 11. part. 1. deciſ. 390. num. 4. p. 3. dec. 185. num. 10. par. 7. in rec. deciſ. 464: nu. 16. coram Gregor. XV. & in Ariminen. ſucceſſionis 23. Iuny 1664. §. in iure verò coram Emerix. dec. 463. à n. 6. cum ſeq. coram Coccino.*

23 Contrarium, quod non ſit recedendum à *conſ. 21. Oldrad.* per conſeruationem agnationis denotatam per teſtatorem attenta diſpoſitione ſi ſine filijs deceſſerit, quamuis deuentum fuerit ad plures gradus, & teſtator diſpoſuerit integrè, & in infinitum bona ſua peruenire debere ad alios de ſua ſtirpe, aut familia, aut de liberis, in liberos, donec aliquis ſuperſit in infinitum, aut quamuis vocauerit deſcendentes maſculos in infinitum de domo ſua; & licet fuerit dictum, quod ordine ſucceſſiuo ſemper ſuccedant vſque in infinitum, perpetuò remaneant bona in cippo, & non tranſeant in aliam familiam, cum iſta omnia regulentur à conditione ſi ſine liberis, ita vt illa deficiente deficiant quoque vires dictarum Clauſularum, ſeù ſubſtitutionum, pleniſſimè *Odd. conſ. 67 num: 30. & 31 Cephal. conſ. 17. per totum Surd. conſ. 448. num. 21. Dec. conſ. 636. col. vlt. Roman. conſ. 34. num. 1. Ruin. conſ. 153. nu. 5. & ſeq. lib. 2.* Capic. Galeot: *controuerſ. 25. per tot. lib. 1. vbi num. 45. reprehendit* Gabr. *in tit. de fideicom.* contrarium ſententem, Peregrin: *in tract: de fideicom. art. 29. num. 27, 29. & 39. Molin. de primogen: Hiſpan. cap. 5. num. 37.* Card. Mantic. *in tract. de coniect: vltim. volunt. lib. 6, tit. 15. num. 6. Fuſar: de ſubſtit. qu. 475. num. 21. & q. 480. à num. 22. vſque ad 33.* vbi latiſſimè *Rot. dec: 230. num. 1. verſ. & cum illa defecerit par. 2. diuerſ. deciſ. 473. num. 2. & 3. par. 4. diuerſ. deciſ. 486. num. 6. & 7. par. 1. in rec.* & ita ſæpè dixiſſe *Rot:* patet ex alijs deciſionibus relatis per *Paul. de Rubeis in adnot. ad dec. 632. à n. 74. vſque ad 80 p. 4. tom. 3.*

24 Et tamen animaduertendum pro conciliatione dictarum contrariarum opinionum, quod ſi ratio conſeruandæ agnationis deducatur ex vocatione maſculorum, aut ex alijs ſimilibus verbis, & clauſulis teſtamenti, ex quibus non appareat teſtatorem habuiſſe reſpectum ad vniuerſam agnationem conſeruandam, & tunc procedit opinio affirmatiua, vt non obſtante ratione conſeruandæ agnationis ſit locus conſilij *Oldradi 21.* & hoc caſu aliæ ſubſtitutiones veniunt regulandæ, & reſtringendæ ad limites primæ ſubſtitutionis, quamuis aliæ quoque perſonæ ſub eadem ratione poſſint comprehendi, & in his terminis ſunt intelligendi DD. & deciſiones firmantes ſecundam ſententiam, & ita dixiſſe *Rot. coram Cardinal: Panzirolo, Bichio, & Peutingerio refert Paul. de*

Rub.in adnot. ad deciſ.632. num.81. & ſeq. part.4. tom.3.in rec.

25 Sed ſi ratio conſeruandę agnatioois non tantum deducatur ex vocatione maſculorum , aut alijs clauſulis teſtamenti , ſed vere conſtet teſtatorem habuiſſe animum cooſeruandi agnationem ex diſpoſitione , & ratione adiecta , quod bona omoia perpetuò io agnatiooe , & familia permaneant, & hoc caſu ex hac generali ratione conſeruandi agnationem deſumitur neceſſaria voluntatis teſtatoris cooiectura inductiua fideicommiſſum ad fauorem ipſius agnationis , nam hoc caſu ratio adiecta cum dictum ampliet , fideicommiſſum quoque extendit , vt comprehendat omnes caſus, quos ratio ipſa comprehendit , ac proindè recedendum eſt à *conſ. Oldrad.* vt de communi teſtatur, *Pariſ. conſ.92.num.49.& ſeq.par.2.& conſ.53. num.21.p.3. Riminald.iun.conſ.21.num.59. circa fin.lib.1. Menoch lib.4.præſumpt.69.nu.16.& conſ.1088.num.8. Mantica de coniect.vltim.volunt.lib.7.tit.14.nu.21. Fuſar.de ſubſtit. quæſt.480. nu.24.* vbi hoc indubitanter procedere ſubdit ſi teſtator in ſeparata oratione dixerit , item volo , quod hæreditas mea remaneat , vel perpetuò conſeruetur in familia , vel agnatione mea , *Rot.dec.569. part.1. deciſ.494. verſ.ſi verò par.4. diuerſ.dec.193.num.6, deciſ.300. num.22 verſ.vltra quod par.1.deciſ.180.nu.8. & 9. par.5.in rec. deciſ.319. nu.6, coram Mantica* cum alijs relatis per *Paul. Rub.in adnot ad dec.632.à n. 84.vſque ad 91.par.4.tom.3: in rec.*

26 Vbi enim teſtator reſpexit ad cooſeruatiooem agnationis , & voluit in eadem booa perpetuò conſeruari , cenſetur inducere voluiſſe fideicommiſſum abſolutum , & generale tam in caſu mortis hęredis ſine filijs, quam in caſu mortis eorum filiorum ſine filijs , præcipuè quando teſtator ordinauit per viam principalis diſpoſitionis bona remanere in familia , & agnatione prò eius conſeruatione , & non per viam rationis tantum, nam tunc non eſt inconueniens , vt etiam in ſubſtitutionibus fiat extenſio de perſooa , ad perſonam iuxta veriſimilem mentem teſtatoris , etenim non poſſunt bona perpetuò conſeruari in familia , niſi mediante abſoluto fideicommiſſo de vno io alium, iuxta vulgatam regulam , quod qui vult cooſequens, cenſetur etiam velle omne oeceſſarium antecedens , *Menoch.lib.4.præſumpt.69.num.9. & 10.Guid.Pap.deciſ.531.circa med.latè Rubeus in adnot.ad dec.632.à num.92. vſque ad 100.par.4.tom.3 in rec.*& benè comprobat *Rot.dec.121. num.2.p.2. diuerſ.dec.1373.nu.2.& 3.coram Seraph. dec.167. num.1.& 2.dec.481. n.4.coram* Caualer.*dec.44.n.2 p.1.dec.185.n.6.p.7.in rec.*

27 Et hoc caſu extenſio de perſona ad perſonam eſt admittenda , licet ſubſtitutio facta fuerit , per ea verba tunc , & eo caſu , quæ verba non impediunt extenſionem , & ampliationem fideicommiſſi , & oihil operantur , quando cooſtet de mente teſtatoris extendendi fideicommiſſum , nam tunc dictæ ſubſtitutiooes factæ , cum dictis dictionibus ſi ſimpliciter conſidereotur , non ſuot taxatiuæ , ſed potius demonſtratiuę , niſi ſint coniunctæ cum alijs dictionibus taxatiuis , ſcilicet tantum , dumtaxat , non alias, aliter , vel alio modo , & ſimilibus, *Rol.à Valle conſ 70.num.49. lib.3 Menoch.conſ:220.* perplexa, & difficilis *n.38 lib.3.conſ.432.n.32 verſ.reſpondeo primo lib.5.Crau. conſ.5. num.57. verſ. quartum denique inter conſilia Marzaris Riminald. iun. conſ.291. nu.65 lib.3. Ioſeph. Ruſtic. conſ. 3. num.47. poſt ſuum tract. an. & quando filij in conditione poſiti cenſeant.vocat. Dec. conſ.1.num.148.cum ſeq.lib.1.Surd.conſ,236.nu.46. vol.2.& conſ.344. num.19. vol.3. Natta conſ.675. num.13.lib.3. Pariſ.conſ.92.num.60.& 61.lib.2.& egregiè in conſ.50.num.52.& 53. lib.3.Mantic.de coniect.vltim.volunt.lib.3.tit.5.num.1. & 2. & tit. 14.num.10.in fin.Dilect.de arte teſtan. tit.de ſubſtit. caut.5.num.5.Marzar.in epitom.de fideicom. qu.24. Gratian.diſcept. forenſ. cap.847. num.17. Vincen.de franc.dec. 299 nu.5.par.2.Capyc.Latr.deciſ.108.nu. 68.Surd.dec.37.num:3a.Octau.Gnuar.deciſ. Lucen. 76.num.118.Magon.dec.florent:37.nu.41.Paul.Rub* qui alios allegat.*in adnot.ad deciſ.632. a num.105. vſque ad nu. 121.* vbi ita ſæpè firmaſſe Rot. patet ex deciſionibus per eum relatis , *Caſſodor.deciſ.1. num.6.in tit.de teſtam.Rot.deciſ.140.num.5.part.2. diuerſ.*

28 Sed hoc limit. quod , quando poteſt apparere , quod licet teſtator vocauerit maſculos , tamen voluit reſtriogere ſuam diſpoſitionem ad certas perſonas , vt quia eos vocaſſet per uomina propria, vel appellatiua naturalia, vt filium, fratrem, Patruum, & ſimilia , vel per dictiooes relatiuas , vt dicti, prędicti, modo quo ſupra , quia tunc,non exteoditur ratio conſeruandæ agnationis vltra perſonas nominatas . *Dec.conſ.287.num. 9. & 10. Pariſ.conſ.31.num.19.lib.2.Alciat.conſ.77. num.10. lib.9. Ruin.conſ.143.num.10.lib.2. Alban. conſ.13.n. 5.Petra de interpr. vltim.volunt. fol. 293. num.71. verſ.ſecundo cum alijs per Fuſar.de ſubſtit. qu.479. nu.108.& qu.480.num.27.& num.29.Caualc.deciſ. 85.num.28.29.31.& 32.par.3.Mantic. de coniectur. lib.6.tit.15.nu.6.*

29 Limit. 2. vt ratio agnationis non extendatur , quaodo reperitur fact . certo caſu euenientis cooditionis , *Menoch.conſ.85.nu.102.& 109.conſ.253. num.13.conſ 274.nu.26. & num.48. Ruin. conſ.91. num.9.& conſ.153.num.5.lib.2.Dec.conſ.63.nu.2.3 conſ.277.num.1 Pariſ.conſ.44.num 17.lib.2.conſ.14 num.20.conſ.35.num.16.& 17.conſ.93.num.15.lib.3 Alba conſ.13.num.5. Prat. conſ,167.num.30. & 31 lib.1:& de interpret.vltim.volunt.fol.293.num.71. verſ.tertio declaratur Peregrin.de fideicom. art.29. num.39.Fuſar.de ſubſtit.quæſt.479.num.109. & qu. 480.num.28.Cauolc.deciſ.5.n.31.32.43.& 59.verſ. quia reſpondetur,& n.61.p.3.*

30 Limit.3.ſi teſtator aliquo modo , etiam fœminas vocaſſet , nam tunc non ceoſetur ex vocatione maſculorum habuiſſe rationem conſeruandi bona in agnatione, *Dec.conſ.170.num.3.Crauet.conſ.250 num.1.& 2 & conſ.306.num,5 & 6.Pariſ.conſ.78. num.27. lib. 2. Prat. de interpr. vltim. volunt. fol. 293.num.71.Fuſar.de ſubſtit. qu.479. num.107. & qu.480.num.30.& latè qu.499.num.22.Mantica de coniect.vltim.volunt.lib.6.tit.15. num.9. Petra de fideicom:quæſt,9.nu.195.Molina de Hiſpan. Primog. cap.5.nu.50.Rot.dec.486.nu.4.p.1.& dec.267. n.6. & dec.538.nu.3.p.2.in rec.*

31 Declarat hanc limitationem *Molina dicto cap.5. num.50.* nempè quod inter maſculos vocatos vſque ad illum gradum ceoſeatur habita ratio conſeruandæ agnationis , ſed tamen quod non poſſit

fieri

Digitized by Google

fieri extenſio de perſona ad perſonam ob ratio-
nem agnationis. Fuſar. de ſubſtit. qu. 499. ſub n. 24.
vbi quod hæc opinio maximè vera eſſet ſi maſculi
vocati non fuiſſent cogniti teſtatori, nec eſſe po-
tuiſſent veriſimiliter ob ætatem teſtatoris, & vo-
cationem gradus factam.
32 Tertia coniectura deducitur ex prohibitione
alienationis repetita maximè in omnibus ſubſti-
tutionibus, cum ratione quia teſtator vult bona
remanere in agnatione ſua, additis præcipuè ver-
bis perpetuitatis, quia tunc inducitur fideicom-
miſſum abſolutum, & perpetuum, vt omnes ſuc-
ceſſiuo fideicommiſſo cenſeantur grauati, alias
huiuſmodi prohibitionis perpetuitas inanis red-
deretur, & verificari non poſſet, l. filius familias
§. diui ff. de legat. 1. Bart. in l. qui Romæ §. cohæredes
ſub num. 3. verſ. quod puto verum ff. de verbor. oblig.
latè Rimin. iun. conſ. 20. lib. 1. Curt. iun. conſ. 145. n. 6.
& 7. Pariſ. conſ. 18 num. 50. & conſ. 30. nu. 32. lib. 2.
Menoch. conſ. 118. nu. 18. Surd. conſ. 67. lib. 1. Roma.
conſ. 457. nu. 2. Decian. conſ. 41. ſub num 36. verſ qua
concl. lib. 1. Mantic. de coniect. vltim volunt. lib. 6. tit.
15. num. 13. & lib. 11. tit. 6. num. 6. in fin Craſſ. in §. fi-
deicommiſſum qu. 8. in fin. Fuſar. de ſubſtit. quæſt. 382.
33 num. 45. vbi ſi teſtator appoſuiſſet prohibitionem
extra familiam, quod inducatur fideicommiſſum,
& quæſt. 480. num. 37. & quæſt. 673. num. 5. vbi,
34 quod hæc ſit prohibitio realis, & num. 6. ſubdit,
quod, & ſi prohibitio ſit facta filijs, tamen pro-
pter rationem adiectam, quod bona remaneant
in familia, prohibitio ſe extendit vltra perſonas
nominatas, ita vt afficiat rem, & realis efficia-
tur propter generalitatem rationis comprehenſi-
uam non ſolum perſonas nominatas, ſed alias
contentiuas in verbo collectiuo aliorum de fami-
lia, Domo, vel de cippo, vt minus fuerit ſcri-
ptum, & plus dictum Petra de fideicom. ob prohi-
bitionem alienat. qu. 5. num. 43. & 44. Molin. de pri-
mogen. Hiſpan. lib. 1. cap. 5. num. 16. Menoch. lib. 4. præ-
ſumpt. 68. num. 18. Peregrin. deciſ. 111. num. 2. verſ.
inſuper Caualcan. deciſ. 18. num. 49. par. 3. Rot. deciſ.
267. nu. 1. coram Card. Caualerio dec. 373. num. 7. &
8. coram Card. Mantic. deciſ. 112. num. 4. verſ. tum
quia par. 2. deciſ. 489. num. . par. 4. diuerſ. & deciſ.
14. num. 3. & per totam dec. 193. num. 7. par. 1. dec. 357
nu. 7. par. 4. tom. 2. dec. 284. nu. 7. & 8. par. 6. in rec. &
in Mediolanen. bonorum 30. Maij 1649. §. quoniam
fideicommiſſum coram Card. Corrado, & abſque vl-
35 lo dubio hoc procedit, quando prohibitio, non
eſt nuda, ſed veſtita ex ratione, vt bona conſer-
uentur in familia, cum hoc fieri nequeat, niſi
mediante abſoluto fideicommiſſo de vno in alium
Rot. dec. 1373. num. 2. & 3. coram Card. Seraph. dec.
3. num. 5. coram Amat. Dunoz. tom. 1. dec. 107. nu. 1.
coram Burat. ubique Adden. lit. A, deciſ. 568. nu. 1. &
2. par. 1. dec. 121. num. 2. & 3. p. 2. diuerſ. deciſ. 10. n. 1.
2. 7. & 9. dec. 11. per totam deciſ. 44. num. 2. dec. 164
par. 1. deciſ. 249. à num. 9. vſque ad 13. par. 6. in rec.
dec. 185. num. 5. & 6. par. 7. in rec. vbi n. 7. hoc præ-
cipuè procedere ſtantibus verbis ſemper, & in
perpetuum, latè Cabal. conſil. deciſiuo 60. num. 1.
ad communiter tradita per DD. in l. filiusfamilias
§. Diui ff. de legat. 1. Gabr. in tit. de fideic. concluſ. 9.
nu. 7. Rot. dec. 43. nu. 1. poſt Cinc. de Cenſib. ſecundum
primam impreſſionem, & in Tudertina bonorum 15.
Iunij 1668. §. non abſtantibus coram Card. Carpineo.

36 Prohibitio enim alienationis omninò nuda à
cauſa, & perſona eſt omninò nulla, vt ſi teſtator
dixerit prohibeo hæredem alienare bona, quia
tunc teſtator per hanc ſimplicem prohibitionem
cenſetur potius conſulere, quam præcipere, nec
hæres tenetur conſilium teſtatoris ſequi. l. cum pa-
ter §. modo ff. de legat. 2. vt communiter tradunt
DD. in l. filiusf. §. Diui ff. de legat. 1. vbi Bart. in
princ. Bald. in 2. notat. Iaſ. in prima lectura num. 1. &
2. & in ſecunda lectura num. 7. Gabr. conſ. 95. nu. 23.
lib. 1. Menoch. conſ. 1081. num. 1. Craſſ. in §. fideicom-
miſſum qu. 5. Gabr. in tit. de fideicom. concl 9. num. 1.
Peregrin. eodem tract. art. 14. num. 1. Petra de fideic.
qu. 1. num. 1. & 2. Maſcard. de probat. concl. 1236. n. 4
cum alijs per Fuſar. de ſubſtitut. quæſt. 685. nu-
mer. 1. & 2.
37 Hinc eſt, quod cum huiuſmodi prohibitio nu-
da reſoluatur in nudum conſilium, non eſt apta
de iure ad fideicommiſſum inducendum: Petra de
fideicom. quæſt. 1. num. 75. Rot. deciſ. 358. num. 28.
& 29. par. 10. rec. & in Tudertina bonorum 15. Iu-
nij 1668. §. in primis coram Card. Carpineo.
38 Et prohibitio realis quamuis cenſeatur perpe-
tua, hoc tamen ſibi locum vindicat, quando pro-
hibitio eſt veſtita aliqua cauſa, ſecus verò ſi ſim-
pliciter maneat, quia tunc non eſt conſiderabilis,
vt comprobat Fuſar. de ſubſtit. quæſt. 685. num. 10.
Odd. de fideicom. quæſt. 2. art. 4. num. 25. vbi quod
39 hæc concluſio procedat etiam ſi prohibitio facta
ſit in perpetuum, Paul, Rubeus in addit. ad deciſ. 26
num. 49. & 50. par. 3. in rec. vbi ita cenſuiſſe Rot.
in Tiburtina fideicommiſſi 27. Iunij 1640. §. nec rele-
uat coram Card. Panzirolo.
40 Sed ſi ſuper prohibitione adiecta eſſet pena ſu-
ſtineretur, quia tunc prohibitio eſſet veſtita, latè
Petra de fideicom. qu. 1. num, 11 114. & 115. & ex
Bald. Celſo Vgo. Rua. & alijs tradit Fuſar. de ſubſtit
41 quæſt. 685. num. 18. 19. vbi quod ſi teſtator ponat
pænam nullitatis actus, prohibitio dicitur veſti-
ta, ſecus ſi eſſet appoſita pæna pecuniaria, vt com-
probat n. 22. & alios allegat.
42 Reſultat ex hoc principio, quod ſi plures ſint
vocati, & in caſum alienationis ſit appoſita pæ-
na priuationis, altero alienante, cohæredes cen-
ſentur vocati, & ſit locus ſubſtitutioni, vel ſuc-
ceſſioni, ob non ſeruatum præceptum teſtatoris.
Natta conſ 675. num. 15. Rol. à Valle conſ. 70. n. 62
& 63. lib. 3. Gabr. in tit. de fideicom concl. 9. num. 5.
Petra de fideic. q. 1. n. 119. Fuſar. de ſubſtit. quæſt. 685.
nu. 20. & 21.
43 Verum quod ex hac coniectura adducta nu. 32.
non fiat repetitio fideicommiſſi, licet in fine poſt
ſubſtitutiones ſit appoſita prohibitio alienationis
cum cauſa, & ratione, ſcilicet conſeruandi bona
in ſua familia, quia huiuſmodi prohibitio cenſe-
tur facta in caſu, quo ſubſtitutionis caſus eueniat,
nempè mors inſtituti ſine filijs, ob quorum exi-
ſtentiam cum euaneſcat ſubſtitutio ceſſare debet
etiam coniectura deſumpta ex prohibitione alie-
nationis, Decian. conſ. 636. ante num. 11. Gabr. conſ.
111. num. 17. Menoch. conſ. 274. nu. 27. Odd. conſ. 26.
num, 18. & 19. Fuſar. de ſubſtit. quæſt. 480. num. 41.
Peregr. dec. 134. n. 28 Rot. dec. 482. num. 3. & per to-
tam coram Seraphin. deciſ. 193. num. 12. & 13. par.
1. in recent.
44 Pro concordia dictarum opinionum eſt ani-

inaduertendum, quod ſi prohibitio ſiet de per ſe, & habeat verba ſeparata poſita in diuerſis, & ſeparatis orationibus, & hoc caſu inducitur ſeparatum, & diuerſum fideicommiſſum a præcedenti, vt recedendum ſit à *conſil. Oldradi* iuxta pri-
45 mam ſententiam firmatam *n.32.* ſecus vero ſi aliæ ſubſtitutiones dependant, & ſint reſtrictæ, ſiue ſint acceſſoriæ, & conſecutiuæ ad ſubſtitutionem in caſu obitus inſtituti ſine filijs, iuxta *conſ. Dec. 636. Peregrin. de fideicom. art. 29. num. 39. Rot. dec. 14 n. 4. & 7. dec. 300. n. 20. dec. 486 num. 6. par. 1. deciſ. 272. num. 16. & 17. par. 6. & dec. 185. num. 8. & 9. par. 7. in recen.*

46 Quarta coniectura elicitur quando teſtator digreſſus fuerit ad plures gradus ſubſtitutionum, vt ſi prius pura cohæredes inſtituros inuicem, vel reciprocè ſubſtituat, ſecundo illis ſine filijs decedentibus ſubſtituat proximiores de ceppo, ex qua coniectura, videtur fideicommiſſum inſtituere voluiſſe, adeó vt recedendum ſit à *conſilio 21. Oltradi, Aym. conſ. 98. Soccin. ſen. conſ. 250. num. 5. & 6. lib. 2. Pariſ conſ. 18. num. 38. lib. 2. Marzar. conſil. 4. num 4. Surd. conſ. 67. num. 34. ex celebri conſ. Ancbar. 74 Ruſtic. in tract. an, & quando filij in conditione poſiti cenſeantur vocati lib. 3. cap. 1. num. 1. & conſ. 3. num. 40. poſt dictum tract. Mant. de coniect. vlt. volunt. lib. 11. tit. 3. num. 13. Prat. de interpret. vlt. volunt. fol. 295. verſ. vndecimo Craſſ. in §. fideicommiſſum quæſt. 33. Alex. Trentacinque in tract. de ſubſtit. cap. 12. num. 27. Gabr. in tit. de fideicom. concl. 4. n. 13. & 14. Menoch. lib. 4. præſump. 68. nu. 10. & conſ. 232. num. 12. lib. 4. Fuſar. de ſubſtit. quæſt. 277. num. 8. & quæſt. 480. num. 55. & ſequen. vbi alios copioſè allegat Theſaur. deciſ. Pedemont. 99. num. 34. & dec. 270. num. 29. Seraph. deciſ. 1329. num. 10. Mant. dec. 375. num. 2. verſ. ſiquidem in contextu Caualc. dec. 17. n. 46 verſ. ſecundo par. 3. Rota dec. 486. num. 8. deciſ. 146. num. 8. par. 1. dec. 580. num. 3. par. 4. dec. 216. num. 1. par. 5. & dec. 185. num. 13. par. 7. dec. 245. num. 3. p. 8 in recen.*

47 Quæ coniectura multum operatur, & maximè attendi debet in deſcendentibus teſtatoris *Soccin. iun. conſ. 110. num. 18. lib. 3. Decian. conſ. 59. num. 10. lib. 2. Ruſtic. in tract. de liber. in condit poſit. an cenſeãtur vocat. lib. 3. cap. 1. num. 2. Petra de fideicomm. quæſt. 9. num. 109. Fuſar. de ſubſtit. quæſt. 437. nu. 98.* & ità ſæpè firmaſſe Rotam, & hanc ſolam coniecturam ſufficientem fuiſſe patet ex deciſionibus relatis per *Paulum Rubeum in adnot. ad deciſ. 632. num. 47. & 48.*

48 Et ſi non de per ſe, ſaltem coniuncta cum alijs operatur *Soccin. iun. conſ. 119. num. 28. lib. 1. Grat. conſ. 89. num. 9. lib. 2. Cephal. conſ. 475. in fi. lib. 4. Rimináld. iun. conſ. 21. num. 41. Fuſa. de ſubſtitut. quæſt. 437. num. 95. Mantica de coniect. vltim. volun. lib. 11. tit. 3. num. 13. verum planè in fin. Randenſ. deciſ. Piſan. 27. num. 88. Viui. dec. 262. num. 15. verſ. tamen ſine controuerſia lib. 2. Zuccar. dec. Lucen. 76. num. 95. verſ. iſta coniectura, Theſaur. dec. Pedem. 96. num. 15. 20. & 21. Capyc. Latr. dec. 1. n. 21. verſ. quando concurrunt, Paulus Rubeus in adnot. ad dec. 632. à num. 43. vſque ad 47. par. 4. tom. 3. in recent. vbi ita ſæpè dixiſſe Rot. patet ex deciſionibus per eum relatis Mantica dec. 319. num. 3. verſ. concurrentibus alijs Seraph. dec. 1319. num. 10. verſ. hanc cum alijs Gregor. XV. dec. 315. n. 4. verſ. qua coniectura, vbi Adden. qui alios allegat.*

49 Contrarium quod hæc coniectura tamquam non ſufficiens non ſit admittenda etiam iuncta cum alijs coniecturis, nec ſuffragatur, vt recedendum ſit à *conſilio Oltradi*, ſed eſt intelligenda quod conditio ſine liberis adimpleatur, ſecus tamen ſi ſemel defuerit per exiſtentiam liberorum, nam tunc iſta coniectura etiam alijs concurrentibus efficit quod primæ ſubſtitutioni, & cæteris ſubſequentibus locus non ſit, & omnibus ſic ſubſtitutis via ſuccedendi præcluditur, vt docēt *DD. plenè relati per Fuſar. de ſubſtit. quæſt. 480. num. 56. & pluribus ſequen. & per Paul. de Rub. in adnot. ad dec. 632. num. 39 & 40. par. 4. tom. 3. in recen. Peregr. de fideicommiſſ. art. 29. num. 27. & 38. Rot. dec. 118. per totam par. 1. dec. 230. num. 2. & per totam par. 2. dec. 491. num. 4. verſ. ad alias par. 4. diuerſ. deciſ. 486 n. 9 p. 1. & dec. 272. n. 12. & 13. p. 6. in recen.*

50 Et hoc præcipuè ſibi locum vindicat ſi teſtator fuerit digreſſus ad plures gradus per ſolam vulgarem, nempè ſub conditione, & ipſis non exiſtentibus, quæ vulgarem tantum ſignificat, & fideicōmiſſum excludit, *l. cum proponas C. de hered. inſtit. Menoch. conſ. 399. num. 3. & 50. Fuſar. conſ. 92. n. 3 & ſeq. Peregrin. de fideicommiſ. art. 29. num. 27. et 38 Rota dec. 519. per totam, & dec. 272. à num. 12. vſque ad 15. par. 6. in recen.* vbi quod ſi teſtator digreſſus fuerit ad plures gradus per ſolam, & meram vulgarem tali caſu, ex quo per aditionem, vel agnitionem vnius, expirant omnes vulgares ſubſequentes, ſequitur, quod non plures, ſed vnus tantum ſit gradus, & conſequenter hæc coniectura nihil releuare contra *conſilium 21. Oltradi*, vt declarat *Fuſar. dicta conſ. 98. n. 3. & ſeq.*

51 Pro conciliatione dictarum opinionum diſtinguendum eſt, quod teſtator vocando plures gradus, aut eos vocauit ſub vnica oratione, & per dictiones relatiuas, & tunc non inducitur paſſiuum fideicommiſſum inter perſonas illorum graduum, ſed tantummodo illi actiuè cenſentur vocati per modum vulgaris ſubſtitutionis in euentum quod
52 aliquis ſine filijs decederet, ſecus verò ſi ſequens ſubſtitutio non regatur ab eodem verbo, ſed in ſeparata oratione, & ſiet principaliter de per ſe, & non habeat dictiones relatiuas ad præcedentia, nec ex præcedentibus illatiuas, & hoc caſu abſolutum fideicommiſſum inductum cenſetur, *Rota dec. 568. n. 9. verſ. ſi verò p. 1. diuerſ.*

53 Hinc eſt quod ſi teſtator diſponat, puta, *inſtituo Caium heredem, & ſi Caius deceſſerit ſine liberis, ei ſubſtituo Meuium, & ſi Meuius non extabit, vel ſuccedere noluerit, ſubſtituo Sempronium, & ſi Sempronius heres non erit, vel eſſe non poterit ſubſtituo Seium, & ſic deinceps*, hoc caſu, ſi Caius deceſſerit relictis filijs deficit huiuſmodi conditio, vndè non eſt locus ſubſtitutionibus factis de Meuio, Sempronio, Seio, & alijs. vt potè quia teſtator ſolum grauauit Caium, non autem grauauit filios Caij, qui tamquam poſiti in conditione excludunt Meuium, & Sempronium ſubſtitutos, cum ad eos excludendos exuberet, quod defecerit ipſa conditio ſub qua ſubſtituti fuerunt prędicti Me-
54 uius, Sempronius, & Seius, & conſequenter digreſſus ad plures gradus ſubſtitutionis ex parte actiuè vocatorum non ſufficit in terminis *conſilij Oltrad. 21.* & aliorum DD. qui eum ſequuntur.

55 Aut verò teſtator diſpoſuit inſtituo Caiū *heredē*

& ſi

Digitized by Google

& ſi Caius deceſſerit ſine filijs Meuium ſubſtituo, vel eius deſcendentes, ſi ipſe nõ extabit, ſi verò deceſſerit relictis liberis, illos inſtituo, quibus ſine filijs decedentibus ſubſtituo prædictum Meuium, & ſi ipſe non extabit eius deſcendentes, ſi verò prædicti filij Caij deceſſerint relictis liberis, eos ſubſtituo, quibus ſine filijs decedentibus ſubſtituo prædictum Meuium, vel
56 eius deſcendentes. & hoc caſu digreſſus ad plures gradus cum factus fuerit, ex parte paſſiuè vocatorum, ac grauatorum inducit fideicommiſſum, & ceſſat doctrina Oltradi in conſilio 21. & cum eo concordantium, vt benè animaduertunt Soccin. ſen. conſ. 250. num. 10. verſ. quarè iſtis lib. 2. Curt. iun. conſ. 121. num. 25. Crauet. conſ. 98. num. 3. & conſ. 878. num. 10. Pariſ. conſ. 18. num. 38. lib. 2. eleganter Menoch. conſ. 348. num. 19. lib. 4. Rimin. iun. conſ. 464. num. 23. lib. 4. Fuſar. de ſubſtit. quæſt. 480. à num. 56. vſque ad 58. vbi plures caſus cumulat

57 Pro vt etiam non procedit conſilium 21. Oltradi quando teſtator proceſſit ad plures gradus ſubſtitutionum reſpicientes ipſos deſcendentes, vt de magis communi, & in foro recepta opinione teſtatur, Fuſar. de ſubſtit. quæſt. 480. num. 59 Craſſ. in. §. fideicommiſſum quæſt. 33. Peregrin. conſ. 98. in fin. lib. 4. Menoch. conſ. 633. nu. 34. Capyc. dec. 108. Guid. Pap. dec. 531, Theſaur. dec. 96. num. 34. & dec. 270 num. 29.

58 Quinta coniectura reſultat, ſi teſtator prohibuerit detractionem Trebellianicæ, vel legitimæ, vel alterius quotæ, aut alterius cuiuſuis diminutionis, ex quo reſultat teſtatorem facere voluiſſe perpetuum fideicommiſſum inter vocatos de vno in aliũ repetitum Cephal. conſ. 419. num. 18. Decian. conſil. 103. num. 27. lib. 2. Burſat. conſ. 227. num. 22. lib. 3. Menoch. conſ. 117. num. 21. & conſ. 434. n. 3. & lib. 4 præſump. 68. num. 15. Houded. de compend. ſubſtit. par. 5. art. 1. in fin. Petra de fideicomm. quæſt. 1. nu. 139. Peregrin. de fideicom. art. 3. num. 4. & art. 5. num. 12. Intrigl. de ſubſtit. cent. 3. quæſt. 72. num. 87. Prat. de interpret. vltim. volunt. fol. 295. num. 12. & fol. 300 num. 5. Fuſar. de ſubſtit. quæſt. 6. num. 11, quæſt. 276. num. 12. & quæſt. 180. num. 78. Rot. dec. 216. num. 14 par. 5. tom. 1. in recen.

59 Contrarium, quod ex prohibitione Trebellianicæ, falcidiæ, legitimæ, & ſimilium non cenſeatur repetitum fideicommiſſum, etiam ſi fuerit dictum, quod bona integrè, & ſine diminutione ad ſubſtitutum deueniant, cum huiuſmodi prohibitio intelligenda ſit, vt locum habeat eueniente caſu ſubſtitutionis, & hanc ſententiam eſſe meliorem teſtatur, Fuſar de ſubſtit. quæſt. 480. num. 79. ex Beret, & Menoch. & Rota auctoritate dec. 491. nu. 5. verſ. non obſtat par. 4. diuerſ.

60 Bene tamen ſibi locum vindicat prima opinio, quando detractio Trebellianicæ ſit prohibita aliquibus adiunctis verbis habentibus tractum ſucceſſiuum, ſecus ſi ſimpliciter prohibita ſit hæredi grauato fideicommiſſo, Menoch. conſ. 1216. n. 15. 19. Fuſar. de ſubſtit. q 480. ſub n. 79.

61 Sexta coniectura depromitur quando teſtator omnibus morientibus ſubſtituit proximiores de cippo, nam tunc ſubſtitutio facta hæredi ſi ſine filijs deceſſerit non expirat hærede mortuo cum filijs, cum per dictionem omnibus cenſetur impoſitum fideicommiſſum omnibus ſuperius nominatis Grat. conſ. 5. n. 59. lib. 2.

62 Contrarium quod ex hac coniectura non ſit recedendum à conſ. Oltradi 21. quia illa dictio vniuerſalis omnibus ſupranominatis morientibus reſtringatur ad habiles poſitos in diſpoſitione, & vocatos, eo ad caſum, quo conditio primæ ſubſtitutioni adiecta locum habuiſſet per deficiẽtiam liberorum, vt notat Cephal. conſ. 77. num. 30, & 31 verſ. ſic etiam parum facit. nam dictiones omnes,
63 & verborum permanere perpetuo ſemper debent intelligi ſecundum ſubiectam materiam DD. in l.
64 1. ff. ſolut. matrim. nec inducunt fideicommiſſum vbi non eſt, nec eſſe poteſt, vt in puncto conſ. Oltrad. tradit Dec. conſ. 212. nu. 13. verſ. & huic conclusioni, & conſ. 291. num. 6. 7. & per tot. Rot. dec.
65 486. num. 12. & 13. par. 1. in recen. vbi quod ſecus eſſet ſi fideicommiſſum eſſet reale, ſeu in rem ſcriptum, in quo caſu loquuntur Doctores, & deciſiones, quæ in contrarium allegantur.

66 Vocatio enim proximiorum de cippo intelligitur iuxta diſpoſitionem textus in l. cum ita §. in fideicommiſſo, & in l. peto §. fratre de legat. 2. ſcilicet quod cenſeantur vocati illi tantum, qui ſunt in proximiori gradu, ita vt poſtquam ad proximiorem deuenerit extinguatur fideicommiſſum, & non intelligatur, quod de vno in alium ſit deuenturum, niſi teſtator vſus fuiſſet verbis importantibus tractum ſucceſſiuum, vel verbis futuri tẽporis. Ruin. conſ. 89. num. 5. lib. 2. Cephal. conſ. 89. num. 34. lib. 1. Simon. de Petr. conſ. 203. num 24. lib. 1. Rot. dec. 476 n. 5. p. 1. in recen.

67 Septima coniectura reſultat ex verbis habentibus tractum ſucceſſiuum, nam tunc receditur à conſilio Oltradi, vt tradunt DD. proximè citati, & Ruin. conſ. 92. num. 8. & conſ. 159. nu. 22. lib. 2. Aym. conſ. 22. num. 7. Rot. dec. 579 num. 10. par. 1. diuerſ. dec. 580. num. 4. par. 4. & dec. 185. num. 14. par. 7. in recen.

68 Octaua coniectura infertur, quando teſtator cõſtituit onus reſtitutionis reale, nam tunc grauamen fideicommiſſi tranſit ad quoſcunque ad quos res peruenit, vbi enim fideicommiſſum eſt reale onus dicitur annexum rei, & ſequitur ipſam rem quocũq; vadit, vndè vocatus tenetur per fideicõmiſſum alteri reſtituere, donec res perueniat ad vltimum ſubſtitutum, Bald. in l. precibus n. 65. verſ. tu dic & ibi Salycet num. 36. C. de impub. Bart. in l. peto §. frater num. 2. verſ. dic ergo & ibi Cuman. n. 5. ff. de legat. 2. Pariſ. conſ. 18. nu. 60. & conſ. 90. n. 43 lib. 2. Menoch. conſ 379. num. 34. & conſ. 1099. n. 25 & conſ. 1111. num. 4. Surd. conſ. 69. num. 18. & conſ. 90. num. 30. lib. 1. Petra de fideicom. q. 2. n. 23. Peregr. de fideicom. art. 10. num. 54. & art. 32. num. 70. Mant. de coniect. vlt. volunt. lib. 8. tit. 2. nu. 6. Fuſar. de ſubſtit. q. 480. n. 73. Rot. dec. 231. num. 1. p. 2. & dec. 216. num. 15. & 26. par. 5. in recen. vbi quod quando teſtator diſpoſuit ad fauorem ſubſtitutorũ per verba reſpicientia eius hæreditatem cenſetur conſtituiſſe fideicommiſſum reale.

69 Contrarium quod in fideicommiſſo reale non habeat locũ repetitio, ſi onus impersonaliter prolatum reſpiciat perſonas nam tunc ratione reſpectus ad perſonas non cenſetur reale, Menoch. conſ. 379. num. 34. Ruin, conſ. 153. num. 5. lib. 1. Alex. conſ. 139. num, lib. 6. Fuſar. de ſubſtit. quæſt. 480. nu. 75. Rot. dec. 499. n. 9. verſ. ex quibus p. 4. diuerſ.

70 Nona coniectura oritur quando teſtator habuit re-

reſpectum ad defectum filiorum, quocunque tempore contingat, nam ex illa dictione quandocunque arguitur teſtatorem voluiſſe conſtituere perpetuum, & ſucceſſiuum fideicommiſſum, dum reſpexit ad tempus futurum, & remotiſſimum, vndè ceſſat *conſilium Oltradi*, vt comprobat, *Rota dec.2.num.8.par.9.tom.1, in recen.* per doctrinam *Bart.in l.Centurio num.28.ff de vulgar. Peregr. de fideicom.art.18.num.14.Ruin.conſ.164.num.9. lib.3. Rot.dec.216. n.13.p.5.in recen.*

71 Decima coniectura inſurgit, ſi teſtator diſpoſuit, quod bona eſſent communia inter filios, & deſcendentes, quia per huiuſmodi diſponendi rationem, cenſetur teſtatorem inter eos conſtituere voluiſſe fideicommiſſum, *Menoch. lib 4. præſumpt. 68. num.5. & 6. Intrigl.de ſubſtit. centur.3. qu. 72. Fuſar.de ſubſtit.q.277.n.4.*

72 Vndecima coniectura conſtituitur in prohibitione diuiſionis inter ipſos de familia, nam teſtator veriſimiliter non appoſuiſſet dictam prohibitionem, niſi habuiſſet voluntatem conſtituendi inter eoſdem fideicommiſſum, ſecundum *Gazadin. conſ.52.num.3. Prat. de interpret.vltim.volunt. fol. 283.num.10 Maſcard.de probat.lib.2.concl.775.n.23 Fuſar.de ſubſtit.q.277.n.5.*

73 Duodecima coniectura adducitur, vt recedatur *à conſilio Oltradi* ſi teſtator primo vocauit agnatos maſculos, & illis deficientibus ſubſtituit maſculos agnatorum fœminarum, vel alios extraneos cum conditione deferendi nomen, & inſignia ſuæ familiæ, nam cum hoc caſu, diſpoſitio tendat, & dirigatur à ratione conſeruandæ agnationis fideicommiſſum cenſetur de vno in alium repetitum. *Menoch. conſ.117. nu.23. & lib.4.præſump.69. num.29. Intrigl. de ſubſtit.cent.3.quæſt.79 num.82. Mantic.de coniect.vltim.volunt.lib.6.tit.15. num.15. Fuſar.de ſubſtit. quæſt.480. num.34. Ruſtic. in l.cum auus lib. 4.cap.2.num.40. & ſeq.Caualc.deciſ.17. num.46.verſ.quarto p 3.Theſ.dec.Pedemont. 96.n.25.& dec.vlt.num.29, Rot.dec.185.n.10.& 11 & 12.par.7.in recen.*

74 Decima tertia coniectura affertur, quando facta eſt ſubſtitutio ſub nomine appellatiuo, vel collectiuo, ita quod recedatur à *conſilio Oltradi* ſi liberi, & deſcendentes per collectiuam eſſent poſiti in conditione, cum tunc non tantum per vulgarē cenſeantur vocati, ſed etiam per fideicommiſſum ſucceſſiuum, & reciprocum, *Dec.conſ.205.n.4 & conſ.248.num.5 & 6. Bald.conſ.321.lib.1. Natta conſ.437.num.3. Odd.conſ.44.num.5.Ralan. à Valle conſ.7.num.47. lib.3. Pariſ.conſ.52. num.22. Craſſ. in §. fideicommiſſum quæſt.15. num 6.verſ. aut verò, & q.16.n.3.Peregr. de fideicomm. art.19.* vbi diſtinguendo ſubdit, vt procedat, ſi vocentur liberi de generatione, & familia. & ſimilibus, ſecus ſi vocentur agnati, & cognati, *Prat. de interpret. vltim. volunt.fol.284.num.18. vbi de communi. & fol.239.num.46.& tradunt alij DD.relati per Fuſar.de ſubſtit.q.480.num.70.& latius q.382.à n.33. vſque ad 19.latè Peregr.dec.111.Guid.Pap. dec.312. n.2 Magon.dec.florent.37.à nu.19.vſque ad fin. Rota dec.568.n.1.par.1. diuerſ.*

75 Vocati vero per collectiuam ſunt illi, qui vocantur puta ſub nomine deſcendentium, de familia, de agnatione, prò vt etiam nomina collectiua ſunt liberi, Poſteri, Progenies, Proles, Poſteritas, ſtirps, illi de ſanguine, de proſapia, de generatione, de linea, de parentela, & rurſus agnati, cognati, conſanguinei, propinqui, & ſimiles, *Fuſar.de ſubſtit.quæſt.382. num. 27.* ita etiam verbum hæres eſt collectiuum, *Gregor. XV. dec.207. num. 7.*

76 Contrarium quod vocati per collectiuam dicantur ſolum per vulgarem vocati, & non per fideicommiſſum, cum per vulgarem vocationem minus grauamen inferatur, tanto magis ſi ſubſtitutio ſit concepta per verba directa, quæ non important fideicommiſſum, vndè ceſſantibus verbis, & coniecturis tractum futuri, & ſucceſſiui tēporis importantibus, vocati nomine collectiuo per vulgarem tantummodo ſubſtituti cenſentur, quæ in primo adeunte expirat, & euaneſcit, vt vno ſemel admiſſo, nemo vnquam alius ſuccedere poteſt, ſecus verò ſi vltra nomen collectiuum concurrant verba importantia tractum futuri, & ſucceſſiui temporis, nam tunc primo adeunte non expirant aliæ ſubſtitutiones, iuxta doctrinam, & diſtinctionem, *Cumani paſſim ſequutam à Rota in l.cum ita §. in fideicommiſſo num.4.ff.de legat. 2.* & hanc eſſe veram, & ſequendam opinionem teſtatur *Fuſar.de ſubſtit q 380.num.1.& 2. 19. iuncto num.52. & quæſt.480. num.71.* vbi loquitur in terminis *conſilij Oltradi Menoch.conſ.85. nu.67. Ruin. inn. conſ.371.num 148. Dec.conſ.10. num.30.et ſeq. vol.3.Laderch.conſ.58.num.23.Peregrin.de fideicom. art.19.in fin.Petra tract. eod.quæſt.5.num.148. Prat. de interpret. vltim. volunt. fol.279.ſalut.9.et fol. 369.num.9. Molin.de primogen. Hiſpan.lib.1.cap.5. num.27. Mantic.de coniect.vltim.volunt.lib.8.tit.12 num.11. Surd.dec.346.num.17.18. et 22. Magon.deciſ.florent. 27.num.28.et 29. Caualc.dec.18.num.19 par.3. Rot.dec.207 num.7. vbi Beltram. in addit.n. 9 coram Gregor.XV.& in recen.dec.125.num.1.et 2 dec.142.num.10.vbi de communi dec.266.nu.12.dec. 357. num.2.et 3.dec.486. num.5.par.1.dec.221. n°6. dec.226.num.5.et 6. par.5.et in Auximana fideicommiſſi de Tibalduis 5. Iunij 1651. in §. quia contraria coram Cardinal. Cerro.*

77 Decimaquarta coniectura inſurgit quando teſtator vocauit primogenitum, & maiorem natu, quia tunc præſumitur, quod voluerit facere ſucceſſiuum fideicommiſſum, *Ancar. conſ.27. Nattæ conſ.531. num.27.lib.3. Gabr.conſ.117.num.4. lib.1. Pariſ.conſ.72.nūm.90.lib.2.Menoch.conſ.120.nu.34. et de præſump.lib.4 præſump.69. num.15. Ruſtic. in l.cum auus lib.4.cap.2.nu.39.Molin.de Hiſpan. primog.lib.1.cap.5.num.18.& 28.Intrigl. de ſubſtitut. cent.3.quæſt.79.num.19.Peregrin.de fideicom.art.12. num.86.verſ.quod ſi maior Tiraquel.de iure primog. quæſt.3.Didac.Couar.pract.quæſt cap.38.nu.6.& 7. Ceual.in ſpecul.commun.contra commun:quæſt. 725. n.5.& 6.& n.33.Fuſar.de ſubſtit.quæſt.390. num.2. & quæſt.480.num.36.*

78 Redditur tamen primogenitura perpetua, &
ſucceſſiua, quando dictum eſſet, quod bona trā-
ſeant de primonito, ad primogenitum, nam tunc
79 cenſentur vocati primogeniti ſucceſſiuè, & gra-
90 datim, ſecundo ſi eſſet adiectum onus perpetuū,
tertio quando teſtator digreſſus eſt ad plures gra-
91 dus ſubſtitutionum, quarto ſi ſub nomine plura-
li vocati eſſent primogeniti deſcendentes ex Titio,
nam tunc non ceſſat primogenitura in primo admiſſo,

Digitized by Google

miſſo, ſed ſucceſſiuè tranſit de primogenito in
92 primogenitum. Quinto quando maior de domo,
mo, de familia, de agnatione vocatus eſſet, quia
tunc cenſetur habita ratio agnationis, & primo-
93 genitura erit de primogenito, in primogenito
repetita. Sexto ſi diſpoſitio habeat tractum ſuc-
ceſſiuum, & perpetuum, vt quia vocati ſint pri-
mogeniti in infinitum, nam tunc bona ſucceſſiuè
de vno in alium primogenitum tranſibunt, Sep-
94 timo quando ex conſuetudine regionis maiora-
tuum natura eſt perpetua, quia tunc fideicommiſ-
ſum perpetuo durabit in primogenitos, & erit ab
95 vno in alium repetitum. Octauo quando voca-
ti ſunt cognati deficientibus agnatis cum condi-
tione aſſumendi nomen, & inſignia familiæ, nam
tunc fideicommiſſum primogenituræ cenſetur re-
petitum, vt ſigillatim has concluſiones compro-
bat *Fuſar. de ſubſtitut. quaſt. 390. à num. 3. vſ-
que ad 10.*
96 Vbi tamen primogenitura vnam lineam eſt in-
greſſa, in ea debet permanere, nec ad aliam fit
tranſitus, *Dec.conſ.948.num.19. Rol. à Valle conſ.
10.nu.37.& 39. lib.3.Hieron. Gabr. conſ.107. per
totum lib.1.Menoch.conſ.442.num.26.conſ 803.nu.
31.& conſ.815.num.65. Tiraq.de iure primog.q.40
num.108.Molina de Hiſpan.primog.lib.1.cap.1.n.17
Peregr.de fideic.art.12.n.86.ante fin.Fuſar. de ſubſt.
qu.390.nu.11.verſ.9.*
97 Decima quinta coniectura conſtituitur, quan-
do teſtator reliquerit bona illuſtria, & quæ veriſi-
militer noluit ad extraneos hærédes tranſmitti,
nam tunc præſumitur fideicommiſſum eſſe repe-
titum à primo in ſecundum, & vlteriores vocatos,
præcipuè ſi eiuſdem rei inſignis prohibuerit alie-
nationem, etiam nulla expreſſa cauſa, cum argua-
tur enixa voluntas dicta bona conſeruandi in fa-
milia, & inter vocatos, *ad textum in l. quoties,
C.de fideicom. vbi gloſ. Bald. & Iaſ.Bart.in l.filius
famil. §.Dini num.3.ff.de legat. primo Menoch conſ.
117.num.19. & 20 conſ.220. num.27.conſ.647.n.10
verſ.tertio*, vbi de domo nobili, & egregia, *conſ.
803.nu.8.* vbi de *Caſtro, & Comitatu, & nu. 50.
& in tract.de præſumpt.lib.4. præſump.69.num.19.
Anton.Gabr.in tit.de fideic.concl.7.nu.6. Craſſ.de
ſucceſſ. §.fideicommiſſum qu.4.nu. 9.Intrigl.de ſub-
ſtit.cent.3.quæſt.72.num.90.& qu.79.num.72. Prat.
de interpr.vltim.volunt.fol.316. num.10. circa me-
dium Mantic.de coniect. vltim. volunt. lib.11. tit.6.
n.6.in fin.Capyc.dec.208.n.4 Caualcan.dec.17.n.46
par.3.* cum alijs per *Fuſar.de ſubſtit.qu.480.nu.76.
& 77.* vbi in fine ſubdit, quod ex hac coniectu-
ra non recederet à *conſilio Oldradi*, niſi concurrant,
& ſuppleatur ab alijs legitimis coniecturis.
98 Decima ſexta coniectura, proponitur ex reci-
proca ſubſtitutione facta inter filios ſubſtituendo
vnum alteri, & alterum alteri, & eorum hęre-
des, & ſucceſſores, vnde reſultat perpetuitas fi-
deicommiſſi, *Aym. conſil.130. numer. 6. Decian.
conſ.28. num.21. lib.2. Surd.conſ.344.num.2.Hond.
conſ.54. num.42. lib.2. Rot. dec.216. num.10. par.
5. in recent.*
99 Decima ſeptima coniectura proponitur, vt fi-
deicommiſſum cenſeatur inductum, quando plu-
ribus factis ſubſtitutionibus vltimo loco fuit vo-
catus locus pius, *Surd.conſ.344.num.17. lib.3.Pe-
regr.de fideicom.art.13.num.14. Rot.decis.216.n.12.
par.5. in rec.*

100 Decima octaua coniectura inducitur, quando
teſtator dixit quod bona tranſire debeant de gradu
in gradum, vel de deſcendente, in deſcendentem,
vel de hærede in hæredem, vel de vno in alium, vel
quod vnus alteri ſuccedat, & ſimilibus, nam tunc
eſt locus repetitioni, & receditur à *conſilio Oldra-
di*, & ratio eſt, quia bona non poſſunt tranſire de
vno in alium, & de hærede in hæredem, niſi me-
diante fideicommiſſi reſtitutione, nam qui vult
conſequens cenſetur velle neceſſarium antecedens.
*Rol. à Valle conſ.23. num.23. lib.3. Peregrin.conſ.
49 lib 1. Decian.conſ.33. num.91. & 92. lib.1.Gra-
tian.conſ.31. num.17. lib.1. Pariſ conſ.88. num.14
15. & 18. conſ. 92. num. 39. & 46. lib. 2. Cephal.
conſ.34. num.31. lib.1. Menoch. lib.4. præſumpt.69.
num.12. Anton.Gabr. in tit. de fideicom. concl.4.n 9
10. & 15. Maſcard. de probat. concl. 774. num. 9.
& concl.775. num.9. & 10. Intrigl. de ſubſtit.cent.
3.quæſt.72.num.76. & 77. & qu.76. num.16.Prat.
de interpret. vltim.volunt. fol.284. num.19. & fol.
293. num.13. Craſſ.de ſucceſſ.in § fideicom. quæſt.4.
num.16. & qu.5. num.7. Fuſar. de ſubſtit. qu. 480.
num.51.Caualc.decis.17.n.40.& 50.par.3. Mantica
dec.375.in fin.*
101 Contrarium quod ceſſet fideicommiſſum, ſi in-
ſtitutus moriatur cum filijs, quamuis teſtator ex-
tenderit vocationem per Clauſulam de gradu, in
gradum, de hærede in hæredem, & per ſimilia
verba, cum huiſmodi ſubſtitutiones dependeant
à purificatione conditionis obitus primi vocati ſi-
ne filijs, vndè ſunt ita regulandæ, vt non exce-
dant fines præcedentis ſubſtitutionis, ad quam
venit acceſſoriè, & conſecutiuè, plenè *Iaſ.conſ.
228. per tot.lib.2. Ruin.conſ.153. nu.5. lib.2. Prat.
conſ.167. num.30. & 31. lib.1. Surd conſ.554. nu.
33. & 34. vſque ad fin. lib. 4. Menoch. conſ. 253.
num.16. conſ.327. num.83. verſ.idem, & conſ.633.
num.35. & 36. Alex. conſ.139. lib.6.conſ.202.lib.7
Prat. de interpr. vltim.volunt. fol.284. num.21. &
fol.293. num.71. circa fin. Peregr. de fideicom.ar.29
num.27.* cum alijs relatis per *Fuſar.de ſubſtit.q.480
num.52. & 53. Rot.decis.473. num. 2. verſ. neque
obſtare par.4. diuerſ. decis.486. num.6. ad fin.par.1.
in rec.* vbi quod non obſtantibus dictis clauſulis
intret *conſilium Oldradi*.
102 Animaduertendum tamen eſt pro conciliatione
dictarum opinionum, vt prima procedat, quan-
do huiuſmodi clauſula eſt appoſita diſpoſitiue, &
in oratione ſeparata, ſecunda verò locum habet,
quando declaratoriè, conſecutiuè, illatiuè, &
continuatoriè eſt appoſita, vt ex *Surd conſ. 554.
num.33. vſque ad finem, & præcipuè num.40.verſ.
non eo lib.4. & Criſtoph. Torniel.conſ.8 n.81. tradit
Fuſar.de ſubſtit.qu.480.n.54.*
103 Quæ coniecturæ, & aliæ, quæ ad hunc effe-
ctum proponuntur à Doctoribus, licet ſingulę de
per ſe non ſufficiant, vt recedendum ſit à *conſilio
Oldradi* iunctæ tamen, cum alijs operantur, &
exuberant, cum ad hunc effectum tota teſtamen-
ti ſeries, & coniecturæ indè reſultantes ſunt con-
iungendæ, & ſimul conſiderandæ ad certius in-
dagandam teſtatoris mentem, *Rot.dec.1329. n.13.
cor. Card.Seraph.dec.266.n.19. decis.320. num.16.
par.1.decis.355.nu.10. par.5. decis.185. num.14. &
15. par.7.in rec.*
104 Hinc eſt, quod fideicommiſſum perpetuum
reſul-

reſultat ex coniecturis, vt ſi teſtator pluries repetierit qualitatem maſculinitatis, & legitimitatis, & habuit reſpectum ad conſeruotionem bonorum in familia cum prohibitione alienationis ad tempus remotiſſimum per verbum quandocumque, & prò ſinonimis vſus fuerit verbis liberis, filijs, deſcendentibus, quæ ſimul valdè vrgere prò perpetuitate fideicommiſſi, dixit *Rot. in Bononien. fideicommiſſi de Bolognettis 23. Iunij 1664. §. nec placuit coram Albergato, ex Surd. conſ. 344. num. 18 Giouagn. conſ. 36. lib. 2. Fuſar. conſ. 24. num. 43. Decian. conſ. 102. num. 15. lib. 2. Altograd. conſil. 92. num. 12. & per tot. lib. 2. Rot: deciſ. 402, num. 23. par. 9. rec. & in Bononien. fideicommiſſi de Guidottis 24. Ianuarij 1648. coram Arguell., & in Caualicen. fideicommiſſi 23. Iunij 1656. coram Card. Celſo in §. nec de vocatione, & in §. alias enim.*

105 Pro vt etiam fideicommiſſum abſolutum, perpetuum, & ſucceſſiuum reſultare ex pluribus ſubſtitutionibus factis per verbum in infinitum cum prohibitione alienationis, dixit *Rot. dec. 245. n. 3. p. 8. in rec: ex Molin. de Hiſpan: primog. lib. 1. c. 6. n. 24. & 25. Caſtil. contron. tom: 6. cap: 117. per tot: Rot. dec. 121. nu. 4. par. 2. diuerſ.*

106 Verba autem denotantia tractum ſucceſſiuum, & ſic apta inducendi fideicommiſſum, ſunt quando dictum fuit, quod bona tranſeant de deſcendente, in deſcendentem, vel de hærede in hæredem, vel de gradu in gradum, vel de vno in alium, vel quod vnus alteri ſuccedat. *Surd. conſ. 554 num. 31. vſque ad fin. Peregrin. de fideicom. art. 19. & art. 32. num. 43. ad med. Petra eodem tract. qu. 11. num. 164. Intrigl. de ſubſtit. cent. 3. qu. 81. nu. 29. Craſſ. in §. fideicommiſſum quæſt. 15. n. 6. Fuſar. de ſubſtit. quæſt. 382. num. 54. & num. 57.* vbi idem

107 ſi in ſubſtitutione adſit Clauſula gradatim, ſucceſſiuè, vel ordine ſucceſſiuo, quæ nihil aliud operare poteſt, niſi fideicommiſſum *Bero. conſ. 41. n. 4 lib. 2. Pariſ. conſ. 40. nu: 19. & 20. lib. 2. Rot. dec. 492. num. 1. par. 4. diuerſ.*

108 Ita etiam ſi adſunt verba perpetuitatis, in infinitum, ſemper, quæ demonſtrant inductum eſſe fideicommiſſum abſolutum, latè *Pariſ: conſ. 30. num. 24. lib. 2. Rol. conſ. 23. num. 18. 19. & 20. lib. 4 Decian. conſ. 3. num. 68. lib. 1. conſ. 10. num. 49. lib. 3. Menoch. conſ. 44. dub. 2. lib. 1. Peregrin. conſ. 62. num. 20. lib. 1. & in tract. de fideicom. art. 19. num. 7. & dec. 111. Anear. Regien. qu. 71. n. 10. lib. 1. Fuſar. de ſubſtit. q. 382. n. 56.*

109 Pariter ſi teſtator vſus fuiſſet verbis remaneant in familia, vel non exeant familiam, vel deſcendentes præcipuè per verbum collectiuum ſcilicet agnationem, familiam de ſanguine, de Cippo, de parentela, nam huiuſmodi verba denotant tractum ſucceſſiuum, & permanentem, & inducunt fideicommiſſum gradatim inter illos de familia, & agnatione, donec duratura ſit familia, vel deſcendentia, & ratio eſt, quia non poſſunt bona in familia remanere, niſi mediante fideicommiſſo ſucceſſiuo, & reciproco inter illos de familia ad *text. in l. cum ita §. in fideicommiſſa, vbi Caſtr. l. peto §. fratre ff. de legat. 2. Pariſ. conſ. 37. num. 31. lib. 2. conſ. 31. num. 28. & 29. lib. 3. Dec. conſ. 3. n. 63 lib. 1. Menoch. conſ. 1155. num. 28. Peregr. de fideic. art. 19. num. 7. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 8. tit. 12. num. 11. Fuſar. de ſubſtit. q. 382. n. 59. Rot. dec. 568. n. 1. 2. 5. & 8. p. 1. diuerſ.*

110 Inſuper perpetuitas inducitur ſi teſtator vocauerit maſculos, præcipuè ſi excluſerit fæminas, & ſi adſit Clauſula codicillaris concepta per verba futuri temporis, ſcilicet ſi non valet, vel non valebit. *Beltr. in addit. ad Gregor. XV. deciſ. 207. num. 9. circa fin.*

111 Vbi tamen fideicommiſſum ſimpliciter familiæ
relictum eſt, ordine quidem ſucceſſiuo relictum
intelligitur, ità tamen vt vulgariter illi de fami-
lia videantur ſubſtituti, cum etiam in fideicom-
miſſis poſſit vulgariter ſubſtitui *l. vt hæredes ff. de*
112 *legat. 2.* Quo fit vt proximioribus admiſſis cæ-
teri ſint perpetuò excluſi, *l. poſt aditam ff. de im-*
113 *pub. & alijs ſubſtit.* ſed ſi fideicomiſſum familiæ
relictum ſit, ita vt bona remaneant in familia,
quia habet tractum futuri temporis intelligitur
relictum ordine ſucceſſiuo, ita vt vnus poſt mortem alterius admittatur, *l. cum ita §. in fideicommiſſo ff. de legat. 2:* & ita ibidem comprobat, *Cuman. num. 4.* quod putat notatu dignum. *Mantica* qui alios allegat *de coniect. vltim. volunt. lib. 8. tit. 12. num. 11.*

114 Fideicommiſſum verò redditur odioſum *l. cohæ-
redi §. cum filij ff. de vulgar. Rol. à Valle conſ. 30.
num. 25. lib. 4. Menoch. conſ. 85. num. 29. Craſſ. de
ſucceſſ. in § fideicommiſſum qu. 2. in princ. Fuſar. de*
115 *ſubſtit. qu. 475. num. 5.* Vnde fideicommiſſum
non extare in dubio iudicandum eſt, *Gabr. conſ. 95 num. 17. lib. 2. Menoch. conſ. 224. num. 24. & 25. Surd. conſ. 294. num. 30. lib. 2. Hond. conſ. 60. n. 13. lib. 1. Decian. conſ. 30. num 40. lib. 2. Gabr. conſ. 132. num. 37. lib. 1. Fuſar. de ſubſtit. qu. 291. num. 1.* vbi copioſè allegat, *& qu. 475. num. 6. Rot. dec. 667. num. 14. par. 2. & dec. 279. num. 31. par. 6. in rec; & in Tudertina fideicommiſsi 4. Iunij 1640. coram Rojas, & in Auenionen. fideicommiſsi 22. Aprilis 1652. coram Card. Celſo § vnde attentis*, vbi quod hoc præcipuè procedat, quando materia eſt merè coniecturalis, & hinc inde adſint coniecturæ, quæ mentem diſponentis dubiam reddant.

116 Perpetuum fideicommiſſum non inducitur ex grauamine dotandi fæminas in infinitum, *Decian. conſ. 513. ad fin. verſ. non obſtat. Fuſar. de ſubſtit. quæſt. 480. num. 18. Rot. deciſ. 283. nu. 6. & 7. par. 6. in recent.* vbi quod hæc coniectura ex ſe ſola non ſit ſufficiens ad inducendum perpetuum fideicommiſſum, vbi *præſertim* alia verba teſtamenti repugnant, tantò magis ſi preceptum dotandi fœminas reguletur à conditione ſi ſine filijs, vndè ſi filij primi gradus obierint cum filijs, euaneſcit quodcumque grauamen ex onere dotandi filias, iuxta celebre *conſilium 21. Oldradi, Rot. deciſ. 272. num. 11. verſ. non obſtat, & nu. 12, par. 6. in rec.*

117 Vbi verò fideicommiſſum eſt coarctatum ad certas perſonas lineas, & gradus illis deficientibus expirat, adeò vt ab vltimo vocato liberè alienari poſſunt bona, cum non ſuperſit alius ad fideicommiſſum vocatus, qui bona alienata reuocari poſſit, iuxta textum in *l. cum Pater §. libertis, & l. qui ſolidum §. penultimo, vbi gloſ.* Bart. & *ſcribentes ff. de legat. 2. & per textum in Authen. de reſtit. fideicom. verſ. nos igitur, vbi notat* Bart. *Dec. conſ. 182. in princ. Natta conſ. 16. & 17. Peregrin. de fideic. art. 72. num. 2. Rot. dec. 203. num. 1. par. 2. dec. 24.*

dec.24. num. 10.p.4. tom.2. deciſ.195. num.6. & 7. par.5. in rec. & in Auenionen: fideicommiſsi 22. Aprilis 1652. in prim. coram Card. *Celſo*.

118 Quod procedit etiam ſi ſupereſſent deficientibus maſculis fęminę agnationis, *Rot. dicta deciſ. 203. per totam*, *& deciſ. 66. poſt repertorium Farinac. de vltim. volunt.*

119 Et licet fęminæ excluſę per ſubſtitutionem factam prò conſeruatione agnationis non dici debeant omninò excluſæ, ſed ſolum extantibus maſculis, quibus deficientibus admittendæ ſint, *Rot.*

120 *dec. 203: nu. 7. par. 2. rec.* tamen ſi à principio fęminæ ſub verbis non continentur, & teſtator motus fuit cauſa conſeruandæ agnationis, vel diſcretiuè maſculi, & fœminę fuerint vocatæ, remanent perpetuò excluſæ latè *Fuſar. de ſubſtit. qu 311. nu. 18.35. & 36. Rot. dec. 203. num. 8. p. 2. rec.*

SIGNINA CONTRACTVS.

ARGVMENTVM.

Vſura cenſetur, quidquid accedit ſorti mutuatę pretio æſtimabili, an igitur ſit vſurarium pactum recipiendi rem mutuatam in eodem pondere, numero, & menſura tempore, quò plus valet hic cum pluribus alijs caſibus reſoluitur.

Contrahens matrimonium cum ſorore fœminæ, quā cōſtat carnaliter cognouiſſe abſque diſpenſatione Apoſtolica irritè contrahit. Quomodo verò coniuges ſe gerere debent circa petitionem, & redditionem debiti, ſi alter eorum, vel vterque dubitat de valore matrimonij vlterius docetur.

SVMMARIVM.

1 Vſura eſt mutuare aduocato cum pacto, vt teneatur defendere in ſuis litibus, & Medico, vt teneatur eum curare.

2 Vſura eſt quidquid accedit ſorti pretio æſtimabile, & hoc procedit in omnibus rebus pretium habentibus, 3. & 7. & 21.

4 Pecunię nomine venit omne, quod nummo æſtimari poteſt.

5 Vſura eſt ſi mutuans imponat obligationem debitori agrum ſuum colendi, arandi, paſcendi, & ſimilia, etiamſi iuſta merces ſoluatur, 6.

8 Vſurarius tenetur refundere debitori, quidquid vltra ſortem recepit arbitrio boni viri æſtimandum.

9 Mutuare aliquid, vt reſtituatur res diuerſæ rationis eſt Contractus vſurarius *Contrarium nu.* 10. & 12.

10 Emere, & vendere fruges, & fructus futuros anticipata ſolutione licitum eſt. Amp. vt n. 13.

11 An celebratus contractus mutui, vel venditionis ex quo dignoſcatur.

14 Vſura non eſt mutuare vetus triticum, vt tantundem noui reſtituatur ſeruata pretij æqualitate.

15 Vſura eſt recipere rem mutuatam in eodem pondere, numero, & menſura, de tempore quo plus valet, vnde reſtitutio eſt facienda ſecundum valorem, nu 16. pro vt ſi decreuit tempore reſtitutionis eſt reſtitutio facienda iuxta valorem tempore traditionis 17. *Contrarium* nu. 18. Diſtingue vt n. 28.

19 Obligatio eo modo diſſolui debet, quo contracta eſt.

20 In mutuo reddendum eſt, tantum, quantum accomodatum fuit, & conſideratur res, & non pretium.

21 Vſura conſiſtit in exigendo aliquid vltra ſortem 22.

23 Creditur diminuto pretio non poteſt exigere maiorem quantitatem, quam dedit.

24 Venditio frumenti, vini, & ſimilium licitè fieri poteſt pacto, vt pretia tempore traditionis, & reſtitutionis adæquentur, 25.

26 In mutuo inſpicitur æſtimatio rei poſt moram.

27 In mutuo ſi varietur menſura reſtitutio eſt facienda menſura, qua res data, & admenſa eſt.

29 Vſura eſt vendere rem carius eo, quod tempore ſolutionis ſit plus valitura, ſi ad illud tempus non ſit ſeruatura.

30 Vſura eſt mutuare fęminæ cum pacto de habendo copulam.

31 Matrimonium contractum cum ſorore fęminæ cum qua quis dubitat habuiſſe copulam, non tenet non obtenta diſpenſatione.

32 Matrimonium non eſt celebrandum cum dubio latentis impedimenti dirimentis.

33 Coniux dubius contraxiſſe matrimonium cum impedimento dirimente non poteſt petere debitum, ſed teneretur reddere ſi altera coniux ſit innocens.

34 Quod ſi ſuperueniat dubium poſt contractum matrimonium bona fide non priuantur Coniuges iure petendi debitum, & reddendi.

35 Sed ſi coniux ſciat pro certo impedimentum matrimonij non debet reddere debitum, ſecus ſi credat ex cauſa probabili, non tamen poteſt petere, ſi verò ex leui cauſa depoſita conſcientia dubia poteſt petere, & reddere.

36 Matrimonium licet ſit irritum bonæ fidei poſſeſſor excuſatur à peccato petendo, & reddendo debitum.

DECISIO XLIV.

CASVS MORALIS.

Tiberius N. vſque de anno 1655. mutuauit certam frumenti quantitatem Sempronio ſuo Procuratori, adiecto tamen pacto de eum defendendo in quadam ſua lite coram D. Gubernatore introducta, & indeciſa pendente, & vlterius de reddendo prò medietate frumenti mutuati tantundem olej, & prò alia medietate tantundem frumenti noui proximę futuræ meſſis recolligen. vel pretium, ſeù valorem eodem tempore currentem, mutuauit inſuper Fauſtinæ in aliqua egeſtate conſtitutæ viginti nummos aureos cum pacto, cum eadem habendi copulam, qua pertentata, dubitans an intra vas conſumauerit, nihilominus non petita diſpenſatione, cum Domitilla eiuſdem Fauſtinæ ſorore matrimonium contraxit, hinc anceps de validitate vtriuſque contractus extraiudicialiter inſtetit coram me prò reſolutione infraſcriptorum dubiorum.

Primo, an committat vſuram qui mutuat procuratori, vel Aduocato cum pacto de eo defendendo in ſuis litibus.

2. An ſit vſura frumentum mutuare, vt reſtituatur res diuerſæ rationis.

3. An ſit vſura mutuare vetus triticum, vt tantundem noui reſtituatur.

4. An ſit vſurarium pactum recipiendi rem mutuatam in eodem pondere, numero, & menſura, quo plus valet, vel veriſimiliter valere poteſt.

5. An committatur vſura ab eo, qui dat mutuum fęminæ cum pacto de habendo copulam.

6. An teneat matrimonium contractum cum ſorore fœminæ, quam dubitat carnaliter cognouiſſe ſine diſpenſatione, adeo vt licitè matrimonium huiuſmodi conſumare poſſit.

1 Dicebam ad primum, quod vſura committatur ab eo, qui mutuat procuratori, vel Aduocato hoc pacto, vt mutuantem teneatur defendere in ſuis litibus, prò vt etiam, qui mutuat Medico, vt teneatur eum curare, & mederi, aut qui mutuat ruſtico, & Villico, vt pro eo aliquid faciat,

quod animaduertebam ſibi locum vindicare, etiã
ſi pro huiuſmodi operibus mutuans conſtituat iu-
ſtum pretium, & ratio eſt, quia imponit mutua-
tario obligationem, quam antea non habebat, ita
Bonaccina in tit.de contract. diſ.3. quæſt.3. punct.3.
num.13. fol.mihi 621. tom.2. vbi allegat.Molin.diſ.
309. nu.2. Azor.3.p.lib.7.cap.7.q.1.

2 Quidquid enim accedit ſorti pretio æſtimabile
3 vſura cenſetur, & hoc procedit non ſolum in pe-
cunia fænore extorta, & fructibus pignorum, vt
in *cap.1.& 2. de vſur.* ſed etiam in rebus alijs om-
nibus quæ pretium habent, & pecunia æſtiman-
tur, licet non ſint eiuſdem generis, & materię,
cum rebus creditis, vt probat textus in *cap.3. 14.*
qu.3. & in l.16. & l. 23. C. de vſur. l.26. §. idem
Marcellus ff.de condit. indeb. & argumento l.1.in fi.
4 *ff.de calum.* nomine enim pecuniæ veniunt ea om-
nia, quorum ęſtimatio menſuratur nummo, vt ait
Ariſtotiles lib.4. Ethic. cap.1. hinc eſt quod vſura-
rum vicem obtinent obſequia,& facta ipſa, ex qui-
bus creditor, vel lucrum faciat, vel commodita-
tem, aut vtilitatem recipiat, vt notat *Paul. de*
Caſtr. in l.16. num.2. C.de vſur. Petr. Gregor. de
vſur.lib.1. cap.3.num.1. Vgolin.eodem tract. cap.10.
num.3. Rebel.de oblig.inſt. lib 8. qu.4. nu.12. Regi-
nald. lib. 25. cap. 11. & laté comprobat Molin. diſ.
309. & 310. Nauar.in comment.de vſur.nu.2.

5 Propterea vſura pariter reputatur, ſi imponatur
obligatio debitori, cui pecunia creditur, vt mu-
tuantis agrum colat, vel metat, vel ſuis bobus
aret, vuas colligat, & alia huiuſmodi faciat, vel
vt liceat in alienis paſcuis greges, vel equos im-
mittere, in aliena ſilua ligna facere, aquam per
fundum debitoris ducere, vel ſi ob cauſam mutui
debitor minoris operas ſuas, vel res locauerit, aut
vendiderit, & ſimilia, vt bené exemplificat *Leo-*
tard. de vſur. qu. 16. num. 3. verſ.quamobrem vſu-
ra eſt.

6 Quæ itá rigidé à Theologis accipiuntur, vt ex
eorum ſententia, non tantum comprehendatur ſi
huiuſmodi pacta, facta, & operę ſine pretio, vel
viliori, & iniuſto extorqueantur, quod indubita-
tum eſt, ſed etiam ſi conuentum fuit. vt iuſto pre-
tio, vel debita, & conſueta mercede pręſtari de-
beat, vt ſi in mutui traditione adiectum ſit onus,
vel obligatio, vt debitor accedat ad ſuam Apo-
thecam, vel officinam ad emendas res, pretio
currenti, vel colat eius agrum iuſta mercede,vel
vt eius fundum conducat iuſta penſione, vel fru-
ctus vendat tempore meſſis, vel aliàs ſimiles pa-
ctiones fiant iuſto pretio, ex quo non tollitur vſu-
ra, nec efficitur, vt ſimiles conuentiones ſęnera-
7 titiæ non cenſeantur, ſiquidem ex mutuo aliquid
vltra ſortem intendere, & capere pretio ęſtima-
bili vſura eſt, obligatio enim mutuatarij debitoris
colendi agrum, vel vendendi frumentum, & ſi-
milia cum procul dubio recipiant æſtimationem,
ex quo promiſſor ligatur, vt non poſſit vigore
conuentionis ab ea diſcedere, & contineat com-
modum, & vtilitatem paciſcentis, licet iuſto pre-
tio fiat, vtique vſura iudicatur, pro vt de com-
muni teſtantur. *Molina diſ. 309. & 310. Salas de*
vſur.dub,9.num.2. Conar.var. reſol.lib.3. cap.2.n.5
Io: Baptiſt. Lup.1.in cap.nauiganti §.1.in fi. Fachin.
controuerſ.lib.2. cap.54. Bonacin. de contract. diſ.3.
quæſt.3. punct. 3. feré per tot. tom. 2. Leotard. de
vſur. diſ.16. numer. 13. & 14.

8 Ex ijs igitur concluſionibus, ita firmaris infer-
tur, quod creditor teneatur, immo quod cogi de-
beat, ſi his pactionibus vſus fuerit refundere de-
bitori totum damnum, incommodum, & detri-
mentum paſſum, cum ex huiuſmodi conuentio-
nibus oriatur obligatio reſtituendi, non ſolum
quidquid vltra iuſtum pretium debitori locatum,
aut venditum fuit, aut prò mutuo realiter pro-
miſſum, ſed etiam æſtimationem grauaminis im-
poſiti arbitrio boni viri, prò vt debitori inter-
eſt coactum fuiſſe huiuſmodi onera ſubire, & li-
bertatem contrahendi ſibi ablatam fuiſſe, vt
ex *Molina, & Rebel. tradit Leotard. de vſur.quæſt.*
16. num.15.

9 Quo ad 2. dubium animaduertebam ſecundum
aliquos Theologos mutuare frumentum, oleum,
vel pecuniam cum pacto reſtituendi rem diuerſæ
rationis eſſe contractum vſurarium, vt poté, quia
natura mutui eſt, vt idem genus reſtituatur, *l. 2.*
in princ. de reb.cred. ac proindé dum creditor pa-
ciſcitur, vt frumentum loco pecuniæ tradatur
coarctat libertatem debitoris, & aufert faculta-
tem reddendi pecuniam, & ſic ex mutuo plus ca-
pit, ſcilicet obligationem diuerſæ rei, quæ eſt
pretio æſtimabilis, vt ex *Salonio, Molina*, *Bannes*
Azorio tradit Bonacin.*in tit. de contractibus diſ. 3.*
q.3.punct.3.n.6.tom.2.fol.mihi 620.

10 Secundum veró alios Doctores diſtinguendum
eſt, quod pactum reddendi puta triticum tempo-
re meſſis loco pecuniæ mutuatæ cenſeatur vſura-
rium, ſi contrahentes re vera habuerunt animum,
& intenſionem celebrandi contractum mutui,quia
tunc imponitur obligatio reſtituendi rem in di-
uerſa ſpecie, ſecus ſi intenderunt celebrare con-
tractum emptionis tradendo anticipaté pecuniam
tamquam pretium, quia hoc caſu non eſt contra-
ctus mutui. ſed emptio, & venditio frugum, &
fructuum futurorum anticipata pretij ſolutione,
quod omni iure licita redditur ſi ſeruetur æquali-
tas, ita *Rebel.de obligat. iuſtitię lib.8. quæſt.4.n.12.*
& ſeq. Azor. inſtit. moral. 3.par.lib.7. cap.7. qu.2.
Molina diſ. 309. num.6. Emanuel ſa. in verbo mu-
tuum num.8. cum alijs relatis per *Bonaccin.in tit.de*
contract. diſ.3. quæſt.3. punct.3. num 7. tom.2. vbi
11 tradit regulam ad cognoſcendum an adfuerit in-
tentio celebrandi contractum mutui, vel emptio-
nis, ſcilicet ſi tradens pecuniam tradidit illam
reuocabiliter, ita vt poſſit illam repetere, & quod
cenſeatur contractum mutui initum fuiſſe, cum
hæc ſit natura mutui, vt reuocari poſſit, ſi veró
tradidit irreuocabiliter, ita vt tradens non poſſet
eam repetere. & tunc quod cenſeatur celebraſſe
contractum emptionis, ex *Nauar.& Riginald.lib.*
25. num.297. quos allegat.

12 Benigniorem tamen ſequendo ſententiam ſe-
cundum *Leotard. de vſur.qu.16. num.20. verſ.ego*
veró, videbatur hoc contrahendi genus licitum
eſſe, nullamque in eo vſuræ labem inueniri, aut
conſiderari poſſe, ſiquidem cum actum ſit, vt pró
pecunia frumentum reddatur, proprié emptio
contracta intelligitur, ad textum in *l.5. §.& ſiqui-*
dem de præſer. verb. etiam ſi contrahentes mu-
tuam pecuniam dixerint, & mutui nomine vſi
ſint, quia huiuſmodi contractus habet naturam,
ſubſtantiam, & qualitates venditionis, & non mu-
tui,

tui, & nomen mutui, vel per errorem, & ignorantiam, vel ſecundum vulgarem modum loquendi cenſetur affectum, ita quod contrahentes non poſſint immutare naturam venditionis, ſi re vera ſit venditio, & facere, vt huiuſmodi contractus mutuum ſit, ad textum in *l.2. in princ. de reb. credit.* ad tradita per *Menoch. conſ. 37. num. 18. & 19. & per Mantic. de tacit. & ambig. conuen. lib. 8. tit. 3. num. 26. & 29. Azor. par. 3. lib. 7. cap. 7. qu. 2. circa fin. Reginald. lib. 25. tit. 2. q. vlt. n. 181.*

13 Ac proindè ceſſat ratio deducta prò ſuperioribus opinionibus, quia in hoc commercij genere non aufertur libertas reſtituendi pecuniam ex mutuo, cum non ſit celebratus contractus mutui, ſed vigore emptionis, ex qua quis tenetur rem tradere ob receptum pretium, ac proindè eum verſemur in contractu emptionis, & vẽditionis redditur inutilis, & fruſtratoria diſtinctio *Azorij, & Acbelli*, vt comprobat *Leotardus de vſur. quaſt. 16. num. 21. verſ. ex quibus.*

14 Ad 3. Reſpondit non committi vſuram, quando quis mutuat vetus triticum, vt tantundem noui ſibi reddatur, dummodo concurrat æqualitas pretij, vt tantum valeat vetus, quantum valebat nouum, aut valiturum ſperatur, nam ita ſeruatur æqualitas inter datum, & acceptum, & nullus lucratur cum iactura alterius, ita *Bonac. in tit. de contract. diſ. 3. q. 3. punct. 3. nu. 26. tom. 2.* vbi allegat. *Nauar. cap. 17. num. 224. Molina diſ. 311. num. 4. Rebell. lib. 8. quaſt. 4. num. 9. Azor. 3. lib. 5. cap. 7. qu. 1. Filiuc. tract. 34. num. 49.* ex infra tamen dicendis hęc ſententia magis dilucidabitur.

15 Ad 4. ſecundum multorum Doctorum ſententiam videtur vſuram eſſe recipere rem mutuatam in eodem pondere, numero, & menſura de tempore, quo plus valet, ſi de tempore mutationis non erat æqualiter dubium, quod pluris, vel minoris eſſet valitura de tempore reſtitutionis, vel ſi erat certum, vel probabilius, quod de tempore reſtitutionis pluris eſſet valitura, mutuans tamen non erat ſeruaturus vſque ad illud tempus reſtitutionis ſecus autem ſi erat ſeruaturus, & ratio eſt quia ceſſante dubio maioris, ſeu minoris valoris rei mutuatæ de tempore reſtitutionis, mutuans redditur certus de lucro, & ſic eſt certus recipiendi aliquid ſupra ſortem mutuatam, ex quo manifeſtè reſultat vſura, ſiuè attendatur valor naturalis, ſiuè valor moralis, præcipuè ſi actum fuerit cum hominibus indigentibus, & egenis, de quibus mutuans certus eſſe poterat, quod non reſtituiſſent rem mutuatam, quanto citius ob eorum importantiam, vel ob eorum ignorantiam inculpabilem, & inuincibilem de aſcenſu pretij, credere potuit ſolutionem differre, & procraſtinare debere vſque ad tempus, quo res carius venditur, ita docent *Antoninus in ſumma par. 2. tit. 1. cap. 7. §. 13. B. Io. à Capiſtrano de vſur. par. 1. 2. par. principalis num. 3. in nou. tract. tom. 7. fol. 100. à tergo Paludan in 3. ſent. diſt. 37. quaſt. 2. art. 2. col. 4. fol. 232. Beluacen. in ſpeculo doctrinali lib. 10. cap. 104. verſ. numquid poteſt committi vſura fo. 155. Medina de rebus reſtituendis quaſt. fin. §. eſt itaque verſ. ſi autem detur triticum fol. 244. Corrad. de contract. tract. 2. quaſt. 3. præſertim colum. 4. fol. 170. Aſtenſis in ſumma par. 1. lib. 3. tit. 11. de vſur. art. 4. quaſt. 2. fol. 132. colum. 4. Nauar. in manual. cap. 17. num. 210. Angel. in verbo vſura 1. num. 36. Syluester. in ſumma in eodem verbo vſura num. 14. Laurentio de Rodulphis de vſur. quaſt. 27. num. 4. Anchar. in cap. vſurarum n. 9. verſ. 6. quæro de vſur. in 6. Biſfaldius in cap. in ciuitate quæſt. 5. cle. 2. fol. 183. de vſur. Io. Calderinus in cap. nauigants num. 36. de vſur.* vbi *Butrius nu. 11. Anania num. 37. & 38. Salye. in Auth. ad hac num. 11. C. de vſur. Salas de vſur. dub. 24. cap. 3. & ſeq.* vbi latè *Guttierez. canonic. quaſt. lib. 1. cap. 39. nu. 53. fo. 214. Azor. inſtit. moral. p. 3. lib. 5. cap 7. lit. A. B. C. fo. 467. Reginald. in prax. fori pœniten. vol. 2. lib. 25. in tract. 2. de mutuo quaſt. vltim. num. 185. verſ. dicendum eſt vbi de communi fol. 474. Bonacin. in tit. de contract. diſ. 3. quæſt. punct. 3. num. 21. verſ. dixi modo aliud. tom. 2. fol. mihi 622. cum alijs latiſſimè relatis per Genuen. in prax. Archiepiſcop. Neapol. cap. 104. à nu. 3. cum pluribus ſequen. & per totam*, vbi contrarijs reſpondet.

16 Hinc eſt, quod mutuans duodecim rubra frumenti, vt tantundem reſtituatur, non eſt exigendum, ſeu reſtituendum ſecundum eam quantitatem, quæ mutua data eſt, ſed ſecundum valorem dumtaxat, ita vt ſi tempore mutui rubrum tritici duobus nummis aureis ęſtimabatur, & tribus tempore ſolutionis, creditor qui duodecim mutuatus eſt rubra conficientia valorem vigintiquatuor nũmorum aureorum, contentus eſſe debet octo rubris, & debitor octo rubra ſoluendo liberatur, cum valor octo rubrorum ob incrementum valoris tẽpore reſtitutionis conficiat eandem ſummam quę æſtimabatur tempore traditionis, ſeù mutuationis, alioquin non ſeruaretur æqualitas in pretio, quæ in omnibus contractibus ſeruanda eſt, etenim, qui exigit rem maioris valoris moralis vi mutui, & non ratione lucri ceſſantis, vel alio iuſto titulo vſurarius eſt, ſi recipiat in eadem menſura rem mutuatam, quæ tempore ſolutionis plus valeat, vt diffusè comprobat *Salas in lib. de vſur. dub. 24. n. 3. & 4. Nauar. de reſtit. lib. 3. cap. 2. num. 252. Fernand. Rebel. lib. 8. q. 8. n. 4.*

17 Tum etiam quia mutuans triticum tempore maioris valoris licitè exigere poteſt maiorem quantitatem tempore minoris valoris, vt docent, *Anton. Syluest. Medin. Conrad. in quæſt. 38. concl. 5.* & alij communiter, mutuans igitur tempore minoris valoris debet exigere minorem quantitatem tempore maioris valoris, cum in reſtitutione mutui non ſolum ſit attendendus valor naturalis, ſed etiam moralis, ac proindè vſura erit exigere eandem menſuram, cum triticum plus valet.

18 Secundum verò aliorum Doctorum, Theologorum, & iuriſperitorũ ſententiam mutuans amico indigenti decem tritici modios redditurо cũ voluerit, licitè recipere poteſt tempore reſtitutionis in eadem quantitate, & menſura, ſiue auctum, ſiue diminutum ſit tritici pretium, *Sotus de iuſtit. & iur. lib. 6. qu. 1. art. 2. Reginal. lib. 29. cap. 10. num. 185. in princ. Paul. Layman. lib. 3. de iuſt. tract. 4. c. 16 num. 14. verſ. deindè limitari debet Leonard. Leſſ. lib. 2. cap. 20 num. 150.* vbi teſtatur hanc ſententiam receptam eſſe, *ita etiam Mercat. Garg. Salon. apud Salas de vſur. dub. 24. num. 3. cum. ſeq.* & ex iuris ciuilis auctoribus hanc ſententiã tuentur *Bart. Bald. Iaſ. Ripa Purpur. & alij in l. cum quid ff. ſi cert. pet. ibique Alciat. num. 42.* vbi ait neminem diſſentire, *Cuiac. in l. 2. §. mutui datio eod. tit. Alex. conſil. 61. num. 12.*

*num.13. lib.2, Ant,Gomez.var.reſol lib.2.cap.6.nu.
1. Roſel.de vſur.num.70.Vgolin.eodem tract.cap.34
§.1.nu.1.* Tob *Non.inſtit.quib mod.re contract. oblig.
in princ, num.34. Sigiſmund.Scaccia de commerc. &
camb.§.1.quæſt.1.nu* 415. & hanc eſſe communem
ſententiam dicit Leotord.*de vſur.q.17.n.3.*

19 Et ratio eſt quia eo modo obligatio diſſolui de-
bet, quo contracta eſt, *l.35.ff.de reg.iur.l.1.C.quã-
do licet ab empt.diſced.l.80.& 95.§.naturalis ff. de
ſolut.* Vndè ſi obligatio controuerſa ſit quo ad de-
cem modios, non poteſt alia ratione inuito cre-
ditore diſſolui.

20 Tum quia ex *Concil.Agathenſi relat.in cap.vſu-
ra 14.q.3.& ex Concil.Tarraconenſi relat.in cap. ſi
quis, & ex Concil.Carthaginenſi relat.in cap.nullus
eadem cauſ.14.queſt.4.*expreſsè præſcribitur vt nul-
lus amplius recipiat, quam cuique accomodaue-
rit, ſi pecuniam, ſi ſpeciem eandem, quantum
dederit accipiat, qui canones generaliter loquun-
tur, nulla habita ratione, an res plus, vel minus
valeat tempore ſolutionis, pròue valebat tempo-
re traditionis, ſed ſolum prohibent, ne aliquid plus
exigatur, vltra rem mutuatam, ſed non ipſam quã-
titatem mutuatam in eodem pondere, numero, &
& menſura, pro vt in re tam graui ad tollendum
peccatum prohibuiſſent, ſi vſuraria eſſet receptio
in eadem quantitate tempore, quo cariori pretio
res æſtimatur, in nihilo refragante, quod non
minus in mutuo, quam in alijs contractibus ſer-
uanda ſit æqualitas, quia in mutuo nullum pre-
tium interuenit, nec interuenire poteſt, non ma-
gis, quam in depoſito, & alijs negotijs, quæ re
contrahuntur, in quibus nec minus, neque vltra
reddi debet, quam datum eſt, hinc eſt, quod in
contractu mutui non conſideratur, an auctum, ſi-
ue diminutum ſit pretium, ſed conſideratur tan-
tum ipſa res mutuata in eodem genere reddenda
eiuſdem bonitatis, & quantitatis, *l.ſi tibi ff.de pa-
ctis,l.cum vltra C.de non numerata pecunia,l.vltim.
C.ſi pign.conuent.num.pecun.non ſeq.l. cum quid ff.
ſi cert.pet.ita contrarys reſpondendo docet Leotard.de
vſur. quæſt.17. num.6.*

21 Vſuraria enim labes conſiſtit in exigendo ali-
quid vltra ſortem, & pluſquam datum ſit, vt defi-
nitum *eſt in cap. vſura 14.quæſt. 3.* ſed qui reci-
pit decem rubra frumenti, pro vt decem mutua-
uit cuiuſcumque valoris ſint non recipit aliquid
vltra ſortem, nullam propterea committit vſuram
vt etiam docet *Cardinalis Mantica de tacit. & am-
big.conuenſ lib.25.tit.3.nu.17. & exemplificat Leo-
tard.de vſur.q.17.num.7.* vbi ſubdit quod hoc caſu
non ſolum non committitur vſura, nec etiam
iniuſtitia, cum iniuſtus creditor ſit, qui plus exi-
22 git, quam ſibi debetur, vbi enim in obligatione
decem rubra poſita ſunt, tuta conſcientia decem
rubra recipere poteſt, totidem recepturus ſi tritici
pretium decreuiſſet, ſiquidem quamdiu durat
contractus, & obligatio reſtitutionis, tamdiu cre-
ditori tritici æſtimatio creſcere, & decreſcere po-
teſt, *l.vinum ff.de reb.credit.l.21.§.cum per vendi-
torem ff.de action. empt.* quia valor concomitatur
rem debitam, ſicut vmbra corpus, ac propterea
23 creditor diminuto pretio maiorem quantitatem
recipere non poteſt, & vltra quod datum fuit *l.
rogaſti §. ſi tibi de reb.cred. & l.2.& 9.C.de non nu-
merata pecunia Leotard.de vſur.q.17.n.8. & 9.*

24 Et quamuis frumentum, vinum, & ſimiles res
licitè dari poſſent hoc pacto, vt pretia vtriuſque
temporis, ſcilicet traditionis, & reſtitutionis adę-
quentur, tamen huiuſmodi contractus non poteſt
dici contractus mutui, ſed potius venditionis, vt
notat *Molina diſp.311.num,7.Reginal.lib.25.cap.10
num.186.* vel quaſi venditionis, vt inquit *Layman.
lib.3.de inſt.tract.4 cap.16.num.14.* & in omnem
caſum egreditur fines mutui, vt animaduertit *Tu-
rian.diſ.61.dub.7.num.3.* & quos refert, & ſequitur
Leotar.de vſur.q.17.nu.9. vbi ita reſpondit ad *Sa-
las in lib.de vſuris lib.24.* & ad alios Doctores per
25 eum allegatos, & *num.10.* concludit quod in
venditionibus, & alijs negotijs, quæ venditioni
proximè accedunt, licitum ſit exigere moralem va-
lorem iuxta textum in *cap.in ciuitate, & in c.vlt.
26 de vſur.* ſecus autem in mutuo, & alijs contracti-
bus, qui re contrahuntur, in quibus res ipſa in-
ſpicitur, & non æſtimatio rei, niſi poſt moram, vt
habetur in *l.vinum ff.ſi cert.petat. & in l.1. ff. de in
lit. iuran.*

27 Verum tamen eſt, quod ſi menſuræ varientur
medio tempore, eadem menſura triticum, vel
alia res mutuata reddenda eſt, qua data, & ad
menſa eſt, ne ſcilicet creditor plus, vel minus cõ-
ſequatur, vt ex *Soto Nauar.Reginald.Salas, Molin.
ſubdit.Leotard.de vſur.q.17 n.11.*

28 Mihi tamen diſtinguendum videbatur, quod aut
res eſt data, ſeu mutuata ad libitum reſtituenda
nulla habita ratione, ſeu nulla facta animaduerſio-
ne, an pretium pendente tempore reſtitutionis cre-
ſcere, vel decreſcere debeat, & hoc caſu bene pro-
cedere poteſt ſecunda ſententia, quod res ſit re-
ſtituenda in eodem numero, pondere, & menſura
ſiue auctum, ſiue diminutum ſit pretium, aut verò
res mutuata eſt reſtituenda ad certum, & determi-
natum tempus, quo puta frumentum, vel alia
ſimilis res carius venditura ſit, & hoc caſu prima
ſententia redditur magis tuta, quia mutuãs ob di-
latam ſolutionem, vel reſtitutionem, videtur re-
cipere incrementum pretij tamquam mutui lucrũ
ſupra ſortem, dummodo ad illud tempus nõ erat
ſeruaturus, vel ob timorem corruptionis frumen-
ti, vel ob aliam cauſam, & ita *in cap.in Ciuitate
& in cap.nauigantis de vſur,* decernitur vſuram eſſe
29 vendere rem carius eo, quod tempore ſolutionis
plus ſit valitura, niſi eſſet in illud tempus ſeruan-
da *Genuen.in prax.Archiepiſcop.Neapol.in cap.104.
num.6.vt etiam. late tradit Scaccia de commerc. &
camb. §.1.q.7.par.1.num.32.& ſeq.fol.mihi* 207. *&
§.2.q.7.par.3.limit.4.n.5.fol.*436.

30 Ad 5. affirmatiuè reſpondendum cenſui, com-
mitti ſcilicet vſuram ab eo, qui dat mutuum fœ-
minæ cum intentione, vel pacto, vt ſui copiam
faciat in pretium mutui, cum hoc pactum ſit pre-
tio æſtimabile, & imponit obligationem, ad quàm
non tenetur, ſecus ſi immediatè intendat tantum
hac occaſione contrahere amicitiam, & mediante
amicitia poſtea copulam, quia hoc caſu copula
non reſultat ex obligatione impoſita fœminæ mu-
tuatariæ. ſed mutuum conſideratur tamquã actus
remotus, ita *Bonac.in tit.de contract.dec.3.q.3.n.14
tom.2.fol.mihi 621.* ex *Molina diſ.307.n.2.Sot.lib.6.
de iuſt.q.1.art.2.Reginald.lib.25.n.189.filliuc. tract.
34.num.33.Salas dub.16.quos allegat.*

31 Ad textum conſiderabam Tiberium illicitè du-
xiſſe

xiſſe in vxorem domitillam Sororem Fauſtinę ſtā-
te dubio copulæ habitæ cum eadem & conſequē-
32 ter contractæ affinitatis, vbi enim concurrit la-
tentis impedimenti dirimentis ſuſpicio, aut du-
bium, non eſt deueniendum ad matrimonij cele-
brationem, ſed omninò abſtinendum, tum ad
euitandum peccatum, tum quia in dubio tutior
pars eſt eligenda, tum etiam ob reuerentiam Sa-
cramenti, ne eius ſanctitas mala fide contrahentis
contemnatur, & ob dubium impedimenti dirimen-
tis inualidè miniſtretur, vt animaduertit *Layman.
lib. 1. tract. 1. cap. 5. §. 7. num. 25.* hinc eſt, quod ſi fue-
33 rit matrimonium contractum cum hac mala, &
dubia fide, coniux dubius dum perſeuerat dubium
de valore talis matrimonij non poteſt licitè debi-
tum coniugi petere, tenetur tamen reddere ſi co-
niux innocens, & in bona fide perſiſtens petat,
iuxta textum *in cap. dominus de ſecundis nuptijs,
Sanch. de matrim. lib. 2. diſ. 42. num. 1. et plurib: ſequen.
Layman. lib. 1. tract. 1. cap. 5. §. 3. n. 23. Veracrux par. 3
Specul. art. 18. col. 6.*
34 Quod ſi fortè poſt contractum matrimonium
bona fide superueniat dubium, circa illius valorē
non priuantur coniuges iure petendi, & redden-
di debitum coniugale, cum nemo in dubio ſit pri-
uandus ſua poſſeſſione bona fide contracta, dubiū
autem ſuperueniens non debet bonæ fidei poſſeſ-
ſori obeſſe latiſſimè *Sanchez de matrim. lib. 2. diſ. 41
ad 45. & plenè* Guttierez *de materia cap. 50. Laym.
lib 1. tract. 1. cap. 5. §. 3. num. 24.* ex S. *Auguſtino lib.
de fide, & operib. cap. 7. relat. in cap. ſi virgo 34. q 1.
& 2.* & ſancitum fuit per *Innocen. III. in cap. in-
quiſitioni 45. de ſenten. excomm.* vbi habetur, quod
35 ſi coniux ſciat pro certo impedimentum matri-
monij non debet reddere debitum, ſed potius ex-
cōmunicationem pati, quod ſi hoc credat ex cauſa
probabili, & diſcreta poteſt reddere non autem
exigere, ſed ſi ex leui, & temeraria cauſa, depoſita
conſcientia dubia, poteſt reddere, & exigere, & no-
tat *Sanchez de matrim. lib. 2. diſ. 44. num. 1.* quamuis
enim tali caſu matrimonium re ipſa irritum eſſet,
36 tamen bonæ fidei poſſeſſor ex probabili ignoran-
tia excuſatur à peccato, vt inquit *Laym. lib. 1. tract.
1. cap. 5. §. 3. num. 24. verſ. immò.*

Et ita, &c.

SVMMARIVM.

1 Si pecunia mutuetur, & minuatur, aut augeatur eius æſtimatio vſura, eſt ſi totidem exigantur, quod ſunt crediti, ſed recipiendum iuxta valorem tempore contractus, licet variatio proueniat ex bonitate extrinſeca. *Contrarium* n. 4.

2 Amp. vt reſtitutio hoc caſu facienda ſit cum augumento, vel diminutione habita ratione valoris tempore contractus.

3 Pecunia non eſt merces, ſed eſt rerum æſtimatio, & pretium.

4 Creditis aureis totidem reſtituendi ſunt, quot ſunt crediti, ſiue auctus, ſiue diminutus ſit eorum valor, & num. 5. & 10.

6 Pecuniæ extrinſeca æſtimatio non afficit, vt creditor plus aut minus recipiat, ſi exigit, vt dedit.

7 Pecunia in quibus contractibus deducitur, vt res, & non vt pretium 10.

8 In pecunia duplex valor deprehenditur actiuus, & paſſiuus, & declaratur. n. 9. & 10.

10 Pecunia ex hominum conſtitutione ſui vſum præbet.

11 Solutio fieri debet ſecundum pecuniam currentem tempore ſolutionis, vel eius æſtimatio in alia ſpecie monetæ, ſi bonitas intrinſeca non eſt immutata, ſed ſolum valor extrinſecus, non facta diſtinctione valoris aucti, vel diminuti.

12 Moneta, quæ eſt in obligatione ſi reperitur in corpore eadem ſolui debet, vel totidem alia, cum qua emi poſſit illa moneta.

13 Nec eſt attendenda obſeruantia ſolutionis monetæ in alia ſpecie ſolutæ per debitorem.

14 Solutio eſt facienda iuxta valorem monetæ de tempore contractus, ſi bonitas intrinſeca eſt mutuata, vel quo ad materiam, vel quoad pondus.

15 Monetæ groſſæ valor mutatur ex deterioratione monetæ inferioris, eiuſque deterioratione *n. 16.*

17 Moneta groſſa, vbi creuit ob deteriorationem monetæ inferioris, ſolutio facienda eſt ſecundum valorem de tempore contractus currentem.

18 Augumentum valoris currentis ex poſt contracti celebrationem inductum, non eſt computandum ad fauorem debitoris.

19 Deterioratio monetæ probatur per atteſtationem officialium Officinæ monetariæ.

20 Penſio reſeruata ſuper beneficio ſi contingat mutatio monetæ quomodò ſoluenda ſit.

21 Aurus de Camera antea æſtimabatur 11. iulios, hodiè cum iulius diminutus ſit in duobus aſſibus æſtimatur ad rationem 12. iuliorum.

Nummis aureis creditis, an totidem exigere liceat ſi illorum valor augeatur, & quid ſi diminuatur.

ADNOTATIO I.

1 SI pecunia mutuetur, vel auri ſint crediti, &
non immutata bonitate intrinſeca aucta, vel
diminuta ſit eorum æſtimatio Vſuram eſſe totidem
exigere, quot ſunt crediti, ſed vel detrahendum,
vel ſupplendum eſſe vſque ad valorem, qui erat
tempore contractus voluerunt, *Rebellus, Angelus,
Syluester, Garzias, Regnaldus, Azorius, Emanuel
Sa, Filliucius, Medina. Molina, & alij apud Bonac.
de contract. diſ. 3. qu. 3. punct. 3. num. 22. & 34. tom. 2
fol. mihi 622. Salas in lib. de vſur. du. 25. Petrus Na-
uar. de reſtit. lib, 3. cap. 2. num. 252. Paul. de Layman.
lib. 3. de iuſt. tract. 4. cap. 16. n, 114. verſ. confirmatur
ex praxi Couar. in tit. de veter. num collat. c. 7. §. 1. n. 3
ob Caroli Molinei,* argumenta, quæ tanti viri iudi-
cio. & ingenio digna eſſe ait.
2 Propterea ſecundum hanc opinionem ſi cētum
auri mutuo dati ſunt. qui tempore contractus tre-
centas libras conficiebant, cum ſinguli tribus li-
bris æſtimabantur, ſi poſtea pendente tempore
reſtitutionis eorum valor ad quatuor libras, vel
edicto, Principis, vel ex abuſu mercatorum ex-
creuit, vt tempore reſtitutionis quatringentas li-
bras efficiunt ad euitandam vſuram non ſunt re-
ſtituendi, niſi ſeptuaginta auri, alias vſurarius eſſet
creditor ſi centum auros, pro vt numerauit exige-
ret. Quod, ſi fortè immutata ſit aurorum æſtima-
tio, nempè ſi aurus tempore traditionis æſtimaba-
tur quatuor libris, & tempore ſolutionis tribus li-
bris, debitor non ſatisfacit ſoluendo centum au-
reos, ſed ſupplere debet, quod quadringentis li-
bris deeſt, atque ita plures, vel pauciores reddi de-
bere, vt explicat *Molina dicta dec. 312. num. 3. & 8.*
vbi etiam opinatur hoc procedere, licet conuētum
eſſet, vt nummi eiuſdem materiæ, & formę red-
dantur.
3 Fundatur hæc ſententia, quia in nummiſmatis,
ſeù moneta, pro vt redditur expendibilis, & de-
duci-

Digitized by Google

ducitur in contractum, & commercium non con-
ſideratur forma ipſa, & ſubſtantia monetæ, tam-
quam materia, vel forma naturalis ipſius corporis
monetæ, ſed valor ipſe impoſititius, prout expen-
dibilis, cuius reſpectu deducitur in contractu, ſci-
licet ſubtractione valoris, vt quantitatis impoſiti-
tiæ tunc currentis, vt publicè tunc conſtitutum
eſt, ac proindè oportet creditorem ſecundum eius
valorem, & neque plus, aut minus exigere, ete-
nim pecunia, vt pecunia non eſt merces nec venit
appellatione mercium, vel ſimilium rerum, ſed
eſt rerum æſtimatio, cum ſecundum eius valorem
res æſtimentur, & pretium conſtituatur, vt inquit
*Ariſt. Ethic. 5. cap. 5. & Paulus in l. 1. C. de contrah.
emption.* vbi ait commerciorum expediendorum
gratia electam eſſe materiam, cuius publica, &
perpetua æſtimatio difficultatibus permutatio-
num æqualitate quantitatis ſubueniret, eaque ma-
teria, forma publica percuſſa vſum, dominium-
que non tam ex ſubſtantia præbet, quam ex quan-
titate, hoc eſt ex valore,

4 Contrarium, & verius quod creditis aureis to-
tidem aureos ſoluendos eſſe quod ſunt crediti ſiue
auctus, ſiue diminutus ſit aureorum valor, ita
diſponit textus *in l. 80 ff. de ſolut.* ibi *prout quodque
contractum eſt, ita, & ſolui debet, vt cum re contra-
xerimus re ſolui debet veluti cum mutuum dedimus,
vt retrò pecunia tantundem ſolui debeat, & cum
verbis aliquod contraximus vel re, vel verbis obli-
gatio ſolui debeat, verbis veluti cum acceptum pro-
miſſori ſit, re veluti cum ſoluit quod promiſit*, pro vt
etiam indicat textus in *l. cum quid ff. ſi certum pet.*
ibi *cum quid mutuum datum eſt, & ſi non cauimus,
vt æque bonum nobis reddatur, actum videri vt eiuſ-
dem generis, & eadem bonitate ſoluatur, qua datum
eſt*, & ita hic docent Bart Bald. *Iaſ. Alciat. & alij
ſcribentes Albert.* Brun. *de augum. monet. p. 3. num. 1.
Ant. Sola in tract. de moneta caſ. 24. num. 7. Ant. Ro-
bert. rer. iudic. lib. 1. c. vlt. Andr. Fachin. controu. iur.
lib. 2. cap. 9. Sigiſmund. Scaccia de commerc. & camb.
glo. 5. n. 177 Faber. in tract. de varijs debitor. ſolut. c. 5*
vbi reſpondet obiectionibus *Molinei*, & latè com-
probat Leotard. *de vſur. q. 17. à n. 15. vſque ad fi.*

5 Innititur hæc ſententia in æquitate, quia non
alia ratione fieri poteſt, vt æqualitas inter credi-
torem, & debitorem ſeruetur, quam ſi ijs reddat
id totum, quod accepit, ille accipiat, quod dedit,
& conſequenter cum centum aureos debitor de-
beat neceſſe eſt vt totidem aureos reddat, vt iuxta,
& æqua ſit debiti liberatio *l. 4. C. de compenſ. l. 9. C.
de ſolut.* ſiquidem ſiue aucta, ſiue diminuta ſit au-
reorum facultas, neque debitor centum ſoluens
plus, aut minus ſoluit, quam debeat, neque cre-
ditor plus, vel minus exigit, quam ſibi debeatur,
dum centum aurei in contractu deducti fuerunt, &
reddendo plus, vel minus, pro vt aureorum va-
lor creſcit, & decreſcit, iniuſtum, & abſurdum
reputat, *Leotard. de vſur. q. 17. n. 15. præcipuè in fi.*

6 In nibilo refragante, quod creditor ob augu-
mentum valoris aurei, quo ad extrinſecam æſti-
mationem plures libras accipere videatur, quia
non per hoc recipit plures aureos, quam dedit,
nam licet centum aurei tempore reſtitutionis plu-
res libras valeant, illæ tamen libræ plures aureos
non conficiunt, ſed centum dumtaxat, qui deben-
tur, ac proindè creditor centum recipiendo nul-
lam committit vſuram, quia nihil recipit vltra
ſortem, vt patet ad oculos, dum eodem numero
aureorum, & eadem re, quo contractum eſt de-
bitum eodem numero, & re diſſoluitur cum enim
credatur pecunia, non magis ſpectatur eius valor,
quam frumentum, & vinum, quod ſi mutuetur
ſiue creſcat, ſiue decreſcat, eius pretium eſt in
eodem pondere, & menſura reſtituendum (vt in
deciſione demonſtrauimus) & in hoc genere non
eſt diuerſa cauſa pecuniæ, & frumenti vini, olei,
& ſimilium, latè *Leotard. de vſur. q. 17. à n. 16. vſq;
ad 19. ex Soto, & Leſſio quos allegat.*

7 Nec verum eſt, quod pecunia deducatur in
contractum, niſi ſub ratione valoris impoſiti, &
conſtituti, quia hoc ſibi locum vindicat in emptio-
nibus, & commercijs emptioni proximis, ſecus
autem in alijs contractibus, ſcilicet mutui, cen-
ſus, cambij commodati, depoſiti, & ſimilium,
qui ſolum pecunia celebrantur, nam in ijs contra-
ctibus pecunia habetur loco rei, & nō magis eius
valor inſpicitur, quam frumenti, vini, & aliarum
8 rerum, quæ ſub hæc commercia cadunt, duplex
enim valor in pecunia deprehenditur, & conſide-
ratur, actiuus ſcilicet, & paſſiuus, actiuus vt eſt
pretium aliarum rerum, et metitur omnia, quod
proprium eſt pecuniæ, neque alijs rebus conuenit,
quæ non poſſunt eſſe pretia aliarum rerum *l. 1. ff.
de rer. permut. lib. 5. §. 1. ff. de præſcr. verb.* paſſiuus ve-
9 ro, quando pecunia rei, et mercis rationem ſubi-
re poteſt, et principaliter, vt pecunia deducitur in
contractum, et commercium, vt ſi vendatur cre-
datur, deponatur, donetur, commodetur, detur ad
cambium, ad cenſum, ad ſocietatem officij, in
quibus contractibus interuenit de per ſe vt res
quędam, non vt pretium rei, et vſum ſui præbet
non veluti pretium, ſed tamquam ſubſtantiam,
et corpus quoddam *l. ſi certos l. planè §. 7. ff de leg. 1
l. 3. §. ſi quis nummos ff. de donat. inter vir. & vxor.*
10 ex hominum enim conſtitutione euenit, vt pecu-
nia hoc, vel illo modo ſui vſum præbeat, non ta-
men per hoc ſequitur, vt in contractu mutui, et
ſimilibus pecunia non interueniat, vt res quædam
vt in alijs negotijs, quæ re contrahuntur, ac pro-
indè cum pecunia in mutuo non conſideretur ſe-
cundum valorem, ſed tamquam res, ideoque ip-
ſa pecunia in eodem numero reddi debet, et non
tantum eius valor, mutuum enim ex his contra-
ctibus eſt, qui re contrahuntur, non ęſtimatione
rei, cum in mutuo nulla veniat res, quæ pecunia
æſtimanda ſit, quarę eodem modo quo contra-
ctum fuit, diſſoluendum eſt, et ſi centum aurei
crediti fuerunt, centum ſunt reſtituendi, ſiue cre-
uerit, ſiue decreuerit eorum poteſtas, vt ait *Iuriſ-
conſultus in l. 80.* ibi *retro pecunia tantundem ſolui
debent ff. de ſolut.* ita plenè contra *Molin. diſ. 312.*
ratiocinatur *Leotard. de vſur. quæſt. 17. à num. 19.
vſque ad 24.*

11 Vbi enim vt in mutuo pecunia interuenit tam-
quam res, reſpectu creditoris, non conſideratur ſi
pecunia creſcat, vel decreſcat, cum ipſe debeat cō-
ſequi ſuum creditum in eodem numero, et licet
conſuetudine receptum ſit vt debitor vnius gene-
ris pecuniæ poſſit in alio ſoluere, tamen ſi ſoluen-
dum eſſet hoc caſu in alio pecuniæ genere, ſolu-
tio monetæ facienda eſt non ſecundum valorem,
quam habebat tempore contractus, id eſt quanto
in-

inehoauir debitum, ſed ſecundum valorem, quem habet tempore ſolutionis, adeò vt ſi moneta, quæ debetur reperiatur, debitor centum aureos reſtituere debet, prò vt centum à creditore mutuo habuit, quod ſi aurei, aut moneta, quæ debent non reperiatur, & ſoluendum eſſet in alia moneta, quæ repetitur, dandum eſt tantum ex iſta moneta, quanti valeret illa moneta tempore ſolutionis ſi reperiretur, vt tenet Bart. in l. Paulus num.6. ff. de ſolut. Brun. in tract. de monet. par.3.n. 1. & ſeq. & partic.6. ſub num.3. verſ. vbi autem, & num.4. & ſeq. tom.12. ſol.211. Hieron. Gabr. conſ. 164. ſub num. 4. lib. 1. & in noſtris terminis Leotord. de vſur. qu.17. num.24. in fin. & num.26. cum plurib. ſequen. Faber. lib. de var. debit. ſolut. cap.5. in fin. vbi teſtatur vidiſſe ſæpius ſecundum hanc communem ſententiam conſtanter iudicatum, Scaccia de commerc. & camb. §.2. gloſ.5. num. 177. fol. mihi 537. & communiter tradunt DD. in l. cum quid ff. ſi cert. petat. & indicat textus in l. ſi Calend. 11. de re iudic. l.9. ff. de auro, & arg. legat. Cagnol. in l.2. num.216. C. de pact. inter empt. & vend. Socc. iun. conſ.44. num.9. lib.4. Aret. conſ.11. num.3. Aym. conſ. 47. num. 6. verſ. quinto dico, Marian. Soccin. conſ.101. num.1. & 12. lib.3. Couar. de collat. vet. numiſm. cap.7. §. vnico concl.8. num.5. tom.1. Cancer. var. reſol. par.2. cap.6. num.141. Grat. diſcept. foreſ. 417. num.2. & hanc ſententiam, quod ſolutio fieri debeat ſecundum pecuniam currentem tempore ſolutionis, vel eius æſtimationem, quando pecunia in bonitate intrinſeca non eſt alterata, licet ſit alteratus eius extrinſecus valor perpetuò tenuit Rot. & ſignanter decis.42. num.6. coram Greg. XV. vbi Beltram. in addit. num.7. dec.626. num.2. coram Burat. deciſ.745. num.3. coram Amat. Dunoz. tom.2. deciſ.683. num.2. deciſ. 686. num.2. par. 4. diuerſ. dec.597. par. 1. & dec. 14. par.2. rec. in quibus aliæ recenſentur, & patet ex alijs allegatis per Scacciam coram Gypſio, & Penia loco ſupra citato, & deciſ.626. num.1. & 2. coram Burat. vbi quod non ſit facienda diſtinctio valoris aucti, vel diminuti, ſi monetæ bonitas intrinſeca, non ſit immutata, ibique Add. num.6. & apud Cioc. de cenſib. dec.216 217. & 218.

12 Et quando obligatio eſt in certa ſpecie monetę, quæ reperitur de tempore ſolutionis, & tunc eſt ſoluenda eadem ſpecies, in corpore, aut tanta quantitas alterius monetæ, cum qua emi poſſit illa moneta deducta in obligatione. Beltram. in addit. ad Gregor. XV. dec.42. num.8. Rot. deciſ. 683. num.2. verſ. ratio autem par.4. diuerſ. & dec. 626. num.1. & 2. coram Buratt. ibique Adden. n.6. deciſ.82. num.1. coram Seraph. & deciſ.139. num.1 coram Gulielm. Dunoz. vbi ita alijs fuſiſſimè congeſtis dixiſſe Rot. in Acheruntina fructuum 28. Aprilis 1600. coram Card. Lancell. & in alia Capuana penſionis coram Veroſpio, & Rota opinionem ſubdit amplexum fuiſſe Parlamentum Burdegalenſe, vt refert Bor. deciſ.327. & Senatum Pariſienſem, vt tradit Ann. Robert. rerum iudic. lib.1. cap. vltim.

13 Et ſemper eſt attendenda moneta in obligatione deducta, vel eius æſtimatio, non autem obſeruantia monetæ ſolutæ, ſi per debitorem in alia ſpecie monetæ ſoluere incæperit. Rot. deciſ.745. num.5. coram Amat. Dunoz. tom.2. vbi ita etiam dixiſſe Rot. in rec. deciſ.49. num.3. par. 3. & deciſ. 430. num.3. par.4. & deciſ. 687. num. 5. verſ non obſtant part. 4. diuerſ. & deciſ. 626. num. 5. coram Buratt.

14 Quando verò mutata eſt bonitas intrinſeca monetæ, cum ſcilicet meliores, vel deteriores nummi facti ſunt, vel moneta aurea, ſeù argentea eſſet contaminata, vel diminuta in pondere, hoc caſu omnes fatentur, quod ſolutio facienda ſit iuxta valorem monetæ de tempore contractus, ſeù orti debiti, ac proindè ſolutio facienda eſt in moneta currenti de tempore contractus, ſi reperitur tempore ſolutionis, & ſi non reperitur ex nouis nummis tantundem ſoluendum eſt, quod reſpondeat bonitati, & valori eorum nummorum, qui debentur ex præuia ſolutione facta de tempore obligationis, ſecus verò, quando valor edicto Principis, vel ex vſu commerciorum immutatus eſt, non ex quo meliores, vel deteriores aurei facti ſint, & in ijs terminis loquitur textus in cap. cum olim, & in cap. Canonicis de Cenſib. & ſubſtineri poteſt prima ſententia, & declarat Bart. in l. Paulus n.6. ibi primo modo ff. de ſolut. Abb. in cap.18. quanto ſub num.12. verſ. vlterius quærò in primo caſu, & clarè in verſ. venio ad ſecundum caſum de iure iuran. Thom. Parpal. in l. cum quid ſub num.27. col.3 & in l. quod te num.11. ff ſi cert. petat, inter repetcn. tom.2. ſol.52. & 72. Gabr. conſ.164. num. 1. & 4. lib.1. Scaccia de commerc. & camb. §.2. glo.5. n.178. fol. mihi 537. Leotard. de vſur. qu.17. nu.30. Flam. Cart. deciſ. vltim.134. ſub num.5. & 6. Io. Gruel. deciſ.36. num.7. Beniten. deciſ.39. Ferentil. ad Burat. dec.626. num.9. Rot. deciſ.597. nu.2. par.1. dec. 149. nu.11. par.2. rec. & deciſ.686. num.2.3. & 4. par.4. diuerſ. & tenent omnes DD. & deciſiones allegatæ ſupra nu. 11. & in ijs terminis ſubſtineri pariter poteſt deciſ. Putei 145, lib. 2. quæ non eſt Rotæ deciſio, ſed eius votum, vt conſiderauit eadem Rot. dicta deciſ.686. num.2. verſ. quæ verò, par.4. diuerſ. & deciſ. 790. in princ. & per totam, ſignanter nu.7. & dec.626. num. 3. coram Buratto, latè conſ. deciſiua 103. num.1. & 2. lib.2.

15 Monetæ groſſæ valor præſumitur mutatus ex deterioratione monetæ inferioris. Menoch. conſ. 49. num.3. Surd. qui alios allegat conſ.368. nu.8.9. & 10. circa fin. Scaccia de commerc. & camb. §.2. gloſ.5. num.180. Rot. deciſ.790. num.1. & 2. coram

16 Burat. Vbi num.3. ſubdit, quod huiuſmodi monetæ groſſæ deterioratio contingere poteſt, nedũ quando ipſa ſit deterior quo ad ſubſtantiam, vel ſequatur deminutio puta ſcuti, vel libræ in liga, vel pondere, ſed etiam quando bonitas intrinſeca monetarum inferiorum, nempè ſolidorum, gazettarum, groſſettorum; denariorum, & ſimilium, per quos eadem moneta groſſa æſtimatur, minuitur, & deciſ.626. num.4. coram eod.

17 Hinc eſt quod ſtante intrinſeca mutatione, ſeù deterioratione monetarum inferiorum poſt initum contractum, vel poſt reſeruationem penſionis, ſcuta argentea, & libræ impreſſæ ſoluendæ ſunt ſecundum æſtimationem, & valorem, extrinſecum illarum de tempore contractus, ſeù reſeruationis penſionis currentem. Albert. Brun. in tract. de monet. in 1. par. in par. 6. num. 5. verſ. ſed maius dubium eſt Rim. in conſ. impreſſ. inter tract. diuerſ. de moneta nu.6. & plenius Surd. conſ.768. n 7. & 8.

& 8. & conſ. 406. num.7. & 8. Burat. deciſ. 790: num. 6.

18 Vbi autem moneta eſt deteriorata, quo ad bonitatem intrinſecam, & auctus valor monetę currentis, augumentum dicti valoris ex poſt inductum non eſt computandum in fauorem, & commodum ipſorum debitorum ſoluentium, cum non propriè augumentum dicatur, ſed æqualis commenſuratio, & proportio ad monetam deterioratam, vt pulchrè explicat *Renerius Burel. in tract. de monet. & re num. cap. 2. n. 32. in fin. verſ. hinc apud DD. & num. 33. & 34, in verſ. notabilis Lotter. de re benef. lib. 1. qu. 39. n. 219. Buratt. deciſ. 790. n. 6. verſ. & per conſequens.*

19 Deterioratio monetæ probatur per atteſtationes Officialium officinæ monetę, quorum atteſtationibus de augumento, vel diminutione ſtandum eſt, cum atteſtentur de facto proprio, ex quo benè ſciunt ligam, & caracteres, ac pondus, quibus facta fuit moneta. *Lotter. de re beneficiar. lib. 1. quæſt. 39. num. 217. Surd. conſ. 368. nu. 10. in fin. & num. 12. circa fin. Burat. dec. 790. n. 2.* & idem videtur firmaſſe *dec. 626. n. 4.*

20 Hinc eſt, quod penſio, reſeruata ſuper fructibus alicuius beneficij, ſolui debeat in ſpecie monetæ, quæ eſt in obligatione, quando illa reperitur, vel ſi eius bonitas intrinſeca eſt mutata, debetur iuxta valorem de tempore contractus, & ſic ſi ſit reſeruata in ducatis de cammera, ſolui debet in eiſdem ducatis, vel in tanta ſpecie alterius monetæ, ex qua totidem ducati de cammera iuſti ponderis emi poſſint. *Burat. dec. 626. & deciſ. 790.* & firmatur in alijs deciſionibus ſupra relatis *nu. 11. 12. & 14.* & in alijs allegatis per *Ferentil. in addit. ad Burat. dicta deciſ. 626. numer. 6. & 7.*

21 Propterea ſi ducatus antiquus aureus de Cammera tempore contractus, ſeù reſeruationis penſionis æſtimabatur vndecim iulijs, & hodiè non reperiuntur nec illi iulij in illa bonitate intrinſeca, vt potè quia iulius ſit deminutus in duobus aſſibus, ſeù baiocchis, adeò vt ad emendum ducatum antiquum modo requirantur ſaltem iulij 12. vtique ducatus æſtimari debet iulijs duodecim. *Scaccia de commerc. & camb. §. 2. gloſ. 5. num. 179. Rot. deciſ. 683. num. 2. verſ. ratio autem par. 4. diuerſ.*

FVLGINATEN. MATRIMONII.

ARGVMENTVM.

Abſtrictus voto caſtitatis contrahens matrimonium non tenetur ingredi Religionem ad ſeruandum votum, ſed poteſt matrimonium conſumare reddendo, & non exigendo debitum.

Votum de non accedendo ad mulieres, ſi vouens dubitet an intellexerit de acceſſu fornicario, vel vxorario, non impedit celebrationem matrimonij.

Filius poteſt ducere vxorem, Patre inuito,

SVMMARIVM.

1 Matrimonium contractum à filijsfamilias abſque parentum conſenſu de iure antiquo erat inualidum, hodiè tamen de fide eſt validum 2.

3 Ad validitatem matrimonij filiorum familias non requiritur conſenſus parentum, niſi ad honeſtatem. num. 8.

4 Matrimonium debet eſſe liberum, & reprobantur leges contra eius libertatem. 6.

5 In ijs, quæ ſunt de iure naturæ homo homini non tenetur obedire.

7 In nuptijs diſpoſitio ſacrorum Canonum, & Eccleſiæ ſanctiones ſpectantur, & non ius ciuile.

9 Filius, & filia non tenentur ducere illum, vel illam, cui à parentibus ſine eorum conſenſu promiſſus, ſeù promiſſa fuit.

10 Nec peccant mortaliter filijfamilias contrahentes matrimonium inuitis parentibus iuſta cauſa concurrente non obtemperandi, ſecus autem concurrente iuſta cauſa obtemperandi 11. Declara, vt num. 12. & 13.

14 Alij verius ſentiunt peccare mortaliter ſi inſcijs, & inconſultis parentibus nubant, niſi concurrat legitima cauſa occultandi matrimonium, ſecus autem ſi poſt petitum conſilium contra eorum voluntatem contrahant, limita vt num. 15.

Filiusfamilias in eligendo ſuum ſtatum reputatur ſui iuris ibidem, & n. 12.

16 Nubendo cum perſona indigna inuito patre peccat mortaliter.

17 Filij in contrahendis nuptijs tutius eſt vt ſe conforment cum voluntate parentum.

18 Nomine parentum in hac materia, qui veniant.

19 Voto caſtitatis abſtrictus contrahens matrimonium tenetur ante eius conſumationem ingredi Religionem ad ſeruandum votum.

20 Contrarium quod poſſit conſumare matrimonium non exigendo debitum, ſed reddendo.

21 Suſcipiens ſacros ordines poſt contractum matrimonium ad ingrediendam Religionem eſt monendus, ſed non cogendus, & recuſans inſtante coniuge tenetur conſumare.

22 Limit. non procedere, ſi ita vouens, in emiſſione voti meminerit ſe ad Religionem obligari.

23 Limit. 2. procedere tranſacto bimeſtre.

24 Limit. 3. teneri ſeruari votum ſi habet iuſtam cauſam faciendi diuortium puta ob adulterium.

25 Nec hoc caſu poteſt gratiam reconciliationis concedere. *Contrarium n. 26. ſublim.* ſi etiam ex parte viri commiſſum fuerit adulterium, n. 27.

28 Sponſalia dirimuntur ex voto caſtitatis ſubſequenti, *Contrarium*, quod ſolum ex voto antecedenti, num. 29. & 30.

30 Votum caſtitatis emiſſo à coniugato in ſui præiudicium tenet.

31 Vouens ſe non acceſſurum ad aliquam fœminam, & dubitet an intellexerit de acceſſu fornicario, vel vxorario, non tenetur abſtinere à nuptijs, Declara vt num. 32.

33 Et poteſt conſumare matrimonium, non ſolum reddendo, ſed etiam petendo debitum.

DECISIO XLV.

FVit à quodam Iuuene feruore deuotionis emiſſum ſimplex votum caſtitatis, & ſignanter de non accedendo ad aliquam mulierem, ſed poſtea Chriſtinæ pulchræ mulieris amore captus, eam in vxorem ducere diſpoſuit, re Patri communicata, ille omninò renuit, & deſuaſit, eo tamen inuito abſque diſpenſatione ab emiſſo voto, eandem per verba de præſenti duxit in vxorem, ſed ante conſumationem memor voti, animaduertens ſibi liberum eſſe ingredi Religionem, dubitauit an teneatur cauſa adimplendi votum ingredi religionem, & Chriſtina coniuge petente debitum an reddere poſſit, vnde deſuper prò veritate, reſpondendum propoſita mihi fuerunt infraſcripta dubia.

Pri-

Primo, An filius poſſit ducere vxorem, inconſulto Patre, vel conſulto. ſed eo inuito, & quatenus poſſit an ſaltem peccet.

2. An abſtrictus voto ſimplici caſtitatis ſi contrahat matrimonium tenatur ad ſeruandum votum ingredi Religionem, vel potius conſumare matrimonium.

3. An votum de non accedendo ad aliquam mulierem impediat celebrationem matrimonij, ſi vouens dubitet in voti emiſſione, an intellexerit de acceſſu fornicario, vel vxorario.

4. An poſſit hoc caſu reddere debitum vxore petente.

1 Ad primum dubium animaduertendum viſum fuit, quod licet ſecundum antiquos canones, immò ſecundum ius ciuile inualidum reddebatur matrimonium filiorum vtriuſque ſexus ſine Parentum conſenſu, ipſiſque inuitis, & reclamantibus, vt affirmarunt plures DD. relati per *Couar. de Sponſal. par. 2. cap. 3. §. 8. num. 1. Menoch. de arbitrar. caſ. 453. num. 9. Clar. in pract. crim. §. fin. q. 82. verſ. ſtatutum 3. Fontanel. de pact. nuptial. tom. 1. Clauſ. 4. gloſ. 2. Cæual. comman. contra comman. qu. 604. num. 30. Molin. lib. 1. de rit. nuptiar. com. 1. num. 13. Borellus tom. 1. ſum. deciſ. tit. 1. nu. 275. & ſeq. latè Baſilius Pontius lib. 2. de matrimon. cap. 1. §. 1.*

2 Hodiè tamen certum eſt de fide filiorum matrimonium ſine parentum in quorum poteſtate ſunt conſenſu, & ipſis inuitis, & reclamantibus eſſe validum, nec à parentibus irritare poteſt, adeò vt contrarium aſſerere hæreticum ſit, expreſsè ſancitum fuit per *Sacrum Concil. Trident. ſeſſ. 24 cap. 1. de reformat. matrim.* Vbi: *anathemate damnat eos, qui falſo affirmant matrimonia à filijsfamilias ſine parentum conſenſu contracta irrita eſſe, & parentes ea rata, vel irrita facere poſſe.*

3 Hinc eſt quod communis, & vera ſententia eſt, quod nunquam fuit requiſitus parentum conſenſus ad valorem matrimonij filiorum familias ſub patria poteſtate exiſtentium, vt latè oſtendit *Belarm. de Sacrament. matrim. cap. 19. & 20. & pleuè Boſius de matrim. cap. 11. §. 6. num. 63. & per tot.* qui alios allegant, & conſtat per *textum in cap. 1. §. fin. de diſponſat. impuber. cap. cum virum de regu-*
4 *lar. cap. ſufficit 27. quæſt. 11.* & ratio eſt quia in matrimonio eſt noui ſtatus electio, & perpetua quędam ſeruitus, & coniunctio perſonarum, cum indiuidua vitæ conſuetudine, & propterea debet eſſe omninò liberum, ab alterius voluntate independens, & cum ſit contractus iuris naturalis, ſeù originem habente à iure naturali, vt inquit *Iuſtinianus inſtit. de iure natur. in princ.* multo magis natura dictante debet eſſe liberum, vt potè
5 quia in ijs, quæ ſunt iuris naturæ homo, homini non tenetur obedire, ſed ſoli Deo, ac proinde filij familias independenter à parentibus poſſunt contrahere matrimonium, & ſponſalia, vt docet *S. Thom. 2. 2. q. 104. art. 6. in corpore.*

6 Municipales propterea conſtitutiones, & leges ciuiles aduerſantes libertati Matrimonij, & coarctantes filioſfamilias ad patris conſenſum requirendum, ſcilicet textum in *l. vnica C. de rapt. virgin. l. 2. de ritu nuptiar. l. in coniunctione C. de nuptijs l. nuptia inter ff. de ritu nuptiar. de quibus Couar.* Fontanel. *Pont.* in locis ſupra allegatis & *Theſaur. quæſt. forenſ. lib. 1. quæſt. 70. n. 4.* per ius Pontificium, ſeù Canonicum, & per Eccleſiæ ſanctiones, abrogatæ fuerunt, vt ex *Bellarm. Sanchez. Fontanel. Gutierez. Couar. Pont. tradit Boſius de matrim. cap. 11. §. 6. nu. 5. & ſeq.*

7 In nuptijs autem potiſſimum diſpoſitio Sacrorum Canonum, & Eccleſiæ ſanctiones ſpectantur cum matrimonium conſiderandum ſit non ſolum tamquam contractus, ſed etiam vti Sacramentum. *Cap. Euphemiam 2. quæſt. 2. cap vltimo de ſecundis nuptijs, & tradunt DD. relati per Peregr. de fideicom. art. 24. num 56.* Sacramenta autem, & res ſpirituales nullo pacto ſubiciuntur legibus ciuilibus, vt indubitatum eſt apud omnes fideles,
8 & bonos Orthodoxos, ac proindè huiuſmodi leges, & conſtitutiones exigentes conſilium parentum ad matrimonium filiorum familias intelligi debent quo ad honeſtatem, & quandam congruentiam, & reſpectum, quod filij debent parentibus exhibere, non autem quo ad neceſſitatem, & matrimonij valorem, vt diſertè ex *gloſ. in cap. fin. 32. quæſt. 2. Couar. Gutierez. Sanchez. Fontanel. Borel. Lancellot. inſtit. canon. §. nuptias, in tit. de nuptijs examplificat. Boſius de matrim. cap. 11. §. 6. num. 66. & 67.*

9 Ex quibus ſequitur filium, & filiam in materia matrimonij contrahendi non teneri obtemperari patri, & conſequenter non contrahere cum eo, vel ea, cui abſque eorum conſenſu fuit à parentibus promiſſus, ſeù promiſſa, ſiuè tempore, quo filius erat impubes, ſiuè tempore pubertatis eo inſcio, nam vbi agitur de inducendo vinculo perpetuæ ſeruitutis, homo efficitur ſui iuris, etiam ſi quo ad alia ſit ſub poteſtate parentum, & conſequenter vbi agitur de matrimonio contrahendo, vel non contrahendo datur æqualitas perſonarum, & omnes homines efficiuntur pares, vt vnus alteri obtemperare non teneatur, niſi honeſtatis debito, non autem præcepti, & in ijs terminis procedit diſpoſitio textus in *cap. 1. de ſponſal. impuber.* vt benè declarat *Boſſ. de matrim. cap. 11. §. 7. num. 75. & 76. & communiter ſcribentes in dicto cap. 1. Gutierez. de matrim. cap. 79. num. 14. in fi. Sanchez eodem tract. lib. 4. diſ. 23. num. 3. Voſquez. de matrim. diſ. 4. num. 24. Barboſ. collet. ad dictum cap. 1. de ſponſal. impuber, num. 5. Filiuc. tract. 10. cap. 4. num. 128. & ſeq. Hurtad. dis. 7. diff. 9. Bonacc. in tit. de ſponſal. diſ. 1. punct. 4. num. 9. tom. 1. fol. mihi 279.*

10 Ex huiuſmodi verò honeſtatis debito filiorum præſertim fœminarum erga parentes, quo ad matrimonij electionem, non ità adſtringuntur filij familias, vt peccent mortaliter, ſi matrimonium inuitis parentibus contrahant, vbi tamen concurrit iuſta cauſa contrahendi contra eorum voluntatem, & diſſenſum, ſcilicet ſi pater procraſtinat dare filio vxorem, vel filię, quæ vigeſimum quintum ætatis annum excedit maritum, vel quia malè, aſperè, & rigoroſè à parentibus tractantur, & opprimuntur, vel ſi ex cupiditate, & auaritia filias locare nolunt, quibus ipſę volunt. & eas decet, vel quia cogunt filias nubere cum èis, quos odio habuerunt, vel cum indigno cauſa pinguiorem dotem recipiendi, vel minorem tradendi, vel cum deformi, ægro, infirmo, corpore vitiato, claudo, vel valdè iracundo, auſtero, rigido, ac ſeuero, vel durioris conditionis, cum

cio probabiliter dubitari poſſit , quod inter eos
pax, & indiuidua vitæ conſuetudo non erit, & ſi-
milibus caſibus, vt ex *Rebel. Beltram. Nauar. Sayr.
Lopez, & alios tradit Boſſ. de matrim. cap. 11. §. 8. nu.
78. Sanchez de matrim. diſ. 23. num. 8. Gutier. eod.
tract. cap. 69. num. 9. Rimin. cauſ. 112. num. 49. volu. 2.
Hoſtien. in ſumma tit. de ſponſal. num. 7. Couar. lib. 4.
decretal. par. 2. cap. 3. §. 8. Sotus in 4. diſ. 29. q. 1. in fi.
Ledeſma p. 2. q. 49. art. 6. Viguer. cap. 14. §. 7. verſic. 6.
Victoria in ſumma de Sacram. tract. de matrim. n. 269
Toiet. lib. 5. cap. 1. num. 6. Henriq. lib. 11. de matrim. c.
6. num. 4. Molin. de primog. lib. 2. cap. 13. num. 4. Fer-
nand in ſuo examine Theologiæ moralis p. 4. c. 8. §. 2.
n. 1. Thomas de Argentin. in 4. ſenten. diſ. 29. quæſt. 1.
Bata p. 1. caſ. 8. Auerſa de matrim. q. 3. ſect. 7.*

11 Vbi verò concurrit iuſta cauſa tenētur filij ſub
læthali culpa obedire parentibus determinatum
matrimonium proponentibus, ſi non vi præcepti
paterni, vigore tamen, & vi pietatis, qua filij
obligantur parentum neceſſitati ſubuenire, dum-
12 modò filius eligat ſtatum matrimonialem, ſecus
ſi alium ſtatum, nempè Religionis, vel cælibatus,
cum filius in ſtatu eligendo ſit ſui iuris, excepto
tamen caſu, quo ob indigentiam parentum tene-
tur filius abſtinere à Religionis ingreſſu, nam
tunc ſi matrimonium locuplex, quod offertur filio
eſſet opportunum medium parentum ſubuentioni,
alterum non poſſet conſulere, tunc enim filius te-
netur illud contrahere, ita *Sanchez de matrim. lib.
4. diſ. 25. num. 5. Ledeſma q. 47. art. 6. dub. 2. concl. 1.
& ex Rebel. Nauar. Gutier. Filliuc. & alijs tradit*
13 *Boſſ. de matrim. cap. 11. §. 7. num. 77.* vbi quod hoc
etiam intelligendum ſit, niſi altera cauſa concur-
rat, quæ à tali matrimonio contrahendo excuſare
poſſit, puta quia contracta fuerint ſponſalia cum
altera, a quorum impletione recedi nequeat, pro
vt etiam tradunt DD. citati.

14 Alij verò DD. exiſtimauerunt filiosfamilias, tã
maſculos, quam fœminas ſub culpa mortali teneri petere conſilium paternum circa matrimonium contrahendum, & peccare mortaliter ſi ipſis inſcijs, & inconſultis contrahunt, ſecus autem ſi ipſis prius conſultis, contra illorum conſilium, ſine eorum conſenſu, ipſiſque inuitis nubant, ſiquidem cum filij a parentibus recipere debeant educationem, rectæ rationi, & iuri naturæ conſentaneum eſt, vt parentum quoque conſilio regantur, præcipuè in re tam graui, quæ filij ſtatum firmare, ac ſtabilire debet, grauis propterea contemptus, & irreuerentia eiſdem fieret, ſi in hoc negotio eorum conſilium negligerent, ex quo mortalis culpa reſultat, quæ poſtea excluditur, ſi contrahant abſque eorum licentia, ipſiſque inuitis ob matrimonij libertatem, & quia filius reputatur ſui iuris vbi agitur de vinculo perpetuo, & ſtatu eligendo, vt ſupra demonſtrauimus, *Sanchez de matrim. lib. 4. diſ. 23. nu. 10. Coninch. diſ. 28. dub. 5. Azor. par. 2. lib. 1 cap. 2. quæſt. 6. Fontanel. de pact. nupt. tom. 1. Cla. 4. gl. 2 num. 7. Stephanus à Sancto Gregor. lib. 3. cap. 95. n. 26 Perez lib. 15. de matrim. ſect. 5. num. 6. Reginal. lib. 31 num. 24. Filliuc. tom. 1. tract. 10. cap. 40. nu. 130. Vaſq. de matrim. diſ. 4 num. 24. Laym. lib. 5. tract. 10. cap. 1. num 14. Homobon. de ſtatu humanæ vitæ, cap. 19. p. 2 Villalob. par. 1. tract. 13. diff. 39. Vitadus diſ. 6. de matrim. diſ. 10. Baſſeus in verbo ſponſalia 2. n. 7. Trullencus tom. 1. lib. 4. cap. 1. dub. 2. nu. 13. Eſcobar. tract. 7. cap. 2. exam. 9. Diana reſol. moral. par. 4. tract. 2. reſol. 132. & par. 6. tract. 7. reſol. 21. Bonac. in tit. de ijs, quæ pertinent ad vſum matrimonij quæſt. 4. punct. 17 à num. 21. vſque ad 25. Boſſ. de matrim. cap. 11. §. 8. num. 81. & ſeq.*

15 Quæ licet in ſe vera ſint, tamen ſciendum eſt, quod hæc ſententia non habet locum, vbi filius agnoſceret grauiſſima ſcandala, & odia capitalia ſuboritura, ſi nubat contra conſilium, & voluntatem parentum, vel alijs concurrentibus cauſis, iuxta tradita ſuperius *num. 10. 11. & 12.* vt ex *Coninch. & alijs animaduertit Boſſ. de matrim. cap. 11. §. 8. n. 84 & n. ſeq. vbi contrarijs reſpondet.*

16 Vlterius neque habet locum ſi filius, vel filia inuito patre contrahat cum perſona turpi, aut infami, vel notabiliter indigna longè inferioris conditionis, vt reſultet dedecus, & tota familia dehonoretur, quæ mala ex pietate à filijs parentibus debita cum teneantur quando poſſunt euitare, & auertere propterea non euitando ob grauem iniuriam parentibus illatam, peccant mortaliter, vt ex *Azor. & Villalob. tradit idem Boſſ. de matrimon. cap. 11. §. 8. n. 87.*

18 Tutius enim eſt in hac materia, vt filij voluntati patris conformentur, illorumque conſilium ſequantur, niſi aliqua rationabilis cauſa aliter faciendi concurrat, ſecus autem ſi ex mera libertate, & vt propriæ tantum voluntati ſatisfaciant cõtra conſilium, & voluntatem parentum contrahãt, dummodo conſilium, & voluntatem, parentum tendat, ad filiorum bonum, & vtilitatem, parentes verò non debent acriter coarctare filiorum inclinationem; & indiſcretè ſe opponere inre, vbi agitur de electione ſtatus, vt admonet, *Boſſ. de matrim. cap. 11. §. 8. n. 86. in fin. iuncto n. 87. verſ. addo cum filij.*

18 Nomine verò parentum in hac materia veniũt pater, & auus, non autem mater, ſub cuius poteſtate filij non ſunt, niſi deficiente, & mortuo Patre, & auo, nam tunc in ſubſidium ſuccedit mater, & alij, qui locum parẽtum tenent, & ſub quorum cura exiſtunt, vt colligitur in *l. vnica §. oportet C. de raptu virg. & l. ex in coniunctione C. de nup. & ex Ægid. & Pontio notat Boſſ. de matrim. cap. 11. §. 8. num. 88.*

19 Quoad 2. dubium videbatur prima facie, quod voto caſtitatis abſtrictus contrahens matrimoniũ tenetur ante eius conſumationem ingredi Religionem ad non violandum votum, etenim per matrimonij celebrationem non tollitur votum, nec ſcelus commiſſum in celebrando matrimonium debet eidem patrocinari, vt non teneatur deinceps, & impoſterum ſeruare, ad quod ſeruandum, vnicum remedium eſt ingreſſus Religionis, alias remanendo in ſæculo tenebitur ad reddendum debitum ad petitionem alterius coniugis, & ſic cogitur violare votum, quod non eſt permittendum, præcipuè quia ex vi voti tenetur ſeruare caſtitatẽ, & facere quantum poteſt ad eam ſeruandam, quam abſque dubio ſeruare poteſt ingrediendo religionem, quia tranſacto bimeſtre cogitur conſumare, ac proindè cum clarè remanendo in ſæculo ſe exponit periculo non ſeruandi votum, & conſequi nequit finem voti emiſſi, vtique tenetur amplecti medium ſcilicet Religionem ad eundem cõſequendum, ita docent *Nauar. in ſum. latina n. 80.*

Syl-

Digitized by Google

Syluest. in ſum. in verbo matrim. 7. quæſt. 5. verſ. ſecundum D. Antonin. 2. par. tit. 1. cap. 16. §. 1: Caiet. in verbo matrimonium cap. 1. Couar. cap. quamuis pa. ctum par. 1. §. 6. num. 8. Tolet. lib. 4: cap. 18. Azor. p. 1. lib. 11. cap. 21. quæſt. 3. Petrus de Ledeſma quæſt. 33. de matrim. art 1. dub. 2. Angles in floribus par. 1. de matrim. quæſt. 11. art. 3. Graffius p. 1: deciſ. aur. lib. 2. cap. 24. num. 25. Bartolom. Ledeſma de matrim. dub. 32. in 2. editione, vbi mutat ſententiam, *quam in prima tenuerat, Rodriq. tom. 1. ſum. c. 43. n. 1. Cheſius in verbo votum cap. Coninch. diſ. 34. dub. 5: n. 34.*

20 Verius tamen eſt non teneri ante conſumationem matrimonij ingredi Religionem ad votum caſtitatis antea emiſſum implendum, ſed poſſe matrimonium conſumare non exigendo, ſed reddendo debitum, & ratio eſt, quia aliud eſt votum caſtitatis, aliud Religionis, adeò vt vouens caſtitatem, vt voto ſatisfaciat non tenetur ſuſcipere medium tam arduum, ac difficilius re ipſa, quam vouit, ingreſſus enim religionis ob eius aſperitates cum reddatur magis conſiderabilis, & difficilior vtique debet eſſe liber, ac proinde emittens votum ſimplex caſtitatis, non debet hoc caſu cogi, & coarctari ad ingrediendam Religionem cauſa illud ſeruandi, ac proindè poteſt contrahendo matrimonium illud conſumare reddendo, non exigendo debitum, nam obligatio iuſtitiæ ad conſumandum matrimonium, ſeu ad reddendum debitum ſtrictior videtur obligatione voti caſtitatis, ita Bonac. *circa 2. Decalog. præcept. de voto diſ. 4. q. 2 punct. 5. §. 6. num. 4. tom. 2. fo. mihi 303. & tradunt DD. relati per Sanch. de matrim. lib: 9. diſ. 34. nu. 3. Clauis Regia lib. 6. cap. 7. num. 6. Leſſius lib. 2. cap. 40. dub, 3. num. 106. Coninch. diſ. 34. dub. 8. num. 35. Fanſtus lib. 2. quæſt. 320. Baſilius Pontius lib. 10. cap. 5 num. 12. Candidus tom. 2. diſquiſit. 25. art. 9. dub. 10. Gaſpar Vrtado de matrim. diſ. 10. diff. 8. nu 32. & 33 Perez. de matrim. dec. 32. ſect. 3. num. 3. Angel. in ſum. in verb. matrimonium 3. impedim. 5. Sotus in 4. diſt. 34. quæſt. 2. art. 1.*

21 Quod clarè cõprobatur ex *Extrauag. Io: XXII. in cap. Antiquæ concertationi de voto*, vbi diſponitur, quod qui poſt contractum matrimonium ante conſumationem inuita vxore ſe promouere faciat ad ſacros ordines non ſit compellendus, ſed tantum inducendus, vt Religionem ingrediatur, quod ſi ingredi recuſauerit compellendus eſt petente vxore, vt matrimonium conſumet, ibi *ad ingreſſum huiuſmodi* (nempè Religionis) *ſic ordinatum ſi matrimonium conſumatum non fuerit per Diæceſanum inſtanter moneri præcipimus, & induci, quod ſi forſan renuerit adimplere, ipſum ſi ſponſa eius inſteterit, per cenſuram eccleſiaſticam compellendum decernimus contractum matrimonium conſumare*, vbi glo. in verbo *renuerit adimplere* animaduertit Pontificem expreſsè ſupponere licere illi renuere, quia alias non eius voluntati id relinqueretur, ſed potius eſſet compellendus, ac proindè cum ille ſit compellendus ad reddendum debitum etiam per Eccleſiaſticam cenſuram elapſo bimeſtre à iure conceſſo ob renitentiam, & auerſionem ingrediendi Religionem manifeſtè ſequitur illum non peccare redentem debitum, ſed potius negantẽ, non obſtante ſuſceptione ſacrorum ordinum, & voto caſtitatis hac de cauſa ſolemnizato poſt contractum matrimonium, ex qua Summi Pontificis deciſione non videtur quomodo oppoſita ſententia defendi poſſit, vt ait *Baſilius Pontius de matrim. lib. 10. cap. 5. n. 12. & ſeq.*

22 Eſt tamen animaduertendum, quod ſic vouens ſi tempore, quo caſtitatem illam vouit actu non meminit ſe ad Religionem obligari, vtique non tenebitur ad Religionem, nec ex voluntate vouentis, nec ex natura voti, ſecus autem ſi tempore quo caſtitatem vouit actu meminit ſe ad Religionem obligari, nam tunc tenetur ingredi Religionem, tamquam medium electum ad ſeruandam caſtitatem, ac proindè non poteſt conſumare matrimonium, neque petendo, neque reddendo debitum, votum enim in tantum obligat in quantum vouens ſe obligare intendit, vndè vouens caſtitatem intelligens, ſe ſimul ad Religionem obligari, vtrumque intendit, & comprehendit vti ſui voti obiectum, ex quo reſultat obligatio ad vtrumque implendum.

23 Prout etiam ſupradicta ſecunda ſententia limitatur, vt procedat tranſacto bimeſtre poſt initum matrimonium, intra quod tempus non poteſt obſtrictus voto caſtitatis conſumare, ſeu reddere debitum, nam coniuges habent ius non reddendi debitum in primo bimeſtri etiam præciſo voto, quod tempus eis conceditur ad eligendum meliorem, & perfectiorem ſtatum nempè Religionis, & conſequenter multo magis concurrente voto ſupradicto intra bimeſtre abſtinere debet à conſumatione matrimonij, vt potè quia intra præfatum tẽpus maneat in ſuſpenſo ius petendi, & reddendi debitum, vndè debet vouens huiuſmodi tempore durante ſeruare votum. *Bonac. circa 2. Decal. præc. diſ, 4. q. 2. punct. 5. num. 4. verſ. hoc tamen. tom. 2. fol. mihi 303.*

24 Limitatur tertio, vt ligatus huiuſmodi voto caſtitatis peccet mortaliter reddendo debitum quando ob delictum alterius coniugis puta adulterij inſurgit iuſta perpetua cauſa diuortij, ſi ipſe ſit innocens, nam tunc tenetur ſeruare votum, quia ob cauſam diuortij habet ius non reddendi, & ratione voti tenetur non reddere, ita *Bonac. circa 2. Decalag. præcep. diſ. 4. qu. 2. punct. 5. num. 4. verſ. 2. limitari poteſt tom. 2. fol. 303. ex* Soto *in 4. diſt. 38. qu. 20. art. 1. Leſſius diſ. 13. de voto num. 106 Sanchez lib. 9 de matrim. diſ. 34. num. 3. Henriq. lib. 2. de matrim. c. 2 num. 8. Clauis Regia lib. 6. c. 7. n. 6.*

25 Quinimò quod vir abſtrictus præfato voto caſtitatis non teneatur, nec licitè poſſit gratiam reconciliationis concedere vxori adulteranti, vt potè quia denegando habet optimum medium ſeruãdi votum tenet *Bonac. in tit. de impedim. matrim. eorumque diſpenſat diſ. 3. punct. 14, num. 8. tom. 1. fol. mihi 347.*

29 Contrarium tenet *Rebel. lib. 3. q. 12. ſect. 2. num. 8. & alij* exiſtimantes poſſe concedere gratiam reconciliationis, eaque conceſſa debere coniugi petenti debitum reddere, ex quo denuò acquirit ius ad petendum debitum.

27 Quod ſi fortè etiam ex parte viri fuerit commiſſum adulterium, cum tunc fiat compenſatio, poteſt reddere debitum, ſed ſi patratum adulterium fuit affectatum, & remiſſio ſupradicta, niſi ignorantia, aut obliuione excuſetur, ſed potius procurata ad effectum reddendi debitum, efficitur culpa mortalis, & tamquam circumſtantia ſpecifica

fica neceſſario eſt aperienda in confeſſione *Sanchez lib.9. de matrim.diſ 6.0.14. & 15.*

28 Ex quibus ſequitur, quod licet, qui poſt ſponſalia de futuro emiſit votum caſtitatis non teneatur ingredi Religionem, cum ipſe non voueritReligionem, nec cum tam notabili, & difficili mutatione ſtatus tenetur quęrere medium opportunũ, vt eſt Religio ad ſeruandum votum caſtitatis, vt relatis contrariũ tenentibus ex probabiliori docet, *Sanch.de matrim.lib.1.diſ.46. nu.13.* tamen per dictum votum remanent diſſoluta ſponſalia, vt cogi non poſſit ad ineundum matrimonium, & ratio eſt quia ſponſalia cenſentur celebrata ſub tacita conditione, niſi perfectior vitæ ſtatus eligatur, cum autem per votum caſtitatis eligatur perfectior vitæ ſtatus, ſequitur, vt ſponſalia dirimantur, & ceſſet eorum obligatio,etiam ſi Vouens caſtitatem, emiſerit votum animo, & intentione diſſoluendi ſponſalia, cum vſus fuerit iure ſuo eligendo perfectiorem vitæ ſtatum, ſub cuius tacita conditione celebrauit ſponſalia, ita *Sotus in 4.diſt.27.qu.2. art.5. Angel.in verbo ſponſalia num.5. Henriq.lib 11 cap.14.num.4. Rodriq. cap.245.num.2. P. Ledeſma qu.24. art.3.dif.3.cum alys per Bonac.in tit.de ſponſal.qu.1.punct.5.num.13.& 14. tom.1.fol: mihi 282. & tradunt aly DD. plenè relati per Sanchez de matrim.lib.1.q.46.n,7. verſ.quarto quia.*

29 Contrarium vero, quod ex voto tantum caſtitatis præcedente dirimantur, & irritentur ſponſalia, ſecus autem ex voto ſubſequenti emiſſo poſt contracta ſponſalia probatur ex *cap. veniens, qui Clerici, vel vouent.matrim.contrahere poſſ.* vbi fœminæ, quæ promiſit matrimonium imponitur pęnitentia de fide mentita ſponſo ob votum caſtitatis tantum abſque alia ſtatus mutatione, cum per ipſam ſteterit ne matrimonium celebratum fuerit, ac proindè videtur, quod votum caſtitatis non ſit ſufficiens ad dirimenda ſponſalia, tum quia Deus non acceptat promiſſionem rei prius alteri promiſſæ in eius præiudicium, cum nullo iure probetur ſponſalibus meſſe tacitam conditionem eligendi meliorem, & perfectiorem ſtatum,niſi ſtatu continentiuo electo, & hanc ſententiam probabiliorem aſſerit, *Sanch.de matrim. lib.1.diſ.46. n.9. vbi copioſè alios DD.* hanc ſententiam docentes allegat, *glo.in cap.veniens in verbo de ſeueritate, qui Cleric.vel vouent matrim. contrahere poſſ. vbi Abb.num.5. Alex.de* Neuo *num.6. Nauar.in ſumma latina cap.22. num.27. & Hiſpana nu.25:10; Brunellus de ſponſal:concl.8.num.2.& concl.31. num.3. D. Anton.3.par.tit.1.ca.18.§.2.Corduba ſumma qu.136. punct.4.opin.5. Ludou: Lopez 2.par.inſtruct. de matrim.cap.38.fol.1043.Philiarc.de offic.ſacerd.to.1. par.2.lib.2. cap.1.Rebel.de ſponſal.q.8.ſect.2.nu.47. Reginal.lib.31.num.259.Filliuc.tract.10.cap.8. q.6. num.286.Chamerata de matrim.dub.14 nu.2.Molfeſ tract:4.cap.5.n:52.Guttierez cap.26.n.1.*

30 Prædictum votum quamuis non ſit ſufficiens ad eximendum vouentem à contrahendo matrimonio, cum qua fidem dedit, obligat tamen ipſum vouentem quo ad ſuum præiudicium,non autem ſponſæ, vndè non poteſt petere, ſed tantum reddere debitum, & ex iuſta cauſa diſſolutis ſpõſalibus, vel matrimonio omninò tenetur ſeruare caſtitatem, votum enim emiſſum à coniugato in ſui præiudicium tenet, *Sanchez de matrim, lib. 1. cap. 46. num,14. & 15.*

31 Ad tertium reſpondi, quod qui certus eſt vouiſſe ſe non acceſſurum ad aliquam fœminam, & dubitet an de acceſſu fornicario, vel vxorario ſenſerit non tenetur abſtinere à nuptijs, quia poſſeſſio ſtat pro libertate, vt tenet *Santius in ſelect.diſ. 45. n:3 & 4.qui citat alterum; Sancium de matrim. tom.1.lib.2.q.41.num.33.verſ. ſed verius eſt Petrus Cornelio in 1.2.D.Thoma tract.8.q.19.diſ.4.dub.2. relat per Dianam reſol.moral.par.4.tract.3. de conſcientia dubia reſol.10. ſub verſ.ex ijs infertur.*

32 Attendenda tamen eſt in hac materia intentio vouentis, quæ deſumi poteſt, vel cauſa, vel ex motiuo, quo quis inductus fuit ad vouendum, verum ſi intentio vouentis colligi nequeat ex motiuo, vel alijs circumſtantijs præſumendum eſt, non vouiſſe abſtinentiam à qualibet copula, ſed tantum ab illicita, & conſequenter non tenetur abſtinere à matrimonio ex vi emiſſi voti, quia votum non cognoſcendæ fœminæ iuxta communem intelligendi modum videtur importare abſtinentiam à cognoſcenda fœmina concubitu illicito, ex quo reſultat peccatum ad quod euitandum quis mediante voto, videtur ſe obligare voluiſſe, ac proindè concubitus licitus non videtur materia huius voti, ita *Bonac.in tit.circa 2. Decal.præcepta diſ. 4. qu.2.punct.5.n.9.tom.2.fol.mihi 303. ex* Sanchez*.in ſum.lib.4.cap.21.num.27.*

33 Ad 4. ex ſuperius deductis patet reſpõſio,quod qui vouit caſtitatem, per ſimplicem votum poſt contracta ſponſalia poſſit conſumare matrimoniũ reddendo tantum debitum, non autem petendo, qui verò emiſit votum de non accedendo ad aliquam fœminam, & dubius ſit an intellexerit de fornicario, vel vxorario,poteſt ducere vxorem, & conſumare matrimonium non ſolum reddendo, ſed etiam petendo debitum, quia votum cenſetur tantum includere concubitum illicitum, non autem licitum, vt eſt matrimoniale.

Et ita, &c.

FVLGINATEN MATRIMONII
Caſus Moralis.

ARGVMENTVM.

Excommunicatus ex ſola notitia confeſſionis non eſt vitandus, nec Sacramenta ſunt deneganda à Confeſſario. Parochus licitè aſſiſtere poteſt matrimonio non obſtante impedimento dirimente in confeſſione cognito, quæ vero cautela vtenda ſit ex parte coniugis contrahentis matrimonium cum occulto impedimento dirimente, vt alteri coniugi innoteſcat nullitas ad effectum extorquendi nouum conſenſum, cautè tamen vt eius delictum non detegatur ad formam literarum Sacræ Pœnitentiariæ, hic accuratè traditur.

SVMMARIVM.

1 Confeſſarius non tenetur vitare excommunicatum ex ſcientia confeſſionis neque in publico, neque in occulto. 2.

3 Excommunicato occulto non ſunt deneganda à Parocho Sacramenta ex notitia tantum confeſſionis:

4 Confeſſarius poteſt vti ſcientia Confeſſionis ad bonum proprium pœnitentis, vel communitatis, vel alterius innocentis, dummodo non frangatur ſigillum. *Contrarium* verius. n.5. & 6.

7 Amp.

7 Amp.ve ex notitia habita in confeſſione non poſſit priuare penitentem òfficio, neque dimittere famulum, 8. neque ad tuendum bonum temporale vniuerſale, aut particulare, vel ſpirituale 9.

10 Confeſſarius, qui in confeſſione nouit necem alicui parari, aut proditionem imminere Ciuitati an poſſit manifeſtare, vel admonere ſuperiores ſæculares, aut Eccleſiaſticos ad effectum euitandi peccatum, 11. Contrarium ſi fieri poteſt abſque reuelatione penitentis, 12.

13 Non poteſt vti ſcientia confeſſionis in bonum ipſius pœnitentis abſque eius licentia, vndè non poteſt dicere meretricem, vel vſurarium deceſſiſſe contritos.

14 Licentia de loquendo de peccatis in confeſſione auditis, non requiritur in ſcriptis, & in dubio creditur Confeſſario.

15 Poteſt Confeſſarius in ſubſequenti confeſſione, vti ſcientia alterius confeſſionis in reprehendendo pænitente de reincidentia in peccatis.

16 Parochus non poteſt pænitentem repellere à matrimonio ob ſolum peccatum, vel impedimentum in confeſſione cognitum, ſed tantum poteſt monere in ipſa confeſſione, ſecus extra confeſſionem 17. & 18, traditur cautela quomodo hoc caſu contrahi poſſit matrimonium, ſed repellitur num. 19. & traditur alia cautela, ibidem.

19 Sciens impedimentum ſub naturale ſecreto, vel ſub ſigillo confeſſionis tenetur reuelare, illi, cui poteſt prodeſſe, & occurrendum malo, *Contrarium* n. 21.

22 Matrimonium nulliter contractum ob impedimentum dirimens non poteſt conualeſcere niſi nullitas contrahentibus innoteſcat, vt nouo conſenſu conualeſcat.

23 Nam error tollit conſenſum.

24 Coniugi ignoranti, vt nullitas matrimonij innoteſcat, & alterius coniugis nocentis crimen non detegatur ad effectum extorquendi nouum conſenſum pro validitate Matrimonij vigore diſpenſationis in impedimento occulto. traduntur diuerſæ cautelæ a dicto n. 25. vſque ad n. 29. & 30. traditur ſententia auctoris, & num. 31. quid ſi coniux innocens nollet reſpondere.

31 Matrimonium verbis, aut ſignis contrahi poteſt.

32 Matrimonium ſi ob occultum impedimentum nulliter celebratum fuerit, non eſt iterum celebrandum coram Parocho, & teſtibus, ſecus autem ſi impedimentum ſit publicum.

DECISIO XLVI.

FAuſtus, N. & Dorotea N. contracturi matrimonium in faciem Eccleſiæ per verba de præſenti, in Sacramentali confeſſione, quam emiſſerunt, nouit Parochus Fauſtum in alia longinqua Ciuitate per cedolones declaratum fuiſſe excommunicatum ob violentas manus impoſitas in Clericum, Doroteam verò habere impedimentum dirimens, ex quo sè prius cognitam à fratre ſponſi accuſauit; Parochus ad euitandum ſcandalum oriturum inter conſanguineos abſtantes ad hunc actum, & ad ſeruandum ſigillum confeſſionis, deuenit ad celebrationem matrimonij, iniuncto Fauſto, vt ſatisfacta parte abſolutionem ab incurſa excommunicatione obtineat ab habente poteſtatem, & Doroteæ, eo quod non poterat à matrimonio reſilire, & recedere abſque propriæ vitæ diſcrimine ſi occultum ſcelus conſanguineis innoteſceret, vt adeat Sacram Pænitentiariam pro diſpenſatione occulti impedimenti, & interim, quod ſe abſtineat à petendo debitum, non autem à reddendo, obtinuit Dorotea literas diſpenſationis diſcreto Confeſſario directas iuxta Curię ſtylum, cum ſolita clauſula de certiorando coniuge de nullitate prioris conſenſus, ſed ità cautè, vt eius delictum non detegatur, ad effectum extorquendi nouum, liberumque conſenſum à coniuge, vt matrimonium in forma valida celebratum remaneat: verum neſciens quomodo in re tam graui ſe gerere debebat, me conſuluit, pro reſolutionè infraſcriptorum dubiorum.

Primo An excommunicatus ex ſola notitia confeſſionis ſit vitandus, & Sacramenta deneganda à Confeſſario.

2. An Parochus licitè celebrare poſſit matrimonium non obſtante impedimento dirimente in confeſſione cognito.

3. Quæ cautela vtenda ſit ex parte coniugis in caſu occulti impedimenti dirimentis matrimonium, vt altero coniugi ignoranti matrimonij nullitatem innoteſcat, & alterius coniugis nocentis crimen non detegatur, ad effectum extorquendi nouum conſenſum, vt matrimonium nulliter celebratum conualeſcat ad formam diſpenſationis, ſeu literarum Sacræ Pœnitentiariæ.

1 Ad primum cenſui Confeſſarium non teneri vitare excommunicatum, quem nouit ſolum in confeſſione eſſe excommunicatum vitandum, vtpotè quia Confeſſarius non poteſt vti hac ſcientia extra confeſſionem abſque violatione ſigilli confeſſionis, ac proindè ſcientia habita in confeſſione cum ſit loco Dei, extra confeſſionem quo ad Confeſſarium reputatur ignorantia, cuius vigore non tenemur vitare excommunicatum occultum, ſi excommunicationis declaratio non innoteſcat aliter, & extra confeſſionem, ità *Bonaccina in tit. de excommunicat. diſ. 2. quæſt. 2. punct. 6. §. 2. n. 45. tom. 1. fol. mihi 460. ex Auila 2. p. cap. 6. diſ. 11. cap. 11. Couar. in cap. Alma mater. 1. p. §. 2. Suarez. diſ. 15 ſect. 3. num. 6. Sayr. lib. 2. cap. 14. num. 26. Henriq. lib. 13. cap. 6. nu. 6.*

2 Quinimmò ex ſola notitia Confeſſionis non eſt vitandus excommunicatus neque in publico, neque in occulto; ſiquidem ſi ex huiuſmodi vitatione ſequeretur reuelatio aliqua peccati, & tunc non debet vitari propter obligationem ſeruandi ſigillum, quod ſi forte non ſequatur reuelatio, ſed ſolum pænitus ipſe intelligit vitari propter talem cenſuram Confeſſario tantum notificatam in confeſſione, tunc nec eſt deueniendum ad huiuſmodi vitationis actum, quia præberet ſignum indirectę exprobationis peccati, ad quam euitandam, ſicut non licet ſeueriorem vultum pænitenti oſtendere ob notitiam confeſsionis, eo minus licebit faciem auertere, & communicationem penitenti denegare, eſt enim tanta via ſigilli, vt obligationem imponat non ſolum ad non exprobandum pænitenti ſuum peccatum ſiue directè, ſiuè indirectè, ſiuè tacitè, ſiue expreſsè, verum etiam ad non faciendum propter illam notitiam, aliquid, quod reddere poſſit confeſſionem difficiliorem, & odioſam, etenim cum confeſſio ſit res grauis plena pudoris, & verecundiæ, & eſt ità à Confeſſarijs piæ, & humaniter pertractanda, vt potius pænitentes ad pænitentiam inuitentur, & ad eius dilectionem, & frequentationem incitentur, quam Confeſſarij auſteritate, imprudentia, ac inurbanitate à Sacramento tam neceſſario retrahantur, ità *Perez. de matrim. diſ. 42. ſect. 8. num. 3. & ſeq.*

3 Hinc eſt, quod ex notitia confeſſionis, neque poteſt Parochus excommunicato denegare Sacramenta

menta

menta ob dictam rationem, tum etiam quia talis pænitens habet ius petendi à ſuo Parocho Sacramenta, quæ ab eodem non ſunt deneganda, niſi concurrat manifeſta denegationis cauſa, impedimentum autem excommunicationis per confeſſionem ad eius notitiam deductum eum ſit ignotum, & propterea non noceat, nullam denegandi Sacramenta cauſam præbet, vt ſubdit idem *Perez. de matrim. diſ. 42. ſect. 8. num. 3.* vbi animaduertit, vt teneatur tantum eum monere in confeſſione, vt deſiſtat.

4 Et quamuis ſecundum aliquos DD. videatur aliquando licere confeſſario ad actus extraneos vti ſcientia, & notitia habita ex confeſſione, quando id expediat aut ob bonum proprium, vel pænitentis, vel communitatis, vel alterius innocentis dummodo tamen ſigillum confeſſionis directè, vel indirectè non violetur, & ſcandalum omninò vitetur, vt tenent *Suarez. diſ. 33. ſect. 7. Vaſquez. quæſt. 93. art. 4. dub. 8. Portel. in dub. Regular. in verbo Electio, num. 9. Tannerius tom. 4. diſ. 6. Ochagauia de Sacrament. tract. 3. de ſigillo quæſt. 7. num. 2. Rodrig. in ſum. cap. 6. concl. 6. Henriquez. lib. 3 de pœnit. cap. 23. Reginaldus lib. 3. cap. 2. num. 16. Villalobos in ſumm tom. 1. tract. 9. diſ* 75. & alij plures aſſerentes Confeſſarium poſſe negare ſuffragium illi, quem in confeſſione nouit eſſe indignum, dummodò ità cautè deneget, vt pænitens nullam de hoc facto poſſit habere ſuſpicionem, & tradunt alij DD. relati per *Sanchez. de matrim. lib. 3. diſ. 16. à num. 2.*

5 Contrarium verò, & verius tenendum eſſe putat, *Diana reſol. moral. par. 3. tract 4. reſol. 46. & par. 5. tract. 11. reſol. 3. vbi allegat* Facundem, Sanch. *Fauſtum; Bannez,* Prapoſitum, *Valentiam, Granadum, Onuphrium Laiman, Beiam, Coninchium, Malderum, & Derrium, ità etiam Filluc. tom. 1. tract. 7. cap. 11. quæſt. 7. Candid. diſquiſit. moral. tom. 2. diſ. 24. art. 52. dub. 3. Excobar. tract. 7. de pœnit. cap. 7. exam. 4. num. 41. Stephan. à* S *Gregor. lib. 3. de pænit. cap. 52. num. 19. Hurtad. diſ. 12. diſ 11. Caſpenſ. tom. 2. tract. 24. diſ. 7. ſect. 5.* Baſſeus *in verbo Confeſſor. 7. num. 12.* P. *Caſtellus in deciſ.* Mutinæ *lib. 5. qu. 178.* Perez. *de matrim. qu. 42. ſect. 8. Cardin.* de Lugo. *diſ. 23. ſect. 5. §. 1.* Bonocc. *in tit. de penitentia Sacramento diſ. 5. quæſt. 6. ſect. 5. punct. 4. num. 8.*
6 *tom. 1. fol. mihi* 206. vbi ſubdit, quod Confeſſarius non poſſit extra confeſſionem abſque libera pænitentis licentia vti ſcientia confeſſionis ad aliquid faciendum, vel omittendum, quoties immineat periculum reuelationis directè, vel indirectè alicuius peccati in confeſſione auditi, ſed perindè ſe debet gerere, ac ſi nihil ſciret in ijs rebus, ex quibus pudor, ſeù confuſio, aut damnum, & incommodum pænitenti ſequeretur, & allegat, *Sanchez. de Matrim. lib. 3. diſ. 16. num. 3. verſ. 2. ſententia vbi alios plenè allegat, & num. 4.* vbi licet probabilem dicit contrariam ſententiam, hanc tamen veriorem eſſe fatetur, cui adhærent, *Suarez. tom. 4. diſ. 33. ſect. 1. & 7. Cara. Tuſcus lit.* C. *concl.* 686. & 687. *Menoch. lib. 6. præſumpt. 95. & de arbitrar. lib. 2. cent. 5. caſ. 414. Coninch. diſ. 9. dub. 1. num. 22. Onuphrius de ſigillo ſect. 2. quæſt. 2. dub 2. verſ. ſequitur vltimo,* & ratio eſt, quia hoc diuinum Sacramentum in animarum ſalutem inſtitutum tamquam ſecunda tabula poſt naufragium redderetur fidelibus nimis exoſum, & nimis graue, ſi penitentes animaduertere poſſint, quod ex notitia eorum peccatorum habita à Confeſſario in confeſſione aliquod damnum, vel incommodum eiſdem illatum fuerit, vel inferri exiſtimare queant, & conſequenter ad remouendam omnem ſuſpicionem, & dubium, debent eſſe certi fideles, quod Confeſſarius contra illos non poſſit vti huiuſmodi ſciẽtia, ne puſilli, & infirmi ab hoc Sacramento animum auuertant, quod redundaret in maximam animarum perniciem, & ſalutem, & contra honorem, & Religionem huic Sacramento debitam ac proindè *Clemens VIII.* in ſuo motu proprio edito prò Regularibus die 26. Maij 1594. ſtatuit, ibi: *Tam ſuperiores prò tempore exiſtentes, quam Confeſſarij, qui poſtea ad ſuperioritatis gradum fuerint promoti caueant diligentiſſimè, ne ex notitia, quam de aliorum peccatis in confeſſione habuerunt ad exteriorem gubernationem vtantur, & atque ita per quoſcunque Regularium ſuperiores, quicunque illi ſint obſeruari mandamus,* vndè ſtante hoc decreto licet loquatur de regularibus idem de omnibus dicendum eſt, cum militet eadem ratio, & eius verbis neceſſario colligatur, vt contraria ſententia careat probabilitate, quod decretum refertur à *Bonaccino in tit. de pœnitentia Sacrament. diſ. 5. quæſt. 6. ſect. 5. punct. 4 ſub num. 8. tom. 1. fol. mihi* 206.

7 Hinc eſt, quod Confeſſarius ob peccatum in confeſſione cognitum pænitentem priuare non poſſit officio, licet ſit ad arbitrium, & nutu amo-
8 uibile, prout neque poteſt dimittere famulum, ex quo nouit in confeſſione eſſe furem, quia talis dimiſſio eſſet quædam correptio extra confeſſionem, ex qua reſultaret pudor, damnum, & odium pænitentis in hoc Sacramentum. *Bonaccina in tit. de pœnitentia Sacrament. diſ. 5. quæſt. 6. ſect. 5. punct. 4 num. 14. iuncto numer.* 15. vbi alios allegat, *tom. 1. fol.* 207.

9 Vlterius neque Confeſſarius poteſt vti ſcientia confeſſionis ad tuendum bonum temporale non ſolum alicuius particularis hominis, verum etiam totius Reipublicæ, Regni, immò totius mundi, aut etiam ad tuendum commune bonum ſpirituale, ità *Suarez diſ. 33. ſect. 1. num. 7. & 11. Onuphr. de ſigillo ſect. 2. qu. 2. dub. 2. & 3. Zerola in prax. de Sacrament. pænit. cap. 20. quæſt. 9.* cum alijs allegatis per *Bonaccin. de* Sacrament. *pœniten. diſ. 5. qu. 6. ſect. 5. punct. 4. nu. 18. & nu. 19.* vbi ſubdit Confeſ-
10 ſarium, qui ex confeſſione nouit necem alicui parari, aut proditionem imminere Ciuitati, non poſſe proditionem Ciuitati imminentem, aut necem alteri paratam manifeſtare, quoties periculum ſit, *vt* auctor detegatur, & rei deprehendantur, præciſo verò hoc periculo, & adhibita diligentia à Confeſſario de retrahendo delinquente à flagitio, ſi retrahere non potuit, licitum eſſe eidem in genere admonere perſonam, cui periculum imminet. *Suarez. in tract. de fidei defenſione lib. 6. cap. 3. num.* 11. & tradunt alij citati ab eodem *Bonaccina*.

11 Immò neque poſſunt Confeſſarij ex notitia in confeſſione recepta admonere Magiſtratum, & Prætores Ciuitatis, aut Inquiſitores vt diligentius inuigilent in perquirendo aliquo crimine, nec admonere Epiſcopum, vel Prælatum Monaſterij, vel alium ad effectum impediendi peccatum, ſi periculum

Digitized by Google

culum ſit vt delinquens aliqua ratione cõgnoſcatur. *Bonaccina in tit. de pænitentia Sacrament. diſ. 5 quaſt. 6. ſect. 5. punct. 4. tom. 1. num. 22. fol. mihi 207. Azor. 2. par. lib. 12. cap. 15. quaſt. 6. fol. 719. Facundez. precept. 2. lib. 6. cap. 3. nu. 9.*

12 Contrarium tamen tenent *Graſſius, Nauarrus, Coninch.* relati per *Banaccin. loco citat.* in caſu quod hoc fiat abſque reuelatione pænitentis, & periculo, vt delinquens cognoſcatur, nec inde ſequatur pudor, & confuſio pænitenti, conſultum tamen eſt in huiuſmodi caſibus, in quibus imminet periculum peccatorum petere licentiam ab ipſo pœnitente ante abſolutionem, cum hoc pacto euitetur periculum fractionis ſigilli, & penitens tenetur hanc facultatem concedere Confeſſario, cum quilibet teneatur proximi peccata præcauere, ſiue publicum, ſiue priuatum bonum attendatur, vt animaduertit *Bonaccina loco citato*, & retenta etiam hac contraria ſententia nunquam poteſt Confeſſarius ſupradictos monere, & eis dicere periculum imminens ſe ſcire in confeſſione, ne vtendo hac forma dicendi odioſam reddat confeſſionem.

13 Additur etiam, vt Confeſſarius non poſſit, vti notitia confeſſionis etiam in bonum ipſius pænitentis abſque eius licentia, vndè ſi moriatur publica meretrix, vel publicus vſurarius non poteſt Confeſſarius dicere deceſſiſſe contritos, & publicè pænitentes, vel quia peccata ſua publicè confeſſi ſint, aut quod ipſe etiam ab eorum peccatis publicè abſoluit, vt Parochus eiſdem poſſit dare ſepulturam Eccleſiaſticam, Confeſſarius enim, qui de publico peccatore aſſerit illum confeſſum eſſe ſuum peccatum frangit ſigillum, nam licet hoc aſſerat in eius laudem, tamen abſque expreſſa ipſius pænitentis licentia aſſerere minime poteſt, ad hoc autem, vt Parochus dare valeat meretrici, ſeù publico peccatori Sacramentum Euchariſtiæ, vel Eccleſiaſticam ſepulturam, requiritur publica atteſtatio Confeſſarij de prædictorũ conuerſione de licentia pænitentis, aut quod publicè, ſeù coram pluribus ipſe pænitens proteſtetur ſe de peccatis commiſſis dolere, ſine autem publica iſta notitia, aut deteſtatione non ſufficit Sacramentalis confeſſio, aut abſolutio etiam Parocho facta, quia talis ſatisfactio debetur Eccleſiæ, alioquin ſcandalum eſſet Margaritas ſpargere ante porcos, vt animaduertit *Facundez prec. 2. lib. 6. cap. 1. num. 19. Tanner. tom. 4. diſ. 6. quaſt. 9. dub. 6. num. 127. Guttierez. canon. quaſt. lib. 1. cap. 2. nu. 9. cum alijs relatis à Diana reſol. moral. par. 5. tract. 11 de ſigillo confeſſ. reſol. 40. & reſol. 41.* vbi quod ſu-

14 pradicta licentia de loquendo de peccatis in confeſſione auditis verius ſit, quod non exigatur in ſcriptis, & in dubio an ea fiat de licentia pænitentis, credendum ſit teſtimonio Sacerdotis, & non pænitentis, ex *Graſ. Henriquez. in locis citatis per eundem Dianam dicta reſol. 42.*

15 Poteſt tamen Confeſſarius in ſubſequenti confeſſione vti ſcientia ab ipſo pænitente habita in alia confeſſione, vndè reprehendere poteſt pænitentem de reincidentia in peccatis alias pluries confeſſis, & frequenter perpatratis, nam hoc caſu non frangitur ſigillum confeſſionis, cum extra confeſſionem non loquatur de auditis in confeſſione, *Onuphrius de ſacro ſigillo ſect. 4. quaſt. 5. verſ. ſequitur quarto, & ex Sanchez. Nauar. & Henriq.* tradit *Bonaccin. in tit. de Sacrament. pænit. diſ. 5. q. 6. ſect. 5. punct. 4. nu. 8. verſ. dixi extra confeſſionem to. 1 fol. mihi 206.*

16 Ad ſecundum dubium animaduertebam Parochum non poſſe à matrimonio repellere pænitentem ob ſolum peccatum, vel impedimentum in confeſſione cognitum, ſed tenetur aſſiſtere illi matrimonio, quia ob peccatum in pænitentiæ foro cognitum non poteſt Parochus contrahentes priuare iure, quod habent petendi matrimonium in facie Eccleſiæ, dum in ea latet impedimentum, ſiuè dicta petitio fiat publicè, ſiuè occultè, nam in foro exteriori notitia habita in confeſſione habetur prò ignorantia, vt non frangatur ſigillum confeſſionis, & ne ipſa confeſſio odioſa reddatur, poteſt tamen Parochus, immò tenetur admonere pœnitentem ſolum in ipſo actu confeſſionis, vt deſiſtat, à tali matrimonio contrahendo, extra verò confeſſionem non poteſt illum, vt diximus repellere, aut admonere, niſi prius ab eodem obtenta facultate loquendi de auditis in confeſſione, vtrà *Bonaccina de pænitentia Sacramento diſ. 5. quaſt. 6. ſect. 5. punct. 4. num. 17. verſ. ex quo vlterius patet. tom. 1. fol. 207. latè Sanchez de matrim. lib. 3. diſ. 16. num. 9. & 14. & 15. & 16.* vbi ſubdit,

17 quod non teneatur Parochus, ſeù Confeſſor petere licentiam à pænitente, vt eum moneat de peccato, quod vult admittere, ſed tantum in confeſſione tenetur eum monere, quia ex auditis in confeſſione non arctatur confeſſor ad aliquid faciendum, vel omittendum, vel remedium adhibendum extra confeſſionem, cum ea notitia pertineat tantum ad forum pænitentiæ, & vt plurimum pænitentes erubeſcentes de perpatratis criminibus confeſſis egrè ferunt eam licentiam peti, ac commiſſi peccati memoriam refricari, potius cupientes, vt eorum memoriam deponatur, & obliuione deleantur perinde ac ſi confeſſa non fuiſſent, hanc eandem ſententiam docent, *Pontius lib. 5. de matrim. cap. 35. num. 3. Laiman. lib. 5 tract. 6. cap. 14. nu. 22. Facundez. de præcept. Eccleſ. præcept. 2. lib. 6. cap. 3. num. 5. Fauſtus de pænit. lib. 7. qu. 45. Auerſ. de matrim. q. 7. ſect. 5 Perez. de matrim. diſ. 42. ſect. 8. nu. 3.*

18 Quod ſibi magis locum vindicat ſi contrahere volentes non poſsint ſinè magno ſcandalo à matrimonio deſiſtere, vt omne tamen peccatum effugiatur *Baſilius Pontius lib. 5. cap. 35. nu. 4. ex Ludouico de Bera par. 2. caſ. 32.* tradit cautelam, nempè quod poſſet Parochus conſulere ſponſos ſi ambo conſcij ſint impedimenti, vt contrahant matrimonium ſub conditione, ſi Papa diſpenſet, animo tamen ſimul cohabitandi, quoad domum tamquam fratres, non tamen quoad torum, niſi obtenta diſpenſatione, vel vt contrahant matrimonium ſub conditione caſtè viuendi, ſiuè ad tempus, remoto ſcilicet impedimento, ſiuè perpetuò, in nihilo refragante, quod in huiuſmodi cohabitatione ſe exponant periculo fornicandi, medio tempore, quo obtineri poſſit diſpenſatio, quia hoc periculum excuſatur ex occurrentia ingentis ſcandali, quod ſi poſthabita huiuſmodi cautela, perſiſtant, & inſtent, vt Parochus eorum matrimonio aſſiſtat, tunc tenetur aſſiſtere, ſi tantum in confeſſione nouerit impedimentum.

19 Sed hæc cautela non videtur conſulenda, quia

eſt

Digitized by Google

eſt nimis periculo animæ expoſita, ſed tollerabi-
lius eſt ſi Parochus perſuadeat contrahere volenti-
bus, vel alteri eorum, vt ægritudinem fingat, vel
votum caſtitatis emittant ad tempus, vt interim
diſpenſatio impetretur, vel alium prætextum non
contrahendi quærant, puta fingendo ſe intus vo-
cari ad Religionem, & velle tempus opportunum
ad deliberandum, & interim eo tempore diſpen-
ſationem obtinere, quæ tamen remedia inſinuari
poſſunt à Parocho in ipſa confeſſione, ſi in eadem
nouit impedimentum, vel extra confeſſionem im-
petrata à pœnitente licentia loquendi de auditis
in confeſſione iuxta ſuperius tradita, quod ſi fortè
Parochus extra confeſſionem etiam per naturale
ſecretum ſciuerit impedimentum tenetur denun-
ciare, quia tunc non agitur de punitione, vel ali-
cuius damno, ſed de peccato vitando, & eripien-
do denunciatum à morte ſpirituali, ſibi imminen-
ti, vita enim animæ omnis alijs rebus præferenda
eſt, & magis præponderare debet eius ſalus, quam
lex de ſeruando naturale ſecreto, cuius fides non
eſt ita exactè ſeruanda, quando agitur tantum de
peccati remedio, vel de damno publico, aut tertię
perſonæ, ita ex *D. Thom. 2. 2. q. 70. art. 2. & Conar.
lib. 1. quæſtionary qu. 43. dub. 1. §. 2. tradit Sanchez de
matrim. lib. 3. diſ. 13. num. 5. & 6. verſ. verum dicendū*
20 *eſt, & verſ. Hinc infertur*, vbi ampliat quod idem
dicendum ſit, ſi impedimenti conſcius acceperit
ſub ſecreto confeſſionis, vt ſi dicatur hoc tibi dico
in confeſſione, cum verò non ſit confeſſio, & in
hoc non conuenit cum confeſſione Sacramentali,
quæ propterea, vt non reddatur odioſa ſtrictius ex-
pedit, vt ſigillum ſeruetur, cuius ratio, ob iuſtam,
& rationabilem cauſam non competit ſigillo na-
turali, & rebus perceptis ſub ſigillo confeſſionis,
ſeù ad ſimilitudinem confeſſionis Sacramentalis,
ita etiam tradunt, *Innocen. in cap. omnis vtriuſque
ſexus num. 2. de pœnit. & remiſ. ibique Abb. num. 25.
Cabr. in tit. de crimin. concl. 37. num. 6. Villaria ſum-
ma de confeſſione num. 190 Sotus de ſigillo, num. 3.
num. 2. qu. 7. concl 4 Henriq. lib. 7. de pœniten. cap. 21.
Bartholomeus Ledeſma dub. 32. de pœnitent. §. ad-
notare hic tamen opus eſt, Adrian. 4. qu. 5. de confeſ-
ſione poſt dub. 9. quæſt. de ſigillo confeſſionis §. tertia
pars dictæ concluſionis verſ. circa hæc tamen*, vbi in-
quit quod accipientes hoc ſecreto teneri denun-
ciare illi, cui poteſt prodeſſe, & non obeſſe quan-
do ad correptionem, & ad occurrendum malo ne-
ceſſarium expedire extimauerint, contrariū tamen
21 tenere videntur *D. Thom. 4. diſp. 21. q. 3. art. 1. quæ-
ſtiuncula 2. ad 2. Palud. 14. diſt. 21. q. 3. art. 1. concl. 3
num.* 11 vbi aiunt hos non teneri clarè vinculo ſi-
gilli Sacramentalis, teneri tamen vi promiſſionis
per indè, ac ſi eſſet confeſſio Sacramentalis.
22 Ad 3. dubium pro reſpontione dicebam, quod
matrimonium nulliter contractum ob impedimē-
tum dirimens conualeſcere nequeat, niſi nullitas
ipſis contrahentibus innoteſcat, vt nouo conſen-
ſu, remoto impedimento, robur accipiat, & in for-
ma valida celebratum remaneat, ac proindè co-
niux ignorans impedimentum certus, vel certa
fieri debet de nullitate prioris conſenſus præſti-
ti, vt nouus liber, validuſque præſtetur, alias ſi
permanerent in errore, & ignorantia non cenſea-
23 tur conſentire, ex quo error tollit conſenſum,
*l. per errorem 15. ff. de iuriſdict. omnium Iud. l.
non idcirco 9. C. de iur. & fact. ignorant.*
24 Vt autem coniugi ignoranti matrimonij nulli-
tatem, eadem nullitas innoteſcat, & alterius
coniugis nocentis crimen, delictumque non de-
tegatur, traditur pro opportuno remedio, & cau-
tela ex *Caiet. à Nauar. tom. 1. c. 22. tit. de impedim.
crim. aut delict. num. 47.* quod conſcius impedimen-
ti ſatis ſit, ſi dicat coniugi ignoranti ſuſpicor te
non eſſe vxorem meam, vel te non eſſe meum
maritum aliqua de cauſa, ideò rogo te ad ſe-
dandam meam conſcientiam, vt ſi, & quatenus
opus fuerit denuò nos prò coniugibus habeamus.
25 Sed iſta cautela non videtur ſufficiens, & adæ-
quata cum verſetur in dubietate, & ſuſpicione,
per quam non tollitur ignorantia, *l. vltima vbi glo.
in verbo pro dubietate, & ibi Bart. C. de condit. in-
deb. l. 3. §. is, qui neſcit ff. de lib. hom. exhiben.* & con-
ſequenter nullitas non manifeſtatur, vt nouus cō-
ſenſus cum ſententia prioris nullitatis abſque er-
rore præſtitus dici queat, etenim coniux nullitatis
inſcius, qui de ea certiorari debet per verbum ſu-
ſpicor ſufficienter non ſit certus, vel certa, vt benè
animaduertit, *Marc. Paul. Leon. in praxi ad literas
Maior. Pœniten. p. 2. de forma diſpenſ. matrim. verſ.
ſed pace tantorum virorum fol. mihi* 251.
26 Aliud etiam affertur remedium à Caiet. *tom. 1.
opuſculor. tract. 12. de matrim. quæſt. 2. & à Sota in 4.
diſtin. 28. quæſt. 1. art. 2. concl. 3. caſ. 1 Sanch. lib. 2. de
matrim. diſ. 36. num. 3.* ſcilicet quod coniux inſcia
impedimenti interrogetur per alium coniugem
conſcium an tali amore eum proſequatur, vt iam
in maritum etiam conſentiat eum accipere perin-
dè, ac ſi ab eo libera omninò eſſet, atque ita prę-
ſtito nouo conſenſu per mulierem, vir etiam ſuum
de nouo præſtet, & ſic de nouo validè matrimo-
nium contrahi præfati DD. aſſerunt.
27 Sed neque hoc remedium, & cautela videtur
tuta, cum per eam non inducatur ſufficiens ſcien-
tia nullitatis, ſed adhuc mulier, vel vir inſcius re-
manet in ſua ignorantia, vnde ſi huiuſmodi arte
conſenſus extorquatur, non videtur liberè præſti-
tus, ſed vigore antecedentis vinculi per præſump-
tum matrimonium contractum, & ad matrimo-
nium contrahendum requiritur conſenſus liber, &
voluntarius, iuxta *in textum cap. requiſiuit cap. tua
26. & cap. cum locum 14. de ſponſalibus, & conſide-
rauit* Marc. Paul. Leon. *in prax. ad literas* M. *Pœnit.
par. 2. de forma diſpenſ. matrim. fol. mihi* 252. *verſ.
iſtorum etiam opinio.*
28 Melior tamen, & magis opportuna cautela exi-
ſtimatur à præfato *Marc. Paul. Leon.* latè proximè
citato *verſ. melius meo iudicio* ſi ſciens impedimen-
tum dicat ignoranti, vbi primum commodè po-
tuerit ſe inualidè ab initio conſenſum præſtitiſſe,
& ideo ex doctorum virorum conſilio ad procu-
randam vtriuſque animæ ſalutem opus eſt, vt ſe
inuicem per nouum, & independentem a primo
conſenſum in coniuges legitimè recipiant, & ſi-
cut ex amore, quo illam ſemper proſequutus eſt
liberè de præſenti eam recipit in vxorem, ita etiā
eam precatur, vt etiam liberè eum de præſenti re-
cipiat in maritum, quod ſi forte inſcia pro ſcien-
da cauſa inualiditatis conſenſus inſtet, poterit fa-
cillimè reſpondere verbis æquiuocis, puta inten-
tionem non fuiſſe ſufficientem, vel aliquid ſimile,
& cum agatur de animæ ſalute tutior pars eſt eli-
gen-

genda, & hæc caurela etiam prò optima canonizatur à *Sanch. de matrim. lib. 2. diſ. 36. nu. 7. verſ. erit autem*, & rationem adducit, quia dum intenrio,& conſenſus ob impedimentum fuit nulliter præſtitus rectè poteſt hanc nullitatem exprimere illis verbis intentionem, & conſenſum non fuiſſe ſufficientem, & hanc cautelam admittendam eſſe putat *Marcus Paul. Leon. loco citato* tamquam magis conformem menti maioris Pęnitentiarij.

29 Verum quod hæc cautela non mediocre periculum haberc poſſit ſatetur idem *Sanchez loco citato verſ. fateor tamen*, vt potè quia coniux innocens indignatus, & ægre ferens alteram coniugem erga illum à principio nō habuiſſe bonum animum, ſed frigidam voluntatem, & amorem, poſſent propterea inter ipſos diſcordiæ, ac diſſidia exoriri, vltra quod cum extorqueatur nouus conſenſus per allegationem falſæ cauſæ, & ſic per fraudem, & dolum, non videtur ſubſiſtere ad effectum auferendi nullitatem prioris matrimonij.

30 Ad remouendam tamen omnem difficultatem rutius mihi videtur, ſi coniux nocens coniugi innocenti diceret ſumpta ex aliquo actu, ſeù affectu maritali occaſione ego te tali amore proſequor, vt ſi inter nos non fuiſſet celebratum matrimonium, de nouo nunc te ducerem, & conſenſum præſtarem, & ſi ex quacunque cauſa matrimonium inter nos celebratum eſſet nullum, & non conſiſteret, ego de nouo approbo, & ratifico, & in eundē conſentio, pro vt rogo te, vt eodem modo conſentiendo approbare velis, & ſic ab alio coniuge habito conſenſu matrimonium omninò conualidari dici debet, quia ſub illa generali dictione *ſi ex quacunque cauſa eſſet nullum* includitur cauſa præciſa inualiditatis matrimonij, nam qui totum dicit, nihil excludit, & exuberat, ſi includatur tacitè ſub illa generalitate cauſa nullitatis matrimonij, cum expreſsè non teneatur manifeſtare præfatam cauſam, vt cauetur in literis diſpenſationis, ibi *ſed ita cautè, vt latoris delictum nunquam detegatur.*

31 Quod ſi fortè ad interrogationem coniugis culpabilis coniux innocens nollet reſpondere, vel quia eſſet perſona auſtera, vel nō eſſet hilaris vulgò *non ſtaſſe de vena*, & vt inquit *Sanchez* inferius citan. *non eſtà de Gorza*, ſed peteret debitum, & tunc ſi ſe affectu maritali cognoſcāt videtur quod matrimonium conualidatum remaneat, eo quia coniux innocens certioratus de nullitate prioris conſenſus de nouo tacitè videtur conſentire per petitionem debiti ex affectu maritali, & concurrit conſenſus ex parte alterius coniugis inſtantis prò validitate, ex quo mutuo conſenſu perficitur matrimonium, ita *Sanchez de matrim. lib. 2. diſ. 36. n. 6 iuncto nu 9* & ratio eſt quia matrimonium quidquid ſit attenta diſpoſitione Sacri Concilij Tridētini de iure verbis, aut ſignis contrahi poteſt, vt in ſpecie tradunt DD. relati ab eodem *Sanch. d. num. 6*
32 *verſ. item quia*, vbi contrarium tenentes quod vltra copulam exigatur nouus conſenſus allegat. Tū quia vbi agitur de conualidando matrimonio nulliter ob impedimentum occultum dirimens nulliter celebratum non exigitur quod ſeruetur forma Sacri Concilij Tridentini, dum à principio fuit ſeruata, & in foro exteriori prò valido reputatur tamquàm in facie Eccleſiæ publicè, & non clandeſtinè celebratum fuit, ſecus verò ſi impedimentum eſſet publicum, nam tunc detecto impedimēto, & obtenta diſpenſatione publicè denuò coram Parocho, & teſtibus celebrari debet iuxta ſtylum Romanæ Curiæ.

REATINA VOTI

ARGVMENTVM.

Bannitus qui impune vbique poteſt occidi tanquam in periculo mortis conſtitutus licitè, & validè vti moribundus à quolibet ſimplici Sacerdote abſolui poteſt ab omnibus peccatis, & cenſuris etiam Papalibus, ſecus ſi habeat ſaluum conductum. Vouens Religionem ſi non admittatur à ſuperioribus remanet liber, quod ſi vouerit ingredi Religionem, vt Clericus, ſi vti talis non admittatur, an teneatur ingredi, vt laicus, & quatenus non, an poſſit ducere vxorem abſque diſpenſatione Apoſtolica affatim ventilatur.

SVMMARIVM.

1 Bannitus, qui impunè occidi poteſt tanquam moribundus abſolui licet à ſimplici Sacerdote ab omnibus peccatis, & cenſuris etiam Papalibus.

2 Limit. ſi ſub fide publica alicubi moretur, vel haberet ſaluum conductum, vel habeat facilem aditum ad ſuperiorem. 3.

4 In articulo mortis nulla eſt reſeruatio, & quilibet Sacerdos etiam non approbatus abſolui poteſt, etiam ſi eſſet ſuſpenſus, excommunicatus, & irregularis, & hæreticus. 5.

6 Et ſic abſolutus ſi conualeſcat, non indiget alia abſolutione.

7 Sacerdos in articulo mortis non poteſt abſoluere ſuſpenſionem ab ordine, aut beneficio, aut irregularitatem, ſed ſolum cenſuras impedientes receptionem Sacramentorum, vel ſepulturam.

8 Qui dicatur conſtitutus in articulo mortis.

9 Simplex Sacerdos ſi incæperit audire moribundi confeſſionem, & accedat confeſſarius approbatus non tenetur deſiſtere.

10 An ſimplex Sacerdos poſſit pœnitentem à non reſeruatis abſoluere, illumque poſtea pro reſeruatis ad ſuperiorem mittere. 11.

Aǹ confeſſarius finito tempore ſuæ approbationis poſſit abſoluere pœnitentem de peccatis oblitis in confeſſione facta tempore ſuæ approbationis, ibidem.

12 Vouens ſi non præſcripſit tempus adimplendi votum tenetur ſub mortali adimplere quam primum moraliter poterit, ſecus iuſta concurrente cauſa. nu. 13. & 14.

15 Moroſus debitor continuò peccat donec de debito ſuo ſatisfaciat.

16 Vouens determinatam religionem ſi à ſuperioribus nō fuit admiſſus, an, & quando remaneat liber.

Votum habet tractum ſucceſſiuum, & obligat ſublata cauſa impediente.

17 Vouens Religionem ſi non admittatur, non tenetur ſeruare caſtitatem, ſecus ſi eam etiam ſpecialiter vouiſſet.

18 Vouens determinatam religionem animo in eadem admittendi tanquam Clericus, ſi vti talis non admittatur, an teneatur ingredi, vt Laicus, & an, & quando remaneat liber à voto. 19. cum ſequen.

19 Vouens Religionem recipiendi, vt Clericus tenetur operam dare literis, vt recipiatur, & ſubire laborem, ſi penitus non ſit affectus inhabilis præcipuè ſi ob hanc cauſam repellatur 20. ſecus ſi ſit affectus inhabilis 21.

21 Votum non obligat vltra intentionem vouentis.

22 Vouens Religionem ſi nihil cogitauit de gradu, quo recipiendus erat, an teneatur ingredi quocumque modo intendunt ſuperiores 23.

24 Vouens Religionem ſi excludatur à ſuperioribus, vel non recipiatur quo ad gradum prout voiuit, remanet liber à voto, & abſque diſpenſatione poteſt ducere vxorem. ſecus ſi principaliter vouerit caſtitatem independenter ab ingreſſu Religionis. 25.

DECISIO XLVII.

CVpiente Caiô Deo famulari, emiſit votum ingrediendi Religionem RR.PP. Capuccinorum, & recipi in numero Sacerdotum, interim ob perpatratum flagitium cum capitaliter bannitus fuerit, latitans profuguſque offendit in Theodoſium Sacerdotem, cui paulò ante bannum Sacramentalem confeſſionem emiſerat, & habens plures caſus reſeruatos, & alia peccata mortalia in præterita confeſſione inculpabiliter oblita, eidem Sacerdoti licet eius facultas audiendi confeſſiones expirauerit confitetur, vt potè quia ratione banni, & non tuti acceſſus ad alios confeſſarios approbatos ſe conferre non poterat. Verum cum paulo poſt agratiatus fuerit, & remiſſionem à ſupradicto banno obtinuerit, memor voti inſtetit coram Superioribus dictæ Religionis admitti ad habitum. ſed cum reprobatus fuerit tanquam literis parum excultus, & non habitus pro idoneo, dubitabat an remanſerit ſolutus à voto, ex quo pro Laico Religionem non vouerat, & an propterea eidem licitum eſſet ducere vxorem, hinc ad me delato dubio, diſceptandum viſum fuit.

Primò, an bannitus abſolui poſſit à reſeruatis etiam Papalibus à ſimplice Sacerdote.

2 An confeſſarius poſt lapſum tempus ſuę approbationis poſſit abſoluere pœnitentem à peccatis oblitis in confeſſione facta de tempore ſuæ approbationis.

3 An peccet mortaliter differens adimplere votum abſque limitatione temporis conceptum.

4 An vouens ingredi Religionem, vt Clericus ſi vti talis non approbetur, teneatur ingredi vti Laicus.

5 An vouens Religionem determinatam, ſi ab eius Superioribus non admittatur poſſit abſque alia diſpenſatione vxorem ducere.

Ad primum reſpondendum credidi, probabiliſſimum eſſe bannitum, qui impune vbique occidi poteſt, poſſe validè, & licitè abſolui etiam directè per ſimplicem Sacerdotem ab omnibus peccatis, etiam reſeruatis, & à cenſuris etiam Papalibus, & ratio eſt, quia vbique, & ſemper verſatur in periculo mortis, quo caſu ceſſant reſeruationes, & cenſuræ, & quilibet ſimplex Sacerdos poteſt miniſtrare hoc pœnitentiæ Sacramentum tanquam medium omninò neceſſarium ad ſalutem, & dare ab omnibus peccatis, & cenſuris abſolutionem, & quidem directè etiam reſpectu caſuum reſeruatorum, ita quod non teneatur amplius ceſſante huiuſmodi periculo ſuperiorem cui caſus erant reſeruati adire pro abſolutione, vt benè tradit, *Nald. in ſum. verb. abſolutio à cenſuris n.5. Floron. de caſibus reſeruat. par. 1. cap. 4. §. 8. n. 9. Bellacb. in prax. Theolog. moral. de caſib. reſeruat. par. 1 quæſt. 2. num. 133. Diana reſol. moral. par. 5. tract. 3. de caſibus occurrent. tempore mort. reſol. 64. Vgolin. de offic. & poteſt Epiſcop. cap. 15. §. 8. num. 9. fol. mihi 136. Nauar. conſ. 4. num. 2. ne Cler. vel Monac. & conſ. 21. de ſenten. excommun.*

2 Quod tamen limitatur, vt non procedat, vbi Bannitus publica fide habita alicubi moraretur, vel haberet *ſaluum conductum* in aliquo loco, nam tunc non poteſt abſolui per ſimplicem Sacerdotem, vel ſimplicem Confeſſarium ſaltem directè à reſeruatis, quia non verſatur amplius in diſcrimine mortis, & poteſt adire ſuperiorem, vt ſubdit idem *Vgolin. de offic. & poteſt. Epiſcop. cap. 15. §. 8. num. 9. in fin. fol. mihi 136. Nald. in ſum. verb. abſolutio à cenſur. num. 5. Belloch. in prax. Theol. moral. de caſibus reſeruat. par. 1. qu. 2. num. 133. Diana reſol. moral. p. 5. tract. 3. de caſib. occurrent. tempore mort. reſol. 64. in fin.*

3 Limitatur 2. vt non procedat ſi pateat recurſus, ſitque facilis aditus ad Superiorem, cui caſus ſunt reſeruati, nec ſit periculum in mora, nam hoc caſu videtur quod ſit expectanda ſuperioris facultas, ſi verò dubitetur, an in periculo conſtitutus ponatur in diſcrimine ob moram, & cunctationem, & tunc abſoluendus eſt non expectata alia facultate, cum hoc caſu ceſſent omnes reſeruationes, ità *Vinold. in Candelabr. aur. de abſolut. nu. 61. Belloc. in prax. Theolog. moral. de caſib. reſeruat. par. 1. q. 2. num. 134. & tradunt DD. plenè relati per Barboſ. in Concil. Trident. ſeſſ. 14 de Sacrament. pænit. cap. 7. n. 12. verſ. contra Suar.*

4 Quæ limitatio licet probabilis ſit, non tamen videtur ſequenda, ſi adhærendum magis expedire iudicetur probabiliori ſententiæ, qua docetur, quod poſſit quilibet ſimplex Sacerdos in articulo mortis, ſeù etiam in ſolo graui, ac probabili periculo mortis ſimpliciter abſoluere non ſolum ab omnibus peccatis mortalibus quantumlibet reſeruatis, etiam ſi adſit proprius Sacerdos, ſeù alius Confeſſarius approbatus, immò ipſe ſuperior, cui tales caſus ſunt reſeruati, verum etiam à cenſuris quomodolibet reſeruatis, vt expreſsè cauetur à *Sacro Concilio Tridentino ſeſſ. 14. de Sacrament. pænitent. cap. 7.* ibi: *vt nulla ſit reſeruatio in articulo mortis,* atque ideò: *omnes Sacerdotes quoslibet pænitentes à quibuſuis peccatis, & cenſuris abſoluere poſſunt,* & docent *Nauar. conſ. 15. alias 23. in nouiſ. de pænit. & remiſ. Boſius de Iubilea ſect. 1. reſ. 12. nu. 22. Marchin. de bello diuino par. 3. cap. 3. num. 11. & 12.* Homobon. de Bonis *reſponſ. moral. par. 4. ſuper cenſuras reſponſ. 83. Ludouic. de* S. *Ioanne par. 1. ſumm. tract. de pænit. q. 6. art. 6. dub. 4. Sayr. in florib. deciſ. in tit. de pænit. & remiſ. deciſ. 21. Emanuel Sà in Aphoriſmis verb. abſolutio num. 3. Petrus de Ledeſma in ſumma par. 1. de Sacrament. vbi de pænit. cap. 14 poſt primam concluſ. num. 3. Io: Sancius in ſelect. diſ. 44. nu. 5. Rodriq. in quæſt. regular. tom. 1. qu. 56 art. 4. in fin. & in Addit: ad* Bullam *cruciat.* §. 9. *num. 44. Vega in ſumm. tom. 1. cap. 6. caſ. 16. in princ. Diana reſol. moral par. 1. tract. 5. de Abſolut. ab hæreſi reſol. 5.* vbi etiam quod poſſit in tali caſu abſolui ab hęreſi, cum hoc tamen, quod ſi conualuerit debeat ſe præſentari S. Pontifici, vel ſaltem Epiſcopo, vel Inquiſitoribus, cum alijs relatis per *Barboſ. in Concil. Trident. ſeſſ. 14. de Sacrament. pænit. cap. 7. num: 12.* vbi tamen ſubdit, quod conſultius faceret, qui præſente ſuo Parocho, vel Superiore ab eo potius, quam ab alio ſe abſolui faceret.

5 Im-

Digitized by Google

5 Immò propter particulam Vniuerſalem *omnes*, qua vtitur Concilium extendunt DD. vt quilibet Sacerdos in dicto articulo mortis abſoluere poſſit etiam ſi ſit excommunicatus, & publicè denunciatus, ſuſpenſus, irregularis, degradatus, Schiſmaticus, & Hæreticus, dummodo, non ſit periculum ſubuerſionis. Boſſ. in diſ. moral. diſcept. 2. num. 44. Hurtado de Sacrament. tract. de pænit. diſ. 10. diffic. 8. Torreblanca in practicab iur. ſpiritual. lib. 4. cap. 10. numer. 8. Paul. Laiman. in Teologia moral. lib. 5. tract. 6. cap. 12. num. 13. verſ. notandum 2. cum alijs relatis per Barboſ. in Concil. Trident. ſeſſ. 14. de Sacrament. pænit. cap. 7. num. 13. licet contrarium teneant Io: Valer de different inter vtrumque forum verb. excommunicatio different. 23. verſ. ſecundo dubitant, & verb. pænitent. different. 9. Coriolan. de caſibus reſeruat. par. 1. ſect. 2. art. 16. num. 10. & alij putantes in articulo mortis, & extrema neceſſitate non conuenire hæretico Sacerdoti quemquam abſoluere.

6 Et cum hæc abſolutio in mortis articulo data à ſimplice Sacerdote ſit vera abſolutio operatur omnes abſolutionis effectus, eo quia hoc caſu ſimplex Sacerdos habet à iure, & à Concilio Tridentino iuriſdictionem delegatam. Suar. tom. 5. de cenſur. diſ. 7. ſect. 1. num. 7. Ricciul. tract. de iure perſonar. lib. 4. cap. 65. num. 17. hinc eſt quod ſi conualeſceret, ſic abſolutus non eſt iterum abſoluendus docent DD. relati per Barboſ. in Concil. Tridentin. ſeſſ. 14. de Sacrament. pænitent. cap. 7. numer. 16.

7 Hæc verò facultas abſoluendi à cenſuris videtur intelligenda de illis ſolum cenſuris, quæ impediunt receptionem Sacramentorum, & Eccleſiaſticam ſepulturam, non autem de ſuſpenſione ab ordine, officio, aut beneficio, aut de irregularitate, quæ potius reſpiciunt forum contentioſum, quam forum pænitentiale, vt aduertit, Zambran. de caſib art. mort. cap. 4. dub. 4. num. 17. Sanchez. in aper. moral. lib. 2. cap. 13. n. 12. Suar. in 3. p. tom. 5. de cenſur. diſ. 7. ſect. 7. nu. 6.

8 Hoc autem mortis periculum, ſeu in articulo mortis conſtitutus dicitur ille, qui non ſolũ reperitur in verò mortis articulo, vt ſi mors ſit imminens, certa, & proxima, vt moraliter ſit ineuitabilis, ſiuè ex cauſa naturali, nempè à morbo, ſiue ex cauſa violenta, vt quando aliquis morte plectendus eſſet; verum etiam, quando qui, & ſi viuant, & viuere poſſint, propter mortem tamen, quam ſecundum veriſimilem medicorum peritiã, aut periculum, quod iuſtare vident, iam morientes arbitrantur, ex probabili dubio de ſecutura morte cum ſcilicet in eo caſu frequenter euenire ſolet mors, puta ſi mulier ſit propè partum, & alias experta ſit imminens periculum vitæ; vel veriſimiliter timeatur tale periculum, vt docet Syla. verbo abſolutio 1. §: 10. vlterius ob grauem tempeſtatem exortam, ob longam, & periculoſam nauigationem, vel ob proximum conflictum in bello, vel ob neceſſarium iter ſuſceptum in loco expoſito prædonibus res, bona, & vitam auferre ſolentibus. Suarez. tom 4. in 3. par. diſ. 26. ſect. 4. n. 2. vel ob probabile periculum incidendi in amentiam, quod periculum comparatur periculo mortis, & obligat ad confeſſionem, cum poſt amentiam non ſit amplius capax huius Sacramenti, ſiue hoc periculum ſit amentiæ perpetuæ, ſiue diuturnæ. Medina Cod. de pænitent. tractat. de confeſſ. quæſt. de tempore, quo quis confiteri oport. caſ. 1., prò vt plures alij caſus enumerantur à DD. de quibus Emanuel. Sà in verbo abſolutio num. 4. Zambran. de caſib. art. mort. prælud. 1. à num. 1. & ſeq. Molin. de ritu nuptiar lib. 1. cap. 18. num. 18. Homobon. de bonis de humanę vitæ ſtatibus par. 1. cap. 16. verſ. primo, Sanchez. in præcept. Decalog. tom. 1. lib. 2. cap. 11. num. 1. frat. Emman. in explicat. Bullæ cruciatæ §. 9. dub. 3. Vinald. in candelabr. auro ſub tit. de abſolut. num 60. Benzon. in ſpecul. Epiſcop. lib. 1. diſ. 1. qu. 6. col. 2. Duard. in bulla cænæ lib. 3. §. 2. qu. 2. cum alijs relatis per Barboſ. in Concil. Trident. ſeſſ. 14. de Sacramento pænitent. cap. 7. num. 11.

9 Simplex igitur Sacerdos ſi incæperit audire moribundi confeſsionem, ſi accedat Confeſſarius approbatus ex veriori non tenetur deſiſtere, & eidem locum cedere, quia ille ex poteſtate delegata in hac contingentia reperitur in poſſeſſione, ideò competit manutentio, ne magis egrotus grauetur ad reiterandam confeſſionem ità late docet Diana reſol. moral. par. 5. tract. 3. de caſib. occurrent. tempore mort. reſol. 66. vbi contrarium tenentes refert.

10 Ad 2. dubium diſtinguendum putaui, quod ſi pænitens poſt confeſſionem, emiſſam coram Sacerdote approbato, puta ad annum recordetur de peccatis oblitis elapſo, ſeù expirato anno ſupradictæ approbationis, & perpatrauerit, aut reinciderit in alijs peccatis læthalibilius poſt obtentam Sacramentalem abſolutionem, non poteſt amplius ab eodem Confeſſario abſolui à dictis peccatis oblitis, niſi obtenta noua approbatione, aut confirmatione ad audiendas confeſsiones, eo quod Confeſſarius, quo ad peccata mortalia ab vltima confeſsione perpatrata nullam habet abſoluendi iuriſdictionem, vt potè quia expirauit tempus ſuæ approbationis, & conſequenter neque poteſt audire illa tantum peccata oblita, licet pertineant ad confeſsionem coram ſe factam tempore ſuę approbationis, cum confeſsio debeat eſſe integra, & ſi non adſit iuſta cauſa dimidianda, non licet pæniteuti dimidiare confeſſionem, & detegere aliqua peccata vni confeſſario, & alia alteri, in nihilo reſragante, quod ille Confeſſarius habeat iuriſdictionem ſuper illis peccatis oblitis, nam nihilominus non poteſt quo ad illa dare abſolutionem, & quo ad alia remittere ad Confeſſarium habentem facultatem, prò vt etiam Sacerdos, qui non habet facultatem abſoluendi a reſeruatis, non poteſt præciſa neceſſitate, vel rationabili cauſa abſoluere pænitentem à non reſeruatis, ipſumque mittere ad Superiorem prò reſeruatis, ità ex Henriquez lib. 1. num. 70. & lib. 8. num. 80. ex Suarez. diſ. 31. ſect. 2. & ex Caninch. Nugno. Vaſquez. filiuc. Ledeſma tradit Bonaccin. de pænit. Sacrament. diſ. 5. qu. 7. punct: 5. §. 3. propoſ. 2. num. 5. tom. 1. fol. mihi 226.

11 Licet contrarium doceant Nauar. de pænit. diſt. 5. §. cautus num. 12. & 13. & ſeq. fol. mihi 178. Caietan. in verbo confeſſio conditione 10. Emanuel Sà. in verbo abſolutio num. 24. Valentia tom. 4 diſ. 7. q. 11 punct. 1. pag. mihi 1349. Zerol. de pænit. cap. 13, qu. 13. verſ. tertio, vt ipſe Sayr. de pænit. cap. 16. nu. 7. Vaſquez. quæſt. 91, art. 3. dub. 9. num. 1. & 2. affirmantes

inferiorem poſſe audita omnium peccatorum confeſſione abſolutionem à non reſeruatis impendere & tranſmittere pænitentem ad ſuperiorem prò reſeruatis, modo pænitens non ſit obſtrictus aliquo vinculo excommunicationis, à qua inferior Confeſſarius abſoluere nequeat.

12 Ad 3. dubium animaduertebam, quod quando vouens nō præſcripſit tempus adimplendi votum, licet non teneatur ſub mortali adimplere votum ſtatim metaphycè, tenetur tamen adimplere quam primum commodè moraliter poterit, niſi iuſtam differendi cauſam habeat, ac proindè ſi nacta opportunitate voti adimpletionem notabiliter differat peccat mortaliter, & multo magis ſi prçuideat, niſi tunc adimpleat, quod poſtea notabiliter differenda ſit eius adimpletio, aut ſuperuenturum ſit perpetuum impedimentum, quoties enim votum adimpleri poteſt commodè, tunc vrget eius obligatio ad eius implementum, vt habetur in *Eccleſiaſt.5.* vbi dicitur *ſi quid vouiſti Deo memoris reddera, & Deut. 23. cum votum voueris Domino non tardabis ſoluere*, nam ſicut debitor, vbi non eſt præfixum terminum ad ſoluendum, quam primum de iure tenetur ſatisfacere, vt creditor ſuum conſequatur, ne damnum, incommodum, aut iacturam ſenſiat, ita vouens quam primum tenetur ſoluere debitum per votum contractum cum Deo, ne detrimentum, & ſpirituale damnum eius anima patiatur, ità *Bonaccina circa ſecundum Decalogi præceptum, diſ.4. qu.2. punct.5. §.1.num.1.tom.2.fol.mihi 294. ex Valentia 2.2. qu.6.punct.4. Azor.inſtit.moral.par.1.lib.11.cap.17.qu.10.Suarez.de voto lib.4.cap.12.nu.7.filiuc.tract.26.cap.4.qu.10.nu.120. & ſeq. Layman. lib.4. tract.4. cap.3.nu.5.*

13 Licitum tamen eſt iuſta de cauſa voti executionem differre, tum quia votum vires accipit, & obligat iuxta intentionem vouentis, ſecundum quam non præſumitur voluiſſe ſibi tam ſtrictam obligationem imponere, vt voti adimpletionem iuſta de cauſa differre nequeat; hinc eſt quod vouens Religionis ingreſſum abſque limitatione temporis poteſt ingreſſum differre donec efficiatur validior ad perferendas Religionis aſperitatis. *Silua in verbo votum 1.quaſt.3. ad finem* Bonaccina *circa 2.Decalog.præcept.diſ.4.q.2.punct.5.§ 1. verſ. dixi niſi inſtam, & num.2.tom.2.fol.mihi 294.* prò
14 vt etiam poteſt differre vſque ad tempus, quo vouentis parentes minus ægré ferant, ſi grauem moleſtiam hac de cauſa ſuſcepturi ſint ob ſubitaneū ingreſſum. *Sanchez.in op.moral.lib.4.cap 14.n.13. Silueſter in verbo votum 1.qu.3. ad fin.Bonacc. circa 2.Decalog.præceptum diſ.4.qu.2. punct.5. §.1.nu.2. in fin.tom.2.fol.294.& num.3.* vbi etiam quod cauſa legitima ſi vouens credat ſe votum cum maiori deuotione adimpleturum differendo ad magis opportunum tempus, *Arragon.2.2.qu.88. art.5. Tabienſ.verb.votum 3.qu.3.* & generaliter ſicut poſſumus iuſta ſubſiſtente cauſa executionem aliorum præceptorum differre, ità etiam poſſumus voti adimpletionem procraſtinare. *Suarez.de voto lib.5.*
15 *cap.6.* nulla verò legitima, vel rationabili concurrente cauſa differendi ingreſſum Religionis, promiſſæ, vel alterius voti adimpletionem peccat mortaliter vouens toties, quoties ſenſit ſuæ conſcientiæ remorſum ſollicitantem ipſum ad ſatiſfaciendum ſuæ obligationi, quandiù commodè votum implere potuit, immò potius dici debet ipſum toto eo tempore fuiſſe in peccato mortali, ſicut moroſus debitor continuò peccat, donec debito ſuo ſatiſfaciat, vt in ſimili docet *Coninch.de Sacrament.diſ.3.dub.3.nu.20.*

16 Ad 4. dubium pro reſolutione conſiderabam quod qui vouit alicuius determinatæ Religionis inſtitutum, ſeù ingreſſum, vel profeſsionem, ſi ad illam ab eius ſuperioribus, non fuit admiſſus remanet liber ab omni obligatione voti, cum per vouentem non ſteterit, dum ex parte ſua adhibita fuit omnis diligentia prò admiſſione, votum enim obligat ad impoſsibile, aut vltra intentionem vouentis, & ſemper cenſetur emiſſum ſub tacita conditione quatenus admittatur ad habitum, quæ admiſsio non pendet à voluntate vouentis, ſed à Superioribus Religionis, ſecus autem ſi per ipſum vouentem ſtaret ne reciperetur, vel non paſſus ſit repulſam ſimpliciter, ſed ad tempus propter aliquam cauſam, nam tunc tenetur elapſo eo tempore ingredi volentibus Religioſis ipſum admittere, & tenetur vſque ad illud tempus expectare, vt recipiatur, prò vt etiam ſi repulſam tulerit ob aliquam cauſam temporalem, nam votum habet tractum ſucceſsiuum, & obligat tranſacto eo tempore, & ſublata cauſa temporali, ità de communi DD. ſententia tradit. *Bonacc. circa 2.Decalog.præceptum diſ.4.qu.2.punct.5. §.6. n.10. tom.2.fol.mihi 305.ex Reginal.lib.18.nu.179.& 380 Valentia 2.2.diſ.6.qu.6.punct.4. Sanchez.lib.4. cap.19. num.52. 53.71.& 73. Azor.1.par.lib.1. cap.22. quæſt. 5.*

17 Hinc eſt, quod qui vouit Religionem, & in ea profeſsionem emittere, ſi non fuit admiſſus, vel fuit eiectus non tenetur ex vi voti ad ſeruandam caſtitatem, & alia, quæ ſtatui Religioſo ſunt adnexa, niſi principaliter vouerit caſtitatem, & Religionem, quia qui vouit aliquem ſtatum non obligatur ad leges eiuſdem ſtatus, niſi eundem ſtatum aſſumpſerit, ideò non obligat extra ſtatum. *Suarez.lib.4.de voto cap.7.num.15. Sanchez.in ſum.lib.4.cap.16.num.1.2.& 3.Paul.Layman.lib.4. tract.4.cap.6.num.14.Filiuc.tract.26.cap.3.num.95.* cum alijs relatis per *Bonaccin.in 2.Decalog.præcept.diſ.4 q.2.punct.5.n.17.tom.2.fol.mihi 306.*

18 Propterea qui vouit certam, determinatamque Religionem animo in eadem admittendi, non tamquam laicus, ſed tamquam Clericus, ſeù Choro deſtinatus, ſi à ſuperioribus eiuſdem Religionis non admittatur, quia inhabilis reputatus fuit, & huiuſmodi inhabilitas non emanauerit negligentia, incuria, & cauſa ipſius vouentis non tenetur ingredi vti laicus, & liber remanet à voto, verum ſi inhabilitas emanauerit cauſa, & culpa ipſius vouentis, vt ſi aduerterit ſe non admittendum eſſe in Religionem, niſi prius eſſet ſufficienter literis excultus peccauit mortaliter ſi literis operam non dederit, ſed tempus conſumpſerit, vel in peragrando orbe, vel in militia, vel in aulici ſmo, vel in alijs inutilibus occupationibus, vt effectus fuit inhabilis, ineptuſque ad neceſſariam literaturam capeſſendam, aſtrictus enim voto Religionis tenetur vi voti literaturam addiſcere, vt admittatur, cum prædicta autem cognitione, ac deliberatione, qui vouit Religionem cenſetur

atiam

etiam implicitè vouiſſe operam dare literis tam-
quam media neceſſaria ad aſſequendum finem
voti, & promiſſionem Deo factam, ſecus verò
ſi in voti emiſſione non animaduertit, vel igno-
rauit, nam tunc ignorantia excuſat, vt tradit *Bo-
naccina in 2. Decalog. præceptum diſ.4.qu.2.punct.5.
§.6.num.12.tom.2. fol.mihi 305. Sotus de iuſtitia
lib.7.qu.2.art.1.ad 3. verſ.quid autem ſi repellaris,
Philiarc.de offic.Sacerd. tom.1. part.2. lib.3. cap.21.
Sanchez.in opuſc.moral.lib.4.cap.16.nu.61. vbi latè
Azor.lib.11. cap.22.q.vlt.*

19 Vbi verò ità vouens non ſit adeò ſenex, nec ità
effectus inhabilis, vt adhuc poſſit ſubire laborem
addiſcendi literas, & abſque grauiſſimo incom-
modo ſit probabilis ſpes proficiendi, vtique ex vi
voti emiſſi tenetur ſubire hunc laborem, aut cer-
tè ſi nolit hunc laborem literis operam dandi ſu-
bire, tenetur ingredi Religionem prædictam, vt
laicus, quoniam votum Religionis obligat vouen-
tem ad faciendum quantum in ſe eſt, vt ſatisfa-
ciat voto, & propterea tenetur adhibere omnia
media, licet difficilia, & cum graui difficultate ſu-
perabilia, præſertim ſi ab eodem, vt diximus præ-
uiſa fuerint ſibi fore neceſſaria, obligatio enim
Religionis eſt grauiſſima, ac proindè aſtringit vo-
uentem ad diligentiam humano modo poſſibi-
lem adhibendam, qualem ſcilicet poſtulant res ar-
duæ, & magni momenti, ad tradita per *S.Thom.
2.2.quæſt.88. art.3.ad 2.& quæſt. vltim. art.3.ad 5.
Sanchez.in opuſc.moral.lib.4. cap. 16. num.33.*quod
20 fortiùs ſibi locum vindicat, ſi vouens non patia-
tur abſolutè repulſam à Religione, ſed ſolum ob
cauſam temporalem, nempè ob ſcientiæ defectum,
qui etiam cum graui incommodo tolli poteſt, o-
bligatio ingrediendi Religionem non extinguitur
per eam repulſam, ſed ſolum ſuſpenditur; votum
autem habet tractum ſucceſſiuum, & ſemper o-
bligat remoto obice, & temporali impedimento
ſublato, ità ex *Nauar. Reginal. Rodriq. Valentia,
Sanchez. Aragon. Azor, Laym. & alijs docet Bonac-
cin.in 2. Decalog.præcept.diſ.4.quæſt.2.punct.5. §.6.
nu.10.verſ.ſecundo modo tom.2.fol.mihi 305.*

21 Quod ſi fortè vouens ita abſolutè ob ætatem,
vel alia de cauſa effectus ſit inhabilis ad acquirē-
dam literaturam ſufficientem pro admiſſione ad
Religionē, nec adſit aliqua probabilis ſpes, quod
hoc impedimentum etiam cum graui incommo-
do, ac labore tollatur non tenetur ingredi Re-
ligionem, vt Laicus, dum tantum habuit in emiſ-
ſione voti animum, & intentionem ingrediendi,
vt Clericus, cum votum non obliget vltra vouentis
intentionem *Sotus de iuſtitia lib.7.quæſt.2.art.1. ad
3. verſ. quid autem ſi repelleris,* immò nec tenetur
eligere aliam Religionem, quæ illum admittat,
ſed omninò remanet abſolutus, & liber à voto,
quotieſcunque enim vouenti ſuperuenit impedi-
mentum perpetuum, etiam ex culpa ipſiuſmet vo-
uentis ortum, ceſſat voti obligatio, adeò vt non
teneatur, nec per interpoſitam perſonam, ſupplere,
aut in aliud æquipollens commutare, ſed ſolum
tenetur de præterita culpa contracta condignam
pœnitentiam perſoluere, & ratio eſt, quia per im-
pedimentum ſuperueniens culpabile non auſertur
res debita ex iuſtitia, ſed ex Religione, cuius tranſ-
greſſio non inducit obligationē reſtituendi *D.Th.
2.2. quæſt.88, art.3.ad dub.1. Valentia 2.2. diſ.6.q.6
par.4.verſ. verum circa huiuſmodi. & tradunt alij
DD. relati per Sanchez in oper. moral. lib.4. cap.2.
num. 27. in fin.*

22 Sed ſi vouens tempore emiſſi voti non habuit
expreſſam intentionem limitandi ſuum votum ad
gradum Clericalem in Religione, putauit tamen
ſe admittendum, vt Clericum, & pro Choro, non
tenetur ingredi, vt Laicus, ſi nollent ſuperiores Re-
ligionis eum admittere niſi vt Laicus, vt potè quia
ingreſſus in Religionem, vt Laicus efficit notabilē
ſtatus mutationem, quæ reddit ipſum ingreſſum
difficiliorem, & aliter quam exiſtimauit vouens
tēpore emiſſi voti, ex quo tollitur obligatio quoad
illud diuerſimodè implendum ad tradita per *San-
chez in cap.moral.lib.4. cap.2. à n.22.& c.16.nu.55.
poſt med.& n.56.in fin.* vbi ſubdit quod ſimiliter ſi
23 vouens in actu emiſſi voti nihil cogitauerit de
gradu ad quem in Religione voto promiſſa re-
cipiendus eſſet, & tunc ſi vouens eſſet perſona no-
bilis, qualificata, erudita, vel talibus dotibus, &
conditionibus prædita, quæ ſuo tempore habilem
ad ſacros ordines ſuſcipiendos reddant, aut certe
talis erat ingenij, vt de facili idoneus fieri pote-
rat, ſi non admittatur, vt Clericus etiam ſi cul-
pa ſua tempore medio affectus fuerit inhabilis ad
talem gradum videtur remanere liber à voto, adeò
vt non teneatur ingredi, vt Laicus, ſecus autem
ſi tempore voti emiſſi carebat ſupradictis condi-
tionibus, aut non erat nobili genere natus, aut in-
genij prærogatiua conſpicuus, nam tunc ſi in vo-
ti emiſſioni nihil cogitauit de gradu Clericali, aut
Laicali Religionis, tenetur ingredi, vt Laicus, ſi à
ſuperioribus non recipiatur, aut admittatur, vt
Clericus quia hoc caſu nec expreſsè, nec tacitè cē-
ſetur vouiſſe Religionis ingreſſum, vt admittatur
tanquam Clericus.

24 Ad 5. patet reſponſio ex ſupra deductis, atque
firmatis, ſcilicet poſſe abſque diſpēſatione Apo-
ſtolica ducere vxorem illam, qui vouit Religio-
nem ſi ab eius ſuperioribus non fuit admiſſus, ſed
perpetuò excluſus, adeò vt non teneatur ingredi,
vt Laicus, ſi vouit, vel putauit recipi, vt Clericus,
& vti talis non admiſſus fuerit contra expreſſam,
aut tacitam eius voluntatem, ſeù intentionem in
emiſſione voti, tum quia remanſit liber à voto, ac
proindè ceſſauit impedimentum ad cōtrahendum
matrimonium, tum etiam quia adimpletio voti
eſt effecta impoſſibilis attento diſſenſu, & exclu-
ſione habita à Prælatis Religionis cum ad im-
poſſibile nemo teneatur, ita *Bon.in tit.circa 2. Decal.
præcept.diſ.4. quæſt.2.punct.5 §.6.num.28.tom.2.fol.
mihi 306.*

25 Non enim ex vi voti, qui vouit ingredi Reli-
gionem, aut in ea profiteri, ſi non fuit admiſſus,
vel fuit eiectus tenetur in ſæculo ſeruare caſtita-
tem, aut alia, quæ ſtatui religioſo ſunt annexa,
niſi forte dum votum Religionis emiſit principa-
liter etiam vouerit caſtitatem independenter ab
ipſa Religione, alias cum cenſeatur promiſſa de-
pendenter ab aſſumptione illius ſtatus non oritur
obligatio ad illam ſeruandam, niſi poſt eiuſdem
ſtatus aſſumptionem, ita ex *Valentia, Claui Regia,
Rodriq. Nauar. Azor. Caiet. Sanch. Suar. Filiuc. Paul.
Laym. tradi Bonac.in 2. Decal. præc. diſ.4.q.2.punct.5
§.6.n.17.& 18.per tot.tom.2.fol.mihi 306.*

Et ita ſaluo ſemper, &c.

FIR-

FIRMANA HOMICIDII.

ARGVMENTVM.

Mandans percuſſionem, ſeu Clerici homicidium, ſi Clerici mandatarius ab occidendo præuentus occidatur non incurrit excommunicationem, nec irregularitatem.

Occidens in Eccleſia in puta riſſa, vel ad ſui defenſionem non priuatur immunitate Eccleſiaſtica.

SVMMARIVM.

1 Mandans, ſeù conſulens Clerici percuſſionem ſi mandatarius ſit Clericus, & occidatur ab aggreſſo non incurrit excommunicationem *Canonis ſi quis ſuadente diabolo.*

2 Ad incurrendam cenſuram *Canonis ſi quis ſuadente diabolo* requiritur, vt mandatum, aut conſilium influat directè in Clerici percuſſionem.

3 Clericus, qui dimiſſo habitu Clericali immiſcet ſe enormibus perdit priuilegium Canonis.

4 Clerici percuſſor ad ſui defenſionem excuſatur ab excommunicatione *Canonis ſi quis.*

5 Limit. procedere dummodò non excedatur modus inculpatæ tutelæ.

6 Moderamen inculpatæ tutelæ dicitur ſeruatus ſi aggreſſus manus aggreſſoris aliter euadere non poterat, niſi eum præueniendo.

7 Amp. vt etiam dicitur ſeruatus ſi inſultatus non plus fecit, quam facere oportebat.

8 Amp. vt arbitrio Iudicis remittatur, an, & quando ſit ſeruatum moderamen inculpatæ tutelæ.

9 Limit. vt non liceat præuenire aggreſſorem antéquam incipiat aggreſſionis actum, alias non dicitur defenſio.

10 Sublim. ſi alia moraliter non appareat via euadendi mortem.

11 Vxori licet occidere maritum, qui collocauit pugionem ſub ceruicali ad eius necem.

12 Defenſio, quid ſit.

13 Defenſio dicitur eſſe antequam quis offendatur.

14 Irregularitas non incurritur ob homicidium commiſſum ad defenſam cum moderamine inculpatæ tutelæ.

15 Mandans homicidium ſi interficiatur mandatarius non efficitur irregularis. Contrarium. n.16.

17 Immunitate Eccleſiaſtica non gaudet, qui committit homicidium, vel membri mutilationem in Eccleſia appenſatè, & ex propoſito, ſecus in pura rixa, vel ad defenſam.

18 Attentans violare immunitatem Eccleſiaſticam etiam effectu non ſecuto incidit in pœnas contentas in Gregoriana conſtitutione. Intellige, vt n.19.

20 Extractio confugientis ad locum immune, vt ſit licita, quæ requirantur.

21 Conſuetudines contra libertatem Eccleſiaſticam ſunt ſublatæ, & abrogatæ.

22 Decretum irritans prohibet allegari contrarium vſū.

23 Clauſula ſublata tollit omnem facultatem aliter iudicandi in contrarium.

24 Conſuetudines contra libertatem Eccleſiaſticam à Sūmo Pontifice in fulminatione bullæ Cœnæ abrogantur.

25 Immunitas Eccleſiaſtica quibus medijs temporalibus tuenda eſt ad repellendam violentiam.

26 Homicidium commiſſum ad defenſam cum moderamine inculpatæ tutelæ eſt impunibile.

27 Occidens aliquem probatur ad ſui defenſionem occidiſſe, ſi appareat ab occiſo inſultatum fuiſſe.

28 Inſultatus quidquid facit non ad vindictā, ſed ad ſui defenſionem facere præſumitur.

29 Inſultatus probato inſultu euadit pœnam homicidij, & delicti.

30 Aggreſſor magis videtur à ſe ipſo occiſus inſultando, quam ab ipſo inſultato illum occidendo pro ſui defenſione.

31 Occidens aliquem ſe defendendo non dicitur committere maleficium.

32 Occidens præparantem ad offenſam, licet nondum offenderit ad ſui defenſionem occidiſſe dicitur.

33 Excedens modum inculpatæ tutelæ in ſe defendendo ſi non de dolo, ſaltem de culpa eſt puniendus.

34 Iudici, & executoribus abſque iuriſdictione, & iniuſte procedentibus licet impunè reſiſti.

35 Iudex laicus nulliter, & iniuſtè procedens cenſetur agere, vt priuatus.

36 Clericus homicidium committens ad defenſam ratione ſcandali qua pœna puniri poſſit.

37 Tractatus, & ordinatio in delictis licet atrociſſimis punitur pœna extraordinaria effectu non ſecuto. Amp. etiam in mandante, & mandatario.

38 Delicta non conſumata, etiam atrociſſima puniri non poſſunt pro delictis perfectis.

39 Cudens falſam monetam in qua adhuc non fuerit impreſſa imago Principis puniri debet pœna extraordinaria.

40 In delictis de generali conſuetudine nō punitur eadem pœna affectus, & conatus non ſecuto effectu.

41 Qui animo occidendi aliquem percuſſit extraordinaria pœna eſt plectendus, puta pœna pecuniaria. num. 42.

DECISIO XLVIII.

Caius exempligratia quærens è medio tollere Titium Sacerdotem ſibi infenſum, dedit pecuniam, & mandatum Sempronio Clerico ad eundem occidendum, monitus interim Titius ab amico conſcio de ſicarij, & facinoroſi mandatarij Clerici inſidijs, eum præueniendo interficere curauit, perpatratoque flagitio ad Eccleſiam confugit, in qua dum permanebat Gubernator, & Iudex laicus loci commiſſi delicti neſciens Titium eſſe Sacerdotali caractere inſignitum ad aſſecurandam curiam de eius perſona miſit ſatellites ad eum extrahendum ab Eccleſia, ſed ille conatum repellendo, ſtrenuèque ſe defendendo vnum birruariū in eadem Eccleſia necauit, ac proindè extractus nō fuit, fabricato deſuper ab Ordinario proceſſu, mihi infraſcripta dubia, vt meum audiret iudicium propoſuit.

Primò an Caius, qui dedit mandatum ad occidendum, & occaſionem occiſionis Clerici Mandatarij, & ipſe Titius eiuſque amicus, qui manifeſtauit inſidias inciderint in excommunicationem *Canonis ſi quis ſuadente Diabolo*, & effecti ſint irregulares.

2 An Titius ob vtrumque delictum priuatus remanſerit beneficio immunitatis Eccleſiaſticæ.

3 An Iudex ſæcularis, & ſatellites inciderint in pœnas ſancitas in conſtitutione Gregoriana contra violantes Eccleſiaſticam immunitatem, attento quod extractio ſecuta non fuerit.

4 An, & quā pœna plectendi ſint Titius, & Caius ob vtrumque homicidium commiſſum ob mādatum datum ad occidendum.

Quo ad primum videbatur Caium, qui dedit
1 pecuniam, & mandatum ad occidendum Titium Sacerdotem non incidiſſe in excommunicationem *Canonis ſi quis ſuadente Diabolo*, nèc per cedulones denunciandum eſſe excommunicatum ob violentas manus impoſitas, & ſubſecutum homicidium in perſonam Clerici mandatarij, & quoad euitandam propriam necem à Titio præuentus è medio ſublatus fuerit, in nihilo refragrante mandatum Caij ad occidendum Titium dediſſe cauſam

occi-

Digitized by Google

occiſionis Clerici mandatarij, vtpotè quia hu-
iuſmodi mandatum non erat directum ad ſubſe-
cutam necem, nec directè, nec indirectè ab ipſo
mandatario præmeditatam, aut procuratam, ad
2 incurrendam autem huiuſmodi cenſuram, requi-
ritur vt mandatum, aut conſilium re vera influxe-
rit in percuſſionem, & necem, & conſequenter de-
bet concurrere effectus prohibitus ſub cenſura, ſi-
quidem in *Canone ſi quis ſuadente Diabolo* prohi-
betur conſilium, ſeu mandatum, quatenus ſit di-
rectè cauſa percuſſionis, aut morti Clericis, ho-
micidium autem ſubſecutum vltra intentionem
mandantis, & extra limites mandati reſpectu mã-
datarij habetur prò caſuali, dum non videtur coo-
peraſſe ad necem ipſius Clerici mandatarij, pœ-
na enim cenſuræ inflicta in præfato Canone non
eſt extendenda de caſu ad caſum, ſed ſtrictè tam-
quam odioſa reſtringenda in præciſis terminis ſuę
diſpoſitionis, & intentionis legislatoris, *Bonac. in
tit. de excommunicatione diſ. 2. quæſt. 4. punct. 2. §. 2.
num. 3. tom. 1. fol. mihi 499. Henriq. lib. 14. cap. 16
num. 1. lit. K.*
3 Prò vt etiam videbatur quod nec amicus ille
Titij, qui eundem admonuit de imminenti peri-
culo mortis, & inſidijs, quas Clericus ſicarius il-
li tendebat, nec ipſemet Titius, qui ex tali ad-
monitione deuenit ad homicidium Clerici inſidia-
toris, contraxerint excommunicationem præfati
Canonis nec tenentur adire Sedem Apoſtolicam
prò abſolutione; ſiquidem hoc ipſo, quod Cleri-
cus immiſcet ſe enormibus, & contra clericalium
ordinum dignitatem, & ſanctitatem ſicarij mu-
nus exercet, & facinoroſus efficitur amittit pri-
uilegium Canonis, prò vt etiam priuatur ſi armis
acceptis aut ſeditionem excitaret, aut publica
perpatraret delicta, aut alia flagitia committeret,
cum immanitate, ſæuitia, & hoſtilitate in grauem
proximi iniuriam, vel contra iuſtitiam, ac Rei-
publicę pacem, aut vniuerſitatis quietem; vt ſan-
ciuit *Clemens III.* in ſua Conſtitutione relata in
cap. cum non ab homine de ſenten. excomun. ibi *in ar-
ticulo verò ſecunda quæſtionis reſpondemus, quod oc-
ciſores Clericorum, aut Presbiterorum, qui contem-
pto Clericali habitu tyrannidi, & enormitati ſe in-
uerecundè immiſcent, in odium Clericalis exceſſus,
& terrorem, atque correctionem ſimilium canone la-
tæ ſententiæ minimè coercentur, iniungatur tamen
eis pænitentia competens aliquantulum aſperior, quã
ſi in laicos talia commiſiſſent,* & in alia eiuſdem Pon
tificis conſtitutione relata *in cap. perpendimus eod.
tit. de ſenten. excommun.* ibi: *Fraternitati tuæ duxi-
mus reſpondendum, quod ſi memoratus Sacerdos ta-
li modo exceſſit, & non propulſando, ſed inferendo
iniuriam fuit occiſus, non videtur nobis, quod infe-
riores eius propter hoc ad obtinendam abſolutionem
Apoſtolicam Sedem adire cogatur, tu verò, qui me-
rita perſonarum benè noſti pænitentiam, eis compe-
tentem iniungas,* itã etiam ſtatutum habemus ab
Alexandro III. in cap. primo de Apoſtatis, vbi ex-
preſſe pariter diſponitur, quod Clericus, qui di-
miſſo habitu, & tonſura immiſceat ſe enormitati-
bus perdat priuilegium *Canonis ſi quis ſuadente*, nec
propterea eum deprehendentem incidere in ca-
nonem ſcilicet excommunicationem, & hanc ſen-
tentiam docent *Angel. in ſumma in verbo Clericus
10. num. 2. Reginald. tom. 1. lib. 1. num. 234. §. aduerte
verò illud.*

4 *V*lterius concurrere videbatur præfatum homi-
cidium perpatratum fuiſſe ad euitandam eminen-
tem mortem per inſidias Titio paratam, & ſic ad
ſui defenſionem vim vi repellendo, cum alia via
vitæ diſcrimen, in quo conſtitutus erat, euitare
non poterat, quo caſu Clerici percuſſor excuſatur
ab excommunicatione *Canonis ſi quis ſuadente* per
textum apertum in *Cap. ex tenore, & in cap. ſi ve-
5 rò de ſent. excom.* & ratio eſt quia huiuſmodi per-
cuſſio non cenſetur vis, aut vltio, ſed defenſio,
de iure naturæ licita, & cuilibet permiſſa, modo
non excedatur modus inculpatæ tutelæ, cum ad-
uertentia, & deliberatione, vt in puncto ex *Sua-
rez. Sayro. Auila, Angelo, Molina, Emanuel Sà Re-
ginald. Caninch. Filliuc. Nauar. tradit Bonacein. de
cenſur. in particular. tit. de excommunic. in pratic. ex-
tra Bull. Cænæ diſ. 2. qu. 3. punct. 6. ſect. 4. num. 1. to. 3.
fol. mihi 226. & ex legiſtis tradunt DD. relati per
Farinac. in prax. crim in tit. de homicid. quæſt. 125.
num. 413.*
6 Moderamen autem defenſionis, & modus in-
culpatæ tutelæ vtique dicitur ſeruatus, quando in-
ſultatus, vt in præſenti, ſeù ille, cui per inſidias
clandeſtinas mors imminebat, manus aggreſſo-
ris, ſeù ſicarij aliter euadere non poterat, niſi il-
lum præueniendo, ac occidendo, & ſic sè defen-
dendo, & propriam vitam in tuto ponendo, &
à diſcrimine ſe liberando, ad latè tradita per *Fa-
rinac.* qui alios ſuo more copioſè allegat, *in tit. de
homic. q. 125 n. 370. vſque ad 376.*
7 Quoties enim inſultatus, ſeù conſtitutus in di-
ſcrimine vitæ non plus fecit, quam facere oportre-
bat non dicitur exceſſiſſe modum defenſionis. *Ho-
ſtien. in cap. dilecto num. 2. verſ. ſi perſonę, & num. 3.
dummodo non amplius de ſenten. excomm. in 6. Iodoh.
in pract. crim. cap. 76. num. 16. Gaſpar. Caballin. in ad-
dit. ad conſtit. Marchia lib. 4. cap. 54. in verbo ad de-
fenſionem num. 11. in fin. Angel. de malef. in verbo, &
dictus* Titius *ſe defendendo num. 18. in fin.* cum alijs
relatis per *Farinace. dicta quæſt. 125. numer. 231.
& num. 381.*
8 Et cum arbitrio Iudicis remittatur, an, & quan-
do ſeruatum ſit moderamen inculpatæ tutelæ, ar-
bitrium in præſenti bene penſatis facti circum-
ſtantijs eſſe debet pro non exceſſu, *DD. relati per*
Farinac. *dicta qu. 125. num. 395. Maſcard. de probat.
lib. 5. concl. 1126. ſub num. 30. Sebaſt. Medic. de caſu
fortuit. par. 1. qu. 8. num. 54. Menoch. de arbitrar caſ.
277. num. 5. Imol. in Clement. 1. num. 11. poſt. med. &
in fin. de homicid. Cepol. conſ. crim. 41. num. 10. verſ.
aut verò.*
9 Nec infringit quod non liceat præuenire ag-
greſſorem propriæ vitę antequam incipiat mo-
raliter aggreſſionis actum, eo quia ante aggreſ-
ſionis actum nulla vis infertur, quæ repellenda
veniant, & conſequenter non licet alium occide-
re ad vim repellendam, quæ adhuc non fuit illa-
ta, vt ex *Nauar. Leſſia, Aragonio, Rodriquez, in lo-
cis per eam relatis tradit Bonaccina de reſtitutione
in particulari diſ. 2. qu. vltim. ſect. 1. punct. 9. n. 1. tom.
2. fol. mihi 554.*
10 Quia hoc ipſo, quod Clericus ſicarius accepta-
uit mandatum ad occidendum Titium, & occul-
tas ad hunc effectum parabat inſidias, vtique e-
tiam non ſolum ſiſicè, & realiter, ſed etiam mo-
raliter inchoatus dici debet aggreſſionis actus, ex
quo

tuo alia moraliter apparere non videbatur via euadendi mortem ſibi imminentem, quam præueniendo,& inſidias repellendo per mandatarij ſtragem, vt benè animaduertit idem Bonaccina *in tit. de reſtitutione in particular. diſ.2.qu. vltim. ſect.1. punct.9.num.1. verſ.dixi ante quàm tom:2. fol.mihi*
11 554. vbi *num.2.* exemplificat, quod ſimiliter licitum ſit vxori occidere maritum, qui iam collocauit pugionem ſub ceruicali ad eius necem, aut parauit venenum, & quid ſimile modo non ſit euadendi alia ſpes ex eius manibus, ex Nauarr. *Iulio Clar. Leſsio, Rodriquez, Bannes, Filliuc. Turriano*, *Molina*, *Corduba*, & alijs, quos allegat.

12 Siquidem defenſio nihil aliud eſt, quam inſtantis, & imminentis offenſionis propulſatio, vt ex *Farinac.qu.125.num.2.& 3.tradit Vermighol.conſ.*
13 *crim.152.num.19* & ſic defenſio dicitur eſſe ante quam quis offendatur, & iniuria propulſetur, & offenſio repellatur, quia poſt offenſionem receptam, non eſt defenſio, ſed vindicta. *Io: Anan. in cap.ſi perfodes 3 de homicid.Dec.in l vt vim:3. de iuſt.& iur.cum alijs per Marcb. Paul. Leon. in prax. ad litter.M. Pænit.par. 3.tit.de forma abſol. & diſp. immo ſufficit fol.mihi 351.*

14 Hinc agrediendo ſecundam partem dubij videbatur etiam Titium nullam contraxiſſe irregularitatem ob ſupradictum homicidium perpatratum ad ſui defenſionem, tum de iure antiquo, & nouo, tum vigore Concilij Tridentini, nam licet ex dicti Concilij Tridentini decreti requiratur diſpenſatio, hoc tamen intelligi debet de homicidio perpetrato cum aliqua culpa,& exceſſu moderaminis inculpatæ tutelæ, in nihilo refragrante, quod Titius præueniendo occiderit mandatarium, cum ad effugiendam irregularitatem exuberet, vt quis ſit conſtitutus nedum in periculo vitæ, ſed etiam Mutilationis, vt latè tradit *Farinac.* qui alios allegat *in par:2. fragment.criminal: in verbo irregularitas num.472.cum ſeq.iuncto num. 476. & 480. & ego ipſe demoſtraui ſupra deciſ. 28. Adnot.5. num. 48.* cum pluribus ſequent. *Aula de cenſuris part. 7. de irregularit. diſ. 5. ſect: 3. dub.1. column.2.*

15 Propterea multo minus dicendum eſt amicum Titij, qui eundem certiorauit de inſidijs Clerici mandatarij occiſi, effectum fuiſſe irregularem, immo ex probabili ſententia neque Caium, qui dedit mandatum ad occidendum per ſubſequtam mandatarij necem contraxiſſe irregularitatem, & ratio eſt, quia mors mandatarij cenſetur caſualis reſpectu mandantis, vel conſulentis, qui nec ratione voluntatis, nec ratione mandati videtur cooperatus ad mortem eiuſdem mandatarij, eo magis, quia ex tractatu,& modo, quo Clericus mandatarius debebat interficere Titium, ipſe mandans non potuit præcogitare ſecuturam mortem mandatarij, ſed potius veriſimiliter credidit non ſecuturam, & hanc ſententiam tuentur, *Hoſtien. ſpecul. Henriq.lib.14.cap.16.n.1.lit.K.*

16 Ex probabiliori tamen ſententia, quod effectus fuerit irregularis deducitur, quia videtur mandaſſe, & conſuluiſſe opus periculoſum mortis, cum mandans non poſſit eſſe certus, & ſecurus de vita mandatarij, dum illum exponit ad alium occidendum, nam tunc exponit periculo, vt occidi poſſit, incertum enim eſt rerum exitus, vt experientia docet, & licet mors mandatarij reſpectu mandantis reputetur caſualis, tamen homicidium caſuale ſolum excuſat, & non imputatur ei, qui dedit operam rei licitæ, nec fuit in culpa, ſecus autem, vt in præſenti, quando datur opera rei illicitæ, ad *textum in cap. Ioannes de homicid. voluntar.& caſual.* vbi Innoc. III. reſcripſit Epiſcopo, & Capitulo Veneten. ibi: *nos igitur attendentes, quod dicto Sacerdoti, qui dabat operam rei licitæ nihil potuit imputari, ſi caſus omnes fortuitos non præuidit, diſcretioni veſtræ mandamus quatenus ſi conſliterit ita eſſe dictum Sacerdotem, Sacerdotale officium exequi permittas*, prò vt etiam ſanciuit Gregorius IX. vt *in cap fin.dicto tit.de homicid.voluntar.& caſual.* ibi: *Attendentes igitur quod Sacerdos ipſe dabat operam rei licitæ, ſtuduit etiam, quam debuit diligentiam adhibere circumſtantibus, quibus periculum imminebat, ita tempeſtiuè, & alta voce permonitus, quod intelligere, & fugere potuerunt, inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quod ob hanc cauſam, vel quia omnes caſus fortuitos, qui præuidere non poſſunt forſitan non præuidit, non debet quoad officium, vel beneficium impediri*, & hanc ſententiam probabiliorem exiſtimat *Bonacina in tit.de irregularit.diſ.7.qu.4.punct.7.ſub num.17.to.1 fol.mihi 573.* vbi allegat *Couar. Nauar. Suarez, Auilam, Vgolin.* Molin. *Filliuc. Reginald. Soyrum. in locis per eundem relatis.*

Quoad 2. dubium de plano dicebam Titium prò vtroque homicidio gaudere debere priuilegio immunitatis Eccleſiæ, quia vtrumque homicidium non commiſit ex propoſito,& appenſatè, ſed prouocatus ad ſe defendendum,& licet in *Bulla Gregorij XIV. de immunit. Eccleſ. ex ordine in nono Bullar. tom 2.conſtit.7.fol.694.* excipiatur homici-
17 dium, & mutilatio membri commiſſa in Eccleſia, tamen hoc intelligitur de homicidio ex propoſito, & appenſatè in Eccleſia commiſſo, ſecus ſi homicidium ſequatur per accidens, & in pura rixa, & maximè ad occiſi prouocationem, & ad ſui defenſionem, vt in caſu noſtro, & ità fuiſſe deciſum Romę de anno *1639.* occaſione cuiuſdam homicidij facti in Eccleſia S. Ioannis Laterani teſtatur, *Diana reſol.moral.par.6. tract.1.de immunit.Eccleſ reſol.7.§:ſed quid dicendum, quem caſum etiam refertur per* Sperel. *deciſ.59. num.36. & 37. tom.1. & latè comprobat* Vermighol: *qui in huiuſmodi caſu conſuluit conſ.crim.103. nu.4. Farinac. de immunit Eccleſ.n.240.* vbi hanc ſententiam crebiorem, & ſequendam profitetur, cum in his caſibus occidens, vel mutilans non videatur habere animum irreuerentem offendendi, & violandi ipſam Eccleſiaſticam, idem *Diana par.1. reſol. moral.tract.1.de immunit. Eccleſ.reſol.11.& p 4.tract. 1.tit.eod.reſol.107. Guttier.pract.qu.lib.3.qu.1.n.3. 5.& ſeq.Nauar.in ſumma* Bullar.*tit.de immunit.nu. 58.* Bobadilla *in ſua Politica lib.2.cap.14.num.25.& ſeq.Giurba conſ.30.num.22.& conſ.90.num.23: Remig:de Gon.de immunit. Eccleſ.in 3.fallen.num.3.Tabien.in ſumma inverbo immunitas num.10.ad fi.verſ. & quid ſi comiſit Roſel.in eodem verbo Immunitas il 2.num.2.Azor:inſtit.moral.par. 2.lib.9.ſub num.9. ſeſſa deciſ. Aragon.141. num.8. & ſeq.* vbi de communi.

18 Ex quibus patet reſponſio ad 3. dubium, ſcili-

cet

cet Iudicem laicum, & Birruarios ob attentatam Titij extractionem licet irrito conatu incidiſſe in excommunicationem, & pœnas contra violantes immunitatem Eccleſiaſticam per ſupradictam cõſtitutionem latas, ſiquidem licet generalis regula ſit, quod non puniatur affectus, non ſecuto effectu, & quod ad incurrendas pœnas ordinarias exigatur actus conſumatus cum effectu ſubſecuto, tamen in caſu violationis immunitatis Eccleſiaſticæ ſufficit etiam actus attentatus, licet non conſumatus, quia Eccleſiæ eſt deferendus, honor, & reuerentia, & per actum attentatum, & inchoatum fit iniuria Eccleſiæ, & auſertur honor, & reuerentia debita, tum quia ita expreſsè diſponitur non ſolum de iure Imperiali in *l. 2. C. de ijs qui ad Eccleſiam confugiunt*, ibi: *ſi quiſquam contra hanc legem venire tentauerit*, verum etiam de iure Pontificio in allegata *Conſtitutione* Gregorij *XIV.* ibi, *quiſquam preter, aut contra huius noſtra conſtitutionis tenorem attentare præſumpſerit declaramus etiã*, verbum autem *attentare* non ſupponit effectum, ſed tantum inchoatum, & non perfectum, vt declarat *gloſ. in dicta l. 2. C. de ijs, qui ad Eccleſ. confug. in verbo tentauerit*, ita reprobato *Gambacurt.* aſſerente ſupradicta verba intelligenda eſſe de attentato cum effectu ſubſequto ad effectum incurrendi pœnas conſtitutionis in *tract. de immunit. lib. 8. cap. 13.* docent *Peregrin. de immunit. Eccleſ. cap. 14. num. 7. Marius Ital. eodem tract. lib. 1. cap. 6. §. 2. num. 60. Farinac. in tract. de immunit. Eccleſ. cap. 20. num. 322. Ambroſin. eodem tract. cap. 15. nu. 6. Megala in 3. par. lib. 4. cap. 3. qu. 2. nu. 30. Diana reſol. moral. par. 1. tract. 1. de immunit. Eccleſ. reſol. 15.* vbi in
19 fine ſubdit, quod ad hunc effectum non ſufficiat ſolum cogitationem, ac propoſitum extrahendi, ſed requiritur, vt deuentum fuerit ad aliquem actum exteriorem, vt attentata dicatur violatio immunitatis Eccleſiaſticæ.

20 Ad euitandas enim pœnas Gregorianæ conſtitutionis contra violantes immunitatem Eccleſiaſticam, ſeu extrahentes confugientes ad loca immunia, duo copulatiuè requiruntur; primo, quod caſus ſit exceptus in eadem Bulla, 2. licentia Epiſcopi, vel eius officialis auctoritatem habentis, & cum interuentu perſonæ Eccleſiaſticę ab eodem deputandæ, alias ſi Iudex ſæcularis per vim, & propria auctoritate ad extractionem deueniat, etiã in caſibus exceptis committit Sacrilegium, & incurrit in excommunicationem, vt expreſsè diſponitur in eadem conſtitutione Gregoriana, & tradunt *Ciarlin. controuerſ. forenſ. cap. 10. num. 33. lib. 1. Diana reſol. moral. par. 4. tract. 1. de immunit. Eccleſ. reſol. 42. §. ſed hodiè, & p. 6. tract. 1. eod. tit. reſol. 28 per totam.*

21 Non obſtante quacunq; contraria conſuetudine quæ penitus ſublata, & abrogata fuit, ab eadem conſtitutione Gregoriana, & alia *Vrb. VIII. edita ſub die 5. Iunij 1641.* iurium Eccleſiæ præſeruatiua, vbi annullat, & reprobat, & declarat ſemper fuiſſe nullas, & reprobatas omnes conſue-
22 tudines contra Eccleſiaſticam immunitatem, cum decreto irritanti in vtraque conſtitutione adiecto,
23 contra quod allegari non poteſt contrarius vſus, & clauſula ſublata, qua tollitur omnis facultas in contrarium iudicandi, prout etiam docent communiter *Canoniſtæ in cap. nouerint de ſent. excomm. & in cap. Eccleſia S. Mariæ de conſtit.* equidem immunitas Eccleſiaſtica dicitur de iure diuino, ac proindè per conſuetudinem tanquam irrationabilem, & iniquam tolli, violari, ac labefactari nequit, prout ſtatutum eſt non ſolum de iure communi, vt *in cap. 1. & cap. ad noſtram de conſuet.* ſed etiam ex *Concilio Tridentino ſeſſ. 25. de reform. cap. 20. latè Diana reſol. moral. par. 6. tract. 1 de immunit. Eccleſ. reſol. 26. §. & tandem ſexto Faoundez in præcepto Decalog. tom 2. lib. 8. cap. 44. n. 20 Ciarlin. controu. forenſ. lib. 1. cap. 31. num. 17. & cap. 129. num. 44. & ſeq. Gianipar. in defenſ. iur. Pontiſ. diſ. 6. cap. 4. num. 23. Bonac. de cenſur. in particular. in tit. de cenſur. in Bulla Cœna contentis diſ. 1. q. 16. puncto 4. num. 9. tom. 3. fol. mihi 123.* vbi quod huiuſmodi conſuetudo reprobatur in Bulla Cœnæ in *cap. nouerit de ſent. excommun. & in Auth. caſſa de ſacroſanct. Eccleſ. Vaſq. de ſucceſſ. §. 10. nu. 561. Surd. conſ. 301. num. 55. lib. 3. Natta conſ. 495. nu. 14. lib. 3. latè* Carthar. *dec. crim. 46. num. 34. Sperel. dec. 37. nu. 47. & 48. tom. 1. Rot. dec. 3. de conſuet. in antiquiſ. & in* Barchinonen. *exemptionis 20. Iunij 1636. coram* Coccino, vbi reprobatur *Couarruuias* & alij contrarium tenentes.

24 Hinc eſt quod huiuſmodi conſuetudines tamquam corruptelæ, & nutritiuæ peccati à Summo Pontifice quotannis per proceſſum generalem, & fulminationem Bullæ Cœnæ abrogantur, & contra timere attentantes fulminantur excommunicationes quacunque conſuetudine non obſtante, *Sperel. dec. 37. num. 48. cum ſeq. ex* Graſ. *de effect. Cleric. effect. 3. num. 118. Marta de iuriſdict. par. 4. caſ. 11 num. 56. Duard. in eadem Bulla lib. 2. can. 39. quæſt. 8. num. 25. Ciarlin. controuerſ. forenſ. cap. 120. nu. 44. & ſequen.*

25 Quinimò licitum eſt medijs licitis, & honeſtis vim vi repellere, & Eccleſiaſticam immunitatem defendere, ſcilicet deterrendo cenſuris, vel claudendo ianuas, & fores Eccleſiæ, immo Rectores Eccleſiarum poſſunt aliquando laicorum auxilium implorare, vel etiam vti opera Clericorum ſacris ordinibus nondum initiatorum ad tuendam Eccleſiam, ſi grauis neceſſitas id eis ſuadeat, nec indè magna ſcandala impendant, ſeruato tamen moderamine, & regulis prudentiæ, per ſe tamen loquendo licitum non videtur Clericis arma capere, & violenter cum armorum ſtrepitu reſiſtere, & impedire Iudicem laicum, eiuſque curiam, ne reum extrahant, *Farinac. in Append. de immunit. Eccleſ. cap. 1. num. 46. & 47. Suarez lib. 3. de Relig. cap. 13. num. 40 Mar. Ital. de Immun. Eccl. lib. 1. cap. 6. §. 2. num. 45. Peregrin. eod. tract. c. 14. n. 11. Remig. eodem tract. cap. 12. quos refert. & ſequitur, Bonac. de cenſur. in particular. tit. de excomm. in particular. extra Bullam Cœna diſ. 2. q. 3. punct. 16. §. 3. n. 3. tom. 3. fol. mihi 239.*

26 Ad vltimum verò dubium animaduertebam vtrumque homicidium commiſſum fuiſſe à Titio ad defenſam cum moderamine inculpatæ tutelæ, ac proindè de iure vtrumque impunibile, vt de communi teſtatur, *Maſcard. de probat. lib. 3. concluſ. 1126. num. 29. & 30. Airer. de homicid. neceſſ. par. 1 num. 382. cum ſeq* Clar. *in §. homicidium nu. 27. verſ. ſcias tamen,* Planc. *in epit. delictor. lib. 1. cap. 28. n. 14. verſ. modo non excedatur Guazzin. in tit. de defenſ. à reo facien. Farinac. qui alios copioſè allegat qu. 225. n. 330.*

Digitized by Google

n.330.& ſeq.Barbaſ.de offic,. & poteſt. Epiſc. alleg. 28. num.17. par.2.

27 Si quidem cum appareat Titium ab occiſis inſulratum fuiſſe, probatur propterea homicidia ad ſui defenſionem perpatraſſe, & ita vna mente ſcribentes tenere ex *Bertaz. conſ.11. num.19. teſtatur* M*aſcard.de probat.lib.3.concl.*1126. *num:3. Gram. conſ.29.ferè per totum Dec.conſ.678.num.2. & in l. vt vim num.10.ff.de iuſt.& iar.* Feliu.*in cap. ſignificaſti il 2.num.13. verſ. ſed iſtis non obſtantibus de homicid.*

28 Nam inſultatus quidquid facit præſumitur non ad vindictam, ſed ad ſuam defenſiouem facere, vt inquit *Alex.conſ.29.num.4.lib.1.et conſ.109.n.2 Marſil.conſ.4.num.14.Dec.conſ.68.per totum. Aret. in tract. Maleſ.in verſ.& dictus Titius ſe defendendo in 1.car.verſ.ſi dixi cum alijs congeſtis per Maſcard.de probat. lib.3.concl.1126. num.4. Gramm. conſ.18.& conſ.56.per tot. Farinac qui alios allegat. conſ crim.35.num.20.& ſeq.tam. 1.Tiraq. de pœnis temperan.cauſ.1.num 6.*

29 Hinc ſequitur, quod probato inſulto euadit inſultatus pœnam homicidij, quia cum vi, vi repellere cunctis, & ſe impunè defendere omnes leges, omniaque iura permittunt, excluditur dolus. & conſequenter delictum, ac pœna, *ad textum in l.ſcientiam §. qui cum aliter ff. ad l. aquiliam l.vt vim ff.de iuſt.& iur. vbi Iaſ.Dec.& alij ſcribentes,* Alex *conſ.119. num.4. lib 7.* Gram.*conſ. 18.num.2. pulchrè* Farinac. *conſ.crim.35. num. 11. to.1. cum alijs congeſtis per* Maſcard. *de probat.lib.1*
30 *concl.1126.num.5. cum pluribus ſequentibus num.7. & 8.* afferi rationes, nempè quod occidens aliquem ſe defendendo non dicitur maleficium cõmittere ſecundum *Bald.in l.data opera col.4.* C. *qui*
31 *accuſar. non poſſ.* ſed potius aggreſſor magis videtur à ſe ipſo occiſus inſultando, quam ab ipſo inſultato illum occidendo pro ſui defenſione, vt animaduertit, *Abb in cap.*Clerici *il primo de vita, & honeſt.*Cleric. *Marſil:conſ.* 81. *num.*10. *Gramm. conſ.29. num.10. & 31. Bertaz. conſ.75.num.6. & conſ. 111. num.1. lib.1.* Carret. *in prax.crimin. § 6. cal.2. num.27. verſ primo.*

32 Er exuberat ad euirandam pœnam ſi conſtet, vt in præſenti di præparatione ad offendendum, nam hoc caſu occidens preparantem ad offenſam, licet nondum offenderit ad ſui defenſionem occidiſſe cenſetur, & hanc partem eſſe humaniorem, & amplectendam, ea ratione, quia non debet cõſultatus expectare, quod vulneretur, ſed debet ipſe incipere, & admenare, cenſuit *Iaſ.in l.vt vim col.2.nu.9.ff.de iuſt.& iur.& declarat.Bart. & alij ſcribentes in l.1.* C.*vndè vi* Bertrand.*conſ.190.nu 4. lib.3. Dec.conſ.678.num.2. Rui.conſ.13. n.1.Gram. conſ.46.num.3.11, & 12.* Clar.*in pract. crim.§. homicidium ſub verſ.ſed quomodo probetur, Afflict. ſuper 1. parte* Conſtit. *Regni rub.9.num.33.& rub.13 num.30.& latiſſimè comprobat Maſcard.de probat. lib.3.concl.1129. à n 9.cum plurib ſeq.*

33 Nec obſtare viſum fuit prædicta excuſare poſſe Titium à primo homicidio commiſſo in perſonã ſicarij, eo quod aliter non poterat propriæ vitæ conſulere, niſi nece ipſius mandatarij, ſecus autem quoad ſecundum homicidium birruarij, in cuius actu non fuit conſtitutus in diſcrimine vitæ, ſed tantum paſſus fuit vim quoad extractionem è loco immuni, vndè videtur exceſſiſſe modum defenſionis, & moderamen inculpatæ tutelæ, vt ſi non de dolo, ſaltem de culpa puniendus veniat *Tiraq.de pœn.temperan.caſ.1.num.6 & 7.Couar.reſol. tom.3.cap.3.rub.de homicid. num.24. per tot.Clar in pract:crim. in §. homicidium nu.27. ſub verſ.ſcias tamen, vbi de receptiſſima Andreas* Gail. *de pace publica lib.1.cap.16.n.15. 19.& 29.& pract. obſer.110,lib.2.Menoch.de arbitr.quæſt.caſ.278.n.1 Boſſ.tit.de homicid.num.91.*Maſcard.*de probat.lib.3. concl.1126. num.30.in fin: Farinac.in prax.crim. in tit,de homicid. q.125.n.396. & 397.par.4:& conſil. crim.2. n.6.& 10.tom.1.*

34 Quia cum notoriè conſter Iudicem laicum, eiuſque executores; ſine iuriſdictione iniuſtè egiſſe, iniuſtamque extractionis, & capturæ ex eorum culpa, & facto ſubortam fuiſſe, & abſque mandato Iudicis Eccleſiaſtici, eccleſiaſticam immunitatem violare, & violentas manus in perſonam Eccleſiaſticam inijcere temerè, violenterque tentaſſe, licitè potuit Titius eiſdem impunè reſiſtentiã facere, etiam adhibitis armis, dum armata manu aduerſus eundem impugnatis archabuſeis depreſſo cane iruebant, *Innocen.in cap.ſi quando il 2.n.2. extra de offic.delegat. & ibidem Felin. col 2. num.2. verſ.2. Fallit.in diſcurſu, vbi allegat.text. in cap.2. in fin.de conſtit. in 6. Clar.in prax.crim.§.fin. qu.29.*
35 *verſ.ſed hic incidenter*, vbi quod hoc caſu Iudex iniuſtè, & nulliter procedendo, agit vt priuatus, & non vt Iudex, & *in fi.* ſubdit, quod hoc omnes volunt, & in hoc omnes concordant, *Farinac. in prax.crim.in tit.de carcerib.& carcerat.q.32. nu.47 & 107. & ſeq.*

36 Quæ licet valdè vrgeant ad excuſandum Titiũ à delicto, tamen ad euitandum ſcandalum, ne conſpiciãtur ſacerdotales manus, quæ Deum tractare debent humano ſanguine pollutas, ipſum Titium ab ordinum miniſterio, & exercitio ſuſpendendum eſſe, & exilij, vel relegationis pœna arbitrio Ordinarij mulctandum eſſe crederem, prò vt in ſimili facti contingentia à me obſeruatũ fuit in Diœceſi Neapolitana, dum Eminentiſſimi, & Reuerendiſſimi Cardinalis Antonij Barbarini Abbatis, & perpetui commendatarij, & Ordinarij fœlicis recordationis eius *V*icarij Generals vices gerebam, & latè comprobaui in meo *Planſinima conſtit. 43.*

47 Caius verò prò mandato dato ad occidendum, & attentato aſſaſſinio, pariter aliqua pœna extraordinaria, nempe pecuniaria, exilij, relegationis, & ſimilium, arbitrio Illuſtriſſimi D. mei plectendus venit, in delictis autem quando ſolum deuentum fuerit ad tractatum, & ordinationem, iſte ſolus tractatus, & ordinatio, licet non puniatur pœna ordinaria, etiam quod ſimus in atrociſſimis, punitur tamen pœna extraordinaria, vt in terminis mandantis, & mandatarij tradit Farinac. *in prax.crim:in tit. de homicid.q.124.num.47. iuncto n.90.& 93.*Brunor.*à Sole q.34.nu.35.in fi. Petrus a Planca in epit.delictor.lib.1.cap.19.n.20.*Gram, *vot. 8.num.17.& dec.74.num.30.* Vbi Doctores communiter tenere reſtatur, quod non poſſint etiam
38 in atrociſſimis delicta non conſumata puniri pro delictis perfectis, etiam ſi deuentum fuerit ad actũ proximum, & aliquis illud perpatrauerit, non tamen perfecerit, ſeu conſumauerit in totum, licet

per

Digitized by Google

pet ipſum non ſteterit, & ſic in puncto cudentis
39 monetam, in qua adhuc non erat impreſſa imago Principis non debere puniri pæua mortis naturalis, ſed ad triremes in perpetuum ad remigandum condemnandum arbitratur. *Gail.de pace publica lib.1.cap.14. nu.7.*

40 Maximè quia de generali conſuetudine Italiæ, & totius mundi derogatum fuit diſpoſitioni textus in *l.ſi quis cum telo C.ad legem Cornel.de ſicar.* omnibuſque alijs legibus, & iuribus punientibus eadem pęna conatum non ſecuto effectu, ſed quod
41 non eadem pæna, ſed mitiori plecti debeat; & ſic quod non puniatur morte, qui animo occidendi aliquem percuſſit vigore præfatæ conſtitutionis, tradit *Speculat.in tit.de accuſat. §.1. num.7.in*
42 *fin. verſ.de conſuetud.* quod in his caſibus imponenda ſit pæna pecuniaria ſubdit, *Bald. conſ. 356. col.1.verſ.in contrarium lib.1.Gram.voto 8.nu.13. & ſeq.& voto 20.num.8.& deciſ.2. num.8.& 9. ac deciſ.74.num.8.9. & pluribus ſeq.* & ità pluries iudicaſſe Romæ teſtatur *Bertarchin.in ſuo repertor.in verbo venatio nu.6.verſ.hodie vero, Bocr.deciſ.316. num.3.Oſaſch.deciſ.Pedemont.19.num.4.verſ.in contrarium vero, Ioſeph.Ludou.dec Lucen.15.n.25. Menoch.de arbitrar.quæſt.lib.2.caſ.360. num.92. Clar. in pract.crim. in §.homicidium num.65. verſ. vltimo quæro, & in §.fi.quæſt.92.in princ.Peguer.dec. crim. 7.num.13.*cum alijs congeſtis per *Farinac.in prax. crim.in tit.de homicid.quæſt.124. num.78. & ſeq.84. & 89.*

Et ita ſaluo ſemper, &c.

TERACINEN. MVTATIONIS HABITVS MASCVLINI, IN FÆMININVM.

ARGVMENTVM.

Maſculus vtens habitu mulicbri, & ſè prò fæmina gerens committit crimen falſi, & ſi vſus fuerit ob aliquam iuſtam cauſam, nempè ad effugiendum hoſtes, extraordinaria pœna plectendus eſt.

Carceratus prò delicto, quod verè non commiſit, ſed ex inditijs reperiatur conſtitutus in periculo vitæ, ad effugiendum ſupplicium, an impune poſſit occidere carceris cuſtodem, & fugam arripere, caſus enucleatur.

SVMMARIVM.

1 Iniuſtè carceratus impunè poteſt carceres frangere, & inde aufugere.
2 Et ſi aliter mors effugere nequeat, poteſt etiam impune vulnerare, & occidere carceris cuſtodem.
3 Limit. ſi iuris ordine ſeruato carceratus fuit, vel ad mortem ſit condemnatus, vel condemnandus non obſtante, quod ſit innocens, n.4.5.& 6.
5 Iniuſte carceratus, vt ad euitandam condemnationem impunè poſſit occidere cuſtodem carceris, quæ requirantur, 6.& 7.
8 Declaratur textus in *l. nihil intereſt de capt. & poſtlim.reuerſ.*
9 Captus, ſeú carceratus condemnatus, vel condemnandus iuris ordine ſeruato, ſi non poterat ſuam innocentiam probare, & ad euitandam mortem occidat Cuſtodem carceris, & fugiat, etiam detecta eius innocentia extra ordinem puniendus eſt.
10 Vtens habitu Muliebri, & è contra committit crimen falſi.
11 Mutans ſibi nomen, & cognomen punitur pœna falſi, ſecus ſi ſinè dolo, vel alterius præiudicij.
12 Amp. in faciente ſe Comitem, & Ducem, & de faciente ſe milite, Clerico, Sacerdote, Doctore, Procuratore, Notario, à 13.vſque ad 16.
17 Falſitas vbi nemini eſt nociua, non eſt punibilis ſecundum vnam opinionem, & quod puniatur extra ordinem, ſecundum aliam.
18 Veſtium mutatio ad bonum finem, & ex iuſta cauſa, non redditur mala, & peccaminoſa, ſecus ad malum finem.
19 Falſitas abſque dolo commiſſa, non eſt punibilis, & ſaltem extra ordinem 20.
21 Captura facta de mandato Iudicis non habentis iuriſdictionem dicitur notoriè iniuſta, & carceratus impune poteſt frangere carceres, vt fugiat.
22 Et hoc caſu eximens è manibus familiæ captum non punitur.
23 Amp. vt etiam dicatur iniuſta ſi fiat iuris ordine non ſeruato.
24 Amp. vt etiam reddatur iniuſta ratione malę tractationis, & loci, vbi captus retinetur.
25 Amp. vt captus abſque inditijs dicitur iniuſtè captus, nec habetur prò confeſſo.
26 Ampl. prout etiam non conſtito de corpore delicti.
27 Amp. vt etiam dicatur iniuſta carceratio, & carcerato impunè è carceribus aufugere licet, quando credit sè falſo accuſatum, Iudicemque eſſe participem huius falſę accuſationis.
28 In dubio præſumitur prò iuſtitia, & validitate capturæ.
29 Pro actu, & geſtis à Iudice regulariter præſumitur.
30 Limit. procedere, vt prò Iudice præſumatur quoad iuſtitiam, ſecus quoad ordinem proceſſus.
31 Homicida tenetur ſoluere intereſſe, & damna hæredibus occiſi, expenſas etiam funeris, & facta prò medelis 33.
32 Tenetur ad æſtimationem operum habita ratione ad tempus vitæ occiſi.
34 Limit. procedere ad fauorem cognatorum, quos occiſis alere tenebatur, ſecus quo ad alios.

DECISIO XLIX.

IN carceribus cuiuſdã Ciuitatis detinebatur Caius N. inquiſitus de homicidio proditorio perpatrato in territorio eiuſdem Ciuitatis in perſonam Titij N. cum quo aſſiduam habebat conſuetudinẽ, & ex inditijs releuantibus territus metu tormentorum faſſus fuit huiuſmodi homicidium perpatraſſe, & ratificata extra tormenta confeſſione, fuerunt eidem aſſignatæ defenſiones, verum agnoſcens re vera ſe non eſſe huius criminis reum ad effugiendum proximum imminens ſupplicium, ex quo alia moraliter apparere non videbatur via euadendi violentam mortem, nacta occaſione carceris cuſtodem interfecit, & è carceribus fugam arripuit, cuius contumaciæ occaſione profugus, ac latitans, ad ſe occultandum, cum eſſet in herbis muliebri habitu, indutus mentito ſexu prò fęmina ſe gerebat, interim in eadem Ciuitate occaſione proceſſus fabricati contra nonnullos noxios de commiſſo ambigiatu compertum etiam fuit ab eiſdem præfatum Titium N. occiſum fuiſſe, & conſequenter detecta in hac parte innocentia Caij, qui interea degens in alia diæceſi cũ in aliquorum ſuſpicionem, & hæſitationem deuenerit mentire ſexum, fuit carceribus Epiſcopalibus mancipatus, vbi conſtitutus, totam facti ſeriem faſſus fuit, hinc pro expedienda cauſa, aſſumpta fuit diſputatio infraſcriptorum dubiorum prò veritate ab Illuſtriſs. & Reuerendiſs. D. Epiſcopo de meo iudicio requiſitus.

Primo. An iniuſtè carceratus, & propè vltimo ſupplicio condemnandus licitè poſſit ad fugam accipiendam, & ſaluandam propriam vitam cuſtodem carceris occidere.

2. Maſculus vtens habitu Muliebri, & ſe pro fœmina gerens, quod crimen committat, & vtens ad bonum, vel ad malum finem qua pœna multandus ſit, & quomodo pro vtroque delicto Caius puniendus veniat.

1 Adducebam quoad primum, quod regula generalis eſt, quod iniuſtè carceratus non ſolum ſine metu pœnæ poſſit carceres frangere, & indè aufugere, verum etiam quod non fugiendo peccaret, adeò vt tam in foro poli, quam in foro fori huiuſmodi effractio, & fuga permittatur, præcipuè ad euitandam iniuſtam Iudicis condemnationem, cum licitum ſit iniquis Principibus, & Iudicibus, iniquæue eorum ſententiæ reſiſtere, quando aliter mors euitari non poteſt, nec eſt expectanda iniqua Iudicis condemnatio, vt latè comprobat *Farinac. in prax.crim.in tit. de carceri. & carcerat.qu.30. à num.120.vſque ad 128.* & hęc ſententia fulcitur exemplo B. Petri Apoſtoli, qui vt legitur in actis Apoſtolorum per Angelum Domini fuit à carceribus liberatus, in quibus per Hærodem iniuſtiſſimè detinebatur. *Couar. var. reſol.cap.20 nu.9.poſt med.verſ.nam captus à Iudice & num. 10. verſ. ſeptimu his animaduerſis*, vbi ex *Diuo Thoma* ſubdit, quod manens in carcere, àquo deducendus eſt ad mortem, ſi cum primum fugere poteſt, non fugit, ſui ipſius homicida eſt, quia facit id, ex quo ſequitur mors, hanc ſententiam docent *gloſ. in Clementinu Paſtoralis in verbo per violentiam, de ſenten: & re iudicata ibique DD. Feller.in pract.crim.in 4.par.3 par.3.verb.& ſi confitebuntur num.50.Cyril.in ſumm. crim.part.1. ſub. rub.12.de cuſtod.reor.§.fin.num.5. Tiraq.in tract.de vtroque retract.in præfat.num.68. verſ. & in ſimili quoque dictar Boſſ.in tit.de carcere nu.5.in fin.verſ. eſt tamen ſemper intelligendum, & in tit.de car.fideiuſ.relaxan.num.48. verſ.& vbi eſſet iniuſtè detentus, Menoch.de arbitrar.quæſt.caſ.301.num.14.lib.2 & in tract.de præſumpt.lib 1.qu.89. num.43. & 49. Maſcard.de probat. lib.1.concl.266.num.26.& lib.2 concl.820.num.16.Seraph.de priuileg. iurament.priuil.132.num 1. Bertaz.conſ. crim.35. num.33. lib.1. Grmmat.conſ.51.nu.6.Neuiz.conſ.61.num.37. Rol. conſ.7.num.46.& ſeq.vol.1.& conſ.40.num.16.vol. 4.Boer. deciſ.215. num.30. verſ.& iſtud vltimum*.

2 Quinimò, quod ſit etiam licitum iniuſtè carcerato, ſi aliter mortis periculum, & iniuſtam Iudicis condemnationem euadere non poſſit impunè cuſtodes vulnerare, & occidere, abſque eo quod nec de vulnere, nec de homicidio, nec de carcere fracto teneatur, eſt textus in *l.nihil intereſt in princ.ff.de capt.& poſt.lim.reuerſ.* vbi habetur, *nihil intereſt, quando captiuus reuerſus eſt, an vi, vel fallacia poteſtatem hoſtium euaſerit, & in l.1.in fin. ff.de bon.eor.qui antè ſent.mortem ſibi conſciuerũt*, dũ ibi dicitur, *ignoſcendum eſt ei, qui ſanguinem ſuum qualitercunque redimere voluerit*, & hanc ſententiam tuentur *Lucas de Penna in l.Prohibitum col.2. num.11. verſ. ſed pone dum ageretur* C. de iure fiſci *lib.10.* Gram.*conſ.crim.51.num.7.* Neuiz. *conſ.61. num.37.* Bertaz.*in addit.ad conſ.* Bartolomei *patris 35.lit: E. lib.1.Nouel.in tract.ad defenſ.ſub rub. homicide ex quibus num. 116. fol. mihi 45. Corrad. in pract.tit.de carcer.nu.16.in 1.amplia.fol. mihi 276. col.2.Couar.var.reſol.lib.1.cap.2.num.13. Brunor. à Sole in ſuis quæſt.legal.qu.30.nu.29. Nunnius in Collegio crim.diſ.8.nu.39. Io:*Harprechius *in comment. ad inſtituta Iuſtiniani tom.4. tit. de public. iudic.§. item lex Cornelia n.230.fol.1019.Chriſtianus Kreuſbergk tract.de neceſſaria defenſ.q.5.Maſcard. de probat.vol.1.concl.226.nu.27.& 28.& lib.1.concl.820. nu. 17.Menoch.de arbitrar.qu.caſ.301.nu.14.& 15. quibus addo Dianam reſol. moral.p.8.tract.7.miſcellan.reſol:43.* vbi allegat, *Card. de Lugo de iuſtitia tom.1.diſ.10.ſect.7.num.164. Dicaſtillum de iuſt.lib. 2.tract.1.diſ.10.dub.2.num.31.Farinac. in prax criminal.tit.de carcer.& carcerat.qu.27.nu.14.& q.30.n. 120.vſque ad n.129.*vbi alios allegat.

3 Hæc tamen ſententia non eſt applicabilis in præſenti, quia cum Caius legitimis præcedentibus indicijs ad capturam ſufficientibus carceribus mancipatus fuerit, & cuſtos carceris bona fide munus ſuum exercebat, non poterat impunè occidi, in nihilo refragante, quod Caius eſſet re vera innocens, cum expediat reipublicæ, & commune bonum poſtulet, vt non inferatur damnum Miniſtris bona fide publicum officium exercentibus, vt tradunt DD. relati per *Dicaſtil.de iuſtitia lib.2:tract.1. diſ.10. dub.2. num.31.& Trullench. in Decalog tom.2.lib.5:cap:4.dub:4.num.1.* quos allegat, *Diana reſol.moral:p 8.tract:7.Miſcel.reſol.43. in princ.*

4 Et quando Iudex aliquem carcerari fecit, vel ad mortem damnauit iuris ordine ſeruato, vel ſecundum acta, & probata, vt in caſu noſtro, tunc etiam, quod condemnatus innocens ſit, ei minimè licet, vt mortem euadat Iudicem verè innocentem, vel cuſtodes omninò inculpabiles occidere, & contraria opinio ſaltem admitti poteſt, quando Iudex ſinè ordine, & ex certa ſcientia, ac Tyrannide innocentem condemnauerit, & ratio eſt, quia tunc vt priuatus, & ad inſtar hoſtis, & latronis videtur ſe geſſiſſe, adeòut hoc caſu permittatur occiſio Iudicis, & Cuſtodis, non reſpectu innocentiæ carcerati, ſed reſpectu non ſeruati ordinis, & modi procedendi, vti priuati latronis, & hoſtis, iuxta diſpoſitionem textus in dicta *l.nihil intereſt in princ.ff.de capt.& poſtlim.reuerſ.* alias dicta opinio *Lucæ de Penna*, & aliorum vti nimis larga, & contra bonum iuſtitiæ non eſt admittenda, nec ſequenda, cum tendat ad diminuendam, & infringendam auctoritatem tribunalium, & conculcandam Iudicum maieſtatem, vt benè animaduertit, *Farinac.in tit. de carcerib. & carcerat:quæſt.30.num.130.ſub verſ.ſic namque.*

5 Ad hoc igitur, vt impunè carceratus poſſit cuſtodes occidere, & iniuſtam factam, vel futuram condemnationem euadere, duo copulatiuè principaliter requiruntur, primo quod notoriè conſtet ex actis illum iniuſtè, & indebitè fuiſſe carceratum, & condemnatum, vel condemnandum cum iſto caſu Iudex, non vt Iudex, ſed vt priuatus dicatur procedere, ideo ei de facto procedenti, de facto etiam reſiſti poteſt, etiam armata manu, ad obuiandum, & tollendum irreparabile damnum ſecundum communem DD. opinionem de qua per *Petrum à Plauchu in Epit.delictor cap:28.num:9.vt etiam conſenſit Clar.in pract.crim.*

§.fin:

Digitized by Google

§.fi.q.29. verſ.ſic incidenter quæro latè Aſin. in ſua
prax.Iudiciar.§.31.cap.2. in p.limit.princip.n.4.verſ.
reus etiam Lancellot.de attentat.cap.17.n.50.& ſeq.
par.2.pulchrè Seraph.de priuil.iuramen.priuil.132.
6 *num.37. & 38.* ſecus verò quando ex actis non
conſtat de iniuſtitia carcerati, ſed Iudex iuris or-
dine ſeruato proceſſerit, nam tunc etiam ſi carce-
ratus ſit innocens non poteſt carceres frangere, &
multo minus cuſtodes occidere, quia vt demon-
ſtrauimus iniuſtitia carcerationis conſideratur non
reſpectu innocentiæ carcerati, ſed reſpectu ordi-
nis non ſeruati, vt ſubdit alijs relatis idem *Fari-*
nac.d.q.30.n.131.132.& 134.

7 Secundo requiritur, quod iniuſtè carceratus ſit
in euidenti periculo mortis, & condemnationis, &
quod illud aliter euadere nequeat, quam per car-
ceris fractionem, & cuſtodis offenſionem. nam
ſi poſſit iuris ordine ſeruato faciendo ſuas defen-
ſiones ſuam innocentiam probare, non debet hac
via relicta, confugere ad viam facti, ſcilicet car-
ceres frangere, & cuſtodem occidere, adeò vt ſi
non pęna ordinaria, extraordinaria tamen pęna
hoc caſu mulctandus ſit, Iudicis arbitrio irrogan-
da, ex quo dicitur exceſſiſſe modum inculpatæ
tutelæ, ideò extraordinariam pęnam euitare non
poteſt, *Farinac.d.q.30.n.133.*

8 Nec aduerſatur textus in *l. nihil intereſt in princ.*
ff.de capt. & poſtlim.reuerſ. quia loquitur in iniuſtè
capto à latrunculis, vel ab hoſtibus, non autem
à Iudice præſertim ſi ab eodem proceſſum fuerit
iuris ordine ſeruato, ac proindè diſpoſitio dicti
textus loquentis in caſu ſpeciali, non eſt extenden-
denda ad caſum, in quo non militat eadem ratio
cum tunc neque eius diſpoſitio militare poteſt, vt
ponderauit *Pariſ.de Puteo in tract. de ſindicat. in*
verbo captum cap.4. num.4. in fin. verſ. tamen ad-
uerte Correr.in pract.2.tract.de indic.& tort. §.ter-
tium eſt indicium num.36. fol.mihi 45.& in tract.de
homicid.§.vigeſimo excuſatur num.1.in fin. & Boer.
dec.215.n.33.verſ.quare præcedens opinio, vbi etiam
alij, contrarijs reſpondet, & declarat Farinac dicta
quæſt.30. num. 130.

Hinc eſt, quod Caius cum captus fuerit iuris
ordine ſeruato, legitimis præcedentibus inditijs,
& ex ſua propria confeſſione contra eundem iuſtè
proferenda erat ſententia condemnatoria, impu-
nè non potuit occidere carceris cuſtodem, verum,
9 quia in ſuis defenſionibus ſuam innocentiam non
poterat demonſtrare, nec aliter mortem, & im-
minens ſupplicium effugere, non obſtante, quod
tractu temporis comperta fuerit eius innocentia,
mitiori pœna extra ordinem puniendum eſſe cre-
derem, iuxta tradita per *Farinac.dicta quæſt.30. n.*
120. verſ.ſic namque paulò ante finem ex Luca de
Penna, & Nouel.in ſuo tract. ad defenſam in locis
per eundem relatis.

Nec qualitas, quod vſus fuerit habitu mulie-
bri, & ſe prò fœmina geſſerit, ita aggrauat deli-
ctum, vt augenda ſit pœna, ſed pro vtroque
crimine eſt puniendus pęna extraordinaria, ſcili-
cet pecuniaria, vel exilij, vel relegationis, & etiam
triremium per quinquennium arbitrio Domini
iudicantis.

10 Siquidem, vt deueniamus ad ſecundum dubium
vtens habitu muliebri, & ſe prò fęmina gerens
11 committit crimen falſi, prò vt mutans ſibi nomen,
& cognomen punitur pęna falſi ſi concurrat fraus,
& alterius præiudicium, ſecus ſi ſine dolo, & al-
terius præiudicio, *Hoſtien. in ſumma de crim. falſi*
num.7. in fin. Baſſ.*in tit.de muta.nom.num.1. Cor-*
rad.in pract, rubr.de falſit.num, 22.ante fin. Menoch.
de arbitr.quæſt.lib.2.caſ.318. nu.19. & 26. cum ſeq.
Farinac.*in tit.de falſit.& ſimulat. quæſt.150. n.144.*
12 & de faciente ſe Comitem, & Ducem quod incur-
rat pęnam falſi eſt *textus, & ibi glo.in cap.ad Apo-*
ſtolica in verbo dignitatum de priuil.in 6.cap.cum ſit
de auctorit. & vſu pallij Decian reſponſ.19.nu.159.
& 241.vol.3. Honded.conſ.100.num.17.vol.2. Ca-
bel.reſol.crim.126.Farinac.in tit.de falſit. q.150.nu.
80.*Maſtril.de Magiſtrat.lib.4.cap.13.n 179.223. &*
& 224. vbi quod etiam committit crimen læſæ
13 Maieſtatis, ſi ſimul cum titulo vſurparet iuriſdi-
ctionem, & de faciente ſe milite, Doctore, Cle-
rico, quod etiam teneatur pęna falſi, ſed quod nõ
ſit irroganda pęna mortis, ſed alia extra ordinem
Iudicis arbitrio, *Menoch.de arbitrar.quæſt.lib.2.caſ.*
318.num. 20.21.22, & caſ.320.num.7.Farin.conſ.73.
nu 5.tom.1.& in prax.crim.in tit.de falſit q.150.n.85
14 vbi de faciente ſe Sacerdotem, & *nu.87.* vbi de fa-
ciente ſe Doctorem, & *nu.89.* vbi de faciente ſe
15 Procuratorem cum non ſit, *Menoch. de arbitrar.*
16 *quæſt.caſ.320.nu.9.* vbi de vſurpante auctoritatem,
& poteſtatem Notarij.

17 Falſitas autem, vbi nemini eſt nociua, quod non
ſit punibilis docet *Felin. in cap. 1.extra de præſump.*
Alex.conſ.145.num.6. ſed quod puniatur extra or-
dinem concludit *Ferran.Garciar.inter conſ. crimin.*
diuerſ. Io: Baptiſta Zilet.125.num.22.to.1.ex Mar-
ſil.in l.1. § præterea n 23.ad l. Cornel. de ſicar. vbi
ſubdit infinitos allegare, & hanc eſſe communem
opinionem, & ab ea in iudicando non receden-
dum, teſtatur.

18 Immo licet vitioſum ſit, quod mulier vtatur
veſte virili, aut è conuerſo, tum quia indecens
reputatur, quod vir mentiatur ſe mulierem, &
mulier mentiatur ſe virum, tum quia talis com-
mutatio regulariter eſt Incentiuum concupiſcen-
tiæ, & præſtat occaſionem occultis libidinibus,
non tamen ita in ſe eſt vitioſum, vt aliquando hu-
iuſmodi veſtium ſexui propriarum mutatio etiã
abſque peccato fieri non poſſit, nempè propter
imminentem neceſſitatem, vel cauſa ſe occultandi
ab hoſtibus, vel cauſa defectus alterius veſtimenti,
& ſimilium, quod ſi huiuſmodi mutatio fiat ex le-
uitate, aut ex ſcurrilitate abſque ſcandalo, & pra-
ua intentione, erit veniale peccatum, mortale
verò ſi ad malum finem, & ex eadem ſcandalum
reſultet, ita *Diana reſol.moral p.5.tract.7. de ſcand.*
reſol.32. ex Siluio in 2.2. Diui Thomæ quæſt. 169.
art. 2. ad 3.

19 Cum igitur Caius non ad malum finẽ, ſed cauſa
effugiendi ſupplicium, & pęnam, vſus fuerit ha-
bitu muliebri, in hoc non videtur notabiliter de-
liquiſſe, falſitas enim ſine dolo commiſſa, quod
nulla pęna, nec etiam extraordinaria, & ſtellio-
natus puniatur, tenet *Corn.conſ.182.num 6. lib 4.*
Hond.conſ.109.num.28.29.& 54. lib.1. vbi de ve-
20 *riori* Farinac. *in tit.de falſit.q.150. num.288.* licet
contrarium, quod ſaltem aliqua pęna extraordi-
naria irroganda ſit, voluerit *Alberic.in rubric. ff.*
ad l.Corn.de falſar.in princ.Paul.de Caſtr. conſ.371.
num.5.verſ.ex quibus concluditur Baiard.ad Clar. in
§. fal-

Digitized by Google

§.ſalſum nu. 107. Foller. in pract.crim. in verbo item
quod commiſit falſitatem nu.46.ad medium cum alyſ
relatis ab eorum Farinac. *loco citato in quaſt,* 150.
num. 187.
21 Captura verò (pro complemento materiæ pri-
mi quæſiti) cenſetur indebitè, & non ritè facta
ad effectum, vt carceratus impunè poſſit frangere
carceres, quando eſt facta, & quis detentus de
mandato Iudicis, non habentis iuriſdictionem,
adeò vt ſi in captura deficiat iuriſdictio, tunc di-
citur notoriè iniuſta Foller.*in pract.crim.in 4.p.3.p.*
princip.verb.& ſi confitebuntur num.51.& 53. Se-
raph.in tract.de priuil.iuram.priuil.132.nu.9. verſ.
tamen ego contrarium dico Farinac.*in prax.crimin.in*
tit.de carcer.& carcerat.q.27.nu.5.q.30.nu.134.&
22 *qu.32.num.70.* vbi ampliat, quod etiam eximens
è manibus familiæ captum de mandato Iudicis,
qui iuriſdictionem non habet, non punitur, prout
etiam docet *Lucas de Penna in l.quoties in 6.verſ.ſi*
autem capitur alius C.de exactor.tribut. lib. 10. *An-*
gel.in l.1 ff.ne quis eum,qui in ius voca. eſt vi exim.
vbi loquitur procedere nedum in Iudice nullam
habente iuriſdictionem, ſed etiam de habente, ſed
limitatam *Oſaſe conſ.65 n.18.in fi. & ſeq.& n.21.*
23 Vlterius carceratio dicitur iniuſta, quando fue-
rit facta iuris ordine non ſeruato, *Rol.conſ.7.n.47*
vol.1.Clar.in pract.crim.q:21.ſub.verſ.3.autem mo-
do, ibi, ſed quando fuit indebitè captus Feller. in
pract.crim 4.p.3:p.princip. verb. & ſi confitebuntur
num.52.Marſil.in pract.§.attingam n.43.& in tract:
de bannit.in verbo carcerati num.24.Corrad.in prac.
in tit.de carecratione num.17.fol mihi 276. Farinac.
in tit.de carceribus, & carcerat.q.30.n 136.& q.32.
n:97.& 98. Scanderol.de viſit.carcer.c.3.ſect.1.n.24
Rot.dec:26.p.6.recen.
24 Redditur etiam carceratio iniuſta ratione loci,
& malæ tractationis carcerati, vt ſi detineatur in
cippis ferreis, vel in loco ſubterraneo, obſcuro,
in quo verſetur in diſcrimine intra paucos dies
moriendi, vel fame, & frigore periendi, vel ſi Iu-
dex oſtendat nimiam ſæuitiam, minas, & metum
inferendo, vel quia ſolutus ſit de facto procedere,
quia tunc fractio carceris, & carcerati fuga cen-
ſetur cauſata culpa, & facto Iudicis, ac proindè
non nocet, nec inducit delicti confeſſionem, *Lucas*
de Penna in l.ſi Coloni C.de agricol.& cenſit.Boſſ.in
tit.de carcere n 6 in fi.Carrer.in pract.in 2.tract. de
indic.§.tertium eſt indicium num.38 Ghirol.*de rela-*
xat.carcerat.rub.de fuga carcerat.num. 21. *Boe. dec.*
215. *num.27.ad fin.* & ratio eſt, quia carcer debet
eſſe ad cuſtodiam, & ſic carceratus eſt reponen-
dus in loco, in quo vltra cuſtodiam pęnam non
patiatur, quia carcer non ad pęnam, ſed ad cu-
ſtodiam inuentus, *l.aut damnum §. ſolent,* ibi car-
cer enim ad continendos homines, non ad pu-
niendos haberi debet *ff.de pœnis latè* Farinac. *in*
tit.de carcer:& carcerat.q.27.n.95.& 96. & qu.30.
num.140.& ſeq.
25 Rurſus dicitur iniuſtè, & illegitimè captus nõ
ſolum, qui captus fuit ſine inditijs, ex quo dici-
tur captus iuris ordine non ſeruato *Boſſ.in tit.de*
effractor.carc.ſub n.2.verſ.addo etiam Fab. *à* Monte
Leone in pract. arbitr.in 4.par.ſub rub.iniurum. cen-
ſura fugientibus à triremibus, vel carceribus n.851.
Hippol.Rimnal.conſ.crim.diuerſ.88.num.3.in fi.to.2.
in fol. Seraphin. de Seraphin. de priuileg.iuram. pri-
uil.132. num.1. in fin.verſ.item in criminalibus.
26 Verum etiam ſi quis captus, & carceratus fuit
non conſtito de delicto, in quibus duobus caſibus
ſi carceres fregerit, & aufugerit non habetur prò
confeſſo, nec punitur, vt probat Farinac. *in tit.*
de carcer.& carcerat.q.27.num.112.& q.30.nu.137.
& 138, Scandarol.de viſit.carcerat.cap.3.ſect.1.n.6.
fol. 62.
27 Ita pariter reputatur iniuſta carceratio, ſi car-
ceratus animaduertat ſibi per falſos teſtes, & capi-
tales inimicos falſum crimen fuiſſe oppoſitum, &
Iudicem adhęrere falſæ accuſationi, & contra ip-
ſum procedere, perindè ac ſi eſſet inimicus, nam
tunc cum carceratus veriſimiliter præuideat vim,
& iniuſtitiam ſibi fieri, ſi frangendo carceres au-
fugiat, non debet haberi prò confeſſo, nec eſt pu-
niendus, quia ad repellendam, impediendamque
vim, & iniuriam aufugiſſe videtur, quod à iure
permittitur *ad l.vt vim ff.de iuſt.& iur.*& benè fir-
mat Io: Berb.in ſua pract.1.p.rub.25.de effract, car-
*cer. n.4.relat.per.*Farinac.*q.30.n.139.*
28 In dubio tamen præſumitur quod quis iuſtè
fuerit carceratus, non autem iniuſtè *Hippol.Rim-*
nald.con.135.n.21.vol.1. quia prò actu Iudicis re-
gulariter præſumitur *cap in præſentia de renunciat.*
29 *Curt.iun.conſ.213.n.37.& conſ.218.nu.26. Alciat.*
*in tract. de præſump.reg.3.præſump.15.*Farinac.*in tit*
de carcer.& carcerat.q.20.num.3.& ſeq. Pariſ. de
reſignat. benefic.lib.13.q.1.n.161.Scandarol.de viſit.
carcerat.cap 3.ſect.2.n.1,fol.mihi 61. Cartar. deciſ.
*crim.*Mediolanen.*66.num.21.& 22.Rot.dec.26 p.6.*
recent.
30 Declara, quod prò Iudice præſumatur quo ad
iuſtitiam, non quo ad ordinem proceſſus, cum
eius validitas, vel nullitas ex eius reuolutione ap-
parere debeat, *cap,quoniam contra de probat.* Signo-
rol.conſ.155.num.4. Natta conſ.525.num 40. Farin.
in tit.de carcer.& carcerat.q:30.n:145.

Et quia ante huius cauſæ expeditionem prætē-
debatur ab vxore relicta præfati cuſtodis carceris
occiſi à Caio damna paſſa ob eius mortem, eo
quod viri opera, & induſtria ſe cum duobus filijs
minoribus inutilibus ad quærendum victum ſub-
ſtentabatur, ideò animaduerſo articulo dicebam,
31 quod contra homicidam agi poteſt non ſolum
prò expenſis exequiarum, orationum, & ſuffragio-
rum prò anima occiſi, vt tradunt *DD. relati per*
32 *Ioſeph.Ludou.dec.Lucen.62.num.25.* Verum etiam
ad æſtimationem operum habita ratione ad tem-
pus totius vitæ occiſi, iuxta terminos *l. hæredita-*
tum ff.ad l.falcidiam Marſil.ſing.575.conſ.29.nu.10.
lib.2. vbi quod Iudices maleficiorum non ſolum
debent condemnare homicidam in pęnam capitis,
ſed etiam ad perſoluenda omnia damna hæredi-
bus occiſi, *Ioſeph.Ludou.dec.*Lucen.*62.à n.29. cum*
*n.30.*vbi quod quando homicidium eſt doloſũ, &
culpoſum poſſit iurari in litẽ prò huiuſmodi dam-
nis expenſis, & intereſſe.
33 Vlterius poteſt agi ad expenſas factas, in medi-
cinis, & curatione vulnerati, vbi factæ ſunt ad tex-
tum in *cap.1.de iniur.vbi Abb.l.ex hac.ff.quadruplex*
*pauper.fecisse dicat cum alijs per eundem Ioſeph.*L*u*-
*dou.dec.*Lucen.*62.num.26.& 27.* vbi admonet Cō-
feſſarios, quod non debeant abſoluere homicidas,
niſi ſatisfaciant filijs occiſi ex damno, quod ſen-
tiunt ex morte patris, ſimiliter ſi occidatur filius,

ex cuius induſtria viuebat pater eidem damnum reſarciendum eſt.

34 Quæ ſunt attendenda in præſenti, cum habeat locum ad fauorem cognatorum tantum, quos occiſus alere tenebatur, ſecus in aliis coniunctis, quibus alere, ſeu alimenta præſtare non tenebatur, *Crauet.conſ.c16.num.19.verſ.ſed in alijs coniunctis, Ioſeph.Ludou.dec.Lucen.61.n.33.*

Et ita, &c.

PRÆNESTINA VSVRARVM.

ARGVMENTVM.

Emptio fructuum pendentium valida eſt dummodò fiat iuſto pretio intra latitudinem pretij infimi, medij, & rigoroſi, emens vero frumentum vinum & alias ſpecies viliori pretio ob anticipatam ſolutionem, an & quando committat vſuram reſoluitur.

SVMMARIVM.

1 Emptio fructuum pendentium regulariter valida eſt etiam ſi fiat anticipato pretio, 2. dummodo ſit iuſtum 3.

4 Triplex eſt pretium infimum, medium, & rigoroſum ſummum non poteſt excedi, & infimum minuere non licet.

5 Pretium rerum mobilium, vbi non reperitur taxatum eſt illud, quod communiter à non conſtituto in egeſtate reperitur.

6 Lucrum captatur ex prorogatione pecuniæ, vel ex tempore tardæ ſolutionis, quod vſura, & illicitum eſt.

7 Emens vinum, triticum, & ſimilia minus quam valent ob feſtinatam pretij ſolutionem committit vſuram.

8 Vſura duplex eſt, alia formalis, alia virtualis, quæ declarantur.

9 Emens fructus futuros, ſi reddantur incerti, & tempus ſit incerti ob lucrum incertitudinem contractus non eſt vſurarius. Declara n. 12.

10 Quod ſi eſſent empti fructus certi ad tempus incertum. nempè donec, quis vixerit, & tunc ſi tempus incertum reduci poteſt ad certitudinem, & adſit læſio contractus eſt illicitus. Declara n. 12.

11 Sed ſi fructus empti ſint certi ad tempus certum, & tunc ſi læſio excedat dimidiam iuſti pretij contractus cenſetur vſurarius. Declara vt n. 19.

12 Vſura excluditur ob incertitudinem lucrandi, & perdendi in emptione fructuum pendentium.

13 Limita ſi fructus, & tempus reduci poſſunt ad aliquam certitudinem, & minus ſoluatur iuſto pretio.

14 Venditio fructuum, qui ſunt naſcituri vili pretio facta ob anticipatam ſolutionem non eſt vſuraria, ſi probabiliter dubitetur de eius pretio in maiori, vel minori tempore traditionis.

15 Emptio fructuum naſcendorum prohibetur edictis nonnullorum Principum.

16 Læſus vltra dimidiam iuſti pretij poteſt agere ad reſciſſionem contractus.

17 Vigore vero ſtatuti Vrbis læſus vltra tertiam agere poteſt ad reſciſſionem contractus non obſtante iuramento.

18 Vſurarius redditur cõtractus ſi læſio poſſit excedere dimidiam iuſti pretij. Declara vt n. 19.

19 Fænus poteſt admiſceri contractui, licet læſio ſit infra dimidiam iuſti pretij.

20 Contractus ſi ſit iniuſtus tolleratur etiam ſi læſio aliqua in eo contingat.

21 Si contractus ſit vſurarius emptor reſtituere debet, quid quid vltra ſortem percepit.

DECISIO L.

CAius N. ruſticus indigens certa pecuniarum ſumma vendidit de menſe Ianuarij Titio N. decem caballos muſti recolligen. in eius vinea in proxima futura vindemia, conuento pretio inter eos in iulijs quindecim pro quolibet caballo, quod pretium in huius contractus ſtipulatione fuit manualiter, & in contanti numeratum, & ab eodem Franciſco receptum, à quo etiam tempore vindemiæ fuerunt Titio traditi decem caballi muſti, verum quia facta recollectione ab Vniuerſitate, & Magiſtratu impoſitum fuit pretium muſto, & æſtimatus caballus ad rationem ſcutorum trium, vndè Caius ſenſiens ſe valdè læſum ſuper iniuſtitia huius contractus, & inchoato iudicio in Tribunali Eccleſiaſtico præneſtino, diſceptatum fuit coram me an emptio vini frugum, & mercium ob anticipatam ſolutionem viliori pretio facta ſit vſuraria, & affirmatiuè reſolutum.

1 Siquidem licet regulariter emptio fructuum pẽdentium valida ſit, *l.nec emptio l.ſi debitor §.1.ff.de contrahen.empt.l.1.in fi.ff.de condit.& demon.l.inter §.ſacram ff.de verb.oblig.l.nec emptio l. fiſtulas §. vlt.ff.de contrab.empt.l. qui vindemiam ff.de action. empt.Leotard.de vſur.q.8.n.28.& q.16.n.17.*

2 Etiam ſi fiat anticipato pretio, quod quamuis improbetur à *Plutarch.in opuſculo de vſuris vitan.* vbi inquit *auferunt, & rapiunt eſcam nondum maturam, & ante meſſes emunt frumentum, & ante vindemiam vinum, & oleum nundinantur.*

3 Tamen vbi fiat iuſto pretio, prò vt erit tempore meſſis, vel vindemiæ, redditur valida, vt neutri ex contrahentibus liceat altero inuito ab emptione diſcedere *l.ſicut* C.*de action.& oblig.l.3.* C.*de reſcind.vend.l.ſed addes §.ſi dominus ff.locat.Leotar. de vſur.q 16.n.19.& ſeq.& firmat* Mantica *de tacit. & ambig.conuent.lib.8.tit.21.* vbi ſubdit quod valeat etiam ſi actus ſit, vt venditor onera fundi ſobſtineat.

4 Triplex autem eſt rerum pretium infimum, medium, & ſummum. quod ſummum non poteſt excedi, & infimum diminuere non licet, & quodlibet iſtorom dicitur pretium iuſtum, vt in re vẽdenda ſcribit *Sotus de iuſt.& iur.lib.6.qu.2. art.3. col.3.initio fol.598.Couar.var.reſol.lib.2.cap.3.nu.1 Nauar.in manual.confeſ. cap.17. de peccato vſuræ circa mutua n.228.verſ.item de eo et nu. 241. verſ. centeſimo ſexto Bonínſ.in tract.de vendit.ad tempus c.7.ſub n.2 et 3 et ſeq.Scac.de commer.et camb. §.1, q.7.p.2.ampliat.10.n.101.fol.mihi 358.*

5 Ruſus pretium rerum mobilium, vbi non reperitur taxatum, vel adhuc conſtitutum non fuit, eſt illud quod communiter à non conſtituto in egeſtate reperitur, & ſic res tanti valet, quanti communiter vendi poteſt à nõ conſtituto in egeſtate, vt tradunt Cepol.*de ſimulat.contract.nu.71.et 72. Scac.de commerc.et camb.§.1.qu.7.p.2.ampliat. 10.num.56.* ac proinde cum in præſenti huiuſmodi pretium conſtitutum fuerit cũ perſona conſtituta in egeſtate, non ſeruata iuſtitia pretij intra latitudinem infimi, vſque ad rigoroſum, prò vt tempore vindemiæ venditum fuit muſtum, & à Magiſtratu conſtitutum in Terra Genazani, redditur omninò iniuſtum, enormiterque læſiuum

ac

ac proinde ſupplendum vſque ad eius legitimam
taxationem. Verum eſt enim quod ex *Dino Ba-*
ſilio ait *Aleiat.in reſponſ.3.num.10.lib.1.* Vſuram
deuorate fructus antequam nati ſint, quo ſæno-
ris genere agrigolæ. et ruſtici potiſſimum ſtran-
gulantur, quoties ſcilicet ob prorogationem prę-
tij. frumenta, et alios fructus in herbis vendunt
vilius iuſto infimo pretio, et etiam animaduertit
Natta conſ.670. ſemper enim in huiuſmodi nego-
tijs tempus venale eſt, vt ait *Seneca lib.7.de bene-*
6 *fic.* et lucrum captatur, et capitur, vel ex proro-
gatione pecuniæ, vel ex tempore tardæ ſolutionis
quod vſura eſt, et illicitum. *Leotard.de vſur.q.8.*
ſub num.14.

7 Propterea Titius, & generaliter ementes vi-
num, triticum, vel alias ſpecies minus quam va-
lent ob feſtinatam pretij ſolutionem committunt
vſuram quia licet contractus quoad verba, & ver-
borum figuram oſtendat venditionem, & emptio-
nem, ab omni fænore remotam, tamen ex tacita
quadam conuentione mutuum eſſe intelligitur, re-
ſultans ex pecuniæ quantitate, quæ in anteceſſum
ſoluitur, prò cuius vſu emptor percipere cenſetur
id quod deeſt iuſto pretio, & ſic aliquid vltra ſor-
tem, in quo conſiſtit formalitas vſurarię prauita-
tis ex mutuò reſultans, ad quam perpatrandam
ex venditoris indigentia, emptores facillimè in-
ducuntur, reſpicientes, & proprium lucrum ca-
ptantes cum iactura, & damno venditoris, &
hac de re dubitandum non eſſe ait. *Vgolin.de V-*
ſur.cap.40.§.1.num.1.Natta conſ.670.num.9. Pe-
trus Greg.par.ſit.iur.canon.lib 3.tit.5.cap.4. Rebel.
de oblig.iuſt.lib.9.queſt.11.num 2.Felician.de cenſib.
lib.1.cap.5.num.15.Caniſ.de vſur.cap.3. num.4.To-
let.lib.5.cap.31.nu.5.Leotard.de vſur.qu.8.num.27.
& qu.24.nu 30.

8 Realis enim vſura duplex eſt, alia formalis, in
qua mutuum cum lucro formaliter interuenit a-
lia virtualis, in qua mutuus interuenit ſolum vir-
tute, ita vt aliud in contractu tacitè contineatur,
quam expreſſe verbis exprimatur, cum ſcilicet mer
ces, & res credita pecunia carius vendatur, ſeù an-
ticipata ſolutione vilius ematur, & hoc caſu tam
venditorem, quam emptorem mortaliter peccare
de communi omnium Theologorum, ſummiſta-
rum, & Iuriſconſultorum teſtatur *Scac.de commerc.*
& camb.p.1.q.7.n.25.& ſeq.fol.mihi 205. Io: Azor.
inſtit.mor.p.3.l.5 tit.de vſur.c.3.verſ.3. diuidi ſolet.

9 Tres tamen caſus in hac facti ſpecie ſeparantur
à *Mantica de tacit.& ambig.conuent.lib.8.tit.21.* Pri
mus eſt, quando fructus ſunt incerti, & tempus
incertum, & hoc caſu ob lucri incertitudinem
contractum carere omni fænoris ſuſpicione putat,
per *textum in l. ſi debitor* §. 1. *de contrahend. em-*
ption.

10 Secundus caſus eſt, ſi empti eſſent fructus certi
ad tempus incertum, nempè donec quis vixerit,
& tunc ſi inſpecta ætate, & valitudine emptoris
tempus incertum reduci poſſit ad aliquam certi-
tudinem iuxta diſpoſitionem *textus in l. hæredita-*
tum ff.ad l.falcid. & læſio poſſit excedere dimidiā
iuſti pretij, & tunc exiſtimat *Mantica*, quod con-
tractus intelligatur vſurarius, ex *Cyno Bald.Sali-*
cet.in l.ſi ea pactione C.de vſur.Ripa reſponſ.1.n.8.
& 9.lib.2.

11 Tertius caſus eſt, quando fructus empti ſunt
certi, & ad tempus certum; & tunc aſſerit quod
contractus cenſeatur celebratus in fraudem vſura-
rum, ſi læſio excedat dimidiam iuſti pretij, ex
Ripa, Crauet, Bald. & alijs ab eodem Mantic. alle-
gat.

Non tamen iſti caſus ſunt applicabiles in præ-
ſenti, & primus omninò excluditur, nec ob incer-
titudinem valoris muſti tempore vindemiæ præ-
ſens contractus ſuſtineri valet, quia etiam in ſen-
12 tentia Manticæ requiritur incertitudo temporis,
copulatiuè cum incertitudine fructuum, ad no-
tata *in cap.in Ciuitate de vſur.Gabr.conſ.77.num.3.*
lib.1. in caſu vero noſtro concurrit certitudo tem-
poris, determinata quantitas muſti, & taxatio
pretij, & *Mantica* loquitur in caſu, quando quis
emit fructus naſcituros in fundo, eo quod tunc
emptor exponit ſe periculo, ex iniuria temporis,
vel aduerſa tempeſtate, vel hoſtium inuaſione, vel
alio caſu fortuito non recolligendi, ob quam in-
certitudinem, & periculum lucrandi, & perden-
di excluditur vſura; immò etiam quod in dicto
caſu Manticæ contractus reddatur ſæneratitius te-
net *Leotardus de vſur.qu.8. num.30. & comprobat*
Gabr.conſ.77.num.3.lib. vt porè, quia fructus, &
13 tempus non ita incerta ſunt, vt nequeant ad cer-
titudinem redigi, cum æſtimari poſſint habita
ratione redditum præteritorum annorum, vel
penſionis ad cuius quantitatem locatus fuit ager,
aut veriſimiliter locari potuiſſet, alias non poteſt
ſubſtineri venditio, ex quo certum, & determina-
tum pretium deſiderat, *l.7. §.vltim. ff.de contra-*
hend.emption.l.vltim.C.eod.tit. ac proindè hoc ca-
ſu ab incertitudine fructuum, nec incertitudine
temporis, vſura excluditur, cum vtrumque æſti-
mari poſſit, qua æſtimatione non facta, ſubrepere
videtur vſura, ſi ob prærogationem pretij emptor
minus ſoluat.

14 Ad excludendam autem vſuram, vt ſubſtineatur
venditio fructuum, qui ſunt naſcituri anticipata
ſolutione in vili pretio requiritur quod probabi-
liter dubitetur, quod fruges, vel merces plus, vel
minus traditionis tempore ſint valituræ nam
tunc emptor ob anticipatam pretij ſolutionem
non poteſt vſurarius reputari, etiam ſi fructus,
fruges, & merces deinde cariori pretio vendan-
tur; vt conſtat *ex cap.fin.de vſur.Io:Capus in tract.*
de fruct.lib.1.tit.3.cap.5. & ratio eſt, quia hoc ca-
ſu vtriuſque contrahentis æqualis eſt conditio, &
ſubſtinetur contractus ratione probabilis incerti-
tudinis, lucrandi, & iacturam faciendi, quia lu-
crum, & damnum ex dubio euentu, et incerta
ſorte pendet, ac proindè, cum tam venditor,
quam emptor æquali periculo, & ſorti lucrandi,
& perdendi ſe exponunt contractus ab omni frau-
de, & illicito fænore alienus, & immunis reddi-
tur; ſecus autem ſi probabiliter certum ſit pluris
futuros, et fruges tempore recollectionis, vel tra-
ditionis valituros, vt in caſu noſtro, prò verà pe-
ritis reputatum fuit, attenta penuria vini, ob me-
diocrem recollectionem præteriti anni factam,
nam tunc melior eſt conditio ementis, quam ven-
dentis, ex quo reſultat, vt contractus vſurarius,
et illicitus reputetur; vt determinat *text.in cap.in*
Ciuitate de vſur.Gabr.conſ.77.num.4. Guttier.de
iurament.confirmat:p.1.cap.2.nu.6.Ludou.Lopez.de
contract.& negot.lib.1.cap.38. concl.3. cum alijs per

Leotard.de vſur.qu.24.nu.34. vbi quod contrarium etiam teneat *Rodriq.quæſt.12.nu.42.& 44. & ſub-*
15 *dit nn.36.& ſeq.* quod ad obuiandum fraudibus, & ad præcludendam viam ne vſuræ committantur emanauerint multa Principum ędicta prohibentia emptiones futurorum fructuum.

16 Nec infringit quod fuerit ſoluta medietas iuſti pretij, ac proindè quod excludatur omnis læſio, cum emptores, & venditores vſque ad medietatem iuſti pretij poſſint inter ſe decipere, iuxta terminos *l.2.C.de reſcind.vendit.et l.ſi voluntate, et l.quiſquis C.eod.tit.et cap.cum dilecti 1. eum cauſa de empt.et vendit.latè Gabr.in tit.de empt.et vend. concl.1. Bero conſ.212.n.10.vol.3.*

Quia hoc procederet, ſi ageretur ex læſionis in vim *l.2. C.de reſcind:vendit.* quo caſu etiam reſultaret læſio, quia cum ſimus in diſtrictu attenden-
17 dum eſſet ſtatutum *Vrbis.in cap.154.lib.1.* expreſsè diſponentis, quod læſus vltra tertiam partem eius, quod agitur, procedi poſſit ad reſciſſionem non obſtante iuramento, tanquam doloſè extortum præſumatur, & nihil operetur, *Rot.dec.140. num.1.par.6.recen.Cargan.ad idem ſtatut. gloſ.154. ſub princ.* vbi quod qui duas tertias integras iuſti pretij non acceperit, ita vt læſus vltra eam in obulo poſſit contractum reſcindere.

Vndè non obſtat obiectum, quia in præſenti non agitur ad arguendam, & detegendam iniuſtitiam contractus ex capite læſionis, ſed ex vitio, & labe vſurariæ prauitatis, quæ reſultat ex mutuo palliato in vili muſti emptione, ob feſtinatam ſolutionem, vt demonſtrauimus.

18 Quinimò in ſententia *Manticæ*, quæ ad ſecundum, & tertium caſum per eundem propoſitum, etiam videtur vſurarius contractus, ſi læſio poſſit excedere veriſimiliter dimidiam iuſti pretij iuxta terminos iuris communis, & ſi in læſione vltra tertiam iuxta diſpoſitionem ſtatuti Vrbis, licet reprobetur hæc opinio à *Leotard. de vſur.q.8.n.31.et 32.*
19 ea motus ratione, quia hoc videatur ſufficere, & exuberare ad reddendum contractum iniuſtum, vt locum habeat remedium *l.2.C.de reſcinden.vendit.* non autem ad reddendum fęneratitium, niſi prorogatio pretij læſioni cauſam daret, alioquin omnis emptio, in qua læſio vltra dimidiam iuſti pretij interuenit, vſuraria redderetur, quod abſurdum iudicatur, eo quia contractus vitio vſurariæ prauitatis infici poſſit, licet læſio minor ſit dimidia iuſti pretij, cum ſatis ſit, ſi ob fæſtinatam ſolutionem pretij, quæ eſt ſpecies mutui, vilius fructus empti ſint, licet in vno nummo, cum nec in vno nummo liceat fænerari, ac proindè ad reddendũ contractum vſurarium non eſt neceſſe quod læſio excedat dimidiam iuſti pretij, ſed ſufficit, quod ratio mutui inueniatur, prò vt inuenitur, ſi emptor deducto reddittu, qui ex æquiualenti pretio communiter percipitur, multum perceptutus ſit vltra ſortem.

20 Contractus autem ſi ſit iniuſtus tolleratur, licet læſio aliqua in eo contingat, nec reſcinditur, niſi venditor vltra dimidiam iuſti pretij cõuentus fuerit, ſi vero contractus ſit vſurarius emptor reſtituere debet, quidquid vltra ſortem percepit, non ſecus ac ſi mutuam pecuniam dediſſet *Gabr. conſ. 77. in fin. lib.1. Leotard. de vſur.q.8.n.31.et 32.*

SVMMARIVM.

1 Vendens merces carius ob dilatam ſolutionem committit vſuram, prò vt etiam ſi minus ob anticipatam ſolutionem. n. 2.
2 Declara vt in huiuſmodi venditione contineatur mutuũ virtuale, quod in quo conſiſtat, vndè reſulțat vſura demonſtratur.
3 Labes, & inquinatio mutui, quæ reſultat in eo, quod excedit, vel diminuitur iuſtum pretium reſtituendum eſt.
4 Pretium rerum mobilium vltra rigoroſum excedi non debet ſi habita fuit fides de pretio, nec infimum minui ob anticipatam ſolutionem, & in eo, quod exceditur, & minuitur committitur vſura.
5 Limit. 1. procedere in rebus conſiſtentibus in numero pondere, & menſura, ſecus in conſiſtentibus in certa ſpecie, & corpore. *Contrarium n.6.*
7 Limit. 2. vbi conſtituitur maius pretium ratione lucri ceſſantis, & damni emergentis propter dilatam ſolutionem. Declara ibid.
8 Venditor propterea poteſt augere rei pretium prò modo fructuum, quos ex re vendita percepiſſet.
9 Sed in eo quod exceditur lucrum, redditur illicitum.
10 Intereſſe lucri ceſſantis eſt iuſta cauſa, vt res carius vendatur pecunia credita.
11 Comprobatur hoc ratione.
12 Pro vt etiam ſi venditor, aut mercator ob dilatam ſolutionem patiatur aliquod verum intereſſe poteſt ratione damni emergentis aliquid vltra ſortem accipere.
13 Ratione lucri ceſſantis, & damni emergentis licet anticipata ſolutione emere nomen debitoris minori pretio.
14 Limit 3. quod iuſta cauſa pretium augendi eſt probabile periculum idem amittendi.
15 Vndé per remiſſionem fideiuſſoris augeri poteſt pretium.
16 Et procedit limitatio etiam ſi tempore debito emptor, vel debitor ſoluat abſque lite.
17 Limit. 4. vt ratione dubij euentus, & incertitudinis futuræ ęſtimationis ſubſtineatur venditio cariori pretio facta, prò vt de præſenti res valet.
Declara, vt num. 18.
19 Limit. 5. vt poſſit carius vendi credita pecunia ob timorem, quod medio tempore ſolutionis emptor fiat deterioris conditionis.
20 Pecunia præſens plus valet, quam abſens.
21 Pretium diminuitur a mora ſolutionis.
22 Dilatio eſt pars pretij.
Declara, vt num. 23.

An, & quando ob dilatam ſolutionem committatur vſura.

ADNOTATIO I.

1 VEndens merces carius ob dilatam ſolutionem, cenſetur iuſtum earum pretium mutuo dare, & illud plus, quod ſtipulatur, veluti premium dilationis percipere, vndè reſultat vſura, & contractus redditur vſurarius, vt reſcripſit, *Alexander III. Epiſcopo Ianuenſi in cap. 6. de vſuris, et Vrbanus III. in cap.10.eod.tit. et declarauit Diuus* Carolus *Borromeus in Synodo Prouinciali par.2. tit.vlt. Abb.in cap.conſuluit num.7.de vſur.Binsfelt.in cap.in Ciuitate q.3.concl.2. vbi teſtatur non adeſſe, qui diſſenſiat Stracca de mercatur. §.5.n.34.et 75.Couar.var.reſol.lib.1.c.3.num.7.et 9. Rodriq.de annuis reddit.lib.2.q.7.n.3 d.Felician. de cenſibus lib.1.cap.5.n.15.Io: Bapt.Lup. comment.3. §.5.n.6.in fin.Leotard.de vſur.q.8.n.26.& q.24.n.2. & 5. Gregor.XV. dec.80. num.2,* & inter Theologos

gos *Mercat. de contractibus cap.* 10.

2 Siquidem licet ex figura verborũ validè contractus emptionis, et venditionis celebratus videatur tanquam in ſe licitus, & permiſſus, tamen fænus, & vſura in eodem occultari poteſt ex alio tacito contractu mutui ſimul celebrato, reſultante in augumento pretij rei venditæ ob dilatam ſolutionem, & ſic alius contractus, qui in hoc negotio interuenit, eſt mutui datio eiuſdem pretij, cum fingatur iuſtum rei pretium datum venditori, & ab emptore profectum eſſe, & id, quod ex vendito debitum erat in mutuum conuerti, & ſic qui rem, quæ valet decem ad ſummum, attento pretio rigoroſo vendit duodecim, eo quod ementi facit tempus ad ſoluendum pretium, videtur illi mutuare pretium rei, & prò iſto mutuo accipere illa duo, quæ excedunt iuſtum pretium, prò vt etiam, qui rem, quæ ad minus, attento infimo pretio valet duodecim emit pro decem, & quia anticipatè ſoluit decem, pariter videtur in effectu mutuare pretium, quod dat, nempè illa decem, & illud minus videlicet illa duo. quæ non ſoluit, videtur accipere pro vſura, vt pulchrè declarat *Scaccia de commercio, & camb.* §. 1. *qu.* 7. *par.* 1, *num.* 24. & 25. *fol. mihi* 204. per textum quem allegat *in c. in Ciuitate, & ibi Abb. & ſcribentes de vſur. Diuus Th.* 2. 2. *quæſt.* 78. *art.* 2. *verſ. ad ſeptimum Medina in ſuis tract. tom.* 2. *tit. de reb. per vſur. acquiſit. qu* 1. *col.* 1. *in fin verſ. eſt autem fol.* 295. & *verſ. primum fol.* 296. *Sotus de iuſt. & iur. lib.* 6. *qu.* 1. *art.* 1. *verſ. in capite circa fin. fol.* 525. & *clarius* Nauar. *in manual. Confeſſ. cap.* 17. *de vſura circa mutua ſub num.* 206. *verſ. dixi verum, Leotard. de vſur. qu.* 24. *num.* 5. & *ſeq. vbi allegat text. in l.* 9. *in fin.* & *in l. ſingularia ff. de reb. credit. l.* 3 §. *is autem ff ad* Maced. & *in hanc ſententiam conſentire omnes teſtatur*, *ex Salas lib. de empt dub.* 41. *n.* 3. *Roderic. de annuis reddit. lib.* 3. *q.* 7. *num.* 34. & *ſeq.*

3 Vbi autem ob dilatam ſolutionem pretium augetur, eſt animaduertendum, quod venditioni, & mutuo alius contractus accedit, nempè fænoris quod non eſt mutuum, vt bene obſeruat Cuiac. *in obſer. lib.* 9. *cap.* 15. ſed labes, & inquinatio mutui, quæ reſultat in eo, quod excedit iuſtum pretium rei, vltra quod creditor ob eius vſum, & intuitu temporis tardæ, & poſticipatæ ſolutionis lucrum reportare ſperat, & hoc veluti iniuſtè, & per illicitum fænus extortum, in eo quod ſummum rei pretium excedit à creditore, ſeù venditore reſtituendum eſt, vt res, & contractus reducatur ad

4 æqualitatem, ita vt latitudinem iuſti pretij, quæ conſideratur à pretio rerum, ſcilicet ab infimo vſque ad ſummum, & rigoroſum, prò vt communiter res vendi ſolita fuit, ſiue præſenti, ſiue credita pecunia excedendum nõ ſit, & in eo quod exceditur, vel ob anticipatam, vel ob dilatam ſolutionem committitur vſura, & tanquam labes, & inquinatio mutui reſtituendum eſt, & ſic ſi præſenti pecunia vendita fuerit ſuinæ carnis decas, ſeù vt dicitur la decina ad rationem decem, & octo axium iuxta pretium infimum, viginti axium ad rationem pretij medij, & vigintiquinque ad rationem pretij rigoroſi, ſi vendatur, credita pecunia ad rationem triginta axium ob dilatam ſolutionem, exceditur rigoroſum pretium in quinque axes, qui veniunt reſtituendi, cum excedant iuſtum pretium rigoroſum, pro vt cõmuniter taxata, & vendita fuit decas carnis ſuinæ, in quo exceſſu conſideratur labes, & inquinatio mutui, & conſequenter vſurariæ prauitatis vitium, *Leotar. de vſur. q.* 24. *num.* 6. 7. & 8. *ex Binsfeld. in c. in Ciuitate q.* 3. *col.* 3. *Mangil. de euict. q.* 175. *nu.* 12. & 13. *Rebel. lib.* 4. *quæſt.* 11. *num.* 1. *Salas lib. de empt. dub.* 41. *num.* 1.

5 Limit. 1. vt concluſio procedat in rebus, quæ numero, & menſura conſiſtunt, & functionem in ſuo genere recipiunt, non autem in eis, quæ certa ſpecie, & corpore conſtant, vt ſunt prædia vrbana, vel ruſtica, gemmæ, naues, & ſimilia, quæ licet carius vendantur ob dilatam ſolutionem, non idcirco vſura committitur, *Bald. in tit. de vſur. num.* 4. *quem ſequitur* Burg. *in cap. ad noſtram num.* 18. *de empt. & vend. Bald. Nouell. de dote p.* 7. *priuil.* 3. *num.* 3. *Virgin. de* Boccac. *in tract. de interdict. vti poſſidet cap.* 17. *num.* 190. *Io: Bapt. Lup. de vſur. comment.* 3. §. 5. *num.* 19. *inter tractat. tom.* 7. *impreſſ. Venet.*

6 Contrarium, & verius, quod etiam vſura committatur, quoties res carius venditur quam ſit iuſtum illius pretium ob ſolam ſolutionis dilationem, ſiue res conſiſtat in numero, pondere, & menſura, ſiue in certo corpore, & re ſtabili, quia ipſa dilatio ſolutionis cenſetur quoddam mutuũ, vt ſupra demonſtrauimus, quod conuenit vtrique rerum generi ex eiuſdem identitatis ratione, cum in vtraque ſpecie venditionis videatur venditor rei pretium mutuare, & id quod plus vendit capere in pretiũ, & lucrum dilatæ ſolutionis, quod tanquam præmium, & pretium temporis vſurarium redditur, nec enim ad inducendam vſuram inſpicienda eſt res, quæ venditur, ſed modus, & rei pretium, quod augetur ratione temporis, & ob dilatam ſolutionem, vltra quam eſſet tempore contractus, ex quo reſultat mutuum virtuale, & palliatum, & labes, & inquinatio mutui *Salyc. in auth. ad hac num.* 8. *de vſur. Soccin. conſ.* 88. *nu.* 15. *lib.* 4. *Barbat. conſ.* 67. *num.* 14. *lib.* 4. *Lauret. de Rondulph. in tract. de vſur. p.* 2. *num.* 10. *Bero. in cap. nauiganti num.* 18. Crot. *in cap. in* Ciuitate *num.* 15. *Vgolin. de vſur. cap.* 39. §. 1 *num.* 4. & ita ſentire omnes Thelogos tradit alijs congeſtis *Leotar. de vſur. qu.* 24. *num.* 10. & *ſeq.*

7 Limit. 2. vt vſura non committatur in venditionibus mercium, & aliarum rerum, quoties ex ſolo tempore tardæ ſolutionis maius pretium conſtituatur ratione lucri ceſſantis, & damni emergentis, dummodo augumentum fiat vſque ad illam ſummam, quæ intereſt, & ſufficit ad reſarciendum damnum venditoris ob non receptum pretium de contanti, & cum hoc liceat in mutuo reali, & aperto, ita multo magis in venditione, quæ continet virtualiter mutuum, ita docere omnes, ex *Salas Rebel. Reginal. Leſſ.* Molin. *tradit Leotard. de vſur. q.* 24. *n.* 13. *Scacc. de commerc. & camb.* §. 1. *q.* 7. *p.* 1. *n.* 77. *verſ. prima cauſa fol. mihi* 225.

8 Vndè ſi quis rem fructiferam vendat, & fide de pretio habita rem tradat, poteſt pro modo, & portione fructuum, quos vſque ad tempus cadentis ſolutionis percepiſſet, rei pretium augere ſine vſuræ labe, vt argumento *l. curabit C. de action. empti Bald. in tit. C. de vſur. Guttier. de contract. iuram. cap.* 2, *num.* 6, *Scaccia de commerc, & camb.* §. 1. qu. 7.

qu.7.ampliat.9.num.162. Leotard.de vſur. qu.24.
9 *num.14.& 15.* vbi quod augumentum pretij fru-
ctuum non debeat excedere quantitatem, quam
pendente dilatione probabiliter percipi poteſt,
adeò, vt in eo, quod exceditur lucrum reddatur il-
licitum, & vſurarium, & ſi in dictum pretium
computati fuerunt huiuſmodi fructus, licitè exi-
gere nequit venditor aliquam illorum partem, nec
penſionem ſtipulari loco fructuum *Lapus de vſur.*
comment.1.§.7.num.15. Rodriq.de annuis reddit. lib.
3. quæſt.7. num.79.
10 Intereſſe enim lucri ceſſantis eſt iuſta cauſa, vt
venditor poſſit carius vendere pecunia credita,
quam pecunia præſenti, & vt dicitur *de contanti,*
non propter tempus, ſed propter damnum, quod
vendenti infertur ex dilatione ſolutionis pecuniæ,
ſeù propter vexationem ſuam redimendam, quam
11 probabiliter ſibi futuram eſſe timet, præcipuè, ſi
venditor haberet pretium præſens, cum illud in-
ueſtiret in alijs mercantijs, vndè reſultat intereſſe
12 lucri ceſſantis, prò vt etiam ſi venditor, aut mu-
tuator expectando per maius tempus ſolutionem,
patiatur aliquod verum intereſſe, poteſt, tunc ra-
tione damni emergentis licitè aliquid vltra ſor-
tem recipere, & exigere, & lucrum augere, vt
benè docet, *Scaccia de commerc. & camb.§.1.qu.7.*
par.1.num.77. verſ.prima cauſa ita ex Salycet. ſe-
quitur Dec.conſ.111.ſub num.9.& ſub num.12.caſ.
3. Couar.var.reſol.lib.2.cap.3.ſub num.6. verſ. ter-
tio eadem B.Io: à Capiſtr.tract.de vſur.2.par.2.par.
princ.ſub num.46.tom.7.fol.106.Medin.in ſuis tract.
tom.2.tit.de rebus per vſur.acquiſit.q.8.verſ.de alia
col.2.fol.369.Molin.de iuſt.to.2.de contract.diſ.325.
verſ.quo loco col.301.Garcia de contract.cap.19.n.2
13 *verſ.hora*, vbi quod ratione lucri ceſſantis, & dã-
ni emergentis liceat anticipata ſolutione emere
nomen debitoris minori pretio:
14 Limit. 3. quod iuſta cauſa pretium augendi eſt,
periculum eius admittendi in totum, vel in par-
tem, ſi de eodem fides habeatur, vel adſit iuſtus
timor futuræ litis, cum pecuniam, ſeù mercem
creditor conſequi voluerit à debitore, vel cogatur
ſubire labores, expenſas, moleſtias, & ſumptus
prò rei recuperatione, cum non teneatur gratui-
tum hoc periculum in ſe ſuſcipere vndè cum ex-
poſitio huius periculi, & probabilis timoris ſit
pretio æſtimabilis omnium iudicio, poteſt iuſtam
mercedem exigere, vel pretium in recompenſa-
15 tionem augere, etiam ob remiſſionem fideiuſſo-
ris, quam exigere poterat, vt ex *Nauar. Leſſ. Me-*
din. Molin. & alijs tradit Bonacc.in tit. de contract.
diſ.3.quæſt.11.punct.4.num.18.& ex Valen. Aragon.
Salon.& Sàlas docet Leotard.de vſur.quæſt.24.n.19
& ex Medina, B. Io: à Capiſtrano latè comprobat
Scacc.de commerc.et camb.§.1.q.7.p.1. fol. mihi 226.
num.78.et pluribus ſeq.vbi ſub verſ.non obſtat, re-
fert contrarium tenentes, eorumque obiectioni-
nibus reſpondet, *et n.84.*
16 Amp. vt hæc cauſa ſibi locum vindicet etiam ſi
emptor tempore debito ſpontè ſoluerit, abſque
lite, abſque expenſis, nulloque venditoris incom-
modo quia nihilominus venditori debetur inte-
grum pretium, adeo vt non teneatur ex illo de-
falcare, ſeù ſubtrahere, & excomputare illud pre-
tij incrementum, quod exceſſit pretium, quo ven-
didiſſet præſenti pecunia, & ratio eſt, quia illud
incrementum potuit addi pro timore futuræ li-
tis, & expenſia, quas probabiliter facturus erat
venditor, cum ſatis ſit quod ab initio contractus
huiuſmodi timor, & periculum interuenerit, in
nihilo refragante, quod exitus fuerit bonus, &
felix, & hanc ampliationem procedere etiam de
rigore conſcientiæ ex *Medina tenet Scaccia de com-*
merc.et camb.§.1.quæſt.7.par.1.num.78.verſ.exten-
de hanc cauſam, et verſ.ſeq.fol.mihi 226.
17 Limit. 4. vt etiam ratione dubij euentus excu-
ſetur, qui pannos, vel alias merces, vinum triti-
cum, vel alias ſpecies, vendi cariori pretio, pro
vt tunc valent, vt certo futuro die recipiat, incer-
titudo autem futuræ æſtimationis ſubſtinet cõtra-
18 ctum etiã in foro conſcientiæ, duobus tamen co-
pulatiuè concurrentibus, primò vt incertum ſit
probabiliter, an tempore ſolutionis merces plus,
vel minus valitura ſit, *cap.in Ciuitate de vſur.* ſe-
cundo, vt Dominus eas venales non habeat, ſed
ſeruaturus ſit vſque ad diem ſolutionis *cap. naui-*
ganti in fin.de vſur.vbi Abb. & ratio eſt, quia is,
qui non erat diſtracturus, ſed reſeruaturus ad tẽ-
pus dilatæ ſolutionis, ſicut dominium retinuiſſet,
ita illius loco conſequi poteſt incrementum ma-
ioris pretij, habita ratione periculi, & ſumptum
ad textum in *l.7.ff.de periculo, et commod. rei vend.*
l.8.§.1 ff.de condit.furt.Sotus de iuſt.et iur.lib.6.q.4
art.vlt.Soccia.iun.in conſ.83.num.15.lib.2. Roderic.
de annuis reddit.lib.1.qu.12.num.45.Salas de vſur.
lib.2.cap.16.num.2.et in tit.de emption.dub.41. n.2.
Molina diſ.355.nu.5.et 6.cum alijs congeſtis per Leo-
tard.de vſur.q.24.n.29.Scac.de commer.et camb.§.1
q.7.par.1.num.83.
19 Limit. 5. in caſu, quo venditor probabiliter ti-
met, ne emptor fiat interim inops, vel deterioris
cònditionis, & impotens ad ſoluendum pretium,
ſeù tradendam mercem, nam tunc quia periculo
exponitur extra caſum neceſſitatis poteſt carius
vendere ad tempus, quam præſenti pecunia, ita
ex *Molina, Saccia de commer.et camb.§ 1.q.7. par.1.*
num.79.fol.mihi 227.
20 Generaliter enim in hac materià eſt animad-
uertendum, quod pecunia præſens pluris valeat,
quam abſens, quare communis, & receptiſſima
eſt conſuetudo ferè omnium mercatorum, vt ma-
iori pretio vendant merces dilata ſolutione, quam
præſenti pecunia, ſeù *de contanti,* cum ſemper in-
ſunt rationes intereſſe lucri ceſſantis, & periculi, &
donec venditor imburſet pecuniam creditam, ſeù
emptor conſequatur mercem anticipatè ſolutam
poteſt euenire caſus, vt venditor nunquam im-
burſet, & emptor mercem nunquam conſequatur,
nempè ſi debitores fiant non ſoluendo, ſi moriã-
tur ære alieno, & anteriori grauati, ſi eorum bona
fideicommiſſi reſtitutioni ſint ſubiecta, & ſimilia
ex quibus reſtitutio, & conſignatio reddatur pe-
riculoſa, & conſequenter vilior, ita vt centum au-
ri hiſce ſubiecti periculis non æſtimantur octua-
21 ginta, vel nonaginta, mora enim ſolutionis eſt
quædam diminutio pretij, ideoque vendere rem
non præſenti pecunia, ſed ſolutione pretij in tem-
pus dilata eſt vendere minori pretio, cum ipſa di-
22 latio ſit pars pretij *Corn.conſ.258.ſub num.3. lib.1.*
Tiraq.de retract.lig.gloſ.18.num.34.et 35.et 38.Bo-
ninſeg.tract.de vendit. ad tempus cap.2.nu.5. iuncto
n.1.latè Scac.de commer.et camb.§.1.q.7.p.1.n 80.

23 Quod procedit dummodò non excedatur iuſtitia pretij intra eius latitudinem, nempè infimi, ſi anticipata ſolutione emaitur res naſcitura, & rigoroſi, ſi vendatur habita fide de pretio, vt ſupra demonſtrauimus.

FVLGINATEN. MATRIMONII.

ARGVMENTVM.

Matrimonium ob impotentiam coeundi declarari poteſt nullum, & eſt locus ſeparationi, ſi probetur huiuſmodi impotentia per triennalem habitationem, & condormitionem per iuramentum vtriuſque, vel ſaltem alterius, alio negante, & per iuramentum ſeptimæ manus propinquorum, vel vicinorum aſſerentium ſupradictos coniuges verum iuraſſe, concurrente probatione virginitatis mulieris per inſpectionem.

De ſignis impotentiæ, & an, & quando requiratur cohabitatio triennalis, & de alijs ſpectantibus ad materiam hic perutilia ponuntur.

SVMMARIVM.

1 Impotentia coeundi tripliciter conſideratur per ſigna euidentia, veriſimilia, & dubia.
2 Vbi ſigna impotentiæ ſunt euidentia, abſque alia diligentia diſſolui poteſt matrimonium.
3 Vbi ſigna ſunt veriſimiliter euidentia facta recognitione coniugis impotentis, ad diſſoluendum matrimonium ſufficit iuramentum coniugum, & ſeptimæ manus ſine triennio experientiæ.
4 Vbi ſigna ſunt dubia requiritur triennalis cohabitatio, iuramentum coniugum, & ſeptimæ manus, & inſpectio Virginitatis mulieris.
5 Nec ſufficit confeſſio vtriuſque coniugis, & iuramentum ſeptimæ manus 6.
7 Iuramentum ſeptimæ manus requiritur ad tollendam colluſionem inter coniuges.
8 Inſpectio ocularis licet non ſit neceſſaria, ne viduis denegetur hoc remedium, tamen facienda eſt in virgine.
9 Vbi mulier patitur probari eius virginitatem per aſpectum non requiritur iuramentum ſeptimæ manus. *Contrarium n. 10.*
11 Iuramentum ſeptimæ manus quomodo, & cum quo numero conſanguineorum præſtari debeat.
12 Vbi deſunt conſanguinei, & vicini, aſſumendi ſunt teſtes bonæ famæ pro iuramento ſeptimæ manus.
13 Vbi mulier fatetur impedimentum, & vir negat potius eſt fides viro adhibenda, nec eſt audienda ſi ſero reclamauerit.
14 Limit. 1. ſi per certa ſigna ab vxore oſtendatur viri impotentiam.
15 Limit. 2. ſi vxor per aſpectum probet ſe non fuiſſe à viro cognitam.
16 Ad faciendam hanc inſpectionem quot Matronæ, vel obſtetrices requirantur 17.
18 Limit. 3. vt mulier hoc caſu poſt triennalem cohabitationem ſit audienda, & deueniendum ad diuortium probata virginitate per aſpectum, accedente iuramento ſeptimæ manus
19 Coniux quocunque tempore tranſacto allegare poteſt alterius coniugis impotentiam.
Textus *in cap, 1. & in cap. fin. de frigid. & malef.* concordantur, ibidem.
20 Iuramentum ſeptimæ manus ex parte fatentis tantum impedimentum eſt præſtandum, ſecus ex parte negantis,
21 Mulier ab initio matrimonij ſi erat corrupta allegans viri impotentiam, ipſo negante, quæ requirantur, vt matrimonium diſſolui poſſit.
22 Matrimonium dirimitur propter impotentiam coeundi reſultan, ex maleficio, dummodò ſit perpetuum.
23 In dubio maleficium cenſetur perpetuum, & poſt triennalem cohabitationem diſſoluitur matrimonium.
24 In quibus alijs ſignis maleficium cenſeatur perpetuum:
25 Triennium experientiæ à quo tempore incipere debet ſtante impedimento ex maleficio, & vera ſententia eſt quod incipiat poſt peractam pœnitentiam etiam per terminum arbitrio Iudicis præfigendum, ſi antea præceſſit cohabitatio 26.
27 Triennium verò in caſu impotentiæ naturalis numeratur à tempore celebrati coniugij.
28 Impotentia viri cenſetur probata per triennalem cohabitationem.
29 Debet tamen eſſe non ſolum in domo, ſed etiam in lecto.
Et eſt probanda condormitio per triennium, ibid.
30 Impotentia coeundi ex maleficio, ex quo cognoſcatur, & num. 31,
32 Ad matrimonium diſſoluendum, ex cauſa impotentiæ coeundi, quæ requirantur. 33,
34 Matrimonium non dirimitur eo maleficio, vel alio impedimento ſuperueniente poſt contractum matrimonium.
35 Coniuges poſt contractum matrimonium ſi detegant impedimentum impotentiæ coeundi poſſunt cohabitare tamquam fratres.
36 Nec Iudex Eccleſiaſticus poteſt prohibere dictam cohabitationem.
38 Limit. vt nullatenus ſit permittenda ſi adeſt periculum
39 Coniuges poſt detectum impedimentum impotentiæ, & tranſactum tempus experientiæ, ſi non poſſunt cōtinenter viuere, tenentur reclamare, & ceſſante ſcandalo, etiam propria auctoritate ſeparatim viuere,

DECISIO LI.

Berta N. contraxit matrimonium cum Sempronio, cum quo ob eius impotentiam coeundi nō potuit conſumare matrimonium, ſed bona fide ſpatio, ſeu curſu viginti annorum, & vltra ſimul in figura matrimonij cohabitauerunt, & indiuiduam vitæ conſuetudinem retinuerunt occaſione ne tamen acceſſus ad eorum patriam RR. Patruum miſſionis comperto præfatam mulierem tuta cōſcientia cohabitare non poſſe cum eius viro prudenter ab eiſdem hortata fuit, ad inſtandum cotā Ordinario prò diuortio, vndè delato in iudicio negotio, dubitatum fuit, an ſit locus diſſolutioni matrimonij, & quatenus ſit locus, an permitti poſſit eiſdem cohabitatio, vt ſi eſſent frater, & ſoror, ſuper quo ab Illuſtriſſimo, & Reuerendiſs. D. Epiſcopo de meo iudicio requiſitus, pro articuli intelligentia animaduertebam, quod impedimentum impotentiæ coeundi, aut prouenit ex cauſa naturali, aut ex maleficio.

1 Impotentia naturalis coeundi conſideratur in triplici differentia, vt triplicia ſint impotentiæ ſigna, ſcilicet quædam neceſſario, & euidenter cōcludentia impotentiam, alia veriſimiliter, & alia dubiè, & præſumptiuè probantia, *Butr. in cap. laudabilem num. 14. de frigid. & malef.* ibique Præpoſitus *num. vltimo, Alex. de Neuo num. 16. & 17. Sanchez de matrim. lib. 7. diſ. 107. num. 2. Vermigl. conſ. crim. 453. num. 3. Rot. dec. 695. n. 1. verſ. & Domini prò intelligentia p. 1. rec.*

2 Ex quibus ſignis diuerſi reſultant effectus, nam vbi ſigna neceſſario, & euidenter impotentiam concludunt, ſiue viri, ſiue fœminæ, pro diſſoluendo matrimonio, nihil vlterius ad releuantiam requiritur, adeo vt nulla temporis mora expectata deueniri poſſit ad eiuſdem matrimonij diſſolutionem, vt tradunt *DD. plenè relati per Sanchez de*

ma-

matrim.lib.7.diſ.107.nu.3.Vermigliol.conſ.crim.453 num.3.verſ.ex prædictis.

3 Si autem ſigna non ſint omninò certa, & euidẽtia, ſed veriſimiliter euidentia impotentiæ, non requiritur cohabitatio triennalis, & triennium experientiæ, ſed ſufficit iuramentum coniugum aſſerentium ſe coire non poſſe, & ſeptimæ manus propinquorum iurantium ſe credere eos verum fateri, concurrente inſuper inſpectione coniugis impotentis facta per Medicos, & Matronas, quæ ſi iudicauerint eam omninò impotentem per ſigna veriſimiliter euidentia, & concordauerint cum Medicorum dicto, iuramenta coniugum, & ſeptimæ manus propinquorum, ſtatim eſt diſſoluendum matrimonium nulla temporis mora expectata. *Alex.de Neuo in cap.laudabilem num.17. in caſu 2.de frigid.& malefic.Vermigliol.conſ.crim.453 num.3. verſ.ex prædictis Sanchez. de matrim. lib.7. diſ. 107.n. 4. & diſ. 109. n.5.verſ. nam ea tanta.*

4 Vbi verò ſigna dubiè, & præſumptiuè concludunt, tunc requiritur triennalis cohabitatio, & ſupradictum iuramentum coniugum, et ſeptimæ manus propinquorum. *Sanchez.de matrim. lib.7. diſ.107.nu. Vermigliol.conſ.crim:453.num.4.Maſcard.de probat.lib.1.concl.311. num.3.ſcribentes in cap.laudabilem de frigid.& maleficiat.* Amat. *Dunoz:dec.399.num.4 tom.1.repetita in rec:dec.53.p.6* vbi quod vltra ſupradicta requiritur etiam inſpectio vxoris à mulieribus, mariti verò à viris, & *deciſ.392.ſub num.1. & 2.par.4. tom.2.* iuxta prius firmata per *Rot.dec:695.n.2.p.1.rec.*

5 Duplex tamen in hoc diſtinguendus eſt caſus, prior eſt, quando vterque coniux fatetur impedimentum, poſterior, quando alter fatetur, & alter negat, in primo caſu, vbi agitur de diſſoluendo matrimonio deſideratur triennium experientiæ, iuxta *cap.laudabilem de frigid.& maleficiat.* ad experiendum an frigiditas ſit vera, ac perpetua, vel potius temporalis, ſiquidem datur dictum triennium, vbi vera frigiditatis probatio haberi nequit, ac proindè non ſufficit confeſſio vtriuſque coniugis, cum ex ea non reſultet vera probatio contra matrimonium, *cap.ſuper eo,de eo qui cognouit conſanguin.*

6 Nec iuramentum propinquorum ſupplet illum defectum, eo quod illi de ſola credulitate iurant, & cum agatur de re grauiſſima debemus potius abundare in probationibus, quam deficere, & hanc ſententiam hodiè eſſe communiter receptã, & in praxi ſequendam, prò vt ex *Diuo Thoma. Palud:Celaia Gabriel. D. Antonin. Ledeſ.Graf. Duard.Riccard.* Petro *de ſoto,* Lopez, & alijs Theologis ſequitur, & tenet *Sanchez. de matrim.lib.7.diſ. 108.num.5.* reprobata contraria opinione relata *nu:antedenti 3.& 4.* & ex iuris peritis tenent hanc ſententiam *gloſ.in cap.ſi quis acceperit in verbo tẽpore 33.qu.1. Brunellus de ſponſalibus concl. 28.nu. 16.lex regia 6.tit.8.par.4.in fin. Hugolin.de matrim. cap.19.nu.1.Maſcard.de probat.lib. . . concluſ.816. num.8.Nauar.conſ.1.per tot:de frigid:& maleficiat. in vtraque editione, Fuluius Pacianus de probat. lib.2.cap.2.nu.24. Speculat.in tit.de frigid. §.vnico nu:3. Petrus Gregor.ſyntagmate iur. lib.9. cap.12. nu.6.Coſtan. de ſponſal.tit.de ijs,qui contrahere nuptias poſſunt num.66.* vbi ait poſt triennij cohabitationem ſat eſſe iuramentum vtriuſque coniugis, & ſeptimæ manus propinquorum, *Franc. March. deciſ.Parlament.Delphinal.677. nu.2. Caualcan.dec. 18.nu.7.p.2.*

7 Et quoniam inter coniuges poteſt eſſe colluſio, propterea vltra triennium experientiæ, & iuramentum vtriuſque coniugis, fatentis impedimentum, requiritur ſeptima manus propinquorum, vel vicinorum bonę famæ defectu propinquorum, iuxta *textum in cap.laudabilem de frigid.& maleficiat.*Maſcard. *de probat.concl.819. num.8. Pacianus eodem tract. lib.2.c.2.n.24.Hugol.de matr.c.19. n.1. cum alijs per Sanchez.de matrim.lib.7:diſ.108. n.7.*

8 Vltrà quod, vt magis veritas inno eſcat, tutius eſt deueniri ad ocularem inſpectionem coniugũ, licet non videatur neceſſarium, quia in dicto *cap. laudabilem* in vltimo caſu id non exigatur, nè viduis denegetur hoc remedium, ſed ad abundantiorem cautelam præmitti debet hæc diligentia, in virgine, & non viduis, *Alex.de Neuo in cap. laudabilem num.17.in caſu. 5.* Conſtan*us de ſponſal. tit.de ijs, qui nupt.contrahere poſſ.nu.66.Sanchez.de matrim.lib.7.diſ.108. n.6.*

9 Quinimò vbi mulier patitur eius virginitatem probari per aſpectum, & per eundem aſpectum reperiatur virgo, tunc tollitur omnis difficultas, adeò vt nec opus ſit iuramentò ſeptimæ manus propinquorum, ſed verum iudicium eſſe per matronatum, & ipſorum coniugum iuramentum. *Pacianus de probat.lib.2.cap.2. nu.29.* ita etiam videtur ſubſtinere *Sotus 4.diſt.34.qu.vnica art.2.col.4. verſ.rogas autem Vermigliol. conſ. crim.453. num.9. Guttier.cap.120. num.21.Sanchez de matrim. lib.7. diſ.108. num.8.* vbi ſub *verſ. At expreſsè, & nu.9.*
10 videtur tenere contrarium, ſcilicet quod ſemper deſideratur iuramentum vtriuſque coniugis, & ſeptimæ manus, quando impotentia, non eſt euidens, non obſtante oculari inſpectione, uam ſæpè oculi, & manus obſtetricum falluntur, præcipue, quia fœminæ multis fraudibus vtuntur, quibus Virgines apparent, vnde non oritur certa, et indubitata probatio ex huiuſmodi oculari inſpectione, propterea vltra dictam inſpectionem, pro forma etiam requitatur iuramentum ſeptimæ manus, adeò vt eius omiſſio redderet ſententiam irritam, iuxta *textum in cap. fin.de frigid. & maleficiat.* & licet textus loquatur de impedimento proueniente ex maleficio, tamen hoc etiam neceſſariò dicendum eſſe de frigiditate, quia in *cap.laudabilem de frigid. & maleficiat.in fin.* pariter exigitur hoc iuramentum in impedimento naturali ſubdit idem *Sanchez.loco citato num.9.ex Hoſtien.in dicto cap.fin.de frigid.& maleficiat.in fin.ibique Abbas num.10* Card.*nu.3. Præpoſ.num.3. Alex. de Neuo nu.15.*

11 Iuramentum verò ſeptimæ manus vbi vterque coniux fatetur impedimentum conſiſtit, vt cuiuſlibet coniugis ſeptem conſanguinei iurent, vel eis deficientibus ſeptem vicini cuiuſlibet, et debent eſſe quatuordecim, quod ſi tot teſtes haberi nequeant, ſufficiunt pauciores arbitrio Iudicis, vt duo, *Maſcard:de probat.lib.2. concl.816.nu.11. & 12.*Brunel.*de ſponſal.concl.28.nu.24. Callerus in addit.ad Fuluium Pacianum lib.2.de probat. cap.2. lit. H.* cum alijs relatis per *Vermigliol. conſ.crim.453. num.8.Sanchez. de matrim.lib.7.diſ.108.num.11. &*
12 *12.& num.13.* ſubdit, quod ſi deſint conſanguinei,

Digitized by Google

nei, & vicini, debeant aſſumi alij teſtes bonę famæ, & omni exceptione maiores ex mẽte textus in *c.laudabilem de frig.& maleſ.& n.14.* vſque ad 16.tradit formam, qua hoc iuramentum tam ab vtroque coniuge, quam à conſanguineis, vel vicinis præſtandum ſit.

13 Vbi verò mulier fatetur impedimentum, & vir negat, nec illa matrimonij initio proclamauit, nõ eſt audienda, ſi proclamat aduerſus matrimonium ſed potius fides habenda eſt viro fatenti ſe conſumaſſe matrimonium, vt conſtat ex *cap.1.de frigid. & maleſ.* ibi: *illa autem ſi prior poſt annum, aut dimidium ad Epiſcopum, aut ad eius miſſum proclamauerit dicens, quod non cognouiſſes eam, tu autem contrarium affirmas tibi credendum eſt, eo quod caput es mulieris, quia ſi proclamare voluit. cur tandiu tacuit.* & ratio eſt, quia concurrunt tunc contra mulierem duæ præſumptiones, prior quod ſerò reclamauerit, poſterior aſſertio viri ſe eam cognouiſſe, vt tradunt *DD. in dicto cap.1.de frigid. & maleſ. Abb.num.5. Alex.de Neuo num.7.in fin. Brunell.de ſponſal.concl.28.limit.1.n.16. Sanch. de matr. diſ.109. num.2.lib.7.*

14 Limitatur 1. hæc concluſio, quando vxor per certa ſigna oſtenderet viri impotentiam, nam tunc non obſtante cuiuſuis temporis lapſu eſt audienda cum per aliam fortiorem præſumptionem elidatur præſumptio malitiæ reſultans ex diuturna vxoris taciturnitate, in qua innititur diſpoſitio textus in dicto *cap.1.de frigid.& maleſ.* vt declarat *ibidem Innocen. num.vlt. Abb.num.5. Hoſtien. in fin. Ancar.num.11. Præpoſ.nu 8.verſ.vltimo quaro Alex. de Neuo num.7.in fin.& num.13. Brunel. de ſpoſal. concl.28.limit.1.num:16. Sanch.de matrim lib.7. diſ. 109. num. 5.* vbi quod hoc caſu ſufficit, quod ſigna ſint veriſimiliter euidentia.

15 Limit. 2. ſi vxor per aſpectum probet ſe non
fuiſſe à viro cognitam, vt ſi inſpecta à Matronis
reperta fuerit virgo, nam tunc potius creden-
dum eſt vxori neganti copulam, quam viro affir-
manti, debent tamen hoc caſu adhiberi matronæ
peritiſſimæ, cum virginitas ſit res occultiſſima
in cuius recognitione oculi matronarum facile
decipi poſſunt, & ſaltem ſatis eſt, vt ſint peritæ
bonæ conditionis, & fide dignæ, & expertæ in
opere nuptiali, vt docent *DD.copioſè congeſti à
Sanchez de matrim.lib.7.quaſt.109.num.6.7. & 8.*
vbi refert aliorum ſententiam requirentem, vt hu-
16 iuſmodi inſpectio fiat per ſeptem matronas, quæ
teſtentur eam eſſe virginem per textum in *cap.
propoſuiſti de probat.* ibi *iuramento puellæ, & teſti-
monijs illarum ſeptem mulierum, eſt potius fides ad-
17 hibenda*, ſed concludit ſufficere duas, aut tres ob-
ſtetrices cum diſpoſitio dicti textus procedat ad
maiorem cautelam, non ad imponendam formã,
& neceſſitatem, ideò quod non ſit recedendum
à regula generali dictante in ore duorum, vel
trium ſtare omne verbum.

18 Limit. vt mulier ſerò proclamans non eſt tunc audienda, ſed poſt triennalem cohabitationem, cum magis conſentaneum videatur, vt ſuccurratur illi mulieri ſero proclamanti per triennij experientiam, quod triennium computandum eſt à die copulæ intentatæ, quo triennio elapſo deueniri poteſt ad matrimonij ſeparationem, ſi per aſpectum probetur mulierem eſſe virginem, accedente iuramento ſeptimæ manus propinquorum, teſtantium ipſis veriſimile eſſe eam verum deponere, vt clarè colligitur in *cap. laudabilem de frigid. & maleſic.* vbi textus in priori parte, vbi eſt ſermo, quãdo alter fatetur altero negante, ait poſt triennij experientiam diſſoluendum eſſe matrimonij, ſi fęmina probet per iuſtum iudicium viri frigiditatem, vbi *glo.in verbo iuſtum* declarat id eſt per teſtes, aut per aſpectum corporis, vt etiã declarat, *glo.in cap.1.33.quaſt.1.in verbo iudicium, & in verſ. iuſtum, ita Sanchez de matrim.lib.7.diſ.109. nu.11. & 12. ex Innocen.in cap.laudabilem num. vnico de frigid.& maleſ.ibique Præpoſitus num.6. Abb.in fin. & cap.1.eod.tit: n.5.vbi Alex. de Neuo n.3. Borell. de ſponſal.concl.28.limit.1.n.16.*

19 Vndè ſequitur integrum eſſe coniugi quocunq; tempore tranſacto allegare alterius coniugis impotentiam, quia temporis tractu matrimonium irritum non firmatur, & ex ſupra firmatis reducuntur ad concordiam *cap.1.& cap.fin.de frigid.et maleſ. vt cap.1.* negans mulieri audientiam quando non ſtatim proclamat, intelligatur donec triennium tranſactum ſit, & *cap.fraternitatis, & cap.fin.* concedentia audiendam eſſe clamantem poſt multos annos, intelligitur modo iam triennium trãſierit, ita *Abb.in d.c.fin.n.2. Alex.de Neuo n.3.relat. per Sanch.de matrim.lib.7.diſ.109.n.14.*

20 Iuramentum verò ſeptimæ manus, vbi alter tãtum coniux fatetur impedimentum, & alter negat, non eſt pręſtandum a ſeptem propinquis, vel vicinis, vtriuſque coniugis, ſed ſufficit ſi ſolum ſeptem propinqui illius fatentis iurent, ſe credere illum dicere verum, quia cum alter negat, illius propinqui non ſecus vocandi, vt in fauorem fatentis iurent, ſed ſolum quatuordecim requirũtur vtroque coniuge fatente impedimentum, ita deducitur ex *cap. laudabilem de frigid. & maleſic. Sanch.de matrim.lib.7.diſ.109.n.13.*

21 Quod ſi forte mulier initio matrimonij proclamans, erat tempore contractus corrupta, & ipſa fateatur impedimentum, negante vero viro, non erit ad eius petitionem ſtatim diſſoluendum matrimonium ex eius iuramento, & ſeptimæ manus propinquorum, cum aliquibus indicijs frigiditatis viri. niſi elapſo etiam experientiæ triennio, & ita declarando textum *in cap.1.de frigid.& maleſic.* docet *Sanch.de matrim.lib.7.diſ.109.num.18.ex Hoſtien.in ſumma tit.de frigid.& maleſ:§.qualiter, & quando num.10.& 11. Io: Andreas cap 1.de frigid.& maleſ.num.7. Io:de Frigurgo in ſumma Confeſſ.lib.4 tit. 16. quaſt. 16.*

22 Si verò ex maleficio oriatur impotentia coeundi, & impedimentum ſit perpetuum vtique ex huiuſmodi impedimẽto dirimitur matrimonium, cum æquiparetur impotentiæ naturali perpetuæ, nam dęmon, permittente Deo, poſſit impedire copulam, ſemel, ſæpe, & ſemper, & reddere organa, & potentias naturales inanes, & ſuo robore & viribus deſtituere, vt latè comprobat *Sanch, de matrim.lib.7.diſ:94.num.8.* vbi innumeros allegat, ex Theologis *D.Thom.4.diſt.34.quaſt.vnica art.3. corpore, & ibi Albert:*Magn.*art.10.*Caiet.*in ſumma in verb.matrimonium cap.1.impedim.12.D.*Antonin.*3.par.tit.1.cap.12.§.3.Belarmin.lib.1.de matrim.c.18 col.2.verſ.ex his Petrus de Ledeſm.de matrim.q.58. art:2.ſub princ, Enriquez lib.12.de matrim.c.8. n.2.*

Phi-

*Philiare.de offic.ſacerdot.tom.*1.*par.*2. *lib.*2. *cap.* 10. & ex iuriſperitis *glo.in cap.fraternitatis in verb.diuinum in poſteriori ſolutione de frigid.Speculat in tit. de frigid.§.vnico num.*4. *Hoſtien.in ſumma eod. tit.* 5.*qua impotentia num.*9. ſcribentes *in cap. fin. de frigid.& malef.vbi Hoſtien.num:*1.*&* 6. *& in cap. fraternitatis vbi Io: Andrea num.*4.*Ancar. num:*16. *quaſt.*1. Abb.*num.*13.*Præpoſ.num,*12.*Enric. nu.*9. *&* 10.*Brunellus de ſponſal.concl.* 28. *limit.vltim. n.*28. *Coſtanus de ſponſal.tit.de iis, qui nuptias contrahere non poſſunt num.*78.*Petrus Gregor.in ſyntagmate iur,lib.*34. *cap.*9.*num.*34.*& lib.*9. *cap.*12. *num.*6. & conſtat *ex cap.fin.*33.*q.*1.*et ex cap.fin.de frigid. et malef.Burat.dec.*763.*n.*9.

23 In dubio autem,vbi conſtare nequit, an ſit perpetuum an tempotale maleficiū,præſumitur perpetuum, ac diſſoluitur coniugium, quando triennio coniuges dedere operam carnali copulæ, nec perficere potuere iuxta *cap.fin,de frigid.*ita alijs allegatis docèt *Sanch.de matrim.lib.* 7. *diſ.*94. *n.*12.

24 Prout pariter cenſetur perpetuum,primò ſi auferri non poſſit per opus humanum, niſi per aliud maleficium, quod grauiſſimum ſcelus reputatur, ſecundo cenſetur perpetuum, quamuis tolli poſſit per diuinum miraculum, ſecus per Eccleſię exorciſmos, tertio ſecundum aliquos Doctores, ſi huiuſmodi impedimentum ſolum ab auctore maleficij etiam modo licito auferri poteſt, cum non videatur poſſibilis remotio maleficij,dum pendet ex voluntate vnius, vt latè alijs congeſtis exemplificat *Sanchez de matrim. lib.* 7. *diſ.*94. *à num.* 9. *vſque ad* 12.

25 Triennium vero experientiæ hoc caſu impotentiæ ſcilicet coeundi ob maleficium exigitur,iuxta *cap.laudabilem de frigid.*vt *Rot.*ſemper ſeruauit *Burat.dec.*763.*num.*10.*&* 12.*& poſt* 2.*vol.conſ. Farin. dec.*192. *& latè per Sanch.de matrim.lib.*7.*diſ.*99.*n.* 7. *&* 8. & incipere debet poſt decretum Iudicis, ſeù à tempore impoſitæ, & peractæ pœnitentiæ quia cum propter peccata ſuperueniant ſimilia impedimenta, imponenda eſt pœnitentia, vt videatur an ex bonitate, & miſericordia Dei omnipotentis, ea peracta coniux reddatur habilis ad conſumandum matrimonium, & ſic non peracta pœnitentia nō ſuffragatur præcedens cohabitatio etiā triennalis ſecundum *Anton.Butr.in cap:fin.num.*10 *de frigid.& malef.Ancar.ibid.num:*9. & hanc ſententiam tanquā veriorem, & ęquiorem amplectitur *Rot.dec.*27.*num.*10.*poſt.*1.*vol.conſ.crim. Forin. & dec.*226.*nu.*1.*poſt* 2 *vol.conſ.eiuſdem & latè alios allegat Paul.de Rub. in addit.ad deciſ.* 392.*nu.*22 *p.*4 *tom.*2. *recen.& dec.*277.*ſub nu.*13.*par.*4.*diuerſ. Burat. dec.*763. *num.*13.

26 Et ſaltem hoc caſu ſequendum eſt temperamētum *Abbatis in dicto cap.fin.num.*12. *ibique Præpoſ. num.*4.*de frigid.& malef.* ſcilicet quod poſt pænitentiam peractam fiat cohabitatio per aliquod tēpus arbitrio Iudicis præfigendum, vt colligitur per verba textus in *cap.fin.de frigid.& malefic.* vbi Honorius III. ait, *iniunxiſtis eiſdem, vt agerent pænitentiam de commiſſis, & ſi fortè placeret Deo,vt opus matrimonij conſumarent, qui poſt plures terminos ad veſtram reuerſi præſentiam conſona voce dixerunt, quod non poterant carnaliter commiſceri, quo circa mandomus quatenus ſi ita eſt, & conſtiterit vobis præfatum virum, & mulierem infra prædictos octo annos per continuum triennium ſimul habitaſſe, ipſis cum ſeptima propinquorum manu firmantibus iuramento ſe commiſceri carnaliter nequiuiſſe, proferatis diuortij ſententiam inter eos,* & ita ibidem tradunt ſcribentes, *Abb.num.vltimo, Alexan. de Neuo nu.*17.*Præpoſ.num.*4.*Sanch.de matrim.lib.*7 *diſ:*107 *num.*10. *Capel.Toloſ.dec.*381. *num.*7. *& dixit Rota dec:*27.*ſub num.*10*circa med. poſt primum vol.conſ. crimin.Farinac.repetita in par.*4.*diuerſ.dec.*277.

27 Quod tantum procedit,vbi agitur de impotentia coeundi propter maleficium, quo caſu datur remedium coniungendi pœnitentiam ſalutarem, iuxta diſpoſitionem dicti *cap.fin.de frigid.& malef.* ſecus autem in caſu frigiditatis, ſeù impotentiæ naturalis, in qua nulla imponitur pænitentia, ſed ſeruatur forma textus in *cap laudabilem de frigid. & malefic:* requirentis tantum cohabitationem triennalem à tempore celebrati coniugij,vt declarat, ibi *glo.& Hoſtien in cap. fin.num.*10. *præſertim in verſ.hoc pacto de frigid. & malef.Famian. Centolin.in addit.ad dec.*27.*poſt prim.conſ.crimin. Farinac. lit. D. circa med.verſ.crederem tamen*

28 Et quod impotentia viri concludenter cenſeatur probata ex triennali cohabitatione,quomodocunque coniuges cohabitauerint, etiam abſque ſpeciali Iudicis decreto præcedente,vbi agitur de impedimento naturali tradit *Innoc.in cap. fin. ibique Zabarel.num.*4.*verſ.quarto à quo tempore Alex. de Neuo num.*17. & apertè probatur *in cap.fin.de frigid.& malef.* ibi *& conſtiterit vobis infra prædictos octo annos per continuum triennium cohabitaſſe.*

29 Quæ habitatio triennalis ad hunc effectum, vt dicatur benè probata impotentia viri, non ſolum requiritur, vt fuerit in domo, ſed etiam in lecto. *Hoſtien.in cap.fin:poſt princ. de frigid.& malef. Rota dec.*27*:num.*9.*poſt conſ.crim.Farinac.* vbi quod ſit probanda condormitio per triennium.

His ita diſpoſitis affirmatiuè reſpondendum videtur ad primam propoſiti dubij partem, ſcilicet eſſe locum ſeparationi matrimonij,quoniam verſamur in impedimento impotentiæ coeundi
30 perpetuæ conſurgentis ex maleficio, cuius ſignum manifeſte datur, quia dum vir ad copulam paratus, & aptus eſt, & ad vas vxoris penetrandū appropinquat, eius ſtatim relaxantur, ac concidunt organa,nec poteſt complere, & in ſudorem vertitur, quod ex radice naturali conſurgete nequit, vt animaduertunt *Hoſtien.in ſum. tit. de frigid.§.qualiter,& quando n.*10.*iuncto n.*12.*Io:de Friburgo in ſum.confeſ.lib.*4.*tit.*16.*q.*16.*latè Sanchez de matrim.lib.*7.*diſ.*94.*n.*6.

31 Tanto magis, quia ex mulieris inſpectione nulla in eadem reperitur arctitudo, aut talis virginitatis conditio, quæ obſtaculo eſſe poſſit virilium penetrationi, & conſequenter cum nulli obſtaculo naturali tribui poſſit, eſt tribuendum Dęmoni impedienti congreſſum,ita *Sanch.de matrim. lib.*7.*diſ.*94.*n.*6.*circa med. verſ.vel ſecundo.*

32 Quæ impotentia coeundi remanet probata nō ſolum per triennalem cohabitationem,& condormitionem vltra viginti annos *Burat.dec.*763.*n.*10. *Rot.dec.*111.*n.*2.*& latè dec.*192. *n.*1. *& ſeq.poſt* 2. *vol.conſ.Farinac.* verum etiam per eandem cohabitationem, & condormitionem per alios duos alios annos ab Ordinario ſtatutos,poſt impoſitam pęnitentiam, & per iuramentum vtriuſque coniugis,

Digitized by Google

gis, quod bona fide dederunt operam copulæ carnali, per totum dictum tempus, nec vna caro effici potuerunt, et per aliud iuramentum ſeptimæ manus nempè propinquorum, et partim vicinorum ad conficiendum numerum, qui pariter iurauerunt credere ſupradictos coniuges verum iuraſſe, concurrente inſuper probatione Virginitatis mulieris per inſpectionem matronarum, ſeù ob-
33 ſtetricum, quibus omnibus adhibiris, & interuenientibus locus eſt ſeparationi, vt concludit *Farinac. Centolin. in addit. ad deciſ. 27. poſt primum vol. conſ. Farinac. verſ. ſeptima manus*, vbi loquitur in fortioribus terminis nempè non obſtante negatione, & contradictione viri, ex *Abb. in cap. 1. ſub n. 5 verſ. ſed poſt cohabitationem triennalem de frigid. & maleficiat. Butr. in cap. laudabilem nu. 12. & 14. in fin. eod. tit. & ibi Alex. de Neuo num. 17. & in cap. fi. nu. 15. verſ. tamen in hac materia ſic poſſumus dicere eod. tit. de frigid. & maleficiat. & dixit Rot. in Pamphilonen. Matrimonij coram* Coccino *dec. 352. nu. 2. cum ſeq. p. 4. tom. 2. rec.*

34 Eoque fortius, quia huiuſmodi impedimentum probatur adfuiſſe de tempore contracti matrimonij, quod à principio reddidit nullum, licet ſecus ſit ſi hoc maleficium, vel impedimentum ſuperueniat poſt contractum matrimonium, cum tunc illud dirimere non poteſt, *cap. dilectus, & ibi glo. & DD. de ſponſal. & can. neque 22. qu. 7. Burat. dec. 763. num. 8. in fin. verſ. vnde ſi maleficium, latè Sanchez. de matrim. lib. 7. diſ. 102. nu. 1. & ſeq.* vbi quod hoc procedat ſiuè matrimonium ſit ratum, ſiue conſumatum, *cap. hi. qui 32. qu. 7.*

35 Quantum verò attinet ad 2. dubium, quando ſcilicet ab initio fuit bona fide contractum matrimonium, & poſtea detecta impotentia, & ſubindè matrimonij nullitas, ſi velent vir, & mulier permanere tamquam fratres, an ſit eis permittendum prima facie, affirmatiuè videtur reſpondendum, quia hoc expreſse conceditur in *cap. conſultationi de frigid. & maleficiat.* vbi Lucius III. ait, *Romana tamen Eccleſia conſueuit in conſimilibus iudicare, vt quas tamquam vxores habere non poſſunt, habeant vt ſorores*, & in *cap. laudabilem eod. tit.* vbi Cælestinus III. reſpondit, *quod ſi ambo conſenſiant ſimul eſſe, vir eam, & ſi non vt vxorem, ſaltem habeat vt ſororem, & ex cap. 2.* quod eſt ex Epiſtola, *D. Gregor. 33. qu. 1.* & in motu proprio Sixti *V. de matrimonio Eunucorum*, & docent *Nauar. lib. 4. in 2. edit. conſ. 2. num. 1. de frigid. & maleficiat. Bartolomeus à Lodeſma de matrim. dub. 48. ad fin. primæ concluſ. Henriquez, lib. 12. de matrim. cap. 7. nu. 7. Barboſ. l. 1. par. 1. num. 92. ff. ſolut. matrim. Petrus de Ledeſm. de matrim. quæſt. 58. art. 1. dub. 3. quodi mouet. circa ſolutionem ad 3. dub. principal.* cum alijs per *Sanchez de matrim. lib. 7. diſ. 97. num. 4. Bonac. in tit. de impediment. matrim. qu. 3. punct. 13. ſub num. 20. tom. 1.*

36 Nec Iudex Eccleſiaſticus poteſt his volentibus inſtar fratris, & ſororis cohabitando permanere hanc cohabitationem denegare, quia habent fundatam intenſionem in diſpoſitione iuris hanc cohabitationem concedentis, *Sanchez de matrim. lib. 7. diſ. 97. nu. 7.*

38 Sed quia valdè periculoſa eſt huiuſmodi confederatio, ideo Ordinarius cum maxima circumſpectione ſe gerere debet in hac conniuentia, cum nullatenus permittenda ſit, quando adeſt periculum incontinentiæ, & coniuges patiantur ſtimulos carnis, à quibus, nec vir frigidus, aut maleficiatus, nec mulier arcta eximuntur, cum facili negotio ad tactus impudicos prouocari poſſunt, & cum nitamur in vetitum, ex ipſa impotentia coeundi augetur libido, & voluntas eam explendi, eo modo quo fieri poteſt deueniendo ad tactus amplexus, oſcula, & alios turpiores actus, vt expreſse ſanciuit Sixtus *V. in ſua bulla de matrimonio Eunucorum*, ibi, *eos autem qui, tam ſic de facto contraxerunt, ſi appareat eos non vt caſtè ſimul viuant contraxiſſe, ſed actibus carnalibus, & libidinoſis operam dare, ſimulve in vno, eodemque lecto cum prædictis mulieribus dormire conuincantur, omninò ſimiliter ſeparari cures*, ac proindè Epiſcopus hoc caſu debet eos cogere, vt ſeparentur, vt tradunt *Hoſtien. in cap. conſultationi in fin. de frigid. Philiarc. de offic. Sacerdot. tom. 1. par. 2. lib. 2. cap. 10. verſ. ſed dubium eſt*, vbi dicit non eſſe concedendam huiuſmodi coniunctionem ob incontinentiæ periculum. *Nauar. conſ 3. nu. 14. in ſolutione ad 6. lib. 4. in prima editione, & conſ. 2. in 2. editione*, vbi ſubdit quod hæc habitatio ſit aliquando periculoſa, ac proindè, quod Iudex non debeat permittere, vbi adeſt timor incontinentiæ, præſertim quando ſunt iuuenes, ad venerea propenſi. *Sanchez de matrim. lib. 7. diſ. 97. n. 5. 6. & 7.*

39 Detecta igitur impotentia poſt contractum matrimonium, & tranſacto tempore experientiæ iuxta ſuperius tradita, ſi coniuges non poſſunt continenter vt fratres viuere, tenentur reclamare, ad remouendam occaſionem peccandi, vt authoritate Eccleſiæ diſſoluatur matrimonium, cum aliter abſque ſcandalo ſeparari nequeant, ſtante præſumptione prò validitate matrimonij in foro Eccleſiæ, & exteriori, & ceſſante ſcandalo poſſunt etiam propria authoritate ſeparatim viuere, ita ex *Cenedo infert Sanchez, de matrimon. lib. 7. diſ. 97. numer. 8.*

Et ita, &c.

SVMMARIVM.

1 Pro diſſoluendo matrimonio ob impotentiam coeundi Rota primo loco ordinare ſolet inſpectio coniugis impotentis.
2 Quæ inſpectio eſt facienda à Matronis ſeù peritis in numero ſufficienti, & duæ ſufficiunt.
3 Matronæ cuius qualitatis eſſe debeant.
4 Exceptiones, quæ militant contra teſtes, obijci poſſunt contra Matronas, & peritos.
5 Obſtetrices reputantur expertæ in opere nuptiali.
6 Matronæ, & Obſtritices cuius ætatis eſſe debent ad referendum in cauſa diſſolutionis matrimonij.
7 Periti, Matronæ, & obſtetrices ſatis eſt vt referant cum iuramento de credulitate.
Teſtes debent deponere de veritate abſoluta ibidem.
8 Inſpectio mulieris in caſu diſſolutionis matrimonij ob impotentiam vt ritè fiat traditur cautela.
9 Eſt facienda non ſolum per viſum, ſed etiam per tactum.
10 Virginitas ex quibus ſignis dignoſcatur remiſſiuè.
11 Impedimentum impotentiæ coeundi vbi tolli poteſt per medicamenta non eſt deueniendum ad diſſolutionem matrimonij.
Et ad hunc effectum mulier etiam à Medicis eſt inſpicienda ibidem.
12 Vitium frigiditatis vbi non eſt viſibile, & dubitatur an ſit naturale, accidentale, vel ex maleficio recur-

ren-

Digitized by Google

rendum eſt remedia naturalia, & Eccleſiaſtica.

13 Maleficium non dirimit matrimonium, niſi ſit perpetuum.

14 Et non præſumitur perpetuum, niſi poſt triennalem cohabitationem.

15 Et huiuſmodi triennium in maleficio computandum eſt à die decreti Iudicis, & impoſitæ pœnitentiæ.

16 Matrimonium eſt à principio nullum ob impotentiam perpetuam.

17 Quartum, ſeù lucrum dotale non debetur quando matrimonium eſt nullum ob impotentiam coeundi.

18 Cohabitatio triennalis ad effectum experiendi impotentiam coeundi á quo tempore incipere debeat referuntur Doctorum ſententiæ quoad impedimentum frigiditatis.

19 Et quid ſi impedimentum proueniat ex maleficio, & num. 20.

21 Cohabitatio triennalis quando præceſſit poteſt Iudex per eius decretum aſſignare aliud tempus eius arbitrio.

22 Vbi iudicio Medicorum applicanda ſunt remedia ad reddendos coniuges aptos ad copulam, triennium experientiæ incipere debet poſt adhibita remedia.

Quæ obſeruanda ſunt in hoc iudicio circa triennalem cohabitationem electionem, & relationem peritorum, & inſpectionem Coniugum.

ADNOTATIO I.

1 Vbi agitur de diſſolutione matrimonij ob impotentiam coeundi Rota ſolita fuit primo loco ordinare, vt à mulieribus inſpiciatur vxor, à Viris verò maritus, iuxta notata *in cap. fin. de frigid. & maleficiat.* vt dixit eadem *Rot. dec. 392. n. 2. p. 4. tom. 2. rec.* vbi ita etiam fuiſſe ſeruatum in *Taurinen. matrimonij coram Blanchetto, & in Romana inualiditatis matrimonij coram Penia*, & paſſim.

2 Mulieres, ſeù Matronæ, vel obſtetrices ſunt ad hunc effectum deputandæ in numero ſufficienti, & ſufficiens dicitur numerus, ſi duæ mulieres expertæ, & partibus non ſuſpectæ, vel ad ſummum tres in magna Ciuitate eligantur, & prò vt Iudex arbitrabitur, *Bald. in cap. propoſuiſti nu. 4. verſ. & licet de probat. ibique Barbat. nu. 7. Rot. dec. 392. n. 5. & 6. par. 4. tom. 2. rec.* laté *Sanchez. de matrim. lib. 7. diſ. 113. nu. 16.*

3 Debent præfatæ matronæ eſſe artis peritæ, honeſtæ, bonæ famæ, non leues, aut viles, ne modico pretio ſubornatæ falſum deponant, & idem eſt de alijs artis peritis iuxta eorum peritiam depoſituris, conſtat ex *cap. penult. de probat.* ibi *Honeſtas Matronas, prouidas, ac prudentes deputare curetis*, & ex *cap. fraternitatis de frigid. & maleficiat.*

4 Quare omnes exceptiones, quæ excludunt dicta, & perſonas teſtium obijci poſſunt ad excludendas etiam præfatas Matronas, conſtat ex *cap. penult. de frigid. vbi gloſ.* in verbo mulieres, ibique *Aret. num. 3. notab. 3. Sanchez de matrimon. lib. 7. diſ. 113. num. 1.*

5 Debent inſuper eſſe aptæ ad referendum, quia *textus in cap. ſi. de frigid. & maleficiat.* requirit, quod mulieres deputandæ ſint expertæ in opere nuptiali, & obſtetrices reputantur expertæ, vt dixit, *Rot. deciſ. 392. num. 8. & 9. par. 4. tom. 2. rec.*

6 Nec nimia iuuentus ob experientiæ defectum, nec nimia ſenectus ob defectum viſus debet matronis ineſſe, quia cum diſſolutio matrimonij ſit res grauiſſima, eſt omni circumſpectione teſtium tractanda vt inquit *Sanch. de matrim. lib. 7. diſ. 113. num. 2. ex Io: Andrea in cap. fraternitatis, num. 4. de frigid. ibique Hoſtien. nu. 1. Ancar. num. 3. notab. 4. Alex. de Neuo in princ. nu. 5. Brunel. de ſponſal. concluſ. 28. limit. 4. num. 23. Pacianus de probat. lib. 1. cap. 47. num. 128. Rot. dec. 392. num. 10. 11. & 12. par. 4. tom. 2. rec.* vbi quod in caſu deciſionis vna obſtetricum erat ætatis 50. annorum, aliæ verò duæ ætatis 70. annorum, quæ ætas licet fuerit viſa magna, nihilominus ex qualitate relationum, & ex diligentijs factis viſum fuit dictis relationibus adhibendam eſſe fidem. *Sanchez de matrim. lib. 7. diſ. 113. n. 16.*

7 Ipſa verò mulierum peritarum relatio eſt ritè facienda, & rite dicitur facta, ſi retulerint medio iuramento de veritate dicenda, licet ſufficeret iuramentum de credulitate, prò vt periti iurant; nempe verifimiliter iuxta æſtimationem, quam ex artis peritia aſſecuti ſunt, ad differentiam aliorum teſtium, qui regulariter de veritate abſoluta deponere debent. *Sanchez. de matrim. lib. 7. diſ. 113. nu. 15. Abb. in cap. propoſuiſti num. 11. verſ. venio nunc ad 2. probationem Rot. dec. 392. num. 13. & 14. par. 4. tom. 2. rec.*

8 Ipſa tamen inſpectio, vt rectè facta cenſeatur, eſt vt Mulier per diem ante inſpectionem ponenda in balneo, vbi permaneat ſaltem per tres quartas partes horæ iuxta cautelam *Hoſtien. in cap. cauſam matrimonij num. 4. de probat. & in cap. fraternitatis ante num. 1. verſ. & propter medicinas mulierum de frigid. & maleficiat. quem ſequitur Abb. in cap. fraternitatis num. 4 not. 3. verſ. conſuluit* Gregor. *Lopez. par. 4. tit. 8. lib. 1. ſuper verbo Mulieres Sanchez. de matrim. lib. 7. diſ. 113. nu. 11.*

9 Poſtea eſt deueniendum ad inſpectionem, nec ſatis eſt vt mulieres verenda oculis perſpiciant, ſed etiam ſufficienter tangant manibus, quibus adimpletis, negari non poteſt, quin iſta inſpectio non fuerit bene facta *Sanchez. de matrim. lib. 7. diſ. 113. num. 10. Rot. dec. 392. num. 15. 16. & 17. par. 4.*

10 *tom. 2. rec.* & ex quibus ſignis dignoſcatur Virginitas tradit *Sanchez loco ſupra citato.*

11 Et quoniam in hac materia eſt cum magna circumſpectione, & prudentia procedendum, eſt animaduertendum, quod quando peritia mulierum non eſſet ſufficiens ad reſoluendum an impedimentum poſſit tolli, eſt admittenda inſpectio virorum peritorum, vt conſtare poſſit, an impedimentum ſit medicabile, puta vbi agitur de impedimento arctitudinis in muliere, eſt à viris recognoſcendum, vt videatur an tolli poſſit per ſciſſionem abſque periculo vitæ, quo caſu vtendum eſt hoc remedio, non autem deueniendum ad diſſolutionem matrimonij, vt tradunt DD. relati per *Sanchez de matrim. lib. 7. diſ. 93. à num. 30 cum ſequen. & diſ. 113. num. 21. probatur ex cap ex literis, de frigid.* ibi, *ſi vitium illud mulier à natura contraxerit, nec ope medicorum poterit adiuuari*, & in *cap. fraternitatis tit. eod.* ibi, *niſi per inciſionem, aut alio ſimili modo violentia inferatur*, ex quibus iuribus fœminam à Medicis inſpiciendam, vel ſaltem periti debent audire relationes mulierum, & ſuper illis ſuam proferre ſententiam, *Franc. Aret. in conſ. 142. nu. 17. verſ. ne igitur facultas Rot. dec. 392. n. 18 19. 20. & 21. par. 4. tom. 2. recentior. ibique Paul.*

de Rubeis in addition. numer. 30.

12 Quando enim vitium frigiditatis, & impotentiæ non eſt viſibile, ita vt ſenſu oculorum percipi poſſit, & dubitatur, an huiuſmodi impedimentum ſit naturale, vel accidentale, vel à maleficio opera dęmonum, vel Magorum perpatratum, vt non appareat de vitio,& morbo viſibili, tunc ad remedia naturalia, diuina, & Eccleſiaſtica recurrendum eſt, & eſt obſeruanda diſpoſitio *c.laudabilem, & cap.fin.de frigid:* tanquam de ſolemnitate probatoria *can ſi per ſortiarias 33. quæſt.*1. vbi latè ſcribentes, *& concordant Theologi ſuper 4. ſenten.Sanct.Thom.S:Bonauent. Petrus de Palude,Sotus, Durandus, Martin del Rio tom.3 diſquiſit.Magicar.lib.6.cap.2.ſect.3.* & debet deueniri ad exorciſmos, qui quomodo ſint faciendi praxim ponit Frater *Hieron.Menghius in ſuo fuſte Dęmonum, ſeu flagello Dęmonum exorciſ.6. & melius Theoricam ponit.Syluestr.de ſtrigibus lib.2.c.12 Paul.de Rub.in addit.ad dec.392.num.26.p.4.tom.2. recen.Rot.dec.266.n.5.& 6.par.4.diuerſ.*

13 Et maleficium nunquam dirimit matrimonium niſi ſit perpetuum, & tale, vt ex ſolo Dei omnipotentis miraculo tolli poſſit,conſtat ex text.*in c.*1 30.*quæſt.*1.*& ex cap.fin de frigid. & maleſ. & tradunt DD.relati per Martin del Rio diſquiſit magic. lib.3.ſect.8. & per Sanch.de matrim.lib.7. diſ.64.n.7. et 8. Paul.de Rub. in addit.ad dec.392. n.31.p.4. tom.2.recen.*

14 Et maleficium non præſumitur perpetuum,niſi poſt triennalem cohabitationem, vt aduertit *Rot. dec.764. num.*10. *Paul.de Rub.in addit.ad dec.392. n.32.p.4.tom.2.recen.*

15 Et huiuſmodi triennium præcipuè in maleficio computandum eſt à die decreti Iudicis, & impoſitæ pęnitentiæ, adeò vt ſi per frequentationem Sacramentorum, eleemoſynarum largitionem, ieiunium, & alia opera pia, ex Dei omnipotentis, miſericordia impedimentum non remoueatur intra triennalem cohabitationem, matrimonium tunc dirimitur iuxta textum in *can.vltim.32.qu.*1. ibi *ſeparari valebunt*, ita docent omnes DD. *Philiarc.de offic.Sacerdot.tom.1.par.2.lib.3.c.10. Sprenger.in malleo maleficior.par:1.quæſt.8.ad fin.Nauar. in manual.cap.22.num.59.Veracrux in ſpec. coniug. par.1.art.60.concl.1.Stephan.de Gaeta in ſua ſolemni repetition. can.ad limina 30.quæſt.1.§.4. quæſt. 234. num.537. et 538.Alex Garrer.lib.5.de ſponſal.c.18. à Ledeſma de matrim. quæſt.58.art.2.poſt princ. Bartholum à Ledeſma dubit.49. de matrim.concl 3.Ant. Cucc.inſtitut.moral.lib.5.tit.12.num.266.* & in hac ſententia reſidet quoque *S.Thom.4.diſt. 34. quæſt. vnica art.3.corp.et ibi Albert.Magnus art.10.S Antonin.in ſumma 3 par.tit.1.cap.12.§.3.Cardin.Caiet. in ſumma in verbo Matrimonium impedim.12. Cardinal Bellarmin.lib.1.de matrim cap.18. col.2. verſ. ex his Sanchez de matrim. lib.7.diſ.94.n.8. Paul. de Rub. in addit. ad deciſ. 392. num.33. par.4. tom.2. recent.*

16 Et matrimonium eſt à principio nullum ob impotentiam perpetuam, non ſolum iure Eccleſiaſtico verum etiam iure naturæ, iure enim Eccleſiaſtico, patet ex *cap.quod ſedem de frigid. et malefic. et can.1. 33. quæſt.* 1. iure vero naturæ quia ad valorem matrimonij requiritur, vt coniuges poſſint copulari, & fieri vna caro, & ad hunc effectum eſt tradenda poteſtas corporis ad vſum coniugalem, quæ ob impotentiam tradi non poteſt, & conſequenter irritum eſt matrimonium celebratum cum impotentia perpetua, latè *Sanchez lib.7.diſ.98.latiſſimè Bonac.in tit.de impedimen. matrim.q.3.punct.13.n.22.Paul.de Rub. in addit. ad dec.392.n.34.p.4.tom.2.*

17 Ex quo oritur quod quartum, vel lucrum dotale non debeatur, quando matrimonium eſt nullum ob impotentiam coeundi *Barboſ.in l.2. ff.ſolut.matrim.par.1.num.158.Bald.in cap.iurauit.nu.1. de probat.Phanuc.de lucro dot.glo.3.num.6. Gomez ad l.50.Tauri n.7.Molpheſ.ad conſuetud.* Neapolit. *tom.1.par.7.num.7.& dixit Rota dec.320.num.8.& dec.399.num.2.& 3.coram Amat.Dunozet. tom.1. repetit.in recen.dec.235.& 307.par.6.Paul.de Rub. in addit.ad dec.392.n.36.p.4.tom.2.recen.*

18 Circa verò cohabitationem triennalem vlterius firmata *in deciſione*, & ſupra *n.15.*eſt animaduertendum quod controuerſum eſt quando verſamur in dubio an impedimentum ſit accidentale, vel naturale, à quo tempore triennalis iſta habitatio currere incipiat, an à die primæ cohabitationis, ante decretum Iudicis, uel à die dicti decreti, & quod in impedimẽto frigiditatis triennium computetur à die copulæ intentatæ, nec oporteat id triennium aſſignari à Iudice, nec prius pęnitentiã peragi, probatur apertè ex *cap. laudabilem de frigid.* ubi expreſsè dicit à tempore celebrati coniugij, & copulæ intentatæ inchoandum eſſe triennium experientiæ frigiditatis, ibi *à tempore celebrati coniugij habitent per triennium*, quæ textus diſpoſitio ſupplenda eſt,dummodò coniuges cęperunt copulam intentare, ut uerba cum effectu intelligantur, ut tradunt *DD.in dicto cap.laudabilem de frigid.ibique glo.in verbo celebrari Innoc. in princ.verſ.celebrari, Hoſtien.in princ. eodem verbo, Alex.de Neuo num.*10.*Innoc.in cap.fin.in fin.de frigid.& maleſ.ibique Card.in fin.* Gregor. *Lopez l.5. verb.Dar.plazo tit.8.p.4.Matienz l.5. recomp.tit.1 rub.gloſ.1.num.203.Enriquez de matrim.lib.12. c.7. num.2.Sanchez de matrim.lib.7.dec.110. num.1. & 4. Menoch.de arbitr.quæſt.caſ 519. nu.14. verſ. rectius ſentiunt cent:9.lib.2.Bonac.in tit.de impedim. matrim.q.3.puncto* 13.*n:21.tom.*1.*fol 345.*

19 Et hoc etiam cenſendum eſſe in maleficij impedimento probatur ex *cap.de frigid.& maleficiat.* ubi decidit Pontifex dirimendum eſſe matrimonium per cohabitationem octo annorum factam à coniugibus ante præceptum Iudicis,& nondum lite mota, ibi, *ſi conſtiterit vobis præfatum virum, & vxorem cohabitaſſe intra prædictos annos per cõtinuum,* iuncto principio textus, ibi *Mulier propoſuit, quod per multos annos fuerant ſimul,& diu cohabitauerant,* & tradunt *ibidem Innoc. in fin. Abb. antiquus in fin.& alter.Abb.num.vlt.Cardin.in fin. Roſella in verbo diuortium num.4.& ibi ſupplementum Piſana num.4.Henriq.lib.12.de matrim. cap.7. num.2.Gregor.Lop.l.5 verb.Dar plazo tit.8. par.4. Matienzo lib.5.recompil tit.1.ru.gloſ.1. n.203. Sanchez de matrim.lib.7.diſ.110.n.5.*

20 Contrarium verò, quod indiſtinctè tempus cohabitationis triennalis computandum ſit à die decreti de veriori, & tutiori docent, *Hoſtien.in c. fin.de frigid.& maleſ.num.10.& in ſumma eod. tit. §.qualiter, & quando num.12.verſ.verum dici poteſt*

Io:

Digitized by Google

Io: Andr. in eodem cap. fin. num. 8. & 10. Ancar. nu. 9. Butr. num. 10. Henric. Boich. num. 1. & 2. Brunel. de ſponſal. concl. 28. limit. 1. num. 10. et 14. Capel. Tholoſ. dec. 381. num 6. in fin. Paul. de Rub. in addit ad deciſ. 392. num. 22. in princ. & verſ. nam vt dixi par. 4. tom. 2. recen. Gonzal. ad reg 8. Cancel. glo. 58. num. 74. verſ. eius opinio, & hæc opinio conſtanter ſecuta eſt *Roſa, vt in dec. 192. n. 4. & 5. dec. 226. num. 1. poſt 2. vol. conſ. crim. Farin. dec. 277. num. 13. p. 4. diuerſ. dec. 763. nu. 12. & 14. & in Toletana nullitatis matrimonij* 18. *Februar.* 1639. *coram Coccino.*

21 Limit. hanc ſecundam ſententiam, quod licet triennium cohabitationis vxoris cum viro incipere debeat à Iudicis Decreto, nihilominus quando ante decretum præceſſit triẽnalis cohabitatio poſſit Iudex illud futurum triennium ad breuius tempus reducere, & eius arbitrio inſpectis circumſtãtijs abbreuiare, *Anton. de Butr. in cap. laudabilem n. 14. in fin. de frigid. & malef. ibique Prapoſ. n. 8. verſ. auc de impotentia appareat Ancar. in cap. 1. num. 10. eod. tit. Rot. deciſ. 226. num. 1. poſt 2. volum. conſ. crim. Farinac.*

22 Vbi verò prius matrimonium ratione impotẽtiæ exiſtimatæ inſtauratur, eo quod Eccleſia inveniat ſe deceptam debet à die reſtaurationis, & nouæ copulæ numerari aliud triennium, ita pariter quando iudicio medicorum creditur fore, vt mulier arcta poſſit abſque periculo vitæ ſciſſuram pati, aut alijs medicamentis aptari vito, ex tunc enim quando ea applicantur debet triennium numerari ad effectum experiendi an ſit vera impotentia, quo tempore elapſo cenſetur perpetua, ſi ſuperari nequeat, *Sanch. de matrim. lib. 7. diſ. 110. n. 7 Bonac. in tit. de impedimen. matrim. quaſt. 3. punct. 13. num. 21. tom. 1.*

NVLLIVS INIVRIARVM.

ARGVMENTVM.

Delictum copulæ carnalis, & adulterium tanquam difficilis probationis probatur indicijs, & coniecturis, ſi ſint vrgentes, certæ, & violentæ, Clericus pro hoc delicto, & pro iniuria illata in læſionem alterius honoris, qua pęna multandus ſit.

Clericus ſi detineatur in cuſtodia, vt è domo exire nequeat, an ab inferentibus hanc violentiam incurratur excommunicatio canonis.

SVMMARIVM.

1 Copula carnalis eſt difficilis probationis, ſicut adulterium.
2 Probatur indicijs, & conjecturis.
3 Debent tamen eſſe certæ, vrgentes, & violentæ.
4 Declara ſi agatur criminaliter, & ad pœnam ſecus ſi agatur ciuiliter ad impediendum matrimonium, vel ad Thori ſeparationem, vel ad dotis amiſſionem num. 9.
Et in criminalibus præſumptiones debent eſſe approbatæ ſi non à lege, ſaltem à iure, ibid.
5 Quando dicantur vrgeotes, & releuantes ad probandam copulam carnalem, & adulterium referuntur DD. ſententiæ. 6. & n. 7.
8 Copula carnalis, & adulterium ad effectum criminaliter puniendi non probatur ex publica voce, & fama.
10 Clericus fornicator quomodo puniatur.
11 Clericus adulter quomodo puniatur, & n. 12.
13 Ex delicto fornicationis commiſſo à Clericis, quę mala oriantur.
14 Iniuria irrogata in detrimentum alterius honoris reputatur atrox, & graue delictum.
15 Pœna atrocis iniuriæ non eſt in iure definita, ſed punitur arbitrio Iudicis hoc delictum.
16 A pœna iniuriarum quis excuſatur ob veritatem conuitij obiecti.
17 Limita quando adeſt aoimus iniuriandi, & nulla præceſſit cauſa iuſta, & rationabilis.
18 Omne verbum iniurioſum animo iniuriandi prolatum præſumitur.
19 Facere, vel committere iniuriam omni iure eſt prohibitum.
20 Animus ioiuriandi probatur, & deducitur ex facti, & perſonarum qualitate.
21 Detinens Clericum in cuſtodia publica, vel priuata, vel apponens cuſtodes, vt eum capiant ſi è domo exiret, vndè exire nequit ſine ſtrepitu, & erubeſcentia incidit in excommunicatiooem *canonis ſi quis ſuadente*.
22 Declaratur dicta concluſio.
23 Conſtitutio pœnalis non eſt extendenda de caſu, ad caſum.

DECISIO LII.

PAſcaſius, & Epiphanius vterque ſacerdotali caractere inſignitus diu libidinoſam, ſed clandeſtinam retinuerũt conſuetudinem cum Berta vxore I. quæ vt vociferabatur furtim coniugale thorum aliquando cum eiſdem conſpurcabat,

Egrè tamen ferens Paſcaſius alterius amaſij familiaritatem curauit, & per ſe ipſum, & per interpoſitas perſonas nocturno tempore permanere in excubijs, inſidijſque, vt in fragranti crimine deprehenderet Epiphanium ingredientem domũ eiuſdem Bertæ, prout certa die circa ſecundam noctis horam deprehenſus fuit feſtinanter interim Paſcaſius accerſiuit birruarios, vt carceribus manciparent Epiphanium tãquam in fragranti crimine in adulterio repertum, quod licet iuſtis de cauſis à birruarijs denegatum fuerit, non tamen deſiſtens Paſcaſius, ſed vehementi forſan zelotipiæ calore commotus cępit à tertia vſque ad ſextam noctis horam circa domum, & ſubtus fęneſtras eiuſdem Bertæ aduerſus eandem, & Antonium proferre verba contumelioſa, conuocatis nonnullis alijs focijs, vt aſſiſterent, & viderent Epiphanium egredientem è dicta domo, ex qua ſine rumore exire non potuit, & orto ſole pluribus ſignificauit, *che la notte haueua preſo il ſorce nella trapola*.

Vndè in ore omnium promulgata re, maximum reſultauit ſcandalum, & læſus remanſit honor viri dictæ Bertæ, eiuſque familiæ, quę ſemper pro honeſta, & conſpicua inter conciues habita fuit, hinc cum agebatur de mulctando ſupradictos presbyteros pœna condigna delicto, duę inſurgere videbantur inſpectiones.

Prima eſt an conſtet de adulterio ad effectum puniendi Paſcaſium, & Epiphanium in pœnam ordinariam huius criminis, vel ſaltem, an, & qua pœna veniant puniendi ob allatum ſcandalum propter diffamationem præfati adulterini commercij, & vlterius Paſcaſius propter iniuriam, & læſionem honoris irrogatam viro eiuſdem Bertæ eiuſque familiæ.

Secunda eſt, an incurſa fuerit excommunicatio canonis ab eodem Paſcaſio eiuſq; ſocijs ob aſſiſten-

tiam, & permanentiam factam, circa domum prafatæ Bertæ, à qua libere, & ſine robore Epiphanius exire non potuit.

Et quantum attinet ad primam partem, primæ
1 difficultatis viſum fuit negatiuè reſpondendum, quia licet delictũ carnalis copulę ſit difficilis probationis, *Dec.conſ.575.poſt num.2.Pariſ.conſ.54.nu.63.lib.5.Menoch.de arbitr.quaſt.caſ.116.num.11. & lib.5.de praſump.praſump.41.num.2. Polidor. Ripa de nocturno tempore cap.36.num.2. Maſcard. de probat.lib.1.concl.57.num.3. & lib.2.concl.810.num.1. Farinac.in tit.de delict.carn.q.136.c.1.n.2.*

2 Ac proindè probetur indicijs, & coniecturis, *Oſtien.in cap.praterea num.3.verſ.vndè,et debet extra de text. Imola in cap.literis num.3.de praſumpt. Dec.conſ.577.num.3.Sanch.de matrim.lib.10.diſ.12.num.40. Menoch.lib.1.de praſump.quaſt.58. num.3. & lib.5.quaſt 41 nu.1.& 4.Angel.de malef. in verbo* che hai adulterato *num.41. Maſcard.de probat.lib.1.concl.57.n.7.& ſeq.concl.312. num.19.concl.452. num.5.& 10.& lib.2.concl.810.n. cum alijs adductis per Farinac.in tit.de delict.carn.q.136.c.1.nn.2. Rot.dec.95.n.16.& 17.p.2.diuerſ.*

3 Non tamen ex omni præſumptione dicitur probata copula carnalis, & adulterium, ſed tantum ex ea, quæ ſit violenta,certa, & valdè vrgens, *Felin.in cap.praterea num.3.ante med.verſ.& iſtis extra de teſtibus.Menoch.conſ.31.num.5.lib.1. Maſcar. de probat.lib.1.concl.57.n.6. Farinac. in prax. in tit. de delict.carn.qu.136.cap.1.num.13.& 14.Rot.dec. 95. num.13.par.2.diuerſ.*

4 Præcipuè ſi agatur criminaliter, & ad pœnam. nam tunc præſumptiones debent eſſe, ita vrgentes, vt ſi non à lege, ſaltem à iure approbatę eſſe debent, & ex quibus animus Iudicis inducatur ad non aliter credendum, *Petrus Barboſ. in repetit.l.1.in princ.ff ſolut.matrim.p.1.nu.85. & ſeq.* & ſatis eſt quod huiuſmodi præſumptiones ſint à iure conſideratæ, vt eſt pernoctatio, cohabitatio, *Menoch.conſ.31.num.25.Farinac. dicta q.136.c.1 num.22.* vbi ſubdit quod hæc opinio non tranſeat abſque difficultate.

5 Et tunc dicuntur vrgentes ad probandum adulterium, & copulam carnalem, vt ſi oriantur ex ſolitudine, & nuditate viri, & mulieris in eodem lecto, vel ſolus, cum ſola in loco remoto, & abdito, aut ſecreto, vel ſi fuerint deprehenſi in actibus, & tactis venereis, vel ſi teſtes viderint virum, & fœminam ſe carnaliter commiſcentes, vel ſi non viderint, ſaltem audiuerint ex tenui pariete, vel cortina commiſſiones, & tragiuerſationes viri, & mulieris, vel ſi fuerit repertus vir in cubiculo cum muliere clauſo oſtio habens caligas diſſolutas, in quibus caſibus, & ſimilibus videtur copulam eſſe probatam etiam ad effectum imponẽdi pœnam criminalem, ſaltem extraordinariam, & pecuniariam, vt latè alijs congeſtis tradit *Farinac.in tit de delict.carn.quaſt.136.cap.2. num.20. iuncto num.22.& 23.& 24. & conſ.crim.80.nu.10. & 52.tom.1.Lap.alleg.53.per tot. Marſil. conſ.116. num 15.Hect.Aemil.in tract. de teſt.in verbo teſtis adulterium nu.12.13.& 14. Boſſ.in tit.de part. ſuppoſit.num.31.Maſcard.de probat.lib.1.concl.452.n.1 Barboſ in repetit.l.2.in princ.p.1. ff. ſolut. matrim. num.76.verſ.item ex his inſurgit & nu.77. & ſeq. 85.& ſeq.Menoch.lib.5.de praſump.quaſt.41.à n.11*
6 *vſque ad 16. Polidor.Ripa de nocturno tempore cap. 36.num.14.& ſeq.* licet contrarium ſcilicet, quod huiuſmodi præſumptiones non ſint ſufficientes ad probandum adulterium, & copulam carnalem, tradunt *DD.relati per eundem Farinac. d.qu.136. num.19.& per Maſcard.de probat.lib.1.concl.57.n.5 & concl.59.num.8.9.& 20.verſ.limita ſupradictam*
7 *concluſionem, & num.21.* putantes quod ex huiuſmodi præſumptionibus reſultet probatio copulæ, & adulterij attentati, non autem actus conſumati.

8 Quæ præſumptiones, & iudicia certa, & indubitata non concurrunt in caſu noſtro, ſed tantum reſultantia ex publica voce, & fama, & ex actibus remotis, quæ nõ ſufficiunt ad faciendam plenam probationem, & conſequenter præcluditur via irrogandi pęnam ordinariam huius criminis *Barboſ.in repetit.l.2.in princ.par.1.num.83.in fi. & 84. ff.ſolut.matrim.Maſcar.de probat.lib.1.concl.62.n.5. & 6.& concl.63.n.1.& 2.et lib.2.concl.810.nu.20. Farin.q.136.cap 2.n.107.*

9 In criminalibus autem, & vbi agitur ad pęnam præſumptiones debent eſſe magis violentę, licet leuiores ſufficiant, vt probata cenſeatur copula carnalis, & adulterium, vbi agitur ciuiliter, vel ad impediendum matrimonium, ne contrahatur, vel ad Thori ſeparationem, ac etiam ad dotis amiſſionem, vt loquitur *textus in cap.literis de praſumpt.vbi Hoſtien.poſt num.4.in verbo diuortij Ancar.num.1.Anton.de Butr.num.6.in 8. notab.Io:de Anan.num.3.Bertaz.conſ.20.nu.8.lib.1.Polidor.Ripa in tract.de nocturn tempor.cap.36.num.27. Boſ.in tit.de part.ſuppoſit.n.31 Farinac.de delict,carn. qu, 136.cap.1.n.19. et ſeq.*

10 Hinc deueniendo ad ſecundam partem dubij animaduertebam de iure canonico diuerſis pęnis mulctari clericos, qui deprehenduntur incontinentiæ vitio laborare, quandoque imponendo pęnam acerbam, quandoque mitem, quandoque mediam viam ſequendo, adeout pæna hoc caſu remittatur arbitrio Iudicis, qui propterea conſideratis circumſtantijs, & an fornicatio ſit notoria, ſcandaloſa, & diu continuata, vel pęnam depoſitionis, vel ſuſpenſionis, & quandoque priuationis beneficiorum imponere poteſt, *Bellet diſquiſit. Clerical.par.2 tit.de pœn.Cleriror.§.2.num.7.Farin. dicta quaſt.136.num 17. Ego ipſe in meo Plauſim. conſtit. 46.§.Clericus quomodò puniatur prò ſimplici fornicatione num.22.*

11 Quod ſi fortè Clericus adulterium quoque cõmiſerit, & de eo confeſſus, vel cõuinctus ſit ab officio, & beneficio eſt deponendus, & in Monaſterio toto vitæ tempore detrudendus, vt ſtatutum fuit in *tertia Synodo Aurelianenſi cap.7.relat.in c.ſi quis Clericus diſ.81.& à Pelagio Papa in cap. Romanus eadem diſt* 81.Bellet.*diſquiſit.Cleric.p.2. tit. de pœn.clericor.§.6.n.3.Ego ipſe in dicto conſtit. 46. §.quomodo puniatur Clericus adulter n.78.& ſeq.*

12 Sed quia ſupradicti Sacerdotes huiuſmodi adulterio non ſunt perfectè conuincti pro ut conuincuntur de ſcandalo ob diffamationem eiuſdem adulterij, adeò vt publicè prò adulteris reputati fuerunt, propterea perpenſo huiuſmodi ſcandalo adulterij diffamatione, & iniuria irrogata à Paſcaſio, Epiphanio, Bertæ, & familiæ eius viri, quæ propter hanc cauſam honoris iacturam

fa-

Digitized by Google

fecit, ad irrogandam pœnam vulgo exemplarē, ſicut publicum, & peruulgatum redditur delictū, dicebam Paſcaſium vltra ſuſpenſionem mulctādum eſſe in pœnam ſcutorum centum locis pijs applican. & relegandum in oppido aliquo alpeſtri arbitrio Eminentiſſimi, & Reuerendiſs. Ordinarij. Epiphanium vero in pęnam exilij à tota Diœceſi, & priuationis fructuum ſui beneficij durante exilio paritee arbitrio Eminentiſſimi D.

13 Eſt enim hoc delictum mali exempli, & ex eodem oriuntur tria illa mala relata à *Deciano tract. crim. lib. 6. cap. 21. num. 6.* ſcilicet ſcandalum, quod à laicorum cordibus receptum fuit; vituperatio officij Eccleſiaſtici, & occaſio peccandi, quæ alijs præbetur eorum malo exemplo, iuxta *textum in cap. ſi malę 2. quæſt. 5. & in cap. ſignificaſti de adult. Barboſ. in* Concil. *Trident. ſeſſ. 25. de reform. c. 14. n. 4.* ac proindè impunitum remanere non debet.

14 Inſuper iniuria irrogata à Franciſco in detrimentum alterius honoris reputatur atrox, & graue delictum, cum ſibi vindicet ſpeciem, & ſimilitudinem libelli famoſi, quod omni iure damnatur, propterea grauiter puniendum, iudicantis arbitrio. ſiquidem ratione varietatis factorum, & perſonarum iniuria reputatur atrox, & plus quam
15 atrox, ita variantur etiam pœnæ, ac proindè confitentur DD. pęnam pro atroci iniuria non eſſe in iure definitam, ſed iudicis arbitrio congruentis pęnæ ſupplicio vindicari, vt alijs congeſtis docet *Menoch. de arbitrar. quæſt. caſ. 263. n. 2. 3. & 4.*

16 Neque obeſſe poteſt, quod excuſetur Paſcaſius à pęna iniuriarum ob veritatem conuitij obiecti, eo quod Epiphanius verè nocturno tempore ingreſſus erat domum præfatæ Virginiæ, vt tradūt *DD. plenè relati per Farinac. in prax. crim. qu. 105 num. 247.*

17 Quia ceſſat obiectum quando adeſt animus iniuriandi, & nulla præcedit cauſa iuſta, & rationabilis, vt in præſenti, nam tunc habet locum pęna iniuriarum, etiam quod quis verum dixerit, *Felin. in cap. cum te col. fin. verſ. vltimo dum ponit de re iudic.* Farinac. *conſ. crim. 30. num. 8. & 125. & in prax. crim. quæſt. 105. num. 231. Baſſ. in tit. de iniur. n. 3, verſ. 2. fallit Surd. dec. 89. n. 24. Mago. dec. florent. 25. num. 9. in fin.*

18 Omne enim verbum iniurioſum animò iniuriādi prolatum præſumitur, niſi contrarium probetur, per *textum in l. ſi non conuicij vbi gloſ. in verbo probare, & Bald. num. 1. C. de iniur. & cap. 1. de præſump. de communi Socin. conſ. 146. ſub nu. 7. verſ. circa tertiam vol. 1. Pariſ. conſ. 149. num. 19. verſ. illud enim certum eſt vol. 4. Socin. ſen. conſ. 146. poſt. nu. 7. vol. 1. Clar. in §. iniuriam verſ. quæro nunc. Boſſ in tit. de iniur. num. 22. Gail. lib. 2. pract. obſer. 106. ſub n. 1. Maſcurd. de probat. lib. 2. concl. 902. num. 6. & 7.* vbi
19 aſſignat rationem, quia facere, vel committere iniuriam omni iure eſt prohibitum etiam naturali, ideò quod nullus excuſetur eam committendo ſiue ſit ruſticus, ſiue maſculus, ſiue fęmina, *Farinac. conſ. crim. 30. n. 127. tom. 1.*

20 Quinimo ex huiuſmodi facti, & perſonę qualitate facilè probatur Paſcaſium animo iniuriandi deueniſſe ad verba contumelioſa, & adulterinum acceſſum Epiphanij ad domum Bertæ, publicaſſe, vndè remanſit læſus honor prædictæ familię, iuxta ea, quæ notantur in *l. ſi non conuicij C. de iniur. & in l. 1. §. diuus ff. de ſicar. & l. virum ff. de donat. inter. vir. & vxor. & alijs relatis tradit* Ma*ſcurd. de probat. lib. 2. concl. 902. n. 8.*

21 Quantum verò attinet ad ſecundum dubium animaduertebam, quod incurratur excommunicatio *canonis ſi quis ſuadente diabulo 17. q. 4.* etiam abſque manuum iniectione, quando ſcilicet detinetur Clericus in cuſtodia publica, vel priuata, vel in domo aliqua, vel apponantur cuſtodes, vt capiant eum, ſi è domo exiret, vndè liberè, vel ſine ſtrepitu, & erubeſcentia exire nequeat, ſecundum doctrinam *Sayr. & DD. per eum allegat de cenſur. lib. 3. cap. 26. num. 13. &* Burboſ. *de cenſur, in particular. in tit. de excommunicat. in particular. extra Bullæ Cœna diſ. 2. quæſt. 3. puncto 6. §. c. nu. 9. tom. 3.*

22 Non tamen viſa fuit hęc concluſio applicari in præſenti, quia non conſtat Paſcaſium vna cum ſocijs per eundem vocatis permanſiſſe circa domum Bertę animo Epiphanium exeuntem capiendi, ita vt non potuerit exire è dicta domo ſine ſtrepitu, & erubeſcentia, dum conſtat exijſſe abſque ſtrepitu, & ſi forſan cum aliqua erubeſcentia, hoc tamen non ſufficit ad incurrendam cenſuram, niſi copulatiuè concurrat animus, conatus, vel ſtrepitus capiendi iuxta prædictorum DD. ſententiā, immo *Innocentius III. in cap. nuper de ſent. excommunic.* declarat tantum excommunicatos detinē-
23 tes Clericum, etiam ſine læſione in cuſtodia, vel vinculis, quæ conſtitutio tanquam pęnalis non eſt extendenda de caſu, ad cāſum, nec vltra eius diſpoſitionem amplianda, vt declarat idem *Sayr. de cenſur. lib. 3. cap. 26. n. 13. in fin.*

SVMMARIVM.

1 Pœna libelli famoſi regulariter eſt capitalis, & vltimi ſupplicij. 2. Contrarium quod ſit arbitraria. 3.
4 Mitiori pœna punitur libellus famoſus factus contra perſonam inhoneſtam.
5 Quomodo puniatur hoc crimen ex Cōſtitutione Pij V. & ex ſtatuto Vrbis.
6 Pęna libelli famoſi debet imponi, pró vt puniendus eſſet delictum in eodem expreſſum.
7 Pro libello famoſo non eſt deueniendum ad torturam ſi contineat delictum leue.
8 Extraordinaria pęna punitur ſi non contineat delictum, ſed aliquam aliam iniuriam.
9 Pęna libelli famoſi habet locum etiam ſi quis in eo verum dixerit. Contrar. n. 12.
10 Referuntur diuerſæ pęnæ impoſitæ pro libello famoſo, & num. 11.
Et deducitur an Bulla Pij V. ſit vſu recepta in puniendo libello famoſo, ibid.
13 Veritas conuicij excuſat ab actione iniuriarum, & pęna, ſi ſimus in iudicio, extraiudicium non excuſat ſi iniuria illata ſit cum libello famoſo, & ſcriptura, ſecus ſi ſine ſcriptura, & ad prouocationem. 14.
15 Pęna libelli famoſi habet locum tam in auctore, quam in mandante, & conſulente.
16 Ampl. 2. vt eadem pęna puniatur dictator libelli famoſi.
17 Pro vt etiam ſcribens libellum famoſum.
18 Limit. vt ſola traditio non ſufficiat, niſi concurrat publicatio. Contrarium. n. 19.
20 Scribens literam infamatoriam punitur pęna libelli famoſi.
Scribens literas infamatorias abſque nomine quomodo puniatur, ibidem remiſſiuè.
21 Ponens obſcęnas picturas in aliquo loco in alterius infamiam punitur pęna libelli famoſi.
22 Ita etiam in ſtercorante, vel apponente cornua in foribus alicuius.

23 Fa-

Digitized by Google

23 Faciens libellum famoſum ſub nomine alterius punitur pęna libelli famoſi,

24 Retinens libellum famoſum,& literas infamatorias punitur eadem pęna . dummodo concurrat manifeſtatio.

25 Affigens,& publicans libellum famoſum,&ſi doceat de auctore punitur eadem pena, & n.26.

Qui facit cadere in terram libellum famoſum ad effectum, vt publicetur punitur , ac ſi publicaſſet,ibid.

27 Inueniens caſu libellum famoſum ſi non lacerauerit , ſed publicauerit punitur pœna capitali, ſecus ſi non publicauerit, 28. Declara vt n.29.

30 Componens carmina,& cantiones in detractionem famæ alterius punitur pœna libelli famoſi , prò vt etiam qui eas cantauerit. 31.

32 Pœna libelli famoſi non habet locum,niſi dolus interueniat.

33 Sed dolus in hoc crimine ſemper præſumitur.

34 Si in libello famoſo nulla ſit expreſſa perſona mitius punitur, ſed deueniri poteſt ad torturam.

35 Libellus famoſus nō punitur pœna ordinaria,niſi fuerit publicatus , vel affixus , ſed extraordinaria. 37.

38 Pronunciatus per alium libellum famoſum,ſi committat hoc crimen mitius punitur pœna extraordinaria.

39 Crimen libelli famoſi attentatum, & non conſumatum non punitur.

40 Nec punitur ſi non contineat verba infamatoria.

41 Amor excuſat a pœna libelli famoſi.

42 Referuntur variæ pœnæ impoſitæ contra reos criminis libelli famoſi.

Libellus famoſus qua pœna puniatur.

ADNOTATIO I.

1 POENA libelli famoſi regulariter videtur capitalis , *ad l. vnicam ff.de libell.famoſ. Planc.in cpit.delictor.lib.1.cap.3.num.3.Clar.in pract. §. fin. quæſt.68.verſ.libelli famoſi Anton.Gom.de delict.c.6. rub. de iniur.num. .poſt princ. Summa Angelica in verbo libellus famoſus verſ.ſi conuinctus eſt Farin. in prax.crim.qu 42.num.12.in tit.de indic.& tort.et quæſt. 105. in tit.de var. & diuerſ.crimin.num.422.*
2 *&* 423. vbi quod hæc capitalis pœna pluries fuiſſe dictum eſſe pęnam mortis naturalis, & decapitationis,ac vltimi ſupplicij.

3 Contrarium, quod pęna libelli famoſi non ſit mortis , ſed extraordinaria iuxta facti, & perſonarum qualitatem *Clar.in pract.§. fin.quæſt.68.n.26. verſ libelli famoſi auctor ad fin. Burſat.conſ.94.n.3. & 38 in fin.* vt etiam diſponit *Conſtitutio Marchię lib.4. cap.61.* vbi ponit pęnam pecuniariam, & quādoque etiam perſonalem arbitrio Iudicis, graue imminente ſcandalo propter qualitatem perſonæ offenſæ , *Farinac.in prax.in tit.de var. & diuerſ.crim.quæſt.*105. *num.*428. vbi ſubdit, quod pęna libelli famoſi negari non poſſit , quin ſit ar-
4 bitraria , & quod mitior debet eſſe, in eo , qui libellum famoſum componit , aut quod ſimile facit in ignominiam alicuius perſonæ inhoneſtę ſcilicet Meretricis.

5 Ex Conſtitutione verò *Pij V. Bullar. ex ordine 555.fol.1162. par.2.* confirmantur omnes pœnæ ciuiles , & canonicæ , & grauiores imponuntur pœnę etiam vltimi ſupplicij, & confiſcationis bonorum , ſecundum facti,& qualitates perſonarum Pontificis arbitrio , & hoc idem ſtatuitur ex *Statuto Vrbis lib.2.cap.61.*& de dicta Bulla mentionē facit *Baiard.ad Clar.quæſt.68.num 63.* & de alia *Gregor.III.Guazzin.de confiſcat.concl.13.Ampliat. 91, num. 1.*

6 Declara quod ſi in libello famoſo non infametur quis de iniuria , ſeù delicto, quod pęna mortis puniendum eſſet , ſed de alia iniuria , ſeu delicto leuiori, & tunc pro crimine libelli famoſi nō eſt irroganda pęna capitalis , ſed ea tantummodò, qua veniret plectendus infamatus , ſi irrogata in libello famoſo iniuria vera eſſet , & conſequēter pęna erit tantum pecuniaria, vel alia. quando delictum in libello deductum pecuniariter , vel aliter , quam pęna mortis veniret coercendum,vt communiter declarant , *ſcribentes in l.vnica ff. de libel.famoſ. Boniſac.de Vitalin.in tit.de famoſ.libell. num.1. & 5. verſ.in alijs autem, Farinac. in prax. crim. in tit.de indic.& tort.quæſt.42. nu.11. & ſeq.*
7 *vbi in fin.* quod in iſto caſu licet ſimus in cauſa libelli famoſi,non eſt locus torturæ , quando agitur de libello famoſo continente non delictum, aut delictum leue , & non capitale , & *in tit. de var.& diuerſ.crim.quæſt.105.num.424. ex Foller.in prax.crim. in verbo, & ſi confitebuntur in 3. par.3. p. princ.n.107. & alijs quos allegat.*

8 Hinc eſt , quod ſi libellus famoſus non contineat improperationem alicuius delicti , ſed aliam iniuriam, extraordinaria tantum pęna venit imponenda, vt ſubdit idem *Farinac.in tit. de var. & diuerſ crim.q.105. n.425.*

9 Pęna libelli famoſi habet locum etiam , quod quis in eo verum dixerit *l.1.C.de famoſ. libel. vbi glo.in verbo ſonè, Oldrad.conſ.53.num.2. verſ.ſi per libellum Azor.in ſum.de famoſ.libel.nu.2. in fi.Boſſ. tit.de iniur.num.4 poſt princ.verſ. nec obſtat Couar. var.reſ.lib.1.c.11.n.6.circa med.verſ.2. cad. ratione Baiard.in addit.ad Clar.§.fin.q.68.poſt n.62. cū alijs adductis per Farin.in prax.crim.in tit. var, diuerſ. crim.q.105.nu.241.*& 244. vbi quod ſibi durum videtur conficiens libellum ad effugiendam pœnam velle probare contenta in eo eſſe vera , & apertè diſponitur in *Bulla Pij V. Bullar.ex ordine 155. par.3.* ſcilicet, quod pęna libelli famoſi locum habeat etiam quod in eo vera fuerint expreſſa, & comprobat *Guazzin,de confiſcat. conclu.13. ampliat.91.num.1.& 4.* vbi quod teſtatur diſpoſitionem dictæ bullæ eſſe in viridi obſeruantia , & in diuerſis caſibus occurſis ita fuiſſe deciſum , pro vt etiam refert *Farinac.conſ.30. num.109* licet ſub
10 *num.57.* dicat coram Gubernatore contra Nicolaum Tancredum de Monte Rubino fuiſſe oppoſitam diſpoſitionem dictæ Bullæ, & non fuiſſe ſeruatam , ſed ſolum Nicolaum in pęnam exilij condemnatum fuiſſe, quia dicta bulla non eſt perpetua , ſed temporalis, & ad vitam eiuſdem Pontificis reſtricta , vt patet ex eius verbis, ibi *arbitrio noſtro irremiſſibiliter infligendis,*& ibi vel dilecto *filio noſtro Cardinali Ruſticucio,* cuius auctoritas expirauit per mortem *Pij V. idem Farinac.in tit.de var.& diuerſ.crim.q.105.num.241.Famian. Centolin.in adnot.ad conſ.crim.30.eiuſdem Farinac. lit.V. verſ.decima primo eſt opinio.*

11 Et quod contrarius vſus diſpoſitioni dictę bullæ nunquam fuerit probatus , & impoſſibile ſit, vt probetur, teſtatur *Farinac.conſ.crim.30.nu.109. tom. 1.* dum in pluribus caſibus obſeruatum refert prędictū vſum, & ſignanter in Nicolao Mazza de Cortona , qui licet eſſet Sacerdos , & in ſacris conſtitutus fuit ad triremes damnatus ex eo ſolum,quia apud eum repertum fuit quoddam me-

Digitized by Google

memoriale ſabricatum in detractionem honoris quondam R.P.D. Honuphrij Camaiani, & in Vrſaito Fattiolo de Ancona, qui fuit pariter ad triremes tranſmiſſus propter quaſdam cantilenas de eius mandato ſactas in vituperium cuiuſdam ſuæ amaſiæ, & in vno puero, qui Nurſiæ fuit morte traditus, ex eo quod ſimilem cantilenam contra D.Candidum Zitellum compoſuerat licet eſſet ætatis vix ſexdecim annorum, & in Nicolao Franco, qui licet ſenio confectus fuit nihilominus furcis ſuſpenſus cum cantilenis infamatorijs compoſitis contra illuſtres perſonas, ſeu cum inſcriptione dicti tituli in eius pectore appoſita.

12 Non deſunt tamen DD. tenentes pęnam libelli famoſi non habere locum, quando ſunt vera in libello expreſſa, quos plenè reſert *Fariac.in prax. crim.in tit.de var. & diuerſ.crim. q.105.num.242.et ſeq.Famian.Centolin. in adnot.ad conſ. crimin. 30. Farinac. lit.V. verſ. contrarium videtur voluiſſe ſpecul.*

13 Diſtinguũt alij DD. quod veritas conuitij excuſet ab actione iniuriarum, eiuſque pęna ſi ſimus in iudicio, ſecus è contra ſi expoſita conditio non probetur, ſi vero ſimus extra iudicium, & tunc aut iniuria illata eſt per libellum famoſũ, & in ſcriptis, & hoc caſu indiſtinctè, quod veritas conuitij tam de iure canonico, quam ciuili nõ excuſat, & ita in practica ſeruari, tam in foro ſęculari, quam Eccleſiaſtico teſtatur *Farin.d.quaſt.* 105. *num.*147. *&* 148.

14 Si verò iniuria inferatur ſine libello ſamoſo, & ſcriptura à prouocato cum alia iniuria, & tunc veritas conuitij excuſat propter pręcedentem prouocationem, *Vrſill.ad Afflict.dec.*206.*n.*13.*& tradunt DD. plenè relati per Farinac.dicta quaſt.* 105. *num.*245. *&* 249.

15 Amp. 1. principalem concluſionem, vt pęna libelli famoſi habeat etiam locum non ſolum in auctore ipſius libelli famoſi, & principali delinquente, ſed etiam in mandante, & conſulente, *l.lex Cornelia §. ſi quis librum ff.de iniur. Farin.d.q.* 105.*num.*442.*& conſ.*30.*num.*110.*in fin.Guazzin.de confiſcat.concl.*13.*ampl.*91.*n.*3.

16 Amp. 2. vt eadem pęna puniatur dictator libelli ſamoſi ex *conſtitutione Pij V. ex ordine Bullarum* 155. *fol.*1162. *& docent Anton. Gomez de delict. cap.*6.*rub.de iniur.num.*1. *in princ.Cepha. conſ.*341. *num.*5.*Boniſ.de Vitalin.in rubr.de libel.famoſ.nu.*1. *Petrus à Planca.in epitom.delictor.lib.*1.*cap.*3. *nu.*3. *Farinac.qu.*105.*num.*445.*par.* 3.*Guazz.de confiſcat. concl.*13.*ampliat.*91.*num.*3.

17 Amp. 3. vt eadem pęna puniatur ſcribens, & exemplans libellum ſamoſum *l.lex Cornelia, §. ſi quis librum in verbo ſcripſerit ff.de iniur.ibique Angel. n.*1.*l.item apud §.hæc autem in verbo ſcribit ff. eod.Azor.in ſum.tit.de iniur.num.*4. *Hoſtien.in ſum. eod.tit.de iniur.§.quot modis fiat iniur.num.* 3. *Burſat.conſ.*20.*num.*55.*vbi de communi Farinac.q.*105. *num.*446.*Guazzin.de confiſcat. concl.*13.*ampl.* 91. *num.*3. & expreſsè cauetur in *conſtit. Pij V.* ex *ordine Bullar.*155. *par.*2.

18 Et licet ſecundum *Cephal.cõſ.*341.*n.* 2.*&* 3.*in fi.* 4.*& ſeq.* ſola traditio ad ſcribendum non faciat incurrere ſcribentem, vel tradentem in pęnam libelli famoſi, niſi ſcribens, aut tradens, vel libellum compoſuerit, vel illum publicauerit, maxi-
19 mè quando docet de auctore. Sed huiuſmodi Cephali conſultatio hodiè parum prodeſſet vigore dictæ conſtitionis *Pij V.* vbi voluit pęnas libelli famoſi ſancitas contra ſcribentes, & exemplantes etiam literas infamatorias habere locum, etiam quod d.libelli, ſeù literæ aliũde ad manus ſcribentium, & exemplantium peruenerint, ità *Farinac. q.*105.*num.*448. *&* 449.

20 Ampl. 4. procedere nedum in ſcribente libellũ, ſed etiam literam, vel aliam ſcripturam infamatoriam, vt videtur de mente omnium legislatorum, & Canoniſtarum, *Turrecrem. in cap.qui in alterius in verbo ſcripturam literarum* 5.*q.*1. *Boniſ. de Vitalin.in tit.de libell.famoſ.num.*1.*Farin.q.*105. *nu.*470. & deſcribente literas ſine nomine videnda eſt præſata *conſtitutio Pij V.*

21 Ampl. 5. vt pęna libelli famoſi etiam incurratur per eum, qui obſcęnas picturas in alterius infamiam in aliquo loco ponit, *Clar.in pract. crim. §.fin.quaſt.*68.*num.*26. *verſ.libelli famoſi auctor. Farinac.dicta q.*105.*num.*471. *vbi alios allegat, & nu.*
22 469. exemplificat etiam in ſtercorante fores alicuius, vel eiſdem foribus cornua affigente, cum hoc caſu delinquens ad inſtar libelli famoſi veniat puniendus, *l.lex Cornelia §.fin.ff. de iniur. Bertaz. conſ.*237.*num.*2.

23 Ampl. 6. in eo, qui libellum famoſum facit non ſub nomine ſuo, ſed ſub nomine alterius, qui magis delinquere videtur, cum alium ad ſe excuſandum de huiuſmodi crimine falſo inculpare intendat *l.lex* Cornelia *§. ſi quis librum*, ibi *etiam ſi alterius nomine, & ibi glo.ff.de iniur.Azor.in ſumm. in tit.de iniur. §. quot modis fiat iniuria Farinac.qu.* 105. *num.*472.

24 Ampl. 7. in retinente libello famoſo, & literis infamatorijs, qui etiam punitur eadem pęna, de qua in *Bulla Pij V. in ordine Bullar.*155.*par.* 2. *fol.* 1162. etiam quod aliundè ad eorum manus peruenerit, ſed hoc caſu non videtur procedendum eſſe cum rigore eiuſdem conſtitutionis, vt ſola retentio veniat punienda eadem pęna, niſi etiam manifeſtatio concurrat, vt colligitur ex eadem *Bulla in verſ.ſed ſtatim, & docet Farinac.q.*105.*nu.* 459.

25 Ampl. 8. Non ſolum in affigente libellum famoſum in loco publico *ſũmma Armil.in rub. de li-*
26 *bello num.*1.*Farinac.quaſt.*105. *num.* 457. verum etiam in publicante ſiue doceat de auctore, à quo acceperit, ſiue non, nam ſemper eſt locus punitioni, quia ſola propalatio eſt crimen punibile facit *text.in l.*1.*in illis verbis*, ſed vim eorum manifeſtauerint *C.de famoſ.libel.& ibi glo.Farin.qu.*105. *num.*458. *&* 459 vbi quod ſi quis doloſè faciat libellum famoſum cadere in terram ad effectum, vt publicetur punitur, ac ſi illum publicaſſet, & alios allegat.

27 Ampl. 9. in eo, qui inuenit caſu libellum famoſum, illumque non lacerauerit, vel combuſſerit, ſed eius vim, & tenorem alijs manifeſtauerit, capitali pęna puniendus venit, quia tunc videtur ſe facere auctorem huiuſmodi delicti, *textus apertus in l.*1.*C.de famoſ.libel.& glo.in verbo ſi quis famoſum Butric.ibidem in princ.Salyc.num.*1. *& in canon ſi quis* 5.*quaſt.*1. *& ibi glo.Farinac. quaſt.*105.
28 *num.*460. *&* 462. *& ſeq.* vbi limitat quod ſi hoc caſu inueniens libellum famoſum non publicauerit, licet non lacerauerit, vel combuſſerit non

ta-

tamen eſt puniendus pęna capitali libelli famoſi, & ita videtur de mente Pij V. dicta eius conſtitutione.

29 Declara hoc Vltimum, quod inueniens libellum famoſum, & illum non corrumpens, tunc demum minimè punitur ſi alijs non manifeſtauerit, quando in eo loco, in quo inuenit reliquerit, ſed ſi acceperit, & penes ſe retinuerit, & cum eo inuentus fuerit, præſumitur quod ipſe fecerit, & quod non inuenerit, niſi probet, & ſi probet non videtur puniendus propter ſimplicem retentionem, dummodò non concurrat manifeſtatio, *Farinac. in prax. crim. tit. de var. & diuerſ. crim. q. 105. num. 465.*

30 Ampl. 10. in componente carmina, cantiones, & ſimilia in detractionem famę alicuius *l. lex Cornelia §. fin. & ibi glo. in verbo Epithesin. & in verbo ſine ſcripturam ff. de iniur. Farinac. qui alios congerit,*
31 *qu. 105. nu. 467. & 468.* vbi ampliat etiam in eas cantante, per textum expreſſum in *l. item apud labeonem §. hac autem,* ibi *vel conſtat aliquid, quod pudorem alicuius lędat ff. de iniur.*

32 Limit. 1. vt pęna libelli famoſi non habeat locum, niſi dolus interuenerit, *l. lex Cornelia §. ſi quis librum,* ibi dolo, vel malo fecerint *ff. de iniur. Hoſtien. in ſum. tit. de iniur. § quot mod. fiat iniuria nu. 3. verſ. literis verò Farinac. in prax. crim. tit. de var. & diuerſ. crim. quæſt. 105. num. 481. & 482.* vbi quod ſi quis in eo, & ſine dolo, & non cauſa infamandi fecerit, non eſt puniendus.

33 Sublim. quod dolus in hoc crimine ſemper pręſumitur, niſi contrarium probetur, *Burſat. conſil. 94. num. 8. in fin. 9. & 35. & per tot. ad tradita per Cephal. conſ. 341. num. 10. & ſeq. lib. 3. Farin. q. 105. num. 485.*

34 Limit. 2. quod ſi in libello famoſo nulla ſit expreſſa perſona, mitior pęna imponenda eſt, licet poſſit ſuſpicari de qua fuerit intellectum, *Azor. in ſum. in tit. de iniur. num. 4. verſ. nam & ſi nomen Bertaz. conſ. 237. num. 5. verſ. 2. quia Farinac. quæſt. 105 num. 474. & 475. & 476.* vbi ſubdit quod ſi ignoretur perſona, contra quam libellus fuerit directus deueniendum ſit ad torturam, vt perſonam indicet, eſt *textus in l. lex Cornelia in verbo ſine nomine ff. de iniur.*

35 Limit. 3. quod non videatur pęna capitis puniendus componens libellum famoſum ſi non publicauerit, *Iodoc. in pract. crim. cap. 138. num. 3. in fin. & tradunt alij DD. relati per Farinac. quæſt. 105.*
30 *num. 485. & 487.* vbi ſubdit quod pęna libelli famoſi locum non habeat, niſi libellus omnibus videndus, & legendus in aliquo loco publico ponatur, *Angel. in l. lex Cornelia §. ſi quis librum n. 2. ff. de iniur. & in l. 1. in princ C. de famoſ. libel. cap. 1.* ibi *publicè 5. quæſt. 1. & ibi glo. in verbo publicè.*

37 Sed contrarium dixiſſe videtur *Adden. ad Boniſ. de Vital. in tit. de libel. famoſ. lit. A. Farinac. & DD. per eum allegati q. 105. n. 468. Clar. in pract. §. fin. q. 68. num 26. verſ. libelli famoſi auctor circa fin.* vbi quod quidam Proxeneta, qui tres libros materna lingua compoſuerat, in quibus de multis etiã in magiſtratu conſtitutis obloquebatur, licet eos non publicaſſet fuit iuſſu Senatus alligatus catenæ infami, & libri publicè combuſti.

38 Limit. 4. in eo, qui fecit libellum famoſum cõtra aliquem, à quo prius fuerat prouocatus per alium libellum famoſum, nam hoc caſu non eſt pęna capitali plectendus, ſed mitior pęna eſt imponenda, & licet excuſetur à pęna ordinaria, non tamen excuſatur à pęna extraordinaria, vt docet *Farinac. q. 105 n. 488. & 489. Blot. conſ. crim. diuerſ. 111. n. 15. & 16. lib. 1. Bertaz. conſ. 237. n. 5.*

39 Limit. 5. vbi hoc delictum fuerit attentatum, & non conſumatum, & non ſecutus effectus libelli famoſi, nam tunc eius pęna non intrat *Burſat. conſ. 94. n. 30. in fin. & ſeq. lib. 1. & tradunt DD. relati per Farin. q. 105. n. 491.*

40 Limit. 6. quod pęna libelli famoſi intrat, ſi libellus contineat aliquid, quod reſpiciat alterius iniuriam, & infamiam, ſecus ſi in eo contineantur verba non infamatoria, & non pungentia, *Bertaz. conſ. 137. num. 3. Cephal. conſ. 341. n. 20. lib. 3 Farinac. q. 105. num. 492.*

41 Limit. 7. vt amor excuſet à pęna libelli famoſi ſaltem ordinaria, ſecus ab extraordinaria, *Farin. qui alios allegat q. 98. n. 88.*

42 Limit. 8. ſecundum Iulium Clarum, qui teſtatur in practica nunquam vidiſſe ſeruari, vt propter libellum famoſum aliquis vltimo ſupplicio affectus fuerit, ſed quod ſemper impoſita fuerit pęna extraordinaria, puta fuſtigationis, ictuum funis, & ad ſummum pęna triremium, & allegationis catenæ infami.

Quibus addo quod pęna libelli famoſi de iure canonico eſt, vt huius criminis reus anathematizetur, fuſtibus, ac verberibus carpiatur *cap. hi, qui, & cap. 2. vltim. q. 5. Farinac. conſ. crim. 30. n. 25. tom. 1.*

De iure verò Ciuili, eſt arbitraria, aliquando enim fuſtigatur, aliquando infami catenæ alligatur, & aliquando ad triremes tranſmittitur, *Suarez in addition. ad Gomez de delict. in tit. de iniur. n. 1. lit. A. Clar. in §. fin. qu. 68. verſ. libelli famoſi.* Et ſi aliquando facti, & perſonarum qualitas; expoſtulat vltimo ſupplicio reus afficiendus eſt, *Planc. in epit. delictor. cap. 3. num. 2. & 3. Farinac. d. conſil. 30 num. 25. & 69.* & in fine eiuſdem conſilij refert quendam nobilem, qui in tabella ex voto in Eccleſia affixa alium infamauit, condemnatum fuiſſe ad æſtimationem iniuriæ parti, & ad ſoluendum fiſco ſcuta duomillia intra certum tempus, alias ad tranſmiſſionem ad Arcem Ciuitatis Hoſtiæ.

Libellum tamen famoſum conficere dicitur, vbi quis per ſcripturam à populo videndam alicuius famæ, & honori præiudicat *l. 1. §. quis libellum ff. de iniur. l. vnica. C. de famoſ. libel. Planc. in epit. delictor. cap. 3. n. 3. Gomez de delict. in tit. de iniur. n. 1. Farinac. conſ. 30. n. 22. tom. 1.*

PRÆNESTINA RESCISSIONIS CONTRACTVS.

ARGVMENTVM.

Donatio facta in contractu venditionis quoad remiſſionem valoris iuſti pretij data ſcientia venditoris valet, ſed ſi non ſeruentur ſolemnitates à Statuto requiſitæ corruit, & poteſt dari de nullitate, licet agi nequeat remedio *l.2.C.de reſcinden. vend.* Donatio ex capite læſionis, an & quando reſcindi poſſit, & competat manutentio, articulus examinatur.

SVMMARIVM.

1 Donatio celebrata ſine ſolemnitatibus requiſitis à Statuto Vrbis eſt nulla non obſtante iuramento.

2 Donatio facta in contractu venditionis partis pretij rei venditæ ſine ſolemnitatibus Statuti eſt nulla 5.

3 Donatio celebrata in contractu venditionis quo ad remiſſionem valoris quando valeat.

4 Venditio reſcindi non poteſt ex capite læſionis ſtante donatione, & remiſſione valoris iuſti pretij.

6 Decretum Iudicis ſupplere non poteſt ſolemnitates à Statuto requiſitas.

7 Donatio facta ſine ſolemnitatibus Statutarijs non transfert poſſeſſionem in donatarium.

Manutentio competit donanti ſi donatio ſit nulla ex defectu ſolemnitatum Statuti ibidem.

8 Contractus reſcindi poteſt ex capite læſionis vltra tertiam vigore Statuti Vrbis, & vltra dimidiam de iure communi.

9 Læſio quando eſt enormiſſima, & ineuitabilis reſcinditur contractus non obſtante iuramento, & ſolemnitatibus Statutarijs adhibitis 10.

11 Dolus præſumptus quando æquiparetur vero.

12 Verba in Inſtrumento contenta de conſenſu partium appoſita cenſentur.

13 Læſio in donatione non conſideratur Lim: in muliere 14. Lim.2. procedere in donatione ſimplici, ſecus ſi ob cauſam 15.

16 Cauſa requiſita in contractu mulieris non eſt iuſta ſi non contineat commodum, aut præciſam eius neceſſitatem.

17 Decretum Iudicis non cenſetur interpoſitum ex cauſa, ſi ſit inepta.

18 Valor non probatur ex penſionibus.

DECISIO LIII.

Dorothea de Gorijs ad ſè eximendum à ſolutione annui paſſiui cenſus ſcutorum centum quinquaginta in ſorte principali, vendidit prò ſimili ſumma vnam eius Domum Auguſtino de Nitijs, qui loco pretij accollauit ſibi cēſum, eumque intra certum tempus promiſit extinguere, & interim ſoluere fructus, & licet valor præfatæ Domus iuxta peritorum æſtimationem aſcenderet ad ſcuta 600. nihilominus illud plus donauit. Verum ſenſiens ſè enormiſſimè læſam, inſtetit coram mè, tunc Eminentiſs. & Reuerendiſs. Cardinalis Eſtenſis Epiſcopi Præneſtini Vicarius Generalis prò abſolutione à iuramento, & reſciſſione contractus; & hinc diſcuſſo articulo, illum ex capite nullitatis, & iniuſtitiæ pretij reſcindendum eſſe cenſui.

Nullitas autem viſa fuit incontrouertibilis, quia duo reſultant contractus ex inſtrumento venditionis præfatæ Domus, ſcilicet alter venditionis, alter donationis pretij, & quantitatis in qua excedit vera Domus æſtimatio, ac proinde vltra ſolemnitates generaliter adhiberi ſolitas in

contractibus minorum, ac mulierum iuxtà diſpoſitionem Statuti Vrbis *in cap.151. lib.1.* ſeruandæ erant aliæ ſpecialiter requiſitæ in contra-
1 ctu donationis ab eodem Statuto in *cap.149. dicto lib.1.* ſubſcribendus propterea erat contractus reſpectu donationis illicò, & incontinenti in ipſa prima ſcriptura, ſeù matrice ab ipſa donatrice manu propria coram Notario, & teſtibus in eius celebratione, vel ab alio loco ſui, ſi ſcribere neſciebat, & rurſus poſt donatricem duo alij teſtes ſè pariter ſubſcribi debebant, quibus ſolemnitatibus deficientibus, ita remanſit irritus & nullus contractus, vt nullum ius ex eodem donatario acquiſitum fuit, & iuramentum fraudolenter appoſitum cenſetur, immo ipſum inſtrumentum nullam prorſus fidem facit in iudicio, vel extra, quod ſtatutum cum contineat clauſulam irritantem, donatio habenda eſt perinde, ac ſi nunquam facta fuiſſet *Rot. deciſ.200. in prin. iuncto num.6. part.5. tom.1. recen.*

2 Nec infringit quod contractus celebratus fuerit ſub alio titulo, ſcilicet venditionis, quia cum ex eodem reſultet etiam donatio, habet locum Statutum non reſpectu ipſius venditionis, ſed reſpectu donationis in eadem contentæ, vt magiſtraliter dixit *Rot. deciſ.497. num.11. 12. & 13. part.5. tom.2. recen.*

3 Et quamuis valeat donatio celebrata in contractu venditionis quo ad remiſſionem valoris iuſti pretij rei venditæ, data ſcientia ipſius venditoris, ſeù donatoris, ad notata per *Bart. in l. ſi quis cum aliter num.7.ff.de verb. oblig. & ibi Alex. num.13. Gabr. conſ.168. quæſt.3.num.19-21.& 24. vol.1. Decian.conſ.107.num.1.vol.4. Barbat.conſ.1. num.18. vol.3. Tiraquel. de retract. lignagier. §.1. gloſ.18. num. 14. fol. mihi 135. plenè Marta de Clauſ. part.1. clauſ.163. num.1. & 3.*

4 Tamen hoc tantum ſuffragatur, vt non poſſit vlterius agi remedio *l.2. C. de reſcindenda vendit.* etiam ſi adſit læſio vltra dimidiam iuſti pretij *Alex.conſ.23. num.6. & 7. verſ.tertio reſponderi poteſt vol.5. Bald. conſ.3. num.1. verſ. in contrarium videtur, & num.3. Fabian. de Monte in tract. de empt. vend. quæſt.8. in prin. in 4. quæſt. Tiraquel. de retract. lignager. §.1. gloſ.18. num.14. Marta dicta clauſ.163. num.3.*

5 Non vero impeditur, quin poſſit dari de nullitate donationis ob non ſeruatas ſolemnitates requiſitas de iure municipali in contractu donationis *Rom. conſ.12. num.5. Hippol. de Marſil. ſing. 499.* & in ſimilibus terminis dixit *Rot. in Romana Donationis de Cupis 5. Iunij 1602. num.1. & 2. coram Pamphilio impreſſ. penes Saluſt. Tiber. in ſua prax. poſt cap.58. lib.1. fol. mihi 140. & deciſ.294. num.26. part.6. recen.*

6 Minuſque refragatur Decretum Iudicis, prò validitate præfati contractus interpoſitum, cum non poſſit ſupplere ſolemnitates, quæ prò forma à Statuto requiruntur prò actus validitate *Rota deciſ.178. part.4. tom.1. recen.*

7 Qua propterea vrgente nullitate, competit Dorotheæ manutentio tanquam poſſeſſio nunquam à donatrice amiſſa, & donatario acquiſita vt dixit *Rot. deciſ.200. ſub num.16. part.5. tom.1. recen.*

8 Iniuſtitia vero pretij pariter redditur patens non ſolum vltra tertiam partem, quæ ſufficit ad

L reſcin-

reſcindendum contractum iuxta diſpoſitionem Statuti Vrbis *in cap.154.lib.1.* verum etiam vltra medietatem, quia Domus erat valoris ſcutorum 600. & fuit vendita pro ſolis ſcutis 150. vnde reſultat læſio ne dum enormis, & onormiſſima, ſed etiam intollerabilis, adeo vt mulier, & minor
9 poſſunt venire contra contractum non obſtante iuramento, decreto Iudicis, auctoritate tutoris vel curatoris, interuentu conſanguineorum, alijſque clauſulis, & cautelis adhiberi ſolitis, vt de communi docet *Felin.in cap. præſentia num.8.verſ. & quamuis de probat. in 6. plene Gabr. libr.3. in tit. de iure dot.conclu.1.num.8.egregie Paul.de Caſtr.conſ. 174.per tot.lib.1. Menoch. conſ.412.per tot.* & hanc ſententiam ſequitur *Rot.deciſ.102.nu.1.& 2.part.2. diuerſ.& deciſ.130.num.1.part.4.tom.2.recen.*
10 Et ratio eſt, quia reſpectu enormiſſimæ læſionis præſumitur dolus, à quo nemo patrocinari debet *l. omnes §. Lucius ff.quando in fraud.creditor.*
11 *l.ſi ſuſpenſione in fin. C. de dol.* qui dolus præſumptus re ipſa contingens æquiparatur vero *l. ſi quis cum aliter vbi DD. ff.de verb.oblig. Rot. deciſ.102. num.2.part.2.diuerſ.*
12 Quod autem Domus eſſet valoris ſcutorum 600. deſumitur ex relatione Peritorum, & partiū aſſertione, & confeſſione facta in ipſo inſtrumento venditionis, quod facit probationem probatam, præcipuè inter contrahentes, de quorum mādato, & conſenſu omnia verba ex iuris præſumptione in eo appoſita cenſentur *Gratia diſcept.116. num.34. Dunozet.iun.deciſ.944.num.15.tom.2.*
13 Quibus non aduerſatur, quod actum fuerit per viam donationis, in qua non conſideratur læſio, cum ex ſe ipſa ſit actus læſiuus, & damnum, & præiudicium donantis contineat *Crauet. conſ.114. num.12.Dec.conſ.381.num.4.Alban.conſ.77.num.22 & conſ.100. num.5. Bero conſ.49. num.24. & ſeq. Gabr.lib.3.in tit.de iure dot.conclu.1.num.20. Pic.ad Stat. Vrbis glo.7.num.17. Rot.deciſ.924.num.15.corā Burat.& deciſ.130.num.5.part.4.tom.2. recen.*
14 Quia dupliciter limitatur regula, vtraque applicabilis in præſenti, primo ſcilicet non procedere in muliere donante, in qua fraus veriſimiliter interueniſſe creditur, vt concludunt *Alban. conſ.77. num.22. Rot. deciſ.102. num.8. parte 2. diuerſ. & in Tiburtina donationis 4. Aprilis 1661. in fin. priu. coram Bourlemont.* vbi præcipuè ſi appareat donationem fuiſſe non modicæ leuitatis.
15 Secundo regula ſibi locum vindicat in donatione ſimplici, & ex mera liberalitate prouenienre; ſecus in donatione ob cauſam, vt in caſu noſtro, nempè quia Dorothea deuenit ad actū venditionis Domus, & donationis reſidui veri valoris cauſa ſe liberandi ab obligatione Cenſus paſſiui alias impoſiti ad fauorem D. de Simmionibus, in quo donans poteſt de facili errare, & decipi, & ratio diſparitatis eſt, quia qui donat ſine cauſa, ſcit quod facit, & non ita decipitur qui vero donat propter cauſam non ita ſcit, quod facit, & de facili decipi poteſt, cum poſſit credere recompēſationem, ſeù promiſſionem ex parte donatarij eſſe condignam, & commenſurari cum re donata, & non adeſſe tantam diſparitatem, prout poſtea reperitur, vnde reſultat læſio. *Aretin. in l.qui ſuperſtites ſub num.4. verſ.pro primo dicto ff. de acquirend. hæred. ex Bart. quem allegat. Corn. conſ.161. num.8. verſ. dato autem lib.3. & conſ.179.num.11. lib.4. Aym. conſ.192. num.1.& 2. Seraph. de priuil. iuram.21. num.13. paulo ante fin. verſ.nec obſtat quod dicebat Rot. deciſ.222. num.3.coram Coccino deciſ.102. num.7. part.2. diuerſ. deciſ. 103. num.7. part.4. tom.2. & deciſ.497. num.14.& 15.part.5.tom.2.recen.*

Diſparitas autem, & deceptio manifeſte reſultat ex erronea Dorotheæ credulitate, dum putauit ſibi facere rem vtilem diſtrahere domum pro ſcutis 150. ad effectum extinguendi cenſum todidem ſummæ, & liberandi ſe à moleſtijs, cui actui non correſpondet, nec commenſuratur donatio reſidui pretij Domus aſcendentis ad notabilem
16 quantitatem, ac proinde cauſa allegata, & expreſſa in donatione non redditur iuſta, & ſufficiens ad ſubſtinendum contractum, cum non contineat commodum donantis, nec præciſam eiuſdem neceſſitatem, propter quam ad donandum compellatur, vt in ſimilibus terminis dixit *Rot. deciſ.257. num.9. & 10. coram Caualerio, repetita poſt. Pic. ad ſtat. Vrbis deciſ.49.*
17 Ex quibus ſequitur quod decretum Iudicis non cenſeatur interpoſitum cum cauſa, dum apparet ex eodem inſtrumento cauſam eſſe ineptam *Rot. deciſ.143 num.2.part.3.recen.*
18 Neque valet obeſſe aſſertio, quod ex locatione Domus retrahantur penſiones aſcendentes tātum ad ſummam ſcutorum octo, & pro cenſu ſoluuntur annuatim ſcuta duodecim, quia nihilominus eſt attendendus valor in proprietate, non autem redditus, & penſiones, quæ modo augentur, modo minuuntur prò temporum varietate, & ex affectione, & indigentia conducentium *Natta conſ.332.num.4. Gratia. diſcept.660. num.4. Caſſador.deciſ.20.num.1.in fin Gregor.XV.deciſ.101 num.4.& deciſ.553.num.4.& 7.Rot.deciſ.871.num. 2.part.4. diuerſ.& deciſ.347 num.2.part.6. recen.*

Et ita &c.

S V M M A R I V M.

1 Minoris contractus celebratus abſque ſolemnitatibus requiſitis per conſtitutionem Marchiæ non valet.
Quæ ſolemnitates requirantur per dictam Conſtitutionem ibid.
2 Ægidiana Conſtitutio extenſa per totum Statum Eccleſiaſticum.
3 Secus verò extenſiones Cardinalis Carpen. quæ non ſe extendunt extra Prouinciam Marchiæ.
4 Mulieris obligatio ſine ſolemnitatibus Conſtitutionis Ægidianæ extra Prouinciam Marchiæ tenet cum loquatur de minoribus, & extenſio Carpenſis quo ad Mulieres non habet locum extra dictam Prouinciam.
5 In contractibus minorum ex Statuto Vrbis, quæ ſolemnitates requirantur.
6 In contractibus mulieris, & minoris ſi interueniāt ſolemnitates Statuti, omnia rite geſta præſumuntur, & excluditur præſumptio fraudis, Secus non ſeruata forma Statuti. 7. 9.
8 Solemnitates Statuti Vrbis ſunt de forma, quibus deficientibus actus corruit.
10 Contractus minoris, vel Mulieris ſine ſolemnitatibus non conualidatur per obſeruantiam ſubſequutam.
11 Defectus ſolemnitatum probatur ex lectura Inſtrumenti.
12 Solemnitates Statuti ſi à principio appareant non interueniſſe non præſumuntur ex curſu temporis, & obſeruantia contrar. num.13. diſting vt num.14. & 15.
15 Statutum Vrbis habet locum in omnibus contractibus Mulierum, & Minorum, & non reſtringitur ad quatuor tantum in eo expreſſos.
17 Filius minor contrahens cum Patre tenetur ſeruare ſolemni-

Digitized by Google

lemnitates Statuti. Contrar. num. 18. diſting. vt n. 19.

20 Minor contrahens cum alio minore tenetur ſeruare ſolemnitates. Contrar. num 21. Limit. hæc 2. opinio ſi vnus remanet in lucro, & alter in damno. 22.

23 Solemnitates Statutariæ inter æque Priuilegiatos non requiruntur.

24 Mulier et Minor ſi contrahant cum Eccleſia ſolemnitates Statutariæ non requiruntur.

25 Solemnitates Statuti, vbi contractus agitur veniunt adhibendę.

26 Deputatio Curatoris loco Conſanguineorum ipſis ſtantibus non ſuffragatur, ſecus ipſis non exiſtentibus, vel impeditis, vel interuenire recuſantibus 27. 28.

29 Conſanguinei adhibendi pro ſolemnitate contractus debent iurare quod mulieri non præiudicet, & quod nullum habeant intereſſe. Intel. de intereſſe principali, ſecus de ſecundario 30.

31 Conſanguinei quomodo citandi ad intereſſendum contractui Mulieris, vel minoris, & omnes ſunt citandi. 32. & num. 87.

33 Coniunctio perſonarum ad effectum interueniendi contractui minoris, vel mulieris probatur coniecturis.

34 Exiſtentia coniunctorum qui poterant interuenire contractui quomodo probetur, & num. 88.

35 Coniunctorum habilitas ad interueniendum contractui quomodo probetur.

36 Minor impugnans contractum ex defectu interuentus proximiorum, quæ probare debet, & num. 37. 38. 39. & 40.

41 Conſanguinei accidentaliter impediti differenda eſt ſtipulatio contractus.

42 Mulieris, & Minoris aſſertionis, quod non habeant coniunctos, qui contractui interuenire poterant non eſt ſtandum.

43 Proximiores adhibendi in contractibus minorum debent eſſe tales de tempore contractus, ſecus ſi deſierint eſſe affines morte coniugis.

44 Deputatio Curatoris loco Conſanguineorum non ſuffragetur ſi ſit minor 25. annorum.

45 Forenſis maior 20. & minor 25. non habilitatur per Statutum, vt habeatur pro maiori Contr. num. 46.

47 Forenſis maior 20. annorum tenetur ſeruare ſolemnitates Statuti Vrbis, ſi in eadem contrahat.

48 Maior 20. annorum exiſtens extra territorium, & diſponens de bonis in territorio ſtatuentium non debet ſeruare ſolemnitates Statuti, ſecus ſi bona eſſent extra territorium.

49 Statutum quod maior 20. annorum habeatur prò maiori habilitat etiam incolas, & diſtrictuales.

50 Diſtrictuales intelliguntur infra 40. milliaria.

51 Diſtrictum Vrbis, quæ comprehendat.

52 Caſtra intra 40. milliaria non ſoluentia ſalſocaticum non ſubiacent Statuto Vrbis.

53 Diſtrictuales etiam extra Vrbem debent ſeruare Statutum Vrbis in deciſorijs.

54 Contractus minoris, vel mulieris celebratus abſque Decreto Iudicis, & cauſa vtili, vel neceſſaria eidem inſinuata eſt nullus.

55 Cauſam fuiſſe à Iudice cognitam in contractu mulieris probatur ex aſſertione Notarij, & ſufficit ſi fuerit expreſſa.

56 Cauſa expreſſa in contractu minoris præſumitur vera donec non probetur falſa.

57 Contractus mulieris celebratus ex falſa cauſa non firmatur Decreto Iudicis.

58 Cauſa ad validitatem contractus mulieris ſufficit quod ſit vera, & arbitrio Iudicis ſufficiens, licet non ſit vtilis.

59 Cauſa non requiritur de iure communi in contractu minorum ſi agatur de ſimplici obligatione. Lim in venditione immobilium, ſublim. ſtante iuramento.

60 Contractus Mulieris celebratus ex pluribus cauſis vna ceſſante non iunci·ur.

61 Cauſæ veritatis præſumptio reſultat ex obſeruantia contractus per 40. annos.

62 Decretum Iudicis corruit ſi cauſa detegatur falſa, & in totum, ſi in parte ſit vera in parte falſa 63.

64 Cauſa ad hoc vt ſubſtineatur contractus debet eſſe ſpecifica, & non generica.

65 Ex Decreto Iudicis non iuſtificatur aſſertio cauſæ, falſitas cauſæ in contractibus Mulierum, & minorum non præſumitur.

66 Falſitas cauſæ ad retardandam executionem obligationis Cameralis debet manifeſtè probari.

67 Cauſam vt contractus ſubſtineatur ſufficit à principio fuiſſe veram.

68 Decretum Iudicis habet præſumptionem prò ſe.

69 Solemnitates Statuti requiruntur in conſtitutione procuratoris facienda per mulierem, & minorem.

70 Procurator minoris, & mulieris prò eis contrahendo tenetur ſeruare ſolemnitates, licet eum eiſdem conſtitutus fuerit.

71 Minor neque cum ſolemnitatibus poteſt donare, inter viuos, ſecus cauſa mortis Con. num. 75.

72 Minor maior 20 annorum habilitatus a Statuto ad contrahendum, non habilitatur ad donandum.

73 Lim. ſi Statutum etiam habilitet ad alienandum.

74 Lim 2. ſtante iuramento, præcipuè de iure canonico.

75 Mulier donare poteſt.

76 Mulieris, & Minoris donatio ſubſtinetur adhibitis ſolemnitatibus Statuti Vrbis lib. 2. cap. 151. Amp. procedere etiam in donatione remuneratoria 77. Cauſa vero ad ſubſtinendum contractũ donationis qualis debet eſſe 78.

79 Minor, & mulier magis fraudari poſſunt in donationibus ob cauſam, quam in ſimplicibus.

80 Donatio facta ſine ſolemnitatibus Statuti Vrbis in cap. 149 & 150. lib. 1. non ſubſtinetur. Et quæ ſint 81. Amp. etiam ſi contractus fuerit celebratus ſub titulo venditionis ſi reſultet donatio 83.

82 Donatio non perficitur niſi poſt inſinuationem.

84 Donatio facta a parentibus filijs non exigit ſolemnitates Statuti. Contrar. num. 85. Diſting. vt num. 86.

ADNOTATIO I.

De ſolemnitatibus Statutarijs requiſitis ad validitatem contractus, & obligationis, Mulieris, & Minoris.

1 LIcet de iure communi ſubſtineatur mulieris obligatio ſolo iuramento, ſecus autẽ eſt vbi viget ſtatutum prohibens mulieres, & minores ſe obligari poſſe non ſeruatis ſolemnitatibus per eundem requiſitis, non obſtante iuramento ac proinde vigore cõſtitutionis *Aegidiana lib. 5. c. 25.* minoris contractus celebrati abſque cauſa, decreto Iudicis, & interuentu duorum conſanguineorum proximiorum, & eorum defectu duorum affinium, & inſinuatione in actis facienda non valent, nullumque robur, & firmitatem obtinent, etiam ſi dupplici iuramento firmati, & celebrati fuerint, etiam cum Communitatibus, Vniuerſitatibus, Collegijs, & quibuſcumque perſonis ſpiritualibus, ſed dolo extorti præſumantur, vt in terminis dictæ conſtitutionis tradit *Gratia diſcept. 513. num. 16. Rot. deciſ. 375. num. 1. 2. & 5. part. 4. dec. 294. num. 12. & 13. part. 6. recen. & in Romana Fructuum Cenſus 12. Decembris 1650. §. propterea addebant DD. coram Reuerendiſs. Meltio.*

2 Quę Aegidiana conſtitutio, aliæque per eundem Aegidium conditæ extenſæ fuerunt a *Paulo III.* per vniuerſum ſtatum Ecclæſiæ, vt ex eius conſtit ex ordine Bullar. 17. ſecundum antiquam impreſſionem, & in Vrbe, & alijs locis Status Eccleſiaſtici immediate Sanctæ Sedi ſubiectis, extendit, confirmauit, & obſeruari mandauit *Sixtus IV. conſtit. 8. ſecundum eandem antiquam impreſſionem. Ridolphin. in ſua prax. part. 2. c. 6. num 122. & ſeq. Adden. ad Gregor. XV. deciſ. 260. num. 17. Duran. deciſ 84. num. 28. & dixit Rot. in Ariminen. Legatorum 27. Ianuar. 1625. coram Mazanedo, & in Peruſina Fideiuſſionis 26. Nouemb. 1611. coram Pamphilio, & in Romana de Comitibus 15. Maij 1573. coram Orandino.*

3 Extenſiones vero, & Additiones Cardinalis Carpen. ad dictas conſtitutiones Aegidianas, nõ habent locum extra Prouinciam Marchiæ, quia Cardinalis Carpen erat Legatus in dicta Prouincia, & ideo ſicut illius iuriſdictio extra dictam Prouinciam ſe non extendebat, ita nec illius Cõſtitutiones, & licet confirmatæ fuerint à *Paulo III. vt ex eius conſtit. 39. ſecundum antiquam impreſſionem*, tamen confirmatio prædicta non extendit confirmatum vltra id, quod alias ex ſui natura nõ comprehendebat *Ridolphin. in prax. part. 2. c. 6. num 124. Adden. ad Gregor. XV. deciſ. 260. num. 17. Rot. deciſ. 6. num. 3. part 4. recen. & in Imolen, Damnorum 22. Iunij 1611. coram Card. Sacrato, & ſignanter quod conſtitutio Marchiæ lib. 5. in c. 25.* loquens de minoribus non habet locum in ea parte, in qua fuit extenſa etiam quo ad Mulieres per Cardina-
4 lem Carpenſem, cum dicta extenſio non obliget extra Prouinciam Marchiæ dixit *Rot. deciſ. 91. nu. 9. poſt. Gillian. ad Stat. Peruſ. deciſ. 304. num. 6. & 9. part. 4. tom. 2. recen. Ferentil, ad Burat. deciſ. 924. num. 20.*

5 Ex Statuto vero Vrbis *lib. 1. c. 151.* ne Mulieres ex eorum ſimplicitate, & puberes etiam maſculi, qui adhuc imperfectæ ætatis exiſtũt, defraudentur, contractus cum eiſdem mulieribus, vel minoribus viginti annis ſiuè ſub patria poteſtate ſiuè ſui iuris exiſtentibus celebrati, redduntur nullius roboris, & momenti, & penitus nulli, & inualidi, niſi duobus coniunctis proximioribus adhibitis, quorum non interſit, etiam medio iuramento approbantibus non eſſe in præiudicium earundem mulierum, vel minorum, & ſi ſub patria poteſtate exiſtant vocatis alias ex linea materna, & cum præſentia eiuſdem Patris, & coniunctis non exiſtentibus, cum Curatoris legitimi auctoritate, ac ſemper cum Iudicis competentis decreto, cauſa in ſcriptis eidem expreſſa, & inſinuata, ac plenè cognita, ita vt iuramentum dolo alias præſtitum cenſeatur. *Burat. deciſ. 410. num. 1. & 2. deciſ. 924. num. 1. Rot. deciſ. 594. num. 32. & 33. part. 5. deciſ. 77 num. 20. part. 6. Adden. ad deciſ. 81. num. 18. part. 8 deciſ. 31. num. 1. part. 12. recen. & in Romana Pecuniaria 25. Iuny 1655. cor Beuilaq. & in Romana Locorum Montium 1: Februarij 1664. in prin. coram Ninot.*

6 Ad validitatem igitur contractus celebrati cũ muliere, vel minore tatis eſt, quod præſcriptæ ſolemnitates à Statuto, requiſitæ interueniant, ad hoc vt omnia ritè, & rectè geſta præſumantur, vt in terminis Statuti Vrbis firmauit *Rot. deciſ. 227. num. 3. poſt. Pacif de Saluian. deciſ. 619. num. 5. part. 2. deciſ. 345. num. 9. part. 4. recen. & in Bononien. Indemnitatis 30. Ianuar. 1651. §. iuſtitia autem in fin. & §. nec obſtare poteſt coram R. P. D. Albergato, & in Romana Renunciationis 23. Marty 1650. §. ex ijs itaque in fin. coram R. P. D. Cerro Decano Ciriac. contr. concrſ. 216. num. 8.* Adcont eiſdem ſeruatis omnis ſuſpicio fraudis, & circumuentionis excludatur *Rebuf. in l. licet inter geſta §. patronos verſ. 18. ff. de verb. ſignif. Rot. poſt. 2. vol. conſil. Farinac. deciſ. 321. num. 1. in fin. & in recent. deciſ. 11. num. 9 part. 4.* vbi ſi fuerint ſeruatæ ſolemnitates, & pecunia fuerit præſens.

7 Non autem ſeruata forma Statuti, quæ pro validitate eſt omnino ſeruanda, obligationes mulierum, & minorum ſunt nullæ, & ſubſtiueri non poſſunt, vt paſſim reſpondet Rot. vt ex deciſion. relat. per *Fenſon. ad idem Stat. Vrbis dicto cap. 151. lib. 1. num. 1. 13. & ſeqq. & deciſ. 385. num. 4. part. 1. recen. & in Romana Societatis Officij coram Penia inter impreſ. penes Marcheſ. de commiſſion. part. 1. fol. 911. num. 5. & in Tiburtina Donationis 4. Aprilis 1661. ſub prin. coram Bourlemont.*

8 Etenim ſolemnitates Statuti Vrbis *in dicto cap. 151. lib. 1.* ſunt de forma ex verbis tam rubricæ negatiue, & conditionaliter conceptis *de contractibus ſine certa ſolemnitate non valituris* quam nigri *contrahere debeant*, attenta Clauſula annullatiua, & Decreto irritante formam deſignant *Dec. conſ. 455. num. 7. Hond. de ſimili Stat. conſ. 5. lib. 2. Buratt. deciſ. 924. num. 1. & 2. vbi Ferentil. in addit. lit. A.* vbi teſtatur hanc interpretationem Rotam ſemper amplexam fuiſſe firmat *Picus ad Stat. Vrbis dicto cap 151. glo. 17. num. 1. Fenſon. ad idem Stat. num. 13. Veral. deciſ. 205. in prin. part. 3. Rot. in Romana Succeſſionis de Comitibus 23. Iunij 1642. §. defectus autem coram Dunozet.*

9 Et dicta forma eſt fauorabilis, cum huiuſmodi ſolemnitates ſint introductæ ad integrandas perſonas mulierum, & minorum, & ad euitandas fraudes *Gabr. conſ. 1. in prin. & conſ. 2. num. 3. lib. 1. Put. deciſ. 55. num. 7. lib. 3. cum alijs per Burat. deciſ. 924. num. 3. Rot. deciſ. 125. num. 44. part. 4. recen.*

10 Nec ad hunc effectum ſuffragatur obſeruantia ſubſecuta contractus, ſcilicet ſi mulier, vel minor ſoluerit fructus cenſus nulliter abſque ſolemnitatibus impoſiti, cum non ſit ſufficiens ad ſaluandum contractum à vitio nullitatis, quia ſicut expreſſe ſine ſolemnitatibus Statuti non poſſunt contrahere, multo minus tacite ſcilicet per obſeruantiam abſque ſolemnitatibus contractum inualidum confirmare poſſunt, cum non dependeat ab eorum voluntate *Rot. deciſ. 385. num. 6. part. 1. recen.*

11 Defectus ſolemnitatum probatur ex lectura inſtrumenti, cum exigantur in ipſo actu *Burat. deciſ. 120. num. 5. ibique Ferentil. in adnot. lit. B.* vbi quod negatiua regulariter probetur ex inſpectione, & reuolutione actorum *Rot. deciſ. 611. num. 2. part. 1. deciſ. 455. num. 4. part. 2. recen.*

12 Ac proinde ſolemnitates requiſitæ pro forma in contractibus ſi appareat ex lectura inſtrumenti non interueniſſe à principio, ex temporis curſu, & obſeruantia ſubſecuta, non præſumuntur adhibitæ, ſi nulla alia detur probatio *Rot. deciſ. 294. num. 30. & 31. part. 6. recen.*

13 Et licet Rot. paſſim ſeruet ex curſu 30. annorum præſumi ſolemnitates extrinſecas concurrente tamen ſimul obſeruantia *Rot. deciſ. 210. num. 12. part. 4. recen. deciſ. 742. num. 4.* vbi maxime ſtante non reclamatione *deciſ. 1080. num. 7. coram Seraph. deciſ. 1042. num. 3. coram eodem & deciſ. 575. num. 11. coram Canale deciſ. 363. num. 1. coram Puteo lib. 3.* paret ex deciſionibus relatis per *Ferentil. in adnot. ad deciſ. Burat. 45. ſub lit. B. & deciſ. 120. num 41.* tamen hæc præſumptio intrat quando deficit ſcriptura, in qua ſolemnitates inter-
14 uenire deberent, ſecus vbi adeſt ſcriptura, ex cuius oculari inſpectione appareat ſolemnitatum defectus, nam tunc dicta præſumptio penitus ex-

clu-

cluditur *Ferentil. in adnot. ad Burat. deciſ.*120. *ſub num.*41. *vbi alios allegat. Canaler. deciſ.*613.*num.*2. *Pute deciſ.*520. *num.*1. *lib.*3. *& deciſ.*183. *num.*2. *lib.*1.

15 Contrarium tenet *Rolan. & Doctor ab eodem citati conſ.*99. *num.*33 *&* 34.*vol.*2. vbi quod ex diuturnitate temporis præſumuntur ſolemnitates, quamuis in inſtrumento de illis non appareant, pro concordia tamen diſtinguendum eſt, quod ſolemnitates aut debent interuenire in ipſo actu, & tunc ſi in inſtrumento contractus non appareant curſu temporis, & ſubſecuta obſeruantia non ſufficiunt ad illas præſumendas, aut poſſunt adhiberi ante, vel poſt actum, & hoc caſu benè præſumuntur interueniſſe ex lapsù 30. annorum, in quibus terminis loquitur *Rolan. & Doctores per eum allegati, pulchè Surd. conſ.*28. *num.*110.*& ſeq. relat. per Ferentil. in adnot. ad Burat. deciſ.*120.*num.* 41. *in fin.*

16 Hoc enim Vrbis Statutum quamuis loquatur in quatuor tantum caſibus, ſcilicet in pactis de non petendo, in refutationibus, quietationibus, & donationibus, tamen quod extendatur ad omnes contractus læſiuos, & ita ſæpe firmaſſe Rot. patet ex deciſionibus relatis per *Garganet. ad Statutum Vrbis gla.*151.*ſub prin. ſeu num.* 50.*lib.*1.*Pute deciſ.*55. *num.*7. *lib.*3.*Burat. deciſ.*120.*num.*36.*Gregor. XV. deciſ.*164.*num.*4. *& deciſ.*333. *num.*1.*ibiq. Add. num.*9. *deciſ.*529.*num.*4. *in fin. part.*1. *diuerſ. deciſ.*153.*ſub num.*13. *verſ. & poteſt habere deciſ.* 385.*num.*2.*part.*1. *recen. deciſ.*619.*num.*5.*ante med. verſ. idque patet part.*2.*recen. & comprobat Scaccia de Iudic. lib.*2. *cap.*2. *num.*493. vbi quod habeat locum etiam in tranſactione pro alimentis *Caputaquen. deciſ.*195. *per tot. part.*3. *cum alijs congeſtis in voto D. Capitanij in Romana Nullitatis contractus apud Fenſon. ad Stat. Vrbis poſt. adnot. ad cap.* 151. *fol.*338.*num.*1.*&* 2.

17 Amp. vt dictæ ſolemnitates ſint ſeruandę etiã quando filius contrahit cum Patre attenta diſpoſitione Statuti Vrbis *in dicto cap.*151. ex quo dictum Statutum non confidit de Patre, dummodo exigit, quod ſi mulier, vel minor ſit ſub poteſtate Patris vocentur proximiores ex linea materna, vel in eorum defectu Curator, & nihilominus præſentia patris interueniat, vnde ſi Statutum non confidit de Patre, dum vltra eius præſentiam requirit propinquos ex latere materno, vel Curatorem, quando minor contrahit cum extraneis, multo magis quando cum ipſo Patre *Burat. deciſ.*120. *num.*31. *ibiq. Adden.*42. *Rot. deciſ.* 177. *num.*2.*part* 1. *recen.* vbi quod hæc ſit magis recepta, & fortè magis vera.

18 Contrarium quod ſolemnitates non ſint neceſſariæ in renunciatione facta Patri, in quo ceſſat præſumptio fraudis *Tiraq. in præfat. in l. ſi vnquã num.*26. *de legib. Connubial. de communi Gabriel. de Stat. conclu.*1. *num.*1. *Creſcen. deciſ.*1.*de dauat. Sarnen. deciſ.*98. *&* 99. *Caputaquen. deciſ.*205. *num.*8. *part.*3. *Gregor. XV. deciſ.*134. *num.*3.

19 Sed hanc contrariam opinionem non eſſe tutam dixit *Rot. deciſ.*120. *num.*30. *coram Buratto*, & pro conciliatione diſtingui poteſt, vt hæc 3. opinio negans, procedat quando Statutum ſimpliciter requirat ſolemnitates, ſecus verò quando loquitur generaliter, vel vniuerſaliter, quod minor, vel mulier cum quacunque perſona contrahant teneantur ſeruare ſolemnitates ita *Gabriel. de Stat. conclu.*2. *num.*8.*Gratia diſcept. forenſ.*781. *num.*11. *Cauale. deciſ.*442. *num.*7. *relat. per Ferentil. in adnot. ad Burat. deciſ.*120. *num* 40.

20 Amp. 5. vt Minor, cum alio minore contrahere non poteſt in cauſis prohibitis ſine Iudicis decreto, alijſque ſolemnitatibus *l. ſi Pupillorum in prin ff de reb. eorum, & l. non ſolum & l. inter omnes ibique glo. C. de præd. minor. Fenſon. ad Stat. Vrbis lib. primo cap.*151. *num.*54. *Lamberteng. de contract. quæſt.*18. *num.*118. *Alex. conſ.*119. *num.*3. *lib.*6 *Ruin. conſ.*97. *num.*2. *in prin. vol.*5. *Natta conſ.*140. *num.*13.

21 Contrarium quod minor ſi contrahat cum alio minore ſolemnitates ſtatutarię regulariter non requirantur *Rot. deciſ.*557. *&* 558. *num.*1. *part.*1. *diuerſ. deciſ.*57. *penes Picum ad Stat. Vrbis cum alijs per Beltram. in adnot. ad Gregor. XV. deciſ.*164.*n.*12.

22 Lim. hanc 2. opinionem non procedere quando vnus remanet in damno, alter in lucro, tunc enim ille, qui tractat de damno euitando poteſt opponere de defectu ſolemnitatum Statuti contra alios minores, & pupillos, qui agerent de lucro captando, ſeù ex eadem obligatione lucrum facerent, & locupletiores ſint effecti *Garganet. ad Stat. Vrbis lib.*1. *glo.*151. *fo.*558.*num.*20. *Cauar. pract. quæſt. cap.*7. *num.*4.*verſ.*2. *quia Lambert. ſuper Stat. Mediolan. ad fin. num.*155. *Fenſon. ad Stat. Vrbis cap.* 151. *num.* 56. *latè Picus ad idem Stat. glo.*7.*num.*83. *Rot. deciſ.*557.*num.*1.*part.* 1. *diuerſ. deciſ.*153. *num.*7. *part.*1. *deciſ.*164. *deciſ.* 218. *ſub num.*6. *part.*5 *recen. Gregor. XV. deciſ.* 164. *num.*6. *ibiq. Add. num.*12. *Burat. deciſ.* 480. *num.*11. *ibiq. Adden. num.*24. & in puncto Cenſus impoſiti per Pupillos cum falſa cauſa ad fauorem Eccleſiæ, *Rot. deciſ.*190. *num.*29. *part.*6. *recen.*

23 Regulariter autem quando agitur inter æquè priuilegiatos ſtatutariæ ſolemnitates non requiruntur *Rot. deciſ.*557. *num.*1. *part.*1. *diuerſ. Ferentil. ad Burat. deciſ.*480. *num.*25. Vnde ſi minor contrahat cum muliere ſolemnitates ſtatutariæ non requiruntur, & ita *coram Senatore dictum fuit in vna Romana Societatis Officij in recen. deciſ.*497. *num.*26. *part.*5.*tom.*2. *Rota dicta deciſ.*557. *num.*1. *part.*1. *diuerſ. deciſ.*57, *num.*4. *apud Pic. ad Stat. Vrbis. Ferentil. loco citato num.*25.

24 Sic etiam ſi minor, vel mulier contrahant cum Eccleſia, neque tunc habent locum Statuta requirentia certas ſolemnitates *Bald. in l. Generali num* 6. *C. de Sacroſant. Eccleſ. & conſ.*373. *num.*5. *lib.*2. *Cephal. conſ.*109. *num.*18. *Paul. de Caſt. conſ.* 432. *col.*2. *verſ.*3. *prin. lib.*1. *Ferentil. ad Burat. deciſ.* 480. *num*26. *Caputaquen. deciſ.*172. *num.*9. *deciſ.*194. *part.*3. *Rot. deciſ.*461. *num.*11. *part.*1. *deciſ.*190. *num.*27. *&* 28. *part.*6. *recen.* quidquid in contrarium dicat *Pic. ad Stat. Vrbis glo.*7. *num.* 81. *& late Manent. deciſ.*6. *num.*6. *& ſeq.*

25 In ſolemnitatibus vero adhibendis attendenda eſt diſpoſitio Statuti, vel conſtitutionis illius loci vbi actus celebratur *Maſcard. de general. Stat. interpet. conclu.*7. *num.*41. *verſ. ſexta quia ſolemnitas cum alijs per Rot. in Meleuitana Nullitatis Profeſſionis* 10. *Decemb.*1649.*ſ fin. in fin. cor. Roias Coec. deciſ.*116 *num.*4. *& deciſ.*113.*num.*3.*Rot. deciſ.*259. *num.*4. *poſt. Zach. de oblig. Cameral.*

26 Pri-

Digitized by Google

26 Prima quidem ſolemnitas requiſita per Statutum Vrbis in dicto cap. 151. in contractibus mulierum, & minorum, eſt interuentus Conſanguineorum, quibus non adhibitis contractus remanet nullus, ita vt neque Statuto ſatisfactum dicitur per deputationem Curatoris, quando adſunt cōſanguinei Rot. deciſ. 122. num 3. poſt Pacif. de Saluian. deciſ. 1187. num. 2. coram Seraph. & firmat Picus ad Stat. Vrbis dicto cap. 151. gloſ. 17. num. 1 Fenſon. ad idem Stat. num. 13. & latè Rota in Romana Succeſſionis de Comitibus 23. Iunij 1642. §. defectus autem coram Dunozet. inter eius impreſ. deciſ. 676. & poſt Pie. ad Stat. Vrbis deciſ. 6. num. 4. & in recen. deciſ. 209. num. 16. & 17. ac deciſ. 370. n. 11. ac 12. part. 4. tom. 2. & in Romana Cambij 28. Martij 1657. §. 1. coram Veroſpio in Romana Locorum Montium 1. Februarij 1664. §. defectus ſolemnitatis coram Ninot. & in deciſ. 31. num. 5. part. 12. recen.

27 Deputatio autem Curatoris requiſita à Statuto Vrbis, tunc eſt facienda, quando nullus conſanguineus exiſtit, vel interuenire poteſt, ſecus ſi plures exiſtant, qui facilè interuenire poſſunt, quia tunc omnes vocari debent, Picus ad Stat gloſ. 13. num. 2. & gloſ. 19. num. 3. 10. & 17. Rot. deciſ. 122. num. 3. poſt Staphil. de Saluian. & in dicta Romana Fideicommiſſi de Comitibus 23. Iunij 1642. §. ſecundo quia coram Dunozet.

28 Conſanguineis, verò, & proximioribus impeditis, aut intereſſe recuſantibus validè celebratur contractus cum Decreto Iudicis, & deputatione Curatoris Rom. conſ. 36. num. 1. in fin. Rotæ deciſ 433. num. 4. coram Coccino.

29 Conſanguinei autem, qui debent interuenire prò ſolemnitate contractus, non ſolum debent iurare, quod mulieri non præiudicet obligatio, & cauſa, ſed quod contractus non tendat in eius præiudicium Rot. deciſ. 723. num. 2. part. 2. recentiorum Burat. deciſ. 924. numer. 12. 13. 14. vbi quod tale iuramentum ad hoc vt præſumatur in contractibus mulierum ſaltem ſit neceſſaria eius enunciatio Greg. XV. deciſ. 333. n 6. Verum etiam quod nullum habeant intereſſe alias contractus redditur nullus, Rot. deciſ. 168. ſub num 2. part. 7. recen.

30 Intel. quod intereſſe ad hunc effectum debet eſſe principale, & immediatè, non autem ſecundarium, & extrinſecum, quo caſu Conſanguinei non inhabilitantur à Statuto, Rot. in Romana Dotis 6. Febr. 1611. coram Penia poſt Pie. ad Stat. Vrbis deciſ. 25. num. 1. & ſeq. & in recen. deciſ. 148. num. 3. & 4. part. 7.

31 Veniunt propterea conſanguinei citandi ad intereſſendum contractui celebrandi cum muliere, vel minore, & citatio ad hoc vt ſuffragetur debet eſſe facta legitimè cum expreſſione loci, horæ Iudicis, temporis, & qualitatis contractus, de qua conſtare debet concludenter, vel per regiſtrum factum in eodem Inſtrumento, vel ſaltem aliundè quam per aſſertionem contrahentium, quibus in hac materia non creditur, Picus ad Stat. Vrbis cap. 151. gloſ 19. num. 10. & poſt eundem Rot. dec. 3. num. 7. deciſ. 22. num. 14. & in recen deciſ. 97. nu. 5. part. 6. & in Romana Succeſſionis de Comitibus 23. Iunij 1642. §. primo quia coram Dunozet. inter eius impreſ. deciſ. 676. & in recen. deciſ. 203. num. 11. & 12. part. 4. & deciſ. 31 a num. 5. vſque ad 9. part. 12. & in Romana locorum Montium 1. Februarij 1664. §. non obſtat coram Ninot.

32 Et non ſufficit aliquos citare, ſed omnes ſunt citandi, vt ſaltem duo ex proximioribus adhiberi poſſint, quia Statutum tunc mandat deputari curatorem, quando nullus conſanguineus exiſtit, vel interuenire nequit, aut recuſet, ſecus quando plures exiſtunt, qui facile interuenire poſſunt, quia tunc omnes vocari debent. Boccat. ad conſtit. Marcb. gloſ. 3. num. 100. Pic. ad Stat. gloſ. 13. num. 2. & gloſ. 19. num. 3. 10. & 17. Rot. poſt Pacif. de Saluian. deciſ. 122. num. 9. & in Romana Succeſſionis de Comitibus 23. Iunij 1642. in §. 2. quia coram Dunozet.

33 Coniunctio perſonarum ad hunc effectum probatur etiam coniecturis, & iudicijs Rot. deciſ. 331. num. 14. part. 6. recen Rot. in eadem Romana Fideicommiſſi de Comitibus §. Nam quod prædicti coram Dunozet.

34 Exiſtentia vero coniunctorum in loco celebrati contractus, qui interuenire poterant, probatur per actus ab eiſdem geſtos eadem die contractus, & reſpectiuè per diem antea, & poſt contractum in eodem loco iuxtà gloſ. in Clem. dudum §. Statuimus verſ. ac deinde in verb. præſentari de ſepuls. Tiraquel. de leg. Connub. gloſ. 6. num. 31. Rot. in Romana Succeſſion. de Comitibus 23. Iunij 1642. §. Quodque prædicti coram Dunozet. inter eius impreſ. deciſ. 676.

35 Et quod coniuncti poterant contractui interuenire probatur ex Teſtibus deponentibus de habilitate naturali, ſeù de eorum valetudine eadem die, quo contractus celebratus fuit, quod ſufficit abſque, eo quod probetur habilitas accidentalis, vel carentia impedimenti eadem die, Tiraquel. de leg. Connub. glo. 8. num. 6. & 7. Bertraz. de clauſ. inſtrum. Cla. 8. glo. 10. num. 1. Add. ad Gregor. XV. deciſ. 406. num. 19. verſ. aduertendum tamen Rot. dec. 713. per tot. part 2. recen. & in Romana Donationis de Carrarijs 3. Aprilis 1620. coram Sacrato, & in Romana Succeſſionis de Comitibus 23. Iunij 1642. §. quod potuerit contractui coram Dunozet.

36 Minor autem inpugnans contractum ex defectu interuentus proximiorum, non ſolum probare debet præfatorum præſentiam tempore, & eadem die in loco celebrati contractus, verum etiā eadem hora, quod commodè interuenire poterant, Ancar. conſ. 388. num. 8. verſ. non obſtat & num. 12. verſ. conſtat autem Veral. deciſ. 118. part. 1. Gratia deciſ Marchia 9. num. 7. & deciſ. 38. num. 12. Gregor. XV. deciſ. 459. num. 10. vbi Add. num. 12. Rot. deciſ. 31. num. 17. part. 12. recen. & in Romana de Iacomellis 29. Aprilis 1611. coram Card. Sacrato, & in Romana Fideicommiſſi 2. Iunij 1614. coram Pirouano cum alijs per Beltram ad Gregor XV. deciſ. 406. num. 19. vbi aſſignatur ratio, quia militat præſumptio prò validitate contractus propter Decretum Iudicis, prò quò præſumitur quamdiu non probatur contrarium, & propterea minor
37 vti actor agens ad nullitatem contractus, tenetur plenè, & concludenter probare defectum, quem patitur contractus, ita vt non ſufficiat probatio præſumptiua.

38 Vlterius non ſolum probare tenetur, quod adeſſent alij conſanguinei, ſed etiam quod potuerint tempore contractus interuenire, nam de-

fectus

fectus propinquorum in contractu minoris, non innalidat contractum, niſi probetur illos potuiſſe interuenire celebrationi Inſtrumenti, *Paulus de Caſtr.conſil.24.in 2.dub.lib.1.Rota deciſ.24.num.10. poſt Cinc. de Cenſib.* & ità etiam ſæpè firmaſſe *Rota teſtatur Beltram. in Adnot. ad Gregor. XV. deciſ.406.num.19.*

39 Immò quod ſit etiam probanda habilitas, non ſolum naturalis, verum etiam accidentalis, *Rota deciſ.28.num.5. deciſ.30. & 57. num.1. penes Pic.ad ſtatut.Vrbis.* Et quod proximiores commodè adhiberi potuerint, ita vt non ſufficiat præſumptio habilitatis, *Rota deciſ.57.num.1.penes Pic.ad ſtatut. Vrbis, & in Camerinen.Donationis inter impreſſ.penes Marcheſ.de commiſſion.num.9.& 10.par.2.fol.56.& in Romana Nullitatis Contractus 27. Iunij 1611. coram Pamphilio,* & latè *Rota deciſ.713.num.1. & plurib ſeqq.par.2.recent.*

40 Verum quod Doctores, qui volunt minores, & mulieres teneri probare habilitatem conſanguineorum de tempore contractus ſunt intelligendi, prout etiam Rota ſæpè intelligere inoleuit de die tantum contractus, adeo vt ſufficiat, & exuberet, ſi probetur habilitas, ſeu ſanitas de die contractus, licet non probetur in hora ipſius contractus, aliàs nimis reſtringeretur iſta materia, & reduceretur ad impoſſibilitatem, *& Aachar.Verol. & alij Doctores* loquuntur in diuerſis terminis, ſcilicet ad euitandam falſitatem Inſtrumenti, vel Teſtium, vt magiſtraliter firmauit *Rota deciſ.713.num.3.par.2.recent.* & animaduertit *Beltramin.in adnot.ad Greg.XV.deciſ.406.num.19.verſ. aduertendum tamen eſt.*

41 Quo verò ad impedimentum accidentale, proueniens ex occupationibus, quorum reſpectu conſanguinei interuenire non poſſunt, ſi non ſit diù duraturum, expectandum eſt, quod ceſſet, & ſtipulatio, contractuſque celebratio ad ſequentes dies eſt differenda, *Caſtren. in l. cum antiquitas num.5.Alex.num.6.C.de teſtam. Bertaz. de clauſ.Inſtrum.clauſ.7.gloſſ.10.num.1.Tiraqu.de legib connub. gloſſ.8.num.6.& ſeqq.Adden.ad Greg.XV. deciſ.406. nu.19.verſ.aduertendum tamen in fin.Rota deciſ.713. num.4.par.2.recent. & in Romana Succeſſionis de Comitibus 23.Iunij 1642.coram Dunozetta.*

42 Minoris, ac mulieris aſſertioni, quod proximiores non habent, qui poſſunt contractui interuenire non eſt ſtandum, nec probat hanc negatiuam, quia ſi admitteretur de facili fieret fraus ſtatuto, *Rota deciſ.713.num.5.par.2.recent.*

43 Statutum autem exigens præſentiam proximiorum ad validandum minoris, ac mulieris contractum, intelligi debet de ijs, qui ſunt tales de tempore celebrati contractus, non de ijs, qui deſierunt eſſe, vt in terminis affinium, ſi tempore contractus eſſet diſſoluta affinitas morte alterius ex coniugibus dixit *Rota deciſ. 22. num. 2. 3. & 4. poſt Cinc.de Cenſib.*

44 Deputatio Curatoris loco conſanguineorum in contractibus minorum, ac mulierum ſuſtineri nequit ex defectu inhabilitatis perſonæ electæ, vt ſi ſit minor 25.annorum, quia cum non poſſit per ſe ipſum validè contrahere, minùs poteſt pro authorizando contractu alterius in Curatorem deputari *iuxt.text. in l.vltima verſ. cui enim, & verſ. delectis Cod.de legit.tutel.Alex.conſ.221.nu.6.lib.6. Dec.conſ.575.num.4.verſ.ſecunda ratio, Rota in Romana Succeſſionis de Comitibus 23.Iunij 1642.§.tertio denique coram Dunozetto.*

45 Et ſi ſit forenſis etiam ſi ſit maior 20.annorum & minor 25. non propterea habilitatur per ſtatutum Vrbis *in cap.47.lib.1.* vt habeatur pro maiori quia ſtatutum prædictum, tamquam in perſonas directum non habilitat forenſes contrahentes in Vrbe, cum non comprehendat perſonas, quæ non ſint ſuæ iuriſdictionis, ſed eas tantum, quæ ſunt originariæ, vel habeant domicilium, *Gabr. de ſtatut.concl.8.num.12.* latè *Rolan.conſ.24.num.12. & 13.& conſ.91.num.6.& 7.vol.3. Gratian.diſcept. 555.num.17.& diſcept.824.num.32.Fenzon.ad ſtat. Vrbis in dicto cap.47.in princ.Rota deciſ.75.num.18. coram Buratt.deciſ.63. num.17. poſt Pic.ad ſtatut. deciſ.580.num.1.par.1.deciſ.103. num.13.par.2.diuerſ. deciſ.709.num.5.par.2.recent.* & in puncto Curatoris pro authorizando contractu *in Romana Succeſſionis de Comitibus 23.Iunij 1642.coram Dunozetto.*

46 Contrarium quod forenſis maior 20.annorum, licet minor 25. habilitetur per ſtatutum, vt pro maiori habeatur ad contrahendum abſque ſolemnitatibus dixit *Rota deciſ.431.num.3. par.1. recentiorum.*

47 Sed quod etiam forenſis licet maior 20. annorum teneatur obſeruare ſolemnitates ſtatutarias, ſi contrahat in Vrbe, *Bart.in l.1.num 8. ff.de tutor. & Curat.dat.& in l.1. num.26. C. de ſumma Trinit. & fid.Cathol.* quæ doctrina eſt communiter recepta, & canonizata *præcipuè à Rota deciſ.709 n.5. par.2. recent.* cum alijs per *Fenzon. ad ſtatut. Vrbis lib.1. cap.47. num.1.* & ratio eſt, quia ſtatutum *Vrbis in cap.47. lib.1.* eſt directum in perſonas, & ſic non comprehendit, niſi ſubditos, & ſtatuentium iuriſdictioni ſubiectos, aliud verò ſtatutum *in cap.151.* eſt directum ad contractus, qui celebrari debeat ſecundum ſolemnitates à ſtatuto loci contractus requiſitas, & ſic intuitu contractus forenſis ligatur ſtatuto, vbi contrahit, *Seraph.deciſ.791.num.4.*

48 Hinc eſt, quod maiores 20. annorum ficti per ſtatutum Vrbis exiſtentes extra Territorium, diſponentes de bonis in Territorio ſtatuentium ſitis non debent ſeruare ſolemnitates loci contractus, ſeu huius ſtatuti Vrbis, quia hoc caſu, neque quoad perſonam, neque quoad bona ſubijciuntur poteſtati, & iuriſdictioni ſtatuti loci contractus, *Fenzon.ad ſtatut.Vrbis in cap.47.num.13. Seraph.deciſ. 746. & 751.* Secus verò ſi bona eſſent extra Territorium loci, in quo per ſtatutum eſſet habilitatus, quia tunc ſunt ſeruandæ ſolemnitates loci contractus, ſi quæ ſint, vel ius commune, *Fenzon.ad ſtatut.Vrbis dicto cap.47.num.13. Seraph. deciſ.782.num.2.deciſ.791.num.4.*

49 Præfatum verò ſtatutum habilitans perſonas, vt maior 20.annorum habeatur pro maiori, non ſolum comprehendit incolas, ſi probetur habitatio decennalis in Vrbe animo perpetuò permanendi, aliàs dicta habitatio decennalis abſque dicto animo non ſufficeret, *Gratian. diſcept.555. num.18.Rota deciſ.150. num.3. par.2.diuerſ.* Verum etiam diſtrictuales, *Buratt.deciſ.75.ſub num.18.*

50 Diſtrictuales autem ad hunc effectum intelliguntur intra 40. milliaria ex eodem ſtatuto Vrbis *in cap.fin.in princ. lib.1.* Diſtrictum autem Vr-

bis

51 bis Romæ comprehendit Territorium cum Ca-
ſtris, lociſque alijs intra 40. milliaria ab Vrbe
poſitis, Fenzon.ad ſtatut.Vrbis in cap.7. num.11. &
in cap.197. num.66. Quamuis Caſtra non ſoluen-
52 tia ſal focaticum, licet exiſtant intra 40.milliaria
non tamen ſunt ſubiecta ſtatuto Vrbis, Put. de-
ciſ.24.lib.3.Rota deciſ.162.num.1.par.2.recent.
53 Diſtrictuales igitur litigantes etiam extra Vr-
bem debeant ſeruare ſtatutũ Vrbis in deciſorijs,
ſi aliter per particularia locorum ſtatuta non
diſponatur Lucas Pet.in prax.for.capitol.lib.1.cap.6.
num. 11. verſ. & non ſolum, & verſ. hæc adeo vera
ſunt.
54 Aliud requiſitum per dictum ſtatutum Vrbis
in cap.151. eſt vt contractus minorum, ac mulie-
rum ſemper celebrentur cum Iudicis competentis
decreto, cauſa in ſcriptis illi expreſſa, & inſinua-
ta, ac plenè cognita, hinc eſt, quod defectus ſo-
lemnitatum ſtatuti reſultat ſi appareat decretum
Iudicis adhibitum fuiſſe nulla præexiſtente cauſa
legitima, vtili, vel neceſſaria, vt in ſpecie præ-
tati ſtatuti Vrbis in cap.151. lib.1. ſæpiſſimè firma-
uit Rota deciſ.32.33.34. 42.& 43. penes Pic. ad di-
ctum ſtatut.deciſ.924. num.11.& ſeq. coram Buratt.
Inſtrumentum igitur celebratum à muliere defe-
ctu cauſæ redditur nullum, Buratt. deciſ. 410. ſub
num 6.deciſ.483.num 3 deciſ.924.num.11.& 12. &
in Romana Cenſus 17.Martij 1664. in princip. coram
R.P.D.Beuilaqua,& in Romana Quarti Dotalis 18.
Iunij 1666. §.non obſtat exceptio coram eodem.
55 Cauſam verò fuiſſe cognitam, & Iudici inſi-
nuatam probatur ex atteſtatione Notarij, vt ſi
dixerit ex tunc dictus D. Iudex vt ſupra ſedens &c.
viſis &c. conſideratis &c. cauſaque plenè cognita, &
maturè diſcuſſa &c. vt animaduertit Rota in Roma-
na Renunciationis 23.Martij 1650.§.ex ijs itaque co-
ram R.P.D.Cerro Decano. Etenim ad hunc effe-
ctum ſufficit, quod cauſa fuerit expreſſa, nec eſt
neceſſarium eius veritatem expendere, vt ſubdit
Rota in eadem Romana Renunciationis §.ex ijs itaque,
verſ. ſed etiam manifeſtè, plenè autem cognita di-
citur cauſa ſecundum ſtatutum, quando in In-
ſtrumento contractus expreſſa eſt, & à Iudice ex-
traiudicialiter, & ſummariè examinata, Fenzon.
ad ſtatut. Vrbis in dicto cap. 151. num. 50. vbi alios
allegat Rota deciſ.155.num 2.par. 1.diuerſ.
56 Cauſa expreſſa in contractu, in quo interuenit
Iudicis decretum præſumitur vera, donec non
probetur falſa, Surd.deciſ.126.num.7.& conſil.39.
num.7. & ita ſæpè in terminis ſtatuti Vrbis fir-
maſſe Rota patet ex Deciſionibus relatis per Bel-
tram.in adnot ad Greg.XV deciſ.406,num.20.Achill.
deciſ.3.de præſumpt. Put.deciſ 354. lib.1. Rota deciſ.
193 num.2.deciſ.316.num.20.par.2. diuerſ.deciſ.74.
num 8.par.4.recent. præcipuè concurrente obliga-
tione Camerali, Zacch de oblig.Camer.q.17.n.150.
57 Numquam enim contractus mulieris à Iudicis
decreto firmatur, quando cauſa, propter quam
illud interponitur eſt falſa, Rota deciſ.183. num.1.
poſt 2.volum. conſil.Farinac. Data autem falſitate
cauſæ decretum Iudicis remanet ipſo iure nullum
Rum.conſ 160.nu.29.in princ.lib.2.Roman.conſ.454.
num.9.verſ.tertiò principaliter cum alijs per Rot. de-
ciſ.183.num.2.poſt 2.volum.conſil. Farinac.
58 Cauſa in contractu mulieris, & minoris non
eſt neceſſe, quod ſit vtilis, cum in præfato ſtatuto
Vrbis non diſponatur, ſed requiritur, quod ſit
Iudici expreſſa, inſinuata, & plenè cognita, &
ſic vt contractus fiat cum cauſæ cognitione, quæ
debet eſſe vera, & alias Iudicis arbitrio ſufficiens
cui multum in hoc tribuitur, Menoch. de arbitrar.
Iud.lib.2.caſ.171. num.6. Seraph.deciſ.1187.num.1.
Rota deciſ 783.num.5 coram Buratt.& deciſ.619 nu-
mer.5. & 6. par. 2. recent. licet contrarium teneat
Adden.ad Greg XV.deciſ.333.ſub num.10. docens,
quod huiuſmodi cauſa debeat reſpicere commo-
ditatem, & vtilitatem mulieris.
59 Attenta verò diſpoſitione Iuris communis, vbi
agitur de ſimplici obligatione perſonali in mi-
noris contractu nulla requiritur cauſa, ſed mino-
res indiſtinctè ſe obligare poſſunt, l. puberes, vbi
Alciat.num.5. & communiter DD. ff. de verb. oblig.
l.3.Cod.de in integr.reſtit. Theſaur.quæſt.forenſ.lib.3.
q.112.num.2. Surd.deciſ.287. num.10. & in puncto
fideiuſſionis, Andreol. controu.38. num.2. Rota de-
ciſ.27.num.1.coram Buratt. & in Bononien.Indemni-
tatis 30.Ianuarij 1651.§.neque obſtare coram R.P.D.
Albergato.
Lim. in venditione immobilium, quæ à mi-
nore fieri nequit abſque cauſa, & decreto Iudicis
iuxt.text.in l.magis puto, ff.de reb.eorum, diſpoſitio
tamen dicti textus non procedit, vbi interuenit
iuramentum minoris, ex quo faciat minorem
maiorem, & ſuppleat omnes ſolemnitates requi-
ſitas, Put.deciſ.244.num.4.lib.3.
60 Cauſæ plures vbi concurrunt, vna ceſſante
non corruit diſpoſitio, & ſufficit vnam eſſe ve-
ram, vt diſpoſitio, & Iudicis decretum ſubſtinea-
tur, iuxt.text.in §.affinitatis inſtit.de nupt.l ſi non lex
Elia ſentit ff.de hæred. inſtit. Iaſ.in auth.non licet nu-
mer.11.C de liber.præter Valaſc.conſultat.60.num.6.
Surd.conſ.361.num.20. Barz deciſ.25 num.86. Rota
deciſ.20.num.15.deciſ.362.nu 7.par 4.recent. Cana-
ler deciſ.482.num.5.
61 Ex obſeruantia tamen ſubſequuta per ſpatium
40.annorum iuncta Iudicis authoritate reſultat
præſumptio veritatis cauſæ in Inſtrumento ex-
preſſæ, & tollitur omnis falſitatis, aut nullitatis
ſuſpicio, l.1.in fin.ff.de reb.eorum, Caſtr.conſil.432.
num.2.lib.1. Gabr.de ſent.concl.5. num.1. Seraph de-
ciſ.1432.n.4. Rota deciſ.106.n.18.par.4.recent.
62 Corruit verò decretum Iudicis ſi cauſa detega-
tur falſa, Rota deciſ.14.nu.11. par.4.recent.deciſ 26.
num. 2. poſt Cenc. de Cenſib. & quamuis cauſa in
parte eſſet vera nihilominùs in totum ruit, ſi in
parte ſit falſa, etenim cum huiuſmodi ſolemni-
tates fuerint introductæ ad euitandas fraudes
cauſa ita in totum debet eſſe vera, vt in omni ſui
63 parte fraudem, & falſitatem excludat, ac proin-
de meritò vigore partis falſitatis cauſa adnexæ
tota inficitur diſpoſitio, l.cum vero, §.ſubuentum,
ff de fideicomm.l.3.§.puberi ff.de Carbon.edict.Capic.
deciſ.51.num.2. Rot.deciſ.190. num.11. par.6.recent.
ex Dec.conſ.351.num.7.Pariſ.conſ.8 . num.41.lib.3.
Rol.conſ.7.nu.86.lib.3.Cephal.conſ.207.nu.84.
64 Cauſa ad hoc vt contractus mulierum, & mi-
norum ſubſtineatur debet eſſe ſpecifica, & non
generalis, vt ſi fuerit dictum pro ſuis indigentijs
quæ tamquam nimis vaga, & generalis non vide-
tur ſufficere, quia non eſt ſatisfactum intentioni
ſtatuti, requirentis diſcuſſionem Cauſæ, vt ſi de-
inde tractu temporis detegatur eam fuiſſe erro-
neam,

neam, contractus poſſit impugnari, quæ facultas impugnandi adimeretur, ſi non exprimatur cauſa particularis, vt bene obſeruat *Pleus ad ſtat. Vrbis cap.*151.*gloſſ.*22.*num.*4. Tum etiam quia decretum Iudicis ſuper certo indiuiduo actu, ſpecialiter, & limitatiuè interponi debet, ad hoc vt decretum dicatur habere formam iuris, aliàs non ſubſtinetur, cum decretum generale inducat obſcuritatem ita eleganter dixerunt *Adden. ad Rom. ſingular.*217.*Manent.deciſ.*22.*num.*12.*&* 13. cum alijs per *Rot.deciſ.*594. *num.*34. *vſque ad* 40.*par.*5. *tom.*2.*recent.*

65 Et licet aſſertio cauſæ non iuſtificetur ex decreto Iudicis.*Put.deciſ.*344.*num.*7. Tamen falſitas cauſæ non præſumitur in contractu minoris, ex quo præſumitur Iudicem, qui decretum interpoſuit diligenter ſcrutatum fuiſſe de veritate cauſæ, *l.*1.*in fin.prin.l.magis Puto* 5.*ne paſſim ff. de reb. eor. Put.deciſ.*245.*lib.*2.*Greg.XV.deciſ.*406.*num.*7,*Rota deciſ.*134.*num.*10 *poſt Zacch.de oblig.Cameral.deciſ.*100.*num.*29.*poſt Laberint.credit.Salgad.* hinc eſt,

66 quod falſitas cauſæ ad retardandam exequutionem obligationis Cameralis, debeat concludenter, & manifeſtè probari, vt ſubdit *Rota in dicta deciſ.*406.*num.*8.*coram Greg.XV.*

67 Et vt cauſa ſubſtineatur ſufficit, ſi à principio fuerit vera, licet poſtea defecerit, *Bal.in l.*1. *n.*11. *C.de condit.indeb.Rot.deciſ.*134. *nu.*15.*poſt Zacch.de oblig.Cameral.*

68 Generaliter verò decretum Iudicis interpoſitum cum cognitione Cauſæ habet præſumptionem pro ſe *iuxt.conſil.Imol.*98.*num.*9. *Rot.deciſ.*22. *&* 23. *vtrobique num.*1.*& deciſ.*25.*nu.*8.*poſt Cinc. de Cenſib.*

69 Obſeru. 1. Vt ſolemnitates requiſitæ in actu celebrando à Muliere, vel minore, pariter requiruntur in conſtitutione Procuratoris ad illum actum conficiendum, iuxta regulam quod eadem ſolemnitas, quæ exigitur in executione alicuius actus, etiam requiritur in conſtitutione Procuratoris ad exercendum illum actum, vt per *Soce.& Iaſ.in l.*1. §.*item acquirimus col.*2.*ff.de acqu. poſſeſſ. Put.deciſ.*157.*num.*1.*& deciſ.*350.*nu.*4.*lib.*2. per doctrinam *Decij conſ.*282.*num.*2.*Couar.var.reſol lib.*2 *cap.*16. *num* 6. *verſ.quarto eadem conſtitutio Seraph deciſ.*1080.*num.*2.

70 Obſer.2. vt ſtatutum circa ſolemnitates ſeruandas in contractu minoris, ſeu mulieris habeat locum etiam ſi ille contractus celebretur à Procuratore minoris, ſeu mulieris, qui tenetur adhibere ſolemnitates, perindè ac ſi contraheret ipſe minor, ſeu mulier, quamuis in conſtitutione ipſius Procuratoris eſſent ſeruatæ omnes ſolemnitates ſtatuti, vt latè comprobat *Pariſ. conſil.*98. *num.*46. *lib.*1. vbi quod hæc opinio ſit veriſſima, *& conſ.*99.*nu.*37.*&* 48.*relat.per Stacr.de indit.lib.*2. *cap.*2.*num.*501.

71 Obſer.3. vt minor ſtante ſtatuto, quod in contractibus minorum certa ſolemnitas adhibeatur, neque poterit cum dictis ſolemnitatibus donare, quia nulla adeſt cauſa, quod minor donet, & ſine cauſa contractus non valet, latè *Rota deciſ.*49. *d num.*6.*vſque ad fin. penes Pic. ad ſtat.*& tradit *Bald. in l.*1.*C.ſi aduerſ.donat.Surd.conſ.*122 *num.*1 *ad med. lib.*1.*relat.per Gratian.diſcept.*233. *nu.*17.18.*&* 19. vbi quod hoc procedat in donatione inter viuos, ſecus cauſa mortis, niſi minor dolo inductus fuerit ad donandum cauſa mortis, quo caſu eius hæres actione de dolo illam reuocare poterit, vt latiùs dicam *in ſequenti adnotat.limit.*15.

72 Amp. vt prædicta procedant, quamuis ſtatutum habilitando minorem diſponeret, quod maior decem, & octo, vel viginti habeatur pro maiore 25.annis, & pro legitima perſona, nam licet tunc vigore ſtatuti minor habilitetur ad cōtrahendum, non tamen habilitatur ad donandum cum ſtatutum non debeat eſſe maioris efficaciæ, quam ſit ius commune, cuius vigore, neque decretum Iudicis, & præſentia Curatoris ſufficiunt ad faciendam validam donationem per minorē factam, *Rolan.conſ.*7.*nu.*17.*lib.*3. *Menoch.conſ* 465. *num.*6. *verſ.nec obſtat, quod cum dominia lib.* 1. *cum alijs per Gratian.diſcept.*233.*num.*21.*tom.*2.

73 Lim. ampliationem non procedere, ſi ſtatutum ſeu Princeps vlterius procedendo expreſsè habilitaret minorem ad contrahendum, obligandum, & alienandum, nam tunc valeret alienatio, *Dec. conſ.*465.*n.*10.*in prin.Gratian.diſcept.*233.*n.*22.*to.*2.

74 Lim.2. concurrente iuramento, quod cum faciat donantem maiorem, donatio licet eſſet nulla nihilominùs vigore iuramenti confirmatur præcipuè inſpecta diſpoſitione iuris canonici *iuxta Auth.Sacram. puberumC.ſi aduerſ.vend.* & ibi *Gloſſ. Curt iun. & alij, Tiraquel. de legib. connub.leg.*16. *gloſſ.*5.*nu.*49. cum alijs relatis per *Gratian. diſcept.* 233.*nu.*25. *& pluribus ſeqq.* latè *Gabr. in tit.de minor. concl.*5.*num.*5.*Dec.conſ.*232.*num.*2.*verſ.quaritur, & conſ.*180.*num.*4.*Gabr.conſ.*127.*num.*8.*lib.*1.*Socein.de Communi conſ.*279.*poſt num.*1.*lib.*2.*Honded.conſ.*42. *num* 16.*&* 17 *lib.*1. *Surd conſ.*46.*num.*12.*conſ.*114. *num.*13.*&* 14. *conſ.*122. *num.*13. *vſque ad* 26.*Gregor.XV.deciſ.*391. *num.*1. *vbi Add. num.*9. *Rota deciſ.*49.*ſub num.* 1. *penes Pic. ad ſtatut. Vrbis, quæ eſt deciſ.*257.*coram Caualer.*

75 Et quod mulier donare poſſit, faciunt tradita *per Angel.& Iacob. à Sant.Georg.in l.cum hi,*§.*ſi prætor, ff.de tranſact.*

76 Lim. concluſionem huius tertiæ obſeruationis vigore ſtatuti Vrbis *in cap.*151.*lib.*1. vbi loquendo de contractibus ſine certa ſolemnitate non valituris expreſsè diſponit de donatione, ac proinde mulieris, & minoris donatio ſubſtinetur, ſi adhibeantur ſolemnitates ſtatutariæ, quod procedit etiam ſi ſtatutum loquatur generaliter, & non ita expreſsè de donatione mentionem faciat, cum maior ratio ſeruandi ſolemnitates militet in donatione, quam in alijs contractibus, cum donare ſit perdere, *Alciat.in l.labeo la* 2.19.*num.*2. *in fin.ff.de verb.oblig.* latè *Tiraquell. de leg. connub. gloſſ.*5.*num.*43.*cum plurib.ſeqq.& ſignanter num.* 53. *Boccarc.ad Conſtit.Marcb.gloſſ.*8. *num.*23. *latè Pitus ad ſtatut.Vrbis lib.* 1. *cap.* 151. *gloſſ.* 7. *à num.*16.*& plurib.ſeqq.*

77 Amp. procedere etiam in donatione remuneratoria, in qua cum Mulier, vel minor lædi, decipi, & defraudari poſſint, militat ratio ſtatuti de ſeruando ſolemnitates, *Iaſ. in l.cum filio famil. num.*168. *inuſto num.*170.*ff.de legat.*1. *Tiraq.de legib.connub.gloſſ.*5. *num.*54. *inuſto num.* 56. latè *Pic. ad ſtatut. gloſſ.*7. *num.* 19. *vſque ad* 34. vbi contrarium tenentes refert, eorumque fundamentis reſpondet.

78 Quælibet tamen cauſa non ſufficit ad ſubſtinendum contractum donationis, ſed illa, quæ ita contineat commodum donantis, vt liberalitatem excludat, *Angel. in l. ſed hoc ita, ff. de iudic.* vel ſi reſpiciat præciſam neceſſitatem, propter quam quis ad donandum compellatur, nam tunc donatio non dicitur puta, & ſimplex, ſed ob cauſam, vt dixit *Rota deciſ. 49. à num. 9. vſque ad fin. poſt Pic. ad ſtatut.* vbi firmatur non ſubſtinecti donationem à minori facta fratri cauſa, vt faciliùs, & commodiùs poſſet ſubſtentare familiam, licet ſibi reſeruauerit annuos redditus ſcutor. 400. vltra alia ſcuta 400. ad effectum teſtandi, quia talis cauſa non concernebat commodum donantis, vel præciſam neceſſitatem ad donandum.

79 Etenim minor, & mulier faciliùs circumueniti, & fraudari poſſunt in donationibus factis ſub aliquo quæſito colore, puta confeſſionis, & cauſæ, quam in donationibus ſimplicibus, *Rot. deciſ. 497. num 14. & 15. par. 5. tom. 5. recent.*

80 Vlterius vltra ſolemnitates generaliter requiſitas in contractibus à Statuto Vrbis *in cap. 151. lib. 1.* ſignanter in donatione exiguntur aliæ ſancitæ *in cap. 149. & 150. eod. lib. 1.* ſcilicet iuxta dictũ *cap. 149.* vt in donationibus, tàm inter viuos, quàm cauſa mortis donans in ipſa prima ſcriptura, ſeu Matrice coram Notario, & Teſtibus manu propria illicò, & in continenti in actus celebratione ſe ſubſcribat, & ſi ſcribere neſciat, aut nequeat alium loco ſui ad ſcribendum adhibeat, & inſuper duo alij Teſtes poſt donantem eodem tempore ſe pariter ſubſcribant, alias donatio aliter facta redditur, irrita, & nulla, nullumque ius donatario acquiritur, & iuramentum fraudolenter appoſitum cenſetur, inſtrumentumque aliter celebratum nullam prorſus fidem faciat in iudicio, vel extra, nec aliqua probatione extrinſeca iuuari, vel adminiculari poſſit, donatio igitur facta ſine ſolemnitatibus huius ſtatuti, prout etiã alterius *in cap. 150.* continentium clauſulam irritantem redditur inefficax, perindè ac ſi numquam facta fuiſſet, vt dixit *Rota deciſ. 200. num. 6. par. 5. tom. 1. recent. ex gloſſ. communiter approbata in Clem. 1. in verb. inhibentes de iure patronat Rebuff. de inſin. donat. art. 1. gloſſ. 6. & 7. Burſatt. conſil. 396. n. 19.*

81 Altera verò ſolemnitas, quæ exigitur *in c. 150. lib. 1.* eſt vt donatio vltra valorem ſcutorum 200. inſinuari debeat intra ſex menſes à die celebratæ donationis per acta alterius Notarij, qua ſolemnitate deficiente, ipſa donatio remanet nulla, nõ obſtante quod fuerit renunciatum huiuſmodi ſolemnitati, etiam medio iuramento, tamquam fraudolenter appoſitum cenſeatur, vt ſæpè etiam firmauit *Rota deciſ. 150. art. 2. de donat. num. 14. coram Caſ de Graſſ deciſ. 200. num. 9. par. 5. to. 1. recent.* & tradunt DD. relati per *Gratian. diſcept. 483. nu. 9. & diſcept. 531. num. 2. & 96.* vbi quod non inſinuata nullum effectum operatur, tamquam deficiat forma ſubſtantialis.

82 Contractus autem donationis non perficitur, niſi poſt inſinuationem, qua non adhibita voluntas donandi nihil operatur, vndè reputatur nulla vſque ab initio, & imperfecta, nullumque ius tribuit donatario, *Gratian. diſcept 483. num. 17. & diſcept. 485. num. 27.* vbi quod neque pariat obligationem naturalem.

83 Quod procedit etiam ſi contractus fuerit celebratus ſub alio titulo puta venditionis cum clauſula ſi plus valet donat &c. nam ſi ex eodem reſultet etiam donatio, habet locum ſtatutum, vt magiſtraliter dixit *Rota deciſ. 200. num. 12. & 13. par. 5. tom. 1. recent.*

84 Donatio verò facta à parentibus filijs an comprehendatur ſub ſtatuto requirente ſolẽnitates cõtrouertitur inter DD. & quod non comprehendatur tradunt Doctores relati per *Ciroc. diſcep. 52. num. 8. Gratian. diſcept. 100. & 101. tom. 1. iuxta conſilium Bald. 407. poſt num. 4. lib. 2. Aym. conſ. 39. n. 14. Cephal. conſ. 161. num. 5. Tiraquell. de leg. connubial. gloſſ. 8, nu. 110. Lambert. ſuper ſtatut. Mediolan. n. 109. Sarn. deciſ. 110. lib. 1.* & in puncto donationis factæ filio à Matre dixit *Rota deciſ. 17. num. 1. par. 4. diuerſorum.*

85 Contrarium quia talis donatio exigit inſinuatione, tradunt alij DD. relati per eundem *Ciroc. loco citato num. 9. per text. in l lata 27. Cod. de donat.* vbi quod ſolemnitates requiſitæ in donationibus inter conſanguineos interuenire debent etiam inter Patrem, & filium, & ibi notat *Bald. & alij, Cuman. conſ. 28. num. 3. circa med. verſ. in præſentiarum Dec. conſ 86. num. 2. ante fin.* & in puncto ſtatuti Vrbis antiqui *Gabr. conſil. 52. nu. 9. & 10. lib. 2. Rota deciſ. 177. num. 2. par. 1. recent. & deciſ. 252. num. 1. & 2 poſt 2. volum. conſil. Farinac.* vbi in puncto ſtatuti Vrbis *in cap. 149. lib. 1.* quod hoc magis procedat, quia hoc ſtatutum reſpicit probationem donationis, circa cuius fraudem eadem militat ratio in donatione facta à Patre filijs, ſicut in alijs.

86 Diſtingue, quod prima ſententia locum habeat in terminis ſtatuti requirentis ſolemnitates in donationibus ad integrandam perſonam, eiuſque imbecillitati conſulendum, ne propter fragilitatem ſexus, vel minoris ætatis ad largienda bona ſua ſeducatur: poſterior verò procedit in ſtatuto ædito ad euitandas fraudes in præiudicium aliorum, qui clandeſtinis donationibus lædi poſſint, *Ciroc. diſcept. 52. num. 11. Rota deciſ. 252. num. 2. & 3. poſt 2. volum. conſil. Farinacc. deciſ. 68. num. 1. & 2. & per tot. par. 4. deciſ 498. num 61. par. 5. tom. 2. recent.*

87 Dixi num. 31. Quomodo conſanguinei veniant citandi, cum expreſſione loci, & Iudicis, circa quod vlterius eſt animaduertendum, quod ſi in diuerſo loco, & coram diuerſo Iudice expreſſo in Citatione celebrari debeat contractus, & recedi velit à prima electione, huiuſmodi voluntatis mutatio eſt conſanguineis interuenientibus notificanda, ad hoc vt ſciant ad quem locum debeant accedere *ad text. in cap. fin. de reſcript.* aliàs de facili eluderetur mens ſtatuentium, & diſpoſitio ſtatuti præſentiam proximiorum requirentis pro indemnitate mulieris ne detrimentum patiatur, *Rota deciſ. 31. à numer. 10. vſque ad 16. par. 12. recent.*

88 Vlterius exiſtentia conſanguineorum probatur, ſi fuerunt proximiores citati, & poſtea non adhibiti, ex quo defectu ceſſat omnis præſumptio, quæ militat pro decreto Iudicis, *Rota deciſ. 203. num. 19. par. 4. tom. 2. & deciſ. 31. num. 17. 18. & 19. par. 12. recent.*

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 Solemnitates ſtatuti non ſequiruntur in contractibus mulieris, & minoris, & actu neceſſario, & qui ſit actus neceſſarius, num. 7.

2 Mulier, & minor in cauſa neceſſaria poſſunt compromittere abſque ſolemnitatibus ſtatuti.

3 Sublim. vt ſaltem ſequirantur ſolemnitates de iure communi, nempè auctoritas Tutoris, & Decretum Iudicis.

4 Sublim. in compromiſſo pro alienatione bonorum in quo ſequiruntur ſolemnitates ſtatuti.

5 Solemnitates ſtatuti non ſunt adhibendæ in Conſtitutione Procuratoris ad lites. Contr. num. 6.

6 Iudicium factum cum Procuratore ad lites conſtituto à minore ſine ſolemnitatibus an valeat.

7 Cauſa neceſſaria ad hoc vt minor contrahere poſſit abſque ſolemnitatibus quæ ſit.

8 Solemnitates ſtatuti non requiruntur, vbi minor contrahit cum euidenti vtilitate.

9 Statutum requirens ſolemnitates in contractu minorum procedit in contractu fœneratitio, ſecus ſi vtiliter agat. 10. ſed vtilitas debet eſſe euidentiſſima. 11.

12 Solemnitates ſtatuti non requiruntur in mutuo, ſi minor cum effectu recipiat. Intel. in mutuo gratuito, ſecus in fœneratitio præcipuè ſi minor ſit ſagax. 13.

13 Minor ſagax in mutuo gratuito non præſumitur læſus, nec eſt probanda verſio. Secus in mutuante adoleſcenti. 14.

15 Solemnitates ſtatuti non exiguntur in mutuo dato per ſanguine coniunctos minori.

16 Minor ex mutuo probans ſe non fuiſſe factum locupletiorem habet beneficium reſtitutionis in integrum.

17 Mulieris obligatio minùs ſolemnis facta ſimul cum viro, licet receperit non tenet, niſi probetur verſio.

18 Solemnitates ſtatuti non requiruntur vbi minor, & mulier fiant locupletiores, Sed vtilitas debet eſſe euidentiſſima. 19. & plene probanda. 20.

21 Limit. ſi ſtatutum annullaret contractum ſine ſolemnitatibus etiam ſi minor eſſet factus locupletior.

22 Solemnitates ſtatuti non requiruntur in contractu modicæ ſummæ.

23 Modica ſumma ad hunc effectum quæ dicatur.

24 Solemnitates ſtatuti in obligatione minoris ad fauorem Fiſci non requiruntur.

25 Solemnitates ſtatuti non requiruntur in obligatione mulieris, & minoris prouenientе ex delicto.

26 Nec requiruntur in minore Mercatore.

27 Et in dubio cenſetur contractum cum eodem, tamquam cum Mercatore.

28 Nec requiruntur ſi mulier, vel minor pro alijs contrahant.

29 Nec requiruntur in filio familias minore, qui non ſibi, ſed Patri contraxit.

30 Nec requiruntur in muliere acceptante tutelam filiorum.

31 Nec requiruntur in muliere Tutorio nomine contrahente.

32 Lim. vt hoc caſu ſint adhibendi duo conſanguinei pupilli, & etiam mulieris ſi contractus ſit eidem læſiuus.

33 Nec requiruntur ſi minores, & mulieres inter ſe contrahant. Contrarium num. 99. Declar. vt n. 100. & 101.

34 Nec requiruntur in contractu Sponſalium.

35 Nec requiruntur in donatione cauſa mortis, ſecus inter viuos, vel dolo inductus fuerit ad donandum. 36.

37 Nec requiruntur in contractu iurato. Amp. vt nu. 38. & 39. Contrarium num. 40. Lim. ſi ſtatutum auferat fidem Inſtrumento.

Vel dolo extortum iuramentum præſumat. 42. Vel ſi ſtatutum ſit confirmatum à Papa in forma ſpecifica. 43.

Lim. de iure communi cuius vigore ſubſtinetur contractus. 44.

44 Solemnitates de iure communi requiſitæ in contractu minoris, ſunt auctoritas Curatoris, & Decretum Iudicis.

45 Minor per iuramentum repræſentatur maior.

46 Abſolutio à iuramento requiritur ad effectum agendi pro nullitate contractus, licet dolo extortum à ſtatuto præſumatur.

47 Periurus repellitur à limine Iudicij. Lim. ſi excipiat, vel agat pro manutentione. 48.

49 Solemnitates ſtatuti non requiruntur ſi mulier, vel minor ſuccedat ei, cum quo ſine ſolemnitatibus contraxerunt.

50 Nec requiruntur in actu facto per minorem ex præcepto Teſtatoris.

51 Nec requiruntur in contractu celebrato per Iudæum maiorem annorum treſdecim. Etiamſi agatur coram Iudice Chriſtiano. 52. Contrar. num. 53.

Iudæus maior annorum treſdecim, & fœmina duodecim habentur pro maioribus ex lege Moyſis. 51.

54 Solemnitates ſtatuti non requiruntur in donatione facta à Matre ad fauorem filiorum.

55 Nec requiruntur vbi alia actione mulier, vel minor indemnis ſeruari poſſit.

56 Nec requiruntur vbi minor acciperet rem in emphyteoſim, Secus ſi daret. 57. Vel ſe obligaret ad annuam penſionem. 58. Vel Emphyteuſis eſſet damnoſa. 59.

60 Nec requiruntur in donatione facta à muliere contemplatione certi, & determinati Matrimonij præcipuè ſi mulier ſit maior.

Amp. vt nec requiratur inſinuatio. 61. Præcipuè ſi donatio fiat in ipſis capitulis Matrimonialibus.

Limit. ſi donatio eſſet facta extra capitula Matrimonialia. Limit. ſi donatio fiat contemplatione matrimonij in genere. 64.

65 Nec requiruntur ſi mulier ſibi conſtituat dotem, vel donet ei, quam tenetur dotare. Contrar. 66. Lim. procedere in muliere maiori, ſecus in minori. 67.

68 Donatio ob cauſam non indiget ſolemnitatibus ſtatuti.

69 Minor filius familias non poteſt contrahere abſque ſolemnitatibus, ſed Pater ſupplere poteſt interuentus conſanguineorum.

70 Solemnitates ſtatuti non requiruntur in muliere recipiente à Mercatore bona ad victum, & veſtitum, & vir tenetur ſoluere pretium.

72 Pater tenetur ſoluere debitum filij contractum ad effectum ſe alendi, quo caſu ceſſat ſtatutum Vrbis lib. 1. cap. 152.

Limit. vt non poſſit Pater conueniri, niſi pro quantitate alimentorum, ſecus pro exceſſu. 73. Limit. vt ſit probanda verſio in hanc cauſam. 74.

75 Mulieres Piſtoribus in ſubſidium tenentur ſoluere panis quantitatem traditam Viro, vel Patri pro ſubſtentatione familiæ ſi præfati eiuſque hæredes non ſint ſoluendo.

76 Vxor in ſubſidium tenetur ſoluere debitum contractum à Viro pro ſubſtentanda familia.

Intel. procedere ſi tempore contracti debiti Pater, vel Maritus non erat ſoluendo. 77. Et eſt probandum rem mutuo acceptam erogatam fuiſſe in vſum familiæ. 78.

Quod aliundè conſtare debet quam ex partium aſſertione. 79. Contrar. 80. Quomodo dicta verſio probetur. 81.

82 Minor poteſt ſe obligare ex cauſa reſultante ex facto Patris vti eius heres.

83 Solemnitates ſtatuti non exiguntur, ſi minor, & mulier contrahant cum Eccleſia.

Contrar. nu. 84. Sed hoc non procedit ſi contrahentes opus pietatis exercent. 85. Vel agatur de ſalute animæ. 86.

87 Nec requiruntur in muliere offerente ſe, & ſua bona Eccleſiæ.

88 Solemnitates non exiguntur in Marito minore recipiente dotem, ſicuti in muliere minori conſtituente.

89 Nec exiguntur in quietantia facta à muliere ex cauſa neceſſaria.

90 Inuecta, & illata per minorem in domo conducta ſunt obligata pro penſionibus etiam abſque ſolemnitatibus.

91 Bona vxoris inuecta in domo à viro conducta an ſint obligata pro penſionibus.

92 Solemnitates ſtatutariæ non requiruntur in repudiatione hæreditatis facta per mulierem, vel minorē. Contrar n. 93

Amp. procedere ſiue in refutatione iuris delati, ſiue deferendi. 94. Sublim. in aditione hæreditatis. 97. ſecus ſi aditio fiat cum benef. I. & Inuent. 98.

95 Prælatus in acquirendis poteſt præiudicare Eccleſiæ, & repudiare hæreditatem abſque ſolemnitatibus.

96 Abbas, Abbatiſſa, & Moniales poſſunt repudiare hæreditatem Monaſterio delatam.

102 Minor, Mulier, & Eccleſia quando dicatur facta locupletior

103 Contractus mulieris, & minoris ſine ſolemnitatibus celebratus pro extinguendo debito contracto, cum ſolemnitatibus ſubſtinetur.

104 Priuilegiatus quando contrahit cum æquè priuilegiato, potior eſt cauſa illius, qui agit de damno euitando, & conuenitur.

105 Nam is rectè opponit de priuilegijs ſibi competentibus, & de defectu ſolemnitatum in contractibus à ſtatuto requiſitarum.

106 Mulier maior de iure communi poteſt ſe obligare abſq; ſolemnitatibus non obſtante conſtitutione Aegidiana, quæ loquitur de minore, et additio Carpenſis, quæ loqtur de mulieribus non ſe extendit extra Prouinciam Marchiæ.

107 Mulieris obligatio in bonis dotalibus ſubſtinetur, vbi ipſa non remanet penitùs indotata.
108 Mulier ſi remaneat indotata non tenet eius obligatio, nec iuramento firmatur.
109 Declara vt hoc debeat concludenter probari, quod non remaneat dimidia ſuæ dotis.

ADNOTATIO II.

Obligatio Minorum, ac Mulierum an & quando ſubſtineatur abſque ſolemnitatibus ſtatutarijs.

1 Limita ſupradictas concluſiones adnotatas in præcedenti adnotatione, vt ſolemnitates ſtatutariæ non requirantur, in contractibus mulierum, & minorum in actu omninò neceſſario, ita quod per eius omiſſionem non corruat, ſed in ſua validitate remaneat contractus, & obligatio *per text. in l. alienationes ff. famil. erciſcund. l. qui poſuerunt ff. de manu teſtam. Tiraquel de leg. connub. gloſſ. 8. quæſt. 23. Lamberteng. de contract. gloſſ. 1. num. 1. & 2. per tot. Picus ad ſtatut. lib. 1. cap. 151. gloſſ. 7. num. 257. Garganet. ad idem ſtatut. Vrbis lib. 1. gloſſ. 151. num. 20. verſ. item, & 23. non procedit fol. 260. Rot. deciſ. 199 par 3. coram Verall & in Anconitana Manna 13. May 1644. §. prædicta vero coram Eminentiſs. Corrado, & in Camerinen. Dotis 10. Decembris 1638 §. 1. coram Ghislerio, & in Romana Saluiani 23. Martij 1650. §. cum enim verſ. etiam ſi ſolemnitates, & verſ. ideoque nullæ requirebantur coram Veroſpio, & in recent. deciſ. 776. num. 3. par. 2. deciſ. 14. num 6. par. 4. deciſ. 122. num. 41. par. 7. & coram Puteo deciſ. 226. lib. 1. & deciſ. 160. lib 3 & coram Buratt. deciſ. 408. num. 5. & 6. & poſt Zacch. de oblig. Camer. deciſ. 14. num. 6. deciſ. 111. num. 8.*

2 Hinc eſt, quod mulieres, & minores poſſunt comptomittere abſque alijs ſolemnitatibus ſtatutarijs in cauſa neceſſaria, *Alex. conſil. vltim. per tot. lib. 6. Picus ad ſtatut. Vrbis in cap. 151. gloſſ. 7. num. 57. Fenzon. ad idem ſtatut. in cap. 100. ſub num. 56. & 58 in fin. Beniten. deciſ. 21. num. 11. Put. deciſ. 100. num. 3. & ſeq. lib. , Rota deciſ. 867. nu. 5. par. 3. diuerſ.*

3 Sublim. vt ſaltem requirantur ſolemnitates de iure communi, quæ duæ ſunt, ſcilicet, Tutoris, ſeù Curatoris auctoritas, *Speculat. in tit. de arbitr. §. reſtat, verſ. ſed quid in minore, Blanc. de compromiſs. quæſt. 3. princ. nu. 41.* & decretum Iudicis, *Menoch. de arbitr. Iud. lib. 2. cent. 2. caſ. 171. nu. 44. Fenzon. ad ſtatut. Vrbis in cap. 100. num. 57. & 58. in fin.*

4 Sublim. 2. vt minores non poſſint compromittere in alienatione bonorum abſque ſolemnitatibus requiſitis per ſtatutum Vrbis *in cap. 151. lib. 1. Fenzon. ad idem ſtatut. in cap. 100. num. 37. Picus ad idem ſtatut. in cap. 151. gloſſ 7. num. 56. Lamberteng. de contract gloſſ. 1. num. 358 & ſeq. Tiraquel. de leg. Connub. gloſſ. 5. num. 202. Verall. deciſ. 165. per tot. par. 1. Put. deciſ. 158. num. 1. lib. 1.* vbi aſſignat rationem, quia licet compromittere, & tranſigere non ſint actus de ſui natura læſiui ſufficit tamen, quod poſſint tendere ad læſionem.

5 Sublim. vt forma ſtatuti de adhibendis ſolemnitatibus ſeruari non debeat à minore conſtituente Procuratorem ad lites ex quo tale mandatum, non eſt de ſe actus læſiuus, & propterea non cadit ſub ſtatuti conſideratione, vt latè comprobat, *Rota deciſ. 158. per totam coram Puteo lib. 1.*

6 Contrarium verò quod ſcilicet conſtitutio Procuratoris facta à minore non adhibitis ſolemnitatibus ſtatuti reddatur nulla, licet fortaſſe ſubſiſtere poſſit iudicium agitatum cum eodem Procuratore, ſi non defecerit patrocinio cauſæ, deducendo omnia, quæ deduci potuiſſet, ſi ſolemniter fuiſſet conſtitutus dixit, *Rota in Reatina Caſtrorum 27. Iunij 1663. §. nihilominus coram Taia.*

7 Intellige principalem concluſionem, vt cauſa neceſſaria ad hunc effectum intelligatur illa, quæ continet propriam, & præciſam neceſſitatem, ad quam minor, ſeu mulier cogi, & compelli poſſint ex traditis per *Tiraquel. de leg connub. gl. 8. num. 197. & ſeq. Gabr. conſ. 20. num. 50. & ſeqq. Rota deciſ. 177. num. 8. par. 1. recent.*

8 Limit. 2. vt ſtatuti diſpoſitio non procedat, quando mulier, vel minor contraxerint cum euidenti vtilitate, *l. 1. C. qui, & aduerſus quos in integ. l. 1. in fin ff. de minor. 25. annis, Dec. conſ. 532. num. 9. in fin. Tiraquell. de leg. connub. gloſſ. 8. quæſt. 8. par. 7. declar. 1. num. 5. Lamberteng. de contract. minor. tit. 8. num. 170 Garganet. ad ſtatut. Vrbis gloſſ. 151. limit. 6. fol. 257. Mynſinger. obſeru. 34. centur. 2. Rota deciſ. 56. num. 11. poſt Tract de Saluian.* vbi *num. 16. & 17.* aſſignat rationem, quia ſtatutum non emanauit ad inhabilitandum mulieres, & minores, vt nequeant contrahere, niſi ex cauſa vtilitatis, ſed ad obuiandum fraudibus, ne ſcilicet mulieres earum ſimplicitate fraudentur, vt bene colligitur ex prohemio eiuſdem ſtatuti, vbi cauſa finalis deſignatur, & comprobat *Bald. in l. fin. num. 2. ff. de hæred. inſtit. Rota deciſ. 1142. num. 3. in fin coram Seraph. deciſ. 177. num. 3. circa fin. par. 1. recent.*

9 Statutum enim requirens ſolemnitates in contractibus minorum procedit in contractu fœneratitio, vt etiam ſeruatur de iure communi, *Imol. in cap. primo num. 7. verſ. ſed iuxta prædicta de depoſit. Alex. in l. Ciuitas num. 11. in fin. ff. ſi cert. petat. Card. Mantica de tacit. & ambig. conu. lib. 8. tit 6. num. 8. Gratian. diſcept. 879. num. 7. in fin.*

10 Secus vero ſi mulier, minor, vel Eccleſia acquirunt, vel vtiliter agunt, & in effectu recipiant latè *Tiraquell. de legib. connub. gloſſ. 8. num. 56. 76. & 85. cum alijs per Rot. deciſ. 272. num. 8. poſt Zacch. de oblig. Cameral. latè Grattan. diſcept. 879. num 9. tom. 5.*

11 Sed hanc opinionem eſſe controuerſam, & procedere vbi conſtaret de euidentiſſima vtilitate, & contrariam eſſe magis communem ex atteſtatione *Simoncell. de decret. in contract. minor. lib. 3 tit. 8. num. 125.* dixit *Rota deciſ. 1243. num. 3. verſ. non obſtat coram Seraph.*

12 Lim. 3. vt ſtatutum non habeat locum in mutuo, quando minor cum effectu recipiat pecunias mutuatas, quia nemini licet cum alterius jactura ditari, *l. nam hoc natura ff. de cond. indeb. l. iure naturæ ff. de reg. iur. Tiraquell. de leg. connub. gloſſ. 5. n. 132. Garganet. ad ſtat. Vrbis lib. 1. gloſſ. 151. fol. 257. limit. 8. verſ. nec minus*, & paſſim obſeruari in ſimilibus ſtatutis, & præcipuè in ſtatuto Vrbis *lib. 1. cap. 151.* & ſæpiùs declaratum fuiſſe teſtatur *Gratian. diſcept. 879. num. 4. & plurib. ſeqq.* vbi ſubdit multo magis hoc procedere in caſu, in quo de iure communi minor obligatur ex mutuo

gra-

Digitized by Google

gratuito, quid quid aliud ſit in fœneratitio *Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuen. lib. 8. tit. 6. num. 8.*

13 Præcipuè ſi minor ſit ſagax, & diligens optimique intellectus, qui propterea non præſumitur læſus ex mutuo gratuito, nec eſt probanda verſio *Socin. conſ. 16. num. 10. cum ſeq. lib. 3. Menoch. conſ. 12. num. 26. lib. 1. Mantic. de tacit. & ambig. conuen. lib. 8. tit. 6. num. 9. & 10. cum alijs per Gratia diſcept. 879.*

14 *num.* 12. & 13. vbi quidquid aliud ſit in mutuante adoleſcenti quaſi perdituro pecuniam: quo caſu eſt probanda verſio ad hoc, vt mutuum repeti poſſit.

15 Eoque magis ſi mutuum eſſet datum per patruum nepoti, & ſimilibus ſanguine coniunctis, quia cauſa cum fraus ceſſare videatur, ſolemnitates Statutariæ non exiguntur, prout filius familias recipiendo mutuum à fratre non iuuabitur Macedoniano *Mantic. de tacit. & ambig. conuen. lib. 8. tit. 7. num. 31. Gratia dicta diſcept. 879. num. 16.* qui alios allegant.

16 Sublim. Si minor, qui mutuam pecuniam reciperet ſine vſuris probaret ſe ex illa non eſſe factum locupletiorem, nam tunc eſſet ſubueniendus beneficio reſtitutionis in integrum *Gratia d. diſcept. 879. num. 8.*

17 Sublim 2. In Muliere, quæ ſe obligauit cum viro, tunc enim quamuis reciperit, nihilominus cum de iure præſumatur pecunias potius peruenisse ad virum, non obſtante numeratione facta vxori, vt teneat eius obligatio itérius ſolemniter facta exigitur probatio, quod pecunia mutuata, vel alio modo tradita verè, & cum effectu ceſſerint in vtilitatem ipſius mulieris recipientis *Bald in auth. ſi qua mulier num. 9. & ibi Salic. in fin. C. ad Velleian. Gratia diſcept. 756. num. 34. & 35. & diſcept. 879. num. 11.*

18 Lim. 4. Vt contractus à pupillo minore, & Muliere celebrato abſque ſolemnitatibus ſubſiſteatur, vbi minor, pupillus, & Mulieres facti fuerint locupletiores, cum non debeant locupletari cum alterius iactura, quoties autem fit melior illorum conditio ceſſat ſolemnitas à Statuto requiſita in eorum contractibus *l. ſi prædium §. emptor C. de præd. min. l. ſi pupillorum §. ſi obligauerit ff. de reb. eorum Lamberteng. de contract. lib. gloſ. 24. num. 1. & 2. Tiraq. de leg. connub. gloſ. 9. num. 76. Gratia diſcept. forenſ. 565. num. 56. Rum. conſ. 101. num. 2. lib. 2. Caputaquen. deciſ. 199. per tot. Rot. deciſ. 867. num. 5. part. 3. diuerſ. deciſ. 47. num. 3. part. 2. deciſ. 504. nu. 16. part. 5. tom. 2. recen. deciſ. 31. num. 9. coram Gregor. XV. & declſ. 11. poſt Pic. ad Statut. Vrbis.*

19 Intel. quod locupletatio, & vtilitas, ad hunc effectum debet eſſe euidentiſſima *Dec. conſ. 532. Gratia. diſcept. 565. num. 59. Rot. deciſ. 1242. num. 3. coram Seraph. deciſ. 504. num. 17. part. 5. tom. 2. recen.*

20 Ac proinde eſt plenè probanda ab eo, qui vult contractum ſubſtineri ex hoc capite *Rot. deciſ. 504. num. 17. & 18. part. 5. tom. 2. recen.* ex quibus vero deducatur verſio, & comprobata remaneat huiuſmodi vtilitas fuſius videbimus in ſequenti adnotatione octaua:

21 Sublim. ſi Statutum annullet contractum celebratum ſine ſolemnitatibus, licet minor fuiſſet factus locupletior, cum regula procedat in Statutis, in quibus ſolemnitates requiruntur, ne minores, & pupilli lædantur, & non vlterius procedant inualidando etiam ſi fiant locupletiores *Rot. deciſ. 504. num. 11. & 12. part. 5. tom. 2. recen.*

22 Lim. 5. in contractu modicæ ſummæ, in quo non requiruntur ſolemnitates Statuti, quia Mulier, & minor prò modica ſumma validè etiam ſine ſolemnitatibus obligantur *Marſil. ſing. 276. num. 2. Roman. ſing. 334. num. 1. latiſſimè Leo deciſ. Valentin. 153. per tot. Garganet. ad Stat. Vrbis gloſ. 151. circa prin. verſ. nec minus habet locum fol. 255.*

23 Modica autem ſumma ad hunc effectum quæ dicatur, relinquitur arbitrio Iudicis, à quo inſpecta qualitate perſonarum, earumque nobilitate, & conditione, ac conſuetudine Regionis, vel Ciuitatis, ſimilibuſque circunſtantijs arbitranda venit, etenim in parua ſumma læſio conſiderari non poteſt, nec de minimis curat Prætor, cum in modicis non ſit vis facienda *Afflict. deciſ. 73 num. 2. deciſ. 301. num. 6. Menoch. de arbitrar. caſ. 145. num. 4. & ſeq. per optimum text. in l. continuus ff. de verb. oblig. & notatur in l. ſed ſi ſuſceperit §. libertus ff. de Iud. late Picus ad Statutum Vrbis gloſ. 7. nu. 263. vſque ad 273. fol. mihi 85.*

24 Lim. 6. Quod ad fauorem Fiſci valet obligatio minoris, quia ipſo iure eius bona Fiſci ſunt obligata, & hypotecata per legem *Menoch. de adipiſcen. remed. 3. num. 75. 76. & 82. per doctrinam Iaſ. in l. item quia num. 20. ff. de pact. cum alijs per Gratia diſcept. 242. num. 15.*

25 Lim. 7. Si minor, vel mulier deliquerint quia ex delicto ſine ſolemnitatibus quaſi obligantur *l. ſi ex cauſa 9. §. nunc videndum ff. de minor. 25. annis l. auxilium 37. §. in delictis ff. eod. Garganet. ad Stat. Vrbis lib. 1. gloſ. 151. fol. 256. num. 50. verſ. item hoc Statutum.*

26 Lim. 8. In minore mercatore, ſeù mercaturam exercente, nam tunc valet eius obligatio ſine ſolemnitatibus, quia tales minores præſumuntur ſagaces, induſtrioſi, vt non indigeant conſanguineorum, & Iudicis miniſterio nè decipiantur, & fraudentur *Rom. conſ. 318. num. 2. ad med cum alijs per Gratia diſcept. 279. num. 46. & 47. & declaratum fuit per Card. Corpen. ſuper Conſtit. Ægid lib. 5. cap. 25. circa fin.*

27 Et licet in dubio non conſtet cum eodem contractum fuiſſe tanquam cum mercatore, tamen hoc eſt præſumendum, & quod etiam res verſa fuerit in mercantijs *Bald. in l. vltima ad fin verſ. in contrarium videtur num. 6. C. ad Macedon. Gratia diſcept. 279. num. 47.*

28 Lim 9 In minore, vel muliere nomine alieno, ſeù procuratorio nomine contrahentibus, cum non ſe, ſed mandantem cuius nomine contrahunt obligare dicantur *Tiraquel. de leg. connub. gloſ 5. quæſt. 15. num. 180. & per tot. & ex Bart. Bal. Imol. tradit Garganet ad Stat Vrbis lib. 1. gloſ. 151. fol. 257. verſ. item 9. non procedit, & ex Pariſ. conſ. 59. ſub num. 35. lib. 1. tradit Sacc. de Iud. lib. 2. cap. 2. num 500.*

29 Lim. 10. In filioſ. minore, qui non ſibi, ſed Patri contraxit *l. 3. §. ſed vtrum ff. de minor. l. cum mandata 21. ff. eod. l. Emilius 38. § fin. ff. eod. l 1. C. de filioſ. minore l. 2. C. eod. cum alys per Garganet. ad Stat. Vrbis gloſ. 151. fol. 257. verſ. item 7. non procedit.*

30 Lim. 11. In muliere acceptante tutelam filiorum ſine ſolemnitatibus *Bart. & alij in l. 2. ff. de legat. 1.*

legat.1. Alciat. in Reg.1. præſumpt.52. num.7. Garganet. ad Stat. Vrbis lib.1. gloſ.151. fol.261. verſ. item 29. non procedit, qui in fin. ſubdit ſè de veritate huius concluſionis valdè dubitare, ex quo ſtatutum comprehĕdat omnes contractus, in quibus mulier lædi poteſt, pro cuius reſolutione videndum proponit *Tiraq. de legib. connub. gloſ.5.n.133. & 181. & Lamberteg. de contract. gloſ.5. num.24. & ſeq. vſque ad 27.*

31 Lim.12. Quod ſolemnitates Statuti non ſunt neceſſariæ in contractu celebrato per mulierem tutricem ſuorum filiorum legitimè deputatam ſi tutorio nomine contraxerit *Alex. in l. quæſitum num.3. ff. de in ius vocan. Pariſ. conſ 98. num.37. lib.1. Maran. in prax Iudic. part.4. diſt.16. num.37. & 38. Lamberteng. gloſ.3. num.27. vſque ad 38. Garganet. ad Stat. Vrbis gloſ.151. lib.1. fol.261. verſ. item 30. non procedit Scaccia de Iudic. lib.2. cap.2. num.502. & 504. Rot. deciſ.116. num.16. part.4. recent.*

32 Sublim. quod nihilominus ſunt adhibendi duo conſanguinei pupilli, ſeu minoris *Saccia de Iudic. lib.2. cap.2. num.504. & 505.* Vbi ſubdit quod ſi ex contractu celebrato per Mulierem tutorio nomine redundaret aliquod præiudicium ipſi mulieri, iſto reſpectu quantum ad præiudicium mulieris, contractus eſſet nullus, ac proindè requireretur conſenſus conſanguineorum mulieris ad effectum vt etiam contra ipſam reſultet obligatio in forma valida.

33 Lim.13. Vt Statutum non procedat ſi minor cum alio minore, vel mulier cum alia muliere contraxerit, vt præter allegatas in præcedenti *allegatione 4. num.23. eſt text. in l. verum 11. §. penult. ff. de minor 25. annis l. ſi minor 34. ff. eod. cum alijs per Garganet. ad Stat Vrbis lib.1. gloſ.151. fol.258. num.10. verſ. item 10. non procedit Laderc. conſ.66. num.1. & 2. Adden. ad Gregor. XV. deciſ.164. num. 12. Rot. deciſ.557. num.1. & deciſ.558. part. prima diuerſ.*

34 Lim.14. vt contractus parentelæ, ſponſaliorum, & matrimonij, eiuſque ratificatio facta à minore valeat abſque ſolemnitatibus Statutarijs *Soc. conſ. 90. col. penul. vol.4. Ruin. conſ.61. col.4. vol.3. Bald. Nouel. tract. de dot. in 17. & 18. ſpecial. cum alijs per Caputaquen. deciſ.3, num.1. & 2. part.3.*

35 Lim.15. Statutum non procedere in donatione cauſa mortis *Soccin. in l.2. ff. de legat. primo ibique Soccin. Iun. num. 60. Lamberteng. de contract. gloſ. 23. num. 2. & 3. Viuius opinion. 796. num. 3. & 4. relat. per Garganet. ad Stat. Vrbis lib.1. gloſ.151. fol.260. num.50. verſ. item 26. non procedit.* Etenim cum huiuſmodi donatio debeat habere ſuum effectum poſt mortem minoris, vel mulieris, nulla poteſt conſiderari fraus, dolus, aut læſio, ac proindè poteſt minor adultus donare cauſa mortis, etiam ſi habeat curatorem, cuius authoritas in tali donatione non requiritur, ſecus in donatione inter viuos *Tiraq. de legib. connubial. gloſ.5. num.66. & ſeq. & num.72. lib.16. cum alijs per Gratia diſcept.233. num.17. 18. & 19. late Pic. ad Stat gloſ.7. num.43. vſque ad 49.*

36 Sublim.2. Si minor dolo inductus donationem cauſa mortis feciſſet, nam tunc poterit hæres illam reuocare actione de dolo, & ex crimine ſtellionatus *Gratia diſcept.233. num.20. tom.2. vbi alios allegat.*

37 Lim.16. Quod quælibet diſpoſitio, Statutum conſtitutio, prouiſio, & bannum tradens formam, & ſolemnitatem alicui contractui, obligationi, & teſtamento non habet locum in actu iurato latiſſimè *Io. Guter. in repet. Auth. Sacramenta puberum num.35. & ſeq. Abb. in cap. ſignificante num.4. de pignor. Faris conſ.53. num.62. vol.3. Bero conſ. 154. num.22. & ſeq. conſ.180. num.19. & 20. vol. 1. Alex. conſ.29. num.13. vol.7. Ancha. Regien. quæſt.14. num.14. & 15. part.2. Borgnin. deciſ.30. num.12. part.1.* de iure autem communi contractus minoris ſolo iuramento firmatur dicta *Auth. Sacramenta puberum. Gratia diſcept.513. num.2.*

38 Generale autem eſt, quod Statutum faciens mentionem de aliquo actu, non comprehendat actum iuratum *Seraph. de iuram. priuil.22. num.41. circa fin.* Quinimo Statutum diſponens contra iuramentum non valet *Bart. in l. omnes populi quæſt. 2. de iuſt. & iur. Imol. in cap. cum contingat de iur. iur. Bero conſ.63. lib.1. cum alijs per Gratia diſcept. 233. num.57.*

39 Ac proindè ſi Statutum annullet contractum minoris, vel mulieris ob non ſeruatam ſolemnitatem, non comprehendit contractum in quo mulier, vel minor interpoſuit iuramentum, quia non obſtante Statuto contractus ſubſtinetur ex diſpoſitione *Auth. Sacramenta puberum C. ſi ad verſ. vendit. vt tradit Rom. conſ.343. conſ.404. & conſ.436. Pariſ. conſ.16. num.88. vol.2. Rui. conſ. 100. num.8. vol.3. Ia. Lup. rub. de donat. inter vir. & vxor. §.86. col. pen. in fin. Seraph. de iuram. priuil. 22. num.42. vbi de communi contra gloſ. in Auth. ſi qua mulier. C. ad Velleian. num.19. & num.43.* vbi ampliat ſiue Statuti verba concipiantur in rem, ſiue in perſonam, & reprobat *Bart. contrarium tenentem Afflict. deciſ.307. num.19.*

40 Contrarium quod Statutum requirens certam ſolemnitatem diſponendo, quod ſine ea contractus, & Inſtrumentum non faciant fidem procedat etiam in actu iurato, nam Statuta inducentia ſolemnitatem probatoriam dicuntur continere publicam vtilitatem, ob quam non licet illi derogare pacto, aut priuatorum iuramento *Alex. conſ. 95. in fin. lib.1. Caputaquen. deciſ.190. part.3.* vbi quod procedat tam de iure ciuili, quam canonico cum alijs per *Gratia diſcept.27. num.28.* ſiquidem quando Statutum aufert vim probatoriam ſtatuendo nullam fidem facere, & eſſe nullius momenti, tunc Iuramentum nihil operatur, quia per ſcripturam factam contra formam Statuti non probatur interueniſſe *Caſtren. conſ.61. in fin. lib.2. Rot. deciſ.8. num.4. part.3. diuerſ.* Et ſic principalis concluſio procedit, quando probatio iuramen-
41 ti deſumatur aliundè, quam ex Inſtrumento facto per minorem ſine ſolemnitatibus, ſine quibus cum nullam obtineat firmitatem ex eodem non probatur obligatio iurata ob Statuti reſiſtentiam poteſt enim Statutum tollere fidem inſtrumentis, cum ſit de iure poſitiuo Inſtrumentis fidem adhibere *Gratia diſcept.513. num.2. & 3. Mobed. deciſ. 16. de præſcript. Pute deciſ.116. num.2. & 3. lib.1. Rot. deciſ.93. in fin. deciſ.104. num.1. part.2. diuerſorum.*

42 Hinc eſt quod per indirectum Statutum Laicorum poteſt adimere vim iuramenti præſumendo ſcilicet iuramentum dolo, vel metu extortum non obſer-

obſeruata ſolemnitate Statuti Laicorum, dummodo ex legitima cauſa exoriatur huiuſmodi præſumptio, ſcilicet ex qualitate negocij de ſua natura impliciti, & de quo mulier, vel minor contrahentes tanquam non habentes notitiam poſſunt lædi, ſecus autem, cauſa legitima non exiſtente ita præſumendi, vtpotè quia ſicuti non poteſt iuramentum directè annullari, ità neque tacite, vt latè declarat ità diſtinguendo *Ruin. conſ. 135. num. 1. iuncto num. 14. lib. 1. cum alijs relat. per Gratia diſcept. 233. num. 58.*

43 Sublim. ſi Statutum laicorum ſit confirmatum à Papa, nam tunc cum dicatur Papale poteſt tollere vim iuramenti, cum Summus Pontifex in abolendo iuramentum habet ſupremam auctoritatem, quo caſu contractus minoris non firmatur iuramento, ſi fuerit celebratus abſq; ſolemnitatibus, cuius vires propterea annullantur reſiſtente Statuto Auctoritate Apoſtolica confirmato, ita quod ſicut contractus non probatur, ita neque probatur iuramentum in contractu contentum *Bartol. in l. omnes populi num. 45. de inſt. & iur. Cephal. conſ. 463. num. 34. Pariſ. conſ 40. num 12. lib. 3. Gratia diſcept. 233. num. 55. & 56. Mohed. deciſ. 16. de præſcrit. Caualer. deciſ. 257. num. 3. Pute deciſ. 116. lib. 1. Rot. deciſ. 153. num. 3. part. 1. recentiorum.*

44 Sublim. 2. De iure communi, cuius vigore per ius iurandum actus firmatur etiam non ſeruatis ſolemnitatibus, nam per iuramentum ſuppletur defectus Curatoris, & Decreti Iudicis, quæ ſunt ſolemnitates de iure communi requiſitæ *gloſ. in l. 1. & in Auth. Sacrament. puber. C. ſi aduerſ. vendi vbi Iaſ. & Salic. dicentes ita totum mundum practicare Gabr. conſ. 13. num. 2. lib. 1. Gabr. de minor. concluſ. 5. num. 10. cum alijs per Gratia diſcept. 27. num. 30.*

45 Minor enim per iuramentum repræſentatur maior, eiuſque vigore validatur contractus, alias nullus reſpectu minoris ætatis, ſiuè iuramentum ſit aſſertorium, ſiuè promiſſorium, ſiuè confirmatorium *Seraph. de iuram. priuil. 82. num. 2. & 23. in fin. verſ. præſumptio tamen relat. per Gratia diſcept. 27. num. 31.*

46 Aduertendum tamen eſt, quod ſemper eſt neceſſaria abſolutio à iuramento, etiam ſi agatur ad reſciſſionem, ſeù prò nullitate contractus vigore Statuti annullantis iuramentum tamquam dolo, & metu extortum, cum nemo debeat eſſe Iudex proprij iuramenti, & periurium contrahatur etiam ſi nulliter præſtitum fuerit, vt tradit *Gratia diſcept. 576. num. 21. ex Bald. Aym. quos allegat. & ex Rot. in Romana Nullitatis Obligationis 5. Iuly 1604. coram Atrebaten. deciſ. 33. poſt 2. vol. conſ. Farinac.* vbi de ſtylo Rotæ ita ſeruari.

47 Periurus autem parte apponente repellitur a limine iudicij, nec eſt audiendus tanquam priuatus omni actione *l. ſi quis minor. C. de tranſact. cap. paruuli vbi gloſ. in verbo cauſa 22. quæſt. 5. Seraph. de iuram. priuil. vltim. num. 18. Card. Tuſch. in verbo iuramentum concluſ. 515. num. 4. Farinac. in tit. de falſit. quæſt. 160. num. 176. & 18,. Gregor. XV. deciſ. 64. num. 1. vbi Add. num. 10. Caualer. deciſ. 144. num. 1. Rot. deciſ. 92. num. 2. deciſ. 95. n. 1. poſt Pacif. de Saluian. deciſ. 33. num. 1. deciſ 89 n. 5. deciſ. 224. num. 1. & 3. poſt 2. vol. conſ. Farinac. dec. 701. num. 1. part. 1. deciſ. 5. num. 1. part. 2. recen:*

48 Sed hoc limitatur, vt periurus non repellatur ab excipiendo, vel ſi petat mandatum de manutenendo cum hoc caſu non dicatur reus neceſſarius, ſed actor originarius, & voluntarius *Gregor. XV. deciſ. 64. num. 4. & 5. vbi Beltram. lit. D.* vbi alij allegantur.

49 Lim. 17. Vt Statutum non procedat ſi minor, vel mulier ſuccedant ei, cum quò ſine ſolemnitatibus Statuti contraxerunt *Tiraquel. de leg. connub. gloſ. 8. quæſt. 21. cum alijs allegatis per Garganet. ad Stat. Vrbis lib. 1. gloſ. 151. fol. 259. verſ. item 20. non procedit.*

50 Lim. 18. Vt nec procedat in alienatione, ſeù alio actu facto per minorem, vel mulierem, ex præcepto Teſtatoris, quia cum hæres teneatur obſeruare, & executioni demandare factum, & reſpectiuè præceptum defuncti, obligatur ex cauſa neceſſaria, ex quo voluntas defuncti ad vnguem eſt ſeruanda, ac proindè ſolemnitates non deſiderantur *l. 1. in prin. l. magis puto §. ſi pupillus ff. de reb. eor. l. 1. & l. penult. C. quan. Decret. opus non eſt Tiraquel. de leg. connubial. gloſ. 8. num. 148. & ſeq. & num. 194. cum alijs per Garzanet. ad Stat. Vrbis lib. 1. gloſ. 151. fol. 262. verſ. item non procedit.*

51 Lim. 19. Vt nec procedat in contractu celebrato per Iudæum maiorem annorum treſdecim cum ex lege Moſaicha, Maſculi poſt 13. fœminæ poſt 12. annum habentur prò maioribus, quæ lex inter ipſos eſt ſeruanda *Cald. conſ. 10. de Conſt. & conſ 30. de Teſtam. Natta conſ. 621. Felin. in cap. Iudæi il 2. de Iudæis Tiraquel. de primog. quæſt. 66. num. 32. cum alijs per Garganet. ad Stat. Vrbis lib. 1. gloſ. 151. fol. 262. num. 30. verſ. item 38. non videtur procedere.*

52 Et prædicta videntur procedere etiam ſi lis agitetur coram Iudice Chriſtiano, etenim ſicut inter Chriſtianos primo ſeruantur eorum Statuta poſtea verò ius commune, ita inter Iudæos ſeruari debet eorum lex; & ea deficiente ius Romanum *Natta conſ. 621. num. 9. latè Bero. conſ. 2. vol. 1. & conſ. 28. num. 1. & ſeq. vol. 3. Rim. conſ. 399. n. 12.*

53 Contrarium, quod Iudæi viuant iure communi, Romanorum, & comprehenduntur, ſub quibuſcunque Statutis Chriſtianorum, ſiuè fauorabilia ſint, ſiue odioſa, ita vt inter Iudæos, & Chriſtianos quo ad ius reddendum nulla conſtitui debeat, differentia, niſi legatur expreſſa, ac proindè Iudæi, quando litigant coram Iudice Chriſtiano tenentur leges Romanas ſeruare, quando verò coram Arbitro Iudæo, lex Moyſis, vt probat *Text. in l. Iudæi communi C. de Iud. Bero conſ. 2. num. 4. vol. 1. conſ. 28. num. 11. & 7. vol. 3. & latiſſimè comprobat Surd. deciſ. 133. à num. 2. vſque ad fin.*

54 Lim. 20. Non procedere in donatione facta à Matre ad fauorem filiorum *Crauet. conſ. 29. num. 14. Cephal. conſ. 516. num 25. lib. 2.* ſed hæc controuertitur, & diſtinguitur per *Tiraquel. de leg. connub. gloſ. 9. quæſt. 12 n 110. Lamberteng. de contract. gloſ. 1. num. 109. relat. per Garnaget. ad Stat. Vrbis gloſ. 151. fol. 258. num. 40. verſ. item 12. non procedit.*

55 Lim 21. Statutum non procedere ſi alio modo, vel alia actione minor, vel mulier indemnes ſeruari poſſint *l. in cauſæ 16. in prin. & § generaliter ff. de minor. l. ſi curatorem 3. C. de in integ. reſt. minor.*

Digitized by Google

nor. l. cum, & minores 4. C. ſi aduerſ. rem. iudic. l. 1. C. in quib. cauſ. in integ. reſt. non eſt neceſ. l. 2. C. eod. l. in minorum C. eod. relat. per Garganet. ad Statut. Vrbis lib. 1. gloſ. 151. fol. 259. verſ. item 16. procedere non videtur.

56 Lim. 22. Si minor acciperet rem in liuellum, ſeù Emphyteuſim cum onere ſoluendi canonem, quam tenetur ad illius præſtationem, eum validè obligetur etiam ſine Decreto, quia minor hoc caſu acquirit, & non alienat, & obligatio ſoluendi penſionem, ſeù canonem ineſt acquiſitioni latè Valaſc. de Emphyteuſ. quæſt. 36. num 3. vſque ad 7. cum alijs per Gratia diſcept. 242. num. 20.

57 Sublim. Si minor non acciperet, ſed daret in Emphyteuſim, quod non permittitur abſque Decreto l. ſed & pecuniã §. ſi ius de reb. eorum l. etiam C. de præd. minor. Gratia loco citato in d. diſcept. 242. n. 21.

58 Sublim. 2. Si minor ſe obligaret principaliter ad annuam præſtationem, quo caſu requiritur decretum Iudicis præuia cauſæ cognitione, ſecus verò quando onus annuæ præſtationis ineſt in re donata, vel in Emphyteuſi acquiſita, quia tunc principaliter acquirit, & obligatio annuæ præſtationis tanquam ſecundaria, & in conſequentiam non conſideratur l. fin. ff. de legat. 3. l. conditio pupilli de condit. & demonſt. & ita intelligendum eſſe conſ. Pariſ. 85. num. 3. lib. 9. tradit Gratia diſcept. 242. num. 22. & 23.

59 Sublim. 3. Si Emphyteuſis eſſet damnoſa nam alias aduerſus immodicam, & rigoroſam penſionem reſtitueretur, prò vt reſtituitur aduerſus alios contractus læſiuos, vel damnoſos Valaſ. ib. de Emphyt. quæſt. 35. in fin. ac proindè hoc caſu poſſet agere ad pretij diminutionem, vel ad eiuſdem ſupplementum, ſecus ſi non eſſet damnoſa Gratia diſcept. 242. num. 24. vſque ad 29.

60 Lim. 23. In Donatione facta à muliere contemplatione certi, & determinati matrimonij, in qua non requiruntur ſolemnitates Statutariæ, nec inſinuatio iuxta veriorẽ opinionem, de qua Dec. conſ. 414. n. 15. Surd. conſ. 214. n. 16. Purpurat. conſ. 359 n. 29. Altograd. conſ. 7. ferè per tot. tom. 1. ex Salyceo. communiter recept. in l. fin n. 4. C. de iur. dot. Bald. nouel. de dot. ſpecial. 8. num. 18. & priuil. 4. num 48. Gratia diſcept. 984. num. 25. Ciarlin. controuerſ. forenſ. cap. 124. per tot. tom. 2. Staiban. inn. reſol. 22. num. 19. part. 1. Poſt. reſol. conſ. 46. a num. 69. Caputaqnen. deciſ. 3. num. 2. part. 3. Pute deciſ. 62. lib. 3. Gregor. XV. deciſ. 563. num. 11. Burat. deciſ. 9. 9. num. 10. vbi Add. n. 17. Rot. deciſ. 464. num. 5 part. 4. tom. 2. deciſ. 691. num. 4. part. 4. tom. 3. recen. & hanc opinionem in muliere maiori ſemper Rot. amplexam fuiſſe, reiecta exceptione nullitatis ex defectu ſolemnitatum Statuti dixit eadem Rot. in Romana Donationis 11. Decemb. 1665. §. propterea coram Emerix.

61 Et quod donatio facta intuitu certi, & determinati matrimonij non requirat inſinuationem Bald. in l. vltima num. 5. C. de iur. dot. Gratia diſcept. 984. num. 18. & ſeq. Surd. deciſ. 214. num. 4 & ſeq. Caputaqnen. deciſ. 3. & deciſ. 199. part. 3. Rot. dec. 377. num. 5. part. 2. & deciſ. 114 num. 11. part. 7. recen. Et ſine illa ſubſiſtit Fontanel. de pact. nuptial. cla. 4. gloſ. 1. num. 21. Ferentil. in addit. ad Burat. deciſ. 924. n. 17. Merlin. deciſ. 877. num. 3. Rot. in Romana Donationis 13. Martij 1665. §. nec facit coram Beuilaqua, vbi quod Rota hodiè reſideat in hac opinione, licet prius contrarium tenuerit coram Caualer. deciſ. 145 in fin. & in Romana Bonorum de Cupis 5. Iunij 1602. coram Pamphilio.

62 Præcipuè ſi donatio fiat in ipſis Capitulis matrimonialibus, inſinuatio non requiritur Fontanel. de pact. nuptial. tom. 1. clauſ. 4. gloſ. 1. & 16. & gloſ. 29. num. 1. Guid. Pap. deciſ. 145. num. 5. Monter. deciſ. Aragon. 10. num. 1. 2. 7. & 14. verſ. ſequitur ſecundus caſus cum ſequen. cum alijs per Ferentil. in adnot. ad Burat. deciſ. 929. num. 18. in fin.

63 Sublim. Si donatio facta eſſet extra capitola matrimonialia fauore futuri matrimonij in genere, de qua quæſtione Monter. deciſ. Aragon. 10. nu. 10. in fin. verſ. cæterum ad propoſitum ſecus autem ſi fiat pro certo, & determinato Matrimonio, tunc enim donationem poſſunt facere extranei nulla Statuti ſolemnitate ſeruata Gratia diſcept. 984. num. 25. Altograd. conſ. 7. num. 40 & plurib. ſequen. Adden. ad Burat. deciſ. 24. num. 17. Rot. deciſ. 878. num. 3. cor. Merlino deciſ. 58. num 49. & plurib. ſequen. dec. 127. num. 12. & ſeq. part. 6. & in Regien. Bonorum 23. Ianuarij 1647. §. propterea coram Card. Corrado, & in Fulginaten. Dotis 23. Iunij 1659. §. aut etiam coram R. P. D. Albergato.

64 Sublim. 2. Si donatio fiat contemplatione matrimonij in genere, nam tunc ſunt neceſſariæ ſolemnitates, & inſinuatio, ſecus prò certo, & determinato matrimonio, cum certa, & determinata perſona, & ſic donatio fit cauſa finalis illius matrimonij, tunc enim donatio non eget, inſinuatione, alijſque ſolemnitatibus Statuti Natta conſ. 609. num. 20. 31. 32. & 39. Fontanel. de pact. nuptial. clauſ. 4. gloſ 24 num. 1. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 20. num. 18. & 19. late Andreol. controuerſ. 155. num. 3. tom. 2. Gabr. conſ. 57. num. lib. 1. Cancer. var. reſol. cap. 8. num. 3 tit. de donat. Menoch. conſ. 261. num. 9. & ſeq. Guid. Pap. deciſ. 145. num. 5. Surd. deciſ. 214. num. 14. Seraph. deciſ. 181. num. 10. Adden. ad Burat. deciſ. 924. num. 17. Rot. deciſ. 393. n. 5 part. 5. recen. & in Tiburtina Donationis 4. Aprilis 1661. §. non obſtare & §. ſequen. coram Bourlemont.

65 Sublim. 3. Vt ſolemnitates Statuti non requirantur, ſi mulier ſibi conſtituat dotem, vel donet, ei, quam tenetur dotare, ſecus verò ſi mulier non tenetur dotare, vt diſtinguit Surdus conſ. 361. nu. 24 & 25. præcipuè in fin. Gratia diſcept. 474. num. 29. Duran. deciſ. 155. num. 14. Caualer. dec. 257. num. 8. Rot. in Romana Donationis de Cupis poſt Pic. ad Statut. deciſ. 22. Et ſic regulam procedere data neceſſitate dotandi, vel ſe obligandi dixit Rota in Romana Donationis 28. Nouembris 1664. coram R. P. D. Emerix. ſed hæc deciſio loquitur de dotatione facta à muliere minori.

66 Contrarium de veriori tenet Altograd. conſ. 7. per tot Ciarlin. controuerſ. Forenſ. cap. 124. num. 8. tom 1. Rot. deciſ. 113. num. 4. & 5. poſt Pacif. de Saluian. deciſ. 460. num. 12. part. 4. tom. 2. recen. ibique Add. num. 228. & deciſ. 241. num. 8. & 14. part. 7. recen. & in Romana Cenſus 13. Iunij 1646. coram Pentinger.

67 Et ſic ſublimitatio ſupradicta procedit in muliere minori dotante, vel donante, non autem in Muliere maiori, quæ licet ſit extranea, & dotare non teneatur, cauſa tamen matrimonij poteſt donare abſque alia Statuti ſolemnitate, etenim in muliere maiori non conſideratur huiuſmodi neceſſitas, ſed ſiuè fuerit voluntaria, ſiuè neceſſaria obli-

Digitized by Google

obligatio, vel donatio ſubſiſtit abſque ſolemnitatibus, *Ciarlin.controverſ.Forenſ.cap.124. num.10. & 11. Cyriac controverſ.128.num.43. & controverſ. 181.num.28.Rot.deciſ.264.nu.5.part.4. diverſ.deciſ. 460.num.13.part.4.tom.2.deciſ.241.num.10. & 11. part.7.recen.& in Romana Cenſus 13. Iunij 1646.coram Peutingerio.*

68 Et generalis regula eſt quod donatio ob cauſam non indigeat ſolemnitatibus Statuti iuxta *deciſ. Putei 416.lib.3.Burat.deciſ.924. num.4.*

69 Lim.24.Quod licet filiusfam.minor non poſſit contrahere abſque ſolemnitatibus à iure requiſitis in contractibus minorum,*Caſtren. in l.ſi ſeruus 141. §.Pupillus num.4. ff. de verb.oblig.* cum patria poteſtas non tollat defectum ætatis, nec inuenta fuerit ad illud ſupplendum, ac proindè Statutum requirens certas ſolemnitates in contractibus minorum habeat etiam locum in minoribus filijs familias contrahentibus *Rot.deciſ.385.num.2. par. 2.tom.1. recen.* Tamen hoc non procedit, ſi contrahat cum Patre, vel cum ipſius interuentu, nam tunc non eſt neceſſarius interuentus conſanguineorum, cum ſuppleatur à Patre iuxtà tradita per *Bald.in l.pactum.quaſt.21. num.16. C. de collat. Rota dicta deciſ. 385.num.3.part.2.recen.*

70 Lim. 25. in Muliere recipiente bona à Mercatore, vel ab eius Apotecha ad victum, vel veſtitum tàm ſui ipſius, quàm filiorum, eiuſque familiæ ità efficaciter obligatur, vt etiam abſque ſolemnitatibus eius obligatio ſubſtineatur, cum nulla poſſit conſiderari læſio quæ ex ipſa mercium receptione excluditur,ſtatim enim quod recipit, vel emit quod eſt neceſſarium, dicitur facta locupletior, quo caſu ceſſat diſpoſitio Statuti Vrbis *lib.1. cap.151. Rot. in Romana Societatis Officij 13. Februar. 1606. poſt Pie. ad Statut. Vrbis de contract. ſine certa ſolemnit. non valit. dec. 11.fol.215. cum alijs per Gratian.diſcept.750.num.1. tom.4.*

71 Ac proindè defectus ſolemnitatum opponi non poteſt ab ipſa muliere, neque ab eius viro, à quo propterea veniunt ſoluendæ merces datæ vxori pro veſtiario,quoniam ipſe ſubſtinẽdo onera matrimonij cum vxorem alere teneatur, vtique per traditionem factam vxori remanet obligatus, ex quo recepit neceſſaria ad humanæ vitæ ſubſtentationem, ſine quibus corpus alimentari non poteſt *l. legatis ff. de aliment. Cibar. Legat. l. legatum ff. de aliment. legat. l.verbo victus ff.de verb. oblig. Gratia. diſcept. 750. num.8. & 10.* vbi ſubdit quod bona mariti non minus ſunt obligata prò reſtitutione dotis, quam pro alimentis *Surd. de aliment. tit.1.quaſt.42. num.16. & tit.3. queſt.2. num.4. & tit.8. priuil.49.num.1.*

72 Et ſic Pater tenetur ſoluere debita contracta per filium ad effectum ſe alendi, vnde ſi filius mutuam pecuniam prò ſe alendo acceperit, pater conueniri poteſt *Bart. in l. Libertis quos §. 1. num. 3. verſ. ſed ſi accipit ff. de legat. Mareſcot. ver. reſol. lib.2.cap.73. num 3.Afflict. deciſ.10. num.3.Mantic. deciſ.308.num.2.& 3. Eminentiſs. Card. Otthobon. deciſ.16.num.22.* vbi etiam ſubdit quod Statutum Vrbis in *lib.1. cap.152.* ceſſet quando obligatio filijfam.tendit in cauſam alimentorum,datum autem filio familias Patris contemplatione datum cenſetur, ſi data fuerit res, ad quam pater tenebatur *Bart.conſ.131. num. 1. in fin. vol.1. Surd.conſ. 188. num.20. tom.4.*

73 Quod Limita vt pater non poſſit conueniri ad ſoluendum debitum filij, niſi prò quantitate alimentorum, quæ non præſtitit *Mantic. deciſ.308. in prin.*

74 Sublim. 1. Vt procedat ſi probetur quod pecunia mutuata, ſeu res tradita verſa fuerit in cauſam alimentorum, ſecus ſi in aliam cauſam *Eminentiſs. Card. Otthobon. deciſ.16. num.22.*

75 Et ad fauorem Piſtorum Vrbis ex conſtitutione Vrbani VIII. incip. deuotionis edita ſub die 20. Decembris 1634. ſpecialiter prouiſum fuit, quod Mulieres, aut filij,viris, vel parentibus de coctis,aut mortuis, ſi hæreditas ſoluendo non ſit teneantur ſoluere eam panis quantitatem, vel aliarum rerum dictæ artis, quæ prò ipſis mulieribus, & filijs, & earum, ſeù eorum familia, marito, ſeù Patre viuentibus tradita, & conſumpta fuerit, factis prius per eoſdem piſtores, vel eorum hęredes, & ſucceſſores debitis diligentijs etiam extraiudicialibus contra dictorum virorum ac parentum, ſic defunctorum, ac decoctorum bona.

76 Et generaliter, quod vxor teneatur in ſubſidium,quando maritus non ſit ſoluendo, pro debito ab eodem contracto, & conuerſo prò ſubſtentanda familia *Surd. de aliment. tit 8. priuil. 48. num.6. Cenal.queſt.727. num.41. Gratian. diſcept. 107. num.4.*

77 Intellige, vt tunc vxor, & filij hoc caſu ſoluere teneantur, ſi conſtet tempore cõtracti debiti patrem non fuiſſe ſoluendo, cuius reſpectu eum non teneretur præſtare alimenta filijs, & vxori, ex quo non teneatur, niſi in quantum facere poteſt, & ideo mutuo accipiendo pecuniam, vel contrahendo debitum pro habitatione, vel domo conducta, vel prò victu, & veſtitu,cum ſit contractum prò vtilitate vxoris, & filiorum, cuius reſpectu effecti fuerunt locupletiores tenentur ad ſolutionem de proprijs bonis, & dote, cum alias tantundem de ſuo debuiſſent conſumere prò ſe ipſis alendo, & ſubſtinendo, vnde non debet redundare in damnum creditoris, qui ex ſuo mutuo illos fecit locupletiores *Cenal.queſt.727. num. 43. Surd. de aliment. tit.8. priuil.48. num.6. ad med. verſ. ſane prima opinio* vbi quod opinio quod teneantur in ſubſidium ſi pater non ſit ſoluendo eſt dura, ſi pater fuiſſet ſoluendo tempore, quo alimenta præſtitit, & deinde ad inopiam deuenerit, quia hoc caſu filij non dicerentur facti locupletiores, ex quo ceſſante mutuo pater nihilominus aluiſſet, ſecus autem ſi eo tempore fuiſſet inops *Gratian.diſcept.107. num. 7. & ſequen.*

78 Sublim.1. Quod ad hoc vt vxor, & filij teneantur eſt probandum debitum contractum puta frumentum mutuo acceptum fuiſſe erogatum in vſum familiæ *Bald. in l.quamuis de pign. Neguſ. eodem tract.2. 2. memb. part.5. num.5. Gratia.diſcept. 107. num.18.*

79 Et de vera erogatione pecuniæ in expenſam alendi filios, & familiam aliundè conſtare debet, quã ex aſſertione ipſorummet principaliũ contrahentium ad obuiandum fraudibus, quæ fieri poſſunt ſub hoc velamine *Surd de aliment. tit.8.priuil. 48. num.7.& 8. Gratian.diſcept.107. num.19. Afflict.*

*flict. decis.*245. *num.*11. etenim quando aliquid eſt cauſa producendæ actionis contra tertium illud eſt plenè probandum, nec ſtatur confeſſioni aliorum;regulare enim eſt,quod quiliber tenetur probare ſuæ intentionis fundamentum *l. cum qui dicit ff. de probat.*

80 Contrarium verò tenet *Cepol. cautel.* 393. *alias* 246. vbi quod ad hoc vt filij teneantur, ſatis ſit in inſtrumento puta mutui exprimere illud fieri in cauſam alendi familiam, & tradit etiam *Lup. in rub. de donat. inter vir. & uxor.* §. 66. *num.*6. *Cenul. quæſt.*727. *num.*47. Sed huiuſmodi cautela tanquam non tuta reprobatur à *Surd.de aliment tit.*8. *priuil.*48. *num.*6. & 7. cum aliundè quam ex eadem aſſertione conſtare debeat*Gratia.diſcept.* 107. *num.*19.

81 Conuerſio tamen pecuniæ mutuo acceptæ in alimenta familiæ benè probatur, ſi fuerit mutuum factum tempore cariſtiæ, quo caſu non requiritur alia probatio, cum militet præſumptio prò conuerſione *Bart. in l. fin. C. ad Macedon. & in l. bis ſolis in fin. C. de eo. dict. indeb. Cepol cautel.* 393. *in addit. lit. A. in fin. Menoch. lib.*3. *præſumpt.* 58. *num.*6. *Surd.de aliment. tit.*8.*priuil.*48. *num.*10. *Socein.conſ.*16. *num* 10. *vol.*3.*Crauet.conſ* 9 *num.*5.

82 Lim.26. Quod minor poteſt ſe obligare abſque ſolemnitatibus,quand o obligat ſe, non ex proprio contractu, ſed vti hæres Patris, & ex cauſa reſultante ex facto Patris *l.*1. *in fin. C. quando decret. opus non eſt l. fin.C. de reb. eorum cum alijs per Rot. decif.*776. *num.*3. *part.*2. *recen.* vbi ſubdit quod ceſſante læſione ex proprio contractu incurrenda, minor non ligatur Statuti Vrbis diſpoſitioni ex allegatis per *Surd.decif.*174.*num.*8.

83 Lim.27. Si minor vel mulier contrahat cum Eccleſia, quo caſu non habent locum ſtatuta requirentia certas ſolemnitates *Bald. in l. generali num.*6. *C. de Sacroſant. Eccleſ. Cephal. conſ.*109. *num.*18. *Ferentil. in addit. ad Burat. decif.*480. *num.* 26. *Rot. decif* 461. *num.*11. *part.*1. *recen. Capuaquen. decif.*172. *num* 9.*decif.*194 *part.*3.& pro conſtanti hanc opinionem retinendam eſſe dixit *Rot. decif.*190. *num.*27. & 28. *part.*6.*recen.* reiecto Pie. infeſius citan.

84 Contrarium quod ſolemnitates Statuti Vrbis *in cap.*151. *lib.*1. ſint ſeruandæ, quando minor, vel mulier ſubdita contrahat cum Eccleſia, vel Monaſterio tanquam cum priuato, ex quo tale Statutum obliget etiam perſonas Eccleſiaſticas propter Summi Pontificis confirmationem dixit *Rot. in Tuſculana donationis* 19. *Ianuar.* 1633.*coram Merlinno penes Tamburin.de iure Abbatiſſ. decif.*28.*nu.*3.*iuxta generaliter tradita in decif.* 452. *in prin. part.*1. *diuerſ. Piens ad Statut. Vrbis glo.*7. *num.*81. *Munent. decif.*6. *nu.*6.& 7.

85 Quæ contraria opinio non procedit quando Contrahentes principaliter, & expreſſe opus pietatis exercent erga Eccleſiam, ad quam propter priuilegium piæ cauſæ ipſum Deum reſpiciens diſpoſitio Statuti extendi non poteſt *Abb. in cap. Eccleſia Sancta Maria num.*38. *de conſtit.& in cap. relatum de teſtam. cum alijs per Rot. dict. decif.*28. *num.*4. *poſt Tamburin.de iur. Abbatiſſar.*

86 Præcipuè quando agitur de actu facto ratione ſalutis animæ, quo caſu non ſunt attendendi apices iuris, nec quod Statutum fuerit à Sede Apoſtolica confirmatum, eo quod priuilegium ſalutis animæ ſpeciali indigeat expreſſione, vt comprobant *DD. relati per Gratian.diſcept.* 782. *in fin. Rot. dict. decif* 28. *num.*4.*circa med. poſt Tamburin de iur. Abbatiſſar. ſaeu Tiraquel. de priuileg. pia cauſa priuil.* 64.

87 Ac proinde diſpoſitionem dicti Statuti non habere locum in muliere offerente ſe, & ſua bona Eccleſiæ & expreſſe donante, cum ex hoc actu eleemoſynæ tanquā ſaluti animæ,& corpori proficuæ Mulier læui non poſſit *Abb. in cap. quod Clericis num.*29. *Butr.ibid.in* 7.*Col.de for.competen. Cumer. var. reſol lib.*2. *cap.*1. *num.*114. *cum ſeq. Piens ad Stat. Vrbis glo* 7. *num.*220. *& ſeq. & firmauit Rot in dicta decif.*28. *num.*4, *& per tot. poſt. Tamburin.de iur. Abbatiſſ.*

88 Lim.28. In Marito,qui recipiendo dotem licet ſit minor, valide tamen obligat omnia ſua bona pro illius reſtitutione, ſecus eſt in vxore minore, eiuſque tutore, qui non poteſt conſtituere dotem in bonis immobilibus ſine decreto, neque illa obligare pro dote, & ideo neque tacite à lege inducitur hypotheca *Neguſ.de pignor.* 4. *memb. part.*2. *num.*73. & 74. *Bald. Nouel. de dot. part.*6. *Priuil* 58.*Surd. conſ.*191.*num.*22.& 23.*lib.*2.*relat. per Gratia diſcept.*367. *num.*7.& 8.vbi aſſignat rationem differentiæ,quia maritus minor recipiendo dotem patrimonium non minuit, ſed auget, eiuſque conditionem meliorem facit, quod non eſt in vxore dotem conſtituente, in qua lædi poteſt, vtpotè quia agitur de diminuendo patrimonio, eoque eneruando,& conſequenter de facienda iactura, & non de lucro captando, vnde in primo caſu non requiritur decretum, & ſolemnitates de iure requiſitæ, ſecus in ſecundo late *Burbeſ. in l. ſi conſtante* 25. *in prin. num.*128. *vſq. ad* 130 *ff. ſolut. matrim.*

89 Lim.29. In quietantia facta à muliere ex cauſa neceſſaria,quæ ſolemnitatibusStatuti non indiget cum ex vrgentia cauſæ neceſſariæ excludatur fraus, & dolus, quorum reſpectu à Statuto huiuſmodi ſolemnitates exiguntur *Rot. decif.*1133. *num.*2. *coram Seraph.*

90 Lim.30. In inuectis, & illatis per minorem in Domo conducta, quæ remanent tacite obligata prò penſionibus, etiam ſi non interuenerint ſolemnitates Statuti, cum requirantur in obligatione, quæ fit per ipſum minorem ex qua lædi poſſit, ſecus autem, in obligatione legali, vt in præſenti, vtpotè quia ex legis diſpoſitione inuecta, & illata obligantur, & hypothecantur prò penſionibus Domus, vnde cum interueniat decretum legis non exigitur aliud iudicis, cæteræque ſolemnitates, & conſequenter ceſſat ratio à Statuto contemplata,ex quo minor non dicatur læſus ex obligatione legali, vel neceſſaria *Gratia. diſcept.*27. *num.* 44. & *diſcept.*68. *num.*5. 6. & 7. *tom.*1. *ex Bald. in l. cæteri quæſt.*8. *num.*11. *C. locat. & alijs per eum allegatis.*

91 Et quamuis bona vxoris conducta in Domo locata, vt ibi perpetuò permaneant durante tempore locationis non videantur tacitè obligata prò penſione *ad Text.in l.ſi aduerſarius & ibi Bald. C. ad Velleian. Vrſil. ad decif. Afflict.*184. *num.*4. & 5. nihilominus *num.* 6. concludit quod capiuntur bona vxoris pro locatione facta à viro.

92. Lim.

92 Lim. 31. In repudiatione hæreditatis, quæ licet delata fuerit nihilominus repudiari poteſt abſque ſolemnitatibus Statuti, quia momentanea illa acquiſitio non habetur in conſideratione ſecundum veriorem opinionem, quam ſecuta fuit *Rot. deciſ.320. num.2. 7. & ſeq. part.6. recen.* vbi quod hæc opinio innitatur optima ratione quia ſcilicet ea, quæ ſine facto noſtro acquiruntur, non videntur in effectu acquiſita, niſi mediante conſculu, & ratificatione alias ſubſecuta, ac proinde ſi quis nolit habere ratam, & repudiet videtur in effectu declarare acquiſitionem non fuiſſe factam per doctrinam *Dec. in l.1. num.22. C. de pact. & hanc etiam ſententiam amplexi fuerunt Socin. conſ.53. num.27. & 28. vol.4. Crauet. conſ. 114. num.15. Phanuc. de lucra dot. glo.8. num.17. & 18. Carpan. ad Stat. Medialan. cap. 328. num. 158. late Gratia diſcept.568. num.52. Maſſin. in addit ad Guazin. de confiſc.quaſt.45. num.32. Menoch. de arbitrar. caſ.171. num.53. Rat. deciſ.30. lib.2. part.3. diuerſ.*

93 Contrarium tenent *Alciat. in rub. C. de pact. num.14. verſ. ego dubito cum alijs relatis per Pic. ad Stat. Vrbis lib.1. cap.151. gla.8. num.24.* vbi quod mulier, & minor non poſſunt repudiare hæreditatem paternam ſtante Statuto prohibente contrahere ſine conſenſu proximiorum.

94 Sed retenta prima opinione amp. procedere tàm in refutatione iuris, quod nec re, nec ſpe competat, quam in refutatione iuris delati vt *reprobato Gabr. conſ.6. num.6. cum ſeq. lib.2. tradit. Maſſin. in addit. ad Guazin. de confiſcat. quaſt.45. num.33. Rot. deciſ.320. num.13. part.6. recen.*

95 Amp. 2. Quod etiam Prælatus in acquirendis poteſt præiudicare Eccleſiæ, adeo vt etiam abſque ſolemnitate requiſita a conſtitutione Paulina relat in *Extrauag. Ambitioſe de reb. Eccleſ. non alien.* renunciare poteſt hæreditatem delatam Monaſterio, ſecus autem ſi eſſet adita, & in acquiſitis ſecundum magis communem opinionem, quam in terminis hæreditatis tenet *Bart. in l. tutor in fin.*
96 *ff. de bonor. poſſeſ.* vbi quod hæreditatem delatam Monacho poteſt ſolus Abbas repudiare latè *Altrob. conſ.26. num.83. cum ſeq. lib.1.* vbi datur cautela in renunciationibus monialis ingredientis monaſterium. vt apponatur conſenſus Abbatiſſæ & Monialium ad hoc vt valeant ſimiles renunciationes, tamquam ſint de iure quærendo, in quibus poſſunt Eccleſiæ præiudicare. *Purpurat. in l.vltim. num.195. col.27. in fin. verſ.tutius erit C. de pact. Rolan. conſ.15. a num.23. vſque ad 42. Menoch. de arbitr. caſ.171. num.53. in fin. Lap. alleg.25. num. 4. circa fin.* & ibi *Quintilian. Mandoſ. in verb. Prælatus Roman.* qui loquitur de Abbatiſſa *cauſ. 184. per tot. Gratia diſcept.568. num.51. & plurib. ſequen.*

97 Sublim. in aditione hæreditatis, in qua cum minor, & mulier lædi poſſint non redditur valida, ſi non fuerint ſeruatæ ſolemnitates ſtatutariæ *Bart. in l. more num.1. ff. de acquirend. hæred. Caſtren. in l. mutum num.8. eod. tit. Tiraq. de leg. connub. gla.5. num.125. Canal. pract. quaſt. commun. contra commun. quaſt.135. part.1. Boccac. ad conſtit. March. glo.8. num.7. Pic. ad Stat. Vrbis glo.7. num.108. Ioſeph. Ludou. deciſ. Lucen.45. per tot. Rat. deciſ. 95. num.10. coram Eminentiſſ. Card. Ottbobon.*

98 In aditione verò hereditatis cum beneficio legis, & Inuentarij facta à muliere, & minore, non ſunt neceſſariæ ſolemnitates ſtatutariæ, quia beneficium inuentarij excludit læſionem, & indemnem adeuntem præſeruat, & à vexationibus æris alieni latentis redimit, vt tradunt *Doctores relati per Pic. ad Stat. glo.7. num.109.*

99 Adnotaui in Limitatione 13. quod regulariter ſolemnitates Statuti non requirantur ſi minor contrahit cum alio minore, contrarium tenet *Picus ad Statutum Vrbis glo.7. num 82.* vbi comprobat, quod ſi minor contrahat cum alio minore, vel cum muliere, vel etiam mulier ſi contrahat cum altera muliere ſint ſeruandæ ſolemnitates Statuti Vrbis, quia de eſſe Statuti eſt eas cõprehendere *Alex. conſ.119. num.34. lib.6 & conſ. vltim. num.4. eod. lib. Ruin. conſ.97. num.2. lib.5.*

100 Si verò de facto contrahunt ſine dictis ſolẽnitatibus, & tunc aut ex contractu omnes lucrum ſentiunt, vel nemo eorum fuit læſus, & tunc contractus ſubſtinetur, quia ceſſat ratio Statuti, aut alter fuit læſus, & alter non, & tunc reſcinditur contractus ſi is, qui damnum nõ eſt paſſus habet quod recepit, ſi vero ambo læſi fuerunt, & tunc etiam reſcinditur, ſi vterque reſtituere poteſt quod accepit, ſi autem alter amiſit melior eſt conditio rei conuenti, qui amiſit *l. verum vbi Bart. in prin ff. de minor. & ex Lambert. & Carpan. tradit. Picus ad Statut. Vrbis glo.7 num.83.*

101 Et ſic ſi vnus ageret de damno, & alter de lucro, tunc enim ille, qui tractat de damno euitando, poteſt opponere defectum ſolemnitatum Statuti *Lamberteng. ſuper Statut. Mediolanen. num. 125. ad fin. Gregor. XV. deciſ.164. num.6. ibique Adden. num.12. Rot. deciſ.218. ſub num.6. part.2. in recen.* cum alijs infra allegan.

102 Et damnum excluditur, & minor, vel mulier & Eccleſia dicuntur factæ locupletiores, ſi realiter recipiant pecunias, ſecundo ſi pecuniæ receptæ conuertantur in extinctionem æris alieni, puta Cenſus, ſocietatis officij in quà minor, mulier, vel Eccleſia obligata reperitur cum ſolemnitatibus, tertio quando, quis recipit puta in ſocietatem officij ad effectum ſoluendi fructus alterius ſocietatis, ſeu contractus ad minorem rationem cum eadem pecunia extinguen. vnde ſubſtinetur contractus in ijs caſibus factus abſque ſolemnitatibus, quarum defectu impugnari non poteſt, cum æquum non ſit, quod quis locupletetur cum alterius iactura *Rot. poſt Pic. ad Statutum Vrbis deciſ.11. num.2.3. & 4.*

103 Limit. 32. vt ſubſtineatur contractus mulieris, abſque ſolemnitatibus celebratus prò extinguendo debito iam contracto cum ſolemnitatibus, cum non dicatur noua obligatio, ſed transfuſio antiquæ in nouam, adeo vt ſufficiant ſolemnitates adhibitæ in præcedenti contractu, ob dependentiam, & relationem vnius ad alium; *Rot. deciſ. 11. num.4.5. & 6. poſt. Picum ad Statutum Vrbis.*

104 Sublim. inter æque priuilegiatos, vt ſi mulier, minor, & Eccleſia contrahant inter ſe, quo caſu licet non requirantur ſolemnitates, nihilominus quando agitur inter æque priuilegiatos potior eſt cauſa illius, qui agit de damno euitando, &
105 conuenitur, is enim tunc rectè opponit de defectu ſolemnitatis Statuti *Lamberteng. de contract.*

Digitized by Google

*minor. ad fin.*125. *Rot.deciſ.*164. *num.*6..*coram Gregor.XV. vbi Adden. num.*12. *& deciſ.* 473. *num.* 13. *&* 14. *deciſ.*282. *num.*10. *part.*4. *diuerſ. deciſ.* 218. *num.*6. *part.*2. *& deciſ.*190. *num.*29. *&* 30. *part.*6. *recen.*

106 Limic. 33. vt mulier maior non obſtante conſtitutione Marchæ, ſeu Aegidiana poteſt ſe obligare non ſeruatis ſolemnitatibus in eadem præſcriptis, cum loquatur de minore, & conſequenter iuxta diſpoſitionem iuris communis mulier maior poteſt contrahere abſque vlla ſolemnitate, & additio, quæ loquitur de mulieribus eſt Cardinalis Carpenſis, quæ non habet locum extra prouinciam Marchiæ, vt dixit *Rot. deciſ.* 88. *num.*7. *&* 8. *part.*6. *recen.*

107 Limit. 34. vt valde conferat ad ſubſtinendam mulieris obligationem, ſi non ramaneat indotata eoque magis ſi fuerit datum aſſignamentum prò eius ſecuritate, & releuatione *Rot deciſ.*783. *num.* 2. *coram Buratt. & deciſ.*775. *num.*5. *part.*2. *in recen. in quibus allegatur Theſaur. deciſ.* 223. *num.* 14. *& Cardinal. Seraphin. deciſ.*1181. *num.*2.

108 Siquidem quando mulier remanet pænitus indotata non tenet eius obligatio, nec etiam iuramento firmatur *Abb. conſ.*8. *num.*6. *part.*2. *Theſaur. deciſ.*223. *num.*13. *Rot.deciſ.*304. *num.*5. *part.* 4. *tom.*2. *in recen.*

109 Declara vt de hoc concludenter conſtare debeat, probando quod nō remaneat dimidia dotis ſuæ in caſu, quo concurrente iuſta cauſa ſe obligauit *Theſaur loco citato Rot. dicta deciſ.*304. *num.* 6. *part.*4. *tom.*2. *recen.*

S V M M A R I V M.

1 Statutum Vrbis vti conditum, & confirmatum à Papa dicitur Papale.
2 Ligat perſonas, & bona Clericorum.
3 Comprehendis Collegia, & Conuentus Religioſorum.
4 Clerici Minores vigore Statuti Vrbis debent in eorum contractibus ſeruare eius ſolemnitates.
5 Clerici filij familias vigore Statuti Vrbis lib. 2. *cap.*152. non poſſunt ſe obligare.
6 Statuta laicorum ſi nō faciant expreſſam mentionem de Clericis, illos non comprehendit licet ſit confirmatum à Papa.
Et vt Eccleſiaſticos comprehendat duo requiruntur vt faciat de eis expreſſam mentionem, & ſit confirmatum à Papa in forma ſpecifica ibid. num. 8.
Statutum Vrbis licet ſit Papale non tamen ligat Eccleſiaſticos vbi de eis expreſsè non loquitur. ibid.
Statutum Vrbis in *cap.*150. *lib.*1. *de inſinuandis donat.* Non ligat Clericos. Nec aliud ſtat. *lib.*1. *cap.*124. *de renouand Emphiteuſ ſucceſſor.* Nec aliud *lib.*2. *cap.*157. *de liberando fideiuſſore ab obligatione* ibid.
8 Statutum ad hoc vt in vim Apoſtolicæ confirmationis liget Clericos, vel debet de illis expreſsè loqui vel continere verba generalia apta Clericos comprehendere.
9 Confirmatio Statuti in forma ſpecifica à Principe obtenta non operatur vltra voluntatem legislatoris.
10 Confirmatio non egreditur fines confirmati, & nihil de nouo tribuit.
11 Confirmatio Statuti ad hoc vt ſit in forma ſpecifica, eſt diſcutiendus à Principe tenor Statuti.
12 Confirmatio Statuti in forma ſpecifica non inducitur ex ſola clauſula ex certa ſcientia, ſi non conſtet Principem informatum fuiſſe de validitate actus.
13 Confirmatio ex certa ſcientia, & cum cauſæ cognitione dicitur ſi ſit expreſſus tenor, vel ſubſtantia rei confirmatæ, & 14.
15 Confirmatio in forma communi nullum defectum, & obſtaculum tollit.
16 Solemnitates Statuti loci contractus ſunt ſeruandæ à forenſibus.
17 Solemnitates Statuti ſunt ſeruandæ ſi laicus cum Clerico contrahat, alias contractus redditur nullus ex omiſſione formæ Statuti facta per laicum minorem vnum ex contrahentibus ſubditum 18.
19 Lim. Si ſolemnitas à Statuto requiſita eſſet difficilis executionis.
20 Lim. Si Statutum eſſet pœnale, ſecus ſi tantum reddat actum nullum.
21 Lim. Si contractus celebretur inter Laicum, & Eccleſiam, nam tunc nullæ requiruntur ſolemnitates 22. contrat. num. 23.
24 Lim. Si Statutum loquatur in perſonam.
25 Lim. Si Statutum ſit arctatiuum, & præceptiuum.
26 Lim. Si Statutum de Eccleſiaſticis faciat expreſſam mentionem.
27 Sublim. Si Statutum, vel lex faciens de Clericis mentionem reſoluatur in vim conſilij.
28 Lim. Vt Clerici gaudeant Priuilegio Statuti laicalis prò ſe ſi vti velint non contra ſe 29. 30.
31 Lim. Si Statutum eſſet in forma ſpecifica à Papa confirmatum, ſecus ſi ab Epiſcopo. 32.
33 Clericus nec de licentia Epiſcopi conſentire poteſt in Iudicem Laicum.
34 Statutum Vrbis in tantum ligat Clericos vbi de ijs loquitur, in quantum de Papæ mandato conditum fuit, & poſtea confirmatum.
35 Statuta Vrbis fuerunt à Papa confirmata, vbi etiam iuramenti validitatem reſtringunt.
36 Statutum laicale faciens expreſſam mentionem de Clericis abſquè confirmatione Pontificis non eſt habendum in conſideratione.
37 Statutum, & Leges Principum licet honeſtum, & commune bonum reſpiciat, non lædat Priuilegia Eccleſiæ non ligat Eccleſiaſticos.
38 Ampl. Siue Statutum loquatur in rem, ſiuè in perſonam & 41.
39 Statutum prohibens alienationem in forenſes tanquam conceptum in rem comprehendit Clericos. Contr. & verius. num. 40.
42 Clerici licet non ligentur legibus, & Statutis, quæ non ſunt contra libertatem Eccleſiæ, tamen tenentur obſeruare vi directiua.
Clerici non poſſunt vendere carius, & vltra pretium à Republica Statutum, alias peccant mortaliter ibidem.
43 Clerici contrauenientes dictis legibus veniunt ab Eccleſiaſtico Iudice puniendi, pœna tamen arbitraria, & non iuxta ſanctiones laicorum. 44.
44 Laicorum conſtitutiones non ſunt attendendæ in foro Epiſcopali.
45 Epiſcopi ad ſe conformandum cum Laicorum edictis prò communi bono emanatis cautela eſt, vt conſimilia prò Eccleſiaſticis publicet.
46 Statutum de inſinuandis teſtamentis non compræhendit teſtamentum laici, in quo Clericus ſit hæres inſtitutus.
47 Nec Teſtamentum Clerici, in quo laicus ſit hæres inſtitutus.
48 Teſtamentum Clerici, in quo alter Clericus ſit hæres inſtitutus non ſubiacet iuriſdictioni ſtatuentium.
49 Statutum laicale quo ad ordinatoria Iudicij ligat Clericos litigantes cum Laicis in eorum foro.
50 Lim. Si dictum Statutum eſſet coarctatiuum.
51 Statutum coarctans conſanguineos ad compromittendum non ligat Clericos.
52 Emptio facta ad fauorem Eccleſiæ abſque ſolemnitatibus, an, et quando ſubſiſtat. 53.

ADNOTATIO III.

Statuti ſolemnitates, an requirantur in contractibus factis à Clericis minoribus, & præcipuè inter Clericum, & Laicum.

1 QVoniam Statutum Vrbis tamquam Apoſtolica auctoritate conditum, & confirmatum dicitur Papale, vt late comprobat *Fenſon. ad idem Statut. in Rub. inc. p. Statutorum Alma Vrbis num.*32. *&* 33. *&* 37. *relat. per*

Tem-

Tamburin.de iur.Abbatiſſar.diſp.34. poſt quæſt.4. in addit. ad quæſit.10. diſput.8. num.9. & 11. fol.379. Hond. conſ.5.in fin. lib.2. Mareſcot. var. reſol.lib.2. cap.6.num.20.& ſeq. Gregor.XV.deciſ.267. num.7. Seraph.deciſ.153.num.1. & deciſ.794. num.26. Rota deciſ.451.num.3.deciſ.369.num:3.part.1. diuerſ.

2 Ac proindè certum eſt ligare perſonas, & bona Clericorum, vtpotè quia ſubnititur auctoritate Papæ *Tamburin. loco citato num.11. ex Fenſon.vt ſupra num.37.cum ſeq.Rota deciſ.616. num.3. coram Caualer deciſ.379.ſub num.3.deciſ.452.num.1.par.1. diuerſ.cum alijs allegat.per Gratia diſcept.913.nu.14. tom.5.*

3 Immò comprehendit quoque Collegia, & Conuentus Religioſorum, etiam ſi dicta Collegia, & Conuentus ſint perſonæ fictæ *Caualer.deciſ. 616.num.4.* vbi ita alias dixiſſe *Rota in Romana Cenſus coram Litta, & in Romana Saluiani coram Pirouano.*

4 Hinc eſt quod etiam à Clericis minoribus contrahentibus ſunt ſeruandæ ſolemnitates Statuti, vt eorum contractus robur, & firmitatem recipiant, ſuumque effectum ſortiautur, & quamuis Statutum Vrbis in *dicto cap.151. lib.1. de contract.ſine certa ſolemnit.non valit.* non faciat expreſſam mentionem de Clericis, nihilominus, cũ diſponat, quod contractus facti à quibuſcunque mulieribus, & minoribus viginti annis ſine Statutarijs ſolemnitatibus ſint nullius roboris, & momenti propter generalitatem verbi quibuſcunque videtur ſtatuentes comprehendere voluiſſe etiam Clericos, vt in ſimili eiuſdem Statuti *in cap.180. lib.1. dixit Rot.in deciſionibus relat. per Add. ad Burat.deciſ.880.ſub num.6.* vt latius demoſtrabimus infra *in 2. limit.* in ſpecie verò de Clericis filijs

5 familias, quod ex nullo contractu provt etiam Laici poſſint ſe, aut ſua bona quoquomodo obligare, etiam ſi liquido conſtaret, bona, & pecunias, prò quibus ſe obligauerunt, ad eos cum effectu perueniſſe, ſed contractus, & obligationes ab eiſdem, & eorum fideiuſſoribus etiam principaliter obligatis factæ ſint nullius roboris, & momenti, etiam ſi contractus prædicti quouis iuramento roborati repetiantur vti dolo, & metu extortum cenſeatut expreſſè diſponitur per idem Statutum Vrbis *lib.1.cap.152.*

6 Lim. In alijs Statutis laicalibus, qui ſi faciant expreſſam menſionem Clericorum ſunt nulla, licet eſſent Clericis fauorabilia, ita quod nec Clerici poſſunt illis vti, etiam volentes quia in effectu expreſſa illa mentio, ſapit quid iuriſdictionale, & tanquam trahens ſecum ſubiectionem in laicalem iuriſdictionem eſt immunitati Eccleſiaſticæ præiudicialis, & infenſa *Text. eſt in Eccleſia Sancta Mariæ de Conſtit. Carol. de Graſſ. de effect.Cleric.effect.2.num.43.cum ſeq.& 488. Sperel. deciſ.for. Eccleſiaſt.10. num.32.cum ſeq. & deciſ.11. num.30.relat.per Rot.in deciſ.180. n.20. poſt Zacch. de oblig. Cameral.*

7 Lim.2. Vt Clerici, & Eccleſiaſtici non Comprehendantur à Statutis, etiam ſi confirmata fuerint à Summo Pontifice, ſi in eo nulla fiat mentio de perſonis Eccleſiaſticis, & confirmatio non ſit in forma ſpecifica eiuſdem Statuti expreſſè diſponente de Eccleſiaſticis, immò ipſum Statutum Vrbis, vbi expreſſè non facit mentionem de Clericis, licet ſit Papale neque ligat Clericos iuxtà doctrinam *Bald.in cap.Eccleſia Sancta Mariæ num.9.verſ.tertio gloſ.Ruin.conſ.12. ſub num.16. lib.3. Peregrin. conſ.63. num.6.lib 1.Surd.conſ.361. nu. 37. Gregor.XV. deciſ.267.num.1.* vbi *Beltram.num. 10. & deciſ.511.num.1.Ferentil.ad Burat.deciſ.880. num.6.& comprobat Antonel.de tempore legal. lib.1. cap.33.num.48. & lib.2. cap.32: num.10. & 11.* & ſic Statutum Vrbis *lib.1.cap.150.de inſinuandis donat.* non ligare Clericos, cum in eo nulla fiat mentio de perſonis Eccleſiaſticis firmauit *Rot. deciſ. 6.apud Fenſon.ad Stat.Vrb.verſ.neque obſtat.& verſ. 2. fuit reſponſum*, nec minus aliud Statutum eodem *lib.1.cap.124.* in quo, diſponitur quod Emphyteuſi finita bona relocentur ſucceſſoribus, latè *Ferentil.ad Burat.deciſ.880.num.5.Antonel. de tempore legal.lib.1. cap.32.num.10.* vbi quod nec etiam comprehendantur ſub alio eiuſdem Vrbis Statuto *lib.1.cap.157.* in quò diſponitur quod fideiuſſor poſſit petere vt à fideiuſſione liberetur, etiam ſi diù non ſteterit in obligatione, & Deciſiones verò in contrarium allegatæ per *Grat.a diſcept. 913.num.14.* procedunt in terminis eiuſdem Vrbis Statuti *cap.180. lib.1.* vbi prohibentur nè in vna eademque cauſa ſecundo liceat prouocare, quia cum in eodem Statuto expreſſè diſponatur quod huiuſmodi diſpoſitio ſeruetur in omnibus curijs inter Ciues, incolas, & diſtrictuales, & conſequenter propter vniuerſitatem verborum aptum comprehendere tàm laicos, quàm Clericos, & Eccleſiaſticos comprehendit etiam Clericos, qui ſub nomine Ciuium continentur, & ligat perſonas Eccleſiaſticas cum fuerit à Summo Pontifice confirmatum in forma ſpeciali, & ideo eſt ſeruandum etiam in curijs Eccleſiaſticis, in quibus terminis loquitur *Rot. deciſ.52. part.1. diuerſ. & deciſ.380.part.1.recen. Antonel.de tempor.legal.lib.2. cap.32. num.11.vbi allegat. Rot. deciſ.452. part.1. diuerſ.cum alijs per Adden. ad Burat. deciſ.830. ſub num.6.* vbi & quod deciſiones *Seraph. 794. nu.25. & 26. & deciſ.1170. num.1.* vel ſint intelligendæ iuxta *deciſ.452. part.1. diuerſ.* vel ſi iuxtà contrarias deciſiones, *in Portuen. Plani Vlmi coram Robuſterio* non eſſe attendendas, vti reuocatæ, & expreſſè reiectæ in alijs deciſionibus per eundem relatis.

8 Firma igitur remenet concluſio, quod Statuta laicalia, ad hoc, vt in vim confirmationis à Sede Apoſtolica obtentæ in forma ſpecifica ligent Clericos, & eorum bona debeat in eis fieri expreſſa mentio de clericis, eorumque bonis, vel debent continere verba vniuerſaliu, apta Clericos comprehendere, alias ex defectu voluntatis non cenſentur ſtatuentes illos comprehendere voluiſſe, vt vltra ſupra relatos tradit *Hond. conſ. 20. num.6; verſ. ſed etiam & ſub num.7. verſ. quæ concluſio ſub num.2, Rot. in Romana Dotis 11. Februar. 1647. §. addebant coram Bichio & in Bononien. Hæreditatis 28. Iunij 1652. §. nihil ſuffragante coram eodem* vbi ſubdit quod licet confirmatio Statuti in forma ſpecifica amplis verbis habeat vim nouæ legis *Rot. deciſ.438.num.54. & ſeq.part. 4. tom.2. recen.* Non tamen operatur vltra voluntatem legiſlatoris *Bart. in l. Iulianus num.15.ff. de condit. indeb. Burat. deciſ.52. num.5:*

10 Et ratio prædictorum eſt, quia confirmatio non egre-

egreditur fines confirmati, ſed reſtringitur ad eius limites,& nihil de nouo tribuit, nec ea,quæ in confirmato non includuntur extendit,ſed tantum robur, & validitatem influit *l. Aurelius §. Teſtamento ff. de lib. legat. cap.1. vbi glo. in verbo confirmat & in cap.2.de confirmat. vtil. vel inutil. Dec.in l.more num 31. ff. de iuriſdict. omnium Iud. Menoch. conſ.75. num.32. Bero conſ.7. num.37. lib. 3,Gonzal.ad reg.8. Cancel.glo.45.§. 1,num.76.Duran. deciſ.146. num.6. Caualer.deciſ.385. num.1. Afflict.deciſ.404.num.4. Oſach.deciſ. Pedemont.39. num.13. Caſſad. deciſ.1.num.2. de confirmat.vtil.vel inutit. Rot. deciſ.269.num.44.deciſ.55.num.11.& 12. deciſ.604 num.1.part.4. deciſ.176. num.36. part.5 deciſ.29.num.30.part.6. deciſ.226. num.20. & 24. part.7.recen.& in Spoletana bonorum 13. Aprilis 1646. §. cum in ea coram Eminentiſs.D. Card; Corrado & in Rauennaten. Hæreditatis 5. Iunij 2648. coram Eminentiſs.D.Card. Ottbobon. in Corduben. dimidiæ portionis 20. Iunij 1653.§. neque valet in fin coram Meltio confirmata 30.Iunij 1654. §. ſubſiſtere neque coram eodem in Tudertina ſucceſſionis 29. Maij 1652.coram Meltio & in Bononien. Hæreditatis 28. Iunij 1652. §. minus ſuffragatur in fin. & §.fi. in fin.coram Bich. cum alijs in Calagurritana decimarum S. Aſcentij, et Dunalillo 17. Aprilis 1654. §, vltra quod in fin.coram Zarate:*

11 Confirmatio vero Statuti,vt ſit in forma ſpecifica requirit,vt a Pontifice, vel Principe ſupremo diſcutiatur tenor Statuti diligenti cauſæ cognitione adhibita, vt eidem innoteſcat, an iuſta,& honeſta ſint Statuta, quæ confirmantur *glo. in cap.1. verſ. de quæſt. de confirmat. vtil.vel. inutil. Abb. conſ.102. num.3. lib.3. Alex. conſ.123. num. 18 lib.4.Merlin.deciſ.740. num.4.& 5.*

12 Neque ad inducendam confirmationem in forma ſpecifica ſufficit clauſula *ex certa ſcientia*, ſi in confirmatione inſerta fuerit, dum aliunde non conſtat ex præcedentibus,& ſubſequentibus Principem informatū fuiſſe de validitate, & iuſtitia actus confirmandi. *Ferret. conſ. 38. num.7. & 8. Gabr.in tit.de Clauſ. conclu,1. num.52. Rot. deciſ. 740. num.5. coram Merlino deciſ.166. num.5. & 6. part.5. recen.*

13 Confirmatio autem ex certa ſcientia, & cum cauſæ cognitione illa dicitur,in qua eſt inſertus tenor rei confirmatę, vel ſaltem narretur eius ſubſtantia, ita vt totus tenor Papæ innotuerit, alias dici nequit, quod adhibita fuerit cauſæ cognitio *Ferret. conſ.38.num.5.Gabr. conſ.183. num. 14.lib.2.Mareſcot.var.reſol. lib.2.cap.47.num.1.*vbi quod expreſſio tenoris rei confirmatæ, idem operatur quam clauſula ex certa ſcientia *& num.7. Molin.de Hiſpan.Primog. lib.2.cap.7. num.9. Garz. de benef.part. 3. cap.2. num.226.& 227.& 231. Seraph. deciſ.981.num.2.Rot.deciſ.455. num.3. part.2. diuerſ. deciſ.192. num.3. prope fin. part.1. tom.1. recen.& deciſ.222.num.1.coram Mantica.*

14 Vnde ſtante expreſſione ſubſtantiæ rei confirmatæ,re diſcuſſa cum Clauſula quorum tenores, & Clauſula ex certa ſcientia, confirmatio dicitur in forma ſpecifica, & non communi vt comprobat *Rot.deciſ. 191. num.3. part.1.tom.1.recen.* quia ſtantibus dictis clauſulis ceſſat omnis ſubreptio *Garz.de benef. part.3.cap. 2. num.234.*

15 Confirmatio vero in forma communi nihil de nouo tribuit, nullumque defectum,aut obſtaculum tollit *cap.1. vbi glo.cap.cum dilecta cap.examinata de confirmat. vtil. vel inutil. Mandoſ. in reg. 22.quæſt. 10.num.2.& de Signatur. gratia tit. de confirmat.in prin. Molin. de primog. Hiſpan. lib.2.cap.7. num.7.Gonzal. ad reg.8. Cancel.glo. 45.§.1.num.76. Caſſad.deciſ. vnic.de confirmat. vtil. vel inutil. Rot. deciſ.702.num.6. deciſ.780. num.5. part.1. deciſ.31. num.6.part.2. diuerſ.*

16 Vbi igitur viget Statutum, cuius diſpoſitio Clericos non ligat, eo quod de illis nullam mentionem faciat, & ſi faciat in forma ſpecifica à S. Pontifice confirmatum non exiſtat, maior difficultas eſt, an ſolemnitates per idem requiſitæ in contractibus mulierum, & minorum veniant nihilominus ſeruandæ inter Clericum, & Laicum ſimul contrahentes, & pro affirmatiua ſuadere videtur, quod ſicut ſolemnitates Statuti ſunt ſeruandæ etiam à forenſibus prò contractus validitate, qui ligantur Statuto loci contractus *Gabr.in tit.de conſuet. conclu.2. num.4. Surd. conſ. 257.num.1.& 3.Fenſon.ad Statut.Vrbis in cap.152. num.11.lib.1.per doctrinam Bart.in l.cunctos populos num.13, & 14.C. de ſum.trinit.& fid. Cathol.quem omnes Doctores ſequuntur Caputaquen. deciſ.206. & 215. part.3 Cæſar.de Graſ. deciſ.2.num.16.de donat. Rot.deciſ.153. num. 5. part.1. deciſ. 218.num.5.& ſeq. part.2. recen.* Ita etiam ſeruandæ ſunt in con-
17 tractibus a Laicis cum Clericis, vel Eccleſia celebratis, non quia Clerici ipſi, vel Eccleſia, vel geſta per eos ſub Statuto comprehendantur, ſed quod à Statuto Laicis ſuis ſubditis forma præſcribatur, & extra eam, illi ad contrahendum inhabilitentur, vt pote quia non poſſit ſubditus ſpreta lege ſui ſuperioris cum non ſubdito contrahere, & de facto contrahendo nulla oritur obligatio reſiſtente Statuto ac Laici conſenſum inhabilitante, adeo vt non poſſit Clericus non ſubditus ſimili informi contractu iuuari optimè *Federic.de ſen.conſ.85.Paul. de Caſtr.conſ.159.in fin Tiraquel. de leg.connub. glo.8. num.168. Carpan. ad ſtat.Mediolan.in prælud.num.99.& in cap.445.num. 5.part.1.Fenus ad Stat.Vrbis glo.7. num.81 Carol. de Graſſ.de effect. Cleric.effect,2.num.191. Lamberteng. de contract.mulier.§. finis num.136. & ſeq.Seraph.de iuram priuil.77.num.26.Theſaur quæſt. forenſ. lib.2. quæſt.8. num.5. Coru.conſ.64.num.5.vol.3.Surd.conſ. 2. num.4.8.& 41.& deciſ.26. num.15.cum alijs latè per Sperel. deciſ.10.num.2.& plurib. ſequen.*

18 Ex omiſſione autem formæ à Statuto inductæ per vnum ex contrahentibus ſcilicet per Laicum actus redditur ipſo iure nullus *cap.cum dilecta ante fin. cum gloſ. in verbo irritum & ibi Felin. ſub num.6.de reſcript.Decius de communi conſ.532. num. 3.Oſaſch. deciſ.165. num.16. Surd. deciſ.144. num. 17. deciſ. 265.num.8.Sperel.deciſ.10 num.6.*

19 Lim. quando ſolemnitas à Statuto requiſita reddatur difficilis executionis, vel cum difficultate impleri valeat, cum tunc non liget Laicos cum Clericis contrahentes benè *Felin.in c.Eccleſia S.Mariæ n.85.& ſeq.de conſt.& ibi Dec.n.175.Mart de iuriſdict.par.4.cap.62.n.21.Duard.in Bulla Cœnæ lib.2.cap.15.q.19.n.128.Sperel.deciſ.10. nu.13.*

20 Lim. 2. Si ſtatutum eſſet pænale, vt ſi inducens nullitatem formæ id diſponeret in odium perſonæ efficientis actum contra legis prohibitionem,

ſecus

ſecus ſi tantum reddat actum nullum propter defectum formæ iuxta magiſtralem diſtinctionem de qua *Mantic. deciſ.300. per tot. ſecutam per Sperel deciſ.10. num.14.*

21 Lim.3. Vt dicta opinio, & plerique Doctores eam tenentes procedat, & loquantur de contractibus cum Clericis factis, ſecus autem cum ipſa Eccleſia, non quia Eccleſia, & Clericus in materia exemptionis iudicetur ad imparia, ſed quod inter eos diuerſa conſideretur ratio, vt quia inſinuatio, & ſolemnitas inducta à Statuto ad fraudes euitandas bene militare poteſt in contractu celebrato inter Clericum, & Laicum ſi ſolemnitas non ſeruetur, ſecus autem in contractu celebrato cum ipſa Eccleſia, vel Clerico nomine Eccleſiæ, quò caſu ceſſat fraus tamquam ab Eccleſia pœnitus aliena *Feliu. in cap. Eccleſia Sancta Mariæ num.82. de conſtit. plene Gabr. in tit. de donat. conclu.1.num.28.Clar.in §. donatio quæſt.17. num.2. Carpan ad Stat. Mediolan.cap.324.num.76.Theſaur. quæſt.foreuſ.lib.2.quæſt.8.num 9. cum alijs per Sperel. deciſ.10. num.15.& 16. faciunt tradita per Rot.deciſ. 458 num.6.part.2. recen.* Et in puncto quod tam

22 in donatione, quam in omni alio contractu cum Eccleſia. vel pia cauſa geſto non ſint neceſſariæ ſolemnitates Statutariæ eiſque omiſſis contractus non redditur nullus, & inualidus tenet *Iaſ. in l.ſi vnus §. pactum ne peteret num 31. ff. de pact. Felin. in cap. quæ in Eccleſiarum num.71. verſ. ſed de conſt.e Tiraq.de leg.connub.gloſ.8.num.162.Boccac.ad conſtit. Aegidian gloſ.8.num.48.Carpan. ad Stat. Mediolan.cap.328.num.111.Hond.conſ.32.num.106.lib. 1. Alex.conſ.105.num.13.lib.4 cum alijs per Sperel deciſ.10 num.17.*

23 Contrarium videtur tenere *Pic. ad Stat. Vrbis gloſ.7.num.213.& ſeq.*in contractu a minore cum Eccleſia geſto, qui tamen hoc non affirmat ſed dubitat.

24 Lim.4.quando Statutum loquitur in perſonam vt ſi dicat omnes contrahentes teneantur, quo caſu licet det formam actui, non comprehendit perſonas Eccleſiaſticas Statuentibus non ſubiectas *Brun. in tract.de Stat.excluſ. fœmin arti.6. princip. num 8.& arti.9. num.9. Surd.conſ.2.num.26.27. 33.42.43.47.& per tot. Hond.conſ.3.num.23.& 29 lib.1. Carol.de Graſ.de effect.Cleric.2.195. cum alijs per Sperel.deciſ.10.num.18.& 19. vbi ampliat* procedere etiam ſi mixtim de forma, & de perſona Statutum diſponeret, cum forma ſit acceſſoria perſonæ, de qua proindè principaliter diſpoſitum cenſetur.

25 Lim.5. Si ſtatutum ſit autorizatiuum, vel arctatiuum, & loquatur per verba præceptiua, & prohibitiua, cum enim in Clericos Statuentes nullam iuriſdictionem habeant non poſſunt contractus cum eis celebratos ſub autorizatiuo Statuto comprehendere, non ſolum ſi ſit Clericis fauorabile, & commodum afferat *Abb.in cap.Eccleſia Sanctæ Mariæ num.4.de conſtit.ibique ſeliu.num. 95.Dec.num.27.Nauar.conſ.4 num.5.de conſtit.lib.1.* Verum etiam ſi ſit conditum ad occurrendum fraudibus dicto *cap.Eccleſia Sancta Mariæ Lap. alleg.101 num.14.& ſeq.Rom. conſ.447. cum alijs per Sperel.deciſ.10.num.20.& 28.*

26 Lim.6 Si ſtatutum de Clericis, locis pijs, & Eccleſia expreſſam faciat menſionem, quo caſu licet actus ſolemnitatem, & contractus formam reſpiciat, nullatenus tamen Clericos, eorumque contractus comprehendit, cum reddatur nullum ex defectu poteſtatis *Feliu.in cap. Eccleſia Sancta Mariæ num.36. ibiq. Dec. num.49. de conſtit. Surd. conſ.301.num.12.& 13.lib.3.Carpan.ad Stat.Mediolan.in prælud.num.593.copioſe Carol.de Graſſ. de effect,Cleric.2.nu.488.relat. per Sperel.deciſ.10.num. 30.& 31.*vbi ſubdit quod ſiue Statutum faciat expreſſam mentionem, ſiue non, nunquam Clericos comprehendere, & ligare cum vtroque caſu, æqualiter iuriſdictionis defectus conſideretur, & *num.32.& 33.*tradit hac propterea ratione ſingulas leges *Codicis ſub titit de Sacroſanct. Eccleſ.& Epiſcop. & Cleric.* licet ſint Eccleſiaſticis fauorabiles, eſſe nihilominus ipſo iure nullas ob iuriſdictionis defectum *Gratia.diſcept.164.num.12.idem Sperel. deciſ.12.*

27 Sublim. Si Statutum, ſiue lex faciens de Clericis expreſſam mentionem reſoluatur in vim conſilij, vel priuilegij, vt ſi diſponunt, quod credatur libris rationum Eccleſiæ, quod illius violatores bandiantur, & ſimilia *Surd.conſ.2 num. 19.& 20.& conſ.259.num.2. Ambroſin.de immunit. Eccleſ.cap.2.num.18. & ſeq.Carol.de Graſ. de effect. Cleric.2. num.52.& 53. Suarez.in defenſ.fidei lib.4. cap.16.num.9.Gratia.diſcept.164. num. 13. Sperel. deciſ.10.num.34.* vbi reddit rationem, quia Statutum hoc caſu, non dicitur exercere iuriſdictionem, ſed meram liberalitatem in Eccleſiam, & Eccleſiaſticos.

28 Lim.7. Quod Clerici licet non comprehendantur ſub Statuto à Laica poteſtate condito tamen ſi velint. poſſunt illo vti *Surd.conſ.2.num.19. & conſ.259. num.2. Ambroſin.de immunit.Eccleſ.cap. 12.num.18. Carol.de Graſſ.de effect.Cleric. effect.2. num.490.Duard.in Bull.Cenæ lib.2. cap.15.quæſt.17. num.26.cum alijs per Sperell.deciſ.10.num.35.*

29 Clerici igitur gaudent priuilegijs Statutorum prò ſe non contra ſe & ſic actiue, non autem paſſiue *Barr. & Doctor.in l.cunctos populos C.de ſum. trinit.& fid.Cathol.Dian.reſol.moral. part.3. tract.1. de immunit.Eccleſ reſol.43. ante fin.* eiſque vti poſſunt, ſi velint, non tamen cogi poſſunt contra ſe recipere, ſed ſolum quatenus concernunt eorum fauorem non autem è contra *Abb.in cap.conſtitutus num.4.de reſt.in integr per gloſ.in cap.quæcumq. in verſ.nouit.de iud. Crauet. conſ.441. num.6. lib.1. Hond.conſ. 20.num.2.lib.1. Molſeſ. in conſued. Neapol.tom.1.part.2.quæſt.7. num.41. & tom.2. conſued. 23.num.7.Vincent.de Franc.deciſ.285.num.5.*

30 Statutorum autem Laicorum beneficium non denegatur Clericis, vtpotè quia Laici poſſunt Clericis beneficia concedere, & fauoribus proſequi iuxta *text.in cap.nouit.de iudic. latiſſime Marſil. ſing.453.Lap.alleg.101.Afflict.de iur.protho.§.vltim. num.17. Ambroſin.qui alios allegat. de immunit.Eccleſ. cap.21.num.20.*

31 Lim.8. Si ſtatutum faciens expreſſam mentionem de Clericis eſſet in forma ſpecifica à Summo Pontifice confirmatum, & approbatum, nam tunc etiam à Clericis eſſet ſeruandum, *Surd.conſil.2.num.15.& conſ.301.num.14.& 15.vol.3.Mart. de iuriſdict.par.4.caſ.52. Duard.in Bull.Cœnæ lib.2. cap.17.quæſt.17.num.25.Sperell.deciſ.10. numer.35. verſ.modo aptum.*

32 Nec

Digitized by Google

32 Nec ad hunc effectum conuiuentia, & approbatio Epiſcopi ſuffragatur, ſed requiritur ſpecifica approbatio Summi Pontificis, *Abb. in cap. Eccleſia Sancta Maria in prima lectura numer. 3. vbi Felin. num. 3. Martha de iuriſdict. par. 4. cap. 1. num. 43. Afflict. de iur. Prothomis in princip. numer. 8. Surd. conſ. 301. num. 61. volum. 3. relat. per Sperel. deciſ. 10. num. 39.*

33 Sicut autem Clericus, nec de licentia Epiſcopi conſentire poteſt in Iudicem Laicum, *Hoſtien. in ſumm. in tit. de iudic. §. quæ ſunt neceſſaria gloſſ. in cap. ſignificaſti de for. compet. Surd. conſ. 301. num. 61. plenè Gramm. deciſ. 61. num. 8. 9. & per tot.* ita nec de licentia Ordinarij poteſt ſe ſupponere laicorum ſtatutis, & municipalibus conſtitutionibus, *Sperell. deciſ. 10. num. 40. et 41. Rota in Rauennaten. Emphyteuſis 28. Maij 1631. coram Merlino inter eius impreſſ. deciſ.*

34 Statuta quidem Vrbis in tantum ligant Clericos, in ea parte, qua de eiſdem expreſſam faciunt mentionem, in quantum fuerunt de Papæ mandato condita, imò omnia ordinata à deputatis ab eodem Papa; non tàm primi quatuor libri, quàm nouæ reformationes, & licet interuenerint etiam deputati à Populo, & ſimpliciter confirmatæ à Leone X. nihilominus, concurrenti antecedenti Papæ mandato, & ordinatione, & ſubſequenti confirmatione dicuntur Papalia, quia Leo ante confirmationem deputauit duos Cardinales, ad effectum videndi, & examinandi præfatas conſtitutiones, & ſic adfuerunt etiam deputati à Papa, ita vt abſolutè laicales tantum dici nequeant, vt animaduertit *Rota deciſ. 452. num. 1. par. 1. diuerſ. Seraph. deciſ. 1170. num. 3. & deciſ. 794. num. 26.*

35 Quinimmò ſtatuta Vrbis fuerunt auctoritate Apoſtolica in ijs etiam caſibus, in quibus iuramenti validitatem reſtringunt ſpecialiter confirmata, vt patet ex literis *Greg. XIII. Datum Kalend. Iunij 1588. impreſſ. apud Garganett. in princip. eiuſdem ſtatuti, & notat per eumdem ad idem ſtatut. gloſſ. 175. verſ. nam & ſi ſtatuta Pariſ. conſ. 86. ſub num. 53. verſ. & eo magis lib. 3. Gabr. conſil. 142. ſub num. 19. verſ. verum ſtatutum, Rota in Romana Dotis 21. Februarij 1650. § neque potuit in fin. coram Eminentiſſ. D. Card. Corrado.*

36 Statutum igitur faciens expreſſam mentionem Clericorum, non concurrente S. Pontificis auctoritate, cum ſapiat quid iuriſdictionale remanet nullum, vti à poteſtate ſæculari nullam prorſus habente iuriſdictionem in Clericos conditum & tamquam immunitati Eccleſiæ contrarium nõ eſt habendum in aliqua conſideratione *iuxt. text. in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ de conſtit. cap. fin. de immunit. Eccleſ. Abb. conſ. 8. num. 3. Neurz. conſ. 39. n. 9. Surd. conſ. 2. conſ. 301. num. 13. & 14. & conſil. 391. nu. 13. Sanchez in præcep. Decalog. tom. 2. lib. 7. cap. 9. num. 4. & ſeq. Suarez de leg. 1. cap. 34. num. 1. 3. & 4. Carol. de Graſſ. de effect. Cleric. effect. 2. nu. 43. & 44. & 488. Rot. deciſ. 180. num. 20. poſt Zacch. de oblig. Cameral. ſecundum nouam impreſſionem; & in Romana ſeu Ianuen. Locorum Montium 16. Maij 1650. coram Eminentiſſ. D. Card. Ottbobono inter eius impreſſ. deciſ. & in eadem 30. Ianuarij 1651. §. fin. coram Peutinger. & in Eugubina Hæreditatis 2. Iunij 1651. §. contraria nihilominus coram Bichio.*

37 Generaliter enim Statuta Laicorum, & leges Principum Sæcularium, etiam licita, & honeſta, & propter commune bonum facta, quamuis non læderent priuilegia Eccleſiæ, adhuc non ligant Clericos, quia in ſtatuente non ſufficit iuſta cauſa, ſed requiritur poteſtas, & iuriſdictio, quæ non tribuitur Laicis reſpectu cauſæ communis boni, honeſtatis, & ſimilium *Menoch. conſil. 291. num. 25. vol. 3. Surd. conſ. 2. nu. 33. & conſil. 301. n. 11. & 28. per text. in cap. Eccleſia Sancta Maria, vbi notant omnes de conſtit. cap. fin. de immunit. Eccl. in 6. Dian. reſol. moral. par. 3. tract. 1. de immunit. reſol. 13. verſ. notandum eſt etiam, & par. 4. tract. 1. reſolut. 14. §. ſed hæc opinio, Rota in Eugubina Hæreditatis 2. Iunij 1651. §. contraria nihilominus coram Bichio,* quæ opinio eſt ſequenda, & contraria reijcienda, quam tenent Doctores relati per *Ambroſin. de immunit. & libert. Eccl. cap. 21. à num. 1. & ſeqq.*

38 Quæ ſibi locum vindicant non attento an ſtatutum loquatur in rem, vel in perſonam, vel an ſimpliciter prohibeat, an cum certa ſolemnitate, cum vtroque caſu reſultet præiudicium diminutionis libertatis, & immunitatis Eccleſiæ, & Eccleſiaſticorum, quæ non dum comprehendit perſonas, ſed etiam bona, aut actu acquiſita, aut ſpe, & potentia acquirenda, Clericis autem neque directè, neque indirectè laici præiudicare valent iuxta determinationem captam per Sacrã Congreg. Immunit. vt refert *Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. tom. 1. cap. 8. dubit. 11. num. 19. fol. 336.* ſemperque ad effectum ne ſtatutum comprehendat perſonas ſtatuentibus non ſubditas diſtinctionem locutionis in rem; vel in perſonam reijcit, *Rota ex allegatis in deciſ. 177. num. 13. & ſeqq. par. 5. rec. & in Eugubina Hæreditatis 2. Iunij 1651. ſub §. contraria nihilominus coram Bichio.*

39 Vndè ſtatutum prohibens alienationem ſtabilium in forenſes quocumque titulo inter viuos, vel in vltima voluntate tamquam conceptum in rem afficere forenſes, etiamſi Clerici ſint, tradit *Bald. conſ. 174. lib. 5. Cephal. conſ. 53. num. 39. & 42. & conſ. 54. num. 9. & ſeq. Surd. conſ. 521. num. 2. ad fin. & ſeq. Ciriac. controu. 530. num. 64. & 65. Gabr. conſ. 169. num. 57. Vulpell. de libert. Eccleſ. par. 2. n. 8. & 14. Carol. de Graſſ. de effect. Cleric. effect. 2. numer. 245. & ſeq.*

40 Contraria tamen opinio vti verior ſequenda, & tenẽda, quia ex defectu poteſtatis ſtatuta laicorum Clericos non afficiunt, *cap. Eccleſiæ S. Mariæ vbi notant omnes de conſtit. cap. fin. de immunit. Eccleſ. in 6.* ſtatuentes autem generaliter diſponendo de forenſibus non cenſetur comprehendere voluiſſe Clericos, quos etiam ſi voluiſſent, non potuiſſent nominatim excludere, læderetur enim Eccleſiaſtica libertas, ſi vnicuique licitum non eſſet in Eccleſiaſticas perſonas, licet forenſes alienaré, ſiue per contractum, ſiue per actum vltimæ voluntatis, tàm inter viuos, quam cauſa mortis, vt de magis communi opinione teſtatur, *Surdus conſ. 2. num. 34. Honded. conſ. 3. num. 22. & ſeq. lib. 1. Menoch. conſ. 877. num. 10. & conſ. 1129. num. 1. Abb. conſ. 8. num. 7. in fin. & ſeqq. Neguſan. quæſt. 278. n. 5. Clar. in prax. § fin. quæſt. 82. ſtatut. 5. num. 2. Ciriacus controu. 205. num. 156. & ſeqq. Carlin. controu. forenſ. cap. 23. num. 39. & 40. Dian. reſol. moral. par. 6. tract. 3. reſolut. 3. Thomas del Bene de immunit. & iuriſdict.*

Eccle-

Digitized by Google

Eccleſiaſt.tom.1.cap.8.dub.11.ſect.1. num.10. & ſeq: vbi num.15. refert pro hac opinione quinquaginta ferè Doctores *fol.335.& ſect.6.per tot. fol.338.* & reſpondet omnibus contrarijs non attento an
41 ſtatutum loquatur in perſonam, vel in rem, vel an ſimpliciter prohibeat, an cum certa ſolemnitate, cum ſemper minuatur Eccleſiæ libertas, & immunitas Clericis conceſſa tàm quoad perſonas, quàm quoad bona acquiſita, & acquirenda, ſiue inter viuos, ſiue cauſa mortis, aut ex contractu, aut ex Teſtamento, vt magiſtraliter firmauit *Rota in Eugubina Hæreditatis 2. Iunij* 1651. *§.contraria nihilominus coram Bubio*, vbi ita cenſuiſſe Sac. Congreg. Immunitatis.

42 Aduertendum tamen eſt in hac Eccleſiaſticorum Immunitatis materia, quod Clerici, neque iure humano, neque diuino ſunt exempti ab illis legibus ciuilibus, quæ non ſunt contra libertatem Eccleſiaſticam, vnde non licet Clericis ſine incurſu peccati mortalis vendere frumentum, vinum, oleum, blanda, & ſimilia, carius,& vltrà pretium à Republica ſtatutum, immò teneatur ad reſtitutionem pro exceſſu iuſti pretij. Clerici autem quamuis non teneantur directè legibus ſæcularibus parere, obſeruare tamen debent, ratione naturali dictante propter conformitatem cum perſonis ſæcularibus eiuſdem Reipublicæ, non coarctiua, ſed vi directiua,& non vi legis, ſed rationis, *Eminentiſſ.Card. Bellarm in. in reſponſion.ad epiſtolam incerti auctoris pro defenſione Venetorum contra cenſur. Pauli V. fol. 6. Filliuc. tom.2.tract.35.cap.4 num.94.Fauſt.in ſpecul.Confeſ. diſp.6.quæſt.44.nu.3.Vigian.de immunit.Eccleſ.diſ.2. concl.5.latè Dian.reſol.moral.par.4 tract.1.reſol.52. & par.5.tract.1.reſol.6. Surd.conſ.301.nu.30.& 31. lib.3.Afflict.in prælud. conſtit. Regni quæſt.7. num.2. Ambroſin.de immunit.Eccl. cap.21.nu.27.*

43 Quinimmò contrauenientibus Clericis legibus propter commune bonum promulgatis, ad quorum obſeruantiam tenentur etiam ſi promulgatæ non eſſent, dictante ratione naturali,æquitate canonica, ac morali,qua omnes inducimur ad faciendum ea, prout publica omnium hominum vtilitas exigit, & intereſt Reipublicæ, quæ non minùs ex Laicis, ſæcularibuſque, quam ex Clericis, ac Eccleſiaſticis conſtituitur, non à Laicis miniſtris, ſed per ſuos Iudices Eccleſiaſticos competentes veniant puniendi pro modo culpæ, *Lap in cap.per veſtras in 2.not 5.ſed eſt pulchra num.13.de donat.inter vir. & vxor. Surd. conſil.301.num.34.lib.3.Dian.reſol.moral.par.5.tract.1. reſol.6.Ambroſin.de immunit.Eccl.cap.21.num.28.*

44 Verùm quia ſtatutum, & Laicorum conſtitutiones non ſunt attendendæ in foro Epiſcopali, *Seraph. deciſ.*1493. *num.*3. Hinc eſt, quod Iudex Eccleſiaſticus non tenetur, nec debet Clericos hoc caſu mulctare eadem pœna ab eiſdem Laicalibus ſanctionibus inflicta, ſed arbitraria pœna, pro modo culpæ, & prout Clerici tranſgreſſores ſtatutorum Laicalium pro communi, & publico bono emanatorum contrauenerint iuxta notata per *Lopez ad Diaz in pract.crim.canon. c.56. verſ.tertio minim Surd.conſ.301.num.39.lib.3.* cum alijs per *Ambroſin.de immunit. Eccl.cap.21.num.29.*

45 Animaduertere igitur debent Epiſcopi, eiuſque Vicarij Generales ad ſe conformandum cum Laicorum ædictis, & vt Clerici in ijs, quæ concernunt commune bonum, & reſpiciunt rectum vniuerſalis Reipublicæ regimen pari paſſu cum Laicis ambulent, at vt ſeruetur æqualitas,quod ſeparatim conſimile ædictum pro eorum ſubditis publicent, cum non teneatur, nec liceat approbare,vel confirmare ſtatutum, aut Principis bandimentum, *Sperell.deciſ.10.num.42.*

46 Obſerua 1. Vt ſtatutum de inſinuandis Teſtamentis non comprehendat Teſtamentum Laici, in quo Clericus fuit hæres inſtitutus, prout dicitur etiam de Teſtamentis forenſium in loco talis ſtatuti teſtantium, vt de communi *Alciat. in l.1.num.24.C.de ſumm.Trinit.& fid.Cathol. Gabr.in tit.de teſtam.concl.4.num. .Mantica de coniect.vlt. volunt.lib 6.tit.8. num.14. Sperell.deciſ.10.num.7.8. & 9.* vbi reddit rationem, quia inſinuatio reſpicit perſonam hæredis, à quo illa facienda eſt, vndè ſi non eſt ſubditus,nō poteſt à ſtatuto ligari *Mart.de iuriſd.ſt.par.4.caſ 28. num. 11. & caſ. 26. num. 8.& ſeq.*

47 Teſtamentum verò Clerici, in quo Laicus inſtitutus eſt, quod non ſubiaceat iuriſdictioni ſtatuentium, ac proinde ſtatuto non obſtante non eſſe inſinuandum tradit *Gabr. de donat.concluſ.1.num.29.Duard.in Bulla Cœnæ lib. 2. cap. 15. quæſt.19.ex Butr.* quem allegat *in cap.Eccleſia Sanctæ Mariæ de conſtit.* à qua opinione non eſt recedendum, quia aliàs ob inſinuationis defectum hæreditate hæres priuaretur, contra voluntatem defuncti, & ſic in effectu Teſtamentum Clerici ſubijceretur iuriſdictioni ſtatuentium, quidquid ſenſerint alij ea moti ratione, quia inſinuatio tamquam quid ſeparatum à Teſtamento perentiat hæredem, & non Teſtatorem.

48 Teſtamentum vero Clerici,in quo alter Clericus fuit inſtitutus nullo pacto ſubiacet iuriſdictioni ſtatuentium, *Sperell.deciſ.10.n.10. verſ.quod à fortiori.*

49 Obſerua 2. Quod ſtatutum Laicale,quo ad ordinatoria Iudicij ligat etiam Clericos cum Laicis in foro ſæculari litigantes, *cap. quod Clericos de for.competen. Feliu. in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ num.81.de conſtit.& ibi Dec. num.9. Anchar.in cap. ea quæ num.269.de reg. iur.in 6. Seraph.de priuil.iuram.77. num.26. Carol. de Graſſ. de effect. Cleric. 2. num. 132. & ſeq.* cum alijs per *Sperell. deciſ. 10. num.22. & 24.* & ratio eſt, quia huiuſmodi ſtatutum procedendi modum concernens perſonas litigantes non tangit, ſed reſpicit cauſam, quæ illi foro ſubijcitur, quæ propterea regulanda, & dirigenda venit iuxtà ſtylum Tribunalis,& ordinatoria ſtatuti.

50 Lim. Si ſtatutum eſſet coarctatiuum nam tunc nec quo ad ordinatoria contra Clericos ſeruari deberet, *Sperell.deciſ.10. num.26.* Et ſic ſtatutum coarctans Conſanguineos ad compromittendum
51 licet ſit ordinatorium tamen tamquam arctatiuum non comprehendit Clericos coram Iudice Laico contra Conſanguineum litigantem, *Marta de iuriſdict.par.4. caſ.40. num.22. & ſeqq. Duard.ad Bullam Cœnæ lib.2.cap.15.quæſt.19.num.43.* cum alijs *per Sperell. deciſ. 10. num. 26. & 28.* vbi reprobat *Belles.diſquiſit.Clerical.tit.de exemption.Cleric.à ſtat. Laical.§.3.num.10.* contrarium tenentem, & ita practicaſſe teſtatur.

52 Obſerua 3. Quod emptio facta ad fauorem Eccleſiæ, & abſque ſolemnitatibus celebrata ſubſiſtit, nec cadit ſub prohibitione, *cap.nulli de reb.Eccleſ.alien.vel non.& extrauag. ambitioſe tit.eod. Rot.in Neapolitana Pecuniaria 19.Iunij 1656. §. De iniuſtitia verò coram Zarate.*

53 Verum ſi emptio ſit damnoſa, & præiudicialis Eccleſiæ, nullatenus ſubſtineri debet tàm inſpecto iure ciuili, *vt in Auth.C.de ſacroſanct.Eccleſ.§.Eccleſia*, & latiùs in corpore vndè ſumitur §. *ſunt damnoſoi auth.de non.alien.* Quam inſpecto iure canonico *cap.2.verſ.ſicut autem 10. quæſt.2. vbi Turrecremat.num.5.verſ.ſicut autem Tiraquell. de priuil. piæ cauſ.priu.88.verſ.4.maximè relati in dicta Neapolitana Pecuniaria 19.Iunij 1656.§.de iniuſtitia verò, verſ.tamen cum coram Zarate.*

S V M M A R I V M.

1 Solemnitates ſtatuti requiruntur in contractu celebrato ab ingreſſuro Religionem alias eſt nullus, & 2.

3 Lim. Procedere ſi agatur ad fauorem ſæcularium, ſecus fauore Religionis.

4 Solemnitates ſtatuti Laici non ſunt adhibendæ in renunciatione Nouitij poſt ingreſſum Religionis, ſed Concil.Trid.

Intel. Vt debeat conſtare de ſuſceptione habitus, aliàs præſumitur permanentia in ſæculo. 5.

6 Renunciatio Nouitij iuxta Concil.Trid. eſt facienda cum licentia Epiſcopi, & per duos menſes proximos ante profeſſionem.

Renunciatio Nouitij facta cum ſolemnitatibus Concilij non ſortitur effectum, niſi profeſſione ſecuta, ibid.

7 Renunciatio Nouitij facta poſt decimum menſem Nouitiatus eſt valida, licet prorogetur profeſſio.

9 Renunciatio facta cum requiſitis ſtatuti Vrbis eſt valida.

10 Conſanguinei pro forma adhibendi in renunciatione filiæ, vel ſororis debent eſſe ex latere matris.

11 Inſinuatio requiſita à ſtatuto Vrbis ſatis eſt, vt interueniat intra ſex menſes à die renunciationis.

12 Inſinuationis defectus ſuppletur per iuramentum. Lim.ex conſtitutione Marchiæ. 13.

14 Inſinuatio non requiritur in renunciatione facta ob cauſam, vt in augumentum decoris familiæ.

15 Inſinuatio non requiritur in donatione facta Eccleſiæ.

16 Donatio Clerici facta à Clerico non comprehenditur ſub diſpoſitione ſtatuti.

17 Renunciatio facta à muliere ante ingreſſum, ſed intuitu ingreſſus Religionis, eſt valida, etiam non ſeruata forma Conc.Trid. Contrar. nu.18.

19 Renunciatio Nouitiæ ad formam Concilij ſatis eſt, vt fiat intra curſum duorum menſium ante profeſſionem.

20 Forma Sac.Concil. requiſita in renunciationibus Nouitiæ, non procedit in vltimis voluntatibus. Contrarium nu.21.

Nouitius, ſeù Religioſus poſt emiſſam profeſſionem non poteſt Teſtamentum reuocare, ſed declarare. Ibid.in fine.

22 Forma Concil. ſeruanda in renunciat. Nouitij non habet locum in nouitio Societatis Ieſu.

23 Nec habet locum in renunciatione beneficij.Contrar.n.24. Diſting.vt nu.25.

26 Reſignari non poteſt beneficium ad cuius titulum, quis promotus fuit, niſi aliundè viuere poſſit.

27 Beneficium Eccleſiaſticum intra annum probationis non vacat, ſecus poſt emiſſam profeſſionem, & Nouitius facit fructus ſuos.

28 Regularis obtenta à Pontifice exeundi Clauſtra non poteſt redire ad beneficium, quod ante profeſſionem poſſidebat.

29 Religioſi Societatis Ieſu poſſunt retinere beneficia Penſiones, & dominium bonorum temporalium poſt emiſſa tria vota ſimplicia.

30 Solemnitates Concil. in renunciat. Nouitij adhibenda procedunt in Nouitio minore 16.annorum ſecus in maiori. Contrar.nu.31.

32 Nouitio ſi à Religione exeat, ſunt reſtituenda bona, ibidem delata ſecus eleemoſynæ. 37.

33 Per Nouitij diſceſſum à Religione renunciatio, & quilibet alius contractus eius intuitu factus reſoluitur.

Amp. Licet bona eſſent donata inter viuos. 34.

Et licet exeat à Religione ob nullitatem profeſſionis. 35.

Per ratificationem verò profeſſionis nullæ cenſentur ratificati alij contractus eius occaſione facti. 36.

38 Nouitius ſi intra annum pubertatis moriatur eius bona acquiruntur Monaſterio.

39 Renuncians ad fauorem Patris, vel Fratris deficientibus deſcendentibus, vel eiſdem de bonis non diſponentibus habet regreſſum ad bona renunciata.

40 Amp. Procedere ſiue renunciauerit cauſa receptæ dotis, ſiue cauſa ingreſſus Religionis. 41.

42 Renunciatio facta fauore certarum perſonarum ipſis deficientibus reſoluitur.

Renuncians deficientibus maſculis contemplatis in renunciatione ab extraneis non excluditur. ibid.

43 Renunciatio facta à filia fauore agnationis, ea deficiente non nocet.

44 Amp. Etiam ſi renunciatio facta fuerit, vt liberiùs Deo inſeruire valeat. Amp. vt nu.45.& 46.

47 Amp. Etiamſi renunciatio ſtipulata fuerit pro hæredibus, & ſucceſſoribus, cum intelligatur de ſucceſſoribus ſanguinis, & non de extraneis.

4 Renunciatio facta Patri, & Conſanguineis præſumitur facta ad fauorem familiæ.

49 Renunciatio ſtipulata pro fratribus, & hæredibus, mortuis fratribus durat in hæredibus.

50 Lim. Procedere ſi renunciatarius decedat teſtatus.

51 Lim. Vt procedat etiam ſi deceſſerit inteſtatus, ſuperuiuente tamen perſona expreſsè, vel tacitè contemplata.

52 Renunciatio dicitur realis ob prægnantiam verborum durantibus perſonis expreſſis, & contemplatis ſiuè tacitè, ſiue expreſsè, quibus deficientibus redit ad perſonalitatem.

53 Soror, quæ ad fauorem fratris renunciauit, non excluditur ab aliis ſororibus, quæ non renunciauerunt.

ADNOTATIO IV.

Solemnitates Statuti an ſint adhibendæ in donatione, & renunciatione facta & ſimilibus ab ingreſſuro Religionem, vel à Nouitio ingreſſo,

1 IN donatione, renunciatione, & alijs ſimilibus contractibus faciendis ab eo, qui adhuc non eſt ingreſſus Religionem, ſed cogitat de ingreſſu eſt adhibenda ſolemnitas requiſita à legibus, ſeù municipalibus Laicorum ſanctionibus quia donans, & aliter contrahens tempore donationis, renunciationis, & alterius contractus eſt ſæcularis ſubiectus ſæcularibus legibus, & licet adijciatur aſſertio, quod deueniatur ad huiuſmodi actum cauſa ingreſſus Religionis, non tamen per hoc mutauit ſtatum, ſi actualiter non ingrediatur, ac proinde ſi contractus celebratus fuerit abſque ſolemnitatibus à iure, vel ſtatuto requiſitis, remanet nullus, nec per ingreſſum Religionis deinde ſubſecutum conualidatur, *Rota deciſ.125.num.51.et 52.par.4. tom.1.recent.* & ideò
2 donationem factam per filium Patri per dies paucos ante Religionis ingreſſum, & habitus ſuſceptionem, intuitu, & contemplatione eiuſdem Religionis adhibitis ſolemnitatibus ſtatuti Sæcularis eſſe validam comprobat *Tamburin.de iure Abbat. diſp.4. quæſt.11.in princ. vbi ita firmaſſe Rot. in vna Parmen. Tranſlationis 20. Decembris 1627.* co-

coram Durana, et ita fuiſſe deciſum à S.Congregatione Cardinalium refert Aldan.in compend.Canon.reſol. lib.2.tit.8.num.15.

3 Lim. Procedere in donatione renunciatione, & ſimilibus contractibus ad fauorem alterius Conſanguinei, & aliarum Sæcularium perſonarum, ſecus autem ad fauorem Religionis, & Eccleſiæ, nam tunc non requiruntur ſolemnitates à Laicorum ſtatutis, & municipalibus ſanctionibus requiſitis, vt plenè firmauit *Rota in Tuſculana Donationis 19. Ianuarij 1633. coram Motmanno poſt Tamburin.de iure Abbatiſs.per tot.* & latiùs diximus in præcedenti Adnotatione in Limit.

4 Si verò donatio, vel renunciatio fiat à Nouitio, vel Nouitia poſt ingreſſum Religionis, ante emiſſam profeſſionem, nullæ ſunt adhibendæ ſolemnitates ſtatuti Sæcularis, ſed ſolum Concilij Tridentini, & ratio eſt. quia Nouitius ſecundum communem, & approbatam opinionem, & ſententiam reputatur perſona Eccleſiaſtica ratione ſtatus, in quo reperitur tempore contractus, licet ſit in eius libertate, & facultate è Religione exeundi, vt expreſsè declarauit *Sac.Cong.Concil. Trid.inſtante coram S.D.N.Ciuitate Ferrarienſi contra Epiſcopi Edictum*, vt refert *Diana poſt 5. part. reſol.moral.tit.declarat Sac.Congreg. num. 55. fol. 5.* cuius tenor talis eſt. Hoc ſupplici Libello à *SS. D.N.ad Congregationem Concilij remiſſo Congregatio cenſuit in huiuſmodi renunciationibus, quæ à mulieribus profeſſionem emiſſuris habito regulari ſuſcepto, intra probationis annum factæ fuerint nequaquam oportere ſeruari formam Laicarum ſtatuto præſcriptam, nec eius omiſſionem tales renunciationes inualidare, aut nullas, & irritas reddere, vtpotè ab ijs perſonis ſcilicet Nouitijs factas, quæ ſecundum præſentem ſtatum tanquam Eccleſiaſticæ cenſentur, cui proinde legibus Laicalibus ſolemnitatem inducentibus ſubijcere non debent*, & tradit *Abbas, & Io.Andr.in Eccleſia Sanctæ Mariæ de conſtit. Anchar. conſil.65. num.6. Rota deciſ.125.num.48.& ſeq.par.4.tom.1.recent.Sperel.deciſ.16.num.47. et plenè Aldan.in Compend.Canon.reſol.lib.4 tit.9.q.11. Tamburin.de iur. Abbat. diſp.4. quæſt.10.num.7.*

5 Intellige procedere quando conſtat renunciantem tempore renunciationis eſſe Nouitium, ſeù Nouitiam. Secus autem ſi non conſtat, cum aliàs præſumendum ſit adhuc permanere in ſæculo, præcipuè ſi renunciatio ſit facta cum nomine proprio Sæculari, & non cum nomine Religionis *Bero. conſ.64. num.28. lib.2.* & dixit *Rota in Romana Succeſſionis de Comitibus 23. Iunij 1642. coram Dunozett.poſt Michalor. de fratribus deciſ. 39. num.37.*

6 Solemnitas verò *à Sac. Concil. Trid. in cap.16. ſeſſ. 25. de Regular.* requiſita in huiuſmodi renunciationibus eſt, vt fiant cum licentia Epiſcopi, vel eius Vicarij Generalis, & per duos menſes proximos, ante profeſſionem, ac non alias intelliguntur effectum ſortiri, niſi ſecuta profeſſione, adeout ſi fiant ante dictos duos menſes reddantur nullæ, & inualidæ, etiamſi iuramento firmatæ exiſtant, vtpotè quia Sac.Concil. exigit, vt Nouitia per tempus conſiderabile ante renunciationem debitum, ac ſufficiens experimentum fecerit de Religionis diſciplina, & aſperitate, ſi autem prius deueniatur ad actum renunciationis veretur Concilium ne ipſa ſit in plena libertate in emiſſione profeſſionis propter ipſam renunciationem præambulam intempeſtiuè emiſſam; vndè renunciationem factam à Moniali per diem ante dictos duos menſes non valere declaraſſe, *Sac.Congreg.ait Aldan.in Compend.Canon.reſol.lib.4. tit.3.num.8.relat.per Tamburin.de iur.Abbat.diſp.4. quæſt.10.num.5. bene Menoch.conſ.388. num.7.Sanchez ſuper Decalog.lib.7.cap.5.quæſt.3.nu.49.et 56. verſ.ſed hanc limitationem, et eod.cap.5. quæſt.vltim. num.80.et 81.* & dixit *Rota in Maceraten.Pecuniaria 14.Iunij 1641.§.inualida quia coram Merlino inter eius impreſſ.deciſ.* . cum alijs per *Barboſ. de poteſt.Epiſcop.alleg.99.num 1.*

7 Valida tamen reputatur, & ſubſtinetur, ſi fiat inter duos menſes anni Nouitiatus præfixi ad emittendam profeſſionem, licet poſtea profeſſio dilata fuerit, cum ſatis ſit fieri renunciationem poſt decem menſes ab ingreſſu cum tale tempus ſufficiens à Sac.Concilio reputetur ad experiendum ſtatum, & diſciplinam Religionis, ita conſuluit *Nauar.et ſapiùs cenſuit Sac.Congregatio DD. Cardinalium Sac. Concil. vt teſtatur Leo in Theſaur. for.Eccleſiaſt. par.2.cap.1.num.39. Cancer.var.reſol. par.3.cap.15.num.336.verſ.circa intellectum, Tamburin. de iur. Abbat. diſp.4. quæſt.10.num.6. Sanchez ſuper Decalog.lib.7.cap.5.num.82. cum alijs in dicta Maceraten.Pecuniaria coram Merlino, §.Et quamuis renunciatia*, & ita fuiſſe deciſum *in vna Nucerina 21.Auguſti 1627.refert Aldan.in compen. Canon. reſol.lib.4.tit.3.num.12.*

8 In alijs, verò renunciationibus, & obligationibus, & contractibus faciendis à minore, muliere, vel filia ante ingreſſum Religionis, ſunt ſeruandæ ſolemnitates requiſitæ à Statutis municipalibus loci contractus, & in Vrbe, vt diſponitur ab eius Statuto *in cap.113. & 151. lib.1.* quibus deficientibus renunciatio, ſeù contractus non ſubſiſtit, & redditur nullus *Gabr. conſ.6. num.2. lib.1. Paris conſ.98. num.77.& conſ.99.num.25.vol. 1. Rot. deciſ.410. num.1. coram Burat. deciſ.678. num.1. part.7. deciſ.98. num.4. deciſ.190. num.3. part.6. recen. & apud* Pic. *ad ſtat. deciſ.59.num.19. & in Romana Succeſſionis de Comitibus 23.Iunij 1642 coram Dunozet. poſt Michalor. de fratrib. deciſ.39. num.35.*

9 Prò vt mulier renuncians cum requiſitis Statuti Vrbis *in dicto cap.151.* dicitur valide renunciare, ſcilicet ſi in contractu renunciationis interuenerint, & conſenſerint proximiores, vel ob eorum defectum fuerit deputatus ad illum actum Curator, & Iudex interpoſuerit ſuum decretum, ac inſtrumentum renunciationis fuerit inſinuatũ, quibus concurrentibus dubitari non poteſt de viribus renunciationis, ſecus autem illis deficientibus *Baldaſſar. Therin. ad dictum Statutum inſpect.1. part.2. deciſ.24. num.7. & 8. impreſ. in adnot. Fenſon. ad ſtat.Vrbis fol.391.Eminentiſs. Card.Othobon. deciſ.182. num.1. 2. & 3. Rot. deciſ.619. per tot.par. 2. deciſ.378. num.1. part.4. tom.2. recen.* & quod renunciatio facta à filia ad fauorem Patris exigat inſinuationem *Gregor.XV. deciſ.334. num.5.* alias redditur nulla *ex Conſtit.Marchiæ lib.1.cap.25.*

10 Vlterius conſanguinei prò forma adhibendi in renunciatione filiæ, vel ſororis debent eſſe

proximiores coniuncti ex latere Matris, ſi habeat de tempore celebrati contractus ex diſpoſitione eiuſdem Statuti Vrbis *cap.151. lib.1.* qua forma non ſeruata contractus remanet nullus *Pic.ad ſtat. Vrbis dicto cap.151. lib.1. gloſ.17.num.1.Fenſon.ſuper eod. ſtat. num.13. Veral.deciſ.205.in prin.part.3. Rat.deciſ.39. num.38. poſt Michalor.de fratib. ſecundum nouam impreſſionem.*

11 Obſerua.1. Quod inſinnatio requiſita in contractu Mulieris, ſatis eſt vt interueniat intra ſex menſes à die factæ renunciationis iuxtà *Statutum Vrbis in cap.150. lib.1. Gratia diſcept.784. num.33. & ſeq. Eminentiſs. Card.Otthobon.deciſ.182.num.18.*

12 Quinimò inſinuationis defectus ſuppletur per iuramentum *Dec. conſ.432,num.12.Corn. conſ.221. num.2. vol.1. Ruin.conſ.107.num.2. Gabr. de donat. conſ.1. num.72. Rot. deciſ.472. num.14. deciſ.1227. num.3. coram Seraph. deciſ.30.num.1. poſt 3.tom.Galerat. de renunciat.*

13 Lim. Vt hoc non procedat vigore *Conſtitutionis Marchiæ lib.5. cap.25.* quæ vltra iuramentum requirit etiam inſinuationem *Rot. dicta deciſ.36. num.3. poſt 3. tom. Galerat. de renunciat.*

14 Sublim. vt non requiratur inſinuatio in renunciatione facta ex cauſa, vt in augumentum decoris familiæ, & agnationis, & pró conſeruatione bonorum in ea *Molin. de primogen. hiſpan. lib.2. cap.2. num.16. 17. & ſeq. Cardinal. Othobon. deciſ. 182. num.17.*

15 Sublim. In donatione facta Eccleſiæ, vel Clerico intuitu Eccleſiæ, quæ non indiget inſinuatione à lege, vel Statuto requiſita, cum ea, quæ ſunt ad euitandas fraudes introducta ceſſant, quando agitur cum Eccleſia, à qua recedit omnis doli, & fraudis ſuſpicio, tum etiam quia ſi comprehenderentur huiuſmodi donationes ſub Statuti diſpoſitione, eſſet contra, libertatem Eccleſiaſticam, quæ nec directè, nec indirectè ſubijcitur laicorum Statutis, municipalibuſque ſanctionibus, vt animaduertit *Sperel.deciſ.10.n.15.& 16. ex Felin. in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ num.28. de conſtit. latè Gabr.in tit.de donat.concluſ.1.num.28. Clar. in §. donatio quæſt.17. num.1. Canar. in tract. de inſinuat. quæſt.8. num.9. Carpan. ad ſtat.Mediolanen. cap.324.num.76.Theſaur.quæſt forenſ.8. num.9. lib.2. Bellet.diſquiſit. Clerical.tit.de exempt. Cleric.à Stat. ſæcular. §.1. num.9.*

16 Et quod donatio Clerici facta à Clerico non comprehendatur ſub diſpoſitione Statuti loci contractus tradit *Maran. diſput.8. num.51.Scaccia de commun in tract.de iudic. part.1. cap.11. num.28. & 30.Farinac.quæſt.8.num.21.Afflict.deciſ.2.nu.25. Vivi. deciſ.49. num.3. Sperel.deciſ.10. num.10.*

17 Obſerua.2. Vt renunciatio facta ante ingreſſum Religionis, intuitu tamen habitu regulare induendi, & Religionem ingrediendi ſit valida, licet non fuerit ſeruata forma tradita per *S. Concil. Trid. ſeſſ.25. de Regular. cap.16.* quia Concilium loquitur de Nouitijs, qui poſt ingreſſum Religionis in eadem permanſerint per decem menſes, ac proindè non eſt extendenda ſolemnitas antedicta ad illas renunciationes, & contractus, qui celebrari contingunt antè Religionis ingreſſum, licet fiant intuitu, & occaſione proximi ingreſſus, etenim ratione Status tempore contractus renuncians vti perſona mere laica non ſubicitur Concilij, conſtitutionibus, ſed legibus, ſtatutiſque ſæcularibus. *Quarant. in Summa Bullar. verb. Manaſteria, & Conuentus verſ. dubium illum fol.mihi 330.Fracíſ.Molin.de ritu nuptiar. lib.3. quæſt.99.num.30.Caſtil.controuerſ.lib.1.de vſufructu cap.65.num.7.Garz.de beneſ. part.11. cap.9. num.15. Gallet. in Margarita Caſuum Conſcientiæ verb.Nouitius 1. Sanchez.in præcepta decalog. tom.2. lib.7.cap.5. nu.4.cum ſequent.Alayz.Ric.deciſ.Curiæ Archiepiſcop. Neapol.295. ad finem par. & deciſum fuiſſe teſtatur Paſſarel.in tract.priuileg.in priuileg.minorum fol.200.num.37.Gratia deciſ.Marchiæ 37.par. 1. Vgolin.de poteſt. Epiſcop.cap.20. §.7. num.1.Barboſ.de offic.& poteſt.Epiſcop.alleg.99.num.17.part.3. Tamburin. de iure Abbatiſſar.diſt.4. quæſt.11. num.1.* vbi ita tenuiſſe *Rot.in Parmen.tranſlationis 20. Decemb.1627.coram Durano.*

18 Contrariam opinionem, quod immò etiam ante ingreſſum ſit ſeruanda forma Concilij in huiuſmodi renunciationibus, quia ingreſſus, & voluntas ingrediendi æquiparantur, & nè diſpoſitio Concilij reddatur eluſoria, eo quod, curarent Parentes, & Conſanguinei à filijs extorquere huiuſmodi renunciationes, ne deindè poſt ingreſſum remaneat pœnitentiæ locus, & conſequenter coarctetur, & reſtringatur libertas liberè emittendi profeſſionem ob renunciationem intempeſtiuè factam, & dubium recuperandi bona, quatenus experta religione habitum dimittere eligatur, ac proindé dum Sac. Concilium diſpoſuerit huiuſmodi renunciationes faciendas eſſe, & duos Menſes ante profeſſionem, non videtur approbare voluiſſe renunciationes factas ante dictum tempus, ſiuè fiant poſt ingreſſum, ſiuè ante ingreſſum, ità vt non ſeruata eius forma vti nullæ, & inualidæ reddantur nullius roboris, & momenti, ita de æquiori tradit *Nauar.conſ.7. & 8. de donat.in antiq.& conſ.81. de regular.in nouiſ. Cancer. var.reſol lib.2.cap 8.num.81.Flammin.Pariſ.de reſigrat.beneſ.lib.3.quæſt.13.num.9. Marius Anton. var. reſolut.lib. 1.reſol. vltim.caſ.42.Fuſcb. de viſit.lib.1. cap.18.num.37.Ceual.commun.contra commun. quæſt. 115.in fin. Royas in Epitom.Relig.cap.7. nu.30. Menoch.conſ.388.num.7.cum alijs relat.per Barboſ.de offic.& poteſt.Epiſcop. alleg.99.num.16.*

19 Obſeru. 3. Quod vigore ſolemnitatis *Sacr Concil. in dicta cap.16.ſeſſ.25.de regular.* nempè vt renunciatio, & obligatio fiat intra duos menſes profeſſioni proximos, non exigatur fieri punctualiter, & ſtrictè integro bimeſtri ante Religioſam profeſſionem, ſed ſatis eſſe toto, & bimeſtri fieri, intra eius curriculum, licet immediatè ante profeſſionem, ex dictione *intra*, quod vtitur Concilium dicto loco, propterea computandos eſſe prædictos duos menſes de momento ad momentum, prout currit mens in Kalendario exiſtimauit *Sanchez.in præcepta decalog.tom.2.lib.7. cap.5.n.80. & 81.plenè Barboſ.de offic.& poteſt.Epiſcop.alleg.99 num.11. part.3. Tamburin. de iur. Abbatiſſar.diſc.4. quæſt.10.num.4.& 5.Aldan.in compend.Canon. reſol. lib.4.tit.3.num.8.*

20 Limitatur inſuper conciliarem diſpoſitionem non procedere in pluribus caſibus, & ſignanter in vltimis voluntatibus, teſtamentis, donationibus cauſa mortis, & codicillis, quia vltimæ voluntates, & teſtamentariæ diſpoſitiones conditæ, ſiuè

ante

Digitized by Google

ante ingreſſum, ſiuè in anno probationis poſſunt antè emiſſam profeſſionem quandocunque reuocari, ac proindè cum Nouitius, vel Religionem ingreſſurus remaneat in ſua libertate, nec coarctetur ad obſeruandum teſtamentum conditum, ceſſat ratio conſiderata à Sac. Concilio in renunciationibus faciendis intra duos menſes, quia teſtamentum non dicitur renunciatio, nec obligatio *Gratia diſcept.587.num.30. Gennen. in practicab.quaſi.332. Tamburin.de iure Abbatiſſar. diſc.4. quaſt.10.num.12.& quæſt.13.num.1. 2. 3. & 4.* vbi ſubdit quod poſt profeſſionem non poſſit amplius reuocare, ſed tantum declarare *ex deciſ.Rot.1371.num.7.coram Seraph.* comprobantur etiam ſupradicta per *Ric.in Collect.deciſ.584. Nauar.conſ.83.de regular.& comment.2.de regular. num.51. Gutier.canon.quæſt.lib.2.cap.1. à num. 26. Azor.inſtit. moral.lib.12.cap.2.quaſt.14.Garz.de benef.part.11. cap.9.num.17. & deciſum refert. Franc.Molin.de rit.nuptiar.lib.3.quæſt.99.num.26. cum alijs copioſe relat.à Barboſ.de offic.& poteſt.Epiſcop.alleg.99.num.12. & 13. part.3.*

21 Contrarium tenet *Spino de teſtamen. gloſ. 12. num.50.* & in hac opinione receſſiſſe *Rot.patet ex deciſ.relata per Garz.de benef. dicta part.11. cap.9. num.18.in Toletana Nullitatis Profeſſionis 12.Ianuarij 1598. coram Orano* vbi fuit dictum quod teſtamentum à moniali factum ſit nullum ſi non fuerit factum intra duos menſes ante profeſſionem, vt requirebatur iuxtà ordinationem *Tridentini ſeſſ.25.de regular.cap.18.*

22 Lim.2. Dictum Concilij Decretum non habere locum in Nouitijs Societatis Ieſu, qui liberè poſſunt deuenire ad actum renunciationis ad fauorem cuiuſcunq; non expectato bimeſtri ante profeſſionem, vel ante vota biennij, vt expreſsè cauetur *in eodem Concilij Decreto verſ.per hæc, & ex Conſtitutionibus Pij V. & Gregorij XIII.* de quibus *Barboſ.de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 99. num.23. part.3.*

23 Lim.3. Supradictam Conciliarem diſpoſitionem neque habere locum in renunciatione Beneficij, cum ſolum loquatur de renunciatione, & obligatione bonorum, vndè non eſt extendenda ad beneficij renunciationem, *Garz.de Benef. part. 11.cap.9.num.12. 13. & 14.* vbi reſpondet fundamentis *Pariſij* mox citandi ſubdens declarationes Sac. Congregationis per *Pariſ.* allegatas non vidiſſe, nec inueniſſe, cui opinioni libenter aſſentitur *Barboſ.de offic.& poteſt.Epiſcop.alleg 99.num.19. in fin.verſ.contrarium tamen.*

24 Affirmatiuam verò Sententiam, quod immò Conciliaris huiuſmodi diſpoſitio etiam ſibi locū vindicet in renunciatione beneficij *Azor.inſtit.moral.part.2.lib.7.cap.20.quaſt.6.* & ita ſæpius cenſuiſſe Sac. Congregationem Concilij refert *Flammin. Pariſ.de reſig.benef.lib.3.quaſt.13.à num.4. Maiol.de irregul.lib.3.cap.6 poſt num.1.* ea innixi ratione, quia non debet Nouitius temerè deuenire ad actum renunciationis non facto experimento Religionis, nè poſtea contingat carere beneficio, & Monacatu, ſi non admittatur ad profeſſionem, vel ipſe habitum dimittere, & non profiteri mutando voluntatem eligat.

25 Conciliari tamen poſſunt ſupradictę opiniones inter ſe repugnantes, vt prima procedat in reſignatione beneficij, quod ſimpliciter poſſidetur, ſecunda verò in reſignatione beneficij ad cuius titulum reſignans promotus fuit ad Sacros Ordines; præcipuè ſi reſignans non habeat aliundè, ex quo viuere poſſit, quo caſu reſignatio nullo pacto admitti debet, niſi habeatur certitudo de profeſſione, quæ ſub titulo paupertatis ſubintrat, & loco beneficij, ſeù patrimonij ſubrogatur, iuxtà tradita per *Garz.de benef.part.11.cap.9.num.10. & 11.& per Barboſ.de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.99. num.19.circa med.& in ijs terminis intelligi debet Pariſ.de reſignat.benef.loco citato. Campan.in diuerſ.iur. Canon.rub.12.cap.3.num.10.*

26 Quod comprobatur ex alio *Sacri Concilij Decreto ſeſſ.21. cap.2.de reform.* vbi expreſsè cauetur reſignari non poſſe beneficium ad cuius titulum, quis ad Sacros Ordines promotus fuit, niſi de hoc facta ſpeciali mentione, & ipſam reſignationem admittendam non eſſe niſi conſtito, quod aliundè viuere commodè poſſit, itaut aliter facta reſignatio, nulla ſit, neque diuino miniſterio adſcripti ſunt cum ordinis dedecore mendicare, aut ſordidum aliquem quæſtum exercere cogantur, & ſic non ex conciliari diſpoſitione in dicto *cap.16.* ſed ex ex dicto *cap.2.* huiuſmodi reſignationes innalidantur, vt animaduertit *Fr.Ludouic. Miranda in Manual.Prælatorum Regularium quaſt.23. artic.5. relat per Barboſ.de offic.& poteſt.Epiſcop.alleg 99.num. 20.part.3.vbi reprobat Fr.Emanuel.quaſt.regular.tom. 1.quaſt.37.artic.2.*

27 Certi enim iuris eſt, beneficium ingreſſi Religionem intra annum probationis non vacare, & interim beneficiatum facere fructus ſuos cum poſſit ad ſæculum redire *ex Conſtit.Bonifacii VIII. in cap.Beneficium de regular.in 6.* poſt emiſſam verò profeſſionem beneficia Eccleſiaſtica vacant, quia Religioſi Regulares abſque diſpenſatione ſunt incapaces beneficiorum ſæcularium *cap. cum de beneficio de præben.in 6.Rota deciſ.543.num.4.part.2. recen.*

28 Adeout regularis poſt emiſſam profeſſionem ſi ex aliqua cauſa obtineat à Summo Pontifice diſpenſationem, ſeù licentiam exeundi Clauſtra, ac degendi in habitu Clericali Sæculari ad beneficium, quod ante profeſſionem poſſidebat, & per eius emiſſionem vacauit redire non poteſt *Corrad.in prax Apoſtolic.diſpenſat. lib.6. cap.2. num.21. fol.194.*

29 Quæ licet vera ſint non procedunt, in Clericis Societatis Ieſu, qui licet emiſerint tria vota ſimplicia poſt biennium probationis poſſunt retinere beneficia Eccleſiaſtica, & penſiones, quæ per dictam votorum ſimplicium emiſſionem non vacāt, nec extinquuntur ſiquidem, qui emiſerunt dicta ſimplicia vota in dicta ſocietate, donec in ea expreſsè ſolemniter profeſſi fuerint ſemper dicuntur eſſe in probatione, ac proinde eiſdem permittitur non ſolum retentio beneficiorum, & penſionum, ſed etiam dominium bonorum ſuorum tēporalium, vt ſecundum Statuta eiuſdem Religionis à Sancta Sede Apoſtolica confirmata ſocietas maiorem habeat libertatem eos ſi opus eſſet cum minori incómmodo, & offenſione dimittendi ſapientiſſimè prouiſum, & ex obſeruantia ſubſecuta, & incōcuſſo Societatis vſu hactenus obſeruatum fuit *Rot.in Nullius, ſeù Caputaquen. Penſionis*

Digitized by Google

ſionis coram Martino Andrea inter eius impreſ. deciſ. 78. relat. & etiam impreſſam panes Corrad. in prax. Apoſtolic. diſpenſat. lib. 6. cap. 2. num. 5. verſ. ibi enim fol. 193. et in conſtit. eiuſdem ſocietatis part. 4. cap. 4. lit. E. in fin. et part. 6. cap. 2. lit. H.

30 Lim. 4. Conciliarem diſpoſitionem in dicto *cap. 16.* non procedere in maiore viginti annis renunciante, & sè obligante, quia Concilium attento *cap. 15* antecedenti ad quod venit continuatiuè *cap. 16.* loquitur de minoribus ſexdicim annorum inualidando prius profeſſionem emiſſam ante decimum ſextum annum completum, & deinde in *cap. 16.* continuando orationem retento eodem temate renunciationem, & obligationem ante duos menſes profeſſionis factam, & conſequenter maiorem decem, & ſeptem, aut viginti annorum poſſe validè renunciare, & sè obligare, quandocunque intra annum profeſſionis, non ſeruatis ſolemnitatibus à Concilio requiſitis, ex quo ceſſet illa minor ætas ſexdicim annorum, inhabilis ad profitendum, & ſe obligandum tenet *Menoch. de arbitrar. lib. 2. cent. 5. caſ. 436. num. 8. relat. per Barboſ. de offic. et poteſt. Epiſcop. alleg. 99. num. 18. part. 3.*

31 Contrarium ijs tamen obſtantibus docent *Gutier. canon. quæſt. lib. 2. cap. 1. num. 34. Marquech. de diuiſione bonorum lib. 4. cap. 5. a num. 34. Peguer. deciſ. 252. et alij relati per Barbaſ. dicta alleg. 99. dicto num. 18. verſ. ſed ijs non obſtantibus* ex ea ratione, quia *Sac. Concil. in dicto cap. 15.* habilitauit maiores ſexdicim annorum ad ritè profitendum, habendo illam ætatem prò habili ad validitatem huiuſmodi actus, in ſequenti verò *cap. 16.* fuit data forma adhibenda in renunciationibus ad euitandas fraudes, quæ in dies committuntur per parentes, conſanguineos, vel alias perſonas, & quandoque per ipſos Monachos, & ſic eius diſpoſitio latius sè extendere debet, quia dictæ fraudes committi poſſunt non minus ſi Nouitius ſit ætatis annorum ſexdicim, quam viginti, & vltrà, quo circa cum forma illa renunciandi præſcripta à Sacro Concilio ſit de ſolemnitate renunciationis ſub pœna nullitatis actus, vtique generaliter ſeruari debet, prònt generaliter Concilium loquitur, nullo habito reſpectu prò eius variatione. & inobſeruantia ad multiplicitatem annorum.

32 Obſerua. 4. Quod Nouitio, ſi habitum Religioſum dimittat, & ad ſæculum reuertatur, excepto victu, & veſtitu ſunt reſtituenda omnia bona ipſo Monaſterio delata *Sac. Concil. Trid. ſeſſ. 25. cap. 16.* etenim reſoluta religione quo ad perſonam, cenſetur reſoluta quo ad bona, vt tradunt DD. relati per *Menoch. de arbitr. caſ. 436. num. 6.* etiam ſi bona fuiſſent, pro dote data *Gratia diſcept. 96. num. 24. et 25.* vbi ita firmaſſe *Rot. coram Orano, et Lancellotto tom. 1.*

33 Immo hoc caſu omnis donatio, renunciatio, & quilibet alius contractus ſactus à Nouitio occaſione ingreſſus Religionis, per eiuſdem diſceſſum reſoluitur, & bona donata, vel renunciata reuertuntur ad ipſum donantem, vel renunciantem, perindè ac ſi huiuſmodi contractus nunquam celebrati fuiſſent, *Menoch. de arbitrar. caſ. 436. num. 7. Tamburin. de iur. Abbatiſſar. diſc. 4. quæſt. 12. num. 1. Larrea deciſ. Granaten. 63. num. 2. part. 2.*

34 Amp. Licet bona eſſent donata inter viuos irreuocabiliter, nihilominus recuperare debet ob mutationem Status, quaſi donatio intelligatur durare firmo durante propoſito Religionis *Surd. conſ. 445. num. 36. cum alijs per Gratia diſcept. 96. nu. 21. tom. 1.*

35 Amp. Si Religioſus exeat à Religione ob nullitatem profeſſionis emiſſæ bonorum poſſeſſionem recuperat, tanquam ceſſante cauſa finali, qua priuabatur, etenim annullata profeſſione, & reſoluta religione, omnia redeunt ad priſtinum ſtatum, & diſſoluuntur omnes contractus donationis, renunciationis, & ſimilium, in quibus ſemper cenſetur ineſſe tacita conditio quatenus profeſſio in forma valida emittatur, à qua recipiunt validitatem, robur, & firmitatem *Menoch. conſ. 388. num. 15. Coſta de retrotractione, cap. 9. caſ. 3. num. 29. Gratia diſcept. 96. num. 18. & ſeq. Nauar. conſ. 1. de ſtat. Monach. in antiq. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 99. num. 11. in fin. Tamburin. de iur. Abbatiſſar. diſc. 4. quæſt. 12. num. 1. Larrea deciſ. Granaten. 63. n. 2. part. 2.*

36 Si autem profeſſio inualidè emiſſa poſtea ratificetur, ſtatim cenſetur etiam ratificata donatio, ſiuè renunciatio, & reualidata *Sanchez. in præcept. decalog. lib. 7. cap. 5. num. 59. Tamburin. de iur. Abbatiſſar. diſc. 4. quæſt. 12. num. 2. Ric. deciſ. Cur. Archiepiſcop. Neapol. 146. part. 4.*

37 Lim. Principalem Concluſionem, vt ſub dicto Conciliari Decreto non comprehendantur eleæmoſinæ, dummodo ſint modicæ conſiderationis, attentis Nouitiæ facultatibus, vnde in caſu quod Nouitia exiret a Monaſterio non, tenetur Monaſterium eleæmoſinas a Nouitia erogatas reſtituere *Sanchez. in præcepta Decal. lib. 7. cap. 5. num. 22. Garz. de beneſ. part. 11. cap. 9. num. 17. cum alijs per Tamburin. de iure Abbatiſſarum diſc. 4. quæſt. 10. num. 9. vbi in verſ. nec etiam veniunt* examplificat vt neque comprehendantur data a Nouitia Monialibus in profeſsione emittenda.

38 Lim. Si Nouitius intra annum probationis moreretur, eius bona tanquam quæſita Monaſterio non ſunt reſtituẽda, ſed ipſi Monaſterio acquiruntur, vt ex Sententia *Bar. & Signoroli de communi tradit Dec. in Auth. ingreſſi num. 4. C. de Sacroſan. Eccleſ. & in cap. in præſentia num. 73. de probat. Menoch. de arbitrar. caſ. 436. num. 5.* Etenim ſiuè de iure Cæſareo, ſiuè Pontificio certa eſt Sententia, quod ingrediens Religionem regularem, non ſolum ſe ipſum offert, ſed etiam ſua bona propria *Auth. ingreſſi C. de Sacroſan. Eccleſ. vbi Dec. in 1. notab. ex Sententia Bart. in auth. ſi qua mulier C. eod. tit. cap. quia ingredientibus 19. quæſt. vltim. & etiam probat Text. in cap. in præſentia vbi Doctor. de probat.* Vnde bona acquiruntur Monaſterio in conſequẽtiam perſonæ, vtpotè quia ingrediens Monaſterium duppliciter conſideratur quoad perſonam, & quo ad bona, quoad perſonam, is dicitur ingreſſus Religionem, qui profeſſionem emiſit, nec amplius ab ea poteſt recedere, quo vero ad bona is ſatis ſuperque dicitur ingreſſus Monaſterium, qui adhuc eſt intra annum probationis ad effectũ acquirendi bona in caſu obitus Nouitij ante profeſsionem, vt magiſtraliter tradit *Menoch. de arbitra. dicto caſ. 436. à num. 1. vſque ad 6.*

39 Obſerua. 5. Vt Renunciatio facta puta ad fauorem fratris ſemper præſumitur facta in bene

ficium

Digitized by Google

ficium deſcendentium Maſculorum de familia ratione conſeruandæ agnationis, vel vt liberè frater, vel Pater de bonis renunciatis diſponere valeant, & ſi expreſsè, tacite tamen ſemper cenſetur adiecta conditio dummodo aliquis Maſculus, vel deſcendentes fratris ſuperuiuāt, vel ipſe de bonis renunciatis aliquo modo diſponat, aliter ſi nullus fratri ſuperuiuat, & deſcendentes deficiant, vel ipſe de bonis renunciatis aliquo modo non diſpoſuerit, renunciatio non nocet renuncianti, & perindè ac ſi facta non fuiſſet habet regreſſum ad bona renunciata, vt in terminis renunciationis factæ ad fauorem fratris à Moniali, ſeù ab ingreſſura Monaſterium tenet *Io: Franciſcus à Ponte conſ.39.num.1. 2.& 3.* vbi plures cumulat, contrarijs reſpondet, & hanc ſententiam veram, & communem, & iudicatam teſtatur latè *Cancer.var. reſol.cap.15.de renunciat.num.17.24.& ſeq.* vbi dicit communem, æquam, & veram, *& num.41.* non eſſe ab ea recedendum in conſulendo, & iudicando *Io: Mar.Nouar.quæſt.forenſ 67.part.1.fol.101.& Magiſtraliter Rot.in Romana Renunciationis 7. Iunij 1634.coram Dunozet.poſt Tamburin.de iur.Abbatiſſar.deciſ.6.num 20.& in recen.deciſ.543.num.31.32.& 33. part.4.tom.2.*

40 Quod procedit non ſolum quando renuncians deuenerit ad hunc actum cauſa receptæ dotis. *Sanchez.in precept.Decalog.lib.7.cap.7.num.25.Cancer.loco citato num.28. à Ponte dicto conſ.39. num.3. verſ.quando ſoror dotata Rot.dicta deciſ.543.num.34. part.4.tom.2.recen.*

41 Verum etiam quando renunciauit cauſa ingreſſus Religionis, dummodo tamen non extet perſona, cui præſumatur renuncians, & recipiens potius proſpicere voluiſſe, quam Monaſterio *Rot. dicta deciſ.6.num.12.verſ. & hanc concluſionem poſt Tamburin.de iur.Abbatiſſar. & in recent. deciſ.543. num.35.part.5. tom.2.& in Marſicana ſucceſſionis 4. Februar.1665.§.in quam ſententiam coram R. P. D. Emerix.*

42 Ac proindè dum renunciatio, ſiuè attenta diſpoſitione iuris, ſiuè contextu verbiſque renunciationis fuerit facta contemplatione certarum perſonarum, videlicet Maſculorum de agnatione, ipſis non exiſtentibus, & de medio ſublatis perſonis contemplatis renunciatio reſoluitur, & euaneſcit, nec renuncianti obſtat, quo minus in eorum hæreditatibus ſuccedere valeat, ita ut ab extraneis nullo modo excludatur *Couar. var. reſol. lib.3.cap.15.num.24.& ſeq.Gabr.in tit.de donat. concluſ.1.num.35.Gratia diſcept.568.num.8.Donat.Anton.de Marin.quotid.reſol.lib.2.cap.189.num.26. & ſeq.lib.2.Cyriac.controuerſ.forenſ.475. num.1.& per tot.Coſta de fact.et iur.ignor. diſc.4.conſ.2. num.12. Oſaſch.deciſ.Pedemont.98.num.11.* vbi teſtatur de communi opinione, prò qua militat regula *in l. iubemus C. ad S.C,Velleian.* vbi generalis renunciatio facta reſpectu vnius rei, vel perſonæ ad illam rem, ſeù perſonam coarctatur, & deficientibus perſonis, ad quas res prohibita alienari debet venire, ceſſat prohibitio alienationis, & comprobat *Surd.deciſ.252.num.4.Paul.de Rub.in addit. ad deciſ.543.num.47.part.5. tom.2. recen. Rot. in Bononien.de Armis coram Merlino poſt Merlin.de legit.dec. 48.num.18.et in Romana renunciationis coram Dunozet.poſt Tamburin.de iur.Abbatiſſar.deciſ.6. num.25.et in recen.deciſ.543.num.39.part.4.tom.2.et in Marſicana ſucceſſionis 4. Februar.1665. §.reſponſum fuit coram R.P.D.Emerix, et magiſtraliter coram Merlino deciſ.62.num.17.et 29.* & in puncto renunciatio-
43 nis factæ ab ingreſſura Monaſterium ad fauorem Patris, eiuſque hæredum, & ſucceſſorum ad effectum bona conſeruandi in agnatione, & pro familiæ decore, ſi decedat Pater ſine filijs, nulluſq; amplius extet agnatus, & ſic ceſſet ratio conſeruandæ agnationis, & decoris familiæ, quod reſoluatur, & renuncianti non noceat *Bald.in l.pactum ſub num.9.verſ.quarto quæro C.de collat. Genuen. in practicabil.Eccleſ.cap.30.quæſt.201.num.1. cum alijs in Maceraten.Pecuniaria 14. Iunij 1641. §.inefficax eſt etiam coram Merlino.*

44 Amp. etiam ſi fuerit dictum, quod renunciauit bonis, vt liberius Deo inſeruire valeat, quia ſi etiam fuerit adiecta cauſa, vt bona conſeruentur in familia, cum non ſint duæ cauſæ diuerſæ, ſed vna, vel duæ connexæ, & ſecunda ſè habeat conſecutiuè ad primam, videtur quod renuncians voluit priuare Monaſterium in concurſu ſuæ agnationis, non autem in concurſu extraneorum, vt in ſimili adnotauit *Sanchez.in precept.Decalog.lib.7.cap.7.num.29.Genuen.in practicabil.Eccleſ.cap.30.quæſt.201.num.3.Rot.in dicta Maceraten. Pecuniaria coram Merlino §.inefficax eſt etiam.*

45 Non autem repugnat, ſed ſimul ſtare poſſunt propoſitum ſeruiendi Deo, & paupertatis votum, vna cum deſiderio acquirendi Monaſterio deficientibus agnatis, vt ſibi abundantiùs neceſſaria ſuppetant, etenim rationi, & pietati plurimum diſſentaneum videtur, quod Religioſus per abſolutam renunciationem proprium Monaſterium, quod eſt ſibi loco filij, & in quo perpetuo degere debet in omnem caſum excludere voluerit, etiam ab illorum ſucceſſionibus, & in illis caſibus, de quibus in renunciatione nulla expreſſa mentio facta fuit latè *Molfeſ.reprobato Vincenz.de Franc.dec. 375.in tit.de renunciat.quæſt.17.num.37. et 38. Sanchez.ſuper Decalog.lib.7.cap.7.num.29 Rot.deciſ.48. num.16.poſt Merlin.de legit.*

46 Prout nec redditur veriſimile, quod ſoror verbi gratia in caſu obitus fratris ab inteſtato nullo exiſtente proximiore voluerit eius hæreditati renunciare, & verſa vice frater renunciatarius voluerit ab hæreditate excludere ſororem renunciantem propter remotiores, vt ponderauit *Rot. deciſ. 543.à num.13.vſque ad 18.part.5.tom.2.recen.* quam *ſecuta fuit in Marſicana Succeſſionis 4 Febr. 1665. §. Idque bene coram R.P.D.Emerix.*

47 Amp. etiam ſi renunciatio ſtipulata fuerit prò fratribus, & hæredibus, & ſucceſſoribus, quia intelligitur de hæredibus, & ſucceſſoribus ſanguinis, ſi non adſit verbum *quibuſcunque*, & ſit materia differens, præcipuè ſi conſiderata fuerit conſeruatio familiæ, quo caſu non poteſt intelligi ſentire voluiſſe de extraneis *Bart.in l.ſi cognatis ff. de reb.dub. et in l.1.num.2. C.de verbor. ſignific. vbi Bald.num.4.Bero conſ.176 num.64.lib.2.cum alijs in Maceraten. Pecuniaria 14. Iunij 1641. §.fin. coram Merlino.*

48 Semper enim renunciatio facta Patri, & conſanguineis præſumitur facta ad fauorem familiæ, vt bona in ea conſeruentur *Io. Franciſc. à Ponte conſ.139.num.1.et ſeq.Cancer.var.reſol.cap.15.de re-*

nun.

Digitized by Google

nunciat.num.17.et 24.et ſeq.Rot. in Maceraten. Pecuniaria 14. Iunij 1641. §.*maxime coram Merlino.*

49 Et quamuis renunciatio ſtipulata pró fratribus,& hæredibus;mortuis fratribus adhuc videatur durare ad fauorem hæredum iuxtà opinionem *Alex:conſ.29.num.2.et ſeq. et ſub num.5. lib.3. Menoch.conſ.6.num.15.verſ.quinto accidit Rouit.conſ 43.num.10.et conſ.44.num.8.13. lib.1. Afflict. deciſ. 161 num.3.Rot.deciſ.587.num.1.et 7.part.1.recen.*

50 Tamen hæc concluſio procedit quando recipiens renunciationem decedit teſtatus , inſtituto certo hærede , qui abſque dubio renunciantem excluderet , vt firmat *Marant. in ſuis diſputat. diſc. 10.num.14.in fin. à Ponte conſ.39.num.1. 2. 3. et ſequen.*

51 Vel ſibi locum vindicat, quando decedit inteſtatus , ſuperexiſtente tamen perſona , cuius contemplatione renunciatio expreſsè , vel tacite recepta præſumi poſsit, ſecus autem quandò nulla ſupereſt perſona tacite , vel expreſsè contemplata, vt ab inteſtato ſuccedere valeat , vt videntur firmare Doctores in contrarium allegati ſcilicet *Rouit.conſ.43.num.11.et conſ.44. num.6. Pariſ. conſ. 26.num.26.in fin.Alex.conſ.29.nu.3.in fin.lib.3. Rot. dictu deciſ.587.ſub num.8.part.1.rec.et firmauit Rot. in Romana renunciationis coram Dunozet. poſt Tamburin.de iur.Abbatiſſar.deciſ.6.num.27.*

52 Amp. etiam ſi in renunciatione fuerit dictum, quod ſit efficax, perpetua, realis, & realiſsima,& omni tempore valitura,nã licet attenta prægnantia verborum renuncians debet eſse perpetuò excluſus ab hæreditate renunciatarij perindè ac ſi mortuus fuiſset, *Merlin. deciſ.62.num.*11.quia dicta verba faciunt renunciationem realem tamen dicta realitas non durat perpetuò,ſed extinguitur vna cum perſonis in renunciatione contemplatis, quibus tantum durantibus renunciatio dicitur realis, quibus deficientibus reducitur, et redit ad perſonalitatem, vel ſi deficiant in vita renunciatarij, vel renunciatarius non diſpoſuerit de ſua hæreditate, alias eſset abſurdum, & ab omni ratione alienum, & contra veriſimilem mentem vtriuſque contrahentis , ſi admitteretur quod ſoror, vel filia renuncians excludatur ab hæreditate renunciatarij propter extraneos *Io.Franc.Marc. diſcept.8.num.15. 16. et 18. lib.5. Donat. Anton. de Marin.var.reſol.lib.2.cap.182.num.7.et cap.189. per tot.*vbi contrarijs reſpondet cum alijs in *Murſicana Succeſſionis 4. Februar.*1665. §.*nec denique , et §. fin.coram Emerix.*

53 Amp. Vt renunciatio facta à Sorore ad fauorem fratris, ei non nocet, nec excluditur ab alijs ſororibus, qui non renunciauerunt, quin vna cum eiſdem admittatur ad eius ſucceſſionem ab inteſtato decedente,omni autem ratione alienum videtur, quod frater voluerit , vt ipſa ſoror , quæ illi renunciauit deterioris conditionis eſse,quam aliæ in eodem gradu, ſexu,& ſtatu exiſtentes; ingratitudinis enim vitio notaretur,ſivoluiſset alias ſorores, quæ illi non renunciauerunt admittere , & ſororem renunciantem , & donantem ab eius hæreditate excludere, vndè ſi expreſsis verbis non ſpecificauit , redditur inueriſimile habuiſse animum excludendi *Crauet. conſ.42. num.1. in fin. et num.2.Surd.conſ.431.num.15.ad fin.Cancer.var.reſol. lib.3.cap.15.á num.50.et ſeq.* Rot. *deciſ.340. num.5. coram Canuleret. in Romana Renunciationis coram Dunozet. poſt Tamburin. de iur. Abbatiſſar. deciſ.6. num.10.et plurib.ſequen.et in recen.deciſ.543. nu.14. vſque ad 17.part.5.tom.2.*

S V M M A R I V M.

1 Statutum, vt ligare poſſit requiritur poteſtas , & voluntas ſtatuentium ad firmandam iuriſdictionem.

2 Statutum excluſiuum fœminarum non comprehendit moniales contr. num.4.

3 Iura ciuilia ligant Clericos, vbi ius canonicum aliter non diſponat. Declara vt ibi.

4 Contrarium quod Statutum excluſiuum fœminarum liget etiam Moniales.

Amp. hanc cont.opini. vt à tempore natiuitatis à Statuto cenſeatur iniectum vinculum,& inflicta Mulieri impotentia ſuccedendi num.6. Contrar. num.10.

Lim. et concilia has contrarias opiniones vt 2. procedat ſi ante ingreſſum Religionis hæreditas fuiſſet delata , ſecus ſi Statuti verba dirigantur in tempus delatæ ſucceſſionis 8. 10.

Statuti verba quando ſint directa ad tempus delatæ ſucceſſionis . 12.

Prima opinio propter Rotæ auctoritatem vti verior tenenda . 8.

Declarantur deciſiones pro ſecunda opinione allegatæ 14.

Lim. prima opinio ſi Monialis acquieſcat diſpoſitioni Statutariæ 15.

Lim. Si Statutum eſſet Apoſtolica auctoritate confirmatum 18. Sublim. vt ibidem .

Lim. in terminis Statuti Peruſini . 19

Declaratio Gregorij XIII. Quo ad excluſionem fœminarum etiam Monialium non eſt generalis , ſed localis prò Ciuitate Peruſina 19.

Limit. Si Statutum ſimpliciter excludat fœminas propter maſculos, & non dirigatur in tempus delatæ hæreditatis 20.

5 Statutum præferens primogenitum 2. genito habet locum licet ſecundo genitus Clericus efficiatur .

7 Statutum excluſiuum fœminarum non eſt contra libertatem Eccleſiaſticam. contr. num.17.

9 Succedendi habilitas , vel inhabilitas non metitur à tempore antecedenti, ſed à tempore delatæ hæreditatis , & num.11.

13 Ius ſucceſſionis à iure primogenituræ in quo differat.

16 Statutum excluſiuum fœminarum dicitur conditum ad publicam vtilitatem .

Statutum conditum ad publicam vtilitatem comprehendit etiam Eccleſiaſticos, ſed hæc optime reprobatur ibidem.

18 Statutum , vt liget Eccleſiaſticos requiritur confirmatio Apoſtolica in forma ſpecifica, & expreſſa , vel virtualis mentio de Eccleſiaſticis.

20 Statutum excluſiuum fœminarum non ligat forenſes.

21 Siue loquatur in rem, ſiue in perſonam.

23 Laicis non eſt fauendum vbi agitur de læſione immunitatis Eccleſiæ .

24 Immunitati Eccleſiæ in dubio eſt fauendum .

25 Nemini facit iniuriam qui vtitur iure ſuo.

28 Statutum excluſium fœminarum lędit immunitatem Eccleſiæ, ſecus in capite incluſiuo maſculorum.

29 Puellæ educandæ in Monaſterijs Monialium ſubiiciuntur Statuto circa ſolemnitates in contractibus adhibendas .

A D N O T A T I O V.

Statutum excluſiuum fœminarum an comprehendat Eccleſiaſticos, & Moniales.

1 STatutum excluſiuum fœminarum,licet emanauerit ad publicam vtilitatem , & honeſtum , & fauorabile reputetur , tamen cum deficiat poteſtas , & voluntas Statuentium in Eccleſiaſticos copulatiuè neceſſaria ad firmandam Statuentium iuriſdictionem *Dec. in cap. Eccleſia Sanctæ*

Digitized by Google

*cta Maria num.*186.*&* 187.*de conſt. Surd.conſ.*301.
*num.*18.*Ambroſin.de immunit. Eccleſ. cap.* 121.*num.*
2 13.*& ſeq.vſque ad* 19. Non comprehendit Mulie-
res Eccleſiaſticas, ſeù Moniales; quæ propterea
non excluduntur ab hæreditate defuncti, attento
huiuſmodi Statuto fæminarum excluſiuo etiamſi
longè poſt illud conditum, Mulier religioſam
profeſſionem emiſerit, etenim per huiuſmodi Sta-
tutariam diſpoſitionem dici non poteſt ſublatum
ius commune quo ad ſucceſſionem, itaut hære-
ditas non deferatur amplius iure communi, ſed
municipali, quia hoc procedit quo ad perſonas
laicas, quas Statuentes voluerunt, & potuerunt
excludere, & licet iura ciuilia ligent Clericos, vbi
3 ius canonicum aliter non diſponit, hoc tamen
cum pariter procedat ab expreſſa approbatione
Papæ relata *in cap.*1. *de iuram. calum. in cap.*1. *de
oper. non.nunciat. cap. vt inquiſitionis de hæret. in* 6.
non eſt extendendum, & porrigendum ad leges
poſtea latas, & multo minus ad *Statuta Hoſtien.in
cap.fin.num.*11.*de ſolut. Surd. conſ.*300.*num.*51.*Al-
bert. Brun. ſuper Stat. extan. maſc.artic.*6.*num.*47.
*Vaſquez.de Succeſ.tom.*1.*lib.*3.§.26.*num.*71. *Rot. in*
terminis Statuti Bononien excludentis fæminas
propter maſculos ſub *rub. de ſucceſ.aſcenden.& col-
laten.in Bononien.Succeſſionis de Zanis* 9. *Decembris*
1654.§.*His, & alijs coram Bichio*.
4 Contrarium quod huiuſmodi Statutum liget
etiam monialem, cum ſatis ſit, quod mulier an-
te ingreſſum in monaſterium fuerit ſubiecta po-
teſtati ſtatuentium, & propterea ex tunc Statu-
rum iniecerit vinculum excluſionis, quod per in-
greſſum religionis non diſſoluitur, prout in ſimi-
5 li ſi Statutum præferat primogenitum ſecundo
genito habet locum licet ſecundo genitus Cleri-
cus poſtea efficiatur *Abb.in cap.quod Clericis num.*
39.*&* 40.*de for. competen. Azor.inſtit.moral.part.*1.
*lib.*5.*cap.*13.*quæſt.*8.*verſ.item ſolet, cum alijs relatis
à Carol.de Graſſ. de effect.Cleric. effect.*2. *num.*122.
123.*&* 169.*cum ſequen.duob.late Tamburin. de iur.
Abbatiſſar.diſ.*8. *quæſt.*10. *per tot. Maſcard.de gen.
Stat.interp.conclu.*1. *num.*235.
6 Et licet Statutum non poſſit moniales non ſu-
biectas ligare, eaſque impotentes ad ſucceden-
dum efficere, non tamen hoc efficit tempore, quo
mulier effecta eſt monialis, ſed tempore ſuæ na-
tiuitatis, & ſic tempore habili, quò ſubijciebatur
Statuentium dictioni, & ante quam de ingreſſu
eſſet cogitatum, vnde eo ipſo quod Mulier naſci-
tur infligitur ſibi hęc potentia ſuccedendi ab ipſo
Statuto, ſcilicet in toto ſi non extiterit Maſcu-
lus, & in nihilo ſi extiterit, & conſequenter cum
à principio ſit maſculis ius quæſitum, non de-
bent amittere per ingreſſum religionis à fæmina
factum, vtpotè quia tranſit in religionem cum
potentia ſuccedendi limitata & conditionata iu-
xta formam Statutorum, quod eſt in obſeruantia,
& non cum illa, quam habet à iure communi,
quod non vigeat, niſi in caſu defectus Maſculo-
rum, nec propterea huiuſmodi Statutum dici po-
teſt contra libertatem Eccleſiaſticam, propter
quam non debet quis retrahi ab ingreſſu religio-
nis cum etiam ſi non ingrederetur ſit excluſa, &
ideò Monacatus, vel Clericatus ſuperueniens ex
quo non eximet a iure Statutario, quo à principio
fuit ligatus alterare non poteſt vinculum iam à
7 Statuto iniectum, alias enim daretur aditus, &
remaneret aperta via fraudibus, cum cuilibet li-
ceret eludere circa hanc diſpoſitionem Statutariã
aſſumendo Clericatum, vel ingrediendo mona-
ſterium ad tradita *per Caſtren.conſ.*304.*num.*4.*verſ.
ſed in omnem euentum, & verſ. nam ſequatur lib.*1.
*Bellet. diſquiſit.Cleric.part.*1.*tit.de exempt. Cleric.
à Stat.* §.5.*ſub. num.* 22. *&* 23. late *Socin. conſ.*81.
*num.*5.*lib.*1. *Palm. in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ
num.*79. *de conſtit. Tiraq. de iur. primog. quæſt.*43.
*num.*14.*Brun.de Stat.fæmin. excluſ. art.* 6. *num.*37.
& ſeq.qui teſtatur ita in praxi teſtari Honded. conſ.
11.*num.*37.*lib.*2.vbi quod hæc ſit ſequenda *in iu-
dicando Carol.de Graſſ.de effect. Cleric.effect.* 2. *num.*
269.*& duob.ſequen.* vbi innumeros cumulat, &
hanc opinionem tenendam eſſe *aſſerit Gaſpar. An-
ton.Theſaur.quæſt.forenſ.lib.*2.*quæſt.*3. *latiſſime quæſt.*
92. *Burgien.decis.*9. *num.*81. 82. *part.*2. *& latiſſime
Tamburin.de Iur. Abbatiſſar.diſ.*8. *quæſt.*10. *per tot.*
8 Sed prima opinio propter Rotæ auctoritatem,
tenenda eſt, & dicta 2. opinio procedit ſi ante
ingreſſum religionis fuiſſet hæreditas delata, alias
ſi Statuti verba dirigantur in tempus delatæ ſuc-
ceſſionis nullum antea fuiſſe vinculum iniectum
dici poteſt, quia antea efformata non erat, aut
applicabilis excluſio, cum ad Succeſſionem Pa-
tris, aut fratris viuentis ſorori nullum ius compe-
teret nec re, nec ſpe probabili, vnde ceſſat ra-
tio, quod huiuſmodi vinculum ſit iniectum à Sta-
tuto tempore natiuitatis fæminæ eidem ſubiectæ
9 quia regulare eſt quod potentiam, ſeù habilita-
tem in perſona ſuccedere valentis non metimur à
tempore antecedenti, ſed dumtaxat delatæ ſuc-
ceſſionis vt magiſtraliter firmauit *Rot.in Romana
Succeſſionis de Zanis* 9. *Decembris* 1654. §. *nam
obiectũ vrgeret per doctrinam Bart. in l.qui Romæ* §.
*duo fratres num.*3. *&* 4. *ff. de verb. oblig. Rip. in l.
num.*25. *C. de pact. Cephal. conſ.*526. *num.*71. *&*
72.*Menoch.conſ.*220.*num.*127.*Peregrin. conſ.*33.*ſub
num,*22.*lib.*2.
10 In terminis igitur Statuti concepti in tempus
delatæ hæreditatis ceſſat prorſus ratio vinculi
iniecti ante Monacatum, nec facultas ſucceden-
di poteſt dici ſublata ante delatam ſucceſſionem
cum illud tempus à Statuentibus non fuit hoc ca-
ſu conſideratum, ac proinde neque iniectum vin-
culum à natiuitate, ac conſequenter Monialis
tempore mortis, & delatæ ſucceſſionis tamquam
non ſubiecta poteſtati Statuentium, non exclu-
ditur, vtpotè quia non eſt attendendum tempus
quo Statutum fuit conditum & natiuitatis mu-
lieris ſed illud, in quod ſuus effectus confertur,
& ſic tempus delatæ ſucceſſionis, antea verò ma-
net in ſuſpenſo, ita vt nec maſculum includat,
nec fœminam excludat, & conſequenter dici ne-
quit inieciſſe vinculum excluſionis etenim ſi at-
tendenda eſſet præcedens iniectio vinculi Cleci-
ci nunquam eſſent immunes à Statutis Laicali-
bus, quibus vti laici à natiuitate ſubiecti fuerunt,
vt egregie ratiocinatur *Cephal.conſ.*95.*num.*14.*&
ſeq.*vbi contrarijs reſpondet & bene diſtinguit *Rol.
conſ.*57.*num.*29.*lib.*2.*Ruin.conſ.*204.*num.*11. *vol.*1.
*Surd.decis.*20.*num.*8. *Adden.ad eundem. Surd. num.*
4.*late Sperel. deciſ.*11. *num.*20.*et* 21. *qui de verior.
teſtatur*, & hanc opinionem ad fauorem Monialis
amplexa fuit *Rot.in Spoletana Bonorum* 13.*Aprilis*
1646.

Digitized by Google

1646.*coram Eminentiſſ.Card.Corrado* vbi quod hęc opinio ſit tenenda, & quod rationes contrariæ non ſubſiſtunt *§. viſa fuit verſ.et in hac materia et in Tudertina Succeſſionis 29.Maij 1652. per tot. et præcipue §.neque prò relenanti coram Meltio* vbi cir-
11 ca fin. ſubdit, quod capacitas, vel incapacitas ſuccedendi venit conſideranda ſecundum tempus delatæ ſucceſſionis, & de eo tempore Statutum dicitur perficere ſuum effectum, quare ante non poteſt conſiderari aliqua vinculi iniectio, adeo vt ſufficiat vt aliquis reperiatur in Statu Eccleſiaſtico, ne ſub Statuti diſpoſitione vllo pacto comprehendatur, licet illud emanauerit non ſolum ante Monacatum, vel Clericatum, ſed etiam ante illius natiuitatem, & in *Rauennaten. Hæreditatis 5. Iunij 1648.coram Eminentiſſ.Card.Ottbobon. et in Bononien. Hæreditatis 28. Iunij 1652. coram Bichio et in eadem 30. Maij.1653. coram Meltio et in Bononien Succeſſionis de Zanis 9.Decembris 1654. verſ.adeo quod et in Montis faliſci fideicommiſſi coram Coccino Decano poſt. Tamburin.de iure Abbatiſſar.deciſ.29.num.4.et in terminis Statuti Vrbis deciſ. 58.num.28. et ſeq. part.6.recen.* & quod ſecundum hanc opinionem determinatum fuiſſe per valentiſſimos Doctores teſtatur *Saliret. in auth. caſſa num.24. C. de Sacroſant. Eccleſ. et validiſſime banc ſententiam tuetur, et contrariis reſpondet Marta de iuriſdict.part.4. cent.1. caſ.4. per tot. et caſ.5.*

12 Statuti autem verba eſſe directa ad tempus delatæ Succeſſionis dignoſcitur, ſi reſpiciant, vel percutiant tale tempus, & in illud ſint collata prout ſunt verba *ſi quis inteſtatus deceſſerit, ſi ſuperſtes fuerit, ſuccedat, & ſimilia*, vt animaduertit *Rot.in Tudertina Succeſſionis 29. Maii 1652. §. ſi. coram Meltio, et in Bononien. Succeſſionis de Zanis 9. Decemb. 1654. §. nam obiectum coram Bichio.*

13 Prout nulla vis fieri poteſt in paritate primogenituræ, cum in hoc differat ius ſucceſſionis, à iure primogenituræ, quia ius ſucceſſionis reſpicit tempus delatæ hæreditatis, ita vt antea nullum ius ſit quæſitum, ius vero primogenituræ natiuitatis diem, etiam in vita Patris, à quo cum aliter diſponi nequeat ſaltem in ſpe dicitur primogenito ius quæſitum, ita vt ſolum maneat in ſuſpenſo viuente Patre, qui de medio ſublato Statim producit ſuum effectum. *Mandel. conſ.523. ſub.num.19. Tiraquel.de iur primogenituræ quæſt.43. num.14.* & propterea dicitur tranſmiſſibile *Molin. de primogen.lib.3. 6.num.36. et 37. Gratia diſcept. 456. num.80, et 81. Cirtar. contrauerſ.23. num.34. Ginrb.de ſucceſ. feud. cap.118. §. 2. gloſ.6. num.27. Rot. in Ariminen. 2. genitura 18. Maii 1653. §. non attento coram Bichio et puntualiter in Bononien. Succeſſionis de Zanis 9. Decemb.1654. §. nam obiectum verſ.et in hoc differt vbi alii allegantur.*

14 Nec dicatur Rotam aliquando receſſiſse in contraria opinione, nam *deciſionem Antonii Auguſtini impreſſam inter deciſiones Putei deciſ.99. lib.3.* in antiquis mendoſam eſſe, & in ipſo originali manu Putei conſcripto non reperiri, & propterea in correptis non fuiſſe impreſſam dixit *Rot. in Montis faliſci fideicommiſſi coram Cuccino poſt Tamburin.de iur. Abbatiſſar.deciſ.29.num.5.verſ.attamen. replicatur deciſ.Beſignan. 1. de conſuet.* dixit fuiſſe tantum motam quæſtionem in Cancellaria, ſed non fuiſſe reſolutam *Deciſio vero in Ciuitatis Caſtelli legitima 15. Maii 1604. coram Cardinali Lancellotto*, non agitur de Statuto habente verba explicite directa in tempus mortis, nec diſputatur articulus principalis, ſed ſolum firmatur quod fæmina faciat partem ad augendam legitimam Maſculorum, *Deciſio demum Greg.XV. 63.* non
15 tangit hanc quæſtionem, ſed ſuppoſita acquieſcētia Monialis diſpoſitioni Statuti Vrbis firmat deberi dotari, non tamen ſubdit quod Monialis acquieſcere teneatur eodem Statuto, vnde poſt has deciſiones à Rota mature diſcuſſo articulo, & ponderatis Doctorum rationibus pro vtraque ſententia in deciſionibus ſupra relatis coram *Eminentiſſ.Dominis Cardinalibus Ottbobono, Corrado, Meltio, et Bichio* fuit pro Monialium, & Eccleſiaſticorum perſonarum non excluſione reſponſum, vt dixit eadem *Rot. in dicta Bononien. Succeſſionis de Zanis 9. Decembris 1654. coram Bichio §. neque contrarium aliquando.*

16 Et quamuis huiuſmodi Statutum excluſiuum fæminarum videatur conditum ad publicam vtilitatem, & ciuium quietem, & ad conſeruationem familiarum, & ex hac cauſa compręhendere etiam Eccleſiaſticos ſecundum doctrinam *Cancer. var.reſol.part.3.cap.11. num.191.* quia hæc opinio communiter reprobatur cum ſemper vigeat defectus poteſtatis Statuentium Laicorum, qui Eccleſiaſticis nullum præiudicium inferre poſſunt vt latiſſime comprobauit *Rot. in Spoletana Bonorum 13. Aprilis 1646.§.viſa fuit coram Eminentiſſ. Corrado, et in Tudertina Succeſſionis 29. May 1652. §. prout etiam coram Meltio.*

17 Immo dictum Statutum eſſe contra libertatem Eccleſiæ clare demonſtratur, dum Monialis, ſeu Eccleſiaſticæ perſonæ facultatem, quam habent à iure communi ſuccedendi tollit iuxta theoricam communiter traditam à Doctoribus in *cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ de conſtit.* tum quia exerceret poteſtatem in eaſdem perſonas Eccleſiaſticas contra textus apertiſſimos *in cap. ſignificaſti de for. competen.cap decernimus de iudic.in cap.Eccleſiæ Sanctæ Mariæ de conſtit. cap.ſi.de vita, et honeſtate Clericor. et in cap.1.de immunit.Eccleſ. in 6. ita Rot. in dicta Bononien. Succeſſionis de Zanis 9. Decemb. 1654.§. nec obſtat quod Statuto verſ. hoc vero Statutum et §. ſequen.coram Bichio.*

18 Nec Statuti confirmatio Apoſtolica ſuffragatur ſi non ſit in forma ſpecifica, & Statutum ipſum expreſſam mentionem faciat de perſonis Eccleſiaſticis, ſecus autem ſi non faciat expreſſam mentionem de Eccleſiaſticis vel ſaltem ſub aliquibus verbis generalibus virtualis illorũ compręhenſio deducatur, cum tali caſu defectus poteſtatis ſuppleretur per Apoſtolicam Confirmationem, quæ proinde nihil operatur ceſſante dicta comprehenſione, quia tunc non ſolum concurrit defectus poteſtatis, ſed etiam intentionis, quē confirmatio Apoſtolica supplere non valet, & multo magis ſi in confirmatione adſit clauſula dummodo contra libertatem Eccleſiaſticam non tendat *Eugen.conſ.99. num.38. lib.2. et in puncto Statuti Vrbis dixit Rot.deciſ.58.num.28.et ſeq. part. 6. recen.et in puncto Statuti Tudertini in Tudertina Succeſſionis 29. Maii 1652. §. nihil etiam et §.neque pro relenanti in ſi. coram Meltio, et in puncto Statuti Bononiæ in Bononien. hæreditatis 28. Iunii 1652. §.fin.*

§. *fin. coram Bichio* , *&* 26. *Ianuarij* 1654. [§. *eoque minus et* 2. *ſeqq. coram Meltio* , *et in Bononien. Succeſſionis de Zanis* 9. *Decembris* 1654. §. *nec obſtat coram Bichio vbi in* §. *fin.* ſubdit prædictis non
19 obſtare declarationem felic. recordat. Greg. XIII. quod à Statuto exclusiuo deleatur Clauſula *ſine præiudicio* locorum piorum , & perſonarum ibi exiſtentium, quia dicta declaratio emanauit ſpecialiter ſuper Statuto Peruſino , & ex quo ille Pontifex voluit id indulgere Ciuibus Peruſiæ & cum non ſit generalis non poteſt extendi ad fauorem aliorum Ciuium , & Ciuitatum .

20 Vnde Statutum fœminarum excluſiuum ſicut non ligat forenſes , cum ad hunc effectum requiratur ſubiectio non ſolum ratione bonorum ſed etiam perſonarum defectu poteſtatis, & intentionis in ſubditos non ſuos, quia Statutum proſpexit ſolum commoditatibus familiarum , & ſuorum Ciuium , & non extraneorum *Mareſcot. var. reſol. lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 1. 2. *et* 9. *Theſaur. ina. quaſt. forenſ. lib.* 2. *quaſt.* 4. *num.* 21. *Gratia. diſcep.* 709. *num.* 13. *Merlin. de legit. lib.* 3. *tit.* 1. *quæſt.* 18. *num.* 40. *Fenſon. ad Stat. Vrbis lib.* 1. *cap.* 145. *num.* 26. *Gregor. XV. deciſ.* 255. *per tot. vbi Add. num.* 8. *idem Add. ad eundem deciſ.* 279. *num.* 25. *Burat. deciſ.* 188. *num.* 4. *vbi Add. num.* 19. *et deciſ.* 262. *num.* 13. *Rot. deciſ.* 24. *num.* 4. *poſt. Merlin. de legit. et deciſ.* 295. *num.* 9. *et* 10. *deciſ.* 673. *num.* 1. *et ſeq. part.* 1. *deciſ.* 413. *num.* 4. *part.* 4. *diuerſ. deciſ.* 177. *per tot. part.* 5. *recen.*

21 Siue Statutum loquatur in rem , ſiue in perſonam reprobata diſtinctione *Bartol.* pro vt de communi teſtatur *Tiraq. de primog. quaſt.* 46. *num.* 2. *Gratia diſcept.* 431. *num.* 17. 24. *et* 27. *et diſcept.* 709. *num.* 14. *Merlin. de legit. lib.* 3. *tit.* 1. *quaſt.* 18. *num.* 90. *Mareſcot. var. reſol. lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 10. *Surd. conſ.* 343. *num.* 8. 9. *&* 10. *lib* 3. *Peregrin. conſ.* 7. *num.* 8. *lib.* 5. *Pute deciſ.* 351. *Gregor. XV. deciſ.* 255. *num.* 1. vbi quod Rot nunquam admiſit ſupradictam diſtinctionem, ibique *Add. an.* 4. *idem. Add. ad eundem deciſ.* 279. *num.* 25. *in fin. Burat. deciſ.* 188. *num.* 3. *ibique Add. num.* 17. *Rot. deciſ.* 295. *num.* 11. *part.* 1. *diuerſ. & deciſ.* 177. *num.* 13. *&* 14. *part.* 5. *recen.*

22 Ita non debet comprehendere Moniales , & Eccleſiaſticos, in quibus militat maior ratio pro excluſione comprehenſionis , & ſubiectionis ex iuribus ſupra deductis, in nihilo reſtagante præiudicium quod Laicis reſultare prætenditur ob
23 monialium exemptionem , quia vltra quod huiuſmodi præiudicium non eſt attendendum, nec laicis fauendum cum læſione immunitatis Eccle-
24 ſiaſticæ , pro qua etiam in dubio , & in conflictu opinionum eſt pronunciandum *Carol. de Graſ. de effect. Cleric.* 3. *num.* 160. certum eſt quod nemini
25 facit iniuriam, qui vtitur iure ſuo, & facultate ſibi à iure conceſſa , tanto magis quia laicis facile
26 eſt id euitare reportando ab ingreſſuris Monaſterium renunciationem futuris ſucceſſionibus , vel libere de eorum bonis teſtando, cum ſtatutum dumtaxat locum habeat ab inteſtato *Sperel. deciſ.* 10. *num.* 23. *circa fin. Rot. in dicta Bononien. Succeſſionis de Zanis* 9. *Decembris* 1654. §. *fi. coram Bichio.*

27 Limitantur tamen prædicta vt contraria opinio procedere poſſit in terminis Statuti ſimpliciter fœminas excludentis propter maſculos , abſque verbis directis in tempus mortis , vel delatæ hæreditatis , nam tunc fortaſſe dici poteſt à natiuitate iniectum vinculum excluſionis , & inhabilitationis ad ſuccedendum , in quibus terminis loquntur plerique Doctores eiuſdem contrariæ opinionis ſectatores vt *Bruſat. conſ.* 93. *num.* 39. *Ceph. conſ.* 146. *num.* 26. *Mort. conſ.* 118. *num.* 15. *Cancer. var. reſol. tom.* 3. *cap.* 11. *num.* 197. *Bellet. diſquiſit. Cleric. part.* 1. *tit. de exempt. Cleric. à Stat.* §. 5. *num.* 23. *Carol. de Graſ. de effect. Cleric. effect.* 2. *num.* 122. *in fin. & num.* 269. & ita videtur ſentire *Surd. deciſ.* 20. *num.* 8. *circa med. & Rot. in citata Bononien. Succeſſionis de Zanis ſub.* §. *adeo quod* ibi *quia ibi loquitur de Statuto excludente ſimpliciter fœminas.*

28 Huiuſmodi vero Statutum licet in capite excluſiuo fœminarum lædat Eccleſiaſticam libertatem, ſecus tamen in capite incluſiuo Maſculorum, quia etiam perſonis Eccleſiaſticis fauere vtile eſt Eccleſiæ vt ſubdit *Rot. d. Bononien. Succeſſionis de Zanis* §. *atque hinc in fin.*

29 Limit. 2. In contractibus celebrandis à puellis in Monaſterijs prò educatione exiſtentibus, cum ratione perſonæ per ſolam educationem non mutent Statum de Laicali in Religioſum, licet ratione exiſtentiæ in loco exempto, videantur frui priuilegio immunitatis , vt patet ex ſequenti *reſolutione Sac. Congreg. In vna Vrbeuetana* in qua reſpondit *Statutum vt ſupponitur à Seda Apoſtolica confirmatum circa ſolemnitates adhibendas in contractibus , & vltimis voluntatibus Mulierum locum habere etiam in contractibus , & vltimis voluntatibus puellarum exiſtentium in monaſterijs pro educatione die* 6. *Octobris* 1643.

S V M M A R I V M.

1 Minor impugnans contractum ex capite nullitatis , vel implorans beneficium reſtitutionis in integrum tenetur reſtituere recepta, vel pretium vna cum fructibus in eius vtilitatem verſis 2.
Amp. vt ſaltem debet cum effectu offerre 3.
Amp. vt num. 71.
4 Lim. Teneri ad reſtitutionem receptorum ſi contraxerit cum ſolemnitatibus ſtatutarijs. ſecus abſque ſolemnitatibus, niſi ſit factus locupletior , & num. 69.
5 Minor contrahens abſque ſolemnitatibus ſtatutarijs non obligatur nec ciuiliter, nec naturaliter , niſi fuerit factus locupletior limit. vt num. 70.
6 Amp. Vt nec in foro conſcientiæ hoc caſu remaneat obligatus 7 & 8.
9 Lim. Vt ex æquitate legis naturalis ad reſtitutionem receptorum minor teneatur , ſecus verò vigore contractus nulli 10.
11 Lim. in creditore minoris, qui non tenetur reſtituere precium rei per minorem venditæ , ſi ipſe ſit inſoluendo, ſecus ſi non ſit ſoluendo 12.
13 Lim. Si minor , vel Eccleſia dolo fuerit inducta ad contrahendum .
14 Lim. Si minor cum effectu receperit pretium .
15 Minor dicitur factus locupletior ex traditione , & ſi res ad eius manus deuenerit . 16. Amp. Etiam ſi poſtea perierit 17. vel fuerit furto ablata 18.
19 Dicitur factus locupletior ſi in ſuum , vel familiæ vſum conuertat, ſecus ſi ſplendidius viuere voluit .
20 Verſio in dubio non præſumitur ideò probanda.
21 Minor petendo reſtitutionem aduerſus contractum debet probare quod non ſit factus locupletior Contrar. nu. 22.
Diſting. quod ſi contractus fuerit celebratus cum ſolemnitatibus, & minor tenetur hoc probare, ſi non fuerint ſeruatæ incumbit alteri parti 24. Diſtingue 2. vt num. 25.
23 Verſio eſt probanda a contrahente cum Eccleſia Intel. vt num. 24. & 25.
25 Verſio eſt probanda à contrahente cum Eccleſia , vel cum Minore ſi contractus ſit factus ex cauſa neceſſaria, ſecus ſi ex voluntaria contrarium attenta nullitate contractus defectu ſolemnitatum. 26.
27 Verſio à contrahente cum Eccleſia in contractu mutui ,

Digitized by Google

venditione rei ſtabilis, & depoſito tantum eſt probanda.

29 Verſio non eſt probanda à contrahente cum Eccleſia ſi agatur de alienandis mobilibus minime pretioſis, ſecus ſi de immobilibus, vel mobilibus pretioſis contrar. n.29.
30 Verſio non eſt probanda à creditore viuente Prælato cui fuit mutuata pecunia pro Eccleſia, ſecus eo defuncto.
31 Verſio ſi ex coniecturis ſit veriſimilis relinquitur arbitrio Iudicis an creditor eximatur ab huiuſmodi probatione.
32 Verſio non eſt probanda à Creditore, qui mutuauit habenti ſpeciale mandatum a Capitulo, ſecus habenti generale.
33 Emptor generaliter non debet eſſe ſollicitus de verſione.
34 Emptor rei Eccleſiæ non debet eſſe ſollicitus de verſione, ſecus ſi venditio fuerit facta pro extinguendo debito, & non ex alia cauſa.
35 Probatio verſionis ſpecialiter requiritur in mutuo.
36 Contrahens cum Eccleſia ex cauſa neceſſaria debet eſſe ſollicitus de verſione ſecus ex cauſa voluntaria. Intel. vt num.25. & 26.
37 Emptor in rebus pupilli, & minoris debet eſſe ſollicitus de verſione.
38 Amp. præcipuè ſi res pupilli vendatur ad effectum extinguendi debitum.
39 Emptor rei fideicommiſſo ſubiectæ pró extinguendo ære alieno fideicommittentis debet eſſe ſollicitus de verſione, ſecus ſi inter partes aliter fuerit conuentum num.40.
41 Quis debet eſſe ſollicitus in reinueſtimento rei dotalis.
42 Emptor non debet eſſe ſollicitus de verſione in venditione facta ab executore Teſtamentario pro ſoluendis legatis.
43 Verſionis probatio in cambio non eſt neceſſaria.
44 Inter Mercatores proceditur ex æquo, & bono.
45 Verſio probatur etiam indicijs, & coniecturis.
46 Verſio probatur ſi minor habeat pecuniam ſaluam, vel aliquid emerit, vel res neceſſarias pró victu, & veſtitu.
47 Verſio præſumitur ſi pecuniæ receptæ fuerunt tempore indigentiæ, quam recipiens reparauit.
48 Præcipuè ſi modicum tempus intercefferit inter receptionem, & verſionem.
49 Vlterius ſi poſt receptionem ceſſauerit indigentia, & n.50.
51 Verſio probatur ſi debitum pro cuius extinctione fuerunt pecuniæ receptæ reperiatur extinctum pro confeſſionem creditoris.
52 Verſionis præſumptio reſultat ex modicitate ſummæ traditæ Eccleſiæ.
53 Verſio non probatur ſi actualiter nihil recipiatur, ſed ſolum poſſeſſio tradita fuerit per clauſulam Conſtituti.
54 Verſio probatus ſi pecuniæ fuerint receptæ tempore cariſtiæ.
55 Verſio ſatis eſt vt ſemel fuerit facta, licet poſtea non durauerit.
Contractus dicitur vtilis ſi ſaltem tempore contractus, & à principio vtiliter geſtus fuerit ibid.
56 Emens cenſum ab Eccleſia pro extinguendo alio maioris ſummæ non debet eſſe ſollicitus de verſione.
57 Veniens contra tranſactionem debet reſtituere recepta.
58 Amp. quamuis impugnetur ex capite læſionis.
59 Siue impugnetur à minore, ſiue ab Eccleſia.
60 Amp. vt antequam fiat reſtitutio ſit ſuperſedendum ab vlteriori proceſſu.
61 Lim. procedere parte opponente.
62 Lim. procedere ſi impugnetur ex capite læſionis, ſecus ex capite nullitatis.
63 Sublim. vt ſatis ſit ſi fiat reſtitutio ante executionem.
64 Lim. ſi in cauſam debitam competat retentio.
65 Lim. ſi fuerit receptum corpus, & poſtea extinctus.
66 Lim ſi tranſactio eſſet reſoluta culpa partis aduerſæ, item ſi dolo quis fuerit inductus ad tranſigendum, & ſi illud quod fuerit datum fuerit datum, in augumentum cultus Diuini.
67 Eccleſia volens à contractu recedere defectu ſolemnitatum tenetur reſtituere receptum.
68 Verſio, & locupletatio non eſt probanda, quando pecuniæ acceptæ fuerunt ex cauſa voluntaria.

ADNOTATIO VI.

Minor impugnans contractum ex capite nullitatis an, & quando teneatur ad reſtitutionem receptorum.

An, & quando dicatur factus locupletior, & res verſa in eiús vtilitatem.

1 MInor impugnans contractum á ſe geſtum ex capite nullitatis, aut implorans beneficium reſtitutionis in integrum non eſt audiendus niſi prius reſtituat id, quod ex eo contractu accepit, & cum effectu ad eius manus peruenit *l. quod ſi minor §. reſtitutio de minor. l. prædior. l. veteri C. de præd. minor. Rol. conſ. 59. num. 7. lib. 1, Aym. conſ. 7. num. 14. Paris conſ. 96. num. 112. lib. 1 Abb. conſ. 62. in fi. lib. 1. felin. in cap. cum cauſa num. 10. de re iudic. cum alijs per Gratia diſcept. 555. num. 25. Rot. deciſ. 111. in fi. part. 1. diuerſ. deciſ. 464. poſt Cinc. de Cenſib. ſecundum nouam impreſ. & ſecundum veterem poſt addit. deciſ. 141. num. 26. late Odd. de reſt. in integ quæſt. 47. arti. 3. num. 1. & 2. cum alijs per Sperel. deciſ. 155. num. 29. tom. 2.*

2 Minor autem regulariter, ſicuti quilibet alius debitor intendens recuperare bona nulliter ex defectu ſolemnitatum alienata tenetur reſtituere pretium cum legitimis vſuris, ſeu fructibus in eius vtilitatem verſis *L. prædium C. de præd. minor. vbi Bald. & Salic. in princ. & communiter Doctores Pedem deciſ. 160. num. 16. Pacif. de Saluian. interdict. inſpect. 4. cap. 1. num. 70.*

3 Aut ſaltem debet realiter, & cum affectu offerre vt emptor ad ſui libitum recuperare, ſeù recipere poſſit ante quam ipſam rem reſtituat *Corn. conſ. 186. in fin. lib. 2. Abb. conſ. 62. in fin. lib. 1. Rol. à Val. conſ. 59 num. 7. Simon. de Petr. conſ. 74. num. 28. Odd. de reſt. in integ. quæſt. 47. artic. 3. num. 14. Gratia diſcept. 555. num. 26.*

4 Lim. quod minor teneatur ad receptorum reſtitutionem ſi cum ſolemnitatibus Statutariis cōtraxerit quó caſu ſtandum eſt eius confeſſioni factæ de pecunijs in eius vtilitatem verſis, donec per reſtitutionem in integrum non appareat de læſione, ſecus autem ſi contraxerit non ſeruatis Statutarijs ſolemnitatibus, & iuris communis, quo caſu non tenetur pretium reſtituere, niſi quatenus ſit effectus locupletior *l. ſi fundus §. fin. ff. de reb. eorum Rot. deciſ. 814. num. 1. coram Barat. vbi Ferentil. in addit. lit. A. deciſ. 1. num. 32. 33. & 34. part. 5. tom. 1. recen.* & vt latius demonſtrabitur infra *num. 24.*

5 Ratio enim publicæ vtilitatis, quæ eſt cauſa finalis Statuti efficit vt minor qui contraxit non ſeruatis Statutarijs ſolemnitatibus, nec ciuiliter nec naturaliter obligetur, niſi factus fuerit locupletior, ex quo Statutum reſiſtit contractui, & obligationi, ac proinde impedit etiam naturalem obligationem *l. cum lex vbi Bart. 26. ff. de fideiuſſor. iuxta theoricam Imolæ in cap. cū contingat in 8. memb. col. 2. poſt med. de iure iuran. Cancer. var. reſol. part. 2. cap. 1. num. 59.* & in puncto conſtitutionis Aegidianæ *Ruin. conſ. 12. num. 4. ex cumulatis per Tiraquell. de leg. gloſ. 4. numer. 12. Lambert de contract. gloſ. 16. quæſt. 3. numer. 5. & ſeq. Iaſ. in l. ſi non ſortem num. 3. ff. ſolut. matrim. Couar. in cap. quamuis in 2. part. §. 4. num. 6. Ludouic. Rom. conſ. 437. num. . Ruin. Inn. conſ. 160. num. 10. Rot. deciſ. 18. num. 15. & 16. coram Duran. deciſ. 177. num. 12. part. 1. recen. deciſ. 162. n. 4. poſt Zachiam de oblig. Cammeral. & deciſ. 18. num. 13. & 14. coram Vrgellen. & deciſ. 16. a nu. 16. cum pluribus ſequen. part. 5. tom. 1. recen.* vbi incidat propterea

dictum

dictum Bart. quos natura non obligat conſciéntia non ligat, Nauar.conſ.9.num.6.& 7.de empt.vendit. lib.3.vol.1.dicta deciſ.18.num. 13.& 18. coram Duran.& deciſ.119.num.6. part.7.recen.

7 Adeò vt nec in foro conſcientiæ remaneat obligatus ad reſtitutionem niſi efficiatur locupletior vt egregié notat Bald.conſ.285 verſ. nec aliter vol.3.ex cumulat.per Ruin. Inn.conſ.5. num.76. Duran.deciſ.18.num.8.& plurib ſequen. Rot. deciſ.177. num.3.circa med.part.1.recen.

8 Etenim quando minor efficitur locupletior, actus ſaltem valet de iure gentium, quia habet voluntatem, & conſenſum partium, licet non ſit ſeruata forma à iure poſitiuo, ac proinde obligatur in foro conſcientiæ Innocen.in cap. quapropter.de elect.Panorm.in cap.1.in fin.de reſtit. in integ. & latè comprobat Rot.dicta deciſ.18. per tot. coram Durano.

9 Et ex æquitate tenetur ad reſtitutionẽ receptorum, cum non debeat locupletari cum iactura alterius Natta conſ.161.num.5.Cephal conſ.207.nu.57.cum ſeq.Rol conſ.7.num.28.vbi de commun.lib.3. Fenſon.ad Stat.Vrbis cap.151. inſpect.3. num.13.& 27.fol.421.Odd.de reſt.in integ.quæſt.47.artic.4. num.20.verſ.ſecundo hac ratione Rot. deciſ 60. num.1. poſt Pic.ad Stat.

10 Minores igitur, & mulieres ad reſtitutionem receptorum ex contractu nullo defectu ſolemnitatum Statuti tenentur, & conueniri poſſunt ex æquitate legis naturalis, & alia actione ex lege, non autem ex contractu, nullo ex quo nulla actio oritur Fenſon.ad Stat.Vrbis in cap.151.num.15. fol. 419.

11 Limitatur 2. Principalis concluſio, in caſu, quo minor pecuniam, ſeu pretium ſolui fecit ſuo creditori ab ipſo met emptore ex cauſa oneroſa, quia cum creditor ſuum receperit non videtur poſſe moleſtari ad reſtitutionem Odd. de reſt.in integ.quæſt.47.artic.3.num.18.vſque ad fin.

12 Sublim. Vt creditor minoris ex cauſa lucratiua recepit, & tunc emptor habet regreſſum contra ipſum prò recuperatione ſui pretij, ſi vero ex cauſa oneroſa, & tunc ſi minor eſt ſoluendo ipſe met minor tenetur refundere pretium, ſi vero non eſt ſoluendo, & in ſubſidiam ſuccurritur huic emptori vtili repetitione aduerſus præfatum minoris creditorem qui licet ſuum receperit nihilominus tenetur reſtituere, & ratio eſt quia quando minor eſt ſoluendo, licet pretium illud non habeat, tamen quia erogauit in extinctionem proprij debiti, ad quod tenebatur, effectus fuit locupletior, quando verò non eſt ſoluendo, tunc non tenetur minor, ſed eius creditor, qui recepit, licet ſuum receperit, cum de alieno, & non immediate ab ipſo minore ex eius proprio patrimonio habuerit, vt notabiliter tradit Odd. de reſtit. in integ.quæſt.47. artic.3. num.18. verſ. vt ſi quidem creditor.

13 Lim. 3. Non procedere, quando minor, vel Eccleſia fuerit dolo inducta ad contrahendum, & vendendum l. qui res vbi notat Bart.§.huic applicatur ff de ſolut.per cap.1.§.1.de prob.alien.feud.Guid Pap.deciſ.305.num.24.Odd.de reſt.in integ. quæſt.47. artic.3.num.17.

14 Lim. 4. Si minor cum effectu receperit pretium, & ſic factus fuerit locupletior, nam eo ipſo quod probatur minorem recepiſſe, iuſtificatur quoque ex huiuſmodi actu verſio in eius vtilitatem, & hoc caſu ſemper eſt locus reſtitutioni receptorum ob præſumptam locupleſtationem etiam ſi ageretur ad nullitatem contractus gloſ. et Bart.in l.prædiorum num.1.C.de præd.minor.Rol.conſ. 7.num.28.lib.1.Socin.conſ.115.col.fin.lib.1.cum alijs per Gratia diſcept.555.num.30.et 31. vbi præcipuè concurrentibus coniecturis verſionis in vtilitatem, & quod tunc dicatur locupletior, quando res peruenit ad manus Eccleſiæ, vel pupilli, vel in eius vtilitatem verſa eſt, ad l.pupillo, & ibi DD. ff.de ſolut.l.prædiorum C.de præd.min. Couar. var. reſol.lib.2.cap.17.num.3. Boccac. ſuper conſtit. Marcb. gloſ.8.num.52.Adden.ad Burat.deciſ.814.num.5. vbi ita firmaſſe Rot.coram Merlino, et deciſ. 11.num.1.et 2.poſt Pic.ad Stat.Vrbis.

15 Semper autem minor dicitur factus locupletior quando res peruenit ad manus minoris, vel Eccleſiæ, vel mulieris, vel pupilli, & in præfatorum vtilitatem verſa fuerit ad l. pupillo ff. de ſolut. vbi Doctor.l.prædiorum C.de præd.minor.Couar var. reſol.lib. 2.cap.17.num.3.Boccac.ſuper conſtit.Marcb. gloſ.8.num.52.cum alijs per Ferentil. in addit. ad Burat.deciſ.814.num.5.

16 Quinimo etiam ex traditione quis locupletior factus dicitur gloſ.in l.fin in verbo locupletior C.de in integ.reſt.min. Gratia diſcept.576.nu.15. et 16. et diſcept.879.num.9.

17 Vlterius ſi res ad ipſum minorem peruenerit, & deinde eandem rem in aliam mutuauerit, etiam ſi poſtea perierit, vel ſi minor ex re ad ipſum peruenta pecuniam retrahat, vel ſi ex eadem re aliam rem emptam habeat, vel ſi emat rem, quam neceſſario emere debebat, etiam ſi res empta poſtea perierit Lamberten. de contract. gloſ. 1.num.247, Farinac.in repertor. de contract. quæſt.41. ſub num.25. vbi etiam ampliat ſi res tradita, vel
18 mutuata fuerit deinde furto ablata, quia læſio ſuperueniens ex caſu fortuito non excuſat minorem, cum ſufficiat in ipſo actu traditionis locupletiorem effectum fuiſſe, ſecus autem ſi in malam partem conuerteret, ſeu conſumaret, nam tunc ex receptione pæcuniæ non reſultat huiuſmodi locupletatio, cum copulatiuè exigatur conuerſio in bonam partem Dunozett. Innior. deciſ.18.num.2.3. et 4.tom.1.

19 Sicuti neque ad hunc effectum ſufficit, quod rem in vſum proprium, vel familiæ conuertat, ſi excedere voluerit vires ſui Status, & conditionis lautius, & ſplendidius viuendo Dec.in l. ex pœnalibus num 6.in fin.ff.de reg.iur.Ancar.part.1.quæſt.15. ſub num.1.Lambertenz.de contract. gloſ.1. num.241. Farinac.in repert de contract.quæſt.41.ſub num.25.

20 In dubio pecunia non præſumitur verſa in vtilitatem recipientis, & in dubio qui dicit rem verſam in vtilitatem minoris, vel eundem eſſe factum, vel non factum locupleriorem, ſiue reus ſiue actor ſit debet intenſionem ſuam probare Joſeph.Ludou.commun. opin. lib.1. concluſ.14. verſ. inſertur primo Lambert.et Farinac.in locis proxime citatis.

21 Ve-

Digitized by Google

21 Verum quod minori incumbat onus probandi
quod ipſe non eſt factus locupletior, nam vt ob-
tinere valeat puta reſtitutionem, aduerſus vendi-
tionem, deber probare ſe fuiſſe læſum ex eadem
venditione, quæ læſio reſultare poteſt vel ex mo-
dicitate, aut in quantitate pretii vel ex non in-
digentia pecuniæ reteactæ ex pretio rei venditæ,
& ſimilibus, vnde ſi ipſe tenetur probare læſio-
nem, neceſſario ſequitur quod etiam probare de-
beat ſe non fuiſſe factum locupletioerem, cum
hæc probatio confundatur cum ipſa probatione
læſionis vt tenet *Pyleus gloſator antiquus quæſt.* 118.
*poſt diſputationem quam ibi ponit. relat. per Odd. de
reſt. in integ. quæſt.* 47. *a et.* 5. *num.* 22.

22 In contrarium autem quod ſemper incumbat
ipſi emptori onus probandi minorem locupleta-
tum fuiſſe in obicem probationis læſionis per mi-
norem faciendæ ſubtiliter defendit *Pinel. Bald. Sa-
lic. Nacta, et aly relati per Odd. dicta quæſt.* 47. *artic.* 5.
num. 22. *verſ. ſed contra*, & in puncto contrahentis
23 cum Eccleſia, quod debeat probaee pecuniam
in vtilitatem ipſius Eccleſiæ verſam fuiſſe tradit
Amat. reſol. 99. *num.* 11.

24 Diſtinguendum eſt peo concordia quod aut
minor, Mulier, vel Eccleſia petunt ſe reſtitui
aduerſus contractum validè cum ſuis ſolemnita-
tibus celebratum vti læſiuum, & tunc eiſdem in-
cumbit onus probandi ſe ex tali contractu non
fuiſſe effectos locupletiores, aut vero inſtant pró
nullitate contractus ob non ſeruatas ſolemnita-
tes, & hoc caſu contrahentibus cum eis ſpe-
ctat probare verſionem, illoſque locupletatos
fuiſſe *l. ſi prædiorum vbi gloſ. Bart. Bald. Salic. et com-
muniter Doctores l. ſi prædium C. de præd. minor. Dec.
conſ.* 60. *ſub num.* 2. *et de commun. Socin. conſ.* 115. *in* 3.
part. vol 1. *Menoch. lib.* 3. *præſumpt.* 21. *in fin. Odd. de
reſtit. quæſt.* 47. *artic.* 5. *num.* 23. *latè Gratia diſcept.* 720
num. 24. *Rub. in addit. ad deciſ.* 81. *num.* 110. *et ſeq.
part.* 8. *recent. Merlin. deciſ.* 219 *num.* 10. *Ducan. deciſ.*
18. *num.* 29. *et* 36 *Burat. deciſ.* 814. *num.* 2. *Rot. deciſ.*
177. *num.* 3. *deciſ.* 678. *num.* 7. *part.* 1. *et deciſ.* 1. *a num.*
31. *vſque ad* 35. *part.* 5. *tom.* 1. *recen.*

25 Diſtingue 2. quod minoe, Mulier, vel Eccleſia
alienauerunt, aut cenſum impoſuerunt non ex
cauſa æris alieni, vel alia neceſſaria, ſed mere
voluntaria, & ſic aut ſine cauſa, aut non ſuffi-
cienti, & hoc caſu emens rem minoris alienantis
non tenetur probare verſionem pretij in vtilita-
tem Minoris, ſecus ſi ex cauſa neceſſaria iuxta
communem diſtinctionem tam in minore, quam
in Eccleſia, ſiue agant ad reſciſſionem contractus
ex capite læſionis ſuppoſita eius validitate, ſiue
agant ad nullitatem ob non ſeruatas ſolemnita-
tes vt indiſtinctè Rotam ſemper tenuiſſe firmat
Burat. deciſ. 714. *num.* 1. *et* 2. *vbi ita etiam firmaſſe
Rot. coram Pena, et Bubalo poſt Cinc. de cenſ. dec.* 25.
et deciſ. 285. *et in alia Toletana coram Nauarro.*

26 Sed poſtmodum *Rot.* ab ijs deciſionibus receſ-
ſit coram eodem *Burat. deciſ.* 814. vbi dixit onus
probandi minorem effectum fuiſſe locupletiorem
non incumbere minori, ſed emptori iuxta com-
munem Doctorum concluſionem ab omnibus re-
ceptam attenta nullitate contractus defectu ſo-
lemnitatum, & quod diſtinctio alienationis facta
ex cauſa neceſſaria, vel voluntaria procedat ſup-
poſita validitate contractus, ſecus vero concur-
rente nullitate ob non adhibitas ſolēnitates, nam
tunc ſi non probetur verſio, minor non tenetur
reſtituere pretium.

27 Contrahenti verò cum Eccleſia tantummodo
tribus caſibus ſcilicet in mutuo, depoſito, & ven-
ditione rei ſtabilis verſionem probare tenetur, vt
liberetur, & contra eum actio ſublata dicatur per
ſolutionem factam Rectori Eccleſiæ, in alijs vero
contrahens cum Eccleſia non debet eſſe ſollicitus
de verſione in vtilitatem illius. vt de veriori, &
magis communi opinione teſtatur DD. relati
per *Gratia diſcept.* 45. *nu.* 1. *Surd. deciſ.* 156. *num.* 9. *in
fin.* & tradit *Imola et alij in cap.* 1. *de depoſit. cap. ſuper
quibuſdam de fideicom. Amat. reſol.* 99. *num.* 11. *Re-
doan. de reb. Eccleſ. non alien. quæſt.* 56. *num.* 18. 19.
et 20. *Maſtril. deciſ.* 204. *num.* 10. 11. *et* 14. *lib.* 3.
Seraph. deciſ. 338. *num.* 7. *et deciſ.* 366. *num.* 3.

28 Lim. quando pecunia fuit mutuo data Prælato
præſente, & conſenſiente capitulo, & agitur de
alienandis mobilibus minime pretioſis ipſius
Eccleſiæ pró mutui reſtitutione, nam hoc caſu
creditor, qui mutuo dedit, neceſſe non habet pro-
bare pecuniam fuiſſe verſam in vtilitatem Eccle-
ſiæ, cum Prælatus habeat liberam adminiſtratio-
nem bonorum Eccleſiæ, eiuſque fructuum, vnde
liberum ei fuit mutuo ſuſcipere pecuniam, & ex
eiſdem fructibus reſtituere ita docet *Abb. in cap.
pen. num.* 5. *de fideiuſ. et hanc opinionem non habere
diſſentientem teſtatur Menoch. de arbit. caſ.* 432. *num.*
3. ſecus vero ſi ageretur de alienandis bonis Ec-
cleſiæ immobilibus, vel mobilibus pretioſis vt
accepta pecunia reſtituatur, nam tunc creditor
tenetur probare verſionē *Abb. dicto cap. pen. num.* 4.
verſ. aut enim propter de fideiuſ. & alij relati plene
per *Menoch. loco citato a num.* 7. *vſq. ad* 13.

29 Licet contrarium defendat *Bart. aduerſus Abb.
et alios in l. Ciuitas num.* 13. *ff. ſi cert. petat. et aly re-
lati per eundem Menoch. proxime citato num.* 13. *verſ.
Contrarium itaque vbi ampliat. et declarat.*

30 Lim. 2. Quando pecunia fuit mutuo ſuſcepta à
ſolo Prælato, qui tempore reſtitutionis viuit, &
reſtituere valet abſque diſtractione bonorum im-
mobilium Eccleſiæ, & hoc ſane caſu releuatur
creditor ab onere probandi verſionem in Eccleſiæ
vtilitatem *Abb. dicto cap. pen. num.* 6. *verſ. aut. mu-
tuum fuerit receptum de fideiuſ.* ſecus autem defun-
31 cto Prælato tempore reſtitutionis, cum ſucceſſor
non teneatur ad debita anteceſſoris, niſi probetur
verſio in Eccleſiæ vtilitatem *Imol. in cap.* 1. *de ſo-
lut. Butr. in cap. penult. num,* 9. *verſ. ſi autem de fide-
iuſ. cum alijs relatis per Menoch. dicto caſ.* 432. *num.*
18. *vbi num.* 24. ſubdit hac in re multum eſſe tribu-
endum arbitrio Iudicis, qui debet animaduertere
an Prælatus conſueuerit hoc modo ſumere pecu-
nias mutuo expendere pró Eccleſiæ vtilitate, an
ſumma ſit ingens, vel parua an concurrat veriſi-
militudo verſionis, qua concurrente grauari non
debet creditor ad huiuſmodi verſionem proban-
dam.

32 Lim. 3. Quod verſio non eſt probanda à credi-
tore, qui certam ſummam mutuo dedit habenti
ſpeciale mandatum a Capitulo pro eadem certa,
& determinata ſumma, quia hoc caſu non ſingu-
lari perſonæ recipienti, ſed ipſi Eccleſiæ mutuum
vide-

Digitized by Google

videtur conceſſum, ſecus autem ſi mutuum factum fuerit habenti mandatum generale, ſeù cui non fuit taxata ab Eccleſia ſumma pecuniarum mutuo accipienda, vel habenti liberam poteſtatem adminiſtrationis omnium bonorum Eccleſię, qui recipiendo mutuum ſi aſſerat ſe recipiſſe prò vtilitate Eccleſiæ vel pró agrorum cultura, bonorumque conſeruatione, non propterea liberat mutuantem ab onere probandi verſionem in expreſſam cauſam, cum libera illa poteſtas adminiſtrandi non ſe extendat ad actum ſuſcipiendi mutuo pecuniam vt late omnes hoc caſus comprobat *Menoch. de arbitrar. caſ.432. num.25. vſque ad 59. qui alios allegat. et num.30. et 32*, alios caſus refert.

33 Generaliter vero emptor non debet eſſe ſollicitus de verſione in cauſam expreſſam, eamque minime probare tenetur, vt de veriori, & magis communi opinione teſtatur *Surd. deciſ. 156. num.9. ante fin. per text. in l. doli in fin. ff. de nouat. l. fi. ff. de exercit. Molin. de primog. hiſpan. lib. 4. cap.4. num. 22. Merlin. deciſ.459. num 18. et 19. Gregor. XV. deciſ.511. num.9. et 33.* Rot. *deciſ.681. num.5. part. 1 in recen. deciſ.35. num.9. poſt. Cinc. de cenſib.*

34 Quinimo quod emptor rei Eccleſiæ regulariter non debet eſſe ſollicitus de conuerſione pretij ſecundum magis receptam ſententiam, de qua *Dec. conſ.36. num.8. verſ. tertio principaliter Gregor. XV. deciſ.511. num.11. vbi Add. num.33. verſ. immo nec etiam late Surd. deciſ.156. num.9.* vbi ſubdit, quod contrarium tenentes intelligi debent quando res Eccleſiæ venditur vt debitum ſoluatur, nam tunc emptor debet eſſe ſollicitus, & curioſus, vt extinguatur debitum, ſecus ſi venditio fiat ex alia cauſa, vt bene diſtinguit *Innocen. in cap.1. depoſiti vbi Bart. num.13. Imo num.17.*

35 Vel loquuntur in mutuo, in quo cum ſpeciale ſit vt exigatur, probatio verſionis incumbit mutuanti, qui debet curare verſionem & in ijs terminis procedere doctrinam *Bart. in l. Ciuitas num.8. ff. ſi cert. pet dixit* Rot. *deciſ.511. num.12. coram Gregor. XV. Innocen. & communiter Doctores in cap.1. depoſiti.*

36 Prout nec etiam contrahens cum Eccleſia minore, alijſque perſonis priuilegiatis non tenetur eſſe ſollicitus de verſione, niſi quãdo alienatio fuit facta ex cauſa neceſſaria, ſcilicet pro ſoluendo ęre alieno ſecus quando ex voluntaria late *Molin. de Hiſpan. promog. cap.4. lib.4. à num.20. vſq. ad 54. Gratian. diſcept.45. num.34.35.* & 36. vbi quod hęc diſtinctio fuit a Rot approbata in deciſionibus per eum relatis *Adden. ad Gregor. XV. deciſ.511. num.33. in fin. iuxta diſtinctionem, quam* Rot. *ſecuta fuit in deciſ.8. num.10. &* 11. *deciſ.29. num.1. deciſ. 287. num.4. et ſeq. poſt. Cinc. de cenſib. ſecundum priorem impreſſionem et deciſ.681. num.5. part.1. recen.* intellige tamen iuxta ſupra tradita *num.25. et 26.*

37 Sed quod emptor, quando agitur de rebus pupilli, & minoris debeat eſſe ſollicitus de verſione diſponit *text. in l. magis puto §. nec non ff. de reb. cor.* Rot. *deciſ.178. num.17. et duobus ſequen. part.7. recen.*

38 Præcipue ſi res pupilli vendatur ad effectum extinguendi debita, alias emptor non eſt tutus, ſed tenetur ad rem, vel ad pretium *l. magis puto §. ne tamen et §. manet actio ff. de reb. cor. Corn. conſ. 207. col.1. vol.3.* vbi quod venditio reddatur nulla, & inualida, ſi cauſa expreſſa non doceatur plenarie impleta *Bertaz. clar. 10. glo. 2. ſub. num. 15. verſ. ſed creditor et num.14.* Rot. *deciſ.178. num. part. 7. recen.*

39 Ita etiam emptòr rei fideicommiſſo ſubiectæ, venditæ ex cauſa neceſſaria pró diſſoluendo ære alieno fideicomittentis tenetur eſſe ſollicitus de reinueſtimento ex late deductis *in Bononien. fideicommiſſi de rubeis 4. Martij 1642. coram Panzirolo, quæ ſecuta fuit in Romana fideicommiſſi, ſeu ſaluiani 28. Aprilis 1651. §. non obſtat coram Eminentiſſ. Celſo*

40 Limit. ſi aliter inter partes fuiſſet conuentum, & Pontifex derogando fideicommiſſo huiuſmodi conuentionem approbaſſet, nam tunc ſufficie ſoluere in cauſam expreſſam, non attento quod poſtea ſubſequatur vel executioni demandetur Rot. *deciſ.301. num.9. part.1. recen. et in Romana fideicommiſſi, ſeu ſalniani 30. Aprilis 1640. cor. Em. Panzirolo, & 28. Aprilis 1651. §. non obſtat cor. Em. Celſo.*

41 Quando vero agitur de reinueſtienda re dotali & ſi agatur de ſuo intereſſe quis debet eſſe ſollicitus de reinueſtimento *Merlin. deciſ.77. num.12. et 13.*

42 In venditione, tamen facta ab executore teſtamentario prò ſoluendis legatis, quod emptor ſit tutus, ſi pretium eidem executori actualiter ſoluat, licet nullam curam adhibeat, & non doceat legatarijs fuiſſe ſolutum tradit *Bart. in l. alio harede num.14. ff. de alim. legat. Surd. deciſ. 156. num. 2. et 3. Gregor. XV. deciſ.511. num.9.*

43 Pariter in cambio non eſt neceſſaria verſionis probatio, alias deſtruerentur commercia, & negociationes, quibus reſpublica manutenetur, & conſeruatur, & particulares eorum indigentijs conſulunt A*mat. reſol 99. num.12.* præcipue inter
44 Mercatores, inter quos proceditur ex æquo, & *Burat. deciſ.546. num.3.*

45 Verſio tandem in vtilitatem alicuius probatur etiam indicijs, & coniecturis, & præſumptionibus *Bart. in auth. hoc ius porrectum num.17. C. de Sacroſan. Eccleſ. et in l. ciuitas num. 12. et ſeq. ff. ſi cert. petat. Bald in l. 1. num.6. C. ſi aduerſ. vendit. Natta conſ 543. num. 20. Menoch. conſ.375. num.12. et de arbitrar caſ.43. num.33. et de præſumpt. lib.3. præſum. 55. num.4. Rot. deciſ.546. num.4. coram Burat. vbi Ferentil. in addit. num.9. deciſ.611. num.6. deciſ.714. nu. 3. in fin. part.3. recen. Sperel. deciſ.154. num.113. & ſeq. tom.2.* vbi de veriori contra *Zabarel. in conſ. 110. in fin.* vbi arbitratus fuit in caſibus, quibus de verſione in Eccleſiæ vtilitatem conſtare debet id manifeſte probandum eſſe, & in hoc plurimum tribuendum eſſe arbitrio Iudicis ſubdit *Menoc. de arbitrar. dicto caſ.432. num.35.*

46 Variæ autem afferuntur coniecturæ, ex quibus reſultat verſionis probatio, probatur itaque verſio in minoris vtilitatem, ſi minor habeat pecuniam ſaluam, vel aliquod ex eadem emptum, vel ſibi emerit res neceſſarias, licet modo non extent. *gla. in l. fin. C. de vſucap. prò empto, et ibi Doctor et in l. verum §. ſciendum ff. de minor. Duran. deciſ. 18. num. 31.* Et præcipue ſi erogata fuerit pecunia in emptione prò victu, & veſtitu, & conſtet antea fuiſſe nudum, vel male indutum, vel non habuiſſe frumentum, & tamen appareat poſt emptum, vel conſignatum frumentum, vel pannos, aut veſtes vixiſſe, & veſtitum fuiſſe, & licet aliunde

habere

habere potuerit nihilominus hoc non præſumitur *Bald. in auth. hoc ius porrectum C. de Sacroſant. Eccleſ. num.23. verſ. ego dico Odd. de reſt. in integr. part.2. quaſt.51. artic.5. num.57. Surd. deciſ.53.n.7. & 8. Rot. deciſ.611. num.6. part.3. recen.*

47 Vnde verſionis præcipua conjectura eſt quando pecuniæ fuerunt habitæ tempore indigentiæ, & ille ad cuius manus pecuniæ peruenerunt ſuis neceſſitatibus conſuluit *gloſ. in auth. hoc ius porrectum, in verbo probet, & Bald. num.8. C. de Sacroſan. Eccleſ. Menoch. de præſumpt. lib.3. præſumpt. 55. num.4. & de arbitrar. caſ.432. num.37. Gratia diſcept.107. num.20. & ſeq. & diſcept.360. num.32. Adden. ad Burat. deciſ.546. num.10. Gregor. XV. deciſ.31. num.2.*

48 Quæ conjectura præcipue ſibi locum vindicat, quando inter receptionem pecuniæ, & alterius rei, & verſionem modicum tempus interceſſerit *Menoch. dicto caſ.432. num.38. & dicta præſumpt.55. num.8. Surd. deciſ.55. num.8. Gregor. XV. deciſ.31. num.3. cum alijs per Ferentil. ad deciſ. Burat. deciſ.346. num.10. in fin.*

49 Vel quando puta emptor tempore emptionis
erat indigens, & poſtea ceſſauit indigentia. *Rot.*
50 *deciſ.611. num.7. & 8. part.3. recen.* Vel quan-
do puta emptor frumenti non probat habuiſſe
aliud granum, de quo viuere potuerit, vt animad-
uertit *Rota dicta deciſ. num.10.*

51 Præſumitur vlterius, & arguitur verſio ſi fuerit res vendita, prò extinguendo debito, & creditor faſſus fuerit ſe ſatisfactum, & conſenſerit caſſationi Inſtrumenti, ex quo debitum reſultabat; quod per ſe ſolum ſubſiſtente cauſa debiti, arguit verſionem in vtilitatem venditoris. *Alciat. in l. Ciuitas num.18. ff. ſi cert. petat. Menoch. de arbitrar. caſ.432. num.38. Mantic. de tacit. & ambig. lib.8. tit.15. numer.5. ad tradita per Surd. deciſ.55. num.7. & 8. Rot. deciſ.714. num.3. part.3. recent.* vbi quod verſio pecuniarum in vtilitatem Pupilli deducitur ſi mediantibus illis fuerit redemptus Cenſus eiuſdem Pupilli, & liberatus ab eius præſtatione.

52 Reſultat quoque verſionis præſumptio ex modicitate ſummæ mutuatæ Eccleſiæ, vt ex *Alciat. in l. Ciuitat num.6. verſ. quod ſi de modica ff. ſi cert. petat. tradit. Menoch. de arbitrar. caſ.432. num.37.*

53 Verſio tamen non probatur, nec minor dicitur factus locupletior ſi actualiter nihil recipiat; ſed ſolum poſſeſſio fuerit tradita per clauſulam Conſtituti, quæ ſi ſit adiecta in contractu nullo, nihil operatur *Fenſon. ad Stat. Vrbis in cap.151. in voto Domini Capitanij num.34. & 35. fol.341.*

54 Deſumitur quoque alia conjectura conuerſam fuiſſe pecuniam mutuo acceptam in alimenta familiæ, ſi mutuum factum fuerit tempore cariſtiæ, quò caſu non requiritur alia probatio, cum militet præſumptio prò conuerſione *Bart. in l. fin. C. ad Macedon. in l. bis ſolis in fin. C. de condict. indeb. Cepol. cautel.393. in addit. lit A. in fin. Menoch. lib.3. præſumpt.58. num.6. Surd. de aliment. tit.8. priuil.48. num.10. Gratia diſcept.107. num.21.*

55 Exuberat namque in hac verſionis materia, quod doceatur pecuniam ſemel fuiſſe verſam in Eccleſiæ vtilitatem, quamuis perpetuò verſio non durauerit, & ex aliquo euentu deſierit talis *Abb. in cap. penult. num.8. de fideiuſſor. Menoch. de arbitrar, caſ.432. num.40. Gratia diſcept.45. num.6. 7. & 8.* vbi aſſignat rationem, quia ſufficit negocium eſſe geſtum vtiliter a principio, & non eſt attendendum, quod poſtea contingit, cum ſufficiat, quod tempore contractus res dicatur vtilis *l. ſed an vltro §.1. de negot. geſt. l.2. C. eod.*

56 Si Eccleſia imponat, & vendat cenſum ad rationem quinque pro centenario ad effectum extinguendi cum pecunijs cenſitis alium cenſum paſſiuum ad rationem octo pro centenario, emens ab Eccleſia huiuſmodi cenſum non tenetur probare ſolutam pecuniam conuerſam fuiſſe in cauſam expreſſam, & ſic in Eccleſiæ vtilitatem, vt firmauit *Rota deciſ.287. nu.5. verſ. in propoſita facti ſpecie poſt Cinc. de Cenſib. Sperell. deciſ. 134. nu.108. par.2.* & comprobat *Gratian. diſc.45. num. 37.* vbi ſubdit ſequendo *dictam deciſ. 187. num. 6. poſt Cinc.* hoc caſu, ex quo Cenſus non ſit factus ex cauſa neceſſitatis, & ſolutio, neque ſit facta puta Canonicis vti ſingulis, ſed tamquam vniuerſis, & Collegio eſſe locum reſtitutioni pecuniæ, ſi cenſus ſit nullus, & non probata verſione agi poſſe contra Eccleſiam, & non contra Canonicos eiuſque hæredes, *gloſſ. in auth. hoc ius porrectum in verbo probet, vbi Bart. num.17. C. de ſacroſanct. Eccleſ.*

57 Veniens verò contra tranſactionem ſignanter ante omnia tenetur reſtituere, quod ex tranſactione recepit per celebrem *Text. in l. ſi diuerſa ff. de tranſact. & l. ſi certa C. eod. tit. Afflict. deciſ.220. nu.4. Grammat. deciſ.66. num.22. Molina de Hiſpan. primogen. lib.4. cap.9. num.43. Tiraquell. de retract. lignag. §.1. gloſſ.18. nu.1. cum ſeq. Gonzal. ad regul.8. Cancell. gloſſ.56. num.104. & 150. Puteus deciſ.140. lib.1. Caputaq. deciſ.316. par.3. Parıſ. conſ.96. n.112. lib.1. & conſ.26. numer.72. lib.2. Giurba deciſ.103. num.5. Gregor. XV. deciſ.354. num.7. ibique Adden. num.19. Rota in Beneuentana Manutentionis 27. Iunij 1650. §. fin. in fin. coram Pentingerio, & in Auximana Dotium 27. Maij 1652. §. Non obſtat coram Albergato in Foroſempronien. Tranſactionis 28. Aprilis 1662. §. animaduertebant denique DD. confirmata 26. Februarij 1663. in §. Ex capite denique læſionis coram Veroſpio, & par.1. diuerſ. deciſ.810. a num.1. & per totam.*

58 Amp. Procedere non ſolum ſi tranſactio im-
pugnetur ex capite læſionis enormiſſimæ, *Hond.*
conſil.34 nu.34. lib.2. Adden. ad Greg XV. deciſ.354.
num. 17. ſub princip. Verùm etiam ſi Eccleſia, vel
59 minor impugnaret tranſactionem, *l. quod ſi mi-*
nor §. reſtitutio ff. de minor. Giurba deciſ.103. num.10.
Add. ad Gregor. vt ſupra nu.17. ſub princ.

60 Amp. Vt antequam fiat reſtitutio eſt ſuperſedendum in vlteriori proceſſu, *Beltram. in addit. ad Gregor. XV. deciſ.354. num.17. verſ. & antequam fiat reſtitutio, Rota deciſ.111. nu.2. por.1. diuerſ.*

61 Sed hoc Lim.1. vt diſpoſitio *Textus in l. ſi diuerſa procedat parte opponente, Rot. deciſ.111. nu.1. deciſ.805. num.1. deciſ.810. per tot. & præcipuè n.10. & 11. par.1. diuerſ. cum alijs per Adden. ad Greg. XV. dicta deciſ.354. num.17. verſ. huius autem legis.*

62 Limit. 2. Habere locum quando impugnatur tranſactio tamquam læſiua, & petatur ex hoc capite eius reſciſſio, qui ſunt propriè termini, *l. ſi diuerſa C. de tranſact.* Secus autem ſi impugnetur ex capite nullitatis, *Rolan. à Valle conſ.7. n.4. & 5.*

Digitized by Google

& 5.lib.3. Natta conſ.631.num.7.lib.3. Rimin.Inn. conſil.5.n.71.lib.1.Mnntien de tacir.& ambig.lib.26. tit.9.num.39.Rota deciſ.262.nu.4. poſt Cinc.de Cenſibus, & in Romana Caſalis Turris Vergnta coram Coccino inter eius impreſſ. deciſ.301. num.8. repetita penes Marcheſ.de Commiſſion. tom.1.fol.1129.nu.4.

63 Sublim. Vt agi poſſit ad nullitatem tranſactionis priùs quam fiat reſtitutio accepti, ſed poſtquam eſt decreta nullitas non poteſt agi ad executionem, niſi priùs facta reſtitutione *Menoch. qui copioſè alios allegat conſ.644.num.14. Adden.ad Greg.XV.deciſ.271.num.28.Rota deciſ.200.num.16. & 17.par.5.to.1.recent.*

64 Lim.3. Nec procedere quando in cauſam debitam competat retentio, *Rota deciſ. 102. num.3. verſ. Non obſtat deciſ.111. num.4. par.1. diuerſ. deciſ.922.num.8.coram Seraph.deciſ.539.num.6.in fin. par.1.& deciſ.315. num.17. par.5. recent.* & quod ſtante enormiſſima læſione competet retentio filio, qui tranſegit cum Matre circa adminiſtrationem bonorum hæreditariorum abſque eo, quod teneatur reſtituere recepta, tamquam prouenientia ex bonis hæreditarijs paternis non obſtante tranſactione, donec legitimè redditis per Matrem adminiſtrationis rationibus appareat an, & quæ ſumma pro prætenſis creditis debeatur dixit *Rota in Romana Reſciſſionis Tranſactionis 16.Iunij 1651. 5. qain ſtante læſione coram Eminentiſſ.Card.Corrado*, neceſsè tamen eſt ad hunc effectum, quod titulus ſit clarus, & liquidus, & non dubius *Adden.ad Greg.XV.deciſ.354.num.17. verſ. limitatur quarto.*

65 Lim.4. Quando receptum eſſet in tranſactione corpus, quod ſi poſtea euincatur ſine culpa partis non impedit, quin agi poſſit ad reſciſſionem tranſactionis etiam illo corpore non reſtituto, *Beltram.in addit.ad Greg.XV. deciſ.354.n.17.in fin. Cavaler.deciſ.311.nu.2.& 3.*

66 Lim.5. Non procedere quando tranſactio eſſet reſoluta culpa partis aduerſæ non adimplentis ex parte ſua. Tum etiam quando ille, qui impugnat tranſactionem dolo fuerit inductum ad tranſigendum. Tum demũ quando illud, quod fuit datum, datum fuerit pro cultus diuini augmento, vt comprobat *Adden.ad Gregor. XV. deciſ. 354. verſ. ſecundo non procedit*, vbi quod contrarium tenet *Giurba deciſ.103.num.11. & verſ.limitatur tertio, ac verſ.limitatur quinto.*

67 Eccleſia pariter volens à contractu recedere, ex quo ſolemnitates non fuerunt adhibitæ, tenetur pretium, & quidquid ex contractu recepit reſtituere, cum non debeat locupletari cum iactura alterius, *l.fin. 5.emptor vbi Bald. num. 4.* & alij communiter *C.commun.de legat.Surd.conſ.183. num.46.& 47.Cinc.de Cenſib.in addit. par.1. cap.2. quæſt.2.art.2.num.5.7.& 9.& cap.2. quæſt.3. art.6. nu.4.fol.mihi 15.Adden.ad Buratt.deciſ.814. Lit.A. Dunozet.Inn.deciſ.18. num.1.* vbi ita latè firmaſſe *Rota in Romana Cenſus Vitalitij die 22.Maij 1626. coram Merlino, & deciſ.11.num.3.poſt Pic.ad ſtatut. Vrbis cum alijs allegatis per Sperell.deciſ.155.nu.29. tom.2.*

68 Amp. Etiam non probata verſione in vtilitatem Eccleſiæ, ſi pecuniæ fuerant acceptæ ex cauſa voluntaria, nam tunc verſio, ſeu locupletatio non eſt probanda, *Adden.ad Buratt.deciſ.814. Tom.II. num.6. Seraph.deciſ.366. num.2.& 3. Dunozet.Iun. deciſ.18. num.2.tom.1.* Rota *deciſ.29.nu.1.poſt Cinc. de Cenſib.*

69 Vbi enim contractus puta Cenſus fuerit impoſitus cum debitis ſolemnitatibus emptor non tenetur probare verſionem, ſed vbi repetitur nulliter impoſitus, ſi emptor prætendit illum ſubſtinere ex eo, quod verſus fuerit in vtilitatem minoris, hoc probare debet, *l.ſi prædium*, ibi, *Emptor autem ſi probare potuerit ad vtilitates ſuas ceſſiſſe pecunias*, vbi *gloſſ.in verbo probare l.prædiorum, & ibique gloſſ.& vtrobique Salic.& DD.C.de præd. minor.Socc.conſ.115.n.13.lib.1.* Rota *deciſ.178.n.8. par.4.tom.1.recent.*

70 Et licet vt demonſtrauimus *num. 5. & ſeq.* ex contractu minoris ſine ſolemnitatibus ſtatutarijs ſtatuti Vrbis, vel Conſtitutionis Aegidianæ celebrato, neque naturalem, neque ciuilem obligationem oriatur, & conſequenter nec in foro conſcientiæ minorem cenſeri obligatum, quia quos natura non obligat conſcientia non ligat, *Bald.in l.2.in fin.C.de vectigal. & commiſſ.* Hæc tamen ſententia procedit attenta præſumptione fraudis, & doli, ſed quando abeſt fraus, & dolus ceſſat rigor ſolemnitatum, ita reſpondet *Bald.conſ.63.in fin. vol.3.* Rota *deciſ.119. à num.6. cum plurib.ſeqq.par.7.recent.* vbi referuntur plures circumſtantiæ, ex quibus excluditur huiuſmodi præſumptio fraudis, & doli.

71 Hinc eſt, quod Eccleſia, vel minor teneantur ad reſtitutionem receptorum, ſiue contractus ſit validus, ſed reſcindendus, ſiue etiam ſit nullus, quia hoc poſteriori caſu poteſt emptor ex conditione ſine cauſa repetere pretium tamquam ſine cauſa datum, *l.1.in fin. & l.nihil ff de condit. ſine cauſa, l.eleganter 5.ſi quis ff. de condit.& indeb. Natta conſil.631.nu.7.in fin.* latè *Menoch.conſ.644. num.13.& 14.vol.7.& conſ.888.num.3.& 4.vol.9. Sperell.deciſ.155.num.30.par.2.*

S V M M A R I V M.

1 Nullitas contractus minorum, & mulierum defectu ſolemnitatum eorum tantum fauorem reſpicit.

2 Nullitas contractus defectu ſolemnitatum, ab ipſis tantum minoribus, & mulieribus, & non à tertio allegari poteſt. Contrarium num.6.

4 Nullitas ob non ſeruatas ſolemnitates in contractu Eccleſiæ non poteſt allegari, niſi ab ipſa Eccleſia, & contrarium tenentes referuntur, & num.9.

5 Nullitas alicuius fauore inducta, non habet locum, niſi ipſe velit.

Contractus nullus defectu ſolemnitatum minore, volente tenet. ibid.

7 A contractu nullo defectu ſolemnitatum inuito minore ab altera parte recedi non poteſt.

8 Eccleſia poteſt perſiſtere in contractu nullo defectu ſolemnitatum etiam inuita altera parte, & recipiens tenetur ſoluere, num.19.

10 Defectus ſolemnitatum non habetur in conſideratione, ſi actus ſit pupillo, minori, vel Eccleſiæ vtilis.

11 Minor volens poteſt compellere contrahentem ad obſeruandum contractum nullum defectu ſolemnitatum, & ad ſoluendum pretium, num.12.

13 Amp. ſiue contractus annulletur à iure communi, ſiue à iure municipali. Contrarium in num.40.

14 Defectus beneplaciti Apoſtolici non poteſt à tertio allegari.

15 Caducitas rei Eccleſiæ ab ipſa tantum Eccleſia, & non à tertio allegari poteſt.

Digitized by Google

16 Nullitas introducta fauore minoris, tam in contractibus, quàm in iudicijs.

Sententia lata ad fauorem minoris, licet nulla ipſo volente ſubſtinetur, nec à tertio allegari poteſt, ibid.

17 Lim. vt non procedat, vbi concurrat connexio iorium.

18 Lim. 2. ſi ſententia ſit lata contra minorem, nam tunc etiam è tertio allegari poteſt.

19 Alienatio bonorum Eccleſiæ inconſulto Romano Pontifice aſt ipſo iure nulla, non poteſt tamen allegari à tertio.

20 Conceſſio facta ab Eccleſia ad ſecundam generationem, ſi deinde fiat in perpetuum non valet, neque ad ſecundam, & hæc nullitas an poſſit allegari à tertio.

21 Nullitas generaliter opponi poteſt à quocunq. cuius intereſt, ſi non ſit ſpecialiter fauore certæ perſonæ inducta.

22 Hæres ſicuti defunctus poteſt opponere nullitatem contractus.

23 Mulier vel minor ſi viuentes non oppoſuerunt nullitatem, neque opponi poteſt ab eius hæredibus. Declara vt ibidem.

24 Nullitas decreta ab omnibus opponi poteſt.

25 Nullitas allegari poteſt ab habente intereſſe.

26 Nullitas Teſtamenti allegari non poteſt à non habente intereſſe.

27 Nullitas, quæ per partis conſenſum ſanari non poteſt, allegari poteſt à tertio.

28 Nullitas, vt a tertio poſſit allegari debet reſpicere tàm minorem, quàm tertium.

29 Nullitas ſi ſit ipſo iure excluſiua intentionis agentis à tertio allegari poteſt.

30 Lim. ſi ab eo, ad cuius fauorem ſoit introducta, nunquam declarata fuerit.

31 Nullitas actus ſi à minore non approbetur, ſi proueniet ex diſpoſitione ſtatuti, vel legis poteſt à tertio allegari.

32 Exceptio non numeratæ pecuniæ, ſeu pretij cenſus poteſt allegari à tertio poſſeſſore bonorum cenſiorum.

33 Lim. procedere ſi ſit. patens, ſecus ſi reſpiciet altiorem indaginem.

34 Exceptio iuris tertij regulariter non eſt admittenda.

35 Lim. quando ius tertij aſſet ipſo iure excluſiuum iuris agentis.

36 Sublim. ſi ille, cuius fauorem illud Ius reſpexit declarauerit ſe velle vti.

Caducitas itaque declarata à Domino poteſt etiam à tertio declarari, ibid.

37 Poſſeſſor ad tuendam ſuam poſſeſſionem poteſt dare de iure tertij.

37 Exceptio iuris tertij ad impediendam executionem non admittitur.

39 Exceptio iuris tertij ſi opponenti prodeſſet opponi poteſt, ſed hæc regula reprobatur.

41 Nullitas contractus minoris, vel mulieris ob non ſeruatas ſolemnitates ſtatuti Vrbis eſt ipſo iure introducta,

ADNOTATIO VII.

An nullitas Contractus poſſit allegari à tertio, vel ſolum à priuilegiatis.

1 NVllitas contractus obligationis mulieris ob non emiſſas ſolemnitates publico fauori inducta, ſpeciali minorum, mulierumque commodo, & vtilitati intendit, *Baldaſſ. Torrin. de contract. ſine certa ſolemnit. non valitur in fin. prim. 1. inſpect. 1. nu. 18. & 19. impreſſ. apud Fenzon. ad ſtatut. Vrbis fol. 372.*

2 Hinc eſt, quod nullitas contractus ob non ſeruatas ſolemnitates ſtatuti non poteſt à tertio allegari, ſed ſolum per ipſos minores, & mulieres proponi, *Baldaſſar. Torrin. loco citato num. 20. Surd. de alim. titul. 8. priuil. 56. ex num. 8. Gratian. diſcept. 27. nu. 39. idem Surd. deciſ. 108. nu. 3. deciſ. 179. num. 17. Oſaſcb. deciſ. 94. num. 32. Seraph. deciſ. 256. num. 7. deciſ. 278. per tot. Buratt. deciſ. 937. n. 7. Mantica deciſ. 201. num. 1. Eminentiſs. Card. Otthobon. deciſ. 100. nu. 13. Borgnin. deciſ. 16. in ordine 62. nu. 28. par. 2. Rota deciſ. 247. num. 5. par. 1. deciſ. 133. nu. 10. par. 2. diuerſ. deciſ. 385. num. 4. & 5. par. 1. deciſ. 153. num. 6. par. 3. deciſ. 318. nu. 48. par. 4. deciſ. 179. nu. 5. par. 5. deciſ. 51. num. 4. par. 6. deciſ. 88. num. 7. & 8. par. 7. recent. & in Bononien. fideicommiſſi de Glauarnis 23. Ianuarij, §. Non obſtat ante fin. & 5. May 1636. §. itaque firmata coram Ghislerio, in Bononien. Cenſus 5. Iulij 1666. §. Nec poſſunt coram R. P. D. Bourlemont*, & in terminis nullitatis contractus mu-
3 lieris ex defectu cauſæ, *Rota deciſ. 206. num. 7. poſt Cinc. de Cenſib.*

4 Et quod nullitas ob non ſeruatas ſolemnitates in contractu Eccleſiæ allegari non poſſit, niſi ab ipſa Eccleſia, ad cuius fauorem fuit introducta firmauit *Rota deciſ. 153. num. 6. par. 3. recent.* quam ſecuta fuit *in Bononien. Cenſus 5. Iulij 1666. §. Nec poſſunt heredes coram R. P. D. Bourlemont, Seraph. deciſ. 278. num. 1. & deciſ. 256. num. 2.* Contrarium verò tenet *Ruin. conſil. 40. num. 6. vol. 2.* vbi tenet, quod nullitas alienationis factæ de re Eccleſiæ abſque ſolemnitate poſſit allegari à quocumque tertio, ſecus ab ipſomet contrahente, *Surd. deciſ. 108. num. 22. verſ. allegabatur etiam.*

5 Regulare quidem eſt, quod nullitas alicuius fauore inducta non habeat locum, niſi ille velit, quamuis eſſet cauſata à dolo, ac proinde cum ſit in facultate minoris approbare actum nullum, non poteſt tertius allegare dictam nullitatem, *Bart. in l. eleganter de dol. mal. Tiraquell. in l. ſi vnquam in verb. reuertatur n. 16. C. de reuoc donat. Aym. conſ. 179. num. 5. Ruin. conſ. 48. num. 12. lib. 4. Gratian. diſcept. 27. num. 39. Surd. deciſ. 108. num. 3. & 7. Sperell. deciſ. 16. num. 26. par. 1.* vbi quod contractus minoris ſit nullus dumtaxat ipſo volente, & de nullitate dare intendente aliàs tenet, *l. cum interdicto C. arbit. tutel. idem Surd. deciſ. 70. nu. 22. & ſeq. & deciſ. 108. num. 2. & 3.*

6 Contrarium quod etiam tertius poſſit allegare huiuſmodi nullitatem voluit, *Bruſatt. conſil. 82. Ruin. conſil. 160. num. 5. in fin. vol. 5. Corn. conſil. 65. num. 11. lib. 1.* Sed hæc opinio in quibus caſibus procedat in limitationibus ex infra dicendis apparebit.

7 Amp. primam opinionem, vt licet contractus à pupillo, minore ſeu adulto ſine debita ſolemnitate celebratus ſit nullus, & claudicet, tamen cum ex parte arbitrij pupilli pendeat, vel à contractu recedere propter nullitatem, vel perſiſtere ſi voluerit, alteri parti ab eodem contractu inuito pupillo, vel adulto ex capite nullitatis recedere non eſt permiſſum, *l. pupillus §. 1. ff. de auctor. Tutor. l. Iulianus §. ſi quis à pupillo ff. de action. empt. l. 4. ff. de reſcind. vendit. Surd. de alim. tit. 8. priuil. 56. num. 80. & deciſ. 70. num. 22. & ſeq. Rota deciſ. 467. num. 5. coram Greg. XV. deciſ. 318. num. 37. & ſeq. par. 4. recent.*

8 Et in puncto contractus Eccleſiæ, ſeù alienationis eiuſdem bonorum nullæ ex defectu ſolemnitatũ, quod ipſa Eccleſia inuito, altero contrahente poſſit in alienatione perſiſtere tradit eleganter *Butr. in cap. cum nos in fin. de ijs, quæ ſunt à Prælat. Rota deciſ. 318. num. 39. par. 4. recent.* vtpotè quia
9 huiuſmodi alienatio ſolemnitatum vitio obnoxia ab ipſamet Eccleſia, & non ab altera parte,

ſeu

ſeu alijs ex contrahentibus impugnari valet, *Salyc.in l.iubemus nulli, §.ſané num.2. C.de ſacroſanct. Eccleſ.Pinell.in l.1.par.3. num.3. C.de bon.matern. Surd.deciſ.69. num.23. Greg.XV. deciſ.467.num.5. ibique Add.num.16.*

10 Defectus autem ſolemnitatum non habetur in conſideratione, ſi actus pupillo, minori, aut Eccleſiæ ſit vtilis, & quando prædicti non dant de nullitate, ſed agant ad obſeruantiam contractus, *Pignatell.controu.21.num.12.Surd.deciſ.179. num.17.& 18. Hodiern. ad eundem Surd.deciſ.702. num.10, Capye.Latro deciſ.19. num.6 7. & 8. Rota deciſ.15.num.10.poſt Laberint. creditor. Salgad.* Et ideò ſi Eccleſia velit, poteſt cogere ad obſeruantiam eum, qui nulliter contraxir, vt voluerunt *gloſſ.Hoſtien.Ioan.Andr.Butr.& alij citati per Tiraquell.de leg.connub.gloſſ.8.num.92.relat.per Surd.deciſ.108.num.3.*

11 Poteſt enim minor volens compellere contrahentem ad obſeruantiam contractus, licet regulariter non teneatur ex contractu nulliter geſto; ex quo ſolemnitas ſtatutaria eius fauore inducta, non debet alteri patrocinari, *Gratian.diſcept.27. num.41.verſ.in electione, Rota deciſ.15.num.11.poſt Laberint.creditor. Salgad.per text.expreſſum in l.cum interdicta C.arbitr.tutel.* vbi dicitur, quod minor
12 approbare poteſt venditionem factam ſine ſolemnitatibus, & cogere aduerſarium ad ſoluendum pretium, & licet contractus per dolum initus fuerit, quo caſu eſt ipſo iure nullus, & quamuis videatur loqui de compellendo Tutore ad ſupplendum pretium, tamen *gloſſ.ibi, & Doctores* intelligunt, vt etiam emptor cogi poſſit, vt comprobat egregiè *Surd.deciſ.70.num.22.& ſeq.& deciſ.108.n.2.3.& 4.& ſeq.*

13 Amp.2. vt prædicta procedant, ſiue contractus annulletur à iure communi, ſiue à iure municipali ob non ſeruatas ſolemnitates ab eodem requiſitas, & quamuis ſtatutum annullet ipſo iure actum, nihilominùs ille ſolus, ad cuius fauorem eſt introducta nullitas, & non alius de ea dare poteſt, *Surd.conſil.284.num.7.conſ.523.nu.2. vol.4.conſ.525.num.3.Sperell.deciſ.16.nu.27.par.1. Rota deciſ.133.num.12.par.2.diuerſ.* propterea obligatur contrahens, ſed non minor, vel Eccleſia niſi velit latè *Surd.deciſ.70.num.23. verſ.& ex eo textu colligunt Doctores.*

14 Amp.3. Vt neque tertius opponere poſſit, quod non ſit obtentum beneplacitum Apoſtolicum pro validitate alienationis bonorum Eccleſiæ, ſi huiuſmodi beneplacitum reſpiciat fauorem eiuſdem Eccleſię, *Rota deciſ.605. nu.3.coram Card.Canaler.*vbi allegatur *Surd.deciſ.70.num.22. & 23.Put.deciſ.302.lib.1. Card.Mantica deciſ.201. num.1.Rota diuerſ.133.nu.11.par.2.deciſ.262.nu.7, & 9.lib.3.par.3.*

15 Amp.4. vt tertius neque poſſit opponere caducitatem emphyteutæ ob alienationem, vel ob non ſolutum canonem, ſed hoc ius ſoli domino competit, *gloſſ. & Doctores omnes in l.2. C.de iur. emphyt.Menoch.conſil.79. num.29. Soccin.conſil.78. num.4.vol.4. cum alijs per Surd.deciſ.108. n.4.& 5.*

16 Amp.5. vt concluſio procedat non ſolum in contractibus, ſed etiam in iudicijs, quia ſi minor velit poteſt approbare actum nullum ad ſui fauorem geſtum, *l.non eo minus C.de procurat.* vbi ſententia lata falſo Procuratore, vel Tutore agente ſubſtinetur, ſi lata ſit ad fauorem minoris, & minor velit, ideo cum ſit in facultate minoris approbare actum nullum, nō poteſt tertius allegare nullitatem, *Surd.deciſ.108.num.7.*

17 Sed hoc non procedit, vbi concurreret connexio iurium, cuius reſpectu, certum eſt, quod nullitas intuitu minorum reddat etiam ſententiam nullam, quoad maiores, à quibus propterea huiuſmodi nullitas allegari poteſt, *Murant.de ordin.iudic.par.4.diſt.16.n.43.& ſeq.Rota deciſ.170. num.24.coram Card.Ottbobon. deciſ.44. penes Poſth. de manuten.deciſ.461. num.6.& 7.par.2. deciſ.594. num.2.par.4.recent.& in Romana, ſeu Veluerna Reſtitutionis in integrum 25.Iunij 1646.& 17.Decembris eiuſdem anni coram Bichio, & in Reatina Caſtrorum 9. Iunij 1659. ſub §. nec ſubſiſtit confirmata 14.Aprilis 1660.§.maximè coram Priolo, & in eadem 27. Iunij 1663. §. & quamuis coram R. P. D. Tan.*

18 Amp.6. Quod licet minor poſſit quandocunque allegare nullitatem ad inualidandum proceſſum, & ſententiam, *l.licet C.de procurat.cap.in noſtra tit. eod.* non propterea poteſt Aduerſarius eandem nullitatem allegare, niſi pendente iudicio ad impediendum proceſſum ad vlteriora; vndè ſi pendente lite peteret acta iam facta per minorem ſine Curatore declarari nulla, non eſſet audiendus, niſi ad effectum impediendi vlteriorem proceſſum, cum ſua intereſt, vt iudicium in forma valida dirigatur, *Vantius de nullit.ex defectu mandat.nu.28.* & comprobat *Surd.deciſ.108. num.9. Afflict. deciſ.366. num.6. & 7.* vbi ſecus ſi ſententia eſſet lata contra minorem, quia cum ſit ipſo iure nulla, poteſt etiam Aduerſarius, nedum tertius allegare nullitatem, *Surd.dicta deciſ.108.num.22.*

19 Amp.7. Quod licet alienatio bonorum Eccleſiæ inconſulto Romano Pontifice ſit ipſo iure nulla, *iuxta conſtitutionem Pauli II. relat. in extrauag. Ambitioſæ de reb.Eccleſ.non alien.Ægidi.de offic. & poteſt.Epiſcop.cap.14.5.7.nu.1. & ſeq.latè Quarant. in ſumma Bullarum in verb. Alienatio rerum Eccleſ. num.4. verſ.hodie verò.* Tamen recipiens non poteſt nullitatem allegare, etiamſi ſit facta ſine ſolemnitatibus, & tenetur canonem ſoluere *Iaſ.in l.2.nu.11.C.de iur.emphyteut.Redoan.de reb. Eccleſ.non alien.quæſt 36.num.16. Ruin.conſil.4.n.7. in fin.vol.5.& conſil.35.n.31.vol.1.* cum alijs relat. per *Surd.deciſ.108.n.14.*

20 Sed ſi conceſſio primo loco facta ab Eccleſia ſit (puta) ad ſecundam generationem, ſi ſecunda conceſſio fiat in perpetuum, cum non valeat etiam ad ſecundam generationem finita prima, ex quo lege prohibente facta fuit in perpetuum, talis nullitas poſſit allegari à tertio, dato quod Eccleſia nihil dicat, vt ex *Bald. Ioan. de Imol.* & alijs tradit *Afflict.deciſ.106.n.3.*

21 Amp.8. vt generaliter nullitas opponi poſſit à quocunque, cuius intereſt, niſi ſpecialiter ſit inducta ad fauorem certæ perſonæ, *Caſſad.deciſ.10. ſuper reg.relat.& ſecut.per* Rot.*deciſ.247.n.5.par.1. diuerſ.*

22 Hæres verò ſicuti defunctus poteſt opponere nullitatem contractus, *l.hæredes C.ad Velleian.Salycet.in l.ſciens in vltim.notat.eod.tit.Gabr.conſ.125. num.6.*

num.6.vol.1.Rota deciſ.385. nn.4.& 5.in fin.par.1. recent.deciſ.647.num.69.poſt Poſtb.de manut.

23 Sed ſi mulier, vel minor viuentes nunquam conquæſti fuerunt, nec eorum hæredes videantur poſſe mouere quæſtionem, & nullitatem allegare *Surd.conſil.86.num.10.& 11.Bec.conſil.9 num.8.* & conſequenter multo minus tertius, qui ab eodem cauſam non habet, Rota *in Melenitana Tenuta 14. Iunij 1647. coram Bichio*, ſed quod *Surd. & Bec.* loquantur in caſu euitandæ caducitatis, ſecus in terminis nullitatis, de qua poteſt hæres dicere, *iuxt.text.in l.haredes Cod.ad Velleian.* dixit *Rota deciſ.385.n.5.par.1.in recent.*

24 Limit. in nullitate detecta, quæ per quemcunque opponi poteſt, *Gratian. diſcept.691. num.17. tom.4.& diſcept.855.num.20.tom.5. ex Rota quam allegat.deciſ.175.num.12.par.1.diuerſ.qua eſt coram Seraphin.deciſ.156.num.16.*

25 Lim.2. in tertio habente intereſſe, cuius reſpectu poteſt nullitatem deducere ſecundum Doctores relatos *per Gratian.diſcept.691. num.15.16. & 17.diſcept.855. num. 20.* ſecus autem in non habente intereſſe, *Rota deciſ.337.n.8.par.1.recent.*

26 vbi examplificat in non habente intereſſe, quod nequeat allegare nullitatem Teſtamenti.

27 Lim.3. quando nullitas ſit talis, vt per partis conſenſum ſanari nequeat, & in caſibus in quibus, ſaltem ille, qui habet principale intereſſe, non contradicat, ſed potiùs aſſiſtat, uam tunc nullitas contractus, etiam à tertio allegari poteſt, *Seraph. deciſ. 256. num. 3. & 4.* & in puncto quando lex, vel ſtatutum reſiſtit, ita annullando contractum minoris non ſeruata forma ab eodem præſcripta, vt neque ab ipſomet minore ratificari valeat, tradit *Surd. deciſ. 108. num. 10. verſ.ad ea, & nn.11.vſque ad 14.* vbi animaduer-

28 tit, quod ſecus ſit ceſſante huiuſmodi ſtatuti diſpoſitione, quia de iure communi fauore tantum ipſius minoris contractus annullatur ad hoc igitur vt nullitas à tertio poſſit allegari, non ſolum requiritur, vt actus ſit nullus fauore minoris, ſed etiam fauore tertij, in quibus terminis loquitur *Burſatt.conſ.82.per tot.*

29 Lim.4. vt nullitas, ſeu ius tertij allegari poſſit, quando eſt ipſo iure excluſiuum intentionis agentis, *l.cum ſeruum vbi Cyn. Bald.& Aret.C.de ſeru.fugit. Menoch.conſil.1. num.320. cum alijs per Surd.deciſ.108.num.15.* Etenim hoc caſu nullitas efficitur communis, & reſpicit, omnes, quorum intereſt, ac proinde à quocunque allegari poteſt, & tradunt DD. infra allegandi.

30 Sublim. vt à tertijs poſſeſſoribus opponi non poſſit nullitas reſpiciens fauorem eius, cuius reſpectu fuit introducta, licet eſſet excluſiua iuris agentis, dum nunquam à principali declarata fuerit, *Surd.conſil.1. num.84. Rimin.Sen. conſil.99. num.8.Soccin.conſil.78.num.8.lib.4.Rota in Romana Saluiani 4.Martij 1644. §. etenim in fin. coram Verospio relat.& ſecut. in Romana Saluiani 18. Martij 1650. §. Tum quia vtilius foret in fin. coram Bichio.*

31 Lim.5. quod regula procedat, vbi minor declarauerit voluntatem ſuam, quoad approbationem actus nulli à ſe geſti, ſed donec minor declaret validitatem actus, ſuamque voluntatem aperiat, actus remanet nullus, & conſequenter quilibet tertius illam nullitatem allegare poteſt. etenim acta minoris nulliter geſta, dicuntur nulla diſpoſitione legis, ſeu ſtatuti, non voluntate minoris, ac proinde ad conſtituenda in ſtatu nullitatis non exigitur minoris declaratio, niſi ad actum conualidandum, & non ad annullandum, ac proinde cum tertius habeat intentionem fundatam ſuper ſtatuto actum annullante, & non concurrat approbatio minoris in ſtatuti obice, bene nullitatem actus allegare poteſt, vt ratiocinatur, *Surd.dicta deciſ.108. num.19.& 20. iuxta tradita per Bart.in l.2.verſ.quandoque ius tertij il 2. ff.de except.rei iudic.* & ita intelligit *Ruin.conſ.40. in fin.vol.5.*

32 Lim.6. vt exceptio non numeratæ pecuniæ, ſeù pretij Cenſus, tanquam intrinſeca, & reſpiciens formalem ſubſtantiam contractus poſſit opponi non ſolum ab ipſo met venditore Cenſus, verum etiam à tertio poſſeſſore bonorum cenſitorum, non obſtante confeſſione receptionis pretij à venditore emanata, *Fulgoſ.conſ.133. num.205. Cinc de cenſib.par.2. cap.1.quæſt.1.art.8. num.29.* Et ſic quod huiuſmodi exceptio etiam poſſit opponi in iudicio Saluiani tradit *Add. ad Scapuc.de Saluian. lib.2. quæſt.16. Poſtius reſol. 112. num.16.*

33 Sed ad hunc effectum debet eſſe patens, & clara, ſecus ſi reſpiciat altiorem indaginem, *Poſtb. reſol.112. num.17.Rota deciſ. 333. in fin.poſt 2.vol. conſil.Farinac.*

34 Generalis autem regula eſt, quod regulariter exceptio iuris tertij non ſit admittenda, *l.vti frui ff ſi vſusfruct.petat. Bart.in l.qui cum harede num.1. ff.de except.rei iudic. Surd.conſil.557.num.2. Oldrad. conſil.39.num.7.Soccin.conſil.23. num.24. volum.1. Gonzal.ad regul.octanam Cancell.gloſſ.56. num.112. Cæſar de Graſs.deciſ.3.num.1.de Conſtit. Gregor.XV. deciſ.582.num.7.Adden.ad eundem deciſ.415.num.6. Theſaur deciſ.4.num.1.& ſeq.Rota deciſ.482.num.3. & deciſ.809. num.fin. par.1. deciſ.131. num.10.deciſ.282.num.1.par.2.diuerſ.*

35 Lim. quando ius tertij ſit ipſo iure excluſiuum iuris agentis, *l fin.C.de rei vendit. Bart. in l.2. poſt med.ff.de except.rei iudic. Cravett.conſil.191. num.3. Surd.conſil.415. num.16.in fin & 17.Paul.de Caſtr. conſil.367.nn.2.lib.1.Corn.conſ.65.ſub nn.3. verſ.nec obſtat lib.1.Pariſ.conſil.70.n.14.lib.3. Surd.deciſ.108. num.15.Theſaur.deciſ.4.num.1. Adden.ad Greg.XV. deciſ.415.ſub num.6.idem Gregor. deciſ.14. num.15. Caputaquen.deciſ.254. par.3.Rota deciſ.302. num.6. verſ.quia fuit reſponſum penes Poſtbium.de manuten. & in Melenitana fideicommiſſi 20.Iunij 1650. §.licet enim in fin.coram Eminentiſs.Otthobono cum alijs allegatis ſupra num.24.*

36 Sublim. ſi ille, cuius fauorem illud ius principaliter concernit declarauerit ſe velle vti, aliàs non ſuffragatur opponenti huiuſmodi exceptionem iuris tertij, licet eſſet excluſiua iuris agentis, & ſic caducitas declarata per Dominum poteſt etiam à tertio allegari, *Adden.ad Gregor.XV. deciſ.415.num.6. verſ.fallit tertio*, & tradunt *Bart. & Soccin.in l.2.ff. de except. rei iudic. Scaccia de iud. par.2.cap.7. caſ.3.memb.2. num.434. Virgil.de legit. perſon.in praelud. numer.159. verſ.quod dixi Surd.deciſ.80.num.6.Rota deciſ.175. num.12.par.1.diuerſ.& in Compoſtellana Concordia 9. Maij 1653. §. prater-*

quam

quam tale pactum coram Zarate.

37 Lim. 2. in poſſeſſore, qui ad tuendam eius poſſeſſionem, & abſolutoriam obtinendam poteſt dare de iure tertij, *Corn. in l. final. num. 41. Cod. de edict. Diu. Adrian. tollen. Menoch. de adipiſc. remed. 4. num. 595. Surd. deciſ. 108. numer. 14. & 15. in fin. & conſ. 4 5. num. 16. Theſaur. deciſ. 4. num. 1. Adden. ad Gregor. XV. deciſ. 415. ſub num. 6. verſ. fallit ſecundo, Caputaq. deciſ. 133 num. 2. par. 3. Amat. Dunozett deciſ. 591. num. 1. tom. 1.*

38 Lim. 3. in executiuis, in quibus non admitti tur exceptio iuris tertij ad impediendam executionem, *Menoch. conſ. 585. num. 37. Rota deciſ. 312. num. 3. verſ. minus obſtat coram Canalerio, & in Romana Pecuniaria 1. Iulij 1650. §. tota igitur in fin. coram Melzio.*

39 Lim. 4. ſi ius tertij opponenti prodeſſet, *Surd. deciſ. 301. num. 15. Theſaur. deciſ. 4. num. 7.* Sed hæc fallentia communiter reprobatur, cum ſubuertat, & deſtruat regulam, cum ſemper opponenti proſit ex quoad commodum, & vtilitatem opponi ſoleat, vnde regula nunquam procederet *Adden. ad Greg. XV. deciſ. 415. num. 6. circa fin.*

40 Ex allegatis ſupra *num. 13.* quamuis nullitas videatur à tertio allegari non poſſe, licet ſit ipſo iure introducta, tamen de veriori, quod etiam à tertio allegari poſſit, quando actus eſt ipſo iure nullus, latè tradit *Gratian. diſcept. forenſ. cap. 691. num. 3. cum ſeq. & num. 17. Mantica de tacitis, & ambig. conuent. lib. 4. tit. 7. num. 54. Surd. deciſ. 108. nu. 10. ſub verſ. ad ea vero, & num. 15. Theſaur. deciſ 4. n. 1. Rota deciſ. 591. num. 3. & deciſ. 595. num. 3. & 4. coram Amat. Dunozett. tom. 1. & deciſ. 130. à num. 10. vſque ad 13. par. 16. in recent.* quæ procedunt in terminis ſtatuti Vrbis.

41 Quod autem nullitas contractus celebrati cum minore, vel muliere vigore ſtatuti Vrbis in *cap. 113. & 151. lib. 1.* ſit inducta ipſo iure deducitur ex tenore, & verbis, quibus vtitur ſtatutum, ſcilicet quod contractus ſit nullius roboris, & momenti, quæ ipſo iure nullitatem inducunt, *l. non dubium in fin. C. de legat. 1 Clemen. 1. de præben. latè Gratian. diſcept. forenſ. cap. 691. num. 2.* & ponderauit *Rota deciſ. 595. num. 5. coram Amat. Dunozet.*

PRÆNESTINA PERMVTATIONIS.

ARGVMENTVM.

In alienatione bonorum Eccleſiæ copulatiuè requiritur iuſta cauſa, quæ reſultet, vel ex neceſſitate, vel euidenti, & indubitata vtilitate, vel ex incommoditate, & pietate, & ſolemnitas legitima, nempè beneplacitum Apoſtolicum.

Permutatio inter Eccleſias, & loca pia, an fieri poſſit Epiſcopi auctoritate præcipuè in actu Diœceſanæ viſitationis, abſque beneplacito Apoſtolico, articulus exaratur.

SVMMARIVM.

1 Permutatio inter Eccleſias fieri poteſt etiam auctoritate ordinaria abſque beneplacito Apoſtolico. Contrarium num. 4. Declara vt num. 6.

2 Loca pia quoad alienationem, & permutationem pari paſſu procedunt cum Eccleſijs.

3 Epiſcopis eſt interdicta rerum Eccleſiæ alienatio.

5 Alienatio bonorum Eccleſiæ vt ſubſtineatur copulatiuè requiritur iuſta cauſa ex neceſſitate, & vtilitate, & ſolemnitas nempè beneplacitum Apoſtolicum.

7 Cauſa finalis diſpoſitionis, ſeù conſtitutionis ex prohemio deſignatur.

8 In permutatione inter Eccleſias non transfertur dominium ad prophanos vſus.

9 Ceſſante cauſa prohibitionis ceſſet ipſa prohibitio.

10 Cauſa prohibitionis rerum Eccleſiæ contenta in Paolina conſtitutione, an ſit finalis, vel impulſiua.

11 Res ſubrogata in permutatione rei Eccleſiæ habet eamdem naturam, & qualitatem.

12 In permutatione inter Eccleſias inconſulto S. Pontifice non contrahitur pœna excommunicationis.

13 Pœna excommunicationis contra alienantes res Eccleſiæ non incurritur, ſi non concurrat dolus temeritas, & contemptus.

14 Conſtitutio Pauline de reb. Eccluſ. non alienan. comprehendit fraudolentes vſurpatores, & dolo, & contemptu alienare præſumentes.

15 Permutatio rei Eccleſiæ ſine beneplacito Apoſtolico ſi ſit vtilis tenet in foro animæ.

16 Permutatio rei Eccleſiæ facta ſeruata forma canonis tenet etiam ſi non fiat locupletior, ſed non faciat ſuam conditionem deteriorem.

17 Incommoditas, & pietas eſt iuſta cauſa in alienatione rerum Eccleſiæ.

18 Permutatio rei Eccleſiæ cum priuato exigit maximam vtilitatem, vt ſi detur res ſterilis, & recipiatur fertilis.

19 Epiſcopus in viſitatione Diœceſana procedit cum auctoritate Apoſtolica, quæ an ſit ordinaria, vel delegata, num. 23.

20 Epiſcopus procedens cum auctoritate Apoſtolica poteſt facere ea, quæ Papa facere poteſt.

21 Verba indiſtinctè, & generaliter loquentia comprahendunt omnes caſus, & non admittunt reſtrictionem, num. 26.

22 Praxis recurrendi ad Sanctam Sedem in ijs, quæ Epiſcopus facere poteſt ad cauthelam tamen tamquam facultatiua non obligat, & num. 28.

24 Iuris repugnantia in alienatione rerum Eccleſiæ emanauit ad tollendas fraudes, quæ ceſſat ſi adſit Eccleſiæ vtilitas.

25 Beneplacitum Apoſtolicum impetratum ad cauthelam, & quatenus opus ſit, eo non iuſtificato non eſt attendendum, niſi probetur opus eſſe.

27 Supplet omnes ſolemnitates, non tamen ſupplet defectum cauſæ. num. 32.

29 Sed præſumere facit, donec contrarium probetur.

30 Alienatio rei Eccleſiæ abſque beneplacito Apoſtolico, eadem non reclamante remanet in implicito ſtato validitatis.

31 Decretum irritans non operatur, ſi non vtatur eb eo, in cuius fauorem appoſitum fuit.

33 Et actum irritet, ſi ille velit.

DECISIO LIV.

IN Diœceſana viſitatione Cathedralis Eccleſiæ Prænestinæ comperto per Reuerendiſs. D. Viſitatorem ab Eminentiſs. & Reuerendiſs. D. D. Cardinali Cybo Epiſcopo deputatum Sacriſtiã eiuſdem Cathedralis non eſſe opportunam, & valdè DD. Canonicis incommodam, præuio tractatu, eiuſdem permutationem cum Oratorio Confratrum Venerabilis Societatis Sanctiſſimi Sacramenti decreuit, in cuius executionem dubitantibus Canonicis de permutationis ſubſiſtentia abſque Sedis Apoſtolicæ beneplacito, ad effugiendas pœnas in Paulina conſtitutione contentas, delato ad me dubio, dum eiuſdem Eminentiſſimi Vicarij Generalis munus gerebam pro validitate permutationis reſpondendum, cenſui.

Quo-

1 Quoniam permutati › de bonis Eccleſiaſticis, non ſolum inter Eccleſias, & eorum Rectores licitè fieri poteſt, etiam auctoritate ordinaria, abſque Sedis Apoſtolicæ beneplacito, & conſenſu, iuxta textum expreſſum *in cap. hoc ius porrectum §. ſibi inuicem 10. quæſt. 2. & cap. 1. de reb. Eccleſ. non alienan. cap. ad quæſtionem de rerum permut. & reſoluit Aloyſ. Ric. in prax. rerum for. Eccleſiaſt. decis. 74. in 1. edit. & reſol. 60. in 2. edit. Redoan. de reb. Eccleſ. non alienan. quæſt. 12. num. 28. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 95. num. 55. Leo in Theſaur. for. Eccleſ. par. 1. cap. 15. num. 70. Tho. del Bene de immunit. Eccleſiæ cap. 17. dub. 13. num. 16. & ſeq. tom. 2. Triniſan. deciſ. 56. par. 2.*

2 Verum etiam inter Eccleſiam, & locum pium, & ipſa loca pia inter ſe, prout ſunt Hoſpitalia, Laicorum Confraternitates, & alia, quæ vel commiſerationis, vel pietatis gratia Epiſcopi auctoritate inſtituta fuerunt, nam tamquam Eccleſiaſtica, quoad eorum bonorum alienationem, & permutationem pari paſſu procedunt cum ipſis Eccleſijs, vt comprobat *Mantica de tacit. & ambig. conuent. lib. 25. tit. 6. num. 69. tom. 2.*

3 Et licet videatur etiam Epiſcopis interdicta rerum Eccleſiæ alienatio, & conſequenter permutatio, cum ſit ſpecies alienationis, eo quia rei dominium in alium per eam transferatur, vt cauetur in dicta *Paulina conſtitutione relata in extrauag. ambitiosè de reb. Eccleſ. non alienan. & ſtatutum fuit in Concilio Agathenſi relat. in cap. caſellas 10. quæſt. 1. & habetur in cap. ſine exceptione 12. quæſt. 2. & in cap. nulli de reb. Eccleſ. non alienan.* & de iure ciuili in *§. alienationis in auth. de non alienan. & permutan. res Eccleſ. Mantica de tacit. & ambig. conuent. lib. 25. tit. 6. num. 22. & ſeq.*

4 Ac proinde fieri nequit abſque iuris ſolemnitatibus, ſcilicet abſque tractatu, Capituli, Prælati, & Summi Pontificis conſenſu, & beneplacito, vt in terminis permutationis docet *Mantica de tacit. & ambig. conuent. lib. 25. tit. 6. num. 22. & num. 66.* vbi quod de hoc ſit textus clarus *in c. 1. de rebus Eccleſ. non alien. in 6. vbi* Imol. *Abb. & Butr. Rebuff. in cap. ſine exceptione 12. quæſt. 2. nu. 66. Bero. conſil. 179. nu. 3. & 4. lib. 1. Quaranta in ſumma Bullar. in verbo alienatio num. 15. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 674. num. 3. 4. & 5. tom. 4. Redoan. de reb. Eccleſ. non alien. quæſt. 2. cap. 29.* per tot. *Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap. 17. dub. 13. à num. 1. cum pluribus ſeqq. Rot. deciſ. 1. de reb. Eccleſ. non alienan. in nouis, & in Neapolitano Spolij coram Card. Lancellotto penes Marcheſan. de commiſſion. lib. 1. fol. 103. num. 5. et deciſ. 561. num. 7. par. 5. tom. 2. recent.*

5 Adeo vt ad conceſſionem bonorum Eccleſiæ ſubſtinẽda, copulatiuè requiratur iuſta cauſa, quæ reſultet, vel ex neceſſitate, vel ex euidenti, & indubitata vtilitate, in qua præcipuè conſiſtit validitas alienationis, & ſolemnitas legitima, nempè beneplacitum Apoſtolicum, colligitur ex *cap. 1. de reb. Eccleſ. non alien. in 6. Clem. 1. et extrauag. Ambitiosè eod. tit. Abb. in cap. 2. num. 10. de ijs, quæ met. cauſ. Surd. conſ. 181. num. 14. Dec. conſ. 142. num. 4. Redoan de reb. Eccleſ. non alien. quæſt. 51. cap. 7. num. 17. Couar. var reſol. lib. 1. cap. 17. nu. 2. Afflict. deciſ. 307. Vincent. de Franc. deciſ. 33. Seraph. deciſ. 508. num. 1. Rota deciſ. 160. num. 1. deciſ. 178. num. 1. et 10. par. 2. diuerſ. deciſ. 430. num. 1 et 4. par. 2. recent. deciſ. 367. num. 1. par. 5. deciſ. 252. num. 9. par. 7. recen. deciſ. 705. num. 3. et deciſ. 731. num. 5. coram Amat Dunoz. to. 2. deciſ. 41. num. 1. coram Mantica deciſ. 288. nu. 1. coram Caualerio, cum alijs per Sperel. deciſ. 154. num. 11.*

6 Tollitur tamen obiectum, quia procedit in
permutationibus faciendis cum Sæcularibus, ne
bona Eccleſiæ prophanis vſibus applicentur, vt
expreſsè inſinuat, *Text. in dicta Extrauag. Ambi-
tiosè de reb. Eccleſ. non alien.* ibi, *prophanis vſibus ap-
plicare, aut cum maximo illarum, aut diuini cultus de-
trimento exquiſitis medijs vſurpare præſumunt*, quæ
7 verba cum ſint prohemialia cauſam finalem diſ-
poſitionis deſignant, *l. fin. et ibi Bart. num. 3. ff. de ha-
red. inſtit.* hæc tamen ratio in permutatione rerum
8 Eccleſiaſticarum inter Eccleſias, & loca pia ceſ-
ſat, cum non transferatur dominium ad propha-
9 nos vſus, & ceſſante cauſa prohibitionis ceſſat
ipſa prohibitio, adeo vt aduerſus talem prohibi-
tionem lex prohibens non procedat, cum ſolum
præſumi debeat extendi ad ea, ad quæ extenditur
finis intentus in ipſa lege prohibente, *iuxta text.
in cap. cum ceſſante de appellat. Tiraq. in tract. ceſſante
cauſa par. 1. limit. 23. n. 1.* ita ſubdit *Barboſa de offic.
et poteſt Epiſc. alleg. 95. num. 57.*

10 Neque ad hoc ſubuertendum releuare videbatur ponderatio, quæ afferri poteſt, nempè, quod huiuſmodi cauſa *in extrauag. ambitiosè* appoſita, non ſit cauſa finalis, ſed potiùs impulſiua ad prohibendam alienationem rerum Eccleſiæ, vtpotè quia hæc prohibitio non ſit de nouo facta, ſed antiqua lata per antiquiores canones, et decreta, & renouata per dictam extrauagan. & de nouo confirmata, & antiqua prohibitio non ſolum fuit ne res exirent ab Eccleſia, & applicarentur vſui prophano, ſed etiam ne perirent, & conſeruarentur, quæ finalis cauſa deſtitueretur per permutationẽ, ſi permitteretur, cum res per hunc actum conſumatur, & deterioratur, & non conſeruatur, vnde Eccleſia cenſetur læſa, et damnum patitur, etiam ſi fiat inter Eccleſias, & loca pia, vt ratiocinatur *Tho. del Bene de immunit. Eccl. cap. 17. dub. 13. nu. 10. et ſeq. tom. 2.*

Quia vltra quod *Thom. del Bene* reſidet in con-
traria ſententia, & loquatur ſine auctoritate, cer-
tum eſt, quod ſi tantum permutationis actus at-
tendatur, penitus excludatur prætenſa rerum de-
terioratio, conſumatio, et conſequenter læſio, ſi
non reſultaret per notabilem inæqualitatem, dum
aliæ res proportionabiliter in earum locum ſub-
rogentur, quæ eandem ſapiunt naturam, et qua-
11 litatem, vt in puncto tradit *Mantica de Tacit. et
ambig. conuent. lib. 25. tit. 6. ſub num. 22. verſ. quia aliæ
res tom. 2. ad textum in l. Imperator §. vltimo ff. de do-
nat. inter virum, et vxor. l. 1. §. hoc vero ff. ſi quis caut.
vbi Bart. cap. Eccleſiam il 4. vt lite pend. vbi commu-
niter Canoniſtæ Bald. in cap. dubium il 2. nu. 2. de elect.
Gabr. in tit. de regul. iur. concl. 2. in princ. Cohel. de bo-
no regimene cap. 92. num. 67. verſ. nota eſt etiam Gra-
tian. diſcept. 491. n. 13. Greg. XV. deciſ. 115. num. 2. et
deciſ. 544. n. 38. et deciſ. 511. n. 31.*

12 Propterea quod in permutatione inter Eccleſias inconſulto Summo Pontifice non contrahatur pœna excommunicationis, et priuationis beneficiorum, et aliæ ſtatutæ in dicta *extrauag. ambitiosè*, ex eo quod res Eccleſiæ in hoc caſu non exeunt ab Eccleſia, et non applicantur vſui prophani

phani

phano, animaduertit *Tho.del Bene de immunit.Eccleſ.cap.17.dub.13.n.14.to.2.*

13 Siquidem ad incurrendas pœnas in Paulina conſtitutione contentas debent concurrere, dolus, temeritas, & contemptus, vt colligitur ex prohemio eiuſdem *Extrauag.ambitioſæ*, vt pulchrè admonet *Alex.Sciatiens in repert.eiuſdem extrauag.n.2. Margar.conſ.15.& alibi 16.num.6.ante med. verſ.pro vt dicta conſtitutio Alex.de Neuo conſ.30.num.3.ante fin. verſ. ex quo infertur Ric. in prax. fori Eccleſiaſt. par.1.reſol.121.nu.2. quos refert, & ſequitur Vermigliol.conſ.crim.183.nu.8.in fin.*

14 Vndè præfata conſtitutio comprehendit fraudolentos vſurpatores, & dolo, contemptu, & temerario auſu Eccleſiarum res alienare præſumentes ex celebri doctrina *Card.Zabarel. in Clement. 1. quæſt.39. nu.mihi 22.poſt princ. verſ.contrarium conſului de priuil.Nauar.in comment. de alien.rerum Eccleſiæ 5.1.num.16. verſ.pro parte autem tom. 2. lib.3. & conſ.19.num.3.ſub tit.de reb. Eccleſ. alienan. lib.3. tom.1. Quaranta in ſumma Bullar. in verbo alienatio rerum Eccleſiæ num.50.ad fin.fol.mihi 40.Azor.inſtit. moral.par.2.lib.9.cap.1.col.7.poſt verſ.hac in re verſ. quæret aliquis Reginal.in prax. fori pœnit.lib.30.tract. 3.ſect.2.n.69 & ſeq. Vermigliol.conſ.crim.182.nu.2. & conſ.183.n.8.& per tot.*

15 Immò quod in foro animæ, ſeù conſcientiæ valeat permutatio facta ſine ſolemnitate, ſi ſit vtilis, vel ſi Eccleſia nullum damnum ex eadem patiatur, & interueniat eorum conſenſus, qui ſecundum ius naturale, vel gentium actum perficere debent, eo quia forma iuris poſitiui prætermiſſa nullam læſionem afferat, docet *Mantica de tacit.& ambig.conuent.lib.25.tit.6. num.60.tom.2. ex Gimin.Anchar.Abb.Felin.& Pariſ.conſ.33.n.40. lib.2. quos allegat.*

16 Quod autem ex hac permutatione nullum damnum reſultet, & ſit vtilis tàm Canonicis, quàm Confratribus, clarè deducitur, quia tàm Canonici, quàm Confratres ex Sacriſtia, & Oratorio, non recipiunt niſi vſum, & commoditatem ad ſuppellectilia, & res retinendas, & eorum functiones peragendas, quem vſum, & commoditatem, æquè bene Canonici habere poſſunt in dicto Oratorio, & Confratres in dicta Sacriſtia, vndè tenet permutatio, cum non ſit neceſsè, vt permutantes locupletiores fiant, ſed ſufficiat, vt eorum conditionem non faciant deteriorem, vt ex *Gulielm.Bald.Abb. Felin. Menoch. ſubdit Mantica de tacit.& ambig.conuent.lib.25.tit.6.num.63.tom.2.*

Concurrit inſuper conſenſus Venerabilis Ca-
pituli, ſeu Canonicorum, & Confratrum dictæ
Societatis capitulariter congregatorum præuio
tractatu, & rei animaduerſione, & legitima cau-
ſa, pietas enim, & incommoditas Canonicorum,
qui ad Sacriſtiam habent aditum per graduum
aſcenſum, & deſcenſum cum maximo periculo
præcipuè veſtibus ſacris induti, & res ſacras de-
ferentes in procliue labendi, quæ incommoditas,
& periculum tollitur per Oratorium Confratrū,
tamquam ſitum in planitie, & cohærens ſolo
eiuſdem Cathedralis, Confratres verò per acceſ-
ſum, & receſſum ad dictam Sacriſtiam nullam
17 recipiunt incommoditatem, & periculum; inter
iuſtas autem cauſas requiſitas pro validitate alie-
nationis, aut permutationis rei Eccleſiæ connu-
meratur etiam pietas, & incommoditas ex relat.
*à Quaranta in ſumma Bullar.in verbo alienatio rerum
Eccleſiæ num.3. dixit Rota deciſ. 713. num. 5. coram
Amat.Dunozet.tom.2.*

18 Quidquid ſit ſi ageretur cum priuato, nam tunc ad ſubſtinendam permutationem exigitur maxima vtilitas, vt ſi Eccleſia daret rem ſterilem, & acciperet fertilem, *Azo in ſumma in auth. de alien. & emphyt.num.5 Silueſt.Aldobrand. conſ.4. num.13. lib.1.relat per Mantica de tacit. & ambig.conuention. lib.25.tit.6.num.62.ſub verſ.illud vero notandum eſt.*

19 Et tollitur omnis difficultas, quia hoc permu-
tationis decretum emanauit in actu Diœceſanæ
Viſitationis Eccleſiæ Cathedralis, in qua Epiſco-
pus, vel Viſitator ſubſtitutus procedit cum au-
ctoritate Apoſtolica iuxta diſpoſitionem *S. Con-
cilij Tridenti præcipuè Seſſ. 7. de reform. cap.8.* ibi,
*auctoritate Apoſtolica ſingulis annis viſitare teneatur,
& opportunis iuris remedijs prouidere, vt quæ repara-
tione indigent reparentur*. Vnde nec deficit in præ-
ſenti auctoritas Apoſtolica ad Decreti validita-
20 tem, dum virtute iuriſdictionis attributæ, ſiue
ordinaria, ſiue delegata cenſeatur iuxta DD.
21 ſententias, quas hinc inde refert *Barboſa* mòx ci-
tandus, remouentur obſtacula, vt Epiſcopus poſ-
ſit facere ea, quæ Summus Pontifex facere poteſt
ad latè tradita per *Barboſ.de offic. & poteſtat. Epiſc.
allegat.92.per totam.*

Incommoditas enim Sacriſtię cum veniat, &
contineatur in ijs, quæ reparatione indigerent,
opportuniori remedio prouideri nō potuit, quam
per dictam permutationem ad mentem *S.Concilij
dicta ſeſſ.7.de reform. cap. 8.* in illis verbis, *vt quæ
reparatione indigent reperentur*, quæ verba cum in-
22 diſtinctè, et generaliter loquantur comprehen-
dunt omnes caſus reparatione indigentes, vt eo-
23 rum effręnatus contextus nullam admittant re-
ſtrictionem, *l.pluribus ff. de acceptilat. Honded. con-
ſil.49.num.14.lib.1. Rolan.conſ.27.num.15.16.et ſeq.
lib.4.Tur.de camb.diſ.3. q.1.n.9.quos refert, et ſequi-
tur Rota in Romana Cambiorum 10. Martij 1602.
§.facultatem vero verſ.hic quippe coram Veroſpio.*

24 Hinc eſt, quod Deciſiones, et auctoritates in contrarium allegatæ non aduerſantur, quia procedunt, et ſe fundant, vel in dicta praxi habendi recurſum ad Sedem Apoſtolicam pro neceſſario beneplacito obtinendo, etiam in caſu permutationis inter Eccleſias, et loca pia, quæ tanquam emanata ad cauthelam, et ad tollendos ſcrupulos non obligat ad obſeruantiam, vti facultatiua, ex ſuperiùs deductis.

25 Vel in omnem caſum forſan contrarium ſuadere poſſunt, vbi Epiſcopus procederet extra Viſitationem, quatenus dicta praxis eſſet inuiolabiliter ſeruanda, ſecus ſi procedat in Viſitatione cum auctoritate Apoſtolica ad formam Sac.Concilij.

26 Iuris autem repugnantia in alienatione, et permutatione rerum Eccleſiæ emanauit ad tollendas fraudes, et deceptiones, dolum, et temerarium vſum, quæ ceſſant vbi concurrit Eccleſiæ vtilitas, neceſſitas, et pietas, vel ſi non faciat conditionē ſuam deteriorem, vt per *Quarant.in verb.alienatio rerum Eccleſia ſub num.34. verſ ad cuius Sperell. deciſ.155.num.34.verſ.in alienatione vero tom.2.*

27 Et beneplacitum Apoſtolicum ſi impetretur

ad

Digitized by Google

ad cauthelam, vel quatenus opus ſit, quamuis non noceat, eo etiam non iuſtificato, non eſt attendendum, niſi probetur opus eſſe, *Corn.conſ.*11. *num.*10.*Rota in* Montis *Regalis Iuriſdictionis coram Penna apud Marcheſ.de commiſſ.par.*1.*fol.*1313.*et deciſ.*367.*n.*16.*par.*5.*to.*1.*recent.*

28 Supplet vero omnes ſolemnitates, et operatur, vt aliæ ſolemnitates non requirantur *Abb.conſ.*41 *num.*3.*lib.*1.*Dec.conſil.*341.*num.*9.*Pariſ.conſ.*24.*numer.*4.*lib.*4.*Surd.conſ.*181.*numer.*19.*lib.*2. *Capic.deciſ.*16.*num.*2. *qui alios refert Gemin. conſil. mihi* 48. *num.*9.*Sperell.deciſ.*154.*n.*87.*to.* 2.*Seraph.deciſ.*182. *num.*6.*et* 8.*deciſ.*338.*num.*4.*&* *deciſ.*1307.*nu.*1.*Rot. deciſ.*28.*num.*2.*deciſ.*36.*num.*8.*poſt Cinc.de Cenſibus deciſ.*65.*num.*1.*et* 2.*par.*2.*diuerſ.deciſ.*473. *numer.*3. *par.*2.*deciſ.*711.*num.*6.*par.*4. *tom.*3.*deciſ.*367.*nu.*13. *par.*5.*recent.*

29 Non tamen ſupplet defectum cauſæ, nempè vtilitatis, vel neceſſitatis propter clauſulam ſi in euidentem, *Gemin.conſ.*48.*nu.*9. *Redoan.de reb.Eccleſ.non alienan.quæſt.*22.*n.*45. *Dec.conſ.*132.*num.*5. *Card.* Mantica *de tacit.et ambig.conuent. lib.*21. *tit.*7. *num.*7.*et* 8. *Seraph.deciſ.*508.*num.*2. *Gregor.XV.deciſ.*333. *num.*2.*Card. Canaler. deciſ.* 288. *numer.* 6. *Sperell. deciſ.*154.*num.*88. *tom.* 2. *Rota deciſ.* 28. *numer.*2.*penes Cinc.de Cenſib. deciſ.* 96. *num.*3. *par.* 2. *et deciſ.*367.*num.*15. *par.*5. *tom.* 1. *recent. et ex moralibus Bonacin.in tit. de alienat. bonor. Eccl. diſt.* 2. *quæſt.vnica punct.*4.*n.*7.

30 Quam cauſam licet non ſuppleat, tamen præſumere facit donec contrarium probetur, *Dec.conſil.*142.*ſub num.*7.*verſ.et cum dicatur Beltram.in addition.ad Gregor.XV.deciſ.*113.*numer.*11.*Sperell.deciſ.*154.*num.*89.*tom.*2.*Rota deciſ.*178. *num.*4. *par.*2. *diuerſ.et deciſ.*201.*ſub num.*1.*par.*1.*recent.*

31 Ipſa verò alienatio ab Eccleſia facta abſque beneplacito Apoſtolico eadem non reclamante remanet in implicito ſtatu validitatis, non obſtante Paulina, & decreto irritanti in ea appoſito, *Gonzal.ad reg.*8. *Cancellar.gloſ.*56. *num.* 94. *et ſeq. Mareſcot.var.reſol.lib.*1.*c.* 14.*n.*8. *Sperell.deciſ.* 155.*num.*58.*verſ.et in puncto tom.*2.*Rot.dec.*29.*n.*4. *dec.*264.*n.*21.*dec.*265.*n.*5.*poſt tract. Cinc. de cenſib. dec.*374.*n.*6. *et* 7.*coram Cocc.in dec.*673.*n.*4. *par.*4. *tom.*3. *dec.*82.*n.*11.*p.*6.*dec.*119.*n.*25-*et* 26.*p.*7.*dec.* 107. *num.* 13.*par.*8. *rec.*

32 Nam decretum irritans operari non poteſt, quando ille, in cuius fauorem appoſitum eſt. eo non vtatur *Dec.in cap.non acceſſiſſent n.*17. *de conſtit. Gonzal ad reg.*8. *Cancell.glo.*7.*num.*25.*Gratia. diſcept.*516.*num.*8.*Rot.in Bononien. Gabella* 1.*Iunij* 1650.§. *nam quo ad fin.coram Card.Ottbob.*

33 Et ita demum actum irritat ſi ille velit, alias nihil operatur, *Imola in cap.ſtatutum de reſcriptis in* 6. *Gemin. Io: Andr. Franch.in c.*3.*de preben.in* 6. *Sarment.de reddit.Eccleſ.p.*1.*c.*2.*n.*20.*in fi.et n. ſeq. inter tract.diuerſ.tom.*15.*p.*2.*fo.*374. *Tiraqu.in l. ſi vnquam in ver.reuertatur n.*331.*verſ.illud.autem C. de reuocan. donat.et in tit. de legib.connubial.glo.*6.*n.* 93. *Sornen.in cap.de trien.q.* 29.*num.*11.*et Caſſador. dec.*2.*de reſtit.ſpoliat.Veral.dec.*249.*p.*1.*Rot. deciſ.* 119.*num.*25. *et* 26.*par.*7. *recen. Sperell. deciſ.* 155. *num.*24. *tom.* 2.

SVMMARIVM.

1 Alienatio rerum Eccleſiæ facta abſque beneplacito Apoſtolico non ſuſtinetur licet eſſet Eccleſiæ vtilis.

2 Et hodie etiam in caſibus à iure permiſſis inconſulto Romano Pontifice non poteſt.

3 Legatus in alienationibus rerum Eccleſiæ non poteſt interponere auctoritatem ſine facultate à Papa conceſſa.

4 Papa in alienationibus rerum Eccleſiæ ſemper habet præ oculis earum vtilitatem.

5 Et vtilitas debet eſſe certa, & indubitata, vt melior efficiatur Eccleſiæ conditio.

6 Et non eſt metienda ex ſtatu rei in tempore calamitoſo, ſed requiritur cauſa perpetua.

7 Alienatio rei Eccleſiæ facta cauſa, quod non efferat fructum ob incurſionem bannitorum non tenet. Declara vt ibidem.

8 Et facta cauſa belli quando teneat.

9 Suſtinetur quotieſcumque probatur illam non fuiſſe damnoſam, & quod Eccleſia non deterioretur, n. 10.

11 Et ſi non ſit facta pauperior intelligitur facta locupletior.

12 Nec debet locupletari cum aliena iactura:

13 Declara ſupradicta procedere in alienatione facta ex cauſa neceſſitatis, ſecus ſi ex cauſa vtilitatis 14. vbi redditur ratio differentiæ.

15 Et vbi eſt facta ex cauſa neceſſitatis illi ſtatur qualemcunque exitum habeat ſi vtiliter ſit cepta, ex cauſa verò neceſſitatis in principio, & in fine debet eſſe vtilis.

17 Vtilitas in alienatione rei Eccleſiæ debet eſſe in proprietate, & in fructu, adeò vt ſi detur res æqualis eſt damnoſa & num. 18.

19 Vtilitas in alienatione rei Eccleſiæ ſi ex aliqua contingentia non ſequatur contractus non retractatur.

20 Et ſatis eſt ſi interueniat de tempore contractus.

21 Ad effectum læſionis attenditur tempus contractus.

22 De euidenti Eccleſiæ vtilitate aliundè conſtare debet quam ex partium aſſertione.

23 Alienatio rerum Eccleſiæ facta ſine beneplacito Apoſtolico ſi ſit vtilis poteſt ab eadem approbari, & reprobari, ſecus autem ab alia contrahente,

24 Prohibitio ceſſat, vbi actus vtiliter geritur.

25 Contractus minoris, mulieris, & Eccleſiæ ſi ſit vtiliter geſtus ad eorum fauorem ſuſtinetur.

26 Alienatio bonorum Eccleſiæ ſine beneplacito Apoſtolico eſt ipſo iure nulla.

27 Et actus nullus ratificari non poteſt.

28 Vt procedat quando lex reſiſtat infringendo etiam ratificationem, ſecus ſi non prohibeat ſimpliciter, ſed ratione certæ formæ ſeruandæ.

29 Actus nullus fauore certæ perſonæ ab eadem ratificari poteſt. Contrarium n. 30. Declara, vt n.

30 Alienatio bonorum Eccleſiæ inconſulto Romano Pontifice facta ratificari non poteſt, & vſque ad n. 40.

31 In alienationem rerum Eccleſiæ duo copulatiuè requiruntur. Beneplacitum Apoſtolicum, & vtilitas, vel neceſſitas.

32 Ratificatio eſt facienda cum ſolemnitatibus requiſitis in ipſo contractu principali.

33 Decretum irritans habet implicitam inhibitionem.

34 Et continet vim priuatiuam poteſtatis.

35 Et attentatum dicitur quod contra eius tenorem geſtum eſt, & nullum ipſo iure.

36 Et ligat etiam ignorantes ſaltem quo ad pœnas nullitatis num. 37.

38 Alienantes bona Eccleſiaſtica ſine ſolemnitatibus quas pœnas incurrunt.

39 Pœnæ Paulinæ conſtitutionis incurruntur etiamſi alienatio ſit vtilis Eccleſiæ, & illam ratificet.

40 Alienatio rei Eccleſiæ licet ab eadem approbari, & ratificari poſſit tenetur tamen obtinere confirmationem à Sede Apoſtolica.

41 Et licet per tacitam approbationem contractus ſit in implicito ſtatu validitatis hoc tamen operatur, vt pars non poſſit ab eodem recedere, ſed non liberat Eccleſiam ad ad impetrandum beneplacitum.

42 Contrahens nulliter cum Eccleſia minore, & muliere citare poteſt Prælatum, vel tutorem ad declarandum an velit ſtare contractui, & ita poſt Iudicis decretum erit tutus de ſuo iure.

43 Et Iudex debet aſſignare terminum ad obtinendum beneplacitum Apoſtolicum, alias declarare contractum nullum.

Eccle-

44 Eccleſia, & minor ſi velint ſtare contractui ſine ſolemnitatibus celebrati tenentur hoc declarare adhibitis ſolemnitatibus à principio requiſitis.

45 Eccleſia, & m nor contractum minus ſolemniter celebratū tenentur in totum, acceptare, vel in totum reprobare, & non pro parte.

45 Contractus, vel in totum eſt acceptandus, vel in totum reprobandus.

47 Eccleſia ſi conſenſiat expeditioni beneplaciti Apoſtolici non poteſt à contractu recedere, alio contrahente reluctante.

48 Gratia ſolo verbo Papæ perficitur.

49 Rector ſi ſemel conſenſerit impetrationi beneplaciti Apoſtolici non poteſt amplius pœnitere.

50 Etiam ſi beneplacitum præſentetur poſt obitum Rectoris.

51 Eccleſia ſi declaret ſe nolle ſtare alienationi nulliter factæ fructus ſoluti medio tempore non ſunt reſtituendi.

52 Cenſus impoſitus ab Eccleſia abſque beneplacito Apoſtolico redditur nullus.

53 Sed fructus ſoluti antequam fuit oppoſita nullitas nō ſunt reſtituendi, & in ſortem computandi.

54 Nullitas contractus ſine ſolemnitatibus celebrati non habet effectum, niſi à die declarationis, & retrotrahi non debet.

ADNOTATIO I.

Alienatio bonorum Eccleſiæ abſque beneplacito Apoſtolico ſi ſit vtilis, an ſit valida, vel potius vti nulla à partibus reprobari poſſit.

1 ALienatio rerum Eccleſiæ facta abſque beneplacito Apoſtolico non ſubſtinetur, licet eſſet Eccleſiæ vtilis, quia non ſufficit vtilitas, vel neceſſitas abſque ſolemnitate, vel ſolemnitas, abſque vtilitate, vel neceſſitate, quibus concurrentibus quamuis videatur ſatisfactum intentioni canonis prohibentis alienàtionem, nihilominus non ceſſat eiuſdem diſpoſitio, cum non emanauerit ad conſulendū, & prouidēdū in particularibus caſibus, ſed in vniuerſali Eccleſiarū vtilitate, ad occurrendū fraudibus, & eas defendendas temporali, & ſpirituali gladio à fraudolēris vſurparoribus benè animaduertit, *Caſtr. Palao in moral.par.2.cap.12.§.6.punct.15.num.5. Canar. lib.2. var.reſol.cap.17.à num.2.cum ſeq. Rodoan. de rebus Eccleſ. non alienan qu.51. cap.7 num.21.& quæſt.35 per tot,& qu.36. num 19. latè Sarment.de redit.benor. Eccleſ.cap.2. num.2.par.1.Molin.de iuſt. & iur. qu.468.concl 68 num.4.Surd. conſ.301. nu. 25.* & ita etiam dixiſſe *Rot.patet ex deciſianibus relatis per Sperell.deciſ.154.num.12. & dec.155.num.5.tom.2. Gonzal.ad reg.8.Cancel.gla.56 num.94. & allegatur textus in cap.ſine exceptione 12.q.2.cap.1.de reb. Eccleſ.non alienan.*

2 Siquidem huiuſmodi alienatio etiam in caſibus à iure permiſſis hodiè inconſulto Romano Pontifice fieri non poteſt, iuxta *Paulinam conſtitutionem relat.in extrauag. ambitioſè de reb. Eccleſ. non alienan.* quæ comprehendit non ſolum bona Eccleſiarum, ſed etiam Monaſteriorum, & alio-
3 rum locorum piorum *Redoan.de rebus Eccleſ. non alienan.qu.35.num.6.* vbi ſubdit quod in huiuſmodi alienationibus neque legatus poteſt auctoritatem interponere ſine ſpeciali facultate à Papa conceſſa: ad notata per *Speculat.in tit.de leg.§.conſequenter verſ.cæterum. Quaranta in ſumm. bullar. in verb.alienatio rer.Eccleſ.nu.4.verſ.hodie vero*, vbi quod prohibentur omnes modi alienandi, & *ſub n.6.* vbi quod hoc non ſolum vigore Paulinæ, ſed etiam iuramenti præſtandi per Prælatos *Vgolin. de offic.& poteſt. Epiſc.cap.14.§.7.nu.1. & ſeq. Barboſ.eod.tract.alleg.95.num.2.par.3.Rot.dec.225.n.1. lib.2.par.3.diuerſ.Vincenz.de Franch.dec.35. Paulus Rubeus in adnot.ad.dec.444.num.47.par.4.tom.2. in recent.* vbi quod in hac materia adſunt præclaræ deciſiones in *Gerunden Scribaniæ 26.Februarij, & 21.Maij 1638. coram Merlin.*

4 Papa verò ſemper habet præ oculis euidentem vtilitatem tamquam cauſam finalem. *Soccin. ſen. conſ.15.num.51. lib.1.Cardin.Seraph.dec.508.n.10. Gardin.Mantic.dec.101.num.5.Rot.dec.129. num.8. par. 7.*

5 Et dicta vtilitas debet eſſe euidens, certa, & indubitata) adeo vt non ſufficiat putatiua, ſed neceſſe eſt Eccleſiæ cōditionem effici meliorem, ſiuè rei æſtimatio, ſiuè rei qualitas, ſiue redditū quantitas attendatur, eſt *text.in cap.ſine exceptione 12.q.2.* ibi, *quod non ſit dubium profuturum Eccleſiæ, & in cap.1.de reb.Eccleſ.non alienan.* ibi, *præſertim cum euidens neceſſitas, vel utilitas non ſubeſſet Barbat. conſ 40.ſub num.1.verſ,vndè pendent lib.1. Rebuff.in compend.alien.rer. Eccleſ.nu.97.in fin. Rol. conſ.15. ſub num.16.circa med.verſ.nonne lib.1. latè Borgnin.dec.46.num.130.cum plurib.ſequen.Sperell. dec.154.num.15.tom.2.Rot.dec.65.n.17.p.2. diuerſ. & deciſ.624.n.3.p.1.rec.*

6 Inſuper eadem vtilitas metienda non eſt ex ſtatu rei in tempore calamitoſo, ſed requiritur cauſa perpetua, quæ motiuum præbeat ad alienandum in euidentem Eccleſiæ vtilitatem, vt nullum ſit dubium, quin alienatio ſit magis profectura Eccleſiæ iuxta *Caſtren.conſ.109.num.2. verſ. non obſtat textus lib.2.Menoch.de arbitr.in addit.caſ. 152.num.3.& ſeq.Grat.diſcept.forenſ.cap.45.nu.11 & 12.tom.1.Cardinal.Seraph.dec.1073. n.4, Card. Mant. dec 101.num.4.Rota dec.ſ720. num.10.p.1. deciſ.65.num.5.& 21. par.2. diuerſ.& dec.129.n.10 par. 7. rec.*

7 Hinc eſt, quod alienatio rei Eccleſiæ facta ſub prætextu, quod res alienata non afferat vtilitatem, quia patitur frequentes incurſiones bannitorum; & inde difficilis reddatur acceſſus pro cultiuatione, & fructuum perceptione non ſubſtinetur, nec huiuſmodi cauſa eſt ſufficiens ad alienandam rem Eccleſiæ, non enim attenditur damnum ob incurſum facinoroſorum hominum. & bannitorum inuaſionem, cum hoc impedimētum temporale ſit, ſi non ſemper probetur territorium illud fuiſſe à facinoroſis hominibus vexatum *Rot.dec.720. n.10.par.1.diuerſ. & dec.129. à n.8.9.& 10. par.7.rec.dec.731.n.41. coram Amat. Dunozet.tom.2.*

8 Pro vt nec etiam tenet alienatio rei Eccleſiæ facta tempore belli pro minori pretio, quia computari debet pretium quanti in futurum poſſit vendi, vel caueri ſi poſſet plus poſtea vendi, quoniam pretium diminutum cauſa belli, non eſt verum, & iuſtum pretium, tamquam temporale, quod ſperatur ceſſaturum, *Caſtren.conſ.109.col.1. ad fin.verſ.nec obſtat teſtes lib.2. Afflict.dec 87.num.3 Grat.diſcept.forenſ.cap.45.num.11.Rota.dec.65.n.6. par.2. diuerſ.*

9 Sed quod vtilis videatur alienatiò bonorum Eccleſiæ quotieſcumque non probatur illam fuiſ-

ſe damnoſam *glo.penult.in cap.ſine exceptione 12.q.*
2.Abb.conſ.41.ſub num.3. verſ. quinimò lib. 1. vbi
10 quod non ſit neceſſe,quod Eccleſia melioretur,
ſed ſatis ſit quod non deterioretur, per *textum in*
cap.ſi quis aualibet cum §. præcedenti 12.q.2. & cla-
rius in cap.ſi Epiſcopus 2.q.5. Calder.conſ.1.de rerũ
permu.Felin.in conſ 42. ſub nu.4.verſ.tertio moueor
Menoch.conſ.114.num.25.lib.2.Redoan.de reb.Eccl.
*non alienan.q.20.num.27.*vbi *num.28.*redit rationẽ,
11 quia ſi Eccleſia non ſit facta pauperior, tunc fa-
cta intelligitur locupletior, *l.pupillo ff.de ſol.glo.in*
12 *cap tua de ijs.quæ fiunt à Prælat.* nec rationi con-
ſentaneum videtur, vt Eccleſia locupletetur cum
aliena iactura, nam videretur capere contra con-
ſcientiam illud,quod plus caperet, & teneretur
reſtituere, ſaltem de æquitate, vt dicit *glo.in l.iu-*
bemus C.de ſacroſ.Eccl ſ.in verbo acquirant, vbi ſi
ergo Eccleſia, & aduertit Redoan.loco cit.à n.1.cum
pluribus ſequen.

13 Declara vt prędicta procedant quando aliena-
tio fiat ex cauſa neceſſitatis non autem ex cauſa
vtilitatis, vt declarat, *Rebuff. in compend. dę alie-*
nat.rerum Eccleſ.pro vt etiam dixit Rot.dec.65.nu.4
p.2.diuerſ. licet hæc declaratio reprobetur à *Me-*
14 *noch.in conſ.114. num.25.lib.2.* ratio tamen diffe-
rentiæ eſſe poteſt, quia vbi alienatio fit ex cauſa
neceſſaria, obiectum, & illius fundamentum eſt
ipſa neceſſitas, quæ ſi eſt euidens, dicitur illi ſa-
tisfactum; quamuis Eccleſia nullam aliam ſen-
ſiat vtilitatem, modò tamen nullũ aliud damnũ
patiatur; vbi verò fit alienatio ob Eccleſiæ utili-
tatem,tunc cum illius motiuum, obiectum, &
fundamentum ſit ipſa vtilitas, & tunc illa ſola
eſt animaduertenda, vt ſit certa, euidens, & in-
dubitata, *Redoan.de reb.Eccleſ.non alienan.quæſt.20*
nu.35. Borgnin.dec.46.nu.39.par.1.Sperell.dec.154
num.19.& 20.

15 Propterea ſi alienatio rei Eccleſiæ ſit facta ex
cauſa neceſſitatis, & tunc illi ſtatur qualemcun-
que exitum habeat dummodò ſit vtiliter cœpta
l.ſed an vltro §.1.ff.de negot.geſt. ſed ſi facta ſit ex
16 cauſa vtilitatis, & tunc non ſufficit eam vtili-
ter cœptam, ſed in principio, & in fine adeſſe
debet vtilitas, adeò vt Eccleſia effecta ſit locu-
pletior, *l. ſi pupilli in princ ff.de negot.geſt.ita Io:de*
Fab.& poſt eum Aret.in cap.ſine exceptione propè fin.
in gloſ.ſed non ne 22.q.2.Henr.Boich.in cap.tua in fi.
verſ.circa quod de ijs, quæ fiunt à Prælat. cum alijs
allatis per Rot.dec.65.n.4.par.2.diuerſ.& per Sperel.
dec.154 num.35.tom.2.

17 Vnde infertur, quod huiuſmodi vtilitas debeat
reſultare ex valore proprietatis rei, in redditu
vel prouentu, in æquè vicina, æquè commoda,
18 æquè cauta, adeo vt vtilitas non tam reſultet
ex æſtimatione, ſiuè rei qualitate, quam ex red-
dituum quantitate, & ſic non ſufficit dare rem
æquiualentem Eccleſiæ pro re, ſed danda eſt res
maioris pretij, nam quando data ſit res æquiua-
lentis pretij, tunc dicitur conſtare de damno, &
præiudicio facto Eccleſiæ, vt per *Dec.conſ.141.n.5*
verſ.hoc etiam patet, & alijs congeſtis latius com-
probat *Redoan de reb.Eccleſ.non alienan.q.20. à nu.*
168. vſque ad num.173.

19 Quod ſi fortè ex aliqua contingentia non ſe-
quatur vtilitas, quæ proſpecta fuit, & credeba-
tur ab Epiſcopo, & Clericis, non propterea con-
tractus reuocari debet, dum legitimè, & ſolem-
niter celebratus fuerit, niſi fraus interuenerit,
quæ contractum irritare ſolet, & remouet patro-
cinium, nec eſt imputandum Epiſcopo, & Cle-
ricis, ex quo bona fide, & recta intentione cele-
brauerunt contractum, & meliorem Eccleſię con-
ditionem proſpexerunt, *Redoan.de reb. Eccleſ.non*
alienan q.20.n.32.qui alios allegat.cum ſeq.

20 Siquidem vtilitas ſatis eſt interueniſse de tem-
pore contractus, quod tempus in alienatione
rerum Eccleſię eſt inſpiciendum, *Archidiac.in cap*
ſine exceptione num.15. Belam.n.6.12.q.2.Rot.deciſ
433.num.2.dec.508.n.12.coram Card.Seraph.dec.65
nu.4.par.2.diuerſ.dec.252.n.23.p.7.rec.Coccin. dec.
445.n.5. Amat.Dunoz. dec.713.n.3.to.2.vbi n
21 ſubdit quod regulare ſit ad effectum læſionis,
inſpiciatur tempus contractus, quamuis agatur
de re habente tractum ſucceſſiuum, nulla habita
ratione incerti euentus tractu temporis in dam-
num terminati, *Menoch.con.156.num.35. Rot.dec.*
584.n.7.par.4. rec.

22 Aliundè tamen conſtare debet de euidenti Ec-
cleſiæ vtilitate, quam ex aſsertione contrahen-
tium, cui non ſtatur, *Iaſ.conſ.73.per tot.lib.3. Fe-*
deric.de ſenis conſ.143. Rol.conſ.25. num.19. lib.1.
Rot. dec.27. num.4.dec.28.num.1.dec.36.num.9.dec.
37.num.6. & 7. poſt Cinc.de Cenſib.deciſ.160.nu.4.
par.2. diuerſ. quas ſequitur eadem Rot.in deciſ. 252
num.21. par.7. rec.

23 Vbi tamen alienatio ab Eccleſia facta abſque
ſolẽnitatibus, nempè ſine beneplacito ſit illi va-
lis,poteſt ab eadem approbari etiam inuito em-
tore, & contrahentibus reluctantibus, & ab eo-
dem contractu alienationis recedere, eumque
infringi, ſi illi ſtare nolit, eo quod huiuſmodi
ſolemnitas, ſeù beneplacitum illius indemnita-
tem reſpiciat, ne eiuſdem bona dilapidentur
conſeruentur, & non deteriorentur, ac proin
cum fauore Eccleſiæ conſtitutum ſit vt ſerue-
tur ſolemnitates, non debet in odium retorque-
ri, habet propterea optionem ad approbandum
vel reprobandum contractum,neque is, qui cum
eadem contraxit poteſt dicere talem contractum
defectu ſolemnitatum fuiſse nullum, per text.
ita communiter intellectum in *cap.ſi qua de reb*
42.12.q.2. Pinel.in l.1.par.3. num.32. verſ ſed
ciliatio C.de bon.matern. vbi de recepta opinione In-
noc.in cap.. n princ.de ijs, quæ fiunt à Prælat.ſine con-
ſenſ.Capitul.ubique Anton.de Butr.num.5. Imol. ſu
num.2. Abb.num.6.idem Butr.in cap.ſi quis num. 9
de reb.Eccleſ. non alienan. Ruin.conſ 1 .num.6.lib.4
Honded.conſ.18.num.72.lib.1.Anton.Gabriel lib.
cõmun.concluſ.tit.de rerum alienat.concl.3.n.1. T
vbi alios copiosè allegat, Quaranta in ſumm. bullar
in verb. alienatio rerum Eccleſ.ſub num.34.verſ. de-
clara, Sarment. de reddit.Eccleſ.non alienan.quæſt.
nu.193. cum pluribus ſequent.vbi quod omnes in
concordant Scaccia de iudic.lib.2. cap.2.ſub nu.38
verſ.confirmatur ſecundo Menoch.de arbitr.iud. c
172. num.39.& 40. vbi idem de minore. *Surd. de*
alim.tit.8.priuil.56. num.81.Gratian.diſcept. foren
c.27.nu.41.tom.1.cap.212.num. 23. cum duobus ſ
& cap.803. à num,44. vſque ad fin.tom.5. Mant.
tacit.& ambig. conuent.lib.3. tit.16. n.12.& in
Eo lib.25.tit.6.num.48. verſ. præterea quamuis.
num.49.Gonzal.ad reg.8. Cancellar.glo.56.num.

Caſtro

Caſtro Palao in moral.par.2.cap.12.§.4. ſub num.5. verſ.ex iis manetGuidPap.dec.159. in prin.Sperel.decis.155. num.11.Cæſar.de Graff.dec.3. num.2.& 3. de ſent.excomm.Puteus dec.310.lib.1.Creſcen dec.1. de locat.Gregor.XV. dec.465.4.5. Rot dec.164.nu.2. & dec.165.num. 2.poſt Cinc.de Cenſib.dec.261.in fi. par.3.lib.3.diuerſ.dec.201.n.3.coram Card. Mantica decis.94. num.65.par.7.in rec.& dec.605.n.3. coram Cardin.Caualer.

24 Generale enim in omnibus eſt, vt ceſſet prohibitio, quando actus vtiliter geritur, non obſtante, quod eis interdicta ſit bonorum ſuorum adminiſtratio, niſi etiam adſit omnimoda incapacitas, *l.cum hi §. tranſactionem ff. de tranſact.vbi notant omnes latè, Tiraq.de legib. con-*
25 *nubial.glo.8 num.66.& 76.* vbi multis exemplificat, & in Eccleſia, & minore contrahente ſine tutore, & decreto Prætoris,& muliere ſine interuentu conſanguineorum, quod non obſtante ſtatuto, actus vtiliter geſtus ſuſtineatur, latè exornat *Surd.de alim. tit.8.priuil.56.d n 63.vſque ad 70. ex Bald.& Lambert. de contract bus coram ia fi. num.165.& ſeq. Gat.de cred to cap 2.tit 7.quæſt. 5. num.1983.& ſeq.& ex Redoan.Maraat.Praelat.tradit Sperell.dec.155.num.12.*

26 Et quamuis contractus alienationis bonorum Eccleſiæ abſque beneplacito Apoſtolico celebratus ſit ipſo iure nullus, *cap.ſine exceptione 12.q.2. cap.1. de reb.Eccl. non alien.in 6. extrauag. ambitioſè eod.tit. Redoan.de reb Eccl.non alien.q.22.à nu.4. vſque ad fin. Conzal.ad reg.8 Cancell.glo.56.n.94.*

27 Et quando actus nullus eſt à lege prohibitus ne fiat ratificari nequeat etiam ab illo, in cuius fauorem prohibitio emanauit iuxta *no. in l. text. tum in l.a Diuo Pio 58. iuncta gl.in verbo actionem, ff.de ritu nuptiar.*quam commendat,& ſingularem dicit*Bald.in l 1.col.2. verſ ſe i hic.quæro, & in l non dubium col.7.in 9.oppoſit.C.de leg b. & in l.ea quæ C.de donat. ante nuptias Abb.in cap eum dilecti 3.a. 8. de empt.& vendit. Alex.in l.iuriſgentium §. Prætor ait.ff de pact. Tiraq.de leg connub.in fi glo.8.num.98 & ita intelligendus eſt Flaminius Cartar.dec.Gennen. 46. num. 27. Gat. de credito cap.2. tit.7. quæſt. 5. num. 1986. & 1999.*

28 Nihilominus quando contractus eſt nullus nõ quia prohibitus ſimpliciter ne fiat, ſed ratione certæ formæ, vel ſolemnitatis omiſſæ reſpicientis fauorem determinatæ perſonæ, vt eſt contractus alienationis rerum Eccleſiæ ſtatuti annullãtis contractus mulierum, & minorum,& ſimiliũ tunc præfatorum conſenſu,& ratificatione ſuperueniente actus nullus conualeſcit, & recipit robur, & firmitatem,cum vnuſquiſq; poſſit renunciare ſuo priuilegio,adeout nõ ſufficiat actũ eſſe ipſo iure nullũ,quia etiam comprobari poteſt, ſecus ſi lex vlterius reſiſteret infringendo etiam ratificationẽ,&approbationem *iux.Bartoli doctrinam in l.1.§.ſed ſi filius De legat. 3.Roman in conſ. 54.nu.3.Tiraq.de legib connubial glo.8 n.93.Surd. dec.108. ſub num.11. Hodierna in addit. ad eundem Surd.decis.72. num.1. & pluribus ſequen.Sperell.decis. 155.n.7.tom.2.*

29 Non enim repugnat, nec eſt inconueniens, quod vbi actus eſt nullus in fauorem certæ perſonæ poſſit per illam ratificari *l.filio ff. de iniuſto, rupto. ad textum pulchrum in l.Iulianus §.ſi quis colludente ff.de act.empt. Rebuf.in concordat.in rub.de collat. §. ſi quis verò in gloſ.in verbo ipſo iure ſub n.4. Gonzal.ad reg.8.Cancell.glo.56.n.96.*

30 Contrarium verò quod contractus alienationis bonorum Eccleſiæ abſque beneplacito Apoſtolico, neque in eiuſdem Eccleſiæ fauorem, & beneficium valeat, attento iure extraordinario,
31 *Extrauagantis ambitioſè de reb.Eccl.non alien.*quid quid ſit de iure ordinario,ſeu antiquo, ſuadetur, quia vigore dictæ Paulinæ conſtitutionis in alienatione bonorũ Eccleſię formaliter duo copulatiuè requiruntur,nempè ſolemnitas,ſcilicet Papæ beneplacitum, & cauſa, ideſt vtilitas, vel neceſſitas, ac proinde ſicuti Eccleſia etiam concurrente neceſſitate,vel vtilitate non poteſt alienare inconſulto Romano Pontifice, ita neque poteſt approbare alienationem vitio huius nullitatis infectam,*Redoan.de reb.Eccl.non alienan.q.51 cap.7. à n.20. cum ſeq*

32 Præcipuè, quia in ratificatione eędem ſolemnitates requiruntur, pro vt in ipſa principali alienatione, alias redditur nullius momenti. *Iaſ.in l.cum hi §. eam tranſactionem n.2.ad fin.ff.de tranſact. Abb. in cap.cum nos 3.nu.3.de his, quæ fiunt à Prælat.ſine conſ.uſ.Capit.Bald.in c.edoceri ſub n.7. verſ.aduerte de reſcript.& in conſ. 475. lib.1. Cravet.conſ.871. n.13.vol. 5. Menoch.conſ.2. num.297. Soccin.ſen.in conſ.92. n.11.lib.3.Gemin. conſ.128. num.5.Card.Mant.de tacit.et ambig.Conuen. lit.25. tit.6 num.51.Gratia.diſcept.foren.cap.981.num.44. to.5 Olalch..dec.138.nu.m6. Vinc.de Franch.dec.35 ſub n.4.poſt.med.Rot.dec.204 n.7.et 10.p.4. diuerſ. dec.94.n.81.et dec.129. n.15.p.7.in rec.cum aliſ; per Sperell.dec.155, n.23.tom.2.*

33 Quod magis confouetur ex decreto irritanti in ipſa conſtitutione Paulina appoſito, quod habet implicitam inhibitionem,*Gabr.in tit.de Clauſ. lib.7.concl.3.nu.73. Gonzal.ad reg. 8 Cancellar. glo.*
34 *68.num.16.* inſuper continet vim priuatiuam, & auocatiuam poteſtatis alias competentis,*cap.dudum 14.verſ. et ideirco de preben.in 6.Ferret. conſil. 314. n.10.lib.2.Gonzal.loco cit.* ita vt quod contra
35 eius tenorem geſtum eſt, attentatum dicatur,ac nullum ipſo iure, etiam parte non opponente *cap.ſtatutum §, fin. de reſcript.in 6.cap.vltimo de offic.deleg.eo l.lib 6. Gabr.in tit.de Clauſ.concl.3.n.57.*
36 & ratio eſt, quia huiuſmodi decretum ligat indiſtinctè etiam ignorantes, *cap.ſi eo tempore 45.de elect.in 6. cap.ſi poſt quam, cap.dudum cap.beneficia cap.quoniam de preb. in 6.et cap.1. verſ. adiciebatur de conceſſ. prebend.Gabr.dicta concl 3.nu.2. Gonzal.*
37 *dicta glo. 67.nu.18. et 19.* vbi quod ſaltem quoad pœnam nullitatis, quidquid ſi quo ad alias pœnas, vt etiam latè proſequitur *Monet.de commut. vlt.volunt.cap.7.4.234.G abriel.vt ſupra n. 8. latè Rot.dec.231.à num.2. cum pluribus ſequen p.5.tom.1. rec.* & in terminis *Extrauagant. ambitioſè* aduertit *Villagut.dec.52.n 59.Sperell.dec.155. n.17. tom.2.* vbi alios congerit,

38 Suffragatur etiam, quod abſurdum videatur eſſe in arbitrio Prælati,ſeu Eccleſiæ Rectoris ſtare volentis alienatione nulliter abſque beneplacito Apoſtolico celebratæ, & per non reclamationem, & acquieſcentiam effugere pœnas excommunicationis, ſuſpenſionis ab officio, & priuationis beneficiorum, & alios ſtaturos tam per

per *Extrauagan. ambitioſè de reb. Eccl. non alienan.*
quam per antiquiores Canones, vt in *cap non li-*
ceat Papa 32. *q.* 2. *& in cap. ſi quis presbyterorum de*
reb. Eccl. non alienan. & in Clement. 1. *eod. tit* Et
39 quamuis Eccleſia velit alienationem approbare,
adhuc tamen nulliter alienantes incidere in di-
ctas pœnas punctualiter *Rot. dec.* 201. *n.* 6. *coram*
Cardinal, Mantica, quem refert Sperell. deciſ. 155.
num. 13. *tom.* 2.

40 Declara conciliando ſupradictas ſententias
inter ſe certantes, vt Eccleſia valeat quidem ra-
tificare, & approbare contractum ſibi vtilem, &
proficuum, adhibitis tamen ſolemnitatibus, quæ
ab initio requirebantur, & ſic obtenta confirma-
tione à Sede Apoſtolica, & licet diſpoſitio Ex-
trauag. ambitioſè procedat dumtaxat Eccleſia
volente contractum haberi pro inualido, ſed ſi
velit illi ſtare impetrare debet per legitimas per-
ſonas Sedis Apoſtolicæ aſſenſum, & auctorita-
tem. *Abb. in cap.* 1. *n.* 6. *de ijs, quæ fiant à Prælat.*
ſine conſenſ. Capitul. Pinel. in l. 1. *p.* 3. *num,* 32. *C. de*
bon. matern. Anton. de Pratis de iuriſdict. Epiſc. c. 5.
num. 17. *Montan. de tutor et Curat. cap.* 33. *num.* 460.
Canale eod. tract. ſub nu 170. *Tiraq. de legib. Connu-*
bial gl. 8 *num.* 92. *Sard. de alim. tit.* 8. *priuil.* 56. *n.* 81.
Gait. de credito cap. 2. *tit.* 7. *q.* 5. *Redoan. de reb. Eccleſ.*
non alien. q. 51. *cap.* 7. *ſub num.* 21. *verſ. ſed limita, &*
intellige dictam communem opinionem, Matthesil. in
ſing. 155. *Villagut dec.* 52 *a* 143. *Guid. Pap. dec.* 159
num. 2. *cum alijs pro Sperell dec.* 155. *n.* 13. *to.* 2.

41 Præfata igitur tacita Eccleſiæ ratificatio, &
permanentia contractus in implicito ſtatu vali-
ditatis non obſtante nullitate, ex defectu bene-
placiti Apoſtolici operatur, vt altera pars non
poſsit à contractu recedere, & nullitatem oppo-
nere, prò vt ſola Eccleſia opponere, & contra-
ctum reſcindere poteſt, ſed non liberat eandem
Eccleſiam, nec eximit, quin impetrare debeat
dictum beneplacitum, quod etiam ſi ex poſt fa-
cto interueniat, connalidat contractum, perin-
dè, ac ſi à principio ſolemniter celebratus fuiſſet
ad textum in c. ſi quæ rebus 42. 12. *q.* 2. *c. cum vos de*
ijs, quæ fiunt à Prælat. abſque conſenſ. Capitul.

42 Propterea ne altera pars contrahens cum Ec-
cleſia, vel minore, vel alia perſona priuilegiata
ſemper in ſuſpenſo manere debeat, ad ſtatuen-
dum ſubſiſtentiam, & validitatem contractus,
vel eiuſdem infirmationem, & reſciſsionem da-
tur cautela, vt citare faciat Eccleſiam, ſeù Præ-
latum, Rectorem, ſeù Adminiſtratorem, ſeù Tu-
torem minoris, vel aliam perſonam priuilegiatã,
in cuius fauorem actus irritatur, ad declarandũ
ad velit ſtare contractui, vel ab eo recedere, &
ſic poſt declarationem, vel Iudicis decretum cõ-
tractus non amplius claudicabit, & ita altera
pars ſecura erit de iure ſuo, iuxta notabilem
textum communiter à ſcribentibus exornatum *in*
l. Iulianus 14. § *ſi, quis colladere*, ibi *hactenus agendũ,*
vt aut ſtetur emptioni, aut diſcedatur ff. de action.
empt. & hunc agendi modum mirabilem, & no-
tandum dicit *Paul. de Caſtr. ibidem num.* 2. *Iaſ. in*
§. *actionum num.* 42. *inſtit. de action. Bald. in l. dolum*
num. 2. *C. de peric. & commod. rei vend. & ibi Salyc.*
num. 1. *Pinel. lib.* 1. *par.* 3. *num.* 34. *C. de bon. matern.*
idem Iaſ. l. tranſactione finita ad fin. C. de tranſact.
Montan. de tutor. & curat. cap. 33. *num.* 458. *Gait, de*
credit. cap. 2. *tit.* 7. *q.* 5. *num.* 1996. *Miliſ. in repertor.*
in verbo minor ſi in contractu Gonzal. ad reg. 8. *Can-*
cell. glo. 56. *num.* 91 *Garzia de benefic. p.* 9. *c.* 1. *nu.* 7.
Surd dec. 70. *n.* 23. *Beltramin. in addit. ad Greg. XV.*
dec. 467. *n.* 16. *in fin Sperell. dec.* 155. *n.* 35. *tom.* 2.

43 Et quamuis ſit in facultate Eccleſiæ, vel mi-
noris ſtare contractui minus ſolemniter celebra-
to,, etiam alio contrahente inuito, tamen quate-
nus contractui ſtare velit, tenetur ſolemnitatem
44 adijcere, adeò vt huiuſmodi declaratio fieri de-
beat cum ſolemnitatibus, vnde Eccleſiæ, vel Re-
ctori eſt aſſignandus terminus ad obtinendum
beneplacitum Apoſtolicum, quod ſi noluerit ob-
tineri, vel denegatum fuerit ad inſtantiam al-
terius contrahentis, Iudex poterit declarare cõ-
tractum nullum, ad hoc vt ſeruetur æqualitas, &
ne ſemper Eccleſia permaneat in tuto, & alte-
ra pars ſemper in ſuſpenſo, & ita in facti con-
tingentia obſeruatum fuiſſe refert, *Vincen. de*
Franc. dec. 35. *num.* 9. *Sarment. de reddit. Eccl. cap.* 2.
ſub 2. *&* 19. *prope fin. verſ. ſatis eſt, Matthesil. in*
ſing. 155. *Milis in repertor. in verb. minor ſi in con-*
tractu Pinell. in l. 1. *p.* 3. *ſub num.* 36. *verſ. videtur*
tamen Gait. de credit. cap. 2 *tit.* 7. *q.* 5. *n.* 1998. *Aufer.*
ad deciſ. Tholoſ. 53 *in fi. Quaranta in Summ. bull.*
in verbo alienatio rerum Eccleſ ſub n. 34. *in fi. Sperel.*
dec. 155. *n.* 36. *tom.* 2.

45 Nõ poteſt tñ Eccleſia contractũ minus ſolẽni-
ter celebratũ, diuidere, & pro parte acceptare, &
pro parte reprobare, ſed tenetur, pro vt etiã mi-
nor in totum, acceptare, vel in totũ reprobare, vt
in minore tradit *Bald. conſ.* 10. *nu* 32. *lib* 2. *Tiraq.*
de retract. conuent. ad fi. num. 48. Et tam in minore,
quam in Eccleſia *Couar. lib* 2. *var reſol cap.* 16. *n.* 5
Gregor. XV, dec. 467. *num* 5. *vbi Adden. ſub nu.* 16.
Sperel. deciſ. 155. *n.* 27 *tom.* 2.

46 Regulare enim eſt, vt is, cui oritur ius ex cõ-
tractu teneatur illum in totum acceptare, cum
omnibus ſuis qualitatibus, vel in totum repro-
bare, *l. cum quæritur ff de adminiſt tut. l. nam abſur-*
dum ff. de bon. liber. l ſi ita ſtipulatio in fi. ff. de oper.
libert Cal & Albericus l. contra iuris §. *fi. cum l. ſeq.*
ff. de pact. Bal. in l. obſeruare §. *poſt hæc. nu.* 6. *ff. de*
offic. Procon. Tiraq. de retract. conuent. n. 2. *cum mul-*
tis ſequen. Surd. in conſ. 52. *n.* 40. *cum ſeq. lib.* 1. *et in*
conſ. 576. *num.* 31. *vol.* 4.

47 Et quamuis Eccleſia poſſit impugnare, & re-
cedere, ac dare de nullitate contractus ſine ſo-
lemnitatibus, ſeù beneplacito Apóſtolico cele-
brati, ſi tamen conſentiat expeditioni confirma-
tionis Apoſtolicæ, vel prò illa obtinenda ſup-
plicauit, tunc enim per ſolam ſignaturam ſup-
plicationis dicitur quæſitum ius parti, ita vt Ec-
cleſia nequeat amplius reſilire, cum ſolum ver-
48 bo Papæ gratia perficiatur *cap. quoniam de renun-*
ciat. vbi Anton. de Butr n. 10. *Imol. num.* 8. *Gomez.*
in reg de infirm q. 18 *Veral. dec.* 88. *par.* 1 *Rot. deciſ.*
185. *num.* 2. *par.* 1. *rec. cum alijs per Sperel. dec.* 155.
num. 28. *tom.* 2.

49 Immo ſufficit Rectorem ſemel conſenſiſſe im-
petrationi beneplaciti Apoſtolici ad hoc vt am-
plius pœnitere nequeat, *Caphal. conſ.* 1. *n.* 9. *lib.* 1.
& ita ſæpe dixiſſe Rot. patet ex deciſionibus re-
laris, & ſecutis *in dec.* 374. *n.* 5 *coram Coccino, Spe-*
rell. dec. 155. *num.* 28. *verſ. & quod ſufficiat tom.* 2.
50 vbi *in fi. ex dicta dec. Coccin. num.* 6. ampliat, etiam

ſi

ſi beneplacitum præſentetur poſt obitum Rectoris, qui conſenſit tempore ſucceſſoris. cum tunc non requiratur nouus conſenſus.

51 Sed ſi hodie Eccleſia declaret nolle ſtare contractui alienationis factæ ſine ſolemnitatibus, hoc eſt abſque beneplacito Apoſtolico, non propterea fructus percepti, vel ſoluti medio tempore ſunt reſtituendi, vel in ſortem compenſandi, & ratio eſt, quia interim, & ante declarationem contractus fuit in implicito ſtatu validitatis, *Gōzal. ad reg 8 Cancellar glo. 56. à nu. 97 cum ſequen. Sperell. dec. 155. num. 67 tom. 2. Rot. dec. 29. n 4. et 5. poſt Cinc. de cenſib.* vbi cōfirmatur *deciſio coram Penia in eadem cauſa emanata* in quibus firmatum

52 fuit cenſum impoſitum per Capitulum Eccleſiæ Collegiatæ Sancti Celſi de Vrbe, & reſpectiuè vēditum cum obligatione bonorum Eccleſiæ abſq; beneplacito Apoſtolico eſſe nullum ob defectum requiſitæ ſolemnitatis, in impoſitione illius, red-

53 ditus verò, & fructus ſolutos per multos annos per dictum Capitulum ante quam opponeret de nullitate cenſus minimè fore compenſandos, nec reſtituendos, vtpotè quia antequam Nullitas cēſus oppoſita fuerit, Capitulum voluit contractū prò valido habere, & ſubſtinere onus ſolutionis fructuum, quo medio tempore cum cenſus fuerit in implicito ſtatu validitatis, illius Dominus iuſtè fructus, & redditus percepit, ac ſuos fecit, adeò vt quamuis de nullitate poſtea detur, & cō-

54 tractus ſit declaratus inualidus, non propterea talis declaratio retrotrahi, ſed tantum à die declarationis ſuum effectum ſortiri poteſt, vt etiam refert *Gonzal. ad reg 8. Cancell. glo. 56. num. 97. vſque ad* 101.

S V M M A R I V M.

1 Contrahens, vel emens ab Eccleſia, vel minore non debet eſſe ſollicitus de verſione pretij.
2 Verſio non eſt probanda ſi mutuum datum ſit Prælato cū conſenſu Capituli: vel Adminiſtratori Ciuitatis cum conſenſu Conſilij.
3 Alias Eccleſiæ, & Ciuitates non inuenirent, qui poſſent ſubuenire in eorum neceſſitatibus.
4 Emptor, & contrahens non debet eſſe ſollicitus, vt pecuniæ conuertantur in cauſa expreſſa.
5 Emens à muliere non tenetur inquirere verſionem pretij rei venditæ.
6 Inſtitor recipiendo pecuniam ex cauſa, in qua fuit deputatus obligat dominum licet non probetur verſio.
7 Mutuans Magiſtro nauis in eius refectionem habet obligatum, qui eum propoſuit, licet nauis non ſit eadem pecunia refecta.
8 Amp. in emente ab executoribus teſtamentarijs pro ſoluendis legatis, qui tutus eſt licet non adhibuerit curam pro hac ſatisfactione.
9 Amp. in mutuante Procuratori prò conſtruendo ædificio, qui obligat Dominum licet non appareat ex ea pecunia ædificium factum fuiſſe.
10 Amp. vt licentia conceſſa alienandi rem maioratui ſuppoſitam ad effectum erogandi in emptionem alterius prædij ſubrogandi non tenetur emptor curare, vt emptio ſequatur.
11 Verſio probari non debet ſi adminiſtrator Ciuitatis habens mandatum ad accipiendam mutuam pecuniam ſi accipiendo aſſerat ſe in illam cauſam accepiſſe.
12 Nec probari debet quando adminiſtrator Ciuitatis habet ſpeciale mandatum ad accipiendam mutuam pecuniam, vel ſi ratum habuit. n. 13.
14 Nec probari debet ſi Sindicus à Conſilio Ciuitatis mandatum habeat ad accipiendam mutuam pecuniam ad certam cauſam, & ipſe aſſerat ſe in eam cauſam accepiſſe.
15 Singuli de populo quando conueniri poſſunt ex contractu inito cum Conſilio Ciuitatis
16 Contractus initus cum Conſilio Ciuitatis legis vigorem habet Ampl. vt n. 17. & 18.
Conſilium Ciuitatis repræſentat totam Ciuitatem ex diſpoſitione ſtatutorum eod. n. 19.
19 Alienatio ſi fiat ab Eccleſia, vel minore ex cauſa voluntaria emptor non debet eſſe ſollicitus de verſione pretij.
20 Declara procedere ſi contractus fuerit validè cum ſolemnitatibus celebratus, ſecus ſi nulliter, nam tunc eſt probanda verſio.
21 Contrahens cum Eccleſia, vel minore quibus caſibus debet eſſe ſollicitus de verſione pretij.
22 Emens ab Eccleſia, vel minore ex cauſa neceſſaria vt pro ſoluendo ære alieno debet eſſe ſollicitus de verſione.
23 Verſio aliundè quàm ex partium aſſertione eſt probanda.
24 Emens ab Eccleſia, vel minore vendente ex cauſa vtilitatis non tenetur probare pretium fuiſſe verſum in illorum vtilitatem.
25 Limit. vt procedat ſi contractus validè initus fuerit, ſecus ſi nulliter. & ſine ſolemnitatibus.
26 Minor, vel Eccleſia agentes ad vindicationem rei nulliter alienatæ non tenentur pretium reſtituere, niſi probetur, quod ſint effecti locupletiores, licet contrarium Rota firmauerit, vt num. 27.
28 Eccleſia, & minor non debent locupletari cum alterius iactura.
29 Tenentur reſtituere pretium ſi contractus ſit bona fide initus, licet nulliter defectu ſolemnitatum ſi probetur verſio in eorum vtilitatem.
30 Alienatio facta ab Eccleſia, vel minore cauſa extinguendi cenſum maioris ſummæ, quam ſint fructus rei venditæ eſt ex cauſa vtilitatis. & emptor ſoluendo pretium liberatur.
31 Amp. vt hoc caſu reſtituenda ſit pecunia cum cenſus non ſit impoſitus ex cauſa neceſſitatis, nec eſt probanda verſio.
32 Sed ſi extinguatur cenſus adiecta conuentione, quod pecuniæ redigantur in emptionem ſtabilium, venditor non liberatur, niſi probet conuerſionem in illam cauſam.
33 Nec hoc pactum eſt nullum eo quod tollat libertatem redimendi cenſum.
34 Impoſitio cenſus, vt extinguatur alter ſimilis, non eſt facta ex cauſa vtilitatis.
35 Verſio eſt probanda ſi alienatio ſit facta ob cauſam determinatam.
36 Declara procedere vbi cauſa determinata ſit neceſſaria, vel appoſita pro forma.
37 Sed ſi cauſa in quam erogandum eſt pretium narretur Pōtifici, ſed non apponatur in reſcripto pro forma non tenetur emptor probare verſionem.
38 Minor Eccleſia, & Ciuitas poſſunt in integrum reſtitui aduerſus creditorem, quando non tenetur probare verſionem.
39 Et hoc procedit ſiue mutuum ſit fœneratitium, ſiue gratuitum.
40 Eccleſia an, & quando reſtituatur in integrum aduerſus emptorem ſi depoſitarius pretij decoxerit.
41 Verſio in vtilitatem Eccleſiæ eſt manifeſtè probanda ſi de ea conſtare debet.
42 Verſio ex coniecturis etiam probatur.
43 Et coniectura deſumitur ſi tempore acceptæ pecuniæ Eccleſia, vel Ciuitas indigebat. contrar. n. 44.
45 Sed hoc Iudicis arbitrio remittitur.
46 Alia coniectura deſumitur, ex diligentia, & probitate Prælati, ſeu adminiſtratoris.
47 Alia coniectura reſultat, vbi agitur de media ſumma.
48 Alia oritur vbi confeſtim quo recepta fuit pecunia appareat ſatisfactum illi cauſæ, propter quam ſuſcepta fuit.
49 Alia coniectura deducitur quando codices adminiſtrationis haberet aduerſarius. eoſque edere recuſaret.
50 Dolus contra eum præſumitur, qui non facit, quod facere tenetur.

A D N O T A T I O II.

Emens ab Eccleſia, vel Minore, an debeat eſſe ſollicitus de verſione.

AD fuſius dilucidandam huius articuli materiam vltra ſuperius tradita in *deciſ.* 15. *Adnot.* …ſ. 15. … non

not.6. conſtituenda eſt regula, quod contrahens,
1 vel emens ab Eccleſia, vel minore regulariter nō debet eſſe ſollicitus de verſione pretij de magis communi opinione, de qua teſtatur *Dec.conſ.36. ſub num.8. verſ.3. principaliter Sperell.dec.154. nu. 97. tō.2.iuxta glo.in Auth. hoc ius porrectum in ver. aliter C. de ſacroſ.Eccleſ.in t. ſolutia,& ibidē Bart. num.13. vbi allegat.Innocen.in cap.1.extra depoſiti ſequitur etiam Salye.in eadem Auth.col.vlt.verſ.quero modum probandi, Alciat. in l. Ciuitas nu.6.et Butigl. n.12. Ripa in l.ſi ijs, qui bona n.10.ff.de pignor. Couar.var.reſol.lib.2.cap.17.n.3. Mantica de tacit.*
2 *et ambig. conuent. lib.8 tit.13.num.9.* vbi quod ſi mutuum ſit contractum à Prælato cum conſenſu Capituli, vel ſi pecunia data ſit Conſilio Ciuitatis, vel eius adminiſtratori cum eiuſdem conſenſu non ſit neceſſe probare verſionem, *Signor de homed.in conſ.212. n.2. Surd.deciſ.156.num.9.et per totam Gregor. XV. dec.n.11. Rota dec.297.n.5. par. 4.recen.*

3 Et ratio eſt, quia ſi aliter dicendum eſſet, magnum hoc eſſet incommodum, Ciuitatum, & Eccleſiarum, quia non poſſent facilè reperiri, qui in neceſsitatibus vellent eis mutuam pecuniam dando ſubuenire, vndè quod in earum fauorem inductum eſſet, ad læſionem redundaret, ita *Mant.de tacit.et ambig conuention.lib.8. tit.13.n. 9. cir. a fin.*

4 Amp. vt generalis regula ſit, quod emptor, & alter cum alio contrahens nō debeat eſſe ſollicitus, & curioſus, quod pecuniæ conuertantur in cauſam expreſſam *l.doli in fin.ff.de nouat.l.fin.ff. de exercit.Bart.in.l alia harede num.14.ff.de exercit.Molin.de primog.en.Hiſpan.lib.4.cap.4. num.22. Cardinal Mantica de tacit.& ambig.conuention.lib.8.tit.13. num.1.Surd.deciſ.156.nu.1.cum plurib.ſequen. Gregor.XV. deciſ.511. num 9. vbi Beltram. in addition. num.33. Rot.deciſ.25. num.9. & deciſ.309. num.11. poſt Cinc.de cenſib. deciſ.181.num.5. part.1.recen.*

5 Amp. 2. in contrahente cum muliere, vnde emens fundum dotalem à Muliere, non tenetur inquirere an æs alienum. prò cuius ſolutione fit venditio fuerit ſatisfactum, & contractum in vtilitatem mulieris, & ita firmaſſe *Rot. coram Card. Cauaerio refert. Oliuer. Beltramin. in addit. ad Gregor. XV. deciſ 511. ſub num.33.*

6 Amp. 3. in Inſtitore, qui accepit pecuniam mutuam ex cauſa, ad quam fuit deputatus, per quam receptionem obligat dominum, licet pecuniam receptam in eum vſum non conuerterit *l.1. §.non autem ff de exercit. Surd.deciſ.156.num.1.*

7 Amp. 4. vt idem dicatur de eo, qui Magiſtro Nauis mutuauit in Nauis refectionem, nam is habet eum obligatum, qui magiſtrum nauis præpoſuit, etiam ſi non probetur nauim fuiſſe refectam ea pecunia *l.fin ff.de exercit. Surd.deciſ.156.num.2.*

8 Ampl. 5. in emente ab executoribus teſtamentarijs, habentibus licentiam vendendi prò ſoluēdis legatis, qui tutus eſt ſi pecunia eis actualiter ſoluerit, licet nullam curam adhibuerit, vt legatarijs fuerit ſoluta, in traditionem, & legatorum ſatisfactionem *Bart.in l.alio harede num.24. ff.de alimen.& cib.legat. Surd.deciſ.156.num 2. & 3. Gregor.XV deciſ 511. ſub num.9.*

9 Ampl. 6. quod mutuans Procuratori conſtituto ad accipiendum mutuū pro conſtruendo aliquo ædificio obligat dominum, quamuis non appareat, quod ex ea pecunia factum fuerit ædificium *Bart.in l. doli mali num.8. ff. de nouat. Surdus deciſ.156.num.4.*

10 Ampl. 8, vt licentia conceſſa alienandi rem maioratui ſuppoſitam ad effectum vt pretium impendatur in emptionem alterius prædij ſubrogandi, non tenetur emptor curare, quod ematur prædium ex ea pecunia, ſed ſat eſt vt pretium ſoluat *Molina de primogen. Hiſpan,lib.4.cap.4.num.20. Surd.deciſ.156.num.5.*

11 Ampl. 9. in caſu, quo Syndicus habeat mandatum à Conſilio Ciuitatis vt mutuam pecuniā accipiat in certam cauſam, & ipſe eo tempore quo pecuniam accipit, aſſeruit ſè in eam cauſam recepiſſe, nam tunc Ciuitas obligatur, quamuis non probetur pecuniam in eam cauſam fuiſſe conuerſam, quia Syndicus implet mandatum, quod eſt, vt mutuam pecuniam accipiat in talem cauſam, & ipſe eſt executus, nec creditor aliud debuit inquirere *l.1. §.non autem verſ. ſed & ſi in pretijs ff.de exercit. actia quam ad hoc probandum allegat. Bart.in l.Ciuitas num.7.verſ ſed ſi erat ei conceſſum ff.ſi cert.petat. & in Authen.hoc ius porrectum num.17.ff.de Sacroſanct.Eccleſ Saliſ.in dicta l.Ciuitas num.4.verſ.aut in certam cauſam fuit adiectum, vbi Alciat.num.2.Butig.num.12.Signar. in conſ.212.nu.3. Cardinal.Mantica de tacit.& ambig.conuention. lib.8. tit.13.num.10.*

12 Amp. 10 vt verſio in vtilitatem Ciuitatis probari non debeat, quando adminiſtrator, vel Syndicus Ciuitatis habens ſpeciale mandatum accepit mutuam pecuniam, cum tunc Ciuitas obligetur ex ſuo conſenſu, & non ex facto alterius *l. habebat in prin.ff.de inſtit.actio quam ad hoc propoſitum adducit Bart.in l.Ciuitas num.7.Saliſ.num.4.verſ primo caſu Ludo Bologn. in rub.ſi cert. petat.num.61. verſ. alia eſt etiam perſona, qui de communi DD.Sententia teſtatur Cardinal Mantica de tacit. & ambig. conuention.lib.8.tit.13.num.7.& 8.* vbi ampliat quā-
13 do Syndicus Ciuitatis abſque mandato accepit nomine Ciuitatis: ſed poſtea Conſilium Generale Ciuitatis id ratum habuerit, quia ratihabitio retrotrahitur, & mandato comparatur *l. vltima C.ad Maced.cap. ratihabitio de reg.iur.lib.6.vt in ſpecie ſcribit Bart.in l. Ciuitas col.2. verſ. quid autem ſi Ciuitas ff.ſi certum petat.*

14 Ampl. 11. Quando Syndicus habet mandatum à Conſilio Ciuitatis vt mutuam pecuniam accipiat in certam cauſam, & ipſe eo tempore, quo pecuniam accepit aſſeruit ſe in eam cauſam recipiſſe, nam tunc Ciuitas obligatur quamuis non probetur pecuniam in eam cauſam conuerſam fuiſſe, cum Syndicus adimpleuit mandatum, quod concernit vt mutuam pecuniam accipiat in talem cauſam, & ipſe eſt executus, nec creditor aliud debuit inquirere, ad *Tartum in l.1.§.non autem verſ.ſed & ſi in pretijs ff.de exercit.action.quam in puncto allegat.Bart.in l. Ciuitas num 7. verſ.ſed ſi erat ei conceſſum,& comprobat in Authen. hoc ius porrectum num.17. de Sacroſant. Eccleſ. Saliſ. in dicta l. Ciuitas num 4.verſ.aut in certam cauſam Alc. num.2. Butig.num.12. Azo. in Summ. de exercit. action. Signor.conſ.212. num 3.quos refert, & ſequitur Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuention. lib.8. tit.13. num.10.*

15 Hinc

15 Hinc eſt animaduertendum, quod ſi Ciuitas in parlamento, vel conſilio generali faciat Syndicum in ſpecie ad obligandum commune, populum, & ſingulos, & bona ſingulorum prò mutua pecunia, quam Conſilium accepit, ſinguli proptcrea conueniri poſſunt, perindè, ac ſi de hoc conditum eſſet ſtatutum, nec hoc procedit ex ſolo contractu, quia alius eſt populus, & alij ſunt ſinguli de populo *l. ſicut §. ſi quid vniuerſitati, quod cuiuſque vni, & in l. in tantum §. vniuerſitatis de rer. diui*, & vnus ex alterius contractu non obligatur.

16 Sed procedit ex diſpoſitione legis, quia huiuſmodi contractùs legis vigorem habet, & conſilium Ciuitatis rapræſentat vigore Statutorum totam Ciuitatem vnde etiam ſinguli obligantur *Bart. in l. Ciuitas num. 25. ff. ſi certum petat. Cardinal. Mantica de tacit. & ambig conuention lib. 8. tit. 13. nu. 3 cum ſeq. & num. 5.* ſubdit quod idem dicendum

17 eſt quando Congregatio Generalis à Conſilio hanc habuit poteſtatem *l. prohibere §. planè quod vi, aut clam. l. metum §. animaduertendum ff. quod met. cauſ. vt etiam tradit Salic. in l. Ciuitas num. 3. ff. ſi cer-*

18 *tum petat*, & hoc caſu congruentius dici debet, quod verſionis probatio in vtilitatem Ciuitatis non ſit neceſſaria, vt admonet *Ripa in l. ſi ijs, qui bona num. 10. ff. de pignor.*

19 Ampl. 12. quod vbi res Eccleſiæ, vel minoris alienantur ex cauſa voluntaria propter aliquam vtilitatem cum ſolemnitatibus, emptor ſoluendo pretium liberatur nec tenetur probare verſionem *Crot. conſ. 4. num. 6. lib. 1. Dec. conſ. 36. ſub num. 3. verſ. tertio principaliter vbi de communi, & conſ. 330. n. 3. Molin. de primogen. Hiſpan. lib. 4. cap. 4. num. 20. cum trib. ſequen. Gratia diſcept. forenſ. cap. 45. num. 34. & ſeq. Rot. deciſ. 25. num. 2. & deciſ. 287. num. 5. poſt Cinc de cenſib. deciſ. 336. num. 2. & 3. coram Cardinal. Seraphin. cum alijs per Sperel. deciſ. 154. num. 104. tom. ſecundo.*

20 Declara tamen vt hæc poſterior concluſio procedat, quando contractus ſit validus, ſecus verò vbi quis cum Eccleſia, vel minore, vel alia perſona priuilegiata nulliter non ſeruatis ſolemnitatibus contraxerit, tunc enim etiam ſi Eccleſia, vel minor pecunias receperit, adhuc tamen nulliter ementi incumbit onus probandi verſionem *l. ſi prædium* ibi *emptor autem ſi probare potuerit ad vtilitates ſuas ceſſiſſe pecunias vbi gloſ. in verbo probare & l. prædiorum, vbi pariter gloſ. C. de Cleric. minor. & vtrobique ita diſtinguere Bart. Bald. & Salic. dicit Sperel. deciſ. 154. num. 105. tom. 2. Iaſ. in l. nam poſtea §. ſi minor. num. 21. ff. de iur. iuran. Menoch lib. 6. præſumpt. 21. in fin. Picus ad Statut. Vrb gloſ. 9. num. 4. Rot. dec. 8. num. 29. & 30. coram Duran. deciſ. 414. num. 1. & ſeq. coram Buratto deciſ. 678. num. 7. part. 1. recen.*

21 Limita principalem concluſionem in tribus caſibus, ſcilicet in mutuo, in depoſito ipſi Eccleſiæ, vel minori facto, & quando res venditur ex cauſa neceſſaria, vt prò ſoluendo ære alieno, his enim caſibus emptor debet eſſe ſollicitus de verſione, ſecus ſi alienatio fiat ex cauſa vtilitatis, vt per *Innocen. in cap. 1. ſub num. 1. de depoſito Bald. in Auth. hoc ius porrectum num. 2. C. de Sacroſanct. Eccleſ. vbi etiam Imol. & Paul. de Caſtr. idem Caſtren. in conſ. 337. num. 1. lib. 1. Roman. conſ. 440. ad med. verſ. ex ijs ergo, vbi de communi legiſtarum, & Canoniſtarum Socin. conſ. 25. num. 22. lib. 1. Surd. etiam de communi dec. 156. ad finem Gratia. diſcept. 45. num. 1. Sperel. deciſ. 254. nu. 98. tom. 2. Rot. deciſ. 366. num. 3. coram Cardinali Seraphin. deciſ. 8 num. 10. et 11. deciſ. 25. nu. 2. & 2. & deciſ. 29. n. 1. poſt Cinc. de cenſib.*

22 Vnde in hac materia duæ à Doctoribus concluſiones firmari ſolent, Altera eſt, quod emptor rei Eccleſiæ, & minoris, quando fit venditio ex cauſa neceſſaria prò ſoluendo ærè alieno debet eſſe ſollicitus, quod pretium conuertatur in ſolutione æris alieni, pró quo fuit facta venditio *Innocen. in cap. 1. num. 1. verſ. vel forte de depoſit. Abb. & alij in cap. quod quibuſdam de fideiuſſor. Lauren. de Redulph. in repet. cap. ſine exceptione num 168. 12. quæſt. 2. Rebuff in compend. de alienat. rer. Eccleſ. num. 42. cum alijs congeſtis per Couar. lib. 2. var. reſol. cap. 17. num. 3. Sperel. deciſ. 154. num. 99. tom. 2. Rot. deciſ. 678. ſub num. 6. verſ. quia huiuſmodi part. 1. deciſ. 93. num. 22. part. 6. recen. deciſ. 25. num. 1. poſt Cinc. de cenſib. deciſ. 714. num. 1. & 2. coram Burat.*

23 Adeout non credatur Prælato, ſeù Rectori aſſerenti pretium fuiſſe, verſum in cauſam expreſſam, ſed aliundè verſio probanda eſt *Anton. Butr. in cap. 1. ſub num. 14. col. fin. verſ. alius eſt modus de depoſit. Redoan. de reb. Eccleſ. non alienan. quæſt. 20. n. 65. & ſeq. & num. 69. & 70.* & ferè per totam diſertè exornat *Sperel. deciſ. 154. num. 102. tom. 2.*

24 Altera eſt concluſio, quod vbi res Eccleſiæ, vel minoris alienantur ex cauſa voluntaria propter aliquam vtilitatem cum ſolemnitatibus, eo caſu emptor ſoluendo pretium liberatur, nec tenetur probare verſionem *Dec. conſ. 36. ſub num. 3. verſic. tertio principaliter vbi de communi, & conſ. 330. n. 3. Crot. conſ. 4. numer. 6. lib. 1. Molin. de primog. Hiſpan. lib. 4. cap. 4. num. 20. vſque ad 24. Gratia diſcept. 45. num. 34. & ſeq. Sperel. deciſ. 154. num. 104. tom. 2. Rot. deciſ. 336. num. 2. & 3. coram Cardinal. Seraphin. deciſ. 25. num. 2. & deciſ. 287. num. 5. poſt Cinc. de cenſib.*

25 Quæ concluſio procedit præſuppoſita contractus validitate, ſecus verò, vbi quis cum Eccleſia, vel minore, vel alia priuilegiata perſona nulliter, & non ſeruatis ſolemnitatibus contraxerit, tunc enim etiam ſi Eccleſia, vel minor pecunias recepit, adhuc tamen nulliter ementi incumbit onus probandi verſionem *l. ſi prædium* ibi *emptor autem ſi probare potuerit ad vtilitates ſuas ceſſiſſe pecunias vbi gloſ. in verbo probare, & l. prædiorum ibique etiam gloſ. C. de Cleric. minor. & vtrobique ita docent Bart. Bald. Salyc. Soccin Sen. conſ. 115 num. 13. lib. 1. vbi de commun. Iaſ. in l. nam poſtea §. ſi minor num. 21. ff. de iure iur. Menoch. lib. 6. præſumpt. 21. in fin. Picus ad Statut. Vrbis gloſ. 9. num. 4. Duran. deciſ. 18. num. 29. & 30. Burat. deciſ. 814. num. 1. & ſeq. Rot. deciſ. 678. num. 7. part. 1. recen. relat. per Sperel. deciſ. 154. numer. 105.*

26 Immò diſtinctio alienationis facta ex cauſa voluntaria, vel neceſſaria procedit præſuppoſita validitate contractus, ſeù alienationis, vndè ſi ſit nulla ex defectu ſolemnitatum, niſi probetur verſio, minor vel Eccleſia non tenetur pretium reſtituere, niſi quatenus ſit effectus locupletior, vt firmauit *Rot. coram Burat. deciſ. 814. num 1. & 2.* qua receſſit à contraria *deciſ. 714. num. 1. & 2. coram eodem Buratto. & ub alijs coram Penia, Bubalo,*

27 *& Nauarro ibidem allegatis*, quibus firmabatur, quod emens rem minoris nulliter alienantis ex cauſa voluntaria, quamuis non teneatur probare

ver-

verſionem pretij in vtilitatem minoris, vel Eccleſiæ, tamen non admittit, ſed eidem eſt reſtituendum pretium, quod Rota ſemper indiſtinctè ſecuta fuit, etiam quando minor, vel Eccleſia agunt ad nullitatem, vt in dictis deciſionibus.

28 Sed veritas eſt, quod Eccleſia locupletari non debet cum alterius iactura; & ideò ſi concurrat
29 bona fides, emptoris, & probetur verſio pretij in vtilitatem Eccleſiæ, vel minoris quamuis contractus ſit nullus ob defectum ſolemnitatum tenetur ad pretij reſtitutionem *Felin in cap. cum cauſa num.26. de re iudicat.verſ.prædicta autem late Rednan de reb. Eccleſ.non alienan. quæſt.22. §.ad repetendum autem num.19. & ſeq.Cinc.de cenſib.quæſt.24.ſub nu. 16.ſub verſ.quibus omnibus addi etiam poteſt. Burat. deciſ.814. num.3. & 4. ibique Adden. lit.A.vbi alias deciſiones allegat.*

30 Hinc eſt animaduertendum, quod alienatio facta ab Eccleſia, vel minore vt ex pretio rei ſuppoſitæ extinguatur cenſus maior, quam ſint fructus rei venditæ dicitur facta ex cauſa vtilitatis; & ſic voluntaria, & non neceſſaria, quo caſu emptor ſoluendo pretium liberatur, nec tenetur probare verſionem *Rot. in Romana Caſalis coram Bubalo p. ſ. Cinc.de cenſibus deciſ.25. num.3. & 4.*

31 Vnde ſi Eccleſia faciat cenſum ad ſeptem prò extinguendo cẽſum ad octo, ſeu decem, licet cenſus ſit nullus ſine debitis ſolemnitatibus, tamen reſtituenda eſt pecunia, quia non fuit factus cenſus ex cauſa neceſſitatis, neque eſt probanda verſio pecuniæ, & poterit agi contra Eccleſiam, quando Canonici ſe obligauerunt non vt ſinguli, ſed tamquam vniuerſi, & prò vt Collegium, vt comprobat *Gratia diſcept.forenſ.cap.45.nu 36.verſ. vnde ſi Eccleſia, & num.37.tom.1.Sperel. deciſ.154. num.103. Rot.deciſ.287.num.5.verſ.in propoſito poſt Cinc.de cenſ.*

32 Sed ſi fortè in conſtitutione Cenſus fuerit particulariter conuentum, vt in caſu extinctionis Cenſus pecuniæ redigantur in emptionem ſtabilium, aut alterius Cenſus, adeour pro minori, vel Eccleſia conſeruentur, tunc extinguens cenſum debet eſſe ſollicitus de verſione, nec liberatur niſi probetur pecuniam fuiſſe conuerſam in cauſam conuentam, & prò qua fuit facta extinctio Cenſus *Gratia diſcept.forenſ.cap.45. num.2. & ſeq. tom.1.ex Alex.quem allegat.in conſ.4.in fin. lib.3. & ibi Natta in additiou.in verbo quod pecunia Abb conſ. 41.col.2. verſ.tertio defectus, ibi ergo non potuit ſub num.1.lib.1.Surd.conſ. 81.num.11.& 12.lib.2.*

33 Nec per dictam conditionem, ſeu potius modum adiectum adimplendum poſt extinctionem Cenſus aufertur libera facultas redimendi cenſum contra formam Conſtitutionis Beati Pij V. cum ex difficultate reinueſtiendi nullum exoriri poteſt impedimentum, dummodo pecuniæ reinueſtiendæ poſſint in tuto collocari per depoſitũ, vel pænes Montem Pietatis, vel pœnes fide, & facultatibus idoneum depoſitarium, donec in bonis ſtabilibus reinueſtiantur, vt quotidiè in bonis Eccleſiæ, vel miuorum practicatur *Gratia diſcept. ſupra citata 45.num.15. 16. 17. & 18.tom.1.*

34 Impoſitio verò Cenſus vt extinguatur alter omninò ſimilis non dicitur facta ex cauſa vtilitatis, & Eccleſia ex hoc non dicitur effecta melioris conditionis, vt dixit *Rot.deciſ.27. numer.9. poſt Cinc.de cenſib.*

35 Limit. etiam principalis concluſio quando alienatio facta ſit ob aliquam cauſam determinatam, nam tunc debet emptor docere de verſione in illam cauſam, vt per *Anton.de Butr.in cap.1. ſub num.13.verſ.quarto fallit, & poſt eum Imol.ſub n. 7. de depoſit. Alex.in conſ.4.num 8.lib.3.* & ibi *Natta in additiou. Dec.in l.Ciuitas in fin. ff. ſi cert. petat. Sur conſ.181.num.11.& 12.lib.2. Gratia diſcept.for. c. 45.num.2.*

36 Sublim. vt hæc limitatio ſaluari poſſit, qu[illegible]ndo cauſa determinata ſit neceſſaria, & non ſim[illegible]ter vtilis, vel quando in reſcripto huiuſmo[illegible] dirio erogandi in cauſam præciſam appoſi[illegible]rit pro forma præciſa, & in his termi[illegible]is in[illegible] g[illegible]ndi ſunt ſupradicti DD. vt comprobat S[illegible] *deciſ.154.num.110.verſ. attamen.* vbi quod *R[illegible] ram Seraphin.deciſ.238.in fin.* dubitauit de v[illegible] huius concluſionis, & dixit id eſſe partic[illegible] diſcuriendum.

37 Sed ſi cauſa, in quam erogand[illegible]m eſt pretiu[illegible] narratur Pontifici, ſi non apponatur in reſ[illegible] prò forma præciſa non nocet emptori ſ[illegible] ſolutio dicitur ritè facta, quamuius pr[illegible] Eccleſiæ vtilitatem poſtea erogatum n[illegible] rit, quia ſufficit Prælatum dixiſſe, ſe in i[illegible]m ſam r[illegible] cepiſſe *l.fin.in fin.ff.de exercit. action. & Bart.in l.1.§.non autem num.2.ibique Paul. de[illegible] num 4.eod.tit. idem Bart. in Auth. hoc ius po[illegible] num 18. C.de Sacroſanct. Eccleſ Dec. conſ.329. num.3 verſ vnde conſiderandum Gratia diſcept.[illegible] cap.45.num.5.Sperel.deciſ.154.num.11 .tom.2[illegible] dinal. Seraph.deciſ.1187. ſub num 1.*

38 Animaduertendum tamen eſt, quod i[illegible] ca[illegible] in quibus creditor non tenetur probare v[illegible] nem, poſſunt nihilominus Ciuitas & E[illegible] exemplo minoris in integrum reſt[illegible]i ad[illegible] eundem creditorem, quàm reſtitutionem e[illegible] & impedire non poteſt, niſi probauerit verſ[illegible] *l.1.& 2.ſi aduerſ.creditor.Mantica de tacit.& amb conuention.lib.8.tit.13.num.14.tom.1.* nam Ciu[illegible] & Eccleſia vtuntur iure minoris *cap.1.de in int reſtit.in 6.l.reſpublica C.ex quib.cauſ.maio.l.remp de iure reipublic.lib* 10.

39 Et licet hoc videatur recipiendum ſi mutu[illegible] ſit fæneratitium, ſecus in mutuo gratuito [illegible] ſtinctè tamen ſiue mutuum ſit fæneratitiu[illegible] gratuitum, quod debeat probari fuiſſe verſ[illegible] vtilitatem Ciuitatis, vel Eccleſiæ, quand[illegible] adm[illegible] miſtrator non habeat ſpeciale mandatum ad accipiendam mutuam pecuniam *l.Ciuitas ff.ſi c[illegible]t. tat.vbi Bart.num.8.Salyc.numer.4.verſ.ſecundo ca Auth.hoc ius porrectum C.de Sacroſa[illegible]. Eccle[illegible].in fi* & ibi *Bart.num.17,Couar.lib.2.var.reſol.cap.[illegible] de communi Paul.de Caſtr.conſ.20.num.4.ad fin.lib 1 Anca.inter. conſ.Cald.conſ 1 de commodat. cum a per Mantic.de tacit.& ambig.conuent.lib.8. tit.[illegible] num.14.in fin.vſque ad num.17.*

40 Sed quamuis regulariter ſuccurendum ſit Eccleſiæ ſaltem in ſubſidium aduerſus emptore[illegible] poſſidentem per in integrum reſtitutionem, vb[illegible] depoſitarius effectus fuit non ſoluendo argumen[illegible]to *l.in cauſæ §. 1.in fin.cum l.ſequent.* & ibi *Bart.* [illegible] *alij de minor.l.ſi apud eod. tit.* hoc tamen proced[illegible] tempore contractus læſio interuenerit, vel ſi emptor malè ſoluit; & in ijs ter minis procedunt ſupradicta iura, ſecus autem vbi contractus ri[illegible]

cele-

celebratus fuit, & Eccleſia agere intendit propter damnum, quod poſtea caſu fortuito contingit, vt firmat *Berous in conſ.32. ſub num.11. quem allegat Sperel.deciſ.154.num.112.tom.2.*

41 Verſio verò in Eccleſiæ vtilitatem manifeſtè probanda eſt in caſibus, in quibus de eadem conſtare debet iuxtà ſententiam *Cardinalis Zabarel.in conſ.110.in fin.per textum in cap.2.§.hoc ius porrectum & in creditor 10.quæſt.2.& in cap.quod quibuſdam 4. de fideiuſſor.* ibi *niſi fortè in vtilitatem Domus ipſius manifeſtè conſtiterit redundaſſe.*

42 Veritas tamen eſt, quod exuberet hoc præſumptionibus, & coniecturis probari, vt tradunt communiter ſcribentes *in l.Ciuitas ff ſi cert.petat. Paul. de Caſtr.conſ.338.num.2.lib.1.Surd. conſ.181. ad fin. lib.2.Couar.var.reſol.lib.2. cap.17. ſub num.3. in fin. Menoch. de arbitrar. caſ.432. num.33. & lib.3. præſumption.55. à num.4. Sperel. deciſ.154. num.113. tom.2. Rot.deciſ.29.num.3.poſt Cenc.de cenſib.*

43 Et coniecturæ deſumuntur primò quando conſtat quod tempore acceptæ pecuniæ Eccleſia, vel Societas, vel Ciuitas maxima vrgebatur indigentia, nam tunc præſumitur pecunias verſas fuiſſe in earum vtilitatem, ſecundum *gloſ.in Auth.hoc ius porrectum C.de Sacroſanct.Eccleſ. Ruin. conſ.76. col.4.in fin.lib.4.vbi de communi.*

44 Sed alij DD. diſſentiunt, & præcipuè *Ripa in l. ſi iis, qui bona num.10. verſ. contrarium ff. de pignor.*
45 vbi etiam de communi teſtatur, ſed hoc iudicis arbitrio remittendum eſſe ex *Alciato* concludit *Menoch.de arbitrar.caſ.432.num.34.* vbi quod Iudex debet recognoſcere an probabiliter ita actum ſit, vel non *& lib.3.præſumpt.55.num.5.*

46 Secunda coniectura arguitur á prudentia, & probitate Prælati, Socij, & adminiſtratoris, qui conſueuerunt Eccleſiæ vtilia, vel negotia ſuorum principalium diligenter, & ſumma fide peragere, ita *gloſ. Archid.& Geminia in cap.hoc iuſ.10.quaſt.2. gloſ.Odofredus, Cinus, & Albericus in Auth. hoc ius porrectum C.de Sacroſanct.Eccleſ.relat.per Alciat.in l. Ciuitas num.6.verſ.quid enim ff.ſi cert.petat.Paul. de Caſtr.conſ.338.num.2.lib.1.relat. per Menoch.de arbitrar. caſ.432.num.36. & lib.3. præſumpt.55. numer.6.*

47 Tertia coniectura oritur vbi modica ſumma mutuo data fuerit, nam tunc præſumitur verſa in vtilitatem Eccleſiæ, Societatis, vel Ciuitatis ex ſententia *Alciati in l.Ciuitas num.6.verſ.quid de modica, Menoch.de arbitrar.caſ.432. num.37. & lib.3. præſumpt.55.num.7.*

48 Quarta coniectura reſultat, vbi confeſtim quo data eſt pecunia, reperiatur ſatisfactum illi cauſæ ob quam mutuum fuit ſuſceptum, nam tunc præſumitur ſatisfactum ex illa pecunia, & ſic ſi ſtatim, quo pecunia fuit mutuó data, appareat, puta fundum ab Eccleſia emptum, præſumitur emptus ex pecunia mutuata *Iacob.Butrigar. & Alber. in auth.hoc ius porrectum C.de Sacroſanct.Eccleſ Romanus in l.Ciuitas ff. ſi certum petat. Riminald. Sen. col. vltim. verſ. & quidquid dixerit Alex.colum.3. verſ.ſubdit. Roman.Alciat.num.6.verſ.quid ſi confeſtim Menoch. de arbitrar. caſ.432. num.38. & ſeq. & lib.3.præſumpt.55.num.9.*

49 Quinta coniectura militat quando Prælatus adminiſtrator, vel ſocius, qui aſſerit pecunias fuiſſe verſas in Eccleſiæ vtilitatem, vel in Ciuitatis beneficium curet illis libris, & codicibus adminiſtrationis, qui quidem extent apud aduerſariũ, qui eos edere recuſet, nam hoc caſu præſumitur pecunias verſas, in prædictam vtilitatem, cum præſumpſio inſurgat contra recuſantem edere libros, & codices, qui alioquin eſſent edendi, vt ex *Alciat.in l.1.num.22. C.de eden. & Bero. in conſ. 191.num.31.lib.1.tradit Menoch.lib.3.præſumpt.55. num.9. & 10.* vbi aſſignat rationem, quia dolus
50 præſumitur contra eum, qui non facit, quod facere tenetur *l.ſi procuratorem §.dolo ff.mandat. Giurba conſ.crim.33.num.4.Chartar.deciſ.crim.49.nu.26. & deciſ.81.num.37.*

S V M M A R I V M.

1 Fructus percepti ex contractu nullo non veniunt reſtituendi donec nullitas non fuerit declarata.
2 Cenſus impoſitus per Eccleſiam abſque ſolemnitatibus valet quamdiù non detur de nullitate, vt ſi declaretur nullus non retrotrahitur ad effectum repetendi fructus ſolutos.
3 Bona Eccleſiæ male alienata ob defectum ſolemnitatum, quando recuperantur fructus debent reſtitui à die alienationis.
4 Emens à Pupillo, & minore abſque ſolemnitatibus fructus etiam conſumptos à die venditionis ſunt reſtituendi.
5 Ampl. vt procedat, ſiue emptor prohibitionem iuris ſcieuerit, ſiue ignorauerit.
6 Error iuris quando non excuſat poſſidentem à reſtitutione fructuum, & præſcriptionem prohibeat.7.
8 Declara quod fructus ſunt reſtituendi a die litis conteſtatæ ſi agatur ad reſciſſionem contractus, ſi per viam nullitatis a die actus nulliter celebrati.
9 Bona Eccleſiæ nulliter alienata non veniunt reſtituenda cum fructibus à die alienationis ſi fuerit erratum in facto ſecus in errore iuris 10. ſublim. vt num.12.
11 Error dicitur conſiſtere in iure, quando aliquid dependet ex viſione, ſcripturarum
12 Error iuris valde dubij æquiparatur dubio facti.
13 Et reſultat in iis, quæ conſiſtunt in opinione DD.
14 Fructus ſunt reſtituendi deductis expenſis.
15 Bonæ fidei poſſeſſor facit fructus ſuos ante litem motam, ſecus poſt motam litem 16.
17 Poſſeſſor malæ fidei, & ſpoliator violentus tenetur reſtituere fructus à die commiſſi ſpolij. limit. vt num. 21.
18 Fructus ſunt reſtituendi ante motam litem, ſi ante eam adſuit mala fides, & num.20.
19 Obligatio ad fructus reſtituendos oritur ſtatim ac ſuperueniat mala fides.
21 In ſpolio ſimplici etiam iudiciali, & interdictis regulariter fructus veniunt à die motæ litis.
22 Etiam ſi dicti fructus non fuerint petiti.
23 Ad fructuum acquiſitionem non eſt neceſſarius titulus, nec bona fides poſitiua. ſed quod abſit mala fides.
24 Poſſeſſor bonæ fidei facit fructus ſuos ob curam, & induſtriam in illis colligendis.
25 Nec conſtituitur in mala fide ex titulo inualido, vel putatiuo, aut cauſato ab errore iuris, vel facti.
26 Bona fides cauſari poteſt etiam ab iniuſtis, & temerarijs titulis.
27 Bona fides ex iuris errore inducta ſufficit ad fructuum acquiſitionem, ſecus ad præſcribendum dominium.
28 Declara procedere ſi iuris errori ius nec aſſiſtat, nec reſiſtat, ſecus ſi reſiſtat.
29 Declara 2. vt procedat ſi ius abſolutè reſiſtat, ſecus ſi non abſolutè, ſed tantum det formam ſeruandam in actus celebratione.
30 Bona fides poſitiua non inducitur ex titulo inualido.
31 Non tamen cauſatur mala fides.
32 Inter malam, & bonam fidem datur medium.
33 Fructus ſeparantur vti ſors, & capitale omnes debentur etiam ab initio.
34 Fructus in penſionibus, annuis legatis, & redditibus debentur etiam ante motam litem.
35 Et in annuis legatis debentur à die obitus teſtatoris legatis.
36 Amplia etiam ſi legatario tale legatum ignotum fuerit.

37 Amplia vt procedat etiam in tertijs.
38 Amplia in omnibus alijs fructibus, qui conſiderantur de per ſè, & principaliter, vt ſunt alimenta, annuæ præſtationes, & ſimiles ſortem conſtituentes.
39 Amplia in iudicio vniuerſali, vt in petitione hæreditatis, in quo veniunt fructus etiam ante motam litem.
40 Et etiam bona fide conſumpti.
41 Amplia in petitione legitimæ, cuius fructus debentur à die mortis.
42 Etiam ſi fructus eſſent conſumpti ab hærede bona fide.
43 Prout etiam in petitione ſupplementi legitimæ.
44 Fructus percepti poſt aditam hæreditatem non computantur in legitimam, quæ ſtatim debetur.
45 Fructus legitimæ, an & quando debeantur ſi hæreditas conſiſtat in pecunia.
46 Et quid ſi quantitas fuerit ſubrogata loco bonorum debitorum prò legitima.
47 Filius non tenetur acceptare legitimam in pecunia.
48 Poſſeſſor bonæ fidei licet faciat ſuos fructus perceptos ante motam litem, tamen ſi extant, vel ſit factus locupletior reſtituere tenetur declara, vt num. 46. & 49.
49 Poſſeſſor bonæ fidei fructus induſtriales non tenetur reſtituere, licet ſit effectus locupletior, ſecus naturales, & ciuiles, vbi declaratur.
50 Poſſeſſor malæ fidei non tenetur reſtituere fructus induſtriales.
51 Locupletatio non præſumitur, & eſt in ſpecie probanda.

ADNOTATIO III.

Fructus à quo tempore ſunt reſtituendi ſi contractus ſit nullus defectu ſolemnitatum.

1 FRuctus percepti ex contractu nullo non veniunt reſtituendi, donec nullitas non fuerit declarata, quia contractus celebratus puta 2 cenſus impoſiti per Eccleſiam abſque ſolemnitatibus tenet, & eſt in implicito ſtatu validitatis, quamdiù non datur de nullitate, ideo emptor facit fructus ſuos, ſi eidem ſoluti fuerint, adeò vt ſi poſtea dicatur de nullitate, & contractus declaretur nullus, non tamen talis declaratio ad hunc effectum retrotrahi poteſt, ſed tantum operatur ne in futurum debeantur, ideò meritò ſubſtinetur tale onus ſolutionis fructuum, & ità firmaſſe *Rot. in Romana Cenſus Sancti Celſi prius coram Penia, & poſtea in eadem Cauſa coram Millino 23. Iunij 1600. refert Gonzal. ad reg. 8. Cancellar. gloſ. 56. à num. 96. vſq; ad 100. Gratia diſcept. forenſ. cap. 559. n. 64. to. 3.*

3 Recepta tamen Sententia eſt; quod bona Eccleſiæ malè alienata ob defectum ſolemnitatum, quando recuperantur, fructus debeant reſtitui a die alienationis *l. iubemus nulli §. occorremus C. de Sacroſanct. Eccleſ. cap ſi quis presbyterorum, vbi Bero num. 14. & communiter ſcribentes de reb. Eccleſiat. non alienan. & præſertim. Imol. ibidem num. 12. & cōprobatur per textum in l ſi prædium ff. de præd. minor. in l. non ſolum, in l. prædium C. eod. tit l. 2. C. ſi quis ignorans rem pupil. ſine Decret. comparauer. Redoan. de reb. Eccleſ. non alienan. quæſt. 76. cap. 2. num. 37. Marc. Ant. vor. reſol. lib. 1. reſol. 7. num. 8. Menoch. de recuperand. poſſeſ. remed. 15. num. 639. Surd. conſ. 115. nu. 30. verſ. vidimus etiam quod bona Eccleſiæ Cardinal. Mantica de tacit. & ambig. conuention. lib. 25. tit. 6. numer. 68. verſ. & res cum fructibus Ciarlin. controuerſ. forenſ. cap 105. num. 7. Gramat. deciſ. 79. num. 8. & 9. verſ. licet Eccleſia alienata cum fructibus repoſcere Oſaſch. deciſ. 160. num. 2. verſ. in Emptore rei Eccleſiæ Surd. dec 45. num. 9. verſ. in emente rei Eccleſiæ Rot. in Neapolitana Spolij coram Cardinali Lancellotto inter impreſ. penes Marcheſ. de commiſſion. part. 1. fol. 104. deciſ. 14. num. 3. part. diuerſ. deciſ. 444. num. 1. part. 4. tom. 2. dec. 375. num. 2. part. 5. deciſ. 3. num. 34. verſ. contrahens cum Eccleſia part. 7. recent. latè Paul. Rubeus in addition. ad dictam deciſ. 444. lit. A. & per tot. Duran. deciſ. 256. per tot. & nouiſſimè Antonel. de tempore legal. lib. 4. cap. 14. num. 12. cum duobus ſequen.*

4 Prout etiam emens à Pupillo, ſeù minore non ſeruatis ſolemnitatibus, vel de iure communi, vel municipali requiſitis fructus etiam conſumptos à die venditionis perceptos reſtituere tenetur *l. contra C. ſi quis ignor. rem minor. eſſ. l. ſi prædium C. de præd. min. Cyriac. controuerſ. 303. num. 83. Menoc. de recuperand poſſeſ. remed. 15. num. 107. Socin. conſ. 22. num. 17. vol. 1. Becius conſ. 69. num. 2. verſ. cum ergo nulla Rol. conſ. 72 num. 21. vol. 4. Romn. ſingular. 534. & conſ. 454. num. 28. Crem. in ſing. 138. Antonel. de tempore legali lib. 4. cap. 14. num. 11. Oſaſc. deciſ. Pedemontan. 160. num. 1. Surd. deciſ. 45. num. 9.*

5 Ampl. vt hoc procedat ſiuè emptor prohibitionem iuris ſciuerit, ſiuè ignorauerit, nam ſi ſciuerit conſtituitur in culpa, ſeù in dolo, vnde apertè conſtat de mala fide, ſi verò ignorauerit, pariter ex iuris præſumptione conſtituitur in ma-
6 la fide, vtpotè quia in iure errauit, & error iuris quando actui, ſeù contractui reſiſtit non excuſat poſſidentem à reſtitutione fructuum perceptorū, quidquid ſit quando ius non reſiſtit, nec aſſiſtit,
7 *Din. in cap. qui contra de regul. iur. in 6.* vbi ſubdit, quod emptor in hoc caſu non præſcribit *Alciat. reg. 3. præſumpt. 30. num. 1. & ſeq. Antonel. de tempore legal. lib. 4. cap. 14. num. 15. cum plurib. ſequen. Gramat. deciſ. 79. num. 8. & 9. Cacheran. deciſ. 160. num. 1. & ſeq. & præcipue num. 11. & ſeq.*

8 Declara ſupradictas concluſiones, quod aut agitur per viam reſciſſionis contractus, & tunc fructus veniunt à die litis conteſtatæ, aut agitur per viam nullitatis, & tunc fructus veniunt reſtituendi à die actus nulliter celebrati. *Cyriac. controuerſ. iur. 331. num. 10. & 11. Antonel. de tempor. legal. lib. 4. cap. 14. num. 20.*

9 Declara 2. vt bona Eccleſiæ nulliter alienata non veniant reſtituenda cum fructibus à die alienationis, quando fuit erratum in facto, quia tunc error excuſat, vt ſi contrahens putauerit interueniſſe ſolemnitates, quæ tamen non interuenerunt, vel ſi fuerit facta alienatio, quia putabatur rem eſſe ſolitam locari, & propterea fructus non debentur, niſi à die motæ litis, vt tradunt *DD. communiter in cap. ſi quis presbyterorum de reb. Eccleſ. non alienan. Felin. in cap. cauſam num. 27. verſ. procederet de re iudic. Bero in dicto cap. ſi quis presbyterorum nu. 45. Antonel. de tempor. legal. lib. 4. cap. 14. num. 21. Corn. conſ. 181. num. 17. vol. 3. Peregrin. de fidei comiſ. art. 49. num. 120. Rot. deciſ. 444. num. 2. & 3. part. 4. tom. 2. recen.*

10 Secus verò vbi agitur de errore iuris, qui non
11 excuſat, & tunc error dicitur conſiſtere in iure, quando aliquid dependet ex viſione ſcripturarum *Bero in cap. ſi quis presbyterorum num. 44. verſ. Ioannes de Imola de reb. Eccleſiaſt. non alienan. Rot. deciſ. 444. num. 4. & 5. part. 4. tom. 2. recen.*

12 Sublim. in errore iuris valdè dubij, qui æquiparatur dubio facti, vndè excuſat à ſolutione fru-

fructuum à die nullitatis contractus, vt aduertit *Peregrin.de fideicommiſ.art.49.num.120. Antonel.de tempore legal. lib.4. cap.14. num.21. Rot.deciſ.444. num.6. & 7. part.4.tom.2. recen.* error enim iuris
13 valde dubij reſultat in ijs, quæ conſiſtunt in opinione Doctorum, vt admonent *Peregrin.& Antonel.* ſupra allegati.

14 Declara 3. vt dicta fructuum reſtitutio fieri debeat deductis expẽſis, & ſic emptor poteſt retinere ex fructibus impenſas ab eo factas in illis recolligendis, à quibus fructus diminutionem recipiunt *l.ſi à Patre, vel à Domino §.vltim ff de petit. hæredit l fructus ff.ſolut matrim l.diuortio §. impendia ff.ſolut.matrim.l.hoc ff.de fructib.& ſumpt.lit. L.quod Priuilegium ff.depoſit.l.litibus in fin.C. de agricol. & cenſib.lib.11.l.fructibus l.vltima ff de opere ſeruor. l. ſi quis argentum,* & ibi *Cyn.C.de donat. l.fundi Trebatiani ff.de vſu, & vſufruct.legat.l.videamus §.ex cauſa ff.de vſur.l.quod in fructibus ff. eod. l.ſi pupilli §.ſed et ſi quis ff.de negot.geſt.l lucius ff.prò ſocio gloſ. & Bart. & Angel. in l.in fundo ff. de rei vendic. Decian.conſ.58.num.3.vol.3.Proſper Paſethus conſ.211 num.5. Thom. Doce. conſ.37.num.8. Bart.conſ.186. lib.1.Couar. var. reſol.lib.1. cap 3. num.3. Alphonſ. Hoieda in tract.de incompatibilit.part.1. cap.15. n.6. Tiraquel.de retract ligniager.§.15 gloſ.1.ex numer.1. Menoch.de recuperand.remed.15.num.574. Surd. de aliment.tit.9.quæſt.12.num.7.& 15.Petrus Cened. in collect.iur.canon.ad cap. ſi quis presbyterorum num.5. de rebus Eccleſ.non alienan Gonzal a l regul.8. Cancel.§.7. prohem. num.163 Antonel de tempore legal. lib.4. tit.14.num.23. late Barboſ.in l.fructus 7. a n.6. ff.ſolut.matrim.late Paul.de Rubeis in aduot.ad deciſ. 444.num.13. & ſeq.part.4. tom.2. in recent. Gregor. XV.deciſ.273.num.3.verſ.quia non dicuntur fructus, & deciſ.277.num.7.*

15 Receptiſſima tamen in hac materia eſt illa iuris concluſio, quod bonæ fidei poſſeſſor faciat fructus ſuos ante litem motam,nec tenetur ad illorum reſtitutionem *l.4 §.1 ff.fin.regund.§.ſi quis à non domino Inſtit.de rer. diuiſion.l. bonæ fidei 40. de acquirend.rer.domin. Theſaur.deciſ.29. num.7. Rota deciſ.320.part.2.in recen.repetita poſt Cruc.de cenſib. deciſ.293.num.1.& deciſ.264.num.9. part.4. tom.2. recen.Puteus deciſ.175 lib.1.*

16 Secus autem poſt motam litem, nam à die motæ litis, quia incipit habere malam fidem fructus reſtituere tenetur *l.bonæ fidei ff. de acquirend. rerum domin. Bald.in,l.1.num.13.C.de vſur.& fruct. legat. Hartman. Piſtor. lib.4. quæſt.27. num.1. & ſeq. & quæſt.28.Peregrin.de fideicom.art.49. num.137. Antonel de tempore legal lib.4.cap.14.num.1.& 2.Giurba deciſ.89.num.37.Barz deciſ.53.num.33. Andreol. controuerſ.forenſ.188.num.9. part.2. Cancer. var.reſol.lib.3.cap.15. num.105. Io: Cop. de fructibus natural.cap.5.num.2.& 3.Rot.deciſ.4.de reſt.ſpoliat.in nouis, & apud Caputaquen.deciſ.27.part.2. & deciſ. 409. num.5.coram Card.Caualer.deciſ.672.numer.2. coram Amat. Dunozet. deciſ.583. num.2. part.3. & deciſ.3.num.1.part.7.recen.& de Stylo Concilij Neapolitani teſtatur Afflict. deciſ.46. num.2. & à Rota Bononien.refert. Beniten. deciſ.20. per totam Cabal. conſ.163.num.32.* nec non in Regia Audientia Cataloniæ *Peguer.deciſ.178. & Cancer. var. reſol.part.3. cap.16. num.67.* & de alijs Tribunalibus refert *Surd.conſ.293.num.8.& conſ.514.num.5. D.Faebin. conſ.50. num.3. lib.3. & comprobatur per Text.in l. ſed, & ſi lege §.ſi ante ff.de petit hæredit.l.nemo C.de acquirend.poſſeſ.l.3.ff.de interdict.*

17 Poſſeſſor verò malæ fidei, ac ſpoliator violentus condemnandus eſt ad fructuum reſtitutionem à die occupationis,& ſic ſi ſumus in ſpolio attentato, vel violento, aut alias in malæ fidei poſſeſſore, fieri debet liquidatio, & condemnatio in fructibus à die commiſſi ſpolij *l.ſi contra in fin.C.ſi quis ignor.rer.minor.eſt. DD. in cap. grauis de reſtit. ſpoliat. Gratia diſcept.for. cap.206 num.15. Ridolphin.in prax.iudiciar.part.2. cap.14. num 159. Antonel.de tempor. legal. part.2. cap.14. num.7. Veral. deciſ.27.la 2.num.1.part.2.Rot.deciſ.4. & deciſ.5. de reſtit.ſpoliat.in nouiſ.deciſ.187.num.17.part.7.in rec. Duran.deciſ.272.num.1.Ferentil. in additon ad Burat.deciſ.678.num.6. & deciſ.471. num.16 poſt Poſtium de manuten.vbi allegatur Text.in l. fructus non modo,ff.de rei vendic.& in l.domum C.eod tit.*

18 Quoties enim adeſt mala fides ante motam litem certi iuris eſt, vt debeantur fructus etiam ante motam litem, à die qua mala fides ſuperuenit, etenim ad fructuum acquiſitionem,& reſtitutionem ſingula temporis momenta conſideran-
19 tur, & ſtatim, ac mala fides ſuperuenit oritur obligatio ad fructus reſtituendos, vt diſponit *Textus in l. qui bona fide C de acquirend rerum domin.l.certum C.de rei vendicat.Io: Copp de fructibus lib.2. tit.4.cap.5. Menoch. de recuperand. remed.15. num.612.& copioſe comprobat in conſ.593. num.11. & ſeq.Peregrin.de fideicom art.49. num.130 & ſeq. bene Fachin.controuerſ iur.cap.59. lib.1. vbi concordat leges inter ſe certantes allegatas per Couar. var. reſol.lib.1.cap.3,num.7.Rot.deciſ.3. num.23. & ſeq. part.7.in recent.*

20 Et ſic vbi fructus ſunt percepti mala fide, pro vt ab eo, qui ſcit ſe habere cohæredem, & tunc quis tenetur ad eos reſtituendos, etiam ante litem motam perceptos à die malæ fidei, vt vltra iura proximè allegata tradit *Ridolph.in prax iudiciar.part. 2.cap.10.num 64.Rot.deciſ.639 nu.6 part. 3.diuerſ.lib.3.* & in ijs terminis procedit *Burat. deciſ.474.num.6. & ſeq. & deciſ.84 num.1. & ſeq.* vbi *Ferentil.in addition.lit.B num.7.*

21 Si vero verſemur in ſpolio ſimplici etiam iudiciali, & tunc debentur fructus, & fieri debet condemnatio, & liquidatio in iudicio reintegrationis in fructibus perceptis tantum à die moræ litis *Ridolphin.in prax.iudiciar. part.2.cap.14. num.158. Veral.deciſ.27.la 2.num.2.& ſeq.part.2.Cocin deciſ. 439.num.1.Caualer.deciſ 409. num.1. Duran. deciſ. 272.num.2.& deciſ.454.num.6. Rot.deciſ.187.n.17. part.7.recen.& in Ariminen. Salniani 28.Iunii 1634.*
22 *coram bo. mer. Mohnauno* vbi quod in incedictis hoc ſit regulare, etiam ſi dicti fructus non fuerint petiti.

23 Ad lucrandos tamen fructus decurſos ante litem conteſtatam non requiritur bona fides poſitiua, neque titulus verus, ſed ſufficit abeſſe malam fidem, & titulum putatiuum, vel etiam nullum adeſſe *l.ſed, & ſi lege §.ſcire,* & ibi *DD* communiter *ff.de petit hæred. & præſertim Bart. num.4. Bald.num.1. Caſtren. num.7. l quæſitum in fin.ff. de acquirend.rer domin.l.lana ff.de vſu apion.Curt. Sen. conſ.71.num.14 Bald.conſ.11.in fin.lib 1.Socin. Iun. conſ.76.num.60.lib.1.Beec.conſ.95.num.15. late Cabal.*

bal.conſ. 163. num.40. lib.1. Ant. Franciſc. Coſta conſ.41.num.24.Menoch.de recuperand. poſſeſ.remed. 15. num.593. Surd. conſ.115. num.4. dicens ſufficere qualem, qualem occaſionem poſſidendi *Antonel.de tempore legal.lib.4.cap.14. num.2.& 3.Oſaſch. deciſ.160.num.7. Rot.deciſ.206, num.5. & 6. et deciſ.293.num.3.poſt Cinc.de cenſib. quæ eſt etiam repetita in recen.deciſ.320.part.2.et deciſ.3.n.4.part.7. in recen.*

24 Et ratio prædictorum eſt, quia vbi abeſt mala fides poſseſsor facit fructus ſuos, & ei condonandi ſunt propter curam, ſollicitudinem, & induſtriam in eis colligendis, vt animaduertit *Curt. in conſ.71. num.25. Rota dicta deciſ.320, part.2. in recent. repetita penes Cinc. de cenſib. deciſ.293. numer.4.*

25 Amplia vt procedat quamuis etiam accedat titulus inualidus, vel putatiuus, aut cauſatus ab errore iuris, vel facti, cum non aduerſetur, & non noceat poſseſsori ad conſtituendum in mala fide, ſed potius videtur ſufficiens ad conſeruan-
26 dam bonam fidem, quæ poteſt cauſari ab iniuſtis, & temeratijs titulis modo non reprobis, puta rei furtiuæ *l.ſed ſi lege* §. *ſcire* ibi *non puto hunc prædonem, qui dolo caret licet erret in iure. ff. de petition. hereditat. vbi Bart. Bald. et Angel. Curt. Iun. conſ.28. num.11. Alex.conſ.127. col.3. lib.4. Iaſ. conſ.72. col 2. lib.1. Gabr. lib.7. in tit. de malefic. concluſ.8. Rota dicta deciſ 293.num.5. et 6.poſt Cinc, de cenſib.*

27 Quæ bona fides ex iuris errore inducta licet non ſufficiat ad præſcribendum dominium, exuberat tamen ad fructuum acquiſitionem *Bald. in l. ſed ſi lege* §.*ſcire ff. de petit. hæreditat. late Bec. conſ.95. num.15. Surd. conſ.115. num.5. et ſeq. Menoch. de recuperand. poſſeſ. remed.15. num.130.Lamberteng. de ſtatut. tit. de contract. eorum qui ſine certa ſolemnit gloſ.1. num.120. et 274 Rota d. deciſ.293. num.7. poſt Cinc.de cenſib.cum alijs allegatis in deciſ. Pedemont.160.num.5.*

28 Declara ſi ſit error iuris, cui ius nec reſiſtit, nec aſſiſtit, ſecus ſi ius reſiſtat, quo caſu titulus non prodeſt ad acquiſitionem fructuum iuxta diſtinctionem *Bart.in l. ſed ſi lege* §.*ſcire ff. de petit.hæredit.* quam diſtinctionem à DD. communiter approbari dixit *Rota deciſ.293. num.12. et ſeq. poſt Cinc. de cenſib. et nouiſſime Antonel. de tempore legali lib.4. cap.14. num.16.cum ſeq.*

29 Intellige vt hoc procedat, vbi ius abſolutè reſiſtit, ſecus ſi non abſolutè reſiſtit, ſed ſimpliciter det formam ſeruandam in explicatione actus, nam tunc quamuis ius reſiſtere videatur, non tamen impedit acquiſitionem fructuum, vt eſt in alienatione bonorum minorum, quæ licet prohibeatur à lege, non tamen ſimpliciter, & abſolutè prohibetur, ſed permittitur ſeruatis præſcriptis ſolemnitatibus ita *gloſ. final. in l.2. C. ſi quis ignor. rer. minor.* quæ loquitur præcisè in rebus minorum ſine ſolemnitatibus alienatis, quam ſequuntur *Alex. et Crot. in l. 1.* §. *ſi vir. vxori num.15. ff. de acquirend. poſſeſ. Bec. conſ.95. nu.15. verſ. ſecundo ſuffragatur Curt. conſ.71. num.52. Vaſquez. controuerſ. Illuſtr. lib.2. cap.71. num.8. Rot. deciſ.293. num.14. cum plurib. ſequen. poſt Cinc. de cenſib. cum alijs per Oſaſch. deciſ. Pedemont. 160. num.9.* contra *Surd.* contrarium conſulentem *in conſ.115.num.24. et 27.*

30 Ex quibus ſequitur, quod quamuis ex titulo inualido non induceatur bona fides poſitiua, quæ eſt excluſiua omnis ignorantiæ facti, & iuris, vt ponderat *Oſaſch. deciſ. Pedemont. 160. numer. 8.*

31 Non tamen cauſatur mala fides, quod ſufficit ad excludendum dolum, & nè poſseſsor dicatur
32 in dolo, cum inter bonam, & malam fidem detur medium, vt inquit *Bart. in l. ſed ſi lege* §.*ſcire ff. de petit. hæred. Aegid. in cap. grauis num. 40. de reſtit. ſpol. Caſſad. deciſ.6. num.9. de præben. cum alijs per Rot. deciſ.320. part.2. recent. repetit. penes Cinc. de cenſib. deciſ.293. num.8. et 9.*

33 Plures alij caſus in hac materia ſunt animaduertendi, & primus eſt vbi fructus, non vti fructus acceſsorij ad aliquod ſubiectum, & diſtinctum capitale petuntur, & debentur, ſed tamquã ſors, & vti capitale de per ſe, & tunc omnes debentur etiam ab initio, alioquin non diceretur reſtitutum totum, & integrum capitale, vt ſi petatur fundus, & ad illius reſtitutionem reus condemnetur, vniuerſus eſt reſtituendus, ita in pen-
34 ſionibus, & annuis legatis, & redditibus dicendum eſt, quia in his caſibus non tamquam fructus, ſed tamquam ſors petuntur, adeout non mala fides, ſed obligatio ex legitimo fonte manans tribuit actionem etiam ante motam litem, & hanc ſententiam ſemper tenuit Rot. vt patet ex cumulatis per *Ferentil.in addition. ad Burat. deciſ.184. num.8. ſub litera A. Rot. deciſ.689. lib. part.3. diuerſ.deciſ.176.num.6.part.4.diuerſ.Seraph deciſ.835.num.2.et 3. et deciſ.1168.num.3.et in Mediolanen.fructuum coram Paleotto penes Marcheſ. de commiſſion. part.2. fol.206. et in Calaguritana l quidationis coram Cardinal. Sacrato apud eundem Marcheſ.part.1. fol.988.num.2.ad fin. et eſt deciſio num.13.part.1.recen.et deciſ.3. num.6. et deciſ.281. num.4. et 6. part.7. pariter. in recent. et notant. Cancer.var. reſolut. part.3. cap.16. num.97. Theodoſius Rubeus in ſingul deciſion.in concordant.ad deciſ.Car Seraphin.1168 fol.465. Ridolphin. in ſua prax. part. 2. cap.10. num.61. Antonel. de tempore legali lib.4 cap.14. num.61.*

35 Vnde in legatis annuis debentur fructus de... ſi nè dum ante moram litem, ſed etiam an ap rtas tabulas, & ante aditam hæreditatem ſtatim; poſt mortem teſtatoris legantis eſt *Textus apertus in l. nec ſemel.in princ. verſ. idem Celſus quando dies legati cedat, & ibi gloſ.in verbo omnium.*

36 Quod procedit etiam ſi ignotum fuerit tale legatum ipſi legatario, nam adhuc debentur omnes termini decurſi *Bald. conſ. 235. lib.1. Bim. conſ.230.num.51 lib.2. Rota deciſ.3. num.9. part. recent.*

37 Amp. vt procedat etiam in tertijs, quæ pariter debentur tamquam ſors principalis, & capitale non autem vti acceſsoriæ ad aliud capitale *Fab. de Anna conſ.30. num.6.lib.1. Gratia diſcept. forenſ. cap.224.num.52.Vincen.de franch.deciſ 634.*

38 Ampl. in omnibus alijs fructibus, qui conſiderantur de per sè, & principaliter, vt ſunt alimenta, annuæ præſtationes, & ſimiles conſtituentes ſortem, & non ſint acceſſiones alterius ſortis, neque productæ ab alio diſtincto capitale, nam tunc debentur etiam decurſi ante petitionem, & interpellationem, cum non tamquam vſura, ſed tamquam ſors conſideretur, vt deducitur *ex l. li-*

bertis

bertis §.manumiſſis ff.de aliment.& cibar.legat, ibique
pulchrè Bart. in 9.oppoſition.nu.2.Rouit.conſ.36. n.2.
Socin. Sen.conſ.41.num.8.lib.4.Ruin.conſ 182.nu.8.
lib.2.Bim.conſ.203.num.51.ad fin.lib.2.& conſ.243.
num.36,& 37.lib.3.Vincen.de Franc.decis.634.in fin.
Giurb.decis.97.num.18. Rot. decis.3. num.10. 11. &
12.part.7.in recen.
39 Secundus caſus eſt vbi agitur in iudicio vni-
uerſali, vt in iudicio petitionis hæreditaris, in
quo veniunt fructus etiam ante motam litem,bo-
na fide percepti *gloſ. communiter recepta in l. item*
veniunt §.item non ſolum in verbo omnes ff. de petit.
hæred. Gratia diſcept. forenſ. cap.422.num.2. & ſeq.
Antonel.de tempore legali lib.4.cap.14.num.6.Afflict.
decis.240.num.2.Rot.decis.3. num.47. part.7.recent.
40 immo quod in hac petitione veniant fructus etiã
bona fide conſumpti ſubdit *Bald. de præſcript.in 4.*
part.4.princ.quæſt.35.num.4.
41 Tertius caſus eſt in petitione legitimæ, cuius
fructus ſtatim debentur à die mortis, ſicut ipſa
legitima, quæ reijcit omne grauamen, & ſic etiã
dilationem, per quam grauamen infertur, vnde
retinens legitimam, quæ eſt præſtanda filio ipſo
iure abſque dilatione, & omni mora reiecta tene-
42 tur ad fructus, etiam ſi dicti fructus eſſent con-
ſumpti ab hærede bona fide poſſidente, vt ex *Boer.*
decis.3.in fin. num.17. comprobat Gratia diſcept. fo-
renſ. cap 241.à num.5.cum plurib.ſequen.& cap.688
num.6.cum ſeq. Antonel.de tempore legal.lib.4. cap.
14. num.24. & ſeq. ex Bald. in l.non eſt ambiguum
quæſt.9.C.famil.erciſcund.Franc.decis.16.num.11.&
12.Fontanel decis.91.num.15.& decis.92.Merlin.de
legit.lib.2.tit.1.quæſt,1.num.3.4.29.& 30.lib.5.tit.3.
quæſt.7.num.23.
43 Ampl. vt etiam procedat in petitione ſupple-
menti legitimæ, in qua veniunt fructus à die obi-
tus prout ipſa legitima,abſque vlla mora *Decian.*
conſ.79. lib.2. Menoch.conſ.8.col.vlt.num.22. lib.1.
Peregrin.de fideicomiſ.artic.49.num.43. vſque ad 42.
& latius artic.36.num.69.cum ſeq. cum alijs per Gra-
tian.diſcept.forenſ,cap.688.num.7.tom.4. Antonel. de
tempor.legal.lib.4.cap.14.num.25.cum alijs per Mer-
lin.de legit.lib.2.tit.1.quæſt.1. num.34.
44 Ideo fructus percepti poſt aditam hæreditatẽ,
non computantur in legitimam, quia illa ſtatim
detrahitur, & ad hunc effectum habetur pró de-
tracta *Salicet.in l.ſcimus §.repletionem C.de inoſ. te-*
ſtam.Gratia diſcept.forenſ.cap.241.num.6.tom.2.
Limit. in hæreditate, quæ conſiſtit in pecunijs,
nam tunc non debentur fructus legitimæ abſque
mora, & mora ſine interpellatione non commit-
titur *Cephal.conſ.56.num.59.& 60.lib.1. Cucus de*
legit. in verbo cuius portionis vſufructu num.10. poſt
med.verſ.ibi tamen hæreditas fol 323. Peregrin. de fi-
deicom.artic.36.num.69.ante fin.verſ modo tamen ret
ſit allegat.per Gratia diſcept.forenſ.cap.688. num.10.
tom.4.Alciat.conſ.779.num.19.Merlin.de legit. lib.2.
tit.1.quæſt.1.num.35.Antonel.de tempore legal.lib.4.
cap.14.nu.30.Gratia decis.March.4. num.26. & 35.
46 Sublimita quando quantitas fuit ſubrogata
loco bonorum debitorum pró legitima, nam ſi
47 filius acceptauit quantitatem pecuniæ prò ſua le-
gitima, quam non tenebatur acceptare, iuxta
Textum in l.ſcimus C.de inoſ.teſtam. non ſibi præiu-
dicat, quo ad fructus, intuitu bonorum ſubroga-
torum & commodum,quod ex eiſdem ab hære-
de percipitur, ex quo conſtituitur in mora, vt
teneatur ad vſuras equiualentes, ſeù ad fructus,
iuxta regulam quod non liceat retinere rem, &
pretium *Alex.conſ.69.num.3.ante fin. verſ.accedit,et*
num.4. verſ. addens ad eorum confirmationem lib.1.
Peregrin.de fideicom.art.36.num.69. verſ. vbi ſic vo-
luit, & verſ.& ſic in legitima in quantitate Franch.
decis.16.num.11 vſque ad 14. Gratia diſcept. forenſ.
cap.688.num.11.cum plurib.ſequen.tom.4.
48 Quartus caſus eſt quod bonæ fidei poſſeſſor li-
cet faciat fructus ſuos ante motam litem, tamen
ſi non ſint conſumpti, & adhuc extent, vel ex eis
poſſidens factus ſit locupletior, vt puta, quia in-
de auctum fuerit eius patrimonium, tunc veniunt
reſtituendi, vel eorum æſtimatio *l.item veniunt §.*
præter hæc ff.de petit.hæred. ibi *eos autem, qui iuſtas*
cauſas habuiſſent quare bona ad ſe ſpectare exiſtimaſ-
ſent, eoſque dumtaxat, quo locupletiores ex ea re facti
eſſent condemnandos eſſe, & tradit *Bart in l ex diuer-*
ſo num.7.ff.de petit.hæred.Bald.in l.2.C.de fructib.&
litis expenſ.& in l vbi adhuc in fin.verſ.item per gloſ.
C.de iure dot.Io:Cop.de fructibus cap.7.num.4.Couar.
in regula peccatum parc.3.in princ.num.3. & var. re-
ſol.lib.1.cap.3.num.6.Odd.de reſtit.in integ quæſt 45.
art.2.num 18.& ſeq.Gabr.conſ.108.num.8.lib.2.Surd.
conſ.115.num.19.& conſ.293. num.13. ac decis 45.
num.15.Menoch.de recuperand. remed.15. num.5.8.
& conſ.1173.num.11.Torniel.conſ.64. num.12. Ne-
guſ.Iun. quæſt.140. num.65. Ridolphin. in ſua prax.
part.2.cap.10.num.65.Antonel.de tempore legali lib.4
cap.14.num.65.Rot.decis.416.num.1. part.1. diuerſ.
*& decis.3.num.34.& 35.part.7.in recen.*vbi ex *Ne-*
*guſ. Iun.*quod in conſulendo & iudicando ab hac
opinione non ſit recedendum, & ex Theologis
Petrus Nauar. de reſtit. lib.3.cap.4. num.190. San-
chez.ſuper decalog.lib.2.cap 23.nu.4.& clarius n.73.
74.75.& 166. & in num 40.in fin. ſubdit nullum
diſcrimen eſſe conſtituendum inter forum con-
ſcientiæ, & forum externum in hac materia re-
ſtitutionis fructuum,
49 Declara vt hoc procedat quò ad fructus natu-
rales, quos abſque poſſeſſoris cultura, & hominis
induſtria ſpontè ſua natura producit, & etiam
quo ad alios fructus ciuiles, vt ſunt penſiones,
redditus cenſuum, & ſimilium, qui naturalibus
æquiparantur,ſecus verò quoad fructus induſtria-
les, quos bonæ fidei poſſeſſor reſtituere non tene-
tur, etiam ſi locupletior effectus ſit, vbi agitur in
iudicio particulari, ſecus in iudicio vniuerſali,
nam ratione culturæ adhibitæ à poſſeſſore, & in-
duſtriæ in illis percipiendis æquum videtur, vt
ex illa quadam negotiatione huiuſmodi fructus
eidem irreuocabiliter acquirantur *Barboſ.in l. di-*
uortio n.38.in fin.ff.ſolut.Matrim. Laderch. conſ.165.
per tot.Io:Franc.à Ponte conſ.32.num.3.Gutier.de tu-
tel.part.3.cap.23.num.17.Schrader.de feud.2.part.9.
part.prin.ſect.3.num.59.& 62.Antonel.de tempore le-
gal.lib.4.cap.14.ſub num.67. Franc.Marc. dec.1240.
num.8.part 2. Rot.decis.3. num.38. & ſeq.part.7. in
recen. vbi ita declarauit procedere aliam deciſio-
nem *in Romana fructuum portarum 20. Nouembris*
1585. coram Gyptio. Et hanc eſſe communem
etiam Theologorum opinionem, teſtatur *Bonacin.*
50 *in tit.de reſtit.diſt.1.quæſt.3.punct.vltim.§.1.num.3.*
vbi ſubdit, quod fructus induſtriales nec poſſeſ-
ſor malæ fidei reſtituere tenetur.

51 De-

51 Declara ſecundo quod qualitas locupletationis non præſumatur, ac proindè eſt probanda in ſpecie, & iuſtificanda ſpecies locupletationis, cum non valcar conſequentia fructus conſumpſit in proprios vſus, ergo fuit locupletatus, cum fortè ſplendidius viuere potuit ſecundum veriorem, & magis receptam opinionem, de qua *Angel. conſ. 160. in fin. Laderch. conſ. 165. col. 6. in princ. verſ. præterea etiam num. 8. Gabr. conſ. 108, à num. 10. vſque ad num. 14. Peregrin. de fideicom. artic. 49. num. 11. Menoch. lib. 3. præſumpt. 27. num. 6. cum alijs per Gratia diſcept. 422. num. 4. & ſeq. Antonel. de tempore legal. lib. 4. cap. 14. num. 66.*

NEPESINA DAMNI DATI,

ARGVMENTVM,

Coloni, & Operarij Eccleſiaſticorum ſi in officio, quo ab eiſdem deputati ſunt damnum faciant, cognitio cauſæ ad forum Eccleſiaſticum ſpectat, ſed ſi ex famulorum culpa, & negligentia, an ad Iudicem laicum.

Incendium dicitur caſus fortuitus in eo, qui in agro ſuo ignem accendit, vt ſtipulas comburat, ſi ventorum ui vlterius egrediatur, & vicino fūdo afferat nocumentum, non tenetur de tali incendio, niſi probetur dolus,

SVMMARIVM.

1 Laboratores, & Miniſtri Eccleſiaſticorum prò damnis datis conueniri debent coram Iudice Eccleſiaſtico.
2 Præcipue ſi nullum ius in re habeat, ſed aliquid agit de mandato Clerici, qui compareat vti defenſor.
3 Laicos ſi nominat in ſui auctorē Clericum. & cauſa ſit indiuidua iudicium remittitur ad Eccleſiaſticum.
4 Conſors litis potitur priuilegio collitigantis.
5 Operarij ad nihil tenentur quando obediunt mandato cōductoris, in re, quæ non ſapit delictum.
6 Ex damnum dantes ex mandato domini, debēt relauari ab eodem domino ſi condemnantur ad ſoluendam pauperiem datam.
7 Dominus regulariter non tenetur pro delicto famuli.
8 Limit. ſi famulus delinquat in officio in quo deputatus fuit.
9 Coloni, & operarij Clericorum conueniri debent coram Eccleſiaſtico ſi iudicium reſpiciat intereſſe Clerici.
10 Præcipuè ſi cauſa ſit indiuidua, & n. 15.
11 Continentia cauſæ non eſt diuidenda, ne ſuper eadem re diuerſæ ferentur ſententiæ.
12 Coloni, & miniſtri Eccleſiaſticorum damnificantes bona laicorum cum animalibus Eccleſiaſtum, & Clericorum cognitio, quoad perſonam ſpectat ad laicum, quoad animalia ad Eccleſiaſticum.
13 Declara procedere in damnis datis culpa, & negligentia cuſtodum, ſecus autem ſi ex facto, vel mandato Clerici, nam tunc priuatiuè cauſa ſpectat ad Curiam Epiſcopalem etiam quoad laicos num. 14. & ratio differentiæ. num. 15.
16 Clerici, & Laici ſi ſimul delinquant, Eccleſiaſticus eſt omnium Iudex.
17 De damno dato caſo, & ex accidenti nemo tenetur ad pœnam, ſed ſolum ad damni emendationem.
18 Damnum an ſit datum ſtudiosè, vel ex accidenti ab animalibus Eccleſiaſticorum, & an cuſtodes ſint in culpa, cognitio pertinet ad Iudicem Eccleſiaſticum.
19 Incendium dicitur caſus fortuitus in eo, qui in ſuo agro ignem accendit ad comburendum ſtipulas, ſi ventorum vi vlterius egrediatur, & vicino fundo damnum faciat.
20 Nec ignem accendens tenetur de tali incendio.
21 Nemo de incendio damnari poteſt, niſi dolo committatur, & ex quibus coniecturis probetur.
22 Ignis accenſus puta ad comburendas ſtipulas prout eſt ſolitum excludit culpam, & dolum.
23 Ignem accendens ad comburendas ſtipulas poſt tempus permiſſum non incidit in pœnam.
24 Ex ſtatuto Agriculturæ conceditur facultas comburendi ſtipulas pro prima die Auguſti, licet poſt reformationē Kalendarij Gregorianam fuerit tranſlata pro decima die.
25 Præſumptio doli, & culpæ in dubio excluditur in perſona, quæ non fuit ſolita delinquere.
26 Præſumptio ſemper debet eſſe pro excluſione delicti.
27 Præcipuè ſi cum generali præſcriptione excluſiua concurrat alia ſpecialis.
28 Delictum non committit, qui facit actum à iure, & conſuetudine permiſſum, licet ex illo actu oriatur aliquid prohibitum.
29 Pro vt neque, qui facit actum fieri ſolitum.

DECISIO LV.

PRo vberiori agrorum cultura, vt eſt in more poſitum Canonicus Io: Franciſcus miſit ſuos operarios, ſeù colonos permiſſis temporibus ad comburendum ſtipulas in prædio, quod, poſſidet in Territorio Præneſtino, alias inter alia bona ſibi conſtituto in patrimonium ad cuius titulum promotus fuit ad ſacros ordines, & quamuis præfati coloni omnem diligentiam adhibere curauerint in faciendo, vt dicitur la roſtra, ne ignis vicinis damnum inferret, nihilominus ex nimia terræ ariditate, & improuiſo ventorum impetu ignis vlterius egreſſus nonnullis arboribus ad amenitatem ſpecioſæ viæ ſertis damnum fecit.

Hinc prætendente fiſco ſæculari procedere contra dictos operarios laicos ſuper incurſu pęnæ bandimentalibus edictis contra inferentes dānum dictis arboribus à Magiſtratu ſæculari promulgatæ; Prò fori verò declinatoria contendendente Iacobello ſe auctorem, & de eius mandato ignem accenſum fuiſſe, ac proinde ratione Clericatus cauſam ſpectare ad forum Eccleſiaſticum, pro declaratione, habuit recurſum ad Sacram Congregationem Immunitatis, à qua cum mihi tunc Eminentiſs. & Reuerendiſs. D. Cardinalis Laurentij Raggij Epiſcopi Præneſtini Vicario Generali pro facti dilucidatione reſcriptum fuerit ad plenè inſtructos reddendos Eminentiſs. & Reuerendiſs. DD. meos Patres capta diligenti informatione, & aſſumpta diſputatione, affirmatiuè reſpondendum videbatur.

1 Quoniam laboratores, & miniſtros perſonarum Eccleſiaſticarum prò damnis datis alibi conueniri non poſſe, niſi in tribunali Eccleſiaſtico pœnas verò ab Ordinarijs decernendas applicari debere ad fauorem Communitatum ſtatus Eccleſiaſtici, iuxta indultum felicis recordationis *Clementis VIII.* nouiſſimè demandauit *S. D. N. Papa Innocentius XI.* vt patet ex literis circularibus ad Ordinarios tranſmiſſis ſub datū Romæ 6. Iunij 1680. quas ego recipi per hæc verba. *La Santità di noſtro Signore non intende, che li miniſtri, e lauoratori di perſone Eccleſiaſtiche per le pene de' danni dati ſijno conuenuti altroue, che nel Tribunale Eccleſiaſtico, e che intorno à dette pene ſoggiaccino à ſtatuto laicale*, & vt latius in eiſdem literis, & ita etiam alias S. Congregationem cenſuiſſe 17. Martij & 14. Iunij 1625. refert *Vermigliol.*

Vermigliol.conſ.crim. 239. *num.*1. in quo pro decreti confirmatione conſuluit.

2 Vbi enim Clericus comparet vti defenſor neceſſarius, & laicus ſit tantum Colonus, eiuſque operarius, & nullum ius in re habeat, ſed aliquid agit de mandato Clerici, ipſum Clericum ratione ſui iuris totam cauſam trahere ad ſuum Iudicem, communiter tradunt ſcribentes in *cap. quoniam frequenter* §. *quod ſi ſuper de lit.non conſtet.& ſignanter Butr. num.*19.*Abb.num.*28. *latè Soccin. ſen. num* 127. *Ancar.in cap.ea quæ quaſt.*17. *de regul.iur.in* 6. *Anton.de Burg.in repetit.cap.ſi venditori à num.*16.*vſque ad* 22. *de emption. & vendit. Natta conſ.*324.*num.*4.*vol.*2. *Surd.conſ* 369.*ſub nu.* 34. *verſ.omiſeram lib.*3. *Rimiuald.iun.conſ* 422.*n.*6 *& per tot. lib.*4.*Honded. conſ.*25.*num.*16.*lib.*1.*Cobar.pract.quæſt. cap.*8.*num.*2.*&* 3. *Carpan. ad ſtatut.Mediolanen. cap.*69.*num.*107.*et ſeq. lib.*1.*Marcheta in tract.de commiſſion. tom.*2. *tit de commiſſ. quando tertius ad cauſ.admit.* §. *vnico num.*18.*et* 19 *fol.*257. *Marta de iuriſdict.cap.*112. *num.*10. *Ambroſin.de immunit.Eccleſ.cap.*20.*num.*28. *& dec.Peruſin.*8. *num.*9.*et per tot. Capyc.dec.*197. *n.*4.*Vin. dec.*49 *n.*8. *cum alijs per Sperell.dec.*24 *n.*1.*to.*1

3 Quinimò quando Coloni, & operarij in foro ſeculari conuenti nominant, ſeu nominare debent in auctorem, & mandatarium perſonam Eccleſiaſticam, tunc cum præiudicium in Clericũ mandatarium redundet, & cauſa ſit indiuidua etiam ſi iudicium ſubſtineretur in perſonis reorum nominantium, nihilominus Clericus totam cauſam ratione connexitatis trahit ad ſuum forum, & ratio eſt quia conſors litis potitur pri-
4 uilegio collitigantis, quo ex propria perſona frui non poſſet, *Marian. Soccin. in repetitione cap. quoniam frequenter* §.*quod ſi ſuper ſub num.*127.*ante fin.verſ.ſed circa prædicta, vt lite penden.Carpan. ad ſtatut.Mediolanen. cap* 69. *num.*108.*Sperell. dec.* 24. *num.*13. *tom.*1.

5 Tum etiam, quia operarij in nihilo tenentur quando obediunt mandato cõductoris in re, quæ de ſui natura non ſapit delictum, & præcipuè ſi mandatur ruſticis, & ijs, qui quotidiè conuenta mercede alijs ſuas operas diurnas locant ad agrũ colendum, ſegetes colligendas, aliaque laboreria ruſticalia, & ſiluestra conficienda, vt in præſenti, *glo.in l rem* §.*ſignum ff.de rei vendit.quam ſequuntur omnes DD. vt teſtatur Dec.in l. velle n.*8.*ff. de reg.iur. ibique Cagniol.num.*11. *Surd.conſ.*22.*nu.* 40. *Rolan.conſ.*58.*n.*6.*lib.*1.*Calcan.conſ.*110.*n.*12. *Clar.in* §.*fi.q.*60. *verſ.ſed ſolet dubitari Menoch. de arbitr. Ind.caſ.*354. *num* 35.*&* 36. *et de retinenda poſſeſſ.remed,*3.*num.*314. *Ambron.dec.Peruſin.*8. *n.*4. *verſ.quia reſolutum Plot.de in lit.iuran.* §.49. *n.*27. *Magon.dec.florent.vlt.num.*7.*Sperell.dec.*24. *num.*7. *tom.* 1.

9 Et dato etiam, quod de damno, de quo agimus tenerentur dicti operarij, vtique teneretur etiam Iacobellus mandator vti fideiuſſor ſuorum operariorum, cum vigore mandati dati quaſi cõtraxit, & sè tacitè obligauit ad releuandos indẽnes ſi ex re demandata moleſtias habere contingat, adeo vt ſi operarii cõdemnarentur, de bonis eiuſdem Iacobelli ſatisfacere deberent. *l. quoties, ff. de vi, et vi armat.iuncta Auth.qua in prouincia C. vbi de crim.agi oport.* ſecundum verum intellectum, quem in terminis refert *Anton.de Butr. in cap.quoniam frequenter* §.*quod ſi ſuper num.*17.*et* 18 *vt lit. non conteſt. facit teſt. in cap.cum ad ſedem de reſtit.ſpoliat.et cap. mulieres de ſenten.excomm. Sperell.dec.*24.*n.*9 *et* 10.*tom.*1.

7 Et quamuis regulariter Dominus non teneatur pro delicto famuli, per textum in *l.*1.§.*deieciſſe. et* §. *quoties, et in l.*3.*ff.de vi, et vi armat. et in cap.cum ad ſedem de reſtit.ſpoliat.et in cap. quãuis de ſent excomm.in* 6.*Clar.in pract.crim.*§.*fi.q,* 86 *verſ.hinc infertur cum alijs per Farinac.in tit. de delict.et pæn.q.*24.*n.*48.

8 Tamen non procedit ſi famulus delinquat in officio, in quo deputatus fuit, nam tunc pro eius delicto dominus tenetur probat *textus in l.*1 *in princ.iuncto* §.*familia vbi Bart.et DD. ff. de publican. Menoch.de arbitr.quæſt.caſ.*345. *n.*3.*Boſſ. in tit.de furt. n.*55.*Maſcard.de probat.lib.*2.*concl.*892 *num.*7. *cum alijs concordantibus congeſtis per Farin in tit.de delict.et pæn.q.*24.*n.*50.

9 Propterea ſemper vrget, quod iudicium cum dictis operarijs reſpiciat intereſſe Canonici, vel
10 ſaltem, quod habeat connexionem ipſius iuris, cum iure, & intereſſe operariorum, & ſic cum
11 verſemur in indiuiduis, ne continentia cauſæ diuidatur, nec contingat ſuper eadem re diuerſas, & ſibi contrarias ferri ſententias, etiam laici operarij conueniri debent coram Eccleſiaſtico, *Sperell. dec.*14.*nu.* 10. *verſ. et ſic inficiari non poteſt, et num.* 11.*et* 12. *tom.*1. *ad tradita per Farinac.quem allegat. in tit.de inquiſit.q.*8.*n.*151.

Nec ad firmandam iuriſdictionem Iudicis laici contra dictos operarios obeſſe videbatur reſolutio Sacræ Congregationis Cardinalium cõtrouerſijs iuriſdictionalibus præpoſitorum in vna *Terracinen.* 6. *Nouembr.*1627. in ea parte in
12 qua firmatum dicitur: vbi *Coloni, et Miniſtri Eccleſiaſticorum, et Clericorum damnificant bona laicorum cum animalibus Eccleſiarum, vel Eccleſiaſticorum cognitionem, quoad perſonam ſpectare ad laicum, quò verò ad animalia ad Curiam Eccleſiaſticam,* quam per extenſum refert *Pignatell. conſult. canon.*167. *num.*1. *tom.*1. *fol.* 340. *Dian.reſol moral.poſt* 5. *par. tit. declarat. Sac. Congregat. num.*19.*fol.*2. *Barboſ,in Concil.Trid. ſeſſ.* 25.*de reform.cap.*20.*num.*13.

13 Quia procedit in damnis datis propria culpa, & malitia, aut negligentia cuſtodum permittẽtium animalia damnum inferre, abſque Domini mandato, vt in terminis dictæ reſolutionis, tradit *Vermigl.conſ.crim.*339.*n.*1.*iuncto nu.*4. *verſ. minus obſtat, et ſeq.ad tradita per Felin.in cap. Eccl. Sancta Mariæ num.*104. *ad fin.de conſtit.Gram.conſ.* 102.*num.*8. *et* 9. *Surd. conſ.*301. *num.*88. *lib.* 3. *Pignatell.conſ.canon.*96.*num.*7.*tom.*1.*Ioſeph. Ludou. deciſ.Peruſ.*19.*n.*11.*tom.*1.

14 Secus autem ſi damnum ſequatur etiam ex facto, & mandato perſonæ Eccleſiaſticæ, nam tunc eſt attendenda qualitas perſonæ Eccleſiaſticæ mandantis, vti magis principalis, & non Coloni, & operarij mandatarij, vnde debet habere locum, quod diſponitur in prima parte præfatæ reſolutionis, quod huius cauſæ cognitio ſpectet etiam quoad laicos ad Curiam Epiſcopalem priuatiuè.

15 Et ratio differentiæ eſt, quia in primo caſu

cauſa

Digitized by Google

cauſa reputatur diuidua, & nullam habet connexionem cum Eccleſiaſtico, cum non habeat ur pro correo, licet animalia ad eundem ſpectent, in ſecundo vero caſu, cum præbeat connexionis motiuum cenſetur indiuidua, ac proinde diuiſio fieri nequit. *Decian.tract.crim.lib.4.cap.9.n.44 verſ.duodecimo delictum Vermigl.conſ.crim.210.n.3. alias referens.*

16 Vnde ſuccedit concluſio, quod ſi Clerici, & laici ſimul delinquant Eccleſiaſticus debet eſſe omnium etiam laicorum Iudex ex originali doctrina *Antonij de Prato Veteri in l.1.in fi ff.qua ſenten.ſine appell. reiciant Carol. de Graſſis de effect. Cleric.effect.1.n.232. Marta de iuriſdict.p.4. cent.2. caſ.119.num.1. Decian.tract.crim.lib.4.cap.9 n.44. Bellet.diſquiſit.Cleric.p.1.tit.de fauor.Cleric.perſon. §.16. ſub num.1.verſ.altera opinio Diana reſol.moral.par.3.tract.1.de immunit.Eccleſ.reſol.1. verſ.ſed affirmatiuam, et par.4. tract.1.eod.tit. reſol.7. verſ. ſed ego Ambroſin.eod.tract.cap.20.nu.9.et 12.vbi reprobat contrarium tenentes, cum alijs ſupra congeſtis, dec.12. adnot.1. num.36.et 37.*

17 Euitatur etiam obiectum, quia dicta reſolutio neque procedit, vbi damnum ſit illatum caſu, & ex accidenti, pro quo neque Eccleſiaſtici, neque eorum operarij tenentur ad pœnam, ſed ſolum ad pauperiem illatam, quæ ſi reſpiciat intereſſe clerici, debet ab Eccleſiaſtico Iudice cognoſci tamquam digniore, iuxta *text.in l.1.in princ. ff. ſi quadruplex.pauper. feciſſe dicat.vbi gloſ. & in puncto Vermigliol. conſ. crim. 339.num.5.Pignatel.conſult. canon.96.num 10.verſ.quinta ſit.*

18 Et cognitio huius controuerſiæ an damnum illatum fuerit ſtudioſè conſultò, & ex propoſito, vel caſu, & ex accidenti, pertinet ad Iudicem Eccleſiaſticum, vt ſubdit idem, *Vermigliol. dicto conſ. 339.num.2.ex Rutr. quem allegat. in cap. ceterum num.9. de Iudic. Couar. practic. reſol. cap. 33. num.1.verſ.primum illum, & ex traditis per Farinac.in tit. de inquiſit.quæſt.8.num.23.*

19 Culpa verò, & dolus excluditur in præſenti damno, quia incendium dicitur caſus fortuitus, in eo, qui in agro ſuo ignem accendit, vt ſtipulas, vel Spinas comburat vt facilius ſerere poſſit, dummodo adhibuerit diligentiam circa tempus, circa locum, & alias circunſtantias nè ignis longius egrediatur, adeo vt ſi poſt datum ignem orta tempeſtate, & ventorum vi vlterius egrediatur, & fundo vicini damnum fa-
20 ciat, tunc vtique is, qui ignem in ſuo agro accendit, non tenetur de tali incendio, tamquam de caſu fortuito, *Marian.in cap. ſi quis damos numer.13.de ignur. & damn.dat. Saliſ. conſ. crim. diuerſ.31. num.2. verſ. vel etiam ſi ſubita vi lib.1.in paruiſ.Angel.de malef. in verbo incendiario num. 9. ad med.Cepol.de ſeruit.ruſtic.prædior.cap.44.Rub.de igne num.6.Cephal. conſ.362. num.22.farinac.in tit. de var. & diuerſ. crim. quæſt.110.num. 40. & 141. Ioſeph Ludou.deciſ.Peruſin.25.num.21.par.1.*

21 Nemo enim de incendio damnari poteſt niſi prius conſtet illud dolo commiſſum fuiſſe, qui non præſumitur, niſi ſaltem ex vrgentiſſimis coniecturis probetur, reſultantibus, ex qualitate facti, temporis, & perſonarum, *Vermigliol.conſ. crim.334.n.1.Farin.in tit.de var.& diuerſ. crim.qu.*

22 Ex qualitate facti in hoc caſu nulla coniectura deduci poteſt, cum non doceatur ignem accenſum fuiſſe animo lædendi præfatas arbores, ſed propter agri culturam iuxta, ſolitum, & prout communiter alij facere conſueuerunt. *Gabr. conſ. 159.num.18.lib.1.Vermigliol.conſ.crim.334. num.1. verſ.in caſu autem & num.2.& 3.*

23 Neque ratione temporis, cum ignis fuit immiſſus ſub die 15. Septembris, & ſic longe poſt tempus ſcilicet 18. Auguſti, quo ex municipalibus bandimentis, & loci conſuetudine conceditur licentia comburendi ſtipulas, & ex ſtatuto Agriculturæ *cap.*81. datur hæc facultas pro pri-
24 ma die Auguſti, licet vt enunciant *Addentes ad dictum Statutum* poſt reformationem Kalendarij factam à Gregorio XIII de anno 1583. fuerit reformatum per decretum generalis Congregationis Nobilium de Arte, & præſcriptum tempus pro decima die Auguſti, quod impugnare conatur, *Vermigliol.conſ.crim.334. nu.2.verſ. non etiam & num 3.& 4.*

25 Minuſque ratione perſonarum, dum Canonicus vti perſona Eccleſiaſtica, Sacerdos, & grauis eiuſque operarij bonæ conditionis, & famæ nunquam fuerunt ſoliti huiuſmodi flagitia perpatrare, nec docetur de mandato dato, & ab operarijs acceptato ad comburendum arbores, ſed potius
26 ex diligentijs adhibitis remouetur animus nocendi, ita vt præſumptio ſtet pro excluſione delicti, ad textum *in l.cum Pater §.rogo ff de legat. 2. Rot.deciſ.33.num.10.par.6.& deciſ.325.nu.1.par.9. tom.2.in rec.*

27 Præcipuè quando cum generali præſumptione delicti excluſiua, concurrat alia ſpecialis præſumptio pro non delicto, *Natta conſ. 160. num.7. lib.1.& conſ.19. num 2.& conſ.119. num.18.lib.2. Decian.conſ.100. num.48.lib.2. Maſcard de probat. lib.3.concluſ.1224.num. 26.& per tot. Farinac.in tit. de reo confeſs.& conuinct.quæſt.85.num.24.& 25.*

28 Stipularum autem combuſtio eſt actus à iure, & conſuetudine permiſſus, & quando quis iure permittente agit, tacitque actum permiſſum, non delinquit, etiam ſi ex illo actu permiſſo oriatur aliquid prohibitum, vt animaduertit *Aym. conſ.8.num.18.per teſtum in l.graccus ff. de adulter.l. qui autem §.apud Labeonem. ff. de ijs, qui in fraud. creditor. l.1.§.non fuit ff.de dol.l.nemo damnum ff.de reg.iur.l.ſaucimus C.de adminiſtrat. tutel.Farinac. in tit.de pœn.temperan.quæſt.89.num.59.*

29 Inſuper eſt actus fieri ſolitus, ac proinde ad ſubuertendam culpam, & dolum, eſt attendendum initium ignis accenſi ex actu ſolito, quod impune fieri poteſt, & non læſio arborum ex accidenti ſecuta, probat textus in *l.quis ſit fugitiuus §.apud Labeonem ff.de ædilit.edict.Bart.in l.ſi pignora §.fin.in princ.ff.de pignorat.action.Marſ. conſ.90.numer.12.& conſ.100.num.12. Maſcard. de probat.lib. 1.concluſ.532.num.12.& lib.2.concluſ.815. num.41. Farinac.*plenè alios referens, *in tit.de pœn. temperan. quæſt. 89. num. 62. Vermigliol. conſ.crim.334. num.3.*

SVMMARIVM.

1 Incendij cauſa eſt mixti fori, cum vtroque iure puniatur.
2 Incendiarij doloſi regulariter pœna mortis tenentur.
3 Incendium factum in Ciuitate a nobili, vel a vili, & ſi fuit magnum, vel paruum quomodo puniatur.

4 Et

Digitized by Google

4 Et quomodo ſi in Villa, vel rure, vel in Caſa,
5 Incendium extra Ciuitatem immiſſum mitius punitur, & pœna arbitraria.
6 Aſſignatur differentia inter incendium commiſſum in Ciuitate, & extra.
7 Comburentes puta aceruum frumenti iuxta ædes, vel domum vicini pœna mortis puniuntur.
8 Sed ſi in area, & non iuxta domum vicinorum pœna triremium ad tempus puniri poſſunt.
9 Comburentes tugurium, vel fœnile, quibus pœnis affecti fuerunt refertur.
10 Comburens paleare ſe iunctum ab alijs domibus non eſt puniendus pœna mortis.
11 Incendiarij pœna vbi homo non moritur, vel domo pretioſæ non corruant pœna eſt arbitraria.
12 Incendiarij capite puniuntur ſi ſit rationabile.
13 Et eſt in arbitrio Iudicis mutare qualitatem mortis.
14 Incendiarij de iure canonico arbitrio Iudicis puniuntur ſiuè ſint Laici, ſiue Clerici 15.
16 Incendiarij Eccleſiæ, Loci Sacri, & Monaſterij ſunt ipſo iure excommunicati, ſed ſi locus non ſit ſacer veniunt excommunicandi, & num. 18.
17 Et niſi à Papa abſolui poſſunt.
18 Et ſi decedant priuantur ſepultura Eccleſiaſtica.
19 Declara quod dictæ pœnæ ſunt fori pœnitentialis. in foro contentioſo pœna eſt arbitraria.
20 Clericus incendiarius quando poſſit excommunicari, & ſuſpendi.
21 Clericus amittit beneficia, vbi Laicus de iure ciuili capite punitur.
22 Incendiarius tam Clericus, quàm Laicus tenetur etiam ad refectionem damni, & intereſſe.
23 Et ad hunc effectum damno paſſo datur iuramentum in litem.
24 Et iudex eadem ſententia poteſt condemnare incendiarium ad pœnam, & ad emendationem damni.
25 Incendium commiſſum culpa, & negligentia quibus pœnis mulctetur, & num. 26.
27 Incendium commiſſum lata culpa quomodo puniatur, & num. 29.
Lata culpa quæ ſit. ibidem.
28 Et lata culpa ſiue conſiſtat in committendo, ſiue in omittendo veniunt reficienda damna, & intereſſe,
30 In incendiario lata culpa æquiparatur dolo.
31 Declara vt procedat ſi proueniat ex malitia, ſecus ſi ex negligentia.
32 Incendium commiſſum leui culpa punitur pœna pecuniaria.
Leuis culpa quando dicatur ibidem.
33 Culpa leuis punitur generaliter pœna extraordinaria, & pecuniaria.
34 Incendium ſi oriatur ex culpa leuiſſima criminaliter puniri non debet.
Culpa leuiſſima, quæ ſit ibidem.
35 Incendiarius ex culpa leuiſſima neque ciuiliter tenetur ad damna, Contrarium num. 36. Declara vt num. 37.
38 Culpa in omittendo, minor eſt quam in committendo.
39 Culpa in omittendo, & committendo quæ dicatur.
40 Damnum ex ſequenti negligentia ſecutum cauſatum ex aliquo præcedente facto eſt reficiendum.
41 Cuſtos rei ex mercede conuenta tenetur de incendio etiam ex leuiſſima culpa.
42 Limit. ſi ſine mercede, & gratis cuſtodiam receperit, niſi diligentiſſimam promiſerit.
43 Incendium ſi fuerit ortum ex caſu fortuito nullus tenetur ad pœnam.
44 Neque competit actio ad damnum reficiendum.
45 Caſus fortuitus neque ciuiliter obligat in incendio.
46 Declara vt procedat ſi nulla culpa præcedat incendium caſu fortuito ortum,
47 Delinquens punitur pro culpa ſi culpa præcedat delictum ſi ſit ordinata ad caſum.
48 Culpa quando dicatur ordinata ad caſum.
49 Allegans caſum eueniſſe ex culpa præcedenti tenetur hoc probare.
50 Incendium in dubio præſumitur ortum potius caſu fortuito, quam culpa.
51 Incendium numeratur inter caſus fortuitos.
52 Declara vt procedat quando nulla hominis præcedit culpa alias ſecus.
53 Declara 2. vt caſus fortuitus probari debeat, alias in dubio non præſumitur ex caſu fortuito ortum.
54 Incendium quando reputetur caſus fortuitus recenſentur caſus.

ADNOTATIO I.

Incendiarij quà pœna puniantur, & quando habeat locum pœna incendij, & damni dati emendatio.

1 QVoniam incendij crimen grauiſſimum, & pernicioſiſſimum reputatur, redditur vtroque iure tam Cæſareo, quàm Pontificio punibile, vnde tamquam in cauſis miſti fori tum Laicus, tum Eccleſiaſticus Iudex contra delinquentes procedere poteſt.

2 Quando igitur incendium fuit dolo commiſſum, regulariter incendiarij tenentur pœna mortis de iure ciuili, & ſecundum qualitatem incendij, & perſonarum diuerſæ, & variæ pœnæ irro-
3 gantur, nam ſi incendium ſit factum in Ciuitate, vel Oppido, & ſit magnum nobilis decapitatur, viles verò igne comburuntur, vel furca ſuſpenduntur, vel beſtijs lacerandi traduntur, quod non eſt in vſu; Si verò ſit paruum nobilis deportatur, vilis verò capite punitur.

4 Sed ſi commiſſum ſit extra ciuitatem, vel oppidum, in Villa, vel rure, & ſit magnum nobilis deportatur, vilis, verò decapitatur, & ſi ſit parum nobilis relegatur, alius vero deportatur, iuxta varias legum ſanctiones, vt videre eſt *in l. qua ædes, & l. ſi §. qui data opera ff. de incend.* & ita diſtinguendo tradunt, *Bart. in l. 1. ſub num 4. & 5. ff. de offic. Præfet.* per ea quæ notantur, & leguntur *in l. 1. in princ. in l. ſi quis dolo ff. ad l. Cornel. de ſicar. & in l. capitularium §. incendiarij, & §. qui ob inimicitias ff. de pœn. & in l. qui data opera C. qui accuſare non poſ. late Menoch. lib. 2. caſ. 390. à num. 7. vſq. ad fin. Farinac. in tit. de var. & diuerſ. crimin quæſt.* 110. *num.* 5. & clarius cum ſupradicta diſtinctione *Cabal. reſol. crim. caſ. 12. num. 2. & 4.*

5 Sed quod incendium extra Ciuitatem immiſſum in Caſa, vel Villa aliquando leuius punitur Iudicis arbitrio, ità intelligendò *text. in l. capitularium §. qui ob inimicitias ſubdit Menoch. dicto caſ. 390. num. 32. Cabal. dicto caſ. 24. num. 5.* vbi
6 aſſignat rationem differentiæ, & diuerſitatis pœnæ incendij commiſſi in Ciuitate, vel Oppido, & incendij in Villa commiſſi, ſcilicet, quod conſiſtit in periculo mortis hominum, & conſumptionis bonorum, quod maius eſt, ſi incendium in Ciuitate, & Oppido committatur, quam ſit, ſi in Villa, *ex Bart. Bald. & Afflict. quos allegat Menoch. vt ſupra num. 32. Bellet. diſquiſit. Cleric. par. 2. tit. de pœn. Cleric. §. 43. num. 2.*

7 Hinc eſt quod comburentes ædes, vel aceruum frumenti poſitum iuxta ædes pœna mortis puniantur, *per l. qui ædes ff. de incend. ruin. & naufrag.* aſſerit *Clar. in §. fin. quæſt. 68. num. 10. verſ. item illi,*
8 ſed ſi comburatur aceruus, ſeu cumulum frumenti non triturati in area, non tamen iuxta domum vicinorum poſita, comburentes pœnam triremium ad tempus, & ad damnum reficiendum condemnari poſſe, putat *Cabal. reſol. crim.* 22. *num.* 1.

9 Rurſus quod fuerint ſuſpenſi duo Fratres, qui quaſ-

Digitized by Google

quaſdam ædes in quodam oppido combuſſerant & alius conuinctus de incendio Tugurij condemnatus ad triremes per biennium, & quidam alius pro incendio poſito in fenili vltimo, ſupplicio affectus ex varijs ſententijs Senatus Mediolanenſis refert, Clar. in pract. crim. §. fin. quæſt. 68. ſub num. 20. & eo citato Farinac. in tit. de var. & diuerſ. crim. quæſt. 110. ſub num. 6.

10 Inſuper de eo, qui incendium poſuit in paleari exiſtenti in Maſſaria, vbi non adesat coniunctio, & vicinitas domorum, quod non ſit puniendus pœna mortis à ſtatuto inducta incendiarijs domorum, quarum appellatione non venit paleare, ſeù capanna, ac proindè alia arbitraria pœna tradit Afflict. in conſtit. Regni lib. 1. rub. 26. de malef. clandeſt. in 2. not. num. 9. & 10. verſ. ſecundo limita, & ante eum Ang. de malef. in verbo incendiario num. 3. verſ. quid ſi ſtatutum, in quo tamen multa hinc inde pro, & contra deducit Auguſt. ibi in addit. num. 7. & 8. verſ. item adde.

11 Vndè quando ex incendio homo non moriatur, vel domus prætioſæ corruant, cum crimen hoc connumeretur inter priuata delicta, pœna eſt
12 Iudici arbitraria, & licet incendiarij indiſtinctè ſecundum iuris diſpoſitionem capite puniuntur. hoc tamen intelligitur ſi ſit rationabile, & militet ratio grauitatis delicti, propter quam à lege pœna capitis ſtatuta fuit, qua ceſſante, ceſſare etiam debet legis diſpoſitio, vt ex Andr. de Iſern. admonet Cabal. reſol. crim. 22. ſub num. 7. paulo ante fin. & num. 8. Menoch. de arbitrar. quæſt. caſ. 390. num. 1. & num. 28. vbi ampliùs ſubdit, quod ſit in arbitrio
13 Iudicis mutare qualitatem mortis, quando mortis pœna infligenda eſt, Vulpell. conſil. 150. num. 1. Viuian. opin. 439. nu. 1. Ioſeph Ludon. deciſ. Peruſ. 25. num. 4. & ſeqq. Farinac. in tit. de var. & diuerſ. crim. quæſt. 110. ſub num. 6. circa finem, verſ. Menoch. de arbitrar.

14 De jure verò canonico, quando incendium doloſè per Laicum, vel Clericum pariter commiſſum fuerit, licet emanauerint plures Summorum Pontificum ſanctiones ad incendiariorum punitionem, tamen hoc crimen quod pœna Iudici Eccleſiaſtico arbitraria puniendum veniat, ex Bernard. Diaz in pract. crim. canon. tit. de incendio cap. 98. & Marc. Ant. Cucho in inſtit. canon. lib. 4. ſub rubr. de diuerſ. delict. verſ. qui incendium, ac Fabio Monteleo in prax. arbitrar. par. 4. num. 779. concludit Menoch. de arbitr. quæſt. caſ. 390. num. 38. Bellet. diſquiſit. Cleric. par. 2. tit. de pæn. Cleric. §. 43. num. 2. vbi
15 quod pro hoc crimine contra Clericum certa pœna à iure non eſt expreſſa, ac proinde arbitrio Iudicis puniendus, penſata loci, doli, & damni quantitate, & qualitate.

16 Incendiarij autem Eccleſiæ, & loci Sacri, vel Monaſterij, & aliorum locorum Religioſorum ſunt ipſo iure excommunicati, quod ſi locus Sa-
17 cer non ſit, veniunt excommunicandi, & niſi à Papa abſolui poſſunt, Textus eſt in cap. tua nos de ſent. excommun. vbi gloſſ. in verb. publicati, ibique latè Abbas, & Felin. eſt etiam textus in cap. cum deuotiſſimum, & ibi gloſſ. in verbo ſi verò incendium 12. quæſt. 2. cap. ſi quis Eccleſiam 17. qu. 4. Diaz in pract. crim. in verbo incendiarij cap. 105. ibiq. Ignat. Lopez in addit. Nauar. in manuali cap. 17. num. 100. Farinac. in tit. de var. & diuerſ. crim. quæſt. 110. num. 15. Bellet. diſquiſit. Clerical. par. 2. tit. de pæn. Cleric. §. 43. num. 4.

18 Inſuper vbi quis doloſè ignem appoſuerit, aut apponenti conſilium, aut auxilium præbuerit, excommunicatur, & ſi mortuus fuerit, ſepultura carere debet, nec eſt abſoluendus, niſi reſarcito damno, & vlterius reſipiſcenti pœnitentia annalis eſt iniungenda, vndè ſequitur quod excommunicatio non ſit ipſo iure impoſita contra incendiarium, ſed per ſententiam imponenda, vt diſponit Textus in cap. peſſimam 23. q. 8. iuncta gloſſ. ibidem in verbo interdicimus.

19 Declara quod prædictæ pœnæ potiùs ſint conſcientioſæ, quàm contentioſæ, & ſic in foro pœnitentiali pro incendio eſt pœna excommunicationis, in foro vero contentioſo eſt pœna arbitraria, Menoch. de arbitr. quæſt lib. 2. caſ. 390. num. 38. & 39. Decian. tract. crim. lib. 6. cap. 24. rub. de ſacrileg. circa loca num. 6. Farinac. in tit. de var. & diuerſ. crim. quæſt. 110. num: 15. in fin. Barber. in rubr. de incendiar. par. 1. cap. 22. num. 4.

20 Et in foro fori Clericus incendiarius ſi exceſſus ſit magnus ex magno incendio dolo commiſſo poteſt etiam declarari excommunicatus, ſi verò non eſſet magnum deponendus à beneficio, & vbi eſt paruum ſuſpendendus, & alias pro criminis qualitate arbitraria pœna contra eundem irroganda venit, Barber. loco citato, quem refert, & ſequitur Iodoc. in pract. crimin. cap. 103. rub. de incend. num. 13. & ſeq. Boniſac. de Vitalin. in tit. de incendiar. nu. 4. Rebuff. in pract. benefic. par. 3. rub. de modo amittendi beneficia cap. 1. num. 60. Franc. Marc. deciſ. 417. in princip. par. 2. relat. per Farinac. in tit. de var. & diuerſ. crim. quæſt. 110. ſub num. 15. paulo ante fin.

21 Vbi enim Laicus de iure ciuili capite punitur, Clericus de iure canonico amittit beneficia Petr. Rebuff. in pract. benefic. rub. de modo amittendi beneficia cap. 1. ſub num. 60.

22 Tenetur vlterius incendiarius, ſiue Clericus, ſiue Laicus ex diſpoſitione vtriuſque iuris ad reficienda omnia damna, & intereſſe illatum, præcipuè ſi dolo, incendium immiſerit ad Textum in l. qui ædes verſ. ſi vero ff. de incend. ruin. & naufrag. in l. ſi fortuit. in verbo venia, & in verbo dolo ff. eod. & de iure canonico eſt textus in cap. ſi quis domum extra de iniur. & damn. dat. in cap. ſi egreſſus eod. tit. latè Marian. Soccin. in dicto cap. ſi quis domum num. 18. & 45. & num. 45. verſ. circa tertium, & ſub num. 46. & 56. & ſeq. vbi declarat actiones competentes ad damni emendam. Nouel. reg. 18. num. 1. Franc. Turzan. quæſt. 185. num. 1. Franc. Marc. 417. num. 1. par. 3. Ioſeph Ludon. deciſ Peruſ. 25. poſt num. 4. par. 1. Farinac. in tit. de var. & diuerſ. crimin. quæſt. 110. num. 9. & 10. vſque ad 14. vbi num. 13. ampliat, quod pro
23 damnis, & intereſſe prædictis detur iuramentum in litem damnum paſſo contra incendiarium, &
24 num. 14. quod poteſt Iudex ex eodem proceſſu incendiarium ad pœnam fiſco applicandam condemnare, & ad emendationem damni ad fauorem partis damnum paſſæ, Menoch. de arbitrar. caſ. 390. num. 24. in fin. Ioſeph Ludon. deciſ. Peruſ. 25. num. 9. par. 1.

25 Quod ſi fuit commiſſum culpa, aut negligentia incendium, & tunc puniri poteſt quandoque exilij, quandoque fuſtigationis, quandoque damnationis in metallum, & quandoque pœna Iudi-

ci

Digitized by Google

ci arbitraria, vt putanit Iodoc. in pract. crim. c. 104.
rub. de ſpont. Incend num. 2. & ſeq. & quod puniatur
26 pœna fuſtigationis exiſtimauit Franc. Marc. de-
ciſ. 417. num. 2. verſ. ſi verò incendium eſt Textus in
l. 3. §. 1. verſ. & quia plerumque ff. de offic. præfect.
vigil.

Quæ iura, & DD. cum procedant, & loquan-
tur de incendio commiſſo culpa, ſeu negligentia
in genere, ideò pro maiori dilucidatione diſtin-
guendum eſt, an incendium commiſſum fuerit
culpa lata, leui, vel leuiſſima.

27 Quod ſi incendium commiſſum ſit lata culpa,
ſcilicet ex magna, aut nimia negligentia, & igno-
rantia circa ea, quæ omnes ſciunt, & intelligunt,
vel ſcire debent, puniri poteſt etiam corporaliter
ſed non ita grauiter, ac ſi dolo commiſſum fuiſ-
ſet, vt omnes concordant, adeo vt ſi incendium
fuit magnum imponenda veniat, aut pœna cor-
poralis citra mortem, aut maxima pœna pecu-
niaria, ſi verò fuit paruum, & tunc pecuniaria
tantum pœna eſt irroganda, & quod hoc caſu
pœna ſit arbitraria, docent Soccin. in cap. ſi quis do-
mum nu. 61. in fin. verſ ſecundo caſu de iniur. & damn.
dat. Corrad. in pract. rub de incendiar. num. 7. fol. mihi
340. Sebaſt. Med. de caſ. fortuit. par. 2. qu. 7. poſt nu. 25.
Menoch. de arbitrar. lib. 2. caſ. 390. num. 24. Farinacc.
de var. & diuerſ. crim. quæſt. 110. num. 17. Ioſeph Lu-
dou. deciſ. Peruſ. 25. n. 11.

28 Et vlterius teneatur ad damna, & intereſſe
incendiarius, ſiue culpa conſiſtat in commit-
tendo, ſiue in omittendo, Marian. Soccin. in
cap. ſi quis domum num. 16 de iniur. & damna dat.
& num. 58. Andr. Gail. obſeruat. 22. num. 2. lib. 2.
Nouell. reg. 18. num. 2. Menoch de arbitrar. caſ. 390.
num. 24. Farinac. de var. & diuerſ. crim qu. 110. n. 18.
Gram. deciſ. 3. num. 16. & ſeq. Ioſeph Ludou. deciſ. Pe-
ruſ. 25. nu. 10. vbi quod in hoc omnes conueniunt,
Vulpel. conſ. 156. per totum, vbi bene ad triremes
29 per biennium condemnatum exiſtimauit quem-
dam N. qui per iocum, & ſic lata culpa ignem
poſuit in duos laruatos ſtuppa indutos tripu-
diantes, qui combuſti fuiſſent; niſi ſocij ignem
cum niue extinxiſſent.

30 Et quamuis in incendiario lata culpa æquipa-
retur dolo, Bald. in l. data opera num 4. C. de ijs, qui
accuſar. non poſſ. Angel. de maleſ. in verbo incendiario
numer. 1. & 2. Farinacc. de pœn. temperan. quæſt. 87.
num. 44.

31 Tamen hoc procedit, quando lata culpa pro
ueniat, ex verſutia, & malitia, quia tunc non
eſt propriè lata culpa, ſed dolus ipſe, ſecus au-
tem ſi proueniat ex ignauia, deſidia, ſeu negligen-
tia, quæ ſine dubio dolo non æquiparatur, Ca-
gniol. in l. contractus num. 6. 7. & 9. verſ. verius tamen
videtur ff. de reg. iur. Decian. tract. crim. par. 1. lib. 1.
cap. 6. num. 17. & 18. Farinac. de pœn. temperan. q. 87.
num. 60.

32 Sed ſi incendium commiſſum fuerit leui culpa,
nempè ſi incendiarius fecit, vel non fecit, id, quod
diligens Pater familias feciſſet, vel omiſiſſet in
rebus ſuis, & hoc caſu eſt imponenda pœna pe-
cuniaria, & in ſubſidium corporalis, ſi incendia-
rius non poſſit ſoluere, vt alijs congeſtis com-
probat Farinacc. in tit. de var. & diuerſ. crim. q. 110.
33 num. 19. & quod generaliter culpa leuis puniatur
pœna non ordinaria, ſed extraordinaria, & tan-
tummodo pecuniaria, exemplificat idem Fari-
nac. in tit. de pœn. temperan. q. 82. num. 84. & 85.

34 Si verò incendium oriatur ex culpa leuiſſima,
nempè ſi imprudenter, & ſine propoſito facta, vel
omiſſa fuerunt ea, quę non faceret, vel omitte-
ret diligentiſſimus Paterfamilias, & hoc caſu
omnes admittunt incendiarium non teneri ad
aliquam pœnam criminaliter per l. quamuis ff. de
condit. & demonſtrat. cum alijs allegatis per Gabr. con-
ſil. 159. num. 3. lib 1. Afflict. in conſtit. Regni ſuper in-
ciſionibus poſt num. 14. de maleſ clandeſt. rub 26. vbi
de communi Ang. de maleſ. in verb. incendiario num 6.
verſ. quarto caſu, Corrad. in pract. rub. de incendiar.
num. 10. Farinac. in tit. de var. & diuerſ. crim. qu. 110.
num. 20. Ioſeph Ludou. deciſ. Peruſ. 25. num. 13. par. 1.

35 Ciuiliter etiam quod non teneatur ad damna,
& intereſſe ex l. aquilia, tenet gloſſ. in l. ſi modo, ff. de
legat. 1. & ita DD. omnes tenere auſus eſt dicere, Io-
ſeph Ludou. deciſ. Peruſ. 25. nu. 13. par. 1. Magon. deciſ.
Florent. 111. n. 41. & 43.

36 Contrarium quod agi poſſit ciuiliter in foro
contentioſo ex dicta l. aquilia, voluit Salycet. in
l. data opera in fin. C. de his, qui accuſar. non poſſ. Af-
flict. in conſtit. Regni ſuper inciſionibus num. 14. verſ. &
propterea de maleſ. clandeſt. rub. 26. Angel. de maleſ. in
verb. incendiario num. 6 Foller. in pract. crim canon. in
verb. aut incendium cap. 25 in fin. nu. 5. Andr. Gail. ob-
ſer. 22. n. 2. lib. 2. Rol. conſ. 95. nu. 5. & 8. lib. 2. Magon.
deciſ. Florent 111. n. 11 & 25.

37 Ad concordandas autem has inter ſe diſcor-
des ſententias eſt diſtinguendum, vt prima pro-
cedat, quando culpa leuiſſima fuit in omittendo,
ſecunda vero, quando culpa fuit in committendo
ita Marian. Socin. in cap. ſi quis domum num. 2 & ſeq.
de iniur. & damno dato, vbi etiam declarat quando
culpa leuiſſima conſiſtat in committendo, &
quando in omittendo, Cepol. conſ. 60. num 5. in fin.
verſ. ſed in actione Caroc. de locat. & conduct. par. 4. rub.
de incendiar. num. 11. Hieron. Gabr. conſil. 150. num. 3.
lib. 1. vbi de communi, & num. 8. verſ. ſecundo quia,
Maſcard. de probat. lib. 2. concl. 892. num 9. Afflict. in
conſtit. Regni qui doloſè num. 3. verſ. intellige hoc eſſe
verum, & num. 5. & deciſ. 57 num. 7. in fi. & ſeq. &
ibi Vrſil. in addit. in princ. & nu. 1. 2. & 8. vbi de com-
muni Franc. Marc. deciſ. 521. num. 8. verſ. quod verum
eſt par. 2. Magon. deciſ. Florent. 111. nu. 26 vbi de com-
muni, & num. 50. verſ. cum igitur, & num. 52. cum
alijs per Farinac. in tit. de var. & diuerſ. quæſt. 110.
num. 24.

38 Siquidem culpa in omittendo minor eſt, quam
in committendo Paul. de Caſtr. in l. 1. num. 9. verſ. &
maior eſt culpa ff. de legib. latè Tiraq. de pœn. temperan.
caſ. 44. per totum, & præcipuè num. 31. & ſeq. Rolan.
conſil. 64. num. 4. & 5. lib. 3. Farinac. in tit. de delict.
q. 18. numer. 22. & ſeq. & de pœn. temperan. quæſt. 88.
num. 87.

39 Et culpa in omittendo dicitur, quando eam
nullum præcedit factum illius, qui omittit, ſed ſi
40 factum aliquod præcedit quod ſit occaſio dam-
ni, licet damnum procedat ex ſequenti negligen-
tia, tamen illa leuiſſima culpa in negligendo, &
omittendo cauſata ex illo præcedente facto facit
puta conductorem, vel habitatorem teneri pro
damno illato, vt declarat Salyc. in l. ſi vendita poſt
num. 8. ff. de peric. & commod. rei vendit. quem allegat.
Farinac. in tit de var. & diuerſ crim. q. 110. n. 26.

41 Ex quibus ſequitur, quod teneatur de leuiſſi-
ma culpa cuſtos rei combuſtæ, cuius cuſtodiam
non gratis, ſed mercede ſuſcepit *Gozadin.conſ.63.
num.3.verſ.ſexto conductor Petr.Calephat. conſ.crim.
diuerſ.58,num.20.25.& ſeq. lib.2. ex recollectis per
Ia.Bapt.Zillet.Sebaſtian.Medic. de caſu fortuito par.2.
quæſt.7.num.8.& poſt num.24.verſ.vel niſi ſuſcepiſſet
Farinac.dicta quæſt.110 n.29.Franc.Marc.decıſ.521.
num.7.in fin. verſ.niſi in locato par.2. per Textum in
l ſi merces §.pen.ff.locat.* ibi, *ita id periculum præſtat,
ſi qua ipſius eorumque, quorum opera vteretur culpa
acciderit. culpa autem abeſt,ſi omnia facta ſunt, quæ
diligentiſſimus quiſque obſeruaturus fuiſſet,* & ibi no-
tat *Paul.de Caſtr.* nam qui negligenter cuſtodiuit
tenetur de incendio, *l. ſi ſeruus ſeruum §. ſi forna-
carius ff.ad l aquil.* ibi, *puto vtilem competere actio-
nem tàm in eum, qui ad fornacem abdormiuit,quàm in
eum, qui negligenter cuſtodiuit.*

Quinimò quod etiam teneatur de leuiſſima
culpa in incendio, qui ſine mercede rem cuſto-
diendam aſſumpſit, ſuadetur ex regula, quod ſo-
la rei cuſtodia facit in cuſtode præſumere culpam,
de qua *Maſcard.de probat. lib.1. concl.468. num.16.*

42 Sed veriùs eſt cuſtodem non teneri de leuiſſimà
culpa, quando gratis, & ſine mercede cuſtodiam
recepit, ſecus ſi diligentiſſimam promiſiſſet cu-
ſtodiam ratione officij, vti peritus, ita *Alex.Ran-
den.decıſ.Piſan.6.numer.27. 28.44.& 57.par.1. latè
Magon.decıſ.Florent.111.num.54.Corn.conſil.242.in
ſubſcriptione ſub verſ.repetito diuino nomine Farinac.
in tit.de var,& diuerſ.crim.quæſt.110.num.31.& ſeq.*
faciunt ea, quæ habentur *in l.ſi vt certo §.nunc vi-
dendum ff.comm.*

43 Quando verò incendiùm proueniat,ſeù oriatur
ex caſu fortuito, tunc nullus tenetur ad pœnam,
contra incendiarios impoſitam à iure communi,
quam à ſtatutaria, & municipali conſtitutione,
*eſt Textus in l. ſi fortuito ff. de incend. ruin. & nau-
frag et ibi gloſſ. in verb.venia Afflict in conſtit. ſuper
inueſtionibus num.11.et 12.de maleſ.clandeſt. rubr.26.
Angel.de maleſ.in verbo incendiario nu.9. verſ.et iſto
caſu Gerard.Mazzol.conſil.85.num.55.cum alijs con-
geſtis per Farinac.d.q.110.num.33.*

44 Quinimò neque competit actio ad refectionem
damni, & intereſſe, cum caſus fortuitus in incen-
45 dio, neque ciuiliter obligat, ſecundum *gloſſ. in
l.qui ædes in verbo caſu ff. de incend. ruin. et naufrag.
Petrus Calcſat.conſil.crim.diuerſ.recollect. per Io.Ba-
ptiſt.Zillet.58.num.19.lib.2. Gayl.pract. obſeruat.21.
num.2.verſ.regulariter enim lib. 2. Sebaſt. Medic. de
caſ.fortuit.par.2 quæſt.7.num.25.poſt med.verſ.ſi con-
ſtat eueniſſe Polidor.Ripa in tract. de nocturn. tempore
cap.27.num.16.& ſeq.Iodoch.in pract.crim. cap.104.
rub.de ſpontan. incend. num.8. Farinac.dicta qu.110.
num.34.Alex.Randen.decıſ.Piſan.6.n 46.par.1.*

46 Limit. ſupradictam concluſionem, vt procedat,
ſi nulla culpa præcedat incendium caſu fortuito
ortum, ſecus ſi aliqua culpa præcedat, nam tunc
is, qui culpæ reus eſt de ſecuto incendio tenetur,
vbi tamen culpa ordinata ſit ad caſum, & caſus
fortuitus immediatè à culpa proueniat, aliter ſe-
cus vt pulchrè comprobat *Andr.Gayl. lib.2. obſer.
22.num.7. Rolan.conſ.81.nu.53.lib.1.Eugen.conſ.64.
num.27.28.et 64.Alex.conſ.74.nu.7.et 10. lib.6.Iul.
Clar.in §.fin.quæſt.84.ſub princ. verſ.pro culpa vero
punitur delinquens quando culpa præceſſit delictum*, &
47 ita dicere communiter DD. teſtatur ex *Anan. in
cap.de infantibus num.4.de his, qui filios occid.Caroc.
in tract.de locat.par 4.q.11.Polidor.Ripa in tractat.de
nocturn.tempore cap.27.n.13.in fin. Farinacc.in tit.de
var.et diuerſ.crim.q.110.n.35.*

48 Culpa enim tunc dicitur ordinata ad caſum,
quando niſi culpa adfuiſſet caſus ille occurrere
49 non potuiſſet, vt declarat *Gerard.Mazz.conſil.85.
num.5. et 55.et ſeqq.* ac proinde quando quis alle-
gat aliquem teneri de caſu, eo quia culpa præ-
ceſſit caſum, oportet hoc articulare, & probare,
quod ille caſus contingit ſolum propter illam
culpam, & quod caſus aliter non potuiſſet con-
tingere, niſi illa culpa interueniſſet, vt eleganter
ſcribunt *Gulielm de Cugn et Bart.in l.vt certo, § ſed
interdum ff.commodat. quos refert Alex.conſil.74. nu-
mer.7.vol.6.*

50 In dubio verò incendium præſumitur ortum
potiùs caſu fortuito, quam culpa hominis, cum
51 re vera incendiũ numeretur inter caſus fortuitos
*Textus eſt in l.ſi vt certo, § ſi vero ſenectute ff. com-
mod.in l.dubbus §.damna ff.pro ſocio, et in l.ex condu-
cto §.fin.et in l.videamus §.fin.cum l.ſequenti ff locat.
et in l.in contractu in fin.ff.de regul.iur. Rol.conſil.95.
num.18.lib.2. Andr.Gayl. lib.2. obſeru.21. num.2.et
obſeru.23.n.4 Caroc.in tract de locat.et conduct par.4.
rub.de incend.num.1. Menoch.de arbitr.lib.2.caſ.390.
num.2.poſt med.Farinac.in tit. de var.& diuerſ.crim.
quæſt.110 num 36. Magon.decıſ Florent.111. nu.40.
verſ.iniſus ex alio, et num.41.et 45. verſ.incendium
enim, Vermigliol conſil.crim.331. num.1. et 2.et con-
ſil.333.num.1 Greg.XV.decıſ.528.n.1.*

52 Veriùs tamen eſt, quod quando apparet de
alicuius culpa verè, & præſumptiuè, non dicitur
caſus fortuitus, tunc enim verè incendium dici-
tur ortum caſu fortuito quando nulla hominis
præcedit culpa,aliter ſecus, vel quando illud fa-
53 ctum eſt tale, quod præuideri non potuit, & ſic
in dubio incendium non præſumitur caſu fortui-
to ortum, niſi caſus probetur, aut verè, & præ-
ſumptiuè, ita ex *Salycet.Marian.Socem. et Angelo,
inſinuat Farinacc.d quæſt.110.n.37.*

54 Incendium autem reputatur caſus fortuitus, ſi
ortum habuit in loco, in quo ignis accendi non
conſueuit, vel à fulgore cœlitus emiſſo, vel ſi ſu-
bita vi ventorum accendatur, vel ſi ignis im-
miſſus fuerit à publicis hoſtibus,vel ſi ſcintilla ex
vno loco ad alium euolat, & ſimilibus, & alijs
modis, de quibus *Caroc.de locat.et conduct. par. 4.
quæſt.12.per totam,et Sebaſtian.Medic.in tract.de caſu
fortuit. relat.per Farinac.dicta q. 110.n.38.39.et 40.*

SVMMARIVM.

1 Propter incendium quis condemnari non poteſt, niſi pro-
betur culpa certi, & determinati hominis.

2 Incendium in dubio præſumitur cauſatum culpa inhabitan-
tium, & num.4.

3 Sed hæc præſumptio non ſufficit ad condemnandum, niſi
probetur culpa certæ,& determinatæ perſonæ.

5 Contrarium quod ſi non appareat à qua perſona determi-
nata incendium proceſſerit, adſcribendum ſit Patrifamil.
Declara, vt n.9.

6 Incendium ſi neſciatur an ortum habuerit ab habitantibus,
in parte ſuperiori, vel in parte inferiori domus, nemo
condemnari poteſt ob incertitudinem.

7 Incendij culpa non præſumitur in habitatore, ſi probetur,
quod ſit diligens, & quòd in domo fecit eam diligentiam,
quam Paterfam. & quiſque facere debet.

8 Diligentia probatur per domeſticos, & familiares.
9 Diligentia circa cuſtodiam ignis eſt in ſpecie probanda.
10 Conductores domus combuſtæ ex ſola leuiſſimæ culpæ præſumptione non tenentur ad refectionem damni. Contrarium n. 21. Limit. primam ſententiam, vt in n. 12.
13 Incendium cenſetur ortum culpa inhabitantium, ſi contra voluntatem Domini in domo retenuerit fœnum. Secus nulla præcedente conuentione de non retinendo fœnum. Sublim, ſi remiſerunt fœnum humidum, n. 14.
15 Incendium cauſatum in domo ab extraneis, & aduenis de eo non tenetur receptator, ſed hoſpes, & forenſes.
16 Sed ſi non apparet cuius culpa familiarium, vel forenſium incendium ortum ſit. Exercitor hoſpitij non tenetur de tali incendio, eiuſque damno.
17 Dominus regulariter non tenetur pro incendio orto culpa ſuorum familiarium, vel laboratorum, & operatiorum. 18.
19 Limit. 1. ſi præceſſit aliqua Domini culpa.
20 Limit. 2. ſi incendium ortum habuit ob negligentiam famuli in officio deputati, ſecus extra officium.
21 Limit. 3. quando conſtat de certo incendiario, vel de eiuſdem Domini debita cuſtodia, ſecus ſi de his non doceatur Sed contraria ſententia eſt verior. n. 22.
23 Incendium contingens in domo mea, ſi inferat damnum vicinis à me emendari debet.
24 Limit. vt procedat quatenus quis reperiatur in culpa, ſecus ſi ex caſu fortuito ortum fuiſſet.
25 Incendij timore ſi deſtruatur domus, vel vicini ad impediendum vlteriorem progreſſum, quando quis teneatur ad damni refectionem remiſſiuè.

ADNOTATIO II.

Damnum ex incendio proueniens quando, & à quibus ſit emendandum, & pœnam præſtandam.

1 AGenti ad emendationem damni ex incendio illati incumbit onus probandi culpam, & factum certi, & determinati hominis, aliàs cum ab alio, ſeù alijs probabile reddatur, quod ignis immiſſus fuerit, reus imputatus eſt abſoluendus, *Anna conſil. 71. num. 3. poſt med. verſ. et pro iſta parte Gozad. 62. nu. 12. Gabr. conſil 159. nu. 7. et 30. Afflict. deciſ. 57. num. 5. verſ. tertio iſta quæſtio, Angel. de malefic. in verbo incendiario, quos refert Vermigliol. conſil. 331. num. 4. et 5. et conſil. 333. nu. 8. Farinac. in tit. de var. et diuerſ. crimin. quæſt. 110. numer. 72. et 93.*

2 Et quamuis incendium in dubio præſumatur cauſatum inhabitantium culpa, & conuerſantium in domo combuſta. *Caroc. de locat. et condut. par. 4. rub. de incend. num. 3. Sebaſtian. Medic. de caſu fortuit. par. 2. queſt. 7. nu. 2. Maſcard. de probat. lib. 1. concl. 467 num. 5. et lib. 2. concl. 892. num. 1. et ſeq. Farinac. in tit. de var. et diuerſ. crim. q. 110. nu. 41. Ioſeph Ludou. deciſ. Peruſ. 25. num. 14. par. 1. Magon. deciſ. Floren. 111. num. 1. 2. et 19.*

3 Non tamen præſumitur ortum culpa alicuius certæ, & determinatæ perſonæ, adeo vt non ſufficiat docere incendium ortum fuiſſe culpa inhabitantium, ſed eſt probanda culpa certi, & determinati hominis, & principium ignis, aliàs ſuccumbendum eſt, quia ſi incertum ſit cuius culpa incendium ortum habuerit, ratione incertitudinis non poteſt contra aliquem ferri ſententia, *Gabr. conſil. 159. num. 7. 8. 15. et 16. Roland. conſil. 95. nu. 9. et 10. lib. 2. Gayl. lib. 2. practic. obſer. 22. nu. 3. Caroc. de locat. et conductſ par. 4. rub. de incend. num. 5. et 6. et 7. Maſcard. de probat. lib. 2. concl. 892. nu. 17. et 18. Farinac. dicta quæſt. 110. num. 93. Gramm. deciſ. 3. num. 3. Ioſeph. Ludou. deciſ. Peruſ. 25. n. 17. Magon. deciſ. Florent. 111. n. 13. et 14.*

4 Hinc eſt, quod ſi in domo combuſta plures habitant, licet omnium culpa ortum præſumatur incendium, hæc tamen præſumptio non ſufficit ad condemnandum, ſed omnes abſoluendi ſunt, *Alex. conſil 50. num 9. poſt med. verſ. non obſtat, et num. 12. verſ. non obſtat vltimum lib. 1. Burſat conſ 59 num. 13. lib. 1. Menoch. conſil. 53. poſt num. 22. Farinac. in tit. de var. et diuerſ. crim. quæſt. 110 num. 98. Ioſeph Ludou. deciſ. Peruſ. 25 num. 17 in fin. et num. 18. Magon. deciſ. Florent. 111. num. 49. verſ. maximè ſi ignoratur.*

5 Contraria tamen eſt aliorum Doctorum ſententia, quod quando non apparet à qua perſona determinata in habitante incendium proceſſerit adſcribendum ſit Patrifamiliæ tamquam domi caput, vtpotè quia in illo actu præſumitur minorem diligentiam adhibuiſſe, prout adhibere debebat, ita *Iaſ. in l. domus num. 10. verſ. ſed aduerte ff. de legat. 1. ex iuribus ibidem per eum allegatis.*

6 Sed ſi fortè vnus inhabitet in parte inferiori domus, alter in parte Superiori, ſi domus comburatur, ignoraturque in qua parte domus incendium ortum habuerit, tunc nemo ex prædictis habitatoribus condemnari poteſt, ſed omnes ob incertitudinem ſunt abſoluendi. *Gabr. conſ. 159. n. 8. lib. 1. Afflict. in conſtit. Regni ſuper incisionibus nu. 16. de malef. clandeſt rub. 26 Menoch de arbitrar. quæſt. caſ. 190. num. 11. Medic de caſ. fortuit par. 2. quæſt. 7. num. 11. Caroc. tract. de locat. & condut. par. 4. rub. de incend. num 12. Vrſil. ad Afflict. deciſ. 57. num 6. cum alijs per Farinac. in tit. de var. & diuerſ. crim. quæſt. 110. num. 100.*

7 Omnis tamen excluditur culpa in habitatore, ſi doceatur quod ſit perſona diligens, & quod in re combuſta fecerit eam diligentiam, quam quilibet bonus Paterfamilias, & in ſimilibus maior hominum pars facere ſolet ad remouendas cauſas, & occaſiones, ex quibus incendium exoriri poteſt. *Alex. de Neuo conſ. 87. ante num. 1. verſ. modo, vbi Cepol. conſ. 66. num 4. & 5. verſ. & ideo ſi condu. Flor. Gail. lib. 2. pract. obſer. 21. nu. 3. in fin. verſ. & hæc maximè Maſcard. de probat. lib. 1. concluſ. 467. num. 20. & lib. 2. concluſ. 892. num. 19. Medic. de caſ fortuit. par. 2. quæſt. 7. num. 4. Caroc. de locat. & condut. par. 4. rub de incend. nu. 27. Cæſar Vrſil. ad Afflict. deciſ 57. num. 3. & 6. in fin. Farinac. tit. de var & diuerſ. crim. quæſt. 110. num. 82. Gram. deciſ. 3. num. 13. Magon. deciſ. Florent. 111. num. 12. 27. in fin. & ſeq.*

8 Huiuſmodi verò diligentia probatur etiam per proprios familiares, & domeſticos, immò etiam per filios, fratres, & vxorem, cum ad excludendum delictum potius fauorabiliter, quam rigoroſè, & fiſcaliter procedendum ſit, *Marian. Socin. in cap. ſi quis domum num. 36. de iniur. & damn. dat. Farinac. in tit. de var. & diuerſ. crim. quæſt. 110. num. 84.*

9 Declara, quod non ſufficiat probare in genere diligentiam, & prudentiam, ſed in ſpecie eſt probanda circa cuſtodiam ignis, etiam de tempore orti incendij, ſecundum *Alex. de Neuo conſ. 87. n. 7. relat. per Farinac. dicta quæſt. 110. num. 85.*

10 Hinc eſt quod licet incendium præſumatur ortum culpa inhabitantium, tamen ex hac ſola præſumptione conductores, & habitatores Domus combuſtæ non tenentur Domino domus ad refe-

ctionem

ctionem damni, cum hoc intelligatur de leuiſſima culpa, quæ in omittendo conſiſtit, non autem de alia maiori culpa in committendo, quæ obligat ad damni refectionem. *Gabr. conſ. 159. poſt num. 4. lib. 1. Angel. de Malefic. in verbo incendiario num. 6. poſt med. verſ. & ideo dato Gail. lib. 2. pract. obſeruat. 21. num. 1. & 2. Maſcard. de probat. lib. 1. concluſ. 467. num. 7. & 8. vbi de veriori, & crebriori, & lib. 2. concluſ. 892. n. 12. & concluſ. 993. num. 1. & 2. Medic. de caſu Fortuit. par. 2. quæſt. 7. num. 2. & 3. vbi quod ita ſit de mente omnium Doctorum Farinac. in tit. de var. & diuerſ. crim. quæſt. 110. num. 127. & 129. Afflict. deciſ. 57. ibique Vrſil. in addition. num. 8. vbi de communi Ioſeph. Ludou. deciſ. Peruſ. 25. num. 16. & ſeq. Magon. deciſ. florent. 111. num. 1. & 2. Alex. Rauden. deciſ. Piſan. 6. n. 3. & 37. par. 1.* qui omnes fere teſtantur hanc eſſe veriorem, & receptiorem ſententiam.

11 Contrarium verò quod etiam ex leuiſſima culpa teneatur conductor, & habitans in domo combuſta ad emendationem damni propter incendium illati docent. *Adden. ad Bart. in leg. 1. num. 5. tit. G. ff. de offic. Præfect. vigil. Marian. Socin. in leg. ſi quis damnum num. 31. & ſeq. de iniur. & dam. dat. latè Grat. conſ. 46 per tot. lib. 2. Cepol. conſ. 69. num. 1. & ſeq. Nouel. reg. 18. num. 1. Caroc. in tract. de locat. & conduct. par. 4. rub. de incend. num. 64. & 67. Polidor. Ripa in tract. de nocturn. tempore cap. 27. num. 11. Fran. Marcb. deciſ. 421. n. 1. verſ. & ideo locator Gram. deciſ. 3. per totam,* vbi in fin. teſtatur ita in magna Curia Vicariæ fuiſſe iudicatum.

12 Limit. primam opinionem, vt non procedat in illis caſibus, in quibus conductor de iure tenetur etiam de leuiſſima culpa, puta in caſu, in quo expreſsè promiſit, & ſe teneri declarauit pro incendio orto etiam ex leuiſſima colpa, ſecus autem ſi ſimpliciter promiſit vti re locata diligenter, fideliter, & arbitrio boni viri, cum ex hac obligatione non oriatur actio ad damni refectionem ex leuiſſima culpa. *Menoch. de arbitrar. caſ. 390. num. 9. in fin. verſ. vno autem caſu Sebaſtian. Medic. de caſ. Fortuit. par. 2. quæſt. 7. num. 10 cum alijs congeſtis per Farinac. in tit. de var. & diuerſ. crim. quæſt. 110. num. 129. & 130.*

13 Ex quo infertur quod ſi quis contra Domini voluntatem, & conuentionem retinuerit in domo fœnum, vel aliam materiam, ſi incendium oriatur, tenetur ſine dubio de dicto incendio, ſecus autem nulla præcedente contraria conuentione, aut voluntate Domini habitatori notificata, & per ipſum acceptata iuxta textum in *leg. videamus § fin. ff. locat.* qui textus loquitur ſtante pacto de non tenendo fœnum, vnde ſecus quando tale pactum non adeſt, vt declarat. *Alex. de Neuo conſ. 88. n. 7. Alex. Rauden. deciſ. Piſan. 6. num. 4. in fin. verſ. & iſtud confirmatur par. 1. Farinac. in tit. de var. & di-*
14 *uerſ. crim. quæſt. 110. num. 60. & 61.* vbi ſubdit quod quando quis in domo, vel fœnili remiſerit fœnum humidum, & malè ſiccum, ex quo vt plurimum ſolet ignis accendi, tenetur de ſecuto incendio etiam nulla præcedente conuentione, ſecundum *Bertraz. conſ. 481. num. 15. & ſeq. lib. 2.*

15 Quòd ſi fortè incendium cauſatum in aliqua domo, vel Hoſpitio ab aliquo, vel amico, aduena, ſeù extraneo, vel hoſpitante, vel alterius non inhabitantis dictam domum, Dominus ſeu receptator non tenetur de tali incendio; ſed tenetur hoſpes, aduena, vel viator. *Caroc. de locat. & condut. par. 4. rub. de incend. num. 21. & 22. Maſcard. de probat. lib. 2. concl. 892. num. 10. cum alijs per Farinac. in tit. de var. & diuerſis crim. quæſt. 110. num. 132. & 133. Magon. deciſ. Florent. 111. num. 44.*

16 In dubio verò ſi non appareat an culpa hoſpitum, vel hoſpitantis ortum ſit incendium, non tenetur hoſpes, ſeu Dominus ad refectionem damni, ex poſſibilitate culpæ hoſpitantium, vel famulorum, viatorum, aut aduenarum. *Alex. conſ. 50. num. 5. lib. 1. & conſ. 74. num. 5. lib. 6. Menoch. de arbitrar. caſ. 390. num. 9. Farinac. dicta quæſt. 110. nu. 134. Afflict. deciſ. 57. nu. 5. & 6. & nouiſſimè Vermigliol. conſ. crim. 331. num. 4.*

17 Dominus autem ſeù Paterfamilias regulariter pro incendio orto culpa ſuorum ſeruorum, aut famulorum non tenetur, textus eſt in *leg. ſi venditor ff. de peric. & commod. rei vendit. vbi Saly. in ſummar. & num. 2. ad med. verſ. ſi familiaris Cepol. conſ. 69. num. 5. in prin. & in fin. Pariſ. conſ. 87. num. 6. & 9. & 17. lib. 4. Gail. lib. 2. pract. obſeruat. 21. poſt nu. 6. Caroc. de locat. & conduct. par. 4. rub. de incend. num. 29. Maſcard. de probat. lib. 2. conclu. 892. num. 10. & 11. & concl. 993. num. 5. Afflict. deciſ. 57. num. 5. & 6 verſ. & quod de incendio, & ibi Vrſil. in addit. num. 9. Magon. deciſ. florent. 111. num. 34. & 36. cum alijs per Fa-*
18 *rinac. dicta quæſt. 110. num. 111. & nu. 116.* vbi idem eſſe de incendio orto negligentia laboratorum, ſeù operariorum.

19 Sed hoc limit. primò quando incendium ortum à famulo præceſſit aliqua Domini culpa ſiue lata, ſiue leuis, ſiue leuiſſima in committendo. *Farinac. in tit. de var. & diuerſ. crim. quæſt. 110. nu. 121.* qui alios concordantes cumulat.

20 Limit. 2. quando incendium cauſatum fuit ob negligentiam eorum in officio, ſeù exercitio in quo deputati erunt, puta Coqui in Coquina, ſtabularij in ſtabulo, & ſimilium, nam tunc Dominus tenetur pro incendio orto culpa famuli, cum ex ipſa deputatione quaſi contraxit, & tacitè ſe obligauit ad refectionem damnorum per famulos factorum, ſecus verò ſi culpam ſeruus commiſerit extra officium. *Cepol. conſ. 69. nu. 5. verſ. ex prædictis, & verſ. propterea dico Menoch. de arbitrar. caſ. 390 ſub num. 19. Gail. lib. 2. pract. obſer. 21. poſt nu. 6. Caroc. de locat. & conduct. par. 4. rub. de incend. nu. 14. verſ. ampliatur 4. & num. 16. & 17. Maſcard. de probat. lib. 2. concl. 892. num. 7. & concl. 993. num. 5. Farinac. in tit. de var. & diuerſ. crim. quæſt. 110. num. 122. Ioſeph. Ludon. deciſ. Peruſ. 25. num. 18. par. 1. Gram. deciſ. 3. num. 12. Magon. deciſ. florent. 111. ſub nu. 32. Afflict. deciſ. 57. num. 7. vbi Caſar. Vrſil. in addit. num. 9. & nouiſſimè Vermigliol. conſ. crim. 334. nu. 6.*

21 Limitat. 3. quando conſtat de certo incendiario, aut quod Pater familias, vel Dominus adhibuerit debitam cuſtodiam, & diligentiam, & non eſſe in culpa, nam tunc non tenetur de incendio pro ſua familia, ſecus autem ſi de ſupradictis clarè non doceatur, quia tunc eius culpa cauſatum præſumitur tamquam adhibuerit minorem diligentiam, eo magis ſi non appareat cuius culpa ortum fuerit, quia ad eundem principaliter ſpectat diligentia, & cuſtodia domus. *Iaſ. in leg. domos num. 10. verſ. ſed aduerte ibique Imol. poſt nu. 3. ante fin. ff. de legat. 1. Marian. Socin. in cap. ſi quis do-*

mum

Digitized by Google

mnm num. 42. & 43. & 44. de iniur. & damn. dat. Alex. de Neuo conſ. 87. num. 3. ad med. Saly. conſil. crim. diuerſ. 31. num. 3. verſ. tertio caſu, & num. 4. & ſeq. lib. 1. in paruiſ. Angel. de maleſ. in verbo incendiario num. 12. & per tot. Corrad. in pract. rub. de incendiar. verſ. prætenſio autem.

32 Verius tamen eſt conductorem non teneri ad reſarciendum damnum locatori illatum ex incendio orto in domo conducta, niſi eius culpa probetur, vel certæ perſonæ, pro qua ipſe vel Pater familias teneatur, præcipuè non apparente vnde incendium habuerit originem, quibus deficientibus non poteſt ferri ſententiam contra Patrẽfamilias ex ſola præſumptione, quod culpa inhabitantium in genere pręſumatur ortum incendium, ve de veriori, & communiori teſtantur. *Roland. conſ. 35. num. 7. iuncto 26. verſ. ſecundo non obſtat, & 27. Iaſ. conſ. 116. num. 3. lib. 1. Menoch. conſ. 53. nu. 27. verſ. non obſtat vltimum lib. 1. Gabr. conſ. 159. num. 6. & 7. lib. 1. Farinac. in tit. de var. & diuerſ. crim. quæſt. 11. num. 126. Magon. deciſ. florent. 111. nu. 32. & 33.* vbi etiam veriorem, & communiorem appellat.

23 Quando verò incendium contingens in domo mea inferat damnum vicinis, ex quo in eorum domos progreditur, debeo emendare per me non ſolum ipſum damnum in domo inhabitata ſed etiam illatum in vicinis domibus, quia culpa etiam in re propria caſum præcedens in re aliena obligare cenſuit, *leg. qui occidit 5. in hac ff. ad leg. aquil. Menoch. de arbitrar. quæſt. caſ. 190. num. 13. Gabr. conſ. 159. nu. 31. lib. 1. Maſcard. de probat. lib. 1. concl. 892. num. 4. & 5. Medic. de caſ. Fortuit. par. 2. quæſt. 7. num. 13. Caroc. de locat. & conduct. par. 4. rub. de incend. num. 10. Farinac. dicto tit. de var. & diuerſ. crim. quæſt. 110. num. 135.*

24 Limit. vt procedat, quod in tantum teneatur, in quantum reperiatur in culpa, ſecus ſi incendium ex caſu fortuito ortum fuiſſet, nam tunc ad nihil tenetur. *Saly. in l. vendita nu. 6. in fin. verſ. iuxta ea ff. de peric. & commod. rei vend. plenè Bald. conſ. 442. lib. 3. Gail. lib. 2. pract. obſeru. 22. nu. 1. & 2. cum alijs per Farinac. citata quæſt. 110. n. 136.*

25 Si verò propter ignis timorem intercidatur, ſeu deſtruatur domus, vel quæ comburitur, vel contigua, ne ignis vlterius vagetur, quis teneatur deuaſtationis damnum reſarcire latè per plures concluſiones tradit. *Farinac. loco citato à num. 144. vſque ad 152.*

PRÆNESTINA EXTRACTIONIS.

ARGVMENTVM.

Eccleſiæ competit actio ſpolij pro extractis ab ea, & interdictum de libero homine exhibendo contra quoſcunque detinentes, licet extractionis participes non fuerint.

Extractus verò doloſis artibus, vel blandis verbis an Eccleſiæ ſit reſtituendus, fuſiſſimè diſceptatur.

SVMMARIVM.

1 Extractus ab Eccleſia malis, artibus, blandis verbis, vel ſub doloſa ſecuritate eſt Eccleſiæ reſtituendus ſi deindè carceretur.

2 Amp. ſiue ad exeundum inductus fuerit à publica, ſiue à priuata perſona. Contrarium num. 14.

3 Confugiens ad Eccleſiam nec directè, nec indirectè extrahi poteſt.

4 Teſtes deponentes ſuper extractione confugientis ad Eccleſiam probant etiam non citata parte, & ſiſeo ſæculari.

5 Eccleſiæ pro extractis ab ea competit actio ſpolij, & interdictum de libero homine exhibendo.

6 Quod tamquam perſonale, & in rem ſcriptum datur contra quoſcunque detentores, licet extractionis non participes.

7 Extractionis ignorantia non excuſat Iudices ad denegandam reſtitutionem extracti.

8 Confugiens ad Eccleſiam ſi liberè recedat amittit priuilegium Immunitatis.

9 Si tamen recedat ex ſecuritate promiſſa non amittit priuilegium Immunitatis.

10 Extractus ab Eccleſia eſt reſtituendus etiam ſi retinens non ſit particeps fraudis.

11 Exiſtens in Eccleſia nec tacitè, nec expreſsè renunciare poteſt eius immunitati, & num. 32.

12 Immunitatis Eccleſiaſticæ priuilegium eſt conceſſum loco, & non perſonæ, & num. 33. ampl. & declara vt in num. 34. & 35.

13 Recedens ab Eccleſia non ſpontè, ſed doloſis artibus non cenſetur renunciaſſe priuilegio immunitatis, Contrarium num. 15.

16 Extractio violenta per Sacros Canones damnatur, non autem per artes malas, & blanda, & doloſa verba, & num. 17. & 19. Contrarium num. 25. cum ſeq.

18 Immunitas Eccleſiæ ſuffragatur reis, quatenus in ea permanent, ſecus ſi recedant.

20 Recedens ab Eccleſia ſub promiſſione ſecuritatis, vel impunitatis ſeruanda eſt.

21 Impunitas promitti non poteſt niſi ab habente poteſtatem.

22 Recedens ab Eccleſia dolo birroariorum dicitur ſpontanea, & num. 23.

24 Fauorabilia ſunt benignè, & latè interpretanda.

25 Extractio ab Eccleſia per malas artes, & doloſas promiſſiones continetur ſub nomine extractionis violentæ.

Et plus operantur, quam doloſa extractio num. 27.

26 Eccleſia eodem modo læſa, & ſpoliata remanet per extractionem factam per violentiam, quam per doloſas artes.

28 Recedens ab Eccleſia deceptus, cum pro nolente, habeatur, non dicitur ſpontaneè receſſiſſe.

29 Dolus omnia inficit, & extinguit.

30 Recedens ab Eccleſia ab amico inductus ſine fraude, ſi capiatur non eſt Eccleſiæ reſtituendus.

31 Ita etiam ſi ex ſe ipſo ſpontè recedat.

32 Exiſtens in Eccleſia non poteſt ſe ipſum tradere in fortijs curiæ, & ſi extrahatur eſt reſtituendus.

34 Immunitatis priuilegium videtur eſſe mixtum Eccleſiæ ſcilicet, & confugienti conceſſum declara vt num. 35.

36 Exiſtens in Eccleſia non habet facultatem renunciandi priuilegio immunitatis.

37 Priuilegij renunciatio non valet in præiudicium alterius ſimul priuilegiati.

38 Extractio confugientis ad Eccleſiam prohibetur per leges Cæſareas, Sacros Canones, & Pontificias conſtitutiones, quibus priuatorum conſenſu derogari non poteſt.

39 Extractio ab Eccleſia non ſeruata forma Gregorianæ conſtitutionis eſt nulla, & inualida.

DECISIO LVI.

Cinthius Belluccius certiorem factus de acceſſu Birroariorum ad Terram Gallicani dubitans de ſui captura habuit confugium ad Eccleſiam Parochialem Sancti Andreæ eiuſdem Terræ, & dum ibidem permanebat, mediante tractatu vnius, & deinde alterius amici perquiſiti fuerunt Birroarij an aliquod præiudicium, ſeu mandatum haberent aduerſus præfatum Cinthium, à quibus habita fide, quod nullum habebant mandatum, & quod liberè poterat ab Eccleſia exire, ſub huiuſmodi verbo ab eadem Eccleſia receſſit, & ad Sutrinam vbi laborabat rediens paulò poſt ab eiſdem Birroarijs carceribus mancipatus fuit.

Hinc

Digitized by Google

Hinc prætendeute doloſis artibus;blandiſque
verbis ab Eccleſia extractum fuiſſe, habuit recur-
ſum ad Sac. Congregationem Immunitatis, pro
qua inſtruenda tunc Vicarius Generalis Præne-
ſtinus capta diligenti informatione, & comperto
expoſita in precibus veritati niti, excitatum fuit
dubium an eſſet Eccleſiæ reſtituendus.

1 Et pro affirmatiua, recepta eſt iuris concluſio,
quod exiſtens in Eccleſia gaudeat eius immuni-
tate, adeo vt ſi dolo, vel malis artibus, vel blan-
dis verbis, ſub aliqua promiſſione, ſeu ſicuritate
extrahatur, Eccleſiæ reſtitui debet, illique facta
promiſſio, ſeu promiſſa aſſecuratio ſeruanda eſt,
nam huiuſmodi corruptiones dicuntur violentiæ
factæ Eccleſiæ, & vi æquiparantur per *textum in
cap. id conſtituimus 26. ante med. ibi actus timore ab
Eccleſia diſceſſerit 17. quæſt. 4. Bobadill. in Polit. tom.
1. lib. 2. cap. 79. num. 14. Villa Dieg. in Polit. cap. 3. nu.
223. Donat. Anton. de Mariu. reſol. quotid. cap. 78.
Giurba conſ. 100. num. 123. Vermigliol. conſ. crim. 99.
num. 14. & conſ. 101. num. 7. Farinac. in Appen. de im-
munit. cap. 19. num. 301. et 304. & cap. 20. num. 307.
Maſtril. deciſ. 169. num. 12. poſt med. verſ. et maxime,
et num. 13. et 14. par. 2. Lazana in verbo immunitas
num. 19. Megalius in 3. par. lib. 4. cap. 2. quæſt. 1. n. 32.
Azor. inſtit. moral. par. 2. lib. 9. cap. 4. quæſt. 11. Remig.
de Gon. de immunit. Eccleſ. fal. 26. in fin. tom. 13. tract.
diuerſ. par. 1.*

2 Et inductus à publica, ſeu priuata perſona
blandis, vel doloſis verbis ad exeundum ab Ec-
cleſia, ad quam confugerat, ſi exeat, & capiatur,
reſtituendum eſſe Eccleſiæ, cenſuit *Sac. Congrega-
gatio Immunitatis in Aquapendij 24. Ianuarij 1668.
et in alia Anagnina 10. Maij 1670. quas refert Iacob.
Pignatel. conſult. canon. 37. num. 38. tom. 2.* & patet ex
alijs declarationibus relatis per *Sperel. deciſ. 150.
num. 2. et 65. tom. 2.*

3 Confugiens enim ad Eccleſiam nec directè, nec
indirectè, nec per viam expulſiuam, nec etiam per
compulſiuam, aut malis, vel fraudulentis arti-
bus extrahi poteſt. *Hoſtien. in ſumm. de immunit.
Eccleſ. num 8. ad fin. verſ. et nota, quod ad textum in
leg. præſenti C. qui ad Eccleſ. confug. Sanct. Antonin. in
ſumma par. 3. tit. 12. cap. 3. §. 1. verſ. porro talis Decian.
tract. crim. lib. 6. cap. 27. num. 6. Anaſtaſius Germon. de
Sacrorum immunit. lib. 3. cap. 16. num. 94. Vermigliol.
conſ. crim. 101. num. 7. qui allegat Farinac. in Appen.
de immunit. cap. 19. num. 295. et ſeq. et num. 301. et in
tit. de reo confeſſ. et conuinct. quæſt. 81. num. 282.* vbi in
ſpecie contra Iudicem, qui vt confugientem ab
Eccleſia extraheret ſine *vi* ſecuritatem dedit.

Quod autem Cinthius extractus fuerit doloſis
artibus, ſimulantibus ſcilicet Birroarijs nullum
præiudicium contra ipſum habere ſub cuius ſecu-
ritatis verbo ab Eccleſia receſſit, & paulò poſt
captus fuit, docetur ex teſtibus deſuper examina-
4 tis, qui in caſu violatæ immunitatis ſufficiunt,
etiam ſi non ſint examinati præuia citatione par-
tis, ſeu Curiæ laicalis, & *ita* de Stylo practicari
teſtatur *Genuen. in prax. Archiepiſcopal. Neapol. cap.
23. num. 19. relat. et ſecut. per Iacob. Pignatel. conſult.
canon. 170. num. 1. et 3. tom. 1.*

5 Vnde Eccleſiæ competit actio ſpolij pro extra-
ctis ab ea, & interdictum de libero homine exhi-
bendo pro recuperanda perſona ab eadem extra-
cta quod interdictum vti perſonale, eſt in rem
ſcriptum, ſicut cætera interdicta, *leg. 1. §. penult. ff.
de interdict.* Et datur contra quoſcunque detinen-
tes, etiam ſi eſſent Epiſcopi, & perſonæ Eccleſia-
ſticæ, & quamuis retinentes non extraxerint, aut
6 participes extractionis fuerint. *Diana reſol. moral.
par. 6. tract. 1. reſol. 27. in prin. conſilij per eum relati,
et ſub 5. ad ſummam tamen Genuen. in prax. Neapol.
cap. 17. num. 6. verſ. quo præſuppoſito, et docet Bart.
in leg. 2. C. de ijs, qui ad Eccleſ. confug. Peregrin. de im-
munit. Eccleſiæ cap. 14. num. 10. Sperel. deciſ. 150. num.
74. tom. 2.*

7 Hinc eſt, quod Iudices ſe excuſari non poſ-
ſent ex prætextu ignorantiæ extractionis, quæ
licet ſufficiat ad euitandum excommunicatio-
nis incurſum, non tamen ſufficit ad euitandam,
& ſubuertendam reſtitutionem, habita ſcientia
extractionis, præcipuè concurrente intimatione,
& ſignificatoria Curiæ Eccleſiaſticæ, vt animad-
uertit *Pignatel. conſult. canon. 170. num. 2. tom. 1.*

Nec refragare videtur, quod Cinthius ſibi im-
putari debeat, ſi fidem præſtauerit Birroariorum
verbis, qui vt plurimũ pro capiẽdis reis vaframẽ-
tis, & calidis medijs *vti* ſoliti ſint, ac proinde
erat in ſua libertate exire, & nõ exire ab Eccleſia,
etſi ſponte exiuit, & *incidit* in fortijs curiæ, non
eſt amplius locus reſtitutioni, vtpotè quia libe-
8 rè exeundo, cenſetur ſe priuaſſe beneficio immu-
nitatis, iuxta deducta per *Mar. Ital. de immunit.
Eccleſ. cap. 6. §. 2. num. 48. & ſeq. Farinac. eod. tract.
cap. 19. num. 306. Vermigliol. conſ. crim. 99. num. 13.
Sperel. deciſ. 150. num. 3. & 4. tom 2.*

9 Quia reſpondetur Cinthium ab Eccleſia receſ-
ſiſſe ea ſecuritate habita, & fide data, ex qua
cum reſultet coacta, & non libera voluntas, non
10 amiſit, nec ſe priuauit immunitatis priuilegio,
non obſtante quod Iudex, eiuſque miniſtri non
fuerint conſcij, ſed participes huiuſmodi fraudis
cum ſatis ſit, quod ſic per fraudem extractus,
Iudex retineat. *ita* reprobato, *Remig. de Gon. de
immunit. Eccleſ. Falen. 26. ſub num. 7. propè fin. verſ.
ſi verò, & Suar. tradit Sperel. deciſ. 48. num. 61. tom.
1. & deciſ. 150. num. 73. tom. 2.* vbi quod ab hac
ſententia non ſit recedendum *ex Genuen. quem
allegat. in prax. Archiepiſcopal. Neapol. cap. 22. nu. 6.
& 7. Mar. Ital. de immunit. Eccleſ. cap. 6. §. 2. nu. 38.
& 39,* Peregrin. *eod. tract. cap. 14. num. 10. Diana re-
ſol. moral. par. 1. tract. 1. de immunit. reſol. 16.*

11 Quæ certiora redduntur, quia exiſtens in
Eccleſia nec expreſsè, nec tacitè, renunciare po-
teſt eius immunitati, quia tale priuilegium con-
12 ceſſum eſt loco, & non perſonæ, & ſi confugien-
tis receſſus non ſit ſpontaneus, ſed proueniat ex
13 malis artibus, doloſis perſuaſionibus, vel blan-
dis verbis non inducit renunciationis effectum.
*Decian. tract. crim lib. 6. cap. 26. num. 12. Mar. Ital. de
Immunit. Eccleſ. lib. 1. cap. 6. §. 2. num. 84. & ſeq. Fa-
rinac. de immunit. cap. 19. num. 304. Maſtril. deciſ.
169. lib. 2.*

14 Pro negatiua verò vrget alia oppoſita DD.
ſententia quòd confugiens ad Eccleſiam ſi ab ea
abſque violentia extrahatur, ſed ſolum blandi-
tijs, vel alijs ſimulatis artibus, ſi deinde extra
Eccleſiæ confines capiatur, illius immunitate
non gaudeat, *Anton. de Butr. in cap. inter alia nu-
mer. 5. in verb. violenter. de immunit. Eccleſ. Hoſtie n.
in cap. fin. num. 1. in fin. verſ. quod ſi aliqui eod. tit.*

Na-

*Nauar.in manual.Confeſ.cap.25.num.21.in fin.verſ. neque autem gaudat, & num.71.in fin. verſ. nequa qui ſponte Suar.de ſtat. Relig. lib.3. cap.13. num.2. Villagut.de exten. leg.cap. fin.num.4. Decian. tract. crim.lib.6.cap.26.num.11.Roſel.in ſumma in verb. immunitas il 2.num.4.*cum alijs adductis per *Farinac.in Appen.de immunit.Eccleſ.cap.19. num.302. & ſeq. & per Thom.del Bene eod.tract.cap.16. dub 25.ſect.5.num.1.& 2.tom 2.*

15 In cuius ſententiæ comprobationem plura adducuntur, tum quia ſic ad Eccleſiam confugiens ſi conſenſiat ſe exrahi, videtur ſponte immunitati Eccleſiæ reuunciare, & ideo de ſe ipſo conqueri debet, *Archidiacon.in cap.frater poſt n.2. in verbo reluctantem 17.quæſt.4.* & rradunr alij relati per *Farinac.in Appead.de immunit.Eccleſ. cap. 19.num. 303.*

16 Tum etiam quia ſola violentia; & extractio per vim facta ex diſpoſitione Sacrorum canonum damnatur. *Hoſtien.in cap.fin.num.2.de immunit.Eccleſ.ibiq.Io.Andrea num.2.Anton.de Butr.numer.4. Panormitan.num.10.Remig.de Gon. in tract. de immunit.Eccleſ.Fallent.1.& 2.inter tract.diuerſ. tom.13.par.1.fol.14. Silueſter in ſumm.in verb. Immunitas il 3.quæſt.6.num.6. Nauar. in Manual. cap. 25.num.21.Decian.tract.crim.lib.6.cap.26.num.11. Farinac.in Append. de immunit. Eccleſ cap.19. numer.302.Suar.lib.3.cap.13.num.2.Filluccius tom.1. tract.15.cap.6 num.154 Duard.in Bulla Cœnæ lib.2. can.15. quæſt. 16. num. 34. Layman. lib.4. tract.9. cap.3.num. 13 Curtellus de Immunit. Eccleſ. lib.1. quæſt.26.Bonaccin in tit.circa primum Decalog.præcept.diſ.3.quæſt.7.punct.3.num.5.tom.2.* late *Thom. del Bene de immunit, Eccleſ. cap.16.dub.25.ſect.5.n. 1.& 2.& per tot.tom.2.*

17 Etenim textus *in cap. inter alia* ibi *non eſt violenter extrahendus* 8.*cauſ.17. quæſt.4.* ibi *hominem de Eccleſia rapuiſti, & cap.frater* 10. *cauſ. & quæſt.* ibi *vt hominet in ſanctuarijs conſtitutum captata Sacerdotit abſentia reluctantem,reclamantemq; violenter abſtraherent, & in can.deſiniuit 33.* ibi *nullus audeat confugientes ad Eccleſiam, vel reſidentes inde vi abſtrahere,* & ſimiles proceduir in abſtractione violenta, ſecus igitur ceſſante violentia.

18 Tum demum quia Eccleſia ius propriæ immunitatis illæſum curat, reorum verò vtiliratem niſi quarenus in eadem permaneaut, ſed ſi recedentibus eiſdem damnum ſequatur nihil Eccleſiæ referre debet, & quia per ſpontaneum receſſum ius coniunctionis, quo ad priuilegium immunitatis ceſſar, & non eadem, ſed ſeparata ratio de reis haberi debet, *Thom.del Bene de immunit. Eccleſ.cap.16.dub.25.ſect.5.num.6.iuncto numer.9.cum ſeq.tom.2.*

19 Ceſſante igitur violentia, ceſſat etiam ratio læſionis, propter quam Eccleſia eſt reintegranda de perſona extracta, non autem quando quis per blanditias ſeductus ſponte recedit. *Peregrin. de immunit. Eccleſ. cap.14.num. 1.& 2. Duard. in Bulla cœnæ Domini can.15. quæſt.15. num.32. Fagundez.de præcept. Eccleſ.cap.4.num.4. &* 58. quos refert *Sperel.deciſ.150.num.1.tom.2,*vbi *num.2.* allegat alios contrarium tenentes.

Quibus non valet obeſſe quod Cinthio mediante amicorum tractatu promiſſa fuerir ſecuritas à Birroarijs,& ſub hoc verbo ab Eccleſia receſſerit,

20 ſecuriras enim, vel impunitas quando promittirur vtique ſeruanda eſt, vr in puncto immunitatis fatentur ferè omnes DD. pro hac ſecunda ſententia allegati, & in ſpecie, *Nauar.in Manual. cap.25.num.22.in fin. Farinac. in Append immunit. Eccleſ.cap.19,num.301.& in tit.de carcer. & carcerat. quæſt.81.num.282.* cum alijs allegaris per *Thom. del Bene cap. 16. dub. 25. ſect. 5. num. 13. tom.2.*

21 Quia reſponderi poteſt quod obiectum bene procederet, ſi ſecuritas, vel impunitas promiſſa fuiſſet à Iudice habente poteſtatem, & prcmittendi facultatem, *Farinac. in tit. de reo confeſ. & conuinct.quæſt.81.num. 281. Iul.Clar.in pract.§.fin. quæſt 55.verſ.circa ſecundum poſt med.*

22 Secus autem ſi à Birroariis, talem facultatem non habentibus, decipere ſolitis, quibus propterea quis ſe credulum præbere non debet, & fatuus dicitur, qui birroariorũ fidei ſe cõmittit, adeout
23 diſceſſio ab Eccleſia vtique ſpontanea cenſeatur etiam ſi dolo Birroariorum ſequatur faciunt latè tradita per *Sperel.deciſ 150.à num.6.cum pluribus ſequen.& num.31.tom.2.*

Quæ licet valde vigeāt fac le tamen proſternũtur, attenta prima ſententia magis tuta, & Ec-
24 cleſiæ fauorabilis, vtpote quia cum verſemur in fauorabilibus, nempè in immunitate Eccleſiæ
25 & ſic in benignè, & latè interpretandis, nomine violentæ extractionis iuxta Sacros Canones non minus continetur extractio facta per violentiam, quam per malas artes, & doloſas pro-
26 miſſiones, quoniam non minus irrogatur iniuria,& Eccleſia læſa & ſpoliata remanet per actum violentæ extractionis, quam per malas artes, &
27 doloſas promiſſiones,quæ plus operantur,quam violenta extractio, & compulſio, vt inſinuar, *Sperel.deciſ.150. num.39. & 40.cum ſeq.tom.2. ex Salycet in l.vnica num.30.C. de raptu Virg. Oltrad; conſ.36.ſub num.1. verſ. & talis Din,in cap. ſcienti num.4.de reg,Iur.*

28 Nec ſponte, & voluntariè ab Eccleſia receſſiſſe dicitur, qui fuit deceptus, cum pro non volente habeatur, *Dinus in regula ſcienti num.3.& 4. de regul.iur.in 6.Salycet.in l.vnica ſub num.30. C.de rapt. Virg.Sperel. deciſ.150.num.30.& 40.cum pluribus ſequen.tom.2.*

Et conſequenter defectu conſenſus, irrita red-
29 ditur extractio, & carceratio deinde ſecuta, dolus autem omnia infringit,& extinguit, *l.& eleganter ff.de dolo, Bart.in l.ſub prætextu in prima lectura num.4.& 5.& in 2. lectura num.3.C. de tranſact.Cuman.conſ 156.num.4. Rot.deciſ.271. num.24. par.6.in recent.& in Ferrarien.tranſactionis 28.Ianuarij 1650. coram Card.Celſo.§.& propterea.*

30 Cæterum in hoc immunitatis articulo veritas eſt, quod exiſtens in Eccleſia, ſi neque lictoris, neque Iudicis,ſed alterius priuatæ perſonæ blanditijs ſeductus ab Eccleſia egrediatur, tunc ſi egreſſus extra locum ſacrum capiatur,non eſt Eccluſiæ reſtituendus, vt ſi amicus extrahens re vera credens quod in birroarios non incideret eundem ad egrediendum ab Eccleſia induxerit,cum hoc caſu ceſſet dolus, & deceptio, & reus ſibi imputare debet, ſi ſe ipſum decepit *Sperel. deciſ.150.num 66.& 68 tom.2.*vbi quod in ijs terminis recipi poſſunt DD.pleno calamo relatos per

Farinac.de immunit.Eccleſ.cap.10.num.302.

31 Prout etiam ſi confugiens ad Eccleſiam non
ex aliorum perſuaſionibus, ſed ex ſe ipſo ab ea-
dem exire velit, & poſt receſſum deueniat in for-
tijs curiæ gaudere non debet Eccleſiaſtica im-
munitate, & à ſæculari iudice puniri poteſt, quia
renunciatio ſic actu facta immunitati valet, ex
quo priuilegium in inuitum non conſeratur, &
hoc veriſſimum credit. *Farinac.in Append. de im-
munit Eccleſ.cap.19.num. 304. late Mar. Ital.eod.
tract.cap.6.§.2.num.48.& ſeq.Vermigliol.conſ.crim.
99.num.13.Sperel. deciſ.59.num. 2.tom. 1. & deciſ.
150.num.3.& 4.tom.2.*

32 Non poteſt tamen exiſtens in Eccleſia ſe ipſum
tradere in fortijs curiæ, nec conſentire, & per-
mittere ſui ipſius extractionem, nec huiuſmodi
conſenſus, & voluntas excuſat extrahentes, quin
ſtatim teneantur Eccleſiæ cui vis illata fuit ſic
extractum reſtituere, & hæc eſt veriſſima, & in-
dubitata concluſio, cuius ineuitabile fundamen-
tum eſt, quia priuilegium immunitatis eſt loca-
33 le, conceſſum ſcilicet loco, & non perſonæ, cui
exiſtens in Eccleſia nec tacitè, nec expreſsè renun-
ciare poteſt, & de facto renunciando ipſa renun-
ciatio redditur nulla, & inualida, *Farinac. in Ap-
pen.de immunit.Eccleſiæ cap. 19. num. 304.* ex latè
deductis per *Maſtril. deciſ. 169. num.9.& 10. Pe-
chius de iure ſiſten.cap.9.num.3. in fin.verſ. ego verò
Bobadil.in Polit.lib.2.cap.14.ſub num.80.verſ.à eſto
tom.1.* & tradit alijs congeſtis per *Sperel. deciſ.59.
num.1.tom.1.& deciſ.150.num.78.& 79 tom.2.*

34 Et quamuis immunitatis priuilegium videatur
eſſe mixtum Eccleſiæ ſcilicet, & perſonæ confu-
gienti conceſſum, ſecundum, *Decian. tract. crim.
lib.6.cap.26.num.12. Mar.Ital.in tract. de immunit.
Eccleſ.lib.1.§.6.num.84.latiſſimè Maſtril.deciſ.169.
num.2.& ſeq.Sperel.deciſ.59.num.1.tom.1.*

35 Hoc tamen intelligendum eſt, quod directè, &
principaliter Eccleſiæ vniuerſali tributum fuerit,
indirectè verò in beneficium confugientis re-
dundat ob exiſtentiam in loco priuilegiato, &
exempto, iuxta magiſtralem doctrinam *Petri Soar.
tom.1.de Religion.tract.2.lib.3.cap.13. num.11. Spe-
rel.deciſ.104.num.79.in fin tom.2.*

36 Non eſt igitur in poteſtate exiſtentis in Eccle-
ſia renunciare priuilegio immunitatis, non ob-
ſtante quod volenti non fiat iniuria, neque vis
inferatur, quia hoc caſu iniuria Eccleſiæ irro-
gatur in præiudicium ſui priuilegij, & quando
37 priuilegium non in ipſius tantum, ſed alterius
quoque contemplatione conceſſum fuit, non
valet renunciatio ab alio facta, *Panormitan. in
cap.conqueſtus per illum textum num.6.in vltimo no-
tab.de ferijs, & in cap.ſi de terra num.5. de priuileg.
& in conſ.61.num.2.lib.2.Ambroſin.de immunit. Ec-
cleſ.cap.16.ſub num.13. Sperel. deciſ.104. num.82.
cum plurib.ſequen.tom.2.*

38 Vlterius quia extractio per leges cæſareas. Sa-
cros Canones, & conſtitutiones Pontificias pro-
hibitorias interdicitur, & prohibetur, quibus
39 priuatorum conſenſu derogari non poteſt, præ-
cipuè attenta Gregoriana conſtitutione, quæ dat
formam, quà non ſeruata ob decretum irritans
quidquid geſtum, & attentatum fuit, nul-
lum, & inualidum remanet. & conſenſus in con-
trarium præſtitus infringitur, & extinguitur, *ad
l.nemo poteſt de legat. 1. iuxta doctrinam Bartoli in
l.fin.num.5.verſ.quarti glo. C.de venden. reb. Ciui-
tat.lib.11.& pulchre tradit Calder.in conſ.288. nu-
mer.2.verſ diſtingue lib.5. & in puncto Sperel. deciſ.
104.num.91.tom.2.*

Præſens cauſa remiſſa fuit à Sacra Congrega-
tione Eminentiſs.& Reuerendiſs.Cardinal.Vica-
rio Vrbis, in cuius Congregatione Criminali
propoſita, attenta mea relatione fuit vt intrà re-
ſolutum.

*Fidem facio per præſentes ego Notarius infraſcri-
ptus qualiter in congregatione criminali habita die
prima Octobris 1681.coram Eminentiſs.& Reueren-
diſs. almæ Vrbis Cardinali Vicario inter cætera fuit
decretum, Cinthius Belluccius allegat immunitatem,
conſtare fuiſſe captum in loco immuni, & ideo reſti-
tuendum Eccleſiæ, & procedendum contra extractores
& alias prout latius in dicta Congregatione vt ſupra
habita in Quorum fidem. Datum hac die 2. Octo-
bris 1681.*

*Ita eſt Vincentius Octauianus Curiæ Eminentiſſ.
& Reuerendiſs.D. Cardinalis Vicarij Notarius.*

PRÆNESTINA DOTATIONIS ORPHANARVM.

ARGVMENTVM.

Legatum dotis quotannis præſtandum puellis virginibus orphanis, egenis, licet dari debeat carentibus patre, & matre, ipſis verò non concurrentibus, vel ſi non ſint ætate nubiles etiam admitti poſſunt orphanæ ex patre tantum.

Legatum verò relictum fæminis maritandis an poſſit dari viduis, & maritatis, diſceptatur.

SVMMARIVM.

1 Verbum Orphanæ abſque vlla reſtrictiua prolatum comprehendit Orphanas ex patre, & matre, & etiam ex patre tantum.
Orphanæ dicuntur etiam, quæ non habent patrem ibidem.
2 Pupilli inter perſonas miſerabiles reputantur.
3 Legatum dotis dandum puellis virginibus Orphanis dari poteſt Orphanæ ſine patre licet habent matrem,
Decl., vt non procedat ſi concurrant Orphanę vtroque parente orbatæ, dummodo ſint ætate nubiles num. 23.25. & 20.
4 In vltimis voluntatibus eſt facienda lata interpretatio, ſecus in contractibus.
5 Idem in legatis pijs.
6 Orphani etiam carentes patre tantum recipi poſſunt in Orphanotrophio.
7 Peritis in arte ſtandum eſt.
8 Orphanus reputatur habens patrem inutilem.
9 Viduatum priuilegium competit mulieri habenti virum inutilem.
10 Eccleſia dicitur viduata ſi habeat Epiſcopum inutilem.
11 Legatum relictum fœminis maritandis poteſt dari viduis ſecundo nupturis contrarium num.12. Declara ve numer. 13.
14 Poteſt etiam conferre viduis ſi non adeſſent fœminæ ætate nubiles.
15 Prout etiam ſi primum matrimonium non conſumauerint.
16 Legatum relictum fœminis maritandis non poteſt conferri maritatis.
17 Limit. ſi mulier fuit nupta ſine dote, vel cum modica inſufficienti ad ſubſtentanda onera matrimonij.
18 Vbi militat eadem ratio idem ius ſeruari debet.
19 Veriſimilis mens, & voluntas teſtatoris eſt ſequenda, interpretanda, & coadiuuanda ſecundum id, quod credibile redditur diſponere voluiſſe.

20 Ve-

Digitized by Google

20 Verisimilitudo habetur pro lege.
21 Diſpoſitio teſtatoris extenditur ad caſum de, quo ſi cogitauiſſet veriſimilter diſpoſuiſſet,
22 In viſitatione Diœceſana proceditur de plano, & non omnia accuratè animaduertuntur iuxta regulas iuris.
24 Statuta recipiunt interpretationem paſſiuam à iure communi.
26 Legatum relictum fœminis maritandis non poteſt conferri, niſi fœminis ætate nubilibus.
27 Amp. vt ſi hoc legatum ſit relictum perſonis incertis ab executoribus ſunt eligendæ perſonæ habiles.
28 Et ſi perſonis certis ætatæ inhabilibus ad matrimonium peti non poteſt ante legitimam ætatem.
29 Facta ad cautelam non præiudicant, nec diſpoſitionem alterant.

DECISIO LVII.

BErnardina Benedicti Chriſtophari vſque de anno 1585. vltimo teſtamento, quò deceſſit diſpoſuit per hæc verba. *In omnibus autem ſuis bonis instituit ſuum heredem vniuerſalem D. Nicolaum Biſciam eius maritum, & poſt mortem dicti Nicolai, voluit dicta teſtatrix, quod de omnibus ſuis ſtabilibus bonis fieri, & erigi debeat vnus mons, quem montem ſubſtituit dicto Nicolao Biſciæ, & dictum montem erigere. & protegere debeat Reuerendiſſimus Epiſcopus Præneſtinus, &c. & voluit, & ordinauit dicta Teſtatrix, quod de fructibus bonorum dicti montis maritentur annuatim, & in perpetuum tot Orphanæ pro concurrenti quantitate dictorum fructuum, &c.*

Purificata ſubſtitutione per obitum præfati Nicolai, & facta ab Ordinario Montis erectione, & miniſtrorum electione fuerunt quotannis per extractionem Orphanis vtroque parente orbatis, traditæ dotes, ipſis verò non concurrentibus, vel propter earum intempeſtiuam ætatem fuerunt quoque admiſſæ Orphanæ ex Patre tantum pauperes, & indigentes.

Verum repugnantes moderni montis officiales admittere ad beneficium huiuſmodi ſubſidij dotalis Orphanæ ex Patre tantum, dubitatum fuit coram me, tunc Vicarius Præneſtinus prò Eminentiſſimo Cardinali Raynaldo Eſtenſi bo: mem: An legatum factum pro Orphanis maritādis comprehendat etiam Orphanas ex patre tantum, & an ad huiuſmodi ſubſidium admitti poſſint, & effirmatiuè reſpondendum cenſui.

1 Siquidem Teſtatrix mandauit dotari Orphanas abſque vlla particula reſtrictiua, & limitatiua ad carentes vtroque parente, propterea cenſetur etiam comprehendere voluiſſe Orphanas ex Patre tantum, quæ etiam veniunt ſub nomine Orphanarum, quia carentes paterno præſidio malè ſe habeant, vt declarat *Spiegel. in Vocabolar. in verbo Orphanus Calepin. eod. verb. Gregor. Tholoſ. Syntagm. iur. par. 2. lib. 12. cap. 1. num. 5. fol. 193. Ioan. Choras in tract. inuentar. in princ. num. 7. to. 8. par. 2. fol. 165.*

2 Et inter perſonas miſerabiles, vt ſunt pupilli reputantur, vt probat textus in *l. 1. C. quando Imperat pupill. & vid.* ibi *ſi pupilli, vel viduæ, alij fortunæ iniuria miſerabilis clarius, Alex. in conſil. 121. num. 14. lib. 1. Rol. à Valle conſ. 76. nu. 38. 39. et 40 lib. 1. cum alijs allegatis per Menoch. de arbitr. caſ. 66. num. 3.*

3 Hinc ſequitur, quod ſatisfactum menti, & diſpoſitioni teſtatoris dicatur per nominationem puellæ orbatæ tantum Patre, dum ſimpliciter mandauit dotari puellas orphanas, & ita obtentum, & obſeruatum fuiſſe teſtatur, *Grat. diſcept foren. cap. 666. n. 3. iuncto n. 16. in fi. tom. 4.*

4 Fortiſſima etiam ratione prædicta corroborantur, tum quia verſamur in vltimis voluntatibus, in quibus eſt facienda lata interpretatio, quidquid ſit in contractibus *l. qui duo, l. ſeruis legatis ff. de legat. 3. l. ſi ita ſcriptum in fi. prin. ff. de leg. 2. l. in teſtamentis de reg. iur. l. quidquid adſtringendæ in prin. de verbor. oblig. cap. cum dilecti de donat. Mātic. de coniect. vltim. volunt. lib. 3. tit. 18. n. 2. & 3. & de tacit. et ambig. conuen. lib. 2. tit. 4. n. 63. in fi.*

5 Tum quia ſumus in materia fauorabili dotis, & in legato pio, in quò pariter eſt admittenda larga, & non reſtrictiua interpretatio. *Gratian. dicta diſceptat. 666. n. 6. Rot. dec. 814. num. 8. coram Amat. Dunoz. vbi etiam dictum fuiſſe in Romana Fideicommiſſi 27. Maij 1647. in fin. coram Cardin. Otthobono.*

Tum etiam quia non adeſt præciſa lex, quæ diſponat, & inhabilitet puellam, ſi non ſit orphana
ex Patre, & matre in caſu præſtationis huiuſmo-
di ſubſidij dotalis, & licet *Salyc. l. Orphanotro-
phium 30. n. 2. C. de Epiſcop. et Cleric.* velit, quod
6 in Orphanotrophio nempe in loco, in quo pueri
orbati parentibus recipiuntur, recipi non poſ-
ſint niſi pueri carentes vtroque parente, verius
tamen eſt, vt etiam ſufficiat, quod ſint tantū ſine
Patre, vt declarat *Spieg. in lexic. iur. in verbo Orpha-
notrophium*, in quò etiam verbo ita concludunt
7 omnes in *Dictionar.* quibus magis ſtandū eſt tam-
quam peritis in rebus, & vocabulis *l. 31 C. fin. re-
gundor. cap. præpoſuiſti vbi Abb. n. 4 Felin. num. 6. de
probat. Gregor XV. dec. 161. num. 8. Rot. dec. 342. n. 2.
par. 6. in recent.*

8 Quinimo quod ab executoribus admitti poſ-
ſint ad huiuſmodi dotale ſubſidium puellas ha-
bentes patres inutiles, quæ æquiparantur non
habentibus patres, & maiori commiſeratione
dignæ ſunt, tum ob Parentum inhabilitatem,
& miſeriam, tum ob propriam deſtitutionem à
paterno præſidio ita *Perez de Lara de anniuerſar. et
Capellanys lib. 2. c. 21. num 32. et 33. iuxta notabi-
lem glo. in l. fi. in verbo orbitates C. ad l. flau. de pla-
9 giar. Grat. diſcept. foren. cap. 666. n. 8. to. 4.* vbi tribus
ſequentibus numeris in huius corroborationem
adducit in ſimili, quod priuilegia conceſſa vi-
duis competant etiam mulieribus habentibus vi-
ros inutiles, *Bald. in l. fin. C. ad l. flau. de plagiar.
Cott. in memorabil. in verbo vidua latè Tiraquell. in l.
10 connubial. 6. Sperell. dec. 156. num. 21. et deciſ. 158.
num. 4. tom. 2. n. 12.* Prout etiam eſt in Eccleſia ſi
habet Epiſcopum inutilem, cum tunc dicitur pā-
ſtore orbata *cap. 2. 5. ſed neque illud de translat.
Epiſcopor. Gail. lib. 1. pract. obſeruat. 1. n. 45. Sperell.
dec. 158. num. 5. to. 2.*

11 Quibus additur, quod legatum relictum fœminis maritandis poſſit etiam conferri viduis ſecundo nupturis, quia per nuptias non ſolum primæ, ſed etiam ſecundæ deſignantur, & vlteriores comprehenduntur, vt videtur docere *gloſ. in cap. aperiant in verbo trigamos 31. q. 3.*

12 Et licet contrarium ſit veritas quod nequeat conferre viduis ſecundo nupturis, cum teſtatoris verba de ſolis primis nuptijs intelligi debeāt, vt conſtat in *l. boues ff de verbor ſignific.* ibi *hoc ſer-*

Digitized by Google

mone dum nupta erit prima nuptiæ ſignificantur Bald.
in prohem.decret.n.25. Præpoſitus in rub. de diſpenſa
num.14. Gulielm.de Benedictis in cap. Raynutius de
teſtam.in rub.qui cum alia n.17. Mans.de conicct.vlt.
volunt.lib.8.tit.5.n.21.cum alijs relatis per Sanchez
de matrim.lib.7.diſp.91.n.55.

13 In hac tamen ſententiarum contrarietate prò
concordia recurrendum eſt ad coniecturas ani-
aduerſa voluntare Teſtatoris, & ſi ea non magis
primis, quam ſecundis nuptijs adaptari poſsit, &
tunc etiam viduis legatum dari poteſt, ſecus ſi
voluntas Teſtatoris, ſuadeat de primis nuptijs
intellexiſſe, *Ripa in rub.C.de ſecund.nupt.nu.4.et 5.*
verſ.contrarium determinat Syluęſter. in verbo lega-
tum 2. quæſt.5. num.9.

14 Vbi tamen nullæ eſſent fœminæ ætate nubiles,
quibus poſſit hoc legatum impertiri, tunc ex ve-
riſimili mente Teſtatoris, nè opus pium differa-
tur poteſt conferri viduis, vt docent DD. addu-
cti per *Sanch.de matrim.lib.7.diſp.91.n.59.*

15 Prout etiam ſi vidua nupta matrimonium nō
conſummauerit, tunc legatum capere poteſt, cum
perinde ſit, ac ſi nunquam nupſiſſet, vt bene ait,
Ripa in rub.C.de ſecun. nupt.nu.15.verſ. ſed an di-
catur Dec.eod.tit.n.4.& alios refert.Sanchez de ma-
trim. lib.7.diſp.91. n.57.

16 Vlterius licet pariter legatum relictum puellis
maritandis conferri nequeat iam maritatis, cum
in illis verba legati minimè verificentur. *Bald.in*
l.fi.num.11.C.de ſent.quæ ſine certa quantitate Iaſ.
in l.quominus n.133. verſ.quinto pro eadem parte
ff.de flumin.Sanch.de matrim.lib.7.diſp.91.n.64.

17 Tamen ſi mulier fuerit nupta ſine dote, vel cū
modica dote, & vir ea inopia laboret, vt ſubſti-
neri onera matrimonij minimè valeat legatum
præſtari poteſt etiam maritatis, quia adhuc ſub-
eſt cauſa pia, & neceſſitas oneris matrimonij
ſubſtinendi, vt verè fęminas dotari dicatur latè
Sanch.de matrim. lib.7.diſ.91.n.63.

Ex veriſimili autem mente teſtatoris tacitè,
hoc diſpoſuiſſe deducitur ex motiuo charitatis,
& zelo pietatis, quo motus fuit ad legandum,
& pie diſponendum, cum etiam in ijs caſibus mi-
liter eadem ratio pietatis, & charitatis propte-
18 rea idem ius ſeruari debet *l.illud quæſitum eſt 32,*
ibique.glo.in verbo æſtimari ff. ad l. aquil. cum ſimil.
Amat. Dunoz.dec.657. n.15.tom.1.

Et quidem ex hoc fundamento in præſenti
perpendere non omittam præfatam Teſtatricem,
mandaſſe quotannis dotare Orphanas, & quia
in paruo Canarum oppido contingere poteſt ali-
quo anno, quod non adſint, vel non concurrant,
aut non ſint nubiles Orphanæ ex vtroque paren-
te, propterea ad hoc, vt mens teſtatricis in hac
parte adimpleatur, & ne opus pium ſuo deſti-
tuatur effectu, ſi concurrent Orphanæ ex patre
tantum vtique videntur admittendæ ex veriſimi-
li mente teſtatricis, quæ ſequenda eſt, & inter-
19 ptetanda, & benignè coadiuuanda ſecundum
id quod credibile redditur diſponere voluiſſe.
l.cum res in princ.de legat.1.ibi vel vbi veriſimile
eſt teſtatorem voluiſſe l.ſicut certi l.ſi eum vel in vte-
ro C. de teſtam. milit.l.Titius §.Lucius Titius de li-
ber. & poſthum. l.cum avus de condit. & demonſtr.l.
cum in teſtamento de rebus dubijs latiſſimè Card.Man-
tic.de coniectur.vltim. volunt.lib.3. tit.19. num.1.
& ſeq.

20 Veriſimilitudo autem habetur pro lege, & qui
allegat veriſimilitudinem dicitur allegare tex-
tum legis *l.ſemper in ſtipulationibus ff. de regul iur.*
Cran.in conſ.297. n.6.Card.Mant. de coniect. vltim.
volunt.lib.3. tit. 19. ſub num. 2. verſ. vnde qui al-
legat.

21 Vnde diſpoſitio teſtatoris porrigitur ad casū
etiam à teſtatore non cogitatum, quando eſt ve-
riſimile, quod ſi de eo cogitaſſet, idem quoque
diſpoſuiſſet probatur *in l.Titius §.Lucius, & ibi*
Bar.in ſumma de liber.& poſthum.Signo.in conſ.183
num.10.& in conſ.206. n.3.Alex.conſ.130. num.5.
volum.2. Curt.ſen.conſ.51.nu.28. Soc.ſen. conſ.37.
n.7.vol.3.Card.Mant.de coniect.vlt.volun.lib.3. tit.
19. ſub num.2. verſ.vnde diſpoſitio teſtatoris.

22 Neque prædictis reſiſtere videbatur decretum
viſitationis Apoſtolicæ emanatum de anno 1660
in particulari viſitatione huius Montis. in qua
D. Viſitatot ad tollendum abuſus mādauit do-
tes conſtitui puellis orphanis non habentibus
patrem, & matrem, & quod ſint inſimul paupe-
res, quia vltra quod coram D.Viſitatore quoad
orphanas ex patre tantum non fuit diſcuſſus ar-
ticulus, cum vt plurimum in viſitationibus pro-
cedatur de plano. & capiantur reſolutiones non
habita matura conſideratione ad facti qualita-
tes, & circumſtantias, cum temporis anguſtia, &
maxima rerum ſollicitudo non permittat bene
omnia ponderari ſecundum iuris regulas, lega-
les concluſiones, & Doctorum ſententias, adhuc
tamen reſponderur Dominum Viſitatorem tol-
lere abuſus, & prouidere voluiſſe quod ad huiuſ-
modi ſubſidium dotale non admittantur aliç or-
phanæ ſi concurrant carentes patre, & matre,
23 quæ veritas eſt in concurſu præferri debere or-
phanis ex patre tantum, *Gratia.diſcept.for.c.666.*
num.7. & 16. in fi.tom.4. nam ſub vocabulo or-
phanarum propriè notatur venire, quæ caret pa-
tre, & matre, *Menoch.de Arbitr.caſ.66. in addit.*
num.7.Rebuff.de ſenten.præiudicialib.ſiue prouiſiona-
libus art.3.glo.vlt.num.4.tom.1.fol.295.et in l.pupil-
las 239. col.2. ad med.verſ.ſecundo quamuis ff. de
verbor.ſignificat.fol.1045. Calepin.in verbo pupill.

Non propterea cenſetur excludere pænitus
voluiſſe orphanas ex patre tantum, ſed eius de-
24 cretum recipere debet interpetrationem paſſiuā
à iure communi, prout recipiunt omnia ſtatuta,
& conſtitutiones *Burat.dec.461.num.1. Card. Se-*
raph dec.706.n.4. Rot dec.276.n.5.par.4. tom. 2. in
25 *recen.* nempè vt dotari poſſint, non concurren-
tibus orphanis ex patre, & matre, vel ſi concur-
26 rant, non ſint ætate nubiles, cum legatum reli-
ctum fœminis maritandis non poſſit conferri, ni-
ſi fœminis, quæ ſunt ætate nubiles nimirum
duodecim annis natæ, alias non adimpleretur
cauſa finalis diſpoſitionis argumento *l.nec ſemel*
§.ſi in habitatione ff. quando dies legat.cedat Sanch.
de matrim.diſ.91.n.61. & 62. lib.7. vbi aſsignat
27 rationem, vt potè quia quando legatum eſt re-
lictum perſonis incertis, ab executoribus ſunt
28 eligendæ perſonæ idoneæ, & perſonæ certæ ab
ipſo teſtatore nominentur, licet per certam, & de-
terminatam nominationem reddantur habiles
minus legatum peti non debet ante ætatem nup-
tijs aptam, cum vrgere, & inſtare debeat cauſa,
ob quam legatum relictum eſt, vt oſtendit *Man-*

tica

Digitized by Google

tica de coniect. vltim. volunt. lib. 11. *tit.* 22. *n.* 27. *verſ. ex his itaque.*

Demum nihil referre animaduertebam Cardinalem Iuſtiniauum tempore, quò obtinebat Præneſtinum Epiſcopatum feciſſe verbum cum Sanctiſsimo prò commutatione voluntatis dictæ teſtatricis ad effectum tradendi dotem nonnullæ puellæ orphanæ ex patre tantum, vt aſſeritur in quibuſdã literis familiaribus vſq; de anno 1615. conſcriptis, quia potuit adire Sanctiſſimum ex quo concurrebant aliæ orphanæ ex vtroque parente, vel ad maiorem cautelam, vel ad ſedandum ſubortum ſcrupulum, cum nulla neceſsitas ad ſic recurrendum impelleret, dum ex allegatis etiam orphanæ ex patre tantum ſimpliciter non excludantur ab huiuſmodi dotatione. ex præ-
29 ſumpta voluntate teſtatricis geſta, enim, ſeù obtenta ad abundantiorem cautelam, diſpoſitionẽ non alterant, nec aliam inducunt obligationem ad obſeruantiam, nec præiudicant *l. teſtamentum* 17. *C. de teſtam. Gyſſius dec. Bonor. dec.* 150. *num.* 34. *ſeq. Seraph. dec.* 1282. *num.* 2. *Greg. XV. decis.* 267. *n.* 13. *Amat. Donozet. dec.* 640. *nu.* 5. *dec.* 651. *num.* 57. *dec.* 699. *n.* 17. *&* *dec.* 830. *n.* 24. *Rot. dec.* 212. *an.* 12. *p.* 6. *dec.* 173. *n.* 1. *dec.* 228. *n.* 2. *p.* 7. *in rec.*

SVMMARIVM.

1 Legatum pro virginibus maritandis non debetur ingredientibus Monaſterium. Contrarium num. 2.
3 Voluntas teſtatoris ſicut ſcripta eſt obſeruari deber.
4 Legatum factum à teſtatore eius nepoti ad effectum nubandi debetur ſi ingrediatur religionem.
5 Legatum erga ſanguine coniunctos latius interpretatur.
6 Legatum relictum certæ perſonæ vt matrimonium inear debetur ſi ingrediatur religionem.
7 Matrimoniũ ſpirituale cõtrahitur per ingraſſum religionis.
8 Nuptiarum nomine ex communi vſu loquendi veniunt tantum nuptiæ carnales.
9 Taſtator cenſatur loqui ſecundum communem vſum.
10 Loquendi communis vſus non facit coniecturam de voluntate teſtatoris ſi alia fortior repugnet.
11 Legatum dotis non conſequitur puella ingrediens Religionam, ſi ex coniecturis apparaat teſtatorem intellexiſſe da nuptijs temporalibus.
12 Legatum factum puellæ ſi nubat certæ perſonę non debetur ſi ingrediatur Monaſterium.
13 Quid ſi illa perſona certa decedar antequam puella ſit in mora.
14 Et an hoc caſu debeatur ſi puella ingrediatur religionem.
15 Legatum factum alicui ſi ſeiam duxerit non debetur niſi ſecuto matrimonio temporali.
16 Legatum factum mulieri ſi non nupſerit, cum intelligatur de matrimonio carnali, debetur ſi ingrediatur religionem.
17 Legatum ſcutorum milla factum puellæ ſi temporales nuptias contrahat, centum verò ſi ingrediatur religionem, debetur Monaſterio in ſumma ſcutorum mille. Contrarium num. 18. declara vt num. 19. & num. 20.
20 Legatum relictum puellæ ad effectum nubendi, ſi eſt factum in odium religionis vt in eam non ingrediatur non valet, & conditio habetur pro non appoſita.
21 Dos minor dari ſolet ingredienti Monaſterium, quam nubenti in ſæculo.
22 Dos minor relicta puallæ ſi ingrediatur Monaſterium, & maior ſi nubat in ſæculo tenet, & ſeruanda eſt teſtatoris diſpoſitio.
23 Dos minor datur ingredianti Monaſterium, quam nubenti in ſæculo.
24 Dos datur pro oneribus matrimonij ſubſtentandis.
25 Maiora onera vrgent ad ſubſtentandas nuptias temporales, quam ſpirituales.
26 Monialis autem non ages familia, nec quærit pompam, & honores.
27 Dos monialis recipitur à Monaſterio tantum pro alimentis, citra ſoſtragio.
27 Legatum relictum ſi non nupſerit, vel ſi Religionem non ingrediatus debetur non obſtantibus dictis conditionibus, & num. 23. amplia, vt num. 32. Contrarium num. 33.
28 Voluntas teſtatoris regulari debet ſecundum iuris diſpoſitionem.
29 Teſtator non poteſt facere vt leges iuſtæ non valeant in ſuo teſtamento ſi irrationabiliter diſponat.
30 Teſtatoris voluntas pro lege ſeruanda eſt ſi ſit ſecundum, vel præter legem, non tamen ſi à lege reprobatur.
31 Legatum relictum ſub conditione ſi non nupſerit vel ſi religionem non ingrediatur his non obſtantibus debetur licet ſit ex cauſa conſeruandæ agnationis.
32 Contrarium quod conditio ſi Monaſterium non ingrediatur non ſit à iure reprobata.
33 Et purificatur ſtatim per ingreſſum religionis, & profeſſionem ſubſecutam.
34 Et ſubſtitutio haber locum non expectata morte naturali monialis.

ADNOTATIO I.

Legatum factum Virginibus maritandis an debeatur ingredientibus Monaſterium.

1 LEgatum factum pro Virginibus maritandis, ſeu ſi teſtator mandauerit bona ſua diuidi in virgines maritandas, non poſſunt executores ea erogare in virgines ingredientes Monaſterium, cum præſumatur veriſimiliter teſtatorem intellexiſſe de nuptijs carnalibus, & non ſpiritualibus. *Natta conſ.* 296. *num.* 4. *Rol. conſ.* 35 *num.* 16. *vol.* 3. *Boer. decis.* 3. *num.* 13. *Mantica de coniectur. vltim. volunt. lib.* 8. *tit.* 5. *num.* 22. *& lib.* 11. *tit* 23. *n.* 5. *Menoch. de præſumpt. lib.* 4. *præſumpt.* 189. *num.* 95. *circa fin. Surd. de aliment. tit.* 1. *quæſt.* 93. *num.* 35. *Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 83. *num.* 16. *Sanchez de matrim. lib.* 1. *diſ.* 33. *n.* 31. *&* 32.
2 Diuerſa tamen ſententia docet relictam dotem debeti ingredienti Monaſterium, quia matrimonium ſpirituale eſt fauorabilius, quam ſit Matrimonium carnale, & hanc ſententiam probabiliorem putat, & latè comprobat. *Io: Croc. in leg. filius familias* §. *diui num.* 81. *de legat.* 1. *& docent alij DD. relati per Sanchez. de matrimon. lib.* 1. *diſ.* 33. *num.* 31. *et* 32. *Menoch. lib.* 4 *præſumpt.* 148. *num.* 8. *cum plurib. ſequen.*
3 Sed reſponderi poteſt cum *Mantica de coniectur. vltim. volunt. lib.* 11. *tit.* 23. *num.* 5. *in fin.* quod voluntas teſtatoris ſicut ſcripta eſt debet obſeruari, quæ in omnibus dominatur, *leg. in conditionibus primum locum in prin. et* §. 1. *de condit. et demoſtrat. leg. eam quæſtio in fin. C. de leg.* §. *diſponat in Auth. de nuptijs*, ac proinde ſi teſtatoris voluntas ſcripta non exiſtat pro matrimonio ſpirituali non eſt extendenda ad eiuſdem comprehenſionem.
4 Limit. 1. primam ſententiam, ſi legatum eſſet factum nepoti teſtatoris, nam tunc eidem debetur licet ingrediatur religionem, nam propter
5 præſumptam affectionem teſtatoris erga ſanguine coniunctas, plenius, & latius legatum interpetrandum venit, vt ex *Natta, et Mantica, et alijs docet Sanchez. de matrim. lib.* 1. *diſ.* 33. *num.* 32. *verſ. hoc tamen fatendum eſt.*
6 Limit. 2. ſi legatum relinquatur alicui perſonæ determinatæ, vt matrimonium ineat, cui debetur etiam ſi religionem ingrediatur, ex præſumpta mente teſtatoris, potius ſtudioſa, quam Religioni in-

Digitized by Google

jnfenſa eiuſque voluntate idem diſponendi ſi in
ipſo diſpoſitionis actu meminiſſet ingreſſum Re-
ligionis, ita pietatis ratione dictante religionis
fauor expoſtulat per *Authen. ſi rogati C. ad S. C.
Trebel. et Auth. de Sacroſant. Epiſcop. §. ſed hoc præ-
ſenti collat. 9. Couar. lib. 1. var. reſol cap. 9. num. 10.
Bald. Nouel. de dote par. 6. priuil. 77. num. 2. Guttier.
quæſt. canon. lib. 1. cap. 32. num. 20. et conſ. 26. num. 13.
Menoch. lib. 4. præſumpt. 148. num. 8. cum ſeq. et n. 14.
verſ. porro hic Sanchez. de matrim. lib. 1. diſ. 33. n. 29.
Barboſ. de offic. et poteſt. Epiſcop. alleg. 83. num. 27.* ex
7 *Concilio* enim *Triburienſi* habetur matrimonium
dici quod celebratur inter Chriſtum, & ingre-
dientem religionem, & ſic ſpituale matrimonium
appellatur in *cap. 2. in cap. vltimo de traslat. prælat.
et in cap. ex publico de conuerſ. coniungat.*
8 Et licet nuptiæ ſecundum communẽ loquendi
vſum, & ex propria ſignificatione intelligantur de
carnalibus, & nõ de ſpiritualibus, quæ tantum mo-
raliter, & metaphorice appellantur nuptiæ, adeo
9 vt teſtator ſecundum communem vſum loqui
10 cenſeatur, nihilominus præfatum communem
vſum loquendi non præbere coniecturam volun-
tatis teſtatoris excluſiuæ nuptiarum ſpiritualium
dum alia fortior præſumptio, vt eſt fauor Reli-
gionis repugnat, *Menoch. lib. 4. præſumpt. 148. n. 13.
et 14. per textum in leg. ſi ſeruus plurium §. vltim. de
legat. 1.*
11 Sublim. vt non procedat vbi concurrant con-
iecturæ, ex quibus colligatur teſtatorem de nu-
ptijs carnalibus intellexiſſe, nam tunc legatum
non conſequitur ſi puella religionem ingrediatur
*Gullielm. de Benedict. in cap. Raynutius verb. qui cum
alia num. 33. de teſtam. Menoch. lib. 4. præſumpt. 148.
num. 16. Sanchez. de matrim. lib. 1. diſ. 33. num. 30.*
12 Deducitur enim coniectura in caſu quod te-
ſtator legauerit puellæ ſi nubat perſonæ certæ,
nam tunc intelligi nequit de nuptijs ſpirituali-
bus, ac proinde ſi ingrediatur Religionem lega-
tum non conſequitur, *Acoſta in leg cum tale §. ſi ar-
bitratu limit. 6. num. 2. ff. de condit. et demoſtrat. Couar.
in cap. 3. num. 11. verſ. ſexto ex proſſima de teſtam. Ro-
ſella in verbo legare nu. 28. Bald. Nouel. de dote par. 6.
priuil. 77. num. 5. Guttier. can. quæſt. lib. 1. cap. 32. n. 17.
Menoch. lib. 4. præſumpt. 148. num. 2. 3. 4. et 5. Sanchez.
de matrim. lib. 1. diſ. 33. num. 30. verſ. prima autem.*
13 Quod ſi fortè illa perſona certa ad nuptias
contrahendas deſtinata decedat ante quam puel-
la ſit in mora non debet obtinere legatum vitam
cælibem ducens, quia deficit conditio, ſub qua
relictum fuit, ſed aliud matrimonium inire de-
bet, quia teſtator de matrimonio carnali mani-
feſtè intellexiſſe videtur, ſic *Bald. Nouell. de dote
par. 6. priuileg. 76. num. 4. ad fin. et priuileg. 77. num. 3.
et tradunt alij DD. relati per Sanchez. de matrim. lib.
14 1. diſ. 33. num. 30. verſ. ſi tamen illa,* vbi ſubdit quod
poſſit hoc caſu puella Religionem eligere, & in-
grediens Monaſterium conſequi debere legatum,
quia cum matrimonium à teſtatore iniunctum
impleri nequeat, veriſimile redditur teſtatorem
idem diſpoſuiſſe, ſi eo euentu, puella religionem
ingrediatur, cum nulla culpa ex parte eiuſdem
puellæ conſiderari poſſit, ex qua legati commo-
do priuanda ſit.
15 Limit. 3. quando teſtator reliquit tertio ſi cer-
tam puellam duxerit nam tunc non obtinebit le-
gatum ſi illa puella religionem ingreſſa ſit, cum
hoc caſu teſtatorẽ videatur intellexiſſe de matri-
monio temporali, ita ex *Cuman. & Socin. tradit.
Menoch. lib. 4. præſumpt. 148. num. 7. et alios concor-
dantes allegat Sanchez. de matrim lib. 1. diſ. 33. n. 30.
verſ. ſecunda coniectura.*
16 Limit. 4. quando teſtator negatiue legauit, vt
lego centum Titiæ ſi non nupſerit, nam cum hæc
conditio ſeruandi vitam cælibem, vel viduitatem
valeat, intelligitur de nuptijs temporalibus, non
tamen videtur aduerſari ſi Titia religionem in-
grediatur, nec excludere nuptias ſpirituales, quia
compatiuntur cum vita cælebi, & viduitate, vnde
veriſimile redditur teſtatorem illam retrahere no-
luiſſe, ſed potius inuitaſſe, & non interdixiſſe reli-
gionis ingreſſum, dum per eum idem effectus ha-
beatur *Bald. Nouel. de dote par. 6. priuileg. 72. num. 2.
verſ. quia reſpondetur Menoch. lib. 4. præſumpt. 148.
num. 6. Sanch. de matrim. lib. 1. diſ. 33. num. 30. verſic.
tertia eſt.*
17 Vbi enim abſtipulatur fauor religionis non eſt
reſtrigendus, ſed large ampliandus, ita quod ſi
puellæ legata fuerint ſcuta mille ſi temporales
nuptias contrahat, centum verò ſi Religionem
ingrediatur, nihilominus debentur mille Mona-
ſterio, quia in fauorem religionis, & ne quis ab
eius ingreſſu metu amittendi legatum retraha-
tur, huiuſmodi conditio habetur pro non adie-
cta, & ab hac ſententia non eſſe in iudicando, &
conſulendo recedendum, inſinuat. *Craſſ. in §. le-
gatum quæſt. 50. num. 12. verſ. ſed contrarium Couar.
lib. 1. var. reſol. cap. 19. num. 9. Gabr. lib. 4. tit. de legat.
concluſ. 2. num. 1. Cancer. lib. 1. var. reſol. cap. 24. n. 15.
Genuen. in practicabil. Eccleſ. quæſt. 149. cum alijs per
Barboſ. de offic. et poteſt. Epiſcop. alleg. 83. num. 28. ex
Bart. in leg. 2. ff. de ijs, quæ penæ cau.*
18 Contrarium docet *Bald. in Auth. niſi rogat C. ad
Treb.* dicens contra *Bart.* cõmuniter teneri, & quod
naturalis æquitas, & communis obſeruantia mi-
litat pro hac ſententia, pro qua *allegatur Paul. de
Caſtr. Petrus de Anch. fulgoſ. Dec. Iacob. de Bel. Iaſ.
Io: Cro. Alex. Gual. Brun. in locis relatis per Gabr. lib.
3. tit. de legat. concl. 2. num. 8. Gratian. diſcept. forenſ.
cap. 481. num. 28. & 29. tom. 3.*
19 Primam ſententiam procedere de rigore iuris,
ſecundam veró de conſuetudine concordando
has opiniones inquit *Gabr. lib. 3. tit. de legat. concl.
2. num. 8. in fin.*
20 Diſtingue, quod aut legatum factum eſt à te-
ſtatore in odium Religionis, & ad retrahendam
puellam ab eius ingreſſu, & tunc conditio habe-
tur pro non appoſita, aut eſt factum, quia ex con-
21 ſuetudine loci minor dos datur ingredienti Mo-
naſterium, quam nubenti in ſæculo, & tunc eſt
22 ſeruanda diſpoſitio teſtatoris, omnibuſque pen-
ſatis pro vt Iudicis arbitrio decernendum vide-
bitur ita *Barboſ. de officio, & poteſt. Epiſcop. alleg. 83.
num. 28. circa med. verſ. verum attendendum ita etiam
tradit. Beltram. in addit. ad Gregor. XV. deciſ. 63. num.
26. in fin.*
23 Communis enim obſeruantia, & naturalis
æquitas ſuadet vt minus detur ingredienti Mo-
naſterium, quam nubenti in ſæculo, quia mulier
vt maritum ſibi condignum inueniat magna re-
quiritur impenſa, cum tamen pro valdè minori
recipiat Monaſterium. *Ioſ. in Auth. ſi qua mulier. ſub
num. 10.*

Digitized by Google

num.10.C.de Sacroſant. Eccleſ.latè Rot.deciſ.63. n.3.
& 4. coram Gregor.XV.
24 Vlterius quia dos datur pro oneribus matri-
monij, *leg.pro oneribus, & leg.dotis fructus C.de iur.*
25 *dot.leg. de diuiſione vbi gloſ.et DD.ff.ſolut. matrim.*
& multa maiora onera vrgent ad ſubſtentandas
26 nuptias temporales, quam ſpirituales,quia mo-
nialis non eget familia, liberis caret , non quærit
pompam aut honores,vulgaribus indumentis vti-
tur, paupertatem profitetur,adeo vt dos à Mona-
ſterio recipiatur pro alimentis tantum , & ſuffra-
gio vbi *Bald.in Auth. res , quæ ſub num.13. C. com-
mun.de legat.Soc.conſ.222.in fin. et magiſtraliter com-
probat. Rot. deciſ.63. à num. 4. cum ſeq. et per totam
coram Gregorio XV.*
Sed ſi legatum relinquatur ſub conditione ſi
27 non nupſerit, vel ſi Religionem non ingrediatur,
debetur licet deficiant dictæ conditiones , cum
habeantur prò non appoſitis, & prò non ſcriptis,
non obſtante quod de contraria teſtatoris volun-
tate appareat , cum auferant libertatem , & ſint
contra bonos mores per *Textum in l.reprehenden-
da C.de inſtit.& ſubſtit. l.quidam ff.de condit.inſtit. l.
turpia de legat. 1.gloſ.penult.in cap.fin.de condit. ap-
poſ. Lambertin. de iurepatronat 9 principal. quæſt.1.
part.1. lib.1. num.41. fol.mihi* 186.
Etenim voluntas teſtatoris regulari debet ſe-
28 cundum iuris diſpoſitionem, vtpotè quia non po-
teſt facere , vt leges iuſtæ non valeant in ſuo te-
29 ſtamento , dummodo diſpoſitio irrationabilis
redditur , nam teſtatoris voluntas non ſemper
30 prò lege ſeruanda eſt , niſi quando eſt ſecundum
vel præter legem , non tamen, quando à lege re-
probatur *Valerius in different vtriuſque fori in verbo
legatum diff.4 num.1.Diana reſol.moral.part.3.tract.
5.Miſcel.reſol.*57. vbi quod procedat tam in foro
exteriori, quam in foro conſcientiæ *Sanchez. de
matrim.lib.1. diſ.33.* latè; *Rolan. conſ.35. num.16.
lib.3. Surd.conſ.192.num.20.lib.2.Mohedan. deciſ.3.
de teſtam.ita etiam Abb.in cap.præſentia num.42. de
probat.*
32 Amp. vt hoc obtinere debeat , etiam ſi huiuſ-
modi conditiones appoſitæ fuerint cauſa conſer-
uandæ agnationis , vel conſeruandi familiam .
*Valerius in differentus vtriuſque fori in verbo lega-
tum diſ.4. in fin. & in verbo hæreditas diſ 12.num.3.
& in verbo teſtamentum diff.10. per tot. Diana re-
ſol. moral. part. 3. tract. 5. Miſcel. reſol.57. in fi-
ne.*
32 Contrarium quod conditio ſi Monaſterium
non ingrediatur non ſit à iure reprobata , ac pro-
inde mulier per ingreſſum Religionis, & emiſſam
profeſſionem perdit relictum ſub conditione de
non eligendo ſtatum Religioſum ita ex *Alciat.
Dec. Aemil. Bero , & Menoch. lib.4. præſumpt.83.
num.52. tradit Gratia diſcept.481. num.28. & 42.
tom.3.*
33 Hinc eſt quod ſi teſtator ſubſtituat in euen-
tum,in quem puella inſtituta efficiatur monialis,
34 ſtatim poſt emiſſam profeſſionem conditio eue-
nit, & ſubſtitutio habet locum , non expectata
morte naturali Monialis, de qua in hac ſubſtitu-
tione apparet teſtatorem non cogitaſſe , ſed ſo-
lum de exiſtentia Monacatus , dè quo dum habe-
tur expreſſa , & ſpecialis prouiſio , ceſſat fauor
Monaſterij reſpectu expectationis mortis natura-
lis monialis, *Alex. conſ.121.num.13.lib.2. late Gra-
tia diſcept. forenſ. cap.481. à num.6. cum ſeq.iuncto
num.46.tom.3.*

S V M M A R I V M.

1 Legatum relictum ſub conditione ſi Seiam in vxorem do-
xerit tenet, ſi conditio honeſtè adimpleri poſſit.
2 Pœnæ metu non poteſt quis ad matrimonium inuitari , ſed
ſpe lucri alliei poteſt, & num. 1.
3 Mulier priuatur legato ſibi facto ſub conditione ſi Titio
nupſerit, ſi interpellata recuſet illi nubere.
4 Amp. licet poſtea pœniteat.
5 In conditionibus adimplendis non datur purgatio moræ
etiam in continenti.
6 Mora non purgatur in acquirendis ad fauorem actoris.
7 Conditio ſi alicui nupſerit eſt adimplenda infra triennium
poſt pubertatem.
8 Contrarium quod ſit in perpetuum quandoque nupſerit.
Declara vt num.9.
10 Conditio ſi Titio nupſerit reijcitur ſi nuptiæ à iure canoni-
co ſunt prohibitæ.
11 Conditio ſi nupſerit alicui de familia intelligitur in gradu
permiſſo abſque diſpenſatione Summi Pontificis.
12 Conditio nubendi cum certa perſona valet, niſi apponatur
in legitima.
13 Legitima non recipit onus.
14 Teſtator liberè diſponere poteſt de ſuis bonis ſalua legiti-
ma filiorum .
15 Conditio ſi nupſerit certæ perſonę reijcitur ſi ſit indigna .
16 Conditio ſi Titio nupſerit habetur pro impleta ſi puella
de conſilio Patris alium ducat in virum.
17 Nam ſine conſenſu Paterno filia non poteſt honeſte nu-
bere.
18 Et ideo legato non priuatur.

ADNOTATIO II.

Legatum relictum ſi duxerit certam perſonam an valeat.

1 LEgatum relictum ſub conditione ſi duxe-
rit puta Seiam in vxorem, valet , nam li-
cet cæteris omnibus nubere prohibeatur , tamen
cum honeſte poſsit eandem in vxorem ducere,ta-
lis conditio non reijcitur, non obſtante quod li-
beram contrahendi poteſtatem impedire videa-
tur, valida quidem cenſetur pœna conſiſtens in
lucro non comparando , immò nec eſt propriè
pœna præfata conditio, ſed inuitatio ſpe lucri ad
contrahendum matrimonium , quod ſi cum ſeia
non contrahat , legatarius non comparabit lu-
crum legati habetur *in l.Titio ff.de condit. & de-
moſtration.l.1. C.de inſtit & ſubſtit. vbi tenent om-
nes, & ita aſſerunt commune placitum Aret.in l.Titia
ff.de verbor.oblig.Bart.communiter probatus in l.ſi ita
ſtipulatus fuero §.ſi vbi nupſero ff.de verbor.oblig.Co-
uar.lib.4.Decretal.part.5.cap.3. §.8. Craſſ.in §. lega-
tum quæſt.50.num.14.Cardinal.Mantica de coniectur.
vltim volunt.lib.11.tit 18.num.1 2.& 3.Sanchez.de
matrim. lib.1. diſ.33. num.6.* vbi quod nemo de
hac concluſione dubitat, *& num.7. & 8.*
2 Nemo tamen metu pœnæ,quæ non ſit ſimplicis
lucri amittendi inuitari poteſt ad contrahendum
matrimonium *cap. Gemma de ſponſal. l. Titia de
verbor.oblig. l.Titio centum §.1. de condit. & demo-
ſtrat.* Sed ſpe lucri alliei poteſt dicta *l. Titio cen-
tum §.1.& l.cum ita legatum verſ. videamus de con-
dit. & demoſtrat.l.2.de inſtit.& ſubſtit.cap. de illis de
ſponſal.cap.quid, quid. 1.¼ quæſt.1. Mantica de conie-
ctur.vltim.volunt.lib.11. tit.18. num.1. vbi concor-
dantes refert.*
3 Vn-

3 Vnde mulier, cui relictum eſt aliquid ſub con-
ditione ſi Titio nupſerit priuatur legato, cum
4 primum interpellata recuſet illi nubere, quamuis
poſtea pœnitentia ducta offerat sè paratam nup-
tias contrahere *Gratia diſcept. forenſ. cap. 137. nu. 2.
3. & 4. tom. 1. ex Caſtren. qui dicit notandum in l. 1.
num. 4. col. 2. in verbo ſi non per cauſam C. de inſtit. et
5 ſubſtit*, & ratio eſt quia in conditionibus adim-
plendis non eſt licita purgatio moræ etiam in
continenti *Dec. in citata l. 1. num. 7. et 8. col. 4. in
princ. verſ. concludendum quid tenendum*. Imple-
mentum autem conditionis tendit ad acquiren-
6 dam actionem, & in fauorem actoris mora non
purgatur, vt ex *Bart. Iaſ. Rip. Bald. Mantica* com-
probat hanc opinionem *Gratia dicto cap. 137. nu. 3.
et 4. tom. 1.*

7 Hæc tamen conditio ſi nupſerit non debet ma-
nere ſemper in ſuſpenſo, ſed eſt adimplenda infra
triennium poſt pubertatem, quibus tranſactis non
debet mulier amplius admitti *Bart. in l. 2. §. ad fi-
liorum num. 1. C. quando, et quib. quarta pars debeat
lib. 10. Bald. in l. placet in fin. de liber. et poſth. Iaſ. in
dicta l. 2. num. 6. in verſ. non meminit Gratia diſcept.
forenſ. cap. 137. num. 9. tom. 1.*

8 Contrarium verò quod in hac conditione ſi
nupſerit, cum non ſit tempus præfenitum, debeat
intelligi in perpetuum, & extenditur ad tempus
infinitum, quandoque nupſerit, quia ſolum exu-
berat, vt impleatur, vt ſatisfactum, ſeù adimple-
ra remaneat voluntas teſtatoris, prout ita videtur
eſſe caſus in *l. conditionum, quæ in futurum in fin. de
condit. et demoſtrat. facit etiam Textus in l. hæc condi-
tio filiæ eod. tit. Socin. in l. hęc conditio num. 2. eod. tit.
Mantica de tacit et ambig. conuen. lib. 11 tit. 18. n 26.
verſ. ego autem*, vbi dicit quod contraria ſententia
propter auctoritatem tantorum Doctorum fortè
obtineret in foro, ſed in puncto iuris reddatur
valdè dubia.

9 Declara prò concordia, vt huiuſmodi condi-
tio poſt pubertatem, & opportunam ætatem ad
contrahendas nuptias poſsit quandocunque im-
pleri, ſecus verò ſi mulier fuerit interpellata, & à
Iudice præſtitutum tempus ad petitionem, & ad
inſtantiam eius, cui debet nubere, iuxtà tradita
per *Paul. de Caſtr. in l. 2. numer. 1. de inſtit. et ſub-
ſtit.*

10 Limit. 1. principalem concluſionem, vt præfata
conditio reijciatur ſi nuptiæ à iure canonico ſint
prohibitæ, & in tantum ſubſtineri poteſt, quod hæ-
res, vel legatarius contrahat cum aliquo de fa-
milia, dummodo ſit in gradu permiſſo à iure ca-
11 nonico, prò quo non ſit recurrendum ad Summũ
Pontificem prò diſpenſatione, quia verba teſta-
menti intelligenda ſunt ſecundum ius commune,
non ſpeciale, quod per diſpenſationem obtineri
poſſit, hinc eſt, quod ſi nuptiæ à iure canonico
ſint prohibitæ, dicta conditio reijcitur, & habetur
prò non appoſita nam in copulandis nuptijs ma-
gis ius canonicum, quam ciuile ſeruari debet
cap. 3. & 5. de ſecundis nuptijs ita docet *Curt. Iun.
conſ. 54. num. 13. & 14. Cardinal. Mantica de co-
niectur. vltim. volunt. lib. 11. tit. 18. num. 6. & 7.
Sanchez. de matrim. lib. 1. tit. 33. num. 9.*

12 Limit. 2. vt valeat dicta conditio contrahendi
matrimonium cum certa perſona, niſi apponatur
13 in legitima, quæ non recipit onus, & nullam pa-
titur conditionem iuxta *Textum in l. omnimodo, &
in l. quoniam in prioribus C. de inof. teſtam. Couar. in
4. decretal. 2. part. cap. 3, §. 3. num. 7. Bald. conſ. 286.
num. 4. vol. 3. Gabriel. in tit. de legat. lib. 6. concluſ. 1.
num. 17. Sanchez. de matrim. lib. 1. diſ. 33. numer. 10.
Card. Mantica de coniect. vltim. volunt. lib. 11. tit. 18.
num. 12.* vbi quod ſalua legitima, quod pertinet
14 ad reſiduum patrimonij libera eſt diſpoſitio te-
ſtatoris *§. 1. in Auth. de triente, & ſemis.*

15 Limit. 3. vt procedat quando grauatur hæres,
vel legatarius ad ducendam perſonam dignam,
ſecus ſi indignam, nam tunc conditio reijcitur, vt
expreſsè habetur *in l. cum ita legatum ff. de condit. &
demoſtrat ibique Bart.* declarat quis dicatur indi-
gnus, hoc idem probat *Textus in l. 2.* vbi notat
*Paul. de Caſtr. de inſtit. & ſubſtit. Cardinal. Mantica de
coniectur. vltim. volunt. lib. 11. tit. 18. num. 5. Sanchez.
de matrim lib. 1. diſ. 33. num. 11.*

16 Limit. 4. vt huiuſmodi legatum relictum puel-
læ ſi Titio nupſerit non efficiatur caducum, nec
amittatur, ſi virgo illa ex paterno conſilio, &
conſenſu alteri nubat, quia illa conditio cenſe-
tur adiecta ſub alia tacita conditione ſi patri pla-
17 cuerit, & ſi honeſtè poterit virgo adimplere,
ſine autem conſenſu paterno filia non poteſt ho-
neſtè nubere, cum teneatur ſequi conſilium pa-
ternum, & honeſtum ſit ſecundum patris volun-
tatem nuptias contrahere ad *Textum in cap. hono-
18 rantur 32. quæſt. 2.* ideoquè legati commodo pri-
uari non debet ſi patre reluctante filia conditioni
non paruerit, & alteri nupſerit *Bertand. conſ. 148.
vol. 1. Didac. in Epitom de matrim. cap. 3. §. 8. num. 2.
Sanchez. de matrim. lib. 1. diſ. 33. num. 13. Cardinal.
Mantica de coniect. vltim. volunt. lib. 11 tit. 18. n. 49.*
vbi ſubdit quod hoc ſit notatu dignum, nam ex
hoc reſtringitur dipoſitio *l. Titio centum §. 1. & l.
cum ita legatum verſ. videamus de condit. & demoſtr.*

OSCVLVM LIBIDINOSVM QVOMODO PVNIATVR.

ARGVMENTVM.

Vir libidinosè oſculans mulierem honeſtam pœna
ſtellionatus, ſeù arbitraria punitur, concurrente
tamen vi extendi poteſt etiam ad triremes, & ad
mortem ſi magnæ concurrant circumſtantiæ, Mu-
lier verò an propter oſculum libidinoſum amit-
tat dotem, & diuortium fieri poſſit, articulus di-
ſcutitur.

SVMMARIVM.

1 Delinquens impetu amoris mitius punitur.
2 Amor ebrietati, & furori comparatur in delictis.
3 Declara procedere in actu amoris ſubitaneo, ſecus ſi appen-
ſate.
4 Oſculans publicè puellam impetu amoris eſt aliquatenus
parcendum.
5 Oſculans libidinosè mulierem honeſtam pœna arbitraria
ſtellionatus punitur.
6 Ampl. etiam ſi interuenerit vis, vt ſi mulierem in terram
proſtrauerit, vel aliter vim intulerit.
7 Contrarium quod imponenda ſit pęna mortis.
8 Declara hoc procedere ſi concurrant magnæ circumſtantiæ
aggrauantes.
9 Et concurrente vi etiam pœna triremium imponi poteſt.
10 Pœna deportationis non eſt in vſu, & eius loco ſucceſſit
pęna arbitraria.

11 Oſcu-

11 Oſculans publicè mulierem, vt eam in vxorem ducat pęna arbitraria poniri debet.
12 Recenſentur pœnæ hoc caſu, applicabiles.
13 Oſculans mulierem de eius conſenſu, & tractatu, vt inter ipſos ſequatur matrimonium, eo ſecuto nulla pœna eſt inferenda.
14 Clericus deoſculans mulierem pœna arbitraria punitur, & recenſentur pœnæ.
15 Oſculans puerum grauiori pęna arbitraria puniendus eſt.
16 Vbi viget Statutum imponens pęnam mortis prò oſculo violento ſeruari debet.
17 Et in Statu Eccleſiaſtico vigore conſtitutionis Marchiæ quid ſeruatur.
18 Vxor patiens amplexus, & oſcula libidinoſa punitur pęna diuortij, & amiſſionis dotis contrarium num. 19. Amp. vt num. 21.
20 Pęna diuortij, & amiſſionis dotis procedit in adulterio.
21 In dubio àn interuenerit adulterium cum oſculis libidinoſis mulier non priuatur dote.
22 Secus concurrentibus alijs coniecturis, ex quibus adulterium deducatur.
23 Vxor amittit dotem propter oſculum libidinoſum ſi inchoatum adulterium ob ſuperueniens impedimentum perfici non potuit.

DECISIO LVIII.

1 IGnoſcendum videtur ei, qui amoris impetu deliquit, ſaltem ad effectum, vt mitius puniatur latè *Glurb. conſ. 47. num. 8. & per tot. Oltrad. conſ. 210. num. 14. Tiraquel. de pœn. temperan. caſ. 4. num. 1. & 2. Clar. in pract. §. fin. quæſt. 60. num. 7. verſ. eſt, & amor Menoch. de arbitrar. quæſt. lib. 2. caſ. 328. num. 1. & 2. Farinac. in tit. de pęn. temperan. quęſt. 98. num. 80. Famian. Centolin. in adnot. ad conſ. crim. eiuſdem Farinac. 33. lit. L verſ. amoris verius eſt tom. 1. Peguer. deciſ. crim. 7. num. 18.*

2 Siquidem amor ebrietati comparatur, & furoris vim habet, adeout amoris impetum, & turbationem omnibus alijs vehementiorem eſſe ſcripſerunt *Bald. in l. impuberum col. 5. num. 21. ante med. C. de impuber. & alijs ſubſtit plenè Tiraquel. de pœn. temperand. caſ. 4. num. 2 in fin. et probat Text. in cap. in iuuentute extra de pręſumpt. & in §. illud in Auth. quib. mod. efficiant legit.*

3 Hoc tamen procedit, quando quis amore captus aliquid committit, ex ſubito, & improuiſo ipſius amoris impetu, nam tunc videtur ex aliqua parte eidem indulgendum, quia talis ſubitus furor, & impetus præbet occaſionem excuſandi, ſicut excuſat eum, qui ſubita ira, vel dolore commotus aliquod delictum committit, ſecus autem ſi hoc impetu, & furore ceſſante ex cauſa amoris aliquid præmeditatum, & appenſatum committit, quo caſu non eſt locus excuſationi, vt comprobat *Farinac. in tit. de pœn. temperan. quæſt. 98. num. 91.*

4 Hinc eſt, quod aliquatenus parcendum ſit ei, qui in via publica alicui puellæ propter amorem oſculum præbet, exemplo Philiſtrati Athenienſium Tyranni, cuius filia deoſculata fuit in publico à quodam adoleſcente eius amore capto, & licet, ab eius vxore hortaretur ad iniuriam perſequendam, & de eodem capitale ſupplicium ſumendū, nihilominus reſpondiſſe fertur, ſi eos, qui nos amant interficiemus, quid his faciemus, quibus odio ſumus, vt refert *Farinac. in tit. de pœn. temperan. quæſt. 98 num. 64. Famian. Centolin. in adnot. ad conſ. crim. eiuſdem Farinac. 33. lit. L. tom. 1. Menoch. de arbitrar. caſ. 287. num. 2. & 3. Afflict. deciſ. 276. Ludu. Pueguer. deciſ. crim. 7. per tot.*

5 Vir igitur libidinosè oſculans mulierem honeſtam, ſiuè virginem, ſiuè nuptam, ſiuè viduam puniendus eſt pœna arbitraria, ſeù extraordinaria ſtellionatus, Iudicis arbitrio, & ſic huius criminis reum fuiſſe multatum pœna relegationis, & pecuniaria ſecundum ſtatum, & diuitias delinquentis, refert, & hanc ſententiam comprobat *Afflict. deciſ. 276.* & ab hac Sententia vti veriori, & communiori non eſſe recedendum tradit *Cabal. reſol. crim. caſ. 96. num. 1. 5. & ſeq. per Textum in l. 1. in princ. ff. de extraordinar. crim.* in illis verbis *propter voluntatem tuam, tamen pernicioſa libidinis extra ordinem puniatur,* & ibi *gloſ. in verbo propter voluntatem Boſs. in tit. de extraordinar. crim. num. 30. verſ. eſt verum Menoch. de arbitrar. quæſt. caſ. 287. n. 2. & in addit. ibidem num. 2. Baiard ad Clar. quæſt. 83. num. 31. Decian. tract. crim. tom. 2. lib. 8. cap. 15. Farinac. in tit. de delict. carn. quæſt. 142. num. 1. Peguer. deciſ. crim. 7. poſt num. 15. Vincen. de Franc. deciſ. 333. num. 4. part. 2. Bellet. diſquiſit. clerical. part. 2. tit. de pœn. cleric. §. 4. num. 5.*

6 Quod ſine difficultate procedit vbi nulla interuenerit vis, quà concurrente, vt ſi quis proſtrauerit puellam in terram faciendo vim, vt illam carnaliter cognoſceret, ſed illa reluctante non potuit, vel alijs medijs vim intulerit, quod iſto caſu imponenda non ſit pœna mortis, ſed extraordinaria pœna flagitium multandum tenet *Dec. in l. ſi fugitiui num. 44. & ſeq. C. de ſer. fugit. ex Cuma. conſ. 45. Gram. conſ. 48. Clar. in pract. crim. §. fin. quæſt. 83. nu. 6. ſub verſ. oſculum inferens Decian. tract. crim. lib. 6. cap. 15. num. 8. Menoch. de arbitrar. quæſt. lib. 2. in addit. ad caſ. 287. num. 30. & ſeq. Cabal. reſol. crim. caſ. 96. à num. 2. cum plurib. ſequen. Farinac. in tit. de delict. carn. quæſt. 142. num. 160. Ludouic. Peguer. deciſ. crim. 7. per tot.*

7 Et quamuis *Boſs. in tit. de extraord. crim. ſub n. 30. reprobando Afflict. & Dec.* doceat, quod hoc caſu imponenda ſit pœna mortis, prout de mandato Iacobi Triultij Mediolani obſeruatum fuit, & in Vrbe tempore *Clementis VIII.* contra nobilem Romanum de familia Molariæ.

8 Tamē ſibi locum vindicare poteſt *Boſij* dictum quando in oſculo dato puellæ concurrerent magnæ circumſtantiæ, & qualitates factum agrauantes, ſecundum *Clar. in pract. §. fin. quæſt. 81. n. 6. verſ. oſculum inferens in fin. Menoch de arbitrar. quæſt. lib. 2. caſ. 287. num. 9. & ſeq.* vbi exemplificat, quando ex oſculo oritur iniuria in Dominum, & Principem, & in hac ſententia videtur reſidere etiam *Cabal. reſol. crim. caſ. 96. num. 14. in fin. Farinac. in tit. de delict. carn. quæſt. 142. num. 167.*

9 Benè verum eſt, quod concurrente aliqua vi, pœna corporalis, & ad triremes imponi poſſit, & ſic mitior ſcilicet deportationis, iuxta *Textum in l. 1. §. qui puero ff. de extraordinar. crim.* quæ pœna deportationis cum non ſit in vſu, & hodie eius loco ſucceſſerit pœna arbitraria, quæ poteſt eſſe, & corporalis, & non corporalis iuxta facti, & perſonarum qualitatem, arbitrium hoc caſu bene extendi poſſe ad pœnam triremium docet *Farinac. in tit. de delict. car. quęſt. 142. num. 163. cum plurib. ſequen. Cabal. reſol. crim. caſ. 96. vbi ſub num. 14.* ſubdit fuiſſe in voto, quod condemnaretur perpetuò ad triremes quendam, qui die fæſtino in Eccleſia, in qua erat magna multitudo perſona-

Digitized by Google

rum congregata ad audiendam miſſam puellam nubilem ibidem exiſtentem, & non conſentientem amplexus, & deoſculatus fuit, vt per hanc viam in vxorem haberet, dum parentes nuptui tradere repugnabant.

11 Vbi verò quis non libidinis cauſa mulierem deoſculatus fuerit, ſed vt eam per hanc viam in vxorem ducere valeat, & ad inducendum parentes ad conſenſiendum, etiam arbitraria pœna multari debet, ac proindè *Cabal. reſol crim. caſ. 96. ſub num. 12. cum ſeq.* in huiuſmodi facti contingentia teſtatur ſæpè fuiſſe in voto huius criminis reos, ſic per vim deoſculantes mulieres mittendos eſſe in exilium, vel relegationem, aut confinium ad tempus, & vlterius condemnandos in aliquam pœnam pecuniariam mulieri applicandam ad facilius virum inueniendum, & matrimonium contrahendum, & quandoque etiam ad triremes, quem etiam ſequitur *Farinac. in tit. de delict. carn. quæſt. 142. num. 168.*

13 Sed ſi fortè de mulieris conſenſu, & præuio præcedente tractatu, vt per hanc viam inter ipſos deueniatur ad actum celebrationis matrimonij, & parentum, & conſanguineorum conſenſus extorqueatur, vir publicè, ac palam deoſculatus fuerit mulierem, licet non excuſetur à peccato propter ſcandalum, tamen non incurrit aliquam taxatam pœnam, ſed reliquitur ſuperioris arbitrio qui poteſt dare locum abſolutioni præſertim ſi deinde matrimonium ſolemnizatum fuerit, & ita ſeruatum fuiſſe teſtatur *Gratian. conſ. 48. numer. 4. & 5. Clar. in pract. §. fin. quæſt 83. num. 6 verſ. oſculum inferens, Decian. tract. crim. lib. 8. cap. 15. num. 8. Cabal. reſol. crim. caſ. 96. num. 15. Farinac. d. quæſt. 142, num. 162.*

14 Clericus verò, qui talia perpatrare auſus fuerit, multo magis multandus erit, etiam pęna arbitraria, ſcilicet ſuſpenſionis, exilij, carceris, relegationis, & pecuniaria, & grauiori iuxta circumſtantias, & delicti qualitates, cum præſtatione etiam ſubſidij dotalis, ſi puellæ deoſculatæ conditio exigat *Bellet. diſquiſit. clerical. part. 2. tit. de pœn. cleric. §. 4. num. 5. in fin. verſ. multo minus* qui licet adducat *cap. 1. & tot. tit. de vita, & honeſt. Clericor.* tamen, cum in toto dicto titulo non legatur præcisè ſtatutam fuiſſe pœnam contra Clericos publicè mulieres deoſculantes, ſupradicta pęna arbitraria puniendos eſſe crederem.

15 Grauiori demum pœna mulctandus eſt, vir, qui deoſculauit puerum, vel adoleſcentem ob attentatam ſodomiam, quam qui deoſculauit mulierem, nam is puniendus eſt pęna deportationis, per *Textum in l. 1. §. qui puero ff. de extraordinar. crimin.* ſed quia deportationis pęna receſſit ab aula, ac proindè extraordinariè iudicis arbitrio huius criminis reus plectendus eſt, vt voluit *Menoch. de arbitrar. quæſt. lib. 2. caſ. 287. nu. 2. & in addit. ibidem num. 1. Baiard. ad Clar. §. fin. quæſt. 83. num. 31. Cabal. reſol. crim. caſ. 96. nu. 9. & 10. Decian. reſol. crim. lib. 8. cap. 15. num. 8 verſ. quid autem tom. 2. Farinac. in tit. de delict. carn. quæſt. 142. num. 154. Bellet. diſquiſit. clerical. part. 2. tit. de pœn. clericor. §. 4. num. 5.*

16 Vbi tamen viget Statutum, ex cuius diſpoſitione prò oſculo violento imponatur pœna mortis, ſeruandum eſt, & ita ſeruatam fuiſſe pragmaticā Regni refert *Vincen. de Franc. deciſ. 313. num. 6.* Et

17 in Statu Eccleſiaſtico vigore Conſtitutionis Marchiæ *lib. 4. cap. 72.* cauetur, quod amplectentes mulieres virgines, ſeù viduas incurrant pęnam fuſtigationis, amiſſionis bonorum, & alias pœnas, de quibus in ea, prout de eadem mentionem facit *Baiard. ad clar. quæſt. 83. num. 33. & Farinac. d. quæſt. 142. num. 171.*

18 Vxor vlterius patiens amplexus oſcula libidinoſa, & tactus ad mammillas, cum deuenerit ad præparatoria adulterij, punienda eſt pęna adulterij ordinaria, ſcilicet diuortij, & dotis amiſſionis, iuxtà originalem doctrinam *Bald. ſin cap. tuæ num. 4. de procur. Bart. in l. vn. ff. de extraordinar. crim Surd. de aliment. lib. 7. quæſt. 16. à num. 31. verſ. ampliatur conſtitutio vſque ad 36. Bermon. de pub. concub. rub. de adulter. num. 78. & ſeq. vbi contrarijs reſpondet Boſſ. in tit. de coit. damnat. & punib. num. 57. Clar. in §. adulterium num. 16. verſ. ſcias etiam Regien. quæſt. 75. n. 17. & 18. part. 3. Vrſil. ad Afflict. dec. 61. num. 5. in fin. Laur. Tenuin. caut. 6. num. 157. & ſeq. vbi de communi reprobato Menoch. & tradunt alij DD. relati per Sanchez. de matrim. lib. 10. de diuortio diſ. 5. num. 11. & per Farinac. in tit. de delict. carn. quæſt. 142. num. 133.*

19 Verior tamen eſt alia DD. ſententia, quod per ſolos actus venereos, & libidinoſos, ac animum perueniendi ad adulterium habitos eo non
20 ſecuto imponi non poſſit pœna diuortij, & amiſſionis dotis, quæ ſolum ſibi locum vindicat in adulterio, ſcilicet ex carnis, & corporis in alium diuiſione, quæ in ſolis oſculis, & amplexibus non reperitur latè comprobat, & contrarijs reſpondet *Sanchez. de matrim. lib. 10. de diuortio diſ. 4. num. 12. Cantera quæſt. crim. quæſt. tangen. punit. delict. cap. 4. num. 52. Barboſ. in l. 2. in princ. part. 1. num. 72. & 73. ff. ſolut. matrim. Burſ. conſ. 435. num. 8. & 26. & ſeq. vol. 4. Menoch. de arbitrar. quæſt. caſ. 287. numer. 8. et ſeq. vbi de veriori Couar. in 4. Decretal. part. 2. cap. 7. §. 6. num. 30. et tradunt alij Doctores relati per Farinac. in tit. de delict. carn. quæſt. 142. num. 133. et 141.*

21 Quod etiam ſibi locū vindicat in dubio an interuenerit adulterium, quia ex ſolis oſculis libidinoſis, tactibus, & amplexibus non deſumitur coniectura adulterij cum hæc coniectura non ſit à iure recepta, niſi concurrant aliæ circumſtantiæ aggrauantes adulterium, ſcilicet locus ſecretus, opportunitas temporis, & ſimilia, vt late probat *Menoch. de præſumpt. lib. 5. præſumpt. 41. à numer. 33. cum plurib. ſequen. Sanchez. de matrim. lib. 10. de diuort. diſ. 12. num. 47.*

22 Concurrentibus tamen alijs coniecturis, ex quibus vltra oſcula adulterium deducatur, tunc ſecundum omnes erit locus pęnæ amiſſionis dotis, & diuortij, vt tradunt *Doctores copiosè relati per Farinac. in tit. de delict. carn. quæſt. 142. num. 137. et comprobat Sanchez. de matrim lib. 10. diſ. 4. num. 12. circa fin. verſ. idemque dicendum eſt.*

23 Prout etiam vxor dotem amittere debet, ſi inchoatum adulterium ex præparatorijs, & proximis actibus perfici non potuerit ob ſuperueniens impedimentum, nempe ex acceſſu familiarum, vel propinquorum, *Farinac. dicta quæſt 142. n. 142. ex Bolognet. quem allegat, in rub. C. de edendo num. 24. et 25. et Alciat. in cap. cum non ab homine num. 103. extra de iudic.*

CLE-

CLERICI, & LAICI CONCVBINARII QVOMODO PVNIANTVR.

ARGVMENTVM.

Clerici concubinarij de iure communi, deponi, ſuſpendi, ac beneficijs priuari poſſunt, de iure verò Concilij Tridentini requiritur trina monitio, vt prius fructibus, & deindè ipſis beneficijs priuari queant; quid ſi non habeant beneficia; Laici quomodo puniantur pro hoc crimine, & quæ requirantur, vt quis concubinarius dicatur, doctrina explicatùr,

SVMMARIVM.

1 Concubinatus de iure ciuili nouo, & canonico prohibetur, & num. 2.
3 Eſt delictum mixti fori.
4 Concubinatus vt dicatur eſt neceſſaria cohabitatio, & communia lecti, & menſæ de iure ciuili.
5 Fornicarius concubitus per vnam, aut paucas vices non faciunt quem concubinarium.
6 Concubina non dicitur quælibet amica, ſed quæ loco vxoris retinetur.
7 Clerici verò dicuntur concubinarij, ſi quocunque modo retineant mulieres ſuſpectas.
8 Clericus etiam dicitur concubinarius ſi in aliena domo retineat fœminam cauſa fornicationis. Declara vt n. 9.
10 Clericis in domo, vel extra mulieres ſuſpectas retinera prohibetur ex Sac. Concil. Trid.
11 Clericus Concubinarius deponi debet Declara vt numer. 12.
13 Et poteſt etiam ſuſpendi.
14 Et de iure canonico eſt ipſo iure ſuſpenſus ab Officio, & beneficio.
15 Eſt etiam ipſo iure excommunicatus.
16 Et ſi in diuinis immiſcendo efficitur irregularis. Declara vt in num. 17.
18 Et priuatur etiam beneficijs.
19 Limita quod ad hunc effectum requiratur trina monitio, & maxima contumacia, & num. 20.
21 Clerici concubinarij ter moniti quomodo ex Sacro Concilio Tridentino puniantur.
22 In cauſa concubinatus Clerici ſummariè, & ſola facti veritate inſpecta proceditur.
23 Clerici concubinarij non habentes beneficia ex Sacro Concilio Tridentino quomodo puniantur.
24 Tres monitiones ad effectum puniendi Clericos concubinarios debent eſſe ſpeciales, & non generales.
25 Etiam ſi facta ſit in Synodo.
26 Tempus quod inter vnam, & aliam monitionem intercedere debet, relinquitur arbitrio Epiſcopi.
27 Conciliaris diſpoſitio contra Clericos concubinarios non procedit in ſimplici incontinentia.
28 Laici concubinarij de iure canonico arbitrio Iudicis puniuntur.
29 De iure Concilij Tridentini ter moniti excommunicantur.
30 Et eodem iure quomodo puniantur mulieres.
31 Per decretum Sacri Concilij Tridentini contra Laicos concubinarios aliæ pœnæ à iure ſtatutæ non tolluntur.
32 Nec alium modum procedendi contra eoſdem.
33 Trina monitio eſt neceſſaria, ſi procedatur per viam excommunicationis.
34 Concubinarius poteſt puniri pœna pecuniaria etiam ante trinam monitionem.
35 Amp. vt hæc procedant etiam ſi concubinatus ſit cum diuerſis.
36 Mulieres concubinæ quibus pœnis mulctari poſſunt.
37 Legatum relictum Concubinæ eſt inualidum, & acquiritur hæredi, præcipuè de iure canonico num. 38. ſecus de iure ciuili num. 47.
39 Donatio, ſeù legatum relictum Concubinæ à Clerico, ſeù milite non debetur etiam de iure ciuili, & licet ſit iuramento firmata.
40 Ampl. vt procedat etiam ſi legatum factum fuerit ob benemerita, niſi aliunde probentur.
41 Legatum factum adulteræ an, & quando valeat, & quid ſecundum doctrinam *Bald* quæ reprobatur vt in n. 42.
43 Legatum factum Concubinæ valet ſi per multos annos ceſſauerit commercium, & ſaltem per triennium num. 44.
45 Valet etiam ſi fiat cauſa dotis ad retrahendam concubinam à meretricio.
46 Pro vt etiam ſi fiat meretrici pauperæ, & egenæ.
47 Legatum factum Concubinæ, & focariæ de iure ciuili valet.

DECISIO LIX.

1 Concubinatus licet de iure ciuili antiquo eſſet permiſſus, tamen de iure ciuili nouiſſimo prohibetur, quia de iure canonico concubinatus eſt peccatum, ac proinde non poteſt à iure ciuili approbari, quia vbi agitur de peccato ſacræ leges non dedignantur Sacros canones imitari, *Paleot. in tract. de not. & ſpur. cap. 12. num. 21. Biard. ad Clar. §. fornicatio num. 7. Marzar. conſ. 9. verſ. aduertendum eſt ad fin. Decian. conſ. 5. num. 94. lib. 1. Hier. de Caual. in comm. opin. quæſt. 295. num. 1. & ſeq. Menoch. de arbitrar. iud. caſ. 289. poſt num. 20. verſ. verum. apud me Molin. de Hiſpan. primog. cap. 3. numer. 30. Card. Mantic. in tract. de coniectur. vltim. volunt. lib. 11. tit. 8. num. 3. Ciarlin. controuerſ. forenſ. cap. 109. nu. 53. verſ. circumſcripto etiam, & num. 54. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 31. numer. 3. Farinac. in tit. de delict. carn. quæſt. 138. nu. 30. & 31. Chartar. deciſ. crim. 77. num. 21. 22. &* 23

2 A iure autem canonico certum eſt, quod concubinatus flagitium improbatur, & punitur, vt probat *text. in cap. nemo, in cap. dicat aliquis, in cap. meretrices in cap. ſicut non 34. quæſt. 4. in cap. qui viderit. 32. quæſt. 5.* cum alijs adductis per *Farinac. in tit. de delict. carn. quæſt. 138. num. 29. Ghirlan. in tract. de pen. omnifar. coit. q. 9. num. 5. Gratian. diſcept. 31. num. 3. Ciarlin. controuerſ. forenſ. cap. 109. ſub num. 53 Chartar. deciſ. crim. 77. num. 24.*

3 Ac proinde eſſe delictum mixi fori, ſeu mixtæ iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, & Laicalis, cenſuerunt *Abb. in cap. cum ſit generale poſt num. 25. de foro competen. Decian. in tract. crim. lib. 4. cap. 26. num. 8. Guazin. ad defenſ. defenſ. 1. cap. 11. num. 9. Gutier. canon. quæſt. lib. 7. cap. 7. 24. n.* cū alijs allegatis per *Chartar. dec. crim. 77. n. 25. Azor. inſtit. moral. par. 3. lib. 13. cap. 14. poſt verſ. crimina mere ſecularia*, & deducitur ex *Sacro Concilio Tridentino ſeſſ. 24. de reform. cap.* 8. dum tribuit Ordinarijs Eccleſiaſticis facultatem procedendi ad punitionem etiam contra laicos concubinarios, &. ibidem notat *Barbos num. 5.*

4 Vt autem concubinatus dicatur, neceſſaria eſt de iure ciuili cohabitatio continua, & communia lecti, & menſæ, *Aym. conſ. 368. nu. 1. Natta conſ. 474. num. 42. & 43. Præpoſ. in rub. de ſponſ. n. 5. Farinac. in tit. de delict. carn. quæſt. 138. à num 8. vſque ad* 24. in quibus vndecim requiſita enumerat ad conſtituendum concubinatus flagitium.

5 *Vermigliol. conſ. crim. 122. num. 2.* & ad hunc effectum non ſufficit, quod vir, & mulier inſimul carnaliter commiſceantur per paucas vices, ſed ſæpius, & ex conſuetudine, cum vnicus, aut pauci fornicarij concubitus non faciant quem concubinarium, nec concubinatus pœnam producant, *Diaz. in pract. crim. canon. cap. 79. in verbo concubinarij num. 1. verſ. conſuetudinem verò Decian. tract.*

tract.crim.lib.6.cap.21.num.1.verſ. dixi domi Maſcard.de probat lib.1.concluſ.341.num.2.

6 Hinc eſt quod pro concubina non eſt accipienda, & intelligenda quælibet amica, cum qua quis rem habere ſoleat, ſed ea tantum, quæ vxoris loco, & maritali affectu domi retinetur, *Farinac. de delict. carn. quæſt.* 138. *num.* 5. *circa fin.*

7 Clerici verò quibus prohibitum eſt matrimonium, nec cadit maritalis affectus in concubinatu permanere dicuntur, ſi ad libidinem domi quocunque modo retineant mulieres ſuſpectas, vel focarias, ſeu fornicarias, vel etiam ſub nomine pediſſequæ eorum matris, ſororis, amitæ, vel alterius coniunctæ. *Farinac. dicta quæſt.* 138 *n.* 6. *ex Diaz.& Bermon.in locis per eum relatis.*

8 Et concubinarij etiam rectè dicuntur Clerici, qui pariter in aliena domo notam fœminam habeant, cui ſoleant carnaliter commiſceri, quia alias clericis facile eſſet concubinas domi non retinendo, euadere pœnas à Sacris Canonibus contra concubinarios latas, vt animaduertit *Ver-*

9 *migliol.conſ.crim.*122.*num.*2.*& num.*3. vbi ſubdit, quod etiam attenta hac opinione, nihilominus requiratur non ſolum conſuetudo, ſed etiam diffamatio in Clerici, vel fœminæ vicinia, *ex Bernar.Diaz.in pract.crim. canon.cap.*79. *de concubin. in princ.verſ. concubinarios,*

10 Clerici igitur concubinas, aut alias mulieres, de quibus haberi poſſit ſuſpicio in domo, vel extra retinere, & cum eis habere aſſiduam conſuetudinem expreſsè interdicitur ex *Concil. Tridentin. ſeſſ.*25 *de reform.cap.*14.*& diſponitur in bulla Leonis X.in ordine Bullar.*16.*par.*1.*fol.*207.*& Pium V,* per ſpecialem conſtitutionem monuiſſe locorum ordinarios, vt ſtatuta Tridentini Concilij contra concubinarios, tam Clericos, quàm Laicos edita deſtrictè faciant obſeruari, redditurí Deo, & ipſi rationem, refert, *Barboſ. in Concil. dicto cap.* 14.*num.*2.*ex Gutier.canon.quæſt lib.*2.*cap.*7.*num.*68. *& ſeq.Garz.de benef.par.*11. *cap.*10. *num.*187. *Genuen. in prax.Epiſcopal.Neapol.cap.*30.*num.*4. *Bellet.diſquiſit.Clerical.par.*2. *de pœn. Clericor.*§.3. *num*er.1.

11 Clericus huius concubinatus criminis reus deponi debet, & à communione Clericorum repelli per textum *in cap.ſi quis autem in Auth. de mona collat.*1.*cap. decernimus* 28.*diſt.ita docent Bermon.de publ.concub. in verbo, & alios non publicos concubinarios num.* 2. *ad fin.verſ. poſtremò dubium non eſt, & num* 3. *Decian. tract. crim.lib.*6. *cap.*11. *rub.de concub.Cleric.num.*7.*&* 8.*Menoch.de arbitrar lib.*4 *caſ.*418.*num.*2. cum alijs per *Farinac in tit.de delict.carn.quæſt.*138.*num.*37.*&* 39. vbi affert té-

12 peramentum vt non per hoc ſint ligatæ manus Iudicis, quin valeat imponere miriorem pœnam iuxta facti, & perſonarum qualitatem, puta ſuſpenſionem.

13 Et quod pro hoc crimine Clericus etiam ſuſpendi poſſit, facit textus *in cap.fin.*33.*diſtin. & in cap.Clericorum extra de cohabit.Cleric.& mulier. Rebuf.in concordat.ad Bullam Leonis X.de publ. concubinar.in prin.poſt verſ.prima ergo pœna Diaz.in pract crim.canon.cap.*79. *ſecundum vltimam impreſſionem in verbo concubinarij in fin. prin. verſ.quia talis eſt ſuſpenſus, & ibi Ignat.Lopez.in addit.lit.B. Decian, tract.crim.lib* 6.*cap.*21.*Rub.de concubin.in verbo, & alios non publicos concubinarios num.*2. *ad fin. verſ. poſtremo dubium non eſt, & num.*9. *verſ.alia autem pœna, Menoch de arbitrar.quæſt lib.*2. *caſ.*289.*nu.*2. *verſ.ſed verius, & caſ.*4 8.*num.*1.*Farinac.in tit. de delict.carn.quæſt.*138,*num.*40.*Barboſ.inConcil. Trident.ſeſſ.*25.*de reform.cap.*14. *num.* 16. *Bonacin. de cenſur.diſp.*3.*quæſt.*6 *punct.*5.*num.*1.*tom.*3.

14 Immo de iure canico Clericus concubinarius eſt ipſo iure ſuſpenſus ab officio, & beneficio, *cap.nullus cap.præter.*32.*diſtin.Abb.in cap.at ſi Clerici num.*35.*de iudic.Clar.in* §.*fornicatio num.*6.*Garz de benef.par.*7.*cap.*14.*num.*11.*&* 15. *Bellet. diſquiſit.Clerical.par.*2.*tit.de pœn.Clericor.*§.3.*num.*1. vbi *in fin.* ſubdit, quod etiam hodie Clerici concubinarij notorij ſiot ipſo iure ſuſpenſi à diuinis, prout ſunt in vetere iure, ex declaratione *Sacræ Congregationis Concily Tridentini.*

15 Vlterius eſt ipſo iure Clericus concubinarius excommunicatus, vt in *Clementia.*1.*de conſanguin. & affin.* cuius quidem excommunicationis abſolutio Epiſcopo reſeruatur, ſecundum *Berm. de publ.concub in verbo, & alios non publicos concubinarios num.*3.*in fin. verſ.præterea eſt excommunicatus, Decian.tract.crim.lib.*7.*cap.*21. *rub. de concub. Cleric.num.*8.*Farinac.in tit de delict.carn.quæſt.*138.

16 *num.* 42. *& num.* 59. vbi ſubdit, quod Clericus concubinarius ſe in diuinis immiſcendo irregularis efficiatur, eiuſque miſſam à nemine audiri debeat, nec Sacramenta ab eodem recipere, niſi Sacramentorum Baptiſmi, Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ in mortis neceſſitate, *Innoc.& alij in cap. fraternitatis de heret. Thoſtatus in tract. contra Clericos concubinar.concluſ.*4.*in addit.& concluſ.* 13. *& ſeq.Bermon.de publ. concub. in verbo, & alios non publicos concubinarios num.*5.*& ſeq. in verbo notoriam eſt Decian.tract.crim.lib.*6.*cap.*21.*rub. de con-*

17 *cub.Cleric.num.*18.*& ſeq.* Qui declarant hoc procedere in concubinarijs publicis, ſecus in occultis,

18 Inſuper priuatur etiam beneficijs iuxta bullam *Leonis X.in verſ.iubemus ex ordine Bullar.*16. *par.*1.*fol.*207.& tam de iure ciuili, quam canonico, dixit *Rolan. in conſ.*98 *num.*6.*lib.*1. *Rebuf. de publ.concubinar.in princ.verſ.ſecunda pœna eſt Bermon.de publ concub.in verbo poſt quam præſentes in princ. Decian tract.crim.lib.*6.*cap.*2. *de concubinar. Cleric.num.*12.*Garz.de benef.par.*5.*cap.*5.*num.*304 *in fin. Tambur.de iure Eccleſiæ tom.*3.*diſ.*9. *quæſt.*7. *num.*15.*Diaz.in pract.crim. canon cap.*79. *in verbo concubinariij verſ.necnon Farinac.in tit.de delict.carn quæſt.*138.*num.*50.*cum ſeq.*

19 Hodie vero raro deueniendum eſt ad priuationem beneficiorum, minuſque ad depoſitionem, niſi præcedente trina monitione, & maxima contumacia, cum propter carnis fragilitatem Prælatorum indulgentia mitigatæ ſint pœnæ, quæ in primitiua, & adoleſcenti Eccleſia inferebantur, vt aduertit *Decian.tract crim.lib.*6.*cap.*21. *num.*31.*Menoch.de arbitrar.caſ.*418.*num.*11.*&* 12. *Io:de Silva de benef.par.* 3. *quæſt.*3. *num.*16. *ad fin. Vermigliol.conſ.crim.*122.*num.*4.*Reginal.in prax.fori pœnitential.lib.*3.*tract.*3.*cap.*11. *ſect.*1. *num.*154. *verſ.vndecimum.Barboſ.in Concil.Trident.ſeſſ.*25.*de reform.cap.*14.*ſub num.*18.*Rot.in Tallen. Monaſterij Sancti Manſueti* 27.*Ianuarij* 1597. *coram Penia,* vbi

Digitized by Google

vbi firmat non eſſe captim, & feſtinanter ſenten-
tias priuatorias proferendas, cum propter hu-
manam fragilitatem, & multorum proniratem
in venereas voluptates occultis illecebris, veluti
acribus tormentis, & machinis bellicis viri etiã
Sancti ſæpe torquentur, & quatiuntur, ac proin-
de trinam monitionem præcedere debere ſubdit,
Rot.deciſ.139.num.1.2.& 3.par.5.in recent.
21 Propterea ex *Sacri Concilij Tridentini diſpoſitio-*
ne ſeſſ.25.de reform.cap.14. Clerici huius criminis
rei ſi à ſuperioribus moniti ab ijs ſe non abſti-
nuerint tertia parte fructuum beneficiorum, &
penſionum ſuarum ipſo facto ſint priuati, & ar-
bitrio Epiſcopi locis pijs applicentur, ſi verò in
delicto cum eadem, vel alia fœmina perſeuera-
uerint, ſecundæ monitioni adhuc non paruerint,
non ſolum fructus omnes beneficiorum, & pen-
ſionum amittere debent, pariter locis pijs appli-
can. ſed etiam à beneficiorum ipſorum admini-
ſtratione ſuſpendendi ſunt, quod Ordinarius
etiam vti ſedis Apoſtolicæ legatus arbitrabitur,
& ſi ita ſuſpenſi, nihilominus eas non expellant,
tunc beneficijs, & penſionibus Eccleſiaſticis per-
petuè priuandi, & inhabiles, & indigni ad alia
beneficia, officia, & dignitates impoſterum ob-
tinendas, reddendi ſunt, donec poſt manifeſtam
vitæ emendationem ab eorum ſuperioribus ex
cauſa diſpenſandum viſum fuerit, quod ſi ſemel
dimiſerint, & iterum conſortium repetant, præ-
ter prædictas pœnas, etiam excommunicationis
22 gladio plecti debent, in cuius cauſæ cognitione
ſine ſtrepitu, & figura iudicij, & ſola facti veri-
tate inſpecta procedi poteſt.
23 Clerici verò beneficia Eccleſiaſtica, aut pen-
ſiones non habentes pœna carceris ſuſpentionis
ab ordine, inhabilitate ad beneficia obtinenda,
alijſque modis iuxta Sacros Canones puniendi
ſunt.
24 Tres autem monitiones ad effectum priuandi
Clericos concubinarios beneficijs debent eſſe
ſpeciales, & non generales puta per edictum, *Garz*
de benef. por. 11. cap. 10. num. 186. Decian. tract.
crim.cap.21.de cleric.concubinar.num.30. in fin.iux-
ta notata in cap. vlt. de vita, & honeſtat. Clericor.
in verſ. ſi tales, & in Clement. 1. eod. tit. in verbo
nominatim. & in cap. ſtatum de ſenten. excom. in 6.
Barboſ. in Concil. Trident. ſeſſ. 25. de reform. cap.
14. num. 7. verſ. ſpecialiter ſcilicet, & num.9. vbi
25 ſubdit monitionem generalem factam in Synodo
nòn ſuffragari, etiam ſi vim trinæ monitionis
obtineat, & deciſum refert, *Marc. Anton. Ge-*
nuen. in prax. Epiſcop. Neap.cap. 30. Aloyſ. ric. in
prax.for.Eccleſiaſt.deciſ.359.in 1.edit.alias reſol.307.
num.3.in 2.edit.
26 Quod autem tempus inter vnam, & alteram
monitionem intercedere debeat, arbitrio Epiſco-
pi relinqui deciſum refert, *Garz.de benef.par.11.*
cap.10.num.186 declarat.6.& ex Armendar. Barboſ.
in Concilium Trident.ſeſſ.25. de reform.cap. 14. nu-
mer.10.
27 Limitatur tamen huiuſmodi Conciliaris di-
ſpoſitio, vt non procedat in ſimplici inconti-
nentia, abſque qualitate concubinatus, *Aloiſ.Ric.*
in prax.fori Eccleſiaſt.deciſ.361. in fin.in 1.edit. &
reſol. 307.num.5.in 2. edit. Garz.de benef. por. 11.
cap.10.num.186.Ioan.Sanc.in ſelect. diſput.50.n.10.
in fin. Armendar.in addit.ad recomp.legum Nauarræ
lib.4.tit.5.de ſtupro l.vnica num.4 relat. per Barboſ.
in Concil.Trident ſeſſ.25.de reform.cap.14.num.6.
28 Laici verò concubinarij licet de iure canonico
arbitrio Iudicis puniantur, ſecundum *Clar.in §.*
fornicatio num 6. verſ.de iure autem canonico, Me-
noch.de arbitrar.quæſt.caſ.289.num.17.in addit.relat.
per Farinac.in tit.de delict.carn. quæſt.138 num.76.
Decian.tract.crim.lib.6.cap. 21.de concubinar.Cleric.
num.38.vbi multas pœnas refert.
29 Ex *Concilij* verò *Tridentini decreto ſeſſ. 24. de*
reform.cap.8. ſi poſt quam ab Ordinario etiam
ex officio ter moniti concubinas non eiecerint,
ſeque ab earum conſuetudine non ſeiunxerint,
excommunicationis gladio feriendi ſunt, non
abſoluendi donec re ipſa monitioni paruerint,
& ſi per annum neglectis cenſuris in concubina-
tu permanſerint, ſeuerè per ordinarios contra
30 eoſdem procedendum eſſe decernit, prout etiam
ex officio, & nullo requirente procedendam eſſe
ſubdit contra mulieres ſiue ſolutas, ſiue coniu-
gatas publicè cum concubinarijs viuentes, ſi poſt
trinam monitionem non paruerint, pro modo
culpæ puniende etiam per eiectionem extra op-
pidum, vel diœceſim; alijs tamen pœnis contra
31 adulteros concubinarios inflictis in ſuo robore
permanentibus: ex quibus ſequitur quod alias
pœnas à iure communi, vel ſtatutis ſynodalibus
contra concubinarios inflictas non tolli per hoc
32 decretum, nec alium modum procedendi con-
33 tra eoſdem, & trina monitio tunc eſt neceſſaria
quando proceditur per viam excommunicatio-
nis, ſecus autem ſi pœnis pecuniarijs, vel alijs
contra huiuſmodi delinquentes Iudex procedere
velit, *Ioſeph Vela de poteſtate Epiſcoporum circa pu-*
nienda & inquirenda crimina par.1.num.64. ex Na-
uar. conſ.8. num.1. de offic. ordinar. Zerol. in prax.
Epiſcopal. par. 2. in verbo Concubinarij Armed. in
addit.ad recomp.legum Nauarræ lib. 5.tit.3.l. vnica
de adult.num.10.cum alijs per Barboſ. in concil.Tri-
dent.dicta ſeſſ.24 cap.8.num 3.4. & 6. vbi deciſum
34 refert concubinarium poſſe puniri pœna pecu-
niaria etiam ante trinam monitionem.
35 Quæ procedunt etiam ſi concubinatus ſit cum
diuerſis, quia intentio præcipientis non eſt tan-
tum vt caueat à tali delicto, in quo incorrigibi-
lis perſeuerat, vt ex *Aloyſ.Ric.Nouar.Gabr. Perei-*
ra, & alijs tradit Barboſ. in Concil. Trid.ſeſſ.24 de
reform.cap.8.num.4.verſ. quod ſi in concubinatu.
36 Et mulieres concubinæ poſſunt etiam recludi
in Monaſterio, excommunicari, & alijs pœnis
mulctari de quibus per *Decian.dicto lib.6. cap.21.*
de concub.Cleric.nu.38.relat.per Farinac.dicta quæſt.
138.num.77.in fin.
37 Immò Legatum, vel relictum Concubinæ, om-
niſque alia diſpoſitio tàm inter viuos, quàm per
vltimam voluntatem facta ab amaſio ad fauo-
rem Concubinæ redditur prorſus inualida, &
emolumentum pertinet ad hæredes, cum prorſus
amaſia ſit incapax relictorum latè *Ciarlin.controu.*
forenſ. cap.109. num. 57. præcipuè de iure canoni-
38 co, cuius vigore donationes, & legata facta
Concubinæ, ſiue à Clericis, ſiue ab adulteris,
ſiue à perſonis minori odio dignis non valent,
cap.donare cum ſeq.86.diſt. Aym.conſ.229.lib.2.Bald.
conſil.447. lib.5. Card.Tuſch. pract. concluſ.in verbo
Me-

Digitized by Google

*Meretrix concluſ.*211.*num.* 8. 9. 10.*&* 13. *Peregrin. de iure fiſci lib.*2.*tit.*9. *num.*2.*in fin. Gratian.diſcept. forenſ.cap.*31.*num.*18. 19. *&* 20. *Farinac. fragment. crim.par.*2.*in verbo Meretrix num.*390. & hanc opinionem tamquam honeſtiorem, & iuris canonici grauitati, & ſeueritati magis congruentem approbauit *Rota deciſ.* 46. *num.*6. *coram Card.Seraph.* in qua reprobatur *Capell.Tholoſ.in deciſ.*141. tanquam nihil allegans, & quod huiuſmodi donatio
39 non habeat locum in Concubina militis,& Presbyteri, & aliorum Clericorum etiam de iure ciuili, & etiamſi iuramento firmata fuerit cum iuramentum non ſit vinculum iniquitatis, & turpia conualidare, & roborare non debeat plenè alijs allegatis tradit *Mantica de tacit. & ambig. conuent. lib.*21.*tit.*3.*n.*13. & ſubdit *Gratian.dicta diſcep.*31. *num.* 21. *vbi de veriori.*

40 Quod procedit etiam ſi Legatum factum fuiſſet ob benemerita, niſi aliundè probentur, quam per aſſertionem ipſius legantis, tamquam facta inter perſonas ſuſpectas, quæ propterea nullum facit probationis gradum; Si tamen probarentur merita valeret legatum, & tunc deberetur ſecundum qualitatem ſeruitiorum, taxatis tamen ſeruitijs minus quam fuit legatum, *Tiraquell. in l. ſi vnquam in verbo donatione largitus nu.*22.*C.de reuocan.donat.Natta conſil.*559.*in fin. Anchar.conſil.* 247. *Bermon.de publ.concubinar.num.* 26. *Gratian.diſcept. forenſ.cap.*31.*num.*27.*&* 28.*Mantica de tacit.& ambig conuent.lib.*21.*titul.*3. *num.*15. *Afflict.deciſ.*102. *per totam.*

41 Idem eſt in adultera, quod tamen procedit ex doctrina *Bald.in l.* 1. *num.* 4. *C.de condit.ob turpem cauſ.* communiter ſecuta à *Doctoribus in l. fin. de action.& obligat.* quando turpitudo eſt ex latere dantis tantum, & non recipientis, & tunc valet donatio, aut eſt ex latere recipientis, vel ex vtraque parte, & tunc non valet, *ad l. mercalem C. de condit.ob turpem cauſam.*

42 Tamen quia in adulterio turpitudo eſt ex vtraque parte, & legibus prohibetur, quid quid ſit de iure ciuili, de iure canonico tamquam expreſsè damnatum, huiuſmodi diſtinctio non eſt attendenda, & in hoc ius ciuile reperitur correctum à iure canonico ad tradita *per Card.Seraph.deciſ.*46. *à num.*3.*cum ſeqq.par.*1.

43 Supradicta verò concluſio plures recipit limitationes, & præcipuè vt non procedat ſi tempore legati, vel donationis conſtaret per plures annos, ceſſaſſe conuerſationem, & concubinatum *per gloſſ.in l.milites* §.*mulier ff de militar.Teſtament. Caſtren.in l.donationes C. de donat. Gulielm.de Benedict.in cap. Raynutius in verbo, & vxorem nomine in deciſ.*5.*num.*161.*verſ.& eo modo de teſtam.Bald.conſil.*354.*in fin. lib.*3. *Capic. deciſ.*102. *Theſaur.deciſ.* 111.*in fin.Card.Seraph. deciſ.*46. *num.*6. *in fin.Gratian.diſcept.forenſ. cap.*31. *num.*29.*&* 30. vbi quod
44 de huiuſmodi emendatione debeat conſtare ſaltem per triennium, cum per huiuſmodi temporis lapſum præſumatur emendatio, & aufertur omnis macula, *& num.*31. vbi quod ſecus ſit ſi conuerſatio ſaltem ſi non publicè, clam, & ſecretò duraret.

45 Nec etiam procedit in legato facto Concubinæ cauſa dotis, vt nubendo ſe à turpi vita retrahat, nam tunc tamquam fauorabile, & priuilegiatum valet, vt tradunt Doctores relati per *Gratian. diſcept.forenſ.cap.*31. *num.*35. *vbi ex Lancellot. de ſtatut.quaſt.*3.*num.*48.*vſque ad* 59. concludit valere
46 legatum in paupere,& egena,cum per illud occaſioni meritricandi occurratur.

47 De iure vero ciuili donatio, vel legatum relictum Concubinæ, Meretrici, vel focariæ valet,& res donata, vel relicta ab eadem licitè retineri poteſt, *l. affectionis ff. de donat. Card. Tuſch. pract. concluſ.iur.in verbo Meretrix concl.*211. *num.*8. *cum plurib.ſeqq.Farinacc.par.*2.*fragm.crim. in verbo Meretrix num.*390.*Mantica de tacit. & ambig. conuent. lib.*21.*tit.*3.*num.*12. *Gratian.diſcept.*31. *num.*6. qui alios concordantes allegant.

HORTANA NVLLITATIS CONTRACTVS.

ARGVMENTVM.

Conceſſio bonorum Eccleſiæ facta abſque cauſa, & ſolemnitatibus, & inconſulto Romano Pontifice eſt nulla, Validitas huius alienationis tota pendet in euidenti vtilitate, quæ ex quibus reſultet, & quando ex curſu temporis præſumatur vna cum ſolemnitatibus,& beneplacito Apoſtolico adfuiſſe; pro bonis nulliter alienatis quando competat manutentio, vel reintegratio, latè diſcutitur.

SVMMARIVM.

1 Eccleſia ex contracto nullo, & iniuſto non cadit à poſſeſſione. 11.
2 Eccleſiæ competit manutentio pro rebus malè alienatis, licet Rector habuerit ſe pro ſpoliato.
3 Competit etiam reintegratio, præcipuè ſi Rector per decennium poſſediſſet. 4 8.
5 Poſſeſſori anteriori aduerſus poſteriorem duplex competit remedium reſtituendæ ſi habet ſe pro ſpoliato,& retinendæ ſi ſe pro ſpoliato non habeat.
6 Rector ſi poſt adeptam poſſeſſionem reperit occupantem poteſt eum violenter expellere.
7 Poſſeſſio naturalis recuperari poteſt in vim Ciuilis.
9 Poſſeſſio non transfertur per inutilem contractum per Prælatum factum.
10 Ideò nomine Eccleſiæ poteſt petere manutentionem.
12 Eccleſia vel dignitate vacante ſi occupentur eius bona competit interdictum vnde vi.
13 Interdictum vnde vi eſt remedium recuperandæ.
14 Eccleſiæ competit manutentio ſi eius bona occupentur.
15 Ratione ciuilis poſſeſſionis competit interdictum, vti poſſidetis.
16 Interdictum vti poſſidetis habet naturam mixtam poſſeſſionis retinendæ reſpectu ciuilis, & recuperationis reſpectu naturalis.
17 Eccleſiæ pro bonis malè alienatis, & occupatis competit interdictum vnde vi, & in conſequentiam vti poſſidetis.
18 Dominium probatur ex locatione facta vti à Domino.
19 Probatur per Teſtes de auditu.
20 Secundum extremum in Iudicio ſpolij probatur per ſubſtentationem litis.
21 Reintegratio probatis extremis non eſt deneganda.
22 Alienatio bonorum Eccleſiæ ſine cauſa, & ſolemnitatibus, & inconſulto Romano Pontifice eſt ipſo iure nulla.
23 In alienatione bonorum Eccleſiæ,vel Cathedralis, vel Collegiatæ, quorum conſenſus requiratur.
24 Validitas alienationis bonorum Eccleſiæ tota conſiſtit in euidenti vtilitate.
25 Alienatio bonorum Eccleſiæ tendit in damnum ſi Eccleſia non faciat ſuam conditionem meliorem.
26 Item ſi Eccleſia maiores redditus percipiebat ante conceſſionem.
27 Bona culta, & fertilia Eccleſiæ in emphyteuſim perpetuam concedi prohibentur.

21 Con-

Digitized by Google

28 Contractus ex curſu 40. annorum præſumitur in forma va-
lida celebratus, præcipuè concurrente obſeruantia.
29 Beneplacitum Apoſtolicum aliæque ſolemnitates ex curſo
temporis, & Eccleſiæ vtilitas interueniſſe præſumitur.
30 Lim. quando ex inſpectione ſcripturæ apparet ſolemnita-
tes, & beneplacitum non interueniſſe, & regula proce-
dit quando deheit ſcriptura. 35.
Vel quando ſolemnitas interuenire poteſt ante, vel poſt
contractum, ſecus ſi in ipſo actu. 36. & 37.
31 Decretum irritans inficit quemcumque titulum,
32 Eſt penetrabilius omni gladio.
33 Ligat etiam ignorantes.
34 Inficit omnia, quæ ſequuntur.
38 Præſumptio beneplaciti Apoſtolici,releuat, ſi concurrant
cœtera habilia.
39 Præſumptio beneplaciti Apoſtolici abrogata per conſtitu-
tionem Vrbani VIII.
40 Quæ conſtitutio in quibus terminis procedat declaratur.
41 In ea præſeruatur centenaria, & immemorabilis præſcri-
ptio in caſibus permiſſis, & cum debitis requiſitis.
42 Alienatio bonorum Eccleſiæ quando perperam eſt facta
tunc in ea nulla conſiderari poteſt præſcriptio, quæ alie-
nationem tueatur.
43 Præſumptio beneplaciti Apoſtolici ex curſu temporis re-
leuat retinentem rem Eccleſiæ ab onere probandi vtili-
tatem, & Eccleſiæ incumbit onus probandi nullitatem,
& læſionem.

DECISIO LX.

PRætendente Moderno Rectore Parochialis
Eccleſiæ Diui Nicolai nulliter alienatum,
ſeu in perpetuum emphyteuſim conceſſum fuiſſe
familiæ de Rocchis prædium, de quo agitur, in-
troduxit iudicium nomine Eccleſiæ ſuper manu-
tentione, ſeu reintegratione, vnde cauſa coram
me pro veritate diſcuſſa, viſa fuit Eccleſiæ con-
1 cedenda, quoniam cum Eccleſia ex contractu in-
iuſto, & nulliter inito non cadat à ſua poſſeſſione
2 nec in contrahentem transferatur, non ſolum
competit manutentio non obſtante, quod Præla-
tus, ſeu Rector habuerit ſe pro ſpoliato, ex quo
nemini liceat præiudicium inferre Eccleſiæ, nec
etiam in poſſeſſione, quæ ſemper reſidet penes
ipſam Eccleſiam, iuxta doctrinam *Bart. in l ſi quis
vxori nu. 3. de acquir. poſſeſſ. Poſth. de manut. obſer. 37.
num. 4. verſ. neque Eccleſia, & latius obſer. 57. n. 102.
& ſeqq. Gregor. XV. deciſ. 116. num. 5. & deciſ. 286.
num. 2. Caputaq. deciſ. 182. num. 2. & 9. & ſeq. par. 3.
Seraph deciſ. 1417. num. 3. Rota deciſ. 327. num. 2. &
plurib. ſeqq. & num. 15. deciſ. 330. nu. 26. & ſeqq. de-
ciſ. 553. num. 12. 15. 16. 33. & ſeqq. deciſ. 469. num. 12.
16. & ſeq. deciſ. 518. num. 3. & ſeq. vbi de vna Eccle-
ſia contraria deciſ. 631. num. 1. poſt Poſth. in tract. de
manut. Thomat. deciſ. 41. num. 21. Rota deciſ. 473. n. 2.
par. 2, deciſ. 291. num. 5. & pluribus ſeqq. par. 6. & de-
ciſ. 94. num. 7. & 8. par. 7. recent.*

3 Verùm etiam reintegratio, vel ex conditione
legis, vel ex *can. reintegranda*, vel officio Iudicis,
licet Eccleſia ceciderit facto ſui Rectoris, *cap. con-
queſtus cap. cum ad Sedem de reſtit. ſpoliat. Verall. de-
ciſ. 170. & 181. par. 3. Greg. XV. deciſ. 116. num. 1. vbi
Adden. num. 4. Rot. deciſ. 437. num. 1. & 2. deciſ. 473.
num. 2, deciſ. 485. num. 2. par. 2. deciſ. 94. num. 6. par. 7.
recent. & in Neapolitana Spolij coram Card. Lancel-
lotto penes Marcheſ. de commiſſion. tom. 1. fol. 103. &
in Rauennaten. ſeu Ferrarien. Decimarum 24. Ianua-
rij 1650. ſub princ. coram Veroſpio.*

4 Præcipuè quando occupans vt in præſenti per
decennium poſſediſſet, nam huiuſmodi temporis
curſu, ſi Prælatus, ſeu Rector fuerit negligens in
recuperanda naturali, vtique ciuilis poſſeſſio
amittitur, & pro ſpoliata dicitur ſe habere Ec-
cleſia, *Socin. ſen. conſ. 266. num. 20. in fin. verſ. ſed il-
lam amiſit vol. 2. Rol. conſil. 50. nu. 26. lib. 2. Aym. con-
ſil. 135. num. 1. Rip. in cap. cum Eccleſia Sutrina nu. 23.
de cauſ. poſſeſſ. & propriet. Poſthius de manut. obſer 57.
num. 205. in fin. & penes eundem Rot. deciſ. 330. n. 26.
& coram Amat. Dunozet. deciſ. 231. num. 40. & 41.
tom. 1. qua eſt repetita penes eundem Poſth. deciſ. 327.
ſub num. 19.*

5 Circumſcripto verò huiuſmodi temporis lapſu
eſt in poteſtate illius, qui turbatur in ſua poſſeſ-
ſione, vel habere ſe pro ſpoliato, & intentare re-
medium reintegrandæ, vel non habere ſe pro ſpo-
liato, & proponere remedium manutentionis, vel
vtrumque cumulare, *Tuſch. in verb. manutentio con-
cluſ. 79. nu. 3. & 4. Ciarlin. controuerſ. forenſ. cap. 119.
num. 38. & 39. Poſth. de manut. obſer. 57. num. 40. Ca-
putaq. deciſ. 167. par. 3. Seraph. deciſ. 277. num. 1. Rota
deciſ. 99. num. 2. par. 1. deciſ. 120. num. 2. par. 4. diuerſ.
deciſ. 157. num. 1. & deciſ. 35. nu. 3. in fin. par. 2. recen.
deciſ. 237. num. 5. penes Cinc. de Cenſib. deciſ. 11. nu. 2.
deciſ. 70. num. 5. deciſ. 601. num. 6. poſt eundem Poſth.
de manut.*

6 Pro faciliori tamen huius remedij competen-
tiæ dilucidatione eſt animaduertendum, quod ſi
Rector, vel Canonicus poſt adeptam poſſeſſio-
nem Eccleſiæ, ſiue Canonicatus repetit eiuſdem
bonorum occupantem; & hoc caſu poteſt eum
violenter repellere, ſicuti poteſt poſſeſſor reuer-
ſus à Nundinis inuaſorem talem expellere, ex quo
dicitur Rectorem, ſeu Canonicum ſpoliaſſe illa
poſſeſſione, quam intelligitur retinuiſſe per ap-
prehenſam poſſeſſionem Beneficij, *iuxta Textum in
l. clam poſſidere, §. qui ad nundinas, ff. de acqu. poſſeſſ.*

7 Si verò ante apprehenſam poſſeſſionem Bene-
ficiatus fundum ſui beneficij aliquis occupaſſet,
non nomine ſui, ſed nomine Eccleſiæ, vel bene-
ficij expellere poteſt occupantem, ex vi ciuilis
poſſeſſionis, quæ remanſit penes Eccleſiam natu-
ralem recuperando, vt magiſtraliter dixit *Rota
deciſ. 19. num. 12. & 13. par. 2. diuerſ. & coram Amatu
Dunozett. deciſ. 231. nu. 33. & ſeq. tom. 1. & in eadem
coram Coccino penes Poſth. de manut. deciſ. 554. ex An-
char. in reg. ſine poſſeſſione num. 12. poſt med. verſ. ex
ijs infero.*

8 Indubitati enim iuris eſt, quod Prælatus nomi-
ne Eccleſiæ, vel Prælaturæ poſſit agere tàm in
petitorio, quàm in poſſeſſorio nedum recuperan-
dæ, ſed etiam retinendæ, *vt in cap. literæ de dilat.
cap. olim 1, & 3. de reſtit. ſpoliat. Abb. in cap. cum ſem-
per num. 19. 20. & 21. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. &
in dicto cap. literæ num. 3. verſ. circa primum de dilat.*

9 Etiam ſi ipſe Prælatus fecerit inutilem, & præiu-
dicialem contractum, & habuerit ſe pro ſpoliato,
quia cum ex inutili contractu per Prælatum poſ-
ſeſſio non transferatur, *Bart. in l. 1. § ſi vir. vxori
num. 3. Iaſ. num. 28. Bolognin. num. 65. ff. de acquirend.
poſſ. Veral. deciſ. 182. num. 9. par. 1* nomine Prælatu-
10 ræ, vel Eccleſiæ poteſt petere manutentionem,
*Veral. dicta deciſ. 182. nu. 9. par. 1. Seraph. deciſ. 1417.
num. 4. Add. ad Greg. XV. deciſ. 116. num. 5.* Prælatus
11 enim, & Eccleſia pro vt pupillus habent præro-
gatiuam, vt nunquam perdere poſſint poſſeſſio-
nem, & nunquam deſinunt poſſidere, vt in pun-
cto Eccleſiæ tradit *Pariſ. conſil. 24. num. 7. vol. 1. ex*

Bart.

Digitized by Google

Rub.in addit.ad dec.444. n. 47. p. 4. tom. 2. recen.
Caputaquen.deciſ. 106. per tot. p. 1. Coccin, deciſ.
201. n. 1.Gulielm. Dunoz. 2.& .deciſ. 299. n.2. &
3. Rot. deciſ. 215. n. 3. p. 3. diuerſ deciſ. 753. n. 2.
p. 2. deciſ. 120. n. 24. p. 6. deciſ. 243. n. 12. p. 7.
deciſ. 252. n. 9. deciſ. 186. n. 5. p. 7. recen. deciſ.
394. n. 1. coram Buratto, & Cracouien. donationis 26
Nouembris 1650. §. quæ cum non fuerint corã Bichio.

23 Detegitur quoque nullitas conceſsionis, quia
celebrata à quodam Io: Quaglia vti Patre An-
ſelmi tunc temporis Eccleſiæ Rectoris, & in hac
patria poteſtas ad nullum effectum ſuffragatur,
immo ad ſubſtinendam alienationem bonorum
Eccleſiæ neque ſufficit conſenſus Rectoris, qui
rem immediatè alienat, ſed requiritur conſen-
ſus Epiſcopi, prout ſi Epiſcopus alienat inter-
cedere debet conſenſus Primatis, & in aliena-
tione bonorum menſæ Epiſcopalis, Cathedra-
lis, vel Collegiatæ vlterius requiritur conſenſus
Capituli, & ſic in præſenti omnium aliorum
Rectorum eiuſdem Eccleſiæ, qui faciunt vnum
corpus, Bonac.de alienat.bonor.Eccleſ. diſ.2. quæſt.
vnica punct.4. n.1.et 4.

24 Iniuſtitia verò contractus eiuſque læſio dedu-
citur, quia tendit in damnum, & non in euidẽ-
rem Eccleſiæ vtilitatem, à qua tota validitas
alienationis bonorum Eccleſiæ pendet, cum be-
neplacitum Apoſtolicum, & cęteræ ſolemnitates
præſcribantur tamquam media ad conſequendũ
vtilitatis finem, & euitendas damnoſas Eccleſiæ
circumuentiones, Corrad.in prax. Apoſtolic.diſpenſ.
lib.9 cap. 1. n.20, verſ.ſecunda cauſa Mantic. deciſ.
101.nu.5. Seraph.dec.508.in prin.et num.11. Rot dec.
65.num.17.et dec.178. nu.10.par.2.diuerſ.dec.624.
num.3.par.1.dec.730.num.3.par.2.dec.94. nu.74. et
duob.ſeq.p.7.rec.et dec.11.n.8.penes Poſt. demanut.

25 Tendit quidem in damnum, quia Eccleſia per
hanc locationem non fecit ſuam conditionem
meliorem, ſed potius deteriorem, dum pro mo-
26 dico canone iuliorum nouem in perpetuum lo-
cata fuerunt bona culta, & fertilia, ex quibus
longè maiores redditus, & fructus percipieban-
tur ante locationis, ſeù conceſsionis celebratio-
nem, Genuen.in prax. Archiep. Neapol.cap.98.nu.6.
in fi.Corrad.in prax.diſpenſ.Apoſtolic.lib.9.c.4.n.48.
verſ.verum nihilominus, et dixit Rot.in Romana do-
morum.18. Februarij 1650.§.tum tertio quia coram
Bichio, et in Romana deuolutionis domus 21. Iulij
1652.in §.fi.coram.eodem.

27 Quinimò bona culta, & fertilia Eccleſiæ in
locationem, & emphyteuſim perpetuam conce-
di omninò prohibentur, Camil Borel.in ſum. om-
nium dec.tit.33.n.128. Barboſ.de offic. et poteſt.Epi-
ſcop.alleg.95.num.26.par.3. cum alijs per me ipſum
congeſtis in meo Plauſim. conſtit.29.n.8.

28 Neque valet obeſſe, quod ex curſu 40. anno-
rum omnia in forma valida confecta præſuman-
tur, aut legitimè præſcripta cenſeantur, vbi præ-
cipuè cum temporis curſu concurrat obſeruan-
tia contractus, quo caſu reſultat etiam præſump-
29 tio, quod interuenerit beneplacitum Apoſtoli-
licum, ac aliæ ſolemnitates, nec non vtilitas cõ-
tractus ad fauorem Eccleſiæ, iuxta glo.in cap.per-
uenit. de empt.et vendit. vbi Io:.de Imol.num.11.et
12. et notatur in c.ea naſcitur de ijs, quæ fiunt à Præ-
lat.ſine conceſſ. Felin.in cap.illud num.6.de teſt. Alex.
conſ 7. num.8.lib.4.Gabr.conſ.88.nu.18.et ſeq.vol.1.
Anthar conſ.136.num.2. Quaranta in ſumm, bullar.
in verb.alienatio ſub n.46.verſ.et huius articuli Bar-
boſ.de offic.et poteſt.Epiſc.alleg.95.num.72. Gonzal.
ad reg.8.Cancell.glo.12.n.76. Mareſcot.var. reſolut.
lib 2.cap.13.n.9.Garz de benef.p.12.cap.2. nu.179.
Gratian.dec.867.num.50.diſcept.893.n.37. Seraph.
dec.1125. num...., & dec.1174.num.5. Coccin.dec.
301. num.3. Burat.dec.45.num.6.Gregor.XV.dec.52
num.1.dec.343. vbi Add.num.4.idem ad deciſ.354.
num.18.Merlin.dec.702.num.17.Card Otthob. deciſ.
240.num.12. Mant.dec.101.num.2.Pena deciſ.155.
num 3.Rot.dec.170. num.8.poſt Pacif.de Saluian. &
in Mediolanen.reſciſſionis permutationis coram Pam-
phil ſen. apud Marches de commiſſion.par.1.fol.113.
num.3.dec.176. num.45.par.5.tom.1.dec.94. num.9.
dec.5.num.6.dec.121.num.10.dec.212 num.10.deciſ.
254 num.26.par.7.dec,256.num 1.& 2.par.8.recent
cum alijs congeſtis per Theodoſ Rub.in ſuis ſingular.in
tract.alienat.bonor.Eccleſ.à n.110.& per Paul. Rub.
in addit.ad dec.12.num.1.par.3.in recen. eadem Rota
in Mediolan.Parochialis 11.Februar.1664. §. maxi-
mè quia coram Albergato, & dec.164. num.9. coram
Gulielm.Dunoz.et dec.79.num.9.dec.99.n.8.dec.112
n.5. coram.Amat.Dunozet.

30 Quia ceſſat obiectum, quando vt in præſenti
ex inſpectione inſtrumenti conceſſionis apparet
ſolemnitatem, beneplacitum Apoſtolicum non
interueniſſe, quo caſu neque lapſus temporis, ne-
que ſubſecuta obſeruantia ſuffragatur ad effectũ
vt præſumatur validitas, & vtilitas bonorum Ec-
cleſiæ alienationationis. Pariſ.conſ.17. num.119.
lib.1.Caſtren.conſ.31.nu.2.lib.2. Cranet. conſil.174.
num.44.& in tract.de antiq.tempor.par.3.§.vidimus
in genere n.23. verſ.præterea, & por.4.§.abſolutis n.
6.Menoch.lib.3.præſumpt.132.n.79.Maſcard. lib.3.
concl.1140 n.25.& concl.1316.n.33. Peregrin. de
iure fiſci lib.6.tit.8.num.25.Gratia.diſcept.268. n.4.
Barboſ.de offic.& poteſt. Epiſc.alleg.95.num.73.p.3
Seraph.dec.1235. n.4.et ita ſæpè firmaſſe Rot. patet
ex deciſionibus congeſtis per Paul.de Rub.in adnot.ad
dec.12.n.23.et ſeq.p.3.rec.

31 Eoque fortius quia tam in cap. 2. §.contractus
verſ.et quidquid de reb. Eccl.non alienan. adeſt de-
cretum irritans, quod radicitus inficit quẽcum-
que titulum, & poſſeſſionem naturalem, & ci-
uilem, ac etiam detentionem, Gabr.de clauſ. con-
cluſ.3.num.50.& in puncto obſeruat.Poſt.de manuten.
obſeru.37.n.4.circa fin.& obſer.46.n.7.& dixit, Rot.
poſt eundem dec.215.num.15.& 16.& 17. Creſcen.
dec.4.num.4 de priuil.Rot.dec.189.n.4 par.2.diuerſ.
32 vbi quod tollat omnes iuris effectus.

33 Eſt autem decretum irritãs penetrabilius om-
ni gladio ancipiti, & quando agitur de nullita-
te actus ligat etiam ignorantes Mantica.deciſ.76.
num.4.& 5.& operatur nullitatem vſque ab ini-
34 tio Rot.dec.666. num.2.par.4.diuerſ. & afficit om-
nia, quæ ſequuntur, ita vt nec effectum, nec iuris
fomentum habeant, dicta dec.666. nu.2.par.4. di-
uerſ.Poſt.de manuten.obſer.46.n.8.9.& 10.

35 Obiectum autem ſibi forſan locum vendicare
poſſet, quando deficeret ſcriptura, ſecus autem
quando adeſt, & ex eadem oſtendatur defectus
ſolemnitatis, Surd.conſ.28.num.110.& ſeq.Feren-
till.ad Burat.dec.120.ſub.num.41.Canale. deciſ.613.
num.2. Pute.dec.183.n.2.lib.1.& dec.220.n.1.lib.3.

36 Præcipuè quando ſolemnitates, & beneplaci-
tum Apoſtolicum ad hoc, vt teneat obligatio,
ſeù

Digitized by Google

ſeù diſtractio interuenire debet, de tẽpore obligationis, vel in actu diſtractionis, vt exigitur in alienatione bonorum Eccleſiæ *ex allegatis per Salgad in laberint. creditor. par. 3. cap. 4. à n. 5. vſque ad 7. & per Surd dec. 278. num. 5. Rot. dec. 97. n. 13. poſt Merlin. de pignor. & in Neopolitana pecuniaria 19. Iunij 1656. §. iniuſtitia in fi. corã Zarate*, quid
37 quid ſit quãdo ſolẽnitas interuenire poteſt, ante vel poſt iuxta diſtinctionem traditam *per Ferentill. in addit. ad Burratt. dec. 120. ſub num. 41. verſ. vbi quod ex diuturnitate*.

38 Quinimò tunc attenditur præſumptio beneplaciti, quando, ſeù quoties cætera habilia ſupponuntur, ſcilicet ſi de iuſtitia tituli appareret, ſi cauſa alienandi præceſſerit, & in euidentem Eccleſiæ vtilitatem contractum fuerit, *Ferret. conſ. 248. n. 24. Quaranta in ſumma bullar. in verbo alienatio rerum Eccl. §. huius articuli circa fin. verſ. 3. limitatur* quæ omnia penitus deficiunt in præſenti.

39 Accedente præterea conſtitutione felicis recordationis Vrbani VIII. *ſuper praſeruatione iurium Sedis Apoſtolicæ, emanata ſub die 5. Iun. 1641.* qua omnia quomodocunque Eccleſijs, & Eccleſiaſticis perſonis præiudicialia per quoſcunque ſufficienti, & legitima facultate Apoſtolica non monitos facta, geſta cum omnibus, & ſingulis inde ſecutis etiam longiſſimo tẽporis curſu executioni demandatis, & obſeruatis declarantur ipſo iure nulla, & inualida, nulliuſque roboris, & momenti, nullumque præiudicium intuliſſe Eccleſijs, minuſque inde aliquam approbationem, bonam fidem, poſſeſſionem, vel quaſi, aut præſcriptionem ex eis vnquam poſſe reſultare, vel induci in Eccleſiarum, & perſonarum Eccleſiaſticarum præiudicium, præcipuè quando eſt perpetuum quo caſu omnino pariter fuit abrogata præſumptio beneplaciti Apoſtolici, non obſtante præfato temporis curſu, ac obſeruantia quantumlibet diuturna, longiſſima, etiam immemorabili, niſi de approbatione, vel confirmatione Apoſtolica doceatur per literas Apoſtolicas, ſiue ſub plũbo, ſiue in forma breuis ſub annulo Piſcatoris, pro vt Sancta Sedes expediri, & in Apoſtolicis regiſtris adnotare conſueuit, & ita ſæpè inhærendo huius conſtitutionis tenori firmauit, *Rota in Tiburtina affictus 19. Iunij 1648. §. neque prodeſſe coram Card. Corrodo in Cracouien. diſmembrationis decimarum 5. Iunij 1650. coram Verospio. in Pampilonen. Vicariæ 26. Maij 1653. §. nihil refragan. et in Brundusina Archipresbyteratus 10. Februar. 1659. §. minuſque coram Meltio.*

40 Ex cuius conſtitutionis tenore intentio Summi Pontificis fuit prouidere ſolum præiudicijs Eccleſiarum contra Clericos, vel Eccleſiæ Romanæ contra particulares, quidquid ſit vbi agitur de contractu inito inter Eccleſiam, & Eccleſiam ex iuſtà, & rationabili cauſa ſaltem ab initio inter ſolos Miniſtros Eccleſiaſticos, vt dixit *Rot. decis 713. n. 10. coram Amato Dunoz. tom. 2.*

41 Et quamuis in fine eiuſdẽ *conſtitutionis §. non interdicimus autẽ* præſeruetur cẽtenaria, & immemorabilis præſcriptio, hoc tamen procedit concurrentibus de iure requiſitis, & in caſibus, in quibus per ſacros Canones, ſeu Concilia vniuerſalia, vel conſtitutiones Apoſtolicas illis nõ derogetur, vt ex eiuſdem conſtitutionis tenore notat *Paul. Rub. in adnot. ad dec. 12. n. 33. par. 3. rec.*

42 Ex quibus ſequitur, quod hoc caſu nulla præſcriptio conſiderari poteſt, quæ huiuſmodi alienationem inconſulto Romano Pontifice factam, alijſque iuris ſolemnitatibus non ſeruatis tueatur, vt in puncto Paulinæ conſtitutionis, tradit *Paul. Rub. in adnot. ad deciſ. 12. num. 25. par. 3. recent. Villagut. de reb. Eccleſ. non ritè alien. recuperan. lib. 2. par. 2. cap 5. num. 11. Rodoan. de reb. Eccleſ. non alienan. Rub. de auctorit. Prælat. in alienat. interpon. §. iſte quidem num. 11. fo. mihi 224. Bart. Brixien. quaſt. 144*

Curſus autem temporis, cum obſeruantia ſubſequuta ſuffragetur tantum detinenti rem Eccleſiæ ad eundem relenandum ab onere probandi vtilitatem Contractus, adeò ut ipſi Eccleſiæ contrarium dicenti incumbat iuſtificare plenè, & concludenter damnum, & nullitatem alienationis, ſecus autem ad effectum impediendi manutentionem, ſeù reintegrationem, ſi ab Eccleſia de nullitate, & iniuſtitia contractus doceatur, vt ſcripſit *Bald. in cap. 1 ſub num. 7. de his, qui feu. dar. poſſ. Menoch. conſ. 114. num. 7. & 14. Pariſ. conſ. n. 5. lib. 4. Rot. dec. 78. num. 3. Par. 2. dec. 221. num. 1. et 2 par. 4. diuerſ. dec. 201. num. 5. par. 1. deciſ. 684. num. 2. par. 2. recen. dec. 30. n. 4. poſt Cinc. de cenſib. & magiſtraliter dec. 94. num 10. par. 7. rec.*

S V M M A R I V M.

1 Eccleſiæ pro rebus nulliter alienatis competit reintegratio, & etiam manutentio, & interdictum, vnde vi n. 5. & 11.

2 Ex actu nullo geſto à Rectore non remanet priuata poſſeſſione. n. 4.

3 Poſſeſſio non reſidet penes Rectorem, ſed penes Eccleſiam.

6 Remedium reintegrationis competit Eccleſiæ etiã ſi adhibitæ fuiſſent ſolemnitates ſi conſtet de damno, prout etiã ſi non eſſent adhibitæ licet conſtaret de vtilitate.

7 Solemnitates, & vtilitas copulatiuè requiruntur ad validitatem contractus cum Eccleſia initi.

8 Eccleſia ſi cadit à poſſeſſione facto ſuo, & ex contractu proprio non intrat remedium *Can. reintegran.* Lim. vt num. 10.

9 Succeſſor in beneficio poteſt intentare ſpolium, ſi alienatio anteceſſoris fuit nulla.

11 Eccleſiæ, & minoribus interdicta eſt bonorum alienatio abſque legitima cauſa.

12 Quilibet nomine Eccleſiæ poteſt repetere bona malè alienata etiam abſque mandato.

13 Quilibet etiam Extraneus contradicere, & ſe opponere poteſt iniuſtæ, & nullæ alienationi rerum Eccleſiæ.

14 Nullitas contractus ad effectum impediendi mandatum de manutenendo debet eſſe clara, & euidens.

15 Eccleſiæ non competit remedium Canonis reintegrandæ ſtante beneplacito Apoſtolico, & ſententia Iudicum commiſſariorum, ſed via ordinaria rei vendicatione agendum eſt.

16 Limit, ſi in continenti appareat de non vtilitate, & damno.

ADNOTATIO I.

Reintegratio Eccleſiæ pro bonis malè alienatis an, & quando competat, & à quo peti poſſit.

1 Eccleſiæ prò rebus nulliter alienatis competit non modo reintegratio, ſed etiam manutentio, & interdictum vndè vi, vt tradit vltra alios allegatos in deciſione *Abb. in c. cum ſemper num. 21. de cauſ. poſſeſ. & propriet. Rot. deciſ. 291. à num. 5. vſque ad 9. par. 6. rec. & in Cracouien. donatio-*

tionis 26. Nouembr. 1650. §. his conſequens eſt coram Bichio.

2 Eſt enim ſpeciale in Eccleſia, quod ex actu nullo geſto à Rectore non remaneat priuata poſſeſſione ad effectum, vt eidem debeatur manutẽtio pro rebus malè alienatis, *Bart. in l. ſi vir vxori ff. de acquir. poſſeſſ. vbi Iaſ. num. 28. Bolon. num. 65.*
3 *Caputaquen. dec. 182. num. 8. par. 3.* Ea ratione, quia poſſeſſio non dicitur exiſtere penes Parochum, ſed apud Eccleſiam ex communi, & veriori, vt teſtatur *Alex. conſ. 81. nu. 17. lib. 3. Pariſ. conſ. 24. n. 5. lib. 1. Caputaquen. deciſ. 170. num. 4. par. 3. Rot. dec. 1.*
4 *num. 1. de reſt. ſpoliat. in nou. dec. 291. à num. 5. vſque ad 9. par. 6. recen.* Prælatus namque, & Eccleſia pro vt pupillus, & minor nunquam deſinit poſſidere, & nunquam moritur, & conſequenter nunquam poteſt perdere poſſeſſionem *Bart. in l. 1. §. ſi vir vxori num. 3. ff. de acquir poſſ. Pariſ. conſ. 24. num. 7. vol. 1. Rot. deciſ. 231. num. 5. & coram Amat. Donozet. tom. 1. dec. 554. à num. 12. vſque ad nu. 16. ſeq. vbi contrarijs reſpondet poſt Peſtb. de manutentione, & deciſ. 94, num. 5. p. 7. recent.*

5 Quando verò contractus ſit damnoſus, & nullus, ex quo deficiat vtilitas Eccleſiæ, cum ipſa dicatur ſine iuſta cauſa. & nulliter à poſſeſſione facti cecidiſſe, ſemper intrat æquiſſimum remedium *canonis reintegranda 3. q. 1.* vt conſuluerunt *Bertrand. conſ. 448. num. 4. lib. 4. Surd. conſil. 28. num 91. & 92. & conſ. 49. num 17. plenè Peregin. in cap. conſultationibus num. 16. & 17. de offic. deleg. Caputaquen. dec. 181. & 182. num. 8. par. 3. Rot. dec. 473. num. 2. p. 2. & decſ. 94. num. 76. & 77. par. 7. rec.* vbi *num. 8.* ſubdit, quod quamuis *Bart. in l. ſi alienam num. 3 ff ſolut. matrim.* fateatur dari hoc caſu rei vendicationem tamen non, inde inferendum ſit denegari aliud remedium Eccleſię legitime competens, pro vt eſt ſpolium.

6 Amp. vt Eccleſia poſſit agere remedio canonis, ſeu reintegrationis etiam ſi in contractu adhibitæ fuiſſent ſolemnitates, dummodo conſtet de damno Eccleſiæ, pro vt etiam ſi non eſſent adhibitæ ſolemnitates, licet de vtilitate conſtaret, cum vtroque caſu contractus claudicare dicatur, ex
7 quo ſolemnitates, ſeu beneplacitum Apoſtolicum, ac Eccleſiæ vtilitas copulatiuè requirantur ad eius ſubſiſtẽtiam, vt ſeruauit, *Rot. in cauſa Aquilana bonorum coram Remboldo poſt Poſt. de manuten. deciſ. 11. & in alia Meſſanen. ſeu nullius feudi coram Merlino in recen. deciſ. 94. num. 78. cum duobus ſequen. par. 7.*

8 Lim. quando Eccleſia cecidit à poſſeſſione facto ſuo ex contractu proprio, quo caſu non intrat remedium *Canonis reintegranda 3. quæſt. 1.* pro recuperanda poſſeſſione, etenim ſibi debet imputare damnum ex propria culpa proueniens, *vt ſcripſit Ripa in cap. ſæpe num. 27. de reſtit. ſpoliat Soccin. in leg. rem quæ nobis num. 8 ff. de acquirend. poſſeſſ. Alex. conſ. 90. num. 5. lib. 1. Surd. conſ 94. num. 2. Rot. deciſ. 170. num. 2. & deciſ. 172. num. 6. par. 3. coram Caputaquen. deciſ. 473. num. 2. par. 2. deciſ. 94. num. 1. & 2 par. 7. recen. deciſ. 215. num. 27. poſt Poſt. de manuten.*

9 Sublim. ſi agatur nomine Eccleſiæ per Epiſcopum ſucceſſorem, qui poteſt intentare ſpolium, ſi alienatio anteceſſoris fuit nulla, *Abb. in cap. accedens il 1. num. 19. vt lit. non conteſt. Ripa in dicto cap. ſæpe num. 14. de reſtit. ſpoliat. Rot. deciſ. 473. num. 2. par. 2. recen.*

10 Sublim. 2. vt procedat quoties factum ſit iuſtum, validuſque contractus, ſecus ſi ex cauſa iniuſta, & actu nullo poſſeſſio amittatur, nam tunc adhuc datur reintegratio, vt deſumitur *ex textu in dicto can. reintegranda 3. quæſt. 1. ibi, per quaſcumque iniuſtas cauſas res Eccleſiæ, aut ſubſtantias ſuas perdidiſſe,* & docent *Abb. in cap. ad ſedem num. 28. de reſt. ſpoliat. Butr. in cap. ſæpe num. 12. eod. tit. Alex. conſ. 200. num. 1. lib. 2. bene Hunded. conſ. 23. num. 40. & 52. lib. 2. Gail. obſer. 75. num. 19. lib. 2. Surd. conſ. 28. num. 58.* vbi admonet perpendendum eſſe iuſtitiam deiectionis è poſſeſſione actoris, non autem iuſtitiam, aut vitium poſſeſſionis rei, vt etiam obſeruat, *Peregrin. in cap. conſultationibus num. 13. verſ. & aduerſatur de offic. deleg. Rot. deciſ. 94. num. 3. & 4. par. 7. recen.*

11 Eccleſiæ autem, & minoribus interdicta eſt bonorum alienatio, niſi præceſſerit cauſa legitima, nec animo poſſunt ſuam dimittere poſſeſſionem, vnde ex contractu iniuſto, & nulliter inito Eccleſia, & minor non cadunt à ſua poſſeſſione, & illam non transferunt in contrahentem, licet ſecus in alijs, propterea nomine Eccleſiæ ne dum peti poteſt reintegratio ad rem alienatam, ſed etiam ratione poſſeſſionis ſemper permanentis pænes Eccleſiam, cui ex facto Rectoris præiudicari non poteſt, competit interdictum retinendæ poſſeſſionis tam Prælato ſucceſſori, quam etiam ipſi alienanti agenti tamen nomine Eccleſiæ, vt magiſtraliter dixit *Rot. deciſ. 94. num. 5. 6. 7. & 8. par. 7. recen.*

12 Quilibet etiam nomine Eccleſiæ poteſt repetere bona malè alienata abſque. mandato eiuſdem Eccleſiæ, etenim pro rebus malè alienatis nec requiritur conſenſus, nec mandatum, & omnes poſſunt agere, etiam non præcedente aliqua negligẽtia Prælati, vel Capituli, omnibus enim intereſt defendere Eccleſiam, & eſt populare continens publicam vtilitatem, *ad text. in cap. ſi quis Presbyterorum Abb. in cap. cum olim. col. 3. prope fin. verſ. & idem de teſt. Villagut. de reb. Eccleſ. non ritè alien. recuperand. lib. 1. par. 1. cap. 6. per tot. & ſignanter num. 16. pulchre* Rot. *deciſ. 431. num. 6. & 7. coram Puteo lib. 2.*

13 Et non ſolum quælibet Eccleſiaſtica perſona poteſt alienationi rerum Eccleſiaſticarum ſe opponere, & vna cum fructibus alienata repetere, per textum apertum *in cap. ſi quis Præsbyterorum §. fin. de reb. Eccleſ. alien. vel non,* & præcipue Clerici de cuius intereſſe agitur, verum etiam illis negligentibus etiam extranei contradicere poſſunt alienationi. *Villagut. de reb. Eccleſ. male alien. recup. lib. 1. par. 1. cap. 4. num. 3. qui alios allegat.*

14 Nullitas autem ad effectum retardandi mandatum de manutenendo debet eſſe clara, & euidens, vt non egeat probatione vt in terminis affictus rei Eccleſiaſticæ vltra terminum abſque beneplacito Apoſtolico, *dixit Rot. in Romana, ſeu Terracinen affictus coram Pirouano panes Poſt. de manuten. deciſ. 215. num. 15. & ſeq.* & in terminis donationis abſque ſolemnitatibus ſtatutarijs, & inſinuatione, *deciſ. 63. & deciſ. 254. panes eundem Poſt.* & in terminis nullitatis penſionis, *deciſ. 542. nu. 7. & ſeq.* & in terminis obligationis Cameralis,

Digitized by Google

Zacch. de obligat. Cameral. quæſt. 3. num. 2. & ſeq. Poſtius obſeruat. 62. num. 12.

15 Lim. 2. principalem concluſionem vt Eccleſiæ non competat remedium *canonis reintegranda 3. quæſt. 1.* ſtante productione beneplaciti Apoſtolici, & ſententia Iudicum Commiſſariorum, & ne vbi interuenerunt ſolemnitates, ſed via ordinaria, nempe rei vendicatione agendum eſt *Bart. in leg. ſi alienum num. 3. & ibi Caſtr. num. 3. ff. ſolut. matrim. Natta conſ. 288. num. 3. Rot. deciſ. 94. num. 70. par. 7. recen.*

16 Sublim. quando euidenter, & incontinenti appateat de non vtilitate, ſed de damno, quo caſu non obſtante beneplacito Apoſtolico, & illius executione, cum Eccleſiæ contractus remaneat nullus, competit etiam remedium canonis reintegranda, *vt dixit Rot. deciſ. 94. num. 71. 72. & ſeq. par. 7. recen.*

S V M M A R I V M.

1 In alienatione bonorum Eccleſiæ copulatiue requiruntur ſolemnitates, & vtilitas.
2 De vtilitate Eccleſiæ conſtare debet per plenas, & legitimas probationes.
3 Nec ſtatur aſſertioni partium, & executorum ſi iudicialiter procedere debent.
4 Vtilitas debet eſſe euidens, & certa de tempore contractus, & non poſt facta melioramenta 7.
5 Contractus eſt Eccleſiæ damnoſus ſi plus ei non datur, quam ſit ſolita percipere 8.
6 Vtilitas rei Eccleſię debet reſpicere proprietatem, & redditus, & non pretium equiualens.
9 Vtilitas in alienatione rei Eccleſiæ an interuenire debeat tempore confecti inſtrumenti an tempore aſſenſus Apoſtolici, & interpoſitionis decreti Commiſſariorum 10. & 12.
11 Vtilitas vt euidens dicatur debet excedere tertiam partem.
13 Conceſſio rerum aquoſarum dicitur vtilis Eccleſiæ, ſi redactæ fuerint ad culturam cum aliqua reſponſione.
Dicitur etiam vtilis ſi conductor fecerit notabilem expenſam, quam Eccleſia facere non poterat ibidem.
14 Dicitur quoque vtilis ſi Eccleſia fecerit ſuam conditionem meliorem.
15 Contractus abſque vtilitate Eccleſię celebratus eſt ipſo iure nullus non obſtante beneplacito.
16 Non eſt validus ſi Eccleſia ab alijs potuiſſet habere maiorem vtilitatem.
17 Permutatio bonorum Eccleſiæ vt valide fiat quæ requirantur.
18 Vtilitas Eccleſiæ requiritur etiam ſi bona ſint ſolita alienari. Nec ſufficit vtilitatem adfuiſſe de tempore primi contractus 20.
19 Lim. procedere vbi ceſſauit cauſa primæ conceſſionis.
21 Bona fructifera Eccleſiæ nulliter alienata ſunt reſtituenda vna cum fructibus à die alienationis.
22 Lim. ſi in alienatione adhibitæ fuerint ſolemnitates, beneplacitum, & decretum executorum interuenerit, nam tunc à die motæ litis.
23 Sublim. ſi à principio contrahens fuit in mala fide.
24 Eccleſia agens ad nullitatem contractus an pro receptis teneatur ad reſtitutionem fructuum 25.
26 Eccleſia non debet locupletari cum iactura alterius.

A D N O T A T I O II.

Quæ vtilitas requiratur ad ſubſtinendam alienationem bonorum Eccleſiæ.

1 IN Eccleſiaſticarum rerum locationibus, conceſſionibus, & alienationibus copulatiue concurrere debent vtilitas Eccleſiæ, & ſolemnitates, *iuxta Extrauag. ambitioſe de reb. Eccleſ. non alien. cap. ſine exceptione 12. quæſt. 2. vbi gloſ. & Doctores cap. 1. & 2. de reb. Eccleſ. non alienan. in 6. Clem. 1. eod. tit. gloſ. in cap. 1. in verbo redire, & ibi Abb. nu. 17. de reſtit. in integr. Couar. var. lib. 2. cap. 17. num. 2. Rot. deciſ. 178. nu. 1. par. 2. diuerſ. & deciſ. 431. num. 1. penes Poſt. de manutenen. deciſ. 94. num. 73. deciſ. 26. num. 5. par. 7. recen.*

2 De euidenti verò Eccleſiæ vtilitate conſtare debet per plenas, & legitimas probationes, præuia cauſæ cognitione, & diſcuſſione iudiciaria, *latè Rot. deciſ. 36. & 37. poſt Cenc. de cenſib. et deciſ. 94. num. 45. deciſ. 36. num. 13. par. 7. recen. deciſ. 582. num. 1. par. 1. diuerſ.*

3 Nec ſtatur aſſertioni partium, nec executorum dum iudicialiter procedere tenebantur, *Iaſ. conſ. 73. per tot. lib. 3. Federic. de Sen. conſ. 143. Rot. dec. 27. num. 4. deciſ. 28. num. 1. deciſ. 36. num. 9. deciſ. 37. n. 6. & 7. poſt Cenc. de cenſib. deciſ. 160. num. 4. par. 2. deciſ. 752. num. 3. par. 1. deciſ. 209. num. 3. deciſ. 597. num. 2. par. 4. diuerſ. deciſ. 94. num. 44. par. 7. recen. late Genuen. in prax. Archiepiſ. Neapol. cap. 89. num. 2.*

4 Et dicta vtilitas debet eſſe euidens, & certa de tempore contractus, ita vt non ſufficiat Eccleſiam remanere ſine damno, ſed opus eſt ipſam fieri locupletiorem, & lucrum conſequi à conceſſione propterea dubia vtilitas adhunc effectum ad nihilum ſuffragetur, *iuxta cap. ſine exceptione 12. quæſt. 2. Genuen. in prax. Archiepiſcop. Neapol. cap. 89. num. 1. Guglielm. Dunozet. deciſ. 52. num. 4. Corrad. in prax. diſpenſ. Apoſtolic. lib. 9. cap. 1. n. 20. verſ. hæc tamen cauſa fol. 397. Rot. deciſ. 437. num. 2. & deciſ. 508. num. 12. coram Seraph. deciſ. 65. nu. 4. deciſ. 160. num. 2. par. 2. diuerſ. deciſ. 54. num. 5. par. 1. deciſ. 730. num. 3. par. 2. deciſ. 94. num. 52. par. 7. recen. deciſ. 4. num. 7. de reb. Eccleſ. non alien. deciſ. 1. num. 8. penes Poſt. de manuten.* & docet *Abb. in cap. ad aures nu. 4. de reb. Eccleſ. non alien. Hond. conſ. 37. n. 9. lib. 2.*

5 Hinc eſt quod contractus non dicitur vtilis Eccleſiæ, ſed damnoſus quotieſcumque non plus illi datur, quam ſit ſolita percipere, *Dec. conſ. 142. num. 5. Redoan. de reb. Eccleſ. non alien. rub. de cauſ. cognit. num. 171. Rot. deciſ. 94. num. 55. par. 7. recen. deciſ. 65. num. 16. & 17. par. 2. diuerſ. in Romana deuolutionis domus 21. Iunij 1652. in §. fin. coram Bichio,* vbi quod conceſſio rei Eccleſiæ non dicatur facta cum euidenti vtilitate, ſi fuerit conceſſa domus annui redditus ſcutorum centum pro exiguo canone ſcutorum octo, & in terminis de conceſſione domus annuorum ſcutorum ſeptuaginta ſeptem pro annuo canone ſcutorum duodecim dixit *Rot. in Romana domorum 18. Februarij 1650. §. tum tertio quia coram eodem.*

6 Infertur ex prædictis quod euidens vtilitas reſpicere debeat valorem rei, tam circa proprietatem, quam circa redditus, ita vt ad hunc effectum non ſufficiat dare ęquiualentem, cum ſit danda res maioris pretij, vt dicatur facta cum vtilitate, alias ſi detur cum æquiualenti pretio conſtaret de damno, & præiudicio facto Eccleſiæ. *Dec. conſ. 142. num. 3. verſ. hoc etiam patet Redoan. de reb. Eccleſ. non alien. quæſt. 20. tit. de cauſ. vtil. num. 172. & 173. relat. per Corrad. in prax. Apoſtolic. diſpenſat. lib. 9. cap. 10. num. 11. fol. 451.*

7 Ad cognoſcendam verò læſionem vel vtilitatem Eccleſiæ, inſpiciendum eſt tempus contractus ipſius alienationis, nec eſt habenda ratio va-

valoris prouenientis ex impenſa, & facto conductoris, & poſt facta melioramenta, & poſt quam res reddacta ſit ad magnam fertilitatem diligentia expenſis, & labore agrucultoris, vt tradunt *DD. in leg. 2. C. de reſcind. vend. Calder. conſ. 5. verſ. non obſtat. tit. de rer. permut. Ruin. conſ. 35. num. 35. in fin. lib. 1. Iaſ. conſ. 59. num. 20. lib. 1. Cagnol. in leg. 2. num. 213. & ſeq. C. de reſcind. ved. Redoan. de reb. Eccleſ. non alien. quæſt. 78. cap. 9. num. 13. Corrad. in prax. Apoſtolic. diſpenſ. lib. 9. cap. 4. num. 39. circa med. fol. mihi 411. Rot. deciſ. 553. num. 4. coram Peuia.*

8 Ad probandam igitur non euidentem vtilitatem exuberat probare quod ex locatione facta tempore alienationis plus percipiebatur, *Genuen. in prax. Archiepiſcop. Neapol. cap. 89. num. 6. in fin. Corrad. in prax. Apoſtolic. diſpenſ. lib. 9. cap. 4. num. 48. verſ. verum nihilominus fol. mihi 413. Rot. deciſ. 94. num. 52. cum ſeq. par. 7. recen.*

9 Vbi vero agitur de contractu Emphyteutico, Eccleſiæ vtilitas eſt inſpicienda non tempore concluſionis contractus, ſed tempore confectæ ſcripturæ alienationis, cum perfectio huius contractus dependeat ab actu reductionis ad inſtrumentum, & ideò ſufficit verificare quod eo tempore adfuerit euidens vtilitas, *Bald. in l. ſi quis eũ §. ſi ſuo in 3. notab. ff. de vulgar. & pupil. Genuen. in prax. Archiepiſc. Neapol. cap. 89. num. 3. verſ. fuit tamen dictum.*

10 Contrarium quod ſit attendenda vtilitas tempore aſſenſus Apoſtolici, & interpoſitionis Decreti Iudicis delegati, & non tempore contractus præcedentis, tamquam nulliter celebrati abſque aſſenſu Apoſtolico, à quo cum robur, & validitatem accipere debeat, per fictionem retrotrahi non poteſt iuxta *Text. in l. ſi is, qui prò tempore ff. de vſucapionibus*, & tunc tantum tempus contractus eſt attendendum, ſi fuerit confirmatus contractus in Breui Apoſtolico ex certa ſcientia expreſſo tenore ipſius contractus, cum tunc hæc confirmatio præſtet magnum robur, & efficaciã actui, ſed ſi in Breui nulla ſit facta mentio contractus antea celebrati, ſed tantum fuerit expreſſum Summo Pontifici, quod partes intendunt contrahere, & requirunt aſſenſum, & tunc eſt attendenda vtilitas tempore interpoſitionis Decreti Commiſſarij, vt comprobat *Genuen. in prax. Archiepiſcop. Neapol. cap 89. num. 3. verſ. ſed aduerte.*

11 Vtilitas autem vt euidens dicatur debet excedere tertiam partem, ac propterea de ſtylo Curiæ, & praxi Datariæ Apoſtolicæ non admittitur ſupplicatio ſi in euidentem, niſi illius officiales perpendant annuum redditum, quem Eccleſia habebit excedere regulariter tertiam partem, licet aliquando minorem ſecundum caſuum diuerſitatem prout Domino Datario videbitur *Corrad. in prax. Diſpenſ. Apoſtolic. lib. 9. cap. 4. num. 52. fol. mihi 414.*

12 Verò quod ſubſtineatur alienatio bonorũ Eccleſię licet exiccatio, & exboſcatio terrarum eſſet facta antè Summi Pontificis beneplacitum, & ante quam Iudex Apoſtolicus deuenerit ad explorandam vtilitatem Eccleſiæ, quia vtilitas, ſatis eſt quod interuenerit ab initio tempore contractus, nec eſt attendenda poſt facta melioramenta, & poſtquam per ſollicitudinem, & induſtriam colonorum melior fuit effecta *gloſ. in cap. ad aures in verbo tunc de reb. Eccleſ. non alienan. Dec. conſ. 309. num. 3. verſ. & ſufficit tale onus*, quos refert, & ſequitur *Rot. deciſ. 553. num. 3. 4. & 5. vſque ad fin. vbi num. 6.* ſubdit, quod alias reduceretur iniquum, vt Eccleſia locupletetur, cum iactura mercatorum cum quibus contraxit.

13 Bonorum igitur Eccleſiaſticorum locatio dicitur facta in euidentem Eccleſiæ vtilitatem, ſi conductor prò bonificatione prædiorum fecerit aliquam impenſam notabilem, quam Eccleſia facere non poterat, prò eorum melioratione, vnde vtilitas in alienatione puta rerum aquoſarum bene apparet, ſi ad culturam ſint redactæ cum aliqua reſponſione, *iuxta doctrinam Bero conſ. 88. num. 26. lib. 1.*

14 Generalis enim regula eſt, vt Eccleſiæ vtilitas in alienatione eius bonorum requiſita eo ipſo oſtendatur, quod conditionem ſuam fecit meliorem, *cap. ad aures, cap. vt ſuper eap. poſſeſſionis de reb. Eccleſ. non alienan. Curt. Iun. conſ. 130. num. 3. verſ. ſecunda cauſa eſt Redoan. de reb. Eccleſ. non alienan. Rub. 19. num. 54. 62. 91. & 95. & rub. 25. num. 27. verſ. in alienatione Pænia deciſ. 553. numer. primo.*

15 Vbi autem ceſſat huiuſmodi vtilitas contractus eſt ipſo iure nullus non obſtante beneplacito, & illus executione, *Rota deciſ. 508. in fin. coram Seraph. deciſ. 94. num. 73. part. 7. recen.*

16 Immò contractus de rebus Eccleſiæ non eſt validus ſaltem in effectu ſi potuiſſet Eccleſia habere ab alijs maiorem vtilitatem, debet enim Prælatus contrahere cum illo, cum quo maiorem vtilitatem habere poteſt, quæ ſunt formalia verba *Abbatis in cap. ad aures in vltim. notab. de reb. Eccleſ. non alien.* & ſentit *Imol. ibidem ſub num. 1. verſ. item nota quos refert, & ſequitur Rot. deciſ. 4. num. 7. & 8. coram Cæſare de Graſſ. in tit. de reb. Eccleſ. non alien.*

17 Amp. in permutatione rei Eccleſiæ, quæ eſt limitate magna cum circumſpectione facienda, nempe quod res permutanda cum re Eccleſiæ ſit ab omni, & quocunque onere, fideicommiſſo, deuolutione, caducitate, & hypotheca libera, nec deterioris conditionis, nec longius diſter, adeout non ſufficiat, quod valor probetur in proprietate, & annuo redditu, & prouentu, ſed etiam oportet, quod res ſit ęque commoda, vicina, æqueque cauta *Corrad. in prax. Diſpenſat. Apoſtolic. lib. 9. cap. 10. num. 9. 11. fol. mihi 451.*

18 Amp. vt euidens Eccleſiæ vtilitas requiratur etiam ſi bona ſint ſolita concedi in Emphyteuſim, nam licet hoc caſu non exigantur ſolemnitates *cap. 2. de feud.* tamen defectu euidentis vtilitatis ſubſtineri non poteſt, vt in puncto conceſſionis bonorum Eccleſiæ notabilis valoris ad plures generationes abſque vllo canonis augumento, ſed pro eodem redditu, dixit *Rot. deciſ. 4. num. 12. de reb. Eccleſ. non alien. coram Cæſare de Graſſ. deciſ. 288. num. 5. coram Caualer. deciſ. 582. per tot. part. 1. diuerſ. deciſ. 36. num. 12. & plurib. ſequen. part. 7. recen. & colligitur in cap. 2.* ibi ſi videris expedire *Abb. in cap. vt ſuper. num. 11. verſ. Ego credo de reb. Eccleſ. non alienan. Houd. conſ. 51. num. 89. lib. 1. & conſ. 31. num. 16. & ſeq. lib. 2. ad tradita per Hyppol. Rim. conſ. 32. nu. 11. & 15. vol. 1. Gratia diſcept. 179. n. 22. Borgnin. deciſ. 32. n. 79. p. 2.*

19 In-

19 Intellige procedere vbi cesſauit cauſa primæ conceſſionis, nam tunc res Eccleſiæ dari non poteſt pro eodem canone, etiam ſi ſit ſolita locari, *Abb. in cap. vt ſuper ſub num.11. verſ. Ego crederem de reb. Eccleſ. non alien.* & hanc *Abb.* deciſionem ſingulariſſimam vocat *Curt. Iun. & alij relati per Rot. deciſ.4. num.12. de reb. Eccleſ. non alienan. coram Cæſare de Graſſ.*

20 Nec adhunc effectum ſufficit, quod vtilitas adfuerit tempore primi contractus, ſed etiam concurrere debet de tempore reconductionis, vt admonent verba Paulinæ conſtitutionis ſi benè ponderentur; ibi *& tunc in Eccleſiarum euidenti vtilitate*, cum ex illis colligatur non dari ſimpliciter facultatem alienandi res alienari ſolitas, ſed cum illa qualitate præſentis vtilitatis Eccleſiæ de tempore relocationis ſeù reconductionis, adeout talis qualitas eſt probanda per conductorem non autem læſio per Eccleſiam, *vt magiſtraliter dixit Rot. deciſ 413. num.1. & 2, coram Seraph. & in Romana Domorum* 18. *Februarij* 1650, *§. tum tertio quia coram Bichio*, & vltra DD. ſupra relatos *tradunt Molin. de iuſt. & iur. diſp.468. num.17. Caſtropal. oper. moral. tom.2. tit. de reueren. debit. Eccleſ. diſp. vnica punct.15.§.4. ſub num.4. verſ. ſecunda conditio.*

21 Amp. vt bona fructifera Eccleſiæ nulliter alienata abſque euidenti Eccleſiæ vtilitare alijſque ſolemnitatibus non ſeruatis ſint reſtituenda vna cum fructibus à die alienationis, iuxta *Textum in l. iubemus §.1. C. de Sacroſanct. Eccleſ. Bero in cap. ſi quis Presbyterorum num.14. de reb. Eccleſ. non alien. Felin. in cap. cum cauſa num..7. de re iudic. Honded conſ.37. num 13. & 14. vol.2. Villagut. de reb. Eccleſ. male alien. recuperan. lib.2. part.2. cap.5. num.157.* & præcipue *verſ. idem docuit. Reloan. de reb Eccleſ. non alien. quæſt.77. cap.5. num.2. Menoch. de recuperan. remed.15. num 634. Curt. Sen. conſ.71. num.13. col.7. Surd. conſ.115. num.31. & ſeq. & deciſ.45. num.10. Borgnin. deciſ.73. alias 29. tit. de contract. part.1. num.58. 67. 69. & per tot. Ric. deciſ.18. per tot. in prax. Archiepiſcb tit. de reb. Eccleſ. non alien. Rot. deciſ.14. part.1. diuerſ. & deciſ.375. num.1. part.5. tom.1. recen.*

22 Lim. quando alienatio rerum Eccleſiæ facta fuerit cum debitis ſolemnitatibus, vt ſi concurrat Sententia Executorum literarum ſi in euidentē, quo caſu fructus non ſunt reſtituendi, niſi à tempore motæ litis, quia tempore anteriori poſſeſſor fuit in bona fide, quæ excuſat á fructuum reſtitutione, *Felin. in cap. cum cauſa num.27. verſ. procederet de re iudic. Bero in cap. ſi quis Presbyterorum num.45. Curt. Sen. conſ.71. num.13.* Ric. *deciſ.18. num.3. in prax. Archiepiſcop. tit. de reb. Eccleſ. non alien. Rota deciſ.375. num.2. & 3. part.5. tom. primo recen.*

23 Sublim. non procedere quando in Inſtrumento conceſſionis, & alienationis bonorum Eccleſiæ inſertus fuerit tenor literarum ſi in euidentem, & Conſtitutionis Paulinę relatæ in *Extrauag. ambitioſæ de reb. Eccleſ. non alien.* in quibus præſcribitur certa forma in alienationibus rerum Eccleſiæ præciſè obſeruanda, ſi ad vnguem ſernata non fuerit, nempe ſi deficiat vtilitas, & tantum concurrat ſolemnitas, cum vtrumque vt diximus capulatiue requiratur, vnde cum per ſupradictam inſertionem contrahens cum Eccleſia plenam habuerit ſcientiam præfatæ formæ non poteſt ſè a mala fide excuſare prætextu erroris facti, vel iuris ambigui, alias ſi admitteretur huiuſmodi excuſatio, nunquam pęne daretur caſus, in quo fructus ob malam fidem ab initio deberentur, vt dixit *Rota deciſ.375. nu.3.4. & 5. part.5. tom.1. recen. iuxta Text. in l. quemadmodum C. de Agrig. & Cenſ. lib.11. cap. qui contra de reg. iur. in 6. Abb. in cap. de quarta num.12.* & ibi *Felin. num.16. vſque ad num.35. de præſcript. Curt. Iun. conſ.135. num.5. lib.2. Negus Iun. conſ.394. num.6. cum ſeq. Surd conſ.115. num.32.*

24 Eccleſia verò data nullitate contractus ob non ſeruatam formam Paulinæ Conſtitutionis, vel literarum Apoſtolicarum *ſi in euidentem* pro receptis non tenetur ad reſtitutionem fructuum, niſi pro parte aduerſa probetur eos fuiſſe verſos in vtilitatem, & commodum Eccleſiæ, *gloſ. in l. prædiorum C. de præd. min.* quam ſequuntur *Bart. Bald. Salicet. Iaſ. in l. nam, & poſtea §. ſi minor. ff. de iur. iuran. num.11. Riminald. Iun. conſ.5. num.76. lib.. Natta conſ.631. num.7. Menoch. lib.6. præ-*
25 *ſumpt.27. in fin.* qua probatione concurrente huiuſmodi fructus ſunt ab Eccleſia reſtituendi iuxtà doctrinam *Bart. in l. cum ijs §. in tranſactione C. de tranſact. Caualer. deciſ.46. num.81.* Siqui-
26 dem Eccleſia, quæ eſt iuſtitiæ cultrix non debet locupletari cum iactura alterius iuxta *Textum in cap. ſuam vbi DD. de pœn.* ita firmauit *Rot. deciſ. 375. à num 6. part.5. tom.1. recen.* vbi *num.8.* ſubdit, quod iſta verſio ſufficiat probari per veriſimilem præſumptionem.

S V M M A R I V M.

1 Bona Eccleſiæ hodie inconſulto Romano Pontifice alienari nequeunt, quid de iure communi 2. Ampliem etiam in caſu licito 3.
4 Bona Eccleſiæ immobilia, vel mobilia pretioſa vltra triennium locari nequeunt.
5 Nec valet pactum, vt finito triennio cenſeatur renouata locatio. Contrar. num.6.
7 Locatio bonorum Eccleſiæ vltra triennium, nec iuramento firmatur.
8 Intel ſupradicte, vt annus non ſit computendus ex ſolo temporis curſu, ſed ex decurſu cum perceptione fructuum, & quid de ſtylo Vrbis 9.
10 Lim. in locatione fructuum, qui poſſunt locari vltra triennium. Contrar.11.
12 Locatio rerum Eccleſiæ facta vltra triennium tenet pro tempore permiſſo Contrar.14.
15 Vineolæ, & bona Eccleſię parui valoris alienari poſſunt ſolo Epiſcopi conſenſu.
Amp. vt num.16.
17 Quę requiſita ad hunc effectum requirentur.
18 Terrulę, vt dicentur modici valoris iudicis arbitrio relinquitur, Arbitrium quomodo hoc caſu regulari debet. 20.
Capit. terrulas de quo valore intelligi debeat 21. 22. 23. 24. Refertur declaratio Sacrę Congregationis 25.
19 Arbitrio Iudicis relinquuntur ea, quę ſub certa lege à iure definita non ſunt.
24 Solidus de Stylo Romanę Curię eſt ſcutum vnum enti.
26 Solemnitates non requiruntur in rebus, quæ Eccleſię ſunt magis damnoſæ, quam vtiles.
27 Nec in bonis incertis, & incognitis, ac difficilis recuperationis.
28 Lim. vt de huiuſmodi incertitudine aliter, quam ex partium aſſertione conſtare debeat.
29 Sublim. 2. Si ius competens Eccleſię ſit certum ſaltem in ſpe.

30 Su-

Digitized by Google

30 Sublim. 3. in feudis ob potentiam occupantium difficilis recuperationis.
31 Bona Eccleſiæ relicta pro indiuiſo cum Laico non admittentia diuiſionem alienari poſſunt abſque ſolemnitatibus.
32 Bona relicta Monaſterio incapaci retinendi, alienari poſſunt abſque ſolemnitatibus, & refertur in hac materia decretum S. Congregationis fabricæ 39.
33 Limit. in bonis relictis Monaſterio Capaci etiam cum facultate alienandi ſine ſolemnitatibus, quæ non obſtante poſt acceptationẽ ſine ſolemnitatibus alienari nequeunt.
34 Religioſus poſt emiſſam profeſſionem in Monaſterio incapaci bona amittit, & venientibus ab inteſtato defertur.
35 Etiam ſi poſtea fuerat tranſitum ad Religionem capacem.
36 Lim. re integra ſi bona ab alijs non fuerint poſſeſſa, vel ſi ex gratia Papæ Religioſus fuerit reintegratus ad bona.
37 Lim. in Fratribus Minorum de obſeruantia ad tertium Ordinem Sancti Franciſci transferantur.
38 Lim. etiam in Congregatione Societatis Ieſu.
39 Refertur Decretum S. Congregationis fabricæ ſuper legatis relictis PP. Minoribus de obſeruantia Sancti Franciſci.
40 Bona Clericorum Theatinorum alienari poſſunt abſque ſolemnitatibus.
41 Bona quæ corrumpuntur, & ſeruando ſeruari non poſſunt alienari poſſunt ſine ſolemnitatibus.
Amp. & Intel. vt num. 42.
43 Sublim. in rebus mobilius Eccleſiæ pretioſis.
44 Nomine mobilium pretioſorum, quæ veniant.
45 Pecunia deſtinata ad emptionem Cenſuum, vel ſtabilium non poſſunt alienari ſine ſolemnitatibus.
46 Lim. in pecunia, quæ conſiſtat in fructu, vel in eleemoſynis.
47 Arbores ſolo cohærentes Eccleſiæ alienari non poſſunt abſque ſolemnitatibus; vel incidi vt vineam plantetur pro habendo maiori fructu. Contrar. 48.
49 Beneficiatus incidendo arbores ſolo Eccleſiæ cohærentes incurrit excommunicationem.
50 Lim. non procedere in ſylua cædua, & arboribus ad lignandum tantum vtilibus.
51 Lim. ſi ex Arborum inciſione fundus fieret fructuoſior.
52 Lim. ſi incidantur arbores vetuſtæ, & nouæ plantentur, ſeu renouentur.
53 Lim. ſi incidantur arbores pro reparatione Eccleſiæ.
54 Beneficiatus vti debet arboribus, & fundo vt nihil agriculturæ noceat.
55 Et pretium arborum tenetur conuertere in vtilitatem Eccleſiæ, pro vt etiam marmorum, & lapidum.
56 Emptio facta ad fauorem Eccleſiæ abſque ſolemnitatibus ſubſiſtit.
57 Lim. ſi emptio eſſet damnoſa.
58 Res Eccleſiæ alienari poteſt inconſulto Romano Pontifice in caſibus à iure permiſſis ſcilicet.
59 Vt ſi vrgeat debitum Eccleſiæ.
60 Pro redemptione captiuorum.
61 Pro alimonia pauperum.
62 Pro vt etiam ſi res ſit Eccleſiæ incommoda.
63 Si res ſit Eccleſiæ inutilis.
64 Si plus expendatur pro reparatione, quam deducatur.
65 Pro recuperanda re meliori.
66 Contractus vtilis Eccleſiæ abſque ſolemnitatibus tenet.
67 Solemnitates exiguntur tanquam medium ad conſequendam vtilitatem Eccleſiæ.
68 Bona alijs obligata antequam peruenirent ad Eccleſiam diſtrahi poſſunt abſque ſolemnitatibus. Contrar. 69.
69 Intel. vt procedat ſi alienatio fieri debeat ad inſtantiam creditorum, ſecus ſi Prælatus vellet vendere ex ſe.
70 Bona Eccleſiæ generaliter obligari, & hypothecari poſſunt ſine beneplacito Apoſtolico, ſecus ſpecialiter.
71 Non poſſunt ſubhaſtari, & deliberari abſque beneplacito Apoſtolico.
72 Creditor vigore hypothecæ generalis agere in Saluiano contra Eccleſiam.
73 Diſtractio iudicialis bonorum Eccleſiæ non exigit nouum aſſenſum Apoſtolicum ſi Iudex ad eam deueniat vigore obligationis contractæ cum ſolemnitatibus.
74 Bona Eccleſiæ diſtrahi poſſunt, abſque beneplacito Sedis Apoſtolicæ pro ſoluendis debitis ſui auctoris.
75 Prælatus abſque vtilitate, & neceſſitate bona Eccleſiæ ſpecialiter non poteſt obligare.
76 Nec tradere in pignus.
77 Specialis Hypotheca eſt maioris præiudicij, quam ſit generalis.
78 Solemnitates non exiguntur in tranſactione rei Eccleſiæ cuius poſſeſſio penes eandem non exiſtit, ſecus ſi exiſtit.
79 Nec exiguntur in rebus alienari ſolitis.
80 Res Eccleſiæ ſemel conceſſa in Emphyteuſim cum beneplacito Apoſtolico ſi ad eandem reuertatur poteſt iterum abſque eodem concedere.
81 Res Eccleſiæ ſemel effecta alienabilis cum ſolemnitate, efficitur perpetuò alienabilis abſque ſolemnitate.
82 Res Eccleſiæ, quod ſit alienari ſolita quomodo iuſtificari debeat.
83 Alienandi ſolitum ſi alteretur requiritur noua ſolemnitas. Amp. vt num. 84. & 85.
86 Lim. procedere ſi alteratio ſit quo ad ſubſtantialia, ſecùs quo ad accidentalia.
87 Vtilitas Eccleſiæ requiritur de tempore vltimæ conceſſionis, nec ſufficit ad fuiſſe in antiquis.
88 Res ſi ad Eccleſiam reuertatur ceſſante prima cauſa conceſſionis abſque noua cauſa alienari nequit.
89 Pro vt etiam ſi poſt reuerſionem Eccleſiæ incorporata fuerunt.
90 Bona non cenſentur incorporata, ſi Eccleſia ſaltem per annum non retinuerit.
91 Incorporatio ex fundi poſſeſſione præſumitur, ſecus ſi poſſideatur animo de nouo concedendi 93.
92 Et dicitur facta ex declaratione Prælati.
94 In dubio quando cenſetur facta incorporatio 95. & 96.
97 Incorporatio ſine poſſeſſione non ſubſiſtit.
98 Conſenſus Epiſcopi requiritur in conceſſione rei etiam ſi ſit ſolita alienari.
99 Solemnitates non exiguntur in contractu geſto inter Pontificem, & Eccleſiam.
100 Pro vt etiam ſi contractus celebretur cum ipſo Epiſcopo, & à ſtatuto eius conſenſus exigatur.
101 Prælatus, & Rector in acquirendis Eccleſiæ præiudicare poſſunt.
102 Abſque ſolemnitatibus poſſunt repudiare legatum, ſeu hæreditatem delatam.
103 Amp. procedere etiam non obſtante Paulina conſtitutione. Contrar. 104.
105 Lim. quando legatum communiter ſeruiret Epiſcopo, & Capitulo, nam tunc alter in alterius præiudicium renunciare nequit.
106 Lim. 2. vt Eccleſia ſi ob dictam renunciationem ſit læſa vti poteſt beneficio reſtitutionis in integrum.
107 Sublim. ſi res fuerit alteri Eccleſiæ acquiſita.

ADNOTATIO III.

Bona Eccleſiæ an, & quando inconſulto Summo Pontifice alienari poſſint.

1 HOdie inconſulto Romano Pontifice bonorum Eccleſiæ alienatio non tenet, licet realiter in Eccleſiæ vtilitatem tenderet, vt expreſsè diſponitur *in conſtitutione Pauli II. relat.* in Extrauag. Ambitioſæ *de reb. Eccleſ. non alien.*
2 licet de iure communi in caſu licito ſeruatis iuris ſolemnitatibus teneret, ſi non obſtaret præfata conſtitutio, *Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 95. num. 2. par. 3. Quarant in ſum. bullar. in verb. Alienatio rerum Eccleſiæ num. 4. Vincen. de Franc. deciſ. 35. num. 1. 3. &* 8. *Rot. deciſ. 225. num. 3. lib. 2.*
3 *par. 3. diuerſ.* Et vigore præfatæ Paulinæ conſtitutionis, quam etiam iuramenti per Prælatos præſtandi, prohibetur omnis modus alienandi, etiam in caſu licito, & ſeruatis ſolemnitatibus, inconſulto Romano Pontifice, vt ſubdit idem *Quaranta loco citato num. 4. verſ. hodie verò. & nu. 6. Vgolin. de offic. & poteſt. Epiſcop. cap. 14. §. 7. num. 1. & 2. Redoan. de reb. Eccleſ non alien. rub. de ijs, qui conſenſiunt, & de conſenſu &c. §. ſenſus dictæ extrauag, num. 2. fol. mihi* 188.
4 Hinc eſt, quod res Eccleſiæ immobiles, vel etiã mobiles pretioſæ, quæ ſeruando ſeruari poſſunt, nequeunt locari ad longum tempus, vltra triennium, alias ipſa locatio redditur nulla, & inualida,

da, non ſolum pro tempore, qno excedit triennium, verum etiam pro ipſo triennio ob contractus indiuiduitatem, qui in totum inficitur defectu ſolemnitatum requiſitarum, quæ à principio non interuenerunt, vt diſponitur in *Extrauag. Ambitioſæ de reb. Eccleſ. non alien. Ruin. iun. conſ. 234. num. 73. & ſeq. vol. 3. Frau. Bee. conſ. 92. nu. 2. & 3. Sà in verb. conductio num. 13. Mantic. de tacit. & ambig. conuen. lib. 5. tit. 5. num. 19. Maſcard. de probat. conluſ. 603. num. 28. Carot. de locat. & condnct. par. 3. §. de reb. Eccleſ. locan. concluſ. 5. 6. & 9. Couar. var. reſol. lib. 2. cap. 16. nnm. 4. Gauant. in Encheridion, ſeu manual. Epiſcop. in verb. alienat. rer. Eccleſ. num. 5. Quaranta in ſumma Bullar. in verb. alienatio rerum Eccleſ. nu. 18. Vgolin. de poteſt. Epiſcop. cap. 14. §. 7. nn. 5. verſ qnarto excipitur. Redoan. de reb. Eccleſ. non alien. qu. 6. nu. 11. & 12. fol. mihi 347. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg 95. nu. 3. Bonaccin. in tit. de alienat. Bonor. Eceleſ. diſ. 2. qnæſt. vnica, punct. 2. num. 24.* vbi quod hoc à Rota pro indubitato tenetur. *Ric. deciſ. 117. & deciſ. 121.* & dixit *Rot. deciſ. 215. nnm. 14.* penès *Poſt. de manuten.*

5 Amp. vt Clericus nequeat locare bona beneficij ad triennium ea adiecta conditione, vt finito triennio, cenſeatur renouata locatio ad aliud triennium, etiam ſi hoc fiat duobus ſeparatis ſcripturis, cum in fraudem legis fieri dicatur, vt ex *Molin. Azor. & Scortia tradit Bonaccin. in tit. de alienat. Bonor. Eccleſ. diſ. 2. qu. vnic. punct. 2. nn. 8.*

6 *verſ. addo enm Molina*, ſed ipſe *verſ. ſed aliorum opinio* contrarium tenet, quia promiſſio de relocanda non eſt alienatio, ſed obligatio perſonalis de alienando, ſeu locando ex DD. quos allegat.

7 Amp. vt locatio vltra triennium, nec iuramento firmetur, quia in *Extrauag.* ambitioſæ prohibetur alienatio ſub mortale, & iuramentum non debet obligare ad mortale, nec eſſe vinculum iniquitatis, *Bonacin. loco citato num. 26. Ric. deciſ. 122.*

8 Lim. ampliationem, quod annus in huiuſmodi locatione non eſt computandus ex ſolo temporis curſu, ſed ex decurſu cum perceptione fructuum, ac proindè huiuſmodi triennium eſt computandum ex tribus fructuum recolectionibus, adeò vt ſi ex rebus Eccleſiæ fructus percipiantur ſingulis alternis annis poſſe locare ad ſex annos, quia ſic cenſentur ſolummodo locatæ ad tres, cum duo anni reſpondeant vni anno, ita pariter locari poſſunt ad nouem annos, ſi quolibet triennio vnica tantum fructuũ recollectio percipiatur, cum tunc triennium pro vno anno habeatur, & computetur iuxta annum agricularem, & non ſolarem, regula autem procedit in rebus Eccleſiæ, quæ quotannis coluntur, & fructificant, *ex gloſ. fin. in l. item quæritur, §. qui impleto propè fin. verſ. item, quod ſi in ruſticu, & ibi Bart. ſub num. 10. verſ. ex hac ratione ff. locat. Gennen. in prax. Cur. Archiepiſcop. Neapol. cap. 60. num. 10. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. tom. 1. lib. 5. tit. 3. num. 22. Couar. part. 2. var. reſolut. cap. 16. num. 6. Sà in verbo conductio num. 14. Quaranta in ſumma bullar. in verbo alienatio rernm Eccleſiæ nu. 18. Barboſ de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 95. num. 4. & 5. Bonaccin. de alienat bonorum Eccleſ. diſ. 2. quæſt. vnica punct. 2. num. 24. verſ. aduertendum tamen eſt. Ric. deciſ. 115. Rot. deciſ. 115. num. 14. circa finem penès Poſt. de manuten. & latè in Tiburtina afflictus 19. Iunij 1648. §. minus obſtat. & §. ſequen. coram Corrado.*

9 Vndè in Vrbe inolenit conſuetudo faciendi locationes Caſalium in eius diſtrictu exiſtentium vltra triennium, cum non niſi de triennio in triennium reddant fructus. *Rot. in Romana reſciſſionis contractus 28. Nouembris 1580. corã Clemente VIII. & in Nepeſina afflictus 14. Martij 1601. §. & tollit difficultatem coram Iuſto. facit. Rot. deciſ. 727. nu. 3. verſ. prætere a qnod part. 4. diuerſ.*

10 Lim. in locatione fructuum, quæ ſi celebretur vltra triennium non redditur inualida, & illicita. *Vaſquez. de reddit. cap. 1. §. 2. num. 34. Redoan. de reb. Eccleſ. non alien. quæſt. 6. §. vltim. nnm. 4. Zerola. in prax. in verbo alienatio §. 3. col. 10. Molin. diſput. 368. Scortia Theor. 115.*

11 Contrarium quia Bulla Paulina *Ambitioſæ* generaliter prohibet locationem omnium rerum, & bonorum Eccleſiæ vltra triennium, ſub qua prohibitione veniunt etiam fructus, & excipit tantum fructus, qui ſeruando ſeruari non poſſunt, cuius ſpeciei non ſunt fructus futuri, & ſic ſolum permittitur locatio, & venditio fructuum ad modicum tempus, ex *Clement. 1. de reb. Eccleſ. non alienan. Armilla in verbo locatio num. 5. Rodriq. par. 1. quæſt. regul. cap. 18. nu. 5. Sà in verb. conductio nu. 13. Garz. de benef. part. 2. cap. 1. num. 33. Bonaccin. de alienat. bonor. Eccleſ. diſ. 2. qnæſt. vnica pnnct. 2. n. 25. verſ. ſed oppoſitum Rit. deciſ. 114. num. 3. Boer. deciſ. 224. num. 2.*

12 Lim. 3. vt locatio facta pro pluribus annis teneat pro tempore permiſſo, vt tenet *Bald. in anth. ſi quas rninas C. de Sacroſanct. Eccleſ. Paul. de Caſtr. in anth. qui rem. C. eod. tit. num. 7. vbi Dec. num. 23. Quarant. in ſumma Bullar. in verbo alienatio rerum Eccleſ. 18. verſ. hunc articulum Clar. in §. Emphyteuſis quæſt. 6. & in § feudum quæſt. 13. & in §. donatio quæſt. 17. num. 2. Molin. de primogen. lib. 1. cap. 21. num. 28. verſ. contrarinm Rebell. de oblig. iuſti. p. 2. lib. 14. quæſt. 6. Tuſch. in verbo locatio concluſ. 405. in princip. Vgolin. de offic. & poteſt. Epiſcop. cap. 14. num. 5. verſ. quarto excipitur circa med. ibi verum, quod vltra tempus.*

13 Contrarium quod ſcilicet neque quo ad triennium ſubſtineatur huiuſmodi locatio docet vltra Doctores relatos ſupra *verſ. Hinc eſt. Bart. in Auth. qui rem num. 7. & ibi Iaſ. nn. 21. C. de Sacroſanctis Eccleſ. Couar. lib. 2. var. reſol. cap. 16. num. 5. Valaſc. de iure emphyteut. qnæſt. 29. num. 25. Mantic. de tacit. & ambig. connent. lib. 5. tit. 5. in prin. Caldas Pereria de reſolut. emphyteut. Camil. Borel. in ſumma omnium deciſ. tit. 16. num. 5. Azor. inſtit. moral. par. 7. lib. 7. cap. 10. quæſt. 4. & lib. 9. cap. 2. quæſt. 4. benè Lap. alleg. 80. nnm. 2. Redoan. de reb. Eccleſ. non alienan. quæſt. 6. de locat. rer. Eccleſ. §. item ex præmiſſis in fin. n. 27. verſ. ſic ſanè in locatione fo. 349. Gratia diſcept. forenſ. 162. num. 22. Afflict. deciſ. 107. num. 4. & hanc ſententiam canonizauit Rot. deciſ. 30. num. 3. part. 1. recent.* quam DD. poſtea ſecuti fuerunt in alijs caſibus, *vt fuit dictnm in Romana, ſeù Terracin. afflictus coram Pirouano penès Poſt. de manuten. deciſ. 215. num. 14.* & ratio eſt quia formã à lege præſcripta eſſe videtur ne rerum Eccleſiæ locationes fiant vltra triennium, indiuiſibilem verò, ſeu indiuiduam eſſe formã exploratum eſt; *Dec. conſ. 532. nnm. 5.* Et quod hæc ſententia probetur

Digitized by Google

bètur ptimo ex *Extrauag. ambitioſæ de reb. Eccleſ. non alien.* ſecundo ex *Clementina* 1. *tit. eod.* tettio ex texta *in Auth. de non alienandis* §. *Emphyteuſim* tradit *Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 95. *num.* 5. & 6.

15 Lim. ptincipalem concluſionem, vt non obſtante, *Extrauag. Ambitioſæ de reb. Eccleſ. non alien.* ſine aſſenſu Papæ poſſint alienari abſque ſolemnitatibus cum ſolo conſenſu Epiſcopi Terrulæ, Vineolæ, & Domunculæ Eccleſiæ minus vtiles, & longè poſitæ, ſiue paruæ iuxta *diſpoſitionem textus in cap. terrulas* 12. *quæſt.* 2. ſiquidem in generali diſpoſitione non veniunt modica *Gennen. in prax. Archiepiſcop. Neapol. cap.* 60. *num.* 3. & diſpoſitioni dicti *cap. terrulas*, non fuiſſe derogatum per *Extrauag. Pauli II*, per Sacram Congregationem decisum refert *Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſc. alleg.* 95. *num.* 50. *in fin. Vgolin. tract. eod. cap.* 14. §. 7. *num.* 4. *Bero. conſ* 83. 85. 89. & 91. *Bonaccin. de alienat. bonor. Eccleſ. diſ.* 2. *quæſt. vnica punct.* 4. *num.* 3. *Corrad. in prax. diſpenſ. Apoſtolic. lib.* 9. *cap.* 42. 43. & *ſeq. fol. mihi* 412. *Capic deciſ.* 105. *Rot. deciſ.* 401. *num.* 3. *coram Seraph. & in Veliterna Rectoratus* 28. *Ianuar.* 1664. §. *Pontifex enim coram Ninot.* vbi quod Pontifex non abhorreat à diſtractione rerum Eccleſiæ parui valoris. *Gauant. in manual. Epiſcop. in verbo alienatio rer. Eccleſ. nu.* 22. *Nicol. in ſuis floſcul. verb. eodem nu.* 1. *verſ. vnde bona Eccleſiæ*, vbi quod nec per Concilium Trid. nec per Paulinam, aut aliam conſtitutionem derogatum fuit dicto *cap. terrulas*, ex reſolutione Sac. Congregationis, quam allegat.

16 Vnde res infertiles, & infructiferæ ruinæ ædificiorum, & loca diruta Eccleſiæ, ſeu Monaſterij, ex quibus nulli percipiuntur redditus abſque ſolemnitate, & aſſenſu Apoſtolico alienari poſſunt, præcipuè ſi ab eadē Eccleſia reædificari nequeſit, & concedi etiam poſſunt in Emphyteuſim pro annuo canone, ſcilicet dimittendo Emphyteutæ ſextam partem valoris. *Redoan. de alienat. bonor. Eccleſ. quæſt.* 12. *num.* 13. & 21. *Bordon. in conſ. Regular. tom.* 1. *reſol.* 27. *num.* 72. vbi quod etiam vendi poſſunt abſque aſſenſu Apoſtolico. *Boſſ. moral. var. tit. de alienat. bonor. Eccleſ. tit.* 18. *tom.* 6. §. 17. *num.* 373. *fol. mihi* 223. *latè Guid. Pap. deciſ.* 155. *per totam*.

17 Tria autem ad hunc effectum copulatiuè requiruntur, vt alienatio ſubſtineatur, primo vt res ſit exigua ſecundo quod non ſit vtilis Eccleſiæ, tertio quod concurrat neceſſitas, vt colligitur ex eodem *cap. Terrulas*. 12. *quæſt.* 2. cuius verba hæc ſunt. *Terrulas, aut vineolas exiguas, & Eccleſiæ minus vtiles, aut longè poſitas, paruas, Epiſcopus ſine conſilio fratrum ſi neceſſitas fuerit diſtrahendi habeat poteſtatem, vt magiſtraliter dixit Rot. deciſ.* 52. *nu.* 21. & 22. *coram Gugliem. Dunozet.* & docent *Marc. Ant var. reſol. lib.* 1. *reſol.* 25. *num.* 13. *Quaranta in ſumm. Bullar. in verb. alienatio rerum Eccleſ. nu.* 41. *Corrad. in prax. diſpenſat. Apoſtolic lib.* 9. *cap.* 4. *n.* 43. *fol.* 412. *Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 95. *num.* 50. *Gauant. in Manual. Epiſcop. in verb. alienatio num.* 23.

18 Quæ autem dicantur terrulæ, & res Eccleſiæ modici valoris iudicis arbitrio relinquitur, pro
19 vt generaliter relinquuntur ea, quæ ſub certa lege a iure definita non reperiuntur, *iuxta text. in l.* 1. *de iur. dub.* ita ex *Quarant. Genuen. Redoan. Ric.* tradit *Barboſ. de offic. & poteſt Epiſcop. allegat.* 95. *num.* 51. *Bonacciu. de alienat. rerum Eccleſ diſ* 2. *quæſt. vnica punct.* 4. *n.* 3. *verſ. ad cognoſcendum*, vbi
20 quod ad hunc effectum ſit attendenda qualitas loci, & temporum, & regulariter, terrulæ, quæ vix aſcendunt ad valorem decem aureorum, cenſetur res modica *Genuen. in prax. Archiepiſc. Neapol. cap.* 60. *num.* 3. *Leo in ſuo Theſaur. for. Eccleſ. part.* 4. *cap.* 1. *num* 73. putat rem modicam dici ad
21 hunc effectum, quæ non excedit valorem vigintiquinque ducatorum auri de Camera, quæ conſtituunt ſummam quadraginta circiter ſcutorum monetæ Romanæ, & quadraginta quatuor Regni Neapolitani, *Zerola in ſua prax. Epiſcop verb. alienatio, verſ ad ſextum. part.* 1. *ex Staphil. de liter. gratiæ fol.* 152. *num.* 1. & 2. *quem allegat*, putat *cap. ter-*
22 *rulas* extendi ad valorem centum ducatorum, aut ad annuum cenſum ducatorum quinque, *gloſ. verò in eodem cap. Terrulas.* licet dubitatiuè loquatur
23 admonet *in verbo exiguas*, quod exiguæ terrulæ cenſeantur, quæ non valent vltra viginti ſolidos, & hanc gloſſam receptam eſſe per totum Orbem, & ita tenere Abreuiatores Maioris Præſidentiæ Cancellariæ Apoſtolicæ, & propterea attendendam eſſe proprietatem præfatorum viginti ſolidorum teſtatur *Corrad. in prax. Apoſtolic. diſpenſ. lib.* 9. *cap.* 4. *ſub num.* 44. *fol.* 412.

24 Eſt autem vnus ſolidus in iure, ac iuxta communem vſum loquendi in Romana Curia ſcutum vnum auri, in auro ſtamparum, qui ſucceſſit loco ipſius ſolidi, qui alio modo nummus aureus eſt dictus, conſtituens hodie iulios quindecim monetæ Romanæ, vndè viginti ſolidi conſtituunt ſummam ſcutorum triginta eiuſdem monetæ Romanæ, & Regni Neapolitani triginta tres ducatorum currentium, ad rationem decem carolenorum pro quolibet ducato, vt declarat idem *Corrad. loco proximè citato num.* 45.

25 Verum ad tollendam omnem dubietatem, & nè ab Ordinarijs diſpoſitionem dicti *cap. Terrulas* illiuſque *gloſ.* aliter ad eorum libitum interpretari contingat, fuit deciſum *à Sacra Congregatione Epiſcoporum vſque de anno* 1602 *ſub die* 22 *Martij* præfatum *cap. Terrulas* intelligi debere de valore vigintiquinque ſcutorum auri, quæ ſecundum modernum curſum in Romana Curia conſtituunt ſcuta triginta ſeptem circiter monetæ Romanæ, & Regni Neapolis ducatos quadraginta circiter, vt teſtatur, *Corrad. in prax. Diſpenſ. Apoſtolic. lib.* 9. *cap.* 4. *num.* 45. *verſ aduertendum eſt. fol.* 412. & ita declaraſſe *Paulum V.* & cenſuiſſe *eandem S. Congregationem in vna Meſſanen.* 29. *Nouembris* 1613. *vt in regiſtro fol.* 102. *refert Nicollius in ſuis floſculis in verb. alienatio. num.* 1. *verſ. Dicitur autem, & verſ. vel vigintiquinque Gauant. in Manual. Epiſcopor. in verb. alienatio rerum Eccleſ. num.* 24.

26 Lim. 2. quod non requirantur ſolemnitates in rebus, quæ ſunt Eccleſiæ magis oneroſæ, quam vtiles, neq; in rebus, quæ magis expedit diſtrahi, quam ſeruari *Boſſ. moral. var. in tit de alienat. bonor. Eccleſ. tit.* 18. *tom.* 6. §. 7. *num.* 374. *fol mihi* 223. vbi quod Domus Eccleſiæ in Ciuitate, vel Caſtro, quæ afferunt maiorem ſumptum, quam fructus alienari poſſunt abſque ſolemnitatibus, *cap. ſine exceptione, cap. non licet Papæ* 12. *qu.* 2. *Menoch. de* arbi-

Digitized by Google

arbitrar. In addit. ad caſ.172. nu.34. Redoan. de reb. Eccleſ. non alien quæſt.9.num. 2. vbi quod in Paulina conſtitutione non comprehendantur huiuſmodi domus, eo quod iuxta antiqua non intelligantur concepta per nouam conſtitutionem, *Guid.Pap.dec.156. Barboſ.de offic.& poteſt. Epiſcop. alleg.95.num.23.verſ.vel ſi ſumus.*

27 Lim. 3. in bonis incertis, & incognitis, aut difficilis recuperationis, quæ inconſulto Romano Pontifice poſſunt per Epiſcopum alienari, *Redoan. de reb.Eccleſ. non alien.quæſt.6.nu.32.& ſeq. per textum in cap.2. de feud. vbi Abb. cæterique Canoniſtæ, Iaſ. conſ.11. num.16. lib. 3. Caſtr. conſ.260. vol.2. Rot.deciſ.631.num.3. part.2. recent.*

28 Sublim. quod de huiuſmodi incertitudine, & quod bona ſint penitus incognita debet conſtare aliter, quam ex partium aſſertione, quæ non poſſunt Eccleſiæ præiudicare *Rot. deciſ.631. numer.4. part.2. recent.*

29 Sublim.2. non procedere ſi ius competens Eccleſiæ ſit certum in ſpe, licet de præſenti quo ad effectum, & exercitium non adſit, & competat, quia etiam ſpes vendi, & in contractum deduci poteſt iuxta textum in *l.nec emptio ff.de cõtrahend. emption.l.in diem §. non autem ff. de aqua plu.arcen. l.ſpem.C.de donat. & ibi gloſ.cum alijs cumulatis per Tiraquel. de leg. Connub.gloſ.2. num.38. & 39. ita Rot. dicta deciſ.631. ſub num.4. part. 2. recent.*

30 Sublim.3. vt diſpoſitio præfati textus *in cap.2. de feud.* & DD. allegati procedat, & loquantur de bonis, quæ ſolita fuerunt ab antiquo alienari, ſeù in Emphyteuſim, aut fundum dari ab Eccleſia, & propter laicorum potentiam effecta remanſerint difficilis recuperationis, ſecus autem de bonis non infeudari ſolitis, nam tunc etiam ſi ſint difficilis recuperationis ob potentiam occupantium requiritur beneplacitum Apoſtolicum, vt optimè interpretatur *Abb. in d. cap. 2. de feud. Rot. deciſ.631.num.5.part.2.recent.*

31 Lim. 4. vt bona in communi, & indiuiſa Eccleſiæ, vel Monaſterio relicta à Laico non admittentia diuiſionem, ſi laicus eius partem velit vendere, poteſt etiam Eccleſia alienare abſque ſolemnitatibus iuris, & beneplacito Apoſtolico, cum hæc alienatio non ſit voluntaria, ſed neceſſaria, in qua non exiguntur ſolemnitates, *Boſſ. moral. var. tit. de alienat. bonor. Eccleſ.tit.18.tom.6.§.7. num. 376. fol.223.*

32 Lim. 5. in bonis immobilibus relictis, vel donatis Monaſterio incapaci retinendi etiam in communi, vt ſunt Fratres Sancti Franciſci, Minores, & Capuccini, de quibus *Trid.ſeſſ. 25. cap.3. de regular.*, quæ poſſunt alienari abque iuris ſolemnitatibus, & pretium conuerti in Eccleſiæ neceſſitatem, & quotidianos Monaſterij vſus, etenim cum incapacitatis obſtáculum prohibeat initium acquiſitionis bona non dicuntur incorporata Eccleſiæ, & in bonis non incorporatis non acquiritur aſſenſus Apoſtolicus, ex mente Teſtatoris, vt diſpoſitio habeat locum, & Eccleſia, ſeu Monaſterium vtatur relicto eo meliori modo, quo poteſt, *Redoan. de reb. Eccleſ. non alien.qu.51. cap.3.num.24. Quaranta in ſumm. Bullar. in verbo alienatio num.32. & 41. verſ. 6. limitatio Piaſce. in prax. Epiſcop.part.2.cap.5.nu.33. in fin. verſ.relicta, Caſtr. Palaus tom.3.tract.11.diſ.vnico punct.15.§.1. nu.12. Aloy.Ric. in prax.part.1.reſol.64. Boſſ.moral. var. tit. de alienat. bonor. Eccleſ. tit.18. tom.6. §.7. num.379, Barboſ. de offic. Epiſcop. alleg.95.nu.59.*

33 Sublim. in bonis relictis Eccleſiæ, ſeu Monaſterio capaci, etiam cum facultate alienandi ſine ſolemnitatibus, nam poſt quam fuerint acceptata nequeunt alienari abſque ſolemnitatibus, cum tanquam affecta Eccleſiaſtica remaneant ſubiecta Eccleſiaſticis conſtitutionibus, non obſtante conditione à Teſtatore appoſita, quæ tanquam turpis eſt reijcienda, perindè ac ſi adiecta non fuiſſet, cum non poſſit facere, vt in diſpoſitione ſua leges locum non habeant. *Quaranta in verbo alienatio. rer. Eccleſ.num.31. Boſſ.moral.var.in tit. de alienat. bonor. Eccleſ.tit.18.tom.6.§.7.num.378.*

34 Religioſus verò per ingreſſum Religionis tàm in communi, quàm in particulari incapacis retentionis bonorum iuxta *Clem. exiui §. cupientes de verb.ſignif.Trid.ſeſſ.25,cap.2.& 3. de reform.* bona amittit, & venientibus ab inteſtato deferuntur, perindè ac ſi naturaliter mortuus eſſet, vt tradunt *DD. in cap. in præſentia, vbi præcipuè Felin. nu.50. verſ.7.quæro. Rot.deciſ.576.num.1. coram Merlino.*

35 Adeò vt poſt emiſſam profeſſionem nulla facta de bonis delatis diſpoſitione ita acquirantur venientibus ab inteſtato, vt etiam ſi poſtea ex indulto faciat tranſitum ad Religionem capacem, non tamen iſte Religioſus, nec Religio ex eius perſona habet ius ad recuperanda dicta bona, *Barboſ. in Concil.Trid.ſeſſ.25.cap.3.de regular.nu.5. vbi ita deciſum refert Scl. in ſelet. canon. cap. 22. num.5. Rot.deciſ.576.num.2. coram Merlino.*

36 Præcipuè ſi non ſit res integra, vt ſi poſſeſſio bonorum fuerit per Conſanguineos apprehenſa, cum diſpenſatio Apoſtolica quo ad tranſitum ad aliam Religionem non retrahatur retrò in præiudicium iuris à tertio acquiſiti, eoque fortius ſi non conſtet de voluntate Papæ, quod voluerit ipſum reintegrare ad bona hæredibus, ſeù ab alijs, qui emerunt acquiſita *Merlin.dicta deciſ.576.nu.3. & 4.* Secùs verò re integra, vt ſi hæreditas delata Religioſo dùm degebat in Religione incapaci non fuerit adita, ſeù bona ab alijs non ſint poſſeſſa, vt conſuluit *Federic. de Sen..conſ. 26. per tot.*

37 Sed hoc non procedit in Regulari, qui ex indulto à Religione Fratrum Minorum de Obſeruantia ad tertium Ordinem S. Franciſci transferatur, nam hoc caſu recuperat ius ſuccedendi in bonis ſibi ex teſtamento, vel ab inteſtato poſt tranſlationem delatis. *Aldan. in compend. canon. reſol.lib.3.tit.8 num.12.vbi teſtatur ita reſolutum in Neritonen.12.Ianuarij 1622.Barboſ.in Concil.Trid. ſeſſ.25. cap.3. de regul.num.11.*

38 Secundo non procedit in Congregatione Societatis Ieſu, quæ eſt capax acquiſitionis ſtabilium ad effectum illa vendendi, & ex eorum pretio proprijs neceſſitatibus prouidendi; *Mandos de priuil.ad inſtar §.11.nu.12.Gabr conſ.28.in princ. & nu.6. & 12.* ſecus ad effectum habendi, & perpetuò retinendi, & ita intelligendam eſſe quamdam renunciationem factam ab eadem Societate Ieſu, ſeù ceſſionem ſuper quocumque iure prouenienre ex conſtitutione Concilij, de qua *Sanchez in præceptis Decalog. tom.2. lib.6. cap.18. num.11. refert Barboſ. in Concil. ſeſſ.25.cap.3.de regul.nu.8. 9. & 10.*

39 Verò

Digitized by Google

9 Verò prætendente Venerabili Fabrica S. Petri ad eam ſpectare annua legata relicta ad fauorem ſupradictorum Fratrum retentionis incapacium, propterea ad tollendam omnem dubietatem emanauit infraſcriptum Decretum, videlicet.

DECRETVM

Sac. Congregationis Fabricæ Principis Apoſtolorum de Vrbe Super Legatis relictis PP. Minoribus de Obſeruantia S. Franciſci.

CVM ſæpius fuerit habitus recurſus ad Sacram Congregationem Ven. Fabricæ S. Petri ſuper annuis Legatis factis, ſeu facien. ad fauorem Fratrum S. Franciſci Minorum de Obſeruantia, cum onere Miſſarum, ſeu Officiorum ſiuè grauis, ſiuè alio modo.

Prætendente Ven. Fabrica S. Petri ad illam ſpectare propter dictorum Fratrum incapacitatem huiuſmodi Legatorum.

Dictis autem Fratribus allegantibus poſſe annua legata huiuſmodi recipere tuta conſcientia, quatenus hæres ex ſua libera voluntate voluerit illa dare in eleemoſinam, & committere Fratribus dd. Miſſas, & Officia iuxta ſententiam S. Bonauenturæ, & Decreta S. Congregationis à Sanctiſſimo D. Noſtro Fratrum Minorum de Obſeruantia S. Franciſci Ciſmontanæ familiæ Conſultationibus præpoſitæ ſub die 4. Iunij 1628. publicata.

Eadem Sacra Congregatio pro opportuna præmiſſorum prouiſione facta prius relatione Sanctiſſimo D. N. Vrbano Papæ Octauo, ac de illius expreſſo ordine, & mandato, decreuit in futurum ſuper huiuſmodi Legatis obſeruari, vt infrà.

Quod huiuſmodi Legata per Debitores, vel hæredes non extinguantur, vel reducantur per compoſitionem cum Miniſtris Fabricæ faciendam, vel alio quouis modo, ſed illorum Capitale, ſiuè ſors principalis, vel Proprietas abſque aliqua diminutione conſeruetur ſemper, & perpetuò ad effectum, vt in vſus Romano Pontifici pro tempore exiſtenti benè viſos poſſint applicari; Ita tamen, vt quamdiu applicationem ſpecialem auctoritate Apoſtolica fieri non contigerit, hæredes, vel Debitores poſſint liberè ſi velint dictis Fratribus dare dicta annua ligata per eoſdem Fratres recipienda in eleemoſinam, non autem per eos exigenda. Et quod quæuis extinctio, reductio, ſeu diminutio capitalis, ſeu proprietatis aliter abſq; ſpeciali Romani Pontificis permiſſione facta, eo ipſo nulla ſit, nec Debitoribus, aut alijs quibuſcunque ſuffragetur.

Quodque Commiſſarij, alijque Miniſtri Ven. Fabricæ ſuper huiuſmodi capitale, ſeu proprietate ſupradicta, ſe de cætero non intromittant, nec dictos hæredes, ſeu Debitores aliquo modo moleſtent, niſi ad effectum reinueſtiendi in caſu reinueſtimenti, ſeu prouidendi, vt conſeruetur, vt ſuprà, aut aliàs in executionem applicationis auctoritate Apoſtolica fact. vel facien.

Et quod nolentibus dd. hæredibus, vel Debitoribus dare ſupradictis Fratribus dd. eleemoſinas, ſeu annuas præſtationes, ſiuè Legata, vt ſupra, ſoluere, vel illas, ſeu illa non ſoluentibus, tunc, & eo caſu lapſis duobus annis a die obitus Teſtatorum, ſi fuerit maturatum Legatum, vel à die maturatæ illius ſolutionis eadem Fabrica, & illius Commiſſarij, & Miniſtri id totum, quod ſolutum non fuerit pro præterito, pro rata tamen, in qua fuerit, vt ſupra elapſum biennium, vel vltra, poſſit, & valeat annuas præſtationes huiuſmodi exigere, exigique facere ad ſui beneficium, iuxta ſuas facultates, & Priuilegia; ſaluo ſemper capitali, ſeu proprietate, vt ſupra ad effectum, quod hæredes, vel debitores (dummodò de eis per Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem aliter non fuerit diſpoſitum, nec prædicta Legata in alios vſus eius auctoritate applicata fuerint, vel applicari contigerit) poſſint, ſi velint, etiam quandocunque futuris temporibus, & ſic deinceps in perpetuum dare dictis Fratribus dicta annua Legata in eleemoſinam, vt ſupra; nec Fabrica eoſdem hæredes, vel Debitores moleſtare poſſit, & valeat toties, & quoties caſus contigerit, niſi pro præterito, & tunc in illis terminis tantùm, poſt quorum maturationem fuerit elapſum biennium, vel vltra, vt ſupra; ſalua ſemper erectione Beneficiorum, & applicatione Legatorum, ſeu quorumcumque bonorum, & reddituum, ac Iurium eiſdem Beneficijs, ſeu alijs vſibus pijs auctoritate Apoſtolica facta, vel in poſterum quandocunque, & quomodocunque facienda, & executione literarum Apoſtolicarum deſuper expeditarum, ſeu expediendarum; Itaut præfata decreta ad illas nequaquam ſe extendant, ſed illæ ſemper firmæ, & illeſæ remaneant, ac ſuos plenarios, & integros effectus ſortiri debeant, ita quod neque Fabrica, neque hæredes, vel Debitores præfatæ, vllo modo illas impedire, retractare, vel controuertere valeant, & ſaluis ſemper Sedis Apoſtolicæ auctoritate, ac facultatibus competen. dictæ Sacræ Congregationi Ven. Fabricæ.

Prohibuit tamen eadem Sacra Congregatio Fratribus ſupradictis ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrenda, ne audeant, ſeu præſumant, nec quilibet eorum audeat, ſeu præſumat per ſe, nec per alios Syndicos, Miniſtros, ſeu Procuratores tàm ſeculares, quàm Regulares dictas annuas præſtationes, ſeu Legata, nec iudicialiter tàm coram quocunque Iudice Eccleſiaſtico, quàm ſeculari Ordinario, vel Delegato, nec aliàs niſi iuxtà formam dicti Decreti Congregationis Fratrum Minorum de Obſeruantia Sancti Franciſci Ciſmontanæ familiæ à Sanctiſſimo D. N. deputatæ ab hæredibus, ſeu quibuſuis alijs eorum Debitoribus petere, minuſuè dd. hæredibus, ſeu Debitoribus facere aliquas receptas pro dd. annuis præſtationibus, niſi pro rata, & pecunia, ſeu eleemoſinis ſupradictis cum effectu, ac verè, & realiter eiſdem Fratribus data, vel ſoluta, ſeu datis, vel ſolutis, nec ſub alia Data, niſi ſub ea, qua verè fuerit iiſdem Patribus, aut alijs pro eis facta realis ſatiſfactio, & inſuper, ne Prouiſos Apoſtolicos pro tempore de Beneficijs, quibus Legata ſupradicta fuerint applicata, vel eorum Procuratores, & Miniſtros ſuper erectione dd. Legatorum directè, vel indirectè impedire, vel moleſtare quouis; quæſito colore, vel prætextu audeant,

vel præſumant . In quorum fidem &c. Dat. Romæ ex Collegio eiuſdem Sacræ Congregationis, die 14.Februarij 1633.

Dominicus Card.Gimnaſius .

Locus ✠ Sigilli.

C.de Ghettis Occon.gratis .

40 Lim.6. quod bona Clericorum Theatinorum
Regulatium alienari poſſunt ſine ſolemnitatibus
ita vt non comprehendantur ſub prohibitione
de rebus regularium non alienandis , & ita de-
claraſſe S. Congregationem referunt , *Aldan. in
compend.canon.reſol. lib.3.tit.8.num.16. & Barboſ.
in ſum. Apoſtolic.decif.in verb.alienatio num.10.&
in Concil. Trid.ſeſſ.25.cap.3. de Regular. num. 16.
Diana reſol.moral.par.5.tract.miſcel.13.reſol.6.verſ
ſed ex ijs*, vbi ponit de verbo ad verbum reſolu-
tionem Sacræ Congregationis , & comprobat,
quod licet per dictam reſolutionem concedatur
licentia inconſulta Sacra Congregatione alie-
nandi bona immobilia, non tamen per hoc cen-
ſeatur prohibita alienatio rerum mobilium, quæ
ſeruando ſeruari poſſunt, *Nouar. in ſumma bul-
lar.tit.de alienat rerumRegular.prohib.num.19.Boſſ.
moral.var.de alienat .bonor.Eccleſ.tit.18.tom.6.§.7.
num.379.verſ.aduertit.etiam .*

41 Lim.7.in rebus,quæ ſeruando ſeruari non poſ-
ſunt,vt ſunt res,quæ non durant vltra triennium,
& vſu conſumuntur, & non fructificant, iſtarum
enim rerum alienatio permittitur, etiam incon-
ſulto Romano Pontifice, iuxta *Extrauag. Ambi-
tioſe de reb.Eccleſ.non alienan.Barboſ.de offic.& po-
teſt.Epiſcop.alleg.95. num.37.late Quarant.in ſum-
ma. Bullar. in verb. Alienatio rer. Eccleſ. num.38.
Rebuf.in compend. alienat.rer.Eccleſ.num.25.Moli-
na de contract.diſp.465. num.3. Gauant.in Enchiri-
dion., ſeu manual. Epiſcopal. in verb. Alienat. rer.
Eccleſiaſt. num.13. Redoan.de reb. Eccleſ. non alie-
nan.quæſt.6.num.29.* vbi quod veſtes attritæ , ani-
42 malia ſuperuacua poſſint vendi abſque decreto,
dummodo pretium in Eccleſiæ vtilitatem con-
uertatur.

43 Sublim.in rebus mobilibus Eccleſiæ pretioſis,
cum æquiparentur mobilibus, & pari paſſu am-
bulent in hac materia, *l. quæ tutores , l. ſancimus
C. de Sacroſanct. Eccleſ.* vnde ſine cauſa , & ſo-
lemnitate alienari non poſſunt, *Quaranta in ſum-
44 mar.Bullar.in verb.Alienatio rerum Eccleſ.num.24.
Barboſ.de offic & poteſt. Epiſcop.alleg. 95. num.39.*
vbi ſubdit quod nomine bonorum mobilium
pretioſorum, quæ ſeruando ſeruari poſſunt , in-
telliguntur vaſa aurea,argentea, veſtes pretioſæ,
quæ longe ab interita diſtent , & commodè ſer-
uari poſſunt, gemmæ, & ſimilia .

45 Prout etiam comprehenditur pecunia deſti-
nata ad emptionem,ſtabilium, cenſuum , vel mo-
bilium pretioſorum , vel ad fructuoſam conſer-
uationem , aut permanere debeat in Eccleſiæ
proprietate, & non in fructu , quæ abſque aſſen-
ſu Apoſtolico alienari non poteſt , etiam ſi eſſet
46 conuertenda in Eccleſiæ vtilitatem, ſecus autem
de ſimplici pecunia , quæ conſiſtat , vel in fructu
vel ex eleemoſynis,& ſimilibus prouentibus,quæ
abſque alio Papæ aſſenſu pro ipſius Eccleſiæ in-
digentijs alienari poteſt , vt latè alijs congeſtis
comprobant, *Genuen.in prax Archiepiſcop.Neapol.
cap.60.num.11. 12. & 13. Barboſ.de offic. & poteſt.
Epiſcop.alleg.95,à num.40.vſque ad 46.Gauant. in
Manual.Epiſcop.in verb.alienatio rerum Eccl. n.13.*

47 Sub huiuſmodi tamen alienandi prohibitione
comprehenduntur arbores ſolo cohærentes, *Qua-
ranta in ſum.bullar.in verbo alienatio num.33. Ga-
uant.in Manual.Epiſcop.eod. verb. num.18.* Vnde
Silua , vel Oliuetum antiquum Eccleſiæ , quod
modicos fructus raddit, eo quod,alijque arbores
ſint ferè inutiles incidi, vel extirpari non poteſt,
vt vineam plantetur, ſine incurſu cenſurarum
Bullæ Paulinæ de reb.Eccleſ.non alienan. ſi non ſer-
uentur ſolemnitates requiſitæ per eandem con-
ſtitutionem, etiam ſi fundus fructuoſior reddere-
tur, quia ad alienationem bonorum Eccleſiaſti-
corum non ſufficit iuſta cauſa, qualis eſt euidens
Eccleſiæ vtilitas , ſed debita ſolemnitas etiam
deſideratur, *vt ex P.Soprano, & Filluc.tradit Bo-
nacin.in tit.de alienat bonor.Eccleſ.diſ.2.quæſt. vni-
ca punct.2.num.8.verſ.ex quo infertur iuncto verſ.
ego verò exiſtimo .*

48 Contrarium tenet, *Rodriq.quæſt.Regular.tom.1.
quæſt.27.art.4.Nauar.de reb.Eccleſ.non alienan.conſ.
6.& 7.Panormit.in cap.cum nullo tit.eod.*

49 Beneficatus autem regulariter non poteſt in-
cidere arbores, ſolo Eccleſiæ cohęrentes etiam
ſi fructiferę non ſint, & incidendo incidit in pœ-
nas , & ligatur excommunicatione , *extrauagant.
Ambitioſæ de reb.Eccleſ.non alienan.* ſi non fuerint
adhibitæ requiſitæ ſolemnitates, quia cedunt ſo-
lo, & inter bona pretioſa, quæ ſeruando, ſeruari
poſſunt enumerantur, tum etiam quia Beneficia-
tus æquiparatur vſufructuário, *gloſ.in cap.præſenti
de offic;Ordinar.in 6.* & vſufructuarius non poteſt
incidere, *l.æquiſſimum §. fructuarius ff.de vſufruct.*
ita docet *Quaranta in Summ.Bullar. in verb. alie-
natio rer. Eccleſ .num.33. Nauar. conſ.7. de reb.
Eccleſ. non alienan. Bonaccin. de alienat. bonor.
Eccleſ. diſ, 2. quæſt. vnica punct.2.num.7.* vbi ſub-
dit probabilem etiam eſſe talem inciſorem non
ligari excommunicationem in vim *dictæ Extra-
uagantis*, quia inciſio arborum non eſt propriè
alienatio, ſed potius affici , excommunicatione
Concilij Tridentini contra vſurpantes bona Eccle-
ſiarum, & locorum piorum .

50 Sed hoc lim.non procedere in ſilua cædua, ne-
more arundineto, & alijs arboribus cæduis vti-
libus tantum ad lignandum, quæ per inciſionem
ſunt in fructu, & renaſcuntur , & tamquam fru-
ctus beneficij pertinene ad beneficiatum , vndè
abſque ſolemnitatibus alienari poſſunt , cum per
huiuſmodi inciſionem non deterioretur fundus,
iuxta diſpoſitionem textus in *l. diuortio §. ſi fun-
dum cum §.ſeq. vbi Bart.& Iaſ.ff. ſolut. matrim.l.
qui fundum , §.cum fundum ff. de contrahen. empt.
l.ſilua cędua ff de verb.ſignif.* ita *Quaranta in Summ.
Bullar.in verb.alienatio rer.Eccleſ. num.33.Bonacin.
de alienat.bonor.Eccleſ. diſ. 2. quæſt. vnica punct. 2.
num.8.verſ.ſecundus caſus .*

51 Lim.2. ſi ex inciſione arborum fundus fieret
fructuoſior, quam eſſet antea,vt ſi incidantur ar-
bores,quæ opacitatem aſſerunt,vel quæ ſummam
vmbram afficiunt , vel ſi ob nimiam denſitatem
no-

Digitized by Google

nocerent fundo, arboribus, & fructui ab eis fa-
ciendo, & impedirent eorum augumentum, *Na-
uar.conſ.6. de reb.Eccleſ.non alienan. Quaranta loco
citato num.33.verſ.limita etiam Redoan. de reb.Ec-
cleſ.non alien.tit.de caduc.ob rei alienat.num. 25. in
fin.fol.mihi* 511. *Bonaccin. de alienat. bonor. Eccleſ.
diſ.2.quaſt.vnica punct.2.num.8.verſ.primus eſt*, &
ratio eſt quia tunc vtiliter agitur negotium Ec-
cleſiæ.

52 Lim.3. ſi exciderentur arbores fructiferæ vetu-
ſtæ, & corruptæ, vel non fructiferæ, & in earum
locum aliæ vtiles ſubſtituentur, & ſubrogentur,
*Quaranta in ſumm. Bullar.in verb.alienatio rer. Ec-
cleſ.propè fin.per textum quem allegat.in l. agri ff. de
vſufruct.argum. §.in pecudum inſtit. de rerum diuiſ.
Bart.& Iaſ.in l.diuortio §.ſi fundum ff.ſolut.matrim.
Tiraq.de retract.conuent.§.3.gloſ.1. n23.vſq;ad 30*

53 Lim.4.ſi Beneficiarus inciderer arbores ad re-
parationem ſuæ Eccleſiæ,præcipuè ſi non habeat
fructus exuberantes, quibus Eccleſia reparari
queat, & neceſſitas vrgeat, cum hoc caſu non
cenſeatur alienatio, ſed potius localis mutatio,
quæ non ſubiacet pœnis Paulinæ conſtitutionis,
*Bonaccin. de alienat. bonor. Eccleſ.diſ.2.quaſt. vnica
punct.2.num.7.verſ.tertius caſus eſt*.

54 Beneficiatus autem vti debet arboribus,& fun-
do, vt nihil agriculturæ, & arboribus noceat, &
proprietas agri non deterioretur,ac boni viri ar-
bitrio frui, & rectè colere quaſi bonus Pater fa-
milias, *Quaranta in Summ Bullar.in verb. aliena-
tio rer. Eccleſ.num.33.in fin.*

55 Vndè pretium arborum, quas Beneficiatus
non poteſt incidere, prò vt etiam marmorum,
& lapidum, quia non ſunt in fructu tenetur con-
uertere in vtilitatem Eccleſiæ, & non in vſum
proprium, *Quaranta loco nu. 33. in addit. lit.G. ad
tradita per Rebuf.in compend.alienat. rerum. Eccleſ.
num.73.* vbi declarat quando res in Eccleſiæ vti-
litatem conuerti dicatur.

56 Lim.8. principalem concluſionem in emptio-
ne facta ad fauorem Eccleſiæ, quæ etiam ſi cele-
brata fuerit abſque ſolemnitatibus ſubſiſtit, nec
cadit ſub prohibitione,*cap eum nulli de reb.Eccleſ.
alien. vel non, & extrauag.ambitioſæ eod. tit.* vt di-
xit *Rot. in Neapolitana pecuniaria* 19.*Iunij* 1656.
§. de iniuſtitia vero coram Zarate.

57 Sublim. ſi emptio eſſet damnoſa, & Eccleſiæ
præiudicialis,cum tunc nullatenus ſubſtineri de-
bet, tàm inſpecto iure ciuili *iuxta diſpoſitionem
text.in auth.C.de Sacroſanct. Eccleſ.§. Eccleſia, &
latius in corpore vnde ſumitur in §.ſunt damnos,Auth.
de non alien.* Quam inſpecto iure canonico, *cap.2.
verſ.ſicut autem 16.quaſt.2.vbi Turrecremat. nu.5.
verſ.ſicut autem Tiraquel.de priuil.piæ cauſ. priuil.
88.verſ.4.maxime*, quos refert, & ſequitur *Rot. in
dicta Neapolitana pecuniaria §. de iniuſtitia verò
verſ.tamen.cum coram Zarate*.

58 Lim. 9. vt res Eccleſiæ inconſulto Romano
Pontifice alienari poſſunt iuxta Paulinam con-
59 ſtitutionem in caſibus à iure permiſſis, vt ſi pri-
mò concurrat cauſa neceſſitatis Eccleſiæ, quan-
do ſcilicet vrgeat debitum ab ipſa Eccleſia con-
tractum, *Auth. Sancimus C. de Sacroſant. Eccleſ.*
ſecundus caſus eſt cauſa pietatis *gloſ. in cap.1 n.
12.quaſt.2.Franciſcus Leo in Theſaur.fol.Eccleſiaſt.
60 par.1.cap.15.num.9.* veluti prò redemptione ca-
ptiuorum, *§. Sacræ Inſtit.de rer. diuiſ.* vel pro ali-
61 monia pauperum,ne fame,& frigore pereant, *l.
ſancimus C. de Sacroſanct. Eccleſ. cap. aurum habet
62 Eccleſia 12.quaſt.2.* Tertius caſus eſt incommodi-
tas, quando ſcilicet res eſt Eccleſiæ incommoda,
63 *iuxta textum in cap. terrulas 12. quaſt. 2.* Quartus
caſus eſt, quando res eſſet Eccleſiæ inutilis, nam
tunc Prælatus illam alienare poteſt, *cap. ſine ex-
ceptione 12.quaſt.2.dicto cap.terrulas Clem.1.de reb.
Eccleſ.non alienan.l. iubemus C.de Sacroſanct.Eccleſ.
de quibus, Barboſ.de offic.& poteſt.Epiſcop.alleg. 95.
64 num.22.& 23. vbi in fin.*ſubdit,quod eſt permiſ-
ſa alienatio vbi plus expenditur pro reparatione
quam deducatur, *l.ſed an vltro §.1.ff.de negot.geſt.*
65 quia res Eccleſiæ ex cauſa melioris vtilitatis
alienari poſſunt, ſi quippè Eccleſia ipſa recupe-
ret alteram rem meliorem *cap. vt ſuper 8. de reb.
Eccleſ.non alienan.Viuian.tom.1. comm.oppin. tit.1.
66 num.36.verſ.nono fol.*150.Vnde ſi contractus ſint
vtiles Eccleſiæ etiam ſi fiant ſine ſolemnitate
67 ſunt validi, cum huiuſmodi ſolemnitates exi-
gantur tamquam medium ordinatum, ad conſe-
quendam vtilitatem, *ad text.in cap.ſine exceptione
12.quaſt.2. Anchar.conſ. 197. num.2. & 3.* Rebuf. *in
compend.alienat.num.34.Fr.Emanuel.quaſt.Regular
tom.1.quaſt.27.art.9.Maſcard.de probat. concluſ.75.
num.7.tom.1. Nauar. in comment. de alienat. rerum
Eccleſ.ſub num.17. Redoan.de reb. Eccleſ. non alie-
nan.rub.de iis qui conſenſiunt §.ſenſus dictæ extrauag.
num.5.vſque ad 18.fol.189.late Gabr.in tit.de rerum
alienatione concluſ 1.per totam Barboſ.de offic.& po-
teſt Epiſcop.alleg.95.num.21.in fin.* comprobantur
prædicta vltra *Barboſ.& Quaranta in Summ,Bul-
lar.in verb.alienatio rerum Eccleſ. num.3. & ſeqq.
per Vgolin.de poteſt Epiſcop.cap.14.§.7.num.5.verſ.
tertio*.

68 Lim.10.in caſu quo bona, quæ peruenerunt ad
Eccleſiam, erant antea obligata creditori illius,
in cuius dominio antea reperiebantur, ſiquidem
cum fecerint huiuſmodi tranſitum, cum ſuo
onere, vindicari, & diſtrahi poſſunt abſque ſo-
lemnitatibus, & aſſenſu Apoſtolico, Eccleſia au-
tem cum ſit cultrix pietatis, & æquitatis non
debet retinere cum alterius iactura iuxta tradita
per *Lap.alleg. 25. num.4. verſ. in contrarium quia
tranſiuit cum illa conditione*.

69 Contrarium tenet, *Redoan.de reb. Eccleſ. non
alienan.quaſt.51.cap.8.num.18.* veritas tamen eſt,
quod aut alienatio fieri contingit ad inſtantiam
creditorum, aut Prælatus vult vendere ex ſe, pri-
mo caſu deueniri poteſt ad huiuſmodi alienatio-
nis actum primo adhibita per Iudicem Eccleſia-
ſticum cauſæ cognitione, 2. quod exiſtat cauſa
vrgens alienandi 3. quod debitum ex bonis mo-
bilibus ſolui nequeat, idque liqueat Iudici per
diſcuſſionē bonorum 4.quod vendatur res minus
damnoſa, 5. quod pro paruo debito non venda-
tur res magna, 6. quod Iudicis Eccleſiaſtici in-
teruenîat auctoritas, & præuio eiuſdem decreto
ſubſequatur ſubhaſtatio.In ſecundo verò caſu,
quando Prælatus, vel Rector Eccleſiæ vellet ven-
dere ex ſe, & tunc non poteſt abſque aſſenſu
Apoſtolico, & ita practicari vidiſſe, & expediri
Breue Apoſtolicum commiſſum Ordinario loci,
*Teſtatur Quaranta in Summ.Bullar.in verb. aliena-
tio rer.Eccleſ.num.37.Rot.dec.97.num.13. poſt Mer-
lin.de pignor.*

70 Lim.11.vt bona Eccleſiæ generaliter obligari,
&

& hypotecari poſſunt abſque beneplacito Apoſtolico, non obſtante prohibitione *Extrauag. ambitioſa de reb. Eccleſ. non alien.* hypoteca autem generalis non eſt comprehenſa ſub prohibitione alienandi bona eccleſiaſtica, *vt tradunt DD. in cap. nulli de reb. Eccleſ. alien. vel non*, qui licet loquantur in terminis eiuſdem *cap. nulli* in quo cum ſolum prohibita fuit hypoteca ſpecialis, non inde ſequitur quod ſit prohibita generalis, cum per ſe ipſam nihil ſapiat alienationis, ex quo per eam non trasferatur ius aliquod in re, *§. item ſeruiana inſtit. de action. l. ſi rem. §. proprie ff. de pignorat. action.* vnde cum hypotheca generalis ſit diuerſæ naturæ ab alienatione, quia ad eam directe, & principaliter non ordinetur, ſed vt magis creditori ſuccurratur, & cautior reddatur, adeo vt cum non niſi in conſequentiam poſſit per eam ſequi alienatio, donec, & quouſque non deducatur in eſſe huiuſmodi effectus, non amittit ſuam primæuam naturam, quod poſſit de ea cenſeri, quod de alienatione, qua prohibita, non poteſt dici prohibitum omne id, per quod ad illam deueniri poteſt, non quidem directe, & principaliter, ſed ſecundario, & in conſequentiam, nam ea, quæ in conſequentiam, & ſecundario veniunt non qualificant actum, *l. ſi quis nec cauſam ff. ſi cert. petat. Rol. conſ. 15. num. 20. & conſ. 48. n. 18. & 19. vol. 4. Cancer. var. reſol. lib. 1. cap. 24. num. 11.* Et hanc ſententiam etiam in terminis, *extrauag. Ambitioſæ de reb. Eccleſ. non alien.* tuentur *Plures DD. relati per Barboſ. in cap. nulli de reb. Eccleſ. alien, vel non num. 5. Redoan. de reb. Eccleſ. non alien. quaſt. 2. cap. 6. per tot. Caſt. Palaus oper. moral. tract. 32. diſ. vnica punct. 15. §. 2. num. 2. tom 2. Molin. de iuſt, & iur. tract. 2. diſ. 466. in princ. Bonaccin. diſ. 3. de contract. feud. quaſt. 8. punct. 4. num. 31. in fin. Merlin. de pignor. lib. 2. quaſt. 85. num. 7.* & magiſtraliter firmauit, *Rot. deciſ. 96. à num. 1. vſque ad 5. poſt Merl. de pignor.* vbi in fin. dicti n. 5. atteſtatur ita in terminis Sac. Concil. Trident. à Sac. Congregatione fuiſſe declaratum, quam poſtea ſecuta fuit, *Rot. in Neapolitana pecuniaria 19. Iunij 1656. ſub §. de iniuſtitia coram Zarate.*

71 Sublim. quod bona Eccleſiæ licet poſſint obligari, & hypothecari, ad eorum tamen deliberationem, & ſubhaſtationem deueniri non poteſt abſque beneplacito Apoſtolico, cum tunc deneniatur ad caſum, à quo ſine dicto beneplacito non poteſt incipi, & ceſſat ratio, quod obligatio, ſeù generalis hypoteca in ſua primæua origine nihil ſapiat alienationis, quia producendo in eſſe actum prohibitum, debet & ipſa reputari prohibita, alias daretur caſus alienationis bonorum Eccleſiæ abſque licentia Sedis Apoſtolicæ contra diſpoſitionem præfatæ *extrauagantis*, & aperiretur via pluribus fraudibus, *Ciarlin. controuerſ. forenſ. 103. num. 16. & controuerſ. 183. nu. 15. lib. 2.* Rot. *deciſ. 97. num. 6. 7. & 8. poſt Merlin. de pignor. & in Neapolitana pecuniaria 19. Iunij 1656. §. de iniuſtitia vero verſ. cum in dicta venditione Merlin de pignor. lib. 2. quaſt. 85. num. 14.*

72 Valet tamen creditor vigore huiuſmodi generalis hypothecæ agere vtili Saluiano ad bona hypothecata ad effectum ſatisfacien. ex fructibus, & in hoc erit præferendus crediroribus Chirographarijs, *Rot. dec. 97. n. 8. verſ. neque viſum fuit obſtare poſt Merlin. de pignor.*

73 Quinimo in diſtractione iudiciali bonorum Eccleſiæ licet non requiratur nouus aſſenſus, hoc tamen non procedit, niſi quando Iudex veniat ad eam vigore obligationis contractæ cum ſolemnitatibus, ex eo quod tantum valet Iudex deuenire ad alienationem, in quantum ſolemnitas interpoſita in natiuitate obligationis cenſetur interpoſita ſuper eadem alienatione, cum ad dictum tempus ſuum effectum porrigat, vt luculenter in puncto Eccleſiæ explicat, *Bald. in l. ſi pupillorum § ſi pupillus ff de reb. cor. qui ſub tutel. vel cura ſunt, & faciunt tradita per Molin. de primog. Hiſpan. lib. 4. cap. 5. num. 3. verſ. nec obſtat Capicelatro deciſ. 56. num. 5. & 6. quos refert. & ſequitur Rot deciſ. 97. num. 13. & 14. poſt Merlin. de pignor.* vbi in *verſ. nec. contrarium* ſubdit quod DD. qui in hac materia allegati poſſunt vel loquantur cum ſuppoſito, quod debitum, cuius vigore deuenitur ad iudicialem diſtractionem fuerit, rite, & ſolemniter contractum, vel loquuntur generaliter ita vt etiam ipſi ſint intelligendi cum eodem ſuppoſito, *Merlin. de pignor. lib. 2. quaſt. 85. ſub num. 14.*

74 Siquidem nullo vnquam iure reperitur poſſe deueniri ad diſtractionem iudicialem occaſione obligationis initæ abſque beneplacito ſedis Apoſtolicæ, niſi in caſu ſoluendi debita contracta ab aliquo auctore Eccleſiæ, qui eidem reliquerat plura ſua bona, vt vltra allegatas *in Limit. 10.* faciunt tradita per *Bordon. reſol. Regul. 27. nu. 63. & in ijs terminiſ. dixit. Rot. in Romana locorum montium 18. Maij 1645. coram Meltio*, & ratio eſt, quia tali caſu æs alienum fuit ab initio ritè, & rectè contractum, ex quo auctor Eccleſiæ non tenebatur vllas adimplere ſolemnitates, vnde dicitur prouenire ex neceſſaria cauſa auctoris, & non ex propria voluntate Eccleſię, vt benè animaduerterit, *Fontanel. deciſ. 278. num. 6. & 7. Arias de Meſa var. reſol. lib. 3. cap. 26. num. 4. & 5. quos ſequitur Rot. dec ſ. 97. num. 14. verſ. & quidem, cum pluribus ſequen.*

75 Sublim. 2. vt Prælatus bona Eccleſiæ ſine ſolemnitate, & vtilitate, vel neceſſitate non poſſit ſpecialiter hypotecare, *textus eſt expreſſus in cap. nulli 5. de reb. Eccleſ. non alien. & in Extrauag. ambitioſa eod. tit.* & ibi omnes DD. & ſingulariter *gloſ. Abb. num. 3. idem Abb in cap. 1. num. 3. de praca gloſ. in §. nos igitur in verb. creditoribus in Authen. de non alien. Bero in cap. nulli num. 8. in tertio notatu de reb. Eccleſ. non alien. Neguſ. de pignor. par. 2. pr in. n. 3. in fin. Redoan. de reb. Eccleſ. non alien. quaſt. 2. cap. 6. num. 11. & 12. Couar. var. reſol. lib. 2. cap. 16. num. 7. verſ. cuius. deciſionem latè Merlin. de pignor. 2. quaſt. 85. à num. 1. vſque ad 6.* vbi ampliat vt multo ma-
76 gis procedat in pignore, cum mediante pignore deueniatur ad traditionem.

77 Nomine autem alienationis ſaltem lato ſumpto vocabulo continetur ſpecialis hypotheca, vt probatur *in cap. nulli vbi Bero num. 10. in fin. de reb. Eccleſ. non alienan.* vnde redditur grauioris præiudicij ad differentiam generalis, quæ redditur leuioris præiudicij, cum per hanc acquiratur ius ad rem, per illam ius in re, vt animaduertit, *Merlin. de pignor. lib. 2. quaſt. 85. num. 8. & num. 18.* vbi ſubdit, quod hypotheca generalis in tantum ſit valida, in quantum per eam non ſequatur traditio, ſecus autem ſi ſequatur.

78 Li-

78 Limit. 12. quod non requirantur ſolemnitates in tranſactione, quæ fieri contingat ſuper aliqua re Eccleſiæ, cuius poſſeſsio non ſit penes Eccleſiam, Rebuff. in compend alienat. num. 21. Quaranta in ſumma bullar. in verb. alienatio rerum Eccleſ. n. 43 limit. 12. ſecus autem ſi per tranſactionem Eccleſia relaxet rem penes eam exiſtentem, quo caſu cũ ſit vera alienatio requirũtur ſolemnitates, Quaranta vbi ſupra num. 20. Seſſe deciſ. Aragon. 121. nu. 12. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 95. n. 3.

79 Lim. 13. in rebus Eccleſiæ alienari ſolitis, in quibus non requiritur ſolemnitas, nec beneplacitum Apoſtolicum, cap. 2. & ibi DD. de feud. Honded. conſ. 31. num. 1. lib. 2. Redoan. de reb. Eccleſ. non alien. quæſt. 51. cap. 6. num. 1. & ſeq. Mohed. dec. 8. de locat. Cæſar de Graſſ. dec. 3. num. 4. de reb. Eccl. non alien. Seraph. dec. 1490. num. 2. Rot. dec. 282. nu. 18. par. 6 recen. & dec. 705. num. 4. & dec. 731. n. 51 coram Amat. Dunoz. & vltra ſupradictos hoc idẽ docet glo. in dicto cap. 2. in verbo inueſtire ibique Abb. num. 3. de feud. Dec. in Auth. qui rem n. 22. verſ. prima eſt C. de ſacroſanct. Eccleſ Calder. conſ. vltim. circa med. verſ. ſed ergo conſuetudinem tit. de conſuetud. Ruin. conſ. 41. num. 39. lib. 1. Bero conſ 86. nu. 1. lib. 1. Iul. Clar. 4. ſenten. 5. Emphyteus q. 6. poſt prin. verſ. ſi verò reſ. Eccleſ. Molin. de contract. dif. 468. num. 17. Couar. var. reſol. lib. 2 cap. 37. num. 4 Quaranta in ſumm. bullar. in verb. alienatio rer. Eccl. n. 39 verſ. bona igitur Gabr. conſ. 71. n. 2. & 7. lib. 9.

80 Vnde res Eccleſiæ ſolitæ cõcedi in emphyteuſim cum beneplacito Apoſtolico ſemel impetrato, ſi ad Eccleſiam reuertatur, poteſt iterum Emphyteuticari abſq; ſolemnitate requiſita in alienatione rerum Eccleſiarum, per text. in Extrauag. ambitioſæ de reb. Eccleſ. non alienan. ibi ab antiquo concedi ſolitis. Menoch. de arbitr. caſ. 81. à num. 5. & conſ. 66. num. 31. & conſ. 79. num. 1. cũ ſeq. & conſ. 90. num. 22. Quaranta in ſumma bullar. verb. alienatio rerum Eccleſ. num. 39. & 40. Aloy. Ric. in prax. rerum for. Eccleſ. deciſ. 125. in p. edit. & reſol. 110. in 2. edit. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glo. 6. num. 194. Cenal. commun. contra commun. tom. 4. quæſt. 897. num. 899. Gram. deciſ. 24. deciſ. 36. num. 6. dec. 344. num. 4. Camil. Borel. in ſumm. omn. deciſ. tit. 33. à num. 129. Cald. Pererio de renouat. emphyteuſ. quæſt. 16. num. 71 Rot. Bonon. dec. 13. num. 7. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. allegat. 95. n. 29. et ſeq. Rot. deciſ. 160. nu. 3. par. 2. diuerſ.

81 Res autem Eccleſiæ ſemel effecta alienabilis cũ ſolemnitate efficitur perpetuò alienabilis abſque ſolemnitate, Dec. conſ. 88. vol. 1. Ricc. in prax. rer. for. Eccleſiaſt. deciſ. 26. in vtraq. edit. Cæſar. de Graſſ. deciſ. de reb. Eccleſ. non alien. Seraph. deciſ. 1490. cum alijs per Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 95. num. 32.

82 Sublim. quod de huiuſmdi ſolito aliundè conſtare debet, quam ex partium aſſertione, quoniã ad iſtum effectum opus eſt docere, vel de vna locatione ſolemni, ac valida, vel ea deficiente de duabus non ſolemnibus ſpatio tamen 40. annorum effectum ſortitis ſeparatis, & diſtinctis, per diſtincta, & ſeparata inſtrumenta diuerſis tẽporibus celebrata, ita vt non ſufficiat, quod in ſecũda fiat explicita mẽtio de prima, niſi de ea etiam aliunde conſtet Bart. in l. ſi forte ff. de caſtren. pecul. Dec. in auth. cui rem. n. 2. C. de ſacroſ. Eccleſ. & conſ. 142. ſub num. 4 verſ ſolum ſupereſt reſpondere Ruin. conſ. 41. num. 39. verſ. dicitur autem inducta conſuetud. lib. 1. Pariſ. conſ. 62. nu. 7. lib. 1. Alex. conſil. 189. num. 19. lib. 4. & conſ. 9. num. 6. lib. 3. & conſ. 17 num. 6. lib. 4. Molin. de contract. diſ. 408. num. 20. & hanc opinionem ſemper Rot. ſecuta fuit, et ſignanter dec. 434. num. 5. deciſ. 1451. num. 3 et deciſ. 1490. num. 5. coram Seraph. deciſ. 160. num. 3. et 4 par. 2 diuerſ. dec. 367. num. 18. et 19 par. 5. dec. 36. n. 9. par. 7. recen. et dec. 705. num. 5. coram Amat. Dunoz. et ita etiam prius dixiſſe Rot. in vna Auerſana Tenimenti coram Canturcio refert Barboſ. de offic. et poteſt. Epiſcop. alleg. 95. num. 32. verſ. et dummodo ſolitum.

83 Sublim. 2. procedere dummodo ſolitum non alteretur, & ſecunda conceſſio, ſeù inueſtitura non contineat noua pacta, & conditiones, alias ex conceſſionis alteratione, & nouæ qualitatis adiectione, cum iudicetur noua, ac diſtincta cõceſsio, nouam exigit ſolemnitatem, Dec. in Auth. qui rem num. 22. et ibi Cagnol. num. 52. C. de ſacroſ. Eccleſ. Alex. conſ. 9. num. 2. lib. 3. Decian. conſ. 73. n. 43 lib. 3. Redoan. de reb Eccleſ non alen. quæſt. 51. nu. 19. et 20. Clar. in §. emphyteuſis quæſt. 6. et 28. et in §. fundum quæſt. 13. Gennen. in prax. Archiepiſcopo Neap. cap. 60. num. 6. verſ. ſextus Barboſ. de offic. et poteſt. Epiſc. alleg. 95, num. 32. verſ. dummodo ſolitum Molin. de iuſt. et iur. cap. 4[illegible]8. num. 19. Felin. à Caſtropal. moral. par. 2. tract. 12. punct. 17. §. 4. num. 4. Quaranta in ſumma bullar. in verb. alienatio rerum Eccleſiæ n. 40. verſ. concluſionem hanc Vrſill. ad Afflict. deciſ. 305. n. 8. verſ. primo quod iſta, et num. 9. verſ. item ex ſecundo Ripa reſponſ. 2. num. 17. et 18. Cacher. deciſ. Pedemont. 23. num. 22. Seraph dec. 1490. num. 7. Rot. deciſ. 160. num. 9. par. 2. diuerſ. deciſ. 176. num. 42. et ſeq. p. 5
84 recent. & in puncto ſecundæ locationis factę pro minore quantitate canonis dixit eadem Rot. dec.
85 705. num. 6. coram Amat. Dunozet. & in puncto primæ conceſsionis, reſtrictæ ad maſculos, & fœminas deſcendentes per lineam maſculinam, & ſecundæ factæ pro maſculis, & fœminis deſcendentibus tam per lineam maſculinam, quam fœmininam dec. 36. n. 9. 10. et 11. p. 7. rec.

86 Intellige hanc ſublim. procedere vbi alteratio ex nouis pactis adiunctis eſſet quo ad ſubſtantialia ipſius contractus, ſecus autem ſi alteratio eſſet quoad aliquas qualitates accidentales, non variantes ſubſtantialia contractus, quæ non ſunt habendæ in conſideratione, vt de communi teſtatur Alex. conſ. 9. num. 2. lib. 3. Quaranta in ſumm. bullar. in verb. alienatio rer. Eccleſ. nu. 40. circa med. Dec. in auth. qui rem num. 22. C. de ſacroſanct. Eccleſ. Calder. conſ. 11. Magon. dec. Lucen. 14. n. 30. et 39.

87 Sublim. 2. procedere ſi de tempore vltimæ, & nouæ conceſsionis adſit euidens Eccleſiæ vtilitas, adeo vt ſufficiat adfuiſſe in antiqua alias contractus non ſubſtinetur etiam ſi bona ſint locari ſolita, Abb. in cap. vt ſemper num. 11. verſ. ego credo de rebus Eccleſ. non alienan. Rebuf. de alienat. rerum Eccleſ. num. 34. Honded. conſ. 51. num. 89. lib. 1. et conſ. 31. num. 16. Gennen. in prax. Archiepiſcop. Neapol. cap. 89. num. 3. Bonacc. in tit. de alienat. bonor. Eccleſ. diſ. 2. quæſt. vnica punct. 3. n. 2. Aloy. Ric. in prax. for. Eccleſiaſt. deciſ. 5. in vtraque edit. Barboſ. de offic. et poteſt. Epiſcop. allegat. 95. num. 34. Grati. diſcept. 379. num. 12. Cæſar de Graſſ. deciſ. 4. num. 1. et 12. de reb. Eccleſ. non alien. Canal. dec. 288. num. 5. Rot.

deciſ.

Digitized by Google

decis.582.p.1.diuerſ.et dec.36.n.12.p.7.rec.et dec.43 num.2. coram Seraph.

88 Sublim,3. non procedere vbi ceſſauit prima cauſa conceſsionis, vt ſi fuiſſet conceſſum prædium ſterile ad culturam reducendum, quod ſi poſtea ad Eccleſiam reuertatur, & ceſſauerit huiuſmodi prima cauſa cõceſsionis ſine noua cauſa alienari non poteſt, *Abbas in cap. vt ſuper eo num. 11. de rebus Eccleſ. non alienan. Genuen. in prax. Archiepiſcop. Neapol. cap. 60. nu. 6. cum alijs per Barboſ.de offic.et poteſt.Epiſcop. alegat. 95. num.33.*

89 Sublim. 4. non procedere in bonis, quæ & ſi ſemel, vel pluries fuerint conceſſa, ſunt tandem aliqua de cauſa ad ipſam Eccleſiam reuerſa, eiuſque patrimonio incorporata, ac de illius menſa effecta, ſicque prima ſua natura amiſſa nouam aſſumpſerint, perindè, ac ſi nunquam alienata nec ſolita locari fuiſſent, ſecus ſi non ſint incorporata, nam tunc durante prima cauſa poſſunt abſque ſolemnitatibus concedi, vt animaduertit, Redoan.*de rebus Eccleſ.non alien.tit.quæ,et quomodo res dicantur de menſa num.4. fol.mihi 363. et num.43. verſ.decimo limita Zabarel.in cap.2.qu.12. de feud.Menoch.lib.2.de arbitr.Iud.caſ.433.et lib.6. præſumpt.87.Maſcard.de probat.concl.203. Quarāta in ſumma bullar. in verbo alienatio rerum Eccleſ. num.40. verſ.conclusionem hanc Creſcen.deciſ.1. tit. de rebus Eccleſ.non alien.*

90 Bona autem non cenſentur incorporata, ſi Eccleſia ſaltem per annum non retinuerit, nec ea pro ſe fuerit vſa, *Bero.conſ.119.n.25. vol.1.*

91 Et tamē eo ipſo quod Eccleſia reperitur in poſſeſsione fundi, vel rei reuerſæ præſumitur facta menſæ incorporatio, vt ex *Bald.tradit Redoan. de rebus Eccleſ non alien.tit.qua, et quomodo res dicatur de menſa num.2. fol.362.*

92 Et expreſsè dicitur facta ſi Prælatus declarauerit velle rem eſſe de mēſa, vel quia ab officialibus fuerit in libris rerum menſæ deſcripta, aut adnotata *Redoan.loco cit.n.4.fol.363.*

93 Quando verò non appareat de aliqua incorporatione, tunc ſi conſtat Prælatum retinuiſſe penes ſe non animo incorporandi menſæ, ſed de nouo concedendi, quando inuenerit bonum Vaſſallum, aut propter aliam cauſam temporalem, & tunc res non cenſetur incorporata, etiamſi longo tempore eadem res à Prælato retēta fuerit, *Redoan.loco cit. num.4.fol.363.*

94 In dubio tamen quando Prælatus tenuit rem aliquo tempore, nec expreſsè incorporauerit, nec appareat animum habuiſſe incorporandi, & tunc ſi tenuit per tempus longiſsimum puta 30.annorum, eſt præſumenda incorporatio, & quod Prælatus noluerit amplius in feudum concedere, *argum.cap. ſi quis per 30. ſi de feud.fuer.contron. Redoan.de reb.Eccleſ.non alienan.tit.quæ,& quomod.reſ. dicatur de menſa num.4.circa med.fol.363.*

95 Sed ſi Prælatus res reuerſa non tenuerit per ſupradictum temporis ſpatium, ſed per minus, & tunc ſi Prælatus retinuerit, prout alias res Eccleſiæ, puta ſi perceperit frúctus, ſi locauerit cum alijs rebus, vel poſuit rationem cum ſuis factoribus, vel illam pertractauerit in omnibus, & per omnia, vt alias res de menſa, adeo vt non appareat differentia, inter illa, & alias res eiuſdem Eccleſiæ, & tunc videtur curſu decem annorum incorporata, *vt ex Bart. Bald. Rom. in locis per eum relatis docet Redoan.de reb.Eccl.non alienan.tit.quæ, & quomod.res dicatur de menſa num.4. verſ. ſed ſi res fol.363.*

96 Iſtis verò coniecturis ceſſantibus erit arbitrio Iudicis præſumere incorporationem ex qualitate perſonæ, rei, & quantitate temporis, vt ſubdit idem *Redoan.loco citato n.4.verſ.iſtis autem.*

97 Intellige ſupradicta procedere quando rei deuolutæ poſſeſsio peruenit ad Eccleſiam, ſecus ſi alius occupauerit illius poſſeſsionem, *Anchar. conſ.155.Redoan.vt ſupra n.5.fol.363.*

98 Sublim.5, quod licet res ſolita alienati diſtrahi poſsit abſque ſolēnitatibus, nihilominus exigitur aſſenſus Epiſcopi, vndè præſentandus eſt Epiſcopo ſupplex libellus, quo petitur præſtari ab ipſo aſſenſum, qui informatione, & facta diligenti inquiſitione, qua formata, & comperto tendere in euidentem Eccleſiæ vtilitatem, interponere debet decretum, & præſtare aſſenſum, *Aloy.Ric.in prax.for.Eccleſiaſ.dec.94.in prima edit. & reſol.80.in 2. edit. Barboſ.de offic.et poteſt.Epiſcop.alleg 95.num.35.*

99 Limit. 14. principalem concluſionem in contractu alienationis bonorum Eccleſiæ geſto cum ipſomet Papa, in quo nullæ exiguntur ſolemnitates, cum præſentia Papæ ſupplcat omnem defectum ſolemnitatum, *Bald.in l.ſancimus C.de donat.& in l.reſcripta C.de precib. Imper. offer. Imol. in cap.1.num.7.de lit.conteſt.Alex.conſ.157. num.7. lib.2. Natta conſ.28.num.4.lib.1.* ſiquidem conſtitutio Paulina nihil aliud exigit, quam beneplacitum Sedis Apoſtolicæ, quod eo ipſo interuenire probatur, ſi contractus cum Papa celabratus
100 exiſtat, vt de alienatione facta ipſi Epiſcopo, quo inconſulto ex diſpoſitione ſtatuti fieri non poterat, tradunt *DD. relati per Rot.dec.1027.d n. 1. cum pluribus ſeq.coram Card.Seraph.*

101 Lim. 15. in repudiatione legati, vel hæreditatis, aut rei Eccleſiæ non incorporatæ, ſed tantum delatæ, quæ à Prælato beneficiato, ſeu Rectore abſque aſſenſu Apoſtolico repudiari po-
102 teſt, nam in acquirendis, & iure quærendo, & non quæſito Eccleſiæ præiudicare valent, *Aloyſ. Ric.in prax.for.Eccleſiaſt.dec.96.in 1.edit. & reſ.89. 2.in edit. Iaſ. & Ripa in l.legatum ff.de legat.1.Rebuf.in compend.alienat.ſub num.30.Syluest.in verb. alienatio num.18.Barboſ.de offic,& poteſt. Epiſc. al-*
103 *leg.95. num.12.* quod procedit etiam non obſtante Paulina Conſtitutione, *Quaranta in ſumma bullar.in verb.alienatio rerum Eccleſ.n.23 & 43.Bonacin.in tit.de alienat.bonor.Eccleſ.diſ.2.quæſt.vnic. punct.2.num.33. verſ.ſed mihi* vbi reddit rationem, quia dicta repudiatio non eſt alienatio, peccare tamen ſubdit Prælatū, ita repudiandi contra iuſtitiam *Rot.deciſ.30.num.2.& ſeq.par.3.lib.2.deciſ.233. num.6.& deciſ.284. num.9. eadem part.3. lib.3. diuerſ.*

104 Contrarium in puncto iuris defendere conatur *Barboſ.de offic. & poteſt.Epiſcop.alleg.95.nu.54* eo quia legatum, ſeù hæreditas delata Eccleſiæ tranſeat in eandem ipſo iure, & poſſeſsio etiam abſque traditione transferatur, ac proinde haberi debet pro re incorporata, & conſequenter ſubiecta Paulinæ Conſtitutioni, *Molina de contract. tract.2.*

Digitized by Google

tract.1.diſ.468.num.11. Quaranta in ſumm. bullar. in verbo alienatio rerum Eccleſ.n.23.

104 Sublim. quando legatum communiter ſeruiret Epiſcopo, & Capitulo, quia tunc Epiſcopus illi renunciare non poteſt in præiudicium Capituli, *Quaranta in ſumma bullar.in verb.alienatio rerum Eccleſ.num.43.in fi.Rebuf. in compend. alienat. num.30. verſ.& iſta opinio Barboſ.dicta allegat. 95. num.52. verſ.niſi legatum.*

106 Sublim. 2. quod ſi Eccleſia ob huiuſmodi repudiationem læſa fuerit, vti poterit beneficio re-
107 ſtitutionis in integrum, niſi res fuerit alteri Eccleſiæ acquiſita, cum melior ſit conditio poſsidentis, *vt ex Vaſquez, Quaranta, Molina, Riccio, Soprano, Tabiena docet Bonac.in tit.de alienat.bonor. Eccleſ. diſ.2.quaſt. vnica punct.2.n.33.verſ.ſecundo verum eſt.*

CLERICVS, ET LAICVS PRO CRIMINE INCESTVS, QVANDO, ET QVA POENA PVNIANTVR.

ARGVMENTVM.

Inceſtus crimen cum committatur inter perſonas, quibus matrimonium inter ſe contrahere prohibetur, pœna deportationis, ſeù arbitraria punitur, pœna verò mortis inter aſcendentes, & deſcendentes, ſed ſi cum adulterio, & ſtupro, & Clerici qua pœna pro huiuſmodi crimine mulctentur, materia diſcutitur.

SVMMARIVM.

1 Inceſtus committitur quando quis cognoſcit mulierem ſibi agnationis, cognationis, vel affinitatis vinculo coniunctam.
2 Et committitur inter perſonas, inter quibus nuptiæ ſunt prohibitæ.
3 Matrimonium prohibetur cum cognatis cognatione legali, vel ſpirituali, vel propria conſanguinitatem, vel affinitatem ex copula licita vſque ad quartum gradum ex illicita vſque ad ſecundum, & num.7.
4 Quę reſtrictio procedit non in linea collateralium, ſeu tranſuerſalium, ſed etiam in recta aſcendantium, & deſcendentium.
5 Ad contrahendum matrimonium iure naturæ ſolum primus gradus interdicitur, iure Eccleſiaſtico non excedit quartum gradum.
7 Pœna inceſtus eſt mortis naturalis.
8 Præcipuè ex ſtatuto Vrbis in inceſtu commiſſum vſque ad ſecundum gradum.
9 Contrarium quod de iure communi ſit deportationis, & mitior, vel potius arbitraria num.10. & num.12. vbi de veriori, & num.31.
1 Referuntur diuerſæ pœnæ irrogatæ in crimine inceſtus, & num.13.
4 De iure canonico Laicus pro inceſtus crimine eſt excommunicatus.
5 Inceſtus commiſſus cum aſcendentibus, & deſcendentibus pœna mortis punitus.
6 Inceſtus committitus ab eo, qui ſororem carnaliter cognoſcit, ſeu cum ea matrimonium contrahit, & iſto caſu pœna mortis imponi poteſt.
7 Sed alijs DD.dura videtur hęc ſententia.
8 Declara, quod ſi in huiuſmodi inceſtu concurrat ſororis defloratio, vel ſcienter ſub facie matrimonij ſororem cognoſcat, pœna mortis eſt imponenda, in alijs caſibus omnis pœna imponi poteſt excepta morte.
Inceſtus commiſſus inter coniunctos cognatione legali arbitraria pœna punitur.
Et commiſſus inter cognatione ſpirituali coniunctas pœna extraordinaria punitur.
21 Cognoſcens matrem, & filiam, vel ſcienter duas ſorores germanas ex Conſtitutione Pij V. pœna vltimi ſupplicij plectuntur.
22 Clericus pro crimine inceſtus eſt deponendus, & carceri mancipandus.
23 Et beneficijs priuatur, & deponitur ſi cum inceſtu ſit admixtum adulterium. & num.32.
Vbi reprehenduntur Ordinarij pœna pecuniaria punientes inceſtum.
25 Clericus fornicationem committens cum filia ſpirituali pœna depoſitionis afficiandus.
26 Filię ſpiritualis nomine, quæ veniat.
27 Clericus, ſeu Parochus cognoſcens ſuam Parochianam, non eſt deponendus.
28 Inceſtus commiſſus cum adulterio, & ſtupro pœna mortis mulctatur.
29 Contrarium quod pœna ſit deportationis, & arbitraria.
30 Limita in inceſtu commiſſo inter aſcendentes, & deſcendentes.
31 Quid vigore ſtatuti Vrbis.
32 Inceſtus excepto actu fornicatio non datur ſine adulterio, aut ſtupro.
33 Stuprator, qui cognouerat duas ſorores conſobrinas, qua pœna mulctatus fuerit refertur.

DECISIO LXI.

INceſtus graue flagitium, & quidem adulterio grauius in figura ſimplicis fornicationis per-
1 patratur, quando quis carnaliter cognoſcit mulierem ſibi agnationis, aut cognationis, vel affinitatis vinculo coniunctam, cum qua matrimonium contrahere non poterat, vt probat textus *in l. ſi quis viduam ff. de quaſt. & in l. ſi adulterium cum inceſtu in princ.ff.de adulter.* qui loquitur de cognoſcente priuignam, nurum, vel nouercam, *& in l.fin. ff.de ritu nuptiar.* qui loquitur generali-
2 ter de omnibus ſanguine coniunctis, vel affinibus tàm ex linea aſcendentium, quàm deſcendentium, quàm tranſuerſalium, cum quibus nuptiæ ſunt prohibitæ, & habetur *in cap. lex illa, §.inceſtus eſt 36.quaſt.1.* & tradunt DD. relati per *Cabal.reſol.crim.caſ.220.num.1. & 2. & per Farinac.in tit.de delict.carn.quaſt.149. num.4.& 5.Diaz in pract.crim.canon.in verbo inceſtus cap.84. in princ. Corrad.in pract.crim.tit.de inceſtuoſ.& neſar. nu.10. verſ.inceſtuoſus Bonaccin.in tit.de ijs, qua pertinent ad vſum matrimonij quaſt.4.punct.16. num.1. tom.1.fol. mihi 380.Belles.diſquiſit. Clerical. par.2. tit.de pœn. Cleric. §.7.num.1.*
3 Prohibitæ autem ſunt nuptiæ, ſeù matrimonium contrahi non poteſt, cum cognatis cognatione legali, vel ſpirituali, vel cognatione conſanguinitatis, vel affinitatis, & ſic cum conſanguineis, vel affinibus ex copula licita vſque ad quartum gradum, & vſque ad ſecundum gradum affinitatis prouenientis ex illicita copula, pro vt *ſub Innocentio III. in Concilio Lateraenſi* reſtricti fuerunt gradus conſanguinitatis copulæ licitæ, *cap. non debet de conſanguin.* quæ reſtrictio ſibi lo-
4 cum vindicat non ſolum in linea collateralium, ſeù tranſuerſalium, ſed etiam in recta aſcenden-
5 tium, & deſcendentium, quia iure naturæ ſolus primus gradus interdicitur, & iure Eccleſiaſtico prohibitio non excedit quartum gradum, ita *Sanchez de matrim.lib.3. diſ.51. num.22.& diſ.53. num.1.& per tot.Bonacin.in tit. de impedim. matrim. quaſt.2. punct.9. §.1. num.10. tom.1.fol. mihi 321.* Quidquid ſit de iure ciuili, & antiquorum Sacrorum Canonum, quos refert *Sanchez dicta diſ. 53.*

ſub n.1.Bonacin.loco citato,Cabal.reſol.crim.caſ.200, num.3.cum plurib.ſeqq.

6 Et ex Concilio Tridentino ſeſſ.24. de reform.cap.4. grauiſſimis de cauſis reſtricti fuerunt gradus affinitatis ex illicita fornicatione contractæ vſque ad ſecundum gradum, adeò vt extra hos gradus inceſtus non committatur.

7 Pœna autem inceſtus iuxta vnam Doctorum ſententiam eſt mortis naturalis tàm in maſculo, quàm in fœmina, & eſt eadem pœna, quam adulteri, ſi abſque velamine matrimonij perpatratum fuerit, Corn. conſil.19. num.1. lib.4. Girlan.de pœn. omnifar.coit.quæſt.2.num.9.verſ.ſecundo vero caſu,& quæſt.3.num.5. vbi de communi Boſſ. in tit. de coitu damnat.& punibil.nu.6.verſ.& punitur Clar. in §.inceſtus ſub num.2.verſ.ſed quæro, vbi quod quidam, qui filiam annorum ſexdecim violauerat fuit furcis ſuſpenſus, Foller.in pract crim.canon cap.4.n.92. Bermon de publ.concub.rub.de inceſtu num.14.verſ.ſi vero quæratur ſintag.commun.opin.to.3.loco 8.cap.10. verſic.ſecundo ſub verſ.inceſtus punitur, & verſ.inceſtus pœna, Menoch.de arbitrar.quæſt. lib.2.caſ.502. num.37.& ſeq.Cabal.reſol.crim.caſ.200.à num.6.vſque ad 10. & tradunt alij DD. relati per Farinac. in tit.de delictis carn. quæſt.149. num.9. Theſaur.deciſ.100.num.4. verſ.ego autem Boer. deciſ. 318. numer.1.2.& 3.

8 Et in Vrbe vigore ſtatuti lib. 1. cap. 50. inceſtus etiam ſine adulterio commiſſum vſque ad ſecundum gradum incluſiuè tàm in mare,quàm in fœmina pœna mortis punitur.

9 Iuxta aliam contrarium tenentium Doctorum ſententiam, pœna inceſtus de iure communi,non eſt mortis, ſed deportationis, & ſic mitior probat Textus in l. ſi quis viduam ff. de quæſt. & de veriori,& equiori ſententia teſtantur Baiard.ad Clar. in §.inceſtus num.11.Bermon.de pub.concub.rub.de inceſtu num.16. Vinc.de Franc. deciſ.378. par.2. Theſaur.deciſ.Pedemont.100.num.2. verſ.tertius latè Cabal.reſol.crim.caſ.100.à num.20.cum plurib ſeqq.Farinac.in tit.de delict.carn.quæſt.149.num.11.

10 Verum quia hodie pœna deportationis non eſt in vſu, alia eius loco imponenda erit pœna arbitrio Iudicis,& ideò pœnam hanc arbitrariam eſſe ſcripſerunt, Bald.conſil.429. in fin. lib.5. Alex.conſil.229.num.13.verſ ex quibus lib.6. Anton. Gom. in l.Tauri 80.num.15.per totum, vbi arguendo prò, & contra, ita concludit, Cabal.reſolut. crim.caſ.200. num.23.

11 Vnde in crimine inceſtus, quandoque fuiſſe impoſitam pœnam fuſtigationis, quandoque pœnam pecuniariam ſtatuti, quandoque pœnam mortis, & quandoque pœnam triremium, & etiã fuſtigationis, & exilij, & detruſionis in Monaſterium ſi eſſet in vſu colligitur ex cumulatis per Clar.in §.inceſtus num.3,verſ ſed quæro,quæ ſit pœna & ibi Baiard.num.11.in fin.& per Cabal.reſol.crim. caſ.200.nu.33.& ſeq.Menoch.de arbitrar.quæſt.lib.2. caſ.502.num.38.& ſeq. Farinac.in tit.de delict.carn. quæſt.149.num.12.13.& 14. vbi ſententiam,quod pro inceſtu non ſit imponenda pœna mortis tam-

12 quam veriorem, & magis communem in iudicando omninò amplectendam eſſe credit, niſi fuerit inceſtus commiſſus cum aſcendentibus, & deſcendentibus, Vinc.de Franc.deciſ.378. vbi teſtatur

13 eum, qui duas conſobrinas ſorores violauerat ex ſententia Sacri Conſilij fuiſſe ſolummodò deportatum, reuocata prima ſententia, quæ illum ad mortem damnabat.

14 De iure verò canonico Laicus inceſtum committens ſine velamine matrimonij, & multo magis ſi cum matrimonio eſt excommunicatus, cap.Clerici de exceſſib.Prælator. Clemen.1.de Conſanguin.& affin.cap.de ijs, qui inceſtum 35.quæſt.3.cap.ſi quis cum matre, & cap.ſi quis cum duabus in fin. 33. quæſt.2.Clar.in §.inceſtus num.7. verſ.præterea Menoch.de arbitrar quæſt caſ.502.nu.100.& 104. Ghirland.de pœn.omnifar.coit.quæſt.2. num.4. verſ.Laicus vero, & quæſt.3.num.4.in princ. & ante fin. Diaz in pract.crim.canon.cap.84. lit.B. in verbo deponatur in verſ.Laicus Bermo.de publ.concub.rub. de inceſtu numer.16.in fin.& num.17.in fin. Farinac.in tit. de delict.carn.q.149.num.36.

15 Sed ſi inceſtus committatur cum aſcendentibus, & deſcendentibus, quod pœna mortis puniatur, & de hoc non eſſe dubitandum docet, Farinac.in tit.de delict.carn.quæſt.149.num.61.iuncto num.64.Clar.in §.inceſtus num.3.ſub verſ.ſed quæro, quæ ſit pœna,& ibique Baiard.num.4.verſ.nec diſſentit Petrus Cabal.reſol.crim.caſ.200. nu.6.& 24.Boer. deciſ.318. Boſſ.in tit.de coit.damnat.& punib.num.6. Menoch.de arbitrar.quæſt.caſ.502. vbi quod Bononiæ mortis pœna quidam damnatus fuit,qui propriam filiam ſtuprauerat.

16 Pro vt etiam inceſtus committitur ab eo, qui ſororem carnaliter cognoſcit, ſeu cum ea matrimonium contrahit, & iſto caſu imponi poſſe pœnam mortis, tradit Cuman in conſil. 154. col.2. in fin.verſ.& ſi diceretur Iodoc.in pract.crimin. cap.94. rub.de inceſtu num.4. Boer. deciſ. 318.num.3. ad fin. verſ.eadem quoque pœna.

17 Sed in collateralibus etiam ſi ſit frater, & ſoror, quod ſupradicta ſententia dura videatur, cum prohibitio matrimonij inter eos non ſit de iure gentium, & ob id aliquando apud multas gentes, & magnas perſonas licita fuit talis coniunctio dixit Theſaur.deciſ. Pedemon. 100. num. 5. vbi teſtatur iſto caſu fratrem, & ſororem fuiſſe fuſtigatos, & deinde fratrem ad perpetuas triremes tranſmiſſum, & mulierem publicatis bonis, quatenus agnati non extarent exilio multatam, quem etiam refert Cabal.reſol.crim.caſ.200. nu.33. & Farinac.de delict.carn.quæſt.149.nu.81.Menoch.de arbitrar.quæſt.caſ.502.num.39.in fin.

18 Declara quod ſi cum inceſtu concurreret defloratio ipſius ſororis, vel etiam quando quis ſcienter ſub facie matrimonij carnaliter ſororem cognoſceret propter mali exempli, & ſcandaloſum facinus,pœna mortis plectendos eſſe,ſed prætatis qualitatibus non concurrentibus omnem grauiſſimam pœnam excepta morte exiſtimauit Farinac.dicta q.149.num.82.

19 Inceſtus verò commiſſus inter cognatos cognatione legali contracta per adoptionem, vel arrogationem, cum propriè non dicatur inceſtus mitiori, quàm inceſtus pœna, & ſic arbitraria puniri debet, Bellon.conſil.84.num.6.& 7.Petr.Cabal. reſol.crim.caſ.200.num.60. vbi de communi Farinac. dicta q.149.à n 44.vſque ad 47.

20 Ex cognatione vero ſpirituali exorta mediantibus Sacramentis Baptiſmatis, & Chriſmatis pariter inceſtus reſultat, ſi carnalis cognitio inter-

terce-

tercedat inter hoc ſpirituali vinculo coniunctos, & licet hæc ſpiritualis cognatio ſit ſufficiens ad impediendum matrimonium, non tamen ſufficit ad puniendum pœna ordinaria inceſtus, ſed tantum pœna extraordinaria, & quidem mitiori arbitrio Iudicis, quia vt plurimum vulgaribus hoc impedimentum eſt parum notum, *Clar. in pract. crim. §. inceſtus num. 6. verſ. item quæro latè Cabal. reſol. crim. caſ. 200. num. 68. & 69. Farinac. in tit. de delictis carn. q. 149. n. 48. 49. & 50.*

21 Demum eſt animaduertendum in ſtatu Eccleſiaſtico vigore Conſtitutionis *Sixti V. ex ordin. 54. Bullar. par. 2.* vltimi ſupplicij pœna plectuntur illi, qui matrem, & filiam, ſiue duas ſorores germanas ſcienter carnaliter cognouerint, etiam ſi hæ, vel harum altera meretrices fuerint, ſiue ſciens, vel fratrem ſuum cum muliere aliquam rem habuiſſe, ipſe etiam eandem mulierem carnaliter cognoſcere non erubuerit, quam Conſtitutionem refert *Farinac. in tit. de delict. carn. quæſt. 149. n. 114. & Bellet. diſquiſit. clerical. par. 2. tit. de pœnis Cleric. §. 7. ſub num. 4.*

22 Clericus verò inceſtus criminis reus deponendus eſt, & carceri mancipandus, *cap. tuæ diſcretionis vbi Abb. num. 3. & in cap. at ſi Clerici, & ibi Imol. Felin. & Dec. de iudic. Diaz in pract. crim. canon. cap. 86. vbi etiam Lopez Decian tract. crim. lib. 6. cap. 23. num. 13. Menoch. de arbitrar. quæſt. caſ. 502. num. 102. Bellet. diſquiſit. Clerical. par. 2. titul. de pœn. Clericor. §. 7. num. 5.*

23 Sed pro inceſtu præſertim admixto cum adulterio de iure canonico beneficijs priuatur, & deponitur, *cap. ſi quis Presbyter cap. ſi quis Sacerdos, cap. ſi quis Clericus 81. diſt.* qui canones loquuntur in ſimplici adulterio, & conſequenter multo magis in adulterio cum inceſtu, *Couar. in Epit. de ſponſal. par. 2. cap. 6. §. 8. num. 3. Diaz in pract. crimin. canon. cap. 84. in verbo inceſtus num. 2. & ibi Lopez in addit. Lit. B. in verb. deponatur Girlan. de pœn. omnifar. coit. quæſt. 2. num. 2. in fin. & num. 3. & quæſt. 5. n. 2. Clar. in §. inceſtus num. 3. ſub verſ. ſed quæro, quæ ſit pœna ſintagm. commun. opin. to. 3. loco 8. cap. 3. verſ. 2. vbi de communi Farinac. in tit. de delict. carn. qu. 149. num. 34. & 35. Bermo. de publ. concub. rub. de inceſtu num. 18. in fin. verſ. ſi vero quæratur, & num. 10.* vbi
24 reprehendit Epiſcopos, & eorum Vicarios, qui Clericos pro inceſtu pecunialiter puniunt.

25 Quod ſi Clericus fornicationem commiſerit cum filia ſpirituali pariter depoſitionis pœna mulctari debet, *Anton. de Butr. in cap. at ſi Clerici num. 13. in fin. extra de iudic. ibique Abbas num. 35. verſ. idem ſi cum filia ſpirituali Felin. num. 14. in fin. verſ. 2. limita Dec. num. 232. Bermon. de publ. concub. in gloſſ. & alios non publicos concubinarios num. 9. in fin. & in rub. de inceſt. num. 3. Decian. tract. crim. lib. 6. cap. 23. nu. 8. Menoch. de arbitrar. quæſt. caſ. 502. n. 29. Foller. in pract. crim. canon. cap. 33. num. 30. Farinac. in tit. de delict. car. quæſt. 137. num. 27. & quæſt. 149. n. 53. Rodriq. quæſt. regular. tom. 2. quæſt. 27. art. 1. Bellet. diſquiſit. Clerical. par. 2. tit. de pœn Clericor. §. 8. num. 1.* vbi aſſignat rationem, quia huiuſmodi luxuriæ actus ſpecialem habet deformitatem, cum committatur cum ea perſona, cui ratione iſtius ſpiritualis coniunctionis ſingularis reuerentia debetur *Sanchez de matrim. lib. 7. diſ. 55. nu. 3. & 4. Henriq. in ſumma lib. 11. de matrim. cap. 11. num. 1.*

26 Filiæ autem ſpiritualis nomine venit, quam Clericus baptizauit, vel de Sacro Fonte ſuſcepit, ſeu in Sacramento Chriſmatis tenuit, imò etiam dicitur filia ſpiritualis, quæ Sacerdoti ſua peccata confitetur, pro vt etiam Parochiana dicitur filia ſpiritualis, vt alijs congeſtis oſtendit *Bellet. diſquiſit. Clerical. par. 2. tit. de pœn. Clericor. §. 8. num. 2.*

27 Non tamen Clericus deponendus eſt, eo quod carnaliter cognouerit filiam ſuam ſpiritualem Parochianam, cum leuius delinquere videatur Presbyter, qui cum Parochiana delinquit, quam cum ea, quàm leuauit de Sacro fonte, aut in Chriſmate tenuit, cum qua ob ſpiritualem cognationem contractam committitur inceſtus, ſecus autem cum Parochiana tantum, cum qua non committitur inceſtus, niſi metaphoricus, & lato modo ſumptus, *Bermon. de pub. concub. rub. de inceſtu num. 14. in fin. verſ. ego autem puto ad tradita per Decian. in tract. crim. lib. 6. cap. 23. num. 9. Farinac. in tit. de delict. carn. quæſt. 137. num. 30 & quæſt. 149. num. 56.*

28 Inſuper inceſtus commiſſus cum adulterio, vel ſtupro licet ſecundum vnam ſententiam pœna mortis puniendus videatur, *gloſſ. in l. ſi adulterium cum inceſtu in verbo ſi adulterium ff. ad l. Iul. de adulter. Corn. conſil. 19. nu. 2 lib. 4. Clar. in §. inceſtus nu. 3. verſ. ſed quæro, Menoch. de arbitrar. quæſt. lib. 2. caſ. 502. num. 40. Cabal. reſol. crim. caſ. 200. poſt numer. 5. & num. 99. in fin. & num. 100. verſ. ſexto permitto.*

29 Tamen quod pœna in hoc caſu non ſit mortis, ſed deportationis, & ſic mitior arbitrio Iudicis, probat Textus *in l. ſi quis viduam ff. de quæſt. Clar. in §. inceſtus, verſ. ſed quæro, quæ ſit pœna*, vbi refert plures caſus, in quibus in facti contingentia non fuit impoſita pœna mortis, *& ibi Baiard. num. 11. Menoch. de arbitrar. quæſt. lib. 2. caſ. 202. num. 36.* &
30 iuxta hanc ſententiam quando non verſamur in inceſtu commiſſo inter deſcendentes, & aſcendentes, aut in primo, vel ſecundo Conſanguinitatis, vel affinitatis gradu iudicari debere inſinuat, *Farinac. in titul. de delict. carn. quæſt. 149. numer. 18. & num. 19.* vbi niſi eſſemus in Vrbe, in qua vi-
31 gore *ſtatuti lib. 2. cap. 50.* inceſtus cum adulterio, cum attinente vſque ad quartum gradum pœna mortis punitur.

32 Et ratio prædictorum eſt, quia ſi eſſet imponenda pœna mortis, ſequeretur quod pro inceſtu ſemper huiuſmodi pœna imponi deberet, quia nunquam datur inceſtus excepto coitu fornicario ſine adulterio, aut ſtupro, vt animaduertit *Petrus Cabal. reſol. crim. caſ. 200. num. 11. & 12. ita Farinac. in tit. de delict. carn. quæſt. 149. num 20. & 21.*
33 vbi firmat regulam, quod inceſtus pœna deportationis, ſeù potiùs arbitraria puniatur, & ideò *Vinc. de Franch. deciſ. 378. par. 2.* teſtatur quendam
34 nefarium hominem, qui commiſerat ſtuprum cum inceſtu in duas ſorores germanas virgines, quæ erant ipſi conſobrinæ fuiſſe deportatum, & mulieres in Monaſterium detruſas.

Digitized by Google

CLERICVS, ET LAICVS RAPTORES QVOMODO, ET QVANDO PVNIANTVR.

ARGVMENTVM.

De iure ciuili raptor honeſtę mulieris pæna mortis multatur, & bona eiuſdem, & auxilium præſtantium raptæ applicantur, de iure canonico Clericus deponitur, & Laicus excommunicatur; & vigore Sac Concil.Tridcnt.durante raptu annullatur matrimonium, & aliæ pænæ irrogantur.

SVMMARIVM.

1 Raptores mortis pæna afficiuntur, & perdunt omnia bona raptæ applicanda, & auxiliatores eadem pæna plectuntur, & num.12.
Raptus quid ſit eodem num. 1.
2 De iure canonico raptor ſi ſit Clericus deponitur, ſi ſit Laicus excommunicatur.
3 De iure Concilij Tridentini inter raptorem, & raptam nullum poteſt conſiſtere matrimonium, niſi in loco libero puella poſita conſentiat.
4 Et etiam raptor, & fautores ipſo iure excommunicantur, eius tamen abſolutio non eſt reſeruata Summo Pontifici num.8
5 Et declarantur perpetuò infames, & dignitatum incapaces.
6 Et Clerici de proprio gradu decidunt.
7 Et raptor etiam tenetur raptam arbitrio Iudicis decenter dotare.
9 Declara vt huiuſmodi pænæ Sac. Concilij excepta excommunicatione non irrogantur ante ſententiam Iudicis.
10 Ampl. vt à dictis pænis raptor non excuſetur etiam ſi rapuerit cauſa contrahendi cum rapta matrimonium.
11 Quod procedit etiam vigore Concilij Tridentini.
13 Pænæ raptus incurrunt etiam receptatores raptorum, & raptarum.
14 Raptus pæna vt imponi poſſit, quæ requirantur.
15 Raptus non inducitur ex momentanea abductione de loco ad locum.
16 Raptus pæna habet locum licet rapta conſenſerit.
17 Limit. ſi præceſſerit tractatus de matrimonio ineundo.
18 Sed ad hunc effectum, quæ conditiones requirantur, referuntur.
19 Et ſecuto matrimonio etiam non præcedente tractatu raptor extra ordinem puniendus eſt.
20 Raptus pæna vt imponi poſſit an ſit neceſſaria copula carnalis referuntur hinc inde opiniones num.21.
22 Declara quod ſi raptor potuerit, & ſe à copula abſtinuerit extra ordinem puniendus eſt, ſecus ſi ad copulam peruenire non potuit.
23 Declara 2. vt procedat ſi mulier liberè conſenſerit, non ſeducta blanditijs, & perſuaſionibus, & tunc extra ordinem puniendus eſt, ſecus concurrentibus blanditijs, & perſuaſionibus.
24 Conſenſus mulieris in raptus ex quibus deducatur remiſſiue.
25 Rapiens meretricem extra ordinem puniendus eſt, & extendi poteſt vſque ad triremes num.26.
27 Limit. procedere in meretrice, quæ deſijt meretricari, alias ſecus.
28 Limit. 3. ſi mulier habuerit iuſtam cauſam contradicendi propter affinitatem, vel conſanguinitatem.
29 Raptor maſculorum libidinis cauſa punitur pæna raptus.

DECISIO LXII.

1 RAptus crimen ſcilicet violenta, vel malis artibus mulieris adſportatio, ſiue abductio inuitæ de loco ad locum animo eam carnaliter cognoſcendi, tamquam atrociſſimum, & peſſimum omni iure damnatur, adeo vt de iure ciuili honeſtæ & ingenuæ mulieris raptores pæna mortis plectuntur, & bona raptoris, & opem eidem ferentium, applicentur, & ſtatim eorum dominium in raptam traſfertur per textum in *leg.1. in prin. in verbo capitis ſupplicio*, & ibi, *merito mortis damnatur ſupplicio, & in §. ſin autem* ibi, *duriſſimis panis, & in §. panas autem C. de raptu virginum ibique gloſ. Bald. Alberig. Saly. & Marſil.* & diſponit etiam textus in *leg. raptores in prin.* ibi, *capitalis ſupplicio in §. ſin autem, & in §. panas C. de Epiſcop. & Cleric. vbi communiter ſcribentes Clar. in pract. in §. raptus num.2. verſ. ſed quæro qua ſit pana Cyril. in ſumma crim. rub. de publ. iudic. §.4. num.18. Ghirland. de pen. omnif. ar. cott. quaſt.10. num.2. Menoch. de arbitrar. quaſt lib.2. caſ.291. num.1. Decian. tract. crim. lib.8. cap.6. num.3. & num.7. & 11.* vbi ita apud eum Patauij fuiſſe ſeruatum *Sanch. de matrim. lib.7. diſ.12. num.2. tom.2. Bellet. diſquiſit. Clerical. par.2. tit. de panis Clericor. §.5. num.1. cum alijs congeſtis per Farinac. in tit. de delict. carn. quaſt.145. num.7. cum ſeq. iuncto num. 10. & 11.* ita etiam diſponit *ſtatutum Vrbis lib.2. cap.51. & conſtitutio Marchia lib.4. cap 69. ibique Adden. lit. A.*

2 De iure vero canonico raptor ſi ſit Clericus deponitur, ſi ſit Laicus excommunicatur cum ſuis fautoribus per textum in *cap. raptor. in cap. ſtatutum 27 quaſt.2. in cap. eos, in cap. raptores in cap. de puellis in cap. nullus 36. quaſt. ... Hoſtien. de pan. raptorib. num.1. verſ. item debet Decian. tract. crim. lib 8. cap.12. num.13. Farinac. in tit. de delict. carn. quaſt.145. num.19. Bellet. diſquiſit. Clerical. par.2. tit. de pan. Cleric. §.5. num.3. & 4. Sanchez de matrim. lib.7. diſ.12. ſub num.2.*

3 Iure vero nouiſſimo *Sacri Concilij Tridentini ſeſſ.24. de reform. cap.6.* decernitur inter raptorem, & raptam quamdiu ipſa in poteſtate raptoris manſerit nullum poſſe conſiſtere matrimonium, quod ſi rapta à raptore ſeparata, & in loco tuto, & libero conſtituta illum in virum habere con-
4 ſenſerit, eam raptor in vxorem habere poſſit, & nihilominus ipſe, omneſque alij conſilium, auxi-
5 lium, & fauorem præbentes ſint ipſo iure excommunicati, ac perpetuò infames, omniumque
6 dignitatum incapaces, & ſi Clerici fuerint de proprio gradu decidant, & inſuper teneatur ra-
7 ptor decenter arbitrio Iudicis raptam dotare, ſiue duxerit, ſiue eam in vxorem non duxerit.

8 Et licet vigore huius conciliaris diſpoſitionis excõmunicatio incurratur ipſo facto, eius tamen abſolutio non eſt reſeruata Summo Pontifici, vt ex *Bonacin. Gaſpr. Hurtad. Reginal & alijs tradit. Barboſ. in Concil. Trid. dicto cap.6. num.12. Farinac. in tit de delict. carn. quaſt.145. num.21. in fin. Sanchez de matrim. lib.7. diſ.13. ſub num.1. verſ. immo eſſe excommunicatum.*

9 Pænam vero infamiæ, incapacitatis ad dignitates, ac obligationem dotandi raptam, & priuationem gradus Clericalis, ſi raptor, aut fautor ſit Clericus non incurri ante ſententiam Iudicis, docet *Barboſ. in Concil. Trid. ſeſſ.24. de reform. cap. 6. num.13. ex Nauar. Molin. Ægid. de Coninck. Hurtat. & alios quos allegat. Farinac. dicta quaſt. 145. num.21. in fin.*

10 A quibus pœnis raptor non excuſatur, etiam ſi deuenerit ad hunc actum animo cum muliere rapta contrahendi matrimonium; per textum in *leg. ſi quis non dicam rapere ibique gloſ. & communiter ſcribentes C. de Epiſcop. & Cleric.* qui textus licet loquatur in rapiente Sanctiſsimas Virgines,

com-

communiter tamen à Doctoribus intelligitur procedere in rapiente Virgines ſæculares, approbatur in *cap.ſi quis non dicam rapere 33. quaſt.3. in cap.eos,in cap.raptores 36.quaſt.2.*& quod in ijs terminis propriè procedat diſpoſitio *Concilij Tridentini Farinac.in tit.de delict.carn.quaſt.145.n.22. & 24.Sanchez de matrim.lib.7.tit.13. num.4.*

11 Et etiam Tridentinum Concilium diſponere de omni raptu,ſiue cauſa ineundi matrimonium ſiue cauſa ſolius libidinis explendæ, adeo vt videatur innouare voluiſſe pænas per antiquos canones raptoribus impoſitas,ſuadetur, quia generaliter loquatur, etiam contra Clericos, qui ob ordines ſacros matrimonium contrahere non poſſunt. *Emanuel Sa. in ſumm. in verbo matrimonium in prin. num.9.* vbi teſtatur ita declaraſſe *Sacram Congregationem Cardinalium. Vela de pæn.delictor.cap.29.§.ſed ego indiſtincte*, & hac ſententiam probabilem dicit idem *Sanchez.loco citato num.3. in fin.*

12 Pæna autem mortis, & aliæ raptoribus ſtatutæ procedunt non ſolum contra ipſos raptores, ſed etiam contra eos aſſociantes, conſocios opem, & auxilium præſtantes ſcienter tamen, & doloſè, non ſolum ex diſpoſitione *Sacri Concilij Tridentini*, ſed etiam de iure communi, *textus eſt in leg.1. §.pænas autem C.de rapt.virg.Imperatar in §.fin antem inſtit.de pub.iudic.*ibi,*& raptores,& ij,qui Boniface.de Vital.rub. de raptor. num.3. Ghirland. de pæn. omniſar.coit.qu.10.per tot. Decian. tract.crim. lib.8. cap.6. num.2. in fin.& cap.10. per tot.* vbi late de materia, *Iacob.de Nouel.reg.178. in 2.ampliat. Ludouic.Peguer.deciſ.crim.43.num.12.Sanchez. de matrim.lib.7.diſ.13.num.1.cum pluribus ſequen. vbi de*
13 *materia Farinac.in tit.de delict.carn. q.145. nu.34. & 35. & num.36.* vbi ampliat etiam in receptatoribus raptorum, & raptarum.

14 Ad hoc autem vt pæna raptus ſibi locum vindicare poſsit,exigitur primò violentia, ſecundo vt raptus ſit cauſa libidinis, tertiò traductio de loco ad locum, quartò vt mulier, rapta ſit honeſtæ vitæ ita *Sanchez de matrim.lib.7.diſ.12. num.3. verſ.hoc pramiſſo ſit prima concluſio.*

15 Et ad hoc vt puella cenſeatur traducta de loco ad locum ad effectum inducendi raptum, non ſufficit vt quis puellam rapiat animo carnaliter cognoſcendi,eamque per paucos paſſus ad alium locum abducat ad effectum eam in continenti carnaliter cognoſcendi, ſed exigitur quod ipſa abductio principaliter agatur animo eam abducendi de vno loco ad alium, alias non cenſetur raptus ſed ſtuprum, ſeu copula vi extorta cum non inducatur ex aliqua momentanea abductione de loco ad locum,ſed ex ea, quæ fit animo retinendi, & occultandi, vnde non ſatis erit, ſi puella de vna Camera ad aliam extrahatur, vel ſi rapiatur à via publica, & ſeorſum obducatur.pro vt etiam ſi puellam in agro repertam per aliquos paſſus quis abducat,vt carnaliter cognoſcat,quia huiuſmodi actus tendunt ad captandum aptiorem locum ad explendam libidinem;*Clar.in pract. in §.raptus in prin. verſ. & hęc conductio Neuiz. in ſilua nuptial.par.4.num.46.in 3.limitat.Maſcard. de probat. lib.3. concl.1253. num. 20. & ſent. Decian. tract.crim. lib.8. cap.7. num.31. & 32. Bermon. de pub.concub.rub.de ſtup. num.19. verſ. tam n proprie loquando. Vela de pænis dilictorum cap.29. paulò poſt prin.Boſſ. in tit.de rapt.mulier.num.3. & 4.Adden.ad conſtit.Marchia lib.4. cap.69. lit.A. in verbo mulierem flam.Centol. in addit. ad conſ.crim. Farinac.33. lit A.tom.1.idem Farinac.in tit.de delict.carn.q.145. nu.70.& 74.cum alijs per Sanchez de matrim. lib.7. diſ.12. num.20. & 21.& diſ.13.num.7. vbi loquitur in terminis Concil.Trid. ſeſſ.24. de reform. cap.6. Peguer.deciſ.crim.42.num.6.& 7.verſ.& dico.*

16 Habet tamen locum raptus pæna etiam ſi interuenerit mulieris conſenſus,à quo pæna non excluditur,præcipuè ſi puella rapta non ſit ſui iuris, ſed in poteſtate parentum,vel mariti, vel tutoris, vel fratrum exiſtat, & raptui conſenſerit blanditijs,vel doloſis artibus, & perſuaſionibus ſeducta, *Clar.in §.raptus num.3. verſ. adde quod Burſat. conſ. 445.num.1.vbi de communi Decian.tract.crim. lib.8. cap.6.num.2.Corrad.in rub.de raptor.num.2. in fin.& num.6. Neuiz. in ſilua nupt. par.4. num.46. in prin. Boſſ.in tit.de rapt.mulier.num.26.Maſcard.de probat. lib.3.concl.1253.num.29.& ſeq.Bermon. de pub. concub.rub.de ſtupro num.29.Farinac.conſ.crim.33.nu.3. & in tit.de delict. carn. quaſt.145. à num.206. iuncto num.118.vſque ad 121. cum alijs relat per Sanchez. de matrim.lib.7.diſ.12.num.7.12.& 14.tom.2.*

17 Limitatur tamen hæc concluſio vt non procedat ſi præceſſerit tractatus inter raptam,& raptorem de matrimonio, ineundo,nam tunc ſi puella volens etiam inuitis,& reclamantibus parentibus à ſponſo extrahatur, cum extractio non cenſeatur doloſa, propterea extrahens non incurrit pænas contra raptores à iure ciuili inflictas, cum in hoc corrigatur à iure canonico, quod in hoc ſeruandum eſt. *cap.penult.de raptor*, ibi, *cum ibi raptus dicatur admitti, vbi nil ante de nupt.agitur iſte raptor dici non debet, cum habuerit mulieris aſſenſum, & prius eam deſponſauerit,quam cognouerit, licet parentes reclamarent*, ita docet ex *Corn.Boſ.Bar. Decian. & alijs Sanchez.de matrim.lib.7. diſ.12.num.15.* vbi
18 circa med. ſubdit ſecundum Doctores per eum allegatos quod ad hunc effectum deſiderentur tres conditiones, primò vt puella abductioni cõſenſiat, ſecundò vt proceſſerint ſponſalia, tertiò vt matrimonium ſubſecutum ſit, ſed bene cum *Boſſio, & Decian.* ſolas duas primas conditiones neceſſarias eſſe affirmat *Farinac. dicta quaſt. 145. num. 136.*

19 Quinimo etiam ſi nullus ineundi matrimoniũ tractatus præceſſerit, tamen eo ſubſecuto, valde rationi,& æquitati conſentaneum videtur, ne ordinarijs raptus pænis raptor plectatur, ſed mitioribus arbitrio Iudicis, & ita praxi receptum, ſubdit idem *Sanchez.de matrim.lib.7.diſ.12.nu.16. tom.2.ex Paul.de Caſtr.in leg.penult.C.de Epiſcop.& Cleric.Boſ.in tit.de rapt.mulier.nu.17. Decian. tract. crim. lib.8. cap.13. num.48.late Peguer. quaſt. crim. cap.42.*

20 Et quamuis controuertatur inter Doctores an deſideretur ad raptus pænas irrogandas copula carnalis, & pro affirmatiua adducatur textus in *leg. vnica C. de rapt. virg.* ibi, *cum virginitas, vel caſtitas corrupta reſtitui non poſſit*, & doceant *Anan. in cap.pen.in fin.de raptor.Dec.conſ.234.num.8. vol. 2.Riminal.conſ.571. num.19. vol.5. Cepol. conſ.57. vol.2.Boer.deciſ.316.num.4.* Et contrarium teneat
21 *Bald.in leg. ſi quis non dicam rapere in fin. C. de*

Epi-

Epiſcop. & Cleric. Boſſ. in prax. tit. de rapt. mulier. num. 8.

22 Placet tamen communis DD. diſtinctio, vt ſi raptor ſtuprare potuerit, & à copula pænitentia ductus ſe abſtinuerit, præcipuè ſi puellam illibatam, & integram ad honeſtum locum perduxerit, non ſit ordinarijs raptus pænis puniendus, ſed extraordinarijs, ſecus ſi copula ſubſecura non fuerit, quia ad eam peruenire non potuit, & per ipſum non ſteterit latè *Hippolyt. in l.g. vnica num. 253. C. de rapt. virg. Menoch. de arbitrar. lib. 2. cent. 4. caſ. 360. num. 32. Maſcard de probat. lib. concl. 1259. num. 37. Gabr. conſ. 172. num. 2. & 6. vol. 1. Iul. Clar. in §. raptus num. 4. Decian. tract. crim lib. 8. cap. 7. num. 38. Bermont Clouer de pub. concubinar. vbi de ſtupro num. 32. in fin. & ſeq Peguer. deciſ. crim. 43. n. 1. cum alijs congeſtis per Sanchez de matrim. lib. 7. diſ. 12. num 17. & ſeq. verſ. dubitandis tamen circa med.*

23 Limitatur 2. præpoſita concluſio vt non procedat, quando ſine præuijs blanditijs, perſuaſionibus, aut doloſa deceptione mulier ad ſui ipſius raptum conſenſerit, præcipuè ſi raptoris amore capta eundem ad raptum ſollicitauerit, & licet raptus etiam in volentem committatur, hoc tamen procedit, vbi à principio non fuit libera voluntas, ſed extorta blanditijs, promiſſionibus, & alijs ſimilibus deceptionibus, quæ cum afferant aliquem coactionem, non faciunt voluntam omnino liberam pro vt redditur præfatis doloſis artibus ceſſantibus, & hoc caſu eſſe tantum locum pænæ extraordinariæ arbitrio iudicis tradit *Menoch de arbitra. caſ. 291. in addit. num. 13. 14. 15. & 16. Burſat. conſ. 445. num. 2. lib. 4. Maſcard. de probat. lib. 3. concluſ. 1253. num. 26. 27. & 30. Decian. tract. crim. lib. 8. cap. 7. num 19.* vbi quod ab hac concluſione in conſulendo, & iudicando non ſit recedendum *Baiard. ad Clar. in § raptus num. 17 & ſeq. Peguer. dec ſ. crim 43. num. 3. Sanchez. de matrim. lib. 7. diſ. 12. ſub num 6. vbi bene declarat, & num. 9. Farinac conſ. crim. 33. num. 55. & 56. tom. 1. & in tit. de delict. carn. quæſt. 145. num. 131.* Conſenſus autem mulieris ex quibus deducatur, & excludatur

24 per ſex regulas tradit ibidem *Farinac. à num. 141. vſque ad 151.*

25 Meretricis verò raptor non incidit in pænam, *leg vnica C. de rapt. virg.* cum ad raptus pænas ordinarias incurrendas exigatur honeſtas in muliere rapta, ſed tantum pæna extraordinaria arbitrio iudicis puniendus erit, cum verius, & receptius ſit, etiam meretricem non poſſe cogi ad faciendam copiam ſui corporis, vt probatur per *text. in leg. verum eſt ff. de furtis,* ibi, *verum eſt ſi meretricem alienam ancillam rapuerit quis non furtum,* & docent *Neuiz. in ſilua nuptial. par. 4. nu. 46. ſub 4. limit. verſ. ſed Matthæſilanus Petrus à Plaz. in Epit. delictor. lib. 1. cap. 34. num. 9. Bruſat. conſ. 386. num. 10. ſub verſ propterea qualitas,* vbi quod iſto

26 caſu quandoque imponatur pæna triremium, & *num. 12. & omnibus ſeq. & conſ. 445. nu. 6. vbi de vera, & communi, & in prax. ſeruata ſententia Bermon. de pub. concub. rub. de ſtupr. n. 23. verſ adnotate inſuper Baiard ad Clar. in § raptus num. 24. Giaccar. in addit. ad eundem Clar. ibidem lit. E. Decian. lib. 8. tract. crim. cap. 7. num. 9. & 13. vbi de veriori, & reprobat. contrarium tenentes Menoch. de arbitrar. quæſt. lib. 2. caſ. 292. num. 1. 2. & ſeq.* vbi de veriori, & reprobat *Decium. Boer. & Alciatum* contrarium tenentes benè *Sanchez. de matrim. lib. 7. diſ. 12. num. 23. Farinac. conſ. crim. 53. num. 61 ad fin. & de delict. carn. quæſt. 145. num. 153. iuncto num. 188. Petrus Cabal. reſol. crim. caſ. 125. num. 6. & caſ 179. per totum,* vbi teſtatur de magis recepta, & vera, opinione, & ita practicari vidiſſe.

27 Hoc tamen limitatur primò in meretrice, quæ pænitentia ducta deſijt meretricari, & vitam honeſtam per multum tempus duxerit, & neminem ad ſui corporis cognitionem admiſerit, adeo vt ſola pænitentia non ſufficiat, ac proinde exorta fuerit fama, eam deſijſſe meretricari, quod ſi raptor ſciret, vel ſcire deberet, & nihilominus deuenit ad actum raptus, tunc non eſt à pæna excuſandus, vt bene declarat *Decian. tract. crim. cap. 7. n. 15. Baiard. ad Clar. §. raptus ſub num. 24. Ghirlan. de pæn. omnifar. coit. quæſt. 10. num. 26. Bermon de pub. concub. rub. de ſtup. num. 22. verſ. alia fuit diſtinctio, & verſ. alia fuit opinio, & num. 23. & ſeq. Maſcard. de probat. lib. 2 concluſ. 1253. num. 14. Ioſeph. Ludouic. concluſ. 64. ad fin. verſ fallit quando Sanchez de matrim. lib. 7. diſ. 12. num. 23. Farinac. in tit. de delict. carn. q. 145. num. 179. cum tribus ſequen. Peguer. deciſ. crim. 43. num. 15. in fin.*

28 Limitatur ſecundò ſi mulier meretrix iuſtam habuit cauſam contradicendi, & raptorem repellendi, ſcilicet ob affinitatem, vel conſanguinitatem inter ipſam, & raptorem, ita ex *Alber Cyn. Paul. Gregor Lop. Peguera, Azebet. Salicet. docet Sanchez de matrim lib. 7. diſ. 12. num. 23. verſ. ſecundum temperandum.*

29 Pæna etiam raptus ſibi locum vindicat etiam in raptoribus maſculorum libidinis cauſa, cum maius, & turpius crimen ſit ſodomia, quam adulterium, & ſtuprum, *Hoſtien. in ſumm. de pæn. raptor. num. 2. verſ. raptores vero puerorum Bonif. de Vitalin. rub de raptor. nu. 4. Nouel. reg. 178. in 3. ampliat. Add. ad Clar. in § raptus lit. B. & F. Baiard. ibidem nu. 32. cum alijs per Farinac. dicta quæſt. 145. num. 45. & 46.* vbi quod concordat ſtatutum *Vrbis lib. 2. cap. 52. & num. 47.* contrarium tenentes refert.

DVCENTES DVAS VXORES EODEM TEMPORE, QVA POENA PVNIANTVR.

ARGVMEMTVM.

Virorum, & vxorum pluralitas, tam iure canonico, & ciuili, quam diuino Euangelico, & naturali damnatur, vnde coniugatus ducens aliam vxorem, vel alium virum, cum abutatur Sacramento matrimonij, redditur ſuſpectus de fide; pænæ vero, quibus huius criminis rei multari poſſunt, hic recenſentur.

SVMMARIVM.

1 Vxorum, & virorum pluralitas omni iure damnatur nempe diuino canonico, & ciuili, & num. 2. & 4.
3 Matrimonium vti Sacramentum denotat matrimonium Chriſti cum Eccleſia.
5 Qui ſimul plures ducit vxores incidit in hæreſim.
6 Et contra eum fidei inquiſitores procedere poſſunt.
7 Puniuntur vt hæretici ſi ex fidei peruerſitate ducantur plures vxores, ſecus ſi ex concupiſcentia.

8 Du-

8 Ducentes plures vxores qua pœna puniantur referuntur DD. ſententiæ.
9 Verior autem ſententia eſt, quod pœna ducentis duas vxores ſit arbitraria.
10 Referuntur variæ pœnæ ignominioſæ, quibus multari ſolent ducentes duas vxores, ſi ſint plebei, à quibus excipiuntur nobiles, alijs grauioribus puniendi, & nu. 11.
12 Inſuper tam viri, quam mulieres huius criminis rei ſunt perpetuò infames, & num. 13.
14 Qui ſub mentito nomine, & cognomine adhuc viuente prima vxore aliam ducat quomodo puniatur vigore conſtitutionis Vrbani VIII.
15 De iure canonico ducentes duas vxores prima viuente quomodo puniantur.
16 Qui eodem tempore plures quam duas habeat vxores an imponenda ſit pœna mortis referuntur DD. ſententiæ, & num. 17.
18 Pœnæ ducentis eodem tempore duas vxores procedunt etiā ſi cum vna, non ſit ſecuta copula carnalis.
19 Et idem de maritata ſecundo nubente.
20 Prout etiam ſi ſecundum matrimonium eſſet nullum.
21 Inſuper procedunt in habente eodem tempore duos ſponſos, vel duas ſponſas aut vnam vxorem, & vnam ſponſam &c.
22 Vir ignobilis ſimulando ſe nobilem ducens duas vxores nobiles arbitraria pœna punitur.
23 Ignoranter ducens vxorem maritatam, & è conuerſo nulla pœna puniendus eſt declara vt num. 24.
25 Dos, & data à muliere viro habenti aliam vxorem ignoranter repetere poteſt, ſecus ſi ſcienter, & quando fiſcus auferre poſſit.
26 Crimen poligamiæ eſt mixti fori declara, vt num. 28. Contrarium num. 29.
27 Cauſa matrimonialis priuatiue ſpectat ad Eccleſiaſticum Iudicem.
28 Cauſa poligamiæ quando ceſſat omnis ſuſpicio hæreſis eſt mixti fori, & afferuntur exempla. Contrarium nu. 29.
29 Vbi interuenit abuſus alicuius Sacramenti abutens redditur ſuſpectus de hæreſi.
30 Matrimonium præcipuè perſonarum diuerſæ diœceſis hodie ſolemnizare non poſſunt à Parochis, niſi coram Ordinario probato ſtatu libero ad formam inſtructionis Sanctiſſimæ Inquiſitionis.
31 Ducentes duas vxores eodem tempore ab Inquiſitoribus quomodo puniantur.

DECISIO LXIII.

1 VIrorum, & vxorum pluralitas non ſolum iure canonico, & ciuili, ſed etiam Diuino Euangelico, & naturali damnatur, quod definiuit *Sac. Concil. Trident. ſeſſ. 24. de matrim. can. 3.* ſequentibus verbis. *Si quis dixerit licere Chriſtianis plures ſimul habere vxores, & hoc nulla lege diuina eſſe probibitum anathema ſit*, & hoc eſſe diuinum præceptum datum tam in veteri, quam nouo teſtamento diſerte comprobat *Menoch.* etiam Sanctorum Patrum auctoritatibus licet in veteri teſtamento aliquando à Deo fuerit diſpenſatum. *De arbitr. quaſt. caſ. 420. à num. 2. vſque ad 96. vbi in contrarium facientibus reſpondet*, & pluribus *demonſtrat. Arnald. Albertin. de agnoſcen. aſſertion. cathol. & hæretic. quaſt. 13. num. 14. & plurib. ſequen. Sanchez. de matrim. lib. 7. diſc. 80. num. 1. & ſeq. Couar. in Epit. de ſponſal. par. 2. cap. 7. §. 3. num. 1. & 2. Cabal. reſol. crim. caſ. 98. à num. 1. cum ſeq. Farinac. in tit. delict. carn. quaſt. 40. num. 1. & 2.*

Et hanc Catholicam veritatem definiuit etiam *Innocen. III. in cap. gaudemus de diuort.* adeo vt
2 durāte vinculo prioris matrimonij poſterius irritum remaneat, decidunt *Syricius Papa in Epiſtola prima, & Innocentius I. Epiſtola 9. & Alexander III. in cap. licet de ſponſa duorum Innocen. III. cap. fin. eod. tit.* & ratio eſt, quia matrimonium, quatenus
3 eſt legis Euangelicæ Sacramentum, denotat matrimonium Chriſti, cum Eccleſia, quæ eſt vnica, ob vnam fidem, & vnum baptiſma, ac proinde cum vnica fœmina dum viuit ineundum eſt; vt animaduertit *Sanch. de matrim. lib. 7. diſ. 80. num. 1. in fin.*

4 Eſt etiam de iure ciuili hoc poligamiæ crimen interdictum, & punibile, eſt textus in *leg. eum, qui duas in prin. C. ad l. Iul. de adulter.* ibi, *quo ciues noſtri matrimonia contrahere plura prohibentur, & ibi Cyn. in 1. notab. Odofred. num. 1. & Salyc. n. 3. in fin. verſ. circa primam partem item eſt textus in leg. 2. C. de inceſt. nupt.* in illis verbis *neminē, qui ſub dictione ſit Romana nominis binas vxores habere poſſe vulgo patet*, & paulò infra, *quam rem competens Iudex inultum eſſe non patietur*, & ibi *gloſ. in figuratione caſus Odofred. in prin. & num. 1. Bald. ante num. 1. verſ. prohibetur ergo Salyc. in ſummario Bermon. de publ. concub. in verbo monemus omnes Laicos num. 2. Arnald. Albertin. de agnoſcen. aſſertion. cathol. & hæretic. quaſt. 23. num. 34.*

5 Hinc eſt, quod qui ſimul plures duxerit vxores videatur incidere in apertam hæreſim Lutheri, & Anabatiſtarum impiè defendentiū pluritatē vxo-
6 rum, propterea contra eum fidei Inquiſitores procedere poſſunt, & inquirere quid ſenſiat de Sacramento matrimonij, nulla facta differentia ſi clandeſtinè, vel publicè vxores duxerit, vt bene explicat *Arnald. Albertin. de agnoſcen. aſſertion. cathol. & hæretic. quaſt. 23. per totam, & præſertim. num. 49. & ſeq. 55. & 66 & num. 69.* vbi quod ſi tales ex errore, vel fidei peruerſitate hoc feciſſe conuincantur
7 ex propria eorum confeſſione, vel ex facti euidentia, & tunc vt hæretici puniuntur, ſecus ſi ex concupiſcentia, vel credentes id ſibi licuiſſe ex aliqua ſpeciali cauſa. *Couar. in Epit. de ſponſalib. par. 2. cap. 7. §. 3. num. 6. verſ. ſuſpectas etiam Menoch. de arbitrar. quaſt. lib. 2. caſ. 420. num. 214. Lopez. in addit. ad Diaz. in pract. crim. canon. cap. 80. lib. B. verſ. nec illud Farinac. in tit. de delict. carn. quaſt. 140. num. 24.*

8 Qua vero pœna huius criminis rei puniri poſſint, vna fuit opinio quod ſit capitis, & mortis naturalis, altera quod imponi valeat pœna adulterij, altera quod multari debeant pœna ſtupri, nempè publicationis dimidiæ partis bonorum in honeſtis perſonis, in alijs vilioribus correctionis corporis cum relegatione, habent tamen huiuſmodi opiniones contradictores nempè Doctores alij contrarium tenentes, qui hinc inde copioſè referuntur per *Menoch. de arbitrar. quaſt. caſ. 420. num. 103. & ſeq. & num. 105. & ſeq. & num. 101. Cabal. reſol. crim. caſ. 98. num. 1. & ſeq. & num. 7 & 8. & per Farinac. in tit. de delict. carn. quaſt. 140. à nu. 3. vſque ad 9.*

9 Verior tamen, & in praxi magis ſeruata opinio eſt, quod pœna ducentis duas vxores, ſit arbitraria iuxta facti, & perſonarum qualitatem, vt probare videtur textus in *l. miles §. mulier. in fin. ff. ad l. Iul. de adulter. Menoch. de arbitrar. quaſt. lib. 2. caſ. 420. num. 79. Cabal. reſol. crim caſ. 98. nu. 8. & ſeq. Farinac. in tit. de delict. car. q. 140. n. 9. & 12.*

10 Vndè ſic ducentes duas vxores aliquando fuſtigati fuerint, & vt plurimum ceſſantibus particularibus locorum ſtatutis huiuſmodi delinquentes condemnantur ad triremes ad tempus maius, vel minus ſecundum perſonarum, & facti qualitatem,

Digitized by Google

tatem, & ad dotandam ſecundam mulierem, vbi
ſit virgo, & pauper, & ſtupratores habeant bona
ad hoc ſufficientia ſi ſint plebei, ſi verò nobiies
alia iuſta pœna veniunt mulctandi, pro vt ab
inquiſitoribus fidei obſeruatum fuiſſe teſtatur,
*Iguat. Lopez in addit. ad Diaz. in prax. crim. canon.
cap. 80. lit. B. verſ. ab inquiſitoribus autem Cabal. re-
ſol. crim. caſ. 98. nam. 11. & num. 12.* & quod etiam
antequam trāſmittantur ad triremes ignominio-
ſa mitra coronentur, & in die feſtiuo ante foras
Eccleſiæ ponuntur *Bermon. de pub. concub. in verbo
monemus omnes laicos num. 5. Menoch. de arbitrar.
quæſt. caſ. 420. nam. 113.* immo quod ſuper aſino
mitratus vir ſedēs per Ciuitatem fuſtigatur cum
pluribus colis, ſeù connocchijs cum fuſo fila-
ducente iuxta numerū vxorum, quas duxit, mu-
lier verò, quæ plures viros accepit totidem bircta
ſuper capite deferre debeat, & ita practicare vi-
diſſe teſtatur *Cabal. reſol. crim. caſ. 98. num. 12. et 13
Farinar. de delictis carn. quæſt.* 140. *nam. 10. &* 11.
qui ab hac ignominioſa pœna excipiunt no-
11 biles, nè tota familia, & agnatio vituperetur,
ſed alia graui pœna puniendi ſunt, ſcilicet pecu-
niaria, relegationis, confinij, exilij, vel carce-
ris ad tempus, ita *Farinar. loco cit. num. 10. & Ca-
bal. num. 14. 15. & 16.*

12 Et vltra prædictas pœnas, qui binas, aut plu-
res contrahunt nuptias infamia notantur perpe-
tua, quod eſt commune tam viris plures vxores,
habentibus, quam mulieribus plures ducentibus
maritos, *l. miles §. malier in fin. l. eum qui duas C.
ad l. Iul. de adulter. l. 1. in fin. & l. quid ergo §. 1. & §.
2. ff. de ijs, qai notantur infam. l. 2. C. de inceſt. nupt. &
ex Gril. Couar. Clar. & Menoch. tradit Petrus Cabal.
reſol. crim. caſ. 98. num. 29. Farinac. in tit. de delictis
carnis nam. 15.* vbi quod infamis ſit ipſo iure, &
13 *num* 18. vbi extendit etiam ad mulieres ducen-
tes duos viros.

14 Ille verò, qui ſub mentito nomine, ſeù cogno-
mine adhuc prima vxore viuente ad ſecundas
nuptias tranſire audeat, vltra pœnas, quibus or-
dinariè puniri ſolent, damnandus eſt ad triremes
in perpetuum, quod ſi forſan inhabilis repertus
fuerit publicè fuſtigatus damnandus eſt ad car-
ceres in perpetuum, ſi vero pro qualitate, & enor-
mitate delicti grauiores pœnas meruerit, etiam
Curię ſęculari arbitrio Eminentiſs. Cardinalium
contra hæreticā prauitatem generalium Inquiſi-
torum tradendum eſſe ſanciuit Vrbanus VIII, *ſua
Conſtitutione contra eos, qui mentito nomine, vel co-
gnomine prima vxore viuente ad ſecundas nuptias
tranſeunt ſub die 20. Ianu 1637. ex ordine in appen.
bullar. Cherubin. 37. poſt tom. 4. fol. 60.*

15 Immo de iure canonico mulieri nubenti cum
alio viro non mortuo primo in eius ignominiam
inciduntur capilli, & veſtis pars anterior., & po-
ſterior abſcinditur ſecundum *glo. in cap. de Bene-
dicto in verbo, & calaatos 32. quæſt. 1. Arnald. Al-
bertin. de agnoſcen. aſſert. cathol. & hæretic. qaæſt. 32.
nam* 8. vbi quod Eccleſiaſticus Iudex contrahen-
tem binas nuptias punit virum abſciſſis pannis
ante, & retrò, mulierem verò inciſis crinibus ad
maiorem infamiam *Coaar. in epit. de ſponſal. par. 2.
cap. 7. §. 3. num. 6. verſ. puaitar etiam Clar. in pract.
§. fornicatio num. 26. verſ. dicitur etiam poſt princ.
Berm. de pub. concub. in verbo monemus omnes laicos
num. 5. Menoch. de arbitr. quæſt. caſ. 420. nu. 113. &
num. 117. cum alijs per Farinar. in tit. de delict. carn.
quæſt. 140. num. 19. & 20.* vbi quod hæc pęna eſt
de iure canonico, ſed de iure ciuili erit ar-
bitraria.

16 Sed ſi forſan quis eodem tempore plures quam
duas habeat vxores hoc enim caſu mortis pœ-
na mulctari poſſe, & ita in magna Curia Vicar.
deciſū fuiſſe teſtatur *Gram. vot. 17. Hier. Giarchar.
ad Clar. in §. fornicatio num 26. in fin. in verb. vlti-
timo ſupplicio ibique Baiard. in addit. num. 35. in fin.
adden. ad Roman. ſing. 527. Menoch. de arbitr. quæſt.
lib. 2. caſ. 400. num. 98. verſ. Iudex vero, & num. 99.
& ſeq. Carrer. in pract. crim in tract. de homicid. &
aſſaſſin. §. circa igitur quartum de ſtupro n. 15.*

17 Sed quod etiam iſto caſu non ſit imponenda-
pœna mortis, ſed grauior, niſi maximæ concur-
rerent circunſtantiæ, vel tantum talis eſſet nume-
rus vxorum, vt inducerent animum Iudicis ad
imponendam pœnam mortis, ita tenet *Caball.
reſol. crim. caſ. 98. nu. 22. & 23. Farin. in tit. de delict.
carn. qaæſt. 140. num. 22. & 23. qui ex Boſſ. in tit.
de coit. damn. & punib. num. 78.* refert de quodam,
qui eodem tempore quatuor habebat vxores, &
ad mortem damnatus, dum ad patibulum duce-
batur, incidens in Regem Carolum ex eiuſdem
acuta reſponſione gratiam obtinuiſſe, *Clar. in §.
fornicatio nu. 26. verſ. dicitur etiam ante fin.* vbi re-
cenſet Bartholomeum Comenſem, qui quatuor
duxerat eodem tempore vxores iuſſa Senatus Me-
diolani fuiſſe publicè fuſtigatum, & ad triremes
per triennium tranſmiſſum, vnde etiam hoc caſu
pœnā eſſe Iudici arbitrariā videtur tenere *Me-
noch. de arbitrar. q. caſ. 420. n. 96. & ſeq. verſ. de pun.*

18 Pęnæ igitur ducentis eodē tempore duas vxo-
res ſibi locum vindicant etiam ſi cum vna vxore
non fuerit ſecuta copula carnalis *Carrer. in pract.
crim. 3. tract. de homicid. & aſſaſſin. §. circa igitur
quartam de ſtupro num. 16. Anton. Gomez in l. Tauri
80. nam. 27. Farinar. in tit. de delict. carn. quæſt. 140.
num. 30. & num. 31.* vbi quod hoc caſu veritas ſit
quod mitius puniatur vir, qui ſecundam duxit
vxorem viuente prima, ſi cum eadem, vel cum-
19 ſecunda ſe carnaliter non commiſcuit, & idem
dicendum ſit de maritata ſecundo nubente, ſi cum
primo, aut ſecundo viro ad actum carnalis co-
pulæ non deuenerit.

20 Ita etiam ſi ſecundum matrimonium eſſet nul-
lum ratione conſanguinitatis, vel ex alio impe-
dimento, non excuſata pœna ducentium duas
vxores, cum delictum reſultet ex ipſa celebratio-
ne ſecundi matrimonij durante primo; adeo vt
hoc caſu etiam ex actu nullo incurratur pœna, vt
*in l. qui duas C. ad l. Iul. de adulter. in l. qui contra, &
in Authen. inceſtas C. de inceſt. napt. & in cap. naper
extra de bigam. & tradant Doctores relat. per Farina.
dicta quæſt. 140. num. 25.*

21 Vlterius, quæ dicta fuerunt de habente eodem
tempore duas vxores, aut duos maritos proce-
dunt etiam in habente duas ſponſas, aut duos
ſponſos, aut vnam vxorem, & vna ſponſam-,
vel vnum maritum, & vnum ſponſum, ſecundum
*glo. in l. eum qui in verbo vxores C. ad l. Iul. de adult.
& in l. quid ergo §. 1. & 2. ff. de ijs, qui notaatur in-
famia Farinar. de delict. carn. quæſt. 140. num. 27. Ca-
bal. reſol. crim. caſ. 98. nu. 32. qai alios allegant.*

22 Quod

Digitized by Google

22 Quod ſi vir ignobilis præcipuè ſimulando ſe nobilem, & ſic decipiendo duas nobiles duxerit vxores puniendus eſt pœna arbitraria, quæ etiam extendi poteſt vſque ad mortem ſecundum *Adden. ad Salye. in l. eum, qui duas C. ad l. Iul. de adult. vbi dicit ſic conſuluiſſe Anton. de Butr. Bermon. de public. concub. in verbo monemus omnes laicos num. 3. ad fin.* ſed quod iſto caſu, nec etiam imponi poſſit pœna capitis ex *Angel. de maleſic. in verbo ch'hai adulterato la mia donna num. 65. in fin. verſ. licet Dominus Antonius, & ex Cabal. reſol. crim. caſ. 98. nu. 4. ſubdit. Farinac. in tit. de delict. carn. q. 140. n. 29.*

23 Nulla tamen pœna puniendus eſt vir, qui ignoranter duxit vxorem maritatam, vel mulier, quæ
ignoranter cōtraxit matrimonium cum viro habente aliam vxorem; quia hoc caſu ob ignorantiam excluditur dolus, & vbi non adeſt dolus,
nec adeſt pœna, textus in *l. eum, qui duas §. verum in fin. C. ad l. Iul. de adulter. in illis verbis, quod vxorem te eſſe credebas, ibique gl. 1. in figuratione caſus Cyn. in. 3. notat Bald. in 4. verſ. item nota, quod ignoran-*
24 *ti parcitur Alber. num. 2. & 3.* vbi declarat dummodo ignorantia ſit in facto probabili, & dummodò non erretur in iure putando duci poſſe duas vxores, & è contra, quia tunc talis excuſatio non prodeſſet, niſi minoribus, ſed quod minoribus, nec ruſticis talis iuris ignorantia ſuffragetur ad eos excuſandos à pœna, voluit, *Arnald Albert. de agnoſcen. aſſertio. Cathol. & hæretical. q. 23. nu. 6. iuncto 70. & n. 71. relat. per Farinac. in tit. de delict. carn qu. 140. n. 34. & 35.*

25 Mulier verò, quæ marito ſuo habenti aliam vxorem dotem dedit, aut quid aliud propter cōtractum matrimonium, detecta prima vxore omnia repetere poteſt, ſed quid ſibi occaſione prædicta promiſſum fuit petere interdicitur, & ſolum tradita iuſtè retinere permittitur dummodo ignorabat maritum habere aliam vxorem ſecus ſi ſciebat, quo caſu habita ab eodem viro fiſcus ab ea aufert tamquam ab indigna, ſed ſi vterque ignoranter, & bona fide nuptias contraxerunt, ambobus datur repetitio, vt alijs congeſtis comprobat *Farinac. in tit. de delict. carn. qu. 140. à num. 36. vſque ad 40. Paul. Ghirlan. de pœn. omnifar. coit. quæſt. 41. in fin. verſ. ſed quid ſi aliter.*

26 Hoc enim poligamiæ crimen, cum tam de iure ciuili, quam canonico improbetur, & puniatur videtur mixti fori, vt inter Iudicem Eccleſiaſticum, & ſæcularem ſit locus præuentioni, *Abb. in cap. cum haberet num. 3. de eo, qui duxit in matrim. quam pollu. per adulter. Adden. ad Diaz. in pract. crim. canon. cap. 80. in apoſtila in verbo deponi debere ſub lit. B. verſ. receptum tamen eſt, Decian. in tract. crim. tom. 1 lib. 4. cap. 26. rub. mixti fori, qua ſint ſub nu. 7. in 7. concl. Vinc. de Franc. dec. 36. per totam par. 1. cum alijs adductis per Cabal. reſol. crim. 98. num. 30.* & ratio eſt, quia licet cauſa matrimonialis tamquam
27 merè ſpiritualis priuatiuè ſpectet ad forum Eccleſiaſticum, tamen hoc procedit, vbi agitur de validitate matrimonij, ſecus autem vbi ſolum tractatur de puniendo viro, aut muliere vxoratis, temerè attentantibus ducere aliam vxorem, vel alium virum cum huiuſmodi articulus non videatur ſpiritualis, ſed prophanus, etiam à Iudice laico cognoſcibilis.

28 Hoc tamen ſaltem procedere poteſt, quando

omnis ceſſat ſuſpicio hæreſis, nam tunc hoc crimen redditur mixti fori punibile tam ab Eccleſiaſtico, quàm à ſæculari Iudice, ſecundum *Simanch. Cathol. inſtit. tit. 40. rub. de matrim. n. 1. & 3.* vbi duo pro hac concluſione affert exempla, vnū quando quis ducit aliam vxorem, credens primam eſſe mortuam ob longam abſentiam, aliud quando matrimonium ex probabili cauſa eſſet nullum.

29 Contrarium tamen, & verius, quod huiuſmodi cauſa ſpectet ad forum Eccleſiaſticum, ſeù potius ad Inquiſitores, nam vbicumque interuenit abuſus alicuius Sacramenti, talis abutens redditur ſuſpectus de hæreſi, nempè quod malè ſentiat de illo Sacramento, quo abutitur, ac proindè cognitio, cauſæ ducentis ſecundam vxorem adhuc prima ſuperſtite eſt coram Inquiſitoribus diſcutienda ob præſumptam ſuſpicionem hæreſis orientem, ex abuſu Sacramenti Matrimonij, neque longum interuallum, quò vnus coniugum abſit ab alio, eſt ſufficiens cauſa ad conuolādum ad ſecundum matrimonium, niſi certo nuntio obitus accepto, vt ſanciuit Clemens III. *in cap. in præſentia extra de ſponſalibus* prò vt neque prætenſa nullitas primi matrimonij, niſi à Iudice Eccleſiaſtico declarata fuerit, excuſare poteſt contrahentem de facto ſecunda vota, ob hæreſis ſuſpicionem, vt benè comprobat *Farinac. in titul. de hæreſi q. 178. à num. 68. vſque ad 72.*

30 Verum hodie emanauit decretum à Sac. Congregatione Eminentiſs. Cardinal. ſuper hæretica prauitate generalium Inquiſitorum de non deueniendo ad actū celebrationis matrimonij præcipuè inter exteros, & vagos, vel diuerſæ Diœceſis, niſi probato ſtatu libero coram eorum Ordinarijs, & examinatis teſtibus iuxta formulam traditam ab eadem Sac. Congregatione, & exhibita fide præfati ſtatus liberi in foro Eccleſiaſtico illius loci, in quo matrimonium celebrandum eſt, præuia recognitione facta ab Ordinario, adeo vt Parochi nequeant deuenire ad ſolemnizādum matrimonium, niſi de eiuſdem Ordinarij licentia.

31 Multantur etiam huius criminis rei ab Inquiſitoribus etiam pœna fuſtigationis, triremium, mitræ, alijſque, vt ſupra traditum fuit, & inſuper plebeis imponitur, vt publicè de leui abiurent, honeſtiores verò alijs iuſtis pœnis coercentur prò perſonarum, & criminum qualitate, ita *Farinac. in tit. de hæreſi, quæſt. 178. num. 73. ex Symanch. Cathol. inſtit. tit. 40. rub. de matrim. num. 6. & in Enchiridio tit. 12. rub. de nefar. nupt. n. 6.*

SACRILEGIVM AN, ET QVOMODO PVNIATVR.

ARGVMENTVM.

Sacrilegij pœna hodie de iure canonico eſt arbitraria de iure verò ciuili eſt capitalis, perpatrari poteſt vel ob violationem loci Sacri, vel per offenſionem perſonæ Eccleſiaſticæ, vel per copulam habitam cum moniali, vel per ſubreptionem rerum, quæ pro ſacris cęremonijs deſeruiunt, caſus, & pœnæ referuntur.

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 Sacrilegium eſt rei ſacræ violatio.
2 Diuiditur in tres ſpecies, quæ referuntur.
3 Quibus modis committatur.
4 Sacrilegij pœna hodie eſt arbitraria de iure canonico.
5 De iure ciuili punitur pœna capitali.
6 Clericus committens ſacrilegium eſt deponendus.
7 Et alijs pœnis arbitrio Iudicis.
8 Secundum ſacrilegij qualitatem pœna eſt augenda, & minuenda.
9 Sacrilegium committit, qui cognoſcit monialem, & pœna mortis punitur.
10 Cognoſcens monialem, quot crimina committat.
11 Monialis, quæ ſe carnaliter cognoſci paſſa, eſt qua pœna puniatur.
12 Laicus cognoſcens monialem de iure canonico excommunicatur.
13 Clericus verò deponitur, beneficijs priuatur, & in Monaſterium detruditur.
14 Qui tantum Monialem deoſculauit extraordinaria pœna multandus eſt.
15 Rapiens monialem punitur pœna mortis, eiuſque bona applicantur Monaſterio licet rapta conſenſerit.
16 Auferens res ſacras de loco ſacro pœna mortis punitur.
17 Contrarium quod in hoc caſu de veriori pœna eſt arbitraria.
18 Referuntur variæ pœnæ ſacrilegis irrogatæ.
19 Sacrilegium diuerſos habet gradus, qui referuntur ad magis, & mitius condemnandum.
20 Sacrilegium quod committitur contra Sacramentum Euchariſtiæ pœna mortis punitur.
21 Minori pœna ſi committatur contra alias res ſacras.
22 Sacrilegium committitur ſi inuaduntur, vaſtentur, ſiue aliter occupentur res Eccleſiæ.
23 Adſtringentes, vel ſpoliantes Eccleſias eidentur ipſo facto excommunicati.
24 Et hæc excommunicatio eſt reſeruata S. Pontifici.
25 Qui effrangere, & violare dicatur Eccleſiam.
26 Et ad incurrendam hanc excommunicationem copulatiuè requiritur effractio, & ſpoliatio.
27 Qui alterius priuati eiuſmodi rem in Eccleſia ſurripit non incurrit excommunicationem.
28 Committitur ſacrilegium ſpoliando Clericum re, vel poſſeſſione Eccleſiæ.
29 Sacrilegium committitur ſi Eccleſia polluatur per ſanguinis, vel ſeminis effuſionem, etiam occultam, & numer. 31.
30 Ampl, etiam per concubitum coniugalem extra caſum neceſſitatis Eccleſiam pollui, & reconciliatione indigere.
32 Coniuges ſi intra locum ſacrum diu obſeſſi permanſerint habendo copulam non polluitur Eccleſia.
33 Eccleſia vt polluatur ſanguinis effuſio, vel homicidium debet eſſe iniurioſum, ſecus ſi ex cauſa contingente, & ſi interſector non ſit mentis compos, vel ſit furioſus, vel ebrius.
35 Eccleſia vt polluatur ſanguinis effuſio debet eſſe notabilis.
36 Vlterius debet eſſe publica.
37 Percutiens laicum in Eccleſia excommunicari poteſt, vel alia potius pœna pecuniaria, & ſimili multari.
38 Sacrilegium committit percutiens Clericum, vel aliam perſonam Eccleſiaſticam.
39 Iniuria illata Clerico cenſetur facta etiam Eccleſiæ vniuerſali.
40 Percuſſor Clerici puniri poteſt per Iudicem Eccleſiaſticum.
41 Clerici percuſſor eſt excommunicatus, & non poteſt abſolui niſi à Papa.
42 Et alia pœna extraordinaria multandus eſt.
43 Et ſi percuſſio ſit facta in Eccleſia an, & quando intret pœna mortis, & num. 44.
45 Clerici percuſſor abſolui non poteſt, niſi ſatisfacta parte, vel Religione ſi Monachus percuſſus fuerit.
46 Quod ſi per impotentiam non poſſit ſatisfacere, ſufficit promiſſio iuratoria.

DECISIO LXIV.

1 SAcrilegium, quod eſt rei ſacræ violatio, *S. Thom. 2. 2. quæſt. 99. art. 1. gloſ. in cap. ſacrilegium 17. quæſt. 4. Vermigliol. conſ. crim. 102. num. 4. Diaz in pract. crim. canon. cap. 90. Layman. in Theol.*
2 *moral. lib. 4. tract. 10. cap. 7. num. 1.* pro diuerſitate rerum ſacrarum, ſeu Deo dicatarum in tres ſpecies diuiditur, prout violatur ſanctitas, ſeù debita reuerentia, quæ attribuitur, nempè perſonis Diuino cultui dicatis, Locis ſacris, & quibuſdam alijs rebus, vt ſunt vaſa, veſtes, & ſimilia, quæ pro cultus Diuini adminiſtratione, & ſacris cæremonijs explendis; ex Eccleſiaſtico ritu vſu recepta ſunt, in quibus inuenitur diuerſa ratio Sanctitatis, in perſonis ſicut in ſubiecto, in locis, vti in continentibus perſonas ſacras: & in alijs rebus, quia per ipſas homo ſanctificatur, vel quia ordinatur ad ea, per quæ homo ſanctificatur: ita *Diuus Thom. dicta quæſt. 99. art. 3.*

3 Committit propterea Sacrilegium, quoties quis Sacrum violat, vel auferendo ſacrum de ſacro, vel ſacrum de non ſacro, vel non ſacrum de ſacro, & puniri debet duplici pœna pecuniaria in triginta libras argenteas, & excommunicationis, vt diſponitur in *cap. quis quis inuentus 17. quæſt. 4.*

4 Hodie vero ſacrilegij pœna eſt arbitraria attenta diſpoſitione iuris Canonici, ac proinde vltra excommunicationem pro cauſarum diuerſitate, diuerſæ pœnæ imponi poſſunt, vt infamiæ carceris, pecuniariæ, & ſimilium, ita communiter tradunt ſcribentes *in cap. qualiter, & quando de accuſat. latè Menoch. de arbitr. caſ. 389. num. 4. & 12. Marta de iuriſdict. par. 2. cap. 11. circa fin. Decia. tract. crim. tom. 2. lib. 6. cap. 30. num. 24. & ſequ. Bocr. deciſ. 254. num. 7. in fin. Sperell. deciſ. 105. num. 30. part. 2.*

5 De iure vero cõmuni ſacrilegium punitur pœna capitali, *l. ſi quis in hoc vbi Bald. & Salyc. C. de Epiſcop. & Cleric. Io: Ligon. de cauſ. Eccleſiaſt. §. 5. num. 3. & 4. Carol. de Graſſ. de effect. Cleric. 9. nu. 91. Bellet. diſquiſit. Clerical. in tit. de pœn. cleric. §. 45. ſub num. 2. Sperel. deciſ. 45. num. 52.* qui referunt antiquos adeo hoc crimen abhorruiſſe vt etiã pueros ſacrilegos comburi iuſſerint. *& deciſ. 105. num. 29. par. 2*

6 Clericus verò Sacrilegium committens deponendus eſt, *Hoſtien in ſum. de accuſat §. quis ſit effectus num. 14. Diaz in pract. crim. canon. cap 90. num.*
7 *2. Bellet. diſquiſit. crim. par. 2. tit. de pœn. Cleric. §. 45. num. 2.* & alijs pœnis arbitrio iudicis puniri poteſt, attentis qualitatibus, & circunſtantijs crimen aggrauantibus.

8 Et quoniam cum multipliciter committi poteſt ſacrilegium, non poteſt certa pœna præſcribi, ſed iuxta ſacrilegij qualitatem, aggrauanda, vel minuenda eſt pœna *Bellet. diſquiſit. clerical. par. 2. tit de pœn. cleric. §. 45. num. 3. Chartar deciſ criminal. 66. num. 82.* vbi quod in crimine ſacrilegij conſideranda ſit, qualitas, & conditio rei, & temporis, & alia huiuſmodi, vt ſeuerius, vel clementius pœna ſtatuatur, admonet textus in *l. Sacrilegij pœnam & in l. lege Iulia §. mandatis ff. ad l. Iul. peculat.*

9 In perſonam igitur committitur ſacrilegium, quandoquis carnaliter cognoſcit monialem, & pœnam mortis plectitur facit textus *in l. hoc genus in prin. C. de Epiſcop. & Cleric.* vbi generaliter dicit capitali ſententia vindicandam eſſe iniuriam

riam illatam Sacerdotibus miniſtris Eccleſiæ Catholicæ, vel ipſi cultui, aut loco ob ſacrilegij crimen commiſſum, ſub qua verborum generalitate comprehendit carnalem cognitionem cum moniali, & melius probat textus *in §. penult. in Auth. de Sacroſanct. Epiſcop.* vbi ſtatuitur capitale periculum ſubſtinere debere eum, qui aut Diaconiſſam, aut monaſteria, aut quemlibet aliam venerabilem habitum habentem corruperit, & canonizatur huiuſmodi textus *in cap. ſi quis rapuerit 27. quæſt. 1. Clar. in §. fornicatio num. 14. il 1. verſ. cum moniali, & ibi Baiard. in addit. num. 17. Ignatius Lopez in addit. ad Diaz in pract. crim. cap. 81. in verbo monialibus in 2. addit. verſ. in foro verò ſæculari Ghirland. de pœn. omniſar. coit. quæſt. 1. num. 81. verſ. de iure autem ciuili Berm. de pub. concub. rub. de ſacrileg. in princ. & num. 4. verſ. & ideò violatares, & numer. 6. verſ. ſed ſecundum legem ciuilem Decian. tract. crim. lib. 6. cap. 20. numer. 6. verſ. de iure autem ciuili Menoch. de arbitrar. quæſt. lib. 2. caſ. 389 nu. 24. verſ. iure ciuili Cabal. reſol. crim. caſ. 200. num. 72.* cum alijs concordantibus relatis per *Farinac. in tit. de delict. carn. quæſt. 146. num. 3.*

10 Carnaliter enim cognoſcens monialem non ſolum committit ſacrilegium, ſed etiam inceſtum, & adulterium, & ſecundum aliquos etiam ſtuprum, ac proindè ex qualitate deteſtabilis criminis pœna capitalis periculi venit irroganda, huius enim criminis reos filios perditionis Apoſtulus appellat, & expreſsè deciſum fuit in *Concilio Aurelianenſi relato in cap. ſciendum 27. quæſt. 1. Decian. in tract. crim. lib. 6. cap. 20. num. 2. & 3. vbi latè de huius criminis deteſtatione Bermon. de pub. concub. in præfatione num 23. & in rub. de ſacrileg. nu. 3. Auch. Regien. quæſt. 10. num. 4 Giachar. in addit. ad Clar. § fornicatio verſ. cum Moniali lit. B. in princ. Baiard. ibidem num. 16. Menoch. de arbitrar. quæſt. lib. 2. caſ. 389. num. 22. & 23. & caſ. 418. num. 6. & ſeq. Petrus Cabal. reſol. crim. caſ. 200. num. 71. Farinac. in tit. de delict. carn. quæſt 146. n. 5. cum duobus ſequen.*

11 Monialis verò quæ ſe carnaliter cognoſci paſſa eſt detruditur in aliud Monaſterium arctius cuſtodienda, vt orationibus, & ieiunijs pœnitentiam agat, & mitius punitur, quam maſculus cum non videatur eſſe in tanta culpa ſicut Maſculus, qui eam reclusam, & Deo dicatam ſollicitauit, vt comprobat *Farinac. dicta quæſt. 146. num. 12. & 13.*

12 De iure verò canonico huius criminis reos ſi ſit Laicus excommunicatur, textus eſt, *in cap. ſi qua Monacharum in fin. 27. quæſt. 1. Ignatius Lopez in adition. ad Diaz. in cap. 81. in verbo monialibus in 2. addit. verſ. Laicus verò Menoch. de arbitrar. quæſt. lib. 2. caſ. 389. num. 24. verſ. Laicus verò Decian. tract. crim. lib. 6. cap. 20. num. 6. poſt princ. verſ. Laici verò Bermon. de pub. concub. rub. de Sacrileg. num. 6. Foller. in pract. crim. canon. cap. 17. num. 5.*

13 Clericus autem non ſolum beneficiis priuatur, ſed etiam deponitur, & in Monaſterium detruditur, iuxta textum, *ſi qua Monacharum 27. quæſt. 1. Corrad. in rub. de Sacrilegio num. 5. Marquar. de iudæis par. 1. cap. 13. num. 5. Baiard. ad Clar. in §. Fornicatio num. 18. Diaz. in pract. crim canon. in verbo Monialibus cap. 81. num 2. ibique Ignat. Lopez in additi. in verbo deponitur Bermon. de pub. concubin. rub. de ſacrileg. num. 1. & 3. ad fin. & num. 6. Ghirland. de pœn. omniſar. coit. quæſt. 1. num. 18. Menoch de arbitrar. quæſt. lib. 2. caſ. 360. num. 57. & caſ. 389. nu. 24. decian. tract. crim. lib. 6. cap. 20. num. 6. poſt princ. verſ. de iure autem canonico, & lib. 8. cap. 11. num. 3. Farinac. in tit. de delict. carn. quæſt. 146. num. 26. & 27.*

14 Qui tamen ſolum monialem deoſculauerit, & aliud non attentauerit, non pœna mortis, ſed extraordinaria arbitrio iudicis mulctandus eſt, *Decian. in tract. crim. lib. 6. cap. 20. num. 16. Farinac. dicta quæſt. 146 num. 33.*

15 Rapiens verò Monialem pœna mortis tenetur, ſiquidem ob raptum fœminarum Deo dicatarum irreuerentia omnipotenti Deo irrogatur, cum corrupta caſtitas reſtitui non poſſit, & vltra pœnam mortis, raptoris bona Monaſterio applicantur, etiam ſi Monialis raptu conſenſerit, cum exiſtat ſub poteſtate Abbatiſſæ, & propriam non habeat voluntatem, vt latè firmat *Farinac. in tit. de delict. carn. quæſt. 145. § Monialis, à num. 1. vſquè ad fin. Maſcard. de probat. lib. 3. concluſ. 1252. nu 7. Decian tract. crim. lib. 8. cap. 8. num. 7. Boſſ. in tit. de rapt. mulier. n. 2. Ghirlan de pœn omniſar. coit. quæſt. 19. num. 1. Hoſtien. in ſum. de pœn. raptor. in princ. verſ. committitur autem raptus.*

16 Quando verò res ſacra de loco ſacro aufertur pœna mortis indicitur, vt vltimo iuxta leges ciuiles afficiatur ſupplicio *l. ſi quis hoc genus C. de Epiſcop. & cleric. l. aut facta § locus ff. de pœn.*

17 Verior tamen opinio eſt pœnam etiam in hoc caſu eſſe arbitrariam, habita ratione rei, perſonæ, temporis, ſexus, & ætatis, & ita iudicem poſſe ſeueriorem, vel mitiorem pœnam irrogare, ſecundum *Boer. deciſ. 254. num. 4. Menoch. de arbitrar. Iud. caſ. 389 num. 4. Foller. in pract. crim. canon. in verbo, vt ſi eſt ſacrilegium num. 53. & in fragment. poſt prax. crim. de ſacrileg. num. 47. Diaz. in pract. crim. canon. cap. 81. ſecundum veterem impreſſionem Anton. Gomez in Epit. dilictor. cap. 3. num. 11. verſ. ſecundus caſus eſt Clar. in pract. crim. §. ſacrilegium verſic. ſed quæro*, vbi Senatum Mediolanenſem diuerſimodè iudicaſſe refert, rarò tamen pœnam vltimi ſupplicij infligendo, ſed quandoque pœnam extraordinariam irrogando, nempè triremium, vel fuſtigationis, vt in duobus, qui candelabrum ex ſede ſacra ſubripuerunt, & in altero qui calicem in Eccleſia ſubtraxerat ad triremes per quinquennium condemnatus fuit; ſicuti etiã habita ratione qualitatis rei ſacræ, & facti, pœna grauior mortis aliquando impoſita fuit à Senatu Burdecalenſi, qui ad mortem condemnauit quendã ſacrilegũ qui vas, ſeù cuſtodiam, in qua Sanctiſſima Euchariſtia aſſeruabatur abſtulerat, & ad illam rumpendam, & frangendam eam ſubtus eius pedem ſotulari ligno calceatũ Chriſto benedicto in ea exiſtente, vt refert *Boer. deciſ. 254. num. 15.* ita pariter morti traditus fuit quidam alius, qui nocturno tempore fracto oſtio Eccleſiæ, calicem accepit, & furto ſubtraxit, & vendidit ſumendo prius Sanctiſſimam Euchariſtiam in eodem abſeruatam, vt narrat, *Foller. in pract. crim. canon. in verb. vt ſi eſt ſacrilegium poſt n. 53. quẽ refert Clar. in §. Sacrilegiũ ſub verſ. ſed quæro*

(The number 18 is printed in the left margin beside the line beginning "ſic. ſed quæro".)

19 Sacrilegium enim, quod committitur circa res ſacras diuerſos habet gradus ſecundum diuerſitatem rerum ſacrarum, inter quas ſummum gradum obtinent ſacramenta, & inter ea Eucha-

riſtia, ſecundo loco ſunt vaſa cõſecrata ad ſuſceptionem Sacramentorum, & Imagines, & reliquiæ ſanctorum, in quibus Sancti honorantur, & dehonorantur, tertio loco, quæ pertinent ad ornatum Eccleſiæ, & Miniſtrorum ſecundum *D. Thomam* relatum per *Sylueſtr. in ſom. in verbo ſacrilegium col. 1. in fin.*

20 Hinc eſt, quod ſacrilegium, quod committitur contra Sacramentum ſit grauiſſimum merito pœna mortis vlciſcendum eſt, regulariter tamen

21 imponi non debet, niſi alia cauſa grauitatis concurreret, & generaliter leuiori pœna plectendus eſt, qui rem tenuem ſacram de loco ſacro publico ſubtraxerit, grauiori vero ſi maioris valoris, & ita intelligi debere textum *in l. ſacrilegij pœnam ff. ad l. Iul. pecul. & in l. haud facta §. locus ff. de pœn. & l. ſacrilegij capite in princ. ff. ad l. Iul. peculat. inſinuat Menoc. de arbitrar. quæſt. caſ. 389. num. 5. 6. & ſeq. Pneguer. deciſ. crim. 24. num. 15. & ſeq. relat. per Chartar. deciſ. crim. 66. à num. 85. vſque ad 90.*

22 Sacrilegium etiam committitur quando quis facultates Eccleſiæ inuadit, vaſtando, rapiendo, ſiue aliter occupando, vel alienando, vel alienationi conſentiendo, *cap. nulli cap. prædia 12. qu. 2. cap. ſunt, qui opus cap. ſacrilegium. cap omnes, cap. ſicut, & cap. attendendum 17 quæſt. 4. cap. ſuper eo de raptor. cap conqueſtus, & ibi gloſ. final. de foro competen. Bellet. diſquiſit. Clerical. par. 1. tit. de foro Cleric. real §. 4. num. 18. & 19.*

23 Et huiuſmodi adfringentes, vel ſpoliantes Eccleſias videntur ipſo facto excommunicati, *cap. conqueſti de ſenten. excommunication. cap. omnes Eccleſiæ 17. quæſt. 4. Bonac. qui alios refert. in tract. de excommun. in particular. extra Bullam Cenæ diſ. 2. quæſt. 3. punct. 12. num. 1. & 2. tom. 3. & nu. 12. & 13.*

24 ſubdit hanc excommunicationem eſſe reſeruatam Summo Pontifici poſt quam delinquens denun iatus fuit excommunicatus, ex *Caietan. Nauar: Sayr: Riginald. contra Panormitan. quos allegat.*

25 Nomine autem contractionis intelligitur omnis violenta actio, quæ fit rumpendo parietem, ſeù valuas, ſeù feneſtram, ligneam, vitream, ſeù papyraceam, ſiuè tectum, ſiuè cardines, quibus valuæ ſubſtinentur, vt declarat *Bonaccin. in tract. de excommunicat. in particular. extra Bullam Cœnæ diſ. 2. quæſt. 3. punct. 12. num. 3. tom. 3.*

26 Ad incurrendam verò huiuſmodi excommunicationem copulatiuè requiritur effractio, & ſpoliatio, ſeù furtum, adeo vt qui effrangit Eccleſiam, ſed non furatur, vel ſpoliat, ſed non effrangit, non ſubijciatur huic excommunicationi, pro

27 vt nec ſubijcitur, qui alterius priuati cromenam in Eccleſia ſurripit. Secundum *Bonacin. loco citato num 9.*

28 Committitur etiam ſacrilegium ſpoliando Clericum re, ſeù poſſeſſione Eccleſiæ, quo caſu ſpolians conueniri poteſt coram Iudice Eccleſiaſtico, *cap conqueſtus de foro competen. cap. dilecto de ſenten. & excomm. in 6. cap. 2. de priuil. in 6. cap. cum ſit, vbi Abb. num. 10 Felin. in prin. & communiter DD. de foro competen. Antonin. lib. 1. var. reſol. 76. num. 1. Couar. var. reſol. lib. 1. cap. 4. num. 12. Menoch. de recuperand. poſſeſſ. remed. 15. num. 205. & ſeq. cum alijs per Bellet. diſquiſit. Cleric. part. 1. tit. de fauore Cleric. real. §. 4. num. 13. verſ nec non ſpolianda, & num. 19.* vbi ampliat ad inuadentes res, & bona Clericorum *Abb. in cap. cæterum num. 17. de iudic.*

29 Pro vt etiam ſacrilegium perpatatur ſi Eccleſia polluatur per ſanguinis, aut ſeminis effuſſionem, etiam ſi fornicatio in Eccleſia occultè commiſſa fuerit, *Suarez. de vit. & ſtat. relig. lib. 3. cap. 7. num. 11. Bellet. diſquiſit. Clerical. quæſt. 1. tit. de fauore Cleric. real. §. 4. nu. 16. Sanchez. de matrim. lib. 9. diſ. 15. num. 4. & num. 7.* vbi ampliat, quod

30 etiam per concubitum coniugalem extra caſum neceſſitatis in Eccleſia habitum ipſa polluatur, & reconciliatione indigeat, quia *textus in cap. fin. de conſecrat. Eccleſ. & Concilium Nicenum relatum in cap. Eccleſijs ſemel conſecratis diſ. 68. & in cap. Eccleſijs ſemel Deo conſecratis de conſecrat. diſt. 1.*

31 generaliter dicunt Eccleſiam pollui ſanguinis, aut ſeminis effuſione, & vbi ius non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus, *l. de pretio ff. de publiciana,* & hanc ſententiam tenet *gloſ. in cap. vnico in verbo ſeminis de conſecrat. in 6. ibique Franc. num. 7. Lælius de Zanchis de priuil. Eccleſ. priuil. 5. num. 1. & tradunt alij DD.* copioſè congeſti per *Sanchez. dicto num. 7. vt ſupra citat.*

32 In caſu verò neceſſitatis, vt ſi diù Coniuges intra locum Sacrum ita obſeſſi permanſerint, vt ad alia loca non Sacra tutum acceſſum habere non potuerint ad habendam maritalem copulam, quam ob humanam fragilitatem cohiberi difficile redditur, non videtur hoc caſu Eccleſiam obligare velle ad continentiam, ac proindè Eccleſia non polluitur, & in hac ſententia reſidet *Sanchez. de matrim. lib. 9 diſ. 15. num. 12.* relatis in tribus numeris antecedentibus 9. 10. & 11. alijs DD. ſententijs, & copioſè concordantes adducit.

33 Ad hoc autem, vt Eccleſia polluta remaneat, ſanguinis effuſio, vel homicidium in eadem patratum debet eſſe iniurioſum, ſecus autem ſi ex cauſa contingente, ſeù caſu fortuito, vel ſi quis interficeretur à non mentis compote, quia tunc non affertur iniuria *Vgolin de poteſt. Epiſcop cap. 29. §. 1. verſ. locum non habet, Bonacin. oper. moral. tit de his, quæ pertinent ad vſum Matrimonij qu. 4. punct. vltim. nu 20. verſ. dixi per iniurioſam. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop alleg. 28. num. 3. 4. 5. & 6.*

34 vbi ita etiam in homicidio in Eccleſia commiſſo à furioſo, vel ab ebrio, ſi verè, & non fictè erat ebrius.

35 Vlterius requiritur ad hunc effectum ſanguinis abundantia, notabilis, & conſiderabilis, adeò vt non ſufficiant duo, vel tres guttæ, etiam ſi iniurioſè intus Eccleſiam ceciderint, *gloſ. in cap. cum illorum 32. de ſentent. excommunicat. in verbo effuſionem ſanguinis Bonaccin. de his, quæ pertinent ad vſum matrimonij quæſt 4. punct vltim. num. 20 verſ. dixi per effuſionem, Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 28. num. 34.*

36 Nec non ſanguinis, vel ſeminis effuſio debet eſſe publica, & quæ publicè innoteſcat, alias ſi ſit occulta non habet malitiam læthalem ſacrilegij, atque ita loci circumſtantiam etiam in foro pœnitentiali non eſſe neceſſariò confitendam, ex *Vaſquez,* & alijs tradit *Sanchez de Matrim. lib. 9. diſ. 15. num. 10. & 11. tom. 3. Sair. de cenſur. lib. 5. cap. 16. num. 10. cum alijs, quos citat Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 28. num. 37.*

37 Et licet percutiens laicum in Eccleſia incurre-

re

Digitized by Google

te videatur excommunicationem, vt habetur in *cap.cum pro cauſa de ſentent. excommun. Sperel. deciſ. 92. num. 17. tom. 1.* Tamen quia regulariter non niſi in ſubſidium ad excommunicationis pœnam eſt procedendum, ſi percuſſio ſit abſque ſanguinis effuſione, percuſſor non eſt excommunicandus, niſi Epiſcopus hoc magis expedire cognouerit, ſed pœna pecuniaria à Iudice Eccleſiaſtico multari poteſt habetur in *cap. quiſquis, & in cap. ſi quis in atrio 17. quæſt. 4. Turrecremat. in cap. ſacrilegium verſ. 7. quæro 17. quæſt. 4. Farinac. in Appen. de immunit. Eccleſ. cap. 5. num. 1. & 2. Sperel. deciſ. 4. num. 12.*

38 Sacrilegium pariter committitur ab eo, qui violentas manus iniecerit, ſiuè vulnerando, ſeù percutiendo Clericum, Monacum, ſiuè aliam perſonam Eccleſiaſticam, *cap. quis quis, & cap. ſi quis ſuadente Diabulo 17. quæſt. 4. l. ſi quis in hoc genus C. de Epiſcop. & Cleric. Bellet. diſquiſit. Clerical. part. 1. tit. de fauore Cleric. real §. 4. nu. 12. 13. & 14.*

39 vbi quod iniuria facta Clerico non ſolum cenſetur illata perſonæ, ſed etiam Eccleſiæ vniuerſali.

40 *Abb. in cap. 2. num. 1. de pœn.* vndè puniri poteſt per Iudicem Eccleſiaſticum, *cap. olim de iniur. cap. cum deſideres, & cap. Parochianos, vbi Abb. num. 5. de ſentent. excommunicat. l. ſi quis in hoc genus, vbi Caſtr. numer. 4. & DD C. de Epiſcop. & Cleric. Felin. in cap. cum ſit num. 18. de foro competen. Couar. var. reſol. lib. 1. cap. 4. num. 8. Iul. Clar. in fin. quæſt. 36. num. 42. Decian. tract. crim. tom. 1. lib. 4. cap 26. num. 1. & 22. Guid. Pap. deciſ. 562. num. 2. & 3. Theſaur deciſ. 224. num. 2. & 3.*

41 Et quamuis Clerici percuſſor anathematis vinculo ſubiaceat, vt niſi à Summo Pontifice abſolui poſſit excepto mortis articulo, vt ſtatuit *Innocentius Papa II. in Concilio Lateranenſi relat. in cap. ſi quis ſuadente diabulo. 17. quæſt. 4. Bonacin. de cenſur. in particular. diſ. 2. quæſt. 3. punct. 6. ſect. 5. num. 1.*

42 *tom. 1. fol. mihi* 229. Regulariter tamen vltra excommunicationem eſt alia extraordinaria pœna plectendus. *Menoch. de arbitrar. caſ. 389. num. 15.*

43 *& ſeq. Farinac. conſ. 30. num. 26. in fin, tom. 1.* vbi ſubdit, quod ſi percuſſio ſit facta in Eccleſia pœna mortis ratione loci, in quo quis deliquit afficiendus eſt.

44 Ad hoc tamen, vt intret huiuſmodi pœna mortis quatuor requiruntur. I. quod percuſſus ſit Clericus, II. quod fiat in Eccleſia, III. quod diuina celebrentur, IV. quod diuinum officium perturbetur; quibus copulatiuè non concurrentibus, pœna non erit mortis, ſed extraordinaria puta exilij *Menoch. de arbitrar. quæſt. caſ. 389. nu. 15. 16. & 17. Farinac. de var. & diuerſ. crimin. qu. 105. ſub num. 206.*

45 Abſolui verò non poteſt Clerici percuſſor niſi ſatisfacta parte, & ſi percuſſus ſit Monachus niſi ſatisfacto ſuperiori eius Monaſterij circa refectionem expenſarum, & damna paſſa cauſa percuſſionis, pecunia etiam compenſando parte inſtante ipſam iniuriam facta illius æſtimatione, *ad text. in cap. Parochianos, cap. ea non ſcitur cap. quamuis de ſentent. excommunicat. Genuen. in prax. Archiepiſcop Neapol cap. 23. num. 6. Mar. Paul. Leon. in prax. ad literas Maior. Pœniten. fol. 382. & 383.*

46 *verſ. poſtquam, & verſ. vel per eum, col. 1.* vbi quod ſi ob impotentiam, vel ob paupertatem, vel loci diſtantiam, & ſimilia non potuerit ſatisfacere, ſatis eſt, vt iuramento promittat hanc partis ſatisfactionem, vt primum potuerit, vel deuenerit ad pinguiorem fortunam.

CLERICVS IN SACRIS ORDINIBVS CONSTITVTVS DVCENS VXOREM, QVA POENA PVNIATVR.

ARGVMENTVM.

Clericus in Sacris conſtitutus ducens Vxorem, deponitur ab officio, & beneficio, & penſionibus, & tanquam de hæreſi ſuſpectus ſubijcitur iudicio Inquiſitorum, efficitur irregularis, & eſt excommunicatus; Clerici in minoribus amittunt beneficia Vxoratus ad hoc vt Religionem validè ingredi poſſit, quæ requirantur.

SVMMARIVM.

1 Clerici in Sacris conſtituti matrimonium contrahere non poſſunt.
2 Græci poſſunt vti matrimonio antea inito.
3 Per Ordinem Sacrum dirimitur matrimonium poſtea initum.
4 Clericus in Sacris ducens vxorem deponitur ab officio, & amittit beneficia, & penſiones num. 5.
6 Et etiam committit ſacrilegium, & tanquam de hæreſi ſuſpectus ſubijcitur Inquiſitoribus Delata ibidem, vt n. 7.
8 Amp. vt idem dicendum ſit de regularibus.
9 Amp. vt etiam efficiatur irregularis.
10 Amp. vt etiam ſit ipſo iure excommunicatus.
11 Clericus in Sacris ſi Virginem in figura matrimonij violauerit, quibus pœnis afficiatur.
12 Qui poſt contractum matrimonium ordines ſuſceperit recipit characterem, ſed remanet irregularis, licet non conſumauerit.
13 Vxoratus ad hoc vt licitè ad Ordines promoueatur, vel Religionem ingrediatur, quæ requirantur.
14 Coniugibus poſt contractum matrimonium datur bimeſtre ad deliberandum, an valiat eligere Religionem.
15 Quo durante non tenentur ad redditionem debiti.
16 Secuta coniugis profeſſione matrimonium ratū diſſoluitur.
17 Amp. etiam ſi profiteatur poſt lapſum bimeſtre.
18 Clericis in minoribus non prohibetur matrimonium.
19 Sed nubendo ipſo facto amittunt beneficia, & penſiones. Contrarium num. 21.
20 Amp. etiam ſi matrimonium non fuerit conſumatum, vel eſſet nullum ob aliquod impedimentum.
21 Limit. ſi tantum tractatum fuerit matrimonium, vel inita ſolum ſponſalia per verba de futuro.

DECISIO LXV.

1 CLERICI in Sacris conſtituti Matrimonium contrahere non poſſunt, nullaque apud Sacros Canones dubitandi ratio præbetur, vt deducitur in *cap. Presbyteris 27. diſt. & per tot. Diaz. in pract. crim canon. cap. 80. in verb matrimonium de facto contrahentes Decian. in tract. crim. lib. 6 cap. 22. rub. de Cleric. matr m. contrahen. num. 1. & 2. Farinac. in tit. de delict. carn. quæſt. 138. part. 1. num. 89. Bellet diſquiſit Clerical. par. 2. de pœn. Clericor. §. 10. num. 4. latè Barbon de pub. concum in præfat. num. 19. vbi allegat textum in cap. Miniſtri Altaris 81. diſt.,*

2 & ab hac regula excipit Eccleſiam Orientalem, quæ matrimonio antea contracto ſecundum eorum ritum liberè vti poteſt, ſecus autem poſt ſuſceptionem Sacrorum Ordinum, nam tunc ordinati non poſſunt amplius vxores ducere, latè *Sanchez de matrim. lib. 7. diſt. 28. à num. 3. cum alijs ſequen.*

ſequen. Azor. inſtit. moral. lib. 13. cap. 12. quæſt. 3. & quæſt. 5. & cap. 14. quæſt. 7.

3 Et veritas Catholica eſt per Ordinem Sacrum dirimi matrimonium poſtea initum, vt definitum eſt in *cap. 1. & 2. qui Cleric. vel vouentes cap. vnico de voto in 6. & cap. vt lex. 27. quæſt. 1. ita etiam definierunt Nicolaus Pontifex, & Alexand. II. in eorum conſtitutionibus relatis in cap. nullus miſſam, & in cap. propter hoc, diſ. 32. & Ioannes XXII. in Extrauag.* antique de voto, & nouiſſimè *Sac. Concil. Trid. ſeſſ. 24. de matrim. can. 9. cum aliis per Sanchez eod. tit. lib. 7. diſ. 28. num. 2.*

4 Hinc eſt, quod Clericus in Sacris conſtitutus ſi vxorem ducere præſumpſerit, deponitur ab officio, & beneficio, adeò vt Eccleſiaſticum beneficium, & penſiones ipſo facto amittat, eſt textus *in cap. decernimus 28. diſ. facit textus in cap. de his, ead. diſt.* & loquitur de Diaconibus, & Subdiaconibus, de Presbyteris verò diſponit textus in *cap. Presbyter ead. diſt. Abb. in cap. at ſi Clerici nu. 35. verſ. idem ſi cum ſoluta ibique Butr. num. 13. ad fin. Bermon. de pub. concub. in verbo, & alios non publicos concubinarios num. 2. in fin. & num. 3. Diaz. in pract. crim. canon. cap. 80. in verbo matrimonium de facto contrahen. num. 2. per totum, & ibi Lopez. in addit. lit. B. Farinac. in tit. de delict. carn. quæſt. 138. num. 98. Bellet. diſquiſit. Cleric. part. 2. tit. de pæn Cle-*
5 *ric. §. 10. ſub num. 4. verſ. verum etiam,* vbi quod ſi non amittit ipſo iure beneficium, & penſionem illis tamen eſt priuandus.

6 Et non ſolum committit ſacrilegium, ſed etiam de hæreſi ſuſpectus eſt, ita vt contra eum procedi poſſit per Inquiſitores Sancti Officij, tanquam malè ſentientem de Sacramentis, & de fide. *Bald. poſt Iacob. Butrig. in l. 3. num. 6. C. de ſum. Trinit. & fid. Cathol. Diaz. in pract. crim. canon. cap. 80. in verbo matrimonium de facto contrahentes nu. 3. verſ. redditur propterea ſuſpectus, & ibi Lopez. in addit. lit. D. Bermon. de pub. concub. in gloſ. & alios non pub. concubinarios num. 4. Abb. conſ. 68. Nauar. part. 2. conſ. lib. 5. de hæreſi conſ. 2. num. 7. Simanc. de Cathol. inſtit. tit. 4. num. 12. Pegnia in director. Inquiſit. part. 2. com. 74. verſ. atque hoc etiam. Decian. tract. crim. lib. 6. cap. 22. rub. de Cleric. contrahen. matrim. num. 11.*
7 vbi declarat procedere quando ſic Clericus contraxit matrimonium putans id ſibi licere, alias ſecus, *Farinac. in tit. de delict. carn. quæſt. 138. nu. 94. & 95. Bellet. diſq. Clerical. part. 2. tit. de pœnis Cleric.*
8 *§. 10. num. 5. vbi in fin.* quod idem dicendum ſit de regularibus, qui relicta Religione, quam profeſſi ſunt matrimonium contrahere non verentur, & in hoc propoſito militat decretum *Sacri Concilij Tridentini ſeſſ. 24. can. 9.*

9 Quinimò Clericus in Sacris conſtitutus ſi vxorem ducat, efficitur irregularis, vt propterea neque in ſuſceptis ordinibus adminiſtrare poteſt, nec ad alios maiores ordines ſuſcipiendos admitti, *cap. 1. & 2. qui Cleric. vel vouent. Bermon de pub concub. in verbo, & alios non publicos concubinarios nu. 3. verſ. item efficitur irregularis Decia tract. crim. lib. 6. cap. 22. de Cleric. matrim. contrahen. nu 9. verſ. item Clericus Farinac. dicta quæſt. 138. num. 96.*
10 *& num. 97.* ſubdit, quod ſit etiam ipſo iure excommunicatus, *Clement. 1. de conſanguin. & affin.* & abſolutio Epiſcopo eſt reſeruata, vt ibi per *gloſ. in verbo obtinere, Bermon. loco citato num. 3. in fin. verſ. præterea eſt excommunicatus:*

11 Quod ſi Clericus in Sacris conſtitutus virginem violauerit ſub figura matrimonij vltra pœnas prædictas, multari etiam debet pœna ſtupri, & in arctiorem carcerem, vel Monaſterium detrudi, & ſi puella ſeducta ſit talis nobilitatis, & honoris, vt indè in populo ſcandalum ortum fuerit, ad reſarciendum eiuſdem honorem eſt publica pœnitentia afficiendus, niſi ſuæ nobilitatis qualitas hoc impediret. *Bermon. de pub. concub. in verb. & alios non publicos concubinarios num. 4. Decian. tract. crim. lib. 6. de Cleric. matrim. contrahen. cap. 22. num 12. & 14. cum aliis relat. per Farinac. in tit. de delict. carn. quæſt. 138. num. 99.*

12 Qui autem poſt matrimonium contractum Ordines Sacros ſuſceperit, licet recipiat ordinis characterem remanet tamen irregularis, quamuis matrimonium non conſumauerit, vt expreſſè definiuit *Io. XXII. in ſua extrauag. antiqua de voto. Trot. de perfect. Cleric. cap. 10. in princ. Conar. 4. decretal. 2. part. cap. 6. §. 3. num. 2. Maiol. lib. 1. de irregular. cap. 4. num. 10. Azor. inſtit. moral. lib. 13. cap. 14. quæſt. 3. Petrus Ledeſm. de matrim. quæſt. 53. art. 4. poſt. prin 8. circa iſtam ſtatutum. Sanchez. de matrim. lib. 7. diſ. 49. num. 2. Bellet. diſquiſit. Clerical. part. 2. tit. de pæn. Cleric. §. 10. num. 7.*

13 Ad hoc autem, vt vir licitè ad ordines promoueatur, vel Religionem ingrediatur vltra vxoris beneplacitum, quod concurrere debet, iuxta textum *in cap. coniugatus de conuerſ. coniug.* ibi *nullus coniugatorum eſt ad Sacros Ordines promouendus niſi ab vxore continentiam profitente fuerit abſolutus* exigitur etiam votum continentiæ ipſius vxoris ſi ſit ſenex non ſuſpecta de incontinentia ad hoc vt in ſæculo remanere poſſit, ſecus autem ſi ſit iuuenis, nam tunc exigitur ingreſſus ipſius in Religionem, & hanc ſententiam vti probabiliorem tenet *Sanchez. de matrim. lib. 7. diſ. 39. num. 6. & ita diſtinguunt textus in cap. vxoratus, cap. cum ſis, cap ad Apoſtolicam de conuerſ. coniugat. & patet ex Concilio Agathenſi cap. 16. & 17.* ibi *Sane ſi coniugati iuuenes conſenſerint ordinari, etiam vxorum voluntas ita requirenda eſt, vt ſequeſtrato manſionis cubiculo Religione promiſſa, poſtea quam pariter conuerſi fuerint ordinentur relat. in cap. Epiſcopus 77. diſt.* & tenent DD. copioſè relati per *Sanchez. loco citato, Bellet. diſ. Clerical. part. 2. de pæn. Clerical. §. 10. num. 8.*

14 Quæ procedunt ſi matrimonium conſumatum fuerit, ſecus autem ſi fuerit tantum ratum, & non conſumatum, quo caſu coniugibus à die poſt contractum matrimonium datur bimeſtre ad deliberandum, an velint eligere perfectiorem ſtatum,
15 ſcilicet tranſire ad Religionem, & ſic intra dictum tempus non tenentur ad redditionem debiti, vt cauetur ex *capitulo ex publico de conuerſ. coniug. Iordan. elucubr. diuerſ. lib. 10. tit. 12. num. 67. latè Sanchez. de matrim. lib. 2. diſ. 24. per totam, & ſignanter num. 4. Antonel. de tempor. legat. lib. 3. cap. 6. num. 1.*

16 Et tunc ſecuta ſolemni Religionis profeſſione alterius coniugis matrimonium tantum ratum diſſoluitur, vt definiuit *Sacrum Concil. Triden. ſeſſ. 24. can. 6.* ſiquidem ſicut matrimonium carnale, quod fit ex copula coniugali dirimitur per mortem naturalem, ita etiam matrimonium ſpirituale.

ritnale, quod ex ſolo conſenſu oritur, dirimitur per obitum ſpiritualem, qui ex profeſſione reſultat, & in ijs terminis intelligendi ſunt Sancti Patres damnantes diſſolui coniuginm per ingreſſum Religionis, cum intelligendi ſint de matrimonio conſumato, non autem de rato, vt probatnr ex *cap. ex publico de conuerſ. coniugat. & not. Marchant. in Candelab. myſt. tract. 8. lect. 14. de inſolubilitat. matrim. propoſ. 2. fol. 778. Antoncl. de tempore legal. lib. 3. cap. 6. ſub num. 1.*

7 Quinimò quod etiam elapſo bimeſtre ſi alter coniux Religionem ingrediatur, & profeſſionem emittat, valida ſit profeſſio, & matrimonium antecedens diſſoluatur, docent *Bonaccin. in tit. de matrim. quæſt. 3. punct. 4. num. 4. fol. 318. tom. 1. Antoncl. de tempore legal. lib. 3. cap. 6. num. 3.* & ratio eſt quia hic effectus ex priuilegio diuino conceſſus fuit profeſſioni, ſecus autem ſi matrimonium conſumatum fuerit ante profeſſionem, quod non dirimitur per ſequeutem profeſſionem, vt habetur *in can. ſi quis coniugatus 27. quæſt. 2. Bonaccin. loco citato num.* 7.

18 Clericis veró in minoribus conſtitutis licet non ſit prohibitum matrimonium contrahere, *cap. ſi quis eorum, cap. erubeſcat 32. diſ. cap. 1. 2. & 3. ad Cleric. coniugat. vbi communiter ſcribentes Rot. deciſ. 731. num. 14. part. 1. diuerſ.*

19 Nihilominus matrimonium per verba de præ-
ſenti contrahendo amittunt ipſo iure, & abſque
alia declaratione beneficia, & penſiones Eccle-
ſiaſticas, nam retinere beneficia, & vxorem ſunt
inter ſe incompatibilia, *cap. cos, qui 32. diſt. cap. ſi
quis Sacerdotum 81. diſt. cap. 1. de Cleric. coniugat. vbi
gloſ. in verbo relinquenda. Abb. num. 4. Hoſticn. nu. 2.
& alij ex cap, 2. & eod. tit. Pariſ. de reſignat. beneſic.
lib. 1. quæſt. 1. cum ſeq. Garz. de benefic. part. 11. cap. 8.
nu. 1. & ſeq. Farinac. in tit. de delictis carnis qu. 138.
num. 100. cum ſeq. Bellet. diſquiſit. Clerical. part. 2. tit.*
20 *de pœn. Cleric.* §. 10. *nu.* 2. qui copioſè alios alle-
gant, & ampliant, vt procedat non ſolum ſi ma-
trimonium non fuiſſet conſumatum, verum etiam
ſi matrimonium eſſet nulliter contractum puta
cum conſanguinea, vel cum alio impedimento
21 legitimo, vt comprobant *Farinac. loco citato num.
109. & Bellet. num. 3.* licet *Sanchez. de matrimon.*
contrarium teneat, ſcilicet, quod deſideretur ſen-
tentia Iudicis, & quod non ipſo facto amittatur
beneficium, *lib. 7. diſ. 43. num. 3. & diſ. 44.*

22 Limit. tamen, vt prædicta non procedant in ſimplici tractatu de contrahendo matrimonium, vel in contractu ſponſalium, in quibus caſibus Clericus non amittit beneficia, & penſiones; *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 15. num. 43. Garz. de benefic. part. 11. cap. 8. num. 19. cum alijs adductis per Bellet. diſ. Clerical. part. 2. tit. de pœn. Cleric. §. 10. num. 6.*

SODOMIÆ CRIMEN QVOMODO PVNIATVR.

ARGVMENTVM.

Sodomiæ flagitij pœna eſt mortis tam de iure diuino, quàm ciuili, & canonico, & concremationis; Clerici degradantur, Curiæ ſæculari traduntur, & beneficijs priuantur, Sodomiæ pœna quando ſibi locum vindicet: doctrinæ excutiuntur.

SVMMARIVM.

1 Sodomiæ crimen deteſtatur.
2 Pœna Sodomiæ eſt mortis naturalis.
3 Et in ſtatu Eccleſiaſtico etiam per conſtitutionem Marchiæ.
4 De iure veró canonico laicus excommunicatur.
5 Et vigore conſtitutionum Pij V. etiam pœna mortis multari videtur.
6 Vlterius poſt mortem ſodomita comburitur.
7 In crimine ſodomiæ, an inſtet bonorum confiſcatio referuntur DD. ſententiæ.
8 Sodomita eſt infamis.
9 Item priuatur facultate teſtandi.
10 Clericus ſodomita deponitur, beneficijs priuatur, & in Monaſterium detruditur de iure canonico.
11 Hodie veró degradatus, & Curiæ ſæculari traditur ſuſpendendus, & nu. 12. vbi de Clerico coeunte cum brutis.
13 Amp. etiam ſi Clericus vnica vice hoc crimen commiſerit.
14 Limit. vt Bulla Pij V. procedat quando copula, ſeù pollutio habita fuerit in ano, ſecus ſi extra.
15 Extraordinaria pœna arbitrio Iudicis punitur, qui extra vas pollutionem commiſit cum maſculo.
16 Sodomia committitur etiam ſi rem habeatur cum fœmina præpoſtera venere, & intrat pœna ſodomiæ.
17 Quod procedit etiam in Clerico.
18 Vir præpoſtera venere cognoſcens vxorem ſuam punitur pœna mortis.
19 Mulieres carnaliter ſe cognoſcentes committunt ſodomiam, & quando pœna mortis multari debeant declaratur.
20 Committens crimen beſtialitatis pœna mortis, & combuſtionis vna cum animali bruto punitur.
21 Quod etiam procedit in Clericis.
22 In crimine ſodomiæ actu non completo verius eſt, quod extraordinaria pœna irroganda ſit, & num. 23. & 24. referuntur pœnæ impoſitæ.
25 Minores in crimine ſodomiæ pœna mitiori puniuntur.
26 Sed ex conſtitutione Marchiæ ſi ſint maiores decem, & octo annorum puniuntur pœna mortis.
27 Qui per vim ſodomiam paſſus eſt nulla pœna multatur.
28 Clericus pro crimine ſodomiæ, an ſit ipſo iure ſuſpenſus, & miniſtrando efficiatur irregularis.

DECISIO LXVI.

1 INter omnia alia crimina, & delicta carnis peſſimum, nefandum, & horrendum ſodomiæ crimen deteſtatur, vt meritò ad eius atrocitatem vlciſcendam inſurgant leges, armentur iura gladio vltore, & exquiſitis pœnis ſubdantur, qui illud audent perpatrare, *l. cum vim C. de adulter.*

2 Sodomiæ flagitij pœna eſt mortis naturalis tàm de iure diuino, quàm de iure ciuili, & canonico; lege enim Diuina, habetur ex *Gen. 19. Leuit. 20. & Exod. 22.* lege pariter ciuili eſt textus in *l. cum vir*, ibi *armari iura gladio vltore, vbi notant communiter ſcribentes C. ad l. Iul. de adulter. item eſt textus in Auth. vt non luxurietur contra naturam §. propterea, & ibi gloſ. in verbo legibus, & in verbo ſupplicij, & Ang. in ſummario dicit etiam textus in §. item lex Iulia inſtit. de pub. Iudic.* vbi gladio puniuntur ij, qui cum maſculis nefandam libidinem exercere audent, ibique *gloſ. in figuratione caſus, & in verb. cum maſculis, eſt etiam textus in l. 1. §. qui puero ff de extraordinar. crim.* ibi *peracto flagitio punitur capite*, qui quidem textus eſt canonizatus in *cap. ſollicitatores eodem §. qui puero 31. quæſt. 3. Ghirlan. de pœn. omnifar. coit. quæſt. 8. num. 4. Bermon. de pub. concub. rub. de peccat. ſodomit. num. 9. & 23. Ignat. Lopez in addit. ad Diaz. in pract. crim. canon. cap. 86. lit. A. in verbo deteſtanda verſ. fuit*

ſemper

ſemper Clar. in pract. §. ſodomia num. 4. verſ. ſed quæro, quæ ſit pæna Petr. Gregor. Sintag. iur. lib. 38. cap 10. rub. de præpoſtera libidine num. 1. Andre. Gayl. de pace publ. lib. 1. cap. 14. num. 26. Petrus Cabal. reſol. crim. caſ. 16 nu. 34. Boſſ de ſtup. deteſtab. in maſcul. in prin. Menoch. de arbitrar. quæſt. caſ. 286. num. 1. & in addit. num. 16. & ſeq. Boer. deciſ. 416. ad fin. num. 14. Farinac. in tit. de delict. carn. quæſt. 148. nu. 4. & 5. Bellet. diſquiſit. Cleric. part. 2. tit. de pæn. Cleric. §. 11. nu. 7.
3 *cum plur. ſequent.* Et in ſtatu Eccleſiaſtico cautum etiam habemus per *conſtitutionem Marchiæ lib. 4. cap. 69. & ibi Cabal. in addit. lit. B. num. 1.*

4 De iure canonico licet laicus huius criminis reus excommunicetur, & à cætu fidelium penitus arceatur per *text. in cap. Clerici, & ibi communiter notant omnes canoniſtæ extra de exceſſib. Prælator. Decian. lib. 3. cap. 83. num. 2. verſ. ſi verò ſit laicus Gregor. in Sintag. iur. lib. 39. cap. 11. rub. de præpoſtera libidine num. 3. Ignat. Lopez. in addit. ad Diaz. in pract. crim. canon. cap. 86. lit. R. in verbo detrudatur in fin. addit. verſ. Laicus verò Bermon. de publ. concub. rub. de peccat. ſodom. num. 27. verſ ſi verò ſodomita ſit laicus Maſcard. de probat. lib. 3. concluſ. 1343. n. 1. in fin. Menoch. de arbitrar. quæſt. lib. 2. caſ 286. nu. 9. Farinac. in tit. de delict. carn. quæſt. 148. num. 23.*

5 Tamen vigore conſtitutionis *Beati Pij V. ex ordine Bullar. 5. in verſ. ſi quis* crimen nefandum, & ex alia eiuſdem *Pontificis in ordine Bullar. 70.* etiam laici videntur pœna mortis puniri *Farinac. in tit. de delict. carn. quæſt. 148. num. 28. & latius Bellet. diſquiſit. Clerical. part. 2. tit. de pæn. Cleric. §. 11. à nu. 7. cum pluribus ſequent.* & de hac etiam Bulla mentionem facit *Ignat. Lopez. in addit. ad Diaz. in pract. crim. canon. cap. 86. lit. C. in verbo Curiæ traditur.*

6 Vlterius ſodomitæ non ſolum imponitur pœna mortis, ſed etiam poſt mortem igne concrematur, *Plot. de in lit. iuran. §. 6. ſub num. 42. Corrad. in pract. rub. de ſodom. poſt. num. 5. Clar. in pract. §. ſodomia ſub num. 1. verſ. vidi quandoque, & num. 5. verſ. ſed quæro, quæ ſit pæna, & ibi Baiard. in addit. num 1. Bermon. de pub. concub. rub. de peccat. ſodomit. numer. 29. Menoch. de arbitrar. quæſt lib. 2. caſ. 286. nu. 23 & 24 in addit. Ignat. Lopez. in addit ad Diaz. in prax crim. canon cap. 86. lit. A. in verbo deteſtanda verſ. hæc quidem mortis pæna, Arnal. Albertin. de Agnoſcen. aſſet. Cathol. & hæretic. quæſt. 23. num. 23. verſ. vndè meritò Cabal. reſol. crim. caſ. 16. num. 34. in fin. & num. ſequent. Farinac. dicta quæſt. 148. nu. 7. Bellet. diſquiſit. Clerical. part. 2. tit. de pæn. Cleric. §. 11. num. 5.* qui omnes teſtantur in praxi ſeruari, & ita eſſe de generali conſuetudine.

7 Et quamuis ſecundum aliquos DD. in hoc crimine etiam bona ipſo iure confiſcantur, contrariam tamen ſententiam eſſe veriorem, & apud nos ſeruatum, & neminem ſodomitam morti condemnatum fuiſſe cum confiſcatione bonorum, teſtatur *Farinac. in tit. de delict. carn qu. 148. nu. 15. relatis num. 12. & 14. contrarium tenentes,* & hanc ſententiam latiſſimè comprobat *Thab. Non. conſ. 104. Plot. conſ crim diuerſ. 132. lib. 1. per tot. Baiard. ad Clar. in § ſodomia num. 18. Menoch. de arbitrar. quæſt. lib. 2. caſ. 286 num. 26. in addit.*

8 Et non ſolum ſodomita eſt infamis, & infamiam incurrit ipſo iure, etiam ante quam ſit accuſatus, & damnatus, ad textum in *l. cum vir. ibi exquiſitis pænis ſubdantur C. ad l. Iul. de adulter. & ibi gloſ. in verbo infames Plot. de in lit. iurand. §. 6. num. 44. Plot. conſ. crim. diuerſ. 132. num. 5. lib. 1. Petrus Gregor. in Sintagm. iur. lib. 36. cap. 10. rub. de præpoſtera libidine nu. 1. Menoch. de arbitrar. quæſt. lib. 2. caſ. 286 num. 8. & ibidem in addit. num. 27.*

9 Verum etiam priuatur facultate teſtandi, & remanet inteſtabilis, & propterea teſtamentum poſt eius mortem annullatur, licet non ipſo iure, ſed ſecuta ſententia. *Firman. in repertorio in verbo ſodomita verſ. quarto, Boſſ. de ſtupro deteſtab. in maſculum nu. 2. Ignat. Lopez. in addit. ad Diaz. in pract. crim. canon. cap. 86. lib. A. in verbo deteſtanda verſ. puniuntur etiam Plot. conſ. crim. diuerſ. 132. num. 5. & ſequent. lib. 1. vbi refert, & reprobat contrarium tenentes Farinac. in tit. de delict. carn. quæſt. 148. nu. 16. & 17.*

10 Clericus verò pariter de iure canonico pro hoc peſſimo crimine beneficijs priuatur, deponitur, & in Monaſterium detruditur, textus eſt in *cap. Clerici & ibi notant omnes canoniſtæ extra de exceſſibus Prælat. Bermon de publ. concub. rub. de peccat. ſodomit. num. 26. in fin. verſ. in foro autem contentioſo Corrad. in pract. rub. de ſodomit. num. 5. verſ. at Clerici deponuntur, Ghirland. in tract. de pæn. omnifar. coit. quæſt. 2. num. 2. in fin. & quæſt. 0. num. 6. & quæſt. 8. num. 3. Diaz. in pract. crim. canon. cap. 88. num. 2. & ibi Ignat, Lopez. lit. R in verbo detrudatur, Plot. inter conſ. crim diuerſ, 133. num. 4. lib. 1. Petrus Gregor. in Sintag. iur. lib. 36. cap. 10. rub. de præpoſtera libidine num. 1. Menoch. de arbitrar. quæſt. lib. 2. caſ. 286. nu. 9. verſ. iure Pontificio. & ibi in Addit. num. 13. & ſeq. Decian. tract. crim lib. 6. cap. 2. num. 15. & conſ. 83. num. 2. lib 3. Farinac in tit. de delict. carn. quæſt. 148. num. 25. Bellet. diſquiſit. Clerical part. 2. tit. de pæn. Clericor. §. 11. num. 6. Leo X. ſua conſtit. 7. quæ incipit ſuperne §. 35.*

11 Hodie verò ſeuerius, & fortius Clerici huius criminis rei ſiuè ſæculares, ſiuè regulares, & cuiuſcunque gradus, & dignitatis à Iudice Eccleſiaſtico omni officio, beneficio, & dignitate priuantur, & degradati poteſtati ſæculari traduntur, capitali ſupplicio puniendi, ſicut Laici, vigore *Bullæ Pij V. ex ordine Bullar. 5. quæ incipit cum primum §. 11. verſ. ſi quis crimen nefandum, & ex alia eiuſdem Pontificis ex ordine 72. incip. Horrendum Bullar Cherubin. part. 2 §. tertio itaque fol. mihi 202.* de quibus *Farinac. dicta quæſt. 148. num. 28. vbi in fin.* ſubdit (allegando caſum), huiuſmodi conſtitutiones ſeruari etiam extra ſtatum Eccleſiaſticum, *Bellet. diſquiſit. Clerical. part. 2. tit. de pæn. Cleric. §. 11. nu. 7.* & circumſcriptis præfatis conſtitutionibus, quod etiam ita quotidie ſeruetur, tradit *Bermon. de pub. concub. rub. de peccat. ſodomit. nu. 29. & ex fratre Ioanne refert Vinc. commun. opin. 727. num. 1. in fin. & num. 2. & ex Petro Crinic. docet Menoch. de arbitrar. quæſt. caſ. 286. num. 3. & in addit. num. 15. Decian. tract. crim lib. 6. cap. 23. nu. 16.*
12 vbi loquitur de Clerico coeunte cum brutis, & hunc Clericum degradandum, & poteſtati ſæculari tradendum, & quod ſi caſus contingeret ita ipſe conſuleret, & iudicaret.

13 Et huiuſmodi Clerici traditio Curiæ ſæculari, quod facienda ſit etiam ſi vnica vice hoc crimen commiſerit, non obſtante, quod in *Bulla Pij V.* videatur requiri frequentia actuum propter verbum exercere, vt latè comprobat *Bellet. diſquiſit.*

Cleri-

clerical.par.2.tit.de pœn.cleric.§.11.n.10.& num.9.
alios contrarium tenentes refert, & dicit *Farin.*
in tit.de delict.carn.q.148.n.30.

14 Limitatur tamen Bulla Pij V. vt procedat quã-
do Clericus habuit copulam ſodomiticam in
anum, ſecus ſi ſodomiticum actum explendo li-
bidinem alio modo contra naturam per extraor-
dinariam pollutionem commiſerit ex *Ignat.Lop.*
in addit.ad Diuz. in pract.crim.canon.cap. 86. lit.C.
in verbo curiæ traderetur in fin. Stephan. Quaranta
in ſum.bullar.in verbo ſodomia in addit. in 2. limit.
Petr.Cabal.reſol.crim.caſ.16.num.11. vbi quod Iu-
15 dicis arbitrio punitur, qui extra vas pollutionẽ
extraordinariam commiſit, ex *Menoch.quem al-*
legat de arbitrar.quæſt.lib.2.caſ.286. num.18. quod
latius ante ipſum dixit *Afflict.lib.3.conſt.Regn.rub*
42.de adulter.& lenocin.in conſtit. legum aſpirantes
num.12.& ſeq.verſ.ſed quid ſi fiat, vbi loquens de
extraordinaria pollutione facta cum puero extra
anum cõcludit iſtos tanquam extraordinariè de-
linquentes extraordinariè puniendos, & ita de-
terminatum vidiſſe teſtatur, *Farinac.dicta q.148.*
num. 31.

16 Pœna ſodomiæ ſibi locum vindicat non ſolum
quãdo maſculus maſculum carnaliter cognoſcit,
ſed etiam quando cum fœmina rem habeat præ-
poſtera venere, *l.cum vir nubit in fœmina C. ad l.*
Iul. de adulter. vbi adnotauit Iacob.Butriga Corrad.
in prax.rub.de ſodomit.n.3.Boſſ.de ſtupro deteſtab. in
maſculo num.2.Viu.opin.726.num.25. vbi de verio-
ri. & communi latè Clar.in prax.in §.ſodomia nu.2.
verſ.vide quandoque, vbi ita iudicaſſe Senatum
Mediolanenſem & fuiſſe combuſtos nonnullos
viros, et fœminas, qui inſimul ſic contra natu-
ram ſe commiſcuerũt, & ita etiam tempore Pau-
li IV. Romæ ſeruari vidiſſe teſtatur *Farinac.in tit.*
de delictis carn. quæſt.348.num.35.circa fin.Menoch.
de arbitr.quæſt.lib 2.caſ.286. num.5. & in addit.nu.
40.vbi de communi Decian.conſ.83.num.1.in fi.verſ.
& tale vitium lib.3.Cabal. reſol.crim.caſ.16. nu.15.
& ſeq.vbi de communi Peguer.deciſ.72.num.1. Qua-
ranta in ſumma bullar.in verbo ſodomia in addit.in 1.
17 *ampliat.vbi bullum Pij V.* ampliat procedere etiã
in Clerico cognoſcente fœminam præpoſtera
venere.

18 Et multo magis pœna mortis habet locum
in eo, qui præpoſtera venere cognouit vxorem
ſuam, tum ob iniuriam, quæ irrogatur Sacramẽ-
to Matrimonij, tum quia eſt contra ipſius matri-
monij finem, ſobolem ſcilicet procreandi, ex qui-
bus qualitatibus grauius redditur delictum cum
vxore, quam cum alia fœmina, ad textum in
cap. adulteri 32.quæſt.7. Plot.de in lit.iuran.§.6. ſub
num.42. Menoch.de arbitrar.quæſt.lib.2.caſ.286. nu.
41. in addit. vbi comprobat *pluribus rationibus Fa-*
rinac. dicta quæſt.148. num.37. Peguer.dec.crim. 72.
num. 3. in fin.

19 Vera etiam ſodomia reputatur ſi fœmina agat
vt vir in aliam fœminam patientem, vt teſtatur
D. Thom 2. 2. quæſt.154. art.11. & tunc etiam
intrat pœna ſodomiæ, & mortis, quando tamen
inſtrumento aliquo medio ligneo, aut ferreo, aut
ex quacunque alia materia confecto agant, ſe-
cus autem quando fœmina sè corrumpit cum
alia muliere ſola fricatione, quo caſu intrat ſo-
lum pœna extraordinaria, *Anton. Gomez in l.Tau-*
ri 80. num.24. Couar.in Epit. 4 Decretal.p.2. c.8.
§.5.num.7. verſ.quid ſi fœmina Clar. in §. fornicatio
verſ.inter mulieres Menoch. de arbitrar. quæſt. lib.2.
caſ.286. num.48. & ſeq. in addit. Farinac in tit. de
delict.carn. quæſt.148.num.40.iuncto n.41. qui refe-
runt ita ſeruari vidiſſe *Sanchez de matrim. lib.10.*
diſ.4. num.5. Ludouic.Peguer.deciſ.crim.72. num.4.
*& 5.*vbi ita pariter apud eum ſeruatum dicit.

20 Et multo magis ordinaria ſodomiæ pœna
multari debet maſculus, & etiam fœmina, qui
nefandum beſtialitatis crimen committere non
perhorreſcunt, vnde maſculum, vel fœminam,
qui carnalem commixtionem habuerunt cum
animali bruto ſuſpenſos, & inſimul cum animali
combuſtos, prout apud nos quandoque ſerua-
tum fuiſſe teſtatur *Farinac.in tit.de delict.carn. qu.*
148. num.46. ad textum in cap.mulier.15. quæſt. 1.
ibi mulier,quæ acceſſerit Bermon.de publ.concub.rub.
de peccat.ſodomit. num.28.in fin. Cyrill.in ſum.crim.
par.2. rub.de publ.iudic. §.4.num.17. Menoch. de
arbitrar. quæſt. lib.2.caſ.286.num.43. & ſeq. Clar.
in pract. §. fornicatio nu.22. verſ.cum animali bruto
& in §.fin.qu. 99. nu.8.verſ.quæres etiam, vbi quod
ita pluries fuit ſeruatum Stephan.Quaranta in ſum.
21 *bullar.in verbo ſodomia in addit.in princ. in 2. am-*
pliatione. vbi ſubdit *Bullum Pij V.* multo magis
habere locum in Clerico ſe turpiter cõmiſcente
cum brutis.

22 Et quamuis ob huiuſmodi ſodomiæ deteſta-
tionem, etiam flagitio non conſumato dummo-
do deuentum fuerit ad actum proximum, ſcilicet
ad oſcula, & amplexus, & tactus membrorum
inhoneſtorum ſecundum aliquos DD. videatur
imponendam eſſe ordinariam ſodomiæ pœnam,
verius tamen eſt, quod effectu non ſecuto, & cri-
mine non completo, non pœna mortis, ſed alia
mitior, & extraordinaria imponenda ſit, prò vt
apud Doctores omnes receptum eſt, quod quan-
do quis emittit ſemen extra anum non pœna or-
dinaria, ſed mitiori extra ordinem puniendus
veniat, probat textus in *l.1.§. fin.ff.de extraordin.*
crim. ibi *perfecto flagitio punitur capite, imperfecto*
in inſulam deportatur, & eſt canonizatus iſte textus
in cap.ſollicitatores §. qui puero 33.quæſt.3. Clar. in
§. ſodomia num.8. verſ.quæro non quid Menoch. de
arbitr.quæſt.lib.2.caſ.286. num.7.& nu.18.et ibidem
in addit.n.37. vbi reprobat Grum.contrarium tenentẽ
Anton.Gomez in l.Tauri 80.num.34. Ceual. in com-
mun.opin. quæſt.140. num.17. quidquid ſecus vo-
luiſſe videtur *num.3.Farinac dictu quæſt.148.nu.61.*
23 *& 64. Petrus Cabal. reſol.crim. caſ. 16.* vbi ad tri-
remes condemnatum fuiſſe quendam medicum,
qui pluries ſe corrupit cum puero, ſèd extra vas
turpes alios actus exercendo *Ludouic.Peguer dec.*
24 *crim.72.*vbi *num.5.* refert fuiſſe fuſtigatum quen-
dam N. qui pluries actus venereos ſicut ſupradi-
ctus Medicus cum multis pueris commiſerat, &
*deciſ.75.*refert ad triremes condemnatum fuiſſe
Alexandrum N. qui non in ano, ſed extra vas, &
per crura ſe polluit.

25 Limitatur tamen, & temperatur rigor pœnæ
contra ſodomitas impoſitæ in minoribus prop-
ter ætatem, ex cuius immaturitate, & non per-
fecti iudicii ratione, facile ab huiuſmodi vene-
reos actus peragendos trahuntur, & ſic in Ciui-
tate Auenione fuiſſe ſeruatum teſtatur *Adden. ad*

Angel.de malef. in §. item lex Iulia lit.A. inſtit. de pub. iudic. Baiard. ad Clar in §. ſodomia num. 13. Menoch.de arbitrar. quæſt, caſ.286 num.19.in addit.
26 *num.39. Farinac. dicta quæſt.* 148. *num.* 76. *&* 77. vbi quod ex *Conſtitutione Marchiæ* pro hoc crimine imponatur pœna mortis ſi reus fuerit maior decem, & octo annorum, vt diſponit in *cap* 66. *lib*.4. & in Vrbe ſeruari vidiſſe.
27 Limitatur 2. in eo,qui per vim ſodomiam paſſus eſt, nam & is nulla pœna punitur, tum de iure ciuili per textum apertum in *l.fœdiſſimam vbi glo.& communiter DD. omnes C ad l. Iul.de adulter. & per alium in l.*1. *§. remouet verſ.ſi quis tamen vi ſſ pe poſtulando, & ibi glo.in verbo notari.* Tum de iure Canonico in *cap. infames* 3. *quæſt.* 7. *Petrus Gregor. in ſintag.iur.lib* 36. *cap.*10. *rub. de præpoſt. libid.num.*1. *Bermon. de publ concub. rubric. de peccat. ſodomitic. num.*15. *Farinac. dicta quæſt.*148. *num.*79.*& ſeq. latè Borgnin.deciſ.*13. *n.*16.*p*.5.

Diſceptatur etiam inter DD. an Clericus huius nefarij criminis reus ſit ipſo facto ſuſpenſus ,adeò vt diuina miniſtrando efficiatur irregularis, & pro affirmatiua reſpondet *Speculat. Io: Andr. Aretin.Couar.Lopez ad Diaz.* pro negatiua inſurgunt *Nauar. Lambert. Sayr. Suar.Roder.* quos refert *Bellet. diſquiſit. clerical. par.*2. *tit. de pœn. clericor.* §. 11. *num.*12. vbi quod prima ſententia procedat ſi crimen ſit publicum ſecunda ſi ſit occultum.

SODOMIÆ CRIMEN QVOMODO PROBETVR.

ARGVMENTVM.

Sodomia inter occulta crimina connumeratur,probatur indicijs, & coniecturis,ſecus ſi concurrat poſterioris partis fractura , nam tunc per peritorum inſpectionem eſt recognoſcendum.

SVMMARIVM.

1 Sodomiæ crimen probatur præſumptionibus , & coniecturis, vt plura imperfecta coniungantur, & n. 17.
2 In hoc crimine corpus delicti probatur coniecturis.
3 Declara procedere ſi fuerit commiſſum ſine fractura, ſecus ſi cum fractura aot .
4 Nam tunc probatur per peritos , & obſtetrices.
5 Et eorum relatio debet eſſe iuramento firmata.
6 Sodomiæ crimen non probatur per nudam confeſſionem,& quæ requirantur.
7 Corpus delicti non probatur per rei confeſſionem.
8 Nec eius vigore deueniri poteſt ad condemnandum.
9 In delictis,in quibus non remanent veſtigia ad condemnandum ſufficit confeſſio aliquibus indicijs veſtita,
10 Et in crimine ſodomiæ loco querelæ ſufficit aliqua alia informatio.
11 Sodomia probatur per teſtes ſingulares.
12 Et in hoc delicto ſocius criminis etiam probat.
13 Præcipuè ſi puer ſollicitatus aſſentire noluerit.
14 Qui probat ſine tortura.
15 Sodomitici dictum facit indicium ad torturam , dummodo eorum dictum tortura confirmauerint, n.16.
18 Sodomiæ probatio , ſeu coniectura deſumitur ex teſtibus deponentibus audiuiſſe tergiuerſationes.
19 Si puer vim paſſus auditus fuerit clamans.
20 Pro vt etiam ex oſculo , & amplexu pueri maioris decem annorum.
21 Et ex dormitatione viri cum puero.
22 Si eius camiſia reperta fuerit ſanguinolenta.
23 Fama etiam hoc crimen coadiuuat,
24 Sodomiæ crimen eſt mixti fori.
25 In crimine ſodomiæ procedi poteſt per inquiſitionem.
26 Iudex regulariter in delictis non poteſt procedere ex officio .
27 Limita in atrociſſimis .
28 Limita 2. quod hodie de conſuetudine procedatur.
29 Limita 3 de iure Canonico cuius vigore indiſtinctè procedi poteſt in omnibus delictis per inquiſitionem.
30 Contrarium , quod tam de iure ciuili , quam diuino, & Pontificio nemo ſine accuſatore damnari poteſt.

DECISIO LXVII.

1 IN crimine ſodomiæ,in quo cum inter occulta crimina connumeretur , ne dum præſumptiones,& coniecturæ habentur pro concludenti probatione , *Clar.in pract.§. fin quæſt.* 20. *verſ. ſciendum tamen prope fin. Farinac.in tit.de delict.carn.quæ.*148. *num.*60. Verum etiam plura imperfecta coniunguntur ad inducendam plenam probationem, *Butr.in cap.veniens il primo col.fin.extra de teſtibus Grat. conſ.*104. *num.*13. *& ſeq.lib.*1.*Gabr.in tit.de probat.concl.*1 *num.*34. *cum alijs allegatis per Farinac.conſ.crim.*25.*n.*56.*tom.*1.
2 Adeo vt in hoc crimine ad probandum illius delicti corpus , licet ſufficiant coniecturæ. *Plot. conſ.crim. diuerſ.* 132. *num.*22. *vol.*1.*cum alijs per Farinac.conſ.crim.* 25. *num.*68. *ante fin. vol.*1. hoc
3 tamen procedit ſi non ſit commiſſum cum fractura , quo caſu faciendum eſt, vt vulgo dicitur viſum , & repertum, ſcilicet qualitas fracturæ inſpicienda eſt per Chirurgos , & peritos , à quibus ſi aſſeratur nullam adeſſe fracturam,tũc præſumitur, quod ſicut puer falſum dixerit in hac qualitate , ita etiam dixerit in facto principali præcipuè ſi appareat inculpatum habere paruum membrum , ita vt non ſit veriſimile quod podicem fregerit *Tho.Triuiſ.dec.crim.*13. *num.*4.*et ſeq. vſque ad num.*26.*Scaccia de Iudic.cauſ.ciuil.et crim. cap* 8 .*num.*3. *verſ.item ſi in ano cum alijs per Farinac.in tit.de inquiſit.q.*2.*n.*24.*verſ.& ad id.*
4 Quando tamen concurrit ani fractura ſodomiæ corpus probatur per peritos, & obſtetrices, & ſic per viſionem peritorum deponentium de fractura ani ſecuta propter emiſſionem membri, & ſeminis *Foller. in pract.in verbo capiat informat. num.*20.*Clar.in §.fin. quæſt.*4. *verſ. quando verò in fin. Maſcard. de probat.lib.*3. *concl.*1313. *nu.*3. *Farinac.in tit de inquiſit. quæſt.*2.*num.*24. *& in tit.de delict.carn. quæſt.*148. *num.*74. *& conſ.crimin.*156.
5 *ſub num.* 30. *lib* 2. vbi ſubdit relationem Chirurgorum , & peritorum eſſe debere iuramento firmatam, alias attendendam non eſſe *Borgnin. Caualcan. deciſ.*13. *num.*7. *par.* 5.
6 Non tamen probatur ſodomia per ſolam confeſſionem , niſi conſtet delictum commiſſum per euidentiam facti , vel per teſtes, vel coniecturas, & indicia partis etiam præuia præcedente querela , nam licet verſemur in delictis, cuius non ſolent remanere veſtigia , tameꝗ cum non ſolo animo committatur,ſicut hæreſis ,factum exigit, & ideò nuda confeſſio non ſufficit ad condemnandum, vt *Bart.Caſtren.Gandin.Bal.ſequitur Boſſ. in tit.de delict.num.*15.*& ſeq.verſ.& hoc per rei inſpectionem Farinac. conſ.crimin.*25.*num.*22.*in fin.lib.*1.*& in prax.crim. in tit.de inquiſit. q.*2.*n.*24.
7 Generalis enim regula eſt , quod corpus delicti non probatur , nec ſuppletur per confeſſionẽ rei, cui propterea nullum affert nocumentum,nec

eius

8 eius vigore aliter non conſtito de corpore deli-
cti, poteſt reus damnari, cum ipſa confeſſio, &
condemnatio inde ſecuta ſit nulla, vt tradunt cō-
muniter DD. in l. 1. §. fin. ff. de quaſt. & in l. inde §.
ſi. cum l. ſeq. ff. ad l. aquil. Bald. in l. vnica C. de con-
feſſ. Gulielm. de Benedict. in cap. Raynutius in verbo
mortuo itaque teſtatore il primo num. 162. & ſequ. de
teſtam. Iul. Clar. in pract. §. fin. quaſt. 55. verſ. poteſt
etiam, & verſ. quomodo autem Bertaz. conſ. 380. n. 2.
lib. 2. Boſſ. in tit. de banni nullitat. num. 7. verſ. item
quando Foller in pract. crim. in 4. par. 3. par. num. 15.
& 25. Gigas de crimine leſa Maieſt. lib. 2. tit. quomo-
do, & per quos crimen leſa Maieſt. probet. Farinac.
conſ. crim. 86. num. 55. & dicto conſ. 23. num. 2. & rur-
ſus in tit. de inquiſit. quaſt. 2. num. 7. par. 1. tom 1. Boer.
decis. 164. num. 8. Gram. decis. 2. num. 38. & in deli-
9 ctis, in quibus non remanent veſtigia ad condem-
nandum ſufficere confeſſionem aliquibus indicijs
veſtitam dicit Boſſ. in tit. de delictis num. 19. & in
10 crimine ſodomiæ, quod loco quærelæ ſufficiat
aliqua alia informatio ex Clar. in §. fin. quaſt. 55.
verſ. quomodo autem tradit etiam Farinac. conſ. crim.
25. num. 68. tom. 1.

11 Sodomia igitur, ſicut etiam fornicatio, adul-
terium, & mala vita in genere probatur per te-
ſtes ſingulares, qui coniunguntur, & faciunt plenā
probationem, latè Hippol. Riminald. conſ. 7. lib. 1.
vbi reſpondet contrarijs, & ita iudicatum, & de com-
muni teſtatur Loffred. conſ. 8. num. 7. & 8. vbi ita iu-
dicatum Rol. conſ. 82. num. 42. & ſeq. lib. 2. Burſat.
conſ. 2. num. 16. & conſ. 88. num. 12. Roman. conſil.
280. & ibi Mandoſ. Gabr. conſ. 71. num. 18. & alter,
Gabr. commun. concluſ. lib. 1. in tit. de confeſſ. concl. 1.
num. 46. & ſeq. vbi ſubdit procedere tam de iure ci-
uili, quam canonico Afflict. decis. 375. num. 5. Ioſeph.
Ludou. decis. Peruſ. in 9. num. 4. par. 1. Borgnin. de-
cis. 13. num. 1. par. 5.

12 Immò in hoc delicto ſocius criminis etiā pro-
bat, cum huiuſmodi delictum non ſoleat perpe-
trari, niſi cum perſonis inhabilibus; & minori-
bus, vt experientia docet, & ideò admitti de-
bent in teſtes, Plot. in l. ſi quando num. 143. C. vnde
vi Natta conſ. 205. in fin. vol. 1. Alex. conſ. 13. n. 23.
vol. 7. Burſa. conſ. 69. num. 13. & 16. volum. 1. Alba
13 conſ. 25. num. 1. præcipuè ſi propriè non ſint ſo-
cij criminis, ſed ſocij in crimine, ſcilicet ſi non
participauerint de delicto, cum aſſentire nolue-
14 rint, adeò vt cum non fuerint effecti infames.
probant etiam ſine tortura adnotata in cap. 1. de
teſtibus, & ibi glo. Bald. conſ. 429. lib. 3. Boſſ. in tit. de
indic. num. 154. Franciſc. March. dec. 488. n. 8. & ſeq.
par. 1. Borgnin. dec. 13. n. 9. p. 5.

15 Ac proindè ſodomitici dictum facere indiciū
ad torturam contra ſodomitātem, tenet Boſſ. in
prax. in tit. de indit. & conſiderat. ante tortur. nu. 60.
ſed Farinac. in tit. de indic. & tortur. quaſt. 43. num. 89
16 et ſeq. & nu. 101. contrarium docet, ſcilicet quod
ſodomitici dictum nunquam faciat indicium ad
torturam, niſi ſuum dictum etiam in tortura cō-
firmauerit, vndè pueri, & mulieres de hoc de-
ponentes, torqueri debent ad validandam eorum
depoſitionem, Belletn. diſquiſit. clerical. par. 2. tit.
de pœn. cleric. §. 11. ſub num. 15. verſ. an vero dictum
ſodomitici.

17 Et quia vt diximus ſodomiæ crimen probatur
præſumptionibus, & coniecturis Calcan. conſ. 102
Monticell. reg. crim. 11. num. 16. Maſcard. de probat.
lib. 3. concl. 1313. num. 3. Decian. conſ. 83. num. 3. lib. 3
vbi num. 11. & per tot. diſcurrit ſuper aliquibus
indicijs coniecturis ſodomiæ:

18 Deſumitur propterea coniectura, & ſodomiæ
probatio ex depoſitionibus teſtium, qui dicunt
ſe audiuiſſe tergiuerſationes, & quaſſationes, ex
allegatis per Calcan. in conſ. 110. in diſcurſu Farin.
in tit. de delictis carnis quaſt. 148. num. 67. & nu. 68.
19 vbi quod etiam non modica oriatur præſump-
tio. ex eo quod per vim paſſus auditus fuerit cla-
mans, & vociferans ex allegatis in pract. Monte-
leon. par. 4. fol. 204. num. 512.

20 Reſultat pariter indicium ex oſculo, & am-
plexu pueri maioris decem annorum, ſecus au-
tem ſi ſit minor decem annorum, quia tunc non
præſumitur quis illum deoſculari ex cauſa libi-
dinis, ſed ex licito amore, & beneuolentia Fa-
rinac. dicto quaſt. 148. num. 71. Prout etiam ex dor-
21 mitione viri cum puero, quando nulla redditur
veriſimilis cauſa huius dormitionis, & ſaltem
ex hoc oritur validum indicium ad torturam Fa-
rinac. loco citato num. 69. & ex allegatis per eundem in
quaſt. 136 num. 170. & ſeq.

22 Inſupér non modicum infertur indicium, quod
puer fuerit ſtupratus, ſi eius camiſia reperiatur
ſanguinolenta, Monteleon. in pract. p. 4 fol. 204 nu.
513. Farinac. dicta q. 148. n. 70.

23 Fama etiam in propoſito valdè coadiuuat in
probatione huius criminis, vt ſubdit idem Fa-
rinac. loco citato num. 73. ex allegatis per Calcan. in
conſil. 110. in diſcurſu Decian. conſ. 83. n. 4. & 29. lib. 3
vbi declarat.

24 Sodomiæ vitium eſt mixti fori cap. clerici vbi
Abb. num. 2. de exceſ. Prælat. idem Abbas in cap. quod
ſuper num. 14. de vot. vbi etiam Imol. Felin. in c. cum
ſit num. 18. verſ. alius caſus in crimine ſodomia de
for. competen. Clar. in §. fin. quaſt. 37. verſ. item
quaro vbi de communi Menoch. de arbitrar. quaſt. caſ.
586. num. 24. Calder. conſ. 3. de foro competen. Lopez
ad Diaz in pract. crim. canon. cap. 89 verſ. laicus vero
Bellet diſquiſit. cleric. par. 1. tit. de fauor Cleric. real.
§. 5. num. 128. Franc. Marc. dec. 587.

25 Vt tam deteſtabile crimen impunitum non re-
maneat, & facilius delinquentium notitia habe-
ri poſſit, datur iudicibus alias de iure compete-
tibus facultas procedendi non ſolum per accuſa-
tionem, & inquiſitionem, verum etiam ad ſim-
plicem, & ſecretam denunciationem, tam ratione
delicti, quam perſonarum excitata Conſtitutio-
ne Pij V. in §. vt præmiſſum & inhærendo dictæ
conſtitutioni animaduertit. Bellet. diſquiſit. cleric.
par. 2. tit. de pœnis Cleric. §. 11. n. 15.

26 Nam licet regulariter Iudex ex officio in deli-
ctis procedere non poſſit, quia inquiſitio non
eſt remedium ordinarium, ſed extraordinarium,
l. reſcripto §. ſi quis accuſationem vbi glo. ff. de mu-
ner. & honor. l. fin. & ibi Alber. ff. de in ius vocan.
Clar. in §. fin. quaſt. 3. num 3. verſ. debes autem ſcire, et
quaſt. 5. verſ. quaro in quibus cum alijs congeſtis per
Farinac. in tit. de inquiſit. q. 1. n. 7.

27 Limitatur tamen, vt non procedat in delictis
exceptis, & atrociſſimis, in quibus etiam ex of-
ficio, & per inquiſitionem procedi poteſt, ſicut
in alijs caſibus enumeratis per gloſ. & Bart. in l. 2.
§. ſi publico ff. de adult. & tradūt alij DD. cōgeſt. per
Farin. d. q. 1. n. 9.

28 Limitatur 2. vt quid quid ſit de iure, hodie ex generali conſuetudine in omnibus delictis ſiue publicis, ſiue priuatis procedi poteſt ex officio, & per inquiſitionem, vti remedium ordinarium. *Anton. Gomez. var. reſol. tom. 3. tit. de delict. cap. 1. nu. 49. in fin. & num. 10. Corrad. in pract. in tit. de inquiſit. num. 2. Clar. in pract. quaeſt. 3. verſ ſed certè Boſſ. in tit. de inquiſit. num. 8. cum alijs per Farinac. dicta quaeſt. 1. num. 10.*

29 Quinimo de iure canonico ſuper omnibus delictis indiſtinctè procedi poteſt per inquiſitionem, tamquam per remedium ordinarium *Bald. in cap. 1. de offic. ordinarij Barb. conſ. 43. col. 4. vol. 1. Marant. in ſpecul in 6. par. tit de inquiſit. ſub num. 39. Fachin. contron. iur. lib. 1. cap. 34. et tradunt alij adducti per Farinac. dicta quaeſt. 1. num. 8.* vbi *in verſ. ſed vide Clar.* allegat contrarium tenentes tam de
30 iure Cæſareo, quam Diuino, & Pontificio neminem ſine accuſatore damnari poſſe.

CLERICI, ET LAICI PRÆBENTES POCVLVM ABORTIONIS, ET STERILITATIS QVOMODO PVNIANTVR.

ARGVMENTVM.

Præbens poculum abortionis ſi nullus ſit conceptus fœtus, vel non formatus, vel animatus non tenetur pœna mortis, ſecus autem fœtu formato, & animato, aut recipientis morte ſecuta, præbens vero poculum ſterilitatis, ſi cum ſortilegijs ſit confectum tamquam homicida punitur; Clerici quomodo pro huiuſmodi delicto puniantur, traditur.

SVMMARIVM.

1 Præbens poculum ſterilitatis, & abortionis æquè homicida reputatur.
2 Declara quod præbens, aut ſumens poculum abortionis non punitur pœna mortis fœtu non formato, nec animato, ſecus autem formato, & animato. Contrarium n. 4. Declara vt num. 5. & 6.
3 Mulier accipiens medelas ad euitandam prægnantiam non punitur pœna ordinaria homicidij, ſed mitiori.
7 Abortum procurantes ex Conſtitutione Sixti V. puniuntur pœna mortis etiam in procuranda abortus fœtus inanimati, ſed fuit redacta ad terminos iuris communis per Gregorium XIV.
8 Vnde mitiori pœna, & non mortis multandus eſt in abortu fœtus inanimati.
9 Anima tanquam forma conſtituet fœtum in eſſe hominis.
10 Præbens poculum abortionis ſi ſequatur mors recipientis punitur pœna mortis morte vero non ſecuta quomodo puniretur, & num. 11.
Licet ad alium finem poculum traditum fuerit, num. 12.
11 Pœna metalli, & relegationis cum non ſit in vſu, eius loco ſucceſſit pœna triremium, vel exilij.
13 In dubio fœtus non præſumitur animatus. Et contrarium tenentes loquuntur quoad incurſum irregularitatis, n. 16
14 In dubio ſemper eſt facienda interpretatio pro delicti excluſione.
15 Et in dubio eſt capienda præſumptio minoris delicti ad fauorem rei, quam grauioris ad fauorem Fiſci.
17 Fœtus ſi maſculus ſit animatur poſt 40. dies, & fœmina poſt 80.
18 Non animatur niſi ſit formatus.
19 Formatio fœtus quibus diebus abſoluatur.
20 Præbens poculum ſterilitatis tam præbens, quam recipiens tamquam homicida tenetur.
21 Ampl. procedere ſi ex quacumque cauſa poculum ſterilitatis præbeatur.
22 Limit. vt procedat ſi poculum fuiſſet confectum cum alio ſortilegio, ſecus ſi ſine.
23 Præbens poculum ſterilitatis, & abortus de iure canonico excommunicatur.
24 Et reputatur homicida tàm quoad pœnam legalem, quam quoad pœnam ſpiritualem.
25 Clericus præbens poculum ſterilitatis, & abortus excommunicatur.
26 Eius tamen abſolutio non eſt amplius reſeruata.
27 Et etiam beneficijs priuatus, ſi præbeat poculum amatoriũ.
28 Clericus præbens poculum abortus fœti animati deponitur, & in Monaſterium detruditus, & vigore Bullæ Sixti V. Curiæ ſæculari traditur.
29 Sed quia dicta Bulla à Gregorio XIV. fuit reuocata videtur ad triremes tranſmitti poſſe.
30 Sed ſi fœtus non erat viuificatus, vel animatus Sacerdos non priuatur adminiſtratione Sacramentorum.
31 Conſtitutio Sixti V. contra procurantes abortum fuit à Gregorio XIV. redacta ad terminos iuris communis, quoad fœtum inanimatũ, ſed quo ad abortum fœtus animati nihil fuit diſpoſitum. Declara vt num 32.

DECISIO LXVIII.

1 HOmicida æquè reputatur nedum qui præbet, ſeù aſſumit poculum ſterilitatis, ſed etiam qui præbet poculum abortionis, ad effectum ſcilicet, vt vir non poſſit generare, & mulier non poſſit concipere, vel ne conceptus fœtus naſcatur, vnde in hoc vtrumque poculum æquiparatur, ſecundum diſpoſitionem *Concilij Guarmacien. relat. in cap. ſi aliquis de homicid. volunt. vel caſual.* cuius verba ſunt hæc, *ſi aliquis cauſa explenda libidinis, vel odij meditatione homini, aut mulieri aliquid fecerit, vel ad potandum dederit, vt non poſſit generare, aut concipere, vel naſci ſoboles, vt homicida teneatur,* vt ibidem adnotant *Io. And. in v. concipere Hoſtien. num 3. in fin. Ant. de Butr. num. 2. in 1. notab. Abb. num. 1. ad textum in l. necare ff. de liber. agnoſcen. Decian. in tract. crim. lib. 9. cap. 18. nu. 7. & 17. Farinac. in tit. de pœna abortum facien. qu. 122. num. 91. & num. 131. Ghirland de ſortileg. quaeſt. 13. num. 9. verſ. imò hac pœna Pedemon. deciſ. 60. num. 1. in fin. & num. 2.*

2 Veritas tamen eſt, attento caſu traditionis poculi abortionis, quod quando nullus eſt conceptus fœtus, vel ſi conceptus ſit, non tamen formatus, & animatus poculum abortionis præbens, vel ſumens non reputatur verus homicida, ſed improprius, & interpretatiuus, ac proinde non tenetur pœna mortis, ſeù pœna homicidij, ordinaria, ſed ſolum ſi fœtus fuerit animatus, & formatus capitali ſupplicio plectendus eſt, morte enim alicuius non ſecuta, non intrat pœna ordinaria mortis, ſic in ſpecie declarauit *gloſſ. in cap. ſi aliquis de homicid in verb. homicida, & in eodem verbo Io. Andr. nu. 1. in fin. & num. 2. Hoſtien. num. 4. & 5. Ghirlan. de ſortileg. quaeſt. 12. num. 21. & quaeſt. 1'. n. 9. ad med. Petrus à Plaz in Epit. delictor. lib. 1. cap. 26. num. 8. verſ. nec oberit, & verſ. qui vero abortioni, & verſ qui verò fœtus fol. 445. Barard. ad Clar. qu. 68. num. 7.* vbi propterea quod mulier accipiens me-
3 delas ne efficiatur prægnans non punitur pœna ordinaria homicidij, ſed mitiori, *Farinac. in tit. de pœna poculum dant quaeſt. 122. numer. 13. iuncto num. 98. & 137. Theſaur. deciſ. Pedemon. 12. num. 1. verſ & cum generali, & etiam num. 5. in fin. & deciſ. 60. poſt num. 2 verſ. & hanc opinionem Clar. in § fin. quaeſt. 68. verſ. abortum procurans Boniſac. de Vitalin. in tit. de homicid. num. 4. verſ. item & ille, qui*

nu-

Digitized by Google

mulierem, & verſ.ſeq. Iodoc. in pract. crim. cap.74. rub.de homicid.per venen. nu.9.& 12. Belles.diſquiſit.clerical.par.2 tit.de pœn.cleric.§.20. num.12. vbi allegat text.in l.ff ad l. Cornel. de parricid. l.1. ff. ad l.Cornel.de ſicar.l.penult C.ead.

4 Non deſunt tamen DD. qui contrarium docent, quod ſcilicet nec pœna mortis naturalis infligi poſſit etiam ſecuto abortu fœtus animati, & formati, vtpotè quia fœtus licet ſit animatus, eſt tamen in ſpe, & minus eſt eſſe in ſpe, quam in eſſe productus, tum quia partus, dum non eſt in lucem editus redditur ignotus, & naturaliter poteſt in lucem edi, & non edi, vnde fœtus in ventre matris permanet in ſtatu incertæ vitæ, quæ conferunt ad minuendam, & pœnam ordinariam temperandam, cum ante natiuitatem homo non ſit, vt verè homicidium perpatratum cenſeatur, ac proindè excluditur pœna homicidij comprobat *Fulgoſ. in l. ſi mulierem num.1.ff.ad l.Cornel de ſicar. per textum in l. inter veteres Cod.de fideicomm. per quem textum docent etiam Bald.& Alex.in l.quod dicitur num.3. ff.de liber.& poſthum.Dec.conſil.535.nu.2.* vbi quod contraria prima opinio non videatur de iure probari, *Boſſ.in tit.de homicid.num.5. Menoch.de arbitrar.quaeſt.lib.2.caſ.357.num. 2.iuncto num.7. & ſeq.* vbi contrarijs reſpondet *Baiard.ad Clar.quaeſt 68. num.1.Andr. Fachin.controuerſ.iur. lib.1. cap.102.* vbi hanc opinionem admittit de iure ciuili, ſecus de iure canonico, *Farinac.in tit.de pœna abortum facien. quaeſt.122. num. 135. planè Theſaur.deciſ.Pedemont.12. à num.4. & plurib.ſeqq.* vbi hanc ſententiam veriorem, & humaniorem dicit, contrariamque quamuis communem duram, rigoroſam, & in iudicando minimè ſequendam, cum nulla lege canonica, aut ciuili caueatur, quod occidens fœtum non ſic formatum, licet animatum puniatur pœna mortis, ſed *num. 9.* ſolum inſinuat, quod hoc caſu grauior pœna irroganda veniat,

5 Declaratur tamen hæc contraria opinio ab eodem *Theſauro dicta deciſ.12. num.5.ante fin. & num.7.in prin.* vt non procedat quando quis procurauit abortum puerperij poſt octauum menſem, nam tunc pœna mortis multari debet, qui abortum procurauit, quia tunc fœtus non ſolum erat animatus, ſed etiam formatus, & maturus & propè in lucem editurus, ſecus ſi in ipſo octauo menſe, vel antea, vel in Occidente fœtum ſimpliciter animatum, ex quibus conſtituit differentiam inter fœtum formatum, & animatum, ex ſententia Hyppocratis, quem allegat.

6 Quibus aduerſantur *Ghirland.de ſortileg. qu.13. poſt num.2.& Viu. deciſ.82. num.6. & 7.* docentes animam non intrare in fœtu, niſi poſtquam eſt formatus, cum nequeat animare, niſi corpuſculum ſit organizatum, & ex imbrione ſit ad ſuam perfectionem redactum, vndè ſubuertitur *Theſauri* diſtinctio.

7 Et licet ex Conſtitutione *Sixti V. ex ordine 13. Bullor.par.2.* contra abortum procurantes imponatur pœna mortis, etiam in procurante abortu fœtus inanimati, fuit tamen eadem Bulla redacta ad terminos iuris à *Gregor.XIV.ſub prid.Kal.*
8 *Iul.*1591. vndè ſi fœtus non erat animatus, aut formatus, ſed inanimatus tempore commiſſi abortus, non eſt irroganda pœna mortis, ſed alia mitior *per textum in cap. aliquando 5. de his in fin. 34 quaeſt.2.* vbi ex verbis *Diui Auguſtini* habetur *non eſt homicida qui abortum procurat ante quam animam corpori ſit infuſa*, cum anima tamquam
9 forma conſtituat fœtum in eſſe hominis, vt docent Philoſophi, & ita tenere omnes ſcribentes teſtantur *Decian.in tract.crim. lib.9.cap.8 num.13.* & hoc idem plenè probatur *in cap. quod vero, & in cap.Moyſes 32.quaeſt.2. Iodoc.in pract.crim. c.74. rub.de homicid.per venen. num.10.& 13. Gomez de delict.cap.3.rub.de homicid.ſub num.32. vbi de communi Clar.in pract.§.fin.quaeſt.68 verſ.abortum procurans, vbi de communi Menoch. de arbitrar. quaeſt. lib.2.caſ.356.num.48. Petrus à Plaz. in Epit. delictor.cap.9.num.6.& cap.20. num.5. verſ.at ſi abortus ſit infantis, & ibidem verſ.quo in loco fol 318. Ghirland.in tract.de ſortileg. quaeſt.13.nu.1. verſ.ſecundo vero caſu, & num.6.in fin.verſ.ſi vero Mulier cum alijs per Farinac. in tit.de pœna abortum facien. quaeſt.122.num.137. Pedemont.deciſ.60.nu 2. verſ.ſi autem erat informis.*

10 Pœna tamen mortis huiuſmodi poculum præbenti imponi poteſt, quando mors illud recipientis ſecuta fuerit, morte verò non ſecuta, ſi perſona ſit humilioris conditionis de iure communi in metallum damnatur, & honeſtioris ſtatus in Inſulam relegatur in perpetuum, eiuſque bona pro medietate confiſcantur, iuxta textum ad literam *in l.ſi quis aliquid, §.qui abortionis, & ibi gloſſ.ff.de pœn.Ghirland.de ſortileg. quaeſt.12.numer.18.verſ.poſtremo,& quaeſt.13.num.7. verſ.quandoque vero Corrad.in pract.rub.de veneno num.6.Boniſac.de Vitalin.in tit.de homicid.nu.4.poſt med.verſ. item & qui dat bibere Boſſ.in tit. de homicid.ſub n.5. & 6.Carrer.in pract. in titul. de homicid. & aſſaſſin. §.ſexto quarta nu.37. Farinac.qui alios allegat in tit. de pœna poculum dantis quaeſt.122.num 94.Pedemon. deciſ.60. nu.1. verſ.quinimmò dicit Paulus Theſaur. deciſ.Pedemont.12.num.3.in ſecundo caſu*, vbi ani-
11 maduertit, quod cum hodie pœna metalli, & relegationis ab vſu receſſerit, propterea humiliores ad perpetuas triremes, honeſtiores in perpetuum exilium mittendi ſunt, fœminæ vero poſt fuſtigationem in perpetuum ſeruitium alicuius hoſpitalis damnandæ veniant, quibus concordant *Bandimenta ſtatus Eccleſiaſtici edita de anno 1645. num. 52. ſedente Innocentia X.* licet ad
12 alium finem huiuſmodi pocula propinata, ſeù tradita fuerint, cum ſemper præbens conſtituatur in dolo, & ſic de iure punibilis.

13 In dubio autem fœtus non præſumitur animatus ſecundum *Antonium Gomez de delict.cap. 3.rub. de homicid. num.32.in fin. verſ.quod primo extende*,
14 & ratio eſt, quia in dubio ſemper eſt facienda interpretatio ad excluſionem delicti, & ſi aliud
15 non conſtat, eſt ſemper capienda præſumptio minoris delicti, & cauſæ ad fauorem rei, quam grauioris ad fauorem Fiſci, *Bald.in l.fin. col. fin. num.17.verſ.ſed in nihil apparet C. de edil.act.Gabr. lib.7.in tit.de criminal.concl. 2.num.5.& 6.Alciat de praeſumpt.reg.1.praeſumpt.6.nu.1.& ſeq. Roman.conſil.455.num.5.& 6.Rol.conſ.11.num.38.vol.3. Farinac.conſ.crim. 37.num. 10.in fin.vol.1.*

16 Et DD. contrarium docentes, quod in dubio fœtus præſumatur animatus, loquuntur quoad iu-

incurſum irregularitatis, non quo ad pœnam criminalem, & ita intelligendum eſſe *Annam in cap. ſicut de homicid. & ibidem Card. & alios ſcribentes tradit Baiard. ad Clar. quæſt. 68. nu. 9. verſ. item adde quod in dubio, Farinac. in tit. de pœna abortum facien. q. 122. n. 138. in fin.*

17 Fœtus vero ſi maſculus ſit animari anima rationali poſt 40. dies, & fœmina poſt 80. ſecundum *Ariſtotelem lib. 5. animalium cap. 3. & 9. & ex Nauar. Henriq. Nald. Emanuel Sà, Quarauta Gambaruta, Zecchio, & alijs tradit Bonacin. oper. moral. in tit. de reſtit. in particular. diſp. 2. quæſt. vltim. ſect. 1. punct. 7. num. 4. tom. 2. fol. mihi 552. gloſſ. in l. Diuus ff. de extraordinar. crimin. ex Iodoc. Ghirlan. Plaza, Decian. Auton. Gomez Viu. docet Farinac. in titul. de pœna abortum facien. quæſt. 122. nu. 141. iuncto num. ſeq. Bellet. diſquiſit. Cleric. par. 2. tit. de pœn. Cleric. §. 20. num. 13.*

18 Verior tamen eſt, quod fœtus non animetur, niſi ſit formatus, & formatio Teſte *Hippo-*
19 *crate lib. de natura fœtus*, in maribus abſoluitur
aliquando die 30. aliquando 35. aliquando 40. aliquando 45. formatio vero fœminæ abſoluitur aliquando 35. aliquando 40. aliquando 45. vel 50. quoniam ex Matris caliditate, vel frigiditate prouenit, vt in omnibus non eodem tempore, ſed citiùs, vel tardiùs perueniat ad ſuæ formationis perfectionem, vt ex *Azorio, Syluest. Armil. Filliuc.* hanc ſententiam probabiliorem dicit *Bonaccin. in tit. de reſtitutione in particular. diſ. 2. q. vlt. ſect. 1. punct. 7. num. 4. verſ. ſecundum alios tom. 2. fol. mihi 552.* & huic ſententiæ videntur adhærere alij DD. relati per *Farinac. in tit. de pœna abortum facien. q. 122. num. 139. & 143.*

20 Præbens verò poculum ſterilitatis ad effectum vt vir non poſſit generare, vel mulier concipere tàm præbens, quam recipiens tamquam homicida tenetur, vt ad literam ſtatuit *Concilium Guarmacien. relatum in cap. ſi quis de homicid. voluntar. vel caſual. ibique adnotant Io. Andr. num. 1. Hoſtien. num. 1. verſ. talis enim homicida, Anton. de Butr. in princ. & in 1. notab. Abb. num. 1. & communiter ſcribentes Ghirland. de ſortileg. quæſt. 13. num. 9. verſ. imò hac pœna Iodoc. in pract. crim. cap. 73. rub. de homicid. per ſortileg. num. 2. Bonifac. de Vitalin. in rub. de homicid. num. 4. poſt med. verſ. item, qui facit Farinac. in tit. de pœna poculum dan. quæſt. 122. nu. 105. & 107.*

21 vbi quod hoc procedat ex quacumque cauſa huiuſmodi poculum præbeatur, ſiue ad euitandam ſobolem, ſiue ad exercendam libidinem, ſiue ad fugiendam, aut euitandam prægnantiam, ſiue ad ſuccedendum ob non exiſtentiam filiorum, & ſimilibus.

22 Limitatur tamen hæc regula, quod licet præbens poculum ſterilitatis reputetur homicida, impropriè tamen, & non verus homicida cenſetur, vnde mitiori pœna, & non mortis multari debet, ſecus autem ſi iſtud poculum fuiſſet confectum cum aliquo ſortilegio, nam tunc reputatur verus homicida, & homicidij pœna tenetur, vt ex *Ioan. Andr. Hoſtien. Abb. Marian. Socin. Iodoc. animaduertit Farinac. dicta quæſt. 122. num. 109. cum duobus ſeqq.*

23 De iure verò canonico vlterius præbentes pocula ſterilitatis, & abortus excommunicantur iuxta textum *in cap. ſi aliquis de homicid.* vbi dici-
24 tur hunc talem reputari homicidam tàm quo ad pœnam legalem, quam quoad pœnam ſpiritualem, nempè excommunicationis, vt declarat *Ghirland. in tract. de ſortileg. quæſt. 12. num. 21.* vbi
25 quod hoc procedat tàm in Clerico, quam in Laico, *quæſt. 13. num. 7. & num. 9. verſ. aut loquitur*, vbi quod procedat, ſiue puerperium eſſet animatum, ſiue non, ita etiam diſponitur *per Conſtitutionem Sixti V. contra abortum procurantes editam Bullar. 23. par. 2.* huius tamen excommunicationis abſolutio ex decreto *Gregorij XIV.* non eſt am-
26 plius reſeruata, *vt ex ſua bulla ex ordine 9. incip. Sedes Apoſtolica*, ſed abſolui poteſt à quolibet confeſſario, *Bonacin. in tit. de reſtitutione in particulari, diſp. 2. quæſt. vlt. ſect. 1. punct. 7. num. 6. verſ. ſecundo conſtitutam eſſe, tom. 2. fol. mihi 552. Farinac. in tit. de pœna abortum facien. quæſt. 122. num. 163. & 164. late Iacob de Graffis deciſ. 63. lib. 4. per tot. Bellet. diſquiſit. Clerical. par. 2. de pœn. Cleric. §. 23. num. 10. verſ. Quis enim.*

27 Quinimmo Clericus præbens poculum amatorium de iure canonico beneficijs priuatur, ſecundum *Ghirland. de ſortileg. quæſt. 12. num. 1. in fin. per textum in cap ſi quis* Epiſcopus *26. quæſt. 5. & ex Abb. in cap. 2. de ſortileg.* præcipuè *attenta Bulla Sixti V. 23 ex ordine Bullar. par. 2.* quæ poſtea redacta fuit ad viam iuris *à Greg. XIV. Farinac. dicta quæſt. 122. num. 118.* de qua materia latè *Iacob. de Graffis deciſ. 63. lib. 2. per tot.*

28 Vlterius Clericus præbens poculum abortionis ſi animati fœtus abortus ſequatur, deponitur, & in Monaſterium detruditur tamquam homicida, ſecundum *Montel. in pract. arbitrar. par. 4. n. 666. in fin. fol. 139.* & ſecundum *Bullam Sixti V.* ſupra citatam Clericus pro abortu degradatur, & curiæ Sæculari traditur.

29 Sed quia dicta Bulla *à Greg. XIV.* redacta fuit ad viam iuris, propterea videtur imponi poſſe pœnam triremium, etiam in perpetuum, pro vt hodie Clerici pro voluntario homicidio ad triremes tranſmittuntur teſte *Farinac. qu. 119. num. 55.* & alibi latiùs dixi.

30 Secus autem ſi fœtus non erat viuificatus, vel animatus, nam tunc Sacerdos, qui abortui cauſam dedit, non priuatur adminiſtratione Sacramentorum, iuxta textum *in cap. ſicut ex literarum in fin. de homicid.* vbi notat *gloſſ. & communiter canoniſtæ, & etiam per textum in cap. aliquando §. de his in fin. 32. quæſt. 2,* vbi referuntur verba Diui Auguſtini, *non eſt homicida, qui abortum procurat antequam anima corpori ſit infuſa*, & latius hoc idem probatur *in cap. quod vero, & in cap. Moyſes eadem cauſa, & quæſt. Farinac. in tit. de pœna abortum facien. quæſt. 122. num. 137. poſt princip. verſ. & de iure canonico.*

31 Verum quia Gregorius XIV. dicta ſua Bulla reuocatoria Sixtinæ, & reductione ad terminos Iuris communi, Sacrorum Canonom, & Concilij Tridentini diſpoſitionem diſponere tantum videatur, quoad pœnas procurantium abortum fœtus inanimati, aut exhibentium mulieribus, vel ſumentium venena ſterilitatis, aut quocumque modo auxilium, & conſilium eis dantium nihil tamen videtur diſponere, ſed relinquere in ſuo robore Bullam Sixti V. vbi perpatratus fuerit abortus fœtus animati, adeo vt huius criminis rei

incur-

Digitized by Google

incurrant pænas ab eodem Sixto impoſitas priuationis, inhabilitatis, degradationis, & traditionis Curiæ Sæculari, ita *Bellet.diſquiſit.Clerical. par.2 tit.de pæn.Cleric.§.20.ſub num.*11. vide *Quarant.in ſumma Bullar.in verbo Abortus num.2. & 3. Nald. in ſumma in verbo Abortus*, prima tamen opinio relata ſupra *in §.ſed quia Bulla*, tamquam mitior, & benignior. minimè aſpernanda videtur prudentis iudicantis arbitrio animaduertendo, & cogitando.

DE EADEM MATERIA PRÆBENTIVM, ET ASSVMENTIVM POCVLVM AMATORIVM, CONCEPTIONIS, SANITATIS, ET SOMNIFERVM &c.

ARGVMENTVM.

Patet ex Summarijs.

SVMMARIVM.

1 Mulier, quæ pecunia recepta abortum fecit indiſtinctè pœna mortis punitur. Limit. in muliere minori num.2.
3 Mulier, quæ ſuis viſceribus vim infert vt partum proijciat non pœna mortis, ſed exilij multatur.
4 Declara iuxta diſtinctionem ſi fœtus erat animatus, vel inanimis, & num.5.
6 Mulier ſi ab alio percuſſa abortum fecit, Et fætus erat animatus punitur pœna mortis, ſi inanimatus pecuniaria. Contrarium num.7.
8 Declara, quod ſi percutiens habuerit animum committendi abortum, punitur pœna mortis, aliter ſecus, & quid in dubio, & num.9.
10 Declara 2. ſi percutiens ſciebat mulierem eſſe prægnantem ſecus ſi ignorabat.
11 Et præſumptio ſcientiæ, & ignorantiæ mulieris prægnantiæ relinquitur arbitrio Iudicis.
12 Abortum ſi faciat mulier ſine dolo, puta faciendo aliquam vim in domeſticis operibus non tenetur de homicidio & quod contra eandem nec criminaliter procedatur, numer.13.
14 Abortui cauſam dans ludendo nulla pœna punitur.
15 Clericus verò hoc caſu incurrit irregularitatem.
16 Mulier occidens fætum iam natum, etiam ad euitandam ſuam turpitudinem tenetur pœna mortis, & num. 17. Limita quatuor modis, vt à num.18. vſque ad 22.
23 Quælibet cauſa excuſat à dolo, & ceſſante dolo pœna minuitur.
24 Amatorium poculum præbens ſecuta morte, mortis pœna punitur, alias mitiori.
25 Amatorium poculum cum ſortilegio confectum quomodo puniatur.
26 Sanitatis poculum præbens licet mors ſequatur, non pœna mortis, ſed mitiori punitur.
27 Præbens poculum ſanitatis mulieri prægnanti in periculo vitæ exiſtenti de conſenſu medici, non eſt puniendus, ſecus ſine Medici conſenſu. Et quid vigore Bandimentorum, Vrbis, num.28.
29 Conceptionis poculum mulieri præbens morte ſecuta relegationis pœna punitur, ſecus morte non ſecuta.
30 Poculum ſomniferum alicui præbens quomodo puniatur.

DECISIO LXIX.

1 MVlier ſi impie propter pecuniam ab alijs doloſe dantibus receptam, ſcilicet à ſubſtitutis aſſumptis medicamentis, abegit partum, qui ſi in lucem veniſſet, ijdem ſubſtituti ab hæreditate fuiſſent excluſi, hoc enim caſu nulla adhibita diſtinctione an fætus fuerit animatus, necne, pœna mortis puniri debet, adeo vt tam in dante pecuniam, quam in recipiente inducatur crimen aſſaſſinij, ſecundum *Iodoch.in pract. crim. cap.83.rub.de aſſaſſin.num.10.per textum in l. Cicero ff.de pœn.Ghirland.de ſortileg.quæſt.13 poſt num.2. & 6.verſ.ſi vero poculum prædictum Boſſ. in tit.de homicid.num.6.in fin.Decian.tract.crim.lib.9. cap.8 ſub num.13.Menoch.de arbitrar.quæſt.lib.2.caſ.357. num.5.& num.13.& 14.Gomes de delict,cap.3.numer.10.verſ.quartus caſus Baiard,ad Clar.quæſt.68. num.4 vbi de communi Farinac.in tit de pœna abortum facien.quæſt.122.num.154.Theſaur.deciſ.Pede-*
2 *mont.12.num.13.in fin.verſ.non obſtat prædictis, vbi in fin.* ſubdit quod ſi mulier ſit minor mitiori pœna digna ſit,

3 Quod ſi mulier non acceptis medelis, ſed ſuis viſceribus vim facit, vt partum proijciat, etiam ſi dolo, & data opera ſibi vim inferat, non tamen mortis pœnam ſed exilij irrogare poſſe colligitur ex *textu in l. mulierem ff.ad l.Cornel.de ſicar* ibi *ſi mulierem viſceribus ſuis vim intuliſſe quo abijceret. conſtiterit, eam in exilium Præſes Prouinciæ exiget, & ibi gloſ.in figuratione caſus, & in verbo conſtiterit, & habetur in l. Cicero in fin.ff.de pœn.* ibi *ſed & ſi qua viſceribus ſuis poſt diuortium, quia prægnans fuiſſet vim intulerit, ne iam inimico marito filium procrearet, vt temporali exilio coerceatur ab optimis Imperatoribus noſtris ſcriptum eſt,* facit quoque textus in *l.diuus ff.de extraord. crimin. Boſs. in tit.de homicid.num.5.Dec.conſ.535. num.1. verſ. & in hoc iura Pet.à Plaz.in epit.delictor. lib.1. cap.19. num.3.verſ.quod ſi odio Pedem.deciſ.60. num.5. Decian.tract.crim.lib.9.cap.8.num.13. Theſaur. deciſ. Pedemon.12.num.6.in princ. & in verſ.ideoque, & non ſemper, & num.13.Farinac.in tit.de pœna abortum facientis quæſt.122.num. 144. & pluribus ſeqq.*
4 vbi quod hoc caſu facienda ſit diſtinctio ſi fetus erat inanimis, vel animatus, nam tunc mulier tenetur, & punienda eſſet de parricidio, iuxta tradita in præcedenti deciſione, & voluit *gloſ.in l.Diuus in verbo exilium ff. de extraordinar. crim.Ghirland.in tract.de ſortileg.quæſt.13.num.2.& 6.in princ.Decian.tract.crim.lib.9.cap.8.num.14. &*
5 *15.*contrarium tamen docet *Theſaur.dicta dec.12 num.13.*

6 Sed ſi mulier ab alio percuſa, & ex eius percuſſionibus fuerit ſecutus abortus, tunc iuxta communem diſtinctionem ſi fætus erat animatus pœna mortis multatur, & ſi non erat animatus pœna pecuniaria plectitur, *eſt textus in cap. Moyſes 32.quæſt.2.deſumptum ex Diuo Auguſtino in lib. quæſt.veter. & noui teſtam. cap. 33.* vbi habetur *ſi quis percuſſerint mulierem in vtero habentem, & abortiuerit, ſi formatum fuerit det animam pro anima, ſi autem informatum multetur pecunia gloſ. in cap. ſicut ex literarum in verbo viuificatus extra de homicid. & ibi Hoſtien. num.1. in fin. Io: Andr. num. 6. Carrer.in pract. in 3.tract. de homicid. & aſſaſſin. §. ſexto quæro num.42.in fin.Clar.§.fin.quæſt. 68. verſ. abortum procurans num.2.vbi de communi Montel.in ſua pract.par.4.num.667.Farinac.in tit. de pœna abortum facien.quæſt.122.num.149* contrarium tamen
7 defendere conatur *Theſaur. deciſ.12.num.2. verſ. ideoque* ſed quod loquatur contra communem dicit *Farinac.loco citato num.150.*

8 Magiſtralis tamen eſt in hoc caſu diſtinctio, quod aut quis percuſſerit mulierem animo committendi abortum, & tunc intrat pœna mortis,

aut

aut percuſſit ex alia cauſa, & non animo committendi abortum, & tunc ceſſat pœna mortis; aut verſantur in dubio, & hoc caſu recurrendum eſt ad coniecturas nempè ad qualitatem facti, percuſſionis, cauſæ, perſonarum, & aliarum ad delicti delucidationem concurrentium, ita *Al-*
9 *bert. in 3. par. ſtatut. quæſt. 58. num. 6. & num. 1. & 2.* loquitur de percuſſione facta cum pede in quà non videtur animus occidendi fœtum, *Petrus à Plaz. in epit. delictor. lib. 1. cap. 20. num. 8 verſ. quod verò adnotauimus fol. 444. Carrer. in pract. c-im. in 3. tra t. de homicid. & aſſaſſin §. ſexto quæro numer. 42. in fin. Farinac. in tit. de pœna abortum facien. quæſt. 122. num. 151. facit Theſaur. deciſ. 12. num 2. verſ hinc infertur, & cum eodem Menoch. de arbitrar. qu. caſ. 358. ante num. 1. in addit.*

10 Declaratur ſecundo, quod aut percutiens ſciebat mulierem eſſe prægnantem, & tunc pœna mortis plectendus eſt, aut ignorabat, & tunc cum non ſit in dolo, mitiori pœna puniendus eſt, præcipuè ſi ex aſpectu mulier non apparebat grauida, nec habebat corpus tumidum, *Salyc. in l. ſi quis necandi num. 3. in princ. C. de ſicar. Anan. in cap. ſi aliquis num. 2. verſ. item iſtum excuſat iuſta ignorantia, & num. 6. verſ. tertio caſu Baiard. ad Clar. in § fin. quæſt. 68. num. 2. Alter. in tract. de homicid. ad l. vt vim ff de iuſt. & iur. par. 2 rub. de homicid. voluntar. num. 37. & ſeq. Farinac. in tit. de pœn. abortum facien. quæſt. 122. num. 153. Menoch. de arbitrar. quæſt. lib. 2 caſ. 357. num. 16.* vbi etiam quod
11 an quis præſumatur ſciens, vel ignorans prægnantiæ mulieris iudicis arbitrio remittatur, præcipuè quia corporis tumeſcentia aliquando ex aliqua alia cauſa, quam prægnantiæ prouenire poteſt;

12 Vlterius ſi mulier faciendo aliquam vim pro domeſticis ſeruitijs ſuam ſcilicet operam conferendo, vel in texendo, vel in aliquo pondere geſtando, & ſimilibus ſine eius dolo abortum faciat, etiam fœti animati non incurrit pœnam homicidij doloſi, ſed culpoſi, ſecundum *Montel.*
13 *in pract. arbitrar. par. 4. num. 677 fol. 241.* contra tamen iſtas mulieres nunquam hoc caſu criminaliter procedere vidiſſe aſſerit *Farinac. in tit. de pœna abortum facien. quæſt. 122. num. 157 in fin.*
14 *& num. 160.* examplificat etiam in eo, qui lu-
15 dendo abortui cauſam dedit, & num. 162. ſubdit Clericum hoc caſu incurrere irregularitatem iuxta textum in *cap. ſicut ex literarum de homicid. ibique Hoſtien. in verbo ludens, & alij ſcribentes.*

16 At ſi mater infantem iam natum occidat, pœna mortis tamquam parricida mulctatur, per *l. 1. ff. & C. de parricid. Clar. in §. parricidium in fin.* adeo
17 vt non excuſanda ſit, quamuis dicat infanticidium commiſiſſe pro euitanda infamia & turpitudine, & cauſa ſuum honorem tuendi, *Farinac. in tit. de pœna abortum facientis quæſt. 122. num. 156. Theſaur. dec. 13. num. 1. & per totam.*

18 Quatuor autem modis ab eodem Theſauro hæc concluſio limitatur; qui etiam à Farinacio in eo proximè citato referuntur, primo quidem ſi mulier peperit intra quatuor, vel ſex menſes & infantem ad euitandum pudorem, & inconuenientiæ notam ſuffocauit, nam tunc mitiori pœna, quam mortis naturalis puniendà venit, & ratio eſt quia infans in illa ætate naturaliter non erat vitalis, ita *Theſaur. deciſ. 13. num. 2.*

19 Limitatur 2. in muliere, quæ ventris doloribus agitata ad latrinam acceſſit cauſa corpus exonerandi, & neſciens ſe eſſe prægnantem in eadem infantem peperiſſe aſſerat, quæ confeſſio licet nō videatur veriſimilis, tamen ſi torta ſubſtineat, & in eadem confeſſione permaneat non videtur pœna ordinaria homicidij mulctanda, & in facti contingentia quandam mulierem fuiſſe fuſtigatam, & bannitam, & à pœna mortis abſolutam refert, *Theſaur. dicta deciſ. 13. num. 3. & 4.* quia non faña fuit dolum, & quamuis non eſſet veriſimile eo modo peperiſſe, tamen quia eo caſu non conſtabat partum victurum, eo quod non erat nouem menſium, & propterea abſolutam fuiſſe, *Oſaeb. deciſ. 60.* vide *Farinac. in tit. de pœn. temperan. quæſt. 92. num. 136.*

20 Limit. 3. quando mulier eſt minor, & ſuaſionibus impiæ matris abortum fecit ad ſuam turpitudinem occultandam, nam matris iuſſus, & minor ætas excuſationem præſtat ad incurrendam pœnam ordinariam, ſed extra ordinem pœna arbitraria puniendam eſſe dicit *Menoch. de arbitrar quæſt. caſ. 357. num. 20. Dec. conſ. 535. Ozaſ. deciſ. 60. in fin. Theſaur. deciſ. 13. num. 5.*

21 Limit. 4. in muliere, quæ peperit, ſed interrogata dicat ſe infantem peperiſſe mortuum, vel ſtatim poſt natiuitatem deceſſiſſe; nam licet hæc qualificata conceſſio acceptari nequeat, neque valeat ad ordinariam pœnam omnino euitandam, niſi aliæ concurrant coniecturę, ex quibus confeſſio ſciendi poſſit, tamen mitius eſt punienda *Theſaur. deciſ. 13. num. 6.* vbi quod Dux Sabaudię hoc caſu in publicis audientijs habito voto ſenatus, iudicauit fuſtigandam, & banniendam eſſe.

22 Ex quibus motus *Theſaur. dicta deciſ. 13. numer. 7. verſ. monitos verò velim* admonet Iudices in huiuſmodi caſibus vt non tam facilè mulieres vltimo damnet ſupplicio, ſi clarè, & apertè de exceſſu vltra illarum confeſſionem non conſtet, cum in dubio infantes potius mortuos natos eſſe præſumendum ſit, eo quia huiuſmodi mulierculæ nè videantur grauidæ multa in ventris præiudicium agere ſolent, vt abortum faciant, vnde
23 filij mortui ſæpius naſcuntur, quælibet enim cauſa à dolo excuſat. & ceſſante dolo pœna omnimò minuenda eſt latè *Tiraquel. in tract. de pœn. temperan caſ. 14 num. 1. Decian tract. crim par. 1. lib. 1. cap. 4. num. 9. in fin. cum alijs per Farinac. in tit. de pœn temperan. quæſt. 77. num. 1. & 2.*

24 Præbens poculum amatorium non animo illam necandi, ſed ad illius amorem alliciendi quamuis dolo non faciat, tāmen quia mali exempli res eſt, humilior in metallum, honeſtior in inſulam amiſſa parte bonorum relegantur, quod ſi ex eo mulier aut homo perierint, ſummo ſupplicio afficitur, vt ſunt verba in *text. l. ſi quis aliquid §. qui abortionis ff. de pœn.* ex quo textu apertè deprehenditur poculum amatorium pari paſſu ambulare cum poculo abortionis, & ſic quod iſte ſit vnus caſus, in quo homicidium punitur pœna mortis etiam dolo non interueniente, inquit *Farinac. in tit. de pœna abortum facien. quæſt. 122. numer. 112. & 114. in fin. & faciunt tradita per eundem in tit de pœn temperan. quæſt. 87. num. 48. Boſſ. in tit.*

de

de homicid.num.5. 6. & 7. Anton Gomez. de delict. cap.3.rub.de homicid.num.33.Clar.in pract. in §. homicidium num.10.ſub verſ.pluribus autem modis Decian.in tract.crim.lib.9.cap.23.num.2. & 8. Baiard. ad Clar. in §. homicidium quæſt.68. num.9. verſ. item Theſaur.deciſ.12.num.10.Carrad.rub.de malefic. num.6.Ghirland.de ſortileg.quæſt.12. per totam, qui licet defendere conetur, quod etiam morte ſecuta non intret pœna mortis tamen *ſub num. 9. & ſeq.* reſidet in hac ſententia, licet contrarium teneant, *Menoch.de arbitrar. quæſt. lib. 2. caſ. 358. Fabr.Montel.in ſua pract.arbitrar par.4. num. 712. fol.247. Petrus à Plaz.in epit.delictor.lib.1.cap.20. num.6.*

25 Sed ſi in poculi amatorij confectione interuenerit ſortilegium ad hoc vt condigna pœna puniri valeat inſpicienda eſt ſpecies ſacrilegij, *Farinac.in tit.de pœna abortum facien. quæſt. 122. num. 115.iuxta tradita per eundem in tit.de delict.& pœn. quæſt.20.num.73.& ſeq.* ſed *Ghirland. de ſortileg. quæſt.12 num.13.vſque ad num.18.* diſcuſſa materia, concludit quod ſiuè ſequatur mors ſumentis poculum amatorium, ſiue non, ſemper illud præbens punitur pœna mortis, quando eſt confectum cum ſortilegio, & cum arte malefica per textum in *leg.eorum, in prin.in leg. nemo, & in l.multi C de maleſ.& math.* quæ intelligenda ſunt iuxta tradita per *Farinac.in tit.de hæreſi quæſt.181.§.3. à n.81. vſque ad fin.*

26 Sanitatis autem poculum, ſeu venenum ſanitatis præparatum, correptum, ſeu accomodatum cum alijs medelis præbens infirmo ad recuperandam ſanitatem, & ad bonum finem, licet malus exitus ſequatur, & recipientis obitus, ceſſante culpa, & dolo, non pœna vltimi ſupplicij, ſed mitiori plectendus eſt, aut etiam nulla pœna, ſecundum *Ghrinald.de Sortileg.quæſt.12.num.7. & 11. in fin. Montel.in pract.par.4.num.713.fol.247. Farinac. in tit. de pœna abortum facien. quæſt.122. à num.121. vſque ad 128.Theſaur.deciſ. Pedemont.22. num.11.*

27 vbi loquitur de præbente poculo alicui mulieri prægnanti, quæ in periculo vitæ ob fœtum in vtero exiſtentem poſita reperiebatur, quod impunè dari poſſit, dum tamen hac in re Medicorum conſenſus accedat, cum hac in re tum mulieris, tum infantis periculum expectabatur, ac proinde de duobus malis minus eligendum, quod ſi abſq; Medicorum conſilio id actum fuerit abſque dolo miſcrationis cauſa non pœna capitis neque ordinaria legis corneliæ, ſed alia mitiori puta exilij ad tempus, & alijs iudicis arbitrio puniendum

28 eſſe concludit, ſed in Vrbe vigore generalium bandimentorum pœna mortis multatur, qui poculum aliquod alteri abſque Medici licentia dederit, ſi inde mors fuerit ſecuta etiam ſi ad alium finem datum fuerit.

29 Conceptionis verò poculum mulieri præbens ſi inde mors ſecuta fuerit pœna relegationis puniatur etiam ſi animo occidendi illud non præbuerit, morte verò non ſecuta nulla pœna punitur, quia res non eſt omnino illicita, ſicuti eſt poculum abortionis *Ghirlan. in tract. de ſortileg. quæſt.12.per totam Decian. tract.crim. lib.9. cap.23. num.2. Baiard.ad Clar.quæſt.68.num.9.cum alijs congeſtis per Farinac.dicta quæſt.122. à num.101. vſque ad 104.*

30 Prout etiam præbens poculum ſomniferum, nulla pœna multari debet, ſecundum *Menoch. de arbitr.caſ 358. num.6.* dummodo bono animo, & ſine dolo, puta pro ſanitate, ſecus autem ad malum finem, nam tunc morte recipientis ſecuta eadem pœna puniri debere inſinuat *Farinac. dicta quæſt.122.à num.129.& ſeq.*

MALE PROMOTVS, ET EXERCENS ORDINES QVOS NON HABET QVA POENA PVNIATVR.

ARGVMENTVM.

Qui abſque canonica diſpenſatione, aut legitima licentia, ſiue extra tempora, ſiue ante legitimam ætatem vel abſque literis dimiſſorijs promoueatur ad ordines ſacros remanet ſuſpenſus, & exercendo incurrit irregularitatem; Exercens verò ordines, quos non habet, quas pœnas incurrat, & Ordinatus per vim an teneatur ad continentiam, & ad recitandum officium ponuntur Doctorum ſententiæ.

SVMMARIVM.

1 Ordo Sacerdotalis eminenter continet omnes alios ordines.
2 Qui abſque canonica diſpenſatione, aut legitima licentia, ſiue extra tempora, ſiue ante legitimam ætatem, vel abſque literis dimiſſorialibus ad ſacros ordines ſe promoueri fecerint ſunt ipſo iure ſuſpenſi, & in illis miniſtrantes incurrunt irregularitatem.
3 Et quomodo puniantur vigore conſtitutionis Sixti V.
4 Ordinarius conferens ordines vitio, & defectu inhabili quas pœnas incurrat.
5 Sed dicta conſtitutio Sixti V. redacta fuit ad terminos Sacrorum canonum, & Pij II. conſtitutionis, & Concilij Tridentini à Clemente VIII.
6 Promotus ante legitimam ætatem de iure communi remanet ſuſpenſus vſque ad legitimam ætatem perpetuò tamen ex conſtitutione Pij II.
7 Ordinatus ſeu malè promotus an incurrat irregularitatem eo ipſo, quo ordinatur, & num.8.
9 Irregularis non fit promotus ad Presbyterium ante ætatem ſi exerceat actus ſolum in Sacerdotio conſtitutis competentes, modo non celebret.
10 Ordines bona fide parentum ante ætatem ſuſcipiens non incurrit ſuſpenſionem.
11 Neque irregularitatem incurrit, ſi bona fide celebrauerit.
12 Recipiens ordines ante legitimam ætatem dolosè incurrit ſuſpenſionem ſecus ſi ignoranter num.13.
14 Et concurrente ignorantia ſi peruenerit ad legitimam ætatem non indiget diſpenſatione.
15 Et ſi delictum ordinum malè ſuſceptorum ſit occultum diſpenſari poterit ab ordinario.
16 Ordinatus tantum ad ordines maiores ante ætatem incurrit ſuſpenſionem latam in Bulla Pij II. ſecus quo ad ordines minores.
17 Sed recipientes ordines ſine literis ſui ordinarij ſuſpenſionem incurrunt.
18 Ordinatus abſque dimiſſoria ſolemniter miniſtrans in ordine ſuſcepto fit irregularis, ſecus ſi non ſolemniter.
19 Miniſteria, & munia Eccleſiaſtica exerceri non poſſunt niſi per conſtitutos in ordinibus.
20 Irregularis efficitur Clericus exercendo ordines, quos non habet.
21 Solemniter actum ordinis quando quis exercere dicatur.
21 Irregularitas incurſa ab exercente ordines, quos non habet ſolus Pontifex diſpenſat.
23 Et ſi ſit occultum ab Epiſcopo diſpenſatur.
24 Non promotus ad ordinem Presbyteratus, ſi Miſſam celebret, vel confeſſiones audiat qua pœna puniatur.
25 Nec ad hanc pœnam euitandam ſuffragatur minor ætas poſt completum vigeſimum annum.

26 Ordinem vi præciſa recipiens ad nihil obligatur, & non recipit ordinem.
27 Sed recipiens ordinem per metum grauem recipit ordinem, & tenetur continentiam ſeruare. Contrarium quod non teneatur ad ſeruandam caſtitatem, neque ad recitandum officium, ſi ſponte non ratificauerit num. 28.
29 Votum per metum extortum non obligat.
30 Ordo ſacer per metum extortum non affert impedimentum ad contrahendum matrimonium.

DECISIO LXX.

1 QVoniam ordo eſt Sacramentum, quo ſpecialis poteſtas traditur ad conficiendum corpus Chriſti, fas eſt, vt dignè, & ritè conferatur, & recipiatur, quod ſibi locum vindicat non tam in ſuſceptione ordinis Sacerdotalis, ſed etiam aliorum ordinum inferiorum, qui eminenter in ipſo ordine Sacerdotali continentur, illique ſubſeruiunt, vt ex *Valentia, Henriq. Reginald. Filliuc. tradit. Bonaccina in tit. de Sacrament. ordinis diſ. 8. punct. 2. nu. 7. tom. 1. fol. mihi* 258.

2 Qui igitur abſque canonica diſpenſatione, aut legitima licentia, ſiue extra tempora à iure ſtatuta, ſiue ante legitimam ætatem, vel abſque dimiſſorijs literis ad aliquem ex ſacris ordinibus ſe promoueri fecerint, à ſuorum ordinum executione ipſo iure ſuſpenſi ſunt, & ſi huiuſmodi ſuſpenſione durante in eiſdem ordinibus miniſtrare præſumpſerint eo ipſo irregularitatem incurrunt, propter quam etiam redduntur incapaces ad obtineuda beneficia, vt ſtatuit *Pius II. ſua conſtitutione in ordine 7. Bullary Cherubin. tom. 1. fol. 292. de qua Bellet. diſquiſit. Clerical. par. 1. tit. de diſciplina Clerical. §. 5. nu. 63. Suar. de cenſur. tom. 5. diſ. 31. ſect. 2. à num. 33. Auila eod. tract. par. 3. diſ. 5. dub. 7. per tot. Barboſ. in Conc. Trident. ſeſſ. 23. de reform. cap. 12. num. 5. Lezana in ſumm. quæſt. Regul. cap. 14. num. 2. Rot. deciſ. 481. num. 2. 5. & 8. par. 2. in recen.*

3 Quinimo vigore conſtitutionis *Sixti V. contra Clericos male, & ſimoniace promotos ex ordine* 41. *Bullar. Cherubin. §. 3. tom. 2. fol.* 494. ordines male ſuſcipiens, ſeu Clericus male promotus ab executione miniſterio, & exercitio ordinum ſuſceptorum, & ab omni ſpe, & facultate aſcendendi ad alios Superiores perpetuò ſuſpenſus remanet, & ſi in eis miniſtrare præſumpſerit, efficitur irregularis, & beneficijs ipſo facto priuatur, & inhabilis, & incapax ad alia in futurum obtinenda in perpetuum remanet, & Regularis actiua, & paſſiua voce ipſo facto priuatur, & diſpoſitio beneficiorum ſic vacantium Sedi Apoſtolicæ reſeruantur.

4 Ordinarius vero conferens ordines vitio, vel defectu inhabili, vel irregulari, vel extra tempora à iure ſtatuta, vel abſque veris dimiſſorijs, aut per ſaltum, vel furtiue, vel ſine titulo ſufficientis beneficij, vel patrimonij, aut ante ætatem legitimam, aut non ſeruatis temporum interſtitijs, ſiue id ſcienter fecerit, ſiue ignoranter, niſi debita adhibita diligentia iuſtus error, & probabilis facti ignorantia eum excuſet, ab executione omnium munerum Pontificalium eo ipſo ſuſpenſus, & ab ingreſſu Eccleſiæ interdictus exiſtit, alijſque pænis arbitrio Summi Pontificis Subiacet, ex eadem Sixti V. conſtitutione §. 2.

5 Huiuſmodi tamen conſtitutio Sixti V. redacta fuit ad terminos ſacrorum canonum, & conſtitutionis ſupra citatæ Pij II. & Concilij Tridentini præterquam quo ad ſimoniacè promotos à *Clemente VII. vt in ſua conſtitutione ex ordine Bull. Cherubin. 40. tom. 3. fol. 40. de qua Bellet. diſquiſit. Clerical. par. 1. tit. de diſcipl. cleric. §. 5. n. 64.*

6 Promotus enim ante legitimam ætatem licet ſuſpenſus remaneat, eius tamen ſuſpenſio de iure communi durat vſque ad legitimam ætatem, vt habetur in *conſtitutione Honorij III. relat. in cap. vel non eſt compos de tempor. ordinat.* tamen hodie vigore præfatę *Pij II. conſtitutionis* perpetuò remanet ſuſpenſus, ſeu donec abſolutionis beneficium conſequatur, adeo vt neque poſſit niſi completa ætate diſpenſari; ita *Bellet. diſquiſit. Cleric. par. 1. tit. de diſciplina cleric. §. 5. num. 64. in fin. & num. 65. Rebuf. in prax. benefic. tit. de Cleric. ad ſacro ordines male promotos gloſ. 4. n. 3. Tolet. in ſum. lib. 1. cap. 56. num. 2. Rot. deciſ. 481. num. 5. par. 2. in recen.*

7 Non tamen incurrit irregularitatem ordinatus, & male promotus concelebrando, & conſecrando cum Epiſcopo, ſed quando ipſe ſolus deinde celebret, vel Diaconus cantet Euangelium, vel Subdiaconus Epiſtolam ſolemniter, ſecundum *Lopez ad Diaz. in pract. crim. canon. cap. 29. Nauar. conſ. 8. de Cleric. excom. Laurent. de Franch. in controuerſ. inter Epiſcop. & Regular. pag 82. in reſponſ. 22. Bellet. diſquiſit. Clerical. par 1. tit. de diſciplina Clerical. §. 5. num. 67. Hieron. Roder. in compend. quæſt. Regular. reſol. 106. num. 12. Barboſ. in Concil. Trident. ſeſſ. 23. de reform. cap. 12. num. 5. in fin. & num. 7. Diana reſol. moral. par. 5. tract. 10. reſol. 37.*

8 Verum quod irregularitas contrahatur eo ipſo, quo quis Presbyter ordinatur ex *Couar. Hieron. à Sorbo Salzed.* probabiliter tradit *Bonacin. in tit. de Sacrament. ordinis diſ. 8. quæſt. vnica punct. 5. n. 13. tom. 1. fol. 265. Barboſ. in Concil. Trident. ſeſſ. 23. cap. 12. num. 7. verſ. contra Couar.*

9 Pro vt qui bona fide ſuorum parentum Sacros ordines ante legitimam ætatem ſuſceperit non incurrit pænam ſuſpenſionis. *Quaranta in ſumm. bullar. in verbo ordo verſ. quibus ſic ſpecialiter Bonacin. de Sacrament. ordinis diſ. 8. q. vnica, punct. 5. num. 13. verſ. verum Iacob. de Graff. in aureis deciſ. lib. 4. cap. 27. num. 22. Lauret de Franch. in controuerſ. inter Epiſcop. & regular. pag. 82. in reſponſ. ad 23. Bellet. diſquiſit. Clerical. par. 1. tit. de diſciplina clerical. §. 5. num. 60. Barboſ. de offic. & poteſt Epiſcop. alleg. 16. num. 20. & in Concil. Trident. ſeſſ. 23. cap. 12. num. 9. vbi in fin.* ampliat, quod neque incurrit irregularitatem, qui ante legitimam ætatem ad
10 Sacros ordines promotus celebrauerit bona fide, & abſque dolo putans id ſibi licere. *Nauar. in cap. accepta oppoſit. 8. num. 35. de reſtit. ſpoliat. Sayr. Theſ. caſ. conſcien. lib. 6. cap. 12. num. 8. ante fin. Bellet. loco citato num. 69. Couar. in Clement. ſi furioſus par. 1. §. 2. num. 4.*

11 Siquidem ſuſpenſionem comminatam in *Bulla Pij II.* contra recipientes Sacros ordines ante legitimam ætatem incurri, vbi doloſè, & cum lethali culpa ad huiuſmodi receptionem deuentum fuerit, ex *Bonaccina docet Barboſ. in Concil. Trident. ſeſſ. 23. de reform. cap. 12. num. 8.* adeo vt
12 qui ignoranter promouetur ad tales ordines ante legitimam ætatem non incurrit dictam ſuſpenſionem, & conſequenter nec irregularem fieri tenet *Nauar. in manual. cap. 27. num. 156.*

& in

& in cap. accepta oppoſit. 8. num. 34. de reſtit. ſpoliat. & conſ. 9. num. 3. de tempor ordinan Henriq. in ſumma lib. 13. cap. 38. §. in fin. Diana reſol. moral. par. 5. tract. 10. reſol. 32. Bellet. diſquiſit. clerical. par. 1. tit. de diſcipl.ina Clerical. §. 5. num. 70. Barboſ. de offic. & poteſt Epiſcop. alleg. 16. num. 17. & in Concil. Trident. ſeſſ. 23 de reform. cap. 12. num. 8. verſ. vt ideo Sanchez de motrim. lib. 7. diſ. 30. num. 14. vbi ſubdit, quod ita
13 promotus poſt quam adeptus fuerit ætatem iure ad ordines præſcriptam ſi bona fide initiatus fuerit expers ab omni culpa, poſſit abſque alia diſpenſatione vti ordine vtpotè quia ceſſauit impedimentum, & ratione ignorantiæ, & bonæ fidei excuſetur è ſuſpenſione lata in *extrauagan. Pij II.* ſecus ſi ſit in culpa.

14 Vlterius ſi ita ordinatus ante legitimam ætatem temerariè, & de facto ordines exerceat, poterit nihilominus ab irregularitate incurſa ab Epiſcopo diſpenſari ſi delictum fuerit occultum, iuxta facultatem à *Sacro Concilio Tridentino Epiſcopis datam, ſeſſ. 24. de reform. cap. 6. Nauar. in manual. cap. 19. num. 241. Maiol. de irregularit. lib. 1. cap. 30. num. 9. relat per Bellet. diſquiſit. clericol. per 1. tit. de diſciplina Clerical. §. 5. num. 71.*

15 Suſpenſionis tamen cenſuram fulminatam in conſtitutione Pij II. incurrere eos tantum, qui ante ætatem promouentur ad ordines maiores, non autem eos, qui ſunt initiati ad primam Clericalem tonſuram, & ordines minores docent *Rebuf. in prax. benef. tit de Cleric. ad Sacros ordines malè promot gloſ. 3. Nauar. in manual. cap. 25. num. 70. verſ. dixi ordine ſacro Sayr. in Theſaur. caſ. conſcien. lib. 6. cap. 12. num. 6. Bellet. diſquiſit. Clerical par. 1. tit. de diſciplina clerical. § 5. num 72. & num. 73.* vbi quod ſecus ſit in ordinatis ad minores ordines abſque
16 literis demiſſorijs ſui ordinarij, qui ipſo iure remanent ſuſpenſi, ab executione ordinum ſic ſuſceptorum quandiu proprio ordinario videbitur expedire, iuxta decretum *Sacri Concilij Tridentini ſeſſ. 14. de reform. cap 2. & ſeſſ. 23. de reform. cap. 8.*

17 Hic ſequitur quod ſi talis ita promotus exercuerit actum ordini minori ſuſcepto deputatum, proprium, & peculiarem irregularitatem incurrit, quando ſolemniter exercuerit, ſecus autem ſi non ſolemniter, ſed pro vt etiam laici interdum ex conſuetudine exercere ſolent officia ordinum minorum, præcipuè vbi miniſterijs quatuor ordinum minorum exercendis clerici non reperiuntur, licet alioqui id fieri prohibeatur à *Sacro Concilio Tridentino ſeſſ. 23. de reform. cap. 17. & ex Nauar. docet Bellet. diſquiſit. Clerical. par. 1. tit. de diſciplina Clerical. §. 5. num. 74. & 75.*

18 Miniſteria autem, & munia eccleſiaſtica exerceri non poſſunt niſi per conſtitutos in ordinibus, & iuxta facultatem, quam vnicuique ordini tribuitur, vt ſtatuit *Sacrum Concil. Trident. ſeſſ. 23. de reform. cap. 17.* Vnde irregularis efficitur clericus exercendo ordinem, quem non habet, dummodo ſcienter, ſeriò, & ex officio miniſtret, ſecus autem ſi ordinem, quem non habet exerceret ſine
19 ſolemnitate, vel ex ignorantia etiam craſſa latè *Bonacin. in tit. de irregularitat. diſ. 7. quæſt. 3. punct 6. n. 1. tom. 1 fol. mihi 557. Sayr. de cenſur. lib. 7. cap. 10. num. 1. Soar. tom. 5. diſ. 31. ſection 3. num. 22. Reginald. in prax. fori pæniten. lib. 30. num. 191. verſ. 6. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 21. nu. 3. et in Concil. Trident. ſeſſ. 23. de reform. cap. 17. num. 2.* quod deducitur etiam ex textu *in cap. 1. & 2. de cleric. non ordinat. miniſtrante.*

20 Solemniter vero quis actum aliquem ordinis exercere cenſetur, quando actus talis eſt, vt ab alio non poſſit exercere, quam ab eo, qui talem ordinem habet, vnde clericus non dum initiatus ordine ſacro, canendo Epiſtolam cum manipulo, aut Euangelium cum ſtola, dicitur canere ſolemniter, & ex officio, dum ſibi arrogat iura ſolo ordini conuenientia, & conſequenter fit irregularis, quia exercet ordinem ex officio, quem non habet, non tamen dicitur ſolemniter exerceri, quando quis exercet non ex officio, vt ſi laicus inſeruiat miſſæ deferendo vrceolos ad Altare, aliaque porrigendo Sacerdoti non dicitur ordinem Accolytatus exercere, vtpotè quia hoc munus ex cõſuetudine poſſit non ſolum à clericis præſtari, ſed etiam à laicis, ita *Vgolin. de offic. & poteſt. Epiſc. lib. 1. cap. 14. §. 1. num. 10. & de irregularitat. cap. 37. num. 10. Sayr. de cenſur. lib. 7. cap. 10. num. 1. Leo in Theſaur. for Eccleſiaſt par. 1. cap. 6. nu. 13. Marc. Antonin. lib. 3. var. reſol. 16. num. 7. verſ. ſecundus Bonacin. in tit. de irregularitat. diſ 7. quæſt 3 punct. 6 n. 9. tom. 1. fol. mihi 557. Barboſ. in Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reform. cap. 17. num. 2.*

21 Ab hac irregularitate, quam quis contraxit exercendo ordines, quos non habet, a ſolo Summo Pontifice diſpenſatur, ſed ſi delictum ſit oc-
22 cultum etiam ab Epiſcopo huiuſmodi diſpenſatio obtineri poteſt, ad formam decreti *Sacri Concilij Tridentini ſeſſ. 23. de reform. cap. 6. Bonacin. in tit. de irregularitat. diſ. 7. quæſt. 3. punct. 6. n. 10. tom. 1. fol. mihi 558.*

23 Quicumque verò non promotus ad ſacrum Presbyteratus ordinem nefariè Miſſas celebrare, & Pœnitentiæ Sacramentum miniſtrare præſumpſerit, vt debito ſupplicio puniatur à Iudicibus Sanctæ Inquiſitionis, vel locorum ordinarijs tamquam Eccleſiæ miſericordia indignus a foro Eccleſiaſtico abijciatur, & ab ordinibus Eccleſiaſticis, ſi quos habuerit ritè degradatus, ſtatim curiæ ſæculari tradendus eſt, per laicos Iudices debitis pænis plectendus, vt potè quia non ſolum actus idolatriæ ſaltem extrinſecè, ſeu per extrema, & viſibilia Religionis, & pietatis ſigna exercere attentauit, verum etiam, quia cauſam dedit, vt Chriſti fideles decepti idolatriæ crimen ignoranter patrauerint, dum panem, & vinum tamquam verum Chriſti Domini noſtri corpus, & ſanguinem, & audiendo confeſſiones Sacramenti Pænitentiæ dignitatem contempſit, vt habetur in *conſtitutione Gregorij XIII. Bullar. Cherubin. in ordine 21. tom. 2. fol. 292. et ex alijs conſtitutionibus Pij IV. et Sixti V. innouatis per Clementem VIII. ſua conſtit. 81. eodem Bullar. tom. 3. fol. 93.*

24 Neque ad hanc pænam effugiendam, vel temperandam ſuffragatur minor ætas viginti quinque annorum, adeo vt ſiue Clericus ſæcularis, aut Regularis cuiuſuis ordinis, Congregationis, & Societatis, ſiue mere laicus ſi vigeſimam ſuæ ætatis annum compleuerit, tradendus eſt curiæ ſæculari debitis pænis plectendus, dum atrociſſimo hoc ſcelere Catholicam veritatem, quæ ſolos Presbyteros dictorum Sacramentorum miniſtros eſſe docuit temerariè facto impugnare auſus fuit

vt ſtatuit *Vrbanus VIII. ſua Conſtitutione ex ordine 79. Bullar. Cherubin. tom. 4. fol. 92.* decreto irritanti, & clauſula ſublata, qua tollitur facultas aliter iudicandi munita.

25 Qui antem vi præciſa ordinem aſſumpſerit, ad eiuſdem ordinis munia, ſubeunda, & ad nil prorſus obligatur, quia cum ad validè recipiendum ſit neceſſaria voluntas, & voluntas vi præciſa coacta habeatur pro non voluntate, non valet ordo, non character recipitur, ita *Sanchez. de matrimon. lib. 7. diſ. 29. num. 1.* vbi allegat conſtare ex *cap. maiores de baptiſmo*.

26 Sed ſi quis ad ordines promotus fuerit per metum grauem cadentem in conſtantem virum recipit ordinem cui annexa eſt caſtitas ex Eccleſiæ conſtitutione, & propterea teneri ad ſeruandam caſtitatem ſecundum Doctores relati per

27 *Sanchez. de matrim. lib. 7. diſ. 29. num. 4.* Ex probabiliori tamen ſententia, quod non teneatur, nec ad ſeruandam caſtitatem, ne ad recitandas horas canonicas, modo ſpontè non ratificauerit ordinationem verbis, aut facto ſemel, vel pluries liberè vtendo ordine ſuſcepto, eoque exercendo, aut miniſtrando, ſiquidem ordo Sacer non obligat ex natura rei ad caſtitatem, & ad recitandum diuinum officium, ſed ratione voti, & præcepti ex Eccleſiæ conſtitutione adiuncti, vt probat idem *Sanchez. de matrim. lib. 7.*

28 *diſ. 27. num. 10.* votum autem tam expreſſum, quam tacitum per metum vlti conſtantis extortum irritum remanet, ac proinde non obligat, vt habetur in *cap. perlatum, & cap cum dilectus de iis, quæ vi, metuſuè cauſa fiunt, Bonaccin. in tit. de impediment. matrimon. quæſt. 3. punct. 9. nu. 12. tom. 1. fol. mihi 335. & tradunt DD. latè relati per Sanchez.*

29 *de matrim. lib. 7. diſ. 29. n. 5. iuncto num. 9. tom. 2.* vbi *num. 6.* ſubdit, ita per metum ordinatum poſſe etiam licitè matrimonium contrahere, cum ex ſupra deductis ceſſet hoc caſu obſtaculum voto continentiæ, & alios concordantes allegat.

CLERICVS NEGOCIATOR QVANDO, ET QVA POENA PVNIATVR.

ARGVMENTVM.

Clericis Beneficiatis, vel in Sacris Conſtitutis, & Regularibus prohibitum eſt negociare, & mercaturam facere ſub peccato mortali, ſuſpenſione, & excommunicatione, & alijs pœnis, etiam maioribus, ſi tertio moniti non deſiſtant, & ſubiciuntur ſpolio Eccleſiaſtico, an amittant forum, & teneantur ad ſolutionem gabellæ, & quæ negociationes eiſdem permittantur prolixè explanatur.

SVMMARIVM.

1 Clericis in ſacris conſtitutis, vel Beneficiatis, & Monachis prohibetur negociari, & mercaturam facere, & facientes peccant mortaliter. num. 3. 4.

2 Quando propriè negociari dicatur.

5 Clerici, & Monachi negociatores ſunt à diuinis ſuſpendendi, excommunicandi, & alijs maioribus pœnis plectendi ſi tertio moniti non deſiſtant, etiam ſpoliatione Eccleſiæ, & beneficij num. 6.

7 Nec non amittunt fori priuilegium.

8 Et ſi in negociatione delinquant puniri poſſunt è Iudice Laico contrarium, num. 9.

10 Declara vt procedat quo ad amiſſionem priuilegij circa ſolutionem onerum, ſecus quoad priuationem fori, vt conueniri poſſit coram Iudice Sæculari.

11 Clerici tenentur ſoluere gabellam pro rebus ex negociatione quæſitis.

12 Etiam ex fructibus ex alieno agro conducto recollectis.

13 Declara vt procedat ſi fuerint ter moniti.

14 Clerici acquiſita ex tali negociatione tenentur pauperibus, vel in alios vſus erogare.

15 Sed hoc videtur potius de conſilio, quam de neceſſitate.

16 Acquiſita ex illicita negociatione hodie tamquam ſpolia pertinent ad Cameram Apoſtolicam.

17 Bona acquiſita per Monachum ex illicita negociatione non amplius acquiruntur Monaſterio, ſed Cameræ Apoſtolicæ.

18 A ſpolio eximitur qui facit compoſitionem cum Camera.

19 Spolij pœna incurrit Clericus ſi exercet artificia inhoneſta.

20 Pœnæ illicitæ negociationis non intrant per vnicam mercaturam.

21 Limit. vigore Bullæ Pij IV. declara, vt n. 22.

23 In dubio non præſumitur acquiſita ex illicita negociatione, & onus probandi ſpectat ad Cameram Apoſtolicam.

24 Præſumptio ſtat pro Camera quod ſpolia ad eam pertineant.

25 Clericis illicita tantum negociatio prohibetur, non tamen licita.

26 Clericus ſi ſit tam pauper vt aliter ſe ſubſtentare nequeat poteſt exercere aliquam iuſtam negociationem.

27 Clerici cultores ſuorum agrorum, & conductores aliorum Eccleſiaſticorum non dicuntur negociari.

28 Eccleſiaſtici poſſunt eorum animalia locare, & eorum bona cultiuare.

29 Clericis permiſſum eſt exercere agriculturam.

30 Sed hoc caſu amittunt fori priuilegium. Declara vt num. 31.

32 Imponentes pedagia bonis Eccleſiaſticorum incidunt in excommunicationem.

33 Clericus non dicitur negociator ſi bona beneficiorum, & Patrimonialium excolere faciat.

34 Item poteſt emere animalia vt depaſcat in proprijs prædijs, & n. 37.

35 Inſuper emere pullos equorum, & vendere ex ſuo artificio equos effectos.

36 Etiam retinere poteſt animalia donata, & vendere.

38 Non poteſt dare animalia ad incrementum.

39 Clerici beneficiati poſſunt centum oues, aut ſaltem 50. concedere pro certa caſei reſponſione pro eius, & familiæ vſu.

40 Etiam poteſt vendere fructus ſuorum beneficiorum abſque timore ſpolij.

41 Et ſic poteſt vendere vinum proprium etiam ad minutum.

42 Poteſt etiam vendere vinum, & alia empta pro vſu ſuæ domus ſi poſtea non indigeat.

43 Poteſt etiam emere victualia vt abundet tempore famis, & alijs vendere cauſa charitatis.

44 Clericis in ſacris, vel beneficiatis prohibetur mercatura ſecus in minoribus non beneficiatis.

45 Sed vigore Bullæ Pij IV. comprehenduntur etiam Clerici in minoribus, licet non beneficiati.

DECISIO LXXI.

ALiud ſe offert diſcutiendum dubium pro complemento materię duarum præcedentium deciſionum, ſcilicet Clericus negociator, & exercens ſordidas artes, quando & qua pœna puniatur, & quo ad primam dubij partem, tra-

1 ditur generalis, & recepta concluſio, quod Clericis, lucri cauſa eſt interdictum, & prohibitum negociari, & mercaturam facere, vt expreſsè diſponitur in conſtitutione *Alexandri III. relat. in cap. ſecundum inſtituta ne Cleric. vel Monac. cap. clerici, & cap. fin. de vita, & honeſt. cleric. cap. negociatorem, & cap. fornicari 88. diſt. cap. clerici 14. quæſt. 4.*

in

in quibus iuribus tradunt omnes canoniſtæ, Federic. de Senis in conſ.207. num.3. verſ. negociatio, Alex. de Neuo conſil.60.num.30. Vgolin.de offic. & poteſt. Epiſcop.cap.13.§.16.num.1. Diaz.in pract.crim.canon.in verbo negociatores cap.55 nn.1. ibique Ignat. Lopez.in addition.lit.A. Montemaran. in prax. Epiſcopal.cap.77.num.1. Redoan.de ſpolio qu.2.in princ. & num 1.& 2.& latius num.31.& 32.& num.40. in fin.41.48.& num.66. in quibus huius prohibitionis notabiles affert rationes, *Farinat.in par.1. fragment.crim.in verbo Clericus num.147. Grattan. diſcept.forens.cap 826.nn.6. Carol.de Graff.de effect. clericat.6.nn.1. Gennen.in prax. Archiepiſcopal.Neapolit.cap.62 num.1.*

2 Clericus enim tunc propriè negociari dicitur, quando rem emit in ſua integra forma, eamque non mutatam lucri faciendi cauſa reuenditurus, vel quando ex rebus emptis per mercenarios ſuis impenſis conductos conficiat aliquid vendendum, vt lucrum faciat, nempè ſi lanam emat, vt venales pannos efficiat, vel ſi vuas, vel muſtum emat, & vinum conficiat, vt ex eius venditione lucrum faciat, *Bellet. diſquiſit. clericol. par.2.de pæn. Clericor.§.51.num.1. & tradunt DD. plenè relat. per Farinac.par.1.fragment.crim.in verbo Clericus num.150. & ſeq Redoan.de ſpolio qu.2. n.37.vſque ad 58. Ignat.Lopez in addition ad Diaz. in prax.crim.canon. cap.55.lit.A. Monte Maran. in ſua prax.Epiſcopal cap.77.n.2 Roderic.quæſt Regular.to.3.quæſt.74.art.8.concluſ.1.& 2.Molin de iuſt. & iur.tom.2.tract.2.diſ 341.num.1.& 6.Azor.inſtit. Moral.par.2.lib.8.cap.2.qu.5.Graf deciſ.aur. part.2. lib.3.num.9.Genuen.in prax.Archiepiſcopal.Neapolit.cap.77.*

3 Clericus igitur in Sacris Conſtitutus, vel Beneficiatus, & Monachus, & alij Eccleſiaſtici huiuſmodi negociationem exercens vltra quod in foro poli committit peccatum mortale, cum transgreſſio præcepti diuini, naturalis, vel humani mortale peccatum ſit, *Redoan. in tract. de ſpolio quæſt.2.num.53. & 55.58. verſ. ſi autem, & nn.66. & ſeq.vſque ad num.72.Ignat.Lopez. in addition.ad Diaz.in pract.crim canon.cap.55. in verbo Negotiatores lit.A.verſ.& ex pæna, Farinac. part.1. fragment. crim. in verbo Clericus num.158. & ex Malin.tradit etiam Bellet.diſquiſit.Clerical par.2.tit. de pæn.clericor. §51.num.2. verſ.cum autem prædi-*

4 *cta pæna, vbi in fin.* ſubdit etiam quod probabilis opinio ſit firmans Clericos beneficiatos non conſtitutos in ſacris etiam peccare mortaliter, ſi illicitam negociationem exerceant.

5 In foro contentioſo ſi Clericus ſit Beneficiatus, vel in ſacris conſtitutus, vel Monachus, & Eccleſiaſticus eſt à diuinis ſuſpendendus, & excommunicandus, & ſi tertio monitus non deſiſtat, alijs pænis etiam maioribus arbitrio Ordinarij imponendis plectendus eſt, *ex Concilio Tridentino, ſeſſ.22.de reform. cap.1. §.cum igitur*, vbi innouantur aliæ pænæ à Summis Pontificibus, & Sacris Concilijs ſtatutæ *cap. ſed nec, cap. ſecundum, ne cleric.vel Monach.cap.ex literis de vita, & honeſt.cleric.cap.conſequens 88.diſtin.cap. penult,91. diſt.Clement.1.§.aduerſus de vita, & honeſt.Cleric. Abb.in dicto cap.ex literis n.7.& 9. Alex. de Neuo conſ.60.nu.1.Diaz.in pract crim.canon.cap.58.nu.1. vbi Lopez. verſ.ex pæna ſuſpenſionis cap.72. num.5. Bellet.diſquiſit. Clerical.par.2.tit.de pæn.cleric §.51. num.2.*

6 Inſuper ſi poſt dictam monitionem perſeuerauerit in illicitis mercaturis, & negociationibus eſt ſpoliandus Beneficio, & Eccleſia, quam poſſidet, vt ex *Innocentio in cap fin.de vita, & honeſtat.clericor.tradit Farinac. par.1. fragment. crim in verbo Clericus num.156.& ex Redoan.quem allegat. de ſpol.q 2.n 72.verſ.& dicit Innocentius.*

7 Vlterius Clericus negociator amittit fori priuilegium ſecundum Doctores relatos per *Farinac. in tit.de inquiſitione q.8.num.93.& par.1.fragment. crim.num.152.per textum in cap.canonum 14 qu.4. Diaz.in pract. crim. canon.in verbo negociatores cap. 55.nu.1 ex Concilio Carthaginenſe 6. cap.17. Alex. de Neuo conſ.30. num.3. in fin. Redoan.in tractat.de ſpolio q 2.n.17 in fin.& n.48.ante fin.& n.73.verſ. & hæc dicit Innocentius.*

8 Quinimmo quod ſi Clericus in negociatione ſibi prohibita deliquerit, nempè vtendo falſis menſuris in menſurando, & vendendo puta vino, vel frumento, poſſit à Iudice ſæculari puniri, aſſeruerunt ſpeculat. *Gregor. Io Gallus, Aufer. Caſſan. Rebuf in locis relatis per Ignat Lopez. in addition ad Diaz. in pract.crim.canon cap.55. in verbo negociatores. verſ. notabis etiam, Farinac. in par.1 fragment.crim.in verbo Clericus n.153.*

9 Sed quod iſta opinio omni iure, & ratione deſtituta ſit, cũ nullibi ſanè locus aliquis ſacrorum canonum reperiatur, quo cautum ſit Clericos in hoc delinquentes priuilegium fori amittere, comprobat *Ignatius Lopez loco proximè citato in verſ ſi tamen Clericus*, vt reprobat *Caſſaneum*, & propterea hoc caſu Clericum puniendum eſſe à Iudice Eccleſiaſtico docet *Bellet. diſquiſit.Clerical par.2.tit.de pæn.Cleric §.51 num 7.*

10 Veritas tamen eſt quod ſi Clericus ter admonitus ab Ordinario non abſtinuerit ab illicita negociatione, priuetur priuilegio Clericali, ſcilicet quo ad exemptionem ab oneribus, & tributis, prout ſoluere ſolent cæteri mercatores, & ſic quo ad bona, ſecus autem quo ad priuationem fori, & perſonam vt ſubijciantur, & conueniri poſſint coram Iudice Sæculari, ita *Bellet. diſquiſit.clerical.par.1.tit.de pænis clericor.§.51.n.3. & 4.* & expreſsè ſanciuit *Honorius III. ſua Conſtitutione relat.in cap. fin. de vita,& honeſtat. cleric.*

11 Et licet Clerici teneantur ſoluere gabellam pro rebus ex negociatione quæſitis, vt colligitur ex textu in *cap quamquam de cenſibus in 6.* vbi *Bonifatius VIII.* inhærendo *Conſtitutioni Alexandri Papæ IV.* declarat *Eccleſias, & Eccleſiaſticas perſonas ad pedagia, & guidagia penitus non teneri, nec ad exibendum, vel ſoluendum talia de rebus ſuis proprijs, quas non cauſa negociandi deferunt, vel deferri faciunt*, ac proindè, ſi deferantur cauſa negociationis non debent gaudere huiuſmodi immunitate, *Duen reg.100. verſ. fallit.1.1.foller.ad Marant.de ordin.Iudic.par.4.num.86.pag.184.Gutier de gabel qu.93. Girod. cod. tract. par.7. num.8.* cum alijs relatis per *Barboſ de offic.& poteſtat.Epi-*

12 *ſcop.alleg.14. num.8. & 12.* vbi quod gabellam ſoluere debeant ſi fructus eorum ſemine, ac induſtria recollectos ex alieno agro conducto vendant, eo quod negociari dicantur.

13 Hoc tamen procedit vbi Clericus, vel Eccle-

ſia-

Digitized by Google

ſtaſtici fuerint ter moniti, alias non amittũt priuilegium non ſoluendi gabellam, vt ex *Decian. Graſ. Boſ. Capyc. Redoan. Imol. & alijs*, *inſinuat Diana reſol. moral. par. 4. tract. 5. reſol. 28.*

14 Accedit etiam, quod Clericus negociator acquiſita ex tali negociatione reſtituere tenetur, & pauperibus, vel in alios pios vſus erogare ob peccatum mortale commiſſum obligans in foro animæ ad reſtitutionem ſecundum *Cardinalem Zenzer. & Imol. in Clementina 1. de vita, & honeſt. clericor. Diaz. in pract. crim. canon. cap. 55. in verbo negociatores num. 2. Summ. Angelic. in verbo Clericus 7. circa fin. Farinac. par. 1. fragment. crim. n. 159.*
15 *& num. 160.* vbi quod ſecundum alios DD. ibidem allegatos ſubdit quod hoc ſit potius de cõſilio, quam de neceſſitate, ac proindè poſſe Clericum ſi velit acquiſita ex illicita negociatione hæredibus relinquere, plenè *Redoan. de ſpolio quæſt. 2. num. 74. vſque ad num. 81.*

16 Hodie verò ſubuertitur huiuſmodi difficultas, quia acquiſita per Clericos, & Eccleſiaſticos etiam Regulares acquiſita ex illicita negociatione, vel aliter turpiter, iniuſtè, & malè contra Sacros Canones cuiuſcunque qualitatis, & quantitatis exiſtentia, ac in quibuſcunque rebus, Regnis, & Dominijs exiſtentia tamquam ſpolia pertinent, & ipſo facto deuoluuntur ad Cameram Apoſtolicam, & idcirco viui ipſi priuari poſſunt, & mortui ſpoliari, vt decreuit *Pius IV. ſua Conſtitutione ex ordine Bullar. Cherubin. 23. tom. 2. fol. 29. & alia Pij V. lata de anno* 1567. *Kalendas Septembris in ordine 34. de quibus Vgolin. de offic. & poteſt. Epiſcop. cap. 13. §. 17. nu. 2. verſ. poſtremo acquiſita, Barboſ. in Sum. Apoſtolic. deciſ. collect. 159. nu. 1. Farinac. par. 1. fragment. crim. nu. 161. Azor. inſtit. moral. par. 2. lib. 8. cap. 2. in princ. Bellet. diſquiſit. Clerical. par. 2. tit. de pæn. Cleric. §. 51. num. 5. Redoan. de ſpolio. quæſt. 2. num. 81. vſque ad 107. & num. 112.* vbi quando dicantur bona acquiſita contra ſacros canones, de quo etiã *Nauar. de ſpol. & Soar. de Relig. tom. 4. tract. 8. lib. 3. cap. 2. num. 22.*

17 Et iuſta præfatarum Bullarum diſpoſitionem derogatum fuit quo ad Regulares antiquo iuri concedenti Monaſterijs acquiſita per eorum Monachos, vnde hortantur Monaſteria vt ſe cum Camera componant ad effugiendum ſpolium ab *Vgolin. de offic. & poteſt. Epiſcop. cap. 13. §. 17. nu. 2. verſ. quod, Nauar. in coment. de ſpol. Cleric. §. 7. n. 5.*

18 Cum à ſpolio eximatur qui facit compoſitionem cum Camera Apoſtolica, *Bonacc. de contractibus in tit. de ſpolio diſ. 3. quæſt. vltim. punct. 5. n. 5. verſ. quod dictum eſt tom. 2. fol. 831.*

19 Spolij enim pæna ſemper intrat ſi Clericus exercet artificia inhoneſta, nempè lanionis, vel artificis officium, & ſic non poteſt eſſe publicus faber. pelles aptare, & huiuſmodi vilia, immunda, ſordidaque exercere, latè *Vgolin. de offic. & poteſt. Epiſcop. cap. 13. §. 18. cum pluribus ſequen.* vbi de materia *Gennen. in prax. Archiepiſcopal. Neapol. cap. 62. num. 2. circa med. Redoan. de ſpol. Eccleſiaſt. qu. 2. num. 42.*

20 Limit. 1. ſupradictas concluſiones quod non intrat ſpolium, nec Clericus dicitur Mercator, aut negociator, nec pœnas prædictas incurrit ex vnica tantum mercatura, ſeù negociatione, cum ad hunc effectum plures actus requirantur, vtpotè quia verbum exercere actuum pluralitatem exigat, ad textum in *l. 1. §. licet, & ibi gloſ. in verbo omne ff. de tribut. Carol. de Graſſ. de effect. cleric. 6. n. 19. Gennen. in prax. Archiepiſcopal. Neapol. cap 62. num. 8. Redoan. de ſpol. Eccleſ. quæſt. 2. num. 66. Ignat. Lopez. in addit. ad Diaz. in pract. crim. canon. in verbo negociatores, cap. 55. lit. A. verſ. & huius capitis Montemaran. in pract. Epiſcopal. cap. 77. num. 8. Farinac. in part. 1. fragment. crim. in verbo Clericus num. 173. Vgolin. de offic. & poteſt. Epiſcop. cap. 13. §. 17. num. 1. verſ. hac autem regula, Barboſ. eod. tract. alleg. 13. num. 11. verſ. nec etiam qui ſemel.*

21 Sublim. vt quidquid ſit attento iure ciuili, & canonico vigore *Conſtitutionis Pij IV.* ſupra allegatæ veniunt etiam acquiſita ex vnica negociatione, & mercatura in Clerico illicita, & prohibita, cum generaliter loquatur de illicitè acquiſitis, *Redoan. de ſpol. Eccleſiaſt. quæſt. 2. num. 66. ad fin. quem allegat. Farinac. dicta par. 1. fragment. crim.*
22 *in verbo Clericus num. 174. ad fin.* & licet deberet dicta conſtitutio recipere paſſiuam interpretationem à iure communi, praxis tamen ita obſeruat, mitius tamen in hac facti contingentia per Theſaurarium proceditur, & me ſcribente præuia compoſitione ſcutorum quinque fuit ab eodem Theſaurario abſolutus quidam Presbyter Abbadiæ Sublacenſis ab illicita negociatione, de qua moleſtabatur.

23 Limit. 2. quod in dubio non præſumuntur acquiſita ex illicita negociatione, cum dolus non præſumatur, niſi probetur, *l. merito ff. pro ſocio*, ac proindè prætextu negociationis illicitæ non debet Fiſcus Eccleſiaſticus, ſeù Apoſtolicus ſibi adiudicare ea, quæ puta à beneficiato, ſeù alijs Eccleſiaſticis acquiſita, vel relicta fuerunt, niſi doceatur de huiuſmodi negociatione, & ſic ad Cameram Apoſtolicam probare pertinet eſſe acquiſita ex illicita negociatione, *Vgolin. de offic. & poteſt. Epiſcop. cap. 13. §. 17. num. 5. & ex Roderic. Azor. Sopran. tradit. Bonacin. de contractibus in tit. de ſpol. Eccleſiaſt. diſ. 3. quæſt. vltim. punct. 4. num. 5. verſ. quarto Fiſcum tom. 2.*

24 Semper tamen præſumptio ſtat pro Camera quod ſpolia ad eam pertineant, quoties bona relicta fuerunt ab eo, quem conſtat fuiſſe in ſtatu ſubiecto ſpolijs, adeout onus probandi exemptionis ſpolium excludentis incumbit hæredibus Clerici defuncti tamquam quid facti, quod non præſumitur, niſi probetur, iuxta textum in *l. ſciendum ff. de verbor. oblig.* & tradunt Doctores congeſti *per Bonacin. de contract. tit. de ſpolio diſ. 3. quæſt. vltim. punct. 4. num. 4. & 5. per tot. tom. 2.*

25 Lim. 3. quod Clericis tantum iniuſta, & illicita negociatio prohibetur, non tamen iuſta, & licita propter diuerſas neceſſitates, & commodam ſubſtentationem, nam hac de cauſa etiam Apoſtolos negociatos fuiſſe legitur, vt comprobat *Redoan. de ſpol. Eccleſiaſt. quæſt. 2. num. 17. Bellet. diſquiſit. clerical. part. 2. tit. de pæn. cleric. §. 51. num. 6. in prin.*

26 Lim. 4. illatiuè ex præcedenti limitatione, vt ſi Clericus ſit tam pauper, vt aliter commodè ſe ſubſtineri non poſſit, quam conducendo alienum agrum, non vt lucri faciat, ſed vt de fructibus

rerum

Digitized by Google

rerum conductarum viuat, ſuamque familiam alat, & de neceſſarijs prouideat, ſiquidem huiuſmodi conductio non computatur inter negociationes Eccleſiaſticas illicitas, cum ex inopiæ circumſtantia, & quod aliter nequeat ſubſtineri, ita qualificatur, vt pro iuſta, pia, & licita negociatione reputetur, vt habetur *in Concilio Magontino relat. in cap. 1. ne Cleric. vel Monac.* ibi. *Nec tamen iuſtam negociam eſt contradicendum propter neceſſitates diuerſas, quia legimus Sanctos Apoſtolos negociatos fuiſſe. Genuen. in Prax. Archiepiſcopal. Neapol. cap. 77. & adnot. ibidem, verſ. item Clericus, Montemaran. in ſua prax. Archiepiſcopal. cap. 77. num. 12 Redoan. de ſpolio Eccleſiaſt. quaeſt. 2. num. 9. & ſeq. & num. 41. 44. & 65. Graff. deciſ. aur. part. 2. lib. 3. cap. 2. num. 25. & ſeq. Farinac. part. 1. fragment. crim. in verbo Clericus num. 162. & num. 169. Bellet. diſquiſit. Clerical. tit. de pan. Cleric. §. 51. num. 6.*

27 Limit. 5. in Clericis cultoribus ſuorum agrorum, ſeu conductoribus agrorum Eccleſiaſticorum, præcipuè cum ſuis animalibus, & ita firmaſſe Sacram Congregationem Epiſcoporum refert *Diana in ſuis reſol. moral. poſt part. 5. tit. declarat. Sac. Congreg. num. 44. Redoan. in tract. de ſpolio Eccleſiaſt. quaeſt. 2. num. 14. & 42. verſ. veruntamen, & num. 45. & 58. verſ. nec Prælatus vſque ad 59. Ignat. Lopez ad Diaz in pract. crim. canon. in addit. in verbo negociatores lit. A. verſ. ex quibus Montemaran. in prax. Epiſcopal. cap. 77. num. 2. in fin. & nu. 7. & 13. Farinac. part. 1. fragment. crim. n. 172. vbi ex Hoſtien. & Abb. ſubdit.* poſſe Clericos, &

28 Monachos locare animalia, oues, & boues, quos habent ex decimis, vel ex ſucceſſione, vel aliter ſibi datos, prout pariter eiſdem non prohiberi proprias vineas putare, fodere, aut domus ſuas reficere, & ſic etiam oleum, vinum, granum, & alia recollecta in ſuis fundis vendere.

29 Clericis enim permiſſum eſt exercere agriculturam *Ceſar de Graſſ. de effectu cleric. 6. num. 19. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 13. num. 11. circa med. & colligitur ex Concilio 4. Cartaginenſe relat. in cap. Clericus 91. diſtinct.* ibi. *Clericus victum, & veſtitum ſibi artificio, vel agricultura abſque officij ſui dumtaxat detrimento paret,* ibique *gloſſ. in figuratione caſus.*

30 Sed quod hoc caſu Clerici de iure amittant fori priuilegium in ijs, quæ dictam artem concernunt, ac proindè quod conueniri poſſunt coram conſulibus illius artis ad inſtar laicorum mercatorum, voluit *Strac. de mercatur. part. 3. num. 8. & 9. & in tit. quemad. in cauſ. Mercat. in 2. partic. vlt. part. nu. 17. Berarchin. in tract. de Epiſcop. lib. 4. part. 1. num. 26. & ſeq. Vgolin. de offic. & poteſt. Epiſcop. cap. 13. §. 17. num. 2. verſ. quinto conueniri*

31 *poſſunt.* Vero quia huiuſmodi negociatio de iure canonico Clericis permittitur, non videtur qua ratione hoc caſu fori priuilegium amittere debeant, vndè præfatorum DD. opinio forſan ſibi locum vindicare poterit in illicita negociatione, poſt tertiam monitionem iuxta ſuperius

32 tradita, ſiquidem *in Clement. præſenti de cenſib. & exact.* excommunicationis, & interdicti ſententia mulctantur imponentes, vel exigentes pedagia, vel guidagia ab Eccleſiaſticis pro eorum rebus proprijs, quas non negociandi cauſa deferunt, aut deferri faciunt.

33 Hinc eſt, quod Clericus moleſtari nequeat prætextu illicitæ negociationis ſi bona beneficiorum, aut patrimonialia excoli faciant, animaliaque ad hunc effectum neceſſaria emant, & retineant, & vendant, *Sacra Congregat. Epiſcop. & Regular. in vna Baren. 15. Nouembris 1616. relat. per Barboſ. in ſum. Apoſtolic. deciſ. collect. 159. num. 11. & ex Hoſtien. & Abb. tradit Farinac. par. 1. fragment. crim. num. 172. verſ. item quod habentes paſcua multa.*

34 Poteſt inſuper Clericus emere animalia, vt illa paſcat in proprijs prædijs, & cum pinguia facta fuerint, vel cum partus ederint, illa, & eorum fœtus vendere abſque nota illegitimæ negociationis, *Molin. de iuſt. & iur. tract. 2. diſput. 342. num. 14. Carol. de Graſſ. de effect. cleric. 6. num. 18. Genuen. in prax. Archiepiſcop. Neapol. cap. 62. nu. 13. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 13. num. 11. Bellet. diſquiſit. clerical. tit. de exempt. cleric. & eorum bona à muner. pub. §. 4. num. 6. verſ. item abſque nota.*

35 Limit. 6. quod poſſit etiam Clericus emere pullos equorum, & ſimilium, & poſtea equos ſuo labore, & induſtria factos vendere etiam carius, quia in emptione rei melioratæ vendendæ non cadit negociatio, ſed artificium *Redoan. de ſpolio Eccleſiaſt. quaeſt. 2. num. 15. Genuen. in prax. Archiepiſcopal. cap. 62. num. 5. & ſub nu. 17. Bellet. loco proximè citato ſub num. 6. verſ. item malum. vbi in fin. ſubdit,* quod non poſſit emere iumenta ſolum cauſa locandi, cum ſit genus negociationis clericis interdictæ.

36 Limit. 7. quod Clericus retinere poteſt animalia donata, eaque, & eorum fœtus vendere, nec huiuſmodi de cauſa vexari poteſt de illicita negociatione, prout ita cenſuiſſe *Sacram Congreg. Epiſcop. ſub die 5. Septembris 1631.* refert *Bellet. diſquiſit. clerical. part. 1. tit. de exempt. Cler. & eorum bona à muner. pub. §. 4. num. 6. in fin.*

37 Quinimò ſi Clericus habeat paſcua multa emere poteſt animalia ad illa depaſcenda, ad effectum erogandi pro ſuorum, & pauperum ſub-

38 ſtentatione, ſecus autem ſi præfata animalia ad incrementum traderet, vel aliud ageret in fraudem negociationis, *Genuen. in prax. Epiſcopal. Neapol. cap. 62. num. 13. & 14. Redoan. de ſpol. Eccleclesiaſt. quaeſt. 11. num. 14.*

39 Vltra quod etiam Clerici beneficiati poſſunt oues numero centum, vel ſaltem quinquaginta concedere cum reſponſione certæ caſei quantitatis, pro eius eiuſque familiæ vſu, ſecus ſi tradantur, aut emantur ad alium effectum, & ad lucrum, & non ad comparanda neceſſaria ad victum, & ita declaraſſe *Sac. Congreg. Epiſcop. & Regular.* refert *Barboſ. in ſum. Apoſtolic. deciſ. collect. 159. num. 7.*

40 Limit. 7. quod Clericus poteſt vendere fructus ſuorum beneficiorum, cum non dicatur hac de cauſa negociari, vndè non intrat ſpolium *Ioſeph Ludouic. tom. 3. de commun. opin. tit. de gabell. concluſ. vnica verſ. infertur decimo Gutier. de gabel. quaeſt. 93. num. 24. & ſequent. cum alijs per Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. allegat. 13. num. 10. & 11. circa med. Genuen. in prax. Archiepiſcopal. Neapol. cap. 62. num. 7.* vbi ſubdit poſſe clericum

reti-

41 retinere tabernam, & vendere vinum, quod col-
ligit, vel in ſuis poſſeſſionibus patrimonialibus,
vel ſui beneficij, vel Eccleſiæ etiam in domibus
Eccleſiæ, & ad minutum, dummodò non ven-
dat per ſe ipſum, ſed per alium, & ita declaraſſe
*Sac. Congreg. Epiſcop. 5. Maij 1593. refert Gauant.
in manual. Epiſcop. in verba Clericus in addit. n. 16.*
42 Immò quod Clericus poſſit vendere frumen-
tum, & vinum, & ſimilia empta pro vſu ſuæ do-
mus, ſi poſtea non indigeat, *Farinac. par. 1. frag-*
43 *ment. crim. num. 175. & num. ſeq.* ſubdit poſſe
etiam emere victualia, vt abundet tempore fa-
mis, & alijs quoque vendere ex cauſa charitatis,
& non lucri, & alios allegat.
44 Limit. 8. quod Clericis in ſacris ordinibus
conſtitutis, vel beneficiatis prohibeatur exerci-
tium negotiationis ſecus in minoribus non be-
neficiatis, dummodo licitam negociationem
exerceant *Gennen. in prax. Archiepiſcap. Neapol.
cap. 62. num. 9. Vgolin. de offic. & poteſt. Epiſcop.
cap. 13. §. 17. num. 1. in fin. Farinac. loco citato n. 177.
Redoan. de ſpol. Eccleſiaſt. quæſt. 2. à num. 59. vſque*
45 *ad* 100. vbi tamen quod vigore Bullæ Pij IV.
ſupra allegatæ comprehendantur in ea, etiam
clerici ſæculares in minoribus conſtituti, & non
beneficiati, *Montemaran. in pract. Epiſcopal.
cap. 77. num. 9.*

CLERICI, & LAICI VSVRARII QVOMODO PVNIANTVR.

ARGVMENTVM.

Agitur de pænis, quibus tam de iure canonico, quam ciuili vſurarij multantur.

SVMMARIVM.

1 Vſuras exerceri, & exigi poſſe aſſerere hæreticum eſt.
2 Vſurarij iudicis arbitrio extra ordinem puniri poſſunt.
3 Et arbitrium etiam ad pænas corporales extendi poteſt.
4 Quibus pænis de iure canonico mulctentur refert vſque ad num. 11.
5 Et de iure ciuili quibus pænis vſurarij plectantur referuntur vſque ad num. 26.
14 Leges ciuiles permittentes fœnus à iure canonico ſunt abrogatæ.
19 Vſurarij tenentur edere libros rationum, & cenſuris cogi poſſunt, & num. 20.
21 Teſtamentum vſurarij eſt nullum, niſi vſuræ fuerint reſtitutæ, vel cautum de reſtituendo, vt nec inter liberos valeat num. 23.
Declara, vt num. 24. & 25.
26 Imperfecta delicta mitius puniuntur.
27 Vſurarius non poteſt criminaliter puniri niſi vltra ſtipulationem etiam vſuras exegerit.
28 Contrarium quod puniri debeat extra ordinem arbitrio Iudicis.
29 Pro re minima ex fœnore exacta non competit actio criminalis.
30 Pro paruo furto non competit actio criminalis, ſed ciuilis.
31 Dolus excluditur à modicitate rei.
32 Delictum vt commiſſum dicatur requiritur dolus.
33 Vſurarius ad incurrendum pænas requiritur vſuras exegiſſe.
34 Clericus manifeſtus vſurarius ob officio, & beneficio ſuſpenditur.
35 Et efficitur infamis, etiam poſt reſtitutionem num. 36. ſecus ſi ſit occultus num. 37.
38 Sed ſi non ſit manifeſtus eſt deponendus, & num. 39. ſecus ſi monitus ſe abſtinuerit num. 40.
41 Clericus mediator vſurarum eſt deponendus, ſed quod ſit pæna arbitraria puniendus num. 43.
42 Mediator criminis dicitur ipſum crimen committere.
44 Mediator vſurarum an teneatur ad reſtitutionem.
45 Vſuræ crimen præſcriptione tollitur declara vt in n. 46.
47 An morte finiatur.
48 An ſit mixti fori.
50 Vſurarius manifeſtus quis dicatur.

DECISIO LXXII.

TVrpe, & inhoneſtum vſurarum lucrum tam-
quam illicitum ita ab omnibus damnatur, vt
1 hæreticum ſit pertinaciter affirmare vſuras licitè
exerceri, & exigi poſſe, vt definitum fuit *à Cle-
mente V. in Concilio Vienn. relat. in Clement. 1. §. ſi
quis de vſur.* & habetur etiam *in Concilio Niceno
cap. 17. Aquiſgranenſ. ſub Ludouica cap. 4 Trosleian.
cap. 15. cum alijs relatis per Anton. de Auguſtin. in
Epit. iur. Pontific. veter. lib. 14. tit. 6. idem decre-
uit Alexander III. in Concilio Turonen. & Latera-
nen. Innocentius II. in Synodo Romana Gregorius X.
in generali Concilio Lugdunenſi, cum alijs congeſtis
per Salam in lib. de vſur. cap. 3.* & ita Patres Or-
thodoxos vnanimes vſuras detractaſſe, latè com-
probat *Leotardus de vſur. quæſt. 2. per totam.*
2 Vndè cum ius canonicum declarauerit eſſe con-
tra ius diuinum, & naturale fœnus exercere, &
leges inſtitutæ ſint vt homines cogantur benè, &
honeſtè viuere, vſurarij iudicis arbitrio extra or-
dinem puniri poſſunt, vbi non adſit prohibitio
particularis certam, & determinatam pænam
imponens, *vt ex Lup. dicit Petrus Cabal. reſol. crim.
caſ. 188. num. 5. Clar. in §. vſura num. 10. verſ. ſed
quæro. Decian. tract. crim. tom. 1. lib. 4. cap. 26. ſub
num. 3. verſ. & licet Bald. ad fin. Peguer. deciſ.
crim. 30. ſub num. 18. ad fin. verſ. ſolet etiam crimen
hoc, & deciſ. 31. ſub num. 21. verſ. octauo denique Me-
noch. de arbitrar. quæſt. caſ. 398. num. 41. Baiard. ad
Clar. in §. vſura num. 27. Bero. conſ. 206. n. 12. lib. 3.
Hieronym. de Laurent. deciſ. 48. num. 4. cum alijs rela-
tis per Leotard. de vſur. quæſt. 100. num. 51.*
3 Quod arbitrium aduerſus vſurariæ prauitatis
reos extendi poteſt etiam ad pænas corporales,
& eodem modo ad torturam pro habenda veri-
tate deuenire licet, vbi legitima ad hunc effe-
ctum extent indicia, *Caballin. in tract. de vſur.
num. 156. verſ. hic occurrit quæſtio Clar. in §. vſura
num. 5. verſ. & ex hoc infertur in fin. Decian. tract.
crim. tom. 1. lib. 4. cap. 26. ſub num. 3. verſ. & poterit
etiam Lupus in tract. de vſur. in 4. Commentar. in cap.
quamquam de vſur. in præfatione num. 20. verſ. ex
quo infertur poſt prin. Peguer. deciſ. crim. cap. 30. ſub
num. 18. verſ. ex ſupradictis conſtat poſt princ. & in
fin. verſ. ſolet etiam, & cap. 31. ſub num. 21. poſt
verſ. 8. denique Petrus Cabal. reſol. crim. caſ. 188. n. 6.
Caber. deciſ. 137. ſub num. 11. in quarto fundamento
circa med. verſ. his accedit.*
4 Et ex iure Pontificio manifeſti vſurarij non
poſſunt ordinibus ſacris inſigniri, neque ad offi-
cia, & beneficia Eccleſiaſtica promoueri, vt col-
ligitur *in cap. infames 6. quæſt. 1. Petrus Gregor. de
vſur. lib. 3. cap. 1. num. 3. Barboſ. de offic. & poteſt. Epi-
ſcop. allegat. 43. num. 3. & 4. Viuian de iurepatronat.
lib. 6. cap. 5. num. 110. & de communi teſtatur Leo-
tard. de vſur. q. 100. num. 29.*
5 Vlterius poſt canonicam monitionem ſi pare-

te

Digitized by Google

te contempſerint, & adhuc perſeuerauerint in
exercendo vſuras, excommunicari poſſunt, & à
fidelium conſortio arceri, vt cautum eſt in cap.
preterea, & cap. 13. de vſur. Petrus Gregor. de vſur.
lib. 3. cap. 3. num. 1. vbi quod etiam Clerici incur-
6 runt. Vndè nec ad pænitentię Sacramentum ad-
mittuntur, cap. vltim §. vltim. de vſur in 6. Petrus
Gregor. in tract. de vſur lib. 1. cap. 4. num. 2. & à com-
7 munione altaris, ſcilicet Sacræ Euchariſtię per-
ceptione arceutur, vt in Concilio Lateranenſi ſan-
citum fuit cap. 25. & cap. 1. de vſur. Quinimo eo-
8 rum oblationes in Eccleſia à ſacerdotibus recipi
non debent, cap. 3. de vſur. vbi notant Abb. num. 5.
9 Bero num. 2. Etſi vſurarij manifeſti in hoc ſcelere
deceſſerint, eccleſiaſtica careant ſepultura, cap.
quia in omnibus, ibi, nec Chriſtianam ſi in hoc de-
licto deceſſerint accipiant ſepulturam, & in cap. quam-
10 quam de vſur. in 6. & in Clement. 1. de ſepultur.
ſecus autem ſi alienum reſtituatur, vel cautio de
reſtituendo præſtita fuerit, vt ſancitum fuit in
Concilio generali Lugdunenſi ſub Gregorio X. relat. in
dicta cap. quamquam de vſur. in 6. quæ omnia alijs
congeſtis latè comprobantur à Leotard. in tract.
de vſur. quæſt. 100. à num. 31. vſque ad 36. vbi
11 etiam ſubdit quod officiales, qui ſtatuta vſuras
permittentia dictant, & iuxta ea iudicent excom-
municati ſunt, vt ſancitum fuit in Concilio Vien.
ſub Clemente V. relat. in Clement 1. de vſur. in 6.
12 Ex iure vero Cæſareo diuerſis etiam pænis
vſurarij coercentur, & ſignanter notantur infa-
mia ex celebri conſtitutione Diocletiani, & Ma-
ximini in l. 20. C. ex quib. cauſ. infam. irrogat. ibi in
13 probum fænus exercentes, quæ pæna etiam iure
Pontificio recepta eſt, vt conſtat in cap. inter di-
lectos de exceſſibus Prælator. cap. 2. in fin. 3. quæſt. 7.
& ex Innocentio II. in Synodo Romana cap. 13. &
14 quoniam leges ciuiles permittentes fęnus peni-
tus à iure canonico abrogatæ fuerunt, etiam
notantur infamia, exercentes fænus inter limites
legum ciuilium permiſſum Lupus de vſur. in 4.
Commentar. in præfat. num. 2. iuncto num. 6. Vanti
de nullitat. cap. 9. num. 51. Vgolin de vſur. cap. 26. n. 1.
Petrus Gregor. eod. tract. lib. 3. cap. 2. in princ. Menoch.
de arbitrar. quæſt. caſ. 393. num 32. Clar. in § vſura
nu. 15. Roderic. de annuis reddit. lib. 3. quæſt. 4. nu. 116.
cum alijs allegatis per Leotard. in tract. de vſur.
quæſt. 100. num. 40. & ſeq. Peguer. deciſ. crim. 31. n. 1.
verſ. licet dubitari.
15 Rurſus priuantur dignitatibus, & incapaces
redduntur ad illas obtinendas, l. 2. & l. 6. C. de di-
gnitat. Iaſon. in l. barbarius num. 18. de offic. Præfet.
Petrus Gregor. de vſur. lib. 3. cap. 2. num. 3. Peguer.
deciſ. crim. 31. num. 2. Scaccia de ſenten. & re iudicat.
cap. 1. gloſ. 4. quæſt 2. num. 22. Vgolin. de vſur cap. 26.
16 num. 4. Et prorſus inhabiles ſunt ad ferendum
teſtimonium, vt tradunt DD. relati per Farinac de
teſtibus quæſt. 56. num. 352. & 353. ſed in hoc quod
aliquid daret arbitrio Iudicis ſubdit Leotard. de
vſur. quæſt. 100 num. 42. ante fin.
17 Quinimo vſurarius repetens vſuras, quas al-
teri præſtitit, neque illi, neque hæredibus eius
repetitio conceditur, donec ipſe, vel eius hæredes
extortas reddiderint, vt cautum eſt in cap. 14. &
17. de vſur. cum omnis æquitas ſuadeat, vt quod
18 iuris in alium ſibi conſtitui poſtulat hoc ius ſibi
in primis dicat, & ſeruet, Petrus Gregor. de vſur.
lib. 2 cap. 12. num. 4. Vgolin. ead. tract. cap. 23. §. 1. pro
19 vt etiã vbi de vſuris agitur, vſurarij libros ratio-
num edere tenentur, & ſcripturas omnes ad hoc
commercium pertinentes Alex. in l. 1. num. 5. Iaſ.
num. 9 Purpurat. num. 19. C. de eden. Andreas Gail.
lib. . pract. obſer. 106. num. 12 Vgolin. de vſur. c. 23.
§. 2. Petrus Gregor. cap. 11. num. 11. Leotard. de vſur.
20 quæſt. 100 num. 43. iuncto num. 44. vbi addit vſu-
rarios manifeſtos ad huiuſmodi editionem à Iu-
dicibus Eccleſiaſticis cenſuris cogi poſſe.
21 Subicijuntur etiam vſurarij pœnę, vt eorum
teſtamenta irrita ſint ipſo iure, niſi vſuras reſti-
tuerint, vel de illis reſtituendis prò patrimonij
viribus idoneè cauerint, vt ſancitum fuit in ge-
nerali Concilio Lateranenſi ſub Gregorio X. re-
lat. in cap. quanquam in fin. §. teſtamenta quoque de
22 vſur. in 6. vbi etiam interdicitur omnibus mani-
feſtorum vſurariorum teſtamentis intereſſe, quod
etiam ad donationem cauſa mortis, & alias vl-
timas voluntates porrigendam eſſe, cum textus
non loquatur taxatiuè, ſed demonſtratiuè, alias
de facili eluderetur voluit Bald. conſ. 294. lib. 2. per
tot. Clar. in §. donatio quæſt. 7 Vaſquez de ſucceſſ. lib. 1.
§. 1. num. 179. vbi quod nec etiam fauore piæ cau-
ſæ teſtari poſſet Lelius Zecch. de vſur. cap. 15. n. 2.
Petrus Gregor. de vſur. lib. 3. cap. 14. num. 1. Craſſ. in
§. donatio quæſt. 5. vbi de communi Marta de ſucceſſ.
legal par. 3. quæſt. 14. art. 6. num. 20. & 21. Gratian.
diſcept. forenſ. cap. 79. num. 17. Peguer. deciſ. crim. 31.
num. 6. Leotard. de vſur. quæſt. 100 num 47. & n. 48.
23 vbi quod hoc adeo verum ſit, vt Pater manife-
ſtus vſurarius nec inter liberos diſponere poſſit,
niſi præſtita cautione iuxta diſpoſitionem dicti
cap. quamquam.
24 Hoc tamen declaratur, quod ad hoc vt habeat
locum diſpoſitio dicti cap quamquam de vſur. in 6.
non ſufficit, quod palam fœnori pecuniam fue-
rit data, ſed exigitur etiã quod vſura fuerit exa-
cta, vel fructus ex pignore recepti, quia ſatisfa-
ctio, vel cautio præſtanda ſupponit iniuſtam ac-
ceptationem, Bald in l. rogaſti §. ſi tibi num. 9. ff. ſi
cert. petat Franc. Ancharan. Geminian. in cap. quam-
quam de vſur. in 6. Baiard. ad Clar. in §. vſura nu. 32.
in fin. verſ. quia tunc requiritur cum alijs allegatis,
25 per Leotard. de vſur quæſt. 100, num. 50. vbi addit
quod licet vſuræ fuerint exactæ, & fructus pi-
gnoris percepti, tamen ſi etiam ſors principa-
lis ſoluta non fuerit, non teneatur vſurarius ad
ſatisfaciendum, & cauendum, dum vſuræ exactę
computantur in ſortem, & ſic ceſſat prauitas vſu-
raria, adeo vt pœnæ non habeant locum, niſi de-
lictum cõſummatum fuerit in ſua ſpecie, vel ſal-
tem mitius fœnerator puniendus eſt, vtpotè quia
26 imperfecta delicta mitius puniuntur ad textum
in l. in fin. ff de extraordinar. crimin, & animaduer-
tit Leotard. de vſur. dicta quæſt. 100. num. 85. in fi.
cum ſeq. ex Gomez var. reſol. lib. 3. cap. 3. n. 30.
27 Verò qui tantum vſuras ſtipulatus eſt, non ta-
men ad earum exactionem deuenit non videtur
criminali iudicio vexari, neque extra ordinem
puniri poſſe, vndè ad hanc pœnam incurrendam
copulatiuè probandum eſt vſurarium frequenter
ſub vſuris pecuniam mutuam dediſſe, & vſuras
exegiſſe, & ita iudicatum refert Hieronym. de
Laurent. deciſ. 48. in fin. Bero conſ. 207. num. 22. &
conſ. 208. num. 5. lib. 3. vbi quia in exactione do-

Digitized by Google

lus tantum committatur *Card. Taſch. pract. concl. lit. V. abcl. 354. num. 9. Cyr. contr. 169. n. 26. Lupus de vſur. in præfat. num. 28. Maſcard. lib.... concl. 1415 num. 5. Caualcan. deciſ. 13. n. 78. lib. 2.*

28 Contrarium, quod licet vſuras non exegerit,
puniri tamen debeat extra ordinem arbitrio Iu-
dicis, vt inſinuare videtur textus in *cap. quoniam
14. quæſt. 4.* ibi *omnis, qui tale aliquid donatus fuerit
ad quæſtum deijciatur à Clero,* & de veriori tradunt,
*Baiard. ad Clarum in §. vſura num. 32. Io: de Auan.
ſingul 46. Menoch. de arbitrar. iud caſ. 360. num. 87.
Scace. de commerc. & camb. qu. 7. amp. 20. n. 30. Gait.
de credit. cap. 2. tit. 7. num. 1534. Feliciam. de cenſibus
lib. 1. cap. 7. num. 4. par. 8. Leotard. de vſur. q. 100. nu.
63. & tamen verius P. Duard. de camb. §. 1. quæſt. 46
num. 26. & 27. & quæſt. ſeq. num. 10. Hieron. à Lau-
rent, deciſ. 48. num. 5.*

29 Si tamen res minima ex fœnore extorta fuerit
non competit actio criminalis, ſed tantum ciui-
30 liter agendum, ſicuti pro furto minimo puta
vnius cui licet competat actio furti, hoc tamen
intelligitur ſi ciuiliter agatur, non tamen crimi-
naliter ad inſtantiam fiſci, ac proindè multo ma-
gis in vſura toleranda eſt paruitas materiæ, vt be-
nè explicat *Leotardus de vſur. quæſt. 100. num. 67.
iuncto num. ſequen. Marſil. ſing. 378. in fin. Bouifac.*
31 *in tract. de furt. §. animo lucri faciendi num. 102.*
& ratio eſt quia modicitas rei dolum excludit *l.*
32 *9. in fin. de dolo*, & ad hoc vt delictum commiſ-
ſum dicatur, requiritur dolus, vt comprobat *De-
cian. tract. crim. lib. 2. cap. 4. n. 9.*

33 Obſeruandum tamen eſt, quod ad incurren-
das pœnas ſcilicet nullitatis teſtamenti, priuatio-
nis eccleſiaſticæ ſepulturæ, infamiæ, & aliarum
ob non factam vſurarum reſtitutionem, vel ob
non præſtitam cautionẽ de illis reſtituendis iux-
ta formā *cap. quamquam de vſur. in 6.* conſtare de-
bet vſurarius vſuras exegiſſe, vt ſupra diximus, &
explicat *Bero conſ. 207. num. 38. Leotard. de vſuris,
quæſt. 100. num. 65. circa fin.*

34 Clericus verò manifeſtus vſurarius ſi beneficiũ
conſecutus, ab officio, & beneficio ſuſpenditur,
vt apertè diſponit textus in *cap. præterea de vſur.
Diaz. in pract. crim. canon. cap. 91. num. 2. Cardinal. de
Lugo diſ. 25. num. 242. Leotard. de vſur. quæſt. 100.
num. 30. qui alios allegat* & fit inhabilis ad alia
beneficia obtinenda *cap. Petrus 47. diſtin. cap. ſe-
ditioſos 46. diſtin. gl. in cap. præterea de vſur. Ber-
trach. in tractat. de Epiſcop. lib. 1. par. 1. q. 33. Lam-
bertin. de iure patronat. lib. 2. par. 1. princ. artic. 21.
quæſt. 9. Couar. var. reſol. lib. 3. cap. 3. nu 3. verſic.
qua ratione Fariaac. par. 1. fragment. crim. in verbo
Clericus num 120. Peguer. deciſ. 31. num. 2. Bonac.
in tit. de contractibus diſ. 3. quæſt. 3. puncta vltimo,
verſ. de pœnis Clerici tom. 2. fol. 640.*

35 Cum inſuper efficiatur infamis ipſo iure *c. in-
ter dilectos, & ibi Abb in 3. notab. de exceſ. prælat.
per textum, & glo in l. improbum fœnus C. ex qui-
bus cauſ. infamia irrogat Diaz. in pract. crim. canon.
cap. 88. in verbo vſurarij ante num. 1. verſ. prima ſe
affert, ibique Lopez in addition. num 1. vbi de com-
muni Cauar. var. reſol. lib. 3. cap. 3. in princ. verſ cle-
ricus vſurarius Farinac. par. 1. fragment. crim. n. 119.
Peguer. deciſ. crimin. 31. n. 3.*

36 Quod procedit etiam poſt reſtitutionem vſu-
rarum, & peractam penitentiam, ſecundum
*Bald. in l. improbum fœnus C. ex quibus cauſ. infam.
irrogatur quem ſequitur Diaz in pract. crim. canon.
cap. 88. num. 1. verſ. idem ſcripſerat. Bald.* ſed con-
trarium voluit idem *Bald. in l. Caſſius ad fin. ff. de
Senator.* qui tamen loquitur de æquitate canoni-
ca, quem ſequuntur DD. relati per *Ignat. Lopez in
addition ad Diaz. dicto cap. 88. lit. B. quos refert Fa-
rinac. in par 1. fragment. crimin. num. 121. & n. 122.*
37 declarat hoc procedere ſi Clericus ſit vſurarius
publicus, ſecus ſi ſit occultus ex *Peguer. dec. crim.
31. num. 3 verſ. ſum tamen opinionis.*

38 Sed ſi Clericus non ſit vſurarius manifeſtus, &
pluries vſuras exercere conſueuerit, vt in hoc cri-
mine incorrigibilis exiſtat eſt ſolum deponendus
vt ſtatutum fuit in *Concilio Elibertino can. 20. re-
lat. in cap. ſi quis 7. diſtin. & in Concilio Turonen ſub
Alexandro III. relat. in cap. 1. de vſur. & habetur
in cap canonum cap. quoniam cap. ſi quis obligatam
14. quæſt. 4. Hoſtien. in ſum. de vſur. §. fin. verſ. alia
à Iudice Diaz in pract. crimin. canon. in verbo vſu-
rarij cap. 85. verſ. ſed vſque fin.* vbi tradit formam
39 procedendi contra Clericum vſurarium, vt pri-
mo loco ſuſpenſione multetur, & adhuc in per-
tinacia perſiſtente ad degradationem, ideſt ad de-
poſitionem deueniatur, vt etiam voluit *Cauar.
var. reſol lib. 3. cap. 3. num. 3. verſ. immo, & Clericus
& verſ. quod ita Fariaac. par. 1. fragment. crimin.
num. 117. Leotard. de vſur quæſt. 100 nu. 30. verſ.
tertia pœna eſt.*

40 Si tamen Clericus ſemel tantum vſuras exer-
cuerit, vel monitus ſe abſtinuerit non eſt depo-
nendus, ſed tantum ſuſpendendus ab officio, &
beneficio arbitrio Iudicis, iuxta textum in *cap.
præterea de vſur. Hoſtien. ſumm. de vſur. § fin. verſic.
alia à Iudice Couar. var. reſol. lib. 3. cap. 3. num. 3.
verſ. quibus obicitur Foller. in pract crim. canon. c. 33.
num. 29. verſ. quæ omnia.*

41 At ſi Clericus fuerit tantum mediator, ſeù pro-
xeneta illicitorum, ſeù vſurariorum contractuũ
42 eſt à proprio gradu deponendus, vtpotè, quia
mediator criminis dicitur ipſum delictum com-
mittere, vt ſtatuta pœna etiam ad mediatorem
extendatur ſecundum *Roman. ſingular. 730. vbi al-
legat textum in cap. ſi quis Epiſcopus in fin. 1 quæſt 9.
cum alijs relatis per Ignat. Lopez in addit. ad Diaz.
in prax. crim. canon. cap. 56. ſub proxeneta illicito-
rum contractuum.*

43 Sed quod non ſit deponendus proxeneta, ſed
arbitraria pœna puniendus habita ratione ad
prauitatem initi contractus lucri participationẽ,
& ſcandalum ſecutum, vt docet *Diaz citato c. 56.
num. 1.* vbi reſpondet textum in cap. ſi quis Epi-
ſcopum loqui de mediatore, & proxeneta Simo-
niæ, non autem fœneratitij contractus, ita etiam
*Nicolaus Pigaola in addition. ad Roman. ſingul. 730.
Menoch. de arbitrar. quæſt. caſ. 411. per totum, vbi n. 5*
44 ſubdit mediatorem etiam teneri ad reſtitu-
tionem vſurarum quo ad illas, quæ ad illum
peruenerunt, ſed quo ad illas, quæ peruenerunt
ad principalem regulariter, quod non teneatur,
niſi in ſubſidium, & de veriori teſtatur *Farin. p. 1.
fragment. crim. num. 126.*

45 Crimen vſuræ licet præſcriptione tollatur, &
extinguatur, vt cætera delicta ſpatio viginti an-
norum, vel præſcribitur furtum, à quo hoc cri-
men dependet, *l 3. ff de requiren. reis l. querela C.*

ad

46 *ad l. Cornel. de falſ.* hoc tamen procedit quo ad pœnam, de qua agitur, non autem de alijs, quæ iure Pontificio conſtitutæ ſunt, quibus vſurarius ſubijcitur, donec ablata reſtituat, prò quibus quādocunque conueniri poſſunt, ab ijs, qui iacturam & læſionem paſſi fuerunt, *Petrus Gregor de vſur. lib. 3. cap 12. num. 11. Guazin ad defenſam c. 2. n. 92. Leotard. de vſur. quaſt.* 100. *num* 69. vbi quod etiam
47 hoc crimen morte finiatur, quo ad pœnam inſtante fiſco irrogādam, ſecus autem quo ad alias pœnas, quæ etiam poſt mortem de iure canonico irrogantur, & competunt etiam contra hæredes vſurarij.

48 An verò hoc crimen vſuræ ſit mixti fori, tradidi in *deciſ. 43. adnot. 3. à num. 1. cum pluribus ſequen.* quibus addo, quod, quod dicant DD. veritas eſt, quod in dubio ad Eccleſiam pertinet definire an, & quādo vſura committatur, & contractus celebratus ſit vſurarius præſertim ſi vſura habeat adiunctam hæreſim, ſed ſi agatur de puniendo delicto vſuræ incontrouertibiliter cōmiſſæ, vel de compellendo ad reſtitutionem vſuræ acceptæ, tunc cognitio eſt mixti fori, vt vter-
49 que Iudex procedere queat, cum vſura non ſolum ſit prohibita de iure Diuino, & Eccleſiaſtico, verum etiam naturali, & ciuili, *Card. Tuſcus tom. 8 §. vſura concl. 357. num. 9. Clar. in §. fi. q 37 Solon. 2. 2. quæſt. 68. art 3. quaſt. vlt. relat per Bonac. in tit. de contractibus diſ 3. quaſt. 3. puncto vlt verſic. ſi quis ſcire cupiat tom 2. fol. mihi 64.*

50 Vſurarius manifeſtus dicitur, qui palam tradit ad vſuras ſiue in mutuo formali, ſiue virtuali etiam vnica vice, vt nulla tergiuerſatione negari poſſit, vel ſi confeſſus fuerit hoc crimen in iudicio, vel probatum fuerit per duos teſtes idoneos, vel per ſententiam Iudicis declaratum fuerit, *Bonac. loco citato num. 2. verſ. quis dicatur, latè Leotard. de vſur. quaſt. 100. à num. 1. cum pluribus ſequen.*

CLERICVS, ET LAICVS PRO HOMICIDIO, QVOMODO PVNIANTVR DE IVRE CANONICO.

ARGVMENTVM.

Clericus propter ſimplex homicidium non degradatur, ſed deponitur de iure Canonico, & beneficijs priuatur, ſed hodie apud nos tranſmittitur ad triremes, vel ad tempus, vel in perpetuum, pro homicidio, & alijs delictis qualificatis, quando degradari debeat verbaliter, aut actualiter, & Curiæ ſæculari tradi ſingularia examinantur.

SVMMARIVM.

1 Clericus propter ſimplex homicidium non degradatur, ſed deponitur.
2 Amp. ſiue per ſe ipſum commiſerit, ſiue mandauerit, aut conſuluerit.
3 Et vltra depoſitionem detruditur in Monaſterium.
4 Et ſi in monaſterio non ſit pœnitens, vel de fuga ſuſpectus poteſt incarcerari.
Sed hodie apud nos Clericus pro voluntario homicidio condemnatur ad triremes n. 6
5 Pęna mortis vbi de iure ciuili imponitur ibi iura canonica imponunt pęnam perpetui carceris.
7 Clericus homicida priuatur beneficijs, & fit inhabilis ad ea obtinenda.
8 Non tamen ipſo iure, ſed per ſententiam priuandus eſt.
9 Donec autem per ſententiam beneficijs priuetur an faciat fructus ſuos referuntur DD ſententiæ, & n. 10.
11 Poteſt tamen renunciare beneficium poſt commiſſum homicidium, & ante priuationem. Declara, vt n. 12
13 Quod procedit non ſolum in homicidio ſimplici, ſed etiam qualificato. 14.
15 Beneficia in quibus caſibus vacant ipſo iure remiſſiuè.
16 Beneficia non vacant ipſo iure, niſi in caſibus in iure expreſſis.
17 Clericus pro homicidio qualificato, & etiam Religioſus eſt actualiter degradandus, & Curiæ ſæculari tradendus etiam non expectata incorrigibilitate. Contrarium, num 22. & 23.
Quæ ſint homicidia qualificata recenſentur, ibidem.
Et referuntur caſus, & n. 8.
19 Epiſcopus deuenire non poteſt ad actualem degradationem niſi in caſibus in iure expreſſis.
20 Caſus referuntur, in quibus Clericus degradari, & Curiæ ſæculari tradi poteſt.
21 Clericus propter conſpirationem in Principem ſæcularem non traditur curię ſæculari.
24 Iudicis arbitrio remittitur, an Clericus pro homicidio & delicto qualificato tradi debeat curiæ ſæculari Pontifice conſulto.
25 Ad hanc traditionem facilius deueniri poteſt contra Clericum primæ tonſuræ
26 In dubio pro non traditione Iudex arbitrare debet,
27 Clericus quando dicatur incorrigibilis
28 Clericus aſſaſſinus tradi poteſt curiæ ſæculari non expectata incorrigibilitate. Declara, vt n. 31
29 Aſſaſſini tamquam diffidati a Populo Chriſtiano ab omnibus interfici poſſunt.
30 Siue miniſterio infidelium, ſiue Chriſtianorum delictum commiſſum fuerit.
31 Declara, vt nunquam Clericus ſubijciatur poteſtati laicali pro aſſaſſinio, niſi poſt ſententiam Iudicis Eccleſiaſtici, & num. 34.
32 Alias Iudex laicus incidit in excommunicationem.
Et reprobantur Doctores atteſtantes de contraria conſuetudine, num 35
33 Qualitas quæ iuriſdictionē defert ante omnia probari debet
36 Iudex laicus non poteſt clericum ad ſuum Tribunal trahere, niſi poſt depoſitionem, excommunicationem. & anathematizationem.
37 Clericus per actualem degradationem amittit priuilegium fori.
38 Secus per verbalem degradationem.
37 Crimina, quæ merentur verbalem degradationē referuntur.
40 Clericus ſi aliquem veneno occiderit quomodo puniatur.
41 Et eſt puniendus, vt homicida etiam effectu non ſecuto.
42 Et ſubijcitur pęnis ſtatutis per Sixtum V. & Gregor. XIV. contra præbentes venenum abortionis, &c.
43 Sed ſi in Calice Sanctiſſimæ Euchariſtiæ venenum immiſcendo aliquem occiderit eſt degradandus, & curiæ ſæculari tradendus.
44 Suſcipiens mandatum recepta mercede ad vulnerandum non dicitur aſſaſſinus.
45 Et non pœna ordinaria aſſaſſinij, ſed alia puniri debet ſcilicet ad triremes.
Ampl. etiam in Clerico, ibidem.
46 Percutiens aliquem baculo tenetur pęna iniuriarum, & extra ordinem eſt puniendus.
47 Declara, vt pęna augenda ſit ex qualitate perſonæ offenſæ, & loci.
48 Laicus de iure Canonico pro homicidio eſt excommunicandus.
49 Textus in cap. omnis diſtin. 3. declaratur.
50 Laicus de iure Canonico traditur curiæ ſæculari in caſibus, quibus Clericus tradi poteſt.
51 Laicus de iure Canonico pro homicidio ſecundum aliquos DD. poteſt pęna vltimi ſupplicij multari.

DECISIO LXXIII.

HOmicidium inter horribilia, & grauiora
commemoratur crimina, ex eius tamen
qualitate, & facti circumſtantijs modo grauiori,
modo mitiori pœna multatur, & attenta diſpo-
1 ſitione iuris canonici Clericus propter ſimplex
homicidium non degradatur, ſed deponitur, ſiuè
2 proprijs manibus commiſerit, ſiuè mandauerit,
conſuluerit, vel perſuaſerit, vel præſentiam cum
conſenſu præſtauerit per textum apertum in *cap.*
cum non ab homine § conſultationi tuæ de iudicijs,
cap. inquiſitionis in princ. de accuſat. cap. tuæ de pæn.
cap. ſicut dignum §. Clericos de homicid. cap. ſicut
digni il 1. §. Clericos, & ibi gloſ in verbo conſilium
zit. eod. cap. ſi quis homicidium diſ. 50. cap. ſi Epiſco-
pus ead diſtinct. Diaz in pract. crim canon. rub. homi-
cidium. cap. 44 alias 88 num 1. Fuller. in pract. crim.
canon. in verbo & ſi cõfeſſi aut conuincti ſint cap. 33.
num. 36. Clar. in § homicidium num. 16. verſ. de iure
autem canonico Farinac. in tit. de inquiſit. quæſt 8.
num. 78. & in tit. de homicid. quæſt. 119. num 46. &
ſeq. Bellet diſquiſit Clerical part. 1. de pæn Clericor.
§ 23. num. 2. Vermigliol. conſ. crim. 64. nu 5. Chartar.
deciſ crim. 36. num 48.

3 Et vltra depoſitionem detruditur in Monaſte-
rium ad agendam pænitentiam, ita per textum
in *cap tuæ de pæn & in cap. Epiſcopus diſt. 50.* docet
Diaz in pract. crim. canon. cap. 84. alias 88. num. 1.
verſ & poſt depoſitionem Arnal Albertin. de agnoſ.
aſſer. Cathol & hæret. quæſt. 25. num. 19. in princ.
Bellet. diſquiſit. Clerical. part. 2 tit de pæn. Clericor.
§. 23. num. 1. Farinac. in tit. de homicid. quæſt. 119.
4 *num 48. & num. 51.* declarat, quod quando Cleri-
cus in Monaſterio detruſus non eſſet pænitens,
vel quando eſſet de fuga ſuſpectus, vel quando
homicidium eſſet qualificatum poſſit carceribus
mancipari, ſecus in ſimplici homicidio, cum
tunc eſt tantum in Monaſterium detrudendus,
quæ detruſio, vel poteſt eſſe ad tempus, vel per-
5 petua ſecundum qualitatem homicidij, cum re-
gulariter, vbi iura ciuilia imponunt pænam mor-
tis, ibi iura canonica imponunt pænam perpetui
carceris, vt ibidem ſubdit idem *Farinac. num. 50.*
cum plurib. ſeq vſque ad 54.

6 Sed quidquid ſit de iure, hodie apud nos
pro voluntario homicidio Clerici condemnan-
tur, & tranſmittuntur ad triremes, aut ad tem-
pus, aut in perpetuum attenta qualitate homi-
cidij, vt teſtatur *Farinac. dicta quæſt 119. num. 55.*
Chartar. deciſ. crim 60. nu. 38. vbi ex Guazin. ad de-
fenſ. lib. 1. tom. 2. defenſ. 39. cap. 1. num. 5. refert plu-
res caſus, in quibus ita ſeruatum fuit ab Audito-
re Cameræ, *Vermigliol, conſ. crim. 68. nu. 8.* vbi quod
hæc ſit pæna ordinaria.

7 Inſuper Clericus homicida non ſolum priuan-
dus eſt beneficijs, ſi quæ poſſideat, ſed etiam red-
ditur inhabilis ad alia beneficia acquirenda,
præcipuè ob contractam irregularitatem, prop-
ter quam redditur inhabilis, ita quod nec etiam
poſt peractam pænitentiam habilitetur, nec mi-
niſtrare poteſt ſine Apoſtolica diſpenſatione, vt
ſtatuit *Sacrum Concilium Tridentinum ſeſſ. 14. de*
reform. cap. 7. Innocent. in cap. cum in noſtris de con-
ceſſ. præbenda, & ibi Abb. num. 22. & tradunt DD.
relati per *Farinac. in titul. de homicid. quæſt. 119.*
num. 50. iuncto num. 58. & num. 62. Bellet. diſquiſit.
Clerical. part. 2. tit. de pæn. Clericor. §. 23. num. 1.

8 Non tamen ipſo iure beneficio priuatus rema-
net, ſed per ſententiam venit priuandus, quamuis
qualitates homicidium aggrauantes faciant, vt
homicida acrius puniatur, & etiam ſi agatur de
alio delicto qualificato *Felin. in cap. 2. num. 3. de*
reſcript. & in cap. inquiſitionis nu. 3. & 4. de accuſat.
Corſet. ſingul. 17. § Clericus homicida verſ. ſententia
Couar. in Clement. ſi furioſus part. 2. §. 3. num. 6. de
homicid. Azor. inſtit. moral. part. 2. lib. 7. cap. 18. in
princ. & part. 3. lib. 2. cap. 16. quæſt. 1. Hier. Gabriel.
conſ. 187. num. 12. lib. 2. vbi ita in *Rot. obtinuiſſe*
Farinac. in tit. de homicid. quæſt. 119. numer. 65.
Quod procedit etiam ſi homicidium fuiſſet vo-
luntarium *Bellet. diſquiſit. Clerical. part. 2. tit. de pæn.*
Clericor. § 23. num. 3. in fin ex Tolet. in ſumm. lib. 1.
cap. 88. num. 6. vbi reprobat gloſ. & Archidiac. Ca-
pel. Tholoſ deciſ 208. num. 1. Garz. de benefi. par. 11.
cap. 10. num 39. tom 2.

9 Donec autem Clericus per ſententiam bene-
ficio priuetur, an faciat fructus ſuos, *Farinac. in*
dicta quæſt. 119. numer 69 pro affirmatiua allegat
Card. Zabarel Felin Vadagum. Couar. Petrus à Plaz.
Lopez in addit. ad Diaz. in pract. crim canon. cap. 96.
alias 88 in 1 addit. verſ. ex quibus omnibus, & Bocr.
deciſ. 98. num. 4. Pariſ. de reſignat. beneſ lib. 3 qu. 16.
num 7. Garz. de beneſ part 11 cap. 10. num. 43. & 50.
10 Pro negatiua verò, quod non faciat fructus ſuos,
& propterea quod teneatur reſtituere omnes fru-
ctus à die commiſſi delicti perceptos, licet fue-
rint conſumpti, & ex ijs non fuerit factus locu-
pletior, non obſtante quod ante priuationem
habeat ius in re, allegat *Paul. de Caſtr. Alexandr.*
Salic. Iaſ. Bald. Ang. Dec. Rip. Petrus à Plaz. Diaz.
Iul. Clar. Marſil Henric. Boyc. Anto. Burgas Berman.
in tract. de public. concub. in verbo priuet num. 9. &
ſeq. inter tract. crim. tom. 11. part. 1. fol. mihi 169. &
concludit negari non poſſe hanc opinionem eſſe
magis, communiter à Doctoribus receptam pro
vt teſtatur *Clar. in pract. §. fin. quæſt. 73. num. 9.*
verſ fin. contradicit tamen alijs Doctoribus aſſe-
rentibus, quod Clericus hoc caſu teneatur etiam
reſtituere fructus non perceptos, & qui percipi
potuerunt, cum hoc æquitatem ſapere non vi-
deatur.

11 Quinimò non prohibetur ante priuationem,
& poſt commiſſum homicidium beneficium re-
nunciare, ſeù reſignare cum vt proximè dictum
fuit non ipſo iure priuatus exiſtat, & ante ſenten-
tiam habeat ius in re, quod etiam retinet inqui-
12 ſitione, ſeù accuſatione pendente, ad hoc tamen
vt valeat reſignatio facta ad fauorem certæ per-
ſonæ, in ea eſt facienda mentio accuſationis, &
inquiſitionis, alias ſecus, vt benè firmat *Flamin.*
Pariſ in tract. de reſignat. benefic. lib. 3. quæſt. 16. nu. 8.
iuncto num. 24. & ſeq. Rebuf. in pract. tit. de modo
amittendi beneficia num. 52. in fin. Pariſ. conſ. 69.
num. 18. & conſ. 136. num. 38. lib. 4. Ioan. Silueſtr.
in tract. de benefic. part. 3. quæſt 11. num. 152. Andr.
Gabar. de auctor. Legati à latere lib. 10. num. 337.
vbi quod ita ſeruat *Rota Lancellot. in tract. de atten-*
tat. part. 2. cap. 5. num. 7. iuncto num. 28. & ſequent.
Menoch. de arbitrar. quæſt. lib. 2. caſ. 272. num. 37.
cum alijs congeſtis per Farinac. in tit. de homicid.
quæſt.

quæſt. 119. num. 74. & 76. cum plurib. ſequentibus,
in quibus de materia.
13 Quæ procedunt non ſolum in ſimplici homi-
cidio, propter quod beneficium non vacat ipſo
iure, ſed per ſententiam declaratoriam. Planc.
de delict.cap.11.num.2.Guttierez.canon.quæſt.cap.5.
num.6.lib.2. Io. Vela de pæn. delict. cap.15.pag.74.
Leo in Theſaur.for.Eccleſiaſt.cap.35.num.38.Zerol.
in prax. Epiſcopal. part. 1. in verbo priuatio §.2. &
part.2.in verbo Clericus §.6.& verbo homicid.§.11.
Clar.in §.homicidium num.21.cum alijs allegatis per
Garz. de benefic. part. 11.cap.10. num.40.
14 Sed etiam in homicidio qualificato. Io. Ign.
in l. neceſſarios §. non alias ff. ad Silania. dicens
quod omnes Canoniſtæ, & legiſtæ ita tenent
Hier.Gabr.conſ.106 lib.1.& cõſ.187.lib.2. P.Greg.
de benef.cap.26.à num.7. Tolet. in ſum.lib.1.cap.83.
num.7. & 8. Suar. de cenſur. tom. 5. diſ.44. ſect.4.
Azor.part.2.lib.7.cap.17.quæſt.1. Gonzal. ad reg.8.
Cancellar. gloſ.15. num.79. verſ. mihi autem magis
15 placet; vbi declarat hanc regulam, vt in homici-
dio qualificato, ſeù deliberato non inducatur va-
catio ipſo iure, niſi quatenus expreſſum reperia-
tur in iure, & in dicta gloſ. enumerat quinqua-
ginta duos caſus, in quibus beneficia vacant ipſo
iure, latè Flamin. Pariſ. de reſignat. benefic. lib. 3.
quæſt.16.num.32. Garz. de benefic. part.11. cap.10.
num.5. Achil deciſ.365. de pæn. Rot.deciſ.769.nu.2.
16 part. 1. diuerſ. qui omnes tradunt generalem re-
gulam, quod nullum crimen etiam priuatione
dignum inducat priuationem beneficij ipſo iure,
niſi ſit iure cautum, ſed priuatio fieri debet per
ſententiam.
17 Pro homicidio verò atrociſſimo, & qualifica-
to puta Sacerdotis, proditorio per aſſaſſinium,
& per inſidias, Rectoris alicuius Eccleſiæ, Car-
dinalis, Epiſcopi, parentis, aut fratris, combu-
ſtionis Eccleſiæ, & ſimilium, Clericus, vel Reli-
gioſus ſunt actualiter degradandi, & Curiæ ſæcu-
lari tradendi non expectata illorum incorrigibi-
litate, latè Epiſcopus Scaleu. in tract. de cenſur. &
irregularit. tit. de depoſit. & degradat.cap.14. per to-
tum, vbi concludit, quod ad hoc accedere debeat
Pontificis auctoritas, & non aliter. pro vt etiam
docet Farinac.conſ.crim.14 num.1.& 11.lib.2. &
in prax.crim. in tit. de inquiſit.quæſt.8.nu.81. Sebaſt.
Guazzin. in tract. ad defenſ. lib. 1. tom.2. defenſ.39.
cap.1.nu.6. Craſ. de effect. Clericat.effect.46.per tot.
Bellet.diſquiſit.Clerical.part.1.tit.de fauor. Cler. per-
ſonal.§.10. ſub nu.6.verſ.quintus in homicidijs quali-
ficatis, & part 2.tit.de pæn.Cleric.§.23.num:5.Clar.
in pract.crim.§.fin.quæſt.36.verſ.pariter etiam Diaz.
in pract.crim.canon.cap.90.alias 96. vbi degradatos
fuiſſe nonnullos Religioſos, & Curiæ ſæculari
traditos ob homicidium commiſſum in perſo-
nam Prouincialis, & alterius Clerici ob trucida-
tum Rectorem vnius Oppidi animo deprędandi.
Scaccia in tract. de indic.lib.1.cap.11. poſt num.61.
& 66. latiſſimè Chartar.deciſ.crim.66. vbi copio-
ſum Doctorum catalogum hanc opinionem fir-
mantium, & plures caſus refert num.1. & ſiguan-
ter ita ſeruatum fuiſſe contra Religioſos aliquos
cognomine humiliati, qui Mediolani aduerſus
Diuum Carolum Archiepiſcopum exoneraue-
runt manuale tormentum, & ita etiam ſeruatum
fuiſſe in Turrone Bononiæ.
18 Vincen. de Franc.deciſ.571. per totam, vbi teſta-
tur num.1. & poſt num.15. quod quidam Clericus
in Sacris conſtitutus cum alijs ſocijs ingreſſus
domum honeſtæ mulieris, & incluſis matre, &
filiabus in quadam camera inferiori, & extorta
à Matre claue vnius capſæ indè ſurripuit ducatos
ſeptingentos, vndè à Iudice Eccleſiaſtico actua-
liter degradatus, & Curiæ ſæculari traditus, à
qua fuit vltimo ſupplicio damnatus.
19 Rot.deciſ.241.num.7.& ſeq. poſt 2.vol.conſ.crim.
Farinac. vbi dixit Epiſcopum non poſſe deuenire
ad actualem degradationem Clerici, nec eum
20 tradere Curiæ ſæculari, niſi in caſibus à iure
communi expreſſis, videlicet in criminibus hæ-
reſis, falſificationis literarum Apoſtolicarum,
Inſidiarum contra Epiſcopum, Aſſaſſinij, & pro
incorrigibilitate, & ex iure nouo pro crimine ne-
fando, celebratione Miſſarum ab ijs, qui non ſunt
Presbyteri, & pro crimine miniſtrare præſumen-
tium pœnitentiæ Sacramentum ſi non ſint cara-
21 ctere Sacerdotali inſigniti, & ſubdit nu.8. quod
propter conſpirationem in Principem ſæcularem
non traditur Clericus Curiæ ſæculari, vt tradit
etiam Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.101.
num.12.part.3. Bonaccin.oper.moral.de cenſur. in ge-
nere, tit. de degradatione diſ. 4. punct. vnico num. 2.
verſ. aduertendum eſt, latè Bellet diſquiſit.Clerical.
part.1.tit.de fauor Cleric.perſonal.§.10.num 6.
22 Pro negatiua verò ſententia, quod Clericus,
vel Religioſus non ſint degradandi, & Curiæ
ſæculari tradendi pro crimine homicidij quali-
ficati, alioquè grauiſſimo delicto ceſſante illius in-
corrigibilitate præter quam in caſibus à iure ex-
preſſis, adeò vt copulatiuè requiratur delicti gra-
uitas, & incorrigibilitas, facit textus in cap. cum
non ab homine de iudic. cap. de liguribus 23. quæſt.5.
in cap. tuæ de pænis, & deducitur in Clement. 1. de
pæn. in princ. & latiſſimè defendit Ruin. conſ. 685.
num.30. & pluribus ſequent. lib.6. qui loquitur de
Clerico proditorium homicidium committente
Beret. conſ. 76. num.12. vbi loquitur in crimine
læſæ Maieſtatis, Boſſ. in pract. crim. in tit. de foro
competen. num.136. & 141. Planc. in Epit. delictor.
lib.1.cap.22.nu.43. vbi loquitur de Clerico Parri-
cidij reo Andreas Gail. tract. de pace publica cap.1.
num.27. Rol. à Valle conſ.4 num.3:. lib.1. Fachin.
controuerſ.iur.lib.9.cap.29. per tot. Marta de Iuriſ-
dictione part.4. cent.2.caſ.130. numer.4. & ſequent.
cum alijs copioſè congeſtis per Chartar deciſ.crim.66.
à num.48.58.& num.65. vbi in fine deciſionis ita
iudicatum fuiſſe in Curia Epiſcopali Mediola-
nenſi teſtatur, ſcilicet Gaſperum Varanum Reli-
gioſum Congregationis Ioannis Dei ad triremes
in perpetuum condemnatum fuiſſe præuia expo-
liatione habitus Religioſi, excommunicatum-
que, & irregularem declaratum, eo quod reuer-
ſus ad Cænobium malè locutus fuiſſet de Patre
Prouinciali, & iuſſus à Priore in carcerem introi-
re, diabolica ſuaſione concitatus euaginatis cul-
tris in vagina reconditis Priorem multis vulneri-
bus affecit, ex quibus ex hac vita migrauit, Fari-
nac. qui alios etiam plenè congerit. in tit. de inquiſit.
quæſt.8. num 81.
23 In hac opinionum contrarietate primam opi-
nionem ſæpius ſeruatam fuiſſe, ſecundam verò
magis iuri conſonam dicit Farinac. dicta quæſt.8.
num.

Digitized by Google

num. 81. *verſ.ego in hac opinionum contrarietate*, id
24 circò id rotum Iudicis prudenris arbitrio remit-
tendum eſſe ſubdit,qui Iudex artenta delicti qua-
litate, loci, temporis, & perſonarum condirione
adeò perniciofum reipublicæ, & populo ſcanda-
loſum crimen iudicauerit, Clericum tradere po-
terit Curiæ ſæculari, ſemper tamen Pontifice
conſulto, alias ſecùs ſi tale imminens ſcandalum
ceſſet, prout etiam tradit *Iul. Clar. §. fin. qu.36.*
verſ.pariter etiam circa fin. Foller. in pract.crim.ca-
non.verb.& ſi confeſſi ſint condemnentur nu.23. verſ.
ego tamen pag.273. Couar. var. reſol. lib.2. cap.20.
nu.7. verſ.quibus ipſe libenter accedo. Planc. in epit.
delictor.cap.21.nu.13. verſ. nec me latet.
25 Facilius tamen Iudex ad hanc Curiæ ſæcularis
traditionem deuenire poreſt contra Clericum
primæ ronſuræ, quam contra Sacris initiatum,
vt admoner *Diaz. in pract.crim.canon.cap.90. pro-*
pè fin. Planc. in Epit. delict.cap.21.num.43. Foller.
loco ſupra citato num.45. propè fin. in dubio tamen
26 pro non traditione Curiæ ſæculari Iudicis arbi-
trium inclinare debet, vt ex *Iulio Claro, repro-*
bato Fachin. controuerſ. iur. lib. 9. cap. 29. inſinuat
Farinac. in tit. de inquiſit. quæſt. 8. num. 81. verſ.
idemque Iudex.
27 Clericus verò dicitur incorrigibilis, quando
fuit excommunicatus, & anarhematizatus, &
vtriuſque tàm depoſitionis, quàm excõmunica-
tionis fuit contemptor,& eſt degradarus actuali-
ter, *cap.cum non ab homine de iudic. ibique Hoſtien.*
num.10. Felin.num.9. Alciat.num.8. & alij ſcriben-
tes Boſſ. in tit. de foro competen. num. 132. Clar. in
§.fin.qu.36.num.30.Marta de iuriſdict.part.2.cap.36.
Duar.in cõmentar. bulla Cœnæ Domini lib.2.can.15.
quæſt.11.num.86 cum ſeq. Barboſ. de offic.& poteſt.
Epiſcop. allegat.110. nu.15. & 16. Bellet. diſquiſit.
Clerical. part. 1. tit. de fauor. Cleric. perſonal. §. 6.
num. 2.
28 Et quamuis Clericus imputarus de aſſaſſinio
videatur tradi poſſe Curiæ ſæculari etiam non
expectata incorrigibilitate ſecundum *Planc. in*
Epit.delictor.cap.18.nu.23.Iul.Clar.in §.fin. qu.36.
num.27. Farinac. in tit. de inquiſit.quæſt.8.num.84.
per textum in cap. vnico de homicid. in 6.
29 Siquidem aſſaſſini tanquam diffidati à toto po-
pulo Chriſtiano Doctores communiter ſcripſe-
runt eos à quocunque interfici poſſe, vt adnota-
runt *DD. in cap 1. de homicid. lib. 6. Gram. vot.8.*
num.3. & vot.9. num.4. Iul. Clar. in §. aſſaſſinium,
verſ ſed quæro, & in §. fin. quæſt.36.num.25. Gabr.
lib.7. in tit. de maleficijs concluſ.1. num. 24. vbi in
puncto *de Clerico Diaz.in pract.crim.canon.cap.91.*
num.26. Brunor. à Sole in ſuis quæſt.legal. quæſt.34.
num.25. Boſſ. de foro competen.nu.142.Rol.conſ.24.
num.10.& 11.vol.1.Corrad. in tit. de inquiſit.nu.8.
& 18. Cened.in collect. iur.can.1.collect.37.num.11.
Carol. de Graſſ. de effect. Cleric. effect. 1. num.668.
Farinac. in tit. de inquiſit.quæſt.8. numer.82. & 83.
30 vbi quod hoc procedat ſiuè Clericus miniſterio
infidelium, ſiuè fidelium Chriſtianorum hoc de-
lictum perpatrauerit *Capyc. deciſ.155. numer. 85.*
Chartar.deciſ.crim.66.num.53.poſt.med.verſ.quara-
tione cum aſſaſſini Diana reſol.moral. part.7.reſol.11.
verſ hac tamen regula in tract.1. de immunit. Eccleſ.
31 Nunquam tamen Clericus aſſaſſinus ſubijcitur
ſæculari poteſtati,niſi poſt ſententiam Iudicis Ec-
cleſiaſtici, qua pronuncietur Clericum aſſaſſinum
eſſe, & iudicem ſæcularem aliter facientem cer-
32 tum eſt incurrere excommunicationem bullæ
Cœnæ *Diana reſol.moral. part.1.tract.2.reſol.51. §.*
igitur,qui alios allegat.Bellet.diſquiſit.Clerical.par.2.
de pæn. Cleric. §. 23. num. 6. & ita declaraſſe Cle-
ment. VIII. in ſua conſtitutione 37. ſubdit, & ſic
ſupradicta non procedunt niſi prius conſtet Cle-
ricum eſſe aſſaſſinum,alias ſequeretur abſurdum,
quod Clericus ex ſola imputatione, & accuſatio-
ne de aſſaſſinio amitteret priuilegium Clerica-
tus, & iuriſdictioni Iudicis ſæcularis remaneret
33 ſuppoſitus, qualitas enim, quæ iuriſdictionem
deferr ante omnia diſcuti, & probari debet *l. 2.*
§. ſed ſi dubitatur ff. de iudic. l. prætor §. docere ff.
34 *de vi bonor. raptor.* Vndè non poteſt Clericus vti
aſſaſſinus à Iudice laico puniri, niſi poſt quam
vti aſſaſſinus fuerit ab Eccleſiaſtico Iudice banni-
tus, diffidatus, & condemnatus, vt pulchrè con-
ſuluit *Cardinal.Alban.conſ.13. Io. Maria Monticel.*
reg.crim.8.num.18.& 19. latè Rimin. iun. conſ.685.
num.9. Planc. in Epit. delictor.cap.19.num.7. Brun.
conſ.crim diuerſ.1:5. num.79. Farinac. in tit. de in-
quiſit. quæſt.8. num.85. & ſequent. vbi circa fin. re-
probato Iulio Claro in quæſt. 36. ſub verſ. ſed quæro,
35 & aliorum atteſtantium de contraria conſuetu-
dine, ſubdit non eſſe ab hac ſententia conſulen-
do, & iudicando recedendum, & contrariam
obſeruantiam vti non iuridicam, & de directo
contrariam libertati Eccleſiaſticæ,& contra iura
canonica,& ciuilia non eſſe ſequendam, ex *Scac-*
cia de iudic. lib.1.cap.11. num.70. faciunt tradita
per *Bonaccin.oper.moral.circa 8. Decalog.præceptum*
diſ.10.quæſt.2.punct.1.§.4.num.8. verſ. ſed mihi di-
36 *cendum*, vbi quod Iudex laicus non poteſt Cleri-
cum ad ſuum Tribunal. trahere, niſi poſt quam
per Iudicem Eccleſiaſticum fuerit depoſitus ex-
communicatus, & anathematizatus, & ita pro-
cedere textum in *cap. cum non ab homine de Iudic.*
& num. 9. Ambroſin. de Immunit. Eccleſ. cap. 17.
num.10. Duard. in Bulla Cœnæ lib.2.can.15.qu.11.
num 63.
37 Immò ad amiſſionem priuilegij fori requiri-
tur degradatio actualis, per quam Clericus ipſo
facto priuatur omni priuilegio Eccleſiaſtico,
cap.2. de pæn. in 6. & ex Abb. Rol. & Clar. tradit
Bellet.diſquiſit.Clerical. part.1. tit. de fauor. Cleric.
perſonal. §.6. num.4.
38 Per verbalem verò degradationem Clericus
39 non amittit priuilegium fori; & crimina, quæ
merentur verbalem degradationem ſunt Adulte-
rium perſeuerantia in concubinatu poſt moni-
tionem, ſimonia notoria, ſtuprum, inceſtus, fur-
tum, periurium, homicidium ſimplex, etiam ſi
patratum fuerit ſolo conſilio, delictum, quo in-
curia, ſeù Parochi culpa Parochianus decederet
ſine baptiſmo, & alia crimina maxima, & atro-
cia, quæ inferunt irregularitatem ita ex *Emman.*
Sà, Bonac. Petr. Greg. Bentachin. Henriq & Mone-
ta tradit Barboſ.de offic.& poteſt.Epiſcop.alleg.110.
num. 10. vbi latè agit de materia degradationis.
40 Quod ſi Clericus veneno aliquem occiderit,
pluſquam homicida puniri debet, ac proinde
poſt degradationem, ſeù depoſitionem grauiori
detruſione, & longiori carceratione puniendus
eſt ſecundum *Diaz. in pract. crim. canon. cap.95.*
Mon-

Digitized by Google

Montel. in pract.arbitrar. part.4. num.6:8. fol.243. Farinac. in tit. de pæn. homicid. venen. commiſs. qu. 122.num.7. Bellet. diſquiſit. Clerical. part. 2. tit. de
41 *pæn. Cleric.* §. 23. *num.* 10. vbi quod ſit puniendus, vt homicida etiam effectu non ſecuto, vt generaliter etiam tradit *Farinac. loco citato nu.*14.
42 *& ſequent.* effectu tamen ſecuto ſubdit, quod ſubijciatur pænis ſtatutis per *Sixtum V. in ſua conſtitutione* 87. & redacta ad terminos iuris communis, & Sacri Concilij Tridentini per *Gregor. XIV. in ſua Bulla* 9. de quibus latius mentionem feci in diſcuſſione articuli præbentium poculum ſterilitatis, & abortum procurantium.
43 Sed ſi Clericus in calice Sanctiſſimæ Euchariſtiæ venenum immiſcendo alium veneno occiderit, pro vt Robertum vtriuſque Siciliæ Regem de anno 1313. occiſum fuiſſe refert *Ignat. Lopez. in addit. ad Diaz. in pract.crim.canon.cap.*95. *lit.D.* eſt tradendus Curiæ ſæculari ex Pontificis declaratione, ita *Diaz. loco citato inquit Farinac. dicta quæſt.*122.*num.*8. *Bellet.loco citato ſub num.* 30. *circa med. verſ. ſi quando forſan.*
44 Et quoniam ſuſcipiens mandatum recepta mercede pecuniæ non ad occidendum, ſed tantum ad vulnerandum non incidat in pænis criminis aſſaſſinij, & inter aſſaſſinos non ſit adſcribendus. *Brunor. à Sole in ſuis quæſt.legal. quæſt.*34. *nu.*47. *Maſcard. de probat. lib.*1. *concluſ.*138.*n.*10. *& ſeq. Decian.tract.crim.tom.*2.*lib.*9.*cap.*30.*nu.*41. *Batard. ad Clar. in* §. *aſſaſſinium num.* 2. *Ambroſin. de immunit. Eccleſ cap.*7.*num.*11. *Farinac. in prax. in tit. de homicid. qu.*123.*nu.*139. *& conſ.crim.*99. *nu.* 52. *Petrus Cabal. in tract. de omni genere homicid. nu.*499. *Guazin. ad defenſ.lib.*1.*tom.*1.*defenſ.*1. *cap.*38. *poſt num.*42. *verſ ſecus erit. Maſtril. de indult. cap.*29. *num.*12. *& deciſ.*193. *num.*26. *Craſſ. de effect. Clerical.eff.ct.*1.*num.*691. *Gratian, diſcept. forenſ. cap.*598. *num.*10. *& cap.* 619. *num.*1. *&* 2. & alijs congeſtis hanc ſententiam de veriori defendit *Chartar.deciſ.crim.*82. *à num.*7.*vſque ad* 27.
45 Propterea Clericus ſuſcipiens mandatum ad vulnerandum pretio conuento non eſt pænis aduerſus aſſaſſinos conſtitutis afficiendus, ſed alia pæna multandus, prout in Curia Archiepiſcopali Mediolanenſi ad triremes per triennium damnatum fuiſſe quendam Clericum huius criminis reum teſtatur *Chartar. deciſ.crim.*82.*nu.*24. *& num.* 39. *ex Theſaur. deciſ.* 224. *num.* 1. *& ſeq.*
46 refert quemdam laicum ex ſententia Senatus cōdemnatum fuiſſe ad triremes per quinquennium, quia baculo percuſſerat Guardianū Sancti Franciſci in Clauſtro Monaſterij, nam licet percutiens aliquem baculo teneatur pæna iniuriarum, & ex-
47 tra ordinem exilio puniendus ſit, tamen pæna augenda venit ex qualitate perſonæ offenſæ, & loci, vt ſubdit idem *Theſaur. & Chartar.num.*38.
48 Laicus etiam de iure canonico pro homicidio
49 perpatrato, nec morti, nec Curiæ ſæculari tradi poteſt, & quamuis textus in *cap. omnis diſt.* 3. dixerit laicum homicidam capite plectendum, hæc tamen pæna capitis eſt intelligenda, non de morte naturali corporis, ſed de excommunicatione, quæ animæ mortem infert, ita *Arnald. Albertin.tract.de agnoſ. aſſert.Cathol.& hæret.quæſt.* 25. *num.* 90. *Petrus à Plaz. in Epit. delictor. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 17. *Clar. in* §. *homicidium num.* 16. *verſ. de iure autem canonico Farinac. dicta quæſt.*119. *num.*57.
50 In caſibus tamen, in quibus Clericus pro perpatrato crimine tradi poteſt Curiæ ſæculari, non videtur in dubium retorquendum, quin etiam aduerſus laicos ſeruari non debeat, & in ijs terminis ſubſtinetur opinio *Iac.Boul.in repet. l. capitolium* §. *famoſos num.* 26. *ff. de pæn. & Plot. de in lit. iuran.* §. 41. *num* 1. aſſerentium, quod etiam de iure canonico contra laicos homicidas ſit pæna vltimi ſupplicij.

CLERICVS, ET LAICVS GRASSATORES, PLAGIARII, ABIGEI PRO FVRTO QVOMODO PVNIANTVR.

ARGVMENTVM.

Clericus pro furto non manifeſto leui pœna punitur, pro manifeſto deponitur, & in Monaſterium detruditur, beneficijs priuatur, & efficitur infamis, & pro grande furto etiam ad triremes condemnari poteſt, Laici verò fures, Graſſatores, Plagearij, & Abigei quomodo puniantur, demonſtratur.

SVMMARIVM.

1 Clericus pro furto non manifeſto leui pæna punitur.
2 Sed ſi furtum ſit manifeſtum deponitur, & in Monaſterium detruditur.
3 Amp. vt ſi incorrigibiles ſint etiam curiæ ſæculari tradi poſſunt.
4 Regulariter tamen degradatio in hoc caſu intelligenda eſt de verbali, & non de actuali.
5 Ampl. vt etiam beneficijs priuati poteſt.
6 Declara quod ad incurrendam hanc pænam exigatur quod furtum habeat qualitatem ſacrilegij.
7 Ampl. vt etiam Clericus pro furto efficiatur infamis.
8 Pro vt etiam laicus.
9 Pæna infamiæ in quibus caſibus non habeat locum, & numer. 10. & 11.
12 Clericus committens grande furtum poteſt condemnari ad triremes. Contrarium num. 14. ſecus ſi ſit incorrigibile num. 15.
13 Pæna triremium ſucceſſit in locum immurationis, & arctæ carcerationis.
16 Clericus ſi non ſit fur manifeſtus poſt factam reſtitutionem, & peractam pœnitentiam promoueri poteſt ad alios ordines, ſecus ſi ſit manifeſtus abſque diſpenſatione Apoſtolica num. 18.
17 Epiſcopus poteſt diſpenſare in delictis occultis.
19 Religioſus furtum committens expelli poteſt à Religione Declara vt n. 21.
20 Verius tamen eſt quod arbitrio Iudicis puniri debeat.
22 Sed ſi Religioſus eſſet famoſus latro, Graſſator, & incorrigibilis à religione eſt expellendus.
22 Clericus, & Religioſus incorrigibilis quando dicantur.
23 Religioſus hodie e Religione eijci non poteſt vti incorrigibilis niſi ſeruata forma decreti Vrbani VIII.
24 Laicus pro furto ſimplici ceſſantibus ſtatutis, & bandimentis non poteſt de iure puniri pœna mortis.
25 Laicus pro primo furto pœna fuſtigationis mulctatur.
26 Sed hodie apud nos pro primo furto non ſemper fures fuſtigantur, ſed vel tribus ictibus funis, vel exilij, vel vtraque pœna arbitrio Iudicis mulctantur.
27 Furtum etiam ſi commiſſum fuerit in Eccleſia ſi ſit vnicum non punitur pæna mortis.
28 Pœnam mortis à ſtatuto impoſitam pro primo furto poteſt Iudex minuere.
29 Fur pro ſecundo furto quomodo puniatur.
30 Pro magno furto an ſoltet pæna mortis controuertitur inter Doctores, & ſecundum alios quod imponenda ſit pæna triremium.
31 Fur pro tribus, vel pluribus furtis non modicæ quantitatis imponitur pœna mortis.

32 Se-

32 Secus ſi ſint modicæ quantitatis, quo caſu quomodo puniantur, & num 33.
34 Furta vbi ſunt leuia non habentia circumſtantias aggrauantes miniori pœna plectenda ſunt, & referuntur pœnæ.
35 Iudex habet arbitrium à lege ſtatuta pœnas augendi, & minuendi ex cauſa.
36 Pro furtis minimis licet reiteratis non intrat pœna mortis.
37 Graſſatores viarum pœna mortis puniuntur.
38 Limita vt graſſator pro vnico Latrocinio, & vnica graſſatione non debet mori, ſed aut relegantur, aut ad triremes tranſmittuntur, ſecus ſi interuenerint vulnera, aut homicidium.
39 Abigeatus crimen de iure diuino quomodo puniatur.
40 De iure canonico arbitrio iudicis punitur.
41 De iure ciuili abigei condemnantur in metallum, aut perpetuum exilium, vel ad triremes poſt fuſtigationem, & vbi frequentius committitur etiam pœna mortis imponi poteſt num. 43.
42 Pœna triremium ſucceſſit loco damnationis in opus publicum.
44 Abigeatus pœna vt locum habeat quæ requirantur.
45 Pro abigeatu perſonæ honeſtiores quomodo puniantur.
46 Plagiarij ſurripientes alienos homines ſeruos, & filios quomodo de iure ciuili puniantur.
47 Clerici, & Laici plagiarij de iure canonico quomodo puniantur.

DECISIO LXXIV.

1 Clericus pro furto non manifeſto, de quo publicè diffamatus non ſit, aliqua leui pœna per modum pœnitentiæ affici debet, *cap.*
2 *fin de furt.* ſi verò furtum ſit manifeſtum, & de eo fuerit confeſſus, aut conuinctus deponitur, & in Monaſterium ad agendam pœnitentiam detruditur, *cap. tua de pœn. cap. de his diſtin.* 50. *cap. presbyter diſt.* 81. *cap. ſi quis clericus* 17. *quæſt.* 4. *ita per dicta iura Berber. in pract. par.* 1. *rub.* 19. *de furt. num.* 17. *Diaz in pract. crim. canon. cap.* 90. *num.* 1. *& ibi Ignat Lopez in addit. lit. A. Foller. in pract. crim. canon. cap.* 21. *num.* 2. *Canter. in quæſt. crim. cap.* 9. *rub. de furt. num.* 9. *Barboſa in collect. Doctor. in decretal. in cap. cum non ab homine num.* 3. *de iudic. & in cap. tua num.* 2. *de pœn. Maiol. in tract. de irregularit. lib.* 5. *cap.* 28. *num.* 1. *Farinac. in tit. de furt quæſt.* 167. *numer.* 9. *& in par.* 1. *fragment. crim. in verbo Clericus num.* 316. *Bellet. diſquiſit. Clerical. par.* 2. *tit. de pœn. Clericor.* §. 42. *num.* 1. *Chartar. deciſ. crim.* 11. *num.* 11. *Menoch de arbitrar. quæſt. lib.* 1. *caſ.* 195. *num.* 22. vbi
3 quod de iure canonico Clerici fures deponuntur, & ſi depoſiti incorrigibiles ſint, excommunicantur, & contumacia creſcente anathematizantur, & in contumacia adhuc perſeuerantes curiæ ſæculari traduntur.

4 Regulariter verò degradatio, de qua in dicto *cap. tua de pœn.* intelligenda eſt de verbali, & non de actuali, ſecundum *Io: Andr. Abb. & Aretin. in locis relatis per Diaz in pract. crim. canon. in verbo fures cap.* 90. *num.* 1. *in fin. verſ. declarationem vero quem refert* Farinac. *par.* 1. *fragment. crim. n.* 319.

5 Inſuper beneficijs priuari poteſt, vt diffuſe defendit *Hieronym. de Monte var. quæſt. lib.* 1. *quæſt.* 19. *Bellet. diſquiſit. Clerical. par.* 2. *de pœn. cleric.* §. 42.
6 *num.* 1. *Chartar. deciſ. crim.* 11. *num.* 11. ſed ad irrogandam hanc pœnam exigatur quod furtum ſit commiſſum cum qualitate ſacrilegij, cuius reſpectu poſſit beneficijs priuari, ac etiam quod efficiatur inhabilis ad ſacros ordines, videtur ſentire *Farinac par.* 1. *fragment. crim. in verbo Clericus num.* 321. *& allegat textum in cap venerabilem verſ. nunquid enim de elect. in cap. quemadmodum de iure iurand. in cap. ſi quis presbyter* 50. *diſt. Rebuf. in ſua pract. benefic. in Rub. de amiten. benef. num.* 56. ſummè quidem offendit Clericus, qui plus cæteris debet ſacra tueri, ſi illa violet, & furetur, vt inquit *Diaz in pract. crim. canon. cap.* 90. *num.* 1. *verſ. quæ quidem pœna.*

7 Quinimò pro furto Clericus de iure canonico
8 infamiæ notam incurrit, ſicut Laicus de iure ciuili, *cap. infamis* 16. *quæſt.* 1. *cap. fin. de furt. l. ſi furti C. ex quib. cauſ. infam. irrogat. ibique gloſ. & DD. l. non poteſt ff. de furt. vbi etiam gloſ. & DD. Abb. & alij in cap. conqueſtus de foro competen. Rebuf. in pract. beneficial rub. de amitten. benefic. num.* 56. *in fin. Diaz in pract. crim. canon. cap.* 90 *num.* 2. *Petrus Gregor. ſintagm. iur. lib.* 37. *cap.* 2. *rub. de pœna extraordinaria fur. num.* 2. *&* 23. *Didac. Canter. in quæſt. crim. cap.* 8. *rub. de furt. num.* 9. *verſ. vlterius pœna latronum & furum Farinac. in tit. de furt. quæſt.* 167. *num.* 10. *& par.* 1 *fragment crim. in verbo Clericus num.* 320.

9 Hæc tamen pœna infamiæ primo non habet locum in eo, penes quem res furata reperta fuerit etiam ſciente, dummodo eam non contrectauerit, quamuis lucrandi animum habuerit *l. ſi furti & ibi gloſ. in verbo ignorantem cum ibi notatis per*
10 *Doctores C. ex quib. cauſ. infam. irrogat.* Secundo in eo, qui de furto fuit ciuiliter condemnatus Tertio in condemnato in pœnam ſtatutariam.
11 Quarto quis de furto condemnatur ex eo, quod re depoſitata, ſeù commodata ad non deſtinatum vſum, vſus fuerit, vt tradit *Farinac. in tit. de furtis quæſt.* 167. *à num.* 13. *vſque ad* 16.

12 Et vltra ſupradictas pœnas Clericus, & presbyter committens grande furtum quod poſſit condemnari ad triremes, vna cum beneficij priua-
13 tione, præcisè ſi agatur de furto repetito, quia pœna ad triremes ſucceſſit in locum immurationis, & arctæ carcerationis vt ex *Foller. in pract. crim. canon. & Hierom. de Monte tradit. Borgnin. de-*
14 *ciſ.* 21. *num.* 1. *par.* 5. *ſed num.* 2. contrarium tenet, Quia Clericus ob frequentata furta non debet immurari, ſed in arctum Monaſterium detrudi, & ideo ſi non intrat pœna immurationis, neque condemnari poterit ad triremes cum pœna detruſionis in Monaſterium, remotionis ab ordinibus, & ab Altaris miniſterio perpetua ſit inferior immuratione, & pœna triremium maior, tamquam capitalis, & æquiparatur potius condemnationi in opus publicum, aut deportationi,
15 *& num.* 5. ſubdit quod ſi Clericus ſit incorrigibilis poſſit ad triremes condemnari ex *Iul. Clar.* quem allegat, *& num.* 7. refert quendam Clericum pro furto fuiſſe relegatum, & ab officio, & beneficio ſuſpenſum per decennium.

16 Quòd ſi Clericus, non ſit fur manifeſtus, ſed occultè furtum commiſerit cum infamia non ſit notoria poſt factam reſtitutionem, & peractam pœnitentiam, ad ſacros ordines promoueri poteſt, vt apertè diſponit textus *in cap. ex litteris de furt. vbi communiter ſcribentes*
17 tanto magis, quia in delictis occultis Epiſcopus diſpenſare poteſt vigore *Concilij Trident. ſeſſ.* 24.
18 *de reform. cap.* 6. ſed ſi Clericus ſit diffamatus, querelatus, vel condemnatus non poteſt ad ſacros ordines promoueri abſque diſpenſatione Apoſtolica ob irregularitatem contractam, *Borgnin.*

gnin. qui alios allegat *deciſ.21.num.9.& 10.*

19 Religioſi in huiuſmodi furti crimine deprehenſi ſecundum *Io. de Trullo relat. per Rodriq. quæſt.Regular.tom.2.quæſt.39.art.1.* expellendi ſunt à Religione,ad inſtar incorrigibilium, quia Sanctam Congregationem conturbant, & bonum aliorum ſpirituale impediunt, & non ſolum rebus temporalibus, ſed etiam ſpiritualibus no-
20 cent, verius tamen eſt, quod Religioſus de hoc crimine conuinctus ſit arbitrio iudicis multandus, penſata qualitate furti, conditione perſonæ, & alijs circũſtantijs aggrauantibus, vel minuentibus delictum, vt reſoluit, *Roderic. loco citato, quem ſequitur Bellet.diſquiſit. Clerical.par.2. tit. de pœn.clericor.§.42.num.3.verſ.Religioſi igitur.*

21 Et ſententia Io:de Trullo ſuſtineri poteſt,quãdo Religioſus eſſet famoſus latro, graſſator, aut ita perſeueraret in furando, vt eius incorrigibilitas omnibus nota reddatur, vel ex furtis perpatratis, vel ex conditione perſonæ vt ſubdit idem *Roder.& Bellet.*loco citato *num.2. in fin. verſ. quæ ſententia.*

22 Et huiuſmodi incorrigibilitas non ſolum reſultat in eo,qui ad priora delicta reuertitur, & in illis indurato corde perſeuerat, ſed etiam ſi alia ſimilia, aut diſſimilia committat, vt ſi furtum perpatrauerit, punitus poſtea in aliquod carnis, aut alterius generis crimen incidat, adeout relaxatam voluntatem ad malum oſtendat, per pœnas alias impoſitas meliorem non factam, & dũ in delictis perſiſtere non erubeſcit incorrigibilis reputatur, *Sanchez in præcet. Decalog.tom.2. lib.6. cap.9.num.4.quem refert, & ſequitur Bellet.de pœn. cleric.par.2.§.25.num.15.*

23 Hodie verò nullus Religioſus vti incorrigibilis eijci poteſt à Religione,niſi ſeruata forma decreti *Sacræ Congregationis iuſſu Vrbani VIII. editi 21. Decembris* 1624. vbi ſtatuitur, vt antequam Regularis quiſpiam declaretur incorrigibilis, & à Religione expellatur, vnius anni ſpatio in ieiunio, & pœnitentia probetur in carceribus, elapſo autem anno, ſi adhuc in ſua pertinacia permanſerit, nè contagione peſtifera plurimos perdat, tanquam membrum putridum eijci tantum poterit ab ipſo Generali de conſilio, & aſſenſu ſex Patrum ex grauioribus Religionis in ſingulis capitulis, & Congregationibus generalibus eligendorum, præuio tamen inſtructo proceſſu, & plenè probatis cauſis de iure, & de facto ad Sacrorum Canonum præſcriptum mouentibus ad huiuſmodi expulſionem exequendam,de quo decreto, *Bellet. diſquiſit. clerical. par.2. tit. de pœn. clericor. §. 25. numer. 5. vſque ad 10. & in §. 42. num.3.*

24 Laicus verò pro perpatrato furto ſubire debet pœnas, vel à iure municipali, vel à bannimentis generalibus ſtatutas, quibus ceſſantibus, vel circũſcriptis pro furto ſimplici omnes conueniunt quod non poſſit imponi pœna mortis, nec abſciſſionis membri,per textum apertum in *Auth. ſed nouo iure C.de ſer. fugit. ibi ſed pro furto Cyril. in ſumm.criminal.par.2.rub.de priuat.delict. §.3.n.5. Clar.in §. homicidium num.8. vbi de communi, Menoch.de arbitrar. caſ.295. num.7.Cabal. reſol. crim. 19.num.1.Bonifat.in tract.de furt.§ fin.n.18. & 26. Cardinal.Tuſch. pract. concluſ.in verbo furtum concluſ.564.num.6.cum alijs per Farinac.in tit.de furtis quæſt.167.num.33.*

25 Vnde pro primo furto communiter videtur receptum imponendam eſſe pœnam fuſtigationis *Peguer.deciſ.crim.16.num.2.& deciſ.26. num.4. Menoch.de arbitrar.caſ.295.num.8.in fin.Cyril.in ſumm.*
26 *crim.par.2.rub.de priuat.delict.§.3.num.5.*ſed hodiè apud nos fures pro primo furto, & ſic pro ſimplici furto non ſemper fuſtigantur, ſed quandoque tribus ictibus funis,aut pœna exilij,& quandoque in vtraque pœna funis, & exilij iuxta furti quantitatem, & perſonæ qualitatem, & ſic Iudicis arbitrio, & extra ordinem, cum præciſè in iure non ſit ſtatuta pœna fuſtigationis vt teſtatur
27 *Farinac.dict.quæſt.167.num.38.& num 39.*ſubdit quod etiam pro vnico furto commiſſo in Eccle-
28 ſia nec imponatur pœna mortis, immo quod etiam ſi à ſtatuto pro primo furto imponatur pœna mortis, poſſit tamen Iudex pœnam diminuere, & temperare, vt ſequitur,*num.41.& voluit Petrus Cabal.reſol.crim.caſ.18.num.13.in fin. Bonifat.de furt.§.fin.num.45.Cardinal.Tuſc.in verbo furtum pract.concluſ.555.n.35.*

29 Pro ſecundo verò furto licet ſecundum aliquos bis fuſtigari debeat, vel quod imponenda ſit pœna amputationis auriculæ, vel manus, & ſecundum alios etiam pœna mortis, hodie tamen apud nos fur non ſuſpenditur, ſed ſi perpatrata furta ſint non modicæ quantitatis, vel etiã cum aliqua aggrauanti qualitate, aut fuſtigantur & in exilium mittuntur, aut ad triremes ad tempus tranſmittuntur, vt teſtatur *Farinac. in tit. de furt.quæſt.167.vbi num.42.& 43.* relatis ſupradictis Doctorum ſententijs ita firmat *in num.44.*& in ſequentibus numeris diſcuſſis aliorum Docto-
30 rum opinionibus hinc inde contendentibus an pro magno furto imponenda ſit pœna mortis concludit pro negatiua in fin.num.47. adeout ſi iſto caſu fur condemnabitur ad triremes aut perpetuas, aut per decennium, vtique erit ſatisfactũ iuſtitiæ, non obſtante quod quandoque in Vrbe, & ſtatu Eccleſiaſtico fuerint ſuſpenſi fures pro furto magno, aut cum fractura, aut de nocte cũ ſpoliatione tranſeuntium per viam, aut cum alia aggrauãti qualitate,cum hos ſubdit eueniſſe non quia ita ſtatutum ſit de iure communi, ſed vigore bannimentorum municipalium.

31 Pro tribus verò, ſeu pluribus furtis, pro quibus fur famoſus dicitur, ſi fuerint non modicæ quantitatis, vel etiam commiſſa fuerint cum aliqua aggrauanti qualitate fures apud nos furca
32 ſuſpenduntur, aliter aut fuſtigantur,& in exiliũ mittuntur, aut ad triremes ad tempus, vel in perpetuum damnantur arbitrio Iudicis, *Farinac. in tit.de furtis quæſt. 167. num. 50.* & ſic in primo caſu ſuſtinetur ſententia Doctorum, quos plenè refert idem *Farinac.*ibidem *num.48.* affirmatiua ſcilicet, quod fur pro tribus, vel pluribus furtis furca ſuſpendendus ſit, in ſecundo verò caſu altera negatiua quod non debeat irrogari pœna vltimi ſupplicij, ſecundum alios Doctores allegatos in *num.49.*

33 Hinc eſt quod pro tribus paruis furtis imponi non poſſit pœna mortis,inſinuant *Cardinal.Tuſch pract.concluſ.in verbo furtum concluſ.564.nu.20.27. & 35.in fin.Boniſac. in tract.de furt.§. fin. num. 44.*

Digitized by Google

Iaſ. in §.ex maleficijs num.11.inſtit.de action.Farinac.
dicta quaſt.167.num.79.& num.80.verſ. prima opi-
nio, vbi quod hæc ſententia ſit magis in practica
recepta, & nunquam vidiſſe teſtatur pro tribus
paruis furtis aliquem furem ſuſpenſum fuiſſe, Pe-
34 trus Cabal.reſol. crim. caſ.19.n.3. vbi inquit quod
pœna ſit mitiganda vbi furta ſint leuia, & non
habeant circumſtantias, & qualitates aggrauan-
tes, & fures iſtos vt plurimum mitratos duci per
Ciuitatem, & loca, in quibus detenti reperiuntur
& mox ad triremes mitti ad remigandum, vel
ad tempus, vel in perpetuum iuxta facti, & per-
ſonarum qualitatem.
35 Ex cauſa tamen Iudex habet arbitrium à lege
conceſſum pœnas certas à lege impoſitas dimi-
nuendi, & temperandi', prout etiam & augendi,
Vulpel.reſponſ.crim.16. num.5.in fin. Peguer deciſ.
crim.27.ſub num.8. in fin. Petrus Cabal. reſol. crim.
caſ.18.num.13.& caſ.19.num.5.& num. 11. in fin.
36 ſubdit quod eſſet nimis durum, & crudele pro
duabus, aut tribus gallinis, aut ſimilibus mini-
mis furtis interficere hominem non obſtante
conſtitutione generaliter, & indiſtinctè loquente.
37 Simplices vero latrones, ſeù Graſſatores, qui
aut violenter aggrediuntur, aut cum armis, aut ſine
armis in domibus, aut in itineribus, aut in mari pœ-
nis legalibus ſubſequi debeabt, vt dicit textus in
Authen.ſed nouo iure in fin. C.de ſer. fugit. & lega-
lem pœnam eſſe pœnam mortis voluerunt Do-
ctores relati per Farinac. in tit de furt. quaſt. 167.
num.85.& 86. Verum quod Graſſator pro vnico
latrocinio, & vna graſſatione non debeat mori,
probat textus in l capitalium §.graſſatores ff.de pœ-
nis, vbi quod ſi graſſatores ſæpius ſpoliantur ca-
pite puniuntur, ſin minus in metallum damnan-
tur, aut in inſulam relegantur, & voluerunt alij
Doctores per eundem Farinac. allegati ibidem nu. 87.
& num.88. concludit apud nos pro vnica graſſa-
tione graſſatorem ad triremes damnatum ſæpius
vidiſſe modo in perpetuum, modo ad tempus,
niſi interuenerint vulnera, aut occiſio, & niſi al-
ter in bandimentis diſponatur.
38 Publici tamen latrones, ſeù famoſi, qui in
ſtrada publica, & alibi ſæpius graſſati fuerint, in
loco commiſſi delicti furca ſuſpenduntur, per
textum ad literam in l. capitalium §.famoſos ff. de
pœn. & ibi gloſ. in verbo graſſati, & alij ſcribentes
Menoch. de arbitrarijs quaſt.lib.2. caſ.295.num. 14.
Couar.var.reſol.lib.2.cap.10.num.7.verſ. niſi fuerit
famoſus latro B.nifac.de fur. § fin. num.19. Cyril. in
ſumm.crim.par.2.rub.de priuat.delict §.3.num.4.verſ
publicus latro Farinac.in tit.de furt.quaſt. 167.n.89.
vbi alios cumulat Peguer.deciſ.crim.27.n.2.
39 Ambigeatus crimen ſcilicet quando quis abi-
git animalia ex agro, ſilua, vel grege, vel à ſta-
bulo, vel domo, vt habetur in l. fin. in princ. verſ.
cum quoque ff.de abig. omni iure damnatur, & pu-
nitur, etenim. de iure diuino, qui ouem, vel bo-
uem, furatus fuerit, quinque boues pro vno, qua-
tuor oues pro vna, reddere tenetur, & ſi iumen-
tum ad duplum. Exod.22.2.Reg.12.verſ.6.
40 De iure canonico abigeus arbitrio iudicis pu-
niri poteſt, mitiori tamen pęna, quæ pro furto
irrogatur, enm nulla ſtatuta reperiatur pæna, vt
comprobat Farinac. dicta quaſt. 167. numer. 109.
& 110.

41 De iure vero ciuili Abigei condemnantur in
opus publicum, ſeù in metallum, aut in perpe-
42 tuum exilium l.1.ff.de abig vel tranſmitti poſſunt
ad triremes, cum pena triremium ſuceſſiſſe vi-
deatur in pænam damnationis in opus publicum
& ita poſt fuſtigationem fuiſſe ſeruatum in quen-
dam, qui furatus fuerat arietem vnum, & vigin-
ti teſtatur, Peguer. deciſ.crim.29. num.7. & num.9.
Cabal.reſol.crim.caſ.160.num.8.& 9.Farinac. dicta
quaſt.167.n.105.
43 Vbi tamen frequentius hoc malificij genus
committitur, vltimi ſupplicij pæna imponi po-
teſt l.1.in prin.& ibi gloſ ff.de abig.Cyril. in ſumm.
crim.rub.25.de extraord.crim.§.4.num.1.Gomez. de
delict.cap.5.rub.de furt.num.19.in princ.iuncto verſ.
adde tamen Peguer. deciſ.crim. 29.n.7. Cabal. reſol.
crim.caſ.160.num 6.Farinac.dicta quaſt 167.n.111.
44 Ad hanc tamen abigeatus pænam incurren-
dam non ſufficit quælibet pecoris abductio, ſed
requiritur, quod ex ouibus, & minutis anima-
libus puta capris, agnis, veruicibus, hædis, & ſi-
milibus, ſurripiantur ad minus decem, ex ſuibus
quinque, vel quatuor, & ex equis, bobus, mulis,
aſinis, tauris, bubalis, & alijs groſſis animali-
bus ad minus vnum, nam ſi minorem numerum
quis abſtulerit, fur eſt, & non abigeus, ſecus au-
tem ſi ſæpius, & frequenter etiam vnum minu-
tum animal abductum fuerit, textus eſt in l. 3.in
princ. & in §. qui ſæpius ff. de pæn.Peguer.dec. crim.
29.num.1.Cabal.reſol.crim.caſ.160. num.2. 3. & 4.
Farinac.in tit.de furt.quaſt.167. num.115. & 116.
Petrus Greg.ſintagma iur.lib.37.cap.5.rub. de furtis
animal.num.1.
45 Quæ licet indubitanter procedant in ruſticis,
ſecus in honeſtioribus perſonis, qui pro huiuſ-
modi crimine non in pænam mortis, damnãtur,
ſed aut relegantur, aut ordine amouentur, l.1.
verſ.quanquam ibique gloſ.ff. de abigeis Farinac. di-
cta quaſt.167.num.118.Cabal.reſol.crim.caſ.160.nu-
mer.7.Peguer.deciſ.crim.29.num.7. verſ. abigeorum
autem pæna.
46 Plagiarij demum alienos ſeruos, ancillas, fi-
lios, & homines etiam liberos ſurripientes, oc-
cultantes, vel vendentes de iure ciuili ſi nobiles
ſint puniuntur relegatione, vel metallo, non no-
biles in metallum damnantur, & verberantur ſe-
cundum qualitatem perſonæ, ſed ſi ſæpius hoc
delictum commiſſum fuerit, ſi fuerit ſeruus, vel
libertus beſtijs ſubijcitur, ſi verò eſt ingenuus
gladio punitur, & ſic ad mortem damnatur, vt
per textum in l.fin.ff.ad l.flauiam de plagiar.& in l.
quoniam C. eod. tit. tradit Didac. Cantera in quaſt.
crim.cap.8.rub.de furt.num.15. vbi benè ponderat
diſpoſitionem dictarum legum, benè etiam Me-
noch.de arbitrar.lib.1.caſ.536.n.5.& ſeq.Farinac.de
furt.quaſt.167.n.97.
47 De iure verò canonico Clericus plagearius de-
ponitur, & in Monaſterium detruditur, & eſt ex-
communicatus, ſicut etiam laicus ſecundum
Didac.Cantera loco citato num.14. per textum ve-
rò in cap. de furt. & in cap. in Archiepiſcopatu de
raptorib.Alexander III. ſtatuit quod vbi Saraceni
ni mulieres Chriſtianas, vel pueros rapiunt, &
eis abuti præſumant, aut pecuniaria pæna, aut
flagellis afficiendi ſunt, ſi vero exceſſus pęnam
mortis, aut membrum detruncationem mereatur

tur

Digitized by Google

tur ſæculari poteſtati tradendi ſunt, *Farin.in tit. de furt.quaſt.167.num.98.vide Menoch.de arbitrar. quaſt.lib.2.caſ.536.num.9.& ſeq.*

CLERICI, ET LAICI EXIMENTES CAPTVM EX MANIBVS FAMILIÆ QVANDO, ET QVOMODO PVNIANTVR.

ARGVMENTVM.

Eripiens è manibus familiæ captum confeſſum, cõuinctum, vel condemnatum pro quocunque crimine capitali punitur pœna mortis, pro debito tamen ciuili pœna arbitraria, quando liceat executoribus impunè reſiſtere, & depouentibus de reſiſtentia ſibi facta an ſit eiſdem credendum exaratur.

SVMMARIVM.

1 Eripiens è manibus familię captum pro quocumque crimine capitali punitur pœna criminis lęſę maieſtatis.
2 Ampl.etiam in eximente in carcere detentum.
3 Limit.vt ad incurrendam hanc pœnam requiratur, vt ereptus pro eodem crimine fuiſſet captus.
4 Sublim.in ſtatu Eccleſiaſtico vigore Bullę Sixti V.quę comprehendit captos ereptos pro quocumque crimine.
5 Et omnes alij impedientes iuſtitię miniſtros in libera eorum officij executione.
6 Eximens è manibus familię debitorem captum pro debito ciuili, quidquid ſit vigore Bullæ Sixti V. hodie eius rigor non ſeruetur in practica, & nu.7.
8 Eximentes executionem ciuilem, vel debitorem carceratum pœna arbitraria mulctantur.
9 Et vlterius tenetur ad ſolutionem debiti perinde ac ſi pro debitore exempto fideiuſſiſſet.
10 Declara procedere ſi debitor fuerit iuris ordine captus, etiam ſi exemptus non erat debitor, ſecus ſi captura ſit nulla, num.11.
12 Clerici eximentes carceratos, & miniſtros iuſtitię impedientes de iure communi Iudicis arbitrio puniuntur.
Secus in ſtatu Eccleſiaſtico vigore Bullę Sixti V.& Gregorij XIII. num.13.
14 Amp.vt hac de cauſa priuantur beneficijs, & dignitatibus.
15 Non poſſunt hac de cauſa puniri per Iudices Laicos.
16 Et Textus in l.addictus Cod.de Epiſcop.audien. abrogatus fuit à iure canonico, & num.17.
17 Leges ciuiles editę contra Eccleſias, & Eccleſiaſticos à iure canonico abrogatę fuerunt, & nu.18.
19 Ampl.ſiue ſint directę ad perſonas, ſiue ad bona.
20 Eximens ſe ipſum à manibus familiæ punitur, ſi non adſit violentia, prout ſi è carceribus aufugiſſet, cum violentia, & birruariorum offenſione pœna arbitraria, quę extendi poteſt vſque ad mortem.
21 Vigore Bullarum Sixti V. & Gregorij XIII. eximens ſeipſum à manibus familię videtur puniri debere, vt in eiſdem diſponitur, ſed non ſeruantur, niſi concurrat acclamatio, & incitatio populi ad arma, vel ſi trauch.gias appellaret, ſeu nomen Magnatis in auxilium inuocaret.
22 Referuntur aliæ pœnę, quę irrogari poſſunt contra alios eximentes, & ſe ipſum eximens.
23 Birruarijs reſiſti poteſt, quando vellent aliquem iniuſtè capere.
24 Vel ſine Iudicis mandato in ſcriptis.
25 Limita in caſibus, quibus birruarij poſſunt capere abſque Iudicis mandato, & caſus referuntur.
26 Limit.2. quando reſiſtens putans potius inimicos graſſatores, quam birruarios reſiſtentiam faciat, etiam attenta Bulla Sixti V.
27 Birruariorum cognitio præſumitur. Declara, vt n.28.& 29.
29 Birruarijs non gerentibus, inſignia ſolita cum eorum ignorantia præſumatur reſiſti poteſt.
30 Birruarijs deponentibus de reſiſtentia eis facta, non eſt credendum.
31 Et recipi non poſſunt in Teſtes.
32 Birruariorum depoſitionibus iunctis indicijs eſt credendũ.
33 Limita vt procedat, vbi agitur de pœna leui, ſecus ſi de corporali, aut capitali.

DECISIO LXXV.

1 ERipiens è manibus familiæ captum præcipuè confeſſum, conuictum, vel condemnatum pro quocunque crimine capitali tenetur crimine lęſæ maieſtatis, & illius pœna punitur, vt deducitur *in l.cuiuſque 4.ibi, item qui confeſſum in iudicio reum, & propter hoc in vincula coniectum emiſerit ff.ad l.Iul. maieſt.* cuius Textus diſpoſitio
2 procedere tàm in eximente detentum ex carcere, quam in eximente captum ex manibus familiæ, adnotauerunt Doctores relati per *Farinac. in tit. de carcer.& carcerat. q.30.nu.101.iuncta quaſt.132. num.2.Boſſ.in tit.de captura num. 16. Decian. tract. crim.tom.2.lib.7 cap.11.num.2.& 7.& nu.12.Petrus à Blanc.in epit.delictor. lib.1. cap.38. num.7. vbi de communi Iul Clar.in pract.cap.fin.quaſt.68.verſ.eximens de manibus iuſtitiæ Guidopap. quaſt. 579. poſt num.1.verſ.nunc ergo, & in addit.Lit.D. in princ.in verb.in crimine laſa maieſtatis, & nu.2 in fin.Gigas de crimine laſa maieſtatis lib.1.tit.qualiter,& à quib. crimen laſa maieſtat.committat quaſt.58. in princ.Caball.reſol.crim.caſ.8.n.2.3.4.& 5.*

3 Et licet ſecundum aliquos ad incurrendam hanc pœnam læſæ maieſtatis videatur requiri, quod ereptus fuiſſet captus pro eodem crimine læſæ maieſtatis, ſecundum Doctores congeſtos per *Farinac.dicta quaſt.32.num.4.* Tamen in Vrbe,
4 & ſtatu Eccleſiaſtico vigore Bullæ *Sixti V. Bullar. Cherubin.ex ordine 6.tom 2.fol.mihi 374.edita contra bannitos, & facinoroſos &c. in §.duces quoque*, puniuntur vti rei læſæ maieſtatis eximentes è manibus Curiæ non ſolum reos læſæ maieſtatis, ſed etiam rebelles, perduelliones, latrones, alioſque nefarios homines, & etiam impedientes, aut auxilium præſtantes ne capiantur, vel qui occultauerint, aut euadendi commoditatem præ-
5 ſtiterint, & etiam omnes illi, qui miniſtros, & executores iuſtitiæ in captura, & libera eorum officij executione impedimentum dederint, & cum verba bullæ ſint generalia, & prægnantia, abſque dubio comprehendunt eripientes captos pro quocunque crimine, de qua etiam *Guazin.in tract.de confiſcat.bonorum concl.13.ampliat.84.nu.1. & per tot. Farinac.in tit.de carcerib.& carcerat. q.32. num.5.& conſil.crim.55.per tot. tom.1.* & ita etiam ſeruari Mediolani teſtatur *Clar. in §.fin. quaſt.68. verſ eximens è manibus iuſtitiæ*, quibus additur *conſtitutio Gregorij XIII. eodem Bullar. Cherubin. 65. §.4.& 5.*

6 Quinimmò ex eadem verborum generalitate præfatæ Sixtinæ Conſtitutionis, quamuis videatur, quod comprehendantur etiam eximentes è manibus Birruariorum debitorem captum, ad inſtantiam alicuius Creditoris, vel ciuilem executionem ad effectum incurrendi pœnam vltimi ſupplicij, & ita in principio Pontificatus Sixti Quinti ſeruatum fuiſſe in quodam famulo, qui alium in executione ciuili captum à birruarijs exemit, quem propterea furcis ſuſpenſum vidiſſe, teſtatur *Farinac.dicta quaſt.32. ſub num. 6. poſt*
7 *princ.* Tamen hodie pœna rigoroſa dictarum bullarum non procedit, nec irrogatur pro reſiſtentia facta Curiæ occaſione executionis ciuilis, nec contra eandem impedientes, vel è manibus

executorum eripientes, & ita declaratum fuiſſe à Clemente VIII. & reſolutum à Sacra Conſulta in cauſa cuiuſdam Presbyteri, qui in Ciuitate Firmana è manibus Balij executionem ciuilem abſtulerat, illumque verberauerat, vtpotè quia Bulla Sixti V. nullam facit menſionem de executione ciuili, immò ex eius exemplo, dum Bulla conficiebatur fuiſſe deleta verba appoſita *etiam pro executione ciuili* teſtatur *Farinac. dicta quæſt. 12. num. 6* ita etiam *Guazin. in tract. de confiſcat. concl. 13. ampliat 84. nu. 5.* vbi ita pluries obſeruatum vidiſſe, & obtinuiſſe in Curia Capitolina ad fauorem Cæſaris Iuſtini Florentini, qui compoſitus fuit tantum in ſcutis 400

8 Hinc eſt, quod ſic ciuilem executionem eximentes de iure ciuili pœna arbitraria multandi veniunt, pro vt etiam puniuntur eximentes debitorem carceratum propter turbatam iuriſdictionem, & iniuriam officio illatam, vnde reſultat criminalis punitio, ad textum *in l. criminali, Cod. de iuriſdict. omnium Iud.* vndè pœna redditur arbitraria, & extraordinaria *Boſſ. in tit. de captura num. 15. Guidopap. decis. 579. num. 1. in fin. verſ. tamen in defin. it. dicti proceſſus*, vbi quod Curia Delphinalis eripientem debitorem captum è manibus Officialium mitiùs ſecum agendo pœnam corporalem in pecuniariam tranſmutauit, ipſumque condemnauit in 30 libris *Farinac. in tit. de carceribus & carcerat. quæſt. 30. num. 112. iuncta quæſt. 132. num. 7.*

9 Et vlterius ita eximens ex manibus familiæ debitorem captum vltra pœnam criminalem, in qua fiſco tenetur ob publicum intereſſe, contrahit obligationem ciuilem ad ſatisfaciendum creditorem, eique debitum ſoluendum, perinde ac ſi pro debitore exempto fideiuſſiſſet per textum in *l. quoties C. de exact. tribut. lib. 10.* vbi communiter ſcribentes, *& in l. fin. C. de oper. publ.* vbi pariter ſcribentes *Marſil. in tract. de ban. in verbo capti n. 8. Boſſ. in tit. de captura num. 15. Cepol conſil 14 nu. 4. Guidopap. deciſ. 79. num. 2. verſ circa hanc materiam Marſil. ſingular 137. in prin. Io Berb. in pract. rub. 25. de effract. carcer. num. 6. Farinac. in tit. de carcer. & carcerat. quæſt. 30. num. 107.* vbi de eximente debitorem ex carceribus, *& quæſt. 132. num 8.* vbi de eximente debitorem ex manibus familiæ, *Cabal. reſol. crim caſ. 1. n. 22. cum ſeq.*

10 Declara vt prædicta procedant, ſi debitor fuerit iuris ordine captus, quo caſu tenetur eripiens, etiam quod is re vera debitor non eſſet, & in ijs terminis procedit textus in *l. ſi per al num § in eum ff ne quis eum, qui in ius voc. vi exim.* & Doctores tenentes eximentem teneri ad debiti ſolutionem etiamſi exemptus non erat debitor, quos refert *Farinac dicta quæſt. 32. nu. 11. iuncto num. 13. Cabal. dicto caſu 3. num. 24.*

11 Quando verò ereptus non fuit iuris ordine ſeruato captus, eximens non tenetur ad debitum & in ijs terminis ſubſtinetur ſententia, *Marſil. in tract de bann. in verbo capti num 8. & Brunor. à Sole in ſuis quæſt. legal quæſt 30. num. 22.* vbi docet, quod eximens captum indebitè è manibus Curiæ non ſolum non tenetur ad pœnam criminalem, verum etiam nec ad intereſſe partis, prout etiam diſtinguendo tradit *Farinac. eadem quæſt. 32. num. 12. iuncto num. 13.*

12 Clerici verò miniſtris iuſtitiæ ſeſe opponentes, eximentes carceratos, & ipſos executores offendentes, licet de iure communi Iudicis arbitrio puniendi ſint, ſecundum *Diaz in pract. crim. canon. cap. 105. ibique Ignat. Lopez in addition. verſ in Laicis cum ſeq Bellet. diſquiſit. Clerical. par. 2. tit. de pœn. Cleric. §. 52. num. 1.* Tamen in Vrbe, & ſtatu
13 Eccleſiaſtico vigore Conſtitutionis Sixti V. & Gregorij XIII. ſubijciuntur pœnis in eiſdem ſta-
14 tutis, & hac de cauſa priuantur quacunque Eccleſiaſtica dignitate, gratia exemptione, & beneficio Eccleſiaſtico eo ipſo, quæ concluſio regulari debet ſecundum declarationes, & limitationes ſupra traditas.

15 Non poteſt tamen Iudex Laicus trahere ad ſuũ Tribunal Clericos, aut Monachos huius criminis
16 reos, quoniam licet Imperatores *Arcbadius*, & *Honorius* contrarium diſpoſuerint *in l. addictos C. de Epiſcop audien.* Tamen non ſolum dicta lex,
17 ſeu omnes aliæ editæ contra Eccleſiaſticos, & Eccleſiaſticam immunitatem, & libertatem etiam in cauſis publicis, & communibus, & in re etiam merè temporali, & pecuniaria à iure canonico abrogatæ fuerunt, vtpotè quia Laici in Clericos, & Monachos nullam habeant iuriſdictionem, & ad ſolos Iudices Eccleſiaſticos ſpectet, & pertineat ius eoſdem corrigendi, multandi, & puniendi, vt bene docent *Salicet. Alber. & Fulgoſ. in dicta l. addictos num 3. Roderic. quæſt. Regular tom. 2. qu. 33. art. 3. ad tradita per Ignat. Lopez in addit. ad Diaz in pract. crim. canon. cap. 105. in verſ. in Laicis*, quos refert, & ſequitur *Bellet diſquiſit. clerical. par. 2. tit. de pœn. Cleric. §. 52. num 3.* quibus addo *Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap 9. dub. 1. vbi num. 16.*
18 firmat quod leges Imperatoriæ *in C. de Sacroſan. Eccleſ. Auth. cod. tit.* quæ ſpeciatim diſponunt de Eccleſijs, & perſonis Eccleſiaſticis nullæ ſint, tanquam a non habente iuriſdictionem editæ, adeo vt ſi à iure canonico non reperiantur receptæ, & approbatæ obſeruari non debeant, ſiue
19 ſint directæ ad perſonas, ſiue ad bona ſpectantia ad eoſdem Eccleſiaſticos, vt ſubdit *nu. 17. tom. 2.* & ratio eſt, quia ſi lex ciuilis diſponere poſſet de bonis Eccleſiaſticis, obligaret perſonas ad eius obſeruantiam, vndè ſi non habet poteſtatem in perſonis, neque habere poteſt in bonis.

20 Eximens vero ſe ipſum è manibus familiæ ſine armorum violentia, non aliter punitur, quam ſi ex carcere aufugiſſet, nam etiam ipſum detineri dicitur, mitius tamen, eo quia non cenſetur violare publicos carceres, & ſic pœna arbitraria extra ordinem imponenda venit, ſed ſi violenter cum armis captus è manibus Birruariorum ſe exemerit, pœna arbitraria Iudex extendere poteſt vſque ad mortem, attenta facti, & perſonarum qualitate, & qualitates ſint multum aggrauantes, ſcilicet ſi capiendus non ſolum vim faciat, ne capiatur, ſed etiam vulneret birruarios, ſciens & videns eſſe miniſtros iuſtitiæ, ita *Farinac. in tit. de carcer. & carcerat. quæſt 32. num. 27 & 28. Pariſ. conſ. 147. per totum, præcipuè nu. 3. & 4. iuncto n. 17. lib 4.* vbi conſuluit bene fuiſſe condemnatum in pœnam pecuniariam, & in illius defectum in corporalem quendam Ioannem Petrum Parolium, ex eo quia ne caperetur à militibus enſem contra illos denudauit, & euaginauit, minando percutere

cutere

Digitized by Google

cutere velle, niſi ipſum abire ſinerent, *Boſſ.in tit. de captura num.17.& 18. Clar.in § fin.quæſt.29.n.5. verſ.ſed quæro etiam Odd. conſ.72. num.32. Boer.deciſ.170. num.5. verſ.vnde in caſu noſtro, Guazin.de confiſcat.concl.13. ampliat.84.nu.3. verſ.contrariam ſententiam Cabal.reſol.crim. caſ.8.num.37. cum ſeq.*

21 Vigore tamen Bullarum Sixti V. & Gregorij XIII. quas ſupra allegaui in ſtatu Eccleſiaſtico videatur etiam ſe ipſos eximentes puniri debere pœnis in eiſdem ſancitis, cum etiam hoc caſu inferatur impedimentum executoribus iuſtitiæ, ſicut infertur ſi à tertio captum eximatur, vel ne carceribus mancipetur, impediatur, tamen quidquid ſit de mero iure præfatarum Bullarum in practica non fuiſſe ſecuatas, niſi in caſu, quo quis è manibus familiæ ſe eximere quærens, populum ad arma, acclamaret, alioſuè concitaret, ſeù nomen alicuius Magnatis in auxilium inuocaret, vel franchitias appellaret, cum tunc efficiatur reus criminis læſæ Maieſtatis, teſtatur *Farinac. in tit. de carcerib.& carcerat.quæſt.32.num.23. & præcipuè verſ. ſed quidquid ſit de mero iure Guazin. de confiſcat.concl.13.ampliat 84.num.3.verſ.contrariam ſententiam, Vermigliol.conſ.crim.187. num.10. & conſil.375.num.6.rurſus Farinac.conſil. crimin.100. numer.40.*

22 Propterea extra ſupradictos caſus, ſi temperanda eſſet pœna vltimi ſupplicij, vel criminis, & perſonarum qualitates, & facti circùmſtantiæ, vel violentiæ illatæ maior, vel minor grauitas eandem excluderet, vel pœna triremium ad tempus, vel in perpetuum, vel exilij, aut etiam pecuniaria huius criminis rei multari poſſunt, pro vt ita etiam animaduerſum fuiſſe contra alios eximentes, refert *Cabal.reſol.crim.caſ.8.n.12.*

23 Licet autem birruarijs reſiſtentiam facere, quando vellent aliquem iniuſtè, & indebitè capere, cum tunc non reſiſtere, ſed ſe defendere dicatur, vndè pro huiuſmodi defenſione, & ad ſe liberandum à grauamine indebitæ capturæ poteſt quis amicos, & coniunctos ad id conuocare, ſeù alios acclamare, ſecus autem in caſu iuſtæ capturæ tàm de iure communi, quàm vigore præfatarum Bullarum, vt bene declarat *Bartol. in l.prohibitum num.2.& 3.C.de iure Fiſci lib.10.ibique etiam Luc.de Pen.nu.14 verſ.dixi enim Pariſ.de Put. de ſindicat. in verbo reſiſtentia cap. 1. num.2. verſ.& quod quoad reſiſtentiam fol.mihi 279.col.1.in princip. Foller.in pract.crim.canon in verbo notatos capiat de perſona num.17.Silua de arce inter conſil.crim. diuerſor.conſil.71. num.26. vol.2.in fol. Seraphin.de Seraphin.in tract.de priuileg.iurament.priuileg.132. n.43. cum alijs adductis per Farinac.in tit.de carcer. & carcerat.quæſt.32.num.29.& 30.Maran. diſ 1. num.27. & 36.* vbi ſubdit, quod quilibet priuatus poſſit defendere tertium iniuſtè oppreſſum, & in caſu licitæ reſiſtentiæ poſſit, quis conuocare non ſolum amicos, & coniunctos, ſed etiam conducere ſtipendiarios.

24 Ita pariter ſi ſatellites vellent aliquem capere ſine Iudicis ordine, vel ſine mandato in ſcriptis, quia cum tunc iniuſtè agere dicantur, poteſt illis per capiendum impunè reſiſti, vt bene probat textus *in l.prohibitum C.de iure Fiſci, vbi Bart.Luc. de Penna Clar.in pract.§ fin. quæſt.29.in fin.princip. Boer. deciſ.170. num.2. verſ.quia habens mandatum de capiendo Corrad.in pract.tit.de captura nu.5.verſ. at ſi fiat per nuncium fol.mihi 167.col.1. Paul.Gran. theorem.19.num.1.cum alijs per Farinac.in tit.de carcer.& carcerat.q.32.num 31.& 32.*

25 Ab hac tamen regula receditur in caſibus, quibus licitum eſt Birruarijs delinquentes, & reos capere abſque Iudicis mandato, vt quando rei inueniuntur cum armis, vel cum aliqua bannimentorum contrauentione, vel in flagranti crimine, & in alijs ſimilibus, in quibus ceſſat ratio impunitatis conceſſæ reſiſtentibus, & non permittentibus ſe capi, *Paul.Grann. Theorem 19. num.2. Iul. Clar.in pract.§.fin.quæſt.28.ſub verſ. dictum eſt, Farinac.in tit.de delict.& pœn. quæſt. 21. num.137. & ſeq.& in tit.de carcer. & carcerat. quæſt.32. num.34. 35. & 36.*

26 Prout etiam quoties reſiſtens birruarijs ignorabat eos eſſe tales, ſed potiùs inimicos credebat, præcipuè ratione loci remoti, vt ſi eundem capere vellent in nemore, & incedant armati, vti alij graſſatores, nam hoc caſu reſiſtens veniret excuſandus, *Vermigliol conſil.crim.116. num.2. conſil.70.num.11.& conſil. 87. num.5.* & in puncto Bullæ Sixti V. quod habeat locum in reſiſtentibus qui cognoſcebant eos pro Officialibus, & Executoribus, vel iuſtitiæ miniſtris, tradit *Farinac. conſ.crim.65.num.28.tom.1.*

27 Et quamuis ſit præſumptio, quod Officialis ſit notus in Prouincia, hoc tamen procedit, vel quo-
28 ties agitur de Birruario Officiali, vt eſt Bariſellus, ſecus autem ſi agatur de cognitione particularium Militum Curiæ, qui plures ſunt, & indies mutantur, & nullus in eis oculos figit, nec conuerſatio habetur ad latè tradita per *Tiraquel. de reuocan.donat.in præfat.num.57.& ſeq.& per Menoch.relat. per Farinac. conſil. crim. 100. numer. 35. tom.1.*

29 Vel quoties ſatellites gerant inſignia in loco portari ſolita, alias cum ignorantia præſumatur, eiſdem impunè reſiſti poteſt, *l.item apud Labeonem §.ſi quis virginem ff.de iniur. & l.ſi quis ignorans, ff. locat.Clar.in §.fin. quæſt.29 num.1. in fin. verſ.item debet Aret.de malef.in verbo quod fama publica n.55. in fin.verſ.& ideo Boer. deciſ. 170. poſt num.5. cum alijs congeſtis per Farinac. conſil crimin.100. num.1. tom.1. & in prax. crim. in tit. de carcer. & carcerat. quæſt.32.num.37.*

30 Birruarijs verò aſſerentibus, & deponentibus ſe ab aliquo fuiſſe inſultatos, ſeù reſiſtentiam factam, vel pignus ereptum, vel vulneratos, eis non creditur, & vix ſufficiunt ad generaliter inquirendum, & ad ſumendam informationem, vtpotè quia tantum habeantur loco accuſatorum, qui propterea recipi non poſſunt in Teſtes, cum cen-
31 ſeantur deponere in cauſam propriam, vel ſe ad exonerandum, *Iodoc.in pract.crim.cap.13.tit.de citat.reali num.31. Boſſ.in tit.de denunciat. nu.12.Menoch.de arbitrar. quæſt. caſ.112. num.11. 12. & 13. Alciat.de præſumpt. reg.3. præſumpt.14. Decian. in tract.crim.lib.8.cap.4.num.7.& ſeq. Cephal.conſ.24. num.69. & ſeq. lib.2. Maſcard.de probat. lib. 2. concl.1115.num.8. Farinac.conſil.crim.100.num.7.to.1. & in tit.de teſtib quæſt 56.num.376 & 377. & rurſus in tit.de carcer.et carcerat.quæſt.32.num.80.Cabal. reſol.crim.caſ.126.nu.1.ad fin.et nu.2.et 3.et caſ.127. num.2.Vermigliol.conſ.116.num.1.*

Et

32 Et licet Birruariorum depoſitionibus iunctis indicijs indubitatis ſit credendum, hoc tamen
33 procedit, vbi agitur de pœna leui, & pecuniaria, ſecus in grauioribus, & vbi agitur de pœna corporali, aut capitali, vt de communi Doctorum ſententia teſtatur, *Farinac. conſil. crim.* 100. *num.* 29. *tom.* 1. *et in tit. de Teſtib. quæſt.* 56. *num.* 379. vbi plenè alios allegat.

CLERICVS, & LAICVS PRO CRIMINE FALSI QVANDO, ET QVOMODO PVNIANTVR.

ARGVMENTVM.

Pœna falſi olim erat deportatio, hodiè eſt arbitraria, nempè pecuniaria, corporalis, triremium, & etiam mortis pro diuerſitate cauſarum, Clericus falſarius eſt deponendus, & ſupradictis pœnis etiam multandus, falſificantes literas Apoſtolicas, Imperatoris, ſubornantes teſtes, & ſimilia committentes, pœnæ quibus multari debeant referuntur.

SVMMARIVM.

1 Falſi crimen, vt ſit punibile dolus verus requiritur, & non ſufficit præſumptus.
2 Falſitas, vt ſit punibilis, quæ requirantur, & 3. & 4.
5 Pœna falſi olim erat deportatio, hodie eſt arbitraria, vt pecuniaria, corporalis, triremium, & etiam mortis, nu. 7. & etiam confiſcationis n. 8.
6 Statuta punientia ſalſarios ſunt ſeruanda.
9 Falſarius tenetur ad damna, & contra eum iurari poteſt in litem pro intereſſe paſſo n. 10. & pro contentis in ſcriptura lacerata, n. 11.
12 Falſum in cauſa committens perdit cauſam, & n. 13.
14 Clericus falſarius eſt deponendus, & in Monaſterium detrudendus, & priuari poteſt beneficijs, & ſuſpenſione, ac exilio mulctari, n. 15.
16 Et pro crimine falſi laici, & Clerici etiam condemnari poſſunt ad triremes.
17 Falſificans literas Papæ, & Imperatoris punitur pœna mortis, ſecus literas Regis, Proregis, & Senatus nu. 18. & 19.
20 Clerici vero incurrunt excommunicationem, beneficijs priuantur, & curiæ ſeculari præuia degradatione traduntur, ſed quod regulariter hæc pœna non ſeruetur, num. 21.
22 Clerici, & laici, qui ſub nomine Pontificis literis falſis vtuntur qua pœna puniantur.
23 Literæ Apoſtolicæ quibus modis falſificari poſſunt, remiſſiue.
24 Clericus ſi falſificat ſigillum Principis qua pœna puniatur.
25 Clericus ſubſcribens literas ſub nomine maioris partis Capituli, qua pœna puniatur.
26 Faciens ſe militem, & Doctorem tenetur pœna falſi, ſed extra ordinem.
27 Faciens ſe Comitem, & Ducem incurrit crimen falſi, & extra ordinem punitur, ſed ſi etiam vſurpet iuriſdictionem tenetur pœna læſæ maieſtatis.
28 Qui tamquam Comes Palatinus baſtardos legitimet, & tamquam Notarius inſtrumenta celebret cum non ſit, qua pœna puniatur.
29 Gerens ſe pro Curia, & magiſtratu cum non ſit qua pœna puniatur.
30 Limitantur ſupradictæ Regulæ quando falſus actus non fiat animo vſurpandi Principis iuriſdictionem, ſed ad alium finem.
31 Ingrediens propterea ſub nomine Curiæ domum alicuius mulieris animo carnaliter cognoſcendi non incurrit pœnam mortis, ſed triremium num. 32.
33 Limit. 2. vt nec incurrat pœna mortis, quando quis aſſumit nomen Curiæ non animo aliquem occidendi.
34 Producens falſos articulos, & inducens falſos teſtes punitur pœna falſi, etiam ſi non vtatur, num. 35.
36 Lim. quod ad incurrendam hanc pœnam requiratur ſcientia, & dolus, ſecus ſi ignorantia.
37 Subornans teſtes ad dicendum falſum pœna falſi punitur ex Statuto Vrbis quomodo puniatur, num. 41.
38 Clerici ſubornantes teſtes quomodo puniantur.
39 Teſtes ſubornati, & corrupti eadem pœna falſi puniuntur pro vt ſubornantes.
40 Teſtis corruptus, & ſubornatus nihil probat.
41 Teſtis ſubornatus, & corruptus in cauſa criminali punitur eadem pœna, qua puniendus it, contra quem fuit corruptus.
43 Limita ſi teſti detur pecunia pro itinere, & operis omiſſis, quæ licite debentur. Declara, vt n. 44.
45 Limit. 2. ſi teſti aliquid detur poſt depoſitionem nulla præcedante promiſſione. Declara, vt n. 46.
47 Corpus delicti in crimine falſi probatur indicijs, & coniecturis.
48 Limita, vt procedat quando falſitatis veſtigia non remanent, ſecus ſi factum ſit apparens & permanens.

DECISIO LXXVI.

Falſi crimen ſicut varijs modis perpatratur, vt toto titulo *ff. & C. ad l. Cornel. de falſar.* ita di-
1 uerſis pœnis attenta eius grauitate, & circũſtantijs multatur, ad hoc autem, vt falſitas ſit punibilis, dolus concurrere debet, ita quod non ſufficiat dolus præſumptus, ſed verus dolus requiratur, *l. nec exemplum C. de falſ. latè Gabriel. conſ.* 169 *num.* 16. *& num.* 17. *lib.* 1. *Menoch. conſil.* 12. *num.* 15 *lib.* 3. *Ruin. in conſ.* 145. *num.* 21. *Honded. conſ* 109. *num.* 17. *Baiard. ad Clarum in* §. *falſum num.* 297. *Farinac. qui alios allegat in tit. de falſit. quæſt.* 150 *num.* 183.

2 Vt quis igitur de falſo pœna ordinaria puniri poſſit tria copulatiuè requiruntur, quod veritas ſit immutata, alteri nocitura, & dolo facta *Cephal. conſ* 355. *num.* 44. *vol.* 3. *Gabr. conſ.* 169. *num.* 14. *& conſ.* 180 *num.* 6 *Honded. conſ.* 109. *num.* 55. *lib.* 1. *Afflict. deciſ.* 404. *num.* 8. *Ancharr. conſ.* 23. *Baiard. ad Clar. in* §. *falſum num* 255 *Bellet, diſquiſit. Clerical. par.* 2. *tit. de pœn. Cleric.* §. 44. *num.* 1. *Farinac. conſil. crim.* 114. *num.* 12. *&* 16. vbi quod hoc ſit ore omnium vulgatum, *Maſcard. de probat. concl.* 739
3 *num.* 12. *& num.* 14. vbi addit quartum, nempè quod falſitas ſit commiſſa in ſcriptura, quæ probet, & fidem faciat, quia alias ſi non probaret non diceretur commiſſum falſum, *& num.* 15. ſub-
4 dit, quod vnum ex dictis requiſitis deficientibus falſitas non eſſet punibilis.

5 Pœna falſi olim homini libero erat deportatio in perpetuum cum confiſcatione omnium bonorum *l.* 1. §. *vltimo ff. ad l. Cornel. de falſar.* hodie vero eſt arbitraria, aliquando maior, quandoque minor pro diuerſitate cauſarum, & ſic pro falſitate aliquando irrogatur pœna pecuniaria, aliquando corporalis triremium, & aliquando mortis, vt innuit *Farinac. in tit. de falſit. & ſimulat. quæſt.* 150. *num.* 21. *&* 22. *ex gloſ. in l.* 1. §. *fin. in verbo eorum ff. ad l. Cornel. de falſar. Hoſtien in Summa in tit. de crimin. falſ. num.* 8. *Gandin. in rubric. de falſar. num.* 3. *verſ. ſed hodie Monticel. reg. crim.* 15. *num.* 149. *Bertaz. conſ. crim.* 538. *num.* 17. *Clar. in* §. *falſum num.* 21. *in fin. verſ. ſed quæro quæ ſit pœna Bellett, diſquiſit clerical. par.* 2. *tit de pœn. cleric.* §. 44 *num.* 3. *Cabal. reſol. crim. caſ.* 165. *num.* 19. vbi quod pœna falſi in perſona nobili, vel in dignitate cõſtituta eſt deportatio cum publicatione bonorũ, *l.* 1, §. *fin. ff. ad l. Cornel. de falſar.* in plebeo dãnatio in metallũ, *l. ſi quis aliquid* §. *qui viui teſta-*

men-

Digitized by Google

mentum.ff.de pœn. in ſeruo autem vltimum ſuppli-
cium dicta *l.1.§.fin. ff.ad leg.Cornel. de falſar*, vbi
6 *Bart.* hoc modo intelligit, dicta inra, & 21, ad-
dit idem Cabal, quod dicta pœna in homine li-
bero non ſit amplius in vſu, ac proinde vbi ad-
ſunt ſtatuta ſuper hoc prouidentia, veniunt ſer-
uanda, illis autem deficientibus pœna erit arbi-
traria Iudici, vt etiam tenet *Gand.in tit.de falſar.*
ſub num.3.verſ.ſed hodie Alex.conſ.55.num.2. verſ.
verum quia lib.7.Capye.deciſ.153. num.2. Menoch.
de arbitr.quaſt.caſ.306.ſub n.8.
7 Sed ſi hoc crimen ſit tam graue, & falſitas ſit
magna, etiam pœna mortis imponi poteſt per
textum in *l. vbi falſi in fin. C. ad l.Cornel. de falſ.*
ibi *ſupplicio capitali ſi id exigit magnitudo commiſſi*
Diaz in pract crim.canon.117.in verbo falſarij ſub
num.8. Giacear.in addit.ad Clar.in §.falſum lit.B.
la ſecōda in verbo alij caſus in fin.verſ.qui vero mul-
ta acta ibique etiam Baiard num.249.Capye.dec.130
in 3. dub. ſub num.11. poſt verſ ſed altius aliquando
Boer.dec.82.poſt nu.8.& 9. Afflict.dec.404. num.17
verſ. ſecundo reſpondetur Farin.in tit.de falſi.et ſimul.
q.150. nu.24 Caball.reſol.crim caſ.206.num.4.& n.
8 5. ſubdit, quod hoc caſu etiam imponi poſſit pœ-
na confiſcationis, licet hodie ſublata ſit, vt per
Gram. voto 25.num.13.
9 Vlterius falſum committens tenetur actione
in factum pœnali ad reſarcienda omnia damna, &
intereſſe alteri illatum, ſeù paſſum occaſione cō-
miſſi falſi, *l.qui nomini ff.ad l.Cornel.de falſar. & ibi*
glo.in figuratione caſus in fin. in verbo pœnali ibique
Bart.num.1.in 2. notab. Corrad.in rub.de falſar.poſt
num.36.Baiard.ad Clar.in §.falſum num.5. Miſſin-
ger.in §. item lex Carnelia de falſ.n.11.inſtit.de publ.
indic. Farinac.qui abunde alios allegat in tit.de falſit.
& ſimulat.quæſt.150. num 49 & 50. Bellet. diſquiſit.
cleric.p.2.tit.de pœn.cleric.§.44.ſub n.3.
10 Propterea contra falſarium iurari poteſt in li-
tem ad probandum intereſſe etiam damni emer-
gentis & lucri ceſſantis tam intrinſecum, quam
extrinſecum *Barbat.conſ.54. num.4. Plot.de in lit.*
iuran. nu.713. ſecundum antiquam impreſſionem cum
duobus ſequen.Maſcard.de probat.lib.2.concl.959.n.6
11 vbi quod datur iuramentum in litem ſuper con-
tentis in ſcriptura contra eam lacerantem *The-*
ſaur.deciſ.Pedemont.171.nu.4. verſ.benè tamen cum
alijs concordantibus per Farinac.in tit.de falſit. & ſi-
mulat. quaſt.150. num.51.
12 Inſuper in cauſa falſum committens omittit,
& perdit cauſam, præcipuè, qui ſubtrahit teſtes,
ſeù lacerat, aut comburit aduerſarij probatio-
nes, plenè *Anchar conſ.173. in 3, dubio num.3. &*
4. Grat.conſ.59.num.32. verſ.ex quibus omnibus lib.
1.Barbat.conſ.54.num.4.& num.18.lib.3.Clar. in §.
falſum.num.32. Farinac.in tit.de falſit. & ſimulat.q.
150.num.25.& num.33. & in tit de teſtibus qu.78.
nu.139. de materia cum pluribus *num.ſequen. Af-*
flict.in conſtit.qui falſitatem num.4.Boer. deciſ.191.n.
2.et nu.3. verſ. & ideo fallit, & deciſ.292.n.8. quod
13 procedit ſiue cauſa ſit cum fiſco, ſiue cum pri-
uato, vt ſubdit idem *Farinac. loco citato num.32.*
in fine.
14 Clericus vero reus falſitatis criminis eſt depo-
nendus, & in perpetuum carcerem ad agen-
dam pœnitentiam detrudendus pane doloris, &
aqua anguſtiæ ſubſtentandus, vt habetur in *Con-*
cilio Agathenſi cap.50.relat.in cap.ſi Epiſcopus 50.di-
ſtin. vbi ſtatutum eſt Epiſcopum Presbyterum,
vel Diaconum qui capitale crimen commiſerit
aut chartam falſauerit, falſumuè teſtimonium
dixerit ab officij honore depoſitum in Monaſte-
rium detrudendum eſſe, & ibi quandiu vixerit
laicam tātummodo accipere debeat communio-
nem, prout etiam ſanciuit, *Innocentius III, vt in*
cap. nonimus §. pro illo verò de verbor.ſignific. &
voluit Gemin.in dicto cap. ſi Epiſcopus in ſummario,
& in 1.notab. Abb.in cap.at ſi Clerici de iudic, et ibi
Dec.num.241. idem Abb.in cap.1.num.10. de crim.
falſi Bombin.conſ.24.num.24. Diaz.in pract. crim.
canon cap.107.& cap.119.vbi Lopez in addit. Fol-
ler.in pract. crim. canon. cap.33. num.36. Menoch.de
arbitr. caſ.306. num.7. Farinac. in tit.de falſit.& ſi-
mulat. quaſt.150.num.44. Bellet. diſquiſit. Clerical.
par.2.tit.de pœn.cleric.§.44 num 3. verſic. Clericus
verò Boer. dec.291. num.2.Franc. March.dec. 667.
par.1. Chartar.dec.crim.11.num.4. vbi ante dictum
16 *num 4.verſ.cum autem* refert quendam Sacerdo-
tem Rectorem vnius Eccleſiæ Parochialis foris
Mediolani in Curia Archiepiſcopali condemna-
tum fuiſſe ad reſtitutionem pecuniarum indebi-
tè, & fraudolenter extortarum, & in pœnam pri-
uationis beneficiorum, ſuſpenſionis à diuinis, &
exilij à Ciuitate, & Diœceſi Mediolani ad bene-
placitum Archiepiſcopi, eo quod in libro Miſſa-
rum falſo adnotauit Miſſas à ſe celebratas, quas
ob alia onera celebrare non poterat, & pecuniam
hac de cauſa indebitè extortam, & ſic ob com-
miſſum furtum, ob falſos articulos, & falſos te-
ſtes pecunia corruptos inductos, & ſubornatos
ad falſum dicendum, eiſque in iudicio vtendo.
16 Pro quibus, et ſimilibus falſitatibus, non tam
Clerici, quam etiam Laici condemnari poſſunt
ad triremes, vel ad tempus, vel in perpetuum,
vt ſubdit idem *Chartar.dec.crim.18.nu.13.ſub verſ.*
iure igitur, vbi quod præfatus Presbyter ob ſeni-
lem ætatem non fuit in hanc pœnam condemna-
tus, ſed mitius cum grauioribus pœnis iure mul-
tari potuiſſet.
17 Falſificans literas Papæ, vel Imperatòris be-
nè pœna mortis punitur, *Salycet.in l.maiorem.n.1.*
ad fin.C.ad l.Iul.de falſar. Diaz in pract.crim.canon.
cap.117.in princ.& ibi diffuſius Apoſtilla Boer.deciſ.
82. num.4.& 6.Gram.deciſ.27.num.10. & vot. 25.
num. 10. Afflict. dec.404. num 20.in fin.verſ al-
legabatur etiam & num.21.& prius.deciſ.31. num.2.
cum pluribus ſequen. Cabal.reſol crim.caſ.706.nu.3.
18 non tamen eſt irroganda pœna mortis in falſifi-
cante literas Regias, ſed pœna falſi, & multò
19 minus tenetur dicta pœna vltimi ſupplicij, qui
falſificauit literas Proregis, Locumtenentis, Vi-
carij, Senatus, Magiſtratus, aut alterius Tribu-
nalis, aut cuiuſuis iudicis, *Boer.deciſ.82,num.3,*
& 4.iuncto num.6. & ſeq.Gram.deciſ.27 n.9.& 10.
& 11.& voto crim.25. num.9.& 10. Afflict deciſ.
21. num.8.& deciſ.404.nu.15.& ſeq.Diaz in pract.
crimin.canon.cap.117.num.3.& 2.in verbo falſarij,
Guid.Pap.deciſ.455.poſt princ.Cabal.reſol.crim. caſ.
206. num.1. & 2.
20 Clerici, alijque Eccleſiaſtici, literas Apoſto-
licas falſificantes per ſe, vel per alios, vna cum
ſuis fautoribus, & defenſoribus ſunt ipſo facto
excommunicati, & omnibus officijs, & benefi-
cijs

Digitized by Google

ciјs Eccleſiaſticis priuati, vlterius veniunt degradandi, poteſtati ſæculari tradendi, vt ſtatuit *Innocentius III. ſua Conſtitutiane relata in cap. ad falſariorum de crimine falſ. Diaz. in pract. crim. canon. cap. 119. vbi Lopez in addit.* & incidunt in ſententiam excommunicationis *Bulla Cœna Domini ſub* §. 6. *Bellet. diſquiſit. cleric. par. 2. tit. de pœn. Clericor.* §. 44. *num. 4. cum alijs per Farinac. in tit. de inquiſit.*
21 *quæſt. 8. num. 75. & num. 77.* vbi ſubdit quod regulariter pœna traditionis curiæ ſæculari non ſeruetur in huiuſmodi criminis contingentia, ex *Ananta in rub. de falſ. circa fin. Iulio Clar. in* §. *final. quæſt. 36. verſ. vidimus etiam, & ex Scaccia de iudic. lib. 1. cap. 11. num. 6.*

22 Qui verò ſub nomine Pontificis literis falſis vtuntur ſi Clerici fuerint officijs, & beneficijs Eccleſiaſticis ſpoliantur, & laici debent manere excommunicationi ſubiecti, donec ſatisfaciant, vt ſancimus *Innocentius III vt in dicto cap. ad falſa-*
23 *riorum de crimine falſi*, quibus autem modis literæ Apoſtolicæ falſificari poſſunt, falſitatis varietates per nouem modos exprimuntur ab eodē *Innocentio III. in cap. licet ad regimen de crimine falſi*.

24 Quod ſi Clericus falſauerit ſigillum Principis ab ordinibus deponendus, & impreſſo illi charactere in ſignum commiſſi delicti in exilium mittendus eſt, abſque alia pœna corporali, vt ſtatuit *Vrbanus III. prout habetur in cap. ad audientiam de crimine falſi, Bellet. diſquiſit. clerical. par. 2. tit. de pœn. Clericor.* §. 44. *n. 5.*

25 Sed ſi ſcripſerit literas ſub nomine maioris partis capituli, cum maior pars conſcia non fuerit ab officio, & beneficio eſt ſuſpendendus, iuxta textum in *cap. tam literis in* §. *fin. de teſtibus, & deducitur ex cap. quando vbi glo. in fin. de ijs, quæ fiunt a Prælat. Bellet. diſquiſit. cleric. par. 2. tit. de pœn. clericor.* §. 44. *num. 6.*

26 Faciens ſe militem, Doctorem, vel Clericum cum non ſit, tenetur pœna falſi, ſed iſto caſu non erit irroganda pœna mortis, ſed alia extra ordinem Iudicis arbitrio, *Menoch. de arbitrar. qu. lib. 2 caſ. 318. num. 20. 21. & 22. caſ. 320. num. 7. Farinac. qui concordantes refert conſ. crim. 73. num. 5 to. 1.* pro
27 vt faciens ſe Comitem, & Ducem etiam incurrat crimen falſi, & eadem pœna extraordinaria puniendus eſt, ſed ſi ſimul cum titulo vſurparet iuriſdictionem, incidit in pœnam criminis læſæ Maieſtatis ad textum, *& ibi gloſ. in cap. ad Apoſtolicæ in verbo dignitatum de priuil. in 6. Decian. reſponſ. 19. num. 1. 9. & 241. vol. 3. Honded conſ. 100. nu. 17. vol. 2. Maſtrill. de Magiſtrat. lib. 4. cap. 13. nu. 179. 223. & 224. & Farinac. in tit. de falſit. & ſimulat. quæſt. 150. num 80.*

28 Qui tamen tamquam Comes Palatinus baſtardos legitimauerit, vel tamquam Notarius inſtrumenta celebrauerit, cum non eſſet Comes, aut Notarius, poteſt ad mortem condemnari, cum tunc vltra nomen Comitis, & Notarij falſo aſſumptum, exercuit etiam actus iuriſdictionales, & Principis iuriſdictionem vſurpauit *Bald. in l. data opera num. 50. C. qui accuſare non poſſunt. Farinac. conſ. crim. 74. n. 6. tom. 1.*

29 Gerens ſe pro curia, ſeu aſſumens nomen curiæ, cum non ſit, ſicut gerens ſe pro magiſtratu cum non ſit, pœna legis Iuliæ maieſtatis tenetur *l. 3. & ibi Angel. num. 2. ff. ad l. Iul. maieſt. Tiraqu. de nobilitat. cap. 13. num. 1. in fin. Gig. in tit. qualiter, et à quib. crimen læſæ Maieſtat. comit. quæſt. 22. num. 15. Capyc. deciſ. 130. num. 21.*

30 Receditur ab hac regula, vel quoties falſus actus non fiat animo vſurpandi Principis iuriſdictionem, ſed ad alium finem, nam tunc non intrat pœna mortis, ſed pœna falſi arbitrària, *Bart. in l. omnes populi num. 14. ff. de iuſt. & iur. ibique Caccialup. num. 22. Iaſ. num. 35. ad fin. Decian tract. crim. lib. 7. cap. 9. num. 5. verſ quæ tamen vera. intelligo, & num. 9. vbi de communi Farinac. conſ. crim.*
31 *74. num. 1. & 2. vbi num. 11.* & per totum conſilium defendit ingredientem ſub nomine curiæ domum alicuius mulieris animo eandem carnaliter cognoſcendi nō poſſe de iure communi pœna mortis puniri, præcipuè ſi ſit perſona inhoneſta, & meretrix, & *in fine conſ.* ſubdit quendam
32 Marcum Antonium huius criminis reum ſaluatum fuiſſe à pœna mortis, ſed non à pœna triremium.

33 Vel quoties Magiſtratus, & curiæ nomen quis non ſibi arrogauerit animo aliquem occidendi, vel vt occidi curauerit nam tunc nec intraret pœna mortis, & læſæ maieſtatis, ſecus autem ſi talia perpatrauerit. *Caccialup. in leg. omnes populi num. 22. verſ. adde quod ff. de iuſt. & iure, & in leg. Imperium num. 14. verſ. vero non occidiſſet ff. de iuriſdict. omnium Iud. Decian. tract. crim. lib. 2. cap. 9. num. 5. Menoch. de arbitrar. quæſt. lib. 2. caſ. 320. num. 2. & 4. Gig. in tit. qualiter, & à quib. crimen læſæ maieſt. commit. quæſt. 25. num. 3. ad fin. Farinac. conſ. crim. 74. num. 3. tom. 1.*

34 Falſos articulos ſcienter componens, & producens ſuper illis falſos teſtes, committit falſum crimen, eiuſque pœna punitur *Bald. conſ. 106. nu. 2. lib. 3. & conſ. 446. num. 5. Clar. in* §. *falſum num. 5. verſ. producens, & ibi Baiard. num. 136. & ſeq. Boſs. in tit de falſo num. 121. Corrad. in prax. rub. de falſar. num. 14. Angel. de malefic. in verbo falſario num. 43. Menoch. de arbitrar. quæſt. lib. 2. caſ. 315. num. 1. 14. & 30. Cabal reſ. crim. caſ. 144. n. 1. Farin. in tit. de falſit. & ſimulat. quæſt. 159. num. 34. Carthar. deciſ. crim. 11. num. 1. & 2.* qui tenet vt hoc procedat etiam ſi poſtea non vtatur, quia nihilominus tenetur vti falſi
35 machinator, & fabricator, vt probat textus *in leg. ſi falſo codicillos C. de falſ. vbi notat gloſ. Bart. Bald. Salyc. & cęteri ſcribentes latè Felin. in cap. præſentium nu. 11. verſ. ſecunda concluſio de teſtib. Gaſpar. Cabal. ad conſtit. Marchiæ lib. 5. cap. 12. de exception. quæ imped. litis ingreſ.*

36 Ad incurrendam autem hanc pœnam requiritur quod ſcienter, & doloſè quis falſos articulos producat, vt ſi reſpiciant factum proprium, ſuper quod nullo modo poſſit cogitari ignorantia, vt ſi ſint de facto recenti, & talis naturæ, quæ eam excludant, ſecus autem ſi reſpiciant factum alienum, vel etiam proprium, in quo præſumatur ignorantia, quia hoc caſu non concurrit dolus, ſine quo non committitur falſum ita *Felin. in cap. præſentium ſub num. 11. poſt verſ. ſecunda concluſio de teſtib. Boſſ. in tit. de falſ. ſub num. 154. Petrus Cabal. reſol. crim. caſ. 14. num. 6. verſ. & hoc cum plurib. ſeq. Capyc. deciſ. 67. nu. 7. nihilominus Menoch. de arbitrar. quæſt. lib. 2. caſ. 315. num. 9. Riminald. conſ. 345. num. 24. lib. 3. ad tradita per Farinac. in tit. de falſitat.*

&

Digitized by Google

& ſimulat. quæſt. 159. *à num.* 37. *iuncto num.* 42. vſque ad 45.

37 Prout etiam ſubornans, vel corrumpens teſtes
ad dicendum falſum teſtimonium pecunia pro-
miſſionibus, vel alia re, pæna falſi punitur, *leg.* 1. *in
prin. ff. ad leg. Cornel. de falſ. Bertraz. conſ. crim.* 218.
num. 18. *lib.* 1. *Ignat. Lopez. in addit. ad Diaz. in pract.
crim. canon. cap.* 42. *lit. A. verſ. & quod de teſtibus fal-
ſis Clar. in §. falſum verſ. & in primis, & verſ.
ſeq. Simanc. de Cathol. inſtit. tit.* 62. *num.* 96. *Guid. Pap.
conſ.* 75. *Gaſpar. Ant. Theſaur. quæſt.* 135. *nu.* 1. *Boer.
deciſ.* 319. *nu.* 6. *verſ. & pariter Cabal. reſol. crim. caſ.*
144. *num.* 3. *Franc. Marcb. deciſ.* 70. *num.* 1. *par.* 1.
Chartar. deciſ. crim. 11. *num.* 3. 6. *&* 7. vbi in puncto
38 Clerici corrumpentis, & ſubornantis teſtes, quod
pæna depoſitionis, & detruſionis in Monaſterium
dignus ſit *Farinac. dicta quæſt.* 159. *num.* 34.

39 Et eadem pæna ſubijciuntur ipſi teſtes corru-
pti, & ſubornati, *leg. omnes in prin. & ibi gloſ. C.
de hæret. Felyn. in cap. fin. num.* 7. *de teſtib. cogen. ſpe-
culat. in tit. de teſte §.* 1. *num.* 49. *in fin. verſ. & nota
quod corrumpens Rebuf in tract. de teſte gloſ.* 7. *num.* 6.
Boſſ. in pract. crim. tit de falſ. num. 143. *Franch. Pegnia
in adnot. ad direct. inquiſit. par.* 3. *ſchol.* 128. *verſ. quæ
iam de puniendis Plot. de in lit. iuran.* §. 44. *num.* 7. *Io-
doc. in pract. crim. cap.* 21. *rub. de falſitate in verbis
num.* 4. *Viuius commun. opin. in verbo teſtis falſum te-
ſtimonium deponens in prin. Farinac. in tit. de teſtib.
quæſt.* 67. *num.* 247. *vbi allegat textum ad literam in
leg.* 1. *§. ſed & ſi quis ff. falſ.* ibi ſi quis ob renun-
ciandum &c. *& leg.* 3. *lege Iulia ff. de teſtib.* ibi, *qui
teſtimonium dicendum Cartar. deciſ. crim.* 11. *num.* 8.
40 qui ferè omnes docent, quod teſtis corruptus, &
ſubornatus etiam nullam probationem faciat,
ſiue accipiat pecuniam pro ferendo teſtimonio,
ſiue pro non ferendo.

41 Pæna igitur falſi tenentur non ſolum teſtes
corrupti, ſed etiam teſtes corrumpentes, & ſubor-
nantes, & ſi agatur in cauſa criminali quod pu-
niatur eadem pæna, qua puniendus erat is, contra
quem teſtis fuit corruptus, tenet *Cabal. reſol. crim.
cauſ.* 165 *nu.* 10. vbi concordantes allegat *Simanc.
de cathol. inſtit. tit.* 64. *num.* 96. *Pegna in director. In-
quiſit. par.* 3. *ad quæſt.* 73. *comment.* 122. *fol.* 676. *col.* 2.
*verſ. atque hoc ipſum cum alijs per Farinac. in tract.
de teſtib. quæſt.* 67. *num.* 258. Et ex ſtatuto Vrbis
lib. 2. *cap.* 46. cauetur eum, qui ſcienter falſos pro-
42 duxit teſtes, ſi plebeius fuerit pæna centum au-
reorum, fuſtigationis per Vrbem puniri, ſi verò
fuerit nobilis pæna ducentorum aureorum, &
exilij per ſeptennium, ſi verò fuerit Baro, aut de
magnatibus pæna ſcutorum quadrigentorum, &
exilij per decennium multandum eſſe.

43 Hæc tamen regula duas recipit notabiles li-
mitationes, primo vt non procedat ſi teſti detur
pecunia pro expenſis in itinere, & pro operis
omiſſis, vt ſi teſtis iacturam faceret lucri, quod
ſuo labore, & induſtria die, qua teſtimonium di-
cit conſecuturus eſſet, huiuſmodi enim expenſæ,
& lucri ceſſantis ſatisfactio, teſtibus de iure de-
betur, ac proinde licitè, & abſque nota corru-
ptelæ recipi poſſunt, dummodo tamen pecunia,
ſeu illud, quod traditur non excedat amiſſarum
44 operum æſtimationem, aliter ex conditione
perſonæ, & quantitate ſummæ Iudex arbitrari po-
teſt an teſtis dicatur corruptus; per textum ex-
preſſum in *cap. ſtatutum de reſcriptis in* 6. *& in leg.
quoniam liberi C. de text. Menoch. de arbitrar. quæſt.
caſ.* 310. *num* 10. *verſ. ſed hic erit opus Iudicis dili-
gentia, & bene declarat Andr. Gail. lib.* 1. *pract. obſer.*
99. *num.* 3. *&* 4. viden. *Farinac. in tract. de teſt. quæſt.*
67. *num.* 5. *&* 6. *Clar. in §. falſum verſ. ſed quid è con-
uerſo in fin. Alber. de Malent. in tract. de teſtib. cap.* 7.
num. 81. *&* 82. *Iacob. Butrig. eod. tract. rub. quedam
forma circa teſt. num.* 2. *Oſaſch. deciſ. Pedemont.* 46.
num. 7. *vſque ad fin.*

45 Secundo nec etiam procedit in teſte, qui nul-
la facta conuentione, aut nulla præcedente
promiſſione pecuniam, aut aliquod munus re-
cepit poſt depoſitionem, nam tunc ceſſat cor-
ruptio, & conſequenter pæna, vt comprobat
Marſil. in leg. 1. *in prin. num.* 5. *in fin. verſ. adde quod
iuncto num* 6. *&* 7. *ff. de falſ. Bertraz. conſ.* 506. *num.* 9.
lib. 2. *Menoch. de arbitrar. quæſt. caſ.* 310. *nu.* 11. *Mon-
tic. reg crim.* 15. *num.* 50. *Farinac. in tract. de teſtib.
quæſt.* 167. *num.* 277. *vbi in fin.* animaduertit quod
46 teſtis iſte ſaltem quo ad probationem reddatur
multum ſuſpectus.

47 De corpore tamen delicti in crimine falſi con-
ſtare debet, vt punibile ſit, cuius iuſtificatio ſatis
indicijs, coniecturis, & præſumptionibus deſumi-
tur, pro vt generaliter in delictis occultis, & diffi-
cilis probationis excuberat, *Farinac. in tit. de in-
quiſit. quæſt.* 2. *num.* 21. *vbi copioſe concordantes refert.
Bellet. diſquiſit. Clerical. par.* 2. *tit. de pæn. Clericor.*
§. 44 *ſub num.* 8. *poſt med. verſ. crimen falſi commu-
48 niter connumeratur*, vbi declarat hoc procedere
quando ex ipſa falſitate non remanent veſtigia.
ſecus ſi factum ſit apparens, & permanens.

MONETARII SIVE LAICI SIVE ECCLESIASTICI QVOMODO PVNIANTVR.

ARGVMENTVM.

Monetarij multantur pæna criminis læſæ maieſtatis; mortis ſcilicet naturalis, confiſcationis bonorum, feudorum, infamiæ, & Clerici, ac Regulares præuia degradatione curiæ ſæculari traduntur in ſtatu Eccleſiaſtico, tondentes verò minuentes, radentes, colorantes, retinentes, aſportantes, & expendentes falſam monetam quando, & quomodo puniantur, explanatur.

SVMMARIVM.

1 Fabricans falſam monetam, tondens, radens, vel minuens falſi crimen committit.

2 Moneta falſa in materia quando dicatur, & quando in forma num. 3.

3 Data falſitate monetæ intrat pæna læſæ maieſtatis, confiſcationis bonorum, & feudorum, infamiæ, & priuationis omnium dignitatum.

5 Et in ſtatu Eccleſiaſtico mediatè, vel immediatè ſubiecto Clerici, & Regulares falſam monetam fabricantes, tondentes, curiæ ſæculari tradi debent, præuia degradatione, & Laici etiam pænam vltimi ſupplicij incurrunt.

6 Et pecunias adulteratas ſcienter detinentes, tranſportantes, & inſtrumenta, ſeu opem ad præmiſſa præſtantes incurrunt pænam triremium per decennium ex conſtitutione Vrbani VIII.

7 Regulares Monetarij ſubijciuntur Ordinarijs locorum priuatiue quo ad eorum Superiores.

8 Monetam tondenſ, radeoſ, vel minuens de iuſe communi libes ad beſtias, ſeruus vltimo ſupplicio damnatur, & quid ex conſtitutinoe Conſtantini num.9.
10 Quæ pæoa procedit tam ſi agatur de moneta auſea, qoam argeotea.
11 Et in ſtatu Eccleſiaſtico tonſoribus monetæ aureæ, & argeoteę eſt impoſita pęna vltimi ſupplicij.
12 Monetas tingentes ex conſtitutione Vsbani VIII. pæna vltimi ſupplicij multantur de iure communi libes ad beſtias damnatur, ſeruus verò pæna mottis.
13 Damnatio ad beſtias non eſt amplius in vſo, & eius loco ſucceſſit pæna arbitaria, & num.14.
14 Damnatio ad beſtias, & vt beſtijs ſubijcerentur antiquitus quænam erat declaratus.
15 Damnatio in arenam quænam erat, ſefertur.
16 Monetasiosum ſocij, Conſiliarij, auxilium vel domum concedentes ad fabricandam falſam monetam eadem pæna puniuntus,
17 Domus in qua cuditus falſa moneta acquiſitur fiſco, limita vt ibidem,
18 Monetam falſam, vel tonſam expendens ſi nummi ſint plumbei, vel ſtanei punitur pęna ordinaria falſi, alterius materiæ pæna extraordinaria.
19 Limit. in expendente ſcienter, ſecus ignoranter, & ita intelligenda ſunt ſtatuta hoc crimen ponientia num.20.
21 Expendens falſam monetam ſi non doceat à quo habuerit præſumitur fabricaſſe, & torqueri poteſt.
22 Limit. vt procedat ſi expendens ſit malæ conditionis, & famæ, alias ſecus.
23 Amp. præcipuè vbi agitur de parua quantitate falſæ monetæ,
24 Limit. 2. vbi facta perquiſitione in eius domo non fuerit inuenta alia quantitas falſæ monetæ, nec inſtrumenta.
25 Fabricans falſam monetam ſub nomine alterius Principis cui ſubditus non eſt punitur pæna mortis. Contrarium num.27.
26 Ampl. vt multo magis procedat ſi delictum commiſſum ſit in iuriſdictione eiuſdem Principis, cuius moneta falſificatus.
28 Fabricans falſam monetam ſi impeditus ad perfectionem non reduxit, puniri debet ac ſi perfeciſſet.
29 Sed quod hoc caſu imponenda ſit pæna triremium in perpetuum tenent alij Doctores.
30 Sed ſi ſponte pænituit pæna extraordinaria puniri debet.
31 In crimine falſæ monetæ de corpore delicti conſtare debet per oculasem inſpectionem.
32 Adeo vt non ſufficiat rei confeſſio.
33 Et in hoc crimine ſufficiunt præſumptiones, & coniecturæ quo ad proceſſum, & tormenta poſt quam conſtat de corpore delicti.
34 Venditores qui falſis ponderibus, vel menſuris vtuntur, vel materiam adulterinam mercibus admiſcent, falſi crimen committunt,

DECISIO LXXVII.

1 DEteſtabile falſi crimen committere dicitur, qui publicam monetam adulterat, vel falſo metallo cudendo, vel tundendo, tadendo, vel aqua forti minuendo, vel abſque legitima auctoritate ſabricando *Iul. Clar. in §. falſum num.46. verſ. dixi etiam & ex Abb. Innoc. Couar. Nauar. Molin. Laym. tradit. Bellet. diſquiſit. Cleric. par. 2. tit. de pæn. Clericor. §. 44. num. 8.*

2 Falſa propterea dicitur pecunia in materia, quando habet plus æris, & minus argenti, vel auri admixtum, quam ea, quæ iuſſu Pontificis, vel alterius Principis poteſtatem habentis in eius ſtatu, ac ditione cuditur *leg. 2.* ibi, *falſa effuſione &c. C. de falſ. monet. leg. creditor oblatam ibi quaſi ærosas &c. ff. de ſolut. lib. 1.* ibi, *modo vt debiti ponderis ſint &c. C. de veter. numiſmat. poteſt. lib. 11.* et ibi *gloſ. in verbo ſpeciei Farinac. conſ. crim. 48. num. 1. tom. 1. late Tiber. Decian. tract. crim. lib. 7. tit. de falſ. monet. cap. 23. num. 9. & ſeq. Afflict. in tit. de condemn. fal. monet. in conſtit. adulterinam num. 5. verſ. ratione materiæ num. 4. et 5.*

3 In forma etiam moneta dicitur falſa quando quis ſine authoritate illam cudit ſub nomine alicuius Principis, etiam quod alias ſit iuſti ponderis, & bonæ ligæ, ſiquidem ſibi arrogando ius, & authoritatem eiuſdem Principis, eius Maieſtatem offendit, & in illum committit crimen læſæ Maieſtatis ſecundum *gloſ. in leg. ſacrilegij in verbo extrinſecus ff. ad leg. Iul. pecul et in leg. 2. in verbo volumus, et in verbo obnoxij C. de falſ. monet. Bart. in leg. qui falſam num. 2. ff. de falſar. Cur. in tract. de monet. num. 20. in fin. Boſſ. in tit. de falſ. monet. num. 2. Menoch. de arbitrar. quæſt. lib. 2. caſ. 316. num. 15. et ſeq. Farinac. conſ. crim 48. num. 2. tom. 1. Ludouic. Peguer. deciſ. crim. 46. num. 7. Menoch. de arbitrar. quæſt. lib. 2. caſ 316. num. 45. Gram. conſ. 6. num. 7. Decian. tract. crim. lib. 7. cap. 8. num. 2. par. 2. et cap. 26. num. 1.*

4 Hinc eſt quod data falſitate monetæ intrat pæna criminis læſæ Maieſtatis, ſcilicet mortis naturalis confiſcationis bonorum, & feudorum, infamiæ, & priuationis omnium dignitatum, & ac etiam ignis *leg. 2.* ibi, *cuius obnoxij crimen læſæ Maieſt. committunt C. de falſ. monet. vbi notant omnes Menoch. de arbitrar. quæſt. lib. 2. caſ. 316. num. 8. et ſeq. late Decian. lib. 7. tract. crim. cap. 28. nu. 1. et ſeq. Gram conſ. 6. num. 7. Gig. de crim. læſæ Maieſt. tit. et à quib. crim. læſæ Maieſt. committat. quæſt. 6. lib. 1. gloſ. et alij ſcribentes in cap quanto de iure iuran. Farinac. conſ. crim. 48. num. 3. et 41. et 43. in fin. tom. 1. et in tit. de falſit. et ſimulat. quæſt. 115. num. 99. Vermigliol. conſ. crim. 221. num. 4 Peguer. deciſ. 46. num. 10. et per tot. et deciſ. 86. num. 2.*

5 Et in ſtatu Eccleſiaſtico mediatè, vel immediatè ſubiecto Sedi Apoſtolicæ, & in omnibus Regnis, Ciuitatibus, locis, Oppidis, Caſtris, & Prouincijs in Italia dumtaxat exiſtentibus non tam laici huius criminis rei, quam etiam omnes, & ſingulæ perſonæ Eccleſiaſticæ, etiã quomodolibet exemptæ, tam ſæculares, quam regulares, qui aureas, vel argenteas pecunias, ſeu monetas tondere, fabricare colorare vel alias adulterare, ſeu etiam quomodolibet adulteratas ſcienter erogare, aut exponere præſumpſerint, præuia degradatione curiæ ſæculari puniendi tradendi ſunt, pro vt etiam laici pænam vltimi ſupplicij incurrunt, *ex conſtitutione Vrbani VIII. ex ordine 75. Bullar. Cherubin. fol. 90. tom. 4.* qua innouauit, & ampliauit conſtitutionem *Beati Pij V. ex ordine in eodem Bullar. tom. 2. fol. 237.*

6 Pecunias verò adulteratas ſcienter detinentibus, ſeu de loco ad locum tranſportantibus, aut materiã, inſtrumenta, ſiue opem ad pręmiſſa præſtantibus pæna triremiũ per decennium imponitur in eadem *Vrbani VIII. conſtit. de qua Bellet. diſquiſit Clerical. par. 2 tit. de pæn. Clericor. §. 44. num. 9. verſ verum ex nouo iure conſtitutionis Pij V.*

7 Et cognitionem huiuſmodi cauſarum in Prouincijs Sedi Apoſtolicæ ſubiectis ad Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, Cardinales ibidem legatos, in alijs verò Prouincijs Italiæ ad locorum Ordinarios, quo ad Regulares priuatiuè quod ad omnes etiam Superiores ipſorum religioſorum, ipſis Superioribus penitus excluſis ſpectare voluit idem *Vrbanus VIII. dicta conſtitutione in §. 6.*

8 De iure vero communi monetam tondens, radens, vel minuens, vt ſit minoris ponderis, ſi liber eſt ad beſtias damnatur, ſi ſeruus vltimo ſuppli-

Digitized by Google

pliciō punitur, ita clarè diſponit textus in *leg. quicunque ff. ad leg. Cornel. de falſar. vbi gloſ. et Bart. gloſ. in leg. 2. in gloſ. fin. C de falſ. monet. et ibi etiam Salyc. in 2. oppoſit. num. 2. et ſub num. 4. verſ. qui autem monetam tondunt, Bonifac. de Vitalin. in tract. de maleſic. in rub. pæna falſitatis monetam ſub. num. 1. Decian. tract. crim. lib. 7. cap. 28. nu. 7. verſ. ſupremo ſupplicio, et num. 14. verſ. ad beſtias tom. 2. Clar. in §. falſum num. 47. verſ. radens autem Menoch. de arbitrar. iudic. lib. 2. centur. 4. caſ. 316. num. 38. verſ. ſecundo eſt*, vbi
9 refert *Cōſtantini ſanctionem relatam in Codice Theodoſiano lib. 9. tit. 22. ſub rub. ſi quis ſolidi circulum exteriorem inciderit*; qua pæna mortis puniuntur, qui ponderis quantitatem, & circuli exterioris menſuram minuit de qua etiam *Cabal. reſol. crim. caſ. 191. num. 1*,

10 Quæ pæna non ſolum procedit, in tondente, radente, vel aliter minuendo monetam auream, ſed etiam argenteam, & æream, quia textus in dicta *leg. quicunque ff. ad leg. Cornel. de falſar.* loquitur non ſolum de nummis aureis, ſed etiam de alia materia, cum verbum *finxerit* de quo in textu, referri nequeat ad monetam auream ſed ad aliam alterius materiæ minoris valoris, vt bene declarat *Menoch. de arbitrar. quæſt. caſ. 316. ſub num. 35. verſ. hæc iuris conſtitutio*, quem refert, & ſequitur *Cabal. reſol. crim. caſ. 191. num. 2.* vbi reprobantur *Cepol. conſ. crim. 77. ſub num. 7. et Clar. in §. falſum verſ. radens autem*, & in ſtatu Eccleſiaſtico vigore
11 dictarum conſtitutionum *Beati Pij V. et Vrbani VIII.* eſt impoſita pæna vltimi ſupplicij tonſoribus monetæ ſiue aureæ, ſiue argenteæ quamuis de iure communi eſſet minor pæna impoſita.

12 Prout etiam eadem pæna vltimi ſupplicij ex eadem Vrbani VIII. conſtitutione multantur, qui monetas temerario auſu tingere curauerint, vt quia ſunt de aere, & tinxerint de argento, vel auro, aut ſi ſint de argento, & auro inire præſumpſerint, vt appareant melioris materiæ, & valoris; de iure vero communi ſi liber eſt delinquens ad beſtias damnatur, ſi ſeruus eſt vltimo ſupplicio afficitur, iuxta textum apertum *in l. quicunque ff. ad l. Cornel. de falſar. & ibi gloſs. Boniſac. de Vitalin. in rub. de pæna falſant. monet. ſub num. 1. Boſs. in tit. de falſ. monet. ad fin. ſub num. 9. Decian. tract. crim. lib. 7. cap. 28. num. 7. & 14. Menoch. de arbitrar. caſ. 316. num. 42. verſ. tertio eſt caput. Cepol. conſ. crim. 77. ſub num. 7. ad fin. Petrus Cabal. reſol. crim. caſ. 191. num. 3. 4. & 5.* vbi pulchrè
13 comprobat, quod cum hodiè damnatio ad beſtias non ſit in vſu, in hoc caſu ſit locus pænę arbitrariæ attenta qualitate facti, & conditione perſonæ, prout in deportatione, quæ pariter receſſit ab aula, & ſubdit duram ſibi videri nonnullorum Doctorum ſententiam, quod hoc caſu pæna debeat eſſe decapitationis naturalis.

14 Siquidem antiqua pæna damnationis ad beſtias dicebatur, qui cum beſtijs in publicis venationibus ludere, & depugnare debebant, & ad hunc effectum expleudum ſeruabantur, nec morti tradebantur. Damnati verò vt beſtijs ſobijcerentur, ſeù ſubijcerentur dicebantur, qui protinus beſtijs lacerandi proijciebantur, ſeù in lacu leonum deuorandi ponebantur, ac proindè hæc vltima pœna concernit decapitationem naturalem, & hodiè vltimi ſupplicij, prima autem tamquam longè mitior excludit dictam naturalem decapitationem, & eius loco pæna arbitraria eſt irroganda, vt eleganter tradit *Cabal. reſol. crim. caſ. 104. num. 1. & per tot. & caſ. 191. num. 5. & ſeqq. & diſertè comprobat Gugliem. Bude in poſterioribus aduotationibus ad Pandectas in tit. de pænis ſuper l. aut damnum §. quicunque fol. mihi 139. & ſeq. Syluester Aldobran. in ſuis lucubrationibus ad §. pænæ ſeruus quib. mod. ius patria poteſt. ſolu. in adnotatione poſita poſt gloſs. in verbo beſtijs in inſtitutionibus Iuſtiniani Miſinger. in eod. §. pæna ſeruus in fin. verſ. ſed & ad beſtias damnati, & verſ. ſeq.*

15 Ita etiam damnatio in arenam, vel erat ad portandam, vel extrahendam arenam pro faciendis ædificijs Principis, vel ad debellandum in arenam, ſcilicet in loco arenoſo ad hoc deputato cum beſtijs feris, *vt in l. in arenam C. de inoff. teſtam. vbi gloſſ. in verbo conſtituto, & tradit Petrus Cabal. reſol. crim caſ. 104. num. 4.*

16 In eandem pænam confiſcationis bonorum, & vt exurantur incurrunt ſocij cudentium falſam monetam, auxilium, conſilium, vel fauorem ſcienter eis dantes, vel concedentes domum, aut prædium, in quo illam cudant, *Molin. de communi de iuſt. & iur. tom. 3. diſt. 702. num. 2. in princ. ex textu in l. 1. & 2. de falſ. monet. Bellet. diſquiſit. clerical. part. 2. tit. de pæn. clericor. §. 44. ſub num. 8. poſt princ. verſ. in eandem pænam*, & ibidem ſubdit
17 quod domus, in qua cuditur falſa moneta acquiratur fiſco, etiam ſi dominus illius ignoraret in ſua domo falſam cudi monetam, niſi fuerit abſens, & id ſcire minimè potuerit, vel vidua, & id ignorauerit, aut pupillus, *per textum in l. 1. C. de falſ. monet. Molin. dicta diſ. 702. num. 3. Couar. de collat. vet. numiſmat. dicto cap. vltim. n. 3.*

18 Monetam verò falſam, aut tonſam expendens circumſcriptis locorum ſtatutis, & attenta iuris communis diſpoſitione, ſi nummi ſint plumbei, vel ſtanei punitur pæna ordinaria falſi, de qua habetur *in l. 1. §. fin. ff. ad l. Cornel. de falſ.* ſi verò ſint alterius materiæ punitur pæna extraordinaria, vt diſtinguit *Bart. in l. Cornelia 9. num. 3. verſ. quæro vtrum ff. ad l. Cornel. de falſiſ.* vbi dicit quod per hoc plures fecit euadere à pæna *legis Cornelia de falſiſ. ita etiam tenet Abb. in cap. quanto num. 5. verſ. extra gloſſ. de iureiur. Alex. conſ. 121. num. 3. verſ. alia ratione lib. 7. Clar. in §. falſum ad fin. nu 48. verſ. expendens autem Cepol. conſ. crim. 77. num. 5. & 6. verſ. & primo Angel. de maleſ. in verbo falſario num. 30. verſ. quæro an ille, & ibidem Auguſtin. de Arim. in addition. in princ. Boſſ. tract. crim. tit. de falſa moneta ſub num. 2. Boniſac. de Vitalin. de maleſic. tit. de pæn. falſant. monet. ſub num. 4. verſ. ſed quid de illis, Decian. tract. crim. tom. 2. lib. 7. cap. 25. num. 4. & 5. verſ. expendens autem cum verſ. ſeqq. Cabal. reſol. crim. caſ. 199. num. 1. & 2. & n. 3.* contrarium tenentes allegat. & præcipuè *Salyc. in l. 2. C. de falſ. monet. num. 5. & 6. verſ. qualiter autem*, vbi impugnat præfatam *Bartoli* diſtinctionem *Bellet. diſquit. Cleric. part. 2. tit. de pæn. cleric. §. 44. num. 9.*

19 Prædicta tamen ſibi locum vindicant in expendente ſcienter monetam falſam, vel tonſam, qui propterea ſtatutas pænas incurrit, nullam tamen pænam incurrunt expendentes ignoranter,

ter, cum ignorantia excuſat, & ſicut infringit
dolum, ita excludit pœnam, *Crauet. conſ. 244.*
num. 4. verſ. ſimiliter expendens. Boniſat. de Vita-
lin. tit. de pœna falſant. monet. ſub num. 4. verſ. ſed
quid de illis poſt med. Menoch. de arbitrar. quæſt.
caſ. 316. num. 55. verſ. declaratur primo. Decian.
tract. crim. tom. 2. lib. 7. cap. 25. num. 6. verſ. ignorans
autem Farinac. in tit. de falſitat. quæſt. 115. num. 153.
& ſeqq. & num. 156. & conſ. crim. 172. num. 3. & 4.
Vermigliol. conſ. crim. 221. num. 5. Cabal. reſol. crim.
caſ. 199. num. 6. & num. 7. vbi ſubdit quod ſecun-
20 dum hanc declarationem intelligenda ſint ſta-
tuta locorum expendentes monetas falſas pu-
nientia.

21 Ita tamen falſam monetam expendentes ſi
non doceant, vel indicent à quo eam habue-
runt, prçſumuntur eam fabricaſſe, & contra ſe
habent indicium ad torturam *Petr. & Cyn. in l.*
maiorem C. de falſ. Aret. in l. eleganter §. qui repro-
bos ff. de pignorat. action. Marſ. conſ. 52. num. 32. &
ſeqq. verſ. reſtat modo Cranet. conſ. 315. in princ. verſ.
videtur dicendum Vincen. de Franc. deciſ. 401. num. 2.
4. & 5. part. 2.

22 Hoc tamen ſibi locum vindicant, vbi expen-
dentes ſint malç conditionis, vitæ, & famæ, &
aſſueti ſimilia, & alia crimina perpatrare, ſe-
cùs autem ſi ſint honeſtæ conditionis, vitæ, &
famç, & non ſoliti ſimilia facere, quia tunc tol-
litur præſumptio fabricationis falſç monetæ,
quam expenderunt, nec poſſunt torqueri, etiam
ſi non doceant à quo habuerint, ita *Marſil. conſ.*
52. num. 40. & 41. verſ. ſecundo dico, & latè com-
probat Cabal. reſol. crim. caſ. 199. à num. 11. & per
23 *tot. & num. 16.* quod hoc multo magis ſit atten-
dendum quando agitur de modica quantitate
falſæ monetæ expenſæ, & pluribus *num. ſequent.*
& num. 23. addit etiam non procedere quando
facta diligenti perquiſitione per curiam in quo-
24 libet angulo domus inquiſiti, non inuenta fuit
alia quantitas falſæ monetæ, nec etiam inſtru-
menta apta ad eandem fabricandam.

25 Fabricans verò monetam ſub nomine alterius
Principis, cui quis ſubditus non eſt, quod punia-
tur pœna mortis, & confiſcationis bonorum,
quemadmodum ſi Imperatoris, vel ſui Princi-
pis non recognoſcentis ſuperiorem monetam
falſificaſſet, *Marſil. conſ. 71. num. 11. Decian. tract.*
crim. lib. 7. cap. 27. num. 3. verſ. pariter excuſabitur
Menoch. de arbitrar. quæſt. caſ. 316. num. 26. & ſeq.
Vincenz. de Franc. deciſ. 440. num. 5. Petrus Cabal.
26 *reſol. crim. caſ. 27. num. 3. & 4.* vbi quod maximè
hoc procedat quando delictum eſſet commiſſum
in iuriſdictione eiuſdem Principis, cuius moneta
falſificabatur, cum tunc magis offendatur Prin-
cipis auctoritas, & tenet etiam *Farinac. conſ. crim.*
48. num. 5. vbi de veriori tom. 1.

27 Contrarium quod à pœna mortis veniat excu-
ſandus, ſed alia mitiori, puta deportatione,
exilio, vel ſimili multari debeat, tenet *Cuman.*
conſ. 139. in 2. dub. num. 5. & 6. Alex. conſ. 104. n. 2.
lib. 1. & conſ. 121. num. 1. & 2. lib. 7. Marſil. in l. qui
falſam num. 52. ff. ad l. Cornel. de falſ. & conſ. 71.
num. 11. Clar. in §. falſum ſub num. 46. poſt verſ. dixi
etiam Gram. deciſ. 74. num. 29. Decian. in tract. crim.
lib. 7. cap. 23. num. 19. verſ. ex quibus, & cap. 27. n. 3.
verſ. pariter, & num. 12. & num. 21. & cap. 28. n. 4.
& 9. Menoch. de arbitrar. caſ. 316. num. 26. Cabal. re-
ſol. crim caſ. 27. num. 2. Vincen. de Franc. deciſ. 440.
n. 3. in 3. part. Vermigliol. conſ. crim. 219. n. 6.

28 Quod ſi fabricans falſam monetam eandem
ad perfectionem non reduxerit, vt ſi imaginem,
& formam nondum impreſſerit, eo quod impe-
ditus perficere non potuit, puniendus eſt, ac ſi
perfeciſſet cum per ipſum non ſteterit, *Bald. in l.*
qui falſam in princ. ff. ad l. Cornel. de falſar. Couar. in
Clement. ſi furioſus part. 2. in princ. ſub num. 11. ad
fin. de homicid. & de veter. collat. numiſ. cap. 8. ſub
num. 3. in fin. verſ. ſed an in hoc. Marſil. in dicta l. qui
falſam num. 61, Menoch. dicto caſ. 316. ſub num. 24.
& caſ. 360. in 5. conſiderat. num. 14. & 15. cum alijs
29 *congeſtis per Cabal. dicto caſu 27. num. 6.* Verum
quod hoc caſu ſit imponenda pœna triremium
in perpetuum tenet *Vincen. de Franc. deciſ. 440. n. 8.*
in fin. Gram. deciſ. 27. ferè per totam.

30 Sed ſi ſponte, & ſua voluntate pœnitentia
ductus, non perfecerit, non pœna mortis, ſed
alia mitiori arbitrio Iudicis multari debet, *Me-*
noch. de arbitrar. caſ. 316. num. 23. & ſequent. & caſ.
360. num. 10. & ſeq. Gram. deciſ. 74. n. 24. & ſeq. cum
alijs per Cabal. dicto caſ. 27. num. 5. & 6.

31 In crimine tamen falſæ monetæ ad hoc vt eius
pœnæ ſit locus, de corpore delicti euidenter
conſtare debet, non per indicia, & præſumptio-
32 nes, ſed per ocularem inſpectionem, & propte-
rea confitens ſe falſam monetam fabricaſſe, niſi
de ea euidenter appareat, condemnari minimè
poteſt, *Cephal. conſ. 230. num. 11. volum. 2. Brunor.*
à ſole ſuo conſ. crim. 176. Farinac quæſt. 2. num. 22. in
tit. de inquiſit. Vermigliol. conſ. crim. 218. num. 1. &
conſ. 220. num. 1.

33 Et licet propter huius criminis atrocitatem,
& clandeſtinam ſabricationem ad eius probatio-
nem admittantur præſumptiones, & coniecturæ,
hoc tamen procedit poſtquam conſtitit de cor-
pore delicti quoad fabricationem proceſſus, &
ad tormenta reum ſubijciendum, & ſic ad effe-
ctum contra eundem procedendi, ſecus autem
antequam conſtet de corpore delicti, cum in hoc
non admittatur ratio difficultatis probationis.
Farinac. in tit. de inquiſit. quæſt. 2. num. 22. verſ. quia
circa hoc nulla Vermigliol. conſ. crim. 218. num. 1. 2.
& 3. & conſ. 220. num. 1. & 2.

34 Falſi etiam crimen committunt venditores, qui
falſis ponderibus, vel menſuris vtuntur, *l. penult.*
ff. ad l. Cornel. de falſar. vel materiam adulteri-
nam minus vtilem mercibus admiſcent, *Bellet.*
diſquiſit. Clerical. tit. de pœn. Cleric. §. 44. num. 2.
verſ. quarto falſi crimen.

DEPOPVLATORES AGRORVM, ET INCISORES ARBORVM QVA PÆNA PVNIANTVR.

ARGVMEMTVM.

Depopulatores agrorum de iure communi pœna mortis, ſed de conſuetudine extra ordinem puniuntur, & immunitate Eccleſiaſtica priuantur; Beneficiatus incidendo arbores fructiferas quas pœnas incurrat, oſtenditur.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 Depopulator agrorum de iure pœna mortis, ſed de conſuetudine extra ordinem punitur, & num. 4.
2 Amp. ſiue depopulatio ſit commiſſa de nocte, ſiue de die.
3 Vinum in aliena domo de nocte effundens, vel equum occidens, quomodo puniatur.
5 Declara vt procedat in inciſione arborum fructiferarum, ſecus aridarum, & inutilium, & num. 6.
7 Depopulatores agrorum ſiue nocturni, ſiue diurni non gaudent immunitate Eccleſiæ, & num. 5. & 9. vbi de materia.
10 Declara vt debeat de delicto conſtare, & quod pluries perpetratum fuerit.
11 Depopulator agrorum in quo differat à publico Latrone.
12 Depopulator agrorum qui dicatur.
13 Conductor non poteſt incidere arbores fructiferas.
14 Coloni, conductor, & emphyteuta incidentes arbores fructiferas cadunt à iure ſuo.
15 Amp. vt per receptionem penſionis Dominus non cenſeatur remittere caducitatem.
16 Beneficiatus non poteſt incidere arbores Eccleſiæ, ſiue ſint fructiferæ, ſiue non ſine debitis ſolemnitatibus, alias incurrit excommunicationem, & num. 17. 18. & 19.
19 Vſurpantes bona Eccleſiæ ſunt excommunicati.
20 Arbores Eccleſiæ cæduæ, quæ ſolum per inciſionem afferunt fructum Beneficiatus incidere poteſt.
21 Prout etiam ſi fundus fiat pretioſior per arborum inciſionem.
22 Arbores Eccleſiæ vt ritè incidi poſſint requiritur beneplacitum Apoſtolicum, vel licentia Ordinarij ſi ſint parui valoris.
23 Arbores Eccleſiæ vetuſtæ, & corruptæ incidi poſſunt.
24 Poſſunt etiam incidere facere pro reparatione Eccleſiæ. Declara vt num. 25.
26 Beneficiatus vti debet arboribus, & fundo vt nihil agricultoræ noceat, & num. 27.
27 Contra inciſorem arborum criminaliter agi poteſt.
28 Quercus venit appellatione arborum.
29 Beneficiatus pretium arborum, quas incidere non poteſt lapidum, & marmorum tenetur conuertere in vtilitatem Eccleſiæ.

DECISIO LXXVIII.

MAximum, & durum agrorum deuaſtationis crimen omni iure damnatur, vnde meritò
1 depopulator, & deuaſtator agrorum pœna mortis multatur, per textum *in l. 2. cum gloſs. ff. de arbor. fruct. cæſar.* vbi dicit textus eos, qui inciderint arbores, & maximè vites tanquam latrones puniri debere, & ſic pœna capitali, ſicut latrones puniuntur, vt notat *Bolognet. in l. capitalium §. famoſos ff. de pœnis in ſuis annotationibus marginalibus Boſſ. in pract. crim. in tit. de damn. dat. num. 3. Iul. Clar. in ſua prax. §. fin. quæſt. 68. num. 43. verſ. vaſtatores Afflict. in conſtit. Regni lib. 1. cap. 26. de maleſact. clandeſt. in conſtit. ſuper inciſionibus num. 4. verſ. nota primo Bald. in l. data opera ſub num. 9. ad fin. verſ. item facientes C. qui accuſar. non poſſ.* vbi expreſsè dicit teneri pœna mortis facientes in vineis, & campis vaſtum de nocte *per l. 1. C. quando lic. ſe ſine Iud. vendicar vbi gloſs. & notant omnes alij ſcribentes cum alijs congeſtis per Petr. Cabal. reſol crim. caſ. 21. num. 1. & per tot.* vbi etiam ſubdit
2 quod hoc procedat tam ſi agrorum depopulatio commiſſa fuerit de die, quam de nocte, *& caſ. 46. num. 2.*
3 Hinc eſt, quod vinum alienum nocturno tempore in aliena domo data opera effundens, vel equum in ſtabulo occidens tenetur pœna capitali, ſicut tenetur inciſor arborum, & vitium, vt comprobat *Cabal. reſol. crim. caſ. 46. per tot. & num. 4.* ſubdit, quod ſaltem Iudex non erraret ſi reum ad triremes ad tempus condemnaret.
4 Sed quidquid ſit de iure de conſuetudine huius criminis rei pœna extraordinaria plectuntur, modo ſcilicet trium ictuum funis, modo fuſtigationis, & modo triremium, iuxta facti, & perſonarum qualitatem, ſiue rei deuenerint in fortijs curiæ, & carceribus ſint detenti, ſiue contumaces exiſtant, & ita ſeruari in Dominio Mediolani, & ſæpè iudicatum fuiſſe teſtatur *Iul. Clar. in ſua prax. crim. in §. fin. quæſt. 68. num. 43. verſ. vaſtatores*, & ita etiam apud nos quotidiè ſeruari, refert *Farinac. in tit. de delictis, & pœnis quæſt. 20. num. 113. Baiard. ad Clar. dicta quæſt. 68. num. 120.* vbi ita in Vrbe, & alibi ſeruari vidiſſe, & ſeruaſſe.
5 Quæ tamen regula procedit, quando inciduntur arbores fructiferę, & quæ radicem emiſerunt, iuxta textum *in l. 1. ff. de arbor. ceden. & in*
6 *l. 3. ff. de arbor. fruct. caſ.* ſecus ſi eſſent inutiles, vel aridę, argumento eorum, quæ tradit *Bald. in l. 1. C. de edlit. edict. & in l. conuenticulam C. de Epiſcop. & Cleric. Clar. in §. fin. quæſt. 68. num. 43. verſ. vaſtatores, & inciſores vinearum.*
7 Vlterius depopulatores agrorum non gaudent immunitate Eccleſiaſtica, vt expreſsè diſponit *conſtitutio Gregorij XIV. de immunit. Eccleſ.* & licet textus *in cap. inter alia de immunit. Eccleſ.* excludat tantum nocturnos agrorum depopulatores, tamen ex Bulla Gregoriana excluditur etiam diurnus, cum abſolutè, & abſque vlla reſtrictione loquatur, vt tenet *Barboſ. de iure Eccleſ. lib. 2. cap. 3. num. 87. Ambroſin. de immunit. Eccleſ. cap. 4. num. 5. Farinac. eod. tract. cap. 15. num. 158. & 161. in fin. Scortia Theor. 385. Lagana in verbo immunitas num. 10. Bonacin. in tit. circa primum Decalog. præceptum diſ. 3. quæſt. 7. punct. 6. §. 1. num. 5. tom. 2. fol. 239.* vbi quod in Bulla Gregoriana fuit facta extenſio etiam ad diurnum *Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap. 16. dub. 16. num. 1. & ſeq.* vbi de nocturno agrorum depopulatore, *& dub. 17. n. 2. tom. 2.* vbi de diurno.
8 Sed quod etiam conſtitutio Gregoriana intelligi debeat ſecundum ius commune, quod per eandem non videatur correctum, & ſic quod excludat tantum nocturnos, & non diurnos agrorum depopulatores probabilem ſententiam dicit *Thom. del Bene dicto cap. 16. dub. 17. num. 3. tom. 2. & tradunt alij Doctores allegati per Farinac. de immunit. Eccleſ. num. 161.* Verum quod huic opi-
9 nioni non ſit adhærendum inſinuat *Diana reſol. moral. part. 6. tract. 1. de immunit. reſol. 15 §. ſed tu caue ex Nauarr. in ſum. Bullar. tit. de immunit. n. 2.* vbi quod dicta conſtitutio omnino derogat diſpoſitioni iuris communis contra *Pellegrin. de immunit. Eccleſ. cap. 2. num. 11.* aſſerentem præfatam bullam tollere tantum priuilegia, ſed non derogare iuri communi.
10 Vt autem agrorum depopulator Eccleſiaſtica immunitate priuetur, non requiritur delictum ab ipſo publice fieri, ſed ſufficit quomodocumque perpatrari, dummodo de illo conſtet, & pluries factum fuerit, pro vt de graſſatore alibi dixi, ita *Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap. 16. dub. 16. num. 7. tom. 2. ad tradita per Farinac.*

11 *rinac.de immunit.Eccleſ.cap.11. num.*160. vbi aſ-
fert differentiam inter nocturnum depopulato-
rem, & publicum Latronem, ſcilicet quod de-
populator clandeſtiuè furatur, & clandeſtinè
moratur in loco, in quo furatur, latro verò
publicus, qui palam, & publicè furatur, & re-
probat, *Decian.tract.crim.lib.6.cap.28.num.3.* vo-
lentem quod latro dicatur à latendo, quia quid
quid ſit in ſimplici latrone, non tamen ſic in
publico.

12 Agrorum verò depopulatores ſunt qui ſege-
tes in agris depredantur, fructus, & vineas va-
ſtant, ſecundum *Ambroſin.de immunit. Eccleſ.cap.4.
num.4. Decian.tract.crim.lib.6.cap.28.num.3. verſ.
populatores agrarum*, vbi quod populatores agro-
rum dicuntur, qui ſegetes in agris depredantur,
& iterum infra in *verſic. & quod populatar*, vbi
quod populator agrorum dicitur, qui ad agros
alienos deripiendos deſtructor nocturnus acce-
dit, & ſecundum textum *in cap. inter alia de im-
munit. Eccleſ, vbi Innocentius III.* nocturnum
agrorum depopulatorem dicit, qui in nocte ſe-
getes extruit, dum ibi ſe aſcondit, vel latet,
vel propter homicidia, aut rapinas, quas facit
in ſtrata comburit, & deſtruit agros eorum, qui
eis non ſeruiunt, & ibi *Hoſtien. num. 3. in verbo,
vel nocturnus, & in verbo populator* declarat, ideſt
collector fructuum in ſpicis pendentium, alias
depopulator ideſt vaſtator, ſeù deſtructor *Io:
Andr. num.6. Butr.num.7. Abb. num.6. Cardinal. Za-
barel. num.3. latè Marius Italia de immunit. Eccleſ.
lib.1. cap. 6. §.2. quos refert, Farinac. eodem tract.
cap.11.num.159. Thom.del Bene de immunit.Eccleſ.
cap.16. dub.16. num.5. tom.2.* vbi quod nocturnus
depopulator ſit, qui de nocte agrorum alieno-
rum ſegetes, vel vinearum fructus deſtruit, ibi ſe
aſcondendo, vel alia via eos ſurripiendo, vel de-
uaſtando, & allegat textum *in l.1. ff. quando liceat
ſine Iudice ius ſibi dicere*.

13 Et de iure ciuili conductor non poteſt incide-
re arbores fructiferas, *l.in fraudem §. conductor. ff.
de iure fiſci*, neque etiam *Colonus l.merces, §.culpæ
ff.locat. l.in duobus §.ſi colonus ff. de iure iuran. l.ſi
colonus ff.de arbor fruct.ceſar.* Prout neque emphy-
teuta *Tiraq. de retract.conuent. §.3.gloſ.1. num. 24.
ex Bald.Aug.Alex.& alÿs quos allegat.Fuluius Ful-
ui in adnot. ad ſtatut. Agricultura Vrbis in cap.71.
lit. C.*

14 Et incidentes ſupradictas arbores, ſiue ſint
coloni, ſiue conductores, ſiue emphyteutæ ca-
dunt à iure ſuo, *l.in fraudem §.conductor vbi Bart.
ff.de iure fiſci Auth. qui rem C. de Sacroſant. Eccleſ.
vbi communiter ſcribentes, latè Redoan. de reb. Ec-
cleſ.non alienan.quæſt.79. cap.7. num.3.10.& 11.&
per tot. vbi alios concordantes allegat.& faciunt tra-
dita per eundem in antecedenti cap.6. Fuluius Fului
in adnot.ad ſtatut.Agricult.Vrbis in cap.71. ſub lit.C.*
15 *verſ.& incidentes*, vbi ſubdit, quod per recep-
tionem penſionis Dominus non cenſetur remit-
tere caducitatem antedictam.

16 Et de iure canonico regulariter beneficiatus
non poteſt incidere arbores ſolo Eccleſiæ cohæ-
rentes, ſiue ſint fructiferæ, ſiue infructiferæ ab-
ſque debitis ſolemnitatibus, & incidendo liga-
tur excommunicatione, & incurrit alias pænas
conſtitutas in *Paulina Conſtitutione relat. in extra-*
17 *uag. ambitiosè de reb. Eccleſ. non alienan.* tum quia
cedunt ſolo, & inter bona pretioſa, quæ ſeruan-
18 do ſeruari poſſunt ennmerantur, tum quia be-
neficiatus æquiparatur vſufructuario, qui euer-
tere non poteſt proprietatem, & arbores incide-
re iuxta *Textum in l.æquiſſimum ff. de vſufruct.* ita
*Quaranta in ſumm. bullar. in verbo alienatio rerum
Eccleſiæ num.33. & communem dicit Bonaccin. in tit.
de alienat. bonor. Eccleſiaſt. diſ.2. quæſt. vnic. punct.2.*
19 *num.7. tom.1. fol. mihi* 846. *vbi in fin.* probabilem
exiſtimat huiuſmodi arborum inciſorem non li-
gari excommunicatione præfatæ *extrauag. ambi-
tiosè de reb. Eccleſ. non alienan.* quia inciſio arbo-
rum, non eſt propriè alienatio, ſed potius affici
excommunicatione *Concilÿ Tridentini ſeſſ.22. de
reform. cap.11.* lata contra vſurpantes bona Ec-
cleſiarum, & locorum piorum, vt tradit etiam
Barboſ. in Concil. Trid. d. cap. 11. num. 10.

20 Receditur tamen ab hac regula, vel quoties
verſamur in ſilua cædua, nemore, arundineto,
& alijs arboribus cæduis, quæ vtiles tantum
ſunt ad lignandum, & per inciſionem ſunt in
fructu, dum poſt inciſionem renaſcuntur, ſiqui-
dem per huiuſmodi inciſionem non deterioratur
fundus, proùt in recollectione aliorum fructuum,
& ſegetum, per *Textum in l. diuortio §. ſi fundum
eum §. ſeq. ff. ſolut. matrim. vbi Bart. & Iaſ. l. qui
fundum, §. cum fundum ff. de contrahend. empt. l. ſil-
ua cædua ff. de verbor ſignificat. allegat per Quarant.
in ſumm. bullar. in verbo alienatio bonor. Eccleſ. ſub
num.33. Bonaccin. in tit. de alienat. bonor. Eccleſiaſt.
diſ. 2. quæſt. vnic. punct. 2. num. 8. verſ. ſecundus ca-
ſus tom.1. fol. mihi* 846. vbi quod huiuſmodi arbo-
res cæduæ cenſentur fructus beneficij, qui perti-
nent ad beneficiatum, & poſſunt abſque ſolem-
nitate alienari.

21 Vel quoties ex arborum inciſione fundus fie-
ret fructuoſior, vt ſi incidantur arbores, quæ
vmbram ſummam afferunt, vel quæ nimia den-
ſitate nocerent alijs arboribus, & fructui ab eis
ferendo, & impedirent augumentum fructuum,
& vtilitatem aliarum arborum ſufficientium ad
prædij culturam, *Nauar. conſ.6 de reb. Eccleſ. non
alienan. Tiraquel. de vtroque retract. in tit. de retract.
conuentional. §.3. gloſ.1. num.26. Redoan. de reb. Ec-
cleſ. non alienan. quæſt.79. cap.7. num.26. Quaranta
in ſumm. bullar. in verbo alienatio rerum Eccleſ.
num.33. verſ limit etiam, Bonaccin. in tit. de alienat.
bonor. Eccleſ. diſ. 2. quæſt. vnic. punct. 2. num. 8. verſ.
primus eſt tom. 1. fol.* 847. vbi affert rationem, quia
tunc vtiliter geritur negocium Eccleſiæ.

22 Vltra tamen prædictam vtilitatem, concurre-
re debet etiam ſolemnitas, ſcilicet beneplaci-
tum Apoſtolicum, vel Sacræ Congregationis
Concilij Tridentini, vel Epiſcoporum, & Re-
gularium licentia, ſi agatur de magno valore, &
ſi de paruo proprij Ordinarij, ſeù Epiſcopi iu-
xta diſpoſita in *cap. terrulas 12. quæſt. 2.* & ita pra-
cticari vidi, & ſæpiſſimè practicaui.

23 Vel etiam quoties excidcrentur arbores fru-
ctiferæ, vetuſtæ tamen, & corruptæ, & eorum
loco aliæ vtiles ſubrogentur, vt veteres in iu-
niores renouentur per *textum in l. agri ff. de vſu-
fruct. argum. §. in pecudum inſtit. de rer. diuiſ. Bart.
& l. diuortio §. ſi fundum ff. ſolut. matrim. Tiraq. de
retract. conuent. §.3. gloſ.1. à num.23. vſque ad* 30.

Qua-

Quaranta in ſumm. Bullar. in verbo alienatio rer. Eccleſ.num.33.propè fin.

24 Receditur quoque à dicta regula, ſi Benefi-
ciatus incideret arbores ad reparationem ſuæ
25 Eccleſiæ, nam tunc non incideret in pęnis, ſal-
tem quando Beneficiatus non habet fructus, ſeù
redditus ſufficientes ad reparandam Eccleſiam,
& neceſſitas vrgeat, quia tunc non videtur alie-
natio, ſed localis mutatio, ita *Bonaccina in tit.
de alienat. bonor. Eccleſiaſticor. diſ. 2. quæſt. vnica
punct.2.num.8. verſ.tertius caſus eſt, tom.1.fol.*847.

26 Beneficiarus enim vti debet arboribus, & fun-
do, vt nihil agriculturæ, & arboribus noceat,
& proprietas agri non deterioretur, ſed conſer-
uetur, ac boni viri arbitrio frui, & rectè colere,
& vti boni Patrisfamiliæ curam habere, vt in-
ſinuat *Quaranta in ſumm. Bullar. in verbo alienatio
rerum Eccleſ. num.33. in fin.* alias contra eundem
27 etiam criminaliter agi poterit, cum incisio ar-
borum fructiferarum ſit iudicium criminale, &
28 appellatione arborum fructiferarum continetur
etiam quercus, vt ex Afflict. & alijs tradit *Qua-
ranta loco citato num. 33. in addit. lit. F. Bonaccina
in tit. de alienat. bonor. Eccleſ. diſ. 2. quæſtion.vnica
punct.2.num.7.verſ.ex quo patet, tom.2.fol.*346.

29 Immo Beneficiatus pretium arborum, quas
incidere non poteſt, prout etiam marmorum,
& lapidum tenetur conuertere in vtilitatem Ec-
cleſiæ, & ſuum facere nequit, cum non ſint in
fructu, ſed ad proprietatem referantur, quæ alie-
nari non poteſt, ſed conſeruari debet, vel in
reinueſtimento pretij earum loco ſubrogato, vel
per conuerſionem in aliam Eccleſiæ vtilitatem,
ita *Quaranta in ſumm. bullar. in verbo alienatio re-
rum Eccleſ. num.33. in addition. lit. G. ad quod alle-
gat tradita per Rebuf. in compend. alienat. rerum Ec-
cleſ. num.*73. vbi declarat quando res in Eccleſiæ
vtilitatem conuerti dicatur.

INCENDIARII QVA PÆNA PVNIANTVR.

ARGVMENTVM.

Incendiarij pæna mortis puniuntur, ſi incendium ſit factum in ædibus per quod deformetur Ciuitas, ſecus ſi in capanna, ſeù domuncula, de iure Canonico vltra damni refectionem excommunicantur, & alia quæ ad materiam faciunt explanantur.

SVMMARIVM.

1 Incendij crimen deteſtatur.
2 Incendiarius doloſus de iure ciuili quomodo puniatur ſecundum varias legum ſanctiones.
3 Regulariter pena mortis tenetur, & num.7.
4 Declara ſi incendium fuit factum in ædibus per quod deformetur Ciuitas, ſecus ſi in capanna, & domuncula.
5 Incendiarius nobilis, & vilis, ſi incendium ſit magnum, vel paruum quomodo puniantur.
6 Et eadem pæna punitur ſiue incendium ſit commiſſum de die, ſiuè de nocte.
8 Comburens frumentum in area non trituratum ad triremes condemnari poteſt, & etiam pæna mortis ſi ſit prope ædes num.9.
10 Ex incendio quando non perit homo pæna arbitraria venit reus puniendus.
1 Et Iudicis arbitrio poſitum eſt mutare qualitatem mortis quando eſſet irroganda.
12 Pæna mortis incendiarijs à lege ſtatuta intelligitur ſi hoc ſit rationabile.
13 Loco pænæ deportationis, quæ non eſt amplius in vſu ſucceſſit pæna arbitraria.
14 Incendiarij vbi adſunt Statuta ſunt puniendi pęnis in eiſdem ſancitis.
15 Damnum ex incendio illatum, ſiuè dolo, ſiuè culpa ſemper ab incendiario refici debet.
16 Et ad hunc effectum quę actiones competant referuntur.
17 Et datur ad hunc effectum iuramentum in litem.
18 Incendiarij de iure canonico excommunicatione feriuntur ipſo facto ſi ſint loci ſacri, & ſi loci prophani ſunt excõmunicandi, & Iudicis arbitrio hoc remittitur num.23. Ab Epiſcopo excommunicati non poſſunt abſolui niſi à Papa, num 24.
19 Clericus incendiarius arbitraria pæna punitur, & num. 20 & 22.
21 Clericus amittit beneficia quando de iure ciuili delinquẽs capite punitur.
25 Incendium commiſſum lata, leui, & leuiſſima culpa, committendo, vel omittendo quomodo puniatur remiſſiue.
26 Incendiarius ad Eccleſiam confugiens non gaudet eius immunitate, & num.27. vbi quod contraria opinio ſit verior.

DECISIO LXXIX.

1 GRauiſſimum, & inhumanum eſt incendij
crimen, ſi doloſè, & data opera perpa-
tretur, aliorum enim facultates, & bona ad hu-
manæ vitæ conſuetudinem neceſſaria igne ſub-
uertere barbaram cupiditatem oſtendit, cum ex
incendio incendiarius nihil vtilitatis, nihil vo-
luptatis conſequatur, vnde *Innocentius II. in vni-
uerſali Concilio cap. 18. relat. in cap. peſſimam 23.
quæſt.*8. peſſimam, & depopulatricem, horren-
damque incendiariorum malitiam deteſtatur, &
interdicit.

2 Quando igitur incendium fuit dolo commiſ-
ſum, de iure ciuili incendiarius quandoque tra-
ditur beſtijs, & comburi poteſt, quandoque
decapitatur, & quandoque relegatur, attenta
incendij, & perſonarum qualitate, iuxta varias
legum ſanctiones, vt habetur in *l.qui ædes, & in
l.fin. §.data opera ff. de incend. ruin. & naufrag. in
l.1. in princ. in l.ſi quis dolo ff. ad l.Cornel. de ſicar.
& in l.capitalium §.incendiarij, & §. qui ab inimi-
citia ff. de pen. & in l. qui data opera C. de ijs, qui
accuſar.non poſs.pulchrè Bart.in l.1.num.5.C.de offic.
Præfect. Andr. Gail. lib.2. pract. obſeru.22. num.6.
Franch.March.decis.417.num.2.par.2.latè Farinac.
in tit.de var.& diuerſ.crim.quæſt.110. num.5.*

3 Et licet incendiarij regulariter pæna mortis
teneantur, *Hieron de Federic.reſol.crim.37.num.1.
impreſs.poſt 2.vol conſ.Farinac. Bellet.diſquiſit.cle-
4 rical.par.2.tit.de pæn cleric.§.41.num.2.* hoc tamen
procedit in incendio facto in ædibus per quod
deformatur Ciuitas, & infertur periculum, &
damnum habitantibus, ſecus autem vbi incen-
deretur capanna, ſeù domuncula, *Purpurat. con-
ſil.73. per tot.vol.1.Cæphal de ſeruitut. Vrban.præd.
cap.11.verſ.quid de capanna Hieron.de Federic.loco
proximè citato num 4.*

5 Hinc eſt quod ſi incendium ſit factum in Ci-
uitate, vel Oppido, & ſit magnum, ſi incen-
diarius ſit nobilis decapitatur, ſi vilis combu-
ritur, vel furca ſuſpenditur; ſi verum paruum
nobilis deportatur, vilis vero capitę punitur;
quod ſi ſit commiſſum extra Ciuitatem, vel Op-
pidum, ſcilicet in Villa, vel rure, & ſit magnum

nobi.

nobilis deportatur, & vilis decapitatur, & ſi ſit paruum nobilis relegatur, vilis vero deportatur, vt magiſtraliter diſtinguendo docet *Bart. in l.1. ſub num.4.& 5. ff.de offic.Præfect. vigil.& Salycet. in l.data opera in primo caſu principali C.qui accuſar. non poſs.Menoch.de arbitrar. quæſt.caſ.390. nu.26. & ſeq. Petrus Cabal.reſol.crim. caſ.22. num.2. cum ſeq.*& ratio differentiæ diuerſitatis pęnę reſultat, quia in incendio commiſſo in Ciuitate concurrit maior grauitas ob periculum, mortis hominum, & conſumpſionis bonotum, quæ non ita redditur conſiderabilis in incendio commiſſo in Villa, vt animaduertit *Cabal. loco citato num.5.*
6 *ante fin.* vbi etiam ſubdit, quod prædicta procedant, ſiuè incendium ſit commiſſum de die, ſiuè de nocte, cum in hoc iura non diſtinguant, licet grauius reputetur ſi ſit de nocte.

7 Et ſecundum prædictam diſtinctionem practicatum fuiſſe teſtatur *Iul.Clarar.§.fin.q 68. nu.20. & 21. verſ.incendiarij,& verſ.ſeq.* vbi refert alias Cremonæ fuiſſe ſuſpenſos duos fratres, qui quaſdam domos in Oppido combuſſerant, & vltimo ſupplicio affectum quendam Paulum de malo, qui in fœnili incendium poſuerat, & quod quidam Donatus Biretta, qui incenſis ſtipulis permiſerat ignem vagari in frumentum ſuum proprium, & alienum habita partis remiſſione fuerit abſolutus, vbi etiam tradit quod comburens tugurium pæna mortis afficiendus non ſit, ſed ad triremes delinquentem condemnatum fuiſſe affirmat quendam Paſqualem Futtarellum, qui in tugurio ignem iniecerat.

8 Qui verò odio, vel inimicitia aceruum, ſeù cumulum frumenti non triturati in area, non tamen iuxta domum vicinorum poſita de nocte combuſſit, pæna triremium ad tempus, & ad damnum reficiendum iure condemnari poſſe putauit *Petrus Cabal.reſol.crim.caſ.22.num.1.*vbi
9 ſubdit quod ſi area iuxta domos poſita fuiſſet pænam capitalem incurriſſet, ex iuris communis diſpoſitione, ex *Clar. quem allegat. in pract. crim.quæſt.68. num.20. verſ.item illi*, vbi formaliter dicit quod comburens ædes, vel aceruum frumenti poſitum iuxta ædes pæna mortis punitur per *l. qui ædes ff. de incend. ruin. & naufrag.*

10 Quando autē ex incendio nō perit homo, cū hoc crimen connumeretur inter priuata delicta, incēdiarij pęnis arbitrarijs veniūt puniēdi, vt ex *Platone lib.8.de legibus* tradit *Menoch.de arbitrar. iudic.lib.2.centur.4.caſ.390.num.1. & num. 25. &*
11 *ſeq.* vbi amplius quod Iudicis arbitrio poſitum eſt mutare qualitatem mortis, quando mortis pæna infligenda eſt, *Vulpel.conſ.150.num.1. & ſeq. Viuian. comm. opin.430. num.1. & ſeq. Ioſeph Ludouic.deciſ.Peruſin.25.num.4. & ſeq. & num.6.* vbi quod in imponenda hac pæna non parum Iudicis arbitrium verſabitur circa qualitatem mortis infligendæ, *Petrus Cabal.reſol.crim.caſ.22.*
12 *ſub nu.7.* vbi *in fin.ex Andr.de Iſer.* ſubdit, quod licet lex dicat indiſtinctè incendium capite puniri, intelligitur ſi hoc ſit rationabile, & non aliter, *Farinac.in tit.de var.& diuerſ.crim. q.110. num.6.propè fin.*

13 Et quia pæna deportationis contra vilem incendiarium à iure ſtatuta non eſt amplius in vſu eius loco ſucceſſit pæna arbitraria, *Imol. in l. 2. ſub num.2.verſic.& aduerte ff.de pub.iudic.Crauet. conſ.18. numer.17. Menoch. de arbitrar. Iud.lib.1. quæſt. 80. ſub num. 89. & magis in terminis lib. 2. caſ.330.ad fin.num.5.Oſaſc h.deciſ. Pedemont.105. num.7.* vel ſecundum alios damnatio ad triremes *Carrer. in pract. crim. §. decimus ſextus caſus eſt n.32.fol.mihi 29.& colligitur ex Iul.Clar.in pract. crim.quæſt.67.num.8, verſ.deportatio etiam, Petrus Cabal.reſol.crim.caſ.22.num.9.*

14 Vbi verò adſunt ſtatuta, incendiarij ſunt puniendi pænis in eiſdem ſancitis, vt *Statutum Vrbis lib. 2.cap.36.* plures diſtinguit caſus, & ſtatuit pænas, vbi etiam de ponente ignem in oſtium Meretricis; ſuper huiuſmodi flagitio etiam diſponunt bannimenta Gubernatoris Vrbis, & bannimenta generalia Status Eccleſiaſtici emanata tempore *Innocentij X.* vſque de anno 1645. & ſucceſſiuè à ſucceſſoribus confirmata vbi in §.45. vltra pænas iuris communis, etiam alias capitaliſſimas imponunt arbitrio, iuxta facti, & perſonarum qualitatem.

15 Damnum autem ſemper, & in omni caſu emendandum eſt, ſiuè dolo, ſiuè culpa lata, aut leui, ſiuè leuiſſima ſit ſecutum, tam de iure ciuili, vt probatur in *l.qui ædes ff.de incend.ruin.& naufrag.& in l.capitalium §.qui ob inimicitias ff.de pæn.* quam etiam de iure canonico per *Textum in cap.ſi quis domum de iniur.& damnodat. Bart. in l.1,ſub num.5. ff.de offic.Præfect. vigil.Cyn.in l.data opera ante fin.verſ.& hæc verba C.de ijs,qui accuſare non poſſunt Cabal.reſol.crim.caſ.22.nu.6. Nouel. reg.13.num.1.Franc.Marc.deciſ.417.num.1.par.3. Ioſeph.Ludou.deciſ.Peruſin.25.nu 4.par.1.Farinac. in tit.de var.& diuerſ.crim.quæſt.110.num.9.& 10.*
16 vbi quod ad hunc effectum competit actio ex dicta decretali, ſecundo actio ex edicto Prætoris *de incend. ruin. & naufrag.* tertio datur actio furti, quarto datur actio *l. Aquiliæ, ex Marian. Socin.in cap.ſi quis domum, num.18. & 45. verſic. circa tertium,& ſub num.46.& 56. & ſeq.* vbi benè declarat quando prædictæ actiones locum habeant, & quandoque dentur ad ſimplum, & quandoque etiam ad duplum.

17 Inſuper pro damnis & intereſſe paſſis datur iuramentum in litem damno paſſo aduerſus incendiarium pro prædictorum liquidatione. *Plot. in l.ſi quando num.731.in fin. C.vnde vi, Farinac. in tit. de var. & diuerſ. crim. quæſt. 110. num. 13. Ioſeph. Ludouic. deciſ. Peruſ. 25. numer. 9. in fin. par. 1.*

18 De iure verò canonico incendiarij vltra damni emendationem vt ſupra diximus, excommunicatione feriuntur, adeò vt non niſi à Papa abſolui poſſunt, iuxta textum in *cap.tua nos de ſenten.excommunicat, & ibi gloſ. in verbo publicati*, ita quod incendiarij Eccleſiarum, loci Sacri, vel Monaſterij ſunt ipſo iure excommunicati, alij vero loci prophani, ſeù non ſacri excōmunicandi, ad textum in *cap. cum deuotiſſimum 12. qu.2, vbi gloſ.in verbo ſi verò incendium, latè Abb. Felin. & alij ſcribentes in dicto cap.tua nos de ſenten. excommunicat. Diaz.in pract. crim. canon. in verbo incendiarij cap.105.& ibi Ignat. Lopez.in addition. de communi Nauar.in manual.cap.17.num.100.Farinac.in tit.de var.& diuerſ.crim.quæſt.110. nu.15.*

Bellet.

Digitized by Google

Bellet. diſquiſit. Clerical. par. 2. tit. de pæn. Cleric. §. 43. num. 4. vide textum *in cap. ſi quis Eccleſiam 17. quæſt. 4. & textum in cap. peſſimam 23. q. 8.*

19 Clericus verò huius flagitij reus, cum certa pæna contra eundem in iure non ſit expreſſa, iudicis arbitrio puniendus venit, attenta doli, loci, & damni qualitate, & incendij magnitudine, vel paruitate, ſecundum *Diaz. in pract. crim. canon. cap. 108. & cap. 105 ſecundum vltimam impreſſionem in verbo incendiarij, & ibi Ignat. Lopez in addition. Bellet. diſquiſit. Clerical. par. 2. tit. de pæn. Clericor. §. 41. num. 2. ſed Foller. in pract. crim. can in verba aut incendium cap. 25. nu. 1.* dicit quod textus in *cap. peſſimam 23. quæſt. 8.* loquatur tam in Laicis, quam in Clericis, *& Berber. in rub. de*
20 *incendiar. par. 1. cap. 22. num. 4. ſubdit* 20. quod Clericus incendiarius in foro fori pro qualitate criminis punitur, & quod ſi exceſſus eſſet magnus, ex magno incendio dolo commiſſo poſſit etiam declarari, ſi non magnum ſit deponendus à beneficio, & ſi paruum ſuſpendendus, & alias pro criminis qualitate arbitrio Iudicis puniendus, quem ſequitur *Iodac. in pract. crim. cap. 103. rub. de incendio num. 13. & ſeq. Petrus Rebuf. in pract. beneficial. par. 3. rub. de modo amittendi benefi-*
21 *cia cap. 1. num 60.* vbi quod Clerici amittunt beneficia vbi de iure ciuili delinquentes capite puniuntur, *Franc. March. decif 417. num. 1. par. 2. Menoch. de arbitrar. quæſt. lib. 2. caſ. 390. num. 3. &*
22 *ſeq.* vbi quod in foro pœnitentiali pro incendio eſt pæna excommunicationis, in foro verò contentioſo pæna eſt arbitraria, *Decian. in tract. crim. lib. 6. cap. 24. rub de ſacrileg. circa loca num. 6. cum alijs cumulatis per Farinac. in tit. de var. & diuerſ. crim. quæſt. 116. num. 15. circa med. verſ. clericis enim inquit ipſe.*

23 An autem incendiarius ſit declarandus excommunicatus, ſeù an excommunicatio ſit publicanda contra eos, relinquitur arbitrio Ordinarij, eiuſque prudentiæ, qui in caſibus particularibus perpendere debet, an expediat ſententiam excommunicationis ferre, ſeù publicare cenſuram ab incendiarijs contractam fuiſſe, ita *Banaccin. de excommunicat. in part. extra bulla Cœnæ Domini diſ. 2. quæſt. 3. punct. 43. num. 7. tom. 3. vbi*
24 *num. 1. & 5.* ſubdit, quod quando incendiarius ab Epiſcopo excommunicatus fuerit, niſi á Summo Pontifice abſolui poſſit, vide *Sayr. de cenſur. lib. 3. cap. 29. num. 7. & ſeq. ita etiam Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap. 3. dub. 5. ſect. 1. num. 12. tom. 1.*

25 Incendium verò commiſſum lata, leui, & leuiſſima culpa, caſu fortuitu, vel committendo, vel omittendo quando, & quomodo puniatur latè tradidi in *deciſione 66.* cum duobus adnotationibus ſequentibus, vnde hic ſuperuacaneũ eſt eadem repetere.

26 Nec etiam incendiarij ſi ad Eccleſiam confugiant eius immunitate gaudere debent, ſecundum *Caſſan. in conſuetud. Burgun. in tit. des Iuſtices §. 5. num. 111. fol. 54. Mar. Ital. de immunit. Eccleſiarum lib. 1. cap. 5. §. 3. num. 56. & ſeq. Peregrin. eod. tract. cap. 12. n. 6. Guazzin. tom. 1. ad defenſ. defenſ. 1. cap. 38. num. 44. Decian. tract. crim. lib. 6. cap. 28. num. 24. per textum in cap. peſſimam 23. q. 8.*

27 Verius tamen eſt, quod incendiarius non priuetur immunitate Eccleſiæ non ſolum quia textus in *cap. peſſimam 23. quæſt. 8.* hoc non diſponit, cum tantum tribuat facultatem Regibus, & Principibus faciendæ iuſtitiæ conſultis Epiſcopis, verum etiam attenta conſtitutione *Gregorij XIV.* de immunitate Eccleſiæ, in qua hoc crimen non excipitur, *Farinac. de immunitat. Eccleſ. cap. 6. num. 105 Caſtr. Palauſ. tom. 2. tractat. 11. diſp. vnica punct. 10. num. 9. Bonaccin. oper. moral. tom. 2. tit. circa primum decalogi præceptum diſ. 3. quæſt. 7. punct. 6. §. 1. num. 6. in fin. fol mihi 239. Diana reſol. moral par. 6. tract. 1. de immunit. Eccleſ. reſol. 16. verſ. ſed hæc opinio, & ſeq.* vbi quod aliter tenendum non ſit præcipuè poſt Bullam Gregorianam, & quamuis hoc crimen ſit ſimile depopulationi agrorum, tamen cum non ſit idem, ſed diuerſum illius criminis exceptio firmat regulam in hoc alio caſu non excepto.

NON RESIDENTES QVANDO, ET QVOMODO BENEFICIIS PRIVARI POSSVNT.

ARGVMENTVM.

Beneficijs vt quis iuſtè, & validè priuari poſſit ob non reſidentiam, ſi agatur contra Epiſcopos, & Archiepiſcopos eſt ſeruanda forma *Concilij Tridentini ſeſſ. 6. de reform. cap. 1.* ſi contra Parochos alia forma tradita in *ſeſſ. 23. de reform. cap. 1.* nempè vt compellantur incipiendo à cenſuris, deinde per ſubtractionem fructuum, vlterius ſi perſonaliter citari nequeant, vltra trinum edictum citatorium expectandi ſunt per ſex menſes, iuxta diſpoſitionem *cap. ex tua de Cleric. non reſiden.* ſi verò agatur contra Canonicos Cathedralium, & Collegiatarum, abſentes pro primo anno priuandi ſunt dimidia parte fructuum, ſecundo anno omnibus fructibus, & creſcente contumacia vt Canonicatu priuari poſſint, eſt etiam ſeruanda forma dicti *cap. ex tua.*

SVMMARIVM.

1 Epiſcopi Archiepiſcopi abſentes à Cathedrali Eccleſia vigore Concilij Trid. ſeſſ. 6. de reform. cap. 1. quomodo puniantur. & num. 6.

Epiſcopus non reſidens non gaudet alternatiua etiam ſi exerceret officium Inquiſitoris n. 3. Ac etiam ſi abeſſet cauſa Reipublicæ, num. 4. Ac etiam ex cauſa a Concilio approbata, num. 5.

6 Poſſidentes Eccleſias Cathedrales, Patriarchales, aliaque beneficia animarum curam habentia non reſidendo peccant mortaliter, & tenentur ad fructuum reſtitutionẽ.

7 Compoſitio de fructibus malè perceptis prohibetur à Sac. Concil. Trident.

8 Curam animarum habentes per edictum citati compelli poſſunt ad reſidendum per cenſuras, & fructuum ſubtractionem, etiam vſque ad priuationem, quæ vt legitimè fiat quę requirantur num. 10. & num. 39 & 40.

9 Canonici, & Præbendati Eccleſiarum Cathedralium ob non reſidentiam priuandi ſunt dimidia parte fructuum pro primo anno, pro ſecundo omnibus fructibus pro tertio priuari poteſt beneficio, vt tamen legitimè, & validè priuetur, quæ requirantur. num. 18.

11 Ante quam deueniatur ad beneficij priuationem ob non reſidentiam ſunt ſeruandi pænarum grados à Sac. Concilio præſcripti, & abſens debet perſonaliter citari n. 13. & ſi non poſſit per trinum edictum, & poſt vltimum edictum per ſex menſes expectari num. 14. aliter priuatio eſt nulla num. 15.

12 Ad priuationem beneficij curam animarum non habentis expectari debet triennalis contumacia.
16 Beneficiatus cauſa abſentiæ priuatus beneficio non ſeruata forma Concilij Tridentini eſt manutenendus in poſſeſſione eiuſdem beneficij.
17 Poſſeſſor quod non habuerit ſe pro ſpoliato, reſultat ex proteſtatione, & recurſu habito ad ſuperiores.
18 In perſonaliter citato ad reſidendum non requiritur trina monitio, ſed ſufficit vna. Nec expectandi ſunt ſex menſes num. 19. Neque eſt deueniendum prius ad ſubtractionem fructuum, & excommunicationem n. 20. cum hoc ſit in electione Epiſcopi n. 21.
22 Ampl. vt ſupradicta ſeruanda ſunt ſiue abſens habeat licentiam ſiuè non.
23 Limit. ſi beneficiatus habuerit certam ſcientiam citationis executæ in loco beneficij, nam tunc non requiritur trinum edictum.
24 De hac tamen ſcientia conſtare debet.
25 Si Epiſcopus contra non reſidentes procedat tantum ad fructuum ſubtractionem quomodo procedere debeat.
26 Diſpoſitio Concilij Tridentini contra non reſidentes non procedit in Canonicis ſine præbenda, & ſi Canonicus ſolum ob reſidentiam lucrifaciat fructus, quibus cum non poſſit priuari pœna arbitraria puniendus eſt n. 29.
27 Epiſcopus pœnam priuationis fructuum ob non reſidentiam ante ſententiam poteſt minuere, vel augere.
30 Canonicus facit fructus ſuos donec ex cauſa abſentiæ per ſententiam priuatus fuerit, & n. 31.
32 Priuatio beneficij curati ob non reſidentiam inducitur ipſo iure, & abſque trina monitione n. 33. & non expectata ſententia conferri poteſt num. 34. Contrarium numer. 35.
36 Abſens à reſidentia monendus eſt per trinum edictum cum expectatione ſex menſium poſt vltimum edictum ſiue procedatur per ſententiam, ſiue per ſpoliationem.
37 Abſens à reſidentia cum iuſta cauſa iniuſtè beneficio priuatur, & n. 45.
41 Contra obtinentem Capellaniam cum onere reſidentiæ quomodo ſit procedendum.
42 Contra perſonaliter citatum ad reſidẽdum ſi ex iuſta cauſa fuit impeditus quomodo eſt procedendum.
43 Priuatio beneficij ob non reſidentiam ſi ſit iniuſta reuocatur.
44 A reſidentia, quæ cauſæ excuſant, & num. 45. vſque ad 50.
51 A reſidentia vt quis legitimè, & iuſtè excuſari poſſit, requiritur iuſta cauſa, & licentia ſuperioris.

DECISIO LXXX.

VAlde intereſt Chriſtianæ Reipublicæ Paſtores, qui animarum curam gerunt,
aliosque, qui diuina ex incumbenti onere in
Choro perſoluere tenentur, in eorum Eccleſijs
reſidentiam facere, vt concreditas oues ab irruentium inimicorum impetu defendantur, &
ne diuinus cultus ſuo deſtituatur obſequio, vndè
1 prouidè *Sacrum Concilium Tridentinum ſub Paulo III. ſeſſ. 6. de reform. cap. 1.* antiquos canones
aduerſus non reſidentes promulgatos innouando, ſanciuit vlterius, vt ſi quis à Patriarchali,
primatiali, Metropolitana, ſeu Cathedrali Eccleſia iuſtis, & rationabilibus cauſis ceſſantibus
ſex menſibus continuis extra ſuam diœceſim morando abfuerit, quartæ partis fructuum vnius
anni fabricæ Eccleſiæ, pauperibus loci per ſuperiorem Eccleſiaſticum applicandorum pœnam
ipſo iure incurrat, & ſi per alios ſex menſes in
huiuſmodi abſentia perſeuerauerit aliam quartam partem fructuum ſimiliter applicandam eo
ipſo amittat, & creſcente contumacia, denunciari debet Romano Pontifici, vt prouidere valeat, ſicut in Domino nouerit ſalubriter expedire.
2 Epiſcopus propterea non reſidens in ſua diœceſi non gaudet alternatiua, quæ verè reſidentibus ex modernis regulis Cancellariæ conceditur,
Galet. in Margarita caſuum conſcien. verb. Epiſcopus Aloyſ. Ricc. in prax. rerum for. Eccleſ. deciſ. 540. in prima edit. alias reſol. 462. in 2. edit. Gonzal. ad reg.
3 *8. Cancellar. gloſ. 43. num. 34. & ſeq.* vbi quod fuit
denegatum indultum alternatiuæ ob Epiſcopi
abſentiam cauſa exercendi officium Inquiſitoris
4 *Gratian. diſcept. forenſ. cap. 166. num. 13. tom. 1.* vbi
etiam ſi abeſſet cauſa reipublicæ, cum ad effectum gaudendi alternatiua non ſuffragatur reſi-
5 dentia ficta, ſed vera requiratur, quod procedit
etiam ſi abſentia eſſet ex cauſa à Concilio approbata, vt deciſum refert *Garz. de benefic. par. 5. cap. 5. cap. 1. num. 463. cum plurib. ſequen. Maſſobr. in prax. habend. concurſ. ad Paroch. prælud. 23. dub. 3. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 53. num. 35. & in Concil. Trident. ſeſſ. 6. de reform. cap. 1. num. 7. & in tract. de canonic. & dignitatibus cap. 14. num. 23.*
6 Inſuper eadem *Sacroſancta Synodus ſeſſ. 23. de reform. cap. 1.* declarauit Patriarchales Metropolitanas ac Cathedrales Eccleſias poſſidentes,
omneſque alios beneficium Eccleſiaſticum curam animarum habens retinentes teneri ad perſonalem reſidentiam in eorum Eccleſijs & diœceſis, adeo vt abſentes vltra ſpatium duorum, aut
ſaltem trium menſium præter mortalis peccati
reatum fructus pro rata temporis abſentiæ ſuos
non faciant, & abſque alia declaratione ad reſtitutionem teneantur, ſcilicet erogare per ſe, vel
per ſuperiorem Eccleſiaſticum fabricæ Eccleſia-
7 rum, aut pauperibus loci, prohibita quacumque
conuentione, vel compoſitione pro fructibus ma-
8 lè perceptis nuncupata, & ſi per edictum citati
etiam non perſonaliter, contumaces fuerint, liberum eſſe vult Ordinarijs per cenſuras Eccleſiaſticas, & ſequeſtrationem, & ſubtractionem fructuum, aliaque iuris remedia etiam vſque ad priuationem compellere, non obſtantibus quibuſcumque priuilegijs, & exeptionibus, & abſque
appellatione ſuſpenſiua, etiam vigore Eugenianæ conſtitutionis.
9 Demum *ſeſſ. 24. de reform. cap. 12.* decreuit obtinentibus in Cathedralibus, aut Collegiatis dignitates, Canonicatus, præbendas, aut portiones non licere vigore cuiuslibet ſtatuti, aut conſuetudinis vltra tres menſes ab eiſdem Eccleſijs
quolibet anno abeſſe, alioquin pro primo anno
priuetur vnuſquiſque dimidia parte fructuũ, quod
ſi iterum eadem fuerit vſus negligentia priuetur
omnibus fructibus, quos eodem anno lucratus
fuerit: creſcente verò contumacia contra eos iuxta Sacrorum Canonum conſtitutiones procedatur.
10 Et licet contra obtinentem beneficium curam
animarum habens, aut alias perſonalem reſidentiam requirens ob non reſidentiam procedi poſſit per cenſuras Eccleſiaſticas, ac per ſequeſtrationem, & ſubhaſtationem fructuum, aliaque
iuris remedia, ac etiam per priuationem beneficij *cap. conquerente vbi Innoc. num. 1. Abb. num. 2. cap. qualiter, & cap. ex ſua de Cleric. non reſiden. Et ex Concil. Trid. locis citatis Diaz. in pract. crim. canon. cap. 54. Garz. de benefic. par. 3. cap. 2. num. 139. & ſeq. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 53. numer. 70. & ſeq. Bellet. diſquiſit. Clerical. par. 2. tit. de ſan. clericor. §. 34. n. 11.*

11 Ta-

Digitized by Google

11 Tamen antequam deueniatur ad beneficij priuationem ob non reſidentiam pœnarum gradus in dicto *decreto Sacri Concilij Tridentiat ſeſſ.23.de reform.cap.1.& ſeſſ.24.de refor.cap.12.* præſcriptos neceſſario ſeruandos eſſe reſolutum aſſerit *Piaſec.in prax.Epiſcopal.par.2.cap.3.num.9. verſ.neceſſario* Pignatel.*conſult.canon. 163.ſub num.1.tom.1.* vbi ita cenſuiſſe Sacram Congregationem vt in ſequenti declaratione, *Sacra &c.cenſuit ſcribendũ Epiſcopo Aſculano vt contra Archidiaconum non reſidentem adhibeat remedia Sacrorum canonum, vltra amiſſionem diſtributionum quotidianarum, primo anno abſentiæ priuandum eſſe dimidia parte fructuum ſua præbendæ, ſecundo anno priuandum eſſe omnibus fructibus, tertio verò anno durante contumacia, & præcedente prius monitione priuari poſſe Archidiaconatu Antonel.de tempore legal. lib 3. cap.19. num 2. & 3. Barboſ.in Concil.Trid.dicto cap.12. num.70. & de offic.& poteſt. Epiſcop. alleg.53, num.148. & de canonic.& dignitat.cap.20.nu.16.&* 17 vbi etiam refert declarationem Sac. Cong. Concilij *Garz de benefic.par.3.cap.2.ſub num.140.& ſeq.*vbi eiuſdem *Sac.Cong.*declarationes concordantes refert quas ſecuta fuit vt reuerenter ſolet *Rot. in Oriolen.Decanatus 14.Martij 1623. coram Nauarro, & in Alexandrina Canonicatus coram Amat. Dunozet. inter eius impreſ.dec.873. num.9. & 10 tom. 2.* vbi
12 quod quando agitur de beneficio curam animarum non habente expectari debeat triennalis illius contumacia antequam ad priuationem beneficij valide deueniri poſſit.

13 Vlterius debet quis perſonaliter citari, ſeu moneri ad redeundum intra congruum tempus conſiderata loci diſtantia, & temporis qualitate præfigendum, vt legitime iuris ordine ſeruato ad beneficij priuationem deueniatur iuxta diſpoſitionem textus *in cap.ex parte il primo de cleric.non reſiden gloſ. in cap. quoniam frequenter 5. §. porro in verbo canonibus, verſ.ſuper hoc expectatione vt lit. non conteſt. Lotter.de re benef lib.3.cap.27. num.83.* Mantica *dec.12.num.1.Veral.dec.372.num.3.& dec. 378. per tot. par. 2. Amat. Dunozet. decis. 878. num.6.Seraphin. deciſ.1346.num.5.* ſiue abſens ſit de licentia Epiſcopi, ſiue non *Barboſ. in Concil. Trid.ſeſſ.24.de reform.cap.12. ſub num. 70. & de Canon.& dignit. cap.20.ſub. n.18.vbi allegat.textum in cap.clericos, & ibi gloſ.verbo redierint, & in cap. peruenit il 2. de appellat Seraphin. deciſ.1548. numer.5.Rot.in Oriolen.Decanatus 14.Martij 1622.coram Nauarro.*

14 Sed ſi perſonaliter citari non poſſit, quia latitat, vel quia ignoratur vbi ſit, vel longe abſit, aut in loco adeo remoto, vel ſuſpecto degit, vt non poſſit ad eum peruenire citatio, tunc admittitur citatio facta per edictum, ſcilicet tunc debet in eius Eccleſia trinæ citationis edictum publicari, adeo vt non ſufficiat vnum pro tribus, & poſt vltimum edictum per ſex menſes expectari, vt colligitur in *cap.ex tua de Cleric. non reſiden. Maſſob.in prax.habendi concurſ.ad Paroch. requiſ.1. dub. 3.num.21. Antonel.de tempo legal, lib.3.cap.19.n.1.* & ſi aliter ad beneficij priuationem deuentum
15 fuerit, redditur priuatio nulla, & inualida, *Lal. Zech.de repub. Eccleſ.tit.de benefic.num.6.verſ.quod attinet vero ad praxim Piaſec.in prax.noua Epiſcopal.par.2 cap.3.num.9.verſ. neceſſario Zer. in prax. Epiſcop.par.1.verb.priuatio §.3.num.4.Garz. de beneſic.par.3.cap.2.num.154. Barboſ.de Canonicis, & dignitat.cap.20.ſub.num. 18. & in Concil. Trident. ſeſſ.24.de reform.cap.12.num. 71. & de offic. & poteſt.Epiſcop.alleg.53.num.149. Rot.deciſ. 131.num.1. 2.3.& 4.par.4.tom.2.recent, confirmata vt in deciſ. 163.ead. par. 4.* in quibus referuntur reſolutiones Sac.Congreg.ſub die 21. Octobris, & 6. Decembris 1576. *Mantica deciſ.12.per totam, Amat. Dunozet.deciſ.873.à num.6.cum ſeq. & per tot. tom.2.* vbi loquitur de Canonico qui manebat in Vrbe vbi perſonaliter citari poterat.

16 Ac proinde ſententia priuationis non valet impedire manutentionem, ſeù mandatum de manutenendo in poſſeſſione beneficij, dum be-
17 neficiatus priuatus non habuit ſe pro ſpoliato, quod reſultat ex proteſtatione, & recurſu habito ad ſuperiores, ex quibus optime deprehenditur ipſum animo retinuiſſe poſſeſſionem, vt de proteſtatione tradit *Iacob.Mandel.conſ.78. num.6.* & de recurſu *Natt.conſ.572.num. 24.* & de vtroque *Mantica deciſ.185.num.5.* quos refert, & ſequitur *Rot.deciſ.878.num. 10. cum duob. ſeq. coram Amat. Dunozet.tom.2. & deciſ.163.num.12. par.4. tom.2. recent.*

18 In perſonaliter igitur citato non requiritur trina monitio, ſed ſufficit vna etiam extraiudicialis, *cap.ex tua ibique Abb num. 10. & 13. de cleric.non reſiden. gloſ.in cap., quoniam frequenter §. porro in verbo canonibus vt lit non conteſt. Io.de Silua in tract.de benefic.par.4. quaſt. 4. & ſeq. Barboſ. in Concil.Trident.ſeſſ.24.de reform.cap.12.nu.71. verſ. ſubdit in perſonaliter citato ex Nicol. Garz. de benef. par.3. cap.2. num. 155. & de canonicis, & dignitat. cap.20. num.19.Cardinal. Mantica deciſ. 67.num.5. Maſſobrius in prax. habendi concurſ. ad Paroch. requiſit. 1. dub.3.num.22. & ſeq. & num.24.*

19 Nec eſt opus expectare ſex menſes poſt quam perſonaliter citatio executa fuerit ſed poteſt Ordinarius procedere ad priuationem *Seraphin deciſ.1346.nu.5.* & ſubdit idem *Maſſobr.dicto requiſit 1.dub.3.nu.24.* vbi quod nec etiam eſt opus prius
20 quam procedatur ad priuationem deuenire, ſeù præmittere ſubtractionem fructuũ, & excommu-
21 nicationem, quia hoc eſt in electione Epiſcopi vt declarant, *Io: de Anan.& Imol.in cap.ex tua de cleric.non reſiden.* & ita intelligendum eſſe *Concil. Tridentinum ſeſſ.24. de reform. cap.12. §. præterea,* quemadmodum per Eminentiſſimos, & Reuerendiſſimos Patres Sacræ Congregationis interpretes fuit declaratum, vt non afficiat Epiſcopos, qui poſſunt procedere ad priuationem ob non reſidentiam quamuis illa temporum interualla non fuerint obſeruata, dixit *Rot. deciſ. 67. num.7. coram Cardinal. Mantica quem etiam allegat Barboſ.de canonicis, & dignitat. cap.20. num.19. & in Concil.Trident.ſeſſ.24.de reform.cap.12.n.71. in fin. Maſſobr.in prax. habendi concurſ. ad paroch. requiſit.1.dub.3.num.25 fol.mihi 291. Garz.de beneſic.par.3.cap.2.num.155.* vbi allegat deciſiones coram *Mantica, & Seraphin.*

22 Quæ obſeruanda ſunt tam in eo, qui eſt abſens cum licentia, quam ſine licentia, ſiquidem licentia non ſuffragatur vltra tempus præſcriptum à Sacro Concilio Tridentino, niſi alia legiti-

tima concurrente cauſa *Card. Seraphin. dec.1346.*
num.5.in fin. & probat gloſ.in cap. quoniam frequen-
ter in verbo canonibus vt lit. conteſt. Maſſobr. in
prax habendi concurſ.ad Paroch.requiſit.1.dub.3. nu-
mer.25.in fin.Barboſ.de canon.& dignit.cap.20.n.18.
verſ. ſiue abſens.

23 Declara, vt ſupradicta procedant contra ignorantem, non autem contra eum,qui habuit certã, & indubitatam ſcientiam citationis emanatæ , & executæ in loco beneficij , quia tunc licet ſit vnica nihilominus ſufficit ad deueniendum ad sẽtentiam condemnatoriam priuationis , vt dixit *Rota,deciſ.1346. ſub num.3. neque obſtat coram Cardinal Seraphino.*

24 Debet tamen conſtare de huiuſmodi ſcientia, adeo vt comparitio tertij ad excuſationem beneficiati abſentis non concludit ſcientiam eiuſdem abſentis , ſi non doceatur de mandato , ita *Rota deciſ.1346.num.4.coram Seraph.quem etiam allegat Maſſobr.in prax.habendi concurſ.ad Paroch. requiſit. 1.dub.3.num.26.*

25 Declara 2. quod quando Epiſcopus non procedit ad priuationem beneficij, ſed ſolũ ad ſubtractionem fructuum aduerſus non reſidentem, non tenetur eum citare, vel monere ad reſidendũ nec eſt opus præmittere intimationem , vt deſeruiat, ſed ſi abfuerit vltra tres mẽſes citandus erit ad allegandum cauſam quare non debeat puniri ſecundum formam *Concilij Tridentini ſeſſ.24.de reform. cap.12.verſ.præterea obtinentibus* , & ita declaraſſe *Sacram Congregationem refert.Garc.de beneſ. par.3.cap.2. num.145.Bellet.diſquiſit.Cleric.p 2 tit.de pœn. clericor. §.34.n.17.*

26 Declara 3. quod diſpoſitio decreti *Sac. Concil. Trident. ſeſſ.24.de reform.cap.12.* & pœna contra poſſidẽtes canonicatus in Cathedralibus,& Collegiatis non reſidentes non procedant in canonico ſimplici carente præbenda,vt docet *Aloyſ.Ric. in praxi fori Eccleſiaſt.deciſ.11.in 1. edit.& reſ.624. in 2.edit. quem refert Barboſ.de offic.& poteſt.Epiſc. allegat.53.num.147.& de Canon.& dignitat.cap.29 num, 21.*

27 Fructus verò præbendæ,quibus canonici abſentes vltra tres menſes multãtur, licet ſint applicandi Eccleſiæ ad ipſius vtilitatem,poteſt tamen Epiſcopus hanc pœnam ante ſententiam minuere,vel
28 augere , ſed etiam in totum tollere, cum non poſſit diſpenſare contra Concilium, & ita cenſuiſſe Sacram Congregationem refert *Garc.de benefic.par.3.cap.2.num.149. & ſeq.Armendar. in addit.ad.recõpil.legum.Nauarræ lib.2.tit.23.de reſidentia rub.an canonici,vel alij habentes dignit.teneantur reſidere in ſuis Eccleſ.num.10.Barbaſ. de offic.& poteſt.Epiſcop. alleg.53,num.151.& de Canon. & dignit.cap.22.num.30.*

29 Quando vero Canonicatus , ſeu præbenda nullos habeat fructus in abſentia,ſed omnes tantum ob reſidentiam lucri fiant,tunc Canonicus ob abſentiam , & non reſidentiam cum pro primo , & ſecundo anno fructibus priuari non poſſit,vtpotè quia ad eum non ſpectent , eorum loco puniendus eſt pœna arbitraria, ex quo hoc caſu pœna non ſit determinata , ita *Garz.de beneſ.par.3. c.2. num. 153.*

30 Donec autem Canonicus per ſententiam non fuerit priuatus,fructus ſui Canonicatus facit ſuos
nec ob abſentiam , & non reſidentiam in foro cõſcientiæ reſtituere tenetur, cum nemo teneatur in dicto foro ſoluere pœnam præſertim non impoſitam ipſo iure, ſed imponendam per ſententiam, vt in præſenti arguitur ex verbo *priuetur* , quod non operatur ipſo iure , ſed per ſententiam, ita dixiſſe *Rot.in Caurien. fructuum 10.Aprilis 1592. coram Orano refert Garc.de beneſ.par.3.cap.2.n.151.*
31 *& 152.* vbi ſubdit, quod peccet Epiſcopus ſi abſque iuſta cauſa taceat, & eum punire diſſimulet ; quia faceret contra decreta Sacri Concilij , & conſtitutiones Summorum Pontificum , quas executioni ex incumbenti officio demandare tenetur ex *Nauar.conſ.3.num.2.de cleric.non reſiden.*

32 Quando tamen agitur de beneficio curato, quod priuatio ob nõ reſidentiam inducatur ipſo iure per textum *in.cap. extirpanda §.qui vero de*
33 *præben. & dignitat.* ac proinde, quod non requiratur trina monitio , cum non ſit vera priuatio, ſed declaratio facti , ſuper quo ius diſponit ipſo iure voluerunt Innoc,in dicto *cap. extirpanda. ſub num.2. & ibidem Abb.in prima lectura nu 1.2. Gigas de incompatibil. beneſ.par.1 cap.18.qu.11.ad fin. & cap.28.num.22. Io: de Sylua de beneſ.p.4. par.q.3.*
34 *per tot.* Et hoc caſu, quod non expectata ſententia priuationis poſſit conferri beneficium,& impetrari , ac præſentationem, vel electionem fieri, docet *Franc. in cap.1. & fin.de homic.in 6.per textum in cap. licet Epiſcopus de præben.in 6.vbi glo.in verbo te non vocato,*

35 Verò quod huiuſmodi diſtinctio iure non probetur, & textus in *cap.ex tuæ de cleric.non reſiden.* non faciat hanc diſtinctionem , & verba *Sac. Concilij Trident.in cap.1. de reform. ſeſſ.23.* nempe que ad priuationem intelligenda ſint , vt præcedant tria edicta publica , & lapſi ſint ſex menſes ab vltimo edicto , iuxta diſpoſitionem textus *cap.ex tuæ de cleric.non reſiden.* ex declaratione Sacræ Congregationis firmauit Rota *dec.131 .num. & 9.& deciſ.163. n.1 & 2.& 9.par 4.to.2.recen.*

36 Hinc eſt, quod ſiue procedendum ſit per ſententiam , ſiue per ſpoliationem beneficij , abſens monendus eſt per tria edicta publica, cum expectatione ſex menſium ab vltimo edicto , adeo vt huiuſmodi monitio hodiè non ſit arbitraria , vt ex declaratione Sacræ Congregationis , quæ loquitur in parochialibus dixit *Rota dec.163.num.8. verſ. ſecunda fuit cum tribus ſequen.par.4.tom.2.rec.*
37 *vbi num.9.* reddit rationem , quod talis monitio ſit neceſſaria,vt ſciri poſſit,an talis abſens habeat iuſtam cauſam non reſidendi , quia ſi iuſtam haberet , prouiſio ſubſequens iniuſta , & reuocabilis eſſet , vt ſubdit *Innoc.in cap.extirpanda in §.qui vero ſub num.2.de præben.et dignit. Abb.num.24.Io: de Sylua de beneſ. p.4.q.3.verſ. & illa circa in contrarium allegata.*

38 Quinimò licet obtinentes in Eccleſijs Cathedralibus, vel Collegiatis dignitates, Canonicatus , & præbendas primo anno abſentiæ priuandi ſint dimidia parte fructuum , & ſecundo anno omnibus fructibus tamen creſcente contumacia procedẽdum ſit ad beneficij priuationem ad formam *Sacri Concilij Trident.ſeſſ.24.de reform.cap.12* cum diſponat. vt procedatur iuxta ſacrorum canonum conſtitutiones , propterea adhuc ſeruanda eſt *cap.ex tua de cleric.non reſiden.* vt ſcilicet in

loco

Digitized by Google

locu beneficij præcedat trina citatio per edictum ſi perſonaliter exequi non poſſit,& expectetur vlterius per ſex menſes, *Antonel.de tempore legal.lib. cap.19.num.4. vbi quod ex ſenſu Sac. Congregat. ita dixit Rot. deciſ.131.n.4.p.4.tom.2.rec.*

39 Sed ſi agatur contra Parochos, & habentes curam animarum præciſè ſeruanda eſt forma tradita ab eodem *Concilio ſeſſ.23. de reform. cap.1.* vt ſcilicet procedatur contra eundem, & compellatur incipiendo à cenſuris, deindè per ſequeſtrationem fructuum, & per eorundem ſubtractionem, & ita inſtante Sancto Carolo Borromeo declaraſſe *Sac.Congreg.18. Octobris, & 6. Decembris refert Antonell de tempore legali lib.3.cap.19.num.5. de quibus etiam teſtatur Rot.in deciſionibus ſupra allegatis.*

40 Vlterius ante priuationem eſt etiam ſeruanda forma textus in *cap.ex tuæ de cleric.non reſid.* nempè quod ſi perſonaliter citari non poſſit vltra trinam citationem per publicum edictum in loco beneficij, expectetur adhuc beneficiarius, ſeu Parochus per ſex menſes, & ita eſſe intelligenda illa verba ſ. *one.aliaque iuris remedia* comprobat, *Antonell.de tempore legali lib.3.cap.19.num.5.ex decreto Sac.Congreg. & citatis deciſionibus 131.et 163. par.4.tom.2. recen.*

41 Sed ſi procedendum ſit non contra Parochos, nec contra obtinentes Canonicatus,aut dignitates in Eccleſijs Cathedralibus, vel Collegiatis, ſed contra poſſidentem beneficium, vel Capellaniam cum onere, ſeù obligatione ad reſidentiã ex diſpoſitione fundatoris, de quibus cum non videatur Sac.Concil.diſpoſuiſſe ſatis eſt, ſi ſeruentur forma tradita in dicto *cap.ex tuæ de cleric. non reſiden.vt ſuddit Antonel.de tempore legal.lib.3. cap.19. num.6.*

42 Citatio perſonaliter executa contra beneficiatum non reſidentem, licet operetur, vt non ſit ſeruanda forma tradita tam in dicto *cap.ex tuæ de cleric.non reſiden.* quam à Sac.Concil.Trident.in citatis decretis, tamen nihil operatur, nec eſt habenda in conſideratione ſi poſt eius executionem citatus impeditus fuerit, & comparere non potuerit,vt puta ſi fuerit carceratus, nam tunc non poteſt illico beneficio priuari ſed eſt procedendũ ad priuationẽ iuris ordine ſeruato, ſcilicet quod prędedat trina citatio in loco beneficij,& vlterius expectetur per ſex menſes, iuxta notata in *cap. ex tuæ de cleric.non reſiden. Antonel.de tempore le. lib.3.cap. 19.num.7. & firmauit Rot. deciſ.133.per tot.par.4.tom.2.rec.* iuxta notat *in l.2.§.ſi quis in iudicio ff. ſi quis caut.& per.glo.in cap.fin. in verbo excuſſionem de cleric.non reſiden.*

43 Abſens enim ſi habeat iuſtã cauſam non reſidẽdi,priuatio, & ſubſequens beneficij prouiſio tanquam nulla, & iniuſta redditur reuocabilis, vt dicit *Innocen.in cap.extirpanda §. qui verò ſub n.2. de præben. & dignitat.Ioannes de Sylua de benefic.4. parte quæſt.3. verſ.& illa iura Antonel. de tempore legal.lib.3.cap.19.num.8.Rot.deciſ.163. num.9.par.4 tom. 2.recen.*

44 Cauſæ verò quæ excuſent Clericos Beneficiatos à reſidentia referuntur ab *Ignat.Lopez.in addition.ad Diaz in pract. crim.canon.cap.54. cum declarat Sac.Congr.Concil. ſuper.cap.3. ſeſſ.23. de reform. à Maſſob. in prax. habendi concurſ.ad Paroch. requiſit.1.dub.3. à num.11. vſque ad 20.& a Bellet. diſquiſit.Clerical.par.2.tit.de pœn cleric.§ 34.à n.14* de quibus etiã *Barboſ.de offic.& pot.Epiſc. alleg.35. à num.155. cum pluribus ſequent.& in Concil.Trid. ſeſſ.23.de reform.cap.1. à nu.52.cum pluribus ſeq.&c* faciunt tradita per *Gonzal.ad reg.8.Cancell.gloſ.8. à num.249. vſque ad fin.* vbi ſignanter loquitur de Parochis, & per *Lotter.de re beneficiaria lib.3.qu. 27. per totam*, à quibus præcipuè enumerantur,

45 primo quando quis dat operam publicis ſtudijs

46. *cap.relatum de cleric.non reſiden.cap.fin.de Magiſt.* Secundo eſt Epiſcopi obſequium quo ad duos canonicos, vel occupatio in vtilitatem Eccleſię Cathedralis, *cap.ad audientiam vbi Abb.num.8.de cleric.non reſiden.* Tertio obſequium Summi Pontificis *cap.cum dilectus de cleric. non reſiden.* Quarto

47 maxima neceſſitas perſonæ puta cauſa curandæ valitudinis *cap.ad audientiam de cleric.non reſiden.et tot.tit.de cleric.ægrotan.& cap.vnic. tit. eodem in 6.*

48 Quinto ob graues inimicitias, vt ſine vitæ diſcrimine, quis reſidere nequeat *Sac. Congr. apud Ignat.Lopez in addit. ad Diaz in prax crimin. canon.*

49 *cap.54.in fin.* Sexto quando quis eſt abſens pro defenſione, ſeu alia Eccleſiæ neceſſitate, *cap. ex parte 8. de cleric.non reſiden. cap.cum non deceat.30. de elect.in 6.Seraphin. dec.662.num.2.Rot.dec.163.*

50 *num.11.par.4 tom.2.rec.* Septimo quando quis litigat cum Capitulo denegante dare fructus *Se-*

51 *raph.deciſ.1098. num 9.* Non tamen ſufficit cauſa non reſidendi, niſi etiam concurrat licentia Superioris *Seraph deciſ. 131.nu.6.cum alijs per Maſſobr.in prax. habend.concurſ. ad Paroch. requiſit.1. dub.3.num.20.*

LENOCINIVM QVOMODO PVNIATVR.

ARGVMENTVM.

Lenocinij pœna de iure digeſtorum, eſt eadem, quæ irrogatur pro crimine adulterij de iure Authenticorum eſt vltimi ſupplicij, hodiè verò eſt arbitraria, parentes lenones ſuarum filiarum,& mariti ſuarum vxorum an, & quomodo puniantur, explanatur.

SVMMARIVM.

1 Lenocinij crimen eſt grauiſſimum, peſſimum pluſquam adulterium.
2 Leno delinquit in ſe, & in alium.
3 Leno quis dicatur, & num. 4.
5 Contra lenonem proceditur ſine accuſatore.
6 Lenocinii pœna de iure digeſtorum, eſt eadem, quæ pro adulterio irrogatur.
7 De iure vero authenticorum eſt vltimi ſupplicij.
8 Et cum iure communi concordat Bulla Pauli IV.
9 Hodie vero eſt arbitraria non capitalis, ſed mitior.
10 Lenocinij pœna aliquando ad exilium tantum fuit extenſa.
11 Lenones aliquando cum mytra fuſtigati fuerunt.
12 Quod etiam ſtatuitur in Bulla Pauli IV.
13 Et lenones etiam ad triremes tranſmitti poſſunt.
14 Lenones efficiuntur infames ipſo iure.
15 Omnes contractus initi inter lenones, & puellas proſtitutas ſunt nulli.
16 Clericus lenocinium committens extraordinaria pœna punitur, & num,17
18 Parentes proſtituentes ſuas filias amittunt patriam poteſtatem.
19 Et amittunt vſumfructum bonorum aduentitiorum.

20 Et

20 Et de iure codicis condemnantur ad metallum.
21 Sed de iure authenticorū mulctantur pœna vltimi ſupplicij
23 Maritus leno ſuę vxoris,& frater ſuę ſororis mulctantur pœna vltimi ſupplicij, & num. 25.
23 Limit. quod aliquando huiuſmodi lenones fuerunt condemnati in pœnam exilij, vel fuſtigationis, & triremium, & num. 25.
24 Maritus leno ſuæ vxoris non poteſt effici Clericus.
26 Non tamen punitur pœna ordinaria, niſi pro tali adulterio aliquid receperit.
27 Contrarium tenentes referuntur. Declara, vt in n.28.
29 Leno non dicitur niſi quæſtus cauſa mulieres proſtituat.
30 Leno non dicitur niſi per duas, aut tres vices in hoc crimine deliquerit.
31 Maritus hac ſemel, ſiue ſæpius proſtituerit ſuam vxorem lenocinij pœna tenetur.
32 Parentes proſtituentes filias cauſa paupertatis non excuſantur à pœna. Contrarium n.33.
34 Lenocinij pœna non irrogatur effectu non ſecuto.

DECISIO LXXXI.

1 LEnocinij crimen grauiſſimum eſt, immò grauius adulterio, & quod horribile,peſſimum, ac crudele ſit colligitur ex *auth. de Lenon. in princ. Corrad.in pract.rub de Lenon num.1. Foller. in pract.in verbo item quod fuit leno in princ & n. 24.* & 33.*& 41.*vbi quod leno eſt peior quam diabulus *Iacob.de Belloniſu in pract.crim.in rub.de Lenonibus nu.1.cum pluribus ſequen.Menoch. de arbitrar. quæſt.lib.2.caſ.134.num.1.Farin.in tit de delict.carn. quæſt.144 num.1.& conſ.crim 32.num.13.PetrusCaball. reſol.crim.caſ.171.num.2.& 3.Peguer.dec.crimin.15.num.1.*
2 etenim leno duo delicta committit vnum in ſe, & alterum in alijs,vt dicit *gloſ. in l.palam ff.de ritu nupt.in verbo non minus, & in leg. athletas §. Pomponius in verbo eum, qui in ſeruitute in fi.ff.de ijs, qui notant infam.*vt etiam animaduertunt *Cabal.num.2. & Farinac.in loc. citatis Bellet. diſquiſit.cleric. p.2.tit.de pœn.cleric.§.9 n.1.*

3 Dicitur enim leno, qui quæſtuarias fœminas habet, & in illis quæſtum exercet, vt ſcripſiſſe videtur *Vulpian. in l.Athletas in §. ait prætor in*
4 *princ ff.de ijs, qui notant. infam.* dicitur etiam, qui eſt ſeductor meretricium,vel qui expreſsè exercet artem, vt mulieres ſe proſtituant deducitur *in l palam §. ſi qua cauponam ff.de rit.nuptiar.Menoch de arbitrar.quæſt.lib 2.caſ.534. nu 3.& 4.centur.6.Cabal.reſol crim.caſ.171.num.11.Farinac.in tit.de delict. carn.quæſt. 144.num.17 Peguer.dec.crimin. 15. num 5. verſ.& non ſolum.*

5 Ob maximam huius delicti grauitatem,& turpitudinem, merito contra Lenonem proceditur etiam ſine accuſatore, quia Lenocinij crimen publicum eſt, vt probat *Corrad.in pract.rub.de lenonibus num.8. ſecundum glo.in l.crimen in verbo non qui ſuſpectam, verſ.& nota C.ad l.Iul.de adulter.ibique Cyn.num.3. Alber.num.1.verſ.item tenet.gloſ. et Salyc. num.4.*

6 Lenocinij pœna de iure digeſtorum eſſe videtur eadem, quæ irrogatur pro crimine adulterij, vt colligitur ex textu in *l.mariti Lenocinium §.plectitur, ibique gloſ.in verbo plectitur, & in verbo ſtupro ff.ad l.Iul.de adulter.& rurſus in textu in l.auxilium §.fin.ff.de adult.*qui generaliter loquitur tam in marito Lenone ſuæ vxoris, quam in alio pecuniam recipiente pro comperto ſtupro, & vtroque caſu vult inſtare pœnam adulterij, *Hoſtien. in ſumm.de adulter.num.13.§.quæ ſit pœna Lenocinij, Beluiſ.in pract.lib.3.cap.9.in verbo lenonem num. 2. & 4. Petrus Gregor.in ſintagm.iur.lib.36. cap. 11. num. 1.*

7 De iure verò authenticorum expreſsè videtur ſtatuta pœna vltimi ſupplicij, iuxta *text.in auth. de lenonibus §.præconizamus col.3.* vbi bona redditur ratio quia ſicuti talis pœna imponitur furibus pecuniarum, & bonorum, ita multo magis imponi debet furibus, & latronibus caſtitatis,& pudicitiæ; & ibidem *gloſ.in verbo nouiſſima, & in verbo expelletur Bertachin.in tract.de gabel.p.2.n.51 verſ.punitur autem leno Corrad.in prax.de lenon.n.5 Petra à Plaz.in Epit.delictor.lib.1.cap.30.ſub n.14. fol.mihi 166. in fin.Petr.Gregor.in ſintag.iur.lib 36. cap.11.num.3 Menoch.de arbitr.lib.2.caſ.534.n.44. cent.6. Petrus Cabal.reſol.crim.caſ.171. num.4. Peguer.decis crim.15.num.10. Farinac.in tit.de delict.*
8 *carn. quæſt.144.num.9.vbi in fin.* ſubdit quod cum iure communi concordare videatur Bulla Pauli Quarti, quæ tamen loquitur in lenobibus puellarum virginum, *Bellet.diſquiſit. cleric.par.2. tit. de pœn.cleric.§.9.n.3.*

9 Hodie verò Lenocinij pœna eſt arbitraria tam de iure ciuili, quam de iure canonico, adeo vt pœna non ſit capitalis, ſed mitior, & nunquam vidiſſe aliquem ad mortem condemnatum pro lenocinij crimine, aſſerit *Cabal.reſol.crim.caſ.171. num 6. & 7. & ex Iodoc. refert Clar.§. fin quæſt.66. num. 24. verſ.lenones Montell. in ſua prax. par. 4. fol.mihi 295. num.945. Suarez in commun. opin. in verbo lenones num 233. Menoch. de arbitr.qu.cent.6. caſ.534. num.54. Farinac.in tit.de delict.carn.quæſt. 144. num.11. & 12. Peguer.deciſ.crimin.15.nu.12. Bellet.diſquiſit.clerical. par.2.tit.de pœn. cleric §.9. num. 2.*

10 Hinc eſt quod lenocinij pœna aliquando ad exilium tantum fuit extenſa, vt probare videtur textus *in Auth.de lenonibus col 3.* vbi *quod lenones ſunt ab omnibus ciuitatibus, & locis expellendi Iod. in pract.crim.cap.99. rub.de adulter.num.48. in fin. Cabal.reſol.crim.caſ.181.num.6.& 7.Farinac.in tit. de delict.carn.quæſt.144.nu.6. & 7. Clar.in pract. in §.fin.quæſt.69. num.24. verſ.lenones Suarez in commun.opin.in verbo lenones num.133. Bonacoſ.in commun.opin.par.1.verſ.lenones Ludou.Peguer.dec.crim.*
11 *15. nu.13.& 14.* qui DD. etiam teſtantur quandoque etiam lenones fuiſſe cum mitra fuſtigatos
12 per Ciuitatem, quibus concordare videtur *Bulla Pauli IV. ex ordine bul.47.par.1.in verſ. in ceteris verò caſibus,* vbi ſtatuitur quod lenones, & lenæ mulierum, (non tamen virginum, quia tunc maiorem imponit pœnam) per vrbem fuſtigen-
13 tur, perpetuo exulare cogantur. Et non ſolum lenones fuſtigari, ſed etiam ad triremes tranſmitti, dixit *Corrad.in pract.rub.de lenonibus num.6* qui tamen loquitur in publicis lenonibus ex conſtitutione illius dominij,de quibus etiam *Bellet. diſquiſit.cleric.par.2.tit.de pœn.cleric.§.9.n 8.*

14 Et vltra dictas pœnas lenones non ſolum reputantur viles perſonæ, & efficiuntur infames ipſo iure per textum *in l.athletas §.ait prætor in primis*
15 *verbis ff. de ijs, qui notantur infamia* verum etiam omnes contractus, omnia pacta, omneſque fideiuſſores recepti, & initi inter lenones,& puellas,quæ quæſtus cauſa proſtituunt ad fauorem lenonum nō valent, & amittunt quid dictis puellis

lis dederint, Menoch. de arbitrar. quæſt. lib. 2. cent. 6.
caſ. 534. num. 35. & num. 39. & 40. & 46. vbi quod
hoc procedarieriam de iure canonico Corrad. in
pract. rub. de lenonibus nu 4. & 5. cum alijs per Fa-
rinac. dicta quæſt. 144. num. 13. & 14.
16 Clericus verò lenocinium committens pariter
extraordinaria pœna punitur, vt tradit Bellec.
diſquiſit. Clerical. part. 2. tit. de pæn. Cleric. §. 9.
17 num. 2. vndè videtur multare poſſe pœna exilij,
ſuſpenſionis, verbalis degradationis, carceris,
relegationis, & ſimilis, non autem fuſtigationis
tanquam reputetur nimis ignominioſa, & redun-
dans in opprobrium ordinis Clericalis.
18 Parentes autem ſuas filias proſtituentes non
ſolum amittunt patriam poteſtatem, & coguu-
tur illas emancipare, per textum in l. ſi lenones,
& ibi notant DD. C. de Epiſcop. audien., & in l.
lenones C. de ſpectacul. lib. 11. Menoch. de arbitrar.
quæſt. lib. 2. caſ. 534. num. 6. cent. 6. Peguer. deciſ. crim.
15. num. 10. verſ. atque in fatre, vel domino. Ve-
19 rum etiam amittunt vſumfructum omnium bo-
norum aduentitiorum, quem prius habebant,
cum malè ſe geſſerint in officio paterno. Menoc.
loco citato num. 13. Farinac. in tit. de delictis carnis
quæſt. 144. num. 53. & 54.
20 Et vlterius parentes lenones licet de iure Co-
dicis condemnabantur ad publica metalla, per
textum in l. lenones in fin. C. de ſpectacul. lib. 11.
21 De iure verò Authenticorum, vt diximus cum
lenonibus imponatur pœna vltimi ſupplicij,
comprehendi multò magis lenones propriarum
filiarum non videtur dubitandum, cum huiuſ-
modi lenocinium grauius reputetur, quam alia-
rum extranearum, mulierum, vt in ſpecie ſic vo-
luit Foller. in pract. crim. in verbo item, quod fuit
leno. num. 8. vbi in fin. ſubdit ſemel vidiſſe Pa-
trem fuiſſe combuſtum vti lenonem propriæ filię,
& vxoris Peguer. deciſ. crim. 15. num. 10. Petrus Ca-
bal. reſol. crim. caſ. 171. num. 8. Farinac in tit de deli-
ctis carnis quæſt. 144. num. 57. vſque ad 63. vbi hanc
regulam firmat, & in Vrbe clarè diſponitur in con-
ſtitutione Sixti V. ex ordine Bullar. 47. tradit etiam
Bellet. diſquiſit. Clerical. part. 2. tit. de pæn. Cleri-
cor. §. 9. num. 7.
22 Qua pæna etiam multari debent Maritus leno
ſuæ vxoris, & frater ſuæ ſororis Menoch. de arbi-
trar. quæſt. 80. num. 16. & lib. 2. caſ. 534. num. 21.
cent. 6. Petrus Cabal. reſol. crim. caſ. 171. nu. 8. Fari-
nac. dicta quæſt. 144. num. 71. Pueguer. deciſ. crim. 15.
nu. 10. & in Vrbe habemus claram conſtitutionem
Sixti V. de temeraria Tori ſeparatione in ordine 47.
verſ. at poſtremo, de qua Bellet. dicto §. 9. num. 6.
& 7.
23 Aliquando tamen huiuſmodi iuris rigorem
temperatum fuiſſe in pænam exilij, quandoque
in pænam fuſtigationis, ſeù ductionis ſuper aſi-
nam facie verſa ad caudam, & quandoque præ-
fatos lenones fuiſſe ad triremes tranſmiſſos per-
petuò, vel ad tempus, etiam vltra fuſtigationem,
& ductionis ſuper aſinam per Ciuitatem teſtatur
Petrus Cabal reſol. crim. caſ. 171. num. 8. & 9. Fari-
nac. in tit. de delict. carn. quæſt. 144. num. 60. vbi de
parentibus, & num. 72. 73. & 74. vbi de maritis
Menoch. de arbitrar. quæſt. 88. num. 16. Foller. in
pract. crim. in verbo item, quod fuit leno num. 7.
& 8.
24 Quinimò de iure canonico Maritus leno ſuæ
vxoris non poteſt effici Clericus, cap. ſi cuius diſt.
34. Gugliem. de Benedict. in cap. Raynutius in ver-
bo cuidam Petro tradiderunt num. 6. de teſtam. Maiol.
in tract. de irregularit. lib. 5. cap. 41. num. 3. Menoch.
de arbitrar. quæſt. caſ. 534. nu. 22. lib. 2. cent. 6. Fari-
nac. dicta quæſt. 144. num. 75.
25 Ex præmiſſis igitur firmari poteſt regula,
quod mariti lenones vxorum de iure communi
puniuntur pæna vltimi ſupplicij, non tamen au-
fertur iudici facultas, & poteſtas temperandi
pænam ex aliqua cauſa ſibi bene viſa, vt conclu-
dit Farinac. dicta quæſt. 144. num. 77.
26 Vndè Maritus leno ſuæ vxoris pæna ordinaria
lenocinij non eſt puniendus, niſi pro tali adulte-
rio aliquid acceperit, vt videtur de mente Vul-
piani in l. 2. §. lenocinij ff. ad l. Iul. de adulter. ibi,
qui de adulterio ſuæ vxoris aliquid acceperit, Menoch.
de arbitrar. quæſt lib. 2. caſ. 534. num. 24. & 27. cen-
tur. 6. Farinac. qui alios allegat. in tit. de delictis car-
nis quæſt. 144. num. 78.
27 Contrarium tamen docet Angel. in l. 2. §. leno-
cinij nu. 2. & 3. ff. ad l. Iul. de adulter. & cum hac
ſententia concordat Bulla Sixti V. de temeraria
tori ſeparatione ex ordine Bullar. 47. verſ. at po-
ſtremo, in qua imponitur pæna vltimi ſupplicij
parentibus filiarum, & vxorum ſuarum lenoni-
bus, ſiuè quæſtus, ſiuè ex alia cauſa hoc crimen
commiſerint.
28 Veritas tamen eſt Maritum etiam ſine quæſtu
vxorem adulterandam tradentem, ſeù permit-
tentem non eſſe puniendum pæna ordinaria, &
tàm magna vltimi ſupplicij, ac ſi cum quæſtu fe-
ciſſet, cum ceſſante quæſtu ceſſet ratio formalis
ex ſe qualificans flagitium lenocinij, ac proindè
debet etiam ceſſare, ſeù potius minui, & tempe-
29 rari pæna. Siquidem propriè leno non dicitur,
nec ordinaria lenocinij pæna tenetur, niſi quæ-
ſtus cauſa mulieres alijs proſtituat, vt tradunt
DD. relati per Farinac. in tit. de delictis carn.
quæſt. 144. num. 39. & num. 40. refert contrarium
tenentes.
30 Quinimò ad hoc vt quis leno dicatur, & leno-
cinij pæna plectatur, requiritur quod huiuſmodi
crimen perpatrare conſueuerit, vt ſaltem per duas
vices in eo deliquerit, vel per tres, Menoch. de
arbitrar. lib. 2. caſ. 534. num. 49. cent 6. Farinac. dicta
quæſt. 144. num. 35. Cabal. reſol. crim. caſ. 171. nu. 12.
Pueguer. deciſ. crim. 15. num. 11. Vincen. de Franc.
deciſ. 68. per tot.
31 Quod non ſuffragatur marito, qui ſinè ſemel,
ſiue ſæpius de ſua vxore quæſtum fecerit, lenoci-
nij pæna tenetur l. mariti lenocinium §. qui quæ-
ſtum verſ. ſiuè enim ff. ad l. Iul. de adulter. Menoch.
dicto caſ. 534. nu. 24. in fin. Cabal. loco citato nu. 13.
Farinac. in eadem quæſt. 144. num. 36. Pueger. dicta
deciſ. 15. num. 6. in fin. & nu. 12. Vincen. de Franc.
deciſ. 68. num. 1. & 7.
32 Prout etiam parentes non videntur excuſandi
ſub prætextu, quod paupertate, ſeù neceſſitate
ducti ſe induxerint ad proſtituendas filias quæ-
ſtus cauſa, Farinac. dicta quæſt. 144. num. 66. &
faciunt tradita per eundem in antecedenti quæſt.
141. num. 60. & quæſt. 142. num. 15.
33 Contrarium verò, quod attenta paupertate,
& neceſſitate excuſentur parentes in tali caſu
tas

propter eorum vitæ ſubſtentationem, cum neceſſitas non habeat legem, & quodammodo ad delinquendum inducat, voluiſſe videtur *Afflict. in terminis conſtitutionis Regni in rub. 49. de lenon. §. matres, Menoch. de arbitrar. citato caſu 534. nu. 14. & ſeq.* vbi reſpondet contrarijs, & diſtinguit, vt paupertas non excuſet, neceſſitas autem excuſet, & in propoſito declarat, quæ ſit paupertas, & quæ neceſſitas relat per *Farinac. dicta quæſt. 144. num. 67.*

34 Effectu tamen non ſecuto, vt ſi mulier non conſenſerit, leno extraordinaria pœna pro motu Iudicis puniri debet, *Cabal. dicto caſ. 171. num. 15. Farinac. quæſt. 144. num. 33.* vbi quod concordat *Bulla Pauli IV. in ordine Bullar. 47. part. 1. & Bulla Sixti V. de temeraria thori ſeparatione, ſupra citata.*

CLERICVS SI BENEFICIIS PRIVETVR, AN SIT ALENDVS.

ARGVMENTVM.

Non eſt locus pœnæ priuationis beneficiorum, niſi in caſibus in iure expreſſis, quando verò Clericus beneficium ipſo iure amittat, vel per ſententiam veniat priuandus referuntur caſus, & ſtante priuatione, an ſit alendus, dautur regulæ.

SVMMARIVM.

1 Beneficium vacat priuatione, ſeù depoſitione ob graue delictum in caſibus in iure expreſſis num. 2. & 3. alias ſecus num. 4. & 5.

6 Crimen etiam depoſitione dignum non inducit priuationem beneficij ipſo iure, niſi ſit iure cautum, ſed priuatio fieri debet per ſententiam, & ita in dubio.

7 Beneficium quando vacat ipſo iure, vacare cenſetur in ipſo puncto commiſſi delicti, ſeù contracti matrimonij, vel emiſſæ profeſſionis.

8 Et ex tunc poſſeſſor non facit fructus ſuos, ſecùs ſi per ſententiam.

9 Beneficium quando ipſo iure vacare cenſeatur caſus referuntur vſque ad num. 27.

28 Beneficium vacat ipſo iure per offendentes litigantes, Iudices, Procuratores &c. in Romana Curia.

29 Alexandrina conſtitutio ad hoc vt habeat locum, quæ requirantur.

30 Beneficium vacat ipſo iure per confidentiam.

31 Ita etiam per alienationem bonorum Eccleſiæ, vel beneficij abſque debita ſolemnitate.

32 Non tamen hæc pœna habet locum niſi præcedat ſententia declaratoria facti; ſecùs ſi factum eſſet notorium num. 33.

34 In notorijs deueniri poteſt ad executionem abſque ſententia declaratoria.

35 Beneficijs quando quis veniat priuandus per ſententiam referuntur caſus, & num. 36.

37 Malè promotus hodie per ſententiam beneficio venit priuandus.

38 Beneficia vacantia ipſo iure, vel per ſententiam conferri non poſſunt Iudici illius cauſæ, neque eiuſdem conſanguineis, & familiaribus.

39 Clerico beneficijs priuato in contumaciam, vel propter excommunicationem nihil pro alimentis tradendum eſt, ſecus ſi propter delictum num. 40.

41 Clerico actualiter degradato de alimentis non eſt prouidendum.

42 Clericus ſi in ſolo Eccleſiæ vineam plantauerit, ſi deindè beneficio priuetur ex æquitate eidem ad vitam eſt relinquenda.

DECISIO LXXXII.

1 CLericus non priuatur beneficijs ob omne delictum, ſed in his tantum, quibus imponitur pœna depoſitionis, adeò vt beneficium vacet, & amittatur priuatione, ſeù depoſitione impoſita propter graue delictum perpatratum, vt propter homicidium, ſimoniam, periurium, & ſimilia. *Sylua de benefic. 3. part. quæſt. 2. & 3. Coraſ. tract. eod. 1. par. cap. 10. num. 1. Rebuf. in prax. tit. de mod. amitten. beneficia num. 61. & 62. Bernard. Diaz. de Lugo in pract crim canon. cap. 131. cum alijs allegatis per Garz. de benefic. part. 11 cap. 10. nu. 1.*

2 Non eſt tamen locus pœnæ priuationis beneficiorum, niſi in caſibus in iure expreſſis, ex *gloſ. communiter approbata in cap. fin. de iure patronat. Tiraquel. in l. ſi vnquam C. de reuocan. donat. in verbo reuertatur num. 249. vel 206. Enriq. in ſumm. lib. 13. cap. 56. §. 4. Gonzal. ad regul. 8. Cancellar. gloſ. 15. num. 136. Aym. de antiq. tempor. 4. part. ſect. 1. num. 148. Achil. de Graſ. deciſ. 201. ſeù 1. num. 5. de iure iuran. Rot. deciſ. 769. num. 2. part. 1. diuerſor. Garz. de benefic. part. 11. cap. 10. num. 2.*

3 *& duobus ſequent.* vbi ex *Duaren. de benefic. lib. 8 cap. 6. §. 5.* admonet non debere iudicem multum attendere ad canones antiquos, quia illi de facili imponebant pœnam depoſitionis ad textum in *cap. fraternitatis 34. diſtinct. Nauar. conſ. 13. num. 3. de præben.*

4 Et licet ſecundum aliquorum Doctorum ſententiam firmetur regula, quod quotieſcunque delictum ſit graue poſſit quis beneficio priuari, per textum in *cap. ſatis peruerſum 56. diſtinct. Sylua de beneficio 3. part. quæſt. 3. num. 2. 3. & ſequent. Rebuf. in prax. tit. de modis amittendi beneficia nu. 61.*

5 hoc tamen intelligendum eſt, ſi exprimatur à iure, alias ſecus *Rebuf. loco citato num. 62. late Tiraquel. in l. ſi vnquam in verbo reuertatur num. 249. 250. & 251. Rolan. conſ. 27, nu. 14. vol. 1. Menoch. de arbitrar. lib. 2. centur. 3. caſ. 276. per tot. Gonzal. ad reg. 8. Cancellar. gloſ. 15 num. 138. & 139.*

6 Nullum verò crimen etiā depoſitione dignum inducit priuationem beneficij ipſo iure, niſi ſit iure cautum, ſed priuatio fieri debet per ſententiam, & ita in dubio præſumendum eſt, *Felin. in cap. 2. nu. 3. de reſcript. Sylua de benefic. quæſt. 2. num. 7. & 9. Tiraquel. in l. ſi vnquam num. 248. ſeù 205. Planc. de delict. cap. 11. num. 2. Hieronym. Gabr. conſ. 196. lib. 1. & conſ. 187. lib 2. Suarez. de relig. tract. 3. lib. 4. cap. 58 num. 4 & tract. 5. lib. 3. cap. vltim. nu. 4. & 6. Gonzal. ad reg. 8. Cancellar. gloſ. 15. nu. 153. Garz. de benefic. part. 11. cap. 10. num. 5.*

7 Quod ſi beneficium vacet ipſo iure, vacare cenſetur in ipſo met puncto, quo ſcilicet committitur delictum, vel contrahitur matrimonium, vel emittitur profeſſio, & ſic de reliquis, non autem quando de facto quis amouetur à beneficij poſſeſſione, ſeù detentione, *Gonzal. ad reg. 8. Can-*

8 *cel. gloſ. 15. num. 141. & num. 150.* vbi ſubdit, quod beneficiatus quando beneficium vacat ipſo iure, ex tunc non faciat fructus ſuos, & ad illius reſtitutionem teneatur, ſecus vero ſi per ſententiam, cum illos percipere poteſt, donec per ſententiam beneficio priuetur, *gloſ. fin. in cap. fraternitatis 12. qu. 2. Gabr. lib. 7. in tit. de delictis concluſ. 12. nu. 10.*

Tira-

Digitized by Google

Tiraquel. in l. ſi vnquam in verbo reuertatur nu. 291. & ſequen. C. de reuocan. donat. Siman. de Catholic. inſtit. cap. 9. à num. 157. vſque ad 191. plenè Garz. de beneſic. part. 11. cap. 10. à num. 8. vſque ad 58.

Caſus autem, ſeù modi vacationis beneficij ipſo iure quinquaginta duo referuntur à *Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 15. à num. 3. vſque ad 133.*
9 & ſignanter per aſſecutionem alterius beneficij
10 incompatibilis, vt *num.* 49. per ingreſſum Reli-
11 gionis profeſſione ſecuta, vt *num.* 45. per non promotionem intra annum ad Sacerdotium, vt
12 *num.* 47. per promotionem ad Epiſcopatum, vt
13 *num.* 53. per militiam ſæcularem, vt *num.* 54.
14 per violentam beneficij occupationem, vt *nu.* 58. *per textum in cap. eum, qui de preben. in 6.* per vio-
15 lationem ſequeſtri impoſiti vigore ſententiæ definitiuæ in Romana Curia prolatæ in cauſa beneficiali ſuper poſſeſſorio, vel petitorio, vt *num.* 59. *cum ſequent. per Clement. 1. de ſequeſtrat. poſſeſ. &*
16 *fruct.* per apprehenſionem poſſeſſionis de beneficio collato à Papa ante literarum expeditionem vigore *conſtitutionis Iulij III. ex ordine Bul-*
17 *lar. 33.* propter crimen hæreſis, quod extenditur etiam ad beneficia filiorum, vt *num.* 65. *cum duobus ſequent. cap. ad abolendam §. 1. ibi, & ſit omni beneficio ſpoliatus de hæreticis, vbi gloſ.*

18 Inſuper beneficium vacat ipſo iure ſi habeatur pro derelicto, vt proſequitur *Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 15. nu. 64. iuxta notata in cap. ex parte*
19 *de Cleric. non reſiden.* per crimen realis ſimoniæ, vt *num.* 69. & 70. vbi quod ſecus per ſimoniam
20 conuentionalem, nec non per crimen læſæ Maie-
21 ſtatis, vt *num.* 72. propter crimen falſitatis lite-
22 rarum Apoſtolicarum, vt *num.* 73. per homicidium Epiſcopi, vel eius percuſſionem, vt *nu.* 75.
23 *Clement. 1. § à fendis de pœnis*, per offendentem
24 Cardinalem, vt *in num.* 74. per homicidium Rectoris ſuæ Eccleſiæ, vt *in num.* 77. *cum ſequent.*
25 propter crimen ſodomiæ, vt *num.* 83. *ex conſtitutione Pij V. ex ordine Bullar. 70. incip. horrendum,*
26 propter aſſaſſinium, vt *in num* 76. *ex cap. 1. de ho-*
27 *micid. in 6.* ita etiam ob non publicationem reſignationis iuxta formam *conſtitutionis Gregorij XIII. de publican. reſignat. 87. inter conſtitutiones eiuſdem Gonzal. vt ſupra num. 85. & ſequent.*

28 Vacant pariter ipſo iure beneficia poſſeſſa per offendentes litigantes in Romana Curia, eorumque Iudices, Aduocatos, Procuratores, teſtes, vel Notarios ex conſtitutione *Alexandri VI. inter eius conſtitutiones 11. Gonzal. ad reg. 8. Cancellar. gloſ. 15. num. 110. Pute deciſ. 102. 103. 104. lib. 1. Rot. deciſ. 166. part. 2. diuerſ. per totam, Mandoſ. conſ. 60. & 61.* vbi plura tradit quoad illius declarationem.

29 Sed ad hoc vt Alexandrina conſtitutio habeat locum, tria copulatiuè requiruntur, primo quod in offenſione, minis, & iniurijs dolus interueniat. Secundo, quod offenſio, & iniuriarum illatio ex cauſa litis proceſſerit, tertio, quod ex parte offenſi, ſeù iniuriati nulla interuenerit prouocatio, *Farinac. conſ. 67. num. 1. tom. 1. & dixit Rot. coram Blanchetto poſt dictum conſil. Farinac. num. 3. Guazin. in tract. de confiſcat. concluſ. 13. Ampliat. 87. num. 4.*

30 Pro vt etiam vacat ipſo iure beneficium per confidentiam, nempè quando aliquis reſignat alicui beneficium ſub confidentia, quod reſignatarius poſtea reſignet alteri perſonæ reſignanti dilectæ, vel in alijs caſibus contentis in *conſtitutionibus ex ordine Bullarij 109. Pij IV. & 87. Pij V. de quibus Flaminius Pariſ. in tract. de confidentijs quæſt. 58. per totam, Gonzal. ad reg. 8. Cancellar. gloſ. 15. num. 129.*

31 Per alienationem etiam bonorum Eccleſiæ, vel beneficij ipſo iure beneficium vacat, ſi abſque debita ſolemnitate facta fuerit, *Extrauag. ambitioſæ §. inferiores verò de reb. Eccleſ. non alienand.*
32 *Gonzal. loco citato num. 63.* Non tamen hæc pœna habet locum, niſi præcedat ſententia declaratoria facti, ſcilicet alienationem factam fuiſſe, ex relatis per *Sanchez. ad præcepta Decalog. lib. 2. cap. 202. num. 20. Quaranta in ſumma Bullar. in verbo alienatio rerum Eccleſ. num. 49. verſ. in pœna verò priuationis Farinac. conſ. crim. 205. ſub nu. 32. verſ. nec non etiam in caſu extrauagantis tom. 3. Anton. Gomez. de delict. cap. fin. rub. de confiſcat. bonor. nu. 3. verſ. ſecundo limitat. Rot. deciſ. 705. nu. 7. tom. 2.* quæ declaratio deſeruire poteſt regulariter in alijs caſibus ſupra relatis.

33 Secus tamen quando factum alienationis eſſet notorium, neque aliquid probetur, quod excu-
34 ſationem præbere poſſit, cum in notorijs deueniri poſſit ad executionem abſque alia ſententia declaratoria, *Abb. in cap. peruenit il primo nu. 7. de appell. & ibidem Prepoſit. num. 8. Bero conſ. 176. num. 96. lib. 1. Rot. in Bononien. ſucceſſionis de Zanis 17. Maij 1641. coram Bichio relat. in deciſ. 705. num. 8. coram Amat. Dunozet. tom. 2.*

35 Plures alij modi ſunt, quibus ob diuerſa delicta quis non eſt ipſo iure beneficio priuatus, ſed per ſententiam venit priuandus, nempè homicida, publicus Concubinarius, Sacrilegus, Incendiarius, periurus, abſens à reſidentia, bannitus, & alij plures de quibus ſigillatim alibi tradidi, & exemplificat *Rebuf. in prax. in tit. de modis amittendi beneficia à num. 50. vſque ad finem.*
36 Prout etiam adulteri, inceſtuoſi, incorrigibiles, aleatores, fures, vſurarij, ſtupratores, omneſque alij grauia, & horrenda crimina perpetrantes, vt latè docet *Diaz. in prax. crim. canon. ſub titulis particularibus præfatorum criminum Gonzal. ad reg. 8. Cancellariæ gloſſ. 15. num. 134. & 135.*

37 Ordines verò malè ſuſcipiens, ſeù Clericus malè promotus licet vigore *Sixti V. ex ordine 91. Bullar. Cherubini tom. 2.* ipſo iure beneficio priuatus remaneat, tamen hodiè huiuſmodi vacatio ipſo iure locum habere non poteſt, ſed per ſententiam talia committens venit priuandus, quia conſtitutio Pij V. redacta fuit *à Clemente VIII. vt ex ſua conſtitutione 40. ex ordine Bullar. Cherubin. tom. 3.* ad terminos Sacrorum canonum, *& conſtitutionis Pij II. eodem Bullar. ex ordine 7. tom. 1.* & Concilij Tridentini, præterquam quoad ſimoniacè promotos, de qua materia cum alibi latius egerim, eadem repetere prætermitto.

38 Hinc animaduertendum eſt, quod quotieſcunque beneficium vacat ipſo iure, vel per ſententiam, nullatenus poſſunt prouideri de tali beneficio, nec à Sede Apoſtolica, nec ab ordinarijs illi, qui fuerunt Iudices ciuiles, vel criminales

Digitized by Google

diĉtarum cauſarum, neque etiam diĉtorum Iudicum nepotes, conſanguinei, ſeù affines, ſollicitatores, procuratores, domeſtici, & familiares cuiuſcunque ſtatus, ordinis, & conditionis, vt ad obuiandum fraudibus, & iniuſtitijs, ac delinquendi occaſionibus in priuando aliquem innocentem, vel eſſe priuatum declarando, vt aliquem ex antediĉtis perſonis de tali beneficio prouideretur, vt ſanĉtiſſimè conſtitutum fuit *à Pio IV.* per ſuam bullam, quæ de verbo ad verbum refertur *à Gonzal.ad reg.8.Cancellar.gloſs.15. poſt num.157.& 158.*

39 Ex quibus concluſionibus, vt ſupra firmatis oritur ſingulare dubium, an beneficijs priuato nunquid aliquid de bonis Eccleſiæ, aut beneficij dandum ſit; & quod Clerico ob contumaciam ſuſpenſo, aut depoſito, vel excommunicato nihil pro alimentis præſtandum ſit, tradit *Farinac.part.1.fragment.crim.in verbo Clericus n.440.& 441. ex gloſs. in cap. quia ſæpè in verbo beneficij*, ibi, *cum ſtatim poſſit de elect. in 6.* & ratio eſt, quia comparendo, & obediendo, vel procurando abſolutionem ab excommunicatione poteſt ſe à prædiĉtis liberare.

40 Sed ſi clericus fuerit ſuſpenſus, aut depoſitus non ob contumaciam, ſed propter deliĉtum, & tunc de alimentis prouidendum eſt, cum clericus ſuſpenſus, vel depoſitus clericaliter viuere debet, ne in opprobrium ordinis clericalis mendicare cogatur, præcipuè ſi clerico non ſic prouidendo famæ eſſet periturus, *cap. Diaconi quæſt. 3. diſtinct. gloſs. in cap. paſtoralis in gloſs. fin. de appellat. Farinac.in 1.part.fragment.crim.in verbo Clericus num.442.& 443.*

41 Quod ſi Clericus aĉtualiter deponatur, & degradetur, de alimentis prouidendum non eſt; etenim Eccleſia de illis non habet aliam curam, niſi prout de laicis egeſtate laborantibus, *Farinac. fragment.crim.part.1.n.444.*

42 At ſi Clericus in terra, ſeù ſolo Eccleſiæ ſterili, & inculto vineam plantauerit, licet poſtea beneficio priuetur propter perpatratum crimen, ex quadam æquitate eidem relinquenda eſt ad vitam ſuam, ita *Farinac. part. 1. fragment. crim. num.445.*

CLERICVS PLVRES MISSAS IN EADEM DIE CELEBRANS, VEL OMITTENS DEBITAS SOLEMNITATES, ET INEBRIARI SOLITVS QVOMODO PVNIATVR.

ARGVMENTVM.

Patet ex Summario.

SVMMARIVM.

1 Sacerdoti ſufficit vnam miſſam in die celebrare.

2 Licet hoc non ſit omnino interdiĉtum, & in multis caſibus liceat in vna die plures miſſas dicere num. 3. ſed huiuſmodi caſus procedunt de iure antiquo num.6.

4 Hodiè prohibitum eſt Sacerdoti plures miſſas in vna die celebrare.

5 Sacerdos plures miſſas in eadem die dicens punitur pæna arbitraria.

7 Sacerdos in caſibus quibus poteſt iterum celebrare debet eſſe ieiunus, vt non ſumpſerit in primo ſacrificio ablutionem.

8 Presbyter ſine debitis ſolemnitatibus ſcelebrans grauiter Iudicis arbitrio punitur.

9 Parochi negligentia ſi infirmus decedat abſque Sacramentis ab officio eſt remouendus.

10 Prout etiam ſi Sacerdos puerum in neceſſitate noluerit baptizare, & ita deceſſerit deponendus eſt.

11 Presbyter non ieiunus ante dormitionem non poteſt celebrare, & celebrans eſt deponendus, & beneficio priuandus. Contrarium num.13.

12 Vel puniri poteſt hoc caſu pæna carceris, ſeù ſuſpenſionis.

14 Dormitio non eſt de ſubſtantia digeſtionis, ſed ſatis eſt quod ſit perfeĉta per lapſum ſeptem horarum.

15 Clericus crapuloſus, & ſolitus ſe inebriari ab officio, & beneficio ſuſpenditur, & quid ſecundum antiquos canones num.16. 17. & 18. ſed huiuſmodi pænæ correptæ fuerunt per decretalem in cap. à crapula de vit. & honeſt. cleric. num.19.

20 Clericus ad hoc vt pæna ebrietatis puniatur requiritur, vt ſit ſolitus inebriari, & ſaltem debet præcedere monitio 22.

21 Epiſcopus non debet excommunicare, vel deponere pro deliĉto vna vice commiſſo.

23 Clericus ſolitus inebriari non eſt ad ſacros ordines promouendus.

24 Clericus ſolitus inebriari peccat mortaliter.

DECISIO LXXXIII.

1 Licet Sacerdoti ſufficere debeat vnam miſſam in die vna celebrare, vt habetur *in conſtitutionibus Alexandri II. relat. in cap. ſufficit de conſecrat. diſt.1. & Innocentij III. relat. incap. conſuluiſti de celebrat. miſſar. ac Honorij III. relat. in cap. te referente eod. tit. de celebrat. miſſar.* nullam tamen pænam dicentibus plures miſſas in præfatis conſtitutionibus comminatur, vndè clericis ite-
2 rum in eadem die celebrare non videtur omninò interdiĉtum, & quamuis in diĉto *cap. ſufficit in fin.* dicatur quod pluries celebrans in die, vel ob pecuniarum lucrum, vel pro ſæcularium adulationibus damnationem non euadit, hoc tamen magis æternam, quam temporalem pænam indicare videtur, ſecundum *Hoſtien. in ſumm. in tit.de accuſat. §.quis ſit effectus num.13. in fin.verſ. nec qui cantauerit duas miſſas Vualfrid. in commentar. de rebus Eccleſiaſt. cap.21.* vbi refert Leonem Papam ſæpiùs in die miſſam celebraſſe, *Menoch. de arbitrar. quæſt. lib.2.caſ.407.num.1.& ſeq.*

3 Quinimò multi caſus, in quibus licitum eſt Sacerdoti in vna die plures miſſas dicere, referuntur *à Silueſtrin. in ſumma in verbo miſſa 1. §. 7. à Nauar. in manual. Confeſſor. cap.25. num.87. D. Soto in 4. ſent. diſt. 13. quæſt. 2. artic.2. Montemar. in ſua praĉt. Epiſcopal. cap. 79. in adnotatione poſt num.2.*

4 Verius tamen eſt prohibitum eſſe Sacerdotibus plures miſſas in die celebrare excepta feſtiuitate Natiuitatis Domini, cum in conſpeĉtu Populi hoc graue, & ſcandaloſum reputetur, præſertim ſi auaritiæ cauſa, & ad lucrum captandum hoc ſcelus attentare præſumpſerint, Chriſtus enim ſemel paſſus eſt, & totum mundum redemit, nec modica res eſt vnam miſſam facere, & valdè fælix eſt, qui vnam dignè celebrare poteſt, vt ſunt verba textus *in cap. ſufficit de conſecrat. diſtinct.1. vt ibidem tenent Archidiac. & Turrecrem. Angel. Clauaſ. in ſum. in verbo in miſſa il 2. num.7. Alex. de Aleſ. in ſua ſumm. part.4.quæſt.52. num.3. Diaz. in praĉt. crim.canon.cap.35. in verbo, ac indè ſapius, ibique Ignat. Lopez. in addit. Menoch. de arbitrar.quæſt.lib.2.caſ.407.n.1. & ſeqq. Montemar. in ſua*

ſua pract. Epiſcopal.cap.79.num.1.

5 Ec quoniam pæna Sacerdoti dicenti in die duas miſſas non eſt à iure ſtatuta, propterea Iudicis arbitrio venie ſtatuenda, habita ratione ad Sacerdotis qualitatem, ad facti notorietatem, & Populi ſcandalum, & hanc pænam arbitrariam ad triremes per triennium ſæpè fuiſſe extenſam Neapoli refert *Mantemar. in ſua praxi Epiſcopal. cap.79.num.1. & 2. & ſeq. adnotatione*, & Romæ *Farinac. fragment. crim. part. 1. in verbo Clericus num. 311. fol. mihi 57. à tergo Menoch. de arbitrar. quæſt. lib.2. caſ.407. num. 1. cum ſequent. Diaz. in pract.crim.canon. cap 35. in verbo ac indè ſapius*.

6 Caſus enim relati à ſupracitatis Doctoribus, in quibus ſacerdoti permittebatur plures miſſas in die celebrare, procedunt antiquo tempore, & in primitiua Eccleſia, ob inopiam Sacerdotum, ſecus autem hodie, & noſtra tempeſtate, qua Eccleſia Sacerdotum copia exuberat, & dicti caſus rariſſimè contingunt præter diem natiuitatis, & quando Clericus ob inopiam duarum Eccleſiarum curam haber, vt ex *Ignatio Lopez tradit Menoch. de arbitrar. quæſt. in addition. ad caſum 407. Farinac. part.1. fragment. crim. in verbo Clericus num.313.*

7 Et in caſibus, in quibus iterum Sacerdotibus celebrare permittitur, huiuſmodi permiſſio procedit ſi ieiuni fuerint, adeout ſi in primo ſacrificio lotionem, & purificationem ſumpſerint, amplius celebrare nequeunt, iuxta *decretum Innocenty III. relat. in cap. ex parte de celebrat. miſſar. vbi Hoſtien. & communiter ſcribentes, Maiol. de irregularitate lib.3. cap.24. num 2. Ignatius Lopez ad Diaz. in prax.crim. canon.cap.35.in verbo ac indè ſapius lit.A. in fin. Menoch. de arbitrar. quæſt. in addition. ad caſ.407.num.2. & ſeq.*

8 Clericus verò, qui omiſſo ordine, & ſolemnitatibus ab Eccleſia conſtitutis, & ordinaris miſſæ ſacrificium celebrare præſumpſerit, grauiter Iudicis arbitrio multandus eſt iuxta generalem regulam, quam conſtituit *Menoch. de arbitrar. quæſt. caſ 408. num.1. & 2. & caſ.388.n.13.* vbi de Sacerdote abutente debito modo ſacrificandi, ſeù peruertente ordinem, vt ſi non apponeret vinum ſimul cum aqua in calice, ſed ſolum vinum, & ſolam aquam, & his ſimilia, *Diaz in pract. crim. canon. cap. 36.* vbi de Sacerdote celebrante ſine aqua, & igne, vel in pane fermentato, & calice ligneo, *& cap. 37.* vbi de Sacerdote celebrante in Altari non conſecrato, *& cap.38.* vbi de Sacerdote celebrante ſine ſtola, & alijs veſtibus ſacris, *Dec. in cap. at ſi clerici num. 204. de iudic.* vbi de Sacerdote celebrante ſine lumine, *Angel. Clauaſ. in ſumm. in verbo Miſſa nu. 35. & 36. Sylueſter in ſumm. in verbo Miſſa il primo num. 2. Farinac. part. 1. fragment. crim. in verbo Clericus num.315.*

9 Quod ſi Clericus Sacerdos, & præcipuè Parochus negligens fuerit in adminiſtratione Sacramentorum, vt ſi eius negligentia, & incuria infirmus abſque ſacramentali confeſſione, & ſacra communione decedat, à ſuo officio remouendus eſt, cum reus ſit animæ illius, ſecundum *gloſs. in cap. officium in verbo ſine confeſſione de officio Archipresbyteri, facit textus in cap. presbyteri 26. quæſt.6. & in cap. ſi presbyter ead. cauſ. & quæſt. Farinac. par.1. fragment. crim. in verbo Clericus num.437.*

10 Prout etiam ſi Sacerdos puerum in neceſſitate noluerit baptizare, & abſque baptiſmi ſacramento obierit, pæna depoſitionis plectendus eſt, vt probat textus *in cap. quicunque de conſecrat diſtinct.4. & docet Ignatius Lopez in addition. ad Diaz in pract. crim.canon.cap.44. verſ. hinc procedit*, vbi teſtatur ſemper vidiſſe pro his criminibus ſuſpenſionis pænam cum recluſione ad tempus impoſitam, quem refert *Farinac. part. 1. fragment. crim. in verbo Clericus num.438.*

11 Vlterius presbyteris non ieiunis ante dormitionem interdictum eſt miſſam celebrare, *cap. Sacramenta de conſecrat. diſ.1.* quo caſu presbyter delinquens deponendus, & beneficio priuandus eſt, *ex Concilio Bracharenſe, vt in cap ſi conſtiterit de accuſat & docent Cardinalis in cap. ex parte de celebrat. miſſar. in 4 quæſt. Archidiac. in dicta cap ſi conſtiterit in 3. notab. Hoſtien. in ſum. in tit. de conſecrat. Eccleſia, vel altaris §. & qualiter ieiuno.*

12 Seù quod hoc caſu, attenta qualitate perſonę, & ſcandali, ac exceſſus, delinquens puniri debeat pæna carceris, aut ſuſpenſionis, tenet *Diaz in pract.crim canon. in verbo non ieiuni cap.34. num. 2. ibique Ignat. Lopez in addit. in verbo animaduertere lit.B vbi allegat. Io: de Anan. in cap ſi conſtiterit, Foller. in pract. crim canon. cap. 37. in fin. num. 63. latè Bertarchin. in tract. de Epiſcopo part.2. lib 4. quæſt 42. & latiſſimè Cardinal. Turrecrem. in cap Sacramenta de conſecrat. diſt. 1. Farinac. part.1. fragment. crim. in verbo Clericus n.262. verſ. verius credens Menoch. de arbitrar. quæſt. lib.2.*
13 *caſ.406.* vbi tenet cum *Diaz* iſto caſu non intrare pænam depoſitionis, aut priuationis beneficij, ſed arbitrariam.

14 Dormitio tamen non eſt de ſubſtantia digeſtionis adhoc vt quis pro ieiuno habeatur ad effectum celebrandi, cum ſatis ſit quod digeſtio ſit perfecta etiam ſine dormitione, & regulariter perfecta dicitur per lapſum ſeptem horarum. *Abb. in cap ſi conſtiterit ad fin de accuſat. Card. in cap. ex parte de celebration. miſſar. Diaz. pract. crim. canon. in verbo non ieiuni cap.34. num. 3. vbi latè.*

15 Vnde Clericus ſe abſtinere debeat ab exceſſiuo cibo, & potu, & ſic à crapula, & præcipuè alios ad æqualiter bibendum incitare non debet, & aliter faciendo ab officio, & beneficio ſuſpenditur, cum ebrietas, & mentis inducat exilium, & libidinis prouocet incentiuum, ita *Innocentius III. in Concilio generali Lateranen. relat. in cap. à crapula de vita, & honeſtat. clericor. vbi gloſ. & communiter ſcribentes Bellamer. in cap. Eccleſiæ diſt.35. Hoſtien. in ſum. de tempor ordinat. in 3. regula num.16. & 17. poſt med verſ. non ſolum in potu. Plancha in epit. delictor. lib.1. cap 30. num.4. verſ. quibus illud ſubiciam Farinac. par.1. fragmentor. criminal. in verbo Clericus num.246. & 256.*

16 Et licet per antiquos canones Clericus ebrietati incumbens, & ab ea non deſiſtens deponatur ſi fuerit Epiſcopus, Presbyter, aut Diaconus, Subdiaconus verò, aut alius inferior Clericus non deponatur, ſed à communione priuetur iuxta *Textus in cap Epiſcopus 35. diſtin. & ibi gloſ. in verbo priuetur. Hoſtien. in ſum. de tempor. ordinat. in 3.*

Digitized by Google

regul.num.17. verſ.pœna deſeruientis ebrietati, & in rub. de accuſat.§.quis ſit effectus num 14. verſ.ebrietas ſi aſſidua ſit Foller.in pract.crim.canon. in gloſ. & ſi confeſſi, aut conuincti ſint cap.33. num.27. Diaz. in pract. crim. canon. in verbo ebrij cap. 77. num.2. verſ.& vi, Planca in epit.delictor.lib.1.cap.30.nu.4. in princ.verſ. Hoſtienſis in ſumma.

17 Quinimò per textum in *cap. fin. eadem diſt.35.* ſtatuitur Clericum ebrietati incumbentem, aut triginta dierum ſpatio à communione ſubmouendum, aut corporali ſupplicio ſubijciendum eſſe: & ibi *gloſ.in figuratione caſus*, vbi quod ver-

18 ba *textus vt ordo patitur* eſſe intelligenda, vt prima pœna locum habeat in Clerico ſacro ordine inſignito, ſecunda autem pœna corporalis procedat in Clerico in minoribus ordinibus conſtituto, vt ibidem etiam declarat *Archidiacon. in verbo vt ordo, & in verbo vt ſubmoueatur, & in verbo ſupplicio Diaz.in pract. crimin. canon. in verbo ebrij cap.77.n.2.in princ. verſ.ideo placuit. Planch. in epitom. delictor. lib.1. cap.30. num.3. in fin. verſ. iure Pontificio,Menoch.de arbitr.quæſt.lib.2.caſ.404. num.3.5.& 6.*

19 Fuit tamen ab antiquis pœnis de quibus in dicto *cap.Epiſcopus, & cap.fin. diſtin.35.* derogatum per decretalem in *cap à crapula de vita,& honeſtat. Cleric.* adeoùt hodie huiuſmodi pœnæ ceſſant, & procedant pœnæ ſtatutæ in *cap.à crapula*, & hanc eſſe veritatem dicit *Farinac. par.1.fragment.crim. in verbo Clericus num.250. & 251. ex Hoſtien. in dicto cap à crapula de vit.& honeſtat. clericor. ibique Io: Andrea num.3. in verbo beneficio,& in verbo ſuſpendatur Anch.num.4. Anton.de Butr. num.5. in fin. Imol.num.1.in fin.verſ.pœna autem Abb.num.3.Ripa in l fin.num.72.C. de reuocand.donat.*

20 Ad hoc autem vt pœna prædicta contra Clericos ebrietate incumbentes ſibi locum vindicet, exigitur vt Clericus ſit ſolitus inebriari, itaùt ebrietas ſit continua, & aſſidua, & illi inceſſanter deſeruiat, ſecùs ſi fuerit ſemel tantum ebrius, aut pœnitens, vel monitus ſe inebriari ceſſauerit, vt colligitur in *cap. Epiſcopus diſt.35.* ibi, *aut deſinat.* & ibi, *gloſ.in verbo deſinat.* vbi firmat gene-

21 ralem regulam, quod non pro quolibet delicto vna vice commiſſo Epiſcopus debet excommu-

22 nicare, vel deponere, & ad hunc effectum ſaltem præcedere debeat monitio docent *Archidiac. in dicto cap.Epiſcopus num.1. verſ. ex primo colige. Mediolan.num.1.verſ.nota argumentum Card.Zabarel.in ſumm.num.3.in fin. verſ.quarto nota, Abb. in princ.& num.3. verſ.vltimo nota Ancaran.in ſumm. num.5. Anton.de Butr.in ſummar.& num.2.verſ.vltimo nota, Planch. in epitom. delictor. lib.1. cap.30. num.4. poſt princ. verſ. quibus, & illud ſubiciant Farinac. par.1.fragment.criminal. in verbo Clericus, num.255.& 258.*

23 Clericus autem conſuetus ſe inebriare non ſolum mulctatur relatisſpœnis, ſed etiam non eſt ad ſacros ordines promouendus, cum ebrietas ſit damnabile, & graue vitium, ex quo multa mala proueniunt, dum diſſipat ſenſum, confundit intellectum, ad venerem prouocat, omniaque membra debilitat,vt comprobat *Ancharan.in cap. à crapula num. 2. de vita, & honeſt. clericor. ibique Imol.num.4. Hoſtien.in ſumm.de tempor. ordinat. in 3.regul.num.17. Diaz.in pract. crim. canon,in verbo ebrij cap.77.in princ.& num.1.& 2. ibique Ignatius Lopez.in addition. lit.A. Planch.in epithom. delictor. lib.1.cap.30. ſub num.4.& 5. in diſcurſu vbi copioſè Menoch.de arbitrar.quæſt.on.lib.2.caſ.404. num.1.& ſeq.Farinac.fragment.criminal.par.1.in verbo Cleri-*

24 *cus, num.252. 253. & 254.* ſubdit ebrium non ſolum puniri in foro exteriori, ſed etiam in interiori, quia committit peccatum mortale.

SOANEN. IMMVNITATIS ECCLESIASTICÆ.

ARGVMENTVM.

Cognitio cauſæ, an confugiens, ſeù extractus ab Eccleſia gaudeat immunitate Eccleſiaſtica etiam quo ad Regulares ſpectat ad Epiſcopum, vnde poteſt confugientes ad Monaſteria Regularium in caſibus exceptis extrahi facere, Vicarius Capitularis ſede vacante non poteſt cognoſcere huiuſmodi cauſas, nec exequi Apoſtolicas diſpenſationes, & in irregularitatibus, & impedimentis occultis diſpenſare, Clerici, & Regulares, an gaudeant Eccleſiaſtica immunitate in caſibus non exceptis, ſi ad loca immunia confugiant quæſtio controuerſa examinatur.

SVMMARIVM.

1 Cognitio cauſæ confugientium ad Eccleſias, an gaudeant immunitate ſpectat ad Epiſcopum etiam quoad Regulares.

2 Non autem ad Prælatos inferiores etiam nullius Diœceſis.

4 Religioſi ſunt exempti à iuriſdictione Iudicis Eccleſiaſtici, & Ordinarij, & eorum foro, & exemptioni non poſſunt renunciare.

Poſſunt ſibi eligi Conſeruatores, & Iudices ibid.

7 Religioſi ſubijciuntur Epiſcopis, procedentibus tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatis.

8 Degentes extra Monaſteria ſubijciuntur correptioni Epiſcopi, tum in criminalibus, tum in cauſis mercedum, & miſerabilium perſonarum.

9 Quoad curam animarum, & adminiſtrationem Sacramentorum ſubijciuntur Ordinario.

10 Tenentur publicare, & ſeruare interdicta, & dies feſtus ab Epiſcopo promulgatos.

11 Subijciuntur Epiſcopo in differentia præcedentiæ,& ad accedendum ad proceſſiones.

12 Epiſcopus quando poſſit punire Regulares delinquentes extra clauſtra.

Nulla renunciatio à Nouitijs fieri poteſt ſine Epiſcopi, eiuſque Vicarij licentia ibidem.

13 Cauſa nullitatis profeſſionis cognoſcenda eſt ab Ordinario, & Superiore Regulari.

14 Regulares quoad caſibus ſubijciuntur Epiſcopis remiſſiue.

15 Epiſcopus poteſt ob crimina excepta extrahi facere confugientes ad Monaſteria Regularium.

16 Non tamen poteſt Epiſcopus carcerare Regulares recuſantes, & ſe opponentes.

17 Iudex Sęcularis non poteſt propria auctoritate etiam in caſibus exceptis delinquentes è loco immuni extrahere, ſecus ſi Ordinarius requiſitus recuſet.18. ſunt tamen extracti retinendi in carceribus Eccleſiaſticis donec per ſententiam declaretur an gaudeant.19.

20 Nulliter extractus ab Eccleſia non ſeruata forma Bullæ Gregorianæ eſt reſtituendus etiam in crimine excepto,& notorio 21.

22 Vicarius Capitularis non poteſt cognoſcere cauſas confugientium ad Eccleſias, & ab illa extrahentium. Contrarium 23. vbi reprobatur.

24 Capitulum ſede vacante ſuccedit Epiſcopo in iuriſdictione ordinaria, ſecus in delegata.

25 Vicarius Capitularis non poteſt exequi Apoſtolicas diſpenſationes directas Epiſcopo, eiuſque Vicario, neque commiſſiones in forma dignum. 26.Neque de ſtylo Da-

taria

tariæ huiuſmodi literæ eidem committunt. 27. Non obſtante quod in contrarium fuerit obſeruatum. 28. Contrarium num. 33.

28 Acta ſubſtinentur ſi ex parte officialis interueniat titulus putatiuus, & ex parte populi communis error. 29.

30 Limit. vt diſpoſitio l. Barbarius ff. de offic. Prætor. non procedat in ſpiritualibus 31.

32 Limit. 2. vt diſpoſitio dicti textus procedat ſi error ſit in facto, ſecus ſi ſit in iure.

34 Vicarius Capitularis neque poteſt in irregularitatibus occultis diſpenſare.

35 Poteſt exequi literas Epiſcopo directas per Sacram Congregationem, petita ad cauthelam ab eadem licentia.

36 Regulares ſicut Clerici gaudent immunitate Eccleſiæ.

38 Clerici gaudent immunitate Eccleſiæ, nec inuiti extrahi poſſunt 39.

40 Contrarium quod nec Clerici, nec Religioſi gaudeant hac immunitate 41. 43. & 44. Declara vt num. 42. & 45.

46 Ad correctionem annuente Summo Pontifice extrahi poteſt reus incorrigibilis è loco immuni.

47 Extrahi poteſt reus in caſu alicuius atrociſſimi delicti licet non excepti facto verbo cum Sanctiſſimo eoque annuente.

48 Proditorium dicitur homicidium commiſſum in perſonam, quæ nullam habebat cauſam præcauendi.

49 Committens homicidium, vel membri mutilationem in Eccleſia eiuſque Cemeterio non gaudet eius immunitate.

50 Nomine Eccleſiæ non veniunt ſcalæ, tectum, atrium quando agitur de excludenda immunitate Eccleſiæ.

51 Occidens in ſcalis, tecto, & atrio Eccleſiæ ſi ad eandem confugiat gaudet immunitate.

52 Occidens in Eccleſia in pura rixa gaudet eius immunitate contrarium 53.

54 Religioſus veneno interficiens ſuperiorem eundem corrigentem committit homicidium proditorium.

DECISIO LXXXIV.

VAcante Sede Epiſcopali, quidam Clauſtralis obſeruantiæ Regularis Sacerdos offendens intra ſui Monaſterij clauſtra in Io: Clericum Sęcularem, egreque ferens ab eodem ſalutatum non fuiſſe, acriter obiurgauit, contumelioſiſque verbis affecit, die immediate ſequenti diluculo iterum inter ſe offendentes extra Monaſterium in via publica Ciuitatis deuenerunt ad alia verba obiurgatoria, vnde Io: Scipio percuſſit leuiter eundem Religioſum, qui euaginato gladio, quem etiam infra veſtes, & habitum geſtabat, eundem fugientem inſectatus fuit, ſed cum aſſequi non potuerit, reuerſus ad Monaſterium, & intra clauſtra inuento alio eiuſdem ſui Ordinis Religioſo germano fratre ſecundum ſanguinem præfati Io: illum nullam habentem cauſam præcauendi diabolico ſpiritu ductus pluribus inflictis vulneribus trucidauit, interremitque, poſt patratum flagitium, in Cœnobio Reuerendorum PP. Capuccinorum in tutum ſe poſuit, verum cum prætendebatur verſari in homicidio proditorio commiſſo à Religioſo cum qualitate vindictæ tranſuerſalis, expreſsè excepto in *Bulla Gregoriana ſuper Eccleſiarum, & piorum locorum immunitate* emanata, diuerſa huius delicti occaſione excitata fuerunt dubia, *primo*, An cognitio confugientis ad Eccleſiam ſi gaudeat, vel non gaudeat immunitate Eccleſiarum etiam quo ad Regulares ſpectet ad Epiſcopum, *ſecundo*, An reus in caſu excepto extrahi poſſit ab Epiſcopo è Monaſterio exempto Regularium, *tertio*, An Vicarius Capitularis poſſit cognoſcere cauſas confugientium ad Eccleſias, *quarto*, An Religioſi committentes delicta in proprio, & extra Monaſterium gaudeant immunitate Eccleſiæ, pro quorum reſolutione requiſitus.

1 Quo ad primum dicebam cognitionem cauſæ, an confugiens, ſeu extractus ab Eccleſia gaudeat immunitate Eccleſiaſtica ſpectare ad Epiſcopum, etiam quo ad Regulares, tam de iure communi, quam vigore Bullæ Gregorianæ, quæ licet loquatur de laicis, non tamen excludit Eccleſiaſticos, à quibus cum non ita frequenter ſicut a laicis delicta perpatrentur, de eis non fecit expreſſam menſionem, ſicut demoſtratiuè, & non taxatiuè fecit de laicis, & ita cenſuiſſe *S. Congregationem immunit. in vna Militen. & Roſſanen. refert Nicol. in ſuis floſculis in verbo immunitas num. 1.*

2 Siquidem Conſtitutio Gregoriana ſolis Epiſcopis, & non alijs tribuit facultatem procedendi in huiuſmodi cauſarum immunitatis cognitione, ita vt occurrente caſu in loco exempto, quamuis eſſet nullius Diœceſis etiam ad Epiſcopum viciniorem cognitio deuoluatur, & excluduntur Prælati inferiores, quamuis habeant iuriſdictionem ordinariam cum proprio territorio nullius diœceſis, vt ponderando verba bullæ *ad quos ſolos, & non alios*, quæ ſunt præciſa, & taxatiua excludentia quoſcunque inferiores, comprobat *Iacob. Pignatel. conſult. canon. 143. num. 1. & 2. & per tot.* &
3 conſequenter etiam Regulares, & exempti in cauſa Immunitatis Eccleſiaſticæ ſi gaudere, vel non gaudere debeant, ſubduntur iuriſdictioni Epiſcopi.

4 Quamuis enim Monachi, & Religioſi quicunque in communi viuentes ſub regula, & inſtituto à Sancta Sede Apoſtolica approbato gaudeant priuilegio fori, vt nec ciuiliter, nec criminaliter conueniri poſſint, non ſolum coram Iudicibus Laicis, & Sæcularibus, verum etiam neque coram Iudicibus Eccleſiaſticis Ordinarijs, ſeu exempti ſunt ab ordinaria Eccleſiaſtica iuriſdictione, & ſolum Summo Pontifici eiuſque Superioribus nullo medio ſubijciantur, vnde ſibi eligi poſſunt Iudices Apoſtolicos in partibus vbi retinent Monaſteria, qui Conſeruatores vocantur virtute bullarum, & indultorum Apoſtolicorum in gratiam Religionum, & pro bono regularis obſeruantiæ regimine conceſſorum, per *textum in auth. cauſa C. de Epiſcop. & Cleric. cap. quam ſit 18. quæſt. 2. cap. cum dilectus 8. de relig. dom. cap. 1. §. in eos cap. ne aliquis 5. de priuil. in 6. Trident. ſeſs. 7. de reform. cap. 14. & ſeſs. 14. de reform. cap. 5. & ſeſs. 24. de reform. cap. 11. & tradunt Nauar. comment. 2. de regular. ex num. 63. Farinac. in prax. crim. quæſt. 8. nu. 46. verſ. ampl. 20. Iul. Clar. lib. 5. ſententi. §. fin. quæſt. 35. num. 15. Emanuel. Rodriq. 1. tom. quæſt. regular. q. 65. art. 3. & ſeq. & art. 12. & 2. tom. quæſt. 2. art. 1. 5. 6. & quæſt. 63. per totam præſertim art. 3. & 7. Guttier. lib. 2. pract. quæſt. 9. & 10. & lib. 4. quæſt. 63. Azor. inſtit. moral. par. 1. lib. 13. cap. 11. cum alijs relat. per Carleual. de iudicijs lib. 1. tit. 1. diſ. 2. quæſt. 6. ſect. 2.*
5 *de foro Monacorum num. 1. & 2.* vbi ampliat etiam quo ad Nouitios durante anno probationis, vbi copioſiſſime alios allegat *Pignat. conſult. canon. 191. num. 3.*

6 Adeo vt nequeant eorum foro, & exemptioni renunciare, vt potè quia exemptio Religionum conceſſa ſit ad fauorem totius Ordinis, & Communitatis, & non ſingularum perſonarum, quæ

tantum

Digitized by Google

tantum poſſunt eorum priuilegio renunciare,
vnde ſequitur, quod ſolum renunciatio particu-
laris priuilegij teneat, ſecus autem generalis
omnium in communi comprehenſiui, *Marian.
Soccin. in cap. ſignificaſti num. 42. de for.competen.
Felin.in cap. P.& G. num.13.de offic.delegat. Gail.
lib.1.pract.obſer.40.num.3.4. & 5. Eraſm.Cochier.
in tract.de iuriſdict.ordinar.in exemptos tom.1.par.2.
quæſt. 7. num.2. & 3.* præcipuè quia in exemptos
non ſolum concurrit ipſorum fauor, ſed etiam
intereſſe eximentium *cap.cum tempore 5.de arbitr.
cap.auctoritate 4.de priuil in 6.cap ſi diligenti de fo-
ro competen.Carlenal.de iudicijs lib.1.tit.1.diſ.2.q.8.
ſect. 2. num.1056. & ſeq. vbi alios allegat fol.230.
Pignatel. vt ſupra num.4. & ſeq.*

7 Nihilominus huiuſmodi exemptio in multis
caſibus Monachis, & Regularibus non ſuffraga-
tur, ita quod eorum priuilegiis non obſtantibus
adhuc ſubſunt Epiſcopis, & locorum Ordina-
rijs, aut ſimpliciter, aut tamquam Sedis Apo-
ſtolicæ delegatis, vt recenſet *Trident.ſeſſ 6 de re-*
8 *form. cap.3.* vbi quod exceſſus tam Sæcularium
Clericorum, quam Regularium degentium extra
Monaſteria ab Ordinario loci vti deputato à Se-
de Apoſtolica corrigi mandauit, *& ſeſſ.7. de re-
form. cap.13.* vbi quod in ciuilibus cauſis merce-
dum, & miſerabilium perſonarum Clerici Sæcu-
lares, aut Regulares extra Monaſteria degentes
quomodolibet exempti, etiam ſi certum Iudicem
à Sede Apoſtolica deputatum in partibus ha-
beant, in alijs vero ſi Iudicem non habuerint co-
tam locorum Ordinarijs, tamquam ab iſta Sede
delegatis conueniri, & ad debitum ſolnendum
cogi poſſunt priuilegijs exemptionibus, Conſer-
uatorum deputationibus, & eorum inibitioni-
bus non obſtantibus, *& ſeſſ.14. de reform. cap* 5.
vbi hoc decretum confirmatur, *& ſeſſ.25.de regu-*
6 *lar.cap.11.* vbi Regulares quo ad exercitium cu-
ræ animarum, & Sacramentorum adminiſtratio-
nem pertinentia viſitationi, & correptioni Epi-
ſcoporum ſubijciuntur, & eadem *ſeſſ. de Regula-*
10 *rib. cap.12.* vbi coarctantur Regulares ad publi-
candas, & ſeruandas cenſuras, & interdicta etiā
mediante Epiſcopo promulgata, & ad ſeruan-
dos dies feſtus ab eiſdem præceptos, & eadem
11 *ſeſſ. de Regular. cap.* 13. tribuitur facultas Epi-
ſcopis componendi lites præcedentiæ etiam inter
Regulares, & ad proceſſiones accedendi ſi voca-
ti fuerint, *& cap.* 14. *eadem ſeſſ. 24. de Regularib.*
12 pariter tribuitur Epiſcopo facultas puniendi
Regulares extra clauſtra Monaſterij delinquen-
tes, ſi intra tempus ab eodem præfigēdum à ſuo
ſuperiore ſeuere condigna pœna mulrati non
fuerint, *& cap. 16. eadem ſeſſ. & tit ſtatuitur*, vt
nulla renunciatio, aut obligatio etiam fauore
piæ cauſæ à Nouitijs fieri debeat, niſi cum licen-
tia Epiſcopi, vel Vicarij, *& cap. 19. eadem ſeſſ.*
13 *& tit.* cauſæ nullitatis profeſſionis cognitio de-
mandatur locorum Ordinarijs vna cum ſuo Su-
periore, & de poteſtate Epiſcopi in exemptos
tradunt *Doctores relati per Carlenal. de iudic.lib.1.*
14 *tit.1. diſ.2. quæſt.6. ſect.2. num.*407. & caſus 116.
*congeruntur ab Eraſm. Cochier. in tract. de iuriſdi-
ction. Ordinarij in exempt.par.2. quæſt.45.tom.1.* &
alios 32. caſus enumerantur à *Quaranta in Sum.
Bullar. in verbo exemptio.*

15 Ex quibus ſequitur reſolutio ad ſecundum du-
bium poſſe ſcilicet Epiſcopum reos confugien-
tes etiam ad Monaſteria Regularium ob crimina
excepta extrahi facere, etiam armata manu, &
cum fractura hoſtij Conuentus, cum aſſiſtentia
Vicarij Generalis Epiſcopalis, ſeù alterius per-
ſonæ Eccleſiaſticæ, ſi ijdem Regulares extractio-
ni ſe opponerent, & ita cenſuiſſe Sac. Congre-
gat. immunit. in vna *Conſentina, & Tropien.
13. Iulij 1642. refert Pignatel. conſult. canon.* 483.
Etenim cum ſolis Epiſcopis, à Sancta Sede tri-
buatur facultas procedendi in cognitione cauſa-
rum reorum confugientium ad Eccleſias, & lo-
ca Religioſa, exemptio Regularium quo ad eo-
rum Eccleſias, & Monaſteria eiſdem non ſuffra-
gatur ad effectum ſe Epiſcopis opponendi, &
extractionis actum prohibendi iuxta ſuas facul-
tates.

16 Non tamen poteſt Epiſcopus carcerare Regu-
lares renuentes, & impedientes extractionem
rei à ſuis Eccleſijs, ſed ſi eos carcerauerit, de-
bet eos conſignare ſuperioribus Regularibus,
qui tenentur ipſos tranſmittere ad Vrbem, &
interim certiorem facere Sac. Congregationem
immunitatis, vt cenſuit eadem *Sacra Congregatio
Immunitatis in vna Catanen ſub die 16. Nouembris
1655 relat.per Pignatel.conſult.canon.466.*

17 Quinimmò quamuis Iudex Sæcularis nequeat
propria auctoritate extrahere, & carcerare de-
linquentem, & reum confugientem ad Eccleſiam,
& loca Religioſa Eccleſiaſtica immunitate gau-
dentia, & ſi de facto extraxerit, talis extractio,
& carceratio ſit ipſo iure nulla, & nullam ex ea-
dem acquirat iuriſdictionem, ſeù poteſtatem in
ipſum extractum, ita quod non poteſt reum in-
terrogare, nec procedere ad torquendum, & ad
condemnandum, minuſque ad exequendam pæ-
nam, cum omnia ſint nulla, & ſemper iniurias
multiplicet, & tot excommunicationes incurrat,
quot actus facit, latè *Franciſch. Suarez. de ſtatu
Religioſ.lib.3. cap.13. num.12. & ſeq. cum alijs per
Farinac. in Append. de immunit. Eccleſ. cap. 2.
num.56.*

18 Tamen ſi Epiſcopus, vel Iudex Eccleſiaſticus
requiſitus in caſibus exemptis recuſauerit reum
culpabilem tradere, extrahi, aut capturæ, & car-
cerationi interuenire, & aſſiſtentiam præſtare,
etiam Iudici Laico facultatem extrahendi im-
partitur ex Gregoriana Conſtitutione, dummo-
do minori quo fieri poſſit ſcandalo, & tumultu
ipſa extractio fiat, vt expreſſe ſancitur in eadem
Conſtitutione §. 8. *& tradit Genuen.in prax.Archie-
piſcop.Neapol.cap.22.num.5.verſ.& hoc hodie patet.
Mar.Ital.in tract.de immunit.Eccleſ.lib.1.cap.6.§.2.
nu.80.& 82. Farinac.in Append.de immunit.Eccleſ.
cap.22.num,365.* ac proinde ſi dicta facultas Iu-
dicibus Laicis conceditur, multo magis Iudici-
bus Eccleſiaſticis conceſſa cenſeri debet, etiamſi
agatur de confugientibus ad Monaſteria Regu-
larium, & ſimilia loca exempta.

19 Animaduertendum tamen eſt, quod ſic per
Curiam Sæcularem extracti ad Epiſcopales car-
ceres ſunt ducendi, ſeù in poteſtate Epiſcopi re-
tinendi ad effectum expectandi ſententiam decla-
ratoriam, an ſcilicet intret nec ne immunitatis
Eccleſiæ priuilegium, vt diſponitur in *eadem
Gre-*

*Gregoriana Conſtitutione, & docet Sperel.deciſ.*104. *num.*2. *tom.*2.

20 Cæterum nulliter extractus ab Eccleſia non ſeruata forma *Bullæ Gregorij XIV*. etiamſi agatur, & fateatur crimen exceptum, adhuc tamen eſt Eccleſiæ reſtituendus, quæ forma ad vnguem eſt ſeruanda, nempè quod Epiſcopus debeat prius cognioſcere ſi confugiens comiſerit crimen exceptum, & poſtea reperto culpabilem, & punibilem cum interueutu perſonæ Eccleſiaſticæ conſignati Curiæ Sæculari, & ita ſeruatum fuiſſe in Curia Archiepiſcopali Neapolitana teſtatur *Gennen. in ſua prax. einſdem Curia cap.*17. *num.*5. *latè Gratian.diſcept foreuſ.cap.*596. *num.*11. *& ſeq. Sperel.deciſ.*104.*num.*73.*tom.*2.

21 Quod procedit etiam ſi ante ipſam extractionem uotoriè conſtaret crimen exceptum patratùm fuiſſe, cum adhuc tamen ſit ſeruanda forma in eadem Conſtitutione præſcripta, cuius vigore ſublata eſt omnis controuerſia, vt quidquid fuerit de tempore præterito aute Conſtitutionem Gregorianam, hodie ſtante eius expreſſa diſpoſitione, indiſtinctè Iudicibus Laicis in omnibus caſibus, etiam exceptis abſque iudicio Iudicis Eccleſiaſtici prohibentur huiuſmodi extractiones, vt ex *Martin.del Rio in diſquiſitionibus Magicis lib.*5.*ſect.*7.*verſ.capi ſortiarios tradit. Farinac.in Append.de immunit.Eccleſ.cap.*22.*n.*359.

22 Quo ad tertium animaduertebatur Vicarium Capitularem non poſſe cognoſcere cauſas confugientium ad Eccleſias, vel ab illa extrahentium, ſeù extractorum, eo quia hæc facultas competit Epiſcopis, eorumque Vicarijs iure extraordinario, vt colligitur ex verbis contextus bullæ Gregorianæ, ibi *ſine expreſſa licentia Epiſcopi, vel eius officialis, ad quos ſolos, & non alios Epiſcopos inferiores etiamſi Ordinarij ſint licentiam dandi facultatem pertineat, & ibi occurrente autem caſu in loco exempto, & nullius Diœceſis, tunc ad Epiſcopum viciniorem deuoluatur hæc cognitio*. Eoque fortius, quia Conſtitutio Gregoriana ſolis Epiſcopis, eorumque Vicarijs eſt directa, de quibus hoc caſu tantum confidit, in Vicarium tamen Capitularem non transferunrur ea, quæ competunt Epiſcopo aliquo iure ſpeciali, & hanc ſententiam approbaſſe *Sacram Congregationem ſuper controuerſijs iuriſdictionalibus in cauſa Conuerſana* 15. *Februarij* 1633. *in qua Archidiaconus Viola Vicarius Capitularis extraxit duos Clericos è loco Immuni ſub prætextu perpatraſſe homicidium proditorium, vnde habito recurſu ad dictam Sac.Congreg.* cenſuit. *Concedatur facultas vt Orator poſſit ſe abſoluere facere, & in poſterum ſe abſtineat ab huiuſmodi extractionibus niſi præceſſerint probationes ſufficientes, & prius obtinuerit facultatem neceſſariam*, & in alia Regien. Calabriæ Reſpondit. *Vicarium Capitularem non poſſe cognoſcere ſuper extractione, & violatæ immunitatis Eccleſiæ, ſed ſpectare ad Epiſcopum Viciniorem*, 19. *Nouembris* 1641. *Peregrin. de immunit.Eccleſ.cap.*3.*num.*32.*Suar.tom.*5. *de cenſur.diſ.*41.*ſect* 2.*num.*13.*Gennen.in prax. Archiepiſcop.Neapol cap.*85.*num.* 1. *&* 29. *Mar.Ital. de immunit.Eccleſ.lib.*1.*c.*6.§.1. *à n.*37.*vſque ad* 55. *quos refert Sperel.deciſ.*31. *n.*8.*tom.*1.

23 Nec aduerſatur *Alex. Pereg.in tract.de immunit. Eccleſ.cap.*3.*à num.* 33. *verſ.opinio verò*, vbi contrariam ſententiam tamquam probabiliorem defendit, dum probare conatur hanc facultatem competere Epiſcopis iure ordinario, quantum ſpectat ad caſus in propria Diæceſi contingentes, & ſic vigore Conſtitutionis Gregorianæ fuiſſe potius excitatam, quam de nouo datam iuriſdictionem per *textum in cap.ſi quis contumax. quaſt.*4. quia dum Summus Pontifex circumſcripta diſpoſitione iuris communis edidit nouam conſtitutionem, tradendo certam ſpecialem, & determinatam formam, cenſetur ad ſe totam facultatem auocaſſe, omniaque redegiſſe ad præſcriptam formam, vt in conſtitutione legitur, & huiuſmodi facultatem de nouo ſolis Epiſcopis conceſſiſſe, vt ratiocinatur, *Sperel. deciſ.*31.*n.*8. *verſ.quamuis contrarium, & n.*9.*tom.*1.

24 Capitulum autem Sede Vacante ſuccedit Epiſcopo dumtaxat in iuriſdictione ordinaria, & non delegata, in qua cum electa ſit induſtria perſonæ ad alios non extenditur, *Federic. de Sen. conſ.* 30. *ante num.* 1. *verſ. ſuo iure igitur, Socin. in cap.qualiter, quando il* 2. *num* 185. *de accuſ.Gennen. in praxi Archiepiſcop.Neapol. cap.*85. *num.*1. *&* 29. *Suar.tom.*5.*de cenſur. diſ.*41. *ſect.*2. *num.*13. *in fin. Diana reſol.moral.par.*5.*tract.*14.*reſol.*29.*Sperel.deciſ.*31.*num.*3. *& facit text.in cap vnico de maiorit, & obedien. in* 6. *& dixit Rot coram Pamphilio in Aurienſ. Matrimonij* 12. *Decembris* 1605. *impreſſ. penès Marcheſ.de cõmiſſion.par.*1.*cap.*2.*tit. de ſignat. gratia n.*1. *fol.*135.

25 Hinc eſt quod Vicarius Capitularis exequi non poſſit Apoſtolicas diſpenſationes, aliaſque commiſſiones Epiſcopo, vel Vicario directas, ex originali doctrina *Felin.in cap.cam te ſub num.*17. *verſ.facinus hac extra de reſcript. Leon.in Theſaur. for. Eccleſiaſt.par.*1.*cap.*10.*ſub num.*8. *verſ.*2. *Campanil.in diuerſ.iur.canon.rub.*11.*cap.*23.*num.*146. *& ſeq.Garz.de benef.tom.*2.*part.*6. *cap.*2.*à num.*44. *Bonaccin.de legib.diſ.*1.*quaſt.*3 *punct.* 1. §.1.*n.*7. *Diana reſol.moral.par.*5.*tract.*14.*reſol.*29.*verſ.ſed ijs, Barboſ.de iure Eccleſ.lib.*1. *cap.*23. *num.*57. *Ric.par.*1. *deciſ.*44.*ſect.*38.*Gauant.in Enchirid.ſeù manual. Epiſcop.in verbo Capitulum Sede Vacant. in addit. n.*14.

26 vbi quod exequi non poſſit commiſſiones Apoſtolicas in forma dignum, aliaſque directas Epiſcopo, eiuſque Vicario, *Sperel.deciſ.*30.*numer.*2. *tom.*1. *Marcheſ. de commiſſion. appel.in cauſ. benef. cap.*77.*num.*54.*fol.*285. *& dixit Rot. in Abulen. beneficij* 13.*Iunij* 1597. *coram Litta, & latius in Aurienſi Matrimonij* 12.*Decembris coram Card Pamphilio inter impreſſ. penes Marcheſ. in tract. de commiſſ. par.*1.*tit.de Signatura Gratiæ cap.*2.*fol.*135. vbi latè comprobatur, & declaratur diſpenſationem matrimonij fuiſſe nullam, quia conceſſa à Vicario Capitulari in executionem mandati Apoſtolici de diſpenſando, & ita etiam declaraſſe *Sacram Congregationem Concilij ſub die* 24. *Maij* 1621. *refert Barboſ. de Canon.& dignit. cap.*42.*num.*57. *Nicolin ſuis floſcul.in Verb.Vicar.Capitular. num.*55. *verſ.primo Vicarius Capituli*.

27 Vnde inoleuit ſtylus Cancellariæ, & Datariæ, quæ Sede Epiſcopali vacante non ſolet dirigere diſpenſationes, vel ſimiles gratias, vel literas in forma dignum Vicario Capitulari, ſed Epiſcopo Viciniori, ſeù eius Vicario, vt teſtatur *Hieron. Paul.in prax. Cancel. in princ. verſ. circa qualitatem*

per.

Digitized by Google

perſonarum, Diana par.5. reſol. moral. tract.14. reſol.39.& ita declaraſſe Sac.Congregat.patet ex decretis per eundem relatis, & dixit Rot.in dicta Aurienſ. Matrimon.12.Decembris 1605.coram Card.Pamphilio num.3.verſ.non obſtat, penes Marcheſ.de commiſſion.par.1.tit.de Signat.Gratiæ fol.136.

28 Quod procedit etiamſi in partibus obſeruatum exiſtat huiuſmodi diſpenſationes executioni demandatas fuiſſe per officialem Capituli Sede Epiſcopali vacante,quia adhuc non ſubſtinentur dictæ executiones, nam licet ex parte officialis interueniat titulus putatiuus,& ex parte populi communis error, quo caſu acta ſubſtinentur, ex quo ius ſuppleat iuriſdictionem,& idem communis error faciat legem, & pro veritate habeatur iuxta expreſſam diſpoſitionem textus in l.Barbarius ff.de off.prætor vbi communiter Docto-
29 res, & in puncto quod diſpenſatio facta ab eo, qui per errorem communiter reputabatur habere facultatem diſpenſandi teneat, docent Anchar. conſ.409.in fin.Gabr.in tit.de probat.concluſ.8.n.18. Maſcard.de probat.concluſ.648.num.74. col.2. Pappon.in addit.ad deciſ.2. alias 136. num.9. tit. de filijs Presbyteror. in nouis fol.65.

30 Tamen diſpoſitio dicti textus in l. Barbarius non habet locum in Spiritualibus, & Sacramentalibus, & vbi imminet timor peccati, nam tunc communis error ad nihilum ſuffragatur, vt reſpondet Rot.in allaga Aurienſ. Matrimonij 12. Decembris 1605. coram Pamphilio penes Marcheſ. loco citato num.5. non obſtante quod contrarium videatur tenuiſſe, Rot.in deciſ. 608. num. 12. & 13.
31 par.2.in recen.quia in hoc eſt ſequenda magiſtralis Theologorum diſtinctio vt diſpoſitio l.Barbarius, & ſic titulus coloratus, vna cum errore communi pro veritate habeatur ſi nullum adſit impedimentum diuini iuris, vel naturalis, ſecus autem quando adeſt impedimentum iuris diuini, vel naturalis, & ratio eſt, quia vbi adeſt defectus iuris poſitiui ius ipſum, & Eccleſia ſupplere poſſunt, ſecus autem vbi concurrit defectus iuris diuini, vel naturalis, cum tunc, nec Eccleſia, nec ius diuinum ſupplere poteſt, vt eſt puta quando agitur de diſpenſatione matrimoniali in gradu prohibito, vt notabiliter diſtinguit Sanchez. de Matrim. lib.3. diſ.22.num.27. ſecutus à Bonaccin.in tit.quæſt.2.punct.8 num.24. prout etiam in effectu videtur ſentire, Caietan. in ſumma in ſum. in verbo Confeſſio Sacr. quando ex parte Confeſſor. iteranda eſt quos refert, & ſequitur Sperel. deciſ. 30. num.14. tom.1. vbi à num. 13. refert alias diſtinctiones.

32 Tum etiam quia diſpoſitio l. Barbarius procedit dumtaxat quando error eſt in facto, ſcilicet an quis ſit, vel non ſit Vicarius, ſecus ſi erretur in iure, nempè an Vicarius Capitularis de iure valeat exequi huiuſmodi diſpenſationes, ita Federic. de Sen. conſ. 112. num.5. verſ.& ſi dicatur Maſcard.de probat.tom.2.concluſ.648.n.100.Sperel. deciſ.31.num.11.tom.1.

33 Non deſunt tamen Doctores contrarium tenentes, quod etiam Vicarius Capitularis exequi poſſit diſpenſationes, aliaſque commiſſiones Epiſcopo, eiuſque Vicario directas, vtpotè quia Vicarius Capitularis ſuccedat in dignitate Vicarij Epiſcopi, & dici poteſt Vicarius Epiſcopi, ita Sanchez.de Matrim.tom.2.lib.8.diſ.27.n.32. & ſeq. vbi reprobat Felin. contrarium tenentem, & docentſ alij Doctores relati per Dian.reſol.moral.par.5. tom.14.miſcellan.reſol.29.in princ.

34 Prout etiam Vicarius Capitularis, neque poteſt in irregularitatibus, & impedimentis occultis diſpenſare vigore Concilij Tridentini ſeſſ 24. de reform.cap.6.cum hoc ſolis Epiſcopis, eiuſque Vicarijs ſpecialiter competit, vti nominatim ab eodem Concilio delegatis, non iure ordinario, ſed extraordinario, vt patet ex verbis eiuſdem Concilij, Peregrin.de immunit.Eccleſ.cap.3.ſub numer.34. Alter.de cenſur. tom.1. diſ.8.,cap.3. verſ.ex eodem fundamento,Sperel.dec.31.n.7.tom.1.

35 Poteſt tamen exequi literas Epiſcopo directas per Sacram Congregationem, & ab eo non executas, & ita declaraſſe Sacram Congregat. ſub die 5. Februarij 1601. & 10. Aprilis 1615. teſtatur Gauant. in Encherid. ſeù Manual. Epiſcop. in verbo Capitulum Sede vacante nu.55. & Diana reſol.moral.par.5.tract.14.miſcellan.reſol.29. in fin. verſ.non deſinam Nicol.in ſuis floſculis verb. de Vicario Capitular. verſ.poterit tamen, & verſ. ad ſcrupulos, vbi ſubdit niſi talis poteſtas auferatur, vel limitetur à Sacra Congregatione, & in omnem caſum ad ſcrupulos tollendos, quod ſit petenda huiuſmodi facultas à Sacra Congregatione, à qua facillimè obtinetur, Barboſ.de canon.& dignitat.cap.42. num.60.

36 Demum quo ad vltimum articulum, an Religioſi committentes delicta in proprio, & extra Monaſterium gaudeant immunitate Eccleſiæ, dicebatur, Regulares ſicut Clerici gaudere immunitate Eccleſiæ, ita vt ad Eccleſiam Confugientes pro criminibus non exceptis in Bulla Gregoriana ab eorum ſuperioribus, ſeu Iudicibus Eccleſiaſticis inuiti extrahi nequeant, & propterea incurrere pænas inflictas contra violantes immunitatem Eccleſiaſticam, indebite extrahentes, Cened. quæſt. canon. quæſt 42. Petrus Gambac. lib.4.cap.11.num.10.& ita ſenſit Diana reſol.moral. par.1.tract.1.de immunit.Eccleſ.reſol.25.verſ.et hoc,
38 & docent omnes tenentes Clericos etiam gaudere hac immunitate, exceptis caſibus in eadem Bulla Gregoriana contentis, & ita declaraſſe Sacram Congregationem Epiſcoporum in vna Tropienſi 29. Ianuarij 1617. relat. per Dianam reſol.
39 moral. par.6.tract.1.reſol.26.ſub §.quæro 10. immò non poſſe ab Eccleſia extrahi præterquam in caſibus degradatione dignis, alias reſtitui, & Eccleſiam reintegrari debere cenſuit eadem Sacr. Congreg.Epiſcop.17.Auguſti 1618.de qua idem Diana loco citato,qui copioſè alios allegat par. 1.tract. 1. de immunit. reſol.24. verſ. 2. ſententia latè Roman. conſ.126.conſ.127.& conſ.134. latiſſimè Decian. in tract.crim.lib.6.cap.25.num.1.Ambroſin.de immunit. Eccleſ.cap.12.num.3. Guazzin. ad defenſ.1. cap.37. num.48.& cap.96.numer.18. Couar.lib.2.var.reſol. cap.20. num.16. Giurb. conſ.40. num.1. Villagut. de immunit.Eccleſ.lib.4.cap.11.num.5.& 6. Duard. ad Bullam Cœnæ lib.2.cap.15. quæſt.16. num.13. Diaz. in prax.crim.canon.cap.125.in fin.Iul.Clar.in prax. §.fin.quæſt.30.num.16.Farinac.in prax.crim. qu.28. num.7.& in Appen.de immunit.Eccleſ.num.34.& 36. in fin. & hanc ſententiam eſſe de iure veriorem concludit Bellet.diſquiſit. Clerical.par.1,tit.de fauor.

Cle-

Digitized by Google

Cleric.perſonal.§.15. in fin. Sperel.deciſ.59.num.35. verſ. contrarium tamen tom.1.

40 Feruntur tamen alij Doctores in contrariam opinionem, quod ſcilicet Religioſi non gaudeant hac immunitate, alias nunquam poſſent in carcerem detrudi à ſuis Prælatis, & Superioribus cum fere ſemper ſint in Monaſterio Eccleſiaſtica immunitate gaudente, *Ric. par.3. deciſ.172. num.6. vbi ita deciſum in curia Neapolitana, Silueſter in verbo immunitas §. 3. num.2. Facundez de præcept. Eccleſ.tract.2.lib.4.cap.4. num.52. Suarez. de Relig. tom.1.tract.2.lib.3.cap.10.num.6. Peregrin.de immunit. Eccleſ.cap.12.num.3.dub.3.opin.2. arg.3. Bellet. diſquiſ.Cleric.par.1.tit.de fauor.Cleric.perſonal.§.15. verſ.vbi adducit,* & cũ hac opinione cõcordant alij

41 Doctores tenentes Clericos non gaudere immunitate Eccleſiaſtica, vt etiam inuiti extrahi poſſint, tum quia bulla Gregoriana tamquam diſponens circa Laicos non videtur ligare Eccleſiaſticos, tum etiam quia maior eſt immunitas perſonalis conceſſa Clericis ob ſtatum Eccleſiaſticum, quam conceſſa fidelibus ratione loci ſacri, ſed immunitas perſonalis non obſtat, quo minus Clericus delinquens capi poſſit ab Eccleſiaſtica poteſtate, conſequenter neque debet obſtare immunitas, quæ fidelibus conceſſa eſt ratione loci ſacri. *Abb. in cap.inter alia de immunitat. num.13. Remig. de Gonn. cod. tit. de immunit. Eccleſ. fol.21. num. 1. Diaz. in prax. crim. canon.cap.115. Guttier. pract.quæſt.par.2.lib.3.quæſt.3.num.3. Nauar.in manual.cap.25.num.22. Suar.de ſtat.Relig.tom.1. lib.3. tract.2.cap.10. num.4. & 5. Azor. inſtit.moral.par.2. lib.9.cap.9.quæſt.4. Silueſt. in ſumma in verbo immunitas lib.3.num.2. Bonacin. in tit.circa primum decalog. præcept.diſ.3.quæſt.7.punct.5.num.5.verſ.2. ſententia tom.2.fol.237. Gennen.in prax. Archiepiſcop. Neapol. cap.22.nu.11. Giurb.conſ.40.num.2. Carol. de Graſſ. de effect. Cleric. 38. per tot. Bellet. diſquiſit. Cleric. par.1.tit.de fauore Cleric.perſonal.§.15.& tit.de fauore Cleric.real.§.5.num.40. Boer.deciſ.109. num.3. late Thom.del Bene de immunit.Eccleſ. cap.16. dub. 10.ſect.12.per tot.tom.2.fol.283.*

42 Prima tamen ſententia tamquam verior, & tutior ſequenda eſt, immo quod regulares ſi delinquant in proprijs Monaſterijs gaudere debeant eadem immunitate exceptis caſibus in *Bulla Gregoriana, & cap. fin.de immunit. Eccleſ.* expreſſis præcipue quando ſuperior procederet contra Regulares in foro iudiciali ad vltrices pœnas canonum, ſecus verò ſi procederet in foro paterno ad pœnitentias ſalutares voluerunt *Petrus Cenedo in quæſt.canon.42. Petrus Cambae.lib.4 cap.11. n.10.*

43 Sed contrarium tenendum eſſe ex *Cened.* concludit *Dian.reſol. moral. par.1. tract.1. de immunit. Eccleſ.reſol.25.verſ.ſed contrarium,* vbi ita de conſuetudine ſeruari teſtantur ſciente, & patiente Summo Pontifice, qui quotidie ex appellatione cauſarum ad Sacram Congregationem, vel ad ipſum de cauſis Regularium videt eorum Superiores proceſſus formare aduerſus Regulares ſubditos delinquentes, & ſententias ferri de delictis intra Monaſterium commiſſis, & ſententias executioni demandari, nulla habita ratione priuilegij immunitatis Eccleſiaſticæ, ex quo reſultat, quod Regularibus tribuatur facultas, & iuriſdictio in huiuſmodi cauſis procedendi, non obſtante aliquo canone, & ipſa Bulla Gregoriana, alias delicta à Religioſis commiſſa remanerent impunita, & præberetur anſa delinquendi, & diſciplinam regularem penitus deſtruendi, & ita ſimpliciter tenendum eſſe tradit etiam *Thom. del Bene de immunit. Eccleſ.cap.16.dub. 10. ſect.15. n.8. & per tot.tom.2.ex Mar. Ital. quem allegat.* propterea Clerici, qui degunt, & inhabitant domus, Canonicales, ſeu paſtoforia, & lares, plebanos ex-

44 trahi poſſunt etiam ob delicta non excepta, & etiã Religioſi degentes in ſuis Monaſterijs, & ita de Clerico reperto in fragrante crimine adulterij in domo immuni canonicali contigua Eccleſiæ, quod ab Epiſcopo poſſit ad correctionem ſuis carceribus mancipari abſque præiudicio immunitatis Eccleſiaſticæ, qua dicta domus gaudebat, Epiſcopo Aretino petenti cenſuit *Sac. Congregatio Immunitat.* ſcilicet *Parochum repertum cum Muliere in fragrãti in domo Parochiali extrahi per Epiſcopum potuiſſe ad effectum correctionis,* & in alia *Interannen.* cenſuit *Epiſcopum potuiſſe extrahere Archipresbiterum de Piedeluco à propria domo Parochiali, & carcerare ad effectum correctionis tantũ 27. Martij 1640. die 31. Auguſti 1646. de qua Iacob. Pignatel.conſult.canon.435. ad tradita per Homobon. de examin. Eccleſiaſt.tract.11.cap.12. ſuppoſ.3. verſ. & omnes fideles par.2.fol.mihi 305. faciunt latè tradita per Thom.del Bene de immunit. Eccleſ. cap.16. dub. 10. ſect.12. tit.difficultates eorumque ſolutiones, per tot.& ſignanter.num.15.tom.2.*

45 Licet quando non agitur ad correctionem ad vltrices pœnas contrarium videtur ſenſiſſe eadem *Sac. Congregatio Immunit.* dum cenſuit in vna *Mutinen.die 18. Februarij 1631.* Curarum, qui poſt delictum commiſſum confugiat ad domum propriam Parochialem gaudere immunitate Eccleſiaſtica, & in alia *Ariminen die 2. Maij 1661. inſtante Io:Paulo Bondino Archipresbytero Sac. Congr.&c.* cenſuit Oratorem captum pro debito in propria domo Parochiali gaudere debere immunitate Eccleſiaſtica, & ideo reſtituendum, *vt in regeſt. eiuſdem Congr.fol.331. à tergo.*

46 Ob correctionem autem annuente S. Pontifice aliquando datur facultas extrahendi reum incorrigibilem è loco immuni, *vt in vna Florentina cenſuit S.Congregatio Immunitatis* in hanc formam *concedatur facultas Archiepiſcopo, vt ad inſtantiam Patris extrahere poſſit filium incorrigibilem dicti Oratoris, & in carceribus retineri arbitrio Sac. Congregationis pro vt Sanctiſſimus annuit die 4. Aprilis 1656.* & alias ſæpe.

47 Immo etiam ſi ageretur ad vltrices pœnas, nihilominus in caſu alicuius atrociſſimi delicti facto verbo cum Sanctiſsimo, eoque annuente deueniri poteſt ad delinquentis extractionem, pro vt ſeruatum fuit in caſu cuiuſdam Religioſi degentis in quadam Abbatia Seracoſanæ Diœceſis, qui vitio carnis extuans, incorrigibiliter per longum tempus maximo ſæcularium ſcandolo cum quadam fœmina concubinarium commercium retinebat, animaduertens Prior, ſeu Superior in Religioſi inſordeſcentiam, ſalutare remedium exiſtimauit illum è Conuentu, & familia remoueri, pro vt remotus fuit; occaſione tamen Regularis viſitationis, curauit cum Patre Generali Viſitatore redire ad dictam Abbatiam, vt denuo de fami-

familia ibidem collocaretur cumque ſuadebat
Viſitator præfato Priori, vt illum reciperet, &
ille recuſabat ob prædictam cauſam, dictus Reli-
gioſus egre ferens Prioris repugnantiam, eundem
diabolico ſpiritu ductus ſtilletto, quod geſtabat
tranſuerberauit, & necauit, perpetrato flagitio
fugam arripuit, & ad Eccleſiam intus eandem
Leontinorum Ciuitatem confugit tranſmiſſa in-
terim ab Epiſcopo Siracuſano, huius ſceleris re-
latione Sanctiſsimo, *Sacra Congregatio Immunita-
tis ſub die 5. Maij* 1652. propoſito dubio, an gau-
dere deberet immunitate Eccleſiæ, *cenſuit Fra-
trem Gulielmum Oratorem gaudere debere priuilegio
Immunitatis Eccleſiæ, ſed attenta qualitate delictorum
agendum cum Sanctiſſimo pro facultate illum extra-
hendi per Epiſcopum, qui conficiat proceſſum ſeruatis,
ſeruandis ad effectum declarandi an gaudere debeat
Immunitate Eccleſiaſtica, Sanctitas Sua annuit reſo-
lutioni Sac. Congregationis circa facultatem extra-
hendi, & proceſſum fabricandi.*

Videbatur igitur in caſu noſtro iuxta formam
ſupradicti decreti agendum eſſe, etenim homici-
dium de quo agitur, licet fuerit commiſſum à
Religioſo in perſonam alterius Religioſi, qui
nullam habebat cauſam præcauendi, vnde reſul-
48 tat qualitas proditionis expreſſe exceptæ in Bul-
la Gregoriana, ad effectum non gaudendi immu-
nitate Eccleſiæ, tamen cum euenerit calore ira-
cundiæ ſubortæ ex improuiſa rixa habita paulo
ante cum germano Fratre Religioſi occiſi, exclu-
ditur proditio, nec circumſtantia vindictæ tranſ-
uerſalis ita qualificat delictum, vt immunitatis
Eccleſiaſticæ priuilegio veniat priuandus, tam-
quam caſus non exceptus in Bulla.

49 Nec infringit delictum patratum fuiſſe intra
clauſtra Monaſterij, quia in eadem Bulla excipi-
tur tantum homicidium, vel membri mutilatio
commiſſa in Eccleſia, eiuſque cœmeterio, cuius
nomine non veniunt Clauſtra Monaſterij ſecun-
50 dum aliquos, ſed nimis laxe, nec Eccleſiæ adhæ-
rentia, pro vt in odioſis, & quando agitur de ex-
cludenda immunitate Eccleſiaſtica, Eccleſiæ no-
51 mine neque veniunt ſcalæ, tectum, atrium, portę,
vt ſi quis occidat aliquem in vno ex dictis locis,
& poſtea ad Eccleſiam confugiat gaudet eius im-
munitate, cum delictum ex tenore Gregorianæ
conſtitutionis habeatur tamquam commiſſum
extra Eccleſiam, *Megala in 3. par. cap. 2. quæſt. 1.
num. 17. Aloyſius Ric. par. 3. deciſ. 250. per tot. Peregr.
in tract. de immunit. Eccleſ. cap. 6. nu. 32. Diana par. 3.
reſol. moral. tract. 1. tit. de immunit. Eccleſ. reſol. 39. &
par. 6. tract. 1. eod. tit. reſol. 7. §. oritur etiam* reproba-
to *Angelo de Caſtro, & Deciano*, qui ſcripſerunt
ante Bullam licet etiam *Farinac. in tit. de carcerib.
& carcerat. quæſt. 28. num. 56. feratur in contrariam
ſententiam, & ita in vna Panormitana immunitatis Ec-
cleſiæ vſque de anno* 1597. *declaraſſe Clementem
VIII. teſtatur.*

52 Vltra quod occidens in Eccleſia non apenſa-
te, & ex propoſito, ſed per accidens, & ex pura
rixa, maxime prouocatus gaudet immunitate, &
ita fuiſſe Romæ deciſum de anno 1639. occaſio-
ne cuiuſdam homicidij facti in Eccleſia S. Ioan-
nis Laterani ſuborti ex improuiſa rixa refert
*Diana reſol. moral. par. 6. tract. 1. de immunit. Eccleſ.
reſol. 7. §. ſed quid dicendum pro vt etiam refertur à
Spercl. deciſ. 59. num. 36. & 37. tom. 1. & late Vermi-
gliol. qui in dicto caſu ſcripſit conſ. crim. 103. num. 4.
Farinac. de immunit. Eccleſ. num.* 240. vbi hanc ſen-
tentiam crebiorem, & ſequendam profitetur, &
docet idem *Diana reſol. moral. par. 1. tract. 1. reſol.
11. & par. 4. tract. 1. reſol. 107. & ita ſæpe in prax.
fuiſſe receptum teſtatur Azeuet. de conſtit. Hiſpan.
lib. 1. tit. 2. leg. 3. num. 28. & 29. Remig. de Gon. de im-
munit. Eccleſ. in 3. Fallen, num. 3. Tabien. in ſum. in
verbo immunitas num. 10. ad fin. verſ. & quid ſi com-
miſit Roſcl. in verbo immunitas lib. 2. num. 2. Guttier.
pract. quæſt. lib. 3. quæſt. 1. num. 4. verſ. & quamuis, &
num. 6. vſque ad 13. Giurba conſ. 30. num. 22. & conſ.
90. num. 23. Bobadilla in ſua Politica lib. 2. cap. 14.
num. 25. & 26. Ital. de immunit. Eccleſ. lib. 1. cap. 5.
§. 3. num. 5. 24. & 25. Nouar. in ſumm. Bullar. tit. de
immunit. Eccleſ. num. 58. Tuſch. verb. Eccleſia concluſ.
11. num. 13. & 14. Azor. inſtit. moral. par. 2. lib. 9.
cap. 9. ſub num. 4. ſeſſe deciſ. Aragon. 141. num. 8. &
9.* vnde communi.

53 Non tamen deſunt, qui in contrariam ferun-
tur ſententiam, & quia quis puniri debet in quo
deliquit, & Pontifex in Bulla abſque vlla exce-
ptione, diſtinctione, aut limitatione aſſolute aſſe-
rit, mutilantes aut occidentes in Eccleſia non
gaudere eius immunitate, ac proinde cum gene-
raliter loquatur generaliter intelligi debet, vt do-
cent *Caſtus Palaus in oper. moral. 2. diſ. vnica de im-
munit. Eccleſ. punct. 9. num. 12. qui citat. Suar. Bona-
cin. Nouar. Clar. German. & tradunt alij relati per Fa-
rinac. in tit. de carcer. & carcerat. quæſt. 28. num. 54.
& 55. & de immunit. cap. 16. n. 236.*

54 Cæterum quando Religioſus veneno in fercu-
lum occideret ſuum Superiorem inſiſtentem di-
ſciplinæ regulari committit homicidium prodi-
torium, tum ex parte occiſi, quia non potuit hoc
præcauere, tum ex parte occidentis, quia Reli-
gioſa, & fraterna correctio Superioris, & reſtau-
ratio diſciplinæ regularis non poteſt præbere
cauſam præcedentis inimicitiæ, quæ valeat occiſo-
rem excuſare à proditione, & ita declaraſſe *Sac.
Congreg. Immunit. die 24. Nouembris* 1651. *contra
Religioſum conueſſum refert Pignatel. conſult. canon.
173. num. 5.*

SVMMARIVM.

1 Regulares licet olim ſubiiciebantur iuriſdictioni Epiſcopo-
rum, ſecus hodie ex priuilegijs Summorum Pontifi-
cum 2.

3 Debent in locis vbi degunt ſibi eligere conſeruatores, eo-
rumque nomina intra menſem locorum Ordinarijs indi-
care, alias coram ipſis Ordinarijs conueniri poſſunt. Am-
pliat. vt num. 6. & 7.

4 Epiſcopus procedere valet in cauſis Regularium vti Sedis
Apoſtolicæ delegatus in locis vbi non habent proprium
Iudicem.

5 Conſeruatores regularium ſi non eligantur cum qualitati-
bus requiſitis in Conſtitutionibus Clementis VIII. &
Gregorij XV. ſubiiciuntur Ordinarijs quo ad eorum
cauſas.

6 Eorum facultas ſe extendit per tres dietas.

7 Regulares quandocumque poſſunt deuenire ad electionem
conſeruatorum ſeruata forma conſtitutionis Grego-
rij XV.

8 Conueniendi ſunt coram Conſeruatoribus, ſecus vero ſi
ſint actores.
Si inter Ordinarium, & Conſeruatorem oriatur contro-
uerſia ſuper competentia quomodo terminanda ibidem,

9 Regulares extra clauſtra degentes conueniri poſſunt co-
ram

… rum Ordinarijs licet habeant Conſeruatores declara vt num.10.
11 Non poſſunt imptimere libros ſine Ordioarij apptobatione.
12 Non poſſunt concioues habere extra eorum Eccleſias ſine licentia Ordinarij, eiuſque benedictione petita in eorum Eccleſijs, alias poſſunt ab aodem puniri 14.
13 Poteſt Epiſcopus concionare volentes eaaminare.
15 Subijciuntur Epiſcopis iu eis omnibus, quæ ſunt ordinis.
16 Poteſt Epiſcopus ordinare Nouitium.
17 Regulares ſubijciuntur Epiſcopo quo ad curam animarum vnde poteſt viſitare Eccleſias curatas Monaſterio vnitas, & pèrſonas, etiam per vim ſi reſiſtaot. Amp. vt num.18.declara vt num. 22.
19 Limit. vt Regulares exempti, quibus cura animarum perſonarum ſæcularium non incumbit non ſubijciuntur Epiſcopis.
20 Altaria Eccleſiarum Regularium quibus non incumbit cura animarom Epiſcopus non poteſt viſitare.
21 Epiſaopus non poteſt reſtringere priuilegia Regolarium quo ad adminiſtrationem Sacramentorum.
23 Curatus Regularis niſi ea cauſa legitima ab Epiſcopo remoneri poteſt.
24 Regulares approbati debent ab Epiſcopo pru audiendis Sacramentalibus confeſſionibus.
25 Semel tamen approbati iterum examinari oequeunt, niſi à ſucceſſore.
26 Et ſuſpendi non poſſunt niſi ex noua cauſa.
27 Cooſeſſiones Regularium Regulàres approbati ſolum à ſuis Superioribus audire poſſuut.
Equites Hieroſolymitani poſſuut confiteri eum Religioſo Regulari approbato tantum à ſuo Soperiore ibidem.
28 Cooſeſſores Monialium ſub cura Regularium exiſtentium non ſunt examinandi ab Epiſcopo, ſecus vigore conſtitutionis Gregorij XV. 29.& 30. Etiam ſi ſint approbati ad audiendas confeſſionas ſæcularium 31.
32 Confeſſores extraordinarij Monialium toties ſunt approbandi quoties deputantur 33.
34 Confeſſores Monialium ea iuſta cauſa poſſunt ab Epiſcopis remoueri facere à ſuis Superioribus Regularibus, cui non tenetur cauſam ſignificare.
35 Regulares ſubijciuntur Epiſcopis quo ad còntrouerſias de præcedentia.
36 Epiſcopus in cauſis præcedentiæ procedere poteſt de plano.
37 Controuerſiæ de præcedentia terminandæ ſunt iuxta conſtitutionem Gregorij XIII.
38 Præcedentia inter Regulares quomodo ſeruanda.
39 Regulares compelli poſſunt ab Epiſcopo ad accedendum ad proceſſiones etiam ſub cenſuris. Contrarium nu.40.
41 Regolares, qui non tenentur accedere ad publicas proceſſiones enumerantur, & num.42.43.44.47.
45 Ad quas proceſſiones accedere teneantur 46.48.
49 Non poſſunt Regulares circumferre proceſſiones ſine Epiſcopi licentia extra Conuentum. Sed tantum circa clauſtra. Contrarium 50.
51 Cenſuræ, & interdicta ab Epiſcopo promulgata publicari, & ſeruari debent à Regularibus.
52 Epiſcopi debent ſe abſtinere in publicando nouas feſtiuitates
53 Epiſcopi non poſſunt Regularibos aliquid percipi, per quod prohibeatur obſeruantia eorum ritus.
54 Regulares in cauſis nullitatis profeſſionis ſubijciuntur Ordinarijs, vna cum Superioribus.
55 Epiſcopus poteſt compellere Regulares ad reſtituendum Nouitijs egredi volentibus omnia bona delata.
56 Poteſt capere Regulares de fuga ſuſpectos ad effectum remittendi ad competentem.
57 Epiſcopus in locis exemptis ſuæ Diœceſis poteſt facere ſolemnes benedictiones, & diuina celebrare.
58 Regulares per viam violentiæ poſſunt habere recurſum ad Ordinarium ſi facile haberi nequeat ad Papam, ſeu Superiorem.
59 Ordinarius remouere facere poteſt proſpectum in Clauſuram Regularium, & non eorum Conſeruatores.
60 Epiſcopo ſubijciuntur Moniales etiam Regularibus ſubiectæ circa aperitionem oſtij clauſuræ, acceſſum, colloquia, & imponere pænas etiam excommunicationis.
61 Regulares non poſſunt exponere Sanctiſſimum Sacramentum ſine Ordinarij licentia.
62 Abſente Parocho poſſunt adminiſtrare Euchariſtiam.
63 Adminiſtrantes Sacramenta abſque licentia Parochi excommunicari poſſunt ab Epiſcopo.
64 Confeſſarij Regulares approbati poſſunt audire egrotantium confeſſiones in proprijs illorum domibus ſine licentia Parochi.
65 Epiſcopus mandari poteſt vt euitentur Regulares notorie excommunicatos.

ADNOTATIO I.

Regulares in Ciuilibus, & coram quibus conueniri debeant.

1 Licet olim attenta diſpoſitione iuris communis Monachi, & Regulares Epiſcopi iuriſdictioni ſubijciebantur, pro vt Monaſteria & Religioſæ domus in Epiſcoporum Diœceſarum dictione extructa, ſitaque reperiebantur, ita vt ex ipſo iure communi Epiſcopi intentionem fundatam habeant tam in ciuilibus, quam in criminalibus contra Abbates, & Regulares, perinde ac ſi eorum Generalis vices fungeretur, *cap. qui vere 16.quæſt.1.cap.viduitatis 27.quæſt.1.cap. Abbatet 18.quæſt.2.gloſ.in cap. quanto in verbo Prælati de offic. ordinar. & tradunt Abbas, & communiter ſcribentes in cap.porrectum de regular. Fr.Emanuel.quæſt. Regular.tom.2.quæſt.63.art.1.& 3.vtrobique in prin. Gonzal.ad regul.8.Cancellar. gloſ.23. cum alijs relatis per Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 105. num.1.& 2.Capella Tholoſan. deciſ.308. Guid. Pap. deciſ.559. Rot.deciſ.78.num.1.par.1.diuerſ.*

2 Hodie tamen attentis Summorum Pontificum priuilegijs Regulares ſunt exempti ab Ordinariorum iuriſdictione per priuilegiorum communicationem, quatenus non ſint directa, ſed particulari ordini ſint elargita, ita quod Regularium Superiores ea omnia exercere poſſint in ſuos, quæ poſſunt Epiſcopi in eorum ſubditos, tamquam in eiſdem tranſlata iuriſdictio quaſi Epiſcopalis, iuxta receptam *gloſ. in Clement. 1. de reb. Eccleſ. non alienan. in verbo proprij Nauar conſ. 23.de priuileg.in nouis Chochier in tract. de iuriſdict. ordinar. in exemptos par. 1. quæſt.17. n.9. & 25. late Barboſ.de offic.& poteſt. Epiſcop. alleg.105. à n.3. vſque ad 14.late Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap.14.dub.1. per tot. tom.2. & dub.7.* vbi ampliat procedere licet Epiſcopus ſit in poſſeſſione cognoſcendi Regulares, cum non poſſint eorum priuilegijs renunciare.

3 Propterea Regulares omnes in Ciuitatibus in quibus degunt Conſeruatores ſibi eligere debent, coram quibus conueniantur, ac ſemel electos, non niſi in Capitulis prouincialibus mutari poſſunt, eorumque nomina intra menſem locorum ordinarijs indicare tenentur, alioquin coram ipſis ordinarijs conueniri poſſunt, vt deciſum refert *Piaſec.in prax.Epiſcop.par.2 cap.3. num.43. relat. per Barboſ. in Concil. Tridẽt. ſeſſ. 7. de reform. cap.14 num.3.*

4 Quando vero in loco vbi extant Regularium ſed exemptorum Monaſteria, non reperiatur Iudex, qui poſſit exemptorum cauſas cognoſcere, tunc Epiſcopus tamquam Sedis Apoſtolicæ delegatus procedere valet contra exemptos, ne delicta remaneant impunita, ſecus vero vbi adeſt Iudex ſpecialiter deputatus, *Guttier.lib.3.pract.quæſt. 10.ſub num. 2. Lotterus de re benef. lib.1. quæſt. 25. num.25.& 54. Barboſ.in Concil.Tridẽt.ſeſſ.7.de reform.cap.14.num.8.*

Digitized by Google

5 In Conſeruatores autem eligi, nominari, niſi qui habeant qualitates deſcriptas, & requiſitas in conſtitutionibus *Bonifacij Papæ VIII. & Innocen. IV. relati in cap. 1. & fin. de offic. de leg. in 6.* innouat in Conſtitutionibus *Clementis VIII. & Gregorij XV.* quas refert de verbo ad verbum *Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 106. num. 54. & 55.* vbi quod huiuſmodi Conſeruatores eligendi, debeant eſſe Eccleſiaſtica dignitate præditi, vel perſonatum obtinentes, vel Eccleſiarum Cathedralium Canonici, & quod ipſa electio non niſi in Concilijs prouincialibus, aut Diœceſanis fieri poſsit, & electio aliter facta, cum nullius roboris, & momenti ſit, iuriſdictio ordinarij in exemptos de iure communi competens non remanet in ſuſpenſo per dictam electionem, ſed in ſuo robore non tam quo ad potentiam, ſeu habitualem facultatem, ſed etiam quo ad exercitium in exemptos.

6 Et quoniam Conſeruatorum Regularium priuilegia *ex diſpoſitione Pij V.* extendantur ad tres dietas, & ſic habere poſſunt iuriſdictionem intra limites diuerſorum Epiſcopatuum, propterea ex tenore conſtitutionis *Gregorij XIII.* tenentur dicti Conſeruatores, & Regulares notificare huiuſmodi electionem, & deputationem Conſeruatorum non ſolum ordinario loci principalis vbi ſitum eſt Monaſterium exemptorum, verum etiã alijs ordinarijs, in quorum Diœceſis tractu ſe extendit eorum facultas, ſeu iuriſdictio, & ita reſolutum fuiſſe *ſub die 11. Iulij 1620 teſtatur Aldan, in compend. canon. reſol. lib. 4. tit. 8. num. 11. relat. per Barboſ. in Concil. Trident. ſeſſ. 14. de reform. cap. 5, num. 3. verſ. ſeruatorum Regularium.*

7 Si autem Regulares in tempore à Gregoriana conſtitutione præfixo Conſeruatores eligere neglexerint, nihilominus dicto tempore elapſo poſſunt deuenire quandocunque ad huiuſmodi electionem, ſeruata forma conſtitutionis Gregorij XV. vt deciſum refert *Fel. in ſelect. canon. cap. 12. num. 7, Barboſ. in Concil. Trident. ſeſſ. 14. de reform, cap. 5, num. 7.*

8 Regulares igitur coram eorum Conſeruatoribus conueniri, & trahi debent, ſed alios conuenire, trahere, ſeu retrahere non poſſunt ita vt memorati Conſeruatores in cauſis in quibus Regulares, & alij actores fuerint nullam prorſus iuriſdictionem habeant, ſed in ijs tantum, in quibus rei extiterint, nec extra Ciuitates, ſeu Diœceſes, in quibus fuerint deputati, contra quoſcumque procedere præſumere non debent, ſi autem inter Conſeruatores, & ordinarios controuerſia ſuper competentia iuriſdictionis oriatur, non eſt procedendum donec per arbitros in forma iuris electos ſuper iuriſdictionis competentia fuerit iudicatum, vt expreſſe cauetur in eadem *conſtitutione Gregorij XV. verſ. ſi qua vero.*

9 Limit. tamen ſupradicta, quod in cauſis mercedis, & miſerabilium perſonarum Regulares debitores extra Monaſteria degentes poſſunt ab Ordinario loci tamquam Sedis Apoſtolicæ delegato cogi, & compelli ad ſoluendum debitum, quamuis certum Iudicem à Sede Apoſtolica deputatum in partibus habeant, vt expreſsè ſanciuit *Sac. Concil. Trid. ſeſſ. 7. de reform. cap. 14.* & tradunt *DD. relati per Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. allegat. 105. num. 21. & 22.* Secus verò ſi intra Monaſteria maneant, nam tunc pro contractibus, & debitis conueniendi ſunt coram Superioribus ſuis vel Conſeruatoribus, non autem coram Ordinarijs, aut alibi, & ita *à Sacra Congregatione deciſum fuiſſe ex Narbona refert Barboſa in Concil. Trident. ſeſſ. 7. de reform. cap. 14. num. 2.*

10 Sublim. vt procedat, quando exemptionis priuilegium eſt certo loco circumſcriptum, itavt extra illum ſic exemptus contrahens, vel delinquens coram loci Ordinario conueniri poſſit, ſecus verò ſi exemptio non ſit circumſcripta loco, ſed ſit ratione perſonarum, nam tunc vbicumque exemptus contraxerit, vel res ſita ſit, vel delictum commiſerit minimè coram Ordinarijs conueniri poteſt, cum exemptio ſequatur perſonam vbicumque exiſtat, nec in Conſtitutione Innoc. IV. *relat. in cap. 1. de priuil. in 6,* huiuſmodi Regulares comprehenduntur, *Sanchez in conſil. moral. tom. 2. lib. 6. cap. 9. dub. 5. num. 10. Fr. Eman. quæſt. Regular. tom. 2. quæſt. 63. art. 3. & 6. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 105. num. 23. & in Concil. Trid. ſeſſ. 7. de reform. cap. 14. num. 9.*

11 Limit. 2. vt Regulares non poſſunt imprimere, vel imprimere facere libros niſi prius approbati præuio examine ab Ordinario fuerint ſub pœna anathematis, alijſque impoſitis *in Concilio Lateranen. ſeſſ. 10. de impreſſione librorum, & colligitur ex Concil. Trident. ſeſſ. 4. in decreto de editione, & vſu ſacrorum librorum Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 105. num. 24.*

12 Limit. 3. quod etiam Regulares ſubijciantur Epiſcopi Iuriſdictioni, quoad Verbi Dei prædicationem, nam extra eorum Eccleſias ſine Epiſcopi licentia, & ſuorum Superiorum Sacras Conciones habere non poſſunt; in eorum vero Eccleſijs præuia approbatione, & licentia ſuorum ſuperiorum ſe coram Epiſcopo præſentare, & ab eo benedictionem petere tenentur, ita diſponente *Sac. Concil. Trident. ſeſſ. 5. de reform. cap. 2. ibique Barboſ. num. 18. & ſeq.*

13 Regulares igitur prædicare volentes in Eccleſijs, quæ non ſunt ſui ordinis poteſt Epiſcopus examinare, & ſic fuiſſe reſolutum per Sacram Congregationem refert *Aldan, in compend. canon. deciſ. lib. 1. tit. 4. num, 10. relat. per Barboſ. in Concil. Trident. ſeſſ. 5. de reform. cap. 2. ſub num. 20.*

14 Quod ſi Regulares temerario auſu non impetrata priùs ab Epiſcopo licentia, vel benedictione prædicare attentauerint, ab Epiſcopo puniri poſſunt, vt expreſsè cauetur in Conſtitutione *Gregorij XV. Incipi ineſcrutabili ſub datum 9. Februarij 1622.* ibi, *Ac demum habeant Epiſcopi auctoritatem coercendi, ac puniendi quoſcumque exemptos, tàm Sæcalares, quàm Regulares, qui in alienis Eccleſijs, quæ ſuorum ordinum non ſunt, abſque Epiſcopi licentia, & in Eccleſijs ſuis, aut ſuorum ordinum non petita illius benedictione, aut ipſo contradicente prædicare præſumpſerint,* & illos coercere, & punire poſſe etiam cenſuris Eccleſiaſticis fuit declaratum per Vrbanum VIII. in quadam Conſtitutione in forma Breuis directa Epiſcopo Giennen. *ſub datum 30. Ianuarij 1629.* de qua *Barboſ. in Concil, Trid. ſeſſ. 5. cap. 2. de reform. num. 22.* licet ſecus credat vigore diſpoſitionis Sacri Concilij in *dicto cap. 2.* vt in num. antecedenti.

15 Limit. 4. vt Regulares omnes etiam exempti ſubij-

Digitized by Google

ſubijciantur Epiſcopis, in eis omnibus, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis, nempè in petitione Chriſmatis, & conſecrationis Eccleſiarum, *Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 105. nu. 65.* prout etiam quoad ordines ſuſcipiendos, ita vt promoueri debent ab Epiſcopo loci, vbi degunt, vel ab alio eius accedente aſſenſu præcedentibus tamen literis dimiſſorijs ſui Superioris, *Portel. in dub. Regular. in verbo ordines Sacri num. 2. Lezana in ſumma quæſt. Regular. cap. 14. num. 2. Roder. in compend. quæſt. Regular. reſol. 106. nu. 15. Leo in Theſaur. for. Eccleſ. par. 1. cap. 4. nu. 36. Homobon. de bonis de examine Eccleſiaſt. par. 1. tract. 2. cap. 1. quæſt. 2. in fin. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 4. à num. 69. cum ſeq. & alleg. 105. num. 27. & in Concil. Trident. ſeſſ. 23. de re-*
16 *form. cap. 8. nu. 28. & num. 30.* vbi docet poſſe Epiſcopum infra annum probationis ordinare Nouitium alibi natum, ſi in eius Diæceſi moretur.

17 Limit. 5. vt Regulares etiam Ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani ſubijciantur Epiſcopo, quoad exercitium curæ animarum, quatenus ab eiſdem exerceatur, vnde curatæ Eccleſiæ ſi ſint vnitæ Monaſterijs poſſunt Ordinarij locorum viſitare iuxta diſpoſitionem *Sac. Conc. Trid. ſeſſ. 7. de reform. cap. 7. & ſeſſ. 25. de Regul. cap. 11. & ita deciſum refert Garz. de benef. par. 11. cap. 2. num. 12.* & non ſolum viſitare poteſt ipſas Eccleſias, ſcilicet Tabernaculum, vbi aſſeruatur Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, Baptiſterium, & ſimilia concernentia animarum curam, non obſtante exemptione, quam etiam perſonas exercentes ipſam curam animarum in eiſdem Monaſterijs Regularium, & ita reſolutum refert *Aldan. in compend. canon. reſol. lib. 3. tit. 2. nu. 7. Armendar. in addit. ad recomp. legum Nauarræ lib. 1. tit. 6. lib. 5. §. 2. nu. 6. Barboſ. in Concil. Trid. ſeſſ. 7. de reform. cap. 7. à nu. 8. vſque ad 14. & de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 105. num. 28. & latius alleg. 74. à num. 14. & num. 18. & in idem Concil. Trid. ſeſſ. 25. de Regular. cap. 11. à num. 2. vſque ad num. 7. & num. 14. 15. & 16.* vbi licere Epiſcopis frangere oſtia, & vim inferre, ſi dum ipſi ingredi vellent Monaſteria Regularium exempta Regulares tenuant oſtia claudendo, ita vt Epiſcopus poſſit eoſdem excommunicare etiã non adhibitis monitionibus in ipſo actu manifeſtæ violentiæ ſibi illatæ pro defenſione ſuorum iurium, *vt ſubdit num. 17. Genuen. in prax. Archiepiſcopal. Neapol. cap. 18. Ciarlin. controuerſ. forenſ. lib. 1. cap. 65. num. 11. & 12. Tamburin. de iure Abbatiſſar. diſ. 17. quæſt. 3. num. 4. Puteus de viſitat. lib. 2. cap. 16. poſt nu. 1. Franc. Leo in Theſauro fori Eccleſiaſt. par. 1. cap. 8. num. 20.*

18 Et quamuis Vicarij perpetui, & temporales non poſſint ab Ordinario poni in Monaſterijs, quibus imminet cura animarum, ſed tantum ab eorum Superioribus, præuio tamen examine ipſius Ordinarij, & de eius licentia deputatus exercere debet curam, & Sacramenta miniſtrare, ita vt in ijs, quæ huiuſmodi curam, ſeù adminiſtrationem concernunt omnimodæ iuriſdictioni, viſitationi, & correctioni Diœceſani Epiſcopi tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegati plenè in omnibus ſubijciatur, vt expreſsè cauetur in Conſtitutione *Gregorij XV. de exemptor. priuileg. incip. Inſcrutabili ſub datum Nonis Februarij 1622.* ibi, *hac generali ac perpetua, de qua Barboſ. in Concil. Trid. ſeſſ. 25. de Regular. cap. 11. num. 10. iuncto num. 18. & 24. refert deciſum Piaſec. in prax. Epiſcopal. par. 2. cap. 3. nu. 46. et nouiſſimè Fr. Aug. à Lantuſca in Theat. Regular. in verbo Regularis num. 12.*

19 Sublim. vt dicta Conſtitutio Gregorij XV. ſit practicanda iuxta declarationes, & Decreta emanata ſuper ſupradicta Conſtitutione per Sacram Congregationem Cardinalium Concilij Tridentini interpretum ab Vrbano VIII. approbata, & in Typographia Reu. Cam. Apoſtolicæ impreſſa de anno 1623. infraſcripti tenoris videlicet. *Eam nequaquam ſubijcere Regulares exemptos, quibus cura animarum perſonarum ſæcularium non incumbit, Epiſcoporum iuriſdictioni, in ijs, quæ Sacramentorum adminiſtrationem concernunt, niſi cum in Sacramentis perſonis Sæcularibus adminiſtrandis, ijdem Regulares delinquunt.*

20 *Epiſcopis non licere in vim eiuſdem Conſtitutionis viſitare altaria Eccleſiarum Regularium, quibus non incumbit animarum cura perſonarum Sæcularium, nec loca, vbi in eiſdem Eccleſijs aſſeruatur Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, vel ubi confeſſiones perſonarum Sæcularium audiuntur.*

21 *In vim illius Conſtitutionis non poſſe Epiſcopum Regularibus præſcribere, vt certis tantum in locis, aut temporibus, aut certarum perſonarum confeſſiones audiant, vel alias eorum priuilegia in Sacramentis adminiſtrandis reſtringere, aut moderari, quod ſi aliunde Epiſcopis huiuſmodi facultas competat, illam non fuiſſe ab eadem Conſtitutione ſublatam*, quæ decreta referuntur etiam à *Barboſ. in Concil. Trid. ſeſſ. 25. de Regular. cap. 11. num. 19. et 20. et à Tamburin. de iur. Abbat. to. 3. diſp. 5. q. 11. n. 47.*

22 Sublim. 2. vt huiuſmodi facultas data Ordinarijs viſitandi perſonas exemptas exercentes curã animarum in Monaſterijs virorum, ac mulierum intelligatur data cumulatiuè, non autem priuatiuè, ad eam, quæ competit Abbati, & alijs Superioribus Regularibus, *Barboſ in Concil. Trident. ſeſſ. 25. de Regular. cap. 11. num. 25. vbi ita dixiſſe Rota in Piſcien. Iuriſdictionis 15. Iunij 1593. coram Penia.*

23 Sublim. 3. vt Vicarius deputatus ad exercendam curam animarum à ſuis Superioribus, & ab Epiſcopo approbatus, licet eidem ſubijciatur, quoad exercitium curæ, non tamen ab eodem remoueri poteſt, niſi ex cauſa legitima, & approbata, ſed à ſuis Abbatibus, & Superioribus deueniendum eſt ad huiuſmodi remotionem, vt ex *Steph. Daloin. et Sbroz de Offic. Vicar. lib. 2. quæſt. 111. num. 9. et 10. refert Barboſ. in Concil. Trid. ſeſſ. 25. de Regular. cap. 11. num. 29.*

24 Limit. 6. vt Regulares ſubijciantur Epiſcopo, quoad exercitium Sacramenti pænitentiæ, ſiue cuius approbatione in Diæceſi, vbi inhabitant interdictum eſt audire Chriſtifidelium confeſſiones non obſtante quacunque conſuetudine etiam immemorabili *iuxta Concil. Trident. ſeſſ. 23. de reform. cap. 15.* ſub cuius Decreti diſpoſitione comprehenduntur quoque Prælati, Religionum, vt reſoluunt *Suar. tom. 4. diſ. 28. ſect. 4. num. 21. Fr. Eman. in Bulla Cruciat. §. 9. dub. 1. num. 4. cum alijs relat. per Barboſ. in Concil. Trid. dicto cap. 15. num. 6. et 8.* vbi quod etiam Ieſuitæ debent ab Ordinario approbari, & latè *de offic. et poteſt. Epiſcop. alleg. 25. n. 24. cum plurib. ſeqq.* vbi ita etiam ſtatutum fuiſſe à

Lea.

Leone X. in Concilio Lateranenſi, et à Pio V. de anno 1571.*et Idibus Auguſti*, vbi expreſsè cauetur diſpoſitionem Concilij Tridentini de approbatione Regularium ab Ordinario facienda in audiendis confeſſionibus Sæcularium obſeruari debere etiã in omnibus Regularibus quorumuis Ordinum, etiam Mendicantium, quamuis ſint Lectores,
25 Theologi, graduati, & ad audiendas confeſſiones ſæcularium à ſuis Superioribus expoſiti, ſed ſi ſemel ab Epiſcopo in Diœceſi ſua approbati fuerint, iterum examinari non poſſunt, ab Epiſcopo tamen ſucceſſore pro maiori ſuæ conſcientiæ quiete iterum examinari poſſunt, & hanc Pij Conſtitutionem per reductionem priuilegiorum Regularium ad terminos Concil. Trid. factam per Gregorium XIII. non fuiſſe reuocatam, declarauit Sac.Congregatio, vt refert *Barboſ.de offic.et poteſt.Epiſcop.alleg.*25.*num.*27. 28. *et* 29. vbi quod neque etiam per Sac.Concil.Trid. reuocata fuit forma data *in Clement. dudum de ſepult. et in Concil.Trid. ſeſs* 23. *de reform. cap.*15. *num.*16. *vbi alios allegat, et nu.*43.*et* 44.

26 Prout etiam, neque Ordinarij poſſunt ſuſpendere, Confeſſarios Regulares ſemel ab ipſis approbatos, & auferre facultatem audiendi confeſſiones ſine noua cauſa, quæ ad confeſſiones ipſas pertineat, vel ob non ſeruatum interdictum ab ipſis Ordinarijs poſitum, multoque minùs adimere poſſunt hanc facultatem audiendi confeſſiones omnibus ſimul vnius Conuentus Regularibus Confeſſarijs Sacra Congregatione inconſulta, ita decreuit *Sacra Congregatio Cardinalium negocijs Epiſcoporum, et Regularium præpoſitorum, ſub die* 20. *Nouembris* 1615 cuius reſolutionis tenor refertur ab eodem *Barboſ dicta alleg.*25.*nu.*30. *& à Fr.Angelo Lautuſca in ſuo Theatro Regularium in verbo Confeſſarius num.* 11. & ita etiam reſcriptum fuiſſe ab Vrbano VIII. Eminentiſs.Card.de Sundonal Eccleſiæ Giennen. Præſuli die 30. Ianuarij 1629. & ſub eadem data etiam Epiſcopo Corduben. refert idem *Barboſa in Concil. Trident. ſeſs.*23.*de reform.cap.*15 *num.*45.46.*&* 48.*& ita pariter à Sacra Congregatione deciſum refert Aldan. in compend.canonic. reſol.lib.*1.*tit.*13.*nu.*5.*in vna Oriolen.*30.*Auguſti* 1630.

27 Sublim. non procedere quoad audiendas confeſſiones ipſorum Regularium, cum ad hunc effectum exuberet proprij ſuperioris Regularis approbatio, cum mens Concilij fuerit circa Regulares nihil in hoc innouare, ſed eos curæ ſuorum prælatorum relinquere, *Lezana in ſumm.quæſt. Regular cap.*18.*num.*27.*Ioan.Sanc.in ſelect.diſ.*49.*nu.*2. *Vaſquez de pœnit.quæſt.*93.*art.*3.*dub.*3.*nu.*5. *Homobon.de bonis de exam. Eccleſiaſt. par.*1. *tract.*5.*cap.*2. *quæſt.*12.*cum alijs congeſtis à Barboſa in Concil.Trid. ſeſſ.*23. *de reform. cap.*15. *num.*9. *&* 10. vbi quod Equites Hieroſolymitani poſſint confiteri cum Regulari Sacerdote à ſuperiore tantum ſuo approbato, pro vt etiam poſſunt Clerici Ordinum Militiarum Sancti Iacobi, Alcantaræ, Calatrauæ, & alijs in Communitate, & in Clauſura viuane auſcultare confeſſiones aliorum virorum ſub eadem clauſura viuentium abſque Epiſcopi approbatione.

28 Sublim.2. vt neque requiratur approbatio Ordinarij quoad Confeſſarium Monialium Regularibus ſubiectis, & non ipſis Epiſcopis; ſed ſufficit tantum approbatio, & deputatio ſui Superioris Regularis, *Azor.inſtit.moral. par.*1. *lib.* 13. *cap.*9.*quæſt.*2.*verſ.quæres an Confeſſarij, Sorb.in ſuis aduotat.ad compendium Mendicantium verſ. Moniales, verſ.quod præter Barboſ.de offic.& poteſt.Epiſcop. alleg.*25.*num.*47.*&* 48.*& in Concil.Trident.ſeſs.*25. *de Regul.& Monial. cap.*10.*n.*4.5.*&* 6.

29 Sed quidquid ſit de iure hodie contrarium ſeruari debet vigore Conſtitutionis *Greg. XV. de exemptorum priuilegijs*, incip. *Inſcrutabili ſub datam nonis Februarij* 1622. ibi, *Confeſſor vero ſiue Regulares, ſiue Sæculares quomodocunque exempti, tàm Ordinarij, quàm extraordinarij ad Confeſſiones Monialium etiam Regularibus ſubiectarum audiendas nullatenus deputari valent; niſi priùs ab Epiſcopo Diæceſano idonei iudicentur, & approbationem, quæ gratis concedatur obtineant, liceatque Epiſcopis, & rationabili cauſa ſuperiores Regulares admonere, & eiuſmodi Confeſſores admoneant, ijſque ſuperioribus id facere detrectantibus, aut negligentibus habeat Epiſcopus facultatem prædictos Confeſſores amouendi, quoties & quando opus eſſe iudicauerit.*

30 Super qua Conſtitutione inter alias declarationes, Vrbano VIII. approbante, quas S. Congregatio edidit, & Typis Cameralibus imprimi iuſſit de anno 1623. habetur.

Confeſſores extraordinarios Monialium nullatenus poſſe poſt conſtitutionem illarum confeſſiones audire, niſi priùs ab Epiſcopo Diœceſano, idonei iudicentur, & approbentur &c.

31 *Regulares generaliter ab Epiſcopo approbatos ad confeſſiones perſonarum ſæcularium, nequaquam cenſeri approbatos ad audiendas confeſſiones Monialium ſibi ſubiectarum, ſed egere quoad hoc ſpeciali Epiſcopi approbatione.*

32 *Confeſſores extraordinarios ſemel deputatos, atque approbatos ab Epiſcopo ad Monialium confeſſiones pro vna vice audiendas, haud poſſe pluries in vim approbationis eiuſmodi illarum confeſſiones audire, ſed ab*
33 *Epiſcopo toties eſſe approbandos, quoties caſus deputationis contingerit.*

34 *Epiſcopum cui licet ex rationabili cauſa iuxta dictam conſtitutionem ſuperiores Regulares admonere, vt amoueant confeſſores Monialium, atque adminiſtratores bonorum ad earundem Monialium Monaſteria pertinentium, ijſque ſuperioribus id facere detrectantibus, habetque facultatem prædictos Confeſſarios, & adminiſtratores amouendi, quoties & quando opus eſſe iudicauerit, non teneri eiuſmodi cauſam ſignificare ſuperioribus Regularibus, ſed hoc relinqui arbitrio, & prudentiæ Epiſcoporum, quorum conſcientia Sac.Congregatio ſeriò onerauit.* Quæ Decreta referuntur à *Barboſ.in Concil.Trident.ſeſſ.*25.*de Regular.cap.*10. *num.*8.*& plurib.ſeqq.* de qua etiam *Fr. Angelus de Lautuſca in ſuo Theatro Regularium in verbo Confeſſarius num.*14.*& habetur in Bullar. to.*3.*pag.*296.

35 Limit.7. vt Regulares ſubijciantur Epiſcopis quoad controuerſias de præcedentia, cuius iudicio acquieſcere teneantur, amota omni appellatione, & quibuſcumque non obſtantibus, quoad effectum ſuſpenſiuum *ex Sacro Concilio Tridentino ſeſſ.*25.*de Regular.cap.*13.*& ibidem Barboſ. à num.*1. *& ſeq.& de offic.& poteſt.Epiſc.alleg.*78.*nu.*26.*Rota poſt Poſth.de manut.deciſ.*32.

36 In cuius cauſæ cognitione Epiſcopus poteſt

proce-

procedere manu Regia, ſeù ſummariè, & de plano ſine ſtrepitu, & figura iudicij, vt deciſum refert *Leo in Theſaur.for.Eccleſ. cap.8.nu.18.* & *ex Campan. Salzad.* & *Armed. tradit Barboſ. in dicto cap.13.num.10. Thom.del Bene de immunit. Eccleſ. cap.14.dub.3.num.9.verſ.caterum tom.2.*

37 Modus autem in controuerſijs de præcedentia componendis ſeruandus traditur *à Greg XIII. ſua Conſtitutione Epiſcopi 15.Iulij 1583.quam refert Quaranta in verbo præcedentia fol.396.alias 404.in nona edit.Marc.Ant.Genuen.in prax.Archiepiſ.Neapol.cap.52 in fin. Mich. Ferrus de præcedentia Eccleſiaſt.q.16.num.3.*

38 De præcedentia vero ſeruanda inter Regulares & Fratres particulares, inter fratres Officiales ordinis, & inter Regulares diuerſorum Ordinum latè *Fr. Angelus à Lantuſca in ſuo Theatro Regular. in verbo præcedentia per totum,* vbi refert decreta, & conſtitutiones ſuper hoc emanatæ.

39 Limit.8. vt non tam Clerici omnes Sæculares, ſed etiam Regulares quicunque, etiam Monachi exempti ad accedendum ad publicas proceſſiones compelli poſſunt ab Epiſcopo, & eiuſdem poteſtati ſubijciuntur, ita diſponente *Sac.Conc. Trid. ſeſſ.25.de Regular.cap.13.* ita vt Regulares, qui non accedunt ad proceſſiones ab Epiſcopo indictas ab eodem puniri poſſunt per cenſuras, & pœnas arbitrarias, vt deciſum refert, *Perez de Lara de anniuerſar.* & *Capellan.lib.1. cap. 24. num. 14. Zerol. par.1.in verbo proceſſiones §.1.verſ.ad ſecundum Ric. in prax.rer.for.Eccleſ.reſol.308.nu.5.* & *6.* & *in prax. aurea reſol.210.num.1.verſ.ſecundo, Lauren. de Fran. in controu.inter Regular.* & *Epiſcop. quæſt.6. verſ.2. fallit Ciarlin.controu forenſ.lib.1.cap.50.num.21.* & *ita declaraſse Sac.Congreg.Rit. in Ferrarien. 27. Iulij 1615.teſtatur Barboſ in Concil.Trident.ſeſſ.25 de Regular.cap.13.num.19.* & *de offic.et poteſt.Epiſcop. alleg.78.n.25.et alleg.105.n.45.*

40 Contrarium quod ab Epiſcopis non poſſint cenſuris compelli, & diſtringi exiſtimauerunt, *Tamburin.de iure Abbat.tom.1. diſ.19. quæſt.7.nu.7. Roderic.in compend.quæſt.Regular. reſol.118.num.1. Portel.in addit.ad dubia Regular. in verbo Epiſcopus num.5.et in verbo proceſſiones nu.1. Sanchez de matrim.lib.7.diſ.33.nu.23.Henriq. in ſumma lib.7. cap 25.§.7.Dian.reſol.moral par.3.tract.2.reſol.76.* latè *Thom.del Bene de immunit.Eccleſ.14. dub.3.num.1.* & *4.tom.2.*

41 Sublim. vt excipiantur ab hoc decreto S.Concil.Trid.Monachi, & Religioſi, qui in ſtrictiori clauſura perpetuo viuunt.

42 Vlterius neque cogi poſſunt ad proceſſiones accedere Patres Societatis Ieſu ex *Conſtitutione Gregorij XIII.ex ordine Bullario nouo to.2.pag.404. de qua Sanchez conſil.moral.tom.2.lib.6.cap.3.dub.3.*
43 *num.12.* Nec non Clerici Regulares Sancti Pauli Decollati ex Conſtitutione *Pij V.Bullar.nouo to.2. pag.409.* Prout etiam excipiuntur Clerici Regulares Matris Dei Scholarum Piarum vt deciſum teſtatur *Aldan.in compend.canon. reſol. lib.2.titul.8. num.13.de quibus Barboſ.in Concil.Triden.ſeſſ.25.de Regular.cap.13.à nu.33.et 34.*

44 Sublim.2. vt Monachi, ſeù Regulares degentes in Monaſterijs per medium miliare diſtantibus à Ciuitate non tenentur accedere ad publicas proceſſiones, nec ab Epiſcopo compelli poſſunt, ita deciſum referunt *Ric.in prax. for. Eccleſ. reſol.308.num.2.Piaſec.in prax.Epiſcop par.2.cap.3. num.47.in fin.Vgulin de offic.et poteſt.Epiſcop.cap 20. §.2.num.5.verſ.ſecundo Barboſ.eodem tract. alleg.78. num.21.et in Concil.Trid.ſeſſ.25.de Regular.cap.13. num.20.* & *ita declaraſse Sac.Congreg.Concil. refert Fr.Ang.à Lantuſca in verbo proceſſio num.2.verſ.quæritur an Regulares.*

45 Sublim.3. vt Epiſcopus non poſſit compellere Regulares ad accedendum ad omnes proceſſiones ſed ſolum ad publicas illas, quæ celebrantur puta in feſto Corporis Chriſti, in Letanijs, & Iubilæis publicis faciendis in plebibus, in quibus ipſi habent Monaſteria, dummodo proceſſiones ſint eiuſdem generis, quæ in Bulla Pij V. mendicantibus conceſſæ comprehendantur, & dummodò Regulares non ſint ex illis Conuentibus Collegia nuncupatis, quæ in eadem Bulla excipiuntur *Peirin.in priuil.Minimor.tom.2.conſtit.7.Pij V.§.26. num.25. Thom.del Bene de immunit. Eccleſ. cap.14. dub.3.num.2.tom.2. Barboſ.in Concil.Trid.ſeſſ.25.de Regular.cap.13.num.30. Fr.Angel. à Lantuſca in ſuo Theat.Regular.in verb.proceſſio num.1.Aldan.in comped.canon.reſol.lib.2.tit.8.num.25.*

46 Per publicas autem proceſſiones intelliguntur etiam illæ, quæ pro bono publico de nouo indictæ ſunt, ad quas tamen omnes proceſſiones ſiue publicas, ſiue priuatas, ſiue de ſtatuto, ſiue de iure vel conſuetudine introductas Regulares ac-
47 cedere tenentur, *Thom.del Bene de immunit.Eccleſ. cap.14.dub.3.num.5.tom.2.vbi num.6.* excipit Clericos regulares Theatinos iuxta eorum priuilegia.

48 Quo verò ad alias proceſſiones inſolitas, & extraordinariè ab Epiſcopo indictas Regulares accedere non tenentur, prout cenſuit *Sac.Congregatio Eminentiſs. S.R.E. Cardinalium Concil. Trident. interpretum in Anagnina Proceſſionis 9. Decembris 1662. in Reg. fol.192.* in qua fuit reſolutum Epiſcopum Anagninum occaſione ſuæ primæ Viſitationis Diœceſanæ, primique ingreſſus in Terram Carpineti plenariam indulgentiam Apoſtolicam auctoritate publicaturum non potuiſſe particulari edicto cohibere Regulares ad accedendum ad proceſſionem ad hunc effectum indictam ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrendæ in caſu contrauentionis, de qua *Fr. Angel. à Lantuſca in ſuo Theatro Regular. in verbo proceſſio num.4.*

49 Ipſi verò Regulares exempti non poſſunt circumferre proceſſiones ſine Epiſcopi licentia extra conuentum, ſed tantum circa Clauſtrum, quia non habent Territorium, *Rodriq.in addit. ad ſumma tom.4.cap.105. num.5.Peirinus in priuil. minimor.conſtit.7.Pij V.§.10.num.11.ad 8 cum alijs per Barboſ.de poteſt.Epiſcop.allegat.78.num.7. Thom.del Bene de immunit. Eccleſ. cap. 14. dub. 3. numer. 7. tom.2.*

50 Sed quod etiam Regulares poſſint facere proceſſiones per triginta paſſus intra ambitum Conuentus, præcipuè ſi ita habeat loci conſuetudo hactenus obſeruata ſentiunt *Portel. in dub. Regular.verb.proceſſiones num.8.Hieron. Roderig. in compen.qq.Regular.reſol.118.num.10.Iacob de Graſ-*

ſis

ſis conſil. 20. de Regular. Tamburin. de iure Abbat. tom.1.diſ.15.quæſt.7. num.39. Immò quod proceſſio Roſarij, & in alijs feſtiuitatibus B. Mariæ, nempe Natiuitatis, Annunciationis, Purificationis, & Aſſumptionis, fieri poſſit etiam abſquè licentia Epiſcopi per totam Ciuitatem, ſi ita adſit conſuetudo à decem retro annis ibidem introducta, & obſeruata obſeruat *Peirinus in Priuileg. minimor. conſt.7. Pij V. §.10. num.11. ad relat. per Tom.del Bene loco citato num.8. & 9.*

51 Limit.9. vt Cenſuræ, & interdicta ne dum à Sede Apoſtolica emanata, ſed etiam ab Ordinarijs promulgata mandante Epiſcopo à Regularibus in eorum Eccleſijs publicari, & ſeruari debent, prout pariter ſeruari tenentur dies feſti, quos in Diœceſi ſua ſeruandos idem Epiſcopus præceperit vt ſtatuit *Sac. Concil. Trid. ſeſſ.25. de Regular.cap.12. & tradunt Fuſc. de viſitat. lib.2. cap.15. num.63. Campan. in diuerſ. iur. Canon.rub. 12. cap.13. num.91. Eraſm. à Cochier. de iuriſdiction. Ordinar. in exemptos part.2. quæſt.45.num.55. Nauar. in Lucerna Regular. verbo feſti dies, Aloyſ. Ric. in prax. Aur. reſol.210. verſ. ſexto Piaſec. in prax. Epiſcop. par.2. cap. 3. num.47. verſ. dies feſtus Barboſ. in Concil. Trid. dicto cap.12. num.3. & de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.105. num.32. Vgolin. eod. tract. cap.20. §.3. num.1. Tamburin. de iure Abbat. tom.3. diſ.15. quæſt.11. num.54. Thom.del Bene de immunit. Eccleſ. cap.14. dub.1. numer.15. tom.2.*

52 Sublim.1. vt ſupradicta Conciliaris diſpoſitio non tribuat Epiſcopis maiorem facultatem dies feſtos indicendi, quam habeant à iure communi, vt deciſum refert *Sel. in ſelect. canon.cap.17.num.8. Barboſ. in Concil. Trid. ſeſſ.25. de regular. cap.12. num.3. in fin.* vnde ab Epiſcopis ſeruanda eſt forma, & diſpoſitio Conſtitutionis *Vrbani VIII.* ſuper obſeruantia feſtorum edita *incip. vniuerſa ſub die 13. Septemb.*1647. qua admonentur Epiſcopi, vt ſe abſtineant publicare nouas Feſtiuitates vltra ſolitas in Conſtitutione præſcriptas.

53 Sublim.2. vt ſupradictum Concilij Decretum ita intelligendum eſſe, vt Regularium Ritus illis diebus Feſtis ſemper permaneat, quo ad Miſſas celebrandas, & cætera Diuina Officia tàm publicè, quàm priuatim ab ipſis Regularibus in eorum Eccleſijs perſoluenda, nec circa hæc ab Epiſcopis quoquomodo, quidquam in contrarium eiſdem Regularibus percipi poſſe, adeout ſi de facto perceperint Regulares ipſis Epiſcopis parere minimè teneri, verum quo ad conciones, & lectiones tenentur ſe conformare Euangelijs, & Epiſtolis, quibus Clerus Sæcularis vtitur illis diebus feſtis, & ita cenſuiſſe *Sac. Congreg. Concil. refert Fr. Angel. à Lantuſca in Theat. Regular. verbo feſtum n.1. Quaranta in Sum. Bullar. in verbo Priuilegia Regularium Vgolin. de Offic. Epiſcop. cap.20. §.3. num.3. Barboſ. eod. tract. alleg.105. num.34. & 35. & in Concil. Trid. ſeſſ.25. de Regular. cap.12. numer.4. Tamburin. de iure Abbat. tom.3. diſ.15.quæſt.11.ſub num.54.*

54 Lim.10. vt Regulares in cauſis nullitatis profeſſionis ſubijciantur Epiſcopo, vna cum ſuis Superioribus, iuxtà Decretum *Concil. Trid. ſeſſ.25. de Regular. cap.19.* & vt latius deduximus in *deciſ.20.*

55 Lim.11. Nouitijs nolentibus profiteri, ſed à Religione volentibus egredi, vt reſtituantur omnia bona, quæ tempore ingreſſus detulerunt in Monaſterium, Epiſcopus etiam per cenſuras Eccleſiaſticas compellere poteſt Superiores Regulares, vt ne quid minimum retinere valeant, vt habetur *in Concil. Trident. ſeſſ.25. de Regular.cap.16. in fin. Laurent. de Franch. de controuerſ. inter Epiſcop. & Regular. quæſt.5. num.10. Marcel. Vulpe in prax. iudic. for. Eccleſ. cap.42. numer.11. Carol. de Graſſ. de effect. Cleric.4. ſub num.25. Campan. in diuerſ. iur. canon. rub.12. cap.13. num.125. Tamburin. de iure Abbat. tom.3. diſ.6. quæſt.10. num.6. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.101. nu.36. & alleg.105. num.47. & in Concil. Trid. ſeſſ.25. de regular. cap.16. num.48. & 51.* vbi ſubdit habitum Religioſum Nouitio exeunti non eſſe reſtituendum, ſed ſoluendum eius pretium, prout etiam tradit *Lezana in Summ.quæſt.Regular.cap.25. num.38. verſ. ſed prò eiſdem in fin. Nouar. in Lucerna Religioſ. in verbo habitus num.6.*

56 Limit.12. vt Epiſcopus exemptos de fuga ſuſpectos poteſt capere, & remittere ad competentem, dummodo periculum ſit in mora, & commodè expectari non poſſit auctoritas Iudicis exemptorum, vt ex *Felin. Cardin. Coch. tradit Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſc. alleg. 105. numer.64.*

57 Limit. 13. vt Epiſcopus, & Archiepiſcopus poſſunt in locis exemptis ſuæ Diœceſis facere ſolemnes benedictiones, & Diuina Officia celebrare, vt ex *Franc. Paum. Cochi.* comprobat *Barboſ. dicta alleg.105. num.66.*

58 Limit.14. vt per viam violentiæ, ſeù ex defectu iuſtitiæ in exemptis adiri, & recurſus haberi poteſt ad Ordinarium, ſi facilè haberi nequeat ad Papam, ſeù Superiorem exemptorum, *Aufrer. in repetit. Clemen.I. quæſt.10. num. 3. verſ. vnde in principali de offic. ordinar. Cochier. de iuriſdict. Ordinar. in exemptos part.2. quæſt.45. num.63. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.105. num.67.*

59 Limit.15. vt proſpectus feneſtrarum domorum ſæcularium in hortum Fratrum Minorum, & Regularium Religioſorum, qui manent in clauſura impediri debet ab Ordinario, & non ab eorum Conſeruatoribus, & itá à Sac. Congreg. Epiſcop. & Regular. reſcriptum fuiſſe *in vna Sulmonen. & demandatum Epiſcopo dictæ Ciuitatis* 15. *Februarij 1636. vt in Regeſtro huius Congreg. fol.140. & in alia Caſſanen. ſub die 7. Auguſti 1636. eod. Regeſt. fol.250.* refert *Fr. Angel. à Lantuſc.in Theatro Regular. in verb. feneſtra.*

60 Limit.16. vt Epiſcopus ob Monialium clauſuram cuſtodiendam etiam Monaſteriorum Regularibus ſubiectorum, poteſt excommunicationis latè ſententiæ pœnam ſibi reſeruatæ imponere, nempe circa aperitionem oſtij Clauſuræ extra caſus indigentiæ, nec non circa acceſſus, & colloquia cum Monialibus, adeout huiuſmodi excommunicatio liget etiam Regulares accedentes, & ipſas Moniales facta de illis mentione, nec Superior Regularis abſoluere poteſt ab hac excommunicatione, ita cenſuit Sac. Congregatio Concilij in vna *Viterbien. 26.Iunij 1627. Regeſto eiuſdē Congregat. fol.42.* de qua *Fr. Angel. à Lantuſca in Theat. Regular. verbo Epiſcopus num.3.*

61 Li-

Digitized by Google

61 Limit.17. vt Regulares non poſſuut cum ſolemnitate exponere Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum ſine liceutia Ordinarij *Sac.Congreg. Rit. 26. Februarij* 1628. Nec ſæculares ſatisfaciunt præcepto in die Paſcharis ſumentes Euchariſtiam in Eccleſia Regularinm non habentium curam animarum *Congreg. Concilij 23. Iannarij* 1586. *&* 14. *Martij* 1615. *de quibus teſtatur Fr. Angel. à Lantuſca in Theat. Regular. in verbo Euchariſtia num.* 1. *&* 5.

62 Abſente tamen Parocho poſſunt Regulares licite adminiſtrare euchariſtiam conſtituto in articulo mortis, & ratio eſt, quia tunc præſumitur conſenſus Parochi, & Eccleſiæ ità *Cardinal. de Lugo de Sacrament. Euchariſtiæ diſ.*18. *ſect.*2. *n.*53. *relat. per Fr. Angel. à Lantuſch. loco citato num.*8.

63 Limit.18. vt etiam Regulares adminiſtranres ſiuè Clericis, ſiuè Laicis Sacramentum extremæ vnctionis, vel Euchariſtiæ, vel Matrimonij ſine licentia Parochi poſſuut ab Epiſcopo excommunicari *Clement.I. de Priuileg. Ricc. in prax. aurea reſol.*210. *verſ. duodecimo Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.*105. *num.*68.

64 Regulares vero à locorum Ordinarijs ad audiendas perſonarum ſæcularium confeſſiones approbati non poſſuut ab eiſdem Ordinarijs prohiberi ne earundem perſonarum ægrotanrium confeſſiones in proprijs illorum domibus andire queant abſque licentia Parachorum, tenentur tamen relinqnere ſchedulam, vel aliter notificare Parochis de adminiſtrarione facta huius Sacramenti, vr inhærendo declarationibus alias deſuper editis cenſuit *Sac. Congregatio Epiſcop. & Regular.* 13. *Septembris* 1641. *vt in eius regeſto ſol.*162. *de qua Fr. Angel. à Lantuſca in Theat. Regular. in verbo Confeſſarius num.*8.

65 Limit. 19. Vt etiam Epiſcopi iuriſdictioni ſubdanrur exempti, ad hoc vt per eum poſſinr denunciari, & maudari vt vitentur quando eſſent notoriè excommunicati à iure vel ab homine, vt ex *Io: Andrea, & Gambar tradit Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 105. *num.*73.

SVMMARIVM.

1 Eccleſiæ, & noua Monaſteria à Regularibus ædificari non poſſunt abſque Sedis Apoſtolicæ, & Ordinarij licentia, & ſeruata forma Bullarum Clementis VIII. Gregorij XV. & Vrbani VIII. & num.2. & hue procedit tam de iure ciuili, quam cannnieo oum.1. 4. & 5.

6 Ampl. etiam ſi habeant iodulra ſupradicta faciendi tamquam reuocata ab Vrbano VIII.

7 Ampl. procedere etiam quo ad erectionem Monaſteriorum Monialium.

8 Limit. procedere in noua conſtructione Monaſteriorom, ſecus io ampliatione, perſectione, & traoslatiooe veterum. Contrariom oum.9.

10 Limit.2. procedere qoando Eccleſia eſſet in totum deſtrocta, & de nouo ædificanda, ſecus ſi aliqua taotum indigeret reparatiooe.

11 Eccleſia non poteſt ſondari io loco, vbi alijs inſert præiudicium.

12 Religioſi antiqoiores io loco poſſuot impedire coſtructionem noui Monaſterij.

13 Et Eccleſia ſi ædificata fuerit poſt denunciatum nouum opus eſt demolieuda.

14 Regulares ſi in Mooaſteriis oouiter fundatis oon ſinr de familia in oumero 12. ſubiicioorur Ordinario iuxta Conſtitutiones Summorum Ponetificum 28.

15 In alijs Monaſteriis iam erectis, & ab Inoeeentio X. ſuppreſſis, & poſtea reſtitutis dooee ſubſtentari oequeat 12. Religioſi ex eiuſdem Decreto ſobijciuntur Ordinario.

16 Et interim ſi in paruis Conuentibus ooo alantur ſex Religioſi, quorom quatuor ſiot Sacerdotes maturæ ætatis pariter ſubiicioncor Ordinario.

17 Alii vero Conuentos, in quibus licet præfixos ſit oumerus 12. Religioſorum, ſed ob aliquam cauſam vere ibidem noo retineantor, dicti ſex Religioſi ſobiiciuntur Ordinario licet ooo fuerint comprehenſi io Bulla Ioooeeotii X. ſuper ſuppreſſione.

19 Referuntur Declarationes Sac. Congregationis Epiſcoporum, & Regularium eirea dubia emanata ſuper Decreto Ionocentii X. ſuper ſubiectione nonnullorum Conuentuum iuriſdictioos Ordinarii cum ſequentibus oum. vſque ad 61.

62 Conuentos ounquam ſoppreſſi, in quibus actu degunt de familia pluſquam ſex Religioſi, non comprehenduutur in Drereto Ionocentii X. incipien. Vt in patuis.

ADNOTATIO II.

Regulares quomodo ſubiciantur Epiſcopis quo ad erectionem Monaſteriorum, & numerum Religioſorum pro Regulari Obſeruantia.

1 INnterdictum eſt Regularibus ædificare noua Monaſteria, Conuenrus, Eccleſias, ac Domos ſine Epiſcopi, in cuius Diœceſi erigendæ ſunt licentia prius obtenta, & ab eodem auditis Superioribus, vel Procuratoribus aliorum Conuentuum, qui exiſtunt in eodem loco, ac in vicinis diſtantibus intra ſpatiū quatuor milliarium, ac niſi auditis, & conſenſienribus incolis, & habitatoribus eiuſdem loci, aliſque intereſſe habentibus, & conſtito ibidem in numero duodecim commode manuteneri poſſe, & ſic plene ſeruata forma præſcripta *à Clemente VIII. in ſua Conſtitutione incip. quoniam ad iſtantiam tom.*3. *Bullar. pag.*106. *& Gregorij XV. ſuo Decreto incip. cum alias tom.*3. *Bullar. pag.*315. *& Bullar. nouo ex ordine* 31. *tom.*4. *pag.*138. *impreſ. etiam pænes Barboſ. poſt tract. de officio, & poteſt. Epiſcop. fol. mihi* 61. confirmatorio prefatæ Conſtiturionis Clementis, addēdo conſtrui non poſſe nouos Conuentus niſi in eo ſaltem duodecim Fratres manuteneri valeant, alioquin huiuſmodi Conuentus cum minori numero poſt hęc recipiendi, vbi cū effectu non inhabitent duodecim Religioſi Ordinarij loci viſitationi, correctioni, atque omnimodæ iuriſdictioni ſubiecti eſſe intelligantur, vt declarauit *Sac. Congregatio Concilij in Decretis de celebratione Miſſarum auctoritate Vrbani VIII. editis ſub die* 21. *Iunij* 1625. *tom.*4. *Bullar. pag.*58. §.14. In quorum obſeruantiam Vrbanus VIII. reuocauit quaſcumque licentias, & priuilegia erigendi loca regularia non ſeruata forma Clementis VIII. & Decretorum, *vt in ſua Conſtitut. incip. Romanus Pontifex to.*4. *Bullar. pag.*40. *& Bullar. nouo tom.*4. *pag. mihi* 143. Ac demum Innocentius Papa X. innouando, & ampliando ſupradictas Conſtitutiones ſuper erectione nouorum Conuentuum, innouauit in omnibus Sacros Canones requirentes licentiam Sedis Apoſtolicæ, *vt in ſua Conſtitutione incip. inſtaurandæ tom.*4. *Bullar. pag.*80. *emanata*
2 *idibus Octobris* 1652. adeout vltra Ordinarij licentiam requiſitam per *Sac. Concil Trident. ſeſſ.* 25. *de regular. cap.*3. *in fin.* exigitur etiam licentia Se-

dis Apoſtolicæ, vt referendo dictas Conſtitutiones animaduertunt *Fr. Angel. à Lantuſca in Theat. Regular. in verbo Conuentus à num. 1. vſque ad nu. 6. Barboſ. in Concil. Trident. citato cap. 3. à num. 19. vſque ad 25. & num. 28. Iacob. Pignatel. conſult. canon. 177. a num. 1. & ſignanter num. 47. per totam* vbi late, *& conſult.* 258. vbi ſubdit præfatam conſtitutionem Vrbani VIII. non eſſe abrogatoriam Conſtitutionis Gregorij XV. ex declaratione *S. Congreg. Concilij ſub die* 13. *Aprilis* 1652. *emanata Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 26. num. 3. & 4. & alleg. 105. num. 30. & 49.*

3 Quæ etiam comprobantur ex alijs Decretis Sacrorum Conciliorum, ſcilicet *ex Concilio Vuormacienſi relat. in can. quicunque* 16. *quæſt. 1. ex Agathenſi ca. 27. regiſtrato in can. Monachis* 12. *quæſt. 2. ex Chalcedonenſi act. 11. can. 4. relat. in can. vero* 16. *ead. quæſt. 1. & can. quidem 18. quæſt. 2. ex Lateranenſi in cap. 2. de Eccleſ. ædif. ex Ludunenſi in Clement. cupientes de pæn. in 6. vbi gloſ. in verbo conſtitutionis*, declarat confirmari ſanctionem Bonifacij VIII. *in cap. vnico de exceſ. Prælat. in 6.* & ita etiam ſæpe declaraſſe Sac. Congregat. Concilij, Epiſcoporum, & Regularium, ac Sac. Viſitationis Apoſtolicæ referunt *Lezan. quæſt. Regular. verb. Monaſteria num. 9. & 12. Peyrin. in formul. lit. Z. cap. 3. Pignatel. conſult. canon. 177 nu. 4 Tamburin. de iure Abbat. diſ. 33. quæſt. 1. poſt nu 3.* quod

4 etiam procedit de iure Cæſareo prout iuſſit *Iuſtinianus Imperator in Auth. vt nullus fabricet Oratorij Domus præter voluntatem Epiſcopi* ibique *Cyriacus, & Iulianus Patritij conſtit. 67. cap. 1.*

5 Quæ procedunt ſiue agatur de conſtructione noui Monaſterij, ſeù Religioſæ Domus Regularium, verum etiam ſi agatur de conſtructione nouæ Eccleſiæ, cum ſit contra bonum commune Religionum multiplicatio Eccleſiarum, eautumque vicinitas, propter diminutionem eleemoſinarum, quam vna inferret alteri, in damnum ipſorum Regularium, qui congrue ſe ſubſtentare, & ipſas Eccleſias cum debito decore manutenere non poſſent, & cum cauſa finalis ſupradictarum conſtitutionum ſit ratio prouidendi communi bono, & adhibeant remedium huic incommodo, tamquam fauorabiles, & non præiudiciales in vtroque caſu ſibi locum vindicare debent, vt late probat *Iacob. Pignatel. conſult. canon. 177. a nu. 7. cum plurib. ſequen.*

6 Vlterius procedunt non obſtantibus indultis, & facultatibus á Sancta Sede conceſſis ad fauorem particularium Religionum, conſtruendi noua Monaſteria, vel abſquè ipſius Sedis Apoſtolicæ licentia, vel de ſola licentia Ordinarij, vt ad fauorem Fratrum Ordinis Carmilitarum, Diſcalceatorum indultum fuit à Paulo V. *ex Conſtitut. 10. incip. ad Eccleſiæ de anno* 1605. & ad fauorem Monachorum B. Mariæ Fulienſis ex alia conſtitutione eiuſdem Pauli V. 51. *incip. Miniſterio de anno* 1608. prout etiam ad fauorem Congregationis Clericorum Regularium S. Pauli Decollati ex Conſtitut. dicti Pauli V. 64. *incip. Eccleſia de anno* 1610. Quoniam huiuſmodi facultates etiam quo ad Monaſteria incepta, & non perfectè conſtructa, illaque finiendi, reuocatæ fuerunt ab Vrbano VIII. per ſuum Breue ſub datum 28. Auguſti 1624. *ex ordine Bullar. Conſtit. 25. & alia Conſtit. Innocentij X.* de quo *Barboſ. in Concil. Trident. ſeſſ. 25. de Regular. cap 3. num. 34.* cum alijs congeſtis per *Pignatel. conſult. canon. 177. n. 47 vbi refert Rot. deciſ.*

7 Amp. ſupradicta etiam procedere, quo ad erectionem Monaſteriorum Monialium, in quibus ædificandis eadem ſolemnitas ſeruari debet, ſicut in alijs Regularium, & vlterius, vt ædificentur in ijs dumtaxat locis, quæ muro circumuallata, & munita exiſtant *Sel. in ſelect. canon. cap. 90. nu. 4. vbi teſtatur ſic reſolutum fuiſſe ſub die* 19. *Decembris* 1620. *Tamburin. de iure Abbatiſſ. diſ. 34. quæſt. 2. num. 3. Barboſ. de iure Eccleſ. cap. 12. num. 10.* vbi refert ita cenſuiſſe, *Sac. Congreg. Card. die* 13. *Septembris* 1583. *& in Concil. Trident. ſeſſ. 25. de regular. cap. 3. num. 29.*

8 Limit. vt ſupradictarum conſtitutionum diſpoſitio reſpiciat nouam introductionem Religioſorum, vel nouam conſtructionem Eccleſiæ, non autem comprehendant ampliationem, tranſlationem, reædificationem, & perfectionem, vt conſtat ex ratione finali præfatarum conſtitutionum, quæ eſt vt vna Religio non inferat cæteris alijs præiudicium in ordine ad ſubſtentationem, dum de nouo recipitur, quæ ratio ceſſat in tranſlatione conuentus, in alio ſitu, intra eiuſdem loci limites, ſeù intra eandem Ciuitatem, cum iſta noui ſitus ſubrogatio ſapiat naturam eius in cuius locum ſubrogatur, & in eandem tranſeant omnia iura, actiua, & paſſiua, & ita docent *Roderic. tom. 2. quæſt. 49. artic. 9. quem ſequitur Alter Roderic. reſol. 55. num. 10. Suar. de cenſ. diſ 23. ſect. 5. nu. 33. cum ſeq. Dian. reſol moral. part. 3 tract. 2. de dub. Regul. reſol. 136. Tamburin. de iure Abbat. tom. 3. diſ. 5. quæſt. 1. num. 9.* Fr. *Angel. à Lantuſca in Theat. Regular. in verbo Conuentus num. 11. Miranda in manual. Prælator. tom. 1. quæſt. 33. art. 21. Iacob. Pignatel. reſol. moral. 177. num. 15. & plurib. ſequen.* vbi *num. 16.* teſtatur ita ſæpe declaraſſe *Sac. Congreg. præſertim die 13. Septembris 1641. & 31. Ianuarij 1643. & 4. Iunij eiuſdem anni Ceſped. de exempt. regular. quo ad monaſter. ædif. cap. 1. num. 9.* reprobans *Lezanam* contrarium tenentem, *plenè Bordon. controuerſ. 36. num. 14. & 24.*

9 Contrarium quod etiam hoc caſu ſit ſeruanda forma præfatarum conſtitutionum, cum ſemper, & indiſtinctè ſibi locum vindicare debeant, quotieſcunque, & quandocunque nouum infertur præiudicium Religioſis vicinis, cum etiam reſultare poſſit ex tranſlatione de loco, ad locum, vnde recognoſci, & ab Ordinario negotium examinari debet, & ſuam impartiri licentiam, etenim vbi tranſlatio Eccleſiæ de loco, ad locum redditur præiudicialis, cenſetur prohibita, alias diſpoſitio præfatarum Conſtitutionum de facili eluderetur *Roderic. quæſt. regular. 23. artic. 7. in fin. & tom. 2. quæſt. 50. artic. 4. num. 1. Larea deciſ. Granaten. 97. per tot. part. 2. Lauret. de Franc. quæſt. 1. Tamburin. de iure Abbatiſ. diſ 5. quæſt. 1. num. 15. lib. 3. & quæſt. 4. num. 5. & 7. Lezan. quæſt. Regular. in verb. Monaſteria nu. 35. Tuſch. in verbo Mendicantes concl. 195. num. 13.* & ita cenſuiſſe *Sac. Congregationem die 6. Februarij 1643. & 14. Decembris 1645. patet ex reſolutionibus de verbo ad verbum relatis per Pignatel. conſult. canon. 177. num. 22. in fin. cum plurib. ſequen. vbi contrarijs reſpondet.*

10 Pri-

Digitized by Google

10 Prima autem Sententia procedere poteſt quando Eccleſia non ſit in totum deſtructa, ſed aliqua tantum indigeat teparàtione, ſecus autem quando in totum deſtructa reperitur, nam tunc tamquam diuerſa ab antiqua, ſi iterum ſit nouum ædificium inchoandum, vtique requiritur licentia, præcipuè ſi in diuerſo loco, & diuerſa materia eſſet faciendum, vt expreſſè eauetur *in cap. vnico de except. Prǽlat. & in Clement. cupientes de pœn. in 6. Tamburin. de iure Abbatis diſ. 5. quæſt. 1. num. 2. & 3. Lap. alleg. 63. num. 1. & 2. Lezau. quæſt. Regular. in verbo Monaſteria num. 46. Bordon. controuerſ. 36. num. 1. cum alijs allegatis per Pignatel. conſult. canon. 177. num. 23. & ſeq. & num. 26.* vbi, quod Doctores contrarium tenentes intelligendi ſint, quando ex ampliatione, translatione, & reædificatione nullum oritur præiudicium, vel prò caſu neceſſario prò publica vtilitate, & ita eſſe intelligenda Decreta Sac. Congregationis, quæ contrarium firmare videntur ſubdit, ex *Bordon. quem allegat. controuerſ. 36. num. 14. §. 1. Ceſped. de exempt. Regular. quoad Monaſter. ædif. cap. 1. dub. 7. num. 2. 3. & 5.*

11 Præcipue quia ſupradictæ Conſtitutiones ſunt fauorabiles, & non correctoriæ iuris communis vt ſtricte veniant intelligendæ, cum etiam de iure communi non poteſt vna Eccleſia fundari in loco, vbi cæteris prius fundatis infertur præiudicium, *cap. quicunque, & cap. Eccleſiæ 17. quæſt. 1. & cap. cum dicont de Eccleſ. ædif. & notat Cordin. conſ. 8. num. 13.*

12 Ac proinde vbi Religioſi nouiter intendunt ædificare Eccleſiam, vel Monaſterium, antiquiores exiſtentes in loco poſſunt non ſolum impedire talem conſtructionem, ſed illos cogere ad vendendum ſibi ſitum, & ſeruiturem altius non tollendi, vt per *Gomez. in l. Thauri 46. numer. 6. & 9. Cabed. deciſ. 152. num. 1. & 22. Mut. deciſ. 8. num. 6. & 7. Grammat. deciſ. 86. num. 1. Ric. deciſ. 129. numer. 2.*

13 Quinimo ſi Eccleſia ædificata fuerit poſt nunciatum nouum opus demolienda eſt, cum conſtrui nequeat in præiudicium alterius, vt probat *Text. in cap. 1. de noui oper. nunciat. vbi gloſ. & Abb. num. 1. & communiter ſcribentes Pignatel. conſult. canon. 177. num. 25. in fin. iuncto num. 32.*

14 Et quamuis ſupradictæ Conſtitutiones, & Decreta reſpiciant nonam fundationem, & introductionem Monaſteriorum, & Eccleſiarum, & conſtituant numerum duodecim Religioſorum, vt regulares ſeruetut Iuſtitutum, alias iuriſdictioni Ordinarij ſubijciuntur, & conſequenter non comprehendant Monaſteria iam erecta, & ante Conſtitutionem in particularibus locis eſiſtentia, tamen *Innocentius Decimus* animaduertens in paruis virorum Regularium Conuentibus, vbi neceſſarius numerus prò regulari ſeruanda diſciplina manuteneri non poterat, deuenit ad eorum ſuppreſſionem, vt latius in ſua Conſtitutione, quæ incipit *Inſtaurandæ*, verum quia deinde ad ipſius Conſtitutionis limites ob rationabiles cauſas reſtituta fuerunt, & Ordinario ſubiecit non ſeruata forma Decreti ab eodem *Sanctiſſimo Innocentio X.* lati ſuper ſubiectione nonnullorum Conuentuum iuriſdictioni Ordinarij loci tamquam Sedis Apoſtolicæ delegati tenoris infraſcripti,

15 *Vt in paruis Regularium virorum Conuentibus à Sanctiſſimo Domino Noſtro Innocentio Papa X. in Conſtitutione, quę incipit Inſtaurandæ primum ſuppreſſis, ac deinde ad ipſius Conſtitutionis limites ob rationabiles cauſas in priſtinum ſtatum regularem reſtitutis, & ipſis religionibus denuo conceſſis piè, ac Religioſe viuatur, ac regularis inſtituto, quo exactius fieri poteſt obſeruetur, Sanctitas ſua ex Sententia Sacrę Congregationis ſuper Statu Regularium omnes, & ſingulos Conuentus huiuſmodi ſic vt præfertur reſtitutos, & conceſſos in literis ab eadem Sacra Congregatione expeditis nominatim exprimendos, ac perſonas, tam Regulares, quam Sæculares in eis degentes viſitationi, & correctioni, & omnimoda iuriſdictioni Ordinarij loci tamquam ſuper hoc à Sede Apoſtolica delegati pręſentis Decreti tenore plenè in omnibus ſubiecit, ac ſubiectos eſſe declarauit donec ipſorum redditus euſq; adaucti fuerint, vt in eis commodè ſubſtentari valeant, & cum effectu ſubſtentētur duodecim Religioſi ad Apoſtolicorum Decretorum præſcriptum, idque eidem Sacræ Congregotioni legitime conſtiterit, & eius Decreto in ſingulis contingentibus caſibus declaratum fuerit, & non aliter.*

16 *Interea vero voluit Sanctitas Sua, vt in eorum ſingulis ali debeant, & re ipſa alantur ſex ſaltem Religioſi probata vita, ex quibus quatuor ad minus ſint Sacerdotes maturæ ætatis, alioquin gratia reſtitutionis, & conceſſionis huiuſmodi nulla ſit, & inualida, & Ordinarij locorum in illis exequi poſſint, ac debeant ea omnia, quæ in alijs Conuentibus itidem ſuppreſſis per eamdem Conſtitutionem demandatur, perinde, ac ſi gratia prædicta reſtitutionis, & conceſſionis non emanaſſet.*

17 *Inſuper quia multi ſunt Conuentus in quibus, & ſi præfixus fuerit numerus Religioſorum ſufficiens ad obſeruantiam Reguloris diſciplinæ, & id circò in ſuppreſſione ante dicta non fuerint comprohenſi, nihilhominus, ſiuè ob redditnum diminutionem, ſiuè, ob Superiorum incuriam, vel malam adminiſtrationem, ſiuè, ob carentiam Religioſorum, aut aeris intemperiem, vel quamcumque aliam ob cauſam prædictus numerus cum effectu in eis non alitur cum graui detrimento Regularis Obſeruantiæ: Sanctitas Sua intendens huic malo remedium adhibere omnes, & ſingulos eiuſmodi Conuentus, vt præfertur non ſuppreſſos, cuiuſcumque ſint Ordinis, tàm Mendicantium, quàm non Medicantium, Congregationis, & Inſtituti, etiam Societatis Ieſu, aut Granciæ, ſeù membra alterius Monaſterij exiſtentes intrà fines Italiæ, & Inſularum adiacentium, in quibus nunc non aluntur, vel quandocumque actu non alantur ſaltèm ſex Religioſi itidem probatæ vitæ, quorum ad minus quatuor, vt ſupra ſint Sacerdotes, maturæ ætatis eidem Viſitationi correctioni, & omnimodæ iuriſdictioni Ordinarij loci ſimiliter, vt Sedis Apoſtolicæ Delegati plenè in omnibus præſentis pariter Decreti vigore ſubiectos eſſe ſtatuit, & declarauit.*

18 *Cęterum quood Conuentus cum pauciori numero, quam duodecim Religioſorum erectos poſt diem 21. Iunij 1625. & illorum ſubiectionem loci Ordinario, Sanctitas Sua voluit in ſuo robbore permanere Decretum San. Mem. Vrbani VIII. iuſſu editum, cui per præmiſſa aliquatenus derogore non intendit.*

Et prędicta omnia, & ſingula in præſenti Decreto Statuta, & ordinata voluit plenarium ſortiri effectum, & executioni mandari non obſtantibus omnibus,

& ſingulis, quæ in dicta Conſtitutione volui non obſtare cæteriſque contrarijs; quibuſcumque.; Datum Romæ die 10. *February* 1654.

B. Card. Spada

Loco † ſigilli.

Proſper Fagnanus Sac. Congr. Secret.

Verum quia ſuper ſupradicto Decreto multa inſurrexerunt dubia; Propterea emanarunt infraſcriptæ declarationes à Sacra Congregatione ſuper Statu Regularium editæ atque; ab Alexandro PP. VII. approbatæ vt infrà videlicet.

19 *Poſito Decreto fel. record. Innocentij PP. X. ſuper ſubiectione nonnullorum Conuentuum, Correctioni, Viſitationi, & omnimodæ iuriſdictioni Ordinarij loci, tamquam Sedis Apoſtolicæ delegati contigit dubitari de infraſcriptis.*

20 *I. An Epiſcopus in Conuentibus ſuæ Iuriſdictioni ſobiectis poſſit Abbates, Priores, Guardianos, & alios Superiores locales deputare, & familiam conſtituere.*

21 *II. An poſſit Epiſcopus à prædictis Conuentibus Religioſos amouere.*

22 *III. An Regulares eorundem Conuentuum compelli poſſint ab Epiſcopo ad exhibendos libros introitus, & exitus, & reddendas rationes adminiſtrationis.*

23 *IV. An Epiſcopus in eiſdem Coouentibus ſe ingerere poſſit in his, quæ regularem diſciplinam concernunt.*

24 *V. An Eccleſia dictorum Conuentuum, & Capellæ Granciarum, in quibus degunt Conuerſi pro agrorum cultura ab Epiſcopo viſitari poſſiot.*

25 *VI. An ipſa Grancia, & Conuerſi in eis degentes ſubſint viſitationi Epiſcopi.*

26 *VII. Quid in Eccleſijs, ſeù Capellis Granciarum, in quibus nullus degit Conuerſus an ſimiliter ſubſint Epiſcopi viſitationi.*

27 *VIII. An liceat Epiſcopo Viſitare Conuentus, tam ſuppreſſos, & poſtea reſtitutos, quam non ſuppreſſos, ad effectum cognoſcendi an in illis re ipſa alantur ſex Religioſi.*

28 *IX. An Epiſcopus viſitans huiuſmodi Conuentus ſuæ Iuriſdictioni ſuppoſitos, aut perſonas in eis degentes poſſit à Viſitatis procurationem exigere in victoalibus, vel in pecunia.*

29 *X. An Iuriſdictio Ordinarijs locorum tamquam Sedis Apoſtolicæ delegatis attributa in ſupradicto Decreto competat Vicarijs Generalibus Epiſcoporum, nec non Abbatibus, & alijs inferioribus Prælatis proprium Territorium, ac iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentibus.*

30 *XI. An Prouinciales, & alij Superiores Regulares poſſint eiuſmodi Conuentus iuriſdictioni Ordinarij ſubiectos, & Religioſos in illis degentes Viſitare, corrigere, & punire, omnemque iuriſdictionem in eos exercere ſicut poterant ante dictum Decretum.*

31 *XII. Si Superior Regularis in cauſa præuenerit contra Subditum degentem in aliquo ex eiſdem Conuentibus Ordinario ſubiectis fabricando proceſſum, vel eum carceri mancipando. An Epiſcopus poſſit huiuſmodi cauſam reaſſumere ac Superiori inhibere.*

32 *XIII. Si è conuerſo Epiſcopus præuenerit in cauſa contra Religioſum in tali Conuentu commorantem, an Superiori Regulari, eo in caſu licet illum amouere, & in alio Conuentu collocare, & ſi de facto collocauerit, an nihilominus Epiſcopus poſſit cauſam proſequi, ac Religioſum ſic amotum reuocare ad primum Conuentum.*

33 *XIV. Si Prouincialis, vel Superior localis voluerit aliquem ex Fratribus à tali Conuentu remouere an Epiſcopus prohibere poſſit.*

34 *XV. Si à Conuentu primum ſuppreſſo ac deindè Religioni reſtituto abſint ex aliqua rationabili cauſa, & breue tempus vnus, vel plures ex numero ſex Religioſorum ibi degentium, an gratia reſtitutionis ſit nulla, & Conuentus remaneat ſuppreſſus, vt prius.*

35 *XVI. Quid ſi à Conuentu non ſuppreſſo ſimiliter ex cauſa rationabili, & ad modicum tempus abſit aliquis ex ſex Religioſis exiſtentibus, an durante tali abſentia Conuentus ſubiaceat Iuriſdictioni Ordinarij.*

36 *XVII. An Religioſo illo redeunte, vel alias impleto numero ſex Religioſorum Conuentus recuperet priſtinam exemptionem.*

37 *XVIII. Si gratia reſtitutionis Conuentus ſuppreſſi reddatur nulla ex eo, quod in illo ad formam Decreti cum effectu non alantur ſex Religioſi, & poſteà contingat, vt eiuſmodi numerus impleatur, an gratia reſtitutionis Conuentus reuiuiſcat.*

38 *XIX. Ad hoc, vt gratia reſtitutionis ſit nulla, & Conuentus denuò remaneat ſuppreſſus, propterea quod in eo non ſuſtententur ſex Religioſi, an debeat præcedere declaratoria Epiſcopi ſuper facto præuia cauſæ cognitione.*

39 *XX. An ab eiuſmodi Declaratoria liceat Regularibus ad Sedem Apoſtolicam appellare ad effectum tàm deuolutiuum, quàm ſuſpenſiuum.*

40 *XXI. Cum ex Decreti præſcripto quatuor Sacerdotes in his Conuentibus degentes debeant eſſe maturæ ætatis, quænam dicatur ad hunc effectum ætas matura.*

Sacra Congregatio ſuper Statu Regularium, ad ſingula dubia Superius propoſita hunc in modum reſpondit videlicet.

41 *Ad* 1. *Non poſſe*

42 *Ad* 2. *Poſſe ex rationabili cauſa commonito tamen prius Superiore Regulari, ad quem pertinet, vt eoſdem Religioſos aſſignet in alijs Conuentibus.*

43 *Ad* 3. *Poſſe compelli.*

44 *Ad* 4. *Poſſe.*

45 *Ad* 5. *Poſſe.*

46 *Ad* 6. *Subeſſe.*

47 *Ad* 7. *Itidem ſubeſſe.*

48 *Ad* 8. *Minime licere, ante quam aliunde conſtet de fundamento intentionis Epiſcopi in deficientia numeri conſtituti.*

49 *Ad* 9. *Expedire vt Sanctiſs. D. N. decernat, & declaret non licere Epiſcopo tales Conuentus viſitanti quidquam accipere procurationis nomine.*

50 *Ad* 10. *Competere.*

51 *Ad* 11. *Poſſe ſicut prius, non autem priuatiue ad Epiſcopum.*

52 *Ad* 12. *Non poſſe niſi iuſtà cauſa veluti cum videt Superiorem ex odio vel amore cupiditate, vel metu aut ex nimia ſeueritate, vel Indulgentia, quid*

durius

Digitized by Google

durius aut remiſſius conſtituere, quam cauſa depoſcit in quo ipſius Epiſcopi Conſcientia oneratur.

53 *Ad 13. Non licere Superiori Regulari Religioſum ab Epiſcopo Inquiſitum loco amouere, & ſi amotus fuerit poſſe Epiſcopum cauſam proſequi, & illum quibuſcunque remedijs reuocare etiam inuocato auxilio Ordinarij, & bracchio ſeculari ſi opus fuerit cuiuſcunque loci in quo Religioſus ille reperiatur.*

54 *Ad 14. Non poſſe.*

55 *Ad 15. Gratiam ob id non eſſe nullam ceſſante omni fraude, nec Conuentum remanere ſuppreſſum.*

56 *Ad 16. Subiacere durante abſentia.*

57 *Ad 17. Recuperare.*

58 *Ad 18. Non reuiuiſcere.*

59 *Ad 19. Debere ità procedere, nec ante declarationem licere Epiſcopo Conuentus poſſeſſionem apprehendere aut Religioſos inde expellere.*

60 *Ad 20. Licere ad effectum deuolutiuum tantum non autem ſuſpenſiuum.*

61 *Ad 21. Ætatem maturam dici ad hunc effectum completo anno quadrageſimo.*

Declarationes ſupradictas Santiſſimus D.N. ad ſe relatas approbauit, & ab omnibus ad quos pertinet obſeruari praecepit contrarijs quibuſcumque non obſtantibus. Datum Romæ die 27. Iulij 1625.

B. Card. Spada

Loco ✠ ſigilli.

Prroſper Fagnanus Sacr. Congr. Secr.

62 Et quoniam nonnulli Epiſcopi virtute præfati Decreti Innocentij X. *Vt in paruis &c.* viſitare nitebantur Conuentus Fratrum Capuccinorum, & aliorum Regularium, in quibus actualiter non morabantur plures, quam ſex Religioſi, quamuis in illis eſſent collocati in maiori numero ad iſtãtiam Procuratoris Generalis eorundem Patrum Capuccinorum.

Sacra Congregatio ſuper ſtatu Regularium cenſuit Conuentus numquam ſuppreſſos, in quibus actu degunt de familia plures quam ſex Religioſi minimè comprehendi in Decreto Sanctæ Mem. Innocentij X. quod incipit, vt in paruis, ac proinde locorum Ordinarios, nequaquam poſſe in vim dicti Decreti in huiuſmodi Conuentibus, aut illorum perſonis, vllam ſibi Iuriſdictionem vindicare. Datum Romæ die 29. Nouembris 1657. in regeſto eiuſdem Congreg. fol. 325.

S V M M A R I V M.

1 Conuentus vbi poſt Vrbanam conſtitutionem ædificati non aluntur 12. Religioſi, & alij ante dictam conſtitutionem, vbi non aluntur ſex iuxta decretum Innocentij X. ſubijciuntur Ordinario tam in Ciuilibus, quam in criminalibus.

2 Regulares intra Clauſtra degentes ſi notoriè extra Clauſtra delinquant puniri poſſunt ab Ordinario ſi intra tempus ab eodem præfixum à ſuis ſuperioribus non puniantur.

3 Et ſi delinquens tranſmittatur ad alium locum ſuperior inſtante Ordinario tenetur reuocare.

4 Regulares extra Clauſtra in delicto deprehenſus ad carceres Epiſcopi duci poteſt ſed intra duos dies, ſeu ſtatim remittendus eſt ad ſuum ſuperiorem 5.

6 Et etiam Epiſcopus poteſt intra dictum breue tempus capere informationes, & copiam remittere ad ſuperiorem.

7 Regularis ad hunc effectum ſi delinquat in Eccleſia dicitur delinquere extra Clauſtra, apertis tamen foribus ſecus ſi clauſis.

8 Si abſque licentia ſuperiorum à proprio conuentu recedat carcerari poteſt ab Ordinario, nec in Monaſterijs in itinere recipi poſſunt 9. Etiam ſi receſſiſſent cauſa accedendi ad ſuos ſuperiores 10. ſed ſi diſceſſit cauſa delicti puniri debet à ſuo ſuperiore 11. ſed ſi Ordinarius animaduertat quod non ſit puniendus poteſt certiorare Sacram Congregationem 12.

13 Regularis degens & delinquens extra clauſtra puniri poteſt ab Ordinario, etiam ſi ſit Religioſus militiæ Sancti Ioannis Hieroſolymitanæ 14.

15 Amp. etiam ſi degat extra clauſtra cauſa ſtudij, & de licentia ſuperioris.

16 Amp. etiam ſi permaneret extra Clauſtra, in domo tamen deputata ad erectionem Monaſterij.

17 Limit. in regularibus degentibus in aliquo membro, vel grancia Monaſterij cum licentia ſuperioris.

18 Regulares Apoſtatæ carcerari poſſunt ab Ordinario ad effectum remittendi ſuo ſuperiori, ſecus ſi aliud extra clauſtra commiſerit delictum 19.

20 Apoſtata quando Religioſus dicatur.

21 Si vltra annum in excommunicatione inſordeſcat procedere poſſunt inquiſitores.

22 Non dicitur Apoſtata, nec fugitiuus ſi indiſcretè à ſuperiore vexatus recedat cauſa adeundi ſuperiorem maiorem, dummodo agatur de cauſa graui, ſecus de leui 23.

24 Regularis à correctione ſuperioris, quomodo, & ad quem habeat recurſum.

25 Repertus abſque habitu extra ſepta Monaſterij puniri poteſt ab Ordinario.

26 Subijciuntur Epiſcopis in cauſa hæreſis, & aliis etiam Prælatis inferioribus, & Vicario Capitulari 27.

28 Vicarius Generalis, Epiſcopi, & Capitularis non ſunt Iudices competentes in cauſis fidei, & hæreticorum.

29 Epiſcopus procedere poteſt contra Regulares in crimine ſollicitationis.

30 Debet tamen proferre ſententiam coniunctim cum Inquiſitore ſiue condemnatoria, ſiue abſolutoria 31.

32 Crimen ſollicitationis probatur teſtibus ſingularibus, concurrentibus præſumptionibus arbitrio Ordinarij, & Inquiſitoris 33. & 36.

34 Et probatur per teſtimonium duarum, aut trium mulierum ſollicitatarum, & arbitrio ſupradictorum 35.

37 Ad denunciationem vnius Mulieris non eſt deueniendum ad carcerationem, & conſtitutionem Confeſſarij denunciati niſi certiorata Sacra Inquiſitione.

38 Epiſcopi, & Inquiſitores procedere poſſunt contra Regulares, audentes aſſerere quod Beata Virgo concepta fuerit in peccato originali.

39 Puniri etiam poſſunt ab Ordinario in caſibus Aſtrologiæ Iudiciariæ, & ſi cultum tribuant defunctis non canonizatis.

40 Puniri etiam poſſunt ſi exercere præſumant iura Epiſcopalia, & interdicere Eccleſiam vbi eſſet euerint Contrarium 41.

42 Epiſcopus habet iuriſdictionem in Moniales licet exemptas vti Sedis Apoſtolicæ delegatus in ijs, quæ ad clauſuram pertinent.

43 Vnde ab Epiſcopo viſitari poſſunt quo ad obſeruantiam Clauſuræ, etiam ſine præſentia ſuperioris regularis ſiue alicui Epiſcopi, à quibus impediri non poſſunt 44. Contrarium 45.

46 Vicarius Generalis Epiſcopi ſeu eius ſuffraganeus non poteſt viſitare clauſuram monialium ſine ſpeciali mandato.

47 Epiſcopus poteſt apponere pœnam excommunicationis, circa acceſſum, & colloquia cum Monialibus, & circa aperitionem oſtij Clauſuræ etiam ſi ſint ſubiectæ Regularibus, eoſque accedentes eadem cenſura ligare 56.

48 Poteſt etiam frangere oſtium Clauſuræ, & excommunicare de facto repugnantes ne viſitet clauſuram Monialium 49.

50 Superior Regularis non poteſt ſine Ordinarii auctoritate concedere licentiam operariis ingrediendi Monaſteria Monialium ipſis Regularibus ſubiectarum, & licentia eſt ab vtroque ſubſcribenda, ſufficit tamen vt ſubſcribatur à ſolo Epiſcopo vbi adeſt conſuetudo 51. 52.

53 Epiſcopus in ſubſcriptione licentiæ debet præcedere.

54 Contra ingredientes ſepta Monaſterii Monialium etiam exemptarum Epiſcopus procedere poteſt ad pœnas etiam cenſurarum.

55 Et

55 Et poteſt publicare ad hone effectum Edictum generale, prohibitorium etiam comprehendens Regulares.

57 Superior Regularis ſemel in anno poteſt occaſione viſitationis ingredi ſepta Monaſterii Monialium ita vt ſi vnus viſitauerit, ſucceſſor eodem anno viſitare non debet.

58 Et ſi oportuerit ob vrgentem cauſam eodem anno ſuperiori Regulari ingredi Monaſterium, hoc debet facere cum præſentia Epiſcopi, vel perſonæ ab eo deputandæ.

59 Viſitatores Regulares quomodo viſitare debent Monaſteria Monialium eis ſubiectarum

60 Confeſſarij Monialium quomodo habere debeant habitationem.

61 Regulares in quibus non ſubijciuntur Epiſcopis ex decreto Sacræ Congregationis.

62 Priuilegia regularium iuxta conſtitutiones Pontificias remiſſiua recenſentur.

63 Declarationes Sac. Congregationis ſuper dubijs emanatis in ordine ad conſtitutionem Gregorii XV. de exemptorum priuilegiis, referuntur vſque ad n. 89.

90 Licentia alloquendi cum Monialibus Regularibus ſubiectis in Ciuitate ſpectat ad Epiſcopum, eiuſque Vicarium, & ſuperiorem Regularem in diœceſi à perſona ab Epiſcopo deputanda, & ſuperiore regulari.

91 Edicta vero quibus ſæcularibus ad Moniales prohibetur acceſſus dumtaxat ab Epiſcopo publicanda ſunt.

ADNOTATIO III.

Regulares in criminalibus an, & quando ſubijciantur Epiſcopo.

1 QVamuis vigore ſupradictarum conſtitutionum Vrbani VIII. & Innocentij X. & ſuorum anteceſſorum Ordinariorum iuriſdictioni ſiue in ciuilibus, ſiue in criminalibus ſubijciantur Conuentus, nouiter erecti, & in futurum erigendi poſt Vrbani VIII. conſtitutionem, & per Innocentianam, alij Conuentus etiam ante dictam Vrbanam conſtitutionem exiſtentes in locis, in quibus non manutenentur, & actualiter non retineantur ſex Religioſi.

2 Nihilominus generaliter, etiam circumſcriptis ſupradictis conſtitutionibus Regulares intra Clauſtra degentes ſi notoriè extra Clauſtra aliquod flagitium perpatrauerint ordinarius poteſt in eos animaduertere, vt à ſuo Superiore intra tempus ab eodem præfigendum ſeuere puniantur, & de punitione Epiſcopus certior fiat, ſin minus à ſuo Superiore maiore officio priuari debeat, & delinquentes, ſeu delinquens in notoriè extra Clauſtra ab ipſo Epiſcopo puniri poteſt, vt expreſſe ſanciuit, *Sac. Concil. Trid. ſeſſ. 25. de regular. cap. 14. & tradunt Doctores late congeſti per Barboſ. in idem Concil. eod. cap. num. 1. & pluribus ſequen. & de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 105. num. 18. Fuſcus de viſitat. lib. 2. cap. 17. nu. 11. Lotter. de re benefic. lib. 1. quæſt. 24. num. 66. & 67. late Nauar. in comment. 2. de Regular. num. 63. Fr. Eman. quæſt. Regular. tom. 2. qu. 2. art. 6. & quæſt. 63. art. 4. Aldan. in compend. canon. reſol. lib. 1. tit. 8. n. 10. vbi deciſum refert in Lucana 14. Decemb. 1630. de qua etiam Tamburin. de iure Abbat. tom. 3. diſ. 5. qu. 11. num. 64. late Sperel. deciſ. 38. num. 12. cum alijs relatis per Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap. 14. dub. 6. à n. 1 tom. 2.*

3 Amp. quod ſi delinquens in fraudem requiſitionis factæ ab Epiſcopo tranſmiſſus fuerit ad alia loca, inſtante eodem Epiſcopo ſuperior intra tempus ab eo præfigendum tenetur delinquentem ad locum commiſſi delicti reuocare, ſiſtere, & repetere ſub pœna priuationis officij, & inhabilitationis ad alia impoſterum obtinenda, & priuationis vocis actiuæ, & paſſiuæ, & ſi adhuc prætermittatur, & non reuocetur ad locum commiſſi criminis, tali caſu Epiſcopus loci, vbi degit, vel reperitur, ad inſtantiam Epiſcopi loci cõmiſſi delicti, vti ſedis Apoſtolicæ delegati in eundem animaduertere valet iuxta *conſtitutionem Clementis VIII. incipit ſuſcepti muneris ſub datum 18. Martij 1596. relat. per Quarant. in ſum. bulla in verbo exemptio, & per Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. dub. 14. ſect. 6. num. 6. & plurib. ſequen tom. 2. vbi num. 13.* ſubdit hoc procedere ſi huiuſmodi tranſmiſſio ſit vt delictum impunitum remaneat, ſecus ſi ſit in pœnam commiſſi delicti, vel vt rigoroſius puniatur *Fr. Eman. quæſt. regular. tom. 2. quæſt. 2. art. 6. Eraſm. à Cochier. de iuriſdict. ordinar. in exempt. par. 1. quæſt. 17. num. 26. Genuen. in prax. curiæ Epiſcop. Neapol. cap. 59. num. 5. Leo in Theſaur. for. Eccleſiaſt. par. 1. cap. 8. num. 14. Ciarlin. controuerſ. forenſ. cap. 50. num. 9. Piaſec. in prax. Epiſcop. par. 2. cap. 3. num. 44. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 105. num. 18. & ſeq. & in Concil. Trid. dicta ſeſſ. 25. de regul. cap. 14. num. 2. Sperel. deciſ. 38. num. 12.*

4 Amp. 2. quod etiam regulares extra clauſtra in delicto deprehenſi ad carceres Epiſcopales duci poſſunt, ſed ſtatim remittendi ſunt ad ſuum ſuperiorem etiam nemine inſtante, vt declarauit *Sac. Congreg. Concil. in vna Panormit. ſub die 17. Iu-*
5 *nij 1578. de qua Sperel. deciſ. 38. num. 14.* vbi quod dictum breue tempus regulari debet iudicis arbitrio, & regulariter intelligatur intra triduum, iuxta textum *in l. fin. § illud vbi Iaſ. C. de iudic.* & in facti contingentia non eſſe excedendam ſecundam diem iuxta communem DD. theoricam practicaſſe teſtatur *Sperel. deciſ. 38. num. 14. tom. 1.* præcipue ſi ſit de fuga ſuſpectus, *Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap. 14. dub. 6. num. 3. & ſeq.*

6 Amp. 3. vt vlterius Ordinarius intra limites huiuſmodi breuis temporis quod poſſit etiam aſſumere informationes circa delictum perpetratum, & cum copia proceſſus reum ipſum remittere ad ſuum ſuperiorem puniendum cum præfixione termini, *Marc. Anton. Genuen. in prax. Archiepiſcop. Neapol. cap. 59. num. 3. Paulin. in prax. crim. regular. cap. 29. ſub num. 43. Laurent. de Franc. in par. 1. controuerſ. inter Epiſcop. & regular. in lucub. ad dictam Conſtitutionem Clement. VIII. dub. 4. Ciarlin. controuerſ. forenſ. cap. 50. num. 10. Portel. in addit. ad dub. regular. verbo punitio religioſi extra conuent. num. 27. Lezan. in ſum. quæſt. regular. cap. 16. num. 27. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 105. num. 19. & ſeq. & in Concil. Trid. ſeſſ. 24. de regular. cap. 14. num. 2. in fin. Piaſec. in prax. Epiſcop. par. 2. cap. 3. numer. 43. Vgolin. de offic. & poteſt. Epiſcop. par. 1. cap. 20. § 8. num. 2. verſ. immo comprehendit.*

7 Amp. 4. vt Regularis dicatur delinquere etiam extra clauſtra ad effectum vt ſibi locum vindicet diſpoſitio Sac. Concilij Tridentini, ſi delinquat in Eccleſia ſui Ordinis apertis tamen foribus, ſecus Clauſis, & ſolis regularibus abſtantibus, niſi delictum ſit notorium, & populo ſcandalum generet, & ita reſpondiſſe *Sac. Congreg. refert Sperel.*

dec.

dec.38.num,15. Barboſ.in Concil. Trid. ſeſſ. 25. de regular.cap.14.n.6.

8 Amp.5.quod ſi Regularis abſque licentia,ſiue obedientia, & mandato ſuperiorum in ſcriptis obtento à proprio Conuentu recedens,& ad alia loca ſe conferat, ab Ordinarijs locorum, tamquam defenſoribus ſui inſtituti puniri debet,Regulares etenim ſine dictis literis deprehenſi tāquam criminoſi, & grauiorū criminum ſuſpecti carcerari, & ſub cuſtodia tandiu retineri poſſunt donec certa de eis notitia habeatur,iuxta diſpoſitionem *Sac.Concil.Trid.ſeſſ.25. de regular. cap.4. in fin.Sperel.decif.38.num.22.& 23.*quod comprobatur bulla *Sixti V.ex ordine Bullar. nono 71.§.7. tom.2.fol.603.* vbi vlterius additur, quod neque

9 in alijs Monaſterijs in itinere tamquam hoſpites recipi poſſunt ſub pœna priuationis vocis actiuę, & paſſiuę.

10 Quæ ſibi locū vindicant quamuis receſſiſſent à ſuo Conuentu ſub prætextu ad maiores ſuperiores accedendi, quia nihilominus vrget dicta conciliaris diſpoſitio, niſi ab eiſdem ſuperioribus miſſi, aut vocati fuerint, *Sperel.dec.38. n.25.* vbi *verſ.circa quod* prohibetur etiam acceſſus ad Vrbem abſque licentia ſuperiorum ex decreto Congregationis Regularium.

11 Limit. ſupradictam concluſionem, in Religioſo in Clauſtris degente, ſi intra ipſa clauſtra delinquat, nam tunc puniri nequit ab Ordinario, ſed punitio pertinet ad Superiorem Monaſterij iuxta textum *in cap.1.in princ.verſ.dummodo ſit in loco exempto de.priuil.in 6.Sperel.dec.38.n.11. Barboſ.in Concil.Trid.ſeſſ.25.de regular.cap.14.n.3 verſ.nouiſſime.*

12 Sublim.in caſu, quo Ordinarius aliquod magnum facinus intra Clauſtra commiſſum impunitum relinqui animaduertat, nam tunc poteſt pro debita vigilantia certiorem reddere Sacram Congregationem Regularium *Sperel. dicta deciſ. 38 num.11.*

13 Quod ſi regularis degens extra clauſtra Monaſterij delinquat ab Ordinario tamquam ſedis Apoſtolicæ delegato corrigi, & puniri poteſt, vt expreſſe diſponit *Sac. Concil. Trident.ſeſſ.6. de reform.cap.3.Thom.del Bene de immunit. Eccleſ.dub.14 ſect.6. num.15. Nouar.de elect.fori ſect.2.qu.69. num.11.in vltim impreſ.Lezana in ſum.quaſt.Regular.cap.11. num.8.Laurent.de Franc. de controuerſ. inter Epiſcop.& Regular.quaſt.2.num.2.& quaſt.6. verſ.ſeptimo Fallit.Nauar. de Regular. comment.2. ſub num.63.Genuen.in prax. Archiepiſcop. Neapol. cap.59.num.2.Sperel.deciſ.38.num.17.& 30.vſque ad fin.* vbi recenſet Religioſum Conuerſum condemnaſſe ad triremes in perpetuum ex mandato Sac. Congregationis, non obſtantibus inſtantijs ſuperiorum ſui Ordinis pro conſignatione rei ad eandem Religionem, ex quo fuit repertus vagans, & profugus, & prauus quæſtuarius, qui nomine Religionis ſibi applicando eleemoſynas quæſtuabat, & puerum abduſerat, & neſandum crimen cum eodem commiſerat, & literas obedientiæ falſificauerat, pro quibus duobus vltimis delictis, tamquam commiſſis à Regulari degente extra clauſtra vtique non erat remittendus, ſed ab Ordinario vti Sedis Apoſtolicæ delegato priuari poterat, licet pro alijs primis duobus delictis erat remittendus.

14 Amp. hoc procedere etiam in Religioſo militiæ Sancti Ioannis Hieroſolymitanæ, *Nauar. conſ.21.incip.an Milites S. Ioannis ſub tit.de Regular. in antiq.alias conſ.12.in nouis Lauret.de Franc. de controuerſ.inter Epiſcop. & Regular.quaſt.5.n.2. & quaſt.6.verſ ſeptimo Fallit,Lezana in ſum.quaſt. Regular. cap.11. num. 8. Nouar. de elect.fori ſect.2. quaſt.69.num.11.in vltim impreſ, Azor.inſtit. moral. par.1.lib.13. cap.4. quaſt.3. Rodriq. quaſt. Regular. tom.2.quaſt 2. art.4. & quaſt. 63.art.7. verſ. quinto Barboſ.in Concil.Trident ſeſſ.6. de reform.verſ. vel Regularis, late Sperel.deciſ.21. num.51.& deciſ. 38. num.18.*

15 Amp.2.procedere etiam ſi Regularis ſtudiorum cauſa ad vniuerſitatem miſſus vbi permaneat extra Monaſterium, ex quo conuentum non habeat, nam tunc pro exceſſibus ab Ordinario puniri poteſt, iuxta diſpoſitionem *S.Concil.Trid. ſeſſ.21.de Regular.cap.4 in fin.*in nihilo refragante licentia ſuperioris, cum tantum operetur, vt non committatur Apoſtaſia, non tamen ad impediendam iuriſdictionem Epiſcopi à Concilio attributam indiſtincte, abſque vlla reſtrictione, & limitatione, vt ex *Genuen.in prax. Archiepiſcop. Neapol. cap.59.ſub num.2. tradit. Sperel. deciſ.38. num.19.*

16 Amp.3.procedere etiam ſi Regularis permaneat extra Clauſtra de licentia ſuperioris etiam in domo deputata ad erectionem Monaſterij,niſi in eadem domo ſeruetur, & vigeat regularis obſeruantia, vt ſaltem viuat ſub ſuperiore conuentualiter, nam ſi deliquerit ab Ordinario puniri poteſt, vt deciſum refert, *Piaſec.in prax.Epiſcop.par.2. cap.3. num. 22. in fin. Genuen. in prax. Archiepiſcop. Neapol.cap.59.num.2.ad fin. Ciarlin. controuerſ forenſ.lib.1.cap.50.num 6.Thom. del Bene de immunit.Eccleſ.cap.14.ſect.6.num.15. & 16. Barboſ.in Concil.Trident.ſeſſ.6.de reform.cap.3.n.1. & ſeſſ.25. de regular. cap.14. num. 4. & de offic. & poteſt.Epiſcop.alleg.105. num.16. Ric.deciſ.225.numer.5.par.1. Sperel.deciſ.38. num. 21. par.1,* & hodie hoc nullam habet difficultatem ſtante decreto de celebratione Miſſarum, & conſtitutionibus Vrbani VIII.& Innocentij X. de quibus in antecedenti adnotatione ſubijcientibus regulares Ordinarij iuriſdictioni in omnibus, etiam ſi non deliquerint, ſi in Conuentu, vel Monaſterio non adſint de familia duodecim Religioſi, vel in ſuppreſſis, & reſtitutis ſex.

17 Limit.ſi Regularis reperiatur extra Clauſtra de ſui ſuperioris licentia in aliquo membro, vel grancia ſui Monaſterij pro Religionis ſeruitio, ſub regulari tamen obſeruantia,nam tunc ſi delinquat non abOrdinario,ſed à ſuo ſuperiore puniri debet,ſecundum formam *Concil.Trid.ſeſſ.25. de regular.cap.14.* quia cum Superior eidem poſſit dare licentiam *Concil.Trid.ſeſſ.25. de Regular. cap.4.*& dicta loca cenſeantur membra Monaſterij, à quo dependent, gaudere debent eiſdem priuilegijs, pro vt gaudet ipſum Monaſterium, nam vbi militat eadem ratio, eadem militet iuris diſpoſitio, *cap. recolentes §. cæterum de ſtat.Monach Ciarlin.controuerſ.forenſ.cap.50.numer.8.lib.1.Thom.del Bene de immunit. Eccleſ.cap.14.num.19. & tradit plene Barboſ.in tract. de offic.*

&

Digitized by Google

& poteſt. Epiſcop. alleg. 105. *num.* 17. *& in Concil. Trid. ſeſſ.* 6. *de reform. cap.* 3. *num.* 2. *Ric. deciſ. Cur. Archiepiſcop. Neapol.* 231. *num.* 4. *par.* 4. *ſeù dec.* 81.

18. Regulares verò fugitiui, & Apoſtatæ ab Ordinarijs locorum in carceres conijci, & ſuperioribus conſignari debent, ex conſtitutione *Vrbani VIII. Bullar. Cherubin. ex ordine* 26. *de regular. Apoſtatis, & eiectis*.

19 Limit. vt tunc ſunt conſignandi, quando ex ſola fuga, & vagatione carcerantur, ſecus vero ſi alia dum degunt extra clauſtra committant delicta, nam tunc ratione delicti, quamuis concurrat etiam Apoſtaſia nullatenus ſunt conſignandi & ceſſat hoc caſu conſtitutio Vrbana, & ſibi locum vindicat diſpoſitio S. Concilij Tridentini tribuentis facultatem Epiſcopis puniendi hoc caſu Regulares *in cap.* 3. *de reform. ſeſſ.* 6. dum expreſſe ab eodem Vrbano in §. *rurſus* reſeruetur Epiſcopis huiuſmodi facultas, & *ita* in facti contingentia reſcriptum fuiſſe per Sacram Congregationem Regular. tradit, *Sperel. deciſ.* 38. *num.* 31.

20 Apoſtaſiæ autem crimen vt à Regulari commiſſum dicatur de eius eſſentiali ratione exigitur receſſus à Religione animo illam deſerendi, adeo vt, qui ſine licentia Prælati è conuentu egreditur animo reuertendi dicitur tantum fugitiuus, & vagus in quem etiam Ordinarius animaduertere poteſt, iuxta decretum *Sac. Concil. Trident. ſeſſ.* 25. *de regular. cap.* 4. ita *Fr. Angel. à Lantuſca in Theat. Regular. in verbo Apoſtata numer.* 2.

21 Quod ſi Apoſtata perſeueret in Apoſtaſia, & conſequenter per annum in excommunicatione inſordeſcat, contra eundem procedere poſſunt Inquiſitores, *Menoch. de præſumpt. lib.* 6. *præſumpt.* 6. *num.* 24. *Diana reſol. moral. par.* 4. *tract.* 7. *reſol.* 3. *Graf. dec. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 83. *Fr. Angel. à Lantuſca loco citato num.* 3.

22 Limit. vt nec Apoſtata, nec fugitiuus, & vagus dicatur Religioſus, qui indiſcretè, & ſupra modum à ſuo ſuperiore vexatus exeat à Monaſterio cauſa adeundi ſuperiorem maiorem vt eius auctoritate à vexatione liberetur, cum hoc caſu non incurrat Apoſtaſiæ pœnas, vt reſoluunt *Nauar. in comment.* 2. *de regular. num.* 61. *& comment.* 3. *num.* 51. *Sanchez. in præcept. decalog. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 8. *num.* 102. *Ronacin. in tit. de clauſ. & pæn. eam violant. impoſit. quæſt.* 2. *punct.* 11. *num.* 9. *Coriolan. de caſibus reſeruat. par.* 2. *caſ.* 3. *num.* 19. *& caſ.* 5. *de indic. regular.* §. 10. *num.* 27. *cum alijs allegatis per Barboſ. in Concil. Trident. ſeſſ.* 25. *de regular. cap.* 4. *num.* 9.

23 Et quamuis ex diſpoſitione *Sac. Concil. Trident ſeſſ.* 24. *de regular. cap.* 4. interdictum ſit Regularibus à ſuis Conuentibus recedere etiam prætextu ad ſuos ſuperiores accedendi, niſi ab eiſdem miſſi, aut vocati fuerint, adeo vt qui ſine prædicto mandato in ſcriptis obtento repertus fuerit ab Ordinarijs locorum tamquam deſertor ſui inſtituti puniri poſſit, tamen hoc intelligi de illo, qui ſuperiorem adit non ex aliqua graui, ſed leui, aut leuiſſima cauſa, vt tradunt *Doctores citati per Barboſ. in Concil. Trid. dicto cap.* 4. *num.* 9. *in fin.* vbi *num.* 11. ſubdit quod à correctione, quam facit

24 Prælatus excedendo regulæ limites datur appellatio, vel recurſus à Guardiano ad Prouincialem, à Prouinciali ad Generalem, à Generali ad Protectorem, à Protectore ad Cardinalium Congregationem.

25 Si verò Monachus deprehendatur ſine habitu incedere extra ſepta Monaſterij, pariter per Ordinarium puniri poterit, ſecus ſi intra, *Franc. in cap.* 1. *n.* 5. *de priuil. in* 6. *Cochier. de iuriſdict. Ordinar. in exemptos par.* 2. *quæſt.* 43. *Fuſch. de viſitat. lib.* 2. *cap.* 16. *n.* 2. *Barboſ. de Offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 105. *n.* 61.

26 In Cauſis verò hæreſis Regulares omnes etiã exempti ſubiacent Epiſcopi iudicio tamquam habenti ſpecialiter titulum Inquiſitoris, adeo vt Regulares, eorum Monachos, Fratres, & Subditos, quos hæreſis labe infectos, vel ſuſpectos etiam in viſitationibus eſſe nouerint abſque alia conſultatione, Inquiſitoribus, vel Ordinarijs locorum viciniorībus denunciare teneatur iuxta *conſtitutionem Pauli V. incipit Romanus Pontifex* 26. *Kalendas Septembris* 1606. *de qua Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 105. *n.* 56. *late Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap.* 14. *dub.* 9. *ſect.* 1. *n.* 3. *tom.* 2. vbi quod Epiſcopus quo ad huiuſmodi cognitionem quo ad ſuos ſubditos ſit Iudex Ordinarius, quo ad Regulares exemptos ſit delegatus, vt deducitur *in cap. ad abolendum de hæret. ibi ſi qui verò fuerint Farinac. quæſt.* 186. *n.* 7. *Carrer. tract. de hæreticis n.* 65. *Simanca tit.* 25. *Rub. de Epiſcop. n.* 6. *Zanchin. de hæreticis cap.* 8. *n.* 3.

27 Quarum cauſarum cognitio competit etiam non ſolum alijs Prælatis inferioribus, verum etiam Capitulo ſede vacante, mediante Vicario Capitulari ſpecialiter deputato vigore facultatis præfato Vicario Capitulari procedendi in cauſis fidei attributæ *in Cle.* 1. §. *præter de hæret. Farinac. quæſt.* 186. *num.* 180. *Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap.* 14. *dub.* 19. *ſect.* 1. *à n.* 10. *vſque ad* 14. *tom.* 2.

28 Vicarius tamen Generalis Epiſcopi, & Capituli ſede vacante non ſunt Iudices competentes hæreticorum, niſi ad id ſpecialiter deputetur, cum ob grauitatem criminis, exigatur ſpecialis commiſſio, vt colligitur *ex Tridentino ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *de reformat.* ibi, *ipſis Epiſcopis, & non eorum Vicarijs ſit permiſſum Farinac. de hæreſ. quæſt.* 186. *num.* 13. *&* 181. *Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſc. allegat.* 54. *n.* 35. *part.* 3. *Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap.* 14. *dub.* 9. *ſect.* 2. *num.* 1. *tom.* 2.

29 Ampl. 1. Vt Epiſcopus procedere poſſit contra Regulares in crimine ſollicitationis vigore conſtitutionis Gregorij XV. contra ſollicitantes ædita anno 1622. 30. Auguſti, *incip. Vniuerſi dominici gregis*, ibi. *Et prætereà omnes Inquiſitores, & locorum Ordinarij &c. ſuper ijs contra prædictos ſimul, vel ſeparatim in omnibus prout in cauſis fidei &c. diligenter inquirant, & procedant; & quos in aliquo ex huiuſmodi nefarijs exceſſibus culpabiles repererint in eos pro criminum qualitate, & circumſtantijs ſuſpendant ab executione ordinis, priuationis beneficiorum, dignitatum, & officiorum quorumcumque, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa, necnon vocis actiuæ, & paſſiuæ, ſi regulares fuerint, exilij, damnationis ad triremes, & carceres etiam in perpetuum abſque vlla ſpe gratiæ, aliaſque pœnas decernant, eos*

quo-

Digitized by Google

quoque ſi pro delicti enormitate grauiores pœnas meruerint debita præcedente degradatione Curiæ ſæculari puniendos tradant, & vt latè tradit *Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap.* 14. *dub.* 10. *à num.* 1. *cum pluribus ſequent. Diana reſol. moral. par.* 1. *tract. de denunciationibus reſol.* 29. *Sanctarel. in tract. de hæreſi cap.* 44. *num.* 11. *&* 12. *Peirinus ſuper priuil. minor. tom.* 2. *conſtit.* 4.

30 Sublimira quod licet Epiſcopi, & Inquiſitores poſſint ſeparatim procedere in huiuſmodi criminis cognitione, non tamen poſſunt ſeparatim ſententiam condemnatoriam contra confeſſarium ſollicitantem proferre; ſed facienda eſt ſecundum Ius Canonicum communicatio proceſſuum, iuxta *Text. in cap. cum per hoc de hæreticis in* 6. *& docent Pegna in directˋ. Inquiſit. part.* 3. *comment.* 97. *Azor. part.* 1. *lib.* 8. *cap.* 18. *quæſt.* 16. *Lucerna Inquiſit. verſ. abſoluere num.* 2. *cum alijs adductis per Thom. del Bene de Immunit. Eccleſ. cap.* 14. *dub.* 10. *num.* 10. *& num.* 11. vbi quod neque poſſint ſententiam abiurationis ſeparatim proferre, alias in vtroque caſu, ſententia non teneret iuxta *Clement. prima de hæreticis*.

31 Prout etiam neque poſſunt ſeparatim abſoluere, quia licet dicta Clementina de ſola ſententia condemnatoria loquatur, indiſtinctè tamen loquitur, etiam de qualibet ſententia, vt comprehendat ſententiam pariter abſolutoriam, ita ex *Pegnia Royas, Simancha, Paladˋ, & Barboſa tradit Thomas del Bene de immunit. Eccleſ. cap.* 14. *dub.* 10. *num.* 13. *tom.* 2.

32 Sed quia huiuſmodi crimen redditur difficilis probationis, ideò ob eius grauitatem, enormitatemque, & tanquam Eccleſiæ Dei valdè perniciosum ne defectu probationum impunitum remaneat, teſtibus etiam ſingularibus concurrentibus præſumptionibus, iudicijs, & alijs adminiculis delictum probari, & arbitrio Ordinariorum, & Inquiſitorum iudicandi, puniendi, & curiæ ſæculari reum tradendum eſſe pronunciandi ſpecialiter tribuitur facultas eiſdem Ordinarijs, & Inquiſitoribus *à Gregorio XV. dicta conſtitutione contra ſollicitantes* §. *dantes etiam fa-*
33 *cultatem*, vndè hæc omnia remittenda ſunt iudicio, & prudentiæ Inquiſitorum, & Ordinariorum, qui conſiderare debent circumſtantias, & qualitates, tam fœminarum denunciantium, quam Sacerdotum, qui accuſantur, *Diana reſol. moral. part.* 1. *tract. de denunciationibus reſol.* 28. *verſ. at ego, ad tradita per Molfeſium in ſum. tom.* 1. *tract.* 7. *cap.* 24. *num.* 36. *& ſeq.* hoc tamen crimen
34 probari per teſtimonia duarum fœminarum tenet *Paramus da Origine Inquiſit. lib.* 3. *quæſt.* 10. *num.* 158. *&* 165. Contrarium verò docet *Sanctarel. in tract. de hæreſi cap* 44. *dub. vnico num.* 6. *Peirinus de priuileg minorum tom.* 2. *conſtit.* 4. *Greg. XV.* §. 8. *num.* 23. *Io: Sancius in ſelect. diſ.* 11. *nu.* 46. *Bonacin. in tit. de onere, & obligatione denunciandi diſ.* 6. *punct.* 3. *num.* 25. *fol. mihi* 903. *tom.* 1. *Oriz. vero in ſumma cap.* 24. *num.* 1?. tres fœminas ſollicitatas ſufficere aſſerit, quatuor tamen expoſcit *Acugna de Confeſs. ſollicitan. quæſt.* 23. *num.* 11. ſed quot
35 fœminę, ſeu perſonæ ſufficiant ad plenè probandum præfatum crimen relinquendum eſſe arbitrio Inquiſitorum concludit *Bonacin. loco citato num.* 27. *Sanctarel. in tract. de hæreſi cap.* 44. *num.* 6. *Roderic. de Chuna quæſt.* 23. *num.* 4.

36 Cæterum quod huiuſmodi crimen benè probari poſſit per teſtes ſingulares, ſcilicet per plures fœminas, quæ ſingulæ ſeorſum affirment ſe à Confeſſario in confeſſione ſollicitatas fuiſſe, cum huiuſmodi crimen cognoſci non poteſt niſi per ipſas fœminas, ipſaſque perſonas in confeſſione ſollicitatas, quæ ex natura rei redduntur ſingulares, prout ita etiam fractio ſigilli confeſſionis plenè probatur per teſtes ſingulares, vt comprobat *Bonacin. in tit. de onere, & obligat. denunciandi diſ.* 6. *punct.* 3. *n.* 25. *fol.* 903. *tom.* 1.

37 Ad euitanda tamen grauia damna, & incommoda confeſſarij, & cohibendam leuitatem muliercularum, ne vel intuitu malignantium, vel ex propria malitioſa peruerſitate fingant ſe ſollicitatas fuiſſe ad inhoneſta in actu Sacramentalis confeſſionis, Sacra Congregatio S. Officij cenſuit huiuſmodi confeſſarium denunciatum per ſolam depoſitionem pœnitentis, carceribus mancipari non debere, ſed prius certiorare debet Sac. Congregatio de qualitatibus mulieris ſollicitatę, vt reſcriptum fuit Epiſcopo Fulginaten. prout in ſequenti.

Veſcouo di Foligno.

Molt' Illuſtre, e Reuerendiſſimo Signore.

Acciò più fondatamente ſi proceda contro li ſollicitanti in Confeſſione, queſta ſuprema Congregatione ordina, che per il detto d'vna ſol donna V. S. non venghi à conſtituire, ò carcerare il preteſo reo, ſenza darne prima qui auuiſo colla relatione della qualità della Donna del denunciante, & denunciato, & allora ſe li ſcriuerà ſe debba, ò nò procedere à coſtituirlo ò carcerarlo. Tanto V. S. ſarà contento di eſeguire, & il Signor Iddio la conſerui. Roma li 17. *Luglio* 1627.

Affettionatiſſimo per ſeruirla
Il Cardinal Millino.

Vt in Regiſtro ſupradictæ Congregationis fol. 43. de quo etiam *Frater Angelus à Lantuſca in Theatr. Regular. in verſ. pœnitens, & ait etiam Acugnia de Confeſs. ſollic. quæſt* 23. *num.* 27. *relat. per Dian. reſol. moral. part.* 1. *tract. de denunciationibus reſol.* 28. *verſ. ſed contrariam ſententiam circa fin.* & mihi ab eadem ſacra ſuprema Inquiſitione reſcriptum fuit, vt obſeruare facerem andamenta Confeſſarij denunciari.

38 Ampl. 2. quod Epiſcopi, prout etiam Inquiſitores hæreticæ prauitatis procedere poſſunt, & ſeuerè animaduertere in Regulares audentes aſſerere, quod Beatiſſima Virgo fuerit concepta in peccato originali nedum in publicis concionibus, lectionibus, concluſionibus, & alijs quibuſcunque actibus publicis *Sixtus IV. in extrauag. graue nimis de reliquijs, & veneratione Sanctorum Pius V. conſtit.* 114. *Sacrum Concilium Tridentinum ſeſſ.* 5. *de peccato originali in fin. Sac. Congregat. Inquiſitionis coram Sanctiſſimo Paulo V. die* 31. *Auguſti* 1617. *relat. per Campan. in diuerſ. Iuris Canonici Rubric.* 12. *cap.* 13. *num.* 140. *latè Barboſ. de off. & Poteſt. Epiſcopi, allegat.* 50. *num.* 109. *& pluribus ſeqq. & allegat.* 105. *num.* 58. *& ſeqq. & in Concil. Trident. ſeſſ.* 5. *de peccato originali num.* 10. *vſque ad fin.* Verum etiam in priuatis colloquijs, & ſcriptis priuatis, prout etiam ſtatuit *Alexander VII.*

Digitized by Google

*ſua coſtit.incip.ſollicitudo omnium Eccleſiarum emanar.die 8.Septemb.*1661.qua innouauit ſupradictas conſtitutiones *relata per Fr. Angelum à Lantuſca in ſuo Theatr. Regular. in verbo Officium Sanctorum fol.*452.iuxta aliam deciſionem editam per eamdem *Sacram Congregationem Vniuerſalis Inquiſitionis coram Gregorio XV. ſub die 24. Maij 1622. de quibus Barboſ.d.alleg.105.num.59.& in Concil.Trident.d.ſeſſ.5.de peccato origioali num.12.& 13.vbi, quod idem Gregor.XV.ſub die 28.Iulij* 1622.indulſit fratribus Ordinis Prædicatorum licentiam,vt de cætero in quibuſcumque priuatis eorum colloquijs, ſeu conferentijs inter ſe duntaxat,& non inter alios , aut cum alijs de materia conceptionis Beatæ Mariæ Virginis diſſerere , & tractare abſque vllo pænarum incurſu , quod decretum reperitur impreſſum poſt dictam Conſtitutionem *Gregorij XV. & in compendio Bullarij Flauij Cherubini in fin. de quo etiam Iul. Lauor. de Indulgentia part.2.cap.21.num.33.*

39 Ampl.3. vt Regulares iudicari poſſunt ab Ordinario etiam in caſibus Aſtrologiæ iudiciariæ,ſi miſſam celebrent , & non ſint ſacerdotes, vel indebitè ſub prætextu ſanctitatis venerationem, & cultum tribuant defunctis non canonizatis , vel beatificatis *Thom. del Bene de immunit. Eccleſ.cap.14.dub.10.num.19. verſ.cæterum qualiter ad tradita per Lezan. in ſumma Regular. verſ. cauſa iudicialis Regularium num.14.*

40 Regulares verò iura Epiſcopalia , ſibi arrogantes puniri poſſunt ab Epiſcopo , qui etiam declarare valet interdictas Eccleſias , in quibus exercuerint , *cap. cum & plantare §. de confratribus verſ. quod autem de priuileg. vbi gloſs. in verbo priuilegiorum Barboſ.de officio, & poteſt.Epiſcop. allegat.105.num.63. Cochier. de iuriſdict. in exemptos part.2.lib.1.quæſt.45.num.100.Merolla tom.3.diſ.7. cap.4.dub.9.num.166.*

41 Contrarium tuetur *Thom.del Bene de immunit. Eccleſ.cap.14.dub.12.num.1. vſque ad fin. vbi contrarijs reſpondet* , eo quia in dicto *cap.cum & plantare* non tribuatur Epiſcopis huiuſmodi facultas, ſed tantum ſubijciuntur interdicto Eccleſiæ Regularium ſic attentantium .

42 Poteſt etiam Epiſcopus , vbi ſanctimonialium clauſura violata fuerit in omnibus Monaſterijs eiſdem Epiſcopis ſubiectis ordinaria in exemptis verò Sedis Apoſtolicæ auctoritate reſtitui , & conſeruari curare , vndè Epiſcopus habet iuriſdictionem in Moniales , licet ex priuilegio immunes in ijs , quæ ad clauſuram , & ſpiritualium rerum curam pertinent , etiamſi Sedi Apoſtolicę immediatè ſint ſubiectæ , vt expreſsè diſponit *Concil.Trid.ſeſſ.25.de regular. cap.5. & decisum refert Armendar. in addit.ad recompil.legum Nauarræ lib.2.tit.18.lib.7.de Relig.on.95.Cochier.de iuriſdic. Ordinar. in exempt. part.2.quæſt.45.num.15. & 81. Campan. in diuerſ.iur.canon.rub.12.cap.13.num.83. Barboſ. de offic.& poteſt. Epiſcop. alleg.102. num.3. & 4.& alleg.105.nu.31.& in Concil.Trid.ſeſſ.25.de regular.cap.5.n 14.Tamburin.de iure Abbatis diſ.17. quæſt.3. num.3. 5. & 6.*

43 Ac proindè huiuſmodi Moniales exemptæ ab Epiſcopo viſitari poſſunt , quoad obſeruantiam clauſuræ toties , quoties eidem expedire videbitur , etiam ſine præſentia ſuorum ſuperiorum, vt per *Sellium in Select. Canonicis cap.8. num.25. vbi decisum refert in Vercellen. 22. Aprilis 1617. relat. per Barboſ.in Concil.Trid.dicto cap.5.ſeſſ.25.de Regular.num.15.& 18. & dicta alleg.102.num.5.& 6.* vbi quod hoc procedat , ſiue ſint ſubiectæ Regularibus , ſiue alieno Epiſcopo , vt etiam deciſum refert *Gallet.in Margarit.caſuum conſcientiæ in verbo Monialis 4.*

44 Nec á Regularibus,quibus ſubijciuntur Ordinarius impediri poteſt quo minus dictam clauſuram viſitet , & ingrediatur ſepta Monaſterij , *Galet. in Margarita caſuum conſcientiæ verbo Monial.4.Barboſ.dicta alleg.102.num.6.in Concil.dicto cap.5.ſeſſ.25.de Regular.*

45 Contrarium quod non licet Epiſcopo viſitare, & ingredi ſepta Monaſterij Monialium exemptarum , niſi admonitis ipſis Prælatis Monialium ordinariis , ſeu ſolummodo in caſu , quo publicè conſtaret clauſuram eſſe violatam *Sanchez in precept.decalog.tom.2.lib.6.cap.15.num.21. Ludou. Miranda de Sacr.Monial. quæſt.2.art.14.num.3. Bonacin. in tit. de clauſ. & pæn. eam violant. impoſit. quæſt.1.punct.6.Ludouic.Mirand. poſt Manual. Prælat.in tract. de ſacr.Monial.quæſt.2. artic.14. num.3.* quos reprobat *Barboſ.in dicta alleg.102.num.8. & ſeqq.*

46 Sine tamen ſpeciali mandato, neque Vicarius Generalis Epiſcopi , neque ſuffraganeus Epiſcopi , cum non habeat exercitium iuriſdictionis non poſſunt viſitare clauſuram Monialium,vt ex *Sel. tradit Barboſ. in Concil.Trid. ſeſſ.25. de Regular.cap.5.num.6.& 7.*

47 Hinc eſt , quod Epiſcopus ob clauſuram cuſtodiendam etiam in Monaſterijs Regularibus ſubiectis poteſt excommunicationis latę ſententiæ pænam ſibi reſeruatæ imponere circa aperitionem oſtij clauſurę extra caſus indigentiæ , necnon circa acceſſus, & colloquia cum Monialibus , ita vt huiuſmodi excommunicatio liget nedum Regulares accedentes , verum etiam Moniales , facta de illis mentione , á qua ſuperior Regularis abſoluere nequit , ita cenſuit *Sac.Congregatio Concilij in; vna Viterbien. 26. Iunij 1627. vt in Regeſto huius Congregat. fol.42. relat. per Fr. Angelum à Lantuſca in Theat.Regular.in verb.Epiſcopus num.3 fol.265.*

48 Quod ſi Epiſcopus dum ingredi voluerit ſepta Monaſterii ob cauſam prædictæ viſitationis, renuant, & repugnent exempti , vel exemptæ moniales oſtium claudendo vtique poteſt illud frangere, vimque inferre , vt docet *Abb.in cap.1. num.3. verſ. ad ſecundum vero de immunit. Eccleſ. ibique Innoc. verſ. item alia ratione Fuſcus de viſitat.lib.2.cap.16.Barboſ.de poteſt.Epiſcop allegat.74. num.22.Tamburin. de iure Abbatis diſ.17. quæſt.3.*

49 *num.4.* vbi quod vlterius poſſit Epiſcopus impedientes dictam viſitationem excommunicare , etiam non adhibitis monitorijs in ipſo actu illatæ violentiæ pro defenſione ſuorum iurium , *ad conſtitutionem Gregorij XV.de exemptor.priuileg.*

50 Quibus alia inſurgit inſpectio , quod abſque expreſſa ordinarij auctoritate neque poſſunt ſuperiores Regulares concedere licentiam puta fabris ferrarijs, lignariis, olitoribus, cæmentariis, & huiuſmodi ingrediendi Monaſteria monialium ipſis Regularibus ſubiectarum , vt attenta *conſtitutione*

Digitized by Google

tutione Gregorij XV. de exemptorum priuilegijs, re-
cedendo ab antiquis reſolutionibus cenſuit Sac.
Congregatio Concilii ſub hac foema, *Tamen ſi
alias Sac. Congregatio Concilij declarauerit licentias
ingrediendi ſepta Monaſteriorum Monialium exem-
ptarum, & Regularibus ſubiectarum ex vera tantum
neceſſitate, quæ moniales reſpiciat concedendas acce-
dendi ad Monaſteria, & alloquendi cum Monialibus
pertinere ad ipſos Superiores Regulares, nihilominus
ſub die 13. Nouembris* 1610. *quo magis clauſuræ ob-
ſeruationi conſuleretur, facultate ſibi à Sanctiſs. D. N.
tributa ſtatuit, & decreuit, vt deinceps intra huiuſ-
modi ſepta nemini ingredi, nec alloqui liceat, niſi li-
centia concedenda in caſibus neceſſarijs, quæ Monia-
les reſpiciant nedum à Superioribus Regularibus di-
ctorum Monaſteriorum, ſed etiam à locorum Ordina-
rijs obtentæ fuerint, non obſtantibus quibuſcunque con-
trarijs, legibus, ſtatutis, conſuetudinibus etiam imme-
morabilibus.*

Sed negotio iterum in Sacra Congregatione
51 præpoſito, & maturius conſtitutione Gregorij
XV. perpenſa, atque felic. record. Vrbani VIII.
relato die 21. Maij 1630. declaeauit idem Vrba-
nus huiuſmodi licentias à Supeeioribus Regula-
ribus non eſſe petendas in illis locis, vbi conſue-
tudo exiſtat, vt ab Epiſcopis tantum concedan-
52 tur, & ita conceſſe ſufficiant etiam peiuatiuæ
quoad ipſos Regulares, & ita etiam fuiſſe reſolu-
tum *in Peruſina die 10. Ianuarij* 1627. & 12. *Augu-
ſti* 1645. de quibus *Pignatel. conſult. canon* 162. *à
53 num.* 1. *vſque ad num.* 5. vbi ſubdit, quod in ſub-
ſcriptione huiuſmodi licentiarum Epiſcopus ha-
bere debeat primum locum iuxta alias reſolutio-
nes S. Congeegationis ab ipſo allegatas.

54 Et contra huiuſmodi ingreditudos procedere
poteſt Epiſcopus ad pænas etiam cenſuearum, vt
expreſsè diſponitur *in conſtitutione Gregorij XV.
de exemptorum priuilegijs*, & paſſim cenſuit Sac.
Congregatio, & præcipuè *in dicta Peruſina, & in
Nicoteren.* 5. *Aprilis* 1636.

55 Quæ vt facilius ab Epiſcopo muneri ſuo ſatiſ-
faciendo conſequantur ab eodem publicandum
eſt edictum generale prohibitorium etiam com-
prehendens Regulares ſub pænis etiam cenſura-
rum ipſi ordinario reſeruatarum, vt obſeruatum
fuit in vna *Neapolitana die* 18. *Nouembris* 1645. &
*in dicta Peruſina, & Auximana de quibus Pignatel.
conſult. canon.* 162. *nu.* 7. 8. & 9. & præcipuè *in vna
56 Viterbien. die* 26. *Iunij* 1627 Vbi quæſitum fuit,
an Epiſcopus ob clauſuram cuſtodiendam etiam
in Monaſteeijs Regularibus ſubiectis poſſit ex-
communicationis latæ ſententię pœnam ſibi re-
ſeruatæ imponere cieca aperitionem oſtij clau-
ſuræ extra caſus indigentiæ, necnon circa acceſ-
ſus, & colloquia cum Monialibus, dictaque ex-
communicatio liget etiam Regulares accedentes,
verum etiam Moniales facta de illis menſione,
adeout Superior Regularis ab huiuſmodi excom-
municatione abſolueee nequeat.

*Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Triden-
tini interpretum reſpondit Epiſcopum poſſe.*

F. Cardinalis Veroſpius.

*Franciſcus Paulucciu Sac. Congreg.
Concil. Secr.*

In regiſtro huius Congregat. fol. 42. *quam etiam refert
Lantuſca in Theatro Regularium in verbo Epiſcopus
Tom. II. tit. de poteſtate Epiſcopi circa clauſuram Monialium
fol.* 265.

57 Quinimo Regularium ſuperioribus, quibus
ſanctimonialium Monaſteriorum cuea, & regi-
men incumbit intea ſepta eorundem Monaſte-
riorum nullatenus ingredi licet, niſi ex cauſa
viſitationis localis, & hoc ſemel tantum in an-
no, ita vt eo anno ſi vnus ſupeeior viſitauerit, al-
ter ſuperioe ab huiuſmodi viſitatione ſe abſtine-
re debeat, quod ſi ob clauſueam, quæ à Sancta
Tridentina Synodo etiam in Monaſterijs exem-
ptis curæ, & vigilantiæ Epiſcopi in primis com-
58 mittitur, aut ob aliam vrgentem, ac neceſſa-
riam cauſam oportuerit Superiorum Regula-
rium eodem anno pluries ingredi ſepta Monaſte-
rij, tunc non alias eidem ingredi peemittitur,
quam cum præſentia Epiſcopi Diœceſani, vel al-
terius perſonæ Eccleſiaſticæ ſæcularis boni exem-
pli, ac maturæ ætatis ab ipſo Epiſcopo ſpeciali-
ter deputandæ, Viſitatio vnica die terminanda
59 eſt, & ad hunc effectum ſi viſitet Generalis po-
teſt ſecum ducere duos ſocios ſui Ordinis exem-
plares, & maturæ ætatis, qui inuicem nunquam
ſeparentur, ſed aſpiciantur ſi alius à Generali
vnum tantum excluſis omnibus alijs etiam ratio-
ne officij, excluſoque pariter Confeſſario ordi-
nario, & extraordinario; Viſitatori verò aſſiſte-
re debent quatuor Moniales ex ſenioeibus Mo-
naſterij, quæ viſitatione durante ſeparari non
debent à Viſitatore, eiuſque ſociis, reliquæ vero
Moniales aliæque mulieres, ac puellæ ſæculares
in Monaſterio degentes omnes durante tempore
viſitationis, niſi alio legitimo detineantur im-
pedimento in Choro permanere debent, viſita-
tio tamen perſonalis facienda eſt ad Crates, &
omnino extra clauſuram, & per ipſum ſupeeio-
rem dumtaxat, prout ab eodem tantum, & non
per delegatum facienda eſt viſitatio anterioris
clauſuræ, etiam legitimo concurrente impedi-
mento, quo caſu differenda venit in aliud tem-
pus, quo ceſſauerit impedimentum.

60 Prohibetur inſuper Viſitatori, eiuſque ſocijs vl-
lam ſumere in Monaſterio refectionem, immò
Superiores Regulares non poſſunt permittere ha-
bitare Confeſſarios Sanctimonialium in manſio-
nibus, ſeù Cellis intra ſeù prope ſepta Monaſte-
riorum Monialium, vbi tamen Monaſterium Mo-
nialium valdè diſtet à Monaſterio Regularium,
quibus Moniales ſune ſubiectæ, tunc retineri, vel
conduci permittuntur mantiones ad vſum Con-
feſſoris, dummodo tamen non ſint coniunctæ, vel
contiguæ ipſi Monaſterio Monialium, ſed ab eo
penitus diſiunctæ non ſolum per parietes, ſed etiã
per tecta, & in debita diſtantia ab Epiſcopo re-
cognoſcenda, & approbanda, in quibus manſio-
nibus Confeſſoeis ipſo cum ſuo ſocio excepto, alij
Regulares, etiam ſi Superiores ſint minimè per-
noctent, & vt latius ſancitur in *Conſtitutione Ale-
xandri VII. incip. felici emanata vſq; de anno* 1664.
*tertio decimo Kal. Nouembris, quæ refertur à Pigna-
tel. conſult. canon.* 162. *in fin.* in qua conſtitutione
grauiſſimis controuenientes afficiũtur pęnis, ibi,
*Si quis vero prædictorum Regularium aliquid contra
præſentium tenorem facere, vel moliri præſumpſerit,
aut adimplere neglexerit ipſo facto pænam excommu-
nicationis, & priuationis omnium officiorum, quæ ob-*

Digitized by Google

tinet, ac perpetua inhabilitatis ad illa, vel alia impoſterum obtinenda, vocisque actiuè, & paſſiuè, abſque alia declaratione incurret, & nihilominus nullis priuilegijs, & exemptionibus tueri ſe poſſit, quo minus ab Epiſcopo loci tanquam ad hoc ſedis Apoſtolicæ delegato quoties, & quando opus fuerit corrigi, & puniri valeat, &c.

61 Eximũtur verò Regulares ab Ordinariorum iuriſdictione in his infraſcriptis caſibus relatis in declaratione Sacræ Congregationis Regularium, per hæc verba.

Illuſtriſſimi DD. Cardinales his maturè conſideratis ſtatuerũt, et decreuerunt infraſcripta ab eiſdem locorum Ordinarijs perpetuò, & inuiolabiliter obſeruari debere.

Primò quod circà ſæcularium Confeſſiones ab ipſis Fratribus Mendicantibus audientibus ſeruetur deciſio Sacri Concilij, & Epiſcoporum, corripianturque Ordinarij, qui in articulo mortis id fieri prohibent, vel in licentijs conceſſis id excipiunt.

Secundo Fratres Mendicãtes nullatenus à quæſtuatione, quæ de licentia ſuorum Superiorum fit, et in dies fieri contingit, prohibeantur.

Tertio Ordinarij in cognitionibus cauſarum Fratrũ Mendicantium, tam ciuilium, quam criminalium minimè ſe ingerant, pariter nec in viſitatione eorundem Fratrum vel Eccleſiarum ſuarum, niſi quatenus eis per Concilij Tridentini decreta conceditur.

Quarto Ordinarij non impediant Fratres pulſare campanas, ad matutinum, ad horas, & ad miſſam, ante quam pulſetur campana maioris Eccleſiæ, præter quam in die Sabathi Sancti.

Quinto quoad quartam funeralium ſeruetur decretum Concilij Tridentini, quæ refertur à Patre Angelo Auda à Lantuſca in Theatro Regularium in verbo Mendicantis à num. primo cum ſeqq. aliaque priuilegia, & indulta emanata ad fauorem Regula-

62 rium Mendicantium recenſentur.

Pio V. Conſtit. XI. incipiens dum ad vberes 29. Iulij 1566. apud Cherub. tom. 2. pag. 191. & conſtit. 41. incip. ſi mendicantium 1 Kal. Iunij 1567. apud eundem Cherub eodem bullar. tom. 2. pag. 028.

Verum quia mendicantium priuilegia in multis fuerunt moderata, ſeu abrogata à Greg. XV. in ſua Conſtitutione de exemptorum priuilegijs, ſuper qua ad tollendas difficultates, quæ poſt eius publicationem inſurrexerunt infraſcriptæ declarationes emanauerunt,

63 *Poſita præfata Conſtitutione dubitatur. Primo. An liceat Epiſcopis viſitare altaria Regularium Eccleſiarum, quibus cura animarum perſonarum ſæcularium non incumbit, aut loca, vbi in eiſdem Eccleſijs aſſeruatur Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, vel vbi audiantur Confeſſiones perſonarum ſæcularium.*

64 *Secundo an Epiſcopi poſſint Regularibus præſcribere, vt certis tantum in locis, ac temporibus, aut certarum perſonarum Confeſſiones audiant, vel alias illorum priuilegia reſtringere, ac moderari in Sacramentis adminiſtrandis?*

65 *Tertio, an facultas Epiſcopis per Conſtitutionem attributa in exemptos tam ſæculares, quam Regulares intelligatur etiam tributa in perſonis nullius Diœceſis.*

66 *Quarta an eadem facultas cõpetat inferioribus Prælatis proprium Territorium, ac iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentibus?*

67 *Quinto, an per eandem Conſtitutionem in illis verbis poſſit Epiſcopus vna cum Superioribus Regularibus quarumcumque Abbatiſſarum &c. electionibus per ſe, vel per alium intereſſe, & præſidere ius Abbatiſſas confirmandi Epiſcopis attributum cenſeatur.*

68 *Sexto, an Confeſſores monialium ante editam Conſtitutionem deputati debeant ab Epiſcopo examinari, & approbari?*

69 *Septimo, an Superiores Regulares ſimiliter ante ipſius Conſtitutionis publicationem electi, ſeù deputati alia indigeant Epiſcopi approbatione pro confeſſionibus Sanctimonialium ſibi ſubiectarum audiendis.*

70 *Octauo, an confeſſiones, quas audiunt Superiores Regulares electi, ſeu deputati, vel confirmati poſt publicationem, & ſcientiam tenoris dictæ Bullæ non obtenta Epiſcopi approbatione ſint nulla, atque irritæ nec ne?*

71 *Nono, an Regulares generaliter ab Epiſcopo approbati ad confeſſiones perſonarum ſæcularium audiẽdas cenſeantur etiam approbati ad audiendas confeſſiones monialium ſibi ſubiectarum?*

72 *Decimo, an Regularis ad audiendas confeſſiones monialium vnius Monaſterij ab Epiſcopo approbatus confeſſiones monialium alterius Monaſterij audire poſſit?*

73 *Vndecimo, an confeſſores Regulares extraordinarij ſemel ab Epiſcopo deputati, & approbati ad audiendas monialium confeſſiones pro vno vice infra annum ad præſcriptum Sacri Concilij Tridentini poſſint virtute dictæ approbationis pluries tamquam confeſſores extraordinarij eorundem confeſſiones audire abſque noua Epiſcopi licentia.*

74 *Duodecimo cum in eadem conſtitutione ſtatutũ ſit, vt liceat Epiſcopo ex rationabili cauſa Superiores Regulares admonere, vt amoueant Confeſſores Monialium, atque adminiſtratores bonorum ad earundem Monialium Monaſteria pertinentium, ijſque Superioribus id facere detrectantibus habeat Epiſcopus facultatẽ prædictos Confeſſores, & adminiſtratores amouendi quoties, & quando opus eſſe iudicauerit, an huiuſmodi cauſam Epiſcopus Superioribus Regularibus ſignificare teneatur.*

75 *Decimotertio, an eadem conſtitutio qua parte ſupponit Epiſcopi iuriſdictioni Regulares delinquentes circa perſonas degentes intra ſepta Monaſteriorum, Monialium. aut circa clauſuram, vel bonorum adminiſtrationem eorundem Monaſteriorum habeat locum in omnibus delictis, an verò ſolum in notorijs, & cum ſcandalo populi.*

76 *Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini interpretum cenſuit, Conſtitutionem ſanctæ memoriæ Gregorij XV. de exemptorum priuilegijs nequaquam ſubijcere regulares exemptos, quibus cura animarum perſonarum ſæcularium non incumbit Epiſcoporum iuriſdictioni in ijs, quæ Sacramentorum adminiſtrationem concernunt, niſi cum in Sacramentis perſonis ſæcularibus adminiſtrandis ijdem Regulares delinquunt, ac propterea.*

77 *Ad primum dubium reſpondit Epiſcopis non licere in vim eiuſdem Conſtitutionis viſitare altaria Eccleſiarum regularium, quibus non incumbit animarum cura perſonarum ſæcularium, nec loca vbi in eiſdem Eccleſijs aſſeruatur Sanctimonialium Euchariſtiæ Sacramentum, vel vbi confeſſiones perſonarum Regularium audiuntur.*

78 Ad

78 *Ad 2. hac in parte conſtitutionem nihil noui iuris induxiſſe, nec vllam nouam auctoritatem Epiſcopis in Regulares attribuiſſe, ideoque, in vim ipſius Conſtitutionis non poſſe Epiſcopos regularibus præſcribere vt certis tantum in locis, ac temporibus, aut certarum perſonarum confeſſiones audiant, vel alias illorum priuilegia in Sacramentis adminiſtrandis reſtringere, aut moderari; quod ſi aliundè Epiſcopis huiuſmodi facultas competat, illam non fuiſſe ab eadem Conſtitutione ſublatam.*

79 *Ad 3. cenſuit eiuſmodi facultatem non intelligi tributam Epiſcopis in perſonas nullius Diœceſis.*

80 *Ad 4. non competere.*

81 *Ad 5. ius confirmandi Abbatiſſas minimè fuiſſe Epiſcopis per conſtitutionem attributam.*

82 *Ad 6, Confeſſores quidem extraordinarios Monialium nullatenus poſſe, poſt conſtitutionem illarum confeſſiones audire, niſi prius ab Epiſcopo Diœceſano idonei iudicentur, & approbentur, Ordinarios verò Confeſſores ante conſtitutionis publicationem deputatos poſſe durante triennio ab eorum deputatione incohando pergere in confeſſionibus ſanctimonialium audiendis abſque alio examine, & approbatione Epiſcopi; Quod ſi contingat, vt illorum facultas à Sede Apoſtolica vltrà triennium prorogetur tunc debere eos ab Epiſcopo examinari, & approbari.*

83 *Ad 7. Superiores Regulares electos, ſeù deputatos ante ipſius conſtitutionis publicationem, quibus alioquin facultas competit audiendi confeſſiones monialium ſibi ſubiectarum poſſe durante eorum officio pergere ſine alia Epiſcopi approbatione in confeſſionibus audiendis illarum tantum, quæ ſponte, ac proprio motu id ab eis petierint; At verò eos, qui poſt conſtitutionem eligentur, aut quoquo modo deputabuntur, vel qui in eorum officiis, ſeù dignitatibus expleto iam tempore à conſtitutionibus cuiuſque ordinis, vel alias legitimè præfinito ad aliud tempus confirmabuntur, nequaquam poſſe, ſanctimonialium confeſſiones audire, niſi prius à Diœceſano Epiſcopo idonei iudicati, ac approbati fuerint,*

84 *Ad 8. Confeſſiones huiuſmodi nullas atque irritas eſſe,*

Ad 9. Regulares generaliter ab Epiſcopo approbatos ad confeſſiones perſonarum ſecularium audiendas nequaquam cenſeri approbatos ad audiendas confeſſiones monialium ſibi ſubiectarum, ſed egere quoad hoc ſpeciali Epiſcopi approbatione.

85 *Ad 10. Regularem ad audiendas confeſſiones monialium vnius Monaſterij ab Epiſcopo approbatum minimè poſſe audire confeſſiones monialium alterius Monaſterij.*

86 *Ad 11. Confeſſores extraordinarios ſemel deputatos atque approbatos ab Epiſcopo ad monialium confeſſiones pro vna vice audiendas, haud poſſe pluries in vim approbationis eiuſmodi illarum confeſſiones audiri, ſed ab Epiſcopo toties eſſe approbandos quoties caſus deputationis contigerit.*

88 *Ad 12. non teneri eiuſmodi cauſam ſignificare Superioribus Regularibus, ſed hoc relinqui arbitrio, & Epiſcoporum prudentiæ. quorum conſcientiam Sacra Congregatio ſerio onerauit, ne facultate ſibi in hac parte attributa quoquo modo abutantur, eius rei in diſtricto Dei iudicio rationem reddituri.*

89 *Ad 13. Conſtitutionem habere locum in omnibus delictis: non autem in notorijs tantum, & cum populi ſcandalo.*

Quæ Sacræ Congregationis reſponſa ad ſe relata fel. record. Gregor. XV. & Sanctiſs. D. N. Vrb. VIII. in omnibus approbarunt.

M. Card. Ginnettus.

Loco ✠ Sigilli.

Proſper Fagnanus Sac. Congreg. Secret.

In regeſto fol. 21.

Quæ declarationes referuntur etiam à *P. Angelo Auda à Lantuſca in Theatro Regularium in verbo Priuilegium num. 2. fol. 506.*

90 Licentia alloquendi cum Monialibus exemptis, & Regularibus ſubiectis licet in Ciuitate ſpectet ad Epiſcopum eiuſque Vicarium Generalem, & Superiorem Regularem, in Diœceſi tamen non pertinet ad Vicarium foraneum, ſed ad Vicariũ ſpecialiter ab Ordinario deputandum, vt patet ex ſequenti decreto præfatæ Sac. Congregationis *in vna Camerinen. 7. Martij 16 3. Sac. Congreg. cenſuit facultatem concedendi perſonis ſæcularibus licentiam alloquendi moniales Regularibus ſubiectas in Ciuitate quidem Camerinen ad Epiſcopum, vel eius Vicarium Generalem, & Superiorem, cui Moniales ipſæ ſubiectæ ſunt coniunctim, ita vt idem Epiſcopus, ſeù eius Vicarius primo loco ſubſcribat, per Diœceſim verò non ad Vicarium foraneum, ſed ad alium ab eodem Epiſcopo ad hoc deputandum, nec non ad Superiorem Regularem, qui priori loco ſubſcribat coniunctim pariter ſpectare, idemque, quoad licentiam eorũ quibus ordinariè intrà ſepta Monaſteriorum earumdẽ monialium ingredi neceſſe eſt ſeruandum eſſe, repentinis tamen caſibus extremæ neceſſitatis exceptis in qui-*
91 *bus licentia alterutrius ſubſcriptione roborata ſufficiat; Edicta verò quibus tempore aduentus, & quadrageſimæ perſonis ſæcularibus ad earundem monialium Monaſteria prohibetur acceſſus ab Epiſcopo dũtaxat, ſubſcribenda, & publicanda eſſe decreuit.*

SVMMARIVM.

1 Regulares non poſſunt ab Epiſcopo cenſuris ligari Limita in caſibus, quibus eius iuriſdictioni ſubiciuntur n. 2.
3 Si ob notorium delictum in excommunicationem inciderint poſſunt ab Epiſcopo denunciari, & ad hunc effectum citari 4. Limit. procedere in caſibus in iure expreſſis. 5.
6 Epiſcopus non poteſt declarare excommunicatum Regularem pro tranſgreſſione legis, à qua ſit impoſita pœna excommunicationis
7 Clericum percuſſerit non poteſt declarare excommunicatum.
8 Citatio Epiſcopi contra Regularem exemptum eſt ipſo iure nulla.
9 Epiſcopus non poteſt prohibere Regularibus exercitium exorcizationis,
10 Neque cenſuris compellere poteſt ad publicas proceſſiones accedendum,
11 Neque poteſt prohibere, & excommunicare ne Regulares concionem faciant in Eccleſiis ſuorum Ordinum. Contrarium num. 12.
13 Neque poteſt procedere per viam cenſurarum contra Regulares accedentes ad alloquendum cum monialibus. Contrarium, num. 14.

ADNOTATIO IV.

Regulares an poſſint ab Epiſcopo cenſuris ligari.

1 REgulares non poſſunt ab Epiſcopis cenſuris
ligari, etiam in caſu, quo ab eodem pu-
niri poſſint, Sanchez.in precept. decalog. lib.6.cap.1.
num.14.& de matrim.lib.7.diſ.33. num.23. Hieron.
Roder.in compend. quaeſt. Regular. reſol.50. num.16.
& reſol.01.num.7. Portel.in addit. ad dub.regular. in
verb. Epiſcopus num. 5. Tamburin. de iure Abbat.
tom.3.diſ.5.quaeſt.11.num 63. Marcel.Vlpe. in prax.
iudic.for.Eccleſiaſt.cap.42. num. 26. Lezana in ſum.
quaeſt.Regular cap.11.num.14. Laurent.de Franch.in
controuerſ.inter Epiſcop.& Regular.quaeſt.7 Barboſ.
in Concil.Trident.ſeſſ.25.de Regular.cap.14.num.10.
Thom.del Bene de immunit.Eccleſiaſt.cap 14.dub.1.
num.1. tom.2.

2 Verum poſſe Epiſcopum Regulares in caſi-
bus, in quibus eius iuriſdictionis ſubijciuntur
cenſuris inuoluere docet Genuen.in prax. Epiſcop.
Neapol.cap.59.verſ.aliud eſt dubium, Zerol.in prax.
Archiepiſcop. par. 1. verb. excommunicationis cauſa
materialis §.4. Mar.Anton. var.reſol. lib.1. reſol.vl-
tim.caſ.25. Nau.in Lucerna. Regular.verb excommuni-
care à princ.cum alijs per Barboſ.in Concil.Trident.
ſeſſ.25.de regular.cap.14 n.10.in fin.

3 Prout etiam Regulares exempti, qui ob no-
torium delictum in excommunicationem incide-
runt poſſunt ab Epiſcopo publicè denunciari ex-
communicati, vt ab alijs euitentur, circa verò
modum citandi adhunc effectum Regularem
exemptum eſt ſeruanda doctrina Felin.in cap.non
poteſt num.2.de ſent.& re iudicat Barboſ.in d.cap.14.
num.10 Piaſecius in prax.Epiſcop.par.2.cap.3.§.6.
num.59. Alter.de cenſur.tom.1.diſ.10.lib.3.cap.5.in
fin. Rodriq.quaeſt Regular.tom 2.quaeſt.63 art.11. Ce-
ned.in qu.canon quaeſt.20. num.30. Triuiſanus lib.1.
deciſ.36.num.2. Thom.del Bene de immunit. Eccleſ.
4 cap.14 dub 1.num.8.tom.2. vbi quod iuxta doctri-
nam Felini Epiſcopus poſſit etiam tales Regula-
res excommunicatos citare ad videndum decla-
rari, & publicari, quia concesso principali cen-
ſetur etiam conceſſum acceſſorium, praeſertim ſi
ſit ſumenda informatio ſuper excommunicatio-
ne contracta.

5 Lim. id procedere, & ſibi locum vindicare in
caſibus in iure expreſſis, puta ſcilicet ſi Regula-
res extremae vnctionis, vel Euchariſtiae Sacra-
mentum Clericis, vel Laicis miniſtrare, vel ma-
trimonia ſolemnizare ſine Parochi proprij li-
centia praeſumſerint, iuxta Clement.1.de priuileg.
ſecus autem in alijs caſibus iure non expreſſis, &
ſi delictum eſſet occultum, cum in caſu notorię
excommunicationis denunciari poſſunt excom-
municati, vt ab alijs euitari poſſint, Barboſ. de
offic.& poteſt. Epiſcop.alleg.103.nu.73. Vgolin.tract.
eod.cap.29.§.10.num.2. Thom. del Bene de immunit.
Eccleſiaſt.cap.14.dub.1. à num.11.vſque ad 13. Na-
uar.conſ 2.verſ.2.de ſent.excommun. Zerola in prax.
Epiſc.par.1. verb. excommunicatio de excommunica-
tion cauſa materiali in fin. Petria.ſuper priuilegia mi-
norum tom.1.conſtit.2.Sixti IV.§.10.n.13.

6 Hinc eſt, quod Epiſcopus non poteſt declara-
re excommunicatum Regularem pro tranſgreſ-
ſione legis, propter quam impoſita ſit ſiue à iu-
re, ſiue ab homine excommunicatio, niſi hoc
ſit eidem ſpecialiter conceſſum, cum aliter repu-
gnent Regularium priuilegia, & exemptiones,
quamuis ab eiſdem publicè perpatratum ſit cri-
men, propter quod impoſita exiſtat tranſgreſſo-
7 ri, & reo culpabilis pęna excommunicationis,
puta ſi Clericum percuſſerit, violentaſque manus
in eundem iniecerit, Nauar. lib. 5. conſ.2. num.2.
8 de ſentea. excommunicat. vnde hoc caſu citatio ab
Epiſcopo contra Regularem facta ad comparen-
dum quando id facere non eſt illi ſpecialiter cō-
ceſſum, eſt ipſo iure nulla, defectu iuriſdictio-
nis, & Iudicis incompetentiae, ex decentia ta-
men Regularis comparere debet, & allegare pri-
uilegium exemptionis ad effectum fori declinan-
di, vt ex Henriq. & Petrin. tradit Thom. del Bene
de immunit. Eccleſ.cap.14.dub.1.à n.28.vſque ad fin.
tom. 2.

9 Neque Epiſcopus poteſt Regularibus prohi-
bere exercitium exorcizationis, & excommuni-
care ſi exorcizent ſine ſua licentia, prout poteſt
interdicere Clericis ſibi ſubiectis, Nauar. tom. 1.
lib.1..onſ.6.de offic.Iud.Ordinar.num.5. Vgolin.de of-
fic.& poteſt.Epiſcop.cap.47.num.6. Portel.in addit.ad
dub.Regular.verſ.exorciſmus, Thom.del Bene de im-
munit. Eccleſ.cap.14.dub. ..nu.:.tom.2.

10 Prout neque poteſt Epiſcopus Regulares cen-
ſuris afficere ad proceſſiones accedendum, licet
habeat facultatem eos compellendi ad interreſ-
ſendum, cum hoc ſit iure expreſſum, & conſe-
quenter Epiſcopus non debet in Regulares ani-
maduertere per viam cenſurarum, vt tradunt
Doctores relati per Barboſ. de offic. & poteſt. Epi-
ſcop.alleg.73.num.25. Tamburin. de iure Abbat.19.
quaeſt.7.num.7. Petrinus tom.1. conſtit.11. Sixti IV.
num.60. Portel.in addit.ad dub.Regular.verb.Epiſco-
pus num.5.& verb.proceſſiones num.1.cum alijs alle-
gatis per Thom.del Bene de immunit. Eccleſ.cap.14.
dub.3.n.1.& ſeq.tom.2. licet contrarium ſenſiant,
Ricc. Genuen. & Barboſ. cum alijs per eum allegatis
loco citato.

11 Ita etiam neque Epiſcopus prohibere poteſt,
& multo minus excommunicare ne Regulares
concionem faciant in eorum Eccleſijs, ſeu ſuo-
rum ordinum, cum teneantur tantum requirere
benedictionem, & ſi indiſcretè denegata fuerit,
licet eiſdem concionem, & ſpiritualia colloquia
habere etiam inuito, & contradicente Epiſcopo,
ſilere tamen, & abſtinere debent concionari in
illa hora, qua Epiſcopus concionem habere vo-
luerit, Cenedus in quaeſt.canon.27.num.13. Petrinus
in priuileg.minor.tom.1.conſtit.2. Gregor.XIII.§.2.
n.21. & colligitur ex Bulla Pij V. quae incipit, & ſi
mendicantium emanata de anno 1567.

12 Contrarium ſenſiunt, Portel. in dub. Regular.
verb.Praedicatores num.7. Franciſcus Leo in Theſaur.
for.Eccleſiaſt.par.2.cap.8. num.9. Piaſecius in prax.
par.2.cap.3.art.6.num.7. Peregrin. in Compend.Pri-
uileg.verb.praedicare vbi refert Vrbanum VIII. de-
claraſſe Regulares non poſſe praedicare in alienis
Eccleſijs abſque licentia Epiſcopi, nec in pro-
prijs ſine benedictione illius, vel illo contradi-
cente, alias puniri poſſe ab Epiſcopo; ſed de hoc
de-

Digitized by Google

decreto authenticè non conſtare inquit, *Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap. 14. dub. 4. nu. 1. & 2. tom. 2.*

13 Vlterius neque poſſe Epiſcopum procedere per viam cenſurarum contra Regulares accedentes ad Monaſteria ad alloquendum cum Monialibus latè defendit *Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap. 14. dub. 5. ſect. 1. num. 1. & per tot.* vbi ſubdit quod quamuis hodie ex conſtitutione *Gregorij XV. de exemptor. priuileg. incip. inſcrutabilis ſub die 9. Februarij* 1622. poſſint Regulares, ſicut, & Sæculares ab Epiſcopo vti Sedis Apoſtolicæ delegati puniri, & corrigi ſi accedant ad loquendum cum Monialibus, etiam in Monaſterio exempto ſinè Epiſcopi licentia; Nihilominus quod nequeat deuenire ad cenſuras cõtra Regulares propter huiuſmodi acceſſum, quia facultas Epiſcopi in hoc delegata non ſe extendit ad ferendas cenſuras per modum legis, vel ſtatuti, ſed ſolum ad puniendos Regulares tranſgreſſores, vnde ſequitur quod poſt tantum tranſgreſſionem ſecutam ſibi locum vindicet facultas, & iuriſdi-
14 ctio delegata; quæ ratio redditur friola, & parui momenti, quia ſi Regularibus eſt interdictus acceſſus ad Moniales, & tributa eſt à Sancta Sede Epiſcopis facultas procedendi contra Regulares tranſgreſſores, dicta facultas non ſolum ſe extendere debet poſt ſecutum acceſſum, & allocutionem cum Monialibus, ſed etiam ante quam ſequatur cum intentio Summi Pontificis fuerit prohibendi actum nè ſequatur, & non vt tantum poſt ſecutum puniatur, & conſequenter ad impediendum nè ſequatur licite poteſt Epiſcopus prohibere huiuſmodi acceſſum ſub pęna cenſurarum, vt etiam Regulares timore pęnæ perterriti abſtineant, *iuxta reſolutionem Sacræ Congregationis Concil. in vna Viterbien. 20. Iunij* 1627. de qua ſupra in *Adnotat. 3. n. 47.*

PRÆNESTINA IMMVNITATIS.

ARGVMENTVM.

Extractus de facto ab Eccleſia, de facto eſt reſtituendus, competit propterea interdictum de homine libero exhibendo contra quoſcunque detinentes quamuis non extraxerint, reintegratio eſt facienda per repoſitionem extracti in eodem loco, cum refectione damnorum, nec ſufficit ſimplex excarceratio.

SVMMARIVM.

1 Extractos de facto ab Eccleſia de facto eſt reſtituendos.
2 Eccleſiæ competit interdictum de homine libero exhibēdo ſi ſpoliata fuerit.
3 Et contra quoſcunque detentores etiam ſi non extraxerint.
4 Cenſuræ contra extrahentes, & Eccleſiam non reintegrantes poſt requiſitionem redduntur iuſtæ.
5 Nec abſolui debent niſi prius re integrata Eccleſia de perſona extracta refectis damnis.
6 Reintegratio eſt facienda per repoſitionem extracti in eodem loco immuni.
7 Neque ſufficit ſimplex excarceratio.
8 Teſtes examinati pro Curiæ informatione ſufficiunt in cauſa immunitatis.
9 In cauſa immunitatis proceditur ſummariè, & ſufficit etiam informatio extraiudicialis.
10 Et Eccleſiaſtico tantum definitur iudicio.
11 Epiſcopus in cauſa immunitatis non tenetur ſtare proceſſui Iudicis Sæcularis.
12 Epiſcopi arbitrio remittuntur probationes capiendæ in cauſa immunitatis.
13 Non tamen debet derogare perfectę probationi delicti, ſed ſeruare ordinem iudicialem.
14 Lim. procedere de iure communi ſecus vigore conſtitutionis Clementis VIII.
15 Subſtantialia Iudicij ſeruari debent etiam ſi Iudex habeat facultatem iudicandi ſecundum conſcientiam.
16 Clauſula procedendi manu regia remittit ſolemnia, ſed non ſubſtantialia Iudicij.
17 Citatio eſt de ſolemnitate iudicij.
18 Eſt neceſſaria etiam vbi agitur ſola facti veritate inſpecta.

DECISIO LXXXV.

SAtis conſtare viſum fuit de violenta extractione Antonij è gradibus Eccleſiæ Diui Laurentij
1 per teſtes in Curia Epiſcopali examinatos, ideò tamquam de facto etiam Eccleſiæ reſtituendum eſſe cenſui iuxta textum in *cap. inter alia cap. penult. & cap. fin. de immunit. Eccleſ cap. id conſtituimus cap. ſicut antiquitus 17. quaſt. 4. cap. de raptoribus 16. quæſt. 1. l. præſenti C. de his, qui ad Eccleſ. confug. Farinac. qui alios copioſe allegat. quaſt. 28. num. 1.*

2 Siquidem quandocunque Eccleſia ſpoliata fuerit, ſemper competit interdictum de homine libero exhibendo, *Bart. in l. 2. C. de his, qui ad Ec-*
3 *cleſiam confugiunt*, quod eſt in rem ſcriptum ſicut cætera interdicta, *l. 1. §. pen. ff de interdict.* vnde datur contra quoſcumque detinentes, quamuis non extraxerint, *Peregrin. de immunit. Eccleſiaſt. cap. 14. num 10. Sperel. deciſ. 150. num. 74. tom. 2 cum alijs per Dian. reſol. moral. par. 6. tract. 1. reſol. 27. in conſil. per eum relato ſub princ. & verſ. ad ſummum tamen, Genuen. in prax. Archiepiſcop. cap. 17. nu 6. circa med.*

4 Propterea dubitari non poteſt de iuſtitia fulminationis cenſurarum iuxta diſpoſitionem conſtitutionis Gregorij XIV. non ſolum contra Birruarios, qui extraxerunt, verum etiam contra D. Gubernatorem laicum, qui eundem extractum poſt requiſitionem per Ordinarium factam, nedum reſtituere recuſauit, verum etiam contemnendo negociationem Miniſtri Eccleſiaſtici in carceribus diuturnè retinet, vt in puncto cenſuiſſe *Sacram Congregationem Immunitatis in vna Neapolitana die 26. Maij* 1629. *contra Iudicem Caliſanum teſtatur nouiſſimè Iacob. Pignat. l. conſult. canon. 170. num. 1. & comprobat Farinac. de immunit. Eccleſ. cap. 20. num. 324. Franciſ. Suarez. de ſtat. Relig. lib. 3. cap. 13. num 17. Genuen. in prax. Epiſcop. Neapol. cap. 47. ſub nu. 6. & 7.*

5 A quibus abſolui non debent, niſi prius, & ante omnia Eccleſia reintegrata fuerit de perſona extracta, refectis damnis, & intereſſe, *Iodoc. in pract. crim. rub. de violat. templ. cap. 106. num. 4. Silueſt. in verbo Immunitas num. 3. in fin. & eodem verb. il 2. ſub num. 8. Hoſtien. in ſumm. tit. de immunit. Eccleſ. §. qua pana Ambroſin. in comment. Bullæ Gregor. XIV. de immunit. Eccleſ. cap. 15. num. 7. Decian. tract. crim. lib. 6. cap. 27. in princ. Mar. Ital. de immunit. lib. 1. cap. 6. §. 11. num. 23. Capel. Tholoſ. dec. 423. num. 2. & 3. in addit. Io. de Vichis de immunit. n. 651. Lezana verſ. Immunitas num. 20. Farinac. in tit. de*

car-

Digitized by Google

carceribus quæſt.28.num.5.& in Append.de immunit. cap.20.num.321.cum alijs per Thom.del Bene de immunit.Eccleſ.cap.16.dubit.34.num.6. & 7. vbi aſſignat rationem, quia non ſolum Eccleſiæ, ſed etiam reo ipſa extractio redditur iniurioſa.

6 Quæ quidem reintegratio eſt facienda per repoſitionem extracti in eodem loco immuni, ad effectum vt violationi Eccleſiaſticæ ſatisfactum dicatur, ad text.in cap.reintegranda 3. quæſt.1. gloſ. in cap. ſi quis in atrio 17. quæſt.4. Gambacur. de immunit.lib.4. cap.22. num.17. Barboſ. de iur. Eccleſ. lib.2.cap.3.num.54.Diana reſol.moral.par.6.tract.1. reſol.27. verſ.ſecunda opinio, & verſ ſed Ego iuncto alio verſ.dicendum eſt igitur, Iacob.Pignatel.conſult. canon. 170. ſub num. 4. vbi ita teſtatur ex decreto Sanctiſſimi ſeruatum fuiſſe contra Gubernatorem Vrbis in extracto ab Eccleſia Sanctæ Mariæ de Pace die 27. Auguſti 1629. in qua extractus repoſitus fuit ab eiſdem Birruarijs publicé poſt meridiem, idemque fuiſſe decretum in extracto à S. Maria de Populo, & ita etiam cenſuiſſe Sacram Congregationem Immunit.præſertim in Salernitana die 7. Maij 1630. Ita vt ſi ſit facienda alteri Eccleſiæ requiratur S. D. N. diſpenſatio, vt cenſuit eadem S. Congreg. in Mediolanen. 28. Nouembris 1634. ſcilicet reſtitutionem Oratoris extracti de iure faciendam eſſe eidem Eccleſiæ Lauden. à qua fuit extractus, etiam ſi hodie moram trahat in Ciuitate Romana diſtante à loco factæ extractionis, poſſe tamen hoc caſu S. D. N. diſpenſare vt reſtitutio fiat Eccleſiæ Lateranenſi, attento conſenſu Oratoris, qui reſtitui debet vt ex reges lib. 2. D. Paul. fol. 210. quam etiam refert Pignatel. loco citato ſub n.10.

7 Neque adhunc effectum ſufficit ſimplex excarceratio, niſi etiam ſequatur actualis repoſitio extracti, vt reſpondit Sac. Congregatio in vna Mediolanen. die 23. Februarij 1638. his verbis ſcribatur Eminentiſſ. Archiepiſcopo, vt Oratorem faciat reſtituere eidem Eccleſia, à qua fuit extractus, nec ſufficere illius excarcerationem pro reintegratione violata immunitatis Eccleſiæ ob extractionem eiuſdem Oratoris de qua, Pignatel.conſult.canon.170.nu.20. & tradit Bellet. diſquiſit. Cleric. par.1. tit. de fauor Cleric.real. §.4.n.41.in fin.

8 Hinc non obſtat teſtes per Curiam eccleſiaſticam examinatos fuiſſe abſque præuia citatione partis, ſeù Curiæ Laicalis, quia in cauſa violatæ immunitatis exuberant, alias nunquam, vel raro ob potentiam, & ſubterfugia Magiſtratus Sæcularis à Curia Eccleſiaſtica poſſent haberi probationes, vt in terminis fuiſſe dictum in allegata Neapolitana contra Iudicem Caliſanum, & ita de ſtylo practicari in Curia Neapolitana ſubdit idē Pignatel.dicta conſult.170. num.13. ex Genuen. quem allegat.

9 Suadentur vlterius prædicta ex clara diſpoſitione breuis Clementis VIII. emanati vſque de anno 1597. ſub die 6.Februarij relati per Genuen. in prax. Epiſcop Neapol cap.76. num.2. in fin. quo ſtatuitur, in quæſtione immunitatis ſufficere informationem ſummariam ſimplicem, & extraiudicialem pro ſola Epiſcopi conſcientia.

Et ratio deducitur, quia immunitatis contro-
10 uerſia, Eccleſiaſtico tantum definitur iudicio, priuatiuè quoad laicam poteſtatem, cum concernat honorem, & reuerentiam Dei, & Eccleſiæ tum ex ſpeciali Conſtitutione Gregorij XIV. de immunitate, & libertate Eccleſiaſtica, tum ex diſpoſitione iuris communis, & ſacrorum canonum per text.in cap. Eccleſia Sancta Mariæ de conſtit.cap. fin.de immunit.Eccleſ.cap.metuentes cap. ad Epiſ.17. quæſt.4.cap.ex parte de verb. ſignif. quam etiam ex præcepto iuris ciuilis, in l. pateant §. hac vero, & l. præſenti C. de his, qui ad Eccleſ. confug. & tradunt DD. plenè relati per Thom. del Bene de immunit.Eccleſ.cap.16.dub.41.ſect.1.per tot.et ſequen. quibus contrarijs reſpondet, tom. 2. Farinac. in Append. de immunit. num. 367. & ſeq. Bellet.diſquiſit. Cleric.par.2.tit.de fauor.Cleric.real.§.4.num.51. Pignatel. conſult.canon.95. num.1. Decian. tract.crim. lib.6.cap.27.num.1.& ſeq. vbi quod de iure canonum, & pandectarum, etiam ante Gregorianam conſtitutionem, nec Reges, nec Imperatores ſibi talem cognitionem arrogare præſumebant.

11 Atque ita hoc caſu Epiſcopus non tenetur ſtare proceſſui Iudicis Sæcularis, qui propterea in nihilo debet ſe intromittere, ſed ſe conformare cum iudicio Miniſtri Eccleſiaſtici, Vermigliol. conſ.101.num.4.Ric. in prax.var.reſol.450. num.3. Farinac.de immunit. cap.21. num.173. & conſ. 76. num.1.& 2. lib.1.ac conſ.168.num.26. & ſeq. lib.2. Ambroſin.de immunit.Eccleſ.cap.11.n.2.& 3.Bellet. diſquiſit.Cleric.par.1.de fauor.Cleric.real.§.4.n.51. verſ.Epiſcopus tamen, Thom.del Bene de immunit. Eccleſ.cap.16.dub.43.ſect.1.num.1.& 2.tom 2.

12 Nec quidquam facit, quod licet ex Conſtitutione Gregoriana arbitrio Epiſcopi remittantur probationes capiendæ, & indicia ſufficientia
13 circa immunitatis articulum, non tamen remittatur eiuſdem iudicio derogare veræ, & perfectæ probationi delicti cum verba iudicio Epiſcopi denoteut arbitrium boni viri ad tradita per Menoch.de arbitrar.quæſt.8.lib.1.& conſequenter quod teneatur Epiſcopus ſeruare ordinem iudiciariū, & omnes regulas iuris circa neceſſarias citationes, litis conteſtationem, dilationes, & publicationem proceſſus, Bart.in extrauag.ad reprimendum verſ.videtur num.8.Iaſ.in l. ſic legatum nu.26. ff.de legat.1.Alex.conſ.33.num.3.lib.1. idque etiam in criminalibus, vbi quoque liberum arbitrium eſt legibus ſubiectum, Farinac.in fragment. lit. A. num.244.par.1.Menoch.de arbit.iudic.lib.1. quæſt.9. num 3.& 4.& quæſt.13.num.20.& 77.& conſ. 69. num.63.& 69.& conſ.1131.num.8.lib.11. Farinac. conſ.168.à n.38.vſque ad 68. lib.2.

14 Quia vltra quod ſupradicta procedunt potius vbi agitur de præiudicio Eccleſiæ, vel ipſiuſmet rei, certum eſt quidquid ſit de iure, ceſſat obiectum vigore præfatæ Conſtitutionis Clementis VIII. à qua excluditur omnis tela iudiciaria, & Epiſcopi conſcientiæ tantum remittitur cognitio huiuſmodi cauſæ, per ſimplicem ſummariam, & extraiudicialem informationem, vt concludit Farinac.in Append.de immunit.cap. 22. num.377.in fin.& exornat.Thom.del Bene cod.tract. cap.16.dub.45. num.1.& ſeq. tom.2. & ita cenſuit Sac. Congreg. Immunit. in Meleuitana 15. Iunij 1638.

15 Sicuti non releuat quod ſubſtantialia Iudicij ſeruanda ſint, etiam in iudicio, in quo Iudex iudicat ſecundum conſcientiam, ſola facti veritate inſpecta, Tuſch. lit.C. concluſ. 366. num. 2.

pro-

Digitized by Google

16 prout etiam facultas, ſeù Clauſulà procedendi
manu Regia, abſque tela iudiciaria, ſed ſola fa-
cti veritate inſpecta licet tollat ſolemnia, non
tamen tollit ſubſtantialia iudiciorum, *Natta con-
ſil.15.num 11.Rom.ſing.792. Crauet. conſ.165.nu 6.
verſ.non obſtat. Lap.alleg.148.num.4. & 5. Aret. in
cap.dilecti num. 17.de iudic.Barboſ. in Clement. ſapè
de verborum ſignif.num.6.et clauſ.176 num.9. Paſſa-
riu. de elect. canon. cap. 33. numer. 141. Sera-
phin. decis. 377. numer. 7. repetita part. 1. diuerſ.
deciſ. 445. num. 6. & in recent. deciſ. 490. num. 6.*
Quia obiectum corruit ex facto dum in præſenti
tranſmiſſæ fuerunt neceſſariæ citationes ad reſti-
tuendum præfatum Antonium ab Eccleſia vio-
lenter extractum, ipſamque reintegrandam,
& aſſignatus terminus ad allegandum, dedu-
cendum, & probandum per omne genus pro-
bationum quare procedendum non ſit ad fulmi-
nationem cenſurarum, quibus concurrentibus
perperam objicitur non fuiſſe ſeruata ſubſtantia-
lia iudicij pro cenſurarum ſubſiſtentia vtpotè
17 quia ſolemnitas iudicij conſiſtat in citatione,
tam ex diſpoſitione iuris naturalis, quam ciuilis
neceſſario requiſita iuxta *Clement. Paſtoralis de re*
18 *iudic.* etiam vbi agitur ſummariè, & iuris ordi-
ne non ſeruato latè *Gabr. in tit. de citat. concluſ. 1.
n. 36. & ſeq. Gregor. XV. dec. 545. n. 5.*

SVMMARIVM.

1 Eccleſia ſolemniter eſt reintegranda de extracto per actum publicum.

2 Et non ſufficit ſi reſtitutio fiat alteri Eccleſiæ ſine diſpenſatione Summi Pontificis, & conſenſu extracti. Contrarium num. 3.

4 Lim. ſi extractus æquè tutus alteri Eccleſiæ reſtituatur, & alia nullum damnum patiatur.

5 Lim. 2. vel reſtitutio eſt facienda ad eandem Eccleſiam ſi extractus petat, ſi non petat ſufficit, vt fiat etiam Epiſcopo, eiuſque Vicario.

6 Reſtitutio extracti, an ſufficiat ſi fiat Epiſcopo, vel eius Vicario referuntur opiniones 7. 11. & 12.

8 Epiſcopus Eccleſiam repræſentat.

9 Dicitur eſſe in Eccleſia, & Eccleſia in ipſo.

10 Offenſa facta Epiſcopo dicitur facta Eccleſiæ.

11 Reſtitutio Epiſcopo facienda debet eſſe libera non ad effectum extractum in carceribus retinendi.

12 Epiſcopus dicitur Procurator, & Eccleſiæ Oeconomus.

13 Non poteſt remittere iniuriam Eccleſiæ factam per extractionem.

14 Extractus ab Eccleſia eſt reſtituendus etiam ſi renunciauerit priuilegio immunitatis.

15 Extractus ab Eccleſia non poteſt renunciare priuilegio immunitatis.

16 Clericus non poteſt renunciare priuilegio fori, & canonis.

17 Confugiens ad Eccleſiam non poteſt renunciare priuilegio immunitatis ne extrahatur ſi exiſtat, & ne reſtituatur ſi fuerit extractus.

18 Confugiens ad Eccleſiam quomodo renunciare poſſit Immunitati Eccleſiæ.

19 Eccleſia per voluntarium confugientis regreſſum amittit eiuſdem poſſeſſionem.

20 Conſenſus confugientis ad Eccleſiam in eius extractione non liberat à cenſuris.

21 Extractus ab Eccleſia in caſu excepto non ſeruata forma conſtitutionis Gregorianæ eſt reſtituendus Eccleſiæ.

22 Eccleſia non dicitur reintegrata per fugam extracti, & confugium ad aliam Eccleſiam.

23 Nec etiam per reſtitutionem ſolius perſonæ, ſed etiam ſunt reſtituenda arma, & alia bona cum eadem extracta.

24 Officiales Curiæ Cardinalium Legatorum, & Nunciorum violantes immunitatem tenentur reintegrare Eccleſiam.

ADNOTATIO I.

Reſtitutio extracti ab Eccleſia quomodo facienda.

1 Reſtitutio extracti ab Eccleſia facienda eſt per actum actualis repoſitionis eiuſdem extracti in eodem loco immuni, alias dici non poteſt ſatisfactum fuiſſe violationi Eccleſiaſticæ immunitatis, vt ſupra demonſtrauimus, ſiquidem cum illa particularis Eccleſia in ſpecie offenſa, & ſpoliata fuerit, illa eadem ſpecificè, ſatisfacienda, & reintegranda eſt, tum quia debet innoteſcere populo, qui ſcandalum recepit præfata ſatisfactio, ad aliorum exemplum, eo quia ex violatione facta Eccleſiæ infertur publica iniuria, ac proindè requiritur actus contrarius correſpondens publicæ pœnitentiæ, qui actus conſiſtit in reſtitutione ſolemni ipſi Eccleſiæ per violantem Eccleſiaſticam libertatem, alias daretur multiplicatio ſcandalorum, & malum præberet exemplum ex deductis à *Peregr. de immunit. cap. 15. nu. 26. Iacob. Pignatel. conſult. canon. 170. num. 5. & 7. verſ. hoc idem, & num.* 10. ſubdit, quod nec ſatis ſit ſimplex excarceratio, niſi etiam ſequatur repoſitio extracti in Eccleſia, ex reſolutione *Sacræ Congregationis in vna Mediolanen.* per eundem per extenſum relata.

2 Amp. vt neque ſufficiat ſi reſtitutio fiat alteri Eccleſiæ, vt paſſim reſcribere ſolet Sac. Congregatio Immunitatis ceſte, *Barboſ. de iur. Eccleſ. lib. 2. cap. 2. num. 54. Iacob. Pignatel. conſult. canon. 170. ſub nu. 10. Diana reſol. moral. part. 6. tract. 1. de immunit. Eccleſ. reſol. 27. verſ. 2. opinio, verſ. ſed ego, & verſ. dicendum eſt igitur*, vbi eruditiſſimi Viri conſilium refert, quo contrarijs reſpondetur.

3 Quinimò vt reſtitutio fieri poſſit alteri Eccleſiæ eſt neceſſaria diſpenſatio Summi Pontificis, & conſenſus extracti, vt declarauit *S. Congreg. Immunit. in vna Neapolitana* 21. *Aprilis* 1643. & *in Mediolanen. die* 28. *Nouembris* 1634. hunc in modum *D. Secretarius iuxta mentem, ſcilicet, vt mediante authoritate Sanctiſſimi faciat conualidare reſtitutionem factam alteri Eccleſiæ, cum non dependeat à conſenſu partium, ſed ab auctoritate Sanctiſſimi*, & in alia Sacra Congreg. &c. cenſuit, *Reſtitutionem Oratoris extracti de iure faciendam eſſe eidem Eccleſiæ Ciuitatis Landen. à qua fuit extractus, etiam ſi hodie moram trahat in Ciuitate Romana, diſtante à loco facta extractionis; poſſe tamen hoc caſu S. D. N. diſpenſare, vt reſtitutio fiat Eccleſiæ Lateranenſi, attento conſenſu Oratoris, qui reſtitui debet*, de quibus *Pignatel. conſult. canon. 170. nu. 10. verſ. ſicque reſtitutio.*

4 Contrarium, quod ſufficiat, vt reſtitutio fiat illi, vel alteri Eccleſiæ, quia hoc priuilegium vnicum eſt omnibus Eccleſijs, & iniuria facta vni, omnibus facta cenſetur, ac proindè ſatisfactio vni præſtita omnibus præſtatur, *Caſtr. Palauſ. tom. 2. tract. 11. diſ. vnic. punct. 11. num. 13. Bonacin. de immunit. quæſt. 7. diſ. 3. §. 5. nu. 3.* Siquidem immunitas Eccleſiæ æqualiter reſpicit omnes Eccleſias, vt non magis tendat ad vnam, quam ad aliam, cum in vniuerſum omnibus Eccleſijs con-

Digitized by Google

ceſſa ſit, vt ſit tota in toto, & tota in qualibet parte, nec incrementum, nec diminutionem recipiendo per multiplicationem, aut diminutionem Eccleſiarum, *Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap. 16. dub. 33. num. 11. tom. 2.*
5 Præcipuè ſi extractus cùm æquali commodo, ac æque tutus, & ſecurus ſit, nullumque damnum ſentiat ſi alteri Eccleſiæ reſtituatur, & ipſa Eccleſia ſpoliata nullum detrimentum patiatur alias teſtitutio eſſet facienda eidem Eccleſiæ, vt animaduertit *Thom. del Bene loco proximè citato num. 11. in fin.*

Diſtinctionis fœdere conatur conciliare ſupradictas contrarias opiniones *Farinac. conſ. 68. num. 49. in fin. lib. 2.* ſcilicet, quod ſi reus petat ſe reſtitui ad eandem Eccleſiam, eidem reſtitui debeat, ſi non petat ſatis ſit, vt reſtitutio fiat, vel alteri Eccleſiæ, vel Epiſcopo, eiuſque Vicario, quam diſtinctionem ſequitur etiam *Thom. del Bene dicto cap. 16. dub. 33. num. 20. tom. 2.*
6 Amp. vt neque ſufficiat reſtitutio facta Epiſcopo, vel eius Vicario, minuſque repoſitio in carceribus Eccleſiaſticis, *Barboſ. de iure Eccleſ. lib. 2. cap. 3. num. 54. Iacob. Pignatel. conſult. canon. 170. num. 9.*
7 Contrarium, quod ſatisfaciat Iudex Laicus ſi reum extractum Epiſcopo, vel eius Vicario reſtituat, cum perindè ſit, ac ſi Eccleſiæ fuiſſet facta
8 reſtitutio, quia Epiſcopus Eccleſiam repræſentat, ipſique curam incumbit ſeruandæ immunitatis Eccleſiæ, *cap. ſcire debes 7. quæſt. 1. & docent.* & tradit *Bonif. in Clem. attendentes §. hoc autem nu. 17. de ſtat. Monac. Caſtrus Palauſ. tom. 2. tract. 11. diſ. vnic. punct. 11. nu. 3. Genuen. in prax. Epiſcop. Neapol. cap. 17. num. 8. Bonacin tom. 2. diſ. 2. quæſt. 7. punct. 3. nu. 14. Thom. del Bene de immunit. cap. 16. dubit. 43. num. 12. & plurib. ſeq. Epiſcopus Montis Maran. in prax. cap. 22. num. 8.* Epiſcopus autem
9 dicitur eſſe in Eccleſia, & Eccleſia in Epiſcopo dicto *cap. ſcire debes 7. quæſt. 1. cap. de reſtitut. in integr. in 6. vbi Gemin. Franc. & alij*, & offenſa
10 facta Epiſcopo dicitur facta Eccleſiæ, *Clemen. 1. de for. competen. vbi Card. & Bonif. facit text. notab. in cap. ſi quis contumax 17. quæſt. 4.* vbi pro offenſa facta Eccleſiæ ob violatam immunitatem propter extractionem pecuniaria pœna ibi poſita debet ſolui Epiſcopo, vbi Archidiac. quem ſequitur *Io. Andrea in cap. quamquam de cenſib. in 6.* vbi quod pro iniuria facta Eccleſiæ, ſeù eius loco ſufficiat ſi ſatisfactio fiat Epiſcopo.
11 Quæ opinio quatenus eſſet ſequenda procedit quando reſtitutio facta Epiſcopo, vel eius Vicario fiat liberè ad effectum, vt ab eodem Epiſcopo reponatur in loco immuni, non ad effectum, vt in carcere detineat, alioquin immunitatis priuilegium redderetur fruſtratorium, ſuoque deſtitueretur effectu, in Eccleſiarum contumeliam; & opprobrium, *Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap. 16. dub. 33. num. 20. tom. 2. Iacob. Pignatel. conſult. canon. 170. num. 9. verſ. immò etiam.*
12 Alias Epiſcopus pro vt Epiſcopus cum ſit tantum Procurator, & Oeconomus non autem Do-
13 minus Eccleſiæ, non poteſt remittere iniuriam illi factam ſine capitulo per extractionem, & retentionem confugientis cum debeat facere vtilia, & inutilia prætermittere per *gloſ. in cap. ſi ijs, qui 21. qu. 4. verb. poſſumus, Abb. in cap. contingit 36. num. 1.*
14 Amp. vt ſit facienda reſtitutio Eccleſiæ etiam ſi reus, violenter extractus ab Eccleſia, & ductus ad carceres ſæculares priuilegio immunitatis ibi renunciauit, quia tale priuilegium directè Eccleſiæ, & ſecundariò, & indirectè reo conceſſum
15 eſt, ac proindè illi non poteſt per extractum renunciari, ſiuè dicatur inductum fuiſſe ratione Eccleſiæ tantum, vel ſaltem mixtim ratione
16 Eccleſiæ, & perſonæ, ſicut renunciare non poteſt Clericus priuilegio fori, & canonis cum principaliter non ob ipſum, ſed ob dignitatem conceſſum ſit, *Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap. 16. dub. 33. num. 5. tom. 2. Iacob. Pignatel. conſult. canon. 170. num. 8. verſ. hoc priuilegium, & ante eos Farinac. in Append. de immunit. cap. 19. num. 304. Peregrin. de immunit. Eccleſ. cap. 15. num. 22. Caſtrus Palaus tom. 2. tract. 11. diſ. vnica punct. 11. num. 5. Maſtril. deciſ. 169 lib. 2. per totam.*
17 Cui quidem priuilegio confugiens renunciare non poteſt nec tacitè, nec expreſsè, nec ante extractionem, ita vt capiatur in eadem Eccleſia, neque poſt extractionem, ita vt illi non reſtituatur, *Vermigol. conſ. 101. num. 5. Iacob Pignatel conſult. canon. 170. nu. 8. in fin. Decian. tract. crim. lib. 6. cap. 26. n. 12. poſt princ. Mar. Ital. de immunit. lib. 1. cap. 6. § 2 num. 84. & ſeq. Guazin. defenſ. 1. cap. 36. Bonacin. de cenſur. in particular diſ. 2. quæſt. 3. punct. 16. §. 3. num. 12. Fagnan. in cap. inter alia num. 61. & 87. cum ſeq. de immunit. Eccleſ. Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap. 16. dub. 33. num. 6. & 7. tom. 2.*
18 Ad hoc igitur, vt reus immunitatis priuilegio renunciare poſſit, exigitur ſi confugerit ad Eccleſiam, vt voluntariè ex eadem recedat, vt extra locum Sacrum, deindè capiatur, & ſi fuerit extractus, vt prius Eccleſiæ, ex qua extractus fuit reſtituatur, & poſtea voluntariè ex illa exeat, vt extra locum immune à miniſtris laicis capiatur, cum tunc Eccleſia non fit iniuria, nec ſpoliata
19 remanet, ex quo per voluntarium confugientis regreſſum amittat confugientis poſſeſſionem, & & conſequenter ius ad reintegrationem, ſecus autem dum exiſtit in Eccleſia, in qua non poteſt conſentire ſe ligari, & extrahi, vel ſi ſit extractus,
20 vt non reſtituatur, talis enim conſenſus non excuſat extrahentes à cenſuris iuris, & conſtitutionis Gregorij XIV. *Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap. 16. dub. 33. num. 6. 7. & 8. tom. 2.*, & declarauit *Sac. Congreg. Immunit. in vna Caiacen. die 20. Nouembris 1640*, nempè *Sacra &c. reſpondit reſcribendum eſſe Vicario, vt faciat reſtituere Oratorem eidem Eccleſiæ, à qua fuit extractus, cum non potuerit per ipſius renunciationem præiudicare Eccleſiæ, ſecuta autem reſtitutione, erit in ſui arbitrium ſe conſtituere in carceribus, de qua Pignatel. conſult. canon. 170. num. 8. in fin.*
21 Amp. vt Iudex laicus neque excuſatur à reſtitutione rei facienda Eccleſiæ, per petitionem termini ad probandum, quod reus in caſu excepto deliquerit; quod etiam ſi probauerit per confeſſionem eiuſdem rei, neque releuaret ad euitandam reſtitutionem, dummodò non fuit ſeruata forma Gregorianæ conſtitutionis, cum etiam hoc caſu Eccleſiæ iniuria facta dicatur,

adeò

adeò vt extractus in primis, & antè omnia ſit reſtituendus, vt ex *Remig. Suar. & Genuen. probat Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap.16.dub.33. num.9. tom.2.*

22 Amp. vt pro reſtitutione, ſeù reintegratione Eccleſiæ ſuffragari non poteſt fuga extracti à carceribus, cum ſubſecuto confugio ad aliam Eccleſiam, cum requiratur actus ſpecialis repoſitionis extracti in eodem loco, vna cum refectione damnorum, expenſarum, ac intereſſe paſſo, atque adeò ſola fuga à carceribus laicis non ſatisfacit Eccleſiæ læſæ, ſed ad ſummum præſtat excuſationem, donec Iudex habeat facultatem illum reſtituendi, in nihilo refragante ſi confugerit ad aliam Eccleſiam poſt dictam fugam, quia non propterea dici poteſt reſtitutum fuiſſe per Iudices laicos, qui in carceribus detinebant, vel de illorum iuſſione, & voluntate, prout neceſſario requiritur ad hoc vt Eccleſiæ cenſeatur ſatisfactum, vt latè comprobat *Pignatel. conſult. canon. 170. à num.4. vſque ad 8. & per tot.*

23 Amp. vt pro Eccleſiæ reintegratione requiratur non ſolum reſtitutio perſonæ, ſed etiam bonorum, rerum, armorum, quæ in ipſa extractione ſimul cum perſona ablata fuerunt, cum extractus ſit reſtituendus quo ad omnia in priſtinum *cap. ſicut antiquitus 17. quæſt. 2.* & ita ſæpè cenſuiſſe *Sac. Congreg. in vna Lucen. Sarzanen. die 4. Auguſti 1624. & die 24. Auguſti eiuſdem anni, & in alia Mediolanen. 28. Maij* 1626. teſtatur *Pignatel. dicta conſult. canon. 170. num. 14. tom. 1.*

24 Amp. vt etiam Miniſtri, & Officiales Curiæ Cardinalium Legatorum, ac Nunciorum violantes immunitatem Eccleſiaſticam tenentur reintegrare Eccleſiam, à cuius cenſuris ab eiſdem Legatis, & Nuncijs abſolui non poſſunt, cum huiuſmodi cenſuræ abſolutio ſoli Pontifici ſit reſeruata in *Extrauag. & ſi Dominici de pænit. & remiſſion. & in Bulla Cœnæ poſt* §. 20. & ita iuſſu Pauli V. declaraſſe *S. Congregationem Concilij die* 18. *Nouembris* 1617. & in ſpecie quo ad Legatum Bononienſem *Sac. Congregationem Immunitatis in vna Mutinen. die* 11. *Auguſti* 1626. & reſpectu Nuncij Colonienſis *in alia Colonien.* 17. *Martij* 1625. & in *Ferrarien. die* 17. *Septembris* 1632. *teſtatur Pignatel. conſult. canon.* 170. *num.* 15. 16. *&* 17.

SVMMARIVM.

1 Reus dum exiſtit in Eccleſia, nec ad mortem, nec corporaliter puniri poteſt. Amp. vt num. 2. referuntur contrarium tenentes 3.
4 Ampl. procedere etiam ſi receſſerit à loco immuni.
5 Declaratur in quibus caſibus hoc procedat.
6 Confugiens ad Eccleſiam liberè in caſibus exceptis Curiæ ſæculari puniendus tradi debet.
7 Confugiens ad Eccleſiam in caſibus non exceptis ab Eccleſiaſtico extraordinariè puniri debet 9. Contrarijs reſpondetur 10.
8 Nec ab alio poſtea puniri poteſt.
11 Contrarium, quod ſi reus nolit extrahi, neque ab Eccleſiaſtico puniri poteſt.
12 Confugiens ad Eccleſiam in delictis atrociſſimis poteſt etiam ad triremes damnari de ordine S. Congregationis, vel Summi Pontificis.
13 Immunitas Eccleſiaſtica ſolum à Summo Pontifice declarari, augeri, vel reſtringi poteſt.
14 Papa eſt ſupra ius.
15 Eſt viua vox, quæ ſemper loquitur.
16 Omnes canones habet in ſerinio pectoris ſui.
17 De Pontificis poteſtate dubitare temerarium eſſet.
18 Confugiens ad Eccleſiam Papæ authoritate damnatus ad triremes nō poteſt amplius puniri per Iudicem laicum.
19 Ampl. procedere etiam ſi damnetur ab Epiſcopo.
20 Confugiens ad Eccleſiam ſi ſpontè egrediatur poteſt corporaliter puniri.

ADNOTATIO II.

Confugiens ad Eccleſiam an, & à quo, & quibus pœnis damnari poſſit.

1 REus dum exiſtit in Eccleſia, nec ad mortem, nec ad aliam pœnam corporalem damnari poteſt, neque per Iudicem Eccleſiaſticum, minuſque per Iudicem ſæcularem, ſed debet de morte, & omni pœnarum corporalium genere ſecurus eſſe, *per textum expreſſum in cap. inter alia de immunit. cap. id conſtituimus 17. quæſt.4. gloſ. in dicto cap. inter alia in verbo puniendus ibique Hoſtien. num.1. Andreas num.3. Ancar. nu.2. Butr. num.5. Zabar. num.4. Leſſ. de iuſtitia, & iur. lib. 2. cap. 29. dub.6. nu.52. Clar. in pract. crim. quæſt.30. Lezana in verb. Immunitas Eccleſiaſtica numer. 18. Perſic. de offic. Sacerdot. lib.1. cap.9. dub.12. nu.119. Azor. inſtit. moral. part.2. lib.9. cap.9. tit. 12. Barboſ. de iur. Eccleſ. lib. 2. cap. 3. num. 56. Summa Angelica verb Immunitas num. 16. Goffred. in ſumma rub. de Immunit. Eccleſiaſtica numer. 8. in fin. Antonin. in ſumma* §. 3. *tit.12. cap. 3.* §. 1. *verſ. ſuper eo, Suarez. de Religioſ. tom. 1. lib. 3. cap. 12. num. 6. & ſeq. Peregrin. de immunit. cap.13. nu.13. Bonacin. tom. 2. diſ. 3. quæſt.7. punct.3. num.8. Farinac. de immunit. Eccleſ. cap.16. num.209. in fin. & cap. 21. nu.329. Diana reſol. moral. part. 1. tract. 1. reſol.12. & part.6. tract.1. reſol.33. verſ. ſed iſte homo, Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap. 16. dub. 31. num.1. tom. 2. Iacob. Pignatel. conſult. canon. 95. num.2. Sperel. deciſ. 59. num.10. tom.1.*

2 Hinc eſt, quod exiſtens in Eccleſia condemnari non poteſt ad exilium, vel ad triremes, vel ad perpetuam ſeruitutem, cum iſtæ pœnæ computantur inter pœnas corporales, à quibus redditur immunis confugiens ad Eccleſiam, vigore priuilegij immunitatis loco conceſſi, *Bonacin. tom. 2. diſ. 3. quæſt.7. punct.3. num. 8. verſ. ex quo patet, Suarez. de Religioſ. tom.1. lib.3. cap.12. nn.6. & ſeq. Farinac. de immunit. cap.21. nu.333. & 335. & ſeq. Leo in Theſaur. for. Eccleſ. part. 1. cap. 13. verſ. reos criminis.*

3 Contrarium docent, *Gambacurt. lib.4. cap.33. & 35. Cutel. de immunit. Eccleſ. lib. 1. quæſt. 12. per tot. Sarp. de iure Aſylorum cap. 2. fol. 30.*

4 Amp. primam ſententiam, quod reus ex eo, quod ad Eccleſiam ſemel confugit, per eius receſſum non amittat priuilegium immunitatis, adeò vt puniri non debeat à Iudice Laico, & hoc eſſe de iure verius ex ſpeciali immunitatis priuilegio tradit, *Perſicus de offic. Sacerdotis lib.1. cap.9. dub. 12. num. 121. Oltrad. conſ.159. in fin. Silueſtr. in verbo immunitas quæſt.4. Angel. eod. verb. qu.16. Armil. eod. verb. num.12. Io. de Viſcbis de immunit. Eccleſ. num.54. Decian. conſ.80. nu.9. lib.3. Azor. inſtit. moral. part. 2. lib. 9. cap.9. quæſt.12. Fagundez. part. 2. lib. 4. num.48. Boſ. ſub tit. de captura*

Digitized by Google

num.24. Abb. in cap. inter alia num.8. de immunit. Eccleſ. Boer. deciſ.109. num.8.

5 Limit. ampliationem procedere in 4. caſibus, primo quando Reus fuit condemnatus à Iudice Eccleſiaſtico, 2. quando reus extrahitur ab Eccleſia in caſibus non exceptis, in quibus immunitate gaudere debet, 3. quando reus extrahitur in caſibus etiam exceptis abſque tamen Epiſcopi licentia, 4. quando fuit conſignatus ab Epiſcopo in caſibus ſimiliter exceptis cum cautione impunitatis quo ad vitam, membra, & alias pœnas corporales iuxta *cap. id conſtituimus, & cap. reum 17. quaſt.4.* vt docent *Diana reſol. moral. part. 6. tract. 1. reſolut. 33. verſ. ſed quidquid ſit, Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap.16. dub.31. num. 14.*

6 Verum quod hodie hic vltimus caſus poſt conſtitutionem Gregor. XIV. non habeat locum, eo quia vigore dictæ conſtitutionis Reus in caſibus exceptis liberè Curiæ ſæculari puniendus tradi debeat, ac ſi nunquam ad Eccleſiam confugiſſet obſeruat *Thom. del Bene loco citato num.14. in fin. ex Clar. Boer. & Ambroſin. de immunit. cap. 11. num.6.*

7 Lim. principalem concluſionem, quod Reus ad Eccleſiam confugiens quando ab eadem extrahi non debet, licet non poſſit corporali pœna puniri, tamen quia delicta impunita remanere non debent, propterea à Iudice Eccleſiaſtico extraordinaria pœna, ſcilicet pecuniaria afficiendus erit, & cogendus ad pœnitentiam agendam, tanquam effectus de iurisdictione ſua ex loci prærogatiua probat textus in *cap. inter alia de immunit. Eccleſ.* ibi, *eſt tamen de eo, quod inique fecerit legitimè puniendus, & hoc dummodò Eccleſiaſticus Iudex delinquentis, qui ad altare confugit ſaluam habeat vitam, & membra.* Et malè facere Prælatos, ſi confugientes ad Eccleſiam impunitos demittant, cum alias confouerent crimina, & facerent contra iuſtitiam *Hoſtien. & poſt eum communiter Canoniſtæ in dicto cap. inter alia nu.1. poſt med. col.2. in princ. verſ. Prælati verò, Summa Angelica in §. immunitas num.16. Vitalin. in Clem.1. nu. 71. de pœnit. & remiſſ. Caſtus Palauſ. tom.2. tract. 12. diſ. vnica punct. 11. num.9. Farinac. in Append. de immunit. Eccleſ. cap.21. num.339. Thomas del Bene de immunit. tom.2. cap.16. dub.31. nu. 8. vbi in fin.*

8 quod immò reus procurare debeat, quia ſic ab Eccleſiaſtico multatus, non poterit amplius de eodem delicto criminaliter ab vllo accuſari, inquiri, vel iudicari &c. alioquin priuilegium immunitatis Eccleſiæ parum, aut nihil prodeſſet *Iacob. Pignatel. conſult. canon. 95. num. 2.* vbi

9 quod non ſolum ab Epiſcopo multari poſſit pœna pecuniaria, ſed etiam perpetuæ ſeruitutis in ſubſidium erga offenſum, vel detruſionis in Monaſterium, *Diana reſol. moral. part. 6. tract. 1. reſol.33. §. ſed hic obiter.*

10 Nec valet argumentum Iudex Eccleſiaſticus non poteſt extrahere confugientem ad Eccleſiam ergo illum non poteſt punire, quia immò poteſt punire etiam illum non extrahendo ab Eccleſia, nempè carceris, vel in Monaſterium detrudere intra ſepta Eccleſiæ, vel pecuniariter multare, quia licet immunitas Eccleſiaſtica tribuat confugienti priuilegiũ ne damnari poſſit ad mortem, vel alia pœna corporali affici, aut per Iudicem ſæcularem puniri, non tamen adimit, aut tollit poteſtatem Epiſcopo animaduertendi in reum tanquam effectum de ſua iuriſdictione, prout Religioſi, & Prælati Regulares animaduertere, & punire poſſunt eorum ſubditos delinquentes, licet intra clauſtra Monaſterij, & in loco immuni exiſtat, ne delicta impunita remaneant, exemplo Domini Noſtri Ieſu Chriſti, qui fecit funiculum de flagellis puniendo, & eijciendo ementes, & vendentes de templo, vt benè conſiderauit *Bonifat. de Vitalin. in Clemen.1.nu.71.de pœnit. & remiſſ. relat. per Farinac. de immunitat. cap. 21.*

11 *num.339. vbi num. 138.* contrarium tenentes refert, ſcilicet, quod poſſit etiam à Iudice laico puniri extra ordinem ſi confugiens extrahatur, ſecus ſi nolit extrahi, quo caſu quod neque ſæcularis Iudex, neque Eccleſiaſticus procedere debeant ad pœnam.

12 Lim. 2. principalem concluſionem, quod confugiens ad Eccleſiam in delictis atrociſſimis poſſit etiam pœna corporali puniri exilij, perpetui Carceris, & triremium remittendo pœnam vltimi ſupplicij à Sacra Congregatione Immunita-

13 tis, vel à Summo Pontifice, cui tantum ſpectat, & plenam auctoritatem habet immunitatem declarandi, reſtringendi, augendi, & limitandi pro vt ſibi videbitur iuxta caſuum contingentiam, & delictorum circumſtantias, & qualitates, vt probat text. ſecundum vnum intellectum *in cap. vxor. felicis 17. quaſt. 4. Ambroſin. de immunit. Eccleſ. cap. 1. num. 6. Decia. cap.27. num.4. lib.6. Graſſet. de Homicid. prod.§.29. & 30. Pigna-*

14 *tel. conſult. canon. 95. ſub num. 3.* Papa enim eſt ſupra ius, *cap. propoſuit de conceſ. præben.* immò

15 eſt viua lex, quæ ſemper loquitur, & quidquid in dubijs ſtatuit circa canonum interpretationem, ſi eorum intellectui eſt conforme cenſetur illos approbare, ſi verò eorum diſpoſitioni repuguat cenſetur eadem poteſtate, qua condidit abrogare *cap. 1. vbi Doctores de conſtit. in 6.* quia

16 omnes canones habet in ſcrinio pectoris ſui,

17 *l. omnium C. de teſtament.* Et de Pontificis poteſtate dubitare temerarium eſſet, vt in puncto concludit *Farinac. de immunit. cap.22. num. 346. vſque ad 350.* vbi refert nonnullas ordinationes Summorum Pontificum facientes in ſupradictorum corroborationem.

18 Hinc eſt, vt poſtquam confugientes ad Eccleſiam graui criminis rei auctoritate Summi Pontificis extraordinaria pœna triremium multati fuerint, non poſſunt amplius puniri per Iudices laicos, alias violaretur immunitas Eccleſiaſtica, & priuilegium immunitatis parum, aut nihil prodeſſet, *Decian. lib. 6. cap. 29. numer. 6. Caſtro Palaus tom. 2. tract. 11. de reuerent. deb. loco. ſac. diſ. vnic. punct. 11. numer. 10. Dian. reſol. moral. part. 6. tract. 1. reſol.33. Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. tom 2. cap.16. dub. 31. num.9. & 10.*

19 Quod procedit etiam in caſu, quo tantum pœna pecuniaria, vel alia non corporalis ab Epiſcopo irrogata fuerit, vt nequeat de cætero pro eodem delicto criminaliter accuſari, ſeu inquiri, vt tradunt *Doctores relati per Farinac. de immunit. cap. 21. num. 340. & per Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. tom. 2. cap. 16. dub. 31. nu. 10.*

&

Digitized by Google

& per Dianam reſol.moral. part.6. tract.1.reſol.33. verſ. ſed hic obiter, & §. fin.

20 Lim. 3. quod ſi ſponte confugiens egrediatur ex loco immuni poſſit corporaliter puniri, quia per ſpontaneum receſſum cenſetur renunciaſſe priuilegio immunitatis, & conſequenter ſemper hoc caſu vidiſſe reos puniri, perindè ac ſi nunquam ad Eccleſiam confugiſſet teſtatur, *Clar. in §. fin. quæſt. 30. nu.22.* & hanc ſententiam veriorem eſſe, & in praxi obſeruatam docet, *Farinac. de immunit. cap.19. nu.306. & ante eum voluit Roſel. in verb. Immunitas il 2. nu. 4. Decian. in tract. crim. lib.6. cap.26. nu.11. Suarez. de ſtatu Religioſ. lib.3. cap.12. nu.5. verſ. dixi autem*, reprobantibus *Silueſtrinam, & Io. de Viſchis* contrarium tenentes.

NVLLIVS HOMICIDII.

ARGVMENTVM.

Frater pro honoris proprij reparatione, occidens vxorem germani fratris non in actu Veneris, & adulterij, ſed poſt longum temporis interuallum an mortis naturalis pœna plectendus ſit hic fuſiſſimè ponitur. Defenſio quando dicatur in continenti, & ex interuallo attenta iniuria perſonali, & reali articulus explicatur, defenſor ad defenſionem contumacis admitti debet, ſi inſiſtat pro moderatione pœnæ exceſſiuæ, ſi exceſſus ex iuris regulis, & non ex probationibus facti deducendus ſit.

SVMMARIVM.

1 Pœna contra contumacem non debet eſſe maior delicto.
2 Sententia condemnans ad pœnam exceſſiuam nō eſt exequibilis, ſed ratione exceſſus in totum corruit.
3 Bannum pendente cauſa nullitatis pœnæ exceſſiuæ remanet in ſuſpenſo, & bannitus impune occidi nequit 4.
5 Quilibet de populo inſtare poteſt pro contumace pro moderatione pœnæ exceſſiuæ non per probationes facti, ſed per regulas iuris.
6 Homicidium commiſſum cauſa honoris, vel eſt impunibile, vel mitius puniendum 7. citra mortis pœnam 8.
9 Pater, & Maritus occidens filiam, vel vxorem in ſtupro, & adulterio deprehenſam, vel nulla, vel extraordinaria pœna plectendi.
10 Amp. in eo, qui ſibi, vel ſuis ſtuprum inferre intendit, & in filio, qui iuſſu Patris adulterum interficit 11. Et in Patruo neptem ſtupratam occidente 12. Et in fratre occidente ſororem cum amaſio repertam, vel eum, qui minatus fuerat ſe velle carnaliter cognoſcere eius ſororem 13.
14 Delinquens propter iuſtum dolorem eſt excuſandus, præcipuè ad euitandam pœnam ordinariam 15.
16 Homicidium cauſatum ex prouocatione facta occiſi mitius puniendum.
17 Prouocatus dicitur in culpa, & non in dolo ideò extra ordinem puniendus.
18 Occidens etiam ex iniuſta cauſa motus à mortis pœna excuſatur.
19 Homicidium cauſa honoris commiſſum eſt impunibile, ſi fiat in continenti, ſecùs ex interuallo. Contrar. n.20.25.
21 Honoris defenſio dicitur ſemper præſens.
22 Honor non eſt inulttus relinquendus, ett in magno pretio habendus 23. Et expedit magis mori, quam gloriam ſuam euacuare 24.
26 Occidens ex interuallo ex iuſto dolore mitius puniendus.
27 Iniuria alia eſt realis, alia perſonalis.
28 Iniuria perſonalis in continenti propulſari debet.
29 Realis verò etiam in continenti diſcretiuè tamen ſcilicet, quam primum poterit, ſaltem ad euitandam pœnam ordinariam 30.
31 Dictio in continenti eſt accipienda cum temperamento, vt non excludat aliquod temporis ſpatium.
32 Frater, qui poſt triennium occidit ſtupratorem ſororis condemnatus ad triremes.
33 Maritus occidens vxorem pro adulterio ex interuallo à pœna ordinaria excuſandus.
34 Amp. in eo, qui alapha offenſus offendentem poſt aliquos annos occidit.
35 Homicidium commiſſum ex interuallo ad actum tamen defenſionis neceſſarium, cenſetur, ac ſi in continenti committatur.
36 Prouocatus ſi ex interuallo prouocantem interficit, ſi ad extraneos actus non ſe diuerterit pœna mortis non punitur.

DECISIO LXXXVI.

RETinebat quædam Camilla adulterinum commercium cum N. Clerico, qui ſceleris enormitate agitatus, anceps de vltione, quam aduerſus eum fortaſſe capere poterat vnus ex germanis fratribus coniugis eiuſdem Camillæ, diabolico ſpiritu ductus mala malis addēdo in Felicem iuuenem interfecit, Clemens alter frater non tam ob fratris necem, quam ob paſſam proprij honoris iacturam iuſto dolore commotus iniuriam ad animum reuoluens, præfatam Camillam ſagrilegi adulterij ream trucidare curauit; perpatrato flagitio, arreptaque fuga, fuit per D. Gubernatorem in contumaciam contra eundem transmiſſa inquiſitio, & publicatum bannum in pœnam vltimi ſupplicij, habito per conſanguineos recurſu ad Dominum loci perpatrati delicti, in temporalibus, & ſpiritualibus pro moderatione pœnæ, placuit me conſulere, vnde diſcuſſo dubio, an ſit locus moderationi pœnæ in caſu, de quo agitur, affirmatiue reſpondendum duxi, quoniam homicidium commiſſum cauſa honoris ex infra dicendis non eſt capitali pœna
1 plectendum, ſed mitiori, neque enim aduerſus contumacem licet fictè confeſſum irroganda venit maior pœna, quæ commiſſi criminis limites excedat, & cum eius qualitatibus aggrauantibus, vel minuentibus non commenſuretur, *l. reſcriptum ff. de ijs, quib. vt indign. l. ſancimus C. de pæn. l. reſpondendum ff. eod. tit. cap. fœlicis §. illud autem eod tit. in 6. Giurba conſ. crim. 81. num.8. & ſeq. & num.19. Menoch. de arbitrar. lib.1. quæſt.90. n.38. Scaccia de iudic. lib.1. cap.58. num.12. Farinac. q.4. num.10. & quæſt.17. num 9.*

2 Ac proinde inquiſitionem imo etiam nec ſententiam condemnantem ad pœnam exceſſiuam exequibilem eſſe, ſed in totum ratione exceſſus, & maioritatis penè corruere docent *Aym. conſ.941. num.23. vol.5. Plot. inter conſ. crim. diuerſ.72. nu.31. & 32. lib.2. Cartar. de execut. ſent. capto bannit. in cap fin. num.48. & ſub num. 49. per text. quem allegat in l.4. ff. de re iudic. Clar. quæſt.93. num.4. Giurba conſ 83. num.5. & 6. & num.8. & pluribus ſequentib. Farinac. quæſt.11. num.62. & conſ.28. num.1. tom.1. conſ.111. num.9. & conſ.121. num.6. ad med. verſ. ſi vero lib.2. Vermigliol. conſ. crim.26. num.1. conſ.223. num.16. & conſ.345. num.13.*

3 Quod adeo indubitatum redditur, vt bannum pendente cauſa huiuſmodi nullitatis remaneat in ſuſpenſo, iuxta ſingularem doctrinam *Alex. in l.3. §. ſi ſeruus num.7. ff. de acq. poſſ. Afflict. par.2. conſtit.*
4 *Regni rub.1. num.15.* adeo vt Bannitus impune occidi nequeat. *Boſ. qui de commun in tit. de nullit. aduerſ. ſenten. num.5. cum alijs relatis per Cartar. de execut. ſenten. capto bannito cap. fin. num.110. in fin.*

cus

5 Et quamuis contumax non audiatur niſi perſonaliter compareat, attamen obiectum procedit quando audiendus eſſet per actus iudiciales, ſecus autem per viam extraiudicialem, vt in præſenti inſtantia, nam tunc quilibet de populo contumacia non obſtante inſiſtere poteſt pro moderatione pœnæ exceſſiuæ, præcipue ſi talis exceſſus ex iuris regulis, & non ex probationibus factum concernentibus deducẽdus ſit; intereſt enim reipublicæ, magis quam ratio boni regiminis, ne quiſquam indebite condemnetur, tenentur propterea Iudices ex officio pro contumace comparentes audire, tam de iure, quam ex praxi, vt teſtatur *Vermigliol. conſ.26. num.3. & 4. conſ. 68. num.3. conſ.78. num.2. & conſ.79. num.1. & animaduertit Farinac. quæſt.99. num.234. in fin. & 238.239. cum ſeq.* prouti etiam voluerunt *Innocen. in cap. cum inter 16. num.3. poſt princ. verſ. ſed dic. de elect. Bald. conſ.328. num.2. lib.2. & conſ.335. num.1. ante med. verſ. præterea lib.3. Boſ. in tit. in crim. indic. quis poſſit pro abſente inter nu.14. poſt med. verſ. quod quilibet.*

6 Ex iuris enim regulis conſtat de exceſſiuitate pœnæ, dum ex ipſa inquiſitione deducitur homicidium patratum fuiſſe cauſa honoris, quod vel redditur licitum, & impunibile, ſecundum *Iacob. Bauleueh. in repet. l. capitalium §. famoſus num.161. ff. de pœn. Bertaz. conſ.42. per tot. Giurb. conſ. crim.84. num.16. circa fin. per text. quem allegat in l. vt vim ff. de iuſt. & iur.*

7 Vel ſaltem mitius eſt puniendum, cum cauſa honoris equiparetur cauſæ vitæ *l. iſti quidem in fin. ff. quod met. cauſ. l. iuſta ff. de mand. vind. Iaſ. in l. vt vim nu.36. ff. de iuſt. & iur. Crauet. conſ.2. n.8. Rimiuald. iun. conſ.5. n.98. & conſ.234. nu.19.62. & 63.*

8 Nec qui pro honoris ſui tutela alium occidit naturalis mortis pœnam pati debet, argumento *l. iſti quidem ff. quod met. cauſ. Bald. & communiter ſcribentes in l. vt vim ff. de iuſt. & iur. Honded. conſil.105. à num.42. in 1. Giurba conſ.86. num.7.*

9 Pater igitur, vel Maritus occidens filiam, vel vxorem in adulterio, vel ſtupro deprehenſam excuſatur ob iuſtam iram, iuſtumque dolorem, quo ſic ad occidendum commotus fuit, vt vel nullam prorſus, vel extraordinariam tantum pœnam ſubire debeat, *textus eſt in l. nec in ea §. fin. ff. ad l. Iul. de adult. ibique gloſ. in verb. omnem in l. marito vbi gloſ. in figuratione caſus verſ. nec qualibet ff. eod. probatur etiam in l. ſi adulter cum conſenſu §. Imperatores ff. de adulter. l. Graccus C. eod. Pariſ. conſ.154. num.2. & ſeq. Carrer. in pract. crim. in tract. de homicid. §. octauo excuſatur Pater, & in §. excuſatur Maritus per tot. vbi latiſſime Clar. in §. homicidium verſ. dixi etiam, & ſeq. Gomez. de delict. in tit. de homicid. num.42. Farinac. conſ.141. num.1. & quæſt.91. num.6. Cabal. de omni genere homicid. num.45. & crim. reſol. caſ.300. num.14. 18. & 26. Bellon. de iis, quæ fiunt in continenti cap.9. num.3. Marta vot.206. num.3. Giurba conſ.86. nu.9. Rota deciſ.1. nu.1. par.9. tom.1. rec.*

10 Ita pariter occidens eum, qui ſibi, vel ſuis ſtuprum inferre intendit, abſque pœna dimittendus eſt, *l.1. §. fin. ff. de ſicar. ibique gloſ. in verbo dimittendum, Carrer. in tract. de homicid. §.26. excuſatur,*
11 *Farinac. conſ.66. num.3. lib.1.* ſic filius, qui patris iuſſu adulterum interfecit, excuſatur, ac ſi pater occidiſſet, *Cabal. crim. reſol. caſ.300. num.78.*
12 de patruo neptem ſtupratam occidente, vt mi-
13 tius puniatur ſuadet *Thob. Noni conſ.109.* & frater ſi ſororem in infragranti cum amaſio repertam interficiat, nec mortis pœna ſubire debet, *Paſqual. de iur. patriæ poteſt. par.1. cap.5. num.21.* & de occidente eum, qui minatus fuerat ſe velle carnaliter cognoſcere eius ſororem, quod non ordinaria homicidij pœna plectendus ſit, ſed tantum ad triremes tranſmittendus ſcriptum reliquit *Gram. deciſ.5.*

14 Turpis autem viuendi. Bertæ ratio negari non poteſt, quod iuſtum dolorem in Clementem cauſauerit, cuius impulſu, pro ſuæ domus honoris reparatione ad homicidij actum deuenire coactus fuit, venit propterea excuſandus, & mitius puniendus, cum difficillimum ſit iuſtum dolorem temperare, homo enim intenſo dolore permotus, non eſt in plenitudine intellectus, vt pulchre Doctorum, Philoſoforum, Hiſtoricorum, & Oratorum exemplis, & auctoritatibus exornat *Tiraquel. de pœn. temperan. caſ.1. per tot. in diſcurſu, & habemus optimum textum in l. adulterium cum conſenſu §. Imperatores ff. de adulter. l. Graccus ff. eod. Falin. in cap. dilecti filij num.23. de except. Abbas in cap. olim num.15. de reſtit. ſpoliat. Maſcard. de probat. concluſ.1126. num.50. Tuſch. lit. I. concl.360. nu.8. Cabal. reſol. crim. caſ.288. nu.63. latè Bero. conſ.189. à num.2. in 3. Bardel. conſ.176. num.25. Farinac. quæſt.91. num.7. Bellon. de iis, quæ fiunt in continenti cap.8. num.2. Giurba conſ.86. num.8. Theſaur. deciſ.178. num.4. Gram. deciſ.5. num.25. deciſ.23. deciſ.29. num.26. Peguer. deciſ.78. num.43.*

15 Qua ratione iuſtus dolor redditur valde conſiderabilis ad effectum euitandi pœnam ordinariam, quando prouenit vt in præſenti ex iniuria graui illata agnatis, & cognatis facto ipſius occiſi, iuxta tradita per *Farinac. quæſt.91. numer.7. quæſt.105. num.288. & quæſt.126. num.214.*

16 Quoniam hoc caſu cum homicidium dicatur cauſatum ex prouocatione facti occiſi, mitiorem pœnam meretur, vtpotè quia ignoſcendum ſit ei, qui prouocatus ſe vlciſci voluit, etiam ſi moderamen inculpatæ tutelæ exceſſerit, vt loquitur *textus in l. qui cum maior §. libertus ff. de bon. libert. Marſil. in pract. §. quoniam nu.62. & 63. & conſ.137. per tot. Boſs. in tit de homicid. ſub nu.59. Clar. in §. fin. ſub num.60. verſ. nunc quæro, Gomez. de delict. in tit. de homicid. num.24. in fin. Farinac. quæſt.91. num.7.*

17 Comprobatur Fuſius, quia prouocatus delinquendo non dicitur in dolo, ſed in culpa, & ſic non de dolo pœna ordinaria, ſed de culpa extra ordinem puniendus, *Tiraquel. de pœnis temperan. caſ.1. num.6. Nouel. ad defenſ. n.29. Marſil. conſ.137. num.21. & 22. & in pract. §. quoniam num.65. & ſeq. Rom. ſing.3. Farinac. quæſt.91. num.8. & quæſt.126. num.50. Vermigliol. conſ. crim.37. num.1.*

18 Hinc eſt, quod ſi qua iniuſta etiam ex cauſa reus ad maleficium committendum motus fuerit à naturalis mortis pœna, vel alia etiam corporis afflictiua excuſatur. *Pariſ. in cap. dilecti nu.16. de except. Alex. conſ.128. num.11. in 4. Honded. conſil.105. num.23.36.37. & 39. in 1. Marta voto 206. num.8. Tiraquel. de pœn. cauſ.43. Giurba conſ. crimin.86. num.8. Gizzarel. deciſ.18. num.4. Gramat. deciſ.5. num.25. deciſ.23. deciſ.29. nu.26.*

19 Quibus reſiſtere non videtur diſtinctio, quæ pro reſponſione afferri poteſt, quod homicidium

cauſa

cauſa honoris in tantum redditur, vel impunibi-
le, vel mitiori pœna plectendum, ſi in continen-
ti, vel in actu prouocationis, vel depræhenſionis
in ſtupro, adulterio, & ſimilibus defenſio hono-
ris ſequatur, & homicidium in fragranti crimi-
ne patretur, ſecus ſi ex interuallo, cum tunc di-
catur appenſatum, & dolo commiſſum, quod
enim in continenti abſque temporis ſpatij inter-
poſitione fit ſine dolo præſumitur, quod vero ex
interuallo non caret machinatione, & fraude,
*Bellon. de ijs, quæ fiunt in continenti cap. 65. num. 17.
& late conatur probare Farinac. conſ. 141. à num. 4.
per tot. lib. 2. Bart. in l. cum qui ad fin. ff. de vi, & vi
armat. Blanc. in prax. par. 3. defenſionis num. 3. Clar.
in § homicidium, verſ. idemque Gail. pract. obſer. lib. 2.
obſer. 101. num. 5. Marta vot. 206. num. 5. & 6.*

20 Quia contrarium videtur magis æquitati con-
ſonum, vt pulchre tuetur idem *Farinac. conſ. 66.
num. 5. lib. 1. per textum expreſſum in l. Diuus Adria-
nus ad l. Pomp. de parricid,* vbi expreſſe loquitur de
parricidio commiſſo ex interuallo poſt illatam
iniuriam, nempe de Patre occidente filium non
repertum in actu venereo cum Matre, ſed in ſiluis
in venatione, & ſic poſt commiſſum inceſtuoſum
adulterium, & nihilominus propter iuſtum do-
lorem non mortis, ſed deportationis pœnam im-
ponit. vt conſiderauit *Decian. tract. crim. to. 2. lib. 9.
cap. 8. rub. de aſcendentibus deſcendentes occidentibus
num. 11.* & expreſſe tradiderunt in dicta *l. Bart.
Arg. & alij plures relati per Bertaz. conſ. 356. nu. 18.
lib. 2.*

21 Ingenuis quidem hominibus honoris defenſio
dicitur ſemper præſens non obſtante interuallo
annorum, cum honor quibuslibet rebus præpo-
nendus ſit, *l. Iulia vbi notant DD. ff. ſi quis omnis
22 cau.* propterea verendum eſſe honorem ſuum in-
ultum relinquere admonet *text. in l. Miles § ſocer.
ff. de adult.* Immo crudelem eſſe, qui ſuam famam
23 ſpernit ſubdit *text. in cap. nolo 2. quaſt. 2.* famam,
& honorem magno pretio habendas eſſe, & pari
paſſu cum vita ambulare firmatur in *l. iuſta ff. de
24 manumiſ. vend.* propterea quod expediat magis
mori, quam gloriam ſuam euacuare fatetur Apo-
ſtolus, vt recenſet *Vaſq. de controuerſ. illuſt. cap. 11.
num. 7. Bertazol. conſ. 434. lib. 2. & conſ. 42. lib. 1.
25 Gram. deciſ. 98. num. 3.* quorum intuitu Senatum
Neapolitanum nunquam conſueuiſſe huius homi-
cidij reos damnare in pœnam ordinariam in pun-
cto vindictæ captæ ex interuallo teſtatur *Vermi-
gliol. conſ. crim. 37. num. 11. ex Gram. Gizzarel. Giurb.
26 quos allegat.* vt pote quia vbi dolor iuſtus concur-
rit ſit mitiganda, & minuenda pœna etiam in oc-
cidente ex interuallo, *Carrer. in pract. crim. in tract.
de homicid. verſ. ſi excuſat. num. 5. relat per Farinac.
conſ. 66. num. 5. in fin.*

27 Quæ licet exuberare videantur pro maiori ta-
men huius obiecti intelligentia, ac faciliori illius
diſſolutione firmandum eſt, quod iniuria alia ſit
realis, alia perſonalis, *l. . §. omnem, §. iniuria au-
tem, §. neratius ff. de iniur.* Perſonalis fit perſonæ,
& in perſonam, realis vero eſt quando directe per-
ſona non læditur, ſed honor, vt in Marito, cuius
vxor adulterium committit, in fratre cuius ſoror
ſtuprum paſſa fuit, in Patre cuius filia defloratur
vt eleganter declarat *Giurb. conſ. crim. 86. num. 10.*
28 Perſonalis in continenti propulſari debet, *DD.
in l. vt vim ff. de iuſt. & iur. l. 1. C. vnde vi. Bellon.
de ijs, quæ fiunt in continen. cap. 7. num. 0. Farinac.
quæſt. 112 num. 211. Marta dec. 206. num. 10.*

29 Realis dum lex vendictam in continenti per-
mittit, intelligi debet diſcretiue quam primum
commodè, & opportunè fieri poſſit, vt eadem
ſemper adſit ratio, ac ſi in fragranti deprehen-
ſus reus eſſet, *Bellon. de ijs, quæ fiunt in continent.
cap. 7. num. 6. Farinac. quæſt. 125. num. 211. Marta de-
ciſ. 206. num. 10.*

30 Quod verum ſaltem eſt ne pœnæ ordinariæ lo-
cus ſit ratione exceſſus loci, temporis, & perſonæ.
*Marta deciſ. 206, num. 10. cum alijs per Giurb. conſ.
31 crim. 86. num. 11.* dictio igitur in continenti non
Iudaice, & rigoroſe, ſed cum aliquo tempera-
mento accipi debet, vt aliquod temporis inter-
uallum non excludat ſi in continenti id fieri ne-
queat, interpretandum vbi commode poterit ar-
bitrio Iudicis, *ex lege 3. §. cum igitur ff. de vi, &
vi armat.* vt late comprobat, *Giurb. dicto conſ. 86.
num. 18. 20, & 23. ex Menoch. de arbitrar. caſ. 12,
num. 4. caſ. 30. caſ. 361. num. 27. Bellon. de ijs, quæ
fiunt in continenti in cap. 6. num. 5. cap. 117. num. 2.
cap. 166. num. 5. Surd. conſ. 252. num. 4. Sanch. de ma-
trim lib. 10. diſ. 12 num. 23. Theſaur. deciſ. 168. nu. 6.
Peguer. deciſ. 78. num. 41. prout etiam voluit Rot de-
ciſ. 811. num. 36. & 42. par. 1. diuerſ.*

Prudenti igitur Iudicantis arbitrio æquitate
inſinuante Clementem in continenti iniuriam in
honore paſſam propulſaſſe, licet in actibus vene-
reis Cammillam in fragranti non inuenerit, exu-
beranter ex ſupradictis ſuadere videtur, ex quo-
32 rum releuantia, in noſtris fere terminis fratrem,
qui pro honoris proprij defenſione ſtupratorem
ſororis poſt triennium trucidauit non mortis na-
turalis pæna, ſed ad triremes condemnatum
fuiſſe à Iudicibus M.R.C. Criminalibus facta re-
latione Proregi Siciliæ refert *Giurba conſ 86. in fin.*
33 & de marito pro adulterio vxorem occidente
non in continenti, ſed ex interuallo, vt à pœna
ordinaria excuſandus ſit deciſum refert *Marta
34 deciſ. 206. num. 7.* & de eo, qui alapha offenſus of-
fendentem poſt aliquos annos occidit iudicatum
teſtatur, *Gizzarel. deciſ. 18.* quia cauſa honoris
ad vlciſcendum ſemper vrget, vltionem ſuadet,
& viſibilem maculam ab intuentium oculis dele-
ri de momento ad momentum inſinuat, vt à bel-
luis non differat, qui pro honoris proprij defen-
35 ſione, eiuſque denigratione reſtauranda non co-
gitat, adeo vt ſi ex interuallo committatur ho-
micidium ad actum tamen defenſionis neceſſa-
rium in continenti commiſſum ex multis probat
Neguſ. conſ. 344. num. 15.

Conſiderabam vlterius Clementem ſemper de
amiſſi honoris reparatione cogitaſſe, abſque eo
quod moraliter ad extraneos actus retrahentes
ab hac cogitatione, & concepto dolore ſe diuer-
terit ex inquiſitione contra eundem traſmiſſa,
ibi, *cum mors prædicta ſecuta fuerit in perſonam quon-
dam Bernardini fratris dicti Clementis cauſa dicti com-
mercij carnalis, indignatus fuit contra eandem de qua
ſæpè ſæpius male locutus fuit;* vim faciendo in illis
vltimis verbis, *de qua ſæpè ſæpius male locutus fuit,*
quæ manifeſte indicant conceptum dolorem
ſemper conſeruaſſe; & animum vlciſcendi quam
primum poterat, & opportunitatem haberet nun-

quam

36 quam dimiſiſſe, vnde applicatur communis illa concluſio, quod prouocatus ſi ex interuallo prouocantem interfecit, dummodo ad extraneos actus non ſe diuerterit pœna mortis non punitur, *Soccin.iun conſ.117.num.37. vol.3. Clar.in § homicidium ſub num.34. verſ ſcimus tamen. Farinac. qui alios congerit.conſ.2.num.16.tom.1. Gram. deciſ.23. ſubnum.5.*

Et ita &c.

SVMMARIVM.

1 Delictum ira commiſſum mitius punitur.
2 Calor iracundiæ non excuſat in totum, ſed minuit pœnam.
3 Iuſtus dolor excuſat, & temperat pœnam.
4 Amp. procedere etiam in amicis, & conſanguineis videntibus amicum rixantem cum inimico.
5 Amp. vt tractatus durante tempore iracundiæ non inducit præmeditationem.
6 Prouocatus ſi prouocantem offendat mitius punitur.
7 Quælibet cauſa etiam iniuſta excuſat à pœna ordinaria.
8 Prouocatus offendens prouocantem per iram excuſatur à pace, & cautione rupta de non offendendo.
9 Committens periurium per iram, an excuſetur à pœna ordinaria.
10 Caloris iracundiæ permanentia vſque ad quod tempus admittatur ad excuſandum delictum ex interuallo commiſſum, & num.12.
11 Delictum debet committi in continenti, vt dicatur commiſſum calore iracundiæ, & num.12.
13 Vltio eſt, quæ non ſit in continenti.
14 Defenſio dicitur facta in continenti, ſi extranei actus non intercedant.
15 Dictio in continenti excludit temporis interuallum, non eſt tamen à iure determinatum in ſpecialibus caſibus 16. Ideo relinquitur Iudicis arbitrio 17.
18 Non exigit per neceſſe vt actus fiat eodem temporis momento, ſed longum aliquando denotat interuallum, & quod 19.
20 Delinquens calore iracundiæ mitius punitur ſi ira ſit magna, ſecus ſi parua, & quæ ſit ira magna, & parua declaratur.
21 Ita etiam ſi proueniat ex iuſta cauſa, ſecus ſi ex iniuſta.
22 Calor iracundiæ proueniens ex leui offenſione non excuſat.
23 Iracundia non excuſat delinquentem ſi ſatisfiect delictum commiſſum.
24 Ira an excuſet in crimine iniuriarum, & num.25. & 26. & 27.
28 Iracundia non præſumitur, ideo per allegantem eſt probanda.
29 Actus per iracundiam facti, nec in criminalibus, nec in ciuilibus valent.
30 Contractus celebratus calore iracundiæ eſt nullus.
31 Limit. ſi contractus ſit ad pias cauſas.
32 Sublim. procedere ſi ira ſit temperata, ſecus ſi magna.

ADNOTATIO I.

Delictum calore iracundiæ, vel iuſto dolore quando commiſſum dicatur, & excuſet à pœna ordinaria.

1 DElictum ira commiſſum mitius punitur dolo enim caret, quod in conſulto iracundiæ calore fit, & ira ſæpe etiam innocentes ad crimen adducit, propterea excuſat à culpa, & minuit delictum, per *text.in l.2. ibi, ſeù calorem C. de abol. l.aut facta §.cauſa ibi eum qui per iram ob extraneo pulſatus eſt ff.de pœn & in cap. ſi quis iratus vbi gloſ. 12. quæſt. 3. & in cap ira 11. quæſt. 3. Tiraq.de pœn. temperan. cauſ.1. num.1. Nouell. in tract. ad defenſ. num.82. verſ.calor iracundiæ, Boſs.in tit.de homicid. num.6. vbi ex auctoritate Diui Auguſtini* ſubdit difficilius eſſe iram continere, quam miracula facere *Clar.in §.fin. quæſt.60. verſ.eſt etiam*, nam ira impedit animum, & obtenebrat intellectum, ne poſſit diſcernere verum, *Farinac.in prax.in tit. de*
2 *pœn.temperan quæſt.91. num.1. & 4.* vbi quod licet non excuſet in totum, mitius tamen puniri debeat, vt etiam docet *Vermigliol. conſ. crimin.43. num.3. idem Farinac.conſ.2. num.10.poſt med.lib.1. Giurb.conſ.crim.17.num.15.& conſ.63.num.14.Cabal reſol.100. num.24. verſ.ſed alia mitiori.*

3 Amp.1. vt pariter delinquentem excuſet iuſtus dolor, difficillimum enim eſt iuſtum dolorem temperare, cum homo intenſo dolore permotus non eſt in plenitudine intellectus, ideo mitius puniri debet, *l. ſi adulterium cum inceſtu § Imperator ff. de adult. Dec.in cap.quidquid poſt num.8.ff.de reg. iur. Abb.in cap.1.num.2. in fin.de ſolut. Tiraquel de pœn.temperan. in diſcurſ per tot. Pet.de Planc.in epit. delict.lib 1 cap 3.num.19. Boſs.in tit.de homicid.numer.60. in fin. Gail. obſer.110. num.37. lib.2. Clar. in §.fin.quæſt.60. verſ.ſed hic quæro, Farinac. quæſtion.91.num.5. Gram.deciſ.5 num.1.*

4 Amp.2. in amicis, & conſanguineis videntibus amicum, vel conſanguineum rixantem cum inimico, aut aggreſſore, qui ſi ira, vel iuſto dolore commori ſe ingerant in homicidio ſunt mitius puniendi, *Vermigliol conſ.crim.43.num.4. Gizzarel.deciſ.Neapol.18 num.2.*

5 Amp.3. vt tractatus durante tempore iracundiæ non inducat præmeditationem homicidij, ſi eius probatio percutiat tempus, quo durauit, & creuit calor iræ ob paſſas verbis, & facto paulò ante iniurias, vt ex *Boſs.* exemplificante in eo, qui prouocatus deinde conuocat amicos ad homicidium, *de homicid num.61. verſ.pœna enim, comprobat Vermigliol.conſ.crim.43.num.12.*

6 Amp.4. vt prouocatus ab aliquo verbis, vel facto, ſi prouocantem offendat mitius punitur, tamquam iuſto dolore, & iuſta iracundia motus, etiam quod inculpatæ tutelæ moderamen excedat, cum prouocatus delinquendo non dicitur in dolo, ſed in culpa, pro qua pœna tantum extraordinaria imponi debet, quia vbi non adeſt dolus non eſt agendum de pœna ordinaria, vt bene animaduertit *Farinac.quæſt.91.nu.7. & 8. Cephal. conſ.crim.29. num.41.& 42. Meren. in tract. ad defenſ.num.60.& ſeq. Nouel.eod.tract. eod.num.79. & ſeq. verſ.prouocatus,& late probat Gram. deciſ.5.n.1. & per tot.*

7 Tum etiam quia quælibet cauſa etiam iniuſta excuſat à pœna ordinaria, & excludit dolum, *l. plagij ff.ad l flauiam de plagi, l.cum igitur C. de lib. Gram.deciſ.5.num.20.& 27.*

8 Amp.5. in pace, & cautione rupta de non offendendo, nam per iram prouocatus ſi offendat, excuſatur tamquam offenſio emanauerit ex noua cauſa ex ipſa prouocatione ſuborta, *Philip. de Vbald.inter. conſ.crim.diuerſ.153.num.2.lib.1. Hercul.de caut de non offen.cap.34.num.18. Farinac.quæſtion 91.num.12. faciunt tradita per Surd. deciſ.79. num.1.* dummodo tamen ira proueniat ex iuſta cauſa alias ſecus, *Maſcard de probat.lib.3.concl.115 num.66. Farinac.loco citato num.12.*

9 Amp.6. in crimine periurij, à quo quis excu-

ſatur

fatur ſaltem quoad pænam ordinariam, quando iuramentum fuit per iracundiam præſtitum, *Tindar. in tract. de teſt. lib. 1. cap. 10. num. 10. & 11. Farinac. qui alios allegat quaſt. 91. num. 15.* contrarium tenet *Spada conſ. 110. num. 4. tom. 1.*

10 Amp. 7. vt caloris iracundiæ permanentia, iuſtique doloris continuatio admittitur in delicto etiam poſt diem, immo poſt plures quotidie dies ab iracundia inchoata, *Boſſ. de homicid. num. 61. & 62.* vbi quod Senatus Mediolani iudicauit in diebus triginta, *Menoch. de arbitrar. caſ. 361. n. 20. Farinac. quaſt. 126. num. 214. & per tot. præcipue ante fin. verſ. & calore iracundiæ, & verſ. quod idem ſi committatur, & conſ. 2. num. 8. & conſ. 166. num. 9. poſt med. Vermigliol. conſ. 43. num. 6. & conſ. 71. num. 6. & conſ. 37. num. 10.* vbi quod calor iracundiæ dicitur durare etiam ex interuallo plurimorum annorum, ne dum menſium, ſeu dierum ad euitandam pænam ordinariam.

11 Contrarium quod delictum debet eſſe commiſſum in continenti, vt dicatur commiſſum calore iracundiæ, *l. quod calore, & ibi ſcriben. de regul. iur. Spada conſ. 110. num. 8. tom. 1. ex Bart. in l. eum qui ad ſin. ff. de vi, & vi armat. Blanc. in prax. par. 3. defenſionis num. 3.* cum ad vindictam tunc fiat *gloſ. in cap. 1. in verb. propulſandum 23. quaſt. 1. Clar. in in §. homicidium num. 24. Gail. lib. 2. obſer. 100. & obſer. 101. Marta vot. 206. num. 5. & 6.*

12 Adeoùt delictum commiſſum tribus horis poſt offenſam, & præuijs præparamentis ad illud pattandum, non poteſt dici commiſſum calore iræ, ſed potius præmeditate, *Menoch. conſil. 361. per tot. Spada conſ. 110. num. 10. tom. 1. &*

13 ad vindictam, cum vltio ſit quæ non ſit in continenti *Azeued. conſ. 38. num. 118.*

14 Siquidem in continenti facta defenſio dicitur, ſi extraneus actus non interceſſit, *Clar. in §. homicidium num. 6. ibique Baiard. num. 113. Maſcard. de probat. concluſ. 1126. num. 42. Neguſ. conſ. 344. n. 14.*

15 & 15. cum propria dictionis in continenti naturæ ſit, ſine temporis interuallo *gloſ. in cap. quia propter verbo mox.* id eſt in continenti nullo actu intermedio *de electlon. Iaſ. in l. ſi quis mihi bona §. iuſſum ff. de acquirend. poſſeſ. Brunor. in compend. reſol. iur. in verb. incontinenti Aldouin. conſ. 26. num. 26. Tiraq. de reuocan. donat. gloſ. reuertatur num. 112. Farinac. in fragment. lit. L. nu. 113.* Et denorat vt nullo etiam momentaneo actu interpoſito debeat actus celebrari, *ad text. ibique gloſ in l. ſi pater captus ff. de vulgar. & pupillar. ſubſtit. Bero in cap. 1. num. 38. de reſtit. ſpoliat. Honded conſ. 87. num. 142. in 2. Azed. de execut. mandat. cap. 16. num. 1. par. 4.* & dicitur in continenti fieri, quod perpatratur in fragranti delicto, hoc eſt donec animus continuus duret, *Cabal. crim. reſol. caſ. 159 num. 3.*

16 Vero cum hoc à iure in ſingulis, & ſpecialibus caſibus non ſit determinatum, *Cephal. conſ. 221. num. 16. Menoch. de arbitrar. caſ. 7. num. 8. & 9. Hon-*

17 *ded. conſ. 87. num. 143. in 2.* Ideo Iudicis arbitrio relinquitur quando defenſio, vel iniuriæ repulſatio, vel delictum, aut calore iracundiæ, aut iuſto dolore patratum dicatur, *Menoch. de arbitrar. caſ. 361. num. 20. Spada conſ. 110. num. 9.*

18 Adeo vt dictio in continenti non exigat per neceſſe quod actus fiat eodem temporis momento, *Abb. in cap. 1. num. 15. de mutu petit.* Sed longum quandoque ſignificat interuallum, *Alex. in l. 1. §. qui præſe us num. 8. & 12. ff. de verbor. oblig.* pro ſubiecta materia, *Honded. conſ. 87. num. 147. in. 2.* Quandoque aliquod breue temporis ſpatium Iudicis arbitrio taxandum, tum in ciuilibus, tum criminalibus, *Menoch. de arbitrar. caſ. 12. num. 4. caſ. 30. caſ. 361. num. 27. Bellon. de ijs, quæ ſiunt in continent. cap. 6. num. 5. cap. 117. nu. 2. cap. 166. nu. 5. Sanchez. de matrim. lib. 10. diſ. 12. num. 23. Contard. de moment. poſſeſ. limit. 12. num. 7. Decian. conſ. 94. num. 12. in 3. Surd. conſ. 252. num. 4. Crauet. conſ. 156. num. 17. Peguer. decif. 78. num. 41.*

19 Adeout interdum denotet tres dies, interdum attingat menſem, interdum extendatur ad ſex menſes, & quandoque referatur intra decennium, vt alijs relatis comprobat *Giurba conſ. crim. 86. num. 18. verſ. interdum tres deis.*

20 Limit. 1. principalem concluſionem, vt procedat quando ira eſt magna, ſecus ſi parua, parua enim dicitur ira, quando delinquens tempore delicti fuerit aliqualiter concitatus, ſed non à mente alienatus, magna vero dicitur, quando quis erat totaliter concitatus, & in totum à mente alienatus, vt ſui compos non fuerit, hoc autem vltimo caſu delinquens mitius punitur, primo vero non, *Dec. in l. quidquid num. 8. verſ. & quantum ff. de regul. iur. Nouel. in tract. ad defenſam num. 83. Carrer. in pract. in tract. de homicid. §. ſeptimo excuſat calor iracundiæ num. 6. Farinac. quaſt. 91. num. 40. Spada conſ. 110. num 7. tom. 1.*

21 Limit. 2. vt procedat quando ira proueniat ex iuſta cauſa, ſecus ſi ex iniuſta, nam calor iracundiæ non excuſat, quando iracundia eſt iniuſta, & DD. agētes de hac excuſatione loquuntur de iracundia iuſta, vt ſi maritus occidat vxorem repertam in adulterio, vel quid ſimile iuxta terminos *l. ſi adulterium §. Imperatorèm ſ. ad l. Iul. de adulter. & l. Gracchus C. eod. Felin. in cap. ſicut n. 3. poſt med. verſ. & maxime quando de iure inrau. Clar. in §. homicidium quaſt. 60. verſ. eſt etiam Carrer. in pract. tract. de homicid. §. ſeptimo excuſat calor iracundiæ num. 5. Farinac. quaſt. 91 num. 13. & 38. Spad. conſ. 110. num. 2. & 14.*

22 Limit. 3. in leui offenſione, ex qua non oritur ira adeò vehemens, vt inducat ad occidendum, etſi oritur, cum oriatur vitio illius, qui adeò ſine cauſa iraſcitur, non venit excuſandus, *Farinac. quaſt. 91. num. 39. Spada conſ. 110. num. 14. verſ. nec obſtat,* & ratio eſt, quia ira debet eſſe proportionata offenſioni, vt pro leui offenſione, non ſit caleſcendum, nec maxima ira concipienda, vndè cum facilè remoueri poterat non excuſat à pæna ordinaria, *Farinac. loco citato nu. 14. & 40. Spada eodem conſ. 110. num. 14. verſ. nec obſtat.*

23 Limit. 4. quando delinquens per iram poſt commiſſum facinus non oſtendit ſigna pænitentiæ, ſed ſedara ira in delicto perſeueret, illudque ratificet, tunc enim licet per iracundiam deliquerit non punitur mitius, *gloſſ. in l. ſi non conuitij in verbo calore in 2. ſolutione C. de iniur. ibique Angel. num. 6. in fin.* vbi quod hæc concluſio nullam habet dubitationem, *Farinac. quaſt. 91. num. 36.*

24 Limit. 5. concluſionem non procedere in crimine iniuriatum, in quo delinquens non excuſatur

ſatur ab illata iniuria etiam per iram, vt videtur probare *Text. in l. ſi non conuitij C. de iniur.* vbi quod etſi in rixa, & inconſulto calore iniuria fuerit illata, adhuc tamen niſi per annum fuerit præſcripta actio agi poteſt. *Clar, in pract. crim. §. iniuria, verſ. quæro quid ſi iniurians*, vbi reprobato *Io; Aruon.* teſtatur ita ſemper in practica obſeruari vidiſſe latè *Gail. pract. obſeru. 106. num. 9. &*
25 *ſeqq. lib. 2. Farinac. quæſt. 91. num. 30. & 31.* vbi quod hæc limitatio præſertim eo caſu procedat, quando iniuria eſt talis, quæ per pænitentiam reuocata non auſert iniuriam, damnum, & vituperium illatum, nec res ad priſtinum ſtatum reducit, ſecus autem ſi per reuocationem res reducitur ad priſtinum ſtatum, & iniuriatus in honore læſus non remaneat, nam primo caſu ira non excuſat, ſecundo caſu ſic, *Cyn. in l. ſi non conuitij num. 3. verſ. quid dicimus C. de iniur. Petrus à Plane. in Epit. delictor. lib. 1. cap. 2. nu. 19. ad fin. Duen. reg. 292. in limit. in fin. Gail. obſeru. 106. num. 11. lib. 2. Boſs. in tit. de iniur. num. 22. verſ. & inde.*

26 Contrarium quod etiam in crimine iniuriarum ira excuſat, niſi adſit perſeuerantia, *Bellapert. in l. ſi non conuitij col. 2. ante med. verſ. item dicit ſecundo C. de iniur.* nam ſi iniuria ſit verbalis, & fuerit per pænitentiam reuocata, tamquam ex iracundia prolata ceſſat iniuriarum actio *Cagnol. in l. quidquid num. 10. & ſeqq. ff. de reg. iur. Clar. in §. iniuria verſ. quæro quod ſi iniurians.*

27 Intellige ſupradictas opiniones, quod ira in crimine iniuriarum non excuſat in totum, & in his terminis procedit ſupradicta limitatio, in parte tamen verius eſt quod excuſat, ad effectum, vt ijs, qui per iracundiam iniuriam intulit mitius puniatur, *Rom. ſing. 514. num. 5. Dec. in l. quidquid num. 7. ff. de reg. iur. Boſs. in tit. de iniur. ſub num. 22. Clar. in §. iniuria ſub verſ. quæro quid ſi iniurians Capel. Tholoſ. deciſ. 410. & ibi Adden. lit. A. in princ. Farinac. quæſt. 91. num. 33. qui alios allegat.*

28 Limit. 6. Vt iracundia non præſumatur, ideò per allegantem probanda eſt, ſed probata iræ occaſione, abſque alio præſumitur, quis motus ex ea, prout benè Philoſophorum, & Medicorum auctoritatibus probat *Dec. in l. quidquid ff. de reg. iur. Farinac. quæſt. 91. num. 43.*

29 Cæterum omnes actus iracundiæ calore facti nedum in criminalibus, ſed etiam in ciuilibus non valent, & nulli, & irriti ſunt, nulliuſque roboris, & momenti, vt colligitur *ex Textu in l. 3. & ibi gloſs. ff. de diuor. & in l. quidquid, vbi etiam gloſs. ff. de reg. iur. & in l. ſi filiam tuam C. de inof. teſtam. & in cap. diuortium, & ibi etiam gloſs. de pæniten. diſ. 1. Tiraq. de pæn. cauſ. 1. Duen. 292. in princ. Diaz. reg. 65. in princ. Farinae. quæſt. 91. num. 18. &*
30 *num. 19.* vbi exemplificat etiam in contractibus celebratis calore iracundiæ, quod pariter redduntur nulli, & inualidi.

31 Limit. in actu, & contractu celebrato ad pias cauſas, *per Text. in cap. ſunt qui opes 17. quæſt. 4. Rom. ſing. 114 num. 1. verſ. fallit niſi fiat &c. Tiraq. de pæn. temperan. cauſ. 1. num. 24. in fin. & num. 28. in fin. & de priuileg. piæ cauſ. priuil. 108. Duen. reg. 292. in 2. limit. Farinac. quæſt. 91. num. 20.*

32 Sublimi. procedere ſi ira ſit temperata, & non talis, quæ contrahentem, vel donantem à mente alienauerit, quia tunc nec fauore piæ cauſæ contractus ſubſtinetur, tamquam in hoc nullum habeat ſpeciale priuilegium, *Nauar. in cap. diuortium nu. 16. de pæniten. diſt. 1. inter eius opera in fol. tom. 1. pag. 261. Farinae. quæſt. 91. num. 21.*

PRÆNESTINA CARCERATIONIS.

ARGVMENTVM.

Gaudet immunitate eccleſiaſtica, qui cum armis probibitis in Eccleſia ſe recipit, nec à laica poteſtate armis ſpoliari poteſt; Eccleſia gaudet immunitate, etiam quoad fabricam, & parietes exteriores prout eius ſtillicidium viam publicam occupat, ſecus extra ſtillicidium prout viæ publicę conducunt; Oratorium Confraternitatum Laicarum ſi ſit auctoritate Epiſcopi fundatum gaudet immunitate eccleſiaſtica, extrahens inuitum è loco immuni, an incurrat excommunicationem ipſo facto, exactè refertur.

SVMMARIVM.

1 Immunitate Eccleſiaſtica gaudet, qui cum armis prohibitis in Eccleſia ſe recipit 3. Contrarium num. 4. reprobatur num. 5.
2 Quæ delicta excipiantur in conſtitutione Gregoriana ad effectum amittendi beneficium immunitatis Eccleſiæ, ſi in eadem committantur.
6 Eccleſia Epiſcopi auctoritate fundata non ſolum gaudet immunitate quoad partem interiorem, ſed etiam quoad partem exteriorem quoad totam eius fabricam 7. & prout eius ſtillicidium viam publicam occupat 8.
9 Oratorium auctoritate Epiſcopi fundatum gaudet immunitate Eccleſiaſtica, ſecus ſi auctoritate priuata licet alicui Eccleſiæ adhæreat 10.
11 Carceratio, ſeu extractio è loco immuni facta à laica poteſtate in caſu non excepto eſt ipſo iure nulla.
12 Immunitas competit ei, qui violenter ab Eccleſia extractus fuit.
13 Extractus ab Eccleſia de facto, eidem etiam de facto reſtituendus eſt.
14 Confugiens ad Eccleſiam nec directè, nec indirectè extrahi valet.
15 Extrahens inuitum ab Eccleſia ipſo facto incurrit excommunicationem 17.
16 Sed ſecundum diſpoſitionem ſacrorum canonum eſt ferendæ, & non latæ ſententiæ.
18 Arma reo exiſtenti in Eccleſia, in quibus caſibus auferri poſſunt 19.
20 In materia immunitatis attendendum eſt ius Canonicum, & ius Ciuile.
21 Iuriſdictio in Eccleſia ſolum per Iudicem Eccleſiaſticum exerceri poteſt, ſecus per Iudicem laicum.
22 Eccleſia eſt de Territorio Epiſcopi, & non Iudicis ſæcularis, & exemptus ab eodem 23.
24 Habet ius defendendi reum confugientem in caſibus non exceptis.
25 Eſt de territorio Iudicis ſæcularis quoad tuitionem, non quoad impugnationem.
26 Eccleſiæ pro extractis ab eadem competit actio ſpolii, & interdictum de libero homine exhibendo contra quoſcunque detentores 27.
28 Extrahentes à cenſuris non ſunt abſoluendi niſi reintegrata Eccleſia, & refectis damnis.
29 Iudex ſæcularis an poſſit extrahere delinquentem petita, ſed non obtenta licentia ab Epiſcopo.
30 Extractus de licentia Epiſcopi retineri debet in carceribus Curiæ Epiſcopalis.
31 Iudex ſæcularis neque ex conſuetudine poteſt extrahere propria auctoritate è loco immuni, & in proprijs carceribus retinere donec diſcutiatur, an gaudere debeat immunitate.

D E-

Digitized by Google

DECISIO LXXXVII.

PAulus Montius in fragranti repertus geſtare manuale tormentum, aliaque arma prohibira in Terra Lugnani coutra formam bandimenrorum Principis, & in temporalibus Domini, inſectatus à Birruatijs Curiæ ſæcularis, adhæreus parieti exteriori Eccleſiæ Sanctæ Mariæ armis ſpoliatus, & ſucceſſiuè in portico Horatorlj Sanctiſſimi Sacramenri, & Roſarij vbi erecta fuga ſe receperat captus ſuit, ſed quia allegabat ſe armis ſpoliatum, & captum fuiſſe in loco immuni, Birruarij, & Fiſcus ſæcularis eundem Paulum vna eum armis Curiæ Eccleſiaſticæ Præneſtinæ Eccleſiæ tradere curauerunt, vndè excitato dubio an ſubſtineatur, & licita reddatur huiuſmodi captura, & armorum ſpoliario, & an Birruarij inciderint in cenſuras laras contra violantes libertatem Eccleſiaſticam, ita vt indigeanr abſolutione, negatiuè quoad priman. affirmatiuè quoad ſecundam dubij partem reſpondendum cenſui, vtpotè quia geſtatio Archebuſci, armorumque delario non eſt legitima cauſa reum extrahendi, ſeù armis ſpoliandi in loco ſacro, ſeu
1 immuni, cum immunitate Eccleſiaſtica gaudeat, qui cum armis prohibiris in Eccleſia ſe recipit,
2 & ratio eſt, quia *in Conſtitutione Gregorij XIV. de immunit. & libert. Eccleſiaſt.* ſolum excluduntur à beneficio huiuſmodi immunitatis delicta homicidij, & mutilationis memororum, non autem alia delicta in Eccleſia patrata, quamuis grauia, non obſtante quacunque conſuetudine in contrarium introducta, vt cenſuit *Sac. Congreg. Immunit. in vna Salern. 20. Septembris* 1610. *relat. per Dian. poſt* 5. *partem reſol. moral. num.* 2. *fol.* 1. *& per Aldan. in compend canon. reſol. lib.* 3. *tit.* 8. *nu.* 16. *Barboſ. in Concil. Trident. ſeſſ.* 25. *de reform. cap.* 20. *nu.* 8. *Thom. del Bene de immunit Eccleſ. cap.* 10. *dub.* 19. *ſect.* 3. *à num* 1. *tom.* 2. & tradunt *Peregrin. de immunit. cap.* 12. *num* 11. *Ambroſin. eod. tract. cap.* 5. *num* 5. *Guazin ad defenſ. tom.* 1 *defenſ.* 1. *cap.* 29. *n.* 7. *Ciarlin. controuerſ foreuſ. cap.* 10 *num.* 16. *Marant. controuerſ. iur. part.* 2. *reſponſ.* 37. *num.* 1. *Nanar. in ſumm. Bullar. tit. de immunit. num.* 6. *Caſtr. Paul. tom.* 2. *tract.* 1. *diſ. vnica punct.* 9 *num.* 10.

3 Ac proindè Laicos non poſſe in Eccleſia ſpoliare reum armis prohibiris, determinauir *Sac. Congreg. Immunit. in vna Regien. 24. Iunij* 1634. *relat. per Dian. poſt* 5. *partem reſol. moral. num.* 2. *verſ. & laicos fol.* 1. & in alia Venuſina reſpondit *arma etiam prohibita non poſſe auferri à Curia Laicali*, & ideo benè *proceſſum ad cenſuras contra eos, qui abſtulerunt, & non reſtituerunt, & Nuntio Neapolitano, qui informet qua auctoritate illius fiſcalis auſus fuerit abſoluere huiuſmodi excommunicatos die 16. Ianuarij* 1635. *& docent Dian. part.* 1. *tract.* 1. *de immunit. Eccleſ. reſol.* 17. *& magis latè part.* 6. *tract.* 1. *eod. tit. reſol.* 8 *verſ. vndè ſic confugiens, & per tot. Bonacin. in tract. de legib. tit. circa prim. Decalog. præcept. diſ.* 3. *quaſt.* 7. *punct.* 3. *num.* 7. *tom.* 2. *Chartar. deciſ. crim.* 74. *num.* 8. *Sperel. deciſ* 59. *num.* 11. & ita ſæpè S. Congregat. declaraſſe patet ex declarationibus relatis per *Pignatel. conſult. can.* 166. *à num.* 3. *vſque ad fin.*

4 Et licet contrarium teneat *Rebuf. in conſtitut. Gallic. tom.* 2. *in tit. de immunit. Eccleſ. gloſs.* 1. *nu.* 28. *Villalob. in ſumma tom.* 2. *tract.* 34. *diff.* 5. *num.* 11. *Sanchez in opuſc. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 1. *dub.* 14. *Villadiego in Polit. cap.* 2. *num.* 244. *Farinac. in tit. de carcer. & carcerat. quaſt.* 28. *num.* 64. 65. *&* 66. vbi ſaltem hanc opinionem veram credit in caſu, quo quis deferat talia arma, quorum delatio vigore aliquarum particularium conſtitutionum mereatur pænam capitalem, prout in Vrbe, & Statu Eccleſiaſtico diſponitur in bullis Pontificijs contra deferentes Archiboſettos; tum quia hoc caſu delictum dicitur graue, & vſus armorum eſt prohibitus tam Laicis, quam Clericis, tam intra, quam extra Eccleſiam *l.* 1. *C. vt armorum vſus inſcio Principe interdictus ſit lib.* 11. *cap. Clerici arma de vita, & honeſt. Clericor. latè Corn. conſ.* 20. *lib.* 3. *Thom. del Bene de immunit. Eccleſiaſt. cap.* 16. *dub.* 19. *ſect.* 3. *n.* 6. *tom.* 2.

5 Reprobatur tamen ſupradictorum opinio, & quod malè loquantur, attentis præcipuè declarationibus Sac. Congregationis, comprobat *Dian. reſol moral. part.* 6. *tract.* 1. *de immunit. Eccleſ. reſol.* 9. *verſ. ſed non indigemus*, & ad effectum ſpoliandi reum armis, vel rebus ablatis recurrendum eſt ad Iudicem Eccleſiaſticum, ſeu potius ad Sacram Congregationem, vt patet ex declarationibus relatis *per Pignatel. conſult. canon.* 166. *n.* 6. *&* 7. *& ex Conar. Farinac. Decian. Suarez. Ambroſin. Peregrin. tradit Bonacin. in tract. de legibus in tit. circa primum Decalog. præcept. diſ.* 3. *quaſt.* 7. *punct.* 3. *num.* 7. *tom.* 1. *Sperel. deciſ.* 49. *num.* 25. *&* 26

6 Nec aduerſatur quod Paulus non fuerit armis ſpoliatus intra Eccleſiam, ſed extra dum tantum adhærebat parieti exteriori, quia Eccleſia auctoritate Epiſcopi fundata non ſolum gaudet immunitate quoad partem interiorem, quamuis in ea non retineatur Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, nec diuina celebrentur, cum hoc ſit per accidens, & ſufficiat quod celebrari poſſit, & quod ſit locus Religioſus, & diuinis obſequijs dicatus, iuxta *Text. in cap. Eccleſias de immunit. Peregrin. eod. tract. cap.* 4. *num.* 2. *Farinac. eod. tract. cap.* 17. *n.* 251. *& ſeq. Caſt. Paul. tom.* 2. *tract.* 11. *punct.* 6. *num.* 2. *Germon. de Sacrament. lib.* 3. *cap.* 16. *num.* 23. *& ſeq. Cardinal. Tuſch. pract. concl. in verbo Eccleſia concluſ.* 9. *num.* 16. *&* 17. *Bonacin. reſol moral. tom.* 2. *tit. circa primum Decalog. præcept. diſ.* 3. *quaſt.* 7. *punct.* 4. *num.* 1. *&* 2. *ac ſeqq. fol. mihi* 232. *Diana, qui alios congerit reſol. moral. part.* 6. *tract.* 1. *de immunit. reſol.* 1. *verſ. ad id vero, & verſ. ſequent.*

7 Verum etiam quoad partes exteriores ſcilicet parietes, porticum, totamque eiuſdem fabricam, vt de communi Doctorum ſententia teſtatur *Diana reſol. moral. part.* 6. *tract.* 1. *de immunit. reſol.* 1. *verſ. ſed ijs non obſtantibus*, & in ſpecie de pariete exteriori, *Bonacin. de legib. tom.* 2. *diſ* 3. *quaſt.* 7. *punct.* 4. *num.* 5. *fol. mihi* 233. *cum alijs congeſtis per Dian. reſol. moral. part.* 3. *tract.* 1. *de immunit. reſol.* 73. *verſ. ſed pro affirmatiua, & part* 6. *tract.* 1. *eod. tit. reſol.* 3. *in verſ. ad arguendum, per text. in cap. ſi quis contumax* 17. *quaſt.* 4. *Thomas del Bene* 10 *tract. de immunit. Eccleſ. cap.* 16. *dub.* 9. *ſect.* 6. *num.* 1. *tom.* 2.

8 Ita quod prout ſtillicidium totius fabricæ Eccleſiæ, eiuſque portici, ædiumque Canonicalium viam publicam occupat locus efficitur immunis, ſecus vero extra ſtillicidium, prout viæ

publicæ conducunt, vel aliæ priuatorum domus licet adiacentes permanent, *Alex. conſ.145.n.24. vol.7. Vlpel.conſ.crim.130. num.5. Abb. in cap. fin. nu. 10. de immunit. Eccleſ. Remig. eod. tract. ampliat. 3. num. 10. Boſſ. in pract. crim. tit. de captur. num. 30. ſumma Syluest. in verb. Immunitas tl 3. ſub num. 1. Farinac. quæſt. 28. num. 12. 13. & 14. Borgnin. dec. 21. num. 29. verſ. quod tamen in Caſtello part. 5.*

9 Prout etiam illicita redditur ſubſecuta captura, ſeu extractio præfati Pauli è portico Oratorij Sanctiſs. Sacramenti, quia cum huiuſmodi Oratorium ſit Epiſcopi auctoritate fundatum, cuius directioni, viſitationi, & correctioni ſubijcitur, vtique gaudet priuilegio immunitatis Eccleſiæ, cum attenta erectione auctoritate Epiſcopi facta cultui diuino in perpetuum deputatum exiſtit, & locum ſacrum cenſetur, ita vt amplius ad vſus prophanos conuerti nō poſſit, *cap. 1. §. deindè liceat de cenſibus in 6.* quidquid ſit ſi au-
10 ctoritate priuata erectum fuerit, vt ſunt Oratoria in priuatorum domibus, & nonnulla Oratoria Confraternitatum, etiamſi in illis miſſa de licentia Epiſcopi celebretur, & etiamſi illa contra *Enriquez, & Pellegrin. de immunit. Eccleſ. cap. 4. num.* 58. alicui Eccleſiæ, vel Monaſterio adhæreant, cum dicta loca ad vſum prophanum conuerti poſſunt, iuxta *Textum in cap. 1. ad hæc, vbi notant DD. de Religioſ. dom. Bart. in l. eum Senatus ſub num. 4. verſ. quaro quid ſi relinquatur ff. de reb. dub. Bald. in l. ſi quis §. in omnibus ſub n. 19. verſ. reſpondeo C. de Epiſcop. & Cleric. Innocent. in cap. delicta ſub num. 2. verſ. ſocietas eſt, & verſ. item videtur cum ſeqq. de except. Fælin. in cap. de quarta ſub num. 11. verſ. 2. declaratio de præſcript. Abb. in cap. Eccleſia de immunit. & cap. vltimo de cenſibus Federic. de Sen. conſ. 130. ſub num 2. verſ. ſed contra videtur Abb. conſ. 31. ſub num 1. & 2. per tot pur 1. Alex. conſ. 120. ſub num. 3. verſ. prout etiam reſpondetur lib. 1. Gabriel. de pia cauſ. concluſ. 1. ſub num. 1. 7. 13. & 14. Hieron. Gabriel conſ. 162. num. 2. & ſeqq. lib. 1. Decian. tract. crim. lib. 6. cap. 25. num. 19. Conar. lib. 2. var. reſol. cap. 20. num. 4. Barboſ. de iure Eccleſ. lib. 2. cap. 3. num. 66. & 67. Lezana in verb. Immunitas Eccleſiæ num. 2. Sanchez de matrim. lib. 9. diſ. 15. num. 39. Ioſeph Ludouic. deciſ. Peruſiæ 90. num. 9 Magon. deciſ. Lucen. 19. num. 15. & nu 47. vſque ad 54. Maſtril. deciſ. 110. ſub num. 16. Farinac. quæſt. 28. num. 71. & in Appen. de immunit. Eccleſ. cap. 17. num.* 267. & ita declaraſſe Sac. Congregat. Epiſcorpor. *in vna Marſicenſi die 17. Nouemb.* 1617. & Sac. Congregat. Immunit. *in vna Peruſina die 9. Decembris* 1631. refert *Thom. del Bene de immunit. Eccleſiaſt. cap. 16. dub. 9. ſect. 12. num. 1. cum ſequent. Monet. de commutat. vltim. volunt. cap. 4. ſub num. 26. Carol. de Graſſ. de effect. Cleric. effect. 1. num. 122. cum ſeqq. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. allegat. 75. num. 24. & de iure Eccleſiaſtico lib. 2. cap. 11. ſub num. 78. & ſub num. 80. Rot. penes Comitul. deciſ. 94. num. 3. & latius deciſ. 117. num. 13. 14. 37. verſ. ſanè, & deciſ. 574 ſub num. 5. & 6. part. 1. diuerſ. & deciſ. 210. num. 1. coram Coccino, Caſtil. deciſ. 2. nu. 12. lib. 1. & Magiſtraliter in Mediolanen. bonorum 31. Maij 1649. coram Eminentiſs. Corrado §. ſiquidem obiectus.*

11 Propterea cum huiuſmodi carceratio, ſeu extractio dicti Pauli è loco immuni facta à laica poteſtate in caſu non excepto ſit ipſo iure nulla, & nullam ex ea Iudex acquiſiuerit iuriſdictionem in extractum, adeout Iudex neque ât interrogare, nec procedere ad torquendum, nec ad condemnandum, aut ad exequendam pœnam, cum omnia reddantur nulla, & ſemper iniurias multiplicet, & tot excommunicationes incurrat, quot actus facit, vt latè comprobat *Franciſc. Suarez. de ſtatu Religionis lib. 3. cap. 13. num. 12. & ſeq. Farinac. qui alias allegat. in Appen. de immunit. Eccleſ. cap. 2. num. 56.*

12 Denegari nequit eidem Paulo beneficium immunitatis Eccleſiaſticæ, dum violenter, & inuitus extractus fuit, *Bart. in l. fin. num. 5. C. de ijs, qui ad Eccleſ. confug. Oltrad. conſ. 154. nu. 2. cum alijs per Vermiglioſ. conſ. crim. 223. num. 17.*

13 Et tanquam de facto extractus de facto etiam loco ſacro, & immuni reſtituendus eſt, *cap. inter alia, cap. penult. & fin. de immunit. Eccleſ. cap. id conſtituimus, & cap. ſicut antiquitus 17. quæſt. 4. cap. de raptoribus 36. quæſt. 1. l. præſenti C. de ijs, qui ad Eccleſ. confug. Boſſ. in tit. de captur. num. 21. Couar. lib. 2. var. reſol. cap. 20. nu. 2. Menoch. lib. 5. præſumpt. 10. num. 1. Decian. tract. crim. part. 2. lib. 6. cap. 25. rub. de extrahen. ab Eccleſ. num. 1. & 2. Farinac.*
14 *quæſt. 28. num. 1.* cum confugiens ad Eccleſiam nec directè, nec indirectè extrahi valeat, nec per viam expulſiuam, nec per compulſiuam, *l. præſenti C. qui ad Eccleſ. confug. Hoſtien. in cap. inter alia num. 1. verſ. attamen circa hoc de immunit. Eccleſ. S. Antonin. in ſumm. part. 3. tit. 12. cap. 3. §. 1. verſ. porro talis Decian. tract. crim. lib. 6. cap. 27. num. 6. Farinac. in Appen. de immunit. Eccleſ. cap. 19. num. 295.*

15 Hinc eſt, quod birruarij excuſari non poſſunt ab incurſu excommunicationis latæ contra violantes libertatem eccleſiaſticam, quæ ipſo iure incurritur ab extrahentibus inuitum ab Eccleſia, ſeu alio loco ſacro eadem immunitate gaudente, attenta Gregoriana conſtitutione, ibi, *ſi quis &c. quouis prætextu quidquam præter, aut contra huius noſtræ conſtitutionis tenorem attentare præſumpſerit, declaramus eum ipſo facto cenſuras, & pœnas eaſdem incurrere &c.* & ita de veriori, & probabiliori docent *Farinac. in Append. de immunit. Eccleſ. cap. 20. num. 313. Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap. 16. dub. 35. ſect. 1. num. 10. tom. 2. Diana reſol. moral. part. 6. tract. 1. reſol. 34. Mar. Ital. de immunit. Eccleſ lib. 1. cap. 6. §. 2. num. 29. & 30. Larrea de immunit. part. 4. num. 8. Theſaur. in prax. part. 2. verb. Immunitas cap. 1. Lezana ead. verb. num. 11. Bonacin. in tit. de immunit. diſ. 3. quæſt. 7. punct. 6. num. 5.* & ita declaraſſe *Clementem VIII. & Paulum V.* teſtatur *Thom. del Bene* loco citato *num. 11.*

16 Quidquid ſit attenta diſpoſitione Sacrorum canonum *in cap. nouerit, de ſentent. excommunic. in cap. ſicut antiquitus, in cap. frater, in cap. definiuit, in cap. minor, cap. quiſquis, cap. quis contumax 17. quæſt. 4.* in quibus iuribus non eſt excommunicatio ipſo facto lata, ſed ferenda, & comminatoria ſub conditione ſi violator immunitatis Eccleſiaſticæ reum non reſtituat, nec ſatisfaciat, *Marian. Soccin. in cap. nouerit num. 5. verſ. & ex prædictis infertur de ſentent. excommunicat. Turrecrem. in cap. omnes num. 1. & in cap. ſicut antiqui-*

tus

Digitized by Google

tus num.2. in fin. in verbo excommunicetur 17.*q*.4. *Goffred. in ſumm. rub. de immunit. Eccleſ. num.*18. *Franciſc. Suarez de ſtat. Religion. lib.*3.*cap.*3.*num.*7. *ſub verſ. ſed quaret aliquis Zerola in prax. verſ. immunitas num.*24.*Peregrin. de Immunit. cap.*15.*nu.*3. *Zambellus in repert. Mor. ver. Eccleſia quoad eius immunitatem num.*23. vbi conatur probare hoc procedere etiam ſpectata conſtitutione Gregoriana, ex rationibus relatis *per Thom. del Bene de immunit Eccleſ. cap.*16.*dub.*35. *ſect.*1.*n.*9.

17 Siquidem verba conſtitutionis Gregorianæ *ipſo facto*, ne ſuperflua adiecta dicantur aliquid operari debent, vltra dictam diſpoſitionem ſacrorum canonum, ſcilicet effectum incurſus excommunicationis latæ ſententiæ, & non ferendæ, tanto magis, quia ſubdit, quod talis violator incurrat cenſuras aduerſus libertatis, iuris, & immunitatis eccleſiaſticæ violatores à Sacris Canonibus, Concilijs, & Pontificum conſtitutionibus promulgatas, quæ cum ſint ſententiæ ferendæ, addit verba ipſo facto, & propterea præfatas cenſuras voluit eſſe latæ ſententiæ, vt pulchré deducitur *à Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap.*16.*dub.*35.*ſect.*1.*ſub num.*10.

18 Nec ad cenſuras euitandas releuare poteſt,
quod reo in Eccleſia arma auferri debeant, pro-
pter rixas vitandas, & propter bonum publicum,
ac reuerentiam debitam loco ſacro, vt ex *Foller.*
*tradit Baiard. ad Clar. quaeſt.*50.*num.*4.*& facit text.*
in l. pateat §. arma, & in §. nos vero C. de ijs, qui ad
19 *ad Eccleſ. confug.* quia vltra quod huiuſmodi opi-
nio fortaſſe procedere poteſt de iure ciuili, non
20 autem de iure Canonico, quod in hac materia
attendendum eſt; *Farinac. in Append. de immunit.*
21 *Eccleſ. cap.* 16. *num.*248. certum eſt, quod huiuſ-
modi iuriſdictio ſolum per Iudicem Eccleſiaſti-
cum in loco exempto exerceri poſſit, cum expreſ-
ſè prohibeatur Iudicibus ſęcularibus iuriſdictio-
22 nem in Eccleſia exercere, vtpotè quia Eccleſia
eſt de territorio Epiſcopi, & non Iudicis ſæcu-
laris, *cap.*1.*de immunit. Eccleſ. cap.*2.*eod. tit. in* 6. &
ita declaraſſe S. Congreg. Immunit. *die* 24. *Iulij*
1634. *ex Farinac. in Append. de immunit. Eccleſiaſt.*
tradit Thom. del Bene *cap.*76. *dub.* 19.*ſect.*3. *num.*8.
& 9.*Diana reſol. moral. par.*1. *tract.* 1. *de immunit.*
*Eccleſ. reſol.*17.*in fin.& par.*6.*tit.*1. *reſol.*8. *Maran-*
*ta controuerſ. iur. par.*2.*reſponſ.*37.*num.*1. *Zambellus*
in repert. mor. verb. Eccleſia quo ad eius immunitatem
*num.*9.*Nouar. in ſumm. Bullar. tit. de immunit. nu.*6.
*Ciarlin. controuerſ. forenſ. cap.*10.*n.*16.

23 Et omnino eſt locus exemptus à iuriſdictione Iudicis ſæcularis quo ad actum extrahendi reum ab eadem extra caſus exceptos *Thom. del Bene de immunit. Eccleſiaſt. cap.*16.*dubit.*34.*n.*2. *tom.*2.

24 Propterea habet ius defendendi reum in caſibus non exceptis, & reus etiam habet ius ne in talibus caſibus è loco ſacro extrahatur *cap. inter alia, cap. fin. de immunit. Eccleſ. cap. ſicut antiquitus* 17.*quaeſt.*4. *Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap.* 16.*dub.*42.*ſect.*1.*num.*4.

25 Et quamuis Eccleſia ſit de territorio Iudicis ſæcularis, in quo ſituata reperitur, quamuis non ſit de diſtrictu, hoc tamen procedit quo ad tuitionem, non tamen quo ad impugnationem *Bald. in leg. ſi quis hoc C. de Epiſcop. & Cleric. ibique Paul. de Caſt. Rolad. conſ.*24.*num.*7. *lib.*2. *Sperel. deciſ.*3.*num.*11.*tom.*1.

26 Vnde Eccleſiæ pro extractis ab ea competit actio ſpolij, & interdictum de libero homine exibẽdo pro reſtituẽda perſona ab ea extracta, vt dicit *Bart. in leg.*2.*C. de ijs, qui ad Eccleſ. confug. Abb. in cap. inter alia num.*26. *de immunit. Eccleſ.* quod interdictum licet ſit perſonale, eſt tamen in rem ſcriptum, ſicut cætera interdicta, *leg.*1.*§. pen. ff. de interdict.*

27 Et datur contra quoſcunque detinentes, quamuis non extraxerint, etiam ſi ſint Epiſcopi, vel alij Superiores Eccleſiaſtici, ſi retineant carceratos extractos ab Eccleſia, niſi delicta ſint de exceptis in Bulla Gregoriana. *Diana reſol. moral. par.*6.*tract.*1.*reſol.*27.*in prin.* conſilij, ſeu allegationis per eum relatæ, & ſub *verſ. ad ſummum tamen, & comprobat Genuen. in prax. for. Archiepiſcopal. curia Neapol. cap.*17. *num.*6.*verſ. quo præſuppoſito.*

28 Immo extrahentes à cenſuris ob violatam immunitatem contentis *in cap. ſi quis* 17. *quaeſt.*4. *& cap.*4. *de immunit. Eccleſ. & in Bulla Gregoriana*, alijſque Summorum Pontificum conſtitutionibus non veniunt abſoluendi niſi prius, & ante omnia reintegrauerint Eccleſiam de perſonis extractis, & vlterius refectis damnis, & intereſſe. *Silueſtr. in verbo immunitas num.*3.*in fin. Io: de Vincebis de immunit. num.*651. *Ambroſin. eod. tract. cap.*15.*nu.*7.*Mar. Ital. eod. tract. lib.*1.*cap.*6.*§.*11. *nu.*23. *Decian. tract. crim. lib.*6.*cap.*27.*in prin. Capel. Tholoſ. deciſ.*423.*num.*3.*in addit.*

29 Nec excuſari poſſunt Iudices Laici ab incurſu huius excommunicationis vigore cuiuſuis conſuetudinis hactenus obſeruatæ vt patet ex infraſcripta reſolutione Sac. Congregationis Immunitatis in *Calaritana ſub die* 1.*Septembris* 1648. in qua fuit ab Epiſcopo quæſitum, *primo an Iudices Laici poſſint abſque cenſurarum incurſu extractionem delinquentium à locis immunibus propria auctoritate facere petita, ſed non obtenta licentia Epiſcopi, & non facta eidem Epiſcopo exibitione proceſſus ſuper delictis confugientium, an potius ſit neceſſaria exibitio proceſſus dictorum Iudicum laicorum.*

30 2. *An reo extracto de licentia Epiſcopi, ad inſtantiam Iudicis laici retineri debeat in carceribus curiæ Epiſcopalis non obſtante conſuetudine ſi quæ ſit legitime introducta, vt reus pro vtraque curia retineatur in carceribus laicalibus, vel reponatur in alia Eccleſia.*

31 3. *An ex conſuetudine Iudices laici poſſint extrahere, & carcerare delinquentes ad loca immunia confugientes abſque licentia Epiſcopi, illoſque in vinculis, & compedibus retinere donec diſcutiatur an gaudere debeat immunitate Eccleſiaſtica.*

Sac. Congregatio Immunitatis ad primum reſpondit Magiſtratum, & Iudices laicos exercere non poſſe, non obſtante quacunque conſuetudine, & Archiepiſcopum poſſe contra extrahentes ad cenſuras procedere.

Ad 2.*non licere extractos ducere ad carceres ſæculares, nec detineri à curia laicali non obſtante quacunque conſuetudine.*

Ad 3. *conſuetudinem prædictam non eſſe tollerandam, ſed deteſtandam.*

Ex quibus patet Paulum vna cum armis reſtituendum eſſe Eccleſiæ pro vt reſtitutum fuit, quo vero ad cenſuras Birruarios conſulere debere eorum conſcientiæ.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 Debitores, & Decoctores confugientes ad Eccleſias gaudent immunitate Eccleſiaſtica.
2 Exceptio firmat contrarium in caſibus non exceptis.
3 Dictio tantum impedit extentionem.
4 Debitor ſuſpectus de fuga non poteſt inuitus ab Eccleſia extrahi.
5 Debitor fraudolentus licet gaudeat immunitate non eſt tamen in Eccleſia multo tempore tollerandus.
6 Debitores, bona ad Eccleſiam tranſportantes, ſunt conſignanda Iudici ſæculari ad effectum conſignandi cui de iure.
7 Licentia vero extrahendi bona debitorum ad Eccleſiam aſportata obtinenda eſt à Sac. Congregatione.
8 Debitoribus confugientibus ad Eccleſiam poteſt præfigi terminus ad componendum cum creditoribus, vel de ſtractando facto verbo cum Sanctiſſimo.
9 Decocti, & fraudulenter falliti non gaudent immunitate Eccleſiaſtica. Contrarium num. 10.
11 Publici latrones, & Graſſatores viarum, qui dicantur vt ab Eccleſia extrahi poſſint.
12 Pœnæ non ſunt extendendæ ad ſimilia præcipue ſi tendant in præiudicium Eccleſiarum.

ADNOTATIO I.

Debitores vna cum bonis ad Eccleſiam confugientes, an ſint tollerandi, & bonis ſpoliari poſſint.

1 DEbitores, & decoctores pro debito ciuili ad Eccleſias confugientes gaudent immunitate Eccleſiaſtica, vt poſt Conſtitutionem Gregorianam certum exiſtimat *Diana reſol. moral. par. 6. tract. 1. de immunit. reſol. 17. verſ. ſed ego etiam*, quia nec ratione delicti, nec ratione debiti ſunt immunitatis priuilegio priuandi, *Boſſ. in tit. de captura num. 26. Summ. Silueſtrina in verbo immunitas 3. Farinac. qu. 28. num. 30. & 31.* vbi ampliat etiam ſi debitum ſit publicum *Caſtrus Palaus tom. 2. tract. 11. diſt. vnica punct. 8. num. 6. Sanc. in opuſc. tom. 2. lib. 6. cap. 1. dub. 8. n. 24.* & ita cenſuiſſe *S. Congreg. Epiſcop. in vna Cotranenſi 21. Iulij 1617. & in alia Beneuentana 10. May 1619. refert Dian. poſt 5. par. ſuarum reſol. moral. tit. declarat. Sac. Congr. num. 3.*

2 Etenim Conſtitutio Gregoriana cum excipiat tantum caſus in eadem expreſſos, in reliquis cenſetur facta omnium incluſio, per regulam quod exceptio firmat contrarium in caſibus non exceptis, *l. nam quod liquidè §. fin. ff. de pecul. leg. l. quotieſcumque §. denique vbi Bart. ff. de fund.* 3 *inſtruct.* & ideo conſtitutionem hanc non eſſe extendendam ad alios caſus vltra expreſſos, etiam ſimiles, ſtante dictione tantum in conſtitutione adiecta, cuius natura eſt impedire extentionem tradit *Farinac. conſ. 76. num. 13. & 16. lib. 1. Ambroſin. de immunit. & libert. Eccleſiaſt. cap. 1. num. 13. & 14. ad tradita per Cartar. deciſ. crim. 46. n. 72.*

4 Amp. procedere etiam in debitore ſuſpecto de fuga, qui ſi ad Eccleſiam confugiat, non poteſt inuitus ab ea extrahi. *Abb. in cap. cum inter alia num. 22. de immunit. Eccleſ. Rip. in cap. 1. num. 88. de Iud.* & de communi, ſeruari teſtatur *Remig. Gong. in tract. de immunit. Eccleſ. fal. 27. num. 4. 5. & 6. Couar. var. reſol. lib. 2. cap. 20. num. 14. verſ. ſed profecto*, & reprobato *Iaſone* contrarium tenente in *leg. vinum ff. ſi cert. petat. & in leg. plerique nu. 26. ff. de in ius vocan. tradit. Farinac. quaeſt. 28. num. 32.*

5 Limit. in debitore fraudulento ad Eccleſiam cum bonis confugiente, qui licet gaudeat immunitate, non tamen debet ibi multo tempore tollerari, ſed ab Eccleſia eſt reijciendus, ita cenſuiſſe *S. Congreg. Epiſcop. in vna Barenſi 12. Martij 1600. refert Diana poſt 5. partem reſol. moral. in tit. Declarat. Sac Congreg. n. 11. & par. 6. tract. 1. de immunit. Eccleſ. reſol. 17. in fin. verſ. notandum eſt tamen.*

6 Vnde debitores non debent res, & bona ad Eccleſiam tranſportare in creditorum præiudicium, ſed Iudici ſæculari conſignanda ſunt, vt illas, & illa cui de iure adiudicet, & ita cenſuiſſe *Sac. Congreg. Epiſcop. ſub die 1. Decem. 1617. teſtatur Dian. poſt 5. par. reſol. moral. tit. declarat. Sac Congreg. n. 12. Bonfadin. in pract. Eccleſ. cap. 20. n. 10. Maſſin. in addit. ad Guazin. de confiſcat. quaeſt. 18. num. 25. & 26. Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap. 10. dub. 11. ſect. 6. num. 18. verſ. interim tom. 2.* vbi *Sac. Congreg. Epiſcop. & regular. ſub die 14. Nouembris* præcipiſſe bona poſita in loco immuni in præiudiciũ creditorum deponi debere in loco non immuni, *& 9. Martij* 1635. ſcripſiſſe Vicario Generali Mediolanenſi, ne talia bona teneantur in loco immuni in præiudicium creditorum, & 12. *Decemb.* 1642. pariter præcepiſſe vt ex quadam Eccleſia extraherentur bona, eo tranſportata in fraudem creditorum conſignanda tamen Iudici competenti.

7 Huiuſmodi tamen facultas extrahendi ab Eccleſia, alioque loco immuni bona debitorum ibidem aſportata, obtinenda eſt à Sac. Congregatione, vt cenſuit eadem *Sac. Congregatio Immunit. in Noritonen. ad 4. bona confugientium aſportata in loco immuni poſſe extrahi per Ordinarium loci, ſed pro licentia ad Sacram Congregationem recurrendum* 17. *Ianuary* 1628. & in alia Neapolitana. *Detur facultas extrahendi bona debitorum à locis immunibus, non autem perſonas die 1. Septemb.* 1643. & in Ciuitatis Caſtellanæ reſcripſit, *concedendam eſſe Epiſcopo facultatem extrahendi bona à locis immunibus ſolitis literis circularibus die 31. May* 1650. & patet ex alijs declarationibus relatis per *Pignatel. conſult. canon. 166. num. 6. & 7.*

8 Et licet perſona debitoris extrahi nequeat ex reſcripto tamen Sanctiſſimi, ſeu eiuſdem Congregationis aſſignari poteſt terminus ad componendum cum debitoribus, vel de ſtractando, vt ſæpe cenſuit eadem *Sacra Congregatio Immunit. & ſignanter in vna Panormitana ſub die 27. Auguſti* nempe *Ioannem Grippiam gaudere immunitate Eccleſiæ, ſed facta verbo cum S. D. N. præfigatur terminus trium Menſium ad concordandum cum creditoribus, vel de ſtractando*, & in alia Milanen. cenſuit *Dandas eſſe literas in forma pro extractione librorum, & ſcripturarum à loco immuni, qua vero ad perſonam Franciſci Baptaglia praſcribendum terminum quatuor Menſium die 6. Decembris* 1650.

9 Limit. principalem concluſionem in Decoctoribus, ſeu Mercatoribus fraudulenter fallitis, qui ex alienis pecunijs, & rebus dum quæſtuariam negotiationem exercent, ſplendide, & opiparè viuentes decocti tandem verſuram faciant, & ad Eccleſiam confugientes creditores omnes miſere fallunt, vt non gaudeant immunitate Eccleſiaſtica, cum æquiparentur publicis latronibus, qui

ex.

expreſſe excipiuntur in Bulla Gregoriana, & diuerſis conſtitutionibus grauiſsima, & capitali pæna plectuntur, ita *Farinac.in tit.de carcer.& carcerat.quæſt.28.num.33.ex Couar.var.reſol.lib.2.cap.20.num.14.verſ. nec Iaſonis Argumentatio in fin. Decian.tract.crim.lib.5.cap.28 num.34. in fin. Boer. decis.215.n.7.Gutierez.pract.quæſt.ciuil.lib.3. quæſt.1. num.4.& 15.Rodriq.in ſumm.tom.7.cap.154.num.1. Curtellius de immunit.Eccleſiaſt.lib.1.par.32.num.1. Pereira de manu Regia par.2.cap.50.num.16.Peregr. de immunit.cap.12.num.4.Anaſtaſ.Germon. de Sacrorum immunit. lib.3. cap.16. num.123. Sarpus de iure Aſylorum cap.5. fol.50.*

10 Contrarium vero ex communi,& probabiliori poſt Conſtitutionem Gregorianam ex certa ſciẽtia Doctorum docet *Nauarr.cap.25.num.19.in fin. idem Farinac. in Appen. de immunit. Eccleſ. cap.3. num.64.* vbi recedit retractans oppoſitam opinionem, quam tenuit in *quæſt.28.Ambroſin. de immunit.Eccleſ.cap.13.num.4. in fin. Flauius Cherubinus in compend Bull.tom.2.conſtit.117.Pij V.Schol.2. Anton.Nouar.in ſumm.Bullar.in tit.de immunit. Eccleſ.num.28.Duard.in Bulla Cœnæ lib.2.cap.5.qu.16. num.16.Marius Ital.de immunit.Eccleſ.lib.1. cap.5. Dominicus. Taſſonus in pragmat.de antifato verſ.13. obſer. 3. num. 33. Lezana verſ. immunitas Eccleſ. num.16.Diana reſol.moral.par.1.tract.1.de immunit. Eccleſiaſt.reſol.32.* referens ita à Sac. Congregatione deciſum. *Sanchez.in opuſc.tom.2.lib.6. cap.1. dub.8.num.24. Gironda in tract. de priuileg. cap.23. num.1035.Gratian.diſcept.380.num.29.tom.2.*

11 Et ratio eſt, quia decoctus fraudulenter licet ex Conſtitutione Pij V.æquipararetur publico Latroni, , hoc procedit quo ad incurrendas pœnas temporales, non quo ad priuationem priuilegij immunitatis Eccleſiaſticæ, cum ad hunc effectum iuxta Conſtitutionem Gregorianam publici Latrones, & Graſſatores viarum dicantur ſolum illi, qui deprædantur in vijs publicis, & itineribus frequentatis, nec ſufficit vt per inſidias furentur, vt expreſsè cauetur in eadem Conſtitutione Gregoriana in illis verbis, *qui itinera frequentata, & publicas ſtradas obſident*, pœnæ autem non ſunt extendendæ ad ſimilia, præſertim ſi extentio tendat in præiudicium Eccleſiarum, ita *Thom.del Bene de immunit. Eccleſiaſt. cap.16. dub. 11.ſect.6.num.4. & plurib. ſequen. ex Farinac. conſ. 76.num.13.tom.1. Abroſin.de immunit. cap.1. nu.15. Locatellus de tortura inſpect.5. num. 158. Chartar. deciſ.crim.46.num 72.*

SVMMARIVM.

1 Ordinarius, & de illius facultate quilibet Confeſſarius poteſt abſoluere à cenſura propter rei extractionem è loco immuni. Contrarium, & verius n.10.& 11.
2 Si delictum ſit occultum Epiſcopus poteſt dare hanc abſolutionem. 12.
3 Statuentes contra libertatem Eccleſiaſticam incurrunt excommunicationem Bullæ Cœnæ Domini.
4 Quæ differentia ſit inter immunitatem, & libertatem Eccleſiaſticam.
5 Renouatio Cenſurarum non comprehendit earum reſeruationem, ſi non fuerit expreſſa.
6 Confeſſarijs interdictum eſt abſoluere pœnitentes in caſibus Sanctæ Sedi, & Ordinarijs reſeruatis.
7 Ordinarius poteſt abſoluere in caſibus dubijs in Bulla Cœnæ.
8 Poteſt abſoluere ab excommunicatione ob leuem Clerici percuſſionem.
9 Offenſa Eccleſiaſticæ libertati facta eſt caſus reſeruatus Sanctæ Sedi.
12 Ordinarius, in delictis, & occulta irregularitate non tamen exorta ex homicidio voluntario abſoluere poteſt.
13 Excommunicatio incurſa ob ingreſſum fœminarum in Monaſteria Religioſorum abſolui non poteſt niſi à Summo Pontifice.
14 Limit.procedere ſi excommunicatio ſit publica, ſecus ſi ſit occulta.
15 Ignorantia allegari non poteſt aduerſus cenſuras inflictas à Conſtitutione Gregoriana contra violantes immunitatem Eccleſiæ.
16 Officiales, & Miniſtri iuſtitiæ tenentur ſcire, ea, quæ pertinent ad eorum officium.
17 Dolus præſumitur in eo, qui non facit id, quod facere debet.

ADNOTATIO II.

Abſolutio excommunicationis incurſæ ob violatam immunitatem Eccleſiaſticam an ſit ſolum Papæ reſeruata.

1 ORdinarius, & de illius facultate, quilibet Confeſſarius poteſt abſoluere à cenſura incurſa propter rei extractionem è loco immuni, facta tamen reſtitutione, & reintegrata Eccleſia, ab eo, qui cenſuram contraxerat, modo eam præſtare poſſit, quia nullibi reperitur talis cenſura Pontifici reſeruata *ad text. in cap.nuper de ſentent.excomm.* & teſtantur *Genuen.in prax. Archiepiſcop.Neapol.cap.17.num.3.& pluribus ſeqq.* vbi ita in illa Curia iudicatum, & ſeruatum fuiſſe, *Homobon.de examin.Eccleſiaſt.par.1.tract.11. cap.12.quæſt.26.ſuppoſ.3. Marcus Anton.var.reſolut. lib.3.reſol.15.Zipæus lib.3. in tit. de immunit. Eccleſ. num.13.Curtellius eod.tract. lib.1. quæſt.41. Gratian. diſcept.414.num.4.tom.3.cum alijs congeſtis per Thom. del Bene de immunit.Eccleſiaſt.cap.16. dub.38. ſect.1. num.1.tom.2.*

2 Amp. procedere præcipuè ſi delictum ſit occultum, vigore facultatis Epiſcopis attributæ ex decreto *Sac.Concil.Trident. ſeſſ.24. cab.6. de reform.* diſpenſandi, & abſoluendi in omnibus delictis occultis *Thom.del Bene de immunit.Eccleſiaſt. cap.16.dub.38.num.2.tom.2. ad tradita per eundem in cap.19.dub.28.per tot.& dub.69.nu.4.eod.tom.2.*

3 Siquidem attenta Bulla Cœnæ Domini excommunicantur tantum ſtatuentes, & nonnulla alia facientes contra libertatem Eccleſiaſticam, vnde non eſt extendenda ad extrahentes, de quibus nullam mentionem facit, vtpotè quia diſtinguenda eſt immunitas à libertate, cum hæc reſpiciat
4 perſonas Eccleſiaſticas, immunitas vero loca tantum ſacra, Religioſa, & Eccleſiaſtica, ac proinde caſus violatæ libertatis vti expreſsi in Bulla Cœnæ, prout eſt promulgatio ſtatuti contra dictam libertatem proculdubio ſunt Papæ reſeruati, non autem alij caſus violatæ immunitatis localis, vt eſt extractio confugientis ad Eccleſiam, ſecundum quam diſtinctionem regulanda, & intelligenda videtur *Bulla Gregory XIV. ſuper immunitate, & libertate Eccleſiæ*, dum in ea reno-
5 uantur cenſuræ, ſed non expreſsè renouatur earum reſeruatio, quæ tanquam pœnalis nunquam adeſſe cenſetur, niſi expreſsè facta fuerit, *Bonacin. de cenſur.in particular.tom.3. diſ.2.quæſt.3.punct.16. per tot. & præcipuè verſ.ad ſecundum reſpondeo.Bart.*

Vgo-

Vgelin.de cenſur.Pontif.reſeruatis in comment.ad bul-
lam Cœnæ Domini §.4.in 5.limit.Gratian.diſcep.414.
num.4.cum pluribus.ſeqq. tom.3. Thom.del Bene de im-
munit.Eccleſ.cap.16.dub.38.ſect.2.num.7.tom.2.
6 Neque deduci poteſt huiuſmodi reſeruatio ex
Decreto Clementis VIII. incip. Sacra Congregatio
emanato de anno 1601. apud Quaranta in ſumm.bul-
lar.in verbo caſus reſernati, & apud Mar. Ital. de
immunit.Eccleſiaſt.cap.6.§.2.num.31. quo reuocan-
tur licentiæ, & facultates conceſſæ quibuſuis Sa-
cerdotibus tum Sæcularibus, tum Regularibus
abſoluendi à caſibus Sedi Apoſtolicæ, & Ordi-
narijs reſeruatis, licet poſtea fuerit declaratum,
& aliquantulum moderatum à Paulo V. vt præ-
dicti non poſſint abſoluere à quibuſdam caſibus
inter quos ponitur violatio immunitatis Eccle-
ſiæ iuxta terminos Conſtitutionis Gregorij XIV.
vti Papæ reſeruata, quia loquitur de Confeſſarijs
qui prætextu facultatum abſoluebant, non au-
tem de Ordinarijs, quorum poteſtas in eodem
decreto reſeruatur, ita quod extenſio fieri non
debeat, ex regula in l.in agris ff.de acquirend. rerum
7 domin. alioquin ſequeretur, quod Ordinarius non
poſſet abſoluere, neque in caſibus dubijs in Bulla
8 Cœnæ, neque etiam ab excommunicatione ob
leuem Clerici percuſſionem, & ſimilibus Genneu.
in prax.Archiepiſcop.Neapolit.cap.17.num.12. Bona-
cin.to.3.de cenſur.in particular.diſ.2. quæſt.3.pun.16.
§.16. num. 2. & præcipuè verſ. ad primum reſpondeo
fol. mihi 260. Thom. del Bene de immunit. Eccleſiaſt.
cap.16 dub.38.ſect.2.num.4.& 5.tom.2.
9 Prout neque reſultat huiuſmodi reſeruatio in
extrauag.Pauli II.relat.in cap.3. de pœnit. & remiſſ.
in qua licet inter caſus Sedi Apoſtolicæ reſerua-
tos apponatur offenſa Eccleſiaſticę libertati facta,
tamen quia ibi ſolum reſeruetur generaliter vio-
latio libertatis Eccleſiaſticæ, quæ refertur ad per-
ſonas, non eſt extendenda ad immunitatem, quæ
refertur ad loca, de qua nullam facit mentionem,
ita Tho.del Bene de immunit.Eccleſ. cap.16.dub.38.
ſect.2.n.1.2.& 3.to.2.
10 Contrarium verò quod ſcilicet abſolutio hu-
iuſmodi excommunicationis ab Ordinarijs dari
nequeat, ſed Papæ reſeruata ſit de veriori repro-
bato Gennen. docet Farinac. in Append. de immunit.
Eccleſ.cap.29.num.315. Bellet.diſquiſit.Cleric.par.1.
de foro Cleric. real.§.4. num.40. Gratian. diſcept.fo-
renſ.cap.414.num.5.& plurib.ſeqq. vtpotè quia ita
firmatum fuit ab Eminentiſs.Card.Sac.Conc.Tri-
dent. Interpretibus de menſe Decembris 1617. &
paſſim à Sac.Congregatione Immunitatis, à qua
grauiter reprehenduntur Ordinarij, eorumque
Vicarij, qui audent huiuſmodi abſolutionem da-
re concedendo eiſdem facultatem vt ſe abſoluere
faciant à cenſura contracta, & ita reſcripſiſſe Vi-
cario Apoſtolico Tropien. qui abſolutionem de-
dit Miniſtris Laicis ab excommunicatione incur-
ſa propter extractionem confugientium ad loca
immunia per hæc verba. Detur Vicario facultas
faciendi ſe abſoluere per Confeſſarium, & acriter re-
prehendatur, & eidem, vt abſoluat Gubernatorem, &
alios complices priuatim 5.Februarij 1630. & proba-
tur ex dicta extrauag.Pauli II. de pœnit. & remiſſion.
cap.3.inter extrauag.communes, & ex dicto Decreto
Clementis VIII. à Paulo V.approbato, in nihilo re-
fragante, quod huiuſmodi decreta loquantur de
libertate, & non de immunitate, quia vbi agitur
de incurrenda, & abſoluenda cenſura, libertas, &
immunitas Eccleſiaſtica promiſcuè accipiuntur,
& cum in vtraque militet eadem ratio confun-
duntur, vt eadem iuris diſpoſitio militare debeat,
præcipuè quia prædicta Decreta, & Conſtitutio-
nes potius demonſtratiuè quàm taxatiuè de li-
bertate loquantur, cum concernant fauorem Ec-
cleſiæ, & perſonarum Eccleſiaſticarum, bene fieri
poteſt extenſio de vno, ad alium caſum, & Ge-
nuen. contrarium tenentem non bene loqui, &
extrauag.Pauli II. & decreta Summorum Pontifi-
cum Clementis, & Pauli, aut non vidiſſe, aut non
conſideraſſe ſubdit Farinac. loco citato num. 316.
& hanc eandem ſententiam tenet Peregrin. de im-
munit.cap.15.num.18. & in praxi tutiorem, & ſe-
quendam concludit Bonacin. de cenſur.in particular.
tom.3. punct.16. §.16. in fin. verſ.non nego tamen fol.
mihi 260. Antonin.var.reſol.lib.1.reſolut.112.caſ.37.
& quod hæc ſententia ſequatur ſtylus Pœniten-
tiariæ, & Curiæ Romanæ teſtatur Thom. del Bene
de immunit.Eccleſiaſt. cap.16. dub.38.ſect.2. num.12.
tom.2. vbi Congregationem Immunitatis ſub die
16.Iunij 1632. ita refert reſpondiſſe Vicario Ge-
11 nerali Capuæ. Non eſſendo permeſſo all'Ordinarij
ſenza facoltà eſpreſſa di queſta Santa Sede d'aſſoluere
l'eſcommunicato per cauſa di violata immunità, e giu-
riſditione, e libertà Eccleſiaſtica, perciò vi douete
aſtenere, dal dare in queſto aſſolutione, etiam Dio con
reincidenza, ne darete auuiſo diſtinto à queſta Sacra
Congregatione, che pigliarà gl'ordini neceſſarij, che
ſaranno eſpedienti, e di giuſtitia.
12 Opinio autem contraria Gennen. fortaſſe pro-
cedere poſſet, quando crimen eſſet occultum,
iuxtà facultatem attributam Ordinarijs à Sacro
Concilio Tridentino ſeſſ.24 de reform. cap.6. diſpen-
ſandi, & abſoluendi in foro conſcientiæ ab irre-
gularitatibus omnibus, & ſuſpenſionibus ex de-
licto occulto prouenientibus, dummodò non
oriantur ex homicidio voluntario, & non ſint
deductæ ad forum contentioſum, vt ſentire vide-
tur Bonacin.de cenſur.in particular. tom.3. diſp 2.q.3.
punct.16.§.16.in verſ.ex quo patet fol.mihi 260.
13 Prout etiam licet nemo præter Romanum
Pontificem, vel habentem ab ipſo priuilegium
extra mortis articulum abſoluere poſſit ab ex-
communicatione incurſa ob ingreſſum fœmina-
rum in Monaſteria Religioſorum, ſeù Monia-
lium tàm ſub prætextu licentiæ, quàm etiam
abſque vlla licentiæ prætenſione, iuxta Conſtitu-
tiones Pij V. & Gregorij XIII. & declarationem
Sacræ Congregationis, de qua Quaranta in ſum-
ma Bullar.in verbo Monaſteria, & Bonacin.in tit.de
clauſ.& pœnis violat.ipſius impoſit.q.5.punct.2.nu.1.
& punct.3.nu.1.to.1.fol.766.
14 Tamen hoc procedit, ſi excommunicatio ſit
publica, ſed ſi eſſet occulta poteſt huius crimi-
nis reus etiam ab Epiſcopo abſolutionem obti-
nere, vel ab alio ab eodem facultatem habente
vigore diſpoſitionis eiuſdem Concilij Tridentini
ſeſſ. 24.de reform.cap.6.quia in reſeruatione huius
excommunicationis non fuit derogatum præfa-
tæ Concilij diſpoſitioni, tamquam nulla mentio
de eadem facta, Tamburin. de iure Abbat. diſ. 19.
quæſt. 5. num.1. ex Sanchez & Bonacin. quos allegat
contra Lelium, Zech. & Zerolam, hanc etiam ſen-
ten-

Digitized by Google

tentiam docent *Homobon.de Bonis de examine Eccleſiaſtico par.1.tract.7.cap.17. quæſt.36. latè Thom. del Bene de immunit.Eccleſiaſt. cap.19.dub.28.à n.1. & per tot.tom.2.*

15 Eſt tamen animaduertendum, quod aduerſus incurſum pœnarum à Conſtitutione Greg. XIV. impoſitarum ob violatam immunitatem Eccleſiaſticam allegari non poteſt eiuſdem Conſtitutionis ignorantia, vt ex verbis eiuſdem Bullæ pluribus exemplificat *Farinac.in Append. de immunit. Eccleſ.cap.20. num.326.* præcipuè à publicis Offi-
16 cialibus, ac iuſtitiæ miniſtris, & Executoribus, qui ratione officij tenentur ſcire, quæ pertinent, permittuntur, & prohibentur eorum iuriſdictioni, & exercitio, alias contrafacientes conſtituun-
17 tur in dolo, cuius præſumptio oritur in eis, qui non faciunt ea, quæ facere debent, *l. ſi procuratorem § dolo, & l.dolus ff.de mandat. l.3. §.item iis, ff.de ſicar. Natta conſil.574. num.11. lib.3. Decian. conſil.100.num.13.lib.2. Roman.conſil.191.numer.3. Pariſ.conſ.49.num.32.& conſ.74.num.29.lib.1.Maſcard.de probat.lib.1.concl.531.nu.24. & concl.140. & 150.Surd.deciſ.216.num.1.& 2.ac nu.18.& 19. cum aliis congeſtis per Farinac.q.89.num.92. in tit.de pœn.temperan.*

PRÆNESTINA IMMVNITATIS.

ARGVMENTVM.

Furantes in Eccleſia non priuantur eius immunitate Eccleſia eodem priuilegio immunitatis gaudet, quo ad confines intra circuitum 30. vel 40. paſſuum, ſi exiſtant extra mœnia Ciuitatis, an autem de conſuetudine ſeruandum ſit intra mœnia, & an Domus adiacentes Eccleſijs, præcipuè Laicis locatæ, Seminarium, Palatium Epiſcopale, Monaſteria Religioſorum eadem immunitate gaudeant quoad confines, & partes exteriores prolixè exemplificatur.

SVMMARIVM.

1 Furantes in Eccleſia non priuantur eius immunitate.
2 Sacrilegium ob mutilationem, & homicidium in Eccleſia commiſſum non gaudet immunitate, ſecus vero alia ſacrilegia prouenientia ex quocunque alio delicto.
3 Fur licet pluries furatus fuerit, & ſit famoſus gaudet immunitate Eccleſiæ non obſtante contraria conſuetudinu, ſecus de licentia Pontificis. 5.
4 Immunitas eſt conceſſa locis, & non perſonis.
6 Eccleſia eodem priuilegio immunitatis gaudet quoad confines intra 30. & 40. paſſus, & prout eius circuitus ſe extendit.
7 Limit.procedere in Eccleſijs ruralibus, ſecus in Vrbanis de conſuetudine quidquid ſit de iure. vt nu.9.
8 Sublim.ſi Eccleſia ſit in ſuburbijs, quæ non veniunt nomine Ciuitatis in odioſis.
10 Contrarium quod non ſit verum, quod paſſuum immunitas de conſuetudine ſublata ſit, & quod ſeruari non debeat reprobato Farinac.vt n.11.qui retractauit ſuam ſententiam, vt n.12. Declara vt n.13. vſque ad 17.
12 Limit. procedere dictam conſuetudinem, quod ad menſurationem paſſuum per viam publicam, ſecus pro vt ſe extendit Eccleſiæ circuitus.
13 Immunitas Eccleſiæ extenditur, & reſtringitur vltra, & citra 30.vel 40.paſſus, ſi eius ambitus, & circuitus, plus, vel minus extendatur. 15.
14 Paſſus 30. vel 40. quibus Eccleſia immunitate gaudet non ſe extendunt per viam publicam,
16 Domus Laicorum ædificatæ propè Eccleſias etiam intra 30. vel 40.paſſus non gaudent eiuſdem immunitate.
17 Domus vero Canonicales, vel Parochiales intra 30. vel 40. paſſus gaudent Eccleſiæ immunitate.
18 Domus Eccleſiæ à Laicis Eccleſiæ non inſeruientes inhabitatæ, vel eis locatæ etiamſi exiſtant intra 30. vel 40. paſſus non gaudent eius immunitate Contrarium nu.21.
19 Domus Eccleſiæ Laico in emphyteuſim conceſſa non gaudet eius immunitate. Contrarium num.23.
20 Aedes Canonicales, ſiue Beneficiatorum non ſunt Laicis locandæ, præcipuè delinquentibus, & debitoribus.
22 Conſuetudines omnes contra libertatem Eccleſiaſticam damnantur.
24 Monaſteria Religioſorum tàm Sæcularium, quam Regularium gaudent immunitate Eccleſiaſtica, quoad partem interiorem ſi Apoſtolica, vel Ordinaria auctoritate erecta ſint, ſecus quoad exteriorem 27.29.32.& 36.
25 Nomine Monaſterii eiuſque partis interioris, quæ veniant.
26 Collegium Vrbis de Propaganda Fide gaudet immunitate Eccleſiaſtica.
27 Eccleſia gaudet immunitate etiam quoad parietes exteriores, num.29.32.
30 Confugientes ad confines Domus Canonicorum, & Epiſcopi non gaudet immunitate Eccleſiaſtica excepto Oſtio.
31 Palatium Epiſcopale quoad partem interiorem gaudet immunitate Eccleſiaſtica.
32 Domus appellatione venit Oſtium, & alia ædibus affixa.
33 Hortus monaſteriorum Religioſorum gaudet locali priuilegio immunitatis.
34 Vbi militat diuerſa ratio, diuerſum quoque Ius militare debet.
35 Omnia loca immunitatis priuilegium habentia, gaudent eodem priuilegio etiam quoad muros extrinſecos.
36 Monaſterium Religioſorum quoad ſcalas, & Oſtium reſpectu partis exterioris gaudet Eccleſiaſtica immunitate. & ſi habet Eccleſiam etiam per circuitum 30 paſſuum.
37 Confugiens eſt tutus in circuitu 30.vel 40. paſſuum, licet primo loco non ſe ad Eccleſiam contulerit.

DECISIO LXXXVIII.

N. N. dum adhęrebat parieti exteriori Monaſterij RR.Patrum Sanctiſs. Annunciationis Terræ Zagaroli intra tamen circuitum triginta paſſuum, ſeù diſtantiam ab eiuſdem Monaſterij Eccleſia, de facto à nonnullis de populo extractus, & Curiæ Sæculari traditus fuit, ſub prætextu, quod derubauerit lampadem argenteam, quæ coram Altare Diui Antonij in Eccleſia Parochiali Sancti Petri eiuſdem Terræ ardebat, hinc ad Eccleſiaſticum Tribunal re delata, diſceptatum fuit an Dominico ſuffragetur immunitas tum ratione delicti, tum ratione loci, & quoad vtrumque affirmatiuam dedi reſolutionem.

1 Ratione quidem delicti, quia furantes in Eccleſia non priuantur eius immunitate, vt cenſuit *Sacra Congregatio Immunitatis in vna Squillacenſi 18.Martij 1631.relat. per Dian. poſt 5. partem reſol. moral.tit.declarat.Sac.Congreg. num.9.* in nihilo re-
2 fragante, quod commiſſum fuerit ſacrilegium, quia in Conſtitutione Gregorij XIV. excipitur ſolum ſacrilegium ob mutilationem, & homicidium in Eccleſia commiſſum, quapropter cætera ſacrilegia excepta non ſunt, & ſub priuilegio immunitatis includuntur, *Ambroſin.de immunit.cap.5. num.6.Peregrin.eod.tract.cap.12. num.10. Thom.del Bene eodem tract.cap.16.ſect.8 ſub num.1.tom.2 Bonacin.eod.tit.diſ.3.quæſt.3.punct.4.num.3.& punct.5. num.7. Dian.reſol.moral. par.1. tract.1.de immunit. Eccleſ.reſol.17.& par.6.tract.1. eod.tit.reſol.9. Barboſ.de iur.Eccleſ.lib.2.cap.3.num.123.Farinac.in append.de Immunit.Eccleſ. cap.16.num.99. Gauant.in* En-

Encherid.ſeu manual. Epiſcop. in verb. immunitat in addit.num.8. vbi etiam ſi furtum eſſet de re Eccleſiaſtica, & Sacra, nempè de pixide, calice, & ſimilibus furtum tradita per Sperell. deciſ.59. num.11. tom.1, Ricc.deciſ.110.par.1.Nouar.in ſumma Bullar. tit. de immunit.num.4.

3 Et hoc procedere quamuis Latro pluries furatus fuerit, & ſit famoſus, tradidit *Dian. reſol. Moral.par.6.tract.1.de Immunit.eccleſ.reſol.9.§.ſed affirmatiuam, & ſeqq.* & conſuetudo de capiendo Latrones in Eccleſia, ſi in eadem furati fuerint, quod tamquam rigoroſa, & impia ſeruanda non ſit, concludit *Farinac.in prax. quæſt.28. num.51. in fin. & Decian.tract.crim.lib.6.cap.28. Chartar.deciſ.crimin. 7. num.6. & latè deciſ. 46. numer. 24. & ſeqq. idem Diana par.6. reſol.9. verſ. ſed an autem tract.1, de Immunit,* vbi reprobando contrarium tenentes

4 obſeruat, quod huiuſmodi immunitas conceſſa ſit locis Sacris, & non perſonis, ac propterea quod non teneat conſuetudo, licet introducta videntibus Clericis, & Epiſcopis in odium delicti.

5 Non tamen eſſe ligatas manus Pontificis, quin poſſit ſacrilegos fures, ſacra, & non ſacra furantes in Eccleſia per vim extrahi mandari, & etiam Sæcularibus Iudicibus puniendos tradi, putat *Farinac.in append.de Immunit.cap.16.n.117.in fin.*

6 Ratione verò loci, quia Eccleſia eodem priuilegio Immunitatis gaudet, quoad confines intra circuitum quadraginta paſſuum ſi ſit maior, ſeù Cathedralis, & intra triginta ſi ſit minor, & inferior, vel plus, & minus, prout Eccleſiæ circuitus ſe extendit, aut reſtringitur, *Textus eſt in cap. ſicut antiquitus 17.quæſt.4.* ibi, *ſtatuimus, vt maior cap.quiſquis, et cap.definiuit, eod. caſ.et quæſt.* ibi, *in quibus triginta paſſus &c. Archid. Bellamer. Turrecrem.& Alberic.in l. 2.num.1. Cod.de his, qui ad Eccleſ.confugiunt, gloſs.in dicto cap.definiuit, in verb.definiuit Abb.in cap.Eccleſia nu.10. de Immunit.Eccleſ. Conar.lib.2.var.reſol.cap. 20. Germon.de Sac.imagin. lib.3.cap.16. num.38. Hoſtien.in ſumma de Immunit Eccleſ.num.8. Angelus in Summ. in verb. immunitas num.21.verſ.& nota, quodue dum in Eccleſia, Silueſt. in ſumm.cod.verb.immunitas, il 3.nu.1. verſ.& ſimiliter ſpatium Nauar.in manual.Confeſſor. cap.25.numer.18.verſ.ſpatium idem Decian. tract. crim. lib. 6. cap.24.num.29.Card.Tuſch.pract.concluſ.in verb. Eccleſia concluſ.9.num.1.& concluſ.10.num.4.et 5.et in verb.immunitas concluſ.59.num.3.23.& 27.Ambroſin.de Immunit.Eccleſ cap.10.nu.4.Farinacc.in prax. crim.quæſt.28.num.12. & in append. de immunit. Eccleſ.cap.18.num.283.et 284 Suarez lib.3.cap.9.nu.8. Thom.del Bene de immunit. et iuriſd. Eccleſ. cap.16, dub.9.ſect.8.n.1.2.et 3.tom.2.*

7 Hinc non obſtat, quod quidquid ſit de iure, de conſuetudine non ſeruetur huiuſmodi immunitas triginta, vel quadraginta paſſuum in Eccleſijs in Ciuitatibus, & intra ambitum Caſtellorum conſtitutis, quia alioquin ob Eccleſiarum frequentiam, & locorum anguſtiam ferè totæ Ciuitates redderentur immunes, & ſic delinquentes nunquam poſſent capi, & delicta impunita remanerent, ſed tantum procedat in Eccleſijs, quæ extra mœnia Ciuitatis, & Caſtellorum muros, exiſtunt, vt colligitur in *cap. quiſquis 17. quæſt.4.* dum ibi dicitur Capellę, quæ ſunt intrà ambitum Caſtellorum non ponantur in hac triginta paſſuum obſeruatione *gloſ. in cap. ſicut antiquitus in verb.paſſus 17.quæſt.4.vbi Turrecremat.n.2. Hoſtien.in Summa de Immunit. Eccleſ. num.8. verſ. Capellæ verò, Sarpus de iure Aſylorum cap.4. f.39. Angel.in Summa in verb.immunitas numer. 22. verſ. Capellæ tamen; Sanctus Antoninus in Summa part.3. tit.12.cap.3.§.2. verſ. illud tamen Nauar. in Manual. cap.25.num.18.Villagut.de eſten.leg.cap.fin.num.32. Card Tuſcus practic.concluſ.in verb.Eccleſia concl.9. num.5.& 6. Anaſtaſ.Germon. de immunit. Eccleſ.lib. 3. cap.16. num.40. Decian. tract.crim. lib.6. cap.25. num.9, Ambroſin.de immunit.Eccleſ. cap.10.numer.4. Vulpell.conſ.230. num.10. Alex conſ.145. num.12. verſ.& licet dictus circuitus Villalob. in Sum. lib.2. tract.29.deffinit.5.num.3. Suarez.de Relig. tom.primo lib.3.cap.9.num.8. Bonacin.diſput.3.quæſt.7. §.2.n.5. in tit. de immunit, Farinac. quæſt.28. num.12. Gauant. in Manual.Epiſcop.in verb immunitas in addit. num.1. Caſt. Palaus tom.2. tract.11. diſput. vnica punt.6. num 13. & 15. Thom. del Bene de immunit. & iuriſd. Eccleſ. cap.16. dub.9. ſect.8. num.6.tom.2. Laiman. lib.4.tract.9. cap.3. num.2.*

8 Quia vltra quod huiuſmodi Sententia non eſt applicabilis in præſenti, quia præfata Eccleſia Sanctiſſimæ Annunciationis erecta exiſtit in confinibus, & in ſuburbijs præfatæ terræ, & ſic extrà eandem terram, cum ſuburbia in odioſis, & vbi agitur de immunitate Eccleſiaſtica non veniant nomine Ciuitatis.

9 Certum eſt, quod huiuſmodi immunitas triginta, vel quadraginta paſſuum competit Eccleſijs ex diſpoſitione Sacrorum Canonum nulla facta diſtinctione, an intrà, vel extrà muros Ciuitatis exiſtant, imò *Textus in cap. ſicut antiquitus, cap. definiuit, & cap. quiſquis 17. quæſt.4.* indiſtinctè loquuntur de Eccleſijs Matricibus, maioribus, & Cathredralibus, quæ ſemper intra Ciuitates ſitæ ſunt, & ſic potius de Eccleſijs Vrbanis, quam de Ruralibus, ac proindè contrariam opinionem non eſſe admittendam cum ſit contra Sacros Canones, docet *Dian. reſol. moral. part.6. tract.1. de Immunit. Eccleſ.reſol.2.verſ. ſed hæc opinio,* prout etiam reprobatur *à Peregrin. de immun. cap.4. num.33.* & ſomniaſſe Doctores, qui docuerunt Eccleſias conſtructas intrà muros Ciuitatis non gaudere paſſuum immunitate, & eorum opinionem eſſe ridiculam, & fabuloſam ſubdit *Marius Italia de immunit, Eccleſ. lib.1. cap.4. §.6. n.3.* & hæc Sententia tanquam probabilis etiam canonizatur *à Thoma del Bene de immunit. Eccleſiaſtica cap.16. dub.11. ſect.8. in num.6. in fin. tom.1.*

10 Immò non eſſe verum, quod hæc paſſuum immunitas de conſuetudine ſublata exiſtat, & quatenus adeſſet, quod ſeruanda non ſit, & Doctores de eadem atteſtantibus, neque ſit præſtanda fides, tradunt *Card. Tuſch. pract, concluſ. in verb. immunitas concluſ. 59. num.1, 2. 18, & 19. Peregrin. de immunit. Eccleſ. lib.1. cap.4. num.33.in fin. relat. per Diana reſol. moral. part.6. tract.1. de immunit. Eccleſ. reſol.2. verſ. at his non obſtantibus, prout etiam concludit Farinacc. in append. de imunit. cap.18. num.249. in fin.* & ratio eſt quia huiuſmodi immunitas prouenit à iure Diuino, quod nec contraria conſuetudine, nec longeua præſcriptione tolli poteſt.

11 Et quamuis idem *Farinacc. in tit. de carcer. &*

carce-

carcerat. quæſt.28. num.13. ſubdat quod prætenſa
conſuetudo ſit ſeruanda, vbi in loco, in quo caſus
contingit, realiter appareat de eadem conſuetu-
dine, aliter quam ex dicto Doctorum, quia illis
ſic de conſuetudine teſtantibus non vlterius ſit
credendum, quam de locis vbi ijdem Doctores
verſati ſunt, ſecus ſi in alijs locis hæc contingat
dubitatio.

Tamen etiam retenta *Farinacij* Sententia, in
præſenti non conſtat de hac locali conſuetudine
in Terra Zagaroli, veritas eſt quod idem *Fari-*
12 *naccius* retractauit ſupradictam Sententiam *in ap-*
pend. de immunit. Eccleſ. cap.18. num.294. verſ.
vbi licet ego conſenſerim, vbi firmat ſupradictam
Sententiam ſibi locum vindicare poſſe, quatenus
nitatur diſpoſitioni iuris communis, & ſic non
vigore conſuetudinis, ſed ex vi eiuſdem iuris cõ-
munis, nempè ſi Eccleſia non haberet hoc ſpa-
tium triginta, vel quadraginta paſſuum, quod
non extenditur, niſi quatenus extat, & durat am-
bitus, & circuitus ipſius Eccleſiæ quaſi quod iſti
paſſus menſurari debeant, non per viam publi-
cam, ſed intrà Eccleſiæ circuitum, adeout immu-
13 nitas Eccleſiæ reſtringatur, ſi eius circuitus mi-
nus, ſe extendat, & è contra quod plus eſtenda-
tur quam ad triginta, vel quadraginta paſſus,
quando eadem Eccleſia habeat maiorem ſpatij
tractum, & tales paſſus ſint in eius circuitu, vt
comprobat etiam in puncto dictæ conſuetudinis
Diana reſol. moral. part.6. tract.1. de immunit. Ec-
cleſ. reſol.2. verſ. primum, quod fortè.

14 Et quod paſſus triginta, vel quadraginta qui-
bus Eccleſia immunitate gaudet non; ſe exten-
dant per viam publicam latè *Mar. Ital. de immu-*
nit. Eccleſ. lib.1. cap.4. §.2. per totam, & §.5.nu.8.
in fin. verſ. quapropter & latius §.6. per tot. Alberic.
in l.2. num.1. verſ Ego credo C. de ijs qui ad Eccle-
ſiam confugiunt S. Antoninus, in Summ. part.3. tit.
12. cap.3. §.1. verſ. item nota, & magiſtraliter Ol-
trad. conſ.55. Farin. loco citato num.291.

15 Prout etiam quod Eccleſiæ immunitas exten-
datur vltrà triginta, vel quadraginta paſſus, quã-
do eius ambitus, & circuitus ſe vltrà extendat, &
reſtringatur, ſi vltra non ſe extendat *Turrecrem.*
in cap. ſicut antiquitus num.2. in verb. quadraginta
17. quæſt.4. Archidiac. in cap. definiuit poſt num.1. in
verb. triginta paſſus, & in verbo Eccleſia Alex. conſ.
145. num.12. lib.7. Decian. in tractat. crimin. lib.6.
cap.25. num.9. poſt med. verſ. quinimò Alex. Card.
Tuſch. pract. concluſ. in verbo Eccleſia ſub num.3. 4.
& 6. cum alijs per Farinacc. dicto cap.18. num.287.
Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap.16. dub.11.
ſect.8. num.5. in fin. tom.2. Antonell. de regim. Ec-
cleſ. lib.1. cap.9. num.27.

16 Vlterius eſſet tolleranda dicta conſuetudo, ſi
prope Eccleſias eſſent ædificatę Domus Laico-
17 rum, cum tantum Domus Canonicalis, ſeù Pa-
rochialis exiſtens intra 30. vel 40. paſſus gaudeat
immunitate, niſi habeat circum circa Domus
Laicorum, quæ cum non pertineant ad Eccleſiam,
ex eius proximitate non communicatur hoc im-
munitatis Priuilegium, vt in terminis dictæ con-
ſuetudinis animaduertit *Dian. reſol. moral. part.6.*
tract.1. de immunit. Eccleſ. reſol.2. verſ. primo quod
forte, & verſ. rectè etiam in fin. Bellet. diſquiſit. Cle-
ric. part.1. tit. de fauor. Cleric. real. §.4. num.34. per
text. quem allegat. in cap. ſi quis, & ibi *gloſ. in verbo*
Domos 17. quæſt.4. Archidiacon. in cap. definiuit
num.2. & in cap. id conſtituimus num.3. vbi etiam
Turrecrem. 17. quæſt.4. Mar, Antonin. var. reſol. cap.
18. num.4. verſ. quod confirmatur Cardinal. Tuſch.
pract. concluſ. in verbo immunitas 59. num.22. vbi
pariter diſtinguit inter Domus laicorum Eccleſiæ
contiguas, *& in verbo Eccleſia concluſ.10. num.7.*
hoc idem tradit Leo in Theſauro fori Eccleſiaſtici
part.1. cap.13. num.6. in fin. Marius Ital. de immu-
nit. Eccleſ. lib.1. cap.4. §.6. in diſcurſu, Remig. de
Gon. eod. tract. ampliat. 16. Boſs. in tit. de captura
num.3. Azor. inſtit. moral. part.2. lib.9. cap.8. quæſt.5.
Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap.16. dub.11.
ſect.8. num.10. tom.2. & ita declaraſſe Sac. Con-
gregat. Immunit. *in vna Pennen. ſub die 28. Febr.*
1662. refert Iacob. Pignatel. conſult. canon.459. vbi
loquitur de Domo laicali contigua Eccleſiæ, quæ
vltra Ianuas in via publica habebat etiam egreſ-
ſum in Choro eiuſdem Eccleſiæ, *Antonel. de Re-*
gim. Eccleſ. lib.1. cap.9. num.23. in fin.

Tom. II.

18 Tollerabilis quoque redderetur dicta conſuetu-
do, quando Domus Eccleſiæ illi adhærentes ha-
bitentur à laicis non inſeruientibus Eccleſię, cum
tunc non gaudeant eius immunitate, eoque ma-
gis ſi fuerint eis locatæ, ita de Apotheca vnita
Palatio Epiſcopali coniuncto Eccleſiæ Cathre-
drali laicis locata declarâuit *Sac. Congregatio Im-*
munit. in Narnien. 28. Februarij 1662. de qua Ia-
cob Pignatel conſult. canon.458. & latius conſult.176.
num.2. & ita etiam cenſuiſſe conſil. Neapolitanum
teſtatur Io: Franc. à Ponte conſ.33. Ric. deciſ.171.
num.8. & 9. part.1. & collet.669. Thor. in compend.
deciſ. Neapolit. part.1. verb. Immunitas, Nouar. in
Summa Bullar. tom.1. tit. de immunit. num.2. Mar.
Ital. tract. de immunit. lib.1. cap.4. §.6. num.6. Pe-
regrin. eod. tract. cap.4. num.272. Nald. in Summ.
in verbo Eccleſia num.7. Thom. del Bene de immu-
nit. Eccleſiaſt. cap.16. dub.11. ſect.8. num.12. vbi
19 ampliat, quod hoc etiam procedat in Domo Ec-
cleſiæ laico in emphyteuſim conceſſa, ac proinde
20 ædes Canonicales, ſiuè Beneficiatorum non eſſe
laicis locandæ, & præcipuè reis, & delinquenti-
bus, alijſque ære alieno grauatis in damnum cre-
ditorum cenſuit *Sac. Congregatio immunitatis in*
vna Peruſina petenti Gubernatore eiuſdem Ciuitatis
die 14. Maij 1652. vt teſtatur Iacob. Pignatell. con-
ſult. canon.474.

21 Non tamen deſunt alij Doctores docentes
Domus Parochorum, Canonicorum aliorumque
Eccleſiaſticorum exiſtentes propè triginta paſſus
Eccleſiæ etiam gaudere debere eius immunitate,
quamuis habitentur à Laicis, vt inter alios tenet
Decian. in tract. crim. lib.6. cap.25. num.16. Am-
broſin. de Immunit. cap.10. num.8. Bonacin. tom.3.
diſput.2. quæſt.3. punct.16. §.4. num.7. Dian. reſol.
moral. part.3. tract.1. de Immunit. reſol.71. verſ.
his tamen non obſtantibus, & part.6. tract.1. eod. tit.
reſol.2. verſ. rectè etiam, & ità Mediolani fuiſſe iudi-
catum teſtatur Chartar. deciſ. crim.46. num.20. Vil-
lagut. de eſtenſ. leg. tit. de eſtenſ. immunit. Eccleſ. cap.
fin. num.86. Giurb. conſ.10. num.12. & hanc Sen-
tentiam non omninò improbabilem aſſerit Thom. del
Bene de Immunit. Eccleſ. cap.16. dub.11. ſect.8. n.12.
circa medium tom.2. ea innixi ratione, quia locatio
eſt actio extrinſeca loco, & immunitas concedi-

Digitized by Google

tur loco, & non perſonis, in quorum poteſtate
eſse non debet auferre locale Priuilegium locis
Sacris conceſsum, cum quia loca Sacra immuni-
tate gaudent exceptis caſibus in Bulla Gregorij
Decimi quarti expreſſis, in qua hic caſus non
22 exprimitur, nec excipitur, non obſtante conſue-
tudine in contrarium deducta, cum omnes con-
ſuetudines contra libertatem Eccleſiaſticam in
dicta Gregorij Conſtitutione damnentur *Guaz-
zin. in defenſ. reorum cap. 37. num. 24. Antonin. var.
reſol. lib. 1. reſol. 18. num. 4. Leo in Theſaur for. Ec-
cleſ. part. 1. cap. 13. num. 5. Mantua conſ. 60. num. 13.
& 14. & conſ. 221. per tot. Antonell. de regim. Ec-
cleſ. lib. 1. cap. 9. num. 22. Clar. §. fin. quæſt. 30. verſ.
hinc eſt*, & quod prædicta ſibi locum vindicent
23 etiam in Domo Eccleſiæ intra eius confines exi-
ſtente laicis in emphyteuſim conceſsa latè com-
probat *Diana part. 6. tract. 1. de immunit. reſol. 2. verſ.
ſed ex ijs oritur vſque ad fin.*

24 Neque valet pariter obeſse quod Monaſteria
Religioſorum, tàm Sæcularium, quàm Regula-
rium, ac Domus Clericorum in communi viuen-
tium aliaque loca Sacra, & Religioſa, & Domus
piæ puellarum, ſeù Orfanarum, aut Clericorum;
Seminariorũ, & huiuſmodi, ſinè auctoritate Apo-
ſtolica, ſiue ordinaria erecta gaudeant Eccleſia-
ſtica Immunitate, quoad partes interiores, adeout
25 nomine Monaſterij, & Domus ad hunc effectum
veniat tantum, quod ſeptum eſt, ideſt Clauſtrum,
Dormitorium, Hortus, manſiones familiarium,
& animalium, officinæ, porticus, area, ſecus ve-
rò, quoad partes exteriores iuxtà *Textum in leg.
pateant C. de ijs, qui ad Eccleſ. confug. Sanchez. de
matrim. lib. 2. diſp. 15. num. 42. Bonacin. de Cenſur.
tit. de excomm. in part. extra Bullam Cœnæ diſ. 2. q. 3.
punct. 16. §. 4. propoſit. 2. ſub num. 10. tom. Correa
in relat. de immunit. part. 2. num 2. & 3. Thom. del
Bene de Imunit. Eccleſ. cap. 16 dub. 9. ſect. 9. num.
primo ex Bulla Gregor. XIV.* ibi *Monaſterijs Archid.
in cap. definiuit num. 17. quæſt. 4. Falin. in cap. de quar-
ta num. 3. de præſcrip. Decian. in tract. crim. lib. 6.
cap. 24. num. 30. & 32. Alex. conſ. 145. num. 12. &
13. lib. 7. Nauar. in Manual. Confeſſor. cap. 26. n. 17.
Decian. conſ. 80. num. 8. Baiard. ad clar. quæſt. 30.
num. 1. Gambacurt. de Immunit. Eccleſ. lib. 4. cap. 1,
num. 13. Guazzin. ad defenſ. cap. 37. num. 14. Ciarl.
controuerſ. forenſ. cap 12. num. 44. & ſeq. Pignatel.
controuerſ. forenſ. cap. 55. num. 1. tom. 1. Conciol. re-
ſol. Criminal. in verbo Immunitas Eccleſiæ reſol. 1.
num. 10. Farinac. in append. de Immunit. Eccleſ. cap.
17. num. 268. Bellet. diſquiſit. Clerici tit. de fauor. Cle-
ric. real. §. 4. num. 37. Diana reſol. moral. part. 6.
tract. 1. de Immunit. Eccleſ. reſol. 1.* & in ſpecie de
Seminario *Farinac. in Append. de immunit. cap. 16.
num. 252. Riccul. in prax. reſol part. 3. reſol. 412. No-
uar. quæſt. forenſ. part. 1. quæſt. 31. num. 3:* & de Do-
26 mo Collegij de Propaganda Fide, quod gaudere
debeat Priuilegio immunitatis Eccleſiaſticæ quo
ad confugientes cenſuit *Sac. Congreg. Immunitat.
die 8. Martij* 1650. *de qua Iacob. Pignatel. conſult.
canon. 453.*

27 Ac proinde quod non videatur de iure certum
dictum Dominicum gaudere debere Priuilegio
immunitatis per ſolam adhærentiam parieti exte-
riori claudenti clauſuram Monaſterij præſato-
rum Patrum Sanctiſs. Annunciationis proue
gaudet ipſa pars interior, cum dicta certitudo
28 ſolum admittatur in exteriori pariete Eccleſiæ,
tamquam de parte integrali eiuſdem, vnum cor-
pus conſtituente, *ad tradita per Ric. in prax. for.
Eccleſiaſt part. 3. reſol. 560. num. 8. Scipio de Rubeis
in Ampor. Epiſcopor. in verb. Immunitas nu. 3. No-
uar. in Summ. Bullar. tit. de immunit. num. 16. Bo-
nacin. in tit. de l·g. tom. 2. diſ. 3. quæſt. 7. punct. 4.
num. 5. Diana reſol. moral. part. 3. tract. 1. de immu-
nit. reſol. 73. & part. 6. tract. 1. eod. tit. reſol. 3. verſ.
ad argumentum, & reſol. 6. in fin. Thom. del Bene de
immunit. Eccleſiaſt. cap. 16. dub. 11 ſect. 8. num. 14;
verſ. affirmat, & ſeq. Cortiad. deciſ. 57. num. 5. & 6.*
Reiecta contraria opinione *Archidiaconi in cap.
vltimo de reliquijs, & venerat. Sanctor. num. 6. &
Sarpi de iure Aſylorum cap. 4. fol. 41.* Et in ſpecie
29 quod ſolum parietes exteriores Eccleſiæ gau-
deant Priuilegio immunitatis, & non exteriores
Monaſterij, tradit *Pilaia in inſtitution. deciſ. Ponti-
ficiarum tom. 1. lib. 2. deciſ. 4. num. 29. verſ. cum ergo,
ac longe prius Barbatia conſ. 33. num. 8. in fin. verſ.
30 ſed dubitatio 9. & ſeq. vol. 3.* vbi in ſimili quod
confugientes ad confines Domus Canonicorum,
& Epiſcopi non gaudeat immunitate Eccleſijs
conceſſa, vtpotè quia iura concedentia hanc im-
munitatem eorum Domui, non exprimunt de
confinibus, non eſt igitur extendenda talis im-
munitas vltra ipſam domum, ad eius confines,
ſicque vltra Oſtium, vt ſubdit *num. 11.* quod etiam
comprobatur perpenſis verbis *Concilij Aurelianen-
ſis primi cap. 3. & 5.* loquentis de Domo Epiſcopi
relati *in cap. id conſtituimus 36. 17. quæſt. 4.* dum
31 dicit Canones Eccleſiaſticos, & legem Romanam
decreuiſſe, vt à Domo Epiſcopi reos extrahere mi-
nime liceat, vnde aperte innuit non poſſe illius
immunitatem trahi ad partem exteriorem, cum
dici nequeat extractus à Domo, qui intus non
permanebat iuxta tradita per *Bart. in l. 1. numer. 1.
verſ. ſed licet ff. de Cloacis*, vbi docet quod licet
32 oſtium, & alia, quæ ſunt ædibus affixa contineã-
tur appellatione Domus, quamuis extra illam
prætendant, non tamen inde ſequitur quod ſint
in Domo, quem ſecuti ſunt *Iaſ. in l. plærique 17.
num. 20. ff. de in ius vocando, & in l. contra 43. §. hoc
Senatus Conſultus num. 11. verſ. an autem ff. de legat.
2. Franc. deciſ. 402. num. 11. Sperel. deciſ. 62. nu. 26.
verſ. aliam diſtinctionem tom. 1.*

33 Et ratio differentiæ inter parietes exteriores
Eccleſiæ, ac Cæmeterij, & Monaſteriorum Reli-
gioſorum reſultat, quia parietes exteriores Ec-
cleſiarum circui, & benedici ſolent in actu con-
ſecrationis, ſecus autem parietes exteriores clau-
dentes cænobium, officinas, & hortum Monaſte-
riorum, quamuis hortus, eorumque viridarium
vti comprehenſum in clauſura gaudeat locali
Priuilegio immunitatis, ex cumulatis à *Cortiade
deciſ. 55. num. 1. iuncto num. 4. part 2. & Antonello de
Regim. Eccleſ. lib. 1. cap. 29.* nam vbi militat diuer-
34 ſa ratio diuerſum quoque ius militare debet, ex
congeſtis *à Surdo conſ. 67. num. 19. vol. 1. & Barboſ.
Axiomate 167. num. 5. cum alijs notatis per Gratia
deciſ. Marchia 32. num. 8. & deciſ. 43. num. 10.*

35 Quidquid dixerit *M. Angelus Donatus de Aſylia
reſol. 59. & Guazin ad defenſ. defenſ. 1. cap. 14. nu 71.*
quod loca omnia habentia Priuilegium immuni-
tatis, gaudeant eodem Priuilegio etiam quo ad
muros

Digitized by Google

muros extrinſecos,adeout qui ad eos confugiunt tangendo,& corpore adhęrendo ſint immunes,eo quia parietes exteriores ſunt de fabrica, & cum parte interiori faciunt vnum corpus, & conſequenter conſequi debent eandem prærogatiuam; ſed hæc Sententia iuxtà ſuperius tradita non eſt tuta, nec ſequenda.

36 Non enim obſtat obiectum , quia procedit quando Monaſterium non habet Eccleſiam, quia tunc gaudet immunitate ſolum quo ad ſcalas, & oſtium, non antem quo ad parietes exteriores, vt ex *Barbat. Decian. & Farinac. tradit Vermigliol. conſ. crim. 92. num. 3.* ſecus vero ſi habeat Eccleſiam, nam tunc intra 30. paſſus vtique efficitur immune etiam quoad fabricam exteriorem, prout efficitur immunis Domus Canonicalis,& Parochialis prope Eccleſiam intra eandem diſtantiam exiſtens, vt punctualiter tradit *Farinac. in Append. de immunit. Eccleſ. cap. 18. num. 291.* dum dicit quod huiuſmodi immunitas quo ad 30. paſſus non extendatur, niſi quantum extat, & duret circuitus ipſius Eccleſię, & in quo nulla alia Domus pręter eas, quæ ſunt Clericorum,ſeù Religioſorum illius Eccleſiæ, de cuius immunitate agitur ędificata ſit, vnde aperte innuit Monaſterium, ſeù Domum Religioſorum intra ſpatium 30. paſſuum eſſe immunem, etiam quo ad partem exteriorem.

37 Nec prædictis reſiſtit ſi pręrendatur neceſſariũ eſſe primo confugere ad Eccleſiam,vt confugiens tamquam primo ab eadem receptus poſſit poſtea immunis permanere intra 30. vel 40. paſſus , vt tradunt DD. relati per *Thom. de Bene de immunit. Eccleſ. cap. 16. dub. 11. ſect. 8. num. 7. Catrus Palaus tom. 3. tract. 11. diſ. vnica punct. 6. num. 14.* quia hæc Sententia non eſt vera , & communiter reprobatur, nam confugiens ad loca immunia habetur perinde ac ſi confugeret ad eandem Eccleſiam, cuius circuitus, cum gaudeat eadem locali immunitate, qua gaudet ipſa Eccleſia , confugiens debet eſſe tutus non minus in Eccleſia , quam in eius circuitu , etiam ſi primo loco in eodem ſe receperit , dum ex ſe ipſo locus immunis ſit, vt animaduertit, *Diana reſol. moral. part. 6. tract. 1. de Immunit Eccleſ. reſol. 2. verſ. tertium hæc immunitas, ex Remig. Card. Tuſch. & aliis, quos allegat,*

SVMMARIVM.

1 Oratorium priuatum non gaudet immunitate Eccleſiaſtica pro vt gaudet publicum erectum de licentia Pontificis,vel Epiſcopi 7. & 8. & ad hunc effectum ſufficit licentia tacita 9.
2 Capellæ priuatorum palatiorum non gaudent immunitate Eccleſiaſtica, ſecus ſi eſſet perpetua 3.
4 Capellæ, ſeù Aedicula rurales non gaudent immunitate Eccleſiaſtica, ſecus ſi erectæ auctoritate Epiſcopi.
5 Epiſcopus non habet ius viſitandi priuata oratoria.
6 Curare debet ne Aediculæ rurales ædificentur.
10 Conſenſus non ſolum verbis , ſed etiam facto declaratur.
11 Oratorii erectio emanaſſe de licentia Ordinarii etiam ſignis probari poteſt.
12 Oratorium dicitur publicum ſi habeat altare Lapideum, vel ſi aditus ſit in via publica 13. ſi ibidem publice celebretur 14. ſi habeat Campanile 15. ſi ſit ſub inuocatione alicuius Sancti , & in eo ſiant publicæ proceſſiones 16. ex viſitatione Ordinarii 17. ſi habeat dotem 19. & 20. ſi habeat Capellanum cum titulo 21. ſi Capellania ſit de iurepatronatus 22. ſi in eodem adſit ſepultura, vel Cemeterium 23. ſi habeat organum , 24. & ſi habeat conditiones apponi ſolitas in Breui Apoſtolico ſuper huiuſmodi conceſſione 25.
18 Oratorium priuatum viſitari poteſt à Laicis.
25 Eius erectio cum quibus conditionibus à Sancta Sede concedi ſolet.
26 Epiſcopus hodie non poteſt concedere licentiam celebrandi in Capellis priuatis.
27 Oratorium ſi habeat ingreſſum publicum , licet habeat etiam priuatum, cenſetur publicum, vt in eodem celebrari poſſit, & gaudet immunitate Eccleſię.
28 Si habeat vnum, vel plura ſigna Oratorii publici gaudet immunitate Eccleſiaſtica.
29 Oratorii, vel Eccleſiæ erectio, eiuſque benedictio, ac conſecratio non exigit exactam probationem , ſi non ſit fundamentum intentionis.
30 Vnicus teſtis probat vbi non agitur de alicuius præiudicio.
31 Domus Confraternitatis auctoritate Epiſcopi fundatę gaudet immunitate Eccleſiæ.
32 Contra Confugientes in Aediculis Confratrum exiſtentium in Monaſteriis Regularium Epiſcopus procedere poteſt tamquam delegatus.
33 Epiſcopus viſitare poteſt Confraternitates Laicorum exiſtentes in Eccleſiis Regularium, non tamen Capellas.
34 Conuentus, & Monaſteria Religioſorum gaudent immunitate Eccleſiaſtica quo ad totum ſeptum.
35 Domus Clericorum in commune viuentium gaudent immunitate Eccleſiaſtica pro vt etiam Domus Orphanorum, & puellarum.
36 Pro vt etiam Domus Seminarij.
37 Oratorium diſciplinatorum , ſeu Confratrum affixum Eccleſiæ , vel Monaſterio gaudet immunitate Eccleſiaſtica.
38 Palatia Cardinalium an gaudeant immunitate Eccleſiaſtica 39. quid in Vrbe 39. Et extra Vrbem 40. quid ſi adhęrent Eccleſiis ſuorum titulorum 41.
42 Palatia Legatorum Summi Pontificis de conſuetudine gaudent immunitate Eccleſiaſtica.
43 Palatia Regum eiuſque Oratorum gaudent immunitate ciuili, ſecus magnatum inferiorum.

ADNOTATIO I.

Oratorium,Domus Confraternitatum,& Clericorum in communi viuentium, & Palatia Cardinalium an, gaudeant immunitate Eccleſiaſtica.

1 ORatorium priuatum non gaudet immunitate Eccleſiaſtica , quia non cenſetur locus ſacrus, & Religioſus , neque perpetuo diuino cultui dicatus , ac proinde ad libitum domini conuerti poteſt ad vſum prophanum, in nihilo refragante , quod in eodem offeratur Deo ſacrificium, & ad hunc effectum ſit deputatum, quia huiuſmodi deputatio ſe habet per actum accidentalem, & non per actum permanentem, vnde eidem non debetur illa reuerentia , quæ ſolum perſolui debet , & exigit dignitas loci ex ſtabili deputatione perpetuo ad cultum Dei , & oblationem ſacrificij dicati, ita vt commune omnibus ſit Oratorium, ſicut omnes habent ius ad cultum diuinum , nec ſufficit priuatus cultus , qui cum in omni loco præſtari poſſit , cum vbique Deus ſit per præſentiam,eſſentiam, & potentiam , ſequeretur quod omnis locus efficeretur immunis, quod non eſt dicendum, ita vltra allegatos *in deciſione 26. num. 9. & 10. docet gloſ. in Clement. quia contingit verb. Altare de Religioſ. dom. Giurba conſ. crim. 19. num. 5. & 15. Innocen. in cap. inter dilectos num. 2. de donat. Felin. in cap. de quarta num. 9. de præſcript. Abb. in cap. fin. num. 4. de cenſib. Gambacurt. lib. 1. de immunit. cap. 1. num. 3. Suar. tom. 1. de Relig. lib. 3. cap. 8. num. 9. Faugund. precept. 2.* Eccleſ-

Digitized by Google

Eccleſ.lib.4.cap.4.num.64.Sanch.lib.6.conſ.Moral. cap.1.dub.7.n.2. & de matrim.lib.9. diſ.15.n.39. Lezan. in ſum.verb. Immunitas num.4. Barboſ. de iure Eccleſia lib.2.cap.8. num.68. vbi tefert ita *declaraſſe Sac. Congreg. Epiſcop. & Regular. ſub die 7. Nouemb. 1617. Bordon. in conſ. Regular. reſol. 90. num.6. Decian.tract. crim. cap.25. num. 18. & 19. Themud.deciſ.45.num.29.par.1.Valaſcb. deciſ 105. num.9. Franch.deciſ.402.num.7. cum alys allegatis per Iacob. Pignatel. conſult. canon. 91. à numer. 7. & ſeq.*

2 Vnde immunitate non gaudent Capellæ priuatorum Palatiorum *Sac. Congreg. Epiſcoporum in vna Marſicen.17.Nouembris 1617. & Sac. Congreg.Immunit. in alia Peruſina 9. Decembris 1631. de quibus Dian.poſt 5.par.reſol.moral.tit.declarat.Sac Congreg.n.4.*

3 Sed ſi Capella exiſtat puta in Palatio Gubernatoris ſi ſit perpetua, & non variabilis gaudet immunitate alias ſecus *Sac. Congreg. Rit. in Tudertina 7. Maij 1658.*

4 Quo vero ad ædiculas rurales, Sacra Congreg. Immunit. in vna Spoletana 11. Martij 1642. cenſuit *Capellam vulgo nuncupatam vna Maeſtà exiſtentem in via publica non gaudere priuilegio immunitatis, ſi non probetur fuiſſe auctoritate ordinaria conſtructam.*

5 Qua propter in priuatis Oratorijs non habet Epiſcopus ius viſitandi, nec exigendi procurationem, *cap.fin.de cenſib.Thom. del Bene de immunit. Eccleſiaſt. cap. 16. dubit.9. ſect. 12. numer. 4. tom.2.*

6 Immo potius curare debet Epiſcopus ne huiuſmodi ediculæ ædificentur vt diſponitur in *cap placuit vt Altaria quæ paſſim per agros, per villas tamquam memoria Martyrum condita probantur, ab Epiſcopis, qui locis eiſdem præſunt ſi fieri poteſt euertantur de conſecrat.diſ.1.*

7 Oratorium verò publicum gaudet immunitate Eccleſiaſtica ſi de licentia Pontificis erectum fuerit, de qua ex ſcripturarũ teſtimonijs conſtare debet, vt ſanciuit *Gelaſius Papa relatus in cap.Baſilicas de conſecrat.diſt.1, & in cap.de locorum, & in cap.præcepta ead diſt.& in cap.Eccleſia ibidem.*

8 Vel de licentia Ordinarij, nam quidquid eſſet de iure antiquo, hodie erectio, & conſecratio Eccleſiarum non eſt amplius de reſeruatis Summo Pontifici, ſed ſufficit, quod Epiſcopus loci concedat licentiam, de cuius neceſſitate conſtat, *in cap.nemo.de conſecrat.& in Auth.de Eccleſ. tit.§. ſi quis autem & ex Auth.vt detur numerus Cler.§.1. Iacob.Pignatel.conſult.canon.91.num.13.*

9 Et ſufficit ad hunc effectum quod conſtet de tacita Ordinarij licentia, ſcilicet ipſo ſciente, & non contradicente, quia tantum reperitur iure cautum, quod exigatur Epiſcopi licentia, ſed non quod requiratur expreſſa licentia, & ſic vel tacita, vel expreſſa, cum taciti, & expreſſi ſit
10 eadem vis, & poteſtas, & conſenſus non ſolum verbis, ſed etiam facto, & nutu declaratur, *l. labeo §. vlt.ff.de ſupellect. legat. & l. ibi non voce ff. de reg.iur.l.2.ff.de pact.* ſi quidem cum Epiſcopus potuerit contradicere, & tacuit, ex eius taciturnitate reſultat conſenſus ſignum, ac proinde quamuis non doceatur ex publico documento de erectione Oratorij cum expreſſa Epiſcopi licentia, non tamen ſequitur, quod propterea non gaudeat immunitate Eccleſiaſtica, cum etiam
11 ſignis probari poſſit erectionem emanaſſe de licentia, ſaltem tacita ipſius Ordinarij, vt late comprobat *Iacob.Pignatel.conſul.canon.91.à n. 22. 23. & 24.*

12 Deducuntur autem huiuſmodi præſumptiones, & ſigna ad probandum Oratorium eſſe publicum, ſcilicet ſi Altare lapideum in eo conſtructum ſit, quia tunc auctoritate Epiſcopi erectum cenſetur, *Decian.tract.crim.cap.25. num.19. lib.6. Farinac.in Append.de immunit.Eccleſ.cap.17. num.267. Guazin.defenſ.1.cap.37.num.29.Sanfelic. deciſ.219.num.5.Pignatel.conſult. canon.91. nu.24. verſ.& quidem.*

13 Vel ſi aditus eiuſdem Oratorij ſit in via publica, ita vt omnibus concedatur acceſſus, *Remig.de Gon.de immunit.ampli.1.regul.num.5. Sanfelic.d.dec.219.n.4.Pignatel.d.conſult.91.nu.24. verſ. vel ſi aditus.*

14 Vel ſi ibidem publice celebretur miſſæ ſacrificium, cum publica populi introductione indifferenter, præcipuè in quibuſuis anni ſolemnitatibus, quod non eſt permiſſum Oratorio priuato nam tunc cum publice exerceatur cultus diuinus, & ſit omnibus communis, & eo modo quo exigit natura rei, vtique Oratorium dicitur publicum, vt diſtinguendo firmat *Fagnan in cap.vltim. de cenſib. num. 4. Maſcard.de probat. concluſ. 869. num.2. Menoch.lib.3. præſumpt.132. num.51.* vbi quod ad hunc effectum ſufficiat celebratio decennalis, *Thom.del Bene de immunit.Eccleſ.cap.2. dub.2 ſect.7.num.38 & 39.Sanchez de Matrim. lib. 9.diſ.15.num.39.Pignatel.conſult. canon. 91. nu.24. verſ.vel ſi ibi publice, Rot.deciſ. 725. num4. par.1. diuerſ.*

15 Aliud ſignum reſultat ſi Oratorium habeat Campanile nam campana, cum ſit ordinata ad conuocandum populum demoſtrat oratorium eſſe omnium vſui deſtinatum, & conſequenter publicum, ad peragendas Eccleſiaſticas functiones, *cap.patentibus de priuil.Ital. de immunit. lib.1. cap.4.§.4.num.3. Maſcard.de probat. concluſ.869. num.1. Decian tract.crim.cap.25.num.19.lib.6. Pignatel.conſult.canon.91.num.24. verſ. vel ſi habeat campanile, Sanfelic.deciſ.219. ſub num.* 3. non tamen eſt neceſſaria Campanæ exiſtentia ad hoc vt Oratorium dicatur publicum, cum etiam abſque Campana ſi omnibus pateat acceſſus dicatur publicum, vt aduertit *Thom Hurtad.par.2.reſol.moral.tract.12.cap.1.in digreſ. §.1. dub.1, num.2194.* contra *Trullench.in Bulla cruciat.lib.1.§.1. dub.4. num.1.& Barboſ.de iure Eccleſ lib.2.cap.8. nu.12. Thom.del Bene de immunit. Eccleſ.tom.1.cap.2.dub 2.ſect.7.num.39.*

16 Prout etiam ſi erectum exiſtat ſub inuocatione alicuius Sancti, & in eius die celebretur ſolemne feſtum, *Remig.de Gonn. de immunit. Eccleſ. ampliat. 1.reg. 1.num.5.Sanfelic.deciſ.219. num.4.* Vel ſi in eodem fiant publicæ proceſſiones, quæ non niſi in publicis Oratorijs circunferri permittuntur iuxta diſpoſitionem textus in *cap. certum eſt de conſecrat.diſ.1.Iacob. Pignatel. conſult. canon. 91. num.24.verſ. vel ſi habeat ſpeciale nomen.*

17 Ex viſitatione quoque ipſius Oratorii ab Epiſcopo facta deducitur eius auctoritate erectum

fuiſſe

Digitized by Google

fuiſſe, cum Epiſcopo proprie non competat ius viſitandi Oratoria priuata, licet poſſit ad illa accedere, vt recognoſcat quomodo ſe habeant, & an benè tractentur, & perſoluantur ea, quæ perſolui debent, & ſic non poteſt abſolute viſitare, ſed tantum inquirere de operibus pijs, quæ ipſis incumbunt, ad effectum vt adimplere cogat, & negligentiam adminiſtratorum corrigat, quando vero eſt fundatum Epiſcopi auctoritate, vlterius inquiri poteſt de omnibus alijs rebus ad ipſum Oratorium ſpectantibus, & prouidere etiam circa modum, & formam regiminis, vt diſtinguit *D. Fagnian in cap. vltim. num. 2. de cenſib. Tom. del Bene de immunit. Eccleſ tom. 2. cap. 16. dub. 9. ſect. 12. num. 6. Pignatel. conſult. canon. 91. n. 24. verſ. vel ſi viſitatum appareat*, & in ſimili, de Collegijs, Hoſpitalibus, Confraternitatibus Laicorum tradit *Bellet. diſquiſit. Clerical. par. 1. tit. de bon. Cleric. §. 12. num. 5. & 6. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 75. num. 14. par. 3. & in Concil. Trid. ſeſſ. 22. de reform. cap. 8. n. 7. & 11.*

18 Oratorium enim priuatum viſitari etiam poteſt à Laicis, licet cumulatiue viſitari poſſit ab Epiſcopo iuxta diſpoſitionem *Sac. Concil. Trid. ſeſſ. 22. de reform. cap. 8.* publicum vero ab Epiſcopo tantùm, *Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 76. n. 15.*

19 Si Oratorium habeat dotem, aut redditus temporales *Abb. in cap. fin. de cenſ. n. 3. iuncto cap. 1. §. denique eod. tit. in 6.* ex hoc ſigno diſcernit Oratorium publicum a priuato, & comprobat etiã *Decian. tract. crim. cap. 25. n. 19. lib. 6. Villagut. de immunit. num. 28. Sanſelic. dec. 219. n. 3* Non eſt tamen neceſſarium quod Oratorium publicum ſit dotatum, & multo minus priuatum, quia Dos non exigitur niſi in conſecratione, *cap. cum ſicut 8. de conſecrat. Eccleſ. vel Altar.* & ita cenſuiſſe *Sac. Cong. Epiſcop. & Regular. in vna Regnſina die 11. Auguſti 1597. & in alia Siracuſana die 1. Iuly 1622 refert. Iacob. Pignatel. conſult. Canon. 91. nu. 24. verſ. vel ſi habeat dotem.*

20 Sed defectus dotis, aut ſi non eſſet ſufficiens pro eius manutentione præbet occaſionem arguendi non interueniſſe licentiam pro illius erectione iuxta præceptum *Honorij III. vt in cap. ſicut 8. de conſecrat. Eccleſ. vbi gloſ. in verbo conſecratio, & apertius in cap. 1. quæſt. 2. & ex Concilio Bracarenſi 2. cap. 5. Durant. de rit. Eccleſ. lib. 1. cap. 24. n. 9. Iacob. Pignatel. conſult. canon. 91. n. 5. verſ. quare ſi non habeat dotem.*

21 Inſuper elicitur ſignum ſi Oratorium habeat certum Capellanum, cuius Capellania conferatur in titulo *Zabarel. conſ. 11. n. 6. Farinac. in fragment. de immunit. Eccleſ. n. 267.* Vel ſi Capellania

22 ſit de iurepatronatus, cum ius patronatus cadat ſolum in publicis Oratoriis ad tradita per *Vinian. de iurepatronat. par. 1. lib. 3. cap. 2. num. 38. cum ſeq.* & præſupponit tamquam fundatum auctoritate Ordinarij iuxta tradita per eundem *Vinian. lib. 1. cap. 1. n. 8. Iacob. Pignatel. conſult. canon. 91. n. 24. vel ſi Capellania ſit de iurepatronat.*

23 Vel ſi in ipſo Oratorio ſit ſepultura, aut cœmeterium, vel adminiſtretur baptiſmus, vel recipiat decimas, vel ſit immune à ſolutione collectarum, vt ex *Abb. Maſcard. Quaranta Ric. Filhuc. Decian. Farinac. Bonac. Sanchez* tradit *Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. tom. 1. cap. 2. dub. 2. ſect. 7 n. 41. 42. & 43. Iacob. Pignatel. conſult canon. 91. n. 24 verſ. vel ſi ibi ſit ſepultura Rot. dec. 725. per tot. par. 1. diuerſ.*

24 Vel ſi habeat Cymbalum, vel Organum, & publice pulſetur, quia priuatis Oratoriis publica Cymbali pulſatio non conceditur, *cap. patentibus de priuil. vbi Butr. n. 1. Abb. n. 1. Felin. in cap. de quarta n. 12. de præſcrip. Syln. in verb. loca Religioſa quæſt. 3. Maſcard. concluſ. 869. n. 3. & 4. Diana par. 6. tract. 1. de immunit. Eccleſ. reſol. 1. verſ. ſed non eſt verum.*

25 Et tunc demum Capella, vel Oratorium dicitur publicum, & non priuatum ſi habeat conditiones, quæ ponuntur in Breui ſolito expediri à Sancta Sede ſuper licentia, & facultate erigendi Oratorium, nempe, *Vt ſi Oratorij, vel Capellæ huiuſmodi porta via publica adiaceat, & in ea nulla alia porta, quæ ad aliquam domum ducat, exiſtat, & quatenus exiſtat illa omnino claudatur, atque ita à priuatis domibus ſeparata ſit, vt per eas ad eam acceſſus aut proſpectus nemini pateat, Capellam huiuſmodi ſub prohibitione de mandato fe. rec. Pauli V. prædeceſſoris noſtri de nõ celebrando in priuatis oratorijs publicata minime comprehenſam eſſe declares, & vbi capax, & ornata decenter exiſtat, neque aliquid eorum, quæ ad ſacrum in ea faciendum neceſſaria ſunt deſiderentur.*

26 Siquidem hodie ex dicta conſtitutione *Pauli V.* licentia celebrandi miſſæ ſacrificium in Oratoriis priuatis exiſtentibus in priuatorum domibus ſolum à Summo Pontifice conceditur, ſuſpenſa Epiſcopi poteſtate huiuſmodi licentiae concedendi de qua conſtitutione, *Vinia de iure patronat. par. 1. lib. 3. cap. 2. num. 42. & Iacob. Pignatel. conſult. Canon. 91. num. 26.*

27 Verum ſi Oratorium annexum, & contiguum exiſtat domui priuatæ, per quam pateat ingreſſus in ipſum, ſi tamen habeat alterum ingreſſũ publicum, & maiorem correſpondentem publicæ viæ, per quem omnibus liberè pateat ingreſſus, non cenſetur priuatum, ſed publicum, & per actum permanentem perpetuo dicatum diuino cultui, atque comprehenſum ſub diſpoſitione *Concilij Trident. in decret. de ſeruand. & vitan. in celebrat. Miſſ. ſeſſ. 22.* adeo vt in eodem offerri poſſit miſſæ ſacrificium, & conſequenter gaudeat immunitate Eccleſiaſtica, quia ingreſſus priuatus exiſtente publico, non euerrit formam, & prærogatiuam Oratorij publici, ex quo ſit omnium vſui deſtinatum propter exiſtentiam, & opportunitatem publici ingreſſus, vndè reſultat, & tribuitur prærogatiua publici Oratorij, ita tradit *Aneſa quæſt. 11. de Eucharist. ſect 14. Hurtad. par. 2. reſol. moral. tract. 1. cap. 1. num 193. Bald. in quæſt. ſelect. lib. 4. quæſt 10. §. 10. Pax Iord tom. 1. Lucubr. lib. 4. tit. 1. num. 161. Quintanadnen. tom. 1. ſing. tr. 7. ſing. 33. num. 9. Ric. deciſ. 78. num. 9. par. 4 Alph. de Leon, offic. Capell. quæſt. 3. ſect 1. in fin. quos refert, & ſequitur Pignatel. conſult. canon. 91. n. 27. & 28.*

28 Hinc eſt, quod ſi Oratorium habeat vnum, vel alterum, aut maiorem partem, vel omnia ex præfatis ſignis, Epiſcopi concurrente tolerantia vtique gaudet immunitate Eccleſiaſtica *Rom. cõſ. 477. num. 13. Sanch. de matrim. lib. 9. diſ. 15. nu. 19. Maſcard. de probat. concl. 869. Guazin. defenſ 1. cap. 27. num. 29.* & de communi teſtatur *Pignatel. conſult. canon. 91. n. 25.*

29 Nec

Digitized by Google

29 Nec ad probandam erectionem, & deputationem Oratorij publici, de licentia Epiſcopi, vel eiuſdem, aut Eccleſiæ benedictionem, aut conſecrationem exigitur plena, & concludens probatio, ſed ſufficit aliqualis, & etiam minor ſemiplena, dummodo reddatur certa, quia quan-
30 do non agitur de alicuius præiudicio, ſed de re fauorabili, ceſſat neceſſitas exactæ probationis, ita vt ſufficiat hoc caſu etiam dictum vnius teſtis, *cap. cum itaque c. paſtoralis de conſecr. diſt. 4. gloſ. fin. in cap. licet vniuerſis de teſt. & in cap. placuit de conſecrat. diſt. 4. Gabr. in tit. de teſt. concl. 1. nu. 16. cum alijs per Iacob. Pignatel. conſul. canon. 91. n. 15. & 16.* hoc procedere dummodo aliquis ſuper erectione, deputatione, benedictione, aut Conſecratione Eccleſiæ, vel Oratorij non fundaret ſuam intentionem, nam ſi fundaret in ordine ad iudicialiter agendum, deberet de ijs plenè conſtare.

31 Domus pariter Confraternitatis auctoritate Epiſcopi fundata vbi Confratres conueniunt, vel deſeruiat pro vſu ipſius Confraternitatis gaudet immunitate Eccleſiæ, ac proindè *Sac. Congregat. immunit. in vna Ciuitatis Caſtelli, ſub die 23. Iulij 1653. cenſuit Oratorem captum in domo Confraternitatis S. V. Mariæ de Pomarigo gaudere priuilegio immunitatis Eccleſiæ.*

32 Et ſi Confraternitates ſæculares habeant, in quibus Confratres veſtibus ſe induere ſolent, ibique Cruces aliaque ſupellectilia Confraternitatis ſeruare, & adhęreant Clauſtro Regularium, vel eorum Eccleſiæ, per quam etiam tranſire debeat, qui volunt ad eas accedere, licet non ſubijciantur iuriſdictioni Epiſcopi ratione ordinariæ auctoritatis, ſubijciuntur tamen ratione facultatis delegatæ ex literis generalibus, quarum vigore exercere poteſt iuriſdictionem delegatam contra confugientes, & ibidem delinquentes cum mulieribus pernoctantes. & ſimilia alia delicta perpatrantes, & ita declaraſſe *S. Congreg. Immunit. in vna Ortonen. 14. Februar. 1642. teſtatur Iacob. Pignatel. conſult. canon. 476. n. 1.*

33 Immò Epiſcopo poteſt viſitare Confraternitates laicorum etiam ſi exiſtant intus Eccleſiam Regularium, & compellere miniſtros ad reddendum computum, non tamen eorum Capellas, & Altaria, quæ intra eandem Eccleſiam conſiſtunt; & ita à Sac. Congregatione fuiſſe deciſum ex *Bellet. & Armendar. teſtatur Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 75. num. 13. & 28.*

34 Et non ſolum, vt in hac deciſione demonſtrauimus Domus, Conuentus, ſeù Monaſteria Religioſorum gaudet immunitate Eccleſiaſtica, adeo vt hòc priuilegium extendatur ad totum ſeptum quod comprehendit Clauſtrum, dormitorium, hortum, officinas, domus familiarium, animalium, & ſimilia, vt paret ex *Bulla Gregor. XIV. de immunitate Eccleſiaſtica*, ibi, *Monaſterijs Domibus, lociſque ſacris, vel religioſis*, & colligitur *in cap. 2. de conſuetud. cap. ſi quis contumax cap. frater, & ex cap. minor 17. quæſt. 4.*

35 Verum etiam Domus Clericorum in commune viuentium, vt Patres Oratorij Philippi Nerij, Patres Doctrinæ Chriſtianæ, Domus Clericorum Seminarij, Domus Puellarum, vel Orphanorum, & ſimiles, ſi tamen auctoritate Epiſcopi fundatæ ſint, quia tunc cenſentur loca ſacra, pia, ſeù Religioſa, vt patet ex Bulla Gregorij XIV. generaliter loquente, ibi, *Monaſterijs, Domibus, lociſque ſacris, aut Religioſis*; *Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. tom. 2. cap. 16. dub. 9. ſect. 13. num. 1. vbi allegat Peregrinum, Dianam, Genuen. in prax. Archiepiſcop. Neap. in cap. 17. vbi num. 10.*
36 teſtatur de anno 1601. fuiſſe reſtitutum Domui furni ſeminarij Neapolitani quendam homicidã, qui ad eam confugerat, & proprie ad furnum ſe contulerat, quamuis ingreſſus fuerit per ianuã magnam dictæ domus, quæ eſt à parte viæ publicæ, & non à parte Seminarij, quia dicta domus erat Seminarij, & ſic loci pij; licet per illam portam pueri non faciant ingreſſum, vt etiam refert *Thom. del Bene loca citata ſect. 14. n. 19.*

37 Quod immunitatis priuilegium militat etiam ad fauorem Oratorij diſciplinatorum, ſeu Confratrum alicui Eccleſiæ, vel Monaſterio affixi, quia hæc loca etiam cenſentur ſacra, pia, ſeu religioſa, vt tradunt DD, relati per *Peregrin. de immunit. Eccleſ. cap. 4. num. 64. relat. per Thom. del Bene de immunit. Eccleſiaſt. tom. 2. cap. 16. dub. 9. ſect. 13 num. 1. in fin.*

38 Palatia vero Cardinalium, ſiue in Vrbe, ſiue extra Vrbem exiſtant quidquid ſit de iure, de cõſuetudine quod gaudere debeant priuilegio immunitatis, pro vt gaudere palatia Epiſcoporum præſertim ſi habeant Capellam, ſeù Oratorium tradunt *DD. relati per Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. tom. 2. cap. 16. dub. 9. ſect. 13. num. 1. Clar. in §. fin. quæſt. 30. verſ. item adde. Decian. tract. crim. c. 25. num. 15. in fin. Diana reſol. moral. par. 4. tract. 1. de immunit. Eccleſ reſol. 40. in fin. Anton. de Marin. reſ. quotid. cap. 180. num. 12. Ital. de immunit. Eccleſ. lib. 1. cap. 4. §. 9. num. 12. et 23. Barboſ. de iure Eccleſiaſt. lib. 1. cap. 4. §. 9. num. 22. Farinac. in pract. crim. q. 28. num. 48.*

39 Hodie verò vigore conſtitutionum Greg. XIII. & Sixti V. huiuſmodi conſuetudo ſublata fuit, ita vt nullus locus in Vrbe, & extra tutus, & immunis ſit, vt delinquentibus, vt vulgo dicitur *franchigia* ſuffragetur. & ita ſæpe in Vrbe practicari vidi, pro vt etiam teſtatur *Farinac. in prax. crimin. quæſt. 28. num 84. in fin. & in Append. de immun. Eccleſ. cap. 17. num. 274. in fin. Duard. in Bulla Cœnæ lib. 2. cap. 15. quæſt. 16. num. 12. Gambacurt. lib. 4. c. 5. Lezana in verba immunitas Eccleſiaſt. nu. 2. Zechius de Republ. Chriſt. tit. 3. de Cardinal. num. 9. priuil. 9.* & ita etiam teſtatur *Baiard. ad Clar. quæſt. 30. nu. 33. Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. tom. 2. cap. 16. dubit. 9. ſect. 15. num. 2.*

40 Verum, quod iſta ſublatio facta ſit pro Vrbe tantum non tamen pro alijs locis præſertim extra ſtatum Eccleſiaſticum exiſtentibus tenent *Marius Italia de Immunit lib. 1. cap. 4. §. 9. num. 22. & 23. Peregrin. eod. tract. cap. 4. nu. 75. in fin. Diana reſ. moral. par. 1. tract. 1. de immunit. reſol. 37. Barboſ. de iure Eccleſiaſt. lib. 4. cap. 3. num. 71. Anton. de Marin. quotid. reſol. cap. 180. num. 12.* prout etiam inclinare videtur *Thom. del Bene de immunit. Eccleſiaſt. to. 2. cap. 16. dub. 9. ſect. 15. num. 6 7 8.* vtpotè quia Cardinales non debent eſſe his modernis temporibus inferioris conditionis, pro vt apud antiquos Romanos erant flamines Diales, & Virgines Veſtales ex *Gellio lib. 10. cap. 15.*

41 Immo etiam in Vrbe ſi Cardinalium Palatia

adhę-

Digitized by Google

adhęreant Eccleſijs ſuorum titulorum, quod non obſtantibus conſtitutionibus Gregor.XIII. & Sixti Quinti gaudeant immunitate Eccleſiaſtica cum in ordine ad has Eccleſias Cardinales habeant iuriſdictionem, ac ſe habeant tamquam Epiſcopi, ac proinde debent gaudere eodem priuilegio iuxta diſpoſitionem textus in *c. Epiſcopus de conſecr.diſ.3.& in cap. Epiſcopus diſ. 41. Thom.del Bene de immunit.Eccleſiaſt.tom.2.c.16 dub.9. ſect.15. num.11.& ſeq.*

42 Palatia vero Legatorum Pontificis apud Imperatorem, & Reges ſi non de iure, ſaltem de conſuetudine etiam poſt Gregorianam rationabiliter introducta gaudeant immunitate Eccleſiaſtica, ex reuerentia, quæ eiſdem debetur, quia perſonam Summi Pontificis rapræſentant, *Barboſ.de iure vniuerſali Eccleſ tom.2.cap.3.nu.71.Curtoll. de immunit.Eccleſ.lib.1. quæſt. 37. Gambacurt. lib.5.cap.4.n.5.relat.per Thom.del Bene de immunit. Eccleſ.tom.4.cap.18.dub.9.ſect.15.n.14.*

43 Non tamen gaudeāt hac immunitate Palatia, Oratorum ſupremorum Principum, quia hæc non ſunt loca ſacra, & nullibi eiſdem conceſſa reperitur, & ita obſeruatur in Vrbe, licet extra Vrbem gaudere videantur immunitate ciuili, ob reuerentiā ſummi Principis cujus perſonā rapræſentant, quorum Palatia pariter gaudent hac ciuili immunitate, ſecus vero Domus magnatum inferiorum, nulla tamen cenſura contrahitur à violantibus hanc ciuilem immunitatem, vt ex *Nauar.& Sanch, tradit Thom.del Bene de immunit. Eccleſiaſt.tom.2.cap.16.dub.9.ſect.15.num.3. quibus addo Farinac.in prax.crim.q.28.n.43.*

SVMMARIVM.

1 Palatium Epiſcopale gaudet immunitate Eccleſiaſtica.
2 Declara procedere ſi Palatium Epiſcopi exiſtat intra 40. paſſus per circuitum Eccleſiæ Cathedralis.
3 Debet eſſe contiguum Cathedrali Eccleſiæ.
4 Si habe Oratorium gaudet immunitate, etiamſi vltra 40. paſſus diſtet a Cathedrali
5 Contrarium, quod Palatium Epiſcopi gaudeat immunitate ſiue ſit, ſiue non intra 40. paſſus, & ſiue habeat, ſiue non Oratorium.
6 Familia laica Epiſcopi gaudet priuilegio fori.
7 Palatium Epiſcopi aliis locatum non gaudet immunitate. Domus Eccleſiæ exiſtentes intra 30.vel 40.paſſus laicis locatæ non gaudent immunitate, ibidem.
8 Palatium Epiſcopi extra Diœceſim non gaudet immunitate Eccleſiaſtica.
9 Palatium Epiſcopi titularis non gaudet immunitate. Contrarium, num. 10.
11 Familia Laica Epiſcopi titularis gaudet priuilegio fori.
12 Palatium Epiſcopi vbi inhabitat quando viſitat, vel tranſcurrit Diœceſim, an gaudeat immunitate referuntur DD. ſententiæ,
13 Palatium Epiſcopi quo ad confines, & paries exteriores nō gaudet immunitate, niſi adhæreat Eccleſiæ, cum tunc per 30, vel 40.paſſus gaudet hac immunitate.

ADNOTATIO II.

Palatium Epiſcopi an, & quando gaudeat immunitate Eccleſiaſtica.

1 PAlatium Epiſcopale gaudet immunitate Eccleſiaſtica, vt habetur in *cap.id conſtituimus 17.quæſt.4. ex Concilio Aurelianenſi 1.cap.3.* ibi, *id conſtituimus obſeruandum, quod Eccleſiaſtici canones* *decreuerunt, & lex Romana conſtituit, vt ab Eccleſiæ atriis; vel domo Epiſcopi reos abſtrahere omninò non liceat*, & ita docere communiter *DD ex Couar. lib.2.var.reſol.cap.20.teſta nr Thom.del Bene de immunit.Eccleſiaſt. tom.2.cap.16.dub.9. ſect. 4.n.1.*

2 Limit. procedere de palatio Epiſcopi exiſtēti intra 40. paſſus per circuitum Eccleſiæ Cathedra-
3 lis, cui debet eſſe contiguum, iuxta textum in
cap.Epiſcopus de conſecrat.diſ 3.& cap. Epiſcop.diſ.
41. & præcipue ſi non habeat Oratorium in quo
ſacrum celebretur *Innocen.in cap.inter aliane, ſeu*
alii de immunit.Eccleſ ibique Anton de Butr num 9.
Ananius num.10 Turrecrem.in cap.id conſtituimus q.
117.quæſt.4.Oltrad.conſ.55. Clar.in prax §.fin.q.10
num.2.& 3.Tuſc.pract.concl. tom.3. verb. Eccleſia
concl.9. n.11. Bobadilla in Polit.tom.1.lib.2. cap.14.
num.85.Piaſecius in prax.Epiſcop.par.2.cap.4.art.3.
num.2.Sarpus de iure Aſylorum cap.4.ſol.41.Decian.
tract crim.cap.25.num.14. Farinac.in append de im-
munit.Eccleſiaſt.cap.17. num.271. & in prax. crim.
quæſt.28.num.36.in 2.inſpect. Bonacin tom.1. in tit.
de excomm.in particul.extra Bullam Cœnæ diſp.2.q.1.
puncto 16.§ 4.propoſ.3. num.11. & latè tom. 2. tit.
circa primum Decalog.præcept.quæſt.7 de immunit.
ſacror.locor.punct.4 propoſ.3.nu.1.fol mihi 114. vbi
quia immunitas conceditur Palatio Epiſcopi ra-
tione loci ſacri, ſed ſi palatium Epiſcopi diſtet
ab Eccleſia vltra 40.paſſus non cenſetur locus ſa-
crus, & ſic cum non participet, & de huiuſmodi
ſanctitatis prærogatiua, ſicut ratione cohęren-
tiæ, & adiacentiæ participaret, neque gaudere
debet priuilegio immunitatis præcipue ſi non
4 habeat Oratorium, ſi vero habeat Oratorium,
quod nihilominus immunitate gaudeat etiam
ſi vltra 40. paſſus ab Eccleſia Cathedrali diſtet,
Ambroſin. de immunit. Eccleſ.cap.10 num.7. Dunza
in pugna Doctor.c 2.de immunit. Eccleſ.num.1, Thom.
del Bene de immun.Eccl.to.2.cap 16.dub.9 ſect.14.n.7
Decian. in ſuis tract. crimin. par.2.lib 6.c.25.n.14.

5 Et ſimpliciter quod Palatium Epiſcopi gaudeat ſupradicta immunitate ſiue intra, 40 paſſus. ſiue extra Eccleſiam, in quocunque loco exiſtat, ac ſiue habeat, ſiue non habeat Capellam, ſuadetur, quia Epiſcopus repræſentat ſuam ſponſam Eccleſiam, quæ abſolutè gaudet immunitate, & conſequenter abſolutè Palatium Epiſcopi gaudere debet eadem immunitate, iuxta vulgatum dictum, quod vbi Pontifex, ibi Roma, ibique Eccleſia, *Peregr in tract.de immun.c.4.n.69.Gambacurt tract ead.lib.4 c.3.num.7.Bellet.diſquiſit Cleric par.1.tit.de fauor.Cleric reol. §.4.num.35. Corren in relat.de immunit.Eccleſ.par.2.quæſt 8.nu.19. Tuſſon, in pragmat.de antifato verſ.13. obſeruat.3. num.31. Anaſtuſ. Germon. de ſacrorum immunitate lib. 3. cap.16 num.45.& 46 Leo.in Theſaur for.Eccleſiaſt. par.1.cap.13.rub de immunit.Eccleſ.nu.14. Gauant. in Encherid.ſeu manual. Epiſcop.in verb. immunitas Eccleſiaſt.num.4.Azor.inſtit.moral.par 2.lib 9.cap.8. quæſt.5.Giurba conſ.crim.10.num.13.Franciſ. Suarez de ſtat.Religioſ.lib.3.cap.9 ſub num.9.Farinac.in prax.crim.quæſt.28.num.38. & in Append.de immunit.Eccleſ.in cap.17. num 272. vbi de veriori Dian. reſol. moral. par. 1. tract. 1. de immunit. Eccleſ. reſol.27.verſ.ſed contrarium, & latius par.4.tract.1. eod.tit.reſol.4.in fin.& reſol.96. verſ.ſed non eſſe diſcedendum, & par.6.tract.1.eod.tit.reſol.4. verſ ſed*

Digitized by Google

hæc opinio, & ſeq. per text. in cap. id conſtituimus 17.
quæſt. 4. qui indiſtinctè loquitur, tamquam hæc
immunitas conceſſa ſit ratione dignitatis perſo-
6 næ Epiſcopalis, propter ſanctitatem muneris,
cuius reſpectu ſicut tota familia Epiſcopi licet
laica gaudet priuilegio fori, ita etiam Palatium
gaudere debet priuilegio immunitatis indepen-
denter ab exiſtentia Capellæ, ſeu adhærentia Ec-
cleſiæ Cathedrali, vt etiam comprobat *Thom.
del Bene de immunit. Eccleſ. tom.* 2 *cap.* 16. *dub.* 9.
ſect. 14. *num.* 8. *cum plurib. ſequen.*

7 Limit. 2. quando Epiſcopo mortuo, vel abſen-
te Palatium Epiſcopale eſſet alteri locatum, ſicu-
ti Domus per laicos inhabitatæ non gaudent
immunitate licet exiſtant in circuitu Eccleſię in-
tra triginta, vel quadraginta paſſus, *Mar. Ital.
de immunit. Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 4. § 9. *num.* 8. *Farinac.
in Append de immunit. Eccleſiaſt. cap.* 17. *num.* 270.
*Anton. Nouar. in Sum. Bullar. in tit. de immunit. Ec-
cleſiaſt. num.* 10. *Thom. del Bene de immunit. Eccleſiaſt.
tom.* 2. *cap.* 16. *dub* 9. *ſect.* 14. *n.* 2.

8 Limit. 3. ſi Palatium Epiſcopi exiſtat extra
Diœceſim, nam tunc non gaudet Eccleſiaſtica
immunitate, quia Epiſcopus extra Diœceſim
nullam habet auctoritatem, nec Pontificalia,
nullamque iuriſdictionem exercere poteſt, præro-
gatiuæ autem, & priuilegia, quæ competunt
Epiſcopo ratione dignitatis, limitationem, &
reſtrictionem recipiunt ab ipſius Diœceſis limi-
tibus, nam hoc priuilegium non poteſt dici ſim-
pliciter perſonale, vt ſequatur perſonam vbicun-
que reperiatur, ſed mixtum perſonale, & loca-
le, ita vt non ſufficiat habere dignitatem Epiſco-
palem, niſi etiam habeatur reſidentia in Diœceſi,
Peregrin. de immunit. cap. 4. *num.* 73. *Ital. eod. tract.
lib.* 1. *cap.* 4. § 9. *num.* 19. *Ciarlin. controuerſ. forenſ.
lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 10. *Anton. de Marin. quotid. reſol.
cap.* 180. *num.* 2. *Diana reſol. moral. par.* 3. *tract.* 1. *de
immunit. Eccleſ reſol.* 5. *verſ. quarto probatur, Thom.
del Bene de immunit. Eccleſiaſt. tom.* 2. *cap.* 16. *dub.* 9.
ſect. 14. *num.* 20. vbi tamen ſubdit, cum *Diana re-
ſol. moral. par.* 4. *tract.* 1. *de immunit. reſol.* 40. *verſ.
contraria oppoſitum tenente* non eſſe improbabi-
lem.

9 Limit. 4. quod immunitate, neque gaudeat
Palatium Epiſcopi Titularis, cum pariter ſit ex-
tra Diœceſim, & licet habeat dignitatem, nul-
lam tamen exercet iuriſdictionem, *Ciarlin. con-
trouerſ forenſ. lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 10. *Thom. del Bene
de immunit. Eccleſiaſt. tom.* 2. *cap.* 16. *dub.* 9. *ſect.* 14.
num. 22.

10 Contrarium comprobat *Diana reſolut. moral.
par.* 6. *tract.* 1. *de immunit. Eccleſiaſt. reſol.* 5. *verſ. ſed*
11 *pro affirmatiua*, vbi quod ſicuti ex decretis Sacr.
Congregationis immunitatis familia laica Epi-
ſcopi Titularis gaudere debet priuilegio fori, ita
etiam eius Palatium priuilegio immunitatis, tum
quia cum Diœceſes, Epiſcoporum Titularium
occupentur, & reperiantur ſub ditione infide-
lium, coguntur ex neceſſitate reſidere extra eo-
rum iuriſdictiones, vnde ſi priuantur exercitio
iuriſdictionis, non ſunt priuandi alijs prærога-
tiuis, & priuilegijs honorificis, & hanc ſenten-
tiam non improbabilem dicit *Thom. del Bene loco
citato*.

12 Palatium verò Epiſcopi, vbi inhabitat, quando
tranſcurrit puta viſitando Prouinciam, an gau-
deat immunitate Eccleſiæ, affirmant *Mar. Ital.
de immunit. Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 4. § 9. *num.* 13. *Farinac.
in Append. eod. tit. cap.* 17. *num.* 270. *Diana reſol mo-
ral. par.* 6. *tract.* 1. *reſol.* 4. Negat tamen, & diſſen-
tit, *Peregrin. de immunit. Eccleſ. cap.* 4. *num.* 79. &
probabilem ſaltem de conſuetudine putat *Thom.
del Bene de immunit. Eccleſ. tom.* 2. *cap.* 16. *dub.* 9.
ſect. 14. *num.* 12. *ſub verſ. atque ita, & num.* 13. *vbi
alios allegat*.

13 Limit. 5. quo ad partes, & parietes exteriores,
quorum reſpectu excepto oſtio Palatium Epi-
ſcopi non redditur immune, vt colligitur in *can.
id conſtituimus* 17. *quæſt.* 4. niſi adhæreret Eccleſiæ
Cathedrali, nam tunc per circuitum, & tractum
40. paſſuum à Ianua ipſius Eccleſiæ menſuran.
gauderet dicta immunitate prout in hac deciſio-
ne probaui, etiam quo ad Conuentum, & Mo-
naſterium Religioſorum.

SVMMARIVM.

1 Hoſpitale Epiſcopi auctoritate fundatum gaudet priuile-
gio immunitatis.
2 Confugientes ad Hoſpitale ſi extrahatur reſtitui debet.
3 Hoſpitali Epiſcopi auctoritate fundato competunt omnia
priuilegia Eccleſiæ.
4 Amp. etiam ſi non habeat Campanile, Altare, vel Eccle-
ſiam, & Miſſa ibidem non celebretur 5. & 6.
7 Apoteca Hoſpitalis an, & quando gaudeat immunitate
Eccleſiaſtica, & n. 8.
9 Seminarij furnum gaudet immunitate Eccleſiaſtica.
10 Molendinum Epiſcopi, & Eccleſiaſticorum gaudet immu-
nitate.
11 Et non comprehenduntur in bandimentis Laicorum.
12 Et Magiſtratus Sæcularis nullam perquiſitionem facere po-
teſt in dictis Molendinis, etiam ſi Molendinarij ſint lai-
ci 13. & 14.
15 Prohibitio de non macinando frumento, niſi in certis Mo-
lendinis, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam. 16.
17 Eccleſiaſtici cogi non poſſunt ire ad certum Molendinum.
18 Declarantur ſupradictæ concluſiones,
19 Hoſpitale ſi non ſit fundatum auctoritate Epiſcopi non
gaudet immunitate.
20 Epiſcopus habet de iure communi intentionem fundatam
in Hoſpitalibus, & Confraternitatibus, & locis pijs
ſuæ Diœceſis.
21 Et Eccleſiæ dictorum locorum ſubſunt iuriſdictioni Epi-
ſcopi.
22 Epiſcopus, & Viſitator Eccleſiaſticus poteſt cogere admi-
niſtratores Hoſpitalium, Confraternitatum, & ope-
rum piorum ad reddendam rationem.
23 Etiam ſi ſint ſub immediata Regum poteſtate, quo caſu
eximuntur tantum à Viſitatione vigore Concilij Tri-
dentini.
24 Epiſcopo quando non competat ius viſitandi, aut ratio-
nes exigendi à Miniſtris Hoſpitalium, Confraternita-
tum, & Locorum Piorum referuntur tres caſus.
25 Epiſcopus ad hoc vt à viſitatione, & redditione rationis
præfatorum operum piorum excludatur duo copulatiuè
requiruntur, vt cautum ſit in fundatione, & Epiſcopus
conſenſerit 27.
26 Viſitandi, & adminiſtrandi ius à fundatore alicui conceſ-
ſum non cenſetur conceſſum priuatiuè quo ad Epiſco-
pum, ſed cumulatiuè, niſi expreſſè Epiſcopus excluſus
fuerit.
28 Teſtator, & fundator non poteſt effugere quin leges, ha-
beant locum in ſua diſpoſitione.
29 Fundator poteſt apponere quaſcunque conditiones, & le-
ges in diſpoſitione,
30 Protectio Regia ſi ſit generalis, non eximit loca, & per-
ſonas à Iuriſdictione Ordinarij ſecundum Sac. Concil.
Trid. ſeſſ. 22. de reform. cap. 8.
31 Exiſtens ſub generali protectione Sedis Apoſtolicæ non
eximitur à poteſtate Ordinarij.

AD-

Digitized by Google

ADNOTATIO III.

Hoſpitale an gaudeat immunitate Eccleſiaſtica.

1 HOſpitale Epiſcopi auctoritate fundatum gaudet priuilegio immunitatis Eccleſiaſticæ, quia Hoſpitale ſic erectum reputatur locus ſacer, & religioſus, ita vt ad prophanos vſus conuerti non poſſit, ac proinde omnia priuilegia, quæ conceduntur Eccleſijs per communicationem cenſentur conceſſa etiam huiuſmodi Hoſpitalibus, nomine enim immunitatis Eccleſiaſticæ non ſolum venit Eccleſia, verum etiam omnis alius locus ſacer, vel religioſus, vt colligitur in *cap. ad hæc de Relig. dom. & in cap. definiuit 17. quæſt. 4 l. omnia C. de Sacroſanct. Eccleſ. Innocen. & Abb. in cap. penult. de immunit. Eccleſ. Couar. lib. 2. var. reſol. cap. 20. num. 4. Sayr. lib. 3 de cenſur. cap. 29. num. 16. Silueſt. in verb. immunitas 3. num. 1. Nauar. cap. 25. num. 17. & 18. Gregor. Ritterſhuſius de iure Aſylorum cap. 12. Peregrin. de immunit. cap. 4. nu. 69. Sanchez lib. 9. de Matrim. diſ. 15. num. 39. & in opuſc. tom. 2 lib. 6. cap. 1. dub. 7. num. 2. Lezana in verb. immunitas nu. 2. Scortia Theor. 385. Decian. tract. crim. lib. 6. cap. 23. num. 18. Barboſ. de iure Eccleſ. lib 2. cap. 3. num. 57. & 68. Bonaccin. de cenſur. par. 3. tit. de excom. in particular. extra Bullam Cœnæ diſ. 2. quæſt. 3. punct. 16 §. 4. propoſ. 2. ſub num. 10. Tuſch. in verb. Eccleſ. concluſ. 10. n. 2. Palaus tom. 2. tract. 11. diſ. vnic. punct. 6. num. 17. Farinac. in prax. crim. quæſt. 28. num. 36. & 37. & in Append. de immunit. Eccleſ. cap. 17. num. 265. & 266. Ciarlin. diſcept. forenſ. cap. 116 num. 7. Diana reſol moral. par. 6. tract. 1. de immunit. reſol. 6. verſ. ſed tranſeamus Thom. del Bene de immunit. Eccleſiaſt. tom. 2. cap. 16. dub. 9. ſect. 10. num. 1. Sperel. deciſ. 51. num. 19.* & Sac. Con-
2 gregatio Immunitatis in Prænestina 7. Auguſti 1638. cenſuit *Dominicum Troianum probari captũ in Hoſpitali Terræ Zagaroli, dictumque Hoſpitale gaudere priuilegio immunitatis Eccleſiæ, ac proinde dictum Dominicum reſtitui debere.*

3 Omnia enim priuilegia à iure Eccleſijs conceſſa Hoſpitalibus competunt, & translata ſunt, *l. omnia C. de Sacroſanct. Eccleſ.* ſi tamen Epiſcopi auctoritate ſint fundata, nam tunc quo ad priuilegia Eccleſia, & Hoſpitalia æquiparantur, vt latè comprobat *Felin. in cap. de quarta num. 3. de præſcript. Curt. iun. conſ. 20. vol. 1. Pariſ. conſ. 50. n. 36. lib. 2. & conſ. 36. num. 15. lib. 4. Dec. conſ. 54. in prin. & conſ. 448. num. 4. Menoch. de recuperand. poſſeſ. remed. 15. num. 23. cum alijs congeſtis per Farinac. in prax. crim. quæſt. 28. num. 37.*

4 Amp. procedere etiam ſi in Hoſpitale non ſit Campanile, Altare, vel Eccleſia, ſi tamen ex alijs ſignis colligatur eſſe fundatum auctoritate Epi-
5 ſcopi, vt ſi inſtitutum ſit ſub nomine alicuius Sancti, & viſitetur ab Epiſcopo, *Ciarlin. controuerſ. forenſ. 116. per tot. Diana reſol. moral. par. 6. tract. 1. de immunit. Eccleſ. reſol. 6. verſ. dicendum eſt igitur. Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. tom. 2. cap. 16. dub. 9. ſect. 10. num. 4.*

6 Amp. 2. procedere etiam ſi Miſſæ ſacrificium ibidem non celebretur, *Paul. de Caſtro conſil. 458. lib. 2. Diana reſol. moral. par. 6. tract. 1. de immunit. Eccleſ. reſol. 6. § ſed tranſeamus in fin.*

7 Amp. 3. vt etiam Apoteca Hoſpitalis gaudeat huiuſmodi immunitate ſi ex interiori ipſius Hoſpitalis parte habeat aditum, licet omnibus in ea publicè confluentibus deſeruiat, quia tunc cũ faciat vnum corpus, eiuſdem iuris reputantur partes, prout eſt totum, cum validum ſit argumentum de toto ad partes, ſecus ſi habeat ianuam in via publica, & omnibus in ea publice verſantibus deſeruiat, *Iaſ. in l. plerique num. 17. ff. de in ius vocan. Ric. collet. 513. collect. 669. & deciſ. 171. num. 8. & 9. par. 1. A Ponte deciſ. 35. Giurba conſ. 10. num. 4. iuncto num. 14.*

8 Sublim. hoc procedere ſi Apoteca Hoſpitalis habens aditum in via publica eſſet laicis locata, ſecus ſi retineretur pro ſeruitio ipſius Hoſpitalis, licet permiſſus eſſet omnibus accessus puta ad emendum, quid in eadem vendatur pro ſeruitio;
9 & vtilitate eiuſdem Hoſpitalis, vt de furno Seminarij iudicatum fuiſſe refert *Geunen. in prax. Archiepiſcop. Neapol. cap. 22. num. 10. relat. per Giurb. conſ. crim. 10. numer. 12. & per Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. tom. 2. cap. 16. dub. 9. ſect. 14. num. 19.*

10 Et de Molendino Epiſcopi, vel perſonarum Eccleſiaſticarum paſſim cenſuit Sac. Congregat. Immunitatis, & ſignanter in *vna Maceraten. die 7. Septembris 1632. iniunxit Epiſcopo vt tueatur immunitatem Collegio Societatis Ieſu competentem reſpectu Molendini exiſtentis in Territorio Maceratæ.*

11 Ac in alia *Illicien.* die 30. Septembris 1636. reſpondit Epiſcopo, *Molendina Menſæ Epiſcopalis, & aliorum Eccleſiaſticorum non comprehendi, nec poſſe comprehendi in bandimentis, & edictis laicorum, & propterea cogendos eoſdem remedijs ſacrorum canonum ad hoc declarandum ne libertas Eccleſiaſtica impediatur.*

12 Hinc eſt quod Iudices, & Magiſtratus Sæcularis nullam perquiſitionem facere poteſt in Molendinis Eccleſiaſticorum etiam ſub prætextu, quod ibidem fraudes committantur, vt eadem Sac. Congregatio Immunitatis in vna *Auximana* die 23. Iulij 1647. decreuit *vtraque parte informante appaltatoribus non licere perquiſitionem facere in molendinis, & alijs in bonis, ſeù locis Commendæ S. Philippi Religionis Hieroſolymitanæ, niſi mediante miniſterio curiæ Eccleſiaſticæ, cui detur litera pro huiuſmodi perquiſitione.*

13 Et in Viterbien. 13. Auguſti eiuſdem anni, prætendente Commiſſario Vetrallæ ingredi Molendina Eccleſiaſticorum ad effectum reuidendi menſuras *reſcripſit hoc non eſſe permiſſum in Molendinis Eccleſiaſticorum, etiamſi Molendinarij ſint laici, ſed inſpectionem, cognitionem, ac punitionem delinquentium circa menſuram ſpectare ad Eccleſiaſticum.*

14 Ita etiam cenſuit in Veliterna die 12. Ianuarij 1649. nempè *Menſuras vulgò nuncupatas le ſcudelle ablatas à Molendinis Eccleſiaſticorum de ordine Gubernatoris dictæ Ciuitatis eſſe reſtituendas Curiæ Epiſcopali, & eandem curiam eſſe adeundam ſuper cognitione fraudum vt prætenditur in dictis Molendinis commiſſarum.*

15 Vnde à Laicis prohiberi non poteſt macinare

frumentum niſi in certis moleudinis, vt cenſuit eadem Sacr. Congregatio Imuunitatis in vna *Baren.* die 11.Septembris 1634. ſcilicet, *Edictum Vniuerſitatis Terræ Modugni prohibens macinare frumentum niſi in certis molendinis eſſe contra libertatem, & immunitatem Eccleſiaſticam, ideo Archiepiſcopus curet reuocari.*

16 Et in Cephalunen. 11. Auguſti 1631. decreuit, *Epiſcopo, qui procedat ſeruatis ſeruandis ad cenſuras contra Marchionem, & alios impedientes oliuas macinare in molendinis ipſorum Eccleſiaſticorum.*

17 Ac in Vgentina die 15. Februarij 1631. cenſuit *Eccleſiaſticos non poſſe cogi ire ad certum Molendinum iuxta edictum Baronis, vel Communitatis, illoſque Epiſcopum tueri remedijs Sacrorum Canonum eiſdem ſolitam franchigiam* de quibus *Iacob. Pignatel. conſult. canon. 49. à num. 4. vſque ad 16.* vbi alias declarationes refert.

18 Verum ſupradictæ declarationes reſpiciunt libertatem Eccleſiaſticam, quæ comprehendit perſonas Eccleſiaſticas, & bona Eccleſiarum, & Eccleſiaſticorum, non tamen immunitatem, quæ comprehendit Eccleſias, & loca ſacra, & Religioſa quo ad confugientes, vt gaudeant priuilegio nè inuiti ab eiſdem extrahi poſſint.

19 Limit. principalem concluſionem ſi Hoſpitale non ſit fundatum auctoritate Epiſcopi, vt tradunt paſſim DD. & cenſuit Sac. Congreg. Immunit. in vna *Montis Alti* 30. Septembris 1636. in qua cenſuit *Oratorem non gaudere debere immunitate Eccleſiæ ſi Domus nuncupata l' Hoſpitale non ſit constructa auctoritate Epiſcopi ad publicum vſum.*

20 Hoſpitale verò an, & quando cenſeatur fundatum, & erectum auctoritate Epiſcopi, & ſit locus religioſus, vel mere laicalis cum alibi fuſius adnotauerim, hic ſolum aduertendum eſt, Epiſcopum habere intentionem fundatam in Hoſpitalibus, & Confraternitatibus, & locis pijs ſuæ Diœceſis de iure communi, *Clement. quia contingit de Religioſ. dom. §. ſi quis ædificationem auth. de Eccleſ. tit. Card in cap. de Xenodochijs vbi Abb. in prin. de Relig. dom. Bellet. diſquiſit. Clerical. par. 1. de fauor. Clerici real. §. 5. num. 88.*

21 Et Eccleſiæ, quæ ſunt his locis appoſitæ ſubſunt iuriſdictioni Epiſcopi, *cap. omnes Baſilicæ 16. quæſt 7. cap. conſtitutus de Religioſ. dom. Menoch. lib 6. præſumpt. 72. num. 79. quia ſine eius auctoritate ædificari non poſſunt, cap. nemo de conſecrat. diſ. 1. cap. quidam. 18. quæſt. 2.*

22 Poteſt propterea Epiſcopus, & Viſitator Eccleſiaſticus opera pia, Confraternitates Laicorum, Hoſpitalia, & laicos Adminiſtratores compellere ad reddendam rationem, etiam ſi ex conſuetudine, aut priuilegio, aut ex conſtitutione aliqua loci alijs ad id deputatis ratio reddenda eſſet, cum tunc cum eiſdem etiam Ordinarius adhibendus ſit, vt expreſsè diſponit *Sac. Concil. Trid ſeſſ. 22. de reform. cap. 9.* & ita fuiſſe pluries declaratum per Sacram Congregationem teſtatur *Bellet. diſquiſit. Cleric par. 1. de fauor. Cleric. real. §. 5. num. 88 verſ. quare poterit Epiſcopus Menoch. de arbitrar. caſ. 209. num. 4. Gratia deciſ. 188. num. 10. Antonin var. reſol. lib. 1. reſol 66. num. 4. Barboſ. in Concil. Trid. dicta ſeſſ. 22. de reform. cap. 9. num. 7. & plurib. ſequen. & deciſum refert Armendar, addit. ad recompilat. legum, Nauarræ lib. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſcopis num. 79.*

23 Quod ſibi locum vindicat, etiam in Hoſpitalibus, & locis, quæ ſunt ſub immediata Regum poteſtate, cum à Sacr. Concilio in dicto *cap. 9.* non excipiantur huiuſmodi loca quo ad redditionem rationis, licet in *cap. 8.* antecedenti excipiantur quo ad viſitationem, & ſic fuiſſe deciſum in *Neapolitana 11. Auguſti 1618. Sel. in ſelect. Canon. cap. 23. num. 5 Barboſ in Concil. Trid. ſeſſ. 22. de reform. cap. 9. num. 14. Iacob. Pignatel. conſult. canon. 113. num. 45.* vbi in vna Neapolitana S. Congregationem reſpondiſſe vt ſequitur.

Sacra Congregatio &c cenſuit cap. 8 ſeſſ. 24. de reform Concilij Tridentini intelligi, & habere locum in caſibus à iure communi permiſſis, licere tamen Ordinario ab eis rationem adminiſtrationis exigere ex decreto cap. 9. eiuſdem ſeſſionis nulla habita ratione iuris communis, vnde patet Concilium ampliorem facultatem tribuiſſe Epiſcopis in rationibus exigendis, quam in viſitatione piorum locorum, etiam ſi exiſtant ſub protectione Regum.

24 Et hanc viſitandi, corrigendi, & rationes reddendi auctoritatem Epiſcopo competere generaliter, & in vniuerſum omni caſu, ſecus autem quando hoſpitalia, & loca pia ſunt immediatè ſubiecta protectioni Regum iuxta dictum *cap. 8. Sac. Concil. Trid. ſeſſ. 22. de reform.* ſecundo quando in ipſa fundatione per fundatores laicos ex conſenſu Epiſcopi, vel alterius ſuperioris Eccleſiaſtici expreſsè cautum eſſet ne Epiſcopus interueniat, & ne adminiſtratores teneantur in redditione rationum adhibere Epiſcopum, tertio quando fundator laicus adhuc ſuperſtes eſt, & abſque Epiſcopi auctoritate deuenit ad fundationem, tradit *Stephan Vveyms ad conſtit. 24. ex antiquo iure deſumptas, & per Concil. Trid. innouat conſtit. 16. num. 23. relat. per Barboſ. in Concil. Trid. ſeſſ. 22. de reform. cap. 9. num* 8.

25 Ad hoc autem vt Epiſcopus à viſitationis mu-
nere, & redditionis rationis interuentu excluda-
tur duo copulatiuè exiguntur, primo ſi in fun-
datione expreſsè hoc cautum fuerit, etiam ſi ple-
26 na adminiſtratio alicui perſonæ à fundatore de-
mandata eſſet, quia tunc intelligitur cumulatiuè,
& non priuatiuè ad Epiſcopum, contra quem
debet eſſe expreſſa prohibitio, vt ex declaratio-
nibus Sac. Congregationis firmauit *Rot. deciſ. 33.*
num. 1. & 2. par. 2. recent.

27 Secundo requiritur conſenſus Epiſcopi, vel al-
terius ſuperioris Eccleſiaſtici, quo expreſsè cau-
tum ſit nè Epiſcopus interueniat, vel admini-
ſtratores non teneantur ſuis rationibus adhibere
Epiſcopum, qui conſenſus ab Ordinarijs non
videtur denegandus, ne contingat Laicos retra-
28 hi à fundationibus piorum locorum, alias non
poteſt teſtator, vel fundator effugere, quin le-
gum, & conſtitutionum ratio in ſuam diſpoſi-
tionem influat, & locum habeat iuxta textum
in l. nemo poteſt ff. de legat. 1. & ita intelligenda
eſſe verba *Sac. Concil. Trid. ſeſſ. 22 de reform. cap. 9.*
ibi *niſi ſecus fortè in inſtitutione* tradit *Stephanus*
Vveyms ad conſtit. 24. ex antiq. iure deſumpt. & per
Concil. Trid. innouat. conſtit. 16. à num. 19. relat per
Barboſ. in Concil. Trid. dicta ſeſſ. 22. de reform. cap. 9.
num. 27.

Fun-

Digitized by Google

29 Fundatori enim permiſſum eſt apponere quaſcunque velit condiriones, & leges in ſua diſpoſitione *cap.pravterea il 2.de iurepatronat. cap.quanto de cenſib. cap. ſignificatum de præben. cum alijs per Gonzal.ad reg.8. Cancellar.gloſ.29.num.3.*

30 Regia verò protectio non eſt habenda in conſiderarione ſi ſit generalis, & potius recommendatio, cnius vigore niſi ſit ſpecialis, nec locus, nec perſona recomendata eximitur à poteſtate, & iuriſdictione eius, cui de iure ſubeſt,

31 *cap ex parte de priuileg.* vbi quod exiſtens ſub generali protectione Sedis Apoſtolicæ non eximitur à potteſtate Ordinarij, *& cap. recipimus ead. tit.ac in cap ſi Papa eod.tit.in 6. Iacob.Pignatel.conſult.canon.113.num.22.*

PRÆNESTINA IRREGVLARITATIS.

ARGVMENTVM.

Irregularitas non incurritnt propter vnlnus, ſeù ſfrigium illatum, ſed tantum propter homicidinm, vel propter mutilationem membri, qnod habeat ſuum patticulare officium ab alijs diſtinctum, etiam ſi ex ſimplici vulnete ipſe vulneratus propter deformitatem irrigularis remaneret, in dubio an, & quando quis ſe pro irregulari gerere debeat apprimè delucidatur.

SVMMARIVM.

1 Irregularitas non incurritur ob ſfrigium illatum, ſed tantum propter homicidium, & membri mutilationem
2 Non eſt inducenda ſi non ſit in iure expreſſa declar vt in num.10.
3 Non incorritur niſi abſcindatur membrum habens per ſe propriam, & diſtinctam operetionem.
4 Incurritur ex volnere, ſeù percuſſione etiam ſine membri mutilatione duomodo deindè oriatur deformitas talis, vt percuſſus ad ſacros ordines promoueri nequeat, Contrar.num.5.
6 Delictum debet eſſe conſumatum in ſua ſpecie ad incurrendam pœnam.
7 Irregularitas ex quo vitio corporis inducatur.
8 Irregularis cenſeodus eſt, qui de irregularitate dubitat.
9 Irregularitas non modo contrahitur vbi eſt expreſſa, verû etiam vbi de ea dubitatur.
10 Declara procedere in foro conſcientiæ, ſecus in foro exteriori, & contentioſo.
11 Declara 2.quod in dubio iuris, vt ſi dubitatur an pro delicto commiſſo ſit impoſita irregularitas non eſt quis cenſendus irregularis.
12 Et practice depoſito dubio non tenetur quis ſe pro irregulari gerere.
13 Irregularitas in dubio iuris neque in foro externo, neque interno inducitur.
14 In dubio facti ſi agatur de homicidio debet quis ſe pro irregulari gerere tam in foro interno, quam externo 15.
16 Secus ſi agatur de mutilatione.
17 In alio verò dubio facti referuntur hinc indè DD. ſententiæ.
18 Clerici dicuntur magis peccare, quam laici, & grauiori pæna ſunt digni.

DECISIO LXXXIX.

NE Eccleſia Collegiata Sancti Andreæ Terræ Paleani ob Canonicorum incuriam, negligentium horis canonicis intereſſe ſuo debito deſtituta remaneret ſeruitio. Vſque de anno 1663. Vicarius Generalis Prẹneſtinus meus Anteceſſor curauit cogere Canonicos ad ſolnendas, & prẹſtandas chori fallentias, & ad hunc effectum iniunxit q. Ioanni Fratocchiæ tunc temporis eiuſdem Eccleſiæ præpoſito, vt ad ſe tranſmitteret codicem fallentiarum; Demandauit Præpoſitus dictam codicis delarionem Cletico Carolo Vetto, qui cum deferre recuſauerit, imò laceranerit iniunctum præceptum de deferendo, ab eodem Præpoſito vti Vicario foraneo eidem tranſmiſſum, eundem Carceribus mancipare fecit, quod egrè ferens, arrepta è carceribus fuga, die 7. Septembris eiuſdem anni, Præpoſitum, dum poſt decantatas Veſperas ab Eccleſia egrediebatur, Cultro, quod geſtabat, vulnerauit, ſeù in faciem ſfrigium intulit; De cuius criminis grauitate repertus culpabilis, & de iure punibilis, ad triremes Pontificias fuit damnatus, & tranſmiſſus.

Verùm cum nuper ex gratia S. D. N. fuerit libertati reſtitutus, porrexit ſupplicem libellum pro conſequenda à S. Sede diſpenſatione cauſa ſe promouendi ad ordines, quo mihi tranſmiſſo, tempore, quo Eminentiſſimi, & Reuerendiſſimi D. Principis Cardinalis Eſtenſis Præneſtini Epiſcopi Vicarij Generalis munere fungebar, ad effectum plenè de prædictis inſtructos reddendi Eminentiſſimos, & Reuerendiſſimos Patres Congregationis Sac. Concilij, meumque animi ſenſum exponendi; Propterea dubitatum fuit an gratia veniat concedenda in caſu, & ad effectum, de quo agitur.

Attenta igitur qualitate delicti, quidquid ſit attenta qualitate ſcandali, videbatur gratiam
1 non eſſe denegandam, ſaltem ad cauthelam, quia de rigore iuris irregularitas non incurritur ob vulnus, ſeù ſfrigium illatum, ſed tantum propter homicidium, vel propter membri mutilationem, ſeù abſciſſionem, cum in hac materia, quoad irregularitatem, ęquiparantur tantùm homicidium, & mutilatio, ſeù abſciſſio membri, non tamen illatio vulneris *iuxta Clement.1. de homicid. vbi.gloſ. in verb. mutilet cap. ſi quis viduam 50.diſ.cap.ſi quis omnem 1. quæſt.7.cap.1.& tot. tit. de homicid.in decret.& in 6. Concil Trident.ſeſſ.14. de reform.cap.7. gloſ. in cap. his qui in princ.de homicid.in 6.Farinac.fragm.Crim par.2.verb.irregularitas num.581.Bellett.diſquiſit.Clerical.par.1.tit.de diſciplina Clericali* §.5.*num.1. & 2. & in puncta Bonaccin.in tit.de irregularit.diſ.7.qu.4. punct.8.nu.12. tom.1.fol.576.*

2 Ac proinde cum huiuſmodi irregularitas non ſit in iure expreſſa, non eſt inducenda, iuxta *text.in cap.his, qui, vbi ſcribentes de ſentent.excommunicat. in 6. Sayr. in Theſaur. caſ. conſcient.lib.6. cap.2. num.14. in fin.cum alijs per Bellett. diſquiſit. Clerical. par. 1. de diſciplina clerical.* §.5.*n.79.*

Quod autem ex vulnere, de quo agitur nullum membrum abſciſſum remanſerit, patet ex viſitatione, & recognitione eiuſdem vulnerati, vt in proceſſu fol.3. à tergo, ibi *Viſitatus fuit &c. Ioannes Fratocchia &c. vulneratus vnico vulnere in facie & præcisè in naſu, longitudinis vnius digiti, & profundi vſque ad oſſum*, vndè cum non fuerit auulſus naſus in totum, ſed tantum cutis, ſeu pellis
3 abſque oſſi inciſione, dici nequit abſciſſum fuiſſe membrum, quod habeat ſuum proprium, & peculiarem actum ab alijs diſtinctum, vt exigitur

in

Digitized by Google

in huiuſmodi irregularitatis materia, *Couaru. in*
Clement. ſi furioſus par.3.in princ.num.8.de homicid.
Maiol.de irregular.lib.5.cap.50.num.2. Sayr. de cenſ.
Eccleſiaſt.lib.6.cap.15.num.13. & 14. cum alijs per
Farin.in fragment.Criminal.par.2.verb.irregularitas
ſub num.587.& in prax.Crim.quæſt.19.num.23.
4 Nec aduerſatur quod irregularitas incurratur
etiam ab eo, qui aliquem percutit, & vulnerat
ſine mutilatione, & abſciſſione membri dummo-
dò percuſſus, & vulneratus ex vulnere, & illata
percuſſione ita deformis remaneat, vt tamquam
irregularis effectus ad ordines promoueri, vel
ſuſceptos exercere nequeat, vtpotè quia percu-
tiens alterum, & inhabilem reddens habeatur
perindè ac ſi membrum abſcinderet, *Boniſat. de*
Vitalin in Clementin.1.de homicid. Maiol. de irregu-
larit.lib.1 cap.2. num.10. verſ.19. & lib.5.cap.50.
num.4.& 9.in fin. Alphonſ Viuald.in tract.eod.nu.35.
Auila de cenſ.Eccleſiaſt. par.7.rubr.de irregularit. ex
defectu corporis diſ. 3. dub. 1. verſ. ex dictis ſequi-
tur.
5 Quia vltrà quod contrarium tenent *Gregor.*
Sayr. de cenſur Eccleſiaſt.lib.6. cap.15.num.7. verſ.
alij tamen, & num.16.verſ.nec hoc mirum eſſe debet,
vbi propterea infert irregularem eſſe eum, & ad
ordines inhabilem, cuius manus debilitata, &
eneruata remanet, & tamen non eſſe irregularem
illum, qui debilitauit, & eneruauit, niſi abſci-
6 derit, & ratio eſt quia in pęnalibus ad incurren-
dam pœnam delictum debet eſſe conſumatum in
ſua ſpecie, vt extenſio fieri non debeat de caſu
ad caſum, prout etiam *ex Soto Silueſtr. Nauar.*
Suarez. tradit Farinac. fragment. Crim. par. 2.verb.
immunitas num. 533. Bonacin. in tit. de irregularit.
diſ.7.quæſt.4.punct.8 num.12. tom.1.fol.567.
Certum eſt, quod præfatus Præpoſitus ex re-
cepto vulnere non remanſit ita deformis, vt ir-
regularis effectus fuerit, propterea continuauit
in exercitio receptorum ordinum,& adminiſtra-
tione curæ animarum, vſque ad obitum, ille au-
7 tem defectus, ſeù vitium corporis inducit irregu-
laritatem, vel quod impedit vſum, & exercitium
ordinis, vel notabilem gignit deformitatem,aut
horrorem, quale vitium tunc concurreret, ſcili-
cet ſi eſſet naſus in totum amputatus. aut priua-
tio vnius oculi, aut inſignis macula in oculo,
quæ notabilem pariat deformitatem, ſiuè huiuſ-
modi vitium contractum ſit ex culpa, ſiue ſine
culpa, ſiue ex cauſa iuſta, ſiuè ex iniuſta, ſiuè
ex cauſa naturali, ſiuè accidentali, cum æquitas
ipſa naturalis dictet eum ad ordines non eſſe
promouendum, qui nequit ordines exercere, aut
horrorem incutit abſtantibus, vt à veneratione
remoueat, *ita Nauar. cap.2.nu.200. Suar.diſp.50.*
ſect.2. num.16. & diſp.51.ſect.2. num.11. & 14.
Sayr. de cenſur. lib.5. cap.7.num.6. Cauaruu.in Cle-
mentin. ſi furioſus 1.par.cap.6.cum alijs per Bonacin.
in tit.de irregular.diſ.7. quæſt.2. punct.2.nu.1.tom.1.
fol.mihi 541. & colligitur in cap. vlt. de corpore vi-
tiatis, quæ non concurrunt in præſenti.
8 Ad cauthelam verò indigere huiuſmodi diſ-
penſatione ſuadetur, quia cenſendus eſt irregu-
laris, qui de irregularitate dubius eſt, *cap.ad au-*
dientiam 1. de homicid.cap.ſignificaſti eod.tit. & alibi
habetur, quod in dubijs ſit tutior pars eligenda,
9 ex quo reſultat, quod irregularitas ipſa non
modo contrahatur vbi eſt expreſſa, verum etiam
vbi de ea dubitatur, & vbi dicitur non contrahi,
10 niſi in caſibus à iure expreſſis, id intelligi debet
in foro iudiciali, & exteriori, in quo in dubio
non eſt iudicandum aliquem irregularem eſſe,
neque eidem prohibendam ordinum ſuſceptio-
nem, aut ſuſceptorum adminiſtrationem, ſecus
in foro conſcientiæ, in quo in dubio debet quis
ſe irregularem reputare, & à ſuſceptione ordi-
num, vel eorum adminiſtratione abſtinere, nam
in foro conſcientiæ delictum præſumitur, vt benè
animaduertit *Corrad. in prax. diſpenſat. Apoſtolic.*
lib. 5. cap. 1. num. 22. ſub verſ.quoniam verò, &
num. 24.
11 Diſtinguendum tamen eſt in hac materia
quod aut verſamur in dubio iuris, aut in du-
bio facti, ſi enim in dubio iuris, nempè vbi quis
dubitat, an ſuo delicto, vel facto ſit impoſita
pæna irregularitatis, & tunc ante quam fiat dili-
gentia, & examen in iure, interim debet abſti-
nere tamquam irregularis, & etiam poſt factum
examen, & diligentiam ſi perſeueret in dubio;ſed
ſi dubium eſſet apud omnes, an in aliquo caſu ſit
impoſita irregularitas, ſeu in caſu dubio apud
DD. an ſit de illis, in quibus irregularitas in-
curratur, & tunc non eſſet quis cenſendus irre-
gularis,ex quo non eſt in iure expreſſum;*vt in cap.*
bis qui de ſentent. excommunic. in 6. ita Garzia de
benefic. par.7. cap.2. num.21. cum ſeqq. vbi alios al-
legat.
12 Proùt etiam ſi adhibita ſufficienti diligentia
ad rei veritatem inueſtigandam adhuc quis in
dubio perſiſtat, quod poſſit practicè dubium de-
ponere, iudicando non eſſe latam irregularita-
tem, & conſequentèr, quod non teneatur ſe pro
irregulari gerere, docet *Bonacin. in tit. de irregu-*
larit. diſput.7. quæſt.1. punct.5. num.2. tom.1. fol.
13 *mihi* 539. & ratio eſt quia irregularitas non in-
curritur, niſi adſit ius expreſſum, tum quia in
dubio iuris, neque in foro externo, neque inter-
no inducitur irregularitas.
14 In dubio verò facti ſi verſamur in homicidio,
& tunc irregularis iudicandus eſt [qui habet du-
bium facti, vt patet *ex cap. ſignificaſti, & cap. ad*
audientiam de homicid.] & hoc ſibi locum vindica-
15 re, tam in foro externo quam interno, compro-
bant *Garz. de benef.par.7. cap.2. num.18. Bonacin.*
d.diſput.7. quæſt.1.punct.5.num.1.
16 Si verò in mutilatione, & tunc qui dubitat,
an aliquem mutilauerit, non teneri ſe tamquam
irregularem gerere, ſi facta diligenti inquiſitione
adhuc perſiſtat in dubio, cum iura tantum lo-
quantur in dubio homicidij,& non in dubio mu-
tilationis, ac propterea non eſſe de caſu, ad ca-
ſum extendendam comprobat idem *Bonacina*
loco citato num.4.
17 In quolibet autem alio dubio facti affirmati-
uam ſententiam amplectitur *Sanchez. de matrim.*
& DD.quos allegat. par.7. cap.2. num.18. eo quod
ratio Summi Pontificis poſita *in dicto cap. ad au-*
dientiam, & cap. ſignificaſti ſit generalis. Nega-
tiuam verò ſequuntur alij DD.relati per *Bonacin.*
d. tit.de irregularit.diſput.7. quæſt.1.punct.5. num.3.
verſ.alij vero, eo quia dicta iura loquantur ſolum
de dubio homicidij,& verſemur in materia odio-
ſa, in cuius dubio reus venit abſoluendus.

Atten-

Attenta verò qualitate ſcandali eſt animaduertundum, an expediat retinere eundem Clericum in ſuſpenſo, ne promoueatur ad ordines, ad alios terrendum, ob delicti grauitatem, ex quo manus iniecit in Vicarium foraneum, & caput, & primam dignitatem dicti Capituli, nulla legitima
18 præcedente cauſa, Clerici enim ratione ſtatus dicuntur magis peccare, quam Laici in eodem genere peccati, ac proinde grauiori pæna ſunt digni, vt inquit *Bellett. diſquiſ. Cleric. par. 2. tit. de pæn. Cleric. §. 54. num. 5.*

Et ita &c.

SVMMARIVM.

1 Amentes, & carentes vſu rationis ſunt irregulares, inhabiles ad ordines.
2 Illiteratus eſt irregularis.
3 Energumeni ſunt irregulares, & non ordinandi.
4 Neophytus eſt irregularis, & quando ordinari poſſit, & à Summo Pontifice diſpenſandus. 5.
6 Laborantes morbo caduco, an ſint irregulares. 7.
8 Illegitimus eſt irregularis inhabilis ad ordines, & beneficia, & num. 9.
10 Limit. ſi effectus fuerit legitimus per ſubſequens matrimonium, & quid ad beneficium de iurepatronatus 11.
12 Expoſiti an ſint legitimi, & habiles, ad ordines, & beneficia, & num. 13. 14. & 15.
16 Filij, an cenſeantur legitimi quando matrimonium eſt inualidum ob occultum impedimentum 17.
18 Epiſcopus an diſpenſare poſſit cum illegitimis ad ordines, & beneficia.
19 Diſpenſatio cum illegitimis ad ordines, & beneficia ſpectat ad Summum Pontificem.
20 Irregulares ex defectu libertatis, ſunt ſeruituti ſubiecti, obligati ad ratiocinia, & qui ſint, & coniugati.
21 Irregularitas ex defectu ætatis ad ordines, & beneficia quæ ſit.
Quæ ætas requiritur ad obtinendam primam tonſuram, & ſimplex beneficium, & num. 23.
22 Beneficium ſimplex obtineri poteſt etiam ante legitimam ætatem ex diſpoſitione fundatoris.
24 Ad obtinendos minores ordines, quæ ætas requiratur, & quæ ad ſacros ordines 25.
26 Ad obtinendum beneficium curatum, & alias dignitates quæ ætas requiratur, & num. 27. ſiue dignitates ſint in Eccleſia Cathedrali, ſiuè in Collegiata 28. & 29.
30 Ad dignitatem, & Canonicatum non eſt quis admittendus, niſi ſit inſignitus eo ordine, vel in ætate, vt infra annum ad eundem promoueri poſſit prout dignitas, & præbenda requirit ſub pænis ſtatutis in Concilio Viennenſi, & quæ ſint 31. Declar. & Amp. vt num. 32. & 33.
34 Ad maiores dignitates quæ ætas requiritur.
35 Aetati ſi quid minimum deſit collatio beneficij eſt nulla.
36 Aetas numeranda eſt à die natiuitatis, & non à die baptiſimi ad effectum obtinendi beneficia.
37 Irregularitas contrahitur ex reiteratione baptiſimi, & in quibus caſibus non contrahatur num. 38.

ADNOTATIO I.

Irregularitas ex defectu animæ, quando inducatur.

1 IRregularitas ex defectu animæ inducitur ex carentia vſus rationis, vt ſunt amentes qui nequeunt ordines exercere, inhabiles ſunt ad ordines recipiendos, & conſequenter efficiuntur irregulares, quamuis recipiant characterem ſi promoueantur ad ordines, vt docent DD. relati per *Bonaccin. in tit. de irregularit. diſ. 7. q. 2. punct. 1. tom. 1. fol. mihi* 540.

2 Amp. vt defectus ſcientiæ faciat pariter hominem irregularem, *cap. illiteratos diſ. 36. & cap. vltimo de tempor. ordinat. in 6.* & ibi dicitur illiteratus qui nunquam grammaticam audiuit ſecundū *gloſ. in dicto cap. illiteratos*, vel ſi ignoret neceſſaria ad vſum ordinum, vel non habeat tantam ſcientiam prout exigitur à *Sac. Conc. Trid. ſeſſ. 22. cap. 2. & ſeſſ. 23. cap. 4 11. 13. & 14. de refor. Bonaccin. loco citato num. 2. & 3. Tolet. in ſua inſtructione Sacerdotal. lib. 1. cap. 59. num. 7.*

3 Amp. 2. vt Energumeni, & arreptitij, ſeù à Dæmone vexati neque ſunt promouendi etiam ſi ſemel vexati fuerint, & poſtea in totum liberati, *can. maritum, & can. clerici diſ. 33.* & ſi antea erant promoti in minoribus quando arrepti ſunt, etiam ſani, & liberi ad maiores non debent aſcendere, ſed tantum poſt tempus certum exercere poſſunt ordines receptos, ſecus ſi non omnino, nec in toto liberati ſint, *dicto cap. Clerici diſ. 33. vbi gloſ. iuncto cap. communiter ead. diſ. 33. Tolet. in ſua inſtruct. Sacerdot. lib. 1. cap. 59. num. 2. & 3. Bonaccin. in tit de irregularit. diſ. 7. quæſt. 2. punct. 2. num. 24. tom. 1 fol. 543.*

4 Amp. 3. in Neophyto, nempe qui ex lege Iudaica, Mahumetica, vel Ethnica nuper conuerſus eſt ad fidem, nam tanquam irregularis non eſt promouendus ad ordines, niſi eſſet baptizatus ab infantia, vel poſt tranſactum notabile tempus à die ſuſcepti baptiſmi iudicio, & arbitrio Epiſcopi reperiatur in rebus fidei bene inſtructus cum tunc non dicatur proprie Neophytus, & ceſſauerit irregularitas, *cap. eam te de reſcript. Tolet. in inſtruct. Sacerdot. lib. 1. cap. 59. num. 6. Bonaccin. in tit. de irregularit. diſ. 7. quæſt. 2. punct. 1. num. 4. fol.*
5 *mihi* 540. *tom. 1. vbi num. 6.* ſubdit Neophytum diſpenſandum eſſe à Summo Pontifice *Corrad. in prax. diſpenſ. Apoſtolic. lib. 3. cap. 7. num. 12. & 13. Sayr. de cenſur. lib. 6 cap. 14. num. 10.*

6 Amp. 4. vt laborantes morbo caduco pariter ſint irregulares, imo non poſſunt ad ordines promoueri, quamuis fuerint iam ſani effecti, & liberati, propter periculum incidendi de nouo in eundem morbum, *cap. maritum, & cap. communiter diſ. 33. Tolet. dicta diſ. 59. num. 3. verſ. quinto idem Bonaccin. dicta diſ. 7. quæſt. 2. punct. 2. num. 22. fol. mihi* 543.

7 Sed ſi huiuſmodi infirmitas ſuperueniat poſt receptos ordines, & tunc ſi dicti Epileptici, raro vexentur huiuſmodi morbo abſque ſpumæ emiſſione, & horribili corporis agitatione poſſunt celebrare adiuncto ſibi Sacerdore, ſocio ieiuno, qui perficiat Sacramentum, ſi forte incepto canone aliter corripiantur huiuſmodi morbo *can. nuper diſ. 7. quæſt. 2.* ſecus autem ſi quando corripitur cadat cum vocis confuſæ emiſſione, ſpumæ effuſione, & corporis iactatione, non tunc non eſt permittendum in Altare miniſtrare, vt comprobant *Tolet. & Bonaccin. ſupra relati, vbi allegantur Sayrus, Vgolin. Antonin. Bartholomæus ab Angelo, Reginald. & Suarez.*

8 Amp. 5. in irregularitate ex defectu natalium, nempe, vt omnes illegitimè nati ſint irregulares, licet ſint occulti; tum ob reuerentiam, & dignitatem ordinis, tum propter deteſtationem criminis paterni, tum propter periculum incontinentiæ ex imitatione paterna, tum etiam propter

pter ſcandalum, *can.1. diſ.56. rap.1. & vlt. de filijs Presbyterorum, Tolet. in ſua inſtruct. ſacerdotal. lib.1. rap.53. de irregularit. defectu natal. num.1. & ſeq. Bonaccin. in tit. de irregularit. diſ.7. quaſt.2. punctio 3. num.1. tom.1. fol.545.*

9 Ac proinde huiuſmodi defectus reddit eoſdem inhabiles, tum ad conſequendos ordines, tum ad obtinenda beneficia, ſiue natalia contraxerint ex fornicatione, ſiue adulterio, ſtupro, inceſtu, ſacrilegio, ſiue alio illegitimo concubitu, aut damnato coitu, & ſiue ſint publici, ſiue occulti, vt eſt *textus in cap cum in cunctis, & cap. innotuit de elect. cap.1. & fin. de fil. presbyt. cap.1. eod. tit. in 6. cap. ſi gens 56. diſt. Sayr. de renſur. lib.6. 10. num.2. Garz. de beneſ. par 7. rap.2. de legitimitate nu.1. & 2. Vinian. de iurepatronat. lib. 6. rap.4. num.6. Seraph. deciſ. 1442. num.9. Corrad. in prax. diſpenſ. Apoſtolic. lib.3. rap.1. num.1. 2. & 3.* vbi quod in obtinendis huiuſmodi diſpenſationibus neceſſario exprimenda ſit qualitas illegitimitatis.

10 Lim. in illegitimo, qui poſtea effectus fuit legitimus per ſubſequens matrimonium, qui non indiget diſpenſatione, & poteſt abſque ea promoueri ad ordines, & obtinere beneficia, *per text. in cap tanta verbo illegitimi qui fil. ſint legit. & ex Sayr. Coninch. Molin. tradit Bonaccin. in tit. de irregularit diſ.7. quaſt.2. punct.3. num 8. Corrad. in prax. diſpenſat. Apoſtolic. lib. 3. cap. 1. num.4. Tolet. in ſua inſtruct. Sacerdotal. lib. 1. cap. 53. num. 3. ſub princ.*

11 Subiim. vbi eſset præſentandus ad beneficiũ de iurepatronatus, in cuius fundatione caueatur, vt ad illud præſentari non poſſit niſi qui fuerit ex legitimo matrimonio procreatus, quia in hoc eſt attendenda voluntas ſpecialis teſtatoris, & non prouiſio legis habilitans legitimatus ad obtinenda beneficia, vt bene animaduertit *Donat. Anton. de Marin. quotid. reſol. cap.226. num.3. relat. & ſecut. de veriori per Corrad. in prax. Apoſtolic. diſpenſat. lib. 3. rap. 1. num. 6. verſ. & ex præmiſſis, & num. 7.*

12 Limit.2. in expoſitis, qui non videntur indigere hac diſpenſatione, cum haberi debeant pro legitimis, cum ſemper facienda ſit interpretatio in meliorem partem, & in fauorem prolis, *text. in cap. ex tenore qui fil. ſint legit. Gratian. diſcept. forenſ. cap.218. num.68. Vinian. de iurepatronat. lib.6. cap.4. num.9. Garz de beneſ. par.7. cap.1. num.7.8. & 27.*

13 Contrarium de veriori ſuadetur, quia frequentius illegitimi exponuntur, & raro legitimi, ac proindè cum non conſtet de legitimis parentibus, æquius eſt illos pro illegitimis haberi facit *text. in cap. vltim. 87. diſt. Maiol. de irregularit. lib.1. cap.11. num.1. & 2. Tolet. in ſua Inſtruct. Sacerdotal. lib.1. rap.53. num.3. in fin. verſ. dubitatio eſt de expoſitis, & tradunt DD. relati per Bonaccin. in tit. de irregularit. diſ.7. quaſt.2. punct.3. n.10. tom.1. fol.546. Garz de beneſ. part.7. rap.2. n.30.*

14 Ac proindè omnia, quæ ſeruantur in diſpenſatione pro illegitimis, quod habeant locum etiam in expoſitis ſecundum Notorium ſtylum Datariæ teſtatur, *Corrad. in prax. diſpenſat. Apoſtolic. lib.3. rap.2. in princ.*

15 Sed ſi forte eorum parentes agnoſcantur, vt de legitimo matrimonio nati reperiantur, licet expoſiti fuerint, non cenſentur irregulares, & ſic ſicut cæteri legitimi poſſunt ad ordines promoueri, cum in iure nihil in eis aduerſetur, *cap. 1. de infant. expoſit. Corrad. loco proximè citato n.1.*

16 Vbi vero aliqui in faciem Eccleſiæ contraxerunt, & poſtea lis mota fuerit ſuper inualiditate Matrimonij, quod ſi per ſententiam inualidum declaratum fuerit, & deuentum ad ſeparationem, filij tamen ante ſententiam nati, aut concepti cenſeri debent legitimi, dummodo tamen à principio bona fide vtriuſque, aut alterius tantum matrimonium celebratum fuerit, eſt textus *in cap. cum inter, qui fil. ſint legit. Tolet. in ſua Inſtruct. Sacerdotal. lib.1. cap.53. nu.3. circa med. verſ. alter caſus eſt, Bonaccin. in tit. de irregularitat. diſ.7.*

17 *quaſt.2. punct.3. num.3. tom.1. fol.545.* vbi quod filij cenſentur legitimi quando matrimonium inter duos inualidè contractum fuit ob occultum aliquod impedimentum, ſed vterque contrahens, vel vnus eorum bona fide ex probabili errore iuris, vel facti contraxerit in faciem Eccleſiæ ſeruara forma Sac. Concil. Trid. coram Parocho, & teſtibus, *cap. peruenit, cap. ex tenore, qui fil. ſunt legit.* & ratio eſt, quia matrimonium reputatum idem operatur, ac verum ſecus autem ſi matrimonium in faciem Eccleſiæ contractum non fuerit, *Sanchez de matrim. diſ.34. num.46. & ſeqq.*

18 Quo vero ad facultatem diſpenſandi in huiuſmodi irregularitate, Epiſcopus ita reſtrictam habet, vt cum illegitimis poſſit tantummodò ad minores ordines, & beneficium ſimplex diſpenſare, ſecus autem quoad beneficium cum cura animarum, & dignitates, & ad ſacros ordines per textum expreſſum *in rap.1. de fil. presbyteror. in 6. Vinian. de iurepatronat. lib.6. cap.4. n.24. Corrad. in prax. diſpenſ. Apoſtolic. lib.3. cap.1. nn.8. & 9. Garz. de beneſ. part.7. cap.2. num.48. & ſeqq. pluribus num. vbi latè.*

19 Cæterum ad Summum Pontificem ſpectat cum illegitimis ad omnes ordines, ac beneficia, & dignitates Eccleſiaſticas per totum mundum diſpenſare, *rap. per venerabilem, & ibi DD. qui fil. ſint legit. Corrad. vbi ſupra num.9. verſ. cum igitur ad S. Pontificem Tolet. in inſtruct. Sacerdotal. lib.1. cap.53. num.4.*

20 Ampl. 6. in irregularitate, quæ contrahitur defectu libertatis, qui defectus comprehendit eos, qui ſunt ſeruituti ſubiecti, & omnino libertate deſtituti, nam ob vilem ſtatus conditionem ad ordines promoueri non debent, niſi de conſenſu domini, quo caſu acquirerent libertatem. Vlterius qui ſunt obligati ad ratiocinia, & tunc ſi ſint perpetuo obligati, perpetuo repellendi ſunt à ſuſceptione ordinum, ſecus vero ſi non ſint perpetuo obligati, nam tunc depoſito officio, & libertati reſtituti promoueri poſſunt, vndè impediuntur ſolum ad tempus donec reddant rationem, & inter iſtos connumerantur Theſaurarij, Depoſitarij, Tutores, Aduocati, Iudices, & Magiſtratus, & obligati Curiæ ſæculari. Inſuper comprehendit etiam coniugatos, qui non ſunt admittendi ad ordines durante matrimonio, quo diſſoluto ſi non concurrat bigamia poteſt promoueri licet habeat prolem, vt habetur in tota *diſtinctione 54. Sayr. de renſur. lib. 6. rap.14. num. 1. Tolet. in ſua inſtit. Sacerdotal. lib. rap.55. à num.1. per tot. Bonaccin. in tit. de irregularit.*

Digitized by Google

larit. diſ.7.quæſt.2. punct.4. num.2. tom.1. fol.547. Corrad. in prax. diſpenſat. Apoſtolic. lib.3. cap.8. à num.1. & per tot.

21 Ampl.7. in irregularitate prouenieute ex defectu ætatis, nam quoad primam tonſuram, ſuſcipiendam requiritur ætas ſeptemnij completi *cap. in ſingulis 77. diſ.* quo vero ad obtinenda ſimplicia beneficia requiritur ætas quatuordecim annorum, ex decreto *S.Concilij Trid. ſeſſ.23. cap.6. de reformat.* nec poteſt in hoc Epiſcopus diſpenſare, cum ſit ſoli Papæ reſeruatum, iuxta *text. in cap. vel non eſt compos de tempor. Ordinat. Leo in Theſaur. for. Eccleſiaſt.part.2.cap.3.num.15. Viuian.in prax.iurepatronat.lib.6.cap.4.num.38.* ſe-
22 cus vero ſi in beneficij fundatione expreſsè contrarium caueatur, nempè quod minor ætate 14. annorum poſſit tale beneficium obtinere, nam tunc hæc diſpoſitio ſeruanda eſt, quia per dictum Concilium non eſt derogatum fundationi, vt pluries declarauit Sacra Congregatio teſte *Corrado in prax. diſpenſ.Apoſtolic.lib.4.cap.1.à n.1.*
23 *vſque ad* 10. vbi ſubdit prædictum decimum quartum annum ad ſimplex beneficium obtinendum non oportere eſſe explerum, ſed tantummodó cæptum, iuxta declarationem *Sac.Congregat.* quam affert, *ex Garz. de benef.part.7.cap.4. num.10. Gonzal. ad reg.8. Cancell.gloſs.5.num.91. iuncto num.95.*

24 Poſt ſeptennium vſque ad duodecimum reliquos minores ordines ſuſcipiendi tempus eſt legitimum excepto Accolitatu, qui nonniſi completo duodecimo ſuſcipi poteſt, *cap.in ſingulis 77. diſt.Tolet.in ſua inſtruct.Sacerdotal.lib.1.cap.56 ſub num.1.circa princ.*

25 Ad ſacros vero ordines nullus ad Subdiaconatus ordinem ante vigeſimum ſecundum, ad Diaconatum ante vigeſimum tertium ad Præsbyteratum ante vigeſimum quintum ætatis ſuæ annum promoueri poteſt, vt ſtatuit *Sac.Concil.Trident.ſeſſ.23.de reform.cap.12.*

26 Ad dignitates vero, quibus animarum cura ſubeſt nemo promouendus eſt, niſi qui ſaltem 25.ſuæ ætatis annum attigerit, ad cæteras alias dignitates,vel perſonatus,quibus animarum cura non ſubeſt Clericos alioquin idoneos, & 22.annis non minores eſſe aſciſcendos ſtaruit *Sac.Concil.Trident.ſeſſ.24. de reform.cap.12.Maſſobr.de habend.concurſ ad Paroch. requiſit.10.dub.11.num.24. Barboſ.de offic.& poteſt. Epiſcop. alleg.60. nu.65.&*
27 *de Canon.& Dignit. cap.13. num.22.* vbi ſubdit, quod huiſmodi ætas 22. annorum ad dictas dignitates requiſita debet eſſe completa, vt non ſufficiat,quod 22.annus fuerit inchoatus *Mandoſ. in tract. de ætate minor cap.5. num.10. Gratian. diſcept.591.num.9.Garz.de beneſ.part.7.cap.4.nu.70. Maſſobr.in prax.habendi concurſ.ad Paroch.requiſit. 10.dub.13.Barboſ.dicta alleg.66.*

28 Quæ procedunt abſque dubio in dignitatibus Eccleſiarum Cathedralium, quoad alias vero in Collegiatis exiſtentes requiſita ætas remanere in diſpoſitione iuris communis, deciſum referunt *Gonzal. ad reg.8.Cancel.gloſſ.9.num.92.Aloys Ric.in prax. rerum for. Ecleſ. deciſ.735. in 1. edict. alias reſol.512.num.3. in fin. in 2. edit. cum alijs per Barboſ.de canon.& dignit.cap.13.num.23.*

29 Contrarium quod dicti 22.anni,qui deſiderantur ad dignitates in Cathedralibus, requirantur etiam ad eas, quæ ſunt in Collegiatis exiſtimant *Garz.de benef.part.7.cap.4.num.56. & 6..cum ſeq. Armendar.in addit.ad recompil.legum Nauarræ lib.1. tit.20.l.7.de Epiſcopis num.2.*

30 Non eſt tamen admittendus ad dignitatem, ſeu Canonicatum, aut portionem, niſi quis eo ordine ſit inſignitus, ſeu initiatus, quem illa dignitas, præbenda, aut portio requirir, aut ſit conſtitutus in ea ætate, vt infra tempus à iure, & à dicto Concilio ſtatutum ſcilicet infra annum initiari valeat; ſub pœnis incurrendis ſtatutis in Concilio Viennenſi *relat. in cap. vt ij de ætat. & qualitat.in Clem.lib.1.tit.2. innouat. per Sac.Concil. Trident.ſeſſ.22. de reformat.cap.4. Corrad. in prax. diſpenſat. Apoſtolic.lib.4.cap.1.num.13. Barboſ. de canon.& dignitat.cap.13.num.9. Ric. in prax. aureæ reſol.239.Flamin.Pariſ.de reſignat.benef.lib.4.quæſt. 9 nu.11.Campan.in diuerſ.Iuris canon.rub.7.cap.6. num.26.Seraph.deciſ.1138.num.1.*

31 Pœna autem ſtatuta in dicto Concilio Viennenſi contra obtinentes beneficia in Capitulo Cathedralis Eccleſiæ, vel Collegiatæ cui annexus ſit ordo, ſi legitimo ceſſante impedimento infra annum non ſuſceperint ordines requiſitos, eſt vt non habeanr vocem in Capitulo donec fuerint ordinati, ipſiſque diſtriburionem,quæ datur ijs, qui certis horis interſunt pars dimidia ſubtrahi debeat, non obſtantibus conſuetudinibus, vel ſtatutis, quod intelligendum eſt de ijs dumtaxat diſtributionibus, quæ propriè, & ſtrictè veniunt ſub nomine diſtriburionum quotidianarum, quæ ſcilicet dantur ijs,qui horis,ſeu officijs ordinarijs interſunt, ſecus autem de extraordinarijs, quæ dantur pro funeribus, ſeu anniuerſarijs defunctorum, & ſimilibus, quæ lato modo diſtriburionum nomen ſibi vindicant, vt reſoluit *Monet. de diſtribut. quotidian. part. 1. quæſt. 3. num.12.*

32 Sublimit. procedere niſi diſtributiones funeralium, ſeu anniuerſariorum ſint vnitæ cum horis, *Garz. de benef. in addit. ad part.3. cap. 4. ſub num.15.Barboſ.in Concil.Trid. ſeſſ.22.de reformat.*
33 *cap.4. num. 22. vbi in fin.* ſubdit pœnam præfatam priuationis dimidiæ partis diſtributionum intrare, quamuis alia dimidia pars non ſufficeret ad ſubſtentationem, & licet nô promotus interſit diuinis, & officium recitet, prout etiam docet *in tract.de canon.& dignitat.cap.16.nu.13.14. & 15.*

34 Ad maiores vero dignitates, nempè Decanatum, Archidiaconatum, & alias quibus animarum cura ſubeſt nullus eſt promouendus, qui ſaltem 25. ſuæ ætatis annum non attigerit, vt colligitur *in cap. cum in cunctis de elect. & cap. licet canon. eodem tit. lib.6. & ex Concil.Trid.ſeſſ.24.de reform.cap.12.in princ.Maſſobr.in prax. habend.concurſ.ad Paroch.requiſit.10.dub.11.num.24.Barboſ.de Canon.& dignitat.cap.13.num.18.*

35 Prouiſio igitur facta non habenti ætatem in beneficio requiſitam, etiam ſi deſit vnus dies,vel hora eſt nulla, quia in ijs, quæ à iure determinata, & limitata ſunt non licet arbitrari, ſtum quia *Concil.Trid.* habet decretum irritans, *Garz.de benef.part.7. cap.4. num.84. Corrad. in prax. diſpenſ. Apoſtolic.lib.4.cap.1.num.17.vſque ad 22.*

36 Hæc aurem ætas incipit, & numeranda eſt à die natiuitatis, & non à die ſuſcepti baptiſmi, *Barboſ.de Canon.& Dignitat. cap. 13.num.19. Corrad.in prax.diſpenſ.Apoſtolic.lib.4.cap.1.num.23.*

37 Ampl.8. principalem concluſionem, vt ex culpabili reiteratione baptiſmi, ſiue publica, ſiue occulta contrahatur irregularitas tam à rebaptizante, quam à rebaptizato, *cap. literarum de Apoſtatis, cap. confirmandum diſ.50.cap.qui in qualibet 1. quæſt.7.Conar.in Clement. ſi furioſus part.1. nu.34.Tolet.in ſua inſtruct.Sacerdotal. lib.1.cap.65. à num.1. cum ſeq.Corrad.in prax.diſpenſat.Apoſtolic. lib.3.cap.9.à num.1. cum ſeq.*

38 Limit. vt non incurratur huiuſmodi irregularitas primo à rebaptizato ex ignorantia iuris, vel facti inuincibili 2. ſi rebaptizatur ſub conditione ſi non es baptizatus, cum qua conditione ſemper in dubio baptizari debet, 3. non eſt irregularis, qui baptizat filios infidelium, vel expoſitos, ſine vllo ſigno teſtimonium perhibente de ipſorum baptiſmo, vt comprobant *Tolet. in inſtit.Sacerdotal lib.1.cap 65. per tot. & Bonacin. in tit.de irregularit, diſ.7.quæſt.3.punct.3. à num.1. & per tot.*

SVMMARIVM.

1 Quodnam viiium, ſeu defectus corporis Inducat irregularitatem.
2 Inducitur ex carentia alicuius membri, & an, & quando hoc procedat.
3 Eunucus, an & quando ſit irregularis, & incapax ordinum 4.
5 Habens oculum alio grandiorem, vel careat lumine oculi dexteri, vel ſiniſtri, vel habeat in eiſdem maculam, an & quando ſit irregularis, & quid de ſtylo Datariæ 24.
6 Inducitur irregularitas ex abſciſſione naſi, & quid ſi habeat naſum diſtortum.
7 Irregularis eſt habens labia penitus corroſa, vel patiens defectum linguæ, ſecus ſi careat dentibus.
8 Surdus eſt irregularis, ſecus ſi vna tantum aure ſurdus ſit, & quid ſi careat auriculis.
9 Gibboſus an, & quando ſit irregularis.
10 Hermaphroditus an, & quando ſit irregularis.
11 Carens pede, vel indigens baculo eſt irregularis. ſecus ſi tantum habeat crura diſtorta 25.
12 Carens indice, vel pollice, vel laborans debilitate digitorum eſt irregularis, ſecus ſi careat vngue.
13 Laborans morbo gallico, lepra, & ſcabie an ſit irregularis.
14 Patiens defectum notabilem in membris eſt irregularis, & quid ſi defectus ſuperueniat poſt receptos ordines.
15 Abſtemius eſt irregularis.
16 In dubio irregularitas, an inducatur ex aliquo defectu relinquitur arbitrio ordinarij.
17 Modicus defectus an, & quando inducat irregularitatem.
18 Modica debilitas, vel deformitas non inducit irregularitatem.
19 Vulnerans ſeipſum ex indignatione non efficitur irregularis, niſi concurrat deformitas, vel debilitas.
20 Ad Summum Pontificem pertinet diſpenſare in irregularitate prouenient, & defectu, vel deformitate.
21 Epiſcopi iudicio relinquitur an defectus, vel deformitas inducat irregularitatem.
22 Diſpenſatio ſuper defectu quomodo concedatur ſi orator ſit, vel abſit à Curia.
23 Papa non diſpenſat ſi adſit magna deformitas, vel defectus, & Epiſcopus non debet exequi literas diſpenſationis.
24 Diſpenſatur facilius ſuper defectu oculi dexteri, quam ſiniſtri.
25 Corporis deformitas, magis attenditur, quam defectus ad effectum obtinendi diſpenſationem.
36 Claudicatio an ſit diſpenſabilis relinquitur arbitrio Epiſcopi.
27 Corporis defectus ſi non appareat non indiget diſpenſatione.

ADNOTATIO II.

Irregularitas ex defectu corporis an, & quando inducatur.

1 OMnis defectus corporis ſiue in membro, ſiue in membri parte, qui infert inhabilitatem, ſeu impedit miniſterium ordinis, aut inducit notabilem deformitatem, aut generat horrorem, abominationem, vel ſcandalum facit hominem irregularem ad promouendum, & impediendum exercitium ſuſcepti ordinis ſi ſuperueniat, vt colligitur *in cap. 2. de Clerico ægrotante lib.3.decretal tit.6 & in cap.vltim.de corpore vitiat. Butr.in cap. vltim. de corpore vitiat. Conar. in Clement. ſi furioſus part.1.cap.6. Vgolin. de irregularit. cap.64. Sayr. de cenſur.lib.6.cap.7.num.6.Tolet. in Inſtruct. Sacerdot. lib.1. cap. 58. num.2. Bonacin. in tit. de irregularit. diſ.7. quæſt.2.punct.2.nu.1.tom.1. fol.541.*

2 Ampl.1. vt carentia alicuius membri, vel partis membri etiam occulti, ſi propria culpa contingat inducit irregularitatem, licet ea membri priuatio non impediat vſum ordinis, neque notabilem afferat deformitatem, *cap. marinus diſ.33.* ſecus vero quando ea membri carentia contingit abſque propria culpa, nam tunc non impedit executionem ordinis, *cap. qui partem diſ.53.* nec inducit irregularitatem modo illa priuatio non ſit coniuncta cum notabili deformitate, quia cum huiuſmodi irregularitas non ſit in iure expreſſa non eſt inducenda *Tolet.in inſtruct Sacerdotal. lib.1.cap.58.num.6.& ex Nauarro Valent. Molin. Auila, Valentia, Reginald. Filiuc. tradit Bonacin. in tit. de irregularit. diſ. 7. quæſt. 2. punct.2 num.29. & 30.tom.1. Vgolin. de irregularit. cap.52.num 3.*

3 Ampl.2. in Eunucho, qui abſque neceſſitate ſibi amputauit virilia, vel permiſit amputari teſtes, cum efficiatur irregularis, vt non poſſit ordines ſuſcipere, & ſuſceptos exercere etiamſi deuenerit ad hunc actum ex cauſa conſeruandi vocem propter cantum, vel ex cauſa caſtitatis, *cap. ſi quis aſcenderit diſ.55.cap. qui ſe ead. diſ. cap. ſignificaſti de corpore vitiat.* Secus vero ſi à Medicis, vel à Barbaris amputentur, nam tunc admittendus eſt ad ordines, & à Clero non eſt excludendus, vt expreſsè cauetur *in cap.ſi quis pro ægritudine diſ.55. & tradunt DD. relati per Bonacin. in tit. de irregularitat. diſ.7. quæſt. 2. punct.2. num.31.*

4 *tom.1.fol.544. & num.33.* ſubdit pariter eſſe irregularem cui abſciſſa ſunt virilia in pœnam delicti, vt ſi Clerico reperto in adulterio à marito amputata fuerunt virilia, & ſupradicta comprobat etiam *Marcus Paul. Leon. in prax. ad lit. M. Pœniten. part.3. de form. abſol. & diſpenſ. in tit. de irregularitat.verſ.idem dicendum eſt, de Eunuco ſol. mihi 348.*

5 Ampl. 3. vt ſit irregularis, qui habet vnum oculum grandiorem, ſeu groſſiorem altero, vel vtrum-

Digitized by Google

vtrumque prominentem, ita vt magnam inducat deformitatem, ſecus vero ſi quis careat tantum lumine oculi dexteri, modo habeat vtrumque oculum integrum, verum ſi careret non ſolum lumine, ſed etiam oculo, aut careret lumine oculi ſiniſtri, qui dicitur oculus canonis, ita vt non poſſit commodè per oculum dexterum conſpicere ſine indecora faciei conuerſione ad populum, tamquam irregularis non eſt ordinandus, *cap. ſi euangelica diſ. 55. Bonaccin. qui alios allegat. in tit. de irregularit. diſ. 7. quaſt. 2. punct. 2. num. 2. & 4. & in num.* 3. ſubdit pariter eſſe irregularem, qui habet maculam in oculo, quæ notabilem tribuat deformitatem quamuis oculus ſit integer, & bene perſpiciat ſecus ſi non tribuat notabilem deformitatem *tom. 1. fol. 542.*

6 Ampl. 4. vt inducatur irregularitas ex abſciſſione naſi, propter deformitatem, prout etiamſi quis habet naſum ita diſtortum, vt notabilem pareat deformitatem Epiſcopi prudenti iudicio relinquitur iudicandum, vt ex *Molin. Reginald. Filiuc. tradit Bonacin. loco citato num. 5.*

7 Ampl. 5. in habente labia penitus corroſa, vel abſciſſa, vel in patiente defectu linguæ, vt verba integra non poteſt exprimere, qui vti irregulares excludendi ſunt à Clero, ſecus vero, ſi quis careat dentibus, ſed ſi habeat prominentes extra os cum pariat deformitatem pariter pro irregulari iudicandus eſt, *Sayr. de cenſur. lib. 6. cap. 8 num. 16. Vgolin. in tit. de irregularitat. cap. 69. cum alijs per Bonacin. in tit. de irregularit. diſ. 7. quaſt. 2. punct. 2. num. 6. tom. 1. fol. 542.*

8 Ampl 6. vt ſurdus vtraque aure, vt nullo modo poſſit audire ſit irregularis, & ſic non promouendus ad ordines, & ſi ſurditas ſuperueniat poſt adeptum ordinem ſacerdotalem non eſt admittendus ad miſſam ſolemnem celebrandam, ſed tantum ſubmiſsè poteſt miſſam perficere; ſi vero vna tantum aure ſurdus ſit non videtur irregularis, vt tradunt DD. relati *per Sayr. lib. 6. cap. 8. num. 17. in tract. de cenſur.* prout neque ſi careret auriculis, nempe extrema illa cartillagine, quæ organo auditus adhæret, ſi ita defectus ſub capillorum velamine lateat, vt non ſit viſibilis ex *Henriquez Auila Coninch. Filiuc. tradit Bonacin. in tit. de irregularit. diſ. 7. quaſt. 2. punct. 2. num. 7. tom. 1. fol. 542.*

9 Ampl. 7. vt giboſus ſit irregularis, ſi giboſitas coniuncta ſit cum nimia deformitate, vel debilitate, vt ſi giboſus nequeat ſe erigere, aut ſtare recto capite, ſecus vero ſi non pareat magnam deformitatem, *Vgolin. in tract. de irregularit. cap. 50. num. 6. cum alijs allegatis à Bonacin. in tit. eod. diſ. 7. quaſt. 2. punct. 2. num. 9. tom. 1. fol. 542.*

10 Ampl. 8. in Hermaphrodito, participante maſculini, & fæminini ſexus, qui vti irregularis eſt incapax characteris, ſecus vero ſi magis particeps ſit virilis, quam fæminei ſexus, tunc enim licet ſit irregularis, eſt capax ordinis, & characteris ſi promoueatur, ſed ſi aliquis pro fæmina reputatus fuerit, in progreſſu temporis virilia, quæ hactenus ſub fæmineis pudendis latuerant, prodeant, ita vt fæmineus ſexus amplius non appareat, non cenſetur irregularis, cum non ſit amplius fæmina, vel Hermaphroditus, & conſequenter non videtur irregularis, nec inhabilis ad ordines, ita *Bonacina in tit. de irregularit. diſ. 7. qu. 2. punct. 2. nu. 12. & 13. tom. 1. fol. 542. per text. in cap. ſi teſtes 4. quaſt. 2. Nauar. conſ. 47. de irregularit. Vgolin. tract. eod. cap. 48. §. 1. num. 4. Sanch. de matrim. lib. 7. diſ. 106.*

11 Amp. 9. in eo, qui caret pede, nam cum habeat defectum corporis patentem, & ſic adiunctam deformitatem, eſt irregularis, prout etiam ſi indigeret baculo, ita vt per ſe ipſum ad Altare accedere non poſſit, *cap. ſi quis in infirmitate diſ. 55. & cap. nullus Epiſcopus diſ. 1.* Secùs verò ſi quis habeat tantum crura diſtorta modo huiuſmodi deformitas tegi poſſit veſtium velamine, ita *Bonacin. dicta diſ. 7. quaſt. 2. punct. 2. numer. 14. & 15. Sayr. de cenſur. lib. 6. capitul. 7. num. 22.*

12 Amp. 10. in carente indice, vel pollice, vel notabili earum parte, vt non poſſit eleuare, & frangere Euchariſtiam, prout etiam de eo, qui laboraret debilitate digitorum, vt ſupradicta præſtare nequeat, *Sayr. de cenſur. cap. 9. num. 2. lib. 6.* & ex *Molina, Suarez. Reginald. tradit Bonacin loco citato num. 16. vbi in fin.* ſubdit quod ſecus dicendum eſt de eo, qui caret vngue pollicis, vel indicis, niſi illius carentia notabilem pariat deformitatem.

13 Amp. 11. in laborante morbo gallico, lepra, ſcabie, ſi inducant notabilem deformitatem, aut impediant vſum manuum, nam donec durat morbus irregularis eſt, vt non ſolum nequeat promoueri ad ordines, ſed promotus remouetur ab eorum exercitio, *cap. de Rectoribus 3. vbi Panorm. num. 1. cap. tua nos 4. vbi idem Panorm. de Cleric. ægr. miniſtr. Vgolin. de irregularit. cap. 75. §. 1. & 2. Bonacin. in tit. de irregularit. diſ. 7. qu. 2. punct. 2. num. 19. & 20. Marcb. Pauli Leon. in prax. ad liter. M. Pœnitent. part. 3. de form. abſol. & diſpenſ. in tit. de irregularit. verſ. ad hunc defectum reducitur fol. mihi 371.*

14 Amp. 12. generaliter vt patiens defectum notabilem in magnis, & integris membris eſt irregularis, & promoueri non poteſt, & ſi iam eſt Sacerdos, & contrahit huiuſmodi defectum in cæteris officijs tolleratur præter quam in altaris miniſterio, vndè poteſt Sacerdos cæcus audire confeſſiones, *cap. Presbyterum 2. de Cleric. ægrot. miniſt. Hoſtien. in ſumm. cit. de corpore vitiat. nu. 3. Bonacin. in tit. de irregularit. diſ. 7. quaſt. 2. punct. 2. num. 15. tom. 1. fol. mihi* 543. vbi quod Sacerdos, cui ſuſcepto ordine aduenit amputatio pollicis, vel indicis poſſit præſtare ea omnia, ad quæ non impeditur per illum defectum, ac proindè poteſt confeſſiones audire, concionari, exercere ordinem Diaconi, canere euangelia, vt colligitur ex *capitulo Presbyterorum de Clerico ægrotan. Sayr. de cenſur. lib. 6. cap. 9. num. 7. Marcb. Paul. Leon. in prax. ad literas maior. Pœnitent. part. 3. tit. de form. abſol. & diſpenſ. 5. de irregularit. verſ. patiens ergo defectum fol. mihi 370.*

15 Hinc eſt eum, qui ſuſcepto Sacerdotio fit abſtemius, ita vt non poſſit deguſtare vinum poſſe vti Sacerdotio excepta celebratione, qui verò antè ſuſceptionem Sacerdotij eſt abſtemius eo, quod vinum non bibit, vel ita nauſet, vt patiatur vomitum non poteſt ad Sacerdotium admitti, poteſt tamen Summus Pontifex cum abſte-

mio diſpenſare ad aliquos ordines ad Sacerdotium verò poteſt etiam diſpenſare ſecundum ſententiam illorum tenentiũ, quod Summus Pontifex poſſit diſpenſare, vt ſub vna tantum specie fiat conſecratio, ſecus ſi contraria ſit ſequenda opinio ita *Bonacin. in tit. de irregularit. diſ.7.qu.2. punct.2. num.25. & 26. tom 1. fol. 541.*

16 Amp. 13. quod quando dubitatur, an debilitas, vel deformitas ſit talis, vt inducat irregularitatem, tunc relinquatur arbitrio Ordinarij ad effectum iudicandi, *Innocent. in cap. 1. de corpor. vitiat. Hoſtien. in ſumm tit. de corpore vitiat. num.4. Nauar. in manual. cap.27. num. 200. verſ, quis autem Marcb. Paul. Leon. in prax, ad literas Maior. Pœnitent. part.3. de form. abſolut. & diſpenſ. §. de irregularit. verſ. quando autem fol. mihi 370.*

17 Limit. vt patiens corporis defectum in paruis membris ſine propria culpa, dummodò non ſit notabilis deformitas, & impotentia ad frangendam Oſtiam poteſt promoueri, puta ſi careret vngua pollicis, quia huiuſmodi carentia non impedit vſum digitorum, nec gignit maximam deformitatem, vt requiritur ad inducendam irregularitatem, vt colligitur *in cap. Presbyterum de Cleric. ægrot. miniſtr. Hoſtien. in ſum. tit. de corpore vitiat. num. 3. & 7. Panorm. in cap. fin. de corpore vitiat.* Secùs verò ſi adeſſet culpa, vel quia ſponte id fecerit, ſiuè alius ſua culpa, vt ſi dando operam rei illicitæ contigit, etiam caſu, aut à ſuis inimicis fuerit abſciſſum, cum tunc etiam ex modico defectu oriatur irregularitas, *cap. 1. de corpore vitiat. cap. qui partem 55. diſt. Panorm. in cap. fin. nu. 1. de corpor. vitiat. March. Paul. Leon. in prax. ad liter. maior. Pœnit. part. 3. de form. abſol. & diſpenſ. in §. de irregularit. verſ. patiens ergo defectum notabilem, & verſ. dixi ſuperius fo. mihi 370. & 371.*

18 Limit. 2. vt modica debilitas, vel deformitas nullam pariat irregularitatem, *cap. cum de tua 2. de corpor. vitiat. Panormit. in cap. fin. vbi etiam Butr. num.3. & 7. vbi communiter ſcribentes de corpore vitiat. Marcb. Paul. Leon. in prax. ad liter. maior. Pœnitent. part. 3. de form. abſolut. & diſpenſ. §. de irregularit. verſ. quando enim eſt modica fol. mihi 370.*

19 Limit. 3. vt non ſit irregularis, qui ſe ipſum ex indignatione vulnerauit, vel dentem extraxit, dummodò vulnus nullum inducat corporis defectum, & non ſit mutilatum, vel debilitatum membrum, vt generet deformitatem, vel inhabilitatem, *Sayr. de cenſur. lib.6. cap.7. num.12. & ex Henriquez. & Fillnc. tradit Bonacin. in tit. de irregularit. diſ.7. quæſt.2. punct.2. num.34. verſ. ſeptimo illum fol. mihi 544.*

20 Ad Summum verò Pontificem pertinet diſpenſare in irregularitate proueniente ex defectu, vel ex deformitate, vel ex infirmitate, niſi fortè coniuncta ſit cum impedimento iuris naturalis, *Cauarr. in Clement. ſi furioſus 1. part. 7. Sayr. de cenſur. lib. 6. cap.8. num. 16. cum alijs per Bonacin. in tit. de irregularit. diſ.7. quæſt. 2. punct.2. num.36. fol. mihi 544. Corrad. in prax. diſpenſ. Apoſtolic. lib.3. cap.6. nu.9. & eſt text. in cap. non confidat. 50. diſ. cap. ſignificaſti de corpor. vitiat. vbi Butr.*

21 Epiſcopus autem licet non poſſit diſpenſare ſuper dictis impedimentis, ad eum tamen pertinet iudicare vtrum defectus, vel deformitas inducat irregularitatem, vt patet in *cap. 2. de corpore vitiat. Abb. in cap. 2. de Cleric. ægrotan. Innocent. in cap. ſignificauit de corpor. vitiat. Bonacin. in tit. de irregularit. diſ. 7. quæſt. 2. num. 36. verſ. ad Epiſcopum verò, fol. mihi 544. Corrad. in prax. diſpenſ. Apoſtolic. lib.3. cap.6. num.8. verſ. vbi autem dubitatur.*

22 In executione tamen literarum deſuper expediendarum maxima eſt diligentia adhibenda circa ipſius defectus inſpectionem, adeout orator ſi ſit in Curia ante quam ſignetur ſupplicario ſe præſentare debet coram D. Datario, qui inſpiciet, & conſiderabit defectum, vel inſpicere faciet D. Regenti Cancellariæ, cum aliquibus ex Abbreuiatoribus maioris Præſidentiæ, vel ſaltem vni ex eiuſdem Curiæ referendarijs, vt conſiderato defectu videatur, an ſit ſuper eo concedenda, vel deneganda diſpenſatio, pro Oratore verò abſente regulariter committitur ordinario, & non eius Vicario Generali, vt conſiderato, & per ſe ipſum inſpecto defectu debeat vigore literarum diſpenſationis iudicare, vt docet *Corrad. in prax. diſpenſ. Apoſtolic. lib. 3. cap. 6. à num. 16. vſque ad 22.*

23 Eſt vlterius animaduertendum, quod in literis huiuſmodi diſpenſationis de ſtylo Datariæ apponitur Clauſula: *Et committatur Ordinario, qui inſpecto per ſe ipſum, & conſiderato diligenter dicto defectu, ſi talis non ſit, nec ex ea tanta proueniat deformitas, quæ ſcandalum generet in populum, aut diuinis impedimentum præſtet &c. diſpenſet &c.* vndè oſtenditur Papam non diſpenſare ſi adſit magna deformitas, vel defectus præſtans diuinis impedimentum, ſcilicet ſi quis habeat oculos maculatos, vel nimiam in eis diſtillationem, ac putreſcentiam, quæ afferat horrorem inſpicientibus, tunc non debet Epiſcopus, cui directæ ſunt literæ illas exequi in ijs caſibus, quia id remittitur eius arbitrio, & conſcientiæ *Maiol. de irregularit. lib. 1. cap.20. num.5.*

24 Facilius propterea Summus Pontifex diſpenſat cum patiente defectum oculi dexteri, quam oculi ſiniſtri, qui dicitur oculus canonis, quia eſt magis vtilis, & decens ad legendum canonem miſſæ, nam qui illo caret, canonem oculo dextero aſpicere non poteſt ſine indecentia, cum oporteat ſe vertere verſus Populum, nihilominus huiuſmodi diſpenſatio in caſibus præmiſſis adhuc concedi frequenter conſueuit, cum tali indecentiæ prouideatur præuia tabella canonis in medio altaris poſita, ita *Corrad. in prax. diſpenſ. Apoſtolic. lib.3. cap.6. num.23. & 24. Sayr. de cenſur. lib.6. cap.9. num. 8.*

25 Immò nec cum difficultate eſt concedenda diſpenſatio ei, qui licet ſit notabiliter corpore viciatus, non tamen ex tali defectu habet deformitatem, aut impedimentum in celebratione
26 Miſſæ, ſi aliquo modo ſibi occurri poſſit, nempè puta valgio, cui crura ſunt in diuerſum acta, ſi alias idoneus erit, etiam ſi tales antè habeat, digitos verò retrò, quia veſte talari teguntur, in ijs autem claudicantibus multum verſatur arbitrium Epiſcopi, qui inſpicere debet, an claudicatio ſit valdè ridiculoſa præſertim ob mutilationem per culpam, quo caſu non diſpenſabit,

ſed

Digitized by Google

ſed remittere debet Oratorem ad Papam. *Maiol. de irregularit. lib. 1. tit. de claudicantibus numer. 3. Corrad. in prax. diſpenſ. Apoſtolic. lib. 3. cap. 6. nu. 25. & 26.*

27 Limit. 4. vt in materia irregularitatis cum non tàm vitium corporis in ſe, quàm deformitas, & impedimentum attendatur, ſi tale vitium non obſter in Altaris miniſtrio, nec appareat non erit opus aliqua diſpenſatione, *Campanil. in diuerſ. iur. canon. Rub. 11. cap. 17. ſub num. 131. verſ. quinimo. Corrad. loco citato num. 27.*

SVMMARIVM.

1 Infamia iuris facit hominem irregularem.
2 Infamia iuris quid ſit, & quæ comprehendat.
3 Irregularitas quando incurratur ex infamia facti.
4 Ad incurrendam infamiam facti delictum debet eſſe publicum, ſecus in infamia iuris.
5 Publicitas criminis non inducit irregularitatem ſi annexam non habeat.
6 Accuſatus de aliquo crimine pendente accuſatione promoueri non debet. Declara vt ibidem.
7 Infamia iuris, & facti an, & quando repellat à dignitatibus habitis, & habendis, & num. 8.
9 Collatio facta notoriè infami, vt publico aleatori eſt nulla.
10 Declara ſi crimen habeat annexam irregularitatem.
11 Irregularitas inducitur per ignominioſam profeſſionem alicuius artis vilis.
12 Infamia iuris tolli poteſt à Summo Pontifice, & ab Epiſcopo in caſibus, vbi poteſt diſpenſare, ſecus infamia facti, niſi concurrat emendatio.
Per Baptiſmum tollitur omnis infamia ibidem.
13 Hæretici, Apoſtatæ, eiuſque fautores ſunt irregulares.
14 Religioſus profeſſus Apoſtata à Religione eſt irregularis.
15 Filij Hæreticorum ſunt irregulares per lineam paternam vſque ad 2. generationem, per lineam verò maternam vſque ad primam. Declara vt ibidem.
16 Non priuantur beneficijs obtentis ante crimen parentum, nec exercitio.
17 Suſpectus de hæreſi donec purgauerit ſuſpicionem eſt irregularis.
18 Filij inquiſitorum de hæreſi non ſunt inhabiles ad obtinenda beneficia.
19 Inquiſitio non probat delictum.
20 Hæreſis aſcendentium non nocet deſcendentibus, ſi fuerint Eccleſiæ reincorporati.
21 Filij Neophytorum, vel deſcendentium à Iudæis, & Paganis non ſunt irregulares, ſed ex conſtitutione Clementis VIII. inhabilitantur ad beneficia vſque ad ſeptimum gradum 22.
23 Filij hæreticorum poſt conerſionem Patris ad fidem non ſunt ratione infamiæ inhabiles ad beneficia obtinenda.
24 Etiam ſtante ſtatuto, quod non admittantur læſæ famæ.
25 Schiſmatici an ſint irregulares
26 Diſpenſatio irregularitatis ob delictum hæreſis ſpectat ad Summum Pontificem.
27 Epiſcopus in foro interiori, an poſſit diſpenſare in irregularitate occulta ob delictum hæreſis 28.

ADNOTATIO III.

Irregularitas an, & quando ex delicto oriatur.

1 INfamia iuris facit hominem irregularem, & inhabilem ad ordines ſuſcipiendos, & ſuſceptos exercendum, vt probatur in *cap. infames 2. part. quaſt. 1. cauſ. 6.* ibi *hi omnes, nec ad Sacros gradus debent promoueri, Sayr. de cenſur. lib. 7. cap. 11. cum alijs per Bonacin. in tit. de irregularit. diſ. 7. qu. 3. punct. 1. num. 4. fol. mihi* 551.

2 Infamia enim iuris contingit quando committitur delictum, cui impoſita eſt à iure canonico, vel ciuili pœna infamiæ, quæ irrogatur per legitimam tam ciuilem, quam criminalem ſententiam, vel ipſo facto, vbi à iure cautum ſit, vt in *cap. infames, vbi gloſ. in verbo porro 3. quaſt. 7. Dec. in cap. at ſi Clerici 4. n. 176. de iudic. Bald. in cap. reprehenſibilis 26. nu. 1. de appellat.* ſub nomine verò huiuſmodi infamiæ, veniunt Apoſtaſia à fide, hæreſis, eiuſque fauor, crimen læſæ Maieſtatis, vſura, duellum, ſodomia, ſimonia, raptus mulierum, hoſtilis perſecutio Cardinalium, pugna publica cum feris, matrimonium actuale cum duabus, lenocinium, proſtitutio propriæ filiæ, vel neptis, matrimonium cum meretrice, vel repudiata, defectus natalium, Hiſtriones mercenarij, periurium notorium, de quibus latè *Bonacin. in tit. de irregularit. diſ. 7. quaſt. 3. punct. 1. numer. 2. & 4. fol. mihi 551. & March. Paul. Leon. in prax. ad lit. M. Pœnitent. part. 3. de form. abſol. & diſ. in tit. de irregularit. verſ. quæ autem ſint iſta crimina, cum pluribus ſequent. fol. mihi 363. Garz. de benefic. part. 7. cap. 8. num. 5. cum ſequent.*

3 Ex infamia quoque facti oritur irregularitas, quæ immediatè cauſatur ab aliquo facto, nempè à perpetratione alicuius criminis, vel mediante alio actu ex genere pœnæ, vt ſi quis fuerit carceratus ob ſuſpicionem furti, vel propter crimen repulſus à teſtimonio, ita *Bonacin. de irregularit. diſ. 7. quaſt. 3. punct. 1. num. 3. verſ. infamia facti, & num. 5. tom. 1. fol. mihi* 551. *March. Paul. Leon. loco citato verſ. infamia facti fol* 362. *Garz. loco citato, & num.* 12.

4 Ad incurrendam autem infamiam facti delictum debet eſſe notorium, nam delictum occultum non infamat, niſi publicetur, infamia verò iuris poteſt eſſe occulta, quando de iure cauetur, quod non requiratur ſententia, ſed eo ipſo, quis ſit infamis, *March. Paul. Leon. in dicta prax. ad lit. Maior. Pœniten. par. 3. de forma abſolut. & diſpenſ. in tit. de irregularit. verſ. nota etiam cum ſeq. fol. mihi* 363. *Garz. de benefic. part. 7. cap. 8. num. 17. cum plurib. ſequen.*

5 Sed ſi crimina non habeant annexam irregularitatem, non inducunt irregularitatem, etiam ſi delinquens factus ſit infamis ob publicitatem criminis, vt ex *Tolet. & Conimb. docet Bonacin. in tit. de irregularit. diſ. 7. quaſt. 3. punct. 1. num. 5. in fin. tom. 1. fol.* 551.

6 Accuſatus igitur, ſeù denunciatus, de aliquo crimine pendente accuſatione, ſeù denunciatione promoueri non debet, *l. reus ff. de munerib. l. reum criminis C. de procurato l. vnica C. de reis poſtulat. lib. 10. cap. fin. de teſtib. cap. omnipotens de accuſat. vbi Abb. Felin. & alij, Garz. de benefic. part. 7. cap. 8. num. 6. & 8.* vbi quod hoc procedat quando perſona eſt infamata apud bonos, & graues homines, alias accuſatio non impedit promotionem, vt docent *Abb. Felin. Rom. Sylua Beiſius, Nauar. Zerola, Hoſtien. & Io. Andrea in cap. meminimus de accuſat.*

7 Immò infamia iuris non ſolum impedit proficiſci, ſed etiam remouere facit à dignitatibus habitis, infamia verò facti, licet repellat quem à dignitatibus habendis, non tamen repellit à dignitatibus quæſitis, niſi dicatur in ſententia, *Pariſ. conſ. 88. num. 5. part. 4. & tradunt DD. relati per Garz. de benef. par. 7. cap. 8. à nu. 33. vſque ad 37.*

vbi

Digitized by Google

vbi quod hoc procedat in dignitatibus, & honoribus citrà titulos beneficiales, ſecus verò in beneficialibus, cum non adſit textus, quod hoc
8 dicat, vndè hæc pœna ſpecialis ſpriuationis ipſo iure imponi non debet.

9 Sed quod collatio beneficij ſacta notoriè infami etiam infamia facti ſit nulla, & non teneat, *Abb. in cap. querelam nu. 3. & in cap. ſuper eo de elect. nu. 5. & in cap. inter dilectos num. 6. de exceſ. Prælat.* vbi exemplificat in collatione facta Clerico aleatori, qui ſi ſit publicus redditur ipſo iure nulla, ſi verò occultus irritanda non eſt, ſed ratione conſuetudinis excuſandus, *Flamin. Pariſ. de reſignat. benef. lib. 4. quæſt 3. ad fin. & firmauit, Rot. deciſ. 426 num. 2. part. 1. diuerſ. relat. per Garz. de benef. part. 7. cap. 8. num. 39. cum ſeq.*

10 Contrarium quod collatio, electio, ſeù prouiſio facta infami, vel criminoſo crimine non inducente irregularitatem non ſit nulla ipſo iure, ſed valida, & hanc ſententiam tanquam æquiorem, & benigniorem latè comprobat *Garz. de benef. part. 7. cap. 8. à num. 47. vſque ad fin. vbi contrarijs reſpondet, & alios copioſe allegat.*

11 Irregularitas etiam inducitur per ignominioſam profeſſionem alicuius artis, quæ reddat hominem vilem, & indignum ad promouendum ad ordines, & beneficia, qualis eſt ars hiſtrionis, mimi, gladiatoris Citharædi, Macellarij, Tabernarij, aleatoris, ſecus autem de eorum prole, *niſi* aliundè efficiatur indigna, & inhabilis, ad ordines, *Bonacin. in tit. de irregularit. diſ. 7. quæſt. 3. punct. 1. num. 12. tom. 1. fol. 552.*

12 Infamia iuris canonici, & ciuilis licet auferri poſſit à Summo Pontifice, inmò à Principe, qui ciuiliter eam irrogauit, ſecus tamen eſt in infamia facti, niſi concurrat emendatio, ab Epiſcopo verò in caſibus, *in* quibus poteſt diſpenſare, ſed per baptiſmum tollitur omnis infamia conſurgens ex delicto, cum per baptiſmum deleatur, & tollatur omne peccatum, ex quo reſultat infamia, *Tolet. in Inſtruct. Sacerdotal. lib. 1. cap. 57. num. 4. fol. mihi 242. Bonacin. loco citato num. 6. & ſequent.*

13 Ex crimine hæreſis oritur vlterius irregularitas, quæ comprehendit non ſolum hæreticos, ſed etiam Apoſtatas à fide eorumque fautores, & defenſores, etiam ſi ſint occulti, *cap. ſaluberrimum quæſt. 1. cap. 2. de hæreticis in 6. cap. Presbyteros diſ. 50. Tolet. in Inſtruct. Sacerdotal. lib. 1. cap. 64. num. 1. 2. & 3. Sanchez. in ſum. lib. 2. cap 25. nu. 2. Bonacin. in tit. de irregularit. diſ. 7. quæſt. 3. punct. 7. num. 1. & 3. & 5.* vbi quod etiam ſit irregularis, qui cogitur abiurare hæreſim probatam in iudicio *Marc. Paul. Leon. in prax. ad liter., Maior. Pænitent. fol. 355.*

14 Amp. 1. vt Religioſus profeſſus Apoſtata à Religione ſit irregularis, vt colligitur *in cap. hi, qui diſ. 50. Samarel. de Apoſtaſia cap. 3. dub. 2. nu. 16. cum alijs allegatis per Bonacin. in tit. de irregularit. diſ. 7. quæſt. 3. punct. 7. tom. 1. fol. 558. vbi in fin.* quod non ſit Apoſtata Clericus dimittens habitum, & tonſuram.

15 Amp. 2. vt filij hæreticorum ſunt irregulares vſque ad ſecundam generationem per lineam paternam, & virilem, per lineam verò fæmineam, & maternam ſunt irregulares vſque ad primam, *cap. ſtatutum 2. de hæreticis*, quod procedit ſi eorum parentes deceſſerint in delicto hæreſis, & non fuerint conuerſi ſiuè poſt primum, ſiuè ſecundum lapſum; vndè filij, & nepotes hæreticorum promoueri poſſunt, quando eorum parentes ante mortem fuerunt reconciliati Eccleſiæ, cæterum filius hæretici eſt irregularis etiam ſi natus ſit ante lapſum parentis in hæreſim, cum *cap. ſtatutum 2. de hæreticis* abſolutè loquatur ſecundum *Couar. Gomez. Suarez. Filiuc.* ſed ex probabiliori contrarium tenet *Bonacin. in tit. de irregularit. diſ. 7. quæſt. 3. punct. 7. num. 9. & 10. tom. 1. fol. 559. ex Nauar. conſ. 27. de hæreticis, Simancha de Catholicis inſtitution. tit.* 23. & ratio eſt, quia verſamur in materia odioſa, quæ benignè explicanda eſt, & text. in *cap. ſtatutum* intelligi debet de filijs natis poſt hæreſim, ſiquidem nati ante hæreſim, ab origine non contraxerunt hanc maculam, & poſtea ſi non fuerunt ſecuti exemplum Patris, ob eorum conſtantiam in vera fide, non ſunt plectendi huiuſmodi pœna, ſeù canonico impedimento, licet contrarium videatur tenere *Tolet. in Inſtruct. Sacerdotal. lib. 1. cap. 64. num. 4. & 5. Marth. Paul. Leon. in prax. ad liter. maior. Pœnitent. fol. 355.*

16 Amp. 3. vt filij hæreticorum non priuentur beneficijs habitis ante crimen parentum, nec exercitio ordinum receptorum, ſed ad obtinenda, & ſuſcipienda ſunt inhabiles, poſt eorum crimen, ſed ſi obtineant ſunt ipſo iure priuati, & reſpectiuè ſuſpenſi, *Tholet. in inſtruct. Sacerdotal. lib. 1. cap. 64. num. 5. verſ. octauo, filij hæreticorum, & verſ. nono pari ratione.*

17 Amp. 4. vt ſuſpectus de hæreſi ſit irregularis quandiù ſuſpectus manet, ſeù donec purgauerit ſuſpicionem *cap. infantes 6. quæſt. 1.* vndè qui pactum ineunt cum Dœmone, aut ipſum colunt, ob ſuſpicionem hæreſis, ex qua conſurgat infamia efficitur irregularis, ſecus autëm ſi ſine hæreſi pactum, vel cultus dœmoni præſtetur, vt ex *Sanchez, Suarez Diaz Filliuc. tradit Bonacin. in tit. de irregularit diſ. 7. quæſt. 3. punct. 7. num. 4.*

18 Limit. 1. vt filij inquiſitorum de hæreſi non ſint inhabiles ad obtinenda beneficia, ſed tantum filij conuinctorum, & pertinacium, vt colli-
19 gitur *in cap. ſtatutum il 2. de hæreſi lib. 6.* etenim inquiſitio minimè probat delictum, *Roman. conſ. 110. num. 2. verſ. cæterum Signoril. conſ. 239. nu. 6. & firmauit Rot. deciſ. 307. num. 4. part. 4. tom. 1. recent.*

20 Limit. 2. vt Hereſis aſcendentium non noceat deſcendentibus, quando illi aſcendentes fuerunt Eccleſiæ reincorporati, iuxta text. cum ibi notat per ſcribentes *in cap ſtatutum il 2. de hæreſi lib. 6.* nec facit diſtinctio inter ſpontè confeſſum, condemnatum de qua *per Baputaquen. deciſ. 96. n. 6. par. 2. Rot. dec. 109. par. 3, lib. 2. diuerſ.* quia illæ deciſiones loquuntur in terminis ſtatuti Eccleſiæ Hiſpalen. inhabilitantis nepotes reconciliatorum, vt dixit *Rot. dicta deciſ. 307. num. 2. par. 4. tom. 1. & deciſ. 74. à num. 2. cum ſeq. par. 4. tom. 2. recent.*

21 Limit. 2. vt filij Neophytorum, vel deſcendentium à Iudæis, & paganis, qui noui Chriſtiani nuncupantur non ſint irregulares, cum iſti nec ſint filij hæreticorum, nec Neophyti dicuntur

cum

cum iſti filij ſunt baptizati ab infantia, ita *Bonacin.in tit.de irregularit. diſ.7.quæſt.3.punct.7.n.11 tom.1.fol.*559.

22 Verum ex conſtitutione Clementis Papæ VIII alias edita ſuper deſcendentibus ab Hæbreis prohibetur conferri canonicatus, & beneficia Eccleſiaſtica aliquibus perſonis, de genere, & ſtirpe Hebreorum ex paterna, & materna, vel eorum alterum vſque ad ſeptimum gradum *inclusiue* à tempore conuerſionis eorum computando originem trahentium, de qua conſtitutione *Rot.dec.*307.*n.*5.*par.*4.*tom.*1.*recent.*

23 Limit.3. vt Hæretici filius non ſit iudicandus inhabilis ad obtinendum canonicatum ſtante ſtatuto quod non admittantur illi, qui ſunt læſæ famæ ſi pater reuerſus ſit ad fidem Catholicam, & abiurauerit, præcipue concurrente diſpenſa-
24 tione Apoſtolica, cum nullo iure caueatur, quod filij hæreticorum poſt reuerſionem ad fidem Catholicam, & abiurationem adhuc infames ſint, vel infamiæ reliquiæ remaneant, ita vt in fama læſi cenſeantur, *Rot.dec.*74.*n.*2.*&* 3. *par.*4. *tom.*2. *recent.*

25 Limit.4. vt ſchiſmatici non ſint irregulares, cum hæc irregularitas non ſit expreſſa in iure, ſecus vero ſi ſchiſma ſit coniunctum cum hæreſi, vt tradunt DD. relati per *Bonacin.in tit.de irregularit.diſ.7.quæſt.* 3. *punct.*7. *numer.* 7. *tom.* 1. *fol.* 558.

26 Diſpenſatio verò irregularitatis contractæ ob delictum hæreſis pertinet ad Summum Pontificem, etiam ſi ſit occulta, cum eius abſolutio in Bulla Cœnæ reſeruata ſit Summo Pontifici, & conſequenter diſpenſatio irregularitatis ex eadem hæreſi conſurgentis ita *Bonacin. in tit.de irregularit.diſ.7.quæſt.*3. *punct.*7.*n.*12.*tom.*1.*fol.*559

27 Sed quod Epiſcopus habeat ius diſpenſandi non ſolum circa vſum ordinum ſuſceptorum, verum etiam circa ſuſceptionem ipſorum ordinum ſi delictum ſit occultum, vigore decreti Sacri Concilij Tridentini *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 6. quo generaliter conceditur Epiſcopo facultas diſpenſandi in irregularitatibus, & ſuſpentionibus ex delicto occulto prouenientibus, excepto homicidio voluntario, tenet *Bonacin in tit.* de *irregularitat. diſ.*7. *quæſt.*3. *punct.*7.*num.* 13. *tom.* 1. *fol.*559. vbi quod hęc facultas non videatur reſtricta in Bulla Cœnæ, cum in ea ſolum fiat mentio de reuocatione facultatis abſoluendi, quæ cadit ſupra cenſuras, non vero de diſpenſatione, quæ circa irregularitates exercetur, vnde cum ſint res diſtinctæ non eſt facienda extentio *Sanchez in oper moral.lib.*2.*cap.*25.*num.*16.*vbi late.*

28 Contrarium quod vigore bullæ Cœnæ, ſit penitus Epiſcopo ablata facultas abſoluendi, & diſpenſandi in hæreſi in foro interiori non obſtante diſpoſitione Sacri Concilij tenent, *Tolet. in inſtruct.Sacerdotal.lib.*1.*cap.*64.*num.*5.*verſ. decimo non poteſt Epiſcopus Vinald.*de *irregularit. nu.*7. *ad fin.*

SVMMARIVM.

1 Bigamus excluditur ab omnibus ordinibus etiam à Clericali tonſura, vel irregularis, & eſt omni priuilegio Clericali nudatus. 2. Nec gaudet priuilegio canonis. Et ſubijcitur foro ſæculari, & quid ſi bigamia ſuperueniat poſt receptos ordines 3. Eſt incapax cuiuſcunque beneficij Eccleſiaſtici 4. Non tollitur per ingreſſum Religionis 5.

6 Quintuplex ſit Interpretatiua contrahitur per cognoſcentem vxorem adulteram etiam ignoranter 7.

8 Non contrahitur ſi matrimonium non ſit conſumatum.

9 Nec contrahitur ſi vxor ante matrimonium ab eodem viro deflorata fuerit.

10 Nec contrahitur ob multiplices concubinas, & fornicationes.

11 Nec ob reiterata ſponſalia iurata, & cum copula.

12 Nec ex pluralitate vxorum, ſi non interceſſit copula.

13 Non dicitur Bigamus qui cum fœmina corrupta contraxit matrimonium inualidum, dummodo non fuerit conſumatum.

14 Irregularis efficitur qui poſt reconciliationem cognoſcat vxorem adulteram.

15 Infidelis, qui in infidelitate ſæpius contraxit matrimonium ſuſcepto baptiſmo eſt irregularis.

16 Bigamiæ diſpenſatio ſpectat ad Summum Pontificē, ſummus Pontifex poteſt diſpenſare in ijs, quæ ſunt de iure humano ibidem.

17 Epiſcopus non poteſt diſpenſare cum bigamis, neque ad ordines, neque ad beneficia.

ADNOTATIO IV.

De irregularitate ex defectu Sacramenti id eſt Bigamia.

1 CVM Chriſti coniunctio cum Eccleſia, & Verbi cum Humanitate ſit vnica, & pluralitatem excludat, ideo ex multiplici matrimonio conſurgit Bigamiæ irregularitas, nam tranſiens ad ſecundas nuptias recedit ab iſta vnitate, & ob talem voluntariam ſui diuiſionem excluditur ab omnibus ordinibus, tam minoribus, quam ſacris, & etiam à Clericali prima tonſura, ob Sacramenti defectum, ob prærogatiuam ordinis, ob præſumptionem incontinentię, & ob timorem ne alijs ſuadeat incontinentiam, & viduitatis ſtatum non eſſe ſeruandum dum ipſe coniugia frequentauit, *cap.*1.*&* 2.33.*diſtin.cap.*1.2. *&* 3. *de bigamis Garz.de benef.par.*7.*cap.*6.*num.*1. *March.Paul Leon.in prax ad liter. Maior pænitent par.*3.*de form.abſolut.& diſpenſ.in tit.de irregularit. verſ.cum ergo fol.mihi* 373, *Panormitan.in rub. de Bigam ſpecul lib.*1.*punct.*1.*de diſpenſat. num.* 4. *Bonacin.in tit.irregularit.diſ.*7.*quæſt.*2.*punct.*5. *num.*3. *tom.*1.*fol.mihi* 349.*Corrud.in prax. diſpenſat. Apoſtolic.lib.*2.*cap.*1.*num.* 1. *Tolet.in inſtruction. Sacerdot lib.*1.*cap.*60.*num.*2.

2 Vnde Bigami ſunt omni priuilegio Clericali nudati, etiam quo ad perſonam, merique laici exiſtimantur, *cap.vnico de bigamis in* 6. *facit Concil.Trid.ſeſſ.*23.*de reform cap.*17. *ad fin.* ibi dummodo non ſint Bigami *Lambertin. de iurepatron.* 1.*par.* 2.*lib.quæſt.*7. *art.* 13. *Coraſ. de benef.* 3. *par. cap.*4.*num.*2.*Suyr.de cenſur.lib.*6 *cap.*5.*num.*9.*Auila eod.tract de cenſur.*7.*p.diſ.*8.*dub.*1.

3 Nec gaudent priuilegio *can.ſi quis ſuadente* 14. *quæſt.*7. & ſubijciuntur foro ſeculari ſi bigamiæ irregularitatem contrahant poſt ſuſceptos ordines, *cap.vnico de bigam. in* 6. *cap. ſubdiaconus diſ.* 34.*Maiol.de irregularit. lib.*1. *cap.*28. Et ſic non ſolum priuantur tonſura Clericali, verum etiam habitu dicto *cap. vnico de bigamis*, quod ſi fuerint in ſacris non priuantur omni priuilegio, niſi degradentur, ac proinde eis permittitur deferre ha-

habitum, & tanſurã ob reuerentiam ſacrorum ordinum, ſicut etiam nec bigami ſimilitudinarij ob eandem rationem amittunt hoc priuilegium. aut Religioſi profeſſi, qui nullo modo poſſunt contrahere matrimonium, *cap. nuper 1. de bigam. cap. ſane 2. de Cleric. coniug. Corrad. in prax. diſpenſ. Apoſtolic. lib. 2. cap. 1. num. 6.*

4 Vlterius eſt incapax cuiuſcnnque beneficij Eccleſiaſtici etiam ſimplicis, quamuis fuerit tonſuratus *cap. vnico de bigamis in 6. & colligitur in cap. 1. & 2. de Cleric. coniugat. Nanar. conſ. 1. de bigam. Rebuſ. de pacif. poſſeſ. num. 193. Garz. de benef. par. 7. cap. 6. num. 1. Corrad. in prax. Apoſtolic. diſp. lib. 2. cap. 1. num. 9 & ſeq. Bonacin. in tit. de irregularit. diſ. 7. quaſt. 2. punct. 5. num. 2. tom. 1. fol. 549.*

5 Et eſt adeo grauis huiuſmodi irregularitas vt neque tollatur per ingreſſum Religionis, per quem regulariter tollitur omnis macula *Sayr. de cenſur lib. 7. cap. 13. Corrad. in prax. Apoſtol. diſpenſ. lib. 2. cap. 1. n. 12.*

6 Triplex vero eſt genus bigamiæ vera, interpretatiua, & ſimilitudinaria, iuxta *glaſ.* receptam *in cap. 2. de bigam.* quam ibi ſequuntur DD. Vera eſt, quæ contrahitur per tranſitum ad ſecundas nuptias, & ſic ex duobus matrimonijs validis, & conſumatis. Interpretatiua, quando quis viduam in vxorem accipit, eamque carnaliter cognouit, *cap. ſi quis viduam 34. diſ. cap. à nobis de bigam.* & dicitur interpretatiua, quia fingitur duas habuiſſe vxores, vel etiam quando cum virgine poſt adulterium ab ea commiſſum cognita, aut ex duobus matrimonijs conſumatis inualidis, aut vno valido, & altero inualido. Similitudinaria vero eſt, quæ contrahitur ex matrimonio contracto, & conſumato etiam cum Virgine per abſtrictos ordine ſacro, aut voto ſolemni, *cap quot. quot 27. quaſt. 1. & cap. fin. de bigam. Garz. de benef. par. 7. cap. 6. num. 15. Bonacin in tit. de irregularit. diſ. 9. quæſt. 2. punct. 5. num. 2. tom. 1. fol. 549. Tolet. in inſtruct. Sacerdotal. lib. 1. cap. 60. à nu. 1. Marc. Paul. Leon. in prax. ad liter. Maior. Pœniten. par. 3. de form. abſol. & diſpenſat. in tit. de irregularit. verſ. tres ſunt Bigamia ſpecies fol. mihi 374 Corrad. in prax. diſpenſat. Apoſtolic lib. 2. cap. 1. num. 3.*

7 Amp. vt contrahatur bigamia interpretatiua quando quis cognouit vxorem adulteram etiam ignoranter, quia hic non agitur de irregularitate ob culpam, ſeu delictum inducta, ſed ob defectum ſacramenti, *cap. ſi cuius cap. ſi laici 34. diſt.* & ita tenet communis ſententia de qua reiecto *Coras, & P. Ledeſma* teſtatur *Garz de benef. par. 7. cap. 6 nu. 16. & 17. & DD. per eum allegati Marcb. Paul. Leon. loco citato verſ. ad hanc etiam interpretatiuam fol 375. Turrecrem. in cap. ſi quis viduam diſ. 34. Panorm. in cap. ſuper eo num. 8. de bigam. Bonacin. in tit. de irregularit. diſ. 7. qu. 2. punct. 5. n. 10. tom. 1. fol. 550.*

8 Lim. 1. ſi matrimonium non ſit conſumatum nam tunc non contrahitur Bigamia, ad quam contrahendam duo copulatiue exiguntur, vt matrimonium cum duobus contrahatur verè, aut interpretatiuè, aut ſimilitudinariè, ſecundo requiritur copula actualis, *Bonacin. in tit. de irregularit. diſ. 7. quaſt. 2. punct. 5. nu. 4 tom. 1. fol. 549. March. Paul. Leon. in prax. ad liter. Maior. Pœniten. par. 3. de form. abſol. & diſpenſ. tit. de irregularit. verſ. hic nota fol. 375. per text. in cap. quia 6. vbi Panor. nu. 1. & cap. à nobis 7. vbi idem Panorm. num. 1. de bigamis.*

9 Lim. 2, quod non contrahatur bigamia interpretatiua, quando vxor fuerit ante matrimonium deflorata ab eodem ſuo marito, cum tali caſu caro non eſt diuiſa, ſed adhuc remaneat vna ac proinde matrimonium retrotrahitur ad præcedentem deflorationem iuxta text. *in cap. tua 6. qui filij ſint legitimi, & probatur arg. cap. debitum vbi Panorm. num. 2. de bigam. Marcb. Paul. Leon. in prax. ad liter Maior. Pœniten. par. 3. de form. abſol. & diſpenſ. in tit. de irregularit. verſ. hoc tamen limita fol. 374.*

10 Limit. 3. vt qui plures habet concubinas non contrahat nullam bigamiam, & per conſequens nullam irregularitatem, pro vt etiam multiplices fornicationes, vel adulteria ex parte viri non pariunt bigamiam, ad quam incurrendam non ſufficit quælibet copula ex parte viri, ſed requiritur quod habeatur cum ijs, cum quibus contraxit matrimonium, per quod ſolum ſignificatur coniunctio Chriſti cum Eccleſia, vnde ille non dicitur bigamus, qui poſt multas fornicationes etiam cum viduis habitis, deinde contraxit, & conſumauit matrimonium cum Virgine, *cap. quia circa de bigam. Bonacinacin. in tit. de irregularit diſ. 7. quaſt. 2. punct. 5. num. 7. tom. 1. fol. 550. Marc. Paul. Leon. in prax. ad liter. Maior. Pœniten. par. 3. de form. abſol. & diſpenſ. tit. de irregularit. verſ. hinc nota in fin. fol. 375.*

11 Limit. 4. vt reiterata ſponſalia, etiam iurata & quamuis ſubſecuta ſit copula non inducant bigamiam. cum huiuſmodi ſponſalia non ſignificent coniunctionem Chriſti cum Eccleſia per incarnationem, ſicut ſignificat matrimonium conſumatum, ac proinde non egent diſpenſatione, *Sot. 4. diſ. quaſt. 2. art. 1. §. bigamia Valentia tom. 4. diſ. 7. & 9. punct. 5. col. 1437. Bonaccin. in tit. de irregularit. diſ. 7. quaſt 2. punct. 5. num. 6. tom. 1. fol. 549. Sayr. de cenſur. lib. 6. cap. 2. num. 14. Corrad. in prax Apoſtolic. diſpenſ. lib. 2. cap 2. num. 27.*

12 Limit. 5. vt ex pluralitate vxorum per verba de præſenti, ſi cum omnibus matrimonium non fuerit carnali copula conſumatum, non inducitur irregularitas Bigamiæ, vnde poteſt quis licite ad omnes ordines promoueri, & beneficia Eccleſiaſtica obtinere, *Sot. 4. diſ. 27. quaſt. 3. art. 1. §. bigamus, Sum. Coron. tract. de irregul. nu. 6. Maiol. de irregular. cap 33. n. 10. lib. 1. Corrad. in prax. Apoſtolic. diſp. lib. 2. cap. 2. numer. 29.*

13 Lim. 6. vt ille non ſit bigamus, qui cum fœmina corrupta contraxit matrimonium inualidum ob aliquod impedimentum dirimens, modo cum ea non conſumauerit matrimonium ita *Bonacin. in tit. de irregularit. diſ. 7. quaſt. 2. punct. 5. n. 8. tom. 1. fol. 650.*

14 Qui verò poſt ſeparationem cum ſua vxore adultera reconciliationem cum ea inijt, & poſt dictam reconciliationem carnaliter cognoſcat, efficitur irregularis, *Maiol. de cenſur. lib. 1. cap. 32. numer. 7. cum alijs allegatis per Bonacin. loco citato num. 12.*

15 Pro vt etiam infidelis, qui in infidelitate ſæpius contraxit matrimonium, ſuſcepto baptiſmo eſt irregularis, cum bigamia non tollatur per baptiſmum, ex quo per eundem tollantur

ſo-

Digitized by Google

ſolum delicta quo ad culpam, vel etiam quo ad pœnam, non vero coniugia, & conſequenter neque bigamia ex coniugio prouenienſ, ita de communi Theologorum ſententia teſte, *Rebello docet Bonacin in tit. de irregularit. diſ. 7. quaſt. 2. punct. 5. num. 13. tom. 1. fol.* 550. vbi contrarijs reſpondet.

16 Bigamiæ diſpenſatio ſpectat ad Summum Pontificem, qui poteſt diſpenſare in ijs, quæ ſunt de iure humano prout eſt bigamia, *Maiol. de irregularit. lib. 1. cap. 3. num. 14. Sayr. de cenſ. lib. 6. cap. 3. num.* 10. *&* 22. *Bonacin. in tit. de irregularit. diſ. 7. quaſt. 2. punct. 5. n. 14. Corrad. in prax. Apoſtolic. diſpenſ. lib. 2. cap. 1. n. 17. cum ſequen.*

17 Epiſcopus vero non poteſt diſpenſare cum bigamis nec ad minores ordines, nec ad Clericalem primam tonſuram, nec ad vſum ſuſceptorum nec ad beneficium etiam ſimplex, vt apparet in *cap. vnico de bigam. in 6 & ex Tridentino ſeſſ. 23. de reform. cap. 17. & ita cenſuiſſe Sac. Congreg. eiuſdem Concilij die 30. Ianuar. 1589. refert Garz. de benef. par. 7. cap. 6. num. 3. 4. & 5. vbi ſubdit* dictam declarationem a Sixto V. approbatam fuiſſe, cum pluribus alijs *num. ſequen.* vbi de pœnis, quas incurrit Epiſcopus diſpenſando cum bigamis, ita etiã *Bonacin. in tit. de irregularit. diſ. 7. quaſt. 2. punct. 5. n. 15. tom. 1. fol.* 550.

SVMMARIVM.

1 Irregularitas regulariter ex voluntario homicidio incurritur.
2 Homicidium voluntarium quid ſit.
3 Irregularis efficitur qui vulnerauit non lethaliter, ſi vulneratus decedat ex mala cura.
4 Incurritur etiam ſi occiſus ſit paganus, Bannitus, fur, Iudæus excommunicatus, &c.
5 Incurritur ab eo, qui aliquid facit, aut dicit ad piatata.
6 Incurritur à dante operam rei licitæ ſi non adhibuit diligentiam, & qualis debeat eſſe hæc diligentia num. 7.
7 Incurritur ex homicidio caſuali vbi concurrit mortalis culpa, ſecus ſi nulla culpa 14. declara vt num. 16.
8 Præceptor ſi corrigendo diſcipulum ſequatur mors, an & quando incurrat irregularitatem.
9 Pulſans campanam, ſi cadendo aliquem occidat an & quando incurrat irregularitatem.
10 Irregularitas incurritur ab eo, qui dans operam rei illicitæ præter intentionem aliquem occidat, declara vt num. 11. 12. & 13.
15 Caſus fortuitus qualis ſit.
16 Homicidij caſualis ſpecies recenſentur 17.
18 Irregularitas ex caſuali homicidio non incurritur ſi præcedat culpa leuis, ſecus ſi lata.
19 Et hæc irregularitas impedit exercitium tam ordinum ſuſceptorum, quam ſuſcipiendorum.
20 Parentes retinentes in lecto infantem ſi ſequatur ſuffocatio an, & quando incurrant irregularitatem.
21 Equo currens ſi aliquem occidat, an & quando efficiatur irregularis.
22 In venatione ſi aliquis occidatur, an & quando incurratur irregularitas.
23 Ex homicidio commiſſo in ludo, an & quando incurratur irregularitas.
24 Irregularitas incurritur ex conſilio, auxilio, & mandato dato ad occidendum 25.
25 Etiam ſi mandatarius excedat fines mandati, puta ſi occidat, & mandatum ſit ad verberandum.
26 Ampl. etiam ſi mandatarius ſine conſilio eſſet facturus in dubio, ſecus ceſſante dubio.
27 Quid ſi re integra mandans, & conſulens reuocent mandatum, & conſilium.
28 Conſulens paratum ad occidendum, vt potius mutilet, & faciat minus malum non ſit irregularis
29 Aſſiſtens armatus homicidio, vel homicidam aſſocians efficitur irregularis.
30 Pro vt etiam qui arma homicidæ accomodat.
31 Non incurritur ex ſola ratificatione homicidij.
32 Committens, vel dans cauſam vt ſequatur abortus an, & quando efficiatur irregularis, ſi fœtus erat animatus 33. & quando dicatur animatus 34. & quid in dubio 35.
36 Præbens potionem ad inducendam ſterilitatem non efficitur irregularis.
37 Medicus Chirurgus, & ſimiles ſi eorum imperitia, & negligentia infirmus moriatur incurrunt irregularitatem, ſecus ſi non ſint in culpa 38.
39 Irregularitas incurritur ex homicidio à pluribus commiſſo ex præcedenti tractatu licet quis occiderit incertus ſit.
40 Incurritur ab omnibus ex homicidio cõmiſſo in rixa, licet vnum vulnus ſit læthale, ignoratur quis illum intulerit, ſi omnes vulnerauerunt.
41 Ita etiam ſi quis ex multiplicitate vulnerum à pluribus illatorum licet non læthalium moriatur.
42 Incurritur ab eo qui valens homicidium impedire non impedit, ſi tenetur proximum defendere ratione charitatis, & iuſtitiæ.
43 Amp. vt ita etiam diſtinguendum ſit cum eo, qui fameſcentem fame perire permittit.
44 Pro vt etiam de eo, qui reuelando non impedit homicidium.
45 Non incurritur ab homine non baptizato committente homicidium.
46 Non incurritur ab infante dormiente, & à furioſo, ſecus ſi habeat dilucida interualla.
47 Ab ebrio an, & quando incurratur.
48 Non incurritur ex homicidio facto ad neceſſariam defenſionem, etiam ſi præueniatur, & non expectetur prius petenti 49.
50 Et ſufficit quod ſit in periculo etiam mutilationis ad euitandam irregularitatem.
51 Limit. ſi excedatur moderamen inculpatæ tutelæ.
52 Et quid ſi ſe ſaluare, & fugiendo periculum euadere poſſit.
53 Limit. ſi ſe potuiſſet defendere cum minori læſione.
54 Irregularitas incurritur ab eo, qui occidit non pro ſuæ vitæ defenſione, ſed aliorum. Contrarium num. 55.
56 Non incurritur ab occidente furem pro defenſione rerum ſuarum Contrarium 57. Declara vt num. 58
59 Pro defenſione ſui honoris, ſeu pro iniuria verbali, & reali, & ex interuallo an, & quando incurratur irregularitas.
60 Incurritur ab eo, qui clamat contra furem vt capiatur ſi captus decapitetur, ſecus ſi clamauerit propter ſui corporis periculum.
61 Non incurritur ab eo, qui aliquem capi procurauit propter delictum non capitale, ſi propter alia delicta ſuſpendatur.
62 Diſpenſatio eſt neceſſaria etiam in homicidio caſualiter commiſſo.
63 Irregularitas defectu lenitatis incurritur à Iudicibus, & alijs, qui ſe criminalibus immiſcuerunt, vnde ſecuta fuerunt vltima ſupplicia.
64 Irregularitas ex defectu lenitatis perfectæ diſpenſari non poteſt ab Epiſcopo.
65 Irregularitas an incurratur ab hortantibus, & auxiliantibus condemnatum ad bene moriendum.
66 Et ſi hæc irregularitas ſit ſecreta, recurrendum eſt ad Sacram pœnitentiariam.

ADNOTATIO V.

Irregularitas ex voluntario homicidio, an, & quando incurratur.

1 IRregularitas ex voluntario homicidio perpatrato regulariter incurritur, *cap. quod vero cap. Moyſes 32. quaſt. 2. cum alijs per Couar. in Clement. ſi furioſus par. 3. Speculat. in tit. de diſpenſat. §. iuxta num. 7. verſ. alia realis, & num. 39. & 45. Maiol. in tract. de irregularit. lib. 5. cap. 48. Garz. de benef. par. 7. cap. 11. poſt num. 8. Bonacin. in tit. de irregularit. diſ. 7. quaſt. 4. punct. 8. num. 4. tom. 1. fol. 557. March. Paul. Leon. in prax. ad liter. Maior. Pœniten. par. 3. de forma abſolut. & diſpenſat. in tit. de irregularit. verſ. crimina, quæ inducunt. fol. 347. Farinac. in*

prax.crim. quaſt.119. num.56. & in fragment. crim. par. 2. verb.irregularitas num.403. ſol. mihi 83. vbi allegat text.in cap.ſi quis omnem 1.quaſt.7.cap. fin.de tempor.ordinat.& cap.miror.diſ.50.& extat decretum Concilij Trident.ſeſſ.14.de reform.cap.7.

2 Homicidium voluutarium dicitur illud, quod intenditur ab ageute, ſimpliciter, & directè, vel etiam indirectè, puta, ſi directè non intendatur in actu ſignato, ſed nihilominus cenſetur, & reputetur intentum in actu exercito, vt ſi aliquis percutiat, vel vulneret non animo occidendi, ſi ſequatur mors, per illum actum percuſſionis, cenſetur indirectè voluiſſe mortem, cum præmeditare potuit, quod non habebat ſtateram præ manibus, & ponderare ictus, *Tol.in inſtruct. Sacerdotis lib.1.cap.72.ſub num.10.Bonacin. in tit.de irregular. diſ.7.quaſt.4.punct.8. num.1. tom.1. ſol.557. & tradunt DD.relati per Farinac.par.2.fragment. crim. in verbo irregularitas num. 404. ſol. mihi 83. Farinac. par.2.fragment.crim. in verb. irregularitas n.408. &* 411. vbi ampliat, quod efficitur irregularis qui
3 vulnerauit non læthaliter, & animo non occidendi, ſi vulneratus decedat, vel ex negligentia Medici, & illius mala cura, vel ob malum regimen ipſius infirmi, cum hæc videntur fuiſſe per accidens, & ſolum attendatur quod percutiens fuit cauſa principalis, & propinqua mortis, *Sayr. de cenſur. Eccleſiaſt. lib.7. cap.4. num. 16. in fin. prin. Thabien.in verb.irregularitas 3 §.6.poſt med.Nauar. in manual.cap.27.num.223. verſ actauo in fin. idem Farinac.quaſt.127. num.26.* & in loco ſupra citato refert contrarium teneutes.

4 Amp.1.vt ex homicidio voluntario incurratur irregularitas non ſolum ab occidente aliquem Chriſtianum, ſed etiam ab occidente Saracenum, Paganum, Iudæum, excommunicatum, Bannitum, publicos Latrones, & etiam ſi homicidium ſit iuſtum, & meritorium *Speculat.in tit.de diſpenſ. §.iuſta num.45.verſ facto autem, Siluestr. in verb. homicidium 1. quaſt. & eodem verbo homicidium 3. quaſt.2. ver.primum,* vbi de Bannito, qui impune zelo iuſtitiæ occidi poteſt. *Maiol. in tract. de irregularit.lib 6.cap.48. num.2. verſ. quinimo, & ſi quis Tolet.in inſtruct. Sacerdot. lib.1.cap.27.verſ.ſine crimine Suarez.de cenſur.diſ.44.ſect.3. ſect.3. n.4.& ita dixiſſe Rot.coram corduba refert Garz.de benef par.7. cap.11. ſub num.3. Farinac. par.2 fragment. crim. in verb. irregularitas num.406.ſol.mihi* 84.

5 Amp.2.quod qui aliquid facit, aut dicit etiã ex pietate vnde acceleretur alicui mors, etiam quod alias moriturus eſſet, irregularis eſt, vt ſi quis præbeat ægroto aliquid cauſa pietatis, vel extrahat ſagittam in pectore infixam, vel vertat ægrotum in aliud latus, vnde celerius moritur *Sayr.de cenſur.Eccleſiaſt.lib.6.cap.16.num.3.verſ.dixi vel citius late Auila eod tract.par.7 rub.de homicid.caſual.diſp. 6.ſect.1. dub. 8. Maiol. in tract. de irregularit. lib.5. cap.48.§.1. num.2. Specul. in tit. de diſpenſ. §. iuſta num.12.Farinac.par.2. fragment.crim. in verb. irregularitas num.510.ſol.105.*

6 Amp.3. vt licet irregularitas non incurratur ex homicidio ſubſecuto, ex eo quod quis rei licitę operam dabat, ſi is omnem adhibuit diligentiam ne homicidium ſequatur, tamen ſi non adhibuit talem diligentiam efficitur irregularis, & ratio eſt, quia quando fuit adhibita diligentia tale homicidium eſt inuolunearium, & ſine vlla culpa, ſecus vero ſi talis diligentia non adhibeatur, *Speculat.in tit.de diſpenſat.§. iuſta num.45.verſ. item etiam eſt, & in verſ. ſi autem caſu D.Thom. 1.2.quaſt.73.art.8.& 2.2.quaſt.64.art.8. Suarez. in tract.de cenſur.diſ.45.ſect.5.rub.de irregularit & homicid.caſual. n.1.& 2. vbi de communi Theologorum Canoniſtarum, & Summiſtarum ſententia Sayr. de cenſur.Eccleſiaſt.lib.7.cap.5.num 8.& 9.& 10.& ita declaraſſe Sac.Congreg. Concil. refert Garz. de benef. par.7.cap.11. num.53. Farinac. in 2.par. Fragment. criminal.in verbo irregularitas n.507.ſol.mihi* 104.

7 Ex homicidio enim caſuali incurritur irregularitas, vbi concurrit mortalis culpa, vt tradit *Bonacin. in tit. de irregularit. diſ.7. quaſt.4. punct.8. num.4.verſ.addo non ſolum tom.1.ſol.mihi* 557. Et licet non incurratur ab eo, ex cuius licita opera aliquod ſequatur homicidium, ſi omnem adhibuit, diligentiam ne homicidium ſequatur, ſecus tamen ſi hanc non adhibuit diligentiam quæ ad effugiendam irregularitatem ſufficit vt ſit talis, quam quis adhibuerit, qualem conſiderata rei qualitate, perſonarum, negociorum, & temporis ad viri prudentis arbitrium adhibere debuiſſet, vnde non requiritur ſumma, & exacta diligentia, *Sayr.de cenſur.Eccleſiaſt.lib 7.cap.6. nu.11. Farinac. par.2 fragment.crim. in verbo irregularitas num.511, ſol.106.Bonacin.dicta diſ.7.quaſt.4.punct.7.num.7.*

8 Hinc eſt quod non incurritur irregularitas à præceptore moderante diſcipulum corrigente, & verberante, etiam ſi mors deinde ſequatur, cum tunc dicatur dare operam rei licitæ, ſecus ſi in huiuſmodi correctione modum excederet, vel ratione inſtrumenti ad inferendam aecem opportuni, vel ratione loci, ſeu corporis partis, ſcilicet ſi in capite verberaret nam tunc incurritur irregularitas, *ad text in cap.Presbyterum vbi communiter ſcribentes extra de homicid. Maiol.in tract.de irregularit.lib.5.cap.48.§.3.num.12.verſ. ſed & ille Couar.in Clement.ſi furioſus par.2.§.4.num.5. de homicid, Suarez.de cenſur.diſ.46.ſec.2. rub. de irregularit. ex homicid.caſual. num.4. Sayr. de cenſur. Eccleſiaſt. lib.7.cap.6 num.2. Auila eod.tract. par.7. rub. de homicid.caſual.diſ.4.ſect.1.dub.3. Farinac. par.2. fragment.crim. in verbo irregularitas num.508. ſol. 105. & faciunt tradita per eundem in quaſt.105.num.133. & ſeqq.*

9 Et propter eandem rationem neque contrahit irregularitatem, ille qui pulſat campanam, & abſque eius culpa eadem campana, aut illius tintinnabulum cadendo aliquem occidat, ſecus ſi eſſet in aliqua culpa, vt ſi non obſeruaſſet neceſſaria diligentia campanæ colligaturam, præuidendo quod cadere poterat. *Couar. in Clement. ſi furioſus part.2.§.4 num.5.verſ.tertio de homicid. Maiol. in tract. de irregular. lib.5. cap.48. §.3. num.11, verſ.ille quoque cum alijs per Farinac. par.2.fragm. criminal.in verbo irregularitas num.509.ſol.105.*

10 Limit. ſupradictas ampliationes, vt irregularitas incurratur ab eo, qui dando operam rei illicitæ præter eius intenſionem aliquem occidat, vt de communi Iuriſtarum, & Summiſtarum ſententia teſtatur *Sayr.de cenſur. diſ.45.ſect 6. num.1, Auila de irregularit. num. 248. Couar. in Clement. ſi furioſus par. 2.§.4.in prin.Nauar. in manual. cap.27, num.219.& ſeq.Sayr.de cenſur.lib.7. cap.5. num.12.*

D.Thom.

Digitized by Google

*D.Thom. 1.2.quæſt 73. art.8. cum alijs per Farinac.
loco citato num.*513. & 514. vbi ampliat procede-
11 re etiam ſi ſufficientem adhibuerit diligentiam,
ne ſequatur homicidium,& *num.*515. refert con-
trarium tenentes, & *num.*516. diſtinguit quod
12 vbi homo dat operam rei illicitæ non tamen pe-
riculoſæ de ſe, & ex illa ſequatur mors, vt non
incurratur irregularitas, ſi debitam adhibuit di-
ligentiam, ne ſequatur homicidium, ſecus ſi da-
bat operam rei illicitæ,quæ de ſe ad homicidium
periculoſa erat, nam tunc ſecuto homicidio irre-
gularis remanet, licet debitam adhibuerit dili-
gentiam. *Suarez.de cenſur.diſ.45.ſect.6.num.4. verſ.
alij vero, & 5. 9. & plurib. ſequen. Sayr.eod.tract.
lib.7. cap.5. num.12. & ſeq. & num.14. & cap. 6.
num.26. Auila eod.tract.par.7.diſ.6.ſect.1.dub.1.*qui
ponunt multa exempla ſecundum dictam diſtin-
ctionem.

Dans vero operam rei illicitæ non dicitur
13 adhibuiſſe debitam diligentiam, niſi ab illicito
opere deſiſtat, ſecus ſi daret operam rei illicitæ,
licet periculoſæ ad mortem, ſi tamen raro ex ea-
dem mors contingat, quia tunc ſufficit debita
diligentia abſque eo,quod ab opera illicita ceſſet,
ſeu deſiſtat, vt in exemplis relatis per *Auilam in
tract.de cenſur Eccleſiaſt.par.7.rub.de homicid.caſual.
diſp.6 ſect.1.verſ hinc ſequitur,& verſ ad primum ar-
gumentum, & verſ ſecunda regula Farinac loco citato
num.*518. 519 vbi ſubdit quod vlterius neceſſa-
rium ſit quod homicidium ex illicita opera ſe-
quatur tamquam ex cauſa proxima, ſecus ſi re-
mota.

14 Ex homicidio vero mere caſuali irregularitas
non incurritur, caſualia enim ſimpliciter loquen-
do, non ſunt intenta, & voluntaria, & ſic occi-
denti caſualiter nihil imputari poteſt,caſus enim
15 fortuitus eſt inopinatæ rei euentus, & propterea
ſi nulla culpa caſum præceſſerit nulla incurritur
irregularitas, cum talis euentus cogitari non po-
tuerit *cap ſignificaſti 1. cap.dilectus extra de homicid.
cum alijs per Maiol.in tract de irregularit. lib.5. cap.
48.§.3.num 1.Farinac.par.2.fragm.crim.in verbo ir-
regularitas num.*524.*fol* 108.

16 Homicidium vero ad hoc vt dicatur caſuale,
nec dolus, nec vlla culpa interuenire debet ita vt
contingat præter intentionem, & voluntatem oc-
cidentis ſeu homicidio cauſam dantis,duplex ta-
men eſſe poteſt huiuſmodi homicidij ſpecies pri-
mo ſcilicet quod nullo modo ſit voluntarium nec
directè, nec indirectè, 2. quod ſit voluntarium
indirectè & per accidens,& hoc vocatur mixtum
ex voluntario ſcilicet, & caſuali *Farinac.loco cita-
17 to num* 525. & 152. & plura exempla homicidij
caſualis tradit *in tit.de homicid.quæſt.*126. *n* 1. & 2.

18 Irregularitas igitur vt ex caſuali homicidio
incurratur, requiritur vt præcedat culpa præſer-
tim lata, ſecus ſi nulla præcedat culpa,vel ſaltem
ſi præcedat, ſit leuis,vt probat *text. in cap. Clerico
iacente diſ.50.& in cap.eos vero ead.diſtin. Maiol. de
irregularit lib.5.cap.48.§.3.num.2. verſ. vnde ex ma-
iori ratione Farinac. loco citato num.* 528. & 529.
ſed ipſe *Maiolus* de leui culpa contrarium ſentire
videtur in loco citato.

19 Et ex homicidio caſuali quando contrahitur
irregularitas oritur impedimentum, vt non ſo-
lum quis non poſſit promoueri ad ordines, ſed
etiam vt in ſuſceptis miniſtrare nequeat. *Abb. in
cap.dilectus num.3. de homicid. Conar. in Clement. ſi
furioſus par.2.§.4.num.11.in fin. eod tit. de homicid.
Suar. in tract.de cenſur.diſ.45.num.1.Sayr. de cenſur.
lib.7.cap.6. num.*32. qui reprobant eorum ſenten-
tiam, quod hæc irregularitas impediat tantum
ſuſceptionem ordinum, non autem exercitium
ſuſceptorum.

20 Irregularitas etiam incurritur à parentibus, &
nutricibus tenentes in lecto infantes, qui nocte
dum ipſi dormiunt ſuffocentur, quorum retentio
in lecto prohibetur propter probabile periculum
homicidij, vt in *cap. conſuluiſti 2. quæſt.5. & cap.
quæſitum de pænitentia, & remiſſione*, & licet ſecun-
dum multorum Doctorum ſententiam, irregula-
ritas huiuſmodi non incurratur, primo ſi ex cir-
cumſtantijs,de quibus per eoſdem nulla veriſimi-
lis ratio periculis ſupererat, ſecundo ſi parentes
adeo inopes erant,vt ob frigus infantem lecto fo-
ueant, tamen ijs non obſtantibus,vbi adeſt cen-
ſura excommunicationis ab Epiſcopo fulminatæ
quod nihilominus hæc irregularitas non euitetur
tradit *Farinac.par.2.fragment.crim. in verb. irregu-
laritas num* 522.& 523. vbi alios allegat.

21 Pro vt incurritur etiam ab eo, qui equo cur-
rens, & non valens illum retinere tranſeuntem
in terram proiecit,& occidit, ſi equitans parum
diligenter equi habenas cuſtodiebat, vel inutiles
ad cohibendum equum habebat, ſecus ſi adhibita
debita diligentia, debitiſque habenis equo adhi-
bitis inconſideratè, & imprudenter aliquis equi
frenum fregerit,ob id furens equus aliquem inter-
fecerit. *Conar.in Clement.ſi furioſus par.2.§.4.nu.6.
verſ.poſterior extra de homicid.Sayr.de cenſur. Eccle-
ſiaſt.lib 7.cap.6.num.1. & 25. cum alijs per Farinac.
loco citato num.*52.

22 Venationis vero occaſione ſi contra venatoris
voluntatem ſequatur aliquod homicidium, an
incurratur irregularitas,& hoc caſu vel patratum
fuit à Laico, vel à Clerico, ſi à Laico operam
dante venationi periculoſæ ad mortem ſcilicet
adhibitis armis, & cum Clamore, pro vt eſt ve-
natio Aprorum non incurritur irregularitas, ſi
ſufficientem adhibuit diligentiam nè ſequatur
homicidium, quia laicis venatio non prohibe-
tur, Clericus vero efficitur irregularis etiam ſi
omnem adhibuit diligentiam ne illud ſequatur,
ſi venatio ſit de ſe periculoſa ad mortem, ſecus ſi
ſi venatio non eſt ad mortem periculoſa,& debita
adhibita fuerit diligentia, licet Clerico venatio
ſit prohibita ob honeſtatem, & decentiam. *Sayr.
de cenſur. Eccleſiaſt.lib.7.cap 6.num.*17.& 18. *Auila
eod.tract.par 7.rub. de homicid. caſual. diſ 6. ſect.1.
dub.1. verſ. primo ſequitur Suar. eod. tract diſ 45.
ſect.6.num.14 Farinac. loco citato nu* 541. & *faciunt
tradita per eundem in tit. de homicid. quæſt.126.
num.26.*

23 Ita etiam ex homicidio commiſſo in ludo no-
xio ſcilicet periculoſo ad mortem, prout eſt ha-
ſtiludium, iactus lapidum, aut ludus, qui calci-
bus, & pugnis exercetur, incurritur irregularitas,
ſecus ex ludo non noxio,nec periculoſo,pro vt eſt
ludus pilæ, luctæ ſine armis, & ſaltationis,
dummodo tamen ludens adhibuerit omnem dili-
gentiam, ne ſequatur homicidium,*Maiol.in tract.
de irregularit.lib.7.cap.48.§.5.num.2.verſ.autem di-*

citur autem culpa, & num.3, vbi concludit, quod
hodie, occidens in ludo ſiue cum culpa, ſiue ſi-
ne, & ſiue noxio, ſiue non, debeat ſe abſtinere, &
non promoueri, donec cauſa plene cognita di-
ſpenſatio concedatur ex *Concil. Trident. ſeſſ. 14. de
reform. cap. 7. Farinac. in 2. par. fragment. crim. in ver-
bo irregularitas num.* 540.

34 Amp. 4. principalem concluſionem, vt ex con-
ſilio, auxilio, & mandato dato ad occidendum,
homicidio ſecuto incurratur irregularitas, vt de
conſulente illicitè homicidium probatur ex *cap.
perniciosè de pœniten. & in cap. ſi quis viduam, diſt.
50. in cap ſicut dignum §. Clericos de homicid. & in
cap. 2. de Cleric. pugnant. in duello,* & de cooperan-
te, vel quouis modo opem, & auxilium præſtan-
te, eſt text. in *cap. ſicut dignum §. illi de homicid.* &
35 ex mandato homicidio ſecuto, etiam quod mã-
datarius excedat, fines mandati, vt puta ſi illi
expreſsè ordinetur quod verberet, vel percutiat,
non autem vt occidat, nam ſi occidat, cum ſit
mandans in culpa contrahit irregularitatem, tum
quia hoc euenire poſſe excogitare debuerat tex-
tus eſt in *cap. fin. de homicid. in 6. & late alijs copiosè
congeſtis tradit Farinac. par. 2. fragment. crim. in ver-
bo irregularitas num 547. inunctis num. 350. 564. &
568. Bonacin & in tit. de irregularit. diſ. 7. quæſt. 4.
punct. 8. à num. 13. vſque ad 37. tom. 1. fol. 576. To-
let. in inſtruction. Sacerdot. lib. 2. cap. 80.* vbi de man-
dante, *& in cap 81. in quo de conſulente.*

36 Quod procedit etiam in conſulente homici-
dium alias ſine conſilio illud facturo in dubio, li-
cet ceſſante dubio, contrahatur irregularitas, dũ-
modo conſilium non augeat conſulto occidendi
voluntatem, vt late probat *Farinac. loco cit. à num.
553. vſque ad 557. Sayr. de cenſur. Eccleſiaſt. lib. 7.
cap. 3. num. 2. Auila eod. tract. par. 7. rub. de homicid.
directè voluntario ſect. 2. dub. 3 in 5. concluſione in fi.
verſ. ſi autem omnibus penſatis* faciunt tradita per
eundem *Farinac. in tit. de conſultor. quæſt. 129. n. 140
& ſeqq.*

37 Limit hanc ampliationem, vt conſulens ho-
micidium non efficiatur irregularis ſi re integra
conſilium reuocat, & reuocationem notificat, ſe-
cus ſi reuocationem non notificat, quod etiam
procedit in mandante, & de vtroque caſu cum
ratione diuerſitatis inter conſulentem, & man-
dantem docet *Farinac. in par. 2. fragment. crimin. in
verbo irregularitas num. 558.* vbi de conſulente, &
num. 576 vbi de mandante *cum pluribus ſeq. Sayr.
de cenſur. lib. 7. cap. 3. num. 4. & 5. Suarez. de cen-
ſur. diſp 44. ſect. 3. num. 11. & 12. Maiol. de irregular.
lib. 5. c. 48. §. 2 n. 3. in 5 ampliat.*

38 Limit. 2. vt conſulens paratum ad occidendum
ne occidat, ſed potius mitius agendo mutilet, &
faciat minus malum non incurrit irregularitatẽ,
*Suarez de cenſur. diſ. 45. ſect. 3. num. 1. in fin. verſic.
vnum vero caſum & num. 2. 3. & 4. Sayr de cenſur.
lib. 7. cap. 3. num. 13.* vbi quod de hac concluſione
nulla ſit apud DD. difficultas *Auila eod. tract. p. 7.
rub. de homicidio directè voluntaria diſ. 6. ſect. 3 dub.
3, verſ. vnde inquirimus, & ſeq. Farinac. loco cita-
to num. 563.*

39 Aſſiſtens armatus homicidio, vel homicidam
ad facinus perpatrandum aſſocians, efficitur ir-
regularis homicidio ſecuto, etiam quod mani-
bus ſuis nihil operetur *Conar. in Clement. ſi furioſus
par. 2. §. 2. num. 2. verſ. quatenus de homicid. Maiol.
de irregularit. lib. 5. cap. 48. §. 4. num. 1. Suar. de cenſ.
diſp. 44. ſect. 3. num. 31. Sayr eod. tract. lib. 7. c. 4. n. 11.
Garz. de benef. par. 7. cap. 11. num. 8. verſ. & eadem
irregularitas Farinac. par. 2. fragment. crimin. in ver-*
30 *bo irregularitas num. 565. & 566.* vbi extendit ad
eum, qui ad occidendum arma occiſori acco-
modat.

31 Irregularitas vero non incurritur ex ſola ratifi-
catione homicidii, etiam quod homicidium
commiſſum ſit nomine ratificantis, *Conar. in Cle-
ment. ſi furioſus par. 2. §. 1. num. 4. de homicid. Al-
phonſ. Viual. in tract de irregularit. num. 299. & num.
301. Suarez. de cenſur. diſ. 14. ſect. 3. num 24. & plu-
ribus ſequen. Sayr. de cenſur. Eccleſiaſt l b. 7. c. 4 n. 17
& 18. Auila eod. tract p. 7. rub. de homicid. rectè vo-
luntario diſ 6. ſect. 2. dub. 6.* & reiectis contrarium
docentibus ab hac opinione non eſſe recedendũ
concludit *Farinac. in par. 2. fragment. crim. num. 580.
& faciunt item tradita per eundem in tit. de conſult.
qu. 135. n. 67 Bonacin. in tit. de irregularit. diſ. 7. qu. 4
punct. 8. num. 42. tom. 1. fol. 579.*

32 Amplia 5 principalem concluſionem, vt etiam
qui abortui cauſam dat incurrat irregularitatẽ,
vel percutiendo mulierem prægnantem iuxta
textum in *cap. Moyſes 32. quæſt. 2.* vel cum ea lu-
dendo ludo noxio, ſecus ſi, gracili, & cum con-
ſanguineis, quibus permittitur cum ea ludere,
ſecus cum Clericis, quibus prohibetur ad text. in
*cap. ſicut literarum cum ibi notatis per Doctores ex-
tra de homicid.* vel ſi ſequatur ex inhoneſta cauſa,
vt puta ab eo, qui abortui cauſam dat, ex quo
mulierem prægnantem ad ſe venire ſollcitauerit
per loca periculoſa, vt per tecta domus, aut per
feneſtram, vnde abortum fecerit, ſecus ſi per
oſtium, aut viam planam introduxerit, vt alijs
relatis ſigillatim ſupradictos caſus comprobat,
*Farinac. in par. 2 fragment. crim. in verbo irregulari-
tas à num 438. vſque ad 441 fol. mihi 93. Auila in
tract. de cenſur. Eccleſiaſt par. 7. diſ. 6. ſect 3. dub. 3.
verſ. ex dictis ſequitur Suarez de cenſur. diſ. 45. ſect. 2.
n. 5. Sayr de cenſur. lib. 7. cap. 6. n. 16.*

33 Limita procedere ſi fœtus erat animatus, ſe-
cus ſi non dum animatus, facit textus in *c. Moy-
ſes 32. quæſt. 2. D. Thom. 2. 2. quæſt. 64. art. 8. ad ſe-
cundum, Conar in Clement. ſi furioſus par. 2. §. 3. n. 1.
de homicid. Suarez de cenſur. diſp 44. ſect. 2. num. 13.*
vbi aduertit non obſtare Conſtitutionem Sixti V.
diſponentem irregularitatem intrare etiam ſi fœ-
tus non ſit animatùs, cum correcta fuit & ad
terminos iuris redacta à Gregorio XIII. *Sayr. de
cenſur. lib. 7. cap 1. num. 12. & cap. 2. num. 5. Auila
eodem tract. p. 7. diſ. 6. ſect. 4. dub. 1.* vbi de commu-
ni reprobato *Maiolo* contrarium dicente *in tract.
de irregularitate lib. 5. cap. 48. § 1. num 1. & 4. Farin.
in par. 2. fragment crim. in verbo irregularitas n. 442*
34 *& 443.* vbi quod fœtus in maſculo dicatur ani-
matus poſt 40. dies, in fœmina poſt dies octua-
35 ginta, *& num. 444.* vbi quod in dubio debeat
quis ſe gerere pro irregulari.

36 Limit. 2. vt præbens potionem, vel cibum
ad inducendam ſterilitatem in muliere, vel viro
ne generare poſſit, non incurrit irregularitatem
de vera, & recepta opinione teſtatur *Farinac. loco
citato num. 445. Nauar. in manual. cap. 27. num. 222.
Auila de cenſur. Eccleſiaſt. par. 7. diſp. 6. ſect. 4. dub. 2.*

Sayr.

Digitized by Google

Sayr. eod. tract. lib. 7. cap. 3. num. 5. reprobato Maiol. in tract. de irregularit. cap. 48. §. 1. n. 3. verſ. ad hoc homicidij genus.

37 Amp. 6. vt irregularitas etiam incurratur à Medico, Chirurgo, venæ lectoribus Phlebotomantibus, ſi eorum imperitia, & negligentia infirmus moriatur, vel mors, & reſpectiuè mutilatio contingat, aut ſi ceperunt ægrotum curare, & poſtea deſerant, vel etiam ſi Medicus ex publico ſtipendiatus vocatus recuſet infirmum curare, vt latè comprobat *Corrad. in prax. diſpenſ. Apoſtolic. lib. 5. cap. 3. à nu. 1. cum ſeq. fol. 126. Farin. in par. 2. fragment. crim. in verbo irregularitas à num. 427. vſque ad 415. Sayr. de cenſur. lib. 7. cap. 4. nu. 5. Suarez de cenſur. diſ. 47 ſecte 7. n. 1. & 2.*

38 Limitant quidam non procedere ſi Medicus in nulla fuerit culpa ſubſecutæ mortis, omnemque ne ægrotus moriatur diligentiam adhibuit, *Maiol. de irregularit. lib. 2. cap. 12. rub. de Medicorum irregularit. num. 9 Sayr. de cenſur lib 6. cap. 6. n. 8.* vbi concludit, quod ad hoc vt medicus non teneatur morte infirmi tria exigantur primo, vt ſit peritus in arte, 2. vt adhibeat omnem diligentiam ſecundum artis præcepta, 3. vt admoneat infirmum, vt præcaueat ab his quæ ſibi nocumento futura ſunt *Farinac. loco citato num 4:6 & 417.* vbi quod Medicus non efficiatur irregularis ſi medicamenta ritè ordinauit, ſed Aromatarius ſi aliquid noxium intermiſcuerit, nam tunc ſolus Aromatarius ſecuta morte irregularis erit, tamen hæc ſententia laxior videtur, & contra praxim Romanæ Curiæ, quæ non admittit Medicos ad ordines abſque diſpenſatione Apoſtolica.

39 Amp. 7. vt irregularitas incurratur ex homicidio a pluribus commiſſo, etiam ſi quis occiderit incertus ſit, dummodo omnium præcedente tractatu, & conſilio ad hunc actum deuentum fuerit, cum omnes de occiſo teneantur, pœnaque ordinaria puniri poſſunt, ac proindè irregulares teneantur *Farinac. par. 2. fragment. crim. in verbo irregularitas num 446.* & faciunt tradita per eundē *in quæſt. 96. num. 72. & 73. Sayr. de cenſur. Eccleſiaſt. lib. 7. cap. 4. num. 12. Auila eod. tract. par. 7. diſ 6. ſect. 3. dub. 3. Bonac. in tit. de irregularit. diſ. 7. qu. 4. puncto 8. num. 29. tom. 1.*

40 Amp. 8. vt irregularitas incurratur ex homicidio commiſſo in rixa etiam ab omnibus, qui vulnerauerunt, licet ex vulneribus illatis vnum tantum ſit lætale, & neſcitur quis illum intulerit, ſed qui certo ſcit ſe non vulneraſſe tutus eſt in conſcientia, & irregularis non eſt, pro vt etiam ſi quis certo ſciret ſe non lætaliter, & animo non occidendi ſvulneraſſe, ſed ſi quis dubitat, aut omnes dubitant ſe lætaliter vulneraſſe, in tali dubio tutius eſt in foro conſcientiæ ſe irregulares reputare, *Sayr. de cenſur. eccleſiaſt. lib. 7. cap. 4. num. 13. verſ. alij vero, & verſ. quando autem dubium Auila eod. tract. p. 7. diſp 6. ſect. 3. dub. 3. verſ. hinc ſequitur, & verſ. ſed quid quando plures Farinac. loco citato num. 429. & 450. Garz. de benef. par. 7. cap. 11. ſub num. 8. verſ. quinimo quamuis bona*

41 Ita etiam irregularitas ex homicidio commiſſo in rixa incurritur ab omnibus, quando vulneratus ab omnibus, licet non lætaliter, obijt ex multiplicitate vulnerum, & non conſtet potius ex vno, quā ex alio vulnere obijſſe *Carrer. in pract. crim. in tit de homicid §. 2. nu. 59. Couar. in Clement. ſi furioſus par. 2. §. 2. num. 4. verſ. quarto conſtituitur de homicid. Maiol. in tract. de irregularit. lib. 5. c. 4. & §. 4. rub. de opem præſtante homicid. nu. 7. ad fin. verſic. ex ijs conſequens eſt, & num. 8. Sayr de cenſur lib. 7. c. 4 num. 14. Auila eod. tract. par. 7 diſp 6. ſect. 3. dub. 3. in fin. verſ. 5. conclusio Farinac. par. 2. fragment. crim. num. 451. fol. mihi 92. Bonac. in tit. de irregul. diſ. 7. q. 4. punct. 8. n. 30. tom. 1. fol. 578.*

42 Ampl. 9. vt irregularitas incurratur ab eo, qui videns aliquem vulnerari, & occidi valens homicidium impedire non impedit, ſi tenetur proximum defendere non ſolum ratione charitatis, (pro vt omnes proximum ſuum defendere tenentur quando commodè poſſunt) ſed etiam ratione iuſtitiæ, vt contingit in filijs, famulis, ſeruis, vxore, ſubditis, publicis officialibus, alijſque ſimilibus vel ratione obligationis ſtipendij, vel iuramenti, ſecus autem ſi quis tenetur tantum ratione charitatis, *Maiol. de irregul. lib. 5. cap. 48. §. 1. num 2. & ſeq.* vbi ſubdit, quod quando ratione iuſtitiæ proximum defendere tenetur, non intelligatur, vt debeat eripere à morte, ſed ſufficiat agere, quidquid adiuuando verbo, vel facto facere poteſt, vt mors euitetur *Tiraquell. de pœnis temperan. caſ. 43. num. 13. Suarez de cenſur. diſ. 45. ſect. 4. num 1. & 5. & 6. Sayr. eod tract lib. 7. cap. 4. nu. 1. & 4. Auila eod. tract. par. 5. diſp. 6. ſect. 2. dub. 7. verſ inter has opiniones Farinac loco cit. num. 459. &*
43 462. vbi ita etiam diſtinguendum ſit cum eo, qui fameſcentem fame perire permittit & n 456.
44 vbi quod cum eadem diſtinctione iudicandum ſit cum eo, qui ſcit homicidium committendum illud reuelando non impedit latè *Bonac. in tit. de irregular. diſ. 7. q. 4. punct. 8 num. 37. & ſeq.*

45 Limit. verò principalem concluſionem, vt irregularitas non incurratur ab homine non baptizato, etiam ſi proprijs manibus alium interficiat, iuxta textum in *cap ſi quis poſt baptiſmum 51. diſtin. cap. ſi quis viduam 50. diſt. Sayr. de cenſur Eccleſiaſt. lib. 6. cap. 16 num. 2. Auila eod. tract. par. 7. diſ. 5 ſect. 1. in prine Bonac. in tit. de irregular. diſ. 7. q. 4. punc. 8 num. 4. fol mihi 557.*

46 Limit. 2. vt irregularitas non incurratur ex homicidio patrato ab infante dormiente, etiam doli capace, & furioſo, durante furore, ſecus ſi habeat dilucida interualla, & tempore ſanæ mentis occidat, aut mutilet *per textum in Clement. 1. de homicid.* per quem textum, quod attinet ad furioſum corrigi videtur *text. in cap. ſi quis inſaniens & ſeq. 15. q. 1.* vbi dicitur Clericum in furore occidentem non peccare, ſed officium exercere non poſſe, *Auila de cenſur. Eccleſiaſt. par. 7. rub. de homicid. caſual. diſ 6 ſect. 1. dub. 12. Couar. in Clement. ſi furioſus par. 3. in princ Sayr. de cenſur. lib. 6 cap. 17. num. 29. 32. & 33. Bonac. in tit. de irregul. diſ. 7 qu. 4. puncto 7. num. 5 tom. 1. fol. 572. late Farinac. in par. 2. fragment. crimin. in verbo irregularitas à n. 417. vſq; ad num. 420. & quæſt. 92 num. 46. & q. 94 n. 26.*

47 Limit. 3. vt irregularitas non incurratur ab ebrio, ſi in ebrietate aliquem occidat, dummodo non ſe inebriaſſet data opera, vel niſi eſſet ſolitus in ebrietate arma ſumere, & homines percutere, *Suarez de cenſur. diſ. 45 ſect. 1. num. 12. verſic. nam communis Sayr. eod. tract. lib. 6. cap. 17. num. 33. verſ. ſecunda opinio* vbi de veriori, & ratio eſt,

quia

Digitized by Google

quia ebrius durante ebrietate caret vſu rationis, *Bonac.in tit.de irregul.diſ.7.quæſt.4. punct.7.num.4. tom.1.fol.572.*

48 Limit. 4.vt irregularitas non incurratur ab eo, qui hominem occidit ad ſui neceſſariam defenſionem, tum de iure, antiquo, & nouo, tum vigore Concilij Tridentini, etiam ſi cum odio homicidium perpatrauerit, nam licet ex dicti Tridentini decreto requiratur diſpenſatio, intelligi debet de homicidio patrato cum aliqua culpa, & exceſſu moderaminis inculpatæ tutelæ *Nauar. in conſ.36. in tit. de homicid. Auila de cenſur. Eccleſiaſt. par.7.diſp.5.ſect.3.dubio 1 verſ.loquendo de iure nouo benè Suarez. eodem tract. diſ.46.ſect.1.n.3. Sayr. eod.tract. lib.6.cap.17.num.10.* vbi teſtatur ita declaraſſe Sacram Congregationem Concilij de anno 1588. vbi etiam ſubdit quod Concilium intelligi debeat in dubio, vbi ſcilicet dubitatur an homicidium commiſſum fuerit ad neceſſariam defenſionem, an vero cum aliquo exceſſu, & culpa, nam tunc eſt neceſſaria diſpenſatio, ſecus quãdo conſtat de neceſſaria defenſione, & de non exceſſu late *Farinac.par.2.fragment.crim. in verbo irregularitas num.472. 473. vſque ad 476.* vbi hoc
49 procedere, etiam ſi aliquis inimicum occidat præueniendo, & non expectando ſe ab illo percuti, pro vt contingit ſi videret inimicum contra ſe venientem euaginato gladio.

50 Et ad euitandam irregularitatem ſufficit, vt quis ſit conſtitutus in periculo mutilationis alicuius membri, licet in periculo mortis non ſit conſtitutus, *Nauar.conſ.31. in tit.de homicid.& in manual cap.15.num.3. Suarez in tract.de cenſur.diſ. 46.ſect.2.num.5.Nauar.in manual.cap.17.num.211. Sayr.de cenſur. lib 6.cap. 7.num 3 & 4 cum alijs per Farinac.loco citato n.480.fol.mihi 99.*

51 Sublim. non procedere in excedente moderamen inculpatæ tutelæ, *Suarez de cenſur diſput.46. ſect 1.num 7.Auila eod.tract par.7.diſ.5.ſect.3.diſ.2. Sayr.eod.tract.lib.6.cap 17,num.7. Farinac. loco cit. num.486.& quæſt.120.num 4.8.*

52 Sublim. 2. vt irregularitas incurratur ab eo qui aggreſſorem occidit cum ſe ſaluare, & ab omni periculo ſe defendere potuiſſet fugiendo, ſiue ſumus in Clericis, ſiue in Laicis, ſecus ſi fuga eſſet ignominioſa, vel in ea adeſſet periculum caſuræ, vel periculum ne à tergo ab inimico velocioris curſus vulneretur, *Sayr.de cenſur lib.6.cap. 17. num. 16.Suarez de cenſur.diſp.46.ſect.1.num.4. 5.& 6. Couar.in Clement ſi furioſus par. 3. § vnico num.4.cum alijs per Farinac.par.2.fragment. crimin. num. 496 vſque ad 499. & 506.* vbi quod pariter
53 incurratur ab eo, qui aggreſſorem mutilat, cum poſſit mortis periculum euadere, & ſe defendere cum minori læſione, vt puta vulnerando, idem ſi occidit, cum poſſit mutilando ſe defendere, vt tradit etiam *Maiol.de irregularitate lib.5. cap. 48. num.6. verſ. ſecunda declaratio Suar. de cenſur. diſp. 46. ſect. 1.nu.8. Auila de cenſur.par.7. diſp.5.ſect.3. dub.2. verſ.tertia concluſio.*

54 Sublim. 3. vt irregularitas incurratur ab eo, qui alium occidit non pro ſuæ vitæ defenſione, ſed aliorum tradunt *Doctores relati per Farin. p.2. fragment.crim.in verbo irregularitas n.487.*

55 Contrarium, quod non incurratur, præſertim ſi inſultatus fuerit aliquis ex illis, quos, quis defendere tenetur, non ſolum ex charitate, ſed etiã ex præcepto iuſtitiæ, ſeu obligatione *Couar. in Clement. ſi furioſus par.3.§ vnico num 5.de homicid. Viuald.in tract.de irregular.num.228. Suarez de cenſur.diſ.46.ſect.3.per tot. Sayr.de cenſur lib 6.cap. 17. num.21. verſ.ſecunda opinio Auila de cenſur. par.7. diſ.5.ſect.3.dub.4.verſ.denique quantum, vbi ex Panormit.* ſubdit, quod licet probabile ſit dicere, quod non incurratur irregularitas ab eo, qui occidit, puta inuaſorem Patris ſui filij, vel vxoris, probabilius tamen ſit dicere quod iſte occiſor irregularis remaneat priuilegium autem defenſionis de quo in *Clement.ſi furioſus* videtur quod ad ſe tantum reſtringatur non autem ad defenſionem propinquorum *gloſ. in Clem.1.in vltima gloſ. per illum textum de homicid.*

56 Sublim 3. in eo, qui occidit puta furem pro defenſione rerum ſuarum, & ſi aliter eas recuperare nequeat, vel pro ſui honoris defenſione, quẽ aliter defendere, & conſeruare non poteſt, niſi occidendo eum, qui ignominiam infert, vt tradunt DD. relati *per Farinac.loco cit. n.489.*

57 Contrarium de veriori a firmauerunt *Sotus, Fortunius, Garzias, Couar.Petrus Nauar. & Caietan relatis per Gregor.Sayr.de cenſur Eccleſiaſt.lib.6. cap 17.num.21. Auila eod.tract.par.7. diſp.5. ſect.3.*
58 *dubit* 4. non tamen à communi recedendum eſſe exiſtimat *Farinac par.2 fragment. criminal nu.490. verſ.ego tamen fol.mihi* 101. niſi agatur (vt ipſe ſubdit) de defenſione bonorum temporalium magni momenti, vel niſi etiam fur mihi exiſtenti in magna neceſſitate, raperet id, quod actu eſt neceſſarium ad vitæ ſubſtentationem, nam tunc defendendo panem dicor defendere vitam, & ſic concludit quod his duobus caſibus irregularitas non incurratur ab eo, qui inuaſorem rei ſuæ, cum aliter eam defendere nequeat occidit *ex Suarez, Sayr.& Auila in locis per eum relatis.*

59 Pro defenſione vero honoris abſque dubio irregularitas incurritur ab eo, qui occidit inferentem ſibi iniuriam verbalem, vel etiam ex interuallo, & poſt illatam iniuriam, cum ijs caſibus non videatur ſeruatum moderamen inculpatæ tutelæ, ſed quod non incurratur ab eo, qui occidit ſibi inferentem iniuriam realem, quæ notabilem infamiam irrogat, pro vt eſt alapha, aut percuſſio virgæ, vel arundinis, vt voluit *Suarez de cenſur. Eccleſiaſt.diſ 46.ſect.2.n 6. ante finem, ita Farinac.loco citato num.491.*

60 Sublim.4. vt irregularitas incurratur ab eo, qui clamat contra furem, aut alium malefactorem, vt capiatur, ſi captus ab alio occidatur, vel à Iudice decapitetur, ſi clamauit, aut percuſſit animo, vt occidatur, vel potuit præuidere, quod ex clamore, vel alio actu poſſit ſequi homicidium, niſi fortè faciat propter ſui corporis periculum, *Speculat.in tit.de diſpenſat. 5.iuxta nu.39. ad med. verſ.ſed ſi inſiſteret, & num. 41. ac 50.* vbi
61 quod irregularitas non incurratur ab eo, qui procurauit propter delictum, non capitale aliquẽ capi, licet propter alia delicta à procurante non præuiſa deinde ſuſpendatur, *Farinac. loco citato num.492.*

62 Eſt autem animaduertendum, quod quamuis homicidium appareat caſuale, adhuc tamen petenda ſit diſpenſatio à Summo Pontifice, non obſtan-

obſtante quod homicidium abſque culpa ſit perpatratum, tam ad ordines, quàm ad beneficia, & dignitates, adeo vt ſi quis poſt tale homicidium ordines ſuſceperit, vel in ſuſceptis miniſtraret, non habita declararoria, eſſet ſeuerè puniendus, ita *Maiolus de irregularrit. lib. 5. cap. 48. relat. per Corrad. in prax. diſpenſ. Apoſtol. lib. 5. cap. 1. num. 10. fol. 122.*

63 Irregularitas vlterius incurritur defectu lenitatis perfectæ, quæ contrahitur ab ijs, qui poſt baptiſmum in cauſa ſanguinis fuerunt Prætores, Iudices, Aſſeſſores, Aduocati, Procuratores, Notarij, Officiales, Teſtes, Scriptores, vel legentes, ſeù Lectores ſententiæ ſanguinis, aut aliàs ſe criminalibus immiſcuerunt in illiſque tulerunt ſententias, ex quibus ſecuta fuerunt vltima ſupplicia, vel mutilationes membrorum, vndè egent diſpenſatione ad ordines, & beneficia, *cap. Clerici, cap. ſententiam ſanguinis ne Cleric. vel Monac. Leo in Theſaur. for. Eccleſiaſt. par 2. cap. 8. nu. 31. Corrad. in prax. diſpenſat. Apoſtolic. lib. 5. cap. 2.*
64 *num. 3. & 4.* vbi quod Ordinarius in hac irregularitate diſpenſare non poſſit, & Doctores contrarium docentes, quod deuiant à praxi Romanæ Curiæ.

65 Ac proinde quod Clerici, Presbyteri, & Sodalitates, qui opera charitatis exercent hortantes, & auxiliantes condemnatos ad bene moriendum, quod debeant petere à Summo Pontifice diſpenſationem de non incurrenda irregularitate & abſolutionem quatenus incurſa fuerit, in huius charitatis actus exercitio, ad tollendum, & remouendum omne ſcrupulum, præcipuè ſi dederint ſignum carnifici, poſt diſpoſitum condemnatum ad bene moriendum, vt teſtatur de praxi *Corrad. in prax. Apoſtolic. diſpenſat. lib. 5. cap. 2. num. 6. 7. & 8.*
66 vbi quod ſi ſit occulta huiuſmodi irregularitas recurrendum ſit ad Sacram Pœnitentiariam.

SVMMARIVM.

1 Irregularitas incurritur propter membri mutilationem.
2 Incurritur ab eo, qui ſe ipſum mutilat, ſiue ob indignationem, ſiue ad euitandum peccatum.
3 Incurritur ab eo, qui abſcindit maiorem membri partem,
4 Non incurritur ab abſcindente membrum, quod non pertinet ad integritatem corporis.
5 Nec incurritur ab abſcindente membrum, quod eſt tantum ad ornatum, & non habeat per ſe propriam, & diſtinctam operationem ab aliis. Contrarium nu. 6.
7 Non incurritur ab abſcindente auriculam. Contrarium n. 8.
9 Incurritur ab abſcindente mammillam alicuius fœminæ.
10 Irregularis non efficitur, qui debilitat alterius membrum. Limita vt nu. 11.
12 Nec efficitur irregularis, qui reddit aliquem cæcum, vel claudum abſque membri abſciſſione.
13 Nec incurritur ex detruncatione membri aridi, ſecus ſi abſcindatur membrum viuum.
14 Neque incurritur ex vulneribus illatis cum magna ſanguinis effuſione.
15 Non incurritur ab eo, qui mutilat cadauer, etiamſi mutilet per ignominiam, & indignationem.
16 Contraria ſententia refertur, vbi quod etiam incurratur cauſa faciendi anathomiam.

ADNOTATIO VI.

Irregularitas an, & quando incurratur propter membri mutilationem.

1 IRregularitas incurritur non ſolum propter homicidium, ſed etiam propter membri mutilationem, *Clement. 1. de homicid. & ibi gloſſ. in verbo mutilet Couar. in Clem. ſi furioſus par. 3. in prin. num. 8. verſ. deinde de homicid. Maiol. de irregularit. lib. 5. cap. 50. nu. 1. in fin. verſ. qui vero mutilat Suar. in tract. de cenſur. diſp. 44. ſect. 2. num. 3. Sayr. de cenſur. lib. 6. cap. 15. num. 2. Auila eod. tract. par. 7. diſp. 5. ſect. 1. in princ. verſ. quarto ſupponendum eſt, Specul. in tit. de diſpenſat. §. iuxta num. 7. verſ. idem eſt ſi ſequitur Bonacin. in tit. de irregularit. diſ. 7. q. 4. punct. 8. num. 5. tom. 1.*

2 Amp. vt irregularitas incurratur ab eo, qui ſe ipſum mutilat, ſiue per indignationem, ſiue ad euitandum peccatum, vt ſi quis ſe ipſum caſtret ad ſeruandam caſtitatem, *cap. ſi quis abſcindit, cap. is qui diſ. 55.* & ratio eſt, quia nemo eſt ſuorũ membrorum dominus, *Nauar. in manual. cap. 27. n. 219. §. 3. verſ. ſeipſum Alfonſ. Viuald. in tract. de irregular. num. 201. Maiol. eod. tract. lib. 5. cap. 48. in princ. nu. 5. verſ. nam & ſi quis, & cap. 50. num. 1. Suarez de cenſur. diſ. 44 ſect. 2. num. 10. Sayr. eod. tract. lib. 7. cap. 1. num. 7. Auila eod. tract. par. 7. diſp. 3. dub. 1. verſ. ſed petis, & ſeq.*

3 Amp. 2. vt abſcindens maiorem membri partem, puta totam ferè manum fiat irregularis, quando pars, quæ remanet exigua eſt, cum hic moraliter cenſetur membrum abſcindere, vt ex *Suarez, Molin. & Filliuccio tradit Bonacin. in tit. de irregularit. diſ. 7. quaſt. 4. punct. 8. num. 9. tom. 1. fol. mihi 576.*

4 Limit. 1. vt irregularitas non incurratur ab eo, qui alteri abſcindit membrum, quod non ad integritatem, & conſiſtentiam totius integri corporis pertinet, ſed tantum ad decorem, & ornatum, prout ſunt capilli capitis, mentum, barba, & dentes, ſecundum communem omnium opinionem, de qua *Maiol. de iregularit. lib. 5. cap. 50. num. 3. Sayr. de cenſur. Eccleſiaſt. lib. 6. cap. 15. nu. 11. Farinac. par. 2 fragment. crimin. in verbo irregularitas num. 585. fol. mihi 119.*

5 Limit. 2. vt nec incurratur irregularitas ex abſciſſione membri, quod licet ad corporis ornatum, decorem, integritatem, & perfectionem ſpectet, non habet tamen propriam, & per ſe diſtinctam operationem ab alijs, ſed coniunctam & acceſſoriam cum aliqua participatione, pro vt eſt digitus pedis, vel manus, qui non habent diſtinctam operationem, & ſuum peculiare actum, vt propriè membrum dici poſſit, prout ſunt oculi ad videndum, pedes ad ambulandum, lingua ad loquendum, manus ad palpandum, nares ad odorandum, *Couar. in Clement. ſi furioſus par. 3. in princ. num. 8. de homicid. Maiol. de irregularit. lib. 5. cap. 50. num. 2. Sayr. de cenſur. lib. 6. cap. 15. num. 13. & 14. Auila eod. tract. par. 7. diſ. 5. ſect. 1. dub. 1. Iacob. de Craſſ. lib. 2. ſuarum Deciſionum cap. 62. num. 4. Farinac. par. 2. fragment. criminal. in verbo irregularitas nu. 587. Bonacin. in tit. de irregular. diſ. 7. q. 4. punct. 8. num. 3. tom. 1. fol. 576.*

Con-

9 Contrarium tenet *Caiet. 2. 2. quæſt. 65. art. 1. Sot. lib. 5. de iuſtitia qu. 2. art. 1. Suarez de cenſur. diſp. 44. ſect. 2. num. 8.*

7 Limit. 3 vt irregularitas non incurratur in abſciſſione auriculæ, cum auricula ſit quædam cartilago, ad ornamentum auris, non tamen neceſſaria ad auditum, *Couar. in Clem. ſi furioſus par. 3. initio relect. n. 8. de homicid. Nauar. in manual. cap. 27. nu. 232. verſ. ſeptimo infertur Lopez in addit. ad Diaz in pract. crimin. canon. cap. 49. Lit. D. verſ. deducitur etiam Farinac. par. 2. fragment. criminal. in verbo Irregularitas nu. 590. & 592.* vbi quod ab hac ſententia non ſit recedendum, niſi forſan auricula non fuiſſet abſciſſa in pœnam culpæ, vel perforata, nam tunc qui ſic in pœnam abſciſſam habet auriculam, poſſet reputari irregularis ratione infamiæ.

8 Contrarium tenet *Maiol. in tract. de irregularit. lib. 1. cap. 25. num. 5. lib. 5. & cap. 50. num. 6. verſ. ille etiam Suarez de cenſur. diſ. 44. ſect. 2. num. 9.* ea ratione, quia auricula multum præſtat ad ornatum auditus, & quia talis abſciſſio inducit notabilem deformitatem.

9 Abſcindens vero mammillam alicuius fœminę irregularitatem incurrit, quia eſt membrum principale, habens ſuum proprium determinatum vſum independenter ab alijs membris, *Bald. in l. data opera num. 75. C. qui accuſar. non poſ. Felin. in cap. cum illorum num. 3. de ſent. excommun. Suarez de cenſur. diſ. 44. num. 9. in fin. verſ. ſolet etiam Sayr. eod. tract. lib. 6. cap. 15. num. 18. Farinac. par. 2. fragment. criminal in verbo irregularitas num. 591. fol. 120.*

10 Limit. 4. vt irregularis non efficiatur, qui alterius membrum debilitat, aut inutile facit, puta per inciſionem neruorum, etiam quod illud reddat inhabilem ad vſum ordinum, quia in iure tantum abſciſſio, & non debilitatio eſt determinata ad incurrendam irregularitatem *argument. Textus in cap. ſicut vrgeri 1 quæſt. 1. Felin. in cap. cum illorum num. 1. de ſent. excomm. Aufer. in addit. ad Capell. Tholoſ. deciſ. 207. Couar. in Clem. ſi furioſus par. 3. in princ. relect. num. 9. Tolet. in inſtruct. Sacerdot. lib. 1. cap. 27. §. mutilans verſ. ſecundo Maiol. de irregularit. lib. 5. cap. 50. num. 7. verſ. irregularitas tamen, Suar. de cenſur. diſp. 44. ſect. 2. num. 5. Sayr. de cenſur. lib. 6. cap. 15. num. 6. vbi de veriori Auila eodem tract. par. 7. diſ. 5. ſect. 1. dub. 2. verſ. ſit concluſio, Farinac. par. 2. fragment. criminal. num. 594. fol. 120. Bonacin. in tit. de irregularit. diſ. 7. quæſt. 4. punct. 8. num. 6. to. 1. fol. 570. contra Maiol. & alios apud Sayrum, & Suar. & Farinac. num. 596. in locis ſupra citatis,* vbi quod
11 hæc contraria ſententia procedere poſſit in eo, qui puta membrum occultum ita lædit, vt ex vi læſionis omninò areſcat, & ſiccetur, cum hoc caſu huiuſmodi areſcentia æquipolleat abſciſſioni.

12 Limit. 5. vt non efficiatur irregularis, qui reddit aliquem cœcum, non eruendo illi oculum, aut qui claudum aliquem reddit, abſque membri mutilatione, & ita de communi DD. ſententia teſte *Molina tom 4. diſ. 68. tradit Bonacin. in tit. de irregularit. diſ. 7. quæſt. 4. punct. 8 num. 7. tom. 1. fol. 576.*

13 Limit. 6. vt irregularitas nec etiam incurratur ex detruncatione membri aridi, ideſt mortui, cum non ſit talis truncatio corporis humani mutilatio, ſecus ſi truncaretur membrum vicinum licet debile, vel inutile, ad ſuum miniſterium, *Auila de cenſur. Eccleſiaſt. par. 7. diſ. 5. ſect. 1. dub. 2. ad fin. verſ. ſequitur ſecundo Suarez de cenſur. diſ. 44. ſect. 2. num. 11. verſ. At vero Farinac. par. 2. fragment. crim. in verbo irregularitas num. 597.*

14 Limit. 7. vt neque irregularitas incurratur ex magna ſanguinis effuſione etiam ex multis vulneribus cauſata, ſecundum *Abb. in cap. 1. num. 8. qui Clerici, vel vouentes, Nauar. in manual. cap. 27. num. 223. Suarez de cenſur. diſ. 44. ſect. 2. num. 6. Auila de cenſur. par. 7. diſp. 5. ſect. 1. dubitat. 2. in fin. Farinac. loco citato num. 598.*

15 Limit. 8. vt nec etiam incurratur ab eo, qui mutilat cadauer, etiam ſi per indignationem, vel ignominiam ipſi mortuo membrum abſcindat, tum quia hæc non dicitur hominis mutilatio, tum quia hæc irregularitas non eſt expreſſa in iure, *Archidiac. in cap. ſi quis 15. quæſt. 1. & in cap. periculoſè de pœnit. diſt. 1 Couar. in Clement. ſi furioſus par. 2. in princ. num. 1. de homicid. Sayr. de cenſur. Eccleſiaſt. lib. 6. cap. 15. nu. 9. verſ. ſecus autem Farinac. fragment. crim. par. 2. num. 599. Bonacin in tit. de irregularit. diſ. 7. quæſt. 4 punct. 8. num. 10. tom. 1. fol. 576.*

16 Contrarium tenet *Maiol. de irregularit. lib. 5. cap. 48. §. 6. num. 8. & ſeq. & cap. 50. num. 8.* vbi tenet quod incurratur hoc caſu irregularitas, etiam ſi fiat pietatis cauſa, vt cauſa faciendi anatomiam, ac proinde ſubdit anathomiſtas non eſſe admittendos ad ordines ſi manu ſua inciderint, ſed à prima opinione non eſſe recedendum ſubdit *Farinac. num 600. in fin.* cum *Maiolus* loquatur ſine iure, & ratione, vt etiam teſtatur *Sayr. de cenſur. lib. 6. cap. 15. num. 8. in fin.*

PRÆNESTINA TESTAMENTI.

ARGVMENTVM.

Teſtamentum an ſit ad pias cauſas non ex legatis, ſed ex hæredis inſtitutione deſumitur, vel ex ipſis legatis, ſi conſiſtat tantum in legatis pijs, vel abſorbeant maiorem partem hæreditatis, imperfectum ratione ſolemnitatum ſubſtinetur ad pias cauſas, ſecus ratione voluntatis, quæ imperfectio, ex quibus deducatur, prolixè oſtenditur.

SVMMARIVM.

1 Teſtamentum an ſit ad pias cauſas non ex legatis, ſed ex hæredis inſtitutione deſumitur.

2 Legata pia non debentur ſi hæreditas ex eodem Teſtamento adiri nequeat. Contrarium nu. 3. tamiſſiua.

3 Teſtamentum dicitur ad pias cauſas, ſi legata pia relicta abſorbeant maiorem partem bonorum Teſtatoris, & nu. 4.

5 Vel ſi contineat tantum legata pia etiam abſque hæredis inſtitutione ſubſtinetur.

6 Imperfectum ratione ſolemnitatum ad pias cauſas, & inter liberos ſubſtinetur. nu. 11.

7 Voluntas Teſtatoris non dicitur perfecta, dum Teſtator tractauit de præparatione ſui Teſtamenti, & non verſetur circa actum ipſum teſtandi, ſed ſolum voluntatem in præparatione declarauit.

8 Teſtamentum imperfectum ratione voluntatis non ſuſtinetur neque inter liberos, neque ad pias cauſas.

9 Nunquam dicitur abſolutum niſi conſtet de voluntate Teſtatoris concluſiue, completa plenè enunciata, & declarata.

10 Nec integrè cenſetur Teſtatorem expreſſiſſe ſuam voluntatem, niſi conſtet non vltra voluiſſe aliud diſponere, addere, vel minuere.

Teſta-

Digitized by Google

12 Teſtamentum ad pias cauſas non eſt fauorabile, niſi conſtet conditum fuiſſe.
13 Teſtamentum ad pias cauſas fauorabiliter ſubſtineri debet, nec per apices iuris diſputandum.
14 Limit. procedere dummodo non recedatur à regulis iuris, & venientibus ab inteſtato non fiat iniuſtitia, n.15.
16 Teſtis habens intereſſe in cauſa nihil probat.
17 Teſtamentum ad pias cauſas probari debet per duos Teſtes de iure canonico, ſecus de iure ciuili. nu.18.
19 In Teſtamento ad pias cauſas ceſſat ſuſpicio falſi.

DECISIO XC.

VIncentius Roſicarellus agnoſcens grauiſſima, ac periculoſa corporis ægritudine, vexari anceps de ſalute, ſuum vltimum elogium condere diſpoſuit, vocato igitur ad hunc effectũ Notario, eidem cœpit ſuam aperire voluntatem de inſtituendo ſuas vniuerſales hæredes Angelam ſororem, & Franciſcam vxorem, & iure legati relinquendi ſcuta centum Venerabili Eccleſiæ Cathedrali Diui Agabiti, & ſcuta decem Eccleſiæ Sancti Hieronymi, & totidem nonnullis alijs Eccleſijs Præneſtinę Ciuitatis, interea cum præfata Franciſca ſe oppoſuerit, recuſans hæredem inſtitui, ac inſuper redarguens virum, quod non haberet dictas pecuniarum ſummas dictis Eccleſijs relinquendas, Vincentius obmutuit, nec vlterius Teſtamenti celebrationem proſequi curauit, vnde Notarius non redacta eius voluntate ad ſcripturam, non vocatis Teſtibus, nulloque alio actu pro Teſtamenti validitate permiſſo receſſit.

Poſt obitum dicti Vincentij fuit coram me pro parte Rectorum dictarum Eccleſiarum introductum iudicium pro conſecutione præfatorum legatorum. Vnde diſceptatum fuit, An dictum Teſtamentum dici poſſit ad pias cauſas, & perfectum ratione voluntatis ad effectum conſequẽdi dicta legata, & negatiua præualuit reſolutio, nam quoad primam dubij partem non conſtat Vincentium teſtare voluiſſe ad fauorem piæ cauſæ, ſed ad fauorem proprię Coniugis, & ſororis in nihilo refragante habuiſſe etiam volunta-
1 tem condendi ſupradicta legata pia, quia Teſtamentum an ſit ad pias cauſas] non ex legatis, ſed ex hæredis inſtitutione deſumitur, iuxta vulgatam regulam, quod Teſtamentum conſiſtat in hæredis inſtitutione, & non in legatis, *l. 2. §. fin. ff. ſi quis omiſſ. cauſ. Teſtam. & docet Salyc. in Auth. caſſa nu. 7. C. de ſacroſanct. Eccleſ. Ferentil. in addit. ad Buratt. deciſ. 475. ſub nu. 17. & pulchrè dixit Rot. deciſ. 155. num. 7 de Teſtam. coram Cæſ. de Graſſis.*

2 Ac proinde ſi ipſa diſpoſitio non ſit ad pias cauſas, neque debet gaudere priuilegio piæ cauſæ, adeo vt ſi non ſubſtineatur inſtitutio hæredis, & hæreditas ex eodem Teſtamento adiri nequeat, legata pia non debentur, ita ex *Salicet. Alex. Iaſ. ſubdit idem Cæſar de Graſſis dicta deciſ. 155. nu. 9. de Teſtam.*

3 Et quamuis non deſint aſſerentes, quod legata pia non corruant inſtituto extraneo ex Teſtamento imperfecto, quia vltra quod controuertitur inter Doctores articulus, veritas eſt, quod Teſtamentum dicitur ad pias cauſas, quando ipſa legata pia in eodem relicta abſorbeant maiorem partem bonorum Teſtatoris, eiuſque hæreditatis inſpecto effectu ad ſubſtinendam imperfectam diſpoſitionem abſque ſolemnitatibus, alias ſecus vt notabiliter firmauit *Rota dicta deciſ. 155. nu. 16. de teſtam. coram Cæſ. de Graſſ. & animaduertit Ferentil. in addit. ad Buratt. deciſ. 475. nu. 18.*

4 Et ratio eſt, quia aliter omnia Teſtamenta eſſent ad pias cauſas, cum regulariter quodlibet Teſtamentum contineat aliquod legatum pium, ita *Diana reſol. moral. par. 7. tract. de teſtam. priuil. reſol. 1.* vbi alios allegat.

5 Vel tunc valere poteſt Teſtamentum ad pias cauſas, etiam ſine hæredis inſtitutione vt diſpoſita ſubſtineantur, ſi contineat tantum legata ad pias cauſas, *Socin. conſil 116. num. 25. lib. 1. Tiraq. de priuil. piæ cauſæ priuil. 15. Peregrin. de fideicomm. art. 2. num. 33. Fuſar. de ſubſtit. quæſt. 566. num. 23. & omnium clarius Merlin. de legit. lib. 5. tit. 2. q. 8. num. 3. & ex Theologis Cardinal. de Lugo de iuſt. to. 2. diſ. 22. ſect. 9. num. 271.*

6 Cum igitur prætenſa legata non abſorbeant maiorem partem hæreditatis Vincentij, nec ipſa diſpoſitio contineat tantum legata pia, ceſſat fauor piæ cauſæ, nec propterea applicabilis viſa fuit receptiſſima illa DD. ſententia, quod Teſtamentum imperfectum reſpectu ſolemnitatum fauore piæ cauſæ, & inter liberos ſubſtineatur, ita vt ſufficiat conſtare de certa voluntate Teſtatoris quibuſcumque indicijs, omiſſis omnibus ſolemnitatibus iuris poſitiui, exuberantibus ſolemnitatibus iuris naturalis, ac diuini in vtroque foro *Abbas in cap. relatum nu. 2. & 5. de teſtam. vbi Couar. num. 2. Dilect. de arte teſtan. tit. 2. caut. 3. num. 4. Clar. in §. Teſtamentum quæſt. 6. per tot. Craſſ. de ſucceſſ. in §. Teſtamentum quæſt. 18. num. 2. Diana reſol. moral. par. 7. tract. 6. de teſtam. priuil. reſol. 2. verſ. de iure canon. & hanc ſententiam ſemper ſecuta fuit, Rota deciſ. 805. num. 5. coram Merlino deciſ. 74. à num. 12. vſq. ad 15. par. 2. diuerſ deciſ. 321. num. 2. par. 4. to. 1. vbi copioſiſſime alij allegantur recent. Add. ad Mohed. in tit. de teſtam. deciſ. 2. alias 232. Lit. A.*

7 Quo verò ad ſecundam dubij partem præfata diſpoſitio, quatenus etiam eſſet ad pias cauſas, defectu tamen voluntatis neque ſubſiſtere videbatur, quia Vincentius vocato Notario tractauit tantum de præparatione ſui Teſtamenti, non autem verſatus fuit circa actum ipſum teſtandi, dum auditis obiectionibus factis à Coniuge remanſit in ſuſpenſo, nullumque deinde actum poſitiuum emiſit, ex quo argui poſſit verè, & cum effectu actualiter ratione perfectæ voluntatis condidiſſe Teſtamentum, & in eodem propoſito poſt vxoris verba permanſiſſe, propterea huiuſmodi voluntas in præparatione declarata, vti minus legitima non habetur pro perfecta, neque iuris ſortitur effectum, *Rota deciſ. 623. num. 3. coram Cardinali Seraphino.*

Valdè enim repugnare, & ab omni ratione diſſonum animaduertebatur, quod haberi debeat pro Teſtamento dicta ſimplex locutio habita cum Notario, ſine Teſtium interuentu, ſine reductione ad ſcripturam, ſine publicatione, nulla concurrente cauſa ſuperuenientis morbi, aut mortis impediente ſupradictorum executionem, vel actu poſitiuo, ex quo deducatur certitudo voluntatis Teſtatoris ad actum redactæ. Potiùs igitur
8 referenda eſt ad Teſtamenti præparationem, ex qua reſultat imperfecta voluntas, quæ non ſub-

Digitized by Google

ſtinetur neque inter liberos, neque ad pias cauſas, *Couar. in cap. relatum num. 9. de teſtam. Alberic. in l. hac conſultiſſima, §. ſi quis autem C. de teſtam. Ruin. conſil. 7. num. 6. & 7. Dec. conſil. 488. num. 15. Oldrad. conſil. 109. Sanchez conſil. moral. lib. 4. cap. 1. dub. 7. num. 5. latè Vaſquez de ſucceſſ. creat. lib. 3. par. 1. § 22. limit. 12. num. 6. Magdalen. de numero Teſt. par. 2. cap. 5. num. 15. fol. 415. Tiraq. de priuil. piæ cauſæ priuil. 7. Clar. in §. Teſtamentum quæſt. 7. num. 2. & 3. & quæſt. 9. num. 1. Paſqual. de patria poteſt. par. 2. cap. 8. num. 60. & 61. Gratian. diſcept. 895. num. 21. Boer. deciſ. 240. nu. 5 Rota deciſ. 620. nu. 4. & 5. par. 1. diuerſ. deciſ 576. num. 2. & 3. par. 2. deciſ. 108 num. 4. par. 7. recent. & deciſ. 475. num. 9. coram Buratt. deciſ. 813. num. 2. & 3. coram Amat. Dunozet.*

9 Teſtamentum autem nunquam dicitur abſolutum, niſi conſtet de probatione voluntatis concluſiuæ, & non inſiſtentis in præparatorijs, ſeu in velleitate, cum ad eius perſectionem reſpectu voluntatis, non ſolum exigatur neceſſitas formæ ſubſtantialis conſiſtentis in hæredis inſtitutione, ſed etiam perfectio in materia reſultans ex voluntate Teſtatoris completa, & perſectè enunciata, & plenè declarata, vt verè argui poſſit, quod fuerit in facto eſſe, & non in fieri iuxta tradita per *DD. relatos per Gratian. diſcept. 550. num. 10.*

10 Nec cenſetur Teſtatorem integrè expreſſiſſe ſuam voluntatem, niſi liquido conſtet quod non vltra voluerit aliud diſponere, addere, vel minuere, alias Teſtamentum non poteſt dici perfectum ratione voluntatis, ſecundum notata *in l. ſi quis cum Teſtamentum ff. de teſtam. ibique Bart. & ſcribentes Marta de ſucceſſ. legal. par. 4. quæſt. 1. ar. 7. nu. 2. & 3. to. 2. Gratian. diſcept. 550. nu. 12. & 13. Seraph. deciſ. 581. num. 1. & 9.*

11 Neque prædictis reſiſtunt firmata per *Rotam deciſ. 553. coram Caualerio deciſ. 475. coram Buratt. deciſ. 553. par. 1. deciſ 74. & deciſ. 174. par. 2. diuerſ. & deciſ. 108. par. 7. recent.* & aliæ, quæ allegari poſſunt, quoniam in eorum caſibus conſtabat de perfecta teſtatorum voluntate principaliter facta ad pias cauſas quo ad hæredis inſtitutionem, & non propter ſingularia legata, vel per ſchedulam eorum propria manu ſcriptam, vel ſubſcriptam, vel de diſpoſitione facta coram teſtibus, & Notario, mortis verò, aut morbi impedimento non publicata, ac proindè cum non dubitabatur de certitudine voluntatis, defectus ſolemnitatum non obſtabat ad inficiendam diſpoſitionem, iuxta ſuperius deducta, quæ cum deficiant in præſenti, ſequitur, quod Vincentius omninò ab inteſtato deceſſerit,

12 Nunquam enim teſtamentum ad pias cauſas redditur fauorabile, niſi conſtet conditum fuiſſe, & appareat de perfecta Teſtatoris voluntate, alias ſi non ſit teſtamentum, ex qualitate piæ cauſæ non poteſt aſſumere naturam teſtamenti, quia qualitas non poteſt exiſtere ſine ſubiecto, *l. 1. ff. de vſufruct. l. eius, qui in Prouincia in fin. ff. ſi cert. petat. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 6. tit. 3. num. 12. circa med. verſ. & ideò.*

13 Hinc non obſtat, quod teſtamentum ad pias cauſas pro ſalute animæ, & inſtitia naturali fauorabiliter debeat ſubſtineri, neque per apices iuris ſit diſputandum, *cap. vltim. de re iudic. Bald. conſ. 301. in fin. lib. 1.* quia obiectum procedit quando teſtamentum ad pias cauſas ſit perfectum ratione voluntatis, licet imperfectum ratione ſolem-

14 nitatum, etenim fauorabilibus cauſis ita debet fauor exhiberi, vt cæteris, qui ſunt ſucceſſuri ab inteſtato iniuſtitia non fiat, *cap. ex tenore de foro competen. cap. nuper de donat. inter vir., & vxor.,*

15 nec fauori piæ cauſæ à rationibus legum eſt recedendum, vt benè ponderat *Mantica de coniect. vltim. volunt. lib. diſ. 3. num. 12.*

Nec contrarium deduci poteſt ex depoſitione Notarij, & Franciſcæ coniugis Teſtatoris, & aliorum, quia non deponunt fuiſſe conditum teſtamentum per actum de præſenti, ſed ſolum Teſtatorem manifeſtaſſe dictam ſuam voluntatem, quod non ſufficit, vt actus perfectus dicatur ratione voluntatis, ex ſuperius deductis, im-

16 mò cum dicta Franciſca deponat in cauſa, in qua habet intereſſe, ex quo pro medietate erat hæres inſtituenda, nihil probat, *l. omnibus C. de teſtament. cap. inſuper in fin. eod. tit. D. Alberic. de Maletis Papien. inter. tract. de teſtibus diuerſor. cap. 4. num. 60. fol. mihi 402. Aym. conſ. 99. num. 2. Ruin. conſ. 215. num. 6. lib. 3. Gratian. diſcept. 144. num. 4. Borgnin. deciſ. 1. in ordine 47. num. 48. par. 2. facit Cæſar. de Graſſ. deciſ. 72. de teſtament.*

17 Et certum eſt, quod teſtamentum ad pias cauſas ſaltem per duos teſtes conteſtes probari debeat, cum non minori teſtium numero conficiatur, vt communiter tradunt *DD. in l. 1. C. de Sacroſanct. Eccleſ. Tiraquel. de priuil. piæ cauſ. in prin. Couar. in cap. relatum in princ. de teſtament. Clar. in §. teſtamentum qu. 6. verſ. hinc infertur Maſcard.*

18 *de probat. lib. 3. concluſ. 1352. nu. 32.* Attenta præcipuè diſpoſitione iuris Pontificij, licet contra-

19 rium ſit de iure ciuili, & ratio eſt, quia in hoc teſtamento videtur ceſſare ſuſpicio falſi, propter quam lex ciuilis ſeptem teſtium ſolemnitatem introduxit, & propterea regitur tantum via directiua iuris naturalis, & diuini, latè *Mantic. de coniectur. vltim. volunt. lib. 6. tit. 3. num. 4.*

SVMMARIVM.

1 Teſtamentum factum in loco exempto non exigit ſtatuti ſolemnitates. Contrarium num. 2.

3 Limit. procedere in ſtatuto non confirmato à Papa.

4 Teſtamentum factum coram Parocho, & duobus teſtibus de iure canonico valet.

5 Amp. ſiuè teſtamentum ſit conditum ad pias cauſas, ſiuè ad profanas.

6 Amp. vt in terris Eccleſiæ in vtroque foro ſit ſeruandum.

7 Parochus in vltimis voluntatibus fungi poteſt munere Notarij.

8 Diſpoſitio ad pias cauſas probatur ex depoſitione Parochi coram duobus teſtibus.

9 Teſtamentum coram Sacerdote, qui non ſit Parochus, & duobus teſtibus non valet de iure canonico.

10 Lim. procedere in foro iudiciali, non in foro conſcientiæ.

11 Teſtamentum factum coram Parocho, & duobus teſtibus ſi teſtator reconualuerit non valet vltra annum.

12 Nec valet, vbi ſtatutum iubet ſeruari ius ciuile.

13 Limit. procedere ſi ſtatutum ſit à S. Seda in forma ſpecifica confirmatum.

14 Statutum licet à Papa confirmatum non habet locum quando ius ciuile in caſu ſtatuti expreſsè reperitur correctũ.

15 Textus in *l. hac conſultiſſima C. de teſtam.* diſponens ſeptem teſtes in teſtamentis adhiberi non eſt correcta per ius canonicum. *Declara vt num. 16.*

17 Teſtamentum factum coram Parocho, & duobus teſtibus habet locum in caſu grauis infirmitatis.

18 Factum coram vno Parocho, & teſtibus eſt validum, licet plu-

Google

plures Parochi eidem Eccleſiæ ſint præpoſiti.
19 Factum coram Confeſſario teſtatoris valet.
20 Factum coram Parocho, & teſtibus poteſt ad inſtantiam intereſſe habentium in publicam formam redigi, & quando facienda 21. eiuſque proceſſus coram quo Iudice ſit faciendum. 22. 23. & 24.

ADNOTATIO I.

Teſtamentum factum in loco exempto, vel coram Parocho, an, & quando ſit validum.

1 TEſtamentum factum in loco exempto puta in Monaſterio non ſubiacet ſtatuto, nec exigit ſtatuti ſolemnitates, *Angel. conſ. 233. num. 2. Natta conſ. 643. per tot. Rol. conſ. 32. per tot. vol. 3. Cran. conſ. 918. num. 6.* debent tamen ſeruari ſolemnitates iuris communis, licet Monaſterium ſit intra territorium ſtatuentium, *Rol. conſ. 33. num. 18. & 19. & ſenſit etiam Natta conſ. 643. num. 6. & ſequent. Antonel. de loco legali cap. 15. quæſt. 5. num. 74. lib. 2.*

2 Contrarium tenet *Cagnol. in l. ſi librarius nu. 58. ff. de reg. Iur.* & primam opinionem non eſſe tutam propter auctoritatem aliorum contrarium tenentium, inquit *Surd. deciſ. 129. nu. 18. qui alios allegat.*

3 Limit. primam opinionem procedere in ſtatuto non confirmato à Papa, ſecus ſi à Papa confirmatum fuerit, quia tunc ſtatuti ſolemnitas ſeruanda eſt etiam in loco exempto à iuriſdictione ſtatuentium, *Gratian. diſcept. 124. num. 15. & 16. Achil. deciſ. 2. de conſtit. Antonel. de loco legali lib. 2. cap. 15. quæſt. 5. num. 75.*

4 Teſtamentum vero factum coram Parocho, & duobus teſtibus de iure canonico valet, præcipuè ſi verſemur in ſubdito ditionis Eccleſiæ, vbi ius canonicum ſeruatur, *cap. cum eſſes de teſtament. cap. relatum il primo tit. eod. Sichard. conſ. 1. nu 57. & ſequent. Tiraquel. de priuil. piæ cauſæ priuileg. 4. Craſſ. de ſucceſſ. §. teſtamentum quæſt. 18. numer. 2. Boer. deciſ. 91. nu. 3. Rot. deciſ. 126. nu. 1. deciſ. 356. num. 6. part. 6. & deciſ. 115. num. 7. part. 7. recent.*

5 Amp. procedere ſiuè teſtamentum ſit conditum ad pias cauſas, ſiuè ad prophanas, *Ruin. vbi de communi conſ. 14. num. 4. lib. 2. Corn. conſ. 137. in lit. A. lib. 5. Clar. in §. teſtamentum quæſt. 57. nu. 1. circa med. Ceual. inter ſuas communes qu. 319. Duard. de teſtament. ordin. cant. 2. num. 2. Ioſeph. Ludon. concluſ. 68. poſt princ. Magon. deciſ. Lucen. 32. num. 5. Rot. deciſ. 497. nu. 3. coram Cardinal. Caualer. & deciſ. 126. num. 2. part. 6. recent.*

6 Amp. 2. vt in terris Eccleſiæ in vtroque foro eſt ſeruandum, latè *Clar. in §. teſtamentum qu. 57. nu. 2. Rot. in Romana, ſeù Ianuen. Locorum Montium 16. Maij 1650. §. Inſuper cum, coram Cardinal. Otthobono.*

7 In vltimis enim voluntatibus Parochus fungi poteſt munere Notarij, *Marchinus tract. de peſte*
8 *part. 3. cap. 3. num. 3.* diſpoſitio igitur præcipuè ad pias cauſas probatur ex depoſitione Parochi coram duobus teſtibus, tàm de iure canonico, vt diſponitur in *cap. relatum il 1. de teſtament. Sanchez. reſponſ. moral. lib. 4. cap. 1. dub. 7. Caualer. deciſ. 27. num. 1.* quam de iure ciuili, *Tiraquel. de priuil. piæ cauſæ, priuileg. 1. Caualer. dicta deciſ. 27. num. 1. Merlin. deciſ. 805. num. 3. & 4.*

9 Limit. 1. vt teſtamentum cum duobus teſtibus coram Sacerdote, qui non ſit Parochus non valet, quia *cap. cum eſſes, & cap. relatum de teſtament.* expreſsè loquatur de proprio Parocho, vel ſuo Presbytero, vt benè animaduertit *Mantica de coniect. vltim. volunt. lib. 2. tit. 14. num. 5. & 24. Rub. de teſtament. cap. 36. num. 205.*

10 Sublim. procedere in foro iudiciali non pœnitentiali, latè *Roman. in Auth. ſimiliter num. 94. 95. ad l. falcid.* nec nouum eſt forum fori in iure canonico diſtingui à foro poli, & vbi canones diſtinguunt forū conſcientiæ à foro iudiciali, tunc non ſequitur ius Canonicum hoc diſponit, ergo debet habere locum in foro conſcientiæ, *Abb. in cap. 1. num. 9. verſ. ſed quæro, an lex poſitiua de conſtitut. per text. in cap. tua noſ. de ſponſal. & cap. inquiſitioni de ſentent. excommun.* ita ratiocinatur, *Mantica de coniect. vltim. voluntat. lib. 2. tit. 14. num. 24. & 25.*

11 Limit. 2. vt teſtamentum conditum coram Parocho, & duobus teſtibus iuxta dictum *cap. cum eſſes de teſtament.* ſi Teſtator reconualuerit non valet vltra annum *Guid. Pap. deciſ. 593. nu. 12. Antonel. de tempore legal. lib. 2. cap. 32. num. 1.*

12 Limit. 3. in locis, vbi ſtatuta iubent ſeruari ius ciuile, nam tunc teſtamenta condita iuxta diſpoſitionem dicti *cap. cum eſſes* nō ſubſtinentur, vt in terminis *Statuti Vrbis cap. 42. lib. 2.* mandantis ſeruari ius ciuile dixit *Rot. in Romana de Stoccbis 27. Maij 1588. coram Cardinal. Hieronymo Panphilio relat. per Fenſon. ad ſtat. Vrbis dicto cap 42. num. 8. Antonel. de tempore legali lib. 2. cap. 32. nu. 5. Gratian. diſcept. 233. num. 52. & ſeq.*

13 Sublim. procedere ſi ſtatutum ſit à Sede Apoſtolica in forma ſpecifica confirmatum, alias ſtatuentes defectu iuriſdictionis non poſſunt derogare diſpoſitioni iuris Pontificij ſtatuentis valere de iure naturali, & diuini teſtamentum factum coram Parocho, & duobus teſtibus, non obſtante, quod de iure communi, & conſuetudine ad teſtamenti validitatem exigantur ſeptem teſtes, vt ad literam diſponit textus in *cap. cum eſſes de teſtament.* & Rota, & DD. ſupra relati loquuntur in terminis ſtatuti Vrbis in forma ſpecifica à Sancta Sede confirmati.

14 Quinimmò quando ius ciuile in caſu ſtatuti expreſsè reperitur correctum, tunc ſtatutum non habet locum, etiam ſi à Papa confirmatum exiſtat, *Antonel. de tempore legal. lib. 2. cap. 32. num. 5. ex Penia deciſ. 166.*

15 Quod verò diſpoſitio textus in *l. hac conſultiſſima C. de teſtament.* in qua præſcribitur ſeptem teſtes in teſtamento adhiberi, non ſit expreſsè correpta per dictum *cap. cum eſſes de teſtament.* docet, *Couar. in cap. filius de teſtament. Gratian. diſcept. 233. num. 52. & ſeq. Antonel. de tempore legal. lib. 2. cap. 32. num. 4.*

16 Quod intelligendum videtur quando teſtamentum eſt factum ſecundum ius ciuile, nam tunc ſeruari debent eius ſolemnitates, non tamen per hoc ſequitur, quod ſi conditum ſit teſtamentum ſecundum diſpoſitionem iuris Canonici, non valeat, licet à iure canonico non fuerit correcta diſpoſitio *l. hac conſultiſſima C. de teſtament.*

17 Limit. 4. vt diſpoſitio *cap. cum eſſes de teſtam.* habeat locum in teſtamentis conditis tempore grauis infirmitatis, vt ex *Barboſ. in dicto cap. cum eſſes, & Guid. Pap. deciſ. 593. num. 12. tradit Antonel. de tempore legal. lib. 2. cap. 32. num. 2.*

18 Quod ſi vnius Eccleſiæ ſeruitio plures Parochi ſint præpoſiti, teſtamentum factum coram vno ex eiſdem Parochis valet, iuxta opinionem *Corn. conſ. 18. ſub num. 12. verſ. ponderandum eſt etiam lib. 2. quem refert, & ſequitur Dilect. de arte teſtandi titul. 2. caut. 2. num. 2. verſ. nam Sacerdos, Cened. ad decretal. collect. 119. num. 1. relat. per Rot. deciſ. 378. num. 7. coram Amat. Dunozet.*

19 Quod valeat etiam teſtamentum confectum coram Confeſſario Teſtatoris, licet non ſit proprius Parochus, docet *Rub. de teſtament. cap. 35. num. 152.*

20 Ad inſtantiam igitur hæredum, vel Legatariorum, & aliorum quorumcumque intereſſe habentium teſtamentum confectum coram Parocho, & duobus teſtibus poteſt, & debet ad perpetuam rei memoriam redigi, *Caſtr. conſ. 307. numer. 1. Neniz. conſ. 26. num 4. Craſſ. de ſucceſſ. in §. teſtamentum quaſt. 61. nu. 1 Simon. de Petr. de interpretat. vltim. volunt. lib. 2. inter 1. dub. 2. ſolut. 3. nu. 3. Rot. deciſ. 126. num. 3. part. 6. recent.*

21 Et Iudex debet Notario mandare ſi præcedat Legatariorum, & aliorum intereſſe habentium petitio coram Iudice competente, vt ſcriptura redigat in publicam formam ad partis inſtantiam citatis intereſſe habentibus, & præuia receptione depoſitionis Parochi, & teſtium, qui interuenerunt ſuper voluntate Teſtatoris, quod ſit eadem, pro vt in ſcriptura continetur, *Bart. in l. teſtamenta C. de teſtament. Couar. practic. quaſt. cap. 8. nu. 1. Craſſ. in §. teſtamentum quaſt. 61. nu. 1. Hond. conſ. 77. num. 18. lib. 1. & conſ. 26. nu. 9. lib. 2.* & ita inoleuit practica, vt teſtatur *Ludouic. Lana conſ. 1. num. 3. Rot. deciſ. 126. num. 4. part. 6. recent.*

22 Proceſſus verò examinis Parochi, & teſtium fieri debent coram Iudice ſæculari non autem Eccleſiaſtico, ſecundum *Couar. pract. quaſt. cap. 8. num. 1. Carol. de Graſſ. de effectu Cleric. effect. 1. num. 961. Craſſ. in §. teſtamentum quaſt. 61. num. 2. Honded. conſ. 26. num. 11. lib. 2. per tex. in l. conſulta diualia C. de teſtament.*

23 Limit. non procedere quando ſcriptura contineat multa legata pia, nam tunc etiam coram Iudice Eccleſiaſtico formari poſſunt huiuſmodi proceſſus, etiam contra hæredem laicum per text. in *cap. relatum de teſtament. & in l. 1. C. de Epiſcop. audien. Tiraquel. de pia cauſa priuil. 149. Guttier. pract. quaſt. cap. 44. num. 2. lib. 1. Rot. deciſ. 126. num. 6. part. 6. recent. vbi num. 7.* ſubdit quod pro
24 alijs legatis non pijs intret priuilegij communicatio propter communem cauſam, & defenſionem.

SVMMARIVM.

1 Teſtamentum licet teſtator benè ordinauerit, & Notarius ſcripſerit, niſi fuerit lectum in præſentia Teſtatoris, & teſtium, & teſtator aſſerat illud eſſe ſuum vltimum teſtamentum non valet.

2 Teſtamentum coram teſtibus celebratum non dicitur perfectum, & abſolutum antequam teſtes fuerint licentiati.

3 Poteſt probari abſque ſcriptura ex ſola nuncupatione Teſtatoris coram teſtibus facta.

4 Perfectum ratione voluntatis, licet imperfectum ratione ſcripturæ probari poteſt per ſeptem teſtes.

5 Nuncupatiuum non requirit ſcripturas.

6 Si ſit perfectum ratione voluntatis, imperfectio quo ad ſcripturam non attenditur. Amp. vt num. 7.

8 Schedula teſtamenti ſcripta manu Teſtatoris continet voluntatem perfectam inter liberos, pro vt etiam fauore piæ cauſæ num. 9.

10 Subſcriptio Teſtatoris oſtendit perfectam voluntatem.

11 Schedula teſtamenti ſcripta manu Teſtatoris non probat, niſi recognoſcatur per teſtes, qui viderint illā ſcribi ſiuè ſit inter liberos, ſiuè ad pias cauſas, de ſtylo Rotæ ſufficit recognoſci per teſtes deponentes ſe habere notam manum innixis adminiculis 12.

13 Recognitio manus Teſtatoris eſt neceſſaria in ſchedulis, alias fidem non facit.

14 Teſtamentum non habetur pro perfecto, ſi verba teſtatoris importent potiùs præparationem per actum de futuro, ſecùs ſi voluntas ſit diſpoſitiua licet non ſolemnis.

15 Voluntas Teſtatoris quando dicatur perfecta 27.

16 Verba laſcio, dichiaro, & ſimilia oſtendunt diſpoſitionem perfectam.

17 Teſtamentum non dicitur imperfectum, ſi Teſtator poſt ſcriptam eius ſubſtantiam dicat *tenete coſi, non ne voglio far altre reſeruate demane.*

18 Et quando non reddatur imperfectum ratione voluntatis, ſi Teſtator dicat *Quando le faceſſe.*

19 Inſtitutio dicitur perfecta, quoties certa redditur Teſtatoris voluntas, licet verba imperfectam orationem contineant.

20 Pro vt etiam ſi fiat per verba truncata, vt ſi fuerit dictum *Titius hæres*, abſque verbo *Eſto*.

21 Amp. quod hodiè non requiritur illa verborum ſolemnitas pro vt de iure antiquo requirebatur.

22 Teſtamentum dicitur imperfectum ratione voluntatis, ſi teſtator plus voluit diſponere, quam diſpoſuit.

23 In dubio voluntas teſtatoris habetur pro perfecta.

24 Voluntas Teſtatoris, vbi non eſt determinata, vt eius prima operatio ſit perficienda per aliam ſecundam operationem, ea non ſecuta non dicitur perfecta, ſecùs autē ſi ſit abſoluta, & in dependens ab alio futuro actu 25.

26 Depoſitio Notarij dicentis teſtamentum publicatum non fuiſſe, quando Teſtator plenè ſuam voluntatem dictauit non elidit præſumptionem voluntatis perfectæ.

28 Teſtatoris diſpoſitio etiam imperfecta ratione voluntatis, quod ſuſtineatur ad pias cauſas referuntur DD. hanc ſententiam tenentes.

29 Intellige procedere quando voluntas eſt quidem imperfecta reſpectu totius diſpoſitionis, ſecùs verò reſpectu eius, de quo agitur.

30 Teſtamentum nuncupatiuum implicitum per relationem ad ſchedulam penes alium exiſtentem, vt valeat debet conſtare de identitate Schedulæ per comparationem manus.

31 Teſtandi modus per relationem ad aliam Schedulam eſt validus, licet non ſit ſcripta manu teſtatoris 32. Et ſi ſit ſcripta à Teſtatore ſufficit ſubſcriptio generalis 33.

34 Subſcribens cenſetur approbare omnia in ſcriptura contenta.

35 Recognitio per comparationem manus an, & quando ſit neceſſaria in teſtamentis nuncupatiuis implicitis factis per Schedulas 36. & 37.

38 Recognitio Schedulæ teſtamenti non eſt neceſſaria ſi per Notarium adhibeatur Cautela *Iulij Clari*.

39 Teſtamentum in quo adhibitus Notarius, ſi non fuit publicatum redditur imperfectum.

40 Præſumitur publicatum ſi Notarius ſcripſerit per actum coram me, & teſtibus.

ADNOTATIO II.

Teſtamentum quando dicatur perfectum tùm ratione voluntatis, tùm ratione ſolemnitatum.

1 TEſtamentum licet Teſtator benè ordinauerit, & pariter Notarius benè illud ſcripſerit, & optimè expleuerit, niſi demum ipſum

ſum legerit in præſentia Teſtatoris,& teſtium, & Teſtator aſſerat illud eſſe ſuum vltimum teſtamentum, non valet ne dum iure teſtamenti, nec etiam iure codicillorum, vel fideicommiſſi, licet in eo eſſet fideicommiſſum inſertum, per text. in *l. fideicommiſſum §. quoties de legat.* 3. nec poteſt huiuſmodi teſtamentum publicari, vt ibi notat *Bart. facit text. in l. Lucius ff. de teſtament. milit. & ex eodem Bart. in l. ſciendum ff. de verb. obligat. verſ. ſed quid Gram. decif 62. num.* 5. *&* 6.

2 Nunquam enim teſtamentum dicitur perfectum, & abſolutum ſi celebretur coram teſtibus, niſi poſt quam teſtes fuerint licentiati, *Caſtren. in l. ſi iis, qui num.* 6. *verſ. nam teſtamentum ff. de teſtament. Burat. decif.*475.*num.*10.

3 Poteſt tamen teſtamentum probari etiam abſque ſcriptura ex ſola nuncupatione Teſtatoris coram teſtibus facta, în nihilo refragante ſi non fuerit lectum coram teſtibus, cum eius lectio requiratur quando abſentibus teſtibus ſcriptũ fuit, non autem quando ipſis præſentibus ad id vocatis ſcripta fuit huiuſmodi vltima voluntas, licet non deinde lecta. *Paul. de Caſtr. conſ.*307.*vol.*1. *Conar. in cap. relatum il* 1. *num.* 11. *de teſtament. Surd. decif.* 292. *num.*6.

4 Hinc eſt, quod teſtamentum perfectum ratione voluntatis probari poteſt per ſeptem teſtes, licet fuerit imperfectum ratione ſcripturæ *gloſ. in l. hac conſultiſſima §. ſed quia in verbo octauo C. qui teſtament. facere poſſ. & hanc gloſ. communiter eſſe approbatam*, tradit *Didac. in cap. relatum il* 1. *num.* 11. *verſ. tertia conclusio de teſtament. Seraph. decif.*623.*num.*4. *&* 5. *verſ. vbi teſtamentum ex doctrina Bald. in l. Lucius de teſtam. militar.* vbi ſi Teſtator dictauit teſtamentum Notario, qui illum non ſcripſit, poteſt probari teſtibus, quia teſtamentum dicitur fuiſſe in facto, quo ad officium teſtantis, licet eſſet in fieri quo ad officium Notarij.

5 Et ratio eſt, quia teſtamentum nuncupatiuum non requirit ſcripturam, & ſi adhibeatur, cenſetur adhibita ad faciliorem probationem, non animo ſe reſtringendi, reprobata opinione, quod vbi partes adhibent Notarium, contractus ſine ſcriptura non valeat, *Seraph. decif.* 623, *num.* 6. *&* 7.

6 Imperfectio autem teſtamenti, ex illius non publicatione, ex parte tamen Teſtatoris perfecti reſpicit Notarium non autem Teſtatorem, & dicitur imperfectio ſolemnitatum, quæ non attenditur ad illud annullandum, vbi non agitur de probando teſtamentum per ſcripturam, ſed per teſtes, vt eſt communis opinio, *Seraph. decif.*581. *num.* 5. *&* 6.

7 Perfectum verò dici debet Teſtamentum ratione voluntatis, ſi Teſtatore dictante ſcriptum ſit, & ad finem deductum coram ſufficienti teſtium numero ad id vocatorum, licet deinde totum teſtamentum ſimul non ſit lectum coram eiſdem, adeo vt hoc teſtamentum ita repertum in Protocollo Notarij, à quo dictante Teſtatore ſcriptum fuit, poteſt in publicam formam auctoritate Iudicis redici receptis à Iudice teſtium depoſitionibus, vt deinde fidem faciat, etiam ſi ab initio per nuncupationem abſque Notario conditum fuerit Teſtamentum iuxtà proxime tradita.

8 Schedula Teſtamenti ſcripta, & ſubſcripta manu teſtatoris continet voluntatem perfectam inter liberos, *Bart. in l. ſi quis cum teſtamento* 15. *num.*4. *verſ. quæro quid ſi teſtator ff. de teſtam.* & ibi *Caſtr. num.*4. *verſ. quantum autem ad liberos Vaſquez. de ſucceſ. creat.* 3.22. *limit.*12. *ante num* 7. *verſ. tertius caſus Menoch. conſ.*563.*num.*14.*Cabal. conſ.*106. *num.*31. *Burat. decif.*475. *num.*13.

9 Prout etiam ſumus in diſpoſitione perfecta ſi in ſchedula fuerit inſtituta pia cauſa cum electione ſepulturæ, & cum alijs diſpoſitis, quæ conueniant perfectioni completæ voluntatis. præſertim quando nihil fuit reſeruatum, ex quo cognoſci poſſit, quod eſſet aliquid addendum ad perfectam diſpoſitionem, vnde valet huiuſmodi diſpoſitio fauore piæ cauſæ, licet deficiant ſolemnitates, & non interuenerint teſtes, Notarius, quamuis teſtator iuſſerat accerſiri, cum iſta non impediant voluntatem perfectam, ſed adhibeantur ad finem perfectionis, & probationis, vt comprobat *Gratia diſcept.*895. *num.*21. 22. *&* 23.

10 Subſcriptio enim teſtatoris oſtendit perfectam voluntatem præcipuè in teſtamento inter liberos, cum ſit finis, & complementum teſtamenti, *Caſtr. in l. hac conſultiſſima num.*4. *C. de teſtam. Ruin. conſ.* 11. *in princ. vol.* 3. *Altrograd. conſ.*22.*num.*36. *Burat. decif.*475. *num.*14.

11 Limit. ſupradictam concluſionem vt ſchedula teſtamenti manu teſtatoris ſcripta, ſiuè inter liberos, ſiuè ad pias cauſas non probet, niſi legitime recognoſcatur per teſtes, qui viderint illam ſcribi, & ſubſcribi, vt docent *DD. relati per Gratia diſcept.*235. *à num.*21. *vſque ad* 23. *& per Rota decif.*124.*in prin part.*2.*diuerſ.*

12 Sed quidquid ſit de rigore iuris Rota de ſtylo tenet contrariam opinionem, quod in ſcripturis, in quibus teſtes non ſolent adhiberi, ſufficiat recognitio per teſtes deponentes ſe habere notam manum teſtatoris, iunctis adminiculis, *Menoch. de arbitrar. in addit. caſ.*114. *Gratia diſcept.*895. *nu.*31. *&* 32. *& diſcept.*235. *num.*20. *Rot. decif.*475.*nu.*5. *&* 6. *coram Burattoibique Adden. lit. E. decif.*553. *num.*2. *&* 3. *coram Caualer. & decif.*124. *num.* 2. *part.*2. *diuerſ.*

13 Generalis tamen regula eſt, quod recognitio manus teſtatoris eſt neceſſaria in ſchedulis teſtamentorum, alias fidem non faciunt, vt in terminis piæ cauſæ *Gratia diſcept.*895. *num.*30. *&* 31. *& diſcept.*969. *num.* 18. *Caualer. decif.* 553. *num.*2.

14 Nunquam tamen teſtamentum habetur pro perfecto, ſi verba teſtatoris importent potius præparationem ad diſponendum per actum de futuro, puta *voglio far teſtamento &c.* ex quo reſultat impropria, & imperfecta voluntas, ſecus autem vbi voluntas fuit diſpoſitiua, licet non ſolemnis, in quibus terminis procedit diſpoſitio *Textus in l.*2. *C. de fideicom. & in §. fin. inſtit. de fideicom. hared. late Vaſquez. de ſucceſ. creat. lib.*3.*part.*1.§.22. *limit.*12. *num.*6. *Magdalen. de num. teſt. part.*2. §.5. *num.*15.*fol.*415. *Gratia diſcept.*895. *num.*21. 22. *&* 23. *& plurib. ſequen. Rot. decif.*813.*num.*2.*&* 3. *coram Amat. Dunozet.*

15 Pro

15 Pro cuius faciliori intelligentia animaduertendum eſt, quod aut teſtator conſtitutus eſt in ipſo actu teſtandi, & diſponendi adhibitis Notario, & teſtibus, & tunc ſi non apparet teſtatorem ſuſpendiſſe voluntatem in tempus publicationis, hoc caſu, ſi voluntas probatur, tenet, & eſt valida non ſolum inter liberos, & ad pias cauſas, ſed etiam omni reſpectu, licet ſcriptura publicata non fuerit, ſecus ſi appareat teſtatorem ſuſpendiſſe ſuam voluntatem in tempus futurum, vt probat *Text. in l. ſi ijs, qui cum ibi traditis de teſtam. & ex gloſ. in l. hac conſultiſſima §. ſed quia in verſ. 8. C. qui teſtam. facere poſſ. Seraph. deciſ. 623. num. 4. & 8.*

16 Verba *laſcio, dichiaro, è dico queſto eſſere il mio Teſtamento,* equipollent clauſulæ actum, & oſtendunt diſpoſitionem fuiſſe habitam prò perfecta, *Cabal. conſ. 106. num. 32. part. 2. Burat. deciſ. 475. num. 16.*

17 Et licet teſtator poſt ſcriptam teſtamenti ſuſtantiam dicat *tenete così, non ne fate altro, tornate domani* non tamen per hoc, quod teſtamentum dicatur imperfectum, tradit *Alex. con. 74. col. 1. Surd. deciſ. 292. num. 6.*

18 Immo quod verba *quando lo faceſſe* quamuis videantur reſolui in futurum tempus, & denotare teſtatorem non habuiſſe teſtamentum pro abſoluto, tamen ſi fuerunt appoſita ſolum ad oſtendendum, quod nolebat modo aliquo teſtari in ſcriptis, ſed quod ſi dimitteret illud clauſum, vel in ſcriptis, id faceret ad effectum, vt non innoteſcat eius voluntas, tunc tenet teſtamentum, nec redditur imperfectum ratione voluntatis *Burat. deciſ. 475. num. 10. verſ. alia vero imperfectio.*

19 Inſtitutio enim dicitur perfecta quoties certa redditur teſtatoris voluntas, licet verba imperfectam orationem contineant, per *Text. in l. 1. §. ſin autem in princ. & fin. ff. de hæred. inſtit*, vbi I. C.
20 inquit validam inſtitutionem contineri ſub verbis Lucius hæres, quamuis deficiat verbum eſto, quia ſubauditur, vt notat ibidem *Bald. ante n. 1.* vbi quod inſtitutio concepta per verba truncata perficitur ex ſubaudito verbo, & tradit ibidem
21 *Roman. num. 5.* eoque magis, quia hodiè non requiritur illa verborum ſolemnitas, quæ de iure antiquo erat neceſſaria prò hæredis inſtitutione, quæ proinde quibuſcunque verbis fieri valet, dũmodo ex illis teſtatoris voluntas colligatur, *l. quoniam indignum C. de teſt. quam ſingularem dicunt Rom. conſil. 179. ſub num. 9. verſ. quam verba ibique Mandoſ. in verbo ſingularem Socin. conſ. 33. num. 10. lib. 1. Craſſ. de ſucceſſ. §. inſtitutio quæſt. 14. num. 5. Mantic. de coniect. lib. 4. tit. 3. num. 1. Caual. deciſ. 388. num. 20. & diffuſe comprobat Rot. deciſ. 491. à num. 10. vſque ad 19. coram Amat. Dunozet.*

22 Dicitur vero imperfectum ratione voluntatis teſtamentum, quando teſtator plus voluit diſponere, quam diſpoſuit, itaut integre non potuerit explicare ſuam voluntatem, iuxta, notata in *l. ſi quis cum teſtamentum ff. de teſtam.* vbi *Bart. & ſcribentes, l. ſi ijs qui ff. de legat. 1. late Maria de ſucceſ. legal. part. 4. quæſt. 1. artic. 7. num. 2. & 3. tomo 2. Gratia diſcept. 550. num. 13. Seraph. deciſ. 581. nu. 9. tom. 1.*

23 In dubio tamen voluntas teſtatoris prò perfecta habetur, etiam ſi in actu teſtandi poſt hæredis inſtitutionem ſuperueniat impedimentum, concurrentibus præcipue coniecturis facti, per *Text. in l. ſi ijs, qui ff. de teſtam.* & ibi *Bald. in 3. notab. Imol. num. 9. Curt. Iun. conſ. 12. ante fin. Ruin. conſ. 1. poſt num. 22. lib. 1. Alex. conſ. 74. num. 3. lib. 1. Seraph. deciſ. 581. num. 1. 3. & 8. Burat. deciſ. 475. num. 15.*

24 Vbi enim voluntas teſtatoris non eſt ita determinata, vt eius operatio ſit perficienda per aliam eius operationem, puta in diſpoſitione ſic facta, *volo eligere, volo legare,* prout etiam ſi dixerit *tenete coſì ſino à domani*, donec prima operatio voluntatis perficiatur à ſecunda in eſſe ponente, voluntas dicitur imperfecta, & indeterminata, tamquam in abſtracto, & in fieri, & non in concreto, & in facto eſſe, vt docent *DD. relati per Menoch. de arbitrar. caſ. 496. num. 22. relat. in Romana Cenſus, ſeù fideicommiſſi 9. Aprilis 1666. §. nec autem argumenta coram Bourlemont.*

25 Si vero voluntas teſtatoris, ſeù prima operatio voluntatis conſtituit actum præſentem de per ſe abſolutum, ac independentem ab alio futuro eiuſdem voluntatis, tunc voluntas dicitur perfecta, cum tranſeat in diſpoſitionem, vt nullum conditionis euentum, quo ad ſuſtantiam expectet, nempe ſi teſtator dixerit *voglio, è deſidero, vt mea bona conſeruentur in filijs &c. l. etiam hoc modo 118. vbi cupio des, credo te daturum l. & eo modo 121,* ibi *deſidero vt des ff. de legat. 1. l. fideicommiſſa §. hæc verba,* ibi, *vt poſſint ad filios peruenire ff. de legat. 3. l. filiam 17.* ibi *etiam filiæ mea reſeruetur ff. de aur. argent. legat. Rot. in Romana Cenſus, ſeù fideicommiſſi 9. Aprilis 1666. §. aut prima operatio coram Bourlemont.*

26 Depoſitio Notarij dicentis teſtamentum publicatum non fuiſſe, quando teſtator plene ſuam voluntatem dictauit, non elidit præſumptionem voluntatis perfectæ, quam præſumptio iuris per vnicum teſtem tolli non poteſt, *Seraph. deciſ. 623. num. 2. & 10.*

27 Quamuis præſumptio perfectæ voluntatis non habeat locum, quando quis poterat vlterius diſponere, & non diſpoſuit, non tamen valet argumentum à contrario ſenſu, nam eſſet directe contra *Textum in l. ſi ijs, qui de teſtam.* in qua non obſtante impedimento ſuperueniente in actu teſtandi voluntas pro perfecta habetur *Seraph. deciſ. 623. num. 8. & 9.*

28 Teſtatoris diſpoſitio imperfecta ratione voluntatis, quod etiã ſubſtineatur ſi ſit ad pias cauſas, tenuerunt *Bart. in l. in teſtamento ff. de fideicom. Bald. in l. in iure C. de manum. teſtam. Anear. conſ. 337. Caſtr. conſ. 456. vol. 1. Anan. conſ. 57. Surdus deciſ. 292. num. 5.* vbi etiam allegat *Angel. Aret. Alex. Barbat. Socem. Calcan.*

29 Intellige quod præfati DD. loquuntur quando voluntas eſt quidem imperfecta reſpectu totius diſpoſitionis, ſed perfecta reſpectu eius, de quo agitur, puta ſi teſtator fecerit aliqua legata pia, vel inter liberos, & cum vellet inſtituere hæredem, morte præuentus non potuit perficere teſtamentum, nam ſi huiuſmodi teſtamentum in ſui integritate ſit imperfectum, ex quo recipiat perfectionem ab vltimo puncto, & ſillaba concluſiua,

ſiua,

ſiua, tamen ſubſtinetur fauore piæ cauſæ, vel libe-
rorum, in eo capite in quo teſtator perfectè di-
ſpoſuit, cum præſumatur deceſſiſſe cum hac vo-
luntate, ſecus verò quando teſtamentum inperfe-
ctum non ſolum reſpectu totius integralis, ſed
etiam reſpectu legatorum, ratione voluntatis, &
tunc fauor liberorum, & piæ cauſæ illud non ſub-
ſtinet, quia deficiente voluntate teſtatoris corruit
relicti ſubſtantia, & Eccleſiæ non eſt fauendum
vbi non concurrit teſtatoris voluntas *Dec. in cap.
primo num.15. de fid. inſtrum. Surd. decıſ.292. nu-
mer.16.*

30 Teſtamentum nuncupatiuum implicitum nem-
pe per relationem ad ſchedulam pœnes alium
exiſtentem licet ſit validum, nec defectu volunta-
tis redargui nequeat, tamen indubitate conſtare
debet illam ſchedulam, quæ producitur eſſe ea-
dem ad quam teſtator ſe retulit, & hoc per com-
parationem manus, *Craſ. de ſucceſ. in § inſtitutio
quæſt.16. num.4. & in §. Teſtamentum quæſt. 16.
num.10. verſ. ſin autem Pariſ. conſ.19. num.23 &
ſeq. lib.3. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib.1.
tit.7. num.7. ad med. relat. per Ferentil. in adnot. ad Bu-
rat. decıſ 475. num.20.*

31 Teſtandi vero modus per relationem ad aliam
ſchedulam eſt validus, tam quo ad inſtitutionem
hæredis, quam quo ad legata, cum habeat vim
teſtamenti nuncupatiui impliciti, & habetur pe-
rinde ac ſi teſtator ore proprio hæredem nomi-
naſſet, abſque eo quod teſtes legerint, viderint,
aut alias certiores redditi fuerint de diſpoſitis in
dicta ſchedula, & ſufficit quod dixerit ſe diſpo-
nere velle iuxta contenta in ea *Ferentil. ad Burat.
decıſ.475. num.22.*

32 Amp. procedere etiam ſi ſchedula non ſit ſcri-
pta manu teſtatoris, vt videtur requirere *Bart. in
l. ſi ita ſciuero verſ. Ego dico ff. de condit. & demo-
ſtrat.* vt ex *Corn. in l. hac conſultiſſima §. per nuncu-
pationem num.3. C. de teſtam.* tradit *Ferentil ad Bu-
rat. decıſ.475, num.23.*

33 Immo ſufficit quod ſit ſubſcripta manu teſta-
toris, etiam per ſubſcriptionem generalem ſcili-
cet *Ego N. manu propria*, cum præſumatur teſta-
torem bene prius vidiſſe inſtitutionem hæredis,
ac omnia contenta in ipſa ſchedula manu aliena
conſcripta, præcipuè ſi teſtator erat cautus, &
perſona diligens, & tempore teſtamenti non ita
infirmitatis agitatione opprimebatur, vt conten-
34 ta in ea videre non valeret, & hoc ipſo quod
ſubſcripſit cenſetur confirmaſſe, & approbaſſe
omnia in ſcriptura contenta, & ita firmaſſe *Rot.
coram Vbaldo Mazanedo, & Decano* refert *Ferentil.
ad Burat. decıſ.475. num.23. & num.24.* ſubdit
eiſdem auctoritatibus ſufficere, quod ſchedulam,
ad quam facta eſt relatio ſit certa, & indubitata
licet non ſit ſcripta, vel ſubſcripta manu teſta-
toris.

35 Quod ſi teſtator declarauerit coram Notario,
& ſeptem teſtibus ſe feciſſe teſtamentum iuxta
ſchedulam exiſtentem pœnes tertiam perſonam
manu ſua tamen ſcriptam, & ſubſcriptam, quia
ſchedula eſt abſens ab oculis Notarij, & ſic red-
ditur incerta, eſt recognoſcenda per compara-
tionem manus, vt certa reddatur, & ne tertius
aliam ſupponat, vt tradunt DD. relati *per Feren-
til. ad Burat. decıſ.475. num.21.* vbi ſubdit, quod
Iudex hoc caſu poſſit recurrere ad coniecturas
abſque comparatione.

36 Sed ſi teſtator referat sè ad ſchedulam dimiſ-
ſam pœnes tertium, abſque eo quod dixerit eius
manu ſcriptam, vel ſubſcriptam, tunc, quia non
agitur de manu teſtatoris ſtatur iuramento tertij,
de cuius integritate teſtator confidit, accedenti-
bus coniecturis, ſecundum *Vaſq. de ſucceſ. creat.
lib.2, §.17. num.53. circa med. cum alijs per Feren-
til. decıſ.475. num.21. verſ. ſecundus caſus eſt.*

37 Vero ſi teſtator ſchedulam ſigillatam tradide-
rit Notario coram teſtibus, dicendo illam eſſe
ſua manu ſcriptam, illudque eſſe ſuum teſtamen-
tum nuncupatiuum, hoc caſu non requiritur alia
recognitio, & comparatio literarum, cum red-
datur certa ex viſione Notarij, & teſtium, & ex
aſſertione teſtatoris, quod eius manu ſcripta ſit,
& exuberat ſolus rogitus Notarij *Bart. in leg.2.
num.1. verſ. ſed ſi Notarius eſt rogatus ff quemadmo-
dum teſtament aperiant. Fulgoſ conſ.56. num.1. verſ.
ſed ſi teſtator. & num.2. Ludouic. Lan. in tract. de
forman. teſtam. nuncupat. num.22. 23. 33. quos ſe-
cuta eſt Rota, vt in deciſionibus relatis per Ferentil. in
addit. ad Burat. decıſ.475. num.21. verſ. tertius ca-
38 ſus eſt* præcipue quando per Notarium adhibita
eſt cautela tradita per *Clar. in §. teſtamentum q 4.
verſ. ſed pone ad fin.* Nempe ſi Notarius à tergo
eiuſdem ſchedulæ ſibi traditæ ſcripſerit rogitum
traditionis, cum ſubſcriptione teſtium ac ipſiuſ-
met teſtatoris, quæ cautela probat identitatem,
& excuſat à recognitione, ita etiam docet *Man-
tic. de coniect. vltim. volunt. lib.1. tit.7. num.7.
verſ. vnde etiam Iulius Clarus*, cum alijs per *Fe-
rentil. loco proxime citato num.21. verſ. præſertim
quando.*

39 Quando autem teſtator adhibuit Notarium
creditur voluiſſe ex more publicari teſtamen-
tum, & ideo ſi non fuit publicatum non valet
tamquam inperfectum ratione voluntatis, vt
copioſe comprobat *Ruin conſ.1. num.7. cum plu-
rib. ſequen. vol.3. Soccin. Iun. conſ.71. numer. 24,
vol.4. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib.?. tit.4.
num.6. & 7,* vbi quod neque teſtamentum præ-
40 ſumitur publicatum, & lectum coram teſtibus,
niſi Tabellio dixerit, prout perfectum, & publi-
catum præſumitur ſi Notarius ſcripſerit actum
coram ſe, & teſtibus infraſcriptis, ex *Bart. in
Auth. quod ſine num.1, C. de teſtam. Paul. de Caſtr.
in l. ſi ijs, qui num.4. ff. eod. tit. Didac. in cap. rela-
tum il primo num.11. verſ. primo equidem de teſtam.
cum alijs per Mantic. loco citato num.7.*

PRÆNESTINA PRÆDICATIONIS.

ARGVMENTVM.

Concio Sacra tempore quadrageſimali habenda eſt
in Eccleſia Parochiali, non obſtante conſuetudi-
ne habendi in Eccleſia Regularium, attenta præ-
cipuè maiori Populi commoditate, legis rigor in-
fringitur, & per Iudices fieri poteſt tranſgreſſio
legum ex cauſa maioris vtilitatis, & neceſſi-
tatis.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 Concio Sacra audienda eſt in propria Parochia, limita procedere de iure ſecus de conſuetudine 10.
2 Ex cauſa maioris neceſſitatis, & vtilitatis legis rigor infringitur, & per Iudicem fieri poteſt legis tranſgreſſio.
3 Fauore publicæ vtilitatis multa quidem permitti, & concedi debent, quæ alioquin non conceduntur.
4 Tempore Sacræ Concionis retinendum eſt velum diuiſiuum Mulierum ab hominibus.
5 Conſuetudo aliqua legitima ſpatio longiſſimi temporis induci poteſt quamuis illi ius reſiſtat, adeout nec titulo opus ſit, ſed ſufficiat allegare dictum longiſſimum tempus ſine titulo.
6 Conſuetudo particularis ſeruanda eſt.
7 Standum eſt conſuetudini, & non diſpoſitioni iuris communis.
8 Præſcriptio centenaria æquiualet immemorabili, & affert meliorem titulum de Mundo.
9 Obligatio audiendi Sacram Concionem in Eccleſia ſuæ Parochiæ an deſcendat ex aliquo Eccleſiæ præcepto, vel de quadam congruentia.
11 Epiſcopus non poteſt multis, & pœnis cogere populum ire ad audiendam Sacram Concionem, & Miſſam in Eccleſia Parochiali.

DECISIO XCI.

EX antiquiſſima hactenus obſeruata conſuetudine in more poſitum fuit in Terra Zagaroli Præneſtinæ Diœceſis habendi Sacræ Conciones tempore quadrageſimali diebus ferialibus, & qualibet Dominica tertia Menſis in Parochiali, ac Matrice Eccleſia Diui Petri, prima vero die quadrageſimæ, & qualiber feria ſexta, reliquiſque alijs diebus feſtiuis in Eccleſia Sanctæ Mariæ RR. PP. Minorum Conuentualium Ordinis Sancti Franciſci.

Verum ex quadam vetuſta fama prætendente Vniuerſitate eiuſdem Terræ huiuſmodi conſuetudinem introductam fuiſſe cauſa maioris capacitatis Eccleſiæ B. Mariæ vtpotè quia dictis diebus Chriſti fideles maiori frequentia ad audiendam verbi Dei prædicationem confluere ſolent, & modo ceſſet dicta cauſa, ob redactam in ampliſſimam elegantis ſtructuræ formam Eccleſiam Parochialem Sancti Laurentij, porrectus fuit prò parte Maſſariorum, & Officialium dictæ Vniuerſitatis Sacræ Congregationi Eminentiſſimorum S. R. E. Cardinalium negotijs, & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium propoſitæ ſupplex libellus, quo inſtabant prò oportuniori Populi commoditate ſubrogari Eccleſiam Sancti Laurentij loco Eccleſiæ Sanctæ Mariæ pro audiendis Sacris Concionibus in præfatis diebus mihique tranſmiſſo tempore, quo Eminentiſſimi, ac Reuerendiſſimi Principis Rainaldi Cardinalis Eſtenſis, Præneſtini Epiſcopi eius Vicarij Vices gerebam, vt Eminentiſſimos Patres de huiuſmodi controuerſia plene inſtructos redderem, dubitatum fuit an ſit locus huiuſmodi ſubrogationi, ſeù an poſſit haberi concio, in noua Eccleſia Sancti Laurentij, & prò affirmatiua valde vrgere videbatur diſpoſitio *Sacri Concilij Tridentini ſeſſ.24. de reform. cap.4.* vbi habetur teneri vnumquem-
1 que Parochiæ ſuæ intereſſe vbi id commode fieri poſſit ad audiendum verbum Dei, ac proinde cum commode huiuſmodi conciones haberi poſſunt in dicta noua Eccleſia Parochiali, æquum non videtur priuari debere eius iure, & haberi in Eccleſia exempta, & ſic extra territorium, & plebanorum iuriſdictionem, ad tradita per *Suar. de Relig. tom.1. lib.2. cap.16. num.6. Azor. inſtit. moral. part.1. lib.7. cap.3. quæſt.7. & lib.2. cap.2. quæſt.1. verſ. deinde. cum alijs allegatis à Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.76. num.14. & in Concil. Trident. dicto cap.4. de reform. ſeſſ.24. num.15.*

Nec contrarium ſuadere poteſt conſuetudo habendi ſupradictas conciones in Eccleſia Sanctæ Mariæ, quia attenta maiori commoditate, & minori populi incommodo in audienda verbi Dei prædicatione in Eccleſia Diui Laurentij vti ſita in centro Terræ, & Eccleſia Sanctæ Mariæ longe diſtet de facili videtur recedi poſſe ab ob-
2 ſeruantia conſuetudinis, cum ex cauſa maioris vtilitatis, & neceſſitatis, legis rigor infringatur, & per Iudices fieri permitti poſſit tranſgreſſio legum, *vt poſt Innocen. dixit Felin. in cap.1. num.49. & 50. de conſtit. cum alijs relatis per Bellet. diſquiſit. Clerical. part.1. tit. de diſciplina Clerical. §.4. numer.58.*

3 Siquidem fauore publicæ vtilitatis multa quidem permitti, & concedi debent, quæ alioquin non concederentur, neque permittuntur, late *Felin. in cap. nonnulli num.59. & ſeq. de reſcript. Bellet. diſquiſit. clerical. loco citato num.63.*

4 Suadentur quoque prædicta à conuenientia, dum ex oculari inſpectione Eccleſiæ Sancti Laurentij apparet ibidem oportune fieri poſſe diuiſionem Mulierum ab hominibus, & peractari velum diuiſiuum tempore concionum, quod ita exequi non poteſt in Eccleſia Sanctæ Mariæ contra Decreta Sac. Congregat. relat *per Nicol. in ſuis floſcul. in verbo prædicator num. 20.*

5 Pro negatiua vero ſufficere videbatur RR.PP. allegare ius quæſitum ad fauorem eorum Eccleſiæ ex antiquiſſima obſeruantia, cuius in contrarium memoria non exiſtit habendi in eadem ſupradictas conciones, ex qua introducta fuit legitima conſuetudo, quamuis etiam illi ius reſiſteret, *cap. fin.* & ibi *gloſ. in verbo legitima de conſuetud. Gabr. de præſcript. concluſ.1. num.9. Rot. deciſ.355. num.2. part.1. recen.* Adeout neque titulo opus ſit, ſed exuberet patrocinari hoc longiſſimo tempore etiam ſine titulo, *Rot. coram Mantica deciſ. 227. num.11. & deciſ.11. num.2. part.2. relat. & ſecut. deciſ.224. num.27. part.6.*

6 Conſuetudo enim particularis ſeruanda eſt, *gloſ. in cap. ſuper eo in verbo vicinis in fin. de cenſib. l. quibus ff. de leg. l. venditor §. ſi conſtat ff. commun. prædior. l.1. C. quæ ſit longiſſ. conſuetud. Rot. dec.165. num 11. part.1. & deciſ.169. num.8. part.5. tom.1. recent.*

7 Immo ſtandum eſt conſuetudini, & non diſpoſitioni iuris communis, cum ſit optima legum interpres, iuxta *Text. in l. ſi de interpretatione, l. de quibus ff. de legat. & tradunt DD. relati per Ioſeph. Ludou. deciſ. Peruſ.62. à num.8. vſque ad 16. part.2.*

8 Præcipue quia obſeruata fuit centum, & vltra annorum curſu, vnde RR. PP. nituntur præſcriptione centenaria, quæ æquipollet immemorabili, & affert meliorem titulum de mundo *Theſaur. quæſt.27. num.2. lib.2. Vermigliol. conſ. crim.25. num.11. Rota deciſ.707. num.2. deciſ.1141. num.1. coram Cardinal. Seraph. & in Beneuentana Iuriſdictionis*

Digitized by Google

ctionis 13. *Maij* 1652. *§.opc igitur coram Zarate*. Et cenſetur ex eadem obſeruantia diuturna ſublatum totum id, quod in contrarium facere poteſt *Rot. deciſ.*224. *num.*29.*part.*6.*recent.*

9 Quibus non aduerſatur diſpoſitio Sacri Concilij, quia quidquid ſit an Concilium loquatur de obligatione, quæ deſcendat ex præcepto Eccleſiæ, vel de quadam congruentia, ſeu lege charitatis, qua quis tenetur habere curam animæ ſuæ, itaut huiuſmodi obligatio non pertineat ad aliquod

10 Eccleſiæ præceptum; Certum eſt hodiè, prout vſus obſeruat, vt quiſque extrà Parochiam ſuam Concionem audire valeat, vt alijs relatis animaduertit *Barboſ. in Concil. Trid. ſeſſ.*24. *de reform. cap.*4. *num.*15. *& de offic. Paroch. cap.*14. *num.*14. *in fin.*

11 Hinc eſt non poſſe ordinarium multis, & pœnis cogere populum ire ad audiendum Sacram Concionem, & Miſſam in Eccleſia Parochiali, ità deciſum referte *Zer. Hyer. Roder. & Steph. Vueyms*, teſtatur *Barboſ. loco citato num.*17.

Ex quibus rationibus, referente Eminentiſſimo, & Reuerendiſsimo D. Cardinali Cybo, Sacra Congregatio diſcuſſo articulo decreuit, vt infra videlicet *Praneſtina Prædicationis inter Fratres Minores Conuentuales Ordinis Sancti Franciſci Oppidi Zagarolæ ex vna, & Maſſarios, & Communitatem eiuſdem loci ex alia.*

Sac. Congregatio Eminentiſs. S. R. E. Cardinalium negotus, & Conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præpoſita. cenſuit poſſe haberi Concionem in noua Eccleſia S. Laurentij.

Ita reperitur in paruo regeſto autographo Sac. Congregationis negotys, & Conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præpoſitæ. In quorum fidem &c. hac die 17. *Martij* 1672.

C. de V. Archiepiſcopus Athenarum

Loco † ſigilli.

SVMMARIVM.

1 Prædicatio licet ſit audienda in propria Parochia, non tamen ex obligatione præcepti, ſed ſuppoſita commoditate 2.
3 Prædicandi munus ſpectat ad Epiſcopos.
4 Et habent Priuilegium prædicandi per vniuerſum Mundum ſed hodiè intelligitur hoc munus exercere poſſe intra limites ſuæ iuriſdictionis 5. & 6.
7 Prædicare poteſt in quacunque Eccleſia ſuæ Diœceſis, etiam ſi regularis ſit.
8 Per ſe ipſum prædicare tenetur, vel legitimè impeditus alios idoneos aſſumere.
9 Non tamen poteſt prætendere ſolitam eleemoſinam.
10 Et ſumptibus ſuis conducere debet in Cathedrali concionatorem, habenda eſt tamen ratio conſuetudinis.
11 Dum prædicat Epiſcopus omnes alii ſilere debent etiam Regulares 12.
13 Parochi totes Miſſarum ſolemnia diebus feſtiuis tenentur prædicare, & contrafacientes quomodo puniantur.
14 Amp. etiam ſi Epiſcopus prædicet.
15 Non poteſt prætendere ſolitam Eleemoſynam
16 Clericus habens curam animarum prædicare poteſt etiam ſi non ſit Sacerdos.
17 Presbyteri Sæculares curam Animarum non habentes prædicare non poſſunt abſque Epiſcopi licentia.
18 Regulares in Eccleſijs ſuorum ordinum prædicare poſſunt ſi ab eorum Superioribus approbati fuerint, & petierint benedictionem ab Epiſcopo, licet non obtinuerint, 21, 27
19 Limit. procedere ſi Epiſcopus ſe habeat mere negatiue, ſecus ſi expreſſe prædicare prohibeat.
20 Lim. 2. procedere vbi agitur de limitato tempore, & hora, qua Epiſcopus prædicare voluerit.
22 Regulares in Eccleſijs, quæ eorum ordinis non ſunt, non poſſunt prædicare abſque licentia Epiſcopi obtenta 27.
23 Epiſcopus quando poſſit prohibere ne Regulares in Eccleſijs ſuorum ordinum non prædicent, & num. 24.
25 Regulares attentantes prædicare in Eccleſijs, quæ ſuorum Ordinum non ſunt, ſine Epiſcopi licentia à quibus puniri debeant 26. 27. & 28.
28 Regulares ſi in confeſſionibus audiendis delinquant puniri poſſunt ab Ordinario.
29 Prout etiam ſi errores ſcandala, & hæreſes diſſeminent, & miracula falſa, aut alias relationes prædicent.
30 Prædicatores miracula falſa, prophetias non approbatas prædicantes, vel Eccleſiarum Prælatis nominatim detrahentes incurrunt excommunicationem Papæ reſeruatam.

ADNOTATIO I.

Sacræ Conciones vbi, per quos, & quomodo haberi debent.

1 Licet pro audienda prædicatione teneatur vnuſquiſque Parochiæ ſuæ intereſſe, ſi id commodè fieri poſsit, vt per Decretum *Sac. Concily Tridentini ſeſſ.*24. *de reform. cap.*4. traduut *Zerol. in prax. Epiſcop. part.*1. *verb. prædicatio* §.4. *Suar. de Relig. tom.*1. *lib.*2. *cap.*15. *Azor. inſtit. moral. part.*1. *lib.*7. *cap.*3. *quæſt.*7. *& lib.*12. *cap.*2. *quæſt.* 1. *verſ. deinde Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.*76. *num.*14. & audire verbum Dei in Parochia præceptum eſſe, multis probare conatur *Theoph. Parochor. part.*1. *artic.* 4. *cum ſequenti.*

2 Hæc autem obligatio ſi in rigore ſumatur pro obligatione præcepti non videtur abſoluta, ſed ſuppoſita commoditate, & doctrinæ neceſsitate, ſine qua præceptum affirmatiuum non ſolet obligare, quando lex ipſa tempus non determinat, vt ratiocinatur *P. Suar. ad* 3. *part. D. Thom. diſp.*88. *ſect.*2. *& late Barboſ. de offic. Paroc. cap.* 14. *numer.*14.

3 Prædicandi vero munus præcipue ſpectat ad Epiſcopos, vt declarauit *Sac. Concil. Trid. ſeſſ.* 5. *de reform. cap.*2. *& ſeſſ.*24. *de reform. cap.*4. *& docent Campan. in diuerſ. iur. Canon. rub.*12. *cap.*13. *num.*13. *Barboſ. alleg.*76. *num.*1. *in Concil. Trid. dicto cap.*2. *& dicto cap.*4. *vtrobique num.*2. adeout habeant Pri-

4 uilegium Prædicandi per vniuerſum Mundum iuxta illud *Matth* 9. *& Marc. vlt. & cap. in noua*

5 *diſt.*21. Quod licet permittebatur in primitiua Eccleſia, hodie verò, quia fuit facta diuiſio Parochiarum, & ſingulis Epiſcopis attributa, conſtitutaque propria Diœceſis, intelligitur hoc munus tantum exercere poſſe intra limites ſuæ iuriſdictionis, cum extra illam non concedatur prædicatio Epiſcopo, abſque conſenſu Ordinarij, cuius eſt Diœceſis, nemini enim permittitur ponere falcem in Meſſem alienam iuxta diſpoſita in *cap. cum ſis de auctoritate, & vſu Pallij Fuſc. de viſitat. lib.*2. *cap.*20. *num.*23. *Ric. in deciſ. Curiæ Archiepiſcop. Neapol. deciſ.*180. *part.*2. *& in prax. rerum for. Eccleſ. deciſ.*343. *in prima editione alias reſ.*465. *per tot. Gratia diſcept.*393. *à num.*9. *cum plurib. ſeqq.*

6 vbi *num.*11. reſoluit Priuilegium Epiſcoporum con-

concionandi per vniuerſum Mundum procedere in terminis habilibus, & diſcretiuo modo, nempe niſi in alienis Diœceſibus prohibeatur, ab Epiſcopis locorum, quaſi poteſtas prædicandi intelligenda ſit in proprio populo non alieno, Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 36. num. 3. & in Concil. Trident. ſeſſ. 5. de reform. cap. 2. num. 2. Faſc. de viſitat. lib. 2. cap. 20. num. 23. in fin. & idem prius ſenſit gloſ. in ſcriptum in verbo admonendo 6. quæſt. 3. cap. hortamur. 71. diſtin. cap. Epiſcopum 9. quæſt. 2. cap. 1. 15. quæſt. 1. cap. interdicimus 16. quæſt. 1. & ſic fuiſſe per Clementem VIII. reſolutum ait Piaſec. in prax. Epiſcop. part. 2. cap. 3. num. 6. Gauant. in manual. Epiſcop. in verbo Concio Sacra num. 4. Nicol. in ſuis floſculis in verb. prædicator. num. 14. vbi ita declaſſe Sac. Congreg. Epiſcop.

7 Hinc eſt poſſe Epiſcopum prædicare in quacunque Eccleſia, etiam Regulari ſuæ Diœceſis, nec ab vllo prohiberi poſſe, tradit Gauan. in Enchiridion. ſeu Manual. Epiſcop. in verbo Concio Sacra num. 1. vbi ſic fuiſſe deciſum per Sac. Congreg. Epiſcop. & Regular. 17. Ianuarij 1584. Barboſ. in Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 4. num. 3. Nicol. in ſuis floſcul. in verbo Prædicator. num. 14. verſ. in Eccleſijs.

8 Debet igitur Epiſcopus, vel per ſe ipſum prædicare, vel legitimo detento impedimento alios aſſumere tenetur ad huiuſmodi prædicationis officium ſalubriter exequendum, idoneos potentes in opere, & ſermone, cap. inter cetera de offic. Ordinar. innouatum per Concil. Trid. ſeſſ. 5. de reform. cap. 2. vbi Barboſ. num. 3. Stephan. Vveymſ. ad 24. conſtitutiones ex iure antiquo deſumptas, & per Concil. Trident. innouatas conſtit. 5. numer. 2. pag. 40. cum ſequenti.

9 Non poteſt tamen Epiſcopus ſi concionetur in propria Eccleſia prætendere eleemoſynam ſolitam dari alijs Concionatoribus, & ita declaraſſe Sacram Congregat. Epiſcopor. & Regular. teſtatur Gauan. in Manual. Epiſcop. in verbo Concio Sacra nu. 2. Sel. in ſelect. Canon. cap. 23. num. 18. vbi ita fuiſſe reſolutum in Veſtana 20. Martij 1621. Barboſ. in Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 4. num. 4.

10 Immo ſumptibus proprijs conducere debet Epiſcopus Prædicatorem in Eccleſia Cathedrali non obſtantibus quibuſcunque conſuetudinibus, & immunitatibus, vt refert Armendar. in addition. ad recompil. legum Nauarræ lib. 4. tit. 30. l. 3. de prædicator. Sacra Scriptura num. 5. vbi num. 16. ſubdit ſic declaraſſe Pium V. ſed poſtea Gregorium XIII. ſtatuiſſe deinceps rationem habendam eſſe conſuetudinis immemorabilis, & Epiſcopum hac ratione poſſe cogere.

11 Quando vero ipſe met Epiſcopus prædicat ſilere debent alij Concionatores, illiſque poterit inhibere, vt eo tempore à prædicatione ſe abſtineant, & ita deciſum fuiſſe in Biſuntina 2. Martij 1619. refert Sel. in ſelect. Canon. cap. 23. num. 19. relat. per Barboſ. in Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 4.

12 num. 5. Adeo vt nemo alias neque Regularis concionem haberi poſſit, ita ex Decreto Clementis V. tradit Gauan. in Manual. Epiſcop. in verb. Concio Sacra num. 3. & ita in vna Bittuntinen Vrbanus VIII. facta ſibi relatione per Sacram Congregationem Concilij obſeruari mandauit ſub die 8. Maij 1629. refert idem Barboſ. de offic. & poteſt. Paroch. cap. 14. num. 2.

13 Parochi verò inter Miſſarum celebrationem diebus ſaltem Dominicis, & Feſtis ſolemnibus tenentur exponere ea, quæ in Miſſa leguntur, & præcipue Euangelium, & inter cætera Sanctiſſimi Sacrificij Miſſæ Miſterium aliquod declarare, & inſuper vim, & vſum Sacramentorum iuxtà formam Chathechiſmi Romani, vt ex varijs locis Sacri Concilij Tridentini colligitur, nempe ſeſſ. 5. de reform. cap. 2. ſeſſ. 24. de reform. cap. 4. ſeſſ. 25. de reform. cap. 2. ſeſſ. 22. de Sacrificio Miſſæ cap. 8. ſeſſ. 23. de reform. cap. 1. vbi licet loquatur de Epiſcopis inferius tamen intelligit omnia etiam de Curatis, & docent Stephanus Vvegms in conſtit. 24. de iure antiquo deſumptas, & per Concilium Tridentinũ ſpeciatim innouatas conſtit. 5. num. 7. Vgolin. de offic. Epiſcop. cap. 16. §. 3. num. 1. & 2. Piaſech. in prax Epiſcopal. part. 2. cap. 3. num. 16. Barboſ de offic. & poteſt. Parochi cap. 14. num. 1. & in Concil. Trid. ſeſſ. 5. de reform. cap. 2. num. 16. verſ. diebus ſaltem feſtiuis, & ſeſſ. 24. cap. 7. num. 3. Et fuiſſe ſuſpenſum ab officio ſuæ curæ quendam Parochum per ſex Menſes, eo quod rudimenta fidei ſuos Parochianos non docebat refert idem Barboſ. in Concil. dicta ſeſſ. 24. de reform. cap. 4. num. 24 ex Ric quem allegat in deciſ. Curiæ Archiepiſcopal. Neapol. part. 1. deciſ. 22. num. 2. in fin. & de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 76. num. 37. & 38.

14 Vnde poſſunt Parochi per ſe ipſos inter Miſſarum ſolemnia ſermonem habere etiam quando ipſemet Epiſcopus prædicat, & ita cenſuiſſe Sac. Congregat. in cauſa Terulen. 11. Ianu 1631. teſtatur Barboſ. de offic. & poteſt. Paroch. cap. 14. num. 3. & in Concil. Trid. ſeſſ. 5. de reform. cap. 2. num. 16. Lezana in Summa quæſt. Regular. cap. 20. num. 6.

15 Non tamen Parocho per ſe ipſum concionanti licet etiam ſub prætextu paupertatis prætendere ſibi præſtari eleemoſynam ſolitam dari Prædicatoribus alias ab Vniuerſitate electis, vt ex Aldan. deciſum refert Barboſ. de offic. & poteſt. Paroch. cap. 14. num. 7. & in Concil. Trid. ſeſſ. 5. cap. 2. num. 15.

16 Quod ſi Clericus curam animarum habeat prædicare poteſt etiam publice, quamuis Sacerdos non dum ſit, Laicis vero omnino interdicitur cap. ſicut 14. de heret. gloſ in cap. adicijmus cap. Sacerdos 16. quæſt. 1. & ita declaraſſe Sac. Congregat. in Cauen. 9. Ianu 1592. vt in reg fol. 92. refert. Nicol. in ſuis floſcul. in verbo prædicator num. 8.

17 Alij vero Presbyteri Sæculares, qui curam animarum non habent, abſque licentia Epiſcopi prædicare nequeunt, neque Vicarius ſi non ſit in Sacris, vel non approbatus, vt ex Sac. Concil. Trid. ſeſſ. 5. cap. 2. de reform. tradit Nicol. in ſuis floſcul. in dicto verbo Prædicator num. 9.

18 Regulares vero in Eccleſijs ſuorum Ordinum prædicare volentes debent approbari, & licentiam obtinere à ſuis Superioribus, & cum ea perſonaliter coram Epiſcopo ſe præſentare, ab eoque petere benedictionem, etiam ſi minime obtinuerint, Frat. Emanuel. quæſt. Reg. tom. 3. quæſt. 32. art. 5. Galet. in Margarit. caſ. conſcien. verb. licentia, Miranda in Manual. Prælat. tom. 1. quæſt. 50. artic. 3. concl. 1. Armend. in addit. ad Recom. leg. Nauarræ lib. 3. tit. 18. l. 7. de Relig. num. 56. Valer. Reginald. in prax fori pœniten. lib. 18. num. 123. Aloyſ. Ric. in prax. for. Eccleſiaſt. reſol. 633. in 2. edit. & in deciſ. Curiæ Archiepiſcop. Neapol. deciſ. 219. part. 2. Gauant. in Manual. Epiſcop.

in

*in verbo Concio Sacra num.*12.*Barboſ.de offic. & poteſt. Epiſcop.alleg.*76. *num.*19. *& expreſſe diſponitur per Concil.Trid.ſeſſ.*5.*cap.*2.*de reform.*ibi *Regulares vero cuiuſcunque Ordinis ibique idem Barboſ. nu.*18. *& ſeſſ.*24.*de reform.cap.*4.*num.*19. *& ſeq.* vbi quod benedictio petenda ſit etiam ab Abbate,quatenus ſit nullius, & iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habeat.

19 Et quauis in præfatis Eccleſijs ſuorum ordinum ſufficiat licentia Epiſcopi petita, licet non obtenta, hoc tamen procedit modo Epiſcopus, ſe habeat mere negatiue licentiam petitam non concedendo, ſecus ſi expreſſe prædicare prohibeat, & ita cenſuiſſe Sac.Congreg.patet ex reſolutionibus relatis per *Nicol.in ſuis floſculis in verb Prædicator.num.*16.

20 Intellige 2.quod decretum *Concilij Trid. ſeſſ.* 24.*de reform. cap.* 4. de non prædicando contradicente Epiſcopo quo ad Regulares intelligendum eſſe ad limitandum de illo tempore,& hora qua Epiſcopus prædicare voluerit, aut coram ſe facere ſolemniter prædicari,cum qua diſtintione diſpoſitio dicti *capit.* non videtur contrariari diſpoſitioni alterius *cap.*2.*in ſeſſ.* 5. *de reform.* concedentis Prædicatoribus Regularibus in Eccleſijs ſuorum ordinum cum ſola Epiſcopi benedictione poſſe prædicare,etiam non habita expreſſa licentia, ita *Barboſ.in Concil.Trid.ſeſſ.* 5. *de reform.cap.*2.*n.*18.*verſ.aduerto decretum*.

21 Vero quod ſufficiat benedictio petita licet non obtenta, ita vt ſi Epiſcopus denegauerit, vel Regularibus expreſſe prohibuerit, quo minus prædicent, tunc illo contradicente, in ſui quidem Ordinis Eccleſijs licet illis prædicare, declaraſſe *Sac.Congreg.Epiſcop.& Regular. ſub die* 30. *Ianuar.* 1629. *refert Aldan. in compend. canon. deciſ.lib.*3.*tit.*4.*num.*10. *Barboſ.in Concil.Trid.ſeſſ.* 9.*de reform cap.*2.*n.*19.

22 In ijs vero Eccleſijs, quæ ſui ordinis non ſunt vltra licentiam ſuorum ſuperiorum,etiam requiritur Epiſcopi licentia obtenta, & hoc caſu poſſe Epiſcopum examinare Regulares, vt contra *Henriq.Ludou.Mirand. Campan. Hierom. Roderiq. reſolutum refert Barboſ in Concil.Trid.ſeſſ.*5. *de reform.cap.*2.*num.*20.*ex Aldan.quem allegat*, & patet ex alijs declarationibus relatis per *Nicol.in ſuis floſculis in verbo Prædicator.num.*16.*verſ.in Eccleſiis vero Gauant. in Manual.Epiſcop.in verbo Concio Sacra num.*13. & expreſſe diſponitur per Sacrum Concilium Trid. *dicta ſeſſ.*5.*de reform.cap.*2. *ibi Regulares vero cuiuſcunque ordinis*.

23 Quinimo licet non poſſit Epiſcopus prohibere in genere, quo minus Regulares in Eccleſijs ſui ordinis concionari valeant, cum non præſumatur adeſſe iuſta cauſa pro omnibus ſubiectis vnius Religionis, *vt in vna Salernitana ſub die* 19 *Nouemb.*1610.*deciſum referat Nicol.in ſuis floſculis in verbo Prædicator.num.*16.*verſ.Ordinarius tamen.*

24 Poteſt tamen in ſpecie ex aliqua iuſta cauſa, puta ſi quid in concione dicant, quod hæreſim ſapiat, vel quod offenſioni, & ſcandolo ſit, vel quando propter proceſſionem, vel aliquam piam cauſam cuperet confluentiam ad Cathedralem, vt pariter deciſum refert idem *Nicol. loco citato verſ.ſed bene, & verſ.vel quando*.

25 Regulares igitur, abſque Epiſcopi licentia prædicare attentantes in Eccleſijs, quæ ſuorum Ordinum non ſunt à ſuis ſuperioribus Regularibus, non vero ab Epiſcopo puniendos eſſe deciſum referunt *Portel.in dub.Regul. in verbo Prædicatores num.*1.*Hiet.Roder.in compendio quæſt.Regular.reſol.*112.*num.*3.*Quaranta in ſum.Bullar.verb. priuilegia Regular. Zerol. in prax. Epiſcop. par.* 1. *verb.excommunicatio cauſa Materialis* §.4.*Campan in diuerſ.iur.canon.rub.*12.*cap.*13.*num.* 10.*Barboſ.in Concil.Trid.ſeſſ.*5.*de reform.cap.*2.*n.*21. *& ſeſſ.*24. *de reform.cap.*4.*n.*21.

26 Sed quidquid ſit de iure communi contrarium eſt dicendum vigore conſtitutionis Gregorij XV. incip.ineſcrutabilis ſub datum 9. Februarij 1622.dum ibi diſponitur, *Ac demum habeat Epiſcopus auctoritatem coercendi ac puniendi quoſcunque exemptos, tam ſæculares, quam Regulares, qui in alienis Eccleſiis, quæ ſuorum ordinum non ſunt abſque Epiſcopi licentia, & in Eccleſiis ſuis, aut ſuorum Ordinum non petita illius benedictione, aut ipſo contradicente prædicare præſumpſerint, de qua Barboſ. in Concil.Trid.ſeſſ.*5.*de reform. cap.*2.*num.* 22. *& ſeſſ.*24.*de reform.cap.*4.*n.*21. *verſ. ſed nouiſſime*.

27 Sed Vrbanus VIII. per ſuas literas in forma breuis directas clar.memor. Eminentiſs. Cardinal. de Sandoual. Epiſcopo Giennen.ſub die 30. Ianuar. 1629.hac de re ita reſcripſit. *Ad hæc quod in eiſdem præinſertis literis dicitur, Regulares non poſſe verbum Dei prædicare ſine Epiſcopi licentia id locum ſibi vendicare in ijs tantum Eccleſiis, quæ ſui Ordinis non ſunt, cum in alijs Eccleſiis ſui Ordinis ſufficiat Epiſcopi benedictio petita licet non obtenta, ita tamen vt ſi Epiſcopus non modo benedictionem ſimpliciter non conceſſerit, verum etiam Regularibus prohibuerit, quo minus prædicent, tunc illo contradicente in ſui quidem ordinis Eccleſiis liceat illis prædicare quemadmodum Sac.Trid.Conc.decret.*

28 *ſalubriter eſt cautum, quod ſi Regularis ſiue in confeſſionibus audiendis ſiue in prædicando aduerſus ea, quæ ſuperius declarauimus quoquo modo deliquerit in vim earundem præinſertarum literarum ab Epiſcopo Giennen.coerceri, & puniri poſſint etiam cenſuris Eccleſiaſticis &c.* de quibus, *Barboſ. dicto cap.* 4. *numer.*23.

29 Quod ſi prædicator errores, & ſcandala diſſeminauerit in Populum, etiam ſi Regularis ſit, & in Monaſterio ſui, vel alterius ordinis prædicet ſubijcitur iuriſdictioni Epiſcopi, qui hac de cauſa eidem prædicationem interdicere debet,ſi vero hæreſes prædicauerit, contra eundem etiam quomodolibet exemptum tamquam Sedis Apoſtolicæ delegatus ſecundum iuris diſpoſitionem, & loci conſuetudinem procedere valet, curando tamen ne falſis informationibus,vel alias calumnioſe aliquis eorum vexetur, vt expreſſe diſponitur per *Sacrum Concil. Trident.ſeſſ.* 5. *de reform. cap.*2.*ibi ſi vero quod abſit ibique Barboſ.num.*34. *& de offic.& poteſt.Epiſcop. alleg.*76. *num.* 48. *&* 49. *Marcel·Vulpe in prax.iud.for.Eccleſ.cap.*42. *nu.*13. *in fin.*vbi poſſe Epiſcopum procedere contra Regulares errores prædicantes & *num.* 14. contra eos, qui relationes, aut miracula non authentica prædicauerint *Fr.Emanuel. quæſt. Regular. tom.* 2. *quæſt.* 32.*art.* 8. *Gallet.in Margarit. caſ. conſcient. verb.prędicare vult. Campan.in diuerſ.iur.canon.rub.* 12.*cap.*13.*num.* 24. *Miranda in Manual. Prælator. tom.*

tom.1.quaſt.50. art.7. Portel. in verbo Prædicatores num.12. Tamburin. de iure Abbat. tom.3. diſ. 5. qu.11 num.60.

30 Immo Prædicatores miracula falſa, vel incerta, vel Prophetias per Sacram Scripturam non approbatas prædicantes, vel Eccleſiarum Prælatis nominatim dettrahentes incurrunt excommunicationem Papæ reſeruatam in *Concilio Lateranenſi ſeſſ.11. Nicol. in ſuis Floſculis in verbo Prædicator num.25. & latius in Explic. cap. lib. 5. tit.39. de ſenten. excom. num.178. §.4.*

SVMMARIVM.

1 Ius deputandi Prædicatorem in qualibet Eccleſia ſuę diœceſis ſpectat ad Epiſcopum.

2 Pro vt etiam approbare prædicatores, licet electio ſpectaret ad alios.

3 Electio Prædicatoris in Eccleſia Cathedrali ſpectat ad Epiſcopum, & non ad Canonicos, & Capitulum non obſtante quacunque conſuetudine.

4 Eſt tamen in Electione Epiſcopi, vel ſeruare conſuetudinem, vel eligere prædicatorem ſed eligendo non poteſt compellere ad expenſas.

5 Sumptibus proprijs debet Epiſcopus Prædicatorem in Eccleſia Cathedrali conducere, ſi non adeſt conſuetudo immemorabilis in contrarium, quæ ab Epiſcopo probanda eſt 6. & 7.

7 In Parochialibus, & Collegiatis ad prædicatoris eleemoſynę præſtationem qui teneantur.

8 Electio prædicatoris in Eccleſijs inferioribus ſpectat ad Epiſcopum eorum impenſis, qui præſtare tenentur.

Vbi vigat conſuetudo quod Epiſcopos eligat, & Populus ſoluat eſt ſeruanda ibidem.

9 Non tamen eſt ſublata conſuetudo immemorabilis nominandi prædicatorem in Eccleſijs non Cathedralibus alijs quam Epiſcopo, qui ſi vellet eligere contra conſuetudinem alimenta, & eleemoſynam præſtare debet.

10 Vniuerſitas conſuetas eleemoſynas Concionatoris diminuere non poteſt.

11 Si dubitatur quorum ſumptu ſit conducendus Concionator tenetur Epiſcopus interim ſubire hoc onus.

12 Sed ſi vniuerſitas fuit ſolita ſoluere eleemoſynam, & controuerſia ſit de iure eligendi, tunc Vniuerſitas tenetur ad hanc præſtationem.

13 Conſuetudo attendenda eſt in materia ſolutionis eleemoſynæ Concionatoris.

14 Ceſſante verò conſuetudine quis teneatur.

15 Vniuerſitas vbi habet ius nominandi intra quod temporis ſpatium nominare debet. Lim. vt n.16.

17 Electus in tempora ab Vniuerſitate ſi nolit, vel non poſſit accedere ad prædicandum non amittit Vniuerſitas ſuum ius.

ADNOTATIO II.

Prædicatoris electio, & ſolutio eleemoſynæ, quibus pertineat.

1 IVs deputandi Prædicatorem in qualibet Eccleſia ſuæ diœceſis ſpectat ad Epiſcopum, & non ad Parochos, ſeu alios vt bene deducitur ex decretali Epiſtola *Innocentij III. in cap. excommunicamus §. quia vero de hæretic.* vbi anathemate feriuntur prædicationis officium vſurpantes ſine licentia Epiſcopi, vel Sedis Apoſtolicæ, *& in cap. cum ex iniuncto eod. tit. cap. ſicut eod. tit. cap. adicimus 16. quæſt.1. & ſtatutum fuit. in concil. Lateranen. in cap. inter cætera de offic. Ordina. & in Concilio Trident. ſeſſ.5. de reform. cap.2. & ſeſſ. 24. de reform. cap.4. & ita fuiſſe à Congregatione Epiſcoporum decisum, ſeque ita practicaſſe teſtatur Leo in Theſaur. fori Eccleſ. cap.8. num 4. Zerol. in prax. Epiſcop. par.1 verb. prædicatio §.7. Armendar. in addit. ad recompillat. legum Nauarræ lib.4. tit.30. l. 3. de prædicator. ſacra ſcript. num.2. Campan. in diuerſ. iur. Canon. rub.12. cap.13. num.14. Barboſ. in Concil. Trid. ſeſſ.5. de reform. cap 2. num.5. & ſeſſ.24 de reform. cap.4. num.2. & de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.76. num.5 & Magiſtraliter firmauit Rot. coram Merlino deciſ.234. à num 60. vſque ad 74. par. 6. recent.*

2 Amp. vt etiam approbare Prædicatores ſpectet ad Epiſcopos, licet electio ſpectaret ad alios vnde Sacra Congregatio cenſuit Communitatibus ac Dominis temporalibus locorum, ſi ſint in quaſi poſſeſſione nominandi Concionatores non licuiſſe, ſeu licere eoſdem deputare, ſeu conſtituere ſed tantum nominare, ſeù præſentare locorum Ordinarijs, ac proinde Epiſcopus reijcere poteſt patentem nominationis conceptam his verbis, *Eligimus, & deputamus, ac electum, & deputatum declaramus:* vt in vna, *Caſcaten. 17. Septembris 1655. vt in Regeſt. eiuſdem Sac. Congreg. Epiſcop. fol.252.* deciſum refert *Nicol. in ſuis floſculis in verb. Prædicator. n 15.*

3 Amp.2. vt in Eccleſijs Cathedralibus electio, & deputatio Prædicatoris ſemper ſpectat ad ſolos Epiſcopos, nulla habita ratione cuiuſcunque conſuetudinis, etiam immemorabilis, adeo vt Capitulum, & Canonici non poſſint ſe de cætero intromittere in huiuſmodi deputatione, & ita Sac. Congreg. Concil. cenſuiſſe teſtatur, *Steph. Vrceyus ad 24 Conſtitutiones ex iure antiquo deſumptas, & per Concilium Trident. innouatas conſtit.5. num 10. Armendar. in addit. ad recompil. legum Nauarræ lib.4. tit.30. l.3. de prædicator. ſacra ſcriptura num.21. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.76. num.6 cum ſeq. & in Concil. Trid. ſeſſ.5. de reform. cap.2. num.6. & 8. Gauant. in Manual. Epiſcopor. in verbo Concio ſacra n.21.*

4 Erit tamen in electione Epiſcopi vel eligere, & deputare Prædicatorem in ſua Cathedrali, vel ſeruari conſuetudinem etiam ab immemorabili tempore introductam nominandi Prædicatorem ab Vniuerſitate, ſeu alijs, adeo vt ſi ipſe non ſeruando conſuetudinem eligat non poſſit alios compellere ad expenſas, prout è conuerſo compellere poteſt ſi alijs relinquat nominationem, vt deciſum refert *Armendar in addit. ad recompil. leg. Nauar. lib.4. tit.30. l.3. de prædicator. Sacræ ſcriptura num.11. & 17. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop alleg.76. num.11. & in Concil. Trident. ſeſſ.5. de reform. cap. 2. num.7. Gauant. in Manual. Epiſcopor. in verbo concio ſacra n.22.*

5 Sumptibus vero proprijs debet Epiſcopus Prædicatorem in Eccleſia Cathedrali conducere non obſtante quibuſcunque conſuetudinibus, & immunitatibus, & ita decreuiſſe *Pium V.* refert *Armendar loco citato num.5. & 16.* ſubditque poſtea *Gregorium XIII.* ſtatuiſſe deinceps rationem habendam eſſe conſuetudinis immemorabilis, *Barboſ. in Concil. Trid. ſeſſ.5. de reform. cap 2.*

6 *num.9.* Ac proinde ſi Epiſcopus prætendat etiam in Cathedrali communitatem teneri præſtare eleemoſynam, ad eundem incumbit onus probandi immemorabilem, & ita in vna Sutrina reſolutum fuiſſe teſtatur *Sel. in Select. canon. cap.23 num.*

Digitized by Google

num. 22. quem allegat Barboſ. in Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reform. cap. 4. num. 10.

7 Ceſſante vero conſuetudine dare Prædicatoribus eleemoſynam in Cathedrali ſpectat ad Epiſcopum, in Parochiali vero ad Parochos, & in Collegiatis ad Capitulum, ſi qui curam habent animarum per ſe prædicare vel nolint, vel nequeunt, *Diana reſol. moral. par. 3. tract. 5. Miſcellan. reſol. 71. in princ.* vbi ſubdit eos, *qui decimas percipiunt teneri ad ſalarium, Parochianos vero ad expenſas victus Nicol. in ſuis floſculis in verb. Prædicator n. 22.*

8 Amp. 3. vt in alijs Eccleſijs inferioribus ad Epiſcopum quoque pertinet electio, eorum impenſis, qui illas præſtare tenentur. nam vbi viget conſuetudo quod Populus ſoluat Concionatori ab Epiſcopo deputato, ea eſt ſeruanda, & poteſt hoc caſu Epiſcopus communitatem cogere alias non niſi Prædicator electus fuerit ab ipſa Vniuerſitate, *Nicol. in explicat. canon lib. 1. tit. 31. de offic. ord. n. 6. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſc. alleg. 76. n. 12. & in Concil. Trid. ſeſſ. 5. de reform. cap. 2. n. 11. & 12. Aldan. in compend. canon. dec. lib. 1. tit. 4. num. 5. Gallet. in Margarita caſuum conſcientiæ verb. Prædicare Gauant. in manual. Epiſcoporum in verbo concio Sacra num. 23. & ita ſæpe declarauit Sacra Congregatio Concilij, & ſignanter in Præneſtina 13. Ianuarij 1618. ſcilicet Sacra Congregatio audito Vniuerſitatis Ienazzani Procuratore cenſuit ex ſcripturis ac Iuribus exhibitis adhuc non conſtare de legitima conſuetudine eligendi Concionatorem, ac proinde Illuſtriſſimũ Epiſcopum eſſe manutenendum in quaſi poſſeſſione eligendi, interimque Vniuerſitatem teneri eidem Concionatori electo conſuetam eleemoſynam erogare.*

Et in Nepeſina 18. Ianuar. 1636. Sacra Cong. cenſuit electionem Prædicatoris in terra Mazzani eſſe facien. ab Epiſcopo ſumptibus Communitatis, ſi illas, alias non probauerit, idcoque præfigendum eſſe illi terminum ad probationes faciendas; prout etiam cenſuit in Squillacen. 3. Septembris 1623. & in Senogalien. 23. Nouembris 1630.

Prout etiam cenſuit Sac. Congreg. Epiſcoporũ & Regularium ſub die 15. Aprilis 1603. Ordinare alla Cõmunità, che paghi il Prædicatore mandato dall' Ordinario ſenza pregiuditio delle ſue raggioni, & in alia Vrbeuetana 16. Febr. 1604. Il Veſcouo deue eſſer manutenuto in poſſeſſo di nominare il predicatore, e la Communità sforzata à pagare l'elemoſina.

9 Non tamen ſublata eſt immemorabilis conſuetudo, quà facultas nominandi Prędicatorem in Eccleſijs non Cathedralibus alteri quam Epiſcopo competat, vt dixit *Rot. deciſ.* 234. *num.* 80. *par. 6. recent.* & tradunt *Armendar. in addit. ad recompil. legum Nauarra lib. 4. tit. 30. num. 15. Stephan Vveymſ. ad 24. conſtitutiones ex iure antiquo deſumptas, & per Concil. Trid. innouatas conſt. 5. num. 13. Barboſ. in Concil. Trid. ſeſſ. 5. de reform. cap. 2. nu. 10. Gauant. in Manual. Epiſcop. in verbo Concio Sacra nu. 24. & num. 25.* ſubdit quod ſi Epiſcopus velit eligere Concionatorem contra conſuetudinem, alimenta, & eleemoſynam eidem præſtare debet, vbi ita cenſuiſſe *Sac. Congreg. Epiſcop. 6. Februarij 1618.*

10 Vniuerſitas verò conſuetas eleemoſynas ſoluere tenetur, nec illas poteſt diminuere, eaſque ad certam paruam quantitatem reducere, & ita deciſum *in Viterbien. Ciuitatis Vetulæ de Menſe Septembris 1620. refert Sel. in ſelectis canon. cap. 23. num. 22. & ita etiam reſpondiſſe Sac. Congreg. Epiſcopo Caſſanen. Nuncio Neapolitano 3. Iulij 1590. teſtatur Nicol. in ſuis floſc. in verbo Prædicator. num. 21. Barboſ. in Concil. Trident. ſeſſ. 5. de reform. cap. 2. num. 11.*

11 Si autem dubium ſit quorum ſumptu ſit conducendus Concionator pro quadrageſima tenetur Epiſcopus interim ſubire hoc onus, & proprio ſumptu conducere Concionatorem, vt deciſum refert *Zerola in prax. Epiſcopal. par. 1, verb. prædicatio § 7. Gallet. in margarit. caſ. conſcienſ. verb. eleemoſyna 1. Aloyſ. Ric. in coll. deciſ. cal. 1776. & in prax. for. Eccleſ. deciſ. 546. in 1. edit. alias reſol. 468. in 2. edit. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 76. num. 15. & in Concil. Trident. ſeſſ. 5. de reform. cap. 2. num. 12. Diana reſol. moral. par. 3. tract. 5. Miſcellan. reſol. 71. verſ. ſed quod dictum eſt.*

12 Sed ſi Vniuerſitas fuit ſolita ſoluere eleemoſynam, & ſubminiſtrare huiuſmodi ſumptus, & controuerſia ſit de iure eligendi, tunc Vniuerſitas tenetur ad hanc præſtationem, vt cenſuit *Sacra Congregatio Epiſcoporum, & Regularium in vna Nolana die 16. Decembris* 1582. nempè, *Mentre ſi fanno le proue del quaſi poſſeſſo, il Veſcouo può elegere, e la Communità deue pagare*, iuxta tradita pee *Dian. loco citato*

13 Semper tamen conſuetudo attendenda eſt in materia ſolutionis eleemoſynæ Concionatori vt

14 obſeruat *Diana loco citato*, ſi verò nullum adeſt ſolitum in Parochialibus Parochus debet ſoluere, ſi habeat redditus ſufficientes, cum ſit proprium onus ipſius Parochi per ſe ipſum, vel per alium idoneum verbum Dei prædicare vt diſponit *Concil. Trid. ſeſſ. 5. de reform. cap. 2.* ac proindè ſi per ſe ipſum non poſſit debet per alium proprijs expenſis ſupplere, ſi vero ſit pauper, & exiguos habeat redditus Populus ſupplere tenetur, cum ſit rationi conſonum ſi recipit ſpiritualia, contribuat temporalia, *Barboſ. de offic. & poteſt Epiſcop. alleg. 76. num. 16.*

15 Vbi autem Vniuerſitas habet electionem, nominare debet coram Ordinario per totum Menſem Nouembris Quadrageſimæ præcedentem, & ſi præſentatus fuerit reiectus alium per totum ſequentem Menſem Decembris nominare poteſt, alias tranſacto dicto tempore ius amittit, & deuoluitur ad Epiſcopum, & Communitas nihilominus tenetur expenſas ſubminiſtrare iuxta ſolitum, vt deciſum refert *Nicol. in ſuis floſculis in verbo Prædicator num. 1. in vna Roſſanen. pro Vniuerſitate Coriolani* 10. *Decembris* 1591, *in Regeſt. fol. 386. & in Caſſanen. 11. Iunij 1627. in Regeſt. 277. & in Marſicen. 13. Aprilis 1612. Regeſt. 42. ac in Meliten. 22. Iunij 1621. eodem Regeſt. 87.*

16 Si verò electio notificaretur re integra parum poſt terminum elapſum admitti debet ſaltem ex gratia, vt in vna *Noceræ die 29. Ianuarij* 1627. *Regeſt. fol. 36. deciſum refert Nicol. loco citato num. 2.*

17 Quando verò electus in tempore nolit, vel non poſſit accedere ad prædicandum, non debet Vniuerſitas priuari ſuo iure, cum non proueniat eius culpa, vt in *Narnien. 24. Februarij* 1612. *Regeſt. fol. 22. pariter deciſum refert Nicol cod. loco n. 3.*

vbi

vbi ſubdit niſi id accideret in vltimis diebus ante quadrageſimam, quia tunc prouidebit Epiſcopus, nec Communitas recuſare poterit Prædicatorem recipere, & ſolitam eleemoſynam contribuere, iuxta reſolutionem *in vna Montis Phaliſcorum emanata ſub die* 18. *Septembris* 1648. *Regeſt. fol.*7.

PRÆNESTINA HOMICIDII.

ARGVMENTVM.

Clericus ceſſante incorrigibilitate pro ſimplici homicidio non traditur Curiæ Sæculari, ſed hodie ad triremes tranſmittitur, & ab ordinibus beneficijs, & priuilegijs deponitur.

Homicidium calore iracundiæ commiſſum mitius, & extra ordinem punitur, dummodo ira ſit magna, exorta ex iuſta, & non ex iniuſta cauſa.

SVMMARIVM.

1 Clericus pro ſimplici homicidio qua pæna puniatur, 2. & 3.
4 Teſtis omni exceptione maior, quis ſit.
Duo teſtes an ſufficiant ad condemnandum, ibidem.
5 Teſtes duo non omni exceptione maiores ſupplentur ex adminiculis.
6 Vulnus fuiſſe mortale, & ex eodem vulneratum deceſſiſſe ſtatur relationi Medici, vel Cherurghi.
7 Teſtis minor 20. annorum non probat præcipuè in criminalibus Contrar. n.8.
9 Impubes, & Pubes an, & quando ad teſtificandum admittantur. 10. & 11.
12 Teſtis inimicus non probat.
13 Inimicitia vt operetur non ſufficit probatio in genere, ad agnoſcendum an ſit grauis, vel leuis.
14 Inimicitia leuis, & non capitalis oritur ex altercatiuno verborum.
15 Leuis inimicitia etiam in criminalibus non repellit teſtem.
16 Sed arbitrio Iudicis relinquitur an ſit repellendus, vel admittendus.
17 Inimicitia an ſit grauis, vel leuis arbitrio Iudicis relinquitur.
18 Reconciliatio tollit indicium inimicitiæ.
19 Producens articulos, interrogatoria, exceptiones cenſetur tacite fateri omnia in eis contenta.
20 Inconſulto iracundiæ calore quando quis delinquere dicatur.
21 Delictum ira commiſſum mitius punitur.
22 Amp. etiam ſi delinquens modum inculpatæ tutelæ exceſſerit.
23 Prouocatus delinquendo non dicitur in dolo, ſed in culpa & extra ordinem puniendus.
24 Amp. etiam pro offenſione facta Cognatis, & Sociis.
25 Offenſio facta vni ratione affectus cenſetur facta alteri.
26 Ira non præſumitur niſi probetur, ſed ex cauſa præambula præſumitur.
27 Calor iracundiæ ad hoc vt excuſet à pœna ordinaria debet prouenire ex iuſta cauſa.
28 Iracundia affectata. & orta ſine cauſa, & naturæ vitio non excuſat delinquentem.
29 Ira qualis eſſe debet ad excuſandum delinquentem.
30 Declaratur conſ. 2. Farinac.
31 Pater, & Maritus occidens filiam, & vxorem non in ipſo actu adulterij, vel ſtupri non excuſantur à pæna.

DECISIO XCII.

IOannes Clericus Præneſtinus monitus Birruarios Curiæ Sæcularis iniurijs, & contumelijs male Agabitum germanum fratrem vexaſſe, ſubitanea ira commotus illico ad Plateam Præneſtinæ Ciuitatis ſe contulit, vbi turmatim præfati Birruatij permanebant, & dicto adſtantibus, *alla larga chi non ci hà che fare*, manuale tormentum quod geſtabat aduerſus eoſdem exonerauit, ex cuius ictu lethaliter vulneratus remanſit vnus ex præfatis Birruarijs, qui die immediatè ſequen. ex eodem vulnere ex hac vita migrauit; vnde animaduerſa criminis grauitate, de cuius perpatratione ex proceſſus reuolutione plenè docebatur, ad triremes per quinquennium condemnan-
1 dum fore duxi. Etenim pro ſimplici homicidio ceſſante incorrigibilitate omnes concludunt Clericos non eſſe Curiæ Sæculari tradendos, *Farinac. in tit. de homicid. quæſt.* 119. *num.* 46. *Vermigliol. conſ. crim.* 64. *num.* 5. *Cartar. deciſ.* 66. *num.* 48. ſed ad triremes hodie apud nos tranſmittendos, vt teſtatur *Farinac. dicta quæſt.* 119. *num.* 55.

2 Et iuxta diſpoſitionem ſacrorum canonum Clericus propter ſimplex homicidium non degradatur actualiter vt tradunt *Abb. in cap. at ſi Clerici num.* 39. *de Iudic. Diaz. in pract. crim. canon. cap.* 97. *Rol. conſ.* 4. *num.* 23. *lib.* 1. *Farinac. in prax. crim. quæſt.* 8. *num.* 80. *& de communi*, ita vt in hoc caſu nulla ſit controuerſia teſtatur *Bellet. diſquiſit. cleric. par.* 2. *tit. de pæn. Cleric. §.* 23. *num.* 2.

3 Et ſi poſt collationem beneficij cõmiſerit homicidium non punitur pæna ſanguinis, ſeù Curiæ Sæculari tradendus, ſed beneficijs eſt priuandus, à Clericalibus ordinibus, eorumque exercitio, omnique officio, deponendus, & in arctum Monaſterium, vel carcerem detrudendus, *cap. minor, cap. ſi Epiſcopus, cap. ſi quis viduam* 50. *diſ. cap. cum non ab homine* 5. *conſultationi tuæ de iudic. vbi Abb. num.* 26. *gloſ. in cap. ſicut dignum* 5. *Clericos verſ. conſilium de homicid. Abb. in cap. at ſi Clerici n.* 39. *de indic. Diaz. in pract. crim. canon. cap.* 97. *vbi Lopez. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 110. *num.* 10. *Farinac. quæſt.* 8. *num.* 79. *Bellet. diſquiſit. clerical. part.* 2. *tit. de pæn. Cleric. §.* 23. *num.* 1. *Ego ipſe in meo Plauſiaimo conſtitut.* 44. *à num.* 5. *& plurib. ſequen. Farinac. quæſt.* 8. *num.* 79. *&* 80.

Conſtat de delicto per depoſitiones octo teſtium, quorum duo ſignanter deponunt de viſu Ioannem ſcilicet exonerasse Cherubinam aduerſus Birruatium, eumque in terram vulneratum acclamantem Gieſu, Confeſſione cecidiſſe, qui
4 cum ſint omni exceptione maiores, eo quod nulla legitima exceptione repelli poſſunt, *Farinac. qui alios copioſe allegat. in tit. de teſtib. quæſt.* 62. *in prælud. num.* 1. *& plurib. ſequen.* exuberant ad condemnandum reum etiam ad pœnam ordinariam, *Bero. in cap. at ſi Clerici de iudic. in pract.* 5. *fin. qu.* 66. *verſ. debes etiam ſcire*, *Maſcard. de probat. lib.* 1. *concluſ.* 461. *num.* 1. *Farinac. conſ. crim.* 139. *num.* 14. *tom.* 2.

Quorum dicta adminiculantur atteſtationibus ſex aliorum teſtium deponentium de cauſa homicidij, de acceſſu Ioannis ad locum commiſſi criminis cum delatione Archibuſej, de eius exoneratione, & vulnere Birruario illato, de arrepta fuga poſt exonerationem, & confugio habito ad Cathedralem Eccleſiam Diui Agabiti,
5 & ſimilibus concernentibus facti ſeriem, vndè ſuppletur defectus aliorum duorum teſtium, quatenus etiam non eſſent omni exceptione maiores, ſecundum *Alexand. in l. ſi duo Patroni nu.* 7.

ff. de

ff.de iure iurand. Farinac. qui alios allegat.conſ.crim.
139.num.15.tom.2.
6 Vulnus autem illatum Birruario fuiſſe mortale, & ex eodem vulnere deceſſiſſe deducitur ex
relatione Cherurghi, cui ſtandum eſt, Boſ.in tit.
de homicid.num.115.Clar.in §.homicidium num.34.
in prin.Maſcard.de probat.lib.2. concluſ.1034 nu. 5.
& ſeq.Farinac.quæſt.127.num.101. & 105. & hanc
ſententiam ab omnibus receptam ait Plane.lib.1.
delictor.cap.23. num.6.
Nec prætendatur Carolum Piſtoiam primum
teſtem, qui de viſu deponit eſſe minorem 20. an-
7 norum, ac proinde nullam fidem mereri, ad tex-
tum in l.teſtimonium ff de teſtib. gloſ. in l.inuiti la 2.
verb.ſed nec pupillis, verſ.in cauſa criminali ff.eod.
tit.cum alijs congeſtis per Farinac.de teſt. in tit.de op-
8 poſit.contra perſon.teſt.quæſt.58.num.10. quia quid,
quid ſit de iure communi contrarium ſeruatur
in praxi vigore Conſtitutionis Marchiæ in lib. 4.
cap.17. vbi expreſsè diſponitur, quod in omni-
bus maleficijs, vel quaſi mulieres, ac minores
20.annorum,maiores autem 14.ad teſtimonium
perhibendum admittantur,& eorum dicto, & at-
teſtationi plena fides detur, non obſtantibus fi-
liatione, ſexu, & minori ætate, Farinac. dicta
quæſt.58.num.11.
9 Impubes autem ad hoc vt à teſtificando non
repellatur tam in ciuilibus, quam in criminali-
bus ſufficit quod ſit pubertati proximus, cum
doli capax à iure reputetur, per text in §. in ſum-
ma inſtit.de oblig.quæ ex delict.naſcunt, & in l.exci-
piuntur ff.ad Sillan. Farinac.de teſtib.quæſt.58.n.15.
& conſ.crim.29. num.2.tom.1.
10 Quinimo pubes factus non prohibetur teſtifi-
cari, de ijs, quæ vidit in pupillari ætate, dum-
modo ea, ſuper quibus deponit, talia ſint, vt
tempore pupillaris ætatis caderent in ſenſu, &
intellectu pupilli, nam tunc bene poteſt de eis
teſtificari, ſecus autem ſi deponeret de ijs, quę
non cadunt in pupilli ſenſu, & intellectu, tunc
enim eius teſtimonium non valet, Maſcard. de
probat.lib.3.conclu.1246.num.11.Clar.in prax.§.fin.
qu.24.verſ.vidi quandoque in fin. Campeg. de teſtib.
reg.112.in 6.fallen.& reg.250. verſ.quod intelligas,
iuncto verſ.2. latiſſimè in fin. cum alijs per Farinac.
quæſt.58.à num.53. vſque ad 66.
11 Et ad probandum factum quod ęque cadit
ſub ſenſu impuberis, ſicut ſub ſenſu maioris te-
ſtis impubes admittitur, vt ſi agatur vt in præ-
ſenti de viſu perſonæ bene notæ, & cognitæ ab
ipſo impubere, vel minore, nam tunc ceſſat om-
nis ratio impeditiua teſtimonij ipſius impuberis,
quod ſcilicet quidquid videt, aut audit igno-
ret, Igneus in l.excipiuntur num.36. verſ.ſed vltra,
& poſt. num. 38. ff. ad Syllanian. Campeg. de teſtib.
reg.250.n.2.& ſeq.Farinac.qui alios allegat.conſ.29.
num.7.tom.1.
12 Prout neque aduerſatur exceptio inimicitiæ,
quæ obijcitur contra Ioannem Polidorum alium
teſtem ad repellendum eius dictum,iuxta textum
in l.3. vbi DD. ff de teſt.l.1. §. præterea ff.de quæſt.
Authen.ſi teſtis productus C. de teſt. & tradunt DD.
copioſe relati per Farinac.in tit.de teſt.quæſt.53. n.3.
& conſ.60. num.13. ac conſ.79. num. 6. Vermigliol.
conſ.crim.90. num.10.
13 Quia de ea non conſtat, & teſtes ad defenſam
examinati cum deponant de eadem tantum in
genere non remanet plenè, & perfectè probata,
vt cognoſci poſſit, an grauis, vel leuis inimici-
tia inter Clericum Bellezzam, & dictum Ioan-
nem exoriri potuerit, Gram. conſ.12. num. 10. &
vot.34.num.4. Io.Zilet.conſ.crim.110.num.25.to.1.
Farinac.conſ.104.num.17.tom.1.& conſ.193. n.23.
tom.2.Vermigliol.conſ.15.num.10.
14 Et in omnem caſum, ex verborum ſimplici
altercatione inter eoſdem ſecuta cauſa nonnullo-
rum computorum, inimicitia leuis, & modica
non autem capitalis reſultare potuit, Farinac.
conſ.130. num.8. & 9. & conſ.147. num.28. tom.2.
15 Quæ leuis inimicitia etiam in criminalibus non
16 repellit teſtem, ſed arbitrio Iudicis relinquitur
an velit repellere, vel admittere, gloſ.in cap. 2.in
verbo accuſatores 3.quæſt.5.& in cap. cum opporteat
in verbo inimicos de accuſ. Franciſ.Curt.Papienſ. in-
ter tract de teſt.diuerſ concluſ.52.n.102.fol.mihi 190.
17 prout etiam, quæ ſit grauis inimicitia, & quæ
non Iudicis arbitrio relinquitur an velit repelle-
re, vel admittere, Menoch. de arbitrar. caſ. 110.
num 3. Farinac. in tit. de indic. & tortur. quæſt. 49.
num.85.& in tit.de teſtib. quæſt.53. num.57. & con-
ſil.102.num.14.tom.1. cuius arbitrium in præſen-
ti debet eſſe pro admiſſione, cum poſt dictam
altercationem, Bellezza, & Ioannes nunquam
pro inimicis habiti fuerunt, nec ſe pro inimicis
18 tractauerunt, vnde potius amicitia, & reconci-
liatio reſultat, quæ tollit inimicitiæ indicium,
Farinac.conſ.127.num.2. Vermigliol. conſ. crim.30.
num.8.& 20.& conſ.33.num.16.& conſ.382. n.12.
idem Farinac. conſ.138. num.8. in fin. & conſ. 193.
num.25. tom.2.
Et demum ceſſare videtur omnis difficultas,
quia concurrit confeſſio eiuſdem Clerici Bellez-
zæ, quæ (licet ipſe in ſuis conſtitutis ſteterit in
negatiua) ſatis reſultare animaduertebant ex
proceſſu defenſiuo, ex productione articulorum,
& teſtium depoſitionibus ad defenſam examina-
torum, quibus probare voluit ad relationem
Nicolai Martinucij de inſulto facto à Birruarijs
Agabito germano fratri, vehementi ira commo-
tum illico arrepto Archebuſeo, è vinea vbi re-
periebatur diſceſſiſſe, & ad Plateam Ciuitatis
Præneſtis præceps ad delinquendum feſtinaſſe,
19 producens enim poſitiones, & articulos, exce-
ptiones, interrogatoria, & ſimilia cenſetur taci-
tè fateri omnia in eis contenta, l. cum precum C.
de liberal.cauſ. Authent.ad hac C. de fid.inſtrument.
cap. cum olim in fin. de Cenſib. Maſcard. de probat.
concluſ.347.num.16. & concluſ.348. num.48. lib.1.
Farinac.conſ.crim.50. num.30. tom.1.
20 Adhanc autem pœnam euitandam deduceba-
tur homicidium inconſulto iracundiæ calore
commiſſum fuiſſe vtpotè quia inconſulto delin-
quere dicatur, qui abſque præmeditatione, vel
ratiocinatione, calore iracundiæ, vel iuſto do-
lore, aliquo animi affectu, impetu, vel inflam-
matione ad delinquendum trahitur, vt com-
probat Menoch. de arbitrar. caſ. 361. numer. 8.
& 9.Cabal.tract.de omni genere homicid.num.173.
21 Ac proinde delictum tamquam ita commiſſum
mitius puniendum eſſe, cum dolo careat, quod
inconſulto iracundiæ calore fit, ira autem ſæpè
etiam innocentes ad crimen adducit, propterea
ex-

excuſat à culpa, & minuit delictum, *l.2. ibi ſeù calorem C. de abolit. l. aut facta §. cauſa*, ibi cum quis per iram ab extraneo pulſatus, *ff. de pœn. cap. ſi quis iratus vbi gloſ. 12. quæſt. 3. & cap. ira 11. qu. 3. latè Tiraq. de pæn. temperan. caſ. 1. n. 1. Boſſ. in tit. de homicid. n. 60.* vbi auctorit. D. Auguſtini ſubdit difficilius eſſe iram temperare, quam miracula facere *Clar. in §. fin. quæſt. 60. verſ. eſt etiam Vermigliol. conſ. 43. num. 3. Farinac. in tit. de pæn. temperan. quæſt. 91. num. 1. & pluribus ſequen. & conſ. 66. num. 5. in fin. tom. 2.*

22 In nihilo refragante ſi delinquens inculpatæ tutelæ modum exceſſerit, cum ignoſcendum ſit ei, qui prouocatus verbis, aut facto ſe vlciſci
23 voluit, quia prouocatus delinquendo non dicitur in dolo, ſed in culpa, & ſic non de dolo pæna ordinaria, ſed de culpa extra ordinem punitur, *l. qui cum minor §. libertus ff. de bon. libert. Nouel. in tract. ad defenſ. num. 79. verſ. prouocatus, Tiraq. de pæn. temperan. caſ. 1. num. 3. 5. & 6. Clar. in §. fin. quæſt. 60. verſ. tunc quæro, Farinac. quæſt. 91. n. 7. Gratu deciſ. 5. num. 1.*

24 Quamuis calor iracundiæ, iuſtuſque dolor emanauerit ex offenſione, & iniuria illata agnatis, Cognatis, & Socijs, vt in præſenti, ex
25 regula generali quod offenſio facta vni, cenſeatur ratione affectus facta alteri, *Vermigliol. conſil. 44. num. 2. & 3. Farinac. quæſt. 126. num. 214. & quæſt. 105. num. 38. & ſeq.*

26 Et licet ira non præſumatur niſi concludenter probetur, tamen quando conſtat de iræ occaſione, abſque alio præſumitur quis motus ex eadem cauſa præambula, vt Philoſophorum, & Medicorum auctoritatibus, probant *Dec. & Cagnol. in l. quidquid ff. de reg. iur. cum alijs adductis per Farinac. quæſt. 91. num. 43. par. 3.*

27 Quæ licet vrgere videbantur, ceſſant nihilominus in præſenti, quia calor iracundiæ ad hoc vt excuſet à pœna ordinaria debet prouenire ex iuſta cauſa, & Doctores agentes de hac excuſatione loquuntur de iracundia iuſta vt ſi maritus occidat vxorem repertam in adulterio, vel quid ſimile, iuxta terminos *l. ſi adulterium §. Imperatorem ff. ad l. Iuliam de adulter.* ſecus autem ſi ira prouocat ex cauſa iniuſta, *Felin. in cap. ſicut nu. 3. poſt med. verſ. & maximè quando de iure iurau. Couar. in pract. tract. de homicid. §. 7. excuſat calor iracundiæ num. 5. Clar. in §. fin. quæſt. 60. num. 6. verſ. eſt etiam, Maſcard. de probat. concluſ. 1157. num. 68. ex Dec. & Cagnol. in regul. quidquid calore iracundia de reg. iur. Menoch. de arbitrar. caſ. 319. nu. 33. caſ. 361. num. 1. & lib. 5. præſumpt. 2. num. 117. Giurba conſ. crim. 17. num. 15. Spada conſ. 110. num. 2. & 14. tom. 1. Farinac. quæſt. 91. num. 13. & 38. Theſaur. deciſ. 178.*

28 Præcedens autem cauſa in præſenti caſu pænitus redditur iniuſta, quia ex prætenſis leuibus offenſis illatis à Birruarijs Agabito fratri ad ſimplicem relationem Nicolai Martenucci, re maturius non digeſta, non exoriri debebat ira adeo vehemens, vt eundem præcipitanter induceret ad occidendum, & ſi exorta fuit, cum eius vitio emanauerit, ex quo adeo ſine cauſa ad iram prorumpat, non efficitur proportionata iniuriæ, & ſufficiens ad excuſandum, & euadendam pœnam ordinariam vt benè exemplificat, *Spad. conſ. 110. num. 14. verſ. non obſtat tom. 1. Giurba conſ. crim. 17. num. 15. Farinac. quæſt. 91. num. 39.*

29 Vlterius adhuc effectum ira debet eſſe magna, ſcilicet quando quis ita concitatur, vt in totum à mente alienetur, & ſuus non ſit, & velut ebrius, & fatuus ad delinquendum trahatur, *Dec. in l. quidquid num. 8. verſ. & quantum ad iuſtam ff. de reg. iur. Nouel. in tract. ad defenſ. num. 83. Gail. obſer. 106 num. 12. lib. 2. Carrer. in pract. in tract. de homicid. §. 7. excuſat calor iracundiæ num. 6. Farinac. quæſt. 91. num. 40. Spada conſ. 110. num. 7. tom. 1.*

30 Quibus non aduerſatur, *Farinac. in conſ. 2. n. 3. tom. 1.* quia in eius caſu frater videns in ipſo actu inſultus alium fratrem ſanguilonentum, & pæne mortuum Archibuſei ictu, & ſtortæ pluribus, & læthalibus vulneribus ab inimico affectum, non eſt mirum ſi iuſto dolore motus ſpadone arepto facto inſultantis vim vi repellendo ad delinquēdum proruperit, vt à pœna ordinaria eſſet excuſandus, quæ non ſunt applicabilia in præſenti, dum ira, & dolor non emanauit in continenti in ipſo actu inſultus, ſed ad ſimplicem tertij relationem, nulla legitima concurrente cauſa, dum Agabitus à Birruarijs nullam in perſonam re-
31 ceperat læſionem, vnde non reputatur iuſtus, nec excuſat etiam Patrem, aut Maritum ſi non ipſo actu occidant filiam, aut vxorem repertam in adulterio, *DD. in l. vt vim ff. de iuſt. & iur. Farinac. de homicid. quæſt. 121. num. 116. & conſ. 141. à num. 4. tom. 2.*

Et ita &c.

SVMMARIVM.

1 Clericus non eſt beneficijs priuandus niſi ob graue crimen depoſitione dignum.
2 Priuatio beneficij ipſo iure non inducitur niſi ſit ipſo iure cautum.
3 Priuatus ipſo iure beneficio, an teneatur ſtatim in conſcientia illa dimittere
4 Male alienans bona beneficij afficitur pœna priuationis beneficij ipſo iure, & quomodo hoc procedat 5.
6 Clericus homicida non eſt priuatus beneficijs ipſo iure, ſed per ſententiam priuandus tum in ſimplici tum in qualificato homicidio. 7. & 8. Contrar. in qualificato, 9. Diſtingue vt nu. 10. etiam attenta diſpoſitione Sacri Concilij 11.
12 Committens homicidium efficitur irregularis, & incapax beneficij acquirendi, acquiſitum retinere poteſt donec priuetur. 13. & interim facit fructus ſuos 14 & poteſt etiam in Choro canere 15. Contrarium quod non facat fructus ſuos 16.
17 Clericus ſi commiſerit aſſaſſinium vacat ipſo iure beneficium.
18 Vacat ipſo iure beneficium in occidente, ſeù percutiente Cardinalem.
19 Vel in percutiente Epiſcopum, vel occidente.
20 Vel in occidente Rectorem ſuæ Eccleſiæ.
21 Beneficiatus occidens Prælatum, vel conbeneficiatum eſt priuatus ipſo iure beneficio.
22 Clericus defloratos Monialis deponitur ab omni ordine, & officio, & priuatur beneficijs.
23 Deflorator Monialis de iure ciuili punitur pœna mortis.
24 Falſificantes literas Apoſtolicas ſunt excommunicati, & beneficijs priuantur ipſo iure.
25 Beneficium vacat ipſo iure propter crimen hęreſis, & impetrari poſſunt etiam ante ſententiam 26. Contrarium num. 27
28 Amp. vt comprehendat filios hęreticorum natos, ſiuè ante, ſiue poſt Patris delictum.
29 Amp. vt vacent etiam penſiones filiorum hęreticorum.
30 Contrarium quod præfati filij non ſint priuati, nec priuandi beneficijs, & penſionibus.

Digitized by Google

32 Beneficium vacat ipſo iure per crimen ſimoniæ.
33 Simonia vero ad hunc effectum debet eſſe realis.
34 Conuentionalis inhabilem reddit ad beneficia obtiuenda, ſed non inducit vacationem obtentorum ipſo iure.
35 Eſt tamen ſimonia concludenter probanda, vbi agitur de priuatione beneficij.
36 Simonia conuentionalis non inducitur ex ſola pollicitatione.
Simonia mentalis non eſt punibilis.
37 Beneficium vacat ipſo iure ob crimen læſæ maieſtatis.
38 Limit. in crimine læſæ Maieſtatis commiſſo in Principem laicum.
Clericus non committit crimen læſæ Maieſtatis in Principem Laicum ibidem.
39 Beneficium vacat ipſo iure propter crimen ſodomiæ.
40 Et licet impetrari poſſit ante ſententiam retinens tamen valet vſque ad eius promolgutionem.
42 Vacat etiam ipſo iure per crimen falſitatis, vt ſi quis examini ſe pro alio ſupponat, & alij caſus recenſentur, qui etiam incurrunt excommunicationem.
43 Vacant ipſo iure beneficia offendentium litigantes in Romana Curia, & alios iuxta conſtitutionem Alexandrinam.
45 Amp. procedere etiamſi offenſio ſit facta extra Curiam dummodo lis ſit in Curia.
46 Bulla Alexandrina per bandimenta generalia eſt extenſa per totum ſtatum Eccleſiaſticum.
47 Adhoc vt habeat locum, quæ requirantur.
48 Beneficium vacat ipſo iure, quando quis inſordeſcit in excommunicatione poſt annum.
49 Quod quomodo, & quibus caſibus procedat declaratur.
50 Periurus an priuetur beneficijs.
51 Beneficium in quibus caſibus ipſo iure vacet remiſſiuè.

ADNOTATIO I.

Clericus ob delictum an, & quando priuatur beneficijs.

1 CLericus non priuatur beneficijs ob omne delictum, ſed in ijs tantum, quibus imponitur pœna depoſitionis, & ſic propter graue delictum, ſcilicet homicidium, ſimoniam, periurium, & in alijs caſibus à iure expreſſis, latè Selua de Benefic. 3.part.quæſt.2.& 3. Rebuf. in prax. tit.de mod. amitten. benef. num. 61. & 62. Mandoſ. de Signatur. gratia in tit.de priuat. in princ. Abb. in cap. at ſi Clerici num.34. de iudic. cum alijs relat. per Garz.de benef. part. 11. cap 10. à num. 1. cum ſeqq. vbi num.4. ſubdit quod in hac materia Iudices non multum deferre debeant diſpoſitioni antiquorum canonum, quia illi de facili imponebant pœnam depoſitionis.

2 Nullum vero crimen etiam priuatione dignum inducit priuationem beneficij ipſo iure, niſi ſit iure cautum, ſed eſt priuandus per ſententiam, cap. presbyter 81. diſtinct. cap. Clericis ne Cleric. vel Monac. cap. ex literis de exceſ. Prælat. Abb. in cap. fin. num.2. eod.tit. & in cap.querelam num.3. verſ. ſed in illis dubito de iure iur. & in cap.cum in noſtris num.22. de conceſ.præben. Felin. in cap.2.num.3.de reſcript. & in cap.inquiſitionis num.3.& 4. vbi etiam Anan. de accuſat. Mandoſ. de Signatur gratiæ tit. de priuat. in princ.& verſ ſciendum eſt, Planc.de delict.cap.11.n.2. Couar.in Clement.ſi furioſus part.2.§.3.num.6.de homicid. Tolet. in ſumm. lib.1.cap.88.num.6. vbi confutat gloſs. & Archi-iac. in cap. ſtudeat 50. diſtinct. prout etiam docent Gabr. conſ.166.lib.1. & conſ.187. lib.2. Farinac.in prax. crim. quæſt.19.num.46. Bellet. diſquiſit. Clerical.part.2.tit.de pœn.Cleric. §.23.n.3. Garz. de benef.part.11.cap.10. num.5. Azor. inſtit. moral. part.2.lib.7.cap.18. in princ. & part.3. lib.2. cap.16.quæſt.1.Capel. Tholoſ.deciſ.208.nu.1. Achil. deciſ.366.de pœn.Rot.deciſ.769.nu.2.part.1.diuerſ.

3 Qui autem commiſit crimen, ſeu delictum propter quod incurrit pœnam priuationis beneficij ipſo iure, an amittat ſtatim titulum, ita vt teneatur ſtatim in conſcientia illum dimittere hinc indè referuntur Doctorum ſententiæ à Garz. de benefic. part.11.cap. 10. à num.7. vſque ad 37. ſed ipſe num. 38. de veriori credit, quod ita priuatus ipſo iure, vel ipſo facto beneficijs, ſeu officijs publicis teneatur in conſcientia illa dimittere, non ſolum poſt ſententiam, ſed etiam ante.

4 Malè alienans bona beneficij afficitur pœna priuationis eiuſdem beneficij ipſo iure, non tamen habet locum hæc pœna, niſi præcedat ſententia declaratoria facti, ſcilicet alienationem factam fuiſſe, vndè reſultat effectus iuris, ſcilicet pœna priuationis ex relatis per Sanchez ad præcepta Decalog.lib.2.cap.202.num.20. Quaranta in ſum. Bullar. in verb. alienatio rerum Eccleſiæ num. 49. verſ.in pœna vero, Borboſ.de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.57.num.226. Farinac.conſ.205.ſub nu.32. Rot. deciſ.705.num.7.coram Amat.Dunozet.tom.2.

5 Limit. non procedere quando factum alienationis eſſet notorium, nec aliquod probetur, quod excuſationem præbeat, cum in notorijs ad executionem deueniri poſſit abſque alia ſententia declaratoria, Abb. in cap. peruenit il primo num.7. & ibidem Præpoſ. num.8. de appell. Bero. conſ. 176. num.96.lib.1.Gratian.diſcept.589.nu.19.tom.3.Rot. deciſ.705.num.8.coram Amat.Dunozet.

6 Clericus homicida non eſt priuatus beneficijs ipſo iure, ſed priuandum per ſententiam cap. cum non ab homine de iudic. cap. Clericis ne Cleric. vel Monac. cap. ex literis de excepc. Prælat. Garz.de benef. part.11.cap.10.num.39.tom.3.

7 Quod procedit non ſolum in ſimplici homicidio, Couar.in Clement. ſi furioſus 2.part.§.3.num.6. Clar.in § homicidium num.21. Io: Vela de pœn. delictor. cap.15. pag. 74. Zerol. in prax. Epiſc. 1. part. verb. priuatio §. 1. & 2. part. verb. Clericus §.6. & verb.homicida §.11. Diaz.in prax.crim.canon.cap 94. cum alijs per Garz. de benef.part.11.cap.10.num.40.

8 Sed etiam in homicidio qualificato Ioan.Ign.in l.neceſſarios §.non alias ff ad Sillanon. dicens, quod omnes Canoniſtæ, & Legiſtæ ita tenent Rufin. de benef. cap.1.num.59.Clar. in §.homicidium num.21. Gabr.conſ.196.lib.1.& 187.lib.2. P.Greg. de benef. cap.26. à num.7. Gonzal.ad reg 8.Cancellar gloſ.15. num.79.& 80.Azor.inſtit.moral.2.part.lib.7.cap.17. quæſt.1.Garz.de benef part.11.cap.10.num.41.

9 Contrarium vero, quod in homicidio qualificato beneficium vacet ipſo iure docet Felin. in cap. inquiſitionis num.5. de accuſat. Farinac. conſ.14. num.5. & in parricidio Rebuf. in prax. in tit.de modis amitten. benef.num.47.

10 In hac igitur materia, an beneficium vacet per homicidium diſtinctio eſt, quod aut non exprimitur in ſententia, & non vacat, ſecus autem è contra, ad text in cap.cum ſecundum de heret. in 6. cum concordan. per Garz. de benef. part. 11. cap. 10. num.98.Lotter. de re benefic. lib.3.quæſt.33.num.48. & ſeqq. de Luca in ſuo Theatr. veritat. tom.12. tit.de benefic. diſ. 73. num. 3. & ita diſtinguendo dixit

Rot. in Peruſina penſionis 29. *Ianuarij* 1663. *coram Cardinal Cerro*, vbi firmando regulam, quod per homicidium quoties non habeat qualitatem aſſaſſinij, vel aliam, ob quam de iure iſta pœna expreſsè ſtatuta non ſit, illa non intrat, ſecus è contra, quoniam tunc amiſſio beneficij non reſultat à delicto, ſed à ſententia.

11 Quod procedit etiam attenta diſpoſitione Sacri Concilij Tridentini *ſeſſ.* 14. *de reformat. cap.* 7. *Nauar. conſ.* 13. *de homicid. Emanuel Rodriq. quæſt. regular.* 1. *tom. quæſt.* 24. *artic.* 16. *& in ſumm. tom.* 1. *cap.* 179. *num.* 1. *Auila de cenſur.* 7. *part. diſ.* 6. *ſect.* 5. *dub.* 3. *in fin. Maiolus de irregularitate lib.* 5. *cap.* 48. *num.* 1. *Garz. de benef. part.* 11. *cap.* 10. *nu.* 45. *&* 46. vbi quod verba Concilii ſunt accipienda ſecundum ius antiquum, cum non exprimant contrarium, ſed tantum diſponant de incapacitate homicidæ ad acquirenda beneficia de nouo.

12 Et licet committens homicidium efficiatur irregularis, & ſic incapax beneficii, hoc tamen

13 intelligitur de beneficio acquirendo, ſecus de iam quæſito ante irregularitatis incurſum, cum retineri poſſit, antequam priuetur per ſententiam, *Rebuf. de pacif. poſſeſ. num.* 282. *alias* 226. *Nauar. in manual. cap.* 27. *num.* 251. *alias* 249. *verſ.* 5. *& in cap. cum contingit de reſcript.* 2. *rem. num.* 5. *& conſ.* 13. 41. *&* 43. *de homicid. & conſ.* 10. *de tempor. ordin. num.* 2. *& conſ.* 69. *&* 91. *num.* 2. *& conſ.* 97. *num.* 14. *de ſimon. in Flamin. Pariſ. lib.* 5. *de reſignat. quæſt.* 3. *à num.* 182. *Vgolin. de irregularit. cap.* 65. *§.* 2. *Sayr. de cenſur. lib.* 6. *cap.* 2. *num.* 24. *cum alijs per Garz. de benef. part.* 11. *cap.* 10. *num.* 47.

14 Immo homicida antequam beneficio per ſententiam priuetur facit fructus ſuos irreuocabiliter, *Felin. in cap. de quarta de præſcript. ex num.* 33. *Nauar. conſ.* 41. *de homicid. & conſ.* 69. *& conſ* 97. *n.* 1. *de ſimon. Pariſ. de reſignat. benef. lib.* 3. *quæſt.* 16. *nu.* 7. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancell. gloſs.* 15. *num.* 150. *Azor. inſtitut. moral.* 2. *part. lib.* 7. *cap.* 17. *quæſt.* 2. 2. *effect. Garz. de benef. part.* 11. *cap.* 10. *num.* 48. *Boer. dec.* 98. *num.* 4.

15 Etſi eſſet Canonicus poteſt etiam Canonicatui deſeruire, ſtando, & canendo in Choro, vt per *Nauar. conſ.* 14. *de reſcript. quod eſt* 43. *de homicid. Vgolin. de irregularit. cap.* 65. *§.* 4. *num.* 2. *Garz. de beneſic. part.* 11. *cap.* 10. *num.* 50. 51. 52. *&* 53: vbi ſubdit, quod ſuſpenſus ab ordine, ſeu ab officio poſſit canere in Choro, ſicuti poſſunt laici, & alios allegat.

16 Contrarium quod poſt priuationem teneatur reſtituere fructus perceptos à die commiſſi delicti, vel quos percipere potuit, ſiue extent, ſiue ſint conſumpti, & ſiue effectus ſit locupletior, ſiue non, tenet *Iul. Clar. in §. fin. quæſt.* 73. *num.* 9. *vbi allegat. Paul. de Caſtr. in l.* 1. *num.* 3. *C. de ijs, quib. vt indig. & de communi Diaz. in pract. crim. canon. cap.* 123. *Anton. de Burgos in cap. ad noſtram de empt. & vendit. num.* 34. *Gram. conſ. crim.* 54. *num.* 43.

17 Vacat tamen ipſo iure beneficium ſi Clericus commiſerit aſſaſſinium *cap.* 1. *de homicid. in* 6. *Bernard. Diaz. in prax. crim. cap.* 96. *num.* 1. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. gloſs.* 15. *num.* 76. *Gabriel. conſ.* 195. *n.* 5. *lib.* 1. *Garz. de benef. part.* 11. *cap.* 10. *num.* 54. *Bellet. diſquiſit. Cleric. part.* 2. *tit. de pœn. Cleric. §.* 23. *num.* 4. *latè Farinac. quæſt.* 123. *per totam Barboſ. de offic. Epiſcop. alleg.* 57. *num.* 238.

18 Ita pariter in occidente, ſeu percutiente Cardinalem, *cap. Felicis §. ſi qua vero feuda de pœnis in* 6. *Rebuſ. in prax. tit. de modo amitten. benef. n.* 39. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancellar. gloſs.* 15. *num.* 74. *Garz. de benef. part.* 11. *cap.* 10. *n.* 55. *Bellet. diſquiſit. Cleric. part.* 2. *tit. de pœn. Cleric. §.* 23. *num.* 4. *Barboſ. de poteſt. Epiſcop. alleg.* 57. *num.* 235.

19 Prout etiam in occidente Epiſcopum, vel eundem percutiente, *Clement.* 1. *§. à feudis de pœn. Petr. Gregor. Tholoſ. de benef. cap.* 26. *num.* 10. *Rebuſ. in prax. in tit. de mod. amitten. benef. num.* 39. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancellar. gloſs.* 15. *num.* 39. *Garz. de benef. part.* 11. *cap.* 10. *nu.* 56. *ex Tolet. cap.* 88. *verſ.* 7. *&* 8. *& Molina, quos allegat. de iuſt. tract.* 3. *diſ.* 65. *nu.* 7. *Bellet. diſquiſit. Cleric. part.* 2. *tit. de pœn. Cleric. §.* 23. *num.* 4. *Barboſ. de poteſt. Epiſcop. allegat.* 57. *num.* 237.

20 Vlterius vacat ipſo iure beneficium in Occidente Rectorem ſuæ Eccleſiæ, ſeu alterius proditoriè, *cap. in quibuſdam* 12. *de pœnis Rebuſ. in prax. tit. de modo amitten. benef. num.* 45. quod etiam extendit *Felin.* ad occidentes quemlibet Clericum, vel parentem, aut fratrem *in cap. inquiſitionis num.* 3. 4. *&* 5. *de accuſat. Gonzal. ad regul.* 8. *Cancell. gloſs.* 15. *nu.* 77. *& ſeq. Bellet. diſquiſit. Cleric. part.* 2. *tit. de pœn. Cleric. §.* 23. *num.* 4. *Barboſ. loco citato num.* 239.

21 Quod etiam extenditur ad beneficiatum occidentem Prælatum, vel Conbeneficiatum, is enim eſt priuatus ipſo iure beneficio, quod obtinet in ea Eccleſia, *cap. ex quibuſdam, de pœn. Bellet. diſquiſit. Cleric. part.* 2. *tit. de pœn. Cleric. §.* 23. *num.* 4. *Garz. de benef. part.* 11. *cap.* 10. *num.* 57. vbi contra Fælinum docet, quod textus *in dicto cap. inquiſitionis*, non ſolum loquatur de beneficio temporali, ſcilicet de feudo, ſed etiam de beneficio Eccleſiaſtico, *ex Rebuſ. Gabr. P. Greg. Tolet. Abb. Alex. de Neuo. quos allegat.* & hanc ſententiam pariter tenuiſſe *Rot.* patet ex deciſionibus per eum relatis, *à num.* 58.

22 Amp. Vt Clericus defloratur monialis cuiuſcumque gradus, & dignitatis ſit deponitur de iure canonico ab omni ordine ſacro, & officijs, ac beneficijs omnibus priuatur ipſo iure, & vlterius intruditur in arctum Monaſterium ad agendam pœnitentiam, *cap. ſi quis Epiſcopus, & cap. ſi qua Monacharum* 27. *quæſt.* 1. *ita Paul. Grillan. de pœnis omniſar. coitus quæſt.* 1. *num.* 18. *inter tractat. crim. diuerſ. fol. mihi* 418. *Diaz. in pract. canon. tit. de Monialibus cap.* 81. *col.* 3. *in fin. verſ. vndè concludendo Decian. tract. crim. lib.* 6. *cap.* 20. *de cognoſcente Monialem num.* 6. *post princ. verſ. de iure autem canonico, Marſil. in repetit. l. vnica num.* 56. *poſt med. verſ. ſi autem eſt Clericus C. de rapt. Virgin. Farinac. in tit. de delict. carn. tit. de ſacrileg. commiſſo cum Moniali per carnalem cognitionem quæſt.* 146. *num.* 26. *Franc. Marcb. deciſ.* 964. *num.* 4. *part.* 1. *Vermiglıol. conſ. crim.* 113. *num.* 1. vbi quod hæc ſit pœna ordinaria, & non extra ordinem, & nouiſſimè *D. de Luca in ſuo Theat. veritat. tom.* 12. *tit. de benef. diſc.* 75. *num.* 3.

23 De iure vero ciuili pro iſto crimine eſt pœna mortis *l. ſi quis in hoc genus C. de Epiſc. & Cleric.* vt per hunc textum probat *Paul. Grilland. de pœnis omniſar. coitus quæſt.* 1. *num.* 18. *verſ. de iure autem ciuili inter tract. crim. diuerſ. fol. mihi* 418.

24 Falſificantes literas Apoſtolicas per ſe, vel per

alios

alios excommunicati ſunt cum ſuis fautoribus, & defenſoribus, & beneficijs priuantur ipſo iure, *cap. ad falſariorum de crimine falſi*, *Rebuf. in prax. tit. de mod. amitten. benef. num. 43. Petr. Gregor. rei beneficiaria cap. 26. num. 12. Azor. inſtit. moral. part. 2. lib. 7. cap. 17. quaſt. 1. verſ. quintum crimen, Ganzal. ad reg 8. Cancel. gloſs. 15. num. 73. Garz. de benefic. part. 11. cap. 10. num. 170. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 57. num. 234. D. de Luca in ſuo Theatro veritatis tom. 12. tit. de beneficio diſ. 75. num. 13.*

25 Propter crimen hæreſis ipſo iure vacat beneficium, *cap. ad abolendum §. 1.* vbi ſic omni beneficio ſpoliatus, *vbi gloſs. de haret. Couar. lib. 2. var. cap. 8. num. 4. & 5. Azor. inſtit. moral. part. 2. lib. 7. cap. 17. in princ. Rebuf. in prax. in tit. de modis amittendi beneficia à num. 4. vſque ad 23. Gregor. Tholoſ. de benef. cap. 26. num. 5. Diaz. in prax. crim. canon. cap. 114. num. 2. Royas in ſingularibus in fidei fauorem ſing. 23. Flamin. Pariſ. de reſignat. benef. lib. 3. quaſt. 1. num. 31. & 32. Petrus Ledeſma in ſum. part. 2. tract. 1. cap. 4. concluſ. 14. Iul. Clar. in §. hareſis num. 14. & in §. fin. quaſt. 73. num. 7. verſ. item Clericus hareticus Franciſcus Penna in Comment. ad Director. Inquiſit. comment. 112. verſ. mihi tamen, paulo diligentius Gonzal. ad reg. 8. Cancellar. gloſs. 15. num. 65. Garz. de benef. part. 11. cap. 10. num. 60. & 66. cum pluribus ſequent. & ita dixit Rot deciſ. 707. num. 2. & dec. 728. num. 1. lib. 3. part. 3. diuerſ.* in quibus firmatur, quod
26 beneficia hæretici poſſint tamquam vacantia impetrari ante ſententiam declaratoriam, cum dicta ſententia non priuet, nec aliquid addat, ſed priuatum declaret.

27 Contrarium vero quod Clericus hæreticus non ſit ipſo iure beneficijs priuatus, ſed priuandus per ſententiam, cum in iuribus, quibus hæc pœna ſtatuitur non inueniantur verba ſignificantia priuationem, & ſententiam ipſo iure latam, vt in *cap. ad abolendum de haret. & in cap. excommunicamus §. credentes eod. tit.* & hanc ſententiam de iuris rigore veriorem credit, *Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 57. num. 228. verſ. ſed contrarium*, & in hac ſententia reſident *Alphonſus à Caſtro lib. 2. de iuſta hareticor. punit. cap. 9. Zerola in prax. Epiſcop. 1. part. verb. priuatio in princ. Simanch. de Catholic. inſtit. cap. 46. num. 72. Candelabr. aureum in append. cap. 1. num. 15. Aragon. 22. quaſt. 11. art. 3. verſ. ſecunda pœna.*

28 Amp. primam ſententiam, vt non ſolum Clerici hæretici eorumque receptatores, defenſores, & fautores, ſed etiam eorum filij, & nepotes priuantur ipſo iure beneficijs obtentis tempore commiſſi criminis, itaùt non ſint ſolum inhabiles ad obtinenda in futurum late comprobat *Garz. de benef. par. 11. cap. 10. num. 78. iuncto numer. 72. cum duobus ſequen. & num. 77.* & hanc ſententiam vti veriorem amplexa eſt *Rot. in Canchen. Penſionis 6. Martij 1598. coram Peregrino impreſ.*
29 *penes eũdem Garz. poſt num. 79.* vbi quod hoc procedat, & comprehendat filios hæreticorum natos, ſiue ante, ſiue poſt Patris delictum itaut
30 propter hæreſim Patris vacent ne dum filij beneficia, ſed etiam penſiones, & quod etiam hoc diſponatur in *Bulla 2. Nicolaij III. in fin. tradit Gonzal. ad reg. 8. Cancellar. gloſ. 15. n. 67.* ita etiam concludit *Hoieda de incompatibilit. benef. cap. 23. num. 11. Royas de haret. aſſertion. 44. Ia: Guttier. in quaſt. canon. 30. ex num. 37. lib. 2. late Menoch. lib. 5. praſumpt. 33. à num. 10. vſque ad fin*

31 Contrarium quod filij, & nepotes hæreticorum ob patris hæreſim non ſint priuati, nec priuandi beneficijs antea obtentis tenent *Abb. & Felin. in cap vergentis num. 3. de haretic. Rebuf in prax. tit. de modo amittendi beneficia num. 25. Pœna in comment. ad director. inquiſitor. comment. 163. Suar. de cenſur. tom. 5. diſ. 43. ſect. 3. num. 2. & videtur tenere Pariſ. de reſignat. benef. lib. 3. quaſt. 1. num. 34. & 35. Villad. de haret. quaſt. 23. repertorium inquiſitorum verbo filij, Aufer ad Capell. Toloſ. dec. 120. ad fin. Rebuf. in prax tit. de modis amittendi beneficia num. 25. Simanc. de Cathol. inſtit. tit. 29. num. 20. & in enchir. iudicum violata Religionis tit. 26. nu. 9. Ottalora de nobilit. 4. par. cap. 9. num. 9.* & hanc ſententiam mitiorem, ac benigniorem dicit *Iul. Clar in §. hareſis num. 6. Salcedo ad Bernard. Diaz. in prax. crim. canon. cap. 114. addit. . in fin. & tenendam inquit Hoieda de incompatibil. benef cap. 23. num. 100. & cum eo Io: Guttier. canon. quaſt. lib. 2. cap. 30. num. 38.*

32 Per crimen realis ſimoniæ commiſſæ vacat etiam ipſo iure beneficium, vt diſponitur *in extrauaganti cum deteſtabile de ſimonia inter communes, Couar. in reg. peccatum 2 par. cap. 8 num. 8. Nauar. in cap. ſi quando in exceptione 4. de reſcript. Bernard. Diaz. de Luga in prax. crim. cap. 91. prope fin. & ibi Ignatius de Salcedo in addit ſub litera D Menoch. de recuperand poſſeſ. remed. 1. num. 135 & 130 & remed. 5. num. 68. & conſ. 67. num 4. late Io. Guttier. quaſt. canon 9. num. 15. & per tot par . Rebuf in prax. tit. de modis amitten beneficia ex num 33. Redoan. in tract. de ſimonia 4 par. cap. 9. num 30. & 3. par. cap 9. num. 10 Flamin. Pariſ. de reſignat. benef. lib. 7. quaſt. 2. à num. 12. Paul. Comitol. reſponſ moral. lib. 6. cap. 41. Gonzal. ad reg. 8. Cancellar. gloſ. 15. num. 69. Farinac. in prax. crim. par. 7. in fragment. lit. C. num. 299. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 57. num. 231. Caſſador. deciſ. 5. num. 1. de ſimonia.*

33 Ad hoc autem vt ſit locus vacationi ipſo iure, ſimonia debet eſſe realis, ſcilicet quod ex vtraque parte adimpleatur, & non ſufficit ex vna tantum parte, cum debeat intercedere promiſſio, ſeù datio ex vna parte, & acceptatio ex altera, *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 15. num. 69. in fin Rot. deciſ. 405. par. 1 diuerſ.*

34 Sola autem ſimonia conuentionalis inhabilem reddit ad beneficia obtinenda, non autem inducit vacationem obtentorum ipſo iure, per *textum in cap. cum Clerici de pactis*, vbi qui promittit augere penſionem vt ad Eccleſiam promoueatur debet ſpoliari, *Soar. de religione tract. de ſimonia lib. 4 cap. 53. & cap. 55. num. 4. Frater Emanuel. q. Regular. tom. 1. quaſt. 20. artic. 13. Henriq. in ſum. lib 13. cap. 37. §. 3. lit. X. Azor. inſtit. moral. par. 2. lib. 7. cap. 17. quaſt. 1. verſ. nonum, Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 15. num. 70. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſc. alleg. 57. num. 232. Put. deciſ. 80. lib. 2. Achil. de Graſs. deciſ. 2. de ſimon. Creſcen. deciſ. 3. de ſimonia, Achil. deciſ. 2. eod. tit.*

35 Vbi enim agitur ad effectum priuationis exacta, & concludens probatio ſimoniæ eſt neceſſaria, ſecus autem ad effectum repellendi aliquem

ab aſſecutione beneficij obtiuendi, vel in iudicio prælationis, *Mareſcot. var.reſol. lib. 2. cap.35. numer.19. Beltram. in addit. ad Gregor.XV. deciſ.238. num.13. Ferentil in addil.ad Burat.deciſ 445.nu.15. Seraph.deciſ.516.num.3.& 4.*

36 Simonia autem conuentionalis non inducitur ex ſola pollicitatione, ſed tantum mentalis, quæ eſt ſpecies fictæ ſimoniæ, & non eſt punibilis, ſecus autem ſi pars, aut pollicitationem acceptauerit, aut ſaltem iu illam conſenſerit, late *Rot. deciſ.34.num.4.5.& 6. poſt primum vol. conſil. Farinac.*

37 Ob delictum, & crimen læſæ maieſtatis vacat pariter ipſo iure beneficium, vt firmat *Rebuf. in prax.in tit.de mod admitten. benef num.32. Gonzal. ad reg.8.Cancel.gloſ.15. num.72. Barboſ.de offic.& poteſt.Epiſcop. alleg.57. num.233.*

38 Lim. iu crimine læſæ maieſtatis commiſſo in Principem Laicum, in quem Clericus non dicitur committere huiuſmodi crimen, cum non ſit eius ſuperior, & communis opinio eſt, quod propter conſpirationem in Principem Laicum, Clericus non tradatur curiæ Sæculari, necpropterea priuari poſſe beneficijs videtur ſenſiſſe *Rot. deciſ.241.num.5. iuncto num.6.& 8. poſt 2.vol. conſ. Farinac.*

39 Propter crimen ſodomiæ vacat quoque ipſo iure beneficium, vt tradit *Rebuf. in prax in tit. de mod.amitten. benef. num 38.* & licet de iure communi hæc vacatio expreſſa non reperiatur, hodie tamen per Conſtitutionem Pij V. *incip.horrendum ſub datum 3.Kalen.Septembris* 1568. hoc crimen expreſſe punitur pœna priuationis ipſo iure, *Gonzal.ad reg.8. Cancel. gloſ.15. num.83. Ignatius Salcedo in addit.ad prax. Bernard. Diaz. cap 86. ſub lit.C. Garz. de benef. par.11. cap.10. num.191.& 196. Barboſ.de offic. & poteſt.Epiſcop. alleg.44. numer.29. & alleg.57. num.242. Quaranta in ſumm. bullar. in verb. ſodomia ad fin. Cherubin. ad dictam conſtitut. Pij V. ſcol.1. Rot. deciſ.728. par 3. lib.3.*
40 *diuerſ.* & licet hoc caſu etiam ante ſententiam poſſit impetrari, retineri tamen non prohibetur quouſque ſententia declaratoria intercedat, vt reſoluit *Lap.alleg.16.*

41 Vt tamen habeat locum pæna dictæ conſtitutionis huiuſmodi crimen non debet eſſe ſemel, aut iterum perpatratum, ſed vſu continuo reiteratum, vt tradunt *Doctores relati per Garz. de benef.par 11 cap.10. à num.198. vſque ad num.202.* vbi refert contrarium tenentes, & contrarijs reſpondet.

42 Vacãt inſuper ipſo iure beneficia per falſitatis crimen commiſſum cauſa obtinendi eadem beneficia, ſcilicet omnia illorum beneficia, qui pro ipſis obtinendis ſe ipſos pro alijs examini ſupponunt, vel annuas penſiones offerunt, aut beneficia impetrant pro alijs, vt ab ijs, aliquod conſequantur, vel quando pro ſe ipſis impetrant beneficia cum intenſione illa reſignandi reſeruata ſibi penſione, vel non reſeruata ad fauorem aliorum, iuxta conſtitutionem Pauli IV. *incip. inter cæteras ſub die 26. Decembris* 1557. relatam per *Gonzal. ad reg.8. Cancellar.gloſ.15.num.89. & 90.*
43 in qua vltra dictam priuationem, irrogatur pæna excommunicationis in tales, à qua abſolui nequeunt niſi à Pontifice præter quam in mortis articulo, *Flamin.de reſignat.lib.9.quæſt.10.num.4. & 5. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. allegat.57. num.246.*

44 Vacant quoque ipſo iure beneficia offendendentium litigantes in Romana Curia, eorumque Iudices, Aduocatos, Procuratores, Teſtes, vel Notarios, vt cauetur in Conſtitutione Alexandrina, quæ eſt 11. inter Conſtitutiones Alexandri VI. *incip. in eminenti ſedis, de qua Gonzal. ad reg.8. Cancellar. gloſ.15.num.100. Barboſ. de offic. & poteſt.Epiſcop.alleg.57.num.250.Mandoſ.conſ.60. & 61.vbi plura ad materiam, Puteus deciſ.102.103. & 104. lib.1.*

45 Et diſpoſitio dictæ bullæ comprehendit offendentes, ſiue in Curia, ſiue extra curiam, quando lis eſt in Curia, *Guazin. de confiſcat. concluſ.13. amp.87. num.2. Rot. deciſ.102. lib.1. coram Puteo, deciſ.21.num.2. poſt primum, vol.conſ.Farinac.*

46 Et licet diſpoſitio dictæ bullæ videatur localis ad Vrbem, tamen per bannimenta generalia totius Status Eccleſiaſtici eſt extenſa ad totum Statum Eccleſiaſticum, *Guazin. de confiſcat. concluſ.13. ampliat.87. num.2.*

47 Ad hoc autem vt habeat locum tria copulatiue requiruntur, primo quod in offenſione, ſeù minis, & iniurijs dolus interueniat, ſecundo quod eadem offenſio, ſeù iniuriarum illatio ex cauſa litis prouenerit, tertio quod ex parte offenſi, ſeo iniuriati nulla interuenirit prouocatio, & vno ex dictis requiſitis deficiente ceſſat diſpoſitio præfatæ Bullæ, *Guazin.in tract.de confiſcat. concluſ.13. ampliat.87. num.4. Farinac. conſ.67. num.1. tom.1. & firmauit Rot.in Roman. incurſus Alexandrinæ 10. Nouembris* 1581. *coram Blanchetto impreſ. poſt dict. conſil. Farinac.*

48 Demum vacat ipſo iure beneficium, quando aliquis inſordeſcit in excommunicatione per annum, quoniam tunc præuia citatione ad allegandum quas defenſiones habeat, vt hæreticus declari non debeat iuxta *text.in cap. cum contumacia de hæret.in 6.* & nulla allegata cauſa, vel impedimento, quod releuet, & ſuffragari poſſit, declarari debet hæreticus, & conſequenter priuatus beneficijs, proùt ipſo iure hæretici priuantur, vt docet *Gundiſal.Villadiego in tract.de hæreticis q.12. in fin. Ignat. de Salcedo in addit. ad prax. Bernardi Diaz. cap. 16. num. fin. in fin. Seraph. deciſ.1285. num. 3.*

49 Limit. Quod excommunicatus ob cauſam ciuilem, & in excommunicatione perſeuerans per plures annos non amittit ipſo iure beneficia, nec illis priuari debet, vt reprobato *Menoch. de arbitrarijs par.2. centur.5. caſ.416. num.52. 53.56. & 61. & Ignatio de Salcedo, dixit Rota coram Seraph.deciſ.1285.num.1.& 2.* ſed ſi excommunicatio lata fuit propter crimen, quod ipſo iure priuet Clericum beneficio, & tunc per inſordeſcenſiam habetur pro confeſſo, & cenſetur ipſo iure priuatus, aut lata fuit ob crimen propter quod non eſt priuatus beneficijs ipſo iure, ſed venit per ſententiam priuandus, & tunc poterit, poſt contractam inſordeſcentiam puniri, aut crimen non eſt tale, vt multari poſſit pæna priuationis, & tunc propter ſolam inſordeſcentiam talis pæna imponi non debet, ſed alia arbitraria, & iuxta hanc diſtinctionem intelligendum eſſe decretum

Con-

Concilij Trid.ſeſſ.25. de reform. cap.3. in fin. dixit *Rot.dicta deciſ.*1285. *num.*1. *&* 2. *coram Seraph. & animaduertit. Gonzal. ad reg.*8. *Cancel gloſ.*15. *à num.*104. *vſque ad* 108. *Rub. in ſingular. Rota tomo* 2. *par.*3.*ſub verbo Menochius* §.1.*pag.*202. *Barboſ. in Concil. Trid. dicto cap.*3. *num.*38.

50 Periurus vero non priuatur niſi præcedente declaratoria ſuper periurio, neque priuatur obtentis licet reddatur inhabilis ad ottinenda, *Seraph.deciſ.*1285.*num* 6.*&* 7.

51 Plures alij caſus enumerantur *à Gonzal.ad reg.*8 *Cancel. gloſ.*15. *à num.*1. *vſque ad num.*134. *& à Barboſ. de offic. & poteſt.Epiſc. alleg.*57. *à num.*199. *vſque ad num.*252. *& à Maſſobr.de habendo concurſ. ad Paroch.tit. de deputat. Vicarij requiſit.*1.*dub.*2. *à num.*4.*vſque ad* 74. *fol.mihi* 281. in quibus de vacationibus non ſolum ob commiſſum crimen, ſed etiam ob cauſam ciuilem.

S V M M A R I V M.

1 Clericus pro homicidio in pura rixa non eſt puniendus pęna ordinaria.
2 Nec priuatur beneficiis ipſo iure.
3 Ad incurrendam pœnā priuationis beneficiorum cauſa debet eſſe magna, manifeſta, & delictum perfectum.
4 Pro qualificato homicidio Clericus eſt actualiter degradandus, & Curiæ ſæculari tradendus, etiam non expectata incorrigibilitate. Contrarium n.5.diſtingue, vt n.6.
7 Clericus quando dicatur incorrigibilis, vt ſubiiciatur Curiæ ſæculari,& an requiratur actualis traditio, 8.
9 Clericus aſſaſinus poteſt à Iudice ſæculari poniri etiam morte non ſecuta. Amp. etiam in defenſoribus, & receptatoribus.
10 Clericus aſſaſinus etiam non expectata incorrigibilitate tradi poteſt Curiæ ſæculari
11 Limit. procedere conſtito de qualitate aſſaſinij, & poſt quam tanquam aſſaſinus fuerit à Iudice Eccleſiaſtico condemnatus.
12 Et ad Iudicem Eccleſiaſticum ſpectat declaratio huius criminis à Clerico commiſſi, Contrarium de conſuetudine ſeruari n. 13.ſed dicta conſuetudo tamquam contra Sacros Canones reiicienda, 14.
15 Proceſſus fabricatus contra Clericum de crimine aſſaſinij coram Iudice Laico non valet.
16 Quid in antiquis, & occultis.
17 Clericus alicui propinans venenum qua pœna puniatur.
18 Procurans abortum fœtus animati, vel inanimati qua pęna puniatur,
19 Excommunicatio incurſa à procurantibus abortum à quolibet Confeſſario abſolui poteſt.
20 Clericus pro homicidio deliberato, & qualificato eſt ipſo iure priuatus beneficijs, requiritur tamen declaratoria huius facti.
21 Clericus priuatus ipſo iure beneficijs, illa etiam nulla expectata ſententia conferri poſſunt ſi delictum ſit qualificatum 24. Et quid in condemnato in contumaciam. num. 22.
23 Reus condemnatus in contumaciam habet annum ad comparendum.
25 Clericus condemnatus in contumaciam in pœnam priuationis beneficiorum, an per admiſſionem ad nouas defenſiones, & comparitionem recuperet beneficia, nu.26 & ſequen.
Bannitus comparens intra annum ſponte admittitur ad nouas defenſiones ſecus ſi captus, vel poſt annum, niſi ex gratia Principis, ibidem, & ſequent.
28 An, & quando admiſſus ad nouas defenſiones recuperet bona confiſcata, n.27.

ADNOTATIO II.

Clericus pro homicidio, & ſimilibus delictis quomodo puniatur.

1 CLericus propter homicidium commiſſum in pura rixa redditur exemptus à pœna ordinaria, *Vermigliol.conſ.* 69.*num.*2. *verſic. altero quia, & num.*3. vbi reddit rationem quia Clericus à pœna ordinaria homicidij excuſatur in ijs caſibus, in quibus laicus homicida mortis pœna multari nequit, *Petrus à Planc.in epit.delictor.lib.*1 *cap.*19. *in fin. verſ. ipſe tamen, & num.*20.*et vltimo Diaz prax.crim.canon.cap.*94.*num.*1.*verſ.crederem tamen.*

2 Nec pro ſimplici homicidio priuatur beneficijs ipſo iure, ſed venit per ſententiam priuandus, attentis delicti qualitatibus, *Clar,in* §.*fin. quaſt.*73. *num.*7.*verſ.item Clericus committens homicidiū qualificatum Farinac.conſ.*14. *n.*5 *circa med. verſ. nam Clericus tom.*1.*Vermigl.conſ.*69.*n.*1.

3 Ad incurrendam autem pęnam priuationis beneficiorum, cauſa debet eſſe nedum magna, ſed etiam manifeſta, & non ex præſumptionibus, & argumentis deducta, & vbi flagitia quamuis attentata perfecta non ſint, *Abb.in cap.*1.*num.*2. *de conceſſ.præben. Farinac.conſ.crim.*25. *num.*48. *prope fin.verſ.neque auferenda ſunt tom.*1.

4 In qualificato vero homicidio puta per inſidias, & induſtriam, appenſatè, & deliberatè perpatrato, aut proditorio, aut parricidio, & ſimilibus enòrmiſſimis delictis, pro vt etiam in conbuſtione Eccleſiæ, & alijs Clericus eſt actualiter exauctorandus, ſiue degradandus, & Curiæ ſæculari tradendus, etiam non expectata incorrigibilitate, cum ſatis incorrigibilis cenſeatur, & deprauatam malæ voluntatis procliuitatem ad flagitia peragenda oſtendat per actum grauiſſimi qualificati homicidij commiſſi, vt voluerunt *Abbas in cap.*1. *de ijs. qui filios occidunt, & in cap.at ſi Clerici num.*39.*de iud. & in cap.*1.*ad fin.de homicid. & in cap. nonimus de verbor ſignif. Felin.in cap.* 1. *num.*49.*de conſtit.& in dicta cap.at ſi Cleric.num.*50. *in fin. & de communi, & ſæpiſſimè ſeruata teſtatur. Guid.Pap. deciſ.*121. *Alciat.in cap cum nan ab homine num.*22.*de iud.Dec.in cap.at ſi Cleric.tit.eod. Anchar.conſ.*58.*col.*2.*Corrad in pract.tit.de inquiſit.n.*8. *in* 23. *Fallen. Gulielm.de Benedict. qui de communi poſt tertiam partem repet.ad cap. Raynutius in quaſt. de homicid. n.*40. *in fin.* & hanc opinionem ſæpius ſeruata in diuerſis Mundi partibus per plura exēpla teſtatur *Epiſcopus Scalen.in tract. de cenſur. & irregularit. tit.de depoſit.& degradat. cap.*14.*per tot.* accedente tamen Pontificis auctoritate, & non alias, vt idem ſubdit *Decian.in tract.crimin.lib.*6. *cap.*28. *num.*14. *vbi de communi cum alijs per Farin. in tit.de inquiſit. quaſt.*8. *num.* 81. *verſ. cantrarium, quod, & per Bellet.diſquiſit.Cleric. par.*2.*tit. de pæn. Cleric.* §.23. *num.*5.

5 Contrariū verò, quod nec etiam in iſtis enormiſſimis criminibus Clericus Curiæ ſæculari tradatur, niſi incorrigibilis fuerit tuentur,& cōmunem dixerunt *Aret. in cap. cum non ab homine num.*80.*col.*9. *Villalob. in commun.opin. verb.Clericus nu.*288. *Decian.in cap.at ſi Clerici num.*284.*col. fin.*

Digitized by Google

*fin. de ind. & ibi Berous nu.*181.*Diaz in prax.crim canon cap.*90. *verſ.contrarium tamen Foller.in pract. crim.canon. in verbo audiantur excuſationes num.*45. *Boſſ.in tit.de foro competen.num.*136.*&* 141. *Couar var. reſol lib.*2. *cap.*20. *ſub n.*7. *verſ.ea tamen.Planc. in epitom.delict. lib.*1.*cap.*22. *num.*41. *vbi de magis communi , & cap.* 21. *num.*7.*&* 13. *Scacc.de iudic. cauſ.ciuil. crim. lib.*1.*cap.*11.*num.*60. *&* 65. *vbi de iure veriori , cum alijs per Farinac. quæſt.*8.*num.*81. *& per Bellet. diſquiſit cleric.par.*2.*tit.de pœn. Cleric.* §.23.*num.*5. *verſ.nihilominus alij negant. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſc.alleg.*110. *n.*13.*p.*3.

6 In hac opinionum conflictu prima opinio licet ſæpius ſeruata fuerit , ſecunda tamen magis iuri conſona reputatur , idcirco id totum Iudicis prudentis arbitrio remittendum, qui benè penſatis loci , temporis , perſonarum , qualitatibus,& delicti circunſtantijs ſi adeò Reipublicæ pernicioſum crimen iudicauerit, vt neceſſe ſit ob ſcandali timorem Clericum Curiæ ſæculari tradere, deuenire debeat ad hunc actum ſemper tamen Pontifice conſulto iuxta tradita per Epiſcopum *Scalen.loco citato* præcipuè ſi agatur de Clerico ſacris initiato , cum facilius ad hanc Curiæ ſæcularis traditionem deueniri poſſit in Clerico primæ tonſuræ , in dubio tamen non eſt facienda huiuſmodi traditio, vt ex *Planca, Couar. Foller. Clar. tradit. Farinac. quæſt.*8.*nu.*83.*verſ. ego in hac opinionum contrarietate . quibus non videtur diſſentire Sigiſmond.Scaccia de indic. cauſ. ciuil. crimin. lib.*1. *cap.*11. *num.*66.

7 Incorrigibilitas verò Clerico duobus præcipuè modis adſcribitur,*effectiuè* ſcilicet, vel præſumptiuè , primo enim modo , quando Clericus ita obdurato corde in crimine, & peccato perſeuerae , ex facti euidentia , & à parte rei , vt nullo modo velit ad pœnitentiam perduci ; præſumptiuè vero ad effectum,vt Curiæ ſæculari tradi poſſit , & per laicam poteſtatem iudicetur , & comprimatur , quando ſcilicet in graui crimine deprehenſus , depoſitus fuit,& deindè propter contumaciam excommunicatus, inſuper illa creſcente anathematis mucrone percuſſus , & tandem impænitens , ac obduratus in profundum malorum veniens contemnit , & tunc cum Eccleſia vlterius non habeat , quid faciat abſque eo,quod expreſsè exuatur priuilegio clericali,aut alia ſequatur expreſſa Curiæ ſæculari traditio , nam tunc per ſæcularem poteſtatem comprimi poteſt *Menoch.de arbitrar.conſ.*415.*num.vlt.Clar. in* §.*fin. quæſt.*36.*nu.*32. & ita intelligendum eſſe textum in *cap.cum non ab homine de iudic.* annuũt DD. relati *per Barboſ.de offic. & poteſt.Epiſcop. alleg.*106. *ſub num.*16.

8 Verum quod non ſufficiat , quod Clericus ſit actualiter degradatus ad effectum , vt ſine alio à Curia ſæculari puniri poſſit , ſed requiratur etiã vltra degradationem , actualis traditio, diſponit *tex. in cap.nouimus* 27.*de verborum ſignif.iuncto cap. degradatio* 2. *de pœn.lib.*6.*cap. ad falſariorum de crimine falſi*,ibi poſtquam per Eccleſiaſticum Iudicẽ fuerint degradati , ſæculari poteſtati tradantur, *cap.ad abolendum* 9.*de hæret. verſic. præſenti* , quod etiam videtur diſpoſuiſſe *Sac.Concil.Trid. ſeſſ.*13. *de reform. cap.*6. *& teſtatur Couar.pract.quæſt.c.*32. *num.* 2. *verſ.primum etenim illud conſtat Rol.conſ.*4. *num.*22.*& ſeq.vol.*1.*Sigiſmund.Scaccia de iudic.cauſ. ciuil.crim &c. lib.*1.*cap.*11.*num* 58.*Decian. tractat. crim.tom.*1. *lib.*4.*cap.*9. *num.*18.*Farinac.q.*8.*nu.*74. *Barboſ.de offic.& poteſt.Epiſcop.alleg.*110.*num.*17.

9 Clericus aſſaſſinus , qui cum ſit à toto Populo diffidatus poteſt à Iudice ſæculari puniri , etiam abſque alia declaratione, *cap.* 1. *de homicid. in* 6. *vbi Gemin. Fran. & alij Aufer.in repet.Clement.ſæpe de offic.ordinar. num.*13.*de communi. Lambert.in cap.*1. *quæſt.*11. *num.*88.*de hæret.in* 6.*Clar in* §. *aſſaſſinium verſ.ſed quæro , & in* §. *fin, quæſt.*36. *verſ. item quæro Couar.pract.quæſt.cap.*22.*nu.*2. *verſ. primum etiam illud in fin. Brunor à Sole in ſuis quæſt. legal. queſt.*34.*num.*25. *Decian.in tract.crim.p.*6.*lib.*9. *cap.*28 *num.*18. *Scaccia de iudic.cauſ.ciuil.crim. &c. lib.*1.*cap.*11.*num.*55.*Epiſcop Scalenſ.in tract. de cenſur. & irregularit. cap.*14 *ad fin.verſ. immo aliqui voluerunt cum alijs per Farinac. quæſt.*8.*num.*82. *vbi in fin.* ampliat etiam ſi non eſſet ſecuta mors , ac etiam in defenſoribus,receptatoribus,& occultatoribus bannitorum , & non ſolum in ſimplici Clerico , ſed etiam in Principe , Prælato, & qualibet Eccleſiaſtica perſona , reiecta diſtinctione ſcilicet, quod hoc procedat , quando Clericus miniſterio aſſaſſinorum infidelium aliquem fidelem occiderit, ſecus ſi miniſterio Chriſtiani,cum vtroque caſu regula ſibi locum vindicet , vt ex *Decian. Brunor à Sole ſubdit idem Farin.n.*89.

10 Immo Clericus aſſaſſinus etiam non expectata incorrigibilitate poſſe tradi Curiæ ſæculari , vt probat tex. *in cap. vnico de homicid.in* 6. dum expreſsè diſponit quod Clericus aſſaſſinus abſque vlla diſpoſitione , vel ſententia ipſo iure,& facto relinquatur Curiæ ſæculari , à qua non curatur de incorrigibilitate , vt ex *Boſſ. Planch. Clar. animaduertit Farinac.q.*8.*n.*84.

11 Limit. hanc concluſionem , vt procedat,quando conſtat Clericum cõmiſiſſe aſſaſſinium, alias non poteſt puniri à Iudice Laico , niſi prius conſtet de qualitate aſſaſſinij, & niſi poſt quam vri aſſaſſinus fuerit ab Eccleſiaſtico Iudice bannitus, diffidatus, & condemnatus, vt pulchrè conſuluit *Cardinal.Alban. ſuo conſ.* 13. *cum alijs per Farinac quæſt.*8. *num.*88. *& ſeq.*

12 Hinc eſt quod declaratio criminis aſſaſſinij cõtra perſonas Eccleſiaſticas ſpectat ad iudicem Eccleſiaſticum, *Lopez ad Diaz in prax.crim.canon. cap.*110. *verſ.notabis tamen Scaccia in tract.de iud. cauſ.ciuil.crimin. &c. lib.*1.*cap.*11. *nu.*90. *cum alijs por Bellet. diſquiſit.Cleric. par.*2.*tit.de pœn.Cleric.* §.23.*num.*6. vbi ita decreuerit *Clemente VIII. in ſua conſtit.*37. *incip. Æqua.*

13 Contrarium , quod etiã ſi de iuris rigore huiuſmodi declaratio ſpectet ad Iudicem Eccleſiaſticum , non tamen hoc ſeruari de conſuetudine , tradit *Iul. Clar.in* §.*fin.quæſt.*36.*num.* 26. *præcipuè circa fin.*vbi quod hoc caſu reiecta exceptione Clericatus procedatur ad vlteriora contra talem Clericum imputatum de aſſaſſinio , & retineatur in Curia ſæculari iudicandus , vbi conſtito de aſſaſſinio feratur per ipſum Iudicem ſæcularem ſententia declaratoria vna cum ipſa cõdemnatione , & ita etiam obſeruatum fuiſſe per Conſilium Neapolitanum teſtatur *Capy.deciſ.*112.*n.*4 *&* 5. *deciſ.*155. *poſt nu.*25.*verſ.ſed hanc ſententiam; & Gram.vot.*8. *& vot.*11.

16 Hanc

Digitized by Google

14 Hanc tamen obſeruantiam vti non iuridicam, ac contra iura Canonica, & ciuilia, nullo pacto eſſe ſequendam, ſed in conſulendo, & iudicando innitendum eſſe primę opinioni reiecto contrario abuſu, admonet *Farin.q.8.n.86.circa fin.cx Sigiſm. Scaccia quem allegat de iudic.lib.1.cap.11.n.70.*

15 Hinc eſt, quod proceſſus fabricatus contra Clericum de crimine aſſaſſinij accuſatum coram Iudice laico non valeat, eique Iudex Eccleſiaſticus ſtare non debet; ſed denuo teſtes examinare, & aſſumere informationes, tenetur non obſtante etiam confeſſione ipſius Clerici coram Iudice laico ſponte facta, cum omnia defectu iuriſdictionis reddantur inualida, & nulla, vt alijs relatis comprobat *Bellet.diſquiſit. Cleric. par.2.tit.de pœn. Cleric.§.23.nu.6.verſ.vnde proceſſus*, vbi ſub-
16 dit quando delictum ſit antiquum, vel fuit commiſſum in longinquis partibus, & adeò occultũ, vt denuo probari non poſſit corã Iudice Eccleſiaſtico, niſi per proceſſum fabricatũ in Curia ſæculari, quod hoc caſu certioranda eſt Sacra Congregatio, & iuxta eius reſolutionem procedendum.

17 Venenum autem ſi à Clerico alicui propinetur non minori pœna erit feriendus, quam homicida licet homicidium non fuerit ſecutum, ſed ſi fuerit ſecutum, inter atrociſſima crimina eſt annumerandum, cum proditoriè committatur, & plus ſit occidere veneno, quam gladio *Couar.in Clemen.ſi furioſus par.2.num.11. Decian.tract. crim. lib 9.cap.23. Gomez in epit. delict.tom.3. cap.3.n.7. in fin.Bellet.diſquiſit.Cleric.par.2.tit.de pœn. Cleric. §.23.num.10.Farinac.conſ.14.n.4.*vbi quod incurrit pœnam priuationis beneficiorum ipſo facto, & *num.5. prope fin. tom.1.*

18 Et licet ex conſtitutione *Sixti V.87. ex ordine Bullar.incipit effrenatum* Clerici, qui venenis, medicamentis potionibus, vel alijs modis abortus maturi, ſiue immaturi, animati, ſiue inanimati, fœtus eiectionem procurauerint, vel venena, aut potiones ne mulieres concipiant propinauerint vel conſilium præſtiterint veniant degradandi, ac deponendi à Iudice Eccleſiaſtico, & ſæculari Iudici tradendi ad mortis pœnam ſubeundam.

19 Dicta tamen conſtitutio moderata, & fuit redacta ad terminos iuris communis, ſacrorum canonum, & Concilij Trindentini à Gregor. XIV. vt in ſua bulla *ex ordine 19. incipit. Sedes Apoſtolica*, qua tribuitur facultas confeſſarijs tam ſæcularibus, quam cuiuſcunque ordinis ab Ordinarijs tamen approbatis abſoluendi in foro conſcientiæ tantum à peccato, & excommunicatione contra perſonas ibi expreſſas huius criminis reas lata, non obſtante reſeruatione facta à Sixto V. ſibi, & ſucceſſoribus, ſalua reductione quo ad alias pœnas in foro contentioſo infligendas ad terminos iuris communis, ſacrorum Canonum, & Sacri Concilij Tridentini, de quibus conſtitutionibus *Bellet. diſquiſit. cleric.par.2.tit. de pœn. cleric. §.23. num. 10. verſ. ſanctiſſimus igitur Sixtus V.*

22 Inſuper Clericus pro homicidio deliberato, & qualificato licet cenſeatur ipſo facto beneficijs priuatus, requiritur tamen ſententia declaratoria huius facti, ex *Igneo in L. neceſſarios §.non alias in lectura num.13.& in repet.num.7.verſ.& dicant, & num.15.22.48. & 52.ff. ad Senat.Conſult. Syllan. Clar.in §.fin. qu.73.num.7. ante fin. verſ.item Clericus committens homicidium, Vermigliol. conſ. crimin. 69. num.2.*

21 Vbi tamen Clericus ipſo iure priuatur beneficijs, illa etiam nulla expectata ſententia conferri poſſunt, ſecundũ *Tiraq.* qui concordantes allegat in *l.ſi vnquam in verbo repetantur num. 333. & ſeq. C. de reuocan.donat. Farinac.conſ.14. num.5. prope fin. verſ. tamen homicidium tom.1.*

22 Quod licet de plano procedat quando Clericus in fortijs curiæ exiſtens condemnatus fuerit, ſed ſi in contumaciam, non videtur, quod ipſo facto conferri poſſint beneficia condemnati, cum vigore conſtitutionum Pij IV. & Pij V. Reus bã-
23 nitus, & in contumaciam condemnatus habeat annum ad comparendum, & docendum de ſua innocentia, & non niſi elapſo anno ſententiæ contra contumaces latæ poſſunt ſiue realiter, ſiue perſonaliter exequi, licet benè poſſint eadem beneficia pendente dicto tempore ſub ſequeſtro, & in ſuſpenſo retineri, vt dixit, *Rot.dec.254. coram. Seraph.num.4.per text.in l.fin.de requirend.reis Farinac.conſ.14. num.5. tom.1.*

24 Sed vbi delictum eſt qualificatum, ita vt inducat beneficiorum vacationem ipſo iure, illa ſtatim poſſunt conferri, etiam nulla expectata ſententia, & ſic quod ſuſtineatur collatio facta etiam pendente termino vnius anni competenti condemnato in contumaciam ad comparendum, & ſe defendendum, docet *Farinac. conſil.14.nu.5. tom. 1.*

25 An autem Clericus condemnatus in contumaciam, in pœnam priuationis beneficiorum per comparitionem, & admiſſionem ad nouas defenſiones recuperare poſſit beneficia, diſtinguenda ſunt duo tempora, ante annum, vel poſt annum, nam ſi bannitus compareat infra annum ſponte, quo caſu cenſetur admiſſus ad ſe defendendum, & tunc delictum ſi ſit plenè probatum, comparens infra annum non recuperat bona confiſcata, niſi docuerit de ſua innocentia per cõtrarias probationes, ſi verò delictum non eſt plenè probatum, niſi ex indicijs iuncta contumacia, & tunc quod per ſimplicem comparitionem etiam non probata innocentia recuperet bona confiſcata, & conſequenter beneficia tenet *Rota vt in deciſionibus coram Achille, Cotta, & Seraphino relatis per. Farinac.in prax. in tit.de inquiſit. quæſt.11.poſt n.92.* ſed contrarium defendit *Farinac.in prax.crim. tit. de inquiſit.q.11.à n.89.cum ſeq. Famian.Centolin. in adnot.ad conſ. Farinac.14. lit.A. tom.1.*

26 Sed quod opinio Farinacij indubitanter procedat extra Vrbem, & ſtatum Eccleſiaſticum, in quo rei non declarantur incidiſſe in pœnis in monitorio contentis ſed tamquã culpabiles poſt primum bannum definitiuè condemnantur, pro vt etiam ſi reus compareat ante ſententiam, & condemnationem, quod tunc ſine dubio per ſimplicem comparitionem non expectata alia abſolutione recuperet bona adnotata ſubdit idem *Farinac. dicta quæſt. 11. n.98. verſ.hac opinio,& 97.*

27 Quod ſi reus fuerit captus etiam infra annum, vel ſponte compareat poſt annum, cum ſententiæ in contumaciam latæ crimen notorium faciant, & tamquam in rem iudicatam tranſierint,

rea-

realiter, & perſonaliter executioni demandari debeant, nec à Iudicibus ad nouas, aliaſque defenſiones admittendi ſunt niſi obtenta à ſignatura Sanctiſſimi deſuper ſpeciali gratia, iuxta Conſtitutionem Pij IV. *ſub datum 22. Iunij 1566. & aliam ſub Idus Septembris 1571. ex ordine Bullarij 137. tom. 2. fol mihi 1133. pro vt etiam prius ſanciuit Pius IV. 12. kalendas Iunij 1565. ex ordine Bullar. conſtit. 128. tom, 1. fol. mihi* 869. de quibus *Farinac. dicta quaſt. 11. num. 4. poſt med. vſque ad fin.* vbi admonet has conſtitutiones tamquam odioſas, & pœnales ſtrictiſſimè eſſe intelligendas.

28 Si vero contumax, ſeù condemnatus compareat vel capiatur poſt annum, & admittatur per ſignaturam gratiæ ad nouas defenſiones, ſiue doceat, ſiue non doceat de ſua innocentia, & ſiue abſoluatur, ſiue non, bona non recuperat, tum attenta diſpoſitione iuris communis, tum bullarum Apoſtolicarum, tum etiam ſtylo Signaturæ, quæ ſi admittit poſt annum cõdemnatum ad nouas defenſiones, non niſi hoc facere ſolet, niſi ſine præiudicio bonorum fiſco incorporatorum, latè *Farinac. dicta quaſt. 11. num. 89.* & in puncto beneficiorum incorporatorum *in conſ. crim. 14. n. 7. vbi Famian. Centolin. in adnot. lit. A. in fin.*

SVMMARIVM.

1 Clericus non eſt degradandus, nec curiæ ſæculari tradendus, niſi in caſibus in iure expreſſis ſcilicet pro hæreſi, Limit. procedere in Clerico relapſo 2. Sublim. ſi ſponte redeat 4. & 5.

3 Hæreticus relapſus in quibus caſibus dicatur remiſſiuè.

6 Relapſus punitur pœna mortis naturalis.

7 Clericus propter falſificationem literarum Apoſtolicarum eſt actualiter degradandus, & curiæ ſæculari tradendus, licet literæ eſſent nullæ 8. debent tamen de hoc crimine eſſe conuincti 9. & ſi vſi fuerint, quas alias pœnas incurrunt.

10 Ad committendum falſitatis crimen tria requiruntur.

11 Clericus eſt degradandus, & curiæ ſæculari tradendus propter conſpirationem in Epiſcopum, ſi ſit incorrigibilis. 12.

13 Etiam pro crimine nefando, pro quo etiam beneficijs priuatur 14. etiam propter ſolam diffamationem 15. & attentationem 16. Limit. propter oſcula, & blanditias 17.

18 Non ordinatus celebrans, vel confeſſiones audiens, eſt degradandus, & curiæ ſæculari tradendus.

19 Faciens ſe Clericum pœna arbitraria punitur.

20 Faciens ſe militem, vel doctorem tenetur pœna falſi, pro vt etiam faciens ſe Comitem, vel ducem 21. & ſi ſimul cum titulo vſurpet iuriſdictionem cõmittit crimen læſæ maieſtatis 22. & ſi vlteriùs exerceat actus iuriſdictionales ad mortem eſt damnandus 23.

24 Pœna falſi hodiè eſt arbitraria, & ad hoc vt inferat pœnam mortis debet eſſe magna. 25.

26 Confeſſarij ſollicitantes Mulieres in confeſſione quomodo puniendi.

27 Pœna degradationis, vbi impoſita eſt intelligitur de verbali, non de actuali.

28 Verbalis degradatio pro quibus criminibus imponatur.

29 Clericus conficiens ſortilegia bono, vel malo zelo an, & quando, & quomodo puniantur. 30.

31 Sortilegia in foro pœnitentiali quomodo puniantur.

32 Quomodo de iure ciuili, & canonico ſi commiſerint ſortilegia non hæreticalia, & facta ad bonum finem 34 quomodo verò vbi ſecuta ſit mors maleficiati 35. vbi etiam quando impeditur vis generandi, & ſimilia.

36 Hæreticus ſortilegus etiam ſi in ſortilegijs commiſerit homicidium non eſt per Inquiſitores tradendus curiæ ſæculari ſi penitus paratus ſit publicè abiurare.

37 Sacerdos ſortilegus, qui miſſam defunctorum ſuperſtitioſè celebrauerit quomodo puniatur, & quomodo cauſa vt moriatur 38. & quomodo ſi celebrauerit ſuper rebus prophanis, vel abutatur veſtibus, aut ſacris veſtibus pro ſortilegijs. 39.

40 Aſtrologi prædicentes futura ex aſtrorum curſu tamquam ex cauſa neceſſaria ſunt hæretici, & vt tales puniendi, ſecùs ſi tantum demonſtratiuè, Amp. in Chiromanticis. 41.

42 Quomodo ex conſtitutionibus Sixti V, & Vrbani VIII. puniantur.

ADNOTATIO III.

Clericus pro quibus delictis veniat degradandus, & Curiæ ſæculari tradendus.

1 Clericus non eſt actualiter degradandus ab Epiſcopo, neque Curiæ ſæculari tradendus, niſi in caſibus à iure canonico expreſſis, cuius vigore in tribus caſibus permiſſa eſt, primò ſcilicet pro hæreſi, *cap. ad abolendam §. præſenti de hæret. cap. 1. cap. ſuper eo de hæret. in 6. Farinac. quaſt. 8. num. 75. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 110. num. 11. in Concil. Trid. ſeſſ. 13. cap. 6. nu. 2. Bonacin. tit. de cenſur. in genere, in tit. de degradat. diſ 4. punct. vnico num. 2. & ſeq. Carol. de Graſſ. de effect. Cleric. 1. num. 836. Clar. in §. fin. quaſt. 36. num. 31. Gulielm. de Benedict. poſt 3. part. repet. cap. Rainutius in quaſt. de homicid. num. 3. & 4. Boſſ. in prax. tit. de foro competen. num. 135. Foller. in prax. crim. canon. fol. 272. num 23. & tradunt communiter DD. in cap. at ſi Clerici de Iudic. Rot. deciſ. 241. num. 7. poſt 2. vol. conſ. Farinac.*

2 Limit. procedere in Clerico relapſo, ſecùs in non relapſo, qui vult ſe corrigere, quia tunc non traditur Curiæ ſæculari, ſed in carcerem ad pœnitentiam peragendam detruditur, *cap. penult. extra de hæret. Boſſ. de foro competen. numer. 137. Scaccia de iudic. cauſ. ciuil. crim. &c. lib. 1. cap. 11. poſt num. 60. Farinac. quaſt. 8. num. 76.*

3 Relapſus in quibus caſibus dicatur, latè *Sanctarel. in tract. de hæreſi cap. 42. dubio vnico per tot.*

4 Vndè relapſus ſi in iudicio non præuentus ſponte redeat, & coram Inquiſitoribus compareat, eſt admittendus, & pœna mortis relaxanda *Locat. in prax. Inquiſitor. in verb. abiurare num. 4. Pegnia in director. Inquiſitor. part. 3. comment. 12. Menoch. de arbitrar. lib. 2. cent. 4. caſ. 374. num. 6. & 7.* Secus autem ſi poſt accuſationem, aut per metum accuſationis, *Decian. tract. crim. lib. 5. cap. 56. num. 12. Diana reſol. moral. part. 4. tract. 7. de pœn. delictor. reſol. 26. in princ. fol. mihi 248.*

5 *vbi propè fin.* ſubdit, quod Clerici huius criminis rei, ſunt prius realiter degradandi, & poſtea tradendi Curiæ ſæculari:

6 Hæreticus autem relapſus, vt ſi in eandem hæreſim, vel aliam diuerſæ ſpeciei reincidat omninò punitur pœna mortis naturalis, quoniam amplius non auditur *cap. ſuper eo de hæret. in 6.* & genus mortis eſt ignis concrematio, & inſuper huius bona confiſcantur, vt alijs relatis tradit *Menoch. de arbitrar. dicto caſ. 374. num. 1. 2. 3. & 4.*

7 Secundus caſus, in quo permittitur actualis degradatio, & Curiæ ſæculari traditio, eſt pro falſificatione literarum Apoſtolicarum, *cap. ad falſariorum de crimine falſi, & tradunt DD. ſupra relati num. 1.* Sed quod hoc regulariter non ſeruetur, teſtatur *Farinac. quaſt. 8. num. 77. ex Anania in rub. de falſi circa fin. & Clar. in §. fin. quaſt. 36. num. 34.*

8 Puni-

Digitized by Google

8 Puniri tamen debet falſificans huiuſmodi literas, etiam ſi eſſent nullæ, *Abb per textum ibi: in cap. olim num. 6. de reſcript. vbi Anton. de Butr. & alij Iaſ. in l. vbi pactum ſub nu. 25. verſ. 4. facit, C. de tranſact. Gonzal. ad reg. 8. Cancellar gloſ. 57. num. 45.*

9 Clerici verò propter falſitatem commiſſam in literis Apoſtolicis ad hoc vt veniant degradandi, & Curiæ ſæculari tradendi, non ſolum debent eſſe deprehenſi, ſed etiam de huius criminis perpatratione conuicti, & ſi vſi fuerint falſis literis omnibus officijs, & beneficijs Eccleſiaſticis erunt ſpoliandi, iuxta diſpoſitionem *cap. ad falſariorum de crim. falſi*, quod procedit, ſiuè per ſe ipſum, ſiuè per alium deuenerint ad hanc literarum falſificationem, *Sacin. in dicto cap. ad falſariorum num. 19. de crim falſi Bellet. diſquiſit. Cleric. part. 2. tit. de pœn. Cleric. §. 22. num 4 & 14.* vbi quod etiam incidant in pœnam excommunicationis latæ in Bulla Cœnæ Domini, *Diaz. in prax. crim. canon. cap. 119. vbi etiam Lopez.*

10 Ad committendum autem falſitatis crimen, tria ſubſtantialia requiruntur, primum veritatis mutatio, 2. quod ſit dolo facta, 3. quod alteri ſit nocitura, vt ex *Sylu. Hoſtien. Gregor. Tholos tradit Bellet. diſquiſit. Cleric. part. 2. tit. de pœn. Cleric. §. 44. num. 1. Honded. conſ. 100. num. 55. lib. 1. Farinac. conſ. 114. num. 12. & 36.* vbi quod hoc ſit vulgatum ore omnium *vol. 2.*

11 Tertius caſus eſt propter conſpirationem in Epiſcopum, ſeù calumniam, contumeliam, ſeù inſidias erga eundem illatas, *cap. ſi quis Sacerdotum 11. quæſt. 1.* & tradit *Boſſ. in prax. in tit. de foro competen. num. 135. Dec. in cap. at ſi Clerici num. 243. de Iudic. cum alijs relatis ſupra num. 1.*

12 Limit. procedere ſi Clericus ſit incorrigibilis, alias ſecus. *gloſ. in cap. cum non ab homine in gloſ fin. extra de Iud*, quæ tanquam mitior communiter recepta eſt, *Socin reg. 55. in 2. Fallen. Clar. in §. fin. quæſt. 36. num. 33. Scarcis de Indic. lib. 1. cap. 11. poſt num. 60. Barboſ. de offic. Epiſcop. alleg 110. nu. 12. circa med.* vbi quod in alijs duobus primis caſibus dicta incorrigibilitas non requiratur, *Farinac. quæſt. 8. num. 78.*

13 In multis alijs criminibus vltra prædicta tria, & alia relata in antecedenti adnotatione Clericus degradari, & Curiæ ſæculari tradi poteſt, nempe pro crimine nefando vigore *Conſtitutionis Pij V. ex ordine Bullar. 5. §. ſi quis crimen nefandum fol. 926. de qua Famianus Centolin. in adnot. ad conſ. 25. Farinac. lit. B tom 1. Rot. decif. 241. num. 7. in fin. poſt 2 vol. conſ. Farinac.*

14 Vlterius venit officijs, & beneficijs priuandus, textus eſt in *cap. vt Clericorum de adulter. & in cap. Clerici de exceſ. Prælat. vbi notant omnes Canoniſtæ, & tradunt DD. relati per Farinac. in tit. de delictis carnis quæſt. 148. num. 25. Ghirlan. de pœn. omniſar. coit. quæſt. 2. num. 2. in fin. & quæſt. 6. num. 6. Rebuf. in pract. benef. part. 3. tit. de mod. amitten. benef. num. 28. Menoch. de arbitrar quæſt. caſ. 286. num. 3. Farinac. conſ 25. num. 3. 30. & 58. tom. 1. Bonacina de cenſur. tit. de degradat. diſ. 4. punct. vnico nu. 2. & ſequent.*

15 Immò non ſolum beneficijs priuatur, qui de ſodomia, vel confeſſus, vel conuinctus eſt, ſi qui tantummodò, de illa, vel ſuſpectus, vel diffamatus reperitur *Abb. in cap. licet, ibique Felin. nu. 2. de ſimon. & in cap. ex tuarum num. 1. 2. & 3. de purgat. canon. & in cap. inter eod. tit. Farinac. conſ. 25. num. 58. tom. 1.*

16 Et quod magis eſt ex ſola attentatione nefandi criminis Clericus priuandus eſt beneficijs, vulgaris enim in iure regula eſt, quod pro quocumque graui crimine Clericus deponendus eſt, de qua per *Abbat. in cap. at ſi Clerici num. 34. de Iudic. Rebuf. in prax. benef. part. 3. tit. de modo amitten. benef. num. 16. Menoch. de arbitrar. quæſt. caſ. 266. num. 6. & in punct. Farinac. conſ. 25. num. 1. tom. 1.*

17 Limit. vbi agitur de oſculis, & blanditijs, quo caſu ceſſat pœna priuationis, nec de ea tractandum eſt, cum hoc caſu non reperiatur iure cautum, quod Clericus beneficijs priuetur, & pœna priuationis non imponitur, niſi lex hoc expreſsè dicat *gloſ. & Doctor. in cap. fin. de iurepatron. & ex Dec. Bald.* tradit *Farinac. conſ. 25. num. 30. verſ. aut volumus dicere tom. 1. & in tit. de delict. carn quæſt. 148. num. 31.*

18 Non ordinatus celebrans, vel Sacramentum Confeſſionis audiens ab Inquiſitoribus, vel Ordinarijs, tanquam abutens Eccleſiæ miſericordia, à foro Eccleſiaſtico abijcitur, & ab ordinibus Eccleſiaſticis, ſi quos habuerit ritè degradatus Curiæ ſæculari eſt tradendus, vt debitis pœnis puniri debeat, iuxta *Conſtitutionem Clementis VIII incip. & ſi alias datum Romæ ſub . Decemb. 1601. de qua Quaranta in ſum Bullar. in verbo Ordo pag. 387. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 110 num. 18. Rot. decif. 241 num. 7. in fin. poſt 2. vol. conſ. Farinac.*

19 Faciens ſe tamen Clericum cum non ſit non pœna mortis, ſed arbitraria punitur *Felin. in proæm. Decretal. num. 38. Menoch. de arbitrar. caſ. 318. num. 12. Tiraquel. de nobilitat. cap. 13. num. 14. in fin. Farinac. conſ. 73. num. 5. tom. 1.*

20 Pro vt faciens ſe militem, vel Doctorem tenetur pœna falſi, *DD. in l. eos §. fin. ff. de falſ. vbi præcipuè Bart. & Alberic. num. 3. Felin. in proæm. decretal. num. 37. ad fin. verſ. & idem eſt, Caſſan. in conſuetud. Burgund. cal. 2. num. 10. fol. 214. Bon. de Cortil. de nobilitate part 3. num 165. Tiraq. eod. tract. cap. 13. num. 2. Farinac. conſ. 73. nu. 5. tom. 1.*

21 Ita etiam faciens ſe Comitem, vel Ducem incurrit crimen falſi *ad text. & ibi gloſ. in cap. ad Apoſtolicæ in verbo dignitatum de priuil. in 6. Decian. reſponſ. 19. numer. 159. & 241. vol. 3. Hond. conſ. 110. n. 17 vol. 2. Cabal. reſol. crim. 126. Maſtril. de Magiſtrat. lib. 4. cap. 13. num. 179. 223. & 224.*

22 Et ſi ſimul cum titulo vſurpet iuriſdictionem, etiam committit crimen læſæ Maieſtatis *Maſtril. loco citato num. 224.* & ſi puta tanquam Comes
23 Palatinus baſtardos legitimauerit, vel tanquam Notarius inſtrumenta celebrauerit, cum non eſſent, poſſunt ad mortem condemnari, cum tunc vltra nomen Comitis, & Notarij, quod falſo aſſumunt, exercuerunt etiam actus iuriſdictionales, & ſic Principis iuriſdictionem vſurpauerunt, *Bald. in l. data opera nu. 50. C. qui accuſare poſſunt, Farinac. conſ. 73. num. 6. vbi in fin.* ſubdit dicta doctrina *Bald.* non ſit extendenda ad alios caſus.

Digitized by Google

24 Hodie enim pœna falſi eſt arbitraria quandoque maior, vel minor pro diuerſitate cauſarum, adeò vt aliquando imponatur pœna pecuniaria, aliquando corporalis, aliquando mortis, vt latè alijs congeſtis tradit *Farinac. in tit. de falſitat. & ſimulat. quæſt. 150. num. 31. & 52.*

25 Falſitas tamen debet eſſe magna ad hoc, vt pœna mortis imponi poſſit per text. *in l. vbi falſi in fin. C. ad l. Cornel. de falſar.* vbi ſupplicio capitali ſi id exigit magnitudo commiſſi, *Diaz. in prax. crim. canon. cap. 117. in verbo falſarij ſub nu. 1. Giaccar. in addit. ad Clar. in §. falſum lit. B. la. 2. & in verbo alij caſus in fin. addition. verſ. qui verò multa acta, ibique Baiard. nu. 249. Afflict. decif. 404. nu. 17. verſ. 2. reſpondetur Boer. deciſ. 82. poſt num. 8. Capic. deciſ. 130. in 3. dubio ſub nu. 11. poſt verſ. ſed altiùs aliquando Farinac. dicta quæſt. 150. nu. 24. vbi in verſ. hæc autem pœna* ſubdit, quod hæc pœna mortis poteſt etiam imponi quando pluries eſt reiterata, *Iodoc. in pract. crim. cap. 123. rub. de falſit. per abuſum num. 23.*

26 Confeſſarij etiam, ſiuè Regulares, ſiuè ſæculares ſollicitantes mulieres in confeſſione, ſi delicti qualitas petat, poſſunt præuia præcedente degradatione Curiæ ſæculari puniendi tradi, ſed ſi grauitas delicti non expoſtulet, pro criminis qualitate, & circumſtantijs, ſuſpenſione ab executione ordinis, priuatione beneficiorum, dignitatum, & officiorum quorumcumque, ac perpetua inhabilitate ad illa, nec non voce actiua, & paſſiua ſi Regulares fuerint, exilio, damnatione ad triremes, & carceres etiam perpetuas, abſque vlla ſpe gratiæ, alijſque pœnis multare debent, vt expreſsè ſanciuit *Gregorius XV. ſuo motu proprio datum ſub die 30. Auguſti 1622. de qua Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 105. nu. 60. & alleg. 110. nu. 21. & in Concil. Trident. ſeſſ. 13. cap. 4. de reform. num. 2. verſ. crimen ſollicitantium.*

27 Eſt autem animaduertendum, quod quando in iure, vel aliqua conſtitutione reperitur impoſita pœna degradationis, eſt intelligenda de leuiori, ſcilicet de verbali degradatione, non autem de actuali, ipſo è quia hæc pœna imponi non debet niſi de ea in conſtitutione fiat expreſſa mentio vt ex *Foller. Bonacin Bellet. tradit Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 110. num. 9.*

28 Verbalis autem degradatio imponitur propter adulterium, ſimoniam notoriam, ſtuprum, inceſtum, furtum, periurium, homicidium, licet ſolo conſilio patratum, propter perſeuerantiam in concubinatu poſt canonicam monitionem, ob delictum, quo incuria, ſeù Parochi culpa Parochianum decederet abſque baptiſmo, & ob alia crimina atrocia, quæ inferant irregularitatem, *Bonacin. de cenſur. tit. de degradation. diſ. 4. punct. vnico nu. 6. tom. 1. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 110. num. 10 qui alios allegant.*

29 Clericus verò conficiens ſortilegia, ſi bono zelo, & cum ſimplicitate non cum dolo conficiat ſortilegia non hæreticalia, puta ſi pro inueniendis rebus Eccleſiæ furto ſubtractis deuenerit ad hunc actum ſuſpendendus eſt à diuinis, & miniſterio Altaris per annum, & iuxta Iudicis arbitrium, ſecundum facti, & facinoris qualitatem, & turpitudinem, vt probat textus in *cap. 2. & ibi gloſ. in verbo viſum, & Abb. nu. 4. in fin. de ſortileg. Girland. tract. eod. quæſt. 11. num. 2. & 8. Menoch. de arbitrar. caſ. 388. num. 8. & 9. Farinac. quæſt. 20. num. 91. & 101.*

30 Sed ſi non bono zelo, ſed dolo malo conficiat ſortilegia non hæreticalia deponendus eſt ab ordine ſacro, omnibus beneficijs priuandus, & perpetuo Monaſterio includendus, *cap. ſi quis Epiſcopus 26. quæſt. 5. & ibi gloſ. Girand. dicta quæſt. 11. num. 3. 8. & 10.* & amplius efficitur infamis, *cap. quiſquis 2. quæſt. 8.* Immo eſt degradandus, *cap. admoneant 26. quæſt. 7.* verbali tamen non actuali degradatione, *Farinac. quæſt. 19. num. 49. & quæſt. 20. num. 92.*

31 Et de iure canonico in foro pœnitentiali ſortilegi conficientes ſortilegia non hæreticalia ſiuè Clerici, ſiuè laici ſint, & ſiuè ſortilegia fiant ad mortem, ſiuè ad venificandum homines, ſiuè ad præſciendum præterita, vel præſentia occulta puniuntur pœna 40. dierum *cap. 1.* vbi notant omnes *de ſortileg. Girland. tot. tract. quæſt. 11. nu. 2. 6. & 9. Menoch. de arbitrar. caſ. 388. numer. 6. & 7. Farinac. quæſt. 10. nu. 90* vbi quod hodie pœna eſt arbitraria, cum Sacerdotibus omnes pœnitentiæ ſint pariter arbitrariæ.

32 Et licet de iure ciuili ſortilegi cuiuſcumque generis ſint, pœna mortis naturalis, & bonorum confiſcatione puniantur *l. nemo, l. multi, l. ſi excepta, l. eorum C. de maleſi. & mathem. Girland. de ſortileg. quæſt. 2. num. 10. & quæſt. 11 num. 5. 7 11. 12. & 26. Menoch. de arbitrar. caſ. 388. num. 5. Clar. §. fin. quæſt. 68. verſ. ſortileg. & malefici.*

33 Hodie tamen de conſuetudine etiam de iure canonico tàm in Clericis, quam in laicis pœna ſortilegiorum non hæreticalium eſt arbitraria regulanda tamen iuxta iuris diſpoſitionem attentis delicti qualitatibus, perſonarum conditione, & ſcandalo *Girland. de ſortileg. quæſt. 11. num. 7. verſ. & circa præmiſſa, & num. 10. in fin. verſ. & in hoc tamen non recederem, & num. 23. in fin. iuncto num. 26. verſ. Abbas tamen dixit, & qu. 16. n. 3. in fin. & quæſt. 17. n. 4. & 5. Farinac. qu. 20. n. 89.* vbi quod ſortilegi conficientes ſortilegia non hæreticalia, vel fuſtigantur, vel mittantur in publico, & deindè banniuntur, vel ad triremes tranſmittuntur, vel pœna pecuniaria multantur, *& num. 94.*

34 Amp. etiam ſi ſortilegia eſſent facta ad bonum finem, puta ad ſanandos homines maleficos, & etiam ſi miſceantur deuotæ orationes Dei, B. M. Virginis, ac Sanctorum, verba Pſalmorum, & ſimilium, cum nominibus tamen ignotis, vel cum aliqua obſeruatione, modo ſcribendi ligandi, vſu chartæ virgineæ, alijſque modis non concernentibus diuinam reuerentiam, cum totum hoc eſſet ſuperſtitioſum, illicitum, & peccaminoſum, reddens totum opus ſuperſtitioſum, & punibile, propterea Clerici deponuntur, Laici excommunicantur, & moniti, vel fuſtigantur, vel mittantur ſi ſint ignobiles, & ſi nobiles relegantur, vt probatur in *cap. admoneant 26. quæſt. 7. cap. ſi quis Epiſcopus, cap. nec mirum §. ad hæc omnia, cap. aliquanti cap. fortes, & ſequent. 26. quæſt. 5. Girland. de ſortileg. quæſt. 1. nu. 2. & quæſt. 11. num. 23. & 24.* vbi concludit hoc caſu pœnam eſſe arbitrariam *Farinac. quæſt. 20. à num. 96. vſque ad 101.*

35 Vbicumque tamen ex ſortilegio ſequuta ſit

mors

mors maleficiati, tunc ſibi locum vindicat pœna *l. Cornelia de ſicar.* quia plus eſt hominem veneno, quam ferro necare, *l. 1. C. de malef. & Mathem.* immò hoc caſu ſortilegus comburendus eſt, quod idem ſeruandum eſt, quando ſortilegijs impeditur naturalis generandi vis in viris, ac mulieribus, aut efficiatur ne mulier concipere poſſit, aut alia ſimilia maleficia in corpore per cibum, & potum, aut extra corpus conficiantur, vt homicida tenetur *cap. & ſi quis, & ibi ſcriben. extra de homicid. l. ſi quis aliquod §. abortionis, & ibi DD. ff. de pœn. l. eorum C. de malef. & Mathem.*

36 Non tamen hæreticus ſortilegus per Epiſcopum, aut inquiſitorem tradi debet Curiæ ſæculari, vt illum morti condemnet, etiam ſi confeſſus fuerit in ſortilegijs feciſſe homicidium, vel aliud grauiſſimum delictum, pro quo ſecundum leges ciuiles deberet vltimo ſupplicio damnari, ſi pœnitens paratus ſit publicè abiurare, & condignam ſubire pœnitentiam, nam hoc caſu abſoluendus eſt ab excommunicatione incurſa, & ad reconciliationem admittendus, vt laté comprobat *Arnal. Alb. in tract. de agnoſcen. aſſert. Cathol. & hæret. quæſt. 25. num. 66. & ſequent. per totam illam ſeptimam concluſionem Farinac. quæſt. 20. num. 105.*

37 Sacerdotes ſortilegi, qui cauſa doloris ſpoliant aras, luminaria extinguunt, ſumpta lugubri veſte Miſſas defunctorum ſuperſtitioſè celebrant, honore, & dignitate priuantur, & ſic efficiuntur infames, vt in *cap. quicumque in primo reſponſ. 26.*

38 *quæſt. 5.* Si verò ſumpta veſte lugubri Miſſas defunctorum celebrant pro viuentibus cauſa inimicitiæ, vt ille, pro quo ſacrificium offerunt moriatur, à proprij ordinis gradu priuantur, & perpetui exilij, Ergaſtulo, vna cum eo, qui ipſum Sacerdorem conſuluit, aut præmiſſa fieri mandauit releganter, *cap. quicumque in fin. 26. quæſt. 5. Girland. de ſortileg. qu. 10. num. 12. & qu. 11. nu. 17. Menoch. de arbitrar. caſ. 383. nu. 15. Farinac. qu. 20. num. 106. & 107.*

39 Quod ſi Sacerdos celebrauerit Miſſas ſuper rebus prophanis aptis ad ſortilegia peragenda, nempè ſuper calamita, ſuper cuti indumenti pueri naſcentis, quam appellant virginem pelliculam, ſuper paſta, & ſimilibus ſimplicibus, aut mixtis, aut ſi vaſibus, vel veſtibus Sacris, & ijs ſimilibus in ſortilegijs abutatur, pœna depoſitionis priuationis beneficiorum, & perpetui carceris punitur, *Girland. de ſortileg. quæſt. 16. num. 3. Menoch. caſ. 138. num 12. 13. & 14. Farinac. qu. 20. nu. 107. verſ. 14. ſit concluſio, & num. 108. ac 109.*

40 Aſtrologi verò, ſi ex cœleſtibus ſignis, & aſtrorum curſu, tanquam ex cauſa imponentes futuris rebus neceſſarium euentum, ipſa futura prædicant, ſunt hæretici, & vti hæretici puniendi ſunt, quia futurorum notitia certa pro vt eſt in eſſe rei eſt ſolius Dei, ſecus verò ſi prædicant demonſtratiuè, præſumptiuè, ſeù inclinatiuè, & non per modum neceſſitatis, nam tunc non peccant, nec ſunt puniendi, ſigna enim cæleſtia non ſunt cauſæ rerum finales imponentes neceſſitatem humanis rebus agendis, ſed quandam tantum inclinationem circa res futuras, ſecundum communiter accidentia per quaſdam regulas, & naturas corporum cæleſtium, quæ vt plurimum decipiunt, & vigore liberi arbitrij à natura humana eutari poſſunt, iuxta vulgatum dictum, ſapiens dominabitur aſtris, eſt textus in *cap. conſuluiſti 2. qu. 4. & in cap. ſciendum 26. qu. 3. cum alijs per Barber. in ſuo viator. iur. rub. 8. de ſortileg. nu. 5. & 6. Girland. tit. eod. quæſt. 11. num. 16. & 22. & in quæſt. 3. num. 13. & 14. Farinac. quæſt. 20. num. 111.*

41 *& 112,* vbi quod hac eadem diſtinctione procedendum eſt in Chiromanticis, qui per lineamenta manus futura, vel præterita ſe dignoſcere profitentur.

42 Hodie verò operam dantes Aſtrologiæ iudiciariæ, Chiromantiæ, & alijs pernicioſis diuinandi artibus excepta agricultura, nauigatione, & arte Medica ex *Conſtitutione Sixti V. ex ordine Bullar. Cherub. 17. tom. 2. fol. 388. innouata ab Vrbano VIII. ex ordine eodem Bullar. 113. tom. 4. fol. 118.* multantur pœna excommunicationis latæ ſententiæ non reſeruatæ, vltimi ſupplicij, & confiſcationis bonorum, Eccleſiaſtici verò excommunicationis prædictæ, priuationis beneficiorum, officiorum, inhabilitatis ad eadem obtinenda, & vltimi ſupplicij, Epiſcopi demum, ac maiores Prælati eiſdem pœnis citra vltimum ſupplicium, de quibus *Gauant. in Enchirid. ſiù Manuale Epiſcopor. in verb. Aſtrologia per tot.*

PRÆNESTINA STVPRI.

ARGVMENTVM.

Pœna ſtupri etiam violenti, hodie de iure ciuili eſt arbitraria, de iure verò canonico ſtuprator, aut tenetur dotare, aut ducere in vxorem, & aliam pœnam Fiſco ſoluere; in crimine ſtupri, & copulæ carnalis ſocij criminis ad probandum admittuntur, ſi cum tortura maculam complicitatis purgauerint. Copula carnalis, an probetur ex confeſſionibus extraiudicialibus, & teſtibus ſingularibus large examinatur.

SVMMARIVM.

1 Pœna ſtupri hodie apud nos eſt arbitraria, & non extenditur ad triremes.
2 Arbitrium regulatur à iure.
Stuprator ſi fuerit honeſta perſona quomodo puniatur ſi non adſit violentia, ibidem, & quomodo ſi adſit violentia 3. & interueniat raptus 4.
6 Violentia ad exigendam pœnam ſtupri qualis eſſe debeat.
7 Stuprator de iure canonico tenetur ſtupratam dotare, vel vxorem ducere, licet ad vtrumque tenebatur ex cap. 1. de adulter. & num. 8.
9 Quæ requirantur ad hoc vt ſecundum ius canonicum ſit locus pœnæ ſtupri.
10 Pœna ſtupri vt exigi poſſit requiritur honeſtas in perſona ſtuprata.
11 Habet locum ſiue mulier ſtuprata, confeſſerit, ſiue renuerit.
12 Dos ſtupratæ quomodo conſtitui debeat.
13 Stuprator ſi nolit ſtupratam in vxorem ducere vltra dotem eidem ſoluendam, alia etiam pœna non corporali puniri debet.
14 Tenetur etiam dotare ſi parentes, vel ſtuprata renuant in virum ducere.
15 In dubio puella præſumitur ſeducta.
16 Mulier an ſit virgo, vel corrupta probatur per inſpectionem obſtetricum, & matronarum.

17 Ex quorum etiam iudicio, & depoſitione probatur prægnantia.
18 Socij, & participes criminis admittuntur in probatione ſtupri, adulterij, & copulæ carnalis.
19 Socius criminis non facit indicium ad torturam, niſi ſuum dictum confirmauerit in tortura.
20 Ex prægnantia probatur commiſtio, & præcedens copula carnalis.
21 Quod eſt veriſimile pro veritate habetur.
22 Copula carnalis probatur per teſtes de auditu à partibus,
23 Contrarium ſi confeſſio fuerit facta parte abſente.
24 Sed hoc limita procedere alijs non concurrentibus indicijs.
25 Confeſſio copulę habitę facta ab amaſio iunctis alijs adminiculis valde viget contra eundem.
26 Confeſſio extraiudicialis non probatur, niſi per teſtes conteſtes.
27 Copula carnalis non probatur per teſtes ſingulares de diuerſis actibus, ſed requiruntur conteſtes de ſingulo actu Contrarium num. 35.
28 Teſtes ſingulares ſi conueniunt in confeſſione partium, & in facto principali probant.
29 Teſtes deponentes de diuerſis confeſſionibus loco, & tempore factis coniunguntur ad probandum.
30 Teſtes ſingulares ſingularitate adminiculatiua, & non obſtatiua probant.
31 Teſtes de loco, & tempore non conteſtes probant ſi locus, & tempus non ſit de ſubſtantia negocij actus.
32 Teſtes deponentes de diuerſis confeſſionibus, vel delictis diuerſo loco, & tempore factis non coniunguntur.
33 Duæ ſemiplenæ probationes non coniunguntur ad faciendam plenam probationem.
34 Limita procedere vel in cauſa ciuili ardua, vel in criminalibus, vbi agitur de pęna ſanguinis, ſecus ſi de pœna pecuniaria.
36 Copula carnalis probatur per teſtes inhabiles, & domeſticos.
37 Et probatur etiam præſumptionibus, & coniecturis.
38 Copula carnalis, & ſtuprum probatur per publicam vocem, & famam.
39 Item ex fuga ſtupratoris.
40 Adminicula quibus probatur ſtuprum, & copula carnalis ſufficiuns ad tranſmittendam inquiſitionem.
41 Stuprum probatur præſumptionibus ſimul iunctis.
42 In occultis, & difficilis probationis plura imperfecta coniunguntur ad faciendam plenam probationem.
43 Virginitas præſumitur etiam in dubio.

DECISIO XCIII.

1 POENA ſtupri quidquid dixerint Doctores, hodie apud nos arbitraria eſt, vt modo grauior, modo leuior pro vt ex aliqua cauſa Iudici viſum fuerit imponenda veniat, & ita ſeruari latè relatis Doctorum opinionibus teſtatur *Farinac. in tit. de delictis carnis qu. 147. nu. 96. in fin. ex Gram. vot. 4. num. 23. & 24. & vot. 17. num. 3. Menoch. de arbitrar. quaſt. lib. 2. caſ. 288. num. 6. & caſ. 420. num. 110. Guttier. quaſt. canon. cap. 37. nu. 5. in fin. verſ. ego vtroque caſu Card. Tuſch. concl. 709. in fin. vol. 7.*

2 Verum quia arbitrium regulatur à iure, cuius diſpoſitioni, & æquitati conſonum eſſe debet *l. fin. §. ſed & ſi C. de legat. vbi Bart. num. 16. Cabal. reſol. crim. caſ. 220. nu. 144. Gratian. diſcept. 510. num. 23. & diſcept. 462. num. 32. Caualer. deciſ. 63. nu. 1. Seraph. deciſ. 1017. nu. 1. Greg. XV. deciſ. 189. nu. 3. deciſ. 221. nu. 1. Rot. deciſ. 15. nu. 1. poſt Zacch. de oblig. Cameral. & in Compoſtellana Parochialis prima Iulij* 1650. *in princ. coram Peutingerio*. Ac proindè ſtupratores ſi fuerint honeſtæ perſonæ, publicatione dimidiæ partis bonorum, ſi humilioris conditionis fuſtigatione, pecuniaria, ac etiam relegatione plectendi veniunt, adeò vt ſtupri non violenti pœna nullatenus mortis naturalis eſſe debeat, & hoc ſibi locum vindicare, quamuis interuenerit conſenſus Puellæ tradit *Guazzin. de confiſcat. concluſ. 13. amp. 12. nu. 1. & 2. per text. in §. item lex Iulia de adulter. verſ. ſed eadem lege Iulia de publ. Iudic. & ibi gloſ. in figurat. caſus in verbo ſi humiles Gram. vot. 4. num. 23. & conſ. 17. num. 1. & 3. Clar. in §. ſtuprum ſub num. 3. verſ. quæro, quæ ſit pœna in fin. Menoch. de arbitrar. quæſt. caſ. 288. num. 7. 8. & 9. & in addit. num. 10. Theſaur. deciſ. Pedem. num. 1. iuncto num. 3. in 5. concluſ. verſ. neque vnquam, Farinac. quæſt. 147. nu. 6. & 7. & num. 43.*

3 Vbi autem concurrit violentia, perpatrato flagitio intrat pœna capitis, ſeù mortis, *l. 1. §. qui puero ff. de extraord. crim Hoſtienſ. in ſumm. rub. de adulter. nu. 11. verſ. nam ſi violenter Menoch. de arbitrar. caſ. 288. num. 10. in fin. & in addit. nu. 12. Card. Tuſch. concluſ. 209. num. 9. vol. 7. Farinac. qu. 147. num. 9. & 22. Peguer. deciſ. crim. 7. num. 6.*

4 Vlterius quod etiam copulatiuè requiratur raptus, vt pœnæ capitis fiat locus, etiam in eo, qui plura ſtupra commiſit, *Caser. in pract. in tertio tract. de homicid. & aſſaſſin. §. circa igitur nu. 8.*
5 *Farinac. loco citato nu. 60.* quibus aggrauantibus qualitatibus non concurrentibus, ſtupri pœnas corporales hodie nullatenus extendi ad triremes, etiam in humilioribus perſonis teſtatur *Vermigliol. conſ. crim. 396. nu. 15. ex Menoch. de arbitr. quaſt. caſ. 288. num. 6. & Farinac. dicta qu. 147. num. 6. & 96.*

6 Violentia verò ad hunc effectum debet eſſe cum vi, & metu, ita quod ſtuprum commiſſum blanditijs, promiſſionibus, perſuaſionibus, datione pecuniarum, & munerum, licet comparetur coactioni, & vi, tamen eſt puniendum, ac ſi nulla interueniſſet vis, vt in practica ſeruari vidiſſe ſubdit *Farinac. quaſt. 147. §. ſtuprum num. 35.* & ſi antecedenti contrarium tenentes refert quorum opinio in praxi non ſeruatur *Gram. vot. 4. ſub num. 23. ad med. verſ. & ibi ſubdit Boſſ. in tit. de coitu damnato, & punib. num. 66. verſ. ſed aduerte.*

7 De iure verò Canonico iuxta diſpoſitionem *cap. 1. de adulter.* ſtuprator tenetur defloratam dotare, & in vxorem ducere, vt etiam inuito Iudicis auctoritate cogi poſſit ad matrimonium contrahendum, cum ratione delicti ſpeciale ſit, vt quis inuito nuptias inire cogatur, vt etiam tenuerunt veteres Canoniſtæ, *Innocen. Hoſtien. Anton. de Butr. Zabarel. in dicto cap. 1. de adulter. Hoſten. in ſumma de adulter. nu. 11. verſ. ſed ſecundum canones, Nauar. in manual. Confeſſ. cap. 16. num. 16. verſ. ſecundo dicendum Clar. in §. ſtuprum ſub num. 3. verſ. locus autem.*

8 Sed quamuis *cap. 1. de adulter.* ſit deſumptum ex veteri teſtamento *Exod. cap. 22.* & relatum in ius canonicum ab habente poteſtatē, ac propterea eſſet præcisè ſeruandum, nihilominus cum ſtatim idem legiſlator ſub eodem *tit. de adulter. in cap. 2.* appoſuit aliam diſpoſitionem cum diſiunctiua, ſcilicet quod aut dotare, aut in vxorem ducere teneatur, temperare voluit rigorem dicti *cap. 1.* vt eius diſpoſitio veniat ſeruanda cum qualitate, & temperamento dicti *cap. 2.* ac proindè deflo-

rans

rans nequit præciſè cogi ad ducendam defloratam; ſed tantum, vel ad dotandam, vel ad ducendam, & hanc ſententiam vſu Iudiciorum eſſe receptam teſtatur *Anton. Gomez. in l. Tauri nu. 8. verſ. ſed iſti non obſtantibus Anch. in dicto cap. 1. nu. 4. & 5. in 5. notab. de adulter. Butr. in cap. peruenit. num. 1. verſ. nota tit. eod. Clar. in §. ſtuprum num. 3. verſ. ſed quidquid ſit de iure, vbi quod ita in practica ſeruetur, Menoch. de arbitrar. quæſt. lib. 2. caſ. 288. num. 15. in addit. Card. Tuſch. concluſ. 709. nu. 28. & ſequent. vol. 7. Farinac. quæſt. 147. §. dos num 98. vbi num. 99.* ſubdit quod ſi vult ducere tenetur etiam dotare *Ruin. conſ. 189. num. 8. lib. 2. Guttier. lib. 1. canon. quæſt. cap. 37. num. 1. Rot. deciſ. 74. nu. 4. & 5. poſt primum vol. conſ. Farinac.*

9 Ad hoc autem, vt ſit locus diſpoſitioni *cap. 1. & 2. de adulter.* tria potiſſimum copulatiuè concurrere debent primò virum ſeduxiſſe, 2. ſtupraſſe, 3 puellam fuiſſe, virginem iuxta *conſ. Grat. 93. num. 31. lib. 1. Rot. deciſ. 74. num. 6. poſt princ. conſ. Farinac.*

10 Inſuper exigitur honeſtas in perſona ſtupratæ, cum in muliere inhoneſtè viuente ceſſet pœna ſtupri, ſiue mulier inhoneſtè viuat publicè, & meretricio more, ſiuè occultè viros admittere conſueuerit, vt animaduertit *Farinac. quæſt. 147. §. ſtuprum num. 82. vſque ad 85. & nu. 88. Guazzin. de confiſcat. concluſ. 13. ampliat. 12. num. 3. verſ. ſed requiritur Maſcard. de probat. lib. 3. concluſ. 1248. num. 21. Clar. in §. ſtuprum num. 3. verſ. ſed quæro, quæ ſit pœna ante fin. Gram. deciſ. 107. nu. 9. Ioſeph. Ludou. deciſ. Lucenſ. 61. num. 8. vbi de ſeruata opinione in omnibus Cuiys Theſaur. deciſ. Pedemon. 3. num. 3. verſ. quarta concluſio Card. Tuſch. concl. 209. num. 22. & 45. vol. 7. Menoch. de arbitr. quæſt lib. 2. caſ. 288. num. 17. in addit.*

11 Parumque refert ſi puella ſtuprata ſtupro renuerit ſiue conſenſerit, cum ſemper ſtuprum puniri debeat, præcipuè quia in dubio mulier præſumitur ſeducta, & decepta, non autem ſpontè conſentire, *Anchà in cap. 1. num. 1. in pr. notab. vbi Marian. Socin. num. 1. Abb. num. 2. de adulter. Gram. vot. 4. ſub num. 23. Lopez. in addit. ad Diaz. in pract. crim. canon. cap. 83. in verbo ſtupri lit. A. in fin. princ. Farinac. quæſt. 147. num. 54.* quidquid aſſerat *Anton. Gomez. in l. Thauri. 80. num. 10.*

12 Circa verò dotis quantitatem ſtupratæ conſtituendam, eſt animaduertendum, quod ſi ſtuprator defloratam in vxorem ducat, & tunc ſatis ſit eidem conſtituere dotem, quam iuxta qualitatem puellæ, & conſuetudinem regionis foret habitura, ſi verò in vxorem ducere recuſauerit iuxta *cap. 2. de adulter.* dos à ſtupratore eſt ſupplenda, & augenda, vſque ad quantitatem, vt verè dos de paragio dicatur, quia pluris indiget corrupta ad facilius inueniendum intuitu pinguioris dotis virum ſibi æqualem, vtpotè quia puella per deflorationem fuerit effecta deterioris conditionis, & ideò maiori dote indiget, vt magiſtraliter firmauit *Rot. deciſ. 74. num. 2. & 3. poſt pr. vol. conſ. Farinac.* immò quod iſto caſu etiam dari poſſit iuramentum in litem puellæ ſtupratæ ſuper eo, quod ipſi plus dari debet occaſione perditæ virginitatis, latè *Plot. de in lit. iuran. §. 34. nu. 1. & ſequent. Famian. Centolin. in addit. ad dictam deciſ. 74. lit. A. poſt prim. conſ. Farinac.*

13 Quod ſi ſtuprator noluerit ſtupratam puellam in vxorem ducere, vltra pinguiorem dotē adhuc alià pœna, non quidem corporali, ſed exilij, pecuniaria, aut ſimili arbitrio Iudicis puniri debet, & ita apud nos ſeruari teſtatur *Farinac. in citata quæſt. 147. §. dos num. 104.*

14 Sed ſi puella ſtuprata, vel eius parentes recuſent ſtupratorem in virum ducere, licet nequeant ad id cogi, non tamen eximitur à præſtatione dotis ad *Text. in cap. 1. verſ. ſi vero pater de adulter. vbi gloſ. in verbo dotabit verſ. & ſi cum ea Hoſtien. in ſumma in tit. de adulter. num. 11. verſ. ſed ſi pater Clar. in §. ſtuprum num. 3. Menoch. de arbitr. quæſt. caſ. 288. num. 19. verſ. ſecundus eſt caſus in addit. idem Farinac. dicta quæſt. 147. §. dos numer. 105.*

Quibus ita diſpoſitis Andream Lanciottum ob ſtuprum abſque violentia, aliaque qualitate aggrauanti commiſſum in perſonam Eliſabettæ de Olibano cenſui teneri eandem dotare, vel in vxorem ducere, & quatenus ducere recuſauerit vltra pinguiorem dotem arbitrio boni viri taxan. vlterius ſoluere ſenta quinquaginta in pœnam commiſſi flagitij, operibus pijs applican. nam quo ad primum requiſitum adhoc vt ſit locus diſpoſitioni *cap. 1. & 2. de adulter.* in dubio

15 puella ſemper præſumitur ſeducta, etiamſi vir aſſerat sè non ſeduxiſse *Ruin. conſ. 189. num. 9. lib. 2. Canoniſtæ communiter in dicto cap. 1. de adulter. Gutier. lib. 1. can. quæſt. cap. 37. num. 11. & de communi Rot. deciſ. 74. ſub num. 6. poſt prim. vol. conſ. Farinac.*

16 Prælatam vero puellam ſtupratam fuiſse conſtat ex obſtetricum relationibus, & iudicio per inſpectionem, & contactum eiuſdem puellæ diligenter factum *Paccian. de probat. lib. 2. cap. 2. n. 12. 13. & 17. 20. & 32. Maſcard. eod. tit. lib. 3. concluſ. 313. num. 5. Menoch. de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 89. num. 11. 12. Clar. in §. fin quæſt. 4. num. 3. ſub verſ. quando vero in fin. Farinac. in tit. de delict. carn. quæſt. 147. §. probatio à num. 141. vſque ad 147. part. 4. to. 2. Famian. Centolin. in Addit. ad deciſ. 27. num. 1. poſt primum vol. conſ. Farinac.*

17 Ex quorum etiam iudicio, & depoſitionibus conſtat de eiuſdem puellæ prægnantia, *Boſſ. in tit. de partu ſuppoſito num. 10 in princ. verſ. item facilius eſſet, & verſ. tamen teſtes Maſcard. de probat. lib. 3. concluſ. 1147. num. 16. verſ. nam facillime Farinac. in tit. de falſit. quæſt. 150. num. 267. & ſeq.*

18 Conuincitur quoque ipſe Andreas de perpatrato ſtupro inter alia ex ſpontanea confeſſione ipſius ſtupratæ, cui propterea eſt credendum, vtpotè quia in crimine ſtupri, adulterij, & probatione copulæ carnalis ſocij, & participes criminis admittantur *Alex. conſ. 13. in fin. lib. 7. Paul. de Caſtr. conſ. 348. num. 3. lib. 1. Giurb. conſ. crim. 37. n. 17. Boſſ. de indic. & conſiderat. ante tort. num. 160. verſ. & facit prò hac opinione Maſcard. de probat. lib. 1. concluſ. 158. & concluſ. 165. num. 14. & lib. 2. concluſ. 1063. num. 26. 27. & 38. Farinac conſ. 38 num. 2. lib. 1. & in tit. de indic. & tort. quæſt. 43. num. 90.* Immo quod ad depoſitionem ſocij criminis in huiuſmodi delictis, quæ nè dum occulte, ſed occultiſſime committi ſolent etiam ad condemnationem deueniri poſſit, tradit *Spada inter conſ. Farinac 156. num. 38. tom. 2.*

19 Præcipue quia omnem maculam per criminis

com-

complicitatem contractam tortura purgauerit, eiuſque dictum ad ſtuprantem afficiendum confirmauerit Farinac. quæſt.43.num.101.& num.134. vbi copioſe alios allegat, & in puncto conſ.18 nu.10. in fin. tom.1. Hond. conſ.100. num.2 puncto num.16. Boſſ.in tit.de iudic. & conſiderat. ante tort. num.151. Clar. in pract. §.fin. quæſt.21. verſ.ſcias etiam Menoch. de arbitrar. quæſt. lib.2. caſ.474.num.50. Maſcard. de probat. lib.1. concluſ.158. num.2. & concluſ.462. num.28.& ſeq. & lib.2.concluſ.857.nu.34. & lib.3. concluſ.1311.num.38. Puguet. deciſ. crim. 5. num.36. Rot.deciſ.284.ſub num.8.poſt 2.vol.conſ. Farinac.

20 Coadiuatur eiuſdem confeſſio ab euentu prægnantiæ, quæ de neceſſitate viri commiſtionem, & præcedentem carnalem cognitionem præſupponit, vnde veriſimilis redditur huius criminis rei nominatio, cum nulla ratio aſſignari valeat,
21 quare potius alium taceat,& Andream falſo inculpet, quod autem veriſimile eſt, prò veritate habetur, vt in puncto animaduertit Farinac. conſ. 38.num.3.vol.1.

22 Comprobatur fuſius ex geminatis confeſſionibus extraiudicialibus de commiſſo ſtupro factis per dictum Andream,de quibus deponunt plures numero teſtes, nec eſt dubium, quod copula carnalis probetur etiam per Teſtes de auditu à partibus gloſ. in cap.præterea in verb. conſcios ext. de teſt. vbi Hoſtien. num.1. in verbo conſcios Dec. conſ. 577. num.9. verſ.3. principaliter Pariſ. conſ.160. ſub num.23.lib 4. Ruin.conſ.144. num.34. & ſeq. Hector. Aemil.in tract. de teſt. in verbo teſtis adulterium num.47. Farinac. quæſt.69. num.200. Rot. deciſ.72. num.1. in fin. poſt 2. vol.conſ. Farinac.

23 Et quamuis non deſint Doctores, qui in contrariam feruntur ſententiam, ſcilicet quod ex confeſſione extraiudiciali non probetur carnalis copula, etiam ſi teſtes deponant de extraiudiciali confeſſione eorum, qui dixerunt sè carnaliter cognouiſſe; præcipue ſi confeſſio fuerit facta parte abſente, & nullo acceptante, Grat. conſ.50.ante num.1.& num.4. verſ.immo in caſu noſtro,& nu.33. verſ. nec obſtat lib.2.Pariſ. conſ.54. num.50. verſ. nec etiam probari lib.4. Bertrazol. conſ.228. num.7. Maſcard. de probat. lib.1. concluſ 62. num.4. verſ. etiam ſi deponerent Hector. Aemil. in tract. de teſt. in verb. teſtis Adulter. num.45. Sanchez. de matrim. lib.10. tit. de diuortio diſ. 12. quæſt. 3. num.43. Farinac. conſ.147.num.21. & 22. lib.2. & in prax.in tit.. de delict. carn. quæſt.136. cap.2. num.43. part.2. tom.2.

24 Tamen hæc contraria opinio procedit, ſi alia non concurrant indicia, nempe fama, & alia adminicula, ſecus autem alijs concurrentibus indicijs, vt in præſenti, nam tunc debet præualere prima opinio præcipuè ſi agatur contra ipſum confitentem,& non contrà tertium,vt animaduertit idem Farinac. dicta conſ.147.num.23. lib.2. Vn-
25 de quod confeſſio extraiudicialis Amalij probata per teſtes iunctis alijs quod valde vrgeat teſtatur etiã Cyriac. controuerſ.171.n.14. Ciarlin controuerſ.174. num.22. & dixit Rot. deciſ.95. num.3. part.2. diuerſ. & in Romana nullitatis Matrimonij 28. Iunij 1651. ſub §. dictum vero coram Eminentiſſimo Cardinal. Otthabono inter eius impreſ. deciſ.

26 Quibus non aduerſatur quod dicti teſtes in huiuſmodi probatione ſint ſingulares, & de iure confeſſio extraiudicialis non probetur, niſi per teſtes conteſtes de loco, & tempore, Caſtren.conſil.296.num.3.lib 1. Bero in cap.ſi Clerici num.135. verſ.requiritur etiam, & num.136.& 137.de Iudic. Foller. in pract. crim. verb. & ſi confitebuntur par. 2. num. . ſol.316.Farinac.conſ.60.num 44.tom.1. Vermigliol conſ.393. num.3. & 4. Pedemon. deciſ. 79. num.29. Afflict.deciſ.375.n.2 & 3.Franc.deciſ.105. num.21.Cæſar de Graſſ.deciſ.97.alias 41. num.4. de re iudic.

27 Immò quod ex teſtibus ſingularibus deponentibus vno de aliquo actu, & tempore, & alio, de alio actu, & tempore quod non probetur copula carnalis, ſed quod exigantur duo teſtes pro ſingulo actu, Grat.conſ.50 num 10.verſ.ijs ſic præſuppoſitis, & num.23. lib.2. Hector Æmil. de teſt. in verbo teſtis adulter.num.35.Sanchez de matrim.lib.1. diſ.12 quæſt.3.num.51.cum alijs per Farinac.in prax. quæſt.136.cap.2.num 3.par.2.tom.2.

28 Quoniam dicti teſtes concluſiue vnus deponat idem quod alius, quo ad confeſſionem ſtupri cõmiſſi per præfatum Andream diuerſis vicibus factam, ex qua diuerſitate cum non oriatur, repugnantia, aut facti diuerſitas, ſed idem ſemper emergat effectus, licet ſint ſingulares de loco, & tempore, dummodo conueniunt in confeſſione, & facto principali vtique bene probant, latè Maſcard. de probat. concluſ.379. à num.11.12. & ſeq.Rimınald.conſ.660.nu. .vol.6. Alex.conſ.21. num.4. lib.2.Petra de fideicomm quæſt.12. num.489. & 515.verſ ſed iſte effectus Gabriel. in tit.de probat. lib.1.concluſ.1.num.5. & 6.cum alijs copioſe per Farinac.de teſt. in tit.de oppoſ. con. perſon. teſt. quæſt.64. num.114. & 116 vbi teſtatur de veriſſima, & quod ab ea non ſit recedendum.

29 Quinimo teſtes deponentes de varijs confeſſionibus diuerſis loco, & tempore factis quod coniungantur ad faciendum probationem, præcipue ſi tendant ad eundem finem, Bero. in cap.at ſi Clerici num.129.verſ.ſed pro opinione contraria de iudic. benè Maſcard.de probat.concluſ.379.à num.9. & ſequen & num.14.& 15. Gabr in tit. de teſt. concluſ.2.num.53.cum alijs copioſe relat per Farinac.citata quæſt.64.num.131.

30 Quod nititur fortiſſima ratione, quia hoc caſu huiuſmodi ſingularitas non eſt obſtatiua, ſed adminiculatiua, quæ non aduerſatur, ſed confert ad faciendam plenam probationem, vt animaduertit Maſcard.& Doctores per eum relati dicta concluſ.379.num.10.ad late tradita per Farinac.dicta quæſt.64.num.112.

31 Tum quia locus, & tempus non eſt de ſubſtantia negocij actus, de quo agitur, quo caſu probant teſtes, licet de loco, & tempore non ſint conteſtes vt tradunt Doctores latè relati per Farinac.dicta quæſt.64.num.96.

32 Et penitus ſubuertitur motiuum, quia quod in criminalibus teſtes deponentes de diuerſis cõfeſſionibus rei, de delictis diuerſo loco, & tempore factis non coniungantur, nec faciant indi-
33 cium, & quod duæ ſemiplenæ probationes, neque pariter vniantur ad faciendam plenam probationem, iuxta tradita per Farinac. quæſt. 64.
34 num.145. procedit vel in cauſa ciuili ardua,pro vt

Digitized by Google

vt ſi agatur de diſſoluendo matrimonio, & in criminalibus, vbi agatur de pœna ſanguinis, ſecus vt in præſenti, vbi agitur de pœna pecuniaria *Menoch.lib.4.præſumpt.41.num.8.& 9. Farinac.eadem quæſt.64.ſub num.119.*

35 Et vlterius quod copula carnalis probetur etiam per teſtes ſingulares docet latè *Bruſat. conſil.69.num.12.& cauſ.218.num.2. Rimin.conſil.274. num.1.& 2.lib.3. Ferret.conſ.165. num.8. verſ non obſtat ſecundo, & num.9.Baiard.ad Clar.in §.adulterium num.33.cum alijs relatis per Farinac.quæſt.136. cap.2.num.29.par.2.tom.2.*

36 Et cum huiuſmodi crimen ſecrete, & occulte committatur, non ſolum probatur per teſtes etiam inhabiles, & domeſticos, *Clar. in pract. crim.§.ſtuprum verſ. quæro nunquid ſtuprum, vbi dicit hanc opinionem eſſe veram, & in practica obſeruari cum alijs per Maſcard. de probat. lib. 3. concluſ.1337.num.4.*

27 Verum etiam præſumptionibus, & coniecturis iuxta *text.in cap.literis cap.3. loco de præſumpt. Maſcard.lib.3.concluſ.1337. num.1. Menoch.lib.4.præſumpt. 58. num.3. lib.5. præſumpt.41. num.1.& 4. Sanchez. de matrim. diſp.12. num 40 cum alijs per Farinac.quæſt.136.cap.1.num.2.par.2 tom.2.*

38 His accedit publica vox, & fama perpatrati ſtupri, de qua teſtantur fere omnes teſtes pro Curiæ informatione examinati, *Socin. conſ. 32. poſt num.20.verſ.item, & tertio, & num.ſeq.ac num.24. verſ.maximè attento lib.2.Baiard.ad Clar.§ ſtuprum num.5. Corrad.in pract.in tit de ſtupret.num.8. Maſcard.de probat.lib.2.concluſ.810.num.19.& nu.20.* vbi quod ſaltem iuncta cum alijs præſumptionibus, & probationibus probat, prout hoc idem voluit *lib.1.concluſ.62.num.5.& ſeq.& concluſ.63. num. 1. & 2. Farinac. quæſt 136. cap. 3. num 107. & quæſt.147.n 133.Rot.deciſ.72. num.2.poſt 2.vol. conſ. Farinac.*

39 Vrget inſuper fuga Andreæ poſt detectam Eliſabettæ prægnantiam, & reinatum abortum, 40 *Farinac.conſ.27. num.12.lib.2.* quæ adminiculata licet ſucceſſerit poſt accuſationem, & aſſumptas informationes, nihiluminus quod ſit ſufficiens etiam ad tranſmittendam inquiſitionem comprobat idem *Farinac conſil. 5. num. 104. lib. 1. ex Maſcard.de probat.lib.2.concluſ.819.num.17.qui alios allegat.*

41 Ex quibus præſumptionibus, & probationibus ſimul iunctis non videtur negari poſſe quin ſtuprum ſufficienter iuſtificetur, *gloſſ.in cap.tertio loco verb.dicta ſunt de præſumpt.Rom.conſ.22.num.21.* 42 *Giurb.conſ.crim.37.num.20.* Ex generali regula quod in ijs, quæ occulte patrantur, & ſunt difficilis probationis plura imperfecta coniungantur ad faciendam vnam plenam probationem, vt ſi non proſunt ſingula, multa collecta iuuent, *Bald.in l.quicunque col.6.verſ.octauo nota C.de ſeru. fugit. Maſcard. de probat. lib.1. concluſ.62. num.6. concluſ.496.num.4. & lib.3. concluſ.1030. num.22, & 27.& in puncto Farinac.conſ.38.num.8.lib.1. & quæſt.36.num.244.Cabal.reſol.crim.caſ.200.n.137. Ciarlin. controuerſ. 174. num. 9. Merlin. deciſ.100. n.10. & in Romana Nullitatis Matrimonij 28.Iunij 1651.§.& vlterius coram Eminentiſſ.Card.Ottbobon. inter eius impreſſ, dec.*

43 Eliſabetham verò fuiſſe virginem tempore commiſſi ſtupri non eſt in dubium retorquendum tum in odium delinquentis, tum quia puella etiam in dubio præſumitur virgo, ſicut virgo naſcitur, & contrarium aſſerenti incumbit onus probandi, alias Mulieri aſſerenti ſe fuiſſe virginem tempore ſtupri creditur eius iuramento quia talis aſſertio habet præſumptionem naturæ pro ſe, *Abb.in cap.1.num.5.de adulter.vbi Ancar. nu.2. Clar.in § ſtuprum num.4. verſ. ſed pone quod ſtuprator, Diaz.in pract.crim. canon. cap.83.in verba ſtupri lit.B.verſ.nec ab huiuſmodi dotis præſtatione, Nauar.in manual.conf.ff.cap.16.n.16.in fin.Maſcard.de probat.lib.3.concluſ.1337. num.6. & concluſ.1410. num.2.Anton.Faber.in ſua codic.lib.9.tit.7.diffi.6.in allegat.n.10.Menoch.de præſumt.lib.9.præſumpt.89. num.1.& ſeq. Card.Tuſch.concluſ.709. num.37.43. & 44.vol.7.* vbi de communi, & quod procedat tam in ciuilibus, quam in criminal. *Farinac. quæſt.147.§.probatio num.135.Theſaur. deciſ.Pedemont.3.num.2.verſ & in dubio, Rot.deciſ.74 num.6. poſt prim. conſil. Farinac. vbi Centolin. in addit. lit.B.*

De honeſtate demum eiuſdem Eliſabettæ conſtat exuberanter ex totius proceſſus reuolutione, vt nihil videatur ſupereſſe, quod prætatam pœnam impedire valeat.

Et ita &c.

SVMMARIVM.

1 Stuprum non probetur ex aſſertione ſtupratæ.
2 Mulieri aſſerenti ſibi illatam fuiſſe violentiam non creditur.
3 Et aſſerenti ſe fuiſſe tentatam de ſtupro, aut ſtupratam non creditur. Contrarium n.4.
5 Puellæ in dubio tempore ſtupri præſumitur virgo, ſiue ſtuprum ſit violentum, ſiue non 7.
6 Limit. procedere quando puella erat bonæ famæ.
8 Præſumptio virginitatis oriens ex iurata aſſertione puellæ tollitur per aliam inhoneſtatie.
9 Stuprum an probetur præſumptionibus ſicut adulterium.
10 Non probatur per teſtes domeſticos niſi indiciatiuè.
11 Stupri non modicum argumentum ex fama deſumitur.
12 Probatur ex vociferatione, & clamore mulieris.
13 Probatur ex repertitione interulę Mulieris ſanguine aſperſæ, ſed iſte probatio redditur fallax. 14.
15 Copula carnalis probatur præſumptionibus, & coniecturis etiam ad effectum diuidendi matrimonium, ſi ſint efficaces, & violentæ.
16 Præſumitur ex vehementi amore, ex oſculis, alijſque actibus laſciuis.
17 Ex concubitu viri, & Mulieris in eodem lecto oritur præſumptio copulę carnalis.
18 Concubitus probatur ex dicto vnius teſtis etiam impuberis.
19 Præcipuè ſi adminiculetur ex alijs teſtibus de publica voce, & fame.
20 Impedimentum ex illicita copula contractum probatur teſtibus licet non ſint omni exceptione maiores.
21 Præſumptio copulæ carnalis oritur ex commoratione Viri, & Mulieris in cubiculo aliis prohibito acceſſu.
22 Vehemens indicium copulæ carnalis deſumitur ex confeſſione extraiudiciali emaſij.
23 Copula carnalis probetur per teſtes domeſticos.
24 Ex depoſitione teſtium dicentium vidiſſe hominem ſupra mulierem oritur indicium ad torturam pro habenda veritate ſecutæ copulæ.
25 Ex confeſſione iudiciali iurata ipſarum partium quando deſumetur probatio copulæ carnalis.
26 Indicium copulæ carnalis deſumitur ex reciproco amore inter virum, & mulierem.
27 Oritur etiam ex tranſmiſſione nunciorum, & literarum amatoriarum præcipuè ad torturam.
28 Oritur etiam, & allocutione viri, & mulieris in loco

&

& horis ad fornicationem accomodatis concurrentibus aliis actibus venereis 29. & quod ſaltem ex hoc oriatur indicium ad torturam, 30.

31 Oritur etiam præſumptio ſi quis viſus fuerit cum muliere ſolus, cum ſola, nudus cum nuda.

32 Oritur etiam ſi vir per annum abſens reperit vxorem prægnantem.

33 Copula carnalis, & Adulterium ex præſumptionibus tantum violentis probatur.

34 Præſumptiones, & coniecturæ ſufficientes ad probandam copulam carnalem, quæ ſint relinquitur arbitrio Iudicis.

35 Probatur præſumptionibus, & coniecturis ſi ciuiliter agatur, ad impediendum matrimonium, vel ad Thori ſeparationem, vel ad dotis amiſſionem, ſeus ſi agatur criminaliter ad pœnam 36. Contrarium 37.

38 Diſtingue quod prima opinio procedat in præſumptione hominis, 2. in præſumptione iuris, à quo ſufficit vt præſumptio approbata ſit 39.

40 Diſting. 2. vt prima opinio procedat quo ad pœnam ordinariam. 2. quo ad extraordinariam.

41 Copula carnalis probatur multis præſumptionibus, & coniecturis ſimul iunctis.

42 Non probatur per ingreſſum tantum ad domum alicuius mulieris, præcipuè ſi dari poteſt alia cauſa 43.

44 Fama ſola non probat copulam carnalem ſecus iuncta cum aliis.

45 Præſumptio excluſiua copulæ carnalis oritur ex conſanguinitate propinquioris gradus, ſecus remotioris, prout etiam ſi vigeat alia præſumptio fornicationis 46.

ADNOTATIO I.

Stuprum, & copula carnalis quomodo probetur.

1 EX aſſertione Mulieris aſſerentis ſe ab alio ſtupratam non probatur ſtuprum, nullumque reſultat indicium, neque ad capturam, *Vulpel. conſ. 30. num. 1. cum aliis per Farinac. in prax. crim. quæſt. 46. num 19. & 20. in tit. de indiciis, & tort.*

2 Amp. vt neque credatur mulieri aſſerenti ſibi violentiam illatam, *Vulpel. conſ. 94. num. 3. & 4. Gram conſ 45. num. 1. & deciſ. 40. num. 16. Boer. deciſ. 319. numer. 7. Farinac. de indic. & tortur. quæſt. 43. num. 94. circa fin. Vermigliol. conſ. crim. 113. num. 7.*

3 Amp. vt neque credatur Mulieri aſſerenti ſe fuiſſe tentatam de ſtupro vel vim paſſam, aut ſtupratam, *Iaſ. conſ 72 vol. 1. Pariſ conſ. 14. & 160. num. 24. vol 4. Crau. conſ. 41. num 2. Grat. conſil. 52. num. 28. Gram. conſ. 45. num 1. & conſ 40. Bertraz. conſ. 3. vol. 1. Burſat. conſ. 69. num. 19. Vulpel. conſ. 30. num. 1. 5. & 6.* vbi ampliat etiamſi deponat in tortura, *Baiard ad Clar. in §. ſtuprum numer. 6. & 40. Maſcard. de probat. lib. 3 concluſ. 1129. num. 5. ad fin. Farinac. in tit. de indic. & tort quæſt 43. num 94.*

4 Contrarium quod credendum ſit mulieri aſſerenti ſe fuiſſe defloratam, *Pariſ conſ. 160. vol. 4. Foller. in pract. crim. verſ & ſi confitebuntur numer. 146 fol. 127. relat. per Baiard. ad Clar. in §. ſtuprum num. 41.*

5 Amp. vt ſtupratore aſſerente tempore ſtupri puellam non fuiſſe virginem, ipſa verò aſſerente fuiſſe talem tempore concubitus, in hac contrarietate, & dubio puella præſumitur virgo, niſi ſtuprator probet contrarium, *Abb. in cap. 1. nu. 5. de adulter. Clar. in §. ſtuprum num. 4.*

6 Limit. hoc procedere quando puella erat bonæ famæ, ſecus ſi malæ famæ, *Foller. in pract. crim. in verbo capiat informationes num. 21.* & multo magis ſi conſtaret, de eiuſdem puellæ inhoneſta vita, etiam per præſumptiones, *Maſcard. de probat. lib. 2. concluſ. 1063. num. 19. cum aliis per Famian. Centulin. in addit. ad deciſ. 74. lit. B. poſt primum vol. conſil. Farinac.*

7 Quæ ſibi locum vindicant tam in ſtupro violento, quam non violento, quia in vtroque militat eadem ratio, odium nempè delinquentis, & præſumptio naturæ niſi in contrarium adſint coniecturæ, *Farinac. in prax. crim. in tit. de delict. carn. quæſt. 147. §. probatio num. 128.*

8 Præſumptio enim virginitatis oriens ex iurata aſſertione puellæ, tollitur per alias contrarias inhoneſtatis coniecturas, ac proinde in hoc eſt maximè attendenda qualitas vitæ, & morum puellæ, & quale nomen habeat, quia ſi habet malum nomen, & pro virgine non reputatur, tunc vtique eius iuramento non eſt ſtandum, etenim mulieres facile iuris iurandi contemtrices ſunt, *Pariſ. conſ. 160. num. 2. lib 4. Menoch. lib. 6. præſumpt. 80. num. 4. & 5. Farinac. dicta quæſt. 147. num. 129. Theſaur. deciſ. Pedemont. 1. num. 2. verſ. niſi adſunt coniecturæ.*

9 Stuprum verò præſumptionibus non probatur ſicut adulterium, vt docet *Corrad. in prax rub. de ſtupro num. 2. in fin. & num. 8.* ſed contrarium de veriori teſtatur, *Farinac in tit. de delictis carnis quæſt. 147. §. probatio numer. 131. ex allegatis per Maſcard. de probat. lib. 3. concluſ. 1337. num. 1. & 2.*

10 Nec probatur per teſtes domeſticos, qui propterea non faciunt niſi indicium, ſecundum communem, *Corrad. in prax. rub. de ſtupro num. 8. Clar. in pract. §. ſtuprum n. 2. verſ. quæro nunquid, Maſcard. de probat. lib. 3. concluſ. 1317. num. 4. Farinac in tit. de delictis carnis quæſt 147. num. 132. & in tractat. de teſtib. quæſt. 55. num. 4.*

11 Stupri non modicum argumentum ex fama deſumitur, *Aym conſ 205 num. 13. relatum, & ſecutum per Corrad. in prax in tit. de ſtuprat. num. 8. Baiard. ad Clar. in §. ſtuprum num. 5. Maſcard. de probat. lib. 3. concluſ. 1337. num. 5.* vbi quod è contra ceſſet omnis mala ſtupri ſuſpicio, quando in vicinia non adſit aliquis rumor, vel fama de ipſo ſtupro, *Farinac in prax. in tit. de delict. carn. qu. 147. §. probatio num. 133.*

12 Probatur verò, ſeù magni indicium ſtupri oritur ex vociferatione, & clamore mulieris ſtupratæ, *Afflict. in conſtit. de rapt. virg. num. 24. fol. 78. Maſcard. de probat. lib 3. concluſ 1409. num. 27 Baiard. ad Clarum in §. ſtuprum num. 8. Farinac. in tit. de delict. carn quæſt. 147. §. probatio num. 150*

13 Vlterius probatur, quando conſtat Mulieris interulam tempore ſtupri repertam fuiſſe ſanguine aſperſam, vel linteamina, quibus cum viro cubauit ſanguilonenta, *Foller. in prax. crim. in verbo capiat informationes num. 20. verſ. & examinantur teſtes, Maſcard. de probat lib. 3 concluſ. 1313. num. 6. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 2 num. 38. Menoch. lib. 6. præſumpt. 89. num. 12. Farinac. in tit. de delict. carnis quæſt. 147. n. 148. Rot. coram Seraph. deciſ. 893. num. 4.*

14 Sed iſta probatio redditur fallax, quia ſanguinis conſperſio quandoque procedere poteſt à meſtruo, & quandoque etiam ex prouocatione

va-

Digitized by Google

vaſramenti calidarum mulierum, quæ diuerſis artibus, & fraudibus vtuntur ad faciendum credere viro, & ad oſtendendum, quod tempore carnalis cognitionis erat virgo, *Foller. in prax. crim. in verbo capiat informationem num. 24.* vbi tamen videtur ſentire, quod hoc probare ſpectet ad virum, *Farinac dicta quæſt. 147. num. 149.*

15 Copula vero carnalis tamquam difficilis probationis iuſtificatur etiam ad effectum dirimendi matrimonium ex præſumptionibus, & coniecturis, quando ſcilicet ſint efficaces, & violentæ, *cap. literis de præſumpt. Gigas conſ. 29. num. 21. Farinac. qui alios copioſe allegat. in tit. de delictis carnis quæſt. 136. nu. 2. Maſcard. de probat. lib. 1. concluſ. 57. num. 7. & 8. concluſ. 312. num. 19. concluſ 452. num. 5. & 10. lib. 2. Rot. deciſ. 92. n. 12. & ſeq. par. 2. diuerſ. & in Romana Nullitatis Matrimonij 28. Iunij 1651. §. copula verò coram Card. Otthobono.*

16 Et ad hunc effectum conſiderantur præſumptiones, quæ oriuntur ex teſtium depoſitionibus, de ardenti ſcilicet amore, de oſculis, alijſque actibus laſciuis, qui actus plurimum conferunt ad inducendam vehementem copulæ præſumptionem, alijs præſertim adminiculis concurrentibus, *Burſat. conſ. 218. num. 3. Maſcard. de probar. lib. 1 concluſ. 64. num 1. Sanchez de matrim. lib. 10. diſ. 12. num 47. Rot. in Romana Nullitatis Matrimonij 28. Iunij 1651. ſub §. copula verò, coram Card. Otthobono.*

17 Amp. vt oriatur quoque vehemens copulæ præſumptio ex concubitu viri, & mulieris in eodem lecto, & ex laſciuis amplexibus per multum temporis ſpatium inter eos factis, prout etiam ex oſculis libidinoſis, vt probat textus *in cap. literis de præſumpt. Gigas conſ. 29. num. 13. Farinac. in prax. in tit. de delictis carnis quæſt. 136. num. 18. Sanchez de matrim. lib. 10. diſ. 12. num. 43. Rot. in Romana Nullitatis Matrimonij 28. Iunij §. accedit depoſitio coram Cardinal. Otthobono cum alijs per Farinac. in tit. de delict. carnis quæſt. 136. num. 143. vſque ad 146.*

18 Et ad probandum huiuſmodi concubitum attenditur teſtis vnicus de viſu, etiam ſi ſit impubes, quia in ijs, quæ occultè fiunt, etiam impuberes admittuntur, *Farinac. conſ. 31. ſub num. 7. Rot. in dicta Romana Nullitatis Matrimonij coram Card. Otthobono dicto §. accedit depoſitio.*

19 Præcipuè ſi dictum dicti vnici teſtis de viſu deponentis de concubitu, adminiculetur, & illius fides ſuppleatur ex alijs teſtibus deponentibus de publica voce, & fama, *Socin. iun. conſ. 32. num. 20. et ſeq. lib. 2. Rot. coram Caputaquen dec. 288. num. 1. & deciſ. 296. par. 3. & in Romana Nullitatis Matrimonij 28. Iunij 1651. §. dictum verò coram Card. Otthobono*, cum alijs copioſe relatis per *Farinac. in tit. delictis carnis quæſt. 136. cap. 2. num. 40.*

20 Quod ſignanter procedit vbi agitur de probando impedimento ex illicita copula contracto, in quo non requiruntur teſtes omni exceptione maiores, vt diſtinguit *Gigas conſ. 29. n. 20. conciliando textum in cap. 1. de conſanguinit. & affinit. & in cap. diſcretionem de eo qui cognouit conſanguin. vxor. ſuæ, Rot. in Romana Nullitatis Matrimonij 28. Iunij §. accedit depoſitio in fin. coram Card. Otthobono.*

21 Ampl. vt etiam adminiculetur, ſi conſtet quod vir, & mulier ſępè remanſerint ſoli in cubiculo, alijs prohibito acceſſu, cum nulla cauſa aſſignetur frequentis acceſſus niſi inhoneſti amoris, ex quo vehementem præſumptionem copulæ deduci tradunt *Menoch. lib. 5. præſumpt. 41. num. 11. Ciarlin. controuerſ. forenſ. 174. num. 18. Rot. deciſ. 95. num. 7. & 8. par. 2. diuerſ.*

22 Amp. vt etiam deſumatur vehemens indicium, ex confeſſione extraiudiciali Amaſij probata per teſtes, quæ iunctis alijs valdè vrget, *Socin. Iun. conſ. 32. num. 17. lib. 2. Cyriac. controuerſ. 171. nu. 14. Ciarlin. controuerſ. forenſ. 174. num. 22. Rot. deciſ. 95. num. 3. par. 2. diuerſ. & in Romana Nullitatis Matrimonij 19. Ianuarij 1646. coram Arguell. & in Romana Nullitatis Matrimonij 28. Iunij 1651. ſub §. dictum verò coram Otthobono.*

23 Amp. vt per teſtes domeſticos probetur etiam copula carnalis, *l. conſenſu §. ſin autem C. de repud. Hector. Æmil. in tract. de teſt. in verbo teſtis adulterium numer. 49. cum alijs relatis per Farinac. dicta quæſt. 136. num. 2. & 45.*

24 Amp. vt ex depoſitione teſtium dicentium vidiſſe hominem ſupra mulierem oritur indicium ad torturam pro habenda veritate ſecutę copulę, & conſumpti coitus, indubitanter tenet *Farinac. in prax. crim. in tit. de delict. carnis quæſt. 136. num. 63.*

25 Amp. vt pariter copula carnalis, & adulterium probetur ex confeſſione iudiciali, & iurata facta ab ipſis partibus, quando tamen ipſa confeſſio ſit præiudicialis ipſi confitenti, ſcilicet, ſi quis ita confitens inſtaret pro non ſeparatione Thori, ſecus ſi pro eo inſtaret, cum non debeat eſſe in poteſtate coniugis Thorum ſeparare confitendo adulterium, *Maſcard. de probat. lib. 1. concluſ. 64. num. 12. & lib. 2. concluſ. 810. num. 18. Farinac. dicta quæſt. 136. num. 51.*

26 Amp. vt vlterius oriatur præſumptio copulæ carnalis ex reciproco amore inter virum, & mulierem, *Rot deciſ. 95. num. 6 par. 2. diuerſ. & in Romana Nullitatis Matrimonij 28. Iunij 1651. ſub §. copula verò coram Card. Otthobono.*

27 Amp. vt etiam oriatur ex traſmiſſione nunciorum, & literarum amatoriarum, & earum receptione, *Hoſtien. in cap. præterea num. 5. verſ. ſed de adminiculis de teſt. ibique Anna num. 3. Anton. de Butr. num. 9. ad fin. verſ. adminicula autem Abb. n. 7. Felin. num. 3. Pariſ. conſ. 45. num. 64. lib. 4. Maſcard. de probat. lib. 1. concluſ. 64. num. 10. in fin. Menoch de præſumpt. lib. 5. præſumpt. 41. num. 39. Sanchez. de matrim. lib. 10. in tit. de diuorſ. diſ. 12. quæſt. 3. nu. 48. Farinac. quæſt. 136. num. 126. & 127.* vbi quod ex dictis literis oriatur indicium ad torturam, ſi ita conceptæ, ſint, vt ex earum tenore delictum arguatur.

28 Amp. vt pariter præſumptio copulæ carnalis, & adulterij oriatur ex allocutione viri, & mulieris in loco, & horis ad fornicationem accommodatis, vel ſi inuenti fuerint in loco ſecreto, & abdito, vel in locis inuijs, vel in nemore conuacantes, aut inuenti fuerint in latebris, & ſic in locis obſcuris, concurrentibus alijs actibus venereis, ſcilicet oſculis, & amplexibus, alias huiuſmodi præſumptio non ſufficit, nec ad condemnandum, nec in pœnam criminalem, nec

etiam in pœnam amiſſionis dotis, ſeù ſeparationis Thori, *Maſcar.de probat.lib.1.concluſ.64.n.11. cum alijs diffuſe congeſtis per Farinac.in tit. de delict. carnis qu.136. à nu.113.vſque ad 136. & à nu.148.*
29 *vſque ad* 151. vbi præcipuè ſi vltra prædicta fuerit etiam inuentus vir diſpectoratus diſſolutis caligis, nam quod hoc caſu etiam deueniri poſſit ad aliquam pœnam extraordinariam adulterij, *& num.* 165. vbi quod oriatur maxima præſumptio fornicationis, & copulæ ſi vir fuerit repertus in Camera cum Muliere clauſa ianua di-
30 ſpectoratus, & diſſolutis caligis, & quod indubitanter, ex hoc oriatur indicium ad torturam concludit, *num.168. Menoch.de præſumpt.lib.5.præſumpt.41.num.11.& 12.*

31 Amp. vt oriatur præſumptio violenta, & certa, ex eo quod repertus, ſeù viſus fuerit quis cum muliere iacens in lecto ſolus cum ſola, nudus cum nuda, & quod talis probatio operetur quo ad omnem effectum tam ad ſeparandum, quam ad impediendum matrimonium, quam etiam ad pœnam pro crimine imponendam, tenent *Lap.alleg.53. Dec.conſ.577.num.9.10.& 12. Natta conſ.205. num.3. Campeg.de teſtib.reg.385. num.7. Roland.conſ.50.num.2.lib.1. Maſcard.de probat.lib.1. concluſ.59.num.6.& 7.& concluſ.112 num.1. & 2. ac num.21.& concluſ.452.num.1.& 8.& lib.2. concluſ.810. num.5. & 7. Menoch. lib.5. præſumpt.41. num.12.& 13. Angel.de malef. in verbo che hà adulterato num.41. Boſſ.in tit. de coiu damnat. & punib. num.58. Franch. March. deciſ.898.num.8. Boer.deciſ.297.num.9. Farinac.in tit.de delict.carnis qu.136. num.171. 173. & 174.* vbi ſubdit quod licet hæc præſumptio non concludat perneceſſe, ſed tantum præſumptiuè, quod tamen exuberet in hac materia, *& num.* 175. concludit, quod ex hoc oriatur indicium ad torturam contra virum, & mulierem.

32 Amp. vt euidens, & concludens probatio deſumitur, quando maritus benè ſcit vxórem ſuam ab anno citra propter abſentiam, vel alia cauſa carnaliter non cognouiſſe, & tamen prægnantem inuenit, vel in Domo infantem natum, *Hoſtien. in cap.literis in fin. verſ. eſt autem de præſumpt.vbi Io:Andrea num.3. Felin. in cap.præterea num.3.verſ.et item ſi maritus de teſtib.Menoch.lib 5. præſumpt.41. num.5. & 6.* vbi quod ex hac præſumptione deueniri poſſit ad criminaliter puniendum ad pœnam capitalem, *Farinac. qu.136. num.* 200.

33 Limit. 1. vt carnalis copula, & adulterium non ex omni præſumptione dicitur probata, ſed tantum ex ea, quæ ſit violenta, & certa, & valdè vrgens, ita vt tunc dicatur violenta, & certa quando oritur ex pluribus coniecturis, ſecus ſi ex paucis, & non ita proximis ad copulam, vt comprobat, *Farinac.in tit.de delictis carnis qu.136. num.13.& 14.* adeò vt vna præſumptio non ſufficiat, ſed debent eſſe plures, vt *ibidem* ſubdit *nu.8. & 9. Felin.in cap.præterea num.3.ante med. verſ. & iſtis extra de teſtib. gloſ. in cap. literis in figuratione caſus in fin. verſ. nota de præſumpt. Maſcard. de probat.lib.1.concluſ.57.num.6. Rot.deciſ.95.n.13.par.2. diuerſ.*

34 Quæ autem præſumptiones, & coniecturæ ſufficiant ad probandam copulam carnalem ſtatur arbitrio circumſpecti Iudicis, qui in hoc arbitrando debet eſſe circumſpectus, & diſcretus, adeo vt arbitrium debeat conformare ſecundum iuris diſpoſitionem, & non ſecundum ſuam ceruicem, *cap.præterea de teſtib.vbi Hoſtien.num.5.in fin.& not. gloſ. in verbo de auditu verſ.ex ijs autem, & communiter ibidem Canoniſtæ, Dec. conſil. 577. num.2. Socin.iun.conſil.32.num.10. & 11.lib.1. Maſcard de probat.lib.2. concluſ.810. num.22. Farinac. quæſt.136. num.6.& 7. Rot.deciſ.95.num.17.part.2. diuerſ.*

35 Limit. 2. quod præſumptionibus, & coniecturis probatur copula carnalis, fornicatio, & adulterium, quando agitur ciuiliter, vel ad impediendum matrimonium ne contrahatur, vel ad Thori ſeparationem, vel ad dotis amiſſionem, vt loquitur textus in *cap. literis de præſumpt. vbi Hoſtien.poſt num.4.in verbo diuortiu, Ancar.num.1. Anton.de Butr.num.6.in 8.notab. Io:de Anan.num.3. Bertaz. conſ.20. num.8. lib.1. Polidor.Ripa in tract. de nocturno tempore cap.36. num.27. & 47. Boſſ. in tit.de partu ſuppoſit.num.31.*

36 Secus ſi agatur criminaliter, & ad pœnam, quo caſu non ſolum non probatur per remota indicia, verum etiam nec per venereos actus, nec per propinqua præparatoria, etiam ſi præſumptiones ſint violentæ, etiam ſi concurrant ea, quæ oriuntur ex ſolitudine, & nuditate in eodem lecto, & quamuis teſtes deponerent de auditu proprio tergiuerſationem viri, & mulieris in aliqua Camera, iuncta fama, & alijs adminiculis, quia vbi agitur criminaliter, & ad pœnam, huiuſmodi probationes non ſunt ſufficientes, *Adden.ad Bart.in l capite 5.num.2. verſ.nota ergo ff. de adulter. Roman.conſ.167.num.3. Aym.conſil.205. num.20.& 21. Gratian.conſ.50.num.16. in fin. verſ. & ratio eſt, & num.17.& 18.lib.2. Menoch.conſ.31. num 25.lib.1. Corn.conſ.191.in fin.lib.4. Maſcard. de probat.lib.1. concluſ.57. num.5. verſ. quæ tamen ſententia, & concluſ.59.num.8.9.& 20. verſ.limita ſupradictam concluſionem, & num.21. Farinac.in tit. de delict carnis quæſt.136. num.19. & conſ.crim.80. num.10. & 52.tom.1*

37 Contrarium quod concurrentibus ſupradictis probationibus, & in ſupradictis caſibus copula ſufficienter probata cenſeatur etiam ad effectum imponendi pœnam criminalem, tenet *Lap. alleg. 53. per totam Abb. in cap. literis in fin. verſ. vltra alios de præſumpt. Aret.in cap.præterea num.5. qui de communi de teſtib. Marſil. conſ. 116. num. 15. Hect. Æmil in tract.de teſtib.in verbo teſtis adulteriũ n.12. 13. & 14. Boſs.in tit.de part. ſuppoſit. num.31. Maſcard. de probat. lib. 1. concluſ. 452. num. 1. Petrus Barboſ. in repetit. l. 2. in princ. part. 1. ff. ſolut. matrim. num.76.verſ.item, & his inſurgit, & num.77. 78.85.& ſeq.*

38 Diſtingue quod prima opinio procedat in præſumptione hominis, ſecunda in præſumptione iuris, *Mattheſ. ſing.118.in fin. Menoch. conſ.31. num. 25. verſ. præterea fatetur, Hector Aemil. in tract. de teſtib. in verbo teſtis adulterium num.14. Baiard. ad Clar. in §.adulterium num.39. Farinac. dicta*
39 *quæſt.136. num.21. & num.22.* vbi quod hoc caſu non ſit neceſſe, quod ſit præſumptio approbata à lege, expreſsè mandante ex ea, quem condemnari debere iuxta terminos *l ſi qui C.de adulter.*

Digitized by Google

ter. ſed ſufficere quod ſit præſumptio approbata à iure, ex qua animus Iudicis inducatur ad non aliter credendum, *Petrus Barboſ. in repetit. l. 2. in princ. ff. ſolut. matrim. part. 1. num. 85. & 86.* Et ſatis eſt, quod iſtæ præſumptiones ſint à iure conſideratæ, vt eſt pernoctatio, cohabitatio, *Menoch. conſ. 31. num. 22.* ſed quod hæc opinio non tranſeat abſque difficultate ſubdit idem *Farinac. loco ſupra citato.*

40 Limit. 2. vt prima opinio procedat, vbi agitur ad pœnam ordinariam, ſecunda verò intelligi debet quoad pœnam extraordinariam, adeout ex præſumptionibus fornicationis, & copulæ carnalis ex actibus propinquis reſultantibus deueniri poſſit etiam in criminali iudicio ad pœnam adulterij, ſeu alterius delicti, quod carnali copula committitur, non tamen ordinariam, ſed extraordinariam, mitiorem, ſeu pecuniariam, & ſic quod hæc pœna imponi poſſit primo quando fuit repertus vir in Camera cum muliere clauſo oſtio habens caligas diſſolutas, ſecundo quando vir, & mulier fuerunt viſi in eodem lecto nudi, tertio, quando inuenti fuerunt in loco ſecreto, & abdito, concurrente vlterius aliquo actu venereo, alias in hoc 3. caſu non intrare pœnam extraordinariam contra *Menoch. lib. 5. præſumpt. 41. à num. 11. vſque ad 16. tenet Farinac. in prax. crim. in tit. de delictis carnis quæſt. 136. num. 24. circa fin. Polidor. Ripa de nocturno tempore cap. 36. num. 14. & 15.*

41 Ad probandam vero copulam carnalem ſupradictæ præſumptiones, & ſimiles iungi debent, adeout ſimul iunctis negari non poteſt, quin copula ſufficienter iuſtificetur, tamquam materia difficilis probationis, *gloſs. in cap. tertio loco in verbo dicta ſunt de præſumpt. Roman. conſ. 22. num. 21. Valez. conſ. 28. num. 12. lib. 1. Ciarlin. controuerſ. forenſ. 174. num. 9. Rot. deciſ. 95. num. 17. part. 2. diuerſ. & in Romana nullitatis Matrimonij 19. Ianuarij* 1646. § *ex quibus coram Argulies, & in alia Romana nullitatis matrimonij 28. Iunij* 1651. §. *& vlterius coram Otthobono.*

42 Non tamen probatur copula carnalis per ingreſſum ad domum alicuius pulchræ mulieris, niſi ingreſſus deprehendatur in actibus venereis, ſed benè ex tali ingreſſu præſumitur voluntas ad carnalem cognitionem, *Abb. in cap. tertio loco nu. 10. de probat. & in cap. cum non ab homine n. 19. verſ. immo plus dicit de iudic. Aret. in cap. præterea num. 5. de teſt. Aym. conſ. 215. num. 21. Farinac. conſ. 78. num. 17. & 34. tom. 1.* ſed ſi poteſt dari alia

43 cauſa ingreſſus, quam carnalis cognitionis, tunc non eſt præſumenda mala cauſa, ſed ea, quæ delictum excludit, *Alciat. de præſumpt. reg. 3. præſumpt. 1. num. 2. Farinac. dicto conſ. 78. num. 17. in fin. tom. 1. Gram. deciſ. 18. num. 5.*

44 Prout nec fama ſola facit plenam probationem fornicationis, & copulæ carnalis, ſed tantum coadiuuat, & adminiculatur alias probationes, & præſumptiones, quibus iuncta probat, *Petrus Barboſ in repetitione l. 2. in princ. part. 1. num. 83. in fin. & nu. 48. Maſcard. de probat. lib. 1. concluſ. 62. n. 5. & 6. & concluſ. 63. num. 1. & 2. & lib. 2. concluſ. 810. n. 20. Farinac. quæſt. 136. nu. 107. Rot. deciſ. 72. n. 2. poſt 2. vol. conſ. Farinac.*

45 Inſuper copulæ carnalis, & fornicationis præſumptio excluſiua oritur ex conſanguinitate; etiamſi vir, & mulier in eodem lecto iacuerint, ſi ſint in gradu proximiores, vt ſunt parentes, fratres, filij, & ſorores, ſecus in conſanguineis in remotiori gradu, ſecundum *Antonium Gomez in l. Tauri 80. num. 17. in fin. verſ. quod tamen, Menoch. lib. 5. præſumpt. 17. num. 7. Maſcard. de probat. lib. 1. concluſ. 312. num. 4. 7. & 8. Farinac. quæſt. 136. num. 209.*

46 Rurſus conſanguinitas tunc excludit ſupradictam præſumptionem, quando contra eam non vrget aliqua violenta præſumptio fornicationis, ſecus ſi vrgeat, *Anton. Gomez in l. Thauri 80. n. 17. in fin. verſ. item etiam intelligerem, Maſcard. de probat. lib. 1. concluſ. 312. nu. 5. & 6. Alciat. de præſumpt. reg. 1. præſumpt. 34. Menoch. lib. 5. præſumpt. 17. nu. 4. & num. 6. Farinac. quæſt. 136. num. 210.*

SVMMARIVM.

1 Stuprum commiſſum cum perſona vili non eſt punibile. Contrarium num. 2.
3 Ceſſat pœna ſtupri commiſſi, vt puellam in vxorem ducat, ſecuto matrimonio.
4 Cognoſcens puellam corruptam communiter pro virgine habitam ad quid teneatur.
5 Stuprum commiſſum de conſenſu ſtupratæ liberat à pœna dotandi, non autem à criminali.
6 Præcipuè ſi interuenerit conuentio pretij.
7 Stuprator an, & quando teneatur dotare ſtupratam vehementibus ſeductam precibus, vel leuibus, vel abſque vlla perſuaſione.
8 Stuprator ſi ob paupertatem dotare nequeat eſt faſtigandus, & exiliandus.
9 Si ſit vxoratus tenetur dotare, & ſoluere aliam pœnam Fiſco.
10 Clericus ſtuprator tenetur dotare ſtupratam, & ſoluere aliam pœnam extraordinariam, & ſi per vim ſtuprauerit eſt deponendus, & in carcerem detrudendus 13.
11 Dos eſt præſtanda ſtupratæ in actu Matrimonij, nec tranſmittitur ad hæredes.
12 Contrarium quod ſtatim deflorans teneatur præſtare dotem parentibus.
14 Proſtrans in terram aliquam puellam cauſa carnaliter cognoſcendi non eſt pœna capitis puniendus.
15 Stuprans virginem immaturam qua pœna plectendus ſit.
16 Ingrediens ſub nomine curiæ domum alicuius mulieris cauſa eandem carnaliter cognoſcendi, qua pœna plectendus ſit.
17 Pœna ſtupri eſt irroganda ſecuto ſtupro, ſecus in attentato.
18 Sed ex Statuto Vrbis pœna ſtupri habet locum etiam in in ſtupro attentato.
19 Stuprata ſi poſt ſtuprum inhoneſtè viuat non poteſt petere dotem.
20 Stuprator præſumitur innocens ſi poſt longum tempus accuſetur.
21 Dolus, & calumnia ex tarditate præſumitur.

ADNOTATIO II.

Pœnà Stupri an, & quando ſibi locum vindicet.

1 POena ſtupri non intrat, ſi commiſſum fuerit cum aliqua perſona vili, vt puta cum aliqua famula, vel alia humilis conditionis exiſtente in Caupona, in hoſpitijs, vel alijs ſimilibus locis abiectis, *Petrus Giorz. in ſintag. iur. lib. 36. cap. 9. rub. de ſtupro num. 9. Cardinal. Tuſch. concluſ. 709. num. 17. vol. 7. & nu. 46.* vbi quod iſto caſu agatur actione iniuriarum, & non ad ſtuprum *Menoch.* de

de arbitrar quaſt. lib. 2. caſ. 29 num. 17. in addit. Farinac. queſt. 147. § ſtuprum num. 70. Ioſeph. Ludouici deciſ. Luten. 60. num. 12. Et ratio eſt quia huiuſmodi fantillaſtræ potius præſumantur corruptæ, quam virgines, propterea coitus cum eiſdem non eſt punibilis, quando non ſunt alteri nuptæ, nec viduæ honeſtæ, ſecundum *Franc. Veg. conſ. 66. num. 229. & 244. relat. per Baiard. ad Clar. in §. ſtuprum num. 2. Gram. deciſ. 107. num. 1.*

2 Contrarium quod pœna ſtupri habeat etiam locum in muliere paupere, tenet *Abb. in cap. peruenit num. 5. in fin. de adulter. Baiurd. ad clarum, in §. ſtuprum num. 24. verb. ſed quidquid ſit Tuſch. dicta conclus. 709. num. 19. vol. 7.* vbi quod ſtuprum cum vili perſona, vt eſt fantillaſtra impunibile ſit, quando fuit ab alio cognita alias ſecus *Farinac. dicta quaſt. 147. num. 71. & latè conſ. 90. Gram. deciſ. 107. num. 1.*

3 Ceſſat etiam pœna ſtupri in eo, qui ſtuprauit puellam, vt in matrimonium duceret, quo ſecuto non eſt amplius de pœna agendum non tamen ceſſat pœna dotandi, & iſto caſu creditur ſtupratori, & ſtupratæ aſſerentibus ſic ante ſtuprum inter eos præceſſiſſe promiſſionem Matrimonij. Et quod hodiè hoc tranſeat abſque difficultate, cum de iure canonico ſecuto matrimonio inter ſtupratorem, & ſtupratam aliud non quæratur, teſtatur *Farinac. in tit. de delict. carnis quaſt. 147. num. 92. 93. & 94. Baiard. ad Clar. in §. ſtuprum n. 9. & 22. Marſ. ſing. 22 Angel. de maleſic. in verbo che hai adulterato la mia donna num. 58. Alex. conſ. 24. nu. 15. lib. 2. Gabr. conſ. 173. num. 15. Corrad. in pract. rub. de ſtuprat. num. 13.*

4 Cognoſcens vero puellam iam corruptam, communi tamen exiſtimatione pro virgine reputatam, licet in foro conſcientiæ ad nullam pœnam teneatur, ſatisfacere nihilominus debet boni viri arbitrio hoc damnum infamiæ ſua culpa contractum, *Nauar. in manual. confeſs. cap. 16. in princip. & numer. 19. in fin. verſ. ſeptimo dicendum.*

5 Vbi vero puella fuit de eius conſenſu ſtuprata, ac de eiuſdem libera voluntate, liberatur ſtuprator à pœna præſtationis dotis, non tamen à pœna criminali, nempè fuſtigationis ſi ſit pauper, vel pecuniariæ, exilij, relegationis, & ſimilium ſi ſit diues, *Diaz. in pract. crim. canon. cap. 83. in verbo ſtuprum num. 4. & 5. Baiard. ad Clar. in §. ſtuprum num. 28. Sanchez de matrim. lib. 7. diſ. 19. nu. 11. cum alijs per Farinac. dicta quaſt. 147. num. 119.*

6 Sed ſi vlterius non ſolum interuenerit conſenſus puellæ, ſed etiam parentum, & conuentio pretij ipſius ſtupri, tunc ſoluto pretio non eſt vlterius quærendum de dote, aut alio intereſſe quia pactum conueniſti mecum, ſed ſolum remanebit pœna criminalis, *Diaz. in pract. crim. canon. cap. 83. in verbo ſtupri num. 6. & cap. 77. verſ. quantum autem, Farinac. quaſt. 147. §. dos num. 120. Baiard. ad Clar. in §. ſtuprum num. 28.* vbi quod Pater puellæ hoc caſu agere poterit actione iniuriarum, & damni exiſtimationem ſibi prouenientis petere, quia maiori eget pecunia ad eam dotandam ij vt ratione maioris dotis facilius inueniat virum.

7 Diſtingue quod ſi mulier conſenſerit ſtupro vehementibus tamen allecta perſuaſionibus, ac importunis ſeducta precibus, & tunc de communi Theologorum, & Canoniſtarum concordia ſtuprator, aut dotare, aut in vxorem ducere tenetur, ſi vero ſtuprata abſque vlla perſuaſione ex parte viri præcedente ſtupro conſenſerit, vt ſi virum ad concubitum attraxerit, & tunc ſtuprator ad nihilum tenetur in vtroque foro, ſi vero deficiente ſeductione, & nimia perſuaſione mulier blandis verbis, parce, & leuiter rogata ſtupro conſenſerit, & tunc in foro exteriori tenetur aut dotare, aut in vxorem ducere, ſecus in foro interiori, *Farinac. quaſt. 147. §. dos num. 122.*

8 Si autem ſtuprator ſit inops, & ſtupratam dotare nequeat, tunc cum non habeat in ære luere debet in corpore, & ſic eſt fuſtigandus, & exilio damnandus, *Petrus Gregor. in Sintag. iur. lib. 36. cap. 9. rub. de ſtupratoribus num. 5. in fin. verſ. inops fuſtigetur Farinac. dicta quaſt. 147. §. dos num. 109.*

9 Etſi ſtuprator ſit vxoratus tenetur dotare ſtupratam, *Corrad. in prax. in tit. de ſtuprator num. 16.* & vlterius tenetur aliqua alia pœna extraordinaria arbitrio Iudicis, *Baiard. ad Clar. in §. ſtuprum num. 10. in verbo laicus autem, Farinac. q. 147. num. 110. & 111.*

10 Ita etiam Clericus ſtuprator tenetur dotare ſtupratam, & vlterius perſoluere aliquam aliam pœnam pecuniariam, ſeu aliam extraordinariam arbitrio Iudicis, & quandoque depoſitionis aut ſuſpenſionis, non tamen fuſtigationis tamquam ignominioſa *Menoch. de arbitrar. quaſt. caſ. 288. n. 6. & in addit. num. 8. Abb. in cap. peruenit num. 1. de adulter. Diaz. in pract. crim. canon. cap. 83. in verbo ſtupri ſub num. 2. Baiard. ad Clar. num. 10. Farinac. quaſt. 147. §. dos num. 65. & 107.*

11 Ipſa vero dos non eſt præſtanda, niſi in actu matrimonij, adeout non ſufficiat cautio de nubendo, nec tranſmittitur ad hæredes defloratæ non nuptæ *Borgen. in repert. ſuarum deciſ. in verſ. matrimonium num. 7. & 8. & in tit de vltim. volunt. deciſ. 10. num. 38. verſ. dotem autem part. 3. fol. 67.* vbi quia dos non poteſt ſtare abſque matrimonio.

12 Contrarium quod ſtatim deflorans cogendus ſit ad ſoluendam dotem parentibus puellæ, quibus facta fuit iniuria, vel ad deponendum, alias ſi deflorans non cogeretur ſoluere dotem poſſet multis fraudibus impedire vt maritum non inueniat, prout facilius inueniri poteſt, ſi dos ſoluta, & parata ſit, *Baiard. ad Clar. in §. ſtuprum ſub num. 24.*

13 Quod ſi Clericus per vim ſtuprauerit aliquam puellam, non ſolum eſt deponendus, ſed etiam in Monaſterium, vel in carcerem detrudendus, *Farinac. in tit. de delict. carnis quaſt. 147. n. 68.*

14 Proſtraos vero in terram virginem ſi conatus ſit illam cognoſcere non debet per hoc pœna capitis puniri, *Dec. in l. ſi fugitiui num. 46. C. de ſer. fugit. Corn. conſ. 95. Baiard. ad Clar. §. ſtuprum nu. 37. Afflict. deciſ. 276. num. 7.*

15 Stuprans tamen virginem immaturam ſi factũ fuit abſque violentia non pœna mortis, ſed arbitraria plectendus eſt, ſi vero cum violentia, & tunc intrat pœna mortis naturalis, & ita apud nos ſeruatum fuiſſe, teſtatur *Farinac. quaſt. 147. §. ſtuprum num. 41.* relatis in antecedentibus numeris aliorum ſententijs, *Boſs. de coitu damnat. & punib. nu. 67.*

Digitized by Google

nu.67. Adden.ad Guid Pap.deciſ.555.lit.A.& C.Anton.Gomez.in l.Tauri 80.num.40. Bermon.de punib. concub.rub.de ſtupro num.40.

16 Ingrediens ſub nomine curiæ domum mulieris animo eandem carnaliter cognoſcendi non poteſt de iure communi pœna mortis puniri, præcipuè ſi mulier non fuerit cognita, nec ſit honeſta, ſed publica meretrix, & ita in facti contingentia ſaluaſſe, ſuum principalem à pœna mortis, non tamen à pœna triremium tradit *Farinac. conſ.crim.74.num.4.& 11.& in fin.tom.1.*

17 Tunc demum intrat pœna ordinaria ſtupri, quando ipſum ſtuprum ſecutum fuit, ſecus ſi fuerit tantum attentatum, & deuentum ad aliquem actum, iuxta *text.in cap.1.de adulter.vbi omnes Canoniſtæ*; etiam ſi fuerit attentatum per vim, nihilominus non intrare pœnam ordinariam mortis tradunt DD.relati *per Farinac.quæſt.147.§.ſtuprum num.73.& 74.Peguer.deciſ.crim.7.per totam Afflict.*

18 *deciſ.276. num. 7.* Ex ſtaturo tamen Vrbis *lib.2, cap.51.* ſancitur, furca ſuſpendendum eſſe eum, qui ſtuprandi cauſa honeſtæ mulieri vim intulerit, etiamſi ſtuprum non ſequatur.

19 Ceſſat vero pœna ſtupri, ſeu dos peti non poteſt, ſi mulier poſt ſtuprum patiatur ab alijs cognoſci, ſeu meretrix efficiatur, *Farinac.qui alios allegat.quæſt.147. §.ſtuprum num.79.* licet contrarium teneat *Baiard.ad Clar.in §.ſtuprum n.16.*

20 Ceſſare etiam debet, ſi mulier diu diſtulerit, & tacuerit accuſare ſtupratorem, quia ſi poſtea accuſetur præſumitur innocens, ex quo ex tardita-

21 te præſumatur dolus, & calumnia *Baiard.ad clarum in §.ſtuprum num.40.verſ.& vis in fin.ad tradita per Boer. deciſ.42.num.20.*

PRÆNESTINA FVRTI.

ARGVMENTVM.

Clericus Sacriſta, & generaliter Cuſtos, Depoſitarius, Commodatarius an, & quando teneantur de cuſtodia rerum à Latronibus derobatarum furtum, an & quando reputetur inter caſus fortuitos. Dominus an & quando teneatur pro delicto ſui famuli, fuſiſſimè diſceptatur.

SVMMARIVM.

1 Adminiſtrator tenetur reddere rationem, & ſoluere.
2 Cuſtos, ſeu depoſitarius non tenetur ad reſtitutionem rerum incurſu Latronum deperditarum.
Incurſus Latronum reputetur inter caſus fortuitos 2.
3 Allegans caſum fortuitum probare tenetur.
4 Furtum non reputatur inter caſum fortuitum.
5 Limit. concurrente fractura.
6 Cuſtodi, Depoſitario, Commodatario dicentibus etiam cum iuramento res ſibi furto ſubtractam fuiſſe non creditur, niſi probauerint.
7 Cuſtos rei non excuſatur ſi non probet concludenter abeſſe culpam.
8 Non ſufficit agetur ad hunc effectum ſimplex probatio amiſſionis rerum, niſi copulatiuè probetur quod ſine culpa res amiſſe fuerit.
9 Qui tenetur ad cuſtodiem ſi de ea non doceat tenetur emendare damnum.
10 Cuſtos mercede conductus ſi res ad cuſtodiem datæ furto ſubtractæ fuerint tenetur tam de dolo, quam de lata culpe, & leui.
11 Cuſtos tenetur de caſu, ſi da quo alias non teneretur ſi culpa præcedat caſum.
12 Furtum non reputatur inter caſus fortuitos quando concurrit culpe cuſtodis.
13 Caſus fortuitus eſt inopinatæ rei auentus, qui præuideri non poteſt.
14 Culpe lata incurritur ab eo, qui non cogitauit euenturum caſum.
15 Dicitur in dolo, qui non fecit, quod facere debebat.
16 Dominus non tenetur pro delicto ſui famuli.
17 Limit. vt Dominus teneatur pro delicto famuli, ſi delinquat in officio, in quo deputatus eſt à Domino.
18 Publicus officialis tenetur de delictis commiſſis per eius miniſtros, & famulos.
19 Dominus tenetur pro delicto famuli delinquentis in officio ciuiliter ad intereſſe, ſecus criminaliter.
20 Qui facit, quod conſuetum eſt, non dicitur in culpa, nec tenetur de furto.
21 Limit. procedere, vbi concurrit fractura, vel opportunè res fuerit cuſtoditæ.

DECISIO XCIV.

VIſum fuit R. D. Hieronymum Vitalem teneri ad reſtitutionem lampadis, turibuli cum ſua nauicula argentea, ſeu ad emendandum reficiendumque damnum Eccleſiæ Parochiali S. Viti præfatarum rerum amiſſione paſſum, etenim cum vti Clericus, ſeu Sacriſta eiuſdem Eccleſiæ habebat præfatarum rerum cuſtodiam, vtique de

1 illis, prout quilibet adminiſtrator tenetur immo abſtrictus eſt de iure ad reddendam rationem, & ſoluendum *l.2.ff.de negoc.geſt.l.quadam cum gloſ. ff.de eden. Ruin.conſ.29.num.11.lib.5. Pariſ. conſ.96. num.1.tom.1.Dec.conſ.510.num.7. Menoch.de arbit, caſ.209.num.1.& ſeq.Rot.dec.470.num.1.part.1.recent.deciſ.412.num.3.coram Card.Cauale.deciſ.251. num.1. poſt Zacch.de oblig.Cameral. & in Piſauren. redditionis rationis 5.Aprilis 1606.§. iniuſtitia pariviter coram R.P.D.Albergato.*

2 Hinc patet non ſubliſtere quod dictæ res deperditæ fuerint incurſu Latronum, qui caſus reputari debet inter fortuitos *l.in rebus verſ.incurſu latronum ff.commodat.* Et propterea illarum amiſſio debeat cedere damno Eccleſiæ dominæ *l. quæ fortuitu C.de pignor.action.l.2.C. de naufrag. lib.11. l.2.§. ſi quis ff. ſi quis cautio, l.ſcire oportet §.ſufficit ff. de excuſat.tutor. Petrus de Vbald. de duab. frat.8. part.principali num.14.fol.mihi 125. Rot.deciſ.208. num.1.poſt ſecundum vol.conſ.Farinac.*

3 Quia vltra quod allegans caſum fortuitum tenetur probare manifeſtiſſimis probationibus *l. creditor C. de pignor. action. l.2. C. de naufrag. lib.11. l.2. §. ſi quis eum poſſit ff. ſi quis cautio l. ſcire oportet §. ſufficit ff. de excuſat.tutor. Petrus de Vbald. de dub.frat.8.par.principali num.14. fol.mihi 125.*

4 Certum eſt, quod furtum non reputatur caſus fortuitus, cum nunquam committatur ſine culpa eius, qui rem furatam retinebat, vtporè quia ſi benè clauſiſſet domum, vel armarium, benèque cuſtodiæ ſtuduiſſet, furtum non paſſus fuiſſet *Bart.in l. ſi creditor num.6.verſ.ratio quia præſumptio eſt ibique Paul.de Caſtr. num.6. C. de pignor. action. Odofred. in Auth.ſed nouo iure num.4. C. de ſer. fugit.Corn.conſ.318. num.6.lib.4. Petrus de Vbald. in tract. de duob.frat.part.8.principali quæſt.15.num.16. Maſcard.de probat. concluſ.466.num.1. concluſ.467. num.5. & 16. lib.1. concluſ.829.num.10. Cardinal. Tuſch. pract. concluſ. in verbo furtum, concluſ. 561. num.1.cum alijs per Farinac. in tit.de furt.quæſt.169. num.12.*

Præ-

5 Præcipuè vt in præſenti, qnia prætenſum furtum factum fuit abſque fractura, quidquid ſit
concurrente fractura. ad reputandum inter caſus
fortuitos, vt cuſtos de furto non teneatur ex al-
legat *per Petrum de Vbald. de duob. frat. par. 8. prin-
cipali quæſt. 14. num. 15. Boniſ. in tract. de furt. §. vel
etiam vſum num. 35. verſ. quæ tamen probatio, &
num. 44. Farinac. d. quæſt. 169. n. 34.*

6 Quinimò Cuſtodi, Depoſitario, Commodata-
rio dicentibus ſibi rem furto ſubtractam fuiſſe
etiamſi iuramento affirmaret non creditur niſi
probauerit, ſiue agatur, ſiue excipiatur, *l. ſi cre-
ditor C. de pignorat. action. Corn. conſ. 318. num. 4. vbi
de communi Pariſ. conſ. 156. num. 2. & 3. lib. 4. Ma-
ſcard. de probat. lib. 2. concluſ. 829. num. 1. & clarius
nu. 9. vbi de communi Farinac. dicta quæſt. 169. n. 28.
& 29.*

7 Quæ probatio concludenter tendere debet ad
culpæ excluſionem, alias ſi ex eadem manifeſtè
non reſultaret abeſſe culpæ defectum non excuſa-
rentur *l. ſi quis ex Argentarijs §. penult. & ibi Bart.
& omnes ff. de eden. Bald. conſ. 476. num. 5. lib. 1.
Corn. conſ. 136. col. 1. in fin. lib. 5. Maſcard. de probat.
lib. 1. concluſ. 466. num. 16. & concluſ. 469. num. 1. 2.
& per tot. Card. Tuſch. in verbo cuſtos animalium
concluſ. 118. num. 6.*

8 Nec ad hunc effectum ſuffragatur ſimplex pro-
batio amiſſionis rerum, vel earum ſubtractionis,
vel interitus, niſi copulatiuè probetur, quod ſiue
culpa res illa perierit, vel amiſſa fuerit, ſiquidem
amiſſio à furto cauſata infert iuris præſumptione
culpam, contra eum, penes quem res amiſſa eſt,
ideò debet docere non culpa, ſi nolit ſuccum-
bere *l. ſi quis damnum §. Imperator ff. locat. l. fin. ff. de
cuſtod. reorum Caroc. de locat. & conduct. par. 4. q. 4. de
Imperit. Capror. num. 6. Maſcard. de probat. lib. 1. con-
cluſ. 239. num. 2. & 3. Medic. de caſ. fortuit. 2. part.
quæſt. 10. num. 2. latè Paitel. expedit. cauſ. ciuil. expe-
dit. 23. num. 2. & expedit. 48. num. 3. 4. 12. & 13.*

9 Vlterius qui ratione officij publici, vel priuati
tenetur ad cuſtodiam, eandem cuſtodiam iuſtifi-
care debet, alias ſemper contra eum viget præ-
ſumptio, quod non benè cuſtodiuerit, & ſic dam-
num emendare tenetur, *l. cum duobus §. damna ff.
pro ſocio l. item quæritur § ſi fullo ff. locat. vbi gloſ.
in verbo cauere Bald. in l. cum ita §. ſpecies in fin.
verſ. ſed hoc fallit ff de legat. 2. Paitel. expedit. cauſar.
ciuil. adnot. 23. num. 7.*

10 Quæ fortius obtinent in caſu noſtro, quia Hie-
ronymus ratione beneficij, cuius intuitu teneba-
tur ad cuſtodiam præfatarum rerum recipiebat
mercedem, ſeu ſtipendium ex fructibus eiuſdem
beneficij; & ideò ſi res ad cuſtodiam datæ furto
ſubtractæ fuerint, tenetur non ſolum de dolo, vel
culpa lata, ſed etiam de leui *l. ſi vt certo §. nunc
videndum ff commodat. l. 1. §. ſi veſtimenta ff depoſiti
Maſcard. de probat. lib. 1. concluſ. 469. nu. 5. cum alijs
per Farinac. dicta quæſt. 169. num. 24. & 26.*

11 Qua ratione cum culpa præceſſit caſum ſub-
uertitur penitus motiuum, quod rerũ amiſſio ce-
dere debeat damno Eccleſiæ, cum tota culpa ad-
ſcribatur rerum Cuſtodi, cuius defectu tenetur
de caſu, de quo alias non teneretur *l. ſi vehenda
10. §. ſi ea conditione ff. ad l. Rhod. de iactu l. ſi vt
certo §. quod vero ff. commod. §. item is cui verſ. ſi
modo inſtit. quib. mod. re contra oblig. Farin. conſ. 35.
num. 25. tom. 1. Vermigliol. conſ. 329. n. 5. Rot. dec. 205.
num. 2. poſt ſecundum vol. conſ. Farinac.* furtum au-
12 tem ijs concurrentibus nunquam reputatur in-
13 ter caſum fortuitum, qui eſt inopinatæ rei euen-
tus, qui præuideri non poteſt, *l. quæ fortuitis C. de
pignor. action. Sebaſt. Medic. de caſ. fortuit. part. 1.
quæſt. 12. num. 7. & 8. Paitel. expedit. cauſ. ciuil. expe-
dit. 23. num. 9.*

Culpa redditur ineuitabilis, quia Hieronymus
ratione ſui officij tenebatur penes ſe retinere, &
benè cuſtodire clauem Armarij, vbi præfatæ res
recondebantur, & non relinqnere extraneo, qui
loco ſui inſeruire faciebat, tanto magis, quia
non erat approbatus ab Ordinario, prout requi-
rebatur iuxta formam decreti S. Congregationis
Concilij Tridentini ſuper ſeruitio Eccleſiæ per
alium præſtando, alias ad eius fauorem obtenti;
Tum quia idem extraneus ſolitus erat relinquere
Clauem in loco recondito Sacriſtiæ eiuſdem
Eccleſiæ, qui modus benè præuidere poterat,
quod non erat tutus, cnm de facili inueniri po-
terat, præcipuè à furibus, qui ſolent eſſe calidi,
aut ſubtilis, perſpicaciſque ingenij ad promptè
malum perpatrandum, prout exitus demonſtra-
uit, dum apertum fuit, armarium, vt colligi-
tur cum eadem claue, ſubtractæ res, & poſtea
reclauſum abſque vlla vi, fracturæque veſtigio,
14 in culpa quidem lata non eſt dubium quod con-
ſtituatur ille, qui non cogitauit euenturum ca-
ſum, ex traditis *per Farinac. conſ. 153. num. 7. 23.*
15 *& 43. tom. 2.* Immo dicitur in dolo, qui non fe-
cit, qnod facere debebat *l. ſi procuratorem §. dolo,
l. dolus ff. mandat. l. 3. item ijs ff. de ſicar. Natta conſ.
574. num. 11. lib. 3. Decian. conſ. 100. num. 13. lib. 2.
Maſcard. de probat. lib. 1. concluſ. 531. nu. 24. Farinac.
in tit. de pœn. temperan. quæſt. 89. num. 92. part. 3. Surd.
deciſ. 216. num. 1. 2. 18. & ſequent.*

16 Nec ad euitandam reſtitutionem præfatarum
rerum, applicabilis viſa fuit concluſio illa, quod
dominus non teneatur pro delicto ſui famuli, ſi
deputatus per eundem dominum ad exercenda
ſuo loco munera puta domus, vel vt in præſenti
Sacriſtiæ, minus cautè clauem cuſtodiuerit, vt
non propterea adnotari debeat eiuſdem culpæ,
*l. 1. §. deieciſſe, & §. quoties, l. 3. ff. de vi, & vi ar-
mat. cap. cum ad ſedem de reſt. ſpoliat. cap. cum quis de
reſt. ſpoliat. in 6. cap. notum 2. quæſt. 1. Clar. in prax.
quæſt. 86. verſ. hinc infertur cum alijs per Farinac.
quæſt. 24. num. 48. tom. 1.*

17 Quia receditur à regula quando famulus de-
linquat, vel malè verſatur in officio, in quo
à domino deputatus fuit, cum tunc Dominus pro
eius delicto, ſeu culpa teneatur, vt probat text.
*in l. 1. in princ. iuncto §. familiæ, vbi Bart. & Do-
ctor. ff. de publican. l. ne quid vbi Bart. Bald. & alij
ff. de incend. ruin. & naufrag. l. ait Prætor ff. de vi,
& vi armat. Archidiac. & omnes in cap. ſi Epiſcop.
de offic. Ordin. in 6. Menoch. de arbitrar. caſ. 345. n. 3.
Boſs. in tit. de furt. num. 55. Maſcard. de probat. lib. 2.
concluſ. 892. num. 7. cum alijs per Farinac. quæſt. 24.
num. 50. tom. 1.*

18 Eoque fortius quia verſamur in publico offi-
ciali, prout eſt Reuerendus Hieronymus vti Cle-
ricus Sacriſta dictæ Eccleſiæ, qui propterea non
excuſatur de delicto, ſeu culpa commiſſa per mi-
niſtrum in ſui locum ab eodem deputatum, vt
pro-

Digitized by Google

probat text. in *l. 1. C. ad l. Iul. repetun. l. 1. §. familia ff. de publican. vbi ſcribunt Bart. & Doctor. Alciat. de præſumpt. reg. 3. præſumpt. 40. in fin. Menoch. de arbitrar. caſ. 345. num. 1. & ſequent. Add. ad Cappel. Tholoſ. deciſ. 196. nu. 3. cum alijs per Farinac. dicta quæſt. 24. num. 53.*

19 Cæterum in omnem caſum quidquid ſit, an teneatur criminaliter, certum eſt, quod ciuiliter tenetur pro intereſſe ab Eccleſia paſſo, iuxta *gloſ. in l. obſeruare §. proficiſci ff. de offic. proconſ. & lega. Bart. in l. ne quid ff. de incend. ruin. & naufrag. Add. ad Cappel. Tholoſ. deciſ. 196. numer. 2. Clar. in prax. quæſt. 86. num. 6. Farinac. citata quæſt. 24. num. 89*

20 , Minuſque refragatur pro culpæ excluſione allegatio, quod præfatæ res retinebantur, & cuſtodiebantur in loco conſueto, ac ſolito, à quo ſi ſubtractæ fuerint, non propterea tribuendum eſt culpæ dicti Sacriſtæ, vt de furto teneatur, vt potè quia, qui fecit quod conſuetum eſt non poteſt dici in culpa, *l. 3. ff. ad Macedon. l. pignus C. de pignor. actio. l. quis ſit fugitiuus §. apud Labeonem ff. de edilit. edict. Vbald. de duob. frat. 8. part. princ. quæſt. 14. num. 15. verſ. ſed poſito ſine præiudicio, Menoch. lib. 5. præſumpt. 32. nu. 2. in fin. Maſcard. de probat. lib. 1. concluſ. 467. num. 20. & 21. Fari-*
21 *nac. in tit. de furt. quæſt. 169. num 38.* Quia hoc benè procederet ſi adeſſet fractura armarij, vel ſi clauis eiuſdem opportunè retenta, & cuſtodita fuerit, in præſenti autem non ſolum abeſt fractura, ſed apparet apertum cum eadem claue, quæ imprudenter in Sacriſtia relinquebatur, ex quo præcipuè reſultat culpa ex allegatis.

Et ita &c.

S V M M A R I V M.

1 Furtum reputatur inter caſus fortuitos contrar. num. 18.
2 Periculum caſus fortuiti ſpectat ad rei dominum.
3 Caupones, Stabularij, & Nautæ tenentur de furto facto in eorum ſtabulo, caupona, & naui. Amp. vt num. 4.
5 Amp. quod ſi non probauerint caſum fortuitum tenentur de dolo, lata, leui, & leuiſſima culpa.
6 Amp. etiam ſi bona furto ablata non fuerint ſupradictis conſignata, ſed eiſdem ſcientibus in ſtabulo repoſita, ſecus non ſcientibus 7. & 8.
8 Limit. non procedere ſi caupo, & nauta proteſtati fuerint nolle recipere ſub eorum periculo.
9 Limit. 2. vt non teneantur ſi res conſignatæ naufragio, aut latronum vi derubatę fuerint.
10 Limit. 3. vt neque teneantur ſi res furto ablatæ reconditæ fuerint in loco tuto, & conſueto.
11 Limit. 4. vt neque teneantur ſi caupo à principio dederit hoſpiti claues Cameræ, & proteſtatus fuerit ſe nolle teneri de furto, & quid ſi dederit claues non à principio & dando claues an liberetur à cuſtodia 12.
13 Limit. 5. ſi caupo, & alij proteſtati fuerunt quod non intendunt habere curam rerum viatorum. Contrarium num. 15. & 16.
17 Depoſitarius cui ſubtracta fuerit res depoſitata tenetur Domino ſi concurrat dolus, vel lata culpa 19. ſecus vero ſi leuis, vel leuiſſima, 20. niſi depoſitarius non rogatus ſponte receperit depoſitum 22.
23 Depoſitarius, commodatarius, & creditores ſi vtantur re depoſitata, commodata, & pignorata furtum committunt.
24 Limit. non procedere ſi pecunia depoſitata fuerit ad numerum, & non vt ſpecies.
25 Commodatarius tenetur domino rei commodatæ furto ſubtractæ etiam de leuiſſima culpa.
26 Limit. non procedere in furto commiſſo à perſona coniuncta.
27 Limit. 2, ſi furtum committatur à famulo accommodato.
28 In contractu præcarij quis non tenetur niſi de dolo, & lata culpa.
29 Mulio, vel Vecturalis qui rem deferendam recepto pretio receperit ſi furto ſublata fuerit tenetur de dolo, lata, & leui culpa, ſecus de leuiſſima 30.
31 Mutuatarius tenetur ad reſtitutionem rei mutuatæ, quomodocunque res mutuata ſubtracta fuerit.
32 Rapina reputatur inter caſus fortuitos.
Excuſat vt quis rem furatam detinebat non teneatur ad aliquid illius Domino ibidem.
33 Furtum factum cum fractura reputatur caſus fortuitus, & pro eo quis non tenetur.
34 Cuſtos commodatarius, & ſimiles non tenentur de furto paſſo, ſi cum rebus alienis ſubtractæ quoque fuerint res propriæ ipſius cuſtodis.
35 Neque teneantur de furto, ſi res retinebant in loco ſolito recondita.
36 Furtum non præſumitur factum culpa cuſtodis, ſi conſtat ipſum eſſe diligentiſſimum.
37 Cuſtos ad nihilum tenetur ſi conſtat furtum commiſſum fuiſſe ſine eius culpa.
38 Amplia etiam ſi cuſtos in ſe ſuſceperit caſus fortuitos.
39 Limit. ſi res fuerit data æſtimata.
40 Furti præſumptio recipit probationem in contrarium.
41 Cuſtos ad nihil tenetur ſi imminente incendio potius curauit ſaluare res proprias, quam alienas.
42 Sartor, & Sutor ad nihil tenentur pro furto puta veſtium, retentarum in Taberna, ſi probetur eius fractura.
43 Amp. procedere etiam non probata fractura ſi ſartor retinebat veſtes ſicuti alij ſartores retinere ſolent.

ADNOTATIO I.

Caupones, Stabularij, Nautæ, Commodatarij, Depoſitarij, & Cuſtodes an, & quando teneantur de furto rerum alienarum.

1 Licet furtum reputetur inter caſus fortuitos, *l. ſi quis fundum §. Imperator ff. locati, l. quæ fortuitis C. de pignorat. actio, Hond. conſ. 90. num. 10. lib. 2. Vermigliol. conſ. crim. 421. num. 2.*

2 Et conſequenter periculum caſus fortuiti ad rei dominum ſpectet, *l. quæ fortuitis C. de pignorat. action. l. cum duobus §. damna, & ibi gloſ. in verbo ſubreptum ff. pro ſocio Butr. in cap. 1. num. 1. commodat. Caſtren. conſ. 471. lib. 1. Pariſ. conſ. 131. vſque ad num. 24. & conſ. 156. per tot. lib 4. Aym. conſ. 247. num. 2. Menoch. conſ. 353. num. 9. & 10. lib. 4. Hond. conſ. 90. num. 10. lib. 2. Vermigliol. conſ. crim. 421. num. 3.*

3 Nihilominus Caupones, Stabularij, & Nautæ tenentur de furto facto in eorum ſtabulo, Naui, & Caupona, *l. 1. in fin. princ. ibi ſiue eorum, & §. nauigandi autem cauſa, & §. caupo autem ff. furti aduerſus naut. & caupon. & ibi gloſ. in figuratione caſus in princ. & verſ. item exercitor. & verſ. item caupo, Boſs. in tit. de furt. ad verſ. nautas in princ. Ludodouic. Peguer. deciſ. crim. 45. num. 6. Farinac. fragment. crim. par. 1. lit. E. num. 16. fol. mihi 48. &*
4 *nu. 23.* vbi ampliat procedere licet gratis aliquem in naui, caupona, vel ſtabulo receperit, vt voluit etiam *Baiard. ad Clar. in §. furtum num. 235.*

5 Et niſi probauerint caſum fortuitum tenentur nedum de dolo, lata, & leui culpa, verum etiam leuiſſima, & amplius contra eos eſt præſumptio, aut doli, aut culpæ, niſi dolum, aut culpam abfuiſſe probando, caſum fortuitum interueniſſe legitime iuſtificauerint, *Bertaz. conſ. 68. num. 4. & 5. & conſ. 313. num. 4. & conſ. 338. num. 3. & 4.*

Marſil.

Digitized by Google

Marſil.conſ.23.num.2.in fin. Gratian.conſ.95.nu.42. & conſ.100. num.15. & 16. lib.1. Boniſac. de furt. §.8. num.35. & 36. & num.41. cum alijs per Farinac. par.1. fragment. crim. lit. E. numer.16. fol. mihi 48.

6 Amp. procedere quamuis bona, quæ dicuntur ablata non fuerint cauponi Nauræ, vel ſtabulario conſignata, ipſis tamen ſcienribus fuerint in caupona, Naui, aut ſtabulo repoſita, *Marſil. conſ.23. num. 4. 7 & 8. Anton. Gomez. var. reſol. tom.2.cap.7. Rub. de commodat. & depoſit. verſ.licet ſecus, Farinac.loco citato num.29. fol.mihi 49.*

7 Secus vero ſi caupo, & ſupradicti nullam habuerint ſcientiam rerum in caupona repoſitarum, quo caſu non tenentur, *Alex. in addit. ad Bart. in l.1. §.fin.in verbo illata ff. nauta, Caupon. & ſtabular. Alber.in rub.ff.eod. num.6. in fin. verſ. gloſ.videtur tenere Plot de in lit. iuram. §.10. num.12 verſ. tamen inta volunt Farinac.par.1.fragment crim.lit.E. num.30.*

8 Limit. vt non teneantur pro furto perpatrato ab alio viatore, ſeu ab aliquo extraneo quando bona ſubtracta eiſdem conſignata non fuerint, ſecus autem ſi eiſdem conſignata fuerint, prout etiam non tenentur ſi proteſtati fuerint nolle recipere ſub eorum periculo, ſecus autem ſi non proteſtati fuerint, *gloſ.in l.1 in verbo non præſtat ff. naut.caupon. & ſtabul. & ibi Bart. in §. ſerui num.1. Cabal. reſol. crim. caſ.70. num.9. Aretin. in §.item exercitor num.1. inſtit. de obl g. quæ ex quaſi delicto naſcuntur Farinac. lib.1.fragment.crim. lit.E.n.34. Pu eger.deciſ.crim.45.num.4.*

9 Limit.2. vt non teneantur quando res iſdem conſignatæ naufragio, aut latronum vi derubatæ fuerint. *Cabal.reſol crim. caſ.70. num 12. Farinac. loco proximè citat.n.35. Pueger.deciſ. crim 45. nu.3. & 4.*

10 Limit.3. vt neque teneantur, ſi res furto ablatæ reconditæ fuerint in loco tuto, & conſueto, vbi aſſeruari huiuſmodi viatorum res conſueuit, *Pariſ. conſ.74. num.28. verſ.cum igitur lib.1. Plot. de in lit. iurand. §.10. num.8. Menoch. de arbitrar. quæſt. lib 2.caſ.208. num.42. Farinac. par.1. fragment.crim.lit.E. num.38.fol.mihi 50.*

11 Limit.4. vt neque ſupradicti teneantur, ſi puta caupo à principio dederit hoſpiti claues Cameræ eidem conſignatæ, & ſi etiam proteſtatus fuerit ſe nolle teri, ſecus ſi non proteſtatus fuerit, quia tunc per ſolam traditionem clauium non cenſetur liberatus à cuſtodia, licet mitius cum eo agendum ſit, cum non teneatur de leuiſſima culpa, ſed ſi dederit claues non à principio, ſed poſtea, & tunc indiſtincte tenetur etiam ſi proteſtatus fuerit, *Odofred. in l.fin.num.2. & 3.ibique Alberic.num.3. ff.nautæ, caupon. & ſtabul. Menoch. de arbitrar.quæſt.lib.2. caſ.208. num.39. Petrus Cabal. reſol.crim.caſ.70.num.21. vſque ad 31. Farinac. loco citato num.40.fol.50.*

12 Et licet caupo dando claues non liberetur à cuſtodia, non tamen poterit contra ipſum iurari in litem, *Plotus de in litem iurand. §.10. num. 10. verſ. & licet caupo, Menoch. de arbitrar. quæſt.lib.2. caſ.208. num.39. in fin.* ſecus vero ſi forſan caupo haberet ſimilem clauem, nam tunc contra eum datur iuramentum in litem *Bertaz.conſ.313. nu.7. Maſcard de probat.lib.2.conclus.832.num.13. Farinac.lib.1.fragment.crim.lit.E.num.71.fol.50.*

13 Limit.5. vt Caupo, & alij ſupradicti non tenentur de furto facto in eorum caupona, naui, & ſtabulo, quando ipſi expreſſe proteſtati ſunt, quod non intendunt habere aliquam curam, ſeu cuſtodiam de rebus viatorum, *l.fin.§.item ſi prædixerint ff.nautæ, caupon. & ſtabular, & ibi gloſ. in*

14 *verbo item ſi prædixerint in verbo conſenſerit*, vbi ampliat procedere licet viator contradixerit proteſtationi cauponæ, *Plot.de in lit.iuran.§.10.n.13. Farinac. lib.1. fragment. criminal. num. 42. fol. mihi 50.*

15 Contrarium quod huiuſmodi proteſtatio non releuet eum, qui de neceſſitate cuſtodire tenetur, ad euitandas fraudes ne cauponi ſub clypeo proteſtationis præbeatur anſa alienum ſurripiendi, *Bart.omnino videndus in l.fin. in §.item ſi prædixerit vbi Addentes ff.nauta,caupon.& ſtabul. vbi de communi.*

16 Et ſecundum *Cabal. reſol. crim. caſ.70. num.20.* quod huiuſmodi proteſtatio ſaltem releuaret cauponem ſi fuerit facta à principio ſecus ſi poſtea, immo *num.35. & 36.* comprobat quod talis proteſtatio ad nihilum releuet hoſpite contradicente, vel eodem expreſſe non conſentiente, in tantum, quod non ſufficiat ſola non contradictio niſi fuerit facta proteſtatio à principio, quia tunc ſola non contradictio non ſufficit.

17 Amp. in depoſitario, cui ſi furto ſubtracta fuerit res depoſitata,tenetur domino illius rei, ſi eius dolo furtum commiſſum fuerit, *§. ſed, & ſi ijs inſtit de action. quæ ex delict. naſcunt. & ibi gloſ. in figuratione caſus, & in verbo dolo, & eſt textus in l.eum qui §.ijs autem ff. de furt. Grat.conſ.95.n.10. lib.2. Anton.Gomez. reſol.crim. cap.7. rub. de commodat num.2.verſ.item adde, & num.3. in fin.Gabr. lib.3. tub. de rebus credit.concluſ. 2. num.3. Farinac. in tit. de furtis quæſt. 169. par. 2. num. 12. part.3. tom. 2.*

18 Iuxta regulam, quod furtum non reputatur caſus fortuitus, cum nunquam committatur abſque culpa, eius qui retinebat rem furto ſubtractam, nam ſi bene clauſam domum retinuiſſet, & diligentiorem cuſtodiam adhibuiſſet furtum non paſſus fuiſſet, *Bart. in l.ſi quis ex argentarijs §. an hac hæredi in fin.poſt nu.6.ff.de eden. Corrad.in pract. rub.de ſurib.nu.14. ad fin. verſ.item dicas, Maſcard. de probat.lib.1. concluſ.466. num.1. & concluſ.467. num.5. & 16. & lib.2. concluſ.829. num.10. Boniſac. in tract. de furtis §.eſt etiam vſus num.35.36.41. 42.& 51. Cardinal. Tuſch. pract. concluſ. in verbo furtum,concl.561.nu.1.Farinac.in tit.de furt.q.169. par.2. num.12.*

19 Et ſic Depoſitarius tenetur de lata culpa, ad text in l.quod nerua ff. depoſit. gloſ. in l.eum qui § ijs autem in verbo dumtaxat ff. de furt vbi Bart.num.1. Anton.Gomez.var.reſol.tom.2.cap.7.rub. de commodat.num.3 in fin.verſ.item adde. Vinius commun. opin.192.num.2. Farinac.quæſt.169.num.15.*

20 Non tamen tenetur de leui,& leuiſſima culpa,

21 quia in contractu celebrato ad vtilitatem tantū dantis, & non recipientis, prout eſt contractus depoſiti, recipiens non tenetur niſi de dolo, & lata culpa, *Anton.Gomez.var.reſol.tom.2.cap.7.rub. de commodat. num 3.in fin. verſ.item adde Vinius opin.192.num.3. Gabr.in tit.de rebus credit.concluſ.2.*

ſub

ſub nu.5. & 17. Boniſac.in tract.de furt. §.vel etiam vſus num. 58.

22 Secus vero ſi depoſitarius] ſponte non rogatus ſe obtulerit recipere depoſitum, cum tunc contractus videatur factus, & depoſitum ſecutum gratia recipientis tantum, ac proinde tenetur etiam de leui, & leuiſſima, ſecundum communem, *Vinius opin.* 192. *num.*4. *Villalob. commun. opin. lit.D. num.*63. *Boniſac. in tract.de furt.§.vel etiam vſus num.*63. 64. *&* 65. *Farinac. dicta quæſtion.*169. *num.*18.

23 Si vero depoſitarius, commodatarius, & creditores vtantur re depoſitata, commodata,& pignorata, furtum committunt, *l. ſi pignori ff. de furt. l.fullo, vel ſarcionator ff.de furt. §.furtum autem inſtit de oblig.qua ex delicto naſc.Vermigliol.conſil.*466 *num.*7.*verſ.dum igitur*.

24 Sed hoc limita vt depoſitarius non committat furtum negando depoſitum, vbi pecunia non ſit depoſitata vt ſpecies, ſed ad numerum, vt explicat *Alber in l.inficiando* 69. *num.*4. *ff.de furt.& eſſe firmiſſimam conluſionem dicit Vermigliol. conſ. crim.* 266. *num.*16.

25 Amp. in commodatario, cui ſi res commodata furto ſubtracta fuerit, tenetur Domino rei furatæ, non ſolum ſi furtum factum fuerit eius dolo, aut lata culpa, ſed etiam ſi leui, & leuiſſima, quia in contractu facto gratia recipientis tantum, proût eſt in commodato, recipiens tenetur,etiam de culpa leui, & leuiſſima, *l. ſi vt certo §. nunc videndum ff.commodati §. item ijs inſtit. quibus modis re contrahitur obligatio Menoch.de arbitrar.quæſt.lib.*2 *caſ.*390. *num.*7. *Maſcard.de probat.lib.*1. *concl.*467. *num.* 12. *Boniſac. in tract. de furt. §. vel etiam vſus num.*62. *Farinac. in tit.de furt.quæſt.*169.*par.*2.*n.*20 *par.*3. *tom.* 2.

26 Limit. non procedere, quando furtum fuit factum ab aliqua perſona coniuncta ipſius commodatarij, vel tali, de qua diligentiſſimus quiſque vir ſuſpicari non poterat, nam tunc commodatarius de furto non tenetur, quia reputatur furtum caſus fortuitus, ex allegatis per *Capram conſil.*78.*num.*61. *Maſcard. de probat. lib.*1. *concl.*467. *num.*13. *Farinac.dicta quæſt.*169.*num.*21.

27 Limit.2. non procedere quando furtum fuiſset factum à ſeruo, vel famulo accomodato, vna cum re accommodata, vel commodans tranſmiſiſset famulum ad cuſtodiendam rem accomodatam, nam tunc commodatarius non tenetur de cuſtodia, *l. ſi vt certo §.ſi de me, & §.ſeq. ff. commodat.l.ſi ſolitarius ff.de ſol.* ac proinde nec tenetur etiam de furto dictæ rei etiam commodatæ *Maſcard.de probat.lib.*1.*concl.*467. *num.*14. *&* 15. *Farinac. in tit.de furt.quæſt.*169. *par,*2. *num.*22. *par.*3. *tom.* 2.

28 Ampl. in contractu præcarij, in quo quis non tenetur niſi de dolo, & lata culpa licet præcarium ſit gratia recipientis, *Farinac. loco citato, num.*23.

29 Amp. in Cuſtode vt demoſtraui in *deciſione numer.*10. vnde mulio, vel victuralis, qui rem deferendam recepto pretio acceperit, ſi res tradita furto ſublata fuerit tenetur ne dum de dolo, ſed etiam de lata, & leui culpa, vt in ſpecie tradit *Corn.conſ.*318.*ſub num.*6. *Gratian.reſponſ.*94.*nu.*30. *lib.*2. *Boniſac.in tract,de furt.§.vel etiam vſu n.*71.

30 Limit. vt cuſtos non teneatur de leuiſſima culpa, quia in contractu facto gratia vtriuſque contrahentis, dantis ſcilicet, & recipientis, pro vt eſt emptio venditio, locatio conductio, traditio in cuſtodiam, & ſimilis alterius generis, recipiens non tenetur niſi de dolo, & culpa lata, aut leui, *l.ſi diuiſa C. locati l.ſi vt certo §.nunc videndum verſ.fin.ff.commodat.Vinius oppin.*192.*nu.*5. *Boniſac.in tract. de furt. §. vel etiam vſus num.*60. 71. 76. *&* 77. *Farinac.in tit.de furt.quæſt.*169.*n.*27. licet contrarium tueatur *Corneus conſ.*318.*num.*6. *verſ.& appellatio culpæ lib.*4.

31 Amp. in mutuo, ſeù mutuatario, & mutuo recipiente, qui tenetur ad reſtitutionem, quomodocunque res mutuata ſubtracta fuerit, etiam caſu fortuito, quia contractus mutui reſpicit tantum fauorem recipientis, & in eundem trasfertur dominium rei mutuatæ, vnde eiuſdem etiam periculo res perire debet, vt ex *Dec. Alciat. Burſat.tradit Bonif. de furtis §. vel etiam vſus num.*66- *&* 74.

32 Limit. primo generaliter ſupradictas regulas vt procedat in furto, ſecus in latrocinio, & rapina per vim commiſsa, nam tunc furtum reputatur caſus fortuitus, ac proinde is, qui rem furatam detinebat non tenetur ad aliquid illius Domino, *Bart. in l.ſi quis ex argentarijs §. nec heredi num.*6.*verſ.ſunt alij caſus fortuiti ff.de eden Gandin.in rub. de furib. & latron.num.*2. *Farinac.in tit. de furtis quæſt.*169.*par.*2.*num.*34.*par.*3.*tom.* 2.

33 Limit. 2. in furto facto cum fractura, cum etiam cenſeatur caſus fortuitus, vt de eo non teneatur, ex *allegatis per Petrum de Vbald.de duob.frat. in* 8.*par.prin.quæſt.*14.*num.*15.*Bonif.in tract.de furt. §.vel etiam vſus num.*35. *verſ. quæ tamen probatio, & num.*44. *Farinac. in tit.de furt. quæſt.*169. *par.*2. *num.* 34.

34 Limit.3. ſi cum rebus furto ſubtractis ad alios ſpectantibus fuiſsent etiam ſubtractæ aliquę res depoſitarij, comodatarij, aut cuſtodis, quorum culpa hoc caſu excluditur, & propterea non tenentur de huiuſmodi furto, ex allegatis per *Petrum de Vbald.de duob.fratrib.par.*8.*princip.quæſt.*14 *num.*15. *verſ.ſed poſitio ſine præiudicio Farinac.dicta quæſt.*169. *num.*36.*&* 37. vbi quod č contra valde præſumatur contra ſupradictos ſi alienę res ſubtractæ fuerint, & ſuæ non.

35 Limit.4. vt à ſupradictis excludatur omnis culpa,quando res eiſdem tradita, fuerit recondita in loco ſolito, & conſueto, à quo ſi ſubtracta fuerit, furti proptera non tenetur, etenim qui facit quod conſuetum eſt non poteſt dici in culpa *l.*3.*ff.ad Macedonian.l.pignus C.de pignor.actio l.quis ſit fugitiuus §.apud Labeonem ff.de edilit. edit. Petrus de Vbald.de duob.fratrib.*8.*par, prin.quæſt.*14.*nu.*15. *verſ. ſed poſito ſine præiudicio, Menoch. lib* 5. *præſumpt.*31. *num.*2. *in fin. Maſcard. de probat. lib.*1. *concl.*467. *num.*20. *&* 21. *Farinac. dicta quæſt,*169. *num.*38.

36 Limit,5. quod furtum non præſumatur factum culpa cuſtodis, ſeu alterius,quando coſtat ipſum eſse diligentiſſimum, & probatiſſimum, itaút ſi ab eodem adhibita fuerit ſolita diligentia. quam quis diligens Paterfamilias adhibuiſset excluditur præſumptio omnis culpæ, ac proinde ſi probatum fuerit oſtia domus bene fuiſſe clauſa, &

Digitized by Google

firmata, ſed noctu perſorata, eo magis debet ceſſare incutiæ, & malæ cuſtodiæ ſuſpicio. præcipue ſi rei cuſtodia commiſſa fuerit, viro communi exiſtimatione bonæ fidei, & famæ, *Maſcard. de probat. lib. 2. concl. 829. num. 13. verſ. item quoque erit, & lib. 1. concl. 467. num. 20. & 21. Boniſac. in tract. de furt. §. vel etiam vſus num. 40. 43. & 44. Cardinal Tuſch. practic. concluſ. in verbo furtum concluſ. 561 num. 4. Farinae. quæſt. 109. par. 2. num. 39.*

37 Limit. 6. vt licet in dubio furtum præſumatur factum non caſu furtuito, ſed culpa illius, qui rem furatam penès ſe retinebat, vbi tamen conſtat, quod vere furtum factum fuerit ſine vlla prorſus culpa cuſtodis, depoſitarij, & ſimilis rem alienam retinentis, & conſequenter caſu fortuito contigiſse, & tunc ad nihil tenetur, *l. quæ fortuitus, l. ſi nulla, l. pignus C. de pignorat. action. l. 4. C. locat. Corn. conſ. 318. num. 1. & 2. lib. 4. Grat. conſil. 94 num. 38. lib. 2. & conſ. 95. num. 8. Anton. Gomez var. reſol lib. 2. cap. 7. rub. de commodat. num. 1. verſ. de caſu autem fortuito, & num. 2. verſ. item adde Gabr. lib. 3. in tit. de vrb. eredit. concl. 2. num. 3. Fa-*
38 *rinae. in tit. de furt. quæſt. 169. nu. 40. & 42.* vbi ampliat procedere etiamſi cuſtos in ſe ſuſceperit caſus fortuitos, nam nihilominus quod non teneatur de caſu fortuito inſolito, & inaudito, late comprobat, *Grat. reſponſ. 94. numer. 42. & 43. lib. 2.*

39 Sublim. quando res data fuerit æſtimata, quia huiuſmodi æſtimatio operatur vt recipiens quando de iure tenetur de culpa lata, leui, & leuiſſima, teneatur etiam de caſû fortuito, tamquam agatur de contractu facto ad fauorem tantum recipientis, vt in commodato. quando vero non tenetur niſi de lata, & leui culpa, tunc tenetur etiam de leuiſſima, *l. ſi vt certo §. nunc videndum verſ. & ſi forte ff. commodat. l. cum duobus §. damna ff. pro Socio Anton Gomez. var. reſol. tom. 2 cap. 7. rub. de commodat. num. 1. verſ. vnum tamen Farinæ. d. q. 169. par. 2. num. 44. par. 3. tom. 2.*

40 Limit, 7. vt licet furtum præſumatur commiſſum culpa eius, penès quem res furata retinebatur, hæc tamen præſumptio recipit probationem in contrarium, late *Maſcard. de probat. lib. 2. concluſ. 829. num. 12.* vbi quando furtum commiſſum fuit in loco, qui de ſui natura non poteſt bene cuſtodiri, & ſaluari a furibus & *num. 13.* vbi *circa med.* ſubdit quod ceſſet præſumptio culpæ ſi probetur cuſtodi, vel ei, cui factum fuit furtum aliquam ſomniferam potionem datam fuiſſe, *& lib. 1. concluſ. 467. num. 4.* vbi quod culpæ præſumptio tollatur, quando quis in cuſtodia rei furatæ adhibuiſſet eam diligentiam quam ſolitus erat adhibere in rebus ſuis, *& num. 20. & 21.* vbi ſi adhibuiſſet eandem diligentiam. quam per alios adhibetur, & docet *Farinac. in tit. de furtis, qu. 169 num. 35.*

41 Prout etiam excluditur præſumptio doli, & culpæ, vt ſi imminente incendio ipſe Cuſtos, vel depoſitarius cum non poſſet ſaluare res ſuas, & depoſitatas, maluerit res ſuas incolumes tueri, cum quis teneatur magis ſe diligere, quam aliũ, etiam ſi res ſuæ eſſent viliores, & depoſitatæ pretioſiores, vt a lijs relatis tradit *Maſcard. de probat. lib. 1. concluſ. 508. n. 4. 5. & 6.*

42 Ita etiam probata fractura ſtationis, ſeu Tabernæ ſartoris, ſeu ſutoris vbi retinebat veſtimẽta, ſi derubata fuerint, non tenetur emendare, *l. 1. ff. locat. l. 3. §. effracturæ ff. de offic. præfect. vigil. Petruſ de Vbald. de duob. fratib. 8. par. princip. num. 14. circa med. fol. mihi 125. & num. 15.* ſubdit, quod ſi ſutor furtum abſque fractura paſſus fuerit, adhuc veniat excuſandus, ſi retinebat, & cuſtodiebat veſtes in ſtatione ſicuti alij ſutores, & ſartores retinere, & cuſtodire ſolent, quia tunc furtum eſſet abſque culpa, *l. pignus ff. de pignorat. actio, l. quod fugitiuus §. apud Labeonem ff. de edilit. edict. §. 1. in tit. ad l. aquil.*

S V M M A R I V M.

1 Quantitas rerum ablatarum ſi non poſſit probari ſtandum eſt iuramento damni paſſi, ſi præceſſit conſignatio 6.
2 Iuramentum in litem datur vbi concurrat dolor rei conuenti.
3 Datur contra Cauponem pro rebus deficientibus in valiſia, ſeu ſardello ſi ab eodem apertum reſtituatur, vel non reſtituatur.
4 Limit, procedere ſi perſonæ qualitas ſit talis, vt eidem fides veniat adhibenda.
5 Limit. 2. ſi Caupo reconſignet valiſiam clauſam, prout conſignata fuit, nam tunc aliter, quam iuramento probari debet quod claue adulterina aperta fuerit.
7 Limit. 3 vt neque detur iuramentum in litem, contra Cauponem quando conſtat à quo furtum commiſſum fuerit.
8 Limit. 4. ſi valiſia potuit caſu diſſigillari.
9 Limit. 5. ſi probetur per teſtes quod in valiſia non aderant res quæ ab Hoſpite prætenduntur.
10 Limit. 6. vt hoc caſu multum verſetur Iudicis arbitrium.
11 Limit. 7. vt deferatur ad effectum ciuiliter agendi, ſecus criminaliter.
12 Limit 8. non procedere, nec dari in dolo præſumpto Contrar. n. 13. Declar. vt n. 14.
15 Limit. 9. vt non detur ex præſumptionibus irreleuantibus, quæ potius denotent latam culpam, quam dolum.
16 Iuramentum in litem non datur ſi non concurrat dolus.
17 Datur pro damno paſſo contra ſubtrahentem, vel comburentem alienas ſcripturas.
18 Non defertur propter dolum in omittendo conſiſtentem.

A D N O T A T I O II.

In furto an detur iuramentum in litem, & probetur iuramento damni paſſi.

1 PRobato furto, puta quod Titius aperuit crumenam, vel valiſiam, aut capſam, vel horreum, vel cellam vinariam, vel apothecam, & non poſſit probari quantitas rerum ablatarum deferendum, & ſtandum eſt iuramento illius, qui paſſus eſt furtum, ſuper quantitate, valore & exiſtimatione rerum, quæ ſubtractæ dicuntur, & ſecundum delatum iuramentum debet fur condemnari, tum propter odium furis, tum propter difficultatem probationis, etiam ſi vis, violentia, vel violentiæ timor non interueniſſet, ſed clandeſtine furtum perpatratum fuiſſet. *Bart. in l. in actione num. 1. ff. de furt. & in l. qui tabularum nu. 2. ff. eod. Paul. de Caſtr. in l. ſi creditor C. de pignorat. action. Grat. conſ. 61. num. 16. & conſ. 100. nu. 9. vol. 2. Plot. de in lit. iuran. §. 4. num. 5. Ancar. Regien. quæſt. 61. num. 9. vſque ad fin. par. 1. Maſcard. de probat. lib. 2. concluſ. 832. num. 1. & 2.* & de communi. & *in praxi ſeruari teſtatur Boſſ. tract. crim. in tit. de rapina n. 30.*

2 Vbicunque enim concurrit dolus rei conuenti,

ti, & difficultas probationis poteſt contra doloſum conuentum iuvari in litem, & per iuramentum contra eundem probatur damnum, & intereſſe, vt ex *Bald. Ant. de Butr. Anchara. Aret. comprobat Plot. de in lit. iuran. §. 4. num. 7.* licet contrarium teneat *Cepol. in tit. de actione redhibitor. cap. 523. n. 3. & 4.*

3 Amp. vt à Caupone ſi valiſia ſibi clauſa, & ſigillata conſignata aut non reſtituatur, aut aperta reſtituatur, datur contra ipſum iuramentum in litem ſuper quantitate, qualitate, & valore bonorum, quæ in valiſia deficiuntur, adeo quod non ſit neceſſe, vt cauponi in conſignatione valiſiæ, ſeu fardelli clauſi oſtendantur ſingulę res in fardello exiſtentes, ſecundum communem Doctorum opinionem vt teſtantur, *Alber. in l. 1. §. fin. in fin. ff. naut. Caupo. & ſtabular. Bart. in l. in action. num. 23 ff. de in lit. iuran. ibique Adden. In. I. Diaz. reg. 116. Boſſ. in tit. de furt. aduerſ. Naut. n. 4. late Plot de in lit. iuran. §. 10 num 6. Clar in §. furtum num. 28. verſ. pro complemento Menoch de arbitrar. lib. 2. caſ. 208. num 6. 27. 33. & 34. Maſcard. de probat. lib. 2. concluſ. 914. num 6. & concluſ. 832. numer. 8. & 9.* vbi de communi, *Farinac. fragment. crim par. 1. lit. E num. 41. iuncto numer. 45. & 47.* vbi quod multo magis detur iuramentum in litem quando conſtat de eius dolo fol. mihi 51.

4 Limit. 1. vt furatæ rei pretium iuramento illius, cuius res ſubtracta fuit probetur, ſi perſonæ qualitas diligenter conſiderata prębeat argumentum an fides adhibenda ſit, & ſic eſt animaduertendum an ſcilicet ſit diues nec ne, & an veriſimile ſit quod in loco commiſſi furti tot res haberet, & res ſubtractas retineret. *gloſ. in l. ſi quando in verbo qualitate C. vnde vi Bald. in l. in actionibus §. plene verſ conſiderabit tamen ff. de in lit. iuran. vbi Rom. num. 8.* qui de communi cum alijs congeſtis per *Maſcard lib. 2. concluſ 832. n. 8.*

5 Limit. 2. vt Caupo quando conſignauit hoſpiti valiſiam clauſam, pro vt ipſi à principio data fuit, tunc ipſe hoſpes nihil habet de quo conqueri poſſit, ac proinde ſi dixerit valiſiam apertam fuiſſe cum claue adulterina, & in ea deficere bona non iuramento ſuo, ſed per teſtes hoc probare debet, *Bart. in l. 1. §. ſerui ff. furti aduerſ. Naut. Plot. de in litem iuran. §. 10. num. 9. Menoch. de arbitrar. quæſt. lib. 2. caſ. 208. num. 30. Anton. Gomez. var. reſol. tom. 2. cap. 7. rub. de commodat. & depoſit. num. 2. verſ, item adde Farinac. par. 1. fragment. crim. lit. E. n. 48.*

6 Limit. 3. quod tunc defertur iuramentum in litem, quando præceſſit conſignatio rerum fardelli, vel valiſiæ, ſecus ſi nulla præceſſerit conſignatio, niſi Caupo eſſet in aliquo dolo, vel lata culpa, *Bart. in l. 1. num. 4. ff. furti aduerſ. naut. Menoch. de arbitrar. qu. lib. 2. caſ. 208. num. 38. Mard. de probat. lib 2. concluſ. 832. numer. 7. cum alijs allegatis per Farinac. loco citato num. 49. iuncto n. 50. fol. mihi. 52.*

7 Limit. 4. vt non detur contra Cauponem iuramentum in litem, quando in dolo non exiſtit, vt ſi conſtat à quo commiſſum fuerit furtum, licet eidem valiſia conſignata fuerit, *Roman. in l. actionibus ſub num. 24. & 25. ff. de in litem iuran. vbi Iaſ. num. 41. verſ. tertius caſus Plot. de in litem iuran. §. 10. num. 6. ante fin. verſ. fallit. Menoch. de arbitrar. quæſt. lib. 2. caſ. 208. num. 31. Farinac. lib. 1. Fragment crim. lit. E. num. 51. fol. mihi 52. Ancar. Regien. qu. 61. num. 12. par. 1.* vbi quod quando quis tenetur ex facto alieno, opus eſt contra eundem probatione teſtium, adeo vt deferatur tantum iuramentum in litem contra aperientem, vel non reſtituentem.

8 Limit. 5. vt nec deferatur iuramentum in litem quando valiſia potuiſſet faciliter aperiri, & diſſigillari caſu, & ſine facto hominis, ſcilicet ſi valiſia eſſet tantum cum cera ſigillata, *Boſſ in tit. de furtis aduerſ. Naut. num. 4. ante fin. Plot. de in litem iuran. §. 10. num 8. verſ. fallit. vbi valiſia Farinac. qui alios allegat. lib. 1. fragment. crim. 2 lit E. n. 2. fol. mihi 52.*

9 Limit. 6. vt à Caupone impediri poſſit delatio iuramenti in litem, quando paratus eſt probare, vel probauit, quod aperta valiſia coram teſtibus, ibi recondita non erant res, vel bona, quæ furto ſubtracta prætenduntur, vt ſi valiſia fuiſſet aperta ab officialibus, ſeu Miniſtris, exactoribuſque gabellæ, & ſic contrarium quod allegit viator, & hoſpes, *Pariſ. conſ 74. num. 18 in fin & 19. lib. 1. Plot. de in lit. iuran. §. 10. num. 17. Menoch. de arbitrar. quæſt. lib 2. caſ. 208. num. 44. Farinac. lib. 1 fragment. crim. lit. E. n. 51. fol. 52.*

10 Limit. 7. Vt Caupones, Stabularij, & Nautæ licet propter malam iuris præſumptionem, quam contra ſe habent ſint ſubiecti probationi iuramenti in litem contra eos deferendi ad effectum probandi quantitatem, qualitatem, & valorem bonorum ſubtractorum, in hoc tamen verſatur, & multum operatur iudicis arbitrium, quod regulandum eſt ſecundum facti circumſtantias, bene penſata qualitate, & conditione hoſpitis, & hoſpitantis, quantitate numero, ac genere pecuniarum, ſeu bonorum, ac rerum derobatarum, & ſecundum id, quod erit probabile, ac veriſimile, ſeu non veriſimile, eius arbitrio eſt deferendum, vel denegandum iuramentum in litem, ex allegatis per *Bart. in l. 1 §. ſerui num. 4. ff. furti aduerſ Naut. Menoch. de arbitrar. quæſt. lib. 2. caſ 208 num. 29. Maſcard. de probat. lib. 2. concluſ. 832. nu. 3. & 15. Bonifac. de furt. §. 8. num 31 Farinac. lib. 1. Fragment. crim. lit. E. num. 54. fol. mihi 52. Vermigliol. conſ. 270. num. 7.*

11 Limit. 8. vt huiuſmodi iuramentum in litem detur tantum ad effectum ciuilem rei perſecutorium, non autem quando agitur criminaliter ad effectum puniendi furem pœna corporali, vel pecuniaria applicanda fiſco, vt declarat, & diſtinguit, *Farinac. in tit de furtis, quæſt. 176. num. 32. & 35. ac ſeq. Vermigliol. conſ crim. 270. n. 6.*

12 Limit. 9. vt in dolo præſumpto non detur iuramentum in litem, cum probatio per huiuſmodi iuramentum ſit ex priuilegio ſpeciali, volente credi ipſi parti in cauſa propria: vnde admitti nequit in dolo præſumpto, ne detur concurſus plurium ſpecialium, *Decius in l. in actionibus n. 28 ff. de in lit. iuran. Iaſ conſ. 174. num. 26. verſ. ſed ex dolo præſumpto lib. 2. Corn conſ. 81. num. 5. verſ. nemo attentari, Bertraz. conſ. crim. 17. num. 3. & conſ. 18. num. 20. lib. 1. & de veriari,* & magis recepta opinione teſtatur *Vermigliol. conſ. crim. 431. n. 20.*

13 Contrarium quod etiam ex dolo præſumpto ... de-

detur iuramentum in litem, *Couar. var. reſol. lib. 1. cap. 14. num. 5. & 6. Farinac. conſ. crim. 96. num. 15. lib. 1. & conſ. 207. num. 11. tom. 3. ad textum iul. videamus in fin. & in l. 2. verſ. interdum, & in l. in actione § ſed in ijs ff. de in lit. iuran. & eſt communis vt in Syntag. commun. opin. par. 1. tit. de iure iuran. cap. 30. rub. de iurament. in lit. verſ. ob culpam.*

Sed hæc ſecunda opinio quatenus etiam eſſet
14 verior procedit dumtaxat vbi agitur de dolo præſumpto reſpectu propriæ eſſentiæ ex diſpoſitione legali, puta in tutore non conficiente inuentariū, vel librū rationum, ſicut loquitur *Couar loco citato*, ſecus autem vbi agitur de dolo præſumpto reſpectu probationum ex præſumptionibus hominis, vt diſtinguit *Phanuc. in tract. de iure iuran. in lit. par. 2. cap. 1. num. 8. ad med. verſ. ſecundo autem modo Plot. de in lit. iuran §. 50. num. 7. limit prim. num. 30. verſ, decimo quinto limita, Menoch. de præſumpt. lib. 1. quæſt. 47. num. 12.* quibus non videtur diſſentire *Farinac. conſ. 96. num. 16. lib. 1.* relat per *Vermigliol. conſ. crim. 431. n. 21.*

15 Sublim. 2. vt iuramentum in litem non detur ex præſumptionibus doli irreleuantibus, & leuibus, quæ magis ſonent in latam culpam, in qua non iuratur, præcipue ſi huiuſmodi præſumptiones non perfecte concludant, *Bero conſ. 195. nu. 12 Plot. de in lit. iuran. §. 50. num. 31. Menoch. lib. 1. præſumpt. 47. verſ. vel cum leuis, Farinac. conſ 96. n. 17. verſ. primo lib. 1. Vermigliol. conſ. crim. 431. numer. 22.*

16 Vbi autem non concurrit dolus non datur iuramentum in litem etiam ſtante difficultate probationum, *l. ſi quando C. vnde vi l. in actionibus ff. de in lit. iuran. & ita dixiſſe Rot. patet ex deciſ. relat. per Vermigliol. conſ. crim. 431. n. 18.*

17 Comburens vero ſeu ſubtrahens ſcripturas alicuius, probata combuſtione, ſeu ſubtractione cum teneatur ad damna, & intereſſe damni paſſi, pro eius conſecutione, & liquidatione defertur iuramentum in litem eidem damnum paſſi etiam non probato tenore ſcripturarum, *Bald. in l. 1. ſed hic dubitatur C. de fid. inſtrument. Plot in l. ſi quando num 653. 707. & 714. C. vnde vi Dec. conſ. 521. num 18. Aym. conſ. 6. ſub n. 8, Farinac. conſ. 43. num. 1. & 2. tom. 1.*

18 Propter dolum in omittendo conſiſtentem non defertur iuramentum in litem, ſecundum *Bald. in l. argentarius §. cum autem num. 1. ff. de eden. vbi Iaſ. num. 6. Deciu. l. 1. num. 19. in prima lectura, & num. 59. in 2. lectura C. de ſententijs quæ pro eo quod intereſt Menoch. de arbitrar. quæſt. lib. 2. caſ. 208. numer. 14. cum alijs per Farinac. conſ. crim. 207. n. 12. tom. 3.*

SVMMARIVM.

1 Pœnæ ſtatutariæ, & Bandimentales rigoroſæ magis ad terrorem, quam vt realiter exigantur cenſentur publicatæ.
2 In praxi tamen executioni demandari poſſunt.
3 Per pœnas ſtatutarias penitus tolluntur pœnæ de iure communi.
4 Omnes pœnæ iuris communis, ſtatutariæ, & Bandimentales ſunt Iudici arbitrariæ.
5 Arbitrium regulari debet ſecundum diſpoſitionem iuris communis.
6 Et debet eſſe iuri, & æquitati conſonum.
7 Arbitrium in cauſis criminalibus intelligitur conceſſum non liberum, ſed iure, & ratione regulatum.
8 Furtum, ſeu fur pro primo ſimplici furto quomodo puniatur.
9 Pro vnico magno furto imponi poteſt pœna mortis Contrarium n. 10.
11 Fur vltra corporalem pœnam condemnari poteſt ad reſtitutionem rei ſubtractæ.
12 Fur pro ſecundo furto quomodo puniatur.
13 Furtum commiſſum de nocte per vim ſpoliando tranſeuntes per viam ſi bis non commiſſum fuerit pœna furcarum punitur.
14 Zingari etiam pro paruo furto rigoroſius ſunt puniendi.
15 Fur pro tribus ſeu pluribus furtis, quomodo puniatur.
16 Furta commiſſa extra territorium connumerantur cum vltimo furto ad effectum imponendi pœnam mortis. Contrarium n. 17.
18 Limit. habere locum quando proceditur per viam accuſationis, ſecus per viam inquiſitionis.
19 Limit. 2. procedere ſi ſtatutum imponens pœnam mortis illo caſu reſpiciat factum, ſecus ſi pœnam, & n. 20.
21 Fur qui cōmiſit tria furta damnari poteſt ad mortem per Iudicem ſiue delicti, ſiue originis, ſiue domicilij.
22 Limit. 3. procedere ſi fur ſit inquiſitus pro vltimo furto ſecus ſi eſſet inquiſitus pro primo furto.
23 Limit. 4. non procedere ſi fur de primis furtis punitus fuerit, nam tunc non debet cumulari cum vltimo.
24 Contraria refertur ſententia, & n. 26.
25 Diſtingue vt prima opinio procedat ſi prima furta puni- ta eſſent leuia, ſecus ſi grauiora.
27 Limit. 5. procedere ſi tria furta ſint diſtincta re, & tempore.
28 Furtum commiſſum continuato tempore licet diuerſo quando dicatur vnicum, & n. 29.
30 Confitens cōmiſiſſe plura furta diuerſis temporibus non poteſt condemnari in pœnam mortis, niſi veriſicentur furta commiſſa fuiſſe diuerſis temporibus diſcontinuatis.
31 Pro tribus paruis furtis non eſt irroganda pœna mortis Contrarium n. 32.
33 Limit. 7. ſi reus de alijs furtis inquiſitus, fuerit abſolutus.
34 Limit. 8. vt regula procedat in furtis proprie, & non improprie ſumptis.
35 Graſſatores viarum pro vnica graſſatione quomodo puniantur.
36 Publici Latrones quomodo puniantur.
37 Furtum commiſſum a pluribus in ſolidum puniendum.
38 Ambigei quomodo puniantur. 39
40 Ambigei, qui ſint.
41 Ambigeatus criminis pœna quando ſibi locum vindicat.
42 Abductio vnius animalis non ſufficit ad irrogandam pœnam ordinariam ambigeatus.
43 Lim. in eo, qui animalia furatur, quaſi artem exercens.
44 Ambigeatus committitur ex furto vnius equi, vel Bouis.
44 Secus ex furto vnius porci, Capræ, vel veruicis.
46 Surripiens oues errantes non committit ambigeatum.
47 Honeſtiores perſonæ in crimine Ambigeatus mitius puniuntur.
48 Surripiens animalia, quæ ſua eſſe putauit, non punitur pœna ambigeatus.
49 Pro vnico furto facto in Eccleſia non imponitur pœna mortis.
50 Nec etiam pro furto commiſſo in Palatio Principis.
51 In puniendo furto ſunt ſeruanda ſtatuta.
52 Statutum imponens pœnam mortis pro paruo furto non ligat manus Iudicis vt non poſſit temperare.

ADNOTATIO III.

Furtum quomodo puniatur.

Licet contra perpetrantes pernicioſiſſimum furti crimen, vel ex municipali iure, vel Principum, aut Prætorum edictis, ac generalibus bannimentis fere in omnibus locis, & regionibus pœnæ ſtatutæ reperiantur, nihilominus
1 quando pœnæ ſunt rigoroſæ magis ad terrorem cenſeri poſſunt publicatæ, quam vt realiter exigantur, & effectum rigoroſum contra regulas iuris ſortiantur, *Rol. conſ. 46. n. 60. lib. 2. Rimin. iun. conſ.*

Digitized by Google

conſ.327.n.2.lib.3. Maſcard. de probat. lib.1. concluſ. 162.n.33. Farinac. lib.1. fragment. crim. lit. B. in verbo bannimenta n.1. fol. mihi 118. Scauderol. in tract. de viſitat. carcerat. lib.3.§.9. n.19. fol.541. Vermigliol. conſ.269.n.6. & conſ.270.n.10.

2 Et quamuis etiam in praxi huiuſmodi bannimenta, & pœnæ rigoroſæ executioni demandari poſſint, Farinac. lib.1. fragment. crim. lit. B. in verbo bandimenta n.2.

3 Immo per pœnas ſtatutarias penitus tollantur pœnæ iuris communis, ita vt ſola ſtatuti diſpoſitio attendatur, etiam ſi pœnæ ſtatutorum ſint maiores, vt de veriori, & magis recepta, etiam de communi conſuetudine teſtatur, Burſat. conſ. 94.n.4. lib.1. Bertaz. conſ. crim. 237.n.1. lib.1. Cabal. reſol. crim. caſ. 2.n.3. & 4 & per tot. Vermigliol. conſ. crim. 227.n.1.

4 Tamen non ita ligantur manus Iudicis, quin poſſit à banni rigore recedere, ſi ex aliqua alia cauſa hoc iure facere poſſe ſibi viſum fuerit, quia omnes pœnæ iuris communis, ſtatutariæ, & bannimentales, ſunt ipſi Iudici arbitrariæ, Farinac. lib.1. fragment. crim. lit. B. in verbo bannimenta n.3. fol.118.

5 Verum quia arbitrium regulari debet ſecundum diſpoſitionem iuris communis, l. fin. §. ſed & ſi C. commun. de legat. Gratia diſcept. 550. num.23. & diſcept. 462.n.32. Gregor. XV. dec. 189.n.3. dec. 221. n.1. & dec. 465.n.1. Seraph. dec. 1017 n.1. Caualer. dec. 63.n.1. dec. 88. n.1. dec. 183.n.3. dec. 185.n.1. dec. 278.n.1. dec. 474.n.1. Caſar. de Graſſ. dec. 7.n.7. de re iudic. Peregrin. dec. 239. lib.2. Rot. dec. 450.n.1 dec. 587.n.1. dec. 669.n.1. par.2. recent. & dec. 15.n.1 poſt Zach. de ablig. Cameral.

6 Ita vt debeat eſſe iuri, & æquitati conſonum, Caqal. reſol. crim. caſ. 220. num. 145 Rom. conſ. 376. num.7. Alex. conſ. 217. num. 5. lib.2. Caccber. dec. 79. num. 57 & 58. Rot. in Conpoſtellana Parochialis prima Iulij 1619. in princ. coram Pentinger.

7 Præcipue in cauſis criminalibus, in quibus arbitrium ſemper intelligitur conceſſum non liberum, & abſolutum, ſed iure, & ratione regulatum, Iaſ. in l. ſic legatum num.24 ff de legat. prima, Dec. conſ. 100. num. 11. Marſil ſing. 297. cum alijs per Menoch. de arbitr. quæſt. 9. num. 3. & quæſt. 77. n.1. lib.1.

8 Vt igitur arbitrium reguletur in puniendo delicto furti ſecundum iuris diſpoſitionem, eſt animaduertendum, quod pro primo ſimplici furto, pro prima vice non ſemper fuſtigatur, ſed quandoque mitius punitur, vel tribus ictibus funis, aut pœna exilij, & quandoque vtraque pœna, iuxta furti quantitatem, & ipſius furis qualitatem arbitrio Iudicis, vt de praxi teſtatur, Farinac. in tit. de furt. quæſt. 167. num. 37. par.3. tom. 2.

9 Pro magno vero furto etiam imponi poſſe pœnam mortis, tradunt Doctores relati per Farinac. quæſt. 167. num. 45 par. 3. tom. 2. in tit. de furt.

10 Contrarium, quod pro vnico furto licet magno imponi non poſſit pœna mortis, teſtatur Farinac. loco citato num. 47. vbi ſubdit hoc apud nos ſemper ſeruatum fuiſſe, etiam à Iudicibus Gubernatoris Vrbis, adeo vt ſi aliqui ſuſpenſi fuerint pro magno furto, id eueniſſe ex aliqua alia qualitate aggrauanti, quæ concurrebat, ſcilicet aut quia commiſſum fuit cum fractura, aut de nocte, aut cum ſpoliatione tranſeuntium per viam, & ſimilibus, & conſequenter non quia ſic eſſet de iure communi, ſed vigore bannimentorum, quibus ceſſantibus, aut vbi non adſunt ſtatuta contraria, hæc opinio videtur ſeruanda, & quod non errabitur ſi hoc caſu reus condemnetur ad triremes, aut per decennium, aut in perpetuum, per cuius pœnæ irrogationem iuſtitia non remanebit deluſa.

11 Vlterius fur vltra corporalem pœnam, condemnari poteſt in conſequentiam ad reſtitutionem rei ſubtractæ, etiam ex officio, & parte non petente, pro vt notabiliter dicit gloſ. in conſtit. Regni de defenſis impoſitis in Notarios per text. in l.1. ff. de concuſſion. §. quod ſi delinquentes Auth. de mandat. Princ. Bart. in l. interdum §. qui furem ff. de furt. Angel. in l.1. ff. de priuat. delict. Aret. in tract. de maleſic. in verbo etiam veſtem celeſtem num.4 fol. 196. late Paris de Put. de ſyndicat. cart. 72. verſ. ſequitur modo alia quæſtio Hierom. de Federic. reſol. crim. 20. nu.1. & 6. impreſ. poſt ſecundum vol. conſ. Farinac.

12 Pro ſecundo vero furto apud nos neque imponitur pœna vltimi ſupplicij, ſed ſi furta ſint modicæ quantitatis, vel etiam cum aliqua aggrauanti qualitate, aut fures fuſtigantur, & in exilium mittuntur, aut ad triremes ad tempus tranſmittuntur, vt concordat etiam Statutum Vrbis lib.2. cap.59. Farinac. in tit. de furt. quæſt 167. par.3. n.44. par.3. tom. 2.

13 Sed ſi furtum commiſſum fuerit de nocte per vim ſpoliando tranſeuntem per viam, vt faciunt vulgo nuncupati Cappegiatori ſi reus bis hoc commiſerit pœna furcarum punitur vigore Statuti Vrbis lib.2. cap.58. de quo Farinac. dicta quæſt. 179. num.44.

14 Zingari, vero etiam pro furto minimo, vt gallinarum rigoroſius ſunt puniendi, quia mira arte res alienas ſurripiunt, Baiard. ad Clar. in §. furtum num.9. Farinac. quæſt. 168. par.1. num.30. par.3 tom. 2.

15 Pro tribus autem, ſeu pluribus furtis, ſi fuerint non modicæ quantitatis, vel perpatrata fuerint cum aliqua aggrauanti quantitate, fures furca ſuſpenduntur, aliter ceſſantibus qualitatibus aggrauantibus, aut fuſtigantur, & in exilium mittuntur, aut ad triremes ad tempus, vel in perpetuum damnantur arbitrio Iudicis, Farinac. in tit. de furt. q.167. par.4. num. 50. p.3. tom. 2.

16 Amp. vt furta commiſſa extra Territorium connumerentur, & faciant numerum cum vltimo furto ad effectum, vt fur pœna mortis puniri poſſit, Bart. in l. ſicuti §. fin. ff de accuſat. Anton. Gomez de delict. cap.5. rub. de furto num.8. Couar. var. reſol. lib.2. cap.9. num.7. verſ. idem erit obſeruandum Clar. in §. furtum num.11. verſ. ſed pone ſtatutum, ibique Baiard. num.54. & 55. Cardinal Tuſch. pract. concl. in verbo ſtatutum concl. 160. num.19.24.25. & 26. Menoch. de arbitr. quæſt. caſ. 295. num. 18. lib.2. Farin. dicta quæſt. n.51.

17 Contrarium voluit Bal. conſ. 348. col.2 in princ. verſ. ſecundo quia lib.5. Angel. de maleſ. in verbo exiſtens Florentiæ Lit. A. & in verbo veſtem celeſtem poſt num.14. vbi quod Bartoli opinio ſit rigoroſa Caldin. in tract. de indic. quæſt. 144. alias 160. num. 97. 98. 99. cum alijs per Farinac. loco citato num. 52.

Li-

18 Limit. 1. hanc ampliationem, vt habeat locũ quando proceditur per accuſationem, ſecus ſi per inquiſitionem, quia tunc de furtis etiam extra Territorium commiſſis non poteſt Iudex cognoſcere, niſi fur eſſet vagabundus, *Gandin. in rub. de furib. & latron. num. 4.* quæ limitatio non approbatur à *Farinac. in tit. de furt. q. 167. num. 53. in fin. par. 3. tom. 2.* cum non videatur ratio diuerſitatis.

19 Limit. 2. dictam primam ſententiam procedere quando ſtatutum diſponens iſto caſu imponi pœnam mortis reſpiciat factum, puta ſi diceret, qui commiſit tria furta moriatur, nam tunc ſecundum delictum aggrauatur à primo, adeò, vt furta etiam extra Territorium commiſſa aggrauant vltimum, ſecus ſi reſpiciat pœnam, vt ſi dicat pro tribus furtis fur moriatur, *Alciat. in cap. cum non ab homine nu. 35. de iudic. Villalob. commun. opin. lit. S. num. 108. Clar. in pract. §. furtum num. 11. circa med. verſ. alij vero diſtinguunt Card. Tuſch. pract. concl. in verbo ſtatutum concl. 560. num. 31. Farinac. in tit. de furt. quæſt. 164. num. 54. & 57.* vbi ſubdit,

20 quod regula procedat ſiue ſtatutum loquatur pro tribus furtis, ſiue pro tertio furto, reprobato *Clar. in §. furtum num. 11. poſt med. verſ. ſed diſtinguerem* tenente pœnam mortis non habere locum in primo caſu, ſed in ſecundo.

21 Immò per quemcumque Iudicem, ſiue originis, ſiue domicilij, ſiue delicti, qui tria furta commiſerit ad mortem damnari poteſt, licet prima perpatrata fuerint extra Territorium, quia Iudex licet non habeat principaliter, & directè Iuriſdictionem, quoad furta commiſſa extra Territorium, eam tamen habet in conſequentiam, cum huiuſmodi delicta reſpiciant perſonam, & eundem ſequantur quocunque progrediatur, & ſe recipiat, intereſt enim Reipublicæ, & ad publicam vtilitatem, fures extirpari, & puniri, vt alij terreantur, ita reprobato, pariter *Claro in §. furtum num. 11. ad med. verſ. mihi placet prima opinio,* tenet *Farinac. in tit. de furt. quæſt 167 num. 59. par. 3. tom. 2. ſecundum Baiard in addit ad eundem Clar. loco citato num. 54. & 55.*

22 Limit. tertio dictam ampliationem procedere quando fur eſt in manibus Iudicis inquiſitus, & carceratus pro vltimo furto, nam tunc præcedentia furta, etiam alibi commiſſa aggrauant hoc vltimum, ſecus ſi eſſet carceratus, & inquiſitus pro primo furto, quia tunc poſteriora furta alibi commiſſa non aggrauant primum, vt de communi teſtatur *Anton. Gomez de delict. cap. 5. rub. de furtis num. 9. verſ. ex quibus deducitur Bertaz. conſ. 39. num. 20. in fin. & 21. lib. 1. Cardin. Tuſch. pract. concluſ. in verbo ſtatutum concl. 560. num. 22, & in verbo furtum concl. 564 num. 33. Farinac. dicta q. 167 num. 60. & 61.* vbi quod ab hac communi non diſcederet, licet *Baiard. ad Clar. in §. furtum num. 54. & 55.* contrarium defendere conetur.

23 Limit. 4. non procedere ſi fur de primis furtis punitus fuerit, nam tunc non debent cumulari, & connumerari cum vltimo furto, ad hoc vt pœna mortis puniatur. *Gandin. rub. de furib. & latron. num. 3. Bald. conſ. 384. lib. 5. Cardinal. Tuſch. pract. concluſ. in verbo furtum concl. 504. n. 34. Farin. in tit de furt. quæſt. 167. num. 65.*

24 Contrarium quod regula procedat etiam ſi de primis furtis fur alias punitus fuerit, *Clar. in §. furtum num. 13. verſ quæro etiam ibique Baiard. in addit. num. 63. Couar. variar. reſol lib. 2. cap. 9. nu. 7. verſ. quæ obtinent Corrad. in pract. in rub. de furt. n. 25 Angel. de maleſ in verbo etiam veſtem cæleſtem n. 14. & ibidem in prima addit. lit. A. Menoch. de arbitrar quæſt. lib. 2. caſ. 295. num. 19. Cardinal. Tuſch. pract. quæſt. in verbo ſtatutum concluſ. 560. num. 20. vbi de communi, & num. 27. & in verbo furtum quæſt. 564. num. 8. cum alijs per Farinac. quæſt. 167. n. 64.* etenim delicta punita, & non obſtante pœna irrogata, reiterata, & frequentata indicant malam qualitatem perſonæ, quæ in perpatrandis flagitijs, nec formidine pœnæ paſſæ reſipiſcit, vndè rigoroſius eſt in eundem animaduertendum, cum interſit

25 Reipublicæ impios extirpare, & prima opinio ſaltem procedere poteſt, quando prima furta punita eſſent leuia, ſine vlla qualitate aggrauante,

26 adeo vt Iudicis arbitrio temperanda eſſet pœna, alias quod tria furta ſufficiant ad condemnandũ furem in pœnam mortis, ſiue quis de primis furtus condemnatus fuerit, ſiue non, docent *Baldus conſ. 247. col. 1. in fin. verſ. conſiderandum eſt ergo lib. 5 Anton. Gomez de delict. cap. 5. rub. de furt. num. 9. Baiard. ad Clar. in §. furtum num. 59. & 60. cum alijs per Farinac dicta quæſt. 167. n. 68. & 70.* vbi quod hæc opinio ſibi magis placet.

27 Limit. 5. regulam procedere generaliter quando ſingula tria furta ſint diſtincta re, & tempore, ſecus vero quando quis eodem tempore plures res furatur, quia tunc vnicum furtum reputatur, vt animaduertit *Farinac. quæſt. 167. num. 71. iuncto num. 73. ex Clar. in §. furtum num. 15.* vbi de communi, *& ibi Giaccar. in addit. lit. G. Cardinal Tuſch. pract. concl. in verbo ſtatutum concl. 560 num. 29.* vbi late, *& in verbo furtum concluſ. 504. num. 29. Boniſ. in tract. de furt. §. fin. n. 37.*

28 Prout etiam vnicum reputatur furtum ſi quis continuato tempore, & ſucceſſiuo licet diuerſo vnam rem, ex eodem loco, et ſi pluries furetur, ſiquidem continuatio temporis vnitatem importat, *Giaccar ad Clar in §. furtum lit. O. & Baiard. in addit. ad eundem num 66. & 67 Boſſ in tit. de furto num. 17. Boniſac. tract. eodem §. fin. num. 37. Menoch. de arbitr quæſt. lib 2. caſ. 295. num. 20. Couar. var. reſol. lib. 2. cap. 10. num 8. verſ. quando ab eadem radice Farinac. in tit. de furt. q. 167. num. 74. late Boer. deciſ. 219. per tot.*

29 Et idem dicendum eſt ſi quis vnica nocte continuatò tamen tempore fecerit plura furta in diuerſis locis, etiam diuerſarum rerum, *Cepol. in Auth ſed nouo iure nu. 82. C. de ſer. fugit. Couar. var. reſol. lib. 2. cap. 19. num. 8. verſ quinto ab eadem radice Baiard. ad Clar. in §. furtum. n. 66. Farinac. dicta quæſt. 167. num 75. Boer. dec. 219. in fin.*

30 Hinc eſt, quod ſi quis confiteatur cõmiſiſſe plura furta diuerſis temporibus non per hoc dicitur cõſtare quod plura furta commiſerit ad effectum imponendi pœnam mortis, quia talis confeſſio, niſi verificetur, quod dicta furta fuerint commiſſa diuerſis temporibus diſcontinuatis, intelligẽda eſt, vt commiſerit plura furta diuerſis temporibus continuatis, & non ex interuallo, cum ſemper facienda ſit interpretatio pro excluſione delicti, ſeù maioris delicti, *ex allegatis per Boſſ. in tit. de furt. num. 17. Cardinal. Tuſch. pract. concluſ. in*

verbo

verbo ſtatutum concl.560.num.1.Farinac.dicta quæſt. 167. num. 76.

31 Limit. 6. quod pro tribus paruis furtis non eſt imponenda pœna vltimi ſupplicij, & ita apud nos practicatum vidiſſe, teſtatur Farinac.in prax.in tit. de furtis quæſt.167.num.79. & 81.par.3.tom.2. Bonifac.in tract.de furt.§.fin.nu.44. Card.Tuſeb.pract. concl.in verbo ſtatutum concl.560.nu.15. & in verbo furtum 564.num.20.27.& 35.in fine.

32 Contrarium voluerunt Baiard.ad Clar.in §.furtum num.28.29. & 88. Maſcard.de probat. lib.2. concl.838. nu.6, Menoch.de arbitrar. quæſt.lib.2. caſ. 295. num.17. Gram.vot.9 num.25.& voto 17.n.25. Iodoc.in pract.crim.cap 110.rub.de furt. n.35.

33 Limit.7. in furtis, in quibus licet reus inquiſitus fuit, tamen habuit abſolutionem, quę propterea non faciunt numerum, nec aggrauant alia ſubſequentia furta, nam ex abſolutione excluditur, quod perpatrara fuerint, & ab hac ſententia non eſſe recedendum, & pro indubitato, reprobato Celſo Nugone conſ.85. contrarium tenente, tenet Farinac.quæſt.167.num.81.verſ.limit.5.Bonifac.in tract.de furt.§. fin n.38.

34 Limit. 8. vt regula procedat in furtis proprie ſumptis, non autem in furtis improprie Farinac. eadem quæſt. 167. num.84. & ſic per furta duo,cũ receptatione furis, non ſunt cumulanda. vt tria furta dici poſſint ad effectum ſuſpendendi, vt idẽ ſubdit in antecedente num.82.

35 Graſſatores pro vnica graſſatione modo ad triremes in perpetuum, aut ad tempus apud nos condemnari conſueuit, niſi interuenerint vulnera, aut occiſio, vt teſtatur Farinac.in tit. de furt.q. 167.par.5. num.88 & in præcedentibus numeris refert hinc inde opiniones.

36 Publici vero latrones, & famoſi, qui in ſtrata publica, & alibi ſæpius graſſati fuerint, in loco commiſſi delicti furca ſuſpenduntur, licet ſine homicidio furtum commiſerint, vt tradunt Doctores copioſè relati per Farinac.quæſt.167. n.89. & 90.

37 Si demum plures fuerint ad furandam aliquam rem omnes inſolidum tenentur, nec vnius pœna alios liberat, Cyril.in ſum.crim.par.2.rub de priuat. delict. num. 3. 9. & 17. verſ.ſed ſi plures, Boſſ. in tit.de rapin. num.4. vbi remiſſiue Couar. in reg. peccatum par.2. §. 12.ſub num.2.& 3. de reg.iur.in 6. Baiard.ad Clar.in §. furtum num.38. Farinac.in tit. de furtis quæſt. 167. n.94.

38 Ambigei vero extra ordinẽ puniri docet Azor. in rub.de ambigeis ante num.1. Anton.Gomez. de delict.cap.5.rub.de furto nu.13.verſ.adde tamen Farin. in tit.de furt. q 167.p.7.n.106.p.3 .tom.2.

39 Vbi tamen frequentius hoc maleficij genus cõmittitur ambigei puniuntur etiam pœna mortis, l.1.in princ.vbi gloſ.ff.de ambigeis Azor.in ſumm.rub. de ambigeis num.3.verſ.ſed vbi frequentius Cyril.in ſum.crim.rub.25.de extraordinar.crim.§.4.nu.1. cum alijs per Farinac.in tit.de furt.q.167.n.111 & ſeq.

40 Sunt enim ambigei illi qui pecora in paſcuis, vel ex armentis oues ſurripiunt, vel ſunt illi,qui conſuetudinem habent inſidiandi, ſeù abducendi animalia aliena, vel ſunt illi, qui totam gregem, vel partem cum ferro, vel panno rubeo furantur, vt declarat Farinac.in tit.de furt.quæſt.166 num.39.40.& 41.p.3. tom.2.vbi alios allegat.

41 Ambigeatus crimen, & pœna ſibi locum vindicat non ſolum, quando quis ambigit animalia ex agro, vel ſylua, ſeu gregre, verum etiam ſi à ſtabulo, vel domo, l.fin in princ.verſ.cum quoque ff.de ambigeis Azor in ſum.rub de ambigeis nu.2. in fin.verſ.nec diſtinguitur Cyril.in ſumma crim. rub. 25.de extraordinar. crim.§.4.num.1.in fin.verſic.cum quoque Farinac.de furt.quæſt. 167. par.7. num. 113. par.3. tom.2.

42 Limit.1. principalem regulam, quod vt ambigeatus crimen, & illius pena locum habeat neceſſe eſt vt à fure abducatur non vnicum animal, ſed ex ouibus, capris, & ſimilibus decem,ex porcis quinque, aut ſaltem quatuor, alias minorem numerum furans pœna ambigeatus non tenetur, l.fin.ff. de ambigeis vbi gloſ.in figurat.caſus,et in verbo, & eaue. & Bart.in vltim.notab. Azor.in ſum. in tit.de ambig. num.2.Cyrill.in ſumma crim rub.25.de extraord.crim.§.4.num.1.verſ.ambigeus à fure Cabal.reſol.crim.caſ.160.num.3. Bonifac.de furt. §.mobilia num.24. Farinac.tit.eod.quæſt.167.nu.115.Peguer.deciſ crim. 29. num.2.

43 Sublim. in caſu, quo quis animalia furatur quaſi artem exercens furandi, uam tunc ſi reiteratis vicibus, & frequenter hoc commiſerit,etiã ſi vnicam ouem ſingula vice ſurripuerit,ambigeatus pœna incurrit, facit text.in l.fin.§.qui ſæpius ff. de ambigeis gloſ.in l.1.§. ambigei, in verbo non eſt ambigeatus, & in verbo abduxerint, & in l.fin. in verbo faciunt, & in verbo vel ff.eod. tit. Azo in ſum. rub.de ambigeis num.2.verſ. & eſt illud notandum, Cabal.reſol.crim.caſ.160. num.4.Farinac.d. qu. 167 num 116. Ludou.Peguer.dec.crim.29.n.2.

44 Sublimit. 2, quod ex furto vnius equi, vel bouis ambigeatus committatur, Cyril. in ſum.crim. rub.25 de extraordinar.crim §.4. num.1. verſ. ambigeus à fure Iodoc.in pract.cap.113.rub.de ambigeatus num.1. Anton.Gomez de delict cap.5.rub. de furt. nu. 13.Cabal. reſol.crim caſ.160.num.3.Farinac.in tit.de furt.quæſt.167.p.7.n.117.p.3. tom.2. Ludou.Peguer. deciſ.crim. 29.num.2.

45 Secus autem in eo, qui porcum, vel capram, vel veruicem abduxerit, nam ijs non tam grauiter punitur, quam qui maiora animalia ambigunt, l.1.§.1.verſ.ſed qui porcum ff.de ambig. Iodoc. in pract.crim.cap.113. rub de ambigeatu n.4. Farin. in tit.de furt.q.167.num.120.

46 Limit.2. in ſurripiente oues errantes,vel equos in ſolitudine repertos, qui ſi abduxerit non cenſetur ambigeus, ſed fur l.1. §.1. verſ.cæterum ſi quis, & ibi gloſ.ff.de ambig.Cyril.in ſum.crim. rub. 25.de extraordinar.crim.§ 4. num.1. verſ.cæterum ſi quis Cabal. reſol.crim caſ.160. num 6. Bonifac. de furt. §.mobilia num. 22. Farinac. in tit. de furt. q.167.n.119. p.3. tom.2.

47 Limit. 3. in honeſtioribus perſonis, quæ in crimine ambigeatus mitius puniuntur,quam viliores, adeo vt ratione honeſtioris conditionis non in pœnam mortis, metalli, aut operis publici veniunt plectendi, ſed vel relegandi, aut ordine amouendi, per tex. in l.1. verſ.quamquam autem, & ibi gloſ.ff.de ambig.ibique notat Bart. Cyril.in ſum.crim.rub.25.de extraord.crim.§.4. num.1. verſ. quamquam autem Petrus Cabal. reſol.crim. caſ. 160.num.7.Farinac.in tit.de furt. q.167.n.118.

48 Lim.4. in ſurripiente animalia, quæ ſua eſſe

pu-

putauit, quia ob bonam fidem, & credulitatem ad ſe animalia ſpectare excluditur dolus, & conſequenter excuſatur a pœna ambigeatus, iuxta textum *in l.1.§.qui pecora, & ibi gloſ.ff.de ambig*, vbi loquitur licet animalia ſubtracta eſſent in lite coram Iudice ciuili, ad quem ſic ſubtrahentem remittendum eſſe ibidem ſancitur, *Boſſ.in tit.de ambig.num.2.Cabal.reſol.crim.caſ.160.n.5. Ludouic. Peguer.deciſ.crim.29. num.6.Farinac in tit.de furtis quaſt. 167. num.122.* vbi quod ſufficiat ad excludendum dolum, & ambigeatum credidiſſe ſuas eſſe etiam non iuſtis rationibus, ſed errore etiam iuris, *Petrus Cyril.in ſum.crim.rub 25.de extraord. crim.§.4.num.1.verſ.idem ſi non iuſtis*, licet contrarium ſcilicet. quod iniuſta credulitas non excuſet doceat *Cabal. loco citato num.5. Boniſc.de Vital.in tit.de pœna plagiarij num.2.in fin.verſ.ſi autem crederet.*

49 Pro vnico furto facto in Eccleſia non imponitur pœna mortis, quando præſertim res non ſa-
50 cra fuerit in eadem ſubrepta, ac proinde multo minus poterit pœna mortis imponi, quando furtum eſt factum in palatio Principis cum Domus Dei ſit maioris exiſtimationis, ita *Farinac.in tit. de furtis q.167.n.39.* reprobato *Cluro in §. furtum n.9.verſ.ſcias tamen in fin. Petr.Greg.ſyntagm.iur lib. 17.cap.2.rub.de pæn.extraordin.fur.n.11. in fin. verſ. ego ſæpe* contrarium tenētibus, cum quibus etiam concordat *Caball.reſol.crim.caſ.18.poſt n.8.*

51 Et licet in hac materia ſeruanda ſint ſtatuta, vt communiter tradunt DD. omnes, nihilomi-
52 nus, etiam ſi ſtatutum mandet, quod pro vnico paruo furto, quis furca ſuſpendatur, poſſit Iudex non obſtante ſtatuto pœnam diminuere *Boniſac.de furt.§. fin.q.45. Couar.var.reſol. lib.2.c.9. n.8.Cabal.reſol.crim.caſ.18.n.13. in fin.Card.Tuſch. pract.concl.in verbo furtum concl.555.n.35. cum alijs per Farin.in tit.de furt.q.167.p.2.nu.40. iuncto n.41. par.3. tom. 2.*

PRÆNESTINA GRASSATIONIS.

ARGVMENTVM.

Graſſatores viarum vt priuentur immunitate Eccleſiaſtica non ſufficit vnica graſſatio, ſed requiritur plena, & concludens probatio quoad trinas graſſationes. Confugiens ad Eccleſiam, nec per viam expulſiuam, neque compulſiuam, nec malis artibus, nec blandis verbis directè, nec indirectè extrahi poteſt, etſi extractio ſequatur, extractus veniat reſtituendus.

SVMMARIVM.

2 Graſſator vt priuetur immunitate Eccleſiaſtica requiritur trina graſſatio, nec ſufficiunt duo actus, nu.2.
3 Parietes exteriores Monaſteriorum Religioſorum in circuitu 30.paſſuum à foribus Eccleſiæ gaudent immunitate Eccleſiaſtica.
4 Monaſteria Religioſorum gaudent immunitate Eccleſiaſtica quoad partes interiores, ſecus quoad exteriores.
5 Eccleſia maior gaudet immunitate quoad confines intra 40. paſſus, & inferior intra 30. præcipuè extra Ciuitatem. num.6.
7 Confugiens ad Eccleſiam nec directè, nec indirectè extrahi poteſt, nec malis artibus.
8 Extractus blandis verbis, & cum promiſſione ſecuritatis eſt reſtituendus Eccleſiæ. Contrarium nu.9.
10 Confugiens ad Eccleſiam non poteſt eius immunitati renunciare, & conſentire ad ſuam extractionem.
11 Sponte ab Eccleſia recedens, ſi capiatur non eſt reſtituendus, num.12.
13 Exiens ab Eccleſia ex ſimplici ſuaſione, abſque dolo, fraude, aut machinatione non eſt Eccleſiæ reſtituendus, ſecus autem vbi concurrit dolus. num.14.
Deceptus ex falſo ſuppoſito habetur pro non conſentiente, ibidem.
15 Fraus nemini debet patrocinari.
16 Extractus per fraudem, etiam Curiæ miniſtris ignorantibus eſt reſtituendus reprobato Remig. de Gon. Contrarium tenente, & Thom.del Bene, nu.17.
18 Exiſtenti in Eccleſia ſi promittatur ſecuritas eſt ei ſeruanda.
19 Nutus æquiparatur verbis.
Per nutus etiam homines loquuntur, ibidem.
20 Extractus ab Eccleſia, qui debet gaudere priuilegio immunitatis ſi ex gratia Pontificis concedatur, vt puniri poſſit alia pœna, quam mortis executio fieri debet à Iudice Eccleſiaſtico.

DECISIO XCV.

Dominus Sergens maior Arcis Terræ Paliani cum demandatum à ſuo Principe in temporalibus Domino habuiſſet ordinem carceribus mancipandi Ioannem Carolum inquiſitum cum alijs ſocijs in Tribunalibus Illuſtriſs. D. Gubernatoris Vrbis de perpatrata graſſatione, comperto adhuc profugere, & vagari per Territorium eiuſdem Terræ, non obſtante quod paucis ante diebus ob ingreſſum factum in dicta arce ſub mentito nomine obiurgatus, & expulſus fuerit, iuſſit Maſtrillo publico Mandatario vt ipſum Ioannem ſub ſecuritatis promiſſione ad ſe accedere curaret, eoque reperto propè mœnia eiuſdem Terræ, & habita negatiua reſponſione, tranſmiſit ad eundem finem Clementem intimum eiuſdē amicum, qui non inuento propè dicta mœnia proſequendo itinere ab eminenti loco, ſeù Ara, vulgo nuncupata *l'Ara de Capuccini* cum adhærentem parieti hoſtij hortus Conuentus RR. PP. Capuccinorum permanere videns, ſigno manus acceſſiuit ad ſe, pro vt acceſſit, & de ſecuritate, quæ à dicto Sergente maiori pollicebatur ſi accederet ad Terram Paliani certum reddidit, iuxta depoſitionem eiuſdem Clementis, ibi, *Viddi il ſudetto Gio.Carlo, che ſtaua appoggiato al Portone dell' Horto di detti Padri Cappuccini, allora io ſenza andare più auanti da detta arà, l'accennai con la mano, acciò lui veniſſe da me, e lui ſubito che mi vidde al ſudetto cenno, ſe ne venne à trouarmi in detta ara, e giunto che fù mi diſſe, ſe che voleuo, ed io li riſpoſi, mi hà detto il Sig. Maggiore che venite alla Terra di Paliano, sù la ſua parola, e che non dubitate di niente, & eſſo mi riſpoſe Iddio mi aiuterà, e ſono innocente, e così ſe ne venne verſo Paliano in mia compagnia.* Sed cum peruenit ad dictam Terram ab eodem Sergente blandis verbis ductus ad Arcem, carceribus detruſus, & ſucceſſiuè ad Vrbem tranſmiſſus fuit.

Verùm quia in primo conſtituto allegauit è loco immuni doloſis blandiſque verbis extractū fuiſſe in caſu delicti in Bulla ſan. me. Greg. XIV. non excepto, de qua exceptione declinatoria per eundem D. Vrbis Gubernatorem facto verbo cum S.D.N.Clem.IX. de eiuſdem ordine, tamquam extractio ſecuta in Diœceſi Præneſtina, vbi

ego Vicarij Generalis vices gerebam, mihi demandata fuit huius articuli immunitatis Eccleſiaſticæ cognitio, ad effectum declarandi an præfato extracto tum ratione delicti, tum ratione loci ſuffragetur immunitas, compilato igitur proceſſu, & diſcuſſo dubio, affirmatiuè reſpondendum duxi.

1 Ratione quidem delicti, quia verſamur in vnicâ graſſatione, & graſſator vt Eccleſiæ immunitate priuetur, non ſufficit vt ſemel graſſatus fueſit, ſed quod fuit ſolitus, & frequenter graſſare, adeo vt ad effectum priuationis immunitatis Eccleſiaſticæ requiratur plena, & concludens probatio quo ad trinas graſſationes, vt cenſuit *Sacra Congregatio Immunitatis. in Leodien. 17. Nouembris 1651. & in alia Bencucutana reſpondit Vinecutio Vicario Apoſtolico orctenus inſinuetur Agenti ipſius Vicarij Graſſatores non priuari Immunitate Eccleſiaſtica niſi reiteratis vicibus delictum graſſationis commiſerint 20. Nouembris* 1640. & tradunt *Ambroſin. de immunit. Eccleſiæ cap. 2. num. 3. & 4. & cap. 3. num. 5. & 6. Decian. tract. crim. lib. 6. cap. 28. nu. 2. verſ. atque adeo, Farinac. in tit. de carcer. & carcerat. quæſt. 28. num. 5. ante fin. & in Append. de Immun. Eccl. cap. 12. num. 164. Barboſ. de iure Eccleſiaſtico lib. 2. cap. 3. numer. 84. Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap. 16. dubit. 18. num. 2. tom. 2. Ludou. Peguer. deciſ. crim. 40. per totam.*

2 Immò quod neque ſufficiant duo actus, vt quis publicus Latro, & Graſſator dicatur, etiamſi publicè, & cum violentia in via publica depredatus fuerit, vt exinde à priuilegio immunitatis Eccleſiaſticæ excludatur, traditur à tota caterua, *Canoniſtarum*, vt teſtatur *Diana reſol. moral par. 6. tract. 1. de immunit. Eccleſ. reſol. 15. ſed hoc Megaly ex Igneo in l. 3. §. ſubuertitur num. 107. ff. ad Syllan. Farinac. de immunit. Eccleſ. cap. 10. num. 154. Ambroſin. eodem tract. cap. 6. num. 8. Barboſ. de iure Eccleſiaſt. lib. 2. cap. 3. num. 84. reprobatis Martha de iuriſdict. par. 2. cap. 55. num. 22. & Megal. in 3. par. lib. 4. cap. 2. q. 1. n. 10.* Contrarium tenentibus.

3 Ratione vero loci, quia liquido conſtat, quod Cherubinus permanebat in loco immuni, dum ſigno manus accerſitus fuit à Clemente, vtpotè quia adhærebat parieti Ianuæ Horti Patrum Capuccinorum exiſten. in circuitu triginta paſſuum à foribus Eccleſiæ eiuſdem Conuentus, quo caſu etiam parietes exteriores Monaſteriorum, & Domorum Religioſorum intra dictos triginta paſſus gaudent Eccleſiaſtica immunitate, tradit *Farinacc. in append. de immunit. Eccleſ. cap. 18. numer. 291.*

4 Et licet ſit tantum de iure certum, quod huiuſmodi Religioſorum Monaſteria Domus, ac Conuentus gaudeant huiuſmodi immunitate, quoad partes interiores, non autem quoad exteriores, *Tho. del Bene de immunit. Eccleſ. cap. 16. dub. 9. ſect. 1. nu. 1. Bellet. diſquiſit. Clerical. tit. de fauor. Cleric. real. §. 4. num. 37. Diana reſol. moral. par. 6. tract. 1. de immunit. Eccleſ. reſol. 1. Ciarlin. controuerſ. forenſ. cap. 12. num. 44. & 45. cum alijs per me copiosè relatis in deciſ. 24. à num. 74. cum plurib. ſeqq.*

5 Eſt etiam de iure certum quod Eccleſia gaudeat priuilegia immunitatis quoad confines intra circuitum quadraginta paſſuum ſi ſit maior, & Cathedralis, & intra triginta ſi ſit minor, & inferior; & plus & minus prout aditus, & Eccleſiæ circuitus ſe extendit, aut reſtringitur iuxta textum *in cap. ſicut antiquitus 17. quæſt. 4. Decian. tract. crim. lib. 6. cap. 24. num. 29. Ambroſin. de immunit. Eccleſ. cap. 10. num 4. Farinac. in prax. crim. qu. 28. num. 12. & in Append. de immunit. Eccleſ. cap. 18. numer. 283. & 284. Thom. del Bene eodem tract. cap. 16. dub. 9. ſect. 8. num. 1. 2. & 3. tom. 2. cum alijs à me copiosè allegatis in deciſ. 27. à num. 2. cum plurib. ſeqq.* vbi de materia,

6 Ac proinde cum paries vbi Cherubinus adhærebat tempore vocationis exiſtat in circuitu dictorum paſſuum, ſi non ratione Conuentus, ratione tamen Eccleſiæ redditur immunis, tanto magis quia huiuſmodi Eccleſia exiſtit extra mœnia Terræ Paliani, & ſic abſque dubio gaudet hac paſſuum immunitate (quidquid ſit in Eccleſijs in Ciuitatibus, & intra ambitum Caſtellorum conſtitutis, de quo latè tradidi in dicta *deciſ. 27. à num 7. cum pluribus ſeqq.* prout fatentur omnes, *Hoſtien. in ſumm. de immunit. Eccleſ. num 8. verſ. capella verò Sarpus de iure Aſylorum cap. 4. fol. 39. Decian. tract. crim. lib. 6. cap 25. num. 9. Ambroſin. de immunit. Eccleſ. cap. 10. num. 4. Villalob. in ſumm. lib. 2. tract. 29. definit. 5. num. 3. Farinac quæſt. 28. num. 12. Germon de immunit. Eccleſ. lib. 3. cap. 16. num. 40. Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap. 16 dub. 9. n. 6. tom. .. Bonacin. in tit de immunit. diſ. 3. quæſt. 7. §. 2. num. 5. Gauant. in manual. Epiſcop. in verbo immunit. in addit. num. 1.*

7 Patet igitur ex ijs omnibus Eccleſiam reintegrandam eſſe de perſona extracta, etiam ſi nulla interuenerit violentia, quia confugiens ad Eccleſiam nec directè, nec indirectè extrahi poteſt, & ſic nec per viam compulſiuam, nec per viam expulſiuam, nec malis artibus, vt tradunt DD. relati per *Farinac. quæſt. 81. nu. 282. & de immunit. Eccleſ cap. 19. num. 295. & ſeq. Hoſtien. in ſumma tit. eod. num 8. ad fin verſ. & nota quod quandiu Ambroſin. eodem tract. cap. 11. num. 7. Vermigliol. conſil. 99. num. 15. & conſil. 101. num. 7.* alias immunitas redderetur facilè eluſoria, ac proinde non eſſe huiuſmodi malis artibus adherendum, ſubdit idem *Farinac. de immunit. cap. 20. num. 324. & ſupra citati Doctores.*

8 Propterea exiſtens in Eccleſia gaudere debet eius immunitate ſi à miniſtris, & alijs priuatis ſæculari Curiæ fauentibus, dolo, & malis artibus, blandiſque verbis extrahatur mediante aliqua promiſſione, ſeù ſecuritate, vel ſub ſpe tutæ fugæ, & deinde in fortijs Curiæ Sæcularis tradatur, vt in præſenti, cum huiuſmodi deceptiones & corruptiones dicantur violentiæ factæ Eccleſiæ & doloſa promiſſio hoc caſu vi æquiparetur per *Text. in cap. id conſtituimus 26. ante med. verſ. quid ſi ijs, ibi, actus timore ab Eccleſia diſceſſerit 17. quæſt. 4. Cynus in l. præſenti num. 5. Cod. de ijs, qui ad Eccleſ. confug. Giurb. conſil. crimin. 100. num. 123. Vermigliol. conſil. crimin. 99. num. 14. & conſil. 101. num. 6. & 7. Marius Ital. de immunit. Eccleſ. lib. 1. cap. 6. §. 2. num. 82. Farinacc. eodem tract. cap. 19. numer. 301. & 304. & cap. 20. numer. 307. & in prax. crimin. quæſt. 81. num. 282. Diana reſolut. moral. tract. 1. de immunit. Eccleſiaſt. reſol. 16. & reſol. 26. par. 1. & clarius par. 4. tract. 1. eod. tit. reſol. 34. verſ. notandum eſt etiam, Villadieg. cap. 11. num. 222. Bo-*

badil.in Poliantea tom.1. lib. 2. cap. 14. num. 80. & cap.79.cum.14.Donat.Anton.de Marin. reſol.quotid. cap.175.num.5. Ciarlin controuerſ. foreuſ. cap. 163. num.37.lib.2 Pignatell.concluſ.99. num. 2.& 4.circa med.tom.1. Maſtrill. deciſ.169. num.12. & 13.lib.2. Fontanel.deciſ.339.num.4. & plurib ſeqq.lib.2. Cortiad.deciſ.Catalon.76.num.2.& 3.tom.2. Azor.inſtit. moral.par.2. lib.9.cap.9. quæſt.11. Remig.de Gon.de immunit.Eccleſ.fol.26.in fin.inter tract.diuerſ to.13. Lezana in verbo immunitas num.19.& 78.Nouar.in ſumma Bullar. tom.1. tit.44. num.5.6.& 7.& lib.2. cap.78.Burz.de Paz in pract. tom.1.cap.3. §.3. numer.166.& 167.Villadieg in Polit. cap 3.ſub n.221. & ſeq.Ric.in prax.par.5.reſol.32.num.2.& 3.Sperel. deciſ.104.num.78.par.2. vbi latè probat, neque volentem capi poſſe in loco immuni,*& deciſ.150. num 2 & 65.eadem par.2.* vbi ita fuiſſe reſolutum à Sacra Congregatione Eminentiſſimorum Cardinalium controuerſiarum iuriſdictionalium Præpoſitorum.

9 Et licet contrarium conentur defendere *Abbas in cap.fin.num.10.de immunit.Eccleſ.Nauar.cap.25. num.21.Remig de Gon.de immunit.fallent.12.to.13. par.1.Decian.lib.6.cap. 26.num.11.& lib.19.cap.16. num.11.tom.2.Suarez lib.1.cap.13.num.2.Silueſter in ſumm.verbo immunitas 3.quæſt.6.num.6.Filliuc.to 1. tract.15.cap.6.num.114.Duard.in Bulla Cœnæ lib.2. conſ.15.quæſt.16.num.34. Facundez lib.4.cap.4. numer.66.Suar.de relig. tom.1.lib.3. cap.13.num.2.Bonacin.in tit.de legib diſ.3.quæſt.7.de immunit.§.1.numer.10.Caſtropal.par.2.tract.11.de ren. deb. loc. ſac. diſ.vnica punct.11. nu.3. Layman.lib.4.tract.9.cap.3. num.13.Curtel.de immunit.Eccleſ.lib.1.quæſt.26.Facundez in precept.Decalog. lib.4 cap.4. caſ.4.nu.56. Peregrin.de immunit.Eccleſ. cap.14.num.1.& 2.Villagut.de extenſ.leg.cap.fin.num.4. & tradunt alij Doctores relati per Farinac.de immunit.Eccleſ. nu.302. cum quibus concordat Thom.del Bene de immunit.Eccleſ.cap.16.dub.25.ſect.5. num.1.& per tot. to.2. vbi nu.4.* hanc ſententiam dicit eſſe multo probabiliorem tum ob canonum, & iurium verba, quæ violentam tantum extractionem damnant,& improbant, tum quia ad Eccleſiam confugiens, ſi conſentiat ſe extrahi videtur ſpontè immunitati Eccleſiæ renunciare, & ideo nonniſi de ſe ipſo conqueri debet, cum volenti non fiat iniuria, & beneficium non conferatur in inuitum, tum quia Eccleſiæ ſolum intereſt, vt eius fines non violentur, ſed remaneant illæſi, & illibati, adeo vt non debet curare de damno, quod inde ſequitur cõfugientibus,ſi recedant,ac proinde cõcludunt,quod exiſtens inEccleſia ſi ab eadẽ abſque violentia,ſed tantum blanditijs extrahatur, & deinde extra eius confines capiatur illius immunitate non gaudeat, ac proinde Eccleſiam non remanere læſam, nec eſſe reintegrandam, vt tradit etiam *Anton.de Butr.in cap.inter alia num.5.in verb.violenter de immunit.Eccleſ. Hoſtien.in cap. fin. num.1. in fin.verſ. quod ſi aliqui tit.eod.*

10 Non eſt tamen recedendum à prima ſententia, quia confugiens ad Eccleſiam, non poteſt eius immunitati renunciare nec tacitè, nec expreſsè, eo quia huiuſmodi priuilegium conceſſum eſt loco, & non perſonæ,ac proinde ſemper immunitas Eccleſiaſtica ſuffragatur confugienti ad Eccleſiã, ſi in eadem Eccleſia conſentiat ſe extrahi, quocunque modo conſenſus emanauerit, ſiue ob incuſſum timorem, vel factam violentiam, ſiue ob blanda verba, vel alias deceptiones, vt latè reprobatis contrarijs comprobat *Maſtril. deciſ. 169. num.8.par.2.Mar.Ital.de immunit. lib.1. cap.6. §.2. num.84.& ſeq.Vermigliol.conſil.101.num.5.Sperell. deciſ.59.num.2.tom.1.& deciſ.150.num.2.& 3.to.2. Farinac.in Append.de immunit.Eccleſ. cap.19.n.304.* vbi de veriori.

11 Et contraria ſententia ſaltem procedit, quando confugiens ſponte, & ex propria voluntate ſine aliorum perſuaſionibus ab Eccleſia recedat, nam tunc poſt egreſſionem ſi conſentiat ſe capi, & ſic renunciet immunitati, qua dum ad Eccleſiam confugerat gaudebat, vtique talis renunciatio valet, quia non habuit initium in ipſa Eccleſia, & conſequenter eius immunitas non cenſetur violata, & hanc veritatem eſſe credit, *Farinac.loco citato nu.304.in fin.verſ.ſed ſi idem Sperel. deciſ.59 nu.2.to.1.& deciſ.150.nu.3.& 4.*

12 Sponte autem exiens non videtur reſtituendus, cum poſſit liberè exeundo ſe priuare ipſius Eccleſiæ beneficio,quo in ea exiſtens potiri poterat, vt latè exornat *Mar.Ital.de immunit. Eccleſ. cap.6. §.2.num.84.& ſeq Sperell.deciſ.59. num.2. par.1.& deciſ.104 num.3.tom.2.*

13 Quinimmò in hac ſententiarum contrarietate eſt diſtinguendum inter ſimpliciter ſuaſum blandis verbis dumtaxat exire è loco immuni, & ſuaſum verbis doloſis, ac fraudolentis, continentibus mendacium, deceptionem, falſaque ſuppoſita ad circumueniendum fallendum, & decipiendum confugientem, & exiſtentem in loco immuni, in primo enim caſu etiam forſan ſibi locum vindicare poteſt contraria ſententia, quod ita egreſſus ab Eccleſia, & è loco immuni amittat beneficium immunitatis, quoniam volenti non fit iniuria, ſi nimia facilitate, & leuitate ſeipſum oblatis verbis decepit,& ſe ad exeundum induxit, vnde neque ipſi reo fit iniuria, cum eius receſſus non ſit inuitus, & inuoluntarius, neque Eccleſiæ quia re vera non extrahitur, ſed ipſe ſpontaneè egreditur,cum poſſit recedere abſque culpa etiam Clericis, & Miniſtris Eccleſię inuitis, *Nauar. in manual.cap.15. num.21. ex Hoſtien.in cap. vltim.de immunit.Eccleſ.Suarez de Relig. tom.1.lib.3.cap.13. num.2. quos refert, & ſequitur Iacob.Pignatell.conſult.canon.99.num.3.Sperel.deciſ.150.num.66.tom.2.* vbi quod in ijs terminis recipi poſſunt relati per *Farinac.de immunit.Eccleſ.cap.19 n.302.*

14 In ſecundo vero caſu, quia receſſus non eſt voluntarius, ſed coactus, & ſubortus ex ſuaſionibus mendacijs, & ſuppoſitis veris, & ſic per fraudem, dolum, & machinationem, quæ violentiæ æquiparantur, vtique eſt reſtituendus, tum quia concurrit iniuria facta Eccleſiæ, tum quia non concurrit voluntas eiuſdem rei extracti, vtpotè quia doloſè deceptus ex falſo ſuppoſito habendus ſit pro non conſentiente, quod ex veriſimilitudine comprobatur, etenim ſi ſciuiſſet rem aliter ſe habere, veriſimiliter non permiſiſſet ſe ad exeundum induci, nec periculo capturæ ſe expoſuiſſet, dum ad eam euitandam, ad Eccleſiam confugium habuit, & in tutum ſe ponere curauit, adeo vt huiuſmodi actus præcedens oſtendit voluntatem diſcutienſem calidis, & doloſis perſuaſioni

bus-

15 bus ſubſequentibus ; fraus enim nemini debet patrociuari, immò punieoda eſt, *l. veram eſt, §.tempus autem ff.pro ſocio, l.tranſactione C.de traaſactionibus, & ia hac ſententia reſidet Maſtrill. deciſ. 169.num.13.Vermigliol.conſil.crimia.99.nu.14. Iacob.Pigaatel.coaſult. caaon.99.nu.3.& 4.verſ.in terminis vero ſecundi caſus.*

16 Et in puncto ſi priuatus ſub ſpecie amicitiæ reum blanditijs induxerit ad egrediendum ab Eccleſia, vt eundem in manus Curiæ tradat, eo quia ex huiuſmodi dolo, & deceptione reſultat coacta voluntas, vtique eſt Eccleſiæ reſtituendus, etiam ſi Iudex, eiuſque Miniſtri non fuerint conſcij, & participes huiuſmodi fraudis, cum exubetet quod ſic per fraudem extractus, Iudex retineat, cuius vigore non firmatur, nec per enm acquiritur iuriſdictio in reum, vt comprobat *Sperel. deciſ.48.à num.61.to.1.& deciſ.150.à num.70.vſque ad fin. reprobato Remig. de Gon. de immaait. Eccleſ. fallea.26.ſub num.7.propè fin. verſ. ſi vero, & Suar. de Relig.tom.1.tract.2. lib.3. cap.13. num.17.* vbi tenet, quod ſi quis à miniſtris iuſtitiæ, vel priuatis perſonis ab Eccleſia extrahatur per vim, Index qui huiuſmodi violentiæ non fuit particeps non incurrat excommunicationem, nec illum reſtituere teneatur, cum loquatur ſine lege,& ratione

17 ſed *Tho.del Bene de immunit. Eccleſ.cap.16.dub.25. ſect.5.num.14.& 15.* docet hoc caſu, quod Iudex ſi deceptioni conſentiat teneatur Eccleſiæ reſtituere, ſecus ſi particeps deceptionis non fuerit, cum tunc reum ſic deceptum extra Eccleſiam inuenerit poteſt illum capere, & contra illum procedere *tom.2.* ſed pariter loquitur ſine lege, & ratione.

18 Quibus accedit,quod præfato Cherubino promiſſa fuit ſecuritas prius extra locum ſacrum per Maſtrillum publicum Baiulum nomine præfati Sergentis Maioris, qua non obſtante immediatè, & directo tramite habuit conſugium ad locum immunem, in quo dum permanebat demum à Clemente nomine eiuſdem Sergentis reiterata fuit eadem promiſſio ſecuritatis, ſub qua è dicto loco immuni egreſſus fuit, vnde puniri, nec retineri poteſt, cum priuilegio immunitatis ceſſerit pro ſecuritate promiſſa, vndè Iudex tenetur, & ſi nolit per Epiſcopum cogi poteſt hanc ſecuritatem ſeruare pro reintegranda Eccleſia, cum alias talis ceſſio immunitatis redditur nulla *ita Tho.del Bene de immua. Eccleſiaſt.cap.16.dub.25. ſect.5.nam.13. tom.2. Nauar.cap.25. nam.22.ia fin. Cyn.in l.præſenti nu. 5. C.de ijs,qui ad Eccleſiam conſug.Baiard.ad Clar.quæſt 30.nam.2.& 27. Barboſ.de vniuerſ.iure Eccleſ.tom.2.cap.3.num.54.Cutel.de immunit.Eccleſ lib.1.quæſt.27.num.11.Lezana in verb. immunit.Eccleſiaſt.num.19.Sanchez tom. 2. conſil.moral.lib.6.cap.1.dub.12.Farinac.quæſt 81.nam.282.& in Append.de immanit.cap.19. num.301. Azor.inſtit. moral.par.2. lib.9.cap.9. quæſt.11. Maſtril.deciſ.169. num.12.lib.2.*

Nec quidquam facit Cherubinum receſſiſſe è loco immuni ad nutum Clementis amici, & ſic per ſignum puræ, & ſimplicis vocationis,& non per malas, doloſas, & calidas artes, & deceptiones, adeout ſi poſt regreſſum, in Ara extra locum immunem acceptauerit, & conſenſerit promiſſioni ſecuritatis ſibi factæ, dici nequeat è loco immuni malis artibus extractum fuiſſe, quia huiuſmodi ſignum cum emanauerit cauſa vocaudi Cherubinum, ad effectum eidem promittendi fraudolentam, & deceptoriam ſecutitatem, redditur deceptorium, & doloſum, prout fuerunt ſubſecuta verba falſæ promiſſionis, tamquam continuatiua, & clarè expreſſiua, quod tacitè per nutum Clemens exprimere, & perſuadere intendebat, vnde nulla differentia conſtituenda eſt inter ipſum ſignum, ſeu nutum, & ſubſequentia verba, tamquam initium inchoatiuum ſub-

19 ſecuti ſermonis, per nutus enim etiam homines loqui dicuntur, ac proinde nutus verborum vim tenent *Franciſc.Salern.conſil.41.§.1.ſub na.10.lib.1. Sanchez de matrim.lib.2.diſ.31.num.2.Onnat.de contract.tract.2 diſ. 6.ſect.3.a.49.*

Ex quibus licet nō fuerit denegatum Cherubino beneficium immunitatis Eccleſiaſticę, ob criminis tamen grauitatem facto verbo cum Sanctiſſimo condemnatus fuit in pœnam extraordinariam, ſcilicet ad triremes per ſeptennium, alij vero ſocij criminis fuerunt ſuſpenſi.

20 Eſt autem animaduertendum, quod extractus ab Eccleſia, qui gaudere debet priuilegio immunitatis Eccleſiaſticæ, & ex gratia à Summo Pontifice concedatur vt puniri poſſit alia pęna,quam mortis, & mutilationis membrorum, executio demandatur, & fieri debet à Iudice Eccleſiaſtico, & ita Vrbanum VIII. obſeruari iuſſiſſe in vna Ianuen. 14. Ianuarij 1634. & Archiepiſcopo Ianuen.demandaſſe 2. Ianuarij 1643. & Epiſcopo Cremonen.16.Decembris 1647. quæ reſolutiones referuntur de verbo ad verbum per *Pignatell. conſult.canon.127.nam.19.& 20.*

SVMMARIVM.

1 Nemo inuitus extrahi poteſt è loco immuni, & ſi de facto extrahatur reſtituendus eſt.
2 Amp. vt neque poſſit reus in Eccleſia carcerari, aut vinculis allegari.
3 Egreſſus ab Eccleſia cauſa exonerandi corpus quando gaudeat immunitate.
4 Extractus per metum eſt reſtituendus Eccleſiæ,& num.5.
6 Epiſcopus non poteſt extrahere confugientes ad Eccleſiam ad effectum examinandi in cauſa criminali.
7 Exiſtens in Eccleſia non poteſt obſideri, nec denegari neceſſaria ad ſubſtentationem.
8 Confugiens ad Eccleſiam ſi non habeet vnde ſe ſubſtentare valeet Eccleſia tenetur in ſubſidium eidem ſubminiſtrare neceſſaria.
9 Curia ſæcularis obſidens reum in caſu excepto extra confines Eccleſiæ, non cenſetur attentare contra Bullam Gregorianam.
10 Confugiens ad Eccleſiam in caſu excepto poteſt retineri in bona cuſtodia donec cognoſcatur an gaudere debeat immunitate.
11 Reus exiſtens in Eccleſia armis prohibitis ſpoliari non poteſt, & non facta reſtitutione non abſoluitur à cenſura.
12 Confugiens ad Eccleſiam cum armis prohibitis gaudet immunitate Eccleſiaſtica.
13 Contrarium in caſo delationis archebuſettorum, pro cuius delatione eſt impoſita pœna capitis, quæ ſententia reprobatur.
14 Reus rebus ſuis iuſte poſſeſſis, & ad Eccleſiam translatis ſpoliari non poteſt.
15 Sine licentia Iudicis Eccleſiaſtici neque reus ſpoliari poteſt bonis alienis, alijs obligatis, vel furto ablatis. Contrarium num.16. præcipue recuſante Iudice Eccleſiaſtico, ſed hæc ſententia reprobatur num.17.
18 Licentia extrahendi bona aſportata ad Eccleſiam per confugientes obtinenda eſt à Sacra Congregatione.

19 Extractus per Iudicem Laicum in caſu renitentiæ Iudicis Eccleſiaſtici eſt ſeponendus ad carceres Eccleſiaſticas ad effectum expectandi ſententiam declaratoriam.

20 Sine Epiſcopi licentia non poteſt fieri extractio cadauerum, vulneratorum, ad effectum examinandi, & faciendi recognitionem, ſed ſi huiuſmodi actus eſſent faciendi in ipſa Eccleſia licentia eſt obtinenda à Sede Apoſtolica.

21 Regulares non poſſunt concedere hanc licentiam.

22 Confugiens ad Eccleſiam ſi libero egrediatur amittit priuilegium immunitatis.

23 Facinoroſi, & debitores non ſunt in Eccleſia recipiendi.

24 Semel confugiens ad Eccleſiam per eius receſſum non amittit priuilegium immunitatis declara vt num. 25.

26 Sponte recedens ab Eccleſia damnari poteſt per Iudicem Laicum.

27 Reus confugiens ad Eccleſiam in caſibus non exceptis in contumaciam damnari poteſt per Iudicem Laicum.

28 Exiſtens in Eccleſia ſi detineatur in carceribus donec cognoſcatur an gaudere debeat immunitate Eccleſiaſtica, ſi aufugiat, & à Curia ſæculari capiatur immunitas eidem non ſuffragatur.

29 Detentus à Birruariis ſi ita detentus traxerit ſecum eoſdem ad Eccleſiam, non gaudet eius immunitate, niſi liber euaſerit 31. Contrarium num. 30.

32 Qui liber aufugit à triremibus, & ad Ecclesiam confugiat gaudet eius immunitate.

33 Ligatus ferreis catenis ſi confugiat ad Ecclesiam gaudet eius immunitate.

34 Exemptus ab alijs è manibus curiæ, ſi ad Ecclesiam confugiat gaudet eius immunitate.

ADNOTATIO I.

An reus è loco Sacro, inuitus, vel conſenſiens extrahi poſſit, & quibus caſibus extractio reddatur illicita.

1 INdubitatum eſt apud omnes orthodoxos quod non poſſit reus è loco ſacro extrahi inuitus, quod ſi inuitus extractus fuerit reſtituendus ſit Eccleſiæ, vt habetur, *leg. 2. C. de ijs, qui ad Eccleſiam confug. & in cap. inter alia de immunit. Eccleſ. cap. de his, qui ad Eccleſ. confug. cap. ſicut antiquitus cap. minor. cap frater cap. reum, & cap. definiuit 17. quæſt. 4.*

2 Amp. vt neque poſſit reus in Eccleſia incarcerari, vinculis alligari, vel alio quocumque modo vexari, etiam reo conſenſiente immo de facto captus ſtatim Eccleſiæ, cui dicitur vis illata erit reſtituendus, quia immunitatis priuilegium Eccleſiæ vniuerſali proprie, & principaliter conceſſum fuit, non autem perſonis confugientium, quibus indirecte propter localem exiſtentiam huiuſmodi beneficium impartitur, & communicatur, *leg. præſenti C. qui ad Eccleſ. confug. cap. definiuit 17. quæſt. 4. Tuſch. in verbo Eccleſia concluſ. 10. nu. 12. & 16. Decian. tract. crim. lib. 6. cap. 27. num. 6. Mar. Ital. de immunit. lib. 1. cap. 6. §. 2. num. 51. Scortia Theor. 385. Bobadil. in ſua Poliant. lib. 2. cap. 14. ſub nu. 80. verſ. vndecimo à eſto tom. 1. Thom. del Bene de immunit. Eccelеſ. cap. 16. dub. 25. ſect. 3. n. 1. iuncto dub. 27. num. 1. tom. 1. ex late deductis per Maſtril. deciſ. 169. num. 9. & 10. Farinac. quæſt. 28. num. 9. & in Append. de immunit. cap. 19. num. 297.* & reprobato *Io: de Kecebis, & Franciſco Molina in tract. de ſacra homicid. amitten. immunit. num. 185. & ſeq. late tradit Sperel. deciſ. 104. num. 79. tom. 2.*

3 Amp. 2. vt reus egreſſus ab Eccleſia ad exonerandum ventrem ſtatim regreſſurus, cum moraliter non cenſeatur egreſſus è loco ſacro, gaudere debet immunitate Eccleſiaſtica, dummodo in domibus extraneorum non ſe recipiat, ſed tantum progrediatur per ſpatium 30. paſſuum, *cap. definiuit 17. quæſt. 4. Curtellius de immunit. Eccleſ. lib. 1. quæſt. 26. nu. 11. Diana par. 1. tract. 1. reſol. 36. Suar. reſol. moral. cum alijs relat. per Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap. 16. dub. 25. ſect. 2. num. 1. & 2. tom. 2.*

4 Amp. 3. vt etiam ſit Eccleſiæ reſtituendus reus extractus per metum eidem incuſſum, puta ob perſuaſam extractionem de eo faciendam à Iudice ſæculari, cuius timoris incuſſione ſi ab Eccleſia recedat, ad effugiendam extractionem, non poteſt à Iudice laico incarcerari, & puniri, cum tali caſu moraliter non tam egredi, quam per violentiam extrahi ex Eccleſia cenſeatur *Lezana in verb. immunitas Eccleſiaſt. num. 18. Farinac. in Append. de immunit. Eccleſ. cap. 2. num. 55. ex text. in cap. ſicut antiquitus, & cap. minor. 17. quæſt 4.* & reprobatis *Abb. Syluеſtr. & alijs apud Peregrin. de immunit. Eccleſ. cap. 14. num. 2. docet Thom del Bene de immunit. Eccleſ. cap. 16. dub. 25. ſect. 4. num. 1. tit. 28. num. 1. tom. 2.* vbi quod Iudex laicus nec mittere

5 poteſt ſatellites, vel milites in locum immunem, vt ob metum reus inde diſcedat, vt capi poſſit, reprobatis contrarium tenentibus.

6 Amp. 4. vt neque poſſit Epiſcopus extrahere confugientes ab Eccleſia ad effectum examinandi in cauſa criminali, vt cenſuit *Sacra Congregatio Immunit. in vna Mutinen.* ſcilicet *Epiſcopo Mutinenſi, vt Rynaldum extractum reſtituat loco immuni, & ipſe conſulet propriæ conſcientiæ, quia non erat locus extractioni, nec de iure permittitur extractio ad effectum examinis in cauſa criminali 13. July 1638.*

7 Ampl. 5. vt reus dum in Eccleſia exiſtit non poſſit obſideri neque denegare, minuſque prohibere ne eidem ſumminiſtrentur neceſſaria pro victu, & veſtitu, aliaque ad vitæ ſubſtentationem opportuna alioquin eſſet illum per indirectum ab Eccleſia extrahere, & contra Eccleſiaſticam immunitatem operari, vnde ad hunc finem obſidentes, & prohibentes tamquam immunitatis Eccleſiaſticæ violatores varijs pœnis afficiuntur tum de iure ciuili vt habetur in *leg. 2. & in leg. præſenti C. de ijs, qui ad Eccleſ confug.* tum etiam de iure canonico, vt *in cap. definiuit 17. quæſt. 4. cap. nullus, cap. ſi quis contumax. cap. minor, cap. id conſtituimus eadem 17. quæſt. 4. Anton. Gom. de delict. tom. 3. cap. 10. tit. quando reus gaudeat immunis. num. 1. Clar. in §. læſa Maieſt. num. 21. Scortia Theor. 384. Lezana in verb. immunitas Eccleſiaſt. num. 18. Farinac. de carcer. & carcerat. quæſt. 28. num. 9. cum alijs per Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap. 16. dub. 19. num. 1. & 2. cum ſeq tom. 2.* vbi ſubdit, quod ſi reus in Ec-

8 cleſia exiſtens non habeat neque de ſuo, neque de bonis conſanguinei, aut amici vnde viuat teneatur Eccleſia alimenta illi præſtare, ſecus ſi habeat propria, nam tunc ex eis ſe ſubſtentare debet, *Decian. tract. crim. lib. 6. cap. 29. nu. 3. Farinac. quæſt. 28. num. 9. & in Append. de immunit. Eccleſ. cap. 19. nu. 299. Peregrin. eodem tract. cap. 13. num. 12. Boer. deciſ. 303. num. 3.* à quibus diſſenſit *Sarpus* contrarium tenens *in tract. de iure Aſylorum cap. 2. fol. 30.*

9 Sed hoc limita vt non procedat quando Curia ſæcularis obſideret Eccleſiam extra eius fines, ne reus, qui ad eam confugit, inde fugam arripiat, ſi perpatrauit crimen exceptum, dummodo de-

Digitized by Google

delinquenti nullum damnum inferatur dum exiſtit in loco ſacro, & hoc non eſſe contra, vel præter conſtitutionem Gregorij XIV. tradit *Farinac. & DD. per eum relati in Append. de immunit. Eccleſ. cap. 19. num. 299. circa med. Ambroſin. tract. eod. cap. 11. in fin. Mar. Ital. tract. eod. lib. 1. cap. 6. §. 2. num. 52.*

10 Quinimo licet confugiens ad Eccleſiam non poſſit in vinculis retineri, *Anton. Germon. de ſacror. immunit. lib. 3. cap. 16. num. 93. Cardinal. Tuſch. pract. concluſ. in verbo Eccleſia concluſ. 10. num. 12. & 16.* nihilominus quando agitur de caſu excepto in Bulla Gregoriana poſſunt rei, qui ad Eccleſiam confugiunt poni in compedibus, vel eum bona cuſtodia donec cognitum fuerit, an gaudere debeant immunitate Eccleſiaſtica, *Anton. Germon loco citato num. 93. verſ. & licet Clar. in §. fin. quæſt. 30. verſ. quaro modo Farinac. quæſt. 28. num. 10. & in apped. de immunit. cap. 19. num. 298.*

11 Amp. 6. vt neque reus dum exiſtit in Eccleſia armis prohibitis ſpoliari poteſt, vt determinauit *Sac. Congregatio immunitatis vna Regien. 24. Iulij 1634. relat per Dian. poſt partem 5. reſol. moral. fol. 1. num. 2. verſ. & laicos, & in alia Venuſina 16. Ianuarij 1635.* vbi, *cenſuit arma etiam prohibita non poſſe auferri à Curia laicali, & ideo bene proceſſum ad cenſuras contra eas, qui abſtulerunt, & non reſtituerunt,* adeo vt niſi facta reſtitutione armorum Sac. Congregatio Immunitatis non concedit facultatem abſoluendi à cenſura incurſa vt cenſuit *in vna Ianuen. 9. Decembris 1638.*

12 Confugiens enim ad Eccleſiam geſtando ſecum archebuſeum, aliaque arma prohibita vtique gaudent immunitate Eccleſiaſtica, quia ſolum delicta homicidij, & mutilationis membrorum excluduntur ab immunitate in conſtitutione Gregorij XIV. non autem alia grauia delicta etiam in Eccleſia perpatrata non obſtante quacunque conſuetudine in contrarium, *Ciarlin. controuerſ. forenſ. cap. 10. num 15. Marant. in controuerſ. iur. num. 2. par. 2. reſponſ. 37. num. 1. Nouar. in ſumm. Bullar. tit. de immunit. num. 6. Ambroſin. eod. tit. cap. 5. num. 5. Guazin defenſ. 1. cap. 29. num. 7. Peregrin. de immunit. cap. 12. num. 11. Diana reſol. moral. par. 1. tract. 1. de immunit. Eccleſiaſt. reſol. 17. & late par. 6. tract. 1. eod. tit. reſol. 8. verſ. vnde ſit confugiens Cartar. deciſ. crim 74. num. 8. & deciſ. 46. num. 15. & 16. Speril. deciſ. 59. num. 11. & ita declaraſſe Sacram Congregationem Immunitatis in vna Salernitana 30. Septembris 1616. refert Diana poſt partem 5. reſol. moral. fol. 1. num. 2.*

13 Contrarium docent *Rebuſ. in conſtit. Gallic tom. 2. tit. de immunit. Eccleſ. gloſ. 1. num. 28. Villadieg. in Polit. cap. 2. num. 244. Sarpus in tract. de iure Aſylor. cap. 5. fol. 43. Farinac. quæſt. 28. num. 66.* vbi loquitur in confugiente ad Eccleſiam cum armis prohibitis, pro quorum delatione impoſita eſt pœna capitalis vigore particularium conſtitutionum, vt in Vrbe pro delatione archebuſettorum vigore conſtitutionum SS. Pontificum, quia tunc delatio armorum non leue, ſed graue delictum reputatur, vnde credit bene armatum poſſe in Eccleſia capi tamquam in ea delinquentem ſecus in eo, qui propter armorum delationem non poſſit ita grauiter puniri, quæ Farinacij doctrina in terminis conſtitutionis Gregorianæ non ſubſiſtit, cum huiuſmodi caſus non fuerit in eadem exceptus ac proinde reus non eſt priuandus priuilegio immunitatis Eccleſiæ.

14 Amp. 7. vt neque poſſit reus in Eccleſia bonis ſuis, iuſte poſſeſsis, quæ ſecum ad Eccleſiam tranſtulit ſpoliari *cap. definiuit*, ibi, *aut quodcunque nocibilitatis 17. quæſt. 4. Couar. lib. 2. var. reſol. cap. 20. num. 16. Scortia Theor. 385. Lezana in verbo immunitas num. 18. & 19. Farinac. in Append. de immunit. Eccleſ. cap. 19. num. 100. & ita declaraſſe Sacram Congregationem refert Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap. 16. dub. 30. num. 1. tom. 2.*

15 Amp. 8. vt abſque licentia Iudicis Eccleſiaſtici neque ſpoliari poteſt confugiens ad Eccleſiam bonis alienis, vel alijs obligatis, vel furto ſublatis, quia Iudex laicus non poteſt exercere iuriſdictionem in Eccleſia, & ita determinaſſe *Sac. Congreg. Epiſcop. in Salernitana die 30. Septembr. 1616. refert Thom. del Bene de immun. Eccleſ. cap. 16 dub. 10. num. 5. tom. 2. & docent Marant. in controuerſ. iur. par. 2 reſponſ. 37. num. 1. Nouar. in ſumm. Bullar. tit. de immunit. nu. 6. Ciarlin. controuer ſ. forenſ. cap. 10. num. 16. Lezana in verbo immunitas num. 19. Farinac. in Append. de immunit. Eccleſ. cap. 16. num. 248.* vbi ait quod contraria ſententia procedat de iure ciuili, ſecus de iure canonico.

16 Contrarium quod poterit à Iudice ſæculari ſpoliari, non per modum iuriſdictionis exercendæ, ſed per modum facti, & iuris defenſionis naturalis. *Curt. ſilus de immunit. Eccleſ. lib. 2. quæſt. 8. Suar. lib. 3. cap. 12. nu. 3.* vnde quod raptor ſpoliari poſſit fœmina rapta ſi ad Eccleſiam ſecum traxerit, vt docent *DD. relati per Thom del Bene de immunit. Eccleſ. cap. 16. dub. 30. num. 2. cum ſequen. tom. 2.*

17 Sed quidquid ſit an prima, vel ſecunda opinio, vel ſententia in puncto iuris ſit probabilior in praxi ſequendum exiſtimauit *Thom. del bene de immunit. Eccleſ. cap. 16. dub. 30. num. 8. tom. 2.* quod ſemper Eccleſiæ ſuperior requirendus ſit, quod ipſe hoc præſtet, & ſi renuat præſtare, quod per laicos miniſtros armorum prohibitorum, & rerum furtiuarum ablatio fieri poſſit, ea motus ratione, quia vigore Gregorianæ conſtitutionis in caſu renitentiæ Iudicis, ſeu Superioris Eccleſiaſtici permittitur laicis extractio confugientis àd Eccleſiam, ac proinde ſi permittitur in perſonæ extractione, multo magis permitti debet in armorum prohibitorum, & rerum furtiuarum ablatione.

18 Non eſt tamen recedendum à prima ſententia non obſtantibus allegatis per *Thomam del Bene,* quia ex Bulla Gregoriana in caſibus tantum exceptis, & in quibus confugientes ad Eccleſiam non gaudent eius immunitate permittitur extractio confugientium in caſu renitentiæ Iudicis Eccleſiaſtici, ac proinde in alijs caſibus non exceptis huiuſmodi facultas cenſetur denegata, & cũ non militet eadem ratio, neque debet militare eiuſdem Bullæ diſpoſitio, immo abſque licentia Sacræ Congregationis Immunitatis, neque Ordinarius poteſt deuenire ad hanc extractionem vt cenſuit in vna *Nritonen.* ſcilicet, *Bona confugientium aſportata in loco immuni poſſe extrahi per Ordinarium loci, ſed pro licentia ad Sacram Congregationem recurrendum 17. Ianuarij 1628.*

Et

Et in alia Neapolitana, *detur facultas extrahendi bona debitorum à locis immuoibus non autem perſonas 1. Septembris 1643.*

Vlterius in Ciuitatis Caſtellanæ cenſuit, *concedendam eſſe Epiſcopo ſacultatem extrahendi booa à locis immunibus ſolitis literis circularibus 31. Maij* 1650.

Rurſus in vna Milanen. cenſuit. *dandas eſſe literas in forma pro extractiooe librorum, & ſcripturarum à loco immuni, quo vero ad perſonam Francifei Battalia praſcribendum terminum qoatuor Meoſium 6. Decembris* 1650.

19 Immo ſi Laicus Iudex in caſibus exceptis, & renitentiæ Iudicis Eccleſiaſtici extraxerit reum ad Eccleſiam confugientem vigoce Gregorianæ conſtitutionis, debet extractum ad Epiſcopales careeres ducere, ad effectum expectandi ſententiam declaratoriam an ſcilicet intret nec ne immunitatis Eccleſiæ priuilegium ita *Sperel. deciſ. 104. oum. 2. tom. 2.*

20 Amp. 9. quod neque Iudex laicus poteſt è loco immuni extrahere cadauera, ad faciendam eecognitionē pro probando corpore delicti, minuſque exhumare cadauera, vt fiat recognitio, in ipſa Eccleſia, vel extra eam ſine Epiſcopi licentia, & ita declaraſſe *Sac. Congregat. Immunit. 2. Maij 1629. refert Dian. poſt 5. par. reſol. moral. in tit. Delarat. Sac. Congreg. num. 64. vbi quod quaſitum fuit à Sacra Congregatione Immunitatis declarari an Epiſcopus tamquam ordinarius poſſit concedere licentiam Iudici laico vt examinet praſertim cum iuramento, & formaliter aliqoem reum, vel teſtem in Ecclesia alioque loco immuni, & Epiſcopus teneatur etiam inuitus licentiam concedere eidem Curia exumendi codauer occiſi ad recognitionem faciendam* Sac. Congregatio die 2. Maij 1629. cenſuit *Epiſcopum non poſſe huiuſmodi licentiam concedere etiam vigore literarum Sacrorum Congregat. ſuper eiectione, ſed petendam à Sede Apoſtolica, nec quod cadauera exhumentur vt fiat recognitio in ipſa Eccleſia, ſed extra, & arbitrio ipſius Epiſcopi, pro vt etiam determioauit in voa Nullius die 2. Maij 1629.* quæ declaratio confirmata fuit *in vna Recanoten.* ſcilicet, *Sacra Coogregatio prauia matura diſcuſſione, & communi omnium Patrum conſenſu cenſuit ſtandum eſſe in decisis ſub die 2. Maij 1629. ſcilicet Epiſcopos poſſe corpora exhumenda, vulneratos, & teſtes extrahi facere extra Eccleſias, & loca immunia ad effectum recognitioois, & probationis corporis delicti per Iudices, & Miniſtros laicos faciendam, eorundem ipſorum Epiſcoporum arbitria recte tamen regulato, non autem poſſe facoltatem concedere eiſdem Iudicibus, & Miniſtris laicis faciendi in dictis Eccleſijs, & locis immunibus actum aliquem recognitionis cadauerum, ſeu examinis vulneratorum, & teſtium, oiſi in caſu vrgētis neceſſitatis, quando Summus Pontifex commode adiri non poteſt, idque per eorundem Epiſcoporum arbitrio recte tamen regulato,*

21 *Superioribus vero regularibus minime licere etiam in Eccleſijs, & locis immuoibus ipſorum Regularium, ſed id ad Epiſcopos ſolum ſpectare* 8. *Auguſti* 1645.

Et in *Fanen.* eadem Sacra Congregatio cenſuit *detur facultas Epiſcopo pro aliquibus caſibus faciendi recognisionem cadauerum ad effectum procedendi etiam in Eccleſijs, & Conuentibus Regularium iuxta declarationes huius Sacra Congregatiooit 20. Aprilis 1629.* de quibus, & de materia latè *Sperel. deciſ. 51. num. 16. 17. & 18. & per totam tom. 1.*

22 Limit. 1. quod ſi reus libere egrediatur poteeit eum ſic egreſſum extra locum Sacrum Iudex ſæculacis capere, & punire, cum immunitas reo ſit tantum conceſſa ratione loci, & ſic tamquam localis non ſequitur perſonam quocunque progrediatur, ſed tantum quatenus permaneat in loco immuni, vbi etiam reo conſentiente extrahi nequit, cum non ſit in eius arbitrio renunciare priuilegio locali. *Decian. reſol. crim. lib. 6. cap. 26. n. 11. Farinac. in Append. de immunit. cap. 19. n. 306. Lezana in verbo immunitas Eccleſiaſt. num. 18. cum alijs per Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap. 16. dub. 25. sect. 1. num. 2. tom. 2.*

23 Limit. 2. quod licet reus ad locum Sacrum confugiens in caſibus non exceptis gaudeat immunitate Eccleſiæ, & expelli non poſſit, nec à Clericis, nec à Regularibus ab eorum domibus, vel Conuentibus immunitate gaudentibus *cap. minor. cap. reum, cap. id conſtituimus, cap. definiuit, cap. ſicut antiquitus 17. quaſt. 4. cap. de raptoribus 36. quaſt. 1. cap. inter alia de immunit. Eccleſ. leg. praſenti C. qui ad Eccleſ. confug. Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap. 16. dub. 48. num. 1. cum ſeq. tom. 2.* tamen quia Eccleſia non debet eſſe receptaculum malorum in in præiudicium iuſtitiæ, & contra mentem Sacrorum canonum, Rectores, & Superiores dictarum Eccleſiarum, condemnatos, Bannitos, fures, aliaſque perſonas facinoroſas, ac etiam debitores fugitiuos non debent eos in Eccleſijs alijſque locis immunibus recipere, & quatenus confugiant eos dimittere, nec illis permanere facere ſub pœnis arbitrio Sanctiſſimi reſeruatis, vt iuſſit Clemens VIII. quibuſdam literis ſub datum 7. Maij 1595. & 11. Aprilis 1602. relatis per *Farinac. in Append. de immunit. Eccleſ. cap. 22. num. 148. & ſeq. vbi late comprobat per has literas non fuiſſe derogatum Bulla Gregorij XIV. de immunitate.*

24 Et quamuis reus eo quod ad Eccleſiam ſemel confugerit per eius receſſum non amittat Priuilegium immunitatis, ac proinde puniri nequeat per Iudicem laicum *Oldrad. conſ. 154. in fine Silueſt. in verbo Immunitas quaſt. 4. Angel. eodem verb. quaſt. 16. Armil. eodem verb. quaſt. 12. Io: de Viſch. de immunit. Eccleſ. num. 54. Decian. conſ. 80. num. 9. lib. 3. Azor. inſtit. moral. part. 2. lib. 9. cap. 9. quaſt. 12. Fagundez part. 2. lib. 4. num. 48. Perſius de Offic. Sacerdot. lib. 1. cap. 9. dub. 12. num. 121.* vbi de veriori in iure, & quod hoc ſit immunitatis Priuilegium.

25 Hoc tamen ſibi locum vindicat in tribus caſibus primo quando reus comdemnatus fuit à Iudice Eccleſiaſtico ſecundo quando delinquens extrahitur ab Eccleſia in caſibus non exceptis, in quibus delinquentes confugientes gaudent; tertio quando reus extrahitur ab Eccleſia abſque Epiſcopi licentia in caſibus exceptis, vt declarat *Diana reſol. moral. part. 6. tract. 1. de immunit. Eccleſiaſt. reſol. 33. verſ. ſed quidquid ſit Thom. del Bene de immunit. Eccleſiaſt. cap. 16. dub. 31, num. 14. tom. 2.*

26 Cæterum, quod quandiu quis in Eccleſia perſeuerat tutus ſit, ſed ſi inde exeat, & capiatur corporaliter damnari poſsit, firmat *Franciſ. Suarez. de Statu Religion. lib. 3. cap. 12. num. 5. verſ. dixi autem reprobata Silueſtrina in locus per eum relato* contrarium ſenſiente *Roſel. in verb. immunitas il 2. num. 4.*

num.4. Decian. in tract. crim. lib 9. cap.26. nu. 11. vbi pariter reprobat *Io: de Viſchis*, & hanc Sententiam veriorem credit *Farinac. in Append. de immunit. Eccleſ. cap.19. num.306.* & licite ab Eccleſia extractum, ſiue poſt ſpontaneum receſſum captum, ſemper vidiſſe puniri perinde ac ſi nunquam ad Eccleſiam confugiſſet teſtatur *Clar. in §. fin. quaſt.30. num.22.* & ita etiam de ſtylo Franciæ ſeruari tradit *Boer. deciſ.109. num.8. in fine.*

27 Et quod conſuetudine nunc receptum ſit, vt reus ſi ad Eccleſiam confugiat in caſibus non exceptis Iudex Sæcularis eum inquirat, & citari faciat, & ſi non compareat, in contumaciam condignæ iuxta delicti qualitatem pœnæ etiam capitalis proferat Sententiam, licet ob exiſtentiam in loco Sacro executioni mandare non poſſit ob eius immunitatem, vt ex *Claro, & Farinac. tredit Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap.16. dub.21. num.11. & 16. tom.2.*

28 Limit.3. vt exiſtens in Eccleſia, ſi detineatur in carceribus etiam Curiæ Sæcularis nomine tamen Epiſcopi donec cognoſcatur an gaudere debeat Eccleſiaſtica immunitate, ſi interim fugam arripiat, & ſucceſſiue à Curia Sæculari captus fuerit, poteſt ab eadem comdemnari, etiam non expectata Epiſcopi Sententia quia per actum arreptę fugæ, voluntarie cenſetur receſſiſſe è loco immuni, cuius nomine in carceribus retinebatur, & ſic amiſiſſe Priuilegium immunitatis, quod tantum exiſtentibus ratione loci ſuffragatur *Farinac. in Appen. de immunit. Eccleſ. cap.19. num.306. in fin. Mar. Ital. eod. tract. lib.1. cap.6. §.7. num 38. Thom. del Bene eodem tract. cap.16. dub.31. nu.17. tom.2.*

29 Limit.4. vt detentus à Birruarijs, ſi traxerit ſecum vim faciendo intus Eccleſiam birruarios non gaudeat immunitate, niſi liber; & ſolutus euaſerit manus familiæ *Nouar. in Summa Bullar. tit. de Immunit. Eccleſ. num.14. Ambroſin. eod. tract. cap.10. num.10. Gram. deciſ.141. Peguer. dec.251. & ità ſape firmauit Sacra Cangregatio Immunit.* & ſignanter *in vna Florentina ſub die 6. Nouembris* 1634. *in qua cenſuit Oratorem non gaudere immunitate Eccleſiæ, quia ligatus vna cum birruarijs ad Eccleſiam confugit*, & in alia *Geracen*, in qua quædam Mulier dum ad carceres ducebatur, & fugam arripuerit verſus Eccleſiam, & ante quam ad eam perueniſſet, fuit à birruarijs detenta per faldam, quæ nihilominus vim faciendo ingreſſa eſt Eccleſiam remanendo medius intra, & medius extra, & extracta à birruarijs, *eadem Sacra Congreg. cenſuit ſupradictam Eliſabetham non gaudere Priuilegio immunitatis, ſicut ſupponit Epiſcopus, quod fuerit prius apprehenſa, & ſemper retenta à birruarijs die 26. Septembris 1651.*

30 Contrarium vero, quia nec *in cap. inter alia*, nec in Conſtitutione Gregoriana excipitur hic caſus, ac proinde ita confugiens non eſt à Priuilegio Immunitatis excludendus, tanto magis quia dicta Bulla habet clauſulam ſublata, & Decretum irritans, cuius vigore ſicut non ſunt amplianda, vel extendenda eius verba, ita non ſunt limitanda, aut declaranda, ſed intelligenda prout ſonant, ita *Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap.16. dub. 33. num.30. & 32. tom.2. Diana reſol. moral. par.3. tract.1. de immunit. Eccleſiaſt. reſol.36. & part.4. tract.1. eodem tit. reſol.106. verſ. ſed ego alibi ex Italia, Farinat. & Caſtro Palao in opere moral. tom.2. de immunit. diſ. vnica punct.7. num.11. quos allegat.*

31 Sed ſi liber euadat è manibus familiæ vtique gaudet Eccleſiaſtica immunitate ſi ad Eccleſiam confugiat, vt cenſuit Sacra Congreg. Immunit. ſcilicet *Oratorem debere gaudere immunitate Eccleſiæ, quatenus liber è manibus cuſtodis extaret dum portam Eccleſiæ apprehendit die 29. May 1646. Cariati, & in Opidauen. 25. Martij 1645. cenſuit, illum,*
32 *qui liber aufugit à triremibus, & ad Eccleſiam confugit gaudere debere immunitate Eccleſiaſtica.*

33 Et ligatus ferreis catenis ſi confugiat ad Eccleſiam gaudet eius immunitate, quia cenſetur libere euaſiſſe è manibus familiæ, vt cenſuit *Sacra Congregetio Immunitatis in Beneuentana 15. Nouembris 1638.*

34 Et non ſolum, qui ſe eximit à fortijs Curiæ, ſed etiam ſi ab alijs exemptus fuerit, & ad Eccleſiam confugiat gaudere debet Eccleſiaſtica immunitate, cum vtroque caſu liber, & ſolutus, non autem detentus, & captiuus ad Eccleſiam confugiat etenim per libertatem quocunque modo acquiſitam confertur ius confugiendi ad Eccleſiam, vt latè comprobat *Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap.16. dub.33. à num.22. 23. 24. & plurib. ſequen. tom.2.*

SVMMARIVM.

1 Graſſatores viarum non gaudent immunitate Eccleſiaſtica.
2 Publici Latrones veniunt nomine graſſatoris, & in quo differant 3.
4 Publici Latrones, & Graſſatores viarum qui ſint, & n. 5. 6. 7.
8 Differentia quæ ſit inter ſimplicem, & publicum latronem.
9 Graſſator vt Eccleſiaſtica immunitate priuetur non ſufficit præſumptio, & dubitatio.
10 Publicus Latro priuatur immunitate Eccleſiaſtica propter notorietatem tàm facti, quàm iuris.
11 Et requiritur, vt deprædetur in vijs publicis, & itineribus frequentatis.
12 Item requiritur vt pluries, ſaltem per tres vices delictum fuerit conſumatum.
13 Depopulatores Agrorum non gaudent immunitate Eccleſiaſtica.
14 Dummodo pluries depopulatus fuerit.
15 Depopulatores agrorum qui dicantur.
16 Tam nocturnus, quàm diurnus excluditur à Priuilegio immunitatis. Contrarium num.17. quæ opinio reijcitur num.18.
19 Incendiarij gaudent immunitate Eccleſiæ.
20 Captiuantes perſonas, & eas componentes, an gaudeant immunitate Eccleſiaſtica.
21 Raptores virginum gaudent immunitate Eccleſiaſtica.
22 Furantes in Eccleſia non gaudent immunitate Eccleſiaſtica.
23 Contrarium quod furantes in Eccleſia res alienas, & etiam res Sacras gaudeant dicta immunitate. Diſtingue vt num.24.
24 Furantes in Eccleſia Pixidem Sanctiſſimę Euchariſtiæ non gaudent immunitate Eccleſiæ.
25 Contrarium tamquam caſus non exeptus.
26 Fur ſimplex ſi ad Eccleſiam confugiat cum re furata gaudet eius immunitate.

ADNO-

ADNOTATIO II.

Graſſatores viarum publici Latrones, Incendiarij, Depopulatores agrorum, & furantes in Eccleſia, an, & quando gaudeant eius immunitate.

1 GRaſſatores viarum priuantur Eccleſiaſtica immunitate ob criminis atrocitatem
Reipublicæ pernicioſiſſimi, vt expreſſe diſponitur *in cap. inter alia*, ibi *qui dum itinera frequentata, vel publicas ſtradas obſidēt aggreſſionis inſidijs de immunit. Eccleſ. & in Conſtitutione Gregorij XIV. de immunit. Eccleſ.* ibi *viarumque Graſſatores, qui dum itinera frequentata, & publicas ſtradas obſident, ac viatores ex inſidijs aggrediuntur Farinac. qui alios allegat. in Append. de immunit. Eccleſ. cap. 12. nu. 162. Thomas del Bene eodem tract. cap. 16. dub. 18. num 1. tom. 2.*
2 Et nomine Graſſatoris viarum veniunt etiam publici Latrones ex citato *cap. inter alia de immunit. Eccleſ. & cap ſicut antiquitus 17. quaſt. 4. & dicta Conſtitutione Gregoriana Angel. de Maleſ. in verbo quod fama publica præcedente num. 59. in fine verſ. idem quando Farinac. quaſt 28. num. 50.* licet
3 differre videantur quod publicus latro dicatur, qui vias extra Vrbem obſidet, Graſſator vero in Vrbe *l. capitalium §. graſſatores ff. de pœnis Decian tract. crim. lib. 6. cap. 28. num. 2. Ambroſin. de immunit. Eccleſ. cap. 2. num. 4. Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap. 16. dub. 18. num. 1. in fin.*
4 Publici vero Latrones, & Graſſatores viarum dicuntur illi, qui deprædantur in vijs publicis, & itineribus frequentatis, adeout non ſufficiat quod per inſidias furentur, licet non ſit in loco publico, vt expreſſe cauetur in Bulla Gregoriana, in illis verbis *itinera frequentata, & publicas ſtradas obſident Nouar. in Sum. Bullar. tit. de immunit. Eccleſ. num. 47. Ambroſin. eodem tract. cap. 3. numer. 5. Farinac. eod. tract. cap. 12. num 165. cum alijs relatis per Dian. reſol. moral. part. 6. tract. 1. reſol. 15. verſ. no-*
5 *tandum eſt etiam.* Item dicitur ille, qui palam, & publice, & non clamdeſtine furatur *Farinac. dicto*
6 *tract. cap. 10. num. 150.* Item dicitur ille, qui non ſolum publice, & palam deprædatur, & graſſatur in vijs publicis, ſed etiam, qui non palam, & publice, ſed ſecreto, & per inſidias, dummodo non ſemel, aut bis, ſed frequenter hoc faciat, vt ab omnibus publice prò latroue habeatur, & publice ſit diffamatus *Decian. in tract. crim. lib. 6. cap. 28. num. 2. verſ. primo vt ſit publicus, & verſ. ſed poſſet dubitari Ambroſin. de immunit. Eccleſ. cap. 2. num. 3. & 5.*
7 Prout etiam dicitur ille, qui vias obſidet, vt viatores deprædetur, & ſpoliet, & ex inſidijs aggrediatur, vel etiam vt retinentes occidat, *Farinac. in Append. de immunit. Eccleſ. cap. 12. num. 163. qui alios concordantes allegat.*
8 Differentia autem inter ſimplicem, & publicum latronem conſtituitur, quod ſimplex latro eſt, qui deprædatur palam, & publice, vel per inſidias in via publica, vel etiam mari, vel flumine, vel per vim publicè in domibus priuatorum *Decian. lib. 6. tract. crim. cap. 28. num. 2. Ambroſin. de immunit. Eccleſ. cap. 2. num. 3. & 4. Farinac. de carcer. quaſt. 28. num. 5. & in Appen. de immunit. cap. 10. nu. 15. Barboſ. de iure Eccleſiaſt. lib. 2. cap. 3. num. 79. & 80. Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap. 16. dub. 13. num. 2. & 3. tom. 2.*
9 Ad hoc autem, vt quis ex cauſa graſſationis, & perpatrati furti, immunitate priuetur, conſtare debet eſſe latronem publicum, cum non ſufficiat præſumptio, vel dubitatio *Sanchez. tom. 1. conſ. moral. lib 6. cap. 1. dub. 8. num. 14. Lezana in verbo Immunitas Eccleſiæ num. 8. Thom. del bene dicto cap. 16. dub. 13. num. 4. circa fin.*
10 Et priuatur hac Eccleſiaſtica immunitate publicus latro non ſolum propter notorietatem facti, vt ſi ex multis latrocinijs publicis, vel ſecretis diffamatus ſit, vt publice latro reputetur, ſed etiā propter notorietatem iuris, vt ſi in iudicio hoc crimen confeſſus, vel propter illud damnatus fuit, quia in vtroque caſu verè dicitur latro publicus, ſecus autem ſi latro non ſit publicus, vel notorietate iuris, vel notorietate facti, nam tunc non priuatur priuilegio immunitatis, vt tradunt *DD. relati per Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap. 16. dub. 13. num. 4. tom. 2.*
11 Requiritur vero ad hunc effectum primo quod deprædetur in vijs publicis, & itineribus frequentatis, & non ſufficit, quod furetur per inſidias in loco non publico, quia textus *in cap. inter alia de immunit.* tàm iuris communis, quàm Conſtitutionis Gregorianæ expreſſe dicit, *itinera frequentata, & publicas ſtradas obſident*, niſi fortaſſe ex præfatis furtis in loco non publico perpatratis oriretur notorietas facti, vel iuris, vt prò publico latrone, quis apud omnes habeatur, vt alijs relatis docët *Thom. del Bene de immunit. Eccleſiaſt. cap. 16. dub. 13. num. 7. tom. 2.*
12 Secundo requiritur, quod pluries ſaltem per tres vices delictum fuerit conſumatum, adeout non ſufficiat quod pluries fuerit attentatum, nec quod ſemel fuerit conſumatum, & pluries attentatum, cum dicti actus coniungi non debeant ad effectum, vt excludatur à Priuilegio immunitatis Eccleſiæ, vt vltra in deciſione allegatos docet etiam *Igneus in l. 3. §. ſubuertitur num. 107. ff. ad Syllan Abb. in cap. 1. num. 24. de iudic. Giurba conſ. 50. num. 27. Nonar. in Sum. Bullar. in tit. de immunit. num. 45. Barboſ. de iure Eccleſiæ lib. 2. cap. 3. num. 84. & pluribus exornat Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap. 16. dub. 13. num. 8. cum plurib. ſequen. tom. 2.*
13 Amplia ſupradicta, vt etiam depopulatores agrorum non gaudeant immunitate Eccleſiaſtica, *ex Textu in cap. inter alia de immunit. Eccleſ. & Bulla Gregoriana, & tradunt Canoniſtæ in dicto cap. inter alia Ambroſin. de immunit. Eccleſ. cap. 4. nu. 5. cum alijs per Farinac. in tit. de carceribus, & carcerat. quaſt. 28. num. 50. & in Append. de immunit. Eccleſ. cap. 11. num. 158.*
14 Non tamen ſufficit, quod ſemel depopulatus fuerit, ſed quod pluries ſimul actu depopulationes commiſerit *Thom del Bene de immunit. Eccleſ. cap. 16. dub. 13. num. 14. tom. 2.*
15 Depopulator agrorum proprie dicitur, qui de nocte ſegetes extruit, dum ibi ſe aſcondit vel latet, vel propter homicidia, aut rapinas factas in ſtrada comburit, & deſtruit agros eorum, qui eos

non

Digitized by Google

non ſeruiunt, ſunt verba *Textus in cap. inter alia in verbo nocturnus de immunit. Eccleſ. Deeian. in tract crim. lib. 6. cap. 28. num. 3. verſ. depopulatores autem* dicuntur qui ſegetes in agris deprædantur, & fructus, & vineas vaſtant, *Ambroſin. de immunit. Eccleſ. cap. 4. num. 4. Mar. Ital. de immunit. Eccleſ. lib. 1. cap. 6. §. 2. Farinac. in tit. de carcer. & eareerati quaſt. 20. num. 50. & de immunit. Eccleſ. cap. 11. num. 159.*

16 Ampl. quod tàm diurnus, quàm nocturnus depopulator agrorum non gaudet dicta immunitate, quia licet *Textus in cap. inter alia* loquatur de nocturno, non tamen loquitur taxatiue, ſed demoſtratiue, quia vt plurimum, & frequentius hoc delictum nocturno tempore perpatratur; tum quia Bulla Gregoriana abſolute excipit agrorum depopulatorem, ac proinde vtrumque compræhendere voluit *Barboſ. de iure Eccleſiaſt. lib. 2. cap. 3. num. 87. Ambroſin. de immunit. Eccleſ. cap. 4. num. 5. Farinac. tract. eod. cap. 11. num 261. Bonacin. tom. 2. tit. circa primum Decalogi praeceptum diſ. 3. quaſt. 7. punct. 6. §. 1. num. 5. fol. 239.* vbi quod per præfatam Bullam ſit facta extenſio etiam ad diurnum depopulatorem agrorum.

17 Contrarium vero, quod ſolus nocturnus non gaudeat immunitate, eo quia de iure communi in *cap. inter alia de immunit. Eccleſ.* tantum nocturnus, & non diurnus excluditur, ac proinde cum ius commune non cenſeatur correptum, Bulla Gregoriana ſecundum eiuſdem iuris communis diſpoſitionem eſt intelligenda *Caſtrus Palaus to. 2. tract. 11. diſ. vnica punct. 9. num. 5. Cardinal. Tuſch. pract. concluſ. in verbo Eccleſia cap. 11. ſub num. 1. & hanc Sententiam probabilem dicit Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap. 16. dub. 14. num. 2. & 3. tom. 2.*

18 Sed quod huic opinioni non ſit adherendum inquit *Diana reſol. moral. part. 6. tract. de immunit. reſol. 15. verſ. ſed tu caue. Nouar. in Sum. Bullar. tit. de immunit. num. 2.* vbi quod dicta conſtitutio deroget iuri communi contra *Peregrin. de immunit. cap. 2. num. 11.* qui tantum aſſerit tollere priuilegia, ſed non derogare iuri communi.

19 Incendiarij vero gaudent immunitate Eccleſiaſtica, & quamuis hoc crimen ſit ſimile depopulationi agrorum, tamen tam in *cap. inter alia de immunit. Eccleſ. quam in Bulla Gregoriana* non excipitur, & cum ſit diuerſum, exceptio firmat regulam in caſibus non exceptis, & poſt Bullam aliter tenendum non eſſe tradit *Diana reſol. moral. part. 6. tract. 1. de immunit. Eccleſ. reſol. 16. §. ſed hac opinio, & ſeq. ex Bonacin. tom. 2. tit. circa primum Decalogi praeceptum diſ. 3. quaſt. 7. punct. 6. §. 1. nu. 6. in fin. Caſtrus Palaus tom. 2. tract. 11. diſ. vnica punct. 10. num. 9.* licet contrarium teneat *Peregrin. de immunit. cap. 12. num. 6. Guazin. tom. 1. defenſ. 1. cap. 38. num. 44.*

20 Captiuantes perſonas, & eas componentes non gaudent immunitate Eccleſiaſtica, ſi vt publici latrones in ſtradis, & vijs publicis, vel in campis, ſiuè vt graſſatores etiam intra Vrbium vias huiuſmodi perſonarum captiones, & compoſitiones vulgo ricatti commiſerint, & hoc pluries, & non ſemel tantum perpatrauerint, ſecus autem ſi priuatim, ac ſecreto captiuarent perſonas, vel miſſis aliquibus nuncijs aliquas compoſuerint, etiam minis per literas, vel per eoſdem nuncios comminatis, quo caſu ab immunitate non erunt excludendi, quia ſic priuatim, & non publice captiuantes, nec publici latrones, nec graſſatores dici poſſunt, & conſequenter debent immunitate Eccleſiaſtica gaudere, vt reprobato *Nouar. in Summa Bullar. in tit. de immunit. num. 44. in fin.* docet *Diana reſol. moral. part. 6. tract. 1. de immunit. reſol. 15. §. ſed hoc opinio Thom. del Bene eod. tract. de immunit. cap. 16. dubit. 15. num. 1. & 2. tom. 2. ex Carol. Marant. in controuerſ. iur. part. 2. diſ. 46. num. 10. & ſeq. 16. & 17.*

21 Raptores vero Virginum pariter gaudent immunitate Eccleſiaſtica, quia raptus huiuſmodi virginum, non eſt inter crimina exceptuata a Gregoriana Conſtitutione, & hoc procedere etiam de iure communi, vt habetur in *cap. de raptoribus 30. quaſt. 1.* tenet *Diana reſol. moral. part. 6. tract. 1. de immunit. reſol. 14. §. ſed negatiuam Azor. inſtit. moral. part. 2. lib. 9 cap. 9. quaſt. 9. §. quid vero Farinac. in Append. de immunit. cap. 6. num. 88.* vbi mutauit Sententiam, dum in *tit. de carceribus, & carcerat. quaſt. 28. num. 17.* conatur comprobare hoc procedere tantum vigore Conſtitutionis Gregorianæ, ſecus vero de iure communi.

22 Furantes in Eccleſia, quod eius immunitate gaudere non debeant tradunt *Doctores relati per Farinac. in Appen. de immunit Eccleſ. cap. 16. n. 215. Decian. tract. crim. lib. 6. cap. 26. num. 5. tom. 2. Tuſch. pract. concluſ. in verbo Eccleſia, concluſ. 11. numer. 19.*

23 Contrarium, & verius, quod furantes in Eccleſia res alienas, qui hodie vocantur *Taglia borſe*, immò furantes res Sacras gaudeant eiuſdem Eccleſiæ immunitate, cum in Bulla Gregoriana excipiatur tantum homicidium, vel mutilatio perpatrata in Eccleſia, ſecus autem alia ſacrilegia alterius generis vt docet *Diana reſol. moral. part. 1. tract. 1. de immunit. reſol. 17. ante fin. verſ. ex ſupradictis infertur cum alijs copioſe relatis per Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap. 16. dubit. 24. ſect. 8. num. 1. tom. 2.* vbi hoc procedere licet ſacrilegium crimen grauiſſimum ſit, & ſpecialiter contra reuerentiam Deo debitam tendat *Ambroſin. tract. eod. cap. 5. num. 6. Lezana in verbo Immunitas n. 8. & 16. Riccius part. 1. decis. 110. Chartar. deciſ. crim. 7. num. 7. & deciſ. 9. num. 7. Sperel. deciſ. 59. ſub nu. 11. circa med. tom. 1.*

24 In hac contrarietate prò reſolutione animaduertit *Farinac. in Append. de immunit. cap. 16. num. 217.* quod furantes in Eccleſia inter perſonarum multitudinem res alienas, indubitanter gaudeant Eccleſiaſtica immunitate vigore Conſtitutionis Gregorij XIV. hunc caſum non excipientis, ſi vero furentur res ſacras, & ſic ſacrilegium committant, furando ſcilicet ſacrum de ſacro, non ſacrum de ſacro, aut ſacrum de non ſacro, & tunc ſubdit quod puniri poſſint à Iudice Eccleſiaſtico, ratione delicti commiſſi in Eccleſia, etiam ſi gaudeant immunitate Eccleſiæ, quod ſi forte, aliquis ita nefarius reperiatur, qui pixidem, vbi reconditur, & ſeruatur Sacroſancta Euchariſtia furetur, & tunc abſque dubio non debere gaudere immunitate Eccleſiæ concludit, quia de hæreſi ſuſpectus eſt, ac proinde quod extrahi, & curiæ ſæculari tradi poſſit ex *Mar. Ital.*

de immunit. Eccleſ. lib.1. cap.5. §.3. num.68. & ſeq. & num.75. & ſeq. cuius opinioni libenter ſe ſubſcribit,

25 Contrarium quod furantes in Eccleſia Pyxidem Sanctiſſimæ Euchariſtiæ Sacramenti gaudeant eius immunitate, quia ſacrilegium tantum homicidij, & mutulationis commiſsæ in Eccleſia excipitur, non autem alia crimina, caſus autem excepti non ſunt extendendi ex maioritate rationis *Gauant. in Manual. Epiſcopor. in verbo Immunitas Eccleſiaſt. in addit. num.8. Barboſ. de iure Eccleſiaſt. lib.2. cap.3. num.125. Diana reſol. moral. part.6. tract.1. de immunit. reſol.9. ſub verſ. ſed non indigemus*, nam omnes ſacrilegi gaudent Eccleſiæ immunitate *Chartar. deciſ. crim.7. num.6. Thom del Bene de immunit. Eccleſ. cap.16. dub 24. ſect.3. nu.4. circa fin. verſ. id etiam extendunt tom.2.*

26 Hinc eſt quod multo magis fur ſimplex ſi ad Eccleſiam confugiat cum re furata reddatur tutus, & gaudeat eiuſdem immunitate, licet ratione contractationis dicatur in Eccleſia delinquete *Decian. tract. crim. lib.6. cap. 28 num.4. Gutier. pract. quæſt. Ciuil. quæſt.1. num.21. vbi alios refert concordantes, & de communi teſtatur Farinac. in Append. de immunit. Eccleſ. cap.16. num.218 Diana reſol. moral. part.1. tract.1. de immunit. Eccleſ. reſol.17 circa fin. Anton Gamma deciſ. Luſitan. 171. num.1. & ſeq.*

NVLLIVS DECLARATORIÆ CENSVRARVM

ARGVMENTVM.

Edictum laicorum prohibens annonam extrà territorium deferri non ligat Eccleſiaſticos, etiam ſi reſpiciat commune bonum, adeout vtentes eodem edicto contra perſonas immunes ſunt ipſo iure excommunicati. Declaratoria cenſurarum ob violatam iuriſdictionem, vel immunitatem Eccleſiaſticam an & quando fieri poſſit abſque citatione, vel canonica monitione perſpicuè ponitur.

SVMMARIVM.

1 Declaratoria cenſurarum præſumitur de iure valida.
2 Præcipue ſi lata fuerit prò defenſione immunitatis Eccleſiaſticæ, vel iuriſdictionis.
3 Violantes immunitatem Eccleſiaſticam Epiſcopo quo ad pœnam cenſurarum ſubijciuntur cuiuſcunque dignitatis ſint.
4 Ad cenſurarum iuſtificationem ſufficit probatio actuum in præiudicium immunitatis Eccleſiaſticæ geſtorum.
5 Edictum laicorum prohibens extractionem frumenti vini, & ſimilium non ligat Clericos.
6 Statutum, & Edictum non poteſt ligare non ſubditus defectu iuriſdictionis.
7 Statutis ligari, & forum ſortiri à pari procedunt.
8 Ratio communis boni non tribuit iuriſdictionem in Eccleſiaſticos.
9 Poteſtas laica non poteſt prohibere Clericis aſportationem rerum extra territorium.
10 Condentes, & vtentes Statutis laicorum contra Clericos ſunt ipſo iure excommunicati.
11 Clericos ſi prætendatur committere fraudes recurrendum eſt ad Iudicem Eccleſiaſticum, nec per miniſtros laicos eſt recognoſcenda 12.
13 Eccleſiaſtici ſi directiue ob publicam, & communem vtilitatem ſeruare debeant diſpoſita per Edictum ſæcularem Epiſcopus poteſt facere ſimile Edictum, & compellere ad eius obſeruantiam Eccleſiaſticus.
14 Monitio, ſeù citatio non requiritur in excommunicatione lata à canone, ſeù lege, ſed in excommunicatione ab homine ferenda.
15 Nec etiam requiritur vbi delictum eſt notorium.
16 Nec etiam requiritur ſi cenſuræ ferantur pro defenſione violatæ iuriſdictionis ad reſiſtendum executioni de facto ſecutæ.
17 Nec requiritur vbi Ordinarius procedit vti pers vim vi repellendo ed defendendam ſuam iuriſdictionem.
18 Declaratio cenſurarum ex aliquo capite nulla, ſi denuo fieri deberet non eſt reuocanda.
19 Violantes immunitatem, & libertatem Eccleſiaſticam ſunt excommunicandi.
20 Epiſcopus prò violata iuriſdictione, & immunitate Eccleſiaſtica poteſt ad excommunicationem procedere ſine monitione.
21 Excommunicatus à iure prò delicto, poteſt iterum ab homine prò eodem delicto excommunicari abſque monitione.
22 Excommunicatio tenet, licet omiſſa fuerit monitio.

DECISIO XCVI.

Carceratus fuit quidam vector, & ſimul arreſtatum frumentum, quod perſona Eccleſiaſtica aſportare faciebat, prætendentibus Miniſtris laicis frumentum cecidiſſe in commiſſum iuxta formam Edicti, ſeù Bandimenti alias promulgati prohibentis huiuſmodi extractionem prò publica loci vtilitate, ad occurrendum imminenti inopiæ, vt annona Ciuibus, & incolis conſeruaretur, non obſtante quod Birruarijs in actu capturæ exibita fuerit licentia, & atteſtatio Vicarij Generalis quod frumentum ſpectabat ad perſonam immunem, ſub prætextu, quod talis aſportatio non fuerit facta in die datæ licentiæ, ſed poſt lapſum nonnullorum dierum, & conſequenter, quod vector doloſè, & fraudolenter in ſui ipſius, vel aliorum commodum eadem licentia vti potuit, recuſantibus propterea frumentum reſtituere, fuerunt à Vicario Generali ob violatam immunitatem Eccleſiaſticam denunciati excommunicati, & affixi cedoloni, ſuper cuius validitate orta controuerſia, & deſuper ab Eminentiſs. Cardinali Abbate Commendatario requiſitus, reſpondi prò ſubſtentatione cenſurarum.

1 Quoniam declaratoria incurſus Magiſtratus laici in cenſuras per Ordinarium lata præſumitur de iure valida ex cumulatis per *Gabr. de ſententſ.*
2 *concluſ.5. num 6. in princ.* taliſque præcipuè probatur dum apparet lata, vt in præſenti vim vi repellendo prò neceſſaria defenſione ſuæ iuriſdictionis, & immunitatis Eccleſiaſticæ, iuxta terminos *cap. dilecto de ſenten. excommunication. in 6. vbi poſt alios notat Gemin. num.7. Innocen. in cap. venerabilis ſub num.4. de cenſur.*

3 Vbi enim agitur de declaratoria cenſurarum à lege, certum eſt Epiſcopum procedere poſſe ad dictam declarationem prò defenſione immunitatis Eccleſiaſticæ eiuſque iuriſdictionis etiam contra Principem, & Magiſtratum ſæcularem, qui eo ipſo, quod violat iuriſdictionem Epiſcopalem, & immunitatem, & libertatem Eccleſiaſticam remanet ex dicta cauſa Epiſcopo ſubiectus *cap.1. de pœniten. in 6. cap. fin. in princ. de foro competen. Dec. conſ.694. in fin. Ricciul. de iure perſonar. lib.4. cap.61. num.32. 40. & 44. vbi ita fuiſſe*

reſo-

Digitized by Google

reſolutum à Sacra Congregatione Epiſcoporum faciunt tradita per Genuen, in prax Curiæ Epiſcol. Neapol. cap. 10. & per Farinac. in tract. de hæreſi quæſt. 188. num. 4.

De iuſtitia cauſæ, quæ dedit occaſionem huiuſmodi cenſurarum dubitari non poteſt, nam
4 præter quod prò cenſurarum iuſtificatione, ſufficiat probatio actuum in præiudicium iuriſdictionis, & immunitatis Eccleſiaſticæ geſtorum per Magiſtratum, & Miniſtros laicos, explocata eſt
5 etiam iuſtitia cauſæ, quia edictum laicorum prohibens annonam, ſcilicet frumentum, vinum, blanda, legumina, cæteraque huiuſmodi extra territorium deferri ad hoc vt conſeruetur abundantia in Ciuitate, non ligat Clericos, quo minus extrahere valeant, vt firmat *Caccialup. in l. cunctos populos num. 186. C. de Summa Trinit. & fide Cathol. Ripa in tract. de peſte tit. de remed. ad conſeruan. libertat. num. 122. Marta in tract. de iuriſdiction. part. 4. caſu 2. num. 13. & caſ. 83. num. 1. & 2. Bellet. diſquiſit. Cleric. part. 1. tit. de exempt. Cleric. à Statut. Secular. §. 3. num. 1. Carol. de Graff. de effect. Cleric. effect. 2. num. 290 & ſeq. Baiard ad Clar. in §. fin. quæſt. 82. verſ. Statutum ſeptimum num. 87. Plot. in tract. de in litem iuran. num. 189. Duard. in Bulla Cœnæ lib. 2. canon. 15. quæſt. 17. num. 45. & 46. Cramat. deciſ. 100. num. 15. Sperel. deciſ. 12. nu. 21. tom. 1. vbi in fin.* ſubdit hanc eſſe veram, & communem opinionem à qua nullatenus ſit recedendum, in nihilo refragante ratione publici, & promiſcui boni, propterquam huiuſmodi edicta promulgantur, vt etiam fatetur *Cala in opuſc. de contraband. Clericor. num. 70.* quamuis plurimos contrarium ſectantes adduxerit *nu. 69.*

6 Quod certiſſima, & ineuitabili nititur ratione, nempe defectus poteſtatis in ipſis ſtatuentibus, ſeù edicta promulgantibus, qui non poſſunt eorum lege ligare eos, in quos nullam habent iuriſdictionem, Clericos autem omni iure à laicorum iuriſdictione, ſubiectione, & poteſtate exemptos eſſe, nemo Catholicorum in dubium refricare audet *cap. decernimus de re iudic. cap. Eccleſia Sancta Maria de conſtit. cap. ſæculares de foro competen. Alex. conſ. 4. vol. 4. Natta conſ. 495. Surd. conſ. 301. nu. 53. cum plurib. ſequen. vol. 3. Burſat. conſ. 42. Leo in Theſaur. fori Eccleſiaſt. part. 2. cap. 38. Garz. de vltimo fine iuris num. 160. Comitol. lib. 1. reſponſ. moral. quæſt. 92. & ſeq. Sperel. deciſ. 12. à num. 22. & pluribus ſequen. & deciſ. 37. & conferunt firmata per Rot. deciſ. 42. num. 4. & ſeq. part. 6. recen.*

7 Ac proinde, qui non ſubijcitur non ligatur Statutis, aut forum ſortitur, cum hæc omnia à pari procedant *gloſ. in cap. quod Clericus de foro competen. Dec. in cap. Eccleſia Sancta Maria nu. 18. de conſtit. & in l. fin. in princ. ff. de iuriſdict. omnium iud. Alex. conſ. 211. num. 5. in fin. lib. 2. Bero conſ. 63. num. 99. lib. 1. Surd. conſ. 2. num. 14. in fin. & conſ. 338. num. 26. ad fin. Menoch. conſ. 350. num. 47. vol. 3. Suar. in tract. defenſ. fidei lib. 4. cap. 16. num. 1. & in tract. de legibus lib. 3. cap. 34. num. 1. Bellet. diſquiſit. Cleric. part. 1. tit. de exemption. Cleric. à Statut. Sæcular. §. 1. num. 7. Sperel. deciſ. 10. nu 41. deciſ. 12. num. 24. & deciſ. 16. num. 17. Rota deciſ. 42. num. 7. part. 6. recen.*

8 Nec releuat ratio publici, & communis boni ad ſubijciendos, & ligandos Eccleſiaſticos Statutis, & laicorum edictis, vbi deficit legiſlatoris, & ſtatuentium poteſtas, quæ ex publica tantum vtilitate etiam reſpiciente ipſos Eccleſiaſticos non tribuitur, nec poteſt ſubſtinere actum, qui nullus eſt ex defectu formæ, & iuriſdictionis, vt late comprobat *Butr. in cap. Eccleſia Sancta Maria ſub num. 20. de conſtit. ibique Dec. num. 55. verſ. nec obſtat quod Statutum ſecundum impreſſionem antiquam, ſecundum vero nouam ſub num. 249. & numer. 233. Surd. conſ. 10. ſub num. 18. & 19. vol. 3. Azor. inſtit. moral. part. 1. lib. 5. cap. 12. verſ. tertio quaro, & in puncto Duard. in Bulla Cœnæ Domini lib. 2. canon. 15. quæſt. 17. num. 45. 46. & 47. Sperel. dec. 12. num. 25. & plurib. ſequen. tom. 1 & pluribus exornat Thom. del Bene de immunit. Eccleſiaſt. cap. 9. dub. 16. à num. 3. & pluribus ſequent. tom. 2. Bellet. diſquiſit. Cleric. tit. de exemption. Cleric. à Statut. ſæcular. §. 1. num. 2. circa med.*

9 Hinc eſt quod poteſtas laica non poteſt priuare Eccleſiaſticos rebus, quas extra Ciuitates, Prouincia, & Regnum exportant contra legem Principis, & Sæculare Edictum id prohibens ſub pœna commiſſi, ſine fractione libertatis Eccleſię, & excommunicationis incurſu, iuxtà Decretum Sacri Concilij Tridentini *ſeſſ. 25. de reform. cap. 20.* vbi expreſſe diſponitur, permittendum non eſſe, vt officiales laici Eccleſiæ, & perſonarum Eccleſiaſticarum immunitatem Dei ordinatione, & Canonibus ſanctionibus inſtitutam, aliquo cupiditatis ſtudio, ſeù inconſideratione aliqua violetur, ſub pœnis à Sacris Canonibus, aliſque Apoſtolicis ſanctionibus in fauorem Eccleſiaſticarum perſonarum, & Eccleſiaſticæ libertatis, & contra eius violatores editis, & reprobato *Io: de Hevia in Curia Philippica part. 3. §. 3. num. 11. & Bobadilla in Polit. tom. 1. lib. 2. cap. 8. num. 117.* docet *Thom. del Bene de immunitat. Eccleſ. cap. 9. dub. 16. num. 1. & 2. tom. 2. & paſſim docent DD. Alterius de Cenſuris tom. 1. diſ. 16. lib. 5. cap. 19. in fin. Valerus in differentijs vtriuſque fori verſ. Clericus diff. 3. num. 4. Azor. inſtit. moral. part. 3. lib. 5. cap. 19. quæſt. 13. Megalius in 3. part. lib. 3. cap. 11. numer. 36.*

10 Quapropter non modo concedentes huiuſmodi ſtatuta, vel edictum, verum etiam eo vtentes contra Eccleſiaſticas perſonas, eorumque bona directè, vel indirectè ſunt ipſo iure excommunicati *cap. graue, cap. nouerit* vbi *Butr. & Abb. extra de ſenten. excomun. in 6. Nauar. in manual. cap. 27. num. 118. & 119. late Lancellot. Gallia conſ. 59. num. 86.* & incidunt *in Canonem 15. Bulla Cœna, vt ibi habetur in textu Sperel. deciſ. 12. num. 44. tom. 1* vbi late contrarijs reſpondet.

11 Nec releuare viſa fuit prætenſa ſuſpicio fraudis, & doloſæ aſportationis frumenti, quia ſtante licentia, & atteſtatione ſuperioris Eccleſiaſtici, ad eundem recurrendum erat, vt fraudem recognoſceret, prout recurrere debent Communitates, eorumque Miniſtri, & laici Magiſtratus, & interim non erat nomine Curiæ, & Fiſci Sæcularis deueniendum ad capturam, & ad arreſtum frumenti ſpectan. ad perſonam Eccleſiaſticam, ſed obſeruandæ erant exemptiones, & franchitiæ debitæ eiſdem Eccleſiaſticis, *Pignatel. conſult. canon. 49. num. 18. verſ. at ſatius*, & ita cenſuiſſe Sacra Congregat. Immunitatis patet ex reſolutioni-

bus in ſimilibus per eundem relatis ibidem à *n.4. vſque ad num.16. & per totam.*

12 Et licet verum ſit quod fraudibus ſit obuiandum, tamen cauendum eſt, ne donec ſeculares aliorum fraudibus remedium adhibere velint, ipſi fraudem maiorem committant excedendo limites propriæ iuriſdictionis in præiudicium immunitatis Eccleſiaſticæ, vt dixit *Rota in Barchinonen. exemptionis die 13. Iunij 1646. §. neque obſtat coram Card. Corrado.*

13 Immo vbi etiam Statutum reſpiciat ex æquo tàm Eccleſiaſticos, tàm Laicos, inde tamen non ſequitur, quod laici in Clericos acquirant iuriſdictionem coactiuam, ſed ſi directiuè etiam ab Eccleſiaſticis ob publicam vtilitatem, & neceſſitatem obſeruandum eſſet, debent Iudices ſæculares adire Epiſcopum, vt condat ſimile Statutum, & per eundem ad illud ſeruandum compelli *Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap.9. dub.16. num.6. tom.2.* qui alios allegat.

14 Sicuti nec obſtare animoduertebam obiectum defectum nullitatis cenſurarum, ex quo non præceſſit citatio, ſeù canonica monitio, tum quia non requiritur huiuſmodi monitio, nec præmittenda eſt in excommunicatione lata à canone, lege, vel Statuto, ſed tantum in excommunicatione ab homine ferenda, nam ipſa lex, quæ mature cenſuram indixit interpellat prò homine, & quotidie admonet ſubditos ne prohibitum crimen committant, vel rem lege vetitam agant, ideo alia ſpecialis monitio non eſt neceſſaria, cum ſibi imputare debet, qui temerario auſu contra legis prohibitionem, & ſancitam pœnam attentare auſus fuit, vt tradunt *DD. in cap. Sacro de Senten. excommunic. & in cap. 1. eod. tit. in 6. Socin. in cap. perpendimus num.262. de ſenten. excomm. ex late congeſtis per Suarez de cenſuris diſ.3. ſect.8. n.14. Menoch. de arbitrar. Iudic. caſ.541. num.7. & caſ. 543. num.26. Alterius de Cenſur. diſ 3. lib.3. cap.1. circa princ. Ciarlin. controuerſ. forenſ. cap.164. n.20. Sperel. deciſ 48. num.54. tom.1. & deciſ.160. n.37. & 38 tom.2.* eſt textus expreſſus *in cap. reprahenſibilis extra de appel. Bellet. diſquiſit. Cleric. part. prima tit. de fauor. Cleric. canon. num.39. & 40. §.4.*

15 Tum quia quando delictum eſt notorium, & publicum poteſt ad declaratoriam deueniri etiam abſque citatione, vt probat *gloſ. in cap. cum ſit Romana §. praterea verſ. requiritur de appellat. Felin. in cap. Rodulphus ſub num.41. verſ. intellige primo de reſcript.* & in puncto notoriæ violationis tradunt *DD. relati per Iacob. Pignatel. conſult. canon. 162. num.10. Sperel. deciſ.48. num.54. in fin. verſ. imo in hoc notorio tom.1. Bellet. diſquiſit. Cleric. tit. de fauor. Cleric. canon. §.4. num.26.*

16 Tum etiam quia quando cenſuræ feruntur prò defenſione violatæ iuriſdictionis, & ad reſiſtendum executioni de facto ſecutæ contra Eccleſiaſticam perſonam, ſubſiſtunt etiam ſi de facto relaxentur non ſeruata tela iudiciaria iuxta textum *in cap. reprahenſibilis vbi gloſ. in verbo præferatur, & Abb. num.13. extra de appel. plene Suyr. de cenſur. lib.1. cap.12. num.26. Speral. deciſ.48. num.52. tom.1.*

17 Tum demum quia nec monitio requiritur, quando per Ordinarium proceditur extraiudicialiter vti pars vim vi repellendo prò defenſione ſuæ iuriſdictionis, vel immunitatis Eccleſiaſticæ, vt in præſenti dum in contemptum licentię Ordinarij factæ perſonæ Eccleſiaſticæ de aſportando frumento deuentum fuit ad capturam, & arreſtationem, alias enim Epiſcopus eſſet deterioris cōditionis, quam laicus, ſi de facto attentanti reſiſtere non poſſet armis cenſurarum, quæ ſunt propria Eccleſię, ac proinde vt ſeruetur ęqualitas non videtur repræhenſibilis fulminatio cenſurarum, abſque monitorio ſeù citatione ad textum *in cap. dilecta de ſenten. excommunicat. in 6. vbi Gemin. n.7. Io. Andrea in princ. Felin. in cap. Sacro num.6. de ſenten. excom. Dec. in cap. reprehenſibilis num.3. de appel. Ricciul. de iure perſonar. lib.4. cap.61. nu.18. & 20. Iacob. Pignatel. conſult. canon. 61. numer.9. Lap. allegat.73. Bellet. diſquiſit. Clerical. tit. de fauor. Cleric. canon. part.1. §.4. num.29.*

18 Et quatenus etiam huiuſmodi declaratoria ex aliquo capite redderetur inualida, ex quo tamen denuo fieri deberet, non eſt reuocanda, & annullanda præcipue quando fieri poteſt probatio ex poſt, vt cenſuit Sacra Congregatio Epiſcoporum die 19. Iulij 1619. *ſcilicet Sacra Congregatio reſpondit nullitatem cenſurarum non attendi, quando quod factum eſt, ſi factum non eſſet, denuo fieri deberet*, de qua *Pignatel. dicta conſult. canon. 162. num.32. fol. mihi 348.*

19 Denuo autem fieri deberet, quia de iure violantes immunitatem \ libertatem Eccleſiæ debent excommunicari *cap. minor. cap. ſi quis ſuadente cap. quiſquam 17. quæſt 4. Genuen. in prax. Archiepiſcop. Neapolit. cap.17. num.1. circa med.*

20 Quinimo quod poſſit Iudex Eccleſiaſticus prò violata iuriſdictione, & immunitate Eccleſiaſtica ſine monitione ad excommunicationem procedere tradit *Sperel. deciſ 48. num.51. tom.2. qui alios concordantes copioſe allegat per textum in cap. dilecto de ſenten. excommunicat. in 6. vbi gloſ.*

21 Præcipue quando quis prò delicto commiſſo remanet excommunicatus à iure, prout remanet violator immunitatis Eccleſiaſticæ, ex ſupra deductis, nam tunc poteſt per ſuperiorem ſine monitione iterum excommunicari pro eodem delicto, etiam non concurrente contumacia aliter de nouo contracta *cap. ita quorundam §. tales vbi gloſ. verbo crebis, & DD. de Iudæis cap. reprehenſibilis vbi gloſ. in verbo ipſo ſuo genere, & Abb. num.6. & 8. de appellat.* Excommunicatus enim à iure poteſt etiam ab homine excommunicari *gloſ. in cap. grauem verb. promulgare vbi Abb. num.5. & Felin. num.1. de ſenten. excommunicat. Bellet. diſquiſit. Clerical. part.1. tit. de fauor. Cleric. canon. num.34.* vbi quod hoc fieri poteſt ad maiorem terrorem, & vt multiplicato vinculo excommunicationis obtineatur abſolutio cum maiori difficultate, *& n.39. cum ſeq.*

22 Additur ex ſuperabundanti, quod quamuis omittatur monitio, teneat tamen excommunicatio, licet non fuerit rite lata *Bellet. diſquiſit. Clerical. part.1. tit. de fauor. Cleric. can. §.4. num.42. Guttier. canon. quæſt. lib.1. cap.4. num.4. Rot. deciſ.7. de ſenten. excommun. in nouiſ. deciſ.10. eodem tit. in antiquiſ. & deciſ.51. num.3. in nouiſ.*

Et ita &c.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 Excommunicatio eſt pœna grauiſſima.
2 Cenſuræ non niſi ex grauiſſima cauſa ſunt ferendæ.
3 Nemo eſt excommunicādus niſi præmiſſis debitis monitionibus canonicis.
4 Et monitiones debent eſſe tres cum congruo dierum interuallo 5.
6 Formula citationis ad declarandum aliquem excommunicatum.
7 Canonica monitio debet continere temporum interualla arbitrio Iudicis.
8 Eſt facienda perſonaliter, & non domi dimiſſa copia, ſecùs ſi dolo latitaret reus citandus.
9 Sufficit quod ſemel quis perſonaliter fuerit citatus.
10 Quando non datur tutus acceſſus ſufficit citatio per affixionem.
11 Sicut etiam quando profertur excommunicatio contra perſonas, quarum nomina ignorantur.
12 Iudex Eccleſiaſticus ſi proferat ſententiam excommunicationis abſque citatione, quam pœnam incurrat.
13 Ad declaratoriam excommunicationis à iure latæ non eſt deueniendum niſi conſtito de facto, ac præuia citatione.
14 Limit. vbi exceſſus ſit notorius.
In notorio non requiritur ſententia ibidem.
15 Sublimit. ſi cenſura feratur in contumaciam ſecùs ſi ipſo facto contracta ſit, & adeò ſit notorium crimen, vt nulla competat excuſatio 16. & hoc caſu neque requiritur citatio 17.
18 Crimen quando dicatur notorium.
19 Notorium iuris quid ſit.
20 Notorium facti quid ſit.
21 Notorium facti tranſeuntis, & facti permanentis quid ſit.
22 Ad inducendum notorium ſufficit ſcientia etiam viciniæ, vel decem hominum.
23 Excommunicari quis poteſt abſque citatione, vbi periculum eſt in mora, vel quando dubitatur de fuga citandi 24. Vel quando delictum eſt commiſſum in præſentia Iudicis. 25.
25 Prælatus Regularis poteſt excommunicare ſuum ſubditum non præmiſſa citatione.
26 Ob crimen iam præteritum, & emendatum non eſt deueniendum ad declaratoriam excommunicationis.
28 Limit. procedere in excommunicatione facienda ſecùs à iure lata amp. vt num. 29. Contrarium num. 30. Declara vt num. 31.
32 Ordinarius, & Inquiſitores non poſſunt excommunicare Officiales, ſeù Vrbium Gubernatores inconſulto Summo Pontifice.
33 Limit. procedere in officialibus Papæ per breue Apoſtolicum conſtitutis, ſecùs per ſimplices literas.
34 Sententia excommunicationis prohibetur oretenus fieri, & ferens in ſcriptis, quam pœnam incurrit, nec ſuffragatur ignorantia 35.
36 Limit. procedere, vbi viget ſtylus in contrarium, & in tribus alijs caſibus.
37 Limit. ſi ſententia excommunicationis ex ignorantia textus in cap. cum medicinalis de ſententia excomm. in 6. oretenus lata fuerit abſque dolo.
38 Limit. 6. Quando copia Notarij haberi non poſſit.
39 Limit. 7. non procedere quando cenſura fertur per viam ſtatuti, ſeù ordinationis generalis.
40 Limit. 8. procedere, vbi Iudex iudicialiter procedit, ſecùs autem ſi Prælatus procedat, vbi pars ad defendendam ſuam iuriſdictionem.
41 Limit. 9. vt diſpoſitio dicti textus non comprehendat Epiſcopos.
42 Limit. 10. vt neque procedat in Prælatis Regularibus.
43 Limit. 11. vt procedat in excommunicatione ferendæ ſententiæ, ſecùs in denunciatione excommunicationis.
44 Limit. 12. vt neque comprehendat facientes ſimplicem prohibitionem.
45 Limit. 13. vt nec procedat in monitione aliquid faciendi ſub pœna excommunicationis.
46 Ratio aſſertur cur excommunicatio ſit facienda in ſcriptis.

ADNOTATIO I.

Declaratio cenſurarum in caſu violationis immunitatis Eccleſiaſticæ quomodo fieri debeat.

1 QVoniam excommunicatio eſt pœna grauiſſima, & omnium pœnarum apud Eccleſiam exiſtentium maxima *cap. corripiatur 24. quæſt. 3. latè Sayr. de cenſur. lib. 1. cap. 1. num. 13. cum alijs allegatis per Sperell. deciſ. 160. num. 3. cum pluribus ſequent. tom. 2.*

2 Ideo cenſuræ Eccleſiaſticæ nonniſi ex grauiſſima cauſa ſunt ferendæ, vbi ſcilicet concurrit peccatum mortale præcedens, aut contumacia non parendi præcepto facto præcedente mora, culpa, vel offenſa, *cap. nemo 11. quæſt. 3. cap. ſacro §. caueat de ſentent. excommunic. cap. 1. §. quiſquis eod. tit. in 6. Couar. in cap. alma mater part. 1. §. 9. num. 1. de ſentent. excommun. in 6. Nauar. in manual. cap. 27. num. 9. Baron. tom. 1. Annal. fol. 451. Bellet. diſquiſit. Clerical. par. 1. tit. de fauor. Cleric. can. §. 4. n. 9. & 10. Sperel. deciſ. 190. num. 1. & 2. tom. 2.*

3 Et niſi præmiſſis debitis monitionibus canonicis nemo eſt excommunicandus, *cap. de illicita 24. quæſt. 3. cap. de excommunicationis 24. quæſt. 2. cap. irreprehenſibilis, & cap. cum ſpeciali de appellat. cap. peruenit de decimis cap. in præſentia cap. ſacro de ſentent. excommun. cap. ſtatuimus, cap. Romana §. porro, cap. conſtitutionem eod. tit. in 6. latiſſimè Sayr. Theſaur. caſ. conſcienſ. lib. 1. cap. 12. per totum.*

4 Monitiones autem debent eſſe tres, vel vnica, quæ tres amplectatur, tum ex diſpoſitione ſacrorum canonum *in cap. contingit 2. & ibi gloſſ. in verbo tertio, & Hoſtien. num. 2. & 3. cap. ſacro de ſentent. excommunicat. cap. conſtitutionum §. ſtatuimus tit. eod. in 6. cap. de illicita §. quicunque 24. quæſt. 3.* Tum ex Sacro Concilio Tridentino *ſeſſ. 25. de reformat. cap. 3. Hoſtien. cap. contingit 1. num. 10. de ſentent. excommunicat. Couar. in cap. alma mater part. 1. §. 9. num. 5. Bellet. diſquiſit. Cleric. part. 1. tit. de fauor. Cler. can. §. 4. num. 22. Sperell. deciſ. 48. num. 14. tom. 1.*

5 Et dicta canonica monitio debet continere congrua aliquorum dierum interualla, nec debet eſſe coarctata, & reſtricta ad paucos dies, vndè ſtylus eſt vt ſaltem quælibet monitio ſpatium trium dierum contineat, iuxta formam *Gregorij X.* præſcriptum *in cap. conſtitutionem 9. de ſentent. excommun. in 6. vbi notant ſcribentes, Couar. in cap. alma Mater part. 1 §. 6. num. 5. de ſenten. excommunicat. Sayr. de cenſur. lib. 1. cap. 12. num 32. & ſeq. Bellet. diſquiſit. Cleric. tit. de fauor. Cleric. can. §. 4. num. 22.* vbi quod in prima citatione, ſiue monitione præfigendus ſit terminus ad quid faciendum, ſeu ab eo abſtinendum, in ſecunda vero alius terminus ad dicendum cauſam, quare non debeat excommunicari, in tertia denique ad videndum, & audiendum ſe excommunicari, & excommunicatum declarari.

6 Quando vero exceſſus eſt exemplaris inoleuit ſtylus in Curijs Epiſcopalibus tranſmittendi citationem huius tenoris. *Citetur. N. ad comparendum coram Domino intra triduum, quorum primus*

pro

Digitized by Google

pro prima, reliqui duo pro 2. & tertia ac vltima, & peremptoria dilatione, & termino ſibi aſſignantur, & allegandum, deducendum, & probandum quidquid vult, poteſt, & inteadit quare declarari non debeat excommunicatus ob violatam immunitatem Eccleſiaſticam propter extractionem violenter factam in perſonam Titij ab Eccleſia Sancti Nicolai vbi confugit, & permanebat, ipſumque non reſtitutum, & reſpectiuè Eccleſiam ſpoliatam, & non reintegratam, quo termino elapſo, & nihil releuant deducto videndum prima die immediatè ſequen. ſe declarari excommunicatum, & pro excommunicato publicè denunciari, cedulones decerni, & affigi per loca ſolita, & conſueta Ciuitatis, ipſo vlterius non monito, nec citato, niſi quatenus opus fuerit, & expediat, & ad valuas Eccleſia Cathedralis, vbi &c. datum &c. de qua praxi teſtatur *Bellet. diſquiſit. Cleric. part. 1. tit. de fauor. Cleric. can. §. 4. ſub num. 25. Genuen. in prax. Archiepiſcopal. Neapol. cap. mihi 23. num. 19. in octo numer. 23.*

Vel. *Citetur N. ad reſtituendum B. violenter ab Eccleſia extractam ipſamque reintegrandam alias ad comparendum legitimè coram Domino infra triduum, quorum primus pro prima, reliqui duo, pro 2. & 3. ac vltima, & peremptoria dilatione, & termino ſibi aſſignantur, & deducendum, & probandum quidquid vult, & poteſt per omne genus probationum, & allegandum, & dicendum cauſam quare declarari non debeat excommunicatus, ſeù incidiſſe in excommunicationem latam in conſtitutione Gregorij XIV. ſuper immunitate Eccleſia, alijſque Summorum Pontificum, ac Sacrorum Conciliorum Conſtitutionibus, contra violantes Eccleſiaſticam immunitatem, & libertatem, quo termino elapſo &c.* vt ſupra, de qua *Sperel. deciſ. 48. in princ. tom. 1.*

7 Congrua vero dierum interualla ipſius canonicæ monitionis ſunt iudici arbitraria, adeout non ſemper ſeruanda ſint dierum curricula, ſed temporis internallum inter vnam, & aliam pro facti, rerumque qualitate arbitrio Iudicis augeri, & minui poſſit, vt colligitur *in cap. conſtitutionem §. fin. de ſentent. excommun. in 6.* vbi niſi facti neceſſitas aliter ſuaſerit moderanda, *Hoſtien. in cap. reprahenſibilis num. 2. de appell. Tiraquel. in l. ſi vnquam, verſ. ſuſceperit liberos num. 256. C. de reuocan. donat. Suarez de cenſur. diſ. 3. ſect. 9. num. 4. Sayr. de cenſ. cap. 12. num. 36. Bonaccin. de cenſur. diſ. 1. punct. 9. num. 7. Sperel. deciſ. 48. nu. 58. & 59. tom. 1. & deciſ. 160. num. 39. tom. 2. Bellet. diſquiſit. Cleric. part. 1. tit. de fauor. Cleric. can. §. 4. num. 23. in fin. & 43. in fin.*

8 Huiuſmodi autem monitio, ſeu citatio eſt facienda perſonaliter, & non ad domum dimiſſa copia, *Couar. in cap. alma mater part. 1. §. 9. num. 4. de ſentent. excommunic. in 6. Innocen. in cap. fin. n. 3. & Abb. num. 14. de eo qui mitt. in poſſeſ. Bellet. diſquiſit. Clericor. part. 1. tit. de fauor. Cler. canon. §. 4. num. 48. & ſeq. Pignatel. conſult. canon. 29. n. 2. Caſſad. deciſ. 12. n. 2. de reſcript. & deciſ. 2. num. 4. de penſion. Rot. deciſ. 1. num. 4. de ferijs in nou. & deciſ. 90. num. 1. part. 1. recent. Sperel. deciſ. 48. num. 3. tom. 1.*

9 Sed ſi excommunicandus dolo laticaret, vel ſubterfugeret citationem perſonalem, vel alio modo eius abſentia ſit malitioſa, tunc ſufficit citatio ad domum ſolitæ habitationis, vel ſi domum non habeat per affixionem ad valuas Eccleſiæ, ſeu alterius loci publici, *Clement. cauſam, & ibi gloſ. in verbo loco, de elect. cap. fin. & ibi gloſ. 1. vbi Innocen. num. 3. de eo qui mitt. in poſſeſ. cum alijs congeſtis per Bellet. diſquiſit. Clerical. par. 1. de fauor. Cleric. can. §. 4 num. 54. vbi in fin.* ſubdit, quod ſufficit, quod ſemel quis perſonaliter fuerit ad cauſam citatus *Alterius de cenſur. diſ. 3. lib. 3. cap. 3. verſ. ſic excipiuntur Sperel. deciſ. 48. num. 34. Rot. deciſ. 48. num. 21. part. 4 tom. 2.*

10 Prout etiam quando non datur tutus acceſſus, ſiue non ſit tutum reum citari domi dimiſſa copia, tunc ſufficit etiam citatio per edictum affigen. vicinis partibus, vt doctorum, & Rotæ auctoritate comprobat *Bellet. diſquiſit. Cleric. part. 1. tit. de fauor. Cleric. canon. §. 4. num. 54. verſ. vel quando non datur*,

11 Siue etiam quando profertur excommunicatio generaliter contra perſonas, quæ commiſerunt aliquod delictum, quarum nomina ignorantur, nam tunc exuberat ſi citatio fiat per edicti affixionem in loco publico, vt ad earum notitiam perueniat, *Suar. de cenſur. diſ. 3 ſect. 11. num. 5. Bellet. loco citato num. 54. verſ. vel quando aliqua citatio, Rot. deciſ. 1. de ferijs, & deciſ. 11. de dolo, & contumac. in nouiſ.*

12 Si igitur Iudex Eccleſiaſticus præſumpſerit ſine monitione excommunicationis ſententiam ferre, quantumuis ex iuſta cauſa ſit, per menſem ab Eccleſia interdictus, & arbitraria pœna plectendus venit, iuxta textum expreſſum *in cap. ſacro in princ. de ſenten. excommun. & cap. Romana eod. tit. in 6.*

13 Vbi igitur allegatur, quod aliquis percuſſerit Clericum, vel inciderit in ſententiam excommunicationis à iure latam, tunc ſi exceſſus non ſit notorius nō debet Iudex prius procedere ad executionem, ſeu declarationem, ſcilicet illum incidiſſe in ſententiam iuris, ſed eſt permittenda citatio, & conſtito de facto procedere ad declaratoriam, *cap. cum ſecundum de haret. in 6. gloſ. in Clement. præſenti in verbo conſtiterit de cenſibus, & in Clement. 1. in verbo quam cito de pœn. & ex Felin. Abb. Hoſtien. tradit Bellet. diſquiſit. Cleric par. 1. tit. de fauor. Cler. can. §. 4. num. 24. Ciarlin. controuerſ. 164 num. 29.*

14 Quod tamen non procedit, vbi exceſſus ſit notorius, quo caſu poteſt Iudex abſque alia monitione, & ſine ſententiæ prolatione ob incurſum in cenſuram à iure latam excommunicatum publicè denunciare, appellatione aliqua non obſtante, *cap. reprahenſibilis, & ibi gloſ. in verbo genere, & Hoſtien. num. 2. verſ. pœnam de appellat. cap. cum ſit Romana §. præterea vbi Felin. num. 8. Præpoſit. num. 29. & Dec. num. 76. & communiter DD. de appell. Suarez de cenſur. diſ. 3. ſect. 8 num. 3. Ric. in prax. part. 2. reſol. 394. num. 2. cum alijs congeſtis per Bellet. diſquiſit. Cleric. part. 1. tit. de fauor. Cleric. can. §. 4. num. 26. Sperel. deciſ. 48. num. 54. in fin. tom. 1.* quoniam in notorio non requiritur ſententia *Bellet. vt ſupra.*

15 Declara, quod ſi cenſura feratur ob contumaciam, & tunc etiam in notorijs excommunicationis ſententia, niſi permiſſa citatione, & canonica monitione ferenda eſt, vt ex *Couar. tradit Thom. del Bene de immunit. Eccleſiaſt. cap. 2. dub. 4. ſect. 22. num. 17 fol. mihi 121. tom. 1.* quia non poteſt

teſt

Digitized by Google

ſeſt apparere an reus contumax ſit, niſi moneatur.

16 Sed ſi cenſura ipſo facto contracta ſit, adeout ſolum declaranda, & denuncianda ſit à Iudice, tunc citatio omitti poteſt, ſi crimen adeó notorium ſit vt manifeſtò conſtet nullam defenſionem, aut excuſationem reo competere, quia tunc exceſſus notorius examinatione non indiget, *Genuen. in prax. Archiepiſcop. Neapol. cap. 23. num. 19. verſ. declaratur primo, Nauar. lib. 5. conſ. 20. de hæret num. 5. in 2. edit. Andreas Gail. lib. 1. pract. obſeruat. 77. num. 9. cum alijs per Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap. 2. dub. 4. ſect. 22. num. 18. tom. 1. fol. 121.*

17 Vndè quando præſupponitur factum pro indubitato, & quis declaratur excommunicatus, vt magis innoteſcat, vel vt hodiè euitetur ab alijs, ex quo ipſo facto remanſit illaqueatus excommunicatione latæ ſententiæ à iure contrauenientibus inflicta, non eſt opus citatione, vt ex *Felin. & Roman. conſ. 482. tradit Genuen. in prax. Archiepiſcopal. Neapol. cap. 23. num. 19. verſ. declaratur tertio.*

18 Factum autem, ſeu crimen tunc redditur notorium, quando innititur ſcientia Populi non per quamlibet cognitionem, ſed ſolum prout dicit cognitionem certam, ſcientificam, & excluſiuam omnis dubitationis, & negationis, adeout ita clarum, & euidens ſit, vt latere minimè queat, & cuius teſtis ſit populus per ſcientiam inductam mediante aliquo ſenſu, nempè per viſum, aut tactum *l. teſtium 17. C. de teſtibus, cap. teſtes 3. quaſt. 2. Panormit. in cap. veſtra num. 6. de cohabit. Cleric. & mulier. Specul. in tract. de notor. crim. in §. iam in notorio num. 5. Menoch. de arbitrar. lib. 2. cent. 2. caſ. 166. à num. 1. & per tot. Marcb. Paul. Leon. in prax. ad literas Maior. pœnit. part. 2. de form. diſpenſ. Matrim. tit. quid & quotuplex ſit notorium fol mihi 159.*

19 Aliud enim eſt notorium iuris probatum, quando ſcilicet inſurgit ex propria, & ſpontanea confeſſione, vel ex clara probatione in vero iudicio facta, & canonica condemnatione, *l. ingenuum 25. ff. de ſtatu hominum l. res iudicata ff. de regul. iur. cap. fin. de tempor. ordinat. vbi gloſs. in verbo notorium, cap veſtra vbi Panormit. num. 3. & cap. fin. de cohabit. Cleric. & mulier. Bellet. diſquiſit. Cleric. part. 1. tit. de fauor. Cleric. canon. §. 4. num. 27.*

20 Aliud vero eſt notorium facti, nempè quando inſurgit ex operis euidentia, quæ nulla tergiuerſatione celari poteſt, & cuius teſtis eſt populus, *cap. cum delectis 15. de purgat. canon. Archidiac. in cap. de manifeſta 2. quaſt. 1. Panormit. in cap. veſtra num. 14. de cohabit. Cleric. & Mulier. Paul. Leon. loco proximè citato, Bellet. diſquiſit. Cleric. part. 1. tit. de fauor. Cleric. can. num. 27.*

21 Vlterius aliud eſt notorium facti permanentis, quando ſcilicet habet continuationem, vt eſt retentio concubinæ, aliud eſt facti tranſeuntis, nempè; quando aliquid ſemel ita notoriè actum fuit, vt nulla potuerit tergiuerſatione celari, vndè adhuc per continuam memoriam hominum, & ſcripturarum notorium communiter reputatur, puta ſi quis in platea publica aliquem necauerit, *Specul. de notor. crim. §. notorium num. 10. March. Paul. Leo. in prax. ad liter. Maior. Pœnit. part. 2. de form. diſpenſ. matrim. tit. quotuplex ſit notorium facti fol. mihi 180.*

22 Ad inducendum verò notorium quod ſufficiat ſcientia etiam non populi, ſed viciniæ, vel decem hominum, *cap. cum dilectus de purgat. canon. per text. in l. prætor 2. §. 4. ff. de vi bon. rapt. Bald. in l. ſi verò §. qui pro rei qualitate ff. qui ſatiſdar. cogunt. Menoch. de arbitrar. quaſt. lib. 2. cent. 2. caſ. 160. nu. 2.* vbi quod notoriè quis occiſus fuit, ſi coram decem homicidium committatur, *Bellet. diſquiſit. Cleric. par. 1. tit. de fauor. Cleric. can. § 4. num. 23. March. Paul. Leon in prax. ad literas Maior. Pœniten. par. 2. tit. de form. diſpenſ. Matrim. §. quid ſit notorium facti, verſ. aliqui demum dicunt fol. mihi 177.*

23 Poteſt etiam quis excommunicari ſine monitione quando periculum eſt in mora, etiam in excommunicatione ab homine ferenda, *gloſ. in cap. cum medicinalis in verb. temerarius de ſenten. excommunicat. in 6. Abb. in cap. cum non ab homine de iudic. cum alijs per Bellet. diſquiſit. Cleric. par. 2. tit. de fauor. Cleric. canon. §. 4. num. 37. Sperel. deciſ. 48. n. 60. tom. 1.*

24 Amp. quando dubitatur de fuga citandi, quia tunc poteſt declarari omiſſa citatione, latè *Felin. in cap. Rodulphus de reſcript. & Abb. in cap. cum non ab homine de iudic. quos refert, & ſequitur Genuen. in prax. Archiepiſcop. Neapol. cap. 23. num. 19. verſ. declaratur ſecundo.*

25 Amp. vt neque requiratur monitio quando delictum eſt commiſſum in præſentia Iudicis, vt ex *Felin. & Butr. tradit Bellet. diſquiſit. Cleric. par. 1. tit. de fauor. Cleric. can. §. 4. num. 38.*

26 Amp. vt Prælatus Regularis ſuum ſubditum excommunicare poſſit non præmiſſa monitione, quia Prælati Religioſi corrigētes ſuos Monachos non procedunt vti Iudices formaliter, neque ſeruato iuris ordine, & tela iudiciaria adhibita, *Lap. alleg 71. num. 4. & ex Gemin. Felin. Tollet. tradit Bellet. diſquiſit. Cleric. par. 1. tit. de fauor. Cleric. can. §. 4. num. 41.*

27 Ob crimen verò aut culpam merè præteritam, aut emendatam, itaut penitus ceſſauerit, nullamque præſentem contumaciam, ſeù inobedientiam coniunctam habeat infligi non poteſt, cum tantum pro contumacia, inobedientia, & inſordeſcentia in tali peccato contra Eccleſiæ præceptum, vel pro mora in exhibenda ſatisfactione ferenda ſit, alias ſi feratur reddatur nulla, & inualida, vt puta ſi à Miniſtris laicis extractus fuit aliquis è loco immuni, vel in caſibus non exceptis, vel in exceptis abſque tamen Iudicis Eccleſiaſtici auctoritate, & non ſeruata forma Gregorianæ conſtitutionis, ſi fuerit facta reſtitutio, & reintegrata Eccleſia, extrahentes non ſunt denunciandi, declarandi excommunicati, cedolones affigendi, ſtante ſatisfactione, & reintegratione ſecuta, licet ipſo facto inciderint in excommunicationem latam in eadem Conſtitutione Gregoriana, quia tunc potius procedendum eſt ad ſolutionem cenſuræ incurſæ, & non pro culpa præterita, & emendata deueniendum ad declaratoriam cenſurarum iuxta textum in *cap. qua fronte de appel. & tradit Thom. del Bene de immunit. Eccleſ. cap. 2. dub. 4. ſect. 22. à num. 11. vſque ad 15. tom. 1. & pulchre, ac latè Suarez. tom. 5. de cenſur.*

ſur.diſ.4.ſect.5.per totam, & ſignanter num.6. & 7. & communiter tradunt canoniſtæ in cap.reprahenſibilis 26. de appel.& in cap. Romana §.caueant de ſentent.excomm.in 6. Bellet.diſquiſit.Cleric.par.1.tit.de fauor.Cleric.can.§.4.num.36. ex auctoritate D. Thomæ 4.diſ.18.quaſt.2.art.1.quaſtiuncula.3. Sperel.deciſ.160.num.10.& 11.tom.2.

28 Sed hoc limita procedere in excommunicatione ferenda, quæ regulariter ferri nequit pro culpa præterita, ſecus tamen in declaratoria cenſuræ à iure propter aliquod illicitum commiſſum latæ, cum huiuſmodi declaratoria nihil noui contineat, ſed tantum pœnam iuris incurſam ſimpliciter enunciat, nec amplius ligat, ſed tantum declarat ligamen iam incurſum, vt delinquens ab alijs euitetur, & purè reſpicit præteritum delictum in cuius pœnam datur, etiam ſi noua contumacia nôn concurrat, vt pulchrè declarat, *Rom.in conſ. 48 2. ſub num.5. & 6. Abb. in cap.peruenit 13.dub.4.de appel.Suar.de cenſur. diſ.3. ſect.10.num.13.cum alijs relatis per Sperel.deceſ.160. num.44.& plurib.ſequen.tom.2.*

29 Nec releuare poteſt quod Iudex Laicus puta Clericum carceratum, excarcerauerit, vel extractum ab Eccleſia reſtituerit, quia non per hoc aufertur cenſura propter commiſſum crimen lata, vnde cum delinquens adhuc permaneat in ſtatu excommunicationis denunciari poteſt excommunicatus vt euiterur, quouſque a Summo Pontifice fuerit abſolutus, vt magis confundatur, & erubeſcat, & alijs præbeat exemplum à ſimilibus abſtinendi, & ita paſſim emanare à Sacra Congregatione Immunitatis reſcripta refert *Sperel latè hanc ſententiam comprobando deciſ.160. à num.44. vſque ad 48. tom.2. & ſignanter num.47.*

30 Contrarium tamen tenet *Suarez. de cenſur. tract.3.ſect.10.num.17.* quaſi id ſit contra Eccleſię intenſionem, quæ dumtaxat emendationem ipſius rei quærit; etenim cedulones affiguntur, vt excommunicatus videns ſe ab alijs vitari aſpiciens confuſionem ſuam, erubeſcat, & conuertatur *cap.1. de except.in 6. Clement.1. de pænis, & ibi notat Ancar. num.15.* qui finis in excommunicato conuerſo purgando contumacia, & petendo abſolutionem ceſſat, vndè non eſt vlterius denunciandus, ſed abſoluendus, ex quo fruſtatoria redditur affixio cedulonum, ſi ſtatim abſolutio ſequi debet, *Genuen.in prax.Archiepiſcop.Neapol. cap.23. num.1.*

31 Declara pro conciliatione præfatarum ſententiarum, quod in caſibus exemplaribus vbi ſententia excommunicationis iam ſit lata deueniri poſſit ad declaratoriam, & affigi cedulones ad aliorum terrorem, & exemplum, & remanere affixi donec ſequatur abſolutio, ſecus verò in caſibus leuibus præcipuè ſi ſententia lata non ſit, nam tunc non debet, publicari excommunicatus comparens paratus ſatisfacere, ita *Genuen. in prax. Curia Archiepiſcop. Neapol. cap. 23. num. 1. verſ.contrarium fuit pluries, iuncto num.3.* vbi quod ita pluries ſeruatum fuit in dicta Curia Neapolitana, *Sperel.deciſ.160.num.50.tom.2.faciunt tradita per Rot.coram Achil.de Graſſ.deciſ.1.de ſentent. excommun.*

32 Ordinarius, & Inquiſitores hæreticæ prauitatis non poſſunt inconſulto Summo Pontifice excommunicare officiales, ſeù Vrbium Gubernatores, vt diſponitur in *extrauag. cum Matthaus de baret.*

33 Limit.vt diſpoſitio præfatæ *Extrauagan.* procedat vbi agitur de Officialibus Papæ, qui per Breue Apoſtolicum ſunt conſtituti, non autem in Officialibus, & Gubernatoribus inferioribus, qui per ſimplices literas, vel patentes conſtituuntur, & quod ita ſeruet Sacra Congregatio Immunitatis, & Sacra Conſulta teſtatur, *Sperel.deciſ.160.num.52.53.& 54.tom.1. Nauar.lib.5.tit.de ſenten.excommunic.conſ.mihi 19. Rodriquez in ſumm. cap.76. num. 6.* Immò ſi aliquis Vicarius ad cenſuras procederet aduerſus Officialem per Breue conſtitutum bona fide, & ex ignorantia dictæ *Extrauagantis* non publicè notę excuſaretur aduerſus cenſuram in eadem Extrauag. comminatam prout Vicarium Vrbeuetanum in hunc errorem lapſum defendit *Nauar.in conſ.mihi 32.num.7. & 8.de ſenten.excomm tom.2.Sperel.deciſ.39.nu.14. par.1.& deciſ.160.num.54.tom.2.*

34 Sententia verò excommunicationis, & aliarum cenſurarum prohibetur oretenus fieri, & inter cęteras ſententiæ excommunicationis conditiones requiritur vt ea proferatur in ſcriptis alias proferens remanet interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ, iuxta formam *cap.1. cum medicinalis de ſentent.excommun.in 6. vbi communiter DD.Piaſec. in prax.Epiſc.par.2.cap.4.tit.de pænis num.77. Ric. in prax.reſol.par.1.reſol.30.num.1.et 2.Bellet.diſquiſit.Cleric par.1.tit.de fauor.Cleric.can. §.4.num.23. Sayr.de cenſur.lib.1.cap.28.ſub num.2.in fin.Suarez. de cenſur diſ.2.ſect.13.num.2.Sperel.deciſ.39.num.1. cum pluribus ſequentibus tom.1.vbi à num.10. vſque*
35 *ad 13.* comprobat quod ignorantia dicti *cap. 1. de ſentent.excommunic.in 6.* non excuſet Iudicem, quominus ſi ſententiam excommunicationis ſine ſcriptis tulerit, incidat in pœnis eiuſdem canonis, *Bonaccin.de cenſur.in comm diſ.1.qu.1.punct.8. num.1.tom.1.fol.405.*

36 Limit.vt diſpoſitio dicti textus in *cap.1.de ſentent.excommun.in 6.* non procedat vbi eſt ſtylus in contrarium, ſecundo vbi deficit dolus, 3. vbi ſententia non fuit pura, 4. vbi illa effectum non habuit, vt latè comprobat, *Sperel.dec.39. à n.22. vſque ad 42.tom.1.*

37 Limit.5. non procedere quando ſententia excommunicationis lata eſt oretenus ex ignorantia, dummodo non concurrat dolus, vel ingens temeritas, quę requiritur ad incurrendam pœnam eiuſdem canonis, itaut non ſufficiat ignorantia iuris culpabilis, neque craſſa, neque ſupina, ſtantibus illis verbis dicti textus *ſi quis autem Iudicum huiuſmodi conſtitutionis temerarius extiterit violator per menſem vnum ab ingreſſu Eccleſiæ, & diuinis officijs nouerit ſe ſuſpenſum,* vt pulchrè declarat *Duard. in Bulla Cænæ lib. 2. can.1. quaſt.36. vbi contrarijs respondet, Bonaccin.de cenſur.quæſt.2. punct.2. ſub num.11. in fin. & num.12. Graf.par.1. deciſ. lib.4. cap. 2. ſub numer. 20. verſic. nec eos, cum alijs per Sperel. deciſ. 39. numer. 43. & 44. tom. 1.*

38 Limit. 6. quando copia Notarij, vel alia ad ſcribendum neceſſaria haberi non poſſit, & periculum ſit in mora, *vt per gloſ. communiter receptam*

ptam in eodem cap.cum Medicinalis 1. de ſentent. excommun. in 6. & ex hac ratione excuſatum fuiſſe Vicarium Generalem Neapolitanum, qui cum intereſſet Choro, præcepit cuidam oretenus, vt ſub pœna excommunicationis latę ſententię Eccleſiæ Claues retineret, & refert *Gennen. in prax. Archiepiſcop. Neapol. cap. mihi 24. num. 5. Lap. alleg. 73. ſub num. 7. Bonaccin. de cenſur. diſ. 1. quæſt. 1. punct. 8. ſub num. 2. verſ. 3. Sperel. deciſ. 34. num. 45. & 46. tom. 1.* iuxta generalem regulam, quod impotentia faciendi, quod ſub cenſura præcipitur excuſat à peccato, & à contumacia, & conſequenter ab ipſa cenſura, *Suarez. de cenſur. diſ. 20. ſect. 2. num. 14.*

39 Limit. 7. non procedere quando cenſura fertur non per viam ſententiæ iudicialis, ſed per viam ſtatuti, ſeù ordinationis generalis, *Lap. alleg. 73. Gennen. in prax. Archiepiſcop. Neapol. cap. mihi 24. num.* 4. vbi ponit exemplum ſi Vicarius præciperet ſine ſcriptura, vt omnes Clerici accedant ad proceſſionem ſub pœna excommunicationis, vel ſuſpenſionis ipſo facto incurrenda, *Io: Andr. Gemin. & Franc. in cap. Romana §. caueant de ſentent. excommun. in 6. Menoch. de arbitrar. Iud. caſ. 543. num. 30. Sperel. deciſ. 39. num. 47. & 48. tom. 1.*

40 Limit. 8. vt diſpoſitio dicti textus procedat in Iudice iudicialiter procedente, ſecus verò quando excommunicatio fertur à Prælato non tanquam Iudice, ſed tanquam parte pro tuitione ſui iuris contra turbantem iuriſdictionem, tunc enim omitti poſſunt ſolennitates dicti *cap. 1. de ſentent. excomm. in 6. ita Lap. alleg. 73. iuxta notata per Innocen. in cap. venerabili de cenſib. et in cap. ſacro de ſentent. excommun. Gennen. in prax. Archiepiſcop. Neapol. cap. 24. num. 4. verſ. idem cenſet Lap. Menoch. de arbitrar. Iud. caſ. 543. art. 29. Sperel. deciſ. 39. n. 49. tom. 1. Bonaccin. de cenſur. in commun. diſ. 1. quæſt. 1. punct. 8. num. 2. tom. 1. fol. 405.*

41 Limit. 9. vt talis pœna ſuſpenſionis non comprehendat Epiſcopus, quia de illis non fit expreſſa mentio, cum propter eorum dignitatem ſint ſpeciali nota digni, vt tradit *Io: Monach. in eodem cap. cum Medicinalis Gennen. in prax. Archiepiſcop. Neapol. cap. 24. num. 6. Graſ. par. 1. dec. lib. 4. cap. 3. num. 19. & 20. Sperel. deciſ. 39. numer. 50. tom. 1.*

42 Limit. 10. vt neque procedat in Prælatis regularibus ſecundum *Lap. dicta alleg. 73.* ſed contrarium tenent *Io: Monach. Franc. Io: Andr. Hoſtien. Petrus de Anch. in dicto cap. 1. de ſenten. excommun. in 6. Bonaccin. de cenſur. diſ. 1. quæſt. 1. punct. 8. num. 2. verſ. 5. Gennen. in prax. Archiepiſcop. Neapol. cap. 24. num. 6. in fin.*

43 Limit. 11. procedere in excommunicatione ferendæ ſententiæ, ſecus in Iudice denunciante aliquem excommunicatum, quia textus in dicto *cap. 1. de ſentent. excommun. in 6.* facit tantum mentionem de excommunicatione, non autem de denunciatione, *Abb. in cap. reprehenſibilis num. 6. de appel. Soc. in cap. ſacro num. 263. de ſentent. excommun. Bellet. diſquiſit. Cleric. par. 1. tit. de fauor. Cleric. can. §. 4. num. 23. & poſt Nauar. quem citat aduertit, Auila de cenſur. 5. par. dub. 3. col. 4. Bonaccin. de cenſur. quæſt. 1. punct. 8. ſub num. 2. verſ. 2. Sperel. dec. 39. num. 51.*

44 Lim. 12. in ferentibus ſimplicem prohibitio-

Tom. II.

nem, qui non intendunt proprie ferre cenſuram ſtrictè ſumptam, vt quando Chori præfecti abigunt, & repellunt aliquem Canonicum à Choro, ſed non intendunt illos proprie ſuſpendere à Choro, vt ex Auila, & alijs recentioribus communiter tradit *Bonaccin. de cenſuris in communi diſp. 1. quæſt. 1. punct. 8. num. 2. verſ. 6. eximuntur, Sperel. deciſ. 39. num. 52. tom. 1.*

45 Limit. 13. in monitione aliquid faciendi ſub pœna excommunicationis, non enim in illa requiritur ſcriptura, ſed ſufficit factam fuiſſe coram perſonis, à quibus probari poſſit, *Abb. in cap. ſacro num. 3. de ſentent. excommun. Tabien. in verbo excommunicatio in princ. Soar. de cenſur. diſ. 3. ſect. 11. num. 8. Sperel. deciſ. 39. num. 53. tom. 1.*

46 Ratio autem cur cenſura excommunicationis ſit ferenda in ſcriptis, cum expreſſione cauſæ eſt, vt Iudex procedat cum maiori cautela, & circumſpectione in ferenda cenſura, ex iuſta, vrgenti, & non ex leui cauſa, tum quia ligatus cenſura poteſt habere recurſum ad ſuperiorem, qui vt conſtet de grauamine, debet ſcire cauſam ob quam lata eſt cenſura ex eiſdem actis, *Bonaccin. de cenſur. in commun. diſ. 1. quæſt. 1. punct. 8. num. 1. to. 1. fol. 405. vbi in fin.* quod aliter ferens excommunicationem peccet mortaliter, quia facit contra ius in materia graui à lege præſcripta.

S V M M A R I V M.

1 A Sententia excommunicationis iam latæ non datur appellatio ſuſpenſiua.
2 Amp. to ſuſpenſione, & interdicto.
3 A declaratoria excommunicationis à iure latæ datur appellatio ſuſpenſiua.
4 Excommunicatio lata poſt appellationem eſt ipſo iure nulla.
5 Et pendente appellatione non ſunt affigendi cedulones.
6 Limit. procedere in appellatione legitima, ſecùs in friuola.
7 Quando appellatio dicatur friuola & num. 8.
9 Limit. 2. vbi agitur de excommunicatione lata à iure, ſeu per viam ſtatuti.
10 Limit. 3. vt de conſuetudine à declaratoria non detur appellatio, præcipuè vbi agitur de violata immunitate Eccleſiaſtica.
11 Limit. 5. in facto notorio.
12 Si reus ſit contumax, qui non poteſt appellare.
13 Sublim. procedere in vero contumace, ſecùs verò in ficto.
14 Sed hoc procedit de iure communi, ſecùs vigore conſtitutionum Summorum Pontificum, & de generali conſuetudine totius Italiæ.
15 Verus contumax quis dicatur.
16 In contumaciam condemnatus an, & quando ſit admittendus ad nouas defenſiones vigore conſtitutionum Summorum Pontificum, & quid de iure communi 17.
18 Appellatio non datur a ſententia Epiſcopi declaratoria reum non gaudere immunitate Eccleſiaſtica.
19 Pro vt neque datur ſi ſententia ſit data ad fauorem rei.
20 Abſolutio ab excommunicatione non datur niſi ſatisfacta parte, ad cuius inſtantiam lata fuit.
21 In contumaciam excommunicatus abſolui debet præſtita cautione de ſatisfaciendo, pro vt etiam ſeruandum eſt quando offenſio ſit dubia 22.
23 Excommunicatus ſi non poteſt ſatisfacere pro manifeſta offenſa, aut dubia, aut præſtare ſufficientem cautionem, ſufficit ſi iuratoriam tantum præſtet cautionem.
24 Excommunicatus ad tempus puta donec ſatisfecerit elapſo tempore indiget abſolutione.
25 Pro vt etiam de ſuſpenſio, & interdicto. Contrarium n. 26.
27 Abſoluendo ab excommunicatione poteſt Epiſcopus imponere pœnam pecuniariam.

ADNOTATIO II.

A ſententia excommunicationis eiuſque declaratoria, an detur appellatio.

1 A Sententia excommunicationis iam latæ non datur appellatio ſuſpenſiua, quia huiuſmodi ſententia cenſuræ ſecum trahit executionem, cap. Paſtor. §. verum, & ibi gloſ. & DD. de appell. Io. Andr. in cap. ii, cui num. 4. de ſentent. excommunic. in 6. Bellet. diſquiſit. Cleric. part. 1. tit. de fauor. Cleric. can. §. 5. num. 20. vbi quia ſententia excommunicationis eſt medicinalis, & relaxatur principaliter ad corrigendum, & propterea excommunicatus ab Ordinario poteſt denunciari excommunicatus non obſtante eius appellatione, quæ hoc caſu operatur tantum affectum deuolutiuum non autem ſuſpenſiuum, Abb. in dicto cap. Paſtoralis §. verum num. 1. 6. 7. & nu. 23. Hoſtien. num. 10. verſ. nos itaque de appell. Ricciul. de iure perſonarum lib. 4. cap. 64. nu. 1. 2. 10. & 11. Lancellot. de attentat. part. 2. cap. 12. limit. 21. nu. 16. Scactia de appell. quæſt. 17. limit. 22. num. 1. 4. & 7. Gabr. in tit. de regul. iur. lib. 6. concluſ. 3. num. 59. Suarez. de cenſur. diſ. 3. ſect. 16. num. 5. Capel. Toloſ. decis. 300. Bellamer. deciſ. 313. Sperel. deciſ. 48. num. 8. tom. 1. Rot. deciſ. 3. num. 1. part. 2. in recent.

2 Amp. vt neque ſuſpenſio, ſeù interdictum ſuſpendatur per appellationem, quia quantum ad hunc effectum non differunt ab excommunicatione, cap. ad hæc vbi gloſ. 1. de appel. cap. cui. vbi gloſ. in verbo ſequentem, & DD. de ſent. excom. Lancellot. de attentat. cap. 12. limit. 23. num. 12. Ricciul. de iur. perſon. lib. 4. cap. 64. nu. 4. Bellet. diſquiſit. Cleric. part. 1. tit. de fauor. Cleric. can. §. 5. n. 24. Rot. deciſ. 19. num. 2. de ſenten. excommun. in antiq.

3 A declararatoria verò, ſeù ſententia Iudicis declarantis appellantem incidiſſe in ſententiam excommunicationis à iure latam datur appellatio ad vtrumque effectum tàm ſuſpenſiuum, quàm deuolutiuum, ita vt interim impediatur denunciatio, quia cum huiuſmodi ſententia habeat annexum factum, & Iudex decipi potuit, ideò appellatio ſuſpendit, cap. peruenit il primo de appel. vbi Abb. num. 6. Franch. in cap. Paſtor. §. verum quia num. 27. de appel. Gemin. in cap. is, cui, & ibi Anchar. & Franch. de ſent. excom. in 6. Felin. in cap. cum non ab homine num. 12. de Iudic. Scaccia de appel quæſt. 17. limit. 22. num. 36. Vgolin. de cenſ. tab. 1. cap. 20. §. 2. nu. 10. Auila de cenſur. part. 2. diſ. 5. dub. 11. conclu. 2. Ric. deciſ. 102. num. 1. & 2. part. 3. Capie. deciſ. 1. nu. 19. Achil. de Graſſ. deciſ. 4. de ſenten. excommun. Puteus. deciſ. 271. lib. 3. Sperel. deciſ. 48. nu. 9. tom. 1. Bellet. diſquiſit. Cleric. part. 1. tit. de fauor. Cleric. can. §. 5. nu. 26. Rot. deciſ. 100 num. 3. & 31. in fin. part. 1. diuerſ. & deciſ. 3. ſub num. 1. part. 2. in recentior.

4 Excommunicatio igitur lata poſt appellationem eſt ipſo iure nulla, vt ex Genuen. tradit Sperel. deciſ. 48. num. 7. tom. 1. Achil. de Graſs. de ſenten. excommun. deciſ. 4.

5 Pendente enim appellatione Iudex non poteſt appellantem denunciare excommunicatum per cedulonorum affixionem, vel alio quouis modo, Franch. in cap. Paſtor. 53. §. verum quia numer. 27. de appell. Lancellot. de attentat. part. 2. cap. 12. de attent. & innouat. appell. penden. limit. 21. num. 21. Scaccia de appell. quæſt. 17. limit. 22. nu. 4. Sperel. deciſ. 48. num. 9. verſ. ac proinde tom. 1.

6 Limit. 1. ſupradicta procedere in appellatione legitima, ſecus in friuola, quæ non annullat excommunicationem poſtea latam Marian. Socin. in cap. nulli num. 40. de ſenten. excommun. Vgolin. de cenſur. tab. 1. cap. 13. §. 13. num. 13. Sayr. de cenſur. lib. 1. cap. 16. num. 27. Sperel. deciſ. 48. num. 39.

7 Et dicitur friola quando interponitur ad denegandam, vel ad protrahendam obedientiam, quo caſu eſt reijcienda, cap. cum appellationibus de appell. in 6. Veral. deciſ. 328. num. 2. part. 1. Sperel. deciſ. 48. num. 39. verſ. friula verò.

8 Vel quando in ea nulla fuit expreſſa cauſa, vt requiritur ad hoc vt appellatio non cenſeatur friuola, Marian. Socin. in cap. à nobis 28. num. 19. & in cap. Sacro 48. num. 166. de ſenten. excommun. Sperel. deciſ. 48. num. 40. tom. 1.

9 Limit. 2. vbi agitur de excommunicatione lata à iure, ſeù per viam ſtatuti, à qua non datur appellatio, quæ non poteſt impedire declarationem excommunicationis iam incurſæ, & à lege inflictæ, eſt textus in cap. Paſtoralis §. verùm, & ibi Franch. num. 3. de appell. in 6. Anchar. in cap. quicunque num. 3. de ſenten. excommun. in 6. Lancellot. de attentat. cap. 12. limit. 21. numer. 3. Sperel. deciſ. 48. num. 41. Rot. deciſ. 59. de appell. in nouis, ſententia enim iuris ſemper præſumitur iuſta argumento, cap. erit autem lex diſ. 4.

10 Limit. 3. vt quidquid ſit de iure hodie à declaratoria non datur appellatio, cuius vigore impediatur affixio cedulonorum ad effectum ſuſpenſiuum, præcipuè à declaratoria lata ob violatam Eccleſiæ immunitatem, & ita ſæpe declaraſſe Sacram Congregationem immunitatis teſtatur Sperel. deciſ. 48. num. 42. & 49. in fin. tom. 1.

11 Limit. 4. in facto notorio, in quo procedi poteſt ad denunciationem appellatione non obſtante, Franch. in cap. Paſtoralis §. verum quia nu. 27. de appell. Lancellot. de attentat. part. 2. cap. 12. limit. 2. num. 3. tit. de attentat. appell. penden. Scaccia de appell. qu. 17. limit. 22. ſub n. 37. verſ. confirmatur quarto Sperel. deciſ. 48. num. 43. & 44. vbi quod à declaratione Notarij datur appellatio tom. 1.

12 Limit. 5. quando reus eſt contumax, qui de iure non poteſt appellare, præcipuè quando quis incurrit excommunicationem à iure latam, nam tunc capta informatione, & reo citato ad dicendum cauſam, quarè iuxta praxim ſupra traditam, ſi non comparear contra eum procedendum eſt ad declaratoriam, & affixionem cedulonorum, reiecta appellatione, quæ attenta contumacia ad impediendum tantum iuſtitiæ curſum attendi non debet, iuxta textum in l. properandum §. ſin autem C. de iudic. l. 1. C. quando appell. non recipiat. & in puncto tradit Bellet. diſquiſit. Cleric. part. 1. tit. de fauor. Cleric. canon. § 5. num. 27. Scaccia, qui alios congerit in tract. de Appell. qu. 17. limit. 3. num. 1. & ſequent. Ciarlin. controuerſ. forenſ. cap. 164. nu. 4. part. 2. & de communi teſtatur Sperel. deciſ. 48. num. 46. tom. 1. vbi ita declaraſſe Sacram Congregationem Epiſcopor. & Regular. vt ex decreto approbato à Clemente VIII. de quo Genuen. in prax. Archiepiſcop. Neapol. in cap. 28, in addit. nu. 9.

nu.9. & in cap.88. in addit. in fin. nu. 47. & Bellet. loco ſupra citato num.29.

13 Et licet ſupradicta videantur procedere in verò contumace, ſecùs verò in ficto, qui ſi interponat appellationem videtur audiendus, *gloſ. communiter recepta in Clement.1.vbi Imol. de dolo, & contum. Granat. ad Veſtrium. lib.7.cap.3. nu.54. Rot. deciſ. 2. & deciſ. 16. per tot. de dolo, & contumac.*

14 Tamen in Vrbe, & ſtatu Eccleſiaſtico vigore conſtitutionis, ſeù motus proprij Pij IV. & Conſtitutionis Marchiæ, abſens, bannitus, & in contumaciam condemnatus minimè eſt audiendus, nec appellare poteſt etiam quod non ſit verus contumax, ac etiam ſi à ſtatuto habeatur ſolum pro confeſſo, *Carthar. de execut.ſenten. capto Bannit. cap.1. num.54. & ſequent. & num.162. & ſeq. Farinac.quæſt.11.num.48.verſ. apud nos*, & rurſus *num.3.* teſtatur hoc ſeruari de generali conſuetudine totius Italiæ *Clar. in §. fin. quæſt. 44. num.3. Ric. collect. deciſ. part.5. deciſ.1855. Bellet. diſquiſit. Cleric.part.1.tit.de fauor.Cleric. can. §.5.nu.31.* vbi ita in Signatura Iuſtitiæ obtinuiſſe de anno 1618.

15 Dicitur autem verus contumax non ſolum is, cui perſonaliter facta eſt citatio, ſed etiam is, qui mendicato receſſu poſt delictum fugam arripit, & in tutum ſe ponit, ne in fortijs Curiæ deueniat, vel citetur, nam in ſui odium habetur pro præſente, & verus contumax reputatur, pro vt generaliter cenſetur, qui præcedentibus neceſſarijs citationibus, vel monitorio, in quo comminatio fuiſſet appoſita non comparuit, neque docuit de aliquo legitimo impedimento, vt alijs relatis tradit *Bellet. diſquiſit. Cleric. part.1. tit. de fauor. Cleric. can. §. 5. num. 32.*

16 Sublim. quod ſic in contumaciam condemnati ſi infra annum ſpontè compareant à Iudice ad ſe defendendum admittuntur, ſi verò fuerint capti etiam infra annum, vel ſpontè compareant poſt annum, ſententia in contumaciam lata crimen notorium facit, & tanquam in rem iudicatam tranſierit realiter, & perſonaliter executioni demandatur, nec à Iudice reus ad nouas defenſiones admittitur, niſi habita à Signatura Sanctiſſimi deſuper ſpeciali gratia, iuxta *Conſtitutiones Pij IV. par.1.Bullar.ex ordine 128.fol.mihi 869. & pij V. emanat.ſub die 22. Iunij 1566. & alia ſub datum idibus Sptembris 1517. in 2. part. Bullar. ex ordine 137.fol.mihi 1133.* de quibus *Farinac. in tit. de inquiſit.quæſt.11. num.4. poſt med. verſ. qui ſi non comparet vſque ad fin. & ſignanter num. 68. & 69. verſ.ſi verò Bellet.diſquiſit. Cleric. part.1. tit.de fauor.Cleric. canon.§.5.num.37.*

17 Iure tamen communi inſpecto comparens infra annum, ſiuè poſt annum admitti debet ad nouas defenſiones à ſolo Principe, *Boſſ. de remed. contra Ban.num 3.& tit.de liter. Princip. bannit. admit.num.3.Clar.in §.fin.quæſt.44.num.10.ibique Baiard.num.57. Farinac.dicta quæſt.11.nu.14. verſ.reſpondeo ſecundo, & num.49.verſ. apud nos, & nu.64. cum ſeq.. Bellet. diſquiſit.Cleric.part.1.tit. de fauor. Cleric.canon.§.5.num.37.verſ.licet iure communi.*

18 A ſententia verò Epiſcopi declaratoria reum non gaudere immunitate Eccleſiaſtica non datur appellatio, etenim ſi Epiſcopus cognouerit verè

conſugientem exceptum crimen commiſiſſe, tunc quacumque appellatione remota, idem conſugiens per Eccleſiaſticum Iudicem de mandato Epiſcopi Curiæ ſæculari conſignandus eſt, vt expreſſis verbis habetur in conſtitutione Gregorij XIV. *Farinat.de Immunit.Eccleſiaſt.num.372. Guazin.ad defenſ.part.1.cap. 31.nu.11. Bonacin.de legib. diſ.3.quæſt.7.punct.7.n.11. Diana reſol.moral.par.4. tract.1.de immunit. Eccleſiaſt. reſol.97. verſ. an verò detur.*

19 Prout neque datur ſi ſententia ſit lata ad fauorem rei *Peregrin. de immunit. Eccleſiaſt. cap.16. num. 33.* Et cenſuit *Sac. Congregatio Immunit. in Marianen.19. Maij* 1648. per hæc verba *Sac. Congregatio cenſuit.non dari appellationem à declaratione Epiſcopi, circa quem gaudere debere immunitate Eccleſiaſtica, & ideò Epiſcopum vti poſſe remedijs à Sacris Canonibus, & conſtitutionibus Apoſtolicis permiſſis, oretenus tamen cum Agente iuxtà mentem.*

20 Abſolutio verò ab excommunicatione dari non debet, niſi pars læſa fuerit vocata pro ſatiſfactione ſua, ſi ad inſtantiam partis fuerit lata excommunicatio, & ſic præuia eiuſdem partis ſatisſactione, niſi periculum eſſet in mora, nam tunc eſt danda abſolutio abſque partis citatione, vt copioſè alijs congeſtis docet *Bellet. diſquiſit. cleric.part.1.tit.de fauor. cleric.canon. §.5.num. 41. Ricciul.de iure perſonar.lib.4. cap.70. num. 1. & 2. & 12. Ric. in prax.reſol.part.2.reſol.15.num.1. & 3.*

21 Sed ſi pro contumacia quis fuerit excommunicatus, tunc ille abſolui poteſt præſtita cautione de ſatisfaciendo, *cap.ex parte 1.de verb. ſignif. Sayr.in theſaur caſ.conſcien. de cenſur. lib.2.cap. 18. num.14. Ricciul.de iure perſon.cap.70.nu.11. Bellet. diſquiſit.Cleric.part.1.tit.de fauor.Cleric. canon.§.5.*
22 *num.43.& 44.*vbi quod idem dicendum ſit quando offenſa ſit dubia per textum *in cap. ex parte 1. cap. venerabilibus §. 1. de ſenten. excommun. in 6. Sayr.de cenſur. lib.2.cap.18. num.16.*

23 Quod ſi excommunicatus pro manifeſta offenſa, aut pro dubia non poſſet ſatisfacere, aut præſtare ſufficientem cautionem, tunc ſatis erit ſi iuratoriam tantum præſtet cautionem, vt ex Couar. tradit *Bellet.diſquiſit.Cleric.part.1.tit.de fauor. Cleric.canon.§.5.num.45.*

24 Excommunicatus verò ad tempus præſtitutum, puta donec ſatisfecerit elapſo tempore indiget abſolutione, *gloſ.in Clement.1. in verbo donec de decim. Abb.in cap. cum. deſideres num. 2. de ſenten.excommun.& in cap.1.nu.6.de Iud. vbi etiam Ripa Couar.in cap.Alma Mater.part.1.cap.11. nu.5. de ſenten.excom. in 6. Ricciul.de iure perſonar.25. lib. 4.cap.65.nu.25. & 27.* vbi idem dicendum de ſuſpenſo, & ſimiliter interdicto *cap.quamquam in fin. de cenſib.in 6. Bellet. diſquiſit. Cleric. part. 1. tit. de fauor.Cleric.canon.§.5.num.53.*

26 Contrarium quod in ſuſpenſo, & interdicto, donec ſatisfecerit, ſecuta ſatisfactione non ſit neceſſaria abſolutio, ſed ſufficiat declaratio ſuper ſatisfactione docent *Ricciul.de delictis, & pœnis quæſt. 18.num.39.verſ.& ſi contumax.*

27 Poteſt tamen Epiſcopus in abſolutione ab excommunicatione imponere abſoluendo pœnam pecuniariam locis pijs applicandam, *Sayr.de catholic.inſtit.tit.27.num. 50. Bellet. diſquiſit. Cleric. part.1.tit.de fauor.Cleric.canon.§.5.num.50.*

PRÆNESTINA CENSVS.

ARGVMENTVM.

Eccleſia ſi contrahat cum minoribus, vel mulieribus non ſunt neceſſatiæ ſolemnitates ſtatutariæ, priuilegiatus vero quando agit cum æquè priuilegiato potior eſt cauſa illius, qui agit de damno euitando, & counenitur, rectè tunc opponit de defectu ſolemnitatum ſtatuti, an autem hoc caſu teneatur ad reſtitutionem receprorum, & an Vniuerſitates, & Barones poſſint condere ſtatuta ampliſſimè declaratur.

SVMMARIVM.

1 Eccleſia ſi contrahat cum minore, & muliere nou ſnot neceſſasiæ ſolemoitates ſtatnii. Contsarium num.4.
Limit. quod quiagit de damno euitando, & conuenitur poſſit opponese de defectu ſolemoitatum. nu. 2. Limit.2. vt in nom.3.

5 Statutum Vrbis psopter Summi Pontificis eoufiſmationem compsehendit perſonas Eccleſiaſticas, Collegia, & Conuentus Religioſosum.

6 Vbi adeſt ſtatutum particolare non attenditur ſtatutum Ciuitatis dominantis, & num.7.

8 Eccleſiaſtici vti poſſunt ſtatotis Laicosum actiuè ad eorum fauorem, non autem e contra.

9 Statuium Laicorum nihil diſponere poteſt, quoad ioramentum, oee poteſt comprehendere contsactus iuratoe.

10 Statutum Vsbis comprehendit loca, Ciuitates, & perſonas diſtrictualce.

11 Obligatio mulietis da iure commoni ioramento vallato ſubſtinetur.

12 Quilibet populus etiam non liber poteſt facere ſibi ſtatutum.
Contra tamen ius commune populi ſubiecti Sedi Apoſtolicę non poſſunt condere ſtatuta abſque confirmatione Apoſtolica, ibidem.

13 Bato recognoicens ſoperiorem noo poteſt ſtatuera contra ius commune, nec huiuſmodi ſtatuta confirmare. 14. Poteſt tamen ad publicam vtilitatem præter ius ſtatuere, num.15.

16 Legatus de Latere non poteſt ſtatuere cootra ius communa, neque Vicasius perpetuus recognoſcens ſupersiorem. num.17.

16 Coufirmatio Apoſtolica ſtatuti cutſu 30. annosum præſumitur, etiam non data ſcientia Papæ. num. 19.
Limit. vt dicta coofirmatio præſumatur tantum in ſorma communi, 20. ſecus autem ſi ſtatutū diſponat contra ius commune eum exigat confirmationem in forma ſpecifica, 21. quæ debet eſſe expseſſa, & non præſumpta. nu.22.

23 Præſumptio confirmationis ſtatuti contra ius commune ceſſat, ſi noo probatur obſeruantia eum ſcientia Papæ. præcipuè attento decreto irritante in Aegidiana, & confirmatione Pauli III. nu.24

25 Præſumptio confirmationis Apoſtolicæ remanet ſublata per Conſt. Vrbani VIII.

26 Statota contra ius ſernari non debent io vim conſuetudinis.

27 Minoris contsactus nullus defectu ſolemnitatum, de quo donec opponatur dicitur eſſe io implicito ſtatu validitatis, & tenetus ad ſolutionem fructuum pura Cenſue.

28 Minos, vel mulier impugnans contsactum ex capite nullitatis tenetur ad reſtitutionem receptorum.

29 Limit. ſi contraxerit non ſeruatis ſolemnitatibus ſtatuti, niſi ſit effecta locupletior, & oum.30.

31 Et locupletior dicitur facta, ſi pecunias recipit.

32 Vbi agitus de reſtitutione receptorum magis debet præualere æquitas, quam apices iuris.

33 Et conueniri poſſunt minores, & mulieres ex æquitate legis naturalis, ſi oon ex contractu nullo.

34 Et quando ceſſat præſumptio fraudis, & doli minor, ciuiliter, & naturaliter obligatus, licet non fuerint adhibitæ ſolemnitates.

35 Minor enormiſſimæ læſus, vel contrahens abſque ſolemnitatibus, quamuis renunciauerit cum iuramento beneficio minoris ætatis, ſtatuti, legum, auxilijs, & poteſt venire contra propriam renunciationem.
Et eadem facilitate, qua inducitur ad contrahendum eadem quoqde inducitur ad renunciandum priuilegijs minoribus, & mulieribus competentibus. ibidem.

DECISIO XCVII.

DIſcuſſo dubio ſuper ſubſiſtentia vnius annui perpetui Ceuſus aliàs impoſiti à Felice Trolij ad fauorem Capellæ, ſeu Rectoris pro tempore Sanctæ Mariæ Magdalenæ, reſpondendum cenſui pro nullitate eiuſdem Cenſus, ipſam tamen Felicem teneri ad reſtituendam ſummam receptam, & vlterius ad ſolutionem fructuum decurſorum vſque ad diem motæ litis, ſeù declaratæ, & acceptatæ nullitatis.

Nullitas deducebatur, quia in huiuſmodi Cenſus impoſitione non fuerunt ſeruatæ ſolemnitates ſtatuti *Vrbis lib. 1. cap.* 151. requiſitæ in contractibus mulierum, & minorum, iu nihilo
1 refragante, quod Cenſus fuerit impoſitus ad fauorem Capellæ Sanctæ Marghatitæ, & ſic in contractu mulieris priuilegiatæ cum Capella, ſeù Eccleſia æquè priuilegiata, in quo non exiguntur ſolemnitates ſtatutariæ, iuxta *Verall. decis. 172. num. 9. & decis. 194. par. 3. quam Veralli* opinionem pro conſtanti retinendam eſſe dixit *Rota decis. 190. num. 27. & 28. par. 6. recent. prout etiam ſecuta fuit decis. 461. num. 11. par. 1. pariter recent. & in Toletana Pecuniaria 26. Ianuarij* 1590. *coram Comitulo, & in Romana Dotis 29. May* 1602. *coram Ortembergo, & comprobat Cephal. conſil.* 109. *n.* 108. *Grann. theorem. 25. num. 37. Cabal. conſil.* 180. *nu.* 11. *par. 1. cum alijs allegatis per Rota decis.* 610. *num.* 10. *par. 4. to. 2. recent.*

2 Quoniam viſum fuit in caſu præſenti intrare limitationem, quod quando agitur inter æquè priuilegiatos potior ſit cauſa illius, qui agit de damno euitando, & conuenitur, nam tunc conuentus rectè opponit de defectu ſolemnitatum ſtatuti, *Lambertengh de contract. minor. ad fin. n.* 125. *latè Picus ad ſtatut. Vrbis gloſſ. 7. num.* 83. qui plures caſus diſtinguit *Gregor. XV. decis. 164. num. 6. vbi Beltram. in addit. num. 12. & decis. 473. nu. 13. &* 14.
3 vbi quod regula non procedat, quando vnus tractat de lucro captando, alter de damno euitando, vel quando vterque agit de damno euitando alter tamen conuenitur, quia tunc potior eſt cauſa eius, qui conuenitur *Rota decis. 282. num. 10. par. 4. diuerſ. & decis. 218. num. 6. par. 2.* & in puncto contractus initi inter minorem, & Eccleſiam, *Rota decis. 190. num. 29. & 30. par. 6. decis. 610. n. 11. par. 4. tom. 3. recent.*

4 Quinimmó quod huiuſmodi ſtatutum obliget etiam perſonas Eccleſiaſticas propter Summi Pontificis confirmationem, comprobat *Picus ad ſtatut. Vrbis gloſſ. 7. num.* 81. *& dixit Rota in Tuſculana Donationis 19. Ianuary 1633. coram Motmanno poſt Tamburin. de iure Abbatis decis. 28. num. 3. iuxta generaliter tradita in decis. 452. in princ. par. 1. diuerſorum, Seraph. decis. 1170. num. 3. Fenzon. ad ſtatut. Vrbis in cap. 149. num. 21. Caualer. decis. 616. num.* 3.
5 vbi quod comprehendat etiam Collegia, & Conuentus Religioſorum etiamſi ſint perſonæ fictæ,

Rota

Rota deciſ.240.num.1.& deciſ.104.nu.1.& deciſ.98. num.1.par.3.recent.

6 Nec prædictis reſiſtit, quod huiuſmodi Cenſus
contractus celebratus fuerit ſeruatis ſolemnitati-
bus requiſitis à ſtatuto municipali Terræ Paliani
exigente tantum pro actus validitate præſentiam
& conſenſum duorum proximiorum, ac proinde
non ſit attendendum ſtatutum Vrbis, dummodò
adeſt ſtatutum particulare, *Rota deciſ.330.num.3.
par.2.diuerſ.deciſ.378. num.6. par.4. tom.2.recent.&
deciſ.538.num.20.coram Buratto*, ſiquidem quando
7 Ciuitas ſubiecta non habet particulare ſtatu-
tum recurrendum ſit ad ſtatutum Ciuitatis do-
minantis, *Roman.conſil.218. Soccin.conſil.81.lib.1.
Adden.ad Buratt.deciſ.834.nu.15.Seraph.deciſ.1161.
num.2.*

Et conſequenter non videatur dictam Felicem
opponere poſſe de defectu ſolemnitatum ſtatuti,
vtpotè quia eadem Felix vti ſubdita ſubiacet, &
8 ligatur ſtatuto propriæ patriæ, & Clerici, & Ec-
cleſia, cum qua contraxit vti poſsint ſtatutis, &
priuilegijs Laicorum actiuè, & ad eorum fauo-
rem, non autem è contra *gloſſ.in cap.quæcunque in
verſ.nouit.de Iud.Abb.in cap.conſtitutus nu.4. de re-
ſtit.in integr.Honded.conſ.20.n.2.lib.1. Crauett.con-
ſil.401.n.6.l.1.Molpheſ.in conſuet.Neapol.to.1 pa.2.
quæſt.7.num.41.& tom.2.conſuet.23.numer.7. Diana
reſol.moral.par.3.tract.1.de immun.reſol.43.ante fin.
Vinc.de Franch.deciſ.283.num.5.*

9 Non enim obſtat obiectum, quia dictum ſta-
tutum non eſt aptum comprehendere contractus
iuratos, cum Laicorum poteſtas nihil diſponere
poſsit quoad iuramentum, vt in ſimili ſtatuto
conſuluit *Aldobrand.conſil.8.num.52.lib.1. Bart.in
l.omnes populi num.25.ff.de iuſt.& iur.Alex.conſ.27.
num.7.lib.1.& dixit Rota deciſ.44.num.4.coram Bu-
ratt.& deciſ. 953. num. 11. coram Amat. Dunozet.
tom.2.*

10 Vnde ſibi locum vindicat ſtatutum Vrbis, à
quo annullantur contractus celebrati non adhi-
bitis præſcriptis ſolemnitatibus etiamſi iuramen-
to firmari exiſtant, ex quo iuramentum dolo, &
metu extortum præſumatur, & conſequenter po-
teſt Felix, quæ conuenitur, & agit de damno
euitando opponere de defectu ſolemnitatum ex
ſuperiùs deductis, vtpotè quia de quibus non
diſponit, nec defectu poteſtatis diſponere poteſt
ſtatutum municipale, bene recurri poteſt ad ſta-
tutum Vrbis, quod comprehendit Ciuitates, lo-
ca, & perſonas in diſtrictu, *Seraph. deciſ. 1161.
per totam, Caualer.deciſ.616.num.2.* & hoc eſſe de
iure ciuili tradit *Roman. conſil.218. & Soccin.con-
ſil.81.lib.1.*

11 Quod fuſiùs comprobatur, quia præfatum ſta-
tutum eſt contra ius commune, cuius vigore mu-
lieris obligatio iuramento vallata ſubſtinetur,
præcipuè de iure canonico, non obſtante *Auth.ſi
qua mulier C.ad Velleian.ex gloſſ.communiter recepta
in cap.ex reſcripto de iure iuran. Curt.Iun. conſil.47.
num.2.& 5.par.1.Burſat.conſil.56.num.15.lib.1.Se-
raph.de iuram.priuil.118.num.4.Theſaur.deciſ.223.
num.10.Afflict.deciſ.311.num.4. Rota deciſ.363.nu-
mer.3.coram Greg.XV. & in Fulginaten. Pecuniaria
25.Iunij 1621. coram Manzanedo deciſ. 91. num.2.
poſt Gilian. ad ſtatut.Peruſin.& deciſ.100. nu.2. poſt
Zacch.de obligat. Cameral. & in Romana Societatis
Officij 4. Februarij 1602. coram Penia poſt Marcheſ.
de commiſſ.tom.1.fol.911. num.4. ſub verſ.& hæc lo-
cum habent, & deciſ.171.num.10.poſt Pacif.de Salu.
interdict.deciſ.775.nu.6.& 7.par.2.& deciſ.88.nu.7.
par.6.recent.*

12 Ac proinde redditur nullius roboris, & mo-
menti, quia licet quilibet populus etiam non li-
ber poſsit facere ſibi ſtatum, *Natta conſil.12.n.1.
Coler.de proceſſ.execut. par.1.cap.1. num.13. & 14.*
Tamen contra ius commune Communitates, &
Populi ſubiecti Sedi Apoſtolicæ non poſſunt con-
dere huiuſmodi ſtatuta abſque auctoritate, ſeu
confirmatione Pontificis, & condita non valent,
*Bald.in l.omnes populi num.6.col.2.verſ.præterea nul-
lus de iuſt.& iur.& conſil.407. num.2.lib.2.Surd.con-
ſil.48.num.9.lib.1.Gratian.diſcept.245. num.37. di-
ſcept.300.à nu.48.vſque ad fin. & diſcept.469.n.13.
& 16. & 17.* vbi quod res ſit ſine difficultate
ſtante *Conſtitutione Aegidiana lib.2.cap.36.* quæ fuit
extenſa *per Paulum III.* ad totum ſtatum Eccle-
ſiaſticum *Ferentil.ad Buratt.deciſ.758. num.13. Po-
ſtius reſol.130. num.24. Honded. conſil 13. num.17.
lib.2.Greg.XV.deciſ.207.num.1. vbi Adden. nu.14.
Seraph.deciſ.1004.num.8. Merlin.deciſ 09.ſub nu.1.
& 4.Penia deciſ.35.num.13.& deciſ.495.nu.4. Rota
deciſ.536.num.1.& deciſ.580. num.1. 2. & 4. par.1.
diuerſ.deciſ.373.num.1.par.3.deciſ 177.n.55.par.5.
tom. 1.* & in puncto *ſimilis ſtatuti Terræ Poli. de-
ciſ.540.num.9.par.5.tom 2.deciſ. 227. num.1. par.7.
recent.& in Corduben. Dimidia portionis 30. Ianua-
rij 1634. §.reſpectu vero circa med.coram Melzio.*

13 Prout nec etiam Barones, & Domini in tem-
poralibus Ciuitatum, & locorum recognoſcen-
tes ſuperiorem, & non omnino liberi poſſunt ſta-
tuere coarctando libertatem ſubditorum contra
ius commune, *Cacetalup.in l.omnes populi quæſt. 4.
in princ.ff.de iuſt.& iur.Soccin.conſil.272.nu.8 lib.2.
Gratian.diſcept.245.nu.46.* Neque eiſdem permit-
14 titur confirmatio ſimilium ſtatutorum contra
ius commune, *Gratian.diſcept.245. num.45.& diſ-
ſcept.469.num.20.*

15 Siquidem ſolum permittitur Baroni, & Domi-
no in temporalibus facere in ſuo dominio pro-
clamata, Ordinationes, & ſtatuta ex iuſta cau-
ſa, & propter publicam vtilitatem, iuſta tamen,
& honeſta, ac præter ius, non autem contra ius,
*Bart.in l.omnes populi num.8.verſ.aut quæris de alijs
ff.de iuſt.& iur.ibique Crot. num.32. Curt.iun.in l.1.
num.18.ff.quod quiſque iur. Bald. conſil. 459. in fin.
vol.2.Aym.conſil.314. num.1. Alex.in l.nemo poteſt,
num.4. de legat.1. Rota deciſ.427. num.2. coram Bu-
ratto.*

16 Quinimmò neque Legatus de Latere poteſt
ſtatuere contra ius commune, nec huiuſmodi
ſtatuta confirmare, *gloſſ.in cap. fin. in verb. figura
de hæret.in 6. quam ſingularem dicit Imol.in l.ex duo-
bus 34.§.fin.num 7.verſ.tu adde ff.de vulgar. & pu-
pillar.Gratian.diſcept.300. num.50.tom.2.& diſcept.
245.num.47.& diſcept.469.num.20.Rota deciſ.780.
num.7. par.1. diuerſ.* & de Vicario perpetuo reco-
17 gnoſcente ſuperiorem, quod neque poſsit ſta-
tuere contra ius commune, ſicut nec poteſt Præ-
fectus Prætorius, *l.2.C.de offic.Præfect.Prætor.Rota
deciſ.6.num.6.coram Buratto.*

18 Nec infringit quod in Terris Eccleſiæ curſu
30.annorum præſumatur confirmatio Apoſtolica
ſtatu-

ſtatuti *Adden. ad Greg. XV. deciſ. 354. num. 18. Rota deciſ. 671. num. 1. et deciſ. 792. num. 1. coram Seraph. deciſ. 45. num. 8. coram Buratto deciſ. 56. num. 2. coram Durano deciſ. 202. nu. 5. deciſ. 107. nu. 24. par. 7. recent. et deciſ. 193. num. 14 poſt Merlin. de legit. et in Interamnen. vſusfructus 18. Iunij 1649. §. nec facit coram Celſo adnotata per DD. in cap. illud de præſumpt. et*
19 *in cap. ſicut de re indic.* etiam non data ſcientia Papæ *Seraph. deciſ. 497. num. 2.*

20 Quia huiuſmodi confirmatio Apoſtolica, quæ ex curſu temporis inducitur præſumitur tantum in forma communi, *Rota deciſ. 6. num. 4. coram Buratto, et deciſ. 780. ſub num. 5. par. 1. diuerſ.* quæ non
21 poteſt comprehendere ſtatutum diſponens contra ius commune tamquam iniuſtum, quod propterea exigit confirmationem in forma ſpecifica, *Pariſ. conſil. 19. num. 14. lib. 1. et magiſtraliter dixit Rota dicta deciſ. 780. num. 6. par. 1. et deciſ. 103. numer. 12. par. 2. diuerſ. et coram Buratto deciſ. 6. numer. 5.*

22 Hinc eſt, quod requiratur expreſſa confirmatio, nec ſufficit, aut ſuffragatur præſumpta etiam ex lapſu 30. annorum, vt docet *Beltram. in addit. ad Greg. XV. deciſ. 267. num. 15. poſt princ.*

23 Præcipuè ſi non probetur obſeruantia cum ſcientia Papæ, ſine qua in ſtatutis contra ius commune ceſſat præſumptio confirmationis, *Alex. conſil 8. num. 9. lib. 3. Menoch. lib. 3. præſumpt. 13. numer. 70. et 71. Afflict. deciſ. 108. num. 8. Buratt. deciſ. 6. num. 2.*

24 Tum quia repugnat decretum irritans adiectum in Aegidiana *lib. 2. cap. 36.* declaráte ipſo iure nulla ſtatuta, quæ per Rectorem Prouinciæ publico Inſtrumento approbata non apparent, & in confirmatione Pauli III. ad tradita per *DD. in cap. cum de beneficio de præben. in 6. Gabr. in tit. de clauſ. concluſ. 3. num. 40. & 44. Buratt. deciſ. 6. nu. 3.*

25 Tum quia refugium præſumptæ confirmationis remanet hodie ſublatum ex Conſtitutione Vrbani VIII. præſeruatiua iurium Eccleſiæ edita de anno 1641. ſub die 5. Iunij, qua quæcumque præſumptæ confirmationes, & obſeruantiæ, ac beneplacita Apoſtolica ex temporis curſu deducta iure optimo fuerunt reiecta, & reprobata, vt dixit *Rota in Corduben. Dimidiæ Portionis 20. Iunij 1653. §. nec aliqua confirmatio, verſ. dicitur etiam coram Meltio*, vbi aliæ Deciſiones allegantur.

26 Neque huiuſmodi ſtatuta ſeruari debent in vim conſuetudinis, ſiquidem quando conſuetudo eſt contra ius commune, non eſt attendenda, nec ſeruanda ſine confirmatione Pontificis, vel Principis Supremi, ſine quorum confirmatione, ſicut non valet ſtatutum, & condi nequit, ita nec etiam conſuetudo, aut obſeruantia induci poteſt; nam quod fieri expreſsè prohibetur, nec tacitè licitum eſſe debet, & cum conſuetudo æquiparetur ſtatutis, ideo cum militet eadem ratio idem ius ſtatui debet *iuxta notata in l. de quibus ff. de legibus, Bald. in l. 2. num. 3. Cod. quæ ſit longa conſuetud. Alex. conſil. 173. num. 12. lib. 6. & ita concludit Omoiom. ſuper inſtit. §. ex non ſcripto de iure natur. & firmauit Rota deciſ. 177. num. 54. 55. & 56. par. 5. tom. 1. recent. & deciſ. 497. num. 2. coram Cavaler. & in Corduben. Dimidiæ Portionis 20. Iunij 1653. §. nec aliqua confirmatio verſ. accedit quod verſamur coram Meltio.*

27 Quod vero præfata felix teneatur ad ſolutionem fructuum Cenſus decurſorum vſq; ad diem motæ litis, patet, quia Muliere volente, & tacente tenet contractus nulliter geſtus, & propterea debentur fructus Cenſus, pro tempore quo habuit implicitum ſtatum validitatis, & ſic ante oppoſitionem de nullitate, modo tantum obiecta ab eadem fælice, *Gratia diſcept. 559. num. 64. Rot. deciſ. 29. num. 5. poſt Cenc. de cenſib. & clarius in noſtris terminis deciſ. 119. num. 25. & 27. par. 7. & deciſ. 41. nu. 26. par. 6. & deciſ. 378. nu. 19. par. 9. tom. 2. recent.*

28 Pro vt etiam viſum fuit teneri ad reſtitutionem receptorum, quia mulier, vel minor impugnans contractũ à ſe geſtum ex capite nullitatis non eſt audiendus, niſi prius reſtituat, id quod ex contractu accepit, & cum effectu ad eius manus peruenit, late *Odd. de reſtit. in integr. qu. 47. art. 3. n. 1. & 2. Gratia diſcept. 555. num. 25. Rot. deciſ. 111. in fin. par. 1. diuerſ. & deciſ. 464. poſt Cenc. de cenſib ſecundum nouam impreſſionem, & ſecundum veterem poſt addit. deciſ. 141. num. 26. cum alijs à me allegatis in dec. 15. Adnot. 6. n. 1. 2. & 3.*

29 Nec aduerſatur, quod minor, vel Mulier non teneatur ad pretij, ſeù receptorum reſtitutionem ſi contraxerit non ſeruatis ſolemnitatibus ſtatutarijs niſi quatenus ſit effecta locupletior, *l. ſi fundus §. fin. ff. de reb. eorum vt egregiè notat Bald. conſ. 285. verſ. nec aliter vol. 3. ex cumulatis per Ruin. iun. conſ. 5. num. 76.* etenim quando minor, vel mu-
30 lier efficitur locupletior actus ſaltem valet de iure gentium, quia habet voluntatem, & conſenſum partium, licet non ſit ſeruata forma à iure poſitiuo, vt late comprobat *Rot. dec. 18. per totam coram Durano.*

31 Quia cum doceatur præfatam Mulierem cum effectu recipiſſe, & ad ſe traxiſſe pecuniam in cenſus emptionem ſolutam, vtique dicitur effecta locupletior, & ex huiuſmodi actu iuſtificatur quoque verſio in eius vtilitatem, ac proinde eſt locus reſtitutioni receptorum ob præſumptam locupletationem, etiam ſi agatur ad nullitatem contractus, *Gratian. diſcept. 555. num. 30. & 31. Couar. var. reſol. lib. 2. cap. 17. num. 3. Bocac. ad conſtit. March. gloſ. 8. nu. 52. Ferentil. in addit. ad Burat. deciſ. 814. n. 5. Rot. dec. 31. n. 1. & 2. poſt Pic. ad Stat. Vrbis.*

32 Tum etiam quia huiuſmodi cenſus celebratus fuit bona fide, ſeruatis ſolemnitatibus ſtatuti loci. ſub credulitate quod ſufficerent ad eius ſubſiſtentiam, ac proinde non debet retorqueri in damnum ipſius Capellæ, etenim vbi agitur de reſtitutione receptorum, magis debet præualere æquitas, quam apices iuris, quia nemo debet locupletari cum iactura alterius, *Odd. de reſtit. in integ. quæſt. 47. artic. 4. num. 20. verſ. ſecundo hac ratione, Fenſon. ad Statut. Vrbis in cap. 151. inſpect. 3. n. 13. & 27. fol. mihi 421. Rot. dec. 62. n. 1. poſt Picum ad Statut. Vrbis.*

33 Ex contractu igitur nullo defectu ſolemnitatum mulieres, & minores tenentur, & conueniri poſſunt ex æquitate legis naturalis, & alia actione ex lege, ſi non ex contractu nullo, ex quo ex eodem nulla actio oriatur, vt alijs congeſtis ſubdit *Fenſon. ad Statut. Vrbis in cap. 151. numer. 15. fol. 419.*

34 Vlte-

Digitized by Google

34 Vlterius quia obiectum procedit attenta præſumptione fraudis, & doli, quæ in præſenti caſu ceſſat ex pluribus circumſtantijs, quod nempe dicta felix tempore contractus erat maior, & fœmina ſagax, & Capellanus emptor cenſus nomine Capellæ Presbyter, Canonicus bonæ conditionis, & famę adeo vt attenta conditione venditricis, & emptoris, & ſubſecuta ſolutione fructuum cenſus per multorum annorum curſum abſque vlla controuerſia, doli, & fraudis excluſio probetur, vt bene in noſtris fere terminis dixit *Rot.deciſ.119.num.7.& pluribus ſequen.par.7. recen.ex Bald.in conſ.63.in fin.vol.3.& dec.478.n.9 par.4.tom.2.recen.*

35 Quibus non obſtat quod dicta felix cum iuramento renunciauerit beneficio ſtatuti Vrbis, omnibuſque alijs legum auxilijs, quo caſu nec mulier, nec minor poteſt contra proprium iuramentum venire, quia eadem facilitate, qua quis fuit inductus ad contrahendum, eadem præſumitur inductus ad renunciandum, præſertim, quia dicta verba potius apponi ſolent de ſtylo Notariorum quam de præmeditata voluntate partiū, quæ tamen ſe in aliquo decipi non putant, & propterea non obſtante dicta renunciatione, mulierem poſſe contractum impugnare ob defectum ſolemnitatum, alias ſtatutum eluſorium redderetur, tenuerunt *Cagnol.in l.ſi quis maior num. 38. de tranſact. Corn. conſ. 288. num.15. in fin. vol.3. Crauet.conſ.192.num.10.Curt.iun.conſ.13. num. 9.* quos refert, & ſequitur *Rot.deciſ.318.à n.2. vſque ad 8.par.4.tom.2.& dec.610.n 13.& 14.ead. par.4. tom.3.rec.& dec.729.par.4.diuerſ.*

SVMMARIVM.

1 Confirmatio ſtatuti in dubio præſumitur in forma communi.
2 Confirmatio ſtatuti in forma communi non extenditur ad ſtatuta contra ius commune, & n.6.& 7.Limit.vt n.8.
3 Ex clauſula dummodo licita redditur in forma communi, & num.4.
5 Confirmatio in forma communi nihil de nouo tribuit.
8 Statutum habens fomentum rationis eſt ſeruandum licet ſit contra ius commune, & in forma communi tantum à Papa fuerit confirmatum.
9 Statutum excluſiuum fœminarum eſt ſeruandum licet ſit contra ius commune, & confirmatum in forma communi.
10 Non eſt odioſum odio irrationabili, nec in fœminarum odium editum, ſed ad conſeruationem familiarum 11.
12 Lim. procedere quando fœminæ excluduntur a deſcendentibus maſculis ſecus ſi à remotiſſimis agnatis.
13 Confirmatio in forma communi non ſufficit, ſi ſtatutum ſit contra ius, & non habeat motiuum æquitatis, aut publicæ vtilitatis.
14 Confirmatio in forma communi parum, aut nihil operatur.
15 Dicitur in forma ſpecifica ſi fuerit inſertus tenor, vel ſaltem ſubſtantia rei, ſeu ſtatuti confirmati.
16 Nec ſufficit Clauſula ex certa ſcientia in confirmatione inſerta ſi non conſtat Principem informatum fuiſſe.
17 Ad hoc vt ſit in forma ſpecifica requiritur vt totum factum ſit Principi narratum, Contrarium 18. & præcipue ſi adſit Clauſula Quorum tenores 19.
19 Clauſula quorum tenores quid operatur.
20 Confirmatio dicitur ex certa ſcientia, ſi præcedat citatio partis, limit. vt n.21.& 22.
23 Confirmatio ex certa ſcientia procedit quo ad ea quæ ſunt iuris, non quo ad factum.
24 Nihil operatur, quando Princeps ignorauit rem confirmatam fuiſſe antiquatam.
25 In dubio confirmatio præſumitur ex certa ſcientia.
26 Confirmatio Apoſtolica non ſupplet defectum poteſtatis.
27 Clauſula ex certa ſcientia in confirmatione Apoſtolica adiecta operatur circa ea, quæ ſunt iuris, & non facti Declara, vt n.28.
29 Confirmatio ex defectu intentionis corruit licet reſcriptum fuerit motu proprio, & n.39.40.
30 Confirmatio ſtatuti amplis verbis concepta habet vim nouę legis.
31 Non operatur vltra voluntatem ligislatoris.
32 Nec egreditur confines confirmati, nec extendit, ſed tantum roborat 33.
34 Non extenditur ad ſtatutum emanatum pro declaratione alterius.
35 Comprehendit omnes alios caſus, ſi aliquos tantum excipiat.
36 Non cenſetur derogare iuri canonico ſi non fuerit expreſſum in confirmatione non obſtante Clauſula ex certa ſcientia 37.
38 Statuta laicalia ad hoc vt in vim confirmationis Apoſtolicæ ligent Clericos debent de illis facere expreſſam mentionem.
41 Clauſula dummodo licita, & honeſta in confirmatione appoſita referri poteſt ad alias qualitates ibi non expreſſas.
42 Et dicta Clauſula circa ea, quæ Papa ſciuit ſtat cauſatiue & non conditionaliter, præcipue ſi fuerit inſertus tenor alias ſtat conditionaliter 43.
44 Et quando fuit expreſſus tenor dicta Clauſula reddit gratiam in forma ſpecifica.

ADNOTATIO I.

Confirmatio ſtatuti ex certa ſcientia in forma communi, & in forma ſpecifica an, & quando inducatur.

1 2 CONfirmatio ſtatuti in dubio præſumitur in forma communi, quæ tamquam generalis, non extenditur ad ſtatuta niſi quatenus iuſta, & honeſta ſint, & non contra ius cōmune, *Gratia diſcept.forenſ.cap.245.n.39.tom.2.Burat. deciſ.6.n.4.Rot.dec.780.n.5.par.1.diuerſ.*

3 Immo ſi in confirmatione adiecta fuerit clauſula *dummodo, licita*, ipſa confirmatio redditur in forma communi, *Rot.deciſ.1198.num.7. coram Seraph.& deciſ.222.num.1.coram Mantica*, quia
4 attenta dicta clauſula dici non poteſt Papam habuiſſe notitiam veram rei confirmatæ, ſed potius ignoraſſe, *Mareſcot.var.reſol.lib.2.cap.47. num.1.*

5 Hæc autem confirmatio in forma communi nihil de nouo tribuit, nullumque defectum ſeù obſtaculum tollit, *cap.1.vbi gloſ.2.cap.cum dilecta, cap.examinata de confirmat.vtil.vel inutil. Mandoſ. in reg.22.quæſt.10.num.2.& de Signatura gratia tit. de confirmat.in fin. Molin.de primogenit.lib.2. cap.7. num.3.Gonzal.ad reg.8.Cancel.gloſ.45.§.1.nu.76.*

6 Nec comprehendit ſtatutum contra ius commune tamquam iniuſtum, *Pariſ.conſ.19. num.14.*
7 *lib.1.Burat.deciſ.6.num.5.*& ratio eſt quia confirmatio generalis, & in forma communi non trahitur ad ſtatuta illicita, & inhoneſta, *Bart in l.1. num.1.verſ. generali C. de monipol. Caccialup. in l. omnes populi num.12.ff.de iuſt.& iur. Dec.conſ. 17. num.2.poſt med.verſ. nam in generali confirmatione late Pariſ.conſ.19. num.14. lib.1.conſ.33. num.53. lib.3.& conſ.107.num.6.& 7.lib.3.Rot. deciſ. 780. num.6.par.1.diuerſ.& dec.84. num.7. vſque ad 10. par.7.recen.*

8 Si

8 Si tamen ſtatutum habeat fomentũ rationis, & publicæ vtilitatis, vt ſcilicet fraudibus obuietur eſt ſeruandum, licet ſit contra, vel præter ius ſtante confirmatione Summi Pontificis, licet in forma communi, *Rot. deciſ. 510. num. 9. par. 4. diuerſ. & deciſ. 51. num. 10. verſ. quæ confirmatio par. 1. & deciſ. 227. num. 22. & 23. par. 7. recen.* vbi aliæ deciſiones allegantur.

9 Hinc eſt quod ſtatutum excluſiuum fœminarũ ſufficit ſi ſit confirmatum in forma communi, licet ſit contra iuris communis diſpoſitionem, nempe contra textum *in l. maximum vitium C. de liber. præter. Gratian. diſcept. 300. n. 55. tom. 2. Rot. dec. 780. n. 4. & 5. par. 1. diuerſ.*

10 Non tamen dicitur odioſum odio irrationabili iuxta magis veram, & communem opinionem, quam ſequitur *Rot.* vt reſtatur in *deciſ. 452. num. 38. & 39. par. 5. tom. 2. recent.* vbi aliæ referuntur.

11 Etenim mens ſtatuentium fuit reſpicere vtilitatem publicam, in qua ſtatuti diſpoſitio fundatur, nempè in motiuo conſeruandi agnationem maſculorum, & principaliter, ac primario non intendit excluſionem fœminarum, nec in earum odium cenſetur promulgatum, ſed in fauorem familiarum, quæ diuitiarum præſidio deſtitutæ ſordeſcunt, quod conſiderari debet, ad effectum iudicandi an aliquid ſit odioſum, vel fauorabile iuxta textum *in l. qui exceptionem ff. de condit. indeb. Altograd. conſ. 141. num. 10. lib. 7. Surd. conſ. 133. num. 6 Iacob. Mynſ. centur. 3. obſer. 26. n. 2. Gratian. diſcept. 449. num. 23. Adden. ad Burat. dec. 6. num. 15. Caputaquen. dec. 15. num. 6. par. 2. Rot. deciſ. 117. num. 1. par. 1. diuerſ. deciſ. 51. par. & deciſ. 177. num. 0. par. 5. tom. 1. recen.* vbi *num. 7.* pluribus comprobat huiuſmodi ſtatutum eſſe fauorabile, *Brun. de ſtatut. art. 8. n. 137.* hinc eſt quod exuberet confirmatio in forma communi.

12 Limit. ſupradicta procedere quando fœminæ excluduntur per municipalem diſpoſitionem à deſcendentibus maſculis, ſecus vero à tranſuerſalibus, vnde ſi ſtatutum excludat fœminas ſtantibus etiam remotiſſimis agnatis, ex quo vocet proximiores in gradu conſanguinitatis, reputatur de iure communi iniuſtum, & inhoneſtum, & conſequenter redditur odioſum odio irrationabili, ac proinde non ſuffragatur confirmatio cũ clauſula quatenus iuſta, & rationabilia vt comprobat *Rot deciſ. 80. num. 6. 7. & 8. par. 1. diuerſ. & late deducit Corn. conſ. 97. ſub num. 4. & 5. lib. 3.*

13 Quando enim ſtatuta ſunt contra ius commune, non habentia motiuum æquitatis, aut publicæ vtilitatis non ſufficit confirmatio Apoſtolica in forma communi, ſed debet eſſe expreſſa, & in forma ſpecifica, *cap. venerab. vbi gloſ. in verbo tenore de confirm. vtil. vel inutil. cap. paſtoralis §. præterea in verb. ex certa ſcientia de offic. deleg. Gabr. conſ. 200. num. 3. lib. 1. Poſtius reſol. 130. num. 28. Gratian. diſcept. 245. num. 45. tom. 2. Adden. ad Gregor. XV. deciſ. 267. num. 14. circa med. Adden. ad Burat. deciſ. 6. num. 1. & 4. Rot. dec. 103. num. 12. par. 2. diuerſ. deciſ. 331. num. 10 circa med. par. 4. tom. 1. recen. & in Corduben. dimidiæ portionis 30. Ianuarij 1654. §. re-*
14 *ſpectu vero in fin. coram Meltio* confirmatio autem
in forma communi parum aut nihil operatur, *Rot. deciſ. 608. num. 18. par. 4. tom. 3. recen.*

15 Vt autem confirmatio ſit in forma ſpecifica exigitur vt à Pontifice, vel Principe ſupremo diſcutiatur tenor ſtatuti diligenti cauſæ cognitione adhibita, adeo vt Principi ſupremo innoteſcat an ſtatuta iuſta ſint, atque honeſta, quæ confirmantur, *gloſ. in cap. 1. verſ. de quæſt. de confirmat. vtil. vel inutil. Abb. conſ. 102. num. 3. lib. 3. Alex. conſ. 123. num. 18. lib. 4. Merlin. deciſ. 140. nu. 4. & 5. Rot. dec. 608. num. 19. 20. & 21. par. 4. tom. 3. recen.* vbi quod tunc adeſt cauſæ cognitio, & ſic confirmatio eſt ex certa ſcientia, ſi nimirum fuerit inſertus tenor, vel ſaltem ſubſtantia rei, ſtatuti confirmati.

16 Adeo vt neque ſufficiat clauſula ex certa ſcientia ſi fuerit in confirmatione inſerta, dum aliunde non conſtet ex præcedentibus, & ſubſequentibus Principem informatum fuiſſe de validitate, & iuſtitia actus ſtatuti confirmandi, *Alex. conſ. 15. num. 2. in fin. & num. 3. lib. 5. Ferret. conſ. 38. num. 7. & 8. Gabr. in tit. de clauſ. concluſ. 1. num. 52. Neguſ. in reſponſ. 403. nu. 23. Rot. deciſ. 166. n. 4. 5. & 6. par. 5. recen. & dec. 740. num. 5. coram Merlino, & dec. 951. num. 2. coram Seraph. dec. 192. nu. 3. prope fin. par. 1. recen. Garz. de benef. par. 3. cap. 2. num. 231.* vbi in antecedentibus numeris refert contrarium tenentes.

17 Et licet *Abb. in cap. quia diuerſitatem num. 9. in fin. de conceſ. præbend.* voluerit ad iſtum effectum requiri vt totum factum ſit narratum Principi, nec ſufficiat narratio generalis, vt etiam voluit, *Cardin. conſ. 44. num. 6. Aret. conſ. 8. ſub num. 3. verſ. ſecundo pro deciſione, Pariſ. conſ. 3. num. 48. & ſeq. lib. 4.*

18 Tamen confirmatio dicitur ètiam ex certa ſcientia facta, quamuis totus tenor rei confirmatæ non fuerit inſertus, ſi tamen tenor, & ſubſtantia rei fuerit narrata, *gloſ. in cap. Paſtoralis §. præterea in verbo ex certa ſcientia de offic. delegat. Rot. dec. 297. num. 16. & 17. par. 4. tom. 2. & d. dec. 608. n. 21. eadem par. 4. tom. 3. dec. 166. n. 3. par. 5. tom. 1. rec. Dunoz. Iun. dec. 209. n. 8. tom. 1.*

19 Quæ concluſio de plano procedit quando adeſt clauſula quorum tenores, quæ operatur, ac ſi eſſet facta mentio ſpecialis de ſtatuto, ac de omnibus, & quibuſcunque contrarijs *Ruin. conſil. 31. num. 5. ad fin. lib. 5. Aym. conſ. 126. ſub num. 6. verſ. ſed tamen in caſu iſto Rot. deciſ. 137. num. 6. par. 1. diuerſ. & deciſ. 297. num. 18. iuncto num. 25. & deciſ. 485. num. 12. par. 4 tom 2. recen.* & in terminis ſtatuti Ferrariæ *Bonacurſ. inter conſ. Rim. ſen. conſ. 775 num. 94.*

20 Dicitur etiam confirmatio ex certa ſcientia, ſi
præcedit citatio partis, vt per *Afflict. in tit. de iure
ſua Curiæ obſeruan. num. 5. rub. 4. lib. 3. Mandoſ. ad
reg. 22. Cancellariæ quæſt. 10. num. 11. Rot. deciſ. 166*
21 *num. 15. par. 5. tom. 1. recen.* tamen ſi aliunde con-
ſtet confirmationem fuiſſe factam ex certa ſcien-
tia ſubſiſtit etiam abſque citatione, præcipue
22 quando Papa proceſſit per viam gratiæ, non au-
tem per viam iuſtitiæ, quo caſu non requiritur
partis citatio, vt benè declarat *Emanuel à Coſta
in l. Gallus §. & quid ſi tantum num. 158. ff. de liber. et
poſthum. Bellam. in cap. inter quatuor. num. 3. de maiorit. & obedien. & eleganter comprobat. Rom. conſil. 369. num. 29. Dec. conſ. 498. num. 31. & ſeq. Rot. dec. 297. n. 20. 21. & 22. par. 4. tom. 2. dec. 166. n. 16. par. 5 tom. 1. rec.*

23 Præ-

23 Præfata vero confirmatio ex certa ſcientia procedit, quo ad ea, quæ ſunt iuris, non autem quoad factum *Aſſlict.de iure ſuæ Curiæ obſeru.nu.6. rub.4.lib.3.Rot.coram Seraphino deciſ.981. num.5.et deciſ.608. num.26. par.4.tom.3.deciſ.2. num.2. p.5 tom.1. recen.*

24 Et nihil operatur, quando Princeps ignorauit rem confirmatam fuiſſe antiquatam *Rot.dicta deciſ.608. n.25.p.4.tom.3.recen.*

25 In dubio verò confirmatio præſumitur ex certa ſcientia ſecundum communem opinionem, de qua per *Dec.in rubric.de confirmat.vtil. vel inut. Mandoſ.ad reg.22.Cancellar.q.10.num.10.Rot. deciſ. 297.n.19.par.4.tom.2.recen.*

26 Non tamen cenſetur confirmatiò Apoſtolica velle ſupplere defectum poteſtatis, ſeu ius poteſtatis, ſi non fuerit narratum, nec ex verbis colligi poſſit, *Rot.dec.2.de confirmat.vtil.vel inutil. in nouis Brun.conſ.87.num.2. Rot.dec.455.n.4. par. 1. diuerſ & deciſ.370.n.6.p.5.tom.1.rec.*

27 Quinimò licet in confirmatione fuerit adiecta clauſula ex certa ſcientia, nihilominus confirmatio non cenſetur facta cauſa cognita, & ſic ex certa ſcientia, cum ſupradicta clauſula operetur circa ea, quæ ſunt iuris, non autem circa ea, quæ ſunt facti, *Aſſlict.de iure ſuæ curiæ obſer. n.5.rub.4.nu.6. lib.3. Rot.dec.166. nu.8.& 9. p.5.tom.1.recen.& dec.981. n.2.coram Seraph.*

28 Intellige procedere quando Papa ignorauit ſubſtantiam, & tenorem rei confirmatæ, ſeu præiudicium tertij, tunc enim clauſula ex certa ſcientia operatur, quo ad ius, non quoad factum, vt declarat *Aſſlict.loco citato, & Caſtren.conſ.84. n.4. & 5. lib.2.* ſecus vero quando fuit inſerta ſubſtātia ſtatuti, vel priuilegiorum, & ſimilium, nam tunc clauſula ex certa ſcientia operatur *gloſ. in cap. ſtatutum in verbo literarum de reſcript.in 6. Abbas in cap.cum inter num.8. ibique Felin.nu.1. Dec. num.15.de except.Pariſ.conſ.3.num.55.& 57.vol.4. Alex.conſ.122. n.23.lib.4. Rot.dec.166.n.10.& 11. par.5.tom.1. recen.*

29 Corruit etiam Principis confirmatio ex defectu intentionis ceſſante præſuppoſito, puta ſcilicet ſi Pontifex commiſerit executionem alicuius gratiæ, ſeù breuis Archidiacono, & Vicario Generali, & Archidiaconus ſit Vicarius Generalis, qui ſi exequatur, vtpotè quia ambas dignitates habeat duaſque perſonas repræſentet, duorumque vice fungatur confirmatio, ſeù ſententia lata per Vicarium Generalem, corruit, quia ſatis apparet, quod Pontifex non fuerit confiſus de vna perſona tantum, ſed dè duabus, ac proindè ſi Pontifici fuiſſet narratum, quod Archidiaconatus, & Vicariatus reſidebat penes vnam, eandemque perſonam, vtique duas dignitates ſeparatas dediſſet, & alium ſubrogaſſet, vt firmauit *Rot.deciſ.204. num.1.& ſeq.iuncto n.9.& 10.par.5. tom. 1. recen.*

30 Si autem confirmatio ſtatuti in forma ſpecifica amplis verbis concepta ſit, habet vim nouæ legis, *Rot.deciſ.438.num.54 & ſeq.par.4.tom.2.rec. & in Bononien.Bonorum 17. Martij 1649. §. gratis vero in fin. coram Bichio, & in Bononien. Hæreditatis 28. Iunij coram Bichio.*

31 Non tamen operatur vltra voluntatem Legiſlatoris *Bart.in l. Iulianus nu.15.ff.de condit. indeb. Burat, dec.52.num. 5.*

32 Nec egreditur confines confirmati, ſed reſtringitur ad eius limites, nec extenditur ad ea, quæ in confirmato non includuntur, nec aliquid de nouo tribuit, ſed quod iam tributum eſt ſolum roborat, remanentibus omnibus in eiuſdem ſtatu, & terminis iuxta textum in *l. Aurelius §.teſtamento ff.de lib.legat.cap.1. vbi gloſ. in verbo confirmat, & in cap.2, de confirmat.vtil. vel inutil.Surd. conſ.349.num.7. Bero conſ.7.num.37.lib.3.Menoch. conſ.75.num.32. Bald.in l.nominationes in fin. C. de appell.Dec.in l.more num.31.ff.de iuriſdic. omnium Iud.Pariſ conſ.23.num. 8.lib.1. Abb.in cap.1.num.6. & in cap.examinata num.3.& 6. de confirmat. vtil. vel inutil. Gonzal. ad reg.8. Cancellar. gloſ.45.§-1. num.76. Menoch. de recuperand. poſſeſ. remed.7.nu. 71. Aſſlict. deciſ.404 num.4. Oſaſch.dec.39.num.13. Canale. deciſ.385.num.1. Duran. dec.146. num. 6. & 7. Seraph.dec.675. num.15.dec.671. num. 7. & deciſ.981.num.5. Rot.deciſ.604.num.1.par.4.tom.1. deciſ.269. num.45.par.4.tom.2.dec.552. num.11.& 12.par.4. tom. 3.deciſ.177.num.53.& 175.num. 8. par 5. tom.1. deciſ.58. num.29 & 30.par.6.dec.226 num.22. & 24.par.7.recen.& in Vicen. Parochialis 20. Iunij 1650. §.inſtrumenta verſ.immo aliquibus coram Bichio; & in Bononien. Hæreditatis 28. Iunij 1652. §. minus ſuffragatur in fin.& §.fi.in fin.coram eod.& in Todurtina Succeſſionis 29. Maij 1654 corā Meltio,& in Calagurritano Decimarum Sancti Aſcenſij, & Dauałillo 17. Aprilis 1654. §. vltra quod in fin. coram Zarate.*

33 Propterea nulla poteſt fieri extentio ad ea, quę non fuerunt expreſſa in confirmatione *Rota.deciſ. 299. num.11.& dec.508.num.16.par.4.tom.3. recen.et in Corduben.dimidiæ portionis 30. Ianuarij 1654. §. ſubſiſtere neque coram Meltio.*

34 Adeo vt ſi ſecundum ſtatutum emanauerit, & fuerit conditum ad maiorem declarationem alterius præcedentis confirmatio vnius non ſufficiat pro confirmatione vtriuſque, tanto magis quando ſecundum ſtatutum emanauit poſt alterius confirmationem, quæ ad illud extendi nequit, ad euitandum abſurdum, ne detur confirmatio abſque confirmabili, cum confirmari nequeat, quod non eſt, *Tiraq.de legib. connub.gloſ.4. num.26. in fin. Vincen.de Franch.deciſ.204.num.24 Rot.in dicta Corduben. dimidiæ portionis 20. Iunij 1653.§. neque valet circa med.confirmata 30.Ianuarij 1654. §. ſubſiſtere nequit in fin.coram Meltio.*

35 Ipſa vero confirmatio videtur comprehendere omnes caſus ſi excipiat tantum ea pura quæ ſint contra libertatem Eccleſiæ, cum exceptio faciat extendere diſpoſitionem ad omnes caſus non exceptos, *Rot.deciſ.51. n.10.par.1.recen.*

36 Nunquam vero cenſetur derogatum iuri Canonico, dum illud in confirmatione non legitur regiſtratum. & ſtatutum non ſit conditum de mandato Papæ, *Poſt.reſol.130.num.34. Rot.in Peruſina releuationis teſtamenti 7. Maij 2632.coram Pironano impreſ.penes Gilian. ad ſtatut.Peruſin.in verbo teſtamentum num. 17. 18, & 38.* quod procedit
37 etiam ſi in confirmatione adeſſet clauſula ex certa ſcientia. vt ſubdit *Poſtus loco citato num. 35 ex Seraph. quem allegat dec.981. n.3.*

38 Et ſtatuta laicalia ad hoc, vt in vim confirmationis à Sede Apoſtolica obtentæ in forma ſpe-

cifica liget Clericos, eorumq;bona debet in ipſo ſtatuto fieri expreſſa mentio de Clericis eorumq; bonis, vel ſaltem debet continere verba vniuerſalia apta Clericos includere, alias ex defectu voluntatis, non cenſetur ſtatuentes illa comprehendere voluiſſe, *Hond.conſ.20.num.6. verſ. ſed etiam, & nu.7, verſ.quæ concluſio Rot.in Romona dotis* 11. *Februarij* 1647. *§.addebant coram Bichio, & in Bononien, hæreditatis* 28.*Iunij* 1652. *§.nihil ſuffragante coram eodem.*

39 Certi enim iuris eſt, quod confirmatio Papæ propter defectum intentionis nihil operatur, licet reſcriptum fuiſſet motu proprio, & ex certa ſcientia, *Garzia de benef.par.3.cap.2.num.232. Puteus deciſ.70. num.4.lib.3. Cauale.deciſ.612. nu.29. Seraph.dec.981.num.1. & deciſ.998. num.12. Rot. deciſ.451.num.1.p.1.diuerſ.*

40 Et defectus intentioniss reſultat, ſi ea, quæ fuerunt narrata Papæ non ſubſiſtant, & non ſint vera, vt animaduertit, *Rot.dec.612.n.29.verſic.in primis enim coram Caualerio.*

41 Clauſula vero dummodo licita, & honeſta in confirmatione appoſita poteſt referri, vel recipere alias qualitates,& conditiones,ibi non expreſſas, & quas alibi contineri poſſunt *Barboſ.cla.* 51. *num.3. Rota deciſ. 339.num.5.par.2.recen. & deciſ.* 124. *num.2.& 3.poſt Cinc.de cenſib.*

42 Quo enim ad ea, quæ, Papa ſciuit, verba prædicta non ſtant conditionaliter, quatenus ſcilicet licita ſint, & honeſta, ſed cauſatiue, eo quia ſint talia, *Rot.deciſ.20.num.4.par 6.recen. & in Mediolanen.Parochialis* 15.*Februar.*1664.*§. non obſtat coram Albergato.*

43 Immo quando in confirmatione inſeritur tenor rei confirmatæ dicta verba ſtant cauſatiue, quando vero non inſeritur ſtant conditionaliter, *Ferret. conſ.38.num.5.Mareſcot.var.reſol.lib.2.c.47 num.2. & 7.*

44 Et quando eſt expreſſus tenor huiuſmodi clauſula non reddit gratiam in forma communi, ſed in forma ſpecifica, cum tunc eadem clauſula non referatur puta ad ſtatutum, & alia in ſpecie confirmata, de quibus Papa explicitam ſcientiam habuit, ſed ad confirmata in genere, , *Garz. de benef. par. 3. cap.2. num.238. Seraph.deciſ.460 num. 2.*

S V M M A R I V M.

1 Statutum faciens mentionem de aliquo actu non comprehendit actum iuratum.
2 Statutum diſponens contra iuramentum non valet.
3 Statutum annullans contractum mulieris, vel minoris ob non ſeruatas ſolemnitates non comprehendit contractum iuratum.
4 Amp. ſiue verba ſtatuti concipiantur in rem, ſiue in perſonam.
5 Refertur contraria ſententia.
6 Declara procedere quando ſtatutum adimit viam probatoriam, ſi contractus celebretur non adhibitis præſcriptis ſolemnitatibus.
Iuramentum probatur per ſcripturam, cui per ſtatutum eſt adempta via probatoria ob non ſeruatas ſolemnitates ibidem, ſecus ſi de eo conſtaret aliter, quam per inſtrumentum. num. 7.
8 Et in hoc etiam Notarius rogatus admittitur in teſtem,
9 Iuramentum non validat contractum, ſi a ſtatuto præſumatur fraudulentus, & ſimulatus non adhibitis ſolemnitatibus.
10 Iuramentum ſupradicto caſu præſumitur ſimulatum,ſicut contractus.
11 Statutum confirmatum ſà Papa poteſt tollere vim iuramenti.
12 Statutum poteſt adimere vim iuramenti indirectè præſumendo dolo, & metu extortum non ſeruatis ſolemnitatibus ab eodem præſcriptis legitima tamen concurrente cauſa, Contrarium num. 13.
14 Abſolutio à iuramento requiritur, etiam ſi à ſtatuto cenſeatur nulliter præſtitum non ſeruatis ſolemnitatibus.
15 Iuramentum de iure communi ſupplet defectum ſolemnitatum Curatoris, & Iudicis.
16 Iuramentum reddit minorem maiorem,& validat cōtractū nullum defectu minoris ætatis. 17.
18 Iuramentum aſſertorium validat contractum ratione minoris ætatis, ſecus reſpectu ſolemnitatum, & impedit reſtitutionem in integrum.
19 Actus non operatur vltra intentionem agentis.
20 Iuramentum promiſſorium validat contractum ob defectū minoris ætatis, ſed non ſupplet defectum aliarum ſolemnitatum, nec impedit reſtitutionem in integrum.
21 Iuramentum confirmatorium validat contractum alias inualidum defectu minoris ætatis.
22 Auth. Sacramenta puberum procedit tam in minore pubere, quam impubere proximo pubertati.
23 Iuramentum impuberi an deferri poſſit.
24 Iuramentum debet ſemper ſeruari quando fieri poteſt ſine diſpendio ſalutis æternæ.
25 Contractus impuberis iuratus tenet abſque alijs circumſtantijs,
26 Mulieris obligatio iurata tenet de iure communi etiam ſi á Notario non fuerit certiorata de Velleiano.

A D N O T A T I O II.

Statutum an poſſit tollere fidem inſtrumento, vt neque contractus, neque iuramentum in eo appoſitum probetur.

1 GEnerale eſt, quod ſtatutum faciens mentionem de aliquo actu non comprehendat actum iuratum, adeò vt ſi conſtitutio ſimpliciter loquatur non trahitur ad caſum iuratum *Innocen.in cap.cum inter circa fin.de renunc. Alciat. in cap.cum contingat.num.57.de iure iuran.Alex.conſ.* 125.*num.18.lib.1.Gozad.conſ.32. num.10. Gabr.in tit.de ſtatut.concl.1.num.1.Seraphin.de priuil. iuram priuil.22.num.41.circa fin. Rot.deciſ.375.ſub num.3. par.3. recent*

2 Imo ſi ſtatutum diſponat contra iuramentum non valet defectu poteſtatis, *Bart. in l. omnes populi quæſt.2.de iuſt.& iur.Imol.in cap.cum contingat de iure iuran.Bald.in Auth.ſacramenta puberum n.5. vbi Salyc.nu.26.C.ſi adverſ.vend.Seraph.de priuil.iuram. priuil.34. num.2. Gratian.diſcept forenſ.c.233. num.57.Boer.deciſ.247. num.8. Rot.dec.375.num.4. par.3.recen.Amat. Dunozet.deciſ.81. num.7. & S. tom. 1.*

3 Hinc eſt,quod ſi ſtatutum annullet contractum minoris, vel mulieris ob non ſeruatas ſolemnitates non comprehendit contractum in quo mulier vel minor interpoſuit iuramentum, quia non obſtante ſtatuto contractus ſubſtinetur vigore iuramenti ex diſpoſitione *Auth.ſacramenta puberum C.ſi aduerſ.vendit.* & ratio eſt, quia ſtatutum ſimpliciter annullans contractum non habet locum in iurato *Rom.conſ.143.conſ.104.et conſ.436.Pariſ. conſ.36.num.88.vol.2. Ruin.conſ.100.num.8. vol. 3. Io: Lup.in rub.de donat.inter vir.& vxor.§.86. col. penult.in fin.Afflict.dec.307.num.19.Seraph. de priuil.iuram.priuil.22.num.42.* vbi de communi contra *gloſ.in auth. ſi qua mulier C. ad Velleian* cum aliis congeſtis *per Borgnin.dec.30.n.12.p.1.*

4. Quod

Digitized by Google

4 Quod procedit ſiue verba ſtatuti concipiantur in rem, ſiue in perſonam, vt de communi reprobato *Bart.* teſtatur *Seraph. de priuil.iuram.priuil.* 22 *num.* 43.

5 Contrarium quod ſtatutum requirens certam ſolemnitatem, diſponendo, quod ſine ea contractus, & inſtrumentum non faciat fidem procedat etiam in actu iurato, nam ſtatuta inducentia ſolemnitatem probatoriam dicuntur continere publicam vtilitatem, ob quam non licet illi derogare pacto, aut priuatorum iuramento *Socin. conſ.* 97. *in fin. lib.* 1. *Gozad. conſ.* 16. *num.* 14. *Alex. conſ.* 95 *in fin. lib.* 1. *Caputaquen. deciſ.* 190. *par.* 3. vbi quod hoc procedat tam de iure ciuili, quam canonico, quos refert *Gratia diſcept.* 27. *num.* 28.

6 Sed hæc contraria opinio procedit vt cõtractus iuratus non valeat non ſeruatis ſolemnitatibus ſtatutarijs, quando ſtatutum nõ ſolum dat formã celebrandi cõtractus certis adhibitis ſolemnitatibus. verum etiam vlterius progrediatur expreſſe adimendo viam probatoriam, ſeu fidem ſcripturis, & inſtrumentis deſuper confectis, tunc enim ſuper iuramento interpoſito nullum conſtitui poteſt fundamentum, quia quando ſtatutum non diſponit ſuper iuramento, ſed ſuper contractus probatione ex motiuo publicæ vtilitatis pro euitandis fraudibus, vtique ſibi locum vindicat etiam in contractibus, & inſtrumentis iuratis, non quia ſtatuentes laici poſſint directè, vel indirectè lędere Religionem iuris iurandi ſuper eodem expreſſè diſponendo, ſed quia adempta fide inſtrumentis à ſtatuto, quemadmodum contractus non probatur, nec etiam probatur iuramentum in contractu contentum, nec ideo iuramentum tangitur à ſtatuto, ſed ſola probatio, & ſic tota vis ſtatuti verſatur circa probationẽ, quæ tamquam iuris poſitiui ſubijcitur iuriſdictioni ſtatuentium, *Bart. in leg. omnes populi num.* 25. *de iuſt. & iure Corn. conſ.* 121. *ſub num.* 20. *& ſeq. verſ. vltimo eſt aduertendum lib.* 2. *& conſ.* 04. *ſub num.* 7. *verſ. hinc eſt lib.* 3. *Gabr. conſ.* 61. *n.* 2. *lib.* 2. *Rol. conſ.* 43. *num.* 2. *in fin. & num.* 3. *lib.* 3. *Giourgn. conſ* 83. *num.* 31. *lib.* 1. *Cephal. conſ.* 180. *num.* 18. *&* 19. *lib.* 1. *Mareſcot. var. reſol. lib.* 1. *cap.* 43. *num.* 6. *Seraph de priuil. iurament. priuil.* 22. *num.* 31. *& duob. ſequen. & priuileg.* 83. *nu.* 84. *Cabal. conſ.* 180. *num.* 40. *Gratia diſcept.* 27. *nu.* 29. *tom.* 1. *Mohed. deciſ.* 5. *num.* 1. *de præſcript. Pute deciſ.* 111. *num.* 2. *lib.* 1. *Rot deciſ.* 81. *num.* 7. *&* 8. *coram Amato Dunozeto deciſ.* 104. *num.* 2 *par.* 2. *diuerſ. deciſ.* 8. *par.* 3. *lib.* 1. *num.* 4. *diuerſ. deciſ.* 153. *num.* 1. *par.* 1. *deciſ.* 104. *num.* 6. *&* 7. *par.* 5. *tom.* 2. *recen. deciſ.* 227. *num.* 24. *&* 25. *par.* 7. *recen. & deciſ.* 422. *num.* 15. *coram Buratt.*

7 Sublim. quod ſi iuramentum fuiſſet vere interpoſitum, & de eo conſtare poſſet aliter quam per inſtrumentum, puta per teſtes, per confeſſionem partis, vel aliam probationem, vtique ſubſtineretur contractus etiam non ſeruatis ſolemnitatibus, & ſuum conſequeretur effectum propter religionem iuramenti, *Corn. conſ.* 121. *ſub num.* 22. *lib.* 2. *conſ.* 32. *columna penult. & final. lib.* 3. *Caſtren. conſ.* 61. *num.* 1. *& num.* 2. *circa fin. & conſ.* 75. *num.* 2. *&* 5. *in fin. lib.* 2. vbi quod etiam Notarius de in-
8 ſtrumento rogatus admittatur in teſtem, *Seraph. de priuil. iuram. priuil.* 22. *num.* 32. *& priuil.* 83. *n.* 84. *cum alijs per Cabal. conſ.* 180. *num.* 41. *&* 42. *Alciat.* *in cap. cum contingat num.* 150. *de iureiuran. Caſtr. conſ.* 61. *num.* 2. *&* 3. *lib.* 2. *Amat. Dunozet. deciſ.* 81. *num.* 9. *tom.* 1. & in terminis ſtatuti Vrbis, *lib.* 1. *cap.* 158. *de præſcript. eadem Rot. deciſ.* 199. *num.* 6. *par.* 4. *diuerſ. ſerentil. in addit. ad Burat. deciſ.* 422. *num.* 19.

9 Limita primam opinionem quando ſtatutum præſumit contractum ſine requiſitis ſolemnitatibus celebratum fraudolentum, & ſimulatum, nam tunc ſi deficiant ſolemnitates contractus non validatur iuramento, etiam ceſſante confirmatione Papæ, & ratio eſt, quia vbi concurrit ſimulatio deficit conſenſus, ac proinde iuramentum nihil operatur, *ad notata in leg. omnes populi ff. de iuſt. & iure, & in cap. cum contingat de iure iuran. Cabal. conſ.* 180. *num* 32. *lib.* 1. *Barbat. conſ.* 28 *nu.* 14. *vol* 1. *Socin. iun. conſ.* 3. *num.* 34. *&* 35. *lib.* 2. *Rol. conſ.* 99. *num.* 19. *lib.* 3. *Gabr. conſ.* 13. *num.* 6. *lib.* 1. *Ancbar. conſ.* 338. *num.* 3. *Corn. conſ.* 135. *num.* 3. *&* 4. *lib.* 2. *Seraph. de priuil. iuram priuil.* 53. *num.* 55. *Gram. deciſ.* 76. *num.* 21. *Burat. deciſ.* 622. *num.* 7. *Fercutil. in addit. ad eundem Burat. deciſ.* 422. *num.* 19. *verſ. ſecundo limitatur Burgnin. deciſ.* 10. *num.* 22. *par.* 1.

10 In nihilo refragante quod ſtatutum laicorum non comprehendat actum iuratum, quia non procedit, quando ſtatutum pręſumit ſimulationẽ, quia tunc etiam iuramentum præſumitur ſimulatum, & non obligat iurantem, quin venire poſſit contra promiſſionem, vt notant *D.D. in cap. cum contingat de iure iuran.* vbi præcipue *Abb. poſt Butr. num.* 11. & quod iſta ſit vera, & communis, concluſio teſtatur *Seraph. de priuil. iuram. priuil.* 73. *num.* 55. *Curt. iun. conſ.* 118. *num.* 7. *& conſ.* 119. *nu.* 6. *Rom. conſ.* 12. *num.* 2 *Tubias Nonius conſ.* 103. *n.* 23. *verſ. nec eſſet Burat. deciſ.* 612. *num.* 8.

11 Limit. 2. ſi ſtatutum laicorum ſit confirmatum à Papa, nam tunc cum dicatur Papale poteſt tollere vim iuramenti, cum Summus Pontifex in abolendo iuramentum habeat ſupremam auctoritatem. *Felin. in cap. conſtitutus* 19. *col.* 10. *ad med. verſ. generaliter autem n.* 18. *de reſcript. Cephal. conſ.* 463. *num.* 34. *Pariſ. conſ.* 40. *num* 12. *lib.* 3. *Gratia diſcept.* 233. *num.* 55. *&* 56. *Caualer. deciſ.* 257. *num.* 3.

12 Limit. 3. quod licet ſtatutum directe non poſſit adimere vim iuramenti, poteſt tamen per indirectum, præſumendo ſcilicet iuramentum dolo, vel metu extortum non obſeruata ſolemnitate ab eodem laicorum ſtatuto præſcripta, nam tunc valet iſta limitatio iuramenti per ſtatuentes facta, & poteſt talis præſumptio induci, cauſa tamen legitima ſubſiſtente ita præſumendi ex qualitate negotij ex ſui natura impliciti, & de quo minor, vel mulier contrahentes tamquam non habentes notitiam poſſunt lædi, ſecus autem legitima non exiſtente cauſa, nam tunc ſicut non poteſt annullari iuramentum directe, ita neque indirecte, ita diſtinguendo late declarat, *Ruin. conſ.* 135. *num.* 1. *iuncto num.* 14. *lib.* 1. *poſt Ancbar. in cap. quæ in Eccleſiarum quæſt.* 9. *de conſtit. & conſ.* 330. *col.* 4. *poſt med. num.* 9. *verſ. vltimo iſta quietatio relat. per Gratia diſcept.* 233. *num.* 58. *tom.* 2.

13 Contrarium vero quod ſtatuentes laici neque poſſint indirectè tangere Religionem iuramenti, faciendo de eo mentionem, vel infringendo, vel præſumendo quod dolo fuerit extortum, vel alio modo adimendo vim & efficaciam iuramento, & ſic eidem reſiſtendo, dixit *Rot. deciſ.* 81. *num.* 8.

Digitized by Google

verſ.& Doctores coram Amato Dunozet.tom.1.

14 Ad effugiendum tamen periurium etiam in
ſtatuto annullante iuramentum tamquam dolo-
ſum, & metu extortum, requiritur abſolutio,quæ
petenda venit, cum nemo poſſit eſſe Iudex pro-
prij iuramenti, ex quo etiam nulliter præſtito
contrahitur periurium, vt ex *Bald.& Aym.tradit.*
Gratia diſcept.576.num.21

15 De iure enim communi per iusiurandum actus
firmatur etiam non ſeruatis ſolemnitatibus, nam
per iuramentum ſuppletur defectus curatoris, &
Iudicis, *gloſ.in leg.1.& in Auth.ſacramenta puberum*
C.ſi de aduerſ.vendit.vbi Iaſ. & Salycet. dicunt ita
totum mundum practicare. *Aym. conſ. 7. in fin.*
Gabr.conſ.13.num.2.lib.1.Gabr.in tit. de minor. con-
cluſ.5.num.10.Gratia diſcept.27.num.30.tom.1.

16 Iuramentum enim reddit minorum maiorem,
& validat contractum alias inualidum reſpectu
17 minoris ætatis ſiue iuramentum ſit aſſertorium,
ſiue promiſſorium, ſiue confirmatorium, *Seraph.*
de priuil.iuram.83.num.2.& 23.in fin. verſ. præſup-
poſita tamen Gratia diſcept. 27. num 31. & ita nota-
tur, & habetur per omnes ſcribentes in Auth. Sacra-
menta puberum C. ſi aduerſ. vendit. & late tradit.
Bart.in leg.ſi quis pro eo in priu. ff.de fideiuſſor.

18 Declara quod iuramentum aſſertorium,ſcilicet
iurans ſe eſſe maiorem tactis ſcripturis repræ
ſentat minorem maiorem, &,validat contractum
inualidum ratione minoris ætatis, & licet ſecun-
dum magis communem non validet contractum
quo ad defectum ſolemnitatum à iure communi,
vel municipali requiſitarum, impedit tamen be-
neficium reſtitutionis in integrum quod datur
minoribus,vt in *leg.1.& tot.tit.de in integ. reſtit.mi-*
nor. ita late alijs congeſtis tradit *Seraph.de priuil.*
iuram.priuil.83.num.3.vſque ad 7. & ratio eſt quia
taliter iurans, intelligit ſolum aſſerere ſe eſſe
maiorem, vnde non poteſt operari obligationem
19 vel confirmationem, quia actus non operatur
vltra agentis intentionem, *leg. obligationum ſub-*
ſtantia de action. & oblig.leg.non omnis ſi cert. petat.

20 Iuramentum vero promiſſorium, ſcilicet ſi
minor iuret contractum obſeruare, & non con-
trauenire ratione minoris ætatis, repræſentat
minorem maiorem, & validat contractum ratio-
ne defectus minoris ætatis inualidum, & ſupplet
eundem defectum ætatis, non autem defectum
aliarum ſolemnitatum, nec impedit, quin mi-
nor poſſit petere beneficium reſtitutionis in in-
tegrum, habita abſolutione à iuramento, ſtante
enormi læſione, probata minori ætate, vt late
comprobat *Seraph. de priuileg. iuram. priuil.83. à*
num.8.vſque ad 13.

21 Demum iuramentum confirmatorium, quan-
do minor ſimpliciter iurat confirmando contra-
ctum, & nihil dicit de minori ætate, de quo iu-
ramento loquitur textus in *Auth. Sacramenta pu-*
berum C.ſi aduerſus vendit.& textus in cap.cum con-
tingat de iure iuran.& in cap.licet mulieres eod.tit. &
*in cap.quamuis de pact.in 6.*repræſentare minorem
maiorem,& validare contractum alias inualidum
ratione minoris ætatis concludunt ſcribentes in
locis citatis,& ab hac opinione neminem diſſen-
tire teſtatur *Seraph.de priuil iuram. priuileg. 83. à*
num.14.& ſeq.

Amp. ſupradictam concluſionem, vt *Auth.Sa-*
cramenta puberum C.ſi aduerſ. vendition. ſibi locum
vindicet non ſolum in minore, qui pubes ſit, ſed
etiam in pupillo impubere proximo pubertati, &
23 doli capace, ſcilicet in maſculo ætatis decem
annorum cum dimidio, & in fœmina nouem an-
norum cum dimidio; iuxta *gloſ. in cap. pupillum*
inſtit.de inu. ſtip. quia ſupradicti minores ſunt ca-
paces periurij, quod cum dolo perpatratur *cap.1.*
de delictis puer. vnde quod pupillus proximus
pubertati obligetur iuramento, voluit *Bald.in leg.*
fin.§.filius C.de bon.quæ liber.in l.2.C.de reſtit. in in-
teg.Paul.de Caſtr.in Auth.Sacramenta puberum C. ſi
aduerſ.vendit.& ibi late Iaſ.num.15. cum plurib. ſe-
quen. quamuis ipſe contrarium cenſuerit,ſed ma-
le *in conſ.105.*& Canoniſtas communiter firmare
hanc concluſionem, & propterea in practica eſſe
ſeruandam teſtatur, *Coru.conſ.240.vol.1. & conſ.*
36.col. 2.in fin.& ſeq.vol.2.ac conſ.587.col.penult.ad
fin.vol.3. et de communi Dec. 582. et in leg. pupillus
de reg.iur.Seraph.de priuil.iuram.priuil.83. num.24.
et 25. vbi ſubdit, quod licet iuramentum impu-
beribus non ſit deferendum,*cap.paruul.22.quæſt.5.*
tamen, quod hoc procedat in ijs, qui non ſunt
proximi pubertati, & licet non poſsint cogi ad
iurandum, non autem interdicitur, quod nequeat
deferri, vt etiam *in cap. pueri 22. quæſt. 5. Anton.*
Gabriel. in tit.de minori concluſ.5. num. 46. Afflict.
deciſ.322.à num.2.vſque ad num.5. vbi contrarium
tenentes allegat, & ibi *Vrſil.á num 5.*vbi de com-
muni, & quinque limitationibus hanc concluſio-
nem exornat.

24 Et ratio prædictorum eſt, quia iuramentum
debet ſemper ſeruari, quando fieri poteſt ſine di-
ſpendio ſalutis æternæ, *cap.ſi vero cap. cum con-*
tingat de iure iur.cap.quamuis de pact. in 6. Vnde
25 contractus impuberis iuratus tenet abſque alijs
circumſtantijs *Rot.deciſ.365.num.3.in fin. part.3.*
recent.

26 Hinc eſt quod Mulieris obligatio, & fideiuſ-
ſio iurata de iure communi valeat,etiam ſi à No-
tario non fuerit certiorata de Velleiano ſecun-
dum veriorem opinionem contra *Couar.* canoni-
zatam à *Rota deciſ.375.num.2. & per totam par.3.*
recent.

PRÆNESTINA DISTRIBVTIONVM.

ARGVMENTVM.

Canonici ſupranumerarij debent habere omnia iura
canonicalia, & vocem in Capitulo ſi noua ſupe-
radditio pure emanauerit, ſecus ſi ſub aliquibus
reſtrictionibus, de emolumentis maſſæ commu-
nis,de diſtributionibus quotidianis,anniuerſarijs,
exequijs, & mortuarijs an, & quando participa-
re debeant medullitus pertractatur.

SVMMARIVM.

1 Canonici ſupranumerarij debent habere omnia iura cano-
nicalia ſicut antiquiores.
2 Et etiam vocem in Capitulo.
3 Declara procedere quando noua ſuperadditio pure emana-
uerit ſecus ſi cum reſtrictione.
4 Canonici noui nihil differunt ab antiquis, ſi eorum electio
purè emanauerit.
5 Lex & reſtrictio præſcripta in receptione Canonicorũ ſupra-

nume-

numerum eſt ſeruanda licet iuri contraria.

6 Canonici ſupranumerarij nihil prætendere poſſunt in præiudicium antiquorum, qui ad eorum fauorem iura reſeruauerunt.

7 Canonici ſupranumerarij participant emolumenta antiquæ maſſæ ſi admiſſi fuerunt abſque proteſtatione.

8 Pro ut etiam de diſtributionibus quotidianis.

9 Præcipuè ſi ſubtracta emolumenta fuerint aliter recompenſata.

10 Canonici noui etiam admiſſi cum proteſtatione non participant de mortuarijs præteritis, ſecus de futuris Declara ut num. 11.

12 Sacerdos, qui recepit elemoſinam pro Miſſæ celebratione, ſi per alium celebrare faciat nihil poteſt pro ſe retinere, ſed totam elemoſynam celebranti tradere debet.

13 Declara procedere in elemoſynis manualibus ſecus in elemoſynis, quæ per Capitulum redactæ fuerunt ad maſſam communem.

DECISIO XCVIII.

Capitulum Cathedralis Eccleſiæ Præneſtinæ formatur ex unica dignitate Archidiaconatus nomine nuncupata, & ſexdecim alijs Canonicis, quorum octo una cum Archidiacono ſunt de antiqua maſſa communi, & de numero, alij vero ſupranumerarij de iurepatronatus laicorum ex fundatione, & dotatione, ex qua particulares, & proprias præbendas obtinent, & poſſident.

A primæua tamen eorum erectione recepti fuerunt à Canonicis numerarijs expreſſo adiecto pacto, ſeu conditione, ſcilicet. *Che quanto alli peſi debbiano, e ſijno tenuti tutti li Canonici venturi, e ſuoi ſucceſſori far l'eddomada per giro, come fanno l'altri Canonici de noue e di ogn'altra coſa debbiano anco adempire l'oblighi, delle Meſſe, Anniuerſarij, eſſequie, & altri oblighi laſciati al Capitolo da' Benefattori, e da altri, e per qualſiuoglia capo apparteneſſero al Capitolo ſino al preſente giorno, come qualſiuoglia altro Canonico ſenza poter pretendere coſa alcuna dell'entrate, & emolumenti laſciati al Capitolo per detti peſi, & oblighi ſino al preſente giorno, &c.*

Quod pactum licet multorum annorum curſu obſeruatum fuerit, nihilominus multis ex nouiſſimis Canonicis ſupranumerarijs videbatur de iure ſubſtineri non poſſe, utpotè quia tribuat onus, & prohibeat participationem emolumentorum, hinc orta lite, & diſcuſſo dubio pactum ſubſtineri cenſui.

1 Siquidem quamuis Canonici ſupranumerarij debeant habere omnia iura Canonicalia, ſicuti, & cæteri ſiue auctoritate Papæ, ſiue Capituli fuerint recepti, *Felin. in cap. M. Ferrarienſis num. 3. de conſtit. Tondut. quæſt. benef. cap. 111. num. 3. tom. 1. vbi num. 4. & 5. ſubdit*, quod etiam habeant vo-
2 cem in Capitulo, etiam in electionibus, & ad eas vocandi ſunt, *Federic. de Sen. conſ. 290. col. 3. verſ. an iſti recepti.*

3 Attamen hoc procedit quando noua ſuper additio pure emanauerit, nam tunc noui Canoni-
4 ci in nihilo differunt ab antiquis, ſed omnibus præeminentijs, & emolumentis gaudent, cum faciant unum corpus, & dicatur unum, & idem Capitulum, ſecus vero ut in præſenti quando ſub aliquibus reſtrictionibus, & legibus noua electio
5 facta fuerit, quia tunc adiecta reſtrictio, & lex præſcripta in limine fundationi eſt ſeruanda, quamuis iuri contraria, adeo ut nouiter admiſſi nequeant plus prætendere, quam eis conceſſum fuit, ſed intra limites admiſſionis, & inſtallationis, ſe continere debent, iuxta magiſtralem doctrinam, *Abbatis in cap. cum M. Ferrarienſis ſub num. 29. de conſtit. Fagnan. in cap. dilectus il primo de præben. num. 21. & 24. quos refert, & ſequitur D. de Luca in ſuo Theat. veritat. tom. 12. tit. de Canon. & Capitul. diſ. 6. num. 2. verſ. ſcribens pro Canonicis, & num. 3. faciunt tradita per Rot. in Piſtorien. Prioria coram Veroſpio in recen. deciſ. 720. par. 3. coram Buratto deciſ. 193. inter eius impreſ.*

6 Eſt enim in facultate Canonicorum antiquæ fundationis, in noua Canonicorum receptione proteſtandi, & ad eorum fauorem antiqua iura reſeruandi, quod ſicut eiſdem non reperitur interdictum, ita Canonici nouiter introducti adiectam reſeruationem impugnare non poſſunt nihilque prætendere in præiudicium antiquorum, *Tondut. quæſt. benef. cap. 111. num. 9. tom. 1. ex Lotherdere benefic. lib. 1. quæſt. 19. num. 46. & 47.*

7 Hinc eſt quod Canonici ſupranumerarij participationem emolumentorum antiquæ maſſæ, & diſtributiones quotidianas conſequuntur, ſi Ca-
8 pitulum eos admiſit abſque proteſtatione, & conſenſerit numerum frangi, *Moneta de diſtribut. quotidian. par. 2. cap. 1. num. 9. & 10. Tondut. quæſt. beneficial. cap. 111. num. 10. & 11. tom. 1.* ſecus vero ſi antiqui in limine fundationis proteſtati ſint, quod nouos admittebant ſine præiudicio ſuorum iurium, ut late comprobat, *Gratia diſcept. 867. num. 11. & 12. tom. 5. ex Caſtren. conſ. 170. num. 11. verſ. hæc omnia lib. 1. Tondut. quæſt. benefic. loco citato D. de Luca in ſuo Theat. veritat. tom. 12. tit. de Canon. & Cap. diſ. 6. num. 12. verſ. ſuper ſecundo dubio.*

9 Qui fortius in caſu noſtro obtinere viſa fuerunt, quia in recompenſationem ſupradicti emolumenti, nouis Canonicis conceſſum fuit ſtallum, vox in Capitulo, omneſque aliæ prærogatiuæ antiquis competentes, & rurſus admiſſi ad participationem futurorum emolumentorum, quæ omnia ſunt pretio æſtimabilia, præcipue quia eorum inſtitutio emanauit ex laicorum fundatione, & non ex immediata Pontificis, aut Ordinarij auctoritate, & conſequenter minoris perogatiuæ, & inferioris notæ, adeo ut Canonici antiqui habuerunt laxiores habenas emolumenta, & iura ad eorum fauorem pinguius, & efficacius reſeruandi.

10 Nec dicatur quod noui Canonici etiam abſque præiudicio veterum admiſſi, licet non participent de mortuarijs præteritis, ſeu de anniuerſarijs pro mortuis antecedentis temporis relictis Capitulo, nihilominus participare debent de mortuarijs futuris eodem Capitulo relictis, & ſic non multum releuare, quod præfatis Canonicis, indulta fuerit futurorum emolumentorum participatio, nec conſiderabile, quod in hoc antiquis fiat aliquod præiudicium, ex quo aliquod minus percipiant, cum ius publicum priuato præferendum ſit *Tuſc. in litera D. concluſ. 514. num. 12. & 13. Gratia diſcept. 867. num. 39. tom. 5. Tondut. quæſt. benef. cap. 69. num. 15. tom. 1.*

11 Nam hoc procedit dummodo mortuaria noua, quæ de cætero obueniunt ſint talia, de quibus noui poſſint participare abſque damno veterum, ut ſunt illa, quæ afferuntur cum mortuis ſingulariter cuilibet Canonico, ut Ceræ, Candelæ, & num-

nui,

mi, qui ſingulis diſtribuuntur abſque diminutione, & damno antiquorum, tamquam per iſta potius onerentur ſoluentes, ſeu adſtringantur ad maiorem impenſam volentes huiuſmodi functiones Eccleſiaſticas facere ſecus verò quando concurrit præcisè damnum veterum, vt animaduertit, *Gratian. diſcept.* 867. *à num.* 39. *vſque ad* 42. *de Luca in ſuo Theatro veritatis tom.* 12. *tit. de Canon. & Capitul. diſ.* 6. *num.* 14. ac proinde cum noui Canonici ex ſubſecuta obſeruantia admirtantur ad participationem emolumentorum etiã vbi præcisè adeſſet veterum damnum, vtique huiuſmodi participatio redditur conſiderabilis in recompenſationem ſupradicti pacti.

12 Minus officit quod dicta reſeruatio ſit tollerabilis, & ſeruari poſſit quo ad anniuerſaria, funeralia, exequias, aliaſque functiones, quæ à Canonicis ſimul Congregati inChoro perſoluuntur, à quo noui Canonici tempore dictarum functionum non debent recedere, dum à primeua eorum fundatione ex lege fundatorum adiecta fuit obligatio perſoluendi horas canonicas, aliaſque functiones, prout alij Canonici veteres perſoluere tenentur, ſecus verò quo ad alias miſſas lectas, quæ pro rata ſingulis Canonicis diſtribuuntur, pro quibus non videntur Canonici veteres retinere poſſe attributam eleemoſynam dum imponunt onus nouis Canonicis pro rata ipſis tangen præfatas miſſas celebrandi, iuxta decretum *Sacræ Congregat. Concilij Vrbani VIII. auctoritate editum de celebratione miſſarum emanatum ſub die* 21. *Iunij* 1625. *in* §. *ac ſimiliter, & declarationes ſuper eodem decreto ſubſecutas ad* 9. *dubium*, quia dictum decretum loquitur tantum

13 de eleemoſynis manualibus, non autem de eleemoſynis, quæ à Capitulo, & Canonicis redactè fuerunt ad maſſam communem vt in præſenti, quæ propterea non amplius cenſentur manuales eleemoſynæ.

Et ita &c.

SVMMARIVM.

1 Canonicatus in Cathedralibus, & collegiatis inſtituere in actu erectionis ſpectat ad Papam, poſt erectionem poteſt etiam Epiſcopus augere.
2 Canonicatus eſt beneficium.
3 Epiſcopus habet auctoritatem creandi quæuis beneficia.
4 Canonici vltra numerum poſſunt auctoritate Epiſcopi, & Capituli recipi.
5 Præcipuè ſi agatur de Eccleſia non numerata.
6 Et ſi pure fiat noui Canonici in nihilo differunt ab antiquis, ſecus ſi cum reſtrictione.
7 Canonicorum numerus in Eccleſia numerata an & quando, & à quo augeri poſſit.
8 Augeri non poteſt niſi augeantur Eccleſiæ prouentus.
9 Augere poteſt tantum Pontifex, ſi ab eodem numerus determinatus fuit, vel Canonici iurauerunt non augere. Contrarium n. 10. 11, & 12. vbi ſecus ſi adſit Clauſula decreti irritantis.
13 Sublimari erectio fieri poſſit ex nouis redditibus non obſtante decreto irritanti.
14 Noui Canonici non ſunt recipiendi ad futuram præbendam.
15 Canonicus ſupranumerarius an & quando habeat ius canoniæ, & ea, quæ ſunt Capituli, & num. 16.
17 Non præcedunt, ſed ſedere debent poſt vltimum Canonicum antiquum, ſi ita prouiſum fuerit in eorum receptione, ſecus de iure communi 18.
19 Noui Canonici præcedere debent coadiutorem veteris Canonici.
20 Canonicorum numerus minui poteſt ſi redditus Eccleſiæ diminuuntur.
21 Epiſcopus ſi Canonicatus, & præbendæ ſint tenues an, & quomodo ſupprimere poſſit, declara vt n. 22.
22 Beneficia de ſui natura præſumuntur congrua.
23 Epiſcopus ſolum in Cathedralibus, & Collegiatis inſignibus in quibus præbendæ ſunt tenues poteſt diſmembrare, ſecus in Eccleſijs inferioribus.
24 Collegiata an, & quando dicatur inſignis, & quando non 25
26 Canonicatus auctoritate Papæ confirmati cum decreto irritanti non poſſunt ſupprimi per Epiſcopum.
27 Neque quando bona Epiſcopi, & Capituli ſint communia, & quamuis eſſent diuiſa n. 28.
29 Declara procedere vbi Epiſcopus applicaret præbendas ſuppreſſas Capitulo, ſecus vero Canonicis, vti ſingulis.
30 Facultas ſupprimendi præbendas tenues competit ſolum Epiſcopis, non autem Prælatis inferioribus, neque Vicarijs, neque Capitulo ſede vacante.

ADNOTATIO I.

Canonicatus inſtituere, ad quem ſpectat, & Canonicorum numerus an augeri, & minui poſſit, & de Canonicis ſupranumerarijs.

1 CAnonicatus in Eccleſijs Cathedralibus, & Collegiatis inſtituere in actu erectionis ſpectat ad Papam, poſt erectionem verò, & Canonicorum numerum præſcriptum, poteſt etiam

2 Epiſcopus alios de nouo creare, etenim cum Canonicatus ſint beneficia, & illorum appellatione in materia non odioſa comprehendantur, ex citatis per *Barboſ. in tract. de appellati verbo-*

3 *rum vtriuſque iuris ſignif. appellat.* 32. *num.* 11. dubitari non poteſt de poteſtate Epiſcopi quoad auctoritatem creandi quæuis beneficia, vt latè comprobat *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancellar. gloſ.* 5. *num.* 7. *Lotter. de benef. re lib.* 1. *quæſt.* 5. *nu.* 40. *& in noſtris terminis Barboſ. de Canonicis, & dignitat. cap.* 2. *num.* 21. *& ſeq. Caſar. de Graſſ. decif.* 124. *alioqui* 13. *num.* 5. *&* 9. *de præbend. & dignitat. Caualer. dec.* 639. *num.* 8.

4 Adeo vt Canonici vltra numerum poſſunt auctoritate Epiſcopi, & Capituli recipi, in Cathedralibus, & ad diuini cultus augmentum Canonicorum numerum augeri, *Menoch. conſ.* 1179. *num.* 7. *Lotter. de re benefic. quæſt.* 19. *nu.* 4 46. *&* 47. *Garz. de benef. tom.* 2. *par* 12. *cap.* 1. *num.* 9. *Azor. inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 3. *cap.* 11. *Io: Milazo. aſſert. iur.* 1. *num.* 7. 8. 14. *&* 15. *Rot. decif.* 2. *alias* 251. *de elect. in antiq.*

5 In hac autem materia diſtinctio eſt, quodſaut agitur de Eccleſia non numerata, & tunc deueniri poteſt ad augendum numerum Canonicorum, cum nihil repugnet immò pietas ſuadeat, vt per nouam ſuperadditionem Eccleſia feliciter regatur, & diuinus cultus miniſtrorum copia

6 maiorem recipiar incrementum, adeo vt ſi noua ſuperadditio pure fiat per Ordinarium cum conſenſu Capituli tunc noui Canonici in nihilo differunt ab antiquis, ſed omnibus prærogatiuis, & emolumentis gaudent, cum dicatur vnum, & idem Capitulum, niſi ſub aliquibus conditionibus, ac limitationibus, ſeu legibus noua erectio facta ſit, quia tunc adiecta conditio, ſeu lex eſſet

ſer-

ſeruanda, vt in deciſione demoſtrauimus, &
tradit *de Luca in ſuo Theatro veritat. tom.12. tit. de
Canon. & Capitul diſ.6.num.2.verſ.ſcribens pro Ca-
nonicis.*

7 Aut verò agitur de Eccleſia numerata, vbi
ſcilicet certus præfixus fuit Canonicorum nume-
rus, & tunc ſi Ordinarius præfiniuit certum Ca-
nonicorum numerum, & eidem denegata non
videtur poteſtas illum augendi de conſenſu Ca-
pituli, ſi verò præfinitus fuit per Papam, & tunc
abſque eiuſdem Pontificis auctoritate denegata
videtur poteſtas inferioribus numerum augendi
ſecundum *D. de Luca in ſuo Theatro veritatis to.12.
tit. de Canonicis, & Capitul. diſ.6.num.4. ex Abbat.
in cap. cum acceſſiſſent de conſtitut. Barboſ. in tract.*
8 *de Canonicis, & dignitat. cap.3.num.3.* vbi præcipuè
quod non liceat augere numerum determinatum
9 Canonicorum niſi augeantur prouentus, & tale
augumentum à Papa tantum fieri debeat, ſi Ca-
nonici in erectione facta coram Papa iurauerint
non augere, vel numerus determinatus fuit à
Papa.

10 Contrarium quod licet Capitulum ſtatutum
fecerit, & iuramento illud firmauerit de non au-
gendo numero Canonicorum, nihilominus
quod poſſit frangere numerum, & augere etiam
ſi à Papa eſſet confirmatum dictum ſtatutum,
cum poſſit eidem renunciari, dummodo à Papa
non fuerit adiecta clauſula, quod ſi aliter fiat
non valeat, docent *Gabr. in tit. de iure iuran. con-
cluſ.1. num.16. Thom. del Bene de immunit. Eccleſ.
cap. 17. num.8. & 9. tom. 2. Io: Melazo aſſert.*
11 *iur.1. num.9. Sperel. deciſ.180. num.8. to.2.* vbi quod
receptio facta à Canonicis de aliquo in Canoni-
cum vltra numerum taxatum per ſtatutum iura-
mento vallatum valet, etiam ſi Canonici ſcien-
ter dicto ſtatuto controuenientes incidant in
periurium ex *Alex. Io: Andrea Ant. de Butrio quos
allegat. Silua in tract. de benef. par.3. quæſt.27. Seraph.*
12 *de priuileg. iurament. priuileg.75. num.14.* & quod
numerus augeri etiam ſi numerus antiquus eſſet
à Summo Pontifice confirmatus, ſi in confirma-
tione non fuerit adiecta clauſula decreti irritan-
tis, comprobat *Melazo aſſertion. iur. 1. num. 10.
& 11. in fin.*

13 Limita hanc ſecundam ſententiam vt proce-
dat durante Eccleſia in eodem ſtatu, ſecus ſi po-
ſtea excreuerint Eccleſiæ facultates, nam tunc ex
illo augumento poteſt augeri Canonicorum nu-
merus non obſtante decreto irritante, quod ope-
ratur rebus in eodem ſtatu permanentibus, non
autem vbi erectio fiat ex nouis redditibus, ex
quibus omnino ceſſat ratio prohibitiua, quæ ta-
citam videtur habere conditionem niſi fructus
excreſcant; vt ex *Abb. Butr. Imol. & alijs in cap.
M. Ferrarienſis de conſtit. tradit Gratian. diſcept.819.
num. 21. Melazo aſſert. iur.1. num. 13. De Luca in
Theat. veritat. tom.12. tit. de Canonicis, & Capitul.
diſ.6. num.8.*

14 Limit. 2. quod facultates Eccleſiæ ita augeri
debent vt ſufficiant pro facienda noua Canoni-
corum electione, adeo vt minimè recipi debeant
ad futuram præbendam, vt expreſsè prohibetur
*à Sacro Concilio Tridentino ſeſſ. 24. cap. 19. de re-
form.* ſecus vero abſque aſpectatiua futuræ præ-
bendæ ab Epiſcopo, & Capitulo recipiantur, &
ita cenſuiſſe Sacram Congregationem Concilij
refert *Barboſ. de Canon. & dignitat. cap.2. num.24.
ex Garz. de benef. par.6. cap.1. num.5. Gonzal. ad reg.
8. Cancellar. §.1. proœm nu.64. & 65. Franc. Marcb.
deciſ.16. num.2. par.1. Melazo aſſert. iur.1. nu.23. 24.
& 25.* vbi quod ita ſit intelligendus, *Aldan. in
compend. canon. deciſ. lib.2. tit.29. num.6.*

15 Cæterum Canonicus ſupranumerarius rece-
ptus ſimpliciter de mandato Papæ in Eccleſia,
in qua adeſt certus numerus Canonicorum non
illi derogando, aut non mandando recipi cum
plenitudine iuris canonicalis, non habet ius ca-
noniæ, ſtallum ſcilicet in Choro, & vocem in
Capitulo, & alias omnes prerogatiuas, quibus
cæteri Canonici gaudent, ſecus autem ſi rece-
ceptus fuerit, cum expreſſa Papæ derogatione
de certo Canonicorum numero cum plenitudine
iuris canonicalis, nam tunc habet ius canoniæ,
*Lel. Zecb. de re public. Eccleſiaſt. cap.24. de Canon.
num.4. verſ. cauſa verò Monet de diſtrib. quotidian.*
16 *par.2. quæſt.1. num.5. cum multis ſequen.* vbi ſubdit,
quod tales Canonici ſupranumerarij ſi ſolum
fuerint inſtallati in Choro, conſequuntur ea, quæ
ſunt Chori, & ſi fuerint inſtallati in Capitulo,
habent ea, quæ ſunt Capituli, *Barboſ. de Canon.
& dignitat cap.3. num.14. & 15.*

17 Quo verò ad præcedentiam Canonici nouiter
erecti ſedere debent poſt antiquos, ſeù poſt vlti-
mum ex Canonicis antiquis, tam quando con-
ueniunt in Choro, & Capitulo, ac proceſſioni-
bus, alijſque actibus, qui in perſoluendis fun-
ctionibus Eccleſiaſticis à Canonicis exercentur,
ſi in eorum receptione ita diſpoſitum fuerit, vt
neque in præcedentia in aliquo antiquis Cano-
nicis cenſeatur præiudicatum, quod nititur opti-
ma ratione, quia totum corpus Canonicorum
antiquorum debet ſtare vnitum, abſque eo quod
aliquis ex nouis Canonicis poſſit prætendere ra-
tione antiquitatis ante eos ſtare, *Gratian. diſcept.
867. num.23. 24. 56. & 57. vbi ita firmaſſe Rot. in
Panormitana Præbeminentiarum 9. Iunij 1621. coram
Coccino.*

18 Quod procedit vbi concurrit particulare ſta-
tutum, diſpoſitio, ſeù conſuetudo, ſecus verò
de iure communi, cuius vigore non eſt conue-
niens, vt poſtea receptus præferatur antiquiori
Canonico, qui potius debet præcedere propter
maiora onera, & ſeruitia, quæ in Eccleſia ſubijt,
& ratio eſt, quia iſtæ præeminentiæ ſunt fructus,
& emolumenta poſſeſſionis Canonicatus, tum
etiam quia antiquiori debetur præcedentia, vt
animaduertit *Gonzal. ad reg.8. Cancellar. in proœm.
§.3. num.25. & 26. Gratian. diſcept.867. num.25. 26.
& 27. tom.5. vbi alios allegat.*

19 Noui tamen Canonici præcedere debent Co-
adiutorem veteris Canonici, quamuis antiquio-
rem, ex eo quod viuente coadiuto non dicatur
verus Canonicus, prout efficitur ſecuta coadiu-
ti morte, ex quo tempore ius canoniæ aſſequi-
tur, vt apud *Martin. Andr. deciſ. 102. deciſ.456.
par.1. recent. deciſ.259. num.11. par.9. recent. D. de
Luca in ſuo Theat. veritat. tom.12. tit. de Canon. &
Capitul. diſ.6. num.9. & 10.*

20 Vbi verò agitur de diminuendo numero Ca-
nonicorum ſibi locum vindicant ea, quæ dixi-
mus de augendo numero determinato Canoni-
corum,

corum, vnde ſicut ſi augentur fructus Eccleſiæ
permittitur augeri Canonicorum numerum, ita
ſi annui redditus non ſufficiant ad commodam
Canonicorum ſubſtentationem, licet præbenda-
rum numerum minui, ſeruata forma *Sacri Con-*
21 *cilij Tridentini ſeſſ. 24. de reform. cap. 15.* vbi di-
ſponitur. *In Eccleſiis Cathedralibus, & Collegia-*
tis inſignibus vbi frequentes adeoque tenues ſunt præ-
bendæ ſimul cum diſtributionibus quotidianis, vt ſub-
ſtinendo decenti Canonicorum gradui pro loci, & per-
ſonarum qualitate non ſufficiant, liceat Epiſcopis cum
conſenſu Capituli, vel aliquot ſimplicia beneficia non
tamen regularia iis vnire, vel ſi hac ratione prouide-
ri non poſſit aliquibus ex ijs ſupreſſis cum patronorum
conſenſu ſi de iurepatronatus laicorum ſint, quorum
fructus, & prouentus reliquarum præbendarum di-
ſtributionibus quotidianis applicentur eas ad paucio-
rem numerum reducere, ita tamen vt tot ſuperſint,
quæ diuino cultui celebrando, ac dignitati Eccleſiæ
commode valeant reſpondere.

22 Ad valide tamen faciendam huiuſmodi dimi-
nutionem conſtare debet de tenuitate Eccleſiæ, &
& de eius redditicum diminutione, cum benefi-
cia de ſui natura præſumantur congrua,
& eorum redditus potius aucti, quam di-
minuti, *Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. par. 3 al-*
leg. 67. num. 5. & in tract. de Canon. & dignit. cap. 3.
num. 10. & eſt textus in cap. ex parte de conſtit. Felin.
in cap. conſtitutus num. 1. de reſcript.

23 Limit. 1. vt decretum Sacri Concilij Triden-
tini ſupra relatum procedat, & locum habeat
ſolum in Eccleſijs Cathedralibus, aut Collegia-
tis inſignibus, ſecus verò in alijs Eccleſijs infe-
rioribus, in quibus nulla videtur data Epiſcopis
poteſtas extinguendi præbendas, vt augeantur
diſtributiones etiam ad augumentum cultus di-
uini, vt deciſum refert *Monet. de diſtribution. quo-*
tidian quæſt. 5. num. 23. Barboſ. de offic. & poteſt. Epi-
ſcop alleg. 67. num 2. & 3. par. 3. & in tract. de Cano-
nic. & dignitat. cap. 3. num. 20. in fin. & in Concil.
Trident. ſeſſ. 24. de reform. cap. 15 num. 2.

24 Quæ autem dicatur Collegiata inſignis licet
non ſit in iure determinatum, tamen in dijudi-
catione huiuſmodi inſignitatis, fieri poteſt con-
ſideratio, ex qualitate loci, vbi ſita reperitur, ſci-
licet ſi locus reddatur conſpicuus tum ex nume-
ro familiarum, & Incolarum, tum ex qualitate,
& nobilitate Ciuium, ſapientia doctorum, fa-
ctis perſonarum egregiarum, tum ex exiſtentia
Monaſteriorum Regularium, & ſanctimonia-
lium, tum etiam ex copia peritorum, vt ani-
maduertit *Ioan. Anton. Maſſobr. in tract. de Synodo*
Epiſcopi cap. 4. dub. 14. num. 9. & ſeq. Barboſ. in col-
lect. ad cap. vltim. num. 3. de verbor. ſignif. & in tract.
de Canon. & dignitat. cap. 2. num. 18. verſ. in dijudica-
tione.

25 Prout etiam probatur non eſſe inſignem ex
exiguo Canonicorum numero, modicis redditi-
bus qualitate ſeruitij, & depoſitionibus teſtium
& quod hoc ſit arbitrarium dixit, *Rot. deciſ. 175.*
num. 2. coram Card. Mantica, & tradunt ſcribentes
in cap. ſtatutum de reſcript. in 6. Alberic. de diction.
in verbo inſignis, Menoch. de arbitrar. caſ. 158. nu. 4.
qui alios allegat. quos refert, Barboſ. de canonic. & di-
gnit. cap. 2. num. 18.

26 Limit. 2. vt Canonicatus auctoritate Papæ
confirmati cum præfinitione numeri, & decreto
irritanti non poſſunt ſupprimi per Epiſcopum,
Barboſ. de canonic. & dignitat. cap. 3. num. 19.

27 Limit. 3. vt procedat ſi Epiſcopus ſit auctor
huiuſmodi diſmembrationis, ſecus autem quan-
do bona Epiſcopi, & Capituli ſint communia,
vt ex *gloſ. Cardin. Abb. Gamb. de offic. legati lib. 5. rub.*
de diſmemb. nu. 22. tradit Barboſ. de offic. & poteſt.
28 *Epiſcop. alleg. 67. num. 9.* vbi quod neque etiam
hoc poſſet Epiſcopus quamuis bona illius, &
Capituli eſſent diuiſa, & ſi id redundaret in vti-
litatem Capituli, ex *Butr. & Imol. in cap. cum*
acceſſiſſent de conſtit. ibique Felin. num. 22. & Dec.
num. 57.

29 Sublim. quod licet non poſſit Epiſcopus appli-
care Menſæ Capituli fructus præbendarum ſup-
preſſarum, cum agatur de intereſſe ipſius Capi-
tuli, & ipſum auctorizare non poſſit in facto
proprio, poteſt tamen applicare ſingulis Cano-
nicis, ſeu ſingulis de Capitulo, diſtribuendo, &
aſſignando cuique certam portionem vt ex *Imol.*
& Dec. in cap. cum acceſſiſſent à num. 54. de conſtit. &
Gabr. conſ. 186. lib. 2. tradit Barboſ. de offic. & poteſt.
Epiſcop. alleg. 67. num. 10. par. 3.

30 Hanc autem facultatem faciendi huiuſmodi
ſuppreſſiones Epiſcopis tantum conuenire, &
non alijs Prælatis inferioribus etiam iuriſdictio-
nem quaſi Epiſcopalem habentibus, & licet
exemptis, neque Vicario Epiſcopi, neque Ca-
pitulo ſede vacante, eiuſque Vicario Capitula-
ri, cum Concilium vtatur particula Epiſcopis,
tradit *Garz. de benef. part. 12. cap. 2. num. 69. & ſeq.*
& num. 75. & 76. Monet. de diſtribut. quotidian. par. 1.
cap. 5. num. 50. & cap. 12. num. 117. & 122. & 129.
& ſeq. Gratian. diſcept. 278. num. 35. Barboſ. de offic.
& poteſt. Epiſcop. alleg. 67. num. 3. & 4. & latè de Ca-
non. & dignitat. cap. 3. à num. 12. vſque ad 24.

SVMMARIVM.

1 Legatum relictum Canonicis etiam ab extraneo non vide-
tur relictum Eccleſiæ, & inter Canonicos eſt diuiden-
dum 2. & 4. Contrarium n. 3.

5 Legatum relictum Collegio Templi cenſetur relictum in
dubio contemplatione perſonarum.

6 Declara quod legatum relictum Canonicis non habentibus
adminiſtrationem Eccleſiæ intuitu perſonarum, & non
Eccleſiæ relictum cenſeatur, ſecus ſi habeant admini-
ſtrationem, vel inter ipſos ſint Eccleſiæ adminiſtrato-
res.

Idem ſi exprimatur cauſa, quæ potius reſpiciat Eccleſiam,
& non canonicos ibidem.

8 Legatum relictum Canonicis ſub nomine collectiuo cen-
ſetur relictum Capitulo, niſi ex coniecturis aliud ap-
pareat.

9 Verbum Canonici indefinitè prolatum idem ſignificat,
quod Capitulum contrarium num. 10. Declara vt
num. 11.

11 Legatum factum pro miſſis celebrandis in dubio videtur
factum intuitu Eccleſiæ, & non perſonæ habenti admi-
niſtrationem Eccleſiæ, & ſecus ſi perſona nullam ha-
beat Eccleſiam, vel eius adminiſtrationem 13.

14 Et ſi verba legati ſint directa principaliter perſonæ cum
onere celebrandi in aliqua Eccleſia, & tunc cenſetur
factum intuitu legatarij.

15 In hac tamen materia recurrendum eſt ad coniecturas.

16 Legatum relictum ſanitate, vel intuitu Eccleſiæ dignita-
tis, vel officij debetur etiam ſucceſſori, ſecus ſi non
fuerit relictum intuitu dignitatis, vel officij 17.

18 Non cenſetur relictum intuitu dignitatis ſi perſona ſit af-
finitate coniuncta, etiam ſi fuerit expreſſum ſolum
nomen officij 20.

19 Le-

Digitized by Google

18 Legatum factum conſanguineo pauperi potius intuitu ſanguinis, quam paupertatis cenſetur factum.

19 Ex qualitate rei legatæ colligitur coniectura voluntatis legantis, an legatum fuerit factum perſonæ, vel Eccleſiæ, & num. 22.

23 Legatum relictum amico cenſetur perindè, ac ſi relictum fuiſſet conſanguineo, ſi amicitia ſit maxima, ſecus ſi leuis.

ADNOTATIO II.

An legatum, quod relinquitur Canonicis pro miſſis cenſeatur relictum contemplatione tam veterum, quam nouorum, vel Eccleſiæ, vel Capituli.

1 Legatum relictum Canonicis, vel quibuſdam Canonicis alicuius Eccleſiæ etiam ab extraneo, Eccleſiæ relictum non videtur, ſed debetur ipſis Canonicis, vt dicit *gloſſ. in cap. 12. quæſt. 2. Abb. in cap. requiſiſti de teſtament. ibique Couar. num. 10. & de communi Soccin. in l. 2. ff. de reb. dub. Genuen. in prax. Archiepiſcop. Neapolit.*
2 *cap. 57. num. 6.* vbi quod huiuſmodi legatum ſit diuidendum inter eos, eo pacto, quo cætera ipſius Capituli bona diuiſibilia diuidi ſolent, & iuxta ſolitum, ac proindè de huiuſmodi legato ſubdit, quod non debeatur quarta Epiſcopo, latè *Mantica de coniect. vltim. volunt. lib. 8. tit. 6. n. 21. in fin. verſ. vndè manifeſtè colligitur.*

3 Verum ſi legatum omnibus Canonicis, vel Canonicis alicuius Eccleſiæ indefinitè relictum ſit, ipſi Eccleſiæ relictum videri multi ſentiunt, vtpote quia legatum relictum Ciuibus intelligitur relictum ipſi Ciuitati, iuxta textum *in l. Ciuibus de rebus dub., & ita Bart. concludit ibidem num. 3. ac Cuma Paul. de Caſtr. & Ludo. Luſita. Surd. de alimen. tit. 5. quæſt. 6. num. 7.*

4 Sed contraria ſententia crebrior eſt, quod immo legatum relictum Canonicis alicuius Eccleſiæ, intuitu perſonarum, & non Eccleſiæ relictum videatur, & ideò ipſis Canonicis, & Eccleſiæ acquiritur, *cap. requiſiſti in fin. & ibi gloſſ. in verbo nec eſt de teſtament.* prout etiam ibidem tenent *Anton. Abb. & Barbat. ac Didac. num. 10.* qui de communi teſtantur prout etiam comprobat *Soccin. Sen. in l. Ciuibus num. 12. de reb. dub. per textum in l. pater filiam §. Tuſculanus, & ibi*
5 *Bart. de legat. 3.* vbi legatum relictum Collegio templi cenſetur relictum in dubio contemplatione perſonarum, ſi cauſa non fuerit expreſſa, latè *Mantica de coniectur. vltim. volunt. lib. 8. tit 6. num. 22. verſ. ſed diuerſa ſententia, & de veriori Surd. de alim. tit. 5. quæſt. 6. num. 7.*

6 Declara primo, quod ſi legatum ſimpliciter relictum ſit Canonicis, qui non habent adminiſtrationem Eccleſiæ, & tunc intuitu perſonarum, & non Eccleſiæ relictum videtur *cap. requiſiſti in fin. de teſtament. l. pater §. Tuſculanus cum ibi notatis per Bart. in fin. de legat. 3. Mantica de coniect. vltim. volunt. lib. 8. tit. 6. num. 23. verſ. ſecundo reſpondeo.*

7 Declara 2. quod ſi legatum relictum ſit omnibus Clericis, inter quos ſint adminiſtratores eiuſdem Eccleſiæ, & tunc legatum cenſetur relictum intuitu Eccleſiæ, vt eſt caſus *in l. annua §. 1. de annual. legat.* prout etiam ſi exprimatur cauſa, quæ potius reſpiciat Eccleſiam, & non Canonicos, vt ex *Bart. Soccin. & Abb. tradit Mantica de coniectur. vltim. volunt. lib. 8. tit. 6. num. 23. verſ. ſecundo reſpondeo, & num. 24.* vbi declarat textum *in l. Ciuibus de rebus dubijs*, ſcilicet quod legatum relictum Ciuibus, ideò cenſetur relictum Ciuitati, quia Ciuitas ab ipſis Ciuibus repræſentatur, ſed Eccleſia à Canonicis non repræſentatur, ſed coniunctim à Prælato, & alijs de Clero.

8 An autem legatum relictum Canonicis cenſeatur relictum Collegio, ſeu Capitulo, vel Canonicis vti ſingulis, adeout in primo caſu diuidi debeat eo modo, quo reliqua bona ipſius Collegij diſtribuuntur, vt plus vni Canonico, quam alteri tribuatur ſecundum conſuetudinem, & ſtatuta Eccleſiæ, in ſecundo vero caſu pro æquali portione diuiſio facienda ſit, & quod huiuſmodi legatum intelligatur relictum Collegio, ſeu Capitulo docet *Cardin. in cap. requiſiuiſti de teſtament.* ibique *Imol. num. 30. Didac. ſub num. 10.* & in hac ſententia etiam reſidet *Mantica de coniectur. vltim. volunt. lib. 8 tit. 6. num. 24. verſ. item textus*, vtpotè quia legatum eſt factum omnibus Canonicis ſub nomine collectiuo, & ſic potius à teſtatore cenſetur contemplatum Collegium, ſeu Capitulum, quam Canonici vti ſinguli, niſi ex coniecturis aliud concipi poſſit,
9 nam verbum Canonici indefinitinè prolatum idem ſignificat, quod Capitulum, *cap. cum omnes, cap. cum acceſſiſſent de conſtit.*

10 Contrarium ſcilicet, quod relictum Canonicis intelligaenr relictum ſingulis de Capitulo, ac propterea quod diuidi debeat inter eoſdem, & non ſit applicandum menſæ Capitulari tenet *Felin. in cap. auditis num. 37. verſ. ſecunda reſponſio de præſcrip.*

11 Sed *Henric. Bouhic. in cap. nos quidem in fin. de teſtament.* diſtinguit, aut præceſſerunt merita Collegij, & tunc præſumitur relictum Collegio *l. nec adiecit ff. pro ſocio*, aut merita ſingulorum, vt ſi erant conſanguinei, vel amici, & tunc præſumitur eis vti ſingulis relictum eſſe, quam diſtinctionem ſequitur *Soccin. Sen. in l. Ciuibus nu. 13. de reb. dub.*

12 Legatum vero factum pro miſſis celebrandis in dubio videtur factum intuitu Eccleſiæ, & non perſonæ particularis, quæ miſſam dicat, vel dicere faciat, *Imol. in cap. officij num. 26. de teſtament. Petrus de Vbald. in tract. de canonic. port. cap. 7. num. 57.*

13 Declara quod legatum pro miſſis dicendis, aut eſt factum alicui Presbytero nullam habenti Eccleſiam, vel titulum, ſiue adminiſtrationem, & tunc cenſetur factum contemplatione illius perſonæ Presbyteri, aut factum eſt Rectori habenti Eccleſiam, vel adminiſtrationem in aliqua Eccleſia, & tunc cenſetur factum contemplatione Eccleſiæ, potius quam perſonæ *Ancar. in cap. cum officij num. 16. Imol. num. 26. Barb. nu. 35. de teſtament. Abb. in cap. fin. num. 2. eod. tit. Petrus de Vbald. in tract. de canon. portion. cap. 7. num. 55.*

14 Quod ſi verba legati principaliter ſint directa ali-

alicui perſonæ, cui deindè onus adiectum fuit celebrandi miſſas in ſua Eccleſia, & tunc præſumitur legatum factum intuitu legatarij, *Couar. in cap. requiſiuiſti num. 10. de teſtam. Mantic. de coniectur. vltim. volunt. lib. 6. tit. 14. nu. 18. & lib. 8. tit. 6. nu. 23. Petrus de Vbald. in tract. de canon. port. cap. 7. num. 57. Rot. deciſ. 1149. num. 10. & 11. coram Card. Seraph.* vbi quod hoc præcipue procedat, ſi expreſſio loci, in quo celebrandum ſit, non fuerit facta ſub nomine proprio Eccleſiæ, ſed ſub demonſtratione ipſius Eccleſiæ præfati Presbyteri, ex qua adiectione potius videatur contemplata perſona, quam locus, & potius fauore perſonæ locus adiectus, quam fauore ipſius loci.

15 Recurrendum tamen eſt in hac materia ad coniecturas, & præſumptiones ad agnoſcendum, an legata, quæ relinquuntur Canonicis pro miſſis, & alijs operibus pijs ſint relicta contemplatione omnium Canonicorum, tam veterum, quam nouorum, vel intuitu Eccleſiæ, vel Capituli, vel an fuerint contemplati Canonici vt ſinguli, vel vt Collegium, ſeu reſpectu ordinis, vel antiquitatis, vel alterius qualitatis vniuſcuiuſque ſecundum ſtatutum Eccleſiæ, etenim ijs omnibus maturè conſideratis erit facienda diſtributio potius vni, quam alteri, & plus alteri, quam vni, & applicabuntur talia relicta aliquando Eccleſiæ, aliquando menſæ Capitulari, iuxta coniecturas, & præſumptiones, quæ colliguntur ex mente relinquentium huiuſmodi legata, vt latè diſtinguunt *DD. in cap. cum M. Ferrarienſis, vbi Ripa num. 11. de conſtit. & in cap. requiſiuiſti vbi Card. num. 3. quæſt. 10. ad fin. Couar. num. 10. de teſtam. Alphonſus Perez de anniuerſar. & Capellanijs lib. 1. cap. 17. cum alijs congeſtis per Gratian. diſcept. 867. num. 54. tom. 5.*

16 Quando autem relinquitur, ſeu legatur fauore, vel intuitu Eccleſiæ dignitatis, vel officij tunc debetur etiam ſucceſſori, vt inquit *Surd. de alim. tit. 5. quæſt. 6. num. 7 in fin.*

17 Limita vt locum non habeat ſi non fuerit relictum intuitu dignitatis, vel officij, ſed contemplatione perſonæ, nam tunc legatum extinguitur cum ipſa perſona cui debetur, *Surd. de aliment. tit. 5. quæſt. 6. num. 7. verſ. limitatur tamen.*

18 Et intuitus dignitatis ceſſat ſcilicet, quando is cui legatum eſt, remanet affinitate coniunctus, tunc enim videtur relictum contemplatione conſanguinitatis, etiamſi eſſet expreſſum nomen dignitatis, cum præſumatur teſtatorem magis dilexiſſe perſonam, & reſpexiſſe qualitatem conſanguinitatis, & ſanguinis coniunctionem, quam dignitatem, & officij prærogatiuam, *gloſs. in cap. fin. de teſtament. in 6. eſt textus in l. penultim. ff. de reb. dub. vbi Bart. Surdus de alimentis tit. 5. quæſt. 6.*

19 *num. 8. & 9.* vbi quod legatum factum conſanguineo pauperi pariter cenſetur factum potius

20 intuitu ſanguinis, quam paupertatis, & propterea, quando fit Rectori Eccleſiæ, qui ſit conſanguineus præſumitur factum contemplatione affinitatis, etiamſi ſolum nomen officij fuerit expreſſum, *Alciat. de præſumpt. 28. num. 1.*

21 Declara quod ex qualitate rei legatæ colligitur coniectura voluntatis legantis, nam licet legatum relictum Rectori, vel Epiſcopo à conſanguineo præſumatur relictum intuitu perſonæ, & non Eccleſiæ, *cap. requiſiuiſti de teſtament.* tamen hoc locum non habet ſi teſtator legauit Calicem, vel patenam, vel tintinabulum, vel quid ſimile, quod potius conueniat Eccleſiæ, quam perſonæ, quia tunc ex qualitate rei legatæ præſumitur legatum relictum Eccleſiæ, vt communiter tradunt ſcribentes *in cap. requiſiſti de teſtam.*

22 ſimiliter etiam è contra quamuis legatum relictum Epiſcopo ab extraneo intelligatur eſſe relictum contemplatione Eccleſiæ, eique acquiratur *dicto cap. requiſiuiſti de teſtament.* id tamen non habet locum quando aliud ex qualitate rei legatæ conijci poteſt, nempe ſi aliquis legauit Prælato Falconem, vel Canes, vt pariter tradunt *DD. in dicto cap. requiſiſti Socein. in l. Ciuibus de reb. dub. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 6. tit. 13. num. 4.*

23 Vlterius legatum non cenſetur intuitu officij factum, quando relinquitur valde amico, nam tunc legatum cenſetur eiuſdem naturæ, perinde ac ſi conſanguineo factum fuiſſet, quia quæ diſponuntur in conſanguineis, locum habent in valde amicis, *gloſs. in cap. requiſiſti de teſtam. in 6. vbi Didac. num. 6. & ex Cyn. Iaſ. Alciat. Marſil. Abb. Soccin. Tiraquel. Cotta tradit Surd. de aliment. tit. 5. quæſt. 6. num. 10. vbi in fin.* ſubdit quod hoc procedat, vbi amicitia ſit maxima, & ſingularis, adeout comparari poſſit fere in omnibus conſanguinitati, perinde ac ſi produceret eoſdem effectus, ſecus vero ſi amicitia ſit leuis, modica, & vulgaris.

PRÆNESTINA SVCCESSIONIS.

ARGVMENTVM.

Statutum laicorum excludens fœminas propter maſculos non comprehendit hæreditatem Clerici, cum ſit contra libertatem Eccleſiæ, prout ſi auferat Clericis ea, quæ de iure communi eiſdem competunt.

SVMMARIVM.

1 Alimenta, & ſumptus litis denegantur ſi copulatiuè non concurrat præſumptio boni iuris, & paupertas.
2 Denegantur quando quis operando poteſt aliquid lucrari, nec eidem ſit indecorum, ſecus ſi lucrum ſit tenue 3.
4 Nepotes tenentur alere patruum egenum, & è contra.
5 Statuta excluſiua fœminarum non extenduntur de perſona ad perſonam.
6 Limit. quando datur maior ratio in perſona, quam in excluſa, quia tunc dicitur comprehenſio, & non extenſio.
7 Statutum ſi excludit filias propter maſculos, excludit etiam ſorores.
8 Statutum excluſiuum fœminarum propter maſculos non eſt odioſum odio irrationabili.
9 Quando eſt fauorabile admittit non ſolum interpretationem comprehenſiuam, ſed etiam extenſiuam.
10 Sunt tamen reſtringenda vbi agitur de dote competente, vel de alimentis.
11 Extenſio de vna perſona ad aliam admittitur, quando eſt conformis intentioni ſtatuentium.
12 Statutum conditum à laicis non habet locum in hæreditate Clerici.
13 Clericus condendo teſtamentum cenſetur reſpexiſſe ius commune, & non ſtatutorum.

14 So-

Digitized by Google

14 Soror præfertur patruo, & alijs in ſucceſſione fratris.
15 Soror, & frater de iure ciuili ſunt in ſecundo gradu.
16 Patruus vero in tertio.
17 Soror excludit patruum ab hæreditate fratris.
18 Statutum Laicorum non afficit perſonas Eccleſiaſticas licet emanauerit ad publicam vtilitatem.
19 Statutum excluſiuum fœminarum non habet locum in hæreditate Clerici, & num. 24.
20 Statutum excludens fęminas propter maſculos eſt contra libertatem Eccleſiæ.
21 Et iudicatur conditum poſt quam quis effectus fuit Eccleſiaſticus.
22 Et licet in capite excluſiuo fęminarum ſit læſiuum, ſecus in capite incluſiuo maſculorum.
23 Includens patruum excluſis fęminis prodeſt patruo in Religione profeſſo.
24 Statuta quando cenſeantur contra libertatem Eccleſiaſticam.
26 Si auferant ius competens Eccleſiaſticis de iure communi, aut alio priuilegio ſunt contra libertatem Eccleſiaſticam,
27 Et non afficiunt Clericos.
28 Siue directè, ſiue indirectè, ſiue ſub inuolucro verborum auferant Clericis, id, quod de iure communi conceditur.

DECISIO XCIX.

PRętendente D. Hieronymo Colorſio ad ſui fauorem delatam fuiſſe hæreditatem quondam Agabiti Colorſij ab inteſtato defuncti, vigore ſtatuti Præneſtinæ Ciuitatis excludentis fœminas propter agnatos maſculos, in *cap. 22. lib. 2.* inſtabat pro ſubminiſtratione alimentorum, & ſumptuum litis ad effectum inchoandi, & proſequendi iudicium ſuper immiſſione in poſſeſſionem præfatæ hæreditatis aduerſus ſororem, & nepotes ex alia ſorore prædefunctę eiuſdem Agabiti, hinc in Tribunali Epiſcopali diſcuſſo dubio, pro denegatione petitæ præſtationis reſpondendum
1 cenſui, ea motus ratione, quia ſumptus litis, & alimenta denegantur ſi copulatiue non concurrat præſumptio boni iuris, & paupertas. *l. ſi inſtituta §. de inofficioſo ff. de inof. teſtam. vbi gloſ. l. fin. §. ſi ei, & §. cum ſi tales C. de ordinar. cognit. l. penultima ff. vt in poſſeſ. legat. Conar. practicar. quæſt. cap. 6. ſub num. 5. & ſeq. Alciat. de præſumpt. reg. 3. præſumpt. 9. Surd. de aliment. tit. 1. quæſt. 110 num. 8. & quæſt 120. num. 3. & 4. Lancellot. de attentat. cap. 4. limit. 11. num. 45. Creſcen. deciſ. 8. de iudic. Veral. deciſ. 20. num. 2. lib. 1. Seraph. deciſ. 426. nu. 1. & deciſ. 1098. num. 2. Caualer. deciſ 558. numer. 1. Gregor. XV. deciſ. 189. num. 1. ibique Adden. num. 7. & deciſ. 543. num. 1. Burat. deciſ. 15. & deciſ. 707. vbi Adden. vtrebique lit. A. & deciſ. 906. num. 5. Rot. deciſ. 748. num. 1. par. 2. recen. deciſ. 617. num. 6. par. 4. tom. 3. recent. & in Romana alimentorum 12. Iunij 1651. in princ. coram Royas, & in Romana bonorum, ſeù vſusfructus 19. Ianuarij 1652. §. deficiunt ſiquidem coram Zarate, & deciſ. 275. num. 4. deciſ. 469. num. 1. deciſ. 473. num. 7. & 11. deciſ. 797. num. 1. coram Amato Dunozet.*

2 Quorum neutrum in præſenti concurrere videbatur, non quidem paupertas, quia conſtat præfatum Hieronymum poſſe ſuo opere, & artificio ſibi victum parare, proùt hucúſque parauit, nec eidem ſit indecorum continuare artem, quam habet, vnde alimenta non debentur, paupertas enim ad hunc effectum non cenſetur ſufficienter iuſtificata, quando quis poteſt operando aliquid lucrari, licet quando id eſſet indecorum litigantis, tunc alimenta ſine dubio eſſent eidem decernenda, cum non liceat vilia vnicuique exercere. *Aretin. in l. alimenta num. 3. de negot. geſt. Abb. in cap. ſuam nobis num. 10. verſ. ſi vero deſunt. de ſim. Burt. de aliment. num. 12. & in l. ſi quis à liberis §. ſed ſi filius num. 1. ff. de liber. agnoſcen. Bordel. conſ. 4. num. 82. vol. 1. Socein. ſen. conſ. 121. num. 47. & 48. Gabr. conſ. 25. num. 15. & 17. lib. 1. Rolan. conſ. 54. num. 48. & 49. vol. 2. Menoch. conſ. 321. num. 26. lib. 4. Burſat. conſ. 62. num. 11. in fin. & num. 12. & ſeq. lib. 1. Falcon. conſ. 59. ſub num. 10. Leoncil. de priuil. pauper. par. 1. quæſt. 3. num. 45. & 62. Surd. de aliment. tit. 7. quæſt. 6. num. 2. & 3. Guttierez de iurament. confirmat. quæſt. 3. cap. 15. num. 6. & 7. Beltram. in addit. ad Gregor. XV. deciſ. 189. num. 7. verſ. paupertas circa fin. Paulus Rubeus in adnot ad deciſ. 617. num. 112 & ſeq. par. 4. tom. 3. recent. Burat. deciſ. 41. num. 7. Amat. Dunozet. deciſ. 469. nu. 7. tom. 1. Rot. deciſ. 470. ſub num. 5. deciſ. 532. num. 4. in fin. par. 2. deciſ. 170. num. 4. par. 4. in recent. & in Romana bonorum, ſeu vſusfructus 19. Ianuarij 1652. §. paupertas autem coram Zarate, & deciſ. 170. n. 3. par. 4. tom. 1. recent.* vbi quod alimenta non ſunt præſtanda Doctori Medicinæ, qui ex exercitio medendi poteſt ſe ipſum alere.

3 Neque pariter fuit iuſtificatum lucrum ex proprio Hieronymi artificio quærendum, adeo limitatum eſſe, vt vix ſufficiat ad alimenta, vt ſaltem decerni debeant ſumptus litis, proùt arbitrata fuit *Rot. in Romana Matrimonij 1. Iulij 1643. verſ. non obſtat quod Iacobus coram Bichio, relat per Paulum Rubeum in addit. ad deciſ. 617. num. 114. par. 4. tom 3. recent.*

4 An autem alimenta debeantur eodem Hieronymo iure ſanguinis, eo quia nepotes teneantur alere patruum egenum, & pauperem, & è contra iuxta *Magiſtralem deciſionem 449. Amati Dunozetti tom. 1.* non videtur diſcuſſio huius articuli cumulanda in præſenti iudicio, in quo vltra paupertatem concurrere debet bonum ius, ſed alio particulari iudicio experienda.

Præſumptio vero boni iuris nec etiam concurrere viſa fuit ad effectum de quo agitur, nam totum fundamentum conſtituebatur in diſpoſitione præfati ſtatuti excludentis filias, eiſque præferentis agnatos maſculos, proùt eſt dictus Hieronymus, pro cuius parte animaduertebatur quod quamuis dictum ſtatutum loquatur de filiabus, & non de ſororibus, quæ modo concurrunt ad aditionem huiuſmodi hæreditatis, adeo
5 vt extendi nequeat de filia ad ſororem, cum ſtatuta excluſiua fœminarum non extendantur de perſona ad perſonam etiam ex identitate rationis, vt ex *Bald. in l. illum C. de collut. vbi alij ſcribentes, & in l. 1. C. de ſucceſſ. edict. late Gabr. in tit.*
6 *de ſtatut. concluſ. 7.* tamen deducebatur quod hoc non procedat quando datur maior ratio in perſona, de qua agitur, quam in excluſa à ſtatuto. *Gabr. dicta concluſ. 7. num. 43. cum ſeq.* ſiquidem quidquid ſit in caſu, in quo adeſt tantum paritas rationis, vbi vero adeſt maior ratio non tam dici poteſt extenſio, quam comprehenſio, vt tradit *Alex. poſt Petr. Cyn. Bald. & Caſtr. conſ. 75. nu. 3. & ibi concordantes in addit. lib. 5.* & licet *in conſ. 97. num. 9. lib. 2. teneat contrarium* tamen reprobatur ibidem per *Adden. vt dixit Rot. deciſ. 496. à num. 1.*

Digitized by Google

cum plurib.ſequen. coram Cardinal. Seraphin. cum
7 valde eſſet abſurdum, quod filia fratris defuncti
excludatur, propter agnatos, & ſoror, ac nepo-
tes licet maſculi ex ſorore admittantur, vnde ſi
ſtatutum excludat filias, multo magis debet ex-
cludere ſorores ex maioritate rationis, vt pon-
derauit *Rot. dicta decif.496.num.3.coram Seraph.*

8 Imo cum verſemur in ſtatuto non odioſo odio
irrationabili, ex quo fundetur in bono publico,
nempe in motiuo conſeruandi agnationem maſ-
culorum, & principaliter, & primario non in-
tendit excluſionem fœminarum, nec in earum
odium cenſetur promulgatum, ſed in fauorem
familiarum, quæ diuitiarum præſidio deſtitutæ
ſordeſcunt, iuxta *textum in l. qui exceptionem ff.
de condit. indeb. Iacob. Myuſ. cent.3. obſer.26. nu.2.
Gratian. diſcept.449. num.20. cum ſeq. Caputaquen.
deciſ.15. num.6. par 2. Rot. deciſ.117 num.1. par.1.
diuerſ. deciſ.177. num.6. par.5. tom.1. & deciſ.452.
num.38. & 39. eadem par.5.tom.2.recent.*

9 Stante dicto fauore admittitur non ſolum in-
terpretatio comprehenſiua, quæ habet locum
etiam in diſpoſitione odioſa, ſed etiam inter-
pretatio extenſiua, tam reſpectu caſus proprij,
10 quam improprij, tunc enim huiuſmodi ſtatuta
admittunt reſtrictionem, quando ſcilicet agitur
de dote competente, ſeu alimentis fœminis præ-
ſtandis, in reliquis ad fauorem aliorum pro con-
ſeruanda agnatione laxiorem recipiunt interpre-
tationem, vt plene declarat *Molin. de primogenit.
Hiſpan. lib.1. cap 18. num.6. & 7. Gratian. diſcep-
11 tat.449. num.23. tom.3.* quod valde conformat ſe
cum intenſione ſtatuentium, quæ facit, vt talis ex-
tenſio admittatur, vt per *Soccin. iun. conſ.129.
num.3. lib.3. Pariſ. conſ.66. num.66. lib.3. Seraph.
deciſ.496. num.7.* & ita clare inſinuare, verba
ſtatuti, patet ibi, *riſguardando, che li beni delli
Agnati ſpeſſe volte per le ſucceſſioni delle femine eſſe-
re transferiti à cogniati &c. e però per conſeruatione
delle famiglie de Cittadini, ordiniamo che le figlie fe-
mine ab inteſtato non ſiano ammeſſe alli beni de Padri,
e Madri eſſendoui alcuni dell'agnati maſchi ſino al ſe-
condo grado incluſiuamente da computarſi de iure ca-
nonico*, & conſequenter huiuſmodi interpretatio
vtique videbatur admittenda ad fauorem Hiero-
nymi tamquam patruus, & agnatus ad excluſio-
nem ſororum, dum etiam excluderet filias, ſi
adeſſent, ex ſupra deductis.

Quæ licet valde vrgeant, non tamen viſa fue-
runt applicari in caſu noſtro, quia ſtatutum con-
12 ditum à laicis non habet locum in hæreditate
Clerici, vt in puncto ſtatuti de ſucceſſionibus ab
inteſtato dixit *Rot. deciſ.258. num.7. coram Cardi-
nal. Celſo, & deciſ.149. num.2. & per totam coram
Cardinal. Ottobono, & notant Imol. in cap. quod Cle-
ricis num.4. de foro competen. Dec. in cap. Eccleſia
Sancta Maria num.218. de conſtit. Gulielm. de Be-
nedict. in cap. Raynutius in verbo duas habens filias
num.145. de teſtam. Eugen. conſ.99. num.20. lib.2.
&* veriſſimum dicit *Facchin. controuerſ. iur. lib.12.
cap.29. verſ. ego veriſſimum, & per tot.*

13 Nec præſumitur Clericus decedens ſe confor-
mare voluiſſe cum ſtatuto, & iuxta eius diſpoſi-
tionem velle deferre ſuam hæreditatem, cum ab
eodem non ligetur, ſed cenſetur reſpexiſſe ad ius
commune. *Alciat. conſ.9. num.3. verſ. & ſi exta-
rent lib.6. Ottobon. deciſ.149. num.10. & 11. Celſus
deciſ.259. num.12. & 13. in quibus concordantes al-
legantur.*

14 De iure autem communi ſoror ratione proxi-
mitatis gradus præfertur patruo, & alijs in ſuc-
15 ceſſione fratris, quia de iure ciuili (quod atten-
ditur in ſucceſſionibus) eſt in ſecundo gradu, *§. ſe-
cundo gradu inſtit. de gradibus, l. iuriſconſultus §. ſe-
16 cundo gradu ff. eod. tit.* & patruus eſt in tertio *§. ter-
tio gradu inſtit. eod. tit. & dicta l. §. tertio. Authen.
17 ceſſante C. de legit. hæredib.* vnde quod excludat
patruum facit *textus in l. conſanguinitatis C. eodem
tit. §. ſi igitur defunctus Auth. de hæred. ab inteſtat.* &
probant *Capra in conſ.33. col.2. Corn. conſ.191. verſ.
ijs non obſtantibus vol.4. Ruin. conſ. 220. numer.7.
vol.2. Dec. conſ.683. in princ. Burſat. conſ.93. nu.15.
Marta de ſucceſſ. legal. par.3. quæſt.6. art.3. num.6.
tom.1. &* dixit *Rot. in Romana Succeſſionis de Zanis 9.
Decemb.1654. §. His, & alijs coram Bichio.*

18 Certiſſimi enim iuris eſt ſtatutum laicorum
non afficere perſonas Eccleſiaſticas, licet emana-
uerit ad publicam vtilitatem, & honeſtum, &
fauorabile ſit, prout cenſetur ſtatutum excluſiuũ
fœminarum, cum ſemper deficiat poteſtas, immo
& voluntas ſtatuentium in Eccleſiaſticos copula-
tiue neceſſaria. *Dec. in cap. Eccleſia Sancta Maria
num.186. & 187. de conſtit. Surd. conſ.301. num.18.
Ambroſin. de immunit. Eccleſ. cap.121. à num.13.
vſque ad 19. Rot. in puncto ſtatuti excluſiui fœmina-
rum in Bononien. Succeſſionis de Zanis 9. Decembris
1654. §. his, & alijs coram Bichio*, Et quod hære-
19 ditas Clerici non comprehendatur à ſtatuto ex-
cluſiuo fœminarum comprobauit *Rot deciſ.149.
num.4. coram Otthobono, & deciſ.521. num.4. & 5.
coram Bichio tom.1.*

20 Siquidem ſtatutum excludens fœminas prop-
ter maſculos eſt contra libertatem Eccleſiæ, dum
Eccleſiaſticæ perſonæ, & præcipuè Monialibus
tollit facultatem ſuccedendi, quam habent de
iure communi, iuxta theoricam communiter tra-
ditam à *DD. in cap. Eccleſia Sancta Maria de con-
ſtit. Eugen. conſ.99. num.38. verſ. nec dicatur, & nu-
mer. 40. lib. 2. Carol. de Graſs. de effect. Cleric. 2.
num.68. 69. & 80. Rot. in Bononien. ſucceſſionis de
Zanis 9. Decembris 1654. coram Bichio §. nec obſtat
21 ante fin. & §. Atque hinc*, vbi quod perſona Ec-
cleſiaſtica, vel Monialis graue ſentiret præiudi-
cium ſi non ſuccederet iuxta diſpoſitionem iuris
communis, attento quod de tempore, quo con-
fertur excluſio ſtatutaria, perſona Eccleſiaſtica,
vel Monialis ſtatuto ratione ſui ſtatus non ſubia-
cet, & ſtatutum hoc caſu haberi debet perinde,
ac ſi conditum fuerit poſt quam quis effectus fue-
rit Eccleſiaſticus, vel poſt ingreſſum in Religio-
nem, & delatam hæreditatem, ac proinde Eccle-
ſiaſticos, ſeù Moniales non excludere affirmant.
*Caſtr. conſ.104. lib.1. Carol. de Graſs. de effect. Cle-
ric. 2. num. 121.*

22 Quod ſtatutum licet in capite excluſiuo fœmi-
narum læderet, ſecus tamen dicendum eſt in ca-
pite incluſiuo maſculorum, quod perſonis Ec-
cleſiaſticis fauere vtile eſt Eccleſiæ. *Rot. dec.438.
num.59. & dub. ſequen. par.4. tom.2. recent.* vbi quæ-
23 rebatur, an ſtatutum Bononiæ includens patruũ
fœminis excluſis prodeſſet patruo in Religione
profeſſo, & comprobat *Rot. in dicta Bononien. ſuc-
ceſ-*

Digitized by Google

erſſionis de Zanis 9. *Decemb.* 1654. §. *atque hinc in fin coram Bich.* & in hac opinione reſident *Bald. in l. cunctos populos num.* 55. *verſ. includitur in iſto beneficio C. de Summa Trinit. & fid. Cathol. DD. in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ de conſtit. & præcipue Abb. num.* 25. *verſ. exemplum dicit, & ibi late Adden. Dec. num.* 217. *Feliu. num.* 80. *Brun. de ſtatut. excluſ. fœmin. art.* 12. *num.* 165. *& ſeq. Natta eodem tract. quæſt.* 3. *num.* 82. *& ſeq. Molin. de primog. Hiſpan. lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 7. *Lap. alleg.* 100. *num.* 5. *& ſeq. Carpan. ad ſtatut. Mediolanen. cap.* 278. *nu.* 67. *& ſeq. tom.* 1. *Miſinger. obſeru.* 26. *num.* 3. *centur.* 3. *late Carol. de Graſſ. de effect. Cleric. effect.* 2. *nu.* 277. *& ſeq. Surd. deciſ.* 20. *num.* 2.

24 Et in puncto quod ſtatutum laicorum de ſucceſſionibus ab inteſtato excludens fœminas propter maſculos non comprehendat hæreditatem Clerici docent, *Dec. in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ num.* 2:8. *de conſtitut. Barbat. conſ.* 83. *num.* 22. 27. *& ſeq. vol.* 1. *Bertazol. conſ. ciuil.* 63. *num.* 23. *vbi teſtatur de veriori, & communi opinione, quos refert, & ſequitur Bellet. diſquiſit. Clerical. par.* 1. *tit. de exempt. Cler. à ſtatuto Sæcular.* §. 5. *num.* 27. *Cardinal. Ottobono deciſ.* 149. *num.* 4. *Bichius deciſ.* 521. *num.* 3. 4. *&* 5. *tom.* 1. in quibus contrarijs reſpondetur articulo mature diſcuſſo.

25 Quæ magis ſibi locum vindicant in præſenti, non ſolum quia agitur de hæreditate Clerici, & perſonæ Eccleſiaſticæ, verum etiam quia nepotes ex alia ſorore præfati Agabiti ſuccedere volentes pro virili, ſunt Clerici, qui pariter non ſubijciuntur ſtatuto, ac proinde ſuccedere debent iuxta diſpoſitionem iuris communis, ſtatuta enim laicalia quotieſcunque directè, ſeù indirectè ſunt contra priuilegia, aut prærogatiuas quas competunt Eccleſiæ, & Eccleſiaſticis. vel ſecundum iuris communis diſpoſitionem, vel ſecundum aliam fauorabilem conceſſionem factam à Papa, vel à Principe ſæculari, ſemper cenſentur contra liber-

26 tatem Eccleſiaſticam, ex quo auferunt ius Eccleſiaſticis competens de iure communi, aut alio priuilegio. *Abb. in cap. nouit numer.* 2. *de iudic. vbi Imol. num.* 2. *Butr. in cap. nouerit num.* 1. *&* 2. *de ſenten. excommun. ibique Innoc. num.* 1. *&* 2. *Abb. num.* 2. *Dec. in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ num.* 6. *de conſtit. Bart. in auth. caſſa num.* 3. *&* 5. *vbi etiam Salicet. C. de Sacroſant. Eccleſ. Barbat. conſ.* 31. *nu.* 1. *&* 2. *vol.* 4. *Abb. conſ.* 61. *in princ par.* 1. *Soccin. conſil.* 55. *vol.* 1. *Alex. conſ.* 209. *num.* 3. *&* 14. *vol.* 2. *Lap. alleg.* 91. *nu.* 1. *&* 2. *Ancar. conſ.* 12. *num.* 3. *&* 4. *Tuſch. pract. concluſ. iur. in verbo libertas Eccleſiaſtica concluſ.* 142. *num.* 12. *tom.* 5. *Bellet. diſquiſit. Clerical. par.* 1. *tit. de exempt. Cleric. à ſtatut. laical.* §. 1. *num* 9.

27 Et propterea huiuſmodi ſtatuta auferentia, ea quæ competunt Clericis de iure communi, & vigore legis generalis, non afficiunt Clericos, *Alex. in l. filius familias* §. *Diui num.* 12. *verſ. tamen veritas vbi etiam Iaſ. in* 1 *lect. num.* 74. *& in* 2. *lectur. num.* 108. *Ripa num.* 81. *&* 82. *Soccin. iunior. num.* 167. *ff. de legat.* 1. *vbi communiter alij ſcribentes Couar. in regul. poſſeſſor. in* 2. *par.* §. 4. *num.* 7. *verſ. ex qua Ruin. conſ.* 23. *nu.* 16. *vol.* 2. *Hond. conſ.* 3. *nu* 15. *Bellett. diſquiſit. Cleric. par.* 1. *tit de exempt. Cleric. à ſtatut. ſæcular.* §. 1. *num.* 23. *&* 24. vbi ſubdit hoc

28 procedere, ſiue directè, ſiue indirectè, ſiue ſub inuolucro verborum Clericis auferatur, quod illis de iure communi reperitur conceſſum ex *Card. Marant. Alb. Honded. quos allegat. Fulgoſ. in auth. caſſa C. de Sacroſanct. Eccleſ. Carol. de Graſſis de effect. Cleric. effect.* 2. *num* 68. *& ſeq. Carpan. ad ſtatut. Mediolanen. in prohem. num.* 583. *Brun. in tract. de ſtatut. excludent. fœminas art.* 6 *prin. quæſt.* 2. *n.* 33. *verſ. & ſi dicitur Alber. de Roſat. de de ſtatut. par.* 2. *lib.* 2. *quæſt.* 2. *num.* 6. *Gram deciſ* 100. *num.* 13. *cum alijs per Sperel. deciſ.* 12. *num.* 39. *tom.* 1. *& deciſ.* 135. *num.* 75. *tom.* 2.

SVMMARIVM.

1 Laici non poſſunt ſtatuere de perſonis Eccleſiaſticis, neque de eorum bonis, ſiuè ſtatutum verba dirigat in perſonam, ſiuè ad bona.

2 Statutum excluſiuum fœminarum, non comprehendit hæreditatem Clerici, ſiuè agatur de bonis quæſitis, ante, vel poſt Clericatum.

3 Et in hoc eſt attendendum tempus mortis.

4 Fœminæ à ſtatuto excluſæ capiunt hæreditatem Clerici reprobatis limitationibus à Theſauro traditis 5.

6 Ampl. etiam ſi ſtatutum eſſet confirmatum à Papa in forma ſpecifica; niſi faciat expreſſam mentionem de Clericis.

7 Confirmatio Apoſtolica in forma ſpecifica non ſupplet defectum voluntatis ſtatuentium, ſed tantum poteſtatis.

8 Confirmationis natura eſt dare robur, ſed non extendere ad ea, quæ in confirmato non includuntur.

9 Confirmatio Apoſtolica, cum clauſula dummodò ſtatuta non ſint contra libertatem Eccleſiæ, præſeruat iura Clericorum, & ea defectu voluntatis confirmantis non comprehendit 10.

11 Statutum Vrbis non comprehendit Clericos, vbi de illis non facit expreſſam mentionem.

12 Referuntur multa capita, in quibus Clerici, & Eccleſiaſtici non comprehenduntur à ſtatuto Vrbis, & nn 13. 16. & 27.

14 Statutum Vrbis in cap. 178. lib. ne in vna, eademque cauſa ſecundò liceat appellare comprehendit Eccleſiaſticos, & cauſas etiam ſpirituales 15.

18 Quo ad ordinatoria Iudicij ſtatutum laicale ligat Clericos cum laicis in foro ſæculari litigantes.

19 Limit. ſi ſtatutum eſſet coarctatiuum.

20 Ad compromittendum non ligat Clericos.

21 Teſtamentum Clerici, vel laici, in quo alter Clericus ſit hæres inſtitutus non ſubiacet iuriſdictioni ſtatuentium, vel etiam ſi laicus eſſet à Clerico inſtitutus.

22 Nec indiget inſinuatione à ſtatuto requiſita etiam ſi teſtamentum conditum ſi. a laico, qui inſtituit Clericum 23.

23 Teſtamẽtum forenſis non indiget inſinuatione, ſecùs ſi ſtatutum non ſit reſtrictum tantum ad Ciues 24.

25 Statutum directum ad ſubditos, forenſes non comprehendit.

26 Statutum Vrbis de præſcriptione ſexdecim annorum ligat etiam Eccleſiaſticos. Contrarium num. 27.

28 Confirmatio Apoſtolica non immutat ſtatutum, ſed illi dat robur ſecundum ſuam naturam.

29 Statutum prohibens alienationem in forenſes, non afficit alienationes in Clericos forenſes, ſiue ſtatutum loquatur in rem, ſiuè in perſonam 30.

31 Statutum laicorum ligat Clericos in quærendis, ſecus in quæſitis. Contrarium num. 32.

33 Monialis non excluditur ſtante ſtatuto excluſiuo fœminarum ſi de iure communi ſuccedere poteſt. Contrarium num. 36. Declara vt num. 38. & 40.

34 Ius Ciuile, vbi ius canonicum aliter non diſponit ligat Clericos ex approbatione Papæ, quæ non porrigitur ad leges, & ſtatuta poſtea lata.

37 Statutum præferens primogenitum habet locum etiam ſi ſecundogenitus poſtea Clericus efficiatur.

38 Monialis excluditur ſtante ſtatuto excluſiuo fœminarum, ſi ante ingreſſum Religionis delata eſſet hæreditas, ſecus ſi verba ſtatuti dirigantur in tempus delatæ ſucceſſionis.

39 Ius ſuccedendi non dependet à tempore antecedenti, ſed delatæ ſucceſſionis, à quo reſultat habilitas ſuccedendi.

40 Statutum excluſiuum fœminarum non excludit Monialem

ſi

Digitized by Google

6 vinculum exclusionis reſpicit tempus delatæ hæreditatis.

41 Limit. Si ſtatutum ſimpliciter excludat fœminas propter Maſculos, & non referatur ad diem delatæ hæreditatis.

42 Limit. 2. in ſtatuto preferente primogenitum, vt excludat ſecundò genitum Clericum.

43 Ius primogenituræ eſt tranſmiſsibile.

ADNOTATIO I.

Statutum excluſiuum fœminarum propter maſculos, an habeat locum in hæreditate Clerici, & comprehendat Eccleſiaſticos, & Moniales.

1 STatuta excluſiua fœminarum propter maſculos non habere locum in hæreditate Clerici firmatū fuit in deciſione,& ratione comprobatur, quia hiſce ſtatutis nullo modo comprehendi poteſt illud, de quo in ſpecie ſtatui, atque diſponi à ſtatuentibus non potuit, laici autem non poſſunt in ſpecie ſtatuere de perſonis Eccleſiaſticis, neque de eorum bonis directè, aut indirectè, quia eorum iuriſdictioni non ſubſunt, *cap. Eccleſiæ Sanctæ Mariæ de conſtit. cap. decernimus de iudic. cap. fin. de vita, & honeſtat. Cleric. cap. 1. de immunit. Eccleſ.*

2 Et dicta ratio militat, ſiuè ſtatutum dirigat verba in perſonam defuncti, ſiuè ad eius bona, & de eiſdem diſponat, ſiuè etiam agatur de bonis quæſitis ante, vel poſt Clericatum, cum ſemper deſit ſubiectio bonorum iuriſdictioni ſtatuentium, quæ ſola ſufficit ne ſtatuto excluſiuo fœminarum ſit locus, vt ſequendo doctrinam *Bart. in l. 1. numer. 32. & 33. C. de ſumma Trinitat. & fide Cathol.* ſæpè firmauit *Rot. vt patet in deciſion. relatis à Gregor. XV. deciſ. 255. num. 1. & 2. ibique Adden. num. 7. & à Burat. deciſ. 188. num. 2. ibique Adden. num. 14. & deciſ. 262. num. 13.*

3 Et in hoc attendi debet tempus mortis quo ad omnia bona reperta in hæreditate Clerici, in quod ſtatuti excluſiui effectus confertur, *Dec. in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ num. 207. 212. & ſeq. de conſtit. ibique Abb. nu. 25. Ancar. conſ. 107. n. 2. & conſ. 108. num. 1. & 2. latè Ruin. conſ. 204. num. 11. vol. 4. Rolan plenè in conſ. 75. num. 27. & ſeq. vol. 2. Andreol. controuerſ. 227. per tot. Anton. Conciol. alleg. 70. num. 28.* & latè defendit eiurata contraria opinione, quam prius tenuerat *Marta de iuriſdiction. part. 4. caſ. 5. num. 15. Duard. ad Bullam cœnæ Domini lib. 2. can. 15. quæſt. 19. num. 13. & ſequent. & quæſt. 17. nu. 28. Facchineus lib. 12. controuerſ. iur. cap. 29. tom. 2. Surd. deciſ. 20. per totam, vbi num. 8. de communi teſtatur Sperel. deciſ. 11. num. 14. tom. 1.*
4 vbi quod fœminæ à ſtatuto excluſæ capiunt hæreditatem Clerici, *Rot. in Bononien. hæreditatis 28. Iunij 1652. §. quæ ratio coram Bichio inter eius impreſ. deciſ.* 521. quidquid vtramque opinionem defendi poſſe arbitratus fuit; *Surd. conſ. 560. nu. 11. & ſequent. col.* 4. reprobato etiam *Theſauro lib. 2.*
5 *quæſt. forenſ. quæſt.* 2. vbi hanc concluſionem ad binos dumtaxat caſus reſtringere conatur, nempè vbi ſtatutum loquitur in perſonam, vel agitur de bonis ex beneficio quæſitis, quæ alias ad ſpolium pertinerent, quia nihilominus ſupradicta ſententia eſt ſimpliciter, & abſolutè vera, vt per prædictos.

6 Amp. ſupradicta procedere etiam ſi ſtatutum eſſet confirmatum à Sede Apoſtolica in forma ſpecifica, ampliſſimis verbis, vt nouæ legis vim ipſa confirmatio habere videretur, vt ponderatum fuit per *Rot. deciſ. 438. num. 54. & ſeq. part. 4. tom. 2. recent. & in Bononien. Bonorum 17. Martij 1649. §. gratis verò in fin. coram Bichio*, niſi ipſa confirmatio referatur ſuppleudo tùm defectum poteſtatis, tùm voluntatis ſtatuentium, nam ſi in ſtatuto non fiat expreſſa mentio de Clericis, eorumque bonis, vel adſint verba vniuerſalia apta Clericos includere, ſtatuentes non cenſentur voluiſſe illos, eorumque bona comprehendere, vndè licet per dictam confirmationem in forma ſpecifica eſſet ſublatus defectus poteſtatis, ſemper viget defectus voluntatis, ob expreſſam menſionem de Clericis non factam, *Honded conſ. 20. num. 6. verſ. ſed etiam, & ſub nu. 7. verſ. quæ concluſio lib. 2. Bichius deciſ. 521. num. 5. & 6. tom. 1.*

7 Hunc autem voluntatis defectum confirmatio
8 quamuis in forma ſpecifica non ſupplet, cum natura confirmationis ſit robur addere confirmato non autem illud ad ea, quæ in confirmato non includuntur extendere, *cap. 1. & 2. de confirmat. vtil. vel inutil. Dec. in l. more num. 31. ff. de iuriſdict. omnium iudic. Bero. conſ. 7. num. 37. lib. 3. Menoch. conſ. 75. num. 32.* & in puncto ſtatuti confirmati à Sede Apoſtolica ex certa ſcientia, & ampliſſimis clauſulis dixit *Rot. deciſ. 58. num. 29. & 30. part. 6. recent. & in Spoletana bonorum 13. Aprilis 1646. §. cum in ea coram Cardinal. Corrado, & in Tudertina ſucceſſionis 29. Maij 1652. coram Meltio, & in Rauennaten. hæreditatis §. neque ſuffragatur*, ibi, *nec in ſtatutis eſſet facta expreſſa mentio Clericorum coram Cardinal. Otthobono, quas refert, & ſequitur Rot. deciſ. 521. num. 7. coram Bichio.*

9 Præcipuè ſi in confirmatione Apoſtolica adiecta eſſet clauſula dummodò contra libertatem Eccleſiaſticam non ſint, cum Summus Pontifex per hæc verba ſatis declaraſſe cenſetur, quod non intellexerit aliquid diſponere contra Clericos, & libertatem Eccleſiaſticam, quæ etiam in exemptione bonorum Clericorum à iuriſdictione laica-
10 li conſiſtit, ex qua clauſula reſultat quoque defectus voluntatis confirmantis, etiam quod confirmatio vim haberet nouæ legis, cum operari non poſſit contra voluntatem legiſlatoris, *Bart. in l. Iulianus verum debitorem num. 15. ff. condit. indebit. Dec. conſ. 43. num. 4. Burat. deciſ. 52. nu. 5.* neque egredi poteſt terminos confirmati, cui famulatur, *Rot. deciſ. 176. num. 36. part. 5. recent. & deciſ. 521. num. 8. & 9. coram Bichio.*

11 Hinc ex præfatis rationibus ſtatutum Vrbis, licet fuerit conditum auctoritate Papæ, & ab eodem confirmatum in forma ſpecifica, vbi non facit expreſſam menſionem Clericorum, vel ſaltem tacitam aptam comprehendere Clericos, eoſdem non comprehendit, & ſic, quod dictum ſtatutum *lib. 1. in cap.* 124. in quo diſponitur, quod emphyteuſi finita bona relocentur ſucceſſoribus, non comprehendat Eccleſiam fuiſſe reſolutum coram *Gipſio, & Cardinali Sacrato dixit Rot. deciſ. 58. num. 31. part. 6. recent. Amat. Dunozet. deciſ. 312. ſub num. 3. tom. 1.*

12 Prout etiam præfatum ſtatutum *lib. 1. in cap.* 154. in quo diſponitur, quod ad reſcindendum contractum ſufficiat docere de læſione vltra tertiam.

Digitized by Google

tiam partem, neque comprehendere Eccleſias, neque perſonas Eccleſiaſticas contra *Fenſonium ad dictum ſtatutum num.* 12. reſolutum fuiſſe coram *Pirouano*, *dixit eadem Rot. deciſ.* 58. *num.* 32.
13 *part.6. recent.* vbi *num.* 33. hoc idem reſolutum fuiſſe coram *Merlino* in terminis alterius ſtatuti *cap.*157.*lib.*1. in quo diſponitur, quod fideiuſſor poſſit petere à fideiuſſione liberari, etiam quod diù non ſteterit in fideiuſſione.

14 Statutum verò Vrbis *in cap.* 178. *lib.* 1. in quo diſponitur, ne in vna eademque cauſa ſecundo liceat prouocare, adeout duæ conformes habeant vim trium, quod comprehendat etiam Clericos, & perſonas Eccleſiaſticas, patet, quia diſponit, quod hoc ſtatutum ſeruetur in omnibus Curijs, inter Ciues, Incolas, ac diſtrictuales Vrbis, nam ex huiuſmodi modo diſponendi apparet voluiſſe omnes comprehendere etiam Clericos, ex quo voluit ſeruari in omnibus Curijs, etenim hoc caſu confirmatio dat robur, non ſolum quo ad ius, ſed etiam quo ad factum, vndè eſt comprehenſiuum Eccleſiaſticorum, *Rot. deciſ.* 616. *nu.* 3. *coram Cardinal. Caualer. deciſ.* 380. *par.* 1. & *deciſ.* 58. *num.* 34. *part.* 6. *recent.* vbi quod in iſtis terminis loquatur *deciſ.* 452. *part.* 1. *diuerſ.* & *alia allegatæ per Gratian. diſcept.* 913. *nu.* 14. & ita etiam eſſe intelligendas *deciſ.* 794. *num.* 25. & 26. & *deciſ.* 1170. *num.* 3. *coram Seraph.*

15 Et quod præfatum ſtatutum non ſolum comprehendat Clericos, & perſonas Eccleſiaſticas, & loca pia, ſed etiam omnes cauſas etiam ſpirituales, nulla habita diſtinctione, an cauſæ ſint inter particulares perſonas, ſiuè cum Collegijs, ſiuè cum communitatibus, *Rot. deciſ.* 197. *num.* 1. & 2. *ibique Adden. num.* 4. & *deciſ.* 569. *num.* 1. *coram Burat. deciſ.* 380. *numer.* 1. & 2. *part.* 1. *recent. deciſ.* 98. *num.* 3, & 4. *part.* 3. *recent.* & *deciſ.* 980. *à num.* 1. *vſque ad* 5. *coram Amat. Dunozet.*

16 Statutum verò Vrbis *lib.* 1. *in cap.* 147. de continuanda poſſeſſione Patris in filios, ſine noua apprehenſione, non habet locum in emphyteuſi Eccleſiaſtica, & ſignanter illa finita, *Cuman. conſ.* 173. *in fin. Marc. Brun. conſ.* 62. *num.* 1. *Gabr. in tit. de acquirend. poſſeſ. concluſ. vltim. numer.* 13. *Fenſon. ad dictum ſtatut. numer.* 17. & 18. *Millin. deciſ.* 65. *num.* 3. & 4. *Coccin. deciſ.* 438. *nu.* 5. *Amat. Dunozet. deciſ.* 949. *num.* 10. & 11. *tom.* 2. *Rot. in recent. deciſ.* 513. *in fin. part.* 1. *recent.*

17 Nec etiam ſtatutum Vrbis *in cap.* 122. *lib.* 1. quo cauetur bona emphyteutica poſſe dari in dotem pacto etiam in contrarium non obſtante, non comprehendit bona emphyteutica Eccleſiarum, nulla habita ratione, quod ſit confirmatum à Sede Apoſtolica, cum dicta confirmatio nihil operetur, quo ad bona Eccleſiaſtica, de quibus in eodem ſtatuto expreſſa mentio facta non fuit, *Amat. Dunozet. deciſ.* 423. *num.* 8. & 9. *tom.* 2.

18 Quo verò ad ordinatoria iudicij ſtatutum laicale videtur ligare Clericos cum laicis in foro ſæculari litigantes, quia huiuſmodi ſtatutum procedendi modum concernens perſonas litigantes non tangit, ſed reſpicit cauſam, quæ illi foro ſubijcitur, & vlterius, quia ius canonicum hoc tacitè permittere videtur, dum permittit Clericos in aliquibus caſibus litigare poſſe coram Iudice ſæculari, vt colligitur *in cap. quod Clericus de foro competen. Felin. in cap. Eccleſia Sancta Maria nu.* 81. *de conſtitut.* & *ibi Dec. nu.* 9. *Ancar. in cap. ea, quæ in* 26. *quæſt. de regul. iur. in* 6. *Seraph. de priuil. iuram. priuileg.* 77. *num.* 26. *Carol. de Graſſ. de effect. Cleric. effect.* 2. *num.* 132. & *ſeq. cum alijs relatis per Sperel. deciſ.* 10. *num.* 22. & 24. *tom.* 1.

19 *Limic.* ſi ſtatutum eſſet coarctatiuum, nam tunc nec quo ad ordinatoria contra Clericos ſeruaretur, cum tantum via directiua ad ſeruandum teneantur *Sperel. dicta deciſ.* 10. *num.* 26. *tom.* 1.

20 Et ſic ſtatutum arctans conſanguineos ad compromittendum, licet ſit ordinatorium, tamen tanquam arctatiuum non comprehendit Clericos coram Iudice laico contra conſanguineum litigantes, *Marta de iuriſdiction. part.* 4. *caſ.* 41. *nu.* 22. & 23. *Duard. ad Bullam Cœnæ lib.* 2. *cap.* 15. *qu.* 19. *nu.* 43. *cum alijs congeſtis per Sperel. deciſ.* 10. *nu.* 25. & 26. vbi reprobat *Bellet. diſquiſit. Cleric. part.* 1. *tit. de exempt. Cleric. à ſtatut. ſæcul.* §. 3. *num.* 10. contrarium tenente, & ſubdit ita practicaſſe.

21 Teſtamentum autem Clerici, vel laici, in quo alter Clericus fuit inſtitutus nullo pacto ſubiacet iuriſdictioni ſtatuentium, quia nec ratione perſonarum, nec ratione rei adaptari poteſt ſtatuentium iuriſdictio, vt alijs congeſtis tradit *Sperel. deciſ.* 10. *num.* 10. *verſ. quod à fortiori tom.* 1. *Bellet. diſquiſit. Cleric. part.* 1. *tit. de exempt. Cleric. à ſtatut. ſæcul.* §. 4. *num.* 39.

22 Quinimmò Teſtamentum Clerici, in quo laicus inſtitutus eſt, neque ſubiacet iuriſdictioni ſtatuentium, vndè non indiget inſinuatione, ſi ad eius validitatem à ſtatuto laicali requiratur, *Butr. in cap. Eccleſia Sancta Maria de conſtit. Gabr. de donat. concluſ.* 1. *num.* 29. *Duard. in Bulla Cœnæ lib.* 2. *cap.* 15. *quæſt.* 19. & reiectis contrarium tenentibus docet *Sperel. deciſ.* 10. *nu.* 10. *tom.* 1. quia alias teſtamentum Clerici ſubijceretur iuriſdictioni ſtatuentium, & hæreditas contra eius voluntatem, ob defectum inſinuationis auferretur ab hærede ſcripto, & ab inteſtato alijs à teſtatore non dilectis deferretur, & reprobato *Bartolo cum ſequacibus docet Bellet. diſquiſit. Cleric. tit. de exempt. Cleric. à ſtatut. ſæcular. part.* 1. §. 4. *nu.* 38. *Vaſquez. de ſucceſſ. creat. lib.* 3. §. 22. *nu.* 37. & 84.

23 Ita etiam ſtatutum de inſinuandis teſtamentis neque comprehendit teſtamentum laici, in quo Clericus fuit hæres inſtitutus, proue dicitur etiã in teſtamentis forenſium in loco ſtatuti teſtantium, ita de communi teſtatur *Alciat. in l.* 1. *num.* 24. *C. de Summ. Trinit.* & *fide Cathol. Sperel. qui alios allegat. deciſ.* 10. *num.* 7. 8. & 9. *tom.* 1.

24 Sed ſi ſtatutum inducens nouam formam, & ſolemnitatem teſtandi loquatur ſimpliciter, & indefinitè, nec ſit reſtrictum ad Ciues tantum, quod porrigatur etiam ad forenſes, qui in eo loco faciunt teſtamenta tradit *Mantica de coniect. vltim. volunt. lib.* 6. *tit.* 8. *num.* 14. *argumento l.* 2. *quemadmod. teſtam. aperiãt,* & *l.* 2. *de mancipat liberor.* & *l. vltim. ff. de militar. teſtam. Gabr. in tit. de teſtam. lib.* 4.
25 *concluſ.* 4. *num.* 2. & 3. Nam ſtatutum directum ad perſonas ſubditas non comprehendit perſonam non ſubditam, *Rot. deciſ.* 63. *num.* 17. *poſt Picum ad ſtatutum Vrbis deciſ.* 580. *num.* 1. *part.* 1. *diuerſ.* & *deciſ.* 260. *nu.* 6. & *deciſ.* 294. *nu.* 3. *part.* 6. *deciſ.* 582. *num.* 17. *part.* 5. *tom.* 2. *recent.*

26 Verum quod ſtatutum Vrbis *lib.* 1. *cap.* 158. de præ-

Digitized by Google

præſcripeione ſexdecim annorum', euius temporis curſu præſumit ſolutionem factam fuiſſe, quod ſit deciſorium, & ſeruandum in omnibus Tribunalibus, ac proindè comprehendere Cleticos tenet *Fenſon. ad idem ſtatutum num. 76. 77. & ſeq. & Rotæ deciſionibus comprobat Mareſcot. var. reſol. lib. 2. cap. 67. num. 20. 21. &* 22. vbi arbitratur hanc præſcriptionem procedere etiam in cauſis ſpiritualibus, quia ſtatuta Vrbis ſunt Papalia, & ſic comprehendere etiam Eccleſias, & Eccleſiaſticos, *Rot. deciſ. 136. numer. 6. part. 7. recent. & alias ſæpè*.

27 Contrarium deducitur, quia in dicto ſtatuto non ſit expreſſa mentio de Clericis, nec adſunt verba æquiualeutia, & denotantia eorum com-
28 prehenſionem ex ſupetius traditis, confirmario autem Apoſtolica uon immutat ſtatutum, ſed illi dat tobur ſecundum ſuam naturam non ex defectu poteſtatis Papæ, ſed ex defectu voluntatis tum ſtatuentium, dum non fecerunt præfatam menſiouem, tùm eiuſdem Papæ, cuius voluntas non debee trahi ad ea, quæ Papæ nou fuerunt maniſeſtata, *Surd. conſ. 330. num. 18. vol. 3. Peregrin. conſ. 63. num. 6. lib. 1. Rot. deciſ. 267. num. 1. & ibi Adden. deciſ 429. num. 1. deciſ. 555. num. 2. part. 2. deciſ. 175. num. 7. & 8. part. 5. & deciſ. 219. num. 2. 3. & ſeq. part. 7. recent.*

29 Pariter ſtatutum prohibens alienationem in forenſes, vel in non ſubditos non afficere alienationes in Clericos forenſes defectu poteſtatis, *cap. Eccleſia Sancta Maria de conſtit. vbi notant omnes, cap. fin. de Eccleſ. immunit. in 6.* Non enim ſtatuentes loquendo generaliter de forenſibus cenſentur ſenſiſſe de Clericis, quos etiam ſi voluiſſent, nec potuiſſent nominatim excludere, alias læderetur Eccleſiaſtica libertas, niſi cuique licitum eſſet cum Eccleſiaſticis contrahere, vel eaſdem perſonas hæredes inſtituere, *Nauar conſ. 3. in fin. tit. de conſtit. Abb. conſ. 8. num. 7. in fin. & ſeq. Clar. in prax. §. fin. quæſt. 82. ſect. 5. num. 2. vbi de communi Bald. conſ. 474. n. 1. Marcanbun. conſ. 91. num. 53. Hond. conſ. 3. num. 22. & ſeq. lib. 1. Surd. conſ. 2. nu. 34. vbi de communi Eugen. conſ. 99. nu. 21. lib. 2. Neguſan. quæſt. 278. num. 5. Carol. de Graſſ. de effect. Cleric. 2. nu. 340. Ciarlin. controuerſ forenſ. cap. 23. nu. 34. & 40. Cyriac. controuerſ. 205. nu. 156. & ſeq. Bellet. diſquiſit. Cleric. part. 1. tit. de exempt. Cleric. à ſtatut. ſæcular. §. 4. nu. 11. Diana reſol moral. part. 6. tract. 3. reſol. 3. Thom. del Bene de immunit. Eccleſiaſt. tom. 1. cap. 8. dub. 11. ſect. 1. num. 10. & 11. vbi num. 15.* refert pro hac opinione quiuquaginta ferè *Doctores ſol. 335. & ſect. 6. per totam, ſol. 338. & contrariis omnibus reſpondet cum aliis congeſtis per Sperel. deciſ. 10. num. 11. tom. 1.* vbi reprobat *Bald. Signor. Fideric. de Sen. & ſequaces*.

30 Amp. hoc procedere reiecta diſtinctione, an ſtatutum loquatur in perſonam, vel in rem, vel an ſimpliciter prohibeat, an cum certa ſolemnitate, nam ſemper minuitur libertas Eccleſiæ, & immunitas Clericis conceſſa tàm circa acquiſita, quàm circa acquirenda, & per indirectum Clericis præiudicaretur, cum actus alienationis ſeparari nequeat à perſonis, *Cyriac. controuerſ. 205. num. 58. & 160.* & ita declaraſſe Sacram Congregationem Immunitatis refert *Thom. del Bene de immunit. Eccleſiaſt. tom. 1. cap. 8. dubit. 11. num. 19. Rot. in Eugubina hæreditatis 2. Iunii 1651. §. contraria nihilominus coram Biebio, & in ſimilibus hanc diſtinctionem ſemper fuiſſe à Rota reiectam dixit eadem Rot. deciſ. 177. num. 13. & 14. part. 5. tom. 1. recent. deciſ. 304. num. 3. part. 1. diuerſ. & 255 num. 6. coram Gregorio XV.* in quibus reiicitur *Bartolus in l. cunctos populos C. de Summa Trinit. & fide Cath.* qui hanc diſtinctionem comprobat.

31 In quærendis quoque ſtatuta laicorum ligare Clericos, licet ſecus in quæſitis tenee, *Decian. in tract. crim. lib. 2. cap. 35. num. 4. ex Bald. in rub. de conſtit. col. 2. Ancar. conſ. 11. nu. 5. Cranet. conſ. 135. num. 7. & conſ. 151. num. 2. Caphal. conſ. 471. nu. 20. & conſ 513. numer. 22. vol. 4. Dec. conſ. 524. num. 3. Gail. pract. obſeruat. 32. num. 7. lib. 2. Bellet. diſquiſit. Clerical. part. 1. tit. de exempt. Clerical. à ſtatut. ſæ-*
32 *cular. §. 4. num. 29.* ſed contrarium verius eſt ex allegatis in antecedenti *num. 30.*

33 Mulier igitur Eccleſiaſtica, ſeù Monialis non remanet excluſa ab hæreditate defuncti ſtante ſtatuto excluſiuo fœminarum, cum per hanc ſtatutariam diſpoſitionem dici non poteſt ſublatum ius commune quo ad ſucceſſionem, ita vt hæreditas non deferatur amplius iure communi, ſed municipali, benè *Caſtr. conſ. 304. col. penult. lib. 1.* quia hoc militat quo ad perſonas laicas, quas ſtatuentes voluerunt, & potuerunt excludere, vt in ſpecie reſpondet *Albert. Brun. ſuper ſtatut. ex-*
34 *tan. maſc. art. 6. num. 47.* quodque dicit iura ciuilia ligare Clericos, vbi ius canonicum aliter non diſponit procedit ab expreſſa approbatione Papæ relata *in cap. 1. de iurament. Calun. in cap. 1. de oper. noui nunciat. cap. vt inquiſitionis de hæret. in 6.*
35 quæ non porrigitur ad leges poſtea latas, & multò minus ad ſtatuta, vt diſtinguendo inter ius ciuile Romanorum, & ſtatuta tradit *Hoſtien. in cap. fin. num. 11. de ſolut. Surd. conſ. 300. num. 51. Vaſquez. de ſucceſ. tom. 1. lib. 3. §. 26. num. 71. Rot. in Bononien. ſucceſſionis de Zanis 9. Decembris 1654. §. bis, & aliis coram Biebio*.

36 Contrarium quod liget etiam Eccleſiaſticos, & Moniales, cum ſatis ſit, quod mulier ante ingreſſum in Monaſterium fuerit ſubiecta poteſtati ſtatuentium, & propterea ex tunc ſtatutum iniecerit vinculum excluſionis, quod per ingreſſum in Religionem non diſſoluitur, ob quam ra-
37 tionem habemus in ſimili, quod ſtatutum præferens primogenitum ſecundogenito, locum habeat etiam ſi ſecundo genitus poſtea Clericus efficiatur, *Abb. in cap. quod Clericus nu. 39. & 40. de foro compten. Azor inſtit. moral. part. 1. lib. 5. cap. 13. quæſt. 8. verſ. item ſolet. aliique relati à Carolo de Graſſ. de effect. Cleric. effect. 2. num. 122. 123. & 169. cum duob. ſequen.*

38 Sed hæc contraria opinio procedit ſi ante ingreſſum Religionis fuiſſet hæreditas delata, ſecus verò ſi ſtatuti verba diriguntur in tempus delatæ ſucceſſionis, nam tunc nullum antea vinculum iniectum cenſetur, vt ſi ſtatutum diſponat, *ſi quis ab inteſtato deceſſerit*, quia antea cum nullum ius in hæreditate competebat nec re, nec ſpe probabili, & conſequenter efformata non erat, aut applicabilis excluſio, *Bart. in l. qui Romæ §. duo fratres nu. 3. & 4. ff. de verb. oblig. Ripa in l. 1. num. 25. C. de pact. Bertaz. conſ. ciuil. 57. num. 4. & 5. Caphal. conſ. 526. nu. 71. & 72.* tum etiam

quia

39 quia regulare eſt, quod potentiam, ſeù habilitatem in perſona ſuccedere volentis non metimur à tempore antecedenti, ſed dumtaxat delatæ ſucceſſionis, *Bald. in l.2. C. de iure emphyteut. Menoch. conſ. 220. num. 127. Peregrin. conſ. 33. ſub*
40 *num. 22. lib. 2. Valcz. conſ. 83. num. 31.* Ac proindè ceſſat prorſus ratio vinculi iniecti ante Monacatum, ſeù ingreſſum in Religionem in terminis ſtatuti in tempus delatæ hæreditatis concepti, & per conſequens ex defectu poteſtatis laicalis non excluditur, quæ tempore mortis, ac delatæ ſucceſſionis Monialis eſt, alias ſi eſſet attendenda præcedens iniectio vinculi ſemper Clerici ſubijcerentur ſtatutis laicalibus à natiuitate, quia laici nati fuerunt, vt benè diſtiguendo inter ingreſſum Monaſterium ante, vel poſt delatam hæreditatem ratiocinatur *Rolan. conſ. 57. num. 29. lib. 2. Caph. conſ. 95. num. 14. & 15.* vbi reſpondendo contrarijs, ait *Socinum Decium, & alios*, intelligi non poſſe de ſtatuto, quod ſuum effectum conferat in tempus ſucceſſionis delatæ, quia cum illud antea, nec fœminam excludat, nec maſculum includat dici nequit inieciſſe vinculum excluſionis, neque ſibi contrariatur in *conſ. 146. num. 26.* quia ibi loquitur de ſtatuto excludente ſimpliciter fœminas propter maſculos, ita etiam *Marta de iuriſdict. part. 4. caſ. 5.* qui ſibi contrarius non eſt in *conſ. 118. num. 15.* quia eo caſu ſtatutum ſimpliciter excludebat, & originaliter tradit *Salicet. in Auth. caſſa 14. C. de Sacroſanct. Eccleſ. Ruin. conſ. 200. num. 8. & 9. lib. 2. Surd. deciſ. 20. num. 8. Sperel. deciſ. 11. num. 20. & ſeq.* & hanc opinionem eſſe veriorem, tenendam, atque ſequendam, & Rot. ſæpè ampleſſam fuiſſe patet ex deciſionibus relatis in *Bononien. ſucceſſionis de Zanis 9. Decembr. 1654. §. nam obiectum, & §. atque adeò, & in §. ſequent. contrarijs reſpondet coram Bichio inter eius impreſſ. deciſ.*

41 Limit. 1. hanc opinionem, vt non procedat ſi ſtatutum excludat ſimpliciter fœminas propter maſculos atque verbis in tempus mortis directis dummodò prohibitio non fiat in perſonas Eccleſiaſticas, *Burſat. conſ. 93. num. 39. Caneer. var. reſol. tom. 3. cap. 11. num. 197. & tradunt DD. relati à Thom. del Bene. de immunit. Eccleſ. cap. 8. dub. 11. ſect. 4. num. 4. & 5. Belles. diſquiſit. Clerie. part. 1. tit. de exempt. Clerie. à ſtatuto Sacul. §. 4. num. 22. & 23. Carol. de Graſſ. de effect. Cleric. 2. num. 122. & 269.* & ſenſit *Rot. in dicta Bononien. hæreditatis de Zanis coram Bichio §. adeò quod.*

42 Limit. 2. in ſtatuto præferente primogenitum ſecundo genito, vt locum habeat, etiam ſi ſecundo genitus poſtea Clericus efficiatur, adeò quod in hoc differat ius ſucceſſionis, à iure primogenituræ, quod ex die natiuitatis, etiam in vita Patris huiuſmodi ius dicitur ſaltem ſpe quæſitum, dum à Patre aliter diſponi non poteſt, & conſequenter cenſetur iniectum vinculum à die Natiuitatis, & non ſucceſſionis, *Abb. in cap. quod Clericis num. 39. & 40. de foro competen. Mandel. conſ. 523. ſub num. 19. Tiraquel. de iure primogenituræ quaeſt. 43. num. 14. Carol. de Graſſ. de effect. Clericis. 2. n. 122. 123. 169. cum duob. ſequen. Azor. inſtit. moral. part. 1. lib. 5. cap. 13. quaeſt. 8. verſ. item ſolet.*
43 & tranſmiſſibile, *Molin. de primogenit. Hiſpan. lib. 3. cap. 6. num. 36. & 37. Gratia diſcept. 456. num. 80. & 81. Cyriac. controuerſ. 23. num. 54. Giurba de ſucceſſ. feudal. cap. 118. §. 2. gloſ. 6. num. 27. & dixit Rot. in dicta Bononien. hæreditatis de Zanis coram Bichio. §. prout neque releuat. & §. nam obiectum verſ. & in hoc differt inter eius impreſ. deciſ.*

SVMMARIVM.

1 Alimenta, & ſumptus litis ſubminiſtrari debent, concurrente paupertate, & præſumptione boni iuris.
2 Amp. vt non requiratur ad hunc effectum plena probatio, ſed ſummaria cognitio.
3 Amp. procedere ſiue agatur ad vniuerſitatem bonorum, ſiue ad res particulares.
4 Amp. vt huiuſmodi alimenta, & ſumptus litis non imputantur in ſortem, nec reficiuntur in caſu ſuccumbentiæ.
5 Amp. vt præcipuè debeantur ſtante clauſula ſumminiſtraris alimentis, & dicta clauſula quid operetur, & quomodo intelligatur 6.
7 Limit. 1. vt procedat ſi agatur de re fructifera, & pretio æſtimabili.
8 Limit. 2. vt procedat dummodo altera pars conuenta ſit diues.
9 Pauper alere pauperem, & ſumminiſtrare ſumptus litis non tenetur, etiam ſi non ſit æque pauper, ſi tantum habeat redditus ſufficientes pro victu ſuo.
10 Lim. 3. procedere ſi ex fructibus rei, ſuper qua litigatur, deduci poſſint alimenta, & ſumptus litis, ex quibus debentur.
11 Præſumptio boni iuris reſultat ex ſententia, etiam, ſi fuerit ab ea appellatum 12.
13 Paupertas ad effectum conſequendi alimenta, & ſumptus litis eſt probanda in ſpecie, & non in genere.
14 Alimenta non debentur vbi quis aliunde viuere poteſt.
15 Limit. quando alimenta debentur iure actionis nam tunc debentur vſque ad obitum, etiam ſi aliunde quis ſe alere poſſit.
16 Paupertas ad hunc effectum non ſuffragatur ſi pauper poſſit eſſe diues vtendo iure ſuo, ſeù exercendo actiones ſibi competentes.
17 Maritus tenetur ſumminiſtrare alimenta vxori, & ſumptus litis, ſi agat ad thori ſeparationem.
18 Limit. ſi abſque iuſta, & rationabili cauſa à marito recedat 19.
20 Maritus impugnans validitatem Matrimonij tenetur ſumminiſtrare alimenta, & ſumptus litis vxori.
21 Etiam ſi mulier indotata ſit, vel dos non ſoluta.
22 Et in hoc caſu nulla eſt habenda ratio dotis ſolutæ ad effectum taxandi alimenta, ſed reſpicienda qualitas, & neceſsitas mulieris.
23 Et hoc caſu arbitrio Iudicis veniunt taxanda conſiderata dignitate, facultate, & nobilitate, cum neceſſitate.
24 Præcipue ſi ex parte vxoris concurrat bonum ius, & paupertas, quæ ex quibus deducantur traditur.
25 Quamuis Maritus eſſet filius familias, nam à ſocero præſtanda ſunt.
26 Socer tenetur agnoſcere onera filij.
27 Maritus ſi ſit inope, & non habeat Patrem diuitem non tenetur alere vxorem, nec filios.

ADNOTATIO II.

Alimenta, & ſumptus litis, an, & quomodo debeantur.

1 DIximus quod alimenta, & ſumptus litis ſubminiſtrari debeant duobus concurrentibus requiſitis præſumptione ſcilicet boni iuris, & paupertate *Ro. deciſ. 498. num. 1. par. 3. deciſ. 548. par. 4. tom. 1. deciſ. 318. num. 4. deciſ. 141. num. 2. & 9. eadem par. 4. tom. 2. late Paul. de Rub in adnot. ad deciſ. 617. par. 4. tom. 3. recen. num. 6. 18. 26. & 138.*

2 Ampl. 1. vt in huiuſmodi inſtantia non requiritur plena probatio, ſed ſummaria cognitio admit-

mittenda eſt, Rebuſ.lib.1.de conſlit Regn. Gall. tit. de ſent.præiud.in præſat.num. 14. Couar. practic.qu. cap.6.num.8.Rot.dec.500.num.2.par.4. diuerſ. relat. in Neapolitan.Matrimonij 13.Maij 1650.§.nec.haſitandum in fin.coram Royas.

3 Ampl.2.procedere etiam ſi non agatur ad vniuerſitatem bonorum, & iudicium ſit vniuerſale, ſed ad res particulares, nam cauſa, ob quam præſtantur alimenta, & ſumptus litis non conſiſtit quod agatur magis ad vnam rem, quam ad aliam, ſed ne reus, ſeù collitigans cogatur ob impotentiam litem deſerere, vt reprobato Surdo de alimentis tit.1.quæſt.120.num.14. & alijs eum ſequentibus præſertim Grattan. diſcept.55.nu.49. Coſta de portion. Rat. quæſt. 59. num. 6. qui tenent quod vltra illa duo requiſita requiratur, vt iudicium ſit vniuerſale, acriter oppoſitum defendit, Fontanel.de pact.nupt.cla.6.gloſ.2.par.4.num.73. & magiſtraliter Rot.decis.748.num.5.par.2.recen. Beltram.in addit.ad Gregor XV.decis.189. ſub num.7. Ferentil.in addit.ad Burat. decis. 707, num. 6. recedendo à contraria opinione ab eodem ſequuta in decis. 15. numer. 8. late Paul. de Rub. in adnot. ad decis. 617 .à num.29. vſque ad 38.par. 4.tom.3. recen.

4 Ampl.3.quod huiuſmodi ſumptus litis,& alimenta non imputantur in ſortem principalem, nec minus in caſu ſucumbentiæ reſtituuntur,nec ad hunc effectum eſt præſtanda cautio nam arctare pauperem collitigantem ad cauendum, eſt cogere ad impoſſibile, quia dictæ expenſæ ita denuò ſubminiſtrantur,ſi litigans non habet aliũde, ac proinde ſi non habet aliunde, vt litiget,minus habebit, vt reſtituat, vel alias ſi eſt talis erit ſibi impoſſibile reperire cautionem, vt reprobato, Couar.pract.quæſt.cap.6.num.6.tenent Mareſcot.var reſol.lib.2.cap.83.num.26.Rebuſ.de ſenten. prouiſional.art.3.gloſ.1.num.22.Surd.in tract.de aliment. tit. 1.quæſt.124.num.4.Molin.de primogen.hiſpan.lib.2. cap.16.num.42 & 43,Valaſch,concluſ.1.num.7.verſ nec.teneri ad reſtitutionem, Trentacinq.var.reſol.lib. 1.tit.de aliment.concluſ.3.num.45,Adden.ad Gregor. XV.decis.189.num.7.verſ.ſciendum,Paul.de Rubeis in addit. ad decis.617.num.140. cum ſeq.par. 4.tom. 3.recent. & in hac opinione reſidet Rot.vt teſtatur in decis.498.n.3.par.3.rec.& dec.848.n.2. verſ. alimenta coram Pania.

5 Ampl.4.vt alimenta, & ſumptus litis omnino debeantur ſtante clauſula ſumminiſtratis alimentis Gregorius XV.decis.524.num.1.Rot.in Neapolitana Matrimonij 13. Maij 1650.§. nec haſitandum
6 coram Rotas nam dicta clauſula operatur quod Iudex non habeat iuriſdictionem,niſi facta prius ſumminiſtratione, adeo vt quando ſignatura vult præciſè, quod ſumminiſtrentur alimenta, & ſumptus litis reſcribit cum clauſula ſumminiſtratis alimentis, & expenſis arbitrio Rotæ taxandis, quo caſu arbitrium refertur tantum ad quantitatem expenſarum, ita quod reſpiciat ſolum taxationem, non autem ad ipſam ſumminiſtrationem præciſe in reſcripto contentam, ſed ſi tantum velit concedere iuriſdictionem, & facultatem ſubminiſtrandi, reſcribit cum clauſula cum facultate &c. ſed ſi reſcribat cum clauſula ſumminiſtratis alimentis arbitrio Rotæ, operatur vt tunc arbitrium reguletur à iure, & ſic, quod debeantur conſtito de paupertate, & de præſumptione boni iuris, ſecus autem ſi fuerit dictum arbitrio Rotæ taxandis, nam tunc vt ſupra diximus arbitrium non refertur circa præſtationem, ſed circa taxationem Gregor. XV. decis.189.n.2.3.& 4.ibique Adden.n.9.

7 Limit.1.quod ad hoc vt alimenta, & ſumptus litis debeantur requiritur vt agatur de re fructifera, vel alias pretio æſtimabili, Beltram.in addit ad Greg.XV.decis.189 n.7.Rot.dec.470. nu.6.par.2. in recent.

8 Limit.2.vt procedat quando altera pars conuenta ad præſtanda alimenta, ſit diues, vel ſaltem non egeat, cum pauper alere pauperem, & eidem ſumptus litis ſumminiſtrare non teneatur, l. non quemadmodum in fin. de liber. agnoſc. Cephal. conſ.127.num.11.Surd. conſ.420. num.5. & de aliment.tit.7.quæſt.8.in fin.Scanderol.de viſitation.Carcerator.lib.3.cap.8.num.4.fol.461. Burat. decis. 707. num.9.par.2.in recent. nam prius deducenda ſunt alimenta illius, qui tenetur alere Surd.de aliment. tit.7. quæſt.8. per tot. Port. Imol.conſ.160. num.12. Gratian. diſcept.forenſ.cap. 519. num.14. & 79. & cap.552.num 2.& 3.Ferentil.in addition. ad Burat. dec.707.num.8.& 9.

9 Vnde ſi creditor non ſit æque pauper ſed habeat ſolum redditus ſufficientes pro victu ſuo, vel viuat ex labore manuum ſuarum, & tantum lucretur, quantum ſibi pro victu ſufficiat, neque tenetur præſtare alimenta collitiganti, vel debitori pauperi carcerato,vt ex Bald.& Crauet.Scanderol.loco citato num.6.

10 Limit. 3. procedere ſi ex fructibus rei ſuper qua litigatur deduci poſſint alimenta,& ſumptus litis,cum ex fructibus rei controuerſæ debeantur l.fin.§.non ſi talis C.de ordin.cognit.vbi Bald.n.4.Salic.nu.2.verſ.nota bene Curt.de ſequeſtr.par.1. n.10. & ita dixiſſe Rot.coram Sacrato refert Ferentil. ad Burat.dec.707.n.11.

11 Præſumptio boni iuris ſufficiens reſultat ex ſententia etiam ſi fuerit ab ea appellatum, late Couar.practic.quæſt.cap.6.ſub num.6.Surd.de aliment tit.1.quæſt.120.num.10.& 11, Alciat.de præſumpt. reg.3.præſumpt.9.num.8.& 9.Adden.ad Gregor.XV decis.189.num.7.verſ.præſumptio boni iuris, Rot.decis.250.ſub num.2.par.1.decis.748.num.2. par.2. decis.498.num.2.& 3.par.3.recent. & in Neapolitana Matrimonij 13. Maij 1650. §. nec haſitandum circa med.coram Roias,

12 Et licet ſententia per appellationem ſuſpendatur, tamen ad tollendam præſumptionem boni iuris appellatio nihil operatur, Surd. de aliment. tit.1.quæſt.10.num.10.& 11. Burat. decis.906. ſub num.6.verſ.nec tollitur præſumptio, Rot. in Ianuen. Alimentorum 3. Iulij 1645. §. non obſtante coram Meltio, & Romana alimentorum 19.Iunij 1656.§.boni iuris,coram Albergato & in eadem 9.Aprilis 1663 §.fin.coram eodem, & decis.554. num.2. coram Caualer.

13 Paupertas vero ad hunc effectum debet probari in ſpecie reſpectu effectus,de quo agitur,nec ſufficit ſi in genere probetur, ſed in ſpecie probari debet, quod paupertas ſit talis, ob quam non poſſit quis, ſe,& litem ſubſtentare,l.fin.C. de ordin.cognit. vbi DD. Seraph. decis.426.num. 2. & ita dixiſſe Rot.coram Ottembergo refert Beltram. ad

gre-

Google

gregor. XV. deciſ. 189. num. 7, verſ. paupertas, & deciſ. 170. num. 3. par. 4. tom. 1. rec.

14 Alimenta autem de iure non debentur vbi quis aliunde viuere poteſt *l. ſi quis à liberis §. idem Diuus verſ. ſed ſi filius, & §. fin. ff. de liber. agnoſcen. Alex. conſ. 27. num. 3. lib. 3. Rot. dec. 170. nu. 4. par. 4. tom. 1. dec. 55. n. 2. par. 8. rec.*

15 Secus autem quando alimenta debentur iure actionis, & ex contractu nam tunc debentur, & non ceſſant etiam quod alendus aliunde, & præſertim ſi ſua induſtria, & labore ſe alere poſſit, *Dec. in l. de alimentis num. 5. C. de tranſact. Bald. conſ. 481. num. 5. lib. 4. Rolan. conſ. 55. num. 5. lib. 2. Menoch. conſ. 8. nu. 22. Seraph. deciſ. 487. num. 8. Rot. dec. 186. n. 1. & 2.* vbi quod huiuſmodi alimenta debentur vſque ad obitum *par. 4. tom. 1. deciſ. 55. n. 3. par. 8. rec.*

16 Limit. 4. vt paupertas non ſuffragetur ad effectum conſequendi alimenta, quando quis non poſſit cenſeri Pauper, ſed poſſit eſſe diues, ſi velit vti iure ſuo, & exercere actiones ſibi competentes, vt dixit *Rot. dec. 554. nu. 5. coram Cardinal. Canaler.*

17 Mulier vero ſi agat, & petat thori ſeparationem, & cohabitationis diſiunctionem, & cum marito litigari velit, ſunt ab eodem ſubminiſtranda alimenta, & ſumptus litis, etiam extra domum, & quamuis non eſſet probata mariti ſæuicia, vel adulterium, vel alia ſimilis cauſa. *Rebuf. in repetition. cap. per veſtras §. 39. num. 5. de donat. inter vir. & vxor. Petrus Rauennas inter conſil. Claudij Cantiunla conſ. 31. num. 11. Gratia diſcept. 857. nu. 23. Afflict. deciſ. 10. n. 1. Rot. poſt 2. vol. conſ. Farinac. dec. 250. n. 3. & 6.*

18 Limit. vt vir non teneatur præſtare alimenta, & ſumptus litis vxori propria auctoritate diuertenti, & cum viro litigare volenti, *Fideric. de ſen. conſ. 176. Thoma de Tanis deciſ. 11. ex gloſ. in cap. ſignificaſti de diuortijs Rot. in Papien. Matrimonij 19. Februarij 1596. coram Pamphilio,* quando tamen
18 ſine iuſta, & rationabili cauſa propria auctoritate, ſeu potius leuitate à marito recedit, ſecus autem ſi ex iuſta cauſa iudicio prudentum ponderata diſcedat, & in hoc caſu ſibi locum vindicare ſupradictas allegationes dixit *Rot. dec. 250. nu. 4. & 5. poſt 2. vol. conſ. Farinac. & tradunt DD. in l. ſi cum dotem §. ſin autem in ſeniſſimo ff. ſolut. matrim. Afflict. deciſ. 10. n. 1.*

20 Si vero Maritus impugnat validitatem Matrimonij iam contracti, ſemper lite pendente ab ipſo alimenta præſtanda veniunt vxori *l. ſi negat. ff. de liber. agnoſcen. Surd. de aliment. tit. 1. qu. 118. n. 6. Fontanel. de pact. nuptial. tom. 2. clauſ. 6. gloſ. 2. par. 3. num. 32. Sanchez de matrim. lib. 2. diſ. 41. n. 51. Afflict. dec. 152. n. 4. & 5. Rot. in Neapolitana Matrimonij 13. Maij 1650. §. nihilominus coram Roiaſ,* vbi
21 quod hoc procedat quamuis mulier indotata ſit, vel dos non ſoluta *ad text. in cap. ex parte de accuſat. & in ſpecie Innocen. in cap per veſtras n. 3. in fin. de donat. inter virum, & vxorem, Sanchez. de matrim. lib. 2. diſ. 41. n. 51. verſ. & addit. & lib. 4. diſ. 26. num. 21.*

22 Et in hoc caſu nulla eſt habenda ratio de quãtitate dotis ſolutæ ad effectum taxandi alimenta, ſed ſolùm eſt reſpicienda qualitas, & neceſſitas mulieris, *ad gloſ. in §. fin. ſub verbo onera Auth. de non eligen. ſecund. nupt. vbi Bart. num. 3. Lup. in rub. de donat. inter vir. & vxor. §. 86. n. 5. & in cap. per veſtras in 3. notab. in fin. prin. verſ. & ad hoc eſt text. de donat. inter vir. & vxor. Hoſtien. in ſum. in tit. de accuſat. §. admittantur circa n. 4. verſ. quid. ergo de expenſis, Surd. de alimentis tit. 4. quæſt. 18. n. 27. verſ. tamen ſi dotem, & n. 37. Rot. in Neapolitana Matrimonij 13. Maij 1650. §. qua propter coram Roias, &*
23 *in §. qua propter coram verſ. vnde conſiderata,* ſubdit, quod hoc caſu ſunt taxanda alimenta conſiderata tam dignitate, cum facultate Mariti, quã nobilitate cum neceſſitate arbitrio Iudicis.

24 Præcipue ſi ex parte vxoris concurrat bonum ius, & paupertas, illud enim reſultat ex matrimonio ſtatum validitatis habente, hęc autem ſemper præſumitur, maxime in muliere nupta, quæ regulariter nihil præter dotem habere ſolet,
25 quamuis Maritus eſſet filius familias, ita vt etiã ipſe dicatur pauper, nam ſi ipſe nequeat præſtare, illa tamen à ſocero veniunt præſtanda *per textum in l. ſi filia §. ſi filius familias ff. familiæ erciſcund,* quia ſocer tenetur agnoſcere onera filij
26 inter quæ adſcribitur Nurui alimentorum præſtatio, vt voluit, *gloſ. in l. ſi quis à liberis §. non tamen in verbo onera ff. de liber. agnoſcen. Bart. in tract. de alimentis n. 16. cum alijs congeſtis per Surd. tract. eodem tit. 1. quæſt. 38. num. 1. & 2. & in puncto Rota in Romana alimentorum 1. Aprilis 1639. coram Pirovano relat. & ſecut. in Neapolitana matrimonij 13. Maij 1650. §. nec. haſitandam verſ tum etiam quia, iuncto § fin. coram Royas.*

27 Sed ſi Maritus ſit inopes, & non habeat Patrem diuitem non tenetur alere vxorem ſicut non tenetur filios, iuxta textum *in l. ſi quis à liberis §. penult. ff. de liber. agnoſcen. cum alijs abunde relatis per Sanchez de matrim. lib. 9. diſ. 4. numer. 27. tom. 2.*

PRÆNESTINA ONERVM.

ARGVMENTVM.

Ex cauſa impoſitionis oneris dignoſcitur eius natura an ſit reale, perſonale, vel mixtum. Eccleſiaſtici pro bonis è manibus laicorum acquiſitis tenentur ad onera mere realia, certa, perpetua, inuariabilia, infixa bonis propter bona, & non perſonis propter bona. Onera Cammeraralia, ſeu ſubſidium triennale, an ſit onus reale, tranſitorium ad Eccleſiaſticos pro bonis à laicis acquiſitis, materia reſoluitur.

SVMMARIVM.

1 Oneris natura an ſit reale, perſonale, vel mixtum dignoſcitur ex pia cauſa, propter quam eius impoſitio emanauit.
2 Collecta in dubio cenſetur onus mixtum.
3 Eccleſiaſtici non tenentur ſoluere onera mixta.
4 Tenentur pro bonis à laicis acquiſitis ad onera mere realia, certa, perpetua, inuariabilia, infixa bonis propter bona, & non perſonis propter bona, & num. 5.
6 Communitates ſubrogatæ fuerunt loco Cameræ Apoſtolicæ ad exactionem ſubſidij triennalis.
7 Onera Cameralia dicuntur realia, vt eſt ſubſidium triennale, contrarium num. 12.
8 Collecta quando habet veram, & determinatam præſtationem in perpetuum cenſetur onus reale.
9 Onera Cameralia tranſeunt in Eccleſiaſticos pro bo-

nis à laicis acquiſitis, qoibus affecta reperiebantur, & num. to.

11 Eccleſiaſtici tenentur ad ſolutionem onerum Cameralium.

Exemptio à Communitate facta reſtingi debet, vt minus communitati noceat ibidem.

13 Subſidium trienoale eſt accidentaliter perpetuum.

14 Eccleſiaſtici non tenentur ſoluere onera Cameralia pro bonis à laicis acquiſitis antea eiſdem oneribus affectis, ſi præſcripſerint libertatem non ſoluendi onera cameralia 15.

16 Non tenentur ad onera extraordinaria, & communitatiua, licet bona à laicis acquiſita eſſent huiuſmodi oneribus affecta.

17 Bona laicalia eo ipſo quod ab Eccleſiaſticis acquiruntur efficiuntur immunia à quocunque onere.

18 Ampl. ſiue bona ſint patrimonialia, ſiue quocunque alio titulo temporali acquiſita.

19 Reprobantur contrarium tenentes.

DECISIO C.

BOna ſtabilia tam vrbana, quam ruſtica exiſtentia in Ciuitate, & agro Prænestino onere ſoluendi vectigal, ſeu collectam vulgo nuncupatam *il Taglione* ad rationem ſcilicet bonenorum quatuor pro quolibet centenario ab antiquiſſimo tempore reperiuntur affecta, prout abſque vlla controuerſia ab Vniuerſitate, eiuſque Magiſtratu per æs, & libram exactum fuit, & de præſenti exigitur.

Verum cum plura bona è manibus laicorum peruenerint ad Eccleſiaſticos, & prætendente Communitate eoſdem teneri ad ſolutionem præfatæ collectæ, ſeu oneris porrexit Sacræ Congregationi immunitatis ſupplicem libellum, quo mihi tranſmiſſo tempore, quo Eminentiſſimi, & Reuerendiſſimi DD. Cardinalis Fachinetti Epiſcopi eius Vicarij Generalis vices gerebam, vt ſuper expoſitis, & præcipue ſuper qualitate oneris Eminentiſſimos Patres certiores, & inſtructos redderem, vnde pro maiori controuerſi articuli dilucidatione animaduertendum duxi, quod à Communitate iuſtificanda eſt prima cauſa, propter quam huiuſmodi onus impoſitum
1 fuit, ad quam recurrendum eſt ad agnoſcendum oneris qualitatem, & naturam, an ſcilicet dicatur reale, vel perſonale, vel mixtum, vt declarat *Bart. in l. 1. §. auctor. num 1. & 2. ff. de re iudicat. Bald. in l. etiam num. 17. C. de except. rei iudicat. Cobel. de bon. regim. cap. 35. num 15.*

2 Alias in dubio collecta cenſetur onus mixtum impoſitum perſonis pro rebus, *l. reſcripto §. ſciendum, & ibi Bart. ff. de muner. & honor. Tob. Non. conſ. 45. num. 25. Parrin. tract. de Gabel. par. 2. n. 193. Cobel. de bon. regim. cap. 28. nu. 17. & 18. ac cap. 35. num. 18. verſ. tertium exemplum in fin. Theſaur. deciſ. 116. num. 2.*

3 Ad cuius ſolutionem Eccleſiaſtici non tenentur, vtpote exempti à poteſtate inducentis, cum
4 ſolum pro bonis è manibus laicorum acquiſitis teneantur ad onera mere realia, concurrentibus tamen requiſitis, nempe vt vlterius onus ſit certum, perpetuum, inuariabile, infixum bonis propter bona, & non perſonis propter bona, iuxta celebres, & magiſtrales deciſiones paſſim receptas, & cum quibus procedit Sacra Congregatio Immunitatis *in Brunduſina coram Penia inter eius impreſſ. deciſ. 1079. & in Albanen. gabellæ coram Merlino inter ſuas deciſ. 902. repetita in recent. deciſ. 339. part. 16. & in Hydruntina exemptionis coram Cardinali Celſo inter ſuas deciſ. 249. confirmata coram eodem deciſ. 332. cum alijs diſertè allegatis in deciſ. 412. part. 9. recen. ibique Paul. de Rubeis in addition.*

5 Si igitur exigitur huiuſmodi onus ad inſtar decimæ, aut in recognitionem dominij per diſtributionem, & aſſignationem bonorum factam Ciuibus, & incolis per quandam legis agrariæ ſpeciem, aut ob aliam realem cauſam, per quam onus fuerit inſitum ipſis bonis, & hoc caſu ſi concurrunt præfata requiſita vtique Eccleſiaſtici tenentur ad oneris ſolutionem, vt in ſimili ſcribit *D. de Luca in ſuo Theatro veritatis tom. 2. de regalib. diſc. 52.*

Hæc tamen probatio redditur valde difficilis, cum potius appareat huiuſmodi onus fuiſſe impoſitum pro ſolutione ſubſidij triennalis, poſt-
6 quam Communitates ſubrogatæ fuerunt loco Cameræ Apoſtolicæ ad eius exactionem, vt deducitur ex quodam publico Concilio habito à Communitate vſque de anno 1553. in quo capta fuit reſolutio de vendendis Hoſpitijs, & Salſamentaria, & de imponendo gabella ſuper muſto recolligendo, & vino vendendo ad effectum ex præfatorum retractu ſoluendi ſubſidium triennale, & onera cameralia, & de non amplius exigenda collecta de qua agitur, ac proinde quod Aeſtimum, & Cataſtum comburendum eſſet.

His autem poſitis videbatur, quod tota difficultas, ſeu dubium conſiſtat, ſeu reſtringi poſſit, an bona effecta oneribus cameralibus, è manibus laicorum tranſeant in Eccleſiaſticos cum hoc onere.

7 Et pro affirmatiua valde vrget, quod ſubſidium triennale, & alia onera cameralia, quæ ſoluuntur per æs, & libram, ſeu per æſtimum, ac
8 Cataſtrum ſunt realia, quia quando collecta habet veram, & determinatam præſtationem in perpetuum, vt habet ſubſidium triennale, tunc onus cenſetur mere reale, licet verba, & impoſitio dirigatur ad perſonas, tum etiam quia ſubrogatum fuit loco aliorum onerum, vt ex *Bulla Pauli III. ex ordine Bullario nouo 39. §. 1. tom. 1. pag. 678. & tradit Cobel. de bono regimine cap. 50. num. 34.*

9 Ac proinde onera cameralia tamquam certa, perpetua, & inuariabilia quod tranſeant in Eccleſiaſticos, ſi bona antequam peruenerint ad eorum manus tali onere reperiebantur affecta ſæpe fuit reſolutum à Sacra Congregatione ſuper grauaminibus, vt patet ex reſolutionibus relatis à *Cobel. in ſuo Bullar. in tit. de priuilegiati, & eſſenti fol. 171. verſ. E che li beni, & verſ. Et in queſta conformità,* & ità etiam ſæpe reſcripſit Sacra Congregatio boni regiminis, & ſignanter *Epiſcopo Eſino*, ſcilicet.

10 *Eſſendo li peſi Camerali certi, perpetui, & inuariabili, vuole Noſtro Signore, che ſijno pagati anco dall'Eccleſiaſtici per li beni, che poſſedano, mentre ne foſſero granati prima che paſſaſſero alle loro mani piacerà per tanto à V. S. d'aſtringere Santo Cagnoletti di Monte Carotto di pagare li ſudetti peſi à quella Communità per li beni del ſuo beneſitio di S.*

Car-

Carlo, quando eſſi beni ne foſſero ſtati ſoggetti auanti, che diueniſſero Ecclesiaſtici, e Dio vi ſelciti. Roma li 28. Giugno 1634.

Come Fratello.

Il Cardinal Barberino.

Giulio Donati Segretario.

11 Nec aduerſatur, quod in dicto Conſilio Eccleſiaſtici fuerint facti exempti à præſtatione huius oneris, quia dicta exemptio reſtringi debeat quoad eorum bona, non autem ad bona, quæ è manibus laicorum ad eos peruenerint, quia cum talis exemptio reddatur læſiua, & præiudicialis Communitati, eo quia vigore bullarum Summorum Pontificum à ſolutione onerum Cameralium non ſint immunes non eſt ampliãda, ſed reſtringenda, vt minus Communitati nocumentum afferat, *ad textum in l. ſi quando in princ. C. de inoſ. teſtament. & iuxta tradita per Oltrad. conſ. 150. num. 3. Corn. conſ. 11. nu. 8. & conſ. 35. n. 4. lib. 1. Soccin. Iun. conſ. 131. num. 48. lib. 1. Cranett. conſ. 223. num. 5.*

12 Pro negatiua vero proponebatur, quod ſubſidium triennale reputetur potius onus mixtum, quam reale impoſitum ſcilicet perſonis pro rebus, vtpote quia ſubrogatum fuit loco augumenti ſalis, quod eſt onus merè perſonale, & licet in dicta Bulla Pauli III. emanata ſuper eius impoſitione fiat mentio aliorum onerum, nihilominus ad agnoſcendum eius naturam, & qualitatem exuberat Summum Pontificem mentionem feciſſe de dicto onere perſonali, vt nouum onus ſubrogatum aſſumat, & efficiatur eiuſdem naturæ, vt late comprobat *Tobias Non. conſ. 45. num. 30. & ſeqq. & conferunt firmata per Rot. in Hydruntina exemptionis coram Cardinal Celſo, in 5. in præſenti vero caſu, inter eius impreſs. deciſ. 259.*

13 Vlterius deficit in alio requiſito, quod ſit de ſui natura perpetuum, vt ſit tranſitorium in Eccleſiaſticos, iuxta allegatas deciſiones *in Brundusina, & Albanen. coram Penia, & Merlino,* dum à Paulo III. ad triennium tantum duraturum fuit impoſitum incipien. ab anno 1544. & ab eodem fuit ad aliud triennium prorogatum ad annum ſcilicet 1551. quo tempore Iulius III. ſucceſſor tertio loco prorogauit, quorum exemplo motus Paulus IV. aliam fecit prorogationem ad beneplacitum, quæ tribuit non veram, ſed accidentalem tantum perpetuitatem lato ſumpto vocabulo, ſcilicet donec reuocetur vt declarat *Marta de clauſul. part. 2. clauſ. 1. n. 1.*

14 Hinc non videntur obeſſe ſupradictæ reſolutiones Sacræ Congregationis, tum quia ſibi locum vindicant, vbi Eccleſiaſtici collectantur, & ſoluunt onera cameralia, ſecus autem vbi non fuerunt ſoliti collectari, & præſcripſerint libertatem non ſoluendi onera cameralia, vt in Ciuitate Præneſtina, quo caſu bona in Eccleſiaſticos non tranſeunt cum eodem onere, vt inhærendo decreto Clementis VIII. emanato de anno 1600. reſcripſiſſe Sacram Congregationem Eminentiſs. Cardinalium ſuper controuerſijs iuriſdictionalibus refert *Cobel. in ſua Bullar. in tit. de priuilegiati, & eſenti, verſ. la Sacra Congregatione fol. 171. & ita etiam reſcriptum fuiſſe Cardinali Bandino legato Marchiæ docetur ex alijs literis, nempè.*

15 *La mente di N. Signore è, che il Clero anco Secolare non ſia legato, ne aſtretto à pagare collette, ancorche Camerali per li beni Eccleſiaſtici acquiſtati, & altre volte, quando erano poſſeduti da laici ſoggetti à detti carichi, ſe veramente non coſti eſſerui conſuetudine di fare pagare il Clero, non obſtante qualſiuoglia prouiſione fatta in contrario, così V. S. Illuſtriſs. ſi degni fare ſi oſſerui, e per fine le bagio le mani. Roma li 20. Agoſto 1600.*

Il Cardinal Aldobrandini.

16 Tum etiam quia Communitas conſtituit proprios redditus, ſeu ſubrogauit gabellam muſti, & vini, ac retractum Hoſpitij, & ſalſamentariæ pro ſoluendo ſubſidium triennale, & onera Cameralia loco ſupradictæ collectę bonenorum 24. adeout ſi adhuc exigat à laicis eandem collectam cenſetur exigere non ratione onerum Cameralium, ſed tanquam onus extraordinarium, & communitatiuum, ad cuius præſtationem Eccleſiaſtici minime tenentur, prout laici auctores tenebantur, iuxta copioſe tradita *per Sperel. deciſ. 35. & 36. tom. 1.*

17 Siquidem bona laicalia eo ipſo quod perueniunt ad Eccleſiaſticos ſtatim eximuntur à dominio, & poteſtate laicorum, nec conſiderantur amplius vti laicalia, ſed tamquam Eccleſiaſtica iudicantur, ideoque omne, & quodcunque onus reijciunt, vt communiter notant *Canoniſtæ in cap. 1. de immunitat. Eccleſ. latiſſimè Suarez in tract. defenſio fidei lib. 4. cap. 20. 21. & 25. qui contrarijs reſpondit Ciarlin. controuerſ. forenſ. cap. 103. num. 7. & 8. Donat. Anton. de Marin. quotid. reſol. cap. 47. à num. 3. vſque ad fin. cum alijs copioſe cumulatis in citatis deciſionibus Brunduſina, Albanen. Gabellæ, & Hydruntina exemptionis coram Penia, Merlino, & Celſo.*

18 Quod procedit ſiue bona ſint patrimonialia Eccleſiaſticorum, ſiue etiam quocunque alio titulo temporali, ſcilicet hæreditate, legato, donatione, exemptione, arte manuum, labore, vel ſimili alio temporali titulo ab Eccleſiaſticis] acquiſita ſint, nam Clerici, & Eccleſiaſtici ob eorum dignitatem ſunt exempti ab oneribus laicalibus, quoad perſonas, & propter eandem dignitatem, efficiuntur immunia eorum bona temporalia, in quibus influit, & communicatur perſonæ priuilegium, alias perſona dici nequit plene, & perfecte exempta, niſi etiam bona illius exempta ſint, iuxta communem Doctorum ſententiam pro qua innumeros Doctores allegat *Thom. del bene de immunit. Eccleſ. cap. 5. dub. 2. ſect. 1. à num. 1. vſque ad 17. tom. 1. & probatur ex cap. 1. de immunit. Eccleſ. cap. quamquam de cenſib. in 6. Clement. vnica de immunit. Eccleſ.* reprobata
19 *gloſs. marginali in dicto cap. quamquam de cenſibus in 6. verſ. res ipſarum, & Io: Dicedone de libertate Chriſtiana lib. 2. cap. 3. & Curtellio de immunit. Eccleſ. lib. 2. quæſt. 8. n. 20. & 21. & quæſt. 40. & 43. ac Bobadilla in Polit. tom. 1. lib. 2. cap. 18, nu. 260.* tenentes quod prædia omnia ſint obligata pro tributis à republica impoſitis, & imponendis,

&

Digitized by Google

& quod cum hoc onere tranſeant in Eccleſiam ; & latiſſime idem *Thom. del Bene dicto dub. 2. ſect. 2.* contrarijs reſpondet,

SVMMARIVM.

1 Collecta imponi poteſt ciuibus, & incolis.
2 Forenſis de iure communi collectari non poteſt pro bonis exiſtentibus in dominio collectantis.
3 Limit. de generali conſuetudine declara, vt num. 33.
4 Cuius vigore collecta eſt ſoluenda, vbi bona poſſidentur, & ſita ſunt an.
5 Sublimit. procedere ſi conſuetudo ſit immemorabilis.
6 Hæc ſublimitatio non procedit in ſtatu Eccleſiaſtico vigore conſtitutionum SS. Pontificum.
7 Limit. 2. in Ciuitatibus habentibus in hoc ſpeciale priuilegium,
8 Venientes de nouo ad habitandum tenentur ſoluere collectas,
9 Barones tenentur ad ſolutionem collectæ pro bonis tali onere affectis acquiſitis,
10 Habentes priuilegium 12. filiorum tenentur ad ſolutionem ſubſidij triennalis.
11 Collecta, & onera ſoluuntur propter fructus, qui ex bonis percipiuntur.
12 Poſſidentes annuos redditus tenentur ſoluere collectam.
13 Ampl. vt etiam teneatur vſufructuarius, & emptor fructuum.
14 Ampl. vt etiam emptor cenſus teneatur ſoluere collectam 16. reprobantur contrarium tenentes n. 17.
15 Cenſus perit, & extinguitur perempto fundo, ſeu pro rata peremptionis.
18 Dominus cenſus tenetur ſoluere collectam, vbi inhabitat, & vbi eſt deſtinata ſolutio, & non vbi ſita ſunt bona. Contrarium num. 19. & num. 20. declarantur auctoritates in contrarium adductæ.
21 Vna, & eadem res non debet recipere duplex grauamen.
22 Cenſus vitalitijs gabellis ſubijciuntur.
23 Officia vacabilia, & Societates officiorum non ſubijciuntur collectis contrarium num. 24.
25 Fructus locorum montium non dicuntur propriè mobiles, nec immobiles, ſed tertiam ſpeciem conſtituunt.
26 Non ſunt collectis obnoxij.
27 Penſiones domus non ſunt ſubiectæ collectis.
28 Collecta tam eſt ſoluenda de domo precioſa, quam de vili, declara vt ibidem.
29 Poſſeſſiones ſteriles non debent collectari.
30 Pro artificio, labore, & induſtria imponi poteſt collecta.
31 Collecta debetur à creditore participante de fructibus.
32 Pauperes ex quotidiano labore viuentes non ſunt collectandi.
33 Forenſes de conſuetudine licet collectari poſſint, tamen procedit pro oneribus mere realibus, & Cameralibus, ſecus pro communitatiuis.
34 Quid ſit capitatio.
35 Quid ſit tributum, ſeu cenſus.
36 Collecta quid ſit, & num. 37.
38 Collecta non eſt ſoluenda ſi pereant bona cuius reſpectu ſoluitur.
39 Collecta pro certa cauſa indicta non poteſt conuerti in alium vſum.
40 Conuertentes collectas in alium vſum, quas pœnas incurrant vigore conſtitutionis Marchiæ, & quomodo de iure communi num. 42.
41 Communitates ditionis Eccleſiaſticæ non poſſunt facere defalcationes, donationes, remiſſiones, & conuertere collectas in alios vſus.
43 Pro collectis, & oneribus camerarijs non poſſunt pignorari boues, & inſtrumenta aratoria, & homines deſtinata ad colturam agrorum.
44 Quæ ſint inſtrumenta aratoria remiſſiue.
45 Nec etiam pignorari poſſunt arme, & inſtrumenta militaria, & equi militum.

ADNOTATIO I.

Collecta quibus imponatur, & à quibus exigi poſſit.

1 COllecta imponi poteſt Ciuibus, & incolis tantum *l. reſcripto §. fin. ff. de muner. & Honor.* forenſis igitur ſi poſſideat in territorio vnius ciuitatis, eidem non poteſt imponi collecta, quia pro rebus perſona non eſt ſubiecta, *dicta l. reſcripto §. fin. ff. de muner. & honor. l. libertas §. ſola ff. ad*
2 *municip.* & ideo defectu iuriſdictionis forenſis de iure communi collectari non poteſt, cum collecta imponatur perſonæ pro rebus, & perſona non eſt ſubiecta dominio collectantis, *Bart. in l. libertus §. ſola ratio num. 1. de municip. Gabr. de iure immunit. concluſ. 2. num. 1. & 2. in fin. Gratian. diſcept. 26. num. 6. & 7. vbi ita dixiſſe Rot. in Auenionen. Cauallicen. Collectarum, quam per extenſum refertur corã Cardinal Lancellotto, & ex copioſè congeſtis per eandem Rot. deciſ. 3. poſt Cenc. de cenſibus Felician. de Rubeis in addition. ad Petr. de Vbald. in tract. de collect. num. 11. impreſſ. mihi poſt eiuſdem tract. de duob. frat.* quod procedit etiamſi forenſis habeat, & poſſideat bona ſub dominio collectantis, vt ſubdunt citati DD. plenè *Rot. in Ariminen. Gabellæ 25. Iulij 1657. coram Beuilaqua.*

3 Limit. de generali conſuetudine, cuius vigore etiam forenſes collectantur, ac proinde quod ſolutio onerum, quæ debentur ratione rei non minus ſpectat ad forenſes, quam ad Ciues, cum res in alieno territorio poſſeſſa dicatur ſubdita, dixit *Rot. deciſ. 279. n. 15. & 16. coram Gregor. XV. Cobel. de bon. regim. cap. 35. num. 24.* vbi quod forenſis de conſuetudine totius Italiæ collectetur,
4 licet de iure non poſſit, *& num. 30.* vbi ex generali conſuetudine introductum eſſe, vt quis collectam ſoluat, vbi bona poſſidet, *& num. 31. Nicol. Bellon. conſ. 12. num. 14. Petrus de Vbald. de collect. num. 15. Theſaur. deciſ. 257. num. 1. Rot. deciſ. 3. nu. 4. & 5. poſt Cenc. de Cenſib. & nouiſſime de Luca in ſuo Theatro veritatis tom. 2. tit. de Regalib. diſ. 77. num. 3. diſ. 83. num. 10. diſ. 84. num. 8. diſ. 92. num. 2. & 3.*

5 Sublim. quod procedat, ſi conſuetudo ſit immemorabilis, & probetur in caſu ſpeciali, & cauſa, pro qua imponitur collecta *Cobel. de bon. regim. cap. 35. num. 31. verſ. quarto poſita, vt late alijs congeſtis dixit Rot. in Auenionen. Cauallicen. collectarum 16. Maij 1583. coram Lancellotto impreſſ. penes Gratian. diſcept. forenſ. 29. à nu. 13. vſque ad 16. iuncto num. 17. vſque ad 19. tom. 1. Felician. de Rubeis loco citato num. 12. verſ. item fallit.*

6 Sed hæc ſublimitatio non habet locum in ditione Eccleſiaſtica, in qua forenſes tenentur ſoluere collectas, & onera vbi bona poſſident, abſque vlla controuerſia, & repugnantia, ita ſancitum habemus *in conſtitutione Pauli V. edita die 7. Octobris 1611. impreſſ. in Bullar. Cobel. fol. 12.* de qua *idem Cobel. de bon. regim. cap. 35. num. 30. & 31. verſ. ſexto collectantur forenſes,* & pro prouincia Piceni idem ſancitum fuit à *Cardinal Pio de Carpo, vt in conſtitutione Marchiæ lib. 2. cap. 37. in fin. ibi vlterius nos, vbi Caballin. in verbo ſolutiones, prout etiam docent Bart. Curt. iun. Remig. Guid. Pap.*

&

& alij relati per Gratian. diſcept.196.num.32. verſ. qua etiam ampliantur.

7 Limit. 2. in Ciuitatibus habentibus in hoc ſpeciale priuilegium, *l.Munerum §.patrimoniorum ff.de munur.& honor.Gabr.in tit.de iure immunitat. concluſ.2.num.2.Felician.de Rubeis in addit.ad tract. de collect.Petri de Vbald.num.12.impreſſ. mihi poſt tract.de duob.fratrib.Rot. in Aueniouen. Canallicen. collectarum coram Card. Lancellotto impreſſa penes Gratian diſcept.29.num.10. Gregor.XV. deciſ.279. num.15.& 16.Rot.deciſ.3.ſub num.4.& 5.poſt Cenc. de Cenſib. cum alijs adductis à Cobel. de bono regim. cap.35.num.31.*

8 Verum quod ad ſolutionem Collectę teneantur etiam venientes de nouo ad habitandum, cum debitum anteceſſorum grauet etiam ſucceſſores, tradunt DD.relati *per Gratian. diſcept.196. num.32.verſ.qua etiam ampliatur.*

9 Immo etiam Barones,& Domicelli pro bonis acquiſitis in eorum iuriſdictionibus affectis oneribus cameralibus antequam ad eorum manus peruenirent, & ita reſolutum fuiſſe *à Sacra Congregatione ſuper grauaminibus ſub die 13. Ianuarij 1607.refert Cobel.in ſuo Bullar.fol.181. verſ. fù dubitato.*

10 Vlterius etiam habentes priuilegium duodecim filiorum non eximuntur à ſolutione ſubſidij triennalis, & aliorum onerum cameralium, vtpote quia hoc priuilegium redactum fuit in ditione eccleſiaſtica ad terminos iuris communis iuxta conſtitutiones Summorum Pontificum reuocatorias exemptionum à vectigalibus, alijſque publicis oneribus, & ita ſæpe declaraſſe Sacram Congregationem ſuper grauaminibus refert *Cobel.in ſuo Bullar.fol.174. verſ. ſono alcuni altri, & fol.175. verſ. E lo ſteſſo.*

11 Soluuntur vero, & præſtantur onera, & collectæ propter fructus, quos poſſeſſor ex prædijs capit, neque venditiones, neque pactiones in contrarium factæ ſubſtinentur, aut valent, *l fin.C. ſine cenſ.vel reliq.l.1.C.de annon. & trib. lib.10. Cobel.de bon.regim.cap.35.num* 103.

12 . Ampl. vt poſſidentes annuos redditus pariter tenentur ad collectas,quia inter immobilia computantur, *Redoan. de reb. Eccleſ. non alien. rub. de conſtit. annui cenſus in reb. Eccleſ. num.26. Lucas de Pen. in l agros num.10.C.de feud. limitroph. lib.11. Gabr.conſ.141.num.13,& 14.lib.2.Cobel.de bon.regim.cap.35.num.104.*

13 Amp. 2. vt vſufructuarius, vel emptor fructuum teneatur ad collectas *l. quaro, vbi gloſ. & Bart ff. de vſufruct. legat. Rom.conſ.230.num.2.*licet ipſe contrarium ſentiat in illa facti ſpecie, *Bellon.conſ.17.num.7. Surd.conſ.162.num.15.lib.2. Oſaſcb. deciſ.33.*

14 Amp. 3. vt etiam annui cenſus collectari poſſunt, & emptor cenſus tenetur ad eius ſolutionem, *Menoch.conſ.983.à num.2. vſque ad 11. Boccac. in tract. de cenſib. part. 1. num. 72. propè med.*

15 & ratio eſt, quia cenſus conſtituuntur ſuper fructibus, ſeù re habita pro fructifera, & habita etiam ratione ad fructus, adeo vt res cenſuata pereat, & reddatur infructifera in totum, vel in partem, Cenſus etiam perit, & extinguitur pro rata peremptionis fundi iuxta *Bullam Pij V. ibi ſtatuimus cenſum*,& paulo poſt *proſtremo cenſus omnes*, ita docent *Menoch.conſ.983.à num.2.vſque ad 11.Boccac.in tract.de cenſib.par.1.num.72.prope med. qui alios adducit Cobel.de bono regim.cap.35.nu.102.*
16 *cum duobus ſequen.* tum etiam quia poſſidentes annuos redditus tenentur ad collectas, quia dicuntur poſſidere bona immobilia vt benè probat *Hieron.Gabr.conſ.141.num.13.& 14.lib.2.& Lucas de Pen. in l.agros nu.10,C.de fundo limitroph.lib.11. Redoan.de reb.Eccleſ non alienan.rub.de conſtitut. annui cenſus in rebus Eccleſ. num. 26. ad tradita per Gratian.diſcept,29.num.29. verſic ſecundo mouebantur.*

17 Reprobato *Surd.contrarium tenent, in conſ.162. à num.26.vſque ad 36.& Menoch. conſ.983. ab ipſo num.11.vſque ad fin.Cenc.de cenſib.par.1.cap.1.art.1. num. 26. & 27. Boccac. in ſuo tract. de cenſib. par.2, num.49. & alij relati à Io: Baptiſt. Coſta de portione rata quæſt.170. in fin.* qui vt has contrarias opiniones ad concordiam redigant, ita diſtinguunt,quod collecta aut imponitur ratione agri, ſuper quo fundatus eſt cenſus, & hoc caſu, quod emens cenſus, non tenetur ad Collectas, iuxta opinionem, *Surdi, & Menoch.* aut imponitur collecta generaliter ſoluenda ratione quorumcunque bonorum immobilium, vel indefinitè ratione bonorum immobilium, & tunc emptor Cenſus tenetur ad collectas, *Bart.in l.placet n.40. C.de Sacroſanct.Eccleſ.* quam diſtinctionem reijcitur à *Cboel.in tract.de bono regim. cap.35.num.102. verſ.ſed pace tanti viri.*

18 Firmato igitur, quod ex cenſu ſoluenda ſit collecta, dubitari contingit, quo nam in loco ſoluenda erit hæc collecta, & quod ſit ſoluenda vbi deſtinata ſit ſolutio, non autem vbi ſita ſunt bona cenſui ſuppoſita, quia annuæ præſtationes, cum conſtituant quoddam ius immobile abſtractum, & ſeparatum de per ſe, dicuntur eſſe de loco, vbi eſt deſtinata ſolutio, & vbi reſidet, & commoratur perſona creditoris, latè *Gratian.diſcept. 29. num. 2. & per tot. vbi ita firmaſſe Rot. in Aueniouen. Canallicen. Collectarum 16 Maij 1583. coram Lancellotto impreſſ. penès eundem, & poſt Cenc.de Cenſib. deciſ. 3. idem Cenc. de cenſib. par.1. cap. 1. art. 1. num. 29. fol. mihi 4. qui alios allegat.*

19 Contrarium verò, quod collecta ſit ſoluenda, vbi ſita ſunt bona, & cenſus ſunt impoſiti, pluries fuit decretum à Sacra Congregatione Boni Regiminis, & præcipuè ſub *die 5. Martij 1611. vt refert Cobel. de bon. regim. cap.35. num. 109. & hanc ſententiam tuetur Boccac.de cenſib.part.2.nu.49. Alcib.Lucarin.obſer.pract.lib.1. Accadem.5. obſer.3. num.12. Io: Baptiſt. Coſt. de portion.ratæ quæſt.170. in fin. Morla in empor. part.1. art. 9. de contrahend. emption.in 1.quæſt.num.56 & de communi Guttierez. de gabel.quæſt.55.num.1.*

20 In nihilo refragante auctoritates Rotæ Gratiani, & aliorum, qui contrarium docent, quia loquuntur in puris terminis iuris communis, ſcilicet quod foreuſes non poſſint collectari, ſed reſolutio Sacræ Congregationis à conſuetudine roboratur, eoque fortius inditione Eccleſiaſtica dum contrariæ deciſiones emanauerunt ante quã editum eſſet Breue Pauli V. quo ſancitum fuit, collectas, & onera Cameralia eſſe ſoluenda, vbi bona ſita ſunt, vt animaduertit *Cabel. de bon. regim.*

Digitized by Google

gim.cap.35.num.109.verſ.verum quia, & verſ.ſecundo quod.

21 Vltra quod ſequeretur quod bona onere cenſus affecta eſſent obnoxia collectis impoſitis, & imponendis à Cõmunitate, ſub cuius territorio, & dominio ſita ſunt bona, propter fructus, qui à poſſeſſoribus percipiuntur, & Domini Cenſus, propter fructus cenſus, qui in pecunia recipiuntur à Domino fundi ſuppoſiti loco fructuum ipſius fundi, pariter eſſent obnoxij collectis illius vniuerſitatis vbi inhabitant, ſeù eſt deſtinata ſolutio, quod non videtur æquitati conſonum, dum vna, & eadem res duplex reciperet grauamen.

22 Cenſus vero vitalitij licet differant à ſocietatibus officiorum, nihilominus inter annuos redditus computantur, & Gabellis ſubijciuntur, præcipuè ſi imponantur ſuper ſpecialibus bonis deſignatis, ad tradita per *Molin. de contract. diſ. 384.num.6.verſ proculdubio, Guttier.tract.de gabel, quæſt.56.& quæſt.57. relati per Cobel.de bon. regim. cap.35.num. 20.*

23 Socitetates verò officiorum, quæ ad vitam exponentis pecunias, vel alterius ab eo nominati ſuper officijs Romanæ Curiæ vacabilibus cum officialibus præfatorum officiorum conſtituuntur, non videntur ſubijci poſſe collectis, tum quia officia vacabilia faciunt ceſſare collectas, ad tradita per *Guttier.de gabellis quæſt. 56. verſ. cuius praxis*, tum quia cum eadem officia ſint in Romana Curia, eximuntur ab onere collectarum ob multa priuilegia illis conceſſa, præcipuè quando Ciuitas, extra Vrbem, vellet collectare ſuos ciues, pro ſocietatibus ab eiſdem contractis in Vrbe defectu iuriſdictionis, vtpotè quia officia Romanæ Curiæ non ſubiacent dominio Ciuitatis collectantis, per ea, quæ ſcribit *Bart. in l. libertus §.ſola ratio num.1 ff.de municip. Alex.conſ.52. col.3.num.1. verſ.non obſtat lib.6.*

24 Contrarium verò, quod etiam ſocietas officij collectari poſſit deducitur, quia hæc non dicitur ſimplex pecunia, ſed peculium, ex quo percipitur fœnus, & emolumentum, cuius vigore, quod poſſint forenſes fęnum exercentes in aliquo loco pro pecunia, quam ibi habent collectari, docet *Bart. in l.munerum §.matrimonium num.2. ff. de muner.& honor.* in nihilo refragante quod ſocietates contrahantur ſuper officijs Romanæ Curiæ, quia in hoc attenditur locus diſtinatæ ſolutionis fructuum, vt diximus in Cenſibus, tum quia collecta principaliter imponitur perſonis ratione bonorum, ac proinde cum perſonæ ſubijciantur Ciuitati imponenti collectam per ęs, & libram, non eſt curandum quod ſocietas ſit contracta ſuper officio Romanæ Curiæ, ſed ſolum eſt reſpicienda vtilitas, & fructus, quos ſubditus recipit, & dictior, & locupletior efficitur, & ita deciſum fuiſſe à Cardinali Folconerio, dum fuit conſtitutus Commiſſarius Generalis à Sa: Mem: Vrbano VIII. in Ciuitate Peruſij, & alijs locis ditionis Eccleſiaſticæ pro recta ipſarum Communitatum directione refert *Cobel. de bono regim. cap.35. num.116. vſque ad num. 119. in quibus contrarijs reſpondet.*

25 Fructus verò locorum montium, qui non dicuntur propriè immobiles, neque mobiles, ſed tertiam ſpeciem conſtituunt, *Cenc.de cenſib.par.1. cap.3.quæſt.1.art 2.num.1.& poſt eundem Rot.dec.3.*

26 non ſunt collectis obnoxij, tum quia eorum ſolutio deſtinata eſt in Vrbe, tum etiam ob ſpecialia, & ampliſſima priuilegia in erectione ipſorum montium à Summis Pontificibus conceſſa, vt legitur in *literis Apoſtolicis*, & faciunt tradita per *Guttier.in tract.de Gabel.quæſt.57.à num.1.ad 12.& docet, Cobel. de bono regim. cap.35. numer. 110. & 11.*

27 Penſiones domus pariter non ſunt ſubiectæ collectis. cum penſiones domus non ſint propriè fructus, ſed acceſſiones mere ciuiles, quæ non ex re, ſed propter rem percipiuntur, & collecta propriè ſolui debet ex fructibus ſtrictè ſumpto vocabulo, eo quia verſamur in materia odioſa, *Io: de Plat.in l.1. num.5. C. de ann. tribut. lib.10.*

28 Et quatenus etiam ex penſionibus Domus eſſet ſoluenda collecta iuxta conſuetudines, & ſtatuta locorum tantum ſoluendum eſſet de domo pretioſa, quia domus pretioſa dicitur ſterilis, quantum de vili, nec plus deſcribenda eſt in Catastro, quam domus vilis, quia non reſpondent redditus pretio domus, ac proinde quod cenſitores debeant aduertere ſi in domo aliquæ ſint Apothecæ, vel tabernę meritoriæ, ex quibus augeantur redditus, ad effectum etiam augendi Æſtimum, traditur à *Petro de Vbald. ſeù alio Doctore in conſ.1. ſub num.7. circa prin. poſt eius tractatum de collectis relat. à Cobel. de bon. regim. cap.35. num. 112.*

29 Poſſeſſiones verò ſteriles, nullam vtilitatem, ſeù fructus afferentes non debent collectari, & auferendæ ſunt ab Æſtimo, *Bald. in l.ad iſtructionem C. de Sacroſanct. Eccleſ. Felician. de Rubeis in addit. ad Petr. de Vbald. in tract. de collect. num.17. Cobel.de bono regim.cap.35. num.24. in fin.*

30 Pro artificio tamen, ſeu labore, & induſtria perſonali imponi poſſunt collectæ, & contributiones, vt in ſpecie firmat *Dec. conſ.334. Natta conſ.418.num.3. Bellon.ſen.conſ.12. num.16. Cyriac. controuerſ.156.nu.21.& per tot. Menoch. conſ.1144. vbi de materia De Luca in ſuo Theat.veritat.tom.2. tit.de regal.diſ.102.num.10.*

31 Debetur quoque collecta à creditore participante de fructibus bonorum, quorum ratione ſunt impoſitæ, & ſic quod creditor cenſuarius vtpotè participans de fructibus ipſorum bonorum ad collectæ ſolutionem contribuere debet, ad textũ in *l.hactenus C.de vſufruct. l.fructus C.de act.empt.& l.1.& 2.C.de annonis, & tributis lib.10. cũ alijs plene congeſtis per Marot.in tract.de collecta, ſeù bonatenentia cap.6.n.1.vſque ad 8.De Luca in ſuo Theat. veritat.tom.2.tit.de regal. diſ.92.num.10.*

32 Non ſunt tamen collectandi pauperes, ex quotidiano labore viuentes, vbi adeo ſunt pauperes, ac minus induſtri, quod diurnus labor vix alimentis, & ſubſtentationibus ſufficiat, ita *de Luca in Theat. veritat. tom. 2. tit. de regalib. diſ. 102. num.9.*

33 Licet ſupra n. 3. dictum fuit quod forenſes de generali conſuetudine collectentur tamen hæc conſuetudo tamquam exorbitans à iuris diſpoſitione eſt ſtrictè intelligenda, & practicanda in collectis impoſitis, vel imponendis pro illis oneribus

ribus

Digitized by Google

ribus, quæ Principi, vel aliàs ſoluuntur loco antiqui tributi, ſeu pro publicis neceſſitatibus pro facultatum modo, & habita bonorum ratione ferendis, iuſta naturam antiquorum onerum, vel pro oneribus Cameralibus, non autem pro oneribus priuatis habitatorum loci, seù Communitatiuis, qualia ſunt ſubſtentatio Medici, Chirurghi, Magiſtri Scolæ, horologij, & ſimilia incolarum loci vtilitatem, vel commoditatem concernentia, quæ quo ad ſingulos dicuntur publica, ſed in vniuerſum potius cenſentur priuata, quam publica, *de Luca in ſuo Theatro veritat. tom. 2. de regal. diſ. 77. num. 3. Theſaur. deciſ.* 149.

34 Eſt autem animaduertendum triplicem eſſe
munus patrimoniale, quoddam eſt enim quod
imponitur perſonis tantum nullo habito reſpectu
ad res, & iſtud dicitur capitatio, *l. ætatem ff. de*
35 *cenſib.* quoddam quod imponitur rebus, nullo
tamen habito reſpectu ad perſonas, & iſtud vo-
36 catur tributum, seù cenſus, quoddam eſt quod
imponitur principaliter perſonis habito reſpectu
ad res, & iſtud appellatur collecta, & in iſto
principaliter obligatur perſona, ſecundario res,
ita *Petrus de Vbald. seù alius Doctor. conſ. 1. num. 7. verſ. reſtat modo adducta pro parte contraria poſt tractat. eiuſdem de collect.*

37 Vnde collecta nihil alius eſt, quam onus mix-
tum impoſitum perſonis ratione rerum, & ideò
diuiditur, & exigitur nulla facta differentia pau-
perum, & diuitum, habita ſolum ratione bono-
38 rum poſſeſſorum, quæ ſi caſmatè, alluuione,
ruina, vel alia cauſa, pereant, tunc releuandus
eſt Dominus à cenſu, seù collecta, iuxta textum
in *l. forma §. 1. ff. de cenſib.* ibi, *& ſi agri portio caſmatè perierit debebit per cenſitorem releuari, vt latè alijs congeſtis comprobat Cobel. de bon. regim. cap. 35. à num. 1. cum ſeq. iuncto num. 4. & ſeq.*

39 Collecta demum pro certa cauſa indicta, &
exacta non poteſt conuerti in alium vſum præter
impetratum à Principe, vel conſilio, *l. 1. 2. & 3. C de ijs, quæ ex pub. collat. lib. 10. Auth. de collator §. ciuitatum verò, prout etiam diſponitur in Ægidia-*
40 *na conſtitutione lib. 2. cap. 37.* in qua habetur, quod
qui directè, vel indirectè per ſe, vel per alios
auſus fuerit accipere, vel ſuis vſibus quomodolibet applicare, quæ ex collectis, præſtantijs, gabellis, & datijs, & obuenſionibus colliguntur, incurrat in pœnam excommunicationis, & eo ipſo perdant omnia bona ſua Fiſco Romanæ Eccleſiæ applicanda, & conſeurientes, danteſque operam, conſilium, vel fauorem vltra excommunicationem quingentis florenis aureis applicandis vt ſupra mulrari debent, niſi à tota Communitate, non tantum per modum conſilij ſpecialis, vel generalis, ſed etiam per modum parlamenti generalis huiuſmodi applicatio conceſſa fuerit.

41 Sed hodie in ditione Eccleſiaſtica, neque à generali conſilio fieri nequeunt huiuſmodi applicationes, conceſſiones, remiſſiones, donationes, & conuerſiones in alium vſum vigore *Bullæ Clementis VIII. de bono regimine* §. 14. quam per extenſum refert *Cobel. in princ. ſui tract. de bono regim. ſeu comment. ad eandem Bullam, & in ſuo Bullar. fol. 72. & ex ordine Bullar, nouo 10. tom. 3. fol. 8.*

42 De iure verò communi ciuiliter, & criminaliter ſupradicta attentantes puniri poſſunt, ita quod ſi quis perſeuerauerit in hac mala conſuetudine etiam capitaliter puniri permittatur, ad textum expreſſum in *l. vnica C. de ſuperexactoribus lib. 10. Io: de Plat. in l. placet. num. 1. verſ. ſecundo nota C. de excuſ. muner. lib. 10. relat. à Cobel. de bono regim. cap. 35. num. 10. verſ. pœna autem.*

43 Pro collectis, & oneribus Cameralibus, bo-
ues, inſtrumenta aratoria, & homines deſtinari
ad culturam agrorum pignorari non poſſunt,
iuxta *Conſtitut. Pij V. in Bullar. nouo 19. §. 8. tom. 2.*
44 *fol.* 197. vbi *Cherubin. iunior.* declarat, quæ ſint
inſtrumenta aratoria, *& ſcol.* 2. ſubdit, quod li-
cet reſiſtere, & res ablatæ propria auctoritate re-
cuperari poſſint, eſt etiam *Conſtitutio Pauli V. 70. eodem Bullar. tom 3. fol. 163. latè Cobel. de bono re-*
45 *gim. cap. 35. nu. 148. 149. & 150. & 151.* vbi quod
hoc idem priuilegium habent arma, & inſtru-
menta militaria, & equi militum Cohortalium
iuxta eorum priuilegia.

PRÆNESTINA BENEFICII.

ARGVMENTVM.

Inſtitutio præſentati ex edicti omiſſione redditur nulla, ſecus vbi viget conſuetudo poſt præſentationem non publicandi edictum, non tamen redditur nulla præſentatio, ſed de nouo admittenda, & præſentatus inſtituendus eſt.

SVMMARIVM.

1 Inſtitutio quibus concurrentibus ſubſtineatur, & denegari nequeat.
2 Inſtitutio ex omiſſione edicti redditur nulla.
3 Limit. 1. vbi viget conſuetudo non ponendi.
4 Limit. 2. vt non reddatur nulla nominatio, ſed eſt de nouo admittenda, & præſentatus inſtituendus, & n. 5.
6 Laicus eſt incapax ad obtinenda beneficia.
7 Non poteſt præſentari de beneficio iuriſpatronatus.
8 Limit. ſi proximè eſſet clericandus.
9 Habilitas ad obtinendum beneficium debet pereutere tempus vacationis.
10 Et ſuperueniens non habetur in conſideratione.
11 Prælatio de conſanguineis demandata à teſtatore intelligitur de habilibus de tempore vacationis beneficij.
12 Et conceſſa cenſetur cæteris paribus.
13 Habilis præſentatus à minori parte patronorum præfertur inhabili præſentato a maiori parte.
14 Præſentatio inhabilis non eſt attendenda.
15 Habilitas ad beneficia iuſtificatur ex relatione examinatorum.
16 Clericus probatur ex literis patentalibus Ordinarii.
17 Vacatio Beneficii probatur ex fide, obitus primi beneficiati.

D E C I S I O C I.

PRæſentatus fuit R. D. Hieronymus Vitalis intra legitima tempora à vero Patrono de ſimplici beneficio, seù Capellania ſub inuocatione Sanctorum Petri, & Pauli per obitum vltimi Rectoris, & ſucceſſiuè inſtitutus ab Ordinario Prænestino, poſt adeptam poſſeſſionem, & pacifice per nonnullum temporis ſpatium continuatam, D. Franciſcus Teſta ſe prima Clericali tonſura inſigniri fecit, & ſub prætextu, quod huiuſmodi inſtitutio reddatur nulla defectu omiſſionis publicationis Edicti, & propterea habenda

Digitized by Google

petinde, ac ſi non emanaſſet, inſtetit prò plæta-
tione ad nominationem eiuſdem beneficij, at-
tento quod in limine fundationis expreſſe de-
mandata fuerit huiuſmodi prælatio ſtantibus
tempore vacationis Clericis habilibus familiæ
de Teſtis. Vnde excitato dubio, an ſuffragetur
Franciſco nullitas omiſſionis edicti ad effectum
præferendi in caſu, de quo agitur, negatiue re-
ſpondendum cenſui.

1 Quoniam ſemper ſubſtinetur inſtitutio preſen-
tato facta, ſi concurrant omnia requiſita, ſcilicet
vacatio beneficij, exiſtentia iuriſpatronatus, ha-
bilitas ad obtinendum, & præſentatio intra qua-
tuor menſes (prout in præſenti concurrere non
controuertebatur *Textus eſt in cap. Bertoldus vbi
Abb. num. 9. & 12. de iurepatronat. cap. decerni-
mus, cap. monaſterium 16. quæſt. 7. Rot. deciſ. 337.
num. 1. part. 2. deciſ. 301. num. 1. part. 3. deciſ. 232.
num. 1. part. 5. deciſ. 87. in princ. part. 7. recent. & in
Cracouien. Propoſitura Sancti Floriani 28. Nouem-
bris 1650. coram Bichio, & in Bononien. iuriſpatro-
natus prima Iulij 1654. in princ. coram Cardinali
Celſo*.

2 Et quamuis inſtitutio ex omiſſione edicti red-
datur nulla, tamquam emanara contra formam
cap. fin. de electi. in 6. cuius diſpoſitio procedit
tàm in electione, quàm in inſtitutione, vt tradunt
*Maſſobr. in prax. habendi concurſ. ad Paroch. præ-
lud. 7. dub. 21. num. 121. cum ſeq. Viuian. de iure pa-
tronat. part. 2. lib. 9. cap. 1. 2. 6. Aloyſ. Ric. in prax.
quotidianar. rerum Eccleſiaſt. fori part. 1. tit. reſol.
alienat. rerum Eccleſ. reſol. 154. num. 1. & per tot. Vi-
uiu decıſ. 309. num. 2. & 3.*

3 Non tamen hæc concluſio viſa fuit applicabi-
lis in præſenti, quia in Epiſcopatu, & Curia Ec-
cleſiaſtica Præneſtina viget conſuetudo, quod
poſt præſentationem non ponatur huiuſmodi
edictum, vt comprobatur ex reuolutione Bulla-
riorum, vbi apparet huiuſmodi inſtitutiones ema-
naſſe abſque edicti publicatione, qua conſuetu-
dine vigente, valet inſtitutio, etiam omiſſo edi-
cto, vt late tradit *Lambert. de iurepatronat. lib. 2.
part. 2. quæſt. 6. art. 14. Viuian. eodem tract. par. 2 lib. 9.
cap. 1. num. 23. Ric. in pract. quotidianar. rerum fori
Eccleſiaſt. part. 1. tit. reſol. alienat. rer. Eccleſ. re-
ſol. 154. num. 2.*

Et quatenus etiam non releuaret huiuſmodi
conſuetudo, eo quia alicuius Vicarij ſolertia ali-
quando publicata fuerint huiuſmodi edicta, ne-
4 que obiectum obſtaret, quia ex edicti omiſſione
redditur tantum nulla inſtitutio, non tamen præ-
ſentatio in tempore facta, vt eleganter tradunt
*Maſobr. in prax. habendi concurſ. ad Paroch. prælud. 7.
dub. 21. num. 122. Viuian. de iure patronat. part. 2.
lib. 9. cap. 1. num. 6. & 13. Ric. in prax. quotidiana-
rum rerum Eccleſiaſt. fori part. 1. tit. reſol. alienat. re-
rum Eccleſiæ reſol. 154. num. 1. & ita ſæpe firmaſſe
Rot. patet ex deciſionibus per eoſdem relatis.*

5 Ac proinde eſſet de nouo admittenda nomina-
tio, & inſtitutio de nouo facienda, vt firmauit
*Rot. deciſ. 12. num. 3. in tit. de iurepatronat. coram
Card. Creſcentio ad Clement. Auditor. de reſcript. &
deciſ. Aegid. 621.*

6 Vnde excluditur prætenſio Teſtæ, attenta eius
inhabilitate de tempore vacationis, dum erat lai-
cus, & incapax ad obtinenda beneficia *cap. cum
adeo*, & ibi *Abb. & Decius num. 3. de reſcript. cap.
ex litteris de tranſact. cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ de
conſtit. Io. Sylua in tract. de benefic. 2. par. quæſt. 23.
num. 14. Lambert. de iurepatronat. lib. 2. in 2. part.
quæſt. 7. artic. 7. num. 2. Hoied. in tract. de incompat.
benef. part. 1. cap. vltim. num. 71. cum alijs congeſtis
per Pariſ. de reſignat. benefic. lib. 4. quæſt. 2. num. 2.
& 3.* vbi aſſignat rationem, quia laicus eſt inca-
pax ſpiritualium, prout eſt Beneficium.

7 Qua inhabilitate concurrente nec à Patrono
præſentari potuit, nec ipſe Patronum ad eum
nominandum, & præferendum ad formam diſpo-
ſitionis teſtatoris cogere poterat, ita in puncto
beneficij de iurepatronatus, tradit *Lambertin. in
tract. de iurepatronat. in vltim. part. 2. lib. quæſt. 2.
artic. 3. Pariſ. de reſignat. beneficior. lib. 4. quæſt. 2.
num. 5.*

8 Tanto magis, quia Teſta tempore vacationis
beneficij non comparuit nec declarauit ſe velle
proxime tonſurari, & adſcribi militiæ Eccleſiaſti-
cæ, quo caſu non erat penitus indignus ad obti-
nendam præſentationem, cum ante inſtitutionem
ſatis erat, quod reciperet Clericalem tonſuram,
& alios ordines *Viuian. de iurepatronat. part. 2. lib.
6. cap. 7. num. 50. Garz. de benef. part. 7. cap. 1. n. 29.
Pariſ. de reſignat. benefic. lib. 4. quæſt. 2. num. 6.* vbi
ita dixiſſe *Rot. in Imolen. iuriſpatronatus 19. No-
uembris 1584. coram Orano.*

9 Hinc non releuat Teſtam nouiſſime Clericum
effectum fuiſſe, quia huiuſmodi habilitas non
percutit tempus vacationis beneficij, quæ ſola
10 eſt attendenda, nulla habita conſideratione ha-
bilitatis ſuperuenientis *Peregrin. conſ. 33. num. 21.
lib. 2. Gabr. conſ. 143. num. 49 lib. 1. Crauet. conſ. 215.
num. 5. Caſtren. conſ. 16. num. 5. lib. 2. Ciroch. di-
ſcept. 48. num. 69. Rota deciſ. 95. num. 29. & 30. de-
ciſ. 218. num. 18. part. 11. recent. cum alijs relat. in Ci-
uitatis Caſtellanæ electionis Iuuenum 22. Martij 1669.
§. quod autem coram Otalora cum alijs per Barboſ. de
offic. Epiſcop. alleg. 72. num. 104.*

11 Et prælatio de conſanguineis demandata à te-
ſtatore regulariter intelligitur de habilibus, &
idoneis de tempore vacationis *Viuian. de iure pa-
tronat. part. 2. lib. 6. cap. 7. num. 49. Lambertin. eo-
dem tract. part. 3. lib. 2. quæſt. 5. artic. 4. num. 11. Rot.
in Firmana Iuriſpatronatus 18. Martij 1654 §. ve-
rum coram Albergato, & in Nullius, ſeù Taurinen.
Prioratus 4. Iulij 1658. coram Card. Carpineo.*

12 Quinimo eiſdem conceſſa cenſetur cæteris pa-
ribus, & data æquali conſanguineorum cum alijs
extraneis habilitate, *vt per gloſ. & DD. in l. Im-
perator ff. de pact. Alex. in l. maiorum à num. 2. ff. ead.
tit. Aret. in l. pro hærede §. ſi ſepulcrum num. 11. ff.
de acquirend. hæred. Tiraq. de vtroque retract. in præ-
fat. tit. num. 44. quos refert, & ſequitur Rot. in Ciui-
tatis Caſtellanæ Electionis Iuuenum 22. Martij 1669.
§. non obſtat verſ. prælatio autem coram Otalora.*

13 Habilitas autem vtrique eſt fundamentum in-
ſtitutionis, adeout ſi habilis præſentetur à minori
parte patronorum, & inhabilis à maiori, ſemper
14 habilis præferendus eſt, cum præſentatio inhabi-
lis non veniat attendenda, & perinde habenda, ac
ſi facta non fuiſſet, vtpotè quia hoc caſu totum
ius conſolidatur in præſentante habili *cap. dudum
cap. congregato de elect. Caualer. deciſ. 231. numer. 2.
Viuian. de iurepatronat. part. 2. lib. 11. cap. 8. nu. 12.*

16 Præ-

15 Præfati vero Hieronymi habilitas iuſtificatur ex relatione examinatorum *Rot. deciſ.613. num.6. deciſ.931. num.3. coram Buratto, & in Bononien. iuriſpatronatus 1. Iulij 1654. §. vacatio eſt coram Card. Celſo.*

16 De eiuſdem Clericatu, & quod actu ſit Sacerdos conſtat ex literis patentibus ſuſceptorum ordinum *Felin. in cap. poſt ceſſionem num.3. & 15. de probat. Gram. deciſ.81. num.1. Rota deciſ.16. de probat. in antiquiſ. deciſ.152. num.25. part.5. recent. & in Gerunden. Beneficij 4. Iulij 1652. coram Bichio, & in Bonien. iuriſpatronatus 1. Iulij 1654. §. habilitas coram Card. Celſo.*

17 Vacatio eiuſdem Beneficij, ſeù Capellaniæ comprobatur ex fide obitus primi Beneficiati formiter extracta' *Rota in Placentina Beneficij 7. Februarij 1650. coram Corrad. & in Bononien. Beneficij 26. Februarij 1652. coram Albergato, & in Bononien. iuriſpatronatus 1. Iulij 1654. §. vacatio eſt coram Cardinali Celſo.*

SVMMARIVM.

1 Idoneitas ad obtinendum beneficium probatur ex relatione Vicarij.
2 Probatur ex fide examinatorum.
3 Ex aſſertione Magiſtri.
4 Ex alia collatione Beneficii obtenti num.8.
5 Reſultat maior ex Presbyteratu, quam ex Clericatu.
6 Et ex literatura.
7 Ex licentia exercendi curam animarum.
8 In concurſu magis idoneus admittendus præcipue concurrente voluntate teſtatoris 9.
10 Eſt præferendus qui habet maiores qualitates.
11 Dicitur habere maiores qualitates, qui eſt Sacerdos.
12 Qui eſt ætate ſenior.
13 Qui non habet aliud beneficium, ſi ſit congruum 14. Declara, vt num.35.
15 Qui per multum tempus fuit in exercitio Sacramentorum.
16 Qui eſt doctior, & graduatus 17.
18 Qui eſt de linea Teſtatoris.
19 Qui eſt Diœceſanus.
20 Qui eſt Ciuis.
21 Beneficia potius oriundis, quam extraneis conferenda.
22 Qui eſt pauperior. Declara vt num.23.
24 Qui diſpenſatione non indiget.
25 Declara vt huiuſmodi qualitates ſuffragentur cæteris paribus.
26 Minus doctus cuius mores ſunt noti præfertur doctiori cuius vita ignoratur.
27 In institutione beneficii eſt præferendus, qui habet maiorem partem vocum.
28 In paritate votorum eſt præferendus, qui maioribus innititur ſtudiis.
29 Et ſi ſit incorruptæ vitæ, nobilitatis, & potentiæ præditus.
30 Limit. ſtante gratificatione Apoſtolica cum derogatione medietatis vocum.
31 Eſt etiam præferendus qui ſaniorem partem Capituli habuit.
32 Præſens in Curia præfertur abſenti Declara vt num.33. Amp. vt num.34.
36 Reprobatus in partibus, ac deinde approbatus in Curia non attento competitore non cenſetur dignior.
37 Approbatio in Curia non approbati in partibus non attento competitore ſuffragatur ſi agatur extraiudicialiter.
38 Gratificationi eſt locus quando præſentati ſint pares in voce. ſi æqualia ſint merita. Declara vt num.39. & 40.
41 Dignior prætermiſſus poteſt ab inſtitutione appellare.

ADNOTATIO I.

Idoneitas ad obtinenda Beneficia ex quibus probetur, & quando magis idoneus præferendus.

1 IDonietas ad obtinendum Beneficium probatur ex relatione Vicarij, cuius conſcientiæ examen, & informationes Pontifex commiſit ex adductis per *Rot. deciſ.399. per tot. & præcipue num.5. coram Cardinal. Canaler. & deciſ.613. nu.6. verſ. quæ relatio, & in Eugubina Coadiutoria 3. Iunij 1650. §. fin. coram Cerro.*

2 Ampl. vt etiam probetur ex fide examinatorum *Rot. deciſ.540. num.14. & deciſ.613. numer.6. coram Buratto, & in Compoſtellana Coadiutoria 7. Februarij 1653. coram Taraconen. §. reſpectu vero Coadiutoris, & in Beneuentana Canonicatus 4. Maij 1654. §. ſufficientia coram Zarate, & in Nicien. Prioratus 5. Iulij 1654. §. Gaſperum vero coram eodem, & in recent. deciſ.257. num.7. part.1.*

3 Ampl. vt etiam probetur ex aſſertione Magiſtri, cui penitus deferendum eſt *Penia deciſ.569. num.5. Otthobon deciſ.187. num.2. Celſus deciſ.214. num.5. Rot. in Ciuitatis Caſtellanæ electionis Iuuenum 22. Martij 1669. ſub §. hinc dictum fuit coram Otalora.*

4 Amp. vt etiam probetur ſi quis obtinuerit ſimile Beneficium in eadem Cathedrali, vel Collegiata *Maſſobr. in prax. habend. concurſ. ad Paroch. prælud.3. dub.3. num.30. ad tradita per Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.60. num.89. Ric. dec.419. ſiue reſol.356. Rota in Conpoſtellana Coauditoria 7. Februarij 1653. ſub §. reſpectu vero coram Tarraconen.*

5 Ampl. vt habilitas ad beneficium reſultet maior ex presbyteratu, quam ex ſimplici Clericatu *Abb. in cap. fin. num.5. de præſumpt. Rota deciſ.13. num 4. de probat. in antiq. relat. per Seraph dec. 968. num.1. & 2.*

6 Amp. vt habilitas reſultet etiam ex literatura, & ad cauſandam inhabilitatem illiteratura requiritur *cap. præcipimus*, & ibi *gloſ. 34. diſ. & tradunt ſcribentes in cap. cum in cunctis de electiòn. Seraph. deciſ.968. num.6. & 7.*

7 Amp. vt etiam habilitas colligatur ex approbatione ad ordinem presbyteratus, & ex collatione Parochialis alias obtentæ, & ex licentia obtenta ab Ordinario exercendi curam animarum *Seraph. deciſ.968. num.5.*

8 In concurſu igitur magis habilis, & idoneus eſt admittendus, & habenda eſt ratio maioris habilitatis, & idoneitatis *Menoch. conſ.106. num.1. Cyriac. controuerſ.208. num.84. Garz. de benefic. part.7. cap.16. num.39. & ſeq. Burat. deciſ.680. n.1. Cardinal. Otthobon. deciſ.244. num.2. Card. Celſus deciſ.358. num.5. Amat. Dunozet. deciſ.118. num.1. tom.1. Rota deciſ.505. num.1. part.2. recent. & in Ciuitatis Caſtellana electionis Iuuenum 22. Martij 1669. §. ipſi enim coram Otalora.*

9 Præcipue attenta teſtatoris explicita voluntate ſi idoneos eligi mandauit, nam tunc in concurſu minus dignus eligi non poteſt *cap. ſtatuimus 15. de maiorit. & obedien. Gutier. conſ.44. num.10. lib.2.*

& canon, quaſt. cap.11. num.55. Rebuf de nominat. quaſt.21. num.46. Caualcan. deciſ.11. num.5. Rota deciſ.262. num.3. part.10. deciſ.296.num.1.part.11. recent. in Calaguritana Beneficij de Ocon. 20. Iunij 1663. coram Beuilaqua, & in Ciuitatis Caſtellana electionis Iuuenum 22. Martij 1669. §. ipſi enim coram Otalora.

10 Amp. vt ſit præferendus, qui habeat maiores qualitates, iuxtà regulam *Textus licet ergo 10.q.1. Mondoſ. in regul. 19.de infirm. reſignan. quaſt.15. ſub num.21. Hoied. de incompatibilit.benefic. part.prima cap.24. nu 28.& 29. Lambert. de iurepatronat.part.1. lib.2. artic.3. quaſt.10. num.13.& 14.vſque ad n.23. per tot. Caſſad. deciſ.18. num.1.de praben. Amat. Dunozet. deciſ.118.num.2.tom.1.*

11 Et dicitur habere maiores qualitates primo qui eſt Sacerdos *Caſſan. in Cathalog. Gloria Mundi lib.4.per tot.Amat.Dunozat.deciſ.118.num.3. tom.1, & deciſ.946. ſub num.1. tom.2. Rot. deciſ.291. numer.4. part.4. recent. vltra alios relatos ſupra numer.5.*

12 Secundo qui eſt ætate ſenior *Barbat. conſ.27. num.14. verſ. ex quo ego lib.1. Bald. conſ.167. in fin. verſ. & in dubio lib.4. Lambert. de iurepatronat. part.3. lib.2. artic.13. quaſt.5. num.1. Rot. eodem tract. in verbo honorificum quaſt.15. col.2. & in verbo Eccleſia quaſt.4. in fin. Marc. Anton. lib.1. var. reſol.104. num.2. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.72. ſub num.105. circa med. Ric. in prax. reſol. 173. in fin. Borguin deciſ.33.num.5.& 6.part.5. Caſar. de Graſſ. deciſ.169 ſub num.1. de iurepatronat. Amat. Dunozet. deciſ.118.num.4. & deciſ.946. ſub num.1. tom.2. Rota deciſ.291. num.4. part.4.recen.*

13 Tertio qui non habet aliud beneficium præfertur aliud obtinenti *cap. ii, cui de praben. in 6.Gonzal.ad reg.8. Cancelar. gloſ.4. num.160. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop.alleg.60. num.102. verſ.item qui nullum Ego ipſe in meo Plauſin. conſtit.34.num.6. Borgnin. deciſ.33. num.5. & 6 part.5. Rota dec.26. num.2.verſ.item ſi aliquis de praben in nouis Seraph. deciſ.767. num.1. Amat. Dunozet.deciſ.118.num.6. tom.1.*

14 Sed hoc declara procedere ſi beneficium ſit congruum prò ſubſtentatione Beneficiati, vt in concurſu non habenti beneficium præferri debeat àlias non eſt habendum in conſideratione *gloſ. in cap. cum adeo in verbo ſufficientem,& in verbo ſi dignus vbi Barboſ. num.14.de reſcript.Amat. Dunozet. deciſ.946.num.3.tom.2.*

15 Quarto, qui ad eius fauorem militat exercitiũ Sacramentorum, & curæ animarum peractum per multum tempus *Amat. Dunozet.deciſ.940.ſub num.1. tom.2.* Et ſic, qui eſt magis practicus ac verſatus in diuinis Officijs celebrandis, & præcipue ſi alias animarum curam exercuerit *Roc. de Curt. de iurepatronat. in verbo honorificum quaſt.15. num.26. & ſeq. Borguin.deciſ.32. num.1. part.5.Brixian. in repert.ad deciſ.eiuſdem Borguin. verb.iuſpatronatus poteſt ſtare num.16. Ego ipſa in meo Plauſinimo conſtit.34 num.7.*

16 Quinto qui eſt doctior *cap. ſi forte diſ.63. Barboſ. de offic.& poteſt.Epiſcop.alleg.60.num.101.circa med. Ego ipſe in mea Plauſinimo conſt.34.num.3.Rot. in Leodien. Prapoſitura Torgnen. 19. Ianuarij 1650. in fin. princ.coram Cardinal Otthobono Viuia.nde iurepatronat. part.2. lib.12. cap.9. num.22.*

17 Et multo magis ſi ſit graduatus in aliqua ſcientia *Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.60. num.101. Ego ipſa in Plauſinimo conſt.34.num.5. Caputaquen.deciſ.277.part.1.Puteus deciſ.200. n. lib.3. Caſar. de Graſſ. deciſ.169. ſub num.9. de iurepatronat.* vbi ſi ſit licentiatus.

18 Sexto dignior eſt habendus, qui eſt de linea teſtatoris, concurrente idoneitate, vt ex *Rot. & Lambert. tradit Barboſ. de officio, & poteſt. Epiſcop. alleg 72. num.201. Viuian. de iurepatronat. part.2. lib.12. cap.9. num.11.Rot.deciſ.291.num.4.par.4.to.1. recen.*

19 Septimo, qui eſt Diœceſanus *Lambertin.de iure patronat. part.3.quaſt.7. prin.art.4.num.5.& artic.5. Marc. Anton.var.reſol.104.num.2.Barboſ.de offic. & poteſt. Epiſcop. allegat.72. num.202. Rota deciſ.299. per tot. part.1.diuerſ.Puteus deciſ.254. part.1.*

20 Octauo Ciuis præferri debet extraneo *vt ex Lambert. Put. Seraph. & Caſare de Graſſ. & alijs tradit Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.72. num.203. Viuian. de iurepatronat. part.2.lib.12.cap.9.*

21 *num.13.* Beneficia enim potius oriundis, quam extraneis conferri debent *Pariſ. de reſignat. beneſ. lib.4. quaſt.7. Azor. inſtit.moral.part.2.lib.6.artic.4. quaſt.25. Gonzal. ad reg.8. Cancellar.gloſ.9.§.primo num.37. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.60. num.103.& ita dixiſſe Rot.coram Vicecomite,& Litta refert Viuian. de iurepatronat. lib.12.cap.9. n.14. part.2.*

22 Nono, qui eſt pauperior *Caſar. de Graſſ deciſ. 169. alioquin.1. ſub num.9. de iurepatronat. Bargnin. deciſ.33.num.5.& 6.part.5. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.70.num.105. in fin.* vbi ſubdit

23 hoc procedere dummodo Eccleſia non ſit debitis onerata, ex *Rot. in Lambert.* quos allegat, quo caſu diues eſt præferendus *Viuian. de iurepatronat. part.2.lib.12.cap.9.num.10.*

24 Decimo qui diſpenſatione non indiget, ſi verſemur in pari concurſu *Barboſ de offic.et poteſt.Epiſcop. alleg.60 num.102.circa med. Dec.conſ.542. numer.14. Seraph. deciſ.767. num.2. cum alijs per Viuian. de iurepatronat. part.2. lib.12. cap.9. num.29. et ſeq.*

25 Declara vt huiuſmodi qualitates ſuffragentur cæteris paribus, ſiquidem in concurſu, ille eſt præferendus, qui ſit maiori habilitate præditus, ſcilicet prudentia, integritate, & maturitate, & ſit magis vtilis, & aptus ad beneficium, cui perficitur, quo caſu eſſet præferendus licet non eſſet doctior, Sacerdos, vel pauper, vtpotè quia huiuſmodi qualitates licet ſint conſiderabiles, non tamen faciunt digniorem pro gubernanda Parochia, nam vltra doctrinam ſunt maioris conſiderationis mores, & aptitudo ad munus iniunctum, vt ex *Conar. Ric. et Rotæ deciſionibus inſinuat Barboſ. de offic. et poteſt. Epiſcop. alleg.60. ſub num.101. et 102. circa med.* vbi ſubdit quod minus doctus

26 cuius mores ſint noti, & approbati præferendus veniat doctiori, cuius vita ignoretur, *Gonzal. ad reg.8. Cancellaria gloſ.4. num.121. et 122. Garz. de beneſ part.2.cap.2.num.11. Ric. in prax. fori Eccleſiaſt.deciſ.425. in prima editione, reſol.362. in 2. editione.*

27 Amp.7. principalem concluſionem, quod in inſtitutione beneficij ille præferendus ſit, qui habet maiorem partem vocum, cum tunc præualeat,

& po-

Digitized by Google

& potiora habeat iura, & eſt inſtituẽdus ſi ſit idoneus *gloſ. in cap. ſi plures 16. quæſt. 10. Boiguin. deciſ. 32. num. 1. verſ. ſecundo quia, et deciſ. 33. num. 1. part. 5. Paulus de Cittadin. de iurepatronat. part. 6. quaſt. 27. Mar. Anton. lib. 1. var. reſol. 104. num. 1. Barboſ. de offic. et poteſt. Episcop. alleg. 72. num. 197. Viuian. de iurepatronat. part. 2. lib. 12. cap. 8. num. 1. Mantica deciſ. 86. num. 4. Card. Seraph. deciſ. 875. Rota deciſ. 187. part. 2. diuerſ. & deciſ. 102. part. 2. in recen.*

28 In paritate vero votorum ille eſt præferendus, qui maioribus inuititur ſtudijs, & meritis, iuxta *Textum expreſſum in cap. ſi forte diſt. 63. gloſ. in cap. abeuntibus §. nunc primo quæritur poſt med. verſ. ſi quid ead. diſt. 63. Fr. Sigiſmund à Bononia de election. dub. 47. num. 9. verſ. ſi vero vota Rot. in Leodien. Præpoſituræ Tongren. 19. Ianuarij 1650. coram Cardinal. Otthobono in fin. princ. & in §. ideo cum Canonicus* vbi

29 quod ille ſit præferendus, qui ſit incorruptæ vitæ, ac morum integritatis, ſcientiæ, prudentiæ, nobilitatis, ac potentiæ præditus *Rurſus Rota deciſ. 291. num. 4. part. 4. tom. 1. recen.*

30 Sed hoc limita vbi alter præſentatus gratificationem Apoſtolicam cum derogatione medietatis vocum ad ſui fauorem expeditam exhibeat, nam hoc caſu licet ætate iunior, ac clericali ſolum militiæ adſcriptus debet alteri licet ætati ſeniori, ac in Sacris Ordinibus conſtituto præferri *Rot. deciſ. 248. num. 3. coram Card. Mantica, & in Hortana iuriſpatronatus 15. Ianuarij 1649. §. fin. coram Veraſpio.*

31 Amp. 8. vt etiam præferendus ſit, qui ſaniorem partem Capituli habuit, vt ſi habuerit ſuffragia Decani, Cantoris, Vicepræpoſiti, & ſimilium, *cap. quia propter ibique gloſ. in verbo ſaniori, & in cap. in Geneſi in verbo ad zelum de elect. cap. conſtituimus il 2. de appellat. Buter. in cap. Eccleſia veſtra il 2. num. 25. de elect. Alex. conſ. 192. num. 6. lib. 6. Rot. in Leodien. Præpoſituræ Tongren. 19. Ianuarij 1650. §. ideo cum Canonicus in fin. coram Cardinali Otthobono.*

32 Amp. 9. vt qui eſt præſens in Curia præferatur abſenti iuxta *regulam 16. Cancellariæ Gonzal. ad regul. 8. gloſ. 4. à num. 147. vſque ad 159. Amat. Dunozet. deciſ. 118. num. 5. tom. 1.*

33 Declara, quod ad hoc vt permanentia in curia ſuffragetur, non debet eſſe occaſione litis eiuſdẽ beneficij de quo agitur, vt ſubdit *Rota deciſ. 946. num. 2. coram Amat. Dunozet,* hinc eſt quod ad

34 effectum obtinendi beneficia, idonea, & benemerita perſona cenſeatur non ſolum ex ſcientia, prudentia, ætate, & moribus, ſed etiam ex reſidentia, & antiquitate in Curia, vt per *Lambertin. & alios comprobat idem Gonzal. dicta gloſ. 4. num. 159. verſ. ecce igitur.*

35 Et licet non beneficiatus, vt diximus *num. 13* præferri debeat habenti beneficium hoc tamen vlterius declaratur, vt non debeat præferri niſi habeat præpollentes qualitates *Amat. Dunozet. deciſ. 946. num. 9. in fin. & num. 10. tom. 2.*

36 Eſt inſuper animaduertendum quod reprobatus in partibus, ac deinde approbatus in Curia non citato competitore non cenſeatur dignior, *Amat. Dunozet. deciſ. 946. num. 12. tom. 2. & ita etiam fuit deciſum in Calaguritana beneficiorum 15. Ianuarij 1652. §. facilius coram Bichio.*

37 Et approbati in Curia non approbati in partibus licet probet habilitatem, etiam non citato competitore, ſeù contradictore, ſuffragatur tamen quando proceditur extraiudicialiter, ſecus autem quando proceditur iudicialiter, vt declarando doctrinam *Innocentij* tradit *Felin. in cap. vltim. num. 36. verſ. ſed hoc intellige de præſumption. Amat. Dunozet. deciſ. 946. num. 11. tom. 2.*

38 Quando vero præſentati ad iuſpatronatus ſunt pares in voce, vt ſi æqualiter præſentati fuerint vnus ſcilicet à duobus patronis, & alter ab alijs duobus, ſi æqualia ſint merita præſentatorum, datur locus gratificationi *Cardinal. in Clement. plures num. 3. de iurepatronat. gloſ. in l. quod lex in verba eligendum vbi Bart. ff. de liber. hom. exhiben. & ex Dec. Rot. Mandoſ. & alijs tradit Borguin. deciſ. 32. num. 6. & 14. part. 5. Marc. Antonin. lib. 1. var. reſol. 104. num. 2. verſ. tum demum Lambertin. de iurepatronat. lib. 2. part. 3. quæſt. 5. princ. artic. 1. num. 2. Viuian. de iurepatronat. lib. 12. cap. 8. num. 16. Ego ipſe in meo Plauſinimo conſtitut. 34. num. 1.*

39 Declara, vt ſit locus gratificationi, vel quando duo æque idonei cumulatiue, vel omnibus paribus exiſtentibus pręſentati fuerint *gloſ. 2. in cap. cum autem 24. de iurepatronat. Abb. in cap. cum autem, ſub num.* 10. & ibi *pulchra Apoſtilla in verbo gratificationi de iure patronat. Roc. in tract. eod. tit. in verbo honorificum quæſt. 15. num. 4. Lambertin. eod. tract. lib. 2. part. 3. quæſt. 4. artic. 12. Card. Pererin de renonat. Emphyteuſ. quæſt. 17. num. 33. & 34. et quæſt. 18. num. 27. Barboſ. de offic. et poteſt. Episcop. alleg. 72. num. 199. Cæſar. de Graſſ. dec. 169. alioquin. 1. num. 9 de iurepatronat. Caſſador. dec. 2. num. 1. circa princ. eod. tit. Caualer. deciſ. 436. nu. 1. in fin. Rot. in Cracouien. Præpoſituræ 26. Februarij 1666. §. fin. coram Emerix.*

40 Alias magis idoneus, & habens maiores qualitates eſt gratificandus, & inſtituendus *cap. 3. de iurepatronat. et ex Azor. Aloyſ. Ric. et alijs tradit Barboſ. de offic. et poteſt. Episcop. alleg. 72. num. 200. part. 3. Rol. conſ. 47. num. 70. et 71. lib. 2. Ferret. conſ. 211. num. 8. verſ. ex alio etiam, et ſeq.* Rota *deciſ. 291. ſub num. 4. part. 4. tom. 1. recent.*

41 Itant dignior prætermiſſus poſſit ab inſtitutione appellare, vt tradunt *DD. relati per Garz. de benef. part 9. cap. 4. et per Barboſ. de offic. et poteſt. Episcop. alleg. 72. num. 200. part. 3.*

PRÆNESTINA MATRIMONII.

ARGVMENTVM.

Matrimonium contractum per vim, & metum eſt ipſo iure nullum, & reſcindi poteſt, metus deducitur ex contraria contrahentis auerſione, ex proteſtationibus, lamentationibus, conquæſtionibus ante & poſt matrimonium emiſſis, ex minis, concurrente reuerentia, quæ minanti debetur, ex terrore armorum, ex comminatione mortis, vel corporis cruciatus, & ſimilibus, vt in deciſione exemplificatur.

SVM-

SVMMARIVM.

1 Matrimonium metu contractum eſt ipſo iure nullum, & reſcindi poteſt iure Eccleſiaſtico, & an iure naturæ, num.2.& 3.

4 Amplius etiam ſi fuiſſet iuramento firmatum, & fuerit ſeruata forma S.Conc.Trid.nu.36.

5 Iuramentum ſortitur naturam actus, ſuper quo præſtatur.

6 Interpoſitum ſuper contractu nullo per vim celebrato nihil operatur.

7 Non ſupplet defectum conſenſus.

8 Metus probatur ex magna animi auerſione, & repugnantia circa actum geſtum, & ex mæſtitia, lamentationibus, ac lachrymis. num.17.

9 Metus dicitur iuſtus quando quis non poteſt habere recurſum ad Magiſtratum, & è contra ſi poteſt adiri.

10 Metus vt ex proteſtationibus, & lamentationibus inducatur, debent reperiri tempore contractus.

11 Lim.1. ſi cum proteſtatione concurrant aliæ probationes.

12 Lim.2. ſi reſpiciat ad futurum ad impediendum actum, & duret cauſa metus, & ſufficit ſi ante permittantur. num.36.

13 Metus ſemel illatus durare præſumitur, quandiu durat cauſa metus.

Meticuloſi cenſentur omnes actus facti durante cauſa metus etiam ſi præſeferant liberam voluntatem, & lætum animum, ibid.

14 Metus non cenſetur purgatus, niſi perſona cui fuit illatus ſit in plena libertate conſtituta.

15 Libertas excluditur à diligenti cuſtodia.

18 Metus reuerentialis concurrentibus minis reputatur iuſtus ad reſcindendum matrimonium.

19 Metus iuſtus ex minis non reſultat, niſi probetur, quod minans ſit ſolitus exequi minas.

20 Lim. procedere in puris minis, ſecus vbi concurrit etiam reuerentia Minanti debita.

21 Metus à Patre illatus non præſumitur, ideo clariores requiruntur probationes in ſpecie.

22 Metus iuſtus, & cadens in conſtantem virum inducitur ex terrore armorum, vulnerationis, corporis cruciatus, & timore mortis.

23 Minor metus ſufficit in muliere. num.24.

25 Metus arguitur etiam à ſubſequutis poſt matrimonium, vt ſi mulier impugnauerit matrimonium, & conſumare noluerit.

26 Teſtes ſingulares probant metum, etiam ad effectum declarandi irritum matrimonium. 27. Contrarium tenentes quomodo intelligantur.

28 Metus eſt difficilis probationis, probatur propterea indicijs, & coniecturis.

29 In cauſa matrimoniali requiruntur Teſtes omni exceptione maiores.

30 Lim. vbi agitur de infringendo matrimonio ex metu illato præcipuè inter domeſticos parietes.

31 Teſtis dicitur omni exceptione maior, ſi nulla legitima exceptione repelli poteſt.

32 Teſtes Conſanguinei, & domeſtici ſunt idonei Teſtes in cauſa matrimoniali ſi alium non habeant defectum.

33 Fœmina admittitur in cauſa matrimoniali, ſiue agatur de probando, ſiue diſſoluendo matrimonio

34 Teſtis quod ſit omni exceptione maior non requiritur, quando aliundè concurrunt aliæ præſumptiones.

35 Teſtes quando ſunt vltra tres in cauſa matrimoniali numerus ſupplet defectum aliorum, etiamſi agatur de infringendo matrimonio.

37 Metus deducitur ſi ſponſa à Parocho interrogata diu permaneat ad conſenſum exprimendum, ſtante minis antecedenter illatis.

DECISIO CII.

MAtrimonium contractum per Annam Mariam Rullettam, cum Ventura Gori fuiſſe per vim, & metum in conſtantem virum cadentem, ex præſumptionibus, coniecturis, & probationibus hactenus deductis ſatis conſtare viſum fuit, vnde tamquam nullum, & inualidum

1 ipſo iure, reſcindi poſſe pronunciaui, non ſolum ex Conſtitutione, & Eccleſiæ determinatione, *iuxta textum in cap.cum locum, cap.veniens, & cap. conſuluiſti de ſponſal.vbi communiter Canoniſtæ,l.nuptias ff.de regul.iur.Couar.in 4.decretal. par.2. cap.3. §.4.in princip. Tuſch. practic. concluſ.in verbo metus concl.215.num.3.& concl.216. num.5.& 6. Nauar. lib.4.conſil.in tit.de ſponſal. conſil.36. num.10. & in tit.de his, quæ vi &c. conſil.10. num.10. Sanchez de matrim. lib.4. diſp.6. num.1. latè Boſſius de matrim. cap.12.§.9.num.120.cum ſeq.Farinac.par.2.fragmen. crim.in verbo metus num. 46. & ſeq. Rota deciſ. 58. nu.1.poſt primum volum.conſil.Farinac.& deciſ.242. ſub num.10.poſt ſecundum volum. conſil.eiuſdem Farinac.*

2 Verum etiam iure naturæ iuxta ſententiam multorum Theologorum, & iuriſperitorum, vt docet *Couar. in Epith.4. decretal. par.2. cap.3.§.5. num.6.* quam ſententiam etiam probabilem teſtatur *Sanchez de matrim.lib.4. diſ.4.num.1. & per tot.*

3 Licet veriùs exiſtimet, quod matrimonium metu contractum non ſit nullum iure naturæ, ſed iure Eccleſiaſtico, & contrarijs reſpondet, & latè de materia *Boſſ.de matrim.cap.12.§.18.& 20.*

4 Quod procedit etiam ſi fuiſſet iuramento firmatum, quia iuramentum ſortitur naturam,

5 quæ à principio inerſt actui ſuper quo præſtatur, *l.fin. C.de non numerat. pecun.* vnde iuramentum

6 ſuper contractu per metum celebrato, qui ipſo iure ſit nullus, nihil operatur, etiam in foro con-

7 ſcientiæ, cum deficiat conſenſus, cuius defectum iuramentum non ſupplet, *Couar. in Epith. 4. Decretal.cap.3.§.5.num.1.in fin. iuncto num.3. Sanchez de matrim.lib.4. diſp.20. num.11.& 12.* quid quid ſit an ſit petenda abſolutio, *Farinac.par.2.fragm. crim.in verbo metus num.51. latè Boſſius de matrim. cap.12.§.9.n.138.vſque ad fin.*

8 Conſtare enim videbatur de violentia, & metu ex depoſitionibus octo Teſtium pro Anna Maria examinatorum, qui optimè deponunt ſuper ſecundo, & quarto articulo de contraria voluntare eiuſdem Annæ Mariæ, ac totali auerſione de ducendo in virum præfatum Venturam, quam dicunt ſemper, conſtanter habuiſſe, & non ſolum expreſsè continuo declaraſſe, verbis, mœſtitia, lamentationibus, lachrymis, verum etiam enixius expreſſiſſe ex iactantia de tradendo potiùs animam ſuam Diabulo, quam deuenire ad celebrationem huius matrimonij iuxta depoſitionem ſecundi Teſtis ſuper 2.6. 5. & Tertij ſuper 2. 4.& 6. vt in terminis tradit *Rimin. iun. conſil.72. ſub num.24.inter conſil.matrim.diuerſ.lib.1.& dixit Rota deciſ.205. num.1. coram Burat. & deciſ.326. num.7.& 8. coram Greg.XV. repetita poſt 2.volum. conſil. Farinac. deciſ.242. num 3. Spercl. deciſ.75. num.2.tom.1.*

9 Quod magis corroboratur ex Nuncijs ad me vti Vicarium Generalem tranſmiſſis, & recurſu habito extraiudicialiter ſuper quo deponunt ſecundus Teſtis ſuper 2. & 6. & 7. ſuper ſecundo. Vndè ego vocato Patre, & Anna Maria, & explorata eius voluntate. & comperta ſupradicta animi repugnantia, & maxima auerſione, non tam lachrymarum copia, quam apertiſſimis verbis expreſſa, iniunxi patri, ne deueniret inuita filia ad huiuſmodi matrimonij celebrationem,

prout

prout deſiſtere promiſit, ex qua violentia, & metus incuſſus ex alijs mox dicendis, redditur iuſtus, leg. fin. in princip. ff. quod metus cauſa Bellon. conſ. 18. num. 14. Sperell. decis. 75. num. 20. Greg. XV. deciſ. 326. num. 34. poſt 2. volum. conſil. Farinac. deciſ. 242. n. 24. & ſeq.

10 Et quamuis non conſtet huiuſmodi proteſtationes, & lamentationes tempore contractus fuiſſe repetitas, ac proinde inefficaces reddantur gloſſ. in cap. tua nos in verb. mulierem extra de ſponſal. Aucharan. in cap. quod interrogaſti diſt. 27. relat. per Alex. 35. variar. reſol. lib. 1. tit. de his, quæ vi, reſol. 1. ſub num. 38. cum alijs relat. per Sperell. deciſ. 75. num. 18. tom. 1.

11 Tamen receditur ab hac regula, quando vna cum proteſtatione concurrunt aliæ probationes, vt in præſenti, ita ex gloſſ. in cap. 1. de eo, quod metus cauſa, vbi Innocent. Card. & DD. communiter, & ex Purpurat. conſ. 579. ſub num. 4. lib. 2. tradit Sperell. deciſ. 75. num. 53.

12 Tum etiam quia proteſtatio in ijs, quæ à noſtra voluntate dependent, quoties reſpicit ad futurum, & præmittitur ad euitandum, & dirimendum tractatum, ne ſequatur actus, vel contractus, & duret cauſa metus, vtique ex tunc remouent conſenſum ab actu, & à contractu futuro, vt tradunt DD. in cap. cum M. Ferrarien. de Conſtit. facit Textus in leg. qui in alienam §. vlt. ff. de acquir. hered. & ex Abb. & Maſcard. tradit Sperell. in puncto Matrimonij deciſ. 75. num. 53. to. 1. & dixit Rota deciſ. 863. num. 5. coram Seraph.

13 Siquidem metus ſemel illatus ſemper durat, ſeu durare præſumitur, quandiù duret cauſa metus, adeo vt quicunque actus fiant ſeu ſubſequantur, licet demonſtrent liberam voluntatem, lætumque, iucundumque animum præſeferant, cenſentur quoque facti per metum, non autem ſpontè, & voluntariè, ac proinde metum non purgant, ſed potiùs eum magis confirmant Maſcard. de probat. lib. 2. concl. 1055. num. 36. Menoch. lib. 3. præſumpt. 4. nu. 24. Sanchez de matrim. lib. 4. diſp. 17. num. 7. Vrſil. ad Afflict. deciſ. 246. num. 5. 6. & 7. Boſſ. de matrim. cap. 12. §. 9. num. 129. verſ. nam metus ſemel, Seraph. deciſ. 771. num. 7. in fin. & num. 8. deciſ. 863. num. 4. deciſ. 1166. num. 1. & deciſ. 1177. num. 1. Ferentil. ad Buratt. deciſ. 205. nu. 35. Rota deciſ. 663. num. 3. poſt 2. volum. conſil. Farinac. & deciſ. 172. num. 44. par. 7. in recent. & deciſ. 392. num. 3. coram Gregor. XV. cum alijs plenè congeſtis per Farinac. par. 2. fragment. crimin. in verbo metus numer. 163.

14 Metus autem numquam cenſetur purgatus, niſi perſona, cui fuit illatus ſit conſtituta in plena libertate, cap. cum locum de ſponſal. cap. accedens de procuratoribus, eo quia paria ſunt, quod quis compellatur, & quod compelli poſsit, leg. nouiſſimè, quod falſ. Tutor. geſt. & ita ſæpiſſimè reſolutum fuiſſe teſtatur Rota deciſ. 863. num. 2. & 3. deciſ. 771. num. 8. coram Seraph. & deciſ. 115. num. 14. par. 7. in recent. per Text. in cap. 1. cum gloſſ. in fin. de his, quæ met.

Quod autem Anna Maria numquam fuerit in plena libertate, deducitur quia ſemper fuit ſub cuſtodia Patris, immò poſtquam diſſentire cœpit, & ad me habuit recurſum, abducta, & aſportata fuit à Conſanguineis è Ciuitate Præneſtina extra Diœceſim ad Terram Vallis Montani, cauſa remouendi ab eius propoſito, & indurata voluntate, & ad extorquendum conſenſum ad præfatum matrimonium, vt deponunt omnes ferè Teſtes ſuper quarto articulo, quæ abductio, &

15 diligens cuſtodia procul dubio excludunt libertatem, immò plurimum conferunt ad probandum metum, Rimin. Iun. conſil. 77. num. 19. inter conſum. matrim. Pariſ. conſil. 61. num. 16. lib. 4. Barba conſil. 14. num. 19. lib. 1. Boſſ. de matrim. cap. 12. §. 22. numer. 367. Rota deciſ. 242. num. 22. & deciſ. 260. nu. 4. poſt 2. volum. conſil. Farinac. & deciſ. 859. num. 1. coram Seraphino.

16 Nihil propterea refert, quod huiuſmodi proteſtationes non fuerint repetitæ in ipſo actu celebrationis matrimonij, cum etiam ſufficiat, quod ante permiſſæ fuerint, vt ex Gemin. conſil. 5. n. 13. Corn. conſil. 41. num. 14. Pariſ. conſ. 60. num. 14. lib. 4. Boſſ. de matrim. cap. 12. §. 22. num. 361.

17 Antecedentes autem, prout etiam conſequentes lamentationes, conquæſtus, lachrymæ, ſuſpiria, animi deliquium, & triſtitia alterius coniugis manifeſtè denotant, inuitam, ſeù per vim, & metum trahi, vel fuiſſe tractam ad nuptias, & quando alia cauſa aſſignari non poteſt, ipſum metum valdè iuſtificant, Aymon. conſil. 461. nu. 12. Rebuff. conſil. 69. num. 10. Menoch. lib. 3. præſumpt. 4. num. 11. & præſumpt. 126. num. 15. Boſſius de matrim. cap. 12. §. 22. num. 362. Rota deciſ. 205. num. 14. coram Buratt. deciſ. 242. num. 29. & deciſ. 253. num. 3. in fin. poſt 2. vol. conſil. Farinac.

18 Concurrunt vlterius minæ, & verba grauia, quæ coniuncta cum reuerentia Patri, alijſque Conſanguineis debita inducunt, ſeu generant iuſtum metum ad reſcindendum, & annullandum matrimonium, & alios contractus ſufficientem, de quibus minis depoſuit ſecundus Teſtis ſuper 4. articulo, & quintus, ſextus ſuper 5. ſeptimus ſuper 1. & 2. & octauus ſuper 5. per Textum in cap. ex literis de ſponſal. impub. ibi nolens, & inuita nimis parentum impulſa, gloſſ. in cap. 1. in verbo conſenſit de ſponſal. impub. ibique Abb. num. 4. Anchar. num. 4. Alex. de Neuo num. 7. & 8. Innoc. in cap. cauſam matrimonij num. 1. in fin de offic. delegat. ibique Felin. num. 3. Dec. num. 17. & 24. Maſcard. de probat. lib. 2. concl. 1055. num. 17. Guttier. de matrim. cap. 44. num. 32. verſ. nihilominus, & in tract. de iuram. par. 1. cap. 1. num. 15. Theſaur. quæſt. forenſ. lib. 1. quæſt. 51. num. 6. Farinac. par. 2. fragment. crim. in verbo metus num. 55. & 125. Menoch. de arbitra. caſ. 136. Trentacinq. variar. reſol. lib. 1. tit. de his, quæ vi, metuſque cauſ. reſol. 1. num. 7. Sanchez de matrim. vbi innumer. ferè Legiſtarum, Canoniſtarum, ac Theologorum auctoritates cumulat de matrim. lib. 4. diſ. 6. num. 4. 5. & 7. Boſſius eodem tract. cap. 12. §. 5. num. 62. & 68. Boer. deciſ. 100. num. 11. Gramm. deciſ. 150. numer. 4. Afflict. deciſ. 69. num. 4. verſ. vnde Sperell. deciſ. 75. num. 62. tom. 1. Rota deciſ. 463. num. 3. par. 2. recent. & deciſ. 628. num. 6. coram Buratt. vbi Adden. Lit. A. & deciſ. 242. num. 11. poſt 2. volum. conſil. Farinac. & deciſ. 771. num. 9. coram Seraph.

19 Et licet in præſenti deficiat probatio, quod Pater Annæ Mariæ fuerit ſolitus exequi minas, vt exigitur, ad hoc, vt ex minis reſultet metus iuſtus, vt notant communiter Canoniſtæ in cap. 1. de offic. delegat. Medices de caſibus fortuitis par. 1.

pori 1.quæſt.7. num.67. Maſcard.de probat.lib.2. concluſ.1051. num.18.& 19. Menoch.de arbitrar. lib.2. caſ.136.nu.11.& lib.3. præſumpt.126. nu. 24.& 25. Tuſch.pract.concluſ.in verbo metus concl.215. nu.10. 11.17.& 18.& concl.217.num.4.5.6.& 17. Sanchez de matrim.lib.4.diſ.1.num.21.& 22. Farinac.par.2. fragment.crim in verbo metus num.94. Boſſius de matrim.cap.12.§.5.num.6.cum plurib. ſeqq. Sperell.deciſ.75. num.66. Rota deciſ.463. num.3. par.2. recentiorum.

20 Non tamen aduetſatut, quia procedit vbi ſolæ minæ præceſſerint, ſecus autem vbi concurrit metus reuerentialis; in quo probatis minis, illius, cui reuerentia debetur, vt puta Patris, Prælati, Mariti, Domini, ſeù Principis, non eſt neceſsè alias probare, quod minans ſit ſolitus, & conſuetus minas exequi, vt reprobatis contrarium tenentibus pluribus docet Riminald. in repetitione Capituli primi de officio delegati numer.25. verſ. quæ dicta ſunt, & num. 26. 27. & 28. & hanc eſſe communem opinionem teſtatur Ruin.conſil.121. numer.6. lib. 4. à qua minimé in iudicando recedendum putat Farinac.par.2.fragment.crimin. in verbo metus num.95. Boſſ.de matrimonio cap.12. §.5.num.61. vbi alios allegat, & num.69. vbi reprobato Marco Antonio Cucch.in l.5.inſtit.moral.tit.12.num.33.ſubdit,
21 quod licet non præſumatur metus à Patre illatus, adeo vt ob amorem erga filios reſiſtat præſumptio iuris pro metus excuſſione, hoc tamen ſibi locum vindicet ad effectum exigendi clariores probationes, vt non ſufficiat probatio in genere, ſecus autem vbi concurrit ſpecialis probatio, vt in præſenti.

Augetur inſuper probatio violentiæ, & incuſſi metus, ex comminatione mortis cum armorum terrore à Patre facta filiæ ſi Venturam in virum ducere recuſaret, de qua 5. Teſtis ſuper 5. & 7. articulo deponit Patrem dixiſſe filiæ ſe tu non pigli Ventura per Marito ti voglio ſcannare, e volendoli dare fù ritenuto dalli vicini, che ci, erano corſi, & ſuper 7. ſe domani Maria Angela mia figlia dice di nò, quando il Curato li vuole mettere l'anello io la voglio ſcannare con queſto cortello, prout etiam deponit ſextus Teſtis ſuper 5. & 7. Teſtis ſuper 1. ibi, E diſcorrendoſi di queſto matrimonio lei perſiſteua in non volerlo, e ſentij, che il Padre li diſſe, io hò promeſſo, hò dato la parola, voglio mantenerla, ſe non lo pigli, te voglio ſcannare, prout etiam idem deponit octauus Teſtis ſuper quinto, vna ſera, ò doi prima, che ſi metteſſe l'anella, ſtando io in Caſa di Lorenza Rolletti Padre di detta Maria Angela aſſieme can detta Maria Angela ſentij, che detto Lorenzo ſuo Padre gli diſſe ſe tu dimani, ò poſtdimani quanda ſi mette l'anello dici di nò, cioè di non volere detto Ventura, ti voglio ſcannare con queſta cortello, e lei ſi meſe à piangere. Metus autem iuſtus cadens in
22 conſtantem virum inducitur ex terrore armorum vulnerationis, corporis cruciatus, & ex timore mortis, Alex.conſ.156.num.4. verſ.3.præſuppono lib.5. vbi loquitur etiam ſi arma non extrahantur, dummodò ſint parata ad extrahendum Cepoll.conſil.2.num.5. verſ.quarta coniectura, Pariſ. conſil.53.num.51.& conſil.58.numer.64. lib.4.§Surd. conſil.513.num.31.Honded.conſil.29.num.36.& 40. lib.1.Sebaſt.Medices de caſibus fortuitis par. 1. qu.7. num.7.Maſcard de probat.lib.2.concl.1051.num.49. Menoch.lib.3.præſumpt.4. num.9. & præſumpt.126. num.27.Sanchez de matrim.lib.4.diſp.5. num 5.Farin.par.2.fragm.crim.in verb.metus num. 87. & 88. Boſs.de matrim.cap.12.§.5.num.51.52.et 53. Ioſeph Ludou.deciſ Lucen.18.numer.1. et 2.Rota deciſ.242. num.28.poſt 2.volum.conſil.Farinac.et deciſ.643.n.2, et 10.par.1.recent.deciſ.213.num.1.et 2.coram eodem Buratt.deciſ.516. numer.18. par.5. tom.2. deciſ.40. num.3.deciſ.202.num.3.et deciſ.343.num.17. par.6. recent.

23 Quod redditur valdè conſiderabile attenta qualitate mulieris teneræ ætatis in qua minor metus ſufficit propter eius imbecillitatem iuxta gloſs.in cap.cum locum de ſponſal.Butrius, & Abbat in cap.conſultationi num.4.eod.tit. Dec.in cap.cum in omnibus num.3.ff.de reg.iur. Aret.conſil.24. numer.7. Menoch.de arbitrar.lib.2. Cent.2.caſ.135.nu.4. Sanchez de matrim diſp.3.num.12.lib.4.Boſs.de matrim. cap.12.§.22.num.353. Farinac.par.2. fragm.crimin. in v.metus n.73. et 74. Seraph.deciſ.771.n.4.Buratt. deciſ.205.n.19.Greg.XV. deciſ.326.nu.25.deciſ.374. n.7. Rot.deciſ.202.n.6.par.6.et deciſ.115.n.12.par.7. & deciſ.173.n.10. et 11.ead.par.7.vbi quod in mu-
24 liere propriè non exigatur metus præcipuè quando numquam fuerit in ſua libertate.

Conferunr etiam ſecuta poſt celebratum matrimonium ad comprobandam præfatam animi auerſionem, violentiam, & metum incuſſum, dum Anna Maria numquam voluit aſpicere dictum Venturam, ſed maximum in eundem odium habuit, & quamuis à Patre, alijſque Conſanguineis repetitæ fuerint minæ, & nouus incuſſus timor, numquam tamen potuerunt eandem diſponere ad conſumandum mattimonium, ſed ſemper impugnauit, immò talia dedit deliquij ſigna vt pro vexata, & energumena habita fuerit, de
25 quibus deponunt omnes ſupradicti Teſtes à ſubſequutis enim poſt matrimonium, quod etiam arguatur metus, & violentia tradunt DD. relati per Sperell.deciſ.75.num.54.tom.1.Ciarlin.controuerſ. forenſ.cap.163.num.33.par.2.Trentacinq. var. reſol. tit.de his, quæ vi metuſque cauſ.reſol.1.num.37.Gregor.XV.deciſ.351.num.43.poſt 2.volum.conſil. Farinac. deciſ.242.num.30.Rota deciſ.643.nu.17.par.1 recent.& deciſ.205.num.14.coram Buratto.

26 Quibus Teſtibus vtique eſt adhibenda fides, & quamuis eſſent ſingulares, bene probant metum etiam ad effectum declarandi irritum matrimonium, eo magis in præſenti, quia in multis ſunt Conteſtes, Surd.conſil.395.num.26.lib.3.conſil.513. num. 33. Fontanell. de pactis nuptial. clauſ.7. gloſſ.2. par.5.num.81.Boſſ.de matrim.cap.12.§.22.num.346. Farinac.de Teſtib.quæſt.64.numer.275. Gabr.eod.tit. concl.2.num.56.Gramm.deciſ.5. num.14.& 15.Rota deciſ.205.num.17.coram Buratt. vbi Ferentil.nu.32. deciſ.202.num.4.par.6.recent. deciſ.242. num.33.& deciſ.260.num.21.poſt 2.volum. conſil. Farinac. vbi
27 ſubdit, quod DD. qui in conrrarium allegari poſſunt, vel procedunt, quando ageretur de probandis minis ſolis, & propter ſe, non autem pro eruendo metu, iuxta diſtinctionem Anchar. Silueſt. Aldobrandin. Angel. & Crot. in locis in deciſione relatis, vt etiam animaduertit Boſſius loco citato.

23 Quinimmò cum metus ſit difficilis probationis, probatur indicijs, coniecturis, & leuioribus probationibus ad tradita per DD. in l.metus C.de

bis,

bis, quæ vi, Farinac. par. 2. fragment. crimin. in verbo metus num. 18. Menoch. de arbitrar. qq caſ. 136. nu. 1. & lib. 3. præſumpt. 4. num 5. & præſumpt. 125. num. 9. Maſcard. de probat. lib. 2. concl. 1052. nu. 2. & 3. Boſſ. de matrim cap. 12. §. 22. num. 340. & ſeq. Seraph. deciſ. 771. num. 1. & 2. Gregor. XV deciſ. 26. num. 5. Rota deciſ. 315. num. 1. par. 5. tom. 1. deciſ. 115. nu. 17. par. 7. in recent. & deciſ. 112. nu. 13. coram Mantica.

29 In nihilo retragautc quod in cauſa matrimoniali requirantur Teſtes omni exceptione maiores, *cap 1. vbi gloſſ in verbo maiores de conſanguinit. & affini. vbi Butr. num. 8. Abb. ſub num. 5. cum alijs per Gabr. de teſtib. concl. 8. num. 1. Maſcard. de probat. lib. 2. concl 1019 num. 4. Alciat de præſumpt. regul. 1. præſumpt. 39 num. 5. Farinac. de teſtib. quaſt. 62. lim. 6. num. 101. Grattian. diſcept. 754 num. 44. tom. 4. Rota deciſ. 209. numer. 8. par. 1. diuerſ. cum alijs relatis per Sperll. deciſ. 75. num. 1. tom. 1. & per Boſſ. de matrim. cap. 5. §. 11. num. 69. & ſeq.*

30 Quia vbi agitur de infringendo matrimonio ex metu ſponſæ præcipuè inter domeſticos parietes illato, non exiguntur Teſtes omni exceptione maiores, ſed admittuntur qui alias non admitterentur *per textum in l. conſenſu §. præterea*, ibi, *quoniam non facile, quæ domi geruntur per alienos poterant confiteri C. de repud. & probatur ex c. veniens il ſecondo in fin. de tex.* ibi *quæ in capitulo aguntur non facile poſſunt niſi per canonicos ipſos probare Purpurat conſ. 579. num. 11. in fin & num. 12. Paul. de Caſtr. conſ. 36. nu. 1. Gab. in tit. de teſtib. concl. 10. n. 38 Sperell deciſ. 75. num. 35. tom. 1. & firmauit Rot. dec. 351. num. 6. & 7. coram Gregor. XV. & dec. 112. n. 4. coram Card. Mantica.*

31 Vltra quod cum dicti teſtes nulla legitima exceptione repelli poſſunt, vtique omni exceptione maiores dici debent *Maſcar. de probat. lib. 2. concl. 1023. num. 4. & 5. Conar. in 4. Decretal. 2. par, cap. 8. §. 12. num. 7. & 8. Gutierez de matrim. cap. 44. nu. 10 & 11. Farinac. de teſtib quaſt 62. num. 1, Sanch. lib. 2. de matrim. diſ. 37. nu. 11. verſ. debent autem & lib. 3. diſ. 41. nu. 7. Franciſ. Molin. lib. 1. de ritu nuptia. 8. n. 5. Sperell. in puncto deciſ. 75. num. 25. et 26. Boſſ. de matrim. cap. 5. §. 2. num. 21.*

32 Quoniam in hac materia, domeſticitas familiaritas, affinitas, & conſanguinitas, non reputatur legitima exceptio, ac proinde conſanguinei, & domeſtici, niſi alium patiantur defectum cenſetur in cauſis matrimonialibus teſtes omni exceptione maiores etiam vbi agitur de infringendo matrimonio, quia magis præſumuntur informati, vt probat textus *in cap. videtur extra, qui matrim. accuſ. poſſ. Farinac. de teſt. quaſt. 55. nu. 308 Guttier. de matrim. cap. 44. num. 84. cum pluribus ſeq. Albertc. de Roſ. in tract. de teſtib. tit. quando teſtes repellantur ratione domeſticitatis num. 21. & in noſtris terminis tradit Sperel. deciſ. 75. num. 25. & 26. & 27. tom. 1. & plenè firmauit Rot. deciſ. 351. à nu. 7. cum ſeq. & per totam coram Gregor. XV. deciſ. 112. à n. 2. vſque ad 12. coram Mantic. deciſ. 280. n. 3. p. 1. diuerſ.*

33 & quod etiam admittantur fœminæ, tam in probando, quam in diſſoluendo matrimonio, comprobat *Maſcard. de probat. lib. 2. concl. 1019. num. 8. per text. in cap. videtur nobis qui matrim. accuſ. poſſint.*

34 Facit etiam quod qualitas ſcilicet, vt teſtes debeant eſſe omni exceptione maiores non requiratur, quando aliundè concurrunt aliæ præſumptiones, & admìnicula ex tota facti ſerie reſultãtes, vt in hoc caſu pulchrè *Rota dicta deciſ. 351. num. 9. coram Gregor. XV.*

35 Immo quando teſtes ſunt vltra tres, certum eſt, vt in quacunque cauſa matrimoniali, etiam vbi agitur de infringendo matrimonio numerus ſuppleat defectum illorum, qui alias non eſſent omni exceptione maiores, iuxta ſententiam, quam ſemper Rota amplexa fuit, vt teſtatur *Sperell. deciſ. 75. num. 29. tom. 1. Farinac. de teſtib. qu. 62 num. 316. late Caſar. de Graſſ. deciſ 175. alias 5. de ſponſal. num. 9. Gregor XV. dec. 351. num. 5. Cardin. Mantica deciſ. 112. num. 14. Rot. deciſ. 289. num. 2. par. 1. diuerſ.*

36 Hinc non obſtat, quod huiuſmodi matrimonium fuerit celebratum ſeruata forma Sacri Concilij Tridentini, ſcilicet coram Parocho, & teſtibus, quia metus antea ſemel illatus influit in omnes actus ſubſequentes, & remouet conſenſum ab actu, ex quo non proueniat ex libera voluntate, ita *Boſſius de matrim. cap. 12. § 9. num. 129 & in ſimili dixit Rot. deciſ. 705. num. 4. in fin, par. 2. recen.*

37 Quod magis ſibi locum vindicat in caſu noſtro, dum Anna Maria ſemel, atque iterum à Parocho interrogata, anceps permanſit, & diu ſtetit ad conſenſum exprimendum, vt colligitur ex depoſitionibus nonnullorum ſupradictorum teſtium, ex quo etiam deducitur metus, dum Pater, & alij incutientes, præſentes reperiebantur, vt in ſua libertate conſtitura verè dici non poterat, vt benè animaduertit *Sperel. dec. 75. n. 30. to. 3.* vbi alios allegat.

Et ita, &c.

S V M M A R I V M.

1 Metus probatur coniecturis, & præſumptionibus, dummodo ſint releuantes, ſecus ſi leues.
2 Coniecturæ, & præſumptiones per quas probatur metus plurimum pendent à depoſitionibus teſtium, qui ſenſu corporeo perceperint actos inferentes metum.
3 Metus, vt ſit releuans debet cadere in conſtantem virum.
4 Non probatur ſi non allegatur cauſa metus, vt corporis cruciatus, carceris, mortis, priuationis hæreditatis, &c.
5 Dicitur iuſtus, & cadens in conſtantem virum, ſi ex eo timetur amiſſio omnium, vel maioris partis bonorum.
6 Pro vt etiam ex denegatione victus, & domus.
7 Exhæredationis dicitur cadens in virũ conſtantem, & æquiparatur metui mortis.
8 An iudicator iuſtus Iudicis arbitrio relinquitur, n. 9.
10 Inducitur ex importunis precibus, & ſollicitationibus illorum præſertim, qui iuberi poſſunt.
11 Præcipuè concurrente reuerentia, vt ſi proueniant à Principe aduerſus ſubditum à Patre aduerſus filium.
22 Contrarium niſi cum precibus importunis coniungantur etiam minæ.
13 Lim. primam ſententiam procedere ſi probetur, quod importunè moleſtas ſit ſolitus male tractare inobedientes.
14 Valet matrimonium contractum imperio Principis.
15 Minæ quando inducunt iuſtum metum.
16 Si ſint illatæ à perſona potẽte non exigitur probatio, quod minans ſit ſolitos minas exequi.
17 In metu eſt inſpicienda qualitas perſonarum incutientis, & patientis.
18 Plus creditur duobus teſtibus deponentibus de metu, quam mille de ſpontanea voluntate. Amp. vt num 19. Contrarium n. 20. & 21, Declara vt n, 22.
23 Metus iuſtus oritur ex comminatione excommunicationis iniuſtæ, præcipue ſi ſuperior adhiri non poſſit 24.
25 Metus iuſtus inducitur ex timore amittendæ libertatem.

26 Prout etiam ex timore amiſſionis honoris.
27 Item præſumitur cum quis in aliqua domo etiam priuata retineatur clauſus.
28 Metu præſumitur contractum matrimonium ſi iuuenis fuit repertus cum Puella in eius domo cum ea concubere, a conſanguineis, & illud ex eorum minis contrahit Declara vt n.29.
30 Profeſſio redditur nulla ex ſolo metu reuerentiali.
31 Contrarium ſi vlterior non præcedant minæ.
32 Votum emiſſum præcepto regio, vel paterno non eſt nullũ.
33 Metus non præſumitur, quando facile habere poteſt recurſus ad Superiores.
34 Metus pro annullando matrimonio ſufficit vt ſit talis, qui cadat in conſtantem mulierem.
35 Eſt nullum attento metu licet ſit celebratum in præſentia conſanguineorum, Amp. & Intelige vt nu.36.37.& 38. Amp. etiã ſi præceſſerint ſponſalia volũtaria Declarat 39
40 Metus probatur ex confeſſione extraiudiciali incutientis.
41 Præſumitur ex tractatu præcedenti.

ADNOTATIO I.

Metus iuſtus ex quibus deducatur ad reſcindendum contractus, & matrimonium.

1 Licet metus præſumptionibus, & coniecturis probetur, non tamen coniecturæ metum probant, ſed illæ, quæ arbitrio Iudicis ſunt tantum graues, veriſimiles, & propinquæ, ſecus autem ſi ſint leues remotæ, aut inueriſimiles, *Maſcard. de probat. lib 2 concl. 1052. num. 9. Famia. Centolin. in adnot. ad deciſ. 40. poſt prim. conſ. crim Farin. lic. A. Boſſ. de matrim. cap. 12. §. 22. n. 343. cum ſeq. ad text. in l. non eſt ff. quod met. cauſ.*

2 Quæ præſumptiones, & coniecturæ, vt plurimum pendent à depoſitionibus teſtium, qui ſenſu corporeo perceperint actus inferentes metum *Pariſ. conſ. 58 num. 08. vol. 4. Corſet. in ſingul. in verbo teſtis deciſ. conſ. 534. in fin. Maſcard. lib. concl. 1052 num. 7. cum alijs allegatis per Rot. dec. 315. nu. 2. p. 5. tom. 1. recen.*

3 Ad hoc autem, vt metus ſit releuans debet cadere in conſtantem virum, ſecus ſi ſit vanus, & non cadens in virum conſtantem textus eſt in *cap. veniens il ſecondo de ſponſal. ibi niſi metus cohactus, Anton. de Butr. in cap. conſultationi in 4. notab. ibique Præpoſitus in vltim. notabili, & Abb. num. 4. de ſponſal. Dec. in cap. cauſa matrimonij num. 7. de offic. deleg. latè Boſſ. de matrim. cap. 12. §. 5. num. 38. iuncto n. 39. 40. & 38.*

4 Et metus non probatur, ſi non adducatur cauſa metus, vt corporis cruciatus, carceris, mortis priuationis bonorum, vel hæreditatis, negationis victus, & alimentorum, & ſimilium *Farinac. par. 2. fragment. crim. in verbo metus num. 84. & 85. Sanchez de matrim. lib. 4. diſ. 5. num. 4. Menoch. de arbitr. cap. 135. à num. 5. vſque ad fin. Ioſeph. Ludou. deciſ. Lucen. 18. num. 6. Rot. dec. 49. n. 5. par. 6. rec.*

5 Et quod metus dicatur iuſtus, & cadens in virum conſtantem, quando ex eo timetur amiſſio omnium bonorum, aut maioris eorum partis eſt textus in *cap. cum dilectus, quod metus cauſ. & cap. 2. eod. tit. vbi communiter. Canoniſtæ Bart. in l. ſi ob turpem num. 6. de condit. ob turpem cauſ.* vbi quod huiuſmodi timor æquiparatur morti, *Ruin. conſil. 73. num. 9. lib. 1. Dec. conſ. 690. num. 8. Crauet. conſ. 49. num. 7. Menoch. de arbitrar. caſ. 135. num. 9. Sebaſtian. Medices de caſ. fortuit. p. 1. quæſt. 7. num. 7. verſ. quinto modo probatur Sanchez de matrim. lib. 4. diſ. 5. num. 20. vſque ad 26. Maſcard. de probat. lib. 2. concl. 1051. num. 54. Farinac. par. 2. fragment. crim. in verbo metus num. 89. Amat. Dunozet. dec. 975. nu. 10. tom. 2.*

6 Prout etiam quod deducatur ex denegatione victus, & domus, quæ metus incuſſio æquiparatur morti *ad l. necare ff. de lib. agnoſcen. cap. paſce 86. diſt.* vel ſaltem indicat nimiam puta patris ſæuitiam erga filium, quæ qualitas præcipuè in perſona cui debetur reuerentia eſt multum conſiderabilis *Rot. deciſ. 105. num. 5. & 6. coram Burat. & dec. 976. num. 12. & 19. coram Amat. Dunoz.*

7 Metus enim exhæredationis dicitur cadens in virum conſtantem, & æquiparatur metui mortis *Bart. in l. ſi ob turpem num. 6 ff. de condit. ob turpem cauſ. Odd. de reſtit. in integ. par. 1. quæſt. 7. n. 9. 79. et 80 Gail. ſingul. obſeruat. cent. 3. obſer. 17. late Boſſius de matrim. cap. 12. §. 5. à num. 47. vſque ad 52. Burat. deciſ. 205. num. 7. 8. & 9.*

8 Ad iudicandum, vero an metus ſit iuſtus iudicis arbitrio relinquitur, cuius arbitrium regulari debet attenta perſonarum qualitate, grauitate minarũ, verborũ, corporis cruciatus, & ſimiliũ, vt probat tex. in *l. metu autẽ cauſa ff. ex quib. cauſ. maio. gloſ. in l. interpoſitas in verbo cruciatum C. de tranſact. Abb. in c. cum virum n. 8. de regul. Pariſ. conſ. 53. nu. 90. conſ. 60. num. 17. conſ. 170. num. 19. lib. 4. Gram. conſ. 13. num. 47. & voto 10. num. 8. & deciſ. 18. n. 18. cum alys relat. per Menoch. de arbitr. quæſt. caſ. 135. num. 4. & 5. & caſ. 136. num. 2.* vbi quod coniecturæ

9 inferentes metum cum in iure definitæ non ſint Iudicis arbitrio relinquitur ad metum probandum, vel excludendum *Maſcard. de probat. lib. 2. concl. 1051. num. 21.*

10 Metus iuſtus, & cadens in conſtantem virum inducitur ex importunis precibus, aſſiduiſque ſollicitationibus, petitionibus moleſtijs, illorum præſertim, qui iubere poſſunt, aut potentes ſunt *l. 1. et 2. vbi notant omnes ff. de ſeruo corrup. Medic. de caſu fortuit. par. 1. quæſt. num. 7. verſ. vigeſimo ſecundo arguitur Sanchez lib 4. de matrim. diſ. 7. nu. 4. & 8. Farinac. qui alios plenè allegat. par. 2. fragm. crim. in verbo metus num. 98. plenè etiam Boſſ. de matrim. cap. 12. §. 3. num. 69. vſque ad 80.*

12 Præcipue concurrente metu reuerentiali, qui ſatis dicitur probatus, quando probantur perſuaſiones, & importunæ preces, in perſona cui debetur reuerentia, vt in Principe aduerſus ſubditum, in Patre aduerſus filium, & in Domino aduerſus ſeruum *Tuſch pract. concl. in verbo metus concl. 219. num. 3. Sanchez de matrim. lib. 4. diſ. 3. num. 5. & 6. Farinac. par. 2. fragment. crim. in verbo metus num. 99. Boſſ de matrim. cap. 12. §. 7. n. 117* vbi in antecedentibus numeris referr alias DD. ſententias *Oſaſch. deciſ. Pedemont. 179. num. 4. Amat. Dunoz. deciſ. 976. n. 20. tom. 2.*

12 Contrarium, quod preces importunæ nõ æquiualeant metui cadenti in conſtantem virum, nec inferant cohactionem ad annullandum matrimonium, & reſcindendos contractus, niſi cum ipſis precibus importunis coniungantur etiam minæ, vel earum expreſſa, vel ſaltem tacita comminatio, ſine qua importunæ, preces habent tantum vim diſponendi, ſeù impellendi voluntatem, non autem choarctandi, & incutiendi iuſtum metũ, qui poſſit violenter mouere virum conſtantem,

ſed

A

ſed tantum ſuaniter per naturalem applicationẽ, ita *Boſſ.de matrim.cap.*12.§.7.*n.*118.

13 Limit. primam ſententiam, vt metus iuſtus nõ inducatur ex importunis precibus, & aſſiduis moleſtijs, etiam Principis, & potentis,niſi etiam probetur, quod ſic importunè moleſtans,et obſecrans ſit ſolitus male tractare non obedientes ſuis precibus, qua probatione non concurrente,quod

14 valeat matrimonium contractum ex imperio,vel precibus Principis tradit *Rolan à Valle conſil.*83. *num.*25.*&* 26.*lib.*2.*Card.Tuſch.pract.concl.in verbo metus concl.*123.*num.*4.*&* *concl.*224.*num.*20.*&* *in verbo preces concl.*484. *n.*4. pro vt etiã videtur voluiſſe *Sanchez de matrim.lib.*4.*diſ.*7.*n.*4.*verſ.vltimo quia inuitis &* *n.*7.*Farinac.par.*2.*fragm.crim. in verbo metus n.*102.

15 Minæ verò tribus concurrentibus inducunt iuſtum metum, primo quod periculum magnum comminatum ſit, puta de perſona, vel de bonis, ſecundo quod perſona minans damnum veriſimiliter poſſit inferre, cui reſiſti non poſſit,tertio quod minans ſit ſolitus minas exequi *Rol. à Valle conſ* 83.*num.*28.*lib.*2.*Adden.ad Iulium Clarum in* §. *teſtamentum quæſt.*87. *lit. A.*

16 Limit. quod quando minans ſit Princeps, vel perſona potens, tunc minæ inducunt iuſtum metum, etiam ſi non probetur conſuetudo illas exequendi, *Roman in l.interpoſitas num.*4 *C.de tranſact. Sanchez de matrim.lib.*4.*diſ.*6.*num.*22.*Farin. par.*2. *fragm.crim.in verbo metus num.*97.

17 In metu enim multum inſpici debet qualitas perſonarum, quæ metum patiuntur,& incutiunt, *gloſ.&* *Innocen.in cap. cum dilectus de eo quod met. cauſ.Calderin.conſ.*1.*num.*2.*tit.eod. Mandel. de Alb. conſ.*77.*num.*2.*Dec.conſ* 30. *num.*24. *lib.*4. *Honded. conſ.*29.*num.*28.*in fi.vbi de communi lib.*1.*Menoch. de arbitr.caſ.*115. *num.*4.*&* 5.*Surd.deciſ.*194.*nu.*20. *&* 30.*Seraphin. deciſ.*771.*num.*3.*Rot.deciſ.*202.*n.*5. *par.* 6. *in recen*

18 Et cum metus in animo conſiſtat , probatio ſpontaneæ voluntatis fere impoſſibilis eſt, vndè plus creditur duobus teſtibus deponentibus de metu, quam mille de ſpontanea voluntate, & ratio eſt, quia deponentes de ſpontanea voluntate deponunt de actu mentali, intrinſeco, & inuiſibili , qui ſoli Deo notus eſt, cum actus extrinſecus indicans prouenire ex libera voluntate poteſt eſſe in apparentia liber , ſed intrinſecè inuoluntarius, alij vero deponentes de metu atteſtantur de minis, & tormentis, vel ſimilibus alijs actibus denotantibus violentiam,& meticuloſam coactionem , quæ omnia ſenſu corporis percipiuntur, vt tradunt *DD.copioſè relati per Maſcard. de probat.*

19 *lib.*2.*concl.*1653. *n.*1. 2.*&* 5, vbi ſubdit quod hæc concluſio vera ſit etiam ſi vnicus teſtis deponat prò metu , quia illi magis creditur, quam mille negantibus, vel ſpontaneam voluntatem affirmantibus, dummodo dictum dicti teſtis coadiuuetur depoſitionibus aliorum teſtium ſaltem de auditu deponentium,hanc eandem ſententiam amplexi ſunt *Menoch.de arbitr.caſ.*116.*nu.*17. *Pariſ.conſ.*53.*num.*61.*&* *conſ.*60.*num.*21.*lib.*3.*Larrea deciſ.Granaten.*63.*n.*15. *circa med.p.*2.

20 Contrarium , quia libera voluntas probatur per actum extrinſecum facti, vel verbi, & voluntas, & conſenſus excludit omnem violentiam ex-

pulſiuam *l.potuit.de iure deliberand.l.de quibus ff. de legat. ita Signor.de Homed.in conſ.*75.*n.* 76. tum

21 quia etiam metus conſiſtit in mente , ac proinde eadem ratio militare debet in depoſitione ſuper metu, ſicut ſuper ſpontanea voluntate, vndè non videtur, quod magis credendum ſit affirmantibus quam negantibus metum dummodo pares ſint.

22 Declara, vt prima ſententia procedat,quando teſtes deponentes de metu reddant rationem, deducentes metum , ex actibus , ex quibus reſultat metus, & inducitur violentia, & meticuloſa coactio , ſecunda vero ſententia ſibi locum vindicat quando teſtes ſimpliciter deponunt de metu, & actus metum inductiuos non deducunt,& tunc eis non eſt magis credendum, vt ex *Bal. Barbat.& Alciat.tradit Maſcard.de probat.lib* 2.*concluſ.* 1051. *num.*4. *Sperel.dec.*79.*n.*66.

23 Metus iuſtus, & cadens in conſtantem virum oritur ex comminatione excommunicationis,dũmodo ſit iniuſta , ſecus ſi iuſta *Maſcard.de probat. lib.*2.*concl.*1051.*num.*50.*&* 51.*Cardin.Tuſch.pract. concl in verbo metus concl.*215. *num.*12.*Sanchez de matrim.lib.*4 *diſ.*5.*num.*16.*&* 17.*&* *diſ.*13.*num.* 3. *verſ. ſecundo principaliter Farinac.par.* 2. *fragment. crim.in verbo metus num.*103. *&* 104. *&* 105. vbi

24 ſubdit quod excommunicatio iniuſta tunc producat metum iuſtum,& cadentẽ in virum cõſtantem, ſi ſuperior facillimè adiri non poſſit ad excommunicationem tollendam ex *Sanchez de matrim lib.*4.*diſ.*5 *num.*18.*late Boſſ.eodem tract. c.*12. §.5.*num.*53. *&* 54.

25 Vlterius periculum amittendi libertatem , ſeù timor ſeruitutis incurrendæ,aut amittendi inſtrumenta, quibus perditis quis poſſit timere ſeruitutem , inducit metum iuſtum. *Sanch.de matrim.diſ.* 5. *num.*6.*lib.*4. *Boſſ.eodem tract. cap.*12.§.5.*num.*51 *fol. mihi* 423.

26 Prout etiam metus iuſtus inducitur ex timore mutationis ſtatus, vel iacturæ honoris proprij cũ viris probis, & bonis iſte metus maior , quam mortis eſſe debeat, vt inquit *Paulus Iuriſconſultus in l.iſti quidem ff. quod met cauſ.&* *notat gloſ. in c.cũ dilectus in ver. nec metu mortis,quod met. cauſ. Maſcard.de probat.lib.*2.*concl.*1051.*n.*53.*Gram. deciſ.*5.*num.*10. *&* *deciſ.*16.*num.*12.

27 Pariter ſi quis in aliqua domo etiam priuata retineatur clauſus, & aſtrictus, tunc quidquid agit præſumitur metu actũ,vt reſpondet, *Vlpian. in l.*1 §. *penult.ff.de vi, & vi armata,vt etiã obſeruatum eſt in l.ſuccurritur ff ex quib. cauſ. maior.Hip. Rimi.inter conſ.matrim.conſ.*77.*num.*19. *vol.* 1. *Petrus Barbob.inter.conſ.matrim.conſ.*24.*num.*21.*vol.*1. *cum alijs per Maſcard.de probat.lib.*2.*concl.*1051. *n.* 45.*verſ.octano limitabis.*

28 Hinc eſt quod metu dicatur contractum matrimonium , ab eo qui duxit in vxorem puellam, cum qua fuit repertus iacens in lecto á patre, vel ab alijs conſanguineis *text.eſt in cap.veniens il ſecondo de ſponſal. Alex.conſ.*99.*num.*7*verſ.vnde dato ll.b*3.*&* *conſ.*156. *n.*6.*&* 7. *lib.*5.*Ferret.conſ.*7.vbi tradit cautelam, qua vti debet repertus in ſtupro cum puella , & ob id coactus eam in vxorem ducere, quomodo poterit metum probare *Medices de caſibus fortuit.par.*1.*quaſt.*7.*num.*57.*verſ quadraginta duo amplia Maſcard.lib.*2.*de probat.concluſ.* 1051. *num.*48. *Menoch.lib.*3.*de præſumpt.*4.*num.*7. *Card.*

Card. Tuſch. practic. concl. in verbo metus concl. 215. num. 9. 15. 19. & 22. & concl. 216. num. 2. & 3. Thom. Sanchez de matrim. lib. 4. diſ. 12. n. 14. Farinac. fragm. crim. par. 2. in verbo metus num. 49. Boſſius de matrim. cap. 12. §. 5. num. 55. verſ. vbi deſinit. & nu. 67. Burat. deciſ. 213. num. 1. & ſeq. & dec. 86. nu. 23. repetit. in recen. deciſ. 643. num. 21. verſ. item quia fuit celebratum par. 1.

29 Sed hoc limita procedere ſi parentes puellę incutiant metum ad compellendum iuuenem, ſeù ſtupratorem ad ineundum, & celebrandum matrimonium, ſecus vero ſi iuuenis repertus cum puella à conſanguineis volentibus illum occidere ob iniuriam ab eodem receptam, & ſic habentibus animum ad vltionem, & vindictam, & non ad compellendum ad matrimonium, offerat matrimonium, & ducere promittat ad mortem euitandam, & cum eadem legitimè contrahat, valet matrimonium, nam tunc metus mortis incuſſus non tendit ad contrahendum matrimonium, & conſequenter non irritat matrimonium *Boſſius de matrim. cap. 12. §. 9. num. 128. verſ. tertio ſi iuuenis.*

30 Quod autem matrimonium ſpirituale, ſeu profeſſio reddatur nulla, ſeu inualida ob ſolam Patris reuerentiam, tenet *gloſ. in cap. præſens in verbo Patrem 20. quæſt. 3. & tradunt DD. late congeſti per Farinac. par. 2. fragment. crim. in verbo metus nu. 56. & per Sanchez. de matrim. lib. 4. diſ. 6. num. 17.* & ita declaraſſe Sacram Congregationem teſtatur *Diana reſol. moral. par. 3. tract. 2. reſol. 92. Sperel. deciſ. 79. num. 28.*

31 Contrarium quod non irritetur ex ſola reuerentia, ſeu metu reuerentiali, non præcedentibus minis, aut verberibus, probari videtur *in cap. fin. qui Cleric. vel Monac.* vbi quod votum emiſſum
32 præcepto regio, vel parentum non ſit nullum *Menoch. lib. 3. præſumpt. 127. nu. 8. & tenet Sanchez. & DD. per eum relati de matrim. lib. 4. diſ. 6. nu. 17. 18. & 19.* & contrarijs reſpondit, *cum alijs allegatis per Farinac. par. 2. fragment. crim. in verbo metus num. 57. & tradunt alij relati per Sperel. deciſ. 79. num. 28.*

33 Non tamen præſumitur metus, quando quis facile poteſt habere recurſum ad Superiores, præcipue vbi quis viuat in Ciuitate, vbi reſidet Epiſcopus, Princeps temporalis, vel Supremi Magiſtratus, ad quos facilis poteſt haberi recurſus pro remouendo metu, vnde ex loci qualitate militat præſumptio iuris in contrarium, *Rol. conſ. 83. n. 33. & 34. lib. 2. conſ. 135. num. 12. lib. 4. Pariſ. conſ. 135. num. 12. lib. 4. Rot. deciſ. 236. num. 4. coram Card. Seraph. deciſ. 516. num. 19. par. 5. tom 2. & deciſ. 343. num. 18. 19. & 20. par. 6. recen.*

34 Metus vero pro annullando matrimonio ſufficit quod ſit talis, quod cadat in conſtantem mulierem, vt probat *Butr. in cap. conſultatione in 4. notabili ibique Abb. num. 4 de ſponſal. Boer. deciſ. 100. num. 2. Gregor. XV. deciſ. 374. num. 18. & 19. Burat. deciſ. 205. num. 21. Amat. Dunozet. deciſ. 975. nu. 12. tom. 2.*

35 Et matrimonium metu contractum redditur nullum etiam ſi celebratum ſit in præſentia conſanguineorum, & amicorum, nam licet quo ad forum exteriorem ob præſentiam conſanguineorum, & amicorum videatur ceſſare ſuſpicio, ſeu præſumptio metus, *Maſcard. de probat. lib. 2. concluſ. 1051. num. 23. Menoch. lib. 3. præſumpt. 128. n. 1. & 2. Farinac. par. 2. fragment. crim. in verbo metus num. 149. & 151. Rot. deciſ. 783. num. 12. & deciſ. 198. num. 9. poſt ſecundum vol. conſ. crim. Farinac.*

36 Tamen ſi tempore celebrati contractus matrimonij in præſentia conſanguineorum vere non ceſſauit metus, ſed illius cauſa duret, vtique matrimonium eſt nullum in foro conſcientiæ. *Sanchez. de matrim. lib. 4. diſ. 12 & ex Molin. & Gutier. tradit Boſſius de matrim. cap. 12. §. 9. num. 130.*

37 In foro vero externo quamuis ceſſet præſumptio metus, eſt tam allegans metū audiendus, cogitur tamen grauiorem, & duriorem metum probare, & grauiores metus coniecturas afferre, & maiores, & efficaciores probationes deducere ad tollendam huiuſmodi præſumptionem metus excluſiuam, vt ex *Molin. Guttierez. Sanchez. Felin. Burz. de Paz. & Gometio tradit Boſſ. de matrim. cap. 12. §. 9. num. 131. fol. mihi 438.*

38 Ampl. vt matrimonium metu incuſſo contractum ſit nullum, etiam ſi præceſſerint ſponſalia voluntaria vt poſt *Couar. de ſponſal. par. 1. cap. 4. num. 6. dixit Rot. deciſ. 86. num. 33. coram Burat. repetita in recenſ. deciſ. 643. num. 29. in fin. par. 1. & deciſ. 213. num. 8. coram eod. Burat. Boſſius de matrim. cap. 12. §. 9. num. 137.*

39 Declara procedere quando de facto à parte ad ſponſalia adimplenda incuſſus fuerit metus cadens in coſtantem virum, vel in coſtantem mulierem, ſecus vero ſi Iudex remedijs iuris communis cogeret partem repugnantem ad ſponſalia adimplenda, quia hæc non dicitur coactio violenta, ſed remedium iuris ad adimplendam promiſſionem, *ad textum in cap. veniens il 2. de ſponſal. vbi Hoſtien. et alij ſcribentes Sanchez. de matrim. lib. 4. diſ. 13. num 9. verſ. ad primum Boſſ. de matrim. cap. 12. §. quæſt. num. 137. circa medium Burat. deciſ. 213. num. 9.*

40 Metus etiam probatur ex confeſſione extraiudiciali illius, qui metum incuſſit, quando ſcilicet quis ſe iactauit, quod ſua opera matrimonium contractum fuit, *Boſſius de matrim. cap. 12. §. 22. num. 359. Rot. deciſ. 643. num. 18. par. 1. recen.*

41 Immo quando præceſſit tractatus de inferendo metu ad matrimonium contrahendum, quamuis deinde non appareat, quod in ipſo actu contracti matrimonij fuerit illatus, nihilominus præſumitur, *Gennen. in prax. Archiepiſcop. Neapol. cap. 77. num. 4. Menoch. lib. 3. præſumpt. 4. num. 6. Boſſius de matrim. cap. 12. §. 22. num. 358. Rot. deciſ. 643. nu. . . par. 1. recen. & 86. coram Burat.*

SVMMARIVM.

1 Metus expreſſe purgatur per nouum conſenſum libere præſtitum.

2 Purgatur ex confeſſione mulieris, quod non fuerit per vim inducta ad contrahendum matrimonium.

3 Purgatur etiam tacite metus per ſubſequentes actus libere factos conſenſum inducentes.

4 Limita procedere dummodo colligi poſſit huiuſmodi actus non fuiſſe factos in aliam cauſam, quam ad metus purgationem.

5 Excluditur metus, & conualidatur matrimonium ex ſubſecuta copula ſponte habita, ſecus ſi duret eadem cauſa metus 6.

7 Copula carnalis quando cenſeatur ſpontanea.

8 Lim.

9 Lim. vt non cenſeatur purgatus metus ſi à muliere allegetur fuiſſe coactam copulam ſubſecutam, quid ſi allegetur à viro prima ſententiæ affirmat num. 9. negat num. 10.
11 Metus purgatur ex diuturna cohabitione coniugum.
12 Et temporis diuturnitas ad hunc effectum relinquitur arbitrio Iudicis.
13 Declara vt huiuſmodi præſumptio procedat in foro iudiciali, ſecus in foro conſcientiæ ſi vere non adſit animus ratificandi.
14 Declara 2. quod ad hoc vt cenſeatur purgatus metus, & matrimonium conualeſcat requiritur ſaltem in foro conſcientiæ ſcientia nullitatis prioris matrimonij.
15 Metus purgatur, & ratificatur matrimonium per oſcula, amplexus, tactus venereos ſpontaneos ceſſante tamen cauſa metus.
16 Matrimonium meticuloſum per ſpontaneos actus inducentes ratificationem conualidatum, ſi impedimentum ſit occultum non eſt iterum celebrandum ſeruata forma Concilij Tridentini.
17 Metus purgatur ſi quis potuit recedere, & non receſſit, ex actu inſolito, ex petitione dotis, ex lætitia, & tripudiatione, & ſimilibus.
18 Declara procedere dummodo dicti actus referri non poſſint ad aliam cauſam.
19 Declara 2. procedere dummodo actus ſint ſpontanei, & ceſſauerit cauſa metus.
20 Metus ſemel illatus durare præſumitur, niſi per actus contrarios ſit ſublatus, præcipue durante cauſa metus 21. non obſtante longiſſimi temporis lapſu 22. Et niſi præcedat plena libertas 23.
24 Non cenſetur purgatus ex actuum vicinitate.
25 Nec cenſetur purgatus per vultus lætitiam, ſeu per alia ſigna exteriora, ſi appareant metus indicia, ſed ſimulata præſumuntur.
26 Nec cenſetur purgatus per receptionem iocalium poſt matrimonium metu contractum.
27 Profeſſio metu emiſſa non ratificatur per perſeuerantiam in Religione, per ſuſceptionem ordinum, & alios actus à Religioſis fieri ſolitis, durante eadem cauſa metus.

ADNOTATIO II.

Ex quibus excludatur metus, & ratificetur matrimonium metu contractum.

1 Metus vel expreſſe, vel tacite purgari poteſt, & tunc expreſſe metus cenſetur purgatus, & matrimonium prius nulliter metu contractum conualeſcit, ſi nouo conſenſu expreſſo, ſpontaneo, & libero ratificetur prior conſenſus coactus, dummodo alter, qui abſque metu conſenſerat adhuc in primo conſenſu perſeueret, non tamen exigitur vt cõſenſus vtriuſque contrahentium ſit ſimul tempore, adeo vt ſi conſenſus illius, qui metus non eſt paſſus fuerit legitimus ad valorem matrimonij ſufficit conſenſus ſpontaneus illius, qui metum paſſus eſt, ac proinde ſi ab initio matrimonium celebratum fuerit coram Parocho, & teſtibus, & impedimentum metus ſit occultum, vt matrimonium conualeſcat non oportet vt iterum coram Parocho, & teſtibus celebretur, ſed exuberat ſi occulte fiat ratificatio, ſeu præſtetur libere nouus conſenſus, quia per primum actum fuit ſatisfactum, ſeu ſeruata forma Sacri Concilij Tridentini, & in foro externo matrimonium pro valido reputabatur, *Henriquez. lib. 11. cap 3. §. 7. lit. H. Sanchez. de matrim. lib. 2. diſ. 37. num. 8. Franciſcus Molinus lib. 2. de ritu nuptiar. differ. 17. num. 40. et 70. Boſſ. de matrim. cap. 2. num. 23. et cap. 12. §. 23. num. 381.*

2 Amp. vt etiam expreſſe excludatur metus ex confeſsione, & declaratione mulieris ſe non fuiſſe metu inductam ad matrimonium contrahendum, & huiuſmodi declarationi, & confeſſioni eſt ſtandum, cum pendeat ab animo, & ſtet pro matrimonio *ex notatis in cap. cum cauſam de officio delegat. Boſſius de matrim. cap. 12. §. 23. num. 380. Burat. deciſ. 628. num. 8.*

3 Tacite vero purgari poteſt metus, vt reconualeſcat primum matrimonium, per ratificationem libere factam per ſubſequentes actus, ex quibus iuxta iuris diſpoſitionem inducitur, ſeu præſumitur tacitus conſenſus matrimonialis de præſenti, vt alijs congeſtis tradit *Boſſius de matrim. cap. 12. §. 23. num. 382.*

4 Ad hoc autem vt metus cenſeatur purgatus per actus contrarios, requiritur quod illi, per quos inducitur purgatio metus non poſſint referre in cauſam, quam ad metus purgationem, ſecus ſi colligi poſſit in aliam cauſam factos fuiſſe *Aret. conſ. 14. num. 18. Roland. conſ. 2. num. 91. et ſeq. lib. 1. Oſaſch. deciſ. Pedemont. 179. ſub num. 11.* vbi quod dicta intelligi debeant, ſi ceſſet cauſa metus *Rot. deciſ. 397. num. 5. par. 4. tom. 1. recen. Boſſ. de matrim. cap. 12. num. 402. vbi alios allegat.*

5 Hinc eſt quod excluditur metus, & ratificatur matrimonium metu à principio contractum, ex eius conſumatione, ſeu ſubſecuta copula ſpontè, & voluntarie affectu coniugali habita, etenim per coniugalem copulam ſpontaneam ſtatim incipit valere matrimonium ex nouo conſenſu tacito reſultante ex actu ſpontaneæ copulæ ſufficiente ad conualidandum matrimonium, ita habetur *in cap. ſignificauit de eo, qui duxit, et cap. inſuper, qui matrim. accuſar. poſſ. Menoch. lib. 3. præſumpt. 4. num. 3. Molin. lib. 1. de ritu nuptiar. comparat. 3. num. 26. 30. et 47. Guttierez. de matrim. cap. 76. n. 21. Sanchez. de matrim. lib. 4. diſ. 18. num. 2. Maſcard. de probat lib. 2. concluſ. 1051. num. 35. Seraph. deciſ. 87. num. 1. Burat. deciſ. 628. nu. 7. late Boſſius de matrim. cap. 3. num. 78. et cap. 12. §. 23. nu. 383. Rot. deciſ. 58. num. 7. in fin. poſt ſecundum vol. conſ. Farinac.* ſecus

6 autem ſi non ſit voluntaria, ſcilicet ſi duret cauſa metus, nam tunc non præſumitur voluntaria ſed violenta, *Abb. in cap. veniens il 1. num. 6. de ſponſal. et in cap. conſultationi num. 6. eod. tit. Pariſ. conſ. 58. num 69. lib. 4.* cum ſimul ſtare poſſit quod mulier fuerit cognita, & quod fuerit inuita, coacta, & non conſenſiens, *Gail. practic. obſer. 93. num. 27. lib. 2. Franciſ. Molin lib. 1. de rit. nuptiar. comparat. 3. num. 40. et 41. Sanchez. de matrim. lib. 2. diſ. 18. n. 14. Rot. deciſ. 859. num. 1. et 2. deciſ. 771. num. 10. coram Seraph. deciſ. 58. num. 7. deciſ 69. num. 13. et 14. poſt ſecundum vol. conſ. Farinac.* cum alijs *late congeſtis per Boſſ. de matrim. cap. 12. §. 23. num. 383. vſque ad 389.*

7 Cenſetur autem ſpontanea, & voluntaria copula, quoties ſequatur ceſſante coactione, & cauſa metus, vt metum paſſus ſit conſtitutus in ſua plena poteſtate, vt ſi nactus liberam occaſionem recedendi, aut aufugiendi, ſponte coit, vel ſi à vinculis, à carcere, vel à clauſa domo exiens vxor ad virum, vel vir ad vxorem ſponte rediret, & cum ea congrederetur, præcipue ſi potuiſſet Iudicis auxilium implorare, & conquerere, & non fecerit, *Molinus lib. 1. de ritu nuptiar. comparat. 3. num. 47. et ex Graſſio, Genuen. et Menoch. tradit. Boſſ. de matrim. cap. 12. §. 23. num. 384.*

8 Non tamen hoc caſu cenſetur purgatus metus

ſi ex

Digitized by Google

ſi ex parte mulieris allegetur copulam carnalem ſubſecutam, fuiſſe pariter violentam, & coactam, vt ex *Oſtien. Couar. et Menoch. tradit. Genuen. in prax. Archiepiſcopal. Neapol. cap. 87. n. 7. verſ. ſed altercatio*

9 Si autem ex parte viri aſſeratur coactè copulam perfeciſſe, nihilominus quod ſit verum, perfectumque matrimonium, etenim in viro coeunte non poteſt metus aliquis cōſiderari, quia ſi metus adeſſet, ceſſaret deſiderium, ſine quo non poteſt adeſſe erectio, fruſtra adhibetur coeundi conatus, ſed mulier, quæ tantum paſſiuè ſe habet, etiam inuita, & coacta cognoſci poteſt, adeò vt inter virum, & vxorem non militet eadem ratio, & hanc eſſe veriorem opinionem dicit, & ſequitur *Menoch. lib. 3. præſumpt. 4. nu. 31.* quam etiam ſequuntur *Hoſtienſ. Didac. Petrus de Vbald. Dominiens Sotus relat per Genuen. in prax. Archiepiſcop. Neapol. cap. 87. num. 7. verſ. ſed altercatio*, ibi, *ſed in viro*.

10 Contrarium vero quod matrimonium non dicatur contractum, quando ſequitur copula poſt matrimonium metu contractum, cum ſicut vt teneat matrimonium conſenſus directus debet eſſe liber, ita à fortiori conſenſus indirectus ſcilicet reſultans ex ſubſecuta copula per quandam conſequentiam, qui non poteſt cenſeri liber, ſed ex eodem metu incuſſo elicitus, niſi vir poſt matrimonium per metum contractum fuit poſitus in plena libertate, ac proinde etiam ſubſecuta copula ex parte viri durante cauſa metus redditur meticuloſa, & inſufficiens ad conualidandum matrimonium, & emiſſa ad effugiendum periculum, & timorem mortis, ſeu minarum, & ad aſſedandos conſanguineos, eoſque retrahendos, ne deueniant ad executionem incuſſi metus, & hanc poſteriorem opinionem putat eſſe veriorem *Genuen. in prax. Archiepiſcopat. Neapol. cap. 87. num. 7. ſub verſ. ſed altercatio circa medium* ibi *contrarium opinionem ex Abb. & Præpoſito in cap. conſultationi de ſponſal. Butr. & Henric Boic. in cap. bis, qui fidem de ſponſal. & ibi Præpoſitus Pariſ. conſ. 58. lib. 4.*

11 Ampl. 2. vt metus, & prius matrimonium metu nulliter contractum conualidatur, ſeù conualeſcit per diuturnam, ſeù longam cohabitationem viri, & mulieris mutuam, & ſpontaneam, non obſtante quod vnus, ac alter potuiſſet recedere, ex qua perſiſtentia in figura matrimonij metus præſumitur purgatus, vt probat *textus in cap ad id de ſponſalibus*, vbi quod per ſpontaneam cohabitationem anni cum dimidio cenſeatur matrimonium nouo conſenſu ratificatum, & ratio eſt, quia huiuſmodi diuturna cohabitatio eſt ſignum taciti conſenſus de præſenti, & iure antiquo inſpecto faciebat ſponſalia tranſire in matrimonium, & conualeſcere matrimonium alias occulte nullum, *Couar. de ſponſal. par. 2. cap. 3. §. 6. num. 1. Medices de caſib. fortuit. par. 1. quæſt. 7. num. 43. & 57. verſ. quod ſi metu, Farinac. par. 2. fragment. crim. in verbo metus num. 58. Gail. pract. obſer. 93. num. 41 lib. 2. Maſcard. de probat. lib.*
12 *2. concluſ. 1051. num. 35. Menoch. lib. 3. præſumpt. 4. num. 24. cum alijs allegatis à Boſſ. de matrim. cap. 12. §. 23. num. 390. & 391.* vbi quod habitatio quo ad temporis diuturnitatem relinquatur arbitrio Iudicis, cum textus *in cap. ad id* per modum narrationis caſus, & non per modum præſcriptionis temporis faciat mentionem anni cum dimidio, ac proinde quod Iudex in dubio conſiderare debeat quantitatem moræ, ſeù temporis, & opportunitatem recedendi, & fugiendi, vt tradit *Abb. in dicto cap. ad id de ſponſalib. & alij DD. ſupra citati.*

13 Declara vt huiuſmodi præſumptio ſibi locum vindicet in foro iudiciali, in quo ex cohabitatione inducitur præſumptio ratificationis prioris matrimonij vt tradunt *ſcribentes in cap. ad id de ſponſal.* ſecus vero in foro conſcientiæ, in quo nullius temporis habitatio poſtquam metus ceſſauit ratificabit matrimonium, ſi non adſit animus illud ratificandi, vt ex *Sanchez. & Gutierez. tradit Boſſ. de matrim. cap. 12. §. 23. n. 393.*

14 Declara. 2. tam ſecundam ampliationem, quam primam ad hoc vt in dictis duobus caſibus purgationis, ſeu ratificationis, ſcilicet per ſpontaneam copulam ſubſecutam, aut diutinam cohabitationem, cenſeatur metus purgatus, & matrimonium per præfatam ratificationem ex conſenſu tacito factam conualeſcere, requiritur ſaltem quo ad forum conſcientiæ, vt ratificans matrimonium ſciat prius nullitatem prioris matrimonij, ſecus autem ſi ex errore, ſeu ex credulitate quod prius matrimonium fuiſſet validum, affectu coniugali coiret, vel cohabitaret, nam tunc non cenſetur ratificatum, nec conualeſcit prius matrimonium, vt ex *Gutierez, & Sanchez. tradit Boſſ. de matrim. cap. 12. §. 23. num. 394.*

15 Ampl. 3. quod purgatur metus, & ratificatur matrimonium metu contractum per præparatoria, & conatum ad copulam, ſcilicet per oſcula amplexus, tactus venereos affectus tamen coniugali factos, & per ſpontaneam ſponſæ ad domum viri traductionem, ſecus autem ſi huiuſmodi actus ſubſecuti fuerunt durante cauſa metus, vel ſi vim, & metum paſſus non fuerit in ſua libertate conſtitutus, cum tunc ſimulata, & commentitia præſumantur, *Alciat. reſponſ. 5. num. 38. lib. 1. Rimin. iun. conſ. 362. num. 93. Alex. de Neuo conſ. 99. num 5. ad fin. verſ. quantum autem Sanchez de matrim. lib. 2. diſ. 18. num 12. Roſel. in verbo impedimentum, impedimen. 10. num. 8. Silueſt. in Matrimonium 8. quæſt. 11. dicto 7. Boſſ. de matrim. cap. 12 §. 23. numer. 395. Rot. deciſ. 69. num. 7. poſt primum vol. conſ. Farinac. & deciſ. 643. numer. 24. par. 1. in recent.*

16 Et ſi matrimonium meticuloſum fuit ab initio cum debita ſolemnitate Concilij celebratum, ſcilicet in facie Eccleſiæ coram Parocho, & teſtibus, & Impedimentum metus ſit occultum reualidatur, & ſtatim conualeſcit per antedictos actus ceſſante metu libere ſubſecutos, nempe copulam, cohabitationem amplexus, oſcula, & ſolemnem traductionem, adeo vt non exigatur noua ſolemnitas à Concilio præſcripta, ſecus ſi dictum impedimentum ſit publicum, *Franciſcus Molinus lib. 2. de ritu nuptiar. differ. 17. n. 39. 40. & 70. cum alijs relatis per Boſſ. de matrim. cap. 2. n. 32. & cap. 12. §. 23. n. 396.*

17 Amp. 4. vt metus etiam purgatur, & excluditur quando poſt illatum metum, potuit metum paſſus ex loco tute recedere, & non receſſit, vel poterat fugam arripere, quia nemo impediebat, vel

vel ſi vir fecerit actum inſolitum, vt ſi tribus annnlis ipſam mulierē ſubharrauit, vel ſi mulier metum paſſa detulit ſemper anuulus, quos omittere potuiſſet, vel quando vir poſt aliquod tempus petijt ſibi dotem promiſſam numerari, prout etiam ſi poſt aliquos dies metum paſſus viſus eſt hilaris, ridere, tripudiare, &. non męſtitiæ, ſed lętitiæ ſignum oſtendere, vt alijs congeſtis latè comprobat *Boſſ. de matrim. cap. 12. §. 23. à nnmer. 397. vbſque ad* 401.

18 Declara procedere dummodo præſati actus ſint tales, vt ex eiſdem nulla alia præſumptio capi poſſit, quam purgationis metus, & ratificationis, adeo vt ſi actus ſubſequentes ad aliam cauſam referri poſſunt, aut alia præſumptio aut interpretatio capi poſſit, quam ratiſicationis, & approbationis contractus metu geſti nihil operantur, nec inducunt metus purgationem, *Bart. in l. 2. num. 10. C. de ijs, quæ vi Franciſcus Molinus lib 2. de ritu nuptiar. differ. 17. num. 67. & 68. Sanchez. de matrim. lib. 2. diſ. 18. num. 9. Nouel. conſ. 17. à numer. 1. Boer. deciſ 100. numer. 13. Oſaſcb. deciſ. Pedemont. 179. num. 11. Rot. deciſ. 705. num. 2. par. 2. in rec.*

19 Declara 2. quod ad hoc vt per actus ſubſequentes cenſeatur purgatus metus, & contractus meticuloſus ratiſicetur, & conualeſcat, actus debent eſſe ſpontanei, & voluntarij, ac omnino liberi, & quod omnino ceſſauerit cauſa metus, alias per eoſdem actus non purgatur metus, neque contractus meticuloſus ratiſicatur, *Boſſius de matrim. cap. 12. §. 23. num.* 404.

20 Certi enim iuris eſt, quod metus ſemel illatus durare præſumitur, niſi per actus contrarios ſublatus doceatur, *Bart. in l. 2. num. 10. C. de ijs, quæ vi Oſaſcb. dec. Pedemont. 179. ſub num. 11. verſ. hinc refert, Boſſ de matrim. cap. 12. §. 23. num.* 405. *Rot. deciſ. 263. n. 5. poſt ſecundum vol. conſ. Farinac. & dec. 705. n. 2. par. 2. in rec.*

21 Quod indubitanter procedit, metus cauſa durante, nam ipſe metus ſemper durare præſumitur, & ita influit ad ſuſſequentes actus, vt eoſdem efficiat meticuloſos, ac nullius roboris, & momenti ad inducendam purgationem, præcipue durante vita illius, qui metum incuſſit, ſeu durante eodem cogendi, & nocendi poteſtate, propter quam ſemper viget metus, & timor futurę malæ tractationis, *Grat. conſ. 38. num. 4. lib. 2. Neuiz. conſ. 52. num. 2. Dec. conſ. 119. nu. 7. & conſ. 468. num. 5. & conſ. 690. num. 12. Rol. conſ. 2. num. 87. lib. 1. conſ. 95. num. 32. lib. 1. Calder. conſ. 1. num. 4. tit. quod met. cauſ. fiunt Marſil. ſign. 325. Surd. conſ. 301. n. 23. Hond. conſ. 23. num. 41. lib 1. Farinac. par. 2. fragment. crim. in verbo metus nu. 163. Menoch. lib. 3. præſumpt. 4. nu. 22. Maſcard. de probat. lib. 2. concluſ. 1051. n. 36. Gail. pract obſer. 93. num. 30. Genuen. in prax. Archiepiſcop. Neapol. cap. 87. num. 5. Sanchez. de matrim. lib. 2. diſ. 18. num. 7. Aloyſ. Ric. collect. deciſ. par. 1. collect. 154. & par. 4. collect. 878. Oſaſcb. deciſ. Pedemont. 172. num. 11. Boſſ. de matrim. cap. 12. §. 23. num. 406. & 410. Mantic. deciſ. 112 ſub num 13. Gregor. XV. deciſ. 392. num. 2. Seraph. deciſ. 771. num. 8. deciſ. 851 num. 1. deciſ. 163. num. 3. deciſ. 881. deciſ. 887. num. 2. deciſ. 1166. num. 1. dec. 1177. num. 1. Burat. dec. 205. num. 29. vbi Ferentil. in addit. lit C.* Rot. *dec. 42. n. 2. poſt primum vol. conſ. crim. Farinac. vbi Famian. Centolinus in adnot. lit. B. deciſ. 162. num. 1. & 2. poſt 2. vol. conſ. crim. eiuſdem Farinac. dec. 579. n. 6. par. 2. deciſ. 315. num. 12. par. 5. tom. 1. deciſ. 402. nu. 7. p. 6. recent.*

22 Adeo vt actus ſubſequentes durante cauſa metus non purgant metum etiam ſi quodcunque temporis longiſſimi ſpatium intercedat *Oſaſcb. deciſ. Pedemont. 177. num. 11. Farinac. par. 2. fragmen. crim. in verbo metus num. 163.* Rot. *deciſ. 263. num. 3. in fin. verſ. quod verum eſt poſt ſecundum vol. conſil. Farinac. Boſſ. de matrim. cap. 12. §. 23. n.* 409.

23 Et niſi præcedat plena libertas, ſeu metum paſſus ſit in plena libertate conſtitutus ſemper præſumitur durare metum, ſeu eius cauſam, vnde metus purgatio non poteſt argui, ex eo quod puella modicæ ætatis, poſt matrimonium metu contractum ſit in loco, à quo aufugere potuerit, & non aufugit, cum ſola nunquam auſa fuiſſet talem fugam attentare, ſi erat ab omnibus deſtituta, immo ſub cuſtodia retenta, latè *Boſſ. de matrim. cap. 12. §. 23. num. 412. Rot deciſ. 863. dec. 1177 num. 2. deciſ. 771. num. 8. deciſ. 887. num. 2. dec. 851, num. 7. coram Seraph. dec. 263. num. 6. poſt 2. vol. conſ. Farinac dec. 440. num. 4. par. 1, recent.*

24 Prout etiam poſt incuſſum metum non cenſetur purgatus ex actuum vicinitate, & breui temporis ſpatio. Propterea repertus cum puella ſi coactus fuerit contrahere matrimonium, non cenſetur purgaſſe metum ſi ſtatim, ſeu breui ſpatio poſt matrimonium meticuloſum deuenerit ad amplexus, oſcula, vel etiam ad copulam, dummodo non fuit in plena libertate conſtitutus, *Boſſ. de matrim. dicto cap. 12. §. 23. n. 413. Rot. deciſ. 643. n. 27. cum ſeq. par. 1, rec.*

25 Non enim per lætitiam vultus, riſus, ſeu per alia ſigna exteriora præſeferentia iucunditatem cenſetur purgatus, & ſublatus præcedens metus & ratiſicatum matrimonium metu contractum, ſed huiuſmodi actus cenſendi ſunt ſimulati, ſi apparent metus indicia, & duret illius cauſa, adeo vt mulier metum paſſa ſi admittit maritum ad oſcula, amplexus, & actus ſimiles, non cenſetur libere paſſa eadem oſcula, & amplexus, neceſſitate, & non voluntate cogente, & quia illi vtendum foret diſſimulatione propter metum ei incuſſum, ac proinde in eiſdem actibus non poteſt fieri magnum fundamentum, *Gail. pract. obſer. 93. num. 32.* vbi quod multi riſum ſimulant, & premunt nihilominus alta mente dolorem, *Bald. in l. 2. num. 10. C. quod met. cauſ. Innocen. in cap. ſuper hoc num. 2. de renunciat. Hippol. ſing 325. num. 6. & ex Menoch, Gennen. Abb. & alijs latè tradit Boſſ. de matrim. cap. 12. §. 23. à num. 414. vſque ad finem* Rot. *deciſ. 69. num. 7. poſt primum vol. conſ Farinac. & deciſ. 263. num. 3. poſt 2. vol conſ. Farinac. & dec. 859. n. 7. dec. 863. n. 5. dec. 873. n. 3. & 4. dec. 887. coram Seraph.*

26 Neque etiam metus cenſetur purgatus per receptionem iocalium, ſeu munerum poſt matrimonium metu contractum, vt ipſum matrimonium conualeſcat, ſed adhuc ex vicinitate actuū dicitur durare metus, ſi appareat eandem durare cauſam, poteſtatem, & ſuperioritatem eius, qui ab initio metum intulit, *Boſſ. de matrim. cap. 12. §. 23. n. 419. Seraph. dec. 851, n. 6.*

27 Pariter per perſeuerantiam in Religione, &

per

per emiſſionem aliorum actuum à profeſſis fieri ſolitorum, immo etiam per ſuſceptionem ordinum poſt profeſſionem metu emiſſam non purgatur metus, nec profeſſio ratificatur, ſi huiuſmodi actus emittantur, dum durat eadem cauſa metus, vel eadem poteſtas, & ſuperioritas cogendi, prout ab initio, puta filius à Patre, vel à Vitrico coactus,& compulſus fuit ad ingrediendam religionem, vt ex *Oſaſch. & Menoch. tradit Boſſ. de matrim.cap.1 2.§.23.num.4 22.Rot. dec.851. n.1.coram Seraph.dec.705.n.1.par.2. in rec.*

ROMANA PIGNORVM.

ARGVMENTVM.

Furti pœna tenetur recipiens pignori ſcienter res furatas, & tenetur Domino reſtituere abſque recuperatione pretij crediti, & quid ſi ignoranter.

Hæbrei verò in Vrbe vigore capitulorum ſi rationem banchariam exerceant, & recipiant in pignus res alienas an, & quando teneantur ad pœnam, & ad reſtitutionem ſine recuperatione pecuniæ, diffusè recenſetur.

SVMMARIVM.

1 Furti pœna tenentur recipientes ſcienter pignori res furatas, & ad reſtitutionem abſque recuperatione ſortis creditæ.

2 Ignoranter vero recipientes tenentur ad reſtitutionem, non autem ad pœnam.

3 Hæbrei Bancherij in Vrbe vigore capitulorum à Pontifice conceſſorum ignoranter recipientes pignori res furatas non amittunt pecuniam creditam. Declara vt ibidem.

4 Ius municipale facit ceſſare ius commune.

5 Hæbrei recipientes pignora quando non habeant occaſionem dubitandi, quod res ſint alienæ.

6 Ignorantia præſumitur niſi probetur ſcientia.

7 Et excuſat à pœna.

8 Dolus, & fraus de iure non præſumitur.

9 Hæbrei bancherij, & fæneratores in Vrbe poſſunt tutè ſuper pignoribus ad alios ſpectantibus mutuare, vigore capitulorum, nec tenentur reſtituere pignus ipſis non ſoluta ſorte principali.

10 Scientes veriſimiliter rem eſſe alienam tenentur ad reſtitutionem ſine pretio.

11 Bancherius cognoſcens res non eſſe proprias famuli pignorantis tenetur perquirere Domini conſenſum.

12 Hæbrei Bancherij in quibus caſibus teneantur perquirere Domini conſenſum, vt tutè recipiant in pignus res, detas à non vero Domino, & num. 13.

14 Recipiens in pignus ſi non adhibuerit diligentiam in indaganda veritate ordinis cenſetur conſtitutus in dolo, & tenetur liberè reſtituere.

15 Hæbrei Bancherij recipientes pignora cum ſchedula Domini, ſi detegatur eſſe aliena, tenentur reſtituere vero Domino, reſtituto pretio.

16 Exceptio firmat regulam in caſibus non exceptis.

17 Et eam longiùs non producit ad faciendum comprehendi caſus, qui de ſui natura non continentur.

18 Argumentum à contrario ſenſu deſumi poteſt licet ſequatur correctio iuris communis attenta voluntate, & diſpoſitione Papæ.

19 Priuilegium fauorabile eſt ampliandum, & non reſtringendum.

20 Priuilegium pœnale eſt reſtringendum, nec trahendum ad caſus ſimilitudinarios non expreſſos.

DECISIO CIII.

Dio. Binſonus comperto in ſua domo deficere nonnulla vaſa, patinaſque argenteas, facta inquiſitione inter hæbreos, reperijt obpignoratas fuiſſe à ſuo famulo, cum falſo, & adulterino ordine, in Banco Leonis Ambren, hinc orta controuerſia, an dicta vaſa argentea tanquam furto ſubtracta eſſent relaxanda D. Binſono, ſumma credita minimè reſtituta, atque deſuper pro veritate requiſitus, dicebam, quod attenta

1 diſpoſitione iuris communis recipientes ſcienter pignori res alienas furto ſubtractas tenentur furti ad pœnam, & conditione furtiua ad reſtitutionem rei ablatæ, abſque ſpe recuperationis pretij, immò etiam illo recuperato à veris dominis, conueniri poſſunt ad eiuſdem pretij recepti reſtitutionem, iuxta textum in *l. ſeruus ff. de condit. indeb. vbi Bald. Caſtrenſ.& Iaſ. & in l. quoniam 18. ff. de condit. furtiua, Oſaſch. deciſ. Pe-*

2 *demont. 39. num. 1.* recipientes verò pignori res alienas furto ſubtractas ignoranter ex eiuſdem iuris communis diſpoſitione ad nullam pœnam tenentur, ſed ſolum ad rei reſtitutionem pretio minimè recepto, actione ſcilicet rei vendicationis, vel alijs ſimilibus dicta *l. ſeruum 16.* ibi, *ſed ſi neſciret alienam,* & ibi *Bald Iaſ & alij ff. de condit.indebiti, Alciat de præſumpt.reg.3.præſumpt.29. nu.2.verſ.quod nota, & nu.5. poſt medium verſ. ſecus ſi ſciens, Menoch. lib.5. præſumpt. 29 num.11. Guazzin. ad defenſ. defenſ 17. cap.54.nu.28. Marſil. ſing 13. num. 1.* & in terminis Hæbreorum, qui ex Principis tolerantia fænerantur tradit *Vermigliol. conſ 275. num.3. & 4.*

3 Inſpecta verò diſpoſitione priuilegij à *Sixto V.* conceſſi Hæbreis in Vrbe rationem banchariam exercentibus, animaduertebam Leonem non teneri ad reſtitutionem præfatarum rerum ob pignoratarum, non facta eidem reſtitutione ſummæ creditæ à verò domino, ex quo in dicto priuilegio expreſsè cauetur *in cap. 16. reformationis.* Item, *che ſe l'Hebreo Banchiero ignorantemente preſtaſſe ſopra pegno, che fuſſe robato, in tal caſo ſij tenuto il vero Padrone reſtituire al banchiero la ſorte principale ſenza vſura, purche il Chriſtiano habbia fatta dil genza trà gli Hebrei di ritronare il furto, frà vn meſe, e ſubito trouato riſcuotere la coſa furata,* ac proindè cum Binſonus intra menſem fecerit diligentiam inueniendi res furto ſubtractas, & Hæbreus Bancherius ignoranter eaſdem res pignori receperit, vtrique attendenda eſt diſpoſitio prælati indulti, & non iuris

4 communis, quod penitus ceſſat, vbi concurrit ius municipale, *Marſil. ſingular.13.nu.1. ad med. verſ. limita, & ſecundo Alciat. de præſumpt. reg.3. præſumpt. 29. num.35. lib. 5. Guazzin. defenſ. 17. num.27. Vermigliol. conſ. 275. num.5.*

5 Quod autem Hæbreus ignoranter pignori receperit præfatas res, quæ furto ablatæ prætenduntur, deducitur,quia obpignoratio facta fuit à famulo Binſoni induto inſigne, ſeù veſtibus familiaribus,prout famuli eiuſdem Binſoni deferre conſueuerunt, & cum eius ordine, vndè non habebat occaſionem dubitandi, & ſuſpicandi res fuiſſe derubatas, & maiorem inquiſitio-

nem

nem facere circa ordinis, & mandati legalita-
tem, & veritatem, ſiquidem Hæbrei Bancherij
Vrbis etiam competientes, vel veriſimiliter pu-
tantes rem eſſe alienam, non propterea aſtrin-
guntur perquirere legalitatem obpiguorantis,
ſeù domini conſenſum, aut mandati, ſeù ordi-
nis veritatem exactè inueſtigare, cum ſatis ſit
notorium, & quotidiè practicatur, quod à per-
ſonis ciuilibus ad obpignorandum mittuntur
famuli, vel aliæ ſuppoſitæ perſonæ, nolentes, vt
plurimum veri domini eorum nomina exprimi,
& ſi Hæbrei in huiuſmodi obpignorationibus
ita exactè tenerentur inueſtigare, an res ſit alie-
na, vel propria deferentis omninò impedirentur
commercia, & nullum pignus tutè recipere poſ-
ſent, vt in noſtris terminis animaduertit *Vermi-
gliol. conſ.crim. 275.num.8. & 9.*

Quinimmò ſi ita rigoroſè Hæbrei in hac ma-
teria eſſent iudicandi, vt amittere deberent ſor-
tem creditam, vtique daretur anſa eos fraudan-
di, cum poſſent Chriſtiani res ſuas obpignora-
re per interpoſitam perſonam, & poſtea compa-
rere, & allegare, quod eis fuerint furto ſubtra-
ctæ, quod non eſt permittendum, vulgaris enim,
6 ſed certiſſima eſt iuris regula, quod ignorantia
præſumatur, niſi probetur ſcientia, *l. verius ff.
de pact.cap.ignorantia de regul.iur. in 6. §. quod au-
tem inſtit.de legat.Crauet.conſ.103.num.5.Bero.conſ.
114.num.13.vol.1.Fulgoſ.conſ.23.& conſ.114.Pa-
riſ.de reſignat.benef.lib.6.quæſt.5.nu.14 Gabr.lib.6.
tit.de reg.iur.concluſ.5.num.1. Creſcen.deciſ.10.alias
182.n.9.tit. de dol.& contum.Rot.in nouiſ.deciſ.203.
Paul.de Rub.in addit.ad deciſ.3.n.68.part.3. recen.*
7 & excuſat à pœna, præſertim in præſenti caſu,
in quo nulla vrget præſumptio ſciéntiæ in con-
trarium *ad textum in l.quicunque C.de ſeru.fugit.l.1.
ff.de receptat.ad text.& gloſ.in Clement.1.de conſang.
& affinit.ad notat.per Bart. in l. Annulo verſ.qua-
dam eſt de condit. ſine cauſ.& in l. error.iu qu2.C.de
iur.& fact.ignorant. Gabr.lib.6. tit.de regul.iur. con-*
8 *cluſ.6.num.1.* Ac proindè ſtante dicto *cap. 16. re-
formationis* cum dolus, & fraus non probetur, nec
de iure præſumatur, *l.quoties, §.qui dolo ff.de pro-
bat. Alciat.de præſumpt.reg.3.præſumpt. 40. num.1.
cum alijs per Menoch. præſumpt. 27. num. 1. lib. 1.*
9 meritò conſtare videtur de bono iure Leonis ad
recuperandam ſortem creditam, vt magiſtrali-
ter in noſtris terminis dixit *Rot. deciſ.498.num. 1.
in fin. part. 4. tom. 1. in recent.*
10 Nec aduerſatur, quod Hæbreus ratione per-
ſonæ obpignorantis veriſimiliter dubitare pote-
rat vaſa argentea non eſſe propria deferentis, &
de legalitate ordinis, ac proindè quod etiam
Hæbrei non ſolum ſcienter, ſed etiam veriſimi-
liter putantes rem eſſe alienam ſi pignori reci-
piant tenentur reſtituere liberè ſine pretio tradit
*Boſſ. in tit. de indic. num.62. & DD. copioſè relati
per Farinac. in tit. de furt. quæſt. 177. n.36. & 39.*
11 quia citati DD. loquuntur in terminis iuris
communis, ſcilicet in famulo pignorante res,
quas recipiens veriſimiliter cognoſcat non eſſe
proprias ipſius famuli, ſed Domini, vndè reci-
piens cum habeat occaſionem dubitandi, meri-
tò coarctatur ad perquirendum domini conſen-
ſum, ad quam perquiſitionem non coarctantur
Hæbrei Bancherij, vt expreſsè deducitur ex eo-
12 dem priuilegio, dum in eo diſponitur, *Che in
modo alcuno ardiſcano impegnare ſopra argenti, &
oro doue ſia arme publica, per la quale ſi conoſca il
vero Padrone, ſenza licenza del vero Padrone, ò
vero del ſuo Maſtro di Caſa, e queſto s' intenda per
Cardinali, Duchi, Veſcoui, Signori di Stati, Mar-
cheſi, Ambaſciatori de Prencipi, nè meno ſopra rob-*
13 *be dedicate al Culto Diuino.* Propterea cum in
præſenti non agatur de rebus alicuius perſonæ
in priuilegio deſcriptæ, ſed Nobilis priuati, &
inferioris, vtique ceſſat prætenſa veriſimilitudo,
cum Hæbrei extra ſupradictos caſus ad aliam
perquiſitionem faciendam non aſtringantur, vt
in puncto animaduertit *Vermigliol. cõſ.crim.275.
num. 8. & 9.*
14 Neque prædictis reſiſtunt tradita per *Spadam
conſ.76.nu.4. & 5. tom.1.& per Menoch.& Alciat.
per eundem allegat.* docentes, quod cenſeatur con-
ſtitutus in dolo, & lata culpa, vt ſe excuſari ne-
queat à libera reſtitutione pignorum, ſi recipiens
non adhibuerit omnem diligentiam in indagan-
da veritate ordinis; quia vltra quod *Spada* lo-
quitur in caſu, quo Hæbreus in ipſa receptione
pignorum fuit monitus à quodam Petro Tinto-
re, quod pignora erant aliena, & propterea
non recipienda non obſtante ordine exhibito,
15 vndè Hæbreus conſtitutus fuit in mala fide, cer-
tum eſt, prædicta non procedere quando à fa-
mulis, & ſimilibus perſonis Hæbreis Bancherijs
oſtendatur, ſeù exhibeatur ſcedula, ſeu licentia
Domini, quo caſu ſi detegatur bona obpigno-
rata eſſe aliena, licet teneantur reſtituere pigno-
ra verò Domino, non tamen amittunt pre-
tium, & hanc eſſe puram veritatem, quidquid
dicat *Menoch. & Alciat. inquit Farinac. in tit. de
furt. quæſt. 177. num. 39. circa finem.*

Additur vlterius, quod Summus Pontifex
concedendo Hæbreis rationem Banchariam
exercentibus præfata priuilegia, non ſolum re-
ceſſit à diſpoſitione iuris communis, dum in-
dulſit eiſdem poſſe recuperare ſortem principa-
lem à verò Domino ſi ignoranter receperint in
pignus res detubatas, verum etiam dum pre-
ſcripſit formam circa receptionem pignorum,
in quibus cadere poteſt ſuſpicio, quod ſint alie-
na, eo quia per verba limitatiua deſignauit ca-
ſus, in quibus tantum ius commune ſeruari de-
beat, vt clarè demonſtrant verba illa reſtrictiua
in dicto §. 17. ibi, *é queſto s'intenda per Cardi-*
16 *nali &c.* exceptio enim firmat regulam in ca-
ſibus non exceptis, *l. nam quod quidè §. fin. ff. de
procurat.legit.l.quæſitum §.deinque ff.de fund. inſtruct.
§.vt autem in Auth.de non alienan. Roman.ſing.337.
nu.8. Grat.reſponſ.155.nu.6.lib.2. Giurb.conſ.110.
num. 18.Surd.conſ.430. num.7.lib.3. Ruin. conſ. 32.
ſub num. 7. verſ. ponderanda ſunt etiam Gratian. di-
ſcept.598.num.17.& 18. Rot.deciſ.257. num. 4. co-
ram Gregor. XV. & deciſ.93. num.7. poſt Zacchiam
de oblig. Cameral.*
17 Et exceptio ita firmat regulam, vt eam lon-
gius non producat ad faciendum comprehendi
caſus, qui de ſui natura non continentur, *Bald.
per illum text in l.generali §.vxori nu.3. de vſufruct.
legat. & in l. Lucius Titius §. pluribus in fin. ff. ad
Trebell. Alex. conſ.39. num.10.ad fin.lib.4.& conſ.
106.num.4.verſ.ſolum lib.5.& conſ. 65.nu.9.lib.7.*

Sacin. ſeu.conſ.47.num.3.lib.1. Dec.conſ.40.num.4. & conſ.44. num.4. Paul. de Caſtr. conſ.406. num.4. lib. 1. & conſ. 257. num.5. lib. 2.

18 Immò attenta voluntate, & diſpoſitione Summi Pontificis, quidquid dicat *Spada dicto conſ. 76. num. 9. lib. 1.* benè deſumi poteſt argumentum à contrario ſenſu, licet ſequatur correptio iuris communis, quæ verè in præſenti non ſequitur, dum etiam de iure communi Hæbrei non amittunt pretium, dum mediante ordine Domini res alienas à famulis in pignus recipiunt, vt tradit *Farinac. in tract. de furt. quaſt. 177. num.39. circa fin.*

19 Aut igitur huiuſmodi priuilegium Hæbreis conceſſum eſt fauorabile, & ſic ampliandum, & non reſtringendum, *Rot.deciſ.240.num.49. part.1.*
20 *diuerſ.* aut eſt pœnale eo, quod imponat pœnam Hæbreis contrafacientibus, & ſic reſtringendum, adeò vt eius verba non ſint extendenda, & trahenda ad caſus non expreſſos, & ſimilitudinarios, *l. factum §. in ſi, qui autem ff. de exercitoria Farinac.conſ.crim.65.num.12.vol.1.*

Et ita &c.

SVMMARIVM.

1 Emens rem furtiuam ſcienter tenetur pœna furti, ſecus ſi ignoranter 5.

2 Pignori ſcienter recipiens rem furtiuam tenetur pœna furti.

3 Limita ſupradictas concluſiones vt verius ſit quod teneatur, ſeu puniri debeat pœna extraordinaria, & non ordinaria.

4 Limit.2. procedere ſi ſcientia ad effectum condemnandi in hoc caſu probetur per veras probationes, ſecus ſi ex præſumptionibus.

6 Limit.3. in dubio, in quo potius ignoranter quam ſcienter præſumitur facta emptio.

7 Scientia rei derubatæ præſumitur in ementa ex paruitate pretij.

8 Ampl. vt etiam præſumatur ex emptione clandeſtine facta.

Doli præſumptio reſultat ex actu clandeſtine facto ibidem.

9 Scientiæ rei derubatæ in emente præſumptio reſultat, ſi res empta ipſi emptori non conueniat, vt ſi caupo emat res ſericas.

10 Emens ſcienter, vel ignoranter rem furtiuam tenetur eam domino reſtituere etiam ſibi non reſtituto pretio.

11 Amp. etiam ſi res furtiua empta ſit in Nundinis, & publico mercato.

Nundina, & publicus Mercatus eſt tutus, & liber quo ad acceſſum, & receſſum ibidem.

12 Statutum diſponens quod quis non teneatur reſtituere rem furatam vero domino non reſtituto pretio non valet contrarium num. 13.

14 Emens rem furtiuam à latronibus non tenetur domino reſtituere ſibi non reſtituto pretio ſi proteſtatus fuerit emere intentione domino reſtituendi.

15 Emens rem furtiuam non tenetur reſtituere ſibi non reſtituto pretio ſi proteſtatus ſit emere nomine eius, cuius ſunt per publicam ſcripturam contrarium num.16. Declara vt num.17.

18 Dominus rei furatæ ſi ſponte ſoluat pretium emptori non poteſt repetere.

19 Emens rem furtiuam, eamque domino reſtituat poteſt pretium à fure repetere.

20 Emens rem furtiuam quæ non extet, & bona fide conſompta ſit tenetur pretium vero domino reſtituere.

21 Declara procedere quatenus emptor ſit factus locupletior, alias ſecus. Contrarium num.22.

23 Emptor rei furatæ bona fide ſi alteri reuendit non tenetur Domino reſtituere pretium niſi factus fuerit in eo locupletior.

24 Locupletior quando quis factus dicatur.

ADNOTATIO I.

Emens rem furtiuam an, & quando teneatur de furto, vel reſtituere non reſtituto pretio.

1 EMens rem furtiuam ſcienter pœna furti tenetur, ſecus ſi ignoranter. *gloſ. in l. ſi quis vxori §. ſed & rem ff. de furt. Angel. de maleſ. in verbo etiam veſtem caleſtem nu. 29. in prin. Adden. ad Hoſtiens. in ſum. in rub. de furt. num 4. lib. 6. verſ. fur quoque is dicitur. Iodoc. in pract. crim. cap. 117. rub. de fur. emptor. num. 3. & 4. Alciat. de præſumpt. reg. 3. præſumpt. 29. num. 2. Maſcard. de probat. lib. 2. concluſ. 831. num. 18. cum alijs per Farinac. in tit. de furt. quaſt. 177. part. 2. num. 16. & num. 19.* vbi am-
2 pliat procedere etiam in eo, qui pignori acceperit ſcienter rem furtiuam.

3 Verius forſan eſt, quod ſcienter emens rem furtiuam non pœna furti ordinaria, ſed extraordinaria puniri debeat, *Vrſil. ad Afflict. deciſ. 369. num. 5. Baiard. ad Clar. in § furtum num. 117. cum alijs allegatis per Farinac. in tit. de furt. quaſt. 177. num. 17.*

4 Præfata verò ſcientia quando agitur de condemnando probari debet per veras, & concludentes probationes, & non per præſumptiones, puta parui pretij, aut quod quis clam emerit, & ſimilia, quoniam ex huiuſmodi præſumptionibus non inducitur indubitata probatio ſcientiæ, vt Iudex non poſſit aliter credere, *Alber. in l. in ciuilem poſt num. 3. C. de furt. Farinac. in tit. de furt. quaſt. 177. num. 22. & 23.* vbi reprobat contrarium tenentes.

5 Limit. principalem concluſionem procedere in emente ſcienter rem furtiuam eſſe, ſecus ſi ignoranter *Angel. de maleſ. in verbo etiam veſtem caleſtem num. 19. verſ. ſecus ſi ignoranter. Alciat. de præſumpt. reg. 3. præſumpt. 29. num. 2. Maſcard. de probat. lib. 2. concluſ. 831. num. 18. Cardinal. Tuſch. pract. concluſ. in verbo furtum concluſ. 555. num. 16. Farinac. in tit. de furt. quaſt 177. num. 20.*

6 Limit. 2. in dubio, in quo præſumi debet, quod potius ignoranter, quam ſcienter emerit, vtpotè quia ignorantia præſumitur, niſi probetur ſcientia, *Bart. in l. in Ciuilem num. 2. C. de furt. Boniface. in tract. de furt. §. 2. num. 81. & 82. Card. Tuſch. pract. concluſ. in verbo furtum concluſ. 555. num. 16. Farinac. in tit. de furt. quaſt. 177. num. 21.*

7 Scientia verò rei furatæ præſumitur in emente, vt ſi rem emat paruo pretio, nam fur, vt ſe liberet à periculo in retinendo re derubata, ſolet eam præcipitare, & vilius vendere, nec vendit ex affectu perindè, ac ſi eſſet propria, ſecus ſi iuſto, & non paruo pretio, & prout communiter vendi ſolet, *Angel. de maleſ. in verbo etiam veſtem caleſtem num. 29. in fin. Corrad. in rub. de furib. num. 9. verſ. vbi non ſit ſolitus emere. Menoch. de præſumpt. lib. 5. præſumpt. 29. num. 12. Maſcard. de probat. lib. 2. concluſ. 831. num. 16. Farinac. de furt. quaſt. 177. part. 2. num. 24.*

8 Præſumitur etiam ſcientia in emente rem furtiuam clam, ſecus ſi palam, ex actu enim clandeſtino vehemens reſultat præſumptio doli, ex

quo

quo arguitur delictum, Angel. de maleſ. in verbo veſtem cæleſtem num. 29. in fin. Corrad. in pract. rub. de furib. num. 6. verſ. vbi non ſit ſolitus emere. Maſcard. de probat. lib. 2. concluſ. 831. n. 16. Farinac.
9 quæſt. 177. nu. 25. & 26. vbi ampliat, vt etiam præſumatur ſcientia in emente rem, quæ ipſi emptori non conuenit, vt ſi caupo emat res ſericas, & ſic res, quæ non ſunt accommodata ad ſuum exercitium, ſecus autem ſi emat vinum, frumentum, & ſimilia neceſſaria pro indigentijs ſuæ Cauponæ, vel induſtriæ ſuæ profeſſionis.

10 Non ſolum igitur emens ſcienter rem furtiuam tenetur de furto, ſed etiam tenetur rem furtiuam reſtituere Domino, etiam ſibi non reſtituto precio, quod procedit etiam in emente ignoranter, & bona fide, l. in ciuilem C. de furt. vbi Bart. ante nu. 1. Bal. in ſummario Fulgoſ. in ſumma Odofred. in figuratione caſus Clar. in § furtum num. 27. verſ. ſed hic incidenter quæro. Menoch. lib. 5. præſumpt. 29. nu. 9. verſ. & pro regula, & nu. 10. Alciat. de præſumpt. reg. 3. præſumpt. 29. num. 2. Boſſ. in tit. de furtis nu. 50. & in tit. de iudic. num. 61. in fin. Maſcard. de probat. lib. 2. concluſ. 831. nu. 18. Farinac. de furt. quæſt. 177. num. 29. & 30. Baiard. ad Clar. in §. furtum. num. 129.

11 Quod pariter ſibi locum vindicat etiam ſi res furto ablata empta fuerit in Nundinis, & publico Mercato, in nihilo refragante, quod nundinæ ſint tutę, libereque in eis emi, & vendi, ac contrahi poſſit iuxta textum in l. 1. C. de nundinis, quia intelligi debet, vt ſint tutę, & liberę quo ad acceſſum, & receſſum, ad effectum, vt quis moleſtari nequeat, non tamen nundinarum priuilegium extenditur, vt quis non debeat cautius negociari ad effectum liberandi emptores, vt non teneātur ad reſtitutionem etiam non reſtituto pretio ſi res furto ablatas emerint, quia hoc nullo iure cauetur, vt voluit Hoſtien. in ſumma de pæniten. & remiſ. §. quid de furibus verſ. quid ſi quis emat, Menoch. de præſumpt. lib. 5. præſumpt. 29. n. 22. & 23. Baiard. ad Clar. in §. furtum num. 126. Farinac. in tit. de furt. quæſt. 177. num. 31.

12 Nec valet ſtatutum diſponens non teneri, quem reſtituere rem furatam verò domino ſine reſtitutione pretij, quia fœneratitium reputatur, Menoch. de præſumpt. lib. 5. præſumpt. 29. num. 25. Baiard. ad Clarum in §. furtum num. 126. cum alijs relatis per Farinac. in tit. de furt. quæſt. 177. num. 32.

13 Contrarium, & verius, quod huiuſmodi ſtatuta valeant, licet ſapiant auaritiæ, & fœnoris ſuſpicionis, dummodo non concurrat dolus, ſeù fraus, ſed bona fides, & ignoranter emptio facta ſit, ne impediantur commercia, & emptor bonæ fidei iacturam patiatur, Alciat. de præſumpt. reg. 3. præſumpt. 29. num. 7. Menoch. qui alios refert. eod. tit. de præſumpt. lib. 5. præſumpt. 29. num. 5. Baiard. ad Clar. in §. furtum num. 112. Farinac. in tit. de furt. quæſt. 177. num. 33.

14 Limit. primo præfatam vltimam concluſionem non procedere in emente rem furtiuam à latronibus, cum hoc caſu emptor non tenetur eam domino reſtituere pretio ipſi non reſtituto, dummodo emens à latronibus non emerit paruo pretio, & publicè fuerit proteſtatus, quod emit reſtituendi intentione verò Domino, & hanc ſententiam etiam à Theologis receptam eſſe latè comprobat Menoch. de præſumpt. lib. 5. præſumpt. 29. nu. 16. per textum in l. Mulier in opus ſalinarum ff. de capt. & poſtlim. reuerſ. Couar. in regul. peccatum part. 3. §. 1. num. 5. de regul. iur. in 6. Hoſtien. in ſum. de pænit. & remiſ. §. quid de furibus verſ. quid de prædam ementibus, Alciat. de præſumpt. 29. num. 4. Farinac. in tit. de furt. quæſt. 177. num. 40. Baiard. ad Clarum in §. furtum num. 110. & 111. Pet. Cabal. reſol. crim. caſ. 292. num. 20. & 21.

15 Limit. 2. regulam non procedere ſi emptor in emptione rei furatæ proteſtatus fuerit, nomine eius, cuius ſunt emere, & quod ſit paratus illas reſtituere reſtituto ſibi pretio, vndè ſi quis emat aliquam rem, de qua dubitat, an ſit deprædata, furtiua, vel vi rapta, aut aliena, cautela eſt faciendi hanc proteſtationem per publicam ſcripturam, vt poſſit à verò domino in caſu reſtitutionis pretium recuperare, ita Cepolla in tit. de cautel. cap. 157. vltas cautela 10. Adden. ibidem ex Hoſtien. quem allegat in ſumma tit. de pænit. & remiſſion. §. quid de prædam ementibus verſ. quid ſi emat rem Burſat. conſ. 43. num. 33. Inſ. in l. ſi pretium C. de procurat.

16 Contrarium quod iſta proteſtatio non releuet, nec liberet emptorem à reſtitutione rei furatæ etiam ſibi non reſtituto pretio, immò quod magis arguat ipſius dolum, & ſcientiam, quod res erat furata, & propterea quod debebat abſtinere ab illius emptione docet Alciat. de præſumpt. reg. 3. præſumpt. 29. num. 3. latè Menoch. eodem tract. de præſumpt. lib. 5 præſumpt. 29. num. 13. & ſeq. Boſſ. in tit. de furt. nu. 50. & 51. latè Natta conſ. 436 per totum Clar. in §. furtum ſub num. 27. verſ. ſed hic incidenter quæro. Petrus Cabal. reſol. crim. 292. nu. 1. & 2. Farinac. in tit. de furt. qu. 177. par. 3. nu. 43. & 45.

17 vbi quod poſſit procedere dicta limitatio quando dicta proteſtatio fiat publicè, & palam per proclamata, ſecus ſi priuatim coram duobus teſtibus.

18 Limit. 3. quod ſi Dominus rei furatæ ſpōtè ſoluat pretiū emptori bona fide, non poteſt amplius illud repetere, Alciat de præſumpt. reg. 5. præſumpt. 29. n. 31. & 32. Baiard ad Clar. in §. furtum nu. 113. Farinac. in tit. de furt. quæſt. 177. num. 47.

19 Emens verò rem furatam ſi domino reſtituat poteſt pretium repetere ab eo, à quo emit ſi venditor fuit ipſe fur, iuxta allegata à Paulo de Caſtro in l. ciuilem C. de furt. Menoch. de præſumpt. lib. 5. præſumpt. 29. num. 21. Farinac. loco citato num. 48.

20 Quod ſi fortè res furata empta ab aliquo non amplius exiſtat, & non reperiatur, quia bona fide cōſumpta eſt, nihilominus tenetur illius valorem Domino reſtituere, Hoſtien. in ſumma in tit. de pænit. & remiſſion. §. quid de prædam emente Io. Lup. in rub. de donat. inter vir. et vxor. §. 65. n. 53. Didac. in regul. peccatum part. 2. §. 12. verſ qui tertiò ſciens de regul. iur. Clar. in §. furtum num. 27. in fin.

21 Declara hoc procedere quatenus emptor rei furatæ fuerit factus locupletior alias ſecus, & quod hæc concluſio ſit recepta, & approbata frequentiſſimo Theologorum, & Canoniſtarum conſenſu, teſtatur Iul. Clar. in §. furtum num 27. in fin. Menoch. lib. 5. præſumpt. 29. num. 18. & 19. Card. Tuſch. pract. concluſ. in verbo furtum concluſ. 553. num. 17. in fin. Farinac. in tit. de furt. quæſt. 177. num. 49. & 51. vbi quod ab hac ſententia non

ſit recedendum, licet *Scappa in tract. de iure non ſcripto lib.3.cap.44.num.8. & 9.* indiſtinctè teneat
22 pretium rei furatæ reſtituendum eſſe, ſiue extet, ſiue bona fide ſit conſumpta, & etiam, quod quis non ſit factus locupletior.

23 Et ſic emptor rei furatæ bona fide ſi alteri reuendidit non tenetur reſtituere domino rei furtiuæ pretium à ſecundo emptore perceptum, niſi in eo factus fuerit locupletior; ſcilicet ſi vltra pretium in emptionem rei furatæ erogatum aliquid plus ſuperlucratus fuerit, *Angel conſ.36. inter conſ.crim.diuerſ.tom.2.in magnis Baiard.ad Clar. in §.furtum.nu.118. Farinac. in tit.de furt. qu.177. num.50.*

DECISIO CIV.

Alias Conſtitutum I.

Sempronius ſolutus intendens ducere in vxorẽ Concubinam, quam occultè retinebat, pariter ſolutam, interim cum filium ex dicta Concubina ſuſceperit, ob partus edendi difficultatem timens de eius morte, in pedibus è matris vtero egreſſus, baptizauit, qui poſtea ad Eccleſiam delatus fuit, & ſolemniter, Euandro Patrino adhibito, Parochus baptiſmum ſub conditione miniſtrauit, putando eſſe fœminam, cum eſſet maſculus, & eſſe filium Caij, cum eſſet dicti Sempronij, qui poſtea vult Concubinam in vxorem ducere; quæritur.

1 An puer ille in pede baptizatus, fuerit verè baptizatus, & an neceſſe fuerit rebaptizari ſub conditione.
2 An Euander patrinus cum parentibus dicti pueri ſpiritualem cognationem contraxerit.
3 An validus fuerit baptiſmus collatus à Miniſtro putando eſſe fœminam, cum eſſet maſculus, & eſſe filium Caij, cum eſſet Sempronij.
4 An Sempronius cum Concubina matrimonium inire poſſit.

1 AD primum reſpondetur, quamuis ex Vniuerſali Eccleſiæ vſu ad validam baptiſmi collationem ablutio fieri debeat in capite, tamquam in præcipuo hominis membro, in quo omnes ſenſus vigent; & niſi in caſu vrgentis neceſſitatis, vt ſi pueri mortis timor immineat, adminiſtrari liceat etiam in ſolo digito, pede, aut in quacumque corporis parte, cum anima rationalis ſit tota in toto, & tota in qualibet corporis parte, attamen permittente tempore, ſeu huiuſmodi neceſſitate tranſacta, quia ablutus in alia parte, quam in capite, ſufficienter ablutus non denominatur, iterum baptizandus erit, quapropter puer ille baptizatus baptiſmo dubio in pedibus è vtero matris egreſſus ad remouendam omnem perperam dubitandi occaſionem debebat, prout bene fuit rebaptizatus ſub conditione, iuxta decreti *Clementis VIII. ad Epiſcopum Patauinum alias tranſmiſſi, & prout præſcriptum fuit ab Alexandro III. cap.2. de baptiſ. & ſancitur in Ritual. Roman. ſub Paulo V. tit. de Sacramen. baptiſ. D.Thom. in 4.ſent. diſ.6.quæſt.1.art.1. Victoria de Sacrament. quæſt.31. Vict. in notis ad Tolet. l.2. cap.18. & ad Poſſeum de offic. Curat. cap.6. Viuald. de Baptiſ. cap.5. num.17. Homobon. de examin. Eccleſ. tract.13. de baptiſ. cap.2. quæſt 7. in 1. reſol. fol. mihi 12. tom.3.*

2 Aduertendum tamen eſt non eſſe iterum rebaptizandum infantem, poſtquam totus è matris vtero egreſſus fuit, ſi antequam egrederetur baptizatus fuit in capite, quia ablutio fuit facta in parte debita, *vt ex S.Thom. Soto, Vaſquez, Coninch. & alijs tradit Bonacin. de baptiſ. diſ.2. quæſt.2. punct.3. num.23. verſ. ex quo patet tom.1.*

3 Ablutio autem vt valide fiat non tantum caput, ſed capitis cutem attingere debet, quapropter non eſſet validus baptiſmus, ſi aqua ſolos capillos tangeret, cum infans ablutus dici nequeat, eo quod capilli non ſint pars hominis, ſed quædam ſuperfluitas, & excrementum carens anima rationali, *vt de communi DD. voto contra Sotum, & alios per eum relatis teſtatur Bonacin. dicta diſ.2. punct.3. num.22.*

4 Sufficiens vero aquæ quantitas requiritur, vt vere homo ablutus denominari poſſit, prout non denominaretur, nec validus eſſet baptiſmus, ſi duobus, vel tribus aquæ guttis aſpergeretur. *Viuald. de baptiſm. cap.2. num.4. Poſſeum. de baptiſm. num.7.*

5 Ad ſecundum reſpondetur, Euandrum contraxiſſe cognationem ſpiritualem, cum parentibus pueri, & inter eos ortum fuiſſe impedimentum dirimens matrimonium, cum baptiſmus domi collatus in alia parte corporis, quam in capite non fuit certus, ſed dubius, ob quam dubietatem cum neceſſe fuerit iterum in Eccleſia ſub conditione miniſtrari, hic ſecundus verus dici debet, ex quo huiuſmodi cognatio reſultauit, tamquam ex valida tantum, & non inualida eius miniſtratione contrahatur, *late Sanchez de matrim. lib.7. diſ.62. num.5. & 6. ex Soto, & Bartholom. à Ledeſ. quos allegat. Bonacin. in tit. de impediment. matrim. diſ.3. punct.5. §.2. num.10. in fin. num.1.*

6 Contrarium tenet *Nauar. in tit. de baptiſ. cap.1. lib.3. num.1. in 1. edit. & conſ.2. num.1. in 2. edition.* putans baptiſmum in quacumque parte corporis collatum eſſe validum.

7 Ad tertium reſpondetur validum fuiſſe baptiſmum, quia licet miniſter ſpeculatiuè errauerit, tamen practicè non errauit, cum direxerit, prout dirigere debebat intentionem ſuam in perſonam præſentem, ne irritum faceret Sacramentum, *Sayrus de Sacrament. in genere lib. 2. cap. 4. quæſt.6. Victoria de baptiſ. quæſt.34. Sylueſt. in verb. baptiſ.3. quæſt.15.* cum alijs per *Bonacin. in tit. de baptiſ. diſ.2. quæſt.1. punct.5. num.26. vbi in verſ. neque eſt eadem ratio docet,* quod licet matrimonium per errorem perſonæ irritum remaneat, non irritatur Sacramentum baptiſmi, quia contrahens matrimonium intendit contrahere cum perſona particulari, vel ſibi propoſita, vel à ſe ipſo electa, baptizans vero non reſpicit perſonas ſecundum conditiones indiuiduas, ſed ſecundum ſubiectum præſens, quodcumque illud ſit, & num.27.

8 Hinc colligitur eum, qui pro fæmina baptizatus fuit, quia virilia in infantia ita latebant, vt fæmina putaretur, ſi in virili ætate prorumpant, vt viri potens efficiatur, rebaptizandum non eſſe, ſed ſolum fœminæ nomen impoſitum, commutandum in nomen viri *ita ex Soto, Sayr. Viuald. tradit Bonacin. loco citato num.28.*

9 Ad quartum reſpondetur, quod licet pater, qui

in

in neceſſitate filium propriè Concubinæ baptizauit, non poſſit eandem in vxorem ducere, ob impedimentum cognationis ſpiritualis contractæ vigore collati baptiſmi Sacramenti, *Vinald. in candelabr. Sacram. par. 1. num. 155. Sanchez de matrim. lib. 7. quæſt. 62. num. 10. & 11. Bonacin. tit. de impediment. matrim. quæſt. 3. punct. 5. §. 2. nu. 11. verſ. ex quo fit, qui alios allegat.*

10 Tamen ſi Sempronius baptizauit dictum ſuum filiuoi tali mortis imminente periculo, vt alium reperire non potuerit, qui baptizaret, poterit matrimonium cum eadem inire, quia tunc nullam cognationem ſpiritualem contraxit, quæ matrimonium impediat, iuxta decretum *Ioannis Papæ VIII. in cap. ad limina 30. quæſt. 1. Homobon. de examin. Eccleſ. par. 3. tract 13. cap. 2. quæſt. 7. in 1. ſuppoſit. verſ. Pater aut Mater fol. mihi 11. & in 3. quæſt. reſol. fol. 12. vbi alios allegat.*

11 Hinc eſt quod Coniux ſi filium communem baptizauit in neceſſitate, mortis enim vrgente periculo, alijſque deficientibus, qui huiuſmodi charitatis opus explerent, non priuatur iure petendi, & reddendi debitum, quia huiuſmodi de cauſa in nulla culpa ſe conſtituit, & propterea neque debet priuationis pœnam ſubire. Si verò extra neceſſitatem baptizauit, ex probabiliori ſententia priuatur dicto iure petendi debitum ratione Cognationis, ſeu Coopaternitatis inde ſubortæ, tenetur verò reddere, quia alter innocens abſque ſua culpa non eſt iure ſuo priuandus ſed in ſua poſſeſſione manutenendus; *cap. diſcretionem de eo, qui cognouit &c. Emanuel Sà verb. baptiſmus num. 15. ad fin. Sanchez de matrim. lib. 9. diſ. 26. num. 3. Bonacin. in tit. de ijs, quæ pertinent ad vſum matrimonij par. 4. quæſt. 2. num. 3. qui alios allegant tom. 1.*

DECISIO CV.

Alias Conſtitutum II.

Fabritius cupiens cum Matilda ex Illuſtri familia nata matrimonium contrahere, ſe nobilem diuitemque finxit, cum eſſet pauper, & plebeius, & ne hoc ad notitiam deueniret, accelerando, vna cum Matilda, & duobus teſtibus acceſſit ad Eccleſiam, vbi reperto Parochi Capellano, coram eodem, & dictis teſtibus mutuum conſenſum præſtiterunt, ſeu per verba de præſenti matrimonium inierunt, tractu temporis Fabritius in extremo vitæ periculo conſtitutus, emiſit votum de ſeruanda caſtitate, ſi ſalutem recuperaret, & de ſe promouendo ad ordines ſacros, vel de ingrediendo Religionem, ſi quocumque modo caſus contingeret diſſolutionis matrimonij inter ipſos; ob adulterium demum commiſſum per dictam eius vxorem, ſecuto inter eos diuortio, Fabritius memor voti vellet recipere ſacros ordines, vnde præbuit diſputandi materiam.

Quæritur.

1 An teneat matrimonium contractum à Matilda cum dicto errore putando ducere nobilem, & diuitem, & ducendo ignobilem, & pauperem.

2 An ad validitatem eiuſdem matrimonij ſufficiat præſentia Capellani.

3 An teneat, & à Fabritio ſeruari debeat votum caſtitatis ob recuperatam valitudinem.

4 An ſtante dicto voto, & diuortio ſecuto poſſit recipere ſacros ordines, vel Religionem ingredi, altero manente in ſæculo.

1 AD primum reſpondetur, quamuis error perſonæ nempè ſi vna perſona pro alia ſupponatur, & error conditionis ſcilicet ſi contrahens exiſtimet ducere liberam, & ducat ancillam iure naturæ impediant, & dirimant matrimonium, quia error libertatem, & conſenſum aufert *l. ſi per errorē ff. de iuriſdict. omnium Iudic. l. cum teſtamentum, & l. non id circo C. de iur. & fact. ignor.*

2 At matrimonium abſque conſenſu conſiſtere non poteſt, cum ex eo perfectionem recipiat, & propterea remanet iure naturæ irritum, *Henriquez de matrim. lib. 11. cap. 10. nu. 3. & lib. 12. cap. 4. num. 1. Petrus de Ledeſma de matrim. quæſt. 51. art. 2. dub. 2. colum. vnic. Viuald. Candelabr. Sacrament. 1. par. de matrim. num. 127. cum alijs congeſtis per Sanchez de matrim. lib. 7. diſ. 18. num. 12. immo num. 13.*

3 ſubdit quod iniens matrimonium non tenetur dirigere conſenſum in præſentem, ſed in determinatam perſonam, ſpecialiter, & limitate in voluntate conceptam, cum qua matrimonium inire decreuit, ad differentiam aliorum Sacramentorum, in quibus Miniſter non tenetur intentionem coarctare ad perſonam, ſeù rem, quam coram ſe adſtare putat, ſed miniſtrare præſenti, *Petrus de Ledeſma loco citato dicto dub. 2. in ſolutione ad 1. & 2. argumentum.*

4 Nihilo tamen minus matrimonium contractū per Matildam cum ſupradicto errore validum fuiſſe dicendum, quia in huiuſmodi caſu non concurrit error perſonæ, ſed tantum error qualitatis, nempè, cum quis credit ſe contrahere cum pulchra, diuite, nobili, virgine, & contrahat cum deformi, ignobili, paupere, & corrupta; huiuſmodi quidem error, non efficit matrimonium inuoluntarium, cum non reſpiciat eſſentiam contractus, ſed accidentia, & propterea matrimonium non vitiat, *gloſ. in l. à Diuo Pio 58. verb. actionem ff. de ritu nupt. Bald. in l. 1. num. 5. in fin. C. plus valere Abb. in cap. cum dilect. num. 7. de empt. & vend. Pariſ de reſignat. benefic. l. 33. quæſt. 3. num. 11. Rebuf. in prax. benefic. num. 8. & 9. Petrus de Ledeſ. de matrim. quæſt. 51 art. 2. dub. Paulo ante 2. concl. cum alijs per Sanchez lib. 7. de matrim. quæſt. 18. num. 18. Bonacin. de impedimen. matrimon. quæſt. 3. punct. 2. num. 5. & 8. tom. 1.*

5 Graniter tamen peccaſſe Fabritium vtendo dictis falſitatibus, & dolis teſtatur *Nauar. lib. 4. de ſponſal. conſ. 3. per totum.*

6 Immo Parochum aſſiſtentem matrimonio doli ac deceptionis conſcium incurrere triennij ſuſpenſionem ob aſſiſtentiam preſtitam matrimonio interdicto; *vt ſancitur in cap. fin. de clandeſt. diſponſ.* bene verum eſt dicti textus diſpoſitionem intelligendam non eſſe procedere in quocumque matrimonio, in quo aliqua culpa interuenit, ſed de ſolo interdicto à iure, vel à Iudice, propterea non habet locum in caſu noſtro, cum nulla iuris, aut Iudicis prohibitio concurrat, vt docet *Sanchez lib. 7. de matrim. diſ. 18. num. 22. tom. 2.*

7 Sciendum tamen eſt aliquando qualitatis errorem vitiare poſſe matrimonium, primo, ſi qualitas, circa quam erratur, fuerit appoſita per modum

dum conditionis, ſiuè tacite, ſiuè expreſse in matrimonij celebrationis actu, vt ſi quis diceret duco te in vxorem, ſi es diues vel nobilis, inualidum enim remaneret matrimonium, ſi in deſponſata perſona deficiat qualitas diuitiarum, & nobilitatis per modum conditionis appoſita, quia deficeret conſenſus ſub illa conditione præſtitus. *Barthol. à Ledeſma de matrim. dub. 30. col. 3. Guttierez cap. 89. num. 6. cum alijs penès Bonac. de impediment. matrim. quæſt. 3 punct. 2. num. 6. tom. 1.*

8 Intentio vero apponendi talem conditionem, vt afficiat, ſeu pariat effectum annullandi matrimonium, debet eſſe actualis, vel virtualis, vt ſi contrahens tunc habeat actu, vel virtute, vt ſi habuerit antea, nec per contrarium actum reuocauerit, non tamen ſufficeret intentio habitualis, nempe intentio abſtinendi à matrimonio, ſi ſciret fœminam non eſſe virginem, nobilem, aut diuitem iuxta doctrinam traditam per *Sanchez de matrim. lib. 7. diſ. 18. num. 21. tom. 2.*

9 Secundo matrimonium à qualitatis errore vitiari poteſt; vt ſi huiuſmodi error tranſiret, vel redundaret in errorem perſonæ, & ſi vere circa perſonam erretur, & conſequenter inualidum remaneat matrimonium defectu conſenſus abſoluti, quod accidit quando qualitas in qua erratur reſpiciat certam, & determinatam perſonam diſtinctam ab ea, quæ præſens eſt, & ſic contrahentis conſenſus feratur directè, & formaliter in perſonam, cui illa qualitas ineſt, materialiter vero, & indirectè tantum in perſonam præſentem, ſecus vero quando qualitas non reſpiciat, neque determinet certam aliquam, & indiuiduã perſonam diſtinctam à præſente, ac proinde conſenſus directè, & formaliter feratur in præſentem, quo caſu error qualitatis non redundaret in errorem perſonæ matrimonium irritantem, quapropter Anna valide contraheret matrimonium cum eo, qui ſe finxit, nobilem, aut diuitem, aut filium Regis, non explicans cuius Regis filius ſit, aut filius vnigenitus, & re vera habeat alios fratres, quia certe huiuſmodi qualitatates non reſpiciunt, aut determinant certam, & indiuiduam perſonam diſtinctam ab ea, quæ præſens eſt, inualide tamen contraheret cum eo, qui ſe finxit filium Regis Hiſpaniarum, aut primogenitum, cum eſſet ſecundogenitus, quia tunc conſenſus fertur directè in perſona, cui illa qualitas ineſt, materialiter vero in præſentem, ac proinde in perſonam diſtinctam à præſente conſentire cenſetur, *Emanuel Sà verb. matrimonium num. 1. latè Sanchez de matrim. lib. 7. diſ. 18. nu. 25. & plurib. ſequen. Bonacin in tit. de impediment. matrim. quæſt. 2. punct. 2. num. 6. verſ. ſecunda eſt, & num. 7. & 8. tom. 1. qui alios allegant.*

10 Ad ſecundum reſpondetur validum fuiſſe matrimonium celebratum coram Capellano, dummodo habebat generalem licentiam à Parocho exercendi omnia, quæ ad curam pertinent, cum Parochus circa Sacramentorum adminiſtrationem poſſit alteri Sacerdoti ſuas vices committere iuxta *gloſ. in cap. peruenit 95. diſtin. latè Nauar. conſil. lib. 4. tit. de Cland. diſpenſ. conſ. 13. per tot.* & ad hunc effectum ſufficere verbalem tantum Parochi licentiam, licet in ſcriptis non fuerit collata, vt probat idem *Nauar. conſil. 12. eod. tit. lib. 4.*

11 Ad tertium reſpondetur primo dictum votum non tenere, & ad nihil obligare, ſaltem durante matrimonio, quidquid ſit, eo ſoluto, vota autem præiudicialia actui matrimoniali non tenent, & Coniuges ſibi inuicem irritare poſſunt, ſecus vero ſi nullum præiudicium afferant, quia Coniuges ſunt ad inuicem adſtricti, & habent poteſtatem dominatiuam irritandi ea, quæ repugnant, & præiudicant actui matrimoniali, tale quidem votum factum abſque alterius Coniugis licentia, videtur contra iuſtitiam, quæ non patitur, vt Coniuges poſt conſumatum matrimonium priuentur iure ſuo per dictum conſumationis actum quæſito, & propterea neutrum Coniugem poſſe abſque alterius licentia vouere continentiam teſtantur *D. Tho. 4 diſ. 32. quæſt. vnica art. 4. in corpore, Paludan. 4. diſ. 32. quæſt. 2. art. 1. num. 14. & diſ. 38. quæſt. 3. art. 5. num. 36. concluſ. 4. in fin. Emanuel. Sà Verb. votum verſ. Coniugem non poſſe Bonaccin. in tit. circa ſecundum Decalog. præcept. diſ. 4. quæſt. 2. pract. 7. §. 2. n. 10. iuncto n. 17. tom. 2.*

12 Sed ſi placeret magis diſtinctio tradita à Doctoribus relatis per *Sanchez lib. 9. de matrim. diſ. 35. num. 25. & 26. tom. 3.* reſpondetur ſecundo præfatum votum caſtitatis poſt matrimonium conſumatum à Fabritio emiſſum abſque alterius Coniugis licentia fuiſſe validum, & obligare Fabritium ad non petendum debitum, irritum tamen prorſus fuiſſe quo ad non reddendum debitum, vt probatur per textum in *cap. quidam de conuerſ. coniug. & cap. placet tit. eod. Caiet. 2. 2. quæſt. 88. art. 8. dub. 2. §. ad obiectionem Sotus lib. 7. de iuſt. quæſt. 3. art. 1. verſ. quod ſi contra Henriquez lib. 11. de matrim. cap. 15. num. in fin. Anton. Gomez ſuper Bullam Cruciat. clauſ. 10. num. 67. Philiarcus de officio Sacerdotis tom. 1. par. 2. lib. 3. cap. 4. §. excipitur in concluſione.*

13 Hinc eſt quod votum abſtinendi à petione debiti, animo tamen reddendi factum tenet, cũ non præiudicet alteri coniugi, ſine cuius licẽtia emiſſum fuit; vouetur enim res libera, & ad quã lex matrimonij minimè attringit *Nauar. in ſum. c. 12. n. 60. Lopez. 1. par. inſtruct. cap. 46. §. votũ Coniugis cũ alijs congeſtis per Sanchez lib. 9. de Matrim. diſp. 35. num. 36. tom. 3.* Si vero emittatur continentiæ votum animo, nec petendi, nec redendi debitum, niſi fiat matrimonio non dum conſumato, atque animo tranſeundi tunc ad Religionem, non ſolum non tenet, ſed lethaliter vouens peccaret, cum promitteret rem contra iuſtitiam, quæ impleri nequit, vt ex *Ioan. de Freburgo in ſumma Confeſſor. lib. 1. tit. 8. quæſt. 44. proſequitur idem Sanchez loco cit. num. 35.*

14 Continentiæ tamen votum emiſſum de communi conſenſu à nullo Coniugum irritati poteſt, cum vterque ceſſerit iuri ſuo, quo ad omnem actum coniugalem, *Leſſius lib. 2. cap. 40. dub. 10. num. 85. in 1. edition. in 3. vero dub. 15. num. 88. Sotus lib. 7. de iuſtitia quæſt. 3. art. 1. verſ. argumentum autem Stunica de voto quæſt. 3. num. 64. Sanchez de Matrim. lib. 9. diſ. 40. num. 20. tom. 3. & lib. 4. cap. 34. num. 15. Bonacin. in tit. circa ſecund. Decalog. præcept. diſ. 4. quæſt. 2. punct. 7. §. 2. num. 16. tom. 2.* vbi docet etiam virum, poſſe valide, non tamen licite hæc vota communi conſenſu emiſſa irritare, ſi vxor det ei facultatem in corpus, quia tunc vir redit

ad

ad primæua iura, & reſtituuntur ad priſtinum matrimonij ſtatum.

15 Eſt denique animaduertendum non poſſe virum irritare vxoris votum, quod eui ſit implendum poſt mortem mariti, quia non tendit in eius præiudicium, & in hoc vir non habet poteſtatem domiuatiuam, vt ex *Suarez*, & *Sanchez teſtatur Bonacin. loco citato num. 13.*

16 Ad quartum reſpondetur, poſſe Fabritium tamquam innocentem ſaltem poſt Iudicis ſententiam ſuper diuortio latam, vel etiam ea non expectata (ſi adulterium notorium, manifeſtumque ſit) propria authoritate conſortium deſerere, & ab habitatione cum adultera abſque metu reſtitutionis recedere, ac proinde ſi diuortium ſit abſolutum, & perfectum, poteſt profiteri in Religione, vel ſacros ordines ſuſcipere, etiam adultera in ſeculo remanente, & renuente, quia ratione diuortij adulterij cauſa ſecuti adultera omni iure coniugali deſtituitur, *cap. Agatoſa 27. quæſt. 2. cap. conſtitutis de conuerſ. coniugator. vbi gloſ. verb. ad gradum Abb. num. 6. Nauar. conſ. 5. de diuort. & lib. 3. tit. de conuerſ. coniugat. in 2. edit. conſ. 5. in fin. & lib. 4. in tit. de ſponſal conſ. 23. num. 6. in 2. vero lib. 3. tit. de conuerſ. coniug. conſ. 10. num. 1. et conſ. 12. num. 3. & conſ. 14. nu. 5. Anton. Gomez in bulla Cruciat. clauſ. 10. num. 69. Henriquez lib. 11. de matrim. cap. 8. num. 10. & cap. 17. ad fin. Petrus de Ledeſma de matrim. quæſt. 55. art. 4. ſub prin. cum alijs latè congeſtis per Sanchez de matrim. lib. 10. diſp. 11. per totam, Bonac. in tit. de ijs quæ pertinent ad vſum matrim. quæſt. 4. punct. 5. num. 23. tom. 1.* vbi ſubdit, quod innocens cauere debet, ne ſacros ordines ſuſcipiat, aut ingrediatur Religionem, quando alterius delictum eſſet occultum, cum fieri poſſit, vt eo non probato vxor adultera reſtituatur.

17 Coniux vero adulter nequit abſque innocentis licentia ordines ſuſcipere, aut profiteri in Religione, propter ius, quod habet coniugi culpabili concedendi reconciliationem, & iniuriam remettendi, ſed ſi poſt diuortium adulter ſæpè reconciliationem poſtulauerit, & ab innocente denegata fuerit, cum virtute huiuſmodi denegationis tacitè conceſſa cenſeatur, poterit eligere ſtatum Religionis, *Bonacin. loco citato ſub verſ. reſpondeo ſecundo.*

DECISIO CVI.

Alias Conſtitutum III.

Albertus Parochus, accepto pretio ab Alexandro contracturo Matrimonium cum Antonia, vt denunciationes priuatis, & non feſtiuis diebus præmitteret, prout præmiſit, eoſque in matrimonium coniunxit. Comperto poſtea ab Alexandro matrimonium eſſe nullum ob affinitatis impedimentum occultum, recedit à cohabitatione cum Antonia, quæ coram Ordinario reclamans, monetur ſub pœna excommunicationis intra certos dies ad cohabitandum, ex quo impedimentum per eum allegatum probare non potuit, vnde diſceptandum venit.

1 An Parochus commiſerit ſimoniam accipiendo pretium, cauſa non publicandi denunciationes diebus feſtiuis.
2 An Matrimonium valeat ob denunciationes non in die feſto factas.
3 An Alexander tuta conſcientia poſſit denegare debitum Annæ petenti.
4 An ad euitandam excommunicationem teneatur cum Anna cohabitare, etiam exiſtente periculo fornicationis proximæ.
5 An ab Ordinario ſit præſtanda fides aſſertioni dicti Alexandri circa dictum impedimentum.

1 AD primum reſpondetur, Parochum à Simoniaca labe immunem non eſſe, quia accipiendo pecuniam, qua denunciationes omitteret ſtatutis ab Eccleſia temporibus recepit rem temporalem pro re ſpirituali, in quo conſiſtit Simoniæ crimen, cum denunciationes tamquam pertinentes ad Sacramentum Matrimonij, vtique ſpiritualem naturam aſſumant, & pro re ſpirituali reputentur argumento *cap. nemo Preſbyterorum de ſimonia Homobon. de exam. Eccleſiaſt. tract. 13. cap. 9. quæſt. 22. aſſert. 2. fol. mihi 79. tom. 3.*

2 Ad ſecundum reſpondetur dictum Matrimonium in ſua validitate ſubſiſtere, quia publicationes non ſunt de ſubſtantia Matrimonij, ſed neceſſariæ vt rectè fiat ad effectum euitandi clandeſtinitatem, & vt impedimenta reuelari queant, & propterea illis omiſſis non irritatur, *Vgolin. de poteſt. Epiſc. cap. 15. §. 11. & ex Nauar. Filiuc. Henriquez, Ric. & alijs docet Bonacin. in tit. de natura, & pertinentib. matrim. quæſt. 2. punct. 6. num. 6. tom. 1. Homobon. vt ſupra tract. 13. cap 9. qu. 26. in 4. quæſt. reſol. fol. 98. tom. 3.*

3 Ad tertium reſpondetur, Alexandrum, poſtquam ad eius notitiam peruenit matrimonium eſſe nullum ex occulto affinitatis defectu, qui ob deficientiam probationum legitimè iuſtificari nequit, coniugi impedimentum dirimens ignoranti reddere debitum minimè poſſe, etiãſi ſequerentur grauiſſima incommoda, damna, & vitæ periculum, quia alias reſultaret, fornicationem aliquando eſſe licitam, quod eſt falſum, & maximum abſurdum, ſiquidem poſita matrimonij nullitate, cum accederet ad non ſuam, vtique prohibitum, & vetitum fornicationis crimen patraret; perinde ac ſi accederet ad Concubinam *cap. literas de reſtit. ſpoliat. S. Thom. in 4. diſt. 27. quæſt. 1. art. 2. quæſt. 4. in fin. & diſ. 3. in fin. Sanchez de matrim. lib. 2. diſ. 39. num. 8. Bonacin. in tit. de ijs, quæ pertinent ad vſum matrimon. quæſt. 4. punct. 4. num. 17. tom. 1.*

4 Sciendum tamen eſt in hac facti ſpecie, quod ſuperueniente dubio Theorico alterius coniugis de matrimonij nullitate iam bona fide contracti, ſi ſcrupulus ex leui, & temeraria credulitate ortum habuerit, poterit Coniux ſcrupulo depoſito ex conſilio ſui paſtoris, ſeu alterius prudentis doctique viri petere, & reddere debitum, vt expreſsè habetur *in cap. inquiſitioni de ſentent. excommun. vbi gloſ. in verb. leui,* ſi vero Coniux practicè dubitet, certum eſt perſeuerante tali dubio practico nec petere, nec reddere poſſe, vt benè probat *Sanchez de matrim. lib. 2. diſ. 41. num. 6. & num. 42.*

5 Ante vero diligentiam adhibitam ad aſſequendam veritatem tenetur Coniux dubitans reddere,

re, non tamen petere debitum, ea tamen ſufficienter abhibita, factaque diligenti inquiſitione poteſt petere, & reddere, quia ob dubias rationes, & non certas nemo eſt ſua poſſione priuandus, poſſeſſor enim bonæ fidei poteſt vti re, quam eſſe ſuam dubirat, & reſpectiuè non poteſt alium coniugem ſua poſſeſſione ſpoliare, ſi certus non ſit rem non eſſe ſuam, *D.Tho. in 4.diſ.42. quaſt.vnic.art.5. quaſt.1.ad 3. Laiman.lib.1.tract.1. cap.5.§.2.num.24.Sanchez de matrim. lib.2. qu.41. num.46.& 47.& quaſt.44. num.3.*

6 Animaduertendum demum eſt Coniugem non teneri credere alteri coningi aſſerenti contractum matrimonium eſſe nullum ob impedimentum dirimens, niſi aliæ ſufficientes circumſtantiæ, & coniecturæ concurrant, ex quibus ad ita credendum compellatur, vt ex inde ſibi interdictum remaneat ius petendi, & reddendi debitum, *vt ex P.Ledeſm. Gutter.Nauar.Specul.Henriq. & alijs in locis per eum relatis tradit Bonacin. in tit.de iis,quæ pertinēt ad vſum matrim.diſ.4.punct.4. num.19. tom.1.*

7 Quinimmo nec totaliter credere tenetur cuiuis ali viro fide digno, vel Parocho cum iuramento atteſtanti adeſſe impedimentum dirimens, cum ex dicto vnius teſtis nulla oriatur probatio, nec teſtis vnicus plenarie probet, iuxta vulgatem iuris regulam, quod dictum vnius dictum nullius *cap. veniens, & cap. licet de teſt. cap. cum à nobis tit.eod.l.iuſiurandi C. de teſtib. Rot. coram Greg.XV.deciſ.178.num.1. & coram Seraph. deciſ.676. num.1. Farinac.de teſtib. qui alios copioſe allegat.in tract.de teſt.quaſt.63. num 1. & 2.* bene verum eſt, quod ad dictum vnius perſonæ fide dignæ Coniux teneatur dubitare de validitate Matrimonij iam bona fide contracti, & conſequenter ſupraſedete in exigendo debitum,immo nullo modo petere, donec adhibuerit debitam diligentiam, & ſi matrimonium non ſit contractum; omnino abſtinendum eſt ab eius celebratione, donec veritas innoteſcat *Bonacin.loco citato num.20.vbi alios allegat.latè Sanchez lib.2.de matrim.9.diſ.45.quaſt.3.per totam vbi num.29.*ſubdit, quod ſi hoc Coniux audiuit à viro nò fide digno poſſit conſcientiam deponere,& petere debitum, cum ex dicto perſonæ non fide dignæ, non reſultet ſufficiens dubitandi ratio *gloſ.in cap.inquiſitioni in verb.leui de ſent.extom.*

8 Ad quartum reſpondetur. Alexandrum non teneri cum Antonia cohabitáre poſt deprehenſam à ſe matrimonij nullitatem exiſtente periculo fornicationis proximo, non obſtante excommunicationis ſententia contra ipſum lata, ſeu ferenda, quia huiuſmodi cenſura cum nitatur falſa cauſa, falſaque præſumptione, coram Deo non ligat, ſiquidem in hoc caſu nullam contraxit inobedientiam lethalem, prout requiritur ad incurrendam excommunicationem *gloſ. in cap. literas in verbo tolerare de reſtitut. ſpoliat. Victor. in ſumma de matrim.264.Ledeſm.2.par.4.qu.48.art.2. Nouar.cap.16.num.39. Bonacin. loco citato num.17. verſ neque obſtat, Sanchez de matrim. lib.2. diſp.39. num.8.& 9.Laiman.lib.1.tract.1.cap.5.§.3.num.24. ad tradita per Sayr. in Claui Reg. lib.7. cap.6. num.9.*

9 Varijs tamen medijs iuuari poteſt Coniux impedimenti conſcius, quod probare nequit ad euitanda imminentia damna, in quibus, vel ratione vitæ diſcriminis, vel excommunicationis in foro poli, vel fornicationis proximi periculi in foro conſcientiæ, incidere veriſimiliter, ac de facili poſſet, & primo contingente caſu, Coniux impedimenti conſcius habet remedium petendi diſpenſationem,ſi impedimentum ſit diſpenſabile, vel ingrediendi Religionem, ſi matrimonium non ſit adhuc conſumatum.

Secundo, poteſt in locum fugere, vbi ceſſet ſcandalum.

Tertio, vt petat diuortium legitima concurrente cauſa.

Quarto, vt habitet cum altero Coniuge perinde ac ſi eſſent frater, & ſoror, modo non ſit congreſſus periculum, *vt tradunt DD.citati per Bonacin. loco citato num. 18. & per Sanchez d. diſp. 39. num.13.*

10 Ad quintum reſpondetur. Ordinarium non teneri ſtare aſſertioni Alexandri circa dictum impedimentum, quia licet ad ſponſalia diſſoluenda ſufficiat confeſſio vtriuſque ſponſi fatentium impedimentum, quamuis iuramento firmata fuerint, cum mutuo conſenſu ex huiuſmodi confeſſione reſultante diſſoluta cenſeantur *Menoch.de arbit.lib.2.cent.2.caſ.103.nu.2. Maſcard. de probat. concluſ.1035.num.17. & 18. Sanchez de matrim.lib.1.diſp.72.num.2.*

11 Tamen matrimonium per verba de præſenti contractum ad confeſſionem tantum Coniugum minime ſeparari debet, quamuis accederet rumor viciniæ, niſi alijs probabilibus rationibus concludenter impedimentum iuſtificetur, ad euitandam colluſionem inter ipſos Coniuges de ſe retrahendo à matrimonio, quia alias eſſet in eorum poteſtate matrimonium diſſoluere, ſicuti eſt dirimere ſponſalia, præcipuè ſi Coniuges non ſtent pro matrimonio, ſed diſſolutionem petant (quidquid ſit ſi pro matrimonio ſtarent, & in eo perſeuerare vellent) *cap. ſuper eo vbi notat gloſs. & cap. de illo vbi gloſs. de eo, qui cogno. conſag. vxor. ſua Brunel. de ſponſal concluſ.29. Maſcard. de probat. concluſ.1035.num.29. Menoch. de arbit.lib.2.cent.2.caſ.83.num.8.& ex Soto, Hoſtien. Abb. Alex. de Neuo docet Sanchez de matrim. lib.2. diſ.45.num.33.& ſequen.vſque ad 35.*

12 Quod intelligendum eſt procedere, quando agatur de diſſoluendo matrimonio quoad vinculum, ſiquidem ſi de ſolo diuortio quoad horum tractaretur, vtique ſtandum eſſet confeſſioni alterius coniugis contra ſe ipſum prolatæ, vt ſi fateretur ſe adulterium perpetraſſe, quo caſu competeret ius alteri coniugi innocenti diuortium celebrandi, *Menoch. loco citato num.7.Maſcard.vt ſupra num.33. cum alijs per Sanchez loco citato num.36.*

DECISIO CVII.

Alias conſtitutam IV.

Belliſarius luxurioſæ concupiſcentiæ vitio inquinatus exiſtens in Eccleſia ſacrum audiendi cauſa tres mulieres ibidem exiſtentes vnico voluntatis actu concupiuit. Propter fornicationem, quam

quam cum vna ex præfatis perpatrare intendebat, non habens copiam denariorum, furatus eſt decem nummos aureos, quorum valor tempore furti non excedebat octo libras, tractu vero temporis cum eorum pretium vſque ad decem libras creuerit, Sacramentalem Confeſſionem facturus dubitat; an iuxta primum, vel vltimum valorem, aureorum reſtitutionem facere debeat, quæritur igitur,

1 An Belliſarius commiſerit ſacrilegium ob deſiderium carnalis concubitus emiſſum in Eccleſia, ita vt hæc loci circumſtantia aperienda ſit in Confeſſione.

2 An ille vnicus voluptatis actus cognoſcendi tres mulieres contineat triplicem peccati deformitatem aperiendam in confeſſione.

3 An illa circumſtantia finis furti commiſſi propter fornicationem ſit aperienda in confeſſione.

5 An aureorum reſtitutio facienda ſit ſecundum valorem temporis furti, an ſecundum incrementum temporis moræ, & quæ in hoc debeant eſſe partes Confeſſarij.

1 AD primum reſpondetur, licet inhoneſtæ cogitationes, turpiaque, ac libidinoſa deſideria, immo impudici tactus, nutus, aſpectus, ac confabulationes habitæ in loco ſacro ſacrilegij criminis naturam aſſumant, ita vt in confeſſione neceſſario explicanda ſit loci ſacri circumſtantia, cum diuerſi iuris cenſeri nequeant, ſed eandem malitiæ deformitatem habeant, quam concubitus ipſe in Eccleſia perpetratus, vt docuit *Sylu. verbo confeſſio 1. quæſt. 10. num. 11.*

2 Verum Belliſarium tamquam nullius ſacrilegij reum, huiuſmodi circumſtantiam in foro pœnitentiali minime detegere teneri iudicamus, ſi expreſsè non in ipſa Eccleſia, ſed extra eam fornicarium concubitum exercere, ſuamque turpem voluntatem exequi concupiuerit, ſiquidem tale deſiderium in loco ſacro tantum conceptum, non autem conſumatum fuit, per deſiderium enim extra Eccleſiam ad actum reducendum, affertur irreuerentia, ſed non violatur locus ſacer, prout violatur per ſeminis, aut ſanguinis effuſionem *cap. fin. de conſecrat Eccleſ. cap. Eccleſijs diſ. 1. & cap. Eccleſijs diſ. 68.*

3 Et certum eſt peccatum, vt aſſumat circumſtantiam mutantem ſpeciem, in eadem ſpecie conſumari debere, & propterea affectus, ſeù conatus non eadem pœna punitur, non ſecuto effectu, ſeù delicto, *gloſs. in l. ſi quis non dicam, in verbo, ſed attentare in fin. verſ. regulariter contra C. de Epiſc. & Cleric. Tiraquel. de pæn. temperan. caſ. 40. num. 1. late Farinac. in prax. crim. tit. de homicid. quæſt. 124. num. 6.* actus autem internus, & externus tunc ſunt eiuſdem ſpeciei, quando tendunt in idem obiectum cum eiſdem circumſtantijs, ſed cum concubitus in Eccleſia, & deſiderium illius exercendi extra eam, non tendant in obiectum loci ſacri ſub eadem circumſtantia, neceſſario ſequitur dictum actum internæ concupiſcentiæ ſacrilegij malitiæ participem minime effici, prout ſi quis coniugatam fœminam concupiſceret, ſub expreſſa conditione ſi ſoluta eſſet, non committeret adulterium, quamuis actus externus copulæ deinde ſecutæ adulterinus eſſet late *Sanchez de matrim. lib. 9. diſ. 15. num. 18. & 22. vbi contrarijs reſpondet ex Nauar. Vinal. Petro de Ledeſ. Ludouic. Lopez, & alijs quos allegat.*

4 Hinc ſequitur vt colloquia, ac tactus quantumcunque turpes in loco ſacro abſque pollutionis periculo facti, non habeant circumſtantiam ſacrilegij neceſſario in confeſſione manifeſtandam, idem *Sanchez loco citato num. 21.*

6 Ad ſecundum reſpondetur quod iuxta nonnullorum DD. ſententiam aſſerentium obiecta tantum diuerſa numero non multiplicare peccata, ſed tantum aggrauare, ſufficeret ſi Belliſarius detegeret penes claues, ſe carnale deſiderium, aut moroſam delectationem habuiſſe ſuper muliere ſoluta, vel coniugata, cum non reputetur neceſſarium manifeſtare deſiderium, ſeù delectationem fuiſſe ſuper tres ſolutas, vel tres coniugatas, prout eſſet neceſſarium ſi vnico voluntatis actu concupiuiſſet Virginem, Coniugatam, & affinem, quia hoc caſu commiſiſſet vnicum peccatum plures habens deformitates, nempe Stupri, Adulterij, & Inceſtus, nam licet ſingula ſupradicta deſideria, ſi ſeorſim, & per ſe ſumantur communicent malitiam numero diuerſam, nihilo tamen minus ſi omnia in vnico voluntatis actu coniungantur, videntur habere vnam, & eandem malitiam, vnicamque deformitatem continere, ita vt huiuſmodi obiecta diuerſa numero ſicut formaliter, & materialiter vnum obiectum efficiunt, ita materialiter, & phyſicè actum peccati grauiorem conſtituunt, prout tradunt *Sanchez in 3. part. tom. 4. diſ. 22. ſeſſ. 5. num. 35. Megala in 1. par. lib. 5. cap. 12. num. 4.*

6 A nobis autem ſequenda, & amplectenda eſt contraria DD. ſententia tamquam magis in praxi tuta, & obſeruata, qua docetur in eodem actu eſſe poſſe duplicem malitiam ſolo numero differentem, quia qui vno actu carnalis concupiſcentiæ fertur in tres mulieres licet vnum phyſicè peccatum committat, tamen cum reſpiciat tria obiecta integra, quorum quodlibet ex ſe aptum eſſet vnum peccatum conſtituere, dicitur continere tres malitias numero diuerſas aperiendas in confeſſione, nec obſtat, quod ex parte voluntatis dicatur vnicus actus, cum reſpectu multiplicati obiecti, & ſi numero diuerſi, talem ſpecificationem, & diuerſitatem recipiat, vt triplici voluntatis actu æquiualere indicetur, *Vaſquez in 3. part. tom. 4. quæſt. 91. num. 10. dub. 4. num. 8. Grana in p. 2. D. Th. diſ. 99. contr. 6. tract. 2. diſ. 5. num. 10 cum alijs per Dian. reſol. moral. part. 1. tract. 7. reſol. 17. in fin.*

7 Ad tertium reſpondetur præfatam finis circumſtantiam aperiendam eſſe in confeſſione cum mutet ſpeciem peccati *Reginal. tom. 1. lib. 6. cap. 4. diſ. 22. ſect. 4. in circumſtantia cur. Dian. reſol. moral. part. 1. tract. 7. reſol. 23. & ex Regien. Nugna. Pitigan. tradit Bonacin. in tit. de Sacrament. Pœnit. diſ. 5. q. 5. ſect. 2. punct. 2. §. 3. diff. 3. num. 25. tom. 1.*

Non deſunt vero alij, qui putant ſufficere, ſi pœnitens diceret, furatus ſum, & poſtea ſubiungat habui intentionem fornicandi, *Angelus verb. interrogatio § 6. Nauar. in manual. cap. 6. num. 2. Petrus Fey. in addit. ad 3. part. quæſt. 9. art. 2. diſp. 11.* vbi ait quod malitia, quæ in furto deſumitur à Mæchia, ad quam ordinatur, non eſt alia ab ea, quæ reperitur in intentione Mæchiæ, & ſimiliter malitia furti, quæ reperitur in intentione Mæchiæ, non eſt diuerſa à malitia ipſius furti ſecundum ſe, ergo qui confitetur furtum, & Mæ-

chiam, etiamſi non explicet ſe ordinaſſe vnum ad aliud ſufficienter explicat ſuum ſtatum.

Generaliter tamen ſciendum eſt circumſtantiam finis tunc explicandam eſſe in confeſſione, quando quis peccando intendit finem aliquem continentem malitiam mortalem, ſecus ſi non contineret malitiam mortalem, quapropter qui confeſſus fuit propter inanem gloriam, qui omiſit ſacrum propter ſtudium, non tenetur aperire huiuſmodi finis circumſtantiam, cuius ſtudium quoad ſe non ſit malum, ſed efficitur malum quatenus eſt cauſa talis omiſſionis, igitur cum tota militia conſiſtat in omiſſione ſacri, qua tantum ſpecificata ſufficienter huiuſmodi peccati ſpecies ſpecificata cenſetur, *Coninch. de Sacrament. diſ. 7 dub. 4. nu. 24. Pitigianus in 4. ſent. tom. 2. diſ. 17. quæſt. vnic. art. 5. in circumſtantia cur. Azor. part. 1. lib. 4. cap. 3. quæſt. 7. cum alijs apud Bonacin. loco ſupra citato num. 26.*

8 Ad quartum pro faciliori reſponſione ſciendum eſt in hoc iuris articulo vnam fuiſſe DD. ſententiam, qua firmatur, quod monetæ æſtimatio fieri debeat, habita ratione illius temporis, quo fieri debeat ſolutio, non autem inſpecto valore temporis antecedentis, aut ſubſequentis, *Bart. in l. Paulus num. 6. ff. de ſolut. Rot. deciſ. 135. num. 2. part. 3. in recent. & in Eugubina prædij 11. Februarij 1650. in §. moneta Papalis coram R.P.D. Cerro*, ita vt creditor in totidem aureis acquieſcere teneatur, quos expendit, ſiue illorum æſtimatio aucta, ſiue imminuta interea fuerit, *Fachin. lib. 2. controuerſ. iur. cap. 9. verb. tertia eſt ſententia Gail. lib. 2. pract. obſer. cap. 73. num 9. Vrſil. ad Afflict. deciſ. 194. num. 3. Beer. deciſ. 327. num. 4. & 13.*

9 Altera vero in contrarium, quod ſolutio ſit facienda iuxta monetæ exiſtimationem de tempore contractus (& ſic in caſu noſtro de tempore commiſſi furti, cum tunc fur quaſi contraxit vigore delicti reſtituendi obligationem) quia ſi tempore ſolutionis iuxta currentem monetæ valorem ſolutio facienda eſſet, non tantundem, ſed plus, minuſue, quam eſſet acceptum redderetur, quod videtur abſurdum, cum non ſeruetur æqualitas, *l. cum quid 3. in fin. ff de reb. cred. l. Rutilia Palla 69. ff. de contrahen. empt. l. cum quis 22. ff. de oblig. & action. cap. olim 20. de cenſib. Decius in l. 3. num. 56. vbi Bolagnet. num. 73. Danellus nu. 11. ff. de reb. credit. Decian. reſponſ. 11. num. 92 vol. 1. Couar. de veter. numiſm. collat. §. vnica num. 3. lib. 2. cap. 107. num. 9. & 10. Myſing. pract. obſer. 1. cent. 4. Bocerus in tract. de iur. monet. cap. 2. num. 13. cum alijs late per Dian. reſol. maral. tract. 7. part. 8. reſol. 18. per totam.*

10 Bene verum eſt quod regulariter poſt contractam moram in ſoluendo, ſeu reſtituendo, alteratio monetæ cedere debeat damno debitoris, cuius negligentia creditori præiudicare non debet, *per text. in l. quod te, & in l. vinum vbi ff. ſi cert. petat, & ibidem DD. Mareſcot. var. reſol. cap. 94. ſub num. 10. verſ. aut mutatio valoris cum ſeqq. lib. 1. Gabr. lib. 3. de ſolut. concluſ. 3. ſub num. 1. Cancer. var. reſol. qui alios allegat. lib. 2. cap. 6. de ſolut. ſub num. 140. verſ. ſi vero pecunia, cum alijs per Rot. in Romana, ſeu Florentina cambiorum 3. Iunij 1650. in §. fin. verſ. neceſſario vtique fuit coram Eminentiſſ. D. Cardinal Corrado.*

11 Nos autem hoc caſu putamus tam pœnitentis, quam Confeſſarij partes eſſe debere in animaduertendo, diligenterque enucleando, ſi Dominus ablatos aureos fuiſſet expenſurus tempore furti, quo valebant octo libras, vel reſeruaturus vſque ad tempus moræ, ſeu reſtitutionis, quo valebant decem, ſiquidem primo caſu, vtique reſtitutio facienda eſt ad rationem octo librarum, in ſecundo vero ad rationem decem.

12 Quia licet fur teneatur ad reparationem totius damni, quod paſſus fuit Dominus ex re ablata, ſiue damnum proueniat ex lucro ceſſante, ſiue ex damno emergente, tamen reſtitutio facienda eſt ad illati damni æqualitatem, nè Dominus aut maiorem lucrum faciat, aut minorem iacturam ſentiat, ſed hoc modo eum tantundem reſtituat, nempe quantum abſtulit, & quantum damni intulit, videtur ſeruata æqualitas, & vtriuſque indemnitati æque conſultum *Bonacin. in tit. de reſtit. in genere diſ. 1. quæſt. 3. punct. 11. num. 1. iuncto num. 2. & ſeq. tom. 2. Turrianus in 2. 2. tom. 2. diſ. 10. dub. 2. num. 2. & ſeq. Sylueſt. in verb furtum quæſt. 6. Megala in 2. 2. lib. 1. cap. 1. quæſt. 8. nu. 102. Nauar. lib. 4. cap. 1. dub. 4.*

13 Et ſic Dominus ſi rem ſibi ablatam non vendidiſſet tanto pretio, prout à fure vendita fuit, ſed illam ſeruaſſet vſque ad tempus, quo pretium rei diminutum fuiſſet, aut illam conſumpſiſſet eo tempore, quo non excreuiſſet in pretio, fur non tenetur ad reſtituendum pretium, quo rem alienam vendidit, vel quo valuit eo tempore, quo eam conſumpſit, ſed tenetur ad reſtituendum pretium quo Dominus rem ſuam vendidiſſet, vel quatenus damnum intuliſſe cenſetur, quia ita Dominus ſeruatur indemnis, cum non videatur inuitus circa illud augumentum, & propterea hanc opinionem in praxi à Confeſſarijs ſequi poſſe teſtatur *Diana reſol. maral. part. 2. tract. 17. & 3. reſol. 51. verſ. tertia opinia, & verſ. ſed hoc argumentum qui alios allegat.*

14 Sed maior inſurgit difficultas, quando ignoratur aut dubitatur quo tempore verus Dominus ablatam pecuniam expenſurus, vel rem venditurus eſſet, in qua dubietate, & incertitudine reſtitutionem fieri poſſe videtur, non ſecundum rigorem pretij maximi, neque ſecundum paucitatem pretij infimi, ſed ſecundum mediocritatem pretij medij, cum ita tam debitoris, quam creditoris indemnitati prouideatur: aut detrahi poteſt ratione illius incertitudinis quantum arbitrio prudentis viri illa incertitudo æſtimatur habita ratione quantitatis, & qualitatis rei, temporum & perſonarum, copiæ, vel penuriæ emptorum, & ſimilium aliarum circumſtantiarum, quæ æqualitatem inducant, né debitor plus reſtituat quam abſtulit, & Dominus non minus conſequatur, quam vendidiſſet *Turrianus in 2. 2. D. Thomæ tom. 2. diſ. 10. dub. 1. num. 7. Bonacin. in tit. de reſtit. in genere diſ. 1. quæſt. 3. punct. 11. num. 4. in fin. tom. 2. Diana reſol. moral. part. 2. tract. 17. & 3. reſol. 52. verſ. ſed ego.*

DE-

DECISIO CVIII.

Alias Conſtitutum V.

Florianus vir diues quingentos nummos aureos Claudio mutuo dedit ad cuius fauorem ſe obligauit in fine anni eidem reſtituere vltra dictos quingentos alios decem ratione tamen gratitudinis, huiuſmodique beneficij tantam intuitu; inſuper adiecto pacto, quod ſi non reſtitueret tempore præfixo; in pœnam moræ, eademque durante ſex pro centenario eidem ſoluere teneretur. Tranſacto tempore conuentæ reſtitutionis, & pluribus alijs menſibus, Florianus interpellauit ſuum debitorem ad ſibi ſoluendum vltra ſortem decem aureos, ſibi ex gratitudine promiſſos, & ſex pro centenario ad ratam temporis incurſæ, contractæque moræ. Claudius ad ſe liberandum à moleſtijs, amicabili concordia pro medietate dicti debiti in ſolutum eidem tradidit vnum ſuum creditum ſcutorum aureorum trecentorum non plane tamen certum, ſed periculoſum, litigioſum difficiliſq; exactionis, pro alia vero medietate aliũ mutui contractum inter ſe inierunt, ſub hoc expreſſo pacto, & conditione, vt ſi Claudius mutuatarius intra decem annos ex hac vita migrauerit, nihil reſtituere teneatur, ſi vero ſupravixerit centum quinquaginta reſtituere debeat.

Quæritur. An in omnibus dictis caſibus fuerit commiſſa vſura, & reſpectiuè huiuſmodi contractus pro vſurarijs veniant reputandi.

1 PRo faciliori huius quæſiti reſolutione præmittendum eſt, vſurarium nuncupari omne lucrum immediatè ex mutuo prouenięns, poteſt vero mutuator aliquid accipere à mutuatario aut ratione damni emergentis, aut lucri ceſſantis, ratione ſcilicet damni emergentis; vt quando quis patitur in re ſua aliquod damnum, puta ſi creditor ob retardatam ſolutionem cogitur accipere pecuniam ſub vſuris, vel propter moram incurrat aliquam pœnam *Iacob Buter. in l. curabit C. de action. empt. Bald. & Saly. in l. 2. C. de vſur. Surd. de aliment. tit. 1. quæſt. 45. num. 33.*

2 Sed vt licite damnum emergens conſequi poſſit tria requiruntur ideſt vt tempore contractus in pactum deducatur damnum quod re vera euenit, & eminet; ſecundo vt ne deducatur in pactum aliquod ſupra damnum; tertio, vt re vera damnum ſequatur præciſe cauſa mutui, *vt ex Leſſio, Salm. Filiuc. docet. Bonacin. in tit. de contract. diſ. 3. quæſt. 3. punct. 4. num. 3. tom. 2.*

3 Et propterea vt quis propter emergentem damnum intereſſe conſequi valeat, conſtare debet, & præciſe probandum eſt, damnum fuiſſe ſecutum, vel vſuras fuiſſe ſolutas propter ſolutionem in tempore à debitore non factam, & carentiam pecuniæ, vltra alia requiſita de quibus late *Menoch. de arbitr. caſ. 159. in addit. num. 28. cum alijs congeſt. per Gratia diſcept. forenſ. cap. 911. n. 20. & 21.*

4 Ratione vero lucri ceſſantis, vt quando quis lucrum non percipit, eo quod mutuo alteri dederit pecuniam nempe, quam in prompto habebat ad emendum agrum, vel ad negociandum, nec exinde potuit agrum emere, aut negociationi exponere, lucrumque huiuſmodi occaſione referre.

5 Tres pariter conditiones requiruntur vt liceat in mutuo paciſci de lucro ceſſante. Primo, vt mutuatio ſit cauſa cur ceſſet lucrum, quod in ſpe certa, & probabili habebatur, vt ſi mutuans ſubtraxerit pecuniam negociationi, & ob id ceſſet illi lucrum, ſecus vero ſi aliam pecuniam otioſam haberet. Secundo vt lucrum non exigatur ante quam damnum patiatur. Tertio vt non tantum exigatur ratione lucri ceſſantis, quam re ipſa futurum eſſet lucrum, ſed quantum valet ſpes lucri, deductis expenſis, quas feciſſet mutuator negociando vt late tradit *Bonacin. loco citato numer. 13.*

6 Et propterea lucrum in hac facti contingentia debet eſſe certum, & non remotum, & in potentia proxima, quia non ſequitur talis conſueuit negociari, ergo lucrum feciſset, cum aliquando etiam damnum ex negociatione ſentiatur, vt probat *Text. in l. quemadmodum §. ſi nauis in fin. ff. ad l. aquil. Dec. conſ. 322. num. 5. Burſat. conſ. 08. nu. 1. Caietan. in ſumma in verb. vſura exterior in 5. caſu, cum alijs per Surd. de aliment. tit. 1. quæſt. 45. numer. 42.*

7 Immo lucrum non debet eſse in ſola poſſibilitate, ſed in actu vt inquit *Angel. in ſumma, in verb. vſura num. 15. verſ. dummodo*, quapropter non releuaret probatio in genere, nempe quod in Ciuitate tunc aderant, & ſemper adſunt occaſiones reinueſtiendi pecunias in cenſibus, & mercibus, quia ex hac tantum reſultaret quedam potentia remota lucri, quæ non ſufficit, cum ad hunc effectum requiratur potentia proxima, hoc eſt quod ſe exhibuerit ſpecialis, & indiuidua occaſio alicuius ſpecialis inueſtimenti, cui creditor pecunias deſtinauerat, niſi mora debitoris impedimentum præſtitiſset *Menoch. de arbitrar. caſ. 119. num. 2. & conſ. 1180. num. 20. late Ruin. iun. conſ. 52. num. 42. & ſeq. & conſ. 35. num. 5. & 6. lib. 1. Gratia diſcept. 67. num. 13. Rota coram Mohed. deciſ. 3. num. 1. & 2.*

8 Poteſt etiam intereſse à partibus à principio taxari ob moram ſolutionis, dummodo taxatio non exedat legitimum modum, ſed fiat iuxta loci conſuetudinem, ad quinque, aut ſex pro centenario *Rot. coram Cæſare de Graſsis deciſ. 1. num. 1. & ſeq. & deciſ. 2. num. 2. & ſeq. tit. de vſur. Salm. de contract. cenſ. art. 3. contr. 17. num. 4.*

9 Præcipue ſi pœna, aut huiuſmodi taxatio non apponatur in fraudem vſuræ, id eſt inuito mutuatario, veluti ſi ad palliandam vſuram mutuator pœnam, vel dictam taxationem apponeret, vt aliquid exigere poſset ratione mutui, ſciens, aut credens mutuatarium non fore potentem ad ſoluendum tempore præfixo *Medina de reb. per vſur. acquiſit. quæſt. 3. caſ. 4. cum alijs allegatis per Bonacin. in tit. de contract. diſ. 3. quæſt. 3. punct. 7. num. 1. tom. 2.*

10 Et dummodo huiuſmodi intereſse iuſtum, & veriſimile ſit, & in caſu in quo paciſci potuerit de intereſse, & de fructibus ſoluendis, vſuræ ſint permiſsæ, *Bart. in l. rogaſti §. ſi tibi ff. ſi certum petatur Gratian. diſcept. foreuſ. cap. 911. num. 18. Rota deciſ. 12. num. 14. part. 5. recent. & in Romana fru-*

ctuam dotis 15. *Ianuarij* 1652. *in §.idemq; reſpondetur coram Bichio.*

11 Quapropter ne inſtrumentum continens certum, & taxatum lucrum dicatur vſurarium, debet coſtare de conuentione iuſtificata, & de veriſimili, & proportionato intereſſe, quod licitam taxationem reddat, quibus deficientibus non admittitur huiuſmodi taxatio, vt clarè declarauit *Rota in Iannen. pecuniaria 6. Ianij* 1611. *car. Card. Lancellotto confirmata* 1. *Maij* 1613. *coram Vbaldo late Gratian. diſcept.*387. *per totam, & 911.num.*19.

12 Generaliter vero à principio à partibus intereſſe, ſeu fructus taxari minime poſſunt, quaſi hoc in fraudem vſurarum factum cenſeatur, quia prius de intereſſe couſtare debet, quo probato poſtea illius taxatio venit admittenda ſecundum opinionem ab omnibus approbatam pro vt teſtatur *Gratian. dicta diſcept.*911. *num.*1.

13 Perſonalis tamen interpellatio requiritur (niſi certa adiecta eſſet ſolutionis dies; quia tunc dies interpellat pro homine) ad effectum conſtituendi debitorem in mora, vt lucrum damni emergentis, & lucri ceſſantis debeatur, de qua debet conſtare aliter quam per aſſertionem partium, nè vſuris via aperiatur *Rot. in Romana fructaum dotis* 15. *Ianuar.* 1652. *in §. præſantio tantam in fin.coram Bichio.*

14 Non enim efficitur locus obligationi ſoluendi pœnam, ante quam tacitè, vel expreſſè à mutuante petatur, qui non petendo videtur cedere iuri ſuo, *Menoch. de arbitr. lib.2. cent.3. caſ.*160. *nu.*40. *Emannel. Sa. in verb. pœna num.*2. *Naaar. cap.*23. *num.*67.

15 Prout etiam, pendente tempore dilationis, ſeù termino prorogatæ ſolutionis, mutuatarius non tenetur ad ſoluendam pœnam, cum non fuerit in culpa, nec in mora conſtitutus, nec ante conuentum diem ſoluere tenetur *Caiet. verb. vſura cap.*17. *num.*215. *cum alijs per Bonacin. vt ſupra punct* 7.*n.*2. *verſ. ſecundo enm.*

Quibus ſic præmiſſis.

16 Dicimus primo non poſſe Florianum vltra ſortem mutuatam decem nummos aureos ratione gratitudinis ſibi promiſſos exigere, eo quod dicta gratuita remuneratio in pactum deducta fuit, & mutuatario impoſita obligatio, ad quam nullo iure tenetur, gratuita quidem remuneratio occaſione mutui, ad hoc vt non ſapiat vſurariam prauitatem, non eſt in pactum, ſiuè tacitum, ſiuè expreſſum deducenda, cum huiuſmodi velamen, ſeù colorata gratitudinis expreſſio cauſa potius palliandi vſuram appoſita iudicetur.

17 Et vſura realis ſemper committitur, quotieſcumque interuenit pactum reddendi aliquid ſupra ſortem pretio æſtimabile *Valentia diſ.*1.*q.*21. *punct.*2. *verſ. altero modo Bonacin. in tit. de contract. diſ.*3. *quæſt.*3. *punct.*11. *num.*8. *tom.*2.

18 Dicimus ſecundo non eſſe vſurarium aliud pactum initum inter ſupradictos contrahentes ſoluendi ſex pro centenario, ſiue appoſitum fuerit ratione damni emergentis, ſiue lucri ceſſantis, ſiue in pœnam ſolius moræ, ob reſtitutionem pecuniarum per mutuatarium tempore præfixo non factam, valideque à mutuante dictam ſummam exigi poſſe, dummodo concurrant conditiones ſupra relatæ, & damnum creditoris, ſeu lucrum quod facere poterat, ſi mutuata pecunia reſtituta fuiſſet ſit certum in potentia proxima, & non remota, quia talis obligatio in pœnam moræ adiecta, non eſt indebita, nec à iure improbata *cap. ſuam de pœnis, l. ſi pacto quo pœnam l. cod. tit. Tolet. lib.*5. *cap.*32. *Filiac. tract.*34. *cap.*5. *quæſt.*7.*n.*104. *Turian. diſ.*61. *dub.*3. *ſub fin. Salas tract. de vſur. dub.*21. *cum alijs per Bonacin. in tit. de contract. diſ.*3. *quæſt.*3. *punct.*7. *num.*1. *& plurib. ſeq. tom.*2.

19 Sed maior difficultas inſurgit; an dicta pœna veniat exigenda antea, vel poſt Iudicis ſententiam, & non videtur in dubium retorquendum poſt Iudicis ſententiā ſoluendam eſſe, ſi exigatur pro intereſſe damni emergentis, vel lucri ceſſantis.

20 Quia pœnæ conuentionales cum non debeantur ex æquitate iuris communis niſi quatenus concurrat intereſſe *Ancar. conſ.*148. *num.*1. *Fenzon. ad Statut. Vrbis lib.*1. *cap.*163. *num.*1. *&* 2. *Rota deciſ.*371. *num.*3. *part.*1. *diuerſ.*

21 Quod quamuis fuerit in obligatione taxatum nihilhominus exigi nequit, niſi aliter, quam ex partium aſſertione appareat eſſe verum, & iuſtificetur per legitimas probationes, quæ fieri nequeunt niſi coram Iudice, coram quo inſtrumentum continens certum, & taxatum lucrum, ne dicatur vſurarium, conſtare debet de conuentione iuſtificata, & de veriſimili, & proportionato intereſſe, quo non probato, non admittitur talis taxatio, *vt firmauit Rota in Iannen. pecuniaria* 6. *Iunij* 1611. *coram Cardinal. Lancellotto confirmata* 1. *Martij* 1613. *coram Vbaldo, cum alijs per Gratian. diſcept.* 387. *per tot. &* 911. *num.*19.

22 Si vero dicta pœna exigatur in foro conſcientiæ ratione ſolius moræ, etiam ante Iudicis ſententiam perſolui poteſt; quia ex veriſimili contrahentium intentione ita ſe obligare voluiſſe videtur: vt voluerunt *Salas de vſur. dub.*21. *num.*3. *Menoch. de arbitr. lib.*2. *cent.*3. *caſ.*260. *num.*40. *Gutier. de matrim. cap.*18. *num.*19. *cum alijs per Bonacin. in tit. de contract. diſ.*3. *quæſt.*3. *punct.*7. *n.*4. *verſ. ſecunda ſententia, & verſ. vtraque ſententia tom.*2.

23 Sed nos contrariæ ſententiæ adhæremus, quia ſi dicta pœna poſt Iudicis ſententiam veniat exigenda, omnis præcluditur via, nè aliquid perpetretur in fraudem vſurarum, & aufertur omnis occaſio contrahentibus palliandi vſuras, ob nimis liberam facultatem ex ſe ipſis pœnas conuentionales exigendi *Sanchez. lib.*1. *de matrim. diſ.*37. *num.*4. *Lopez. part.*1. *de contract. cap.*31. *Suarez. lib.*1. *de leg. cap.*6. *num.*8. *Salas de legib. diſ.*15. *ſect.*3. *num.*51. *Beia.* 1. *part. caſ.*41.

24 Dicimus tertio Florianum abſque labe vſuræ in ſolutum accipere potuiſſe in ſatisfactionem mediatatis pecuniarum mutuatarum, Mutuatarij creditum maioris ſummæ non tamen plene certum, periculoſum, ac difficilis exactionis, cum expoſuerit ſe periculo lucrum, & iacturam faciendi, cuius reſpectu dictum creditum minus valet, & minus emi potuit *Bonacin. qui alios alleg. tom.*2. *in tit. de contract. diſ.*3. *quæſt.*3. *punct.*10. *propoſ.*2. *num.*1. *&* 6. *verſ. aduertendum tamen eſt*, vbi notat, quod ille qui eſt cauſa difficultatis non poſſit creditum minoris emere, ſed peccare contra iuſtitiam, & teneri ad reſtitutionem minus creditū emendo.

25 Di-

Digitized by Google

25 Dicimus quarto, nullam à ſupradictis vſuram commiſſam fuiſſe per alium mutui contractum, inter eos, initum cum pacto, quod ſi mutuatarius intra duos annos decedat nihil reſtituat, ſi ſuperuiuat, trecentos aureos reſtituat, quia vterque ſe expoſuit periculo lucrandi, & perdendi, perinde, ac ſi inter eos initus fuiſſet contractus ſortis, ſeu ſpõſionis, qui ſeruata periculi, & pretij ęqualitate permittitur, *vt ex Azor. 3. par. lib. 7. cap. 7. q. 7. & lib. 11. cap. 22. dub. 1. Filliuc. tract. 37. cap. 2. quæſt. 9. teſtatur Bonaciu. in tit. de contract. dicta diſ. 3. quæſt. 3. punct. 5. num. 4. tom. 2.*

DECISIO CIX.

alias Conſtitutum VI.

Mauritius Parochus Ruralis læthalis criminis conſcientia læſus die feſto ſacrum celebraturus, non habens copiam confeſſarij emiſſo contritionis actu ad euitandum ſcandalum celebrauit. Poſt cõſecrationem monitus ægrotum ſuum ſubditum in extremo vitæ diſcrimine conſtitutum petere viaticum, & poſt Miſſæ celebrationem faciendam eſſe conſuetudine Sanctiſſimi expoſitionem, extracta pixide pręter hoſtiam magnam à ſe conſecratam non reperijt, niſi vnam particulam, nec alię conſecrandæ exiſtebant, deinde in ſumptione Calicis animaduertit inaduertenter loco vini conſecraſſe aquam, hinc quæritur.

1 An eum dicta conſcientia peccati mortalis licitè celebrauerit.
2 Quomodo ſe gerere debeat Parochus in dictis caſibus ſtante penuria hoſtiarum, tam pro communicando ſe ipſum, & infirmum, quam pro facienda Sanctiſſima expoſitione.
3 Quid faciendum ſit à Sacerdote, qui loco vini conſecrauit aquam, vt validè Miſſæ ſacrificium perficiatur.

1 AD primum quęſitum pro clarioris reſponſionis dilucidatione aduertendum eſt, ſatis aperte per Sac. Concil. Trident. definitum fuiſſe *in ſeſſ. 13. de Sacramen. Euchar. can. 11.* nullum Orthodoxum cum conſcientia peccati mortalis ad Euchariſtiam recipiendam accedere poſſe abſque præuia confeſſione coram legitimo, & approbato Confeſſario præmiſſa, prout de iure diuino ſiue Sacerdos ſacrum celebrare, ſiue laicus Euchariſtiam ſumere intendat, præmittere tenetur, ita vt non ſufficiat antea contritionis actum elicere, *Henriquez in ſumm. lib. 8. cap. 45. §. 3. in comment. lit. P. & V. Hurtad. in tract. de Euchariſt. diſ. 9. diſſic. 5. Cened. ad decretal. collect. 98. num. 1. Vaſq. to. 3. diſ. 208. à num. 15. Perſicus de præcipuo Sacerdot. offic. lib. 1. cap. 2. dub. 5. num. 39. & 51. late Eminent. Card. de Lugo in tract. de Euchariſt. diſ. 14. ſect. 4. nu. 69. & ſeq. Valent. de Euchariſt. diſ. 6. quæſt. 8. punct. 3. Suarez de Euchariſt. diſ. 66. ſect. 3. Sot. in 4. diſ. 12. quæſt. 12. art. 4.*

2 Bene tamen verum eſt aliquando huiuſmodi præceptum diuinum præmittendi modo antedicto Confeſſionem, non ita ſtrictè obligare, vt interdum etiam non præmiſſa ſacramentali confeſſione liceat Sacerdoti ſacrum facere, & à laico ſacroſanctam Euchariſtiam ſumere, interueniente ſcilicet rationabili cauſa, vt ſi adſit neceſſitas communicandi, vel celebrandi, & deſit copia confeſſarij, dummodo ſaltem præmittatur contritionis actus, nè indignè ſuſcipiatur Euchariſtia cum crimine læthali, nam actus contritionis eſt in noſtra poteſtate, poſito diuino auxilio, quo Deus nos nunquam deſerit, ſiquidem præceptum præmittendi confeſſionem ante Euchariſtię ſumptionem eſt præceptum affirmatiuum, quod non obligat ſemper, & ad ſemper, cum poſſint tales circumſtantiæ occurrere, vt dictis exiſtentibus non obliget, *ita S. Thom. in 4 diſ. 17 quæſt. 3. art. 1. quęſt. 3. Vaſquez tom. 3. diſ. 209. à num. 15. Conincb. de Sacram. quæſt. 80. art. 4 dub. 2. num. 14. Chamerot. de Euchariſt. cap. 9. dub. 7. & cap. 10. dub. 13 Gono in relect. de pœnit. par. 5. §. ad tertium non eſt difficile Fagundez de præcept. Eccleſ. præcept. 3. lib. 3. c. 8 n. 9. & cap. 9. num. 1. Eminent. Card. de Lugo de Sacram. tom. 1. tract. de Euchariſt. diſ. 14 ſect. 5. ex num. 81. Bonacin. de Sacramen. Euchar. diſ. 4 quæſt. 6 punct. 1. nu. 13. tom. 1. Barboſ. in collect. DD. in Concil. Trident. ſeſſ. 13. cap. 7. n. 6. de Sacram. Euchar.*

3 Copia autem Confeſſarij in hoc caſu tunc non cenſetur adeſſe, vt ſi abſolutè nullus reperiatur Confeſſarius, qui confeſſionem audire poſſit: hinc eſt, quod qui non habet copiam proprij confeſſarij, ſed alterius, cui licet non conſueuerit propria peccata confiteri, nihilo tamen minus non poteſt ſe excuſare, quod non habeat copiam confeſſarij cum tunc habeat opportunitatem confitendi, vt nulla neceſſitate prematur communicandi abſque confeſſione *Henriquez in ſumm. lib. 8. c. 47. Petrus de Ledeſma in tract. de Euchariſt. cap. 11. verſ. quarto Valer. Reginald. in prax. for pænit. lib. 29. nu. 107. & 108. ad fin. Bonacin. de Sacrament. Euchar. diſ. 4. quæſt. 6. punct. 1. num 27. Barboſ. in collect. DD. in Concil. Trident. ſeſſ. 13. de Sacram. Euchariſt. cap. 7. num. 7.*

4 Vlterius qui ratione ſcandali vitandi, vel alia iuſta de cauſa cogitur communicare, vel celebrare, non obligatur ad præmittendam confeſſionem, ſi non habeat copiam Confeſſarij approbati, licet habeat copiam alterius Confeſſarij non approbati, vel etiam approbati, ſed excommunicati vitandi, *vt ex Nugn. Reginald. Filiuc. & alijs tradit Bonacin. loco citato num. 24. Barboſ. vt ſupra ſub num. 7.*

5 Inſuper, ſi pœnitens habeat quidem copiam approbati confeſſarij, ſed ſi nequeat abſque periculo notabilis damni, aut ſcandali eidem confiteri, vt ſi rationabiliter timeat manifeſtandum peccatum in confeſſione exprimẽdum, vel odium contra ſe concitandum, tunc tacitis ſolum illis, ex quibus huiuſmodi damnum reſultaret, & de reliquis præmiſſa confeſſione, licet Euchariſtiam ſumere, vel ſacrum facere poterit, *Fagund. de præcept. Eccleſ. præcept. 3. lib. 3. cap. 8. num. 21. Nauar in manual. cap 7. nu. 6. Barboſ. in collect. DD. in Concil. Trident. ſeſſ. 13. cap. 7. cum alijs per Bonacin. de Sacrament. Euchariſt. diſ. 4. q. 6. punct. 1. n. 28.*

6 Immo Sacerdos, qui inchoata miſſa recordetur de aliquo peccato mortali, non tenetur inchoatam miſſam relinquere, vt confiteatur, nec ad ſe vocare Confeſſarium ad Altare ſi commodè non poſſit, & ſit periculum ſcandali. *Poſſeum de ſacrificio cap. 2. num. 15. Henriq. lib 8. cap. 46. nu. 3. Suarez. diſ. 66. ſect. 4. Conincb. de Sacramen. quæſt. 80. art. 4. dub. 2. num. 16.*

7 Sa-

7 Sacerdos verò, celebraturus ex neceſſitate ſi habeat peccata mortalia, reſeruata, & non reſeruata, & confeſſarius non habeat facultatem abſoluendi à reſeruatis; tenetur nihilominus ex tutiori omnium peccatorum tam reſeruatorum, quam non reſeruatorum confeſſionem præmittere cum propoſito comparendi coram Superiore habente facultatem abſoluendi à reſeruatis, quia cum habeat copiam confeſſarij habentis ſaltem poteſtatem abſoluendi à non reſeruatis, vtique poteſt adimplere præceptum de præmittenda cōfeſſione ante Miſſæ celebrationem, vel Euchariſtiæ ſumptionem cum ex iuſta cauſa directè poſſit abſolui, à peccatis non reſeruatis, & indirectè à reſeruatis i *Suar. in 3. par. tom. 3. diſ. 66. ſect. 4. caſ. 4. Soti quæſt. 17. diſ. 5. art. 5. Emanuel Sà in verb. Euchariſtia num. 13. cum alijs per Bonacin. de Sacram. Euchar. diſ. 4. quæſt. 7. puncto 1. nu. 31. tom. 1* Contrarium tamen, ne quis teneatur eoſdem caſus bis confiteri, quod videtur graue onus voluerunt *Riccard. in 4. diſ. 17. art. 2. quæſt. 8. ad 2. Vaſq. tom. 3. diſ. 208. cap. 2. num. 7. Reginald. in prax. fori pœnit. lib. 29. cap. 6. quæſt. 4. ſect. 2. n. 120. caſ. 3.*

8 Quanta verò loci diſtantia intercedere debeat inter pœnitentem, & confeſſarium, vt pœnitens non dicatur habere copiam confeſſarij ad effectum celebrandi, non præuiſſa confeſſione, relinquendum eſt arbitrio prudentis viri, habita ratione circunſtantiarum, itineris difficultatis, temporis breuitatis, loci diſtantiæ qualitatis inualetudinis, vel vrgentiæ negociorum, vel ſi non poſſet ad Confeſsionem quis accedere abſque ſcandalo, vel infamia, ita vt illa loci diſtantia ſufficere videatur, qua pœnitens dictis circumſtantijs concurrentibus hic, & nunc Confeſſarium ſine magno incommodo adire non poteſt, nec eſt ita rigoroſè taxanda breuior, aut longior diſtantia; cum vrgentibus de cauſis reſpectu vnius iter 500. paſſuum reputetur difficilis, & trium milliariorum reſpectu alterius facilis, & ſine incommodo reddatur, *latè Perſic. de præcip. Sacerd. off. lib. 1. cap. 2. dub 8. num. 86. §. tertia ſententia Ludou. Lopez par. 1. inſtruct. c. 11. quæſt. 2. Reginal. in prax. fori pœniten. lib. 29. cap. 6. quæſt. 4. ſect. 1. num. 307. §. circa hunc finem Suar. in 3. par. tom. 3. diſ. 66. ſect. 4. poſt caſ. 4. §. ex ijs Bonacin. de Sacrament. Euchariſt. diſ. 4. quæſt. 6. punct. 1. num. 30. tom. 1.*

9 Neceſsitas verò communicandi, aut ſacrum faciendi, quæ vti altera neceſſaria conditio copulatiuè requiritur, ad non præmittendam confeſſionem ex dicto S. C. Trident. diſpoſitione *in dicta ſeſſ. 13. cap. 7.* illa ex mente omnium DD. iudicatur ſufficiens, vt quando detrimenti, aut infamiæ nota, bona fama Sacerdotis, ſeù alterius hominis, ſi non ſacrum faceret, aut Euchariſtiam non ſumeret, periclitaretur, aut ſi fidelis in extremo vitæ diſcrimine conſtitutus viaticum recepturus eſſet, nulla exiſtente Hoſtia conſecrata, poſſet ad infirmum communicandum celebrare ſine confeſſione defectu Confeſſarij, aut ne Parochus totum Populum ſine Miſſa relinqueret præcipuè in die, quo de præcepto eam audire tenetur, vel ad perficiendum ſacrificium ab alio Sacerdote inhcoatum, qui ob ægritudinem valde ſubitaneam, illud perficere nequiuerit, & ſimilibus, de quibus illè *Perſic. de præcipuò Sacerdot. offic. lib. 1. cap. 2. à dub. 9. & 10. à num. 87. vſque ad 124. ita Io: Sanch. diſ. 32. num. 4. Card. de Lugo de Sacrament. tract. de Euchar. diſ. 14. ſect. 5. nu. 107. cum ſeq. vt tradit Barboſ. in collect. DD. in Concil. Trident. ſeſſ. 13. cap. 7. num. 8. verſic. caſus autem neceſſitatis.*

10 Noſcant tamen Sacerdotes, qui vrgente neceſſitate celebrauerunt non præmiſſa confeſſione peccati mortalis teneri quam primum confiteri non ex conſilio, ſed ex præcepto eiuſdem S. Concil. Trident. *in dicta ſeſſ. 13. cap. 7.* vt animaduertunt *DD. citati per Dian. reſol. moral. p. 2. tract. 14. de celebrat. miſſar. reſol. 60. in princ. & verſ. nota vero*, vbi quod hoc præceptum non extendatur ad laicos, quinimò nec ad eundem Sacerdotem, qui Sacramentum Euchariſtiæ ad inſtar ſæcularis ſuſcipiat, cum in illa communione non ſe habeat vti Sacerdos, ſed vti laicus, *Villalob. in ſum. par. 1. tract. 3. dub. 37. num. 8.* Concilium autem loquitur ſolum de Presbyteris, & non de laicis, argumentum autem à ſimili non habet locum in materia præceptorum à iure poſitiuo emanatorum, & ſic non obligat ſuperior per ea, quæ præciperet ſi animaduerteret, ſed per ea, quæ actu præcipit, *Molfeſ. in tom. 1. tract. 3. cap. 10. nu. 28. Coninch. de Sacramen. quæſt. 80. art. 4. dub. 2. nu. 24. Filliucius tom. 1. tract. 4. cap. 8. quæſt. 5. nu. 221. Poſſeuin de adminiſtrat. Sacramen cap. 5. num. 40. Card. de Lugo de Sacram. tom. 1 tract. de venerab. Euchar. Sacramen. diſ. 14. ſect. 7. num. 138. Dian. reſol. moral. par. 2. tract. 14. de celebr. Miſſar. reſol. 60 Bonac. in tit. de Sacram. Euchariſt. diſ. 4. quæſt. 6. puncto 1. num. 37. to. 1. cum alijs per Barboſ. de offic. Paroch. cap. 20. num. 19. & in collect. DD. in Concil. Trident. ſeſſ. 13. cap. 7. num. 8.*

11 Sed maior difficultas eſt quomodo intelligēda ſint verba illa Concilij *quamprimū*, & illico finita Miſſa Sacerdotem aſtrictum eſſe confiteri per dicta verba putat *Sancius in ſelect. diſ. 32. num. 14.* Extendunt verò vſque ad mane ſequens *Barthol. à S. Fauſto to. 3. de pœnit. lib. 4. quæſt. 20. Zerola in prax. pœnit. cap. 10. quæſt. 32.* ſed intra triduum ſi quam primum exponit, *Dian. par. 2. tract. 14. de celebrat. Miſſar. reſol. 60. verſ. Ego olim ex Gonzal. Ric. Sanch. & Conincb. quos allegat.* benigniori tamen opinioni poſtea inuentæ adhæret, nempè, vt Secerdos poſtea confiteatur ſuo tempore ante aliam celebrationem, vt docent *Fagundez de præcept. Eccleſ. tract. 3. lib. 3. cap. 8. num. 9. Molfeſ in ſum. to. 1. tract. 3 cap. 10. num. 28. Petrus Binsfeldius in Enchir. theol. paſtoral. cap. 5.* obſeruat denique *Eminent. Card. de Lugo de Sacram. tom. 1. tract. de venerab. Euchar. Sacramen. diſ. 14. ſect. 7. num. 162.* intentionem quidem Concilij fuiſſe Sacerdotum conſcientiæ, & puritati conſulendi, idcirco voluiſſe prouidere ita permittendo in caſu verè neceſſitatis celebrare cum contritione, vt maneret obligatio confitendi, data occaſione, ad tollendum periculum ſæpius celebrandi abſque confeſſione, vnde infertur poſſe contingere, quod aliquando obliget illud præceptum ſub mortali ad confitendum eadem die, quando ſcilicet quis hodie habet confeſsarium, non eſt certus an cras ſit habiturus, cū tamen inſtet eadem neceſſitas cras celebrandi, tunc enim etiam ſi tertio die habiturus ſit certo confeſsarium, debet hodie confiteri, quia dilatio

illa

Digitized by Google

illa, licet ſit parua, quoad tempus, eſt magna in qualitate, cum ſit cauſa iterum celebrandi abſque confeſſione, prout refert *Barboſ. in dicta ſeſs.13.cap.7.nu.9.& in verſ. vtrum autem eum Bonam*, concludit Sacerdotem, qui ex ſua malitia celebrauit in peccato mortali non præmiſſa confeſsione non teneri quam primum poſt celebrationem confiteri, cum ex malitia, & non ex vrgenti neceſsitate celebraſſe dicatur.

12 Obiter tamen ſciendum eſt, ſacrificium oblatum à Sacerdote exiſtente in peccato mortali prodeſſe, & habere ſuum effectum, quatenus nomine Chriſti, & Eccleſiæ offeratur, quia eius fructus conferuntur ex opere operato, & non dependent à diſpoſitione Sacerdotis, eiuſque probitate, ſeu improbitate, ſi Miſſa conſideretur, vt ſacrificium eſt, ſed ſecundum merita Sacerdotis minus valet, vt latè differit *Bonacin. de Sacram. Euchar. diſ.4.quaſt. vltim. punct.6. à num.3. vſque ad fin. tom.1.*

13 His ita firmatis ad primum quæſitum reſpondetur. Mauritium Parochum non habentem copiam confeſſarij potuiſſe, præmiſſa contrictione celebrare, non obſtante quod mortali crimine premeretur, ne in die feſto Parochiani ſine Miſſa remanerent, quia concurrit neceſsitas celebrandi, & defectus Confeſſarij, *vt ex Nugn. Henriquez Reginal. Suar. & alijs tradit Bonacin. in tit. de Sacram. Euchariſt. diſ.4.q.6.punct.1.nu.23.tom.1.*

14 Ad ſecundum aſſerimus, attenta penuria hoſtiarum, celebrantis partes eſſe debere in his caſibus, nempè quod pro facienda expoſitione Sanctiſsimi poſt confectum ſacrum, relinquat hoſtiam magnam à ſe conſecratam, & ipſe ſumat particulam ab alio Sacerdote conſecratam, relicta tamen parte eiuſdem pro communicando infirmo proximè morituro, pro quarum comprobatione,

15 Noſcant Sacerdotes, tres eſſe partes eſſentiales Miſsæ, ſcilicet conſecratio, oblatio, & conſumptio, vt bene probat *Bonacin. in tit. de Sacram. Euchariſt. diſ.4. quaſt. vlt. punct.2.nu.10.1.*

16 Hinc eſt quod poteſt Sacerdos hoſtiam quam in Miſsa conſecrauit reponere in ſacrario, & ipſe ſumere hoſtiam ab alio conſecratam, cum conficiatur ſacrificium, ex quo interueniat conſecratio, oblatio, & ſumptio, *vt ex Henriqu. tradit idem Bonac. loco citato num.5.*

17 Non tamen fieret ſacrificium, quando Sacerdos non conſecraret, ſed hoſtiam antea conſecratam Populo oſtenderet, quamuis frangeret, & ſumeret, quia deficeret conſecratio, quæ eſt pars eſſentialis.

18 Conficeretur verò ſacrificium, quando vnus Sacerdos perficeret Miſsam inchoatam ab altero, qui poſt conſecrationem periret, quia adeſset conſecratio, quæ actio præcedentis coniungi poteſt cum actione alterius, qui offerre, & ſumere debet, ita vt integretur, & perficiatur vnum ſacrificium, vt proſequitur idem *Bonacin. n.2. verſ. hinc ſequitur iuncto num.4.*

19 Aduertendum inſuper eſt, duplicem oblationem in Miſsa contingere, prima contingit, quando offertur panis, vt fiat Corpus Chriſti, ſecunda quando poſt conſecrationem offertur ipſum Chriſti Corpus, prima enim oblatio ordinatur ad ſecundam tamquam ad eam, quæ eſt de eſsentia, *ita Henriquez Nugn. & alij apud Azorium lib.10.cap.6.q.1. contra Suar. & Coninch.*

20 Licet ex authoritate ſupradictorum grauiſsimorum auctorum ex tradita praxi, ſufficienter tali contingente caſu conſultum videatur, tamen non deſunt alij, qui hanc ſententiam nullo modo probabilem eſse putant, aſserentes Sacerdotem celebrantem neceſsario debere ſumere hoſtiam, quam in eo ſacrificio conſecrauit, cum alia hoſtia præconſecrata impertinenter ſe habeat ad hoc ſacrificium, & Sacerdos ſumendo hoſtiam à ſe conſecratam oſtendit ſe illi ſacrificio conſentire, quod oſtendere non poteſt ſumendo hoſtiam conſecratam in alio ſacro, & propterea quod reprobanda ſit praxis aliquorum Parochorum ſumentium in renouatione Euchariſtiæ hoſtias antiquas, & recentes aſseruantium, cum debeant duas hoſtias conſecrare, & vnam illarum ſumere, & deinde antiquas ante ablutionem, *ita Io. Præpoſitus in 3.par. D. Thomæ quaſt.83. art.1. dub.7.num.58. & ſubtiliter Eminentiſs. Card. de Lugo de Sacram. Euchariſt. diſ.19. ſect.5. num.76. aſserens Henriquez, & Fagnndez in hac quaſtione parum theologicè loquutos fuiſse, Bartholomæus à S. Fauſto de Sacram. Euchar. lib.2. quaſt.29. cum alijs relat. per Dian. reſol. moral. par.5. tract.14. Miſcel.2. reſolut.96. verſ. ſed hanc ſententiam, vbi in verſ. ſed non deſinam*, reprehendit quendam Parochum, qui non habens maiorem hoſtiam, quam præconſecratam reconditam in ſacrario eam populo in eleuatione exhibuit, cum in Miſsa debeat exhiberi populo adoranda hoſtia in illo ſacrificio conſecrata, & oblata, ſed quod melius ſe geſſiſset, ſi maiori iſti hoſtiæ alteram paruam à ſe conſecratam in illo ſacrificio ſimul adiunxiſset, exhibendo vtramque adorandam.

21 Quod autem deficientibus particulis poſſit Sacerdos pro communicando infirmo in vltimo vitæ diſcrimine conſtituto, ne ſine viatico decedat, diuidere hoſtiam, & partim ſumere, & partim infirmo præbere, tradit *Laiman. lib.5. tract.5. cap.4. de ſacrific. Miſſæ num.6. verſ. caſus verò*, quinimmò poſſe Sacerdotem frangere hoſtiam etiam pro communicando fideli ob ſolam deuotionem, quia ita fidelium vtilitati conſulitur, nullaque iniuria affertur Sacramento, cum in ſingulis particulis quamuis exiguis Chriſtus contineatur teſtantur *Sancini in ſelect. diſ.22.num.21. Anton. de Literat. in ſumm. par.2. cap.22. num.20. Scorzia de ſacr. Miſſa lib.4. cap.29. nu.12. Syluest. in verb. Euchar.3. num.15. Angel. verb. Miſſa num.27. cum alijs apud Dian. reſol. moral. par.2. tract.14. de celebrat. Miſſa reſol.37. & par.3. tract.4. de Sacram. reſol.34.*

22 Immò licet ob multiplicitatem Sacerdotum multi caſus, in quibus Sacerdos poterat aliquando eodē die plures Miſſas celebrare *iuxta text. in cap. conſuluiſti de celebrat. Miſſarum, prout tradit Diana par.2. reſol. moral tract.14. de celebrat. Miſſ. reſol.56.* abierunt in deſuetudinem, tamen ſi Sacerdos monitus fuerit ſtatim poſt ſumptionem hoſtiæ de neceſſitate communicandi infirmum, quod debeat abſtinere à ſumenda ablutione, & nouam Miſſam inchoare ſicuti in Natiuitatis Domini ſolemnitate fieri ſolet ob defectum hoſtiarum conſecratarum, cum non aliud ſuppetat opportunius

renic-

remedium conſulendi infirmi ſaluti docet *Laiman.lib.5.tract.5.cap.4. de ſacrific.Miſsa nu.6.verſ. caſus verò*.

23 Si verò Sacerdos moneatur poſt ſumptam ablutionem de neceſſitate communicandi infirmum quod tunc omninò iterum celebrare nequeat cum non ſit amplius ieiunus licet deficiant hoſtiæ, quia magis habenda eſt reuerentia huic Sacramento, quam neceſſitati proximi, cum præceptum ſumendi viaticum, obliget infirmos, ſi decenter, & reuerenter Sacramentum confici, & ſumi valeat ex veriori DD. ſententia tradunt *S.Antonin. par.3. tit.13. cap.6. §.2. Sot.in 4.diſ.13. quaſt.2.art.2. Azor.inſtit.moral. par.1.lib.10.cap.30. quaſt.1.Reginald.in prax.for. pænit. lib.29.num.121. Gauant.in comment. ad rubr.miſsal. par.1, cap.9. ſub num.1.Marchin.de Sacrament.Ordinis tract. 3. par.3. cap.3.num.13.Bonacin.in tit.de Sacram.Euchar.diſ.4. quaſt.6.punct.2. num.24.tom.1. cum alijs per Barboſ. de offic.Paroch. par.2. cap.20.num.40. Diana par.5. tract.3.reſol.35.*

24 Et ſic quod non liceat iterum eadem die celebrare, quando non adeſt Euchariſtia conſecrata, nec alius reperitur, qui celebret, tenent *Victor. in ſumm.num 83.Nauar.in mom cap.21.num.53. Suar. tom.3.diſ.66.ſect.5. Squillant.de oblig. Cleric.par.2. num.63.*

25 Licitum tamen eſſe Parocho pro communicando infirmo proximè morituro Miſſam dicere non media nocte, ſed ſummo mane, ante lucem notabiliter tradunt *Ludou.à S.Ioanne de adminiſtr. Sacram.art.4.de commun. num.9. Fagundez in 5.Eccleſ.præcepta præcept.1.lib.3. cap.17.num.15. Azor. inſtit.moral.par.1. lib.10. cap.25. quaſt.7.Bonacin.de Sacrament. diſ.4.quaſt.vlt.punct.9.num.3.tom.1. cum alijs per Barboſ.de offic.Paroch.par.2.cap.20.num.35.*

26 Ad tertium reſpondetur, Sacerdotem, qui loco vini conſecrauit aquam, animaduertentem errorem poſt aquæ ſumptionem, debere de nouo vinum conſecrare, & ſumere, non obſtante quod fregerit ieiunium naturale per ſumptionem aquæ, quia alias non eſſet perfectum ſacrificium, cum conſecratio vini ſpectet ad integritatem ſacrificij quod cum ſit de iure diuino præponderare debet præcepto Eccleſiaſtico de ſumenda Euchariſtia cum ieiunio, ſicut etiam qui poſt conſecrationem recordatur ſe non eſſe ieiunum, tenetur ſacrificium perficere, quia obligatio perficiendi ſacrificium iam inchoatum, eſt magis obſeruanda, & præferri debet obligationi ſumendi Euchariſtiam cum ieiunio, *vt ex Azor.Chamerotta, Rodriguez, & alijs tradit Bonacin. de Sacram. Euchar. diſ.4.quaſt.6.punct.2.num.19.& 20.* vbi quod ſi Sacerdos peracta conſecratione periret, nec adeſſet alius præter Sacerdotem non ieiunum, quod teneatur Sacerdos non ieiunus perficere ſacrificium, ſecus verò ſi Sacerdos pereat ante conſecrationem, quia tunc ceſſat obligatio Miſſam perficiendi, cum nullæ partes eſſentiales Miſſæ ſunt poſitæ ineſſe, ita vt aliæ, quæ deficiunt ſuppleri debeant ab alio Sacerdote.

DECISIO CX.

Aliàs Conſtitutum VII.

Theobaldus, contracto matrimonio cum Sabina coram Parocho, & Teſtibus, inualidè tamen ob occultum impedimentum poſtea ad notitiam deuentum, legitimam obtinuit diſpenſationem, cuius vigore, ablato impedimento, iterum coram Parocho, & Teſtibus ſolemnizare cupiebat; interim in extremo vitæ diſcrimine conſtitutus, ne ita decederet. ob abſentiam proprij Parochi, coram ſimplici Sacerdote matrimonium celebrauit, & coram eodem, & duobus Teſtibus ſuum vltimum condidit Teſtamentum, in quo iure legati reliquit præfatæ ſuæ vxori vſumfructum tertiæ partis ſuorum bonorum, dummodò tamen caſtitatem ſeruauerit. Semproniæ verò eius filiæ, mille aureòs ſi virum duxerit, & alios mille Cæciliæ eiuſdem nepti pariter ſi nupſerit, quingentos tamen ſi ingrediatur religionem. Sabina contra mentem Teſtatoris occultè caſtitatem non ſeruat, Semptonia verò, & Cæcilia Religionem ingredi volentes inſtant pro ſolutione legatorum non obſtante dicta Teſtatoris diſpoſitione. Quæritur quid iuris.

1 An dictum matrimonium ſemel licet inualidè ob occultum impedimentum coram Parocho, & Teſtibus celebratum, eſſet iterum (ablato impedimento) coram Parocho, & Teſtibus celebrandum.
2 An validè in mortis articulo defectu Parochi, quilibet Sacerdos aſſiſtere poſſit.
3 An valeat ſaltem de iure canonico Teſtamentum celebratum coram ſimplici Sacerdote.
4 An Sabina occultè non ſeruando caſtitatem, teneatur in foro conſcientiæ vſumfructum legatum reſtituere defuncti hæredibus.
5 An Sempronia religionem ingredi volens conſequi valeat legatum pro viro ducendo.
6 An Cæciliæ debeantur mille, & non quingenti ex quo religionem ingrediatur, & virum non ducat.

1 AD primum reſpondetur matrimonium ſemel celebratum iuxta formam præſcriptam à *Sac.Conc.Trid. in ſeſs.24.de matrim.cap.1.* coram Parocho, & Teſtibus licet inualidè ob occultum impedimentum, ſi per diſpenſationem auferatur impedimentum non eſſe neceſſarium iterum coram Parocho, & Teſtibus celebrari, ſed ſatis eſſe ſi contrahentes inter ſe ipſos ſolos renouent conſenſum, quem ſi Theobaldus, & Sabina de nouo præſtiterunt, nulla alia præmebantur neceſſitate ſolemnizandi huiuſmodi matrimonium cum noua præſentia Parochi, & teſtium ſiquidem tamquam ſemel publicè in facie Eccleſiæ initum omnis ſublata fuit clandeſtinitatis ſuſpicio, ita vt ſi ſublato impedimento clam celebretur, clandeſtinum dici nequeat, attenta publicitate ab Eccleſia requiſita, quod præceſſerat, & conſequenter in caſu noſtro cum non militet eadem ratio decreti Sacri Concilij Tridentini interpoſiti ad remouendam clandeſtinitatem ac mala, & ſcandala, quæ ex ea oriebantur, nec eiuſdem diſpoſitio ſibi locum vindicare debet, *& ita declaratum fuiſſe à Pio V. teſtatur Nauar. in* *ſum-*

ſumma latina cap.22.num.70.& cap.16. in noua editione num.37. & in lib.4.conſiltor.tit.1. de ſponſal. in 1.editione conſil. 35. in 2.conſil. 14. in fin. relat. per Sanchez de matrim.lib.2.num.3.diſ.37.tom.1.Henriquez lib.11.de matrim. cap.3.nu.6.Petrus de Ledeſm. tract.eod.quæſt.45.art.5.dub. penult.Philiarcus de officio Sacerdotis tom.1.par.2.lib.2.cap.13.

2 Hoc tamen aduertendum eſt procedere, dummodò Parochus, & Teſtes impedimentum illud ignorabant, ſi tamen notitiam habebant, quamuis eſſet occultum neceſſario repetendum eſſet coram Parocho, & Teſtibus, quia in hoc caſu à principio non fuit ſeruata forma Sacri Concil. Trident. ex quo dictis Teſtibus conſtando matrimonium in foro Eccleſiæ eſſe nullum, non fuerunt Teſtes valoris, ſed nullitatis ipſius matrimonij, *vt ex Henriq.& Petr.de Ledeſma tradit Sanchez dicto diſ.37.num.10.*

3 Vlterius ſi impedimentum plenè probati poſſet in foro externo, & contentioſo, pariter coram Parocho, & Teſtibus veniret reiterandum matrimonium; ne ex clandeſtina ratificatione præbeatur occaſio ſequendi omnia inconuenientia, quæ olim ex clandeſtino matrimonio ſequebantur idem *Sanchez dicta quæſt.37. num.11. verſ. immò quamuis.*

4 Ad ſecundum reſpondetur. Quod licet ſimplex Sacerdos poſſit deficiente proprio Parocho miniſtrare confeſſionem, Euchariſtiam, extremam vnctionem, minimè tamen etiam in mortis articulo miniſtrare poteſt Sacramentum matrimonij, ac proinde in caſu noſtro ſi fuiſſet neceſſaria præſentia Parochi, vtique non fuiſſet validè initum matrimonium, quia præſentia Parochi, & Teſtium in actu celebrationis matrimonij requiritur tamquam forma ſubſtantialis vigore decreti irritantis matrimonium aliter contractum, vt *ex Veracruz appendice ad ſpeculum dub.5. colum. 7. & Petro de Ledeſ de matrim.quæſt.45.art.5.punct.3. dub.3.ad fin.& alijs tradit Sanchez de matrim.lib.3. diſp.17.num.5.verſ.hinc infertur.*

5 Hinc ſequitur ad validam miniſtrationem Sacramenti matrimonij non ſatis eſſe licentiam præſumptam, & ratihabitionem de futuro, vt alius Sacerdos poſſit aſſiſtere matrimonio, ſed verè, & actualiter licentia debet præcedere, nam ratihabitio de futuro non eſt licentia de præſenti; Sacramentum enim matrimonij dicitur Sacramentum voluntarium, & non neceſſarium, prout eſt pœnitentia, & Euchariſtia, & propterea hæc in caſu neceſſitatis miniſtrari poſſunt à ſimplici Sacerdoti, non autem Sacramentum matrimonij *Sanchez dicta diſ.17.num.5. verſ.ad quintum dic. & latè eodem lib.3.diſ.35. num. 17. & 18. vbi alios allegat.*

6 Ad tertium clara eſt reſponſio valere Teſtamentum conditum coram ſimplici Sacerdote, qui in caſu neceſſitatis fungatur officio Parochi ſeù attenta eiuſdem abſentia gerat eius vices, teſtamentum autem factum coram Parocho, & duobus Teſtibus de iure canonico valet, *cap cum eſſes cap.relatum de teſtam.Mantica de coniect.vltim. volunt.lib.1.tit.1.num.6.Tiraquel.de priuil pia cauſ. priuil.4.Craſſus de ſucceſſ.§.Teſtamentum quæſt.18. num.2.Boer.deciſ.93.num.3.*

7 In vltimis enim voluntatibus Parochus poteſt fungi munere Notarij *Marchin. in tract. de peſte par.3.cap.3.num.3.*

8 Et quamuis quando agitur de Teſtamentis, ſeù relictis piæ cauſæ, hoc nullam habeat difficultatem, cum fauore piæ cauſæ nullæ requirantur ſolemnitates, ſed ſatis ſit conſtare de certa voluntate Teſtatoris omiſſis omnibus ſolemnitatibus, *Abb.in cap.relatum num.2. & 5. de teſtam. & ibi Conar.num.2.Clar.in §.teſtam.quæſt.6.num.2.Dilect.de art.teſtan.tit.2.cauſ.3.num.4 Bero.conſil.1.numer.27.lib.2.Gratian.diſcept.forenſ.cap.605.nu.20. & ſeq.Rota deciſ.74. num.14. par.2. diuerſ.& coram Merlin.deciſ.805. num.5.& ex moralibus latè Diana reſol.moral.par.7. tract.6. de teſtam.priuil. reſolut.2. verſ.de iure canon.*

9 Et in hoc ius canonicum obſeruari non ſolum in terris Eccleſiæ, ſed etiam in terris Imperij teſtantur *Boer.deciſ.93.num.3.Craſs.de ſucceſſ.§.teſtament.quæſt.6.nu.1.Mantica de coniect. vltim.volunt. lib.6.tit.3.num.4. Tuſch.concl.116. num.78. tom.8. cum alijs per Dian.reſol.moral.par.7.tract.6.de teſtam. priuil.reſol.2.per totam Tiraq.de priuil. pia cauſ.priuil.1.Rota coram Caualer. deciſ.27.num.1. & coram Merlin.deciſ.805.num.3.& 4.*

10 Nihilo tamen minus locum ſibi vindicare tàm ſi Teſtamentum fuerit conditum ad pias, quam ad prophanas cauſas, *Ruin.conſil.14.n.4.lib.2 Alex. conſil.777.num.2. lib.2.cum alijs per Clar.in §. teſtamentum quæſt. 57. num. 1. circa med. & num. 2.* vbi quod in vtroque foro hoc ſit ſeruandum præcipuè in terris Eccleſiæ *Rota in Romana, ſeu Ianuen. locorum Montium 16. May 1659. §. inſuper cum coram Eminentiſs.Card.Ottbobono.*

11 Ad quartum abſque vlla dubitatione aſſerendum eſt Sabinam non adimplentem conditionem, ſub qua relicta fuit vſuſfructuaria tertiæ partis hæreditatis, turpem vitam traducentem, & caſtitatem non ſeruantem teneri in conſcientiæ foro vſumfructum, ac legatum reſtituere defuncti hæredibus, quia Teſtator relinquendo legatum ſub illa lege, videtur eam voluiſſe obligare ad non violandum thorum prioris coniugij, vt expreſsè colligitur *ex auth.cui relictum Cod. de indicta vidui Bonacin.in tit.de contractibus diſ.3.quæſt.17. punct.8.§.4.num.12.tom.2. Diana par.1. reſol.moral. tract.10. reſol.23. verſ.ideo quæro in fin. & ex Caietano, Henriquez, Molina, Vega, Graff. Gutierez, & alijs tradit Sanchez de matrim. lib. 7. diſ.91. numer.3.*

12 Voluntas enim Teſtatoris ad vnguem eſt ſeruanda, & adimplenda, *l.in condict. 19. ff. de condit.& demonſtrat. l.cum quæſt. 23. Cod.de legat.lib.1. Cod.de conſtit.pecun. Rota in Piſauren. Adminiſtrationis Mortis 12. junij 1651. in §. ratio reſolutionis coram Card.Ottbobono.*

13 Nec lucrum conſequi, aut quis iuuari poteſt, eo contractu, quem pro parte ſua non adimpleuit, *l. Iulianus §. offerri ff. de antiq. temp. Natta conſil.226.num.2. Puteni deciſ.357. ad fin.lib.3. Caputaq. deciſ.232. par.1.& deciſ.157. par.3. Mantica deciſ.1.num.8.*

14 Præcipue quando inter teſtatorem, & legatarium pro vt in caſu noſtro initur contractus do vt des, vel do vt facias, quia tunc legatarius acceptando legatum videtur ſe obligare ad conditionem ſeruandam, eaque non ſeruata ad reſtien-

Digitized by Google

dum tanquam conditione deficiente, *Sanchez. dicta diſp.91.num.2.circa med.*

15 Et quamuis regulariter pœna exigi nequeat ante Iudicis ſententiam, tamen hoc non procedit in pæna à teſtatore adiecta, cum in foro conſcientiæ ſtatim, ac incurritur, debeatur, nulla expectata Iudicis ſententia, *ita Gutier. quaſt. canon. lib.2. cap.5. num.16. Nauar. in ſumma latina cap.27. nu.61. Henriquez lib.13. de excommun. cap. 56. num.2. in comment. lit. V V. Emanuel Sà in ſumma in verb. pœna num.1. cum alijs congeſtis per Sanchez lib.7. de matrim. diſ.91. num.2.*

16 Nec infringit, quod occulte huiuſmodi conditio non adimpleatur, & occulto tantum concubitu thorus prioris coniugij violetur, & propterea Sabinam non debere ſubire hanc pœnam reſtitutionis, cum nemo ex occulto delicto puniri debeat, vt late tradit, *Minchaca de ſucceſ. progreſ. in præfat. lib.1. num.98. ad fin.* quia hoc procedit quando agitur de puniendo delicto in foro externo, ſecus in foro conſcientiæ, in quo legataria non eſt tuta in fruendo re legata, & non adimplendo conditionem, vt ex *Caiet. Cenedo, Beia, Vega, Armilla, & alijs docet Sanchez de matrim. lib.7. diſ.91. num.4. vol.2.*

18 Ad quintum quamuis legatum relictum in genere, & indefinitè pro fæminis maritandis tradi nequeat fæminis ingredientibus Religionem, ſed ſolum matrimonium temporale ineuntibus diſtribuendum veniat, quia teſtator ita relinquendo legatum incertis perſonis, non cenſetur habuiſſe affectum, & prædilexiſſe certam determinatam perſonam, ita ex eius veriſimili mente arguatur, indifferenter legatum conſequi velle ſiue temporale, ſiue ſpirituale matrimonium ineatur, nec in hoc caſu ſibi locum vindicare poteſt diſpoſitio *auth. de Sacroſan. Epiſcop. §. ſed & hac præſenti collat.9.* cum ſit exorbitans à iure exigenti conditiones in vera, & ſpecifica forma impleri, & non in ficta *leg. Mœnius, leg. qui heredi ff. de condic. & demoſt. vt bene Bero in ſuis quaſtion. quaſt.34. num.6. & 7. Pedemon. deciſ.126. num.12. Bald. nouel. de dote 6. par. priuil.76. num.4. ad fin. & priuil.77. num.1. & 3. Gulielmus Benedictus cap. Raynutius verb. quia cum illa num.31. de teſtam. Bertachinus in repert. verb. legatum pium verſ. legatum pro virginibus maritandis Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib.8. tit.5. num.22. Couar. cap.3. num.11. verſ.6. ex proxima de teſtam. Sanchez de matrim. lib.1. diſ.33. num.32. Bonacin. de contractib. diſt.3. quaſt.1. punct.4. nu.10. verſ. ſed contrarium verius, & diſ.3. quaſt.13. punct.8. §.4. num.*

19 Nihilo tamen minus aſſerimus Semproniam conſequi debere legatum ei relictum, quando virum duxerit, licet ingrediatur religionem; quia huiuſmodi legatum fuit relictum perſonæ determinatæ, vt matrimonium ineat, quo caſu debetur etiamſi ingrediatur Religionem, cum teſtator cenſeatur habuiſſe ſpecialem affectionem ad ſubueniendum illi perſonæ, ex quo reſultat iuris præſumptio relinquere voluiſſe, & cum effectu conſequi velle, etiam in caſu matrimonij ſpiritualis, ex ingreſſu Religionis reſultantis, *§. ſed & hoc præſenti aut. de ſanct. Epiſc. collat.9. & auth. niſi rogati C. de Senat. Conſult. Trebel. Gutier. tract. de ſponſal. cap.20. num.27. Menoch. lib.4. de præſumpt. 148. à num. 13. vſque ad 16. Bald. Nouel. de dote par.6. priuil 77. num.2. Couar. par 1. var. quaſt. cap.19. num.19. cum alijs per Sanchez de matrim. lib.1. diſ.33. num.29. tom.1. & ex Theologis Molina, qui de communi tom.1. de iuſtitia tract.2. diſ.207. concluſ.1. fol. mihi 1267. Bonacin. in cit. de contract. diſ.3. quaſt.17. punct.8. §.4. num.6. tom.3.*

20 Tanto magis quia huiuſmodi legatum factum fuit ad fauorem propriæ filiæ, quo caſu propter præſumptum teſtatoris affectum erga ſanguine coniunctam ita plenius, & latius interpretandum eſt, vt debeatur etſi non expreſſiſſet certam, & determinatam perſonam, ſib coniunctam, eoque fortius ſi expreſſerit, inueriſimile quidem redditur teſtatorem ita ſtricte, & determinate relinquendo ſub conditione matrimonij, de carnali coniugio intellexiſſe, vt impie propriam filiam, ſeu alias ſanguine coniunctas retrahere voluerit ab ingreſſu Religionis, legati commodo in hoc caſu priuando, per *text. in leg. Aurelius §. Titius teſtamento facto ff. de liber. legat. Natta conſ.296. nu.6. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib.8. tit.5. num.22. Sanchez dicta diſ.33. num. 32. verſ. hoc tamen fatendum Bonacin. loco ſupra citato num.6. verſ. hoc tamen limitatur.*

21 Bene verum eſt hoc procedere vbi tales non concurrant coniecturæ, ex quibus demonſtretur teſtatorem de nuptijs carnalibus intellexiſſe, quia tunc non eſſet præſtandum legatum Religionem ingredienti, *Guliel. Benedict. in cap. Raynutius verb. qui cum alia num.32. de teſtam. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib 11. tit.18. nu.26. Menoch. de præſumpt. 148. num.2. relat. per Sanchez lib.1. de matrim. diſ.33. num.30.* vbi plures coniecturas refert, & præcipue quando teſtator legauit puellæ ſi nubat perſonæ certæ, quia tunc intelligi nequit de nuptijs ſpiritualibus, & conſequenter Religionem ingrediens non conſequitur legatum *Bonacin. de contradict. diſ.3. quaſt.17. punct.8. §.4. num.6. tom.2.*

22 Ad ſextum reſpondetur, quamuis videatur magis æquitati conſona, magiſque religioni fauorabilis DD. ſententia, qua docetur puellam conſequi debere integrum legatum in maiori ſumma relictum, ſi virum duxerit, & in minori ſi Religionem ingrediatur, licet virum non ducat, ſed Religionem eligat, perinde ac ſi illa conditio adiecta non eſſet, tamquam retrahens, & aduerſa Religioni. *Bart. & Socin. in leg. 2. ff. de his, quæ pœnæ cauſa num.1. Iaſ. in auth. ſi qua mulier num.11. & 15. C. de Sacroſanct. Eccleſ. Rolan. conſ.35. num.17. lib.3. Euerard. loco à matrim. carnal. ad ſpirituale num.8. & ex Theologis Dian. reſol. moral. par.3. tract.6. reſol.29. verſ.6. ſi quis, cum alijs per Iacob. Beda in defenſione Fidei in cauſa Moriſcorum tract.2. cap.1. §.3. obiect.2. fol. mihi 159.*

23 Nos autem ex probabiliori, & de iure veriori aſſerimus cum *Sanchez de matrim. lib.1. diſ. 34. num. 13.* Cæciliam ingredientem Religionem conſequi non poſſe, niſi quingentos, & non mille, quia dicta conditio contra expreſſam teſtatoris voluntatem reijcienda non eſt, tamquam fauens matrimonio, & ſobolis procreationi, quod reſpicit commune reipublicæ bonum, ad differentiam ingreſſus Religionis, quod reſpicit bonum particulare ipſiuſmet ingredientis tantum, & propterea non eſt admirandum ſi ius magis faueat

ma-

matrimonio, quam ingreſſui Religionis. *Bald. in auth. niſi rogati num. 11. C. ad S.C. Trebel. & in leg. Deo nobis nu. 1. & 2. C. de Epiſcop. & Cleric. Couar. lib. 1. var. reſol. lib. 1. cap. 19. nu. 8. 9. & 10. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 11. tit. 18. num. 29. & ſeqq. Menoch. de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 83. num. 26. Decian. conſ. 41. num. 30. lib. 3. Gutier. quæſt. canon. lib. 1. cap. 32. num. 58.*

25 Teſtatoc enim ita legando cenſetur habuiſſe reſpectum, quod maioea onera incumbunt nuptijs, quam monialibus, ex quo dos detur pro oneribus matrimonij ſubſtentandis, *leg. pro oneribus leg. dotis fructus C. de iur. dot. leg. de diuiſione vbi gloſ. & DD. ff. ſolut. matrim.* & ideo Dos minor datur ex communi obſeruantia, & vt naturalis æquitas ſuadet ingredienti Monaſterium, quam nubenti in ſæculo, cum Monialis non egeat familia, liberis careat, & non quærat pompam, aut honorem, & Dos à Monaſterio recipiatur titulo eleemoſynæ pro alimentis tantum, & vitæ ſuffragio, vt bene conſiderauit, *Rot. deciſ. 63. num. 3. 5. 6. & 7. coram Greg. 15. & deciſ. 480. num. 1. & deciſ. 249. num. 7. in fin. par. 2. in recenſ. & ita de communi obſeruantia teſtatur Mantic. de tacit. & ambig. lib. 12. tit. 21. num. 30. Sanchez de matrim. lib. 3. diſ. 34. n. 14. Couar. lib. 1. var. reſol. cap. 19. num. 10. in fin. ex Bald. in auth. res quæ ſub num. 13. C. commun. de legat.*

DECISIO CXI.

Alias Conſtitutum VIII,

Aldrouandus pluribus criminibns lęthalibus reſeruatis illaqueatus, vigore Iubilei in Diœceſi publicati animo debitam abſolutionem conſequendi, in prima hebdomada exiſtens tamen in peccato mortali cæpit eleemoſynas facere, Eccleſias viſitare, die verò Dominico inmediate ſequenti Sacramentalem Confeſſionem emiſit, & Eucharistiam ſumpſit. Durante vero tempore Iubilei cum reinciderit in alia reſeruata, de nouo expleuit opera iniuncta, & abſolutionem petijt; paruam tamen eleemoſynam fecit, & ante fores præſcriptæ Eccleſiæ orauit, cum eandem ingredi non potuerit, propterea præbuit dubitandi anſam.

1 An ad conſequendum Iubileum ſit neceſſe, vt quis toto tempore, quo ſingula opera explentur, eſſe debeat in ſtatu gratiæ.
2 An qui ſemel Iubileum obtinuit, poſſit iterum obtinere, & abſolutionem à reſeruatis denuo commiſſis conſequi.
3 An quælibet parua eleemoſyna ſufficiat ad conſequendum Iubileum, ſi ea præcipiatur.
4 An orans ante fores Eccleſiæ obtineat Indulgentiam, ſi Eccleſiam ingredi nequeat.

1 AD primum reſpondetur non eſſe neceſſe ad conſequendum Iubileum vt quis toto rempore, quo iniuncta opera explentur permaneat in gratia, ſed ſufficere, vt in graria exiſtat in actu quo vltimum opns perficitur, vel antequam expiret terminus Iubilei, quo poſito indulgentia effectum conſequitur, quia Summus Pontifex non præcipit omnia opera fieri in gratia, nec opus præſcriptum ad conſequendam indulgentiam eſſe neceſſario ſatisfactorium, cum ſit conditio, qua poſita Summus Pontifex applicat indulgentias, & ideo non requiritur, vt quodlibet opus fiat in gratia, *Nauar. de indulg. notab. 19. num. 17. & notab. 32. num. 47. Graf. de indulg. cap. 5. nu. 48. Suar. diſ. 52. ſect. 2. num. 7 & ſect. 5. num. 8. Candid. diſquiſ. moral. in tit. de confeſſ. Sacramen. diſ. 24. art. 69. dub. 65. cum alijs per Bonacin. in tit. de indulgent. diſ. 6. quæſt. 1. punct. 5. num. 10. tom. 1.*

2 Quinimo ſi quis pro indulgentiæ, ſeu cuiuſcumque Iubilei conſecutione veram fecerit confeſſionem, ex ignorantia vero informem, & communicauerit in peccato, ante quam vero terminus Iubilei expiret, vt ſero die dominico per contrictionem iuſtificetur, etiam ſi tempore præcedenti fuerit inimicus, & opera requiſita in peccato perfecerit, vtiq; conſequitur indulgentiam, quia illa contrictio eſſet quaſi vltimum opus, per quam fidelis durante tempore Iubilei iuſtificaretur, ita vt cætera alia opera mortificata per peccatum reuiuiſcerent, & propterea pro ſufficienti haberi debet ad eundem conſequendum. *Henriquez lib. 7. de indulgen. cap. 9. num. 5. in fin. Candidus diſquiſ. moral. in tit. de confeſſ. Sacrament. diſ. 24. art. 69. dub. 61.*

3 Vlterius qui tempore Iubilei Anni Sancti in peccato mortali impleret viſitationes Eccleſiarum, ſi poſtea anno durante cõfitendo in gratiam rediret, quamuis etiam patriam fuiſſet reuerſus, conſequeretur Iubileum Anni Sancti, quia licet in ſtatu peccati mortalis iniuncta opera expleuerit, ſi tamen intra Annum ſuppleat hunc defectum legitime confitendo conſequitur Iubileum *Sanctarel. var reſol. quæſt. 75. num. 38 & ex Nauar. & alijs Candidus loco citato dict. dub. 62.*

4 Ad ſecundum, quamuis videatur ſemel tantum Iubileum obtineri poſſe, cũ in forma Iubilei eius conſecutio concipiatur per verbum diſiunctiuum in prima ſcilicet, aut ſecunda hebdomada, & propterea qui ſemel Iubileum obrinuit, non poteſt ſi reincidat in reſeruatis ſecunda hebdomada ab eis abſolui, & iterum obtinere Iubileum, explendo omnia ad illud conſequendum neceſſaria, quamuis adhuc non ſit Iubilei tempus elapſum, cum iam fuerit obtentum, & ſuum effectum ſortitum, ita *Sanchez lib. 4. in decal. cap. 54. num. 300. Portel. in dub. regular. verb. Indulgentia nu. 15. Fauſt. in Theſ. rel. lib. 4. quæſt. 61. Raphael. della Torre to. 1. in 2. 2. quæſt. 88. art. 12. diſ. 6. Sanch. in ſum. tom. 1. lib. 4. cap. 54. n. 30. Suar. de relig. tom. 2. lib. 6. cap. 16. nu. vltim. Layman. in Theol moral. lib. 5. tract. 7. cap. 8. num. 9. Filliuc. tom. 1. tract. 8. cap. 10. num. 261.* vbi de menſe Maij 1620. ita declaraſſe S. Congregationem Concilij, nempe tantum ſemel acquiri indulgentiam per Iubileum, & ſemel tantum à caſibus abſolui quempiam poſſe.

5 Verum quia agitue de materia fauoribili, & gratioſa, quæ non eſt coarctanda, ſed extendenda, fauorabiliori quoque ſenteutiæ nobis adhæere placet, ſi igitur adhuc non ſit elapſum tempus ad conſequendam indulgentiam relapſus in reſeruatis, ſi præſtet neceſſaria ad illam conſequendam, cum non videatur qua ratione effectus fuerit incapax, vtique conſequitur, & à reſeruatis denuo abſolui poteſt, nam in indulto conceſſionis indulgentiæ non limitatur vt ſemel tantum acquiri valeat, & quod lex non dicit, neque nos dicere debemus, & id circo poteſt iterum acquiri, *Rodrig. in ſum. cap. 164. num. 17. Henriquez lib. 6.*

de pænit.cap.16.num.3. Nauar. in Iubileo notab.32. num.46.verſ.circa hoc interrogatur Bonacin. in tit.de indulgent.diſ.6.quæſt.1.punct.5.nu.33.tom.1. Candid. diſ. moral.de confeſſ.Sacram. diſ.24. art.69. dub.57. verſ. dico ſeptuageſimo quarto in fin. Iacob. de Graſ. in append. ad ſuas dec.lib.2.cap.5.nu.23. Molfeſius in ſum.tom.1.tract.7.cap.16.num.45.Sanctarel.de Iubileo cap.5.dub.4.Nald.in ſum. ver. Indulgentia nu.4. & 5.cum alijs per Dian.reſol.moral.par.2.tract.17.& 3.miſcel.reſol.49. verſ. at contraria, & part.5. tract. 12.de indulg.reſol.28.verſ.cui ego, vbi quod primæ opinioni ſtaret, ſi ſibi conſtaret ſupradictam declarationem citatam à Filliucio vere à S. Congreg. emanaſſe, ſed quia de illa non conſtat authenticè, propterea quod pænitentes, & Confeſſarij in praxi hanc ſententiam ſequi poſſunt.

6 Nec aduertatur illa particula diſiunctiua in prima, aut ſecunda hebdomada, qua cenſetur appoſita reſpectu commoditatis fidelium, nempe vt quis non poſſit, vel nolit prima hebdomada opera adimplere, adimpleat in ſecunda, non autem ad excludendum, vt nequear duabus vicibus, quis indulgentiam lucrari, ſi iniuncta opera denuò expleantur, *vt ex Molfeſ. animaduertit. Dian. per 2. tract.17.& 3. reſol. 49. verſ. ad argumentum*.

7 Ad tertium reſpondetur, quod quando ad Iubilei conſecutionem non præſcribitur eleemoſyna pro cuiuſcumque facultate, ſed ſimpliciter, tunc ſiue copioſa, ſiue modica tradatur (licet plus, vel minus mercatur) ſufficit ad lucrandum Iubileum, quia illa conditio eleemoſynæ indefinitè propoſita, per cuiuſcumque eleemoſynæ traditionem adimpleta cenſetur, ita *Dian. qui alios allegat. reſol. moral.part.5.tract.12. de indulgen.reſol.14.verſ.ſed prorſus*.

8 Si verò in Bulla exigatur eleemoſyna pro cuiuſcumque facultate, tunc enim maior eleemoſyna eſt à Diuite, quam à paupere elargienda, alioquin non videtur adimpletum opus, ſeù conditio ſub qua conceſſa eſt Indulgentia, & Bullæ ſatisfactum, *Sanctarel. cap.5.dub.6. Emanuel. Sà verb. Indulgentia num.4.& ex Suarez. Graſſ. Cordub.Henriq.tradit.Bonacin.in tit.de Indulgen. diſ.6, quaſt.1.punct.5.num.17.verſ.nos verò tom.1.*

9 Sed quantitas eleemoſynæ tam reſpectu pauperis, quam reſpectu diuitis, non eſt mathematicè, & coarctate menſuranda, ſed moraliter, & prudentis viri arbitrio, alias ſi non ſufficeret quælibet eleemoſyna, ſed eſſet facienda proportionate iuxta perſonatum qualitatem, & facultatem, fideles ob dubium, & ſcrupulum, quod non facta fuerit proportionata eleemoſyna ad menſuram, & calculum conditionis, & facultatis, nunquam poſſent ſcire ſe lucratos eſſe indulgentiam, & propterea in vniuerſum ſufficeret, vt præſtetur eleemoſyna competens ſtatui, iuxta eleemoſynam, quam quiſque in ſuo ſtatu facere conſueuit extra Iubilei occaſionem, vt ſi conſueuerit dare pro eleemoſyna Artifex vnum ſolidum, vir nobilis, vnum iulium, Baro tres Iulios, Princeps ſcutum, Rex duos aureos, ſatisfacerent, & lucrarentur indulgentiam ſi talem eleemoſynam erogarent, & præcipuè ſi in aliquo intuitu Iubilei augerent, ita *Boſſius de triplici Iubileo ſect.4.caſ.21.num.29.iunct.num.32. relat. per Dian, reſol. moral. part. 5. tract. 12.de Indulgen. reſol.14.verſ.ſed quid dicendum*.

10 Pauperes verò, qui nullo modo poſſunt ad lucrandam indulgentiam largiri eleemoſynam egere commutatione in aliud opus pium, vt ſatisfiat, & ſeruetur forma Bullæ, tenent *Sanctarel. de Iubileo cap.7. dub.1. Leo. de Iubileo part. 2. num.72, Lanorius tract.eod.cap.19.num.6.* Sed quia diſpoſitio bullæ intelligenda eſt in terminis habilibus, & mens Summi Pontificis non videtur includere voluiſſe pauperes vti inhabiles ad hoc opus præſtandum, non eſſe neceſſariam huiuſmodi commutationem docent *Fauſtus de Iubileo lib.4.quæſt.55. Nauar. in miſcellan.94.num.2. Graſ. in Append. lib.2. cap.5. num. 58. Henriquez lib. 7. cap.10.nu.6.in gloſ.lit.N. Dian.loco citato reſol.15. verſ. verum*, vbi vtramque ſententiam probabilem exiſtimat, & quod pauper adimpleret formam bullæ ſi faceret eleemoſynam minimam, etiam vnius oboli, tradit *Boſſius de triplici Iubileo ſect.4. caſ.21. num. 4. 5. & 6.*

11 Ad quartum reſpondetur Indulgentiam conceſſam viſitantibus Eccleſiam obtineri ab eo, qui ad eam aceeſſit, ſed v. g. præ hominum multitudine ingredi non potuit, ſed ante eiuſdem Eccleſiæ fores, vel è Cæmeterio orauit, quia re vera dicitur viſitare Eccleſiam, & reputatur perinde, ac ſi intra ipſam Eccleſiam oraret, *Suarez.diſ.52.ſect.1. Corduba quaſt. 21. Layman. lib.5. tract.7. cap. 3. num.9. Sanctarel. de Iubileo cap. 4. dub.3.Filiuc.tom.1.tract.8.cap.6.quaſt.3.num.133. Fernand. in exam. Theol. moral. part.3.cap.8. §.8. num. 3. Bonacin. in tit. de Indulgen. diſ. 6. quaſt. 1. punct.5.num.26.tom.1.cum alijs per Dian. reſol.moral.part.1. tract.11. reſol. 103. & part. 5.tract.12. reſol. 19.*

12 In fauorabilibus autem, vt ſi agatur de orando de immunitate Eccleſiarum, eius nomine includitur non tam ipſa Eccleſia, quam ipſius Eccleſiæ ſcalæ, tectum, atrium, porticus, ſecus verò in odioſis, vt ſi ageretur de eius pollutione, quia tunc Eccleſia ſumitur ſtrictè, vt ſupradicta non veniant ſub eius nomine. *Dian. reſol. moral. part.6.tract.1.reſol.7.§.oritur etiam.*

13 Et ſic etiam ad obtinendam Indulgentiam conceſſam viſitantibus quinque Altaria, non eſt neceſſe motu corporali ad ſingula accedere, ſed ſatis eſt motu cordis ab vno in aliud Altare pergere ex vno Eccleſiæ loco fixus preces fundendo verſus quinque Altaria, quia hoc modo moraliter præſcriptum opus ſufficienter adimpletum cenſetur, *Sà verb.Indulgens num.6. Henriq.lib.7. cap.10.num.1.Vegh.in ſum.tom.2.cap.7.caſ.16.Ludouic.della Cruz. in Bull.cruc.diſ.1.dub.13.num.4. Bonacin. loco citato num.25. Dian .part.1.tract.11. reſol.102.& part.5. tract.12.reſol.16.*

DECISIO CXII.

Alias Conſtitutum IX.

Hippolytus præcipuo cordis affectu intendens Iubileum lucrari, animo, & intentione omnia adimplendi ad eiuſdem conſecutionem neceſſaria, Sacramentalem Confeſſionem præmiſit, abſolutionem ab omnibus cenſuris, & caſibus reſerua-

ſeruatis, ac voti, quo alligatus erat commutationem obtinuit; ex merà deindè negligentia iniuncta opera non adimpleuit. Modo dubitat de validitate obtentæ abſolutionis, & an teneatur ſeruare primum votum, aut potius commutationem adimplere. Quæritur.

1 An Hippolytus remanſerit abſolutus à cenſuris, & reſeruatis.
2 An teneat dicta voti commutatio.
3 An peccauerit mortaliter recipiendo abſolutionem à reſeruatis, & non adimplendo neceſſaria ad Iubileum conſequendum.
4 An conſequutus fuerit Iubileum.
5 An reuiuiſcat præfatum votum commutatum ob non adimpleta neceſſaria ad Iubileum lucrandum, ita vt teneatur ſeruare potiùs primum votum, quam opus ſubrogatum per commutationem.

1 AD primum aſſerimus Hippolytum remanſiſſe abſolutum ab omnibus cenſuris, & reſeruatis, quamuis poſt obtentam abſolutionem non adimpleuerit cætera opera iniuncta ad conſequendum Iubileum; quia licet abſolutio impoſita fuerit in ordine ad futuram eiuſdem Iubilei conſecutionem, nullam tamen ab eadem dependentiam habet, nec ad reincidentiam, ſed ſimpliciter, & purè collata fuit; cum hoc in Iubileo non explicetur, pro vt exprimi ſolet, quando eſſet de intentione Summi Pontificis, qui confeſſarijs eligendis poteſtatem abſoluendi abſolutè, & non ſub conditione ſi adimpleantur omnia requiſita ad acquirendam indulgentiam, concedere voluiſſe videtur, & certum eſt, quod Confeſſor, qui abſolueret ſacramentaliter ſub conditione, delinqueret, quia abſolutio eſſet incerta, *Nauar. in manu. cap.1. in princ. num.62. de pæn. diſ.6. & cap.26.nu.12.* quapropter cum Hippolytus ſemel legitime ſua peccata confeſſus, &
3 abſolutus fuiſſet, nulloquè iure ſiue humano, ſiue Diuino, ſiue canonico obligetur ad iterum confitendum eadem peccata, valide abſolutus remanſit, ita *Nauar. tom.2.conſil.lib.5.de pænit.& remiſ.conſ.13.fol.mihi 475. Sanchez lib 4.in decalogum cap.59.num 44. Candid.diſqui.moral.tit.de confeſſ.ſacramental.art.69.dub.45.*

4 Ad ſecundum pariter vota commutata remanſiſſe dicimus, quia abſque vlla Iubilei conditione commutatio impertita, & prima obligatio ſublata, & in aliam ſubrogata fuit, ſecus verò ſi pœnitens ſibi vota commutare, & à reſeruatis abſoluere feciſſet animo, & intentione non adimplendi requiſita ab Iubileum conſequendum, eo quod in re graui per hanc fictionem decepiſſet Sacerdotem, immò per huiuſmodi fraudem non eſſet legitime confeſſus, nec abſolutus, tàm à reſeruatis, quàm à non reſeruatis & peccaret mortaliter, quia confeſſio non eſſet integra ob non manifeſtatum hoc fraudandi peccatum, *Nauar. tom.2.conſil.lib.5.de pænit.& remiſ.conſ.19. per tot. Rodriq. part.1.ſum. cap.184. num.15. Candid. diſq. moral.tit. de Confeſ ſacram.art.69.dub.47.*

5 Ad tertium quamuis *Suarez. 4.part. vbi de pænit.diſ. 31. ſect. 4. num. 4. & Coriolanus de caſibus part.1. ſect.3. art.17.nu.3.* ſubſtineant grauis culpæ reum effici, qui Iubileum conſequi intendens illius virtute obtineat abſolutionem à reſeruatis, & voti commutationem, ſi poſtea mutata voluntate illum non conſequatur, cum controueniat virtuali pacto incluſo in recepto beneficio abſolutionis exequendi neceſſaria ad eiuſdem conſecutionem in detectarum culparum ſatisfactionem.

6 Sed nos in benigniorem partem inclinantes, venialiter tantum, & non mortaliter peccaſſe arbitramur, tum quia ad euitandum peccatum ſufficit illa bona fides, & propoſitum à principio adimplendi neceſſaria, tum quia Confeſſarius talem conditionem non exigit, nec Pontifex huiuſmodi obligationem requirit, nec ex natura rei tale pactum in ea actione includitur, ergo non peccauit mortaliter, cum nullis promiſſis,
7 nulloque pacto, aut obligationi controuenit, & generalis regula eſt, quod quando eſt dubium, an pro aliqua re ſit præceptum impoſitum, tunc iudicandum eſt non dari tale præceptum, idque in fauorem libertatis in eo dubio poſſidentis, ita *Portel.in dub. Regul.verb. Indulgentia pro Iubileo, num.20. Henriq. lib.6.de pænit.cap.16.num.6.in fin. Sanchez lib. 1. de matrim. diſ. 43. num.9. circa fin. tom.1.& lib.8.diſ.15, num.224. tom.3. Dian. reſol. moral.part.5.tract.12.de indulgen.reſol.42.*

8 Ad quartum reſpondetur minimè Iubileum conſecutum fuiſſe, quia fuerunt tantum inchoata, ſed non perfecta opera iniuncta ad conſequendum Iubileum, *Nauar.notab.32.de Indulgen.n.49. Reginal. lib. 7. num.178. Nugnius quaſt.27. art.1. verſ.in hoc dubio Bonacin. in tit. de Indulgen. diſ.6. quaſt.1.punct.5.num.23.tom.1.*

9 Præfata enim opera ſe habent per modum conditionalis diſpoſitionis, quæ vt ſuum ſortiatur effectum, ipſa conditio adimpleti debet in forma ſpecifica, cum talis naturæ ſit, vt prius impleatur, ad effectum poſtea beneficium, ſeu emolumentum conſequendi, *l. cedere diem de verb. ſignif l.qui heredi § fin.ff.de condit.& demonſt. l.pecuniam ff. ſi cert.petat. Menoch.de arbit. indic. caſ.15. num.3. Gratian. diſcept.318.num.9. Surd. deciſ.229. num.3.*

10 Hinc eſt, quod ſi quis aliquam tantum partem operis iniuncti prætermitteret, non conſequeretur Indulgentiam; vt ſi Indulgentia requirat tres dies Ieiunij v. g. & vnus omitteretur, ita etiam ſi concedatur recitanti quinquies orationem dominicam, & quatuor ſolum recitentur,
ſed ſi opus iniunctum eſſet vna Miſſa, & mini-
11 ma eius pars omitteretur, veriſimile eſt lucrari Indulgentiam, quia in moralibus parum pro nihilo reputatur, ita *Dian.reſol.moral.part.5.tract.12. reſol.23.ex Baſſ. de Iubileo ſect.4.caſ.8.num.3.& 6. Sanctarel. de Iubileo. cap. 7. dub. 1. Leo. tract.eod. part.2.num.158. Suar. in 3.part.tom.4.diſ.52.ſect.5. num.4. Layman. lib. 5. tract.7. cap.6.num.3.*

12 Ad quintum reſpondetur vota commutata tempore Iubilei non reuiuiſcere, quamuis pœnitens poſtea non præſtiterit neceſſaria ad illud lucrandum, quia talis commutatio fuit abſolutè, & non ſub aliqua conditione obtenta, & propterea pœnitens ſi adimpleat opus ſubrogatum ſatisfacit, vt ex *Suar. Sà Reginal. Rodriq.& alijs per eum relat.docet. Bonacin. tit.in ſecund. Decalog. praecept.diſ.4.quaſt.11.punct.7.§.4.num.18.tom.2.*

13 Notandum tamen eſt, quod liberum eſt vouenti ſeruandi primum votum, aut rem commu-

tatam

tatam adimplendi, quia commutatio vouentis tantum fauorem reſpicit, cui poteſt cedere, renuntiare, & non vti, nec prima obligatio per commutationem abſolutè cenſetur extincta, ſed tantum ſuſpenſa, ſub tacita conditione, vt vouens, vel ſeruet primum votum, vel id, in quod commutatum fuit *Sanchez lib.8. de matrim. diſ.9. num. 21. tom. 3. Azor. inſtit. moral. lib.11. cap.18. quæſt.10. num.12. Clauiſ. Regia lib.6.cap.12.dub.5. cum alijs per Bonacin. loco citato num.20.*

DECISIO CXIII.

Alias Conſtitutum X.

Theodoberto Parocho in foro pœnitentiali, à quodam pœnitenti multa lethalia crimina reſeruatam excommunicationem habentia detecta fuerunt, & vlterius furtum in notabili quantitate commiſſum in Euſtachij bonis, & bonam famam eidem poſt eius tamen obitum ablatam publicè per falſam appoſitionem cuiuſdam homicidij ſecuti; & priuatim per reuelationem veri furti, ſed occulti ab eodem defuncto perpatrati. Qui Parochus vel ex ignorantia, vel ex inaduertentia non habens facultatem abſoluendi à dictis cenſuris, & non imponens onus reſtitutionis tam rerum, quàm famæ ablatæ, ſacramentalem abſolutionem impertitus fuit, ſed antequam pœnitens recederet è loco confeſſionis animaduertens in errorem, ſermonem cum pœnitente de eodem habere intendebat, ſed frangere ſigillum confeſſionis dubitauit. Quæritur.

1 Ad quid teneatur Confeſſarius, qui defectu iuriſdictionis malè abſoluit pænitentem à cenſuris.
2 An Confeſſarius, qui culpabiliter non obligauit pænitentem ad reſtitutionem, teneatur ipſe reſtituere.
3 Quando (generaliter loquendo) facienda ſit famæ reſtitutio per manifeſtationem publicè falſi, & priuatim veri alterius criminis.
4 An (in caſu noſtro loquendo) quis manifeſtando delectum, ſiuè verum, ſiuè falſum defuncti peccet peccato detractionis, & teneatur ad famæ reſtitutionem.
5 Quando defuncto ſit facienda reſtitutio famæ.
6 An Confeſſarius poſt datam abſolutionem antequam pænitens recedat, poſſit alloqui cum eodem abſque eius licentia de errore in confeſſione commiſſo.

1 AD primum vtique cauere debent Confeſſarij ſiue ſæculares, ſiue regulares etiam vigore cuiuſuis priuilegij abſque facultate neceſſaria, ſeù opportuna non obtenta licentia, abſolutionem impertiri pœnitentibus cenſuris illaqueatis, aut in caſibus ſiue apertè, ſiue dubiè contentis in Bulla Cœnæ Domini, alijſque quomodocumque Sedi Apoſtolicæ, vel ordinarijs reſeruatis etiam in caſu neceſſitatis, vel impedimenti, excepto mortis articulo, nè ita alios abſoluendo, excommunicationem ipſo facto abſque alia declaratione incurrant, iuxta decretum *Sac.Congreg.Epiſcop.iuſſu Clement. VIII. 9.Ianuarij* 1601. *&* 26. *Nouembris* 1602. *&* 7. *Iannar.*1617. *&* 17. *Nouembris* 1628. *relatum per Barboſ. de offic. Paroch. cap.19. num.62. verſ. Sacra Congregatio Lezana in ſum. quæſt. Regul. cap.19. nu.15.* Propterea admonentur Parochi ab eodem Barboſa, nè in abſoluendis pœnitentibus in aliquem errorem labantur, vt penès ſe habeant non ſolum tabellam reſeruationis caſuum Epiſcopalium, & Bullam Cœnæ Domini, ſed ſæpè ſæpius prædicta decreta perlegere ſtudeant.

2 Excuſatur verò ab hac cenſura, qui ex inaduertentia, obliuione, aut ex ignorantia non craſſa contra huiuſmodi prohibitionem abſolutionis beneficium impenderet, cum non concurrat temeraria præſumptio in danda abſolutione prout requiritur, quinimmò addunt aliqui (ſed nimis laxe) quod etiam ex ignorantia craſſa, & ſupina excuſaretur, quia licet talis ignorantia non excuſet à peccato, & præcepti tranſgreſſione, excuſat tamen ab excommunicatione contra præſumentes lata, quæ non præcedente dolo non incurritur, *vt ex Sanchez, Auila, & alijs contra Alterium, Suarez, Nauar. & alios docet Bonacin. in tit. de cenſ. in genere diſ.1. quæſt.1. punct.3. nu.18. & qu.2. punct.1. num.11 tom. & de cenſur. in part. in Bulla Cœnæ content. diſ.1. quæſt. 22. punct.3. num.3. verſ. dixi, & num.4. tom.3.*

3 Quibus ita præmiſſis dicimus Confeſſarium, qui defectu iuriſdictionis malè abſoluit pœnitentem à Cenſuris, debere obtenta facultate à Superiore pœnitentem licet abſentem abſoluere, quia abſolutio cenſurarum ferri poteſt in abſentem, ignorantem, & in exiſtentem etiam in peccato mortali, vt pœnitens Eccleſiæ ſuffragijs non priuetur, ita ex *Nauar. Suar. Vaſquez, & alijs docet Bonacin. in tit. de pænit. Sacram. diſ.5. quæſt.7. punct.6. num.1.*

4 Aduertendum tamen eſt, quod ſi Confeſſarius malè abſoluat pœnitentem à peccatis, non poſſe eundem abſentem iterum abſoluere, neque à peccatis non reſeruatis, neque à reſeruatis, cum beneficium abſolutionis Sacramentalis conferri nequeat niſi in præſentem, vt exigit huius ſacramenti forma in illis verbis *Abſoluo* te, quæ omninò ipſius pænitentis præſentiam requirit, ſi verò pænitens non ita receſſerit à conſpectu Confeſſarij, vt pro præſente habeatur, vtique poteſt confeſſarius beneficium abſolutionis ſacramentalis impendere, ſi habeat facultatem abſoluendi, & pænitentem nondum abſoluiſſet, vel dubitet abſoluiſſe, cum adſit materia, nempe peccata iam confeſſa, intentio ipſius Confeſſarij abſoluendi in proferenda forma, & ipſius pænitentis adhuc virtute primi propoſiti retinentis voluntatem eandem conſequendi, vt contra *Vaſquez, tradit idem Bonacina loco citato num.* 2.

5 Nec turbare debet Confeſſarium teneri iuxta ſuum prudens arbitrium iniungere pænitenti opus ſatisfactorium, ſeu pænitentiam, quam ita abſoluendo iniungere non poſſet contra diſpoſi-
6 tionem *cap. omnis vtriuſque ſexus de pænit. & remiſ. & Trid. ſeſſ.14. cap.3. &* 8. quia Confeſſarius in hoc caſu poteſt ſatisfactionem iniungere, ſi non iniunxit etiam poſt abſolutionem, accedendo, aut iterum pænitentem ad ſe vocando, quia cum pænitentia ſit pars tantum integralis confeſſionis, ſiue antea, ſiue poſt abſolutionem imponatur, ipſum Sacramentum conſtituitur integrum, *Nauar. cap.26. num.10. Filliuc. tract.8. cap.2. num.38. cum alijs per Bonacin. tit. de pœnit. Sacrament. diſ.5. quæſt.5. ſect.3. punct.2. num.19. tom.1.*

7 Hinc eſt, quod nequeunt confeſſarij adminiſtrare pænitentiæ Sacramentum per literas, aut

per

Digitized by Google

per Nuncium, ſed tantum præſentibus, & ſibi confitentibus peccata abſolutionem conferre deberet; vt decreuit *Clement. VIII. ſub die 10. Iunij 1602. penès Barboſ. de offic. Paroch. cap. 19. num. 44. Fernandez. in examin. Theolog. moral. part. 3. cap. 6. §. 6. num. 29.*

8 Si verò pœnitens receſſerit à conſpectu Confeſſarij, qui eundem vel ex malitia, vel ex ignorantia, vel ex inaduertentia malè abſoluiſſet, præcipuè à reſeruatis, & Confeſſarius non poteſt admonere pænitentem de ipſo Confeſſionis defectu, ſeu de alia re audita in confeſſione, quia huius Sacramenti ratio magis expoſtulat, nè frangatur ſigillum confeſſionis, vt ipſa confeſſio non reddatur odioſa, quam admoneatur pænitens de abſolutione malè collata, ſeù de alio errore commiſſo, debet tamen Confeſſarius quo ad reſeruata prius petere iuriſdictionem à ſuperiore, & poſtea ſi non adeſt ſcandalum, quod eius arbitrio, & prudentiæ remitto, & ſine eius detrimento, vel petere ab ipſomet pænitenti facultatem loquendi de auditis in confeſſione, & obtinere, vel eundem ad iterum confitendum, aut ſi inſcius pænitens veniat ad ſecundam confeſſionem, expoſtulare ab eodem, an doleat de peccatis in præcedenti confeſſione dictis, & cupiat ſi qua ratione neceſſe ſit ab illis abſolutionem conſequi, & ſi reſpondeat, quod ſic illum abſoluat, nihil de defectu primæ confeſſionis dicendo, *Dian. reſol. moral. part. 2. tract. 15. & prim. miſcell. reſol. 60. ex communi Theologor. ſententia Bonacin. in tit. de pænit. ſacrament. diſ. 5. quæſt. 7. punct. 6. num. 3. vſque ad fin.*

9 Ad ſecundum reſpondetur Confeſſarium teneri ad reſtitutionem, ſi culpabiliter non obligauerit pœnitentem ad reſtituendum, quia non admonendo penitentem de reſtitutione facienda, pro vt ex officio, quo fungitur admonere tenetur, eſt cauſa moralis, vt penitens non reſtituat, & Dominus rei ablatæ iacturam patiatur, quapropter cum ipſe intulerit damnum contra iuſtitiam, iudicatur perinde ac ſi ipſemet ſurripuiſſet, vt de rigore iuſtitiæ huiuſmodi damni emendationem ab ipſomet faciendam eſſe teneatur iuxta tritam iuris regulam, quod qui cauſam damni dat, damnum dediſſe videatur, *Silueſt. in verb. vſura 7. quæſt. 2. Nauar. lib. 3. cap. 3. num. 125. Zanard. in direct. Confeſſar. par. 2. p 7. cap. 26. dub. 3. Filliuc. tract. 32. cap. 3. quæſt. 12. Nugnius in addit. ad 3. part. tom. 2. punct. 8. art. 4. dub. 6. fol. mihi 275. Clau Regia cap. 14. n. 16.*

10 Ad tertium quoniam agitur de materia quotidie in praxi occurrente, ſciendum eſt quod manifeſtatio peccati mortalis eſt materia ſufficiens ad committendum peccatum mortale detractionis, quoties in re graui proximi fama lædatur, quia alias ex damni paruitate quis excuſari poteſt à peccato mortali.

11 Detractio autem duplex eſt, materialis, & formalis, formalis eſt illa, quæ fit animo auferendi famam proximi, materialis vero eſt illa, quę fit abſque intentione auferendi famam proximi, vtramque vero detractionis ſpeciem eſſe peccatum mortale, ſi concurrat grauitas materiæ ſimul cum aduertentia, & deliberatione, licet detractio materialis excuſari poſſet à mortali ſi fiat ex iuſta cauſa teſtatur ex communi DD. calculo *Bonacin. in tit. de reſtit. in partic. diſ. 2. qu. 4. punct. 1. n. 5. tom. 2.*

12 Pluribus tamen modis detractionis crimen committitur, vt videre eſt apud *Bonacin. loco citato num. 6.* tripliciter vero, ac præcipue impius detractor alterius famam lædere poteſt, primo verum crimen occultum aperiendo; ſecundo falſum crimen imponendo, tertium infamando publicè, vel priuatim.

13 Qui autem primo modo alterius famam abſtulit, verum crimen, ſed occultum aperiendo, licet teneatur ad famæ reſtitutionem, non tamen in reſtituendo tenetur, neque poteſt dicere, ſe mendacem eſſe, aut falſum dixiſſe, ex quo verum dixit, & aliud mendacium committeret occaſione huiuſmodi reſtitutionis, quod non eſt permittendum, laudando igitur, bene loquendo, & honorando, & malam opinionem conceptam, quantum poterit apud audientes abolendo, ita vt læſi, ſeu infamati fama ita remaneat illuſtrata, ſicuti fuit denigrata, vtique ſufficienter famam hunc reſtituere iudicatur, *Nauar. lib. 2. cap. 4. num. 379. Reginald. lib. 10. num. 341. Filliuc. tract. 32. cap. 9. quæſt. 7. nu. 245. & 254. Herman. Buſſemba in medul. Theolog. moral. lib. 3. tract. 0. de præc. 8. f. c. 1. dub. 3. de reſt. fama in princ. cum alijs per Bonacin. de reſt. in part. diſ. 2. quæſt. 4. punct. 15. num. 2. tom. 2.*

14 Detractor vero qui alterum infamauit, imponendo falſum crimen, vt valide famæ ablatæ reſtitutionem faciat, apertè ſuum dictum retractare tenetur, aſſerendo ſe falſum dixiſſe etiam adhibito iuramento ſi opus fuerit, apud eos, & præcipuè apud auditores immediatos, & etiam mediatos, ad quos infamia peruenit, ſi per accidens ab hac obligatione reſpectu auditorum mediatorum ob moralem impotentiam non excuſaretur, *Turrianus diſ. 53. dub. 1. num. 7. Clauis Regia lib. 11. cap. 3. num. 27. & ex Leſſ. Tann. Cardinal. de Lug. docet Herman. Buſſemba loco citato,* vbi quod aliquando ſufficiat dicere de pænitus deceptum, rem aliter ſe habere, non fuiſſe bene, ſed male informatum, *Bonacin. loco citato num. 4.*

15 Et ſi infamia falſa illata fuerit per iniuriam formalem, tenetur reſtituere etiam cum detrimento famæ ſuæ ad æqualitatem, non tamen tam ſtrictè tenetur is, qui bona fide ſine formali mendacio falſum de alio dixit, ſed intellecta poſtea materiali iniuſtitia tantum reſtituere debet, quantum ſine ſuo notabili incommodo poteſt, ita *Herman. Buſſemba ex Moliu. Leſ. Cardin. de Lugo in ſua medul. Theolog. moral. lib. 3. tract. 6. de præc. 8. 9. & 10. cap. 1. dub. n. 2.*

16 Tertio vero modo, qui publice famam abſtulit, eam publice quoque reſtituere tenetur, & priuatim, ſi priuatim abſtulit, alias non ſeruaretur æqualitas ſecundum quam famæ reſtitutio eſt facienda *Bonacin. d. punct. 15. n. 5.*

17 Et ob candem rationem conficiens libellum famoſum reſtituere tenetur contrarijs ſcriptis publica, vel priuata reſtitutione ad æqualem menſuram pro vt fuit cauſa infamiæ irrogatæ, *Nauar. lib. 2. cap. 4. num. 442. Sayr. lib. 12. nu. 9. Medina lib. 1. cap. 14. Emanuel Sà verb. infamare nu. 8*

18 Quinimmo ſi ex famæ læſione alter ſortunarum damnum paſſus fuerit, detractor tenetur ad integram damni emendarionem, & reſtitutionem arbitrio prudentis, quamuis verum crimen, ſed occultum manifeſtaſſet, quia criminis veritas non tollit damnum ex manifeſtarione ſecutum, & principaliter cauſatum, latè *Bonacin. ex Leſſ. Reginald. Solon. Nauar. Molin. & alijs in tit. de reſtit. in partic. diſ. 2. quaſt. 4. punct. 16. & nu. 1. & 2. tom. 2.*

19 Ex pluribus vero cauſis detractor à famæ reſtirutione excuſari poteſt, prout late videre eſt *apud Emin. Card. de Lugo diſ. 15. ſect. 3. & Bonacin. vt ſupra punct. vltim. per tot.*

20 Hæredes tamen infamatoris licet non teneantur reſtituere famam ablatam per defectum, nihilominus tenentur reſarcire damna allata, quia obligario reſtiruendi famam eſt obligatio, perſonalis, & reſtiruendi damna, eſt obligatio realis, quæ cum afficiat bona defuncti, tranſit ad hæredes, prout non tranſit obligatio perſonalis, quæ afficir tantum eius perſonam, *ita Nauar. lib. 2. cap. 4. nu 426. Leſſ. lib. 2. cap. 11. dub. 21. Emanuel. Sà verb. reſtitutio num. 18. Clauis Regia lib. 11. cap. 7. num. 36. Turrian. diſ. 53 dub. 22. n. 4.*

21 Quibus ira firmatis paret reſolutio tertij dubij, nempe famam à detractore per appoſitionem, & publicam reuelationem falſi criminis publicè reſtituendam eſſe cum aperta ſui dicti retractatione, & priuatim per manifeſtarionem veri criminis, ſed occulti, malam opinionem conceptam quantum poterit apud audientes abolendo, niſi crimen occultum detectum alia ratione iuſta factum eſſet publicum, quia infamatus per publicarionem criminis amiſit ius ad famã, vel aliæ concurrant cauſę, ex quibus detractor excuſetur à famæ reſtitutione, *Bonacin. de reſtit. in particul. diſ. 2. qu. 4. punct. vltim. n. 8. & plurib. ſeq. tom. 2.*

22 Ad quartum reſpondetur, quod referens graue delictum alicuius defuncti, vt adulterium v. g. alicuius fæminæ defunctæ peccat mortaliter peccato detractionis, & tenetur ad reſtitutionem, licet non ſit tam graue mortuum infamare quam viuum, tum quia aufertur bonum nomen, quod defunctus reliquit, quod maximè exiſtimatur, cum melius ſit bonum nomen, quam diuitiæ multæ, & in bona opinione, qua defunctus deceſſit, conſeruari eius memoriam, tum quia huiuſmodi detractio poteſt redundare in damnum eiuſdem conſanguineorum *Leſſ. lib. 2. c. 11. diſ. 21. Nauar. lib. 2. cap. 4. nu. 351. Filliuc. tract. 40. num. 133. Bonacin. de reſtit. in partic. diſ. 2. qu. 4. punct 2. num. 2. & 3. tom. 2. Herman. Buſſemba in ſua medulla Theol. moral. lib. 3. tract. 6. de pracet. 8. &c. c. 1. dub. 2. de detract. n. 13.*

23 Ad quintum dicimus, quod detractor bonæ famæ defuncti, ſi ex huiuſmodi detractione infamia redundauerit erga eius conſanguineos, famam eiſdem conſanguineis reſtituere tenetur, ſi vero infamia eos non afficiat, ſatis eſt vt reſtituat ipſi defuncto famam eo modo, quo poteſt, & præcipue per exhibitionem ſuffragiorum, tamquam medium magis proficuum, & eidem profuturum, ſecundum *Molin. & Rebel. relat. per Bonacin. vt ſupra n. 4.*

24 Ad ſextum licere Confeſſario ſtatim poſt finitam confeſſionem, & datam abſolutionem monere pœnitentem, & abſque eius licentia cum eodem loqui de errore commiſſo in eadem confeſſione, quia adhuc pænitens permanet ſub Iudice in eodem foro, & talis monitio tendit ad actus perfectionem, & complementum *Ioan. Prapoſ. in 3. par. quaſt. 11. de ſigillo dub. 5. num. 41. Iannerus tom. 4. diſ. 6. qu. 9. dub. 6. n. 132. Henriquez lib. 3. de pœnit. cap. 2. n. 2. in fin.*

25 Nos autem contrarium aſſerere debemus, quia Confeſſarius poſt datam abſolutionem functus eſt officio ſuo, & ſtatim contrahit obligationem ſeruandi ſigillum, cum non habeat amplius iuriſdictionem in pænitentem cum iam ſit perfectum Sacramentum, & finitum iudicium hinc eſt quod præſentia pænitentis in eodem foro non ſufficiat, niſi concurrat eius expreſſa licentia, nec refert quod talis monitio erroris commiſſi tendat ad complementum actus, quia ſi hoc releuaret, poſſet Confeſſarius etiam extra locum confeſſionis pœnitentem monere de errore, quod non eſt dicendum, cum locus confeſſionis per ſe non poteſt communicare talem iuriſdictionem, ita *Fagundez par. 2. lib. 6. cap. 4. num. 33. relat. per Dian. reſol. moral. part. 5. tractat. 11. reſol. 16. fol. 305.*

DECISIO CXIV.

alias Conſtitutum XI.

Euſebius Parochus intellexit in Sacramentali confeſſione à Gulielmo ſuo famulo, in quadam domo adeſſe conuenticulam hæreticorum, & equum alias eidem Confeſſario ablatum ab eodem pænitente ablatum, & certo conuento pretio pluribus locatum fuiſſe, Euſebius exegit à dicto pænitente conſenſum reuelandi Inquiſitori dictam conuenticulam (ſed non obtinuit) & equi reſtitutionem impoſuit, paucis verò poſt diebus præfatum famulum à ſuis obſequijs dimiſit, & ex alijs indicijs extra confeſſionem acquiſitis, eundem de tali furto accuſauit. Quæritur.

1 An ſit licita fractio ſigilli in caſu, quo ſit neceſſaria manifeſtatio, & ſi pænitens non conſentiat, quid facere debeat Confeſſarius.
2 An dictus fur teneatur ad reſtitutionem tam ipſius equi, quam lucri ex eius locatione percepti.
3 An Confeſſarius ex quo intellexit in confeſſione ſuum famulum eſſe furem poſſit illum dimittere citra iniuriam Sacramenti.
4 An Confeſſarius, qui ſciuit in confeſſione furtum ſibi factum, poſſit ex alijs indicijs extra confeſſionem acquiſitis furem accuſare.

1 AD primum certum eſt Confeſſarium non poſſe ſine licentia pænitentis vti ſcientia confeſſionis ad aliud faciendum, vel omittendum, etiam ſi reuelatio concerneret, aut renderet ad tuendum bonum temporale, ſiue particularis perſonæ, ſiue publici totius Populi, Reipublicæ, Regni, ac totius mundi, ſiue etiam, dirigeretur ad tuendum bonum ſpirituale, & animarum ſalutem reſpiceret, ſed ita ſe gerere debere, perinde ac ſi nihil ſciuiſſet, cum poſt collatam abſolutionem ſtatim contrahat obligatio-

nem

nem ſeruandi ſigillum, vt illud nec directè, nec indirectè, tacite, vel expreſſe, nutu, vel ſignis, aut quocumque alio modo frangere queat, quia alias iniuria fieret ſacramento, confeſſio redderetur odioſa, & hoc ſacramentum à fidelibus euitaretur, eiuſque dignitas, vis, & efficacia vileſceret, *cap. ſacerdos de pænit. & remiſ. Zerola in prax. de ſacrament. pænit. cap. 20. qu. 9. Onuphr. de ſigillo ſect. 2. qu. 2. dub. 2. & 3. Filliucius tract. 7. c. 12. qu. 1. n. 316. Sanchez lib. 3. de matrim. diſ. 16. n. 3. Menoch. lib. 6. præſumpt. 95. & de arbitrar. lib. 2. cent. 5. caſ. 414. cum alijs per bonacin. tit. de pænit. Sacrament. diſ. 5. qu. 6. ſect. 5. punct. 4. nu. 8. 13. & 18. tom. 1.*

2 Hinc eſt quod non eſt licita fractio ſigilli, etiam in caſu, quo eſſet neceſſaria manifeſtatio, niſi concurrat conſenſus pænitentis, vt talia manifeſtentur, ſed ſi pænitens per ſe ipſum manifeſtare, aut conſenſum vt à Confeſſario manifeſtetur præſtare noluerit, tunc ſi omnino ſit liquidum, quod in huiuſmodi reuelationem conſentire, aut per ſe ipſum reuelare teneatur, Confeſſarij partes eſſe debent in deneganda abſolutione, ſi vero non ſit liquidum quod pænitens non teneatur ad reuelationem non eſt deneganda abſolutio, nec indebitè Confeſſarius cogere debet pænitentem ad ſibi impertiendam licentiam peccatum reuelandi ſub prætextu, quod non poſſit ſacramentalem abſolutionem conferre, ita *Dian. reſol. moral. par. 5. tract. 11. de ſigillo reſol. 31.*

3 Ad ſecundum certum eſt quod fur, ſeu poſſeſſor malæ ſidei, non ſolum teneatur ad reſtitutionem rei ablatæ, ſeù detentæ, ſed etiam ad reſtitutionem fructuum, ſiue ſint naturales, ſiue mixti, ſiue pendentes, ſiue percepti, pro vt etiam tenetur bonæ fidei poſſeſſor; non tamen obligatur ad reſtitutionem fructuum ex induſtria perceptorum, quia fructus induſtriales non dicuntur fructus rei alienæ pro vt ſunt naturales, & mixti ſed ipſius induſtriæ; hinc eſt quod naturales, & mixti reſtitui debent cum proueniant ex re aliena, non tamen induſtriales, cum proueniant ex induſtria ipſiuſmet iniqui detentoris, vt ex *S. Thom Sanchez, Vaſquez. Rebell. Filliuc. Turrian. & alijs late tradit Bonaccin. de reſtit. in genere diſ. 1. quæſt. 3. punct. vltim. §. 1. n. 3. & §. 2. in priu. tom. 2.*

4 Fructus igitur, ſeù lucrum, quod fur conſecutus fuit ex locatione equi ablati, pro vt in propoſita facti ſpecie, non videtur reſtituendum eſſe, cum ex propria ipſius furi induſtria prouenerit ſecundum ſententiam *Nauar. in man. cap. 17. n. 25. Lopez in inſtruct. par. 1. c. 101. in fin.*

5 Nos tamen dicimus primo, quod fur teneatur ad reſtitutionem pretij locationis equi lucrifacti, quia huiuſmodi lucrum non eſt fructus purè induſtrialis, ſed mixtus ex quo non correſpondeat ſoli induſtriæ. ſed ipſi rei, *Nauar de reſt. lib. 4. c. 1. dub. 6. n. 4. Leſſius dub. 17. n. 124. Molin de iuſt. tom. 3 diſ. 719. num. vltim. Bonacin. de reſtit. in genere diſ. 1. qu. 1. punct. vltim. §. 1. n. 4. verſ. ſed contrarium tom. 2.*

6 Dicimus ſecundo poſſe Confeſſarium non obligare pœnitentem ad reſtituendum præfatum locationis lucrum primo ſi Dominus non putetur velle hoc pretium locationis; ſecundo ſi res talis ſit, quæ locari non ſoleat, vt v. g. ſi pecuniæ, vel aliæ res locarentur ad oſtentationem, quia tunc fructus reputandi ſunt extraordinariæ induſtriæ, ita *Diana reſol. moral. par. 2. tract. 17. & 3. Miſcel. reſol. 51. verſ. ſed quidquid ſit.*

7 Videtur tamen huic opinioni diſſentire *Bonacin de reſtit. in genere diſ. 1. qu. 3. punct. vltim. §. 2. nu. 3. vbi cum Azor. & Vaſquez*, aſſerit, poſſeſſorem malæ fidei teneri reſtituere pecuniam, quam accepit ex locatione rei alienæ, quam Dominus non locaſſet, ſicuti etiam tenetur ad reſtituendum fructus agri, quem Dominus non coluiſſet.

8 Ad tertium reſpondetur Confeſſarium, qui ex confeſſione nouit ſuum famulum eſſe furem non poſſe ex ſola ſcientia confeſſionis eum dimittere, quia ob damnum, & pudorem, qui ex dicta dimiſſione reſultaret in pœnitentem, cauſa pœnitentialis confeſſionis proprij delicti, conciperetur odium aduerſus hoc ſacramentum, vt ex *Reginal. tenet Bonacin. in tit. de pænten. Sacrament. diſ. 5 qu 6 ſect. 5. punct. 4 n. 15. tom. 1. contra Medin. Gutiez. Onuphrium de ſacro ſigillo ſect. 1. q. 2. dub. 2. verſ. ſequitur ſeptimo Henriquez lib. 3. de pænit. c. 23. nu. 5. Vaſquez in 3. par. tom. 4. qu. 93. art. 4. qui oppoſitum tenent.*

9 Alio tamen ſpecioſo prætextu, quo famulus ſuſpicari nequeat originem ſuæ dimiſſionis prouenire poſſe ex ſcientia confeſſionis, vt v. g. ſi eundem deprehendat extra confeſſionem relapſum in furtum, vel alterius criminis reum, poterit Confeſſarius eundem à ſuis obſequijs cum aliqua circumſpecta prudentia dimittere, *Diana reſol. moral. par. 5. tract. 11 de ſigillo reſol. 37. ex Malder. quem allegat. tract. de ſigillo c. 14.*

10 Ad quartum circa propoſitum dubium adhærere debemus in praxi tutiori ſententiæ, nempè præfatum Confeſſarium, qui ſciuit in Confeſſione furtum ſibi factum non poſſe etiam ex alijs indicijs acquiſitis extra confeſſionem furem accuſare, quia vere Confeſſarius vteretur ſcientia ex confeſſione Sacramentali orta, cum illa indicia extra confeſſionem acquiſita referantur ad notitiam habitam in confeſſione, ſine qua non erant ſufficientia ad accuſandum, *Dian. reſol. moral. par. 5. tract. 11. de ſigillo reſol. 17. verſ. ſed vt verum ex Io: Prepoſito in 3. par. quæſt. 11. de ſacro ſigillo dub. 3. num. 25.*

11 Non deſunt tamen qui contrarium aſſerunt, ex quo Confeſſario non prohiberi vti ſcientia aliunde parte, modo nihil adminiculi ad accuſationem inſtituendam ex confeſſione ſumat ſicuti ſi publicus Vſurarius, & publicus Concubinarius in circulo cum alijs petant communionem, vtique à Sacerdote ea deneganda eſt, non obſtante quod ſciuiſſet in confeſſione concubinatum, & vſuras commiſſas à pænitentibus, *Vaſquez in 3. par tom. 4. quæſt. 93. art. 4. dub. 6. num. 4. Malderus tract de ſigillo cap. 10.*

12 Sed hoc nihil videtur obſtare, cum non militet eadem ratio in delicto publico, & notorio, & in delicto priuato, & occulto, in primo Confeſſarius vtitur ſcientia publica ad deneganda Sacramenta, in ſecundo vero vtitur ſcientia propria, & priuata acquiſita principaliter à confeſſione, & acceſſorie ex indicijs extra confeſſionem habitis, hine eſt quod ſi eius famulus publicè eſſet diffamatus de furto ſibi commiſſo, vtique

poſſet etiam accuſare, cum tunc delictum effectum eſſet publicum.

13 Hinc vlterius dubitari contingit, an Confeſſarius comperto in confeſſione pecuniam ſibi derubatam in tali loco reconditam retineri, poſſit ex notitia habita in confeſſione accedere ad dictum locum, & propria auctoritate eam recuperare pro cuius clariori materiæ dilucidatione animaduertendum eſt triplicis generis eſſe actus pænitentis, quorum notitia habita in confeſſione diſceptatur an Confaſſarius vti valeat.

14 Primi generis ſunt illi, qui reſpiciunt perſonam pænitentis quo ad iuſtitiam punitiuam, vel commutatiuam, vt pænitentem punire, tollere ius quæſitum, parare inſidias, vt pænitens in delicto audito deprehendatur, negare debitum pecuniæ, ſuper quibus confeſſarius vti non poteſt ſcientia confeſſionis abſque pęnitentis licentia, cum in his actibus confeſſio odioſa redderetur, ſi ex confeſſoris notitia pęnitens vexaretur, ita *Tamburin. de confeſſione lib. 5. cap. 6. §. 2. num. 1. & 3. fol. mihi* 109.

15 Secundi generis ſunt, qui verſantur circa pęnitentis perſonam ſpectantes ad iuſtitiam diſtributiuam, vel miſericordiam, & aliam virtutem, vt negare ſuffragium liberum ei, cui non negares, ſi in confeſſione exploratum non fuiſſet eius peccatum, ex quo deducitur officium ab eodem retinere non poſſe cum animæ ſuæ detrimento, vel oſtendere ſe ſeuiorem, vel minus placidum, eiuſque inopiæ data ſtipe non opitulari, vel famulum cognitum in confeſſione furem è domo expellere, vel Sacramenta non miniſtrare, Euchariſtiam denegare, non aſſiſtere matrimonio, quod pęnitens nulliter contraheret, qui actus neque exerceri poſſunt, abſque ſigilli confeſſionis fractione, & ſi exerceantur confeſſio odioſa redderetur, & ab eadem fideles retraherentur, ſi ſcirent propter audita in confeſſione amoueri ab officio, carere ſuffragijs, & ſimilia denegari, *Tamburin. de confeſſione lib. 5. cap. 6. §. 2. num. 4. et 7. Bonacin. de pæniten. Sacrament. diſ. 5. quæſt. 6. ſect. 5. punct. 4. num. 14 vſque ad 19. tom. 1. fol. 207. latè Sanchez de matrim. lib. 3. diſ. 16. num. 4.*

16 Tertij generis ſunt omnes alij actus, qui verè non exercentur circa perſonam pęnitentis, ſed aliquo modo eundem reſpiciunt, vt ſi confeſſarius comperto in confeſſione famulum eſſe furem, magis cuſtodiat res ſuas, non tradat eidem claues armarij, claudat fores, & ſe cautiorem reddat in cuſtodiendo res ſuas.

17 Prout etiam ſi Sacerdos domi permaneret, vel miſſam non celebret, ſi per confeſſionem nouit vinum, ad miſſam paratum eſſe veneno confectum, vel ſi non confiteatur cum ſolito confeſſario, quia in confeſſione nouit non eſſe Sacerdotem; vel ſi per ſolitam viam non tranſeat, ex quo in confeſſione detexit inſidias ſibi parari, in quibus actibus ſi confeſſor vtatur ſcientia confeſſionis, non videtur frangere ſigillum, cum agatur de propria defenſione, quæ de iure naturæ competit, tum quia ex hac cauſa non redditur odioſa confeſſio ſaltem rationabiliter, nec pęnitens propter hoc detrimentum patitur, aut pudore ſuffunditur, cum animaduertere poſſit confeſſarium vti iure ſuo in ijs, quæ tendunt in ſui, & rerum ſuarum defenſionem, de iure naturæ debitum, *Tamburin. de confeſſione lib. 5. cap. 6. §. 2. num. 7. cum plurib. ſequen. Bonacin. de pæniten. Sacrament. diſ. 5. quæſt. 6. ſect. 5. punct. 4. à num. 23. vſque ad num. 30. fol. 208. tom. 1.*

18 Ex quibus ita diſpoſitis dicimus probabiliter confeſſarium vti poſſe ſcientia confeſſionis ad recuperandam rem ſibi derubatam, ſiquidem hoc caſu Confeſſarius vtitur iure ſuo, vnde circa hunc actum pęnitens non cenſetur inuitus, ſaltem rationabiliter, nec diſplicentiam, aut erubeſcentiã habere debet, & ſic retrahi à confeſſione, cum ſciat tuta conſcientia ablatam pecuniã retineri non poſſe, & teneri ad reſtitutionem, & ſic licitè à confeſſario domino recuperatam fuiſſe, alias diſplicentia, & odium hac de cauſa contra pænitentiæ Sacramentum redditur irrationabile, & conſequenter non attendendum, vt demoſtrauimus in actibus præfati tertij generis, ex allegatis Doctoribus.

19 Quibus non aduerſatur regula, quod cauendum ſit nè detur vlla ſuſpicandi occaſio contra pænitentem circa per eum detecta in confeſſione,
20 tum quia procedit, & intelligitur de ſuſpicione probabili, non verò de coniecturis præcipuè leuibus, cum ſit impoſſibile omnem ſuſpicandi occaſionem indirectam penitus auferre, vt inquit *Eminentiſſ. Cardinal. de Lugo de pæniten. ſacrament. cap. 23. ſect. 5. num. 106. Tamburin. loco citato de confeſſion. lib. 5. cap. 7.*

21 Tum etiam quia procedit circa ea, quæ reſpiciunt damnum, dedecus, & turpitudinem, infamiam, & honorem ipſius pęnitentis, ſecus in alijs actibus pęnitenti non præiudicialibus vt in præſenti ex iuribus allegatis.

DECISIO CXV.

Alias Conſtitutum XII.

Octauianus cum ex mera negligentia publicatum Iubileum Nonantulæ præſcriptis temporibus non obtinuerit, in alium locum, vbi poſterius publicatum fuit ſe contulit, & cum approbato Confeſſario ſacramentalem confeſſionem emiſit, ſed antequam cætera neceſſaria opera adimpleuerit in læthiferum crimen relapſus, dubitauit, an iterum confiteri teneretur, ex quo iam Euchariſtiam ſuſceperat, tranſacto verò tempore Iubilei, cum recordetur de reſeruato per obliuionem non confeſſo, & de voto, cuius commutationem valdè concupiſcit, à Confeſſario habente tantum communem facultatem modo vtrumque conſequi vellet. Quæritur.

1 An Iubilęum non obtentum in loco, in quo quis habitat, alibi conſequi poſſit, vbi eius tempus nondum eſt elapſum.

2 An ad effectum Iubilęum conſequendi neceſſaria ſit noua confeſſio antequam alia opera adimpleantur ob nouum peccatum commiſſum.

3 An qui obtinuit Iubilęum, poſſit eius tempore tranſacto à ſimplici Confeſſario abſolutionem a reſeruatis, & voti commutationem obtinere.

1 AD primum affirmatiuè reſpondemus cum *Bonacin. in tit. de indulgent. diſ. 6. quæſt. 1. punct. 5. num. 35. tom. 1.* poſſe nempè Iubilęum alibi con-

Digitized by Google

conſequi, ſi in loco propriæ habitationis præſcriptis temporibus quis conſecutus non fuerit, quia cum verſemur in materia fauorabili, non eſt interpretanda, & reſtringenda gratia S. Pontificis, quod ita coarctare, & obligare voluerit, ad Iubilęum in loco tantum domicilij ſuſcipiendum, quin alibi conſequi nequear, ſiquidem dum iniuncta opera in quocumque loco adimplentur vbi publicatum ſit Iubilęum, vtique tamquam ſatisfactum menti S. Pontificis conſequitur, nec aduerſatur quod quis ex mera negligentia non conſecutus fuerit in propria patria, quia non per hoc debet priuari ſpiritualibus bonis, ſi in ſe reuerſus deteſtando ſuam negligentiam adimplear, quod debet, nam ſicuti in quacumque hora ingemuerit Peccator Deus exaudit, ita in quocumque loco adimpleantur neceſſaria opera S. Pontifex concedit indulgentiam.

2 Et ſic ad ſatisfaciendum præcepto Eccleſiæ de audiendo ſacro ſingulis diebus feſtiuis, Parochiani audire deberent in propria Parochia *iuxta text. in cap. 2. de Paroch.* tamen ex conſuetudine ab vniuerſo pęne orbe recepta ſatisfaciunt fideles vbique Miſſam audientes, ſiue cantatam, ſiue recitatam, etiam extra Parochiam, ſiue in ſacello, ſiue in Oratorio, & vbique voluerint, aut quocumque in loco reperiantur, *Nauar. in Manual. cap. 21. num. 5. Guttier. lib. 1. canon. cap. 30. num. 8. cum ſeq. Suar. tom. 3. in 3. par. diſ. 18. ſect. 2. verſ. 2. dicendum Azor. inſtit. moral. par. 1. lib. 7. cap. 6. quæſt. 4. & 8. Fagundez in quinque Eccleſ. præcepta par. 2. lib. 2. cap. 3. & 8.* Cum *text. in cap. 2. de Paroch.* intelligatur, vt ad ſummum lęthaliter peccent illi, qui proprio contempto Parocho, Parochiam deſerat, *Barboſ. de offic. Paroch. cap. 11. num. 19.* ſed præceptum ſemper adimpletur etiam ſi interueniat Parochi contemptus, vt docet *Card. Tolet. in inſtruct. Sacer. lib. 6. cap. 7. num. 1.* quapropter pariter Iubilęum conſequi debet, ſi præſcripta opera expleantur quocumque in loco vbi duraret eius tempus.

3 Ad ſecundum reſpondetur Octauianum relapſum in nouum crimen, ante quam expleuerit cætera opera ad lucrandam indulgentiam non obligari ex vi indulgentiæ ad nouam confeſſionem, quia cum ſemel ritè confeſſus fuerit, & Euchariſtiam ſumpſerit, conditionem in Iubilęo præſcriptam adimpleuit, & ſufficere videtur ſi in præſtandis cæteris operibus, de crimine poſt vltimam confeſſionem emiſſum eliciat cōtritionis actum, ſecus vero ſi non ſumpſiſſet Sacramentum Euchariſtiæ, cum omnis fidelis eam ſuſcepturus teneatur ex præcepto Diuino confeſſionem mortalium præmittere, *Filliuc. cap. 6. quæſt. 8. nu. 147. Nugn. in addit. quæſt. 27. art. 3. dub. 4.* Eſt tamen animaduertendum, quod licet huiuſmodi ſententia ſpeculatiuè probabilior videatur, tamen in praxi tutius erit nouam confeſſionem emittere ad euitandum periculum non lucrandi indulgentiam ſecundum, *Bonacin. in tit. de indulgen. diſ. 6. quæſt. 1. punct. 5. num. 9. tom. 1.*

4 Ad tertium quo ad primam partem propoſiti dubij videtur Octauianum tranſacto tempore Iubilęi, á quocumque alio Sacerdote communem facultatem habente obliti criminis reſeruati abſolutionem conſequi non poſſe, quia tale peccatum priuilegiato tempore confeſſioni ſubiectum non fuit, & propterea eius reſeruatio minimè ſublata, nec extincta remanſit, adeo vt eius tempore tranſacto, nec extingui, & auferri poſſit, quippè Iubilęi priuilegio quis gaudere non debeat in ijs, quæ eius tempore durante ad effectum producta non ſunt, quod ex præſumpta mente S. Pontificis comprobatur, dum intra limitatum tempus vnius hebdomadæ concedit facultatem conſecuturis Iubilęum eligendi confeſſarium cum facultate abſoluendi à reſeruatis, adeo vt poſt illud tempus videatur huius indulti fauor denegatus, iuxta vulgarem regulam, quod conceſſum ad tempus, poſt illud tempus videtur prohibitum *l. Imperator ff. de poſt. l. pater filium §. fundum ff. de legat. 3. l. ſtatu liberum §. ſtichum §. de leg. 2. & in puncto Suarez tom. 4. diſ. 31. ſect. 4. num. 13.*

5 Sed his tamen non obſtantibus, quoniam ſicuti non eſt abreuiata manus Domini, ita non debemus reſtringere fauores S. Pontificis, dicimus igitur eum, qui obtinuit Iubilęum, poſſe eius tempore tranſacto à ſimplici confeſſario abſolutionem à reſeruatis oblitis obtinere, quia pęnitens confitendo ſua peccata tempore Iubilęi intendit ſe à durioribus liberare, & præcipuè à reſeruatis abſolutionem obtinere, adeo vt per confeſſionem legitimè factam Confeſſor ob facultatem ſibi traditam abſoluens directè à peccatis confeſſis, & indirectè ab oblitis virtualem intentionem habeat omnem reſeruationem auferendi, hinc eſt quod cum virtute Iubilęi omnis reſeruatio ablata cenſeatur pęnitens remanſit abſolutus indirectè à culpa, cui erat annexa reſeruatio, licet teneatur poſtea confiteri quotieſcū que eidem in mentem venerit, nam iſta ſecunda abſolutio obtenta á ſimplici Sacerdote tranſacto tempore Iubilęi refertur, & retrotrahitur, ſeu habet relationem ad aliam abſolutionem obtentam tempore Iubilæi, cuius virtute indirectè fuit ablata omnis reſeruatio, recipitur autem ex ſecunda abſolutione magis expreſſè, directè, & efficacius, id quod indirectè, virtualiter, & tacitè obtentum fuit in prima, quapropter licet Iubilęum ſit obtinendum intra tempus limitatum, non tamen implicat, nec repugnat, quod eius fauores poſſit recipere complementum, & effectum etiam poſt eius tempus tranſactum, *Bartolom. á S. Fauſt. lib. 4. de Iubilei extraord. quæſt. 226. Sanchez de matrimon. lib. 8. diſ. 15. num. 21. tom. 3. Manual. tom. 1. ſumma in 2. edit. cap. 184. num. 15. Candidus diſquiſ. moral. tit. de confeſſ. ſacram. diſ. 24. art. 69. dub 56.*

6 Quo ad ſecundam tertij dubij difficultatem reſpondetur poſſe Octauianum, etiam tranſacto tempore Iubilęi, obliti voti commutationem petere, & obtinere vel ab eodem, vel ab alio ex approbatis Confeſſario, quia licet opera neceſſaria ad Iubilæum conſequendum, ſint reſtricta ad certum, & determinatum tempus, nihilo tamen minus illis deſignato tempore expletis, & lucrato Iubilęo, acquiritur priuilegium, ſeu ius ad voti commutationem, quandocumque, vt poteſt, ſiue durante, ſiue tranſacto tempore Iubilęi etiam poſt annum. cum in Bulla Iubilęi hoc non ſit explicatum, ſeu prohibitum, prout

Digitized by Google

in Bulla Cruciatæ, quod enim lex non dicit, neque nos dicere debemus, *Candidus diſquiſ. moral.tit.de confeſſ. ſacrament. art.69. dub.51. Henriq. lib.7.de indulg.cap.11.num.4. Sanchez de matrimon. lib.8.cap.15.n.17.tom.3.& lib.4.oper.moral.cap.54. n.39.Clauis Regia lib.6.cap.12.num.17.Sà de cenſur. num.14.Laurent. Portel in dub. regular. verb.Indulgentia pro Iubilæo num. 18. Angel. Boſſius de Iubil. ſect. 2. caſ. 47. Dian. reſol. moral. par. 2. tract. 16. & 2. miſcel. reſol. 9. & part. 5. 12. de Iubil. reſol.40.*

7 Quinimo ſi tempore Iubilęi pęnitens voti emiſſi memor commutationem ob deuotionis feruorem petere noluerit, poterit etiam tranſacto tempore Iubilęi eam petere, quia cum priuilegium acquiſitum petendi commutationem Iubilęi ſit perpetuum, ſi ſemel eo vti noluerit, poterit mutata ſententia eo vti ita *Sanchez loco citato num. 18. Dian. par.5. tract.12.reſol.40.vbi in fin.* quod ſecus ſi pænitens non fuerit lucratus Iubilęum prout latè in ſequenti reſol.41.

8 Nec turbare debet, quod ideo pœnitens tranſacto tempore Iubilæi, poſſit à quocunque Confeſſario à reſeruatis oblitis abſolui, quia obtinuit generalem abſolutionem, non autem generalem diſpenſationem, ſeu voti commutationem, hinc eſt quod tranſacto tempore Iubilæi huiuſmodi commutationem conſequi nequeat, *Bonacin. in tit. circa 2. decalog. præcept. diſ.4.quæſt.2. punct.7. §.4. num. 14. verſ. ſed mihi tom. 2. Suar. lib. 6. de voto cap.16.num.14 & 15. Regius in ſuis reſol.caſ.21.per tot. Rodriq. in ſumma part.1. cap.184. num.18. Beia 2.part.caſ.9.*

9 Nam ſicuti vigore generalis abſolutionis pœnitens obtinere poteſt abſolutionem ab oblitis, ita virtute iuris, & priuilegij acquiſiti ex Iubilæi conſecutione, pariter voti commutationem obtinere debet, facultas enim abſoluendi à reſeruatis, & commutandi vota diuerſo iure proueniunt, illa ſcilicet à poteſtate Clauium, hæc à gratijs, fauoribus, & priuilegijs Summorũ Pontificum, & propterea de vno ad aliud non licet arguere, tanto magis quia vt diximus cum hoc priuilegium non ſit alligatum tempori, ſicuti alia opera *Dian.reſol.moral.part.2.tract.16.& 2.Miſcel. reſol.9.verſ.& ex his patet.*

10 Commutatio quidem voti non eſt materia neceſſaria Sacramenti pœnitentiæ, nec ad forum pœnitentiæ pertinens, & propterea tempore Iubilæi commutari poteſt etiam extra Sacramentum Confeſſionis, *vt ex Sanchez, Henriquez, Suar. tradit Bonacin. dicta diſ.4.quæſt.2.punct.7 § 4.num.16. tom.2. Sanchez lib.8.de matrim. diſ.15.nu.25.tom.3. vbi in fin.* quod ad voti commutationem non eſt neceſſaria confeſſio.

11 Nec aduerſatur Iubilæum concedere tantum facultatem pro vna vice eligendi confeſſarium, qui cum tempore Iubilæi à pœnitente electus, & ſuo munere functus fuerit, non videri poſtea illum, aut alium eligi poſſe ad voti commutationem obtinendam, quia huiuſmodi Confeſſariorum diſtinctio eſt quaſi materialis, ex quo omnes complent quaſi vnum integrum Miniſtrum, à quo directè omnia peccata tolluntur, & vota vſque ad Iubilęi tempus facta commutantur ratione priuilegij acquiſiti ita reſpondet *Sanchez de matrim.ex Suar.quem allegat lib.8.de matrim.diſ.15. num.17.circa fin.*

DECISIO CXVI.

Alias conſtitutum XIII.

Siluerius vir non multis diuitijs affluens inquiſitus ſuper defraudatione nonnullarum gabellarum alias à ſuo Principe impoſitarum in rebus ad communem vſum, & vitæ ſubſtentationem neceſſarijs, nempè Frumento, Carnibus, & ſimilibus, ne in poſſe curiæ deueniret, in alias regiones ſe cõtulit, vbi occaſione Natiuitatis Domini Noſtri Ieſu Chriſti ſacram Euchariſtiam recepturus, coram approbato Confeſſario confeſſionem emiſit, in qua de multis criminibus reſeruatis, partim commiſſis in ſua Diœceſi, & partim in illa, vbi de præſenti reperiebatur ſe accuſauit. Confeſſarius reſtitutionem defraudationis Gabellæ impoſuit. Abſolutionem à reſeruatis commiſſis in ſua Diœceſi impertitus fuit; quoad alia verò commiſſa in loco confeſſionis reſeruationem habentia remiſit ad ſuperiorem habentem facultatem. Ad patrios demum lares reuerſus, tempore Paſchali, nec Sacramentalem Confeſſionem fecit, nec Euchariſtiam ſumpſit; quapropter canonicè ab Ordinario monitus, allegauit ſe in Natalitijs ſolemnibus ſatisfeciſſe præcepto annuæ confeſſionis, & ſumptionis Euchariſtiæ. Quæritur.

1 An gabella iuſtè imponi poſſit rebus ad humanum vſum neceſſarijs.
2 Si pœnitens nolit reſtituere defraudationem talis gabellę, an ſit illi deneganda abſolutio.
3 An defraudans gabellam iuſtam teneatur ad reſtitutionem.
4 An habens reſeruatum in ſua Diœceſi, ſi confiteatur in alia Diœceſi, vbi non eſt reſeruatum abſolui poſſit.
5 An forenſis, ſeu iter agens habens reſeruatum Epiſcopo loci vbi confitetur non tamen reſeruatum in ſua Diœceſi, abſolui poſſit à Confeſſario non habente poteſtatem.
6 An in quocumque anni tempore, quis confiteatur, & ſumat Euchariſtiam, ſatisfaciat præcepto annuæ confeſſionis, & obligationi ſumendæ Euchariſtiæ.

1 VT ad primum quæſitum clarior in medium aſſeratur reſponſio, præmittendum eſt, quod tres præcipuè conditiones requiruntur ad gabellam iuſtè imponendam; prima ex parte cauſæ efficientis, nempè legitima auctoritas in Principe imponendi tributa, ſecunda ex parte cauſæ finalis, nempè vt imponatur ob publicam vtilitatem, ſeu neceſſitatem; tertia ex parte cauſæ formalis, ideſt vt vectigal ſubditis imponatur proportionabiliter, quatenus proportio abſque difficultate ſeruari poſſit cum iniquum reputetur, quod pauperes magis grauentur, quam diuites *Bonacin. de reſtitut. in particular. diſ.2.q.9. punct.1.num.2.tom 2.Molin. de iuſt. tract.2.diſ.667. & ſequent. Suarez de legibus lib.5. cap.14. num.16. cum alijs relatis per Dian. reſol.moral.part.1.tract.3. reſol.2.*

2 Proportio autem, & commenſuratio formæ tributi debet comprehendere non tam iuſtam Regis neceſſitatem, ſed populi facultates, & vires, alias iniquum eſſet, & Tyrannicum, ſi populus im-

Digitized by Google

immoderatis vectigalibus grauetur, ideò Principes in imponendis tributis debēt reſpicere propriam neceſſitatem ex iuſta cauſa ortam per ordinem ad commune bonum, eamque commenſurare per geometricam proportionem cum ſubditorum facultatibus, *Turrianus in 2. 2. tom. 2. diſ.45.dub.2.num.7. Bartolom.Salon. de iuſt. in 2. 2. tom.2.quæſt.77.art.3.contr.Petrus à Nauar. de reſtit. lib.3.cap.1.num.237.cum alijs per Dian.reſol.moral. part.1.tract.3.reſol.5.*

3 Vectigalia igitur ſuper rebus ad proprium vſum neceſſarijs, & quæ pro vitæ, ac familiæ ſubſtentatione colliguntur non videntur iuſtè imponi poſſe, hinc eſt quod de iure ciuili pœna capitis plectuntur illi, qui de rebus ad proprium vſum accomodatis exigunt vectigalia *l. vniuerſi C. de vectigal.* cum gabellæ imponi, & tantum exigi debeant, pro rebus vel ex rebus mercimonij,& negotiationis, ſeu mercaturæ occaſione aſportatis, vel delatis *l.omnium C. de vectigal.*

4 Iniuſtitia autem huiuſmodi Gabellæ apertè reſultare dignoſcitur ex eo, quod ex eius impoſitione, & exactione non ſeruatur proportio geometrica inter pauperes,& diuites, cum eodē modo onerentur contra iuſtam tributi formam, quæ poſtulat ne pauperes magis grauentur, quam diuites, ita *Sotus de iuſtit. lib.3. quæſt.6. art.7. Sayr. de cenſ. lib.3.cap.9.num.9. Angel.in verb. pedagium num.3.Armilla verb. Gabella num.2. Dian. part.2. tract.17.& 3. Miſcel.reſol.28.verſ. ſed hanc ſententiam Rol.conſ.42.num.28.vol.3.Decius conſ.96.n.5. & 18.Bertazol.conſ.207.num.4.vol.1.*

5 Sed his non obſtantibus,cum talis gabella non ſit prohibita de iure naturæ,ſed ſolum de iure ciuili, eſſe iuſtam, iuſtèque imponi poſſe arbitramur, quia contraria conſuetudine paſſim in omnibus ferè Regnis obſeruata iuris ciuilis diſpoſitio abrogata fuit,nec poteſt dici, quod plus grauentur pauperes quam diuites, quia diuites qui ſplendidiorem vitam agunt, & maiorem familiam ſubſtentare debent, maiorem quantitatem rerum ad proprium vſum neceſſarium emere, & ſic plus ſoluere coguntur, cum pauperes ob eorum inopiam minus ex illis rebus emant, & ſic in illa quantum fieri poteſt ſeruatur æqualitas *Turrian. in 2.2. tom.2.diſ.14.dub.3. num.2. Leſſius lib.2.cap.33. dub.7. Suarez de legibus lib.5. cap.16. Azor.part.3.lib.5.cap.21.quæſt.1.cum alijs per Dian. reſol.moral.part.1.tract.17.reſol.38.verſ. vt his non obſtantibus,& part.2.tract.17. & 3.Miſcel.reſol 28. in princip.* vbi præcipuè ſi concurrant tales conditiones, quæ omninò huiuſmodi gabellam iuſtam reddant, vt primo ſi vrgeat neceſſitas publica, & vectigalia aliundè colligi nequeant, ſecundo ſi libero populi conſenſu ſtatuantur, tertio quando ſecuritati rerum deuectarum alia via conſuli non poſſit, quarto ſi ex immemorabili conſuetudine ſuper his rebus vectigalia impoſita fuerunt, ex *Leſſ. Reginal. & Molfeſ. quos allegat.*

6 Hinc patet reſponſio ad ſecundum dubium, nempè denegari poſſe abſolutionem pœnitenti, qui nolit reſtituere talium gabellarum defraudationem, quia huiuſmodi gabellæ, vti probauimus iuſtè imponi poſſunt, & conſequenter abſque peccato defraudari nequeunt, quod non eſt remittendum,niſi facta reſtitutione,& licet DD. citati *per Dian. reſol. moral. part.2. tract. 17. & 3. Miſcel.reſol.28.verſ.ſed hanc ſententiam, & per Bonacin. tit.de reſtit.in particular.diſ.2.quæſt.9.punct.1. num.5.* doceant fraudantes vectigalia impoſita pro vſualibus probabiliter excuſari poſſe à peccato mortali, & ab obligatione reſtituendi, quia per exactionem horum vectigalium ſubditi plus grauantur, quam grauari deberent, tamen idem *Bonacin.loco citato,* ſubdit hoc ſolum probabiliter defendi poſſe poſt factum ne onus nimium graue pœnitentibus imponatur, ſed ante factum hanc ſententiam conſulendam non eſſe, cum Principum edicta ſint obſeruanda, & non reprehendenda.

7 Ad tertium non videtur dubitandum, quod fraudantes vectigalia iuſta peccent contra iuſtitiam, & teneantur ad reſtitutionem, ſi defraudauerint in materia notabili, quæ ſufficiat ad conſtituendum mortale furti crimen, quia vectigal cum iuſtè impoſitum fuerit, iuſtè exigitur, ergo non debet iniuſtè defraudari, ergo defraudans tenetur ad reſtitutionem, quinimmo cum vectigalia, & tributa imponantur pro ſubſtentatione Principis, & pro explendis neceſſarijs oneribus, expenſiſque pro Regno tuendo, & Republica conſeruanda, adhunc effectum ſubditi de iuſtitia Principi ſubuenire, & ſoluere tenentur, illaque non ſoluentes, & defraudantes peccant contra iuſtitiam, & conſequenter tenentur ad reſtitutionem, tanto magis ſi Princeps vendiderit, aut locauerit vectigal, nam tunc intrat damnum, & præiudicium emptoris, ſeu conductoris *Nauar. de reſtit. lib.3.cap.1. num.266. Salas de legibus diſ.15. ſect.16.num.116. Gutier. tract. de gabel. quæſt.3.num.23. & 24. Suar. de legib. lib.5. cap.18.num.6. Rodriq. in ſum.part.2.cap.76.num.3. cum alijs per Bonacin.de reſtit.in partic.diſ.2.quæſt.9. punct.1. num.3. & 7.* vbi quod etiam exteri defraudantes vectigalia peccant, & tenentur ad reſtitutionem, quia exteri ſub hac tacita conſuetudine admittuntur in Regno ad negociandum, & hoc onus Principis protectione compenſatur.

8 Sed licet hæc opinio videatur de iure verior, & magis in praxi tuta, contraria tamen non eſt improbabilis, præcipuè in ſententia illorum,qui aſſerunt, leges humanas purè pœnales non obligare in conſcientia, quia cum tributa, & vectigalia reputentur veluti leges humanæ pœnam imponentes tranſgreſſoribus, non videntur in conſcientia obligare poſſe, *vt ex Angel. Nauar. Beia.Cen. Duard.& alijs tradit Dian.reſol.moral.p.2. tract.10. de legib.reſol.19. verſ.hæc opinio ad tradita per eundem eodem loco reſol.18.*

9 Ad quartum certum eſt, quod iter facientes omneſque fideles in omni loco, in quo reperiuntur, cuicumque Sacerdoti approbato peccata ſua confiteri valent, prout ex introducta conſuetudine, & ex præſumpta proprij Paſtoris conceſſione communiter obſeruatur; tamen habentibus caſus reſeruatos in propria Diœceſi interdictum eſſe confiteri, & abſolutionem conſequi à Confeſſario alienæ Diœceſis, quamuis in ea nullam reſeruationem haberet, ne præbeatur occaſio peregrinandi, & ſe conferendi in alio loco

ad

Digitized by Google

ad effectum obtinendi abſolntionem à reſeruatis in fraudem reſeruationis proprij Ordinarij *ex auctoritate Bonifacij VIII. in cap. ſi Epiſcopus de pænit. & remiſ. in 6. docent Paul. Comitul. in ſuis reſponſ. moral. lib. 1. quæſt. 28. num. 2. Nugnius in addit. ad 3. part. tom. 2. quæſt. 8. art. 5. dub. 10. fol. 296. Graſ. par. 1. lib. 1. cap. 13. num. 46.*

10 Nos vero magis probabiliter, & verius aſſerimus forenſem, ſeu iter agentem poſſe à Confeſſario loci, vbi reperitur, licet non habeat facultatem abſoluendi à reſeruatis, beneficium abſolutionis obtinere à caſibus reſeruatis proprio Epiſcopo, modo in loco Confeſſionis, & in vtraque Diœceſi eadem reſeruatione non afficiantur, quia forenſis hoc ipſo quod reperitur in aliena Diœceſi, & foro pœnitentiali ſe ſubijciat, efficitur tamquam ſubditus ordinarij illius loci, ac proindè more incolarum abſolui poteſt, ſed ſi incolæ abſoluantur ab illis criminibus à quocumque Confeſſario tamquam non reſeruatis, ergo etiam forenſis, cum reus iudicari debeat iuxta leges, & conſuetudinem loci vbi reperitur; tum quia Confeſſarius non tenetur ſcire caſus alijs Epiſcopis reſeruatos, alioquin ſemper dubitaret de valida abſolutionis collatione, ob ſcrupulum, & timorem reſeruationis alicuius caſus alijs Epiſcopis *Homobon. de caſibus reſeruatis part. 1. cap. 2. fol. 46. Nauar. cap. 27. num. 275. Regien. in princ. tom. 1. lib. 8. cap. 5. ſect. 3. num 69. Suarez diſ. 30. ſect. 1. nu. 4. Diana reſol. moral. par. 2. tract. 17. & 3. Miſcel. reſol. 56. verſ. at verius Bonacin. in tit. de pænit. ſacrament. diſ. 5. quæſt. 7. punct. 5. §. 2. num. 9 & 10. tom 1.*

11 Ad quintum ex ſupra proximè deductis patet reſponſio, nempè forenſem, vel peregrinum, ſi habeat caſus reſeruatos Epiſcopo loci, vbi confitetur, etiamſi non ſint reſeruati Epiſcopo propriæ, ac ſolitæ habitationis, nihilominus abſolui nequit à Confeſſario non habente facultatem, quia iudicandus eſt ſecundum leges loci, vbi reperitur, & ſacramentalem confeſſionem emittit, *Homobon. de caſibus reſeruat. par. 1. cap. 2. fol. 46. Dian. dicta reſol. 56. verſ. vndè patet Bonacin.*
12 *loco citato num.* 11. vbi quod ſi pœnitens habeat caſus reſeruatos Summo Pontifici non poſſit abſolui, niſi ab habente facultatem, cum Summus Pontifex habeat totum orbem pro territorio, & ipſius leges vbique obligent, modo ſint acceptatæ, & non ſint per contrariam conſuetudinem abrogatæ.

13 Aduertendum tamen eſt, quod neque Peregrinus, aut forenſis abſolui poteſt à caſu tantum reſeruato in propria Diœceſi, & non in illa, vbi confitetur, ſi in fraudem reſeruationis ſui Ordinarij peregrinationem ſuſceperit ea ſola de cauſa, vt poſſit alijs confiteri, ita *Diana par. 2. tract. 17. & 3. miſcel. reſol. 56. verſ. ad ſecundum.*

14 Ceſſante igitur fraude non obſtat diſpoſitio conſtitutionis *Bonifacij VIII. in cap. ſi Epiſcopus de pænit. & remiſ. in 6.* quia pœnitens confitendo caſum reſeruatum in altera Diœceſi vbi non eſt reſeruatus non vtitur facultate eligendi Confeſſarium ſolum interdicta in dicta conſtitutione, ſed ſe habet tamquam incola illius Diœceſis, cuius reſpectu more incolarum abſoluitur, ita reſpondet *Diana reſolut. moral. part. 2. tract. 17. & 3. miſcel. reſolut. 56. verſ. vnde patet.*

15 Ad ſextum certum eſt quod omnes fideles, poſtquam ad annos diſcretionis peruenerint, duplici præcepto tenentur ſaltem ſemel in anno ſacramentalem confeſſionem facere, & Sanctiſſimam Euchariſtiam ſumere, vt expreſſe ſancitur in *cap. omnis vtriuſque ſexus de pænit. & remiſ. & per Concil. Trid. ſeſſ. 13. canon. 9. & ſeſſ. 14. de ſacrament. pænit. cap. 5.*

16 Pro adimplendo antè præcepto Sanctiſſimam Euchariſtiam ſumendi aſſignatur determinatum tempus Paſchatis, pro confeſſione vero ex receptiori præfatum præceptum non videtur obligare pro certa anni parte, quia cum dicatur ſimpliciter ſaltem ſemel in anno confiteatur, adimpletur confeſſione facta intra totius anni curriculum, vt probat *Fernandez par. 2. cap. 8. §. 3. num. 9. relat. per Barboſ. in Concil. Trid ſeſſ. 14. de ſacramen. pænit. cap. 5. nu. 15. Dian. reſol. moral. par. 3. tract. 14. reſol. 71.*

17 Ex quibus propoſitum dubium reſoluendum videtur, nempe Siluerium per confeſſionem factam, & Euchariſtiam receptam in natalitijs ſolemnibus ſatisfeciſſe quidem præcepto annuæ confeſſionis, non autem annuæ communionis, cum hanc præſcripto, ſtatutoque tempore non adimpleuerit, prout adimpleuit præceptum annuæ confeſſionis, quod non coarctatur, nec reſtringitur ad aliquam determinatam anni partem, vt voluerunt *Sot in 4 diſ. 18. quæſt. 1. art. 4. Vuald. in Candelabr. aur. vbi de confeſſione num. 16. Card. de Lugo in tract. de pænit. diſ. 15. ſect. 7. num. 157. Barboſ. in Concil. Trid. ſeſſ. 14. de ſacrament. pænit. cap. 5. num. 15. Diana reſol. moral. par. 1. tract. 3. Miſcel. reſol. 54. & par. 2. tract. 17. & 3. Miſcel. reſol. 54. & par. 3. tract. 14. de ſacram. reſol. 71. Zerola in prax. pænit. cap. 10. quæſt. 10. Azor. par. 1. lib. 2. cap. 38. quæſtion. 7. Henriquez de ſacram. lib. 4. cap. 4. num. 7.*

18 Nec obſtat quod de conſuetudine Vniuerſalis Eccleſiæ, quæ facit ius commune, fideles teneantur confiteri tempore quadrageſimali, itaùt contrafacientes, & contrauenientes huiuſmodi conſuetudini, quæ ſeruanda eſt, non videantur ſatisfacere præcepto annuæ confeſſionis, vt voluerunt *Medina C. de pænit. quæſt. 18 de confeſſ. ſemel in anno facienda, Megala in 1. par. lib. 5. cap. 3. nu. 3.* quia reſpondetur huiuſmodi conſuetudinem non fuiſſe introductam à fidelibus, vt ſe obligare voluerint determinato tempore Quadrageſimæ ad faciendam Confeſſionem principaliter pro adimplendo præcepto confeſſionis ſecundum ſe, ſed potius ad ſe præparandos ad receptionem Sanctiſſimæ Euchariſtiæ, proùt tempore Paſchatis recipere tenentur, & ſic euenire poteſt vt quis alio titulo teneatur confiteri diuerſis anni partibus, vt ſi poſt confeſſionem peccauerit mortaliter, & ſuſcepturus ſit Euchariſtiam in Paſchate, aut ſi mortis articulus ſuperueniat, in quibus caſibus tenetur denuò confiteri, *ita Diana reſol. moral. tract. 17. & 3. Miſcel. reſol. 54.*

19 Nomine autem Paſcharis ad effectum ſatisfaciendi præcepto annuæ communionis non intelligitur ſolum dies ipſe ſolemnitatis Reſurrectionis, ſed tempus quod incipit à die Cœnæ Domini vſque ad Octauam Paſchatis ſecundum *Henriquez cap. 5. ſumma Corona de Euchariſtia num. 66.*

Hinc

Digitized by Google

Hinc eſt quod huic præcepto ſatisfacit Communicans in Hebdomada ſancta; vel intra Octauam Paſchæ iuxta declarationem *Eugenij IV. relat. per Quarantam in ſum. Bullar. in communio Azor. inſtit. moral. par. 1. lib. 7. cap. 41. quæſt. 2. Zerol. in prax. Epiſcopi par. 1. verb. Euchariſtia* §. 7. Vlterius præfatum tempus ſecundum alios computatur à Dominica Palmarum, vſque ad Octauam Paſchatis *Rodriquez in ſumma cap. 64. de communione num. 1. Suarez diſp. 70. ſect. 2. Azor. 1. par. lib. 7. cap. 41. quæſt. 2.* vel ſecundum locorum conſuetudinem, vbi eſt introductum, & obſeruatum à Dominica Quadrageſimæ vſque ad octauam Paſchæ. *Henriquez in ſumma lib. 8. cap. 5. primo à princip. Nauar. cap. numer. 45. Bonacin. de Sacram. Euchariſtiæ diſ. 4. quæſtion. 7. punct. 2. num. 6. Barboſ. de offic. Paroch. cap. 20. num. 14. Herman. Buſſembaum in medul. Theolog. moral. lib. 6. tract. 3. de Euchar. art. 3. cap. 2. dub. 2. de ſuſcip. Euch. verſ. Reſponſ. 2.*

20 Poteſt autem huiuſmodi tempus longius ſe extendere ex Epiſcopi, aut Parochi diſpenſatione propter legitimam, & rationabilem cauſam; vt ſi timeatur de relapſu in peccatum, ſi grauitas delicti perpatrati id exigat; Nulla vero concurrente cauſa eſt interdictum communicationis in Paſchate præceptum adimplendi, aut per anticipationem à prima, aut tertia Dominica Quadrageſimæ, aut per poſtpoſitionem poſt Octauam Paſchæ ſecundum declarationem *Sac. Rit. Congregat. in vna Granaten 15. Februar. 1614. refert. Barboſ. de offic. Paroch. cap. 20. ſub num. 4.*

21 Præceptum vero annuæ confeſſionis intra annum adimpleri poteſt, nempè à Quadrageſima in Quadrageſimam, aut à Paſchate in Paſcha, ſumptis Quadrageſima, & Paſchate pro quindecim diebus à Dominica Palmarum vſque ad Dominicam in Albis. *Fillinc. tract. 7. cap. 3. Azor. par. 1. lib. 7. cap. 36. quæſt. 6. Suar. tom. 4. de pænit. diſ. 36. ſect. 3 num. 3. Bartol à S. Fauſto tract de pænit. lib. 4. de confeſ. quæſt. 39.* quinimo annum pro impletione dicti præcepti computandum eſſe à Ianuario in Ianuarium refert *Barboſ. in Concil. Trident. ſeſs. 14. de pænit. cap. 5. num. 14. ex Vaſquez, Hurtado, Ochagauia, quos allegat Diana part. 4. tract. 4. Miſcel. reſol. 206. verſ. nota.*

22 Qui autem præuidet tranſacta præſenti occaſione non poſſe in toto anno confiteri ex penuria Confeſſarij, quod teneatur vigore huius præcepti Eccleſiaſtici ſtatim confiteri reſoluunt *DD. citati per Barboſ. in Concil. ſeſs. 14. de Sacram. pænit. cap. 5. num. 17.*

23 Si autem quis non habeat læthalia crimina, ſed ſolum venialia non excuſatur abſolutè à præcepto annuæ confeſſionis, ſed ſaltem tenetur accedere ad proprium Paſtorem, & eidem manifeſtare ſtatum ſuæ conſcientiæ, vt poſſit ad Sacræ Euchariſtiæ ſumptionem admittere, ac tenetur eidem credere, niſi habeat iuſtiſſimas rationes contrarium ſuſpicandi, ita ex *Suar. diſ. 36. ſect. 2. num. 9. tradit Barboſ. de offic. Paroc. cap. 9. num. 19.*

24 Reincidens vero, ſeu relapſus in noua crimina mortalia poſt factam confeſſionem intra annum non tenetur denuò confiteri ad effectum ſatisfaciendi præcepto annuæ confeſſionis, quia qui ſemel confeſſus eſt omnia peccata perpetrata tempore confeſſionis, adimpleuit præceptum annuæ confeſſionis, quia hoc præceptum non obligat ad confitenda omnia peccata commiſſa in totius anni curſu vna, aut pluribus confeſſionibus, ſed obligat tantum ad ſemel confitendum omnia mortalia commiſſa vſque ad tempus confeſſionis, quibus clauibus ſubiectis, vtique præceptum adimpletum remanet, ſolum antem alia crimina deinde commiſſa tenetur confiteri, ſi Sacram Euchariſtiam ſumeret, & ſatis eſt vt peccata commiſſa poſt confeſſionem anni præteriti detegat in confeſſione anni ſequentis, vt huiuſmodi præcepto ſatisfeciſſe dicatur, ita *Diana reſol. moral. par. 4. tract. 4. miſcel. reſol. 206. verſ. ſed ego;* Contrarium tamen docet *Mercerus de Sacram. in 3. par. D. Thom. quæſt. 6. art. 5. num. 3.*

25 Qui demum non communicauit in Paſchate, niſi fortè diſtulerit communionem ob conſilium Confeſſarij putant aliqui non teneri elapſo dicto tempore quam primum commodè poſſit eodem anno communicare ex vi præcepti Eccleſiaſtici, cum tale præceptum ſit affirmatiuum, ſicuti eſt præceptum audiendi Miſſam in die feſto, aut ieiunandi in quadrageſima, quod non obligat ſemper, & ad ſemper, tanto magis quando præceptum eſt pro tempore determinato, nam eo elapſo ceſſat obligatio, ſicut igitur præceptum audiendi ſacrum in die feſto eſt reſtrictum ad determinatum diem feſtum, vt eo elapſo non teneatur quis audire ſacrum, ita etiam cum præceptum annuæ communionis reſtringatur, & præcipiatur pro tempore Paſchali, eo elapſo, non tenetur quis Euchariſtiam ſumere. *Granado in 3. par. de Sacrament. contr. 6. tract. 10. diſ. 4. num. 4. & ſequen. Rodriq. in ſumm. cap. 64. de commun. num 1. cum alijs per Bonacin. de Sacrament. Euchariſtiæ diſ. 4. quæſt. 7. punct. 2. num. 13. tom. 1.*

26 Sed contrarium mihi videtur verum, quia præceptum annuæ communionis non eſt præceptum coarctatum, ſeu ob circumſtantiam, & conditionem temporis Paſchalis præſcriptum, itaùt elapſo ſtatuto tempore ceſſet obligatio, vt eſt de recitando officio ſingulis diebus, vel de audiendo ſacro Dominicis diebus, quibus elapſis ſi ſacrum non audiatur ceſſet obligatio, ſed eſt præceptum abſolutum, *cum in cap. omnis vtriuſque ſexus* dicatur adminus in Paſchate, & ſic non reſtrictum à circumſtantia, & conditione temporis tamquam adiecta ad maiorem opportunitatem, & conuenientiam, & ne diutius protrahatur, ſeu differatur executio, quando autem aliquid abſolutè præcipitur, & aſſignatur tempus tamquam magis congruum adimpletioni præcepti, elapſo eo tempore non ceſſat obligatio, nam terminus Paſchatis, ſeu vnius anni in præcepto confeſſionis non fuit appoſitus ab Eccleſia ad finiendam, ſed ad ſollicitandam confeſſionem, & communionem, vt apertè oſtenditur, & manifeſtè declaratur ex obſeruantia, & vſu communiter recepto ab omnibus Ordinarijs per cenſuras Eccleſiaſticas, aliaque iuris remedia compellendi eos, qui ſacramentalem confeſſionem non fecerunt, & Euchariſtiam non ſuſceperunt, ad præceptum adimplendum, etiam tranſacto tempore Paſchatis. *Hurtad. de Sacram. diſ. 10. de Euchar. diff. 3. & diſp. de pænit. difficult. 12. Suar. diſput. 70. ſect. 2. verſ. dico ergo Fillinc. tract. 4. cap. 2. quæſt. 9.*

quæſt.9. num.58. Ocbagaui de Sacrament. tract.2. de Eucbar.quæſt.15. num.4. Azor. 1.par. lib.7. cap.41. quæſt.5. Nauar.cap.21.num.45. Chameratta de Eucbariſt.cap.19.dub.2. Diana par.5.tract.13. miſcel.1. reſol.3. & hanc etiam probabilem aſſerit Bonacin. de Sacrament.Eucbariſt.diſ.4.quæſt.7. punct.2. num.12. verſ.dixi in propoſitione tom.1.

DECISIO CXVII.

Alias Conſtitutum XIV.

Iſidorus Maritimum iter agens ob ingentes tempeſtates in maximo vitæ diſcrimine conſtitutus, emiſſit votum de ingrediendo Religionem, ſi incolumis periculum ſubterfugeret; prout tranſacto periculo, Religionem Patrum Diſcalceatorum Diuæ Thereſiæ ingreſſus fuit, ſed deprehendens eam ſibi propter vitæ aſperitatem non eſſe accomodatam, dimiſſo habitu, antequam probationis annum expleret, receſſit. Interim in ſtatu libero permanenti, opportuna ſibi obtulit occaſio in vxorem ducendi, aut Fauſtinam, aut Iuliam germanas ſorores, quarum vnam (non tamen adhuc Sacramento confirmationis roboratus) in Baptiſmo, alteram in confirmatione ſuſceperat; ſed de impedimento contractæ ſpiritualis cognationis dubitauit idcirco. Quæritur.

1 An Iſidorus ſatisfecerit voto ingrediens Religionem, & poſteà exiens.
2 An attento huiuſmodi voto egredi potuerit.
3 An contraxerit cognationem ſpiritualem cum præfatis ſororibus, quarum vnam non adhuc ipſe confirmatus, in Baptiſmo, alteram in confirmatione ſuſceperat; itaùt matrimonium inter eoſdem conſiſtere nequeat.

1 AD primum reſpondetur, quod vouens Religionem abſolutè, ſi nihil de exeundi libertate determinans, ingrediatur, & poſtea exeat, non videtur ſatisfeciſſe voto, ſaltem ſi iuſtam non habuerit recedendi cauſam, ſed ex ſola tantum libertate Nouitijs conceſſa retroceſſerit, quia ex vniuerſali, & tacita mente vouentis materia huius voti non eſt ſolum ingreſſus, ſed etiam perſeuerantia, præcipuè ſi inueniat omnia grata, vel non ita grauia, & oneroſa, vt faciliter in ea perſeuerare queat, hoc enim eſt diſcrimen inter ingredientem Religionem cum voto, & abſque illo, quod ille mortaliter peccat exeundo abſque legitima cauſa, hic autem peccat venialiter. *Caietan.2.2.quæſt.vltim.art.4.dub.3.Ledeſma in ſum. tom.2.tract.10.cap.3.dub.7.caſ.4. Sotus de iuſt.lib.7. quæſt.1. art.1. ad 3. Aragon.2.2. quæſt.88. art.3. in ſolut. ad 2.*

2 Nos tamen libentius in contrariam ſententiam flectimur, nempe vouentem ſimpliciter Religionem liberum eſſe ab obligatione voti, ſi poſt ingreſsum ante factam profeſſionem retrocedat, dummodo nihil de profeſſione deliberauerit, dum votum emiſit, quia vouens Religionem non ſolum cenſetur vouiſse iuxta diſpoſitionem iuris communis concedentis annum Nouitiatus ad experiendam Religionem cum omnimoda exeundi libertate, ſi ſtatus Religioſus, & illius vitæ genus ingredienti non placeat, verum etiam quia huiuſmodi votum continet in ventre, tacitam conditionem, quod facta per vouentem experientia, inuentaque Religione ad ſui naturam non accommodata poſſit vti libertate conceſsa Nouitijs exeundi intra probationis annum, dummodo tamen huiuſmodi facultati expreſsè renunciatum non fuerit, non videtur igitur dubitandum, quin ſatisfaciat voto Religionis, qui poſt ingreſſum egreditur, cum adimpleat rem promiſſam, etiamſi exeat abſque iuſta cauſa, modo bona Fide ingreſſus fuerit, cauſa enim legitima egrediendi Religionē reputatur ſola ipſius Religionis diſplicentia, & inuenire eam non gratam, & ſibi commodam, ita *Sanchez. in ſum. tom.1. lib.4.cap.16. num.100. Nauar. lib.3.conſil. tit. de vot. in prima edit. conſ.19. & in 2. edit. conſ.25. per totum Sotus lib.7. de iuſt. quæſt.2. artic.1. Azor. 1. part. lib.11. cap.22. quæſit.6. verſ. ſi quæras cum alijs per Bonac. in tit. circa 2. decalog. Præcep. diſ.4. quæſt.2. punct.5.§.6.num.22.& ſequen. tom.2. fol.306. Dian. reſol. moral. part.4. tract.4. Miſcel. reſol.25.*

3 Quinimmo quando quis vouit Religionem in genere, ſi poſt quam ingreſsus eſt vnam, exeat, non tenetur aliam adire, cum ſatisfecerit voto, ſi ſimpliciter vouerit ingreſsum, & non perſeuerantiam *Sanchez. contra Rodrig. cap.95.num.2.*

4 Inſuper cenſetur ſatisfeciſse voto, qui ingreditur Religionem, etiamſi poſtea culpa ſua expulſus fuerit, ſi ſaltem mediocrem diligentiam adhibuerit ad ſuas culpas corrigendas, & ad ſè Religionis inſtituto accommodandum *Azor.1.par.lib.11. cap.22. quæſt.9. in fin. approbatum, et declaratum per Dian. reſol. moral. part.4. tract.4.miſcel.reſ.25. ſed quærendum inuicto verſ. nota vero Bonacin.loco citato num.25.*

5 Alias ſi conſtituatur in vera contumacia, & in culpa vera, ſeù doloſa, non videtur ſatisfeciſse, quia ille, cuius culpa conditio non impletur, nec in Religione retinetur, remanet obligatus, ac ſi ingreſsus non fuiſset, & ac ſi dimiſsus non eſset *Tolet. in ſumma lib.4. cap.17. num.12. et cap.18. num.2.*

6 Ad ſecundum, certum eſt Iſidorum licite è Religione egredi potuiſse, ſi tantum Religionem vouerit, maior tamen difficultas eſt ſi votum contineat non ſolum ingreſsum, ſed etiam perſeuerantiam in Religione, vt ſi fuerit factum tam de ingrediendo, quàm ſimul de profitendo in Religione, & non videtur ita vouentem per ſolum ingreſsum voto ſatisfacere), ſed neceſse eſse vt perſeueret, & profiteatur, quia huiuſmodi votum duo continet, ingreſsum ſcilicet, & perſeuerantiam, quæ debent adimpleri in forma ſpecifica, alias non remanet liber à voto, ſi poſt ingreſsum retrocedat, votum enim explicandum eſt iuxta intentionem vouentis, & in tantum obligat, in quantum vouens intendit, ſed in intentione vouentis in caſu noſtro vtrumque incluſum fuit, ergo vtrumque explere tenetur, nec obſtat beneficium anni probationis, quia attenta voti qualitate cenſetur huic priuilegio ſibi à iure conceſſo renunciaſse *Sanchez. lib.4. cap.16. num.81.tomo 1. Nauar. cap.12. num.47. Philiarch. de offic. Sacerd. tom.1. part.3. lib.5. cap.20. Azor. part.1. lib.11. cap.2. part.8. D. Anton. part.3. tit.16. cap.2. §. quinto.*

7 Sed

Digitized by Google

7 Sed his non obſtantibus contrariam ſententiam probabilem iudicat *Dian. reſol. moral. part. 2. tract. 17. et 3. Miſcel. reſol.* 10. ea motus ratione, quod huiuſmodi votum ingrediendi, & profitendi intelligendum ſit ſecundum canones annum nouitiatus concedentes, vt ſi intra hoc tempus Religio non placeat, & nimis ardua ſit vouenti liberum ſit egredi, & propterea cenſeatur factum, & tacite continere hanc iuris conditionem, cum nulla ratione dici poſſit huic priuilegio per huiuſmodi votum renunciatum fuiſſe, ſed potius emiſſum ſecundum iuris diſpoſitionem; nam in dubio ſemper præſumitur quis ſe conformare voluiſse cum diſpoſitione iuris communis, & hanc opinionem tuentur Reginald. *in prax. tom. 2. lib. 18. 6. 25. num. 385. Petrus de Ledeſma in ſum. tomo 2. tract. 10. cap. 3. dub. 7. caſ. 1. Sotus de iuſt. lib. 3. quaſt. 2. artic. 1. ad 5. Leſſius lib. 2. cap. 41. dub. 5. numer. 48.*

8 Ad tertium. Proculdubio Iſidorus cum ea, quam adhuc confirmationis Sacramento non inſignitus ſuſcepit in Baptiſmo cognationem ſpiritualem contraxit, & conſequenter cum eadem matrimonium inire non poteſt, quia nullibi huiuſmodi ſuſceptio interdicitur non confirmato, ita *Sanchez. de matrim. lib. 7. diſ. 60. num. 18. to. 2.*

Cum alia vero, quæ in Sacramento confirmationis ſuſcepit pariter cognationem ſpiritualem contraxiſſe, quia per Sacramentum Baptiſmi habet eſſe ſpirituale, & conſequenter efficitur capax effectus huius Sacramenti, ſcilicet contrahendi cognationem ſpiritualem probabiliter affirmant. *Nauar. lib. 3. conſil. in prima edit. tit. de baptiſ. conſ. 3. in fin. in 2. vero lib. 4. tit. de cognat. ſpirit. conſ. 1. in fin. Tabiena verb. confirmatio Sacramentum quaſt. 7. num. 8. & verb. impedimentum impedimento 5. num. 2. part 1. Sotus 4. diſ. 42. quaſt. prima art. 3. col. 3. verſ. ex quo fit Emanuel. Sà verb. matrimonium vbi de impedimentis dirimentibus numer. 5. verſ. non confirmatum, Paludan. 4. diſ. 42. quaſt. 1. artic. 1. concl. 3. num. 8. Manual. 1. tom. ſumm. 2. edition. cap. 226. num. 10. concl. 4.*

9 Nos tamen contrariam ſententiam probabiliorem exiſtimamus cum *Sanchez. de matrim. lib. 7. diſ. 60. num. 20. tom. 2.* vbi tradit, quod licet baptizatus habeat eſſe ſpirituale ratione Sacramenti baptiſmi, non habet tamen alias conditiones, quæ ab Eccleſia exiguntur, vt in Sacramento confirmationis verus ſuſceptor efficiatur, iuxta *Text. in cap. in Baptiſmate de conſecr. diſ. 4.* Patrinus enim vltra vitam ſpiritualem acquiſitam per Baptiſmum, debet vitæ robur per confirmationẽ obtinere, vt ſuſcipiendi imbecillitatem in fide, ac indigentiam fortioribus viribus tueri valeat, quod robur, ac virtus non obtinetur niſi mediante Sacramento confirmationis, ergo ſuſceptor ſi non ſit confirmatus, non habet requiſita neceſſaria ad alium ſuſcipiendum, & conſequenter ſi de facto ſuſcipiat, cum nulliter ſuſcipiat, non contrahit cognationem ſpiritualem, ac proinde inter eos non oritur impedimentum dirimens matrimonium. *Henriquez. lib. 12. de matrim. cap. 11. nu 2. & lib. 3. de Sacrament. confirmat. cap. 3. num. 3. Ledeſma in ſumma Sacram. vbi de confirmat. dub. 8. Viuald. candelab. Sacrament. 1. part. vbi de baptiſmo num. 69. Vega. 1. tom. ſumma cap. 69. caſ. 11.*

DECISIO CXVIII.

Alias Conſtitutum XV.

Darius anceps, & valde dubitans, an caſtitatis votum emiſerit, nimis tamen luxuriæ relaxatis habenis, impie, & acceptabili tempore, ſiuè die Iouis maioris hebdomadæ blandis verbis, importuniſque precibus propriam ſororem ad ſui corporis copiam ſibi faciendam induxit; quæ licet tàm execrandum ſcelus ob eius reſeruationem non perpatraſset, ex confidentia tamen obtinendi Iubilæum facilius commiſit. Interim Darius in profundum malorum abiens nullo dolo, aut vi interueniente, cum Chriſtinæ puella virgine, ipſa pariter ſponte conſentiente carnalem congreſſum habuit; & cum Victoria ſimiliter virgine ad effugiendum prægnantiæ periculum ſuam libidinem ſæpe ſæpius præpoſtera Venere explere conſueuit. Demum ad pœnitentiam redactus, vt validam, & integram confeſſionem faceret. Quæſitum fuit,

1 An dubitans emiſiſſe votum debeat illud adimplere, & non adimplens teneatur hanc circumſtantiam aperire in confeſſione.

2 An committens carnale crimen in die ſolemnis feſtiuitatis teneatur hanc circumſtantiam aperire in confeſſione.

3 An exprimenda ſit circumſtantia inducentis ad fornicationem, ſi mulier alias non erat parata.

4 An qui peccauit alias non peccaturus ex confidentia conſequendi Iubilæum, teneatur ſe de huiuſmodi circumſtantia accuſare.

5 An qui commiſit inceſtum cum conſanguinea teneatur in confeſſione exprimere circumſtantiam perſonæ, ſeu gradus, cum qua rem habuit.

6 An concubitus habitus cum virgine ſponte conſentiente ſit ſtuprum habens malitiam ſpecie diſtinctam à ſimplici fornicatione explicandam in confeſſione.

7 An Virgo, (quæ prima vice virginitatem amiſit, debeat hanc circumſtantiam in confeſſione detegere.

8 An qui commiſit ſodomiam cum virgine pariter teneatur hanc circumſtantiam in foro pœnitentiali manifeſtare.

1 AD primum videtur quod dubius de voti emiſſione teneatur illud adimplere, itaut non adimplens debeat hanc circumſtantiam in confeſſione manifeſtare, dummodo non concurrat in voti adimpletione magna incommoditas, ſeù difficultas, quia in dubijs tutior pars eſt eligenda, nec ſuffragatur poſſeſſio extra materiam iuſtitiæ *Azor. inſtitut. moral. tom. 1. lib. 2. cap. 19. quaſt. 10. Sayrus in claui regia lib. 1. cap. 13. num. 36. Baſil. Pontius de matrim. lib. 10. cap. 15. num. 3. Vaſquez. in prim. 2. diſ. 165. cap. 3. in fin. Turrianus opuſc. 10. diſ. 1. dub. 1. & de cenſ. lib. 8. diſ. 57. dub. 5. ad 3. arg. Salas in 1. 2. tract. 8. diſ. vnic. ſect. 17. num. 162. & ſect. 25. num. 252. & 253.*

2 Nos tamen ex veriori firmandum eſſe putamus votum in dubio non obligare, & abſolute dubiũ de voto non teneri illud adimplere, non ſolum quando votum eſt affirmatiuum de aliquo opere faciendo, verum etiam ſi ſit negatiuum de non faciendo, quia poſſeſſio ſtat prò dubitante, ſeù pro libertate voluntatis, & nulla poſſeſſio ſtat pro voto, libertati enim, quæ habetur de iure naturæ fauendum eſt, nam res facile ad ius ſuum naturale, commune, & ordinarium reducitur.

Merol. tom.1. diſ.3. cap.3. corol.2. num.83. Sotus de iuſtit. lib.7. quaſt.3. artic.2. Suarez. de cenſur. diſ.40. ſect.5. num.15. Filliuc. tom.2. tract.21. cap.4. num.165. Auila de cenſur. part.7. diſ.2. dub.5. concl.2. Sanchez. de matrim. tom.1. lib.1. diſ.9. num.11. & in ſum. tom.1. lib.4. cap.1. num.16. Bonacin. de Sacrament. pœnit. diſ.5. quaſt.5. ſect.2. punct.2. §.3. diſ.4. num.1. verſ. obijcies primo tom.1. fol.169. cum alijs per Dian. reſol. moral. part.4. tract.3. de conſcient. dub. reſol.10.

3 Hinc eſt quod qui ſufficienti adhibita diligentia, adhuc manet dubius an promiſerit matrimonium, minime ad illud celebrandum tenetur, quia in dubio melior eſt conditio poſſidentis, & in hoc dubio voluntas poſsidet ſuam libertatem, pro qua in dubio iudicandum eſt, *ita Sanchez. de matrim. tom.1. lib.1. diſ.9. num.11. vbi late.*

4 Et hac eadem ratione qui vouit Religionem, & dubitat vtrum vouerit profeſsionem non tenetur ad Profeſsionem.

5 Prout etiam ſi quis vouerit quotidie recitare Roſarium, & dubitet an per Roſarium intellexerit integrum vel tertiam partem, poteſt eligere tertiam partem, quæ etiam Roſarium B.M.V. appellatur.

6 Similiter ſi quis certus ſit ſe vouiſse caſtitatem aut perpetuam, aut temporalem, & verborum voti ſit omnino immemor, tenetur ad caſtitatem temporalem tantum ſeruandam, ſecus vero ſi recordetur de verbis voti v.g. voueo caſtitatem, cum hæc verba importent perpetuitatem.

7 Vlterius qui certus eſt vouiſse ſe non acceſsurum ad aliquam fœminam, & dubitat an intellexerit de acceſsu fornicario, vel vxurario non tenetur abſtinere à nuptijs, vt hæc omnia comprobat *Diana part.4. tract.3. reſol.10. verſ. ex his infertur.*

8 Si vero puer emiſerit votum, & defectus deliberationis proueniat ex tenera vouentis ætate videtur obligari ad votum ſeruandum ſi ſeptennium expleuerat tempore emiſſi voti, cum præſumatur in eo dubio vſus rationis, ſi autem non expleuerat, præſumitur defectus vſus rationis, niſi de illo conſtet, ac proinde non obligatur ad votum, ſi vero dubium ſit an expleuerat, vel ne, in voti fauorem præſumendum eſse docet, *Sanchez. in ſumma tom.1. lib.4. cap.1. num.13. Turrian. in opuſc. Theolog. opuſc.2. diſ.1. dub.1. Fauſtus in tract. Relig. lib.1. quaſt.26.* Verum contrariam ſententiam, qua docetur dubitantem puerum de rationis vſu, dum vouit, minime teneri, vti probabilem ſequuntur DD. relati per *Sanchez. de matrim. lib.1. diſ.9. num.12. in 4. argument. tom.1.* vbi quod non ſufficiat quæcumque opinio vſus rationis, ſed exigatur, rem eſse adeo certam, vt nulla, aut tenuiſſima remaneat apud prudentes dubitatio, *Dian. reſol. moral. part.4. tract.3. de conſcientia dubia reſol.11. verſ. verum contrariam ſententiam.*

9 Eſt etiam aduertendum, quod quando quis eſt certus sè emiſiſse votum v.g. caſtitatis, ſed dubitat an habuerit animum ſe obligandi, tenetur ſeruare caſtitatem, quia poſseſſio ſtat pro voto, *Suarez. de relig. tom.2. lib.6. cap.26. num.6. Sanchez. in ſum. tom.1. lib.4. cap.40. num.26. & cap.44. num.23.*

10 Sed maior difficultas eſt, quando vouens non omnino dubitet, ſed magis in eam partem inclinet, vt votum emiſerit, vtrum teneatur ſeruare votum, & ex probabiliori iudicandum eſt ad fauorem dubitantis, quod non teneatur, cum nihil releuet in hac materia dubij, quod dubium ſit æquale, vel pro alia parte ſit maior veriſimilitudo, ſeù probabilitas, quia poſseſſio certa præualet rationibus inducentibus in partem oppoſitam non tamen in certum aſsenſum, nec facit, quod rationes ſint efficaciores, vel vrgentiores pro vna parte, ſi non ſint ſufficientes ad remouendum dubium, & generandum aſsenſum ſaltem probabilem, ita *Garc. de benef. tom.2. part.7. cap.2. num.27. Bonacin. tract. de leg. diſ.2. quaſt.4. punct.2. num.18. tom. Sanchez. in ſom. tom.1. lib.1. cap.10. num.36. ſe retractans, & recedens à contraria ſententia, quam firmauit in tract. de matrim. tom.1. lib.2. diſ.41. num.34. cum alijs per Dian. reſol. moral. par.2. tract.15. & 1. Miſcel. reſol.9. & part.4. tract.3. de coſcien. dub. reſol.12.*

11 Ad ſecundum affirmatiue reſpondendum eſset cum DD. qui adhærent ſententiæ, quod circunſtantia diei feſti ſcilicet peccati perpatrati in die feſto ſit de neceſsitate aperienda in confeſsione, *Rodriq. in ſum. tom.1. cap.53. num.12. Medina in ſum. lib.1. cap.9. §.1. Adrian. in 4. de confeſſ. quæſt.4. D. Antonius 3. part. tit.17. cap.17. §.5. Angel. verb. præceptum num.5.*

12 Nos vero benigniorem ſententiam amplectentes aſserimus committentem aliquod læthale crimen v.g. fornicationis, furti, blaſphemiæ, & ſimilium in die feſtiuo non teneri hanc circunſtantiam in foro pœnitentiali exprimere, ac proinde peccatum commiſsum in die Iouis maioris hebdomadæ, vel alterius magnæ feſtiuitatis non eſse in confeſsione aperiendum, niſi talia peccata in contemptum diei feſti, aut illius diei, in quo ſacra Euchariſtia ſumitur, perpattentur, quia in die feſto præcipitur tantum quod audiatur ſacrum Miſsæ ſacrificium, & non exerceantur opera ſeruilia, non tamen ſpecialiter prohibetur fornicari, furari, & ſimilia alia efficere, & propterea circumſtantia diei feſti non ſuperaddit peccato diſtinctam ſpecie malitiam, ſed tantum aggrauat peccatum, & circunſtantiæ, quæ non mutant ſpeciem non ſunt neceſsario aperiendæ in confeſsione *Henriquez. lib.5. cap.6. num.6. Conimb. de Sacram. diſ.7. dub.4. num.27. Sotus in 4. diſt.16. q.2. artic 4. Vaſquez. in 3. part. tom.4. quaſt.19. num.1. dub.4. num.24. Bonacin. de pœnit. Sacramen. diſ.5. ſect.2. punct.2. §.3. diſ.4. num.29. tom.1. fol.168. Dian. reſol. moral. part.1. tract.6. de circunſtan. aggrauan. reſol.32.*

13 Ad tertium ex vna parte videtur circumſtantiam inductionis ad peccandum aperiendam eſse in confeſsione, nam qui eſt cauſa peccati alterius, non ſatisfaceret integritati confeſsionis, ſi tantum detegeret cognouiſse aliquam fœminam niſi addat ſimul cauſam fuiſse alterius peccati, ita *Lorca in 2. 2. D. Thom. quaſt.43. art.8. ſect.3. diſ.56. num 6.*

14 Et hoc aſserendum eſse etiam, ſi alter ſocius criminis ad peccandum paratus eſset, vt ſi quis fornicetur cum Muliere parata docet *Bonacin. de pœnit. ſacrament. diſ.5. quaſt.5. ſect.2. punct.2. §.3.*

diſ.3.

Digitized by Google

diſ.3.num.10. verſ.ſed mihi tom.1.fol.167. vbi quia qui cooperatur graui alterius peccato grauiter peccat non ſolum peccato proprio, ſed etiam alieno cui imputandum eſt tanquam cauſa potiſſima proprij, & alterius criminis *Sanchez in ſum. tom.1.lib.1.cap.6.n.14.*

15 Nos autem contrariam ſententiam benigniorem, & probabiliorem arbitrati ſumus, quia huiuſmodi circumſtantia includitur, & confunditur cum peccato principali, ſiquidem dum vir fatetur fornicationem cum fœmina commiſiſſe, intelligitur etiam conſequenter eandem fœminam ſollicitaſſe, eſſet tamen huiuſmodi circumſtantia aperienda quando contineret talem qualitatem, & malitiam, vt ſpeciem mutare arbitraretur, vt quando inductio ſit extorta minis, vi, extraordinarijs precibus, falſis deceptionibus, aut promiſſionibus, alijſque illicitis medijs æquiualentibus violentiæ morali. *Salas in par.2.tom.2.tract. 13. diſ.5.ſect.15.num.133. & cum Sanchez tradit Dian. reſol.moral.par.5.tract.13. miſcell.1. reſol. 5. verſ. ſed aduerſus,*

16 In caſu verò quo ſocius criminis paratus erat ad peccandum eò magis pœnitens, qui illum induxit, releuatur ab onere confitendi hanc circumſtantiam, vt v. g. in eo qui commiſit peccatum fornicationis cum Meretrice, quia in huiuſmodi contingentia voluntas ſocij criminis ex ſe, & ſua ſpontè iam expoſita erat, ita vt non recipiat ſcandalum, & moraliter reputari debet, perinde ac ſi inducta non fuiſſet *Azor.2.par. lib.12. cap. 6. quæſt.5. Henriq. lib.5. cap.6.nu.6.& alij apud Sanchez in ſum.lib.1.cap.6.num.13. & Dian. reſol. mor. par.1.tract.7. de circunſtan. aggrauan.reſol. 34.*

17 Aduertendum tamen eſt circunſtantiam inductionis, & cooperationis ad peccatum alterius explicandam eſſe, quoties talis circunſtantia non cenſetur ſufficienter explicata, explicato actu principali, ſecus ſi explicato ipſo actu principali, ſufficienter explicata cenſetur & propterea inuitare fœminam ad actum fornicarium hęc circunſtancia inductionis non eſt neceſſario explicanda, quia hoc eſt medium ordinatum ad talem finem, verum qui inuitaret fœminam licet paratam, & cum ea non fornicetur, non ſatisfaceret, dicendo ſe fœminam concupiuiſſe, ſed vlterius debet ſuperaddere ſe fœminam ſollicitaſſe, quia hæc circunſtantia non videtur ſufficienter explicata explicato actu principali, ita *Bonacin.de Sacramen.pœnit.diſ.5. quæſt.5.ſect.2.punct.2.§.3.nu.20. tom.1. fol.167.*

18 Notandum eſt etiam cum *Ludouico Meratio in D.Thom. tom.3.tract.de Sacrament. pœnit. diſ. 27. ſect.4. num.8.* quod qui eſt cauſa alterius peccati verbo, vel facto; vel eſt in cauſa peccandi ſecum, vel cum alio, ſi cum alio, tenetur confiteri hanc cauſalitatis circumſtantiam, quia eſt peccatum ab eo, quod ipſe committit, numero diſtinctum, ſi ſecum, vel peccatum committendum tale eſt ſui natura, vt à duobus committi debeat, vt eſt fornicatio, vel non eſt tale, ſi primum, non eſt neceſſaria huius circumſtantiæ manifeſtatio, ſi ſecundum eſt neceſſario explicanda illa inuitatio, quia peccatum diuerſum numero eſt ab eo, quod committit ille, qui alium ad peccandum inuitat.

19 Ad quartum dicendum eſt eum, qui peccauit alias non peccaturus, ex confidentia obtinendi Iubilæum non teneri hanc circunſtantiam in cõfeſſione aperire, quia licet aggrauet peccatum, non videtur tamen addere aliquam malitiam, ſeù deformitatem mutantem ſpeciem, vt cum Pitigiano, *Fagundez, Zanard.tradit Dian.reſol.moral. par.1.tract.7.de circuſtan.reſol.33.* generaliter enim committens peccatum videtur habere implicitã confidentiam peccando obtinendi abſolutionem & nihilominus non coarctatur ad aperiendam hanc circumſtantiam, nè pœnitens nimio onere grauetur.

20 Ad quintum dicendum eſſet circumſtantiam gradus, ſeù perſonæ, cum qua commiſſum fuit crimen inceſtus eſſe tantum circumſtantiam aggrauantem neceſſario non aperiendam in confeſſione, ita vt ſatisfacere videatur pœnitens dicendo, pollui me peccato inceſtus tot vicibus, etiam ſi non aperiat qualitate perſonæ ſibi iunctæ ſanguine, vel affinitate, naturali, vel legali, aut ſpirituali, quia inceſtus inter conſanguineos, & affines non differunt ſpecie in genere moris, nec grauitas huius criminis auget malitiam intra eandem ſpeciem, licet grauior ſit inceſtus cum filia, vel cum matre, quam cum ſorore, vel nepote, vel conſobrina vxoris, quapropter, qui habuit rem cum matre, vel ſorore, ſufficeret, ſi diceret cognoui carnaliter conſanguineam in primo, vel ſecundo gradu, ita *D. Thom.2.2.qu.154 art.9. & Caiet. ibid Filliuc.quæſt.moral. to.2. tract. 20.cap.5.num. 97.Pharaonius tract.de Sacramen.pœnit. ſeſſ.10.caſ.2. Gypeius tract.de caſ.reſeruat. c. 8. num.5. cum alijs per Dian. reſol.moral.par.1. tract.7. de circunſtan. aggrauan.reſol.11.& par.3.tract.4. de Sacram.reſol.67.verſ.in reſol.31.*

21 Verum quia inceſtus in primo, vel ſecundo gradu conſanguinitatis, & in primo affinitatis in hac Nonantulana Diœceſi eſt caſus reſeruatus, & propterea dicere debemus explicandos eſſe gradus inceſtus cum *Bonacin.de Sacramen.pœnit. diſ.5. quæſt.5.ſect.2.puncto 2.§.3.diffic.3.n.10.to. fol.166.* vbi quod in praxi conſulenda, & tenenda ſit hæc ſententia, ſaltem quoties commode ſequi poſſit, ſecundum *Henriq. quem allegat lib.2. de pœnit. c.8. num. 1,*

22 Nec deſunt DD. docentes inceſtum eſſe diuerſæ ſpeciei non ſolum in linea conſanguinitatis, & affinitatis deſcendentium, & aſcendentium, ſed etiam in gradibus ſingulis vtriuſque lineæ, ita vt quot ſunt gradus conſanguinitatis, vel affinitatis, tot ſint ſpecies diſtinctæ inceſtus, ac proinde qui peccauit cum matre, filia, vel ſorore, non ſufficeret, dicendo peccaui cum vna in primo, vel ſecundo gradu conſanguinitatis, vel affinitatis, ſed debet dicere peccaui cum matre, filia, &c. quia inceſtus commiſſus cum matre, filia, & alijs in cæteris gradibus eſt crimen mutãs ſpeciem tanquam habens ſpecialem malitiam peculiari modo contra pietatem *Henriq.lib.5.c.8. num.1. in gloſ. lit. E. & F.*

23 Ad ſextum tres referuntur DD. ſententiæ circa propoſitum dubium à *Sanchez de matrim.lib.7. diſ.19. tom.2. per totum*. Prima aſſerit deflorationem virginis conſentientis eſſe diſtinctam luxuriæ ſpeciem ſtuprum nuncupatum, neceſſarioque vir-

virginitatis circumſtantiam aperiendam in confeſſione, cum contineat iniuſtitiam, ſi non contra perſonam virginis, quia violenti non fit iniuria, ſed contra finem naturæ, ad quem conceſſit virgineum Clauſtrum, cui non poteſt fœmina renunciare vti non Domina, ſed cuſtos illius ſignaculi, vt habilior conſeruetur pro matrimonio ineundo.

24 Secunda firmat ſtuprum tunc eſſe ſpeciem diſtinctam luxuriæ quando virgo ſub parentum, vel tutorum poteſtate conſtituta defloratur, quia tunc vltra incõtinentiã caſtitati oppoſitam committitur iniuſtitia contra parentes, cum eorum honor, & facultates lædantur.

25 Tertia verò, cui tanquam probabiliori cum eodem Sanchez adhærere debemus, negat dari ſpeciem ſtupri, ſi non concurrat vis, violentia, ſeù raptus, ac proinde deflorationem virginis ſponte conſentientis, ſiue ſit, ſiue non ſit ſub cura tutorum, vel parentum non differre à ſimplici fornicatione, nec huiuſmodi circumſtantiã neceſſario aperiendam eſſe in confeſſione; ratio eſt quia ad hoc vt circũſtantia aliqua addat nouam luxuriæ rationem ſupra ſimplicem fornicationẽ, neceſſe eſt vt nouam malitiam, ſpecialemque deformitatem afferat ex *D. Thoma 2.2.quæſt.154 art.4. in corpore* Concubitus autem habitus cum virgine ſponte conſentiente non addit aliquam nouam ſpeciem præter luxuriam oppoſitam alij virtuti, quam caſtitati, & conſequenter non mutat ſpeciem ſimplicis fornicationis, fœmina enim eſt domina, moderatrix, & arbitra vſus in ſui corporis, & ex naturę directione habet vas ordinatum ad copulam, ac proinde ſi eius voluntas libere concurrat, nullum eſt inuoluntarium in aperitione clauſtri, & quamuis illius vſus ordinetur ad concubitum coniugalem, tamen hoc procedit, vt ritè, & rectè vtatur, ſed per hoc non tollitur libertas ad illicitè quoq; vtendum cũ nulla ratione dici poſſit quod coarctetur fœmina ad ſeruandam integritatem ſui corporis, vſque ad matrimonium, & propterea non ſeruando. intemperantia illa aduerſatur tantum virtuti caſtitatis, & contra caſtitatem tantum delinquere cenſetur propter indebitum vſum, qui nullam aliam malitiam oſtendit, quam ſimplicis fornicationis, nec ex hoc reſultare poteſt aliqua iniuſtitia in ordine ad parentes, & tutores, quia virgo etiam abſque viri congreſſu poteſt pati Clauſtri ruptionem, nec per hoc aliquam reſtitutionem facere tenetur, vt late comprobat, & contrarijs reſpondet *Sanchez de matrim.lib.7.diſ.14.à num.3. vſque ad fin.tom.* *Coninch.de Sacram. diſ.7. dub. 4. num. 19. Vaſquez opuſ.de reſtit.c.3.§.1. dub. 1.nu.6. Sanctus in ſelect.diſ.29.num.7. cum alijs per Dian. reſol.moral.par.1.tract.7. de circumſtan.reſol. 11. & par.3.tract. 17. & 3. miſcel.reſol.12.*

26 Ad ſeptimum dicendum eſt virginem prima vice carnaliter peccantem, & conſequenter virginitatis laureolam amittentem non teneri hãc circumſtantiam nempè ſe fuiſſe, vel non fuiſſe virginem, ante perpatratum delictum in confeſſione detegere, quia qui prima vice amittit virginitatis laureolam, non committit peccatum habens ſpecialem malitiam, quæ obliget ad confitendum, nam non habet malitiam ſtupri, cum tantum incurratur in caſu, quo puella vi, vel raptu carnaliter cognoſcatur, & quamuis amittatur integritas naturalis, & ſpecialis virtus virginitatis, quod videtur maximum nocumentum ſuper omnia nocumenta temporalia irreparabile, tamen non mutat ſpeciem, ſed tantum aggrauat, alias etiam qui primum peccatum cõmittit poſt baptiſmi ſuſceptionem teneretur exprimere in confeſſione, & tamen hoc à nemine docetur, ergo neque tenetur exprimere circumſtantiam virginitatis prima vice amiſſæ *Azor.p.1. lib.3.c.11. quæſt.2. Filliuc. tom.1. tract.29. cap.3. num.71. Henriq. lib.2.de pœnit.cap.8. num. 2. Nauar. cap. 16.num.4. Reginal. lib.2. nu.128.Coninch. diſ.2. dub.4. num.19. Suarez in 3.par.diſ.22. ſect.4 in circumſtan. quid Bonacin.de pœnit.Sacrament. diſ.5 quæſt.5.ſect.2.punct.2.§.3.diſ.3.num.7. tom.1.Dian. reſol.moral.part.1.tract.7. de circumſtan.reſol.10.& reſol.11. verſ.& tandem*, vbi ſi virgo ſola polluitur, non tenetur exprimere circumſtantiam virginitatis.

27 Ad octauum, reſpondendum eſt negatiue, non eſſe ſcilicet explicandam in confeſſione ſodomiam fuiſſe commiſſam cum virgine, ſed ſufficere ſi dicatur cum fœmina, quia talis copula non mutat ſpeciem in genere ſodomiæ, nec poteſt dici habere malitiam ſtupri, cum per eandem non violetur integritas virginalis, ita ex *Dicaſtil.Trulleuch, Caramuel, docet.Diana reſol.moral.p.7.tract. 12. miſcel.reſol.14.*

28 Quinimmo pœnitens non videtur teneri exprimere ſe ſodomitice fœminam cognouiſſe, quia ſodomia perpatrata cum viro, aut cũ fœmina ſolũ differunt in genere entis, & naturę, & nõ in genere moris, & malitiæ, & ſpecies, quæ ſolum differunt in genere entis, & naturę, & non in genere moris, & malitiæ non ſunt confitendæ, *Caietan. quæſt.3.de confeſ.Caramuel.in Reg.D.Bened. diſ. 66. concl.12. num. 1013. Diana d.reſol.& p.1. tract.7. reſol.2.* vbi tamen in contrariam ſententiam videtur inclinare.

DECISIO CXIX.

alias Conſtitutum XVI.

Demetrius Parochus audiens primum mediæ noctis horæ pulſum, buccellam, quam moliebat, de ore non eiecit, ſed ante vltimum pulſum deglutiuit, die dominico ſequenti ſacro Miſſæ ſacrificio inchoato poſt conſecrationem valdè dubitauit ſe non eſſe ieiunum, & propterea ſacrificium perficere non poſſe, ſed dum hoc dubium animo reuoluebat, ſubitanea morte præuentus, ex hac vita migrauit, Interim ne ſacrificium remaneret imperfectum. à Theodoſio Sacerdote licet non ieiuno (altero non exiſtente) continuatum, & perfectum fuit, Anſelmus valdè perpenſus an ſatisfecerit præcepto, ex quo interfuit Miſsæ dimidietę, ſeu cum notabili interruptione à duplici Sacerdote celebratæ habuit pro non audita. & alia audire propoſuit, ſed poſtea ex mera negligentia non audiuit. Quæritur.

Digitized by Google

1 An audiens primum mediæ noctis pulſum manducans buccellam, ſi deglutiat ante vltimum pulſum, frangat ieiunium naturale, & die ſequenti communicare poſſit.
2 An celebrans poſt conſecrationem aduertens ſe non eſſe ieiunum teneatur ſacrificium perficere,
3 Si Sacerdos, peracta conſecratione, pereat, nec adſit alius, præter Sacerdotem non ieiunum; an poſſit talis Sacerdos ſacrificium perficere.
4 An qui agitatus ſcrupulis habet Miſſam pro non audita, & aliam audire proponit, ſi non audiat, ſatisfecerit præcepto.
5 An Miſſa poſſit dimidiatim audiri.
6 An ad ſatisfaciendum præcepto requiratur intentio adimplendi,

1 AD primum licet per legem particularem, nempe ex legitima conſuetudine, vel voto ieiunij obligatio introduci poſſit, per vniuerſalem tamen legem iure Eccleſiaſtico, non vero Diuino fideles ieiunare tenentur, vnde ex Chriſti exemplo Eccleſia occaſionem præcipiendi quadrageſimam ſumpſit, vt docet *Bonacin. in tit. de præceptis Eccleſ. diſ. vltim. quæſt. 1. punct. 5. num. 1. tom. 2.*

2 Ieiunium igitur Eccleſiaſticum eſt voluntaria abſtinentia à cibo iuxta præſcriptum Eccleſiæ, vel receptam conſuetudinem. Ieiunium vero naturale) quod requiritur pro ſumptione Sanctiſſimæ Euchariſtiæ) conſiſtit in abſtinentia à qualibet re ſumpta per modum cibi, & potus; & propterea frangitur, quoties aliquis cibus, vel potus tranſmittitur ad ſtomacum, idem *Bonacin. de Sacrament. Euchariſt. quæſt. 6. punct. 2. num. 6. tom. 1. & de præcept. Eccleſ. diſ. vltim. quæſt. 1. punct. 1. num. 1. verſ. ſecundo accipitur, iuncto nu. 6. tom. 2.*

3 Fractor verò Ieiunij, vt valide confiteatur, aperire tenetur, an ieiunij præceptum violauerit anticipatione horæ, an multiplici refectione, ab eſu carnium, ſeù aliorum ciborum prohibitorum, violans enim ieiunium anticipatione horæ peccat tantum venialiter, multiplici verò refectione, peccat in ſecunda ſumptione, ita vt ex probabiliori vnum peccatum committat licet pluries comedat die Ieiunij, quia præceptum ſemel comedendi eſt affirmatiuum; ſecus verò ſi frangatur ieiunium eſu carnium, aliorumque ciborum in die Ieiunij vetitorum; nam hoc caſu pænitens exprimere tenetur ſe toties in die Ieiunij cibos vetitos comediſſe, cum tranſgreſſus fuerit præceptum negatiuum, quod obligat ſemper, & ad ſemper, ita vt non ſatisfaceret dicendo ſe vna vice fregiſſe ieiuniũ, ſed debet addere ſimul toties carnes adhibuiſſe, idem *Bonac. de præcep. Eccleſ. diſ. vltim. quæſt. 1. punct. 3. num. 11. tom. 2.*

4 Ad validam verò Sacramenti Euchariſtiæ ſumptionem neceſſe eſt, vt ieiunium naturale ſeruetur, hoc eſt quòd à media nocte præcedente vſq; ad eius ſumptionem nihil aut per modum cibi, aut potus ſumatur, ex quo ſequitur, quod maſticans buccellam, ſi audiens horæ pulſum, quo iudicatur media nox, & in continenti de ore non eijciat buccellam, non poterit die ſequenti Euchariſtiæ Sacramentum ſumere, vel Sacrũ Miſſæ ſacrificium celebrare, quamuis quando ſonaret vltimus pulſus deſinat comedere, vel bibere, ſi bibere cæperit in primo dictæ horæ pulſu, quia eo ipſo, quo primus horæ pulſus auditur iam eſt completa, & hora expleta, & horologium eſt tantum teſtis id indicans, & reliqui pulſus deſeruiunt tantum ad indicandam horam particularem, ſeù ad faciendam differentiam, aut ad ſeparandas, & diſtinguendas horas inter ſe vt gradatim ſciri poſſint diei, & noctis horæ, quæ nequeunt vno pulſu demonſtrari, quapropter cum ſtatim poſt primum pulſum incipiat ſequens hora poſt mediam noctem, ſi manducans bucellam deglutiat, ſeù in ſtomacum traijciat, frangit ieiunium naturale, & remanet inhabilis die ſequenti ad ſumendam Euchariſtiam. *Sancius in ſelect. diſ. 42. num. 20. Sanchez de matrim. lib. 2. diſ. 41. nu. 40. verſ. tandem ſi eſſet, Dian. reſol. moral. part. 3. tract. 4. de Sacrament. reſol. 36. ſub verſ. notandum eſt ad tradita, per Garz. de benef. part. 5. cap. 1. §. 11. num. 324.*

5 Dubitans verò an audita fuerit hora mediæ noctis, & comedat, aut bibat, non poterit die craſtino Euchariſtiam ſumere, quia poſſeſſio eſt pro præcepto communicandi ſeruato ieiunio naturali, & nulla adeſt poſſeſſio ex parte communicantis, vt in dubio eius poſſeſſio potior eſſe dicatur, ita *Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 2. diſ. 41. num. 40. Villalobos in ſum. tom. 1. tract. 1. diff. 21. num. 6. Fagundez part. 3. lib. 3. cap. 5. nu. 18. relat. per Dian. reſol. moral. part. 3. tract. 4. de Sacrament. reſol. 19.*

6 Sed non obſtante dicta dubietate Euchariſtiam ſumi poſſe, ſi deponatur dubium practicum iudicans, quod hic & nunc ſibi liceat ſuſcipere, etiam ſi perſeueretur in dubio ſpeculatiuo tenet *Sancius in ſelectis diſ. 42. per totum, & hanc ſententiam in praxi tutam, & ſecuram eſſe ſubdit Diana loco citato Layman. in Theolog. moral. lib 1. tract. 1. cap. 5. §. 4. num. 36.* vbi hoc idem comprobat, quia lex Eccleſiaſtica de ieiunio communicaturis ſeruando non videtur tam arctè conſtringere conſcientias in caſu dubio.

7 Dubitans autem an pulſauerit hora mediæ noctis, & dies ſequens ſit ieiunij, poteſt comedere carnes, quia poſſeſſio eſt ex parte libertatis, & in dubio, dum de præcepto non conſtat, fauendum eſt libertati, ſecus verò ſi eſſet dies ieiunij, quo caſu ita dubitans non poſſet cænare, quia poſſeſſio eſt pro præcepto, cum conſtet hodiernam diem eſſe ieiunij, & dubitetur an tranſacta ſit, vt tradit *Sanchez de matrimon. lib. 2. diſ. 41. num. 40. circa med.*

8 Quod ſi fortè ſint diuerſa horologia, & aliquorum vnum pulſauerit horam mediæ noctis, aliquorum aliud non pulſauerit, poteſt quis comedere in media nocte, donec aliud pulſauerit, & die ſequenti Sacram Euchariſtiam ſumere, & ſiue illa dies, ſiue ſequens ſola ſit ieiunij, poterit dubitans cænare, & edere carnes, cum non teneamur ſequi vnum determinatum horologium, niſi illud aſſumpſiſſet ad ieiunium ordinandum, & cum hoc ſe habeat tanquam duæ opiniones probabiles, vtramque illarum amplecti, licet *Sanchez de matrim. lib. 2. diſ. 41. num. 40. verſ. quod ſi diuerſa. vbi verſ. ſequens* ſecus ſi vnum tantum eſſet horologium, vt diximus *num. 4. & hanc ſententiam tuentur quoque Fagundez, Sancius, Villalob. relati, & approbati per Dian. contra Rodriquez in ſuis reſol. moral. part. 3. tract. 4. de Sacrament. reſol. 36.*

9 Ad

9 Ad ſecundum. Quamuis ſuſcepturus Euchariſtiam debeat à media nocte eſſe ieiunus ieiunio non tam Eccleſiaſtico, quam naturali *cap. liquido de conſecrat. diſ. 2.* vt ex communi vſu, & Eccleſiæ conſuetudine ab Apoſtolis accepta ſatis omnibus redditur notum. *Suarez diſp. 68. ſect. 2. concl. 1. & 2. Tolet. lib. 2. cap. 28. num 6 S. Antoninus 3. part. tit. 13. cap. 6. num. 8. S. Thom. 3. part. quæſt. 8. Chamer. de Euchariſtia cap. 10. dub 9.*

10 Et licet ieiunium naturale exigat abſtinentiam à qualibet re etiam modica comeſtibili per modum cibi, aut potus ad differentiam ieiunij Eccleſiaſtici, quo vnica tantum comeſtio in die præcipitur, *vt habetur in cap. nihil 5. nullus 7. quæſt. 1. in Concilio II. Bracharenſi can. 10.*

11 Nihilominus celebrans poſt conſecrationem animaduertens ſe non eſſe ieiunum, tenetur Sacramentum perficere, quia arctius eſt vinculum, & maior obligatio perficiendi ſacrificium iam inchoatum, quam ſumendi Euchariſtiam ſeruato ieiunio naturali, ita *Bonacin. in tit. de Sacrament. Eucharis. diſ. 4. quæſt. 6. punct. 2. num. 19. circa med. tom. 1. ex Azor, Chamer. Rodriquez. Reginal. quos allegat.*

12 Notandum tamen eſt, quod ieiunium naturale non frangitur, ſi aliquid ſumatur non per modum cibi, aut potus, ſed per modum ſaliuæ, vt ſi quis os abluendo parum aquæ, aut vini, vel reliquias cibi præteriti dentibus adhærentes, vel ſanguinem ex gingiua exeuntem caſu, & præter intentionem deglutiat, & in ſtomacum tranſmittat, aut per modum reſpirationis, vt ſi in reſpirando attrahat parum terræ, vel pulueris, vel muſcam volantem, quia prædicta non ſumuntur per modum cibi, aut potus, cum nihil ore accipiatur ab extrinſeco, & propria actione vitali tranſmittatur ad ſtomacum, edendo aut bibendo, nec leuitas materiæ, aut parua quantitas excuſare poteſt, quin committatur lethale crimen, ſi poſt cibum Euchariſtia ſumeretur, ſiquidem præceptum prohibens communionem poſt cibum, non admittit paruitatem materiæ, quia ſimpliciter expoſcit ieiunium naturale ita vt qui illud violaret, faceret contra prohibitionem Eccleſiæ in materia graui, ac proinde grauis criminis reum ſe redderet, vt notant *Coninch. quæſt. 80. art. 8. quæſt. 46. Sotus in 4. ſent. diſ. 12. quæſt. 1. art. 8. S. Thom. 3. part. quæſt. 8. art. 8. cum Bonacin. de Sacrament. Euchariſt. diſ. 4. quæſt. 6. punct. 2. num. 6. verſ. dixi per modum.*

13 Ad tertium. Vtique ſi Sacerdos pereat peracta conſecratione, quod Sacerdos non ieiunus, ſi alius non reperiatur, ſacrificium perficere tenetur, quia eſt magis ſeruandum præceptum perficiendi ſacrificium tanquam ſtrictius, quam præceptum ſumendæ Euchariſtiæ cum ieiunio, & conſequenter ne ſacrificium remaneat imperfectum, parum refert ſi Sacerdos non ſit ieiunus dummodo perficiatur; ſed ſi Sacerdos periret ante conſecrationem, nullus tenetur Miſſam perficere, quia cum nulla pars eſſentialis Miſſæ in eſſe deducta fuerit, nulla adeſt obligatio perficiendi; idem dicendum eſt ſi Sacerdos pereat poſt ſumptionem vtriuſque ſpeciei quia cum ſacrificium ſit integrum, ex quo fuerunt ſeruatæ omnes partes eſſentiales Miſſæ ſcilicet conſecratio, oblatio, & ſumptio, nihil deſideratur, quod ab alio ſuppleri debeat, ita ex *Nauar. Henriquez. Azor. & alijs tradit Bonacin. de Sacrament. Euchariſt. diſ. 4. quæſt. 6. punct. 2. num. 20. tom. 1.*

14 Ad quartum dicendum eſt agitatum ſcrupulis, quod non audiuerit Miſſam, vel non perſoluerit horas Canonicas cum interuentu, & requiſita circumſtantia debitæ attentionis, & propterea habentem pro non audita, ſeù horas canonicas pro non recitatis, & aliam audire, ſeù de nouo reſpectiuè recitare proponentem, ſi non audiat, & de nouo non recitet, ſatisfacere præcepto de audienda Miſſa, ſeù de recitandis horis canonicis, nec teneri iterum Miſſam audire, vel horas repetere, dummodo deponat ſcrupulum, ſecus autem ſi perſeueret in eodem ſcrupulo, quia re ipſa adimpleuit præceptum, vt ex *Eminentiſs. Cardinal. de Lugo, & alijs tradit Herman. Buſſemba. in medulla Theolog. moral. lib. 1. tract. 2. cap. 3. dub. 3. verſ. 1. Sacerdos fol. 19. & contra Nauar. in cap. 16. de oratione num. 44. & alios ex Henriquez. Valent. Sanchez, Vaſquez, Leſſio, & alijs tradit Bonacin. de Sacrament. Euchariſtia diſ. 4. qu. vltim. punct. 11. num. 20. verſ. Hinc pari ratione tom. 1.*

15 Scrupulus enim cum ſit inanis apprehenſio, & quædam ſuſpicio ex leuibus indicijs exorta, ex qua producitur timor, & quædam anxietas alicubi eſſe peccatum, vbi non eſt, omninò remoueri debet, & penitus ſunt deſtruendæ, & funditus euertendæ cauſæ ſcrupulorum tanquam tendentes, & influentes in perniciem, & animarum perditionem, & propterea Confeſſarij cum maxima circumſpectione, & cautela ſe gerere debent in adhibendis omnibus remedijs ad tranquillandas, & ſedandas conſcientias ſcrupuloſas iuxta monita, & tradita per Doctores apud *Bonacin. in tit. de peccatis diſ. 2. quæſt. 4. punct. 8. nu. 3. tom. 2. & Herman. Buſſemba. in medulla Theolog. moral. lib. 1. tract. 1. cap. 3. verſ. reſpondeo quarto fol. 9.*

16 Non eſt autem peccatum aliquid facere depoſito ſcrupulo, aut etiam permanente conſcientia ſcrupuloſa, dummodo iudicetur eſſe ſcrupulus, & vt talis contemnatur, & ſatis eſt, vt huiuſmodi contemptio proueniat ex habituali, vel virtuali iudicio ab experientia præteritorum, & antecedentium actuum, ſcrupulus autem cum proueniat ex leui fundamento non eſt ſufficiens ad auferendum morale, & practicum iudicium *Bonacin. loco citato num. 5. Medulla Theolog. moral. loco ſupra citato, verſ. Reſpondeo ſecundo licet operari.*

17 Ad quintum affirmatiuè propoſitum dubium reſoluendum putamus, poſſe nempè Miſſam dimidiatam audiri, & ſatisfieri præcepto, cum qui veniens ad Eccleſiam tempore eleuationis hanc Miſſæ partem vſque ad finem ab vno Sacerdote, & ſucceſſiuè alteram partem vſque ad eleuationem ab alio Sacerdote audiat, licet ſi hoc faceret ſine iuſta cauſa venialiter tantum peccaret. *Nauar. cap. 21. num. 3. Sà verb. Miſſæ auditio num. 2. & ex Soto, Henriquez, Bartol. ab Angelo tradit Dian. reſol. moral. punct. 2. tract. 17. & 3. miſcel. reſol. 18.*

18 Non tamen hoc licitum videtur eodem tempore, vt ſi quis vnam medietatem audiret ab

vno

vno Sacerdote, qui Miſſam inchoauit, & eodem tempore alteram medietatem ab altero Sacerdote, qui eſt in medio Miſſæ, quia Miſſa ad hoc vt ritè, & validè audiatur, audiri debet ſpeciali ordine per actionem ſucceſſiuam, & moralem continuationem reſpicientem gradatim eius partes, & conſequenter quando aliquis audit ſimul duas Miſſas ſecundum differentes partes, non poſſunt illæ duæ partes reputari tanquam pars eiuſdem Miſſæ etiam moraliter loquendo, pro vt reputantur quando audiuntur diuerſis temporibus, *Nugnus tom.1. in 3. part. quæſt.83. art.6. ad 3. Coninch. de Sacrament. in 3.part.quæſt.73.art.6.dub.2. num.* 288.

19 Et licet ab hac ſententia non ſit recedendum, non deſunt tamen alij, qui contrariam tuentur, & probabilem vocant, quia Eccleſia ſimpliciter præcipit Miſſam audiri, ſed non ponit ordinem, quod audiatur ab vno Sacerdote, & conſequenter cum duæ medietates Miſſæ conſtituant vnam Miſſam, qui illas ita audit, ſatisfacit præcepto, nec releuat, quod Miſſa ſit audienda ſecundum ſuum ordinem, quia hoc non eſt de neceſſitate dicti præcepti. *Hurt. tract. de Sacrament. tom. 2. de ſacrific. Miſſæ diſ.5.diffic.4.10. Azor.part.1.lib.7. cap.3.quæſt.3. Molfeſ. in ſum. tom.1. tract.3.cap.17. num. 36. in fin. Dian. reſol. moral. part. 4. tract. 4. miſcel. reſol.107. verſ. nota etiam, & latius part.2. tract.17. & 3. miſcel. reſol.18. verſ. ſed non pauci. Bonacin. de Sacramento Eucharistiæ diſ.4. qu.vltim. punct.11.nu.13.tom.1.* hodie vero poſt hæc ſcripta ſub die 2. Martij 1679. emanauit decretum Sanctiſſimi D. N. D. Innocentij Papæ XI. in quo damnatur propoſitio, quod ſatis faciat præcepto de audiendo ſacro, qui duas eius partes, imò quatuor ſimul à diuerſis celebrantibus audit.

20 Ad ſextum, quod ad adimplendum præceptum non requiratur intentio eidem ſatisfaciendi tradere non dubitamus, cum communi Doctorum calculo recepta videatur ſententia, vt teſtatur ex *Sanchez, & Vaſquez, Herman. Buſſemba. in ſua medulla Theolog. moral. lib. 1. tract. 2. cap. 3. dub. 2. fol.* 18. vbi quia præcepta non obligant ad obedientiam formalem, vt aliquid fiat, quia præcipitur, ſed tantum ad materialem, nempè vt fiat, quod præcipitur, & ſic lex tantum præcipit liberam operis externi executionem, ſacri ſcilicet auditionem, non autem exigit, vt alio particulari actu præcepto ſatisfieri intendatur. *Bonacin. de legib. diſ. 1. quæſt.1. punct. 10. num. 9. qui alios allegat.*

21 Ex quo ſequitur eum, qui Miſſam audiuit, neſciens eſſe diem feſtum, non teneri aliam Miſſam audire quamuis poſtea tempore, quo poterat aliam audire, comperiat eſſe diem feſtum, quia re ipſa Miſſam audiuit, & materialiter adimpleuit, quod à præcepto imponitur, vt ex *D. Thoma 2. 2. quæſt. 104. art.3. ad 2. & alijs tradit Bonacin. de Sacrament. Euchariſtiæ diſ.4. qu.vlt. punct.11. num. 22. tom.1. Medulla Theolog. moral. lib.1.tract.11.cap.3. dub.2. verſ. primo, qui alicuius præcepti immemor fol.* 19.

22 Quinimmò ſatisfacit præcepto, qui facit opus iniunctum à præcepto, licet expreſsè intendat per illud non ſatisfacere, quia præcepta tantum obligant ad ſubſtantiam operis iniuncti, qua poſita, non eſt in poteſtate operantis, vt nō ſatisfaciat, & quamuis actus non operetur vltra intentionem agentis *l. non omnis ff. de cert. pet.* tamen hoc procedit, quando eſt in poteſtate operantis v. g. ſatisfacere, vel non. Intentio autem nunquam eſt neceſſaria, ſi interuenire non debeat tanquam cooperatiua illius actus, qui fieri intenditur, ad ſatisfaciendum enim præcepto intentio nihil cooperatur, & conſequenter parum refert, vt habeatur, vel non habeatur, ita ex *Suarez. Val. Vaſq. contra Nauar. & Azor. tradit Herman. Buſſemba. in Medulla Theolog. moral. lib.1. tract.2. cap.3. dub.3. fol.*19.

23 Hinc eſt, quod qui ſemel Miſſam audit animo non ſatisfaciendi præcepto, ſed intentione aliam audiendi, non tenetur aliam re ipſa audire, & ſi non audiat, tamen ſatisfacit præcepto Miſſæ, quia cum Miſſæ adſuit corporaliter, & mentaliter fecit opus præſcriptum, & conſequenter adimpleuit præceptũ, Eccleſia enim non præcipit Miſsam audiri animo adimplendi præcepto. *Sanchez in opere moral.lib.1.cap.13.num.9. Salas de legib. diſ.9. ſect. 1. num. 34. Henriquez de Miſſa cap.26. num.6. Suarez tom.2.de relig. de hor. canon. lib.6. cap.26. num.8. & lib.3. de leg.cap.29. num.12. Valentia tom.3. diſ.6. quæſt.2. punct.10. de hor.canon. in fin. Bonacin. de Sacrament. Euchariſtiæ diſ.4.quæſt.vltim. punct.11.num.23.tom.1.& latè in tract.de legibus diſ.1.quæſt.1. punct.10.num.9.10.& 19.& ſeq.tom.2.& ex Emin.Card.de Lugo, Medulla Theolog. moral. loco citato verſ.2.audiens ſacrum.*

14 Aduertendum tamen eſt, quod licet præceptũ adimpleat, qui præſtat opus iniunctum, & ſi non habeat intententionem adimplendi, tamen grauiter peccare videtur ob affectum ad traſgreſſionem præcepti, affectus enim ad peccatum eſt eiuſdem ſpeciei peccatum cum ipſo peccato actualiter commiſſo, aut ſaltem quamuis non peccet peccato ſpecialiter oppoſito præcepto, nihilominus peccat contra præceptum naturale Diuinum, quo quiſque tenetur obedire, & eſſe ſubditus Legiſlatori, vt ex *Suarez, Layman. Sanchez, & alijs tradit Bonacin. de legibus diſ.1.quæſt.1.punct. 10.nu.20.verſ. Hinc patet tom.2.& ex Card.de Lugo Medulla Theolog. moral. loco citato ſub verſ. 2. audiens ſacrum.*

25 Hanc eãdem doctrinã extendi poſſe ad pænitentiam ſacramentalem factam cum animo non adimplendi pænitentiam, ad diuinum officium, ad votum, ad iuramentum arbitratur *Bonacin. de legib. diſ.1. quæſt.1. punct.10. num.21. tom.2. ex Sanchez, & Suarez, quos allegat*, quia ſupradicta obligant per modum præcepti, & propterea eo ipſo adimpleri cenſentur, quo debitum opus volũtariè præſtatur, nec eſt in poteſtate adimplentis non ſatisfacere voto, vel pænitentiæ, quoniam adimpleatur ſubſtantia voti, ſeù rei promiſſæ, vel pænitentiæ iniunctæ, non tamen poteſt vouens commutare primum votum in aliud, vt ſi quis ex voto teneatur tali die ieiunare, & habet animum eo die non ieiunandi ex voto, ſed ex deuotione, & implendi votum alio die.

26 Sed quo ad votum probabiliùs crederem, quod non ſufficiat præſtare opus promiſſum quo ad ſubſtantiam, niſi etiam præſtetur formaliter animo ſatisfaciendi obligationi, cum non mili-

tet

Digitized by Google

tet eadem ratio in obligatione ſatisfaciendi voto, quam in obligatione ſatisfaciendi præceptis; quia votum, & obligatio idem adimplendi prouenit ex voluntate promittentis, qua ſe coarctauit, & adſtrinxit ad præſtandum opus promiſſum, quod cum à principio fuerit libertatis, poſtea fit neceſſitatis, vt adimpleri debeat in forma ſpecifica, & non per æquipollens, quod fieri nequit niſi concurrat debita intentio; Obligatio autem parendi legi, prouenit ex voluntate legiſlatoris, ideoque non extenditur vltra eius intentionem, & voluntatem, neque vltra ſubſtantiam operis præcepti, qua præſtita remanet ſatisfacta voluntas legiſlatoris, licet non concurrat intentio ſubditi legi parere debentis, vt animaduertit. *Herman. Buſſemba. in Medulla Theolog. moral. l. 1. tract. 2. cap. 3. dub. 3. ſub prin. fol. 19.*

27 Demum notandum eſt, quod qui Miſſam audiuit, vel officium recitauit animo non ſatisfaciendi præcepto, ſi poſtea antequã labatur tempus obligationis, nolit aliam Miſſam audire, aut officium iterum recitare, non tenetur mutare animum, & alium voluntatis actum elicere, quo velit ſatisfacere, ſeù ſatisfeciſſe præcepto per opus antea præſtitum, quia iam ſatisfecit, cum adimpleuit opus præſcriptum, & conſequenter ſcit ſe ſatisfeciſſe, cum Eccleſia non obliget ad talem intentionis actum eliciendum ſatis igitur erit, vt deſiſtat ab animo non adimplendi præceptum, vt é medio tollatur omnis affectus actualis ad peccatum, vt cum *Sanchez in opere moral. lib. 1. cap 13. num. 14. & cum Sala de legibus diſ. 9. ſect. 2. num. 33. reſpondet Bonacin. de legibus diſ. 1. quæſt. 1. punct. 10. num. 22. tom. 2. Medulla Theolog. moral. lib. 1. tract. 2. cap. 3. dub. 3. verſ. 3. is qui fol. 20. Emin. Card. de Lugo de Euchar. diſ. 22. ſect. 2. num. 21. contra Leſſium, & Suarez tom. 2. de relig. lib. 4. cap. 26. num. 22. ad fin.*

DECISIO CXX.

Alias Conſtitutum XVII.

Conſaluus ad fidem conuerſus pluries requiſiuit Calfurniam coniugem ad eum in fide ſequendum, ſed infidelitate perſiſtens cum eodem ſine iniuria creatoris cohabitare prætendebat, quod cũ non acceptauerit, nouum matrimonium vterq; inire decreuit, prout Conſaluus contractis ſponſalibus cũ Anaſtaſia ab illis tamen receſſit, quia dotem nõ habere reperijt, & cum Iſabella matrimonium per verba de præſenti contraxit, coram Parocho tamen ruris, quo recreationis gratia ſe contulerant, verũ poſt huiuſmodi matrimonium celebratum deprehendens ſe alias dum in ſtatu infidelitatis permanebat, ſuæ Coniugis ſororem cognouiſſe, & propterea diſceptatum fuit.

1 An Coniux infidelis ſi velit permanere cum Coniuge fideli ſine contumelia Creatoris, poſſit hoc non obſtante Coniux fidelis nouum matrimonium inire.

2 An Coniux infidelis, quæ fidelem Coniugem ſequi noluit, poſſit quoque nouum ſibi Coniugem eligere.

3 An diſſolui poſſint ſponſalia ſi Sponſa non habeat dotem.

4 An Sponſi Rus profecti recreationis cauſa poſſint coram illo Parocho Matrimonium contrahere.

5 An infidelis, qui aliquam inceſtuosè cognouit poſſit ſuſcepto baptiſmo contrahere cum eius Conſanguinea.

1 AD primum. Non eſt, in dubium retorquendũ caſu quò vterque Coniux ad fidem conuertatur, quod neutri liceat prius matrimonium in ſtatu infidelitatis contractum diſſoluere, ſed omnino firmum remanere debere, ſiquidem ſiuè de iure gentium, ſiuè de iure ciuili, cum tamquam initus contractus vltro citroque obligatorius ſeruandus ſit, nulla ratio ſuadere poteſt, quod de iure ſiuè Diuino, ſiuè Canonico, ſiuè Eccleſiaſtico ob conuerſionem ad fidem diſſoluatur, pro vt omnibus compertum eſſe tradit *Sanchez de matrimon. lib. 7. diſ. 74. num. 1. tom 2.*

2 Quinimmò ex ſola Baptiſmi ſuſceptione ſine alio nouo conſenſu infidelium matrimonium efficitur verum Sacramentum, quia vis Baptiſmi Sacramenti, qui eſt ianua Sacramentorum, ita efficaciter influit in coniuges ad fidem conuerſos, vt, ſicuti antea in vim contractus coniunctionem indiuiduam vitæ conſuetudinem retinentem deſignabat, ita poſtea vigore recepti Sacramenti vnionem Chriſti cum Eccleſia repræſentet, cum Chriſti fide contractum perſeueret, efficiaturque indiſſolubile, vt comprobat idem *Sanchez eod. tract. tom. 1. lib. 2. diſ. 9. num. 5.*

3 Diſplicet tamen huiuſmodi ſententia *Sanchez P. Diana in ſuis reſol. moral. par. 3. tract. 4. de Sacrament. reſol. 253.* adhærenti contrariæ opinioni, qua aſſeritur matrimonium contractum inter infideles non poſſe fieri verum Sacramentum, etiam ſi poſtea baptizentur, eo quia matrimonium eſt eſſentialiter contractus inter baptizatos initus, qui hic nullo modo poni poteſt, neque tales poſſunt de nouo ratione conuerſionis matrimonium contrahere, cum non poſſint ſibi mutuo corpora tradere tamquam non ſua, & in eis poteſtatem non habentes, ex *Baſil. Pont. quem allegat. de matrim. lib. 1. cap. 9. num. 8. Gabr. Vaſquez tom. 2. in 3. par. diſ. 138. cap. 5. & tom. 4. diſ. 2. de matrim. cap. 10. Ægid. Coninch. de Sacrament. diſ. 24. dub. 2. col. 6.*

4 Videtur etiam communi DD. calculo receptum, matrimonium infidelium quamuis conſumatum diſſolui poſſe, ſi alter Coniux ad fidem conuertatur, alter vero in tenebris infidelitatis perſiſtens indurato corde, aut omnino cohabitationem reſpuat, aut habitare nolit abſque Creatoris contumelia, vel abſque eo quod coniugem fidelem ſubuertat, & ad lethalia crimina perpetranda inducat, quo caſu integrum eſt Coniugi fideli à matrimonio reſilire, & ad ſecunda vota migrare, quia alias ſeruituti ſubiectus eſſet propter infidelis malitiam contra *D. Pauli teſtimonium 1. Cor. 7.* & quamuis ſaltem lege generali matrimonium conſumatum nequeat iure Pontificio diſſolui, quamuis in infidelitate initum ſit, nihilo tamen minus his euentibus diſſoluitur ex priuilegio Chriſti id in fidei fauorem concedentis, vt declarauit *Innoc. III. in cap. quarto, & in cap. gaudemus verſ. qui autem de diuort. Abb. in c. 4. num. 5. de diuort. Abulenſ. 1. Reg. cap. 8. quæſt. 32. cum alijs abunde congeſtis per Sanchez de matrim. tom. 2. lib. 7. diſp. 74. num. 4.*

5 Si vero coniux infidelis conuerti renuens velit tamen permanere cum Coniuge fideli (vt redeamus ad limites noſtræ propoſitæ dubitationis) ſine iniuria Creatoris, & ſine pertractione ad ali-

quod

quod crimen non videtur qnod coniux fidelis à priori coniugio diſcedere poſſit, nouumque inire, quia in tantum diſſolutio matrimonij ex Chriſti priuilegio per *D.Paulum 1.Corinth.7.* Eccleſiæ manifeſtato inter coniugem fidelem, & alium in infidelitate perſiſtentem permittitur, in quantum adſit periculum ſubuerſionis, ſeù concurrat iniuria, ſcandalum, & contumelia Creatoris, aut pertractio ad peccatum, ſed huiuſmodi cauſæ ceſſarent, ſi permitteretur fideli pacificè fidem ſeruare, dum infidelis abſque illius iniuria cohabitare vellet, ergo debet ceſſare in hoc caſo effectus præfati priuilegij ad fauorem fidei emanati, & ab Apoſtolo reuelati, gratia enim non deſtruit naturam, & conſequenter prior contractus per ſimilem contractum in lege gratiæ ſine culpa alterius coniugis minimè diſſolui poteſt, & hanc ſententiam ſequitur *D.Thom.4.ſent. diſ.39.quaſt.vnic.in art.1.ſi corpore, D.Anton.3.por. tit.1.cap.6 notab.3.Tolet.in ſum.lib.7.cap.7. Nauar. in manual.cap.22.num.49. Paludanus quaſt.1.art.2. Durand.quaſt 2.D.Bonauent.in 4.diſ.33.art.2. qu.2. Ledeſm.2.par.4.quaſt.6.art.4. col.2. Valent. 4.part. diſ.10.quaſt.1.punct.7.col.2.Petrus de Ledeſm.de matrim.quaſt.59.art.4.dub.2.concl. vnic. Cened.de Sacrament. cap.7. num. 67. Hoſtienſ. in cap. gaudemus num. 13. de diuort. Roſella in verb. impedimentum, impediment. 9. num. 7. Angelus verb. matrimonium tertio impediment.10.num.2.*

6 Quæ ſententia licet ſit valdè probabilis, contrariam tamen veriorem exiſtimat, *Sanchez de matrim. lib.7. diſp.64. num. 9. tom. 2.* & hanc nos amplectentes; Dicimus abſolutè coniugem ex infidelitate ad Catholicam Fidem conuerſum ad alias nuptias conuolare poſſe, non obſtante matrimoniali vinculo in priori ſtatu contracto, & quamuis alter coniux in errore pertinax abſque peccato, ſcandalo, iniuria, ac Creatoris contumelia pacificè cohabitare vellet; ſi autem integrum non eſſet coniugi fideli in huiuſmodi caſu à primo matrimonio recedere, remaneret ſubiectus ſeruituti prioris matrimonij, nec efficeretur liber ad aliud ineundum, ex quo infidelis diſcedat, ac relinquit fidelem non ſequendo eum in fide contra teſtimonium *Diui Pauli 1. Corinth. 7. ibi quod ſi infidelis diſcedat, non enim ſeruituti ſubiectus eſt frater, aut ſoror in huiuſmodi*, qui cum generaliter loquatur abſque vlla limitatione, & declaratione, ſi perſeuerantia in priori connubio, & cohabitatio erit cum contumelia, vel ſine contumelia Creatoris, neque nos declarare debemus, & limitare in caſu tantum quo reſultaret Creatoris contumelia, quæ ſemper intereſſe videtur, quia velle in infidelitate permanere, Dei contumelia eſt, vndè facile exoriri poſſet in graue damnum Chriſtianæ reipublicæ huiuſmodi infidelem eius malo exemplo, & conſcientiæ libertate filios peſſimis moribus imbuere, & facile ad infidelitatem pertrahere, nec conſonum rationi iudicatur Dei hoſtem fidelibus liberis dominium habere, ac proindè non eſt conſtituenda differentia in cohabitatione cum contumelia, vel ſine contumelia Creatoris, quia fidelis in vtroque caſu liber efficiatur, & vti queat Chriſti priuilegio ad fauorem fidei conceſſo de alio matrimonio ineundo, *Coninch.de Sacrament. diſ.26.dub.5. num.61. Henriquez lib.11. de matrim. cap.8.nu.4.fin. & in coment.lit.S.fin.Sà ſumma verb. Matrimonium num.8.verſ.conuerſus ad fidem, Bartolom.à Ledeſm.de matrim. dub.56.poſt 2.concluſionem cum alijs relat. per Sanchez de matrim. loco citato num.9.Dian.reſol.moral.par.3.tract.4.de Sacram.re-*
7 *ſol. 253.* vbi *in verſ.nota vero*, animaduertit in hoc caſu ob auctoritatem Doctorum contrariæ ſententiæ tutius eſſe Sum. Pontificem conſulere, atque diſpenſationem petere.

8 Nulla tamen Iudicis ſententia deſideratur, vt infideli renuente fidem ſuſcipere, vel habitare prætendente etiam ſine Dei contumelia, poſſit fidelis coniux à matrimonio diſcedere, & aliud in ſtatu fidelitatis iuxta Sanctæ Romanæ Eccleſiæ ritum inire, quia attenta pertinacia coniugis remanentis in infidelitate, ſtatim coniux fidelis efficitur liber, ergo vtendo ſuo priuilegio à Chriſto conceſſo, & à D. Paulo relato, nulla deſideratur iudicis ſententia, vt ex *gloſ.in cap. ſi infidelis verb. libertatem 28. quaſt.1. & cap.fin. verb. ſoluit.28.quaſt.2.& ex Innoc.Hoſtien. Abb.Præpoſ. & alijs docet Sanchez de matrim. lib.7. diſ.74 n.11. Nauar.lib.3.conſil.tit.de conuerſ.infidel.in 1.edit.conſil.2.num.5.in 2.conſ.1.num.5.*

9 Nec eſt neceſſarius recurſus, & diſpenſatio S.Pontificis, quia prius matrimonium tamquam factum in ſtatu infidelitatis non ſubijcitur iudicio Eccleſiæ, cuius eo tempore non erant ſubditi, bene verum eſt, quando caſus eſt occultus, matrimonium vero publicum, Eccleſiæ ſententiam deſiderari, non quia diſſolutio veteris, & noui celebratio fieri nequeat, ſed vt ritè, & rectè fiat, ad ſcandalum euitandum, vt ex *Vgone, Alberic. Monald.traditur à Sanchez loco citato n.11. in fin.*

10 Antequam autem fidelis ritè, & validè conuolare poſſit ad ſecundas nuptias neceſſario præcedere debet monitio, & interpellatio, an velit eum in fide ſequi, niſi aliunde moraliter, & certè conſtet de obſtinatione infidelis, vel ita diſtet, vt commode requiri nequeat, certus vero de eius pertinacia, & de legitima monitione abſque alio Eccleſiæ Iudicio fidelis libertatem acquirit, vt aliud Matrimonium inire valeat, latè *Sanchez de matrim.lib.7.diſ.74 à nu.12. vſque ad fin.Coninch. de Sacrament. diſ.26.dub.5.num 62. Dian.reſol.moral. par.3.tract.4.de Sacram. reſol.252. verſ.at ſi aliquis.*

11 Ad ſecundum. In primis, & ante omnia animaduertere debemus non ſtatim, ac alter coniux ad fidem conuertitur altero in infidelitate remanente prius matrimonium diſſolui, vt pro certiſſimo tradit *Sanchez de matrim.lib.7. diſp.75. num.1. tom. 2. vbi n.* latè comprobat, quod tunc diſſoluatur prius matrimonium, quando fidelis alias nuptias contrahit, ſed ſi nunquam mutaret ſtatum, vinculum prioris coniugij in ſuo robore permaneret, adeo, vt ſi deinde fidelis conuerteretur ad fidem, teneretur alter Coniux prius fidelis effectus eandem admittere vti veram coniugem, vt deducitur *in cap. gaudemus ad fin.de diuort.ibi quod ſi conuerſus ad fidem, & illa conuerſa ſequatur ante quam propter cauſas prędictas legitimam ille ducat vxorem, eam recipere compellitur*, ſiquidem ſi eſſet ſolutum matrimonium, non compel-

pelleretur recipere, & hanc ſententiam ſequitur
D.Thom. 4.diſ.39.quæſt.vnic.art.5.ad 2.D.Antonin.
3.par.tit.1.cap.6. ad fin. Henriquez lib. 11. de ma-
trim.cap.8.num.4.Petrus de Ledeſm. eod.tract.q.59.
art.5.dub.vnico concl.5.Nauar.in.de conuerſ.fidel.in
l.3.conſ.in 1 edit.conſ.1.num.6. & 9 & conſ.2.nu.5.
in 2. & in ſum.cap.22.num.49.Armil.verb.matrimo-
nium num.36. Hoſtien.in ſum.tit.de diuort. num.12.
verſ.non ſolum, Lancellot.inſtitut. Iur. Canon.lib.2.
tit. de diuort. §. quod ſi conuerſum verb. compellatur
cum alijs copioſe congeſtis per Sanchez loco citato n.4.
12 *ſubdens num.6.& 7.* Non diſſolui matrimonium
per alias nuptias ab infideli initas, ante matri-
monium à fideli contractum, ſed eas irritas re-
manere.

13 Ex quibus ita firmatis facilè ad noſtram pro-
poſitam dubitationem deſumitur reſolutio, diſſo-
luto nempè matrimonio per tranſitum fidelis ad
alias nuptias, vel per profeſſionem valide infi-
delem ad aliud matrimonium tranſire poſſe; nam
ſi ex Chriſti priuilegio renuente infideli conuerti
ad fidem, permittitur fideli tranſire ad ſecunda
vota, certum eſt quod matrimoniale vinculum
diſſolutum remanſerit (cum ſit omnino prohi-
bitum durante priori vinculo ſecundum inire)
quæ diſſolutio non poteſt parere ſuum effectum,
& tribuere libertatem nubendi ſoli fideli, qui non
tribuat etiam infideli, cum ſit correſpectiua, vl-
tro citroque ad inuicem auferens obligationem
indiuiduam vitæ conſuetudinem, animorum-
que, & corporum coniunctionem retinendi, nul-
lo enim iure ſiuè humano, ſiuè Eccleſiaſtico, cum
Eccleſia careat iuriſdictione in infideles, hæc ſe-
cunda vota infideli interdicuntur, neque à iure
Diuino naturali hoc infidelibus prohibitum re-
peritur, vt ex *gloſ. Duran. Abulenſ. Ledeſm. Vera-*
cruz, Henriquez, & alijs tradit Sanchez de matrim.
lib.7.diſ.77.num.1.& 6.to.2. Filliuc.tract.19.par.1.
cap.7.num.248.tom.1. Conineb.de Sacrament diſ.26.
dub.5.concl.2.nu.66. Dian.reſol.moral.par.3.tract.4.
de Sacrament. reſol.263.

14 Nec infringit ratio ponderata per *Baſilium*
Pontium de matrim. lib.5. cap. 43. num.25. contra-
rium tenentem, ſcilicet infideli ſecundum con-
iugium interdictum eſſe in pœnam non ab Ec-
cleſia, ſed à Deo inflictam, propter iniuriam,
qua infidelis ipſum Deum, veram fidem, & ve-
ritatem Sacramenti afficit, cuius pœna Eccleſia
eſt promulgatrix, non obſtante quod matrimo-
nium ex vtraque parte fuerit diſſolutum per ſe-
cundum matrimonium à fideli contractum, quia
vt probatum fuit, nullo iure reperitur, huiuſmo-
di pœna inflicta, & propterea hoc ſine fundamen-
to dici tradit *Conineb. de Sacrament. diſ.26.dub.5.*
concl.2.num.66. ſed reprehenditur a *P.Diana dicta*
par. 3. tract. 4. de Sacram. reſol.263. in fin. ex quo
Pontij, & D.Thomæ opinio non careat ſua pro-
babilitate.

15 Nec iniuria, quæ affertur Creatori, releuare
poteſt, cum iſta ſemper militet contra infidelem
ob eius pertinaciam, ſiue in ſtatu coniugali, ſiue
in ſtatu libero reperiatur, & conſideretur, cum
ſemper ſit Dei hoſtis, ita vt in caſu noſtro non
poſſit maiorem effectum parere, & huiuſmodi
pœnam irrogare.

16 Ad tertium dicendum eſt, aut ſponſalia inita
fuerunt præuia Dotis promiſſione, vel huiuſmo-
di promiſſione minimè præcedente, ſi cum dotis
promiſſione quod ſoluantur ſponſalia, nec ſpon-
ſus tenetur eam ducere, ſi ob ſuperuenientem
paupertatem compererit ſponſam promiſſam do-
tem non habere, quamuis ſponſalia iuramento
firmata fuerint, quia contractus ſponſalium cele-
bratus cum dotis promiſſione redditur condi-
17 tionalis, quæ ſi non adimpleatur in forma ſpe-
cifica nihil ponit in eſſe, nec effectum habere po-
teſt, niſi vere extet; hæc eſt enim eius natura, vt
prius impleatur, quam quis emolumentum con-
ſequi poſſit, cum ſemper conditio non impleta
obſtet principio acquiſitionis, quæ ante imple-
mentum experiri non poteſt, ad hoc vt alter obli-
gatus ſatisfaciat ex eius parte ſuæ promiſſioni,
l.cedere diem de verb. ſignif. l.qui haredi §.fin. ff.de
condit. & demonſt. l. pecuniam ff. ſi certum petatur,
Menoch. de arbit. iud.caſ.15.num.3. Mantic.de tacit.
& ambig. conuent.lib.14.tit.41.num.1.& ſeq. Grat.
diſcept. forenſ. cap. 318. num. 9. Surd. deciſ. 209.
num. 2.

18 Vbi enim deficit conditio, contractus perin-
de habetur, ac ſi celebratus non fuiſset *l. ſi quis*
fundum in fin. ff.de contrahend. emption. Rot. coram
Card.Seraph.deciſ.338.num.3.& 5.

19 Siquidem vbi conſenſus eſt impeditus, & ſu-
ſpenſus, nulla poteſt conſiderari obligatio, &
contractus, & propterea conditio, quæ venit
adimplenda in actu, niſi adimpleatur, reſoluit
totum id, quod actum eſt, vt bene dixit *Rot.co-*
ram Seraph. dicta deciſ.838.num.4.& 5. vbi alij al-
legantur.

20 Quæ magis ſibi locum vindicare videntur in
caſu noſtro, quia dos datur pro ſubſtentandis
oneribus matrimonij *l. pro oneribus, & l.dotis fru-*
ctus C. de iur.dotium l.de diuiſione, vbi gloſs.ff.ſolut.
matrim.Gratian. diſcept.244.num.125.tom.2.Rot.co-
ram Greg.XV.deciſ.63. num.5. quæ onera ſponſus
ſubſtinere non poſſet, ſi promiſſam dotem con-
ſequi nequeat; immo Maritus cui dos ſoluta
non fuit, non tenetur vxori aliqua præſtare ali-
menta, dummodo indotatam non duxerit, *l. fa-*
ctum C.ad Velleian.Surd. de aliment. tit.7. quæſt.17.
num.1.& 2. late Pedemont. deciſ.132.num.18.Boer.
deciſ.22.num.1. Capel. Tholoſ. inter deciſ. Canonic.
quæſt.87.num.3.Rot.diuerſ.deciſ.907.num.3. part.4.
& in recent.deciſ.617.num.11. part.4.tom.3. & fir-
matum fuit in Fan.dotis 20.Nouembr. 1641. coram
R.P.D.Cerro.

Hinc eſt quod bene valeat ſponſus ad effu-
gienda damna, & incommoda, quæ exoriri poſ-
ſint, ſi duceret ſponſam abſque dote, recedere
à ſponſalibus, ita vt hac de cauſa diſſoluta rema-
neant, ita *Petrus de Ledeſm. de matrim. quæſt.43.*
art.3.cauſ.9. Brunel. de ſponſal. concl.8. num.6. Me-
noch. de arbit.lib.2.cent.5.caſ.455.num.6.cum conge-
ſtis per Sanchez de matrim lib.1.diſ.59.num.2.

21 Si vero ſponſalia contracta fuerint abſque eo,
quod præceſſerit dotis promiſſio, adhuc ob ſu-
peruenientem, ſeu detectam ſponſæ paupertatem
diſſolui dicimus, quia ex hac notabiliſſima mu-
tatione deficit conſenſus ſponſi, qui ſemper in-
telligitur præſtitus re integra, ſeù rebus in eo-
dem ſtatu permanentibus, & perſeuerantibus *cap.*
quemadmodum de iur. iuran. ſiquidem ſi à princi-
pio

Digitized by Google

pio hoc à ſponſo compertum fuiſſet, vtique ſponſalia non contraxiſſet, ita docent *Hentiquez lib. 11. de matrim. cap. 14. num. 6. cum alijs per Sanchez de matrim. lib. 1. diſ. 59. num. 4. Baſilius Pont. de matrim. lib. 17. cap. 17. num. 8. cum alijs per Dian. reſol. moral. part. 3. tract. 4. de Sacram. reſol. 286.*

22 Admonet hac occaſione *Dian. loco citato in fin. verſ. notandum eſt*, Confeſſarios, vt animaduertant, an iurans ſe aliquam ducturam nulla dotis promiſſione promiſſa, teneatur ipſam ducere; ſi aduertat, nullum ei dotem aſſignare velle, quod aliqui affirmant teneri, quando vir diues eſſet, & onera matrimonij ſubſtinere poſſet, & alij negant, quia conditio dotis non eſt omnino extrinſeca matrimonio, vt vtramque opinionem refert *Sanchez de matrim. lib. 1. diſ. 60. Gutierez eod. tract. cap. 33. num. 5.* ſed ipſe vtramque probabilem exiſtimat.

23 Ad quartum. Vt ritè, ac ſolenniter in forma valida matrimonia celebrentur, inter alia, quæ à *Sac. Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reform. cap. 1.* requiruntur, vt coram proprio Parocho, vel alio Sacerdote de eius, vel ordinarij licentia ſolemnizari debeant. Proprius enim Parochus ad hunc effectum ille dicitur, in cuius Parochia habitant contrahentes tempore Matrimonij, prout exiſtimauerunt *Coninch. de Sacram. diſ. 27. dub. 2. nu. 18. Ric. in prax. rerum fori Eccleſ. deciſ. 244. in 1. edit. Bonacin. de Matrim. quæſt. 2. punct. 8. n. 1. tom. 1. fol. 301. Gutier. eod. tract. cap. 63. num. 19.* Sed iſta habitatio non eſt ita generaliter intelligenda, vt omne habitationis genus comprehendat, ſed illam tantum, quæ ratione domicilij, ſeu incolatus contrahitur, vndè rectiùs proprius Parochus ille dici debet, in cuius Parochia contrahentes (vel ſaltem vnus eorum domicilium habent, vel cui principaliter incumbit cura animarum in loco domicilij) *Cened. practic. & canon. quæſt. lib. 1. quæſt. 30. à num. 45. Hurtad. de Matrim. diſ. 5. diff. 6. num. 19. Piaſec. in prax. Epiſcop. part. 2. cap. 3. nu. 32. Gratian. diſcept. 76. num. 18. cum alijs per Barboſ. de poteſt. Paroch. part. 2. cap. 21. num. 34.*

24 Vt aliquis igitur verè dicatur Parochianus, exigitur animus conſtituendi ibi domicilium, adeout ſi illud habeat in vno loco, & transferat ſe in alium non animo permanendi, ſed ex cauſa limitata ad tempus, ea tamen finita, reuerſurus ad propriam ſedem, non efficitur illius loci, in quo ad tempus reperitur, ſed remanet Parochianus loci domicilij permanentis, & ſubditus quo ad matrimonij Sacramentum eiuſdem loci Parocho, & non Parocho loci, in quo non figit pedes, nec ſtabilem, diuque duraturam habitationem contrahit *Henriq. lib. 11. cap. 3. §. 3. Franc. Molin. de rit. nuptiar. lib. 1. diff. 11. num. 88. Gratian. diſcept. cap. 76. nu. 18. cum alijs per Barboſ. de poteſt. Epiſcop. alleg. 32. num. 59 & latè Sanchez de matrim. lib. 3. diſ. 23. num. 11.*

25 Non tamen neceſſe eſt, vt maiori anni parte Parochiani in Parochia, vel Diœceſi habitent, ſed ſtatim ac animum habitandi maiori anni parte habentes incipiunt habitare, efficiuntur Parochiani *Sanchez de matrim. lib. 3. diſ. 23. num. 14. Emanuel Sà in aphoriſmis verb. matrim. num. 2. verb. Parochus num. 2. Sylueſt. verb. domicilium num. 2. Rebuf. in repetit. cap. extirpanda §. qui vero de præben. verſ. contrariam opinionem fol. 385. Ferentil. ad Burat. deciſ. 713. num. 15. & ita pariter firmaſſe Rot. coram Merlino, tradit Barboſ. de offic. Paroch. cap. 21. num. 35.*

26 Nec dicatur eum dici proprium Parochum ad coniungendos aliquos in matrimonio, alique licentiam coniungendi concedendam, *qui in cap. omnis vtriuſque ſexus de pœnit. & remiſ.* appellatur proprius Sacerdos ad audiendas confeſſiones, quia ſicuti ex diſpoſitione Concilij proprius Parochus debet aſſiſtere matrimonio, ita ex diſpoſitione cap. omnis proprius Sacerdos debet excipere confeſſiones, & conſequenter idem eſſe videtur proprius Parochus, de quo Trident. loquitur, & proprius Sacerdos, de quo meminit *cap. omnis, vt docet Petrus de Ledeſma de matrim. quæſt. 45. art. 5. punct. 3. dub. 3. concluſ. 1. & 3.* Nam reſpondetur. Ex declaratione *Innoc. III.* quod qui intra anni curriculum, & tempore Paſchatis nequeunt commodè ad ſuas Parochias accedere, poſſunt in Parochia, in qua degunt ſanctiſſimam Euchariſtiam accipere, & ſacramentalem confeſſionem emittere, ſiquidem cum huiuſmodi Sacramenta ſint ex præcepto limitato tempore adimplenda, non eſt mirum, ſi laxioribus habenis permittatur adimpleri coram Parochis, vbi reperiuntur fideles, ita vt ille Parochus hoc caſu efficiatur proprius, ne præbeatur occaſio ob Phyſicam, ſeu moralem impotentiam, aut impedimentum accedendi ad propriam Parochiam habitationis non adimplendi huiuſmodi præcepta, quæ ratio, & neceſſitas non militat in adminiſtratione Sacramenti Matrimonij, tanto magis quia præſentia proprij Parochi domicilij exigitur à Sac. Concilio Trident. ad euitandas fraudes, quæ non euitarentur, ſi permitteretur huiuſmodi facilitas, & libertas, *Barboſ de poteſt. Epiſcop. alleg. 32. num. 59. verſ. hac ſententia.*

27 Hinc eſt animaduertendum non poſſe Parochum originis aſſiſtere Matrimonio, ſed hanc aſſiſtentiam ſpectare ad Parochum, ſub cuius Parochia quis habet domicilium, & habitationem, quia licet domicilium originis ſit immutabile quoad honores, & onera perſonalia; quo ad iuriſdictionem autem benè mutatur, cum amittatur in domicilio originis, & conferatur domicilio habitationis, *Sanchez de matrim. lib. 3. diſ. 23. num. 7. Marchin. de Sacrament. ordinis tract. 1. part. 5. cap. 6. num. 20. & ex Menoch. de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 42. num. 5. tradit Barboſ. de offic. Paroch. part. 2. cap. 21. num. 36.*

28 Ad effectum autem vt quis efficiatur Parochianus, non eſt neceſſe expectare, vt maiori anni parte in Parochia, vel Diœceſi habitet, ſed ſufficit, quod incipiat habitare animo continuandi maiori anni parte, vt poſſint omnia dicta erga illum exerceri, *Sanchez de matrim. lib. 3. diſ. 23. n. 14. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſc. alleg. 32. num. 64.*

29 Qui vero habet duplex domicilium, & dimidia anni parte habitet in vno, & dimidia in alio, cum ſit ſubditus vtriuſque Parochiæ coram vtroque Parocho matrimonium inire poterit *cap. cum quis de ſepult. in 6. Gutier. de matrim. cap. 26. num. 4. & cap. 64. nu. 2. Bonacin. in tit. de ma-*

trim.quaeſt.2.punct.8. num.5. tom.1. Sanchez de matrim.lib.3.diſ.24. Barboſ.de poteſt.Epiſc. allegat.32. num.69.& de offic.Paroch part.7.cap.21.nu.41. Ferentil.ad Burat.deciſ.713.num.14.

30 Sed ſi quis in confinio duarum Eccleſiarum Parochialium domicilium poſſideat, cenſebitur Parochianus illius, in qua Domus aditum magis frequentiorem habet, quia ex aditu judicatur de domo, cui cedat *l. et cui ædes ff. de legat. 3.* domus autem, quæ habet duas portas in diuerſis Parochijs iudicatur de ea Parochia in qua reſidet porta principalis, & aditus magis frequentatus, vt ex notabili doctrina *Bart. in l.6. num.6. in fin. ff. de damno infecto tradit Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop alleg.32.num.70.& de offic.Paroch.p.2. cap.21.num.43.Ric.in prax.for.Eccleſ. deciſ.333. in 1.edit.& reſol.510.in 2.edit.*

31 Ex dictis facilè noſtri propoſiti dubij eruitur reſolutio, ſcilicet ſponſum Rus profectum recreationis cauſa non poſſe coram illo Parocho matrimonium contrahere, & ſi de facto contraheret, nullum, & inualidum remaneret, quia cum præſentia proprij Parochi ſit neceſſaria ad validitatem Matrimonij, ille Parochus non poteſt dici proprius, cum ad hunc effectum requiratur habitatio pro maiori anni parte, & non ſufficit mora duorum, aut trium menſium recreationis cauſa, vel recolligendorum fructuum *Genedo quaeſt.30.num.60. & ita firmaſſe S.Congreg. Concil teſtatur Garz. de benef. part.5.cap.7.nu.11. ad 4.Gutier.de matrim.cap.63.num.7. Nauar.conſ.7. num.2. ſub tit. de clandeſt diſpenſ.in nouiſ.Menoch. conſ.378.num.5.10.21.& 37.vol.4.Sanchez de matrim. lib.3. diſ.23 num.12. Riccius in prax tom.1.reſol.214.num.2.Barboſ.de poteſt. Epiſcop. allegat.32. num.66.& de offic.Paroch part.2.cap.21.num 37.Bonacin.in tit.de matrim. quaeſt.2.punct.8. num.3. verſ. tertio patet tom.1.Dian.reſol.moral.part.3.tract.4.de Sacrament. reſol.231. vbi in fine concludit, quod ab hac opinione non ſit diſcedendum Rot. Roman. deciſ.656.part.3.diuerſ. & coram Seraph.deciſ 615.*

32 Notandum inſuper eſt hujus quæſiti occaſione validum eſſe matrimonium contractum coram Parocho illius loci, vbi contrahens moratur tamquam Prætor, Iudex, ſeu Medicus temporalis, *Sacra Congreg. Concil.apud Garc.de benef. part.5.cap.7.num.11..ad 5. relat. per Barboſ. de offic. Paroch.part.2.cap.21.num.38.*

33 Vlterius validum eſſe matrimonium contractum coram Parocho loci, vbi habitat mulier, quæ permanet in Monaſterio, vel domo cauſa famulandi, vel addiſcendi virtutes, & ſtatim non eſt receſſura, *vt ex Coual. commun. contra commun.quaeſt.604. dub.115.num.144. Gratian. diſcept.76.num.19. tom.1. tradit Barboſ. loco proximè citato num.40. verſ. quinto Colligo,* vbi pariter va-

34 lidum fuiſſe iudicatum à Sac.Congregat. matrimonium contractum inter concubinam, & amaſium, qui ad effugiendum impedimentum de facili habiturum à conſanguineis adhibendo Concil. Trident. ſolemnitates, alibi ſe tranſtulerunt, & coram Parocho, in cuius Parochia per aliquod tempus permorati erant, matrimonium celebrauerunt.

35 Matrimonio autem alienigenarum, ſeù vagorum, quicumque Parochus intereſſe poteſt diligenti inquiſitione præmiſſa, & obtenta Ordinarij licentia ad formam decreti *Sacri Concilij Trident. ſeſſ. 24. de reform. Matrim. cap. 7.* quia non eſt maior ratio de vno Parocho, quam de alio, cum nullum certum Parochum habeant, & ſicuti quicumque Parochus poteſt eorum confeſſiones audire, ita eorum matrimonio aſſiſtere, latè *Sanchez de Matrim. lib.3. diſ.25. nu. 8. & 11. Barboſ.de poteſt. Epiſcop. alleg.32. num.72. & ſeqq. Bonac. de matrim. quaeſt.11. punct.8. num.6. tom.1. Henriq. de Matrim.lib.11.cap.3.num.3. ad fin. Gutier. de matrim. cap.65. Cened. Canon. & pract. quaeſt. lib.1.quaeſt.30. num.66. cum ſeqq.*

36 Hodie vero cum maiori circumſpectione ab Ordinarijs in huiuſmodi vagorum matrimonij celebratione procedi ſolet attento decreto, & inſtructione Sanctiſſimæ Inquiſitionis ad Poligamiæ crimen effugiendum emanata, cuius vigore debet præcedere legitima probatio ſtatus liberi.

37 Hi enim dicuntur vagi, qui nullibi certam conſtitutam ſedem, ſeu domicilium habent, ſed hinc indè vagantur, aut qui priſtinum domicilium omnino deſerentes nauigant, vel iter faciunt, quærentes nouam patriam, vbi ſe collocent, vt declarant *Sanchez de matrim. lib. 3. diſp.25. num.1. & 2. Barboſ. de poteſt. Epiſcop.allegat.32.num.75.& in Concil.Trid.ſeſſ.24.de refor. cap.7.num.2.* qui alios allegant.

38 Sciant Parochi vagos in matrimonium conjungentes non ſeruata forma Sacr. Concil. Trident. vt ſupra adnotauimus, quod mortaliter peccant; ſed matrimonium validum remanet, *Homobon. de examin. Eccleſiaſt. tract. 11. cap. 20. quaeſt.23.reſ.1.& 2.Sanchez de matrim.lib.3.diſ.25. num.16.& 17.cum alijs allegat. per Barboſ. de offic. & poteſt.Epiſc.alleg.32.num.74. & in Concil. Trid. ſeſſ.24.de refor. cap.7.num.4.*

39 Et quia eſt cum maxima circumſpectione procedendum in ſolemnizando vagorum, aliorumque exterorum matrimonia, non videtur tuta ſententia *Emanuel Sà expurgata à Magiſtro Sacri Palatij in verb. Parochus num. 2. & Baſilij Pontij de matrim. lib.5. cap.13. §.1. num.4.* qua ſentiunt eum, qui habitet alicubi etiam parui temporis habitationem, poſſe coram eo Parocho matrimonium contrahere, ita vt ſufficiat illic habitare, dum contrahit, quia reſolutiones allegatas ab Emanuel Sà Sac. Congregationis Concilij non conſtat eſſe authenticas, nec ex eiſdem eius ſententia comprobari poteſt, vt animaduertit *Diana reſol.moral. part.3. tract.4. de ſacrament. reſol.231. in fin.*

40 Ad quintum; Pro huius dubij reſolutione plurimum adnotare confert, conſanguinitatem quippe in ſecundo, vlterioribuſque gradibus oriri ex iure naturæ, & propterea afficere tam fideles, quam infideles, cum ipſa natura dictante ex communicatione eiuſdem ſanguinis oriatur quædam coniunctio, naturaliſque amicitia, hinc eſt, quod infidelis ſi ad fidem conuertatur, matrimonium cum ſuis conſanguineis intra quartum gradum inire nequeat, quamuis tempore infidelitatis poſſet vltra primum gradum; quia cum conſanguinitas tempore infidelitatis habuerit eius originem, ita perſeuerat in fideli poſt Baptiſmi

recep-

Digitized by Google

receptionem, vt impediat, & dirimat matrimonium contrahendum, prout Eccleſiaſtico iure ſancitur, cui poſtea conuerſus ſubiacere debet, vt ex *Nauar.& Henriquez tradit Sanchez de matrim. lib.7.diſ.65. num.1.& 2. & ex Caietan. & alijs Bonacin.in tit.de matrim.diſ.3, punct.5.§.1.num.8.verſ. ſed iuxta Caietanum tom.1.*

41 Affinitatem vero ex coniugali copula exortam non eſſe Eccleſiæ inuentum, ſed quid naturale ad inſtar conſanguinitatis, quia naturalis cuiuſdam amicitiæ, & coniunctionis fundamentum reperitur in affinitate ex coniugali copula, ſicuti in conſanguinitate, & propterea naturali iure coniuges debent eſſe duo in carne vna latè ex *D.Thoma, D.Antonino, Soto, & alijs tradit Sanchez de matrim.lib.7.diſ.65.num.4.& 5.*

42 Et conſequenter contra *Henriquez lib.11. de matrim.cap.3,num.4.* deducit infidelem, qui cum vxore conſumauit matrimonium tempore infidelitatis poſt ſusceptum baptiſmum non poſſe validum inire matrimonium cum illius conſanguinea vſque ad quartum gradum, quia cum talis affinitas ſit quoddam vinculum naturale contractum tempore infidelitatis tamquam commune fidelibus, & infidelibus, per baptiſmum non tollitur, & conſequenter fidelis prout de iure naturæ in infidelitate ſeruare debebat, ita in ſtatu ſalutis de iure Eccleſiaſtico multo magis obligatus ad eius obſeruantiam quo ad impedimentum dirimens matrimonium contractum, & prohibens contrahendum, vt conſtat ex *cap. fin. de diuort.*

43 Et hoc impedimentum etiam ex matrimonio rato, & non conſumato quamuis contracto tempore infidelitatis conſurgere, quia etiam cum tali matrimonio oritur quoddam amicitiæ naturale vinculum, licet ſecus ex ſponſalibus, comprobet idem *Sanchez loco citato numer. 6. iuncto numer.7.*

44 Ex copula vero fornicaria poſthabita lege Eccleſiaſtica nullum vinculum naturalis amicitiæ oritur inter conſanguineos viri, & fœminæ ab eo fornicarie cognitæ, & è contra ſed potius inimicitia, nec conſanguinei naturaliter inclinare videntur ad exhibendam reuerentiam fœminæ cognitæ ab eius conſanguineis, & ſic ea ex ſolis nuptijs,& non ex illicito coitu iure antiquo Romano oriebatur affinitas *l.non facile §.affines, & §.ſciendum ff.de grad.affinit.& ex Nauar. Victoria, Henriquez, aliſque tradit Sanchez de matrim.lib.7, diſ.65.num.9.*

45 Hac igitur ſententia retenta, dicendum eſt, poſſe matrimonium conſiſtere, & fidelem poſt baptiſmum ſusceptum ducere conſanguineam illius, cum qua in ſtatu infidelitatis illicitam copulam habuit, etiam intra quartum gradum de iure Eccleſiaſtico prohibitum, quia huiuſmodi affinitas non fuit contracta tempore infidelitatis, cum non ſit quid naturale, & conſequenter non poteſt deinde conſurgere neque virtute baptiſmi, neque iure Eccleſiaſtico, quia cum in hoc non influat natura, per baptiſmum nihil innouatur, nec aliter iure Eccleſiaſtico indicari poteſt, cum fidelis in ſtatu perditionis non eſſet Eccleſiæ ſubditus, & conſequenter non remanſit eius legibus obſtrictus, prout remanſiſſet, ſi huiuſmodi affinitas eſſet quid naturale ortum in eodem ſtatu, prout oritur inter conſanguineos. *Nauar. lib.4. conſil.in 1.edit.tit.de ſponſal.conſ.7.num.6.& 7. in 2. tit.de conſanguinit. conſ.12. num.6. & 7. Henriquez lib.12.de matrim.cap.1.num.2.& cap.3.num.4.relat. & ſecut.à Sanchez eod.tract.lib.7.diſ.65.n.10. verſ. at verius, & ſequen.*

46 Prout etiam ſi fidelis rem habuerit cum fideli, vel infideli fœmina, quæ infidelem ſororem habeat, videtur prima facie quod poſſit eam in vxorem ducere, cum non contraxerit affinitatem quia cum affinitas procedat de iure Eccleſiaſtico, ad hoc vt afficiat, requiritur ſubiectio ex vtraque parte, cum ſe habeat tamquam quædam relatio, quæ abſque duobus extremis ſibi eodem modo correſpondentibus conſiſtere, & oriri non poteſt, ſed contrarium tenendum eſſe firmat *Sanchez de matrim. lib.7. diſ.65. num.11.* quia attenta conſuetudine Eccleſiæ fidelis, qui rem habuit cum fideli contrahit affinitatem cum ſorore, quamuis poſt multum temporis ſpatium naſcatur, ita pariter licet non contrahat ſtatim, ac cognouerit fidelem, cum eius ſorore infideli, contrahit tamen poſt quam ſuſcipiat baptiſmum, quia tunc dicitur naſci, & ſubijcitur legibus Eccleſiæ, vinculum enim conſanguinitatis, quod infidelis iure naturæ cum ſorore infideli retinebat, poſt conuerſionem ad fidem iuxta Eccleſia-
47 ſticа iura hunc affinitatis effectum gignit. Et ſic fidelis cognoſcens infidelem habentem ſororem fidelem contrahit affinitatem cum ſorore fideli, quia tunc vtrumque extremum ſubiacet legibus Eccleſiæ.

DECISIO CXXI.

Alias Conſtitutum XVIII.

Eugenius intendens ſe ad ordines promoueri, valide tamen illos recipere non poſſe dubitabat ob occultum irregularitatis impedimentum fortaſſe contractum occaſione potius Erſiliæ, quam deflorauerat, traditi, & abortus procurati fœtus, quem neſciebat, an eſſet animatus, vel inanimatus; interim in carnis fragilitatem relapſus ab Erſiliæ conſanguineis in ſtupro deprehenſus ob grauem metum minarum illatum obtulit matrimonium, prout in continenti ob præſentaneam neceſſitatem ſine Parochi præſentia contractum fuit. Sed poſtea ceſſante metu eam pro vxore recognoſcere recuſabat, vnde de ſtupro accuſatus in poſſe Curiæ deuenit, verum ſuæ libertati conſulens fracto carcere euaſit, diſceſſit, ac erupit; vnde alij captiui, inuento carcere rupto, in damnum ipſorum creditorum pariter fugam arripuerunt, & in tutum ſe poſuerunt. Quæritur,

1 Procurans abortum, an & quando contrahat irregularitatem.
2 Deprehenſus in ſtupro, ſi ob metum incuſſum offerat matrimonium, an non obſtante tali metu teneatur illud in conſcientia adimplere.
3 An in caſu magnæ neceſſitatis, quæ moram non patiatur, contrahi poſſit matrimonium abſque Parochi præſentia.
4 An frangens carceres teneatur ad reſtitutionem, ſi alij captiui, inuento carcere rupto, fugiant in damnum eorum creditorum.

1 AD

Digitized by Google

1 AD primum abortum fætus animati procurantes percuſſionibus, venenis, medicamentis, oneribus, alijſue modis, aut ſterelitatis potiones dantes, vel ſumentes, aut ſtudioſe quærentes, ſiue per ſe, ſiue per alium, vt fætus immaturè ex vtero Matris eijciatur, & ipſæ prægnantes mulieres, quæ præmiſſa ſcienter fecerint, omneſque alij, qui vti principales, vel vt ſocij, conſcijue, ad tale enorme facinus opem, conſilium mandatum, auxilium, fauorem, potionem, medicamenta, & ſimilia ſcienter dederint, abortu tamen ſecuto ſeueriſſime ex *Sixti V. conſt.* 87. *ex ordine Bullarij, Cherubin.tom.2.fol.*487. plectuntur omnibus pænis iure Diuino, Canonico, & Ciuili ſtatutis contra veros homicidas vltra excommunicationem ipſo facto incurrendam ſolo Summo Pontifici reſeruatam excepto mortis articulo.

2 Vlterius ex eadem conſtitutione eoſdem incurrere irregularitatem declaratur, vnde quod nec promoueri poſſint, nec ſi iam promoti ſint, miniſtrare, ſed eo ipſo omni priuilegio Clericali, officio, & beneficio eſſe priuatos, quinimo degradari. & foro ſæculari capitali pæna puniendi tradi debeant.

3 Quæ Pij V. conſtitutio licet *à Gregorio XIV. ſua conſtitutione* 8. *ex ordine eod. Bullar. Cherubin. tom.2.fol.*532. moderata fuerit, quo ad pænam reſeruationis excommunicationis ipſo facto late contra procurantes abortum fætus animati, & dederit facultatem omnibus Confeſſarijs, ſiuè ſæcularibus, ſiuè regularibus abſoluendi in foro conſcientiæ tantum, reducendo ad terminos iuris communis ſacrorum Canonum, & Concilij Tridentini ſi fætus non eſſet animatus, nihilominus cætera in eadem Sixti V. Bulla contenta in ſuo robore remanere voluit, de quibus *Diana reſol. moral. par.7. tract.5. de abortu reſol.5. & 19. Ganant.in manual. verb.abortus num.4. & verb.abſolutio num.36. Sayr.lib.3. cap.35. num 7. Bonacin. in tit.de peccatis diſ.2.quæſt.1. punct.4.num.5.*

4 Quo tempore verò fætus animetur, itaùt, qui de illo abortum fecit, incurrat excommunicationem, & irregularitatem, varias Doctorum opiniones recenſet *Diana par.7.tract.5. de abortu, reſol.6.* ſed nos cum eodem annuere debemus ſententiæ *Ariſtotelis lib.7.de animal.cap.3.& Plin.lib.7 cap.6.* docentis mares animari die 40.à conceptu, fæminas verò die 80. & aliquando 90. ac proinde qui commiſit abortum præfato tempore, quo fætus animatus iudicatur, incurrit in excommunicationem, & irregularitatem, aliaſque pænas Bullæ Sixti V. ſecus vero qui ante 40.dies procurauit abortum *Corrad.in prax. diſpenſat. Apoſtolic. lib.5. cap.1. num.9. Marchin. de Sacrament. ordinis tit.1.par.9.cap.3. num.7. Naldus in ſum. verb.abortus num.2. Borden. de cenſ. Regul. tom.1. reſol.45. quæſt.2. num.2. Molin.de iuſt. tom.3. tract.3. diſ.27. num.1.*

5 In dubio autem, an ſit maſculus, vel fœmina, præſumendum eſſe animatum poſt 40. dies docet *Diana dicta reſol.6.in fin.*

6 Qui vero dubitat, an occiderit fætum tempore quo eſſet animatus, debet ſe habere tamquam irregularem, cum in dubijs tutior pars ſit eligenda, putando fætum fuiſſe animatum, *Sayr. de conſ.lib.cap.15.num.9. Corrad.in prax.diſpenſ. Apoſtol.lib.5 cap.1.num.9.*

7 Sed in hoc caſu dubium debet eſſe pro vtraque parte probabile ſecundum *Rebel. Perez, Henriquez, relates per Bonacin.* in *tit. de matrim. quæſt.4. punct.6.num.13.verſ.neque obſtat.*

8 Sciendum eſt etiam quod vir, ſi accedendo ad vxorem, ſit cauſa abortus fætus animati anima rationali, incurrit irregularitatem *Bonacin. loco citato num.13.*

9 Quinimo peccat mortaliter quotieſcumque accedat ad vxorem cum periculo abortus, cum delectatio non ſit capienda cum damno, & periculo alterius, & talis concubitus bono prolis aduerſetur, & propterea ſtante huiuſmodi periculo, nec eſt petendum. nec reddendum debitum. *Henriq. cap.inquiſit. num.8. de ſenten. excommunic. Petrus de Ledeſm. de matrim. quæſt.64. art.1. dub.4. Nauar.cap.16. num.53. Reginald. lib.31. num.286. Sanchez de matrim.lib.9. diſ.22. num.1. Bonacin. in tit.de matrim.quæſt.4 punct.6.num.11.* vbi quod ſecluſo periculo abortus non videtur illicitum accedere ad vxorem grauidam ad euitandum incontinentiæ periculum.

10 Abortus enim periculum in congreſſu maris, & fœminæ contingere poteſt, aut tempore coagulationis, & formationis fætus, ſeù quando animatur, aut ſi rem haberet proxime ante partum, nam eo tempore periculum eſt, vt fætus ob ſeminis abundantiam ſuffocetur, vt ex *Sanchez, Coninch. Reginal. tradit Bonacin. in tit. de matrim. quæſt.4.punct.6 num.12.*

11 Irregularitas vero, quæ contrahitur ex abortu fætus animati, etiam ſi crimen fuerit occultum, ab Epiſcopo diſpenſari non poteſt, quia cum proueniat ex homicidio voluntario, ad hoc eius auctoritas non ſe extendit, *Dian.reſol.moral.par.7. tract.5.de abortu reſol.21.*

12 Ad ſecundum matrimonia libere procul dubio ab omnibus celebrari debent, vt expreſsè ſanciuit *Tridentina Synodus ſeſs.24. de matrim. in princ.* itaùt ipſum matrimonium contractum propter vim, & grauem metum mortis à parentibus, ſeù ab alijs illatam ita irritum, & inualidum remaneat, vt etiam ſi poſt obitum illius, qui vim, & metum incuſſit, in matrimonio perſeuerauerit, & filij ſuſcepti fuerint, conualidari nequeat. *Aldan.in compend. canon. deciſ. lib.1. tit.8. Rota coram Gregor.XV. deciſion.395. & coram Seraphin. deciſion.900.*

13 Hinc eſt, quod ſi depræhēſo in ſtupro fuerint à conſanguineis ſtupratæ, ſeu ab alijs illatæ minæ mortis, ſi ſtupratam non ducat, quia cum tunc minæ non tendant ad propugnandam tantum iniuriam, ſed ad coarcendum ad hoc determinatum matrimonium contrahendum, certum eſt quod matrimonium non teneat, nec illud in conſcientia adimplere tenetur, quia huiuſmodi violentia, dictæque minę, & metus incuſſus principaliter tendit ad coarctandam liberam contrahentium voluntatem pro certo, & determinato matrimonio contra formam Sacrorum Canonum, & Concil, Trid. Iniuria enim à ſtupratore illata parentibus, & Conſanguineis non eſt reſarcienda per coactionem ad celebrandum matrimonium cum ſtuprata, ſed alijs iuris remedijs

magis

Digitized by Google

magis proficuis; & opportunis, cum nemo ſibi debeat dicere ius *leg. extat ff. quod met. cauſ. leg. ſi quis in tantum C. vnde vi leg. nullus C. de iudic. leg. 1. C ne quis in ſua cauſ. ius ſibi dicat*. Si vero depræhenſus in ſtupro ad euitandam mortem ſponte, & à nemine exactus offerat matrimonium cum ſtuprata, non obſtante graui metu mortis incuſſo, aſſerimus valere matrimonium, & inuentum in ſtupro illud in conſcientia adimplere teneri, cum ad tale matrimonium ineundum non fuit inuitus, nec coactus, ex quo metus illatus non tendebat ad extorquendum matrimonium, ſed ad mortem, & ſtuprator eius libera voluntate obtulit matrimonium, & quamuis huiuſmodi oblationem fecerit occaſione minarum, & metus incuſſi, nihilominus non auſertur, quin prouenerit ex eius libera voluntate. *Henriquez lib. 11. de matrim. cap. 9. num. 2. Baſilius Pontius de matrim. lib. 4. cap. 19. num. 10. Sanchez tract. de eod. lib. 4. diſ. 12. num. 14. Viuald. in Candelab. Sacrament. nu. 64. Dian. reſol. moral. par. 3 tract. 3. de Sacrament. reſol. 228.*

14 Hic autem notandum eſt, ſemper matrimonium contractum metu graui hoc eſt cadente in conſtantem virum ad eum finem iniuſtè incuſſo eſſe nullum in vtroque foro iuxta communem Doctorum omnium vtriuſque iuris ſententiam, vt teſtatur. *Sanchez de matrim. lib. 4. diſ. 12. nu. 18. Doctores omnes iur. Pontif. in cap. 2. de his quæ vi, & cap. cum locum de ſponſal. eſt text. expreſſus in cap. ſignificauit de acquir. duxit in matrim. cap. veniens il 2. de ſponſal. Henriquez lib. 3. matrim. cap. 9. num. 1. Nauar. in ſumma cap. 22. num. 51. ad fin. & ex Theologis D. Thom. 4. ad 29. quæſt. vnic. art. 3. quæſtiuncula in corpore.*

15 Ad tertium tamquam certum tenendum eſſe cum *Sanchez de matrim. lib. 3. diſ. 17. nu. 4.* & alijs proxime citandis, matrimonium nullo pacto celebrari poſſe abſque teſtium, & Parochi præſentia etiam in articulo mortis, & quauis alia vrgentiſſima neceſſitate, quæ moram non patiatur, & periculum ſit in dilatione, ſed omnino irritum, & inualidum remanere, quia præſentia Parochi, & teſtium à Sacro Concilio Tridentino requiritur pro forma ſubſtantiali attento decreto irritante, quod ſemper inducit formam ſubſtantialem, quæ ſi deficiat, contractus conſiſtere nequit, & cum generaliter loquatur, ſtricte eſt intelligendum, vt procedat etiam in caſu vrgentis neceſſitatis, ſiquidem cum Concilij determinatio tēdat ad tollendam Clandeſtinitatem, & damna, incommoda, & ſcandala, quæ ex Clandeſtino matrimonio oriebantur, debet præualere, tamquam tendens ad commune bonum priuatæ, & particularis neceſſitatis, quæ raro contingere poteſt, vt bene ſuadere videntur verba illa *Concil. ibi, omnino inhabiles ſint*, ſi ponderetur dictio omnino, quæ ſignificat in omni euentu ſine vlla exceptione, ſine retardatione, ac ſine diſpenſatione, vt animaduertit idem *Sanchez loco citato num. 4. verſ. & confirmatur Bonocin. in tit. de Matrim. quæſt. 2. punct. 8. num. 8. tom. 1. Petrus Cenedo quæſt. 30. nu. 18. & 16. Henriquez lib. 11. de Matrim. cap. 3. nu. 5. Riccius deciſ. 243. nu. 3. Dian. reſol. moral. part. 3. tract. 4. de Sacrament. reſol. 234.*

16 Neque excuſare poteſt conſcientia inuincibilis huius Concil. Trid. decreti, cum ignorantia excuſare poſſit à peccato, ſed non ab inualiditate actus, vt animaduertit *Bonacin. dicta quæſt. 2. punct. 8. num. 8. circa fin.*

17 Ac propterea neque Epiſcopus etiam in caſu magnæ neceſſitatis diſpenſare poteſt, vt matrimonia ſine teſtium, & Parochi præſentia celebrentur, quia *Concilium Tridentinum ſeſſ. 24. cap. 1. de matrim.* conſtituit formam ſubſtantialem, & ponit decretum irritans, & reddit omnino inhabiles contrahentes ad ſic contrahendum, Epiſcopus enim diſpenſare non poteſt in iure communi irritante actum aliter factum, tanto magis quia per Concilium fuit tantum Epiſcopo attributa auctoritas remittendi, & diſpenſandi circa publicationes matrimoniales, & conſequenter in alijs cenſetur denegata. *Henriquez lib. 11. de matrim. cap. 5. num. 5. Nauar. ſum. latin. cap. 22. nu. 70. Sanch. de matrim. lib. 3. diſ. 17. num. 6. Bonacin. in tit. de matrim. quæſt. 2. punct. 8. num. 8. in fin.*

18 Poſſe vero in caſu neceſſitatis, vt ſi quis contraheret in articulo mortis Parochum omittere denunciationes docent *Sermiento, Henriq. Laiman. Cened. apud Dian. reſol. moral. par. 3. tract. 4. de Sacrament. reſol. 234. verſ. notandum eſt.*

19 Quæ Concilij diſpoſitio ita ſtricte procedit, vt neque valeret matrimonium abſque Parocho celebratum, quamuis ad euitandam clandeſtinitatem publice celebraretur, quia dicta forma ſubſtantialis ſpecifice, & proprie, & non per æquipollens impleri debet. *Sanchez dicta diſ. 17. verſ. cæterum dicendum eſt, ex Nauar. Henriquez, & alijs, quos allegat.*

20 Nec dicatur præcepta Diuina, & Eccleſiaſtica tamquam inducta pro tuenda charitate ipſi aduerſari non debere, & propterea non obligare cum tanto rigore, vt nequeat matrimonium ſine Parocho celebrari, quia reſpondetur obiectum procedere, quando præceptum non inducit formam ſubſtantialem pro vt eſt in præcepto de audienda Miſſa, ſeruando ieiunio, & ſimilibus, ſecus vero pro vt in caſu noſtro, quando lex inducit formam, ſeù ſolemnitatem ſubſtantialem, & irritat actum, & ita Sacramentum baptiſmi eſt de ſubſtantia miniſtrandum cum aqua naturali, Euchariſtia eſt conficienda adhibita materia panis triticei ſub determinata forma verborum adeo vt ſi illud celebretur cum aqua artificiali, vel cum alia materia, non conficiatur Sacramentum, cum illa requirantur de eſſentia, nec permittitur in caſu neceſſitatis, ſi non inueniatur aqua naturalis, & panis triticeus, miniſtrari huiuſmodi Sacramentum cum alia materia, vt tradunt omnes, & ita in puncto reſpondet *Bonacin. dicta quæſt. 2. punct. 8. num. 8. verſ. neque obſtat Sanchez de matrim. lib. 3. diſ. 17. num. 5.* ergo neque Matrimonium celebrari poteſt etiam in caſu neceſſitatis abſque Parochi præſentia quæ pro forma ſubſtantiali requiritur.

21 Ad quartum in carceribus detentos, quamuis iuſte damnati fuerint pæna ſiue triremium, ſiue vitæ, aut carce, vel perpetuo, vel temporali, nihilominus poſſe frangere, & effringere carceres, fugam arripere, & in tutum ſe ponere ad pœnam effugiendam docent Doctores relati à *Dian. reſol. moral. par. 3 tract. 5. miſcell. reſol. 102.*

22 Et de iure ciuili non eſt dubium captum abſq; indi-

Digitized by Google

indicijs, vel non conſtito de delicto, cum non dicatur bene, & legitime captus tamquam iuris ordine non ſeruato, ſi carceres fregerit, & aufugerit non teneri effracti carceris pœna, nec haberi pro confeſſo, de quibus latè *Farinac. in prax. crim. in tit. de carcer. & carcerat. quaſt.* 30. *num.* 138. *&* 337.

83 Frangens igitur carceres ad vitam euadendam, aut aliam pænam effugiendam, fugam arripiens non tenetur ad reſtitutionem, nec peccat mortaliter, ſi captiui huiuſmodi nacti occaſionem inuenta carceris fractura pariter fugam arripuerint in graue damnum, & præiudicium creditorum, ad quorum inſtantiam pro eorum creditis conſequendis pro vt obligati erant in carceribus detinebantur, dummodo eiſdem fugam non conſuluerit, ſeù præcedente tractatu, præuiaque conſpiratione non deuenerit ad huiuſmodi effractionem, quia ipſe inuentor vtitur iure ſuo, quod habet ad ſaluandam vitam, ſeù ad pænam, & carceris incommoda euitanda, quæ non tenetur poſtponere, ne alijs damnum inferatur, cum debeat præualere, & præponderare eius proprium intereſſe incommodis, & damnis alijs reſultantibus præter eius intentionem, ita *Diana reſol. moral. part. 3. tract. 5. miſcel. reſol.* 102. *verſ. notandum eſt tertio, ex Syluio, quem allegat in* 2. 2. *q.* 69. *art.* 4. *quæritur* 2. *ad* 4. *argum. Reginal. in prax. tom.* 2. *lib.* 24. *cap.* 7. *ſect.* 7. *num.* 152.

84 Nec releuat, quod reus frangendo carceres, committat opus illicitũ, & propterea teneatur ad reſtitutionem iuxta regulam quod dans operam rei illicitæ teneatur de omni eo, quod ſequitur præter illius intentionem, & voluntatem per *text. in leg. Iul. de vi pub. Cepol. conſ.* 33. *num.* 2. *Marſil. conſ.* 7. *num.* 5. *&* 8. *Gail. obſeruat.* 110. *num.* 38. *lib.* 2. *Brunor. à Sole in ſuis quaſt. legal. quaſt num.* 43.

85 Et iuxta aliam regulam, qui alterius mali cauſam dat teneatur de omni cauſato malo, vel delicto, *leg. quoniam multa C. ad leg. Iul. de vi. pub. ibi, & alteri parti cauſam malorum præbuerit, & ibi gloſ. in verb. præbuerit Alex. conſ.* 140. *in prin. verſ. nam negari non poteſt, & num.* 4. *verſ. & per hoc poteſt lib.* 2. *Marſil. conſ.* 67. *poſt nu.* 2. *&* 29. *Beor. dec.* 262. *num.* 6. *Pedem. deciſ.* 104. *num.* 4.

86 Quia reſpondetur, quod tunc dans operam rei illicitæ teneatur ad reſtitutionem, ſeù ad reſarciendum damnum illatum, quando ſcilicet illa opera, culpa, & cauſa eſſent ordinata, & tenderent ad ſubſequens damnum, adeo vt delicti auctor veriſimiliter cogitauerit, vel excogitare potuerit de eo, quod inde facile ſucceſſurum erat, pro vt ſunt termini *leg. quoniam multa C. ad leg. Iul. de vi. public.* effractio enim carceris non fuit ordinata ad alteri damnum inferendum, ſed ſolum ad ſaluandam vitam, ſeu effugiendam aliam pænam, & carceris incommoda, nec reus huius criminis præcogitauit, aut præuidere tenebatur damnum creditorum, cum tantum per huiuſmodi actum conſulere voluerit propriæ indemnitati, & conſequenter non tenetur ad reſtitutionem, ad late tradita per *Farinac. in prax. crim. in tit. de homicid. quaſt.* 126. *num.* 77. *par.* 4. *qui alios copiosè allegat.*

87 Hinc eſt quod qui fregit ianuam alicuius mulieris, vt eam libidinis cauſa ingrediatur, non tenetur de ſubſecuto furto, quia illa actio tendebat ad explendam libidinem, & non erat ad furtum ordinata, *Farinac. dicta quaſt.* 126. *num.* 85. *&* 87.

DECISIO CXXII.

Alias Conſtitutum XIX.

Romualdus Sacerdotali charactere inſignitus in pacifica plurimorum beneficiorum poſſeſſione reperiebatur, ex quorum primæua fundatione ſacrum de requiem qualiber feria quarta facere tenebatur, vt facilius, & breuius horas canonicas perſolueret loco officij de feria, officium particularis Sancti recitauit, & cum pluties in feria quarta inciderit præcipuorum Sanctorum ſolemnitas, Miſſam currentem celebrauit; ſæpius tamen ex mera negligentia omnes horas canonicas, vel notabilem illarum partem omiſit, ſed ad ſe liberandum ab onere reſtitutionis, defectum in officij recitatione commiſſum alio die ſupplere curauit; quibus in foro pænitentiali delatis ad validam abſolutionis ſententiam proferendam diſcutiendum venit.

1 An adimpleatur præceptum recitandi horas canonicas, ſi loco officij de feria recitetur officium alicuius Sancti.
2 An Sacerdos qui ex fundatione beneficij teneatur dicere Miſſam de requiem, ſi illo die incidat ſolemnitas alicuius Sancti ſatisfaciat dicendo Miſſam currentem.
3 An habens plura beneficia, & obligatus tam ratione beneficiorum, quam Ordinis Sacri ad perſoluendas horas canonicas, ſi illas omittat peccet dupliciter.
4 An omittens notabilem partem horarum canonicarum teneatur aperire in confeſſione id, quod omiſit.
5 An beneficiatus, qui alio die ſuppleat defectum in recitatione officij commiſſum, liberetur ab onere reſtitutionis.

1 AD primum. In duas contrarias ſententias Doctores in hoc articulo diuiduntur; peccare mortaliter, nec adimplere præceptum recitandi horas canonicas permutantem, vt ſi loco officij de feria, recitaret Officium vnius diei loco alterius, docent, *Belarmin. tom.* 4. *lib.* 1. *contr.* 9. *cap.* 18. *Nauar. de orat. cap.* 19. *nu.* 201. *Tolet. lib.* 2. *cap.* 23. *Ledeſm. in ſum. par.* 2. *tract.* 9. *cap.* 4. *concl.* 12. *fol. mihi* 515. *Suarez tom.* 2. *de relig. lib.* 4. *cap.* 51. *n.* 6. *& cap.* 23. *num.* 12. *&* 14. *Gauant. comment. in rub. Miſſal. tom.* 2. *ſect.* 1. *cap.* 5. *tit.* 1. *nu.* 9. *Filliuc. tract.* 23. *cap.* 8. *quaſt.* 2. *num.* 186. *& cap.* 7. *quaſt.* 3. *Homobon. de exam. Eccleſ. par.* 1. *tract.* 4. *cap.* 5. *quaſt.* 42. Naldus *in ſum verb. diuinum officium num.* 16. *Summa Corona par.* 1. *cap.* 1. *num.* 10. *Barboſ. in cap. presbyter n.* 9. *de celebrat. Miſſar. Bonacin. in tit. de ijs, quæ ad prin. Diuin. Offic. recitat. pertin. diſ.* 1. *quaſt.* 3. *punct.* 1. *n.* 17 *verſ. ſecunda ſententia tom.* 1.

2 Siquidem Diuinum Officium recitari debet iuxta formam à Summis Pontificibus, præſertim à Pio V. præſcriptam, ſecundum quam cum ordo Diuini Officij diſtribuatur ad tempora, feſtiuitates, ſeù ſolemnitates, & dies, ita cadit ſub præcepto, vt ſine labe læthalis criminis præueniri, aut permutari nequeat, obligatio enim perſoluendi horas canonicas ab Eccleſia ſtatuta non ſolum eſt conſideranda in genere, ſed etiam in particulari, nempè prout reſpicit particulares

res

res feſtiuitates, vel pro vt eſt affixa tali, & tali diei, in quibus tale, & tale officium recitandum ſit, ac proinde cum obligatio tranſeat cum ipſo die, mutans officium non adimplet præceptum, quoad ſubſtantiam, cum non ſeruet diſtributionem officij per dies feriales, & feſtiuos tempori accommodatos iuxta Eccleſiæ præſcriptum, & Summorum Pontificum mentem, & voluntatem, ſecundum quam non debet eſſe in cuiuſcumque libertate relicto officio multo longiori proprio illius diei, aliud valde breue pro libito recitare, & vt longius animaduertunt Doctores pro hac ſententia ſupra citati.

3 Et ità qui ſpontè, vel inaduertenter recitauit Officium breuius vnius diei loco officij alterius diei multo longioris debet ſupplere omiſſa, ſi aduertat ad mutationem, ſeu errorem, antequam dies elapſus ſit, *Paul. Layman. lib.4.tract.1. cap.5.num.5. cum alys per Bonacin.in tit.de ijs, quæ ad priuat.Diu.Offic.recit.pert.diſ.1. quæſt.3. punct.1. num.18.tom.1.*

4 Alij autem abſolutè tenent mutationem officij etiam data opera non eſſe peccatum mortale, vt ſi loco officij de feria dicatur de aliquo Sancto, adeo vt, qui ſponte, vel inaduertenter mutauit officium, dicatur ſatisfeciſſe, nec teneatur ex præcepto repetere Diuinum Officium, vel omiſſa ſupplere, quia ſubſtantia præcepti recitandi Diuinum Officium eſt, vt ſeptem horæ Canonicæ perſoluantur, diſtributio autem eiuſdem Diuini Officij per dies feriales, & feſtiuos tempori accommodata pertinet ad modum accidentalem, qui autem recitat ſeptem horas Canonicas non ſeruato dierum ordine, licet violet pręceptum quoad modum, tamen adimplet quo ad ſubſtantiam, violatio enim præcepti quo ad modum non eſt peccatum mortale, & ideo ſi quis ſine cauſa hanc mutationem faceret, vt faciliùs, & breuiùs officium perſolueret, quod peccaret tantum venialiter, & ſi beneficium haberet, quod non teneretur ad reſtitutionem fructuum putant *Diana reſol. moral. par.2. tract.12. de hor.Canon.reſolut.3. verſ.dicendum eſt, Silueſt. verb. Hora quæſt.12. Vega in ſumm. tom.1.cap 128.caſ.17. Medin.in ſumm.lib.1. cap.14.§.11. Zerol.verb.Hora Canon num.6.in ſua prax.Epiſcopal.Armil.verb.Hora Canon. num.7. Rodriq.in ſumm.1 tom. 3. cap. 195. num.3.Leſſius de iuſt.lib.2.cap 37.dub.12.num.77.*

5 Hæc ſecunda ſententia eſt nimis laxa, ideoque primæ libenter adhæreo.

6 Ad ſecundum reſpondetur affirmatiuè Sacerdotem ſcilicet, qui certis diebus, vel propter receptum ſtipendium, vel propter onus in limine fundationis Capellaniæ à fundatore impoſitum ſacrum facere tenetur, vel de requiem, vel de Beata Virgine, aut de alio Sancto, ſi illa die incidat ſolemnitas alicuius Sancti, vel aliter ſit impedita, ſatisfacere dicentem Miſſam illius Sancti, ſeù Miſſam currentem in Miſſali præſcriptam peccare tamen, & non ſatisfacere, ſi pro ſuo libito non ſe offerente particularis Sancti ſolemnitate, vel alio legitimo impedimento poſthabita Miſſa, quam ex obligatione facere tenetur, currentem celebraret, nam licet Miſſarum onera ſint perſoluenda forma ſpecifica iuxta fundatoris diſpoſitionem, vel eleemoſynam tradentis voluntatem, tamen hoc eſt intelligendum in terminis habilibus, ſeù ciuili modo, & moraliter, quatenus non repugnet Eccleſiæ ordini, & ritui, qui ſemper præualere debet voluntati Teſtatoris, ac proinde in hoc caſu onus iniunctum ſatis eſt, quod adimpleatur per ęquipollens, nempè per Sancti illius interceſſionem, cuius ſuffragium in Miſſa imploratur, *Emanuel Sà verb.Miſſa num.48. Gauant.in comment.ad rubric.Miſſal.to.1.par.3.tit.13. num.20.& 21.Azorius par.1.lib.10.cap.32.quæſt.5. Homobon.de exam. Eccleſiaſt.par.1. tract.4. cap.14. quæſt.126.cum alijs congeſtis per Dian. reſolut. moral. par.2.tract.14.de celebrat.Miſſ. reſol.31.* Certi enim iuris eſt, quod omnes Miſſæ ſint ęqualis valoris ex opere operato, vt notat *D.Thom. in 4. diſ.45. q.2.art.3.q.1.ad 5.*

7 Notandum eſt hic obiter Sacerdotem, qui Miſſę ſacrificium applicare tenetur pro eo, qui dedit eleemoſynam, ſi fecerit propoſitum applicandi, ſed in actu celebrationis nihil de applicatione cogitando, nec actualiter, neque virtualiter applicauit, nihilominùs ſuæ obligationi ſatisfeciſſe ſecus verò ſi pręterita die non fecerit actuale propoſitum, aut non habuerit determinatam voluntatem ſacrificium die craſtina facturum offerendi, ſed habuerit deſiderium, vel ſimplex propoſitum, quia in primo caſu concurrit ſaltem intentio habitualis, in ſecundo vero caſu deficit tàm habitualis, & actualis, quam virtualis, & quamuis intentio habitualis non ſufficiat ad conficiendum Sacramentum, ſufficit tamen ad applicandum ſacrificium, quia voluntas applicandi ſacrificium non concurrit ad ſacrificium, cum fieri poſſit ſacrificium abſque applicatione, voluntas vero, & intentio conficiendi Sacramentum debet concurrere, & cooperari ad ipſum Sacramentum, non autem poteſt concurrere, & cooperari, niſi actualiter, aut virtualiter exiſtat in actu, ſeu tempore quo conficitur Sacramentum; ac proinde cum voluntas, qua offertur ſacrificium, non ſit cooperatiua ſacrificij, ſed ſolum applicatiua eius fructus, ſatis eſt vt præcedat ſacrificium, nec eſt neceſsè, quod virtualiter duret tempore ſacrificij, ſicut requiritur ad conficiendum Sacramentum, circa quod tamquam cooperatiua intereſſe debet, ita contra *Fraxinellum de oblig.Sacerdotis ſect.4. concluſ.4. §.7.num.1.* putantem Sacerdotem in Memento debere applicare valorem Miſſæ eis, pro quibus tenetur celebrare, & contra *Vaſquez, Bernardus, Beian.* apertè docent *Suarez in 3-par.tom.3.diſ.13. ſect.3. concluſ.2.Bonacin.de Sacram.diſ.1. quæſt.3.punct.2. § 3. num.11.tom.1. relat. & ſecut. per Dian.reſol.moral. par.2.tract.14.de celebrat.Miſs.reſol.47.*

8 Ad tertium certi iuris eſt, quod habens beneficium ſiue cum cura, ſiue ſine cura, ſi poſt ſex menſes ab eo obtentum omiſerit dicere Diuinum Officium, non faciat fructus ſuos, ac proinde teneatur reſtituere fabricæ Eccleſiæ, vel pauperibus, vt decretum fuit *in Concil. Lateranen. ſub Leone X. ſeſſ.29.cap.9.Dian.par.1.tract.12. de horis Canon.reſol.9.verſ.ſecundo Concil.Lateranenſe.*

9 Vt autem huiuſmodi obligatio beneficiorum fructus reſtituendi ob horarum Canonicarum prætermiſſionem ſibi locum vindicare poſſit, non ſunt dicti ſex menſes ſolum à die collationis cõputan-

putandi, ſed à die adeptæ poſſeſſionis, adeo vt beneficiatus non teneatur ad reſtitutionem, niſi etiam elapſi fuerint ſex menſes poſt poſſeſſionem, quia beneficiarius tenetur recitare Diuinum Officium poſt beneficij conſecutionem, quæ non integrè obtinetur niſi pacifica beneficij poſſeſſione, *Suarez lib.4.cap.29.nu.13.Garz.de benef.par.2.cap.1.num.78.tom.1. Bonacin.in tit.de ijs quæ ad priuat.Diuin.Offic.recitat.pertin. diſ.1. quæſt.2. punct.5. num.8.tom.1.*

10 Alij verò Clerici Sacris ordinibus initiati ſtatim Subdiaconatu ſuſcepto Diuini Officij penſum ſoluere tenentur, cum hoc onus tranſeat cum ipſo ordine ſacro, non tamen perſoluere debent integrum officium illius diei, ſed horas reſpondentes horæ, in qua recipiunt Subdiaconatum, vel beneficij poſſeſſionem accipiunt, etiam ſi præuenerint, & antea recitauerint, cum antea non habeant obligationem, vt latè tradit *Bonacin. loco citato num.9.per tot.*

11 Quoad primam igitur dubij partem certum eſt quod habens plura beneficia non teneatur niſi ad vnam officij recitationem, etiam ſi retineat beneficia abſque legitima diſpenſatione, vt docet *Garz.de benef.par 3. cap.1. num.120.& 121.tom.1.*

12 Ac perinde dicendum eſt, habentem plura beneficia, ſi omittat Diuinum Officium, vnum tantum, & non plura peccata iuxta numerum, & beneficiorum pluralitatem committere, & quamuis quodlibet beneficium diſtributiuè ſumptum obliget de per ſe ad horas perſoluendas, nihilo tamen minus cum in vna perſona iungantur, ita conſtituunt vnum totum, vt vnica reſultet obligatio vnum tantum officium recitandi, ita ex *Azor.& Henriq.tradit Garz. de benef. par. 3. cap 1. num.124. Bonacin.dicta tit.diſ.1.quæſt . punct.5.numer.27.& quæſt.5.punct.2.num.19.verſ vtrum verò tom.1. Dian.reſol moral. par 2. tract.12. de Hor Canon.reſol.23.in fin.Petrus Ledeſm qui de probabiliori in ſumm.de pænit. cap.19. pag.641. & 2.par. ſumm. tract. 27.cap.26.concl.2. diſ.3.*

13 Præcepta enim recitandi Horas Canonicas ratione plurimorum beneficiorum ſunt eiuſdem ſpeciei, & circa eandem numero materiam verſantur, ac propterea non videntur multiplicare malitiam diuerſam pro diuerſitate beneficiorum vt diuerſa peccata committere dicatur, qui Officium recitare omiſit, ex quo ſequitur. vt in confeſſione non ſit opus exprimere numerum beneficiorum, quæ ab omittente poſſidentur, vt cum alijs comprobat idem *Garz.de benef. par 3. cap.1. num.128.vſque ad 131.*

14 Secundam principalis quæſiti partem aggredientes, videtur ille, qui ratione Ordinis Sacri, & beneficij Horas Canonicas perſoluere tenetur, ſi illas omittat, dupliciter peccare, & hanc circumſtantiam in confeſſione aperire debere, quia duplex virtus ſpecie diuerſa violatur, nempè virtus religionis ratione ordinis Sacri, & virtus iuſtitiæ ratione beneficij, quarum virtutum vnaquæque de per ſe obligat ad Diuini Officij penſum, *ita Sanchez de matrim. lib 9. diſ.15.nu.6.circa med. Paulus Layman.lib.4.tract.1. cap.4.num.5.Squillant.de oblig.Cleric. par 1. dub.14. num.71.Azor.par.1.lib.10.cap.14.quæſt.7. cum aliis per Bonacin. in tit.de ijs, quæ ad priuat. offic. recitat. diſ.1.quæſt.5.punct.1.num.4.tom.1.*

15 Quæ ſententia licet ſit probabilis, nos tamen contrariæ tanquam probabiliori adhærentes aſſerimus obligatum ratione ordinis, & beneficij ad recitandum Officium, ſi omittat, vnum tantum crimen patrare, quia huiuſmodi obligatio, quam habent in ſacris conſtituti, & habentes beneficium, non eſt iuſtitiæ, ſed religionis ex præcepto & inſtituto Eccleſiæ, vt latè comprobat *Garzias de benef.par.3.cap.1.num.14.& ſeq.iuncto num.125. & 126. Homob de exam.Eccleſ. par.1.tract.4.cap.5. quæſt.42. Henriq.lib.12. cap.12. num.3. cum alijs per Dian.reſol moral. par.2.tract.12. de Hor.Canon. reſol.22. Gabr.Vaſquez 12. diſ. 98. num.8. Ledeſm.in ſumm.de pænit. cap. 19. pag.641. Sayr.in Clau.Reg. lib.2.cap.5.num.14.& 15.*

16 Ac propterea cum violetur vna tantum religionis virtus, & vnica malitia concurrat, vnum quoque peccatum committitur; huiuſmodi enim præcepta cum tendant ad eundem finem, & circa eandem numero materiam, tamquam eiuſdem rationis conſiderantur, ita influentia in idem ſubiectum, vt vnicam religionis virtutem conſtituant, peccata enim non multiplicantur, niſi actus aduerſetur diuerſis virtutibus ſpecie diſtinctis, ac proinde hanc circumſtantiam non eſſe, neque notabiliter grauantem teſtatur, *Garz.de benef.par.3.cap.1.nu.131. vbi alios allegat.*

17 Animaduertendum tamen eſt antequam ad alia progrediamur, habentem plura beneficia, vt ſupra *num.11.* diximus, non teneri officium toties recitare, quot ſunt beneficia, procedere in eo tantum, qui iuſtè, & cum legitima ſuperioris authoritate retineat, ſecus verò ſi iniuſtè, & abſque legitima diſpenſatione poſſideat ſecundum *Bonacin.contra Garz.in tit.de ijs, quæ ad priuat. offic recitat.pertin.diſ.1.quæſt.2 punct.4. num 28. vbi alias allegat*; quia licet directè, & ex præcepto Eccleſiæ ſic iniuſtè poſſidens ad nullam officij recitationem teneatur, nihilominus ex iure naturæ obligatur etiam pluries eodem die recitare, ne Deus, & Eccleſia obſequio, ſeruitio, & miniſterio ratione dictorum beneficiorum debito defraudetur.

18 Reſtitutio vero ab habente plura beneficia facienda eſt de fructibus omnium beneficiorum pro rata officij culpabiliter omiſſi, cum ratione omnium Officium recitare teneatur, vt ex Bulla Pij V. *tradit idem Bonacin. dicto tit. diſ. 1. quæſt. 5. punct.2 num. 6.*

19 Sed Confeſſarius non tenetur pænitenti in ſatisfactionem officij omiſſi nouam eiuſdem officij recitationem, vel aliud æquiualens iniungere, ſed eius prudentia, & arbitrio aliam congruam, & rationabilem pœnitentiam, quia beneficiarius non tenetur tranſacto die officium præteritis diebus omiſſum ſupplere, & conſequenter neque confeſſarius hoc opus imponere debet, ne nimis graue confeſſionis iugum reddatur, ita *Bonacin. in tit. de iis, quæ ad priuat. offic. recit. pert diſ 1. quæſt.5. punct.2. num.6. verſ. omiſſis aliorum ſententijs.*

20 Ad quartum *Pater Diana part.2. tract.12. de Hor. Canon. reſol.21. putat cum Squillant. de oblig. Cler. part.1. dub.31. num.72.* ſatis eſſe, Clericum ſe accuſare aſſerendo commiſiſſe culpam lethalem

in

in recitatione horarum.

21 Nos autem tutiori voto putamus Clericum, aut beneficiatum teneri in confeſsione detegere quantitatem officij omiſſam, & numerum horarum, quia peccatum eſt magis, & minus graue notabiliter iuxta numerum, & quantitatem horarum omiſsarum, adeo vt ſi non manifeſtaretur, non poſset confeſsarius recte ſuum ferre iudicium, & reum condigna pœnitentia condemnare, cum maior pœnitentia ſit iniungenda pro omiſsione Matutini, quam pro omiſsione tertiæ ait *Henriq. lib.5. cap.7. num.6. Bellocius in prax. de caſ. reſer. part.1. quæſt.15. num.74. Garz. de Benef. part.3. cap.1. num.142. Squil. 1. part. dub.33.n.70. Bonacin. in tit. de ijs quæ ad priuat. offic. recit. pert. diſ.5. quæſt.5. punct.1. num.9. tom. 1.* vbi quod etiam ſit exprimendus numerus actuum voluntatis moraliter interruptorum, quibus quis decreuit Diuinum officium omittere.

22 Et quamuis ſit magna controuerſia inter Doctores, an circumſtantiæ notabiliter aggrauantes in eadem ſpecie ſint neceſsario confitendæ, nihilo tamen minus quando ſunt notabiliter aggrauantes ex parte obiecti videtur magis communiter receptum, quod confiteri debeant, ſecus vero ſi ſint notabiliter aggrauantes ex parte ſubiecti, quia illæ non conſtituunt ſicut aliæ actum in ſuo eſſe indiuiduali, præfata enim circumſtantia cum ſe teneat ex parte obiecti, & conſtituat actum, vel omiſsionem in ſuo eſse indiuiduali, eſt in confeſsione aperienda *Bonacin. loco citato num.9. verſ. ratio noſtra*, & hæc diſtinctio refertur per *Garz. de benef. part.3. cap.1. num.143. & 144.*

23 Omittens vero vno die omnes ſeptem Horas Canonicas non committit tot peccata, quot ſunt horæ, ſed vnum tantum peccatum, quia omnes horæ conficiunt vnum officium, & vnica oratio reputatur, & earum recitatio ſub vnico præcepto continetur, cuius vigore cum vna ſit obligatio, vnum quoque committitur peccatum licet magis graue, ſi non adimpleatur, ita de communi *Suar. tract.4. lib.4. cap.25. à num.17. & cap.11. ſub num.7. & lib.3. cap.9. ſub num.15. Graſ. lib.2. cap.51. num 14. Sylueſt. verb. Hora num.15. verſ.6. & num.16. Nauar. cap.7. de orat. num.7. Pariſ. de reſignat. benef. lib.1. quæſt.9. num.8. Sà verb. hor. num.14. cum aliis per Garc. de benef. part.3. cap.1. num.132.*

24 Sed qui officium pluries non recitare proponeret, toties in die peccaret, quoties moraliter repeteret voluntatem omittendi officium, vel notabilem ipſius partem, cum tot ſint peccata, quot ſunt actus peccaminoſi interni moraliter interrupti, ita vt ille, qui vno die Diuinum Officium omittit, committat vnum tantum peccatum externum, ſi omiſſio Diuini Officij per ſe conſideretur abſque repetitione, & multiplicatione actuum voluntatis, alias tot peccata committeret, quot actus eliceret *Bonacin. in tit. de ijs, quæ pert. ad priuat. Diuin. Offic. recit. diſ.1. quæſt.5. punct.1. num.7. & 8. tom.1.* qui alios copioſe allegat.

25 Ad quintum negatiue respondetur beneficiarium quidem, qui alio die ſupplet defectum in recitatione officij commiſſum, non eximi, & liberari ab onere reſtitutionis, quia in *Concilio Lateranenſi ſub Leone X. & Bulla Pij V.* manifeſte diſponitur eum, qui non recitat ſuo tempore officium, non facere fructus ſuos, ſiquidem obligatio recitandi Diuinum Officium eſt affixa diei & manet cum ipſo die, ſicuti tranſit obligatio de audiendo ſacro in die feſto, & ieiunij in die præſcripto ab Eccleſia, ita vt, ſi illo die præcisè non adimpleatur, ſtatim incurratur pœna de facienda reſtitutione ipſo facto abſque alia Iudicis ſententia, & cum nemo poſſit ſua authoritate ſe à contracta pœna eximere, ſeù contractam purgare, aut ſibi ipſi gratiam facere, manifeſte ſequitur vt, omittens penſum Diuinij Officij perſoluere, ab onere reſtitutionis non liberetur, *Henriq. lib.13. cap.13. num.2. Moſſeſ. cap 5. n.17. Petrus Nauar. lib.1. de reſtit. cap 2. num.180. cum alijs per Bonacin. in tit. de ijs, quæ ad priuat. offic. recitat. pert. diſ.1. quæſt.5. punct.2. num.5. verſ. hinc patet ſolutio to.1. Diana reſol. moral. part.2. tract.12. de Hor. Canon. reſol.24.*

26 Nec infringit, quod ſicuti Capellanus, qui aliquo die ex impoſito onere celebrare tenetur, ſi non celebret, non teneatur reſtituere, ita etiam Beneficiarius ſi alio die ſuppleat penſum horarū, compenſando alijs pijs operibus, quia onus celebrandi non eſt ita diei affixum, vt tranſeat cum ipſo die, ſicut tranſit onus Diuinij Officij recitandi, ita reſpondet *Bonac. loco citato dict. num.5. ante fin.* ſed hanc opinionem probabilem exiſtimat.

27 Notandum tamen eſt beneficiarium poſſe quidem peccare mortaliter omittendo notabilem officij partem, ſed non teneri ad reſtitutionem, vt ſi pars fructuum correſpondens ſit tam pauca, vt non pertingat ad peccatū mortale in furti materia, vt animaduertit *Diana in ſuis reſol. moral. part.2. tract.12. de Hor. Canon. reſol.26. verſ. nota etiam.*

DECISIO CXXIIII.

Alias Conſtitutum X X.

Pandulfus in extrema neceſſitate conſtitutus ad mortis imminens periculum euitandum nonnullam pecuniæ quantitatem ad ſuæ neceſſitatis reparationem neceſſariam ſufficientem ſurripuit, & tempore, quo Lanienæ negocio operam dedit doloſis ponderibus, iniuſtoque pondere exiguum ſingulis emptoribus abſtulit, ſuæ tandem conſcientiæ conſulens, annuo pœnitentiæ ſacramenti præcepto ſatisfacturus, Maſſimino Presbytero ab Ordinario (cui ſubditus non erat) ad fidelium confeſſiones audiendas in Diœceſi approbato, ſacramentalem Confeſſionem emiſit. Qui Maſſiminus licet approbatus fuerit, cum ſolita clauſula, nempe: *Vt in Eccleſijs eiuſdem noſtræ Diœceſis de aſſenſu tamen Parochorum confeſſiones fidelium vtriuſque ſexus audire, & ab omnibus peccatis abſoluere præterquam à reſeruatis poſsis, & valeas, &c.* nulla tamen à Parochis impetrata licentia, hoc ſacramentum ſæpiſsime miniſtrauit. Quinimmò non ſolum ſub ſpe ratihabitionis ſuperioris abſolutionem à multis reſeruatis pænitentibus contulit, verùm etiam confeſsiones plurimorum alie-

Digitized by Google

næ Diœceſis ad ſe accedentium audire conſueuit; quapropter proponendis diſceptationibus præbuit anſam.

1 An laborans extrema neceſſitate cum periculo vitæ debeat abſtinere à ſurripiendo, vel potius ſurripere teneatur, & ſui necem minime permittere.

2 An mercator malo pondere exiguum emptoribus auferens peccet mortaliter, & teneatur ad reſtitutionem.

3 An pœnitens emittens confeſſionem alij Sacerdoti abſque licentia proprij Parochi, ſatisfaciat præcepto annuæ confeſſionis.

4 An Epiſcopus poſſit approbare ad confeſſiones audiendas Sacerdotem non ſubditum.

5 An Sacerdos ab Ordinario approbatus ad audiendas confeſſiones debeat obtinere nouam licentiam à Parocho.

6 An abſolutio à reſeruatis collata ſub ſpe ratihabitionis valeat.

7 An valeat confeſſio facta coram Parocho alienæ Diœceſis.

1 AD primum. In extrema neceſsitate (hoc eſt in eo qui omni auxilio deſtitutus, non habet omnino neceſſaria ad ſubſtentationem, & victum) non conſideratur nec meum, nec tuum, ſed omnia fiunt communia, niſi Dominus rei eadem neceſsitate premiatur, & propterea licitum eſt abſque peccato mortali ſurripere, cum hoc caſu ſurripiens vtatur iure ſuo ſurripiendo rem propter extremam neceſsitatem effectam communem, *ita ex D. Thom. 2. 2. quæſt.66 art.7. & alijs de communi tradit Bonacin. in tit. de reſtit. in partic. diſ.2. quæſt.8. punct.3. num.1.2. & 4.tom.2.*

2 In graui vero neceſsitate (hoc eſt in eo, qui nō habet neceſſaria ad ſuum ſtatum) eſt prohibitum ſurripere, adeo vt laborans graui neceſsitate peccet mortaliter, ſi ſurripiat in notabili quantitate, & teneatur ad reſtitutionem, quia talis neceſsitas non facit rem communem, & dominus rei in ea eſt inuitus *Bonacin. loco citato num.5. & 6.* & contraria propoſitio meritò damnata fuit à S.D.N. *Innocentio Papa XI. die 2. Martij* 1679. *vt in aſſert.36.* poſt hæc ſcripta.

3 Quapropter laborans extrema neceſsitate cum periculo vitæ non debet abſtinere, ſed ſurripere poteſt, cum teneatur propriam vitam conſeruare, & minime ſui necem permittere, niſi abſtinere malit ob finem honeſtum, vt ſi ſurripere nequeat, niſi inferat mortem Domino rem iniuſte defendenti, ita ad primam diſceptationem reſpondemus cum *Bonacin. loco citato num.7.*

4 Nemini enim licet ſe ipſum occidere *Gomez. tom.1. var. cap.3. num.13. Filliuc. tract.29.num.62. P. Nauar.lib.2.cap.3.num.14. Molin. tom.4.tract.3. diſ.9.* quia liber homo non eſt dominus vitæ, & membrorum ſuorum *l. liber homo ff. ad l. aquil.* ac propterea iure decretum fuit in *Concil. Bracharenſi*, vt pro illis, qui ſe ipſos occiderunt, nulla fiat oblatio, vel oratio, & vt eorum cadauera non deferantur ad Eccleſiaſticam ſepulturam, qui autem ſe abſtineret à ſurripiendo, & extrema neceſsitate ſe perire fineret, vtique contra iuris prohibitionem ſe ipſum occideret, hinc eſt, quod potius ſurripere, quam à furto abſtinere in tali contingentia teneatur.

5 Quinimmo nemini licet per abſtinentiam etiā moderatam, aut per alias afflictiones ſuæ vitæ abreuiationem procurare, cum quilibet ex charitate ſe ipſum conſeruare, & affectum contrarium non habere teneatur; excuſaretur tamen à peccato, ſi per moderatam abſtinentiam non intenderet ſui necem, ſed virtutem, vt ſi ſolum intentionem haberet compeſcendi ſenſuales concupiſcentias, & in ſeruitutem corpus redigendi, vt alijs allegatis tradit *Bonacin. in tit. de reſtit. in partic. diſ.2. quæſt. vltim. ſect.1. punct.5. num.9. tomo 2. fol.*550.

6 Ad ſecundum licet ſurreptio rerum minimarum, & leuium ſecundum ſe non ſufficiat ad conſtituendam materiam peccati mortalis, ſi vti ſingula ſumantur, tamen ſi ob moralem continuationem cum præcedentibus nouiſsima minima ablata collectiue conſiderentur, vtique materiam lethalis culpæ conſtituunt, ſi ad ſummam notabilem aſcendant, quia illa minima ſimul ſumpta integrant, & efficiunt vnum totum conſiderabile, & materiam notabilem aptam conſtituere peccatum mortale, hinc eſt quod qui malo pondere, & doloſis menſuris vendit, ſubtrahens aliquid modicum ſingulis emptoribus, peccet mortaliter, & teneatur ad reſtitutionem, non obſtante quod illa modica à diuerſis perſonis, & non ab vno, & eodem ablata fuerint, quia licet huiuſmodi furta nulli particulari notabiliter noceant, nocent tamen notabiliter toti communitati, quæ circa huiuſmodi ablationem eſt inuita, & remanet læſa, cum omnes illi ſinguli ſimul ſumpti conficiant communitatem, alioquin ſequeretur, quod iniuſtus venditor ditari, ſeù locupletari poſſet cum iactura alterius, & ſine peccato, quod omni iuri repugnat, vt comprobat *Sanch. in opere moral. lib.7. cap.21. num.12. relat. & ſecut. per Bonacin. in tit. de reſtit. in partic. diſ.2. quæſt.8. punct.2. num.2. verſ.pro maiori intelligentia ibi idem etiam dicendum eſt.*

7 Hinc eſt quod, qui furatur minima, animo furandi ſucceſsiue maiora, peccet mortaliter, quia ſaltem in voluntate materia eſt ſufficiens ad conſtituendum peccatum mortale, cum habeat pro obiecto ſurreptionem notabilis quantitatis, & eiuſdem malitiæ ſit velle ſurripere, quam ipſe actus ſurreptionis, ita communiter *DD. cum S. Th. 2. 2. quæſt.66. art.6. ad tertium.*

8 Prout etiam qui ſæpius minima furatur abſq; animo ſurripiendi maiora, peccat mortaliter, quando res ablatæ perueniant ad tantam quantitatem, quæ continuatæ cum præcedentibus efficiantur notabiles, quia illa minima furta per moralem continuationem ſimul ſumpta facta computatione cum præcedentibus tamquam notabilis quantitatis afferunt damnum conſiderabile, de quò cum dominus ſit omnino inuitus, neceſſario ſequitur, quod iniuſtus ablator peccet mortaliter *Vaſquez. in opuſc. cap.9. de reſtit.§.1.dub.5. Sanchez. lib.9. cap.21.num.3. & 6.Clauis reg.lib.9. cap.15. num.2. Azor.3. part. l.5. cap.13. quæſt.4. Filliuc. tract.40. num.242. Turrian. diſ.35. dub.2. num.2.*

9 Aduertendum tamen eſt, ſingula furta minima præcedentia ſeorſim ſumpta abſque intentione furandi in notabili quantitate eſſe tantummodo peccata venialia, quia ſingulorum materia non eſt ſufficiens ad conſtituendum peccatum mortale, ſed ſi per tractum ſucceſsiuum perueniatur ad tantam quantitatem, quæ computata cum

præ-

Digitized by Google

præcedentibus efficiatur notabilis, vtique committitur peccatum mortale, furti, dummodo ſurripiens in actibus ſurreptionis, ſeù in vltima ablatione aduertat ſe præcedentia furta patraſſe, & intrat obligatio faciendæ reſtitutionis, quia materia eſt notabilis ex parte rei ablatæ, malitia eſt ſufficiens ex parte ablatoris, damnum, ſeù vtilitas, quà priuatur Dominus rei, eſt conſiderabilis, ipſe Dominus circa huiuſmodi furta eſt omnino inuitus, quapropter euitari non poteſt, quin committatur peccatum mortale, *ita de communi DD. ſententia teſtatur Sanchez. in oper. moral. lib. 7. cap. 21. num. 3. cum alijs per Bonacin. in tit. de reſtit. in partic. diſ. 2. quæſt. 8. punct. 2. num. 2. verſ. dixi in ſecunda propoſitione*, vbi animaduertit non
10 eſſe hoc caſu reſtituendam totam quantitatem ablatam, ſed illa ſolum, quæ ita minuit, vt facta reſtitutione non remaneat amplius quantitas notabilis.

11 Vltra quod ſciendum eſt, vt furta minima paulatim facta ad hoc vt moraliter continuata dicantur ad effectum conſtituendi peccatum mortale, quando ad notabilem quantitatem aſcendunt, neceſſe eſſe vt fiant animo, & intentione furandi notabilem quantitatem, aut non per longa temporum interualla, quia alias moraliter non dicerentur continuata, nec conſtituerent materiam ſufficientem, & aptam producendi peccatum mortale, *vt ex Rebello, Sanch. & Filliuc. docet Bonacin. in tit. de reſtit. in partic. diſ. 1. quæſt. 8. punct. 2. num. 3. tom. 2.*

12 Ad tertium. Quamuis Parochiani iuxta formam *cap. omnis vtriuſque ſexus de pœnit. & remiſ.* debeant proprio Sacerdoti, hoc eſt eorum Parocho, aut ſaltem cum eius licentia alieno confiteri ſemel in anno nempè in Quadrageſima, ſeù Paſchali tempore, vt reſoluit *Cardin. Bellarm. lib. 3. de pœnit. cap. 4. cum alijs relat. per Barboſ. de offic. & poteſt. Paroch. cap. 19. num. 8.*

13 Nihilominus emittentem confeſsionem ali Sacerdoti etiam abſque licentia proprij Parochi ſatisfacere præcepto annuæ confeſsionis, dummodo ille Sacerdos generaliter ad audiendas fidelium confeſsiones in Diœceſi approbatus ſit, arbitramur, quia Sacerdos approbatus ad confeſsiones omnium ad ſe recurrentium excipiendas gerit vicea Parochi in hac parte, & ita communi vſu, & praxi receptum eſſe teſtatur *Bonacin. de pœnit. Sacram. diſ. 5. quæſt. 6. ſect. 5. punct. 2. n. 1. tom. 1. ex Suarez. diſ. 25. ſect. 1. Filliuc. tract. 7. cap. 7. quæſt. 6. & 8. & alijs.*

14 Quinimmo Sacerdos generaliter approbatus ad omnium pœnitentium confeſſiones audiendas in aliqua Diœceſi, poteſt omnes illius Diœceſis ad ſe accedentes audire, quamuis ad eundem accedant animo vitandi proprium Parochum, quia talis Sacerdos per generalem facultatem ſibi à Superiore attributam audiendi omnium illius Diœceſis confeſſiones ad ſe venientes habet iuriſdictionem abſoluendi, nec refert, quod non ſit proprius Parochus, & concurrat animus vitandi proprium Parochum, quia in hac parte auctoritate Ordinarij gerit vices Parochi, vt ſit in electione pœnitentis, vel hunc, vel proprium Parochum eligere, ac proinde euitatio proprij Parochi non cenſetur in fraudem procurata *Bonacin. loco citato num. 7.*

15 Immo Parochus non poteſt ſuis ſubditis prohibere, nè confiteantur huiuſmodi Sacerdoti, ſeù ali Religioſo ab Epiſcopo pariter approbato, quia vigore approbationis ſicuti præfatis fuit attributa facultas audiendi confeſſiones, ita etiam Parochianis cenſetur data facultas, vt poſſint prædictis Confeſſoribus confiteri, itaut non amplius teneantur eadem peccata proprio Parocho in foro pœnitentiali detegere: *ita de communi Nugnus in addit. quæſt. 8. art. 4. concluſ. 3. dub. 3. verſ. deinde notandum, & expreſsius artic. 5. dub. 1. Suarez. diſ. 26. ſect. 1. & 2. Zerola in prax. de Sacram. pœnit. cap. 15. quæſt. 3. cum alijs per Bonacin. de Sacram. pœnit. diſ. 5. quæſt. 5. ſect. 2. punct. 4. num. 35. tom. 1. Barboſ. de offic. Paroch. cap. 19. num. 23.*

16 Nec obſtat diſpoſitio *cap. omnis vtriuſque ſexus de pœnit. & remiſ.* quia eius diſpoſitio procedit, & intelligenda eſt de proprio Parocho, præciſis priuilegijs, ſecus vero concurrentibus priuilegijs, quibus gaudent Sacerdotes ita approbati ad audiendas confeſſiones, & cæteri Regulares, *vt reſpondet Bonacin. de Sacrament. pœnit. diſt. quinta quæſt. 5. ſect. 2. punct. 4. num. 35. verſ. obycies tomo primo.*

17 Quæ omnia procedunt, & intelligenda ſunt habita ratione facultatis, & licentiæ Apoſtolicæ Sacerdoti in hac parte attributæ, ſecus vero ſi eſſet limitata, nam tunc Sacerdos non poſſet excedere limites ſuæ facultatis, & iuriſdictionem propria auctoritate ampliare, *vt notat idem Bonacin. loco citato num. 35. verſ. hoc tamen.*

18 Religioſi vero, modo approbati ſint ab Ordinario ex indulto Sixti IV. habent facultatem audiendi confeſſiones extraneorum, ſi ad eos ad hunc effectum accedant, vt alijs relatis tradit *Bonacin. loco citato num. 8.*

19 Vltra quod ex priuilegio Alexandri IV. Regulares poſſunt fidelium confeſſiones audire aſſenſu Parochorum minimè requiſito, immò ipſis etiam contradicentibus, vt vigore priuilegiorum eiſdem à SS. Pontificibus conceſſorum colligunt *Doctores Tamburin. de iur. Abbatum tom. 2. diſ. 6. quæſt. 16. Fra. Eman. in explicat. Bullæ cruciat. §. 9. n. 145. & §. 12. num. 4. cum ſeq. & quæſt. Regular. tom. 1. quæſt. 60. art. 4. cum alijs relat. per Barboſ. de offic. Paroch. cap. 19. num. 22.* vbi in fine ſubdit hoc procedere, licet Epiſcopi conceſſerint huiuſmodi facultatem regularibus cum Clauſula, quod non vtantur contradicentibus Parochis, quia Ordinarij S. Pontificis in hac re conceſſa priuilegia tollere, limitare, ſeu reſtringere nequeant.

20 Hinc eſt quod Parochus non poſſit in Paſchate denegare Euchariſtiam illi, qui dicit ſe confeſſum fuiſſe approbato Sacerdoti, ſi ſit dignus, & fides adhiberi poſſit, alias exhibere tenetur ſchedulam, ſeù atteſtationem illius, coram quo emiſit confeſſionem *Bonacin. de pœn. Sacram. diſ. 5. quæſt. 5. ſect. 2. punct. 4. num. 36. tom. 1.*

21 Quod tamen melius, tutius, ſecurius, vtilius, & iuſtius ſit confiteri Parochis, quam Religioſis, ſeù alijs priuilegiatis ſaltem, vbi adimpletur præceptum annuæ confeſſionis, latè comprobat *Barboſ. de offic. Paroch. cap. 19. num. 23. & hoc idem videtur voluiſſe Belarm. lib. 3. de pœnit. cap. 4.* vbi ait, quod ſunt confeſſiones Parochianorum extra quadrageſimam quidem liberæ, in quadrageſi-

ma

Digitized by Google

ma vero ſunt præceptæ, & lege iuſſæ,

22 Ad quartum negatiuè reſpondemus cum *Bonacin. ex Suarez. & Reginald. quos allegat in tit. de pœnit. ſacrament. diſ. 5. quæſt. 7. punct. 4. §. 1. num. 16. tom. 1*, Quia approbatio eſt actus iuriſdictionis, quæ non poteſt exerceri in non ſubditum, & conſequenter Epiſcopus non poteſt approbare ad audiendas confeſſiones Sacerdotem, qui non ſubiaceat ſuæ iuriſdictioni, cum neque in ſui Confeſſarium eligere valeat ſubditum alterius Epiſcopi, niſi à ſuo Epiſcopo approbatus ſit, vt ex teſtimonio *Gregorij XIII. tradit Suar. diſ. 28. ſect. 6. num. 13.* Si vero Sacerdos alterius Diœceſis fiat aliqua ratione ſubditus ipſi Epiſcopo, vel ratione domicilij, vel habitationis, aut ratione alicuius miniſterij, ad quod obligatur in ſua Diœceſi, tunc ſaltem pro tempore, quo ei fuerit ſubditus, approbare poteſt, cum hoc nullo iure prohibeatur, & vſus, & praxis indicat.

23 Ad quintum. Huius quæſiti reſolutionem ſumere debemus ex traditis *per eundem Bonacin. in dicto tit. de pœniten. ſacrament. diſ. 5. quæſt. 7. punct. 4. §. 1. num. 17. & 18. tom. 1.* vbi docet approbatum ab Ordinario pure, & ſimpliciter abſque vlla conditione, nulloque onere impoſito poſſe audire fidelium confeſſiones, etiam non impetrata licentia, ſeu aſſenſu Parochi, in cuius Parochia hoc Sacramentum miniſtrare voluerit, quia Epiſcopus habet iuriſdictionem in tota ſua Diœceſi independenter à Parochis, eiſque etiam inuitis poteſt ſaluti ſuorum ouium conſulere, & facultatem audiendi confeſſiones concedere: obtinentem verò huiuſmodi facultatem cum ſupradicta Clauſula, ſeu onere obtinendi Parochi aſſenſum, ſolum ex quadam æquitate, & non de rigore iuris, aſſenſum tantum exigere debere ſubdit, probabilius exiſtimans talem facultatem audiendi confeſſiones per hanc loquendi formam non reddi proprie conditionatam, ſed potius connotare modum, quem debet Sacerdos ſaltem ex æquitate ſeruare; pro cuius ſententiæ corroboratione allegat *Suar. diſ. 27. Sayrũ de pœnit. cap. 22. num. 1. Coninrb. diſ. 8. dub. 3. num. 2. & 26. Henriquez lib. 1. de pœnit. cap. 12. Zerola in prax. cap. 15. quæſt. 3. Reginal lib. 3. num. 46. & 67.*

24 Ad ſextum. Omnino dicendum eſt abſolutionem à reſeruatis collatam ſum ſpe ratificationis ſuperioris minimè valere, quia ſolum ratihabitio de præſenti, & non de futuro eſt ſufficens ad conferendum iuriſdictionem, vt valide ſacramentalis abſolutio conferri valeat, ratihabitio autem de præſenti non poteſt ſibi locum vindicare in caſibus reſeruatis, ſicuti ſibi locum vindicat in caſu, quo ſuperior videns Sacerdotem non approbatum, vel Parochus Sacerdotem licet approbatum in ſua Parochia audire confeſſiones, ſilerent, quia caſus reſeruati ignorantur à ſuperiore, & non cadunt ſub aſpectu, cum cordium & conſcientiarum ſcrutator eſſe nequeat, & propterea licet ſuperior videret confeſſarium audire fidelis confeſſionem, quamuis taceret, nihilominus quo ad caſus reſeruatos ratam habere de præſenti confeſſionem illam dici non poteſt, & conſequenter multo magis, ſi abſolutio collata fuerit ſub ſpe ratihabitionis de futuro, ſiquidem non fuit valida tempore prolationis formæ defectu iuriſdictionis, qua eo tempore Sacerdos carebat, neque conualidaretur per ſubſequentem ratihabitionem, quia ea adueniente iam eſt tranſactus actus abſolutionis inualidus, & iam præceſſit forma abſolutionis, quæ fuit nulla ad tradita per *Bonacin. de pœnitent. ſacram. diſ. 5. quæſt. 7. punct. 4. §. 1. num. 13. tom. 1. & in puncto Dian. reſol. moral. par. 6. tract. 6. reſol. 57. verſ. ſed ſententiam Suarez. ex Vaſquez tom. 3. quæſt. 93. art. 2. dub. 2. & Card. de Lugo de Sacram. pœnit. diſ. 19. ſect. 2. nu. 21. quos allegat. Coninch. de Sacram. diſ. 8. dub. 4. nu. 34. & ſeq.*

25 Qui enim caret iuriſdictione abſolutionem valide conferendi, nullo modo ſufficit, ſi poſtea Superior ratum habeat, nec ſpes ratihabitionis poteſt in illo actu tribuere iuriſdictionem, cum miniſtratio huius ſacramenti præſupponat in minimo iuriſdictionem in actu, & non in potentia, cum nullo modo poſſit pendere à conditione futura, & ratihabitio ſubſequens non poteſt efficere, vt abſoluens in illo actu habuerit iuriſdictionem actualem, aut vt ſacramentum inualide collatum conualeſcat, trita eſt enim iuris regula, id, quod à principio eſt nullum tractu temporis conualidari non poſſe, tanto magis, quia abſolutio non confertur nomine Superioris, ſed nomine Dei, vt oſtendit eius forma, & conſequenter Superior ratam habere nequit, juxta aliam Iuris regulam 9. Ratum habere quis non poteſt, quod ipſius nomine non eſt geſtum, vt animaduertit *Coninrb. de Sacramen. diſ. 8. dub. 4. num. 34. & ſeq.*

26 Nec in hoc caſu ſibi locum vindicare poteſt illa iuris regula, quod ratihabitio retrotrahitur, & mandato comparatur, quia eius diſpoſitio procedit in contractibus, vel in alijs actibus, qui in ſui valore immediatè pendeant à ratihabitione alterius, ita vt per iuris fictionem conualidentur vigore retrotractionis, ſecus verò in actionibus ſacramentalibus, quæ ſi ab initio non valeant, non poſſunt per hanc iuris fictionem valorem, & firmitatem acquirere, vt comprobat idem *Coninch. loco citato*. Vltra quod ratihabitio comparatur mandato in ijs, quæ ſunt in iure expreſſa, quod in noſtro caſu in iure expreſſum non repetitur, ac proinde retrahi non poteſt, ita *Bonacin. de pœnit. ſacrament. diſ. 5. quæſt. 7. punct. 4. §. 1. num. 13. verſ. nec obſtat regula tom. 1.*

27 Et quod ratihabitio de futuro non ſufficiat ad dandam iuriſdictionem; vt confeſſio valida cenſeatur, *Baſſeus in verb. Confeſſarius 2. num. 18. Card. de Lugo diſ. 19. ſect. 2. Hurtad. de pœnit. diſ. 10. diſ. 5. Tolet. lib. 3. cap. 13. num. 22. Fagundez par. 2. lib. 7. cap. 2. nu. 71. Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 3. diſ. 35. Villalobos in ſumma tom. 1. tract. 9. diſ. 51. num. 2. Reginald. lib. 1. cap. 8. num. 90. & 91. Perez de matrim. diſ. 41. ſect. 1. Syluest. verb. Confeſſor. 1. quæſt. 0. Sotus in 4. diſ. 18. quæſt. 4. art. 3. Beccan de ſacrament. cap. 38. Homobon. de exam. Eccleſiaſt. par. 1. tract. 4. cap. 11. quæſt. 105. Vaſquez quæſt. 93. art. 2. dub. 2. Candid. tom. 1. diſ. 3. art. 9. dub. 2. Bonac. de pœnit. Sacram. diſ. 5. quæſt. 7. punct. 4. §. 1. num. 13. tom. 1. Dian. reſol. moral. par. 3. tract. 4. reſol. 11. & par. 6. tract. 4. reſol. 68.*

28 Contrarium vero docent *Nugnus in addit. ad 3. par. tom. 2. quæſt. 8. art. 5. dub. 2. Crouzerſ. in reg.*

D. Fran-

Digitized by Google

D. Franciſ. cap. 7. lect. 22. Peregrin. in coment. ad Conſtit. Clericor. Regul. par. 1. cap. 9. lit. C. §. 3. & probabiliter exiſtimauit Filliuc. tom. 1. tract. 7. cap. 9. nu. 242. qui alios allegat; ſed hæc ſententia communiter reprobatur, vt teſtatur *Dian. reſol. moral. par. 3. tract. 4. de ſacram. reſol. 68. in fin.*

29 Ad hoc autem vt ratihabitio ſuperioris de præſenti tribuat iuriſdictionem, vt abſolutio in forma valida conferatur, neceſse eſt vt ſuperior aliquo ſigno externo ratam habeat abſolutionem huiuſmodi de præſenti, ſecus vero, ſi nullo ſigno externo eius tacitum aſsenſum non demonſtrauerit, quia per dictum ſolum ſignum externum redditur certus Confeſsarius de ſua iuriſdictione eodem ſigno collata mediante ratihabitione de præſenti, alioqnin non concurrente aliquo ſigno externo, nullum fundamentum habet, in quo fundari poſsit eius certitudo ſuperioris ratificationis, cum poſsit ratificare, & non ratificare, & ſic cum non ſit in actu, non releuat, ſi ſit in potentia, cum poſſit eſse, quod nunquam ſit futura, hinc eſt; quod in adminiſtratione Sacramentorum potentia debet eſse redacta ad actum, alias non conficitur Sacramentum, *Bonacin. de pænit. ſacram. diſ. 5. quæſt. 7. punct. 4. §. 1. num. 13. verſic. ſecundo ratihabitionem. tom. 1.* qui allegat *Vaſquez, Nugnum, Nauar. Sylueſt. Sanchez, Poſantium, Reginald. Henriquez contra Capreolum, & alios,*

30 vbi ſubdit non valere abſolutionem tanquam collatam abſque iuriſdictione nullo ſigno externo conceſsa in caſu, quo Sacerdos audiret confeſſionem ſciente ſuperiore ſi abſit, etiam ſi taceat, quia per hoc ſolum quod ſuperior taceat, vel non contradicat, non cenſetur ſignum interni conſenſus exhibere, & iuriſdictionem conferre, nam qui tacet neque conſentire, neque diſſentire videtur, & poteſt eſſe, quod non diſſentiat, ex quo credat Sacerdotem aliundè habere neceſſariam facultatem, *Coninch. de ſacrament. diſ. 8. dub. 4. num. 34. & ſeq. & præcipuè in verſ. vnde ſequitur tertio, & in verſ. ſequitur,* quinto animaduertit grauiter peccare, qui ita confeſſionẽ audire incipit, quia initio inualide confeſſionem audit cũ iniuria pœnitentis, & ipſius Sacramenti, ac vſurpatione alienæ iuriſdictionis.

31 Ad ſeptimum arbitrantur valere confeſſionem factam coram Parocho alienæ Diœceſis, dummodo fiat bona fide, & non in fraudem legis nempè cauſa euitandi proprium Parochum, ſiquidem iter agentes poſſunt ſua peccata confiteri Parocho, vel alio approbato Sacerdoti loci, ad quem ſe contulerunt, dummodo iter non faciant in fraudem, & cauſa euitandi proprium Parochum, vt ex conſuetudine in Chriſtiana republica introducta deducitur, & quamuis Parochus, ſeù alius Confeſſarius non habeat iuriſdictionem in ſubditos alienos, tamen ex præfata conſuetudine ſufficienter collata cenſetur non ratione ſui præcisè, ſed ratione taciti conſenſus, & approbationis ſuperioris ſcientis, & non contradicentis, verum ſi in fraudem legis, ſeù cauſa euitandi proprium Parochum confeſſio fieret coram Parocho alienæ Diœceſis, vtique non valeret defectu iuriſdictionis, quæ à præſata conſuetudine hoc caſu conferri non poteſt tamqnam contra mentem S. Pontificis, & contra eius intentionem, & conceſſionem, ita ex *Coninch. Vaſquez, Suarez, Reginald. Sot. Henriq.* & *alijs in locis per eum relatis tradit Bonacin. de pænit. ſacrament. diſ. 5. quæſt. 6. ſect. 5. punct. 2. num. 5. & 6. tom. 1.*

32 Hinc eſt, quod Parochus non poſſit miniſtrare Euchariſtiæ Sacramentum pœnitentibus, qui in fraudem proprij Parochi data opera acceſſerunt ad Confeſſarios extra Diœceſim exiſtentes, ipſiſque ſua paccata confeſſi fuerunt, tum quia hoc caſu illi Confeſſarij tamquam non approbati ab Ordinario Cõfeſſarij ipſis pœnitentibus defectu iuriſdictionis non poſſunt validam abſolutionem conferre, & conſequenter ijs pœnitentibus vti non legitimè, & nulliter confeſſis iure merito eſt deneganda Euchariſtia, cuius ſumptioni legitima præcedere debet peccatorum confeſſio, ſecus verò ſi non data opera adiuerint alium confeſſarium extra Diœceſim, vel Religioſos habentes priuilegium abſoluendi quoſcunque vniuſcunque Diœceſis, quamuis ad eos data opera accedant, cum hoc caſu Euchariſtiæ Sacramentum non ſit denegandum, cum inferiores non poſſint derogare priuilegijs à Sede Apoſtolica conceſſis, *Rodriquez tom. 1. quæſt. Regul. quæſt. 60. art. 6. & art. 8. vbi quod confeſſi Regularibus,* ita priuilegiatis non teneantur iterum proprio Parocho confeſſionem repetere, cum alijs allegatis per *Bonacin. in tit. de pænitent. ſacrament. diſ. 5. quæſt. 7. punct. 4. §. 1. numer. 9. tom. 1.*

33 Habens verò duplex domicilium, in quibus habet diuerſa anni parte æqualibus vicibus poteſt coram vtroque Parocho confeſſionem facere, cum vtriuſque ſit Parochianus, vt ex *Nauar. Henriquez, Suarez, Filliuc. notat Bonacin. loco citato num. 2.*

DECISIO CXXIV.

Alias Conſtitutum XXI.

Appollonius fæliciter diuino præſidio hoſtium ſuperatis inſidijs, collati beneficij memor ad debitas Deo retribuendas gratias diſſolutis prius ſponſalibus, quæ antea cum Marcellina contraxerat, votum caſtitatis, & Religionis emiſit. Verum antequam executioni demandauerit, Emerentianam virginem præfatæ Marcellinæ filiam cum Matrimonij promiſſione deflorauit, & non obſtantibus ſponſalibus antea cum eius Matre contractis, ac voto Religionis emiſſo in vxorem duxit, ſed tractu temporis in adulterio deprehendens, ſubitanea ira commotus interfecit. Quapropter fuerunt propoſitæ infraſcriptæ diſceptationes.

1 An ex ſponſalibus mutuo conſenſu diſſolutis oriatur impedimentum publicæ honeſtatis.

2 An qui facto voto Religionis, vel caſtitatis virginem deflorauit cum promiſſione matrimonij teneatur potius matrimonium contrahere, quam votum adimplere.

3 An Maritus tuta conſcientia poſſit occidere Vxorem in adulterio deprehenſam.

1 AD primum. Impedimentum publicæ honeſtatis (quod eſt propinquitas ex ſponſalibus proueniens robur trahens ab Eccleſiæ inſti-

ſtitutione propter eius honeſtatem, vt definitur *à D. Thoma 4. diſ.41.quæſt.vnica art.1.quæſt.4.* in corpore) eſſe impedimentum perpetuum, ita vt nec morte alterius ſponſi extinguatur, tradit *Sanch de matrim.lib.7.diſ.68.num.20.tom.2.ex cap. ſponſal.& cap.ſi quis vxorem, & cap. ſi quis deſponſauerit il 2.27.quæſt.2.gloſ. in cap. vnico de ſponſ. in 6.verb.publicè, Abb.in cap.ſponſam num.2.de ſponſal. Toled.lib.7.ſumma cap.10. num.2.* Ac propterea dicendum eſt, quod licet ſponſalia communi conſenſu diſſoluantur, oritur tamen hoc non obſtante ex eis impedimentum publicæ honeſtatis, quia nulla maior ſponſalium diſſolutio accidere poteſt, quam alterius ſponſi morte, ſed in tali caſu durat etiam impedimentum, ergo durare debet in caſu, quo ſponſalia mutuo conſenſu diſſoluantur, vt comprobat idem *Sanchez loca citato num.* 21.

2 Et licet oppoſitum docere conentur, *Sà verb. Matrim.num.12.Baſil.Pant.de matrim. lib.7.cap.36. num.9. Gutier. de matrim. cap.103. num.11.Rebell. par.2.lib.3.quæſt.14.num.3.relatis à Dian.reſol.moral par.3.tract.4.de ſacram.reſol.222.* vbi ex Sacræ Congregationis Cardinalium reſolutione, ſi ſponſalia diſſoluantur mutuo contrahentium conſenſu, ſunt inualida, & nulla, ac proindè habeantur, perindè ac ſi contracta non fuerint, & conſequenter non poſſunt producere effectum huius impedimenti, cum actus nullus non poſſit cauſare effectum validum, ergo ex ſponſalibus mutuo conſenſu diſsolutis nullum naſcitur impedimentum, nec infringit quod morte alterius ſponſi duret hoc impedimentum, quia in morte, qui contraxit ſponſalia, cenſetur in eadem voluntate deceſſiſse, vel ſaltem debuiſse decedere, quod non procedit in caſu noſtro, in quo concurrit voluntas expreſsa diſsolutionis ſponſalium, per quam voluntatis mutationem ſicut remanet diſsolutum principale, hoc eſt ſponſalia, ita debet corruere acceſsorium, ſcilicet huiuſmodi impedimentum, quod ſequitur naturam ſui principalis, & cum ipſo regulari debet.

Non eſt tamen recedendum ab affirmatiua ſententia, cum ita fuerit vltimo loco à Sac.Congreg.declaratum. & hanc nouam declarationem eſſe in vſu, & praxi receptam tradit *Corrad. in prax.diſpenſ.Apoſtolic. lib.8.cap.7. num.14. fol. mihi* 362.

3 Ad ſecundum. Affirmatiua ſententia tamquam communiter recepta ſicut magis placet *Sanchez de matrim. lib.1.diſ.45. num.3.* ita pariter nobis placere debet, qui igitur prius votum Religionis, aut caſtitatis emiſit, & poſtea Virginem defloraui cum promiſſione matrimonij, non obſtante voto tenetur ad contrahendum matrimonium, ſi puella in actu deflorationis nullam ſanè habebat notitiam, & votum ſtupratoris promittentis ignorabat, quia vinculum iuſtitiæ magis ligat, quam vinculum charitatis, ſed propter vinculum charitatis ſuperueniens quilibet tenetur ſuſpendere votum Religionis, vt ratione parentum indigentiæ, ergo à fortiori multo magis ſponſus propter vinculum iuſtitiæ, quo obſtrictus eſt erga Sponſam, tenetur ſuſpendere votum Religionis contrahendò matrimonium cum deflorata muliere ad euitanda ſcandala, & ne diffamata remaneat; ſiquidem ex hoc quod deflorator fœminam ducat, non remanet abſolutus à voto, ſed tantum voti executio ad tempus differtur, ita vt diſſoluto matrimonio, teneatur votum adimplere, votum enim certum eſt, quod non obliget rebus notabiliter mutatis, & re non integra, hic autem notabiliſſima ſuperuenit mutatio ratione iuſtitiæ, cuius vigore ingreſſus Religionis effectus eſt illicitus ob grauem iniuriam, quæ puellæ irrogaretur, & ob grauiſſimum proximi damnum, ſi votum impleretur; Si vero fœmina nouerat eius votum, ſponſus non tenetur illam ducere, ſed potius tenetur ad ingreſſum Religionis, quia hoc caſu fœmina non fuit decepta, ſed ſe ipſam decipere voluiſſe cenſetur, ita *Sanchez de matrim.lib.1.diſ.45.nu.3. tom.1. Gutierez tract. cod. cap.35. num.7. Vaſquez opus de reſtit.cap.3.§.2.dub.6.num.16.& ſeq. Azor. 3.part.cap.5.diſ.vltim. Leſſ. lib.2.cap.20.dub.4.q.32. Coninch. de Sacrament.diſ.23.dub.3.concl.6.dub.24. Reginald. tom.2.lib.31.cap.36.num.254. Bonacin. de Sacrament. Matrim.in tit. de ſponſal. quæſt.1.punct.5. num.7. tom. 1. fol. mihi* 281. *& probabilem appellat Dian. reſol. moral. part.3. tract.4. de Sacrament. reſol.*280.

Nec infringit, quod magis adimplenda ſit promiſſio facta Deo tamquam grauior, & prior, quam facta fœminæ vti minus grauis, & poſterior iuxta regulam, prior tempore potior in iure, quia promiſſio facta Deo cedere debet poſteriori propter notabilem rerum mutationem, & propter grauiſſimum iuſtitiæ vinculum ſuperueniens, vt reſpondet *Sanchez, & Bonacin.locis citatis,* qui alijs contrarijs reſpondent.

Et quamuis contrariam ſententiam conetur deffendere *Diana loco citato* tamen ita concludit, igitur dicendum eſt vtramque ſententiam ex ſupradictis ſatis probabilem eſſe, vndè ſi quis habens votum Religionis deflorauerit Virginem cum promiſſione coniugij poteſt, vel tale matrimonium contrahere, vel Religionem ingredi.

Nec turbare debet ratio adducta per eundem *Dianam*, quod deflorans Virginem non teneatur ratione promiſſionis, quia nulla fuit tamquam promiſſio rei illicitæ contra votum, quia aliud eſt, quod huiuſmodi promiſſio male fiat, & quod fieri non deberet, aliud eſt ſi de facto fiat, quod non obliget ad contrahendum matrimonium, cum ratione iuſtitiæ ſtante notabili ſtatus mutatione compellatur ad implendam promiſſionem polliciti matrimonij, & ſic qui contrahit matrimonium per verba de præſenti, diſſoluitur à vinculo ſponſalium antea contractorum quare &c.

4 Ad tertium. Iure Cæſareo non permittitur Maritis vxores etiam in adulterio deprehenſas interficere, ſed ſolum adulteros in fragranti crimine in domo propria tantum, & non alibi repertos, ſi ſint perſonæ viles, vel infames iuxta *text. in l. marito ff. de adulter.* ſi vero adulter non ſit vilis perſona non licet illum impunè occidere, ſed ſi de facto occidatur non punitur reus huius criminis pœna vltimi ſupplicij propter iuſtum dolorem, ſed mitiùs pœna extraordinaria

iuxta

iuxta delinquentis qualitatem, & conditionem, vt ſi ſit humilis perſona condemnationis in Metallum, ſi ſit honeſtior relegationis in inſulam, *l. ſi adulterium cum inceſtu §. Imperatores ff. de adulter. aut exilij, l. Gracchus C. eod. tit. de adulter. Iul. Clar. in §. homicidium verſ. ſed quid dicendum, latè Couar. 4. decret. 2. part. cap. 7. num. 1. Sanchez de Matrim. lib. 10. diſ. 8. nu. 32. tom. 3. Pariſ. conſ. 154. n. 12. lib. 4. Socin. iun. conſ. 34. lib. 2.*

5 Sed in Hiſpania non ſolum permittitur viro adulterum, & vxorem in ſcelere deprehenſos impunè propria authoritate interficere, vt teſtatur *Sanchez de matrim. lib. 10. diſ. 8. num. 32. verſ. at vero tom. 3. qui leges, & alios recenſet*, verum etiam adſunt decreta, per quæ mulier, & adulter traduntur in manibus Mariti, vt de eorum perſonis, & bonis poſſit facere, quid velit, vt tradit, *Baiard. ad Clar. in §. homicidium num. 177. fol. mihi 50. vbi num. 175.* ſubdit in Regno Neapolitano pariter adeſſe conſtitutionem concedentem facultatem marito vxorem, & adulterum in ſcelere compertos occidere, nulla tamen mora protracta, & abſque vlla diſtinctione, an ſit nobilis, vel vilis.

6 Et quamuis Mulier eſſet prægnans, nihilominus vigore dictarum conſtitutionum iſta qualitas non aggrauaret delictum, vt aliqua homicidij pœna vir homicida puniendus eſſet *Baiard. loco citato num. 178.*

7 Hinc eſt quod Maritus Clericum cum vxore in adulterio deprehenſum percutiens non incidit in pœnas canonis, ſi quis ſuadente diabolo *per text. in cap. 3. in fin. de ſentent. excommunic. & de communi Doctor. ſententia ex Anton. Gomez tradit Clar. in §. homicidium verſ. ſed quid circa med.* vbi quod hoc caſu ſatis ſit habere abſolutionem à proprio Epiſcopo.

8 Quæ omnia intelligenda ſunt, vt ſolum procedant in marito, non autem in ſponſo per verba de futuro, *vt ex gloſs. & Didac. ſubdit idem Clar. loco citato.*

9 Vlterius Maritus in caſu à iure ciuili permiſſo ita occidens adulterum, vel adulteram in Terris Imperij tantum eſſet tutus, ſed in Terris Eccleſiæ puniri poſſet pœna capitali, *vt ex Anton. Felin. & Couar. docet Baiard. ad Clarum in §. homicidium num. 179.* vbi refert contrarium tenere *Neuizan. in ſylua nupt. lib. 1. in verb. non eſt nubendum num. 84.* atteſtantem de communi, quod etiam in terris Eccleſiæ puniri nequeat, *Pariſ. conſ. 154. num. 12. vol. 4. & Ceph. conſ. 305.*

10 Quarum legum, & conſtitutionum authoritatibus innixi, etiam in foro poli, maritum tuta conſcientia vxorem in adulterio deprehenſam interficere poſſe voluerunt *Caſtill. in l. 82. Tauri num. 6. in fin. & ibi Gomez num. 52. in fin. & l. 76. in fin. Menchaca de ſucceſſ. creat. §. 7. num. 22. & vſufreq. cap. 8. & illuſt. cap. 94. n. 4. Azeuedus lib. 8. tit. 20. leg. 1. in fin. & lib. 4. tit. 10. leg. 1. num. 21. & hanc ſententiam probabilem indicat Leſſius lib. 2. cap. 9. dub. 5. num. 16.* & huic opinioni ſe ſubſcripſiſſe ſuo tempore multos Theologos Salamanticenſes, quorum alij veram, alij probabilem, & omni cenſura liberam aſſeruerunt, tradit *Baſil. Pontius de matrim. lib. 9. cap. 15. num. 4. & 20. cum alijs Doctoribus copioſe relatis per Sanchez de matrim. lib. 10. diſ. 8. num. 37. tom. 3.* quia tunc maritus id non efficit tamquam priuata perſona, ſed tamquam miniſter iuſtitiæ *ex l. marito C. de adulter. & l. Gracchus eod. tit.* & lege permittente, & dummodo non liuore vindictæ, ſed iuſtitiæ zelo perimat, non eſt dubitandum quod leges ciuiles in foro conſcientiæ ſint ſeruandę.

11 Nos autem ab hac ſententia omnino diſcedere debemus, quia quidquid ſit in foro contentioſo, & de iure ciuili, certum eſt in foro conſcientiæ non licere Patri, neque Marito, neque filiam, neque vxorem, neque adulterum in ſcelere deprehenſos interficere, & ita interficientes læthalis criminis reos effici, quamuis authoritate iudicis huiuſmodi delictum committerent, quia præfatæ leges ſolum permittunt impunè occidere poſſe adulteros, quia parcunt vehementiſſimo dolori, & ſubitaneæ iræ, qua concitatus, & commotus vir iniuriam ſibi irrogatam adulterorum interfectione vindicat, nam difficilè creditur conceptum dolorem, & ſubitaneam iram temperari poſſe, ſed leges permittentes aliquid impunè fieri cum tantum permittant, ſed non mandent, minimè à culpa excuſant, vt latiſſimè multis exemplis exemplificat *Tiraquel. l. 9. Connub. num. 1. & ſequent. & propterea Nicolaus ſcribens Alberio Archiepiſc. in cap. inter hæc 33. quæſt. 2.* dicit non licere ſecundum Eccleſiaſticas leges vxorem adulteram interficere, vbi latè *Barboſ. in collect. tom. 4. part. 2.* Iniuſta enim reputatur, parte non audita, huiuſmodi conceſſio facultatis generalis reos occidendi, immo impium iudicio ſuo exiſtimauit *Clar. in §. homicidium verſ. ſed hæc in fin.* quod apud nos vigeat aliqua lex, quæ peccatum mortale committi permittat, & in foro poli hoc minimè licere comprobat, vndè non eſt amplius de hoc dubitandum, nam ex contraria ſententia daretur occaſio occidendi impunè quemlibet fingendo, quod cum vxore voluerit commercium habere, & exponeretur manifeſto periculo animæ; nemo enim debet ſibi dicere ius, ac proinde maritus non propria authoritate reos interficere, ſed iuſtitiæ debita pœna plectendos relinquere debet, vt concludit *Diana reſol. moral. part. 3. tract. 4. de Sacram. reſol. 223. & pro hac ſententia ex Theologis, & Iuris Peritis innumeri Doctores allegantur à Sanchez de Matrim. lib. 10. diſ. 8. num. 39. tom. 3. & contraria ſententia reprobatur à 48. Doctoribus, quos citat, & ſequitur Barboſ. in collect. tom. 4. p. 2. cauſ. 33. quæſt. 2. cap. inter hæc Baſil. Pont. de Matrim. lib. 9. cap. 15. Gutierz quæſt. pract. lib. 2. quæſt. 1. n. 22. Decian. in pract. crim. lib. 9. cap. 15. fin. Couar. 4. dec. 2. par. cap. 7. §. 7. num. 9.*

DECISIO CXXV.

Alias conſtitutum XXII.

Saneſius Sacramentalem Confeſſionem facturus, præmiſſa ſui ipſius diligenti diſcuſſione reperijt coram pluribus bonam Iuliani famam denigraſſe; ſæpe ſæpius delectatum fuiſſe de præterita copula habita cum defuncta Vxore, & non obſtante quod voto Ieiunij pro die Veneris, & duplici alio voto caſtitatis adſtrictus eſſet tempore

Digitized by Google

Quadrageſimæ præfata die fregiſſe ieiunium, & cum Agrippina frequenter conſueuiſſe ſuam explere libidinem, immò ad eius honorem conſulendum abortum concepti fœtus procuraſſe, quæ perpetrata crimina, vt valide cum ſuis circumſtantijs in foro pænitentiali detegeret, inſtantiſſime quæſiuit.

1 An detractor teneatur in confeſſione exprimere numerum perſonarum, coram quibus detraxit.
2 An Sponſus, ſeù Viduus ſi delectetur de copule præterita habita, ſeu de futura habenda cum vxore defunćte, ſeu deducenda, peccet mortaliter.
3 An frangens ieiunium aliquo die Quadrageſimæ, quo etiam ex voto ieiunare tenebatur, debeat in confeſſione aperire hanc circumſtantiam.
4 An circumſtantiæ conſuetudinis peccandi ſit neceſſario exprimenda in confeſſione.
5 An qui habet duo vota caſtitatis cognoſcendo fœminam teneatur vtrumque votum explicare.
6 An liceat procurare abortum ad euitandum periculum infamiæ, aut vitæ alicuius puellę prægnantis.

1 AD primum. Quoniam peccatum à circumſtantijs poteſt moraliter diuerſam recipere deformitatem, talem tribuens in eodem actu qualificationem, vt neceſſario exprimenda veniat in confeſſione, ne in forma inualida facta dicatur, peccati enim circumſtantia eſt quædam conditio non pertinens ad ſubſtantiam actus ipſius peccati, ſed quid extrinſecum extra actus ſubſtantiam, tamquam accidens attingens ipſum actum, *vt ex Zerola in prax. de pænit. cap. 12. quæſt. 1. animaduertit Bonacin. de pænit. Sacrament. diſ. 5. quæſt. 5. ſect. 2. punct. 2. §. 3. diff. 3. n. 1. tom. 1. fol. 164.*

2 Diuerſæ ſunt circumſtantiarum differentiæ, vt videre eſt apud *Bonacin. loco citato*, verum eum ad ea potiſſimum reduci poſſint, quæ aggrauant, & quæ mutant ſpeciem, ideo notandum eſt. Circumſtantię licet notabiliter aggrauantes in eadem ſpecie, cum non contineant ſpecialem deformitatem ſpecie diſtinctam ab ea, quæ eſt in ipſo peccato, non ſunt neceſſario explicandæ in Confeſſione *D. Thom. in 4. diſ. 16. quæſt. 3. art. 2. Zerola in prax. de pænit. cap. 12. quæſt. 5. Sayr. de pænit. cap. 8 num. 3. Medina Codice de confeſſion. quæſt. de circumſtantijs*. Quod deſumitur ex di-
4 ſpoſitione Sacri Concilij Tridentini *in ſeſſ. 14. cap. 5.* ex cuius doctrina de neceſſarijs ad pænitentiæ Sacramentum, illæ tantum circumſtantię ſunt exprimendæ in confeſſione, quæ mutant ſpeciem, implicite igitur videtur ſupponere, & demonſtrare circumſtantias tantùm aggrauantes non eſſe neceſſario in confeſſione patefaciendas, ne nimis durum, & oneroſum fidelibus reddatur hoc Sacramentum.

5 Circumſtantiæ vero mutantes ſpeciem peccati, cum habeant ſpecialem repugnantiam cum recta ratione diuerſa ab eo, quæ eſt in ipſo peccato ſecundum ſe, vt tradit *D. Thom. in 4. diſ. 16. quæſt. 3. art. 2.* & cum ſpeciali prohibitione prohibeantur *iuxta Scot. in 4. diſ.* 17. neceſſario explicandæ veniunt in confeſſione, ratione peculiaris deformitatis, & malitiæ, quam habent *Sayr. de pænit. cap 8. num. 13. & 14. Ledeſm. tit. eod. num. 18. Pitigianus 2. part. diſ. 17. quæſt. vnic. art. 5. concl. 1. Suar. diſ. 21. ſect. 2.*

6 In detractionis vero crimine (vt aggrediamur noſtrum proprium dubium) licet videantur omnes detractiones eiuſdem ſpeciei per ſe loquendo, quamuis vna poſſit eſſe maior altera ratione grauitatis materię, cum omnes habeant repugnantiam, & oppoſitionem ad eandem ſpeciei virtutem, & perfectionem *Emanuel Sà verb. contumelia num. 1.*

7 Tamen etiam in huiuſmodi crimine addi poteſt alia circumſtantia, quæ mutet ſpeciem neceſſario in confeſſione aperienda, vt in detractione contra Sacerdotem, ex quo habet adiunctam malitiam contra reuerentiam Sacerdotibus debitam *cap. Sacerdotes 6. quæſt. 1. Nolite tangere Chriſtos meos*, aut in detractione contra Parentes, ex quo habet malitiam contra pietatem, & honorem parentibus exhibendum, vt cauetur in decalogi præceptis, aut in detractione facta ex odio, vel ira, quæ habet aliam malitiam ipſius odij, & iræ, *vt ex Reginald. Clau. Reg. Valent. Filliuc. & alijs tradit Bonacin. in tit. de reſtitut. in particular. diſ. 4. quæſt. 4. punct. 1. num. 8. & 9. tom. 2. fol. 505.*

8 Ille igitur, qui coram pluribus detraxit, tenetur in confeſſione exprimere hanc circumſtantiam, ſeu numerum perſonarum, coram quibus detraxit, & proximi famam denigrauit, alias Confeſſarius non benè poſſet ſuum proferre iudicium in reſtitutionis onere imponendo, ſiquidem per ſimplicem manifeſtationem peccati detractionis non cenſetur ſufficienter expreſſa circumſtantia ſcandali, & proximi ruinæ, quod cum aduerſetur virtutibus Charitatis, & Iuſtitiæ, exigit, vt ſpecialiter ſub clauibus aperiatur, tanto magis, quia tot peccata diuerſa numero commiſit, quot ſunt perſonæ, coram quibus detraxit, & peccata diuerſo numero certum eſt, quod ſunt aperienda in confeſſione, ita *Bonacin. de pænit. Sacrament. diſ. 5. quæſt. 5. ſect. 2. punct. 2. §. 3. diſ. 3. num. 21. tom. 1. fol. 167. ex Sanchez, Sayr. Syluest. quos allegat*, & hoc idem procedere in eo, qui coram pluribus loquatur de rebus turpibus, exemplificat.

9 Ad ſecundum. Delectatio dupliciter haberi poteſt, ſcilicet primo de ipſa cogitatione, vt quando obiectum delectationis ſit ipſa cogitatio, & ſimpliciter ad eam ſolum habeatur affectus, ſecundo de re cogitata, vt ſi delectatio non detineatur tantum in ipſa cogitatione, ſed in obiecto, quod in mentem venerit, & ad ipſam rem dirigatur affectus, *Bonacin. de Matrim. in tit de ijs, quæ pertinent ad vſum Matrim. quæſt. 4. punct. 8. num. 2. tom. 1. fol. 366.*

10 Sed quia voluntas in actibus internis poteſt efficaciter & inefficaciter operari, ideo animaduertendum eſt, actum internum voluntatis duplicem eſſe vnum efficacem, alterum inefficacem, actus efficax dicit ordinem ad executionem, vt ſi quis delectetur de fornicatione intendens illam actu committere, quod cum reſpiciat actum externum executioni demandandum, recipit illas cõditiones, & circumſtantias, quas recipit actus conſumatus, vt ſi habeatur intentio cognoſcendi virginem, acquirit circumſtantiam ſtupri, actus inefficax non dicit ordinem ad executionem, vt ſi quis delectetur de copula abſque deſiderio illam committendi, vt tradit *idem Bonacin: loco citato num. 3.*

11 Delectatio vero moroſa procedens (non tantum à mora temporis, quantum à mora rationis, vt ſi poſita aduertentia malitiæ actus, adhuc delectatio admittatur) ſi ſit de ſola cogitatione rei illicitæ non eſt ea ſe peccatum pro vt eſse poterit ſi ſit de re mala, & turpi, cum bonitatem, & malitiam formaliter recipiat à motiuo efficaci, & inefficaci, pro vt fertur ad obiectum mediante ipſo motiuo malo, vel bono *Clauis Regia lib.8 cap.7. ad tradita per D. Thom.1.2. quæſt.74.n.art.8 & communiter DD.*

12 Inter coniuges autem videntur liciti omnes actus voluntatis de copula futura, vel præterita tempore coniugij, cum omnes hi actus obiectum licitum, nullamque delectationē veneream in præſenti ponant, & conſtare apud omnes tradit *Sanchez de matrim. lib.9.diſ.47. n.1.tom.3.*

13 An autem licita ſit talis delectatio appetitus ſenſitiui, quæ conſurgit ex cogitatione copulæ habendæ tempore coniugij, vel habitæ eodem tempore poſt matrimonij diſsolutionem, vt eſt noſtra diſceptatio, dicimus abſolute non eſse licitam viduis delectationem ortam ex cogitatione copulæ habitæ tempore matrimonij, neque ſponſis de futuro de copula habenda tempore coniugij, tum quia ſicuti actus externus venereus reſpectu ſponſæ, aut viduæ non eſt licitus, ita neque eſt licita delectatio, quæ de illo actu capitur diſsoluto matrimonio; tum quia actus delectationis appetitus ſenſitiui huiuſmodi copulæ futuræ, vel præteritæ non continetur in ipſa tantum cogitatione, ſed perſiſtit in re cogitata, & fertur in copulam præſentem, vt præſentem, & cum præſenti commotione ad illam ordinatur, nec eius malitia, aut bonitas deſumenda venit ex actu cópulæ præteritæ, vel futuræ, tum quia cum huiuſmodi delectatio animo hæreat, motus concupiſcentiæ facilè excitatur, vt manifeſtum reſultet periculum conſentiendi directè, aut indirectè in aliquam concupiſcentiam mortalem *Sanchez lib.9.diſ.47. num.4. et 7. Baſil. Pont. de matrim. lib.10.cap.16.§.2.num.10. & 13. Vaſq.diſ.114.c.2. Layman. Theol.moral.lib.1 tract.3.cap.2.n.14. Graſſin 1. par.lib.4.cap.74. num.8. Tanner.in par.2.diſ.4 quæſt.8.num.13. Filliuc. tract.10.cap.9.n.359.et trac. 30. num.205. Philiarch.de offic.Sacerd. tom 1. par.2. lib.4.c.18. Carduba lib.1. quæſtionarij quæſt.23.dub. 12.& 13. Nauar.in ſumma latina cap.16.n.9.Caſtr, Palau.tom.1 tract.3.diſ 2.punct.20.§.2. nu.7. Lopez 1.par.inſtructarij cap 75.§. hinc proſpicuum, Malderin par.2.quæſt.74.art.10. Sanchez de matrim. lib.9. diſp.47.num.4, iuncta num.7.tom.3. Bonac.de matrim. in tit.de ijs, quæ pertinent ad vſum matrim.q 4 punct. 8. nu.13 tom.1.fol.367. Dian.reſol.moral.p.3.tract.5. miſcel. reſol. 2.*

14 Nec aduerſatur, quod delectatio carnalis in Vidua conſequatur ad actum, qui fuit licitus, & ſapiat naturam actus, ad quem conſequitur, tanto magis, quia huiuſmodi delectatio verſatur in libidine in memoria non vt præſenti, ſed præterita, vt præterita, vel de futura, vt futura, quoad ſponſum, & conſequenter cum obiectum non ſit illicitum, neque ipſa delectatio illicita dici debet prout huiuſmodi ratione moti contrariam ſententiam tuentur *Herrera de peccatis diſ.33. qu.13. Paludan. in 4.diſ.9.quæſt.3.art.2. Caietan.in ſumma in verb. delectatio Medina in par.2.quæſt.74.art.8. cum alijs relat.per.Dian.loco cit.*

Tom. II.

Quia reſpondetur huiuſmodi delactationem non eſſe de obiecto licito, cum non reſpiciat copulam tanquam præteritam, ſed tanquam præſentem cum ſenſitiuâ, & præſenti commotione, nec eſt ſimpliciter in memoria, & in ipſa ſolum cogitatione, ſed in re cogitata, quod diſſoluto matrimonio redditur illicitum, cum ſolum conſtante matrimonio, ſicuti eſt licitus concubitus, & copula, ita reddatur licita illius delectatio, ſiue reſpiciat actum præteritum, ſiue futurum ad tradita *per Sanchez de matrim. lib.9. diſ.47.nu.8. tom. 3.*

15 Non tamen ſemper Vidua, aut ſponſus videntur peccare mortaliter, ſi delectentur de actu coniugij, vt ſi in huiuſmodi cogitatione abſit periculum pollutionis, vel conſenſus in copulam præſentem, quia obiectum eſt licitum, cum tantum repræſentet actum licitum conſumatum tempore habili, & conſequenter redditur licita etiam ipſa delectatio, quæ regulatur ab ipſo obiecto, vt comprobant *DD. congeſti per Sanebez de matrim. lib.9. diſ.47. n.3.tom.3.*

19 Rurſus non videntur peccare mortaliter, quando delectentur de actu coniugij non apprehenſo ſub ratione delectabili, ſeù ex actu venereo, ſed ob finem aliquem honeſtum, nam cum hoc caſu motiuum non ſit peccatum, & malum, neque ipſa delectatio, quæ à motiuo regulatur, & ab eodem malitiam, & bonitatem recipit, *vt ex Leſſio, Regin. & Vaſq. tradit Bonac. de matrim. tit. de ijs, quæ* 17 *pertin. ad vſum matrim quæſt.4.punct.8.nu.14.tot.1 fol. 367. verſ. vbi num.15. & ſequen.* affert diſcrimen inter delectationem, & deſiderium, deſiderium nempè, quod ſolum feratur in rem futuram, vt futuram, delectatio verò in obiectum aliquo modo præſens, quod eſt illicitum, ſicuti omnis alia externa delectatio venerea ſi nondum conſtante matrimonio habeatur, deſiderium autem copulæ futuræ tempore matrimonij etiam illius, qui deſiderat inire matrimonium, vt ipſo conſtante veneree delectari poſſet, non eſt peccatum mortale, cum nihil ponat in actù, ſed in fieri, & reſpiciat rem futuram, vt futuram, tempore, quo ſi reducatur ad actum, non eſt peccatum, & conſequenter neque ipſum deſiderium redditur læthale, cum limitetur, & qualificetur à tempore habili, à quo non recipit malitiam, & prauam deformitatem, eo quod actus ſit licitus ratione matriminij futuri, ſecus vero ſi huiuſmodi deſiderium coniungatur cum actuali complacentia, & delectatione venerea.

17 Eſt demum animaduertendum, quod inter ſpōſos de futuro non iudicatur illicitus viſus amplexus, oſcula, & tactus, dummodo non adſit periculum copulæ, vel conſenſus in eam, aut pollutionis; & dummodo tactus non ſint impudici, cum approximentur copulæ, & dummodo amplexus, & oſcula fiant ſolum in ſignum beneuolentiæ, ſeù ad fouendam mutuam beneuolentiam; ſiquidem ſicut matrimonium reddit copulam honeſtam, ita ſponſalia; à quibus inchoatur matrimonium ipſum, huiuſmodi tactus, amplexus, & oſcula cohoneſtari debent, cum ſponſi ratione, & virtute contractus ſponſalium acquirere de-

Digitized by Google

beant aliquod ius, & actionem ſaltem ad præfatos actus, qui ſunt principium, ſeù diſpoſitiones ad copulam, pro vt ratione matrimonij acquiritur ius ad copulam ipſam, vt late comprobat, *Sanchez de matrim. lib 9. diſ. 46. per totam to. 3.*

19 Ad tertium. Præcepta aut ſunt materialiter tantum inter ſe diuerſa, vt ſi habeant idem formale motiuum, & verſentur circa eandem numero materiam cum eiſdem circumſtantijs, aut ſunt formaliter diuerſa, eo quod recipiant huiuſmodi diuerſitatem à proximis motiuis ſpecie diſtinctis, vel quia verſantur circa materiam numero diuerſam *Eminent. Card. de Lugo d. 16. n. 245.*

20 Dicendum eſt igitur frangentem ieiunium aliquo die quadrageſimæ in quo quis tenebatur ieiunare non ſolum ex præcepto Eccleſiæ, verum etiam ex voto, teneri in confeſſione aperire hanc circumſtantiam, nec ſatisfacere dicendo ieiunium fregiſſe, cum habuerit duplicem malitiam, & duo peccata commiſerit, vnum contra temperantiam, ſeù contra præceptum Eccleſiæ, alterum contra religionem, nam illa duo præcepta tanquam diuerſa inter ſe, ob diuerſa motiua inter ſe diſtincta non obligant ſub eadem ratione formali intuitu eiuſdem virtutis, ſed diuerſæ ſcilicet temperantiæ, & religionis, ita vt cum concurrant diuerſæ rationes formales, & obligationes reſpicientes diuerſas virtutes ſpecie diuerſas, quę violatæ fuerunt, duo pariter peccata diuerſa in confeſſione aperienda commiſſa fuiſſe tradunt, *Nauar. cap. 11. num. 4. Sanchez de matrim lib. 9. c. 15. ſub num. 6 tom. 3. Bonac. de pænit. Sacram. diſ. 5. q. 5. ſect. 2. punct. 2. §. 3. diff. 3. num. 24. verſ. ex oppoſito to. 1. fol. 168. Card. de Lugo diſ. 16. n. 245.*

21 Non autem committeret duplex peccatum, qui non audiret ſacrum, aut ſe non abſtineret à ſeruilibus die duplicis feſti concurrentis, vt ſi feſtum alicuius ſancti de præcepto ſeruandum incidat in die dominico, cum huiuſmodi tranſgreſſio vnicam habeat malitiam, & ſic vnum numero peccatum committitur, cuius circumſtantia tanquam non mutans ſpeciem non eſt aperienda in confeſſione, & quamuis frangatur duplex pręceptum Eccleſiæ, tamen non per hoc committitur duplex peccatum, nec oritur circumſtantia mutans ſpeciem, quia huiuſmodi præcepta materialiter tantum ſint diuerſa cum habeant idem motiuum formale, & verſentur circa eandem numero materiam cum eiſdem circumſtantijs, diuerſitas enim peccatorum non deſumitur ex diuerſitate præceptorum, & obligationum eiuſdem rationis ſub eadem virtute militantium, *late Sanchez de matrim lib. 9. diſ. 15. num. 6 tom. 3. Coninch. diſ. 2. de pænit dub. 6. num. 47. Suar diſ. 12 ſect. 4. n. 22. cum alijs relat. per Bonacin. loco citato num. 24. Card. de Lugo diſ. 16. num. 245.* & hoc idem dicendum eſt in eo, qui non ieiunauerit in die vigiliæ incidentis in quadrageſimam.

22 Vnde reſoluitur virum coniugatum habentem copulam cum ſoluta teneri hanc circumſtantiam exprimere, tanquam mutantem ſpeciem cum duplicem habeat malitiam, vnam contra fidem matrimonij, alteram contra virtutem caſtitatis, quę prohibet fornicationem; hinc eſt, ſi ligatus cum ligata adulteretur, tenetur vtrâque circumſtantiã fateri, cum duplex peccatum iniuſtitiæ committatur, vnum contra fidem ſeruandam propriæ vxori, alterum contra iuſtitiam lædendo ius alterius, nempè mariti, & licet vtraque malitia videatur aduerſari vni virtuti iuſtitiæ, nihilo tamen minus duplex committitur iniuſtitia reſpectu vtriuſque coniugis, & duplex concurrit malitia, ſaltem diuerſa numero neceſſario confitenda, & ita ſi quis vno ictu occideret plures homines, plura homicidia patraret, *Nauar. ſum. hiſpanica c. 28. addit. ad n. 3. cap. 6. n. 4. latina cap. 6. num. 4. poſt. 4. corrollarium cum alijs per Sanchez de matrim. lib. 9. diſ. 15. ſub num. 6. ante fin. tom. 3. Bonacin. de pænit. Sacramen. diſ. 5. quæſt. 5. ſect. 2. punct. 2. diſ. 3. nu. 11. to. 1. fol. 166. Layman. lib. 1. tit. 2. cap. 10. n. 3. Card. de Lugo diſ. 16. num. 245.*

23 Ad quartum, Circumſtantia cõſuetudinis peccandi non eſt neceſſario per ſe loquendo exprimenda in confeſſione (niſi Confeſſarius iuſta de cauſa inquireret, aut interrogaret pœnitentem, vel alia de cauſa eam manifeſtare teneretur, vt ſi huiuſmodi conſuetudo peccandi oriatur ex peccato actuali, vel habituali habente tractum ſucceſſiuum, vt accidit, in eo qui retinet concubinam, & cum eadem ſit ſolitus ſuam explere libidinem) quæ circumſtantia non mutat ſpeciem, & circumſtantiæ, quæ non mutant ſpeciem, non ſunt neceſſario confitendæ, ad interrogationem verò Confeſſarij pœnitens tenetur reſpondere, vt applicare valeat neceſſaria remedia, & pœnitentis ſalutem in tuto ponere, queat, *vt ex Suar. Reginal Zerola, Soto contra Syluestr. & Henriquez, docet Bonac. de pænit. Sacram. diſ. 5. quæſt. 5. ſect. 2. punct. 2. §. 3. diſ. 3. num. 22. tom. 1. fol 168.* vnde poſt hæc. ſcripta à S. D. N. D. Papa Innocentio XI. damnata, & prohibita fuit contraria propoſitio ſub die 2. *Martij 1679. vt in propoſit. 54.*

24 Ad quintum. Habens duo vota caſtitatis, ſi carnaliter cognoſcat fœminam ſolutam, non tenetur vtrumque votum exprimere, ſed ſatisfacie ſi aperiat ſe fregiſſe votum caſtitatis ob fornicationem habitã cum fœmina ſoluta), nam ſi fęmina pariter haberet votũ caſtitatis teneretur vtrãque circumſtantiam exprimere) quia duo vota caſtitatis in eadem perſona cum tendant ad eundem finem, ita vniuntur, vt non conſtituant diuerſam ſpecie malitiam nec violatur duplex virtus, vt committatur duplex peccatum, aut ſaltẽ cum circumſtantia ſpeciem mutante, ſecus vero ſi vota non eſſent diuerſa numero tantum, & eiuſdem rationis, ſed diuerſæ rationis, vt ſi vnum eſſet ſimplex, alterum ſolemne, nam hoc caſu vtrumque exprimi deberet, vt comprobat *Bonac. de Sacram. pænit. diſ. 5. q. 5. ſect. 2. punct. 2. diſ. 3. n. 13 tom. 1. fol. 166.*

25 Ad ſextum videtur. Quod liceat procurare abortum ad euitandum periculum vitæ, & infamiæ alicuius puellæ prægnantis, præcipuè tempore, quo fœtus non eſt animatus, & ſaltem caſu quo nullo alio omnino modo, impediri poſſit infamia, aut mors talis fœminæ, eo magis, ſi nobilibus ſit exorta parentibus, nam in huiuſmodi facti contingentia non iudicatur intrinſecè malum procurare abortum fœtus inanimati, aut eius conceptionem impedire, ſiquidem præferendus videtur honor, & vita puellæ prægnantis vt magis curandum ſit, ne famæ, vitæque, iactu-

ram

ram faciat, quam fætus conſeruetur, cum non ſit notus, ſed aliquid tantum in ſpe, minus enim eſt eſſe in ſpe, quam in eſſe productum *ad text. in l. ſi quis aliquid, qui abortionis ff. de pæn.* Et quando fætus non eſt animatus nulli fit iniuria, ſi procuretur remedium, ne concipiatur. Et hanc ſententiam tuentur *Turreblanca de magia lib. 1. cap. 43. num. 10. Leo Zamellus in repert. moral. verb. Medicus num. 11. Bordon. in conſil. Regular. reſol. 45. quæſtion. 4. num. 4. in fin. & alij, quos notant Zennard. in direct. conf. par. 1. de Sacram. matrim. cap. 41. quæſt. 17. Azor. tom. 3. lib. 1. cap. 4. quæſt. 1. & tamquam probabilem admittit. Lezana in ſumma quæſt. Regul. tom. 3. verb. abortus num. 5. Ægid. Trullench. in Decalog. tom. 2. lib. 5. cap. 1. dub. 4. num. 1. Layman. in Theolog. moral. lib. 3. ſect. 5. tract. 3. par. 3. cap. 4. num. 4. Homobon. tract. de caſ. reſer. par. 3. cap. 4. Pontius de matrim. lib. 10. cap. 13. num. 2.*

26 His tamen non obſtantibus illicitum eſſe procurare abortum etiam fætus inanimati, quamuis ſcandalum timeatur, ſeu cauſa euitandi periculum vitæ, & infamiæ alicuius prægnantis puellæ quantumuis nobilis, monialis, & cuiuſuis alterius conditionis omnino tenendum eſt; graue enim peccatum reputatur abortus, vt nullo bono fine honeſtari poſſit, cum ſit contra naturam generationis, & contra ordinem propagationis humani generis, & bonum prolis impedire conceptionem fætus, prout ſemen, & copula à natura inſtituta fuerunt; ſibi enim debet imputare mulier, ſi male agendo in mortis, aut infamiæ periculo ſe conſtituit; quia non ſunt facienda mala, vt eueniant bona. *Sylueſt in 2. 2. Diuus Thoma quæſt. 64. art. 7. quæritur 4. concluſ. 3. Scipio de Rubeis in Aphor. Epiſ verb. abortus num. 2. Alfonſus de Leone de Cenſur. recollec. 7. numer. 18. P. Theſaur. in prax. par. 2. verb abortus cap. 1. lim. 3. Tanner. in 2. 2. Diuus Thom. diſ. 4. quæſt. 8. dub. 4. num. 58. Eligius, Baſſeus in florib. Theolog. pract. verb. abortus num. 1. Sanchez de matrim. lib. 9. diſ. 20. num. 10. tom. 3. Candid. in diſquiſ. moral. tom. 2. diſ. 1. art. 1. Mazuchell. tract. de caſ. reſer. diſ. 2. cap. 3. diſ. 4. num. 24. Finellius cod. tract. par 2. caſ. 5. verb. abortus §. 1. num. 3. Dicaſtill. de inſt. lib. 2. tract. 1. diſ. 10. dub. 13. numer. 173. Fillinc. tom. 2. tract. 29. cap. 6. num. 130. Diana reſol. moral. par. 3. tract. 5. miſcel. reſol. 11. & par. 6. tract. 8. miſcel. reſol. 37. & par. 7. tract. 5. de abortu reſol. 32.*

27 Notandum tamen eſt quod à Medicis matri; quæ ita neceſſitate præmatur, ſeu in periculoſæ ægritudinis diſcrimine reperiatur, vt nullum aliud remedium ſuppetat, poſſunt præberi medicamenta directe tendentia ad tuendam eius valetudinem, ſeu ad ſalutem procurandam, licet indirecte, & per accidens ex illis ſequi deberet mors fætus animati, vt communiter tenere Doctores tradit *Diana reſol. moral. par. 3. tract. 5. miſcel. reſol. 11. verſ. notandum eſt*, ſed ſi medicamenta æque traduntur ad ſalutem matris, & ad mortem fætus, vbi euidens adſit mortis timor, & quod fætus etiam periret, non eſſe huiuſmodi medicamenta præbenda docent. *Corbul. Lopez, Rodriquez, & Vega relat per Sanchez de matrimon. lib. 9. cap. 20. num. 18. & 19. tom. 3.* ſed ipſe contrarium tenet, quia mater potius ius habet ad vitam propriam, & ſic ad huiuſmodi medicamenta, quam fætus ipſe, & præferenda eſt incolumitas vitæ matris, quam ipſius fætus tamquam potior, cum fætus, vt diximus ſit in ſpe tantum.

28 De iure autem ciuili contra procurantes abortum ſtatuta eſt pæna capitis *l. Cicero ff. de pænis, vt tradit Iul. Clar in §. fin. quæſt. 68. verſ. abortum procurans*, vbi ponit exemplum in puella prægnante, quæ potionibus partum abigit honoris ſui conſeruandi cauſa; vt in caſu, ſuper quem conſuluit *Barboſ. conſ. 23. in 2. dub. lib. 2. & Dec. in conſ. 535.* igitur ſi de iure communi in foro fori huiuſmodi crimen capitis pæna plectitur, multo magis in foro Poli debet eſſe læthale, cum in eo, ex quò agatur de ſalute animarum, ſtrictius progrediatur.

ARBOR

Petrus

Ludouicus, Octauius, Alfonſus, Albertus

Cintia, Iſabella, Petrus — Vrſulina

Barbara, Carolus, & alij fratres de Rinaldis.

SVMMARIVM.

1 In Emphyteoſi ſuccedit proximior vltimo loco defuncto.
2 Intel. in Emphyteuſi Eccleſiaſtica ex pacto, & prouidentia, ſecus in hæreditaria amp. vt num. 3.
4 Fœmina in Emphyteuſi excluſa propter maſculos, an excludatur à maſculis deſcendentibus ex fœminis intel. vt num. 5. amp. vt num. 6.
7 Maſculus in ſucceſſione Emphyteutica non præfertur, ſi in pari gradu non exiſtat cum fæmina amp. vt num. 8.
9 Maſculi ex fæmina, ex quibus coniecturis non cenſeantur vocati.
Maſculinum quando concipiat fæmininum filiorum appellatione quando non comprehendantur nepotes ex fæmina à num. 9. vſque ad num. 14.
13 Filij in inueſtitura vocati ſub qualitate maſculinitatis partus excludunt fæminas.
15 Inter comprehenſos in inueſtitura eſt permiſſa omnis alienatio.
16 Primus acquirens titulo oneroſo poteſt diſponere de re emphyteutica in præiudicium comprehenſorum lim. vt num. 17. 28. lim. 29. lim. vt num. 31.
18 Bona Emphyteutica non comprehendontur ſub generali diſpoſitione, ſi primus acquirens, aut Emphyteuta de illis nequit diſponere, ſecus ſi poteſt diſponere 32.
19 Filius ſuccedit in Emphyteuſi pactionata ex perſona propria, licet non ſit hæres Patris, ſecus in hæreditaria.
21 Hæres tenetur approbare factum defuncti, lim. vt num. 22. & 23.
24 Bona Emphyteutica in ſolidum acquiſita à pluribus fratribus obitu aliorum per ius accreſcendi conſolidantur in perſona ſuperſtitis excluſis filijs, & num. 25. emp. vt num. 26.
27 Emphyteuſis quando dicitur acquiſita ex titulo oneroſo.
30 In Emphyteuſi ex pacto, & prouidentia non datur repræſentatio, ſed vnuſquiſque ſuccedit ex perſona propria, ſecus in hæreditaria.
33 Fæmina in Emphyteuſi ſemel excluſa à maſculo, ſemper excluſa remanere debet.

DECISIO CXXVI.

Alias Conſtitutum XXIII.

MVlta bona iure directi dominij ſpectantia ad Auguſtam Abbatiam Sancti Siluestri de Nonantula, pro ſe, ſuiſque filijs, & nepotibus maſculis ſi habuerit, vel ſi habuerint, & penitùs defecerint pro filiabus fœminis vſque in eius tertiam generationem completam acquiſita fuerunt à quodam Petro de Cataneis ſeniore, & multa alia in ſolidum pariter ad tertiam generationem à quodam Ludouico, Octauio, Alberto, & Alfonſo germanis fratribus, & filijs dicti Petri, factis interim inter ſupradictos fratres diuiſionibus, Octauius, qui vltimo loco deceſſit, condito Teſtamento; Vrſulinam neptem excluſit, & Barbaram Moranam, & Carolum, alioſque fratres de Rinaldis pronepotes eius hæredes vniuerſales inſtituit; verum prætendente Vrſulina ſub præfata generali diſpoſitione non includi huiuſmodi bona, ſed ad eam ſpectare tamquam proximiorem præfato Octauio vltimo emphyteutæ, contendebant inter ſe, quis eorum recognoſcendus eſſet pro emphyteuta ab Auguſta Abbatia, & conſequenter, quis eorum præferendus veniret in tali ſucceſſione, cum omnes intra tertiam generationem exiſtentes in inueſtitura comprehendantur, & quoad bona acquiſita per dictum Petrum ad fauorem Vrſulinæ, & quoad alia bona acquiſita per dictum Octauium, alioſque fratres ad fauorem Barbaræ, Caroli, aliorumque de Rinaldis reſoluendum cenſui. Siqui-
1 dem defuncto Octauio filio dicti Petri vltimo emphiteutæ abſque filijs maſculis legitimis, & naturalibus factus eſt locus ſucceſſioni ad fauorem fœminarum, itaùt Vrſulina filia dicti Alberti germani fratris eiuſdem Octauij, ex linea primi acquirentis deſcendens, vti proximior Emphyteotæ vltimo loco defuncto habet intentionem fundatam pro immiſſione, excluſis omnibus alijs in eiſdem bonis bonum ius, & intereſſe prætendentibus, iuxta *text. in cap. 1. § ſi inter filium, & §. defuncto ſi de feud. defunct. controuerſ. ſit inter Dom. & Agnat. Vaſſal. Theſaur. iun. quæſt. forenſ. 11. num. 2. & 3. lib. 2. Rota in recentior. deciſ. 21. numer. 1. part. 1.*

2 In emphyteuſi enim Eccleſiaſtica non hæreditaria, ſed ex pacto, & prouidentia non ſucceditur ſecundum legis ordinem, ſed ſecundum iura ſanguinis, prout quis proximior eſt ei, qui vltimo loco deceſſit. *Corn. conſ. 22. num. 18. Valenſol. conſ. 23. num. 93. lib. 1. Clar. in §. emphyteuſis quæſt. 35. num. 1. & per tot. latè Capicius lat. dec. 126. num. 8. 9. & 18. lib. 2. Rot. coram Seraphin. deciſ. 89. num. 1. & in Fanen. ſeu Senegallien. bonorum ſuper bono iure 14. Martij 1646. in fin prin. coram Meltio, Ferentil. ad Burat. deciſ. 838. num. 16.*

3 Neque Barbara, alijque de Rinaldis, vt agnati poſſunt eſſe legitimi contradictores, quin interim Vrſulina, quæ defectu maſculorum, *in præfatis bonis ſucceſſit ex remedio, l. fin. C. de edict. D. Adrian. tollen.* admittatur *Decius conſ. 407. num. 11. Roland. conſ. 571. num. 6. Roſſental. de feud. cap. 7. concl. 98. num. 2.*

4 Nec turbare debet Carolum, alioſque fratres de Rinaldis vti maſculos eiuſdem Petri pronepotes Vrſulinam excludere, ex quo in tali Emphyteuſi Eccleſiaſtica, in qua fœminæ excluduntur per exiſtentiam maſculorum, pariter excludi debeant à maſculis deſcendentibus ex fœminis, cum illis adaptentur verba inueſtituræ factæ pro ſe, filijs, & nepotibus maſculis. *Ruin. conſ. 120. num. 8. lib. 1. Bero. conſ. 96. num. 18. lib. 2. Rubeus conſ. 22. num. 11. verſ. 4. Surd. conſ. 308. num. 3. & de aliment. tit. 9. quæſt. 36. num. 9. Angel. Arez. in tract. de teſtam. gloſ. 89. num. 5. Guttier. pract. quæſt. lib. 2. quæſt. 92. num. 4. Molin. de primog. Hiſpan. lib. 1. cap. 7. num. 27. & ſeq. Rota deciſ. 295. num. 3. coram Vrgellen. & deciſ. 737. num. 16. par. 4. tom. 3. recentior.*

5 Nam ad hoc, vt fœmina à maſculis excludatur, intelligi debet de maſculis, qui ſunt in poteſtate acquirentium eiuſdem generationis, & familiæ, vt ſi ex filio maſculo deſcendant, ſecus ſi ex alia familia, prout dicti de Rinaldis deſcendunt, ne nepos maſculus ex filia melioris efficiatur conditionis, quam ipſa filia, *vt ex Bald. Saly. Caſtren. tradit Gratian. conſ. 120. num. 16. lib. 2. Specul. in tit. de emphyteuſ. §. tunc aliqua cap. 171. quæſtion. 146. Clar. in §. emphyteuſis quæſt. 36. num. 1. verſ. ſed ſi emphyteuſ. Rot. deciſ. 501. num. 13. par. 5. recentior.*

6 Hinc eſt, quod in Emphyteuſi recepta pro ſe, filijs, & nepotibus maſculis non comprehendatur nepos natus ex fœmina, vigore enim huius maſculinæ qualitatis in inueſtitura adiectæ contrahentes cenſentur ſenſiſſe de maſculis deſcendentibus per maſculum, & ſic de agnatis maſculis, non autem de deſcendentibus maſculis ex fœmina *cap. 1. §. hoc autem notandum de ijs, qui feud. dar. poſſ. in vſib. feud. & in l. de acceſſionibus ff. de diuerſ. & temporal. præſcript. & in puncto emphyteuſis pro excluſione nepotis ex fœmina fuit ample reſolutum in Mantuana Emphyteuſis 7. Iunij 1638. §. attamen in contractibus coram Dunozet. in qua innumeri referuntur Doctores, & in Bononien. Legitimationis 21. Ianuar. 1629. coram Merlino, & in Fanen. ſeù Senogallien. Bonorum ſuper bono iure 14. Martij 1646. in §. quia dum, & in §. quod autem coram Meltio, & in Vrbinaten. Emphyteuſis 29. Maij. 1648. in §. certũ eſt, coram Eminentiſſ. Ottobon. Rot. deciſ. 663. numer. 22. verſ. & ideo non poſſunt par. 1. & deciſ. 507. num. 1. par. 2. recent. & deciſ 15. num. 2. par. 2. diuerſ. & de communi DD. calculo tradit Peregrin. de fideicom. art. 26. num. 8. verſ. in contractibus vero Gabr. lib. 6. tit. de verb. ſignif. concl. 1. num. 17. & 64. & ſequen. Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 15. num. 15. Caldas de iur. Emphyteus lib. 2. quæſt. 19. num. 57. verſ. idem probatur Fuſar. de ſubſtit. quæſt. 346. num. 42. & quæſtion. 402. num. 34. Molin. de primogen. Hiſpaniar. lib. 7. cap. 5. num. 47. & 64. Ruin. conſ. 18. num. 5. & 7. vol. 1.*

7 Tanto magis quia dicti de Rinaldis ad excludendam Vrſulinam non ſunt in eodem gradu, ſed illa reperiatur proximior tam primo acquirenti, quam vltimo defuncto, quo caſu ſexus prærogatiua vincit gradus, cum non ſuppetat ratio præferendi maſculum, qui in pari gradu non exiſtat cum fœmina. *Surd. conſ. 317. num. 12. lib. 3. Bald. conſ. 275. num. 6. verſ 2. & eſt conſide-*

randum

Digitized by Google

randum lib.2. Tiraquel. de primogen. qu.10. nu. 25. Molin. de Primogen. lib.3. cap.5. num.71. cum alijs per Clad. de iur. Emphyteut.lib.2.quaſt.17. num.36. & ſequent.

8 Omniſque ratio ſuadet, quod maſculus ex fæmina tanquam magis remotus, & ſic vti minus dilectus, minuſque ſucceſſibilis non debeat eſſe melioris conditionis ipſa fæmina in gradu proximiori, *l. ſi viua Mater C. de bon. mater. cap.1. §. hoc autem notandum, qui feud. dar. poſſit Molin. dict. cap. 3. num. 42. lib. 3. Tiraquel. de iur. primogen. quaſt.12.num.7. Sard. conſ.85. num.10. §. attamen verſ. excluſa matre, Burſat. conſ. 1.nu.40. verſ. quod fœmina excluſa matre, Rot. deciſ.463. num.2. in fin. part.1. recent. & deciſ.125.num.35.verſ. in primis part.2. & deciſ.405.num.10.part.3. diuerſ.*

9 Et quod præfatus Petrus in acceptatione huiuſmodi bonorum emphyteuticorum intellexerit de maſculis ſuis proprijs, non autem de maſculis ex fæmina prouenientibus multis roboratur argumentis,

10 Tum quia Emphyteuſis ſuum effectum ſortita fuit in Octauium, Albertum, alioſque liberos maſculos præfati primi acquirentis, ita vt non ſit præſumendum fuiſſe cogitatum de nepotibus ex fœminis, ſed tantum de deſcendentibus ex maſculis *Burt. in l. liberorum num.18. ff. de verborum ſignif. Socin. ſen. in l. gallus §. inſtituens. in fin. verſ. ſed ſi tu defendendo ff. de lib. & poſt. Fuſar. de ſubſtit. quaſt.321.num.31. Gabr. lib.6. de verb. ſignif. concluſ.1.nu.74. Gozad. conſ.16.nu.6. Pariſ. conſ.31. num.15. & conſ.86. num.25. lib.2.*

11 Tum quia Emphyteuſis non fuit recepta pro maſculis, & fæminis ſimul, vel pro liberis, & propterea agnatio minimè contemplata dici poteſt, ita vt appellatione filiorum veniant etiam maſculi ex fæmina, *Saly. in l.2. num.29. quaſt.17. C. de iur. emphyteut. Alex. conſ.61. prope fin. verſ. non obſtat. lib.2. Clar. in §. Emphyteuſis quaſt.32. verſ. quid in fin.*

12 Tum quia fæminæ non fuerunt vocatæ ſimultanee cum maſculis, ſed ipſis tantum deficientibus, vel non extantibus, quo caſu cum diſcretiuè fuerit facta mentio vtriuſque ſexus, appellatione filiorum, ſeu nepotum maſculorum, non admittuntur maſculi ex fæminis, ita vt maſculinum concipiat fæmininum, *Menoch. de præſumpt. 94. n.6. & 7. & præſumpt.181. n.7. & 8. & conſ.110. num.24. lib.2. Surd. conſ.403. num.21. verſ. præterea Corn. conſ.146. num.5. verſ. concludit quod. lib.2. Rot. dec. 300. num. 9. coram Vrgellen. & dec.514. & ibi Adden. num. 17. verſ. ab hac autem opinione coram Gregor. XV.*

13 Tum quia filij in dicta inueſtitura fuerunt vocati ſub qualitate maſculinitatis, quo caſu fæminæ remanent prorſus excluſæ, *Dec. in l.2. n.97. verſ. tertia regula ff. de reg. iur. Ant. de Butr. conſ.46. Abb. conſ.37. nu.1. lib.1. Aldombrand. conſ.27. nu.13. lib.1. Seraph. deciſ.1487. num.2. Vergellen. deciſ.300. num.10.*

14 Tum quia tempore, quo dictus Petrus fuit primo inueſtitus ſuſceperat filios, nec eſt veriſimile conſideraſſe nepotes ex linea fæminina, quia alias videretur propriam ſobolem excludere, & extraneæ conſulere voluiſſe, *l. acutiſſimi C. de fideicom. iuncta l. tale pactum §. ſi. ff. de pact. Fuſar. de ſubſtit. quaſt.324. num.5. Gabr. lib.6. tit. de verb. ſignif. concluſ.1. num.76.*

15 Nec infringit Octauium ſuo vltimo Teſtamento diſpoſuiſſe ad fauorem Barbaræ, & fratrum de Rinaldis, in quos vtique transferre potuiſſe videtur tanquam de agnatione intra tertiam generationem in inueſtitura comprehenſos, *Specul. de locat. §. nunc aliqua verſ. 112. cum ſeq. Alex. conſ.120. lib.3. Aret. conſ.35. Redoan. de rebus Eccleſ. non alien. tit. de caducitat. ob rei alienat. verſ. emphyteutica quoque num. 27. & 28. fol. mihi 519. Corbul. de emphyt. de cauſ. priuat. ob alienat. in requiſit. Dom facti lim.14. fol.272.*

16 Quia prædicta procedunt primo, ſi Octauius eſſet primus acquirens titulo oneroſo, qui ſolum habet liberam facultatem de hiſce bonis, licet ex pacto, & prouidentia quæſitis quomodolibet etiam in præiudicium comprehenſorum diſponendi, *Clar. in §. Emphyteuſis quaſt.16. verſ. contrarium Graſſ. in §. legitima qu.21. in fin. & in §. legatum quaſt.14. num.20. Fulgin. de Emphyteut. tit. de contract. Emphyteut. quaſt.24. num.18. Gabr. lib.3 de iur. Emphyteut. concluſ.2. num.46. & 47. Gratian. diſcept.372. nu.7. & diſcept.405. num.1. Mareſcot. var. reſol. lib.1. cap.44. nu.2. & 3. Adden. ad Gregor. XV. deciſ.529. nu.23. Adden. ad Burat. deciſ.822. num.6. Seraph. deciſ. 59. num.19. Canaler. deciſ.219. nu.14. & 15. & deciſ.398. num.1. Merlin. deciſ.86. num.14. & 15. & deciſ.699. nu.4. & 8. verſ. quam ſententiam & ſeq. Rot. deciſ.435. num.13. & deciſ.438 num.1. vbi de veriori magis communi part. 1. & deciſ. 366. num.2. part.4. in recenſ. & deciſ. 741. num.4. part.4. tom.3. in recent & deciſ.25. n.10. & ſeq. poſt Salgad. in ſuo Laberint. creditor. & in Bononien. de Bonys 19 Nouembris 1612. coram Sacrato apud Gionagn. conſ.44 num.87.*

17 Quoniam vero Octauius non eſt primus acquirens, & Petrus eius Pater nihil diſpoſuerit, minimè potuit aliquid immutare, & alijs comprehenſis præiudicare, latè *Valaſ. de iur. Emphyteut. quaſt.49. Grat. diſcept.447. nu.15 Ruin conſ.95. n.3. lib.3. Rot. coram Greg. XV. deciſ.529. nu.2. & ſeq. & recenſ.286. nu.3. part.3. & deciſ.35. num.8, 9. & ſeq. poſt Laberint. credit. Salgad. & in Romana domus 9. Martij 1645. corā Card. Ottobono in §. Clauſula vero*

18 Vndè ſequitur, quod huiuſmodi bona non comprehendantur ſub generali diſpoſitione, & inſtitutione ab Octauio facta, *Bart. in l. vt iusiurandi §. ſi liberi in 6. ff. de oper. liber. & in l. ſi patroni num.3. ff. ad Trebel. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib.7. tit.8. nu.21. Surd. deciſ.11. & 93. per tot. & deciſ.150. Rot. coram Greg. XV. deciſ.271. num.1. vbi Adden. num.27. & deciſ.154. num.2. part.1. diuerſ. & deciſ.375. per tot. part.1. & deciſ.219. num.10. part.4. in recent.*

19 Secundo obiectum procederet, ſi ageretur de Emphyteuſi hæreditaria, ſed quia ſumus in Emphyteuſi pactionata acquiſita filijs vti filijs, & non vti hæredibus, defuncto Octauio vltimo Emphyteuta ſine liberis maſculis, ipſo iure abſque ope alicuius tituli hæreditarij, ſed vigore contractus Vrſulinæ debetur vti proximiori vltimo defuncto, *Clar. in §. Emphyteuſi quaſt. 37. in prin. Mantic. de tacit. lib.14. tit.19 num.5. & ſeq. Merlin. deciſ.86. num.2. Salgad. in Laberint. creditor. patr.3. cap.3. num.41. & 42.*

20 Nec

20 Nec relenare poteſt prætenſum pactum (vt mihi ſupponitur) adiectum in diuiſionibus inter ſupradictos fratres factis, quod vnuſquiſque de eorum portionibus liberè diſponere poſſit in præiudicium aliorum, quia tale pactum reſpicit bona allodialia, vel ſaltem bona Emphyteutica per eos acquiſita, non autem alia acquiſita ab eorum Patre, de quibus nullam habent facultatem diſponendi, vt ſupra demonſtrauimus.

21 Et licet Vrſulina tanquam filia, & hæres Alberti teneatur defuncti factum approbare latè *Gabr. lib.6. tit. de reg. iur. concl. 11. DD. in §. 1. auth. de hæred. ab inteſt. venien. Peregrin. de fideicom. art. 33. num. 8. & 9.*

22 Tamen quia Vrſulina in ſucceſſione dictorum bonorum non habetur loco hæredis, cum ſuccedat iure proprio à Domino directo, & primo acquirente ſibi tranſmiſſo, non tenetur ſeruare factum defuncti Patris, vt in vocato ad primam genituram firmauit *Rot. in Romana locorum Montium 3. Iunij 1650. in §. fin. coram Melio.*

23 Quinimmò hæres venit contra factum defuncti, ſi tendat ad eum fraudandum in re ſibi à lege vel aliter delata, pro vt ſunt dicta bona Emphyteutica, *l. 2. vbi Bart. Bald. Caſtrenſ. & alij C. ſi in fraud. Patron. cum alijs relatis per Surd. deciſ. 11. num. 13. & 14.*

24 Alia verò bona in ſolidum acquiſita à Ludouico, Octauio, Alfonſo, & Alberto Patre dictæ Vrſulinæ venire in generali diſpoſitione facta ab eodem Octauio ad fauorem Barbaræ, & dictorum fratrum de Rinaldis, & ad eoſdem ſpectare, clarè demònſtratur, ſiquidem pro excluſione boni iuris dictæ Vrſulinæ eſt animaduertendum eadem bona in ſolidum à dictis fratribus acquiſita, obitu aliorum tota conſolidata fuiſſe in perſonam eiuſdem Octauij ſuperſtitis excluſis etiã filijs prædefunctorum, vt obſeruandum eſſe per ius accreſcendi tradunt *DD. relati per Rot. deciſ. 176. num. 6. & 7. part. 5. recent. Fulgin. de iur. Emphyteut. in tit. de contract. Emphyteut. quæſt. 39. num. 12.*

25 Ita vt portiones fratrum prædefunctorum, ius, nomen, & effectum eorum portionum perdiderint, & amiſerint, & eorum amplius conſiderari nequeant, vti confuſa Emphyteuſi tota in perſona dicti Octauij ſuperſtitis ex natura finis, ſeù deriuationis in alium, *l. Paulus 89. in fin. ff. de acquir. hæred. l. ſed ſi plures 10. §. filio impuberi ff. de vulgar. & pupillar. Rot. coram Merlin. dec. 390. num. 3. 4. & 28. & deciſ. 126. num. 14. & 16.*

26 Pro vt ex obſeruantia ſubſecuta prædicta multò magis corroborantur; nam defuncto Alberto Patre Vrſulinæ, alijſque fratribus, idem Octauius poſſeſſionem omnium bonorum habuit, ſciente, & patiente Vrſulina, quod pro conſenſu, & approbatione habetur, vt tradunt communiter *DD. & firmauit Rota ferè in ijs terminis in Fanen. ſeù Senogallien. Bonor. ſuper bono iure 14. Martij 1646. in §. fin. coram Meltio, vbi aliæ deciſiones allegantur.*

27 Vlterius eſt conſiderandum dictorum bonorum acquiſitionem non emanaſſe, ſeù prouenìſſe ex liberalitate concedentis, ſed titulo oneroſo nempè emptionis mediante pecunia facta, & ſolutionis laudemij ad rationem quinque pro centenario, vt animaduertunt *Mareſcot. var. reſol. lib. 1. cap. 74. num. 1. & 5. Fulginat. de iur. emphyteut. in prælud. quæſt. 16. nu. 2. & in tit. de contract. Emphyteut. quæſt. . ſub num. 24. Rot. deciſ. 35. num. 14. poſt tract. Laberint. creditor. Salgad. Adden. ad Gregor. XV. deciſ. 529. num. 33. Cornazan. deciſ. Lucen. 1. num. 45.*

28 Quibus concurrentibus ſequitur Octauium tanquam primum acquirentem titulo oneroſo, in quem per ius accreſcendi peruenerunt, & conſolidata fuerunt huiuſmodi bona benè diſponere potuiſſe de eiſdem bonis licet ex pacto, & prouidentia ad fauorem dictorum ſuorum hæredum, etiam in præiudicium Vrſulinæ, & aliorum comprehenſorum, *Mareſcot. var. reſol. lib. 1. cap. 74. nu. 12. Clar. in §. Emphyteuſis quæſt. 6. verſ. contrarium, Graſſ. in §. legitima quæſt. 21. & in fin. Surd. conſ. 305. nu. 23. 32. 34. 35 & 36. Honded. conſ. 14. num. 47. lib. 2. Alex. conſ. 124. num. 8. lib. 5. cum alijs abundè ſupra allegatis.*

29 Secus autem ſi acquiſitio prouenìſſet ex liberalitate concedentis, in quibus terminis loquuntur DD. contrarium tenentes, cum ſolum primo acquirenti titulo oneroſo tribuatur facultas præiudicandi alijs comprehenſis, ſeù potius non communicandi illis bona proprijs pecunijs acquiſita, ſiuè alienatio fieret titulo inſtitutionis, ſiuè fideicommiſſi, ſiuè quocumque alio titulo, ſiuè fieret inter comprehenſos, ſiuè inter extraneos, vt pro indubitato tenet *Pererg. conſ. 8. n. 23. lib. 1. & ab hoc in praxi non eſſe recedendum tradit Mareſcot. var. reſol. lib. 1. cap. 74. num. 2. Natta conſ. 226. num. 4. & 5. & conſ. 531. num. 43. Surd. deciſ. 290. num. 2. Adden. ad Gregor. XV. deciſ. 529. num. 22. Ferentil. ad Burat. deciſ. 822. nu. 6. Merlin. deciſ. 86. num. 14. & 15. & deciſ. 699. à nu. 4. vſque ad num. 9. & hanc opinionem conſtanter amplexa eſt Rot. in recenſ. deciſ. 435. nu. 13. part. 1. & deciſ. 450. num. 2. in fin. part. 3. & deciſ. 366. num. 2. part. 4. Ioſeph. Ludou. deciſ. Lucen. 66. num. 6. & 7.*

30 Neque Vrſulina concurrere poteſt ad huiuſmodi emphyteuſim ex perſona Alberti ſui Patris pariter primi acquirentis cum eodem Octauio, quia in Emphyteuſi Eccleſiaſtica pro ſe, filijs, & nepotibus acquiſita non datur repræſentatio, ſed vnuſquiſque cenſetur ex propria perſona vocatus, cum non defeetatur iure hæreditario, ſed iure contractus, adeò vt filius non aſſumat locum Patris, & nepos cum Patruo concurrere nequeat, *Capicius latr. deciſ. 126. nu. 27. & ex communiori ſententia docet Bart. in C. Auth. poſt fratres C. de legit. hæred. Mantic. de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 18. num. 9. cum ſeq. & hanc opinionem vti veriorem approbauit Rot. deciſ. 219. num. 4. verſ. tamen in Emphyteuſi, vt dixit eadem Rot. deciſ. 38. num. 3. poſt Laberint. creditorum Salgad.*

31 Nec infringit huiuſmodi bona non comprehendi ſub dicta generali Octauij diſpoſitione, quippè quod non fuerit facta de illis expreſſa mentio, cum ſint bona non quidem ex accidenti, ſed ex propria eorum natura non alienabilia, neque in pleno dominio diſponentis, *Bellon. iun. conſ. 3. num. 49. & 76. 77. & 78. Corn. conſ. 165. num. 21. lib. 2. Peregr. de fideicomm. art. 6. num. 32.*

32 Quia hoc non procedit, quando Teſtator de illis poteſt liberè diſponere, vt ſi ſit primus acquirens titulo oneroſo, quo caſu in generali diſ-

poſi-

poſitione, ſed hæredis inſtitutione comprehenduntur bona Emphyteutica, cum cenſeantur, tanquam bona patrimonialia, nullam neceſſitatem imponentia de qualitate Emphyteutica ſpecialem mentionem faciendam eſſe, vt firmauit *Rot. deciſ.* 699. *num.*19. *& ſequen. coram Merlino, & deciſ.* 583. *num.* 12. *coram Caualer. & in recent. deciſ.*435. *num.*13.*part.*1. *& deciſ.*294.*nu.*1. *par.*2. *vbi alij allegantur.*

33 Propterea Vrſulina cum ab hac Emphyteuſi, ad quam erat admittenda filijs maſculis non extantibus ſemel ab Octauio fuerit excluſa, ſemper, & perpetuo excluſa durare debet, quamuis contigerit Octauium, qui eam excluſit, poſtea ſine liberis defeciſſe, *per text. clarum in* §. 1. §. *quinetiam ſit Epiſc. vel Abb. vbi communiter DD. vt conſuluit. Bero. viden. conſ.* 105. *num.*1. *vol.*1.

Et ita &c.

SVMMARIVM.

1 Emphyteuſis Eccleſiaſtica ob lineam finitam reuertitur ad Eccleſiam.
2 Domino directo ex capite deuolutionis ob lineam finitam danda eſt manutentio.
3 Monachus, ſeu Religioſus in Monaſterio capaci retentionis bonorum in communi non amittit ius ſuccedendi. Profeſſio iura ſanguinis non adimit num. 3.
4 Emphyteuſis non reuertitur ad Eccleſiam ob lineam finitam, ſi extitat Monachus in Religione capaci retentionis bonorum, ſed acquiritur Monaſterio amp. vt num. 5. lim. ſi repugnet voluntati contrahentium 6. Intel. procedere in Emphyteuſi priuata, vel Eccleſiaſtica tranſitoria ad extraneos ſecus in non tranſitoria.
5 Monachus quidquid acquirit, acquirit Religioni.
8 Monialis Capuccina eſt capax retinendi bona.
9 Mors ciuilis ad effectum deuolutionis Emphyteuſis Eccleſiaſticæ æquiparatur naturali.
10 Vltimus Emphyteuta habens facultatem alienandi in extraneos, vti poteſt etiam in vltimo vitæ ſpiritu.
11 Nomine venerabilia loca, quæ veniant.
12 Prohibitio alienationis in Emphyteuſi Eccleſiaſtica omnem caſum comprehendit ſiue per contractum, ſiue per vltimam voluntatem.
13 Prohibitio alienandi concepta per duas negatiuas, puta non poſſit alienare, niſi cum conſenſu, reſoluitur in affirmatiuam, & importat facultatem alienandi, ſecus ſi cum vna negatiua, puta vt non poſſit vendere ſine conſenſu. Clauſulæ generales inueſtituræ aptæ comprendere extraneos ſtante prohibitione alienationis reſtringuntur ad hæredes ſanguinis.
14 In alienatione emphyteuſis per vltimam voluntatem non requiritur Domini conſenſus.
15 Dictio, vel, ſolet diſtinguere ſubſtantiam diſpoſitionis, & ſtat alternatiuè.
16 Mens concedentis eſt attendenda.
17 Emphyteuſis Eccleſiaſtica alienari non poteſt in manus Mortuas, pro vt ſunt loci Pij.
18 Prohibitio contrahentium, quod bona Emphyteutica Eccleſiaſtica non deueniant ad aliam Eccleſiam iuncta legali prohibitione, interdicit omnem poteſtatem alienandi vſque ab initio, vt ad nullum effectum ab Eccleſia, ſeu alio loco pio acquiri, & retineri poſſint.
19 Emphyteoſis hæreditaria tanquam tranſitoria ad hæredes extraneos, poteſt etiam à loco pio acquiri.
20 Clauſulæ ad habendum, & in perpetuum faciunt emphyteuſim hæreditariam tranſitoriam ad extraneos lim. vt num. 21. 25.
22 Verba interpretari debent, prout veriſimile eſt partes ſenſiſſe.
23 Emphyteuſis Eccleſiaſtica de ſui natura non eſt tranſitoria ad extraneos hæredes amp. vt num. 24.
26 Prohibitio alienandi in Emphyteuſi Eccleſiaſtica eſt potius attendenda, quam clauſulæ generales.
27 Obſeruantia declarat voluntatem partium.
28 Beneplacitum Apoſtolicum ſemper requiritur, ſi ſolitum locandi bona Eccleſiaſtica alteretur.
29 Declaratur in quibus terminis loquatur Nonantulana Emphyteuſis, & aliæ deciſiones.
30 Eccleſia, vel locus pius poteſt acquirere bona Emphyteotica Eccleſiaſtica, ſi non ad effectum retinendi, ſaltem ad effectum vendendi, lim. ſi concurrat duplex prohibitio, legis, & hominis.

DECISIO CXXVII.

Alias Conſtitutum XXIV.

NEque P. Abbas Luca de Romancijs Monachus S. Michaelis in Boſco, neque Reuerendiſs. Capitulum, ſeu Canonici Eccleſiæ Cathedralis Bononien. viſi fuerunt legitimi contradictores ad impediendum, quin RR. Monachi S. Siluestri de Nonantula manuteneri debeant in poſſeſſione bonorum alias titulo Emphyteutico conceſſorum cuidam Lauro, & alijs de Romancijs, eorumque filijs, hæredibus, & deſcendentibus in perpetuum, ob totalem extinctionem lineæ præ-
1 fatorum de Romancijs; cum Emphyteuſis Eccleſiaſtica generatione in inueſtitura comprehenſa deficiente, expiret, & ad Eccleſiam inueſtientem reuertatur, §. *Emphyteuſis auth. de non alien. reb. Eccleſ. Rot. deciſ.* 381.*nu.*1.*part.*5. *& dec.*217. *num.*9. *part.*6. *deciſ.*221. *num.*18. *part.* 7. *in recent. & deciſ.*78.*num.*7. *coram Cerro poſt Laberint. creditor. Salgad. Caualer. deciſ.*564. *num.*1.

2 Et Domino directo ex capite deuolutionis ob lineam finitam datur manutentio, *Bart. in l.* 1. §. *quod ait Prætor nu.*27. *ff. vti poſſidet. Bero. conſ.*102. *num.*43. *&* 44. *lib.*1. *Honded. conſ.*1. *num.* 29. *lib.*2. *Rot. deciſ.*29.*num.*3. *& deciſ.*117.*nu.*12. *part.*5. *rec. & deciſ.* 92. *num.* 1. *poſt Laberint. creditor. Salgad. & in Romana domorum* 18. *Februar.* 1650. *in* §. *ſuffragari viſa non eſt, coram Bichio.*

3 Non autem P. Abbas Lucas de Romancijs, qui licet non videatur incapax huiuſmodi ſucceſſionis, attenta profeſſione emiſſa in Monaſterio capaci retentionis bonorum in communi (pro vt eſt Religio Oliuetana) quo caſu cum non amiſerit ius ſuccedendi, haberi debet perindè ac ſi in ſæculo exiſteret, nam ad hunc effectum profeſſio iura ſanguinis non adimit, *l. iura ſanguinis ff. de reg. iur. l. Deo nobis* 14. §. *hoc etiam, vbi gloſ. in verb. parentum C. de Epiſc. & Cleric. Bart. in l. cunctos populos num.* 55. *C. de ſum. Trin. & fid. cat. Rot. deciſ.*181.*num.*113. *deciſ.*336. *nu.*9. *part.*5. *recenſ. deciſ.*47.*nu.*1. *poſt Merlin. de legit. & in Romana ſucceſſionis de Comitibus* 23. *Iunij* 1642. §. *neque applicatur coram Dunozet. & in Romana fideicommiſſi de Carpianis* 13. *Ianuar.* 1651. *in* §. *obiecta verò coram R. P. D. Veroſpio.*

4 Quinimmo cum idem ſit de familia, & ex deſcendentibus de Romancijs, & conſequenter de comprehenſis, huiuſmodi Emphyteuſis nec reuerſa ad Eccleſiam, nec linea ad effectũ deuolutionis poteſt dici finita, cum veniat admittẽdus vtcumque in Religione profeſſus, tanquã ex eius perſona bona acquiſita Monaſterio capaci bona perpetuo, & irreuocabiliter ex quo huiuſmodi Emphyteuſis ſit hæreditaria, *Bart. in auth. ingreſſi* 2 *in lectura n.*37. *verſ. quaro ergo Corbul. de cauſ. priuat. ob mor*

tem ciuil.n.15. Burat.dec.394.vbi Add. vel reuocabili-
ter ſaltem eius vita durante, ſi eſſet ex pacto, &
prouidentia, *Bald.in cap.poſt ceſſionē n.14.de probat.*
Ancar.conſ.420.n.1.& ſequen. Burſat.conſ 60. nu.34.
& ex Theol. Sanchez in præcept. Decalog.tom.2.lib.7.
cap.15.num 34. & ſtatuit etiam S.Concil. Trid. ſeſſ.
25.cap.3. quando Monaſterinm eſt capax re-
5 tinendi bona exceptis Capuccinis, & Minoribus
de Obſeruantia, & vt latè comprobat *Fulgin. de*
iur. Emphyteut. tit. de ſucceſſion. quæſt.14. num.7.
ad 15.

6 Tamen ſupradicta non obſtant, nec procednnt
tamquam repugnantia voluntati contrahetium
ob pactum expreſſum, & prohibitionem in inue-
ſtitura adiectam de nō alienando in manus mor-
tuas, pro vt Monaſterium huiuſmodi reputatur,
ſiquidem hæreditas, ſeù bona, quæ obueniunt
Monacho poſt emiſſam profeſſionem, deferun-
tur immediate non ipſi Monacho, ſed Monaſte-
rio, in quo profeſſionem emiſit iuxta communem
Canoniſtarum opinionem paſſim in curia rece-
ptam, *Hond.conſ.94. num.15. lib.1. Ruin. conſ.204.*
num.12.vol.1. Curt. iun conſ.48. lib.1. Socin. Sen.
conſ.183.poſt prin. verſ. tamen communis opinio lib.2.
Gratian.diſcept forenſ cap.363. num.17. & ſeq Rot.
deciſ.128.num.3. part 2. recent. Canaler. deciſ.349.
Burat.deciſ.294. num.3. & 639. num.14. & conſe-
quenter ſi præfata bona ex perſona dicti Mona-
chi immediatè tranſirent in Monaſterium, ſeque-
retur alienatio in perſonam prohibitam, & in
Monaſterium effectum incapax, ſi non ex propria
natura, ſaltem per accidens, vigore pacti ſupra-
dicti, & voluntate contrahentium expreſſe Mo-
naſterium, eiuſque Monachum excludente, ac
proinde deuolutio remanere debet in ſuo robore,
perinde ac ſi naturaliter P. Lucas Abbas mortuus
fuiſſet, vt late in ſimili alijs copioſè congeſtis fir-
mauit *Rot.in Mediolanen. bonorum 31. May 1649.*
in §.quare cum præfati coram Eminentiſſ. Cardinal.
Corrado.

7 Et ſaltem ſupradicta in contrarium deducta
ſibi locum vindicant, vel in Emphyteuſi priuato-
rum, vt tradit *Iaſ.in l.2.num.400.C.de iur. Emphyt*
vel in Emphyteuſi Eccleſiaſtica tranſitoria ad
hæredes extraneos, ſecus in Emphyteuſi non apta
comprehendere hæredes extraneos, & non ha-
bente requiſita neceſſaria, & beneplacitum Apo-
ſtolicum (pro vt in caſu noſtro, vt inferius de-
moſtrabitur) nam tunc Monaſterium, quamuis
eſſet capax retentionis bonorum in communi, ni-
hilominus nec prætendere, nec ea retinere poteſt
etiam pro ſola fructuum commoditate, durante
vita Monachi, quod non per modum diſcur-
ſus (vt prætendunt informantes pro P. Luca)
ſed ſecundum veriorem, & communiorem ſen-
tentiam canonizauit *Rot. in Caietana Bonorum 10.*
Iunij 1648. coram Cerro poſt Laberint. creditor. Sal-
gad.deciſ.79. à nu.7. vſque ad num.10. vbi alios al-
legat. quæ loquitur generice, & indiſtincte, nec ſe
8 reſtringit ad Monialem Capuccinam, immò eam
à ſucceſſione non excludit, cum *S.Conc.Trid. ſeſſ.*
25.cap.3.de regul. loquatur de Cappuccinis, & non
de Monialibus.

9 Ac proinde cum ob naturam huius Emphy-
teuſis Monaſterium efficiatur incapax, linea de
Romancijs omnino euacuata dici debet, ex quo
P.Luca pro naturaliter mortuo habeatur, nam
mors Ciuilis ad effectum deuolutionis Emphy-
teuſis Eccleſiaſticæ æquiparatur naturali *Bart. in*
auth.ſi qua mulier C.de Sacroſan. Eccleſ. Mantic. de
coniect.vltim.volunt.lib.11.tit.7.num.8.cum alijs per
Rot.dict.deciſ.79.num.15.poſt Laberint.creditor. Sal-
gad.

10 Nec pariter Reuerendiſſ. Capitulum, ſeu Ca-
nonici Eccleſiæ Bonien. vigore teſtamentariæ di-
ſpoſitionis quondam Aloyſij de Romancijs vlti-
mi Emphyteutæ ad eorum fauorem factæ, cum
ſuppoſito quod Aloyſius de huiuſmodi iure vti
in perpetuum conceſſo diſponere potuerit, illud-
que titulo hæreditario relinquere DD. Canoni-
cis, ex quo vltimus inueſtitus habens facultatem
alienandi in extraneos, etiam in vltimo vitę ſpiri-
tu dicto iure vti poſſit ſi Emphyteuſis ſit tranſito-
ria ad hæredes extraneos, ad late tradita per *Gio-*
nagn.conſ 44.nu.5. lib.2 Alciat conſ.3· .lib 5. & per
Rot. deciſ.381. nu. 16. & 17 par.5.in recent. tamen
cum huiuſmodi facultas non concurrat in alie-
natione per Aloyſium facta, tam ex diſpoſitione
iuris, quam ex diſpoſitione hominis remanſit
inefficax, nulla, & inualida, adeout bona abſque
dubio ceciderint in commiſſum.

11 Ex prouiſione quidem hominis, quia pacto ex-
preſſo in inueſtitura adiecto fuit arctiſſime prohi-
bita alienatio, præcipue in venerabilē locum, cu-
ius nomine non tam venit Eccleſia ipſa, quam
Clerici, Eccleſiaſtici, Milites, Capitulum, Colle-
gium, & ſimiles. *Corbul de cauſ priuat. ob alienat.*
inrequiſit. Dom fact. ampliat.12. verſ. perſona autem
Gregor.XV.deciſ.529 num.6.

12 Quæ alienationis prohibitio tamquam in Em-
phyteuſi Eccleſiaſtica adiecta ex veriori, & com-
muniori opinione omnem alienationis ſpeciem,
ſiue per contractum, ſiue per hæreditariam diſpo-
ſitionem, & quamcamque aliam voluntatem
comprehendit, vt animaduertit *Rot. in dicta deciſ.*
79.num.13.poſt Laberint Creditor. Salgad.

13 Et fortius in caſu noſtro, tum quia prohibitio
alienationis non fuit concepta per duas nagati-
uas, quæ reſoluuntur in affirmatiuam, & poſiti-
uam alienandi facultatem important, ſed per
vnam tantum negatiuam, ibi *quod non liceat, ne-*
que licitum ſit dicto D.Emphyteutæ eiuſque filijs hæ-
redibus, & deſcendentibus vt ſupra, ipſum ſuum ius
vendere, vel alienare alicui perſonæ, ſeù perſonis ſine
expreſſa licentia præfatorum Monachorum, quando
autem vna tantum adeſt negatiua ibi (*non liceat*)
prohibitio remanet abſoluta & præceptum nega-
tiuum importat, quo omne alienationis genus
interdicitur, & omnes Clauſulæ generales inue-
ſtituræ alias aptæ comprehendere extraneos re-
ſtringuntur ad hæredes ſanguinis. *Rota dicta dec.*
78.num. 7.18.& 19 poſt Laberint. creditor. Salgad.
& in Romana Deuolutionis Domus 4. Decembr.
1651.in §.præſertim quia confirmata 21.Iunii 1652.
coram Richo, quidquid ſit ſi fuerit dictum *non*
poſſit vendere §.niſi cum conſenſu.

14 Tum quia dicta prohibitio alienationis abſque
expreſſa licentia Monachorum verificari non po-
teſt in alienatione per vltimam voluntatem, quia
in ea non requiritur Domini conſenſus, *Cacher.*
conſ.16. num.21. Torniol. conſil.26. num.74. & 75.
Dec. conſ.171. num.3. late Soccin. conſ.19 num.11.
& 12.

Digitized by Google

& 12. volum. 1. Corbul. de priuat.ob mort. ciuil. num. 51.

15 Nec infringit, quod ſolum venditio ex inueſtituræ tenore videatur prohibita, quia huiuſmodi prohibitio non ſolum eſt concepta per verbum vendere, ſed etiam per verbum alienare ibi (*ipſum ſuum ius vendere, vel alienare*) quod verbum alienare conceptum per dictionem (*vel*) indefinite prolatum eſt aptum comprehendere omnem alienationis ſpeciem, dictio enim (*vel*) diſtinguit ſubſtantiam diſpoſitionis *Rot. deciſ. 232. num. 16. part. 6. recent.* immo ſtat alternatiue, demonſtrans prohibitionem alienationis, vel per venditionem, vel per aliam ſpeciem. *Bart. in leg. ſi quis ita ff. de aur. & argent. legat. Corrad. in prax. diſpenſ. Apoſtolic. cap. 6. num. 26. lib. 8. fol. 354.*

16 Quinimmo non ſolum hoc demonſtratinè tantum, & non taxatiue cenſetur appoſitum, verum etiam enixius oſtendere videtur generalem prohibitionem alienationis ſemper in ſuo robore remanere debere, dummodo illa ſpecialis facultas vendendi fuit denegata reſpectu venerabilis loci, & conſequenter multo magis cenſetur denegata facultas per vltimam voluntatem, cum non ſit veriſimile, immo repugnat, quod Monachi prohibuerint, & reſtrinxerint ſe ad contractum venditionis, in quo ſaltem ſibi ipſis reſeruauerant ius prælationis pro minori pretio, & lucrũ ex laudemio ad rationem quinque pro centenario obuenire poterat ratione nouæ inueſtituræ emptoribus faciendæ, & quod concedere voluerint facultatem alienandi in locum pium per vltimam voluntatem, ex qua noua inueſtitura non debetur, ius prælationis non competit, & quod magis eſt ſpes reuerſionis bonorum amittitur, nemo enim præſumitur iactare ſuum, præcipue in hac materia, in qua Prælati, & Eccleſiarum Rectores debent eſſe vigilantiores, vt cum euidenti vtilitate, & non in damnum Eccleſiæ contractus celebrentur, vt Sacri Canones, Concilij Generales, Conſtitutiones SS. Pontificum, & omnia iura clamant, & animaduertit *Rot. deciſ. 211. num. 26. part. 6. in recent.* & propterea in materia eſt attendenda etiam veriſimilis mens concedentis ex verbis quoque poſtea prolatis educta, nempe in caſu noſtro in dicto verbo alienare *Caldas de renouat Emphyteuſ. lib. 1. quæſt. 4. ſub nu. 14. verſ. in Emphyteuſi.*

17 Ex diſpoſitione vero iuris pariter deducitur huiuſmodi nullitas; quia Empyteuſis Eccleſiaſtica nec alienari per contractum, nec relinqui per viam inſtitutionis poteſt ali Eccleſiæ, & loco pio, cum reputentur inter perſonas prohibitas, ex quo nunquam moriantur, & manus mortuæ nuncupentur *cap. 1. de alien. feud. & ibi afflict. in princ. num. 4. 5. 6. Add. ad Greg. XV. deciſ. 520. num. 11. & 14. Rot. deciſ. 603. per tot. par. 1. & deciſ. 211. num. 20. par. 6. in recent. & deciſ. 78. num. 23. poſt tract. Laberint. creditor. Salgad. & in Romana deuolutionis Domus 4. Decembris 1651. in §. ex quibus probata coram Bich.*

18 Hinc eſt, quod in caſu noſtro cum vltra legalem, expreſſa contrahentium alienandi concurrae prohibitio in locum pium, ita ex duplici vinculo efficaciter vſque ab initio remanſit interdicta omnis, & quæcumque poteſtas alienandi, vt nullo vnquam tempore ad nullum effectum à Capitulo dicta bona acquiri potuerunt §. *ſancimus auth. de alien. Emphyteut. Rot. dict. deciſ. 79. num. 11. poſt tract. Laberint. creditor. Salgad*

19 Nec prætendatur prædicta non obſtare, cum agatur de Emphyteuſi hæreditaria tranſitoria ad extraneos, quæ non excludit facultatem alienandi ſine conſenſu, & licentia Domini directi etiam in locum pium, qui locum hæredis extranei in hoc caſu ſibi vindicat. *Rot. dec. 211. num. 1. par. 6. recent. Gratian. diſcept. 481. num. 61. cum alijs relatis per Add. ad Greg XV. dec. 520. num. 14. verſ. lim. primo,* & talem eſſe huiuſmodi Emphyteuſim
02 demonſtrare videntur clauſulæ ad habendum, & in perpetuum in parte diſpoſitiua inueſtituræ appoſitæ, quæ reddunt conceſſionem hæreditariã, & præbent facultatem alienandi in quoſcumque, cum perpetuitas verificari nequeat, niſi extranei quoque comprehendantur, *Cunt. Iun. conſ. 4. nu. 1. verſ. ſed quoniam Laderc. conſ... per tot. cum alijs relatis per Rot deciſ. 87. num. 6. coram Burat. deciſ. 295. num. 2. coram Vrgelen. deciſ. 293. num. 2. & ſeq. coram Caualer. deciſ. 295. num. 4. coram Duran. deciſ. 294. num. 3. par. 2. recent.* Et de clauſula in perpetuum, *Ciriac. contr. 146. nu. 10. Rot. in Bonon. fideicomm. de Glauarinis 23. Iunij 1656. ſub §. fuit etiam animaduerſum circa med. coram Ghiſlerio, & deciſ. 294 nu. 4. par. 2. deciſ. 548. num. 3 par. 4. tom 3. & deciſ. 211. num. 1. par. 6. recent. & in Nonantulana bonorum 14. Iunij 1610. & 31. Ianuarij 1611. coram Sacrato impreſ. poſt Gionag conſ. 44. n. 84. quæ eſt in recenſ. 294. par. 2. repetit. 286. par. 3.*

21 Quia dictæ clauſulæ quamuis adiectæ in parte diſpoſitiua regulantur, & intelliguntur iuxta naturam cõtractus Emphyteutici, cui apponuntur, ad cuius limites reſtrictionem recipiunt, eundemque immutare, & de albo facere nigrum nequeunt, vt in puncto firmauit *Rota dicta deciſ. 78. nu. 9. & ſeq. & 79. n. 2. poſt Laberint. creditor. Salgad. & in dicta Roman. deuolution. Domus 14. Decembr. 1651. in §. contrarium tamen confirmata 21. Iunij 1652. coram Bichio, & in Rauennaten. Domus 14. Iunij 1646. §. qua propter coram Roias, & coram Seraphin. 794. num. 8. & in recent. deciſ. 60. num 12. & 13. par. 5. & deciſ. 74. num 8. vſque ad 11. & deciſ. 211. num. 12. part. 6. & coram Coccin. deciſ. 75. num. 10. & coram Merlin. deciſ. 583. num. 7. iuncto num. 8. & 9.*

22 Quæ magis ſibi locum vindicat, tum quia Clauſulæ, & verba debent interpretari pro vt veriſimile eſt partes ſenſiſſe, ac facere voluiſſe, inſpecta natura negocij ad tradita per *Socin. ſen. conſ. 9. num. 18. vol. 1. Bec. conſ. 105. num. 31. lib. 1. Surd. conſ. 381. num. 27. vol. 3. & conſ. 460. num. 16. vol. 4.*

23 Natura autem Emphyteuſis Eccleſiaſticæ conceſſæ pro ſe, hæredibus, & ſucceſſoribus, vel deſcendentibus eſt, vt tantum admittat, & ſolum veniant hæredes ſanguinis, & deſcendentes primi inueſtiti, adeo vt non obſtantibus dictis clauſulis potius ex pacto, & prouidentia minime in extraneos tranſitoria iudicetur, vt in noſtris terminis dixit. *Rot. deciſ. 583. num. 2. verſ. quoniam iſta bona, & ſeq. coram Merlino repetita in recent. deciſ. 211.*

ciſ.211.num.6.part.6.& deciſ.78.num.8. vbi copioſe alij allegantur poſt Laberint. creditor. Salgad. & *hanc ſententiam eſſe communiorem*, veriorem in conſulendo, & iudicando ſequendam, pro vt amplecti ab infinitis DD. maximæ auctoritatis teſtatur, *Bero conſ.102.num.6.& plurib. ſequen. vol.1. Clar. in §. Emphyteuſis quæſt. 28. ſub num. 6. Cald. de Emphyteut. lib.2. quæſt. 22. tit.19. num.5.verſ. & hac,& num.20. Surd. deciſ.11.num.8.Seraph.deciſ.* 808.*num.2*.

24 Et licet fuerit facta mentio hæredum, non tamen per hoc comprehendit hæredes extraneos, quia verbũ *pro hæredibus* non fuit ſimpliciter prolatum, ſed *pro filijs hæredibus*, à quo verbo *filijs* qualificatur, & reſtringitur, ita vt concurſus vtriuſque requiratur *Clar.in §. Emphyteuſis qu. 37. verſ.aut quæro eſt conceſſa ex Bart.in l.iuſiurandi §. ſi liberi num.4 ff.de oper.lib.Alex.in l.quod dicitur n.21 ff. de verbor. obligat.Caſſad.deciſ.18.verſ.ſexta concluſio*.

25 Tum quia in inueſtitura pacto expreſſo cautum fuit, quod Emphyteuta non poſſit bona conceſſa alienare abſque Monachorum licentia,& conſenſu, per quam reſtrictionem, cum non fuerit data poteſtas alienandi libera, ampla;& abſoluta clauſulæ ad habendum, & in perpetuum non poſſunt parere effectum immutandi naturam Emphyteuſis Eccleſiaſticæ, & faciendi tranſitoriam ad hæredes extraneos, ſed eius virtus efficitur, ſterilis, & euacuatur per huiuſmodi pactum reſtrictiuum, & reducitur ſolum ad alienationem inter viuos, cum moderamine tamen petendi licentiam à Domino directo, *Dec. conſ. 171. alias* 170. *num. 3. verſ quarto. & vltimo Curſ.iun.conſil.* 130. *num.6.Cacher.conſ.8 num 8.Menoch.conſil. 68 per tot. & præcipue num.19. & 20. cum alijs allegatis per Corbul. de cauſ.priuat. ob alienat. iuriquiſit. Dom. lib.3. num.2*.

26 Tum quia fuit expreſsè prohibita alienatio in manus mortuas, quæ potius attendi debet in hac materia, quam dictæ clauſulæ generales, vt plurimum de ſtylo Notariorum appoſitæ, quarum valor, & importantia à contrahentibus ignoratur; ſiquidem ex hac prohibitione, & pacto ita eliditur, ſeu minuitur, vel ſaltem temperatur earum virtus, vt inter comprehenſos, deſcendentes & habiles tantum alienandi facultatem tribuant, *late Corbul. de cauſ.priuat.ob.alien.irrequiſit. D.fact. lim.3.num.1.2. & 3. Dec.conſ.506. Bero conſil.26. num.14. lib.1. Menoch.conſ.61.num.29.* & late firmauit *Rota dec.583.num.7.iuncto num.8.& ſequen. coram Merlino. & deciſ.78. num.9. 12. & 14. poſt Laberint.creditor.Salgad.& latiſſime in dicta Romana Deuolutionis domus 4. Decemb. 1651. in §.in contrarium tamen confirmata 21.Iunij 1652. in §.quatenus vero coram Bichio*, verba enim inſtrumenti, quæ contraria videntur ita interpretari debent, ſi fieri poteſt, nè ſibi contradicant, vt animaduertunt citati DD.

27 Tum quia prædicta magis corroborãtur ex obſeruantia ſubſecuta nunquam alienandi dicta bona in locum pium, ex quo omnis penitus remouetur ambiguitas, & certa reſultat huius cõceſſionis, & voluntatis partium declaratio, *l.item cap.7. §. proinde ff.ad S.C.Macedon.l.cum de in rem verſo 6 ff.de vſur, late Rot.in Romana pecuniaria 5. Iunij 1648. §. cum etiam ex obſeruantia coram Eminentiſſ.Card.Corrado, & in Romana Caſalis Aguzzani 26. Nouembr.1649. ſub §. ac demum in fine coram Dunozet*.

28 Quinimmo cum per huiuſmodi diſpoſitionem alteratum fuerit ſolitum ob alienationem factam in manus mortuas abſque beneplacito Apoſtolico, neceſſario licet bona fuiſſent ſolita locari, cũ nunquam fuerint ſolita locari manui mortuæ, eo magis alienatio redditur nulla, & inualida, *Redoan.de rebus Eccleſ.non alienan.rub.de cauſ.in quib. ſit. alien.rer.Eccleſ ſine ſolemn.§.item alio caſu per tot.& num.19. & 20. fol.mihi 247 Rot. deciſ. 176. num.43.par.5. in recent.& in dicta Romana deuolutionis domus 4. Decembris 1651. in §.fin. verſ.tum etiam quia coram Bichio*.

29 Nec obſtant deciſiones, & doctrinæ, quæ in contrarium allegari poſſunt, quia aut loquuntur de Emphyteuſi priuata, vel in habente facultatem alienandi in extraneos, vel in non continente expreſſam prohibitionem alienandi, vel in re ſolita locari in locum pium, vel vbi concurrat beneplacitum Apoſtolicum, vt reſpondet *Rot.in dicta deciſ.79.nu.4.verſ.& proinde poſt Laberint Creditor. Salgad. & in d. Romana deuolutionis Domus 21. Iunij 1652. ſub §. quatenus verò*, & in ſpecie non obſtat in contrarium allegata *Nonantulana Emphyteuſis, quæ eſt dec.294. par.2.recent.repetit p. 3. in ord.286.relat.etiam per Gionagn. conſ.44.n.85* quia loquitur in caſu, in quo alienatio erat facta perſonæ habili,& capaci;& de conceſſione habẽte explicitam facultatem alienandi in extraneos; vt animaduertit Rot. in ſupra citatis deciſionibus, quæ in omnem caſum cum quampluribus alijs poſterius emanatis tanquã fauorabilioribus Eccleſiæ videntur attendendæ, cum loquantur in noſtris punctualibus terminis de Emphyteuſi cõceſſa pro ſe, filijs, hæredibus, & deſcendentibus cum ampliſſimis clauſulis ad habendam, & in perpetuum cum eadem prohibitione alienandi ſine conſenſu Domini directi, excepto venerabili loco, & ſimililbus, vt nihil deſiderare poſſe videatur.

30 Minus obſtat huiuſmodi bona peruenire potuiſſe ad Capitulum, ſi non ad effectum retinèndi ſaltem ad effectum vendendi, & æſtimationem conſequendi iuxta doctrinam *Speculat.in tit. de locat. §.nunc aliqua num. 143.* Quoniam quando cum prohibitione legis concurrit dicta prohibitio hominis, & pactum expreſſum de non alienando, tunc vis pacti, ita reſilit principio acquiſitionis, vt non ſolum reddat nullam, & inefficacem tranſlationem, ſi de facto fiat, ſed etiam efficit, vt locus pius neque acquirere valeat ad effectum vendendi, & æſtimationem conſequendi, latè *Aldobrand. conſ.40.num.9. lib.1. Greg.XV. deciſ.529. num.12. Rot.dicta deciſ.79. num.12. poſt Salgad.& coram Merlin. deciſ.583. quæ eſt in recent. deciſ.211. num.30. vſque ad 34. par.6.* vbi ſubdit doctrinam Speculatoris procedere contra hæredes, qui ex bonis allodialibus tantundem tradere tenentur loco pio inſtituto, non autem contra Dominum directum, ad cuius fauorem factus eſt locus reuerſionis, & recuperationis bonorum

ob

ob lineam finitam, *ex Burzat. conſ. 199. num. 43. verſ. 5, materia, & nu. 44. verſ. 2. negatur vſque ad 48. & alijs quos allegat.*
Et ita, &c.

SVMMARIVM.

1 Domino directo competit manutentio rei emphyteuticæ deuolutæ ob lineam finitam.
2 Emphyteuſis ſtipulata pro ſe filijs, & nepotibus eos non egreditur.
3 In Emphyteuſi Eccleſiaſtica primus inueſtitus facit primam generationem ſecus in priuata.
4 Conditio adimpleri debet in forma ſpecifica.
5 Fœmina in ſucceſſione emphyteutica ſemel à maſculo excluſa ſemper remanet excluſa, & num. 6.
7 Natura contractus Emphyteutici eſt, vt ſucceſſio deferatur ordine continuatiuo in deſcendentibus vnius lineæ, nec fit ſaltus ex linea, in qua bona peruenerunt ad alteram lineam licet proximiorem.
8 Emphyteuſis ob lineam finitam reuertitur ad Eccleſiam.
9 Emphyteuta ſi per biennium non ſoluerit canones, bona cadunt in commiſſum.
10 Dominus directus ſatis eſt, quod alleget biennium ceſſatum à ſolutione Canonum ad effectum inducendi caducitatem, cum onus probandi contrarium incumbat emphyteutæ.
11 Mora ſi ſit longa non poteſt celeri ſatisfactione purgari.
12 Verbum in continenti excludit moræ purgationem, in contractibus verba ſunt ſtrictè intelligenda, numer. 9
13 Mora quando eſt reſolutiua contractus, non purgatur.
14 Mora geminata eſt difficilis purgationis.
15 Reſtitutio in integrum ex capite ignorantiæ non datur, niſi de eo quod ab ipſo ignorante geſtum, vel omiſſum fuit.
16 Caducitas ob canones non ſolutos incurritur, ſi ab omnibus, vel ab vno tantum ceſſatum fuerit à ſolutione etiam in præiudicium eorum, qui non ſunt in culpa.
17 Minor non reſtituitur, niſi pro rebus cum eo geſtis, non tamen pro rebus ortum habentibus à ſuis anteceſſoribus.
18 Minor non reſtituitur, quando agitur de acquirendo, vel de damno alterius priuilegiati.
19 Minor ob canones non ſolutos non reſtituitur, ſed habet actionem aduerſus Tutorem pro damno.
20 Pœna non declarata contra eius auctorem, neque declarari poteſt contra eius hæredes. Limita vt numer. 21.
22 Contractus à partium conſenſu legem accipit.
23 Priuilegiatus faciens actum contrarium priuilegio cenſetur priuilegio renunciaſſe.
24 Proximior Emphyteutæ vltimo loco defuncto ſuccedit in bonis Emphyteuticis.
25 Ampl. etiam ſi alter ſit proximior.
26 Emphyteuſis ingreſſa vnius comprehenſi lineam in ea perdurare debet, vt nullus ſit admittendus etiam ſi ſit ex deſcendentibus.
27 Amp. etiam ſi titulo diuiſionis comprehenſi lineam fuerint ingreſſa.
28 Ampl. ſiue deſcendentes lineæ ingreſſæ ſint maſculi, ſiue fœminæ.
29 Emphyteuſi acquiſita filijs vel filiis Patre defuncto debetur abſque titulo hæreditario.
30 Res Emphyteuticæ in diuiſione tota vni aſſignatæ, ſi ſit noua, tota pertinet ad filiam fœminam ſolum relictam, ſi ſit antiqua, Patruus, & Patrueles ad eam excluſa filia admittuntur.

DECISIO CXXVIII.

Aliàs Conſtitutum XXV.

NOn tàm ob lineam finitam, quàm etiam ob canones non ſolutos, tamquam factus locus deuolutioni bonorum, quæ aliàs ab Auguſta Eccleſia Nonantulana in emphyteuſim ad tertiam generationem q. Illuſtriſ. D. Hieronymo de Pepulis conceſſa fuerunt D. Syndicus Abbatialis obtinuit mandatum de aſſociando ad poſſeſſionem dictorum bonorum, verum prætendente Illuſtriſ. D. Marchioniſſa Victoria de Pepulis eſſe in tertia generatione, & expreſsè deficientibus maſculis in inueſtitura comprehenſa, ac proinde lineam, non eſſe adhuc euacuatam, & ob canones non ſolutos ex capite ignorantiæ ſibi competere reſtitutionem in integrum; diſceptatum fuit cui dandum eſſet mandatum de manutenendo, & præfato Sindico concedendum decretum, nam indubitati iuris eſt Eccleſiæ, ſeù domino directo ex capite huiuſmodi deuolutionis competere manutentionem etiam aduerſus ſucceſſores vltimi emphyteutæ ratione ciuilis poſſeſſionis animo retentæ pro recuperatione naturalis, quæ ipſo iure conſolidatur cum ciuili, etiam abſque noua apprehenſione ad effectum manutentionis, *Gregor XV. deciſ. 105. num. 5. Rota in Ciuitatis Caſtelli inter impreſ. penes Marcheſ. de commiſſion. num. 3. fol. 969. tom. 1. & in Romana Domorum 15. Decembris in fin. princ. & 18. Februarij §. ſuffragari viſa non eſt coram Bichio, & poſt Modern. Peruſin. de manuten. deciſ. 24. num. 3. deciſ. 25. nu. 12. deciſ. 134. nu. 7. deciſ. 293. num. 1. & ſeq.*

2 Deuolutio viſa fuit ineuitabilis, quia vltra quod verba dictæ inueſtituræ videantur nepotes egredi non poſſe, nec eſſe apta D. Victoriam vti proneptem primi acquirentis comprehendere, tamquam reſtricta, & expreſsè ſtipulata pro filijs & nepotibus dicti Hieronymi, ita vt idem ſit in prima generatione, filij in ſecunda, nepotes in tertia, cum verba vſque in tertiam generationem demonſtratiuè tantum appoſita cenſeantur, iuxta *conſil. Caſtren. 338. num. 2. lib. 2. Caputaqu. deciſ. 112. num. 22. par. 2. cum alijs congeſtis per Ferentil. ad Burat deciſ. 602. num. 27.*

3 Tanto magis quia ſumus in Emphyteuſi Eccleſiaſtica, in qua primus inueſtitus facit primam generationem ad differentiam priuatarum conceſſionum, vt per *Bald. Alex. & alios tradit Gabr. lib. 3. tit. de iur. emphyt. concl. 4. num. 6.*

4 Sed quidquid ſit de hoc, poſito etiam quod D. Marchioniſſa ſit comprehenſa in inueſtitura, & in tertia generatione exiſtat, certum eſt venire non poſſe per viam ſucceſſionis ad poſſeſſionem dictorum bonorum, cum in ea non verificetur conditio, ſub qua fœminæ deficientibus maſculis admittuntur, nempè ſi virum legitimum habuerint, & rem Patris poſſideant; ſiquidem, quia nunquam hæres extitit Cæſaris eius Patris, ex quo excluſa fuit à Ioanne Paulo germano fratre, neque Ioannis Pauli, ex quo excluſa fuit à Iulia eiuſdem filia, rem Patris poſſidere dici non poteſt, & in tantum admittenda eſſet ad huiuſmodi ſucceſſionem ex tenore inueſtituræ, in

quan-

Digitized by Google

quantum Cæſar Pater abſque filijs, & deſcendentibus maſculis defeciſſet, eiuſque hæres ex aſſe remanſiſſet, conditio enim ante omnia adimpleri debet in forma ſpecifica, vt diſpoſitio conditionalis ſuum ſortiatur effectum, *l. cedere diem de verb. ſignif. l. qui hæredi §. fin. ff. de condit. & demonſtrat. l. pecuniam ff ſi cert. petat. Menoch. de arbitr. iudic. caſ. 15. num. 3. Surd. deciſ. 209. num. 2. & 3.*

5 Hinc eſt quod cum ſemel à Ioanne Paulo germano fratre à ſucceſſione dictorum bonorum excluſa fuerit, ſemper & perpetuo ita excluſa remanere debet, vt deficientibus maſculis, qui eam excluſerunt etiam ſine filijs, emphyteuſis ad Eccleſiam deuoluta cenſetur, nec in ea amplius ſuccedere poteſt, vt pulchrè comprobat *Bero. conſil. 105. num. 1. volum. 1. per Textum clarum in cap. 1. §. quia etiam tit. Epiſc. vel Abb. vbi communiter DD. Pariſ. conſil. 16. num. 4. 5. & 6. par. 4. Ioan. Blanc. in ſua ſumma de feud. tit. de ſucceſſ. feud. verſ. vel dic, quod maſculus Curt. in tract. de feud. in 3. par princ. quæſt. 17.*

6 Nec aduerſatur *Rota deciſ. 198. num. 3. par. 2. diuerſ.* cum loquatur de filia ſub ſilentio poſita, & non in caſu, quo realiter excluſa remanſerit.

7 Quæ magis corroborantur, quia dicta bona, ordine ſucceſſiuo peruenerunt ad Ioannem Paulum, ex cuius perſona, quæ ſemel Victoriam excluſit, ius petendi renouationem fuit tranſmiſſum ad D. Iuliam eius filiam vti proximiorem emphyteutæ vltimo loco defuncto, & in quarta generatione exiſtentem, cui vtique erat concedenda nullo habito reſpectu ad Victoriam, licet in tertia generatione exiſteret; verum cum Iulia bona vſque ad eius obitum poſſederit, & canones ſoluere cœperit; in præiudicium Victoriæ haberi debet perinde ac, ſi reconduxiſſe; adeo vt tamquam ingreſſa Ioannis Pauli deſcendentiam non poſſunt modo retrogradi ad eandem Victoriam; natura enim contractus emphyteutici eſt, vt ſucceſſio deferatur, proceſſu continuatiuo in deſcendentes vnius lineæ, non ſecundum legis ordinem, ſed ſecundum iura ſanguinis, pro vt quis proximior eſt ei, qui vltimo loco deceſſit non autem fit ſaltus ex linea, in qua bona peruenerunt motu retrogrado ad aliam lineam, etiam ſi perſonæ ex alia linea eſſent proximiores primo acquirenti, ve firmauit *Rota coram Merlino deciſ. 699. num. 12. & in recent. deciſ. 681. nu. 3. verſ. pro quo par. 2. & in Romana Domus 22. Aprilis 1644. coram Card. Cecchino per text. in cap. 1. de natur. ſucceſſ. feud. Aſflict. in cap. 1. de ſucceſſ. feud. pater. nu. 76. Maſtril. deciſ. 248. n. 39. & 40. Peregrin. de fideicom. art. 24. num. 14. lib. 3.*

8 Quapropter cum Iulia deceſſerit abſque filijs, & nepotibus emphyteuſis expirauit, & bona propter lineam finitam ex conuentione partium, & vtile dominium, quod erat apud emphyteutam ad Eccleſiam concedentem rediuit §. *Emphyteuſim in auth. de non alien. reb. Eccleſ. & in auth. ſi quas ruinas C. de ſacroſan. Eccleſ. Corbul. in tit. de cauſ. priuat. ob lineam finit. num. 1. & 2. fol. mihi 101. Clar. in §. emphyteuſ. quæſt. 42. Canaler. deciſ. 564. num. 1. Rota deciſ. 36. n. 1. & deciſ. 221. num. 18. par. 7. rec.*

9 Manifeſtè pariter ob canones non ſolutos deducitur huiuſmodi deuolutio, quia in Inſtrumento inueſtituræ expreſſè fuit conuenta in caſu non ſolutionis canonum per biennium, pro vt etiam de iure communi diſponitur, *iuxta text. in cap. potuit §. Emphyteuta quoque de locat. animaduertit Rota in noſtris terminis deciſ. 117. num. 6. par. 3. recent.*

10 Et probatur per longum temporis ſpatium 12. annorum, & vltra ex libris Abbatialibus ceſſatum fuiſſe à ſolutione canonum, licet in hoc Domino directo ſatis ſit dicere Emphyteutam cecidiſſe, quia per biennium non ſoluit, cum habeat intentionem fundatam in Inſtrumento inueſtituræ, ac proinde onus probandi contrarium incumbat Emphyteutæ, *Clar. in §. emphyteuſis quæſt. 10. nu. 4. Add. ad eumdē qu. 8. Lit. A. Gigas de penſ. qu. 76. in fin.*

11 Quinimmò ſtante tàm longa mora plurium annorum, non eſt locus, vt Iudicis arbitrio celeri ſatisfactione purgari valeat, vt firmauit *Rota deciſ. 572. num. 1. par. 1. diuerſ. & coram Merlino deciſ. 769. ante num. 4.* vbi ob lapſum ſex annorum moram purgari non poſſe oſtenditur.

12 Tantò magis quia huiuſmodi pactum fuit arctiſſimis verbis conceptum, nempè quod in continenti bona reuertantur ad Abbatiam ſi per biennium ceſſatum fuerit à ſolutione canonum, quod verbum incontinenti, videtur excludere omnem moræ purgationem etiam per celerem ſatisfactionem, cum in contractibus verba ſint ſtrictè intelligenda, quia inter contrahentes deficit charitas, nec benigna humanitate ſe inuicem proſequuntur, licet in vltimis voluntatibus largè ac liberaliter verba Teſtatoris liberalitatem exercentis ſint accipienda, vt conſiderauit *Rota deciſ. 769. num. 4. coram Merlino.*

13 Vltra quod quando mora eſt reſolutiua contractus ob pactum reſolutiuum in contractu appoſitum, etiam de æquitate I. C. non purgatur, *Seraph. de iuram. priuil. 48. num. 20. Grat. reſpon. 79. num. 22. & reſpon. 93. num. 61. & 77. Gregor. XV. deciſ. 559. num. 6. vbi Adden. num. 10. Veral. deciſ. 230. & deciſ. 235. num. 1. lib. 2. Rota deciſ. 572. n. 2. par. 1. diuerſ. & deciſ. 410. ſub num. 7. & deciſ. 369. in fin. par. 4. in nouiſſ.*

14 Immò qui agitur de mora geminata ex notabili temporis curſu, grauior, & valdè conſiderabilis reputatur ad huiuſmodi purgationem excludendam, *Roman. conſil. 352. in 2. dub. Boer. conſil. 22. num. 3. & ſeq. Seraph. de iuram. priuil. 48. nu. 25. Capic. deciſ. 19. num. 4.*

15 Nec petitum beneficium reſtitutionis in integrum competere viſum fuit, ſiue attendatur perſona D. Marchioniſſæ ex capite probabilis ignorantiæ, ſiue Iuliæ ex capite minoris ætatis, non quidem attenta perſona Marchioniſſæ, cum nunquam aliquod ius ad eius fauorem quæſitum fuerit ſuper dictis bonis; & quatenus etiam quæſitum eſſet, quia non priuatur propter factum ſuum, ſed ſui authoris, omninò excluditur ab huiuſmodi beneficio, quod non datur, niſi de eo, quod ab ipſomet ignorante perpetratum, vel dimiſſum fuerit, *vt tot. tit. de minor. & plenè notatur in l. nam, & poſtea §. ſi mihi de iur. iuran. Grat. conſil. 66. num. 7. & 8. Bero. conſil. 122. num. 4. circa med. verſ. ſecus vol. 3.*

16 Siquidem cum omnes emphyteutæ primo acquirenti in ſolidum obligati cenſeantur, canonis ſolutio redditur indiuidua, ac pœnalis conſideratur, itavt quocumque modo, & per quemcum-

que

quæ ceſſetur in totum, aut in minima parte culpa redditur communis, & caducitas committitur, in præiudicium omnium comprehenſorum, etiam illorum, qui non ſunt in culpa, *Bero conſil.120.num.1.volum.1. Grat.conſil.67.nu.23.vol.1. Clar.in §.emphyt.quæſt.8.verſ.quæro, Redoan.de reb. Eccleſ.alien.quæſt.19. de ſolut. Canon. emphyt. cap.2. num.6.fol.mihi 437. Corbul.de cauſ.priuat.ob non ſolut canon.ampliat.8.n.1.2.3.& 9.*

17 Minùs attenta perſona Iuliæ, tum quia Victoria non eſt deſcendens, & hæres Iuliæ, vt ex eius perſona releuari poſſet; tum quia huiuſmodi damnum non tam prouenit ex Iuliæ omiſſione, in ſoluendo canones, quam ex pacto defuncti, qui fuit primus inueſtitus, cui ſucceſſit, propterea eius perſona non eſt habenda in conſideratione ad obtinendam reſtitutionem in integrum, cum minor non reſtituatur niſi pro rebus cum eo geſtis, in quibus læſus, aut deceptus reperitur, non tamen pro rebus ab eius anteceſſoribus ortum habentibus, *Bart.in l.cum filius §.in hoc nu.4. ff.de verb.oblig. vbi Alex.num.6. Iaſ.num.5. Saccin. num.6 cum alijs per Corbul. de cauſ. priuat. ob non ſolut.canon.ampliat.28.n.2.fol.396.& ampliat.29.n.7. & ſeq.fol.400.*

18 Tum quia quando agitur, vel de acquirendo aduerſus aliam perſonam priuilegiatam, vt eſt Eccleſia, vel de illius damno, ſeu iure quæſito amittendo minor numquam reſtituitur, *adnotat. in l.verum §.fin.cum l.ſeq. de minor. & in auth. quas actiones de ſacroſ.Eccl. cum alijs per Grat. conſil. 67. num.20.21.& 22.*

19 Tum quia minori nec competit reſtitutio aduerſus non ſolutionem canonis, quando emphyteuſis non fuit ab ipſo acquiſita, ſed ab alio maiore, cui ſucceſſit, cum hoc caſu non debeat recurrere ad remedium extraordinarium reſtitutionis in integrum, ſed vti remedio ordinario aduerſus Tutores, & Curatores, eiuſque miniſtros qui dum cœperunt, & poſtea ceſſauerunt ſoluere Canones, huiuſmodi damnum reſarcire tenentur, *l.in cauſa, l.2.ff.de minor.latè Corbul.de cauſ.priuat. ob canon.ann ſolut.ampliat.28.nu.1.circa fin.fol.mihi 395.& ampliat.29.à num.10. verſ.adeo autem vſque ad 14.fol.402.*

20 Nec infringit quod hæc pœna, tamquam non declarata viuente Iulia poſt eius obitum declarari nequeat, *iuxta Textum in l.fin.in fin. C. de reuocaa.donat. Ruin conſil.10.col.2. verſ.non obſtat vol.1. Cuma.conſil.164.col.3.verſ.quinimmò etiam Caſſad. deciſ.3.tit.de locat.*

21 Quia obiectum procedit, quando agitur de pœna iuris, verum quia ſumus in pœna conuentionali conformi diſpòſitioni iuris certum eſt, quod etiam contra hæredes, & ſucceſſores declarari poteſt, *vt per Innoc.Bald.Curt.Caſſad. & alios docet Gabriel lib.7.tit.de crimin.concl.35.num.14.*

22 Nec prædictis obſtat prætenſum Breue Pauli Tertij, vel quia tamquam locale Ciuitatis Bononien. non poteſt comprehendere Eccleſiam Nonantulanam, aduerſus quam numquam fuit vſu receptum, ſed paſſim ad eius fauorem declaratæ fuerunt, & declarantur huiuſmodi caducitates, vel quia in Inſtrumento inueſtituræ non ſolum fuit renunciatum omnibus ſtatutis, Prouiſionibus, ac Priuilegijs, tàm Ciuitatis Mutinæ, quam Bononiæ, ſed etiam expreſsè conuenta deuolutio in caſu non ſolutionis canonum, ex qua hominis prouiſione omninò ceſsare debet priuilegij diſpoſitio, quoniam contractus à partium conſenſu, & nō à priuilegij tenore legem accipere debet, *l.contractus ff.de reg.iur. Rota deciſ.787. num. 2. coram Seraph.& deciſ.151.nu.2.poſt Zacch.de oblig. Camer.ſecundum vltim.impreſſ.*

23 Adeo vt non poſſit modo haberi recurſus ad aſſertum indultum, nam priuilegiatus faciens actum contrarium ſuo priuilegio cenſetur priuilegio renunciaſse, ſibique præiudicaſse, *cap. veniens de reſcript.& ibi gloſſ.cap.cum acceſſiſſet de conſtit.cap.pro illorum de præben. cap.ſi de terra, cap.accedentibus de priuil.l.2.Cod.de iur.domin.impet. Bero. conſil.152.num.14.lib.3. vbi in fin.* ſubdit hoc procedere tàm in grauibus, quàm in leuibus, quia res facile ad ius ſuum ordinarium, & commune redit.

Et ita &c.

ADDITIONES.

24 PRoximior Emphyteutæ, qui vltimo loco deceſſit, ſuccedit, & pro immiſſione ad bonorum Emphyteuticorum poſseſſionem intentionem fundatam habet ad excluſionem cuiuſcumque alterius, eiuſque boni iuris, *Textus in cap.1.§.ſi inter filiam, & §.defuncto, ſi de feud. defunct.controuerſ.ſit inter Dom.& agnat.Molin.de primog Hiſpan.lib.3.cap.14.Rota deciſ.21.num.1.par.1. recent.& deciſ.699.n.12 propè fin.*

25 Ampla etiam ſi alter ſit proximior primo acquirenti, ſi Emphyteuſis non fuerit habita à primo ſtipulatore, ſed ab Eccleſia, *Bart. in l. mortis cauſa in princ.ff.de donat.cauſ.mort.& in l.ſi mihi, & Titio ff.de verb.oblig.Merlin.deciſ.669. Rota in Fanen.ſeu Senogallien.Bonorum ſuper bono iure 14.Martij 1646.coram Meltio in ſin.princ.*

26 Amp. vt Emphyteuſis ingreſsa vnius comprehenſi lineam debet in eadem perſeuerare, donec aliquis in ea ſupereſt, adeò vt interim alius quiſpiam de altera linea admitti nequeat, quamuis ſit de deſcendentibus, & de comprehenſis, *Surd. conſil.403. num.10. & 11. Decian. conſil.127.Rota deciſ.631.num.3. verſ.pro quo facit par.2. recent. deciſ.35.num.29.poſt tract.labyrint.creditor.Salgad.deciſ.699.n.11.& 12.coram Merlino cum alijs allegat. in d.Fanen.in §.neque agnatus poſt princ.coram Melt.*

27 Etiamſi titulo diuiſionis res Emphyteutica ingrediatur vnius comprehenſi lineam, nam in ea perdurare debet vſque ad totalem eius extinctionem *ad Text.expreſſ.in fin.de natur.ſucceſſ.feud. vbi Bald.num.1.Honded.conſil.36.num.35.lib.1.* qui loquitur de Emphyteuſi Eccleſiaſtica, *Natta conſil.22.num.1.lib.1.Rota deciſ.38.num.21. poſt Laberint.credit.Salgad.*

28 Ampl.vt quando res Emphyteutica vni ex hæredibus inueſtiti in totum, vel in partem obuenit, ita in eis, eiuſque deſcendentibus perdurare debet, vt omnes alij prorſus excluſi remaneant, ſiue eiuſdem deſcendentes ſint maſculi, ſiue ſint fœminæ, *Rota deciſ.38. nu.24. & 25.poſt Labyrint. creditor.Salgad.Bero.conſil.111.num.1.vol.1.& conſil.2.num.35.vol.2.* vbi quod hoc caſu non ſit locus iuri accreſcendi.

Et

29 Et Emphyteuſis ſi ſit ex pacto, & prouidentia filijs, vti filijs acquiſita, & non vti hæredibus, eiſdem, patre defuncto, ipſo iure abſque ope alicuius tituli hæreditarij debetur *Clar. in §. Emphyteuſis quaſt.37. in prim. Mantic. de tacit. lib.14. tit.19. num.5. & ſeq. Rot. deciſ.86. num.2. Salgad. in ſuo Labyrint. creditor. part.3. cap.3. num.41.*

30 Quinimmo in diuiſione ſi tota res Emphyteutica fuerit vni ex comprehenſis aſſignata, ſi poſtea deceſſerit ſine maſculis, ſola filia fœmina ſuperſtite, & ſuperſtitibus Patruo, & Patruelibus ipſius filiæ, ſi Emphyteuſis ſit noua tota ad filiam pertinet, ſi vero antiqua patruus, & Patrueles ad rem Emphyteuticam prædictam, excluſa, filia, admittuntur late *Bero conſ 111. num.3. vol. primo.*

31 Emphyteuſis Paterna finita linea, ſi ab Eccleſia de nouo concedatur duobus fratribus deſcendentibus a primis Emphyteutis naturam paternę, & antiquæ inueſtituræ retinet, & inter Emphyteutas de nouo inueſtito locus eſt iuri accreſcendi; ſecus ſi in noua conceſſione adiecta eſſet alia noua qualitas clauſula, conuentio, ſeu forma, quæ in prima non eſſet. Item quando ob culpam, & delictum Emphyteutæ eſſet finita, & ad Eccleſiam reuerſa *Bero. conſ. 112. per totum vol.1.*

SVMMARIVM.

1 Hæreditas adita efficitur patrimonium hæredis.
2 Hæreditas dicitur adita ex actibus, qui citra ius, & nomen hæredis geri nequeunt,
3 Bona ſubiecta fideicommiſſo non ſunt obligata pro debitis ſubſtituti.
4 Actus non operatur vltra intentionem agentis
Aditio Hæreditatis facta ex vna cauſa non trahitur ad alia 4.
5 Aditio Hæreditatis ſola animi deſtinatione perficitur.
6 Hæreditas tranſmiſſa non dicitur acquiſita niſi mediante aditione.
7 Hæreditatis delatio non ſufficit, niſi copulatiue concurrat debitus aditio,
8 Hæreditas delata non conſideratur vt ius quæſitum, ſed vt ius quærendum.
9 Obligatio non conſiſtit ante euentum conditionis.
10 Actus aditionis hæreditatis requiritur in hærede extraneo, ſecus in ſuo ſimo, vt num.11.
12 Teſtamenti ignorantia præſumitur, amp. vt num.13. 14.
15 Ius adeundi hæreditatem tranſmittitur ad filias, & alios hæredes.
16 Hæreditas tranſmiſſa; eſt hæreditas traſmittentis, & non primi defuncti & 22.
17 Ius adeundi hæreditatem eſt quædam facultas, & potentia adeundi, quam merum ius.
18 Ius adeundi hæreditatem non venit in generali obligatione bonorum.
19 Hæreditas non adita non venit in publicatione bonorum.
20 Nepos independenter à Patre venit ad hæreditatē aui, & 21.
23 Creditores non habeat ius ad hæreditatem delatam niſi hæres debitor eandem adiuerit, amp. vt num.24.

DECISIO CXXIX.

Alias Conſtitutum XXVI.

Prætendente R.D. Gaſparo de Pellegrinis vna cum alijs fratribus bona de quibus agitur non eſſe obligata, & hypotecata ad fauorem creditorum Ludouici eorum Patris, tamquam illa eiſdem obuenta, non ex Patrimonio Patris, ſed ex fideicommiſſo aui, & quamuis creditores obicerent præfatum eorum auum vltimo Teſtamento, quò deceſſit primum reuocaſſe, & bona libere abſque vllo onere fideicommiſſi reliquiſſe, ijs tamen non obſtantibus dictum eorum Patrem hæreditatem adiuiſſe, & bona poſſediſſe intuitu primi Teſtamenti, nullamque notitiam, & ſcientiam poſterioris habuiſſe replicabant, ac proinde fuit propoſitum dubium an creditores habeant ius, & actionem ad dicta bona, & negatiuè reſolutum.

1 Vtique enim præfata bona hypotecata, & obligata cenſeri deberent ad fauorem creditorum, ſi Ludouicus in vim vltimi Teſtamenti paternam hæreditatem adiuiſſet, tamquam effecta proprium patrimonium confuſum cum patrimonio defuncti *l. ſi plures 10. § filio impuberi ff. de vulg. §.1. inſtit. de hæred. qualit. & def. Bero conſ.166. num.12. part.2. Pariſ. conſ.20. num.1. & conſ.56. num.4. part.2. Surd. deciſ.144. num.15. Rot. dec.19. num.9. deciſ.259. num.9. deciſ.304. num.1. part.5. in recent. & in Romana Caſalis 14. Februarij 1649. in §. ergo nec in facto coram Arguollict, & tradit. Merlin. in tract. de pignor. lib.2. tit.2. quæſt.66. n.11.*

2 Verum quia, nulla habita notitia poſterioris Teſtamenti vti hæres ex primo hæreditariorum bonorum poſſeſſionem adeptus fuerit, prout verbo, & facto declarauit obſeruando, & executioni demandando Teſtatoris voluntatem (nempe in ſoluendo legata, cæteraque onera impoſita adimplendo) alijſque actibus geſtis, qui citra ius, & nomen hæredis ex primo Teſtamento geri non poterant *l. pro hærede §. Papianus l. gerit vbi Bart. num 19. ff. de acquir. hæred. Rot. deciſ.856. num.9. coram Seraphin & deciſ.168. num.1. coram*

3 *Coccino*. Certi iuris eſt titulo, quo dicta bona poſſidebat, pro debitis proprijs ſoluendis attento fideicommiſſo, & ſubſtitutione facta minime obligare potuiſſe *l. prædio §. prædio ff. de legat.2. l. fi. §. ſin autem C. commun. de legat. Ruin. conſ.93. lib.1 Seraph. deciſ.925.*

4 Actus enim non operatur vltra intentionem agentis *cap. cum intentionis de priuil.* Nec aditio hæreditatis facta ex vna cauſa trahitur ad aliam, cum deficiat conſenſus adeuntis *l. ſi ijs ad quem l. ſi quis mihi bona § ſed ſi mandauit verſ. aliter atque l. pater in princ ff de acquir. hæred. Pariſ. conſ.63. num.23. vol 1. & conſ.33. num.87. vol.3.*

5 Siquidem cum aditio ſola animi deſtinatione perficiatur *l. ſi aula C. de iur. delib. l. pro hærede in princ. l. gerit vbi Bart. ff. de acquir. hæred. & notat. Soc. conſ. 1 1. vol.3. verſ. ſed hic eſt aduertendum vol.1. Pariſ. conſ.19. num.102. & ſeq. vol.2. gloſ. in dicta l. pro hærede, & in l. gerit C. de iur. de lib. Rot. deciſ.3 3. num.3. part.1. diuerſ.* niſi probetur Ludouicum habuiſſe animum adeundi ex vltimo Teſtamento etiam ſi ſe immiſcuerit rei hæreditariæ, non cenſetur adiuiſſe, *l. ſumptus in princ. ff. de relict. & ſumpt. fun. Rot. deciſ.14. num.3. in fin. de conceſs. præben. in nouiſ.*

6 Ac proinde licet Ludouico hęreditas tranſmiſſa, & delata fuerit ex vltimo Teſtamento, tamen non conſtito de aditione eius vigore ſecuta, acquiſita dici nequit *l. ſi infanti C. de iur. delib. l.3. §. ſi quis ita, & ibi Imol. de hæred. inſtit. Dec. in l. hæredem de reg. iur Grat reſponſ.101. num.37. lib.2. Bero. conſ.126. num.24. vol.3.*

7 Et conſequenter cum bona tamquam per aditionis actum Ludouico hæredi non quæſita vigore vltimi Teſtamenti, in eius dominio nunquam fuerint, ad creditores non pertinent, cum non ſufficiat hæreditatis delatio, niſi copulatiuè concurrat

curtat

currat debitoris aditio *Salgad. in ſuo Labyrint. creditor. part. 2. cap. 25. num. 38.*

8 Hæreditas autem delata non conſideratur, vt ius quæſitum, ſed vt ius quærendum, adeout qnouſque per aditionem incorporetur patrimonio debitoris, nullum ius creditoribus acquiritur nec bona hæreditaria cadunt ſub hypoteca, niſi poſt hæreditatis acceptationem *Rota in Romana Domus 27. Maij 1647. coram Cerro poſt tract. Laberint. creditor. Salgad decıſ. 34. num. 6.*

9 Et quamuis eadem bona ſub generali obligatione per Ludouicum facta ſaltem comprehendantur ſub conditione, quatenus propria effecta fuiſſent, tamen quia conditio principalis obligationis adimpleta nou fuit, tamquam nunquam propria effecta in caſu, & ad effectum de quo agitur, minime obligata remanſerunt; nam ante euentum conditionis, nulla obligatio principalis conſiſtit, & nulla oritur actio *l. cedere diem ff. de verb. ſignif. l. res hypoteca ff. de pignor. Bero conſ. 203. num. 17. vol. 1. & communiter DD. in l. fin. C. de Luit. pignor. Surd. conſ. 335. num. 22. Rot. decıſ 50. num. 4. & decıſ. 619. num. 3. part. 1. in recent. & poſt Merlin. in tract. de pignor. decıſ. 21. numer. 9.*

10 Nec turbare debet, quod actus aditionis requiratur in hærede extraneo ad hoc, vt ſibi dominium acquiratur, *l. cum hæredes in princ. ff. de acquir. poſſeſſ.* ſecus vero in hærede ſuo proprio, vt erat Ludouicus, qui etiam in vita defuncti cenſebatur eſſe dominus, nec per mortem Patris, nec per aditionem hæreditatis dominium dicitur acquiſiuiſſe, ſed in eo ſtatim continuaſſe *l. in ſuis ff. de lib. & poſt. Bero. conſ. 44. num. 12. vol. 3.*

11 Quia obiectum fortaſſe procederet, niſi Ludouicus ex primo Teſtamento ſuccedere voluiſſe expreſsè declarauiſſet, & ſub hoc ſpeciali titulo in huiuſmodi poſſeſſione bona fide (attenta ignorantia vltimi Teſtamenti) continuaſſet, per *Text. in §. penult inſtit. de hæred. acquir. & diff. ad tradita per Iaſ. in l. pro hærede num. 1. ff. de acquirend. hæred. & per Pariſ. in conſ. 19. num. 103. vol. 2.*

12 Quæ magis corroborantur, quia Teſtamenti ignorantia præſumitur etiam in filio, niſi probetur ſcientia *Bart & communiter DD. in l. qui Romæ §. duo fratres ff. de verb. oblig. & in l. ſi cuiu ff. ſi cert. petat. eſt Text. in l. quando ſororem C. de iur. delib. vbi Bald. Gratian. reſponſ. 21. num 22. lib. 2. & reſponſ. 106. num. 7. lib. 2. Bero. conſ. 160 num. 4. vol. 2. Ruin. conſ. 23. num. 17. in fine & 18. vol. 1. Ioſeph. Ludou. decıſ. Peruſ. 19 num. 14. part. 1.*

13 Nec ex diuturnitate temporis inducitur huiuſmodi ſcientię præſumptio, propter contrariam præſumptionem ignorantiæ, *vt per Alex. & alios tradit Ruin. conſ. 23. num. 19. vol. 5.*

14 Quimnimo indiſtinctè, hoc ſibi locum vindicare tàm in Teſtamento in ſcriptis, quàm in nuncupatiuo reiecta diſtinctione, *Rol. à Valle, & aliorum in conſ. 36. num. 12. & ſeqq. lib. 2.* de veriori, communiori, & in praxi obſeruata opinione, à qua tàm in iudicando, quàm in conſulendo recedendum non eſſe, teſtatur *Ioſeph. Ludouic decıſ. Peruſ. 19. num. 19. cum plurib. ſeq. ex Caniol. in l. qui in alterius num. 12. ff. de reg. iur. Bart. in l. cum hæredes de liber. lega Neuiz. conſ. 32, num. 17. & in conſ. 84. num. 16.*

15 Nec infringit quod à Ludouico tum iure ſuitatis, tum iure ſanguinis hæreditas ad ſuos filios traſmiſſa fuerit, ſi non vt adita, ſaltem vt adeunda, *Rot. decıſ. 22. num. 40. part. 6. recenſ.* Cum paterna hæreditas habeat hoc ſpeciale, vt etiam non adita traſmittatur ad quoſcumque hæredes etiam extraneos, *l. 3. C. de iur. delib. l. apud hoſtes C. de ſuis, & legit. Caſtren. in l. 1. num. 6. C. de ijs qui ante aper. tabul.* & ibi *Corn. num. 6. Menoch conſ. primo num. 491. Pariſ. conſ. 36. num. 14. vol. 2. Dec. conſ. 242. 250. & 331. num. 5. Surd. decıſ. 138. num. 3. & 9. Rota decıſ. 362. num. 11. part. prima diuerſorum.*

16 Et propterea Creditores pro eorum ſatisfactione bonum ius fouere ad bona hæreditaria traſmiſſa, ex quo hoc ius reperiatur in hæreditate tranſmittentis, & ius hæreditarium cenſeatur, ab eorum patre, & non à primi defuncti hæreditate proueniens *Aſcan. de patr. poteſt. effect. 16. num. 61. Soccin. Sen. conſ. 67. num. 14. vol. 14. Ruin. conſ. 22. num. 15. & 16. vol. 3. late Salgad. in ſuo laberint. creditor. part. 2. cap 25. à num. 94 & plurib. ſequen.*

17 Quia in contrarium eſt animaduertendum, quod ius adeundi reputatur potius quædam facultas, & potentia adeundi, quam merum ius *Bald. in l. duo nobis prope fin. C. de Epiſc. & Cleric.*

18 & eſt mere perſonale *Cephal. conſ. 321. num. 38.* quæ potentia cum non fuerit reducta ad actum, ſeù debitori ius quæſitum per actum aditionis, & voluntatis declarationem, non potuit debitoribus tranſmitti, vt modo illud experire valeant, *l. pretia rerum vbi notant Caſtren. Alex. & alij ff. ad l. Falcid. Felin. in cap. quæ in Eccleſiarum nu. 33. de conſtit.* Tanto magis quia non comprehenditur ſub generali obligatione bonorum debitoris. *Cancer. var. reſol 3. par. cap. 2. de tranſmiſſ. ſub num. 160. Vincent. de Franc. decıſ. 101. Surd. dec. 140. num. 9.*

19 Prout etiam hæreditas non adita non venit in publicatione bonorum, nec ius adeundi ad fiſcum tranſmittitur, *l. ſi filius C. de bon. damnat. Ruin. conſ 23. num. 16. in fin. & num. 17. vol. 5.* quamuis Fiſcus ſit vniuerſalis ſucceſſor, & loco hæredis habeatur, *l. 1. C. ad l. Iul. de vi. publ. Boſſ. de public. bonor. num. 13.* multoque minus tranſire poteſt ad creditores, qui vti ſingulares ſucceſſores conſiderantur *Surd. decıſ. 140. num. 19.*

20 Quæ magis corroborantur, quia Ludouicus, ex quò nunquam ex dicto ſecundo Teſtamento hæreditatem acquiſiuit, neque illam ad filios tranſmittere potuit, qui propterea iure proprio, proprijſque perſonis ad aui ſucceſſionem veniũt, vt dixit *Rota decıſ. 653. num. 7. part. 1. tom. 2. recent. per Bart. in l. 1. §. ſi ſit nepos verſ. ſed mihi non placet ff. de coniug. cum emancip. Bald. in l. 2. num. 4. C. de liber. præter.*

21 Nepoti autem hæreditas aui defertur indiſtinctè, & ad eum pleno iure pertinet, non ex aliqua participatione patris, ſed ex diſpoſitione, & beneficio legis, & quamuis locum vacuum, ſeù gradum Patris occupare dicatur, ex propria tamen perſona independenter ab ipſomet Patre ſuccedit bene *Surd. conſ. 133. num. 25. tom. 1. per Text. in l. gallus 29. §. & quod ſi tantum ff. de lib. & poſt l. 2. C. de lib. præter.*

22 Sed quatenus etiam ex perſona Ludouici Patris ad filios tranſmiſſa videretur, tamen ob non aditionem factam ab eodem tranſmittente, nomen paternæ hæreditatis aſſumere nequit, ſed primi defuncti, itaut ad excluſionem creditorum eodem primo defuncto, & non patri tranſmittenti ſuccedere iudicari debeant *Ruin. conſ.39. nu.4. 5. 7. & 8. tom.3. Rimin. conſ.697. num.51. vſque ad fin. tom.6. Burzat. conſ.61. per tot. tom.1. Alex. conſ.30. vol.2. & conſ.33. vol.6. Iaſ. conſ.159. vol.2. Dilect. de arte teſtam. artic.5. coſ.21.num.30.*

23 Et in omnem caſum creditores, vt ad huiuſmodi ius Ludouico delatum habeant regreſſum, deberet eſſe eius hæredibus quæſitum per aditionẽ, & voluntatis declarationem (de quò non conſtat) ſi fortaſſe magis placeret ſententia *Surd. dec.140. in fin. & per totam comprobata à Salgad. in ſuo Labyrint. creditor. part.2. cap.25. à num.94. & plurib. ſequen.*

24 Cum habeant beneficium abſtinendi, & in præiudicium creditorum repudiandi, ac proinde non acquirere, *l. qui autem in princ. ff. de ijs, quæ in fraud. creditor. Boſſ. in tit. de public. bonor.nu.28. & ſeq. Canolca de vſufruct. mulier. relict. num.186. in fine* In iure autem quærendo, & non quæſito non eſt dubium, quod etiam ipſemet debitor creditoribus præiudicare poſſit per refutationem, & non acceptationem, vt late tradit, *Merlin in tract. de pignor. & hypotec. lib.4. tit.5. quæſt.134. à num.1. & per tot.*

SVMMARIVM.

1 Ignorantia præſumitur niſi probetur ſcientia.
2 Ignorantia excuſat à pœna amp. vt num. 3. 4. 5.
6 Ignorantia probatur per iuramentum ignorantis.
7 Ignorantia probatur ex indicijs, quæ moraliter coniungi nequeunt cum ſcientia.
8 Beneficia ſimplicia non requirunt reſidentiam amp. vt num.10. ſecus ſi aliter in fundatione ſit diſpoſitum 11.
9 Capellania propter onus celebrandi certas Miſſas non exigit reſidentiam.
12 Verbum interſit, vel aſſiſtat, importat reſidentiam perſonalem, ſecus verbum cantet, vel inſeruiat.
13 Verbum intereſſe habet maiorem vim, quam verbum reſidere.
14 Quæ differentia ſit inter verbum reſidere, & intereſſe.
15 Beneficia ſimplicia de iure communi requirunt reſidentiam.
16 Reſidentiæ, ſeù ſtatus Beneficij ſpatio 40. annorum mutatur, & præſcribitur.
17 Legata ad pias cauſas 40. annorum curſu præſcribuntur.
18 Præſcriptio non currit ſine ſcientia, & patientia partis, & 22. lim. in immemorabili num 23.
19 Capellanos non poteſt derogare qualitatibus fundationi appoſitis.
20 Immemorabilis affert meliorem titulum de mundo.
21 Immemorabilis prodeſt ad obtinendam manutentionem, & in petitorio facit plenam probationem.

DECISIO CXXX.

Alias Conſtitutum XXVII.

Inter alia onera à primæua fundatione beneficij ſimplicis ſub inuocatione S. Blaſij in Eccleſia Parochiali Terræ Crepalcorij fuit expreſsè à D. Fundatore ſuo vltimo Teſtamento vſque de anno 1434. condito R.D. Rectoribus pro tempore huiuſmodi peculiare onus impoſitum. *Qui Capellanus ſic eligendus teneatur, & debeat celebrare quælibet ſeptimana ad dictum Altare pro anima ipſius Teſtatoris, & eius defunctorum tres Miſſas, & tenere vnum Clericum, & etiam teneatur ſingulis diebus feſtiuis, & alijs diebus, quibus celebrabuntur Officia in dicta Eccleſia intereſſe pro anima ipſius Teſtatoris, qui Capellanus ſi ſtaret per vnum menſem, quod non celebraret, & etiam non intereſſet ad dicta officia, ex nunc ipſum priuauit, & vult eſſe à Capellanatu, ſeù Rectoratu dicti Altaris, & alium eligi voluit.* Occaſione Diœceſanæ viſitationis, comperto Adm. R. D. Hieronymum Cimuinum nonnullorum annorum curſu poſt obtentam huius beneficij prouiſionem, & pacificam adeptam poſſeſſionem, nunquam conduxiſſe Clericum, nec ad Diuina Officia interfuiſſe; dubitatum fuit coram me, an fuerit factus locus priuationi dictæ Capellaniæ, & quatenus ratione prætenſæ ignorantiæ dicti oneris excuſari deberet, & an in futurum teneatur ad perſonalem reſidentiam, nec priuari, nec in futurum ad reſidentiam teneri deciſum.

1 Præcipuum reſolutionis fundamentum reſultare videbatur in allegata huiuſmodi oneris ignorantia per Rectorem, cum trita ſit iuris regula, quod ignorantia præſumatur, niſi probetur ſcientia *l. verius ff. de probat. cap. ignorantia de reg. iur. in 6. & notat. in cap. in præſentia de probat. & in l.3. ff. eod. tit. Fulgoſ. conſ.23. & conſ.114. Cranet. conſil. 203. num.5. Bero. conſ.114. num.13. vol. primo Pariſ de reſignat. benef. lib.6. quæſt.5. num.84. Creſcen. deciſ.10. alias 182. num.9. de dol. & contum. Rot. in nouiſ. deciſ.263.*

2 Et excuſat à pœna ad *Text. & gloſ. in Clem.1. de conſang. & affin. ad notat per Bart. in l. annuculo verſ. quadam eſt de condit. ſine cauſ. & in l. error in 2. quæſt. C. de iur. & fact. ignor. eſt Text. in l. quicumque C. de ſer. fugit. & in l.1. ff. de receptat. Gabr. lib.6. tit. de reg. iur. concluſ.6. num.1.* Præci-
3 puè, quando agitur de damno euitando, & amittendo iure quæſito, & radicato, vt animaduertit *Grat. conſ.75. num.39. lib.1.*

4 Etiam ſi per ignorantiam inuincibilem aliquid fuerit factum, vel omiſſum non tam circa leges communes, verum etiam particulares ſpectantes ad proprium ſtatum, & officium *Bonacin. in tit. de peccat. diſ 2. quæſt.8. punct.3. num.18. tomo 2.*

5 Quinimmo etiam ſi ignorantia verſetur circa euitandam propriam obligationem *ad tradita per Bald. in l. error in 2. quæſt. C. de iur. & fact. ignor. Gabr. lib.6. tit. de reg. iur. concl.6. num.6.*

6 Quæ utcrum ignorantia in caſu noſtro non ſolum probatur per dicti Rectoris iuramentum, quod in foro externo aliquem ignorantia inuincibili laboraſſe, ſeu legem ex ignorantia non ſeruaſſe ſufficere videtur, cum in dubio, an quis ſciuerit, vel ignorauerit, æquitas non patiatur, vt condemnetur, præcipuè quando agitur de pœna euitanda *cap. nulli de elect. in 6. cap. paſtoralis de except. Pariſ. conſ.95. num.46. vol.1. Fenzon. ad ſtat. Vrbis in cap.158. num.73. lib.1. Bonacin. loco citat. num.13. & ex gloſ. Dec. Aret. docet Surd. deciſ.216. num.34. & 35.*

7 Verum etiam comprobatur pluribus, & diuerſis alijs indicijs, quæ vltra iuramentum concurrunt, cum in collationibus, ſeù prouiſioni-

bus

Digitized by Google

bus factis de dicto beneficio huiuſmodi onus expreſſum non fuit, nec in Sacriſtia dictæ Eccleſiæ reperitur ſpeciali tabella adnotatum, nec in viſitationibus generalibus apparet ordinatum, & ab alijs Rectoribus pro tempore adimpletum, prout multi graues, & fide digni Sacesdotes eiuſdem Terræ teſtantur, ex quibus indicijs, & coniecturis, ex quo moraliter coniungi nequeant cum ſcientia dicti oneri, ſeu cum neglicentia culpabili illud ſciendi, multo magis excuſari debet, *Panorm. in cap. cognoſcentes de conſtit. num. 9. Bero. in cap. cognoſcentes in fin de conſtit. Nauar. conſil. 1. quæſt. 2. num. 6. & 7. tit. cod. Menoch. de arbit. Iud. caſ. 86. num. 9. Maſcard. de probat concl. 879. 880. 881. tom. 1. Bonacin. in tit. de peccatis dicta diſ. 2. quæſt. 8. punct. 3. num. 13. tom. 2. Sard. decis. 216. num. 35.*

8 Ad euitandam vero in futurum obligationem perſonalis reſidentiæ non videtur ad fauorem præfati Hieronymi, inſiſtendum eſſe in regula, quod beneficia ſimplicia ex generali conſuetudine reſidentiam perſonalem non requirant *Vgolin. de offic. Epiſcop. cap. 50. §. 8. num. 5. Pariſ. de reſignat. benef. lib. 1. quæſt. 10. nu. 366. & 367. Gonzal. de reg. Cancel. menſ. gloſ. 5. num. 80. & gloſ. 15. num. 26. Hamobon. de exam. Eccleſ. par. 3. tract. 14. cap. 1. ſuppoſ. 2. fol. 131. Garz. de benef. Eccleſ. par. 3. cap. 2. num. 4. & ſeqq. & par. 7. cap. 1. num. 86. & 88. Cæſar. de Graſ. deciſ. 115. num. 3. Rot. 483. num. 2. par. 1. diuerſ.*

9 Nec Capellania propter onus annexum celebrandi certas Miſſas ſingulis hebdomadis exigat reſidentiam perſonalem, cum per ſubſtitutum deſeruiri poſſit *Prax. Epiſc. par. 1. verb. beneficia §. 8. pag. 51. & ex Ric. Gonzal. Azor. docet Barboſ. de poteſt. Epiſc. alleg. 24. n. 44. par. 2.*

10 Et propterea nec Epiſcopum, nec Synodum prouincialem cogere poſſe obtinentes beneficia ſimplicia aliquod perſonale ſeruitium ſuis beneficijs impendere, aut nouum onus imponere, ſeu obligare ad reſidentiam, *vt à Sac. Congreg. Concil. declaratum fuiſſe refert Garz. de benef. part. 3. cap. 2. num. 8.*

11 Quia prædicta procedunt quando aliter in fundatione diſpoſitum non fuit, *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 5. n. 100. Barboſ. de poteſt. Epiſc. alleg. 24. num. 44. par. 2. Garz de benef. par. 7. cap. 1. num. 82. & 88. vbi ita firmaſſe Rot. in Brixien. Capellania 2. Martij* 1598. *coram Litta, & par. 3. cap. 2. num. 11. & 12. vbi alias Rot. deciſ. allegat.*

12 In caſu tamen noſtro per obligationem à fundatore impoſitam intereſſendi diuinis Officijs ſingulis diebus feſtiuis ad perſonalem reſidentiam Rectores obligare voluiſſe ſatis aperte colligitur; cum verbum interſit, vel aſſiſtat (quidquid ſit de verbo cantet, vel inſeruiat) importet, quantum verbum reſideat, & denotet reſidentiam perſonalem, *vt ex Nauar. conſ. 6. num. 3. de Cleric. non reſiden. tradit, Garz. de benef. par. 7. cap. 1. num. 89.*

13 Immò verbum intereſſe habere maiorem vim, quam verbum reſidere, & minus eſſe reſidere, quam intereſſe, teſtaeur *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 45. num. 50. ex gloſ. Gemin. Couar. quos allegat. Cæſar. de Graſ. deciſ. 5. n. 3. de præben. Rot. deciſ. 330. num. 1. par. 1. diuerſ.*

14 Nulla autem eſt differentia inter reſidere, & intereſſe, niſi quod reſidere requirit domicilium, intereſſe verò expoſtulat præſentiam, dum diuina peraguntur, & beneficiati miniſterium in actu celebrationis exhibeat, vt pulchrè declarat *Paul. Rab. in Adnot. ad deciſ. 576. num. 139. & 140. par. 4. tom. 3. in recent.*

15 Quæ magis ſibi locum vindicant, quia teſtator cenſetur ſe conformare voluiſſe cum diſpoſitione iuris communis, cuius vigore etiam beneficia ſimplicia reſidentiam requirunt, *cap. fin. de reſcript. in 6. gloſ. in extrauag. execrabilis de præben. Abb. in cap. ſuper inordinata num. 5. de præben. Pariſ. de reſignat. benef. lib. 1. quæſt. 10. num. 3. & 66. Haieda de incompatib. benef. cap. 17. num. 24. cum alijs per Garz. de benef. par. 3. cap. 2 num. 1. Rot. dec. 483. num. 2. par. 1. diuerſ.*

16 Nec prætendatur ſtatum præcedentem dictæ Capellaniæ non reſidendi plenè præſcriptum fuiſſe, ex quo ſtatus beneficij per ſpatium 40. annorum præſcriptione mutetur *cap. cum de beneficio de*
17 *præben. in 6. Rot. deciſ. 2. de præben. in nouiſ.* Quinimmo legata ad pias cauſas pariter 40. annorum curſu præſcribantur, vt per *Authen. de Eccleſ. tit. in §. pro temporalibus, & l. 1. C. de Sacroſanct. Eccleſ. latè tradit Abb. conſ. 54. num. 1. in fin. & num. 2. verſ. hoc tamen par. 2.*

18 Quia dicta præſcriptio non iuſtificatur cum ſuis requiſitis, & præcipuè cum ſcientia, & patientia Ordinarij, prout iuſtificari deberet, *l. 2. C. de ſeruit. vbi Bald. num. 6. & 24. Pariſ. conſ. 25. num. 109. lib. 1. Alex. conſ. 108. num. 9. & ſeq. lib. 2. Bald. de præſcript. 2. par. 5. primus paſtoralis quæſt. 7. num. 4. Seraphin. deciſ. 1432. num. 2. Rot. deciſ. 167. num. 5. & deciſ. 184. num. 1. par. 1. diuerſ. & deciſ. 717. ſub n. 3. par. 2. in recent. Greg. XV. deciſ. 249. num. 3.*

19 Hinc eſt quod prætenſa obſeruantia non reſidendi nihil debeat operari, dum verba fundationis beneficij imponentia onus reſidentiæ ſint clara, cum non debeat eſſe in poteſtate Capellani derogare qualitatibus fundationi appoſitis *Rot. deciſ. 496. num. 1. par. 1. recent.*

20 Contrarium tamen his non obſtantibus reſoluendum videtur; quia ſtatus huiuſmodi beneficij non reſidendi plenè præſcriptus fuit non tam curſu, 30. vel 40. annorum, ſed centum, & vltra, quæ quaſi poſſeſſio, ſeù quaſi præſcriptio centenaria immemorabili æquiparatur, & affert meliorem titulum de mundo, *Rot. in Placentina Decimarum de Alorza* 11. *Martij* 1650. *in princ. coram Peutingerio, & deciſ. 770. num. 8. par. 18. & deciſ. 106. num. 27. deciſ. 152. num. 2. & deciſ. 251. n. 31. par. 19. in recent.*

21 Et prodeſt præfato Rectori ad obtinendam manutentionem, immo in petitorio plenam facit probationem, *cap. ſuper quibuſdam §. præterea ibique gloſ. de verb. ſignif. Gonzal. ſuper reg. 8. Cancel. gloſ. 18. num. 43. Achil. dec. 4. de iurepatron. Burat. deciſ. 673. in fin. cum alijs relat. per Rot. in dicta Placentina Decimarum in §. immemorabilem vero.*

22 Et quamuis non probetur ſcientia, & patientia Ordinarij, cum contra ignorantem non currat præſcriptio etiam per mille annos defectu conſenſus, qui ab ignorante non cenſetur præſtitus ſecundum magis communem opinionem, *Grat. conſil. 146. num. 15. vol. 2. & conſ. 125. vol. 1.*

Menoch. de recuper, poſſeſſ. remed. 15. quaſt, 15. num. 115. Rot. Bonon. deciſ. 69. & deciſ. 71. Magon. in Rot. Lucan. deciſ. 77. num. 23. cum alijs per Borgnin. deciſ. 27. num. 44. par. 1.

23 Hoc tamen non aduerſatur, cum non procecat in præſcriptione tanti temporis, cuius initij memoria non extat in contrarium, quæ poteſt currere etiam cum ignorantia alterius partis, *Feliu. in cap. de quarta ſub num. 40. de præſcript. Maſcard. de probat. concl. 1214. num. 40. & ſeq. vol. 3. Balb. in tract. de præſcript. in 2. par. 4. par. 1. 1. quaſt. ſub n. 14. cum alijs congeſt. per Borgnin. deciſ. 2. nu. 71. & deciſ. 4. num. 53. par. 5.*

Et ita &c.

SVMMARIVM.

1 Beneficium Eccleſiaſticum non efficitur legatum relictum pro celebrandis Miſſis.
2 Manſionariæ nomen deſignat beneficium Eccleſiaſticum.
3 Manſionaria non poteſt cum alio beneficio retineri ſob eodem tecto.
4 Beneficium eſſe Eccleſiaſticum ex quibus probetur, & n. 5. vſque ad n. 11.
5 Onus perpetuum celebrationis Miſſarum abſque Ordinarij licentia recipi nequit.
6 Ius eligendi ſucceſſorem in beneficio eſt de iure prohibitum.
9 Beneficium in dobio præſumitur Eccleſiaſticum.
10 Beneficia de iurepatronatus omnes fundare poſſunt, vt ſuum tamen ſortiatur effectum, requiritur authoritas Ordinarij Intel. vs num. 11.
12 Collatio beneficij ordinata per verbum (detur) demonſtrat collationem, & præſentationem canonice faciendam.
13 Iuspatronatus reſeruatum certis perſonis, ipſis deficientibus, remanet liberum, & deuoluitur ad Ordinarium.
14 Ordinarius eſt omniom piarum diſpoſitionum executor.
15 Prouiſus ab Ordinario ob negligentiam heredum in nominando Rectorem præfertur nominato, deinde ab heredibus.
16 Caſus omiſſus à teſtatore remanet ſub diſpoſitione iuris.
17 Patronus amittit ius nominandi poſt lapſum temporis à iure ſtatutum, & ius deuoluitur ad Ordinarium.

DECISIO CXXXI.

Alias Conſtitutum XXVIII.

VLtimo Teſtamento, quo deceſſit Doctor Ioannes Baptiſta de Folis condidit legatum ducatonorum mille ad effectum erigendi vnam Manſionariam in Sacello Diuæ Ceciliæ exiſten. intus Eccleſiam Parochialem Fauani, & primo loco conferendam R. D. Bartolomæo de Folis eius nepoti, cum onere celebrandi tres, aut quatuor Miſſas qualibet hebdomada, & facultate eidem Bartolomæo attributa in eius obitu alteri Sacerdoti bonæ, honeſtæque vitæ relinquendi, & ſic tractu ſucceſſiuo continuandi de ſucceſſore in ſucceſſorem, poſt obitum præfati fundatoris, licet quinque annorum curſus, & vltra effluxerit non ſolum ad erectionem huiuſmodi Manſionariæ non fuit deuentum, verum etiam deceſſit idem Bartolomæus primus nominatus, nulla facta nominatione alterius Sacerdotis pro Manſionario, quapropter defectu perſonarum contemplatarum pro conferendo tale beneficium prætendens Eminentiſs. & Reuerendiſs. Cardinal. Abbas Ordinarius ius ad ſe deuolutum, vel ſaltem tamquam Executor legatorum, & piarum diſpoſitionum ob negligentiam hæredum, deuenit ad fundationem dictæ Manſionariæ, eamque contulit Dominico de Turris, Prætendentibus tamen hæredibus diſpoſitionem eſſe ſimplex legatum pium, & non beneficium authoritate Ordinarij fundandum, pro Manſionario nominauerunt R. D. Hortenſium Cimam, quod diſceptandi præbuit occaſionem an, & quis præferendus, & manutenendus veniat in poſſeſſione dicti beneficij, & an beneficium authoritate Ordinarij erigendum, vel potius legatum pium dici debeat, & affirmatiuè reſpondendum videtur.

1 Quod autem huiuſmodi diſpoſitio non contineat ſimplex legatum pium ſolum diſpoſitioni fundatoris, ſeu eius hæredum ſubiectum, vt in terminis legati pij dixit *Rot. deciſ. 238. per tot.*
2 *par. 5. recent.* Sed vere beneficium authoritate Ordinarij inſtituendum manifeſte deducitur, quia teſtator de hac beneficij fundatione diſponens, expreſſit ſub nomine Manſionariæ, nomen autem Manſionaria deſignat beneficium Eccleſiaſticum, & eidem conueniunt omnia, quæ de beneficio
3 Eccleſiaſtico diſponuntur, & ſic cum alio retineri nequit ſub eodem tecto abſque diſpenſatione Apoſtolica, vt firmaſſe *Sac. Congreg. Concil. refert Garz. de benef. par. 11. cap. 5. n. 242. Barboſ. in Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 18. num. 25.*

Nec infringit, quod Eccleſia Parochialis Fanani non ſit actu Collegiata, nec adſit, Chorus, quia licet non adſit formaliter, adeſt tamen materialiter, cum ſingulis diebus feſtiuis Clero congregato ad formam Synodalium conſtitutionum, ſolemniter diuina celebrentur; & ideo hanc Manſionariam regulandam eſſe ſecundum morem regionis idem teſtator declarauit, *ibi ſecondo l'vſo del Paeſe.*

4 Tum quia fuit expreſſus titulus, nempè ſub inuocatione Diuæ Ceciliæ, in cuius ſacello, huiuſmodi fundatio circa Ordinarij conſenſum, & auctoritatem fieri non poterat; cum laici nequeant exercere iuriſdictionem in Eccleſijs.

5 Tum quia impoſuit onus perpetuum celebrationis Miſſarum, quod ſub pœna interdicti ingreſſus Eccleſiæ recipi non poteſt abſque Ordinarij licentia, vt decreuit *Sac. Congreg. Concil. in decret. de celebrat. Miſſar. iuſſu fœlicis recordationis Vrbani Papæ VIII. ſub die 21. Iunij 1625. in 5. ad hæc emanato.*

6 Tum quia facultas nominandi Rectores non fuit conceſſa laicis, ſed Eccleſiaſticis, quinimmo cum concernat ius eligendi ſucceſſorem in beneficijs de iure apponi prohibitum, *cap. Epiſcopo 1. quaſt. 1. cap. accipimus de pot.* vt ſuum ſortiatur effectum, vtique Ordinarij conſenſus accedere debet, *Lambertin. de iurepatron. par. 1. lib. 1. quaſt. 9. art. 3. Rot. deciſ. 530. num. 3. par. 1. in recent.*

7 Tum quia habet omnes alias conditiones requiſitas ad hoc, vt beneficium Eccleſiaſticum dicatur, nempè continet primo quid ſpiritualitati annexum, 2. eſt tantum conferibile Clerico, 3. conferri nequit niſi ab Eccleſiaſtica perſona, ex quo vltimus Manſionarius nominare debebat in eius obitu ſucceſſorem, 4. eſt perpetuum, &

non

Digitized by Google

non ad certum tempus, nec Rector eſt amouibilis, 5. conferens non ſibi, ſed alteri purè, & abſque aliqua extrinſeca conditione conferre tenetur, vt latè comprobat *Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 57. num. 141. par. 3.*

8 Vlterius habet onus Miſſarum, dotem competentem, nuncupatur Manſionaria, fuit viſitatum ab Ordinario, ex quibus inferre præſumptionem, quod ſit beneficium Eccleſiaſticum dixit *Rot. deciſ. 57. in prin. par 6. recent.*

9 Et ita in dubio ſemper præſumendum eſſe dixit *Rot. deciſ. 15. num. 10. & 26. par. 6. in recent.*

10 Nec aduerſatur Teſtatorem nullam mentionem feciſſe de auctoritate Ordinarij circa erectionem huius Manſionariæ, quia in hoc cenſetur ſe conformaſſe, ſeù reliquiſſe diſpoſitioni iuris communis; ſecundum quam, licet beneficia de iurepatronatus libera omnibus fundandi concedatur facultas, vt ſuum tamen ſortiantur effectum Ordinarij conſenſus, & auctoritas interuenire debet, *cap. nobis de iurepatron. cap. nemo Eccleſiarum de conſecrat. diſt 1. Calderia. conſ. vltim de iure patron. Rot. deciſ. 157. num. 29. par. 6. recent. & ſancitur in Synodo Diœceſana Nonantulana celebrata de anno 1638. par. 3. practicab. 10. decret. 5.*

11 Quinimmo cum inſtituerit dictam Manſionariam ſimpliciter videtur inſtituere voluiſſe beneficium Eccleſiaſticum, cum nihil appareat, quod contrarium ſuadere poſſit, præcipuè quia non inſtituit inter viuos, ſed in vltima voluntate, in qua non ſolet tunc actualiter interuenire auctoritas, & erectio Ordinarij, ſed poſt mortem Teſtatoris nempè quando executioni demandatur; vt pulchrè animaduertit *Garz. de benef. par. 1. cap. 2. à num. 108. vſque ad num. 111. qui alios allegat.*

12 Tanto magis, quia collationem dictæ Menſionariæ ordinauit per verbum detur, ibi, *dichiarando mi, che detta Monſionaria debba eſſer data à D. Bartolomeo Fol. &c.* quod ſolum conuenit præſentationi, & collationi Canonicè facien. *idem Garz. de benef. p. 1. c. 2. n. 111. in fin.*

13 Sed quid quid ſit, an huiuſmodi Manſionaria ſit beneficium Eccleſiaſticum, vel legatum pium, certum eſt ritè, ac validè Eminentiſs. & Reuerendiſs. D. Cardinalem Abbatem conferre potuiſſe, ſiquidem aut viuente præfato Bartolomæo primo loco nominato hæc diſpoſitio fuit, aut non fuit executioni demandata, ſi executa fuit, & ſe pro Manſionario Bartolomæus geſſit; ex quo deceſſit non facta nominatione ſui ſucceſſoris, hoc ius è perſona Eccleſiaſtica tantum in diſpoſitione contemplata, & expreſsè priuatiuè quo ad alios nominata, non poteſt redire ad hæredes laicos à Teſtatore non contemplatos, nec nominatos, aut ſpecialiter ſubrogatos, ſed ad Ordinarium deuolutum cenſetur; nam iuſpatronatus, ſeu ius nominandi reſeruatum à fundatore in eius conſtitutione ad fauorem certarum perſonarum, ipſis non exiſtentibus, vel deficientibus beneficium, ſeù legatum remanet liberum, *Penia. deciſ. 254. num. 1. vbi ita latè Rot. firmaſſe in Cremonen. iuriſpatronatus coram. Card. Seraph.*

14 Si vero non fuit executioni demandata prout intra quatuor, aut ſex menſes exequi debebat; Ordinarius attenta tam longa mora quinque annorum, & vltra, ac notabili hæredum negligentia, tamquam omnium piarum diſpoſitionum executor, ac etiam vti Sedis Apoſtolicæ delegatus *cap. tua nobis de teſtament. Clem. vnica eod. tit. cap. quia contingit, de Relig. dom. Concil. Trident. ſeſſ. 22. cap. 8. Rot. deciſ. 259. num. 10. & 11. part. 3. re-*
15 *cent.* benè potuit de eo prouidere, ita vt prouiſus per eundem in concurſu cum alio prouiſo ab hæredibus præferendus, & in beneficij poſſeſſione manutenendus veniat, vt in fortioribus terminis, in caſu, quo Ordinarius ex fundatoris ordinatione ſe intromittere non poterat, firmauit *Rot. in Salamantina Capellania 27 Marty 1583. coram Seraphin. relata per Garz. de benef p. 1. cap. 2. num. 107. fol. mihi 16.*

16 Hæredibus autem neque ex diſpoſitione iuris, neque ex prouiſione Teſtatoris ius Manſionarium, ſeù Cappellanum nominandi competere poteſt, non ex diſpoſitione Teſtatoris, quia ſolum ordinauit, vt Manſionaria dicto Bartolomæo conferri deberet, & eidem contulit poteſtatem in eius obitu alium nominandi; quod cum non fuerit executum in perſona Bartholomæi, non videtur, qua ratione contra formam teſtamentariæ diſpoſitionis poſt eius obitum in fauorem extranei ab hæredibus exequi poſſit; ac proindè tamquam caſus omiſſus à Teſtatore remanere debet ſub diſpoſitione iuris ad fauorem Ordinarij, vt conſiderauit *Rot. in dicta Salamantina Capellaniæ coram Seraph.*

17 Nec ex diſpoſitione iuris, quia poſt lapſum temporis à iure ſtatuti ad præſentandum, & ad exequenda legata pia expirauit hæredum auctoritas, & ius deuolutum fuit ad Ordinarium *iuxta text. in cap. ſi vero de iure patr.*

Et ita &c.

SVMMARIVM.

1 Narratiua facta in inſtrumento facit inter contrahentes plenam probationem.
2 Confeſſio reſultat ex inſtantia iudicialiter facta.
3 Contractus bonorum Eccleſiæ redditur nullus, ſi copulatiuè non ſit celebratus cum euidenti Eccleſiæ vtilitate, & cum debitis ſolemnitatibus, ſeu beneplacito Apoſtolico.
4 Eccleſia ex contractu iniuſto non cadit à ſua poſſeſſione.
Quæ remedia competant Eccleſiæ pro recuperatione rei nulliter alienatæ amp. vt num. 5.
6 Beneplacitum Apoſtolicum in alienatione bonorum Eccleſiæ interuenire debet loco ſolemnitatis.
7 Alienatio bonorum Eccleſiæ perpetua non eſt vtilis.
8 Inſtrumentum facit probationem probatam.
Bona culta, & fertilia Eccleſiæ in Emphyteuſim perpetuam concedi prohibentur eod. num. 8.
9 Contractus non eſt vtilis Eccleſiæ, ſi penſio non correſpondeat valori bonorum locatorum, & ſit æqualis fructibus, & num. 11.
10 Emphyteuſis pro modico canone conceditur. Iotel. vt num. 12. lim. vt num. 15.
13 Penſio in contractu emphyteotico ſoluitur in recognitionem directi dominij.
14 Remedium l. 2. C. de reſciad. vend. competit etiam Eccleſiæ, ſi fuerit læſa.
15 Beneplacitum Apoſtolicum non eſt neceſſarium in bonis locari ſolitis.
16 Eccleſia non poteſt dici læſa, poſtquam coloni impenſis bona redacta fuerint ad culturam.
17 Bona Eccleſię eſſe ſolita locari non probatur ex partium aſſertione.

18 Bo-

18 Bona Eccleſiæ, quod ſint ſolita locari, quomodo probetur, & num.19. & 20.
21 Beneplaciti Apoſtolici præſumptio, quando eſt Eccleſię præiudicialis, ſublata fuit per conſtitutionem Vrbani VIII.
22 Ratificatio contractus Eccleſię nulliter celebrati non ſubſiſtetur, ſi non fuerint adhibitę ſolemnitates requiſitę, prout in ipſamet alienatione.
23 Ratificatio non inducitur, ſi ratificans non habuerit ſcientiam nullitatis tam facti, quam iuris.
24 Pręſcriptio non ſuffragatur, ſi non inchoata, aut non completa fuerit.
25 Pręſcriptio non currit viuentibus Pręlatis, qui nulliter alienauerunt.
26 Bona Eccleſiæ hodie curſu 40. annorum non præſcribuntur, attenta duplici prohibitione vigore Paulinę.
27 Præſcriptio quadragenaria rerum Eccleſię non ſuffragatur, ſi alienatio fuerit facta, non ſeruatis ſolemnitatibus, & titulus ſit de iure nullus.

DECISIO CXXXII.

Alias conſtitutum XXIX.

NOn controuertebatur inter R. D. Sindicum Abbatialem, & Illuſtriſſ. DD. Comites Franciſcum Mariam, & Iulium Antonium de Bologninis Dominum directum, identitas, & poſſeſſio bonorum, de quibus agitur, immo præfata ſatis apertè comprobata remanebant tum ex narratiua, quod bona erant emphyteutica ex-
1 preſsè adiecta in inſtrumento inueſtituræ, quod facit contra recipientes plenam probationem, *Bart. & Iaſ. in l. cum tale §. falſa ff. de condit. & demonſtr. Rot. deciſ.190. num.3. part.1. & deciſ.36. num.4. part.3. recent.* tum ex diuerſis inſtantijs iu-
2 dicialiter factis à dictis de Bologninis, tam pro renouatione inueſtituræ, quam pro receptione canonum, ex quibus non ſolum implicita, ſed etiam explicita præfatorum confeſſio reſultauit *adnotata per DD. in cap. cum venerabilis, vbi Dec. præcipue num 90. de except. Rot. deciſ.92. num.6. poſt tract. Labyrint. creditor. Salgad. & in Romana Domorum 15. Decemb.1649. in §. dominium directum coram Bichio.*

Tota igitur diſceptatio in eo poſita erat, an Eccleſia Nonantula reintegrari deberet ad poſſeſſionem dictorum bonorum nulliter, & inualidè
3 alienatorum, & affirmatiuè reſoluendum duxi. Animaduertebam in huiuſmodi inueſtiturę contractu euidentem Eccleſiæ vtilitatem, debitaſq; ſolemnitates, ſeu beneplacitum Apoſtolicum copulatiuè non concurrere, ac proindè nullitatis, & inualiditatis vitio laborare, *cap.1. de reb. Eccleſ. non alien. in 6. Clem. prim. & extrauag. Ambitioſæ tit.eod. Rot.dec.251. num 9. part.3 & deciſ.167. num.1. part.5. & deciſ.223. num.3. part.6. in recent. & deciſ.555. num.2. & 3. coram Penia.*

4 Eccleſia enim ex contractu iniuſto, & nulliter inito non cadit à ſua poſſeſſione, nec transfert in contrahentem, ideoque ad rem iniuſtè alienatam competit non ſolum reintegratio, vel ex conditione legis, vel ex canon. reintegranda, vel ex officio Iudicis, vt docet *Bart. in l. 1. §. ſi vir vxori num.3. ff. de acquiren. poſſeſſ.* ſed etiam interdicto vndè vi, *Rot. deciſ.94. à num. 4. vſque ad 8. part.3. & dec.291. num.9. part.6. in recent. cum alijs in Cracouien. donationis 26. Nouembris 1650. in §. ijs conſequens eſt coram Bichio.*

5 Quamuis à poſſeſſione ceciderit facto ſui Rectoris, ſeu Prælati, *cap. conquarens, cap. cum ad ſedem de reſtit. ſpoliat. Caputaquen. deciſ.170. part.3. Rot. coram Gregor. XV. deciſ.116. num.1. vbi Adden. num.4. & in recent. deciſ.437. num.1. & 2. & deciſ.485 num.2.*

6 Deficit quidem ſolemnitas, quia non docetur beneplacitum Apoſtolicum verè, & realiter interueniſſe, *iuxta extrauag. ambitioſæ de reb. Eccleſ. non alien.*

7 Deficit vero vtilitas, tum quia alienatio eſt perpetua, & pactum in perpetuum nullam alienantis reſpicit vtilitatem, *Dec. conſ.141. ſub nu.5. verſ non obſtat quod dicitur.*

8 Tum quia huiuſmodi bona conceſſa fuerunt culta, vineata, & pratiua cum ſuis ædificijs, domibus, & habitationibus, vt apertè legitur in inſtrumento inueſtituræ, quod probatam probationem facit *Mantic. deciſ.4. num.1.* & bona culta, & fertilia Eccleſiæ omnino in Emphyteuſim perpetuam concedi prohibentur, *Camil Borel. in ſumma omnium deciſ. tit.33. num.128. Capic. deciſ. 105. Gram deciſ. 323. num.1. cum alijs relatis per Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. allegat. 94. num. 26. part.3.*

9 Tum quia apparet eſſe notabilis valoris pro pretio librarum 12000 monetæ Bononien. in ſolutum tradita Iuliæ de Gomeſijs in ſuæ dotis reſtitutionem, & diſtracta, alienataque fuerunt pro redditu trium ſolidorum pro qualibet tornatura, quæ penſio non correſpondet, nec diſtribuitur per proportionem geometricam valore, & annuis redditibus ſingularum tornaturarum aſcenden. ad 215. habito reſpectu ad ipſam perpetuam alienationem, ita vt nec centeſima vtilitas fructuum ab Eccleſia percipiatur, & medietas conſequeretur, ſi ad coloniam partiariam locarentur *ad tradita per Paul. de Caſt. in auth. ſi quas ruinas num.2. C. de Sacroſan. Eccleſ & per ea, quæ dixit Rot. deciſ.36. num.13. & 14. part.3. in recent. Cæſar de Graſ. deciſ.4. num. 12. & per tot. de reb. Eccleſ. non alien.*

10 Nec turbare debet, quod Emphyteuſis pro modico canone concedatur, *vt tradunt DD. in l.2. C. de reſcind. vend.*

11 Cum hoc non procedat in Emphyteuſi Eccleſiaſtica, in qua penſio eſſe debet æqualis fructibus, quia alias non tenderet in euidentem vtilitatem Eccleſiæ benè *Surd. deciſ.198. nu.22. ex Capic. deciſ.182. in princ. & Franc. deciſ.191. num.10. & deciſ. 235. num.2. quos allegat.*

12 Aut ſaltem procedit quando conceditur res ſterilis, quæ cum detur ad meliorandum, non eſt mirum, ſi in vno nummo penſio conſtitui poſſit, ſecus vero quando conceditur res culta, & fertilis, nam tunc ad ſeruandam æqualitatem eſt conſtituenda ad reddituum menſuram, & proportionem, cum non ſit æquitati conſonum, quod Eccleſia percipiat vnum, ſi decem percipere valeat, vt docet *Surd. dicta deciſ.198. n.22. & 23. vbi alios allegat.*

13 Et licet penſio conſtituatur in contractu Emphyteutico principaliter in recognitionem directi dominij, nihilominus eſt etiam habenda ratio eiuſdem penſionis in vim proportionatę mercedis; alias Eccleſia enormiter læſa remanet,

pro-

Digitized by Google

propterea ſubuenienda eſt non ſolum per benefi-
cium reſtitutionis in integrum l. in cauſa in princ.
14 ff.de minor. & cap. 2. de offic. Iud. Sed etiam re-
medio cap. dilectis, & cap. cum cauſa de emp. &
vendit. & l.2. C.de reſcind.vendit. cuius textus di-
ſpoſitionem etiam in Emphyteuſi Eccleſiaſtica
ſibi locum vindicare de veriori, & communiori
teſtatur Aluar.Valaſ.de iur.Emphytent.q.21.nu.19.
verſ.verum attende, & verſ.ſed quamuis vbi contra-
rijs reſpondet, & alios allegat.
15 Nec prætendatur, quod agatur de bonis loca-
ri, ſeù in emphyteuſim concedi ſolitis, ac proin-
dè beneplacitum Apoſtolicum non fuiſſe neceſ-
ſarium, quinimmo ad arguendam iuſtitiam ca-
nonis, & Eccleſiæ vtilitatem conſtituendam, at-
tendendum non eſſe ſtatum huius vltimæ conceſ-
ſionis, ſed primæ, cum vltima non poſſit dici
noua, ſed continuatiua, & confirmatoria ante-
cedentium, in quibus ſatis fuit Eccleſiæ vtilita-
16 tem interueniſſe, ita vt poſtquam bona opere,
labore, & impenſis conductorum ad culturam re-
dacta fuerunt, nequeat Prælatus aut canonem
augere, aut dicere Eccleſiam læſam fuiſſe, vt ex
Abb. Federic. de Sen. Imol. tradit Bero. conſ. 83.
num.13. vol.1. Dec. conſ.309. num.3. verſ. & ſuf-
ficit Rot. coram Penia deciſ. 553. num. 4. & per to-
tam.
17 Quia reſpondetur de huiuſmodi ſolito non
conſtare, nec probatur ex partium aſſertione,
Bart.in l ſi forte ff.de Caſtren.Pecul. Federic.de Sen.
conſil.141.Pariſ.conſ 62.num.7.lib.1.Alex.conſ.17.
num 6.lib.4. Barboſ.de offic.& poteſt.Epiſc.alleg.95.
num.32.in fin.part.3. Rot. deciſ.160. num.4. part.2.
diuerſ.& deciſ.251.num.21.part.3.in recent.
18 Sed probandum eſſet, vel ex vna conceſſione
valida, & ſolemni, quæ præceſſerit, vel ex dua-
bus minus ſolemnibus cum curſu 40.annorum,
Ruin.conſ.25.ſub num.30.lib.1.Alex.conſ.9. num.5.
lib. 3. Clar. in § feudum quæſt. 13. verſ. nunc pro
intelligentia Seraph. deciſ.434.et deciſ.1451. num.2.
Rot.deciſ.160.num.5.part.2.diuerſ. et deciſ.36.nu.7.
part.3.in recent.
19 Nec ſufficit, quod in conceſſione anni 1584.
quæ ſolum datur, fiat mentio de alijs anteceden-
tibus conceſſionibus factis Angelo de Scalis, Io:
de Letis, & D.Franciſco de Bologninis, vt non
vnica tantum, ſed duæ, & plures adeſſe dican-
tur; quoniam ad hunc effectum neceſſe eſt doce-
re de duabus inueſtituris ſeparatis, ac diſtinctis
per diſtincta, & ſeparata inſtrumenta diuerſis
temporibus celebrata, vt in puncto firmauit Rot.in
Aeſina Bonorum 27. Aprilis 1635 coram Buccabella
in recent. deciſ. 36. num. 8. & 9. part. 3. & coram
Seraphin. deciſ. 1451. num.3. & in deciſ. 1490.
num.5.
20 Proinde etiam nec ſuffragatur præſumpta con-
firmatio ex obſeruantia, & lapſu longiſſimi tem-
poris, vt ſaltem vnica conceſſio pro ſolemni ha-
beatur, & res locari ſolita dicatur, cum ad
iſtum effectum conſtare debeat vere, & realiter,
& non per tales præſumptiones beneplacitum
Apoſtolicum interueniſſe, Rot.dicta dec.36.nu.8.
part.3. in recent. Seraph.deciſ.434.num.1. verſ.non
obſtat, quod ex curſu, & deciſ.1451. num.3. & de-
ciſ.1490. num.4.
21 Quinimmo quando beneplaciti præſumptio
eſt Eccleſiæ præiudicialis, prorſus ſublata fuit
per conſtitutionem Vrbani VIII. præſeruatiuam iu-
rium Eccleſiæ editam de anno 1641. ſub §.item quaſ-
cumque prorogationes, quæ loquitur tam in tempus
præteritum, quam in futurum, Rot. in Rauennaten.
Domus 14. Iunij 1649. ſub §. nec huiuſmodi in fin.
coram Royas, & in Romana deuolutionis domus 4.
Decembris 1651. §.fin. in fin. coram Bichio.
22 Nec infringit Abbates per canonum receptio-
nem, & ſimiles actus poſitiuos contractum ra-
tificaſſe, quia ratificatio contractus Eccleſiæ ſi-
ne ſolemnitatibus requiſitis, prout in ipſamet
alienatione non ſubſtinetur, cum ipſa quoque ra-
tificatio ſit ſpecies alienationis, & conſequen-
ter ſemper Paulina conſtitutio reſiſtat, Rot. deciſ.
204.num.7.& 10. part.4. diuerſ. & deciſ.94.n.31.
part.3. in recent.
23 Vltra quod nec conſtat Abbates habuiſſe ple-
nam ſcientiam dictæ nullitatis, non ſolum facti,
ſed etiam iuris, prout requiritur ad inducendam
ratificationem contractus nulli, vt in terminis
locationis factæ ab Epiſcopo anteceſſore Seraph.
dec.136.num.2. & in recent. deciſ.95. num.4. & de-
ciſ.535.num.12.par.1. Gregor.XV.deciſ.260.nu.11.
vbi Adden. num.22. Caualer. deciſ.612. numer.27.
& 28.
24 Minus aliqua vis fieri poteſt in aſſerta præſcrip-
tione, cum nunquam inchoata, nec completa
fuerit, gloſ. in auth. quas actiones, in verbo exclu-
duntur C. de ſacroſanct. Eccleſ. & in l.in vſucapioni-
bus ff.de diuerſ.& temporal. præſcript.& in l.3.§.mi-
nore verb.momentum ff.de minor. Balb.de præſcript.
3.par. 6.part.principalis num.11.
25 Non inchoata, quia non potuit currere viuen-
tibus Prælatis, qui nulliter, & inualide aliena-
uerunt, late Coſta de facti ſcien. & ignor. diſt. 78.
num 3.& ſeq. & diſt.80.num.66. Quaranta in ſum-
ma bullar. in verb. alienatio rerum Eccleſ. num.46.
verſ. hinc non immerito Barboſ. de offic. Epiſcop. al-
leg.95.num.72. in fin. par.3. late Rot. coram Merlin.
deciſ.702.num.12.13.14. & 15. quæ eſt in recentior.
deciſ.94.par.3. & coram Coccin.deciſ.445.num.8.
26 Non completa, quia Eccleſia Nonantulana
gaudet præſcriptione centum annorum. Quini-
mo cum præter ius commune antiquum aliena-
tioni rerum Eccleſiæ reſiſtat Paulina, & nouiſſi-
me dicta Vrbana Conſtitutio præſeruatiua rerum
Eccleſiæ, per quas additur, vt etiam in caſu li-
cito non poſſit fieri abſque aſſenſu Apoſtolico,
quadragenaria præſcriptio, concurrente hac du-
plici prohibitione hodie non ſufficit, vt ex Ruin.
& Dec. & alijs tradit Quaranta loco citato num.47.
circa med.
27 Immo alienationi factæ non ſeruatis iuris ſo-
lemnitatibus, & quando titulus eſt de iure nul-
lus, non ſuffragari quadragenariam, & longam
temporis præſcriptionem ex Conſtitutione Pauli IV.
Clementis VIII. & cap. dudum de decimis teſtatur
Villagut.de reb.Eccleſ.male alien.reſtit. par.2. cap.5.
num.11.& 53.
Et ita &c.

SVMMARIVM.

1 Negotiorum geſtor tenetur debitis temporibus fructus exi-
gere, & vendere.

2 Te-

Digitized by Google

2 Tenetur de neglectis, & inexactis, ſi debitor propter ſuam negligentiam durante adminiſtratione efficiatur non ſoluendo.

3 Exactor ob negligentiam in non exigendo conſtituitur in culpa lata.

4 Negociorum geſtor tenetur de neglectis, & omiſſis ob libros inordinate, & inauthentice confectos.

5 Amp. vt hoc caſu Dominus habeat actionem contra Adminiſtratorem, & eius hæredes.

6 Liber adminiſtratoris, ſi ob eius inordinationem non probet contra tertium, probat contra Adminiſtratorem.

7 Negociorum geſtor ſtatim, ac operas ſuas locauit, & exegit pecuniam, & in vſus proprios conuertit abſque alia interpellatione moram quacumque alia mora maiorem incedit.

8 Moroſus ex culpa, vel ex delicto ipſo facto abſque interpellatione tenetur de interitu rei, & ſi res eſſet penes dominum peritura.

DECISIO CXXXIII.

Aliàs Conſtitutum XXX.

N. N. alijque filij, & hæredes quondam N. N. in reddirione rationis, quam fecerunt adminiſtrationis, bonorum, & reddituum Auguſtæ Abbatiæ S. Silueſtri de Nonantula multorum annorum ſpatio à præfato eorum Parre factæ, ad minuendum debitum, in quo remanebant, multa eredita inexacta aſſignare prætendebant, tā cum viſa fuerint inexigibilia, vel ob negligentiam eiuſdem adminiſtratoris in non exigendo debitis temporibus, & decoctionem debitorum, vel ob defectum librorum inordinatè, & non in forma authentica (hoc eſt ſine ſuis iuſtificationibus) confectorum, in damnum Eminentiſs. & Reuerendiſs. D. Cardinalis Abbatis cedere minime debere, ſed ab eis ſoluenda eſſe concluſum.

1 Certi enim iuris eſt, quod Adminiſtrator, factor, ſeù negotiorum geſtor tenetur fructus, & introitus exigere, & ad tempus congruum vendere iuſto pretio, & ad Domini vtilitatem, alias erit obligatus ad intereſſe. *Bart. in l. omnia in fin. C de condit. impud. hæred. lib. 10. Borgnin. qui alios allegat deciſ. 10. in ordine 39. num. 26 par. 1.*

2 Nec ſufficit huiuſmodi exactio, & venditio, niſi etiam debitis temporibus nomina debitorum exigantur, itaut ſi propter adminiſtratoris culpam, & negligentiam, durante adminiſtratione debitor efficiatur non ſoluendo, tenetur etiam de neglectis, & non exactis, & contra eum, eiuſque hæredes iurari poteſt in litem, alio in contrarium non apparente, *per text. in l. 2. ff. de adminiſtr. rer. ad quem pertinen. l. à procuratore C. man. l. ſi pupil. §. videamus ff. de negot. geſt. vbi Bart. & DD. Socin. ſen. conſ. 2. num. 2. 9. & 12. vol. 2. cum alijs congeſtis per Borgnin. deciſ. 10. in ordine 39. num. 24. 27. & ſub num. 31. & à num. 35. vſque ad num. 38. par. 1.*

3 Quinimo exactor in non exigendo nomina debitorum, ad quod tendit eius officium, præcipue ſi cœperit exigere, & non terminauerit, conſtituitur in culpa lata; *DD. in l. ſi videamus §. pupillus ff. de negot. geſt. l. quid quid C. arbit. tutor.* vt magis teneatur ad intereſſe præſtandum.

4 Vlterius tenetur etiam de neglectis, & omiſſis, caſu quo adnotati debitores in codice rationum, debitum conſcriptum negarent, illudque iuſtificari nequeat ob vitium, & defectum librorum inordinate, & in forma authentica minime confectorum per adminiſtratorem, quia ſibi imputare debet, ſi abſque neceſſarijs ſcripturis, authenticiſque documentis fructus, & introitus bonorum ſuæ adminiſtrationis cum pretij dilatione vendiderit, *vt ex Bald. Ruin. Gratian. Federic. & alijs comprobat, Borgnin. dec. 10. in ordine 39. nu. 38. & num. 40. vſque ad fin. par. 1.*

5 Hinc eſt, quod ſi Dominus non poteſt conuenire debitores per exhibitionem librorum adminiſtrationis, habet actionem, contra adminiſtratorem, & eius hæredes pro rebus, & partitis deſcriptis, *Menoch. de arbit. iud. lib. 2. cent. 3. caſ. 209. Natta conſ. 685. nu. 5. vol. 4. Pancirol. conſ. 173. lib. 1.* cum paria ſint non facere libros, & facere, ſed inutiles, & non ſolemnes, nec aptos ad conueniendum debitores ibidem deſcriptos, *Simon. de Petr. conſ. 179. num. 37. lib. 1.* & propterea in hoc caſu de ſuo damnum reſarcire tenetur, *Afflict. deciſ. 44. num. 33. & 34.*

6 Siquidem licet liber adminiſtrationis non faciat fidem contra debitores ibi adnotatos, tamen contra adminiſtratorem ſcribentem ad fauorem Domini, cui tenetur reddere rationem adminiſtrationis, facit indubitatam fidem, l. *exemplo l. rationes C. de probat. Menoch. conſ. 23. num. 13. & ſeq. vol. 1. Cæphal. conſ. 85. num. 33. verſ. circa reconuentionem vol. 1.*

7 Non enim poſſunt hæredes ſubterfugere hanc ſolutionem, cum præfatus eorum Pater Eminentiſs. D. Abbatis negocia gerere promiſerit, eique opera ſua locauerit cum tacito pacto, & conditione, vt ſtatim atque ad ſuas manus perueniebant pecuniæ, eas Domino ſoluere deberet, & non conuertere in vſus proprios, & culpabiliter alias inexactas relinquere, ex quo moram abſque alia interpellatione quacumque alia mora maiorem incidit *per text. in l. 1. §. rectiſſimè l. fin. cum alijs ibi not. C. de cond. ob turp. cauſ. l. in re furtiua in fin. & l. fin. ff. de condit. furt. tradit. Bero conſ. 193. num. 17. vol. 1.* quæ mora tan-

8 quam in hoc alia quacumque maior, & potentior efficit adminiſtratorem moroſum teneri de interitu rei, quamuis res alias eſſet penès Dominum peritura, ſiuè non, vt comprobat, idem *Bero. dicto conſ. num. 18.*

Et ita &c.

SVMMARIVM.

2 Clericus duplex patrimonium habet vnum prophanum, aliud Eccleſiaſticum.

2 Clericus non poteſt patrimonium Eccleſiaſticum ad hæredes tranſmittere, ſed tenetur reddere rationem, & in eo ſuccedit Eccleſia, vel ſucceſſor.

3 Fructus omnes beneficiorum tam pendentes, quàm inexacti ſpectant ad ſucceſſorem, & non ad hæredes beneficiati. Amp. præcipuè ſi non fuerint recollecti 4.

5 Fructus beneficiorum ipſo vacante percepti, à defuncti Rectoris hæredibus peti poſſunt a ſucceſſore, tam contra hæredes, quam contra conductorem.

6 Fructus beneficiorum hodie à die vacationis ſpectant ad Cameram Apoſtolicam. Intel. procedere quo ad beneficia reſeruata, & vbi abeſt vſus ſpoliorum.

7 Fructus beneficiorum inter beneficiatum defunctum, eiuſque hæredes, aut inter renunciantem, & ſucceſſorem diuidi debent pro rata anni, & n. 8.

8 Intel. deductis expenſis, & proportionabiliter pro rata tantum conſequenda ſint, vt num. 13.

9 Beneficiatus conſequitur fructus vltimi anni pro rata tantum temporis, quo vixit, fructus verò aliorum annorum in totum facit ſuos,

Digitized by Google

10 Annus ad effectum diuidendi fructus beneficiorum quando incipiat, & quando computetur.
11 Fructus vnius anni in beneficialibus ſunt deſtinati pro alimentis futuris, & non præteritis.
12 Nomine fructuum ad effectum faciendi diuiſionem inter hæredes beneficiati, & ſucceſſorem, quæ veniant.
13 Fructus beneficij tenuis ſi cenſeantur arbitrio boni viri conſumpti, non ſunt diuidendi inter hæredes, & ſucceſſorem in beneficio.
14 Amplia etiam quo ad fructus inexactos.
Bulla Iulij tertij diſponentis fructus inexactos ſpectare ad ſucceſſorem intelligi debet de fructibus beneficij pinguis, & non tenuis.
15 Conſtitutio, bulla, ſtatutum intelligi debet ſecundum ius commune, à quo paſſiuam recipit interpretationem.
16 Conſtitutio quando ad duo poteſt ſe referre, referri debet ad illud, quod non eſt contra ius commune.
17 Hæredes beneficiati defuncti quando tenentur ſoluere congruam Economo deputato vacante beneficio.
18 Fructus tantum vltimi Anni diuidi debent inter defuncti beneficiati hæredes, & ſucceſſorem, ſecus annorum præteritorum.
19 Amp. vt huiuſmodi Diuiſio ſit facienda in omni genere vacationis beneficij.
20 Limit. ſi Anteceſſor erogaſſet fructus in vtilitatem Eccleſiæ, in ſoluendis oneribus vltimi anni ipſius beneficij.
21 Limit. Quod viceuerſa ſucceſſor in beneficio tenetur reſtituere hæredibus beneficiati defuncti ad ratam temporis fructus ab eo exactos, & decurſos tempore, quo vixit anteceſſor.
22 Limit. In caſu, quo Clericus habeat plura beneficia, quo caſu pro conſtituendis eius alimentis ad omnia habenda eſt ratio.
23 Clericus debet conſequi alimenta ex fructibus beneficij, & non ex patrimonialibus.
24 Fructus beneficiorum maturi, non exacti, vbi eſt facta concordia cum Camera, ſunt hæredum beneficiati.
25 Penſionis termini decurſi non ſoluti ante mortem penſionarij tranſmittuntur ad eius hæredes amp. vt nu. 26. Intel. vt num. 27.
28 Fructus an pro rata temporis debeantur hæredibus penſionarij, & quid R. ita ſeruat. 29. 30. 31.
32 Penſionis termini decurſi, & non ſoluti, vbi adeſt vſus ſpoliorum debentur Cameræ Apoſtolicæ.
33 Penſio pro terminis decurſis tempore prędeceſſoris non eſt ſoluenda à ſucceſſore niſi adhibitis diligentijs contra eius hæredes, & 37. Intel. vt num. 34. & 35. contrarium num. 36. lim. vt num. 38.
39 Inter anteceſſorem, & ſucceſſorem in beneficio penſio ſolui debet pro rata temporis computata à die reſeruationis.

DECISIO CXXXIV.

Alias Conſtitutum XXXI.

VAcante Eccleſia Parochiali Sancti Proſperi de Roncaglia per obitum annis elapſis de menſe Decembris ſecutum quondam R.D. Hyacinti de Ferrarijs tempore, quo omnes fructus, & redditus recollegerat, & perceperat. Ioannes de Tuſinis Sacerdotali ordine inſignitus de menſe Martij, eiuſdem Eccleſiæ collationem, pacificamque poſſeſſionem adeptus fuit; & ex quo debebat inſeruire vſque ad nouam fructuum recollectionem, abſque vlla præteritorum participatione, dubitatum fuit, an hæredes prædefuncti Rectoris ſaltem pro rata temporis ad reſtitutionem, ſeù diuiſionem perceptorum fructuum teneantur. Et pro affirmatiua ſententia ad fa-
1 uorem moderni Rectoris deducebatur; Clericum duplex patrimonium habere, vnum propbanum deſcendens, ſiuè à re prophana, ſiuè etiam ab Eccleſiaſtica ſpirituali, & pia, vt eſt Patrimonium eidem relictum à Conſanguineis, vel ab alijs extraneis donatum, aut ab ipſomet acquiſitum ſua induſtria, laboribus, negotijs, doctina, vel intuitu Eccleſiæ, vt in oblationibus, & decimis perſonalibus, & propter Sacramentorum Adminiſtrationem, ac Miſſarum, & Diuinorum Officiorum celebrationem, vt docet *Borgnin. Caualcan. in tit. de vltim. voluntat. deciſ. 8. num. 74. part. 3. fol. mihi 57.*
2 Aliud verò Clerici Patrimonium dicitur Eccleſiaſticum, nempè quod ipſe acquiſiuit non ex propria perſona, & labore, ſed propter beneficium, ſeù redditus, & prouentus bonorum Eccleſiaſticorum, & de hoc, ac huiuſmodi occaſione acquiſitis non poteſt ad libitum diſponere, ac ad ſuos hæredes liberè tranſmittere, ſed tenetur reddere rationem, cum reputetur tantum Adminiſtrator, & Vſufructuarius in vita, in morte verò vſuarius; itaut de huiuſmodi fructibus, & bonis, & ex eis acquiſitis benè ſuccedat Eccleſia, ſeù ſucceſſor in beneficio, *Menoch. conſ. 114. num. 27. vol. 2. Garz. de benef. part. 2. cap. 1., num. 8. & 10. circa medium, Borgnin deciſ. 8. nu. 25. part. 3. Corrad. in prax. diſpenſ. Apoſtolic. lib. 10. cap. 1. in princ. fol. 459. ad tradita per Abb. in cap. cum in Officijs num. 4. de Teſtament.*
3 Quinimmò fructus omnes naturales, & induſtriales tàm pendentes, quàm inexacti ſpectant ad ſucceſſorem, & non ad hæredes beneficiati, etiamſi maturi fuerint ante eius mortem, *eſt text. in cap. præſenti, vbi gloſ. & DD. de Offic. ordinar. in 6. Barboſ. Collect. deciſ. 309. num. 4. Penia. deciſ. 300. per tot. Rot. deciſ. 278. num. 3. part. 2. in rec. & expreſsè ſancitur Conſtit. 7. Iulij III. confirmata per Vrbanum VIII. Conſtit. 80. § 5 ex oratne Bal-*
4 *lar. Cherub. tom. 4. fol. 93.* Præcipuè ſi non fuerint recollecti, *cap. cum in Officijs cap. relatum il 2. de teſtament. Caualer. deciſ. 637. num. 2.*
5 Adeout huiuſmodi fructus ſtatim poſt mortem Rectoris, ſeù renunciationem, aut priuationem beneficij, ſi fuerint eodem beneficio vacante percepti à defuncti Rectoris hæredibus, etiam ante collationem, & conſecutionem beneficij peti poſſunt à ſucceſſore tàm cõtra hæredes, quàm contra Conductorem; *Didac. var. reſolut. cap. 15. nu. 6. verſ. 5. principaliter latè Gigas de penſ. quæſt. 88. Plot. in l. ſi quando nu. 644. verſ. ex prædictis C. vndè vi.* Vbi quod poſſit iurari in litem, *Borgnin. deciſ. 44. num. 1. & num. 7. part. 1. Caualer. deciſ. 637. nu. 2. Garz. de benefic. part. 2. cap. 1. nu. 89. tom. 1.* Vbi quod fructus beneficiorum obuenientes tempore vacationis debent futuris ſucceſſoribus reſeruari, niſi in vtilitatem Eccleſiæ expendantur, hoc eſt in vtilitatem ipſorum beneficiorum *c. cum vos de offic. ord. cap. præſenti eodem tit. in 6. Clem. ſtatutum de elect.*
6 Et quod dicitur hodiè fructus beneficiorum à die vacationis ad Cameram pertinere, vt tradit *Zerola in prax. Epiſcop. 2. p. verb. Beneficium 5. 6.* procedit quoad beneficia reſeruata in partibus Italiæ; & vbi ſpoliorum vſus adeſt, & collectores deſtinantur ex *Conſtitutione Iulij III. Pij V. & Vrbani VIII. de quibus Garz. de benef. part. 2. cap. 1. nu. 90. Bonacin. de contract. diſp. 3. quæſt. vlt. punct. 2. §. 1. nu. 7. tom. 2.* Secùs verò vbi non adeſt vſus ſpoliorum, & fuerit facta compoſitio cum Camera, prout eſt in Diœceſi Nonantulana, cum hoc

caſu fructus ſpectantes ad Cameram Apoſtolicam vigore ſpoliorum, de iure ſpectent ad ſucceſſorem *Seraph. deciſ.592.num.1.*

Et ſaltem quod huiuſmodi fructus inter beneficiatum defuuctum, ſeù eius hæredes, aut inter renunciantem, & ſucceſſorem diuidi debeant pro rata anni, tamquam de receptiori tradunt, *Garz. de beneſ.part.2.in tit.de fructib.cap.1.num.96. cum plurib.ſeq. Couar. lib.1.var.cap.15.num.12. & ſequen. Pariſ de reſignat.beneſ.lib.1.quæſt.6.à nu.79. & de confiden.quæſt.35 nu.49. Zerola in prax.Epiſc. 1.part. verb.beneficium §.6. & 2.part. verb. renunciatio §. 2.*

8 Itaut ſucceſſor in beneficio debeat habere fructus ad ratam temporis, deductis tamen expenſis factis cauſa eos colligendi per prædeceſſorem proportionabiliter, ſeù pro rata tantum ab eodem conſequenda, & obtinenda, niſi tamen Eccleſiæ contemplatione huiuſmodi expenſæ factæ fuerint, *Gabr. conſ.42.vol.2. latè Borgnin. qui alios allegat. deciſ. 27. num. 18. 19. 28. part.3. & in*

9 *num.25. verſ. Rector in beneficio ſubdit.* quod Rector in beneficio cum adminiſtratione, vel ſine cum ſit tantùmodo vſufructuarius in vita, vſuarius in morte, ſolum alimenta pro ſe, & neceſſarijs famulis conſequatur, & de alijs teneatur reddere rationem; ac proinde quòd ſolum lucretur fructus vltimi Anni perceptos ad ratam temporis, pro quo vixerit, etiamſi eos recollegerit, & in horreo repoſuerit pro ſuis alimentis, & oneribus neceſſarijs.

10 Annus verò ad hunc effectum computatur, & incipit á menſe Auguſti, vel Octobris, nempè 1659. vſque ad alium menſem Auguſti, vel Octobris anni futuri 1660. pro quo tempore fructus ſunt deſtinati, & obligati ad alimẽta beneficiati, vt illius beneficij dignitas, & non qualitas perſonæ beneficiatæ exigit, *Borgnin.deciſ.17.num.48. part.2.fol.270.& dec ſ.27.num.19.circa med part.3. ex Caldaſ. Abb. Rimin. Iun. & ſen. & alios, quos allegat.*

11 Ad ratam igitur temporis, prout vixit anteceſſor, eius hæredes lucrantur fructus, vt excedunt alimenta, & onera illius temporis; Reſiduum verò debetur ſucceſſori pro eius alimentis, & oneribus futuris intra illum annum vſque ad nouos fructus, cum in beneficialibus fructus vnius anni ſint deſtinati pro alimentis futuris, & non pro præteritis vſque ad alium annum, ſeù nouam recollectionem, & ſic de anno in annum pro tempore futuro, & non præterito, adeo vt ſi Rector, & Beneficiatus recollegerit fructus de menſe Auguſti, ſeù Octobris, & moriatur de menſe Ianuarij, & poſtea ſuperueniat ſucceſſor de menſe Martij, poſſunt hæredes beneficiati retinere fructus per menſes quinque, ſeù pro tempore, quo vixit defunctus Rector, pro alijs vero menſibus vſque ad nouos fructus, debent illos reſtituere nouo ſucceſſori ad effectum ſe alimentandi, & onera, & expenſas beneficij, pro ſuo tempore ſubeundi, pro quibus huiuſmodi fructus obligati cenſentur, vt latè deducit, *Borgnin. deciſ.37.num.48. 50.53.& 56.part.2.& deciſ.8. nu.79. & 80.eadem part.2.latè Io. Guter.in ſuis qq. Canon. cap.1.num.126.& 33.per tot.max. num.3.9.& 33. Gigas. de Pent. quæſt. 40. col. 1. Franc. Marc. deciſ. 557. part. 2. Vicen. de Franc. deciſ.107.num.11. & 12. Puteus deciſ.40. num.3.*

12 Nomine autem fructuum ad effectum faciendi huiuſmodi diuiſionem pro rata temporis inter hæredes beneficati, & ſucceſſorem, non tam veniunt fructus naturales, induſtriales, & Ciuiles, verum etiam decimæ, primitiæ, ſiuè reales, ſiuè prædiales, ſiuè perſonales, ſiuè mixtæ, cum debeantur ratione Curæ, & pro adminiſtrandis Sacramentis pro eo anno, quo à ſubditis ſoluuntur, *Io. Gutierez in ſuis quæſt.Canon.cap.33.num.2.*

13 His tamen non obſtantibus hæredes præfati defuncti Rectoris teneri tantum ad ſolutionem congruæ debitæ Economo deputato tempore vacationis beneficij, & in reliquis abſoluendos eſſe arbitratus fui; ſiquidem cum fructus huius beneficij ſint adeo tenues, vt in alimentis, & expenſis neceſſarijs illius anni à defuncto Rectore arbitrio boni viri conſumpti cenſeantur, certum eſt hoc caſu præfatos hæredes non teneri reſtituere ſucceſſori in beneficio, ſed de ſuo vſque ad nouos fructus ſe alimentare, *Menoch de Arbitr. iudic. lib. 2. cent. 2. caſ. 195. per totum. & præcipuè num.5. & 8. cum alijs adductis per Borgnin. deciſ. 8. num.75.verſ.quod ego ex num.76.part.1.& deciſ.27. num. 23. eadem part. 3. & deciſ. 30. num. 7. part. 5.*

14 Quod ſibi locum vindicat etiam quoad fructus inexactos; nec aduerſatur Bulla Iulij III. diſponentis, quod fructus inexacti ſint Eccleſiæ, & ſucceſſoris in beneficio, cum intelligi debeat de fructibus beneficij pinguis, non autem tenuis non excedentis vi&uni, & alimenta, cum hoc caſu fructus efficiantur proprij vltimi Rectoris, eiuſque hæredum, & non ſucceſſoris, *Borgnin. deciſ.8.num.78.verſ.quæ ſunt notanda part.3. fol.58.*

15 Conſtitutio enim, Sracutum, ſeu Bulla debet intelligi ſecundum Ius cõmune, à quo paſſiuam recipit interpretationem *l. 2. C. de noxal. Dec. conſ.75.ſub nu. 1. circa fin. verſ. & hæc etiam Scanderol. de viſit. carcerat. lib. 3 §. 6. cap. 1. num. 16. Rot. deciſ.512. num.5. part.1. diuerſ. & in Romana. ſeù Comen. Societatis 5. Iulij 1627. coram Vbaldo impreſ. penès eundem Scanderol. dicto tract. in Appen. cap.13. num.7.*

16 Et quando ad duo poteſt ſe referri, ſemper referri debet ad illud, quod non eſt contra Ius commune, & vt minus lædatur qountum fieri poteſt, & ſufficit in vno operari, *Borgnin. dicta deciſ. 8. numer. 78. verſ. quæ ſunt notanda part. 3. fol.58.*

17 Congruam verò, ſeù mercedem debitam Economo propter totalem fructuum perceptionem ratione illius ratæ, quæ arbitrio boni Viri veriſimiliter excedere potuerit neceſſaria alimenta defuncti Rectoris, eius hæredes ſoluere tenentur, præcipuè quia agitur de ſubleuando ab hoc onere Moderno prouiſo, cui nullum fructuum commodum participatur, *Burza. conſ. 361. num. 15. & ſeqq. vol.4. Borgnin. in tit. de contract. deciſ. 37. num. 51. & deciſ. 52. num. 24. part. 2. & in repert. ſuarum deciſ. in verb. fructus num. 12. in 2. part.*

Et ita &c.

ADDI-

Digitized by Google

ADDITIONES.

18 IN diuiſione fructuum facienda inter hæredes beneficiati defuncti, & ſucceſſorem, non ſolum veniunt fructus non recollecti, & penſiones non exactæ, ſed etiam exactæ, & recollectæ, & in horreo poſitæ pro vltimo tantum, anno, quo obijt, non autem pro annis præteritis, in quibus etiam in non exactis ſucceſſor nullum Ius habet, cum iam lucrati fuerint ab anteceſſore, tanquam obligati pro eius alimentis, & oneribus beneficij prælatorum Annorum præteritorum, & de illis ad libitum poteſt teſtare, & diſponere, ac traſmittere ad eius hæredes, & non ad Eccleſiam, nec ad ſucceſſorem in beneficio latè *Borgnin. in tit. de vltim. voluntat. deciſ. 27. num. 18. & 19. part. 3. fol. 219.*

19 Amp. vt huiuſmodi diuiſio ſit facienda in omni genere vacationis beneficij, ſiuè per mortem, ſiuè per ceſſionem, renunciationem, translationem, ſiuè per priuationem, quia cum in omnibus his caſibus Eccleſia viduata remaneat, & ſucceſſor dicatur nouus in beneficio de eiuſdem fructibus vſque ad nouos viuere debet, ſi natura eiuſdem beneficij hoc patiatur, *Lambert. de Iure patron. lib. 3. art. 8. quæſt. 2. ſub num. 5. Borgnin. in tit. de vltim. voluntat. deciſ. 27. num. 20. vbi latè alios allegat. part. 3.*

20 Limit. Si Anteceſſor conſumpſiſſet fructus in vtilitatem ipſius Eccleſiæ, vel erogaſſet in ſoluendis oneribus neceſſarijs beneficij illius vltimi anni, *Ferret. conſ. 225. num. 7. vol. 2. Borgnin. deciſ. 27. num. 24. vbi de communi part. 3.*

Limit. Quod vice verſa ſucceſſor in beneficio eadem ratione tenetur ad ratam temporis reſtituere fructus hæredibus, vel creditoribus beneficiati demortui, ſi exegerit fructus, vel penſiones decurſas anni proximè præteriti, quo viuebat anteceſſor, qui ſi vixerit verbi gratia vſque ad menſem Martij, & in Paſchate ſucceſſor exegerit fructus menſis Auguſti, aut Septembris anni præteriti tenetur ad ratam temporis pro ſeptem menſibus fructus reſtituere prætatis Hæredibus, vel Creditoribus, aut Ceſſionarijs prædefuncti Rectoris *DD. in cap. præſenti de Offic. ord. in 6. benè Franciſ. Caldas in ſuo conſ. 2. poſt repetit. §. ſi Curatorem habens C. de reſtit. in integr. nu. 34. cum alijs per Borgnin. Caualcan. in tit. de vltim voluntat. deciſ. 27. n. 21. ante fin. verſ. & dic. idem part. 3. fol. 219.*

22 Lim. ſi defunctus habeat pluta beneficia, quo caſu haberi debet ratio ad omnia, & ad illorum ratam detrahere tot fructus, quot ſufficiant ad alimenta, etiam ſi vnum ſit pingue, & alterum tenue *Borgnin. in tit de vlt. volunt. dec. 8. n. 78. par. 3. fol. mihi 88.*

23 Non tamen habenda eſt ratio ad bona propria patrimonialia, & prophana cum illa ſint prætermittenda, & ſegreganda, quia presbyter non tenetur de illis ſe alimentare, nec præſumitur alimentatus, ſed in primis, & ante omnia alimenta conſequi debet de beneficijs, nempè, ex fructibus anni præteriti non exactis, & futuri ad ratam temporis, quo vixit, vt ex *Auerat. conſil. 246. tradit Borgnin. dec. 8. num. 79. & 80. p. 3.*

24 Vbi verò eſt facta concordia cũ Camera Apoſtolica fructus maturi, & non exacti ſpectant ad hæredes beneficiati, *Viuian. de iurepatron. par. 3. lib. 14. c. 8. n. 17. relat per. Gauant. in Manual. Epiſc. in verb. bona Eccleſiaſtica n. 38.*

25 Termini verò penſionis impoſitæ, ſeù reſeruatæ ſuper fructibus beneficiorum decurſi, & non ſoluti ante mortem penſionarij, quod etiam tranſmittantur ad illius hæredes tradit *Gigas de penſ. q. 52. n. 2. & 3. Burat. dec. 448. n. 3.*

26 Amp. procedere, quamuis penſionarius deceſſerit ante maturatum terminum, dummodo tempore mortis penſionarii fructus eſſent iam recollecti, alias ſecus *Gabr. conſ. 191. n. 4. lib. 2. Burat. dec. 364. n. 2. & dec. 670. n. 2, & dec. 841. n. 1. Duran. dec. 443. num. 26, & 27.*

27 Intel. Quod ſi fructus beneficij, ſuper quibus penſio reſeruata fuit ſint præcepti debentur hæredibus pẽſionarij, ſecus ſi non ſint percepti, ſed ſi pars eſt iam collecta, & pars colligenda, debetur ſolum pro rata fructuum perceptorum in vita pẽſionarij, ſiue terminus ſolutionis veniſſet, ſiue non *Gabr. conſ. 191. num. 5. & 6. lib. 2. Gigas de penſ. quæſt. 53. Garz. de benef. par. 2. cap. 1. nu. 108. et 109 vbi ita firmaſſe Rot. in floren. penſion. cor. Clem. VIII. cum alijs deciſ. per eundem allegat. in fin. dicti numeri, Duran. dec. 443. n. 34.*

28 Et quod fructus pro rata temporis penſionis debeantur hæredibus penſionarij tenent *DD. relati per Garz. de de benef. p. 2. cap. 1. n. 112.*

29 Sed ſecundum opinionem, quam Rota ſeruat de communiori, & receptiori. penſio ſiue debeatur in fructibus, ſiue in pecunia hæredibus penſionarij non debetur pro rata temporis, ſed pro rata fructuum, vt ſæpe firmauit in deciſionibus coram *Seraph Rubuſterio, Pamphilio, Penia. & Coccino, relatis per Garz loco cit. n. 109. in fin.*

30 Feruntur tamen DD. in hoc articulo in varias ſententias, & ipſa Rota aliquando firmauit diuiſionem faciendam eſſe iuxta terminos *l. defuncta, vbi DD. ff. de vſufruct.* hoc eſt, quod diuiſio fieri nequeat pro rata temporis inter hæredes beneficiati, & ſucceſſorem, vel inter transferentem, & translatarium, ſed fructus omnes ſpectare ad ſucceſſorem, & hoc potiſſimo fundamento, quia ante maturatum terminum penſionis, ſeu cuius ſolutionis dies tempore mortis beneficiati non venerat, non erat orta actio, nec ius ad fructus penſionario competebat, & ita ſæpius firmaſſe, *Rot. teſtatur Gabr, conſ 191. num. 3. volum. 2. Pariſ. de reſignat. benef. lib. 6. quæſt. 4. num. 49. Puteus deciſ. 14. lib. 3.*

Sed mutatis Auditoribus Rot. mutaſſe pariter opinionem, ſubdit idem *Pariſ. loco citato num. 49. ſub verſ. in neceſſaria extinctione*, diuiſionem nempe faciendam eſſe iuxta formam *l. diuortio ff. ſolut matrim.* hoc eſt quod fructus diuidantur pro rata temporis, quo vixit Penſionarius inter eius hæredes, & Rectorem, *Gabr. conſ. 101. num. 9. vol. 2. late Couar. lib. 1. var. reſol. cap. 15. num. 13. Peregrin. de fideicom. art. 49. num. 101. & hanc ſententiam tanquam veriorem tenet Garz. de benef. par. 2. n. c. 1. 120.* ea potiſſimum ratione, quia penſionarius vigore Bullæ Pij V. habet onus recitandi Officium paruum B. M. V. adeo, vt dici debeat penſionem dari propter officium, ſicut datur ipſum beneficium.

31 Quod maximè procedit in penſione reſeruata in pecunia, & non in fructibus, cuius natura eſt, vt magis aſſimiletur cenſui ad vitam, quam vſufructui, & propterea hodie Romæ magis obſeruari, vt ſoluatur rata, comprobat idem *Garz. de beneſ. p.2.c.cap.1, n.121.& 122.*

32 Vbi tamen adeſt vſus ſpoliorum, termini penſionis debiti, ſed nondum exacti tempore mortis penſionarij acquiruntur Cameræ Apoſtolicæ ex Conſtitutione *Pauli III. Iuly III. Pij V. & Vrbani VIII. Bonacin.in tit.de contract.diſ.3.qu.vltim. punct. 2. §. 1. num.7.*

33 Penſio vero pro terminis decurſis tempore prædeceſſoris non eſt ſoluenda à ſucceſſore, niſi adhibitis diligentijs contra illius hæredes *Seraph. dec.1351. num,2.Burat.deciſ.617.num.5. & ſequen.* vbi quod diligentię debent eſſe iudiciales,& continuatæ *Gratian:diſcept.forenſ.c.94. à num.59. vſq; ad num.203.Pacif.de Saluian.interdict.inſpect.3. c.4. ex nu,199.& poſt eundem Rot.dec.97,Garz.de beneſ. par.1, cap.5. §.1. num.198. 199.& 202.* Vbi hanc ſententiam ſequendam eſſe tanquam ſtylum Rotæ, quæ facit ius etiam extra Curiam,docet.

34 Factis igitur diligentijs contra anteceſſorem termini penſionis illius tempore decurſi debent ſolui à ſucceſſore, reſeruata tamen eidem congrua, in qua nullam diminutionem, & detrimentum recipere debet *Greg.XV.dec.507.num.3. & 4. vbi Adden.n.7.Ferentil.ad Burat.dec.418.n.11.*

35 Ad faciendas tamen huiuſmodi diligentias cõtra beneficiati hæredes procedendum eſt via ordinaria, & non executiua, *Saluſt.Tiber.in prax.Auditor Camer.lib.1.cap.3.n.24.verſ.ſi autem Marcheſ. de commiſſ. appell.in cauſ.penſion. p.1.§.2.n.3.f.697.*

36 Cauendum eſt igitur a DD. mox citandis inſiſtentibus in ſententia, quod ſucceſſor in beneficio teneatur ſoluere penſionem decurſam tempore anteceſſoris, eo quod reputetur onus reale, cum quo beneficium tranſit, ac proinde eſſe in electione penſionarij agere contra ſucceſſorem, vel diſcutere, & diligentias facere contra hæredes beneficiati defuncti, *Cigas de penſ. qu.39. num. 40.& 43.& qu.51. num.29. Burſat. qui de probabiliori,& communiori conſ.361.num.20.Surd.conſ. 259.nu.16.Saluſt.Tiber.in ſua prax.lib.3,c.3. n.24. Valac.de iur.Emphyteut,qu.17.n. 10. Io. Garzia de expenſ.& melioramen.c.11.n.54.Zerola in prax.Epiſcop.c.50.§.17.n.3. Bucca in tract. de ſtylo Curiæ Auditor. Cameræ c.24.* vbi, quod ſucceſſor teneatur, dummodo penſionarius ſit in poſſeſſione exigendi.

37 Rota tamen nunquam voluit declarare ſucceſſorem teneri ad penſiones per prædeceſſorem non ſolutas; *Creſcen.dec.3. de ſolution,ad fin. Caſſador.dec.3.n.2.& dec.2.n.3.de locat. Achil. dec. 415. n.3.de penſ.Rot.dec.1182.lib.3,par.3.diuerſ.* ac propterea nihil facere deciſiones relatas per *Pariſ. de reſignat.beneſ.lib,6.qu.2.n.103.*comprobat *Garz. de beneſ.par.1.c.5.§.1.n.191.& ſeq.*

38 Et quod ſucceſſor in beneficio non teneatur ſoluere onera, cenſus, & ſimilia pro annis præteritis, quibus fructus recollecti, & percepti fuerunt à ſuo anteceſſore, ſed ad hæredes ſpectare huiuſmodi ſolutionem, & abſque vllo dubio vbi non adeſt vſus ſpolij teſtatur, *Borgnin.dec.30.n.1, par.5.*

39 Inter anteceſſorem vero, & ſucceſſorem in beneficio penſio ſolui debet pro rata temporis,quo vnuſquiſque fuit in poſſeſſione ipſius beneficij,& fructus exegit, nulla habita conſideratione, an venerit dies ſolutionis, ſeu an terminus ſit maturus, aut non, cum penſio ſingulis annis terminetur à die reſeruationis, à quo incipit annus, licet gratia commodioris ſolutionis diſtribuatur in duobus terminis iuxta *Rot.dec. relat. per Garz. de beneſ.par.1.cap.5.§.1.num.190.Pariſ.de reſign.beneſ. lib.14.8.n.52.*

SVMMARIVM.

1 Deponere non eſt ſoluere.
2 Depoſitum Canonum ſuffragatur ad euitandam caducitatem.
3 Depoſitum ritè,ac rectè factum parit effectum liberationis
4 Deuolutio debet eſſe clara, vt ſuum ſortiatur effectum.
5 Ad euitandam deuolutionem ſumitur benigna interpretatio.
6 Emphyteuta alienans Emphyteuſim abſque Domini licentia cadit à Iure ſuo.
7 Emphyteutica bona in Stato Ferrariæ, in vim Bonifaciana ſunt redacta ad inſtar allodialium Intellig, vt n.8.
9 Caducitas excluditur, ſi alienatio fiat cum reſeruatione conſenſus Domini directi Intellig. & lim. vt num. 10, 11. & 12.
13 Vbi adeſt prouiſio hominis ceſſat prouiſio legis.
14 Diuiſio eſt ſpecies alienationis.
15 Inter Emphyteutas eſt permiſſa omnis alienatio etiam irrequiſito Domino, & 19.amp.vt n.21.
16 Obſeruantia declarat voluntatem partium.
17 Laudemium non ſoluitur ſtante obſeruantia de non ſoluendo.
18 Laudemium ſoluitur Domino directo pro Inueſtitura.
20 Alienatio etiam in caſu permiſſo cenſetur prohibita, vbi concurrit prohibitio hominis cum prohibitione legis.
22 Inter Emphyteutas ſi adeſt Ius accreſcendi impune inter eos alienare poſſunt.
23 Vniuerſitas ex particularium delicto nullam pœnam incurrit.
24 Alienatio bonorum Emphyteuticorum facta à non repreſentantibus Conſilium, vel Communitatem irrequiſita Eccleſia eſt nulla, ſed bona ad Communitatem, & non ad Eccleſiam reuertuntur.
25 Caducitas excluditur, ſi ſit dubia.
26 Eccleſia Iure minoris illæſa ſeruari debet.
27 Eccleſia eſt ſubueniendo per beneficium reſtitutionis in integrum.
28 Emphyteuſis Eccleſiaſtica ſine nouo beneplacito Apoſtolico alterari nequit, & redditur inefficax.
29 Alienatio bonorum Eccleſiæ duo copulatiue requirit, nempe ſolemnitatem, & vtilitatem.
30 Conceſſio bonorum Eccleſiaſticorum,vt ſuſtineatur vtilitas debet concurrere in vltima, & non ſufficit adfuiſſe in antiqua conceſſione,ampl. etiam ſi bona ſint ſolita locari 31.
32 Locatio bonorum Eccleſiæ pro minori pretio,quod ab alijs poſſit haberi, reputatur notabilis læſio.
33 Succeſſor in beneficio non tenetur ſtare locationibus factis a ſuis anteceſſoribus, niſi copulatiue fuerint inita nomine Eccleſiæ, & ad eius vtilitatem 34.
35 Obreptio, & ſubreptio ſemper vitiat gratiam, ſeu beneplacitum Apoſtolicum.
36 Gratia Summi Pontificis intelligitur ſine præiudicio tertij.
37 Contractus remanet ipſo iure nullus, non obſtante beneplacito Apoſtolico, ſi deficiat vtilitas: ampl. a, vt bona cum fructibus reſtitui debeant,etiamſi notabile temporis interuallum effluxerit 38.
39 Ex curſu longiſſimi temporis 30. vel 40. annorum, & obſeruantia ſubſequuta omnia in forma valida confecta præſumuntur.
40 Bona Eccleſiæ nulliter alienata nunquam præſcribuntur.
41 Mala fides præſcriptionem non ceptam impedit currere, & ceptam interrumpit.
42 Præſcriptio contra Eccleſiam non currit viuentibus Prælatis, qui nulliter alienauerunt.
43 Præſcriptio rerum Eccleſię cenſetur interrupta per genera-

lem

Digitized by Google

lem monitionem, quæ quotannis fieri ſolet à SS. Pontificibus in die Cœnæ Domini.

44 Beneplacitum Apoſtolicum ſi recte non exequatur in perquirenda Eccleſiæ vtilitate, ſententia Iudicum commiſſariorum non eſt attendenda.

45 Vtilitas requiſita in alienatione bonorum Eccleſiæ aliter quam ex aſſertione partium, & executorum, ſi iudicialiter procedere tenetur, probanda eſt.

46 Et de ea conſtare debet per legitimas probationes.

47 Super vtilitate requiſita in alienatione rerum Eccleſiæ, quando Executores debeant procedere Iudicialiter, & quando extraiudicialiter 48.

49 Eccleſia ſola poteſt opponere defectum beneplaciti Apoſtolici.

50 Alienatio rerum Eccleſiæ eſt nulla, ſi tempore conceſſionis plus percipiebatur, & quomodo vtilitas probatur 51. 52. & 53.

54 Vtilitas vt in euidentem Eccleſiæ vtilitatem cedere dicatur debet excedere tertiam partem.

55 Nec ſufficit Eccleſiam remanere ſine damno, ſed debet fieri locupletior.

56 Locatio ſemper cenſetur facta in euidentem Eccleſiæ vtilitatem, ſi fiat cauſa beneficandi, & ad cultum bona redigendi, & ſufficit ſi facta fuerit etiam ante Summi Pontificis beneplacitum.

DECISIO CXXXV.

Aliàs Conſtitutum XXXII.

VSque de anno 1358. ab Auguſta Abbatia Nonantulæ præcario, & emphyteutico iure ad renouandum de 20. in 20. Annos in perpetuum D. Epiſcopus Bononien. pro ſe, & ſuis ſucceſſoribus obtinuit medietatem pro indiuiſo Curtis Trecentulæ, ſeu pontis Diuis, hodie nuncupatæ Caſumar (ſaluo iure DD. Eſtenſiū quoad aliam medietatem, alias eiſdem eodem titulo pro indiuiſo conceſſam (& cum facultate ſublocandi Communitati, & hominibus Centi, & Plebis, multiſque alijs adiectis pactis, & conditionibus, prout latius conſtare dicitur ex Inſtrumento rogato per quondam Lencium.

De anno vero 1359. vigore ſupradictæ facultatis Epiſcopus Bononien. ſublocauit Communitati Centi, & Plebis eadem bona cum eiſdem pactis, & conditionibus, ad vlterius de ſoluenda decima ad eiuſdem fauorem omnium, & ſingulorum fructuum in eiſdem bonis quotannis recolligendorum, quæ ſublocatio ab Abbate Nonantulano ſub eadem die approbata, & ratificata fuit, prout pariter obſeruatum fuit anno 1378. occaſione renouationis eidem Epiſcopo Bononien. factæ.

Verum quia Epiſcopus Bononien. ad formam inueſtituræ canones non ſoluere, ac renouationem debitis temporibus vſque de anno 1398. petere prætermiſit, Centenſes forſitan huiuſmodi nacti occaſionem pro ſe ipſis tantum excluſa Cōmunitate plebis anno 1466. à Io: XXIII. P.O.M. extorſerunt conceſſionem præfatorum bonorum in perpetuum ad renouan. de 20. in 20. Annos cum facultate diuidendi eadem bona inter municipes, ſeu homines eiuſdem Terræ Centi.

Inſuper de Anno 1450. quamuis deuolutum fuerit ad fauorem menſæ Abbatialis præfatum ius percipiendi decimas alias quæſitum Epiſcopo Bononien. nihilo tamen minus, vel ex ignorantia, quæ præſumitur, vel ex inaduertentia in eiuſdem menſæ damnum, & præiudicium, abſque vlla mentione huiuſmodi obligationis ſoluendi decimas à quodam Procuratore D. Abbatis, & ſucceſsiuè ab eodem Abbate, & alijs pro tempore, tam de Anno 1470. quam etiam de Anno 1518. & ſucceſsiuè, diuerſis alijs temporibus nempè 1539. 1546. 1559. & 1570. renouationes obtinuerunt in forma.

Vlterius Anno 1598. ſub die 5. Ianuarij Eminentiſs. D. Cardinalis Matthæus Abbas, mediante procuratore inueſtituram ad formam antiquarum renouauit cum pactis, & conditionibus alias expreſſis in conceſſione anni 1518. nempe quod homines Communitatis, & Vniuerſitatis Terræ Centi habeant, & quidquid voluerint faciant de dictis bonis, ita tamen quod non habeant licentiam, neque poteſtatem, dictam medietatem in totum vel pro parte vendendi, vel alienandi, vel modo aliquo in alium traſferendi, niſi quod habeat ius Communis Centi inter ipſos homines, & perſonas diuidendi, diſtribuendi, & inter ſe ſolum communicandi, & participandi in dicta Curia, & illam partem, quam voluerit, laborandi, piſcandi, & arbores incidendi, & omnia alia facere opportune, vt dicto Communi videbitur, & placuerit, & ſi contrafecerit in modo aliquo ipſa alienatio, ſiue translatio ſit ipſo iure nulla, & inefficax &c.

Quæ quidem pacta, & conditiones, vt continuo in viridi obſeruantia apud Centenſes permanerent in quodam generali Concilio ab eiſdem celebrato nonnulla condita, & promulgata fuerunt ſtatuta, ſeu municipales conſtitutiones, quibus tam prohibetur dictorum bonorum alienationes, & locationes in exteros non habentes domicilium in terra, & guardia Centi, quam datur forma ſeruanda in diuiſionibus ſinguli viginti annis faciendis de eiſdem bonis; ad quorum participationem harum vigore cæteris excluſis deſcendentes tantum ex alijs qui alias admiſſi fuerunt ad huiuſmodi participationem, & per decennium continuum in eodem loco habitauerint, admittuntur; quas conſtitutiones, & ordinationes aſſeritur confirmatas fuiſſe à Sixto IV. vſque ab anno 1473. & inſuper eſſe conformes alijs gratijs, & indultis deſuper obtentis à Nicolao V. à Caliſto III. de anno 1457: & nouiſſime à Clemente VIII. & ab Eminentiſſimo D: Cardina. Spinola Ferrarien. Legato.

Demum vſque de Anno 1618. ſub die 6. Octobris ob non ſolutionem canonum, & laudemij, Inueſtituram in tempore non petitam, alienatione irrequiſito D. Abbate facta, fuit declarata deuolutio dictorum bonorum, & caducitas acceptata, ac ſucceſſiue à Procuratore D. Cardinalis Matthæi Abbatis ſub die 9. Ianuarij 1620. inſtatum coram Vicario Generali Nonantulano citata Communitate, pro confirmatione dictæ declaratoriæ, & mandato de aſſociando ad tenutam præfatorum bonorum.

Verum cum adhuc lis indeciſa permaneat, vt pro parte Eminentiſſimi, & Reuerendiſſimi DD. Cardinalis Antonij Barberini vltimi Abbatis Patroni iudicium valide perſequi queat, diſcutiendum eſt an ad obtinendum ſufficiant, ac releuent fundamenta quibus huiuſmodi caducitas innixa

fuit

fuit, & hæc pro veritate eidem Eminentiſs. pro-
poſui,
1 Primum, & ſecundum fundamentum declara-
tæ caducitatis in facto (Eminentiſs. D.) nullam
ſubſiſtentiam habent, cùm Centenſes quotannis
coram Vicario inſteterunt pro receptione Cano-
nis, & renouationem debitis temporibus petie-
runt cum oblatione vigintiquinque Florenorum
pro ſolito laudemio in qualibet renouatione ſol-
uen. & cum vtrumque denegatum fuerit præuia
proteſtatione actualiter ab Anno 1598. & ſucceſ-
ſiue vſque ad Annum præſentem depoſuerunt, &
quamuis deponere non ſit ſoluere *Bart. in l. item
liberetur §. primo ff. quib. mod. pign. vel hypoth. ſol-
uat. Greg. XV. deciſ. 146. num. 1. vbi Add. num. 20.*
2 *Caualer. deciſ. 156. num. 2.* Tamen cum emanauerit
tale depoſitum intuitu expreſsè Domini directi
recuſationis, & non acceptationis, certum eſt ad
euitandam caducitatem ſuffragari ad *Text. in l. 2.*
3 *in fin. C. de iur. Emphyteut.* imò ad eorum fa-
uorem parere effectum liberationis, ſeù vim ſo-
lutionis habere, *Surd. conſ. 86. num. 32. Add. ad
Greg XV. deciſ. 480. num. 7. Rota in Verulaon Bo-
norum 5. Iulij 1649. in §. reſpectu fructuum coram
Dunozet.*
4 Deuolutio autem, vt introducta dicatur, de-
bet eſſe adeo clara, & patens, vt nullo modo con-
trouerti queat *Rota deciſ. 105. numer. 15. coram
Greg. XV. & deciſ. 359. num. 4. part. 5. & dec. 207.
& 409. part. 7. recent. & deciſ. 19. num. 10. poſt
Labyrint. creditor. Salgad.*
5 Cum ad eam euitandam omnis ſumatur beni-
gna interpretatio, & quælibet leuis cauſa ſuffi-
ciat, *l. igitur §. poteſt ff. de lib. cauſ. Corbul. de cauſ.
priuat. ob non ſolut. can. limit. 17. num. 2. Rota co-
ram Merlin. deciſ. 171. num. 10. & deciſ. 224 num. 4.
& in recent. deciſ. 393. num. 25. part. 6.*
Quo verò ad tertium fundamentum deſumptũ
ex alienationibus irrequiſito Domino factis, ani-
maduertendum eſt à quibus commiſſæ, ſeù com-
mittantur huiuſmodi alienationes, ita & taliter,
vt caducitas ex eis reſultare dicatur, Primo an
ab ipſamet Communitate, ſiuè alienando in Fo-
renſes per bonorum diſtractionem, ſiuè in Ciues,
& Incolas per eorundem diuiſionem, Secundo an
ab ipſiſmet Ciuibus poſt diuiſionem contractan-
do, & alienando eorum portiones, ſiuè in extra-
neos, ſiuè inter ſe.
6 Quo ad primum ſi iuſtificarentur huiuſmodi
alienationes prouenire ab ipſamet Communita-
te alienante in exteros. & forenſes vtique, atten-
ta diſpoſitione iuris Communis, deuolutio eſſet
clara *iuxta Text. in l. fin. §. ſin autem C. de iur. Em-
phyt. cap. potuit, de locat. Corbul. qui alios abundè
allegat. de cauſ. priuat. ob alienat. irrequiſit. D. Fact.
in princ. lit. Mantic. de tacit. lib. 2. tit. 28. num. 1. 5.
& ſeq. Merlin. deciſ. 871.*
7 Nec aduerſatur Bonifaciana, cuius diſpoſitio-
ni ex conſtitutione Pauli V. videntur ſubiacere
præfata bona, tamquam exiſtentia in iuriſdictio-
ne Ciuitatis Ferrariæ, quia licet vigore dictæ
conſtitutionis bona Emphyteutica Eccleſiaſtica
fuerint redacta ad inſtar allodialium, itaut con-
tra eorum naturam alienari valeant, *Rot. dec. 371.
num. 5. part. 5. recent. & deciſ. 87. num. 1. coram Bu-
rat.*
8 Nihilo tamen minus cum non fuerit ſeruata
eius forma, tam in ſoluenda recognitione, quam
in petenda inueſtitura intra Annum, & vnum
menſem vltra, poſt factam alienationem, certum
eſt quod Communitas cecidit ab omni iure ſuo,
& bona ad ipſam Abbatiam ex eiuſdem conſtitu-
tionis tenore libere deuoluta cenſentur.
9 Nec excluditur huiuſmodi caducitas per præ-
tenſam reſeruationem conſenſus Domini directi,
quo caſu alienatio non inducit caducitatem, quia
ſi Dominus conſenſit, alienatio non dicitur inui-
to Domino facta, & donec eius conſenſus inter-
ueniat, pro non facta habetur, ſi vero diſſentit, re-
ſoluitur ob non purificatam conditionem *Man-
tic. de tacit. lib. 22. tit. 24. num. 18. Cald. de iur.
emphyteut. lib. 4. cap. 6. num. 33. verſ. immo, & hanc
opinionem, vt receptiorem, & æquiorem ſæpius Rota
approbauit, vt dixit in deciſ. 36. num. 11. & deciſ. 51.
num. 20. & 25. poſt tract. Labyrint. Creditor. Sal-
gad. & coram Merlin. deciſ. 871. num. 4.*
10 Quia ſi fuerit per Communitatem proceſſum
ad traditionem, & apprehenſa fuerit poſſeſſio,
huiuſmodi conſenſus reſeruatio ad nihilum rele-
uaret, *Corbul. de cauſ. priuat. ob alienat. ampliat. 2.
num. 8. & 9. Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 28. num. 21.
& 24.*
11 Sed hoc non ita de plano procedit, ſi contra-
hentes reſeruauerint conſenſum Domini directi
cum clauſula, *& non alias aliter, nec alio modo*, quæ
excludit caducitatem, etiamſi fuerit deuentum
ad traditionem rei alienatæ ante petitum, & ob-
tentum Domini conſenſum, cum traditio ipſa
contineat eandem conditionem, itaut ſi iuſte
Dominus conſenſum deneget, poſſeſſio haberi
debeat, perinde ac ſi tradita non fuiſſet ſecun-
dum magis communem opinionem, quæ vti
æquior ab Eccleſia amplecti debet, cum & ipſa
ſit cultrix æquitatis, & pietatis, vt dixit *Rot. deciſ.
871. num. 6. coram Merlin. & deciſ. 51. num. 21. poſt
tract. Labyrint. credit. Salgad. & deciſ. 37. num. 7.
coram Mantic. Gram. deciſ. 49. num. 3. & ſeq. Guid.
Pap. deciſ. 46. per tot. late, Corbul. de cauſ. priuat. ob
alienat. ampliat. 37.*
12 Vltra quod attentis pactis, & conditionibus in
conceſſione expreſſis ibi *ſi contrafecerint in modo
aliquo ipſa alienatio, ſiuè translatio ſit ipſo iure nulla,
& inefficax &c.* non videtur eſſe locus caducita-
ti, ſed tantum ad reſcindendas alienationes ex
capite nullitatis; ſiquidem in ea parte Inueſtituræ,
vbi de alienationibus fit mentio fuit tantum
adiecta nullitas, & in alia parte vbi fit mentio de
ceſſatione in ſoluendo canones per biennium, &
in non petenda renouatione in tempore, fuit in
pactum deducta bonorum deuolutio, ex quibus
manifeſte arguitur, quod in ea parte vbi agitur
de bonorum alienatione, contrahentes recedere
voluerint à diſpoſitione iuris communis, trita
13 eſt enim iuris regula, quod vbi adeſt prouiſio
hominis, ceſſet, & prouiſio legis, *Rot. coram Mer-
lin. deciſ. 86. num. 13.*
14 Ex diuiſionibus vero dictorum bonorum, quæ
ſingulis 20. annis inter Ciues, & incolas ſolent
fieri ab ipſa Communitate, nulla caducitas reſul-
tare poteſt, cum expreſſe ex tenore inueſtituræ,
& conſtitutionum SS. Pontificum permittantur,
15 & quamuis diuiſio ſit ſpecies alienationis *l. prim.*
vbi

Digitized by Google

vbi Bald. num.4. C. ſi aduerſ. tranſ. Nihilo tamen minus Emphyteutæ poſſunt inter ſe inconſulto Domino Emphyteuſim diuidere, etiam ſi acquirentes in receptione promiſerint rem Domino irrequiſito non alienare *Bart. in l. qui Romæ §. duo fratres quæſt. 10. ff. de verb. oblig. Federic. de ſen. conſ. 228. Auſer. in addit. ad Capel. Tholoſ. dec. 75. Redoan. de reb. Eccleſ. non alien. tit. de caducit. ob rei alien. verſ. Emphyteut. quoque numer. 21. fol. mihi 518. Clar. in §. Emphyteuſ. quæſt. 14. cum alijs relat. per Corbul. de cauſ. priuat. ob alien. limit. 7. num. 1. plurib. ſeq.*

Immò cum particulares, poſtquam admiſſi fuerunt ad bonorum participationem, per diuiſionem, non teneantur vti ſinguli ſumere nouam inueſtituram, tum quia hoc non fuit expreſſum in conceſſione, tum ex obſeruantia ſubſecuta illas non petendi, qua omnis penitus remouetur ambiguitas, & certa reſultat præcedentium con-
15 ceſſionum, ac voluntatis partium declaratio *l. item 7. §. proinde ff. ad S. C. Macedon. l. quædam ſunt de reb. dub. Rot. poſt 2. vol. conſ. Farinac. deciſ. 27. num. 13. & late in Romana Pecuniaria 5. Iunij 1648. §. tum etiam ex obſeruantia, & 31. Iunij eiuſdem anni, §. fin. coram Eminentiſs. Card. Corrado, & Romana Caſalis Aguzzani 26. Nouembris 1645. §. ac demum in fin. coram Dunozet.*

17 Neque tenentur ad ſoluendum laudemium, tum ex ipſa obſeruantia non ſoluendi laudemium, *Burg. de laudem part. 1. inſpect. 6. num. 6. &*
18 *part. 2. inſpect. 40. num. 12. & part. 3. inſpect. 16.* tum quia laudemium ſoluitur Domino directo pro Inueſtitura, & actuali traditione poſſeſſionis *l. fin. §. & ne auaritia C. de iur. Emphyteut. Surd. deciſ. 200. num. 6. Gratian. diſcept. 377. num. 34. Rot. in Auenionen. Saluiani 20. Martij 1650. §. tandem ex pluribus coram Ebchio.*

19 Quo ad ſecundum ſi conſiderentur alienationes, quæ dicuntur fieri à Centenſibus inter ſe de partibus diuiſis, ipſis iuſtificatis, eſſet locus caducitati, quia cũ in Inueſtitura omnis alienatio expreſsè prohibeatur, & tantum diuiſio permittatur, tam ex prohibitione legis, quam ex prohibitione hominis apertè reſultaret. Verum quia homines, & particulares Centi non tantum ſub nomine collectiuo, ſed vti ſinguli videantur comprehenſi in Inueſtitura tamquam vniuſcuiuſque perſona à principio contemplata in ipſa participatione partis bonorum conceſſorum ex permiſſa diuiſione reſultan. *ad Text. in l. vniuerſitas vbi Bart. ff. de rerum diuiſ. l. ſicut §. plane ff. quod cuius que.* Videtur quoque inter eos vti comprehenſos permiſſa alienatio etiam inconſulto Domino directo, abſque caducitatis incurſu, *Bart. in l. ſi Domus §. fin. in fin. & ibi Alex. nu. 7. ff. de legat. 1. Ruin. conſ. 11. num. primo vol. primo Clar. in §. Emphyteuſis quæſt. 14. Redoan. de reb. Eccleſ. non alienan. de caducit. ob res alienat. verſ. Emphyteuta quoque num. 22. fol. 518. cum alijs relatis per Corbul. de cauſ. priuat. ob alienat. lim. 6. num. 1. & ſeq. Gratian. diſcept. 36. in prin. Burat. deciſ. 50. num. 2. & 4. vbi Ferentil. lit. B.*

20 Et quamuis alienatio etiam in caſu permiſſo cenſeatur prohibita, vbi concurrit prohibitio hominis cum prohibitione legis, prout in caſu noſtro, *Rota deciſ. 529. num. 10. coram Greg. XV. & deciſ. 211. num. 31. 32. & 34. part. 6. in recent.* præcipue ſi Emphyteuta in inueſtitura pacto expreſſo promiſiſſet Domino non alienare ipſo irrequiſito.

21 Tamen tale pactum non aduerſatur Centenſibus, quia intelligi debet de alienatione facienda in extraneos, & non inter ipſos comprehenſos, vt teſtatur, *Salyc. in l. ea lege num. 16. C. de condit. ob cauſ. Corbul. loco citato dicta limit. 6. num. 5.*

22 Tanto magis quia huiuſmodi Emphyteuſis in ſolidum conceſſa dignoſcitur, non ſolum tamquam concepta ſub nomine collectiuo, verum etiam quia ſolutio canonis ex obſeruata conſuetudine non minutatim à ſingulis pro eorum portionibus, ſed in ſolidum vnica ſolutione à Communitate præſtatur; quo caſu cum ſit locus iuri accreſcendi, impune inter eos alienare poſſunt, *Crat. in l. qui Romæ §. duo Fratres num. 145. verſ. ſecundus caſus ff. de verb. oblig. Corbul. de cauſ. priuat. ob alienat. limit. 6. num. 7. circa fin.*

Si vero dictæ alienationes proueniant ab ipſis particularibus alienando in forenſes vtique reſultaret caducitas ob eaſdem rationes, quæ de ipſa Communitate loquendo ſupra firmatæ fuerunt, ſed huiuſmodi de cauſa Communitas non caderet in commiſſum, ſed particulares ipſi alie-
23 nantes, cum ex particularium delicto hanc pœ-
24 nam ſubire non debeat *Seraph. deciſ. 1046. num. 5.* quinimmo partes dictorum bonorum alienatæ à non repræſentantibus Concilium, vel Communitatem irrequiſito Domino, ad eandem Communitatem, & non ad Eccleſiam reuerterentur, *vt tradit Corbul. de cauſ. priuat. ob alienat. lim. 22 num. 3. ex Alex. quem allegat. conſ. 99. num. 27 vol. 5.*

25 Ex quibus ita deductis redditur potius in dubio, quam ponatur in claro huiuſmodi caducitas, quod ſufficit ad eam excludendam, ſecundum benigniorem ſententiam, quam ſemper Rota ſequi conſueuit, vt dixit in *deciſ. 871. num. 8. & ſeq. coram Merlino, Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 28. num. 35.*

26 Tutius igitur ex capite læſionis, & nullitatis inueſtituræ celebratæ in graue damnum, & præiudicium ipſius Eccleſiæ iura Abbatiæ experiri poſſe videtur, cum Eccleſia iure minoris illæſa
27 ſemper ſeruari debeat *cap. primo de in integ. reſtit.* & propterea nõ ſolum eſt ſubuenienda per beneficium reſtitutionis in integrum, *cap. quia contingit, §. illi etiam de reli.* Verum etiam remedio *cap. dilectis &c. cum cauſa de empt. & vend. & l. 2. C. de reſcind. vendit.* cuius textus diſpoſitionem etiam Emphytheuſim Eccleſiaſticam comprehendere de veriori, & communiori tradit *Aluar. Valaſ. de iur. emphytheut. quæſt. 21. num. 19. verſ. verum attende, & verſ. quamuis, qui alios allegat.*

28 Læſio autem, & nullitas redditur ineuitabilis; ſiquidem nulla facta mentione de onere, & obligatione ſoluendi decimas ad formam præcedentium conceſſionum, & iuxta ſublocationes obtentas ab Epiſcopo Bononien. fuit à Centenſibus extorta, & alterata inueſtitura celebrata vſque de Anno 1458. omneſque aliæ, quæ ad illius formam poſtea emanauerunt in graue damnum, & præiudicium Eccleſiæ Nonantulæ concedentis pro minimo canone librarum ſeptem,

bona

Digitized by Google

34 Sublimita procedere in extraneo non de prole, & ſanguine, ac deſcendentia Teſtatoris, ſeu fundatoris, vel primi nominantis, ſecus in illis de ſanguine, quia præferuntur extraneis, quando ſunt omnes hæredes, quamuis ſint hæredes particulares, *Borgnin. decif. 28. numer. 9. par. 3.*

35 Et in dubio ita etiam præſumitur à Teſtatore ordinatum, ſi inſtituet hæredes filios, & extraneos, nam extranei non debent venire ad ſupradicta Iura, niſi gradatim, hoc eſt mortuo filio, & deſcendente hærede, & ita in ſubſidium, vt ſe conformeut cum mente Teſtatoris, & diſpoſitione Iuris communis, niſi aliud ex verbis colligeretur, *ad notat. per Clar. in §. ſi Emphyteuſis quæſt. 32. ſed pone facit Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 11. tit. 14. num. 15. & 19. Ancharan. quæſt. 20. num. 5. & 6. in 3. par. & quæſt. 65. num. 10. & 11. & in 2. par. relat. per Borgnin. deciſ. 11. n. 123. verſ. & dubio par. 3.*

36 Deficientibus verò omnibus vocatis, tunc Eccleſia remanet libera, & vtile dominium cum directo conſolidatur, ad inſtar Emphyteutæ, & domini directi, itaut Ordinarius poſſit liberè de ea diſponere, ſeu conferre vti alia beneficia de eius libera collatione, *Borgnin. deciſ. 203. nu. 3. circa fin. par. 3. qui alios allegat.*

37 Poteſt tamen Patronus vltimus Iuriſpatronatus gentilitij, ſi amplius non extent vocati de familia, eo quia gentilicia vocatio expirauit, liberè de eo diſponere, quemadmodum primus fundator diſponere poterat, cum in vltimo patrono Iuſpatronatus gentilitiú aſſumat naturam, & qualitatem hęreditariam, tranſitoriam in quoſcumque ab vltimo vocatos, *iuxta conſ. 4. Calder. de Iurepatron. Ferret. conſ. 131. num. 10. lib. 1. Viuian. de Iurepatron. deciſ. 12. ſub num. 1. & 13. & dec. 41. ſub num. 14. Caſſador deciſ. 1. de Iurepatron. Seraph. deciſ. 364. & 378. Rot. deciſ. 205. num. 1. & per tot. deciſ. 385. num. 1. & ſequen. par. 1. & dec. 106. num. 4. tom. 3. par. 2. deciſ. 363. num. 1. verſ. & in terminis part. 5. deciſ. 166. num. 16. & ſequen. part. 6. recent.*

38 Prout etiam primus fundator, ſeu primus acquirens Iuriſpatronatus gentilitij competentis ſoli familiæ præiudicare poteſt ſucceſſoribus, illudque vel per contractum, vel vltimam voluntatem in extraneum, licet non ſit de familia, ſeu parentela transferre, *Calder. conſ. 19. de Iure patron. Molin. de primogen. Hiſpan lib. 1. cap. 24. n. 31. Lambertin. de Iurepatron. lib. 1. par. 2. art. 6. num. 4. Garz. de benef. par. 5. cap. 5 num. 142. Rot. deciſ. 166. num. 7. & 8. par. 6. recent.*

39 Acquiritur vero familiæ contentiuæ, hoc eſt tranſuerſalibus, ſi deficiat effectiua, hoc eſt deſcendentes, *Mantic. de coniectur. vltim. volunt. lib. 6. tit. 15. num. 11. Rot. deciſ. 362. num. 13. par. 5. recent.*

40 *vbi num.* 14. limitat. non procedere ſi Iuſpatronatus eſſet ſolum reſtrictum ad deſcendentes, quia tunc dictis deficientibus, fieri nequit tranſitus ad tranſuerſales cum in poſtremo deſcente Iuſpatronatus efficiatur hæreditarium, ita vt de eo libere diſponere valeat.

41 Iuſpatronatus cum reputetur inter iura mere honorifica *cap. quando de indic.* non tranſit ad fideicommiſſarios, ſed remanet penes hæredes inſtitutos, & hanc opinionem ſemper fuiſſe receptam dixit *Rot. deciſ. 72. num. 7. 14 15. & 18. vbi contrarijs reſpondet. deciſ. 169. num 3. & deciſ. 205 num. 5. & 14 tom. 3. par. 2. in recent.* & hanc ſententiam vti veriorem ſecuti ſunt *Peregrin. de fideicomm. art. 6. nu. 37. Graſſ. in §. fideicommiſſ. quæſt. 52. Anton. Gomez. var. reſol. tom. 1. par. 5. num. 29 Lotter. de re benef. lib. 2. quæſt. 11. num. 29. & 30. Garz. de benef. par. 5. cap. 9. num. 17. Barboſ. de poteſt. Epiſcop. alleg. 71. num. 9. par. 3.* In fideicommiſſarium enim tranſeunt ea ſolum, quæ pecuniarum, & bonorum commodum, & vtilitatem reſpiciunt, non autem ea, quæ religionem, ſpiritualitatem, & potius Eccleſiaſtica iura, quam temporalia præſeferunt, ac demonſtrant, vt conſiderauit, *Rot. deciſ. 205. num. 9. & 10. tom. 3. par. 2. in recent.*

42 Lim. quod Iuſpatronatus poteſt etiam tranſire in fideicommiſſarios ſtante voluntate Teſtatoris, *Conar. var. lib. 2. cap. 18. num. 6. Garz. de benef. par. 5. cap. 9 num. 19. Rot. dec. 169 num 5. 6. & 7. dec. 205. num. 15. tom. 3. par. 2. in recent. & apud Viuian. de re benef. de Iurepatron. dec. 24.*

43 Præſentatio verò fit in ſtirpes, & non in capita, quando agitur de Iurepatronatus hæreditario, *Clem. plures de Iurepatron. Rot. deciſ 72. num. 21. & deciſ. 74. num. 2. tom. 3. par. 2 recent.* vbi quod hoc caſu deſcendentes admittantur in ſtirpes, & non in capita, *& deciſ. 251. num. 1. par. 2. recent. & deciſ. 37. num. 1. par. 6 recent. Lambertin. de Iurepatron. par. 2. lib. 1. quæſt. 1. principali art. 26. num. 19 & 20.*

44 Et iuxta numerum Stirpium reſultat coęqualitas ad voces in Iure præſentandi, in qua ſi adeſſent centum, non tamen per hoc vnuſquiſque faciet ſuam vocem, ſed omnes collectiuè, & non diſtributiuè ſupti vnam tantum vocem conficiunt, *Rot. dec. 37. num. 2. par. 6. recent.*

45 Quando verò Iuſpatronatus eſt gentilitium, patroni ad præſentandum ſunt admittendi in capita, & non in ſtirpes, *Rot. dec. 279. nu. 4. tom. 3. par. 2. in recent. ſeu nouis.*

46 Ad Iuſpatronatus cenſentur vocati in capita, quando ſunt vocati tamquam vnum corpus; ſecus ſi ab initio vocati fuerint plures de per ſe, & plures ſtipites conſtituerint iuxta numerum perſonarum vocatarum, *Rot. dec. 279. n. 11. & 12. tom. 3. par. 2. in recent.*

47 Et vbi Iuſpatronatus eſt acquiſitum pluribus perſonis vti ſingulis, tunc in præſentatione non eſt neceſſarius ſimultaneus, & collegialis conſenſus, ſed vnuſquiſque poteſt ſeparatim, & de per ſe præſentare, *Lambertin. de Iurepatron. lib 2. par. 2. art. 8. num. 5. & 11. Caſar. de Graſ. deciſ. 2. tit. eod. Rot deciſ. 2. num. 3. tom. 3. par. 2. in recent.*

48 Patroni, vbi non intrant ad præſentandum, vniuerſi, vel collegialiter, & tamquam vnum corpus, ſed tamquam diuerſi, & voces diſtinctæ ſunt, tunc præſentatio non fit in capita, habita ratione omnium deſcendentium, ſed in ſtirpes, ab vnoquoque ſcilicet ex vocatis, attenta maiori parte concurrentium ad illam vocem, conſtituendam, *Lambert. de Iurepatron. lib. 1. par. 2. qu. 1. art. 25. num. 17. Siluan. de benef. par. 2. quæſt. 17. nu. 2. cum alijs relat. per Rot. dec. 2. nu. 5. & 6. tom. 3. par. 2. in recent.*

49 Plurimorum enim refert in Iurepatronatus, quan-

quando agitur de concurſu habentium particulares voces, videre, an intrent in ſtirpes, vel in capita; nam ſi iuſpatronatus ſit relictum quinque perſonis nominatim diſtinctis, & eorum deſcendentibus, tunc illæ quinque voces non poſſunt multiplicari, etiam ſi mille deſcendentes ex vno ex dictis quinque reperirentur, ſed omnes conſiderandi ſunt in propria ſtirpe emanari à ſingulis ex dictis quinque, ad effectum integrandi eorum vocem, vel in totum, vel pro maiori parte, ad hoc, vt præſentatus dicatur habere illam vocem, *Caſſad.deciſ.2. de iur.patron. Rot, deciſ.2. num.8. 9. & 10. tom.3.par.2. in recent. & vt bene diſtinguitur in Aretina Capellania 20. Ianuarij, & 9. Maij 1603. coram Card. Hieronymo Panhphlio.*

50 Aduertendum tamen eſt quod in iurepatronatus primo hæredes fundatoris ſuccedunt in capita, & tantam vocem habent, qui ſuccedunt in duabus vncijs, quantam qui in quatuor, & ſex, dummodo ſuccedant vti hæredes, alias ſecus, quia eſt ius hæreditarium, & indiuiduum. Secundi vero, & ſequentes poſtea hæredes, & ſucceſſores veniunt in ſtirpes, & non in capita, habita conſideratione ad primas voces, per *text. in cap.1. & ibi gloſ. & DD de iur.patron. Decian.conſil.32, num.10. & 11. vol.1, Rocc. de iurepatron. in verb. ipſe, vel ijs num.2, in prima quaeſt. Lambert. eod.tract. in 2.par.lib.3, art.25. quaeſt.1. Borgnin. deciſ.17. num.19. par. 2. & deciſ.32. numer.2. & 5. par. 5.*

51 Sed pinguius ſemper ſuccedit ille, qui maiorem partem habet bonorum hæreditariorum, & propterea in concurſu alio non contradicente præfertur in præſentatione, *DD. in cap paſtoralis de reſcript & in Clem. plures de iurepatron. Decius conſ.32. ſub num.15. & 16. vol.1. Brixian.loco ſupra cit. to num.2.*

52 Qui verò iure legati, aut alio titulo non hæreditario ſuccederet in iurepatronatus, ſuccederet in capita, & non in ſtirpes, *Alexand.de Neuo conſ. 63.*

SVMMARIVM.

1 Manutentio datur poſſeſſori tempore motæ litis, vel paulò ante.
2 Patronus qui habet titulum, & exiſtit in poſſeſſione vltima præſentandi præfertur compatrono, qui habet ſolum titulum.
3 Manutentio datur poſſeſſori.
4 Limita ſi notoriè, & euidenter doceatur de iniuſtitia poſſeſſionis.
5 Ampl. Quando ad hunc effectum dicatur notoria iniuſtitia poſſeſſionis.
6 Sententia, quæ non iuſtificatur ex actis eſt notoriè, nulla, & iniuſta.
7 Manutentio non debetur ex ſententia nulla.
8 Sententia recipit declarationem à poſitione, & actis.
9 Actus geſtus à non habente intereſſe intelligitur tutorio, vel procuratorio nomine.
10 Manutentio non debetur, ſi nullitas, & iniuſtitia ſit patens, & notoria.
12 Exceptio Iuris tertij allegari, & admitti non debet.
13 Hæres tenetur obſeruare factum defuncti.
14 In Iudicio manutentionis non eſt facienda diſcuſſio tituli, ſed ſolum merum factum poſſeſſionis attenditur.
15 Ampl. In Beneficialibus.
16 In Iudicio manutentionis non eſt cognoſcenda iuſtitia, vel iniuſtitia poſſeſſoris.
17 Patronus vnus præſentans præſeruat poſſeſſionem aliorum Compatronorum.
18 Limita ſi præſentauerit priuatiuè, & animo alios ſpoliandi.
19 Limita ſi non doceatur Compatronos alios per prius non extitiſſe in poſſeſſione præſentandi.
20 Præſentandi quaſi poſſeſſio, an tranſeat in ſucceſſorem abſque apprehenſione.

DECISIO CXXXVIII.

Alias Conſtitutum XXXV.

QVamuis vſque de anno 1645. Illuſtriſs. D. Co: Odoardus de Pepulis vti Pater, & legitimus Adminiſtrator Co:Philippi Candidi eius filij à Vicario Generali Nonantulano meo anteceſſori fauorabilem reportauerit ſententiam ſuper adiudicatione ad eius fauorem Iuriſpatronatus Eccleſiæ Parochialis S.Ioannis Baptiſtæ de Palata, ac deinde Rectorem nominauerit, qui inſtitutionem in forma, & legitimam Parochialis poſſeſſionem obtinuit. Nihilominus Illuſtriſs. D. Comes Vgo Ioſeph de Pepulis prætendens ſupradicta omnia geſta fuiſſe tempore ſuæ pupillaris ætatis contra formam conuentionis, & pacti, quod huiuſmodi ius remaneret commune expreſsè adiecti in Inſtrumento diuiſionis bonorum celebrato vſque de anno 1557. inter Comitem Galeatium, Cornelium, & Ioannem eorum anteceſſores, ac proinde non habens ſe pro ſpoliato introduxit iudicium ſuper manutentione in quaſi poſſeſſione nominandi Rectorem, & Concionatorem pro tempore præfatæ Eccleſiæ, vnde acerrime diſceptatum fuit, an, & cui eſſet concedenda manutentio, & ſine præiudicio Iurium præfati Co Vgonis Ioſeph in petitorio diſcutiendorum pro Co:Odoardo, ſeu Co:Philippo Candido fauorabilis capta fuit reſolutio,

1 Siquidem cum Comes Odoardus, ſeu Philippus Candidus eius filius reperiantur in huiuſmodi quaſi poſſeſſione præſentandi de tempore motæ litis, vtrique manutentio debetur, cum vltimus ſtatus, ad hunc effectum attendi debeat, & vnicus actus ſufficiat, *§.retinendæ, §.hodie inſtit. de interdict. l.prædia vbi Bart.ff.de acquir poſſeſſ. Seraphin.deciſ.1047.num.7. Rota deciſ 512.num.1. & deciſ.685. num.1. par.1. & deciſ.171. num.1. & deciſ.238.num.1.deciſ.263.num.1. & deciſ.501.num.2. par.2.deciſ.150.num.1.deciſ.188.num.1.& dec.260. num.1 par.3.& deciſ.106.num.2. & deciſ.466.nu.1. & deciſ.563.num.1.par.4.& deciſ.13.num.1.& deciſ.70. num.1.deciſ.156 num.1.& dec ſ 121.num.1. par.7.recent. Greg. deciſ.582, num.1. Caualer. deciſion.242.num.1. Caualer deciſ,242.num 1. & deciſ. 359. num.1. & deciſ.565. num.1.* vbi quod hoc eſt tritum in *Rota Duran. deciſ.21. num.1.* & ſufficit poſſeſſio acquiſita paulò ante, ſeu immediate ante litem motam, *Verall deciſ.198. par.2 Rota in dicta Ciuitatis Caſtelli Bonorum 8. Nouemb.1589. coram claræ mem. Cardinali Pamphilio, Coccin. deciſ.110.num.5. Rota in Craconien. Iuris reſpondendi 11. Decembris 1651. coram Bichio §. quæ dubitari non poteſt. & in Aquilana Canonicatus 2.Iunij 1651. coram Celſo,& in Romana Legati 29.Ianuarij 1652. §.ſtatim ſecutu coram Zarate.*

2 Quinimo Patronus qui habet titulum, & exiſtit in poſſeſſione vltima præſentandi præfertur compatrono, qui habet ſolum titulum *cap.con-*

ſulta-

Digitized by Google

*ſultationibus de Iuriſpatron. Borgnin. deciſ.33. nu.2.
par. 5.*

3 Manutentio enim ſemper datur poſſidenti, ſeù
ad limites poſſeſſionis (in qua de præſenti non
reperitur Co: Vgo Ioſeph) *l.pen. §.Creditores ff. vt
poſſidetis, Seraph. deciſ.147. num.1. & ſeqq. Rota
deciſ.56.num.1. & deciſ.508.num.1.par.2.& dec.8.
num.9.& deciſ.49.nu.1.& ſeqq.par.7.recent.Coccin.
deciſ.14.num.1. & ſeqq. deciſ.99. num.1. deciſ.125.
num.1.deciſ.150.num.2 deciſ.261.num.2. deciſ.286.
num.1. deciſ.314.num 1.& ſeq.deciſ.354. num.1.&
ſeq.deciſ.366.num.1.deciſ.378 num.1.deciſ.417. n.2.
& ſeq. deciſ.486. num.1. & ſeq. deciſ.458. num.1.
Cavaler.deciſ.71.num.4.& deciſ.106.num.1. & ſeq.
Burat.deciſ.378.num.4.& deciſ.904.num.5. & ſeq.
Gregor.deciſ.459.num.1. Duran.deciſ.308.num.5.*

4 Nec obſtat, quod poſſeſſori non ſit danda ma-
nutentio, ſi in promptu notoriè, & euidenter
abſque alia diſputatione doceatur de iniuſtitia
poſſeſſionis, ſeù de illius violentia, clandeſtini-
tate, vitio, ſpolio, ſeu poſſeſſorem eſſe furem,
aut prædonem, *Poſt. de manuten. obſeruat.42. nu-
mer.137. vſque ad numer.152. vbi copioſe alios al-
legat.*

5 Et notoria, & euidens iniuſtitia poſſeſſionis,
ſeu exceptio non iuris poſſeſſoris, vel dominij
alterius ad hunc effectum ſatis dicatur apparere,
vel per confeſſionem ipſius ſpoliatoris, prædonis,
alteriuſque iniuſti poſſeſſoris, vel per ſententiam,
& rem iudicatam, vel alias ex actis per clara iura,
& publica Inſtrumenta producta, ſeu per claras
depoſitiones teſtium, tam in profanis, quam in
beneficialibus, *Marcheſ. de com. par.1.de com. ap-
pel.in poſſeſs.fol.935.num.125. Gratian.diſcept 899.
num.22. Seraphin. deciſ. 555. num.48. & deciſ.876.
num.2. Rot.diuerſ.deciſ.27 num.11.deciſ.28. num.9.
par.1. Poſt.de manuten.obſeruat.42. num.153.*

6 Et notoria nullitas, & iniuſtitia ſententiæ ad-
iudicatoriæ huius Iuriſpatronatus latæ per D.Vi-
carium ſatis clarè ex actis reſultare prætendatur,
eo quod ex confeſſione Comitis Odoardi liqueat
ipſum nullum habere intereſſe, niſi vti Patrem,
& Adminiſtratorem Comitis Philippi Candidi,
& nihilominus per Vicarium pronunciatum fuiſ-
ſe præfatam Eccleſiam fuiſſe, & eſſe, ac extare
de iurepatronatus Comitis Odoardi, ac proinde
cum non iuſtificetur ex actis, immo eiſdem repu-
gnet, notoriè nullam, & iniuſtam remanere di-
7 cendum ſit, *Greg.XV. deciſ.5. vbi Adden.* adeoùt
ex eadem nulla debetur manutentio ad aliquem
Iuris effectum dicto Comiti Odoardo, *Seraphin.
deciſ.867.num.1. Rota recent.dec.646.num.2,par.2.
& penès Poſt.de manut.dec.236.num.1.& 2.*

8 Tum quia huiuſmodi nullitas, aut nullo modo
concurrit, aut non eſt conſiderabilis, eo quod in
corpore præfatæ ſententiæ non ſolum fuit nomi-
natus Co:Philippus Candidus, verum etiam ex-
preſſio nominis Comitis Odoardi debet intelligi
tacitè vti patris,& adminiſtratoris prout expreſ-
sè in actis nominatus fuit in ſuis inſtantijs Nam
9 ſententia recipit declarationem à petitione, &
habet relationem ad acta, immò actus geſtus ſub
nomine particulari certæ perſonæ, quæ iure pro-
prio non habet intereſſe, ſed ſolum vti Tutor,
Procurator, ſeu Pater, cenſetur talis actus expe-
ditus Procuratorio, Tutorio, vel legitimis ad-

miniſtratoris nomine, etiam ſi non fuerit expreſ-
ſum, *Maſcard.de probat.concl.38.per totum Cancer.
var.reſol.par.2.cap.14.num.4.*

10 Nullitas enim, vt obſtet manutentioni, ita
debet eſſe patens, vt nullo modo controuerti
queat, *Seraphin.deciſ.867 .num.1.*

Et iniuſtitia ita debet eſse notoria, vt tergi-
uerſari non poſſit, alias tamquam exceptio re-
quirens altiorem indaginem non eſt admittenda
in huiuſmodi ſummariſſimo poſseſsorio, ſed in
petitorio reijcienda *Rota deciſ.646. num.2. par.2.
recentior. & poſt Poſth. de manuten. 136. num. 1.
& 2.*

12 Tum quia huiuſmodi exceptio videtur tantum
competere Comiti Philippo Candido, & conſe-
quenter tamquam exceptio iuris tertij à Comite
Vgone Ioſeph allegari, & admitti non debet,
*Fulgoſ.in l.1.C.de iur.emphyt. Soccin.conſ.78. nu.8.
vol.4. Crat.conſ.119.num.11. Crou.conſ.826. nu.1.
relat per Surd. deciſ. 108. num.2. Theſaur. deciſ.4.
num.1.& ſeq. Caſar.de Graſſ.deciſ.1.num.1. de con-
ſtit.Rota deciſ.131.num.10.& deciſ.282.nu.1.par.2.
diuerſ.Greg.XV. deciſ.582. num.7. Add. ad eundem
Greg.deciſ.415.num.6.*

13 Minus obſtat Comitem Vgonem Ioſeph habe-
re manifeſtum titulum ex conuentione, & pacto
in præfato Inſtrumento diuiſionis inito inter eo-
rum ſenes, & anteceſsores, quod hodie contro-
uerti, & minus impugnari poſse videatur, ex vul-
gata regula, quod hæres teneatur obſeruare fa-
ctum defuncti, ex tacita obligatione, quæ con-
trahitur ex ipſo actu aditionis hæreditatis, *l. cum
à matre C.de rei vindic. Surd.de aliment. tit.2. quæ-
ſtion.15.num.182. late Gabr.lib 6.tit.de reg.iur. con-
cluſ.11.num.1.Peregrin.de fideicomm.art.33.num.8.
& 9. DD.in §.1.& Auth.de hered ab inteſt. venient.
Rota in Romana fideicommiſſi de Mutis 2.Iunij 1650.
coram Meltio in princ.verſ.quod etiam procederet.*

14 Quia in iudicio manutentionis non eſt facien-
da diſcuſſio tituli, ſed ſolum merum factum poſ-
ſeſſionis attenditur, *l.1.§.huius aut interdicti ff.vti
poſſidetis §.retinendæ, Inſtit. de interd. Rota dec.35.
num 5.par.2.recent. Greg deciſ.9 num.9.& dec.275.
num.12. Duran.deciſ.407.nu.4. Seraphin dec 1471.
num.7. Burat.deciſ.263.num.6. vbi Adden.lit.B.Vr-
gellen. deciſ.13. num.3. in Toletana Archidiaconatus
de Tolauera 4. Aprilis 1650. coram Albergato ſub
15 prin.verſ.etiam abſque diſcuſſione tituli;* & ſignan-
ter in Beneficialibus dari mandatum de manute-
nendo abſque aliqua tituli iuſtificatione firmauit
*Rota coram Seraphin. deciſ.299. num.5. & dec.835.
num.7. Rota deciſ.595.n.8.par.1.diuerſ.& dec.193.
num.8.par.3.recent. Greg.deciſ.323.num.2. & nu.4.
Burat.deciſ.262.num.6.* & ibi *Ferentill. lit.B.* alias
deciſiones cumulat, *& deciſ.318.num.15. & deci-
ſion 491. num.1. & deciſ.552. num.14. Beltram. ad
Greg.deciſ.40.num.7.*

16 Nec eſt cognoſcenda ad hunc effectum Iuſti-
tia, vel iniuſtitia poſſeſſoris, ſed ſolum ipſa de-
tentio, & inſiſtentia, *Rota deciſ.93.num.4.par.4.
& deciſ.97.num.10.par.5. recent. Burat. dicta deci-
ſion.904.num.8. Caualer.deciſ.589.num.5.* & ſola
poſſeſſio de facto, *Rota deciſ.884. num.11. par.5.
& deciſ.188.num.10.par.7.recent.*

17 Nec infringit, quod ius præſentandi compe-
tens præfato Vgoni Ioſep præſeruatum cenſea-

 tur,

tur, etiam quoad poſſeſſionem per præſentationem præfati Comitis Odoardi, ſeù Comitis Philippi Candidi, cum omnes ſint compatroni in vim ſupradictæ concordiæ, *Garzias de benefic. part. 5. cap. 5. num. 115. & ſequent. Viuian. in prax. iur. patron. part. 2. lib. 5. cap. 2. num. 37. & 38. & cap. 4. nu. 64. & 65. Poſt. de manuten. obſeruat. 73. num. 41. Seraph. deciſ. 339. num. 3. deciſ. 970. nu. 2. Gregor. XV. deciſ. 417. num. 9. vbi Adden. num. 15. & deciſ. 452. num. 9. Rot. deciſ. 229. num. 5. & deciſ. 713. num. 6. & 7. part. 1. diuerſ. & in recent. deciſ. 207. ſub num. 5. deciſ. 251. num. 4. deciſ. 260. ſub num. 5. deciſ. 284. num. 4. part. 2. Rot. recent. deciſ. 374. num. 10. part. 5. & deciſ. 667. num. 27. poſt tract. Poſt. de manuten.*

18 Quia hoc procedit in dubio, ſecùs verò quando appareat præſentationem priuatiuè quoad alios factam fuiſſe, ſeù animo alios ſpoliandi, prout per huiuſmodi litis ſubſtentationem, & impugnationem, quod ad Comitem Vgonem Ioſeph non ſpectet hoc Ius, animum eum ſpoliandi Comites Odoardum, & Philippum Candidum habuiſſe manifeſtè colligitur, *Garzias de benefic. part. 5. cap. 5. nu. 117. Adden. ad Greg. XV. deciſ. 417. num. 15. verſ. hoc non procedit. Poſt. de manuten. obſeruat. 73. num. 42.*

19 Vltra quod regula non procedit, quando non conſtat tempore antea Patronos extitiſſe in quaſi poſſeſſione præſentandi (prout per Comitem Vgonem Ioſeph non fuit legitimè iuſtificatum) cum non poſſit præſeruari poſſeſſio, in qua quis non reperitur, *Put. deciſ. 298. lib. 1. Gregor. XV. deciſ. 417. num. 10. vbi Adden. num. 15. circa fin.*

20 Nec dicatur quod quaſi poſſeſſio præſentandi, & eligendi ex veriori (prout generaliter in incorporalibus obſeruatur) tranſeat in hæredem abſque noua apprehenſione, etiam in præiudicium compatronorum (licet ſecus in præiudicium Eccleſiæ) vt comprobat alijs relatis ex Rotæ auctoritate *Poſt. de manuten. obſeru. 55. nu. 33. verſ. ſed quod generaliter, & num.* 34. & 35. quia obiectum præſupponit defunctos, ſeù auctores Co. Vgonis Ioſeph fuiſſe in huiuſmodi quaſi poſſeſſione præſentandi, de quo non conſtat, & quatenus conſtaret, nec ſufficeret ad obtinendam petitam manutentionem, cum Co. Odoardus, & Philippus Candidus habeant vltimum ſtatum tempore motæ litis. quod ſolum attenditur in hoc manutentionis iudicio, vt ſupra demonſtratum fuit.

Et ita &c.

SVMMARIVM.

1 Ratione beneficij quis ordines recipere poſſit ab Ordinario loci, vbi ſitum eſt beneficium, & num. 2. & 13.

3 Ordinarius ad valide inſtituendum, & ordinandum poteſt conferre beneficium hac ſola intentione.

4 Epiſcopus poteſt ordinare quemcumque in ſua Diœceſi ex ſola ſubiectione beneficij.

5 Epiſcopus ratione beneficij ordinare poteſt tàm extraneum, quàm ſuum familiarem nulla habita ratione triennalis ſeruitij.

6 In beneficialibus autem regulariter attenditur titulus, & non poſſeſſio.

7 Collatio beneficij etiam requiritur pro conferenda prima tonſura.

8 Ad Beneficij collati titulum conferri poteſt etiam prima tonſura ad effectum poſtea conſequendi poſſeſſionem, & exercitium.

9 Laicus eſt incapax collationis beneficij declar. vt num. 10.

11 Beneficium ſi conferatur Laico, qui poſtea efficiatur Clericus, collatio propter ſuperuenientiam Clericatus ſubſiſtit.

14 Beneficium licet ſit tenue ſufficit, vt quis ordinari poſſit ab Epiſcopo beneficij, dummodo ſit perpetuum.

15 Beneficium redditus duorum ducatorum ſufficit ad gaudendum priuilegio fori, & ad recipiendos ordines.

16 Amp. quod non eſt neceſſe, quod ſufficiat ad victum, dummodo ſuppleri poſſit per Patrimonium.

17 Amp. vt non ſit neceſſe, quod beneficium ſit reſidentiale.

18 Lim. quod beneficium in hoc caſo debet eſſe Eccleſiaſticum.

19 Beneficium authoritate Ordinarij fundatum dicitur Eccleſiaſticum licet ex patrimonio Laicorum.

20 Conſtitutio Vrbani VIII. contra male promotos declaratur.

21 Quibus modis quis efficietur ſubditus Epiſcopi, vt ab eo ordinari poſſit.

22 Ordinatus ab vno Epiſcopo v. g. originis, an poſſit variare, & alios ordines recipere ab alio domicilij, vel beneficij 23. 24. & 25.

26 Epiſcopus originis quis dicatur.

27 Origo ad effectum ordines recipiendi ſumitur à natiuitate propria, vel paterna, non autem ab origine Matris 28. neque aui 29.

30 Origo vt contracta dicatur, quæ requirantur.

31 Natus fortuito in aliqua Diœceſi ordinari nequit ab illius Epiſcopo.

32 Ordinari poteſt ab Epiſcopo loci, vbi quis baptizatur.

33 Domicilium quomodo contrahatur vſque ad num. 37.

38 Retinens Domicilia ſub diuerſis Epiſcopis poteſt à quocumque ex eiſdem ordinari.

39 Barones, & feudatarij poſſunt ordinari ab Epiſcopo, in cuius Diœceſi habent feudum.

40 Expoſitus ordinari poteſt ab Antiſtite loci, in quo expoſitus fuit.

41 Beneficium manuale, & amouibile non ſufficit ad recipiendos ordines ab Epiſcopo Beneficij.

42 Beneficium habens in commendam ſufficit ad recipiendos ordines ab Epiſcopo Beneficij.

43 Beneficium non debet eſſe obtentum in fraudem, vt quis valide ordinari poſſit ab Epiſcopo Beneficij, & quando dicatur obtentum in fraudem, lim. vt num. 44.

45 Fraus, & dolus ex defectu cauſæ excluditur.

46 Fraudis, & doli excluſiua præſumptio reſultat, quando quis facit actum à iure permiſſum.

47 Dolus excluditur ex actu facto iuris ſui conſeruandi gratia.

48 Epiſcopus ſi ordines conferre recuſauerit, quid agendum.

49 Habens plura beneficia in diuerſis Diœceſibus poteſt ab omnibus illis Epiſcopis ordinari.

50 Ratione penſionis non efficitur quis ſubditus, nec ordinari poteſt ab Antiſtite beneficij, in quo reſeruata fuit.

51 Epiſcopus poteſt ordinare ſuum familiarem ratione ſeruitij triennalis, dummodo eidem conferat beneficium. Intellig. vt num. 52.

52 Triennale ſeruitium quale debeat eſſe, & de eius materia 53. 54.

55 Familiaris, & Commenſalis quis dicatur, præcipuè ad recipiendos ordines ratione ſeruitij triennalis 56. & 57.

58 Familiaritas ex quibus inducitur.

59 Epiſcopus ordinare poteſt ſuum familiarem ad titulum patrimonij pro neceſſitate, & vtilitate Eccleſiæ. Amp. vt etiam ad titulum penſionis 60.

61 Epiſcopus an diſpenſare poſſit ſuper interſtitijs cum ſuo familiari 62.

63 Ordines male ſuſcipiens quibus pœnis afficiatur, & num. 64.

65 Vltramontanos vt ordinari poſſit ab Epiſcopis Italiæ, quæ requirantur.

66 Suſcipiens ordines minores falſis dimiſſorijs ſecuta declaratione non gaudet priuilegio fori.

67 Ordinatus ſine beneficio, vel patrimonio non remanet ſuſpenſus.

DECI-

DECISIO CXXXIX.

Aliàs Conſtitutum XXXVI.

THeodobaldus in aliena Diœceſi nominatus,
ſeù præſentatus de quodam beneficio ſimplici
(ex laicorum Patrimonio. ſed Ordinarij autho-
ritate fundato) ſub conditione quatenus habilis
reperiatur, & ordines ſuſceperit : inſtetit coram
Ordinario loci beneficij ratione huius tituli ſibi
collati effectus ſubditus prima Clericali tonſura
initiari ad effectum conſequendi inſtitutionem,
& beneficij poſſeſſionem, pro vt repertus ido-
neus, initiatus, & poſtea inſtitutus fuit, verò
animaduertens proprius Epiſcopus, cui tàm ra-
tione originis [illegible] quàm domicilij ſubditus reperie-
batur, pr[illegible] Theodobaldum abſque eius
authorita[illegible] ſe pro Clerico; tanquam
nulliter in[illegible] ſibi [illegible] vindicare pœnam,
ſeù diſpoſi[illegible] C[illegible]ſtitutionis Vrbani VIII.
ex ordin[illegible] Bu[illegible] Cherub. tom. 4. fol. 52.
ac proinde [illegible] minimè gaudere, ſed
ſæculari iuriſdic[illegible] ea plenè in omnibus
ſubiacere declara[illegible] endebat, fuit igitur di-
ſceptatum.

An ratione benef[illegible]cij validè ab Ordinario loci
ipſius beneficij ordi[illegible]ari, ſeù prima Clericali ton-
ſura initiari potuerit, & affirmatiuè reſoluen-
1 dum videtur. Siquidem, quod ratione beneficij
validè quis ad ordines promoueri poſſit ab Or-
dinario, ſeù Epiſcopo in cuius Diœceſi eſt bene-
ficium, ſeù ab alio de eius licentia, licet alias ei
nulla alia ratione ſubditus ſit; *eſt text. expreſſus
in cap. cum nullus de tempor. ordinat. in 6.* & ita
declaraſſe S. Congregationem Concilij ad fauo-
rem cuiuſdam Matthæi Mediolanen. qui ab Epi-
ſcopo Regien. obtinuit beneficium, & per eiuſ-
dem literas dimiſſoriales ordinatus fuit non ob-
ſtante diſpoſitione *Concil. Trid. in cap. 9. ſeſſ. 29.
teſtatur, & refert Garz. de benef. part. 2. cap. 4.
2 num. 1. fol. mihi* 12. vbi ſubdit, quod Concilium
in dicto cap. 9. loquatur de non ſubditis, non
autem de illo, qui ratione beneficij collati effi-
ciatur ſubditus.

3 Quinimmò poteſt ordinarius alicui, qui nullum
in ſua Diœceſi habeat beneficium etiam inten-
tione, vt eum validè ordinare valeat, aliquod
beneficium conferre, & initiare, quia cum *tex-
tus in dicto cap. cum nullus de tempor. ordin. in 6.*
ſolum requirat, vt quis legitimè beneficium ob-
tineat, nec diſtinguat, qua ratione illud obten-
tum fuerit, neque nos diſtinguere debemus, vt
docet *Marchin. de Sacrament. Ordinis tract. 1. par. 5.
cap. 8. num. 9. relat. per Dian. reſol. moral. part. 8.
tract. 2. de Miniſtr. Sacrament. Ordin. reſol. 22. vbi
contrarijs reſpondet.*

4 Et quod poſſit Epiſcopus ordinare quemcum-
que habentem beneficium in ſua Diœceſi ex ſola
ſubiectione beneficij, faciunt tradita per *Auerſ.
de Sacrament. Ordin. quæſt. 3. ſect. 6. Dian. reſol. mo-
ral. part. 4. tract. 4. reſol. 145. verſ. notandum eſt, &
& part. 8. tract. 2. de Miniſtr. Sacram. Ord. reſol. 37.*
5 in quibus docet poſſe Epiſcopum ratione bene-
ficij non tàm extraneos, quàm ſuum familiarem
nulla habita ratione triennalis ſeruitij ordinare,
nam vt quis ratione beneficij efficiatur ſubditus
Ordinarij loci, vbi ſitum eſt beneficium, ita vt
ad primam Clericalem tonſuram, ſicut ad cæte-
ros ordines promoueri poſſit, & valeat, non re-
quiritur actualis beneficij poſſeſſio, ſed ſola col-
latio Tituli, hoc eſt quod fuerit nominatus, gra-
tificatus, ſeù electus ad beneficium, quia pote-
ſtas ordinandi non præſupponit ſubiectionem
poteſtati denominatiuè, vt latè probat, *Ric. de-
ciſ. 188. num. 3. & contra Garz. de benef. tom. 1.
part. 2. cap. 4. numer. 16 & 17. tenet. Dian dicta
part. 8. tract. 2. reſol 24. Barboſ. in tract. iur Eccleſ.
vniu. lib. 1. de ordin. & qualit. ordin. cap. 33. nu. 32.
& ſequent.*

6 In beneficialibus enim regulariter attenditur
titulus, & non poſſeſſio, latè *Boer. deciſ. 24. nu. 8.
relat. per Pariſ. de reſignat. benef. lib. 7. quæſt. 1.
num 46. Zabarel. in Clem. vt hi, qui §. illi verò
num. 10. & 11. de ætat. & qualitat.*

7 Huiuſmodi enim beneficij collatio neceſſaria,
vt ordinatus ab Epiſcopo non ſuo efficiatur de
eius foro, eique ſubditus ratione beneficij, quod
etiam requiratur pro conferenda prima Tonſura
dixit *Rot. deciſ. 731. num. 15. part. 1. diuerſ. Nauar.
conſ. 24. in antiq. alias 11. in nouiſ. de tempor. ordin.
Zerola in verb. Ordo verſ 5. dubitatur poſt med.
Cened. Canon. qq lib. 1. quæſt. 38. nu. 10. verſ. quan-
do deerat Bonacin de ſuſpenſ. in part diſ. 3. quæſt. 1.
punct. 11. ſub num. 9. Garz. de benef. part. 2. cap. 5.
num. 84.* Qui DD. licet loquantur in caſu ordina-
tionis familiaris Epiſcopi; tamen indiſtinctè
hoc ſibi locum vindicare etiam cum extraneis,
quia, nulla habita ratione triennalis ſeruitij,
poteſt eundem ordinare, ſi contulerit beneficium,
ſicuti cæteros extraneos, ex *Sac. Congreg. & DD.
8 authoritatibus ſupra demonſtrauimus*, non enim
implicat, nec repugnat ad titulum collati bene-
ficij primam tonſuram conferri poſſe, conſe-
quenda tamen poſt eius receptionem beneficij
poſſeſſione, & exercitio, benè *Corrad. in prax.
diſpenſ. Apoſtol. lib. 4. cap. 5. num. 63 fol. 59.*

9 Nec turbare debet, quod laicis conferri, &
præſentari nequeant beneficia, & ſi præſententur
collatio, & præſentatio reddatur nulla ex *DD.
congeſtis per Maſſobr. in prax. de habend. concurſ.
ad Paroch. præl 7. dub. 20. numer. 102. & ſequent.*
10 quia obiectum procedit quo ad collationem, &
inſtitutionem, & ad effectum conſequendi poſ-
ſeſſionem, & ipſius beneficij exercitium; ſecùs
verò ad effectum conſequendi ordines ab Epi-
ſcopo beneficij; tanto magis, quando præſenta-
tio fuerit facta proximè clericando, cum ſatis
ſit, quod ante inſtitutionem ſit Clericus, *Pariſ.
de reſignat. beneſic. lib. 4. quæſt. 2. num. 6. vbi ita fir-
maſſe Rot. in Imolen. Iuris patronatus 19. Nouem-
bris 1584. coram Orano.*

11 Et præcipuè ſi præſentatio fuerit facta ſub
conditione, quatenus ordines ſuſceperit, & habi-
lis reperiatur, & pro ipſa ordinum receptione
eodem tempore inſtatum fuerit, *ad tradita per
eundem Maſſobr. loco citato num. 106.*

12 Immò quod magis eſt, ſi beneficium confera-
tur laico, qui poſtea Clericus efficiatur, colla-
tio propter ſuperuenientiam Clericatus ſubſi-
ſtit, & valida iudicatur, & ſic quod de ſtylo Cu-
riæ porrigi ſoleant ſupplicationes Sanctæ Sedi
pro

Digitized by Google

pro obtiuendis beneficijs à laicis Clericandis, & obtinere cum Clauſula quamprimum Clericali caractere inſignitus fuerit, teſtatur *Quintil. Mandoſ. in comment. reg. 4. Cancellar. de male promot. num. 4. & 11. fol. mihi 36. & 37.*

13 Et quod quis efficiatur ſubditus, & ſubiectus Ordinario in cuius Diœceſi beneficium obtinuit, & ab eo, ſeù alijs de eius licentia promoueri poſſit ad ordines docuerunt, *Quarant. in ſum. bullar. in verb. Ordo verſ. quo ad tertium, & verſ. circa ſecundum Bonacin. in tit. de Sacrament. ordin. diſ. 8. quæſt. vnic. punct. 4. num. 8. & 14. tom. 1. Barboſ. de poteſt. Epiſcop. allegat. 4. nu. 42. & in collec. DD. in Concil. Trid. ſeſſ. 23. cap. 8. de reform. num. 15. plurib. ſequent. Garz. de benefic. part. 2. cap. 4. nu. 1. tom. 1. Corrad. in prax. diſpenſ. Apoſtolit. lib. 4. cap. 5. num. 34. fol. mihi 96.*

14 Et dummodo beneficium ſit perpetuum non aduerſatur, ſi eſſet tenue cum in dicto *cap. cum nullus de tempor. ord. 6.* non explicetur valor, & qualitas beneficij, & ideò cum generaliter lo-
15 quatur, generaliter debet intelligi, *Dian. par. 4. tract. 4. dicta reſol. 51.* vbi quod beneficium duorum ducarorum ſicuti ſufficit ad gaudendum
16 beneficio fori, ita ad ſumendos ordines, & *part. 8. tract. 2. dicta reſol. 20.* ſubdit quod non ſit neceſsè, vt ſufficiat ad victum, ſed ſatis ſit, quod ſuppleri poſſit per patrimonium, *& in fin. verſ. nota reprobat, & non admittit reſol. Sac. Cong. relatam per Squillan. tamquam non authenticam, quam etiam refert Corrad. in prax. Apoſtolic. diſpenſ. lib. 4. cap. 5. num. 35. & 36. fol. 96. idem tenet. Garz. de beneſ. tom. 1. part. 2. cap. 4. num. 8. Henriquez lib. 10. cap. 21. §. 1. iuncta gloſ. lit. C. & cap. 17. in gloſ. lit. Q. Barboſ. de iur. Pontific. lib. 1. cap. 33. num. 18. Sanchez in Opuſc. tom. 2. lib. 7. cap. 1. dub. 22. num. 7.*

17 Quinimmò ad hunc effectum non requiritur, vt beneficium ſit cum onere reſidentiæ, nec quod beneficiatus in loco, aut Diœceſi, vbi reperitur beneficium, reſideat, & quamuis non eximatur à iuriſdictióne proprij Epiſcopi originis, ſeù domicilij, *Garz. & Barboſ. locis citatis, Diana dicta part. 4. tract. 4. reſol. 51. Quarant. in ſum. Bullar. in verb. Ordo verſ. circa ſecundum fol, mihi 373.*

18 Nec dicatur ad hoc vt quis efficiatur ſubditus ratione beneficij, beneficium debere eſſe Eccleſiaſticum, ad differentiam beneficij ſæcularis, vt declarat *gloſ. in d. cap. cum nullus de tem-*
19 *por. ordin. in 6.* quia huiuſmodi beneficium præfato Theobaldo collatum, non ſæculare, ſeù ſimplex legatum pium cenſeri debeat, ſed beneficium Eccleſiaſticum, tamquam Ordinarij authoritate fundatum (licet ex patrimonio laicorum) tum quia eius collatio, ſeù inſtitutio ad eundem Ordinarium ſpectat, *gloſ. in Clem. 1. de decim. in verb. ſi beneficium in fin. vbi DD. Gonzal. ſuper reg. 8. Cancel. gloſ. 5. nu. 7. Barboſ. de iur. Eccleſ. lib. 3. cap. 4. num. 15. Vinia. in prax. Iur. patron. lib. 1. cap. 1. num. 61. Guid. Pap. deciſ. 187. Caſar de Graſ. deciſ. 13. num. 9. de praben. Rot. deciſ. 157. num. 29. part. 6. recent.*

20 Nec vis aliqua fieri poteſt in dicta Vrbani VIII. conſtitutione, cum loquatur in caſu quo quis ad primam Clericalem tonſuram, aut ad minores ordines promoueatur cum falſis dimiſſorijs ab alieno Epiſcopo, non autem in caſu, quo quis promoueatur ab Ordinario, cui ratione beneficij ſubditus effectus fuerit, cum tunc in forma valida ordines recipiantur, vt expreſsè diſponit, *text. in dicto cap. cum nullus de tempor. ordin. in 6.* cuius diſpoſitioni à præfata conſtitutione minimè derogatum fuit.

Et ita &c.

ADDITIONES.

21 SVbditus, & Diœceſanus Epiſcopi quis efficitur, vt ab eo ad ordines promoueri poſſit, & valeat, vel ratione originis, vel domicilij, vel beneficij, *per text. expreſſ. in cap. cum nullus de tempor. ordin. in 6. Bonacin. tit. de Sacram. ordin. diſput. 8. quæſt. vnic. punct. 4. num. 8. tom. 1. Barboſ. de poteſt. Epiſcop. alleg. 4. num. 1. part. 2. & in collect. DD. in Concil. Triden. ſeſſ. 23. de reform. cap. 8. num. 15. Quaranta. in ſumma Bullar. in verbo Ordo verſ. quò ad tertium requiſitum Diana. reſol. moral. part. 8. tract. 2. de miniſtr. Sacrament. ordin. reſol. 8.*

22 Ordinatus verò ab Epiſcopo ſcilicet originis non poteſt variare, & eligere alium Epiſcopum, & ab eo ordines recipere, licet ei ſubditus ſit alia ratione, nempè vel domicilij, vel beneficij, cum per electionem ſemel factam per primam ordinationem contraxerit obligationem continuandi in recipiendo vlteriores ordines ab eodem Epiſcopo ſemel electo, niſi idem Epiſcopus ex cauſa iudicauerit remittere ordinatum ad alium ex dictis Epiſcopis, *Archidiac. in cap. nec captanda de conceſſ. preben. Molfeſ. in ſum. tom. 1. part. 2. cap. 2. nu. 10. Bonacin. in tit. de Sacram. Ordin. diſput. 8. quæſt. vnica punct. 4. numer. 20. Ricc. deciſ. 306. Achil. de Graſſ. deciſ. 13. tit. de penſion.*

23 Contrarium verò, quod liceat variare, & quod ordines diſtent inter ſe, & nullus Textus hoc prohibeat, adeò vt permiſſium cenſeri dici debeat, tantò magis quia in Iure expreſſa eſt conceſſio, vt adire liceat quemcumque libeat originis domicilij, aut beneficij, vt latè probat *Zypaus in ſuis conſult. Canonic. lib. 1. tit. de ætate, & qualitate ordinandorum conſ. 3. relat. per Diana. reſol. moral. tract. 7. Miſcelan. reſol. 35. verſ. ſed nouiſſimè part. 6. fol. 161. Corrad. in prax. Apoſtolic. diſpenſat. lib. 4. & 5. num. 39. fol. 96.*

24 Verum quia in hoc committi poſſunt plurimæ fraudes, & propterea in Curia Neapolitana prouiſum eſſe ſic ordinatos non poſſe ordines exercere in dicta Ciuitate, niſi iterum approbentur, & quoad doctrinam, & ad alia requiſita tradit *Corrad. loco proximè citato num. 46.*

25 Prima autem opinio ſibi locum vindicare poteſt in caſu, quo quis à priori Epiſcopo originis, verbi gratia, ordinem aliquem accepiſſet ad titulum beneficij reſidentiam requirentis, vel ad titulum Patrimonij pro vtilitate, vel neceſſitate Eccleſiæ iuxta formam *Conc. Tridentin. ſeſſ. 23. de reform. cap. 16.* quo caſu inconſulto priore Epiſcopo nequit ab alio domicilij, vel beneficij promoueri niſi ab eodem certiorato, an præfata cauſa, quæ ad collationem ordinum

coegit,

Digitized by Google

coegit, ceſſauerit, vel adhuc vigeat, cum adhuc vigente, non debeat defraudare Eccleſiam obſequijs, ſeù ſeruitijs, cuius gratia fuit ordinatus, *Diana. reſol.moral. part.8. tract.2. de miniſter. Sacr. Ordin. reſol.* 10. qui alios allegat, & reprobat, *Guid. Pap. deciſ.* 44.

26 Epiſcopus originis dicitur Epiſcopus loci, in cuius Diœceſi eſt oriundus, qui ad ordines promoueri cupit, *Vgolin. de poteſt. Epiſcoporum cap. 26. §. 1. num. 3. Barboſ. eodem tract. alleg.4. num. 1. part. 2. & in collect. DD. in Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reform. cap.8. num.16. Grat. diſcept.75. à num. 16.*

27 Origo autem ad effectum, vt quis ordinari poſſit, vel ſumitur à natiuitate propria, vel paterna, etiam ſi Pater tempore natiuitatis illius filij ad aliam Diœceſim tranſtulerit domicilium, & ita fuiſſe deciſum in Viuiequen. 12. Auguſti 1628. & 7. Aprilis 1620. refert *Barboſ. allegat.4. nu.4.6. & 10. & d.c.8.n.17. Diana.reſol. moral. part. 4. tract. 4. Miſcel. reſol. 148. Vbi ita etiam firmaſſe Sac. Congr. Concil. 16. Decembris 1599. & part. 8. tit. 2. de miniſtr. Sacram. Ordin. reſol. 12. Corrad. in prax. diſpenſat. Apoſtolic. lib.4.cap.5. num.26. ſub verſ. & cum alia fol 95.*

28 Matris tamen origo non eſt attendenda niſi in vulgo quæſito; cuius pater ignoretur, *Barboſ. d. alleg. 4. num. 5. & d. cap. 8. num. 18. Diana. reſol. moral. part. 8. tract 2. de Sacrament. ordin. reſol. 18.*

29 Neque ex origine Aui Nepos dicitur originarius loci, in quo Auus natus eſt ad ordines ſuſcipiendos, *Corrad. in prax. Apoſtolic. diſpenſ. lib. 4. cap. 5. num. 22. in fin. fol. 95. Barboſ. d. alleg. 4. num. 13. & d. cap. 8. num. 18.*

30 Origo igitur vt contracta dicatur, non ſolum requiritur, vt quis in loco natus ſit, ſed quod etiam Parentes ibi domicilium contraxerint, *DD. in cap. Rodulphus de reſcrip. Bonacin. de Sacrament. ordinis diſput. 8. quæſt. vnica punct. 4. num. 13. fol. 262. tom. 1. Caſar de Graſſ. deciſ. 15. de probat. num.4. quæ eſt deciſ. 327. num. 3. part.1. diuerſ.*

31 Hinc eſt quod fortuitò in aliqua Diœceſi natus nempè in Itinere, tranſitu, vel alicuius negotij cauſa ordinari nequit ab Epiſcopo illius Diœceſis, cum talis natiuitas non efficiat illum originarium, nec ſubditi qualitatem tribuat, vt ab eodem ordines recipere valeat, latè *Dian. part.8.tract.2.de miniſtr. Sacrament. ordin.reſol.11. Barboſ.de poteſt. Epiſcop. alleg.4.num.18.& 19.*

32 Sed quod poſſit ordinari, præcipuè ſi ibidem baptizatus fuerit, cum hac de cauſa efficiatur Ciuis, & acquirat originem, tradit *Corrad. in prax. diſpenſation. Apoſtolic. lib. 4. cap.5. num.32. & 33. fol.96.*

33 Efficitur quis ſecundo modo ſubditus, & Diœceſanus Epiſcopi ratione Domicilij, quod quidem contrahitur, primo ſi quis transferat ſe ad habitandum in aliquo loco, & expreſsè declaret, ſeù oſtendat animum ibi contrahendi domicilium, ſeù larem, rerumque, ac fortunarum ſuarum ſummam in eodem loco conſtituat; vnde rurſus diſceſſurum non eſſe manifeſtè arguatur, *l. Pupillus §. Incola ff. de verb. ſignific. l. Domicilium ff. de municipal. l. Ciues C. de incol.* *Barboſ. de offit. & poteſt. Epiſcop. alleg.4. num.22. part. 2. Corrad. in prax. Apoſtolic. diſpenſat. lib. 4. cap. 5. num. 24. fol. 95.*

34 Secundo domicilium contrahitur, dum quis in aliquo loco maiorem bonorum partem transferat cum perpetua animi deſtinatione ibidem habitandi, *l. Ciues C. de incol. lib.10.* Barboſ. *d. alleg. 4.n.27. Dian. reſol.moral. par.8. tract.2. de miniſtr. Sacram.ordin.reſol.15.* Vbi ſubdit, quod ſi bona non adſint, nihilominus domicilium contractum dicatur per longam, & continuam habitationem, aliquo tamen adiuncto actu, ſeu ſigno, aſſumpti Domicilij.

35 Non tamen ſufficit ſola emptio Domus, vel alicuius partis bonorum, niſi ibidem quis contrahat, & dies feſtos celebret, *Barboſ. d.alleg.4.numer.27.in fin. Diana d.par 8.tract. 2.reſol.15.*

36 Quinimmo nec ſufficeret declaratio, niſi copulatiuè concurreret aliquis actus poſitiuus, *Corrad.in prax diſpenſ.Apoſtolic.lib. 4.c.5.nu.25. fol.95. Rot.dec.150.n.8.par. 2.diuerſ.*

37 In dubio verè vbi nullus concurrit externus actus aſſumpti Domicilii, ex continua decem annorum habitatione contractum dicitur, cum præſumatur non velle recedere, niſi ex alijs indicijs demonſtretur illum no habere animum permanendi, *Burat.conſ.36.vol.1 Bald.conſ.311.vol.4. Farinac.fragment. crim. par.1.l t.D.nu.215.& 222. Gratian.diſcept.181.num.4.& 5. Barboſ. de offic. & poteſt Epiſc.alleg.4.num.28. & 29. Diana d. par.8. tract.2.reſol.15.*

38 Retinens duo Domicilia ſub diuerſis Epiſcopis poteſt indifferenter à quocumque ex eiſdem ad ordines promoueri cum ratione vtriuſque Domicilij ſingulis efficiatur ſubditus, quamuis æqualibus temporibus non inhabitet in vtraque Diœceſi, vt ex *Anerſa, Torreblanc. Molfeſ. Sanchez. Marchin locis per eum relatis tradit Diana reſol. moral.par.8.tract.2.de miniſtr.Sacram.ordin.reſol. 14. Barboſ.de off.& poteſt.Epiſcop.alleg.4.num.38.par.2. Vgolin.eodem tract.c.26.§.2.n.3.*

39 Barones, & feudatarij poſſunt promoueri ad ordines ab Epiſcopo, in cuius Diœceſi obtinent feudum, etiamſi ibidem non inhabitent, & alibi domicilium retineant, *Marchin. de Sacram. ordin. tract.par.5.cap.7.num.15. Auerſa eod. tract. quæſt.3. ſect.6. Barboſ.d. alleg.4.n.32. & 33.par.2. Diana d. par.8. tract. 2.reſol.16.*

40 Expoſitus pariter ab Antiſtite loci, in quo expoſitus fuit ordinari poteſt, quia illius ſine dubio effectus eſt ciuis, *Barboſ.d.alleg.4.n. 37. Corrad. in prax.diſpenſat.Apoſtolic.lib.4.c.5.n. 30.fol.96.*

41 Tertio modo efficitur quis ſubditus Epiſcopi Diœceſis, in qua beneficium habet, & poſſidet, vt ſupra demonſtrauimus. Beneficiũ tamen ad hunc effectum debet eſſe perpetuum, nec ſufficit ſi eſset manuale, & amouibile, *Diana reſol. moral. par. 8. tract. 2.de miniſt.Sacram ordin.reſol.19.*

42 Non tamen requiritur, vt beneficium, quis habeat in titulum, dummodo ſaltem habeat in cõmendam maxime perpetuam, *Barboſ. de off.poteſt. Epiſcop.alleg.4.num.50.*

43 Limita vero ſupradictam concluſionem, quod beneficium non debeat eſſe obtentum in fraudem, proprij Ordinarij ab ſubterfugiendum ſcilicet examen, & approbationem, aut quoad Patri-

monij

Digitized by Google

monij ſufficientiam; nam hoc caſu non efficitur quis ſubditus Epiſcopi beneficij, nec ab eo valide ordinari poteſt, ſed ſic ordinatus in ſuſpenſionem incidit, & ipſe Epiſcopus à collatione ordinum per annum ſuſpenſus remanet, vt in dies ſecundum caſuum contingentiam emanare ab Vrbe ordinationes circa hoc tradit, *Corrad. in prax. diſpenſ. Apoſtolic. lib. 4. c. 5. num. 35. & 36. fol. 96. Diana reſol. moral. par. 8. tract. 2. de miniſt. Sacram. ord. reſol. 22. verſ. verum communiter, qui alios allegat.* Fraus enim, & dolus nemini debet patrocinari, & hanc ſententiam comprobat *Barboſ. de poteſt. Epiſc. alleg. 4. num. 57. Ric. reſol. 262.*

44 Sublimita, ſi Epiſcopus abſque vlla cauſa recuſaret ſuum ſubditum ordinare, nam hoc caſu ſi obtineat beneficium in aliena Diœceſi, & ratione eiuſdem promoueatur ad ordines ab Epiſcopo beneficij, dici nequit beneficium, & ordines reſpectiuè in fraudem collatos fuiſſe, cum hoc ſibi debeat imputare alter Epiſcopus, qui indiſcre-
45 te, & ſine cauſa ordinare recuſauit. Fraus, enim, & dolus ex defectu cauſæ excluditur, præcipuè hoc caſu, in quo nulla concurrit cauſa receptionis ordinum in fraudem per *text. in l. ſi mulier in princ. ff. rerum amot. Auth. ſed iam neceſſe C. de donat. ante nupt.*

46 Iure enim permittitur, vt quis ratione beneficij ordinari queat ab Epiſcopo Diœceſis, vbi ſitum eſt beneficium fraudis, & doli præſumptio excluſiua reſultet, quando quis iure permittente agit, vel facit actum à iure permiſſum, *l. Gracchus ff. de adult. l. qui autem §. apud Labeonem ff. de his, qui in fraud. Cred. l. 1. §. non fuit ff. de dol. l. Sancimus C. de adminiſtr. tutel q. 84 inſpect. 3. n. 59. Aym. conſ. 8. n. 18* vbi ampliat, etiam quod ex illo actu permiſſo perueniatur ad aliquod prohibitum.

47 Ita enim reiectus à proprio ordinario, ſtatim videtur acquirere ius tute, & abſque vllius pœnæ incurſu eligendi alium ordinatium, cui alia ratione ſubditus effici valeat ad effectum promouendi, cum vtatur iure ſuo à Sac. Canon. attributo itaut multo magis præſumpta fraus, & dolus excludatur ex huiuſmodi actu facto iuris ſui conſeruandi gratia per *text. in l. 1 §. quod ait Prætor ff. de incend. Ruin. & Naufrag. & ex Alex. Rolan. Decian. Menoch. & alij tradit Farinac. quæſt. 80. inſpect. 3. num. 61. par. 3.*

48 Tutius tamen eſt in facti contingentia habere recurſum ad Summum Pontificem, & impetrare literas, vel per breue ſub Annulo Piſcatoris, vel per Officium Sacræ pœnitentiariæ, quod minoris gratiæ nuncupatur pro ordinario viciniori, vt quatenus iterum requiſito ordinario Oratoris eiuſque Procuratore fiſcalis audito, vt ſi legitimas cauſas non deduxerit, quare promoueri non debeat, receptis requiſitis neceſſarijs ad formam Sacri Concil. Trid. promoueat, *Corrad. in prax. diſpenſ. Apoſtolic. lib. 4. cap. 5. num. 53. 55. & 56. fol* 97. Vbi quod idem ſeruatur propter Epiſcop. ſæuitiam, litem, aut inimicitiam, eum ipſo ad ordines promoueri petente.

49 Habens plura beneficia in diuerſis Diœceſibus poteſt ab omnibus illis Epiſcopis Ordinari, cum in omnibus ſicuti militat eadem ratio, ita debeat militare eadem Iuris diſpoſitio, *Barboſ. de off. poteſt. Epiſc. alleg. 4. num. 51. & in Collect. DD. in Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reform. cap. 8. n. 27. Diana reſol. moral. par. 8. tract. 2. de miniſtr. Sacrament. Ordin. reſol. 23. Gargia de benef. par. 2. cap. 4. num. 2. tom. 1.*

50 Ratione verò penſionis, cum propriè non ſit beneficium, nec penſionarium efficiat ſubditum Antiſtiti loci beneficij, ſuper quo reſeruata fuit ad ordines promoueri nequit, *Aloiſ. Ricc. in prax. for. Eccleſiaſt dec. ſ. 302. in prima impreſ & reſol 261 in ſecunda impreſ. Marchin. de Sacrament. Ordin. reſol. 26. Vgolin. de poteſt. Epiſcop. cap. 6 §. 3. verſ. excipitur tamen primo Barboſ. eodem tract. alleg 4. n. 56. par. 2. Dian. d. par. 8. tit. 2. de miniſt. Sacrament. ordin. reſol. 22.*

51 Poteſt etiam Epiſcopus ordinare familiarem ſuum ratione triennalis ſeruitij eidem præſtito, dummodo beneficium quacumque fraude ceſſante ſtatim reipſa eidem conferat iuxta diſpoſitionem *Sac. Conc. Trid. ſeſſ. 23. de reform. c. 9. Quaranta in ſumma bullar. in verb. ordo verſ. limita ia eo, Bonacin. in tit. de Sacrament. ordin. diſput 8. quæſt. vnica punct. 4. num. 15. tom. 1. Barboſ. de poteſtat. Epiſcop. alleg. 3. num. 1. par. 2. Diana par. 8 d. tit. 2. reſol. 27.*

52 Huiuſmodi tamen triennalis temporis ſeruitium debet eſſe continuum *Alex. Ricc. in prax. fori Eccleſiaſt. decis. 308. in 1. impreſſ. & reſol. 267. in 2. impreſ. Barboſ. de offic. Epiſcop. alleg 5 num. 9. par. 2. & in collect. DD. in Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reform. c. 9. num. 8.*

53 Sufficit verò quod inceperit antequam fuiſſet Dominus promotus ad Epiſcopalem dignitatem, ita deciſum refert, *Aloiſ. Ric. in collect. deciſ. par. 3. collect. 596. verſ. amp. 5. & in prax. for. Eccleſiaſt. deciſ. 309 in prima impreſ & reſol. 268. in 2. impreſ. Barboſ. d. alleg. 5. num 8 & d. cap 9. num. 9. Diana d par. 8. tit. 2. de miniſt. Sacram ordin. reſol 30. Carz. de benef. tom 1. par. . cap 5 num. 38. vbi ſic fuiſſe deciſum à Sac. Cang Banacin. de Sacrament ordin. diſput. 8. qu. vnic punct. 4. num. 10. Corrád. in prax. diſpenſ. Apoſt. lib. 4. c 5. num 61.*

54 Sed vltimus annus ad hunc effectum debet eſſe completus, nec ſufficit, quod fuerit inceptus, ſeu inchoatus, *Marchin. de Sacrament. ordinis tract. 1. par. 5. cap. 9. num. 2. Diana par. 8. tract. 2. de miniſt. Sacrament. ordin. reſol. 29.*

55 Familiaris triennalis, vt ordinari poſſit, dicitur qui expenſis Domini continuò alitur, vel cū Epiſcopo commoratus fuerit, & præſens inſeruierit, & inſeruiat non tamen is, qui adeſt, quamuis ſumptibus Epiſcopi viuat, & eidem inſeruiat in longinqua, ſeu remota regione, eo quod Epiſcopus ſui familiaris abſentis mores perſcrutari non poteſt, *Banac. de ſuſpenſ. in particular. diſp 3. qu. 1. punct. 11. num. 18. Barboſ de off. poteſt. Epiſc. alleg. 5. d num. 2. vſq; ad 6. & in collect. DD. in Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reform c. 9. num. 5. 6. Diana reſol. moral p. 8. tract. 2. de miniſt. Sacrament. ordin. reſol 31.* vbi quod debet eſſe præſens, & aſſiſtere obſequijs Epiſcopi *Corrad. in prax. Apoſtolic diſpenſ. lib. 4. c. 5. num. 60. Adden ad Greg. XV deciſ. 160. Corrad. in prax. diſpenſ. Apoſtolic. lib 4. cap. 5. num. 60. verſ non ſufficit fol. 98.*

56 Sub alio tamen reſpectu etiam familiaris, & continuus comenſalis dicitur ille, qui viuit in Domo conducta à Domino cum aſſignatione certæ pecuniarum quantitatis pro victu, alimentis, ac ſalario, cum hoc caſu dicatur viuere in Do-

Digitized by Google

num.1. par.3. Rota in Nucerina Fideicommiſſi prima Iulij 1650. coram R.P.D.Meltio in § non obſtat circa fin.

42 Tum quia cum tempus 30. vel 40. annorum requiſitum ad talem præſcriptionem inducendam non intelligatur currere viuentibus Prælatis qui nulliter, & inualide huiuſmodi alienationem fecerunt, & cum poſt eorum mortem à ſucceſſoribus habita notitia nullitatis reclamatum fuerit dicto tempore ſubtracto, aſſerta præſcriptio nunquam inchoari potuit, vt bene deducit. *Quarant.in ſumma bullar.in verb alienat.rer. Eccleſ nu.46. verſ.hinc non immerito Barboſ.de offic. Epiſc. alleg.95.num.72.in fin.par.3.*

43 Tum quia ex quo agitur de præiudicio Eccleſiæ, intrat diſpoſitio Conſtitutionis Vrbani VIII. præſeruatiuæ iurium Eccleſiæ, & pro interrupta haberi debet dicta præſcriptio, etiam per generalem monitionem, prout hactenus conſueuerunt Summi Pontifices obſeruare in die Cœnæ Domini, *Grat.diſcept.52.num.6. Creſcen. deciſ.4. numer.5. de locat.*

Et ita &c.

ADDITIONES.

44 QVoniam validitas alienationis, locationis, aut alterius conceſſionis bonorum Eccleſiæ tota dependet ab euidenti vtilitate, idcirco vt beneplacitum Apoſtolicum recte executioni demandetur, diligens perquiſitio de vtilitate Eccleſiæ facienda eſt, adeout ſi non fuerit fabricatus proceſſus, nec impleta iniuncta perquiſitio, ſententia Iudicium Commiſſariorum tamquam ex actis non iuſtificata, & ſine neceſſarijs probationibus prolata non eſt attendenda, *Rot.dec.160. num.7.par.2. diuerſ. & deciſ.624. num.4. par.2. recentior. Caualer.deciſ.215.num.4. Merlin.deciſ.702. num.43.*

45 Et ſuper vtilitate requiſita in alienatione bonorum Eccleſiæ non ſtatur aſſertioni partium, nec executorum, dum iudicialiter procedere tenentur *Rot.deciſ.251. num.21. & deciſ.94. num.44. par.3. in recentior. & deciſ.752. num.3. par.1. & deciſ.209.num.3. ac deciſ.597. num.2. par.4. diuerſ. & poſt Cinc.de cenſib.deciſ.27.num.4. deciſ.36. num.3. & 9. deciſ.37.num.6. & 7.*

46 Sed de ea conſtare debet per plenas, & legitimas probationes præuia cauſæ cognitione, & diſcuſſione iudiciaria, vt late firmat *Rota dec.36. & deciſ.37. poſt Cinc. de cenſib. Merlin. deciſ.702. num.44. & 45. Rota deciſ.94. num.45. par.3. in recentior.*

47 Limita, attenta clauſula, *conſcientias veſtras oneramus*, cuius vigore poſſunt Iudices Commiſſarij ſe extraiudicialiter informare, ad tradita per *Bald.in l.1.num.1. C.ſi per plures Lap.alleg.15. num. 8.*

48 Sublim. ſi adiecta fuerit clauſula *ſeruatis, ſeruandis*, quæ æquipollet clauſulæ vocatis vocandis, & imponit onus aſſumendi partes Iudicis, & conficiendi publica documenta, probationeſque neceſſarias recipiendi, itaut non ſufficiat extraiudicialis informatio, *Rota deciſ.209. num.3. par.4.diuerſ. & deciſ.11. num.5. poſt Poſti. de manuten. & deciſ.36.num.3. & deciſ.37.num.4. poſt Cinc. de cenſib.* Tanto magis ſi concurreret clauſula: ſi vobis conſtiterit, quæ pariter tribuit cauſæ cognitionem faciendam mediantibus legitimis probationibus, ac iudiciali proceſſu, *Seraphin. deciſ.601. numer.3. Merlin. deciſ.702. numer.50. & 51.*

49 Beneplaciti verò Apoſtolici defectus exceptio ſoli Eccleſiæ competit, tamquam exceptio perſonalis non egrediens ipſam Eccleſiam *Muntic.de tacit.lib.3.tit.16. ſub num.12. Gratian. diſcept.202. num.15. Surd. deciſ.171. n.17. Adden.ad Greg.XV. deciſ.467.num.16. Rot.deciſ.133.num.11.par.2. diuerſ. & deciſ.375.num.4.par.1.in recent.*

50 Semper enim alienatio rerum Eccleſiæ eſt nulla defectu euidentis vtilitatis, ſi ex Inſtrumentis locationis, vel aliunde appareat, quod Eccleſia de tempore conceſſionis plus percipiebat, & non plus conſequatur, quam antea erat ſolita percipere, *Iaſ.conſ.54. ſub num.4. lib.1. Dec.conſ.112. num.6. & conſ.142. num.5. Rota deciſ.94. num.55. par.3.in recent.*

51 Sed ſi res Eccleſiæ in perpetuum concedatur pro eadem penſione, pro qua ſingulis annis locabatur Eccleſiæ dicitur vtilis, *Anchar. conſ.122. num.1. Iaſ. conſ.54. num.5. verſ. corroborantur prædicta lib.1.*

52 Oſtenditur itaque eo ipſo Eccleſiæ vtilitas in eius bonorum alienatione, ſi conditionem ſuam faciat meliorem, *cap.ad aures, cap.vt ſuper §.poſſeſſiones de rebus Eccleſ non alienan. Pœnia dec.553. numer.1.*

53 Prout ad probandum damnum, & non euidentem Eccleſiæ vtilitatem ſufficit probare, quod ex locatione facta tempore alienationis plus percipiebatur, *vt ex Gemen.Iaſ.Dec. & Rot.authoritate tradit Corrad.in prax. diſpenſat. Apoſtolic. lib.9. cap.4.num.48.verſ.verum nihilominus fol.413.*

54 Vtilitas autem, vt in euidentem Eccleſiæ vtilitatem cedere dicatur debet excedere tertiam partem, ac proinde de ſtylo Curiæ non admittitur ſupplicatio: *ſi in euidentem*, niſi illius officiales perpendant annuum redditum, quem Eccleſia habebit, qui debet excedere regulariter tertiam partem, licet aliquando minorem ſecundum caſuum diuerſitatē prout D.Datario videbitur, *Corrad.in prax.diſpenſ.Apoſtolic.lib.9.cap.4.num.52. fol.414.*

55 Nec ſufficit ad hunc effectum Eccleſiam remanere ſine damno, ſed opus eſt ipſam fieri locupletiorem, & lucrum conſequi à conceſſione cum certitudine, & euidentia de tempore contractus, ſecus vero ſi concurrat incertitudo, quæ vtilitatem excludit, *Corrad.in prax.diſpenſ. Apoſtolic. lib 9.cap.1. num.20. verſ. hac tamen cauſa fol.397. Seraph.deciſ.433.num.2. & deciſ.508.num.12. Rot. deciſ.65.num.4.deciſ.160.nu.2.part.2.diuerſ. & deciſ.544 num.1.part.1. & deciſ.730.num.3.part.2.deciſ.251.num.22. & 23.part.3.in recent.*

56 Semper vero bonorum Eccleſiaſticorum locatio cenſetur facta in euidentem Eccleſiæ vtilitatem, ſi conductor pro bonificatione prædiorum fecerit notabiles expenſas, quas Eccleſia facere non potuiſſet pro meliorandis, & ad culturam reducendis, & ſufficit etiamſi huiuſmodi melioramenta facta fuerint ante Summi Pontificis beneplacitum, & antequam Iudex Apoſtolicus explora-

ploraucrit Eccleſiæ vtilitatem, latè *Rot.coram Penia deciſ.553.per totam.*

SVMMARIVM.

1 Sequeſtrum de facto conceſſum de facto reuocari debet, lim. vt num.2.

3 Sequeſtrum cautione reuocatur.

4 Sequeſtratio eſt de iure prohibita, & à ſequeſtrationibus non eſt inchoandum, lim. vt num.5.6.

7 Sequeſtrum conceditur, ne iudicium reddatur inane.

8 Sequeſtrum tam a Iudice ordinario, quam delegato, tam in prophanis, quam in beneficialibus conceditur in caſibus permiſſis.

9 Sequeſtratio fructuum facilior eſt, quam rei.

10 Ad obtinendum ſequeſtrum non requiritur tam exacta probatio, & ſatis eſt vt poſtea iuſtificetur.

11 Cenſoratum fulminatum eſt remedium extraordinarium.

12 Penſio non debetur, ſi literæ Apoſtolicæ in omnibus non iuſtificentur.

13 Penſio corruit non iuſtificatis literis Apoſtolicis.

14 Non debetur non iuſtificata Clauſula, dummodo remaneant centum pro Rectore. Amp. plurib.modis, vt n.15.16.17.18.19.20. limit. vt num.24. vſque ad 38.

20 Congrua debetur detractis oneribus neceſſarijs, & ordinarijs.

21 Quæ onera ſunt deducenda, & quæ non ex congrua, & num.51. & ſeq.

22 Penſionarius, tenetur iuſtificare gratiam, ſi ſit conditionalis, ſecus ſi penſio fuerit purè reſeruata amp. vt num.23.

23 Penſionarius adhoc vt conſtituatur in poſſeſſione exigendi, quæ requirantur, & num.25.

35 Gratia non redditur conditionalis vigore Clauſulæ, ſi ita eſt.

36 Nec ſi narratiua ſit poſita ſub Clauſ. vt aſſeritur, ſecus vero ſi ſub Clauſ. vt aſſeris.

37 Beneficij valor ad effectum iuſtificandi gratiam, quomodo probetur vſque ad num.43. Intel. vt num.38. & 39.

40 Valor ad effectum reſeruationis penſionis attenditur de tempore datæ.

41 Inſuper probatur ex confeſſione aduerſarij emanata pro ſua gratia.

42 Valor non eſt neceſſe punctualiter, & iudicicè verificari, ſed ſufficit ſi probetur valor, vel parum minus.

43 Non eſt neceſſe verificari per aſcenſum affirmatiuè, ſed ſatis eſt verificari per non exceſſum, vt fuit ſupplicatum.

45 Penſio eſt diuidua, & eatenus ſubſtinetur, quatenus narrata vera ſint.

46 Penſio in obulo nulla in totum eſt nulla Intel. vt num.47.

48 Congrua pro titulari eſt in primis, & ante omnia deducenda de fructibus beneficij.

49 Valor centum ducatorum, qui debentur pro congrua Rectori eius monetæ generis intelligantur. Intel. vt num.50.

54 Penſionis ſecundæ reſeruatio non ſubſtinetur, ſi non fuerit facta mentio de prima, etiamſi motu proprio reſeruata fuerit.

DECISIO CXXXVI.

Alias Conſtitutum XXXIII.

INſtabat R.D.Donatus Præpoſitus Eccleſiæ Parochialis Cameranæ pro reuocatione ſequeſtri obtenti ad inſtantiam D. Penſionarij pro terminis
1 decurſis, & non ſolutis ſuper fructibus, & redditibus eiuſdem Eccleſiæ in aſſecurationem Iudicij inchoandi circa penſionem, de qua agitur, quod vtique de facto reuocari deberet, ſi de facto conceſſum fuiſſet, *ad plane tradita per Felin. in cap. ſignificauerunt de iud. Pariſ. conſil. 41. numer. 27. vol. 1.*

2 Verùm quia fuit relaxatum in caſu bene viſo, docto de credito Penſionarij, & iurato de metu dilapidationis, ſeù diſtractionis fructuum pro aſſecuratione iudicij intentandi ſuper conſecutione præfatæ penſionis, eo quod D. Donatus non poſſideat ſtabilia in Diœceſi Nonantulana, in qua etiam vti contumax reſidentiam non faciebat, ita vt perceptis, & extra Diœceſim diſtractis beneficij fructibus, minimè recuperari valeant, certum eſt fuiſſe ritè, & rectè relaxatum ſecundum optimam praxim, etiam obſeruatam in ſupremo Tribunali Auditoris Cameræ almæ Vrbis (à quo omnia alia tribunalia benè poſſunt deſumere normam) *vt tradit Petrus Ridolphin. in ſua prax.recent.part.1.cap 14.num.39.*

3 Et propterea ad eius reuocationem minimè deuenire poſſe videtur, niſi ſaltem præſtita cautione de ſtando iuri &c. cum ſequeſtratio introducta dicatur in defectum non idoneæ cautionis, *l. fideiuſſor §.fin. ff. qui ſatis dar.cogunt. l.Senat. conſult. ff.de offic.præſid.l.fin.C. de ordin.cognit.Galleſ.de oblig.cameral. quæſt 7.num.19 Rot. deciſ.654.nu.2. & 5.part.2.& deciſ.381.num.5 part.3.in recent. Ferentil in addit ad Burat.deciſ.105.num.9.*

4 Et quamuis ſequeſtratio tamquam odioſa ſit regulariter de iure prohibita, cum a ſequeſtrationibus, ſicut ab executionibus non ſit inchoandum, *l.1.C.de probib ſequeſt.Pariſ.conſ 41.num.17. vol.1.& conſ.107.num.52. vol.3. Rebuf de ſequeſtr. art.1.gloſſ.2.num.3.Rot deciſ.293.num.2.& dec.464. part.1.recent.*

5 Tamen hoc non procedit, aut quando (prout in caſu noſtro) concurrit dilapidationis ſuſpicio, vel perſona pro ſuſpecta habetur, vt quia non poſſideat immobilia, *Saluſt. Tiber. in prax. lib. 2.cap.23.in princ. & num.1.Puteus deciſ.3.de ſequeſtr.poſſeſſ & fruct. Veral deciſ.92. part.2. & deciſ.158.num.1.part.3.Rot.deciſ.654.n.2.& dec.727. num.1.part.2.recent.Caualer.dec.324.num.4. Burat. deciſ.505.num.6.& deciſ.595.num.6.*

6 Aut quando recuperatio fructuum (eiſdem à Domino perceptis) eſſet difficilis, vel ſaltem executio difficilior redderetur in euentum ſuccumbentiæ debitoris, *Rot. dec.13.num.1. & ſeqq. part.2. diuerſ. & deciſ.136. num.3. part.2. recent.& in Cracouien donationis 26.Nouemb.1650. in §. fin. coram Bichio.*

7 Adeo vt in his caſibus tamquam de iure permiſſis, quod Iudex bene moueatur ad ſequeſtrum concedendum, ne iudicium intentandum inane reddatur docet *Abb. in d. cap. dilectus num.16. de ſequeſt poſſeſſ.& fruct.ad notata per Innoc.& alios in cap.2.& 3.tit.eod.& in l.Imperatores ff de appell.*

8 Et quod nedum Iudex Ordinarius, verum etiam delegatus, tam in prophanis, quam in cauſis beneficialibus, in caſibus permiſſis ſequeſtra concedere ſoleat, ſubdit idem *Abb. dicto cap. cum dilectus num.20.21.& 22.de ſequeſt. poſſeſſ. & fruct. Felin.in cap.olim col.2. verſ.conſidera bene de reſcript.Tyber.Saluſt.in ſua prax. cap.23.lib.2.nu.3. & ſeq.*

9 Tanto magis quando non agitur de ſequeſtratione poſſeſſionis (cum quis potius manuteneri, quam ſua poſſeſſione priuari debeat) ſed de ſequeſtratione fructuum, quæ facilior eſt, quam rei, & poſſeſſionis, & ideo prohibita ſequeſtratione

tione rei, non prohibetur ſequeſtratio fructuum, *Gonz. ſuper reg. 8. Cancell. §. 7. princ. de menſ. & altern. num. 60. & 61.*

10 Nec dicatur non fuiſſe doctum de credito prætenſæ penſionis, & quatenus etiam doctum fuiſſet literas Apoſtolicas iuſtificari debere, vt executioni demandari poſſint, quia iuſtificatio literarum Apoſtolicarum non eſt neceſſaria ad effectum obtinendi ſequeſtrum, ſed tantum ad inſtruendum, & proſequendum iudicium poſt ſequeſtrum inchoandum (quatenus penſio non fuerit motu proprio ſanctiſſimi reſeruata) de reſeruatione vero huius penſionis vltra aliam ad fauorem quondam D. Manzini ſuper Præpoſitura Eccleſiæ Parochialis Cameranæ ſatis conſtare videtur expreſſa aſſertione Summi Pontificis in bullis in actis exhibitis, quæ probatam probationem faciunt iur. vulgar. quinimmo pro obtinendo ſequeſtro non requiritur exacta probatio, ita vt ſi obtentum ſequeſtrum contra ſuſpectum de dilapidatione non fuerit tunc plene iuſtificatum, ſatis eſt, vt poſtea iuſtificetur in termino probatorio præfigendo, quo elapſo, & minime verificato, tunc bene ad eius reuocationem deuenire debet, *Saluſt. Tiber. in ſua prax. lib. 2. cap. 23. num. 3. Petrus Ridolphin. in dicta ſua prax. part. 1. cap. 14. num. 188. Burat. deciſ. 653. num. 6. & ſeq.*

11 Nec infringit penſionario competere remedium procedendi per viam fulminationis cenſurarum, & non per viam ſequeſtri, quia reſpondetur remedium fulminationis cenſurarum eſſe remedium extraordinarium, & ad eum non eſſe deueniendum, niſi in ſubſidium, quando ſcilicet, intentatis alijs remedijs ordinarijs, executio, & exactio ſuum non potuit ſortiri effectum, vt declarauit, *Pius V. in conſtit. 117. inter alia ſecundum antiquam impreſſ. ſuper refor. tribunal. A. C. §. quod ſi quando & Paulus V. ſuper refor. trib. Vrbis ſub tit. de A. C. & eius tribun. §. minuſque ex ordine Bullarum conſtit. 71. Saluſt. Tiber. in prax. lib. 1. cap. 31. n. 8. & ſeq. et cap. 13.*

Quod etiam eſt ſacroſancto Concilio Tridentino conſonum *ſeſſ. 25. cap. 3. de reform. Nauar. in ſum. cap. 27. num. 10. Rot. poſt lib. 2. conſil. Farinac. deciſ. 327. num. 5.*

Et in omnem caſum neſcitur quo iure penſionario prohibeatur alijs de iure remedijs vti non poſſe, quam fulminatione cenſurarum pro penſionibus conſequendis.

12 Nec obſtat hanc penſionem non deberi, nec exigi poſſe à penſionario, & conſequenter literæ Apoſtolicæ nullam mereri executionem, cum non appareat iuſtificatas fuiſſe, prout iuſtificari debent, *Felin. in cap. conſtitut. num. 1. de reſcript. Burat. deciſ. 491. num. 5. et in recent. deciſ. 652. num. 1. part. 4. Rot. in Rauennaten. Canonicatus 14. Martij 1646. et in Lucana vnionis 28. Ianuar. 1647. coram Bichio*, quia huiuſmodi Apoſtolicarum literarum iuſtificatio eſt facienda in proſecutione iudicij circa negocium principale, nec eſt neceſſe vt præcedat relaxationem ſequeſtri, quod ſolum conceditur pro aſſecuratione iudicij abſque exacta negotij principalis iuſtificatione.

Et ita, &c.

ADDITIONES.

13 PEnſio corruit, non iuſtificatis literis Apoſtolicis circa valorem narratum concludenter, *Merlin. deciſ. 123. num. 1. Rot. in Burgen. penſionis 18. Febr. 1585. coram Giptio, et in Spoletana penſionis 26. Ianuar. 1022. coram Vbaldo confirmatu in Parmen. penſionis 25. Iunij 1627. coram Manzanedo.*

14 Inſuper non iuſtificata Clauſula, *dummodo remaneant centum pro Rectore libera*, quæ cum reddat gratiam conditionatam, illa non iuſtificata penſio non debetur, *Garz. de benef. part. 1. cap. 5. num. 464. Seraph. deciſ. 1017. Caſſad. deciſ. 10. nu. 8. de reſcript. Cunal. deciſ. 148. num. 4. et deciſ. 183. n. 1. Burat. dec. 261. num. 8. et ibi Ferentil. num. 17. Rot. deciſ. 547. num. 2. part. 1. deciſ. 640. num. 2. deciſ. 642. num. 2. et ſeq. deciſ. 747. num. 1. part. 3. deciſ. 548. n. 3. part. 4 deciſ. 287. num. 5. part. 5. recent.*

15 Et requiritur plena, & concludens probatio, *Pariſ. de reſignat. benef. lib. 6. quæſt. 2. num. 25. Barboſ. de offic. Paroch. part. 3. cap. 29. num. 5. Seraph. deciſ. 1222. n. 2. late Beltram. ad Greg. XV. deciſ. 245. n. 11. et Ferentil. ad Burat. deciſ. 261. num. 17. Rot. in Caietana penſionis coram Litta inter impreſſ. penes Marcheſ. de commiſſ. tom. 1. fol. 629.*

16 Ampl. etiam parte non opponente, *Saluſt. Tiber. in ſua prax. lib. 3. cap. 1. num. 8. Rot. deciſ. 380. per tot. part. . diuerſ.* vbi quod probatio debet eſſe concludens, quod vere remaneant centum libera pro Rectore per modum affirmatiuum *Mohed. deciſ. 148.* licet ſecus ſit, ſi ageretur de probando non exceſſu, quia cum habeat aliquam præſumptionem pro ſe, ideo ſemiplena ſufficit probatio.

17 Ampl. etiamſi titularis conſenſerit penſioni, eſt iuſtificanda Clauſula dummodo remaneant centum pro Rectore, *Beltram. ad Greg. XV dec. 57. num. 12. et 13. Seraph. deciſ. 1017. et deciſ. 1122. Cuneler. deciſ. 183. num. 2. Rot. deciſ. 47. num. 3. part. 1. et deciſ. 429. num. 4. part. 3 recent. Ferentil. ad Burat. deciſ. 261. num 17. Barboſ. de offic. Paroch. par. 3. c. 29. ſub num. 6.*

18 Quia conſenſus habet in ventre eandem conditionem, quam habet gratia, cui accedit, nempe dummodo remaneant centum libere pro Rectore, & hoc procedere, ſiue agatur poſſeſſorio, ſiue petitorio teſtatur, *Garz. de benef. 1. cap. 5. num. 464. Adden. ad Gregor. XV. deciſ 57. num. 12. & 13.*

19 Ampl. vt huiuſmodi Clauſulæ iuſtificatio continuo durare debet, alias eſſet ſupplendum ex penſione, quod titulari deeſſet, *Barboſ. de offic. Paroch. part. 3. cap. 29. num. 15. Beltram. ad Gregor. XV. deciſ. 245. num. 12. & ſequent. Seraph. deciſ. 951. num. 4.*

20 Amp. vt huiuſmodi iuſtificatio eſt facienda detractis oneribus neceſſarijs, & ordinarijs, *Adden. ad Greg. XV. deciſ 245. num. 12. & ſeq. cum alijs relatis per Barboſ. de offic. Paroch. part. 3. cap. 29. n. 18. & 19.*

21 Nomine autem onerum ordinariorum, & neceſſariorum deducendorum, vt libere dicta centum remaneant, veniunt onus Capellani, Clerici, Candelarum in feſto Purificationis B. M. Virginis,

nis, manutentionis Sacriſtiæ, Cathedratici, Prædicatoris, Viſitationis Epiſcopi, & Organi, *vt firmaſſe Rot. in Feretrana Penſionis 4. Decembris 1613. coram Vbaldo ſen. refert Barboſ. de offic. Paroch. par. 3. cap. 29 num. 19.*

Vlterius deducenda ſunt, onera expenſarum pro cultu diuino; nempe pro cera, hoſtijs, vino, & oleo, pro luminaribus Sanctiſſimi Sacramenti, & munera in feſto titularis Eccleſiæ iuxta quantitatem per Ordinarium declarandam; de extraordinarijs vero oneribus nulla eſt habenda ratio, vt de voluntarijs, ſeu arbitrarijs, alijſque, quæ per ipſum Rectorem expleri poſſunt, ac de incertis, variabilibus, & non perpetuis, *Burat. deciſ. 418, num. 1. Caualer. deciſ. 466. num. 3. cum alijs relat. per Barboſ. de offic. Paroch. cap. 29. num. 19. iuncto nu. 20.*

22 Intell. ſi gratia ſit conditionalis, alias penſionarius non tenetur iuſtificare gratiam, vt ſi penſio fuerit pure reſeruata, quo caſu onus probandi non remanente contum, ſpectat ad titularem, *Caualer. deciſ. 251. num. 1. Barboſ. loco citato num. 16. in fin.*

23 Præcipuè ſi agatur contra eum, qui penſionis reſeruationi conſenſit, cum ex conſenſu in ſupradicto caſu reſultet virtualis confeſſio veritatis narratiuæ literarum, æquipollens illarum iuſtificationi, *Addea. ad Gregor. XV. deciſ. 57. num. 13. Caſſad. deciſ. 10. nu. 8. de reſcript. Seraph. deciſ. 1017. num. 3. Burat. deciſ. 383. num. 2. & ibi Ferentil. lit. B. Coein. deciſ. 299. num. 2. Rot. deciſ. 23. nu. 1. deciſ. 519. num 2. par. 2. recent. idem Ferentil. in addit. ad Burat. deciſ. 261. num. 17.*

24 Lim. quod ſi agatur poſſeſſorio, & penſionarius ſit in quaſi poſſeſſione exigendi penſionem, non tenetur iuſtificare gratiam, etiam ſi ſit conditionalis, & onus probandi falſitatem valoris narrati, & aliorum expreſſorum in ſupplicatione incumbit titulari, cum penſionario ſatis ſit docere de quaſi poſſeſſione exigendi, ad effectum manutentionis, quia interim non eſt retardanda executio literarum reſeruationis, *Seraph. deciſ. 1017. num. 3. Ferent. ad Barat. deciſ. 261. num. 17. cum alijs Rot. dec. relat. per Barboſ. de offic. Paroch. par. 3. cap. 29. num 16. propè fin. Caſſad. deciſ. 10. num. 8. de ſcript. Rot. deciſ. 547. num. 4. par. 1. deciſ. 57. num. 1. & 5. deciſ. 567. num. 1. par. 2. & deciſ. 253. num. 2. par. 3. recent. Puteus deciſ. 239. num. 4. lib. 1. Gabr. conſ. 181. num. 2. lib. 2. Pariſ. de reſignat. benef. par. 6. lib. 6. quæſt. 2. num. 167.*

25 Et hoc magis ſibi locum vindicat, ſi quis ſit in poſſeſſione per longum temporis ſpatium 30. annorum, cum per tanti temporis lapſum, & curriculum, gratia, & *Clauſula dummodo* aliæque in eadem contentæ iuſtificatæ præſumantur, *Rot. deciſ. 265. nu. 4. par. 2. & deciſ. 253. nu. 2 par. 3. deciſ. 119. num. 5. par. 4. deciſ. 7. num. 1. & deciſ. 39. num. 7. par. 5. recent. Burat. deciſ. 296. num. 3. & ibi Ferentil. lit. B.*

26 Si vero agatur petitorio gratia, & valor narratus, aliæque Clauſulæ iuſtificandæ ſunt à penſionario, cum titularis habeat intentionem fundatam in diſpoſitione iuris, quod beneficia ſine diminutione conferantur, & huiuſmodi literarum iuſtificatio eo magis eſt facienda, vbi agitur contra ſucceſſorem in beneficio, qui reſeruationi penſionis non conſenſerit, iuxta diſtinctionem in ſacro Rotæ Tribunali receptam, *Garc. de benef. par. 1. cap. 5. nu. 464. Barboſ. de offic. & poteſt. Paroch. par. 3. cap. 29. num. 16. Mantic. deciſ. 196. num. 2. & 3. Rot. in Albanen. penſionis 20. Martij 1628. penes Garz. loco ſupra citato, & in Carpentoren. penſionis coram Cardinal. Lancellotto, inter impreſſ. penes Marcheſ. de commiſſion. par. 1. fol. 529.*

27 Penſionarius vero ad hoc vt conſtituatur in quaſi poſſeſſione exigendi, debet conſtare de integra ſolutione penſionis, & non de vno termino, *Rot. deciſ. 547. num. 5. & 6. par. 1. recent.*

28 Sed quod etiam ſolutio partis penſionis ſit ſufficiens ad conſtituendum penſionarium in quaſi poſſeſſione exigendi iudicatur verius, dummodo appareat in ſoluente adfuiſſe animum ſoluendi totum debitum; ſecus vero ſi titularis contradixerit, vt puta ſi ſoluerit metu mandati, vel fecerit proteſtationem, nam tunc non ſuffragatur ſolutio partis, quia in hac materia intentio ſoluentis attenditur, & poſſeſſio recipit ſuum eſſe ab animo, & patientia illius, contra quem quis prætendit acquirere quaſi poſſeſſionem exigendi, vt per hæc verba reſpondit, *Rot. deciſ. 546. n. 8. par. 1. recent.*

29 Limit. vlterius principalem concluſionem non procedere, & gratiam iuſtificandam non eſſe in penſione motu proprio à S. Pontifice reſeruata, quamuis cauſa, ob quam illam aſſignauit, non eſſet vera, quia nihilominus non requiritur iuſtificatio, nec admittitur probatio in contrarium, *Saluſt. Tiber in ſua prax. lib. 3. cap. 3. num. 22. Achil. dec. 10. de probat. Seraph. dec. 1484. num. 10. Rot. dec. 645. num. 2. par. 1. recent.*

30 Et licet narratiua in literis Apoſtolicis motu proprio emanatis ſit de facto alieno; non tamen pro eius iuſtificatione requiritur alia probatio *cap. ſi motu proprio de præben. in 6. Clem. 1. de probat. Achil. deciſ. 10. nu. 1. de probat. Puteus deciſ. 101. lib. 3. Seraph. deciſ. 148. num. 10. Burat. deciſ 431. num. 6. Caualer. deciſ. 214. num. 1. Duran. deciſ. 60. num. 8. Rot. deciſ. 633 num. 2. par. 1. deciſ. 656. num. 1. par. 2. deciſ. 30. num. 6. par. 5. dec. 109. nu. 21. par. 6. dec. 99. num. 4. deciſ. 140. num. 8. par. 7. recent.*

31 Siuè motus proprius emanauerit ex mera liberalitate Principis, ſiuè ad inſtantiam partis, vt praxis quotidiana Romanæ Curiæ ſeruat, *Ferentil. ad Barat. deciſ. 621. num. 24. & 25. Rot. deciſ. 656. num. 2. par. 2. in recent.*

32 Limita non procedere quando vltra conſenſum fuerit adiecta obligatio Cameralis, & gratia ſit pura, tunc enim nulla iuſtificatio requiritur, *Seraph. deciſ. 1017. num. 3. Rot. deciſ. 441. num. 2. & 3. par. 4. recent.*

33 Limit. parte non opponente, quia tunc ea ſolum ſunt iuſtificanda, quorum falſitas gratiam vitiaret, vel quorum expreſſio Papam ad gratiam concedendam facilius induxiſſet, *Saluſt. Tiber. in ſua prax. lib. 3. cap. 1. num. 10. propè fin.*

34 Limit. non procedere quando *Clauſula dummodo* non fuerit appoſita reſeruationi, ſed tantum poſt reſeruationem, *Caualer. dec. 148. num. 5.*

35 Limit. in Clauſula, *ſi ita eſt*, vel *ſi preces veritati nitantur*, quæ non faciunt gratiam conditionalem, *Beltram. ad Greg. XV. deciſ. 57. num. 14. Ferentil. ad Burat. dec. 261. num. 17. in fin. verſ. notandum autem.*

36 Limit. quando in literis Apoſtolicis narratiua eſt poſita ſub Clauſula: *vt aſſeritur*, quia hoc non refertur parti, cum ſit narratiua Papæ, ac proinde eximit ab onere iuſtificandi gratiam, ſeu literas Apoſtolicas, *Marta de Clauſ. par. 1. Clauſ. 197. num. 1. Ferentil. ad Burat. deciſ. 621. num. 18. & dec. 708. num. 15. & ſequen.*

Licet ſecus ſit, quando narratiua eſt poſita ſub Clauſula, *vt aſſeris*, quia tunc refertur parti, & iuſtificatione indiget, *Cæſar. de Graſſ. deciſ. 2. nu. 1. & 2. de probat. Caſſad. deciſ. 4. nu. 1. 6. & 9. de probat. Caualer. deciſ. 533. num. 5. Ferentil. ad Burat. dec. 621. num. 18. deciſ. 708. num. 15. & 16. Rot. dec. 60. num. 1. & 2. deciſ. 77. de reſcript. in antiq. & deciſ. 412. nu. 1. & 2. par. 1. diuerſ. & deciſ. 511. num. 3. par. 4. in recent.*

37 Ad probandum vero valorem beneficij ad effectum iuſtificandi gratiam iuxta expreſſionem in narratiua factam, licet videatur iuxta communiorem opinionem attendendum eſſe, & probandum dictum valorem per decem annos ante gratiam, cum per lapſum decennij melius ſumi poſſit regula ad iudicandum valorem beneficij, eo quod intra tanti temporis curriculum facile, & veriſimiliter computari poſſunt anni ſteriles, & fertiles, & propterea ab hac opinione recedendum non eſſe tamquam à Rota canonizata, & obſeruata, & tamquam feciſſe tranſitum in ſtylum, & conſuetudinem Curiæ teſtatur, *Garz. de benef. par. 2. cap. 3. §. 1. num. 228. vſque ad 239 vbi Rota deciſ. allegat.*

38 Hoc tamen procedit ad probandum falſitatem valoris expreſſi, *Rot. deciſ. 159. num. 7. part. 5. recent.* Et ad effectum regulæ de valore, non autem quando agitur de fructibus, & redditibus, cauſa experiendi, & videndi, an poſſit ex illis Rector ſuſtentari, *Cæſar. de Graſ. deciſ. 7. num. 13. de præben. Rot. deciſ. 159. num. 8. par. 5. recent.*

39 Nam hoc caſu ſufficit probatio valoris aliquorum annorum ante, & poſt permutationem, reſignationem, aut beneficij poſſeſſionem adeptam arbitrio Iudicis, cum hæc materia ſit arbitraria, *Rot. dec. 159. num. 9. part. 5. recent.*

40 Et ad effectum reſeruationis penſionis attenditur de tempore datæ, *Rot. deciſ. 444. num. 1. & 2. par. 2. & deciſ. 159. num. 15. & 16. par. 5. in recent.* Et de tempore datæ gratiæ ſufficit probari per duos annos antea, & per annum poſt *Oltrad. conſ. 58. Greg. XV. dec. 13. num. 1. & deciſ. 419. num. 1.*

41 Bene tamen comprobatur ex confeſſione aduerſarij emanata pro ſua gratia obtinenda, vt firmauit Rot. *in dec. relat. per Garz. de benef. par. 5. cap. 3. num. 208.* Rot. *in Bonea. Abbatia 3. Iulij* 1645. *§. valor. expreſſas coram Argaelleſ. impreſ. penes Dian. reſol. moral. par* 8. *fol.* 656.

42 Aduertendum tamen eſt, quod in verificatione valoris narrati ſufficit probare dictum valorem, vel parum minus, cum difficile reddatur, valorem in certa quantitate aſſignari poſſe, vt puta ſi fuiſſet narratum fructus aſcendere ad 450. ducatos de Camera, & appareat aſcendere tantum ad 438. iſta diminutio cum ſit modica non efficit gratiam ſubreptitiam, nec eam vitiat, cum non ſit neceſſe punctualiter, & ad vnguem probare valorem narratum, & modicus defectus non nocet, iuxta vulgatum dictum quod de minimis non curat Prætor, Rot. *in Burgen. Penſionis coram Gipſio relat. per Garz. de benef. par. 1. cap. 3. num. 405. & plurib. ſequen.*

43 Et cum in ſupplicationibus reſignationum cum penſione valor narrari ſoleat non per aſcenſum affirmatiuè, ſed per non exceſſum (puta dicendo cuius fructus ducatorum ducentorum ſecundum communem æſtimationem valorem annum non excedunt) ſufficit verificare non exceſſum, nec eſt neceſſe aſcenſum probare, *Mandoſ. reg. 22. quæſt. 5. num. 2. & 3. & ſæpè firmauit Rot. deciſ. relatis à Garz. de benef. par. 1. cap. 3. §. 3. n. 409. & ſequen.*

45 Penſio enim eſt diuidua, & eatenus ſuſtinetur, quatenus vera ſit expreſſio facta onerum, & valoris beneficij, *Gigas de penſ. quæſt. 35. num. 8. Rot. deciſ. 168. num. 8. tom. 3. par. 2. in recent.*

46 Et ſic penſio in obulo nulla, in totum eſt nulla, *Rot. deciſ. 626. num. 5. par. 1. diuerſ.*

47 Intell. in penſionis reſeruatione, cui conditionaliter fuit conſenſum, nempe in reſignatione cum Clauſula *non alias aliter*, vel in penſione reſeruata cum Clauſula *dummodo remaneant centum*, quo caſu, ſi quantitas in conditione non verificetur in totum vſque ad ſummam expreſſam, penſio in nulla ſui parte ſubſiſtit, eo quod deficiat conditio, ſub qua reſeruata fuit, ex cuius defectu ita in totum corruit, vt habeatur perinde, ac ſi reſeruata non fuiſſet bene, *Rot. dec. 444. num. 5. & 6. par. 1. diuerſ. Mantic. dec. 171. num. 1. Lother. de re benef. 5. quæſt. 47. à num. 33. vſque ad 37.*

48 Congrua vero pro titulari eſt in primis, & ante omnia deducenda ex redditibus beneficij vbi eſt ſoluenda penſio, tum ex diſpoſitionis in *cap. extirpanda, cap. cum ſecundum Apoſtolum de præben. cap. 1. tit. eod. in 6.* Rebaſ. *in tract. de congrua quæſt. 4 in prin. Barboſ. de offic. Paroch. par. 3 cap. 29 num. 20. verſ. certum eſt, Cæſar. de Graſ. deciſ. 6 num. 7. de præben. Rot. deciſ. 16. num. 1. par. 1. diuerſ. deciſ. 352. num. 4. par. 2. in recent. Ferentil. ad* Burat *deciſ. 448. num. 11.* tum ex diſpoſitione *Sac. Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 13.* cui Papa non derogat, *Mandoſ. in tract. Signatur. Gratiæ ſub tit. de fructib. reſignat. ad fin.* tum etiam ex Clauſula apponi ſolita *dummodo remaneant centum pro Rectore*, per quam Clauſulam videtur S. Pontifice prius conſultum fuiſſe Rectoris indemnitati, eique reſeruaſſe ducatos centum, quam alios fructus penſionario *Rot. deciſ. 763. num. 1. part. 2. recent.*

49 Valor centum ducatorum, qui debeat remanere Rectori Parochialis Eccleſiæ, quæ penſione grauatur, intelligitur iuxta morem regionis, vbi ſitum eſt beneficium, ita vt congrua debita Parocho vigore Concilij conſtituat ſummam ſeptorum centum argenteorum illarum partium, *Aloyſ. Ric. in collec. deciſ. par. 4. collect. 745. in fin. & in prax. for. Eccleſ. deciſ. 428. num. 1. in 1. edit. alias reſol. 36. num. 2. & reſol. 644. in 2. edit. Garz. de benef. in addit. ad par. 1. cap. 5. nu. 373. Barboſ. in Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 13. vbi ita fuiſſe reſolutam à Sac. Cong. in Colen. 13. Iulij* 1630. *& in tract. de offic. & poteſt. Paroch. par. 3. cap. 29. num. 17* & ita eandem S. Cong. declaraſſe *ſub 30. Martij* 1594. *teſtatur Garz. de benef. par. 1. cap. 5 §. 3. num. 373.*

50 Sed hoc intellige ſi ſimpliciter, & abſolutè fuerit dictum *dummodò remaneant centum ducati pro Rectore*, nam tunc valor totum intelligitur

iuxta

iuxta morem cuiuſcumque regionis, ſecus verò ſi fructus narrati fuerint in ducatis de Camera, & adiecta fuerit clauſula *de ducatis ſimilibus*; nam hoc caſu centum pro Rectore intelligi debeant de ducatis de Camera, & non iuxta morem regionis, & de moneta illorum partium, vt ex dicta declaratione *Sac. Congregat. Concil. 30. Martij 1594. tradit Garzias de benef. par. 1. cap. 5. §. 3. num. 373. & par. 5. cap. 3. §. 1. num. 151. fol. mihi 441.*

51 Et ad conſtituendam congruam vltra onera deducenda (vt ſupra demonſtrauimus) non imputantur anniuerſaria, oblationes, diſtributiones, baptiſmalia, funeralia, emolumenta nuptialia, tamquam incerta, & in conſideratione minimè habenda, *Rota deciſ. 5. num. 3. iuncto nu. 4. par. 2. diuerſ.*

52 Sed hoc limita ſi huiuſmodi incerta ad certam ſummam redigi poſſunt, nam tunc in congruam imputari debent, licet non ita exactè, ſicuti certa imputantur, *Rebuff. in tract. de congr. quaſt. 9. num. 87. Felin. in cap. ad aures num. 16. circa med. de reſcrip. Anchar in Clem. vnica nu. 42. verſ. ſed aduerte de conceſs. præben.*

53 Sed contrarium tenet *Rota deciſ. 5. num. 6. & 7. par. 2. diuerſ.* vbi, quod emolumenta anniuerſariorum, & diſtributionum quotidianarum non computantur in valorem, & fortaſſe ſupradicta opinio procedere poteſt in caſu, quo Eccleſia habeat redditus incertos, qui communiter ad vnam ſuam ſummam redigi poſſint, nam tunc ad inſtar certorum iudicari debent.

54 Penſionis ſecundæ reſeruatio nulla facta mentione de prima non ſubſiſtit, ſed in totum corruit, *Garzias de benef. par. 1. cap. 5. num. 561. Pariſ. de reſignat. benef. lib. 6. quaſt. 2. num. 4. Rota deciſ. 168. num. 1. tom. 3. par. 2. recent.* & quidem ipſo iure, non ope exceptionis, adeo vt non reuiuiſceret, etiam ſi prima Penſio ſecunda motu proprio reſeruata fuiſſet, quia non præſumitur Pontificem Eccleſiam duplici onere grauare voluiſſe, *Caputaq. deciſ. 312. n. 3. & 4. par. 2.*

SVMMARIVM.

1 Eſt locus gratificationi, quando præſentati ab beneficium de Iure patronatus ſunt pares in voce.
2 Arbitrium regulari debet prout de Iure.
3 Quis præferendus ſit in Inſtitutione Iuris patronatus ſtante paritate vocum, & num 4. 5. 6 & 7.
8 Ius patronatus tranſit cum hæreditate.
9 Patrono poſſunt competere plures voces diuerſa cauſa, ſeu diuerſo reſpectu.
10 Ius patronatus factum pluribus perſonis nominatim diſtinctis cenſetur vnicuique pro virili acquiſitum.
11 Vocum æqualitas reſultat iuxta numerum ſtirpium.
12 Ius patronatus etiam ad fœminas tranſit. Ampl. vt nu. 13. & 14. Et quid ſi fuerit initum pactum, quod fœminæ non ſuccedant. 15.
16 Vocati ſimul, & copulatiuè ad Ius patronatus omnes dicuntur Compatroni.
17 Ius patronatus de ſui natura eſt merè hæreditarium.
18 In dubio cenſetur hæreditarium, & non gentilitium, & tranſitorium ad quoſcumque hæredes vniuerſales licet extraneos.
19 Amplia multo magis ſi adſit obſeruantia.
20 Ampl. Vt iſta dubietas declarari poſſit ex ſubſecutis præſentationibus.
21 Ius patronatus fundatum pro hæredibus de familia dicitur mixtum,
22 Non præſumitur gentilitium, ſi Teſtator numquam fecerit agnationem.
23 Ampl. Nec ex eo quod vocati fuerint filij, & deſcendentes per lineam maſculinam.
24 Quando dicatur gentilitium.
25 Ius patronatus, quando eſt hæreditarium, quis præſentare non poteſt, niſi ſit hæres. Ampl. & limita, vt n. 31. vſque ad 35.
26 Et in gentilitio niſi ſit de familia.
27 Ampl. vt in Iure patronatus gentilitio præſentare debet antiquior de domo.
28 Ampl. vt donec adſit aliquis de domo, non poteſt tranſire ad extraneos ſi ſit gentilitium.
29 Ius patronatus quando dicatur mixtum, & quando quis hoc caſu admittatur ad præſentandum, niſi ſit hæres, & agnatus, ſi vtraque qualitas exigatur.
35 Extranei non admittuntur ad præſentandum, niſi gradatim, hoc eſt mortuo filio, & deſcendente hærede.
36 Ius Patronatus, ſeu Eccleſia remanet libera, deficientibus omnibus vocatis
37 Patronus vltimus, & primus fundator Iuris patronatus gentilitij poſſunt liberè de eo diſponere, & num. 38.
39 Ius patronatus acquiritur familiæ contentiue, ſi deficiat effectiua limit. vt num. 40.
41 Ius patronatus non tranſit ad fideicommiſſarios, limit. vt num. 42.
43 Præſentatio fit in ſtirpes, & non in capita, quando agatur de Iure patronatus hæreditario.
44 In iure præſentandi iuxta numerum ſtirpium reſultat æqualitas ad voces.
45 Patroni in iure patronatus gentilitio ad præſentandum admittuntur in capita, & non in ſtirpes.
46 Patroni in iure præſentandi, quando cenſeantur vocati in capita, & quando in ſtirpes.
47 Quando in præſentatione non ſit neceſſarius ſimultaneus conſenſus, ſi Ius patronatus ſit acquiſitum pluribus perſonis.
49 Voces, ſeu ius nominandi, quomodo competat, & acquiratur.
50 In Iure patronatus primi hæredes fundatoris ſuccedunt in capita, alij poſtea in ſtirpes.
51 Ampl. vt pinguius ſuccedit ille, qui habet maiorem partem bonorum hæreditariorum.
52 Limit. in eo qui ſuccederet iure legati, aut alio titulo, nam ſuccedit in capita.

DECISIO CXXXVII.

Alias Conſtitutum XXXIV.

1 Quamuis detur locus gratificationi, quando præſentati ad beneficium de Iurepatronatus Laicorum ſunt pares in voce, adeo vt ſi vterque ſit idoneus Ordinarius inſtituere valeat, quem maluerit *gloſſ. notab. in l. quod lex in verbo eligendum, & ibi Bart. ff. de lib. homin exhiben. Borgnin. deciſ. 32. num. 6. & 14. par. 5.*

2 Nihilo tamen minus arbitrium in huiuſmodi gratificatione facienda regulari à Iure, ſeu Iuri, & æquitati conſonum eſſe debet, *l. fin. §. ſed & ſi Cod. com. de legat. vbi Bart. nu. 16. Grat. diſcept. 550. num. 23. & diſcept. 462. num. 32. Seraph. deciſ. 1017. num. 1. Caualer. deciſ. 63. num. 1. deciſ. 88. num. 1. deciſ. 183. num. 3. deciſ. 185. num. 1. deciſ. 278. num. 1. deciſ. 507. num. 1. Greg. XV. deciſ. 189. num. 3. deciſ. 221. num. 1. deciſ. 463. num. 1. Caſar de Graſs. deciſ. 7. n. 7. de re iudic. Rota deciſ. 450. num. 1. deciſ. 587. num. 1. deciſ. 669. num. 1. par. 2. in recent. & deciſ. 15. num. 1. poſt Zacch. de obligat. Cameral. ſecundum nouam impreſs.*

3 Hinc eſt, quod ſtante paritate vocum, ille eſt præferendus, primo, qui maioribus innatur ſtudijs, & meritis, *iuxta Textum expreſſum in cap. ſi forte*

forte diſt.63.Rota in Leodien.Præpoſituræ Torgnen. 19. Ianuarij 1650. in fin. princ. coram Card. Ottbobono.

4 Qui ſit incorruptæ vitæ, ac morum integritatis ſcientiæ, prudentiæque conſpicuus, *Barboſ.de*
5 *offic.Epiſcop alleg 60. num.101. Rota in dicta Leodien.præpoſituræ in 5. cum Canonicis 3.* graduatus in
6 aliqua ſcientia, *Caputaqu.deciſ.277. par.1.Puteus deciſ.202.lib.3.Barboſ.loco citato nu.101. lib.4.* qui ſit pauperior nullum habens beneficium, *Rot. de iur. patron. in verb. honorificam num. 42. Borgnin. deciſ.33.num.5.& 6.par.5.Seraph.deciſ.763. nu.50.*
7 magis idoneus, & verſatus in Officijs Diuinis celebrandis, & qui alias animarum curam exercuerit, *C. conſtitutis il 2. de appell. Borgnin. deciſ. 30.num.1.par.5. Brixian in repert. ad deciſ. eiuſdem Borgnin. in verbo Iuſpatronatus poteſt ſtare num. 16.*

Quæ omnia cum manifeſtè concurrant in Reu. D.Dominico de Ottonellis Sacerdotali ordine inſignito I.V.D. paupere abſque beneficio, verſato in exercitio curæ animarum, ſcientiæ, prudentiæ, morum, inculpatæque vitæ, propterea partes Eminentiſs. D. Abbatis omnino eſſe debent in inſtituendo, ſeu eidem conferendo Eccleſiam, ſeu beneficium D. Laurentij cum æqualibus vocibus à compatronis nominatus, & pro idoneo ab Examinatoribus Synodalibus approbatus fuerit.

8 Habet enim æquales voces, cum nominatus fuerit à DD.Baldaſſarre,& Horatio deGuidobaldis, qui tamquam deſcendentes à primis patronis habent vnam vocem, & aliam tamquam hæredes vniuerſales q. Catharinæ filiæ, & hæredis vniuerſalis q. Nicolai. Siquidem Iuſpatronatus tranſit cum hæreditate, conſequatur etiam Iuſpatronatus, ſiue ſit conſanguineus, ſiue extraneus, *cap.cum ſeculum de iur.patron. Clem. plures eod.tit. Azor inſtit.moral.par.2 lib.6 cap.20.quaſt.19. in medio Crauet conſ.37.num.4. Menoch.de praeſ.99. vt num.3.lib.4.Rota deciſ.205.num.16.to.3 par.2.& deciſ.98.num.8.par.6.recent.*

9 Voces enim Iuriſpatronatus poſſunt vni, & eidem patrono, ſeu perſonæ plures competere diuerſis cauſis, nempe; ſi deſcendat, vel ſit hæres plurimorum, qui habebant dictas voces, & licet hoc caſu voces in dicta perſona videantur vnitæ, tamen in abſtracto ſeparatæ, & vti ſeparatæ conſiderari, & tot voces dici debent, quot ſunt perſonæ, quæ repræſentantur, *Abb.conſil.54.num.3. & 4. vol.1.cum alijs allegatis per Borgnin. deciſ.28. num.7.par.3.*

10 Quæ magis ſibi locum vindicant, quia ſumus in Iurepatronatus facto pluribus perſonis nominatim diſtinctis, quibus cenſetur acquiſitum pro virili, *l.nonnumquam ff.ad Trebell.l.fin. C.de impub. Rota deciſ.2.num.1.& deciſ.125.num.1.tom.3.par.2. recent.* vt vnuſquiſque ſuam ſtirpem conſtituat, vocem habeat, ſuæque ſtirpi vocem, & ius nominandi tribuat: quatuor enim voces, ſeu quatuor ſtirpes in huiuſmodi Iurepatronatus de quo agitur, concurrunt, ſcilicet primo ſtirpes I. cobi de Guidobaldis 2. Balthaſſaris, & Horatij 3. Nicolai 4. Alberti, & Hieronymi, vnde cum Dominicus habeat vocem Baldaſsaris, & Horatij pro vna, & pro alia, Nicolai repræſentati à Baldaſſarre, & Horatio eius hæredibus vniuerſalibus, certum eſt, quod remanet præſentatus à medietate patronorum, beneque adhæreat me-
11 dietati, & vocum æqualitati, quæ ſemper reſultare dicitur iuxta numerum ſtirpium, *Rot.deciſ.37.num.2.par.6.recent.*

12 Nec dicatur vocem Nicolai ex perſona Catherinæ eius filiæ tamquam fœminæ non potuiſſe deuenire ad Baldaſſarrem, & Horatium, quia Iuſpatronatus, & Ius præſentandi etiam ad fœminas tranſit, *cap.1.de conceſſ. praeben. cap.ex literis de Iurepatron.cum alijs per Garz. de benef. par.5. cap.9.§.1.num.342.fol.mihi 590.*

13 Tantò magis (prout in caſu noſtro) quando in Iuris patronatus fundatione aut fœminæ non ſunt ſpecialiter excluſæ, aut nihil fuit dictum, exceptum, reſeruatum, vel prohibitum, nam tunc etiam fœminis dicitur acquiſitum, cum Iuſpatronatus ex eius propria natura ſit tranſitorium ad quoſcumque hæredes, & ſucceſſores, & etiam ad fœminas, *Anchar.conſ.81.n.2. Caſſad.deciſ.1. num.3.de Iur.patron. Rota deciſ.254. num.2.coram Penia.*

14 Quod procedit ſiue Ius patronatus ſit hæreditarium, ſiue gentilitium, cum etiam fœminæ ſint de familia, *Garzias de benef par.5. cap.9. §.1. num.144. Rota deciſ.166.num.15.par.6.recent.*

Hinc eſt, quod bene Catherina potuerit tranſmittere hoc ius ad præfatos eius hæredes, qui ex eiuſdem perſona bene nominare, & præſentare potuerunt vltra eorum vocem propriam dictum Dominicum,

Et ita &c.

ADDITIONES.

15 INter Patronos, ſi fuerit initum pactum, quod fœminæ non ſuccedant in Iure patronatus, eſt intelligendum, extantibus maſculis de familia paciſcentium, ſed eis deficientibus, mulieres non cenſentur excluſæ, *Caſſad. deciſ. 1. num.3.de iur.patron.Penia deciſ.254.num.4.*

16 Vocati ſimul, & copulatiuè ad Ius patronatus omnes dicuntur compatroni æquis portionibus, *Borgnin.deciſ.32.num.4.par.5.*

17 Ius patronatus de ſui natura eſt merè hæreditarium, *Clem.plures de iur.patr. Seraph.deciſ.456. num.1. Rota deciſ.756.num.1.par.2.& deciſ.72.n.1. tom.3.par.2.recent.* Et ex iuris præſumptione hæreditarium, & non gentilitium præſumitur *Rot. deciſ.422.num.1.par.1.deciſ.274.nu.4.& deciſ.279. nu.5.to.3.par.2.recent.*

18 Immò in dubio cenſetur hæreditarium,& non gentilitium, & ſic tranſitorium ad quoſcunque extraneos, ſeu ſucceſſores cum vniuerſitate bonorum, adeo vt potiùs reale, quàm perſonale dicatur, *Conar.reſol.lib.2.cap.18.n.6.Clar.in §.emphyteuſis quaſt.42.verſ.ſed quid ſi commiſſa ſit, & in §.ſeudum queſt. 9. verſ.ſed quid dicendum eſt, Borgnin.deciſ.11.num.121.& deciſ.27. num.4.par.3. Seraph.deciſ.378.num.456.num.1. Rota deciſ.707.n.8. par.1.recent.*

19 Et multò magis præſumitur hæreditarium, ſi ſuper hoc adſit obſeruantia, quæ in hac materia eſt maximè attendenda, præcipuè ſi ſit proxima fundationi, *Rota deciſ.274.& n.7.& 8.to.3.par.3. recent.*

Digitized by Google

Domini, per *tex.in cap.fin. de verb. ſignifica in 6. Paul.de Ceſt.conſ.340.num.2. vol.1. Alex. in l. pronuntiatio ff.Camil.Hercir.* Nam qui recipit victum ex pecunia quotidiana ad videndum dicitur verus commenſalis, ſicut ille qui ſtat ad menſam,& in Tiuello, ita declarat, *Gomeſ. in reg. Cancell. de impet.beneſ.vacan.per obitum familia Cardinal.q.13 verſ.eſt tamen vlterius* Et ita bene probari familiaritatem dixit, *Rota dec.145.par.3.lib.2.diuerſ. Maſcard.de probat. concl.745,vol.2.cum alijs relatis per Borgnin.dec.31.in ordine 105.num.16.& 17. par.3. Corrad.loco citato num.61.* vbi quod parum refert ſi familiaris non habitet in eodem Epiſcopi Palatio.

57 Familiaritas enim non inducitur verbo, ſed facto, & ad eam inducendam opus eſt, vt concurrat vſus, exercitium, mora continua,& expenſæ Domini *Borgnin.dec.31.in ordine 105. num. 23. verſ.cum virtualiter*.

58 Beneficium verò iuxta mentem decreti Sacri Concilij Tridentini licet conferri poſſit poſt traditos ordines, nihilo minus tamen notabile temporis ſpatium intercedere non debet, propter verbum ſtatim in decreto appoſitum hoc eſt abſque interuallo ſeù incontinenti, quod non adimpleretur, ſi tranſacto tempore vndecim menſium à die ordinationis Epiſcopus beneficium conferret, *Barboſ.in collect.DD. in Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reform.cap.9.num.10.in fin.Bonacin.de ſuſpenſ. in particular.diſt,3. quaſt.1. punct.11.num. 10. Pariſ·de reſign.lib.4.qu.2.num.92.Garz.de beneſ.par.2.cap.5. num.84.& ſeq.*

59 Pro neceſſitate, & vtilitate Eccleſiæ etiam ad titulum Patrimonij Epiſcopus ordinare poteſt ſuum familiarem triennalem, dummodo adſcribat ordinatum Eccleſiæ, pro cuius neceſſitate, & vtilitate ordinauit, *Barboſ.de offic.& poteſt. Epiſcop.alleg·5.n·12.Bonacin.tit.de Sacrament.ordin.diſput.8.q.vnic.punct.4.n.16.tom.1.*

60 Et ſi eadem Eccleſiæ vtilitas, & neceſſitas vrgeat, poteſt etiam Epiſcopus ordinare familiarem ſuum ad titulum penſionis, *Garz. de beneſ. par.2.cap.5.num.81.Bonacin.de Sacram.ordin.diſput. 8.qu.vnica punct.4.num.16.tom.1 Barboſ. in collect. DD·in Concil.Trid.ſeſſ.23.de reform. c. 9. n.13. & de poteſt.Epiſcop.alleg.5.n.13.*

61 Et licet Epiſcopus diſpenſare nequeat cum ſuo familiari trienuali alias non ſubdito ſuper illegitimitate,& interſtitijs niſi pro Eccleſiæ ſuæ vtilitate, vt declaraſſe *Sac. Cong. refert. Diana reſol. moral.par.8.tit.2. de miniſt. Sacram. ordin. reſol.* 55.

62 *Grac.de beneſ.p.1.c.5.num.86. tom. 1. Barboſ. alleg 5.n.14.&* 15. Secus verò ſi illi contulerit beneficium, cujus reſpectu tamquam effectus ſubditus iuriſdictionem acquirit ad diſpenſandum ſuper ſupradictis interſtitijs &c. *Barboſ.d.alleg.n. 15. & in collect. DD.in Concil·Trid.ſeſſ.23.de refor.c.9.n.16 Bonacin.de ſuſpenſ.omnibus in particulari diſp.3.q.1 punct.11.num.13.*

63 Ordines malè ſuſcipiens, ſeù Clericus malè promotus nempè, qui abſque canonica diſpenſatione, aût legitima licentia, ſiue extra tempora à iùre ſtatuta, ſiue ante legitimam ætatem, vel abſque dimiſſorijs literis ad ordines ſe promouere fecerit ab executione, miniſtro, & exercitio ordinum ſuſceptorum, & ab omni ſpe, & facultate aſcendendi ad alios ſuperiores perpetuò ſuſpenſus remanet, & ſi in eis miniſtrare præſumpſerit, efficitur irregularis, & beneficijs ipſo facto priuatur, & inhabilis, & incapax ad alia in futurum obtinenda in perpetuum redditur, & Regulares actiua, & paſſiua voce ipſo facto priuantur & diſpoſitio beneficiorum ſic vacantium Sedi Apoſtolicæ reſeruatur, *ex Conſtit. Pij II. ex ordine Bullor.Cherubin.7.tom.1.fol.292.& Sixti V. contra Clericos malè, aut Simoniacè promotos ex ordine 91. eod Bullar.Cherub.§.3.tom.2.fol.494.*

64 Sed huiuſmodi Sixti V. Conſtitutio ad terminos ſacrorum Canonum, *& dicta Conſtitutionis Pij II. & Concil. Tridentin.* præterquam quoad ſimoniacè promotos, & promouentes reducta fuit *à Clemente VIII. eod.Bullar. ex ordine 40.to.3. fol.40.*

65 Vltramontani ab Epiſcopis in Italia exiſtentes neque ad Clericalem Caracterem, & alios minores, & ſacros ordines promoueri poſſunt, niſi dimiſſoriales ſuorum Ordinariorum literas à Nuntijs ſedis Apoſtolicæ, ſeù Collectoribus in illis partibus commorantibus recognitas, probatas, & ſubſcriptas habeant, & dictorum Nuntiorum, ſeù Collectorum ſubſcriptiones ab Vrbis Generali Vicario recognitæ,& approbatæ fuerint,alias promouentes ad annum ab exercitio Pontificalium,promoti verò perpetuæ ſuſpenſionis pœnam abſquè ſpe diſpenſationis à Sede Apoſtolica obtinendæ eo ipſo incurrant, *& Conſtit. Vrbani VIII. 33. Bullar. Cherubin. § 3. tom,4.fol* 52.

66 Itali verò ſi ad primam Clericalem tonſuram, vel ad minores ordines ab alieno Epiſcopo cum falſis dimiſſorijs promoueantur, etiamſi qualitatibus *Concil. Trident. in ſeſſ.23. cap.*16 prædicti ſint, nihilominus ſecuta tamen prius deſuper Iudicis Eccleſiaſtici declaratione, fori priuilegio minime gaudere, ſed ſæculari Iuriſdictioni, vt antea plenè in omnibus ſubiacere debent *d. Vrbani VIII. Conſtit.* §.4.

67 Ordinatus vero contra formam *Sac. Concil. Trid. ſeſſ.21.cap.2.* ſine patrimonio, vel beneficio non remanet ſuſpenſus, nec aliquam pœnam incurrit, ſed cogendus eſt ordinatus illi alimenta præbere, & de neceſſarijs prouidere *cap. cum ſecundum de praben. & cenſuiſſe Sac.Cong refert Maſſobr. in prax.de habend. concurſ.ad Paroch.requiſit.7. dub.21.*

68 Epiſcopali Sede vacante Capitulum, ſeù eius Vicarius non poteſt concedere dimiſſorias infra annum à die vacationis computan. niſi arctatis occaſione obtinendi, aut obtenti beneficij Eccleſiaſtici etiam ad primam tonſuram ex decreto *Concil. Trid. ſeſſ.7. de reform. cap.10. & in illud Barboſ. num.2. & 9.* ſed hoc caſu concedi conſueuit facultas Vicario Capitulari per literas priuatas Sac. Congreg. Epiſcopor. vt ipſi Oratori concedat literas dimiſſoriales, ad ordines, *Corrad. in prax. diſpenſat. Apoſtolic. lib.4. cap.5. nu.58. fol.98.*

69 Tranſacto verò anno ſedis vacationis, eaque durante poteſt Vicarius Capitularis huiuſmodi dimiſſorias concedere, non tamen ipſum Capitulum *Barboſ. loco citato num.9. & 10.*

Digitized by Google

OBSERVATIONES.

Circa Patrimonium Clerici.

SVMMARIVM.

70 Patrimonium Clerico à Patre aſſignatum computatur in legitimam, & venit in diuiſione cum fratribus.
71 Donatio facta à Patre cauſa dotis eſt conferenda in diuiſione cum fratribus.
72 Clericus non gaudet exemptione bonorum ſibi in patrimonium aſſignatorum, niſi ſit in ſacris.
73 Patrimonium alienari non poteſt ſine licentia Epiſcopi.
74 Limit. in Clerico in minoribus tantum conſtituto.
75 Limit. ſi Clericus aliundè habeat vnde viuere poſſit, nam hoc caſu non requiritur licentia Epiſcopi, contrarium num.76.
77 Limita concluſionem procedere in alienatione voluntaria, ſecus in neceſſaria ſublimit. vt num.78.
78 Sublimita ſi Clericus contraxiſſet debitum poſt receptos ordines, ſecus ſi prius.
79 Æra ſi alieno grauatus ſi ordinetur ad titulum patrimonij, quod ſoluto debito remaneat diminutum, dicitur ordinatus ſine titulo.
80 Patrimonij alienatio vt valeat, relinquitur arbitrio Epiſcopi iudicare, quid remanere debeat pro congrua ſubſtentatione.
81 Epiſcopus quomodo in hoc caſu ſuum arbitrium regulare debet.

70 BOna Patris donata filio in titulum Patrimonij ad effectum promouendi ſe ad ordines ſacros, computantur in legitimam, & veniunt in diuiſione bonorum cum alijs fratribus, *Gutierez pract. quaſt. lib.2. queſt.65, num.12. Molina de inſtit. tract.2. diſp.238. Vgolin. de offic. Epiſc. cap.26. §.9. in fin. Garz. de benef. part.2, cap.quinto nu.159. cum alijs relatis per Dian. reſol. moral. tract.6. de donat. reſol.94. verſ. ſed affirmatiuam part.8. Bonacin. de contract. diſp.3. quaſt.6. punct.7. §. vnico num.5. verſ. reſpondeo ſecundo tom.2.* vbi quia donata ob cauſam ex ſua natura conferri debent, cũ præſumantur tradita in compenſationem legitimæ niſi aliter conſtaret de mente conferentis.

71 Sicuti etiam donatio facta à Patre filio cauſæ dotis, vel donationis propter nuptias eſt conferenda, quia cum Pater donet ex iuris neceſſitate videtur velle, quod conferatur, tum etiam quia talis donatio quæritur filio in vita Patris, ideoq; conferenda, *l. fin. C. de dot. promiſ. l. qui liberos ff. de rit. nuptiar. probatur l. Pomponius Philadelfus ff. fam. erciſ. Papien. in form. libel. pro hered. vel reſing. diuid. gloſ. communiter num.13. circa med. Maſſuer. in addit. ad eundem Papien. d. loco in verbo Dotis, vel Donationis, vbi de communi, & veriori Rol. conſ. 70. num.13. 16. 17. & ſeq. lib.4, Bec. conſ. 20. nu.26. lib.1.*

72 Non tamen Clericus gaudet exemptione pro bonis ad ſuſcipiendos ſacros ordines ei aſſignatis; donec non fuerit in eiſdem Sacris ordinibus conſtitutus, & Epiſcopus cognoſcere debet ſuper fraudolentibus donationibus, vt cenſuit S. Congregat. Cardinalium controuerſijs iuriſdictionalibus præpoſitorum ſub die 18. Septemb. 1619. relat. per *Corrad. in addit. ad Prax. diſpenſ. Apoſtolic. n.33. fol. mihi 21. & 22.*

73 Regulariter verò Clericus non poteſt alienare patrimonium, minuſq; extinguere, vel remittere ſine licentia Epiſcopi, donec beneficium Eccleſiaſticum ſufficiens ſit adeptus, vel aliunde habeat vnde viuere poſſit ex *decret. S. Concil. Trident. ſeſſ.21. c.2. de refor.* Et alienatio facta contra formam Concilij eſt ipſo iure nulla, & inualida, late *Barboſ. in Concil. d. c.2. num.59. vſq; ad 62. vbi alios alleg.*

74 Limita in Clerico in minoribus tantum conſtituto, qui non ſolum poteſt liberè, & abſolutè alienare Patrimonium, etiam ſi ad illius titulum ſi promotus, ſed etiam poteſt reſignare beneficium, licet non habeat aliunde viuere poſſit, nec facta mentione, quod ad illius titulum ſit promotus, ſiue renunciatio fiat coram Ordinario, ſiuè coram Papa; nec obſtat Conſtitutio *B. Pij V. in ordin. Bullar.* cum non loquatur de conſtitutis in minoribus, quia in eis ceſſat ratio decoris ordinis, *Pariſ. de reſignat. benefic. lib.3. quaſt.14. n.1. & 2. & lib.5. quaſt. vltim. num.78. Gratian. diſcept.158. à num.9. cum alijs per Garz. de benef. part.2. cap 5. §.1. num.203. Vgolin. de poteſt. Epiſcop. cap.26. §.8. num.4. verſ. poſtremo, Barboſ. eod. tract. alleg.19. num.39. & in Concil. Trid. ſeſſ.21. cap.2. de reform. num.31.*

75 Limit. Quod alienatio Patrimonij ad cuius titulum quis promotus fuit, valida erit, etiam ſine licentia Epiſcopi, ſi tunc habeat beneficium, ſeù alias vnde viuere poſſit, late *Barboſ. in Concil. Trid. ſeſſ.21, cap.2. à num.63. fol.238.*

76 Contrarium verò quod nihilominus ſit neceſſaria licentia Epiſcopi, cum ad euitandas fraudes arbitrio Epiſcopi relinquatur iudicari id, quod acquiritur, aut ſubrogatur loco Patrimonij, an ſit ſufficiens ad comodam ſubſtentationem Vnde duo copulatiuè concurrere debent ad validam Patrimonij, aut beneficij alienationem, nempè, quod alia res ſubrogetur pro decenti victu, alterum quod Epiſcopus comperto ita eſſe, aſſentiat, *Barboſ. de poteſt. Epiſcop. alleg.19. num.90. & late in Concil. Trident. ſeſſ.21. cap.2. num.63. verſic. contrarium tamen, Vgolin. de poteſt. Epiſcop. §.11. num.4.*

77 Limit. huiuſmodi Decretum prohibens alienationem patrimonij, ad cuius titulum qui promotus fuit ad ſacros ordines, procedere in alienatione voluntaria, non autem in neceſſaria, vt ea quæ fieret cauſa debitorum, niſi ea in fraudem dicti Decreti contracta fuiſſent, *Garz. de benef. part.2. cap.5. num.222. fol.136.*

78 Sublimita quando Clericus contraxiſſet debitum poſt receptos ordines, ſecus ſi ſe obligaſſet ante ordinationem; nam poſt ordinum receptionem patrimonium non recipit hypothecam, ac proinde alienare nequit etiam auctoritate Iudicis, ex quo non poteſt remanere ſine titulo, cuius ratione fuit ordinatus, & quamuis iſta alienatio videatur neceſſaria, nihilominus habuit principium voluntarium, ex quo Clericus ſua voluntate æs alienum contraxit; adeò vt obſtet prohibitio *Conc. Trident. Garz. loco citato num.146. & ſeq. vbi alios allegat, & num.142.* vbi quod non militat eadem ratio in patrimonio quæſito ante ordines, quia tranſit cum onere ſuo.

79 Aere alieno grauatus ſi ordinetur ad titulum Patrimonij, quod ſoluto debito, ita minuatur, vt non remaneat ſufficiens ad eius ſubſtentationem, dicitur ordinatus ſine titulo, ſiuè debitum con-

contractum fuerit ante acquiſitum Patrimonium ſiue poſtea ante tamen ordinationem *Garz. de benef. part. 2. cap. 5. §. 1. num. 136.*

80 Quæ verò quantitas, ſeù quæ dicatur congrua ſubſtẽtatio, vt valeat alienatio patrimonij, & reſignatio beneficij ad cuius titulum quis promotus fuit. Relinquitur arbitrio Iudicis, qui conſiderata qualitate, perſonarum, locorum, & temporis iudicabit, *Menoch. de arbitr. caſu 216. nu. 12. & 13. Grat. deciſ. 159. à num. 15. ex DD. late relat. per Barboſ. in Concil. ſeſſ. 21. cap. 2. num. 64.*

81 Et illa quantitas, quæ eſt ſufficiens à principio, vt quis ad ſacros ordines promoueatur, erit etiã ſufficiens, vt patrimonium, & beneficium, ad quorum titulum eſt promotus poſſit alienari, & reſignari, vt alienatio ſuum ſortiatur effectum, & dicatur reſignans aliunde habere, vnde commodè viuere poſſit, ſed in hoc non erit attendenda qualitas perſonæ, nobilitas, literatura &c. ſed honeſta, congrua, & commoda ſubſtentatio, vt ex *Zanallios late tradit Garz. de benef. part. 2. cap. 5. §. 1. num. 20. & pluribus ſequen. fol.* 135.

DECISIO CXL.

Alias Conſtitutum XXXVII.

SVMMARIVM.

1 Valor bonorum, ſeù proprietatis conſtituitur ex fructibus viginti annorum calculato eorum valore.

2 Bona Emphyteutica affrancanda quomodo æſtimari debeant, & num. 3.

4 Interpretatio debet eſſe bona, & æqua.
Diſputatio debet intelligi ne contineat iniquitatem 4.

5 Interpretatio debet eſſe veriſimilis quod exponat. & non perimat, quod venit interpretandum.

6 Verba interpretari debent prout veriſimile eſt partes ſenſiſſe inſpecta natura negotij. Amp. vt num. 10.

7 Ea interpretatio ſumi debet per quam conſulitur vtrique parti.

8 Illa interpretatio ſumenda eſt, per quam diſpoſitio non mereatur à ſapientibus reprehendi.

9 Nemo locupletari debet cum iactura alterius.

11 Principes, & Papa non præſumũtur facere iniuſtitiam, nec tertio, eiuſque iuribus præiudicare 12.

13 Ex obſeruantia remouetur omnis ambiguitas, & certa reſultet partium voluntatis declaratio.

14 Obſeruantia licet ſit contra actus diſpoſitionem præſcribitur ſpatio 40. annorum.

15 Ad conſtituendum pretium rerum immobilium certa doctrina dari nequit.

16 Pretium rerum redditur iuſtum, & iniuſtũ prout à lege, vel conſuetudine taxatur.

17 Valor beneficiorum quomodo taxetur, & num. 19.

18 Valoris mutatio intra decennium non præſumitur.

20 Cauſa Conſtitutionis ex proœmio declaratur.

21 Clauſula ſublata, & Decretum irritans claudunt os, & tollunt facultatem aliter iudicandi.

THomas Burgus, & Geminianus de Caſteluetris inſtabant deueniri ad electionem Peritorum ad effectum æſtimandi bona alias in Emphyteuſim ad tertiam, generationem obtenta ab Auguſta Abbatia Nonantulana, & ſoluendi quinque pro quolibet centenario pro francatione, quam facere intendebant de eiſdem bonis iuxtà formam Breuis Clementis VIII. emanati ad fauorem Ciuium Mutinæ, & Nonantulæ in vim conuentionum initarum inter Sedem Apoſtolicam, & Sereniſſimi Ducem Mutinæ ſuper reſtitutione Ducatus Ferrariæ, objiciebatur pro parte Sindici Abbatialis Eccleſiam Nonantulanam grauiter lædi, tum ex ipſa affrancatione, quam ex modo æſtimandi bona affrancanda, ac proinde ad conſtituendam aliquam formam, vt ſaltem in aliqua parte huiuſmodi læſio euitetur ſuper interpretatione præfati Breuis Clementis VIII. infraſcripta deducebantur.

Verba Conuentionis inita cum Petro Cardinali Aldobrandino, Che per li beni poſſeduti dall' Abbate di Nonantula Sua Santità ſi degni di concedere alla Città di Modena, & à quei di Nonantula vna Bolla gratioſa conforme alla Bonifaciana: *O almeno conceda di poterli appropriare col liberarli dalla detta Abbadia à cinque per cento del valore d'eſſi da ſtimarſi da Periti.*

In cuius executionem Clemens VIII. per literas in forma Breuis datas Romæ die 30. Octobris 1603. motu proprio, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine perpetuò conceſſit, & indulſit omnibus, & ſingulis Ciuibus, & Incolis Mutinenſibus, ac Terræ Nonantulæ eorum Comitatuum, & Diſtrictuum, qui Poſſeſſiones, Villas, Prædia, & quæcumque alia bona ſtabilia in Ciuitate Mutinæ, aut Terræ Nonantulanæ, eorumque Comitatibus, & Diſtrictibus, aut alias vbicumq; exiſtentia ſub nomine Precarij, ſeù Precariatus, vel Emphyteuſis, ſiuè alterius ſimilis contractus titulo comprehenſa, ſeù cadentia, & vt talia ſibi, aut eorum Anteceſſoribus Vniuerſalibus, aut ſingularibus ſub Precariatus, vel Emphyteuſis, ſiuè alterius ſimilis contractus titulo, vt promittitur à Monaſterio S. Siluestri de Nonantula Ordinis Sancti Benedicti nullius Diœceſis, eiuſque Abbatibus, ſeù Comendatarijs, vel alijs Præſidentibus, Adminiſtratoribus, ſeù Reſeruatarijs, nec non Priore, & Conuentu coniunctim, vel diuiſim conceſſa habent, & poſſident, ſeù habuerunt, & poſſederunt, vt deinceps eadem bona, quandocumque ipſia. Precarij, ſeù Precariatus, vel Emphyteuſis, ſeù alterius contractus titulo poſſidentibus videbitur, & placuerit (ante tamen finitum tempus huiuſmodi conceſſionum) quacumque præſcriptione etiam centenaria non obſtante, & Iure proprietatis, & directi Dominij eiuſdem Monaſterij, illiuſque menſæ, tàm Abbatialis, quã Conuentualis, *Solutis pro eis in numerata pecunia ad rationem ſcutorum quinque pro quolibet centenario valoris in proprietate eorundem Bonorum per Peritum, vel Peritos communiter eligendos æſtimandorum*, liberare, & affrancare, illaque ſibi ipſis nec non filijs, & hæredibus, & ſucceſſoribus ſuis quibuſcumque in infinitum appropriare, & pleno Iure acquirere, & ſuper his quæcumque Inſtrumenta neceſſaria, & opportuna celebrare libere, & licitè poſſint, & valeant &c.

Verba inquam prædicta non ſunt intelligenda, quod ſufficiat pro huiuſmodi affrancatione ſoluere, ac deponere ſcuta quinque in ſingula centum, ad quæ aſcenderet integer valor bonorum æſtimandus à Peritis, vtpotè ſi æſtimatio fiat in ſcutis mille, ſatis ſuperquè ſit affrancare volenti offerre, ac deponere ſcuta quinquaginta, reliquum valorem ipſius rei æſtimatæ, ſicque ſcutorum 950. ex mille ſibi lucrando in manifeſtam læſionem, & perniciem Eccleſiæ, quæ in hoc ſen-

ſu decem, & nouem partes ſuæ proprietatis penitus amitteret, ſuumque patrimonium in tam notabili quantitate diminueret.

2 Verùm ſano modo, quod ſcilicet Bonorum affrancandorum æſtimatio fiat ad rationem fructuum calculando ſcuta quinque in ſingula centum, adeout fructus viginti annorum verum, ac iuſtum valorem proprietatis conſtituant ad mentem Iuſtiniani *in §. ſi verò alicuius Eccleſiaſtici prædij Auth. de non alienan. aut. permut. reb. Eccl.* ibi, *ſed aſſirmari ſuburbanum ſubtiliter, & reputari ex pretio collecto redditus poſſibilis in viginti annis computati*, quam perpendit *gloſ. in cap. cum cauſam 42. verbo ad alium poſt medium verſ. quandoque etiam conſideratur de Teſtib.* Vnde etiam *gloſ. in Auth perpetua verb. iuxta C. de Sacroſ. Eccleſ.* à Doctoribus communiter recepta, dixit quod redditus collecti in viginti annis continent iuſtam rei æſtimationem, nempè ad rationem quinque pro quolibet Centenario, *Borgnin. deciſ. 1. num. 21. in tit. de contract. part. 2. quæ eſt in tom. 3. deciſ. diuerſ. fol. mihi 402. Rota deciſ. 376. num. 7. part. 5. recent.*

3 Quod etiam confirmatur, Primo quia bonorum affrancandorum valor in eorum æſtimatione non eſt diminuendus vigore oneris, liuelli, canonis, vel qualitatis rei Emphyteuticæ, & ſic ad rationem tertiæ partis minus, ſed æſtimari debent abſque vllo onere, & vti bona libera, & allodialia, cum hec ſit vltima functio, quam prò Eccleſia Domina facere debent, licet vti feudalia, & Emyteutica ſint minoris pretij *Borgnin. dec. 36. num. 5. part. 1.*

4 Secundo. Quia Interpretatio debet eſſe bona, & æqua, & conſueta ſecundum *Petrum de Bellapertica in l. in his ff. de condit. & demonſt. vbi idem repetit. Bald. inferendo*, quod omnis Interpretatio debet habere duos Comites, ſcilicet bonum, & æquum, qui propterea *in l. cum allegas 15. nu. 28. in fine, & 29. C. de Vſuris*, admonet, Iniquum non eſſe interpretandum in dubio, cum omnis interpretatio æquitatem deſideret. *Hinc Falin. in ſubſcriptione ad conſ. 702. Soc. Sen. vol. 2. circa med. verſ. & ideo dixit cum Oldr.* non cenſeri conceſſum aliquid, quod iniquum effectum producat, cuius auctoritate reſpondit *Aym. conſ. 186. num. 14* quod diſpoſitio debet ita intelligi ne contineat Iniquitatem, paſſimque aſſeritur eam interpretationem fieri debere, per quam actus ſit conformis æquitati *Aym. conſ. 259. num. 8. verſ. et poſito Becc. conſ. 99. num. 27. lib. 1. Surd. conſ. 481. num. 24. et vol. 3.* quod pluribus comprobat *Cyriac. contr. 478. num. 47. et ſeqq.* Ergo ſecunda non prima Interpretatio videtur amplectenda hoc Caſu, quoniam illa ſaperet iniquitatem, vt ſcilicet affrancatio fieret cum damno Eccleſiæ in decem, & nouem partibus ex viginti: Hæc autem ſortitur duos illos Comites bonum, & æquum, dum æqualitatem ſeruat metiendo Iuſtitiam pretij ſoluendi pro affrancatione proprietatis Eccleſiæ ex redditu annorum viginti, hoc eſt ad rationem quinque pro quolibet centenario.

5 Tertio. Quia prorſus inuerisimile eſt à Summo Pontifice petitum, & ab ipſo conceſſum fuiſſe, quod Abbatia Nonantulana ſuas proprietates valoris ſcutorum centum dimitteret illas affrancare volentibus pro ſolis ſcutis quinque cum tam graui læſione Eccleſiæ, nec ideo ſumenda eſt Interpretatio adeò inuerisimilis, cum teſte, *Bald. in l. de die 8. num. 12. ff. qui ſatis dar. cogan.* regula ſit, quod Interpretatio debet eſſe veriſimilis, quæ exponat, non perimat id, quod venit interpretandum iuxta verba *cap. cum dilecti 18. ad med. verſ. cum excuſationes de accuſat.* quare idem *Bald. conſ. 342. num. 1. vol. 1.* etiam in examinandis Capitulis ligæ cenſuit congruam interpretationem aptandam eſſe, quæ ſemper inſit de veriſimilitudine, vel natura ipſius rei. Subdens in *verſ. et licet*, quod & ſi litera poſſit ſe habere ad plures formas interpretantes, ea tamen inſpicienda eſt, quam diſcretio naturalis nobis inſinuat, quem ſecutus eſt *Aym. conſ. 135. num. 33. addito ex Oldr. conſ. 13. in fin.* quod veriſimilitudo habetur pro lege, atque ex ipſo *Bald. conſ. 180. num. 3. verſ. Puta veriſimilitudo vol. 3.* quod eſt cognita naturæ.

6 Quarto. Quia verba debent interpretari, prout veriſimile eſt partes ſenſiſſe, ac facere voluiſſe inſpecta natura negotij *ex traditis à Soccin. Sen. conſ 9 num. 18. vol. 1. Bec. conſ. 105. num. 32. lib. 1. & Surd. conſ. 381. num. 27. vol. 3. ne conſ. 400. num. 16. volum. 4.* atque de natura affrancationis eſt, vt qui rem liberat à proprietate, & Dominio alterius illi iuſtum pretium ſoluat, ergo verba ſuperius relata interpretanda ſunt ea inſpecta, vt iuſtus rei affrancandæ valor æſtimandus ſit ex annuo redditu ad rationem quinque pro quolibet centenario, non autem, quod ſola quinque ſoluantur in affrancationem rei æſtimandæ centum.

7 Quinto. Quia *Bald. in præcitat. conſ. 342. nu. 1. verſ. & id videtur volum. 1.* ait id eſſe de mente contrahentium, quod vbique parti prodeſt, & neutri onerosum eſt, ſcripſitque etiam *Caſtr. in l. 1. num. 3. ff. ſi quis caution.* illam interpretationem ſumendam eſſe, per quam conſulitur vtrique parti, atque in ſe minus oneroſa ſit, cum ſimilibus relatis *à Surd. conſ. 389. num. 17. verſ. & Interpretatio cum ſeqq. volum. 5.* Et per vltimum intellectum vtrique parti conſulitur abſque onere, quia volentes affrancare res, ab eis poſſeſſas, ſuum deſiderium aſſequuntur, ſoluendo earum pretium, æſtimandum ex annuo redditu ad rationem quinque in ſingula centum, & Abbatia iuſtum ſuæ rei valorem obtinebit in pecunia numerata ab ea poſtmodum inueſtienda in alijs bonis, vel locis Montium.

8 Sexto. Quia ſemper illa interpretatio ſumi debet, per quam ipſa diſpoſitio non mereatur à Sapientibus reprehendi, *l. Saluius Ariſt. 6. ff. de legat. praſtan. Aym. conſ. 5 num. 23. Crot. conſ. 53. num. 26. lib. 1. Soccin. Iun. conſ. 70. num. 11. volum. 2. Rol. conſ. 35. num. 32. vol. 4. Becc. conſ. 57. num. 12. lib. 1. Surd. conſ. 14?. num. 35. vol. 1. Menoch. de arbitr. lib. 2. caſ 109. num. 8.* Sed huiuſmodi conceſſio in primo ſenſu reprehenſibilis eſſet à ſapientibus, ob enormiſſimam læſionem Eccleſiæ ferè in totum, quia per affrancationem conſequeretur ſolam vigeſimam partem rei ſuæ; In ſecundo autem minimè, quia tantundem obtineret Eccleſia in pecunia numerata, cum beneficio tamen affrancantis, qui eam calculat ad rationem annui redditus quinque in ſingula centum.

9 Septimo. Ex regula *Iure naturæ 206. ff. de reg. Iur.*

Digitized by Google

rur. quod Iure naturæ æquum eſt neminem cum alterius detrimento, & iniuria fieri locupletiorem, &c. locupletari 48. eod. tit. in 6. locupletari non debet aliquis cum alterius iniutia, vel iactura, adeout Caſtr. in l. ſi poſſeſſor 55. ſub num. 2. ff. de petit. hæredit. dixerit, quod nec honeſta interpretatio fieri debet, quando ex ea quis inhoneſtè lucraretur, quem ſequitur; Cyriac. contr. 533. num. 38. ſiquidem admiſſo intellectu ſolui quinque pro centum iuſti valoris rei affrançandæ, verba petitionis, conceſſionis, de quibus ſupra interpretarentur cum maximo detrimento, & iniuria Eccleſiæ amitteuris in affrancatione pretium decem, & nouem partium ſuæ proprietatis in viginti; igitur, eo dimiſſo, amplectendus eſt alter ſenſus, quo tamen enormis iactura euitari poteſt, ſcilicet ve proprietas Eccleſiæ æſtimetur iuxta annuum redditum ad rationem quinque pro quolibet centenario.

10 Quæ procedunt, etiamſi verborum ſonus, ac litera aliter ſuaderet, cum veriſimilis mens ſit magis attendenda l. ſed Celſus filius 61. §. 5. fundus verſ. in emptis enim, & venditis, potius id, quod actum, quam id, quod dictum ſit, ſequendum eſt, iuncta gloſa notante ſenſum magis, quam verbum ſpectari ff. de contrah empt. l. 219 ff. de verb. ſignif. In conuentionibus contrahentium voluntatem potius, quam verba ſpectari placuit, vbi gloſa idem notat, & l. final. C. quæ res pignor. oblig. poſſ. ibi, cum ſit iuſtum voluntates contrahentium magis, quam verborum conceptiones inſpicere, idque actum, ac volitum cenſeatur, quod ex rei qualitate colligitur ſecundum gloſ. in l. ſemper in ſtipulationibus 34. verſ. intellige etiam tacitè Bart. & alios ſcribentes ff. de reg. Iur. Malnaſ. conſ. 25. num. 5. volum. 1. cum ſimilibus congeſtis per Cyriac. controuerſ. 478. ex num. 17. in fin. cum pluribus ſeqq.

11 Et hoc potiſſimè videtur obſeruandum in mandato Summi Pontificis, nam vt Bald. inquit in l. acceptam 19. num. 67. C. de vſur. Papa non intelligitur facere alicui iniuſtitiam, ad text. in cap. Clientulis §. ſed diuerſum de alienat. feud. dicentem, quod Eccleſia cultrix, & aothrix Iuſtitiæ non patitur contra Iuſtitiam aliquid fieri in ſe, vel in alterum, qui etiam in l. 1. num. 13. ff. de Conſtit. princip. notandum eſſe dixit, quòd non præſumitur aliquid placere Principi, niſi iuſtum, cum velit omnes actus ſuos regulari à Iuſtitia Poli, & Fori ex hoc inferens in l. ſi quando 35. n. 4. C. de inoffic. teſtament. quod Princeps ſub verbis generalibus non intelligitur concedere illud, quod eſt iniquum, vel abſurdum, quin etiam generaliter aſſeruit Papinianus in fin. l. filius 15. ff. de condit. Inſtit. non eſſe credendum nos facere poſſe ea, quæ contra bonos mores fiunt.

12 Satiſque videtur vulgatum Axioma, quòd Princeps nunquam præſumitur, aut cenſetur velle tertio, ac iuribus illius præiudicare, l. 2. §. ſi quis à Principe, & §. merito ff. ne quid in loco publico l. 3. in princip. ff. de bon. libert. & l. ex facto 43. verſ. verum ff. de vulg. & pupill. cum ſimilibus adductis per Maſtrill. ad indultum generale cap. 22. n. 30. & Laream part. 1. allegat. 50 num. 50. verſ. & Principem, ac part. 2. allegat. 91. num. 6. verſ. quia hinc Princeps.

13 In contrarium tamen animaduertebatur modum æſtimandi bonorum ſtabilium valorem, habita ratione fructuum viginti annorum iuxta mentem Imperatoris Iuſtiniani in dicto §. ſi verò, non fuiſſe vſu receptum, ac proindè Breue Clementis VIII. recipere debere interpretationem ab obſeruantia, ſeù prout hactenus æſtimari conſueuit huiuſmodi bona contingente caſu affrançationis, cum ex ea omnis penitus remoueatur ambiguitas, & certa reſultet Principis, ac partium voluntatis declaratio, l. item 7. §. proinde ff. ad Sen. conſ. Macedon. l. cum de in rem verſ. 6. ff. de vſur. l. quædam ſunt 16. ff. de reb. dub. Rot. in Romana Caſalis Aguzzani 25. Nouemb. 1649. ſub §. ac de num. in fin. coram Dunozet. vbi alia dec. allegantur Surd. deciſ. 311. num. 3.

14 Tanto magis quia huiuſmodi obſeruantia licet contra iuris diſpoſitionem ſcientibus, & patientibus Abbatibus, imo pecunias bonorum huc vſque affrancatorum reinueſtientibus fuit legitimè præſcripta non ſolum ſpatio 40. annorum, verum etiam ſexaginta, & vltra per ea, quæ firmauit Rot. coram Puteo deciſ. 85. nu. 4. lib. 3. in correct. & in Piſauren. adminiſtr. montis 27. Iunij 1650. §. quin etiam circa med. coram R. P. D. Cerro.

15 Ad conſtituendum enim pretium, ſeu æſtimationem rerum immobilium certa doctrina dari nequit, qua punctualiter cognoſci poſſit pretij iuſtitia, & iniuſtitia, latè Cepol. in tract. de ſimulat. contract. num. 99. & ſeq. Scaccia de commerc. & camb. §. 1. quæſt. 7. part. 2 amp. 10. num. 56.

16 Ac proinde prout à lege, ſtatuto, vel conſuetudine, & obſeruantia taxatur, iuſtum, & iniuſtum redditur, pretium, & rerum æſtimatio ad tradita per Scaccia loco citato, cum materia probationis valoris ſit difficilis probationis, Rot. deciſ. 159 nu. 5. part. 5. recent. & deciſ. 245. n. 4. & 5. coram Greg. XV.

17 Nec huiuſmodi æſtimandi modus fuit vſu receptus in taxando beneficiorum Eccleſiaſticorum valorem, in quo ſolet ſtricte procedi cum agatur, vt plurimum de conſtituenda congrua debita titularibus pro eorum neceſſarijs alimentis, ſed æſtimantur ad rationem fructuum decem annorum ante gratiam; cum intra tanti temporis curſum bene computari poſſunt anni ſteriles, & fertiles, & hanc opinionem à Rota ſeruari, & feciſſe tranſitum in ſtylum, & Curiæ conſuetudinem teſtatur, Garz. de benef. part. 5. cap. 3. §. 1. nu. 228. vſque ad 239. tom. 1. Seraph. deciſ. 485. n. 1. Rot. deciſ. 189. num. 1. & 4. part. 1. & deciſ. 159. nu. 7. & 11. part. 5. recent.

18 Et intra huiuſmodi decennalis temporis breuitatem valoris mutatio nnn præſumitur, vt ex Alciat. Burſat. Alex. & alijs tradit Borguin. deciſ. 1. n. 22. in tit. de contract. part. 2. quæ eſt etiam in tom. 3. deciſ. diuerſ. fol. 407.

19 Et in valore probando teſtes bene deponunt ſi per decem, & vltra annos teſtificant, Rot dec. 268. num. 1. part. 3. tom. 2. in recent.

20 Nec vis aliqua fieri poteſt in læſione, quam recipit Menſa Abbatialis in huiuſmodi affrancationibus contra Principis mentem, quæ nunquam cenſetur velle tertio præiudicare, quia cum dicta Bulla emanauerit, vigore capitulorum innito.

Digitized by Google

ſtens ſcienter matrimonio ratione impedimenti dirimentis prohibito abſque licentia Iudicis executoris, a quo vigore literarum Apoſtolicarum executa diſpenſatione concedenda erat.

5 Nec dicatur ad hunc actum deueniſſe bona Fide intuitu literarum Apoſtolicarum iam obtentarum, dictique periculi mortis, ne ſuſcepta proles legitimationis beneficio ob non ſecutum matrimonium priuaretur, quia cum agebatur de adminiſtrando Sacramentum incapacibus, huiuſmodi cauſæ non erant habendæ in conſideratione, antequam executor ſuper diſpenſatione ſuum protuliſſet iudicium, nam gratia Summi Pontificis diſpenſationem non continet, ſed diſpenſationis commiſſionem, *vt ſi preces veritati nitantur*, & ſeruatis alijs de iure ſeruandis, nomine Sedis Apoſtolicæ diſpenſetur, vt animaduertit *Homobon. de exam. Eccleſiaſt. tract. 13. de artic. circa admin. Sacram. de matrim. cap. 11. quæſt. 24. in 3. ſuppoſit. part. 3. fol. 91.* quapropter cum temerario auſu, ſibi arrogauerit auctoritatem, quam nullo pacto, nullaque neceſſitate cogente ſibi vindicare poterat, conſtituit ſe, non tam in culpa, quam in dolo, vt impunis remanere minime debeat.

6 Nec prætendatur non tam iniuſte, quam indebite à Delegato Apoſtolico, ſeù executore denegatam fuiſſe executionem literis Apoſtolicis, cum taciturnitatis copulæ, habitæ ante conceſſionem, ſeù commiſſionem Papæ non irritet diſpenſationem ſuper impedimento conſanguinitatis, vel affinitatis impetratam, *Ceual. commun. contra commun. 737. Emanuel Sà in Aphoriſm. verb. diſpenſatio num. 10. Petr. de Ledeſm. de matrim. quæſt. 56. art. 6. & in ſumma part. 1. de Sacram. vbi de Sacram. matrim. cap. 27. diffic. 3. concl. 1. Baſil. Pont. de Sacram. matrim. lib. 8. cap. 17. §. 6. cum alijs relatis per Barboſ. in Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 5. num. 5. verſ. contra Nauar. fol. mihi 274.*

7 Quia omnino diſpenſatio ſuper impedimento conſanguinitatis, vel affinitatis, non facta mentione de copula, redditur ſubreptitia, & inualida, & propterea quod in Epiſcopalibus Curijs reijciatur, & non concedatur licentia contrahendi, niſi noua diſpenſatio impetretur, teſtatur in puncto *Homobon. tract. 13. de art. circa Sacr. Admin. de matrim. cap. 11. quæſt. 24. in reſol. caſus part. 3. fol. mihi 91. & de communi DD. calculo videtur recepta ſententia, Dian. reſol. moral. part. 2. tract. 11. de leg. reſol. 24. & part. 4. tract. 4. reſol. 135. & part. 6. tract. 14. reſol. 28. & part. 8. tract. 3. de diſpenſat. reſol. 25. Sanchez de matrim. lib. 3. diſp. 14. num. 3. & lib. 8. diſ. 25. Genuen. in prax. Curiæ Archiepiſc. Neapol. cap. 25. num. 4. latè Garz. de benef. part. 8. cap. 3. num. 31. cum ſeqq. Santarel. var. reſol. lib. 1. quæſt. 51. per tot. Quarant. in ſum. bullar. verb. matrimonialis diſpenſatione §. 4. Nauar. in manual. cap. 22. n. 86. cum alijs per Barboſ. in Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 5. num. 5. fol. mihi 274.*

8 Hinc eſt, quod ſi de facto celebretur matrimonium vi dictæ diſpenſationis reddatur nullum, & inualidum, cum dicta commiſſio diſpenſationis, tamquam nulla, non tribuat iuriſdictionem, vt reſoluit *Homobon. loco proximè citato.*

9 Quinimmo licet inter probabiliter ignorantes, ſe eſſe conſanguineos, & affines non contrahatur impedimentum inceſtus *cap. ſi quis cum Matre, cap. quidam 34. quæſt. 2. cap. ex literis de eo, qui cognoſc. vxor. ſuæ Ledeſm. de matrim. quæſt. 51. artic. 6. diff. 5.* vbi quod neque committitur peccatum inceſtus.

10 Attamen in ſupplicatione pro diſpenſatione, quantumuis inter oratores ignoranter, ſecuta fuerit, de ea omnino mentio eſt facienda de praxi, & ſtylo, qui pro lege ſeruari debet, vt inquit *Corrad. in prax. Apoſtolic. diſpenſ. lib. 8 cap. 4. num. 30. fol. mihi 336.*

11 Et quod magis eſt, impetrantes diſpenſationem cum copula in forma pauperum, ſi durante ſeparatione, vel alias ante obtentum decretum diſpenſationis Oratores ſe denuo carnaliter cognouerint, hæc noua copula iterum eſt Summo Pontifici manifeſtanda, cum egeat noua diſpenſatione, mediantibus literis, in forma perinde valere; ita reſponſum fuiſſe à Paulo V. & practicari teſtatur *Corrad. in prax. Apoſt. diſpenſ lib. 8. cap. 5. nu. 27. verſ. cæterum affirmatiua fol. 338. Marc. Anton. Genuen. in prax. Cur. Archiepiſc. Neapol. c. 25. num. 5.*

12 Secus vero ſi copula iterabitur inter Oratores, qui in forma ordinaria, non autem in forma pauperum diſpenſationem cum prioris copulæ mentione impetrauerint, cum in diſpenſatione in forma ordinaria non adſit clauſula, vt Oratores ſeparentur, ſicuti adeſt in forma pauperum, & propterea non indiget noua diſpenſatione reſpectu reiteratæ, ac poſterioris copulæ, de notoria, & antiqua praxi tradit *Corrad. loco citato num. 38. fol. 338.*

13 Et quoniam hæc materia in curijs Eccleſiaſticis frequens eſt, vltra ſupradicta animaduertendum eſt, quod obtenta diſpenſatione ſuper actu fornicario, ſi fuerit per Oratorem iterata copula cum conſanguinea fœminæ à ſe ducendæ, antequam Ordinarius diſpenſationem exequatur, poteſt Ordinarius nihilominus diſpenſare, ex quo iſta noua copula nec auget affinitatem, nec nouum inducit impedimentum ſecus vero ſi poſterior copula habita fuerit poſt Ordinarij diſpenſationem, quia licet prima affinitas ſublata fuerit per primam diſpenſationem, contracta fuit noua affinitas, per nouam copulam noua diſpenſatione indigent, cum pro hac noua affinitate nulla fuerit attributa diſpenſandi commiſſio, *Sanchez de matrim. lib. 8. diſ. 24. num. 8. Corrad. in prax. diſpenſ. Apoſtolic. diſpenſ. lib. 6 cap. 5. num. 38. verſ. prout eadem ratione fol. 338.*

14 Hac eadem noua diſpenſatione indiget, qui obtinentes diſpenſationis literas ſuper gradu prohibito, ſi eis non præſentis, contraxerunt, vel ſe carnaliter cognouerunt, & ita declaraſſe *Sac. Congregationem Concil. refert Corrad. loco citato verſ. in ſimili declarauit.*

15 Generalis tamen regula eſt, quod vbi agitur de nouæ carnalis copulæ expreſſione, ſi impedimentum ſuper quo diſpenſatum eſt publicum, exiſtat, noua diſpenſatio pro vtroque foro requiratur, ſi vero ſit occultum, tunc Sacra Pœniten-
16 tiaria Apoſtolica (quæ in occultis tantum habet iuriſdictionem, vt tradit *Sanchez. de matrim. lib. 8. diſ. 23. num. 8. circa med.*) ſuper noua copula, quæ occulta eſt, nouam diſpenſationem in foro conſcien-

Digitized by Google

3 Familiares Epiſcopi gaudent priuilegio fori, quamuis ſint laici.
4 Familiares Prælatorum habentium territorium ſeparatum, & iura Epiſcopalia gaudent fori priuilegio.
5 Famuli Vicarij Generalis gaudent fori priuilegio.
6 Vicarius Generalis dicitur Prælatus, & in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutus.
7 Vicarius Generalis facit vnum Tribunal cum Epiſcopo.
8 Iudex Eccleſiaſticus, & non laicus debet cognoſcere, an quis gaudere debeat immunitate Eccleſiaſtica.
In caſu immunitatis ſtandum eſt iuri canonico, & non ciuili 8.
9 Iudex Eccleſiaſticus tamquam dignior debet cognoſcere in dubio an agatur de re Eccleſiaſtica, vel prophana citato Iudice ſæculari.
10 Pendente illa ſummaria cognitione, Iudex ſecularis debet ſe abſtinere ab vlteriori proceſſu.
11 Iudex Eccleſiaſticus non tenetur iudicare cum proceſſu Iudicis Laici.
12 Iudex Laicus in materia immunitatis, & rei ſpiritualis tenetur ſtare reſolutioni factæ à Iudice Eccleſiaſtico.

DECISIO CXLII.

Alias Conſtitutum XXXIX.

N. N. & verbo prouocatus à N. N, manuale tormentum, quod geſtabat aduerſus eundem exonerauit, & in Brachio vulnerauit, qua de cauſa à D. Iudice Laico non obſtante, quod gaudere deberet priuilegio fori, tamquã exiſtens in meis obſequijs, nõ tam generaliter inquiſitus fuit, vt ſe ab vlteriori proceſſu abſtineret præbuit, anſam de- 1 monſtrandi, familiares Vicarij Generalis gaudere debere priuilegio fori; ſiquidem licet familiares, & famuli Clericorum iudicio Laicorum ſubijciantur nec gaudeant priuilegio fori, *Clar. in §.fin.quæſt.35.num.12.Cened.in qq. canon. quæſt.8. num.26.Gutier.pract.quæſt.4.nu.2.lib.1.Couar. pract. quæſt.cap.35. num.2. Vulp. de libert. Eccleſ. part.3. num.24. Grat. deciſ.233. num.3. Farinac. quæſt. 8. num.46.par.1.Bonac.de cenſur.diſ.1.quæſt.16. ſeſſ.1. punct.1.num.8.tom.3.fol.103.*

2 Dummodo ſint temporales pretio, aut mercede conducti, nam de perpetuis, & de mancipijs non ſit dubium, quod gaudeant huiuſmodi priuilegio, quia tales ſerui habentur tamquam pars matrimonij, & ſubſtantiæ dominorum, *Menoch. de arbitr.cent.vltim.caſ.562.num.3. Carol. de Graſſ. de effect. Cleric.effect.1.num.nu.149 cum alijs congeſt. per Dian.reſol. moral. par.3. tract. 1. de immunit.reſol.47. in princ.*

3 Indubitatum tamen eſt, quod famuli, & familiares Epiſcoporum, quamuis ſint merè laici gaudent priuilegio fori, ita vt, ſi delinquant Iudice laico puniri nequeant, vt firmauit *S.Congr.Epiſc. in vna Regienſi die 14.Februar.1581.& in Turritana 18.Maij 1603.relat.per Dian.poſt par.5.reſol.moral.num.1.idem in par.4. tract.1. reſol.30. & par.6. tract.1.reſol.2.vbi innumeros allegat.Farinac.quæſt.8. num.46.Barboſ. de poteſt. Epiſcop. alleg.107, num 9. Clar in §.fin.quæſt.35.num.12. circa med.* vbi ſi delinquunt, nequeunt à Iudice laico puniri, *Gratian. diſcept.341. num.9.et 340.nu.3.Ganant.in Encherid. Epiſc. verb.familiar. Epiſc.Capic.deciſ.12.nu.1.Boſſ. in tit. de for.competen.poſt num.127.*

4 Quod non ſolum ſibi locum vindicat, etiam in familia laica aliorum prælatorum habentium territorium proprium, ſeù Diæceſim, & intra Epiſcopalia, cum hoc priuilegium non fundetur in poteſtate ordinis Epiſcopalis, ſed potius in dignitate, vnde ipſi pariter Ordinarij vocantur, vt firmat *Dian.reſol.moral.par.5.tract.1.reſol.25.*

5 Verum etiam in familia, ſeù famulis ipſiuſmet Vicarij Generalis, quamuis laicis, qui eodem modo fori priuilegio gaudere debent, ſicuti gaudet familia laica ipſiuſmet Epiſcopi, ita *Dian. reſol.moral.par.2.tract.1.de immunit.Eccleſ.reſol.46. fol.13. ex Io: Anton. de Nigris quos allegat in Clem. vnic.de vit.& honeſt.Cleric.Squillan.de priuil.Cleric. cap.7.dub.2.nu.4.Nouar.de elect.for. quæſt.36.ſect.2. Aloyſ.Ric.in prax.tom.1.reſol.471.num.6. & tradit etiam Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 54. num.143.*

6 Hinc eſt quòd Vicarius Generalis ratione iuriſdictionis, quam habet cum adminiſtratione, dicitur Prelatus, & in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutus *Barboſ.qui alios allegat.d.alleg.54. num.135.*

7 Immò ad hunc effectum non eſt ad imparia iudicandus cum ipſo Epiſcopo, & Ordinario, cum eius perſonam repreſentet, & faciat cum eodem vnum Tribunal. *Bonaccin. in tract. de cenſ. in part. in tit.de excom. in partic. extra Bullam Cenæ diſ. 2. quæſt. 3. punct. 6. ſect. 5. num. 4. tom. 3. fol. mihi 229.*

8 Nec ad D. Iudicem Sæcularem, ſed ad Iudicem Eccleſiaſticum ſpectat huius articuli cognitio, nempè, quis gaudere debeat immunitate Eccleſiæ, an quis ſit captus in loco ſacro, vel prophano, vel ſit Clericus, vel Sæcularis, & quid ſimile, licet ſit quid facti, quia habet connexionem cum re ſpirituali, vel cum perſona, vel re Eccleſiaſtica latè *Borgnin. deciſ.21.num.17. 18.19. par.5.* vbi alios allegat, & reprobat contrarium tenentes, tamquam eorum opinionem non veram, nec fundatam bonis rationibus, nec ſuper iure canonico, quibus ſtandum eſt, & non iuri ciuili in caſu immunitatis, *Decian. conſ. 80. num.27.& 28.vol.3.Boer.deciſ.109.vol.1.*

9 Semper autem, quando eſt dubium, an agatur de re Eccleſiaſtica, vel prophana, dummodo qualitas Eccleſiaſtica ſit deducta Iudex Eccleſiaſticus tamquam dignior debet ſummariè cognoſcere, de iſto dubio, & articulo, an ſua ſit, vel non ſit iuriſdictio, non autem Iudex Sæcularis inferior, qui nec cum Eccleſiaſtico ſe intromittere poteſt ad cognoſcendum, ſed bene pro ſuo intereſſe citari debet, latè *Soccin. in cap ſi Clericus laicum num.11.12.& 13. verſ.circa vndecimum articulum de foro Competen. Alex. conſ.149. num.3.6. & ſequent. vol.6. Hieronym. de Monte quæſt. 15. num.12.cum alijs per Borgnin.deciſ.21.num.20.& 21. par.5.*

10 Et pendente iſta cognitione ſummaria coram Iudice Eccleſiaſtico, Iudex Secularis debet ſe abſtinere ab vlteriori proceſſu contra reum, alias proceſſus redditur nullus, & excommunicari poteſt in contemptum, *Innoc.& communiter Canoniſtæ in cap.vt famæ de ſent.excomm DD.in cap.ſi Iudex Laicus tit.eod.in 6.ſenſit etiam Vincenz.de Franc. deciſ.189. par. 1. cum alijs relatis per Borgnin. dicta deciſ.21.num.22.par.5.*

11 Nec Iudex Eccleſiaſticus tenetur iudicare cum proceſſu compilato à Iudice Laico, ſed à

ſe ipſo de huiuſmodi articulo, & qualitate iuriſdictionali ſe informare debet, *Lanfranc. in cap. quoniam contra de citat. & in cap. 1. num. 21. verſic. nota etiam de probat. Ruin. conſ. 7. num. 6. vol. 5. Borguin. deciſ. 21. num. 24. & 25. par. 5. & cautur in Bulla Gregor. XIV. 7. ex ordine Bullar. Cherub. tom. 2. fol. 531. in §. vt laicus.*

12 Et Iudex Laicus tenetur ſtare reſolutioni Iudicis Eccleſiaſtici, quia tamquam delegatus à lege, vel à Principe ad huiuſmodi cauſæ cognitionem non ſolum cenſetur delegatus ad receptionem probationum, ſed etiam ad eiuſdem cauſæ diffinitionem, *vt ex Sayl. & Menoch. tradit Farinac. conſ. 76. ſub num. 2. tom. 1.*

Et ita &c.

SVMMARIVM.

1 Incendiarius quomodo puniatur de iure ciuili.
2 Doloſus Incendiator tenetur ad omnia damna, & intereſſe.
3 De iure canonico quibus pœnis Incendiarius puniatur, remiſſiuè, & præcipuè excommunicatur, aut ſaltem Eccleſiaſtico interdicto ſubijcitur, & ſepultura Eccleſiaſtica priuatur.
4 Excommunicatio niſi in grauiſſimis eſt ferenda.
5 Incendiarius, an declarari debeat excommunicatus, relinquitur arbitrio ordinarij.
6 Clericus Incendiarius non videtur excommunicandus.
7 Incendium reputatur inter caſus fortuitos.
8 Intel. procedere, quando non appareat de culpa alterius.
9 Teſtes deponentes de ſeſto nocturno non probant, ſecus ſi deponerent vidiſſe ad lumen accenſum.
10 Teſtibus deponentibus de auditu alterius, nempè cognouiſſe aliquem ad vocem eis notam non creditur præcipuè quando agitur de condemnando.
11 Sed hoc limit. ſi dicta teſtium ſint veriſimilia, & aliundè adminiculentur.
12 Incendium eſt delictum difficilis probationis.
13 Ad probandum Incendium ſufficiunt minores probationes.
14 Incendium cuius, & qualis culpa ortum fuerit, probatur coniecturis.

DECISIO CXLIII.

Alias Conſtitutum XL.

INcendium dolo commiſſum rigoroſè de iure ciuili punitur, Incendiarij enim quandoque de-
1 portationis, quandoque relegationis, quandoque etiam vltimi ſupplicij ſecundum Incendij, & perſonarum qualitatem pæna plectuntur, vt in *l. qui ædes l. fin. §. qui data opera ff. de incend. ruin. & naufrag. & in l. 1. in prin. C. ad l. Cornel. de ſicar. & in l. capitalium §. incendiarij, & §. qui ab inimicitia ff. de pen. & in l. data opera C. de ijs qui accuſare non poſſunt, Clar. in §. fin. quæſt. 68. num. 20. & 21. verſ. incendiarij, Boer. deciſ. 26. num. 17. Ioſeph Ludou. deciſ. Peruſ. 25. num. 4. & ſeq. & num. 6. Redoan. de reb. Eccleſ. non alien. quæſt. 21. de pæn. male fact. alien. num. 31 circa med. fol. mihi* 450. *latè Farinac. q. 110. cap. 1. num 5. & ſequen.*

2 Inſuper doloſus incendiator tenetur ad emendationem omnium damnorum, & intereſſe propter incendium illatum *ad text. in l. qui ædes, verſ. ſi vero ff. de incend. ruin. & naufrag. cap. ſi quis aggreſſus cap. ſi quis damnum de iniur. & dam. dat. Ioſeph. Ludou. deciſ. 25. n. 4. par. 1. cum alijs per Farinac. quæſt. 110. num. 9.*

3 De iure vero canonico variæ etiam pęnæ contra perpatrantes huiuſmodi crimen ſtatuuntur, vt refert *Farinac. dicta quæſt.* 110. *cap. 1. num.* 15. *par. 3.* & præcipuè excommunicationis gladio feriuntur, ſeu Eccleſiaſtico interdicto ſupponuntur, ac Eccleſiaſtica ſepultura priuantur *cap. peſſimam 23. quæſt. 8. & latè demonſtrat. Bonacin. de cenſ. diſ. 2. quæſt. 3. punct. 43. num. 1. verſ. ſecunda ſententia, & num. 2. & plurib. ſequen.* vbi tenent excommunicationem incendiorum non eſſe latæ ſententiæ, ſed ferendæ *Sayr. de cenſur. lib. 3. cap. 29. num. 7. & ſequen.*

N. N. autem quondam Sacerdotem ob incendium illatum tempore nocturno doloſè, appenſatè, dataque opera in ſæpè N.N. ſi non ordinaria, & præcipuè excommunicationis pœna, ſaltem extraordinaria, ſcutorum ſcilicet quinquaginta, & trium menſium carceris vltra damni illati emendationem, huius delicti qualitate, & circunſtantijs benè penſatis, mulctari poſſe arbitratus fui.

4 Huiuſmodi enim incendium tamquam vnius ſæpis parui valoris, modicique præiudicij, non eſt materia apta ad publicandam excommunicationem, & ſic ad condemnandum in pœnam ordinariam, hoc enim gladio non niſi in grauiſſimis cauſis vtendum, ſobrièque, & magna circumſpectione adhibita exercendum eſt, *Barboſ. de poteſt. Epiſc. alleg. 96. num. 1. par. 3.* vbi alios allegat.

5 Quinimmo incendiarius, an declarari debeat excommunicatus relinquitur arbitrio Ordinarij, eiuſque prudentiæ, qui in caſibus particularibus perpendere debet, an expediat ſententiam excommunicationis ferre, ſeu excommunicatum denunciare *Bonacin. de cenſur. diſ. 2. qu. 3. punct. 43. num. 7. tom. 3.*

6 Tanto magis quia præfata iura pœna excommunicationis incendiarios punientia videntur loqui de laicis incendiarijs, non autem de Clericis, contra quos tamquam à canonibus in hoc caſu non determinata, eo facilius intrat huiuſmodi arbitrium, vt animaduertit *Diaz. in prax. crim. canon. verb. incendiarij cap. 98. fol. mihi* 115.

7 Ad effugiendam autem dictam pœnam à dicto N. N. non aduerſatur, quod incendium reputetur inter caſus fortuitos, *l. ſi vt certo §. vero ſenectute ff. commod. l. videmus §. fin. cum l. ſequen. ff. locat. Menoch. de arbit. qq. lib. 2. caſ. 390. num. 2. poſt med. Magon. dec. Florent. 111. num. 40. verſ. rurſus ex alio, & num. 41. & 45.*

8 Quia procedit quando non apparet de alicuius culpa, vt tradit *Saly. in l. ſi vendita num. 1. in fin. ff peric. & com. rei vend. Angel. de maleſ. verb. incendiario num. 9. cum alijs per Farinac. quæſt. 110. num. 37.*

A præfato vero N.N. doloſè, ac data opera huiuſmodi crimen perpetratum fuiſſe, non ſolum docetur per atteſtationes ſeptem teſtium de publica voce, & fama, verum etiam per alios tres, qui vltra publicam vocem, & famam atteſtantur, ſe propè vrentem ſæpem vidiſſe, & audiuiſſe eundem N. N. manuali tormento armatum minatorijs verbis aduerſus præfatos N. N. obiurgantem *ſono io, ſono Aſdrubale, vſcite fuori, che hauete à far meco*: quæ verba non niſi malum ani-

animum, etiam peiora committendi clarè demonſtrant.

9 Nec obſtat, quod præfati teſtes deponant de facto, nocturno, & propterea eiſdem non eſſe credendum, *Rol. conſ. 7. num. 24. & ſeq. vol. 1.* Quia pro ſuſpectis de falſo habere nequeunt, eo quòd deponunt vidiſſe ad lumen accenſi ignis, & ſæpis comburentis, non ex longinquo loco, ſed ex eorum propinquis, & finitimis feneſtris, *Brun. conſ. crim. diuerſ. 115. num. 2. lib. 2. Menoch. de arbit. qq. lib. 2. caſ. 279. num. 35. Maſcard. de probat. lib. 2. concluſ. 1109. num. 3. & concl. 1385. num. 25. lib. 3. & concl. 496. num. 14. lib. 1. Farinac. conſ. 34. n. 4. tom. 1. & in tract. de teſtib. in tit. de oppoſ. contra perſon. text. quaſt. 62. lim. 2. num. 39.*

10 Et vlterius per auditam vocem Aſdrubalis eis bene notam, prædicta verba proferentis, quibus licet in criminalibus præcipuè, quando agitur de condemnando, in hoc caſu non credatur, *Rolan. conſ. 3. num. 44. vol. 3.* eo quòd voces hominum falluntur, & mutantur, *Boſſ. in tit. de indic. & conſiderat. ante tortur. num. 173. verſ. frater Aym. conſ. 99. num. 9. Maſcard. de probat. lib. 2. concl. 1109. num. 9. Farinac. conſ. 34. num. 4. circa med. et in tract. de teſtib. quaſt. 62. num. 46.*

11 Tamen quia cum dicto teſtium ſic deponentiũ concurrit omnis veriſimilitudo, & alia adminicula deſumpta ex viſu ad lumen ignis, propter quod non ita facilè decipi potuerunt à voce, certum eſt, plenè probare, *vt ex Clar. Menoch. & alijs tradit Farinac. conſil. 34. num. 13. circa fin. tom. 1.*

12 Vltra quod cum incendium reputetur delictum difficilis probationis, *Afflict. deciſ. 57. nu. 3. Menoch. de arbitr. iud. caſ. 116. num. 10. Farinac.*
13 *quaſt. 110. cap. 2. num. 73. par. 3.* minores probationes requiruntur, & videtur ſufficere dictum vnius teſtis, ad tradita per *Marſil. in pract. crim. §. diligenter num. 80. in prin. Vulpel. conſ. 118. n. 15.*

14 Immo ſufficiunt coniecturæ ad probandum, cuius, & qualis culpa ortum fuiſſet *Calcan. conſil. 63. poſt num. 3. col. 4. ante med. verſ. incendium reperitur poſitum*, vbi ampliat etiam ad criminaliter puniendum, *Bertrax conſil. 382. num. 4. & conſil. 481. num. 7. & ſeq. Gabr. conſ. 159. num. 8. in fin. & ſequen. lib. 1. Afflict. deciſ. 47. nu. 3. cum alijs congeſt. per Farinac. dicta. quaſt. 110. num. 73. 74. & 75.* vbi quod in iſtis coniecturis ſtandum ſit arbitrio Iudicis.

Et ita, &c.

SVMMARIVM.

1 Sepoltura Eccleſiaſtica denegatur decedentibus in Duello: Et quibus pœnis puniantur.
2 Quæ requirantur ad hoc, vt quis in duello deceſſiſſe dicatur.
3 Inuitatio ad pugnam inchoatam ex rixa, & non ex compoſito, non dicitur duellum.
4 Accedentes ad aliquem locum ad dimicandum excuſantur à pœnis duelli.
5 Diffidantes ſe ad pugnam in aliquo loco, quo ſtatim tendunt, & ibi pugnant, non incidunt in excommunicationem.
6 Sententia benignior fauens reo, eſt amplectenda.
7 Duellum non dicitur, ſi inter conuentionem de pugnando, & ipſam pugnam intercedat tempus intermedium, & quomodo hoc procedat.

8 Milites ob priuatas inimicitias ſe ipſos inuitantes ad pugnandum, & alter alterum occidat, non dicuntur propriè commiſiſſe duellum, niſi concurrat aſſignatio temporis, cum loci determinatione, Ital. dummodo hoc fiat præmeditatè 9.
10 In dubio ſumenda eſt præſumptio minoris delicti.
11 Duellis ſolemnis, & priuati differentia.
12 Conſtitutiones denegantes ſepulturam Eccleſiaſticam decedentibus in duello priuato fortaſſe contraria conſuetudine videntur abrogatæ.

DECISIO CXLIV.

Alias Conſtitutum XLI.

1 Licet ſepultura Eccleſiaſtica denegetur decedentibus in Monomachia, ſeù duello iuxta depoſitionem *Sac. Concil. Trid. ſeſſ. 25. cap. 19. de reform. & conſtitut. Iulij II. ex ordine Bullar. Cherub. 19. tom. 1. Leonis X. 31. eod. 10. 1. fol. 141. Pij IV. 21. fol. 24. Gregor. XIII. 74. tom. 3. fol. 347. & Clement. VIII. fol. 10. tom. 3.*

Quinimmo ex tenore præfatarum conſtitutionum eſt prohibitum ſub pœna excommunicationis, anathematis, maledictionis, perpetuæ infamiæ, diffidationis, criminis leſæ maieſtatis, ſeditionis, rebellionis, & alijs cenſuris, & pœnis temporalibus.

2 Tamen ſepulturam Eccleſiaſticam denegandam non eſſe N. N. cenſui, cum non conſtet verè deceſſiſſe in duello, ſeù deueniſſe ad ſingulare certamen ex actu deliberato ab vtraque parte, ſponte, & ex condicto, aut ex compoſito ſuſceptum ſtatuto loco, & tempore, quæ omnia copulatiuè requiruntur, vt in duello deceſſiſſe dici debeat, iuxta dictam conſtitutionem *Greg. XIII. Salonicus 2. 2. quaſt. 6. art. 3. contr. 3. fol. 376.*

3 Siquidem iuxta atteſtationes diuerſorum aliorum militum compertum fuit occaſione ludi altercatione ſuborta ſubitaneo iracundiæ caloris impulſu Aloyſium ad pugnam conſocium inuitaſſe, quæ inuitatio cum ex rixa inchoauerit, & non ex condicto, aut ex compoſito, duellum dici nequit, quia huius actionis initium præcipuè inſpiciendum eſt, & non inuitatio ad certamen, *Bonacin in tit. de excommun. diſ. 2. q. 6. punct. 1. num 6. tom. 2. fol. 484.*

4 Qui autem calore iracundiæ accedunt ad aliquem locum, ibique digladiantur, excuſantur à pœnis duellis, *Ioſeph. Ludouic. dec. Lucen. 11. Cened. in decretal. Conſtit. 117. nu. 4. Aloyſ. Ric. in praxi rerum for. Eccleſ. dec. 634. in 2. edit. alias reſol. 573. in prima edit. relat. per Barboſ. in collect. DD. in Concil. Triden. ſeſſ. 25. cap. 19. de reform. num. 14.*

5 Inſuper diffidantes ſe ad pugnam in aliquo loco quo ſtatim tendunt, & ibi pugnant, non incidunt in excommunicationem, quia non concurrit aſſignatio temporis, multo magis ſi orta rixa vnus alterum iracundia motus ad dimicandum in certo loco inuitet, ac incontinenti ibi dimicent, vt per *Farinac. Tuſcum, Ricium, Ludou. Lucen. Graſſium, Franc. Suarez in locis per eum relat. tradit Dian. reſol. moral. par. 3. tract. 6. reſol. 16 verſ. dico vndecimo.*

6 Et quamuis *Bonacin. loco citato n. 7.* contrarium ex probabiliori doceat, tamen ad excludendum

delictum, & pœnam ſemper benignior ſententia, quæ faueat Reo, eſt amplectenda iuribus vulgaribus &c.

8 Et ſic milites, qui ob priuatas inimicitias ſe ipſos inuitant ad pugnandum, & diſtrictis enſibus alter alterum occidit, non dicuntur propriè committere duellum, nec incidere in pœnas pugnantibus in duello propoſitas, niſi vlterius, concurrat aſſignatio temporis cum loci determinatione, *Bonacin. de Excomm. dic. diſp. 2. quæſt. 6. punct. 1. num. 6. tom. 2. fol. 484.*

9 Nec infringit, præfatos milites pro loci aſſecuratione ſe inuitaſſe ad pugnam extra Terram Nonantulæ (ne fortaſſe pugna impediretur ab hominibus ibidem exiſtentibus) & propterea quia ſtatuerunt locum, nempè extra terram, & tempus videlicet præſens, duellum commiſiſſe dicendum; quia hoc benè procederet, ſi hoc fuiſſet præmeditatum, & non tantum rixæ, aut calore iracundiæ, vt declarat *Bonacin. tit. de Excommunic. dicta diſp. 2. quæſt. 6. punct. 1. num. 7. verſ. ſed contrarium in fine Barboſ. in collect. DD. in Concil. Trid. ſeſſ. 25. cap. 19. de Reform. num. 10.*

10 Et in omnem caſum, quia ſumus in dubio ad excludendum duellum, tanquam maius delictum, huiuſmodi pugnam ex rixa, & non præmeditatè, & ex condicto initium habuiſſe præſumendum eſt, in dubio enim ſemper eſt capienda præſumptio minoris delicti, & cauſæ ad fauorem Rei, quam grauioris ad fauorem Fiſci, *Alciat. de præſumpt. reg. 1. præſumpt. 6. numer. 2. & ſup. Gabr. lib. 7. tit. de Crimin. concluſ. 2. num. 6. Bal. conſ. 11. num. 38. col. 2. conſ. 37. num. 10. in fine vol. 1.*

11 Vltra quod, quando agitur de duello priuato, & non ſolemni, vt ſi nulli Patrini, ſocijque ad id vocati interuenerint, nec loci ſecuritas habita fuerit, nullæuè prouocatoriæ literæ, aut denunciationis clauſulæ præceſſerint, eſt cum ali-

12 qua circumſpectione procedendum, & fortaſsè ſupradictas Conſtitutiones decernentes morientes in duello priuato Eccleſiaſtica ſepultura priuandos eſſe contraria conſuetudine quoad hunc effectum eſſe abrogatas animaduertit, *Ioannes Sanctius in ſelect. diſp. 36. num. 5. relat. per Barboſ. in collect. DD. in Concil. Trid. ſeſſ. 25. de reformatione cap. 19. num. 20. circa medium.*

Et ita &c.

SVMMARIVM.

1 Homicidium quando dicatur in pura rixa commiſſum.
2 Delicta ira commiſſa, dolo carent.
3 Delinquens excuſatur ob iuſtum dolorem.
4 Homicidium ad defenſam commiſſum redditur impunibile.
5 Conſtitutus in periculo vitæ poteſt aggreſſorem offendere, licet prius non fuerit percuſſus.
6 Ad defenſam licet minantem preuenire, & occidere, ſi in præparatione occidendi a minato dignoſcatur.
7 Immunitate Eccleſiaſtica gaudet, quamuis grauiſſima delicta quis commiſiſſet.
8 Immunitate Eccleſiaſtica non gaudet, qui commiſit homicidium, vel in Eccleſia, vel proditoriè, vel per aſſaſſinium.
9 Homicidium proditorium quid ſit.
10 Homicidium quando per aſſaſſinium committi dicatur.
11 Exceptio firmat regulam, & in caſu non exceptio remanet in ſuo robore.

DECISIO CXLV.

Alias Conſtitutum XLII.

N. N. ſub die 22. Decembris proximi præteriti è Ciuitate Mutinæ Nonantulam repetens, non longè ab eodem oppido in ſuam vxorem incidit, quæ de certarum rerum ſubreptione, nonnullorum militum violentia in propria domo ſecuta conquerebatur, accedentibus interim duobus ex dictis militibus, qui huiuſmodi rerum raptores præſumebantur, idem Io. ad eos conuerſus dixit, *ò Signori Soldati restituitemi le mie robbe*; quorum vnus materna lingua aliquibus obiurgatorijs prolatis verbis archibuſeum, de quo armatus erat, impugnauit, ad hunc actum dictus Io. pariter archibuſeum, quem geſtabat prius exonerare curauit, ex cuius ictu idem miles incontinenti ex hac vita migrauit, poſt commiſſum facinus fugam arripuit, & in Eccleſia plebis Nonantulæ in tutum ſe poſuit, prætendentibus alijs militibus homicidium fuiſſe proditorium, diſputatum fuit, an gaudere deberet immunitate Eccleſiaſtica, & gaudere concluſum.

1 Liquet enim ex proceſſus reuolutione, huiuſmodi homicidium non fuiſſe proditoriè perpatratum, quinimmò nec doloſè, aut ex propoſito, ſiuè induſtria, aut inſidijs, inimicitia præcedente, ſed in pura rixa primis animi motibus, qui non ſunt in noſtra poteſtate, inconſulto iracundiæ calore ob iuſtum dolorem, & iram ablatarum rerum conceptam ad tradita per *Clar. in §. homicidium num. 1. Farinac. quæſt. 120. num. 7.*

2 Delicta enim ira commiſſa, dolo carent, nam ira ſæpè innocentes ad crimen adducit, propterea excuſat à culpa, & minuit delictum *l. 2. ibi, ſeu calorem C. de abol. l. aut facta §. cauſa ff. de pœn. Boſſ. in tit. de homicid. num. 60. vbi ex auctoritate D. Gregorij*, dicit difficilius eſſe iram temperare, quam miracula facere *Tiraquel. de pœn. temperan. cau. 1. num. 8. Nouel. in tract. ad defenſ. num. 28. verſ. calor iracundiæ.*

3 Quinimmò ob iuſtum dolorem delinquens excuſatur, cum arduum ſit temperari poſſe, quia homo intenſi doloris agitatione præmotus, non eſt in plenitudine intellectus, ideoque mitius punitur, *l. ſi adulterium §. imperatores ff. de adult. Clar. in §. fin. quæſt. 6. verſ. ſed hic quæro Pet. ad Plat. in epit. delict. lib. 1. cap. 2. num. 19. cum alijs per Farinac. quæſt. 91. num. 5.*

4 Sed quod magis eſt ad hunc homicidij actum, potius ab propriam defenſione, quam ob aliam cauſam deueniſſe iudicatur, ſiquidè dictus NN. ex archibuſei impugnatione per eundem militem aduerſus eius perſonam facta, vtique inſultatus, & in vitæ diſcrimine conſtitutus fuit, ex quo in militibus ſolitum minas exequi de facili præſumatur, ideoque quid quid poſtea perpetrauit, ſine dolo perpetraſſe, & ad propriam defenſionem feciſſe, vt nulla ex indè pœna affici poſſe iudicetur; homicidium enim ad defenſam commiſſum, redditur impunibile, cum omni iure defenſio permittatur, & vim vi repellere liceat, nec pœna mercatur quid quid fit lege permitten-

te,

Digitized by Google

te, *l. Graecus C. de adult. l. quod calore ff. de reg. iur. l. 1. §. vim vi ff. de vi, & vi armat. cap. ſignificaſti il 2. in Fior. de homicid. cap. ſi verò Clericum de ſent. Excommun. Capol. conſ. 51. num. 9. conſ. 41. num. 2. & conſ. 42. num. 2. Nouel. in tract. ad defenſ. in prin. num. 29. Farinac. conſ. 35. num. 20. & ſequent. & conſ. 67. nu. 4. tom. 1. Clar. in §. homicidium nu. 19. verſ. excuſatur autem Boſſ. in tit. de homicid. nu. 82. Tiraquel. de pæn. temperan. cauſ. 1. num. 6. Gram. conſ. 18. & conſ. 156. per tot.*

5 Quæ ſibi locum vindicant, etiamſi à dicto milite archibuſcus non adhuc exoneratus, & idem Io. percuſſus, aut offenſus fuerit, quia non debebat expectare ſe percuti, & vulnerari, dum periculum erat in mora, & probabiliter ſuſpicari poterat de exoneratione, & eius offenſione, *Iaſ. in l. vt vim num. 9. in fin. ff. de iuſt. & iur. Capol. conſ. crim. 23. num. 10. & 11. & conſ. 29. verſ. noua præſumptio, & conſ. 43. num. 5. Maſcard. de probat. lib. 1. concl 490. num. 3. & lib. 3. concl. 1126. num. 10. Foller. in pract. crim. in verb. recipiantur defenſiones num. 15. Farinac. quaſt. 125. num. 74. iuncto num. 77. part. 4. Boer. deciſ. 168. num. 7.*

6 Licet enim minantem præuenire, & occidere, ſi in actu offendendi, & in preparatione occidendi à minato dignoſcatur, vt iudicatum fuiſſe refert, *Bal. in l. in lege in lect. ant. ff. locati, & declarat Bart. in l. 1. C. vndè vi Iaſ. d. l. col. 3. relat. & ſecut. per Gram. deciſ. 5. numer. 5. 16. vſque ad 22.*

7 Propterea ſicuti ſaltem ordinaria huius delicti pœna puniri nequit, ita etiam multò magis antiquiſſima Eccleſiæ immunitate priuari non debet, quantumuis grauiora delicta commiſiſſet, vt expreſsè cauetur *in Conſtit. Gregor. XIV. ex ordine Bullar. Cherub. 7. tom. 2. fol. 531. Triden. ſeſſ. 25. cap. 2. cap. ſicut antiquitus 17. quaſt. 8. cap. rerum frater ead. cauſ. & qu. l. præſent. & tot. tit. C. qui ad Eccleſ. confug. Farinac. conſ. 76. num. 16. tom. 1. & latè in prax. quaſt. 28. num. 75. lib. 2.*

8 In triplici enim homicidij ſpecie quis ad huius immunitatis beneficio excluditur, nempè ſi homicidium, vel in ipſa Eccleſia, vel proditoriè, vel per aſſaſſinium committatur, vt habetur in eadem *Gregoriana Conſtit. in §. 3.*

9 Hoc autem homicidium certum eſt perpetratum fuiſſe, non in Eccleſia, ſed in via publica, ab eadem valde diſtante, non proditoriè, quia non ſub colore amicitiæ, vt in terminis dictæ Conſtitutionis docet *Diana in ſuis reſol. moral. part. 4. tract. 1. de immun. Eccl. reſol. 34. §. 2. & part. 6. tract. 1. eod. tit. §. ſed ego puto circa fin. Ambroſ. in eod. tract. cap. 6. num. 1. Peregr. eod. tract. cap. 7. num. 2. Conar. var. reſol. lib. 2. cap. fin. num. 7. verſ. tandem Farinac. quaſt. 18. num. 74.*

10 Non per aſſaſſinium, quia non probatur recepta ab altero pecunia mediante mandato occidiſſe *gloſ. in cap. pro humani in gloſ. 1. in verbo pro humani in fin. de homicid. in 6. Maſcard. de probat. lib. 1. concl. 138. num. 1. Farinac. quaſt. 123. num. 19.*

11 Adeò vt cum non ſimus in caſu excepto regula firma, & in ſuo robore remanere debet, *l. nam quod liquidè §. fin. de procurat. legit. l. quaſitum §. deniq. ff. de fund. inſtruct. cap. domus 32. quaſt. 7. Rot. coram Gregor. XV. deciſ. 259. num. 4. & poſt Zacch. de oblig. Cameral. deciſ. 93. num. 17. ſecundum nouam impreſſ.*

Et ita &c.

SVMMARIVM.

1 Defenſio omni iure permittitur non ſolum pro ſe ipſo, ſed etiam pro extraneo limit. vt num. 14.
2 Homicidium commiſſum pro defenſione coniuncti dicitur ad defenſam.
3 Clericus non incurrit irregularitatem ob homicidium commiſſum ad defenſam etiam extraneæ perſonæ. Intel. ſi defenſionis gradus non exceſſus fuerit 4. contrarium num. 16.
5 In defenſione quando dicitur ſeruatum moderamen inculpatæ tutelæ, & num. 6. 7. & 8. & quando non num. 9.
10 Defenſionis exceſſus quando excludatur.
11 Ceſſante dolo ceſſat pœna delicti.
12 Nulla pœna meretur quid quid fit lege permittente.
13 Qualibet cauſa etiam leuis excuſat a pœna delicti.
14 Pœna ordinaria non eſt irroganda ob culpam leuem, ſed extraordinaria.
17 Clericus de iure canonico ob ſimplicem occiſionem non degradatur, ſed tantum deponitur.
18 Epiſcopus diſpenſare poteſt in homicidio occulto cauſa defenſionis commiſſo, quod non videtur includi ſub diſpoſitione Concil. Trid. ſeſſ. 24. num. 6.
19 Verbaliter degradatus poteſt per Epiſcopum reſtitui. Intel. vt num. 20.
20 Limit. in homicidio publicè, & palam perpetrato.

DECISIO CXLVI.

Alias Conſtitutum XLIII.

1 DEfenſio tamquam actus neceſſarius omni iure permittitur, non ſolum Ciuili, & Canonico, ſed etiam gentium, & naturæ, ne dum pro ſui ipſius, ſed pro alterius licet extranei, & prorſus incogniti defenſione; ita vt quis inſultatum, & in periculo vitæ conſtitutum ab altero agnoſcens ſine metu incurſus alicuius pœnæ agreſſorem occidere poſſit, & valeat, faciens enim iniuriam, & vim tertio, illam etiam Reipublicæ feciſſe dicitur, propterea vnicuique eandem propulſare non denegatur, *Bart. in l. vt vim num. 7. verſ ego teneo, ff. de iuſt. & Iur. & ibi Paul. de Caſtr. num. 10. Fulgoſ. n. 4. verſ. Item illum num. 5. Villalob. commun. opin. lit. O. num. 21. Anton. Gomez var. reſol. tom. 3. cap. 3. Rub. de homicid. num. 21. per tot. Boſſ. tit. eodem num. 85. Alciat. conſ. 475. Clar. in §. homicidium num. 22. verſ. Item locum habet in fin. & ibi Baiard. num. 83.*

2 Quod multò magis ſibi locum vindicat in perpatrato homicidio pro defenſione ſuorum propinquorum, & coniunctorum in vitæ periculo conſtitutorum, nulla habita conſideratione, an defendens ſit poſitus, & non poſitus in vitæ diſcrimine, vt reiecto *Bolognet.* tamquam contra communem *in dicta l. vt vim nu. 74. ff. de Iuſt. & Iure tenet. Farinac. tit. de homicid. quaſt. 125. num. 284. per gloſ. in d. l. vt vim in gloſ. 2. & ibi Bart. num. 7. Bald. num. 4. Dec. num. 32. Iacob. de Lignan. in tract. de bello cap. 109 Planc. in Epitom. delict. lib. 1. cap. 28. num. 22. Menoch. de arbitr. quaſt. lib. 2. caſ. 361. num. 11. Cabalin. in addit. ad Conſtit. March. lib. 4. cap. 54. in verbo ad defenſionem num. 14. in fine Carell. in pract. crim. in tract. de homicid. & aſſaſin. §. quinto excuſat. defenſion. num. 36. & ſeq.* & in puncto pro defen-

ſione fratris inſultati in facti contingentia à Senatu quendam abſolutum fuiſſe, qui vt auxiliaretur fratri ſuo interfecerat alium cum eo rixante teſtatur, *Clar. in §. homicidium num. 22. verſ. Item locum habet Iodoc. in pract. crimin. cap. 80. num. 34. Blaſ. in cap. delict. lib. 1. cap. 28. num. 25. Carell. loco cit. num. 34. Io. de Lignan. tract. de bello cap. 109. Farinac. d. quæſt. 125. num. 287.*

3 Quinimmò Clericum nullam incurrere irregularitatem ex homicidio ad defenſionem alienæ perſonæ commiſſo præſertim, quando inſultatus eſt coniunctus, tradunt *Garz. in repet. l. vt vim num. 32. verſ. ſed hanc communem, & nu. 33. ff. de iuſt. & Iur. Boic. in cap. 2. num. 16. & ſeq. de homicid. Couar. in Clement. ſi furioſus part. 3. §. 1. num. 5. Iacob. de Graſſ. dictæ aur. 65. num. 15. Iacob. Agrer tract. de homicid. neceſſ. part. 1. nu. 226. & ſeq. ad tradita per Bonacin. de irregul. diſput. 7.*
4 *quæſt. 4. punct. 7. num. 11.* multoque minus quando defenſionis gradus dolo, & ex propoſito non exceſſus fuerit, *Farinac. quæſt. 127. num. 418.*

5 Propterea N. N. Sacerdotali ordine inſignitus nulla quidem pœna plectendus videtur ob perpetratum homicidium in perſonam N. N. in ipſo actu, quo ab eodem eius germanus frater aggreſſus, & duobus piſtolæ ictibus, quibus armatus erat, interfectus fuit, quia perpetrauit huiuſmodi homicidium ad defenſionem proprij fratris abſque eo, quod exceſſerit terminos defenſionis, ſed potiùs moderamen inculpatæ tutelæ ſeruauerit; tum quia incontinenti huiuſmodi defenſio facta fuit in eadem rixa, & in ipſo actu aggreſſionis, & læthalis percuſſionis dicti eius fratris, *Andr. Gail. de pace public. lib. 1. cap. 16. num. 17. verſ. Tempus, Maſcard. de probat. lib. 3. concl. 1126. nu. 42. & ſeq. & nu. 45. Gaſpar. Cabal. in ad addit. ad Conſtit. March. lib. 4. cap. 54. in verbo ad defenſionem num. 11. Plane. in Epitom. delit. lib. 1. cap. 28. num. 19.*

6 Tum etiam ex facti, & offenſionis æqualitate, cum talem defenſionem fecerit, qualis fuit offenſio, illum occidendo, qui fratri vitam abſtulit, ad latè tradita per *Farinac. quæſt 125. num. 349. Medic. de caſ. fortuit. part. 1. quæſt. 8. num. 52. in fin. Carrell. in tract. tit. de homicid. & aſſaſſin. §. circa quartum nu. 2. in fin. Boer. deciſ. 168. nu. 4.*

7 Tum etiam ex armorum paritate, & genere, quo vſus fuit ad huiuſmodi defenſionem faciendam *l. 3. §. cum igitur* ibi cum enim qui cum armis venit poſſumus armis repellere, *& ibi gloſ. in verbo cum igitur ff. de vi, & vi armat. Boniſ. de Vital. in tit. de Inſult. & percuſ. num. 9. in fin. verſ. item intelligo, Gaudin. in tit. de defenſ. à reo facien. num. 8. Baiard. ad Clar. in §. homicid. num. 110. Maſcard. de probat. lib. 3. concluſ. 1126. ſub n. 32. & 34. Cepol. conſ. crim. 43. num. 3. Boer. deciſ. 169. nu. 4. verſ. ferrum autem.*

8 Tum quia ob fratris amorem, ob conceptam iram, & iracundiæ calorem ex ipſomet occidentis facto præcedente cauſatum, non plus fecerit, quam facere oportebat vt animaduertunt *Hoſtien. in cap. Dilecto num. 2. verſ. ſi perſona de ſent. excom. in 6. Iodoc. in pract. crim. cap. 76. num. 16. Angel. de maleſ. in verbo, & deciſ. Titius ſe defendendo num. 18. in fin. cum alijs per Farinac. dicta quæſt. 125. num. 231. & 381.*

9 Nec infringit dictum Sigiſmundum defenſionis modum exceſſiſſe, & potiùs ad vindictam, quam ad defenſam homicidium huiuſmodi patraſſe, ex quo vt deponunt duo teſtes, ab eis hortatum, vt ſui fratris animam agentis peccata audiret, reſponderit, *Io non lo voglio confeſſare, che voglio ammazzare queſto traditore, che hà ammazzato mio fratello*, nam in illo repentino actu ob fratris necem, attento dolore, conceptaque ira, tamquam non ſui compos, nullus dolus, aut culpa in dictis verbis conſiderari poteſt, ſiquidem exceſſus ex propoſito nunquam inducitur, quando tempus non patitur deliberandi conſilium, *Bertazol. conſ. 1. num. 34. & ſeq. & conſ. 135. num. 18. Gail. de pac. publ. lib. 1. cap. 16. num. 20. verſ. metus enim, & obſeruat. 110. num. 6. in fin. lib. 2. Baiard. ad Clar. §. homicidium num. 106. verſ. item adde Boer. deciſ. 168. nu. 7. ad med. verſ. & occaſio Magon. deciſ. Lucen. 96. num. 3.*

10 Quinimmò, attento pari genere armorum, quo vſus fuit offenſionis, & defenſionis tempore, & conſimili percutiendi modo, omnis defenſionis exceſſus his tribus concurrentibus excluditur, *Farinac. quæſt. 125. num. 413.*

11 Ceſſante igitur dolo, & culpa pariter etiam delicti pœna ceſſare debet *l. 1. C. de ſicar. l. qui iniuria ff. de furt. l. qui Reipublica ff. de iniurijs l. cum autem §. excipiuntur ff. de ædilit. edict. Decian. in tract. crim. part. 1. lib. 1. cap. 4. num. 9. verſo hoc ego primo caſu.*

12 Quid quid enim ſit lege permittere, nullam pœnam meretur *l. Græcus ff. de adult. latè Marſil. in l. 1. in prin. col. 4. ſub num. 28. C. de ſicar. ad tradita per Soccin. conſ. 36. col. 4. lib. 2. & conſ. 117. lib. 3.*

13 Et quælibet cauſa etiam leuis non ſolum excuſat in ijs, quæ à Iure permiſſa ſunt, ſed etiam in ijs, quæ ſunt de genere prohibitorum, & de ſe mala, vt in ſpecie in crimine homicidij, tradit *gloſ. in l. Cornelia de Sicar. C. ad l. Falcid. de pelagiar. Bart. in l. Iuſtè poſſidet in fin. poſt num. 14. ff. de acquiren. poſſeſſ. Rond. ſeſſ. ſed conſ. 115. num. 29. Menoch. de recuperat. poſſeſſ. remed. 5. num. 51.*

14 Et omnem caſum, quatenus aliqua leuis, aut leuiſſima culpa in hac facti ſpecie conſideraretur, non pœna ordinaria, ſed tantum arbitraria, & quidem leuis irroganda veniret, *Bart. in l. data opera num. 7. C. de ijs qui accuſ. non poſſunt. Angel. de maleſ. in verbo ſcienter, & doloſè num. 64. & in verbo incendiario num. 5. ad fin. cum alijs per Farinac. tit. de reo confeſſ. & conuict. quæſt. 84. num. 85.*

15 Verum quia, licet ſit licitum pro defenſione inſultati etiam propinqui aggreſſorem occidere, non tamen quis hoc facere cogitur, nec de Iure tenetur, *Vgolin. de cenſur. part. 2. cap. 11. §. Propoſuimus num. 5. in fin. Gaudin. in tit. de defenſ. à reo facien. num. 12. Couar. in Clementin. ſi furioſus part. 2. §. 2. num. 7. de homicid. Vieci. opin. 190. num. 1. Iodoc. in pract. crim. cap. 86. num. 3. & ſeq. Io. de Lignan. in tract. de Bello cap. 91. & cap. 110. Boer. deciſ. 183.*

16 Et Clericum in huiuſmodi homicidij contingenti irregularem effici de magis communi, receptaque opinione tradunt, *Paul. de Caſtr.*

in

Digitized by Google

in l. vt vim n.11. de Iuſt.& iur. ibi Bolognet. n.77. Aymon. in cap. 2. num. 12. & 13. extra de homicid. Abbas in cap. olim cauſam num.18. de reſtit. ſpoliat. Ioan. de Lignan. d. tract. de Bello cap. 119. verſ. ſi quæramus de primo, Carrell. in pract. crim. in tract. de homicid. & aſſaſſin. §. 5. excuſat. defenſio Planc. in epitom. delict. lib. 1. cap. 28. num. 21. Polidor. Ripa in tract. de nocturno tempore cap. 29. Rub. de furt. num. 24. & ſeq.

17 Et quoniam de Iure Canonico propter ſimplicem occiſionem Clericus non degradatur, ſed tantum deponitur, & in carcerem detruditur *c. Tua extra de Pæn. cap. Presbyter 81. diſt. cap. cum non ab homine §. conſultationi tua de Iudic. c. inquiſitionis in prin. de excuſat. Dian. in pract. crim. canon. rub. de homicid. cap. 44. alias 48.*

Propterea dictum Sigiſmundum ab ordinum miniſterio, & exercitio ſuſpendendum eſſe, & ratione ſcandali ne ſacræ manus humano ſanguine pollutæ conſpiciantur in exilium ponendum, ad arbitrium loco carceris arbitratus fui.

Et ita &c.

Seruauit per ſpatium ferè duorum annorum exilium, poſtea fuit ab Eminentiſſimo, & Reuerendiſſimo Abbate gratiatus, & quoniam ab eodem Eminentiſſimo quærebat diſpenſari à ſupradicta irregularitate contracta cauſa dicti homicidij ad defenſam perpetrati, ſeù à verbali degradatione reſtitui, & ad exercitium ordinum reintegrari, & ad Summum Pontificem in hunc caſum recurrendum eſſe reſponſum fuit.

18 Quia licet Epiſcopus poſſit diſpenſare in homicidio occulto, cauſa defenſionis, commiſſo, etiam nō ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ, cum per diſpoſitionem *S.C Trident ſeſſ. 24. cap. 6.* nomine homicidij voluntarij, non videtur intelligi homicidium volitum cauſa defeſionis, tamquam non factum ex propoſito, & abſoluta voluntate occidendi, vt alijs congeſtis tradit *Bonacin. tit. de irregularitate diſput. 7. quæſt. 9. nu. 9. tom. 1.*

19 *Barboſ. de Offic. et poteſt. Epiſc. alleg. 110. num. 29. vbi indiſtinctè tradit verbaliter degradatum poſſe per Epiſcopum reſtitui.*

20 Non tamen hoc ſibi videtur permitti in homicidio publicè, & palam perpetrato, & in foro contentioſo deducto. Quo caſu cum ſimus in delicto grauiſſimo, pro vt eſt homicidium, videtur etiam eidem interdicta facultas reſtituendi depoſitum, ſeu verbaliter tantum degradatum, cum ſolum concedatur in criminibus adulterio minoribus per diſpoſitionem *text. in cap. ſi Clerici de Iudicijs* per doctrinam eiuſdem *Bonaccin. tit. de degradat. diſp. 4. punct. vnico num 21. tom. 1. fol. mihi 511.* vbi alios allegat, & quicquid ſit de iure, ita ſeruatur in praxi, & de ſtylo curiæ, habuit propterea recurſum ad Summum Pontificem, & obtinuit comiſſionem abſolutionis cum ſolita clauſula *præter quam in loco comiſſi delicti.*

SVMMARIVM.

1 Clericus pro homicidio, & alijs delictis, quando ſit actualiter degradandus, & curiæ ſæculari tradendus, & quando verbaliter tantum. 2, 3, 4, 5.

5 Clericus hodie pro ſimplici homicidio quomodo puniatur, 11.

6 Depoſitio de iure canonico imponitur in caſibus, in quibus de iure ciuili imponitur pœna mortis.

7 Et in alijs caſibus, qui inferunt irregularitatem.

8 Clericus homicida priuatus beneficio, & redditur inhabilis ad alia obtinenda.

9 Non tamen cenſetur priuatus ipſo iure, ſed eſt priuandus per ſententiam.

10 Amp. vt interim faciat fructus ſuos.

12 Homicidium, quando dicatur doloſum, præmeditatum, & deliberatum.

13 Vulneratus in capite præmitur habuiſſe animum occidendi.

14 Animus occidendi arguitur ex armorum qualitate apta ad mortem inferendam.

15 In dubio præſumitur animus occidendi.

16 Delictum redditur graue, ratione perſonæ, & cauſæ.

17 Clericus quando dicatur incorrigibilis ad effectum tradendi curiæ ſæculari.

18 Clericale priuilegium quò ad forum, vt perdatur quæ requiratur.

19 Clericus quando condemnari debet ſecundum ius ciuile, & quando ſecundum ius canonicum.

20 Probato delicto Iudicis partes debent eſſe in eundem nando.

DECISIO CXLVII.

Alias conſtitutum XLIV.

1 Clericus actualiter degradari, & curiæ ſæculari tradi debet, ſi ſit incorrigibilis, & tranſierit in profundum omnium malorum, & commiſerit aliquod immane horrendumque delictum, veluti in homicidio qualificato per inſidias, & induſtriam, ac in proditorio, parricidio fratricidio, presbytericidio, aſſaſſinio; pro combuſtione Eccleſiæ, & ſimilibus, enormiſſimis delictis, Bero *in cap. ſi Clerici num. 75. & multis ſeq. et num 174. de Iud. Carol. de Graſſ. de effect. Cleric. effect. num. 88. Barboſ. de offic. et poteſt. Epiſcop. alleg. 10. nu. 13. par. 3.* Bonaccin. *de cenſur. in communi in tit. de depoſit. diſ. 4. punct. vnico num. 7. verſ. crim. vero tom. 2. Farinac. quæſt. 3. num. 79. et 81.*

2 Ita vt delicti enormitas non ſufficiat, niſi concurrat delinquendi pertinacia, vt probatur in *cap. Clerici de except. prælat. cap. fidelis de pen. num. 6.* Propter homicidium vero ſimplex non degradatur, nec curiæ ſæculari traditur, ſed eſt deponendus, & in carcerem detrudendus, niſi ſit incorrigibilis *cap. tua extra de pæn. can. præsbyt. 81. diſtin. cap. cum non ab homine §. conſultationi tuæ de iudic. cap. inquiſitionis princ. de accuſat. Diaz in prax. crim. canon. rub. homicid. cap. 44. alias 88. num. 7. pro conſ. 4. num. 23. volum. 1. Alex. de nouo conſil. 59. nu. 21. Clar. in §. homicid. nu. 16. verſ. iure canonico Angel. de maleſ. verb. & ſic apud à ſpatulis amputat. num. 38. Foller. in prax. in verbo, & ſi confeſſi aut conuincti ſint cap. 33. num. 36. Farinac. quæſt. 8. num. 79. & ſeq. & quæſt. 119. num. 46.*

3 Et licet in qualificatis homicidijs, alijſque grauiſſimis delictis Clericum etiam nulla expectata incorrigibilitate debere Curiæ ſæculari tradi tenuerint DD. magnæ auctoritatis, vt latè comprobat *Epiſcop. Scalen. in tract. de cenſ. & irregularit. tit. de depoſit. & degradat. cap. 14. per totam.* Tamen hanc opinionem eſſe magis iuri conſonam; primam vero magis ſeruatam teſtatur, *Farinac. dicta quæſt. 8. num. 81. verſ. Ego in hoc.* Id-

4 circo Iudicis prudentis arbitrio remittitur, an iſtis caſibus Clericus Curiæ ſæculari tradi debeat, inſpectis loci, temporis, & perſonarum qualitatibus, & an crimen ſit adeo reipublicæ pernicio-

cioſum, vt neceſſè ſit Clericum ob ſcandalum Curiæ ſæculari tradi, conſulto tamen ſemper Summo Pontifice.

5 Hodie vero apud nos Clericos pro voluntario homicidio ad triremes tranſmitti teſtatur *Farinac. in prax. crim. quæſt. 119. num. 55.* & de iure Canonico licet Clericus pro ſimplici homicidio non actualiter degradetur, nec curiæ ſæculari tradatur, tamen à Clericalibus ordinibus, eorumque exercitio omni officio, beneficio, ac priuilegio deponitur, ſeu verbali degradatione priuatur, latè *Farinac. tit. de inquiſit. quæſt. 8. n. 79. & ſeq. & in tit. de homicid. quæſt. 119. nu. 46. per text. in cap. Tua ext. de Pen. cap. Presbyter 81. diſt. cap. cum non ab homine §. conſultationi tuæ de iudic. Diaz pract. crim. canon. rub. homicid. cap. 44. alias 88. num. 1. Clar. in §. homicid. num. 16. verſ. de iure autem canon. Berterac. in tract. de Epiſcop. par. 8. lib. 4. tit. de cauſa moter degradat. Emanuel Sà in verbo depoſitio nu. 2. Bonaccin. de cenſ. tit. 4. de degradat. punct. vnic. nu. 6. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſc. allegat. 110. num. 10.*

6 Depoſitio enim de iure canonico imponitur non ſolum in omnibus caſibus, quibus de iure ciuili imponitur pœna mortis, *Innoc. in cap. cum dilectis de Purgat. canon. & per Alter. tom. 2. diſp. 2. cap. tradit Bonac. loco citato.*

7 Verum etiam in omnibus alijs caſibus, & delictis, quę inferunt irregularitatem, vt ſunt adulterium, Concubinatus, Simonia, notoria, ſtuprum, inceſtus, furtum, periurium, homicidium etiam ſolo conſilio patratum, delictum, quo quis permiſit ſua culpa, ſeu incuria ſuum Parochianum decedere ſine Baptiſmo, & ſimilia crimina maxima, & atrocia, *Emanuel Sà in verbo depoſitio num. 2. Bartoch. in tract. de Epiſc. par. 8. lib. 4. tit. de cauſa mater. de grad. Bonaccin. de cenſ. tit. de degradat. diſp. 4 puncto vnico num. 6. tom. 1. Barboſ de offic. & poteſt. Epiſc. alleg. 110. num. 10.*

8 Et quod etiam Clericus homicida priuetur Beneficijs, & inhabilis reddatur ad alia obtinenda abſque diſpenſatione Summi Pontificis tradunt *Ignat. Lopez in addit. ad Diaz in pract. crimin. canon. cap. 94. alias 88. verſ. notandum tamen, Nauar. in manual. confeſſ. cap. 27. num. 149. cum alijs per Farinac. quæſt. 119. num. 58.*

9 Et quamuis non cenſeatur priuatus ipſo iure, venit tamen priuandus per ſententiam, *cap. cum non ab homine de indic. cap. Clericus ne Cleric. vel Monach. cap. ex literis de exceſ. Prælat. Garz. de benef. par. 11. cap. 10. de var. per priuat. num. 39. tom. 2.* ſiue agatur de ſimplici homicidio *Clar. in §. homicidium num. 21. Diaz in prax. crimin. canon. cap. 94. Blanc. de delict. cap. 11. num. 2. cum alijs per Garz. loco citato num. 40. Farinac quæſt. 119. à num. 63. Capell. Toloſan. deciſ. 208.* ſiue agatur de homicidio qualificato, *Farinac. vt ſupra num. 64. 65. Garz. vt ſupra num. 41. & ſeq. nu. 25.* vbi quod hoc procedat etiam attenta diſpoſitione *Concil. Tridení. ſeſſ. 14. de reform. cap. 7.* ſecus vero in aſſaſſinio, in occidente Cardinalem, & Epiſcopum, quibus caſibus remanet ipſo iure priuatus Beneficijs, vt comprobat, *idem Garz. par. 11. cap. 10. num. 54. 55. 56. 57. 58. qui alios allegat.*

10 Hinc eſt, quod faciat fructus ſuos irreuocabiliter donec per ſententiam beneficio priuatus fuerit, *Pariſ. de reſignat. benef. lib. 3. quæſt. 16. num. 7. Boer. deciſ. 98. num. 4. cum alijs congeſtis per Garz. vt ſupra num. 48. & 50.*

11 Quibus bene penſatis N. N. Presbyterum ob voluntarium homicidium ex propoſito appenſatèque in perſonam N. N. perpetratum ad triremes in perpetuum condemnandum, & ab ordinum miniſterio deponendum, omnique officio, & beneficio priuandum fore cenſui.

12 Quæ vtique in caſu noſtro imponenda veniunt, cum huiuſmodi homicidium doloſum, præmeditatum, ac deliberatum ex totius proceſſus reuolutione manifeſtè detegatur, *Gramm. vol. 23. num. 1. Marſil. conſil. 91. num. 1. Cepol. conſ. 29. num. 3. & Farinac. quæſt. 126. num. 4.* ſiquidem nulla præcedente rixa, aut iracundiæ calore concepto, ex interuallo, & (vt dicitur) *à ſangue freddo* huiuſmodi flagitium animo reſoluiſſe dignoſcitur, *Boſſ. in tit. de homicid. num. 53. Clar. in §. homicid. num. 1. & 6. verſ. ex propoſito Menoch. de arbitr. qq. lib. 20. caſ. 361. num. 4. verſ. ſciendum eſt cum num. 6. cum alijs per Farinac. q. 126. n. 1. & 8.*

13 Quinimmò cum præfatus Presbyter dictum N. N. deambulantem, eumque præeuntem inſectatus fuerit, præpoſteriſque partibus, ſeu à tergo, nullo facto verbo lethaliter vulnerauerit in capite alijſque partibus, præſumitur habuiſſe animum occidendi, *Bartol. in l. 1. §. Diuus in fin. ff. ad l. Cornel de ſicar Boſſ. in tit. de homicid. ſub n. 78. & ſeq. Martel. de præſumpt. lib. 5. præſumpt. 40. n. 11. Gramm. vol. 23. num. 2. & 3.*

14 Quod magis indubitatum redditur, ex ipſa armorum qualitate, quibus vulnerauit, nempè Pugione, ſeu *Cultello alla Genoueſe*, punctim, & cæſim ad mortem inferendum apto, vt in ſpecie docet *Farinac. quæſt. 126. num. 137. & ſeq. & nu-*
15 *mer. 121. & 122.* Vltra quod in dubio homicidio ſecuto, animus occidendi præſumitur, vt probatur *in l. 1. in princ. ff. ad l. Cornel. de ſicar. Boſſ. in tit. de homicid. num. 34. verſ. ſed ſi non ſumus in rixa Gomez de delict. cap. 3. rub. de homicid. num. 17. Carthar. de execut. ſent. quæſt. 1. cap. 1. nu. 369. & ſeq. Maſcard. de probat. concl. 71. nu. 1. & 2. lib. 1. & concluſ. 864. num. 30. in fin. verſ. nec deſuerunt, & nu. 31. lib. 2.*

16 Quod flagitium licet graue reddatur tum ratione perſonæ habito reſpectu ad dignitatem Sacerdotalem, tum ratione cauſæ, ex quo malam conuerſationem, quam habebat cum Lucia ab occiſo manifeſtandam dubitans odium, & rancorem erga eundem conceperat, *l. Auth. facta §. pœna grauior ff. de pæn.*

17 Nulla tamen concurrit qualitas incorrigibilitatis ad pœnam augendam, cum tunc efficiatur Clericus incorrigibilis, præcipuè ad effectum, vt per poteſtatem ſæcularem iudicetur, & comprimatur, quando ſcilicet in graui crimine comprehenſus, depoſitus fuit, & deinde propter contumaciam excommunicatus, inſuper illa creſcente anathematis mucrone percuſſus, & tandem impœnitens, ac obduratus in profundum malorum veniens contemnit, nam tunc nullum aliud remedium Eccleſiæ remanet, niſi vt exuatur priuilegio Clericali, & curiæ ſæculari tradatur, ad effectum per ſæcularem poteſtatem comprimendi, *Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſc. allegat. 110. num. 15. 16. Menoch. de arbitrar. Caſ. 415.*

num.

Digitized by Google

num. vltim. Iulius clarus in §. fin. quaſt. 36. num. 29. & 32. & ſic eſt intelligendus textus in cap. cum non ab homine de iudic.

18 Hinc eſt vt Clericale priuilegium quo ad forum perdatur, requiritur Primo, vt Clericus non incedat in habitu, Secundo quod etiam immiſceat ſe enormibus, Tertio quod in eiſdem frequentauerit, quarto quod in alijs ſit deprehenſus; quinto quod ſit ter monitus, ſexto quod poſt monitionem permanſerit in obſtinatione, nec reſipiſcere curauerit; ita vt incorrigibiles effectus fuerit, vt latè tradit *Diana reſolut. moral. par. 1. tract. 2. reſol. 129. §. at his minimè ſuffragantibus, & per totam*, vbi contrarijs reſpondet, &

19 alios allegat, quæ omnia cum non concurrant in præfato Præsbytero condemnari nequit ſecundum Ius ciuile, ſed iuxtà diſpoſitionem Iuris Canonici, *Farinac. quaſt. 8. num. 48. Clar. § fin. quaſt. 36. verſ. ſed an ſacularis Bonac. de l. tit. circa 8. decal. pracept. diſ. 10. quaſt. 2. punct. 1. §. 1. num. 5. ſub verſ. limita tamen tom. 2. fol. 365.*

20 Et cum de huiuſmodi delicto conuincatur per depoſitiones quatuor teſtium de viſu, loco, tempore conteſtium, & aliorum de publica voce, & fama, abſque dubio Iudicis partes niſi in condemnando eſſe debent, *l. fin. ff. de confeſs. ad tradita per Brunor. à Sole ſuo conſil. crim. inter ſuas qu. nu. 71. & mihi impreſs. poſt quaſt. Hieron. de Monte Brixian. num. 179 circa medium.*

Et ita &c.

SVMMARIVM.

1 Mandans, & mandatarius in delictis eadem pœna puniuntur.

2 Inditium etiam ad condemnandum oritur contra illum, qui viſus fuit admenare, ſi admenatus vulneratus repertus fuerit.

3 Mandatum in delictis inducitur quocumque modo, & quibuſcumque verbis amp vt num. 4. lim. vt num. 8.

4 Ad probandum mandatum ſufficiunt indicia, & coniecturæ & 5. lim. vt num. 11.

6 Mandatum in delictis non præſumitur etiam in conſanguineo, qui conſanguinei iniuriam vindicauerit, lim. vt num 7.

9 Mandatum in delictis, vt præſumatur, & excludatur, attendenda eſt qualitas perſonæ mandantis.

10 Indicia. & probationes quando dicuntur certa, & indubitata.

11 Conſanguineus ad hoc vt teneatur ex præſumpto mandato, requiritur ſcientia commiſſi criminis in eius vtilitatem, ſeu vindictam.

13 In dubio præſumitur ignorantia in conſanguineo criminis ab alio commiſſo in eius vtilitatem, ſeu vindictam.

14 Et ignorantia hoc caſu iuramento probatur, & omnino excuſat.

15 Præſumptio mandati in amico, & conſanguineo pro delicto commiſſo in eius vtilitatem non ſufficit ad imponendam pœnam ordinariam, & grauem, ſed tantum extraordinariam.

16 Alexandrina conſtitutio contra offendentem colligitantem eſt localis Romanæ Vrbis.

17 Sed propter bandimenta generalia eſt extenſa ad totum ſtatum Eccleſiaſticum.

Eſt ſeruanda etiam in curijs Eccleſiaſticis.

18 Offenſio in dubio præſumitur facta occaſione litis ad effectum incurrendi pœnas Alexandrinæ conſtitutionis.

19 Litis pendentia per actum merè extraiudicialem non inducitur.

20 Litis pendentia ex quibus inducitur.

21 Alexandrina conſtitutio ad hoc vt habeat locum, quæ requirantur.

22 Conſtitutio pœnalis eſt reſtringenda ad ſolam cauſam, propter quam inducta fuit.

23 Et vltra eius verba non eſt extendenda ad caſus ſimilitudinarios.

24 Aſſocians delinquentem, & armatus aſſiſtens in delicto ab alio commiſſo, an & quando eadem pœna puniri debeat.

25 Clericus, & Laicus ſi ſimul delinquant, Clericus eſt puniendus à Iudice Eccleſiaſtico, Laicus à Iudice ſæculari. Contrarium num. 27. vbi quod cognoſcit, qui præuenit in captura.

26 Socius criminis in delictis non gaudet priuilegio ſocij.

DECISIO CXLVIII.

Alias Conſtitutum XLV.

N. N. Sacerdos Oppidi cuiuſdam Nonantulanæ Diœceſis fortaſſe ægrè ferens in eius perſonam executam fuiſſe quandam peremptoriam, ſeu citationem ad ſoluendum pretium certæ panis quantitatis, ad inſtantiam N. N. Piſtoris eiuſdem oppidi. Vltionem capere animo deliberaſſe euentu demonſtrauit: cum die immediatè ſequenti poſt executionem præfatæ citationis; dum idem Piſtor reperiebatur in quadam domo extra dictum oppidum, ab N. N. germano fratre dicti N. N. aſſociato ab N. armatis vocatus fuit, vt ad eos in via publica, vbi permanebant, accederet, prout acceſſit, eique dicto *M. Stefanino, che coſa hauete hauer da noi*, ad quam interrogationem cum reſpondiderit, ſeu ſignificauerit quantitatem ſui crediti, incontinenti in pecunia numerata ſoluit, & poſtea nulla interpoſita mora baculo, quod geſtabat eundem verberare cœpit, ex quibus in capite vulneratus, & in brachijs offenſus remanſit, prout Teſtes ita vulneratum reperijſſe deponunt, præfatis recedentibus, & terga vertentibus in terra proiecta pecunia mox ſoluta; ad huiuſmodi crimen deuentum fuiſſe de ordine, & mandato dicti N. N. citati, & ſic cauſa litis, & conſequenter puniendos eſſe ad formam Alexandrinæ Conſtitutionis prætendebatur per Syndicum Abbatialem, &

1 adhæren. cum mandans, & mandatarius eadem pœna puniantur, vt probatur *in l. non ideo minus C. de accuſat. Monticel. reg. crim. 7. num. 108. Boſs. in tit. de mandat. ad homicid. num. 4. & 11. Decian. in tract. crim. lib. 9. cap. 39. num. 1. Ant. Gomez de delict. cap. 3. rub. de homicid. num. 39.*

2 Conuincitur enim præfatus N. N. de huiuſmodi crimine ex atteſtationibus plurimorum fide dignorum teſtium, qui licet immediatè non deponant vidiſſe eundem N. N. verberantem, & vulnerantem dictum N. N. tamen cum viderint, & audiuerint eundem prius vocatum ad eum acceſſiſſe, & poſtea conclamantem, & conquerentem vulneratum reperierint ipſo Alexandro, & ſocio fugam arripiente, perneceſsè concludunt nonniſi ab ipſo Alexandro vulneratum fuiſſe, ſicuti indubitatum oritur indicium aduerſus aliquem, qui admenare viſus fuerit, ſi ille contra quem admenatio tendebat poſtea vulneratus, aut mortuus reperiatur, adeo vt ex hoc ſolo indicio etiam ad condemnandum deueniri poſſe, ſi non in pœnam capitalem, ſaltem mitiorem teſtantur *DD. relati per Farinac. qu. 37. num. 53. par. 1. tom. 2.*

3 Pariter detegitur huius criminis reus dictus

N.N.

Digitized by Google

N. N. quia mandatum in delictis inducitur quocumque modo, & quibuſcumque verbis, vt colligitur *in l.ſi quis mihi bona §.ſed quod ſi mandauerit ff.de acquir.hared.& ibi Bart.in princ.Boſs.in tit. de mandat.& homicid.poſt num.48, Maſcard.de probat.lib.2.concluſ.866.num.3.& concluſ.1012.num.4. cum alijs per Farinac. quaſt.134.num.1. & pluribus ſeqq.*

4 Et ad illud inducendum ſufficiunt coniecturæ & verba tacita importantia mandatum, & mandantis deſiderium faciendi vindictam, etiam ſi expreſſa non fuerint, *Iaſ.in dicta l.ſi quis mihi bona dicto §.ſed quid num.14. ff.de acquir. hared.* & ſic
5 indicijs, & coniecturis probatur, *Farinac.q.134. num.11.Franc.Marc.deciſ.423.n.1.2.& 4.*

6 Nec aduerſatur, quod mandatum in delictis non præſumatur, etiam in conſanguineo, qui alterius conſanguinei receptam iniuriam vindicauerit, *cap.cum ad ſedem vbi gloſs. magna, & communiter DD. extra de reſtit.ſpoliat, Decian. in tract. crim.lib.6.cap.34 Anton.Gomez de delict. cap.3.rub. de homicid num.47.Menoch.de praſumpt. lib.5. praſumpt.27.num.1.2.5.& 6.*

7 Quia obiectum procedit in delicto momentaneo, non autem pro vt in caſu noſtro in delicto ſucceſſiuo, ſiquidem N.N. non eodem tempore, quo executa, ſeu præſentata fuit citatio N. N. fratri, deuenit ad actum inſultandi N.N.ſed die ſequenti, quod temporis interuallum efficit, vt inter conſanguineos, ad quorum vtilitatem, & vindictam tendit delictum, præſumatur mandatum, & ſcientia, etiam ex ipſa tantum ſucceſſiuitate, *Menoch.de praſumpt.lib.5 praſumpt.27. numer.12.& 13.Decian.in tract.crim.lib.9. cap.34.poſt num.24.Maſcard.de probat lib.3. concl.1413.nu.17. Farinac.qui alios allegat quaſt. 134. num. 73.& 76.* vbi quod ab hoc non ſit recedendum vti communiter recepta opinione, *num.107.* vbi quod indubitanter procedit ſi non ad condemnandum in pœnam grauem, ſaltem mitiorem.

8 Pro excluſione verò huiuſmodi mandati animaduertebam, non eſſe attendendam regulam, quod mandatum in delictis quibuſcumque verbis, & quocumque modo inducatur. cum non appareat, nec ex verbis, nec ex propoſito modo de intentione, & voluntate dicti mandantis, ita nempè voluiſſe, prout poſtea N.N. mandatarius perpatrauit, *vt notant DD. omnes in l. ſi quis mihi bona §.ſed quid ſi mandauit ff. de acquir. hared. Maſcard.de probat.lib.2.concl.866.nu.1.Carrer.in pract. in 3.tract.de homicid. & aſsaſsin. §.circa 2. videlicet de mandaate num.1.poſt princ.& nu.3.Farinac.q.138. num.14.*

9 Tanto magis, quia ſi conſideretur qualitas perſonæ dicti N.N. vti Eccleſiaſtici, & non ſoliti in ſimilibus delinquere, non videtur talis, vt manifeſtum præbeat indicium huius commiſſi criminis, & in qua non poſſit cadere alia veriſimilis interpretatio, quam mandati ad inſultandum, & offendendum dictum N.N. *Maſcard.dicta concl.866.num.12.& 12.Vulpel.conſ.62.n.10. Farinac. quaſt.134.num.26.*

10 Indicia enim, & probationes numquam dicuntur certæ, & indubitatæ ad conuincendum reum de commiſſo crimine, niſi ita rem ante oculos ponant; & Iudicis mentem ita coarctent, vt ad aliter credendum inclinari nequeat, *Gomez de delict.cap.12.rub.de probat.delict.num.25. poſt verſ. ex quibus infero Clar.in §.fin.q.20.in fin.princip. Farinac.conſil.78. numer.27. tom.1. Boer.deciſ.164. numer.3.& 4.*

11 Ac proinde non quælibet coniecturę in hac materia admittuntur, ſed ſolum illæ, quæ ſunt vehementiſſimæ, & à iure approbatæ, & ex illis adhuc non ad condemnationem, ſed tantummodo ad torturam deueniri poſſe affirmant, *Decian. conſ.88.num.2.& 3.lib.3.& alij congeſti per Farinac. quaſt.134. num.11.*

12 Quinimmo, cum non conſtet probabilem huius delicti committendi, & veriſimilem ſcientiam habuiſſe, & non prohibuiſſe, ad nihil tenetur pro huiuſmodi præſumpto mandato, *Honded. conſ. 97. Decian.conſ.88.nu.1.lib.3.Monticel.reg. crim.5. num.34. Maſcard. de probat. lib.3.concl.1300. nu.6. Menoch. de praſumpt.lib.5.praſumpt.27. num.9. Bero. conſ.118.num.21.lib.3. Farinac. quaſt.134.n.89. & 91.*

13 In dubio enim præſumitur ignorantia in conſanguineo, in cuius vtilitatem, vel vindictam delictum ab altero conſanguineo commiſſum fuit, *Planc. in Epit delict.lib.1.cap 14.poſt num.4. verſic. aut ſumus Menoch. de praſumpt. lib.5. praſump.27. num.4. Decian conſ.88.num.1. lib.3. vbi de communi, Farinac. quaſt.134. cap.3. num.94. & 95.* vbi ſubdit quod ignorantia hoc caſu iuramento probetur.

14 Et quod omnino excuſet tradunt *Hond.conſ.96 num.96. lib.2. Clar. in §. fin.quaſt.86.in 2. verſ.hinc infertur in fin.vbi de communi Menoch.conſ.53.n.14. in fin. lib.1. Dec.conſ.84.num.1. lib.3.& eſt Textus apertus in cap. quia praſulatus in verſ. tamen ipſa 1. quaſt.4.* & ibi *gloſ.in verb.canonice.*

15 Vltra quod etiam in caſu, quò mandatum præſumitur contra conſanguineum, & amicum propter delictum ad eorum vtilitatem, vel vindictam commiſſum, talis præſumptio non ſufficit ad imponendam pęnam ordinariam, & grauem, ſed tantummodo extraordinariam, & leuem, *Bonifac. de Vitali in rub. quid ſit accuſatio num. 141.* vbi de Patre pręſente, & non prohibente delictum filij, *Clar. in § fin.quaſt.86. num.4. verſ.ſciat autem Farinac. quaſt.134. cap.3.num.107.*

16 Nec diſpoſitio conſtitutionis Alexandrinæ in præſenti caſu ſibi locum vindicare poteſt, non propter quod dicta conſtitutio videatur localis, & reſtricta ad Romanam Vrbem comprehendatq; offenſiones illatas, ſiuè in Curia, ſiuè extra eam, dummodo tamen lis in Curia tractetur, *Pute.deciſ. 102.lib.1.Rot.deciſ.21.num.2.poſt prim.vol.conſ.Farinac. Guazin.de confiſcat.concl.13.ampliat.87. nu.2.*

17 Quia propter Bandimenta Generalia totius Status Eccleſiaſtici ſunt etiam ad totum eundem ſtatum extenſa, *Guazin. loco citato num.3.* & etiam in Curijs Eccleſiaſticis ſeruari debet, cum loquatur generaliter de offenſionibus, & moleſtijs illatis cauſa litis abſque vlla reſtrictione, an lis agitetur in Tribunali Eccleſiaſtico, vel ſeculari.

18 Sed quia non liquet huiuſmodi offenſionem illatam fuiſſe cauſa litis, nam licet offenſio in dubio præſumatur facta occaſione litis ad effectum incurrendi pœnas Bullæ Alexandrinæ, vt ſi litigans offendat collitigantem tempore motæ litis,

Digitized by Google

19 eaque pendente, *Rota deciſ.21. num.1. poſt 1. vol.*
conſ. Farinac. tamen in caſu noſtro neque lis mo-
ra, neque pendens dici poteſt, quia per tranſmiſ-
ſionem ſolum præfatæ citationis adhuc in actis
non reproductæ tamquam per actum mere extra-
iudicialem litis pendentia introducta non dicitur,
ad tradita per *DD. in cap. fin. de elect. in 6. Gonzal.*
ſuper reg.8. Cancel. gloſ.9. in annot. contra nullit. &
atten. num.32. Rota in Leodien. Penſion. 16. Maij
1650. *§. quia cum ſimplex verſ. ex inde litis penden-*
tia, & per tot. coram R.P.D. Cerro. Cum ad eam
20 inducendam requiratur libelli porrectio, reique
reſponſio, acta in cauſa facta, & ſimilia, *Corn.*
conſ.65. num.15. vol.3. & ex *Abb. & Fely. tradit*
Tiber. Saluſt. in prax. Auditor. Cam. lib.1. cap.55.
num.8. ad tradita per Rot. in Bouen. Abbatia 3. Iu-
lij 1645. in §. lis coram Arguell. impreſ. poſt partem
8. *reſol. moral. Dian. fol.656.*

21 Et Alexandrinæ Conſtitutioni nunquam eſt
locus, niſi tria copulatiuè concurrant. primo
quod in offenſione, ſeù minis, & iniurijs dolus
interuenerit, ſecundo quod eadem offenſio, ſeù
iniuriarũ illatio ex cauſa litis proceſſerit, tertio
quod ex parte offenſi, ſeù iniurati nulla interue-
nerit prouocatio, *Farinac. conſ.67. num.1. tom.1. &*
ita firmauit Rota coram Blanchetto, vt poſt dictum
conſil. num.8. Guazin. in tract. de confiſcat. concl.13.
ampliat.87. num.4.

22 Quæ non concurrunt in caſu noſtro, cum lis
per ſolam citationis tranſmiſſionem erat in fieri,
& non in facto eſſe, ſeù in ſuo eſſe deducta, &
conſtitutio pænalis eſt reſtringenda ad ſolam cau-
ſam, propter quam inducta fuit, *Bald. in l.3. §. ex*
hoc edicto ff. naut. caup. Stabul. Bald. & Saly. in l.
vlt. C. ad Maced. Alex. conſ.280. num.10. lib.2.
Farinac. conſ.65. num.132. lib.1. per Text. in cap. ſta-
tutum de elect. in 6. l. interpretatione, l. ſi præſens ff.
de pæn. & vltra eius verba non eſt extendenda, nec
trahenda ad caſus ſimilitudinarios, *l. factum §. in-*
penalibus vbi Dec. de reg. iur. Farinac. conſ.65. n.22.
vol.1.

His igitur bene penſatis quò ad NN. fuit ordi-
natum deueniri ad maiorem proceſſus impingua-
tionem, NN. vero condemnandum fore, & eſſe
in pœnam ſcutorum quinquaginta locis Pijs ap-
plicandorum & exilij ab oppido Crepalçorij.

24 Quo vero ad N. prætenſum Clericum de N.
qui dictum NN. antea, & poſtea aſſociauit, & in
ipſo delicto aſtitit armatus, pro nunc nulla fuit
capta reſolutio, cum non adhuc iuſtificatum fuit
doloſe, ſcienter, præcedente tractatu, animo præ-
ſtando auxilium aſſociaſſe, & armatum in delicto
aſtitiſſe, ad tradita per *Farinac. quæſt.131. nu.71.*
78. per totam.

25 Nec dicatur, quod præfatus NN. tamquam|
Laicus puniri nequeat à Iudice Eccleſiaſtico non
habente iuriſdictionem in Laicos, adeo, vt quan-
do Clericus, & Laicus ſimul delinquunt, cogni-
tio cauſæ quo ad Laicum ſpectet ad Iudicem ſe-
cularem, & quo ad Clericum ad Eccleſiaſticum,
Clar. in §. fin. quæſt. 36. num.41. circa med. Didac.
practic. quæſt.34. num.1. in fin. Couar. quæſt.34. n.1.
Vrſil. in addit. ad Afflict. deciſ.223. num.7. Oſac.
deciſ. Pedemont.103. num.10. Nouar. de elect. fori
ſect.3. quæſt.1. num.28. Sanchez. in opuſc. tom. primo
lib.3. dub.30. num.5. Bonacin. de cenſur. in particu-
lar. diſ.1. quæſt.16. ſeſſ.1. punct.5. num.20. verſ. ſed
contrarium tom.3. fol.108. per Text. in l. ſi quis vo-
26 *cari ff. de furt.* vbi quod in delictis ſocius crimi-
nis non gaudet priuilegio ſocij.

27 Quia in hoc caſu etiam quo ad Laicum cauſæ
cognitio ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum, ma-
ximè ſi in captura præueniat, itaut qui præuenit
in captura cognoſcere debeat *Farinac. quæſt.8.*
num.151. in fin. Baiard. in addit. ad Iul. Clar. § fin.
quæſt.36. num.50. Scaccia lib.1. de Iud. Cauſar. &
cert. cap.11. num.24. vbi ita hanc opinionem ſer-
uate vidiſſe ex Decreto *Sac. Congreg. ſub die 10.*
Decemb. 1591. Menoch. de arbitr. caſ.371. num.12.
Decian. tract. crim. lib.4. cap.9. num.44. Marth. de
iuris part.4. cent.2. caſ.119. num.1. Tamburin. de
iur. Abbatum tom.1. diſ.15. quæſt.19. num.31. May-
nard. de Priuileg. Eccleſ. part.1. art.17. numer.10.
Bellet. in diſquiſit. Cleric. de for. Cleric. perſonal.
§.16. nu.1. Ambroſin. de immunit. Eccleſiaſt. cap.10.
num.5. Duard. in Bulla Cœnæ cap.17. quæſt.11. n.48.
Boſs. in tit. de foro competen. num.116. in fin. Dian.
reſol. moral. part.3. tract.1. de immunit. reſol.1. verſ.
ſed affirmatiuam, & part.4. tract.1. reſol.7. verſ. ſed
ego vbi in fin. ſubdit quod licet contra hanc ſen-
tentiam videatur obſtare Bulla Pij IV. *emanata*
ſub die 26. Maij 1565. tamen quod non aduerſa-
tur, cum fuerit correpta, & redacta ad terminoa
iuris communis, & Sac. Concilij Tridenti per
aliam Bullam B. Pij V. *emanatam ſub die* 20. *Iu-*
nij 1566.

Et ita &c.

ARGVMENTVM.

Clericus fornicator notorius deponitur ſi ſit incor-
rigibilis, alias ſuſpenditur ſed ex iure nouo *Con-*
cilij Tridentini datur forma procedendi, raro ta-
men ob carnis fragilitatem Beneficijs priuari de-
bent.

SVMMARIVM.

1 Clericus fornicator notorius deponitur declara dummodo
ſit incorrigibilis num.3. alias ſuſpenditur num 2.
4 Clericus Concubinarius notorius iure antiquo erat ipſo
facto ſuſpenſus.
5 Sed iure ooue eſt ſuſpendendus per ſententiam.
6 Miſſa Psetbyteri Concubinarij audiri poteſt.
7 Clerici Concubinarij raro priuantur beneficijs, & niſi præ-
cedente trina monitione, & maxima contumacia.

DECISIO CXLIX.

Alias Conſtitutum XLVI.

NN. Sacerdotali charactere inſignitus ob
malum cõmercium, ſeù potius concubi-
natum, quem retinebat, cum quadam NN. fuit
loco pœnæ, & canonicæ monitionis in carce-
ribus detentus ſex menſium ſpatio, & ne relabe-
retur in huiuſmodi flagitium, cum cautione de|
ſe repreſentando toties, quoties, & ad omne|
mandatum Domini, etiam nouis non ſuperue-
nientibus indicijs excarceratus fuit. Sed hoc pa-
rum timens, iterum Concubinam introduxit,
prolem ex eadem ſuſcepit, in publicum ſcanda-
lum, & Sacerdotalis dignitatis dedecus; quapro-
pter

pter iterum captus, & de his repertus culpabilis, ac de iure punibilis, poſt quatuor menſes Carceris, pœna ſcutorum centum locis Pijs applicandorum, ſuſpenſionis ab exercitio ordinum, & exilij è Diœceſi Nonantulana, plectendum fore cenſui.

1 Clerici enim fornicatio notoria, ſcandaloſa, vel diù continuata, certum eſt, quod impunis remanere non debeat, & depoſitione dignum eſſe tenent *Ant. de Butr. in cap. at ſi Clerici numer. 13. poſt med. verſ. dic. ſi fornicatio eſt notoria de Iudic. vbi Abb. poſt num. 35. & 36. verſ. & ſcandalo inde ſurgente, Foller. in pract. crim. canon. cap. 33. n. 31. Menoch. de Arbit. qq. lib. 2. caſ. 289. in addit. nu. 15. cum alijs per Farinac. queſt. 137. num. 21. vbi in fin.* hoc declarat procedere (ſcilicet poſſe imponi pœnam depoſitionis) quando huiuſmodi flagitij qualitas, & circumſtantiæ hoc ſuadeant, nempe qualitas notorij ſcandali, reiterationis, ac frequentationis delicti, & ſimilis circumſtantia, quæ ſit potens, & ſufficiens ad aggrauandam criminis pœnam, & in hoc caſu non eſt dubium in Iure, quod imponi poſſit pœna depoſitionis.

2 Ex veriori tamen, & magis recepta DD. ſententia, quod etiam in caſu fornicationis notoriæ non imponatur pœna depoſitionis, ſed tantum ſuſpenſionis, Teſtantur, *Clar. in §. fornicat. verſ. ſi quæro, quæ ſit pœna in fin. num. 4. Farinac. queſt. 137. num. 22. vbi in fin ſubdit*, quod Clericus fornicator notorius ipſo iure ſit ſuſpenſus ab officio, & ſic non eſſe verum quod deponatur.

3 Et prima opinio fortaſſe procedit in Clerico incorrigibili in huiuſmodi crimine, qui abſque dubio depoſitionis pœna afficiendus venit, facit *Text. in cap. Clericos de cohabit. Cleric. & mulier.* vbi Papa mandat iſtos Clericos, nè dum fornicarios, ſed etiam concubinarios primo canonicè moneri ad dimittendas Concubinas, ſecundo vrgeri per ſententiam interdicti, & ſuſpenſionis, & vltimo loco ſi non acquieuerint, deponi, & ſic videtur, quod hæc vltima pœna non imponi debeat, niſi data incorrigibilitate *Abb. in cap. at ſi Clerici verſ. ſed aduerte de Iudic. & num. 36. verſic. & ſic intellige cum alijs per Farinac. queſt. 137. numer. 24.*

4 Et licet Clericus Concubinarius notorius videtur ipſo Iure ſuſpenſus ab Officio, & Beneficio, ita quod ſi celebret incurrat irregularitatem, etiam nulla præcedente monitione, vt deciſum refert *Bellet. diſquiſit. Cleric. part. 1. tit. de diſciplin. Cleric. §. 5. num. 45. Nicol. Garz. de benef. part. 7. cap. 14. num. 11. & 15. relat. per* Barboſ. *in collect. DD. in Concil. Trid. ſeſſ. 25. cap. 14. de reformat. num. 17.*

5 Hoc tamen ſibi locum vindicat Iure antiquo; non tamen nouo, cuius vigore non eſt ipſo iure ſuſpenſus, ſed ſuſpendendus, prout præfatus Romualdus per ſententiam ſuſpenſus fuit; quia Sacri Canones in hac parte abrogati ſunt per contrariam conſuetudinem, & ex diſpoſitione *Conc. Trid. ſeſſ. 25. cap. 14. de reform.* datur forma in hoc caſu procedendi gradatim à leuioribus pœnis ad grauiores, & vtitur verbis futuri temporis, & comminatorijs *Bonacin. de cenſur. in pratic. diſ. 3. queſt. 7. punct. 4. num. 2. verſ. tertia ſententia tom. 3. fol. 439. Suarez de Cenſ. diſ. 31. ſect. 4. num. 10. & 11. Tolet. lib. 1. cap. 47. Gutier. canon. queſt. cap. 1. num. 43.*

6 Et ſic quod audiri poſſit Miſſa Presbyteri Concubinarij, cum non ſit vitandus, tradit *Bonaccin. de Sacram. Euchariſt. diſp. 4. queſt. vltim. punct. 12. num. 1. verſ. vtrum vero fol. 127. tom. 1.*

7 Nec fuit præfatus Romualdus mulctatus alijs pœnis impoſitis à Sacris Canonibus, & Concilio Tridentino, quoniam hodie rarò deuenitur ad priuationem beneficiorum, minuſquè ad depoſitionem, ſeù excommunicationem, niſi præcedente trina monitione, & maxima contumacia, cum propter carnis fragilitatem Prælatorum indulgentia mitigatæ ſint pœnæ, quæ in primitiua, & adoleſcenti Eccleſia inferebantur, vt aduertit *Decian. in tract. crim. lib. 6. cap. 21. num. 31. relat. per Barboſ. in Concil. Trid. ſeſſ. 25. cap. 14. num. 18. in fine.*

Et ita &c.

FINIS.

Digitized by Google

INDEX MATERIARVM.

Quæ in Primo, & Secundo Tomo Deciſionum, & Adnotationum Cæſaris Panimollis continentur.

A

ABBAS.

ABBAS Sæcularis in ſna Eccleſia præſente Epiſcopo quomodo ſedere debeat. *Deciſ. I. Adnot. VI. num. 1. & 2.*

Sedes Abbatis non debet eſſe fixa ſicut Sedes Epiſcopalis. *deciſ. 1. adnot. 6. num. 3.*

Abbas vbi ſedere debeat in Synodo, & Concilio Prouinciali, & qua mitra vti poſſit. *deciſ. 1. adnot. 6. n. 4. & 5.*

Abbates præcedere debent omnes non habentes vſum mitræ, & commendatarios. *deciſ. 1. adnot. 6. num. 6.*

Abbas vti dignitas anteferendus eſt Canonicis Cathedralis, ſi incedant, vti ſinguli, ſecus ſi collegialiter. *deciſ. 1. adnot. 6. num. 7. 8. & 9. Amplia* etiam ſi Abbas ſit benedictus *nu. 10.*

Abbates mitrati in Concilijs Prouincialibus quibus præcedant. *deciſ. 1. adnot 6. n. 11.*

Abbates, & Generales Ordinum Monachorum præcednnt in Cappella Pontificia Generales Ordinum Mendicantium. *deciſ. 1. adnot. 6. n. 43.*

Abbas quem locum habere debeat in Synodo. *deciſ. 1. adnot. 16. n. 4.*

Abbates habentes iuriſdictionem quomodo ſedere debeant in Synodo. *deciſ. 1. adnot. 16. n. 18.*

Abbates Benedicti præcedunt Commendatarios. *deciſ. 1. adnot. 16. n. 21.*

Abbates habentes Iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem exequi valent legata pia. *deciſ. 12. adnot. 6. n. 10.*

Abbas habens iuriſdictionem æquiparatur Epiſcopo. *ibid.*

Et exercere poteſt Iuriſdictionem ſicut Epiſcopus. *ibid. n. 11.*

Abbas Commendatarius habens territorium ſeparatum, ius exercendi Pontificalia, & plenam iuriſdictionem æquiparatur Epiſcopo. *deciſ. 30. num. 1.*

Abbati Commendatario, & non Abbati Regulari competit Ius exercendi Pontificalia. *ibid. num. 7.*

Abbas Commendatarius ſi eius Eccleſia ſit Cathedralis, & Regularis habetur loco Epiſcopi, & Monachi loco Canonicorum, & Abbas Regularis vti prima dignitas. *deciſ. 30. num. 8. & 9.*

Abbas Regularis ſtante Abbate Commendatario quando poteſt exercere Pontificalia. *deciſ. 30. num. 15.*

Habens ius ad exercenda Pontificalia propria auctoritate exercere poteſt in locis ſibi ſubiectis. *deciſ. 30. adnot. 1. n. 1.*

Poteſt tribus anni feſtiuitatibus ſolemniter celebrare, & quo ordine. *ibid. num. 2.* Declara vt in *num. 6.*

Poteſt habere ſedem in presbyterio abſque gradu. *deciſ. 30. adnot. 1. n. 3.*

Paramenta non poteſt ſumere ex Altari, niſi ſi ſolemniter celebret. *ibid nu 4.*

Decretum Sac. Congregationis Rituum circa vſum Pontificalium quo ad Abbates, & Prelatos inferiores refertur. *deciſ. 10. adnot 1. nu. 7.*

Et declaratio ſupradicti decreti. *num. 8.*

Abbates mitra quomodo vti poſſint. *deciſ. 30. adnot. 1. n. 9.*

Abbas, & alij Prælati inferiores non habent facultatem abſoluendi à cenſuris, & irregularitate occulta. *deciſ. 30. adnot. 2. n. 1.* contrar. *n. 2.*

Abbates Ordinum Sancti Benedicti poſſunt minores ordines conferre ſuis ſubditis, tàm Monachis, quam laicis. *ibid. num. 3.* contrar. *num. 4.*

Nec poſſunt conferre alijs Regularibus, aut Secularibus, licet habeant dimiſſorias ſuorum Superiorum. *deciſ. 30. adnot. 2. num. 5.* contrar. *num. 6.*

Sed hæc ſententia reprobatur. *num. 7.*

Abbas vt licitè conferre poſſit minores ordines quæ requirantur. *ibid. n. 8.*

An poſſit Sacramentum confirmationis miniſtrare. *deciſ. 30 adnot. 2. n. 10. & 11.*

Abbas Regularis, an Nouitijs primam tonſuram, & minores ordines conferre poſſit. *ibid. num. 12. & 13.*

Abbas ſi ordines poteſt conferre poteſt etiam diſpenſare in interſtitijs. *deciſ. 30. adnot. 2. n. 17.*

Ordines conferre Subditis Abbatum pertinet ad Epiſcopos viciniores. *ibid. n. 18.*

Abbas Regularis nullius Diœceſis poteſt examinare teſtes pro ſtatu libero. *ibid. n. 19.*

Abbas Commendatarius habens Iura Epiſcopalia poteſt remittere denunciationes matrimoniales. *deciſ. 30. adnot. 2. num. 21.* contrar. *num. 22.*

Habet etiam facultatem alienandi terrulas Eccleſiæ iuxta *cap. Terrulas 12. quæſt. 2. ibid. n. 23.*

Abbas Cauarum, quam iuriſdictionem habeat. *deciſ. 30. adnot. 2. n. 24.*

Abbas, Abbatiſſa, & Moniales poſſunt repudiare hæreditatem Monaſterio delatam. *dec. 53. adnot. 2. num. 96.*

ABORTVS.

Prębens poculum ſterilitatis, & abortionis ęquè homicida reputatur. *deciſ. 68. n. 1.*

Declara, quod præbens, aut ſumens poculum abortionis non punitur pęna mortis fętu non formato, nec animato, ſecùs autem formato, & animato. *ibid. num. 2.* contrar. *vt num. 5. & 6.*

Mulier accipiens medelas ad euitandam prægnantiam non punitur pęna ordinaria homicidij, ſed minori. *deciſ. 68. n. 3.*

Abortum procurantes ex Conſtitutione Sixti V. puniuntur pęna mortis etiam in procurante abortus fętus inanimati, ſed fuit redacta ad terminos iuris communis per Gregor. XIV. *deciſ. 68. num. 7. & deciſ. 121. num. 3.*

Et quomodo puniatur. *deciſ. 121. num. 1.*

Vndè miniori pęna, & non mortis multandus eſt in abortu fętus inanimati. *deciſ. 68. n. 8.*

Anima tanquam forma conſtituit fętum in eſſe hominis. *ibid. num. 9.*

Præbens poculum abortionis ſi ſequatur mors recipientis punitur pęna mortis, morte verò non ſecuta quomodò puniatur. *deciſ. 68. numer. 10. & 11.*

Licet ad alium finem poculum traditum fuerit. *ibid. num. 12.*

In dubio fętus non præſumitur animatus, & contrarium tenentes loquuntur quoad incurſum irregularitatis. *deciſ. 68. nu. 13. & nu. 16. deciſ. 121. n. 5. 6. & 7.*

Fętus ſi maſculus ſit animatur poſt 40. dies, & fęmina poſt 80. *deciſ. 86. n. 17. deciſ. 121. n. 4.*

Non animatur niſi ſit formatus. *deciſ. 68. n. 18.*

Formatio fętus quibus diebus abſoluatur *ibid. num. 19.*

Præbens poculum ſterilitatis, tàm præbens, quam recipiens tanquam homicida tenetur. *deciſ. 68. n. 20.*

Ampl. procedere ſi ex quacumque cauſa poculum ſterilitatis præbeatur. *ibid. n. 21.*

Limit. vt procedat ſi poculum fuiſſet confectum cum alio ſortilegio, ſecùs ſi ſinè. *deciſ. 68. num. 22.*

Præbens poculum ſterilitatis, & abortus de Iure Canonico excommunicatur. *ibid. nu. 23.*

Et reputatur homicida, tàm quoad pęnam legalem, quàm quoad pęnam ſpiritualem. *deciſ. 68. num. 24.*

Clericus præbens poculum ſterilitatis, & abortus excommunicatur. *deciſ. 68. n. 25.*

Eius tamen abſolutio non eſt amplius reſeruata. *ibid. num. 26.*

Et etiam beneficijs priuatur, ſi præbeat poculum amatorium. *ibid. n. 27.*

Clericus præbens poculum abortus fętu animati deponitur, & in Monaſterium detruditur, & vigore Bullæ Sixti V. Curiæ Sæculari traditur. *deciſ. 68. num. 28.*

Sed quia dicta Bulla à Gregorio XIV. fuit reuocata videtur ad triremes tranſmitti poſſe. *deciſ. 68. nu. 29.*

Sed ſi fętus non erat viuificatus, vel animatus Sacerdos non priuatur adminiſtratione Sacramentorum. *ibid. num. 30.*

Conſtitutio Sixti V. contra procurantes abortum fuit à Gregorio XIV. redacta ad terminos iuris Communis, quoad fætum inanimatum, ſed quoad abortum fętus animati nihil fuit diſpoſitum. *deciſ. 68. num. 31.* vbi declaratur.

Mulier, quæ pecunia recepta abortum fecit indiſtinctè pęna mortis punitur. *deciſ. 69. n. 1.*

Limit. in muliere minori *num. 2.*

Mulier, quæ ſuis viſceribus vim infert, vt partum proijciat non pęna mortis, ſed exilij multatur. *deciſ. 69. n. 3.*

Declara iuxtà diſtinctionem ſi fętus erat animatus, vel inanimis. *ibid. n. 4. & 5.*

Mulier ſi ab alio percuſſa abortum fecit, & fętus erat animatus punitur pęna mortis, ſi inanimatus pecuniaria. *deciſ. 69. num. 6.* contrar. *num. 7.*

Declara, quod ſi percutiens habuerit animum committendi abortum, punitur pęna mortis, aliter ſecus, & quid in dubio. *deciſ. 69. num. 8. & num. 9.*

Declara 2. ſi percutiens ſciebat mulierem eſſe prægnantem, ſecus ſi ignorabat *ibid. num. 10.*

Et præſumptio ſcientiæ, & ignorantiæ mulieris prægnantiæ relinquitur arbitrio Iudicis. *deciſ. 69. num. 11.*

Abortum ſi faciat mulier ſinè dolo, puta faciendo aliquam vim in domeſticis operibus non tenetur de homicidio, & quod contra eandem nec criminaliter procedatur. *ibid. nu. 12. & num. 13.*

Abortus cauſam dans ludendo nulla pęna punitur. *deciſ. 69. n. 14.*

Clericus verò hoc caſu incurrit irregularitatem. *ibid n. 15. deciſ. 121. n. 2.*

Mulier occidens fętum iam natum, etiam ad euitandam ſuam turpitudinem tenetur pęna mortis. *deciſ. 69. num. 16. & 17.*

Limita quatuor modis, vt à *nu. 18. vſque ad 22.*

Amatorium poculum præbens ſecuta morte, mortis pęna punitur, aliàs mitiori. *deciſ. 69. num. 24.*

Amatorium poculum cum ſortilegio confectum quomodo puniatur. *ibid. n. 25.*

Sanitatis poculum præbens licet mors ſequatur, non pęna mortis, ſed mitiori punitur. *deciſ. 69. num. 26.*

Præbens poculum ſanitatis mulieri prægnanti in periculo vitæ exiſtenti de conſenſu Medici, non eſt puniendus, ſecùs ſinè Medici conſenſu, *ibid. num. 27.* Et quid vigore bandimentorum Vrbis. *num. 28.*

Conceptionis poculum mulieri præbens morte ſecuta relegationis pęna punitur, ſecùs morte non ſecuta. *deciſ. 69. n. 29.*

Poculum ſomniferum alicui præbens quomodò puniatur. *deciſ. 69. num. 30.*

Procurans abortum fętus animati, vel inanimati, qua pęna puniatur. *deciſ. 92. adnot. 2. n. 18. deciſ. 125. n. 28.*

Excom-

Excommunicatio incurſa à procurātibus abortum à quolibet Confeſſario abſolui poteſt. *decif.92. adnot.2. n.19.*

Vir accedens ad vxorem ſi ſit cauſa abortus incurrit irregularitatem, *decif.*121.*n.*8. Ampl.vt in *n.*9. Declar. *n.*10.

Irregularitas contracta cauſa abortus fętus animati non poteſt ab Epiſcopo diſpenſari, *decif.*121.*n.*11.

Abortum non licet procurare ad euitandum periculum infamiæ, aut vitæ puellæ prægnantis, *decif.*125. *n.*25.*&* 26.

Mulieri prægnanti in vitæ diſcrimine conſtitutæ, an poſſint dari medicamenta, ex quibus ſequitur mors fętus animati, *ibid.n.27.*

ACTOR.

Actor tenetur ſequi forum rei, *decif.*12. *adnot.*2. *num.*10.

ACTVS.

Actus geſtus ſecundum vnam cauſam non eſt extendendus, *decif.*10.*n.*47.

Actus per iracundiam facti, nec in criminalibus, nec in ciuilibus valent, *decif.*68.*adnot.*1.*n.*29.

Geſti à non habente intereſſe intelliguntur tutorio, vel curatorio nomine facti, *decif.* 138. *num.*9.

ADMINISTRATOR.

Adminiſtrator tenetur reddere rationem, & ſoluere, *decif.*94. *n.*1.

Negociorum geſtor tenetur debitis temporibus fructus exigere, & vendere, *decif.*133.*n.*1.

Tenetur de neglectis, & inexactis, ſi debitor interim propter ſuam negligentiam efficiatur non ſoluendo, *decif.*133.*n.*2.

Et conſtituitur in culpa lata, *Ibid n.*3.

Tenetur de neglectis, & omiſſis ob libros inordinatè, & inauthenticè confectos, *decif.*133. *num.*4.

Et Dominus habet actionem contrà Adminiſtratorem, & eius hæredes, *ibid.n.*5.

Adminiſtrator, ſeù negociorum geſtor ſtatim ac operas ſuas locauit, & exegit, & in vſum proprium conuertit incidit in moram abſque alia interpellatione, *decif.*133.*n.*7.

Liber Adminiſtratoris ſi ob eius inordinationem non probat contra tertium, probat contrà ipſum Adminiſtratorem, *decif.*133.*n.*6.

ADVOCATVS.

Aduocati in Romana Curia, & præcipuè Conciſtoriales quomodo inter ſe præcedant, *decif.*1.*adnot.*11.*n.*33.

ADVLTERIVM.

Cauſa de alimentis adulteræ præſtandis, & de amiſſione dotis ob adulterium quando ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum, & quando ad Sæcularem, *decif.*12.*adnot.*9. *n.*6.

In cauſa adulterij, vbi agitur ad pęnam ſanguinis ſolus Iudex Laicus eſt competens, ſecus quo ad diuortium, & ſeparationem ad tempus, *ibid. n.*20.

Adulterium, an ſit mixti fori, & quando ad Laicum, quando ad Eccleſiaſticum ſpectet, *decif.*17. *adnot.*1.*n.*45.

Vbi agitur de adulterio Iudex Eccleſiaſticus poteſt cognoſcere de alimentis, & dote. Sæcularis verò debet ſuperſedere, donec ab Eccleſiaſtico terminetur cauſa diuortij, ſecùs ſi adulterium ſit notorium, *ibid.n.*47.

Adulterium eſt tranſitus vnius thori ad alterum, *decif.*24.*n.*1.

Ex lege veteri, & Moſaica, & de iure gentium grauiſſimè puniebatur, *ibid.n.* 2.

De iure ciuili eius pęna eſt deportationis, & de iure Codicis pęna mortis naturalis, & quid de iure Authenticorum, *decif.*24. *num.*3.*&*.4. De iure Canonico Laici adulteri excommunicantur, *ibidem*, *n.*5. Et fęmina in Monaſterium detruditur, *n.*6.

Sed hodie de conſuetudine pęnæ adulterij non procedunt, ſed pęna pecuniaria, & extraordinaria imponitur, *decif.*24.*n.*13.

Et circumſcriptis ſtatutis eius pęna eſt arbitraria, *ibid.n.* 14.

In muliere quandoque eſt fuſtigationis, & exilij, *ibid.n.*15.

Et in viro vltra pęnam pecuniariam, etiam exilium imponi poteſt, *decif.*24.*n.*16.

Adulterij pęna ceſſat in meretrice nupta, *decif.* 24. *n.*18. Contrarium, *n.*20.*&* 22. vbi quod punitur iuxta decretum *Sixti V.& Innocentij XI.*

Mulier nupta meretrix de adulterio accuſari poteſt à marito, & conſanguineis, non autem ab extraneis, *decif.*24.*n.*21.

Adulterij pęna reſpectu meretricis nuptæ non ceſſat, & meretricium non excuſat, nec reſpectu viri ad eam accedentis, *ibid. n.*22.

Clericus adulter quomodò puniatur vide in verbo *Clericus* quò ad delicta.

Adulterium punitur pęna diuortij, & amiſſionis dotis, *decif.*58.*n.*20.

Maritus an poſſit occidere vxorem, & adulterum deprehenſos in adulterio, & quid de iure ciuili, & in foro conſcientiæ, *decif.* 124. *nu.*4. *& n.*5. vſque ad *n.*11.

Percutiens Clericum deprehenſum in adulterio cum vxore non incurrit pęnam canonis, *ibid.n.*7.

ÆDIFICARE.

Vnuſquiſque poteſt in ſuo fodere, & ædificare, *decif.*25.*adnot.*1. *num.*7. Etiam ſi alteri noceat, *num.* 8.

ÆSTIMATIO.

Æſtimatio facit emptionem, & venditionem, *decif.*4.*adnot.*4. *n.*22.*&* 23.

ÆTAS.

Ætas requiſita ad validitatem profeſſionis, vide in verbo *Profeſſio*.

Parentes, & conſanguinei ſunt idonei teſtes ad probandam filiorum ætatem, *decif.*29.*n.*13.

Ampl. præcipuè ſi non concurrant alij teſtes in contrarium deponentes, *ibid n.*14.

Limit. ſi atteſtatio parentum tendat in filij vtilitatem, *ibid.n.*15.

Sublim. ſi parentum teſtimonium corroboretur dicto aliorum teſtium, *ibid n.*16.

Quæ ætas requiratur ad obtinendam primam tonſuram, & beneficium ſimplex, *decif.* 89. *adnot.*1.*n.*23. & quæ ad obtinendum minores, & ſacros ordines, *n.*24. *&* 25.

Ad obtinendum beneficium curatum, quę ætas requiratur, *decif.*89.*adnot.*1. *num.*26. & quo ad alias dignitates, *num.* 27. ſiuè in Cathedrali,

Digitized by Google

ſiuè in Collegiata Eccleſia, *num.28. & 29.*

Ad maiores dignitates obtinendas quæ ætas requiratnr, *deciſ.89.adnot.1.n.34.*

Ætati ſi quid minimum deſit collatio beneficij eſt nulla, *ibid.n.35.*

Eſt numeranda à die natiuitatis, & non baptiſmi ad obtinenda beneficia, *deciſ.89.adnot.1. num.36.*

AGGRESSOR.

Vide Rixa.

Aggreſſor magis videtur à ſe ipſo occiſus inſultando, quam ab inſultato illum occidendo prò ſui defenſione, *deciſ.48.n.30.*

Aggreſſor redditur in culpa ſecuti homicidij, *deciſ.22.n.2.*

Aggreſſus præſumitur omnia ad ſui defenſionem egiſſe, vt ſi fuerit priùs iniuriatus, *deciſ.22.n.20.*

Aggreſſor quis fuerit coniecturis probatur, *deciſ.22. adnot.1. num.1.* & ſtatur arbitrio Iudicis, *num.2.*

Et coniectura deſumitur ex qualitate perſonæ, *deciſ.22 adnot.1.n.3.* vt ſi ſit magis rixoſus, *n.4.* vel magis animoſus *n.5.* vel qui magis armatus erat, *n.6.*

Item arguitur ex verbis corrixantium, *deciſ.22. adnot.1.n.7.*

Item in eo, qui minatus eſt, & non in eo, qui in rixa exclamauit, & petijt auxilium, *ibid. num.8.& 9.*

Aggreſſor dicitur ille; qui primus eſt ſe mouere de loco, ad locum, *deciſ.22.adnot.1.n.10.*

Item præſumitur ratione loci, *ibid.n.11.*

Item magis aſſociatus, *ibid. n.12.*

Item qui dat operam rei illicitæ, *ibid.n. 13.*

Item qui viuus remanſit, præcipue ſi defenſionem non probauerit, *deciſ.22.adnot.1.n.14. & 15.* Contrarium, *n.16.* Declara vt in *n. 17.*

Item præſumitur, qui vulneratus fuit, *ibidem n.20.* contrarium, *n.21.*

Et hoc caſu irroganda eſt pęna extraordinaria, *num.22.*

Sed ſi vterque ęqualiter vulneratus remanſerit, vterque puniri debet, *deciſ.22.adnot.1.n.23.* Contrarium, *n.24.* Declara procedere ſi agatur de imponenda pęna corporali, ſecus de pecuniaria, *n.25.*

Et quid ſi nemo vulneratus remanſit, *n.26.*

Aggreſſor ſemper habet præſumptionem contra ſe vnde probatur ex parte aggreſſi neceſſaria defenſio, *deciſ.22.adnot.2.n.8.*

Aggreſſor ſi occidatur in actu aggreſſionis non eſt pęna ordinaria puniendus, *ibid.n.25.*

ALIENATIO BONORVM ECCLESIÆ.

Bona Eccleſiæ hodie inconſulto Romano Pōtifice alienari non poſſunt *deciſ. 60. Adnot. 3. n. 1.* quid de iure communi. *num. 2.* Ampl. etiam in caſu licito. *n. 3.*

Vltra triennium locari nequeunt ſiuè ſint ſtabilia, ſiuè mobilia pretioſa. *ibid n. 4.* Nec iuramento firmatur. *n. 7.*

Nec valet pactum vt finito triennio cenſeatur renouata locatio. *deciſ.60. Adnot. 3.n. 5.* Contrarium. *n. 6*

Annus verò ad hunc effectum non eſt computandus cum ſolo temporis curſu, ſed ex decurſu Agriculari ex perceptione fructuum. *ibid. n. 8.* & quid de ſtylo Curiæ. *n. 9.*

Fructus locari poſſunt vltra triennium. *deciſ. 60. adnot. 3. n. 10.* Contrarium. *n. 11.*

Facta vltra triennium tenet prò tempore permiſſo *ibid. n. 12.* Contrarium. *n. 14.*

Vineolæ, & bona Eccleſiæ parui valoris alienari poſſunt ſolo Epiſcopi conſenſu. *deciſ. 60. adnot. 3. n. 15.* Et res infertiles, & loca diruta. *n. 16.* quæ tamen requiſita ad hunc effectum requirantur. *n. 17.*

Terrulæ vt dicantur modici valoris Iudicis arbitrio relinquitur. *deciſ. 60.adnot.3. n. 18.* Arbitrium qnomodo hoc caſu regulari debeat. *n. 20.*

De quà valoris quantitate intelligatur textus in *cap.* terrulas *ibid. n. 21. 22. 23. & 24.* Et refertur declaratio Sacræ Congregationis. *n. 25.*

Solemnitates non requiruntur in rebus, quæ Eccleſiæ ſunt magis damnoſæ, quam vtiles. *deciſ. 60. adnot. 3. n. 26.*

Nec in bonis incertis, & incognitis, ac difficilis recuperationis. *ibid. n. 27.* ſed de huiuſmodi incertitudiue aliter, quam ex partium aſſertione conſtare debet. *n. 28.*

Secùs ſi ius competens Eccleſiæ ſit certum, ſaltem in ſpe. *n. 29.* ſecus etiam in feudis ob potentiam occupantiū difficilis recuperationis. *n. 30.*

Bona Eccleſiæ relicta pro indiuiſo cum laico, non admittentia diuiſionem alienari poſſunt abſquè ſolemnitatibus. *deciſ. 60. adnot. 3. n. 31.*

Bona relicta Monaſterio incapaci retinendi alienari poſſunt abſquè ſolemnitatibus. *deciſ. 60. adnot. 3. n. 32.* & refertur decretum Sacræ Congregationis fabricæ *n. 39.*

Relicta verò Monaſterio capaci, cum facultate alienandi, poſt acceptationem ſinè ſolemnitatibus alienari nequeunt. *deciſ. 60. adnot. 3. n. 33.*

Bona Clericorum Theatinorum alienari poſſunt abſquè ſolemnitatibus. *ibid. n. 40.*

Alienari poſſunt ſinè ſolemnitatibus bona, quæ corrumpuntur, & ſeruando ſeruari non poſſunt. *deciſ. 60. adnot. 3. n. 41. & 42.* ſecus mobilia pręcioſa, *n. 43.* & quæ ſint. *n. 44.*

Pecunia deſtinata ad emptionem cenſuum, vel ſtabilium ad fauorem Eccleſiæ alienari non poteſt ſinè ſolemnitatibus. *deciſ. 60. adnot. 3. n. 45.* ſecus ſi pecunia ſit redacta ex fructibus, vel ex eleemoſynis. *n. 46.*

Res Eccleſiæ alienari poſſunt inconſulto Romano Pontifice in caſibus à iure permiſſis. *deciſ. 60. adnot. 3. n. 58.* ſcilicet.

Si vrgeret debitum Eccleſiæ. *n. 59.*

Pro redemptione captiuorum. *n. 60.*

Prò alimonia Pauperum. *n. 61.*

Si res ſit Eccleſiæ incommoda. *n. 62.* vel inutilis. *n. 63.*

Si plus expendatur prò reparatione, quam deducatur. *n. 64.*

Prò recuperanda re meliori. *n. 65.*

Bona alijs obligata ante quam perueniant ad Eccleſiam diſtrahi poſſunt ſinè ſolemnitatibus *deciſ. 60. adnot. 3. n. 68.* Contrarium. *n. 69.*

Decla-

Declata procedere ſi alienatio fieri debeat ad inſtantiam creditorum, ſecus ſi Prælatus vellet vendere ex ſe. *ibid. n.* 69.

Solemnitates non exiguntur in rebus alienari ſolitis. *decif.* 60. *adnot. n.* 3. 79.

Res Eccleſiæ ſemel effecta alienabilis cum ſolemnitate, efficitur perpetuò alienabilis abſquè ſolemnitate. *ibid. n.* 81.

Quandò ſit alienari ſolita, quomodo iuſtificari debeat. *decif.* 60. *adnot.* 3. *n.* 82.

Alienandi ſolitum ſi altereтur requiritur noua ſolemnitas. *decif.* 60. *adnot.* 3. *n.* 83.

Si fiat prò minori quantitate Canonis, ſolitum dicitur alterarum *ibid. n.* 84.

Si prima conceſſio ſit reſtricta ad maſculos, & fœminas deſcendentes per lineam, maſculinam, & ſecunda per deſcendentes, tàm per lineam maſculinam, quam fœmininam dicitur ſolitum alterari. *decif.* 60. *adnot.* 3. *n.* 85.

Declara procedere ſi alteratio ſit quo ad ſubſtãtialia, ſecùs quoad accidentalia *ibid. n.* 86.

Res alienata ſi ad Eccleſiam reuertatur ceſſante prima Cauſa Conceſſionis abſquè noua Cauſa alienari nequit. *decif.* 60. *adnot.* 3. *n.* 88

Pròut etiam ſi poſt reuerſionem bona Eccleſię incorporata fuerunt. *ibid. n.* 89.

Non tamen cenſentur incorporata, ſi Eccleſia ſaltem per annum non retinuerit. *decif.* 60. *adnot.* 3. *n.* 90.

Incorporatio ex fundi poſſeſſione præſumitur, ſecus ſi poſſideatur animo dè nouo concedendi. *decif* 60. *adnot.* 3. *n.* 91. & 93.

Dicitur facta ex declaratione Prælati. *ibid. n.* 92.

In dubio quandò cenſeatur facta incorporatio? *decif.* 60. *adnot.* 3. *n.* 94. 95., & 96.

Incorporatio ſine poſſeſſione non ſubſiſtit. *ibid. n.* 97.

Conſenſus Epiſcopi requiritur in conceſſione rei, etiam ſi ſit ſolita alienari. *decif.* 60. *adnot.* 3. *n.* 98.

In Alienatione Rei Eccleſiæ ſolitæ alienari non requiruntur ſolemnitates. *decif.* 4. *n.* 11.

Alienatio bonorum Eccleſiæ inconſulto Romano Pontifice, eſt ipſo iure nulla non poteſt tamen allegari à tertio. *decif.* 53. *adnot.* 7. *n.* 19. *decif.* 54. *adnot.* 1. *n.* 26.

Epiſcopo eſt interdicta alienatio rerum Eccleſię *decif.* 54. *n.* 3.

Alienatio bonorum Eccleſiæ vt ſubſtineatur copulatiuè requiritur iuſta cauſa vel ex neceſſitate, vel vtilitate, & ſolemnitas, nempè beneplacitum Apoſtolicum. *decif.* 54. *n.* 5.

Cauſa prohibitionis rerum Eccleſiæ alienationis contenta in Paulina conſtitutione an ſit finalis, vel impulſiua. *ibid. n.* 10.

Excommunicatio contra alienantes res Eccleſiæ non incurritur ſi non interueniat dolus, temeritas, & contemptus. *decif.* 54. *n.* 13.

Conſtitutio Paulina *de reb. Eccleſ.* non alienan. reſpicit fraudolentes vſurpatores, & alienare præſumentes dolo, & contemptu. *ibid. n.* 14.

Incommoditas, & pietas eſt iuſta cauſa in alienatione rerum Eccleſię. *decif.* 54. *n.* 17.

Iuris repugnantia in alienatione rerum Eccleſię emanauit ad tollendas fraudes, quę ceſſat ſi adſit vtilitas. *ibid. n.* 26.

Alienatio rei Eccleſię abſque beneplacito Apoſtolico eadem non reclamante, remanet in implicito ſtatu validitatis. *decif.* 54. *n.* 31.

Facta abſque beneplacito Apoſtolico non ſubſtinetur, licet eſſet Eccleſię vtilis. *decif.* 54. *adnot.* 1. *n.* 1.

Et hodie etiam in caſibus à iure permiſſis inconſulto Romano Pontifice fieri non poteſt. *ibid. num.* 2.

Legatus in alienatione rerum Eccleſiæ non poteſt interponere ſuam auctoritatem abſque Pontificis conceſſione, *decif.* 54. *adnot.* 1. *num.* 3.

Papa in hac alienatione ſemper habet præ oculis Eccleſiæ vtilitatem, *ibid. num.* 4.

Et vtilitas debet eſſe certa, & indubitata, vt melior efficiatur Eccleſiæ conditio, *decif.* 54. *adnot.* 1. *num.* 5.

Et non eſt metienda ex ſtatu rei tempore calamitoſo, ſed requiritur cauſa perpetua. *ibid. num.* 6.

Alienatio rei Eccleſiæ facta ex cauſa, quod non afferat fructum ob incurſum bannitorum an teneat, *decif.* 54. *adnot.* 1. *num.* 7. Et quid cauſa belli, *num.* 8.

Subſtinetur ſi probetur non fuiſſe damnoſam, & quod Eccleſia non ſit deteriorata, *decif.* 54. *adnot.* 1. *num.* 9. & 10.

Et ſi non ſit facta pauperior intelligitur facta locupletior, *ibid. num.* 11.

Alienatio rei Eccleſiæ facta ex cauſa neceſſitatis valet quocunque modo finem habeat, dummodo ſit vtiliter cepta, ſed ex cauſa vtilitatis omnino in principio, & in fine debet adeſſe vtilitas, *decif.* 54 *adnot.* 1. *num.* 13. & 14. 15. & 16.

Vtilitas in alienatione rei Eccleſiæ debet eſſe in proprietate, & in fructu, & ſi detur res ęqualis eſt damnoſa. *ibid. num.* 17. & 18.

Et ſi ex aliqua cauſa non ſequatur vtilitas, contractus reuocari non debet, *decif.* 54. *adnot.* 1. *num.* 19.

Vtilitas ſatis eſt interueniſſe de tempore contractus, *ibid. num.* 20.

De euidenti Eccleſiæ vtilitate aliundè conſtare debet, quam ex partium aſſertione, *decif.* 54. *adnot.* 1. *num.* 22.

Alienatio rei Eccleſiæ facta ſinè beneplacito Apoſtolico, ſi ſit vtilis poteſt ab eadem approbari, & reprobari, ſecus autem ab alio contrahente, *ibid. num.* 23.

Contrarium quod neque in Eccleſiæ fauorem valeat, *ibid. num.* 30. & 31.

Quæ cautela detur contrahenti cum Eccleſia, & minori ſinè ſolemnitatibus. Vide in verbo *Contractus* vbi etiam de hac materia.

Eccleſia ſi declaret ſe nolle ſtare alienationi nulliter factæ, fructus ſoluti medio tempore non ſunt reſtituendi, *decif.* 54. *adnot.* 1. *num.* 31.

Alienans bona Eccleſię ſinè ſolemnitatibus quas pœnas incurrat. *ibid. num.* 38.

Pœnę Paulinæ conſtitutionis incurruntur, etiam ſi alienatio ſit vtilis Eccleſiæ, & ab ea approbetur, *decif.* 54. *adnot.* 1. *num.* 39.

Alienatio facta ab Eccleſia, vel minore cauſa extinguendi cenſum maioris ſummæ eſt ex cauſa

cauſa vtilitatis, & emptor ſoluendo pretium liberatur, *deciſ.54 adnot.2.num.30.* Et hoc caſu pecnnia eſt reſtituenda ſi agatur ad contractus reſciſſionem.*num.31.*

Sed ſi extinguatur cenſus ad effectum reinueſtiendi in ſtabilibus, debitor non liberatur niſi doceat de verſione,*ibid.num.32.*

Bona Eccleſiæ malè alienata abſque ſolemnitatibus ſi veniunt recuperanda, fructus reſtitui debent à die alienationis, *deciſ.54.adnot.3. num.3.*

Declara vt veniant reſtituenda vna cum fructibus à die litis conteſtatæ ſi agatur ad reſciſſionem contractus, à die vero celebrati contractus ſi agatur per viam nullitatis, *ibidem num.8.*

Decl.2. vt non veniant reſtituenda cum fructibus à die alienationis ſi fuerit erratum in facto, ſecus ſi cum errore iuris, *deciſ. 54. adnot.3. num.9. & 10.* ſubl. in errore iuris valdè dubij,*num.12.*

Alienatio bonorum Eccleſiæ ſine cauſa, & ſolemnitatibus inconſulto Romano Pontifice eſt ipſo iure nulla,*deciſ.60.num.22.*

In alienatione bonorum Cathedralis, vel Collegiatæ quorum conſenſus requiratur, *ibid. num.23.*

Validitas in alienatione bonornm Eccleſiæ tota conſiſtit in euidenti vtilitate, *deciſ. 60. num.24.*

Tendit in damnum ſi Eccleſia non faciat ſuam conditionem meliorem,*ibid num.25.*

Item ſi Eccleſia maiores redditus percipiebat antè conceſſionem,*deciſ.60 num.26.*

Bona culta, & fertilia Eccleſiæ in Emphyteuſim perpetuam concedi prohibentur, *ibid. num.27.*

Alienatio bonorum Eccleſiæ perperam facta excludit præſcriptionem, ex quà tueri poſſit, *deciſ.60.num.42.*

Eccleſiæ, & minoribus interdicta eſt bonorum alienatio abſque legitima cauſa, *deciſ.60. adnot.1.num.11.*

Quilibet nomine Eccleſiæ poteſt repetere bona malè alienata, etiam abſque mandato,*ibid. num.12.*

Et quilibet etiam extraneus contradicere, & ſe opponere poteſt iniuſtæ, & nullæ alienationi rerum Eccleſiæ,*deciſ.60.adnot.1.num.13.*

Bona fructifera Eccleſiæ nulliter alienata reſtituenda ſunt vna cum frnctibus à die alienationis,*ibid.num.21.*

Sed ſi in alienatione adhibitæ fuerunt ſolemnitates, beneplacitum, & decretum executorum interuenerit, fructus ſunt reſtituendi à die motæ litis, *ibid. num.22.* Limit. ſi à principio contrahens fuit in mala fide,*num.23.*

Alienatio bonorum Eccleſiæ perpetua non eſt vtilis,*deciſ.132.num.7.*

Bona culta, & fertilia Eccleſiæ in Emphyteuſim, perpetuam concedi prohibentur, *deciſ.132.num.8.*

Nec eſt vtilis Eccleſiæ ſi penſio, vel canon non correſpondeat valori bonorum locatorum. *deciſ.132.num 9.& num.11.*

Alienatio etiam in caſu permiſſo cenſetur prohibita, ſi concurrat prohibitio hominis, & legis,*deciſ.135.num.20.*

Alienatio bonorum Emphyteuticorum facta à non repræſentantibus conſilium, vel communitatem irrequiſita Eccleſia eſt nulla, ſed bona ad communitatem; & non ad Eccleſiam reuertuntur,*deciſ.135.num.24.*

Alienatio bonorum Eccleſiæ duo copulatiuè requirit, nempè ſolemnitatem, & vtilitatem, *deciſ.135.num.29.*

Alienatio rerum Eccleſiæ eſt nulla, ſi tempore conceſſionis plus percipiebatur, & quomodò vtilitas probatur, *deciſ.135.nu.50.51.52. & 53.*

In alienatione bonorum Eccleſiæ vtilitas debet concurrere in vltima, & non ſufficit adfuiſſe in antiqua conceſſione, *deciſ.135. num.30.* Ampl. etiam ſi bona ſint ſolita locari.*num.31.*

Locatio bonorum Eccleſiæ pro minori pretio, quod ab alijs poſſit haberi notabiliter dicitur læſiua,*deciſ.135.num.32.*

Bona Eccleſiæ nulliter alienata nunquam præſcribuntur.*deciſ.135.num.40.*

Locatio ſemper cenſetur facta in euidentem Eccleſiæ vtilitatem, ſi fiat cauſa beneficandi, & ad culturam, bona redigendi, & ſufficit ſi facta fuerit etiam antè Summi Pontificis beneplacitum.*deciſ.135.num.56.*

ALIMENTA. ET SVMPVTS LITIS.

Alimenta, & ſumptus litis denegantur ſi copulatiuè non concurrat præſumptio boni iuris, & paupertas, *deciſ 99. num.1. et adnot.2.num.1.*

Et ad hunc effectum ſufficit ſemiplena probatio,*deciſ.99.adnot.2.num.2.*

Et procedit ſiuè agatur ad vniuerſitatem bonorum, ſiuè ad res particulares. *ibid.num.3.*

Non reficiuntur in caſu ſuccumbentiæ, nec imputantur in ſortem, *deciſ.99. adnot.2.num.4.*

Præcipuè debentur ſtante Clauſula ſubminiſtratis alimentis, & dicta clauſula quid operetur,*ibid.num.5.et 6.*

Limit.1. vt denegentur quando quis operando poteſt aliquid lucrari ſine indecore, *deciſ.99. num.2.* ſecus ſi luctum ſit tenue,*num.3.* Amp. vt in *Adnot.2.num.16.*

Limit.2. procedere ſi differentia ſit de re fructifera, & pretio æſtimabili, *deciſ. 99. adnot. 2. num.7.*

Limit.3. procedere ſi altera pars ſit diues. *ibid. num.8.*

Pauper enim, alere pauperem, & ſubminiſtrare ſumptus litis non tenetur, etiam ſi haberet redditus ſufficientes pro victu.*deciſ.99.adnot.2. num.9.*

Limit.4. procedere ſi ex fructibus rei ſuper quà litigatur deduci poſſunt alimenta, & ſumptus litis, ex quibus debentur, *ibidem num.10.*

Paupertas ad effectum conſequendi alimenta, & ſumptus litis eſt probanda in ſpecie, & non in genere.*deciſ.99.adnot.2.num.13.*

Præſumptio boni iuris reſultat ex ſententia, licet fuerit appellatum.*ibid.num.11.et 12.*

Non debentur ſi quis aliunde viuere poteſt.*deciſ.99.adnot.2.nu.14.* Limit. ſi alimenta debeantur

tur vſque ad obitum, *num.*15.

Maritus tenetur ſubminiſtrare alimenta, & ſumptus litis Vxori ſi agat ad Thori ſeparationem, *deciſ.*99. *adnot.*2. *num.*17. Limit. ſi abſque iuſta cauſa à marito recedat, *num.* 18. *et* 19.

Ita etiam ſi maritus impugnaret validitatem Matrimonij. *deciſ.*99. *adnot.*2. *num.*20. Etiam ſi mulier ſit indotata, vel dos non ſoluta, *num.*21.

Nec eſt habenda ratio dotis ſolutæ ad effectum taxandi alimenta, ſed reſpicienda eſt qualitas, & neceſſitas mulieris, *ibid. num.*22. Arbitrio Iudicis, *num.* 23. Præcipuè ſi ex parte vxoris concurrat bonum ius, & paupertas, *num.*24.

Ampl. etiam ſi Maritus eſſet filiusfamilias, cum à ſocero ſint præſtanda, *deciſ.* 99. *adnot.* 2. *num.*25.

Socer tenetur agnoſcere onera filij. *ibidem num.*26.

Maritus ſi ſit inops non tenetur alere vxorem, & filios, *deciſ.*99. *adnot.*2. *num.*27.

Nepotes tenentur alere patruum egenum, & è contra. *deciſ.*99. *num.*4.

Pater tenetur alere filios, & in ſubſidium Mater. *deciſ.*22. *num.*19. & diues fratrem pauperem, *num.*20.

Cauſa alimentorum, & dotis quando cognoſci poſſit à Iudice Eccleſiaſtico, vide in Verbo Cauſa.

ALTARE.

Altare non debet nudari, vt aliud cooperiatur, *deciſ.*4. *num* 40.

AMBIGEATVS.

Ambigei quomodo puniantur. *deciſ.*94. *adnot.*3. *num.*38. *et* 39. Vide in verbo furtum, verſ. Ambigeatus crimen.

Ambigei qui ſint, *ibid. num* 40.

Pœna ambigeatus quando intret. *deciſ* 94. *adnot.*3. *num.*41.

Abductio vnius animalis non ſufficit ad irrogandam pœnam ordinariam ambigeatus. *ibid. num.* 42. ſecus in eo, qui videtur hanc artem exercere. *num.*43.

Committitur ex furto vnius equi, vel bouis. *deciſ.*94. *adnot.*3. *num.*44. Secus ex furto vnius Capræ, ſuis, vel Veruicis. *num.*45. ſecus etiam ſi ſurripiantur oues errantes. *num.* 46. ſecus etiam in ſurripiente animalia, quæ ſua eſſe putabat. *num.*48.

Honeſtiores perſonæ In crimine ambigeatus mitius puniuntur. *deciſ.*94. *adnot.*3. *num.*47.

ANIMAL.

Animal ſi moriatur intra triduum poſt perfectam venditionem perit venditori. *deciſ.* 35. *adnot.*1. *num.*17.

Et ſi appareat morboſus paulo poſt venditionem præſumitur ita fuiſſe de tempore contractus, *ibid. num.*18.

Et venditor hoc caſu tenetur ad reſtitutionem pretij, *deciſ.*35. *annot.*1. *num.*19.

Et hoc procedit tam in equo vendito, quam conducto. *ibid. num.*20.

Limit. procedere ſi appareat de cauſa morbi præcedentis, ſecus ſi de morbo, qui momento contrahi poteſt. *deciſ.*35. *adnot.*1. *num.* 21.

Limit. 2 procedere ſi intra modicum tempus animal decedat, ſecus ſi poſt multos dies. *ibid. num.*22.

ANIMVS.

Animus ab operibus operantis dignoſcitur. *deciſ.*16. *adnot.*1. *num.*19.

Animus, & hominis voluntas eſt ſoli Deo nota tamquam latens in corde, *ibid. num.*20.

Vnde per teſtes probari nequit *deciſ.*16. *adnot.* 1. *num.*21. Limit. vt in *num.*22. *et* 23.

Teſtis deponens ſuper animo, & voluntate alterius adducendo rationem per actus exteriores probat. *ibid. num.*23.

Quæ in animo conſiſtunt probantur indicijs, & coniecturis. *deciſ.* 16. *adnot.* 1. *num.*24.

Ad probationem animi admittuntur teſtes ſingulares. *ibid. num.*25.

Animus ex loquela dignoſcitur. *deciſ.*22. *adnot.*4. *num.*20.

Animi deliberatio pręſumitur in ſolito vulnerare, & delicta perpatrare. *ibid. num.*31.

Limit. vt in *num.*32.

Animus præmeditatus, & deliberatus occidendi præſumitur ratione loci occulti, apti ad inſidias, *deciſ.* 22. *adnot.*4. *num.*36. Limit. vt *num.*37.

Item præſumitur in eo, qui ex improuiſo nullis dictis verbis alterum aggrediatur, ſecùs ſi aliqua verba prolata fuerunt. *deciſ.*22. *adnot.*4. *num.*38.

Item præſumitur ex multiplicitate vulnerum, *ibid. num.*39. Limit. vt in *num.*40.

Item præſumitur ex præambulis præparationibus, *deciſ.* 22. *adnot.*4. *num.*41. Limit. vt in *num.*42.

Item ex præcedenti tractatu, conſilio, & deliberatione, *ibid. num.*43. Limit. vt *num.*44.

Item præſumitur, ſi tempore nocturno patratum fuerit homicidium. *ibid. num.*45. Limit vt *num.*46.

Item præſumitur ex præcedentibus minis, & iactatione, *ibid. num.*47. *et* 48. Limit. vt *num.*49. Et quid ſi ignoretur percuſſor *num.*50.

Item præſumitur ex confeſſione extraiudiciali. *ibid. num.*51.

Item animus præmeditatus occidendi præſumitur ex geminata rixa, vbi declaratur, *deciſ.*22 *adnot.*4 *num.*56.

Item præſumitur animus occidendi ſi nulla cauſa præcedente patratum fuerit, *deciſ.*22. *adnot.*4. *num.*57. *contrar num.*58.

Animus occidendi ſimplex differt ab animo occidendi cum præmeditatione. *deciſ.*22. *adnot.*4. *num.*69.

Vulnerans in capite præſumitur habuiſſe animum occidendi *deciſ.*147. *num.*13.

Arguitur ex armorum qualitate. *ibid. num.*14.

In dubio præſumitur animus occidendi, *deciſ.*147. *num.*16.

ANNVA PRÆSTATIO.

Annuæ præſtationes dicuntur eſſe de loco vbi eſt deſtinata ſolutio, & ſequuntur creditorem, *deciſ.*13. *adnot.*3. *num.*23.

ANNVS.

Annus à quò tempore computetur. *deciſ.*2. *n.*28.

&

& quomodo ad faciendam diuiſionem fructuum dotalium, num. 29.

APPELLATIO.

Appellatio non datur à decreto Epiſcopi contra Adminiſtratores Locorum Piorum, deciſ. 12. adnot. 5. num. 27.

Et decretum executioni demandatur appellatione remota, ibid. num. 28.

Appellatio ſuſpenſiua non datur in cauſis concernentibus Viſitationem, & morum correctionem, ſecus ſi procedatur Ordine iudiciario. deciſ. 12. adnot. 5. num. 29.

Tertius pro ſuo iure poteſt à ſententia appellare, etiam ſi principalis acquieuerit. deciſ. 29. adnot. 2. num. 8.

Amplia procedere licet tertius non habeat intereſſe principale, ſed ſecundarium. ibidem num. 9.

Limit. quando ius tertij ſit ſeparatum, & alienum à Iure principaliter intentato, ibidem num. 10.

Appellatio non poteſt ſuſpendere ea, quæ ad morum correctionem pertinent, deciſ. 39. num. 12.

Appellatio à declaratoria cenſurarum. Vide Excommunicatio.

A declaratoria gaudere, vel non immunitate Eccleſiæ vide. Immunitas.

Quando dicatur friuola, deciſ. 96. adnot. 2. num. 7 & 8.

AQVA.

Aquæ vſus, aut iure ſeruitutis, aut iure conceſſionis competere poteſt, deciſ. 26. num. 1.

Dominus fundi ſuperioris poteſt aquam ex eodem defluentem, vel ingredientem pro libito diuertere in præiudicium inferioris, dec. 26. num. 2.

Aqua pertinet ad eius, in cuius fundo erumpit, de qua pro libito diſponi valet, deciſ. 26. num. 3.

Aquæ ſeruitus non aquiritur ex curſu naturali etiam ſi per mille annos fluxerit in fundum inferiorem, deciſ. 26. num. 4.

Præſcriptio nulla datur in materia decurſus aquarum, deciſ. 26. num. 5.

Per aquæ curſum per cauos naturales, & non manufactos non acquiritur ſeruitus, negatiua non diuertendi. deciſ. 26. num. 6.

Aquæ ſeruitus cenſetur inducta per cauos manufactos, deciſ. 26. num. 7.

Limit. procedere ſi opus manufactum exiſtat in fundo, vbi aqua naſcitur, ſecùs ſi in fundo inferiori, ibid num. 8.

Aqua cenſetur ducta iure familiaritatis, ſi inferior nihil facit in fundo dominante, deciſ 26. num. 11.

Aquæ ducendæ ius ex quibus competere poteſt, deciſ. 26. adnot. 1. num. 1.

Dominus non poteſt diuertere aquam naſcentem in ſuo fundo in præiudicium iuſti tituli poſſidentis. deciſ. 26. adnot. 1. num. 2.

Seruitus aquæ ducendæ in quacumque parte fundi conſtitui poteſt, deciſ. 26. adnot. 1. num. 3.

Aut per continuum fluxum, aut per interualla temporis, deciſ. 26. adnot. 1. num. 4.

Etiam per menſuras, per vncias, & digitos, deciſ. 26. adnot. 1. num. 5.

Circa aquæ curſum, quæ veniant conſideranda, deciſ. 26. adnot 1. num. 6.

Dominus, per cuius agrum aqua ducitur, an & quando canale mutare poſſit in alterius præiudicium, deciſ. 26. adnot. 1. num. 8.

Solitus aquæ curſus quomodo intelligatur, deciſ. 26. adnot. 1. num. 9.

Aqua pertinet ad Dominum fundi vbi ſcatet, & excludit ſeruitutem, niſi adſit opus manufactum, deciſ. 26. adnot. 1. num. 11.

Efficitur illius poſtquàm eius prædium ingreditur, deciſ. 26. adnot. 1. num. 12. num. 19. ſi ſit publica, ſecus ſi priuata num. 20.

Aqua quando dicatur publica, & quando priuata. deciſ. 26. adnot. 1. num. 13. & 14.

Aqua priuata quando efficiatur publica, & an à Domino fundi, in quo naſcitur diuerti poſſit. deciſ. 26. adnot. 1. num. 15. & 16.

Aqua publica quando efficiatur priuati Iuris, & diuerti poteſt, ſecùs ſi vicino debeatur. deciſ. 26. adnot. 1. num. 21.

Aqua ingrediens fundum ratione ſeruitutis paſſiuæ non efficitur propria Domini fundi. deciſ. 26. adnot. 1. num. 27.

Egrediens de fundo alterius deſinit eſſe de eius dominio, etiam ſi iure ſeruituris recipiatur. deciſ. 26. adnot. 1. num. 28. & 29.

In aquarum commoditatibus ſtandum eſt antiquitati. deciſ. 26. adnot. 1. num. 30.

Conceſſio vſus aquæ intelligitur ſaluo vſu concedentis. deciſ. 26. adnot. 1. num. 31.

In quarum decurſu naturali nulla datur præſcriptio. deciſ. 26. adnot. 1. num. 32.

Seruitus aquæ ducendæ quanto tempore præſcribatur, tam contra ſcientem, quam contra ignorantem. ibid. num. 33. 34. & num. 35.

Aquæ hauſtus mediante canale quanto tempore præſcribatur, deciſ. 26. adnot. 1. num. 36.

Vſus aquæ in dubio præſumitur iure familiaritatis. deciſ. 26. adnot. 1. num. 39.

Seruitus aquæ ductus quando non habeat cauſam continuam. deciſ. 26. adnot. 1. num. 43.

Et Aquę hauſtus dicitur habere cauſam diſcontinuam. ibid. num. 48.

Non præſcribitur niſi per tempus immemorabile, vel per curſum centum annorum. deciſ. 26. adnot. 1. num. 46. & 50.

Dummodo quis vſus fuerit aquæ hauſtu proprio iure. ibid. num. 52.

Aqua poſtquam eſt ingreſſa alterius fundum efficitur propria Domini fundi. deciſ. 26. adnot. 2. num. 2.

In præiudicium tertij non licet aquæ curſum alterare. deciſ. 26. adnot. 2. num. 9. Ampl. ſi alijs damnum, & impedimentum afferat. num. 10. Vndè omnia in priſtinum ſunt reducenda. num. 11. & 21.

ARBITRIVM.

Arbitrium regulatur à iure. deciſ. 93. num. 2. deciſ. 94. adnot. 3. num. 6. vbi quod debeat eſſe æquitati conſonum. deciſ. 137. num. 2.

In cauſis criminalibus intelligitur conceſſum iure, & ratione regulatum, & non liberum. deciſ. 94. adnot. 3. num. 7.

Digitized by Google

ARBOR.

Arbores ſolo Eccleſiæ cohærentes alienari non poſſunt abſque ſolemnitatibus. *deciſ. 60. adnot. 3. num. 47.*

Nec incidi pro plantanda vinea cauſa maioris fructus. *ibid. num. 47.* Contrarium *num. 48.*

Incidentes arbores Eccleſiæ incidunt in excommunicationem. *deciſ. 60. adnot. 3. num. 49.*

Limit. in ſilua cędua, & arboribus ad lignandum tantum vtilibus. *ibid. num 50.*

Limit. ſi ex arborum inciſione fundus fieret fructuoſior. *ibid. num. 51.*

Limit. ſi incidantur arbores vetuſtæ, & ex noua plantatione renouentur. *deciſ. 60. adnot. 3. num. 52.*

Limit. ſi incidantur pro reparatione Eccleſiæ. *ibid. num. 53.*

Beneficiatus vti debet arboribus, & fundo, vt nihil Agriculturæ noceat. *deciſ. 60. adnot. 3. num. 54. deciſ. 78. num. 26. & 27.*

Pretium arborum eſt conuertendum in vtilitatem Eccleſiæ, prout etiam lapidum, & marmorum. *ibid. num. 55.*

Conductor non poteſt incidere arbores fructiferas. *deciſ. 78. num. 13.*

Coloni, conductor, & emphyteuta incidentes arbores fructiferas cadunt à Iure ſuo. *deciſ. 78. num. 14.*

Et Dominus per receptionem penſionis non cenſetur remittere caducitatem. *ibidem numero 15.*

Beneficiatus non poteſt incidere arbores Eccleſiæ, ſiuè fructiferæ, ſiuè non abſque debitis ſolemnitatibus, alias incurrit excommunicationem. *deciſ. 78 num. 16. vſque ad 19.*

Arbores Eccleſiæ cęduæ, quæ ſolum per inciſionem afferunt fructum beneficiatus incidere poteſt. *deciſ. 78. num. 20.*

Prout etiam ſi fundus fiat pretioſior per arborum inciſionem. *deciſ. 78. num. 21.*

Vt ritè incidi poſſint requiritur beneplacitum Apoſtolicum, vel licentia Ordinarij, ſi ſint parui valoris. *deciſ. 78. num. 22.*

Vetuſtæ verò, & corruptæ incidi poſſunt. *deciſ. 78. num. 23.*

Prout etiam pro reparatione Eccleſię. *ibid. n. 24.* Declara vt in *num. 25.*

Contra inciſorem arborum criminaliter agi poteſt. *deciſ. 78. num. 27.*

Beneficiatus pretium arborum, quas incidere non poteſt, & lapidum, & marmorum tenetur conuertere in vtilitatem Eccleſiæ. *deciſ. 78. num. 29.*

Quercus venit appellatione arborum. *ibid. num. 28.*

ARCHIDIACONVS.

Archidiaconus ſi ſit Protonotarius functiones debet peragere cum habitu Canonicali. *deciſ. 1. adnot. 7. num. 11.*

Archidiaconus quando poſtponatur Archipresbytero. *deciſ. 1. adnot. 5. num. 40.*

Archidiaconatus, & Archipresbyteratus de Iure communi ſunt dignitates. *deciſ. 1. adnot. 6. num. 20.*

Archidiaconus de Iure communi regulariter eſt prima dignitas; & præfertur Archipresbytero licet non ſit Sacerdos. *deciſ. 1. adnot. 6. num. 21. 22. & 23.*

Archidiaconus quem locum habeat in Synodo. *deciſ. 1. adnot. 16. num. 5.*

ARCHIEPISCOPVS.

Archiepiſcopus Canonicus debet ſedere in ſuo loco, & dare præcedentiam Præſidenti Capituli; ſed propter ſuam dignitatem habet locum poſt Decanum. *deciſ. 1. adnot. 4. num. 14. & 15.*

Archiepiſcopus titularis, ſeù alias tranſlatus ad Eccleſiam ſuffraganeam quomodò ſedere debeat in Concilio Prouinciali. *deciſ. 1. adnot. 16. num. 17.*

Metropolitano in Concilio Prouinciali debetur primus locus. *deciſ. 1. adnot. 16. num. 16.*

ARMORVM DELATIO.

Delatio armorum laicis etiam prohibetur. *deciſ. 39. num. 4.*

Leue tamen delictum reputatur. *ibid. num. 5.*

Deferens Archibuſettos breuioris menſuræ duorum palmorum, puniuntur pœna criminis læſę maieſtatis, & rebellionis, & excommunicationis. *deciſ. 30. num. 14.*

Delatio pugionum, & cultellorum breuioris menſuræ trium palmorum punitur eadem pæna pro archibuſettis impoſita. *ibid. n. 15.*

Delatio cultelli ad incidendum panem ſinè cuſpide permittitur. *deciſ. 39. num. 16.*

Pro retenſione Archebuſettorum non imponitur pæna mortis. *ibidem num. 17.* Contrarium *num 18.*

Pæna delationis Archibuſettorum paruulorum ad hoc vt habeat locum, eſt probanda paruitas à ſtatuto requiſita. *deciſ. 39. n. 19.*

Adeout teſtes deponentes per verbum in circa non probent. *ibid num. 20.*

Et neque probarent ſi reddant rationem de ſuo iudicio. *ibid. num. 21.*

Neque probarent ſi ſimpliciter deponant vidiſſe aliquem deferentem tormenticula breuia. *deciſ. 39. num. 22.*

Delatio armorum, & Archibuſettorum non punitur ceſſante dolo, & quid ſecundum Principum conſtitutionem. *ibidem num. 23. & 24.*

Non punitur niſi quis de ea ſit confeſſus, aut conuictus. *deciſ. 39. num. 25.*

Conuictus dicitur ex depoſitione Birruariorum. *ibid. num. 26.* Secus ſi eſſet imponenda pæna corporalis. *num. 27.* niſi aliæ coniecturæ concurrant, quæ animum Iudicis moueant. *num. 28.* & ſaltem facerent indicium ad torturam. *num. 29.*

Quælibet iuſta cauſa excuſat ab armorum delatione. *deciſ. 39. num. 30.*

Deferens arma ligata non punitur pæna delationis armorum, ſi de facili diſſolui nequeant. *ibid. num. 31. & 32.*

Deferens arma prohibita ad effectum ſe defendendi non punitur pęna delationis armorum. *deciſ. 39. num. 33.*

Conceſſa defenſione cenſetur etiam conceſſus armorum vſus. *ibid. num. 34.*

Clerici non ligantur edictis Magiſtratus ſęcularis contra deferentes arma. *deciſ. 39. n. 35.*

Etſi à familia laica cum armis deprèhendantur, ciſdem ſpoliati nequeant. *ibid. num. 36. 39. & num. 44.*

Puniri, tamen poſſunt per Eccleſiaſticum Iudicem conſimuli pœna à Sęculari ſtatuta. *decif. 39. num. 37.*

Curia ſęcularis non poteſt in Eccleſia armis ſpoliare, qui ibidem deferunt. *ibid. num. 38. 43. 48. & 49.*

Clerici cum armis reperti non poſſunt ſine licentia Epiſcopi carcerari. *decif. 39. num. 40. & 45.*

Epiſcopus licet poſſit dare licentiam Execuroribus ſęcularibus carceraudi Clericos inuentos cum armis, non tamen expedit generalem licentiam dare. *decif. 39. num. 41. & 46.*

Conſtitutio laicalis, quod procedi non poſſit contra arma defereutes, niſi relatio fiat per Baroncellum licet ſuffragetur clericis, debet ramen Epiſcopus publicare conſimilem conſtirutionem. *decif. 39. num. 42. & 47.*

ASSASINIVM.

Aſſaſſinij crimen ex ſolo affectu, etiam effectu non ſecuto punitur eadem pęna ſi deuentum fuerit ad actum proximum, *decif. 22. adnot. 7. num. 1.* Limit. vt in *num. 11.*

Ampl. vt hoc caſu neque gaudere debet immunitate Eccleſiæ. *ibidem num. 2.*

Etiamſi mandans mandatum reuocaſſet ante effectum ſecutum. *decif. 22. adnot. 7. nu. 3. & 4.* Contrarium quod Aſſaſſinus morte non ſecuta gaudere debet immunitate Eccleſiæ. *num. 5.*

Actus proximus ad committendum homicidium, & aſſaſſinium ad imponendam pœnam ordinariam, & extraordinariam quis dicatur. *decif. 22. adnot. 7. num. 6.*

Conatus in crimine aſſaſſinij, vt puniatur eadem pœna, quæ requirantur. *ibidem numero 10.*

In crimine aſſaſſinij non eſt eadem pœna puniendus affectus, effectu non ſecuto, licet deuentum fuerit ad actum proximũ de generali conſuetudine. *dec. 22. adnot. 7. n. 11.* Contr. *n. 13.*

Imponi tamen poteſt pœna extraordinaria. *num. 14. & 19.* Et de iure canonico, quæ pœna imponatur, *num. 12.*

Aſſaſſinium non punitur pœna ordinaria, niſi ſit conſumatum. *ibidem num. 15.*

Limit. ſi ſtatutum puniat etiam expreſsè conatum, conuentionem &c. alias ſecus. *num. 16.*

Mandans extra ordinem puniendus eſt, ſi mandatarius mandatum non acceptauit, *decif. 22. adnot. 7. num. 17.*

Crimen aſſaſſinij extra ordinem puniri debet, ſi poſt datum, & acceptum mandatum non fuerit deuentum ad alium actum, niſi ad ſolum verbum. *decif. 22. adnot. 7. num. 18.* Contrarium quod inrret pœna aſſaſſinij ex ſolo mandato. *num. 20.*

Aſſaſſini tamquam diffidati à Populo Chriſtiano ab omnibus interfici poſſunt. *decif. 73. num. 29.*

Siue miniſterio infidelium, ſiue Chriſtianorum delictum commiſſum fuerit, *decif. 73. num. 30.*

Aſſaſſinus non dicitur ſuſcipiens mandatum recepta mercede ad vulnerandum. *decif. 73. num. 44.*

Et non pœna ordinaria homicidij, ſed alia puta ad triremes puniri debet. *decif. 73, n. 45.*

Aſſaſſinium, & Aſſaſſinus, quis dicatur. *dec. 22. adnot. 6. num. 1. decif. 145. num. 10.*

Aſſaſſinij crimen, vt commiſſum dicatur, quæ requirantur. *decif. 21. adnot. 6. num. 2.*

Inducitur ex ſola promiſſione, & pollicitatione, etiamſi non fuerit data pecunia. *decif. 22. adnot. 6. num. 3. & num. 4.*

Promiſſio ad hunc effectum debet eſſe ſpecialis, & non generalis. *decif. 22. adnot. 6. num. 5.* Contrarium, *num. 6.* & non ſufficit ſi non fuerit acceptata, *num. 7.*

Et debet eſſe pro dicta occaſione, non autem pro expenſis itineris, & ſimilibus. *decif. 22. adnot. 6. num. 8.*

Occidens animo complacendi amico committit aſſaſſinium, ſi habeat ſpem præmij. *decif. 22. adnot. 6. num. 9.* Contrarium, *num. 10.* vbi quod hoc caſu non priuetur immunitate Eccleſiæ.

Aſſaſſinus dicitur accipiens mandatum, & pecuniam ad percutiendum, aut ad vulnerandum tantum, præcipuè vigore Bandimentorum Gubernatoris Vrbis. *decif. 22. adnot. 6. num. 11. & 12.* Contrarium, *num. 13.*

Aſſaſſinium committitur etiam ſi mandans, vel Mandatarius ſint Chriſtifideles, & non infideles. *ibidem num. 14.*

Non committitur, nec immunitate Eccleſiæ priuatur occidens infidelem. *decif. 22. adnot. 6. num. 15. & 16.* Contrarium, *num. 17.*

Occidens ſuum, & mandantis inimicum, etiam mediante pecunia non committit aſſaſſinium, nec priuatur immunitate Eccleſiæ. *ibidem num. 20.* Præcipuè præſente mandante. *num. 21.*

Aſſaſſinium non committitur ex datione paruæ rei, *decif. 22. adnot. 6. num. 22.* nec pro receptione expenſarum Hoſpitij, nec ex verbis curialibus, *num. 23.*

Aſſaſſini non dicuntur teſtes', qui pecunia corrupti, ex eorum depoſitione innocens ad mortem damnatur, & ſimiliter Iudex, nec priuantur immunitate Eccleſię. *decif. 22. adnot. 6. num. 24.* Contrarium, *num. 25.*

Receptans, vel defendens aſſaſſinum, non dicitur aſſaſſinus, & non amittit Eccleſiæ immunitatem, *ibidem num. 26.* Contrarium, *num. 27.*

Nec dicitur, qui vti ſocius principali opem tribuat. *decif. 22. adnot. 6. num. 28.*

Nec occidens clam proditoriè, vel cum copia ſociorum, *ibidem num. 29.*

Aſſaſſinus ſiue mandans, ſiue Mandatarius non gaudet immunitate Eccleſiæ, *decif. 22. adnot. 6. n. 30.* dummodo delictũ fuerit cõſumatũ, *n. 32.*

Secus in alijs ſpeciebus vigore Bandimentorum Gubernatoris Vrbis, *n. 33.*

Punitur pœna mortis naturalis, & impunè offendi poteſt, *decif. 22. adnot. 6. num. 34. & 35.* &

quo-

Digitized by Google

quomodo ex ſtatuto Vrbis, *num.* 36. & de iure canonico incurrit excommunicationem, *ibid. num.* 37.

De delicto tamen plenè conſtare debet, *nu.* 39. *ibidem*.

Confeſſio rei de receptione pecuniæ in cauſam, licitam ad inducendum aſſaſſinium non eſt diuidenda, *decis.* 22. *adnot.* 6. *num.* 40.

Aſſaſſinium, & mandatum probatur probabilibus argumentis, *decis.* 22. *adnot.* 3. *n.* 41. *decis.* 148. *num.* 4. & 5. Limit. vt in *num.* 11.

Teſtes de auditu in hoc crimine faciunt indicium ad torturam, *decis.* 22. *adnot.* 6. *n.* 42.

Et recipiuntur teſtes etiam parte non citata, & lite non conteſtata, *decis.* 22. *adnot.* 6. *num.* 43. & *num.* 44.

In crimine aſſaſſinij procedi poteſt iuris ordine non ſeruato, dummodò conſtet de qualitate aſſaſſinij, *decis.* 22. *adnot.* 6. *num* 45. & *n.* 46.

Aſſaſſinij pœna locum non habet in ſimplici, & imperfecto tractatu de occidendo, *decis.* 22. *adnot.* 6. *num.* 47.

Occidens abſque cauſa, vel inimicitia præcedente torqueri poteſt abſque alijs indicijs ad indicandum mandantem, *decis.* 22. *adnot.* 6. *num.* 48.

Mandans, & Mandatarius in crimine aſſaſſinij eadem pœna puniuntur, *decis.* 22. *adnot.* 6. *n.* 49. *decis.* 148. *num.* 1.

Amplia in recipiente, occultante, & auxilium præſtante aſſaſſino, eiuſdemque defenſore, *ibid. n.* 50. 51. & *n.* 52.

Quod procedit ſi auxiliator habeat notitiam qualitatis aſſaſſinij, alias ſecus, *decis.* 22. *adnot.* 6. *num.* 53.

Clericus aſſaſſinus quomodo puniatur, *ibidem num.* 38.

Et tradi poteſt curiæ ſęculari non expectata incorrigibilitate, *decis.* 73. *num.* 28. Declara vt in *num* 31.

Non tamen ſubijcitur curiæ ſęculari pro aſſaſſinio, niſi poſt ſententiam Iudicis Eccleſiaſtici, *decis.* 73. *num.* 31. & 34. alias Iudex laicus incideret in excommunicationem, *num.* 32. Et reprobantur Doctores de contraria conſuetudine atteſtantes, *num.* 35.

Clericus ſuſcipiens mandatum ad vulnerandum recepta mercede pæna extraordinaria puniri debet, *decis.* 73. *num.* 45.

Clericus aſſaſſinus poteſt à Iudice ſęculari puniri etiam morte non ſecuta, *decis.* 22. *adnot.* 2. *num.* 9. Ampl. etiam in defenſoribus, & receptatoribus. *ibid.*

Clericus aſſaſſinus etiam non expectata incorrigibilitate tradi poteſt Curiæ ſęculari, *decis.* 92. *adnot.* 2. *num.* 10.

Limit. procedere conſtito de qualitate aſſaſſinij, & poſtquam tanquam aſſaſſinus fuerit à Iudice Eccleſiaſtico condemnatus, *ibid. n.* 11.

Et ad Iudicem Eccleſiaſticum ſpectat declaratio huius criminis à Clerico commiſſi, *decis.* 92. *adnot.* 2. *num.* 12. Contrarium de conſuetudine ſeruari, *num.* 13. Sed dicta conſuetudo tanquam contra Sacros Canones reijcienda, *num.* 14.

Proceſſus fabricatus contrà Clericum de crimine aſſaſſinij coram Iudice laico non valet *decis.* 92. *adnot.* 2. *num.* 15.

Quid in antiquis, & occultis, *ibid. num.* 16.

Mandatum in delictis inducitur quocunque modo, & quibuſcunque verbis, *decis.* 148. *n.* 3. Ampl. vt in *n.* 4. Limit. vt in *n.* 8.

AVDITOR CAMERÆ.

A.C. eſt Iudex obligationis Cameralis priuatiuè quoad alios, *decis.* 12. *adnot.* 1. *num.* 7.

Declara procedere quoad Iudices Romanæ Curiæ, cumulatiuè verò quoad Iudices extra Curiam, *ibid. num.* 8.

A. C. à Iudice de partibus non poteſt cauſam auocare, ſi coram eo ſit introducta, *ibidem num.* 9.

B

BANNIMENTA, BANNVM, BANNITVS.

Bannimenta, ſeù ſtatuta prohibentia extractionem rerum ad annonam pertinentium ad bonum publicum non ligant Clericos. *decis.* 32. *num.* 12.

Bannimenta prohibentia delationem armorum, vel extractionem alicuius rei non habent locum, niſi quis in fraganti reperiatur, licet teſtibus probaretur, *decis.* 32. *n.* 46. *contrar.* 47.

Limit. ſi ſtatutum, vel edictum tribuat facultatem procedendi per inquiſitionem, *ibidem num.* 48.

Bannum pendente cauſa nullitatis pœnæ exceſſiuæ remanet in ſuſpenſo, *decis.* 86. *num.* 3. & Bannitus impunè occidi nequit, *num.* 4.

Bannitus comparens infrà annum ſpontè admittitur ad nouas defenſiones, ſecùs ſi captus, vel poſt annum, niſi ex gratia Principis, *decis.* 9a. *adnot.* 2. *num.* 26. & 27.

Quandò admiſſus ad nouas defenſiones recuperet bona confiſcata, *ibid num.* 28.

BAPTISMVS, BAPTIZANS.

Baptizatus in alia parte corporis, quam in capite rebaptizari debet ſub conditione, *dec.* 104. *num.* 1.

Baptizatus in capite antequam egrediatur è matris vtero, egreſſus non eſt rebaptizandus, *ibid. num.* 2.

Baptiſmus non eſt validus ſi aqua ſolos capillos tangeret, *decis.* 104. *num* 3.

Aqua debet eſſe ſufficiens ad validè conferendum, *ibid. num.* 4.

Cognatio ſpiritualis contrahitur ſi ratione dubij prioris baptiſmi quis rebaptizetur, *decis.* 104. *num.* 5. Contrarium *num.* 6.

An validè conferatur à Miniſtro putando eſſe fœminam, cum eſſet maſculus, *ibid. n.* 7.

Baptizatus vt fœmina, ſi deindè virilia promineant non eſt rebaptizandus, *decis.* 104 *n.* 8.

Pater baptizans in neceſſitate filium concubinæ, an poſſit illam in vxorem ducere, *ibidem num.* 9. & 10.

Coniux baptizans filium in neceſſitate an priuetur iure petendi, vel redendi debitum, *decis.* 104. *num.* 11.

Non confirmatus ſuſcipiens in baptiſmo contrahit cognationem ſpiritualem, *dec.* 117. *n.* 8.

I N D E X

BARO.

Vide in verbo *Princeps*.

Baro quoad præcedentiam, vide in verbo *Princeps*.

Non poteſt cogere ſuos ſubditos ad molendum in ſuo molendino, & coquendum panem in ſuo furno, *deciſ.* 25. *adnot.* 1. *num.* 11.

Etiamſi ad eum accedere ſoliti fuerint. *n.*12.

Et non valent ſtatuta id prohibentia, *ibidem*.

Baronis ordinatio reſpiciens eius, & non ſubditorum commodum non valet, *deciſ.* 25. *adnot.* 1. *num.* 12.

Baro, & Dominus etiam ſi habeat merum, & mixtum imperium non poteſt prohibere ſubditis ne accedant niſi ad ſua molendina, *deciſ.* 25. *adnot.* 1. *num.* 13. Ampl. vt in n. 18.

Ampl. vt idem ſit in torcularibus oliuarum, *ibid. num.* 14.

Ampl. vt neque Ciuitas poſſit hoc prohibere abſque legitimo titulo, *ibid. num.* 15.

Ampl. vt nec etiam habeat ius prohibendi perſona, ad quam pertineant regalia, *ibidem num.* 15.

Baro quoad ius paſcendi, vide *Paſcua*.

Non poteſt prohibere Eccleſiaſticis, neque ſubditis laicis acceſſum ad alia molendina, abſque legitimo titulo, *deciſ.* 26. *adnot.* 4. *n.* 14.

Neque hoc ius venit in inueſtitura. *ibid. n.* 15.

Baro recognoſcens Superiorem non poteſt ſtatuere contrà Ius commune, *deciſ.* 97. *num.* 13. nec ſtatuta confirmare, *num.* 14. ſecùs ad publicam vtilitatem, ex qua præter ius ſtatuere poteſt, *num.* 15.

Baro habens iuriſdictionem ciuilem præcedit Baronem habentem criminalem, *deciſ.* 1. *adnot.* 12. *num.* 23.

Barones, & Magiſtratus quomodo inter ſe præcedere debeant, *deciſ.* 1. *adnot.* 13. *num.* 1.

BENEFICIVM ECCLESIASTICVM.

Vide Capellania.

Beneficium in dubio præſumitur ſimplex, & non curatum, *deciſ.* 5. *adnot.* 1. *num.* 6.

Beneficium curatum ſi perpetuo Capitulo vnitum exiſtat cura habitualis reſidet penes Capitulum, actualis penes Vicarium, *deciſ.* 5. *adnot.* 2. *num.* 3. *&* 13.

Ampl. præcipuè procedere ſi vnio ſit facta per viam incorporationis, *ibidem num.* 5.

Ampl. præcipuè procedere ſi capitulo conceſſa fuerit facultas nominandi Presbyterum ad nutum, *ibidem num.* 4.

Beneficij de iurepatronatus laicorum inſtitutio ſi vacauerit in curia pertinet ad Pontificem, *deciſ.* 9. *adnot.* 4. *num.* 1.

Limit. procedere in Dignitatibus &c. ſecus in minoribus, *ibidem num.* 2.

Etſi ſit Eccleſiaſticum, vel mixtum, vt præualeat pars Eccleſiaſtica ſi vacat in curia collatio, & inſtitutio ſpectat ad Pontificem, & ſubiacet regulis Cancellariæ, *ibidem n.* 3. *&* 4. abſque aliqua derogatione, *num.* 6.

Beneficia de iurepatronatus laicorum generaliter non comprehenduntur in reſeruationibus, *deciſ.* 9. *adnot.* 4. *num.* 21.

Ampl. etiam ſi in reſeruatione adſint verba ad cuiuſcunque collationem, & diſpoſitionem pertineant, & clauſula motu proprio, *ibidem num.* 22.

Beneficium de iurepatronatus ſpectans ad Clericum ratione bonorum patrimonialium non ſubiacet regulis reſeruatorijs, *deciſ.* 9. *adnot.* 4. *num.* 23.

In prouiſione beneficij de ſtylo Datariæ ſolet apponi datam gratiæ ſub die obitus, ad occurrendum Ordinariorum prouiſionibus, *ibidem num.* 20.

In beneficiis incompatibilibus cum obtentis de ſtylo datariæ apponitur clauſula de dimittendo primum etiamſi ſit de iurepatronatus laicorum, *deciſ.* 9. *adnot* 4. *num.* 18.

Beneficium de iurepatronatus reſeruatum ad fauorem certarum perſonarum, eis deficientibus remanet liberum, *deciſ.* 10. *adnot.* 3. *num.* 17.

Vltimus ſtatus in beneficijs non attenditur, ſi conſtat de anteriori ſtatu laicali, *deciſ.* 21. *num.* 30.

Legatum factum cum onere celebrandi miſſas non eſt beneficium Eccleſiaſticum, *deciſ.* 21. *num.* 2.

Beneficium Eccleſiaſticum non dicitur ſi repugnet fundatoris intentio, *ibid. n.* 4.

Eccleſiaſticum eſſe deducitur ex mentione facta per teſtatorem de patronorum electione, vacatione, nominatione, & præſentatione, *deciſ.* 21. *num.* 10.

Sed quod dicta verba etiam verificari poſſint in libera collatione abſque alterius miniſterio, *ibidem num* 11. Et etiam in Capellanijs pijs, & non collatiuis, *num.* 12.

Beneficium dicitur tenue ſi eius fructus annuatim non excedunt ſeptem florenos aureos, ſeù ducatos de Camera. *deciſ.* 27. *num.* 6.

Succeſſor in beneficio ad hoc vt teneatur ſtare contractui celebrato per anteceſſorem, quæ requiruntur. *deciſ.* 30. *num.* 27.

Beneficium ſimplex, ſeù Capellania cum Canonicatu retineri poteſt ſub eodem tecto. *deciſ.* 31. *num.* 1.

Beneficia difformia in nomine, & in fine, vt ſi vnum ſit reſidentiale, alterũ nõ, incompatibilia non dicuntur. *deciſ.* 31. *num.* 2.

Et reprobatur *Horeda* indiſtinctè tenens ſufficere eſſe ſub eodem tecto, vt incompatibilia dicantur. *ibid. num* 3.

Vniformia eiuſdem nominis, & miniſterij vti incompatibilia non poſſunt retineri ſub eodem tecto, *deciſ.* 31. *num.* 4.

Dignitas cum Canonicatu ex conſuetudine, vel diſpenſatione Papæ retineri poſſunt ſub eodem tecto, *ibid. num.* 5. Et etiam cum diſpenſatione Epiſcopi, *num.* 6.

Difformia quo ad nomen, non autem quo ad reſidentiam ſunt incompatibilia, *deciſ.* 31. *num.* 7.

Et per aſſecutionem ſecundi vacat primum, niſi concurrat conſuetudo, aut diſpenſatio Apoſtolica, *ibid. num.* 8.

Beneficia vniformia ordinata ad diuerſum miniſterium cum diuerſis oneribus, vt ſunt duæ

Ca-

Capellaniæ in diuerſis altaribus ſub eodem ecto retineri poſſunt, *deciſ.* 31.*num.*9.
nt incompatibilia ſi vtrumque requirit perſonalem reſidentiam, etiamſi ſint difformia, c ſub diuerſo tecto, *dec.* 31. *num.*10.
mit. ſi alter nonconcurrat in tempore cum eſidentia alterius, *ibid.num.*11.
mit. vt procedat in reſidentia vera, & præciſa, ſecus in cauſatiua, *ibid.num.*12.
pellania habens onus inſeruiendi Eccleſiæ, i poſſit per alium adimpleri retineri poteſt um Canonicatu ſub eodem tecto, *deciſ.* 31. *um.* 13.
eficia difformia, & diuerſi miniſterij ſub eoem tecto retineri poſſunt cum diſpenſatione Ordinarij, *ibid.num.*14.
ura beneficia retineri non poſſunt, *deciſ.* 31. *um.* 15.
num ſingulis eſt conferendum, & ſi non ſufciat ad commodam ſubſtentationẽ an plua conferri poſſint, *ibid.n.*16.17.*&* *n.*18.
fructus beneficij an ſufficiant ad commoam ſubſtentationem, iudicis arbitrio relinquitur, *deciſ.* 31.*num* 19.
beneficijs de Iurepatronatus non habet locum *Concilium Tridentinum ſeſſ.* 24.*de Reformat. ap.*17.*ibid.num.*20.
æſentatus ad Beneficia de Iurepatronatus icorum inſtitui poteſt ab Epiſcopo etiam ltra tertium, & quartum, *deciſ.*31.*n.*21.
eficia de Iurepatronatus laicorum non ſubcent regulis Cancellariæ, *ibid n.*32.
eficium vacat ipſo iure per aſſecutionem lterius incompatibilis, *deciſ.* 31. *Adnot.* 1. *um.* 1.
d inducendam dictam vacationem ſecunum antiquam diſpoſitionem Sacrorum Caonum conſtituuntur quinque tempora, *bid. num.* 1.
odiè ex Concilio, non ſolum dignitates, & eneficia curata, de quibus loquebantur iura ntiqua, ſed etiam beneficia ſimplicia Capellaniæ, quæcumque alia beneficia perſonam reſidentiam requirentia comprehenduntur, *deciſ.* 3. *Adnot.* 1.*num.* 3.
deò vt hodie per aſſecutionem ſecundi vacat ipſo Iure primum, *ibid.nu.*2.
imita vt non procedat, vbi concurrit diſpenatio Apoſtolica, quæ quomodo ſit iuſtificanda traditur, *ibid.num.*3.
imit. 2. vt requiratur præciſa, & ſimplex reidentia ad inducendum incompatibilitatem, *bid.n.*4.
eſidentiæ ſpecies, quæ inducunt, & quæ non ncompatibilitatem, referuntur, & declarantur, *deciſ.* 31. *Adnot.* 1.*n.* 5.
eſidentia præciſa cauſat incompatibilitatem, t per aſſecutionem vltimi beneficij vacet rimum, ſiuè ſint ſimplicia, ſiuè ſint Canonicatus, & ſimilia, *ibid.n.*6.
ecus ſi reſidentia non ſit continua, ſed ad certum tempus, vel non ſit præciſa, ſed cauſatia reſpectu priuationis fructuum, *ibid.nu.*7.
ncompatibilitas conſideratur reſpectu tituli, non autem fructuum, & in terminis procedit *Conc. Trid. deciſ.* 31. *Adnot.* 1.*n.* 8.
Concil. Trid. ſeſſ. 24. *de reformat. cap.* 17. non inducit vacationem beneficij ipſo Iure, ſi vtrumque non requirat perſonalem reſidentiam. *ibid.n.*9.
Incompatibilitas beneficiorum impedit retentionem, non autem acquiſitionem. *deciſ.* 31. *Adnot.* 1.*n.* 10.
Ad dimittendum ſecundum beneficium incompatibile dantur duo mẽſes à die pacificæ poſſeſſionis ſecundi, *ibid. num.*11. & redditur ratio, *num.*12.
Beneficium primũ quis non tenetur dimittere ſi ſuper ſecundo moleſtetur etiam extraindicialiter, *deciſ.* 31. *Adnot.* 1.*n.*13.
Nec ſi fructus ſecundi beneficij ab alio ex cauſa percipiuntur, *ibid.nu.*15.
Limit. vt non procedat ſi quis percipit, aut percipere poteſt maiorem partem fructuum ſecundi Beneficij. *ibid. num.* 16.
Limit. 2. vt neque habeat locum ſi fructus primi anni reſeruentur hæredibus beneficiati ex conſuetudine, vel ſtatuto, *ibid.n.* 17.
Decretum Sac. Conc. Trid. ſeſſ. 24.n.14. & Bulla B. Pij V. non comprehendunt dicta ſtatuta de inſeruiendo per aliquod tempus, abſque fructuum perceptione, *deciſ.* 31. *Adnot.* 1. *nu.* 18. contrar. *nu.* 19. 20. *&* 22.
Limit. vt nec procedat ſi nouiter prouiſus ſaltem lucrari poſſit diſtributiones quotidianas, *ibid.n.* 21.
Lim. vt ceſſet diſpoſitio dicti textus ſi in Eccleſia, vbi poſſidentur beneficia inoleuit vſus petendi diſpenſationem, *ibid.n.* 23.
Beneficium per aſſecutionem ſecundi incompatibilis non vacat, ſi eius fructus pro primo anno applicentur fabricæ Eccleſiæ, *deciſ.* 31. *Adnot.* 1. *num.* 24.
Pœnitentialem Canonicatum poſſidens non poteſt retinere vna cum dignitate in vim conſuetudinis, *deciſ.* 31. *Adnot.* 1.*n.*30.
Beneficium ad cuius titulum quis promotus fuit reſignari non poteſt, niſi aliundè viuere poſſit, *deciſ.* 53. *Adnot.* 4.*num.* 26.
Beneficium Eccleſiaſticum intra annum probationis non vacat, ſecus poſt emiſſam profeſſionem, & Nouitius facit fructus ſuos, *dec.* 53. *Adnot.* 4. *num.* 27.
Pluralitatem beneficiorũ Sacri Canones ſemper exoſam habuerunt, *deciſ.* 31. *Adnot.* 1. *num.* 34.
Duo, vel plura beneficia ſimplicia licet reſidentiam non requirant, ſunt incompatibilia, & ſine diſpenſatione Apoſtolica retineri non poſſunt, *ibid. num.* 35.
Beneficiorum pluralitas prohibetur à Sacro Concilio Tridentino, ſi requirant perſonalem reſidentiam, vel ſint ſufficientia, *deciſ.* 31. *Adnot.* 1.*nu.* 36.
Vnum ſufficiens habens non poteſt retinere duo, *ibid.n.* 37.
Tertium beneficium ſi conferatur ab Ordinario habenti duo ſimplicia inſufficientia, collatio eſt nulla, *deciſ.* 31. *Adnot.* 1.*n.* 38.
Nec Epiſcopus habenti congruam poteſt aliud beneficium dare, *ibid.n.* 39.
Terrulæ beneficiales, ſeù legata pia non ſunt in-

Digitized by Google

incompatibilia, *deciſ.*31.*adnot.*1.*n.*40.

Beneficium conferri poteſt habenti ſufficientem penſionem, *ibid.n.*41.

Beneficia de Iurepatronatus laicorum vltra duo ab Epiſcopo conferri non poſſunt; *deciſ.* 31. *adnot.* 1. *num.*43.

Collatio vltimi beneficij ad hoc vt ſubſiſtat eſt facienda mentio de omnibus alijs beneficijs obtentis, *ibid. num.*44.

Quod ſufficit ad tollendam ſubrectionem, ſed non ad inducendam diſpenſationem, *deciſ.*31. *adnot.*1. *nu.*45.

Poſſidens Beneficia incompatibilia abſque diſpenſatione per triennium vtroque ipſo Iure eſt priuandus, *ibid. num.* 46. non obſtante Regula de triennali, *num.* 47.

Regula de triennali non habet locum contra decreta Conc. Trident. in quibus prohibetur pluralitas beneficiorum,& incompatibilium retentio, *deciſ.*31.*adnot.*1.*nu.*48.

Diſpenſatio ad plura beneficia ex curſu decem Annorum præſumitur, *ibid.num.*49.

Succeſſor in beneficio poteſt intentare ſpolii, ſi alienatio anteceſſoris fuit nulla, *deciſ.*60.*adnot.*1. *n.*9.

Beneficia in quibus caſibus vacant ipſo iure remiſſiuè, *deciſ.*73.*n.*15.

Beneficia non vacant ipſo Iure, niſi in caſibus in Iure expreſſis, *deciſ.*73.*nu.*16.

Beneficium vacat priuatione, ſeù depoſitione ob graue delictum in caſibus in iure expreſſis, *deciſ.*82.*nu.*1. *vſque ad* 5.

Crimen etiam depoſitione dignum non inducit priuationem beneficij ipſo Iure, niſi ſit Iure cautum, ſed priuatio fieri debet per ſententiam, & ita in dubio, *deciſ.*82. *n.*6.

Quando vacat ipſo Iure cenſetur vacare in ipſo puncto, vel commiſſi delicti, vel contracti Matrimonij, vel emiſſæ profeſſionis, *deciſ.* 87. *num.* 7. & ex tunc poſſeſſor non facit fructus ſuos, ſecus ſi per ſententiam, *n.*8.

Quando ipſo Iure vacare cenſetur, caſus referuntur, *deciſ.*82.*n.*9. *vſque ad* 27.

Vacat ipſo Iure per offendentes litigantes, Iudices, Procuratores & in Romana Curia, *ibid.n.*28.

Vacat ipſo Iure per confidentiam, *deciſ.* 82. *nu.* 30.

Item per alienationem bonorum Eccleſiæ, vel beneficij abſque debita ſolemnitate, *deciſ.*82. *num.* 31. ſed debet præcedere ſententia declaratoria facti *num.* 32. ſecùs ſi factum eſſet notorium, *num.*33.

Beneficijs, quando quis veniat priuandus per ſententiam referuntur caſus, *deciſ.*82.*num.*35. & 36.

Malè promotus hodiè per ſententiam beneficio venit priuandus, *deciſ.*82.*n.*37.

Beneficia vacantia ipſo Iure, vel per ſententiam conferri non poſſunt iudici cauſæ, eiuſque conſanguineis, & familiaribus, *deciſ.*82. *num.* 38.

Clerico beneficijs priuato in contumaciam, vel propter excommunicationem nihil pro alimentis tradendum eſt, *deciſ.*82.*n.*39. ſecus ſi propter delictum, *num.*40.

Actualiter degradato de alimentis non eſt prouidendum, *ibid.n.*41.

Clericus ſi in ſolo Eccleſiæ vineam plantauerit ſi deindè beneficio priuetur, ex æquitate eidem ad vitam eſt relinquenda, *deciſ.*82.*n.*42.

Beneficiati ſi ſint Sacerdotes in eorum Eccleſia præcedere debent alios Beneficiatos non Sacerdotes, *deciſ.*1.*adnot.*8.*num.*32.

Beneficiatus, an, & quando incidere poſſit arbores Eccleſiæ. Vide in verbo *Arbor.*

Ad obtinendum beneficium, quæ requirãtur, Vide *Aetas.*

Beneficium ſimplex obtineri poteſt etiam ante legitimam ætatem ex diſpoſitione fundatoris, *deciſ.*89.*adnot.*1.*num.*22.

Clericus non eſt priuandus beneficijs, niſi ob graue crimen depoſitione dignum, *deciſ.* 92. *adnot.*1.*num.*1.

Priuatio beneficij ipſo iure non inducitur, niſi ſit iure cautum, *dec.*92.*adnot.*1.*nu.*2.

Priuatus ipſo iure beneficijs, an teneatur in conſcientia ſtatim illa demittere, *deciſ.* 92. *adnot.*1.*num.*3.

Alienans bona Eccleſiæ ipſo iure beneficijs priuatur, *deciſ.* 92. *adnot.* 1. *num.* 4. Declara vt in *num.*5.

Clericus Homicida non eſt priuandus beneficijs ipſo iure, ſed per ſententiam, tùm in ſimplici, tùm in qualificato homicidio, *deciſ.* 92. *adnot.* 1. *num.* 6. 7. & 8. Contrarium qualificato, *vt n.*9. diſtingue, vt *n.*10. & *n.*11. & *adnot.*2.*n.*20.

Clericus, qui commiſerit aſſaſſinium vacat ipſo Iure beneficium, *deciſ* 92 *adnot.*1.*nu.*17.

Vel in occidente, ſeù percutiente Cardinalem, *nu.* 18.

Vel Epiſcopum *nu.* 19. Vel Rectorem ſuæ Eccleſiæ *n.*20.

Vel occidens Prælatum, vel Conbeneficiatũ, *nu.* 21.

Clericus deflorator Monialis deponitur ab omni ordine, & officio, & priuatur beneficijs, *dec.*92.*adnot.*1.*n.*23.

Falſificantes literas Apoſtolicas ſunt excommunicati, & beneficijs priuantur ipſo iure, *ibid.num.*24.

Beneficium vacat ipſo iure propter crimen hæreſis, *deciſ.* 92. *adnot.*1. *num.* 25. & impetrari poteſt etiam ante ſententiam, *n.*26. Contrar. *num.* 27.

Et comprehendit filios hæredicorum natos ſiuè ante, ſiuè poſt Patris delictum, *deciſ.* 92. *adnot.*1. *num.*28. & 29.

Et vacant etiam Penſiones, & beneficia filiorum hæreticorum, *ibid. num.* 20. & 30. contrar. quod præfati filij non ſint priuati, nec priuandi beneficijs, & penſionibus antea obtentis, *n* 31.

Beneficium vacat ipſo iure per crimen ſimoniæ, *deciſ.* 92. *adnot.* 1. *num.* 32. dummodo ſit realis, *num.* 33. ſed conuentionalis non inducit vacationem ipſo iure, ſed inhabilitat ad obtinenda beneficia, *n.*34.

Sed ſimonia concludenter probanda eſt, vbi agitur de priuatione beneficij, *deciſ* 92.*adnot.*1. *num.* 35.

Be-

Beneficium vacat ipſo iure ob crimen læſæ maieſtatis, dec.92.adnot.1.n.37.
Limit. In crimine læſæ maieſtatis commiſſum in Principem Laicum, deciſ.92. adnot. 1. nu. 38.
Beneficium vacat ipſo iure propter crimen Sodomiæ, deciſ.92.adnot.1.num.39.
Et licet impetrari poſſit ante ſententiã, tamen valet vſque ad eius promulgationẽ, n.40.& 41.
Vacat ipſo iure pro crimine falſitatis, dec.92.adnot.1.nu.42.
Vacat ipſo iure propter offenſionem factam litigantibus in Romana Curia, dec.92.adnot.1.num.43. Et etiam extra Romanam Curiam dummodò lis ſit in Curia, nu.45.
Vacat ipſo iure, quando quis inſordeſcit in excommunicatione poſt annum, deciſ.92.adnot.1.num.48. Quod in quibus caſibus procedat declaratur, num.49.
Periurus an priuetur beneficijs, dec.92.adnot.1.num.50.
Beneficium in quibus alijs caſibus ipſo iure vacet remiſſiuè, dec.92.adnot.1.n.51.
Ad incurrendam pœnam priuationis beneficiorum cauſa debet eſſe magna, manifeſta, & delictum perfectum, deciſ.92.adnot.2.num.3.
Clericus priuatus ipſo iure beneficijs nulla expectata ſententia conferri poſſunt, deciſ.92.adnot.2.num.21. dummodò delictum ſit qualificatum, n.22.
Et quid in condemnato in contumaciam, an ſit annus expectandus, n.23.
Reliqua vide in verbo Clericus quoad delicta verſ.Condemnatus in contumaciam.
Beneficij vacatio probatur ex fide obitus primi beneficiati, deciſ.101.n.17.
Prælatio ad beneficium demandata à teſtatore quando procedat, vide Habilitas.
Beneficia potius oriundis, quam extraneis conferenda, deciſ.101.adnot.1. n.21.
Simplicia non requirunt reſidentiam, dec.130.num.8.& 10. ſecus ſi alter in fundatione ſit diſpoſitum, num.11. ſecus etiam de iure communi, n.15. nec per onus celebrandi miſſas exigunt reſidentiam, num.9.
Status beneficij ſpatio 40. annorum mutatur, & præſcribitur, dec.130.n.16.
Beneficium Eccleſiaſticum non efficitur legatum promiſſis celebrandis relictum, dec. 131. num.1.
Manſionaria eſt beneficium Eccleſiaſticum, dec.131.num.2. Nec poteſt cum alio beneficio ſub eodem tecto retineri, nu.3.
Beneficium Eccleſiaſticum eſſe ex quibus probetur, dec.131.n.4. vſque ad n.11. Et in dubio præſumitur Eccleſiaſticum, nu.9.
Ius eligendi ſucceſſorem in beneficio eſt de iure prohibitum, dec.131.n.6.
Beneficia de iurepatronatus omnes fundare poſſunt, ſed requiritur auctoritas Ordinarij, dec.131.n.10. Declara vt in n.11.
Succeſſor in beneficio non tenetur ſtare locationibus factis ab anteceſſoribus, niſi copulatiuè fuerint initę nomine Eccleſię, & ad eius vtilitatem, dec.135.nu.33.& 34.
Beneficium auctoritate Ordinatij fundatum dicitur Eccleſiaſticum, licet ex patrimonio laicorum, dec.139.nu.19.
In beneficialibus regulariter attenditur titulus, & non poſſeſſio, dec.139.n.6.
Collatio Pontificis non mutat ſtatum beneficij, dec.10.adnot.1.n.75. Et quid in collationibus Ordinariorum, nu.76.
Collatio facta notoriè infami, vt publico aleatori eſt nulla, dec.89.adnot.3.n.9.
Declara ſi crimen habeat annexam irregularitatem, ibid.n.10.
Collatio beneficij ordinata per verbum detur, demoſtrat præſentationem, & collationem canonicè faciendam, dec.131.n.12.

BENEPLACITVM APOSTOLICVM.

Beneplacitum Apoſtolicum requiritur etiam ſi agatur inter duas Eccleſias, dec.30.nu.17.
Defectus beneplaciti Apoſtolici non poteſt à tertio allegari, dec.53.adnot.9.n.14.
Reſeruatum quatenus opus ſit, eo non iuſtificato non eſt attendendum, niſi probetur opus eſſe, dec.54.n.27.
Supplet omnes ſolemnitates, ibid.n.28. Non tamen ſupplet defectum cauſæ.nu.29.
Præſumere facit donec contrarium probetur, dec.54.n.30.
Beneplacitum Apoſtolicum cum alijs ſolemnitatibus, vna cum Eccleſiæ vtilitate ex curſu temporis præſumitur interueniſſe, deciſ. 60. num. 29.
Limit. quando ex inſpectione ſcripturæ apparet beneplacitum, & ſolemnitates non interueniſſe, ibid n.30. & Regula procedit quando deficit ſcriptura, n.35.
Vel quando ſolemnitas interuenire poteſt ante, vel poſt contractum, ſecus in ipſo actu, dec.60.nn.36.& 37.
Præſumptio beneplaciti Apoſtolici releuat, ſi concurrant cętera habilia, dec.60.n.38.
Præſumptio dicti beneplaciti abrogata fuit à Conſtitutione Vrbani VIII. ibid.n.39.
Quæ conſtitutio in quibus terminis procedat, declaratur, dec.60.num.40.
Præſeruat autem centenariam, & immemorabilem præſcriptionem in caſibus permiſſis, & cum debitis requiſitis, dec.60.n.41.
Præſumptio beneplaciti Apoſtolici ex curſu temporis releuat retinentem rem Eccleſiæ ab onere probandi vtilitatem, & Eccleſiæ incumbit onus probandi nullitatem, & læſionem, ibid.n.43.
Requiritur ſi ſolitum locandi bona Eccleſiæ alteretur, deciſ.127.num.28.
In alienationeq; bonorum Eccleſiæ inſeruit loco ſolemnitatum, dec.132.nu.6.
Beneplaciti Apoſtolici præſumptio ſi ſit Eccleſiæ præiudicialis ſublata fuit per Conſtitutionem Vrbani VIII. dec.132. nu.21.
Non eſt neceſſarium in bonis locari ſolitis, deciſ.132. nn.15.
Beneplacitum Apoſtolicum ſi rectè non exequatur in perquirenda Eccleſiæ vtilitate ſententia Commiſſariorum non eſt attendenda, deciſ.135.n.44.
Eccleſia ſola poteſt opponere defectum beneplaciti Apoſtolici, dec.135.n.49.

INDEX

BIGAMIA. BIGAMVS.

Bigamus excluditur ab omnibus ordinibus, & à prima tonſura, vti irregularis, *dec.* 89. *adnot.* 4. *n.* 1. eſt omni priuilegio Clericali nudatus *n.* 2.

Non gaudet priuilegio canonis; ſubicitur foro ſeculari, & quid ſi bigamia ſuperueniat poſt receptos ordines *n.* 3.

Eſt incapax cuiuſcunque beneficij Eccleſiaſtici, *ibid nu.* 4.

Non tollitur per ingreſſum Religionis, *deciſ.* 89. *Adnot.* 4. *num.* 5.

Quotuplex ſit. *ibid. nu.* 6.

Interpretatiua contrahitur per cognoſcentem vxorem adulteram etiam ignoranter, *dec.* 89. *Adnot.* 4. *nu.* 7.

Non contrahitur ſi matrimonium non ſit conſumatum. *ibid. nu.* 8.

Nec ſi vxor à viro ante matrimonium defiorata fuit *nu.* 9. Nec ob multiplices concubinas, & fornicationes, *nu.* 10. Nec ob reiterata ſponſalia, etiam iurata, & cum copula, *num.* 11.

Nec ex pluralitate vxorum, ſi non interceſſit copula, *dec.* 89. *Adnot.* 4. *nu.* 12.

Nec ſi cum fæmina corrupta contractum fuerit matrimonium inualidum, dummodo non fuerit conſumatum, *ibid. nu.* 13.

Irregularis efficitur, qui poſt reconciliationem cognoſcit vxorem adulteram, *deciſ.* 89. *Adnot.* 4. *num.* 14.

Bigamiæ diſpenſatio ſpectat ad Pontificem, *ibid. nu.* 16.

Epiſcopus verò diſpenſare non poteſt neque ad ordines, neque ad beneficia, *nu.* 17.

BIRRVARIVS.

Birruarij ſi velint aliquem iniuſtè, & indebitè capere, ſi eis fiat reſiſtentia, non dicitur reſiſtentia, ſed defenſio permiſſa, *deciſ.* 17. *nu.* 34. *dec.* 75. *nu.* 23.

Excedentes ea, quę ad eorum officium ſpectãt, adeout credantur inimici, reſiſti licite poteſt, *ibid nu.* 35.

Birruarijs non permittitur aduerſus alios exonerare archibuſaras, & ità exonerantes puniuntur, & reſiſti poteſt, *deciſ.* 17. *nu.* 36.

Bulla Sixti V. de reſiſtentibus exequutoribus, quando non habeat locum, *deciſ.* 17. *nu.* 33.

Birruarijs, & executoribus, & Iudicibus abſque iuriſdictione, & iniuſte procedentibus licet impunè reſiſti, *deciſ.* 48. *nu.* 34.

Exequentibus ſine mandato Iudicis reſiſti poteſt, *deciſ.* 75. *nu.* 24. Limit. in caſibus, in quibus poſſunt capere abſque Iudicis mandato, & caſus referuntur, *n.* 25.

Limit. 2. quando fiat reſiſtentia à putante executores non eſſe birruarios, ſed inimicos, & graſſatores, etiam attenta Bulla Sixti V. *nu.* 26.

Birruariorum cognitio præſumitur, *deciſ.* 75. *nu.* 27. Declara vt in *nu.* 28. & 29.

Non gerentibus ſigna ſolita reſiſti poteſt, cum eorum ignorantia præſumatur, *deciſ.* 75. *numer.* 29.

Deponentibus de reſiſtentia eis facta non eſt credendum. *ibid nu.* 30. Nec in teſtes ſunt recipiendi, *nu.* 31.

Eorum depoſitionibus iunctis adminiculis eſt credendum, *deciſ.* 75. *num.* 32. Limit. procedere vbi agitur de pæna leui, ſecus de corporali, & capitali, *num* 33.

BONA, ET MALA FIDES.

Mala fides ſemper datur, ſi adſit ſcientia rei alienæ, *deciſ.* 25. *num.* 20.

Colligitur ex præſumptionibus, & coniecturis, *ibid. num.* 21.

Bona fides cauſari poteſt etiam ab iniuſtis, & temerarijs titulis, *deciſ.* 54. *Adnot.* 3. *nu.* 26.

Bona fides ex iuris errore inducta ſufficit ad fructuum acquiſitionem, ſecus ad præſcribendum dominium. *ibid. num.* 27.

Declara procedere ſi ius abſolutè reſiſtat, ſecus ſi non abſolutè, ſed tantum det formam ſeruandam in actus celebratione. *ibid. num.* 29.

Bona fides poſitiua non inducitur ex titulo inualido, *deciſ.* 54. *Adnot.* 3. *num.* 30.

Non tamen cauſatur mala fides. *ibid. nu.* 31.

Inter malam, & bonam fidem datur medium. *ibid. num.* 32.

B O N A

Prophana, & Eccleſiaſtica.

Vide in verbo Eccleſia, quo ad Immunitatem, Clerici quo ad exemptionem a Tributis.

Bona paraphernalia, & extra dotalia non gaudent priuilegio dotis, *deciſ.* 2. *num.* 19.

Bona efficiuntur immunia, & obnoxia tributis, & gabellis a qualitate poſſeſſoris, *deciſ.* 6. *num.* 8.

Bonorum, & rerum ſtatus mutatur, mutata perſona, *deciſ.* 6. *n.* 8.

Bona donata a laicis loco pio cum reſeruatione penſionis ad vitam donantis, redduntur immunia à tributis extraordinarijs, ceſſante fraude donationis, *deciſ.* 6. *Adnot.* 3. *nu.* 14.

Bona Eccleſiarum immediate ſunt ſub dominio Dei, & dicuntur Sancta Sanctorum, *deciſ.* 12. *Adnot.* 3. *nu.* 5.

Bona a laicis Eccleſijs conceſſa cenſentur Pontifici donata cum abdicatione dominij, & iuriſdictionis etiam quo ad forum. *ibidem numer.* 5.

Bona Eccleſiarum, nec indirecte ſubiacent iudicio laicorum. *deciſ.* 12. *Adnot.* 3. *nu.* 10. & 11.

Bona quod fuerint fidcicommittentis probatur ex diuiſione facta inter fratres, *deciſ.* 43. *nu.* 7.

Bona Eccleſiaſticorum tam iure diuino, quam humano ſunt libera, & exempta a Laicorum iuriſdictione, *deciſ.* 26 *adnot.* 4. *nu.* 22.

Dicuntur Sancta Sanctorum *nu.* 23.

Dicuntur patrimonium Chriſti *nu.* 24.

Et laici ſunt incapaces exercendi iuriſdictionem in Eccleſiaſticos, eorumque bona, *deciſ.* 26. *adnot.* 4. *nu.* 21. 25. & 28.

Bona Eccleſiarum. & Eccleſiaſticorum a laicis acquiſita quando tranſeant cum ſuo onere, *deciſ.* 6. *per totam*.

Bona Eccleſiæ generaliter obligari, & hypothecari poſſunt ſine beneplacito Apoſtolico, ſecus ſpecialiter *deciſ.* 60. *adnot.* 3. *nu.* 70.

Non poſſunt ſubhaſtari, & deliberari ſine beneplacito Apoſtolico, *ibid. nu.* 71.

Poteſt tamen creditor Eccleſiæ vigore hypothecæ generalis intentare Saluianum contra eius bona, *deciſ.* 60. *adnot.* 3. *n.* 72.

Di-

Diſtractio iudicialis bonorum Eccleſiæ non exigit nouum aſſenſum Apoſtolicum. ſi iudicialiter ad eam deueniatur vigore obligationis contractæ cum ſolemnitatibus, *ibidem num.73.*

Diſtrahi poſſunt abſq; beneplacito Apoſtolico pro ſoluendis debitis ſui auctoris, *deciſ.60. adnot.3.nu.74.*

Prælatus abſque vtilitate, & neceſſitate bona Eccleſiæ ſpecialiter obligare non poteſt, *ibid. nu. 75.* Nec tradere in pignus *nu.76.*

Imponentes pedagia bonis Eccleſiaſticorum incidunt in excommunicationem, *deciſ. 71. num.32.*

Vſurpantes bona Eccleſiæ ſunt excommunicati, *deciſ.73.nu.19.*

Bona laicalia eo ipſo quod ab Eccleſiaſticis acquiruntur, efficiuntur immunia à quocumque onere, *deciſ.100.nu.17.*

Ampl. ſiue bona ſint patrimonialia, ſiuè alio titulo temporali acquiſita, *ibid.nu.18.* Reprobantur contrar. tenentes *nu. 19.*

C

CADVCITAS.

Caducitas rei Eccleſię ab ipſa tantum Eccleſia, & non a tertio allegari poteſt, *deciſ.53. adnot.7. nu.15.*

Caducitas itaque declarata a Domino poteſt etiam à tertio declarari, *deciſ. 53. adnot. 7. num. 16.*

Dominus directus ad effectum inducendi caducitatem ſatis eſt quod alleget biennium ceſſatum fuiſſe à ſolutione canonum, & onus probandi contrarium incumbit emphyteutæ, *deciſ.128.nu.10.*

Incurritur ob canones non ſolutos etiam ſi ab vno a ſolutione ceſſatum fuerit, in præiudicium aliorum, licet non ſint in culpa, *deciſ. 128.nu.16.*

Caducitas excluditur, ſi alienatio fiat cum reſeruatione conſenſus Domini directi, *deciſ. 135.nu.9.* Intell. & limit. *vt nu.10.11.& 12.*

Caducitas excluditur ſi ſit dubia, *deciſ. 135. num. 25.*

CÆMETERIVM.

Cæmeterium conſtrui, & refici debet expenſis Populi, *deciſ.6.adnot.8.num.31. deciſ.15. adnot.1. num.44.*

CANONICATVS CANONICVS.

Canonici ſupranumerarij debent habere omnia iura Canonicalia, ſicut antiquiores, *deciſ. 98. num.1.* & etiam vocem in Capitulo, *num. 2.* Declara procedere, quando noua ſuperadditio purè emanauerit, ſecus ſi cum reſtrictione *num.3.*

Canonici noui nihil differunt ab antiquis, ſi eorum electio purè emanauerit, *deciſ.98.n.4.*

Lex, & reſtrictio præſcripta in receptione Canonicorum ſupra numerum eſt ſeruanda licet iuri contraria, *dec.98.num.5.*

Canonici ſupra numerarij nihil prętendere poſſunt in præiudicium antiquorum, qui ad eorum fauorem iura reſeruauerunt. *dec.98.n.7.*

Canonici ſupranumerarij participant emolumenta antiquæ maſſæ ſi admiſſi fuerunt abſque proteſtatione, *deciſ.98. nu.7.*

Prout etiam de diſtributionibus quotidianis, *ibid.nu.8.*

Præcipuè ſi ſubtracta emolumenta fuerint aliter recompenſata *deciſ.98.nu.9.*

Canonici noui etiam admiſſi cum proteſtatione non participant de mortuarijs præteritis, ſecus de futuris, *deciſ. 98. num. 10.* declar. *vt num.11.*

Canonici vltra numerum poſſunt auctoritate Epiſcopi, & Capituli recipi, *deciſ. 98. adnot. 1. num.4.* Præcipuè ſi Eccleſia non ſit numerata *num. 5.*

Si purè recipiantur, in nihilo differunt ab antiquis, ſecus ſi cum reſtrictione, *deciſ. 98. adnot.1. nu. 6.*

Canonicorum numerus in Eccleſia numerata, à quo augeri poſſunt, *deciſ.98. adnot.1. nu.7.*

Augeri non poſſunt niſi augeantur Eccleſiæ prouentus, *ibid. nu.8.*

Et niſi à Pontifice, ſi ab eodem fuit numerus determinatus, vel Canonici iurauerunt non augere, *dec.98.ad .1 n.9.* Contrarium *n.10.& 11*

Secus ſtante clauſula decreti irritantis, *num. 12.* quæ tamen non obſtat ſuperuenientibus nouis redditibus. *nu.13.*

Noui Canonici non ſunt recipiendi ad futuram præbendam, *deciſ.98.adnot.1.nu.14.*

Supernumerarius quando habeat ius canoniæ *deciſ. 98.adnot.1.n.15.* Et ea quæ ſunt Capituli. *nu. 16.*

Sedere debet poſt vltimum canonicum antiquum, *ibid.nu. 17.& 18.*

Præcedere poteſt coadiutorem veteris canonici, *deciſ.98.adnot.1.nu. 19.*

Canonicorum numerus minui poteſt, ſi redditus Eccleſiæ diminuatur, *ibid.nu.20.* Et ſi præbendæ ſunt tenues quando Epiſcopus ſupprimere poſſit, *nu.21. & 22.*

Et diſmembrare in Eccleſiis inferioribus, Cathedralibus, & Collegiatis *nu.23.*

Canonicatus auctoritate Papę confirmatus cum decreto irritanti non poteſt ſupprimi ab Epiſcopo, *deciſ.98.adnot.1.n.26.*

Neque quando bona Epiſcopi, & Capituli ſunt cõmunia, & ſi eſſent diuiſa, *ib.n.27.& 28.*

Declara vt non poſſit applicare Capitulo, ſecus verò Canonicis vti ſingulis *numer.29.*

Facultas ſupprimendi præbendas tenues competit Epiſcopis, non aliis inferioribus, nec Vicarijs, & Capitulo Sede vacante, *deciſ. 98. adnot. 1.nu.30.*

Canonicus ſi promoueatur ad Epiſcopatum cum retentione Canonicatus præcedit omnes alios Canonicos, & dignitatis, *deciſ.1. adnot.4. num. 20.*

Canonici Eccleſiæ Cathedralis faciunt vnum corpus cum Epiſcopo, & cæteris digniores reputantur, *dec.1.adnot.8. nu.1.*

Canonici Eccleſiæ Cathedralis præcedunt alios Canonicos, & Prælatos inferiores, etiam in propria eorum Eccleſia, *deciſ. 1. adnot. 8. num. 3.*

Digitized by Google

Canonici Cathedralis æquiparantur dignitatibus, ſed non ſunt dignitates, *deciſ. 1. adnot. 6. nu. 28.*
Dicuntur pars corporis Epiſcopi, & Eccleſiæ, *dec. 1. adnot. 6. nu. 29.*
Canonicis Cathedralis defectu dignitatum committuntur cauſæ ſi in euidentem de ſtylo Datariæ, *dec. 1. adnot. 6. nu. 31.*
Canonici Cathedralis ſuperant dignitates Canonicorum Collegiatarum, *deciſ. 1. adnot. 8. num. 6.*
Canonici Collegiatæ præcedunt Collegium Parochorum, *deciſ. 1. adnot. 8. n. 8.*
Collegiata eſt inferior Cathedrali, & dignior quacumque alia Eccleſia etiam Parochiali, *deciſ. 1. adnot. 8. n. 9.*
Canonici Eccleſiarum Patriarchalium Romanæ Vrbis quomodo inter ſe præcedant, *deciſ. 1. adnot. 8. n. 10.*
Canonici Sancti Georgii in Alga præcedunt Canonicos Congregationis Lateranenſis, *dec. 1. adnot. 8. nu. 11.*
Canonici Congregationis Lateranenſis præcedunt Monachos Caſinenſes, & omnes alios Regulares, *deciſ. 1. adnot. 8. n. 12. & 13.*
Canonici Cathedralis ſunt præferendi Magiſtratui Sæculari, quando non eſt de perpetuis, & maioribus, *dec. 1. adnot. 8. n. 16.*
Et ſunt prius a Concionatore ſalutandi, *ib. n. 17.*
Præcipuè ſi in apparatu Clericali exiſtant, *num. 18.*
Præbenda Theologalis vbi non eſt conſtituta per primam Præbendæ vacationem in Cathedrali cenſetur conſtituta, *deciſ. 1. adnot. 18. num. 1.*
Præbenda Theologalis non eſt dignitas, *dec. 1. adnot. 18. nu. 3.*
Canonicus Theologus non præcedit alios Canonicos, ſed ſedere debet in loco ſui Canonicatus, *dec. 1. adnot. 18. n. 2.*
Canonicus Theologus pro tempore, quo legit de iure non debentur diſtributiones quotidianæ, ſed ex gratia, *deciſ. 1. adnot. 18. n. 11.*
Amplia vt ex gratia debentur alia emolumenta debita perſonaliter intereſſentibus, *deciſ. 1. adnot. 18. n. 12.*
Limita, vt huiuſmodi gratia ſuffragetur tantùm petenti, *ibid. n. 13.*
Canonicus Theologus debet legere tempore, & hora, & ſuper materia ab Epiſcopo aſſignanda, & quo tempore poſſit à lectione vacare, *dec. 1. adnot. 18. nu. 14.*
Si legere recuſet, quibus remedijs cogendus ſit, *dec. 1. adnot. 18. n. 15.*
Præbenda Theologalis à ſequenti Canonico optari non poteſt, *dec. 1. adnot. 18. n. 16.*
Vacante præbenda Theologali donec prouideatur, quomodo ſuppleri debeat, *dec. 1. adnot. 18. n. 17. & 18.*
Canonicus pœnitentiarius non eſt dignitas, nec præcedit alios Canonicos, *deciſ. 1. adnot. 18. n. 4.*
Pœnitentiarius antequam obtineat præbendam non habet locum, nec in Capitulo, nec in Choro, & non percipit diſtributiones quotidianus, ſecus poſt obtentam, *dec. 1. adnot. 18. n. 5. & n. 6.*
Pœnitentiarius tempore, quo audit confeſſiones habetur in Choro pro præſente, *deciſ. 1. adnot. 18. n. 7.*
Amplia, vt pro præſente etiam habeatur ad lucrandas eleemoſynas, & diſtributiones debitas occaſione funeralium, & ſimilium, *ibid. n. 8.*
Limita procedere ſi audit confeſſiones in Eccleſia, ſecus extra, etiam infirmorum, *ibidem nu. 9.*
Pœnitentiarius non debet retinere in manibus baculum ſicut in Vrbe, *deciſ. 1. adnot. 18. num. 10.*
Canonicus quoad lucrandas diſtributiones quotidianas, vide in Verbo *diſtributiones quotidianæ.*
Canonicus Iubilatus non tenetur ſoluere eleemoſinam celebranti miſſam per turnum ad eum ſpectan. ſecus quoad miſſas lectas, *deciſ. 20. adnot. 3. n. 70.*
Prout etiam tenetur Canonicus infirmus, *ibid. nu. 71.*
Canonicus abeſſe non poteſt a reſidentia abſque licentia Epiſcopi, *dec. 20. adnot. 3. nu. 84.*
Canonici Cathedralis vti ſinguli, & non capitulariter funeribus interuenientes non præcedunt Parochum, *deciſ. 1. adnot. 9. nu. 26.*
Canonici Cathedralis quoad actus ſpirituales deſtinatos ad Cultum diuinum præferuntur etiam Parochis. Secus quo ad actus concernentes curam animarum, *dec. 1. adnot. 9. nu. 27. 28. & 29. & 30.*
Curatus amouibilis Cathedralis in proceſſionibus incedere debet cum Capitulo, ſupra alios Curatos perpetuos, *dec. 1. adnot. 9. n. 25.*
Canonici digniores ſedere debent ſedi viciniori Sedi Epiſcopali, *dec. 1. adnot. 14. n. 8.*
Canonicus Decanus habet dignitatem maiorem Præpoſito, *dec. 1. adnot. 14. n. 12.*
Canonici Cathedralis, & Collegiatarum quem locum habere debeant in Synodo Diæceſana, *dec. 1. adnot. 16. n. 9.*
Canonici, & Præsbyteri Eccleſiæ Cathedralis tenentur accedere ad lectionem Theologalem. Sicut ad Congregationem caſuum conſcientiæ, *dec. 1. adnot. 18. n. 19. & 20.*
Canonici faciunt vnum corpus cum Epiſcopo, *deciſ. 5. n. 16.*
Canonicus Eccleſiæ Cathedralis ſepeliri debet in Parochiali vbi inhabitat, non electa ſepultura, *dec. 5. nu. 7.*
Contrarium quod ſit ſepeliendus in Cathedrali, *num. 10. & 14.*
Subicitur Cathedrali tamquam eius Parochiæ, *ibid. n. 17.*
Canonici de diſtributionibus quotidianis non tenentur contribuere ſeminario, *deciſ. 27. num. 5.*
Canonicus, qui non eſt in Sacris non habet vocem in Capitulo, *dec. 33. n. 35.*
Canonici non poſſunt locare laicis præcipuè delinquentibus, & debitoribus ædes Canonicales ſiue beneficiorum, *dec. 88. nu. 20.*
Ad dignitatem, & Canonicatum non eſt quis admittendus niſi habeat ordinem, vel ætatem vt infra annum ad eundem promoueri poſſit,

Digitized by Google

pro vt dignitas, & Canonicatus requirit, alias incurrit pœnas ſtatutas in Concilio Vienneſi, *dec.89.adnot.1.n.30.*

Canonico celebranti competit primus locus ſupra dignitates, *deciſ.1. adnot.8.n.19.*

Canonici inter ſe quomodo præcedant *deciſ. 1. adnot.8.n. 20.*

Canonici Presbyteri pręcedunt Canonicos non Presbyteros etiam antiquiores, *deciſ. 1. adnot. 8.n.21.*

Sed ſi omnes ſint Presbyteri præcedunt inter ſe ſecundum eorum receptionem *deciſ.1.adnot.8. num. 22. Ampl.* non obſtante conſuetudine *nu. 23.* Limit. in Eccleſijs Collegiatis *n.24.*

Ampl. etiam ſi prębendæ ſint diſtinctæ in Preſbyterales, Diaconales, & Subdiaconales ſtante conſuetudine, *ibidem n.25.*

Præbendę ſi non ſint diſtinctę, & omnes requirant ordinem Presbyteralem, tunc pręcedunt Canonici per ordinem receptionis, & adeptæ poſſeſſionis, *deciſ.1.adnot.8.n.26.& 28. Amplia* niſi ſint de Iurepatronatus *n. 27.*

Primo receptos ſi non ſit Sacerdos non debet præcedere Sacerdoti ſecundo recepto; ſed recuperat locum poſt adeptum ordinem Sacerdotalem, *deciſ.1.adnot.7.n.26.*

Ius anterioritatis quoad præcedentiam in Canonicis incipit à die quo admitti debuiſſet *deciſ. 1.adnot.8.n.30. Declar.vt ibid.*

Canonici Eccleſię Collegiatæ in proceſſionibus non debent incedere parati, *deciſ. 1. adnot. 8. n. 31.*

Et thurificari debent duplici ictu, *deciſ. 1.adnot.8.n.32.*

Canonicus Doctor præcedit alios non doctores, *deciſ.1.adnot.8.n.32.*

Limita vbi ſunt Canonici Presbyteri, *ibidem num. 34.*

Canonicus ſi retineat Canonicatum cum dignitate ſedere debet in loco Canonicali; Et non debet puntari ſi interuiat, vt Canonicus, & vti dignitas, *deciſ.1.adnot.8.n.35.*

Canonici ſedere debent in ſuo ſtallo, nec debent occupare Sedes digniores, *deciſ.1.adnot. 8.num.36.*

Canonicus ſi ob delictum fuerit priuatus non recuperat primum locum ab alio poſteà admiſſo occupato, *deciſ.1.adnot.8. n.37.*

Canonici Collegiatę poſſunt in proceſſionibus deferre propriam Crucem, etiam præſente Capitulo Cathedralis, *deciſ. 1. adnot.8. num. 38.*

Canonici Eccleſiæ Collegiatæ in proceſſionibus pręcedunt Parochos, *deciſ.1.adnot.9.num.17. et num.18. 19. et 20.* in quibus contraria declarantur.

Canonicatus in Cathedralibus, & Collegiatis inſtituere in actu erectionis ſpectat ad Papam, poſt erectionem etiam ad Epiſcopum, *deciſ.98. adnot. 1.num.1.*

Canonicatus eſt beneficium, *ibidem n.2.*

Verbum Canonici indefinitè prolatum deſignat Capitulum, *deciſ.98.adnot. 2. nu.9.* Contrarium *n. 10.* Declara vt in *n.11.*

CAMPANA

Campanę in Sabbato ſancto ab Eccleſijs inferioribus pulſari non debent ante Cathedralem, vel Parochialem in Diœceſi, *deciſ. 5. adnot. 1. n. 22. & 23.* Declara procedere vbi adeſt conſuetudo, alias vnicuique liberum eſt pulſare antè vel poſt *num. 22.*

CAPELLANIA

Capellania in dubio ex multis ſignis, & argumentis præſumitur beneficium Eccleſiaſticū. *deciſ.21.num.31.*

Teſtator erigendo Capellaniam, & eius prouiſio ad ſolum laicos ſpectet, non cenſetur voluiſſe erigere beneficium Eccleſiaſticum, *ibidem num.3.*

Capellania, quæ ex diſpoſitione teſtatoris non debet erigi in titulum, non efficitur collatiua, & Eccleſiaſtica per Epiſcopi erectionem, nec mutatur eius natura, *deciſ.21.n.5.et 6.* Declara vt in *num.24.*

Epiſcopus in preiudicium eorum ius habentium non poteſt alterare qualitatem Capellanię, *deciſ.21.n.7.*

Teſtator ſimpliciter inſtituendo Capellaniam cenſetur inſtituere voluiſſe beneficium Eccleſiaſticum, licet non fecerit menſionem de Epiſcopo, ſi deſpuſuerit per vltimam voluntatem, ſecus inter viuos, *deciſ.21.n.13.*

Capellania fundata auctoritate Epiſcopi efficitur beneficium Eccleſiaſticum, *ibidem n.16.*

Pręcipuè ſi habeat quid ſpiritualitatis annexum *num. 17.*

Si conferatur Clerico, *deciſ.21.n.18.* Et collatio fiat ab Epiſcopo *num.19.*

Inſuper ſi ſit perpetua, & non ad nutum amouibilis, *ibidem num. 20.*

Et Epiſcopus alteri conferat nulla adiecta conditione. *ibidem num.21.*

Quibus requiſitis concurrentibus beneficium, vel Capellania cenſeatur Eccleſiaſtica, *dec.21. num. 22.*

Præcipuè ſi accedat locus erectionis, lex fundationis, & dotis conſtitutionis, *ibidem n.23.*

Capellanię fundatio regulariter fieri ſolet cum auctoritate Epiſcopi, *deciſ.21.n. 25.*

Sed ſi Epiſcopus excludatur, vel prohibeatur, vt ſe non ingeret, an teneat, *ibid.nu.26.et 27.*

Amouibilis per Ordinarij inſtitutionem non efficitur collatiua, *deciſ. 21.num. 28.*

Capellania etiam perpetua fundata abſque Ordinarij conſenſu, nunquam poteſt aſſumere naturam beneficij Eccleſiaſtici, *ibidem num.29.*

Capellania an poſſit retineri ſub eodem tecto cum Canonicatu, & de materia, vide verbo *Beneficium Eccleſiaſticum.*

Capellania cum onere celebrandi ſingulis diebus feſtiuis, eſt incompatibilis cum Eccleſia Parochiali. *deciſ.31.adnot.1.n.31,*

Capellaniæ in eodem Altari plures quando ab vno poſſideri poſſunt, *deciſ.31. adnot. 1.n.32.*

Tres vniformes ſub eodem tecto cum Epiſcopi diſpenſatione retineri non poſſunt, *ibidem num. 33.*

Capellanię qualitatibus in fundatione appoſitis Capellanus derogare non poteſt, *deciſ. 130. num. 19.*

Digitized by Google

INDEX

CAPITVLVM.

Capitulum Eccleſiæ Cathedralis præfertur Capitulo Eccleſiæ Collegiatæ, *deciſ.1. adnot.8. num.4. & 7.*

Amplia etiam in aſſociandis funeribus etiam ipſius Collegiatæ, *ibid. n.5.*

Capitulum in concionibus ſedere debet apud ſuum Epiſcopum, *deciſ.1.adnot.8. n.14.*

Capitulum Eccleſiæ maioris inuitatum ad aliquas functiones peragendas in aliqua Eccleſia præcedere debet alios Canonicos, & Prælatos inferiores in proprijs Eccleſijs, *deciſ.1.adnot.8. n.40.* Amplia vt *n.41.*

Capitulum Eccleſiæ Cathedralis, & Collegiatæ ſunt digniores Parochis, Vicarijs, & alijs Beneficiatis Eccleſiæ Parochialis, & ſunt præferendi, *deciſ.1.adnot.9.n.15.*

Capitulum Eccleſiæ Cathedralis in omnibus etiam in funeribus præcedit Parocho etiam in propria Eccleſia, niſi immemorabilis conſuetudo ad fauorem Parochi legitimè probetur, *deciſ.1.adnot.9.n.21.* Limita quoad officium faciendum circa corpus, *n.22. & 23.*

Sacriſta, & Curatus Cathedralis licet amouibiles debent præcedere Parocho, tùm in funeribus, tùm in Proceſſionibus, *deciſ.1. adnot.9. n.24. & 25.*

Capitulum Cathedralis ſi in concilio interueniat Sede vacante præcedit Abbatibus iuriſdictionem habentibus, *deciſ. 1. adnot. 16. num.19.*

Secùs Sede non vacante, *ibid.n.20.*

Sede vacante ſuccedit Epiſcopo in iuriſdictione ordinaria, ſecus in delegata, *deciſ.84. n.24.*

CARCERATVS.

Iniuſtè carceratus impune poteſt carceres frangere, & aufugere, *deciſ.49. num. 1. deciſ.121. num.22.*

Et ſi aliter mortis pęnam effugere nequeat, poteſt etiam impunè vulnerare, & occidere carceris cuſtodem, *ibid.n.2.*

Limita ſi iuris ordine ſeruato carceratus fuit, vel ab mortem ſit condemnatus, vel condemnandus, non obſtante, quod ſit innocens, *deciſ.49.n.3. & 4.*

Vnde vt iniuſtè carceratus ad euitandam condemnationem impune occidere poſſit cuſtodem carceris, quæ requirantur, *ibidem num.5. 6. & 7.*

Et declaratur textus in *l. nihil intereſt de capt. & poſt lim.reuerſ. ibid.n.8.*

Carceratus condemnatus iuris ordine ſeruato, vel condemnandus, ſi non poſſit probare ſuam innocentiam, & ad effugiendam mortem occidat cuſtodem carceris, & fugiat etiam detecta eius innocentia extra ordinem puniendus eſt, *deciſ.49.n.9.*

Carceratus de mandato Iudicis non habentis iuriſdictionem, impunè poteſt frangere carceres, *deciſ.49. n.21.*

Et hoc caſu eximens è manibus familiæ captum non punitur, *ibidem n.22.*

Carceratio facta iuris ordine non ſeruato dicitur iniuſta, *deciſ.49.n.23.*

Redditur etiam iniuſta ratione malæ tractationis, & loci, vbi captus retinetur, *deciſ.49.n.24.*

Captus abſque indicijs dicitur iniuſtè captus, *ibid.n.25.*

Ita etiam non conſtito de corpore delicti, *deciſ.49.n.26.*

Ita etiam ſi falsè fuerit accuſatus, & Iudex ſit particeps, *ibid.n.27.*

In dubio præſumitur pro validitate capturæ, *deciſ.49.n.28.*

Frangens carceres, an teneatur ad intereſſe ſi alij carcerati fugiant in damnum creditorum, *deciſ.121.n.23.*

CASVS RESERVATI.

In articulo mortis nulla eſt reſeruatio, & quilibet Sacerdos etiam non approbatus abſoluere poteſt, etiam ſi ſit ſuſpenſus, excommunicatus, irregularis, & hæreticus, *deciſ.47. num.4. & 5.*

Vt non indigeat alia abſolutione ſi conualeſcat, *ibid.n.6.*

Sacerdos in articulo mortis non poteſt abſoluere ſuſpenſionem ab ordine, & Beneficio, nec irregularitatem, ſed ſolum cenſuras, *deciſ.47. n.7.*

Qui dicatur conſtitutus in articulo mortis, *ibid. num.8.*

Bannitus, qui impunè occidi poteſt, tamquam moribundus abſolui poteſt à ſimplici Sacerdote, etiam à cenſuris Papalibus, *deciſ.47.n.1.*

Limita ſi ſub fide publica alicubi moretur, vel habeat ſaluum conductum, aut facilem aditum ad ſuperiorem, *ibid.n.2. & 3.*

Habens caſum reſeruatum in ſua Diœceſi, an abſolui poſſit in alia Diœceſi, vbi non eſt reſeruatus, *deciſ.116. n.9. vſque ad 14.*

Forenſis, an abſolui poſſit à caſu reſeruato in Diœceſi, vbi confitetur, ſi in ſua non ſit reſeruatus, *deciſ.116.n.11.*

Nemo abſolui poteſt à caſibus reſeruatis Summo Pontifici, *ibid.n.12.*

Pęnitens abſolutus à non reſeruatis Superiori tenetur tantum reſeruata confiteri, *deciſ.116. num.15. & 16.* Limita, vt in *n.17.*

CASVS FORTVITVS.

Caſus furtuitus qualis ſit, *deciſ.89. adnot.5. n.15. deciſ.94. n.13.*

Allegans caſum furtuitum probare tenetur, *deciſ.94.n.13.*

Periculum caſus fortuiti ſpectat ad dominum rei, *deciſ.94.adnot.1.n.2.*

CAVSA

Cauſam fuiſſe à Iudice cognitam in contractu mulieris probatur ex aſſertione Notarij, & ſufficit ſi fuerit expreſſa, *deciſ.53.adnot.1. n 55.*

Cauſa expreſsa in contractu minoris præſumitur vera donec non probetur falſa, *ibidem n.56.*

Cauſa ad validitatem contractus mulieris ſufficit, quod ſit vera, & arbitrio Iudicis ſufficiens, licet non ſit vtilis, *deciſ. 53. adnot. 1. num. 58.*

De Iure communi non requiritur in contractu minoris ſi agatur de ſimplici obligatione, *ibidem num. 59.* ſecus in venditione mobilium ſublimit, ſtante iuramento, *deciſ. 53. adnot. 1. num.59.*

Cauſę veritatis præſumptio reſultat ex obſeruan-

Digitized by Google

nantia contractus per 40.annos,*deciſ.* 53.*adnot.* 1.*num.*61.
Si cauſa detegatur falſa, etiam ſi in parte ſit vera decretum iudicis corruit, *ibidem num.* 62. *et* 63.
Ad hoc vt ſubſtineatur contractus debet eſſe ſpecifica, & non generica, *deciſ.* 53. *adnot.* 1. *num.* 64.
Aſſertio cauſę non iuſtificatur ex decreto Iudicis, *ibidem num.*65.
Non tamen pręſumitur falſitas cauſę ex Iudicis decreto, *ibidem num.*65.
Cauſam vt contractus ſubſtineatur ſufficit à principio fuiſſe veram, *deciſ.* 53. *adnot.* 1. *num.* 67.
Cauſa neceſſaria ad hoc, vt minor contrahere poſſit abſque ſolemnitatibus, quę ſit,*deciſ.*53. *adnot*.1.*num.*7.
Cauſę continentia non eſt diuidenda, nè ſuper eadem re diuerſę ferantur ſententię, *deciſ.* 55. *num.*11.
Ex cauſa maioris neceſſitatis, & vtilitatis legis rigor infringitur, & per Iudicem fieri poteſt legis tranſgreſſio, *deciſ.* 91. *n.*2.
Pro vt fauore publicę vtilitatis multa permitti, & concedi debent, quæ alioquin non ſunt concedenda, *ibidem num.* 3.
Cauſa alimentorum, & dotis, quando ſpectet ad Iudicem Eccleſiaſticum, & quando ad laicum *deciſ.*17.*adnot.*1.*n.*46.48.*et* 49.
Cauſa alimentorū ſubicitur foro Eccleſiaſtico, *deciſ.*17.*adnot.* 1.*n.*56.
A' Spurio ſolum coram Eccleſiaſtico ſunt petenda, *ibidem num.*57.Contrarium, quod ſint mixti fori *num.* 58.
Vbi alimenta relicta ſunt diuiti, cauſa ſpectat ad Iudicem laicum, *deciſ.*17.*adnot* 1.*n.*59.
Deſtinata ad particularem cauſam piam in aliā cauſam conuerti nequeſit,*deciſ.*6.*adnot.*8.*n.*51.
Cauſa vbi agitur de bonis ratione directi dominij Eccleſiæ, eſt Eccleſiaſtica, & ſpectat ad eius forum.*deciſ.*12.*adnot.*3.*n.*1. & damnantur contrarium tenentes *num.* 52.
Cauſę dominij vtilis rei Eccleſię ſunt ſpirituales, & ab eis recipiunt forum, *ibidem num.* 12. Contrarium *num.*14. Reprobatur *num.*15.
Cauſa poſſeſſorij rei ſpiritualis dicitur ſpiritualis, & Eccleſiaſtica,*deciſ.*12.*adnot.*3.*n.* 21. licet poſſeſſio ſit laicalis,*num.*25.
In cauſa temporali coram laico vertente, ſi incidat quæſtio Iuris ſpiritualis eſt ſuperſedendum, & ad Eccleſiaſticum remittenda, *deciſ.* 12.*adnot.*3.*n.*39.
Cauſæ Eccleſiaſticæ, & ſpirituales, vel quaſi ad forum Eccleſiaſticum priuatiuè ſpectant, *deciſ.*12.*adnot.*3.*n.*22.
Cauſa dominij vtilis rei Eccleſiaſticæ eſt agenda in foro Eccleſiaſtico, cum dominium directum cui inhęret trahat ad ſuum Iudicem, *ibidem num.*11.
Conſuetudo, quod laicus cognoſcat cauſas poſſeſſorij ſpiritualis anathematizatur in Bulla Cœnæ, *deciſ.*12.*adnot.*3.*n.*35.36.*&* 37.
Cauſæ temporales laicorum à Iudice Eccleſiaſtico tractari poſſunt quando qualitate aliqua religionis afficiuntur, *deciſ.*12. *adnot.*4.*n.*13.
Cauſa damni dati ab Eccleſiaſticis, eorumque animalibus, & paſtoribus, quando ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum, & quando ad ſęcularem, vide in verbo *Damnum datum*.
Cauſa matrimonialis ſpectat ad Epiſcopum, & de hac materia, vide in verbo *Matrimonium*.
Cauſa adulterij quando ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum, & quando ad laicum, vide in verbo *Adulterium*.
Cauſa mixta, & mixti fori, in quo differant, *deciſ.* 17. *adnot.*1.*num.*3.
Cauſæ mixtæ natura in quo conſiſtit, *deciſ.* 17. *adnot.*1.*num.*4.
Cauſa mixti fori eſt vbi pœna impoſita ſit à Iure Canonico, & perſona punienda ſit ſęcularis, *deciſ.*17. *adnot.*1.*n.*5.
Facultas, & arbitrium conceſſum in cauſa principali extenditur etiam in incidenti, & dependenti, licet reſpiciat diuerſam iuriſdictionem,*deciſ.*17. *adnot.*1.*n.*55.
Cauſæ matrimoniales ſpectant ad forum Eccleſiaſticum,*deciſ.*17.*adnot.*1. *nu.*86. vide in verbo *Matrimonium*.
Cauſa poſſeſſorij Beneficij, & aliarum rerum ſpiritualium dicitur Eccleſiaſtica, *deciſ.* 17. *adnot.*4. *n.* 5. Contrarium quod etiam laicus cognoſcere poſſit, *ibidem num.*6.
Non eſt recedendū à prima ſententia, præcipuè vbi agitur inter Clericos de beneficio litigantes; *ibidem num.*7.
Limita quando Clericus ageret contra laicum eundem in beneficij poſſeſſione turbantem, tunc laicus eſt competens, *ibidem num.* 8.
Cauſa decimarum in feudum à Papa laicis conceſſarum ſpectat ad Eccleſiaſticum Iudicem, *deciſ.*17.*adnot.*4. *num.*9.
Cauſa decimarum in petitorio, vel agatur de quæſtione Iuris priuatiuè ſpectat ad Eccleſiaſticum, *deciſ.*17.*adnot.*4.*num.*10.
Cauſa decimarum eſt ſpiritualis, *ibidem nu.*10.
Iudicium poſſeſſorium adipiſcendæ poſſeſſionis decimarum eſt inchoandum coram Iudice Eccleſiaſtico, non obſtante quacumque conſuetudine, *deciſ.*17.*adnot.*4.*n.*11.
Cauſa decimarum vbi agitur de quæſtione facti, putà de fructibus decimarum eſt mixti fori, *deciſ.* 17. *adnot.* 4. *num.*12. Contrarium, *ibidem in fin.*
In iudicio retinendæ, & recuperandæ poſſeſſionis decimandi laicus etiam poteſt eſſe Iudex, *deciſ.*17.*adnot.*4.*n.*13. contrar. *n.*14.
Vbi agitur contra laicum conductorem decimarum Iudex etiam laicus eſt competens, *deciſ.*17.*adnot.*4.*num.*15. Contrar. *num.*16.
Cauſa decimarum, an, & quando cognoſci poſſit à Iudice laico, vide in verbo *Cauſa*, & in verbo *Iudex laicus*.
Papa poteſt concedere ex cauſa decimas laicis & tunc amittunt ſpiritualitatem, ſecùs ſi dentur in feudum, *deciſ.*17.*adnot.*4.*n.*19.
Decimæ ſi cum alia re permutatæ fuerint amittunt ſpiritualitatem, vt cognoſcere poſſit Iudex Sæcularis, *deciſ.*17.*adnot.*4.*n.* 20.
Vbi controuertitur, an laicus poſſideat decimas iuſto titulo, cognitio de veriori ſpectat ad Eccleſiaſticum, *deciſ.*17.*adnot.*4.*n.*21.

In

Digitized by Google

In indicijs conſiderari debet quod principaliter agitur, *deciſ.29.adnot.2.n 2.*
Falſitas cauſæ ad retardandam executionem obligationis Cameralis debet manifeſte probari, *deciſ.53.adnot.1.n.66.*
Cauſa criminalis reputatur dignior ciuili, *deciſ.1. adnot.12.n.24.*

CENSVS.

Cenſus reputatur inter bona ſtabilia, & quomodo hoc intelligatur, *deciſ.13.adnot.3.n.10.*
In emptorem cenſus, neque dominium, neque poſſeſſio ſundi cenſiti transfertur, *ibid.n.9.*
Cenſus an collectari poſſit, & eius materia, vide in verbo *collecta*.
Cenſus de ſua natura non reputatur inter mobilia, vel immobilia, ſed conſtituit tertiam ſpeciem, nempè ius ad exigendum, *deciſ.13. adnot.3.n.21.& 22.*
Ad rationem decem pro cētenario ſubſtinetur, licet fundus cenſitus reddat minus, *deciſ.3.adnot.3.n.68.*
Cenſus impoſitus ab Eccleſia abſque beneplacito Apoſtolico redditur nullus, *deciſ. 54. adnot 1. num.52.* ſed fructus ſoluti ante nullitatis oppoſitionem non ſunt reſtituendi, & in ſortem computandi, *num.53.*
Cenſus extinctio ad effectum pretium reinueſtiendi in ſtabilibus, fieri poteſt, cum per hoc non tollatur libertas redimendi cenſum. *deciſ.54.adnot.2.n.33.*
Impoſitio cenſus vt extinguatur alter ſimilis non dicitur facta ex cauſa vtilitatis, *ibid. n.34.*
Cenſus impoſitus per Eccleſiam abſque ſolemnitatibus valet, quandiù non detur de nullitate, & ſi declaretur nullus non retrotrahitur ad effectum repetendi fructus ſolutos, *deciſ.54. adnot.3.n.2.*
Cenſus extinguitur perempto fundo, ſeù pro rata peremptionis, *deciſ.100.adnot.1.n.15.*
Vitalitius gabellis ſubicitur, *ibid.n.22.*

CEREMONIALE.

Ceremoniale Epiſcoporum habet vim legis, *deciſ.1.adnot.3.ſub n.4.*

CESSIO, CEDENS, CESSIONARIVS.

Vide *Exigibilitas*.

Ceſſionarius, vt petere poſſit damna paſſa à cedente debet docere de decoctione debitoris ceſſi, *deciſ.18.n.15.*
Habet regreſſum contra cedentem ſi nihil à debitore ceſſo conſequi potuerit, *deciſ. 18, num.16.*
Cedens nomen debitoris tenetur præſtare locupletem, & ſoluendo, *deciſ.18.n.17.*
Limita procedere in ſuſſidium facta diligentia, & excuſſo debitore, & fideiuſſore in bonis, & perſona, *ibid.n.18.*
Limit. 2. procedere in ſimplici ceſſione, *ibid. num.19.*
Cum periculum debitoris ceſſi ſpectet ad cedentem, *ibid.n.20.*
Secùs in venditione, datione in ſolutum, & in delegatione nominis debitoris, *ibid.n.21.*
Ceſſionarius non poteſt habere regreſſum contra cedentem, qui promiſit, & ſe obligauit præſtare ſoluendo, niſi fecerit diligentiam contra debitorem ceſſum, *deciſ.18.n.30.*
Soluendo tamen quilibet præſumitur, *deciſ.18. n.10.& 11.*
Cedens nomen debitoris, an, & quando debeatur præſtare, & manutenere exigibile. Vide in verbo *Exigibilitas*.
Ceſſionarius, ſi repererit nomen ceſſum non eſſe verum, habet regreſſum contra cedentem, *deciſ.18.adnot.1.n.1.*
Cedens cenſum ſuper fundo non libero conſtitutum habet regreſſum contra cedentem, *ibidem num 1.*
Cedens promittens defendere, & conſeruare ceſſionarium non tenetur, niſi de veritate nominis ceſſi, *ibid.n.2.*
Cedens nomen debitoris ſub conditione, & ea pendente debitor eſt effectus non ſoluendo, periculum ſpectat ad cedentem, *deciſ.18. adnot.1.n.3.*
Ceſſionarius habet regreſſum contra cedentem ob probabilem ignorantiam, quod nomen ceſſum non erat ſoluendo, ſecùs ſi ſciuit, *deciſ.18.adnot.1.n.4.*
Ampl. etiam ſi cedens debitoris inopiam ignoraret, *ibid.n.5.* Contrarium, *n.6.*
Ceſſionarius habet regreſſum contra cedentem ſi eius facto nomen ceſſum non ſit exigibile, *deciſ.18.adnot.1.n.8.*
Cedens nomen debitoris ſi promittat illud eſſe idoneum, & exigibile tenetur præſtare tale, *deciſ.18.adnot.1.n.9.*
Amplia procedere etiam ſi cedens, vel vendens ſimpliciter promittat illud nomen eſſe bonum, *ibid.n.10.*
Limita 1. ſi ceſſum fuerit tale, quale reperiebatur, *ibid.n.11.*
Limit. 2. vt nomen debitoris ceſſi non dicatur exigibilis, ſi ſint difficilis exactionis, *ibid.n.12.*
Limit. 3. vt cedens non teneatur de exigibilitate ſi nomen ceſſum eſt effectum non ſoluendo ob negligentiam ceſſionarij, *ibid.n.13.*
Limit. 4. ſi ceſſionarius tempore ceſſionis ſciens non eſſe ſoluendo pro exigibile acceptauit, *ibid. n.14.*
Limit. 5. ſi ceſſionarius exegerit à debitore ceſſo nouam obligationem, cum tunc liberetur cedens, *ibid. n.15.*
Limit. 6. in caſu euictionis nominis debitoris ceſſi, cum tunc cedens, ſeù vendens teneatur omni tempore, niſi aliter conuentum fuerit, *ibid.n.16. & 17.*
Limit. 7. ſi bona debitoris ceſſi ſint intricata, & difficilis venditionis, cum tunc ceſſionarius habet regreſſum contra cedentem, *ibid. num.18.*
Limit. 8. ſi cedens fideiuſſiſſet, & vti principalis, & in ſolidum ſe obligauerit, *ibid.n.19.*
Aliàs priùs tenetur diſcutere nomen ceſſum *deciſ.18.adnot.1.n.20.*
Diſcuſſio, & diligentia contra nomen ceſſum, quando facta dicatur, *deciſ.18.adnot.1.n.21.*
Regulariter tamen excuſſio formalis non requiritur, ſed ſufficit relatio executorum, & citatio ad indicanda bona, *ibid.n.24.*
Præſertim quando debitor eſt notoriè non ſoluendo, *ibid.n.25.*
Ceſſio reſoluitur in ſimplex mandatum ad exigen-

Digitized by Google

gendum, ſi non interueniat delegatio, vel venditio, vel datio in ſolutum, *deciſ.* 18. *adnot.* 1. *n.* 26.

Ceſſio ſimplex acceptata à creditore retentis prioribus actionibus non liberat cedentem, *deciſ.* 18. *adnot.* 1. *n.* 28.

Ceſſionarius detectis creditoribus anterioribus, & bona debitoris vindicantibus non tenetur excutere bona ſuperflua, ſed agere contra cedentem, *deciſ.* 18. *adnot.* 1. *n.* 29.

Ceſſio Iurium inducitur per ſolutionem ad fauorem ſoluentis, *deciſ.* 18. *adnot.* 2. *n.* 40.

Declara ſi ſoluens alium liberauerit, & non ſe ipſum, *ibid. n.* 41.

Cedens nomen debitoris, & promiſerit euictionem, tenetur de realitate, & non de exigibilitate, *deciſ.* 18. *n.* 28. Limit. ſi fuerit promiſſa, tam de iure, quam de facto, *num.* 29.

Ceſſionarius cenſetur vna, & eadem perſona cum cedente, eiuſque iura conſequitur ad quemcunque effectum, *deciſ.* 43. *n.* 12.

CITATIO.

Citatio in præiudicialibus debet eſſe perſonalis, *deciſ.* 10. *n.* 20.

Eſt de ſolemnitate iudicij, *deciſ.* 85. *n.* 17.

Eſt neceſſaria etiam ſi procedatur ſola facti veritate inſpecta, *deciſ.* 85. *n.* 18.

CLAVSVLA CODICILLARIS.

Clauſula codicillaris, &, omni meliori modo nihil operantur ſi extranei ſint inſtituti, *deciſ.* 8. *adnot.* 1. *n.* 39.

Clauſula codicillaris ſaluat teſtamentum nullum, tam defectu ſolemnitatum, quam præteritionis, *deciſ.* 8. *adnot.* 1. *n.* 34. *&* *n.* 3. Limit. *vt in n.* 38.

Non poteſt tamen habere effectum ſi prædecedat inſtitutus nullo dato ſubſtituto, *ibidem num.* 36.

Non operatur ſi eſſet inſtitura turpis perſona, *deciſ.* 8. *adnot.* 1. *n.* 40.

Subſtinet teſtamentum ex capite præteritionis ſcienter factæ, ſecus ignoranter, *deciſ.* 8. *adnot.* 1. *num.* 41.

Reſtringitur ex vrgentibus rationibus, *deciſ.* 8. *adnot.* 1. *n.* 42.

Subſtinet teſtamentum ſi filij in conditione poſiti ſint vocari, *deciſ.* 8. *adnot.* 1. *n.* 50.

Clauſula codicillaris, ſiuè ſit concepta per verba futuri, ſiuè præſentis temporis, ſiuè teſtator poſt agnitionem poſthumi ſuperuixerit, ſiuè non, & etiam ſi defunctis liberis cogitauerit, & etiam ſi legata ſint magna non operatur poſthumo ignoranter præterito, *deciſ.* 43. *n.* 18.

Limita ſi ſimul concurrat, quod pater poſt natiuitatem poſthumi ſuperuixerit, & potuerit mutare, & non mutauit teſtamentum, & quod alter filius ſit inſtitutus, *ibid. n.* 19. *vſque ad* 23.

Clauſula codicillaris liberis inſtitutis operatur ſuum effectum, *deciſ.* 43. *n.* 23. *&* 24. *in fin.*

Non recipit interpretationem, per quam excludatur filius ab hæreditate Paterna, *deciſ.* 43. *num.* 24.

Operatur ſuum effectum non obſtante præteritione poſthumi, ſi teſtator de futuris liberis cogitauerit, *deciſ.* 43. *num.* 25. & etiam ſi præteritio ſit ignoranter facta, *num.* 28.

De futuris liberis cogitaſſe cenſetur ſi habebat tempore teſtamenti vxorem, & ſpem habendi ſobolem, *ibid. n.* 26.

Proùt etiam ſi clauſula codicillaris fuerit concepta per verba futuri temporis, ſecus ſi per verba præſentis temporis, *ibid. n.* 27.

CLERICATVS.

Cognitio habitus, an ſit clericalis, an ſpectet ad Iudicem laicum refertur ſententia affirmatiua, *deciſ.* 17. *adnot.* 3. *n.* 30. Contrarium, & veriùs quod priuatiuè ſpectet ad Iudicem Eccleſiaſticum, *ibid. n.* 31.

Declara, quod ſi Clericus captus incedebat in habitu laicali, & tunc poteſt Iudex ſæcularis detinere donec declaratum fuerit ab Eccleſiaſtico, ſecùs ſi notorium ſit eſſe Clericum, *ibid. n.* 32.

Clericatus probatur per literales patentales ſuſceptorum ordinum, *deciſ.* 36. *n.* 22. *deciſ.* 101 *num.* 16.

CLERVS.

Clerus ſæcularis conſtitutus fuit à Sanctis Apoſtolis, *deciſ.* 1. *adnot.* 3. *n.* 1.

Præcedere debet Regulares etiam in eorum Eccleſijs, *deciſ.* 1. *adnot.* 3. *n.* 2. *&* 5.

CLERICVS LATINVS, GRÆCVS, ET SALVATICVS.

Clerici non habentes requiſita Sacri Concilij Tridentini facta ab Ordinario ſer. ſer. declaratione priuari poſſunt priuilegio Clericali, *deciſ.* 6. *adnot.* 3. *n.* 27.

Clerico data in Sacerdotium efficiuntur peculium caſtrenſe, *deciſ.* 6. *adnot.* 4. *n.* 12.

Clericus in minoribus non ſeruans requiſita Sacri Concil. Tridentini licet non poſſit allegare priuilegium fori, puniri tamen poteſt ab Epiſcopo, & efficitur mixti fori, *deciſ.* 6. *adnot.* 6. *n.* 45.

Limit. vt poſſit Epiſcopus eundem repetere à Iudice laico, *deciſ.* 6. *adnot.* 6. *n.* 46. Etiam ſi præuenerit, *num.* 47. Et quamuis Clericus fateatur ſe eſſe laicum, *num.* 48.

Clericus, nec tacitè, nec expreſsè poteſt renunciare priuilegio fori, *deciſ.* 6. *adnot.* 6. *n.* 49.

Ampl. etiam ſi accederet conſenſus Epiſcopi, *ibid. n.* 50.

Ampl. vt Epiſcopus non obſtante renunciatione poſſit Clericum renunciantem à Cura ſæculari repetere, *ibid. n.* 51.

Clerici ſaluatici, quæ priuilegia habent quo ad immunitatem, *deciſ.* 6. *adnot.* 6. *n.* 56. *&* 57.

Clerici Græci coniugati etiam primæ tonſuræ licet non habeant beneficium, & requiſita Sacri Concilij Tridentini gaudent priuilegio fori, canonis, & exemptionis gabellarum, *deciſ.* 6. *adnot.* 6. *n.* 59.

Subduntur Eccleſiæ Romanæ, *ibid. n.* 60.

Clerici ex antiqua origine Orientales viuentes intra viſcera Eccleſiæ latinæ in ſtatu coniugali ſi ſint in minoribus non gaudent exemptione gabellarum, ſecus in maioribus, *deciſ.* 6. *adnot.* 6 *n.* 61.

Clerici ad onerum ſolutiones, ad quas tenentur non poſſunt cogi niſi per Iudicem Eccleſiaſticum, *deciſ.* 6. *adnot.* 6. *num.* 62.

Cleri-

Digitized by Google

Clerici ſaluatici ex conſuetudine gaudere poſſunt exemptione ab oneribus realibus, & mixtis, *ibid.n.*64.

Clericis ſaluaticis quæ exemptiones competant, & quæ non referuntur in Decreto Sac. Congregationis, *deciſ.* 6.*adnot.*6.*n.*66.67. *&* 69.

Vxor Clerici ſaluatici, an gaudeat priuilegio viri, *ibid. n.*68.

Clerici ſaluatici vltra numerum, an gaudeant priuilegijs exemptionum, *deciſ.* 6, *adnot.* 6. *num.*75.

Clerici filij familias in minoribus conſtituti ſimul viuentes cum eorum parribus, an teneantur ad collectas pro donationibus eiſdem factis, *deciſione* 6. *adnotat.*6. *num.*61.

Donationes factæ Clericis ſubſtinentur dummodo non ſint in fraudem, *ibid.n.*78.

Clericus ſi delinquat in officio conceſſo à Principe poteſt ab eodem puniri, *deciſ.* 6. *adnot.*6. *n.*79, Contrarium, & verius, *n.*80.

Officium ſæculare collatum Clerico non eximit à gradu clericali, *deciſ.*6.*adnot.*6.*n.*81.

Apl. ſiuè agatur de puniendo Clerico in perſona, ſiuè in bonis, *ibid.n.*82.

Limit. ſecundum aliquos Doctores, vt de conſuetudine Clerici delinquentes in officio ſæculari puniantur à Principibus, *ibid.n.*83. ſed hæc ſententia reprobatur, *n.*84.

Conſuetudo, quod Laicus poſſit punire Clericum non valet, *ibid.n.*84.

Laici prohibentur ſtatuere contra Clericum, & contra eoſdem inducere conſuetudinem, *deciſ.*6.*adnot.*6.*n.*95.

Clericis eſt interdictum officia ſæcularia ſuſcipere, *deciſ.*6.*adnot.*6.*n.*95.

Clericus habens beneficium æquiparatur vſufructuario, qui bona conſeruare tenetur, *deciſ.*6.*adnot.*8.*n.*17.*&* 18.

Clericis prohibitum eſt recurrere ad Iudices ſæculares etiam pro tuenda beneficij poſſeſſione ſub pęna excommunicationis, & amiſionis beneficij, *deciſ.*12.*adnot.*3.*n.*29.*&* 30.

Amplia etiam pro exigenda penſione, *ibidem num.*31.

Limit. ſi concurrat priuilegium Apoſtolicum, *ibid. n.*33. *&* 34. ſecus ſi non concurrat non obſtante conſuetudine immemorabili, *ibidem num.*34.

Singulorum Clericorum conſenſus præiudicare nequit in concernentibus vniuerſum ordinem, *deciſ.*13.*n.*21.

Clerici defectu iuriſdictionis laicis non ſubiciuntur, *ibid.n.*22.

Priuilegia Clericis à iure conceſſa, eis competunt ex ſolo charactere Clericali, *deciſ.* 14. *num.*58.

Clericus facit priuilegiatum laicum, ſi cum ipſo concurrat, *deciſ.* 14.*adnot.*3.*n.*20.

Non debet fideiubere niſi ob neceſſitatem, pro ſua Eccleſia, vel alio Clerico, *ibidem num.*21 *&* 22.

Valet tamen fideiuſſio Clerici quo ad bona patrimonialia, non autem Eccleſiæ, *deciſ.*14.*adnot.*3.*n.*23.

Seruare obligatur edicta, & leges ciuiles emanatas ob publicam vtilitatem per viam directiuam, non coactiuam, *deciſ.*14.*adnot.*4.*n.*9.

Clerici percuſſor multatur pęna exilij, *deciſ.*16. *num.*18.

Et quando pęna mortis, *ibid.n.*19.

Clericus non poteſt gerere vices Gubernatoris laici abſentis, *deciſ.*17.*adnot.*?.*n.*26.

Clericus hęres laici tenetur proſequi litem ceptā cum defūcto in foro laicali, *dec.*17.*adnot.*3.*n.*42.

Contrarium quod denuo ſit conueniendus in foro Eccleſiaſtico, *n.*43. Et hoc procedit etiam ſi Clericus hæres poſſideret rem ſpecialiter obligatam, *ibid.n.*44.

Mandans, ſeù conſulens Clerici percuſſionem, ſi mandatarius ſit Clericus, & occidatur ab aggreſſo non incurrit excommunicationem *Canonis ſi quis ſuadente diabolo*, *deciſ.*48.*n.*1.

Ad incurrendam cenſuram dicti canonis requiritur, vt mandatum, aut conſilium influat directè in Clerici percuſſionem, *ibid. num.* 2.

Clerici percuſſor ad ſui defenſionem excuſatur ab excommunicatione, *dec.*48. *nu.*4. Limit. ſi excedat modum inculpatæ tutelæ, *nu.*5.

Clericus, qui dimiſſo habitu Clericali immiſcet ſe enormibus, perdit priuilegium Canonis, *dec.*48.*num.* 1.

Detinens Clericum in cuſtodia publica, vel priuata, vel apponens cuſtodes, vt eum capiant ſi è domo exeat incidit in excommunicationem, *deciſ.* 52. *num.* 21. Declara vt in *num.* 22.

Bona relicta Clericis intuitu eius perſonæ ſpectant ad eundem, ſi intuitu Eccleſię ad Eccleſiam, *deciſ.* 20.*adnot.*2 *num.*25.

Clericus an examinari poſſit coram Iudice laico ad defenſam, *dec.* 22.*adnot.*3.*nu.*23.

Et licentia ad hunc effectum quomodo ſit cōcedenda, *ibidem*.

Clericus minor vigore Statuti Vrbis debet in contractibus ſeruare eius ſolemnitates, *dec.*53. *adnot.*3. *n.*4.

Clericus filius familias vigore Statuti Vrbis *lib.* 1. *cap.*152. non poteſt ſe obligare, *ibidem num.* 5.

Quando comprehendatur, & quando non in Statuto Vrbis, vide in verbo *Statutum*.

Statutum Vrbis ligat Clericos, vbi de illis loquitur, in quantum de Papæ mandato fuit conditum, & confirmatum, *deciſ.*53. *adnot.* 3. *num.* 34.

Clerici licet non ligentur ſtatutis, & legibus laicalibus tenentur tamen obſeruare vi directiua, *deciſ.*53.*adnot.*3.*n.*42.

Non poſſunt vendere carius, & vltra pretium à Republica ſtatutum, alias peccant mortaliter, *ibid.n.*42.

Et controuenientibus dictis legibus pœna arbitraria à Iudice Eccleſiaſtico ſunt puniendi, *dec.*53. *adnot.*3.*nu.*43.*&* 44.

Iura ciuilia ligant Clericos, vbi Ius Canonicum aliter non diſponat, *dec.*53. *adnot.*5.*nu.*3. vbi declaratur.

Clerici de Iure diuino ſunt exempti à poteſtate laicali, & alias aſſerere eſt opinio hæreticorū, *dec.*32. *n.*3. *&* *n.*16.

Et iura ciuilia, quæ diſponebant Clericos ſubie-

Digitized by Google

ſubiectos eſſe iuriſdictioni laicali correpta fuerunt per Iuſtinianum Imperatorem, *ibid. num.* 4.

Et dicta ſubiectio intelligenda eſt quoad protectionem, & defenſionem, *deciſ.* 32. *num.* 5. *& num.* 6.

Clerici tuta coſcientia extrahere poſſunt tempore penuriæ, ſi laicis concedi ſolet licentia extrahendi, *deciſ.* 32. *n.* 29.

Clerici gaudent immunitate Eccleſiæ nec inuiti extrahi poſſunt, *deciſ.* 84. *num.* 38. *&* 39. Contrarium *num.* 41. 42. *&* 44. Declara vt in *n.* 42. *&* 45.

Non poſſunt renunciare priuilegio fori, & Canonis, *dec.* 85. *adnot.* 1. *n.* 16.

Clerici non ligantur edicto laicorum prohibente extractionem frumenti, vini, & ſimilium, *dec.* 96. *num.* 5. etiam ſi reſpiciat commune bonum, *n.* 8.

Nec poteſtas laica poteſt prohibere Clericis aſportationem rerum extra Territorium, *deciſ.* 96. *nu.* 9.

Condentes, & vtentes ſtatutis laicorum contra Clericos ſunt ipſo iure excommunicati, *deciſ.* 96. *n.* 10.

Clericos ſi prætendatur committere fraudes recurrendum eſt ad Iudicem Eccleſiaſticum, & non ad laicum, *dec.* 96 *num.* 11. *&* 12.

Clericus habet duplex patrimonium, vnum prophanum, & aliud Eccleſiaſticum, *dec.* 134. *num.* 1.

Patrimonium Eccleſiaſticum non poteſt ad hæredes tranſmittere, ſed tenetur reddere rationem, & in eo ſuccedit Eccleſia, vel ſucceſſor, *ibid. n.* 2.

Clericus debet conſequi alimenta ex fructibus beneficii, & non ex patrimonialibus, *dec.* 1, 4. *nu.* 23. Et ſi habet plura beneficia de omnibus eſt habenda ratio, *nu.* 22.

CLERICVS QVO AD PRÆCEDENTIAM.

Clerici Sæculares non debent mixtim incedere cum Regularibus, *dec.* 1. *adnot.* 1. *n.* 9.

Clerici Seminarij debent in publicis proceſſionibus incedere ante Clerum Sæcularem, & relinquere primum locum Canonicis Collegiatarum, *dec.* 1. *adnot.* 3. *n.* 13. *&* 14.

Contrarium, quod debeant incedere cum Capitulo Cathedralis, *n.* 15. *ibidem.*

Clerici Eccleſiarum Parochialium vnico tantum ductu thurificari debent, *deciſ.* 1. *adnot.* 8. *nu.* 32.

Clerici ſimplices quem locum habeãt in Synodo, *dec.* 1. *adnot.* 16. *n.* 12.

Clerici Sæculares præcedunt Regulares in Concilio, *dec.* 1. *adnot.* 16. *n.* 24.

CLERICVS QVO AD EXEMPTIONEM A TRIBVTIS, ET GABELLIS.

Clerici, eorumque bona quouis titulo acquiſita gaudent priuilegio exemptionis à tributis, & gabellis, *dec.* 6. *nu.* 1.

Et imponentes, vel exigentes noua pedagia ab Eccleſiaſticis ſunt excommunicati, *deciſ.* 6. *n.* 2. *&* 3.

Clericis in minoribus non ſunt immunes à ſolutione gabellæ ſi non habent requiſita *Sacri Concil. Tridentini*, *deciſ.* 6. *num.* 28. Contrarium, *num.* 29.

Clerici in minoribus non habentes requiſita *Sacri Concil. Tridentini* amittunt priuilegium fori, non autem exemptionem à ſolutione gabellarum. *dec.* 6. *nu.* 30. *& n.* 37.

Clerici in Regno Neapolitano, & Hiſpaniæ tenentur de conſuetudine pro bonis donatis ſoluere gabellam, *dec.* 6. *n.* 31.

Sed hæc ſententia reprobatur, niſi concurrat approbatio Summi Pontificis, *ibid. n.* 32.

Clerici in Luſitania ex permiſſu Summi Pontificis collectantur, *dec.* 6. *n.* 36.

Clerici promoti ad ordines poſt commiſſum delictum gaudent priuilegio fori, & eximuntur à iuriſdictione laicali ceſſante fraude, *deciſ.* 6. *nu.* 38.

Reaſſumens habitum poſt commiſſum delictum an eximatur à poteſtate laicali, *ibidem num.* 39.

Diſpoſitio *l.* 2. *tit.* 4. *lib.* 1. recompilat quod Clerici teneantur ad ſolutionem gabellarum reprobatur, *dec.* 6. *ſub n.* 34.

Clerici collectari poſſunt pro ſoluendo ſalario Medici, Ludimagiſtri, Concionatoris, & Satellitum, *dec.* 6. *adnot.* 1. *nu.* 2.

Ampl. procedere etiam ſi bona laicorum ſufficerent, *ibidem num.* 3. Contrarium, *num.* 4. Limit. vt in *nu.* 6. *& n.* 36.

Clerici grauari poſſunt pro communi vtilitate, & periculo vitando, *dec.* 6. *adnot.* 1. *n.* 3.

Onera impoſita bonis pro ſoluenda mercede Medici, & ſimilium non tranſeunt vna cum bonis ad Clericos, *dec.* 6. *adnot.* 1. *ſub n.* 4.

Clerici tenentur ad ſoluendam mercedem Saltuario, ſeù Guardiano habenti curam prædiorum tam laicorum, quam Eccleſiaſticorum, *dec.* 6. *adnot.* 1. *n.* 7.

Clerici tenentur pro onere refectionis itineris ante domum, & purgationis putei communis, *ibid. n.* 8. Contrarium, *n.* 9.

Clerici tenentur ſoluere onera, & tributa in ſubſidium deficientibus laicorum facultatibus, *deciſ.* 6. *adnot.* 1. *num.* 23.

Laicorum facultates quando deficere dicantur, *ibidem nu.* 24.

Declara vt vlterius requiratur concurſus magnæ neceſſitatis, cognoſcendę à Clero, & Epiſcopo ſimul, *dec.* 6. *adnot.* 1. *nu.* 25. *&* 26.

Nomine Cleri ad hunc effectum quid intelligatur, *n.* 27.

Et demum requiritur approbatio Summi Pontificis, *ibidem num.* 28.

Secus ſi neceſſitas moram non patiatur, vel Pontifex commode adiri nequeat, *n.* 29.

Clerici feudatarij tenentur ad onera ratione feudi impoſita, *dec* 6. *adnot.* 1. *n.* 32.

Decretum Sac. Congregationis ſuper Clericorum exemptione, *ibidem nu.* 33.

Clerici non tenentur ad ſolutionem onerum etiam ſi non habeant requiſita *Sac. Concil. Tridentini*, *deciſ.* 6. *adnot.* 1. *num.* 38 Et ſoluentes ligantur pęnis Sacrorum Canonum, *nu.* 39.

Exemptio ſuffragatur Clericis etiam pro portione colonica, *ibid n.* 40. *&* 41.

Ampl. etiam pro fructibus ab eiſdem recollectis in bonis à laicis conductis pro eorum, & familiæ ſubſtentatione, *dec.6. adnot.1.nu.43.*
Executio in Domibus Clericorum contra laicos ſimul cohabitantes fieri nequit abſque licentia Epiſcopi, *dec.6.adnot.1.nu.52.*
Clerici in minoribus gaudent exemptione bonorum donatorum cauſa ſtudij, *dec.6.adnot.3. n.12. & 13.*
Donationes factæ Clericis etiam in minoribus gaudent exemptione à laicalibus impoſitionibus, ceſſante fraude, *dec.6.adnot.3.n.11.*
Clericus ſi ſuccedit Patri non tenetur ad collectas, ad quas pater tenebatur, *decif.6. adnot.3. nu. 20.*
Clerici, & Eccleſiaſtici ſunt exempti ab extraordinarijs muneribus pro bonis patrimonialibus ex quocunque titulo acquiſitis, *decif.6. adnot.3.n.23.*
Bona patrimonialia Clericorum gaudent priuilegio rerum Eccleſiarum in caſibus in iure expreſſis, *ibidem n.24. & 25.*
Bona patrimonialia Clericorum eadem immunitate gaudent, qua bona Eccleſiæ, *decif.6. adnot 7.n.17.*
Amp. vt ſecluſa negociatione bona patrimonialia Clericorum ab oneribus ſæcularibus ſunt exempta, *ibidem n.18.*
Exemptio bonorum Clericorum eſt de iure diuino, *ibidem n.19.*
Exigens à Clericis gabellam, & collectam incidit in excommunicationem, *decif.6.adnot.7. nn. 20.*
Clericorum bona non niſi in caſibus à iure expreſſis gaudent priuilegijs Eccleſiarum, *dec.12. adnot.2.n.14.*
Clericorum bona cum veniant accessoriè ad perſonam quoad forum, & iuriſdictionem potiuntur priuilegio Eccleſiarum, *decif.12.adnot. 2. n.21.*
Clericus tenetur ſoluere impoſitionem taxatam à Communitatibus habentibus ius paſcendi pro eorum animalibus, *decif.13.adnot.1. nu. 35.*
Clerici quando ſunt collectandi, collectari debent per Iudices Eccleſiaſticos, & non per Maſſarios, *dec.15.adnot.1.nu.28.*

CLERICVS QVO AD DELICTA.

Clericus etiam coniugatus ſi delinquat in officio ſæculari conceſſo à Principe poteſt ab eodem puniri, *decif.6. adnot.6. num. 79.* Contrarium *nu.80.*
Limit. quod Clericus delinquens in officio ſæculari poſſit condemnari à Iudice laico in declarando quantitatem debiti, & adire Eccleſiaſticum Iudicem pro executione, *ibidem nu. 90.*
Sublim. vt procedat ſi Iudex ſæcularis per viā extraiudicialem inquirat, ſecus ſi iudicialiter, *ibidem n.91.*
Clericus ſi adminiſtrauerit officium tutoris, aut Curatoris, & delinquat in officio non poteſt trahi ad Tribunal Sæculare, *decif. 6. adnot. 6. nu. 96.*
Clericorum animalia ſi inferant damnum, non poteſt per Iudicem Sæcularem damnum illatum exigi, *decif.12.adnot.8.num.1.*
Et de materia damni dati quo ad Eccleſiaſticos, vide in verbo *cauſa*, verſ.cauſ. dam.dat. & in verbo *damnum datum*.
Clericus immiſcens ſe enormibus, & effectus incorrigibilis non ſubijcitur iuriſdictioni laicali, niſi fuerit à Iudice Eccleſiaſtico declaratus incorrigibilis, *decif.14. adnot.1. num.10.11. & 12.*
Clericus quando dicatur incorrigibilis, vt à Iudice Sæculari iudicari poſſit, *decif.14. adnot.1. nu. 13.*
Degradatio Clerici verbalis, & actualis, vt à Iudice Sæculari, quæ ſunt, *dec.14.adnot.1.n.15. & num. 16.*
Clericus verbaliter degradatus puniri non poteſt per Iudicem Sæcularem abſque traditione, ſecus ſi fuerit actualiter degradatus, *dec.14. adnot.1. n.15.*
Verbaliter degradatus non amittit priuilegium fori, ſicut amittit actualiter degradatus, *dec.14. adnot.1. nu.18.*
Actualis Clerici degradatio, & Curiæ Sæcularis traditio, in quibus caſibus fieri debeat de iure communi, & quid de iure nouo, *dec.14. adnot.1.nu.19. & n.28.*
Clericus propter hæreſim traditur Curiæ Sæculari, ſi ſit relapſus, *dec.14.adnot.1.n.20.*
Clericus ob hæreſim ſi velit ſe corrigere detruditur in Monaſterium ad pœnitentiam agendam, *dec.14.adnot.1.n.21.*
Ob crimen falſi commiſſi in literis Apoſtolicis traditur Curiæ Sæculari, grauiſſimis tamen concurrentibus circumſtantijs, *decif. 14. adnot.1. nu.22.*
Et ob conſpirationem in Epiſcopum non traditur Curiæ Sæculari, niſi ſit effectus incorrigibilis, *dec.14.adnot.1.n.23.*
Clericus pro ſimplici homicidio non eſt tradendus Curiæ Sæculari ceſſante incorrigibilitate, ſed deponendus; & in carcerem detrudendus, *dec.14.adnot.1.nu.24.*
Pro homicidio qualificato quomodo puniatur, & an, & quando ſit Curiæ Sæculari tradendus, *decif.14.adnot.1.num.25.*
Clericus aſſaſſinus tradendus eſt Curiæ Sæculari, etiam non expectata incorrigibilitate, *decif.14.adnot.1.n.26.*
Non tamen puniri poteſt à Iudice laico, niſi ſequuta declaratione Iudicis Eccleſiaſtici, ſcilicet Clericum eſſe aſſaſſinum, *decif.14. adnot.1. nu.27.*
Clericus tradi poteſt Curiæ Sæculari pro celebratione Miſſarum, & miniſtratione Sacramenti Pœnitentiæ, ſi non ſit Presbyter, *dec.14. adnot.1. nu.28.*
Clericus non eſt degradandus, niſi in caſibus à iure expreſſis, *dec.14.adnot.1.n.29.*
Per conſpirationem in Iudicem Sæcularem Clericus non traditur Curiæ Sæculari, *dec.14. adnot.1.nu.30.*
Nec à Principe Sæculari puniri poteſt, *ibidem nu. 31.*
Clericus ſodomita Curiæ Sæculari tradi poteſt: & priuari debet omni officio, & beneficio, & efficitur irregularis, *dec.14.adnot.1.n.32.*

Im-

Immiſcendo ſe enormibus non eximitur à iuriſdictione Iudicis Eccleſiaſtici, niſi ſecuta declaratione, *dec.14 adnot.1.n.33.*

Clericus, ſeu aſſumens Clericatum, vel ingrediens Religionem poſt commiſſum delictum ſecluſa fraude liberatur à iuriſdictione laicali, *dec.14. adnot.3.n.1.*

Et licet attendatur ſtatus de tempore delicti, fallit tamen vbi quis ex ordine Eccleſiaſtico ſuperueniente eximitur à iuriſdictione laicali, *ibidem n.3.& 4.*

Ampl. etiam in Religioſo, qui emiſit profeſſionem poſt delictum, *deciſ. 14. adnot. 3. num. 5.*

Ampl. etiam in Nouitijs, *ibidem n.6.*

Amp. in laico relegato ad inſulam per aliquod tempus, ſi interim effectus ſit Clericus, & non ſeruet exilium, puniri non poteſt à Iudice laico, *dec.14.adnot.3.n.7.*

Limit. 1. quando ſolum adijciatur forus, *ibidem num. 8.*

Limit. 2. vbi concurrit fraus, nam tunc liberatur quo ad perſonam, ſecus quo ad bona, *deciſ. 14. adnot. 3. num. 9. et 10.* Contrarium *nu. 12.*

Et Clericatum aſſumens, vel Religionem ingradiens quando dicatur in fraudem, *ibidem nu. 11.*

Limit. 3. in fideiuſſore laici, qui poſtea effectus ſit Clericus poſt delictum, quo caſu fideiuſſor non liberatur à iuriſdictione Iudicis Sæcularis quo ad pœnam promiſſam, *deciſ.14. adnot.3.n.13.* Contrarium, *n.15.*

Clericus delinquens ob malum exemplum grauius punitur, *dec 16.n.10.*

Clericus pro homicidio commiſſo tranſmittitur ad triremes, *deciſ. 16. num. 12.*

Et quomodo puniatur ſecundum ſacros canones, *num. 13.*

Clericus delinquens iuxtà ordinem ſacrorum canonum quomodo puniatur, *deciſ.16. n.22. & 23.*

Clericus, & Laicus ſi ſimul delinquunt à quo iudice ſint puniendi, duo referuntur ſententiæ, *deciſ. 17. adnot. 1. num. 34. & 36. dec.148. nu. 25.*

Sed quod integra cognitio cauſæ ſpectet ad Epiſcopum firmatur *in n.37.38.& 44.*

Et in hac cauſa Epiſcopus non poteſt delegare Iudicem Sæcularem, *ibid.n.39.*

Et Eccleſiaſticus poteſt procedere contra Clericum, & Laicum ſimul delinquentes concurrente cauſę indiuiduitate, *ibidem num. 42.*

Non obſtante Bulla Pij IV. tanquam reuocata à B. Pio V. *ibid. nu.43.*

Clericus pro homicidio caſuali non incurrit irregularitatem, *dec.22.adnot.3.n.31.*

Clericus homicidium committens ad defenſam ratione ſcandali, qua pœna puniri poſſit, *deciſ.48. n.36.*

Clericus fornicator quomodo puniatur, *dec.52. nu. 10.*

Clericus Adulter quomodo puniatur, *deciſ. 52. n.11. & 12.*

Ex delicto fornicationicationis commiſſo à Clericis, quæ mala oriantur, *deciſ. 52.num.13.*

Clericis eſt permiſſa defenſio tam ſui ipſius, quam extranei, *dec.22.n.4.*

Clericus committens homicidium ad defenſam ſi non excedat moderamen inculpatæ tutelæ non incurrit irregularitatem, *deciſ.22. nu. 15.*

Reus homicidij doloſi, & præmeditati punitur ad triremes in perpetuum, *dec.22.adnot.4. num. 77.*

Limit. ſi pro ſimplici homicidio eſſet extraordinaria pœna multandus, *deciſ. 22. adnot. 4. num. 78.*

Pro qualificato vero homicidio præter pœnam depoſitionis ab honere, ordine, & officio amittit ipſo iure beneficia, *dec.22.adnot.4. num. 79.*

Et pro homicidio qualificato poteſt etiam tradi curiæ ſeculari, conſulto Papa, *deciſ.22.adnot. 4.num.80.*

Clericus aſſaſſinus deponitur, & priuatur dignitate, & beneficio, etiam delicto nō ſecuto, *deciſ.22.adnot.6.n. 38.*

Clericus Adulter deponitur ab officio, & beneficio, & in Monaſterium detruditur, *deciſ. 24. num. 7.* Contrarium quod mitiori pœna ſit multandus, ſecus creſcente contumacia, *nu.8. & num.17.*

Non deponitur ſi tantum de hoc crimine ſit diffamatus, *ibidem num. 9.*

Si accuſetur à marito, vel cognatis de hoc crimine eſt ſuſpendendus, *deciſ. 24.num.10.* Secus ſi non accuſetur, & Maritus ſit perſona vilis, *num. 11.* Sed ſi mulier ſit perſona pro honeſta reputata Iudex cum prudentia ſe gerere debet, *num.12.*

Clericus ſi delinquat in officio, quod habet à Principe ſæculari ab eodem puniri poteſt, *deciſ.36.num.3.* Contrarium, & verius *n.4. 5. & 7.* & reprobatur contraria conſuetudo, *num. 11.*

Amp. vt nec milites Hieroſolymitani ſi delinquant in officio ſæculari puniri poſſint à laicis, *deciſ. 36.num.6.*

Officium ſęculare collatum Clerico non illum eximit à ſtatu Clericali, & ab exemptione, *ibidem num.7.& 16.*

Et Iudex laicus incurrit excommunicationem ſi trahat ad ſuum tribunal Clericum ſub prætextu, quod deliquerit in officio ſęculari, *deciſ. 36.num.13.*

Clericus delinquens in officio ſęculari non debet ab Eccleſia ſubueniri, *deciſ.36.n.17.*

Non poteſt ſuſcipere officium ſęculare ſinè ſui ſuperioris diſpenſatione, *ibidem num.15.*

Pœna priuationis beneficiorum de Iure Canonico eſt pœna ordinaria aduerſus Clericos virgines conſtuprantes, *deciſ.38.num.26.*

Clericus cohabitare neque poteſt cum conſanguineis mulieribus, ſi habeant pediſſequam ſuſpectam, *ibidem num.27.*

Clericus beneficiatus effectus miles beneficium amittit, *deciſ.39.num.2.*

Clericis prohibetur arma defetre, *deciſ. 39. num.3.*

Clericorum arma orationes, & lacrimæ eſſe debent, *ibidem n.6.7.& 8.*

Clericus arma deſerens excommunicari poteſt *deciſ. 39. num.* 9
Et alijs pœnis arbitrarijs puniri, *ibidem n.* 10.
Remota omni appellatione, *ibidem n.* 11.
Prò Clerico, qui in bello decedit oratio offerri non poteſt, *deciſ.* 39. *n.* 13.
Clericus fornicator, & de materia, vide in verbo *Fornicatio*.
Clerici, & Laici ſi ſimul delinquant Eccleſiaſticus eſt omnium Iudex, *deciſ.* 55. *n.* 16.
Clericus Incendiarius, vide *Incendium*.
Clericus amittit beneficia, quando laicus de iure ciuili capite punitur, *deciſ.* 55. *adnot.* 1. *n.* 21. *deciſ.* 79. *num.* 21.
Clericus deoſculans mulierem, vel puerum, qua pœna puniatur, vide in verbo *Oſculum libidinoſum*.
Clericus committens inceſtum quà pęna puniatur, vide in verbo *inceſtus*.
Clericus Raptor qua pęna puniatur, vide in verbo *Raptor*.
Clericus quoad venationem, quomodo puniatur, vide in verbo *Venatio*.
Et quoad piſcationem, vide in verbo *Piſcatio*.
Clericus committens ſacrilegium quomodo puniatur, vide in verbo *Sacrilegium*.
Committens ſodomiam, vide in verbo *Sodomia*.
Clericus præbens poculum ſterelitatis, vel procurans abortum, vide in verbo *Abortus*.
Clericus quo ad aſſaſſinium, vide in verbo *Aſſaſſinium*.
Clericus quo ad homicidium, vide in verbo *homicidium*.
Quo ad degradationem, vide in verbo *degradatio*.
Quo ad furtum, vide in verbo *Furtum*.
Clericus propter conſpirationem in Principem ſęcularem non traditur Curiæ ſeculari, *deciſ.* 73. *num.* 21.
Quando dicatur incorrigibilis, *deciſ.* 73. *n.* 27.
Clericus quo ad crimen falſitatis, vide in verbo *Falſitas*.
Subornans teſtes quomodo puniatur, *deciſ.* 76. *num.* 38.
Clericus quo ad falſam Monetam, vide in verbo *moneta*.
Clericus crapuloſus, vide in verbo *Sacerdos*.
Clerici dicuntur magis peccare, quàm laici, & grauiori pęna ſunt digni, *deciſ.* 89. *n.* 18.
Clericus non committit crimen læſæ maieſtatis in Principem laicum, *deciſ.* 92. *adnot.* 1. *num.* 38.
Clericus quando dicatur incorrigibilis, vt ſubijciatur Curiæ ſeculari, *deciſ.* 92. *adnot.* 2. *nu.* 7. Et an ręquiratur actualis traditio *n.* 8.
Clericus alicui propinans venenum, qua pęna puniatur, *deciſ.* 92. *adnot.* 2. *n.* 17.
Procurans abortum fętus animati, vel inanimati, qua pęna puniatur, *deciſ.* 92. *adnot.* 2. *num.* 18.
Clericus condemnatus in contumaciam in pęnam priuationis beneficiorum, an per admiſſionem ad nouas defenſiones, & comparitionem recuperet beneficia, *deciſ.* 92. *adnot.* 2. *num.* 25. 26. & 27.
Clericus quo ad degradationem, & traditionem Curiæ ſeculari, vide *Degradatio*.
Clericus quo ad ſortilegia, vide *Sortilegium*.
Quando dicatur incorrigibilis ad effectum tradendi Curiæ ſęculari, *deciſ.* 147. *num.* 17.

CLERICVS QVO AD MATRIMONIVM.

Clerici in ſacris conſtituti Matrimonium contrahere non poſſunt *deciſ.* 65. *n.* 1. ſecus in minoribus *num.* 18.
Græci vti poſſunt matrimonio antea inito, *ibidem num.* 2.
Per ordinem ſacrum dirimitur matrimonium poſtea initum, *deciſ.* 65. *num.* 3.
Clericus in ſacris ducens vxorem deponitur ab officio, & amittit beneficia, & penſiones, *ibidem num.* 4. & 5. Et committit ſacrilegium, & tamquam de hæreſi ſuſpectus ſubicitur inquiſitoribus *n.* 6. Declara vt in *n.* 7.
Et idem dicendum eſt de Regularibus, *deciſ.* 65. *num.* 8.
Ampl. vt etiam efficiatur irregularis, *ibidem num.* 9.
Ampl. vt etiam ſit ipſo iure excommunicatus, *num.* 10.
Clericus in ſacris ſi virginem in figura matrimonij violauerit quibus pęnis afficiatur, *deciſ.* 65. *num.* 11.
Qui poſt contractum matrimonium ordines ſuſcipiat characterem recipit, ſed remanet irregularis, licet non conſumauerit, *ibidem num.* 12.
Clerici in minoribus ſi ducant vxorem ipſo facto amittunt beneficia, & penſiones, *deciſ.* 65. *n.* 19. Contrarium *n.* 21.
Amp. etiam ſi matrimonium non eſſet conſumatum, vel eſſet ex aliquo impedimento nullum, *ibidem num.* 20.
Limit. ſecus eſſe ob ſolum tractatum, vel ob ſponſalia per verba de futuro, *deciſ.* 55. *n.* 22.

CLERICVS QVOAD ELECTIONEM FORI.

Clerici, & Eccleſiaſtici pro bonis Eccleſiæ habent fori electionem, ſecus pro proprijs, *deciſ.* 12. *adnot.* 2. *num.* 8.
Clericus etiam Epiſcopus tenetur ſequi forum Rei, *deciſ.* 12. *adnot.* 2. *n.* 9. 11. & 12.
Clerici gaudent priuilegio electionis fori ſi agãt pro iniuria, & offenſa ſibi facta, *deciſ.* 12. *adnot.* 12. *num.* 15.
Clerici etiam pro bonis patrimonialibus gaudent priuilegio electionis fori, *deciſ.* 12. *adnot.* 2. *num.* 16.
Clerici litigantes in Curia ſęculari dicuntur miſerabiles perſonæ, & ideò pro bonis patrimonialibus poſſunt conuenire laicos coram Iudice Eccleſiaſtico, *deciſ.* 12. *adnot.* 2. *num.* 20.
Clerici, ſicut vidua poſſunt agere in foro Eccleſiaſtico in iudicio poſſeſſorio, *ibidem n.* 19.
Clericorum bona cum veniant acceſſoriè ad perſonam quo ad forum, & iuriſdictionem potiuntur priuilegio Eccleſiarum, *deciſ.* 12. *adnot.* 2. *num.* 21.
Clericorum bona occupare, turbare, & inuadere

quaſi

quaſi ſacrilegium reputatur, *deciſ. 12. adnot. 2. n. 22.* Quod ſufficit ad trah. ndum laicum ad forum Eccleſiaſticum, *ibidem.*

Clericus habet electiooem fori, ſiuè agatur actione reali, ſiuè perſonali, *deciſ. 12. adnot. 2. num. 23.*

Clericus poteſt conuenire laicum pro cooſequeodis fructibus reruin Eccleſiæ, *deciſ. 12. adnot. 2. n. 24. & 25.*

Clerici, & Eccleſia trahere poſſunt laicum ad forum Eccleſiaſticum, ſi agatur de furto, & violeoiia *deciſ. 12. adnot. 2. n. 25.*

CLECICVS QVOAD FACVLTATEM TESTANDI.

Clerici Cathedralium, & Collegiatarum teſtari poſſunt de diſtributionibus quotidianis, *deciſ. 29. adnot. 1. n. 6. & 7.*

Clericus, & Prælatus poteſt teſtari de acquiſitis ex bonis Eccleſiæ, ſi tantundem de bonis propijs in eius beneficium impendit, *deciſ. 20. adnot. 2. num. 23.*

CLERICVS NEGOCIATOR.

Clericus negociator tenetur ad ſolutionem gabellæ de bonis in quibus mercaturam facit *deciſ. 6. adnot. 5. n. 1.*

Tenetur ſoluere gabellam ſi vendat fructus ex agro conducto recollectos, *ibidem num. 2.*

Clericus dicitur mercaturam exercere ſi aliquid emat cauſa vendendi, vt lucrum faciat, ſecus ſi per accidens vendat, *deciſ. 6. adnot. 5. num. 3.*

Negociatio triplex eſt Economica, Politica, & lucratiua, & quæ ex eis Clericis ſit prohibita, *ibidem num. 4.*

Clericis licitum eſt emere neceſſaria pro ſui, ſuæque familiæ ſuſtentatione, & quod ſupereſt vendere, *deciſ. 6. adnot. 5. n. 5.*

Poſſunt retinere tabernam, & vendere vinum, oleum, & ſimilia recollecta in proprijs, vel Eccleſiæ prædijs etiam ad minutum, *ibidem num. 6.*

Clericis permittitur facere Artificium cauſa lucrandi, *deciſ. 6. adnot. 5. num. 7.* Limit. vt in *num. 8. & 17.*

Clericus emendo animalia, & in propijs prædijs paſcendo, & pinguiora effecta vendendo, non dicitur negociari, *deciſ. 6. adnot. 5. nu. 9. deciſ. 71. num. 34. & 37.*

Nec improbatur ſi emat cæmenta pro ædificando io domo Eccleſiæ, vel beneficij ſi poſtea vendat, *deciſ. 6. adnot. 5. n. 10.*

Clerici cultores agrorum ſuorum, vel Eccleſiaſticorum conductores moleſtari non debent titulo illicitæ negociatioois, *deciſ. 6. adnot. 5. nu. 11. deciſ. 71. num. 27.*

In caſalibus proprijs poſſunt exercere artem agriculturæ abſque ſpolij timore, *ibidem num. 12.*

Non dicitur negociari ſi vinum, oleum, & ſimilia in ſuo recollecta alibi aſportari faciat, vt carius vendat, *deciſ. 5. adnot. 6. num. 13.* Contrarium *num. 14.*

Clericus ſi in proprio fundo habeat venam metalli, ſi confici, & vendi faciat, cenſetur negociari, *deciſ. 6. adnot. 5. num. 15.* Contrarium, *num. 16.*

Clerici dicuntur illicitè negociari ſi emant, & rem non melioratam, vel non mutata forma carius vendant, *ibidem num. 17.*

Clericus emens equum animo locandi cauſa lucri videtur negociari, & obligari ad gabellam, *deciſ. 6. adnot. 5. num. 18.*

Idem ſi gregem conducat, & caſeum vendat, *ibidem num. 19.*

Clericus noo poteſt exercere cambia, *deciſ. 6. adnot. 5. n. 20.* Contrarium, *num. 21.*

Clericus in extrema neceſſitate poſitus poteſt honeſtam mercaturam exercere, nè mendicare cogatur, *deciſ. 6. adnot. 5. num. 22. deciſ. 71. num. 26.*

Clericus ſi habeat ſufficiens beneficium, vel ex Eccleſiæ ſeruitio conſequatur neceſſaria, non poteſt exercere artificium, *deciſ. 6. adnot. 5. num. 23.*

Clericus negociator niſi fuerit ter monitus non amittit priuilegium immunitatis à ſolutione gabellæ, *deciſ. 6. adnot. 5. num. 24.* Contrarium, *num. 25.* Sed prima opinio verior. *nu. 26.* diſtingue, vt in *num. 27. & 28.*

Clericus pro exactione gabellæ ob mercaturam conueniendus eſt coram Iudice Eccleſiaſtico, *ibidem num. 29.*

Tenetur ſoluere gabellam pro rebus ex negociatione acquiſitis, *deciſ. 71. num. 11.* Declara vtin *num. 13.*

In differentia inter Clericum, & Gabellarium de rei aſportatione cauſa mercaturæ, vel ad vſum proprium ſtandum eſt iuramento Clerici, *deciſ. 6. adnot. 5. n. 30.*

Clericis io ſacris conſtitutis, vel beneficiatis, & Monachis prohibetur negociari, & mercaturam facere, & facientes peccant mortaliter, *deciſ. 71. n. 1. 3. & 4.*

Quando propriè negociari dicantur, *deciſ. 71. num. 2.*

Et ita negociantes ſunt à diuinis ſuſpendendi, excommunicandi, & alijs pęnis plectendi, ſi tertio moniti non deſiſtant, *deciſ. 71. n. 5.*

Poſſunt etiam beneficijs, & Eccleſijs ſpoliari, *deciſ. 71. num. 6.*

Amittunt etiam fori priuilegium, *deciſ. 71. num. 7.*

Et ſi in negociatione delinquant puniri poſſunt à Iudice laico, *deciſ. 71. nu. 8.* Contrarium, *num. 9.*

Declara procedere quoad amiſſionem priuilegij circa ſolutiooem onerum, ſecus quo ad priuationem fori, *deciſ. 71. n. 10.*

Tenentur ſoluere gabellam fructuum ex alieno agro conducto recollectorum, *deciſ. 71. num. 12.* Declara ſi fuerint ter moniti, *num. 13.*

Acquiſita ex negociatione tenentur pauperibus, vel in alios vſus pios erogare, *deciſ. 71. num. 14.*

Pęna illegitimæ negociationis non intrat per vnicam mercaturam, *deciſ. 71. num. 20.* Limit. vigore Bullæ Pij IV. *num. 21.* Declara vt in *num. 22.*

Clericis illicita negoriatio prohibetur, ſecus licita, *deciſ. 71. n. 25.*

Poſſunt eorum animalia locare, eorumque bona

Digitized by Google

na coltiuare, *deciſ.* 71. *num.* 28.
Poſsunt exercere agriculrurum, *deciſ.* 71. *num.* 29.
Sed hoc caſu amittunt fori priuilegium, *dec.* 71. *n.* 30. Declara vr in *num.* 31.
Non dicitur negotiare ſi bona beneficiorum, & Patrimonialia excolere faciat, *deciſ.* 71. *num.* 32.
Clericus poteſt emere pullos equorum, & vendere ex ſuo artificio equos effectos, *deciſ.* 71. *num.* 35.
Retinere poteſt animalia donata, & vendere, *deciſ.* 71. *num.* 36.
Non poteſt dare animalia ad incrementum, *deciſ.* 71. *num.* 38.
Clerici beneficiati poſsunt cenrum oues, vel ſaltem 50. concedere pro certa caſei reſponſione pro eius, & familiæ vſu, *deciſ.* 71. *num.* 39.
Poteſt vendere fructus ſuorum beneficiorum abſque timore ſpolij, *deciſ.* 71. *n.* 40.
Poteſt vendere vinum proprium etiam ad minutum. *deciſ.* 71. *num.* 41.
Poteſt etiam vendere vinum, & alia empta pro vſu ſuæ Domus, ſi poſteà non indigeat, *deciſ.* 71. *num.* 42.
Poteſt etiam emere victualia, vt abundet tempore penuriæ, & alijs vendere cauſa charitatis. *deciſ.* 71. *num.* 43.
Clericis in ſacris, vel beneficiatis prohibetur mercatura. ſecùs in minoribus non beneficiatis, *deciſ.* 71. *num.* 44.
Sed vigore Bullæ Pij IV. comprehenduntur etiam Clerici in minoribus, licet nō beneficiati, *deciſ.* 71. *num.* 45.
Clerici peragere non poſſunt negocia ſecularia, *deciſ.* 39. *num* 4.

CLERICVS QVO AD CARCERATIONEM.

Clericus repertus in fragranti crimine, vel paratus ad delinquendum, vel poſt delictum capi poteſt à miniſtris laicis ad effectum ſuo Prælato conſignandi, *deciſ.* 14. *adnot.* 4. *n.* 1. Contrarium *num.* 2.
Limit. vt ſi non reperiatur in fagranti, licet delictum ſit notorium Iudex laicus non poteſt demandari Clerici capturam, niſi eſſet in actu fugæ, *ibidem num.* 3.
Limit. vt debeant concurrere conditiones, quæ hic, & *num.* 5. referuntur, vt Iudex laicus poſſit demandare capturam Clerici abſque excommunicationis incurſu, *ibidem n.* 4.
Clericus paratus ad iniuriam alterius ſi non adſit ſuus Prælatus capi poteſt à Iudice laico ad effectum conſignandi ſuo ſuperiori, *deciſ.* 14. *adnot.* 4. *num.* 5.
Clericus inuentus cum armis capi poteſt à Birruarijs Curiæ ſæcularis, & Iudici Eccleſiaſtico præſentare, *deciſ.* 14. *adnot.* 4. *num.* 7. Contrarium *num.* 8.
Seruare obligantur ædicta, & leges ciuiles emanatas ob publicam vtilitatem per viam directiuam, non coactiuam, *deciſ.* 14. *adnot.* 4. *num.* 9.
Inuentus, cum armis, nec puniri, nec armis ſpoliari poteſt à miniſtris laicis, ſed remittendus eſt vna cum armis ad ſuum Iudicem Eccleſiaſticum, niſi hoc faciant, ex conceſſione Summi Pontificis, *deciſ.* 14. *adnot.* 4. *num.* 10.
Clericus prohibitam venationem exercens, non poteſt puniri, nec ſpoliari à miniſtris laicis inſtrumentis, *deciſ.* 14. *adnot.* 4. *n.* 11.
Laicus in caſibus in quibus poteſt capere Clericum quanto citiùs illum remittere debet ad ſuum Iudicem, & vltra 20. horas retinere non poteſt. *deciſ.* 14. *adnot.* 4. *n.* 12. Contrarium *num.* 13.
Remiſſio Clerici cuius expenſis fieri debeat, *deciſ.* 14. *adnot.* 4. *n.* 14.
Eſt facienda abſque Clerici ignominia, *dec.* 14. *adnot.* 4. *num.* 15.
Et ſi offerat cautionem de ſe præſentando ſuo Superiori non eſt capiendus, ſed admittenda fideiuſſio, *deciſ.* 14. *adnot* 4. *n.* 16.
Clericus pro debito ciuili ſi ſit de fuga ſuſpectus, ſiuè à debitore, ſiuè à Iudice laico carcerari poteſt ad effectum remittendi ad ſuum Iudicem, *deciſ.* 14. *adnot.* 4. *n.* 17.
Et etiam deuenire ad bonorū ſequeſtrationem *deciſ.* 14. *adnot.* 4. *n.* 18.
Sed ſi Clericus offerat idoneam cautionem eſt acceptanda, & non deueniendum ad capturam, *deciſ.* 14. *adnot.* 4. *num.* 19.
Contrarium, quod Clericus non poteſt allegari ſuſpectus de fuga, *deciſ.* 14. *adnot.* 4. *num.* 20.
Et huic priuilegio Clericus renunciare non poteſt, *deciſ.* 14. *adnot.* 4. *n.* 21.
Ampl. etiam ſi Clericus ſit obligatus in forma Cameræ, *ibidem num.* 22.
Declara vr prima ſententia procedat quando Clericus eſt in actu fugæ, ſecunda quando non eſt in actu fugæ, ſed tantum adſit ſuſpicio, *deciſ* 14. *adnot* 4. *n.* 23. & 24.
Limit. 2. ſecundam ſententiam, vt non procedat, quando debitum deſcendat à delicto, *ibidem num.* 25.
Et hoc caſu neque gaudet beneficio, *cap. odoardus de ſolutionibus*, *deciſ.* 14 *adnot.* 4. *n.* 26.
Limit. 3. vt procedat in Clericis exiſtentibus in actu orandi, & celebrandi, ſed reprobatur, *ibidem num.* 27.
Milites carcerari non poſſunt, dum in expeditione ſunt, *ibidem.*
Clerici pro debitis ciuilibus per raro carcerari debent, niſi concurrant limitationes, quæ hic referuntur, *deciſ.* 14. *adnot.* 4. *n.* 28.
Clericus in caſu ſuſpicionis fugæ ſolum tenetur præſtare cautionem iuratoriam, cum hypotheca bonorum, *deciſ.* 14. *adnot.* 4. *n.* 29.
Clericus ſi pro delicto inquiratur carcerari non debet, niſi prius ſuo Iudici conſtet de delicto, *deciſ.* 14. *adnot.* 4. *n.* 30.
Epiſcopus ſi iniuſtè deueniat ad Clerici capturam, vel detineat, incurrit excommunicationem, *deciſ.* 14. *adnot.* 4. *n.* 31.
Clerici fruuntur priuilegio, vt non teneantur, niſi in quantum facere poſſunt, *deciſ.* 14. *adnot.* 4. *num.* 32.
Et competit etiam Clericis in minoribus, ſi habeant requiſita Sac. Conc. *ibidem.*

Et

Digitized by Google

Et huic priuilegio non poſſunt renunciare, *deciſ.14.adnot.4.n.33*

Propterea pro debito ciuili non carcerantur, & ſi ſoluere non poſſunt, ſolum iuratoria cautio ab illis exigitur de ſoluendo ſi ad pinguiorem fortunam deuenerint, *deciſ.14.adnot.4, num.34.*

Poſſunt eiſdem ſequeſtrari fructus beneficij reſeruata eiſdem pro alimentis congrua portione, *deciſ.14.adnot.4.n.35.*

Limit. vt Clericus pro penſione, cui conſenſit carcerari poſſit, ita etiam in Clerico condemnato per tres ſententias, in obligato cum iuramento, & in forma Cameræ, in Clerico mercatore, & de fuga ſuſpecto, *ibidem num.36.*

Sed ex benignitate Pontificis admittitur his caſibus ad beneficium, *cap. Odoardus, deciſ.14. adnot.4. n.37.*

De materia, *cap. Odoardus*, remiſſiuè, *ibidem num. 38.*

Clericus iniurioſis verbis prouocans Iudicem ſecularem poteſt ab eodem carceribus mancipari, dummodo ſtatim remittat ad ſuum Iudicem, reprobata ſententia, quod etiam puniri poſſit ab eodem Iudice ſeculari, *deciſ. 14. adnot.4.n.39.44.& 45.*

CLERICVS QVO AD PRIVILEGIVM FORI, ET EIVS AMISSIONEM.

Clericus primæ tonſuræ, & in minoribus ordinibus conſtitutus non gaudet priuilegio fori, ſi non habeat requiſita Sac.Conc. Trid. ſeſs. 23.cap.6.de reformat.*deciſ.14.num.1.& num.5.* Declar. vt *n.6.*

Clericus in minoribus ſemper remanet ſubiectus iuriſdictioni Eccleſiaſticæ, niſi fuerit Clericali priuilegio denudatus, ſiuè ab homine, ſiuè à lege, *deciſ.14.n.4.*

Clericus non habens requiſita Sac. Conc. Trident. non poteſt allegare priuilegium fori, poteſt tamen Epiſcopus è manibus Iudicis laici repetere, niſi à iure, vel ab homine ſit priuilegijs Clericalibus denudatus, ſiuè Iudex laicus præuenerit, ſiuè non, *deciſ.14. n.6. 10. & 11.*

Epiſcopus poteſt punire Clericos, etiam ſi non ſeruent, & habeant requiſita Sac.Conc.Trid. *deciſ.14.n.7.*

Referuntur declarationes Sac. Conc. Trid. in prædictorum corroborationem, *deciſ.14.nu.8. 9. et 10.*

Clericus in minoribus non eximitur à iuriſdictione Epiſcopi, etiam ſi expreſsè renunciauerit priuilegio Clericali, *deciſ.14. n.12.*

Priuilegium fori non in particularis Clerici dumtaxat, ſed in totius ordinis fauorem eſt tributum, *deciſ.14.n.13.*

Clericus non incedens, in habitu, & tonſura, non deſinit eſſe de foro Eccleſiaſtico in ſui odium, *deciſ.14.num.14.*

Epiſcopus poteſt repetere Clericum è manibus Curiæ ſecularis, non obſtante expreſſa renunciatione à Clerico facta, *deciſ. 14. num. 15.*

Clericus vt amittat priuilegium fori per dimiſſionem habitus requiritur tanta perſeuerantia, vt publicè habeatur pro laico, *deciſ. 14. num. 16.& n.38.*

Nec amittit, licet tempore delicti, vel capturæ careret habitu, & tonſura, ſi alias fuerit ſolitus deferre, *deciſ.14.n.17.*

Et propterea remittendus eſt ad Curiam Eccleſiaſticam, *deciſ. 14.n.18.*

Clericus dimittens habitum non ſubſecuta declaratione Ordinarij ſemper poteſt reaſſumere, non obſtante irregularitate ſuperueniente, & Epiſcopi prohibitione, *deciſ. 14. num. 19.*

Priuilegium fori in Clericis in minoribus ob non delationem habitus ſupenditur, ſed non eſtinguitur, *deciſ.14.n.20.*

Et ſi antè carcerationem reaſſumat habitum gaudet priuilegio fori, *deciſ.14.n.21.*

Ampl. etiam ſi Clericus per longum tempus geſſerit ſe pro laico, & delicta perpatrauerit; ità vt laicus Iudex poſt reaſſumptum habitum deſiſtere debet ab inquiſitione, *deciſ. 14. num.22.*

Et poteſt reaſſumere etiam poſt obitum vxoris abſque licentia Epiſcopi, *deciſ.14.n.23.*

Clericus deſerens habitum, & tranſiens ad ſtatum laicalem non dicitur amplius perſona Eccleſiaſtica, *deciſ. 14. num. 24.* Declar. vt *num.25.*

Clericus ſi ad modicum tempus dimiſerit habitum, & ſinè eodem repertus fuit in actu capturæ gaudet priuilegio fori, *deciſ.14. n.26. & num. 38.*

Si tempore delicti geſtabat habitum, & non tempore capturæ gaudet priuilegio fori, *deciſ. 14. num.27.*

Clericus non habens requiſita Sacri Concilij Tridentini efficitur mixti fori, vt inter Eccleſiaſticum, & laicum Iudicem ſit locus præuentioni, *deciſ. 14.n.28.* Contrarium, quod ſemper ab Epiſcopo repeti poteſt, *num. 29.* Et vt non poſſit repeti, quid requiratur, *num. 30.*

Clericus de Iure antiquo dimittens habitum, & tonſuram iminiſcens ſe enormibus non amittebat priuilegium fori, niſi ter ab Ordinario monitus ſpecialiter, & nominatim, & non generaliter, *deciſ. 14.num.31. & num. 32.* niſi fortè monitio eſſet facta à Synodo *nu.33.* Secùs verò hodiè vigore Concilij Tridentini, *num.34.*

Clericus poſt delictum reaſſumens habitum gaudent priuilegio fori, ſi non adſit fraus, *deciſ.14.num.35.*

Sed ſi expreſsè renunciauerit, cum approbatione Epiſcopi non poteſt habitum reaſſumere propria auctoritate, *deciſ.14.n.36.*

Vt gaudeat priuilegio fori beneficio carentes copulatiuè debent habere tria requiſita, Conc. Trid. ſeſs. 23. cap.6. de refor. Declara, vt *num.38.*

Non eſt tamen neceſſe, vt continuo inſeruiant Eccleſiæ, ſed ſufficit ſi interpolatè, *deciſ.14. num.39.& nu. 40.* & ex iuſta cauſa excuſatur, *num.41.*

Et ſufficit vt ſeruitium præſtetur Eccleſiæ ſaltem in genere aſſignatæ, *ibidem num.42.*

Et

Et etiam alteri Eccleſiæ, quam cui fuit adſcriptus, *deciſ.* 14. *num* 43.

Ac etiam ſi inſeruiat Capellæ Oratorij Confraternitatis laicalis, *ibidem num.*44.

Clericus vt gaudeat fori priuilegio non eſt neceſſaria adſcriptio alicui Eccleſiæ, *dec.*14.*n.*45. & 46.

Nec dicta adſcriptio eſt de forma, *ibidem nu.*47. Contrarium *num.* 48. Declara, vt in *num.* 49. & 50.

Mandatum de inſeruiendo Eccleſiæ ſufficit, vt oretenus detur, *deciſ.*14.*n.*51.

Hoc ſeruitium probatur, vel per fidem Parochi, vel per teſtes, *ibidem n.* 52.

Clericus incorrigibilis non amittit priuilegium fori, niſi per ſententiam Iudicis Eccleſiaſtici brachio ſeculari tradatur, *deciſ.*14.*n.*53.

Clerici in minoribus in caſibus in quibus priuantur priuilegio Clericali puniri poſſunt à Iudice laico, nulla præcedente degradatione, ſed tantum Ordinarij declaratione, *deciſ.* 14. *n.*54. Contrarium quod dicta declaratio non ſit neceſſaria, *ibidem num.*55

Clericus non ſeruans requiſita Concilij Trid. licet amittat priuilegium fori, non tamen alia priuilegia, niſi in caſibus in iure expreſſis *deciſ.*14.*n.*57. & *n.*60.

Et Iudex laicus non poteſt in eum exercere iuriſdictionem, niſi ſecuta declaratione Iudicis Eccleſiaſtici, *deciſ.* 14, *adnot.*1. *à n.* 1. *vſque ad* 6. in quibus referuntur reſolutiones *Sac Congregat.*

Deprehenſus cum veſtibus Clericalibus ſi publicè pro laico habeatur eſt reddendus Curiæ Eccleſiaſticæ donec diſcutiatur articulus, ſecus ſi deprehenſus fuerit cum habitu ſeculari, *deciſ.* 14.*adnot.* 1.*n.*5.

Ritus magnæ Curiæ Vicariæ Neapolitanæ cognoſcendi de Clericatu ſublatus fuit in conuentionibus inter Pontificem, & Regem, *ibidem num.*7.

Et de cognitione Clericatus, vide in verbo *Iudex Eccleſiaſticus*.

Epiſcopus non amittit ius in Clericos ob non geſtationem habitus, & ſemper eos repetere poteſt à Curia ſeculari, etiam ſi exercuerint artes mechanicas, viles, etiam Macellarij, & dederint operam militiæ, *deciſ.*14.*adnot.*1.*n.*34. & 35.

Declara, vt ſubiciantur Curiæ ſeculari in dictis caſibus ſi Epiſcopus, vel non procedat ad eos puniendos, vel non repetat, *ibidem num,*36.

Clericus non habens requiſita Sac. Conc. Trid. ipſo iure amittit priuilegium fori, *deciſ.* 14. *adnot.*1.*num.*37.

De iure verò antiquo, quæ ad hunc effectum requirebantur recenſentur, *deciſ.* 14. *adnot.* 1. *num.*38.

Clericus ſi efficiatur miles ipſo iure amittit priuilegium fori ex nouo iure Conc. Trid. *deciſ.* 14 *adnot.* 1. *n.* 39.

Declara procedere ſi Clericus in militia perſeueret, & ſæua exerceat, alias ſola militia non tollit priuilegium Clericatus, *ibidem n.*40.

Clericus in minoribus habens beneficium gaudet priuilegio fori tam in criminalibus, quã in ciuilibus licet non incedat in habitu, & tonſura, *deciſ.*14. *adnot.*1.*n.*41.

Clerici in minoribus cogi non poſſunt ad ſuſcipiendos ſacros ordines, ſed tantum ſunt monendi, & corrigendi, *ibidem n.*42.

Et edictum priuationis priuilegiorum ſi non ſuſcipiant ſacros ordines eſt improbatum, *ibidem num.*43.

Priuati tamen poſſunt priuilegijs Clericalibus, ſi non incedant in habitu, & tonſura, *dec.*14. *adnot.* 1.*num.*44.

Clericus vt perdat priuilegium clericale quoad forum, quæ requirantur de iure antiquo, *deciſ.*14. *adnot.*1. *num.*45. Et quæ vigore Concilij Tridentini, *num.*46.

Clericus malè ordinatus quando amittat priuilegium fori. Vide in verbo *Clericus malè ordinatus*.

Clericus ſi pro laico fideiubeat eſt conueniendus coram Iudice Eccleſiaſtico non obſtante obligatione inſolidum, *deciſ.*14 *adnot.*3.*n.*18.

Clericus, & Laicus ſi eodem tempore obligantur ambo conueniri debent coram Eccleſiaſtico, *ibidem num.*19.

Clericus effectus lite pendente coram Iudice ſeculari, non poteſt trahi ad proſequendum coram eodem iudicium, *deciſ.*14.*adnot.*3.*n.*26. & 27. Contrarium, *num.*28.

Sed hæc ſecunda ſententia procedere poteſt quoad proſecutionem Iudicij vſque ad ſententiam, ſecus quoad eius executionem, *ibidem num.*29.

Clericus ſuccedens laico executiuè obligato contrahit eandem obligationem, & ſubijcitur ſtatuto laicali, *deciſ.*14.*adnot.*3.*n.*31.

Eſt tamen coram Iudice Eccleſiaſtico executiuè conueniendus, *ibidem n.*32.

Clericus effectus poſt contractum, & delictum etiam in cauſa ciuili conueniendus eſt coram Iudice Eccleſiaſtico, licet iudicium eſſet cæptum coram laico, *deciſ.*14.*adnot.*3.*n.*33.

Clericus venditor ſi interpelletur ab emptore ad liberandum à moleſtijs non tenetur comparere coram Iudice ſeculari, *deciſ.*14. *adnot.*3. *num.*34. Contrarium, *num.*35. Declara vt in *num.*37.

Clericus ſe faciens poſt delictum pœna vltimi ſupplicij puniendum, eſt degradandus, & Curiæ ſeculari tradendus, *deciſ.*14.*adnot.*3.*n.*38.

In fraudem reaſſumens habitum dimiſſum gaudet tantum quoad perſonam, non quoad bona, *ibidem num.*41.

Clericus ſi poſt commiſſum delictum ducat vxorem, vel fiat laicus puniendus eſt à Iudice Eccleſiaſtico, *deciſ.*14.*adnot.*3.*n.*42.

Sed ſi relegatus durante relegatione efficiatur laicus, & frangat relegationem puniri poteſt à Iudice laico, *ibidem num.*43. Sed hoc declara procedere ſi Epiſcopus non repetat, *ibidem num.*44.

Clericus, nec de licentia Epiſcopi conſentire poteſt in Iudicem laicum, *deciſ.* 53. *adnot.* 3. *num.*33.

Captus ſine habitu per curiam ſecularem remittendus eſt ad ſuum Iudicem, *deciſ.*36.*n.*14.

Nec

Digitized by Google

Nec etiam volens conſentire poteſt in Iudicem laicum, *deciſ.36.n.18. & 19.*

Non poteſt renunciare priuilegio fori, *deciſ.36. num.20.*

Et quamuis renunciauerit Epiſcopus poteſt repetere, *deciſ.36.num.21.*

Clericus non habens requiſita Sac. Conc. Trid. fori priuilegium allegare non poteſt, ſed Epiſcopus poteſt eum repetere, *deciſ.36.num. 25. & 26.*

Quia character clericalis eſt indelebilis, *ibidem num.27.*

Vndè Clericus ſemper remanet ſubiectus Iuriſdictioni Eccleſiaſticæ, donec non fuerit priuilegio denudatus, *ibidem num.28.*

Clericus quandò amittat priuilegium fori, *deciſ.36.n.29. deciſ.147. num.18.*

Clericus nec expreſsè, nec tacitè, nempè per non geſtationem habitus, & ſimilium præiudicare poteſt Iuriſdictioni Epiſcopali, *deciſ.36. num.30.*

Suſcipiens ordines minores falſis dimiſſorijs, ſecuta declaratione non gaudet priuilegio fori, *deciſ.139.num.66.*

CLERICVS QVOAD ORDINES.

Vide in verbo *Ordo ſacer.*

Clericus ordinatus à non ſuo Epiſcopo, vel ante legitimam ætatem, vel extra tempora, vel abſque literis dimiſſorijs ſui ordinarij remanet ſuſpenſus, *deciſ.14.adnot.2.n.1.3.& 24.*

Etſi exercuerit ordinem remanet irregularis, *deciſ.14.adnot.2.num.2.*

Et efficitur inhabilis ad obtinenda beneficia, *deciſ.14.adnot.2.num.4.& 5.*

Non tamen priuatur priuilegio fori, *deciſ. 14. adnot.1.num.6.11.& 24.*

Suſcipiens ordines à non ſuo Epiſcopo verè efficitur Clericus, ſed non licitè, *deciſ. 14. adnot.2. num.7.8. & 9.*

Clericus ordinatus cum dimiſſorijs Epiſcopi titularis ratione familiaritatis eſt validè, ſed non licitè ordinatus, *deciſ.14 adnot.2.n.10.*

Gaudet tamen priuilegio fori, *deciſ.14. adnot.2. num. 12.* Et immunitate ab oneribus laicalibus, *num.12.*

Ordinatus cum falſis literis dimiſſorijs ſecuta declaratione Iudicis Eccleſiaſtici non gaudet priuilegio fori, *deciſ.14.adnot.2.num.14.*

Et Iudex laicus poteſt inſtare pro iſta declaratione, *deciſ.14.adnot.2.num.15.*

Ordinatus cum falſis dimiſſorijs, qua pœna puniatur, *deciſ.14.adnot.2.num.16.*

Ordinatus falſis dimiſſorijs efficitur infamis, & irregularis, à qua tamen poteſt diſpenſari ab Epiſcopo, *deciſ 14.adnot.2.num.18. & 19.*

Clericus ordinatus ſine dimiſſorijs priuatur priuilegio fori, ſicut ordinatus cum falſis dimiſſorijs, *deciſ. 14. adnot. 2. num. 20.* Contrarium, *num.21.*

Ordinatus ab alieno Epiſcopo ſine licentia proprij ordinarij eſt incapax ad obtinenda beneficia, *deciſ.14.adnot.2.num.25.*

Per ratificationem verò proprij Epiſcopi cenſetur diſpenſatus, tum ad exercitium ordinum, tum ad conſequenda beneficia, *deciſ.14.adnot.2.num.26.*

Et dicta ſuſpenſio inducta à Sacro Concilio Tridentino habet locum non ſolum in ſacris, ſed etiam in minoribus, *deciſ.14. adnot.2. num.27.* Contrarium *num.30.*

Et quod etiam habeat locum in prima tonſura, *deciſ.14. adnot.2. num.28.* Contrarium *n.29. & 31.*

Epiſcopus conferens ordines alterius ſubdito, ſine eius licentia ignoranter non contrahit ſuſpenſionem, *deciſ.14.adnot.2.n.32.*

Supradicta ſuſpenſio ex Conſtitutione Sixti V. eſt reſeruata Summo Pontifici, ſed quoad pœnas hodiè non eſt admittenda, tanquam redacta ad diſpoſitionem Concilij per Clementem VIII. *deciſ.14.adnot.2.num.33.*

Et diſpenſari poterit ab Epiſcopo ſi delictum ſit occultum, *deciſ.14. adnot.2. num.34.*

Bulla Pij II. de ordinatis à non ſuo Epiſcopo ſine licentia ſui Ordinarij non comprehendit inſignitos minoribus ordinibus, *deciſ. 14. adnot.2.num.35.*

Licentia proprij Ordinarii de ſe ad Ordines promouendo probatur ſola aſſertione ordinati, *deciſ.14.adnot 2.num.36.*

Et dicta licentia non eſt neceſſe dari in ſcriptis, niſi pro Vltramontanis, *deciſ.14.adnot.2. num.37.*

Ordines, & Tonſuram conferens Vltramontanis abſque literis dimiſſorijs non approbatis à Nuncio ſuſpenditur per annum à Pontificalibus, *deciſ.14.adnot.2.num.38.*

Ordinatus abſque Patrimonio, aut beneficio non remanet ſuſpenſus, ſed Ordinarius tenetur eum alimentare, vel prouidere de beneficio, *deciſ.14.adnot.2.num.39. & num.41.*

Limit. ſi ordinatus habeat patrem diuitem, *deciſ.14.adnot.2.num.40.*

Limit. vbi quis decipiendo Epiſcopum ſe promoueri facit cum falſo titulo, *deciſ.14.adnot.2. num.42.*

CLERICVS CONIVGATVS, ET BIGAMVS.

Clerici coniugati gaudent priuilegio tantum fori, & canonis, *deciſ.6.adnot.6.num.1.* Declara vt in *num.4. & 5.*

Non tamen eximuntur à collectis gabellis, alijſque Principis obſequijs, *ibidem numero 2.*

Quoad perſonalia gaudent immunitate, ſecus a taxis, & collectis, quæ fiunt per capita, *deciſ.6.adnot 6 num.3.*

Gaudent priuilegio fori ſi cum vnica matrimonium contraxerint, & habitum, & tonſuram deferant, *ibidem num. 4.* & vlterius ſi inſeruiant Eccleſiæ, *num.5. & deciſ.36 n.1. & 24.*

Ampl. vt gaudeant fori priuilegio, tam in ciuilibus, quam in criminalibus, *deciſ. 6. adnot.6. num.6.* Contrarium, *num.7.* ſed prima verior, *num.8.* Reſpondetur contrarijs, *num.9. & deciſ 36. num.2.*

Clericus coniugatus gaudet priuilegio canonis, *deciſ.6.adnot.6.num.10.*

Ampl. vt etiam eius vxor gaudeat priuilegio canonis, ſi in odium viri percutiatur, *ibidem num.11.*

Clericus pro delictis commiſſis tempore Clericatus, ſi deindè vxorem ducat puniendus eſt à Iudice Eccleſiaſtico, licet non ſeruet requiſita Concilij, *deciſ.6.adnot 6.num.*12.

Clericus coniugatus gaudet priuilegio fori, licet ante, vel poſt delictum habitum, & tonſuram dimiſerit, ſi tempore capturæ extiterit in habitu clericali, *ibidem num.*13.

Ampl. vt procedat etiam ſi reaſſumat paulo ante, vel poſt commiſſum delictum, *ibidem num.* 14. Contrarium, *num.* 15. Sed prima verior, *num.*16.

Clericus coniugatus ſi mortua vxore reaſſumat habitum, & tonſuram conſequitur omnia priuilegia Clericorum, *deciſ.* 6. *adnot.* 6. *numero* 17.

Clericus coniugatus ſi dimiſerit habitum, & tonſuram, & viuente vxore reaſſumat an gaudere debeat priuilegio Canonis, & fori, tres Doctorum ſententiæ referuntur, *deciſ. 6. adnot.6.num.*18.19.20.& 21.

Clericus coniugatus ſi poſt dimiſſum habitum, & tonſuram ob delictum in contumaciam à Iudice laico condemnatus fuerit, ſi deindè reaſſumat non poteſt per dictum Iudicem carcerari, *ibidem num.*22.

Clericus coniugatus ſolitus deferre habitum, ſi tempore delicti reperiatur ſine habitu non amittit fori priuilegium, ſecus ſi non fuit ſolitus, & in fraudem reaſſumat, *deciſ.6. adnot.6. num.*23.

Pariter ſi ſine habitu captus à carceribus aufugiat, reaſſumptio habitus eidem non ſuffragatur, *ibidem num.* 24. Contrarium, *num.*25.

Clericum reaſumpſiſſe habitum in fraudem declarandum eſt per Iudicem Eccleſiaſticum, *deciſ.6. adnot.6. num.*26. & interim Iudex ſæcularis nihil innouare debet, *ibidem*.

Clericus coniugatus ſi modo deferat, modo deponat habitum clericalem non amittit priuilegium fori, *ibidem num.* 27. Quid ſi à dimiſſione habitus intercesſerit longa diſtantia, *ibidem num.*28.

Et quid ſi reaſſumat paulo ante delictum, *ibidem num.* 29.

Reaſſumptio habitus facta per Clericum in dubio non cenſetur in fraudem, *deciſ.6. adnot.6. num.*30.

Non eſt neceſſe, vt habitus reaſſumatur per tempus conſiderabile ante delictum, *ibidem num.*31.

Et ſatis eſt ſi reaſſumatur ante carcerationem, *ibidem num.*32.

Clericus poteſt reaſſumere habitum non obſtante irregularitate ſuperueniente, *deciſ.6.adnot.6. num.*33.

Clericus coniugatus non gaudet priuilegio fori, ſi non ſeruat requiſita Concilij Tridentini, *ibidem num.*34.

Ampl. etiam ſi non fuerit ter ab Epiſcopo monitus, *ibidem num.* 35. Contrarium, *numero* 36.

Ampl. vt etiam debent ſe abſtinere à negociationibus, & armis, *deciſ.6. adnot.6. num.*37. Contrarium, *num.*38.

Clericus coniugatus bigamus non gaudet priuilegio fori, & puniri poteſt à Iudice laico. *deciſ.6. adnot.6. num.*39. & dicitur bigamus ſi duas vxores duxerit, *ibidem*.

Limit. ſi ſolum conſenſum præſtiterit ſecundo Matrimonio, cum tunc non efficiatur bigamus ad effectum amittendi priuilegium clericale, *ibidem num.*40.

Et neque efficitur bigamus ſi cognoſcat vxorem adulteram, *ibidem num.*41.

Et neque ducendo mulierem antea ab eodem cognitam, *ibidem num.*42.

Clericus coniugatus ſi poſt commiſſum delictum efficiatur bigamus pro eodem delicto gaudet priuilegio fori, *deciſ.6. adnot.6. num.*43.

Clericus ſi committat delictum, & poſtea vxorem ducat, eſt puniendus à Iudice Eccleſiaſtico, *ibidem num.*44.

Clericus bigamus de delictis commiſſis ante bigamiam ſubiacet Iudici Eccleſiaſtico, ſecus de commiſſis poſt bigamiam, *deciſ. 6. adnot.6. num.*52.

Per bigamiam non tollitur caracter clericalis, *ibidem num.*53.

Bigamus habetur pro laico, & non poteſt deferre habitum, & tonſuram, *deciſ. 6. adnot. 6. num.*54.

Vxor Clerici coniugati, an gaudeat priuilegio fori, *deciſ.6. adnot.6. num.*55.

Clerici coniugati an gaudere debeant beneficio, *cap. Odoardus, ibidem n.*58.

Clerici coniugati latini gaudent priuilegio fori, tam in ciuilibus, quam in criminalibus, *deciſ.6. adnot.6. num.*62.

Ex conſuetudine gaudere poſſunt immunitate à ſolutione onerum, & gabellarum, *ibidem num.*63. Et ex pacto, & capitulatione, *ibidem*.

Clerici coniugati an poſſint eligi ad officia publica, *deciſ.6. adnot.6. n.*70. & 72.

An teneantur ad onera pro donatiuo Regio, *ibidem num.*73.

Clericus etiam coniugatus ſi delinquat in officio ſæculari conceſſo à Principe poteſt ab eodem puniri, *deciſ.6. adnot.6. num.*79. Contrarium, & verius, *num.*80.

Clericus coniugatus an gaudeat beneficio fori cognoſci debet per Iudicem Eccleſiaſticum, *deciſ.17.adnot.3.num.*33.

CLERICVS QVOAD TESTIMONIVM FERENDVM.

Clericus ſiue in ſacris, ſiue in minoribus contra laicum examinari non poteſt in cauſa criminali, præcipuè ſi agatur de pœna ſanguinis, *deciſ.14.adnot.5.num.*1.

Nec Epiſcopus poteſt concedere licentiam deponendi coram laico ſi pœna ſanguinis ſit irroganda, *ibidem num.*2.

Ampl. vt neque in criminibus exceptis, puta læſæ maieſtatis Clericus admittitur contra laicum, niſi ad damnandam memoriam defuncti, *deciſ.14. adnot.5. num.*3.

Limit. ſi non agatur de pœna ſanguinis, & ſi veritas aliter haberi non poſſit, quo caſu tam in ciuilibus, quam in criminalibus Cle-

ricus

ricus admittitur contra laicum, *ibidem num.4.*

Secus ſi agatur ad vindictam, *num.5.*

Limit. in foro Eccleſiaſtico, vbi Clericus examinati poteſt contra laicum, *ibidem num. 6. & 7.*

Limit.3. ad defenſam, & ad repulſam teſtium vt Clerici examinari poſſint, dummodo repulſa non ſit infamatoria, *deciſ. 14. adnot. 5, num.8. & 9.*

In cauſa ciuili examinari poteſt coram laico de licentia ſui ſuperioris, præſtito prius iuramento coram perſona Eccleſiaſtica, *ibidem num.10.*

Vel Epiſcopus poteſt illum examinare, & examen ad Iudicem laicum remittere, *à num.11. vſque ad 14.* vbi traditur formula concedendi dictam licentiam, contrarium *n.15.*

Quod etiam procedit in Regularibus, *ibidem num.12.*

Sed ſi abſque licentia ſui ſuperioris deponat coram Iudice laico valet eius depoſitio, ſed à ſuo Prælato puniri poteſt, *deciſ. 14. adnot.5. num.16.*

Si vltroneè deponat coram Iudice laico non videtur omni exceptione maior, *ibidem num.20.*

Limit. ſi veritas ex natura rei aliter haberi non poſſit, *ibidem num.21.*

Clerici depoſitio facta coram Iudice laico abſque licentia Epiſcopi ſi à parte opponatur non valet, *deciſ.14.adnot.5.num.22.*

Et quid in criminalibus, referuntur Doctorum ſententiæ, *ibidem num.23. 24. & 25.* vbi declarantur, & conciliantur.

Siuè in minoribus, ſiuè in ſacris vbi veritas aliter haberi non poſſit cogi poſſunt ad deponendum coram laico, *deciſ.14. adnot. 5. nu. 26.* Declara vt in *n.27. & 28.*

Clericus in criminalibus ad offenſam contra laicum ſi agatur de pœna corporali non eſt in teſtem admittendus, etiam de ſui ſuperioris licentia, *ibidem num.29.*

In contractibus, & inſtrumentis non poteſt in teſtem adhiberi de iure communi, ſecus de conſuetudine, *deciſ.14. adnot.5.num.30.& 31.*

Laicus an, & quando poſſit eſſe teſtis contra Clericum, vide in verbo *Laicus.*

CLERICI PERCVRSOR.

Percutiens clericum ad ſui defenſionem non incurrit excommunicationem, *deciſ.37.n.1.*

Ampl. præcipuè ſi percuſſio fiat incontinenti, ſecus ex interuallo, *ibid. num.2.*

Limit. vt procedat ſi ſeruetur moderamen inculpatæ tutelæ, *ibid. num. 3.* alias incurritur excommunicatio, *num.4.* præcipuè ſi excedat moderamen ex propoſito, *num.15.*

Limit. vt incidat in excommunicationem, ſi percutiens clericum ad defenſam aliter ſe defendere poterat, quam percutiendo, *deciſ.37. num.17.*

Percutiens Clericum committit ſacrilegium, *deciſ.64. num.38.* Et puniri poteſt per Iudicem Eccleſiaſticum, *num.40.*

Eſt excommunicatus, & abſolutio eſt Pontifici reſeruata, *deciſ 64. num.41.* Et alia pœna extraordinaria venit puniendus, *n.42.*

Etſi percuſſio ſit facta in Eccleſia quando intrat pœna mortis, *ibidem n.43. & 44.*

Clerici percuſſor abſolui non poteſt niſi ſatisfacta parte, vel Religione ſi Monachus percuſſus fuerit, *deciſ.64.num 45.*

Quod ſi per impotentiam non poſſit ſatiſfacere, ſufficit promiſſio iuratoria, *ibidem num.46.*

Iniuria illata Clerico cenſetur illata etiam Eccleſiæ vniuerſali, *deciſ.64. num.39.*

Percutiens laicum in Eccleſia excommunicari poteſt, vel potius alia pœna pecuniaria, vel ſimili mulctari, *deciſ 64. num.37.*

Regularis percutiens Clericum declarari non poteſt ab Epiſcopo incidiſſe in excommunicationem, *deciſ.84 adnot.4.num.7.*

CLERICVS QVOAD EXERCITIVM OFFICIORVM SÆCVLARIVM, ET ARTIVM.

Clericus beneficiatus, aut in ſacris conſtitutus non poteſt laicis deſeruire, *deciſ 40.num.1.*

Poteſt eſſe factor pro minoribus, orphanis, pauperibus, & pro rebus Eccleſiæ, *ibidem num.2.*

Regulariter non poteſt exercere officium Procuratoris, & Aduocati, *deciſ 40.num.3.* Prout nec Epiſcopus, *num.4.*

Nec etiam Monachi, & Canonici Regulares, niſi pro rebus eorum Monaſterij, *deciſ.40. num 5.* tam in ciuilibus, quam in criminalibus, *num.6*

Ad rei defenſionem, controuertitur inter Doctores, ſed tutius eſt, vt ſe abſtineant, *deciſ.40. num 7.*

Clericus non poteſt operam dare, legibus ciuilibus, *ibid num 8.* Declara publicè, ſecus priuatim, *num. 9* ſecus etiam de licentia Papæ, *num.10.*

Et in Romana Curia Aduocati, & Procuratoris officio fungi poteſt, & leges ciuiles audire, *deciſ.40. num.12 & 13.*

In cauſa Eccleſiæ poteſt eſſe Aduocatus, & Procurator, *ibid. num.14.*

Nec non in cauſa propria, & pro miſerabilibus perſonis, *deciſ. 40. num. 15.* Et pro conſanguineis, etiam ſpiritualiter coniunctis, *num.16. & 17.*

Prout etiam ex charitate, & ſine cauſa lucri, *deciſ.40. num.18.*

Ita etiam ſi aliter ſuis neceſſitatibus conſulere nequeat, *ibidem num.19.*

Poteſt etiam exercere in foro Eccleſiaſtico, *deciſ.40. num.20.*

Clericus in minoribus non habens beneficium Eccleſiaſticum poteſt aduocare, & procurare etiam coram Iudice laico, *deciſ.40.num.21.*

Abſque periculo irregularitatis poteſt dare conſilium in genere in criminalibus, *ibidem num.22.*

Ampl. etiam ſi ſint conditores legum reis imponentium pœnam mortis, *deciſ.40.num.23.*

Clericus, & Religioſus non poſſunt eſſe Notarij, etiam ſi tales eſſent ante ſuſceptionem ordinum ſub pœna priuationis beneficiorum, *ibidem num.24.*

Sed ſi Clericus in minoribus non habeat be-

neficium ſufficiens, poteſt eſſe Notarius, *deciſ.* 40. *num.* 25. Secus in ſacris, ſed ſi non habeat beneficium poteſt eſſe Notarius in foro Eccleſiaſtico, *num.* 26.

Clericus, & Religioſus in cauſa hæreſis poteſt eſſe Notarius, *deciſ.* 40. *num.* 27.

Ad fauorem ſuæ Eccleſiæ permittitur Clerico inſtrumentum conficere, *ibid. num.* 28.

Clericus licet non poſſit eſſe Notarius inſtrumenta tamen per eum confecta tenent, *deciſ.* 40. *num.* 29. Contrarium, *num.* 30. Declara vt in *num.* 31. & 32.

Clericus, & Religioſus poteſt publicare ſua inſtrumenta confecta ante Clericatum, & Monacatum de licentia ſuperioris, *deciſ.* 40. *num.* 33. & 34.

Parochus poteſt eſſe Notarius quoad vltimas voluntates tantum ad pias cauſas, *ibidem num.* 35.

Clericis non prohibetur aliquod artificium facere ad ſui, & ſuorum ſubſtentationem, *deciſ.* 41. *num.* 1. & 2. & eiſdem licet ex artificio lucrari etiam ſine neceſſitate, *num.* 3.

Declara procedere dummodò Clericus ſine auaritiæ nota, & ſine ſcandalo artificium faciat, *ibidem num.* 4.

Clericus exercens macellum, & tabernam non gaudet priuilegio fori, & deponitur, *deciſ.* 41. *num.* 5.

Ampl. etiamſi prædicta exerceat non ad propriam vtilitatem, ſed Domini, *ibid. n.* 6.

Ampl. etiamſi Clericus non continuè, ſed interpolatè talia exerceret, *ibid. num.* 7.

Exercens verò alias ſordidas artes pœna arbitraria puniendus eſt, *deciſ.* 41. *num.* 8.

Clericus Ioculator, Iſtrio, & Scurra ſi per annum has artes exercuerit, ipſo Iure caret omni priuilegio Clericali, ſi breuiori tempore tertio monitus eandem pænam incurrit, *ibid. num.* 9. & 12.

Sed annus adhunc effectum debet eſſe continuus, *ibid. num.* 10.

Et hæc pæna habet locum etiam aduerſus Clericos in ſacris conſtitutos, *deciſ.* 41. *num.* 11.

Clericus non amittit priuilegium Clericale propter exercitium macelli, vel tabernæ niſi prius monitus, *deciſ.* 41. *num* 12.

Et monitio debet eſſe ſpecialis, & perſonaliter executa ſi poteſt, alias domi dimiſſa copia, vel per affixionem, *ibid. num.* 13. & 17. Contrarium quod ſufficiat etiam monitio generalis præcipuè facta in Synodo, *ibid. num.* 14. & 15.

Monitio regulariter debet eſſe trina, vel vnica concepta cum tribus interuallis, *deciſ.* 41. *num.* 16.

Clericus exercens Macellum, vel Tabernam per ſe ipſum incurrit pænam, ſecùs ſi per interpoſitam perſonam, *ibidem num.* 18. Quo caſu alia pæna arbitraria puniri debet, ſecùs ſi faciat neceſſitate ductus, *num.* 19. & 20.

Clericus in Sacris, & in minoribus Beneficiatus, non poteſt exercere Chirugiæ officium, *deciſ.* 41. *num.* 21. Et exercens incurrit irregularitatem *num* 22. etiam non ſecuta morte, aut membri mutilatione, *num.* 23.

Acquiſita per Clericum ex medicina dicuntur illegitimè acquiſita, *deciſ.* 41. *num.* 24.

Medicinæ ſtudium eſt Clericis interdictum, *ibidem num.* 25.

COLLECTA.

Collecta in dubio cenſetur onus mixtum, *deciſ.* 100. *num.* 2.

Collecta quandò habet veram, & determinatam præſtationem in perpetuum cenſetur onus reale, *deciſ.* 100. *num.* 8.

Collecta imponi poteſt Ciuibus, & Incolis, *deciſ.* 100. *adnot.* 1. *num.* 1.

Forenſis de iure communi collectari non poteſt pro bonis exiſtentibus in dominio collectantis, *deciſ.* 100. *adnot.* 1. *num.* 2.

Limit. de generali conſuetudine, *ibid. n.* 3. Declara, vt in *num.* 33.

Collecta eſt ſoluenda vbi bona poſſidentur, & ſita ſunt, *deciſ.* 100. *adnot.* 1. *num.* 4. & 20.

Forenſis, vt collectari poſſit de conſuetudine debet eſſe immemorabilis, *deciſ.* 100. *adnot.* 1. *num.* 5. Sed hoc non procedit in ſtatu Eccleſiaſtico, vigore conſtitutionum SS. Pontificum, *num.* 6.

Nec procedit in Ciuitatibus habentibus in hoc ſpeciale priuilegium, *ibid. num.* 7.

Venientes de nouo ad habitandum tenentur ſoluere collectas *deciſ.* 100. *adnot.* 1. *num.* 8.

Habentes priuilegium 12. filiorum tenentur ad ſolutionem ſubſidij triennalis, *deciſ.* 100. *adnot.* 1. *num.* 10.

Collecta, & onera ſoluuntur propter fructus, qui ex bonis percipiuntur, *deciſ* 100. *adnot.* 1. *num* 11.

Poſſidentes annuos redditus tenentur ſoluere collectam, *deciſ.* 100. *adnot* 1. *num* 12.

Ampl. vt etiam teneatur vſufructuarius, & emptor fructuum, *ibid. num.* 13.

Ampl. vt etiam emptor cenſus teneatur ſoluere collectam, *ibid. nu.* 14. & 16. reprobantur contrarium tenentes, *num.* 17.

Offi ia vacabilia, & ſocietates officiorum non ſubiiciuntur collectis, *deciſ.* 100. *adnot.* 1. *nu.* 23. Contrarium, *num.* 24.

Loca montium non ſubiiciuntur collectis, nec dicuntur res mobiles, vel immobiles, ſed conſtituunt tertiam ſpeciem, *deciſ.* 100. *adnot.* 1. *num.* 25. & 26.

Penſiones domus non ſunt ſubiectæ collectis. *ibid. num.* 27.

Eſt ſoluenda de domo, ſiue prætioſa, ſiue vili, *deciſ.* 100. *adnot.* 1. *num.* 28. vbi declaratur.

Poſſeſſiones ſteriles non debent collectari, *ibid. num.* 29.

Pro artificio, labore, & induſtria collecta imponi poteſt, *deciſ.* 100. *adnot.* 1. *num.* 30.

Creditor participans de fructibus collectari poteſt, *ibid. num.* 31.

Pauperes quotidiano labore viuentes non ſunt collectandi, *deciſ.* 100. *adnot.* 1. *num.* 32.

Non eſt ſoluenda ſi pereant bona affecta eius

ſolutioni, *ibidem num. 33.*

Collecta imponi poteſt ſuper annuis redditibus, *deciſ. 13. adnot. 3. num. 1.*

Ad collectas tenetur vſufructuarius, & emptor fructuum, *ibidem num. 2.*

In fraudem collectarum non ſubſtinentur pactiones in contrarium factæ, *deciſ. 13, adnot. 3. num. 3.*

Annui cenſus collectari poſſunt, *ibid. n. 4. & 5.*

Collecta debetur etiam de nominibus debitorum, *deciſ. 13. adnot. 3. num. 6.* Ac etiam iurium, & actionum, *num. 6.*

Dominus cenſus tenetur ad ſolutionem collectæ, *deciſ. 13. adnot. 3. num. 7.*

Contrarium quod teneatur debitor cenſus, *ibidem num. 9. & 12.*

Sed quod vnuſquiſque teneatur pro rata, *ibidem num. 11.* Contrarium quod teneatur Dominus fundi, *num. 12.*

Dominus cenſus tenetur ad collectas generaliter impoſitas, ſecùs ad ſpeciales ipſius fundi cenſiti, *deciſ. 13. adnot. 3. num. 14.*

Forenſis tenetur ad collectas reales, ſecus ad perſonales, *deciſ. 13. adnot. 3. num. 15.*

Cenſus vbi collectari ſolet, eius ſolutio facienda eſt vniuerſitati, in cuius territorio ſita ſunt bona, *deciſ. 12. adnot. 3. n. 17. & n. 25.*

Contrarium quod ſit facienda vbi eſt deſtinata ſolutio, & celebratus contractus, *deciſ. 13. adnot. 3. num. 18. deciſ. 100 adnot. 1. num. 18. 19. & 20.*

Poteſtas imponendi collectas dependet à iuriſdictione, *ibid. num. 19.*

Forenſis collectari non poteſt ſi tantùm mediatè, & non immediatè ſit ſubiectus iuriſdictioni collectantis, *deciſ. 13. adnot. 3. num. 24.*

Declara procedere de iure communi, ſecùs ex Principis conſtitutione, *ibid. num. 25.*

Collecta, & onera Cameralia ſoluenda ſunt vbi bona ſunt ſita, *deciſ. 13 adnot. 3. num. 26.*

Loca montium collectari non poſſunt, *dec. 13. adnot. 3. num. 27.*

Penſiones domus collectari non poſſunt, *deciſ. 13. adnot. 3. num. 28.*

Fructus Societatis officij collectari nequeunt, *deciſ. 13. adnot. 3. num. 29.*

Ius imponendi collectas pro ſoluendis oneribus Cameralibus, & communitatiuis competit communitatibus, *deciſ. 13. adnot. 4. n. 1.*

In collectis imponendis conſideranda eſt qualitas noui poſſeſſoris, *deciſ. 6. adnot. 3. num. 21.*

Non exemptus à collectis ſi acquirat bona ab exempto tenetur ad collectas, *ibidem num. 22.*

Inter clericum, & laicum in communi viuentes cauthela eſt, vt fiat diuiſio, vt pro eius rata laicus collectari poſſit, *deciſ. 6. adnot. 9. num. 7.*

Collecta non debetur ab emptore, qui emit ab exempto cum eiuſdem exemptionis ceſſione, *deciſ. 6. adnot. 9. num. 19.* Secus ſi exemptus emat à non exempto, *num. 20.*

Collectæ impoſitio omnibus etiam Baronibus, & Vniuerſitatibus eſt interdicta, & ſoli Principi tamquam de regalibus reſeruatur, *dec. 13. num. 1. & 2.*

Limita ſi non vigore iuriſdictionis, ſed de conſenſu Ciuium pro ſoluendis debitis Communitatis imponatur, *deciſ. 13. num 3.*

Sublimit. procedere iuſta concurrente cauſa, cum tunc non detur melior exactio, quam per collectæ indictionem, *ibidem num 4.*

Præcipuè ſi Ciuitas ſit inops, & debitis inuoluta, *ibidem num. 5.*

Collecta impoſita ſine ſcitu Principis in caſu vrgenti tenet, dummodo poſtea obtineatur confirmatio, *deciſ. 13. num 6. & 7.*

Imponi poteſt pro ſolutione onerum Cameralium, *deciſ. 13. num. 5.* vbi ampl. etiamſi habeat proprios redditus.

Impoſita pro ſoluendis oneribus Cameralibus reputatur iuſta, *ibidem num. 8.*

Gabella, ſeù collecta quando reputatur iuſta, *deciſ. 13. num. 9.*

Impoſita pro ſoluendis oneribus Cameralibus in ſtatu Eccleſiaſtico præſcribi non poteſt, *deciſ. 13. num. 19.* Contrarium, *n. 20.*

Nouas collectas imponere ſoli Principi permiſſum eſt, & Communitatibus de ipſius licentia, *deciſ. 13. adnot. 1. num. 1.*

Nomine Principis ad hunc effectum, qui veniat, *ibidem num. 2.*

Imponens nouas gabellas incurrit excommunicationem, *deciſ. 13. adnot. 1. num. 3.*

Et non eſt ſoluenda, & ſoluta repetenda, *ibidem num. 4.*

Collectæ maxima vrgente neceſſitate imponi poſſunt inconſulto Principe alias ſecus, *deciſ. 13. adnot. 1. num. 5. & 7.*

Neceſſitas ad hunc effectum qualis eſſe debeat, *ibidem num. 6.*

Collectæ per viam ſubrogationis de nouo imponi poſſunt, *deciſ. 13. adnot. 1. num. 8.*

Imponi poſſunt ex priuilegio, vel conſuetudo, *ibidem num 12.*

Sunt imponendæ iuxta vires patrimonij, & æſtimum, ex quo reſultat obligatio ad collectas, *deciſ. 13. adnot. 1. n. 13.*

In imponẽdis collectis quæ conſideranda ſunt, *ibid. n. 14.*

In imponenda collecta inſpicienda eſt cauſa, *dec. 13. adnot. 1. n. 15.*

Pro onere patrimoniali, vel mixto taxa partienda eſt per æs, & libram, pro onere perſonali eſt partienda per capita, & quid ſi onus ferendum ſit per fumantes, *deciſ. 13. adnot. 1. num. 15.*

Sed ſi non appareat pro quo onere ſit impoſita, & tunc taxantur Ciues per æs, & libram, *ibid. n. 16.*

Vbi adeſt cataſtrum partitur per æs, & libram, & quomodo vbi non adeſt, *deciſ. 13. adnot. 1. num. 17.*

Imponenda congregato Conſilio, *ibid. n. 18.*

Diuidenda, & exigenda habita ratione poſſeſſorum bonorum, *deciſ. 13. adnot. 1. n. 19.*

Diues collectari non debent; niſi diſcuſſa communi burſa, *ibid. nu. 24.* Et in ſubſidium bona Ciuium *nu. 26.*

Ciues collectari non poſſunt, ſi ſuis Ciuitatibus conceſſerint ius paſcendi, *deciſ. 13. adnot. 1. num. 25.*

Paupe-

Pauperes dictim quærentes ſibi victum non ſunt collectandi, *ibid.n.27.*

Eſt imponenda per æs, & libram pro rata patrimonij, *dec.13.adnot.1.n.28.*

Pro reparatione agerum non eſt imponenda niſi pro bonis fructiferis, *ibid. num. 29. 30. & 31.*

Limit. ſi ex hac reparatione Dominus nullum recipiat beneficium, *ibid. nu.30.*

Collectari non poſſunt poſſeſſiones ſteriles, *dec.13.adnot.1.n.31.*

Collectæ vbi exigi conſueuerunt per æs, & libram non poſſunt exigi per capitationem, *ibid.n.32.*

Limit. procedere in collectis realibus, ſecus in perſonalibus, *decif.13.adnot.1.n.33.*

Capitatio quæ ſit, *ibid.n.34.*

Forenſes de iure communi collectari non poſſunt, *decif.13. adnot.2.num. 2. decif.100.adnot.1. num.2.*

Ampl. etiamſi forenſes poſſideant bona ſub dominio collectantis, *decif. 13. adnot. 2. num. 3.*

Limit. ſi Ciuitas in hoc habeat priuilegium, *decif. 13. adnot. 2. num. 4. decif. 100. adnot. 1. num. 7.*

Limit. 2. vt ex conſuetudine, etiam forenſes collectari poſſint, *decif. 13. adnot. 2. num. 5.* Sed eſt ſpecialiter probanda *nu.7.*

Limit. 3. quando ſolutio onerum debeatur ratione rei, *dec.13.adnot.2.n.6.*

Limit. 4. in Ditione Eccleſiaſtica, vbi etiam forenſes collectantur, *ibid. n.9.*

Conſuetudo collectandi forenſes debet eſſe immemorabilis, *dec.13.adnot.2.nu.8.*

Forenſes ex conſuetudine collectandi tantum ſunt pro oneribus realibus, & Cameralibus, ſecus pro Communitatiuis, *decif.13. adnot. 2. num.12.*

Et dicta conſuetudo intelligitur etiam de collectis, & oneribus etiam mixtis, *ibid.nu.13.*

Ad ſolutionem collectarum tenentur de nouo accedentes ad habitandum, *decif. 13. adnot. 2. num. 10.*

Pro collectarum exactione competit via executiua, *dec.13.adnot.4.n.2.*

Pro collectis inchoari poteſt Iudicium à præceptis, & deueniri ad executionem lite pendente, *decif. 13.adnot 4. num. 4.* Contrarium, *num. 6.*

Ab impoſitione collectæ datur appellatio, *decif. 13.adnot. 4. num. 7.*

Pendente lite ſuper impoſitione collectæ non eſt ſuſpendenda executio, ſi liquido conſtat collectatum eſſe debitorem, ſecus ſi concurrat legitima cauſa dubitandi, *decif. 13. adnot. 4.num.8.*

Pro collectis, & oneribus Cameralibus, boues, res, & homines deſtinati ad culturam pignorari, nequeunt *decif.13. adnot. 4. n. 10.*

Collectatus non poteſt renunciare æſtimo, *dec. 13. adnot. 4.nu.3.*

Forenſes licet de conſuetudine collectari poſſint pro oneribus realibus, & Cameralibus, ſecus tamen pro communitatiuis, *decif. 100. adnot. 1.nu.33.*

Capitatio quid ſit, *decif.100.adnot.1.n.34.*

Tributum, & cenſus quid ſit, *ibid. nu.35.*

Collecta quid ſit, *ibid.nu.36.*

Pro certa cauſa inducta non eſt conuertenda in alium vſum, *decif. 100. adnot.1.num.39.* conuertentes in alium vſum quas pænas incurrunt *nu. 40.*

Pro collectis, & oneribus Cameralibus non poſſunt pignorari boues, inſtrumenta aratoria, & homines deſtinati ad culturam agrorum, *decif.100.adnot.1.n. 43. & 44.* Nec arma, & inſtrumenta militaria, & æqui militum, *num.45.*

COLLEGIATA.

Collegiata eſt inferior Cathedrali, ſed dignior, quo ad alias Eccleſias etiam Parochialibus, *dec.1.adnot.8.n.9.* Reliqua vide *Eccleſia*.

COLONI ECCLESIASTICORVM.

Coloni Eccleſiæ reſpectu Coloniæ non ſunt de foro laico, *decif.6.adnot.7.n.1.*

Coloni partiarij Epiſcoporum durante Colonia gaudent priuilegio fori tam in ciuilibus, quam in criminalibus, *ibid.n.2.& 3.*

Coloni Eccleſiaſticorum pro portione Colonica non ſunt immunes à ſolutione onerum, & collectarum, *decif.6. adnot. 7. num. 4.* Contrarium, *n.6.*

Et quod teneantur concurrere ad reparationem viarum, pontium, mænium, & arginum, *ibid.n.5.* Contrarium, *nu.6.*

Et quod etiam teneantur concurrere cum equis, & plauſtis in vectione ſalis, *ibidem num. 5.*

Contrarium quod Coloni Eccleſiaſticorum ad prædicta non teneantur, nec collectari poſſunt, *decif. 6. adnot.7. num.6.* Diſtingue vt in *num.49.*

Ampl. vt gaudeant immunitate etiam quo ad onera perſonalia, *ibid.nu.7.*

Ampl. vt procedat etiam in Colonis Epiſcoporum titularium, *decif. 6. adnot.7. n.8.& 9.*

Ampl. vt grauari non debeant neque quo ad perſonam, neque quo ad animalia, *ibidem num.10.* & ratio aſſignatur in *num. 11.*

Limit. ſi ex portione colonica deducta impenſa ſuperſunt fructus, pro quibus Colonus contribuere tenetur, *dec. 6. adnot.7. nu. 12.* ſed hæc opinio reprobatur, *ibid.*

Coloni, ſeu operarij Eccleſiaſticorum pro eorum mercede in nihilo ſunt grauandi, *decif. 6. adnot.7.n.13.*

Non tenentur ad onerum, & collectarum ſolutionem, non obſtante contraria conſuetudine, *ibid. n.14.& 15.*

Ampl. vt procedat tam in colentibus bona ipſius Eccleſiæ, quam patrimonialia Clericorum, *dec.6 adnot.7.n.16.*

Coloni Clericorum non poſſunt grauari ad refectionem viarum, agerum, & ſimilium pro bonis ab eiſdem Clericis conductis, *decif. 6. adnot. 7. num. 22.* & aſſignatur ratio *n.23.*

Nec grauari poſſunt ad hoſpitandum milites, neque eorum parentes, ac fratres communiter habitantes, *dec 6.adnot.7.nu.24. & n.25.* ſiue Clerici ſint in minoribus, ſiuè in Sacris conſtituti *n.26.*

Coloni Clericorum in minoribus non habentium requiſita *Concily Tridentini* non eximuntur ab oneribus, *dec.6.adnot.7.n.39.*
Limit. procedere ſi conſtet per ſententiam Ordinarij dictos Clericos non habere requiſita, *ibid.n.40.*
Coloni Clericorum quo ad eorum bona propria tenentur ad ſolutionem collectarum, & onerum, *deciſ.6. adnot. 7. num. 41. & numer. 52.*
In dictione Eccleſiaſtica tenentur ad onera Cameralia pro bonis ab Eccleſiaſticis conductis pro portione colonica, *ibid.n.42.* Etiam titulo emphyteutico poſſeſſis, & pro dominio vtili, *ibid.n.43.*
Colonorum fraudibus ad euitandas collectas qualiter ſit occurrendum, *deciſione 6. adnot. 7. num. 50.*
Tenentur ad onera pro portione colonica poſt quam à ſolo ſeparata fuit, *dec. 6. adnot.7. n.44.* Contrarium. *num. 45.*
Coloni Regularium vtriuſque ſexus eximuntur à præſtatione gabellarum, & collectarum, *ibid.n.46.*
Coloni Eccleſiaſticorum adſportantes portionem colonicam de loco, ad locum tenentur ſoluere gabellam, *deciſ.6.adnot.7.n.47.*
Colonorum ſpecies triplex eſt ad effectum ſoluendi collectas, *ibid.n.49.*
Coloni Commendæ Religionis Hyeroſolimitanæ ſunt immunes pro parte colonica, *dec.6. adnot.7.n.51.*
Coloni Eccleſiaſticorum tenentur ſoluere onera pro animalibus non deſtinatis ad culturam bonorum Eccleſiaſticorum, *ibid.n. 53.*
Non tenentur pro induſtria, & ſeruitio adhibito in rebus Eccleſiaſticorum, *deciſ.6. adnot. 7.n.54.*
Filii Colonorum partiariorum menſæ Epiſcopalis gaudent priuilegio fori, *ibid.n 58.*
Coloni Eccleſiarum quo ad perſonam ſubiciuntur iuriſdictioni laicali, *deciſ. 6. adnot. 7. num. 60.*
Coloni Eccleſiaſticorum non tenentur ſoluere gabellam fumi, vel focularis, *deciſ. 6. adnot. 2. num. 20.*
Nec tenentur ſoluere affidam animalium Eccleſiaſticorum in proprietate, ſecus ſi Communitas ſit vera domina paſculorum, *ibidem num. 21.*
Coloni, & conductores fundi Eccleſiæ, & Clericorum poſſunt conueniri coram Eccleſiaſtico, immò hoc caſu non ſunt de foro laico, *deciſ. 12. adnot. 2. num. 28. & 29.* Contrarium *num.30.*
Coloni, & Operarii Eccleſiaſticorum conueniri debent coram Eccleſiaſtico, ſi iudicium reſpiciat intereſſe Eccleſiaſticorum, vel Clerici, *deciſ.55.num.9.* præcipuè ſi cauſa ſit indiuidua, *num.15.*
Damnificantes bona laicorum cum animalibus Eccleſiaſticorum, & Clericorum cognitio quo ad perſonam ſpectat ad laicum, quo ad animalia ad Eccleſiaſticum, *deciſione 55. num. 12.*
Declara procedere in damnis datis culpa, & negligentia cuſtodis, ſecus autem ſi ex facto, & mandato Clerici, cum tunc cognitio priuatiuè ſpectet ad Eccleſiaſticum, *ibid. num.13.* etiam quoad laicos, *n.14. & 15.*

COMMVNITAS.

Communitati ſi fuit læſa competit reſtitutio in integrum, *dec.13.n.10.*
Communitas, ſeu Vniuerſitas æquiparatur pupillis, & viduis, & vtitur eorum priuilegio, *ibid nu.11.*
Poteſt obligare ſuos Ciues pro indigentiis publicis, & etiam eorum bona, *dec. 13. adnot. 1. num.20. & 21.*
Vniuerſitati competit ius imponendi collectas ſuis Ciuibus, *dec.13.adnot 2.n.1.*
Communitates ſubrogatæ fuerunt loco Cameræ Apoſtolicæ ad exactionem ſubſidii triennalis, *dec.100.n.6.*
Exemptio à Communitate facta reſtringi debet, vt minus communitati noceat, *deciſ. 100. num.11.*
Communitates dictionis Eccleſiaſticæ non poſſunt facere defalcationes, donationes, remiſſiones, & conuertere collectas in alios vſus, *dec.100.adnot.1.n 41.*

COMES.

Vide *in Verbo Princeps.*

CONCVBINATVS.

Cauſa concubinatus, eſt mixti fori, *deciſ.17.adnot.1.n.61.*
Contrarium quod ſolum ſpectet ad forum Eccleſiaſticum, etiam quoad laicum, *nu.62.*
Concubinatus de iure ciuili non eſt prohibitus, *ibid.n.63.*
Concubinæ in capitulo his, qui, & in capitulo Chriſtiano *diſtin.34.quæſt.1.* intelliguntur vxores ductæ abſquè inſtrumento dotali, & alijs ſolemnitatibus, *dec.17.adnot 1.nu.64.*
Iudex Eccleſiaſticus poteſt contra Concubinarios procedere ad cenſuras, & etiam irrogare pœnas temporales, *dec 17.adnot.1.n.65.*
Contra Concubinas Eccleſiaſticorum ſolus Iudex Eccleſiaſticus procedere debet, *ibidem num. 66.*
Concubinatus crimen punitum ab Eccleſiaſtico an puniri poſſit à laico, & è contra, *deciſ. 17.adnot.1.n.67.*
De iure ciuili nouo, & canonico prohibetur, *deciſ.59.n.1.& 2.*
Eſt delictum mixti fori, *ibid. n.3.*
Concubinatus vt dicatur eſt neceſſaria cohabitatio, & communia lecti, & menſæ de iure ciuili, *dec 59.n.4.*
Concubinarius non dicitur, per concubitum fornicarium per paucas vices, *ibid.n.5.*
Clerici dicuntur Concubinarii ſi quocunque modo retineant mulieres ſuſpectas, *dec. 59.n.7.* Etiam ſi retineant in aliena domo, *nu. 8.* Declara vt in *nu. 9.*
Clericis in domo, vel extra retinere mulieres ſuſpectas prohibetur ex Concilio Tridentino, *dec.59.n.10.*
Clericus concubinarius deponi debet, *ibid.n.11.* Declara vt in *n. 12.* Et poteſt etiam ſuſpendi, *num. 13.* Et de iure canonico eſt ipſo iure ſuſpenſus ab Officio, & beneficio, *num. 14.*

Et

Et etiam ipſo iure excommunicatus, *num.* 15. Et ſe in diuinis immiſcendo efficitur irregularis, *n.* 16. Declara vt in *n.* 17. *dec.* 149. *n.* 4. *&* 5.
Priuatur etiam beneficiis, *deciſ.* 59. *num.* 18.
Limit. vt ad hunc effectum requiratur trina monitio, & maxima contumacia, *nu.* 19. *&* 20. *dec.* 149. *n.* 7.
Clerici concubinarij ter moniti quomodo per Concilium Tridentinum puniantur, *deciſ.* 59. *num.* 21.
In cauſa concubinatus Clerici ſummariè, & ſola facti veritate inſpecta proceditur, *ibidem num.* 22.
Si non habeant beneficia quomodo ex Concil Tridentino puniantur, *dec.* 59. *n.* 23.
Tres monitiones ad effectum puniendi Clericos concubinarios debent eſſe ſpeciales, & non generales, *ibid. num.* 24. Etiam ſi generalis eſſet facta in Synodo, *n.* 25.
Tempus, quod inter vnam, & aliam monitionem intercedere debet, relinquitur arbitrio Epiſcopi, *dec.* 59. *n.* 26.
Conciliaris diſpoſitio contra Clericos concubinarios non procedit in ſimplici incontinentia, *ibid. n.* 27.
Laici concubinarij de iure canonico arbitrio Iudicis puniuntur, *deciſ.* 59. *num.* 28. De iure Concil. Tridentini ter moniti excommunicantur, *nu.* 29. Et eodem iure quomodo puniantur mulieres, *n.* 30.
Per decretum Sacri Concilij Tridentini contra laicos concubinarios, aliæ pænæ à iure ſtatutæ non tolluntur, *deciſ.* 59. *n.* 31. Nec alium modum procedendi contra eoſdem *n.* 32.
Sed trina monitio eſt neceſſaria ſi contra Laicos procedatur per viam excommunicationis, *deciſ.* 59. *n.* 33.
Concubinarius puniri poteſt pæna pæcuniaria etiam ante trinam monitionem, *ibid. num.* 34. Etiam ſi concubinatus ſit cum diuerſis, *num.* 35.
Mulieres concubinæ quibus pænis multari poſſunt, *deciſ.* 59. *n.* 36.
Legatum factum concubinæ an valeat, vide in Verbo legatum prophanum.

C O N D I T I O.

Conditio ante eius euentum nihil ponit in eſſe, *dec.* 6. *annot.* 3. *nu.* 17.
Implementum conditionis eſt plenè probandum, *deciſ.* 10 *adnot.* 4. *nu.* 24.
Eſt adimplenda in forma ſpecifica, *deciſ.* 112. *num.* 9.
Si non adimpleatur in forma ſpecifica nihil ponit in eſſe, *dec.* 120. *nu.* 16.

CON FESSIO.

Confeſſio extraiudicialis commiſſi delicti connumeratur inter indicia indubitata, *deciſ.* 22. *adnot.* 4. *n.* 52.
Non attenditur niſi quatuor concurrentibus, *deciſ.* 22. *adnot.* 4. *n.* 53.
Non ſufficit ad torquendum niſi ſit probata per duos conteſtes de loco, & tempore, *deciſ.* 22. *adnot.* 4. *n.* 54 *contrar. n.* 58.
Confeſſio qualificata admittitur, reiecta qualitate, ſi præſumptio ſit contra qualitatem, *dec.* 23. *adnot.* 1. *n.* 24.
Producens articulos, interrogatoria, exceptiones cenſetur tacite fateri omnia in eis contenta, *dec.* 92. *n.* 19.
Confeſſio extraiudicialis non probatur niſi per teſtes conteſtes de loco, & tempore, *deciſ.* 93. *num.* 26.
Reſultat ex inſtantia Iudicialiter facta, *dec.* 132. *num.* 2.

CONFESSIO SACRAMENTALIS CONFESSARIVS.

Confeſſarius non tenetur vitare excommunicatum ex notitia confeſſionis, etiam in occulto, *deciſ.* 46. *nu.* 1. *&* 2.
Nec denegare poteſt Sacramenta, *ibid. n.* 3.
Poteſt vti ſcientia confeſſionis ad bonum pænitentis, Communitatis, vel alterius inocentis, ſi non frangatur ſigillum, *dec.* 46. *n.* 4. Contrarium verius *n.* 5. 6. *&* 13.
Nec ex notitia habita in confeſſione non poteſt priuare pænitentem officio, *deciſ.* 46. *num.* 7.
Neque dimittere famulum, *dec.* 46. *n.* 8.
Neque pro tuendo bono temporale, vniuerſale, vel particulare, & ſpirituale, *deciſione* 46. *num* 9.
Confeſſarius ſi in confeſſione nouit necem alicui parari, aut proditionem imminere Ciuitati, an poſſit manifeſtare, & admonere ſuperiores, referuntur ſententiæ, *deciſ.* 46. *num.* 10. 11. *&* 12.
Licentia de loquendo de peccatis in confeſſione auditis non requiritur in ſcriptis, & in dubio creditur confeſſario, *dec.* 46. *n.* 14.
Poteſt in ſubſequenti confeſſione reprehendere pænitentem de reincidentia in peccatis antea confeſſis, *dec.* 46. *n.* 15.
Sollicitans mulieres in confeſſione qua pæna puniatur, *dec.* 92. *adnot.* 3. *nu.* 26.
An quocumque anni tempore quis confiteatur, & ſumat Euchariſtiam ſatisfaciat præceptu annuæ confeſſionis &c. *deciſ.* 116. *vſque ad num.* 24.
Qui præuidet tranſacta præſenti occaſione non poſſe in toto anno confiteri, an teneatur præuenire, *ibid num.* 25 *&* 26
Habens venialia an excuſetur abſolutè à præcepto annuæ confeſſionis, *deciſ.* 116. *n.* 27.
Semel in anno confeſſus relapſus non tenetur iterum confiteri cauſa adimplendi præceptum annuæ confeſſionis, *dec.* 116. *n.* 28.
Et quid ſi confeſſus fuiſſet tantum vénialia ſi poſtea committat mortalia, *n.* 29.
Non adimplens præceptum confeſſionis in toto anno, an eo tranſacto teneatur adimplere, *dec.* 116. *n.* 35. *&* 36.
Confeſſarius finito tempore ſuæ approbationis an poſſit abſoluere pænitentem de peccatis oblitis in confeſſione facta tempore ſuæ approbationis, *dec.* 47. *n.* 11.
Simplex Sacerdos ſi ceperit audire moribundi confeſſionem, & accedat confeſſarius approbatus non tenetur deſiſtere, *ibid. n.* 9.
Simplex Sacerdos an poſſit pænitentem à non reſeruatis abſoluere, & pro reſeruatis ad ſuperiorem mittere, *deciſ.* 47. *n.* 10. *&* 11.
Confeſſarius monialium ſub cura Regularium

non ſunt examinandi ab Epiſcopo, *deciſ.* 84. *adnot* 1.*n.* 27.
Secus ex conſtitutione Greg. XV. *n* 29. *&* 30.
Etiam ſi ſint approbati ad audiendas confeſſiones ſecularium, *n.* 31.
Ampl. etiam Confeſſores extraordinarii toties ſunt approbandi, quoties deputantur, *ibidem num.* 32. *&* 33.
Ex iuſta cauſa poſſunt ab Epiſcopis remoueri ſacere a ſuis ſuperioribus Regularibus, cui non tenentur cauſam ſignificare, *deciſ.*84.*adnot.*1. *n.*34.
Confeſſarij Regulares approbati poſſunt audire egrotantium confeſſiones in proprijs illorum domibus ſine licentia Parochi, *deciſ.* 84.*adnot.* 1.*nu.*64.
Confeſſarius abſoluens Sacramentaliter ſub conditione, delinquit, *dec.*112.*n* 2.
Abſoluens a cenſuris, & à caſibus reſeruatis Pontifici, & Ordinario incurrit ipſo facto, excommunicationem, *deciſ.*113. *num.* 1. Limit. vt in *num.*2.
Abſolutionem Sacramentalem debet tantum præſenti conferre. *ibid. nu.*4.
Penitentiam componere poteſt ante, & poſt abſolutionem, *dec.*113.*nu.* 5.*&* 6.
Malè abſoluens pænitentem, quid agere debeat. *ibid.nu.*8.
Si culpabiliter non obligat pænitentem ad reſtitutionem, an teneatur ipſe reſtituere, *deciſ.* 113.*n.*9.10.*&* 11.
Pęnitentiæ Sacramentum miniſtrari nequit per literas, aut per nuncium, *ibid.n.*7.
Confeſſarius poſt datam abſolutionem antequam pænitens recedat poſſit alloqui cum eodem de errore in confeſſione commiſſo, *deciſ.*113.*n.*27.*&* 28.
Non poteſt vti ſcientia confeſſionis ad aliquid faciendum, vel omittendum etiam ob bonum publicum, niſi concurrat conſenſus pęnitentis, *dec.*114.*nu.*1.*&* 2.
Et nullam debet dari pænitenti dubitandi occaſionem de auditis in confeſſione, *ibid.n.*19. 21.*&* 22.
Actus pænitentis, quorum notitia dubitatur an confeſſarius vti valeat, referuntur, *deciſ.* 114.*nu.*13. vſque ad 17.
Confeſſarius an poſſit dimittere ſuum famulum ex quo intellexit in confeſſione eſſe furem, *dec.* 114.*n.*8.
An poſſit furem ſuarum rerum accuſare non tam ex notitia habita in confeſſione, quam ex alijs indicijs habitis, *ibid. nu.* 10.
An ex notitia habita in confeſſione poſſit recuperare pecuniam ſibi derubatam, *dec.* 114. *num.* 18.
Confeſſio, an ſit facienda proprio Parocho pro ſatisfaciendo præcepto annuæ confeſſionis, & de materia, *deciſ.* 123. *numer.* 11. *vſque ad* 21.
Confeſſarius abſoluens ſub ſpe ratificationis a reſeruatis ſuperiori, an benè abſoluat, *deciſ.* 123.*n.*24.*vſque ad* 30.
Confeſſio facta coram Parocho alienæ Diocæſis quando valeat, *deciſ.*123.*n.*31.32.*&* 33.
Approbatus ab Ordinario ad confeſſiones audiendas debeat obtinere nouam licentiam à Parocho, *ibid num.*23.

CONFRATERNITAS CONFRATRES.

Confraternitas Sanctiſſimi Sacramenti in feſto Corporis Chriſti præcedere debet in omnibus actibus, dummodo accedat ad alias proceſſiones, *dec.*1.*n.*18.
Confraternitates Laicorum, & Regulares quomodò inter ſe præcedere debeant, *dec.* 1. *adnot.* 3. *nu.*17.*&* 18.
Confraternitatibus, an ex vno actu præcedendi quæratur poſſeſſio in omnibus alijs, *deciſ.* 1. *adnot.*3. *num.*21. limit. *vt nu.* 22.
Confraternitates Laicorum non poſſunt interdictis, & cenſuris compelli ad accedendum ad proceſſiones, *dec.*1.*adnot.*11.*n.* 23.
Confraternitas Laicorum ſi Confratres mixtim incedunt. quæ dicatur præcedere, *deciſ.*1. *adnot.*14.*n.*10.
Confratres permanentes in Eccleſia à cornu Epiſtolæ cenſentur ſtare in digniori loco, reſpectu aliarum exiſtentium à cornu Euangelij, *dec.*1.*adnot.*14.*n.*23.
Confratres Laici non electa ſepultura in Parochiali tumulari debent, *deciſ.*5.*adnot.*3.*num.*53.
Non obſtantibus eorum conſtitutionibus, ſecus ſi in eorum Oratorio fuerit electa ſepultura, *num.*54.vbi de materia.
Confraternitates Laicorum Epiſcopi auctoritate fundata venit nomine Eccleſiarum, & locorum piorum, *deciſ.*5.*adnot.*5.*n.*1.
Confraternitas Laicorum non gaudet exemptione, & priuilegijs Eccleſiaſticis niſi auctoritate Epiſcopi inſtituta fuerit, *deciſ.* 12.*adnot.*5. *num.* 1.*&* 2.
Mere Laicales ſubiacent foro ſæculari, ſecus ſi fundatę fuerint auctoritate Epiſcopi, *ibidem nu.* 2.*&* 3.
Nec ſufficit vt denominentur ſub nomine alicuius Sancti, vt loca Eccleſiaſtica dicantur, niſi concurrat auctoritas Epiſcopi, *dec.* 12. *adnot.*5.*n.*4.
Confraternitates Laicorum exercentes opera pia, compræhenduntur ſub nomine locorum piorum, etiam ſi non ſint fundatæ auctoritate Epiſcopi. *ibid. n.*36.
Bona Confraternitatum, & Hoſpitalium alienari poſſunt ſine beneplacito Apoſtolico ſi non ſint fundata auctoritate Epiſcopi, *deciſ.* 12.*adnot.*5.*n.*5. Contrarium *n.*13.
Confraternitates Laicorum ſi habeant Eccleſiaſtica ſigna cenſentur Eccleſiaſtica, & à laica poteſtate exempta. *ibid.n.*7.Ampl.vt *nu.* 8.
Et pro eorum bonis agendum ſit coram Iudice Eccleſiaſtico, & ſaltem habet locum præuentio. *dec.*12.*adnot.*5.*nu.*9.
Confraternitates Laicales, & loca pia in contractu læſiuo non habent reſtitutionem in integrum, ſi non ſint erepta auctoritate Epiſcopi, *deciſ.* 12. *adnot.*5.*nu.* 10. *&* 11. Contrarium *num.*12.
In dubio Hoſpitale, & loca vbi exercentur opera pia præſumuntur auctoritate Epiſcopi fundata, *deciſ.*12.*adnot.*5.*nu.*14.
Præcipuè concurrente temporis diuturnitate, *ibid.nu.*15.

Locus pius ſi habeat Eccleſiam habetur pro Eccleſiaſtico, *ibid.n.*16.

Loca pia in Vrbe cenſentur Eccleſiaſtica propter præſentiam Summi Pontificis, *deciſ.*12.*annot.*5.*nu.*17.

Confraternitates laicorum auctoritate Epiſcopi fundatæ dicuntur loca pia, & ad eius auctoritatem pertinent, *deciſ.* 12. *adnot,* 5. *num.* 37, *&* 38.

Confratres verò vti Laici in rebus prophanis non ſubijciuntur Epiſcopis, *ibid. n.*36.

Bona Confraternitatum laicorum ſine Epiſcopi auctoritate fundatarum alienari poſſunt ſine ſolemnitatibus, ſecus ſi ſubiaçent Epiſcopo, *dec.*12.*adnot.*5.*n.*39, *&* 40.

Confraternitates Laicorum tenentur manutenere altaria vbi erectæ exiſtunt prouiſa de neceſſarijs, *dec.*15.*n.*9.

Domus Confraternitatis auctoritate Epiſcopi fundatæ gaudent immunitate Eccleſiæ, *deciſ.* 88. *adnot.*1.*n.*31.

CONGRVA.

Congrua portio Eccleſiæ Cathedralis eſt ſcutorum mille, & Parochialis centum, *deciſ.* 15. *adnot.*2.*n.*1.

Aſſignanda Vicarijs non debet excedere ſcuta 100. nec minor ſcutor. quinquaginta computatis etiam incertis, *dec.*15.*adnot.*2.*nu.*4. Declara vt in *n.*9. *&* 10.

Debetur ex fructibus certis, vel de incertis, qui reduci poſſunt ad aliquam certitudinē, *ib.n.*5. Declara vt in *num.* 8. Secus ex omnino incertis, & qui ſint, & non imputantur *n.*6.

Incerta, quæ ad aliquam certitudinem reducuntur non ſunt exactè, & rigorosè in congruam imputanda, *dec.*15.*adnot.* 2.*nu.*8.

Congrua quando augeri poſsit vltra ſcuta 100. *ibid. nu.*9.

Bulla Pij V. ſuper congrua declaratur, *dec.* 15, *adnot.* 2. *n.*10.

Semel aſſignata debet Vicarius illa eſſe contentus, *ibid.n.*11. Limit. vt in *n.*12.

Rectori quando competat reſtitutio in integrum aduerſus congruam tenuem, *deciſ.* 15. *adnot.*2.*n.*13.

Et quando agere poſſit ad ſupplementum, *ibid.n.* 14.

Congrua quantitas taxanda eſt arbitrio Epiſcopi, cogendo etiam populum in ſubſidium, *dec.*15.*adnot.*2.*n.*15. *&* 18.

Non obſtante Bulla Pij V. quæ loquitur de Vicarijs, & non de Rectoribus, *ibid.n.*16.

Et non obſtante diſpoſitione Concilij Tridentini, quæ declaratur, *ibid. nu.*17.

Ex congrua ſcutorum 100. deducenda ſunt onera neceſſaria, & ordinaria, *dec.* 15.*adnot.* 2. *n.*19.*dec.*136.*n.*20.

Quæ ſint onera neceſſaria, & ordinaria, recenſentur, *deciſ.*15.*adnot.*2.*num.* 20. *&* 21. & alia, *dec.*136,*n.*21. 51. *&* 52.

De oneribus verò incertis. variabilibus, & non perpetuis non habetur ratio, *deciſ.* 15.*adnot.*2, *num.*22.

Pro vt onus quod titularij per ſe ipſum explere poteſt, non eſt deducendum, *deciſione* 15. *num.* 23.

De oneribus extraordinarijs non eſt habenda ratio, *dec.*15.*adnot.*2.*n.*24.

Nec de oneribus arbitrarijs, & voluntarijs, *ibid.n.*25.

Nec Rector poteſt ad libitum imponere onera voluntaria, *dec.*15.*adnot.*2. *n.*26.

Onus retinendi factorem pro prædijs non eſt neceſſarium, *ibid.n.*27.

Onus retinendi Coadiutorem, ſeu Capellanum non eſt detrahendum, *deciſ.*15. *adnot.*2.*n.* 28. Declara vt in *n.*29.

Onera ex congrua deducenda taxanda ſunt arbitrio Ordinarij, *dec.*15.*adnot.*2.*n.*30.

Congrua ex decimis in primis eſt deducenda, *ibid. n.*31.

Et pro titulari in primis eſt detrahenda ex redditibus beneficii, *ibidem num.* 32. Tam ex Concilio Tridentino, *num.* 33. Quam ex clauſula dummodo remaneant 100. pro Rectore *nu.*34.

Per clauſulam dummodo remaneant centum pro Rectore. Titularis præfertur penſionario in huiuſmodi congrua, *deciſ.* 15. *adnot.* 2. *num.* 34.

Summa ſcutorum centum reſeruata pro congrua intelligitur de valore centum ſcutorum illarum partium vbi reperitur beneficium, *deciſ.*15. *adnot.* 2.*num.*35. *&* *n.*37.*dec.*136.*nu.*49. *&* 50.

Limit. ſi fuerint narrati fructus beneficij in ducatis de Camera, nam tunc etiam in dictis ducatis debetur congrua, *ibid.n.*36.

Ducatus de Camera cuius valoris ſit, *ibidem num.* 38.

Congrua conſtituenda Vicariis Parochiali vacante, vel propter Rectoris impedimentum, relinquitur arbitrio Epiſcopi, *deciſ.*15.*adnot.* 2. *nu.*39.

Et poteſt eſſe duorum aureorum ſingulis menſibus, *ibid. nu.*40.

Deputatio Vicarii cum congrua Parochiali vacante ſpectat ad Epiſcopum, & non ad inferiores non habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & ius congregandi Synodum, *dec.*15.*adnot.*2.*n.*41.

Congrua pro titulari in primis deducenda eſt, ex fructibus beneficii, *dec.*136 *n.*48.

CONSANGVINEI.

Affines, & Conſanguinei an ſint idonei teſtes ad probandum filiorum ætatem. Vide in verbo. *Ætas*.

Affines, & Conſanguinei non faciunt legitimam probationem pro ſuo affine, & conſanguineo. *deciſ.*29.*num.*17.

Limit. vt repellantur vſque ad quartum gradum. *ibid, num.*18.

Conſanguinei adhibendi pro ſolemnitate contractus debent iurare quod mulieri non præiudicet, & quod ipſi nullum habeant intereſſe. *deciſ.*53.*adnot.* 1.*num.*29. Declara vt in *num.*30.

Omnes ſunt citandi ad intereſſendum celebrationi contractus minoris, & mulieris, & quomodo. *ibid.num.*31. 32. *&* 87.

Coniunctio perſonarum ad effectum interueniendi contractui minoris, vel mulieris probatur

batur coniecturis. *deciſ.*53.*adnot.*1.*num.*33.
Exiſtentia coniunctorum qui poterant interue- nire contractui quomodo probetur. *ibid.nu.*34. pro vt eorum habilitas. *num.*35.
Accidentaliter impediti differenda eſt ſtipula- tio contractus. *deciſ.*53.*adnot.*1.*num.*41.
Proximiores adhibendi in contractibus mino- rum, debent eſſe tales de tempore contractus, ſecus ſi deſierint eſſe affines morte coniugis. *ibid. num.*43.
Mulieris, & minoris aſſertioni, quod non ha- beant coniunctos, qui contractui intereueni- re poterant non eſt ſtandum. *deciſ.*53.*adnot.*1. *num.*42.

CONSENSVS.

Conſentire præſumitur, qui negocio interfuit *deciſ.*11.*num.*12.
Error tollit conſenſum. *deciſ.*46.*num.*23.
Conſenſus non ſolum verbis, ſed etiam facto de- claratur. *deciſ.*88.*adnot.*1.*num.*10.

CONSTITVTIO.

Conſtitutio Marchiæ *lib.*5.*cap.*25. habet locum in contractibus minorum, & non mulierum & extenſio Carpenſis non ſe extendit extra Prouinciam Marchiæ. *deciſ.* 2. *adnot.* 3. *num.* 59.
Ægidiana conſtitutio non comprehendit Eccle- ſiaſticos, nec cauſas ſpectantes ad forum Ec- cleſiaſticum, nec ſi agatur de bonis Eccleſia- ſticis. *deciſ.*12.*adnot.*3.*num.*16.*&* 17. Nec etiam vtile dominium bonorum Eccleſiaſticorum. *num.*18.
Conſtitutionis diſpoſitio ex proœmio regula- tur. *deciſ.*12.*adnot.*8.*num.*19.*deciſ.*140.*num.*20.
Conſtitutio pœnalis non extenditur de caſu, ad caſum. *deciſ.* 14. *adnot.* 2. *num.*22. *& deciſ.*52. *num.*23.
Præcipuè ſi ſit pœnalis, & ſimul correctoria. *deciſ.*14.*adnot.*2.*num.*23.
Conſtitutio, quando dicatur confirmata à Papa in forma ſpecifica, & ex certa ſcientia. *deciſ.*29. *adnot.*1.*num.*28.
Ægidiana conſtitutio extenſa per totum ſta- tum Eccleſiaſticum. *deciſ.*53.*adnot.*1.*num.*2.
Secus verò extenſiones Cardinalis Carpenſ, quæ non ſe extendunt extra Prouinciam Marchiæ. *ibid.num.*3.
Conſtitutio Laicorum non eſt attendenda in foro Epiſcopali. *deciſ.*53.*adnot.*3.*num.*44.
Conſtitutio Alexandrina ad hoc vt habeat lo- cum, quæ requirantur. *deciſ.*82. *num.*28. *de- ciſ.*92.*adnot.*1.*num.*47.*deciſ.*148.*num.*21.
Alexandrina per bandimenta generalia eſt ex- tenſa per totum ſtatum Eccleſiaſticum. *de- ciſ.*92.*adnot.*1.*num.*46.*deciſ.*148.*num.*16.*&* 17.
Conſtitutio quando ad duo poteſt ſe referre, re- ferri debet ad illud, quod non eſt contra ius commune. *deciſ.*134.*num.*16.
A iure communi recipit interpretationem. *de- ciſ.*134.*num.*15.
Conſtitutio Alexandrina eſt ſeruanda etiam in Curijs Eccleſiaſticis. *ibid.num.* 17.
Offenſio quoad Alexandrinam in dubio præ- ſumitur facta occaſione litis. *deciſ.*148 *num.*18.
Sed litis pendentia per actum extraiudicialem non inducitur. *deciſ.*148.*num.*19. Ex quibus ta- men inducatur. *num.*20.
Conſtitutio pœnalis eſt reſtringenda ad ſolam cauſam propter quam inducta fuit. *deciſ.*148. *num.*22.
Et vltrà eius verba non eſt extendenda ad ca- ſus ſimilitudinarios. *ibid.num.*23.

CONSVETVDO.

Conſuetudo in materia præcedentiæ eſt atten- denda licet iuri communi repugnet. *deciſ.* 1. *num.*20.*& adnot.*2.*num.*1.*&* 2.
Conſuetudo in materia præcedentiæ inducitur ſpatio decem annorum. *deciſ.*1.*num.*22.
Conſuetudo irrationabilis licet immemorabilis non eſt obſeruanda, vt ſi minus dignus præ- feratur digniori. *deciſ.*1.*adnot.*2.*num.*4. Ampl. vt *num.*5. *&* 6. Limit. concurrente iuſta cauſa. *num.*7. nam tunc eſt ſeruanda. *num.*8.
Conſuetudo in materia præcedentiæ debet eſſe rationabilis. *deciſ.*1.*adnot.*2.*num.*9.
Conſuetudo vt prius recepti præferantur poſtea receptis in ordine maiori non valet. *deciſ.* 1. *adnot.*2.*num.*10.
Conſuetudo præferens non habentem dignita- tem habenti eſt irrationabilis. *deciſ.*1. *adnot.*2. *num.*11.
Conſuetudo irrationabilis eſt impræſcriptibilis, & quando dicatur irrationabilis. *deciſ.*1.*adnot.*2 *num.*12.*& adnot.*11.*num.*44.
Ad inducendam conſuetudinem in materia præcedentiæ quid requiratur. *deciſ.*1.*adnot.*2. *num.*13.
Ad inducendam conſuetudinem quę requiran- tur. *deciſ.*1.*adnot.*2.*num.*14.
Debet eſſe in iudicio obtenta, quando eſt cor- rectoria Iuris. *deciſ.*1.*adnot.*2.*num.*14.*in fine.*
Conſuetudo non inducitur ex actibus facultati- uis. *deciſ.*1.*adnot.*2.*num.*15.
Conſuetudo de vno actu ad alium extendi non poteſt. *deciſ.*1.*adnot.*2.*num.*17.
Conſuetudo probanda in ſpecie, & in indiuiduo in loco, de quo agitur. *deciſ.*1. *adnot.*2.*num.*18. *&* 19.
Conſuetudo præter Ius, & non contra Ius pro- batur per ſpatium decem annorum. *deciſ.*1.*ad- not.*2.*num.*20.
Teſtes ad probandam conſuetudinem, quomo- dò deponere debeant. *deciſ.*1.*adnot.*2.*num.*21.
Conſuetudo contra Ius exigit lapſum quatragin- ta annorum. *deciſ.*1.*adnot.*2.*num.*22.
Conſuetudo Decennalis de Iure Canonico in materia præcedentiæ ſufficit. *deciſ.*1. *adnot.*2. *num.*23.
Conſuetudo facti, quæ reſultat ex obſeruantia ſufficit. *deciſ.*1.*adnot.*2.*num.*24.
Ampl. hoc procedere in petitorio, cum in poſſeſſorio vnicus actus ſufficiat. *deciſ.*1. *ad- not.*2.*num.*25.
Conſuetudo præſcripta per vnicum actum in contrarium non tollitur. *deciſ.* 1. *adnot.* 2. *num.*28.
Conſuetudo contra formam Ceremonialis Epi- ſcoporum ſublata à Clemen. VIII. ſed non tollit immemorabilem. *deciſ.*1.*adnot.*2.*num.*31. *&* 34.
Conſuetudo immemorabilis non cenſetur ſub- lata, niſi de ea fiat expreſſa mentio, ſecùs ſi

ſit irrationabilis. *deciſ.* 1. *adnot.* 2. *num.* 35. *& 36.*
Conſuetudo de qua ſit menſio in aliqua conſtitutione debet eſſe legitimè præſcripta. *deciſ.* 5. *adnot.* 3. *num.* 27.
Conſuetudo contra libertatem Eccleſiaſticam ex curſu temporis etiam immemorabilis non cenſetur à Summo Pontifice approbata. *deciſ.* 6. *num.* 33.
Ampl. vt huiuſmodi conſuetudines quotannis per Summum Pontificem damnantur, & reuocantur per fulminationem Bullæ in Cœna Domini. *ibid. num* 34.
Conſuetudo contra libertatem Eccleſiaſticam reprobatur tam à iure ciuili, quam canonico. *deciſ.* 6. *adnot.* 6. *num.* 86. Etiam ſi ſit immemorabilis, & vt nulla nullum ius tribuit, *deciſ.* 36. *num.* 12.
Ampl. vt procedat etiam ſi agatur de conſuetudine immemorabili. *deciſ.* 6. *adnot.* 6. *num.* 87.
Ampl. vt procedat etiam ſi eſſet introducta ſciente, & patiente Papa. *ibid. num.* 88.
Conſuetudo quod Laicus poſſit punire Clericum non valet. *deciſ.* 6. *adnot.* 6. *num.* 84.
Conſuetudo ſuper Eccleſiæ reparatione non præſumitur niſi in ſpecie probetur. *deciſ.* 6 *adnot.* 8. *num.* 42.
Eſt probanda cum ſuis requiſitis. *ibid. num.* 43. *& ſeq.*
Quæ non eſt contra ius ſpatio decem annorum inducitur, pro vt etiam ſi ſit præter ius, quadraginta vero ſi ſit contra ius. *deciſ.* 6. *adnot.* 8. *num.* 45.
Intra quantum temporis ſpatium dicatur introducta relinquitur arbitrio Iudicis. *ibid. num.* 46.
Per quot actus introducta dicatur eſt Iudici arbitrarium. *ibid. num.* 47.
Conſuetudo taxandi populum pro reparanda, & manutenenda Eccleſia ceſſare debet ſi augeantur redditus eiuſdem. *deciſ.* 6. *adnot.* 8. *num* 48.
Conſuetudo immemorabilis probatur etiam per Scripturas. *deciſ.* 10. *adnot.* 1. *num.* 83.
Conſuetudo quod Iudex Laicus cognoſcat in cauſa poſſeſſorij ſpiritualis reprobatur, & anatematizatur in Bulla Cœnæ. *deciſ.* 12. *adnot.* 3. *num.* 33. *&* 35.
Limit. ſi concurrat priuilegium Apoſtolicum, *num.* 33. *&* 34. *ibid.*
Conſuetudo trahendi Laicos ad forum Eccleſiaſticum ſeruari debet. *deciſ.* 12. *adnot.* 4. *num.* 4.
Conſuetudo legitime præſcripta per 40. annos licet ſit contra, vel præter ius obligat ad obſeruantiam. *deciſ.* 15. *num* 8.
Conſuetudo, & ſolitum rationabile, & non multum onetoſum ſubſiſtit, *deciſ.* 15. *num.* 14.
Conſuetudo alienandi res Eccleſiæ ſine ſolemnitatibus non ſubſiſtit. *deciſ.* 15. *num.* 12.
Laudabilis conſuetudo præter ius etiam decennalis fauore piæ cauſæ, & Eccleſiæ obligat in futurum, etiam in facultatiuis. *deciſ.* 15. *num.* 30.
Comparatur ſtatuto. *deciſ.* 33. *num.* 6.
Induci poteſt per longiſſimum temporis ſpatium, licet ius reſiſteret, nec requiritur titulus *deciſ.* 91. *num.* 5.
Particularis ſeruanda eſt. *ibid. num.* 6.
Et ſtandum eſt conſuetudini, & non diſpoſitioni iuris communis. *deciſ.* 91. *num.* 7.

CONTRACTVS.

Vide in verbo *Nullitas, Statuti Solemnitates.*
Contractus dicitur doloſus ſi ex omiſſione, ſolemnitatum à ſtatuto præſumatur iuramentum dolo extortum, *deciſ.* 2. *adnot.* 3. *num.* 41.
Contractus indiuiduus non poteſt pro parte valere, & pro alia reprobari, *deciſ.* 12. *adnot.* 7. *num.* 30.
Ab inobſeruantia contractus, ſeu promiſſorum quis eximitur ob mutationem conditionis perſonæ, & negociorum, *deciſ.* 14 *adnot.* 3. *num.* 16.
Contractus, an ſit mutui, vel venditionis, ex quo dignoſcatur, *dec.* 44. *n.* 11.
Ex prohemio arguitur cauſa finalis contractus & mens contrahentium, & ab eadem regulatur, limitatur, & extenditur, *deciſione* 30. *num.* 6.
Contractus reſcindi poteſt ex capite læſionis vltrà tertiam vigore Statuti Vrbis, & vltrà dimidiam de Iure communi. *deciſ.* 53. *num.* 8.
Minoris contractus celebratus abſque ſolemnitatibus requiſitis per conſtitutionem Marchiæ non valet. *deciſ.* 53. *adnot.* 1. *num.* 1.
Contractus minoris, vel mulieris ſine ſolemnitatibus non conualidatur per obſeruantiam ſubſequutam. *deciſ.* 53. *adnot.* 1. *num.* 8.
Contractus minoris, vel mulieris celebratus abſque decreto Iudicis, & cauſa vtili, vel neceſſaria eidem inſinuata eſt nullus. *ibidem num.* 54.
Contractus mulieris celebratus ex falſa cauſa non firmatur decreto Iudicis, *deciſ.* 53. *adnot.* 1. *num.* 57.
Contractus mulieris celebratus ex pluribus cauſis vna ceſſante non inficitur, *ibid. num.* 60.
Contractus mulieris, & minoris ſine ſolemnitatibus celebratus pro extinguendo debito contracto cum ſolemnitatibus ſubſtinetur, *deciſ.* 52. *adnot.* 2. *num.* 103.
Contractus dicitur vtilis ſi ſaltem tempore celebrationis & à principio vtiliter geſtus fuerit. *deciſ.* 53. *adnot.* 6. *num.* 57.
Nullitas contractus minorum, & mulierum defectu ſolemnitatum eorum tantum fauorem reſpicit. *deciſ.* 53. *adnot.* 7. *num.* 1.
Et ab ipſis tantum minoribus, & mulieribus allegari poteſt, ſecus à tertio. *ibid. num.* 2. Contrarium, quod etiam à tertio allegari poſſit. *num.* 6.
Nullitas ob non ſeruatas ſolemnitates in contractu Eccleſiæ allegari non poteſt niſi ab ipſa Eccleſia, & contrarium tenentes referuntur. *deciſ.* 53. *adnot.* 7. *num.* 4. *&* 9.
Contractus nullus defectu ſolemnitatum minore volente tenet. *deciſ.* 53. *adnot.* 7. *num.* 5.
Et inuito minore ab altera parte recedi non poteſt. *ibid. num.* 7. Ampl. etiam in contractu nullo Eccleſiæ adeo vt recipiens teneatur ſoluere. *num.* 8. *&* 19.
Prout etiam minor compellere poteſt contrahentem ad obſeruantiam contractus nulli defectu

Digitized by Google

fectu ſolemnitatum. *deciſ.53. adnot.7. num.11. & 12.*

Nullitas contractus defectu ſolemnitatum non poteſt allegari à tertio, ſiuè annulletur à iure communi ſiuè à iure municipali. *deciſ.53. adnot.7. num.13.*

Limit. ſi ſit ipſo iure nulla. *ibid. num.40.* Et vigore ſtatuti Vrbis eſt ipſo iure nulla. *num.41.*

Nullitas contractus minoris, vel mulieris ob non ſeruatas ſolemnitates Statuti Vrbis eſt ipſo Iure introducta. *deciſ.53. adnot.7. num.41.*

Contractus minoris, Mulieris, & Eccleſiæ ſi ſit vtiliter geſtus ad eorum fauorem ſubſtinetur, etiam ſi non fuerint ſeruatæ ſolemnitates. *deciſ.54. adnot.1. num.25.*

Et ex eorum conſenſu, & ratificatione, conualeſcit. *ibid. num.28.*

Declara, vt licet approbari poſſit tenetur tamen obtinere confirmationem à Sede Apoſtolica. *deciſ.54. adnot.1. num.40.*

Declara 2. Vt licet per tacitam approbationem contractus ſit in implicito ſtatu validitatis, hoc tamen operatur, vt pars non poſſit recedere, ſed non liberat Eccleſiam ad impetrandum beneplacitum. *ibid. num.41.*

Contrahens nulliter cum Eccleſia, minore, & muliere citare poteſt Prælatum, vel minoris tutorem ne in ſuſpenſo maneat, ad declarandum an velit ſtare contractui, & ita poſt Iudicis decretum erit tutus de ſuo iure. *deciſ.54. adnot.1. num.42.*

Et Iudex debet aſſignare terminum ad obtinendum beneplacitum Apoſtolicum, vel ad ſeruandas ſolemnitates, alias declarare contractum nullum. *ibid. num.43.*

Et Eccleſia, & minor ſi velint ſtare contractui ſinè ſolemnitatibus celebrati tenentur declarare adhibitis ſolemnitatibus. *deciſ.54. adnot.1. num.44.*

Eccleſia, & minor contractum minus ſolemniter geſtum tenentur in totum acceptare, vel reprobare. *ibid. num.45.*

Contractus eſt in totum acceptandus, vel reprobandus. *deciſ.54. adnot.1. num.46.*

Eccleſia ſi declaret ſe nolle ſtare alienationi nulliter factæ fructus ſoluti medio tempore non ſunt reſtituendi. *ibid. num.51.*

Nullitas contractus ſine ſolemnitatibus celebrati non habet locum niſi à die declarationis, & retrotrahi non debet. *deciſ.54. adnot.1. num.54.*

Singuli de populo quando conueniri poſſunt ex contractu inito cum conſilio Ciuitatis. *ibid. num.15.*

Contractus initus cum conſilio Ciuitatis legis vigorem habet. *deciſ.54. adnot.2. num.16.17.* & hoc caſu verſio non eſt probanda. *num.18.*

Contrahens cum Eccleſia, vel minore quibus caſibus debet eſſe ſollicitus de verſione. *deciſ.54. adnot.2. num.21.*

Contractus ex curſu 40. annorum præſumitur in forma valida confectus, præcipuè concurrente obſeruantia. *deciſ.60. num.28.*

Vtilis Eccleſiæ ſine ſolemnitatibus tenet. *deciſ.60. adnot.3. num.66.*

Eccleſia agens ad nullitatem contractus, an pro receptis teneatur ad reſtitutionem fructuum. *deciſ.60. adnot.2. num.24. & 25.*

Emptio facta ad fauorem Eccleſiæ abſque ſolemnitatibus ſubſiſtit. *deciſ.60. adnot.3. num.56.* ſecus ſi eſſet damnoſa. *num.57.*

Solemnitates non exiguntur in contractu geſto inter Pontificem, & Eccleſiam. *deciſ.60. adnot.3. num.99.*

Proui etiam ſi contractus celebretur cum ipſo Epiſcopo, & à Statuto eiuſdem conſenſus exigatur, *ibid. num.100.*

Contractus celebratus calore iracundiæ eſt nullus. *deciſ.86. adnot.1. num.30.* Limit. ſi contractus ſit ad pias cauſas. *num.31.* Sublimit. ſi ira ſit temperata, ſecus ſi magna. *num.32.*

Eccleſia ſi contrahat cum Minore, vel Muliere non ſunt neceſſariæ ſolemnitates ſtatuti. *deciſ.97. num.1.* Contrar. *num.4.* Limit. quod qui agit de damno euitando, & conuenitur poteſt opponere de defectu ſolemnitatum. *n.2.* Limit. 2. quando vterque agit de damno euitando, & vnus conuenitur. *num.3.*

Contractus impuberis iuratus tenet abſque alijs circumſtantijs, *deciſ.97. adnot.2. num.25.*

Ex contractu quem quis ex parte ſua non adimpleuit lucrum conſequi nequit. *deciſ.110. num.13.*

Sub conditione celebratus, ea non adimpleta habetur perindè ac ſi celebratus non fuiſſet. *deciſ.120. num.17. & 18.*

Contractus à partium conſenſu legem accipit. *deciſ.128. num.22.*

Contractus bonorum Eccleſiæ eſt nullus, ſi ſit celebratus ſinè vtilitate, & ſolemnitatibus, ſeu beneplacito Apoſtolico. *deciſ.132. num.3.*

Contractus remanet ipſo Iure nullus, non obſtante beneplacito Apoſtolico, ſi deficiat vtilitas ad fauorem Eccleſiæ. *deciſ.135. num.37.*

Et bona cum fructibus reſtitui debent, etiam ſi notabile tempus effluxerit. *num.38.*

Ex curſu tamen longiſſimi temporis 30. vel 40. annorum, & obſeruantia ſubſecuta omnia in forma valida, confecta præſumuntur. *deciſ.135. num.39.*

CONTRADICTOR.

Contradictor legitimus dicitur ad quem ſpectat cauſa principalis. *deciſ.29. adnot.2. num.6.* ſecus ſi eius ius principaliter non tangatur. *num.7.*

CONTVMAX.

Vide *Reus*.

Contumax non poteſt appellare. *deciſ.96. adnot.2. num.12.* Limit. procedere in vero contumace, ſecus in ficto. *num.13.* Sublim. procedere de iure communi, ſecus de conſuetudine Italiæ, & vigore conſtitutionum Summorum Pontificum. *num.14.*

Verus contumax quis dicatur. *deciſ.96. adnot.2. num.15.*

In contumaciam condemnatus quando ſit admittendus ad nouas defenſiones tam de iure communi, quam ex conſtitutionibus Pontificijs. *deciſ.96. adnot.2. num.16. & 17.*

COPVLA CARNALIS.

Vide *Stuprum*.

Copu-

Copula carnalis eſt difficilis probationis ſicut adulterium.*deciſ.52.num.1.*
Probatur indicijs, & coniecturis.*deciſ.52.num.2. deciſ.93.adnot.1.num.15.*
Debent tamen eſſe certæ, vrgentes, & violentæ. *deciſ. 58. num.3. deciſ.93. adnot.1. num. 15.* vbi etiam ad effectum diuidendi matrimonium.
Declara ſi agatur criminaliter, & ad pœnam ſecus ſi agatur ciuiliter ad impediendum matrimonium, vel ad Thori ſeparationem, vel ad dotis amiſſionem. *deciſ. 52. num. 4. & 9.*
Præſumptiones quando dicantur vrgentes, & releuantes ad probandam copulam carnalem, & adulterium referuntur DD. ſententiæ. *deciſ.52 num.5.6.& num.7.*
Copula carnalis, & adulterium ad effectum criminaliter puniendi non probatur ex publica voce, & fama.*deciſ.52.num.8.*
Verè, & directe probari non poteſt. *deciſ. 38. num.19.*& eſt difficilis probationis.*num.20.*
Probatur præſumptionibus, & coniecturis.*ibid. num.21.*
Probatur ex prægnantia.*deciſ.93.num.20.*
Probatur per teſtes de auditu à partibus. *deciſ. 93. num. 22.*
Contrarium ſi confeſſio fuerit facta alia parte abſente.*n.23.*Lim.alijs concurrentibus indicijs. *n.24.*
Confeſſio copulę habitę facta ab Amaſio iunctis alijs adminiculis valdè vrget contra eundem. *deciſ.93.num.25.*
Copula carnalis non probatur per teſtes ſingulares de diuerſis actibus, ſed requiruntur conteſtes de ſingulo actu. *deciſ.93. num.27.* Contrar. *num.35.*
Probatur per teſtes inhabiles, & domeſticos.*deciſ.93.num.36 & adnot.1.num.23.*
Probatur præſumptionibus, & coniecturis. *deciſ.93.num.37.*
Probatur per publicam vocem, & famam. *ibid. num.38.*
Copula carnalis, & ſtuprum ex reperitione interulæ mulieris ſanguinolentæ. *deciſ. 93. adnot.1.num.13.*ſed redditur fallax.*num.14.*
Præſumitur ex vehementi amore, ex oſculis, alijſque actibus laſciuis. *deciſ.93 adnot.1.nu.16.*
Item ex concubitu viri, & Mulieris in eodem lecto.*ibid.num.17.*
Probatur ex dicto vnius teſtis, etiam impuberis. *deciſ.93.adnot.1.num 18.* Præcipuè ſi adminiculetur ex alijs teſtibus de publica voce, & fama. *num.19.*
Præſumptio copulę carnalis oritur ex commoratione viri. & Mulieris in cubiculo clauſo.*deciſ.93.adnot.1.num.21.*
Et ex confeſſione extraiudiciali Amaſij. *ibid. num.22.*
Ex depoſitione teſtium dicentium vidiſſe hominem ſupra mulierem, ex quo oritur indicium ad torturam pro habenda veritate ſecutę copulæ.*deciſ.93.adnot.1.num.24.*
Ex confeſſione iudiciali iurata ipſarum partium, quando deſumatur probatio copulæ carnalis.*deciſ.93.adnot.1.num.25.*
Inditium copulæ carnalis deſumitur ex reciproco amore. *deciſ.93. adnot. 1. num. 26.* Ex tranſmiſſione Nunciorum, & literarum amatoriarum, præcipuè ad torturam.*num.27.*
Ex allocutione viri, & mulieris in loco, & horis ad fornicationem accomodatis.*num.28.*
Concurrentibus alijs actibus venerijs. *num.29.*
Et quod ſaltem ex hoc oriatur indicium ad torturam.*num.30.*
Oritur etiam præſumptio ſi quis viſus fuerit cum muliere ſolus, cum ſola, nudus cum nuda.*deciſ 93.adnot.1.num.31.*
Oritur etiam ſi vir per annum abſens reperit vxorem prægnantem. *deciſ. 93. adnot. 1. num.32.*
Copula carnalis, & adulterium ex præſumptionibus tantum violentis probatur. *ibidem num.33.*
Præſumptiones, & coniecturæ ſufficientes ad probandam copulam carnalem, quæ ſint relinquitur arbitrio Iudicis. *deciſ. 93. adnot. 1. num.34.*
Probatur præſumptionibus, & coniecturis, ſi ciuiliter agatur ad impediendum matrimonium, vel ad Thori ſeparationem, vel ad doris amiſſionem. *deciſ.93.adnot.1.num.35.* Secus ſi agatur criminaliter ad pœnam. *nu.36.*Contrar.*num.37.*
Diſtingue quod prima opinio procedat in præſumptione hominis, *deciſ.93. adnot.1. num.38.* Secunda in præſumptione Iuris, à quo ſufficit, vt præſumptio approbata ſit. *deciſ. 93. adnot.1.num.39.*
Diſtingue ſecundo, vt prima opinio procedat quoad pœnam ordinariam, ſecunda quoad extraordinariam. *deciſ. 93. adnot. 1. num.40.*
Copula carnalis probatur multis præſumptionibus, & coniecturis ſimul iunctis. *deciſ.93.adnot.1.num.41.*
Non probatur per ingreſſum tantum ad domum alicuius mulieris, præcipuè ſi dari poteſt alia cauſa. *deciſ. 93. adnot. 1. num. 42. & num.43.*
Fama ſola non probat copulam carnalem, ſecus iuncta cum alijs. *deciſ. 93. adnot. 1. num.44.*
Præſumptio excluſiua copulæ carnalis oritur ex conſanguinitate propinquioris gradus, ſecùs remotionis, prout etiam ſi vrgeat alia præſumptio fornicationis. *deciſ. 93. adnot. 1 num 45.*
Proſtrans in terram aliquam puellam cauſa carnaliter cognoſcendi non eſt pœna capitis puniendus.*deciſ.93.adnot.2.num.14.*
Ingrediens nomine curiæ Domum mulieris cauſa carnaliter cognoſcendi, qua pœna plectendus ſit.*ibid.num.16.*
Copula carnalis quando cenſeatur ſpontanea. *deciſ.102.adnot.2.num.7.*

CREDITOR.

Creditor diminuto pretio non poteſt plus exigere quam dedit.*deciſ.44.num.23.*
Non habet ius ad hæreditatem delatam debitori, niſi ipſe adiuerit. *deciſ.129.num.23.*

CVLPA.

Lata culpa quæ ſit. *deciſ. 55. adnot. 1. num. 27.*

Ex lata culpa, ſiuè conſiſtat in committendo, ſiuè in omittendo veniunt reficienda damna, & intereſſe. *ibid. num. 28.*

Leuis culpa quæ dicatur. *deciſ. 55. adnot. 1. num. 32.*

Culpa leuis generaliter punitur pœna extraordinaria, & pecuniaria. *ibid. num. 33.*

Culpa leuiſſima quæ ſit. *deciſ. 55. adnot. 1. num. 34.*

Culpa in omittendo minor eſt quàm in committendo. *ibid. num. 38.*

Culpa in omittendo, & committendo quæ dicatur. *deciſ. 55. adnot. 1. num. 30.*

Culpa quando dicatur ordinata ad caſum, *deciſ. 55. adnot. 1. num. 48.*

Delinquens punitur pro culpa, ſi culpa ordinata ad caſum præcedat delictum. *ibidem num. 47.*

Allegans caſum eueniſſe ex culpa præcedenti tenetur hoc probare. *ibid. num. 49.*

Incurritur ab eo, qui non cogitauit caſum euenturum. *deciſ. 94. num. 14.*

Qui facit quod conſuetum eſt non dicitur in culpa, nec tenetur de furto. *deciſ. 94. num. 20.*

Limit. procedere vbi concurrit fractura, vel opportunè res cuſtodiebatur. *ibid. num. 21.*

CVRA ANIMARVM,

Vide in Verbo *Parochus.*

Cura animarum penes, quem reſideat ex obſeruantia demonſtratur. *deciſ. 5. adnot. 2. num. 1.*

Cura animarum in Collegiatis exerceri debet per proprios Parochos, & non per Capellanos amouibiles. *deciſ. 5. adnot. 2. num. 6.*

Et licet in Collegiatis ſit tranſlata in Archipreſbyterum, reſidet tamen actualis pœnes Capitulum. *ibidem num. 7.*

Ampl. procedere quamuis in prouiſione dictum fuerit, quod Archipreſbytero immineat cura animarum. *ibid. num. 8.*

Cura animarum de iure communi ſpectat ad Archipreſbyterum, ſecus ſi appareat de contrario. *deciſ. 5. adnot. 2. num. 9.*

Cura habitualis non facit beneficium curatum, nec cauſat incompatibilitatem nec exigit reſidentiam. *deciſ. 5. adnot. 2. num. 15.*

Cura principalis in beneficijs vnitis eſt pœnes Prælatum beneficij vniti. *deciſ. 5. adnot. 2. num. 13.*

Sed Vicarius perpetuus cenſetur potius habere curam animarum, quam Rector principalis. *ibidem num. 14.*

CVRIALIS.

Curialis efficitur, qui per annum continuum in Vrbe reſidentiam faciat. *deciſ. 20. adnot. 2. num. 67.*

Curiales, Incolæ, & Originarij Vrbis decedentes in Vrbe eiuſque diſtrictu intrà decem milliaria eximuntur à ſpolio. *ibid. num. 57.* etiam ob negociationem. *num. 59.*

Nomine curialium ad hunc effectum, qui veniunt. *ibid. num. 66.*

Habent amplam facultatem teſtandi, & non teſtantes ſuccedunt venientes ab inteſtato. *deciſ. 20. adnot. 2. num. 58.*

Limit. in beneficijs regularibus. *ibid. num. 60.*

Abſentes à reſidentia ſi decedant in Vrbe non gaudent hoc priuilegio, ſecùs ſi decedant poſt obtentum beneficium, & adhuc non ſe contulerint ad reſidentiam. *deciſ. 20. adnot. 2. num. 61 & num. 62.*

Neque ſi curialis diſponat in illegitimos, excepta cauſa alimentorum. *deciſ. 20. adnot. 2. num. 63. & num. 64.*

CVSTOS.

Cuſtos, ſeù depoſitarius non tenetur ad reſtitutionem rerum incurſu latronum deperditarum. *deciſ. 94. num. 2.*

Et niſi furtum probauerint non ſtatur eius dicto, etiam iuramento firmato. *deciſ. 94. num. 6.*

Non excuſatur ſi concludenter non probet abeſſe culpam. *ibid. num. 7.*

Nec ſuffragatur ad hunc effectum ſimplex probatio amiſſionis rerum, niſi copulatiuè probetur amiſſionem ſecutam fuiſſe ſinè ſua culpa. *deciſ. 94. num. 8.*

Qui tenetur ad cuſtodiam ſi de ea non doceat tenetur emendare damnum. *deciſ. 94. num. 9.*

Cuſtos mercede conductus ſi res ad cuſtodiam datæ furto ſubtractæ fuerint, tenetur tam de dolo, quàm de lata, & leui culpa. *deciſ. 94. num. 10.*

Tenetur de caſu, de quo alias non teneretur ſi culpa præcedat caſum. *deciſ. 94. num. 11.*

Non tenetur de furto paſſo ſi cum rebus alienis ſubtractæ fuerint, etiam res cuſtodis. *deciſ. 94. adnot. 1. num. 34.*

Nec tenetur ſi res retinebat recondita in loco ſolito. *ibid. num. 35.*

Nec tenetur ſi conſtat cuſtodem eſſe diligentiſſimum. *deciſ. 94. adnot. 1. num. 36.*

Neque tenetur ſi conſtet furtum commiſſum fuiſſe ſinè eius culpa. *ibid. num. 37.* etiam ſi Cuſtos in ſe ſuſceperit caſus fortuitos. *numer. 28.*

Limit. ſi res fuerit data æſtimata. *num. 39.*

Neque tenetur ſi imminente incendio potius curauerit ſaluare res proprias, quam alienas. *deciſ. 94. adnot. 1. num. 41.*

Sartor, & Sutor ad nihil tenetur pro furto veſtium, &c. retentarum in taberna, ſi probetur eius fractura. *deciſ. 94. adnot. 1. num. 42.*

Ampl. procedere etiam non probata fractura ſi Sartor retinebat veſtes ſicuti alij Sartores retineri ſolent. *ibid. num. 43.*

D

DAMNVM DATVM.

CAuſa damni dati ab animalibus Eccleſiaſticorum eſt Eccleſiaſtica. *deciſ. 12. adnot. 8 num. 3.*

Contrarium, quod Iudex Laicus poſſit procedere contra animalia, ſi non contra Clericorum perſonam. *deciſ. 12. adnot. 8. num. 4.*

Alia

Alia ſententia eſt, quod poſſit procedere contra Ruſticos, & Paſtores Eccleſiaſticorum. *deciſ.12.adnot.8.num.5.6.& 7.*

Limita procedere ſi Paſtores conueniantur tantùm ex ſuo delicto, alias ſi conueniantur ſuper re Eccleſiaſtica gaudent fori priuilegio, *ibid.num* 8.

Limit. 2. procedere ſi damnum dolo illatum fuerit. *ibid. num.*9.

Limit. 3. procedere quoad pœnæ exactionem, ſecus quoad reſarciendum damnum. *ibid. num.*10.

Limit. 4. quod hoc caſu non ſit deueniendum ad capturam Cuſtodis. *deciſ.*12. *adnot.*8. *num.*11.

Pro damnis caſualiter datis neque Eccleſiaſtici, neque eorum Cuſtodes tenentur ad ſolutionem pœnæ. *deciſ.12.adnot 8.num.12.*

Referuntur reſolutiones Sacræ Congregationis in materia damni dati ab Eccleſiaſticis ſeu ab eorum animalibus, & eorum paſtoribus. *ibidem num.13.& 14.* Et literæ circulares tranſmiſſæ ab Innocentio X. *ibidem num.23.verſ.& tollitur omnis difficultas.*

Quæ declarationes ſeruari debent in Statu Eccleſiaſtico immediate ſubiecto, non obſtante conſtitutione Sixti V. emanata ad fauorem Communitatum.*deciſ.12.adnot.8.num.*15. Quæ in quibus caſibus procedat declaratur.*num.*18. & 22.

Epiſcopo competit cognitio damni dati tum vigore Concilij Tridentini. *deciſ.*12. *adnot.*8. *num.*16.tum de iure communi.*num* 17.

Pœnas vero damni dati ab Eccleſiaſticis, & eorum animalibus Ordinarij in ſtatu Eccleſiaſtico applicare debent ad fauorem Communitatum. *ibid. num.*23. verſ. *Multo Reuerendo Signore.*

Communitates Status Eccleſiaſtici, an vigore Conſtitutionis Sixti V. habeat iuriſdictionem in Eccleſiaſticos in cauſa damni dati. *deciſ.12.adnot.8.num.*22. Et quid ex decreto Innocentij XI.ſub *num.*23.verſ.*Et tollitur.*

Damnum datum à laboratoribus, & operarijs Eccleſiaſticorum coram Iudice Eccleſiaſtico eſt cognoſcendum.*deciſ.55.num.*1.

Præcipuè ſi nullum ius in re habeat, ſed egit de mandato Clerici. *ibid.num.* 2.

Operarij ad nihilum tenentur, quando obediunt mandato conductoris in re, quæ non ſapit delictum.*deciſ.55.num.*5.

Et damnum dantes ex mandato Domini ab eo releuari debent, ſi condemnentur.*ibid.num.*6

De damno dato caſu, & ex incidenti nemo tenetur ad pœnam, ſed ſolum ad emendationem damni.*deciſ.55.num.*17.

Damnum an ſit datum ſtudioſè, vel ex incidenti ab animalibus Eccleſiaſticorum, & an cuſtodes ſint in culpa cognitio ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum.*ibid.num.*18.

Coloni, & Operarij Eccleſiaſticorum damnum dantes, Vide in Verbo *Coloni Eccleſiaſticorum.*

Damnum ex ſequenti, negligentia ſecutum, & cauſatum ex aliquo præcedente facto eſt reficiendum.*deciſ.55.adnot.1.num.*40.

DANS, VEL RECIPIENS PRO OBTINENDA GRATIA, VEL IVSTITIA.

Dantes, vel recipientes pro obtinenda gratia, vel iuſtitia in Curia Romana incurrunt excommunicationem, & recepta reſtituere tenentur, & gratia remanet nulla, & aliæ pœnæ recenſentur. *deciſ.42.num.9.& 10.*

Ampl. vt procedat extra Romanam curiam ex Bulla Clementis VIII.*ibid.num.*11.

Conſtitutiones Bonifacij, & Gregorij de datis, & promiſſis comprehendunt Eccleſiaſticos ſæculares & Regulares, & Laicos. *deciſ.* 42. *num.*12.

Et conatus in hoc etiam punitur. *ibidem num.*13.

Et ſola promiſſio dandi facit incurrere pœnas, dummodò promiſſio inducat peccatum mortale. *deciſ.* 42. *num.*14. & 15. & ex alia parte fuerit acceptata, vt illum afficiat. *num.*16.

Ampl. etiam ſi recipiatur quid paruum aptum ad remouendum à recto, & ſit aptum ad peccatum mortale.*ibid.num* 17. & 19.

Declara vt hoc relinquendum ſit arbitrio prudentis viri.*ibid.num.*18.

Sciens culpabiles huius criminis intrà tres dies reuelare tenetur, aliàs incurrit pœnas.*deciſ.*42. *num.*20.

An, & quando quis reuelare teneatur. *ibid. num.*21. & 22.23. & *num.*24.

Particeps huius criminis reuelans complices gaudet impunitate *deciſ.42.num.*25.

Supradictæ Conſtitutiones de datis, & promiſſis non procedunt in Xenijs. *deciſ.* 42. *num.*26.

Nec procedunt in datis poſt obtentam gratiam. *deciſ.42. num.*27. & 28. dummodò data ſint moderata.*num.*29.

Nec procedunt ſi aliquid detur, vel recipiatur ſinè dolo.*deciſ.42.num.*30. & 31.

Nec procedunt in datis pro obtinenda gratia pro aliquo temporali vendibile, ſecùs in non iure vendibili.*ibid.num.*32.

Nec procedunt, ſi aliquid detur, vt quis recipiatur in famulatu, & obſequio temporali alicuius Principis.*ibid.num.*33. & 34.

DEBITOR, ET DEBITVM.

Excuſſio principalis debitoris non eſt neceſſaria, ſi agatur actione hypothecaria, vel obligationis Cameralis, *deciſ.*18. *adnot.*2.*n.*30.

Debitor debitoris ad hoc vt exigi poſſit, quæ requirantur, *deciſ.18.adnot.*2.*n.*29.

Debitoris, ſeù mandantis damno cedit decoctio camptoris, qui recepit ordinem ſoluendi, *deciſ.18.adnot.2.n.*27. Secùs ſi fuerit facta delegatio, *num.*28.

Tertius poteſt ſoluere debitum alterius, etiam inuiti, *deciſ.18.adnot.18.n.*32.

Creditoris debitum, an à tertio ſolui poſſit, proùt etiam canonem pro emphyteuta, vide in verbo *Solutio, & Soluens.*

Debitor eo ipſo liberatur, ſi creditor acceptet literas cambij, *deciſ.18.adnot.3.n.*29.

Debitor moroſus continuo peccat donec ſatiſfaciat, *deciſ.47.n.*15.

Debi-

Debitum ex vna cauſa poteſt ex partium conuentione in aliam cauſam transferri, *deciſ.35. num.6.*

Declara procedere data ſubſiſtentia, & validitate primi contractus, *ibid.num.7.*

Debitores, & decoctores confugientes ad Eccleſias gaudent eius immunitate, *deciſ.87.adnot.1. num.1.*

Debitor ſuſpectus de fuga non poteſt inuitus ab Eccleſia extrahi, *ibid.n.4.*

Debitor fraudolentus licet gaudeat immunitate non eſt tamen in Eccleſia multo tempore tollerandus, *deciſ.87.adnot.1.n.5.*

Debitores bona ad Eccleſiam tranſportantes ſunt conſignanda eadem bona Iudici ſæculari ad effectum tradendi, cuiſde iure, *deciſ.87.adnot.1. n.6.* præuia tamen licentia obtenta à Sacra Congregatione, *n.7.*

Debitoribus confugientibus ad Eccleſiam poteſt præfigi terminus ad componendum cum creditoribus, vel de ſfractando, facto verbo cum Sanctiſſimo, *deciſ.87.adnot.1.n.8.*

Decocti, & fraudolenter falliti non gaudent immunitate Eccleſiaſtica, *deciſ.87. adnot.1.n.9.* Contrar. *n.10.*

DECIMA.

Ex Perceptione decimarum non oritur concludens probatio Parochialitatis, *deciſ.5. adnot.1.n.14.*

Decimæ debentur Eccleſiæ Parochiali, *ibidem num.15.*

Decima Papalis non eſt ſoluenda, ſi beneficium ſit tenue, *deciſ.27.n.4.* & quando dicatur tenue, *n.6.*

Laicus non poteſt acquirere ius ſuper decimarum exactione, *deciſ.33.adnot.1.n.1.& 4.*

Prælati inferiores non poſſunt laicis concedere decimas, *ibid.n.2.*

Decimæ infeudari non poſſunt abſque auctoritate Papæ laicis, *deciſ.33.adnot.1.n.5.& 10.*

Iuſte poſſidentur à laicis, eis à Prælatis inferioribus conceſſæ ante Concilium Lateranenſe, ſecus ſi non adimpleant iniuncta onera, & debitum obſequium, *ibid.n.6.& 7.*

Declaratur textus in *cap. prohibemus de decim. deciſ.33.adnot.1.n.7.*

Decimæ conceſſæ in feudum, vel in emphyteuſim pari paſſu procedunt, *ibid.n.8.*

Poſſideri poſſunt à laicis ex priuilegio Pontificis, *deciſ.33.adnot.1.n.10.*

In dubio cenſentur laicis conceſſæ poſt Concilium Lateranenſe, *ibid.num.11.*

Si ob feudum finitum ad Eccleſiam reuertantur amplius infeudari non poſſunt, *deciſ.33. adnot.1.n.12.*

Decimæ Epiſcopi auctoritate de laico, ad laicum tranſire non poſſunt, *deciſ.33.adnot.1.n.13.* Nec ex lapſu temporis ſanantur, *n.14.*

Decimarum quota non præſcribitur niſi per immemorabilem, cum fama priuilegij ante Concilium Lateranenſe, *deciſ.33 adnot.1.n.15. & 16.*

Et ſufficit, ſi oſtendatur titulus explicitus cum quadragenaria, *ibid.n.17.*

Et exuberat ſi probetur immemorabilis, cum fama priuilegij, licet non percutiatur tempus ante Concilium Lateranenſe, *ibid.n.18.*

Non tamen ſufficit quadragenaria cum patientia Epiſcopi, *deciſ.33.adnot.1.n.19.*

Sed ſi Eccleſia, vel perſona Eccleſiaſtica reperiatur in poſſeſſione recipiendi decimas, ſufficit ſola immemorabilis, *ibid. n.20.* Vel quadragenaria, cum titulo, *n.21.*

Decimandi ius quando præſcribi poſſit contra Epiſcopum ſola quadragenaria, afferuntur diuerſi caſus, & declarantur, *deciſ.33.adnot.1. n.22.& 23.*

Decimarum perſcriptio per teſtes ſingulares probari poteſt, *ibid. n.24. & 26.*

Decimæ obligatio non mutatur per mutationem ſeminis, ſed debetur de quocunque fructu, *deciſ.33.adnot.1.n.27.*

Teſtis ad probandum immemorabilem, quod laicus habeat priuilegium Apoſtolicum ſuper perceptione decimarum quomodo deponere debet vt ſufficiat, *ibid.n.33.*

Et an requiratur de certo priuilegio Apoſtolico, *ibid.n.34.*

Decimæ ad quam rationem, & de quibus fructibus ſolui debeant attendenda eſt conſuetudo, *deciſ.34.n.1.*

Decimarum quota conſuetudine minui poteſt, *ibid. n.2.*

Decima vt in totum præſcribatur requiritur quadragenaria, cum tituli probatione, vel tempus immemorabile cum fama priuilegij, *deciſ.34.n.3.*

Ad effectum tamen minuendæ decimæ ſufficit quadragenaria, *ibid.n.4.* Contrar. *n.24.*

Nec requiritur hoc 2. caſu titulus, neque approbari debet à Summo Pontifice, *deciſ.34.n.5.* Contrar. *n.7.*

Decimæ debentur ei, ad quem ſpectat cura animarum, *ibid.n.9.*

Ius exigendi decimas eſt vniuerſale, & ſequitur quemcumque poſſeſſorem, *deciſ.34.n.13.*

Ad decimarum ſolutionem omnes tenentur, *ibid.n.14.*

Decimæ integræ debentur de omnibus fructibus, *deciſ.34.n.16.*

Debentur de arboribus, & de nemorum debuſcatione, & de cæſis, *ibid. n.17.*

Conſuetudo ſoluendi decimas eſt probanda cum ſuis requiſitis, & in ſpecie, *deciſ.34.n.23.*

Et non habet locum niſi probetur, quod fuerit actum ad integram decimam, & denegata fuerit à debente ſoluere, cum acquieſcentia illam recipere debentis, *ibid.n.25.*

Conſuetudo ſoluendi decimam puta in minori quantitate non ſuffragatur, ſi Eccleſia, vel Rector indigeat, *deciſ.34.n.31.*

Decimæ deſeruiunt pro dote, ex defectu reddituum Eccleſiaſticorum, *ibid.n.32.*

Parochus quo ad ius percipiendi decimas, vide in verbo *Parochus*,

Epiſcopus quo ad ius percipiendi decimas, vide in verbo *Epiſcopus*.

DECRETVM IRRITANS.

Decretum irritans, & clauſula ſublata claudit os, & tollit facultatem aliter iudicandi, *deciſ. 1. n.15.deciſ.48.n.23.*

Annullat omnia, quæ in contrarium fiunt, *deciſ.1.n.15.*
Inficit actum aliter geſtum, & tollit conſuetudinem, & impedit præſcriptionem, *deciſ.1. adnot.2.n.32.& 33.*
Decretum irritans prohibet allegari contrarium vſum, *deciſ.48.n.22.*
Non operatur, ſi non vtatur ab eo, ad cuius fauorem appoſitum fuit, *deciſ.54.n.32.*
Et actum irritat ſi ipſe velit, *ibid.n.33.*
Habet implicitam inhibitionem, *deciſ.54. adnot.1.n.33.*
Et continet vim poteſtatis priuatiuam, *ibid.n.34.*
Et attentatum dicitur, quod contra eius tenorem geſtum eſt, & ipſo iure nullum, *deciſ.54. adnot.1.n.34.*
Ligat etiam ignorantem quo ad pęnam nullitatis, *ibid.n.36.& 37. & deciſ.60.n.33.*
Inficit quemcunque titulum, *deciſ.60.n.31.*
Et omnia, quæ ſequuntur, *ibid.n.34.*
Eſt penetrabilius omni gladio, *deciſ.60.n.32.*
Decretum irritans, & clauſula ſublata claudunt os, & tollunt facultatem aliter iudicandi, *deciſ.140.n.21.*
Decretum Iudicis habet præſumptionem pro ſe, *deciſ.2.adnot.3.n.68. deciſ.53.adnot.1.n.68.*

DEFENSIO.

Defenſio probatur ſi doceatur aliquem vim paſſum fuiſſe, *deciſ.22.adnot.9.n.8.*
Probatur ſi conſtat de imminenti inſultu, *ibid. num.9.*
Probatur ſi ante receptam iniuriam quis vim repellit, *deciſ.22.adnot.9.n.15.* Ampl. *vt in n.16.& 17.*
Probatur coniecturis, & præſumptionibus Iudicis arbitrio, *ibid.n.19.*
Probatur per teſtes deponentes tantum de aggreſſione, *deciſ.22. adnot.9.n.20.* Etiam ſi teſtes deponant de credulitate, *n.21.*
Et per teſtes domeſticos, & conſanguineos, *ibid.n.22.* Limit. ſi inducantur ad repellendos teſtes fiſci, vel partis, *n.26.*
Et etiam per teſtes deponentes de publica voce & fama, *deciſ.22.adnot.9.n.24.*
Probatur etiam per vnicum teſtem, *ibid.n.25.*
Defenſio eſt etiam permiſſa in perſonam coniunctam, *deciſ.22.adnot.9.n.11.*
Licet percutere venientem contra me nudatis armis, & non aſpectare aggreſſionem, vnde probata remanet defenſio, *ibid.n.16.*
Defenſio eſt permiſſa, ſi ſeruetur moderamen inculpatæ tutelæ, *deciſ.22.adnot.10.n.1.*
Seruari dicitur, ſi defenſio fiat in continenti, *ibid. n.3.* ex interuallo dicitur ad vindictam, *num.5.*
Non dicitur ſeruatum, ſi defendens ſit in culpa moderamini contraria, *deciſ.22. adnot.10. num.2.*
Aggreſſus vindicans ſe ex interuallo tenetur, *l.cornelia de ſicar. ibid.n.7.*
Dicitur in continenti facta licet homicidium fiat ex interuallo, ſi occidens non ſe diuerterit ad extraneos actus, *deciſ.22. adnot.10. num.8.*
Limit. vt procedat ad euitandam pęnam ordinariam, ſecus extraordinariam, *ibidem n.9.*
Defenſio in dubio præſumitur in continenti facta, *deciſ.22.adnot.10.n.12.*
Percuſſio an fuerit ad defenſam, vel ad vindictam ex quibus dignoſcatur, *ibid.n.13.*
Occiſori incumbit onus probandi defenſionem in continenti feciſſe, *deciſ.22. adnot.10. num.14.*
Moderamen inculpatæ tutelę in quo conſiſtat, *ibidem num.15.*
Ad hoc vt ſeruatum dicatur, quæ requirantur, *ibid.num.16.*
Eodem modo, quo quis offenſus fuit armis, vel verbis eodem modo ſe defendere debet, *dec.22 adnot.10.n.17.*
Arma ad ſe defendendum debent eſſe paria, vel parum diſparia ab armis offendentis, *ibid.n.18.* Ampl. vt in *n.19.* Limit. ſi aliter non poſſim ab inuaſore me tueri, *n.20.*
Inæqualitas armorum non tollit moderamen inculpatæ tutelæ ſi fiat in continenti, & inſultatus aliter ſe defendere non poterat, *dec.22. adnot.10.n.21.*
Præcipuè ſi offendens ſit fortior, & validior, *ibid.n.22.*
In defenſione magis eſt attendenda qualitas perſonarum, quam armorum, *deciſ.22.adnot.10. num.23.*
Et eſt ſeruanda temporis æqualitas, & facienda in actu offenſionis, *ibid.n.24.*
Probanda eſt ante factum, vel poſt mediatè, *deciſ.22.adnot.10.n.25.*
Defenſio quid ſit, *deciſ.48.n.12. & deciſ.22.n.8.*
Defenſio dicitur eſſe antequam quis offendatur, *ibid.n.13.*
Debet eſſe cum moderamine inculpatæ tutelæ, & dicitur ſeruatum ſi aggreſſus aliter euadere non poterat, niſi aggreſſorem præueniendo, *deciſ.48.n.6. & deciſ.22 adnot.10. n.28. deciſ.146. n.5. vſque ad 9.*
Ampl. vt dicatur ſeruatum ſi inſultatus non plus fecit, quam facere oportebat, *deciſ. 22. adnot.10.n.29.& deciſ.48.n.7.*
Ampl. vt arbitrio Iudicis remittatur, quando ſit ſeruatum moderamen inculpatæ tutelæ, *ibid.n.8.*
Limit. vt non liceat præuenire aggreſſorem ante aggreſſionis actum, aliàs non dicitur defenſio, *deciſ.48.n.9.*
Sublim. ſi alia moraliter non appareat via euadendi, *ibid.n.10.*
Excedens modum inculpatę tutelę in ſe defendendo ſi non de dolo, ſaltem de culpa eſt puniendus, *deciſ.48.n.33.*
Defenſio eſt permiſſa, tam pro ſe ipſo, quam pro defenſione alterius etiam extranei, *deciſ. 22. n.3.*
Defenſio dicitur neceſſaria, ſi occidatur veniens, vel ſtans contra occiſorem impugnatis armis, *deciſ.22.n.5.& deciſ.37.n.8.*
Ex armorum terrore, & impugnatione inducitur diſcrimen, & vitæ periculum, *deciſ.22. num. 6.*
Defenſio dicitur antequam quis offendatur, nec expectare debet quis ſe percuti, *deciſ.22. n.7. & deciſ.37.n.9.*
Defenſio, vt exceſſiua dicatur, quæ requirantur,

Digitized by Google

tur, *deciſ.22.n.9.* Et ex quibus dicatur neceſſaria, *deciſ.37.n.5.*

Ad exceſſum tria conſiderantur circa arma, circa tempus, & circa modum percutiendi, *ibid.n.9.10.& 11.*

Moderamen inculpatæ tutelæ conſiſtit circa modum, tempus, & cauſam, *deciſ.22.n.12.& deciſ.37.n.13.*

Exceſſus, ex propoſito, & dolo non dicitur, quando tempus non patitur deliberandi conſilium, *deciſ.22.n.13.*

Rixa, & metus inſtantis periculi ſunt conſultores ad propulſandam aggreſſionem, *deciſ.22. num.14.*

Defenſio probatur per teſtes inhabiles, & ſufficit dubia probatio, *deciſ.22.n.18.*

Terror armorum eſt iuſta cauſa, vt defenſio dicatur neceſſaria, & iuſta, etiam ſi occidens haberet enſem expectans inimicum, *deciſ.22. adnot.1.n.44.*

Defenſio ex armorum terrore dicitur iuſta, *deciſ.22.adnot.2.n.9.*

Defenſio neceſſaria probatur, probato inſultu, *deciſ.22.adnot.2.n.17.*

Percuſſio an fuerit ad defenſam, vel ad vindictam ex quo dignoſcatur, *ibid.n.23.*

Defenſio omni iure permiſſa, nec à Papa, Imperatore, nec à ſtatuto tolli poteſt, *deciſ.22. adnot.2.n.11. & adnot.8.n.1.deciſ.145. n.1.* Limit. *vt in n.15.*

Permittur etiam pro defenſione rerum ſuarum *ibid.n.2.*

Licita eſt defenſio etiam cum amicorum conuocatione, *deciſ.22.adnot.8.n.8.*

Licet occidere, & præuenire aggreſſorem armatum contra ſe venientem, & dicitur ad defenſionem occidiſſe, *ibid.n.5. & 6.* Limita, *vt in n.7.*

Defenſio dicitùr facta ante factum, vel in ipſo actu, ſecus poſt factum, *deciſ.22. adnot. 8. num.17.*

Percutiens aggreſſorem fugientem dicitur ad vindictam, & non ad defenſam percuſſiſſe, *ibid.n.17.*

Percuſſio non dicitur ad defenſam ob ſolam verbalem iniuriam, *deciſ.22.adnot.8.n.18.*

Defenſio non præſumitur, ſed probanda eſt, *ibid.n.25. & eadem deciſ.22.adnot.9.n.1.*

Et eſt probanda quod fuerit neceſſaria, *deciſ.22. adnot.9.n.2.* Contrarium, *n.3.*

Et Iudicis arbitrio ex facti circumſtantijs relinquitur, an defenſio fuerit neceſſaria, *deciſ.22. adnot.9.n.4.*

Prout etiam, an, & quando ſit ſeruatum moderamen inculpatæ tutelæ, *deciſ.22. adnot.10. num.35.*

Moderamen inculpatæ tutelæ dicitur ſeruatum ſi homicidium, vel percuſſio fiat cauſa defenſionis, & non vindictæ, *ibid.n.27.*

In defenſione licet fuerit ſeruatus modus inculpatæ tutelæ, & fuerit exceſſum, non punitur exceſſus pęna ordinaria, ſed mitiùs arbitrio Iudicis, *deciſ.22.adnot.11.n.6.*

Excedens modum defenſionis dicitur in culpa, & non in dolo, *ibid.n.6.*

Excedens leuiſſima culpa non eſt puniendus, *deciſ.22.adnot.11.n.11.*

Exceſſus quando dicatur leuiſſima culpa commiſſus, *ibid.n.12.*

Commiſſus leui culpa eſt impunibilis, *deciſ.22. adnot.11.n.13.* Contrarium, quod aliqua pęna mitiori ſit multandus, *n.14.*

Quando dicatur leui culpa commiſſus, *ibidem num.15.*

Lata culpa commiſſus extra ordinem puniendus eſt, *deciſ.22.adnot.11.n.16.*

Quando dicatur lata culpa commiſſus, *ibidem num.17.*

Exceſſum in dubio potius lata culpa, quam dolo præceſſiſſe præſumitur, *deciſ.19.adnot.11. num.19.*

Excedens modum in ſe defendendo puniendus eſt de culpa, & non de dolo. *ibid. n.21.*

Exceſſus in defenſione puniendus vti minor dolus, *deciſ.22.adnot.11. n.23.*

Defenſionis fines ex propoſito quis excedere dicitur, ſi aliter ſe defendere poterat, quam percutiendo, *deciſ.37.n.16.*

Exceditur modus inculpatæ tutelæ ſi tempus patitur deliberandi conſilium, *deciſion. 37. num.18.*

Quando tempus patiatur deliberandi conſilium relinquitur arbitrio Iudicis, *ibid.n.19.*

Defenſio moderata ratione modi quando dicatur relinquitur arbitrio Iudicis, *deciſ. 37. num.14.*

Defenſio dicitur facta in continenti ſi extranei actus non intercedant, *deciſ.86. adnot.1. n.14.* vide in verbo *Dictio in continenti.*

Conſtitutus in periculo vitæ poteſt aggreſſorem offendere, licet priùs non fuerit percuſſus, *deciſ.145.n.5.*

Ad defenſam licet minantem præuenire, & occidere, ſi in præparatione occidendi à minato dignoſcatur, *deciſ.145.n.6.*

Defenſionis exceſſus quando excludatur, *deciſ.146.n.10.*

DEGRADATIO, ET DEPOSITIO.

Epiſcopus non poteſt deuenire ad actualem degradationem niſi in caſibus in iure expreſſis, *deciſ.73.n.19. deciſ.92. adnot.3.n.1.*

Caſus, in quibus Clericus degradari, & curiæ ſæculari tradi poſſit, referuntur, *deciſ. 73. num.20.*

Clericus per actualem degradationem amittit priuilegium fori, *deciſ.73. n.37.* ſecus per verbalem, *nu.38.*

Crimina, quæ merentur verbalem degradationem referuntur, *deciſ.73.n.39.*

Clericus pro hęreſi eſt degradandus, & curiæ ſæculari tradendus, *deciſ. 92.adnot.3.n.1.* dummodò ſit relapſus, *nu.2.* ſecus ſi ſpontè redeat *num.4.* Sublim. ſi redeat poſt accuſationem, vel eius metu, *ibid.*

Clericus propter falſificationem literarum Apoſtolicarum eſt actualiter degradandus, & curiæ ſæculari tradendus, *deciſ. 92.adnot.3.n.7.* licet literæ eſſent nullæ, *n.8.*

Digitized by Google

Debet tamen decrimine eſſe conuinctus, *nu.9.* Et ſi vſus fueritquas alias pęnas incurrat, *ibid.*

Proùt etiam propter conſpirationem in Epiſcopum, *deciſ.92. aduot.3.n.11.* Dummodo ſit incorrigibilis, *n.12.*

Ita etiam pro crimine nefandò, pro quo etiam beneficijs priuatur, *deciſ.92. adnot.3. num.13. & 14.* Etiam propter ſolam diffamationem, *num.15.* ſecus propter oſcula, & blanditias, *num.17.*

Non ordinatus celebrans, vel confeſſiones audiens eſt degradandus, & curiæ ſæculari tradendus, *deciſ.92.adnot.3.n.18.*

Pęna degradationis vbi impoſita eſt intellegitur de verbali, & non de actuali, *deciſ.92.adnot.3. num.27.*

Verbalis degradatio pro quibus criminibus imponatur, *ibid.n.28.*

Verbaliter degradatus poteſt per Epiſcopum reſtitui, *deciſ.146.n.19.*

Clericus pro homicidio, & alijs delictis quando ſit actualiter degradandus, & curiæ ſæculari tradendus, *deciſ.147. n.1.* Et quando verbaliter, *n.2.3.4.& 5.*

Depoſitio de iure canonico imponitur in caſibus, in quibus de iure ciuili imponitur pęna mortis, *deciſ.147. n.6.* Et in alijs caſibus, in quibus incurritur irregularitas, *n.7.*

DELEGATIO.

Debitor delegando ſuum debitorem libetatur, *deciſ.18.adnot.2.n.1.*

Delegatio inducit liberationem debitoris, *ibidem num.1.*

Extinguit primænã obligationem, & actionem licet nomen debitoris euincatur, *deciſ.18. adnot.2.n.3.* Declara remiſſiue, *vt in n.6.*

Periculum nominis debitoris delegati ſpectat ad delegatarium, *deciſ.18.adnot.2.n.7.*

Delegatio vt facta cenſeatur, quæ requirantur, *ibid.n.8.*

Debitor, qui delegauit non tenetur præſtare debitorem delegatum locupletem, *deciſ.18. adnot.2.n.9.* Etiam ſi doloſè delegauerit, cõueniri tamen poterit actione de dolo, *n.10.*

Scientia delegantis debitoris ceſſi breui eſſe foro ceſſuri ex quibus probetur, *deciſ.18.adnot.2. n.11.12. & 13.*

Delegans doloſè actione doli conueniri poteſt, *deciſ.18.adnot.2.n.14.*

Delegatio non dicitur facta, ſi delegans promiſerit bonum nomen debitoris, *ibid.n.15.*

Per delegationem debitor non liberatur, ſi non fuerit acquiſita obligatio ei, cui delegatur, *deciſ.18.adnot.2.n.16.*

Nec liberatur ſi delegatio fiat periculo delegantis, *ibid.n.17.*

Nec liberatur ſi creditor reſeruauerit ſibi ius contra delegantem in caſu non ſolutionis, dummodò non fuerit negligens in exigendo, *deciſ.18.adnot.2.n.18.*

Proùt etiam ſtante pacto, quod non cenſeatur liberatus, niſi ſecuta actuali ſolutione, *ibid. num.19.*

Delegatio inter mercatores inducitur abſque ſtipulatione, *deciſ.19.adnot.2.n.20.*

Delegatio non inducitur ſi debitor promittat ſe curaturum, quod delegatus ſoluat, *deciſ.18. adnot.2.n.21.*

Non inducitur per ſolam literarum præſentationem, *ibid.n.22.*

Non inducitur ſine animo mandantis, & ſine animo recipientis, *ibid.n.23.*

Delegans non liberatur, quando promiſſio ſit in diem, vel ſub conditione, *deciſ.18. adnot. 2. n.24.* declara, *vt in n.25.*

Nec liberatur ſtante reſeruatione primorum iurium, *deciſ18.adnot.2.n.26.*

DELICTVM.

Ex particularium delicto vniuerſitas non tenetur, *deciſ.135.n.23.*

Delictum ex quibus circumſtantijs graue reputatur, *deciſ.16.n.5.6.7.& 21. deciſ.147.n.16.*

Delictum in conſulto iracundiæ calore commiſſum excuſat à culpa, & mitiùs eſt puniendum, *deciſ.16. n.26.27.& 28. deciſ.86. adnot.1. num.1.*

Amplia etiam ſi inculpatæ tutelæ modus excedatur, *ibid.n.29.*

Limit. vt procedat ſi ira proueniat ex iuſta, & non ex iniuſta cauſa, *deciſ. 16.n.33.*

Limit. 2. quando iracundia ſit affectata, & orta ſine cauſa, & vitio naturæ delinquentis, *ibid. num.34.*

Limit. 3. vt neque excuſet ſi proueniat ex actu illicito, nempè dando operam rei illicitæ, *deciſ.16.n.35.*

Limit. 4. vt neque excuſet, quando delictum cum armis commiſſum fuit, *ibid.n.36.*

Delictum appenſatè commiſſum, & deliberato animo magis punitur quam inconſultè, *deciſ. 16. n.30.*

Delictum, & homicidium commiſſum ex improuiſo, & ſubitanea rixa non dicitur deliberatè commiſſum, *ibid.n.31.*

Ampl. vt ad excludendam deliberationem, & præmeditationem non ſit neceſſe vt committatur in fragranti rixa, ſed ſufficit etiam ex interuallo poſt rixam, etiam poſt aliquos dies ſi duret rixę calor, *deciſ.16.n.32.*

Delictum commiſſum in Eccleſia, an priuatiuè puniendum ſit ab Eccleſiaſtico, an à laico, tres referuntur opiniones, quarta firmat, quod ſit mixti fori, *deciſ.17.adnot.1.n.8. vſque ad 11.* Declara, *vt in n.12.*

Delictum commiſſum in Eccleſia, vt merè ſęculare priuatiuè ſpectat ad iudicem laicum. Pro vt eſt ſacrilegium, quod eſt mixti fori, *dec.17. adnot.1.n.12. cum plurib.ſeq.et n.17.*

In contumaciam verò vterque iudex procedere poteſt, *ibid.n.18.*

In delictis ſocius criminis non gaudet beneficio Socij, *dec.17.adnot.1.n.35.*

Tractatus, & ordinatio in delictis licet atrociſſimis effectu non ſecuto, punitur pęna extraordinaria, etiam in mandante, & mandatario, *dec.48. n.37.*

Delicta non conſumata etiam atrociſſima puniri non poſſunt pro delictis perfectis, *ibidem num.* 38.

Et de generali conſuetudine non punitur eadē pęna affectus, & conatus non ſecuto effectu, *ibid. n.*40.

Cauſa excluſiua delicti attendi debet, *decif.* 22. *num.*22.

Præſumptio excluſiua delicti excludit incluſiuam delicti, *dec.*22.*n.*23.

In dubio capienda eſt præſumptio minoris delicti, *dec.*22.*n.*24.*dec.*144.*n.*10.

Delictum dolo bono commiſſum non punitur, ac ſi dolo malo, *dec.*22.*adnot.*4.*n.*73.

Non committit, qui facit actum à iure, & conſuetudine permiſſum, licet ex illo oriatur aliquid prohibitum, *dec.*55.*n.*28.

Prout neque qui facit actum fieri ſolitum, *ibid. num.* 29.

In delictis Iudex regulariter non poteſt procedere ex officio, *decif.* 67. *num.* 26. Limit in atrociſſimis, *num.* 27. Limit. hodie de conſuetudine, *num.* 28. Limit. de iure canonico, *num.*29.

Nemo tamen ſine accuſatore damnari poteſt, tam de iure ciuili, quam canonico, *decif.* 67. *num.* 30.

Corpus delicti non probatur per rei confeſſionem, *dec.*67.*n.*7.

Nec eius vigore deueniri poteſt ad condemnationem, *ibid.n.*8.

In delictis in quibus non remanent veſtigia ad condemnandum ſufficit confeſſio aliquibus indicijs veſtita, *dec.*67.*n.*9.

In delictis calor iracundiæ non excuſat in totum, ſed minuit pęnam, *decif.* 86. *adnot.* 1. *num.* 2.

Iuſtus dolor in delictis excuſat, & temperat pęnam, *ibid.n.*3.

Ampl. procedere etiam in amicis, & conſanguineis videntibus amicum rixantem cum inimico, *ibid.n.*4.

Ampl. vt tractatus durante tempore iracundiæ non inducat præmeditationem, *dec.*86.*adnot.*1. *num.* 5.

Caloris iracundiæ permanentia vſque ad quod tempus admittatur ad excuſandum delictum ex interuallo commiſſum, *dec.*86.*adnot.*1.*n.*10. *&* 11.

Delictum debet committi in continenti, vt dicatur commiſſum calore iracundiæ, *decif.* 86. *adnot.*1. *n.*11. *et* 12.

Vltio enim eſt, quæ non fit in continenti, *ibid. num.* 13.

Delictum iracundia commiſſum fuiſſe niſi per allegantem probetur, *decif.* 86. *adnot.* 1. *n.*23.

Delictum debet eſſe conſumatum in ſua ſpecie ad incurrendam pęnam, *dec.*89.*n.*6.

Delictum non probatur per inquiſitionem, *decif.*89. *adnot.*3. *n.*19.

Inconſulto iracundiæ calore quando quis delinquere dicatur, *dec.*92.*n.*20.

Calor iracundiæ ad hoc vt excuſet à pęna ordinaria debet prouenire ex iuſta cauſa, *ibid. num.*27.

Sed ſi iracundia ſit affectata, & orta ſine cauſa; & ex naturæ vitio non excuſat delinquentem, *num.* 28.

Ira qualis eſſe debeat ad excuſandum delinquentem, *decif.* 92. *num.* 29

Non præſumitur niſi probetur, *n.*26.

Declaratus *conſ.*2.*Farinac. ibid.n.*30.

Delictum ira commiſſum mitius punitur, *dec.*92. *num.*21. Et dolo caret, *dec.*145.*n.*2.

Etiam ſi delinquens exceſſerit moderamen inculpatæ tutelæ, *dec.*92.*n.*22.

Delictum quando dicatur notorium, *decif.*.96. *adnot.*1. *n.*18.

Pro delicto occulto nemo puniri poteſt, *decif.*110.*n.*16.

Dans operam rei illicitæ tenetur de omni malo, quod ſequitur præter eius intenſionem; *dec.*121.*n.*24.

DELICTA MIXTI FORI.

In delictis mixti fori Iudex Eccleſiaſticus, & laicus poſſunt procedere ad pœnas ſiue proueniant à iure Ciuili, ſiuè Canonico, *decif.* 17. *num.* 11.

In delictis mixti fori Iudex Eccleſiaſticus procedere poteſt ad pœnas Spirituales, & laicus ad temporales, *decif.* 17. *num.*12. Contrarium, & verius *n.* 16. Declara primam ſententiam, vt in *n.* 13. *&* 14.

Delicta mixti fori poſſunt temporaliter ab vtroque Iudice puniri, *dec* 17.*n.*17.

Delicta, quæ ab vtroque iure ciuili, & canonico puniuntur, & prohibentur ſunt mixti fori, *decif.*17. *adnot.*1.*num.*1.

Delictum commiſſum in loco immuni non ſacro eſt mixti fori, *dec.*17. *adnot.*1.*n.*29.

Copula cum Moniali eſt mixti fori, *ibidem num.* 30.

Simoniæ crimen etiam quoad laicos ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum, *decif.* 17. *adnot.* 3. *num.* 10.

Periurium vbi agitur ad eius pœnam eſt mixti fori, *dec.*17.*adnot.*3.*n.*11. contrar. quod ſpectet tantum ad Eccleſiaſticum *n.*12.

Declara procedere in iuramento iudicialiter pręſtito, ſecus ſi extraiudicialiter, in quo etiam Iudex laicus procedere poteſt, *ibid. n.*13.

Ludentes ludis prohibitis ſubijciuntur vtrique foro, *dec.*17.*adnot.*3.*n.* 19.

Condemnatus, ſeù abſolutus in delictis mixti fori à Iudice Eccleſiaſtico poteſt etiam inquiri in foro Sæculari, *decif.* 17. *adnot.* 5. *num.* 1. *&* 5.

Contrarium, quod non poſſit hoc caſu iudex laicus inquirere, niſi in cauſa ſanguinis, *ibid. n.*2.6. *&* 7.

Imò hoc caſu Iudex Eccleſiaſticus poteſt inhiberi iudicem Sæcularem moleſtare volentem reos ab eo abſolutos, *ibid.n.*3.

Amplia procedere etiam ſi pœna ab Eccleſiaſtico impoſita eſſet minor illa, quæ imponi poſſit à Iudice Sæculari, *ibid. n.* 4.

Sed ſi ab Eccleſiaſtico impoſita eſſet tantum

pęna

Digitized by Google

pęna medicinalis, vel Eccleſiaſtica, nempè excommunicationis, & tunc Iudex Sæcularis etiam poteſt imponere pœnam ſæcularem, *deciſ.17.adnot.5.num.8.*

Delictum lata culpa commiſſum pęna pecuniaria, vel relegationis puniri poteſt, *deciſ.22.ad not.3.n.38.*

Præſumptio excluſiua delicti præualere debet; *dec.32. n.50.*

Ex pluribus præſumptionibus in delictis difficilis probationis Iudex reum condemnare poteſt, *dec.38.n.22.*

Debent tamen ad hunc effectum coniecturæ, & præſumptiones eſſe violentę, & ſufficientes, *ibid. num.23.*

Non tamen ex eis irrogari poteſt pœna ordinaria, ſed extraordinaria, *dec.38.n.24.*

In dubio ſemper eſt facienda interpretatio pro delicti excluſione, *dec.68.nu.14.*

Et in dubio eſt capienda præſumptio minoris delicti ad fauorem rei, quàm grauioris ad fauorem Fiſci, *ibid.n.15.*

Imperfecta delicta mitius puniuntur, *deciſ.72. num. 26.*

Delictum vt commiſſum dicatur requiritur dolus, *dec.72.nu.32.*

Mediator criminis dicitur ipſum crimen committere, *dec.72. n.42.*

DELINQVENS.

Delinquens calore iracundiæ, vel eius dolore excuſatur, & mitiùs punitur, *dec.17.n.30.*

Iuſtus dolor redditur valdè conſiderabilis ad euitandam pœnam ordinariam, *deciſ. 17. num 31.*

Delinquens calore iracundiæ, vel ex iuſto dolore non dicitur in dolo, ſed in culpa, & ſic punitur pro culpa extra ordinem, & non de dolo pęna ordinaria, *dec 17.nu.32.*

Delinquens in Eccleſia ſi gaudeat priuilegio fori eſt puniendus à Iudice Eccleſiaſtico, *dec.17. adnot.1. num.19.*

Delinquens, ſeù offendens aliquem in Eccleſia duo delicta committit, vnum ſæculare, nempè vulnerum, aliud mixti fori, nempè ſacrilegium, *dec.17.adnot.5.n.6.*

Delinquens vt ritè condemnari debeat, requiritur vt ſit confeſſus, aut conuinctus, *deciſ. 22. adnot.1.n.19.*

Delinquens impetu amoris mitius punitur, *deciſ.58.n.1.*

Amor enim ebrietati comparatur, *ibid.n.2.*

Declara procedere in actu amoris ſubitaneo, ſecùs ſi appenſatè, *dec. 58 n.3.*

Delinquens propter iuſtum dolorem eſt excuſandus, *deciſ. 86. num. 14.*

Præcipuè ad euitandam pęnam ordinariam, *n.15. dec.145.n.3.*

Delinquens calore iracundiæ mitius punitur, ſi ira ſit magna, ſecus ſi parua, & quæ ſit magna, & parua declaratur, *deciſ. 86. adnot. 1. num. 20.*

Ità etiam ſi proueniat ex iuſta cauſa, ſecùs ex iniuſta, *dec.86.adnot.1.n.21.*

Delinquens non excuſatur ex calore iracundiæ prouenienie ex leui offenſione, *dec.86.adnot.1. num.22.*

Iracundia non excuſat delinquentem ſi ratificet delictum commiſſum, *deciſ. 86. adnot. 1. num. 23.*

Iracundia non præſumitur, ideò per allegantem eſt probanda, *dec.86.adnot.1.n.28.*

Actus per iracundiam facti, nec in criminalibus, nec in ciuilibus valent, *deciſ. 86. adnot. 1. num. 29.*

DENOMINATIO.

Denominatio fit à potiori, *deciſ. 9. adnot. 4. num. 12.*

DEPOPVLATORES AGRORVM.

Depopulator agrorum de Iure pęna mortis, ſed de conſuetudine extra ordinem punitur, *deciſ.78.n.1. & 4.*

Ampl. ſiuè depopulatio ſit commiſſa de nocte, ſiuè de die, *ibid.n.2.*

Vinum in aliena domo de nocte effundens, vel equum occidens, quomodo puniatur, *dec.78. num. 3.*

Declara, vt procedat in inciſione arborum fructiferarum, ſecus aridarum, & inutilium, *dec.78.n 5. & n.6.*

Depopulatores agrorum, ſiuè nocturni, ſiuè diurni non gaudent immunitate Eccleſiæ, *deciſ.78.n.7. & n.5. & 9.* vbi de materia. *deciſ.95. adnot.2.n.13. & n.16.17. et 18.*

Declara, vt debeat de delicto conſtare, & quod pluries perpatratum fuerit, *dec.78.n.10.*

Depopulator agrorum à quo differat à publico latrone, *dec.78.n.11.*

Depopulator agrorum quis dicatur, *dec. 78.n.12. dec.95.adnot.2.n.15.*

Ad hoc vt priuentur immunitate Eccleſiæ debet pluries depopulatum fuiſſe, *dec.95.adnot.2. num. 14.*

Captiuantes perſonas, & eas componentes, an gaudeant immunitate Eccleſiaſtica, *deciſ. 95. adnot.2. n.20.*

DEPOSITVM.

Deponere non eſt ſoluere, *dec.135.n.1.*

Depoſitum ritè, & rectè factum parit effectum liberationis, *dec.135.n.3.*

Depoſitum canonum ſuffragatur, ad euitandam caducitatem, *ibidem n.2.*

DETRACTIO.

Detractio committitur ſi manifeſtetur alterius culpa mortalis, *dec.113.n.13.*

Quotuplex ſit detractio, & quibus modis committatur, *ibid.n. 14.et 15.*

Quomodo fama detracta reſtituenda ſit, *ibidem n.16.vſque ad 19.& 24.*

Detractor tenentur ad damni reſtitutionem, *deciſ 113.n.21.*

Quæ cauſæ excuſent à famæ reſtitutione, *ibidem num. 22.*

Hæredes infamatoris an teneantur famam reſtituere, *dec.113.n 23.*

Referens defuncti delictum committit peccatum detractionis, *ibid.n.25.*

Defuncto infamato quomodo fama ſit reſtituenda, *ibid.n.26.*

DICTIO.

Dictio *Quiſque* eſt collectiua, &, non diſtributiua,

ua, & non tribuit cuique actum in ſolidum, *dec.4. adnot.1.n.10.*

Dictio *Quilidet* tribuit vnicuique actum, *deciſ.4. adnot.3. n.6.*

Dictio *Et* ſi ponatur inter diuerſa, copulatorum diuerſitatem deſignat, *dec.6.adnot.7.n.21.*

Dictio *Alijs* licet ſit nota ſimilitudinis includit, diuerſa ab expreſſis, *dec.7.adnot.1.n.32.*

Dictio *Tunc* de ſui natura non eſt reſtrictiua, nec taxatiua, ſed declaratiua, & demoſtratiua, *dec.8.n.24.*

Dictio *Saltem* non eſt limitatiua, ſed implicatiua, *dec.27.n.17.*

Dictio *In continenti* excludit temporis interuallũ, non eſt tamen à Iure terminatum in ſpecialibus caſibus, *deciſ. 86. adnot. 1. num. 15. et 16.* Ideò relinquitur Iudicis arbitrio *n.17.*

Et eſt accipienda cum temperamento, vt non excludat aliquod temporis ſpatium, *deciſ. 86. num. 31.*

Non exigit per neceſſe, vt actus fiant eodem temporis momento, *dec.86.adnot.1.n.18.*

Sed longum aliquando denotat interuallum, & quod, *ibid.n.19.*

Dictio *Vel* ſtat alternatiuè, & ſolet diſtinguere ſubſtantiam diſpoſitionis, *dec.127.n.15.*

Dictio *Non alias* præſeruat à caducitate, ſed non à ſolutione laudemij, *dec.4.adnot.1.n.22.*

DIGNITAS, ET DIGNIOR.

Vide in verbo *locus.*

Dignitas Cathedraium, & Collegiatarum ex quibus dignoſcaur, *dec.1.adnot.6.n.13.*

Quæ requirantur ad dignitatem conſtituendã, *dec.1.adnot.6.n.12.*

Signum dignitatum ex quibus dignoſcatur, *dec.1.adnot.6.n.17*

Prima dignitas, quæ ſit in Cathedrali, ex conſuetudine dignoſcitur, *deciſ.1. adnot 6.num.14.* & ex reputatione *num.15.* & ex expreſſione facta in Collationibus Apoſtolicis; & ex libris ipſius Eccleſiæ, *dec.1.adnot 6.n.16.*

Dignitas non deducitur ex ſola præeminẽtia ſedendi, alijs non concurrentibus, *dec.1.adnot.6. num. 19.*

Ad primam digitatem ſpectant functiones Epiſcopales, abſente, vel impedito Epiſcopo, niſi ex conſuetudie ad alios ſpectarent, *dec.1. adnot.6.n.24.25.36 et 37.*

Præpoſitura, Plebania, Primiceriatus, & ſimilia non ſunt dignitates, *dec.1. adnot.6. n.26.* Secùs ex conſuetudine, *n.27.*

Dignitas maior poſt Pontificalem tùm ad effectum regulæ Cancellariæ, tùm ad commiſſionem cauſarum qomodò probetur, *deciſ.1. adnot. 6. n.33.*

Prima dignitas ſi ſit ſacerdos præcedit omnes alias dignitates, *dec. adnot.6.n.34.*

Et ſedere debet à dexis Epiſcopi celebrantis, *ibidem nu.35.*

In dignitatibus non iſt ordo Sacer. *dec.1. adnot.6. n.38.*

Prima dignitas non poteſt in ſui locum alium ſubſtituere ad diuina peragenda in præiudicium proximioris digitatis, *deciſ. 1. adnot.6. num. 40.*

Dignitas principalis Collegiatæ præcedit Canonicos Cathedralis, vti ſingulos, ſecùs capitulariter, *dec.1.adnot.6.n.41.*

Habens maiorem dignitatem præfertur habenti minorem, *dec.1.adnot.6.n.42.*

Habens duplicem dignitatem præfertur habenti vnam tantum, *dec.1.adnot.13.n.16.* declara, *vt in num.17.& 18.*

In dignitatibus, qui prior eſt in tempore, potior eſt in iure; *dec.1.adnot.13.n.19.*

Qui vltimo propinquus accedit dignior reputatur, *dec.1.adnot.14.n.2.*

Qui Clero proximior incedit digniorum locum obtinet, *dec.1.adnot.14.n.3.*

Idem qui in proximiori loco Reliquijs, vel Imaginibus exiſtit, *dec 1.adnot.14.n.4.*

Qui cæteris præfertur dignior reputatur, *dec.1. adnot.6.n.18.*

Maior dignitas in eminentiori loco ſedere debet, *dec.1.adnot.16.n.2.*

Dignitates prout digniores conſuetudine, vel conſtitutione reputantur præferendæ ſunt, *deciſ.1.adnot.16.n.8.*

Dignitates quem locum obtinent, in Concilio, *dec.1.adnot.16.n.22.*

DISPENSATIO.

Diſpenſatio cum illegitimis ad ordines, & beneficia ſpectat ad Summum Pontificem, *deciſ.89. adnot.1.n.19.*

Diſpenſatio irregularitatis ob delictum hæreſis ſpectat ad Summum Pontificem, *deciſ.89. adnot.3. n.26.*

Diſpenſatio eſt neceſſaria in homicidio caſualiter commiſſo, *dec.89.adnot.5.n.62.*

Diſpenſatio matrimonialis in gradibus prohibitis continet commiſſionem tantum ad diſpenſandum, *dec.141.n.5.*

Diſpenſatio ſuper impedimento conſanguinitatis, vel affinitatis non facta menſione de copula, an reddatur ſubrectitia, & inualida, *deciſ.141.n.6.& 7.*

Impetrantes diſpenſationem cum copula in forma pauperum, ſi ante obtentum decretum diſpenſationis denuò carnaliter ſe cognoſcant, indigent noua diſpenſatione, *dec.141. n.11.*

Secùs verò ſi diſpenſatio obtenta fuerit in forma ordinaria, *n.12.*

Reiterans copulam cum conſanguinea fęminę à ſe ducendæ antequam Ordinarius diſpenſet, non indiget noua diſpenſatione, ſecus poſt diſpenſationem, *dec.141.n.13.*

Contrahentes, vel ſe carnaliter cognoſcentes non adhuc præſentatis literis diſpenſationis indigent noua diſpenſatione, *dec.141.n.14.*

Vbi agitur de noua carnalis copulæ expreſſione, ſi impedimentum ſit publicum requiritur noua diſpenſatio, ſi ſit priuatum S. Pœnitentiaria concedit ad cauthelam, *deciſ. 141. num.15.*

S. Pęnitentiaria in occultis tantùm habet iuriſdictionem, *dec.141.n.16.*

Seruitium conferendum fabricæ Eccleſiæ per diſpenſatum conferri poteſt etiam extra Diœceſim, & cęptum in vna Eccleſia poteſt perfici in alia, *deciſ. 141. numer. 17. & 18.*

Et ſufficit etiam interpolatè 19. Non eſt neceſſe,

ceſſe, vt per integrum diem præſtetur, & quando remitti poſſit, *n.22.*

Pęnitentia eſt adimplenda à diſpenſando, antequam diſpenſetur, nec ſufficit cauere niſi graue ſcandalum exoriretur, *deciſ.* 141. *num.* 21.

Non imponitur ſi ſoluatur compoſitio, *num.* 23.

Paupertas ad effectum obtinendi diſpenſationem requiritur ex vtraque parte, *decif.* 141. *num.* 24.

Quomodò probanda, quid ſi comperiatur aliquid poſſidere, *dec.*141.*n.*25.*&* 26.

DISTRIBVTIONES QVOTIDIANÆ.

Diſtributiones quotidianę ſunt tranſmiſſibiles ad hæredes tam ex teſtamento, *dec.*20. *adnot.*1. *n.*4. quam ab inteſtato, *n.*7.

Inter quaſi patrimonialia connumerantur, *ibid. num.* 7.

Non ſubiacent ſpolio, *ibidem num.*8. *&* *adnot.*3. *num.*96.

Non veniunt ſub nomine fructuum beneficiorum, *dec.*20.*adnot.*3.*n.&* 6.

Dantur propter intereſſentiã in diuinis, *ibid.n.*2.

Et reſidentia non ſufficit, *n.* 18.

Non comprehenduntur in condemnatione fructuum, *dec.*20.*adnot.*3.*n.*3.

Non ſunt de corpore beneficij, *ibid.n.*5.

Diſtributiones veniunt nomine fructuum ſtante proteſtatione penſionarij de reſidendo, *deciſ.*20.*adnot.*3.*n.*11.

Canonicus celebrans in Eccleſia tempore celebrationis horarum canonicalium non lucratur diſtributiones quotidianas, *decif.*20.*adnot.*2. *n.*19. Declara vt *n.* 56.

Diſtributiones quotidianæ, nec à Canonicis, aut Capitulo remitti poſſunt abſenti à ſeruitio, nec lege, aut ſtatuto, vel conſuetudine hoc permitti poteſt, *deciſ.* 20. *adnot.* 3. *num.*20. *&* 21.

Ampl. *vt n.*22.

Diſtributiones quotidianæ non debentur Canonico pro abſentia trium menſium à reſidentia à Concilio permiſſa, *deciſ.* 20. *adnot.* 3. *num.* 23.

Nec inſeruienti Romano Pontifici, *dec.*20.*adnot.*3.*n.*24.

Limit. ex priuilegio Sum.Pontificis, & ex iuſta cauſa, *ibid.n.*25.

Auditores Rotæ ex priuilegio participant diſtributiones, *dec.*20.*adnot.*3.*n.*26.

Ità etiam Inquiſitores, *deciſ.*20.*adnot.*3.*n.*27.

Collector pariter Cameræ Apoſtolicæ, & alij Officiales in cauſis ſpoliorum, *dec.* 20. *adnot.* 3. *num.* 28.

Indultum de lucrandis diſtributionibus non ſuffragatur, ſi non faciat mentionem de intereſſentia, *dec.*20.*adnot.*3.*n.*29.

Et ſuffragatur quo ad diſtributiones conſiſtentes in pecunia, ſecùs ſi in pane, vino, & ſimilibus, *dec.*20.*adnot.*3.*n.*30.

num. 30.

Archidiaconus, vel Canonicus viſitantes Eccleſiam, vel iura ſuæ Præbendæ non amittunt diſtributiones quotidianas, *deciſ.* 20. *adnot.* 3. *num.* 31.

Canonicus pęnitentiarius, nec amittit, dum in eadem Eccleſia audit confeſſiones, ſecùs ſi extrà, *dec.*20.*adnot.*3.*n.*32.

Canonicus Theologus, nec amittit pro tota die qua legit, *dec.*20.*adnot.*3.*n.*33.

Nec Canonicus Curatus exercendo curam, & miniſtrando Sacramenta in propria tantum Eccleſia, *dec.*20.*adnot.*3.*n.*34.

Canonicus ſi non fecerit profeſſionem fidei, nec amittit diſtributiones, *deciſ.* 20. *adnot.* 3. *num.* 35.

Nec ſi interſit prouinciali Concilio, & Synodali, *ibid.n.*36.

Nec ſi cum Epiſcopo, vel pro eo accedat ad viſitanda limina Apoſtolorum, *ibid.n.*37.

Secùs ſi aſſociaret Epiſcopum extra Eccleſiam, *dec.*20. *adnot.*3.*n.*38.

Vel abeſſet pro ſeruitio Epiſcopi, *ibidem n.* 39.

Vel pro viſitanda cum eodem Diœceſi, *n.*40.

Non tamen amittit alios fructus, *ibidem nu.*41. Contrarium, *num.*42. Declara, *vt in nu.*43. 44. *&* 45.

Captus repręſaliarum cauſa, vel obſes datus eſſet ab Eccleſia lucratur diſtributiones, *dec.*20. *adnot.*3.*n.*46.

Ità etiam ſi detentus, & prohibitus eſſet ad Eccleſiam accedere, *ibid.*,*n.*47.

Prout etiam ſi abeſſet pro Eccleſiæ vtilitate, *ibid.num.*48. vel Capituli, *num.* 50. Declara vt in *n.*51.*&* 52.

Theſauratius Capituli dum agit eiuſdem negocia non amittit diſtributiones, ſecùs ſi habeat ſalarium recompenſatiuum, *dec.* 20. *adnot.*3. *n.*53.

Abſens pro tuendis Iuribus ſuæ Præbendæ an debeat conſequi diſtributiones quotidianas, *ibid.nu.&* 55.

Infirmo debentur diſtributiones quotidianę, *deciſ.*20. *adnot.*3.*n.*57.

Infirmus ad hunc effectum quis dicatur, *ibid. num.* 58.

Amplia etiam ſi infirmitas propria culpa contracta ſit, *ibid.n.*59.

Limit. procedere ſi infirmus in ſanitate fuerit ſolitus intereſſe diuinis, *ibid.n.*60.

Abſens ob iuſtam corporis neceſſitatem, præciſa conſuetudine lucratur diſtributiones quotidianas, *dec.*20.*adnot.*3.*n.*61.

Ob corporis neceſſitatem quando quis abeſſe dicatur, *ibid.n.*62.

Iniuſtè carceratus lucratur diſtributiones quotidianas, *dec.*20.*adnot.*3.*n.*63. declara, & limita vt in *n.*64.et 66.

Amplia in Clerico iniuſtè bannito, vel relegato, *ibid.n.*65.

Ampl.in iniuſtè excommunicato, ſuſpenſo, & interdicto, *ibidem num.*67.

Senio confecto ſi nequeat choro intereſse an debeantur diſtributiones, vel requiratur indultum Sacræ Congregationis, *deciſ.* 20. *adnot.* 3.*num.*68.*&* 69.

Aſenti cauſa ſtudij, an debeantur deſtributiones quotidianę, *deciſ.*20. *adnot.* 3. *num.* 75. 76. 77.

Ad hoc vt quis legitimè abeſse poſſit cauſa ſtudij, quæ requirantur, *ibidem num.* 78. 79. *&* 80.

Di-

Diſtributiones quotidianæ in abſentia quibus caſibus debeantur, *deciſ.20.adnot.3.n.81.*
Vt lucrari poſſint copulatiuè requiritur iuſta cauſa, & licentia Ordinarij, *ibidem num.82.* Et etiamſi ex conſtitutionibus eſset petenda à capitulo, *num.83.*
Abſens à reſidentia ex cauſa voluntaria non debentur diſtributiones quotidianæ, ſecùs ex cauſa neceſsaria, *deciſ. 20. adnot. 3. num. 85.*
Impeditus capere poſseſſionem ſui beneficij, & diuinis intereſse non amitrit diſtributiones quotidianas, *deciſ. 20.adnot.3.n.86.*
Præcipuè accedente proteſtatione prouiſi de illato impedimento, *ibidem n. 87.*
Limit. vt dicta proteſtatio non ſit neceſſaria, ſi capitulum iniuſtè deneget poſſeſſionem tradere, *ibidem n. 88.*
Limit. ſi agatur contrà illum, qui violenter impedit prouiſum, nè poſseſſionem capiat, *ibidem num.89;*
Limit. 3. vt neque ſit neceſsaria, vbi conſtat de legitimo impedimento, *ibidem n.90.*
Impedimentum abſentiæ eſt legitimè probandum ad effectum lucrandi diſtributiones quotidianas, *deciſ. 20. adnot.3.n.91.*
Iniuſtè excommunicatus recuperare poteſt diſtributiones quotidianas à Capitulo, *ibidem num.92.*
Si excommunicatio fuerit declarata nulla ipſo inſtante alias ſecus, *num 93.& 94.*
Et dummodo fuerit ſolitus antea diuinis intereſse. *num. 94.*
DISTRICTVS DISTRICTVALES.
Diſtrictus Vrbis comprehendit Territorium cum Caſtris, locisque alijs intrà quadraginta milliaria, *deciſ.2.num.37.*
Limit. in Caſtris intrà 40. milliaria non ſoluentibus ſal focaticum, *deciſ.2.n.37.*
Diſtrictuales intelliguntur intrà 40. milliaria, *deciſ. 53 adnot.1.n.50.*
Diſtrictu Vrbis, quæ comprehendat, *ibidem num.51.*
Caſtra intrà 40. milliaria non ſoluentia Sal focaticum non ſubiacent ſtatuto Vrbis, *dec.53. adnot.1.num.52.*
Diſtrictuales etiam extra Vrbem debent ſeruare ſtatutum Vrbis in deciſorijs, *ibidem num. 53.*
DIVISIO.
In diuiſione facienda inter fratres conferri debet dignitas empta à Patre filio in Romana Curia, *deciſ.6.adnot.4.n.2.*
Diuiſio eſt ſpecies alienationis, *deciſ. 135.n.14.*
DIVORTIVM.
Diuortium de iure ciuili reſtrictum fuit ad certas cauſas, *deciſ.12.adnot.9.n. 18.*
DOLVS.
Dolus præſumptus æquiparatur verò, *deciſ. 2. num.18.*
Doli appellatione venit tam verus, quam præſumptus, *ibidem num.17.*
Ex breuitate temporis præſumitur, *deciſ. 18. adnot.2.num.12,*
Vbi non eſt dolus, nec eſt locus pęnæ ordinariæ, *deciſ.22.adnot.3.n.21.*
Dolo non æquiparatur culpa lata, *deciſ.22.adnot. 3.num.36.*
Præcipuè vbi agitur de pœna ſanguinis, *dec.22. adnot.4.num.72.*
Dolus præſumptus punitur extra ordinem, *ibidem num. 76.*
Dolus præſumptus quando æquiparetur verò, *deciſ. 53.n.11.*
Impedit effectum contractus, *deciſ.35.n.8.*
In dolo præſumitur qui facit rem prohibitam, *deciſ. 38 num.18.*
Dolus præſumitur in eo, qui non facit, quod facere tenetur, *deciſ.54.adnot.2.n.50.*
Doli præſumptio, & culpæ in dubio excluditur in perſona, quæ non fuit ſolita delinquere, *deciſ.55.n.25.*
Dolus omnia inficit, & extinguit, *deciſ. 56. num. 29.*
Quælibet cauſa excuſat à dolo, & ceſſante dolo pęna minuitur, *deciſ. 69.n. 23.*
Dolus excluditur à modicitate rei, *deciſ. 72. num.31.*
Dolus præſumitur in eo, qui non facit id, quod facere debet, *deciſ.87.adnot.2.n.17.*
Dolus, & calumnia ex tarditate pręſumitur, *deciſ. 93. adnot.2.n.21.*
Dicitur in dolo, qui non facit, quod facere debebat, *deciſ.94. n. 15.*
Fraus, & Dolus nemini debet patrocinari, *deciſ.95.num.15.*
Dolus, & fraus de iure non præſumitur, *deciſ. 103. num.8.*
Fraus, & dolus ex defectu cauſæ excluditur, *deciſ.139.num.45.*
Excluſiua præſumptio reſultat, ſi fiat actus à iure permiſſus, *ibidem num.46.*
Excluditur ex actu geſto pro conſeruando ius ſuum, *deciſ.139.num.47.*
DOMICILIVM.
Domicilium ex quibus contrahatur, *deciſ. 14. adnot.2.n.55. vſque ad 58. deciſ. 139. n.33. vſque ad 36.*
DOMINIVM.
Dominium vtile bonorum Eccleſiæ gaudet priuilegijs Dominij directi, *deciſ.6. adnot.7. num.36.*
Probatur ex locatione facta vti à Domino, *deciſ. 60.num.18.*
Probatur per teſtes de auditu, *ibidem n. 19.*
DOMINVS TEMPORALIS.
Domini temporales, & Patroni Eccleſiarum quomodo in Eccleſia ſedere, thurificari, & alia obſequia pręſtari debeant, *deciſ.1.adnot.11. num. 34.*
Dominus regulatiter non tenetur pro delicto famuli, *deciſ.55.num.7.*
Limit. ſi famulus delinquat in officio, in quo deputatus fuit, *ibidem n. 8.*
Dominus non tenetur pro delicto ſui famuli, *deciſ.94.num.16.*
Limit. ſi delinquat in officio deputatus à Domino, *num. 17.*
Sublimit. vt teneatur ciuiliter ad intereſſe, ſecùs criminaliter, *num. 19.*
DOMINVS DIRECTVS.
Dominus directus finita generatione poteſt bo-

na emphyteutica pro ſe retinere, *deciſ. 4. adnot. 2. num. 30.*
Tenetur præferre proximiores, ſi vellet extraneos inueſtire, *ibidem num. 31.*
Limit. ſi deuolutio euenerit culpa emphyteutę, *ibidem n. 32. verſ. præcipuè.*
Domino directo ex capite deuolutionis ob lineam finitam danda eſt manutentio, *deciſ. 127. num. 2.*

DOMVS.

Domus Eccleſiarum, Eccleſiaſticorum, & Eccleſijs adhærentium an, & quando gaudeant Immunitate Eccleſię, vide in verbo *Immunitas.*
Domus appellatione venit oſtium, & alia Ædibus affixa, *deciſ. 88. num. 32.*

DONATIO.

Donatio de ſui natura eſt perpetua, *deciſ. 7. adnot. 2. num. 24.*
Donatio celebrata ſinè ſolemnitatibus requiſitis à ſtatuto Vrbis eſt nulla, non obſtante iuramento, *deciſ. 53. num. 1.*
Donatio facta in contractu venditionis partis pretij rei venditæ ſinè ſolemnitatibus ſtatuti eſt nulla. *deciſ. 53. n. 2. & 5.*
Donatio celebrata in contractu venditionis quo ad remiſſionem valoris quando valeat, *ibidem num. 3.*
Donatio facta ſine ſolemnitatibus Statutarijs non transfert poſſeſſionem in donatarium, *deciſ. 53. num. 7.*
Donatio facta ſine ſolemnitatibus ſtatuti Vrbis in cap. 149. & 150. lib. 1. non ſubſtinetur; & quæ ſint 81.
Ampliatur ſi contractus fuerit celebratus ſub titulo venditionis ſi reſultet donatio, *deciſ. 53. adnot. 1. num. 80. & 83.*
Donatio non perficitur, niſi poſt inſinuationem *ibidem num. 82.*
Donatio facta à parentibus filijs non exigit ſolemnitates ſtatuti, *deciſ. 53. adnot. 1. n. 84.* Contrarium, *n. 85.* Diſtingue, vt *n. 86.*
Donatio ob cauſam non indiget ſolemnitatibus ſtatuti, *deciſ. 53. adnot. 2. n. 68.*
Donatio Clerici facta Clerico non comprehenditur in diſpoſitione ſtatuti, *deciſ. 53. adnot. 4. num. 16.*
Facta à Patre cauſa dotis eſt conferenda in diuiſione cum fratribus, *deciſ. 139. n. 71.*

DOS.

Vide in verbo *Fructus Dotis.*
Dos eadem cenſetur conſtituta ſecundo viro, quæ primo conſtituta fuit, ſi ſimpliciter matrimonium contrahatur, *deciſ. 2. n. 1.* Vide *Latius* in verbo *Mulier.*
Dos incerta conſtitui debet arbitrio boni viri, *deciſ. 2. n. 3.*
Ex generali conſuetudine matrimonia non contrahunrur abſque dote, *deciſ. 2. n. 4.*
Dos incerta declaranda pro modo facultatum, conditione, & dignitate perſonarum, *dec. 2. num. 5.*
Dotis conſtitutio tamquam, quid facti probari debet, *deciſ. 2. n. 8.*
Dotis conſtitutio probatur vxoris confeſſione, *deciſ. 2. adnot. 1. n. 2.*
Dos in omnibus bonis conſtituta cènſetur, ſi in capitulis matrimonialibus fuit appoſitum verbum omnia bona, licet poſteà in inſtrumento dotali fuerit dictum bona, ſtante verbo omnia, *deciſ. 2. adnot. 1. n 3.*
Amplia ſtante ſtatuto, vel conſuetudine, vt vbi non ſit facta conſtitutio dotis cenſeatur mulierem dediſſe omnia bona in dotem, *deciſ. 2. adnot. 1. n. 4.*
Limit. ſi ſpecialiter dos à Patre relicta fuerit, *ibidem num. 5.*
Limit ſi mulier habuiſſet alium virum, cum certæ dotis conſtitutione, quæ cenſetur repetita in ſecundo mattimonio, & an etiam augumentum dotis ceuſeatur datum in dotem, *ibid. num. 6. & 7.*
Subli[illegible] [illegible]tent liberi ex primo matrimonio, *ibid. num. 8.*
Subli[illegible] conicicturis appareat mulierem vo[illegible] omnia bona ſua in dotem, *deciſ. 2. adnot. 1. num. 9.*
Limit. in muliere minori, quæ non cenſetur omnia bona ſua dediſſe in dotem, ſicut nec poteſt expreſsè, *ibidem num. 10.*
Sublimit. ſi mulier minor haberet tantùm mobilia, quæ ſeruando, ſeruari nequeant, *ibidem num. 11.*
Sublimita ſi effecta maior non contradixerit, ſed paſſa fuerit virum poſſidere, *ibidem num. 12.*
Dos eſt priuilegiata quoad contractus maiorum, non autem minorum, *deciſ. 2. adnot. 2. num. 17.*
Dos à ſtatuto conſtituta non indiget ſolemnitatibus ſtatuti, *deciſ. 2. adnot. 2. n. 29.*
Contractus cauſa dotis tempore nuptiarum ad fauorem mulieris ſubſtinetur abſque ſolemnitatibus, ſecùs poſt contractum matrimonium. *deciſ. 2. adnot. 2. n. 30.*
Dilatio ad ſoluendam dotem per mortem Vxoris reſoluitur, *deciſ. 3. adnot. 1. n. 9.*
Limit. vt nihilominus requiratur expreſſa interpellatio, *ibidem n. 10.*
Dos conſtitui debet arbitrio boni viri, *deciſ. 3. adnot. 2. num. 2.*
Auus paternus, eiuſque hæredes in ſubſidium tenentur dotare neptem ſpuriam, *deciſ. 22. num. 21.*
Dos minor dari ſolet ingredienti monaſterium, quam nubenti in ſæculo, *deciſ. 57. adnot. 1. num. 21.*
Dos minor relicta puellæ ſi ingrediatur Monaſterium, & maior ſi nubat in ſæculo tenet, & ſeruanda eſt teſtatoris diſpoſitio, *ibidem num. 22.*
Dos minor datur ingredienti Monaſterium, quam nubenti in ſæculo, *deciſ. 57. adnot. 1. num. 23.*
Dos datur pro oneribus matrimonij ſubſtentandis, *ibidem num. 24.*
Dos monialis recipitur à Monaſterio tantum pro alimentis vitæ ſuffragio, *deciſ. 57. adnot. 1. num. 27.*
Dos, & data à muliere viro habenti aliam vxorem ignoranter repetere poteſt, ſecus ſi ſcienter, & quando fiſcus auferre poſſit, *deciſ. 63. num. 25.*

DVEL-

DVELLVM.

Sepultura Eccleſiaſtica denegatur decedentibus in Duello, & quibus pœnis puniantur, *deciſ.*144.*num.*1.

Quæ requirantur ad hoc, vt quis in duello decediſſe dicatur, *deciſ.* 144.*n.*2.

Inuitatio ad pugnam inchoatam ex rixa, & non ex compoſito, non dicitur duellum, *deciſ.*144. *num.*3.

Accedentes ad aliquem locum ad dimicandum excuſantur à pœnis duelli, *deciſ.* 144. *num.*4.

Diffidantes ſe ad pugnam in aliquo loco, quo ſtatim tendunt, & ibi pugnant, non incidunt in excommunicationem, *deciſ.*144. *n.*5.

Duellum non dicitur, ſi inter conuentionem de pugnando, & ipſam pugnam intercedat tempus intermedium, & quomodò hoc procedat, *deciſ.*144.*n.*7.

Milites ob priuatas inimicitias ſe ipſos inuitantes ad pugnandum, & alter alterum occidat, non dicuntur propriè committere duellum, niſi concurrat aſſignatio temporis cum loci determinatione, *deciſ.* 144.*nu.*8. Intell. dummodò hoc fiat præmeditate, *n.* 9.

Duellis ſolemnis, & priuati differentia, *ibidem num.* 11.

Conſtitutiones denegantes ſepulturam Eccleſiaſticam decedentibus in duello priuato fortaſsè contraria conſuetudine videntur abrogatæ, *deciſ.* 144.*num.*22.

D V X.

Vide *Princeps*.

E

ECcleſia de iurepatronatus quomodo, & à quibus ſit reparanda, *deciſ.*15.*adnot.* 1.*num.* 33.

Vetuſtate collapſa ſi refici non poſſit ad matrices, vel viciniores Eccleſias transferri poteſt, licet eſſet de iurepatronatus, *deciſ.* 15. *Adnot.* 1. *num.* 41.

Domus Rectoris reparanda eſt eodem modo, & ab eiſdem perſonis, qui tenentur ad ipſam Eccleſiam reparandam, *ibidem n.*23.

Parochiani, qui concurrere debent ad Eccleſiæ reparationem tenentur etiam ſi vellent recedere à Parochia, *deciſ.*15.*adnot.*1.*n.*24.

Nec Epiſcopus, nec beneficiatus poteſt renunciare beneficium ad euitandum onus reparandi Eccleſiam, *ibidem num.*25.

Si populus tenetur ad reparandam Eccleſiam, iudicium eſt dirigendum tam contra Maſſarios, quam contra ſingulos, *deciſ.* 15. *adnot.*1. *num.*29.

Et ſi magis expediat interdici poteſt Eccleſia arbitrio Epiſcopi, *ibidem num.*30.

Eccleſia ſi habeat pinguem dotem, licet pro eius reparatione alienare bona ſuperflua, *deciſ.* 15. *adnot* 1.*num.*31.

Clericus ſi habet pingue patrimonium in foro poli tenetur de proprio reſtaurare Eccleſiam, alias peccaret mortaliter, *ibidem numer.* 32.

Epiſcopus permittens fundari Eccleſiam ſine dote, tenetur de proprio dotare, *deciſ.*15.*adnot.* 1.*num.*40.

Cæmeterium à quibus reparandum ſit, *dec* 14. *adnot.*1.*n.*44.

Eccleſia ſi indigeat ampliatione ob populi excreſcentiam, cuius expenſis facienda ſit, *ibidem num.*45.

Populus an teneatur contribuere ad fabricam Eccleſiæ nouiter conſtruendæ in loco oportuniori, *deciſ.*15. *adnot.*1.*n.*46.

Paramenta, luminiaria, cæteraque Eccleſiæ ornamenta, & neceſſaria à quibus fieri debeant, *ibidem n.*48.

Conſuetudo reparandi Eccleſiam ab alijs, quã à Rectore, ſi eius redditus augeantur, ceſſare debet, *deciſ.*15.*adnot.*1.*n.*49.

Pro vt etiam ob populi egeſtatem ſi Eccleſia deueniat ad pinguiorem fortunam, *ibidem num.* 20.

Epiſcopus cum circumſpectione, & prudentia ſe gerere debet in taxando Parochianos pro Eccleſiæ reparatione, *deciſ.*15.*adnot.*1.*n.*51.

Eccleſiæ vetuſtate collapſæ ſi ob omnium inopiam reſtaurari nequeant ſunt deſtruendæ, & beneficia, & onera ad matrices, ſeu viciniores Eccleſias transferendę, *deciſ.* 15. *adnot.* 1. *num.* 52.

Eccleſia dicitur vxor Prælati, *dec.*30.*n.*10.

In vna Eccleſia vnus debet eſſe Rector, *ibidem num.*12. *&* 13.

Sed poſſunt tamen plures conſtitui vti filij, & Prælati coadiutores, *num.*12. *&* 14.

In Eccleſia cõmuni vnuſquiſque poteſt exercere ſua iura, *deciſ.*30. *n.*21.

In Eccleſię reparatione eſt attendenda conſuetudo, *deciſ.*6. *adnot.*8.*n.*1. *&* *deciſ.* 15. *n.* 1. & in eadem *adnot.*1.*n.*11.

Circumſcripta conſuetudine Eccleſia ex proprijs redditibus ſi habeat eſt reparanda, *deciſ.*6. *adnot.*8.*n.*2.

Eccleſia Cathedralis ſi non habeat proprios redditus eſt reparanda ab Epiſcopo de quarta ſuorum reddituum, *deciſ* 6.*adnot.*8.*n.*3 *&* *deciſ.* 15.*adnot.*1.*n.*12.

In ſubſidium tenentur etiam Canonici, poſtea Clerus, aliique obtinentes beneficia, demum Parochi, *ibidem n.* 4. Et Parochiani, *deciſ.*15 *adnot.*1.*n.*13.

Epiſcopus poteſt applicare fabricæ Eccleſiæ redditus beneficiorum vacantium, *deciſ.*6. *adnot.*8.*num*,5,

Poteſt etiam applicare diſtributiones quotidianas deficientium, *ibidem n.*6.*&* *deciſ.*15.*adnot.*1. *n.*15. Declara vt *num.* 16.

Eccleſiæ inferioris reparatio ſi non adſit conſuetudo, & redditus deſtinati, eſt facienda à Rectore de redditibus Eccleſiæ detractis neceſſarijs ad honeſtam ſubſtentationem, *dec.* 6. *adnot.* 8. *num.* 7. Et latius *deciſ.* 15 *adnot.* 1. *numer.* 29.

Ampl. vt Rector, & alij, qui in ea beneficia obtinent teneantur contribuere pro rata, ſi quarta pars, vel alia portio deputata ad ſumptus non adſit, *deciſ.*6 *adnot* 8.*n.*8.

Amp. vt etiam teneantur prouidere de alijs neceſ-

Digitized by Google

neceſſarijs pro cultus diuini miniſtratione, *ibidem num.9.*

Eccleſiæ reparatio in ſubſidium faclenda eſt à Parochianis, ſi beneficij redditus ſint tenues, *deciſ.6.adnot.8.n.10.*

Vbi Eccleſia indotata remanet cogendus eſt populus ad integrandam dotem, *ibidem n. 11.*

Ad Eccleſiæ reparationem compellere poteſt Epiſcopus defectu propriorum reddituum Rectores, Patronos, & Parochianos omni appellatione remota, *dec.6.adnot.8.n.12.*

Amp. vt poſſit etiam Iudex Laicus, impedito Epiſcopo, vel ad eius requiſitionem Parochianos compellere, *ibidem n.13.*

Patroni de iure communi non tenentur reparare Eccleſiam, ſecus ex diſpoſitione Sac.Concil. Trid. *deciſ.6.adnot.8.n.14.*

Conſtruens Capellam tenetur eam dotare ſicut Pater filiam, *deciſ. 6.adnot.8.n.19.& 20.*

Epiſcopus tenetur dotare Eccleſiam, quam ſine dote ædificari permiſit, *ibidem n.121.*

Dos Eccleſiæ conſtituenda quando dicatur congrua, *deciſ.6.adnot.8.n.22.*

Eccleſia ſi ob inopiam reſici nequeat eſt deſtruenda, & ad Matricem transferenda, *ibid. num.23.*

Eccleſiæ deſtructæ lapides ab Epiſcopo vendi poſſunt, *deciſ.6. adn.8.n.24.*

Prò reparatione Eccleſiæ in ſubſidium alienari poteſt aliquid ſuperfluum opulentæ dotis, *ibidem n.25.* Declara, vt in *num.26.*

Forma ſeruanda in reparatione Eccleſiæ ſeruari etiam debet pro eius ampliatione, *deciſ. 6. adnot.8.n.27.*

Ampl. quod idem ſeruandum pro reſtauranda Domo Rectoris, *ibidem n.28.*

Quibus remedijs cogendi ſunt, qui tenentur ad reparandam Eccleſiam. *dec. 6.adnot.8.nu.29. & n. 30.*

Eccleſia prouideri, & manuteneri debet de ornamentis, & neceſſarijs ſumptibus eorum, qui tenentur eam reficere, *ibidem n.32.*

Qualis ordo, & graduatio facienda ſit in exigenda contributione pro Eccleſiæ reparatione, *deciſ.6.adnot.8.n.34.& 35.*

Canonici, & cæteri beneficiati ad hoc, vt cogi poſſint ad contribuendum pro Eccleſiæ reparatione, quæ requirantur, *deciſ. 6. adnot. 8. num.36.*

Taxa pro reparanda Eccleſia imponenda eſt per æs, & libram, *ibidem n.37.*

Includendi ſunt in ea Ciues, & exempti, *ibidem n.38.* Et etiam Clerici *n.39.*

Iudicium pro exigenda dicta taxa dirigendum eſt contra ſingulos, *dec.6. adnot.8.n.40.*

Interdici poteſt Eccleſia, vt Parochiani ſe diſponant ad contribuendum pro eius reparatione, *ibidem n.41.*

Conſuetudo ſuper Eccleſiæ reparatione non præſumitur niſi in ſpecie probetur, *deciſ. 6. adnot.8.num.42.*

Conſuetudo taxandi populum pro reparanda, & manutenenda Eccleſia ceſſare debet ſi augeantur eius redditus, *dec.6.adnot.8. n.48.*

In Eccleſiæ reparatione ad euitandas lites cautela eſt, vt cogatur etiam Parochus non obſtante conſuetudine cogendi populum, *ibidem num. 49.*

Penſionarius tenetur pro rata penſionis concurrere ad Eccleſiæ reparationem, *deciſ.6. adnot.8.num.53.*

Pro ædificanda Eccleſia dos debet eſſe congrua, *deciſ.9.adnot. 2.n.2.*

Quando dicatur ſufficiens, & congrua, *ibidem n.3.& 4.*

Conſtitui debet ante Eccleſię conſtructionem, alias Epiſcopus de ſuo dotare tenetur, *deciſ.9. adno..2.n.4. & 5.*

Eccleſia ſi abſque dote conſtructa reperiatur quomodo cogendus ſit fundator, *ibidem numer. 6.*

Dos poſt conſecrationem aſſignata retrotrahitur ante conſecrationem, *deciſ. 9. adnot. 2, num.9.*

Conſenſus Epiſcopi ſuper dotatione poſt conſtructionem Eccleſiæ non eſt priuilegiatiuus, *ibidem n.10.*

De iure communi licet dotare Eccleſiam conſtructam, & conſecratam ſi ſit indotata, vel dotem amiſerit, *deciſ.9.adnot.2.num.11.*

Dos Eccleſiæ an in vſufructu conſtitui poſſit, *ibidem num.13.*

Eccleſia collapſa refici debet ex proprijs fructibus, & ſi non ſint ſufficientes tenentur patroni, & eorum defectu Parochiani, *deciſ.15. adnot.1.num.1.*

Sed ſi ſufficiunt redditus Eccleſiæ nullus eſt grauandus, *ibidem num. 2.*

Parochiani, ad reparandam Eccleſiam taxari debent per æs, & libram, *deciſ. 15.adnot.1.n.3.* Et etiam ſunt includendi exempti, & Ciues, *num. 27.*

Vicarius Epiſcopi ſi habeat ſpeciale mandatum poteſt cogere populum ad reparandam Eccleſiam, *deciſ.15.adnot.1.n.4.*

Forenſes etiam collectari poſſunt ad hanc reparationem pro bonis in loco poſſeſſis, *ibid. num.5.*

Penſionarius tenetur etiam contribuere ad ratam penſionis, *deciſ.15 adnot.1.num. 6.* Secus ſi penſio reſeruata, ſit libera ab omni onere, *num.7.*

Vbi adeſt legatum, ſtatutum, vel conſuetudo circa modum reparandi Eccleſiam ſeruanda eſt, *deciſ.15.adnot.1.n.8.*

Limit. procedere ſi habuerit initium à ſpontanea, & non coacta populi voluntate, & interfuerit animus inducendi, *ibidem n. 10.*

Si redditus Epiſcopatus, & Canonicorum non ſufficiant ad reparandam Eccleſiam poteſt Epiſcopus applicare redditus beneficiorum vacantium, *deciſ.15.adnot.1.n.14.*

Eccleſiæ inferiores quomodo, & à quibus reparandæ, *ibidem n.17.20.& 21.*

Expenſæ pro retinenda lampade accenſa coram Sanctiſſimo à quibus fieri debeant, *ibidem num.18. & 19.*

Rectores Eccleſiarum tenentur ad reparationem Eccleſiarum deductis neceſſarijs, dummodo reſideant, vel aliud onus beneficij ſatisfaciant, alias ſecus, *deciſ.15.adnot.1.n.21.* Declara vt *num.22.*

Em-

Emptis facta fauote Eccleſiæ abſque ſolemnitatibus, an, & quando ſubſiſtat, *deciſ.53.adnot. 3.nu.52.& 53.*
Priuilegium Eccleſiæ trahitur, quando Eccleſiæ non prodeſſet, niſi ad alios traheretur, *deciſ.32.num.34.*
Eccleſia eſt de Territorio Epiſcopi, & non Iudicis ſæcularis, *deciſ. 87. num. 22.* Et exempta ab eodem quoad rei extractionem, *num. 23.*
Habet ius defendendi Reum confugientem in caſibus non exceptis, *deciſ.87.n.24.*
Eſt de Territorio Iudicis ſæcularis quoad tuitionem, non quoad impugnationē, *deciſ. 87. num.85.*
Collegiata quando dicatur inſignis, *deciſ. 98. adnot.1.n.24. & 25.*
Eccleſiæ nomine in fauorabilibus, & odioſis quid veniat, *deciſ. 111.n.12.*
Eccleſia iure minoris illęſa ſeruari debet, *deciſ. 135.num.26.*
Competit beneficium reſtitutionis in integrū, *ibidem num. 27.*
Eccleſię bona ſi poſſideantur iure diuino, vt ſunt decimæ &c. aut iure acquiſitionis à priuatis ad cultum diuinum ſunt immunia ab omnibus tributis, & oneribus, *deciſ.6 n.4.*
Quod ſi poſsideantur forte temporali, ſeu iure ciuili; etiam gaudent exemptione à tributis, & gabellis impoſitis poſt acquiſitionem factam ab Eccleſia, *ibidem n. 5.*
Bona Eccleſiaſticorum ſi deueniant ad laicos amittunt exemptionem, & è contra acquirunt ſi acquirantur ab Eccleſiaſticis, *deciſ. 6. num.7.*
Bona acquiſita per Eccleſiam, vel Eccleſiaſticos an, & quando tranſeant cum ſuo onere, *deciſ.6.n.10.*
Bona eo ipſo, quod perueniunt ad Eccleſiaſticos efficiuntur libera, *deciſ.6.n.11.*
Exigentes collectas pro bonis donatis Eccleſiæ ſi donationes ſunt fraudolentę, an incidant in excommunicationem, *deciſ. 6.adnot.1. nu. 47. & 48.*
Exigentes onera pro bonis donatis Eccleſiæ cum conditione eadem ſoluendi tum impoſita, tum imponenda an incidadt in excommunicationem, *deciſ.6.adnot.1.49.*
Ciues ſi communi conſenſu obligent eorum bona pro collectis in futurum imponendis, vt tranſeant etiam ad Eccleſiam acquirentem, an dicantur facere contra libertatem Eccleſiaſticam, *deciſ.6 adnot.1.n.50.*
Bona à laicis donata Eccleſiæ, ſeu loco pio cū reſeruatione penſionis ad vitam donātis, redduntur immunia ceſſante fraude donationis, *deciſ.6.adnot.n.14.*
Eccleſia, & Eccleſiaſtici non gaudent priuilegio *l. vnica.deciſ.12.adnot.2.nu. 1.* Contrarium *num. 4.*
Eccleſia inops habet fori electionem, *dec.12. adnot.2.nu.5.*
Prout etiam in caſu rapinæ, violentiæ, vel fraudis, *ibidem num.6.*
Eccleſia retinet iuriſdictionem in temporalibus habitu, ſi non actu, *deciſ.12.adnot.2.n.44.*
Eccleſia per ſanguinis effuſionem, vel homicidium, vt polluatur debet eſſe iniurioſum, ſecus ſi ex cauſa contingente, vel ſi interfector non ſit mentis compos, vel ebrius, vel furioſus, *deciſ.64.n.33.*
Eccleſia, vt polluatur ſanguinis effuſio debet eſſe notabilis, *ibidem n.34. & 35.*
Vlterius debet eſſe publica, *deciſ. 64.n.36.*
Percutiens laicum in Eccleſia excommunicari poteſt, vel potius pæna pecuniaria, & ſimili multari, *deciſ. 64.n.37.*
Eccleſia ſi erigatur in Epiſcopatum conſequitur omnes prærogatiuas conuenientes Epiſcopalibus Eccleſijs. *deciſ.1.adnot.9.num.16.*
Eccleſia tenetur ad fructus recompenſatinos in caſu. *l.curabit. C.de action. empt. deciſ.3. adnot.3. num.65.*
Eccleſia inuito domino directo non poteſt retinere bona emphyteutica. *deciſ.4.num.3.*
Pro ſolutione quindennij valide obligatur ſine ſolemnitatibus. *deciſ.4.num.11.*
Eccleſia, vt ſe liberet à ſolutione quindennij, poteſt bona vendere, & pretium libere conſequi. *deciſ.4.num.12.*
Eccleſia poteſt retinere bona Emphyteutica domino directo volente. *deciſ.4.num.33.*
Eccleſia Cathedralis eſt generalis Parochia Ciuitatis, & Diœceſis. *deciſ.5.num.11.*
Noua Eccleſia ædificari poteſt in adiutorium Matricis, *deciſ.5.adnot.1.num.46.*
Eccleſia Archipresbyteralis dicitur Eccleſia Parochialis Matrix. *ibidem num.48.*
Noua Eccleſia ædificari non poteſt inuito Rectore parochialis. *deciſ.5.adnot.1.num.50.* & quid de ſtylo Curiæ. *num.51.*
Eccleſiæ inferiores pulſare non debent Campanas in Sabato Sancto ante Cathedralem in Ciuitate, & Parochialem in Diœceſi. *deciſ.5.adnot.1.num.22. & 23.*
Declara procedere, vbi adeſt conſuetudo, alias cuique liberum eſt pulſare ante, vel poſt. *ibidem num 24.*
In Eccleſia acta cauſarum ciuilium, & criminalium per Laicos fieri prohibentur. *deciſ. 5. adnot.3.num.62.*
Eccleſia, Capella, & eorum Rectores ſunt manutenendi in eorum iuribus. *deciſ. 10. num.1.*
Eccleſiæ competit manutentio ſi cadat à ſuo iure facto Rectoris. *ibid.num.43.*
Ampl. etiam ſi Prælatus habuerit ſe pro ſpoliato. *ibid.num.7. & 8.*
Penes Eccleſiam reſidet poſſeſſio ciuilis, naturalis pœnes Rectorem. *deciſ.10.num.8.*
Eccleſiæ cōpetit manutentio ſi eius bona occupentur. *deciſ.60.num.14.*
Eccleſia fundata ex piorum eleemoſynis eſt libera, & non de iurepatronatus Vniuerſitatis, & ſingulorum. *deciſ.10.adnot.3.num.32.*
Eccleſia non indiget noua conſecratione ſi non ſint deſtructi parietes. *deciſ.10.adnot.4.num.5.*
Eccleſia noua ædificari non poteſt intra fines alterius Eccleſiæ Parochialis. *deciſ.11.num.1.*
Eccleſia Parochialis erecta trahit ad ſe translationem omnium iurium Parochialium. *ibid. num.2.*

I N D E X

Eccleſia habet iuriſdictionem in ſeculares etiam in temporalibus. *deciſ.* 12. *adnot.* 3. *num.* 57.

Expoliantes eccleſias ſunt ipſo facto excommunicati, ſi cum expoliatione concurrat effractio. *deciſ.* 17. *adnot.* 1. *num.* 32.

Nomine effractionis eccleſiæ quid veniat. *ibid. num.* 33.

Eccleſia volens à contractu recedere defectu ſolemnitatum tenetur reſtituere receptum. *deciſ.* 53. *adnot.* 6. *num.* 67.

Non debet locupletari cum alterius iactura. *deciſ.* 54. *adnot.* 1. *num.* 12. *&* *adnot.* 2. *nu.* 28. *deciſ.* 60. *adnot.* 2. *num.* 26.

Eccleſia ſi conſenſiat expeditioni beneplaciti Apoſtolici non poteſt à contractu recedere parte reluctante. *ibid. num.* 47.

Et eius Rector non poteſt amplius pœnitere; *num.* 49.

Etiam ſi beneplacitum præſentetur poſt obitum Rectoris, *num.* 50.

Reliqua de Eccleſia quo ad contractus, Vide in verbo *Contractus, & Alienatio bonorum Eccleſiæ*.

Eccleſia, minor, & Ciuitas poſſunt in integrum reſtitui aduerſus creditorem, ſi non teneatur probare verſionem. *deciſ.* 54. *adnot.* 2. *num.* 38.

Et hoc procedit ſiuè mutuum ſit fœneratitium, ſiuè gratuitum. *ibid. num.* 39.

Quando reſtituatur in integrum aduerſus emptorem, ſi depoſitarius pretij decoxerit. *ibid. num.* 40.

Eccleſia agens ad vindicationem rei nulliter alienatæ, an pretium reſtituere teneatur. Vide in verbo *Minor*.

Dicitur viduata ſi habeat Epiſcopum inutilem. *deciſ.* 57. *num.* 10.

Eccleſia ex contractu nullo, & iniuſto non cadit à poſſeſſione. *deciſ.* 60. *num.* 1. *&* 11. & in eius. *adnot.* 1. *num.* 2. *&* 4. *deciſ.* 132. *num.* 4.

Et eidem competit manutētio pro rebus malè alienatis licèt Rector habuerit ſe pro ſpoliato. *ibid. num.* 2. *& in adnot.* 1. *num.* 1.

Competit etiam reintegratio. *deciſ.* 60. *num.* 3. *&* *adnot.* 1. *num.* 1. *deciſ.* 132. *num.* 4.

Præcipuè ſi occupans per decennium poſſediſſet. *deciſ.* 60. *num.* 4.

Eccleſia, vel dignitate vacante ſi occupentur eius bona competit interdictum vnde vi. *ibid. num.* 12.

Pro bonis malè alienatis, & occupatis competit interdictum vnde vi, & in conſequentiā vti poſſidetis. *deciſ.* 60. *num.* 17. & in eius. *adnot.* 1. *num.* 1. 5. *&* 11.

Poſſeſſio non reſidet penes Rectorem, ſed penes Eccleſiam. *deciſ.* 60. *adnot.* 1. *num.* 3.

Remedium reintegrationis competit Eccleſiæ, etiam ſi in contractu alienationis adhibitæ fuiſſent ſolemnitates, ſi conſtat de damno, pro vt etiam ſi non eſſent adhibitæ licet conſtaret de vtilitate. *deciſ.* 60. *adnot.* 1. *num.* 6.

Solemnitates, & vtilitas copulatiuè requiruntur ad validitatem contractus cum Eccleſia initi. *deciſ.* 60. *adnot.* 1. *num.* 7. *&* *adnot.* 2. *num.* 1.

Eccleſia ſi cadit à poſſeſſione facto ſuo, & ex contractu proprio non intrat remedium *can. reintegrand. ibid. num.* 8. Limit. vt in *num.* 10.

Eccleſiæ non competit remedium *canon. reintegrand.* ſtante beneplacito Apoſtolico, & ſententia iudicum commiſſariorum, ſed via ordinaria rei vindicatione agendum eſt. *deciſ.* 60. *adnot.* 1. *num.* 15.

Limit. ſi in continenti appareat de non vtilitate, & damno. *num.* 16.

Eccleſiæ fabrica trahit Laicum reum ad forum Eccleſiaſticum. *deciſ.* 12. *adnot.* 5. *num.* 31.

ECCLESIASTICI.

Eccleſiaſticis prohiberi non poteſt à Magiſtratu Laico nè conſtruant molendina, vel furna, & nè accedant ad alia, niſi ad propria vniuerſitatis. *deciſ.* 26. *adnot.* 4. *num.* 6. *& à num.* 2. *vſque ad num.* 7. referuntur reſolutiones Sac. Congregat.

Edicta ſecularium ſi videantur comprehendere Eccleſiaſticos poſſunt cogi ad declarandum. *ibid. num.* 8. *&* 9.

Poſſunt retinere pro eorum vſu in proprijs domibus molendina manualia. *deciſ.* 26. *adnot.* 4. *num.* 10.

Eccleſiaſticorum exemptio à poteſtate Laica eſt quoad perſonam, & bona eccleſiaſtica. *deciſ.* 32. *num.* 14.

Et etiam comprehendit eorum bona patrimonialia. *ibid. num.* 15. *&* 16.

Per viam directiuam tenentur obſeruare edicta, & ſtatuta Laicalia ad publicum bonum emanata *deciſ.* 32. *num.* 26.

Præcipuè ſi ſint conformia iuri diuino, naturali, ciuili, & canonico. *num.* 27.

Secus quoad viam punitiuam. *num.* 28.

Sunt immunes etiam indirectè. *deciſ.* 32. *num.* 37.

Emens ab Eccleſiaſticis, an gaudeat eorum immunitate. Vide in verbo *Emens.*

Onus, ſeu gabella quæ imponi, & exigi non poteſt ab eccleſiaſticis, neque exigi poteſt à contrahentibus, & ementibus ab illis. *deciſ.* 32. *num.* 33.

Eccleſiaſtici ſi directiuè ob publicam, & communem vtilitatem ſeruare debeant diſpoſita per edictum ſeculare Epiſcopus poteſt facere ſimile edictum, & compellere ad eius obſeruantiam eccleſiaſticos. *deciſ.* 96. *num.* 13.

Eccleſiaſtici vti poſſunt ſtatutis Laicorum actiuè, ad eorum fauorem, non autem paſſiuè. *deciſ.* 97. *num.* 8.

Eccleſiaſtici non tenentur ſoluere onera Cameralia pro bonis à Laicis acquiſitis anteà eiſdem oneribus affectis, ſi præſcripſerint libertatem non ſoluendi onera Cameralia. *deciſ.* 100. *num.* 14. *& num.* 15.

Non tenentur ad onera extraordinaria, & communitatiua, licèt bona à Laicis acquiſita eſſent huiuſmodi oneribus affecta. *deciſ.* 100. *num.* 16.

Eccleſiaſtici quoad exemptionem eorum bonorum à tributis, & gabellis. Vide in verbo *Eccleſia quoad immunitatem, & Clerici quoad exemptionem.*

Bonis poſſeſſis ab Eccleſiaſticis ſicut non poteſt imponi collecta, ita nec ceſſionarijs, & venditori-

Digitized by Google

ditoribus.*deciſ.6.num.9.*

Bona tranſeunt in Eccleſiaſticos cum ſuo onere ſi prius Princeps impoſuerit, & priuatis deinde conceſſerit cum conditione onus ſoluendi, ſecus autem ſi prætendatur ex ſola vi Regiæ poteſtatis.*deciſ.6.num.12.*

Qualitas oneris eſt attendenda, vt eccleſiaſtici ſoluere teneantur. & non pactum initum per perſonas ſeculares.*deciſ.6.num.12.*

Et eſt attendenda cauſa impoſitionis oneris, & non partium aſſertio quod ſit realis. *ibid. num.14.*

Eccleſiaſtici non tenentur ſoluere onera perſonalia, vel mixta. *deciſ.6.num.15.16.17.18.& 19. deciſ.100.num.3.*

Ampl. etiam ſi bona fuerint deſcripta in Æſtimo Vniuerſitatis.*ibid.num.20.*

Bona ſi deueniant ad manus eccleſiaſticorum ſunt delenda ab Æſtimo Vniuerſitatis. *deciſ.6.num.21.*

Eccleſiaſtici non tenentur ſoluere gabellam à Laicis impoſitam, etiam ſi vinculum iniectum fuerit bonis tempore, quo à Laicis poſſidebantur.*deciſ.6.num.22.*

Vbi reprobatur ſupradicta *Bartoli* cautela & *num.23.*

Ampl. etiam ſi gabella reſpiciat beneficium publicum & commune laicis, & eccleſiaſticis. *ibid.num.24.*

Eccleſiaſtici vt teneantur ſoluere gabellam à laicis impoſitam, quæ requirantur. *deciſ.6. num.26.*

Non tenentur ad refectionem murorum, pontium, & viarum.*ibid.num.25.*

Tenentur ſoluere onera ex pacto expreſsè adiecto in contractu.*deciſ.6.num.27.*

Eccleſiaſtici, eorumque bona ſunt immunia ab oneribus, tributis, & gabellis à laica poteſtate prouenientibus.*deciſ.6.adnot.1.num.1.*

Concurrere debent ad expenſas pro capiendis locuſtis aliiſque damnum in territorio inferentibus.*deciſ.6.adnot.1.num.10.*

Collectari poſſunt pro reparatione pontium, & viarum, murorum, & portus. *deciſ.6.adnot.1. num.11.*Limit. vt in *num.6.*

Ampl. vt ſupradicta conſtructio, & refectio inter opera pia connumeretur.*ibid num.12.*

Tenentur etiam ad expenſas pro conficiendo agere iuxta maria.*ibid.num.13.*

Tenentur etiam contribuere ad expenſas belli, & ad repellendos hoſtes.*deciſ.6.adnot.1.num.14.* Contrarium.*num.15.*

Eccleſiaſtici, vt teneantur ad ea, quæ ſunt ad bonum publicum, hoc bonum debet illos tangere in particulari, & non generice. *deciſ.6. adnot.1 num.16.45.& 46.*

Vbi limitatur de licentia Summi Pontificis.

Tenentur ad ea, quæ reſpiciunt bonum publicum ex æquitate, & via directiua ſecus coactiua. *deciſ.6.adnot.1.num.17.* Contrarium. *num.18.*

Eccleſiaſtici in Vrbe tenentur ad refectionem pontium, & viarum. *deciſ.6. adnot.1. num.19.* Contrarium. *num.20.*

Sublimit. extra Vrbem, eiuſque diſtrictum. *ibid. num.20.* Secus ſi taxa fiat à Cardinali Cammerario, vel de ordine Summi Pontificis. *num.22.*

Eccleſiaſtici vbi contribuere tenentur taxari, & conueniri debent auctoritate Epiſcopi.*deciſ.6. adnot.1.num.30.*

Onera Cameralia ab eccleſiaſticis quomodo exigenda.*deciſ.6.adnot 1.num.31.*

Et ad quam onerum Cameralium ſolutionem teneantur. *ibid.num.34.*

Non tenentur ad impoſitiones pro bonis patrimonialibus, abſque vlla reſtrictione. *deciſ. 6. adnot.1.num.35.& num.42.*

Secus quoad portionem coniunctorum.*num.37*

Non tenentur pro bonis acquiſitis ad onera, niſi realia, certa, & inuariabilia. *deciſ.6. adnot.1.num.36.*

Eccleſiaſtici non poſſunt contribuere pro oneribus concernentibus particulare bonum abſque Pontificis licentia. *deciſ.6.adnot.1.num.45. & 46.*

Eccleſiaſtici ſiuè ſeculares, ſiuè Regulares tenentur in ſtatu Eccleſiaſtico ad ſolutionem onerum Cameralium, ſecus in ſtatu Principum Laicorum.*deciſ.6.adnot.2.num.1.*

Eccleſiaſtici quoad ſolutionem onerum Cameralium. Vide in verbo *Onera Cameralia.*

Eccleſiaſtici quoad ſolutionem ſubſidij triennalis tenentur pro aliqua honeſta portione. *deciſ.6.adnot.2.num.15.* Declara vt in *num.16.*

Non tenentur ſoluere collectam impoſitam ab Vniuerſitate pro eius Indigentijs, ſecus pro ſubſidio triennali.*ibid.num.17.*

Eccleſiaſtici tenentur ſoluere gabellam vnius denarij pro qualibet libra carnis, ſi ſit impoſita pro ſolutione ſubſidij triennalis. *deciſ. 6. adnot.2.num.18.*

Nec tenentur ſoluere gabellam vini, quod minutatim vendunt.*ibid.num.19.*

Eccleſiaſtici poſſunt communicare eorum exemptionem quoad perſonam, & bona alijs Laicis conſanguineis, & in communi viuentibus.*deciſ.6.adnot.9.num.5.*

Bona ſi de Laicis deueniant ad eccleſiaſticos efficiuntur immunia, ſecus ſi ab eccleſiaſticis deueniant ad Laicos. *ibid.num.24.*

Eccleſiaſtici vendentes minutatim vinum recollectum in eorum bonis patrimonialibus, & beneficialibus non tenentur ſoluere gabellam. *deciſ.6.adnot.9.num.29.*

Eccleſiaſtici, & Eccleſia non ligantur legibus Imperialibus, & Regalibus, nec Laicorum ſtatutis.*deciſ.12.adnot.2.num.2.& 3.*

Eccleſiaſtici, eorumque bona non ligantur ſtatutis Laicorum.*deciſ.12.adnot.8.num.2.*

Eccleſiaſtici, eorumque Paſtores, & animalia damnum dantes an ab Epiſcopo, vel Iudice Laico puniri debeant, Vide in verbo *Damnum datum.*

Eccleſiaſtici in ſtatu Eccleſiæ tenentur ſoluere collectas impoſitas pro ſoluendis oneribus cammeralibus non obſtante quacunque exemptione.*deciſ.13.num.13.deciſ.100.num.11.*

Limit. ſi non fuerunt ſoliti collectari, & preſcripſerint libertatem non ſoluendi dicta onera. *ibid.num.15.*

Eccleſiaſtici poſſunt à Laicis ſublenari in ſolutione

rione

Digitized by Google

tione collectarum in recompenſationem laborum ſpiritualium. *decif. 13. num. 18.*

Eccleſiaſtici non tenentur ſoluere onera mixta. *decif. 100. num. 3.*

Tenentur pro bonis à Laicis acquiſitis ad onera merè realia, certa, perpetua, inuariabilia, infixa bonis propter bona, & non perſonis propter bona. *decif. 100. num. 4 & 5.*

Eccleſiaſtici, tam Regulares, quam ſeculares ſupponuntur Eccleſiaſtico interdicto, ſcienter interdictos ad Sacramenta admittentes. *decif. 141. num. 1.*

EMPHYTEVTA.

Emphyteuta non poteſt ſub emphyteuticare ſine conſenſu domini directi, *decif. 4 adnot. 1. num. 23.*

Emphyteuta Eccleſiæ non tenetur ad collectas, & onera realia à laicis impoſita, *decif. 6. adnot. 7. num. 27.*

Contrarium ſi onera reſpiciant ſolum dominium vtile, *num. 28.* Sed reprobatur, *in num. 30.*

Limit. etiam hanc ſecundam opinionem non procedere ſi collectarum impoſitio concerneret damnum domini directi, ſecus ſi non concernat, *decif. 6. adnot. 7. num. 29.*

Sed hæc limitatio reprobatur, *num. 30.* Et procedere ſaltem poteſt, ſi penſio correſpondeat fructibus, *num. 31.*

Emphyteuta pro canone rei Eccleſiæ conueniri poteſt coram Eccleſiaſtico, *decif. 12. adnot. 3. num. 7.*

Contrarium *num. 8.* ſed reprobatur.

Valet argumentum de feudo ad emphyteuſim, *decif. 33. adnot. 1. num. 9.*

Res Eccleſiæ ſemel conceſſa in Emphyteuſim cum beneplacito Apoſtolico, ſi ad eandem reuertatur poteſt iterum abſque eodem concedere, *decif. 60. adnot. 3. nu. 80.*

Primus acquirens titulo oneroſo poteſt diſponere de re emphyteutica in præiudicium comprehenſorum, *decif. 126. n. 16.*

Limit. vt in *num. 17. vſque ad 29. & num. 31.*

Vltimus emphyteuta habens facultatem alienandi in extraneos vti poteſt etiam in vltimo vitæ ſpiritu, *decif. 127. n. 10.*

Emphyteuta ſi per biennium non ſoluit canones, bona cadunt in commiſſum, *decif. 128. num. 9.*

Proximior emphyteutæ vltimo loco defuncti ſuccedit in bonis emphyteuticis, *decif. 128. n. 24.* Etiamſi alter ſit proximior, *num. 25.*

Emphyteuta alienans rem emphyteuticã abſque domini licentia cadit à Iure ſuo, *decif. 135. num. 6.*

Inter emphyteutas eſt permiſſa omnis alienatio, etiam irrequiſito domino, *decif. 135. num. 15. & 19. & 21.*

Præcipuè ſi inter eos adeſt ius accreſcendi, *ibidem num. 21.*

EMPHYTEVSIS.

Emphyteuſis vigore clauſulæ ad habendum comprehendit etiam hæredes extraneos, *decif. 4. num. 20.* præſertim ſi ſit adiecta conceſſioni non reſtricta ad certos gradus, *num. 21.*

Alienatio rei emphyteuticæ fieri poteſt inuito domino vigore clauſulæ ad habendum, & pro quibuſcunque hæredibus, *decif. 4. num. 26.*

Contractus emphyteuticus à partium conuentione legem accipit, *decif. 4. num. 35.*

Inter comprehenſos in inueſtitura eſt permiſſa omnis alienatio, *decif. 4. num. 29. decif. 126. n. 15.*

Ampl. etiam ſtante pacto non alienandi, *decif 4. num. 30.*

Emphyteuſis alienari non poteſt in potentiorem, & nomine potentioris, qui veniant, *decif. 4. num. 31.*

Limit. non procedere quando Emphyteuſis eſt tranſitoria ad hæredes extraneos, *ibidem num. 32.*

Emphyteuſis alienari non poteſt ad fauorem Confraternitatis laicalis, cum reputetur manus mortua, *decif. 4. num. 31. in fin.*

Pactum de renouando de certo ad certum tempus eſt ad faciliorem dominij probationem, *decif. adnot. 1. num. 14.*

Emphyteuſis renouatio ex equitate debetur proximioribus vltimi inueſtiti, *decif. 4. adnot. 1. num. 17.* Contrarium, *num. 18.*

Res emphyteutica alienari nequit irrequiſito Domino, ſine incurſu caducitatis, *decif. 4. adnot. 1. num. 19.*

Limit. ſi in alienatione reſernetur conſenſus domini directi cum clauſula, & non alias, *decif. 4. adnot. 1. num. 20.*

Declara, vt teneantur ſtatim contrahentes domino contractum denunciare, *ibidem num. 21.* Præcipuè ſi deuentum fuerit ad traditionem, *num. 22.*

Emphyteuſis Eccleſiaſtica conceſſa pro hæredibus, & ſucceſſoribus comprehendit ſolum hæredes ſanguinis, & non extraneos, *decif. 4. adnot. 1. num. 44.*

Amplia etiamſi adſit clauſula *ad habendum*, *ibidem num. 45.*

Poſſeſſio rei emphyteuticæ non transfertur, niſi obtenta inueſtitura à domino directo, non obſtante clauſula conſtituti, *decif. 4. adnot. 1. num. 56.*

Res emphyteutica permutari poteſt domino directo irrequiſito, *decif. 4. adnot. 1. num. 57.*

Inter comprehenſos in contractu Emphyteuſis eſt permiſſa omnis alienatio, *decif. 4. adnot. 1. num. 40. decif. 126. num. 15.*

Limit. ſi emphyteuſis fuerit à pluribus recepta abſque clauſula Iuris accreſcendi, *ibidem n. 42.*

Sublimit. non procedere ſi duobus fuerit inſolidum conceſſa, *ibid. n. 43.*

Emens emphyteuſim cum pacto retrouendendi cum conſenſu domini poteſt retrouendere abſque dicto conſenſu, *decif. 4 adnot. 2. num. 5.*

Per impoſitionem cenſus in re emphyteutica nulla ſequitur alienatio, ſed tantum hypotheca conſtituitur, *decif. 4. adnot. 2. num. 12.*

Res Emphyteutica alienari non poteſt, *decif. 4. adnot. 2. num. 13.*

Bona emphyteutica poſſunt obligari, & hypothecari abſque domini conſenſu, *ibidem n. 14.*

Ampl. etiamſi ſint Eccleſiaſtica, *num. 15.*

Emphyteuſis non reuertitur ad dominium ſi adhuc exiſtat Religioſus comprehenſus, cum eius vita durante ſpectet ad Monaſterium ſi

ſit

ſit capax retenſionis bonorum, *deciſ.4.adnot.2. num.34.*

Limit. procedere in emphyteuſi priuata, ſecùs in Eccleſiaſtica, niſi ſit conceſſa pro extraneis, *ibid. num.35.*

Emphyteuſis Eccleſiaſtica, ſi non ſit tranſitoria ad hæredes extraneos Monaſterium ex perſona Religioſi comprehenſi non poteſt retinere quoad commoditatem etiam ad vitam religioſi, *deciſ.4.adnot.2.num.36.*

Emphyteuſis, nec per contractum, nec per vltimam voluntatem alienari poteſt in Eccleſiam, *deciſ.4.adnot.2.num 38. & num.44.*

Amplia procedere etiam ſi altera Eccleſia eſſet domina directa, *ibidem num.39.*

Amplia vt ex alienatione reſultet certa deuolutio, *ibidem num.40.*

Limit. ſi emphyteuſis ſit tranſitoria ad quoſcumque hæredes extraneos, *ibid. num.41.*

Limit. ſi Eccleſia nollet pro ſe retinere, ſed parata eſt vendere perſonæ habili, *deciſ. 4. adnot.2. num.42. deciſ.127. num.30.*

Sublim. non procedere vbi vltrà legis prohibitionem concurrat prohibitio hominis, *deciſ.4. adnot.2. num.45. deciſ.147. num.30.*

Limit. non procedere reſpectu hæredis, qui poteſt vendere emphyteuſim, vt tantundem ſoluat Eccleſiæ pro re relicta, *ibid. num.45.*

Sublimit. in emphyteuſi laicali, *ibid. n.45.*

Sublimit. in terminis Bonificianæ expreſsè prohibentis alienationem in perſonas prohibitas, *ibidem num.46.*

Sublimit. procedere inuito domino, ſecus Eccleſia, vel domino volente, *ibid. num.47.*

Sublimit. ſi Confraternitas, & locus Pius ex indulto Apoſtolico retineri poſſit bona emphyteutica, & feudalia relicta, vel tradita, licet ſint de dominio directo alterius Eccleſiæ, *ibidem num.48.*

Emphyteuſis conceſſa duobus, vel pluribus fratribus pro ſe ipſis, & quilibet ipſorum, cenſetur inſolidum, vt portio vnius accreſcat alijs, *deciſ.4. adnot.3. num.6. & 7.*

Ius accreſcendi quando habeat locum in emphyteuſi, vide in verbo *ius accreſcendi*.

Emphyteuſis conceſſa duobus regulariter intelligitur pro virili, *deciſ.4.adnot.3.num.8.*

Emphyteuſis conceſſa duobus pro ſe filijs, & nepotibus, vno defuncto, eius portio non accreſcit alijs, ſed reuertitur ad concedentem, *ibidem num.9.* Ampl. vt in *num.10.*

Conceſſa pro ipſis, eorum filijs, & nepotibus cum pacto, vt vnus alteri ſuccedat, ſenita vnius generatione, ad dominum non reuertitur, *deciſ.4. adnot.3. num.15.*

In Emphyteuſi habet locum ius accreſcendi ſi fuerit conceſſa ex titulo oneroſo, vel quaſi lucratiuo, *deciſ.4.adnot.3.num.19. & 20.*

Secus ex cauſa mere lucratiua, *num.21.*

Habet etiam locum ſi res conceditur Titio, & eius fratri abſenti, qui ſi non ratificat tota acquiritur Titio, *ibidem num.22.*

In Emphyteuſi ſi habet locus ius accreſcendi in prima conceſſione, debet etiam habere in eius renouatione, *deciſ. 4. adnot. 3. num. 23. & 24.*

Emphyteuſis inueſtitura de nouo extraneis facta de re deuoluta non regulatur ſecundum primam, *ibidem num.25.*

Dicitur noua ſi emanauerit poſt latam ſententiam ſuper deuolutione, *ibidem num.26.*

Prout etiam ſi fuerit adiecta aliqua noua qualitas, *ibidem num.27.*

Secunda inueſtitura intelligitur facta ſecundum primam, niſi mutatio fiat de conſenſu partium, *deciſ.4. adnot.3. num.28.*

Emphyteuſis ob canonis ſolutionem ab vno non factam, cadit in commiſſum quoad alios non culpabiles, *ibidem num.30.* Contrarium, *num.32.*

Sed ſi agatur ad deuolutionem ob alienationem, tunc cadit in commiſſum quoad partem alienatam, *ibidem num.31.*

Emphyteutica bona pro dote obligari poſſunt ex Statuto Vrbis, de iure communi referuntur hincinde Doctorum ſententiæ, *deciſ.4. adnot.4. num.1. & num.2. & 3.*

Bona Emphyteutica in dotem dari poſſunt defectu allodialium, *deciſ. 4. adnot. 4. num. 4. & num.5.*

Emphyteuſis hæreditaria in dotem dari poteſt, ſecus ex pacto, & prouidentia, *ibidem nu.6.*

Fundus emphyteuticus in dotem dari poteſt filiæ in inueſtitura comprehenſæ, etiam æſtimatus, *ibidem num.7.*

Et etiam filiæ non comprehenſæ cum confirmatione domini directi, *num. 8.* quam ante poſſeſſionem petere debet, *num.9.*

Ampl. etiam in præiudicium comprehenſorum, ſi dotans poſſit illis præiudicare, *n.10.*

Dummodo dotans poſſit comprehenſis præiudicare alias emphyteuſis cenſetur data in dotem in præiudicium dotantis, & non in præiudicium vocatorum, *ibidem num. 11.*

Alienatio emphyteuſis ex cauſa dotis non tenet, ſi concurrat inueſtitus in gradu proximior, *deciſ.4. adnot.4. num.12.*

Limit. ſi ſit primus acquirens, vel ex lege inueſtituræ poſſit alijs præiudicare, *ibidem n.13.*

Limit.2. vigore ſtatuti Vrbis permittentis rem Emphyteuticam in dotem dari poſſe etiam extraneæ, *deciſ.4. adnot.4. num.14.*

Et etiam ſi ſit Eccleſiaſtica, *num.15.*

Sublimit. ſi promiſſioni de non alienando adiectum ſit iuramentum, *num.16.*

Emphyteuſis dari poteſt in dotem, ſecus ſi dominium transferatur in virum, *deciſ.4.adnot.4. num.17.*

Dari non poteſt pro dote Eccleſiæ, *ibidem num.18.*

Bona Emphyteutica Eccleſiæ laicis conceſſa ſunt immunia ab omnibus oneribus, *deciſ.6. adnot. 1. num. 44.* vbi ita etiam aliorum locorum piorum.

In emphyteuſi ſuccedit proximior vltimo loco defuncto, *deciſ.126. num.1.*

Declara procedere in Emphyteuſi Eccleſiaſtica ex pacto, & prouidentia, ſecus in hæreditaria, *deciſ.126. num.2.*

Et admittuntur etiam fœminæ comprehenſæ defectu maſculorum, *deciſ.126. num.3.*

Emphyteuſis recepta pro ſe filijs, & nepotibus

Digitized by Google

maſculis non comprehenduntur nepotes nati ex fœminis, *deciſ.126. num.4.*

Maſculi ex fœmina ex quibus coniecturis non cenſentur vocati, *deciſ.126, num.9.*

Maſculus in ſucceſſione emphyteutica non præfertur ſi in pari gradu non exiſtat cum fœmina, *deciſ.126. num.7.*

Ampl. vt in *num.8.*

Filij in inueſtitura vocati ſub qualitate maſculinitatis excludunt fœminas, *deciſ.126. num.13.*

Bona Emphyteutica non comprehenduntur ſub generali diſpoſitione, ſi emphyteuta de illis diſponere nequeat, ſecus ſi diſponere poſſit, *deciſ.126. num.18. & num.32.*

Inſolidum acquiſita à pluribus fratribus obitu aliorum per ius accreſcendi conſolidantur in perſona ſuperſtitis, excluſis filijs, *deciſ. 126. num.24. & 25.*

Ampl. vt in *num.26.*

Emphyteuſis quandò dicatur acquiſita ex titulo oneroſo, *deciſ.126. num. 27.*

In emphyteuſi ex pacto, & prouidentia non datur repræſentatio, ſed vnus quiſque ſuccedit ex perſona propria, ſecùs in hæreditaria, *deciſ.126. num.30.*

Emphyteuſis Eccleſiaſtica ob lineam finitam reuertitur ad Eccleſiam, *deciſ. 127. num. 1. deciſ.128. num.8.*

Emphyteuſis non reuertitur ad Eccleſiam ob lineam finitam, ſi exiſtat Monachus in Religione capaci retentionis bonorum, ſed acquiritur Monaſterio, *deciſ.127 num.4.*

Ampl. vt *num. 5.* Limit. ſi repugnet voluntati contrahentium *num. 6.* Intell. procedere in Emphyteuſi priuata, vel Eccleſiaſtica tranſitoria ad extraneos, ſecùs in non tranſitoria, *deciſ.127. num.7.*

Prohibitio alienationis Emphyteuſis Eccleſiaſticæ omnem cauſam comprehendit, ſiuè per contractum, ſiuè per vltimam voluntatem, *deciſ.127. num.12.*

Concepta per duas negatiuas reſoluitur in affirmatiuam, & importat facultatem alienandi, ſecus ſi cum vna negatiua, *ibidem num.13.*

Efficit vt clauſulæ generales inueſtituræ aptæ comprehendere extraneos, reſtringantur ad hæredes ſanguinis, *deciſ.127. num.13.*

Et potius prohibitio eſt attendenda, quam clauſulæ generales, *ibid. num.26.*

In Empyteuſis alienatione per vltimam voluntatem non requiritur domini conſenſus. *deciſ. 127. num. 14.*

Emphyteuſis Eccleſiaſtica alienari non poteſt in manus mortuas prò vt ſunt loci pij. *deciſ.127. num.17.*

Nomine venerabilis loci, quæ veniant. *dec.127. num.11.*

Prohibitio contrahenſium, quod bona emphyteutica Eccleſiæ non deueniant ad aliam Eccleſiam iuncta legali prohibitione interdicit vt ad nullum effectum acquiri, & retineri poſſit ab alio loco pio, *deciſ.127. num. 8.*

Emphyteuſis vero hæreditaria tamquam tranſitoria ad heredes extraneos poteſt etiam à loco pio acquiri, *deciſ.127. num.19.*

Clauſulę ad habendum, & in perpetuum faciunt emphyteuſim hereditariam tranſitoriam ad hæredes extraneos, *deciſ.127. num.20.* Limit. vt in *num.21. & 25.*

Emphyteuſis Eccleſiaſtica de ſui natura non eſt tranſitoria ad heredes extraneos, *deciſ. 127. n. 23.* Ampl. vt in *num.24.*

Stipulata prò ſe filijs, & nepotibus, eos non egreditur, *deciſ.128 num.2.*

In empyteuſi Eccleſiaſtica primus inſtitutus facit primam generationem, ſecus in priuata *deciſ.128. num.3.*

Natura contractus Emphyteutici eſt vt ſucceſſio deferatur ordine continuato in deſcendentibus vnius lineæ, nec fit ſaltus de linea, ad quam peruenit ad aliam lineam licet proximiorem *deciſ.128. num.7.*

Et ingreſſa vnius comprehenſi lineam in ea permanere debet, vt nullus admittatur, etiam ſi ſit ex deſcendentibus, *deciſ.128. n.26.*

Ampl. etiam ſi titulo diuiſionis comprehenſi linam fuerit ingreſſa, *deciſ.128. n.27.*

Ampl. ſiuè deſcendentes lineæ ingreſſæ ſint maſculi, ſiuè fæminę, *deciſ.128. n.28.*

Aquiſita filijs vti filijs patre defuncto debetur abſque titulo hæreditario, *deciſ.128. num.29.*

Res emphyteutica in diuiſione tota vni aſſignata ſi ſit noua, tota pertinet ad filiam fæminam relictam; ſi ſit antiqua Patruus, & patrueles excluſa filia ad eam admittuntur, *deciſ. 128. num.30.*

Emphyteutica bona in ſtatu Ferrariæ in vim Boniſacianę ſunt redacta ad inſtar allodialium *deciſ.135. n. 7.* Declar. *vt in n.8.*

Emphyteuſis Eccleſiaſtica ſine nouo beneplacito Apoſtolico alterari nequit, *deciſ.135. num.28.*

Statuta circà bona diſponentia comprehendunt bona Emphyteutica Eccleſiæ reſpectu vtilis dominij, *deciſ.6. adnot.7. num.32.* Contrarium *num.33.*

Conceſſio facta ab Eccleſia ad ſecundam generationem, ſi deindè fiat in perpetuum non valet, nequè ad ſecundam; & hæc nullitas an poſſit allegari à tertio, *deciſ. 53. adnot.17. num.20.*

In emphyteuſi mens concedentis eſt attendenda, *deciſ.127 n.16.*

Bona culta, & fertilia Eccleſiæ in emphyteuſim perpetuam concedi prohibentur, *deciſ. 132 n.8.*

Emphyteuſis prò modico canone conceditur, *deciſ.132. n.10.* Declar. vt in *n.12. & 15.*

Penſio in contractu emphyteutico ſoluitur in recognitionem dominij directi, *deciſ. 132. num.13.*

Eccleſia non poteſt dici læſa poſt quam Coloni impenſis bona redegerint ad culturam, *deciſ. 132. n.16.*

Bona Eccleſiæ eſſe ſolita locari non probatur ex partium aſſertione, *deciſ.132. n.17.* & quomodò probetur, *n.18. 19. & n.20.*

EMPTIO EMPTOR.

Emens ſcienter rem furtiuam tenetur pœna furti, *deciſ. 103. adnot.1. num. 1.* ſecus ſi ignoranter, *num.5.* Contrarium quod teneatur pęna extraordinaria, *num.3.*

Scien-

Sſentia vero ad hunc effectum eſt iuſtificanda per veras probationes, & non per præſumptiones, *ibid. num.*4. Et in dubio potius ignoranter, quam ſcienter præſumitur facta emptio, *num* 6.

Pręſumitur ſcientia in emente rem derubatam ex paruitate pretij, *decif.*103. *adnot.*1.*n.*7. & ex emptione clandeſtine facta, *num.* 8. ſi res empta emptori non conueniat, vt ſi caupo emat res ſericas, *num* 9.

Emens ſcienter, vel ignoranter rem furtiuam tenetur eam Domino reſtituere, non reſtituto pretio *decif.*103.*adnot.*1.*n.*10. etiam ſi fuerit empta in publico mercato *num.* 11. cum publicus mercatus ſit ſolum tutus quò ad acceſſum, & receſſum, *ibid.*

Statutum diſponens quod quis non teneatur reſtituere rem derubatam vero domino non valet, *decif.* 103. *adnot.* 1. *num.* 12. Contrar. *num.* 13.

Emens rem derubatam à latronibus non tenetur domino reſtituere non reſtituto pretio, ſi proteſtatus fuerit emere animo domino reſtituendi, *ibid num.*14.

Nec tenetur reſtituere ſibi non reſtituto pretio, ſi proteſtatus fuerit per publicam ſcripturam emere nomine eius, cuius ſunt, *decif.*103.*adnot.* 1.*num.*15.*&* 16. Declara vt in *num.* 17.

Dominus rei furatæ ſi ſpontè ſoluat pretium emptori, non poteſt repetere, *ibid num.*18.

Emptor rei furtiuæ ſi reſtituat vero domino poteſt pretium à fure repetere, *decif.* 103, *adnot.*1, *num.*19.

Emens rem furtiuam, quæ non extet bona fide conſumpta tenetur pretium domino reſtituere, *ibid.num.*20. ſi emptor ſit factus locupletior alias ſecus, *decif.* 103. *adnot.*1.*num.* 21. Contrarium, *num.*22.

Emptor rei furatæ ſi alteri bona fide reuendat non tenetur domino reſtituere pretium, niſi factus ſit locupletior, *ibid.num.*23.

Locupletior quando quis factus dicatur, *ibid. num.*24.

Emptor retinendo rem, & pretium tenetur ad fructus recompenſatiuos, tùm de Iure Ciuili, tùm Canonico, *decif.* 3. *aduot.* 3. *num.* 14. 15. *&* 16.

Emens fructus bonorum Eccleſiæ tenetur ſoluere gabellam, *decif.*6.*adnot.*7.*num.*48.

Exemptio venditori conceſſa iuuat emptorem *decif.*6.*adnot.*9 *num.*2.

Limit. procedere quando actus prouenit ex actu connexo, ſecus ex ſeparato, *ibinem. n.*3.

Emens ab Eccleſia non gaudet eius immunitate *decif.*6.*adnot.*8.*num.*9. Contrarium *num.*28.

Emens à Clericis extra Ciuitatem in eius ingreſſu tenetur ſoluere gabellam, *ibidem num.*11.

Limit. procedere ſi priuilegium ſit perſonale, ſecus ſi reale *ibid.num.*12. vbi quid in dubio.

Limit. 2. in victigali ordinario, ſecus in extraordinario, *decif.*6.*adnot.*9. *num.*13.

Limit. 3. in re empta ab Eccleſia ſi eiuſdem expenſis tranſportetur, *ibid.num.*14.

Limit. 4. ſtante pacto inito cum venditore exempto de re extrahenda ſine ſolutione gabellæ, *ibid.num.*15.

Limit. 5. in gabella, quæ ſoluitur extra locum contractus, ſecus in loco, *ibidem num.* 6.

Limit. 6. vt emptor debeat gaudere eadem immunitate vbi concurrit damnũ Eccleſiæ vendentis, *decif.*6.*aduot.*9.*num.*17.

Emptor retinendo rem, & pretium tenetur ad fructus recompenſatiuos, *decif.*3.*num.*3.

Ratione lucri ceſſantis, & damni emergentis licet anticipata ſolutione emere nomen debitoris minori pretio, *decif.*50.*adnot.*1.*num.*13.

Emens à Clericis non tenetur ſoluere gabellam ſicut ipſe venditor non tenetur, *decif.* 32. *num.* 32. Contrar. *num.*40 declara, vt in *num.*43.

Ementes, & vendentes ſunt correlatiui, vt ſtatutum contra emptorem habeat locum contrà venditorem; & è contrà, *decif.*32.*num.*39.

Emens ab Eccleſiaſticis tenetur ſoluere gabellam ex actu ſeparato à venditione, ſecus autem ex actu connexo, *ibid. num.* 43.

Actus connexi, & ſeparati qui ſint, *ibid.num.*44.

Emens ab Eccleſia adſportans rem dè loco ad locum tenetur ſoluere gabellam, *ibid n.*45.

Emptor non tenetur perquirere qualitates rei venditæ, *decif.*35.*num.*10.

Si ſciuiſſet vitium rei venditæ non emiſſet, *ibid.num.*19. quod procedit tam in venditione rei mobilis, quam ſtabilis *num.*20.

Emptori datur actio redhibitoria, ſiuè venditor ſciuerit, ſiuè ignorauerit vitium rei venditæ, *decif.*35.*adnot.*1.*num.*2.

Agens redhibitoria probare debet vitium extitiſſe ante venditionem, *ibid. num.* 3.

Redhibitoriæ vt ſit locus, quæ requiſita concurrere debent, *decif.*35.*adnot.*1.*num.*1.

Suffragatur ſi empot ignorauerit vitium ſecus ſi ſciuerit, vel erat viſibile, *ibid.num.*8.9.*&* 12.

Vitium ad hoc vt redhibitoriæ ſit locus non debet eſſe leue, ſed tale, quod impediat vſum rei venditæ, *decif.*35.*adnot.*1.*num.*16.

Laudabile eſt in caſu actionis redhibitoriæ partes ad concordiam reducere, *ibid.num.*23.

Reliqua vide in verbo Venditor.

Emptor generaliter non debet eſſe ſollicitus dè verſione, *decif.*53.*adnot.*6.*num.*33.

Emptor rei Eccleſiæ non debet eſſe ſollicitus dè verſione, ſecus ſi venditio fuerit facta pro extinguendo debito, & non ex alia cauſa, *ibid. num* 34.

Emptor in rebus pupilli, & minoris debet eſſe ſollicitus de verſione, *decif.*53.*adnot.*6.*num.*37.

Ampl. præcipuè ſi res pupilli vendatur ad effectum extinguendi debitum, *ibid.num* 38.

Emptor rei fideicommiſſo ſubiectæ, prò extinguendo ære alieno fideicommittentis debet eſſe ſollicitus dè verſione, ſecùs ſi inter partes aliter fuerit conuentum, *decif.* 53. *adnot.* 6. *num.* 39.

Quis debet eſſe ſollicitus in reinueſtimento rei dotalis, *ibid.num.*41.

Emptor non debet eſſe ſollicitus de verſione in venditione facta ab executore teſtamentario prò ſoluendis legatis, *decif.*53.*adnot.*6.*num.*42.

Emens cenſum ab Eccleſia prò extinguendo alio maioris ſummæ non debet eſſe ſollicitus dè verſione, *ibid.num.*56.

Emens ab executoribus teſtamentarijs pro ſoluen-

uendis legatis eſt tutus, licet non adhibuerit curam prò hac verſione, *decif.*54.*adnot.* 2.*n.*8.

Emens reui maioratui ſuppoſitam ad effectum ſubrogandi aliam rem emendam, non tenetur curare, vt emptio ſequatur, *ibid.num.*10.

Emens à Muliere non tenetur inquirere verſionem, *ibid.num.* 5.

Emens à minore, vel Eccleſia ex cauſa neceſſaria prò ſoluendo ære alieno, debet eſſe ſollicitus de verſione *decif.*59. *adnot.* 2.*num.* 22. Secus ſi ex cauſa vtilitatis, *num.*24. ſublimi. procedere ſi contractus validè initus fuerit, ſecus ſi nulliter ſine ſolemnitatibus, *num.*25.

EPISCOPVS.

Epiſcopus primò ordinatus præcedit alijs poſteà ordinatis etiam in Concilijs Prouincialibus, non habita ratione ad dignitatem Eccleſiarum, *decif.*1.*adnot.*4.*num.*4.5. & 6.

Epiſcopus habens Pallium præcedit omnes alios licet antea ordinatos, *decif.*1.*adnot.*4.*num.*7.

Patriarcha primo promotus præcedit alios, *decif.*1.*adnot.*4.*num.*8.

Epiſcopus in ſua Dioceſi in funtionibus præferendus eſt omnibus etiam Archiepiſcopis excepto Metropolitano *decif.*1.*adnot.*4.*num.*9.

Dimittens Eccleſiam retinet prærogatiuam quò ad præcedentiam, *decif.*1.*adnot.*4. *num.*10.

Interueniens in Capitulo vt Canonicus quem locum habere debeat, & an habeat vocem, *decif.*1.*adnot.*4.*num.*11. & 12.

Quando dicatur interuenire vt Epiſcopus, & quando vti Canonicus, *decif.*1.*adnot.*4.*num.*13.

Epiſcopus ſi ſit conſiliarius Principis ſedet in ſuo loco, vti ſimplex Conſiliarius; ſed antè ipſos debet habere oſculum pacis, *decif.* 1. *adnot.*4.*num.*16. & 18.

Epiſcopus in ſua Eccleſia præcedere debet quoſcunque etiam Principes ſæculares, nec dare tenetur manum dexteram, *decif.*1.*adnot.*4.*num.* 22. & 23.

Debet habere ſedem in maiori culmine, *decif.*1. *adnot.*4.*num.* 24.

Epiſcopo tantum competit thurificatio triplici ductu, *decif.*1.*adnot.*5.*num.*13.

Epiſcopus volens per ſe ipſum diuina peragere non poteſt alteri demandare in præiudicium primæ dignitatis, *decif.*1.*adnot.*6.*num.*39.

Epiſcopus in ſua dioceſi in functionibus omnibus eſt præferendus, etiam Archiepiſcopis excepto Metropolitano, *decif.*1.*adnot.*9.*n.*4.

Epiſcopus in celebratione ſynodi Diæceſanæ primum locum habere debet, *decif.*1.*adnot.*16. *num.*1.

Epiſcopus titularis Canonicus debet ſedere in primo ſtallo, & præcedere alias dignitates, vt ſeruatur Romæ in tribus Eccleſijs Patriarchalibus, *decif.*1.*adnot.*4.*n.*21.

Epiſcopus quò ad ferendas, & declarandas cenſuras vide *excommunicatio*.

Habet auctoritatem creandi beneficia, *decif.*98. *adnot.*1.*num.*3.

Eſt omnium piarum diſpoſitionum executor, *decif.* 131.*n.*14.

Epiſcopus motu proprio Papæ ad aliam Eccleſiam tranſlatus facit fructus ſuos vſque ad diem præſtiti conſenſus, *decif.* 20.*num.*20.

Epiſcopus non poteſt teſtare de fructibus ex rebus Eccleſiæ perceptis, *decif.* 12. *adnot.* 2. *ſub num.* 24.

Epiſcopus ſemper accipit paramenta de medio Altaris, *decif.*30.*adnot.*1.*n.*5.

Epiſcopus ad ſe conformandum cum laicorum edictis prò communi bono emanatis, cautela eſt, vt conſimile prò Eccleſiaſticis publicet, *decif.*53.*adnot.*3.*n.*45.

Epiſcopus dè Iurè communi habet intentionem fundatam ſuper quarta decimali, *decif.* 34. *num.* 11.

Quæ quarta debet recipere dè manu Parochi vel ab Eccleſis participantibus, *ibid. n.* 12.

Epiſcopus ſuper decimis etiam iure proprio agere poteſt, *decif.*34.*n.*18.

Quarum ius à ſe non abdicauit per aſſignationem Parochiarum, *ibid.n.*19.

Et habet de iure communi fundatam intentionem in prædijs, ex quibus percipiuntur, ſi ſint nullius Parochiæ, *decif.*34.*n.*20.

Vel quandò detegitur quod fuerit facta diuiſio, quo caſu iure proprio agere poteſt, *ibid. num.*21.

Prò vt etiam quando rector non eſt in cauſa, vel decimas exigere negligat, *decif.* 34.*n.*22.

Epiſcopus in viſitatione Dioeceſana procedit cum Aauctoritate Apoſtolica, *decif.* 54. *num.* 19. quæ an ſit ordinaria, vel delegata referuntur Doctores, *num.* 20. Secus extra viſitationem, *num.* 25.

Procedens cum auctoritate Apoſtolica poteſt facere ea, quæ Papa facere poteſt, *ibid.n.*21.

Praxis recurrendi ad Sanctam ſedem in iis, quæ Epiſcopus facere poteſt ad maiorem cautelam tamquam facultatiua non obligant, *decif.* 54. *num.* 24.

Epiſcopus poteſt diſpenſare in delictis occultis, *decif.*74.*n* 17.

Non debet excommunicare, vel deponere prò delicto vnica vice commiſſo, *decif.* 83. *num.*21.

Debet ſe abſtinere in publicando nouas feſtiuitates, *decif.*84.*adnot.*1.*n.*52.

Epiſcopus in locis exemptis ſuæ Diœceſis poteſt facere ſolemnes benedictiones, & diuina celebrare, *decif*84 *adnot.*1.*n.*46.

Epiſcopus quoad Regulares vidè in Verbo *Regulares, & in Verbo Regularius*.

Quò ad moniales, vide in Verbo *Moniales*.

Epiſcopus habet iuris aſſiſtentiam quoad exercitium Iuriſdictionis intra limites ſuæ Diæceſis, *decif.* 1. *adnot.* 9. *num.* 3. *& deciſione* 30. *num.* 2.

Et ex hac Iuris aſſiſtentia exercendi ſuam Iuriſdictionem in ſua Diœceſi competit manutentio, *decif.*1, *adnot.* 9. *num.* 5.

Limit. ſi aliquid in contrarium concurrat, *num.* 6.

Epiſcopus non poteſt præiudicare Eccleſiæ de Iurepatronatus laicorum, *decif.* 1. *adnot.* 15 *num.* 32.

Epiſcopus habet intentionem fundatam circa exercitium Iuriſdictionis in Eccleſijs ſuæ Diœceſis quoad ſpiritualia, ſecus quoad temporalia, *decif.*1.*adnot.*15.*n.*33.

Epiſ-

Digitized by Google

Epiſcopus propter populi commoditatem poteſt nouas parochias erigere, & ex iuſta cauſa ſimplicem in curatam, *dec.5. adnot.1.nu.38. & 39.*

Sed beneficia ſimplicia abſque iuſta cauſa incurata ab Epiſcopo conuerti non poſſunt, *ibid num.40.*

Nec Eccleſia curata ab eodem in ſimplicem reduci poteſt, *ibid.num.41.*

Declara ſupradicta, vt non quælibet incommoditas populi ad faciendam diſmembrationem ſuffragetur, ſed debet eſſe magna, *ibid. num. 42.*

Epiſcopus ex iuſta cauſa poteſt erigere nouam Parochialem licet Eccleſia ſit ſubiecta Regularibus, *ibid.num. 44.*

In facienda parochiæ diſmembratione non requiritur conſenſus parochianorum, *decıſ.5. adnot.1,nu.45.*

Epiſcopus non poteſt concedere licentiam Iudici Laico examinandi teſtes vel vulneratos in Eccleſia, vel Hoſpitali, ſed petenda à Sede Apoſtolica, *decıſ.5.adnot.3.n.61.*

Epiſcopus debet recognoſcere fraudulentas donationes factas Clericis, *decıſ. 6. adnopt. 3. num. 28.*

Poteſt procedere in cauſa inſultus, & homicidij commiſſi in perſonam ſui Coloni, *decıſ.6. adnot.7.num. 59.*

Epiſcopus non poteſt fructus ſuperfluos vnius Eccleſiæ applicare fabricæ alterius indigentis, *dec.6.adnot.8.num. 50.*

Non poteſt alienare bona ſuæ Eccleſiæ etiam in caſu licito ſine auctoritate Sum. Pontificis, *ibid.nu.52.*

Epiſcopus non poteſt concedere Iuſpatronatus ſuper Eecleſia libera, *decıſ. 9. adnot. 3. numer. 28.*

Amplia etiam ſi Eccleſia antea fuiſſet patronata, ſecus autem ex auctoritate Papæ, *ibidem num.29.*

Epiſcopus non poteſt præiudicare Eccleſiæ de Iurepatronatus, *decıſ. 10. num. 23.*

Epiſcopus habet fundatam intentionem ſuper omnibus Eccleſijs ſuæ Diæceſis circa exercitium ſuæ iuriſdictionis, *decıſ. 10. num.25.* Declara *vt ibid.*

Epiſcopus non poreſt mandare transferre Piam Imaginem de vna in aliam Capellam inuito Rectore, *dec.10. n.21.*

Non poteſt beneficium liberum efficere de iurepatronatus, *decıſ.10,adnot.3. n.54. & n.55.* vbi ampliatur.

Epiſcopus vti Sedis Apoſtolicæ delegatus iuſta concurrente cauſa poteſt diſmembrare, & diuidere Parochias, etiam Regularibus ſubiectas, *dec.11. nu.8.*

Epiſcopus iuſta exiſtente cauſa poteſt permittere translationem Sanctorum Corporum de loco, ad locum, *dec.11.nu.17.*

Epiſcopus poteſt concedere mandato ſuſpicionis ſugæ, etiam contra Laicos, *deciſione 12. num. 31.*

Epiſcopus vigore iuramenti, & obligationis Cameralis procedere valet inter Laicos, *decıſ. 12.adnot.4.nu.2.*

Limita procedere quoad ipſum tantum iurantem, & obligatum in forma Cameræ, ſecus quoad eius hæredes, *ibid.n.3.& n.18.*

Epiſcopus poteſt compellere Adminiſtratores Hoſpitalium ad reddendam rationem, & ſoluendum non obſtantibus priuilegijs, & exentionibus, *deciſione 12. adnot. 5. num.25.& 26.*

Poteſt inquirere contra tenentes bona deſtinata pro pauperibus, & locis Pijs, *ibid.nu.30.*

Epiſcopus vna cum deputatis debet rationes reddere facere ab Adminiſtratoribus locorum Piorum, ſi adſit conſuetudo, aut conſtitutio, *dec.12.adnot.5.n.32.*

Epiſcopus non poteſt compellere Adminiſtratores Hoſpitalium ſub immediata poteſtate Regum, aut ſi ita in fundatione eorum cum Epiſcopo conſecutum fuerit, *dec. 12. adnot.5.n. 33.* declara *vt nu.34.*

Epiſcopus habet iuriſdictionem priuatiuè ſuper Hoſpitalibus, Confraternitatibus, & locis pijs, eius auctoritate fundatis; in alijs verò reſtringitur quoad inquiſitionem de Pijs operibus eiſdem incumbentibus, *decıſ.12. adnot.5. num.34.*

Epiſcopus in iis, quæ non ſunt eius auctoritate fundata cenſetur cumulatiuè conſtitutus executor, *decıſ.12.adnot.5.n.35.*

Epiſcopus tanquam Apoſtolicæ Sedis delegatus poteſt viſitare Hoſpitalia, & Confraternitates mere laicales, non obſtante quacumque exentione, *dec.12.adnot.5.n.41.*

Secus ſi ſint ſub poteſtate Regum, *ibid.*

Poteſt in eiſdem Hoſpitalibus, Confraternitatibus, & locis Pijs, quamuis exemptis inquirere de eorum adminiſtratione, corrigere, & reformare, & cognoſcere bonorum adminiſtrationem, & dilapidationem, *ibid.nu.62.*

Epiſcopus in iis locis pijs, qui ſunt ſub poteſtate Regum, licet non poſſit exercere actum viſitationis, circa ea, quæ in illis exercentur, & circa petendas rationes; poteſt tamen viſitare circa cultum diuinum, *decıſ.12. adnot.5. num. 43.*

Epiſcopus viſitare poteſt confraternitates exiſtentes in Eccleſijs Regularium, *decıſ. 12. adnot.5.num.44.*

Non tamen poteſt viſitare Capellas dictarum Confraternitatum in Eccleſijs regularium, *ibid.nu.45.*

Epiſcopus habet territorium ſeparatum, & merum, & mixtum imperium in ſua Diœceſi, *decıſ.17.n.27.*

Et poteſt retinere familiam armatam, *ibidem num.28.*

Et habet Fiſcum, *ibid.n.29.*

Epiſcopus licet poſſit dare licentiam executoribus Curiæ ſæcularis carceribus Eccleſiaſticis mancipandi Clericos inuentos cum armis, tamen non expedit generalem licentiam dare, *dec.39.n.41.& n. 47.*

Epiſcopus Eccleſiam repræſentat, *dec.85.adnot.1 num. 8.*

Dicitur eſſe in Eccleſia, & Eccleſia in ipſo, *ibid.n.9.*

Offenſio facta Epiſcopo dicitur facta Eccleſiæ, *dec.85.adnot.1.n.10.*

Dicitur

Dicitur Procurator, & Eccleſiæ Æconomus. *ibid.num.*12.

Ordinarius, ſeu Epiſcopus in delictis, & occulta irregularitate abſoluere poteſt, ſecus ſi proueniat ex homicidio voluntario, *deciſ.* 87. *adnot.*2.*num.*12.

Epiſcopus non habet ius viſitandi priuata Oratoria. *dec.*88.*adnot.*1.*num.*5.

Curare debet ne ædiculæ rurales ædificentur, *ibid.num.*6.

Epiſcopus hodie non poteſt concedere licentiam celebrandi in Capellis priuatis. *deciſ.* 88. *adnot.*1.*nu.*26.

Epiſcopus tanquam delegatus procedere poteſt contra confugientes in ædiculis Confratrum exiſtentibus in Monaſterijs Regularium. *dec.* 88.*adnot.*1.*num.*32.

Viſitare poteſt Confraternitates Laicorum exiſtentes in Eccleſijs Regularium, non tamen Capellas, *dec.*88.*adnot.*1.*nu.*33.

Epiſcopus quoad Iuriſdictionem in Hoſpitalibus, Confraternitatibus Laicorum, & locis piis, vide in *Verbo Hoſpitalis*.

Protectio Regia ſi ſit generalis non eximit loca, & perſonas à Iuriſdictione Epiſcopi, ſeu Ordinarii, *dec.*88.*adnot.*3.*nu.*30.

Exiſtens ſub generali protectione Sedis Apoſtolicæ non eximitur à poteſtate Ordinarii, *ibid.num.*31.

Epiſcopus an diſpenſare poſſit cum illegitimis ad ordines, & beneficia, *deciſ.* 89. *adnot.* 1. *num.* 18.

Epiſcopus in foro interiori an poſſit diſpenſare in irregularitate occulta ob delictum hæreſis, *dec.*89.*adnot.*3.*n.*27.*&* 28.

Epiſcopus pro violata iuriſdictione, & immunitate Eccleſiaſtica poteſt ad excommunicationem procedere ſine monitione, *deciſ.*96. *num.*20.

Diſpenſare poteſt in homicidio occulto cauſa defenſionis commiſſo, quod non videtur includi ſub diſpoſitione Concilii Tridentini, *dec.*146.*num.*18.

Non poteſt viſitare Hoſpitalia, & loca pia, ſi fundator expreſsè Epiſcopum excluſerit, *dec.* 12.*adnot.*5.*n.*46.

Amplia vt neque poſſit hoc caſu viſitare tanquam Apoſtolicæ ſedis delegatus vigore Concilii Tridentini, *ibidem num.* 47. contrarium. *num.*48.

Declara, quod ſi fundator crexerit tantum induſtriam perſonæ miniſtri, vt non ſit per hoc excluſus Epiſcopus quo ad facultatem viſitandi, *deciſ.*12.*adnot.*5.*num.*49.

Secus autem ſi Epiſcopus in ipſa fundatione conſenſerit. *ibid.num.*50.

Priuilegia eximentia Confraternitates, & Hoſpitalia ante Concil. Tridentinum conceſſa, licet poſt eiusq; celebrationem ſuffragentur reſpectu ordinariæ iuriſdictionis, ſecus reſpectu delegatæ vigore Concilii, *deciſ.* 12. *adnot.* 5. *num.*51.

Declara procedere ſi exemptio à Iuriſdictione Ordinarii ex mero priuilegio; ſecus ſi proueniat per ſpeciem contractus, *ibid. n.* 52.

Epiſcopus eſt executor piarum diſpoſitionum, tam inter viuos, quam in vltima voluntate, nō obſtante quacumque exemptione, *dec.*12. *adnot.*6. *nu.*8.

Amplia etiam ſi teſtator diſpoſuerit, quod Epiſcopus non ſe ingerat. *ibid. num.* 9.

Epiſcopus poteſt cogere etiam Regulares ad reddendam rationem circa executionem piarum diſpoſitionum, *dec.*12.*adnot.*6.*n.*13.

Epiſcopus elapſo anno eſt executor legatorum etiam ad prophanos vſus contra laicos, & tertios poſſeſſores, *deciſ.*12. *adnot.* 6. *num.* 15. *&* *num.* 20.

Declara quod huiuſmodi officium ſit iuriſdictionis mixti fori, *ibid.n.*16.

Amplia procedere etiam ſi Iudex laicus non eſſet negligens in adminiſtranda iuſtitia, *ibid.num.*17.

Epiſcopus in concernentibus pietatem habet iuriſdictionem in laicos, etiam quoad prophana, *dec.*12.*adnot.*6.*num.*19.

Epiſcopus quoad cognitionem cauſæ damni dati ab Eccleſiaſticis, & eorum animalibus, & paſtoribus, vide in verbo *Damnum datum*.

Si iniuſtè deueniat ad Clerici capturam, vel detineat incurrit excommunicationem, *dec.* 14. *adnot.*4.*num* 31

Epiſcopus Eccleſiam vetuſtate collapſam transferre poteſt ad Matricem, vel viciniores Eccleſias, ſi refici nequeat, *deciſ.* 15. *adnot.* 1. *num.* 41.

Ità etiam transferre poteſt beneficia ſimplicia, etiam de iurepatronatus, *ibid. n.*42.

Epiſcopus non poteſt prophanare cęmeterium, *dec.*15.*adnot.*1.*num.*43.

Epiſcopus poteſt in cauſis ſpectantibus ad ſuum forum laicos carcerare, pignorare, & multare, *dec.*17.*num.*16.

In exilium mittere, *num.* 18. *&* 19. infringere pœnam carceris, *num.* 20. pœnas pecuniarias laicis imponere *num.* 21. & reos fuſtigare, & tortura, ſubici *num.* 22. ad triremes tranſmittere. *num.* 23.

Poteſt torquere teſtes ratione mendacij, *ibid. num.* 24.

Epiſcopus poteſt indicere pœnam pecuniariam, *dec.*17.*num.*16.

ERROR.

Error iuris quando non excuſat poſſidentem à reſtitutione fructuum, *deciſ.* 54. *adnot.* 3. *num.*6.

Quando præſcriptionem prohibeat, *ibidem numer.* 7.

Dicitur conſiſtere in iure quando aliquid dependet à viſione ſcripturarum, *deciſ.* 54. *adnot.*3.*num.*11.

Error iuris valde dubij ęquiparatur dubio facti, *ibid num.*12.

Et reſultat in iis, quæ conſiſtunt in opinione Doctorum, *ibid. num.*13.

EXCEPTIO.

Exceptio requirens altiorem indaginem admittitur in ſummarijs, ſi in continenti probari poſſit, *deciſ.*11. *adnot.*1.*n.*18.

In continenti probata impedit executionem ſententiæ. *ibid.n.*19.

Exceptio nouæ conuentionis admittitur ad re-

tat-

Digitized by Google

tardandam obligationem Cameralem. Si ſit contraria primæ, *deciſ.* 18. *adnot.* 3. *num.* 3. & 31.
Exceptiones, quæ militant contra teſtes, obici poſſunt contra Matronas, & peritos, *deciſ.* 51. *adnot.* 1. *num.* 4.
Exceptio ſimulationis non retardat executionem obligationis Cameralis, *deciſ.* 35. *n.* 1.
Limit. procedere in dubio, ſecus ſi ſit liquida damnoſa, & perniciosa, *ibi. num.* 2.
Exceptio non numeratæ pecuniæ, ſeu pretij cenſus poteſt à tertio poſſeſſore bonorum cenſitorum allegari, *deciſ.* 53. *adnot.* 7. *numer.* 32.
Limit. procedere ſi ſit patens, ſecus ſi reſpiciat altiorem indaginem, *ibid. num.* 33.
Exceptio iuris tertii regulariter non eſt admittenda, *deciſ.* 53. *adnot.* 7. *n.* 34.
Limit. quando ius tertij eſt ipſo iure excluſiuum iuris agentis, *ibid. num.* 35.
Sublimit. ſi ille cuius fauorem illud ius reſpicit declarauerit ſe velle vti, *deciſ.* 53. *adnot.* 7. *num.* 36.
Poſſeſſor ad tuendam ſuam poſſeſſionem poteſt dare de iure tertii, *ibid. num.* 37.
Exceptio iuris tertij ad impediendam executionem non admittitur, *deciſione* 53. *Adnot.* 7. *num.* 38.
Exceptio iuris tertij ſi opponenti prodeſt opponi poteſt, ſed hæc regula reprobatur, *ibid. num.* 39.
Firmat regulam in caſibus non exceptis, *deciſ.* 103. *num.* 16.
Et non facit comprehendere caſus, qui de ſui natura non comprehenduntur, *num.* 17. *deciſ.* 145. *nu.* 11.

EXECVTIO.

Executio fieri non poteſt ſuper boues, res, & homines deſtinati ad agriculturam, *dec.* 13. *adnot.* 4. *nu.* 10.
Neque pignorari poſſunt arma, res militares, & equi militum, *ibid. n.* 11.

EXCOMMVNICATIO.

Ordinarius, & de illius facultate quilibet Confeſſarius poteſt abſoluere à cenſura propter rei extractionem è loco immuni, *deciſ.* 87. *adnot.* 2. *n.* 1. Contrar. & veriùs, *n.* 10. & 11.
Si delictum ſit occultum Epiſcopus poteſt dare hanc abſolutionem, *deciſ.* 87. *adnot.* 2. *n.* 2. & 12.
Statuentes contra libertatem Eccleſiaſticam incurrunt excommunicationem Bullæ Cœnæ Domini, *deciſ.* 87. *adnot.* 2. *n.* 3.
Quæ differentia ſit inter immunitatem, & libertatem Eccleſiaſticam, *deciſ.* 87. *adnot.* 2. *n.* 4.
Renouatio cenſurarum non comprehendit earum reſeruationem, ſi non fuerit expreſſa, *deciſ.* 87. *adnot.* 2. *n.* 5.
Confeſſarijs interdictum eſt abſoluere pœnitens in caſibus Sanctæ Sedi, & Ordinarijs reſeruatis, *deciſ.* 87. *adnot.* 2. *n.* 6.
Ordinarius poteſt abſoluere in caſibus dubijs in Bulla Cœnæ, *deciſ.* 87. *adnot.* 2. *n.* 7.
Poteſt abſoluere ab excommunicatione ob leuem Clerici percuſſionem, *deciſ.* 87. *adnot.* 2. *num.* 8.
Excommunicatio incurſa ob ingreſſum fœminarum in Monaſteria Religioſorum abſolui non poteſt niſi à Summo Pontifice, *deciſ.* 87. *adnot.* 2. *n.* 13.
Limit. procedere ſi excommunicatio ſit publica, ſecùs ſi ſit occulta, *ibid. n.* 14.
Declaratoria cenſurarum præſumitur de Iure valida, *deciſ.* 96. *n.* 1.
Præcipuè ſi lata fuerit pro defenſione immunitatis Eccleſiaſticæ, vel iuriſdictionis, *ibid. num.* 2.
Ad cenſurarum iuſtificationem ſufficit probatio actuum in præiudicium immunitatis Eccleſiaſticæ geſtorum, *deciſ.* 96. *n.* 4.
Declaratio cenſurarum ex aliquo capite nulla, ſi denuo fieri deberet non eſt reuocanda, *deciſ.* 96. *num.* 18.
Excommunicatus à Iure pro delicto, poteſt iterum ab homine pro eodem delicto excommunicari abſque monitione, *deciſ.* 96. *n.* 21.
Excommunicatio tenet, licet omiſſa fuerit monitio, *deciſ.* 96. *n.* 22.
Monitio, ſeù citatio non requiritur in excommunicatione lata à canone, ſeù lege, ſed in excommunicatione ab homine ferenda, *deciſ.* 96. *n.* 14.
Nec etiam requiritur vbi delictum eſt notorium, *deciſ.* 96. *n.* 15.
Nec etiam requiritur ſi cenſuræ feruntur pro defenſione violatæ iuriſdictionis ad reſiſtendum executioni de facto ſecutæ, *ibid. n.* 16.
Nec requiritur vbi Ordinarius procedit vti pars, vim vi repellendo ad defendendam ſuam iuriſdictionem, *deciſ.* 96. *n.* 17.
Excommunicatio eſt pœna grauiſſima, *deciſ.* 96. *adnot.* 1. *n.* 1.
Cenſuræ non niſi ex grauiſſima cauſa ſunt ferendæ, *ibid. n.* 2.
Nemo eſt excommunicandus niſi præmiſſis debitis monitionibus Canonicis, *deciſ.* 96. *adnot.* 1. *num.* 3.
Et monitiones debent eſſe tres cum congruo dierum interuallo, *deciſ.* 96. *adnot.* 1. *num.* 4. & 5.
Formula citationis ad declarandum aliquem excommunicatum, *ibid. n.* 6.
Canonica monitio debet continere temporum interualla arbitrio Iudicis, *deciſ.* 96. *adnot.* 1. *num.* 7.
Eſt facienda perſonaliter, & non domi dimiſſa copia, ſecus ſi dolo latitaret reus citandus, *ibid. n.* 8.
Sufficit quod ſemel quis perſonaliter fuerit citatus, *deciſ.* 96. *adnot.* 1. *n.* 9.
Quandò non datur, tutus acceſſus ſufficit citatio per affixionem, *ibid. n.* 10.
Sicut etiam quando profertur excommunicatio contra perſonas, quarum nomina ignorantur, *deciſ.* 96. *adnot.* 1. *n.* 11.
Iudex Eccleſiaſticus ſi proferat ſententiam excommunicationis abſque citatione, quam pœnam incurrat, *ibid. n.* 12.
Ad declaratoriam excommunicationis à iure latæ non eſt deueniendum, niſi conſtito de facto, ac præuia citatione, *deciſ.* 96. *adnot.* 1. *num.* 13.
Limit. vbi exceſſus ſit notorius, *ibid. num.* 14.
Sublim.

Sublim. ſi cenſura feratur in contumaciam, ſecùs ſi ipſo facto contracta ſit, & crimen ſit ità notoriū, vt nulla competat excuſatio, *n.*16.

Et hoc caſu neque requiritur citatio, *n.*17.

Excommunicari quis poteſt abſque citatione vbi periculum eſt in mora, *deciſ.* 96. *adnot.* 1. *num.* 23.

Vel quando dubitatur de fuga, *n.*24. vel quando delictum eſt commiſſum in præſentia Iudicis, *num.*25.

Ob crimen merè præteritum, & emendatum non eſt deueniendum ad declarationem excommunicationis, *deciſ.*96. *adnot.* 1.*n.*26.

Limit. procedere in excommunicatione ferenda, ſecùs à iure lata, *ibid. num.*28. Ampl. vt *num.*29. Contrar. *n.*30. Declara, vt *n.*31.

Ordinarius, & inquiſitores non poſſunt excommunicare Officiales, ſeù Vrbium Gubernatores inconſulto Summo Pontifice, *deciſ.* 96. *adnot.*1. *n.*32.

Limit. procedere in Officialibus Papæ per breue Apoſtolicum conſtitutis, ſecus per ſimplices literas, *ibid.n.*33.

Sententia excommunicationis prohibetur oretenus fieri, & ferens in ſcriptis, quam pœnam incurrit, nec ſuffragatur ignorantia, *deciſ.*96. *adnot.*1. *n.*34. & 35.

Limit. procedere vbi vrget ſtylus in contrarium, & in tribus alijs caſibus, *ibid.n.*36.

Limit. ſi ſententia excommunicationis ex ignorantia *textus in cap. cum medicinalis de ſententia excommunicationis in* 6. oretenus lata fuerit abſque dolo, *ibid.num.*37.

Limit. 6. quando copia Notarij haberi non poſſit, *ibid.n.*38.

Limit. 7. quando cenſura fertur per viam ſtatuti, ſeù ordinationis generalis, *deciſ.*96. *adnot* 1.*n.*39.

Limit. 8. procedere vbi Iudex iudicialiter procedat, ſecus verò quandò excommunicatio fertur à Prælato, non tanquam Iudice, ſed tanquam parte pro tuitione ſui Iuris, contra turbantem, *deciſ.*96. *adnot.* 1.*n.*40.

Limit. 9. vt diſpoſitio dicti textus non comprehendat Epiſcopos, *ibid.n.*41.

Limit. 10. vt neque procedat in Prælatis Regularibus, *deciſ* 96. *adnot.* 1.*n.*42.

Limit. 11. procedere in excommunicatione ferendæ ſententiæ, ſecus in eius denunciatione, *ibid.n.*43.

Limit. 12. non comprehendere facientes ſimplicem prohibitionem, *deciſ.*96.*adnot.*1.*n.*44.

Limit. 13. vt non procedat in nominatione aliquid faciendi ſub pœna excommunicationis, *ibid. num.*45.

Ratio affertur cur excommunicatio ſit facienda in ſcriptis, *deciſ.*96. *adnot.* 1.*n.*46.

A ſententia excommunicationis iam latæ non datur appellatio ſuſpenſiua, *deciſ.*96.*adnot.*2.*n.*1.

Ita etiam in ſuſpenſione, & interdicto, *ibid.n.*2.

Sed à declaratoria appellantem incidiſſe in excommunicationem à iure latam datur appellatio ſuſpenſiua, *deciſ.*96.*adnot.*2.*n.*3.

Excommunicatio lata poſt appellationem eſt ipſo iure nulla, *ibid.n.*4.

Pendente appellatione non ſunt affigendi cedulones, *ibid.n.*5. dummodo appellatio ſit legitima, ſecus in friuola, *num.*6.

Limit. 2. in excommunicatione lata à iure, ſeu ſtatuto, *num.*9.

Limit. 3. vt de conſuetudine à declaratoria non detur appellatio, præcipuè vbi agitur de violatione immunitatis Eccleſiæ, *n.*10.

Limit. 4. in facto notorio, *n.*11.

Limit. 5. ſi reus ſit contumax, *n.*12.

Abſolutio ab excommunicatione non datur niſi ſatisfacta parte, *deciſ.*96. *adnot.*2. *n.*20.

In contumaciam excommunicatus abſolui poteſt præſtita cautione de ſatisfaciendo, *ibidem n.*21. Et ita etiam in offenſione dubia. *n.*22.

Et ſi non poteſt ſufficientem cautionem præſtare, ſufficit iuratoria, *n.*23.

Excommunicatus ad tempus, puta donec ſatisfecerit elapſo tempore indiget abſolutione, *deciſ.*96.*adnot.*2.*n.*24.

Prout etiam de ſuſpenſo, & interdicto, *ibid. n.*25. Contrar. *n.*26.

Epiſcopus abſoluendo ab excommunicatione poteſt imponere pœnam pecuniariam, *deciſ.*96. *adnot.*2.*n.*27.

Abſolutio cenſuratum etiam abſenti dari poteſt, *deciſ.* 113.*n.*3.

Cenſurarum fulminatio eſt remedium extraordinarium, *deciſ.*136.*n.*11.

Excommunicatio niſi in grauiſſimis eſt ferenda, *deciſ.*143.*n.*4.

EXEMPTVS.

Exemptus à ſolutione decimarum, Nemorum ſiluarum &c. intelligitur pro vſu exempti ſecus ſi vendat, *deciſ.*6.*adnot.*9.*n.*21.

Limit. procedere ſi nullum interueniat pactum circa exemptionem, ſecus interueniente, *ibid. n.*22.

Sublim. procedere in priuilegio reali, ſecus in perſonali, *n.*23.

EXIGIBILITAS.

Exigibilitas non cenſetur promiſſa, niſi dicatur, *deciſ.*18.*n.*22.

Vendens, dans in ſolutum, aut delegans nomen debitoris non tenetur præſtare locupletem, & ſoluendo, ac exigibile, ſed quod ſit verum, & obligatum, *deciſ.*18.*n.*21.

Promittens nomen debitoris exigibile, & bonum, intelligitur de bonitate tempore venditionis, & ceſſionis, *deciſ.*18.*n.*23.

Limita ſi fuerit etiam promiſſa manutentio, *ibid. n.*24.

Sublimita ſi manutentio non fuerit promiſſa conditione ſemper, vel omni tempore; cum tunc reſtringatur ad tempus contractus, *ibid. n.*25. & 26. cum relatio fiat ad proxima, *n.*25.

Promittens manutenere nomen debitoris eſſe ſum, bonum, & exigibile, tenetur ad hanc manutentionem de tempore contractus, niſi adiecta fuit clauſula omni tempore, vel dictio ſemper, *deciſ.*18.*n.* 26.

Cedens nomen debitoris ſi promiſerit bonum, & exigibile liberatur, ſi debitor ceſſus per duas aut tres ſolutiones ſatisfecerit, *deciſ.* 18.*n.* 27.

Cedens nomen debitoris, ſi promiſerit euictionem tenetur de realitate, & non de exigibilitate, *deciſ.*18. *n.*28.

EXI-

EXIMIENS E MANIBVS CVRIÆ.

Eripiens è manibus familiæ captum pro quocumque crimine capitali punitur pęna criminis *læſæ* maieſtatis, *decíſ.75.n.1.* etiam eximens in carcere detentum. *n.2.*

Limit. vt ad incurrendam hanc pęnam requiratur, vt ereptus fuiſſet captus pro eodem criminis læſæ maieſtatis, *ibid.n.3.*

Sed in Statu Eccleſiaſtico vigore bullæ Sixti V. comprehenduntur omnes erepti pro quocumque crimine, *decíſ.75.n.4.*

Et omnes alij impedientes iuſtitiæ miniſtros in libera eorum officij executione, *ibid.n.5.*

Eximens è manibus familiæ debitorem captum pro debito ciuili, quidquid ſit vigore Bullæ *Sixti* V. hodiè non punitur iuxta illius diſpoſitionem, cuius rigor non ſeruatur in practica, *deciſ.75.n.6.&.7.*

Eximentes executionem ciuilem, vel ſdebitorem carceratum pęna arbitraria multatur, *deciſ.75.n.8.*

Et vlterius tenetur ad ſolutionem debiti perindè ac ſi pro ſdebitore erepto fideiuſſiſſet, *ibidem num. 9.*

Limit. procedere ſi debitor fuerit iuris ordine captus etiamſi exemptus non erat debitor, *deciſ.75.n. 10.* ſecus ſi captura ſit nulla, *n.11.*

Clerici eximentes carceratos. & miniſtros iuſtitiæ impedientes de iure communi Iudicis arbitrio puniuntur, *deciſ.75.n.12.*

Sed in Statu Eccleſiaſtico iuxta Bullam Sixti V. & Gregorij XIII. *n.13.*

Inſuper hac de cauſa priuantur beneficijs, & dignitatibus, *ibid.n.14.*

Non tamen per Iudices laicos puniri poſſunt, *ibid. n.15.*

Et *Textus in lege addictos C.de Epiſcop. audien.* abrogatus fuit à Iure Canonico, *deciſ.75. num.16. & 17.*

Eximens ſe ipſum à manibus familiæ punitur, ſi non adſit violentia, prout ſi è carceribus aufugiſſet cum violentia, & birruariorum offenſione pęna arbitraria, quæ extendi poteſt vſque ad mortem, *deciſ.75.n.20.*

Vigore Bullarum Sixti V. & Gregorij XIII. eximens ſe ipſum è manibus familiæ videtur puniri debere, vt in eiſdem diſponitur, ſed non ſeruantur, niſi concurrat acclamatio, & incitatio populi ad arma, vel ſi franchigias appellaret, ſeu nomen magnatis in auxilium inuocaret, *deciſ.75.n.21.*

Referuntur aliæ pęnæ contra eximentes, & ſe ipſum eximentem, *ibid n.22.*

EXTRAHENS, ET EXTRACTVS AB ECCLESIA.

Vide *Immunitas Eccleſiaſtica*.

Extractio bonorum, & rerum illatarum per confugientes ad Eccleſiam fieri nequit abſque licentia Sacræ Congregationis Immunitatis, *deciſ.39.nu.50. deciſ.95. adnot.1.nu.15. & 18.* vbi etiam ſi ſint furto ablata, & alijs obligata.

Et Epiſcopus hanc licentiam concedere non poteſt, *n.51.*

Reprobatur *Thom.del Bene* vbi docet quod Epiſcopo recuſante dare hanc licentiam poſſit Iudex ſæcularis extrahere res alienas allatas in Eccleſia, *deciſ.39.n.52.* Ampl. *vt in n.53. deciſ. 95. adnot.1.n.16.*

Extractus ab Eccleſia malis, artibus, blandis verbis, vel ſub doloſa ſecuritate eſt Eccleſiæ reſtituendus, ſi deindè carceretur, *deciſ.56.n.1.*

Ampl. ſiuè ad exeundum inductus fuerit à publica, ſiuè à priuata perſona, *ibid. n. 2.* Contrar. *n.14.*

Teſtes deponentes ſuper extractione confugientis ad Eccleſiam probant etiam non citata parte, & Fiſco ſæculari, *deciſ.56. n.4.*

Eccleſiæ pro extractis ab ea competit actio ſpolij, & interdictum de libero homine exhibendo, *deciſ.56.num.5. deciſ.85.nu.2.deciſ.87.nu.26. & 27.*

Quod tanquam perſonale, & in rem ſcriptum datur contra quoſcumque detentores, licet extractionis non participes, *deciſ. 56. num. 6. deciſ.85.n.3.*

Extractionis ignorantia non excuſat Iudices ad denegandam reſtitutionem extracti, *ibid.n.7.*

Extractus ab Eccleſia eſt reſtituendus etiam ſi retinens non ſit particeps fraudis, *deciſ.56.n.10.*

Extractio violenta per Sacros Canones damnatur, non autem per artes malas, & blanda, & doloſa verba. *ibid.n.16.17. & 19.*

Contrar. *n.25. & ſeq.*

Extractio confugientis ad Eccleſiam prohibetur per leges Cæſareas, ſacros Canones, & Pontificias Conſtitutiones, quibus priuatorum conſenſu derogari non poteſt, *deciſ.56.n.36.*

Facta non ſeruata forma Gregorianæ Conſtitutionis eſt nulla, & inualida, *ibid.n.37.*

Extractus de facto ab Eccleſia de facto eſt reſtituendus, *deciſ.85.n.1.deciſ.87.n.13. deciſ.95. adnot.1. n.1.*

Cenſuræ contra extrahentes, & Eccleſiam non reintegrantes poſt requiſitionem redduntur Iuſtæ, *deciſ.85.n.4.*

Nec abſolui debent niſi prius reintegrata Eccleſia de perſona extracta refectis damnis, *deciſ.85.n.5. deciſ.87.n.28.*

Reintegratio eſt facienda per repoſitionem extracti in eodem loco immuni, *deciſ.85.n.6.*

Neque ſufficit ſimplex excarceratio, *deciſ. 85. num. 7.*

Et dicta reſtitutio eſt facienda per actum publicum, *deciſ.85.adnot.1.n.1.*

Et non ſufficit ſi reſtitutio fiat alteri Eccleſiæ ſinè diſpenſatione Pontificis, & conſenſu extracti, *deciſ.85.adnot.1.n.2.* Contrar. *n.3.*

Limit. ſi extractus æque tutus alteri Eccleſiæ reſtituatur, & nullum damnum patiatur, *deciſ.85.adnot. 1.n.4.*

Limit.2. vt reſtitutio ſit facienda ad eandem Eccleſiam, ſi extractus petat, ſed ſi non petat, ſufficit fieri Epiſcopo, eiuſque Vicario, *deciſ.85.adnot.1.n.5.*

Et de hac materia referuntur opiniones, *nu.7. 11. & 12.* Sed ſi fiat Epiſcopo debet eſſe libera, *n.11.*

Extractus ab Eccleſia eſt reſtituendus, etiam ſi renunciauerit priuilegio immunitatis, *deciſ.85. adnot.1.n.14.*

Cui priuilegio etiam poſt extractionem renunciare non poteſt, *num.15.* nec antea

dum exiſtebat in Eccleſia, *num.* 17.
Epiſcopus non poteſt remittere iniuriam extractionis confugientis Eccleſiæ factam, *deciſ.* 85. *adnot.* 1. *n.* 13.
Extractus ab Eccleſia in caſu excepto non ſeruata forma Conſtitutionis Gregorianæ, eſt reſtituendus Eccleſiæ, *deciſ.* 85. *adnot.* 1. *n.* 21.
Extractus per metum eſt reſtituendus Eccleſiæ, *deciſ.* 95. *adnot.* 1. *n.* 4. & 5.
Epiſcopus non poteſt extrahere confugientes ad Eccleſiam cauſa examinandi in cauſa criminali, *deciſ.* 95. *adnot.* 1. *n.* 6.
Extractus per Iudicem laicum in caſu renitentię Iudicis Eccleſiaſtici eſt reponendus in carceribus Eccleſiaſticis ad effectum expectandi ſententiam declaratoriam, *ibid. n.* 19.
Extractio cadauerum carũq; exhumatio ad effectum recognoſcendi fieri non poteſt ſine Epiſcopi licentia, & quando ſit obtinenda à Pontifice, *deciſ.* 95. *adnot.* 1. *n.* 20.
Regulares non poſſunt concedere hanc licentiam, *ibid. n.* 21.

F

FACVLTATIVA.

Actus non dicitur facultatiuus, quando pręcedit titulus, *deciſ.* 1. *adnot.* 2. *n.* 16.
In facultatiuis non acquiritur poſſeſſio manutenibilis, *deciſ.* 14. *n.* 20. & 21.
Ampl. non obſtante quocumque lapſu temporis etiam immemorabilis, *ibid. n.* 22.
In facultatiuis non inducitur conſuetudo, *deciſ.* 15. *n.* 23. Si mere conſtat materiam eſſe facultatiuam, alias ſecus. *n.* 24.
Limit. ſi præcedat titulus, *ibid. n.* 25.
Limit. ſi concurrat pluralitas actuum, ex quibus excluditur præſumptio facultatis, *deciſ.* 15. *num.* 26.
Nam gratia multiplicata non præſumitur, *ibidem n.* 27.
Limit. 4. fauore piæ cauſæ, & cultus diuini, *deciſ.* 15. *n.* 28.
Ea, quæ à principio ſunt meræ facultatis, fauore piæ cauſæ poſtea fiunt neceſſitatis, *ibidem num.* 29.
In facultatiuis non oritur obligatio, *deciſ.* 15. *n.* 31. ſecus fauore piæ cauſæ, *n.* 32.

FAVORABILIA.

Fauorabilia ſunt benignè, & latè interpretanda, *deciſ.* 56. *n.* 24.

FOEMINA.

Fœminæ comprehenduntur appellatione filiorum in conditione poſitorum ad excluſionem ſubſtituti, *dec.* 43. *adnot.* 2. *n.* 97.
In diſpoſitione teſtatoris appellatione filiorum continentur etiam fœminæ, *ibid. n.* 98.
In vltimis voluntatibus maſculinum, comprehendit etiam fœmininum, *ibid. n.* 99.
Conditio ſi ſine filijs an deficiat per ſuperuenientiam filiæ fœminæ, Vide in verbo *Filij in conditione poſiti.*
Neptis, an faciat deficere conditionem ſi ſinè liberis referuntur Doctorum ſententiæ in caſu vbi teſtator excluſit filias ob dotem conſtitutam, *dec.* 43. *adnot.* 2. *n.* 108.
Fœminæ excluſæ per ſubſtitutionem factam pro conſeruatione agnationis deficientibus maſculis admittuntur, *dec.* 43. *adnot.* 3. *n.* 119.
Limita ſi à principio fęminæ ſub verbis non contineantur, & diſcretiuè teſtator maſculos. & fęminas vocauerit, *ibid. n.* 120.
Fœmina in cauſa matrimoniali admittitur ad teſtificandum, *dec.* 9. *adnot.* 2. *n.* 19.
Fœmina in Emphyteuſi excluſa propter maſculos excluditur etiam à maſculis deſcendentibus ex fęminis, *deciſ.* 126. *num.* 4. Declara vt in *num.* 5.
Fęmina in Emphyteuſi ſemel excluſa à maſculo, ſemper remanet excluſa, *deciſ.* 126. *num.* 33. *dec.* 128. *n.* 5.
Iuſpatronatus tranſit etiam ad fęminas, *dec.* 137. *num.* 12. 13. & 14.
Et quid ſtante pacto quod fęminę non ſuccedant, *num.* 15.

FALSITAS.

Vtens habitu muliebri, & è contra committit crimen falſi, *dec.* 49. *num.* 10.
Mutans ſibi nomen, & cognomen punitur pęna falſi ſecus ſi ſinè dolo, vel alterius præiudicij, *dec.* 49. *n.* 11.
Faciens ſe Comitem, Ducem, Clericum, Sacerdotem, Doctorem, Procuratorem, Notarium, ſi non ſit, committit crimen falſi, *dec.* 49. *à n.* 12. *vſque ad* 10. *deciſ* 76. *n.* 26. & 27.
Vbi quomodo puniantur, *deciſ.* 92. *adnot.* 3. *n.* 19. 20. & 21.
Falſitas vbi nemini eſt nociua non eſt punibilis, & ſaltem extra ordinem, *dec.* 49 *n.* 17.
Veſtium mutatio ad bonum finem, & ex iuſta cauſa non redditur mala, & peccaminoſa, ſecus ad malum finem, *dec.* 49 *n.* 18.
Falſitas abſque dolo commiſſa non eſt punibilis, *deciſ.* 49. *num.* 19. & ſaltem extra ordinem, *num.* 20.
Falſi crimen vt ſit punibile dolus verus, & non præſumptus requiritur, *deciſ.* 76. *numer.* 1.
Et quæ alia requirantur, *n.* 2. 3. & 4.
Pęna falſi olim erat deportatio, hodie eſt arbitraria, pecuniaria, corporalis, triremium, & etiam mortis, & confiſcationis, *dec.* 76. *num.* 5. 6. 7. & 8.
Statuta punientia falſarios ſunt ſeruanda, *ibid. num.* 6.
Falſarius tenetur ad damna, & contra eum iurari poteſt in litem pro damno paſſo, *dec.* 76. *num.* 9. & 10.
Et pro contentis in ſcriptura lacerata, *n.* 11.
Et in cauſa falſum committens perdit cauſam, *dec.* 76. *n.* 12. & 13.
Clericus falſarius eſt deponendus, & in Monaſterium detrudendus, *deciſ.* 76. *numer.* 14.
Et priuari poteſt beneficijs, & ſuſpenſione, & exilio mulctari, *n.* 15.
Et tam Clerici, quam laici condemnari poſſunt ad triremes, *dec.* 76. *n.* 16.
Falſificans literas Papæ, & Imperatoris punitur pœna mortis, ſecus literas Regis, Proregis, & Senatus, *dec.* 76. *n.* 17. 18. & 19.
Clerici vero incurrunt excommunicationem,

bc-

Digitized by Google

beneficijs priuantur, & Curiæ ſæculari præuia degradatione traduntur, *ibidem num.* 20.
Contrarium, quod regulariter hæc pęna non ſeruetur, *n.*21.
Clerici, & Laici qui ſub nomine Pontificis literis falſis vtuntur pęna mortis puniuntur, *dec.* 76. *n.*22.
Literæ Apoſtolicæ quibus modis falſificari poſſunt, *dec.*76.*n.* 23.
Clericus ſi falſificat ſigillum Principis, qua pęna puniatur, *dec.*76.*n.*24.
Clericus ſubſcribens literas ſub nomine maioris partis capituli, qua pęna puniatur, *ibidem num.* 25.
Qui tanquam Comes Palatinus Baſtardos legitimat, & tanquam Notarius Inſtrumenta celebrat cum non ſit, qua pęna puniatur, *dec.*76. *num.* 28.
Gerens ſe pro Curia, & Magiſtratu cum non ſit, qua pęna puniatur, *dec.*76 *n.*29.
Limitantur ſupradictæ Regulæ quando falſus actus non fiat animo vſurpandi Principis Iuriſdictionem, ſed ad alium finem, *deciſ.* 76. *num.* 30.
Ingrediens propterea ſub nomine Curiæ domum alicuius mulieris animo carnaliter cognoſcendi non incurrit pęnam mortis, ſed triremium, *dec.*76 *n.*31.*&* 32.
Limit. 2. vt nec intret pęna mortis, quando quis aſſumit nomen Curiæ non animo aliquem occidendi, *ibid.n.*33.
Producens falſos, articulos, & inducens falſos teſtes punitur pœna falſi etiam ſi non vtatur, *dec.*76.*n.*34. *&* *n.*35.
Limit. quod ad incurrendam hanc pęnam requiratur ſcientia, & dolus ſecus ſi ignorantia, *ibid.n.*36.
Subornantes teſtes ad dicendum falſum pęna falſi puniuntur, *deciſ.* 76. *num.* 37. & quomodo ex Statuto Vrbis *n.* 41.
Corpus delicti in crimine falſi probatur indicijs, & coniecturis, *dec.*76.*num.*47.
Limit. procedere quando falſitatis veſtigia non remanent, ſecùs ſi factum ſit apparens, & permanens, *n.*48.
Venditores, qui falſis ponderibus, vel menſuris vtuntur, pęna falſi multantur, prout ſi materiam adulterinam mercibus admiſceant, *dec.*77.*n.*34.
Ad committendam falſitatem tria requiruntur, *dec.*92.*adnot.*3.*n.*10.
Vſurpans vna cum titulo iuriſdictionem committit crimen læſæ maieſtatis, *deciſ.*92. *adnot.*3. *num.* 22.
Et ſi exerceat actus iuriſdictionales morte damnatur, *n.*23.
Pęna falſi hodie eſt arbitraria, *deciſ.* 92. *adnot.* 3. *num.* 24.

FAMA.

Fama, & rumor quid ſint, & in quo differant, *dec.*19. *adnot.* 3.*n.*12.
Deponens de fama, & neſciat quid ſit fama, an & quando probet, *ibidem n.*12.
Probatur per teſtes deponentes quod publicè dicatur, & reddant cauſam eorum dicti, *deciſ.*19.*adnot.*3.*n.*13.*&* 15. Contrarium *n.*16.
Rumor viciniæ nullam facit probationem, *ibidem num.* 50.

FAMVLVS, ET FAMILIA EPISCOPORVM, ET ECCLESIASTICORVM.

Famuli Eccleſiaſticorum, quorum expenſis ſubſtinentur non tenentur ſoluere gabellam Macinæ, *dec.*6.*adnot.*7.*n.*55.
Familiares laici Epiſcopi gaudent priuilegio fori, *deciſ.*6. *adnot.*7.*num.*2. *deciſ.* 88. *adnot.* 2. *n.*6. *dec.*142. *n.*3.
Prout etiam familia Epiſcopi Titularis, *deciſ.*88. *adnot.*2.*n.*11.
Famuli Clericorum non gaudent priuilegio fori, *deciſ.*142. *num.* 1. intell. de temporali ſecùs de perpetuis, *num.*2.
Familiares Prælatorum habentium territorium ſeparatum, & iura Epiſcopalia gaudent fori priuilegio, *dec.*142.*n.*4.
Famuli Vicarij Generalis gaudent fori priuilegio, *ibid.n.*5.

FEVDVM.

In feudalibus Vaſſallus poteſt alium in ſui locum ponere, *dec.*4.*adnot.*1.*n.*26.

FIDEICOMMISSARIVS.

In fideicommiſſarium non tranſeunt iura honorifica, ſed quæ reſpiciunt commodum pecuniarium, *dec.*9.*adnot.*1.*n.*12.
Fideicommiſſarius vltimus de familia poteſt de rebus fideicommiſſarijs liberè diſponere, *deciſ.*10.*adnot.*3. *n.*102.

FIDEICOMMISSVM.

Fideicommiſſum ad certos gradus reſtrictum illis deficientibus expirat, & poſſunt bona ab vltimo vocato alienari, *dec.*8. *n.*8.
Expirat per prædeceſſum vocatorum, *ibidem num.* 9.
Fideicommiſſum ex veriſimili mente teſtatoris extenditur de caſu, ad caſum, *dec.*8.*n.*14.
Fideicommiſſum fauore piæ cauſæ non eſt odioſum, ſed fauorabile, *ibid. n.*20.
Reſtituere fideicommiſſum quis non grauatur, ſi prius non habuit, *dec.*8. *n.*32.
Fideicommiſſi exiſtentia probatur ex lectura teſtamenti, *dec.*43.*n.*1.
Eius purificatio probatur ex obitu inſtituti ſine filijs, *dec.*43.*n.*2.
Et obitus ſine filijs præſumitur, ſi non doceatur de contrario, *ibidem num.*4.
Deficientia vero deſcendentium iuſtificatur, ſi non doceatur illos aliquando natos fuiſſe, *ibidem n.*5.
Fideicommiſſum quando inducatur, & ex quibus coniecturis deſumatur ſi filijs in conditione ponantur, Vide in verbo *Filij in conditione poſiti*.
Fideicommiſſum vti odioſum non præſumitur, & in dubio pro excluſione interpretandum, *dec.*43.*adnot.*3.*n.*10 *&* *n.*114. *&* 115.
Limita vt recedatur à *conſilio Oltrad.* 21. ſi ex coniecturis appareat teſtatorem voluiſſe inſtituere perpetuum fideicommiſſum, *ibidem num.*11.
Fideicommiſſum inducitur ex coniecturata mente teſtatoris, vt recedatur à *conſ.Oltrad.*21. *dec.*43.*adnot.*3.*n.*12.
De qua debet conſtare, & reſultare ex teſta-

Digitized by Google

mento, alias ſecus, *dec.43.adnot.3.n.13.*
Et ſi ratio recti ſermonis non patitur, per conjecturas non inducitur, ideò debent eſſe neceſſariæ, & concludentes, *ibid. n.15.*
Debent eſſe a lege approbatæ ſaltem ſimilitudinariæ, *ibid.n.16.*
Leuiores tamen ſufficiunt inter deſcendentes teſtatoris, *dec.43.adnot.3.n.17.*
Coniectura primo deſumitur ſi teſtator dixerit velle bona ſua eſſe fideicommiſſo ſubiecta, *dec.43.adnot.3.n.18.* Declara *vt n.19.*
Secunda eſt ſi teſtator vult bona conſeruari in familia, vel agnatione, vel deſcendentibus, nam tunc inducitur perpetuum, & ſucceſſiuum fideicommiſſum, *decis.43. adnot.3. n.20. & 21.*
Et reciprocum, vt ſi teſtator vocauerit maſculos, agnatos, vel cyppum. *ibid.n.22.* Contrarium, *num. 23.*
Declara, quod ſi teſtator habuit reſpectũ conſeruandi vniuerſam agnationem, & tunc procedit prima ſententia, ſecùs autem, ſi eius voluntas deregatur non habuiſſe huiuſmodi reſpectum, *dec.43.adnot.3.n.24. & n.25.*
Et hoc caſu ſi extentio de perſona ad perſonam, licet ſubſtitutio facta fuerit per verba tunc, & eo caſu, ſecùs ſi coniungantur cum alijs dictionibus taxatiuis, *decis. 43. adnot. 3. n.26 & n.27.*
Vel ſi appareat teſtatorem voluiſſe reſtringere ſuam diſpoſitionem ad certas perſonas, *ibid. num. 28.*
Et ratio agnationis conſeruandæ, nec extenditur ſi ſit facta in certo caſu euenientis conditionis, *dec.43.adnot.3.n.29.*
Prout etiam ſi aliquo modo feminas vocaſſet, *dec.43.adnot.3.n.30.* Declara, *vt n.31.*
Fideicommiſſum inducitur ex prohibitione perpetua alienationis, præcipuè ſi ſit veſtita, vt bona conſeruentur in familia, *decis.43.adnot.3. num. 32. & 35.*
Cuius vigore extenditur vltra perſonas nominatas, *ibid.n.34.* Contrarium, *n.43.* Declara, vt *num. 45.*
Et inducitur ex prohibitione alienationis extra familiam, *dec.43.adnot.3.n.33.*
Prohibitio alienationis bonorum facta à teſtatore nuda cauſa, & perſona reſoluitur in nudum conſilium, & non inducit fideicommiſſum, *dec.43.adnot.3.n.36.& n.37.*
Etiam ſi eſſet realis, & perpetua, *ibid.m nu.38. & 39.*
Subſtinetur tamen ſi eſſet adiecta pœna, puta nullitatis actus, ſecùs ſi pecuniaria, *ibid.n.40. & num.41.*
Vocationi, & ſubſtitutioni in caſu alienationis ſit locus ob non ſeruatum præceptum teſtatoris, *dec.43.adnot.3.n.42.*
Fideicommiſſum inducitur ſi teſtator digreſſus fuerit ad plures gradus, *decis. 43. adnot. 3. num. 43.*
Et hæc coniectura multum operatur in deſcendentibus teſtatoris, *dec.43.adnot.3.n 47.*
Præcipuè concurrentibus alijs coniecturis, *decis.43.adnot.3.n.48. & n.49.*
Fideicommiſſum excluditur vbi teſtator digreſſus ſit ad plures gradus per ſolam vulgarem, *dec.43.adnot.3.n.50.*
Sed ſi teſtator vocauit plures gradus ſub vnica oratione, & per dictiones relatiuas, non inducitur paſſiuum fideicommiſſum, *ibid. nu.51.* Secus ſi in ſeparata oratione, *n.52.*
Nec eſt locus alijs ſubſtitutionibus ſi teſtator digreſſus ad plures gradus grauauit inſtitutum, & non filios in conditione poſitos, *decis. 43. adnot. 3. num. 53.* Ampl. vt in *num. 54.* Limit. vt in *n.55. & 56.*
Non inducitur ſi teſtator proceſſit ad plures gradus ſubſtitutionum reſpicientium ipſos deſcendentes, *decis. 43. adnot. 3. numer. 57.*
Inducitur repetitiuum de vno in alium ex prohibitione detractionis legitimæ, vel Trebellianicæ, *ibidem num.58.* Contrarium, *nu.59.* Declara vt in *num.60.*
Inducitur ſi omnibus morientibus ſubſtituantur proximiores de Cippo, nec ſubſtitutio expirat per mortem inſtituti cum filijs, *decis.43. adnot.3.n.61.* Contrarium, *n.62.*
Non inducitur ex dictionibus *omnibus*, perpetuo, ſemper, *ibid. num. 63.* Secus ſi fideicommiſſum eſſet reale, *n.65.*
Fideicommiſſum, ſeù ſubſtitutio, in qua ſint vocati proximiores de cippo an extinguatur ſi deueniat ad aliquem proximiorem, *decis. 43. adnot.3.n.66.*
Inducitur ex verbis habentibus tractum ſucceſſiuum, *ibidem n.67.*
Inducitur ex onere reale reſtituendi donec hæreditas perueniat ad vltimum grauatum, *decis.43.adnot.3.n.68.*
In fideicommiſſo reali quando non habeat locum repetitio, *ibidem n.69.*
Inducitur ſi teſtator reſpexerit defectum filiorum ſi quocunque tempore contingat, *dec.43. adnot.3.n.70.*
Inducitur ex diſpoſitione, quod bona ſint communia inter filios, & deſcendentes, *ibidem num. 71.*
Et ex prohibitione diuiſionis inter ipſos de familia, *dec.43.adnot.3.n.72.*
Idem ſi defectu agnatorum vocauerit alios cum onere aſſumendi nomen, & inſignia ſuę domus, *ibidem n.73.*
Perpetuum, & abſolutum, inductum cenſetur per vocationem agnationis per nomen collectiuum, *decis. 43. adnot. 3. num. 74.*
Et vocati per collectiuam qui dicantur, *nu.75.* Contrarium, *n.76.*
Inducitur ex vocatione primogeniti, & Primogenitura ſucceſſiua ex quibus coniecturis deducatur referuntur, *decis.43. adnot.3. à n.77. vſque ad 95.*
Primogenitura vnam lineam ingreſſa in eadem durare debet, *ibidem num.96.*
Fideicommiſſi coniectura deſumitur ſi teſtator bona illuſtria noluit ad extraneos tranſmitti, *decis.43. adnot.3.n.97.*
Inducitur ex reciproca ſubſtitutione facta inter filios, & eorum hæredum, & ſucceſſorum, *ibidem n. 98.*
Idem ſi factis pluribus ſubſtitutionibus, vltimo

loco vocatus fuerit locus pius, *dec. 43. adnot. 3. num.* 99.
Prout etiam ſi teſtator dixerit, quod bona tranſeant de vno in alium, *ibidem num.* 100. Contrarium, *n.* 101. Declara vt in *n.* 102.
Coniecturæ ad inducendum fideicommiſſum ſi ſingulæ de per ſe non ſufficiant, ſimul iunctæ operantur, *dec. 43. adnot. 3. n.* 104.
Fideicommiſſum perpetuum reſultat ſi teſtator pluries repetit qualitatem maſculinitatis, & legitimitatis, ad hoc vt bona conſeruentur in familia, cum prohibitione alienationis, *ibidem num.* 104.
Item ex pluribus ſubſtitutionibus factis per verbum in infinitum, cum prohibitione alienationis, *dec. 43. adnot. 3. n.* 105.
Item ex quibus verbis habentibus tractum ſucceſſiuum, & inducentibus perpetuitatem inducatur, *ibidem n.* 106. 108. & 110.
Et quando ex verbis collectiuis inducatur fideicommiſſum, *ibidem n.* 109.
Simpliciter fideicommiſſum familiæ relictum, intelligitur relictum ordine ſucceſſiuo, *dec. 43. adnot. 3. nu.* 111.
Et per vulgarem cenſentur ſubſtituti, vt proximioribus admiſſis, alij cẽſetur excluſi, *n.* 112.
Secus ſi adſint verba importantia tractum ſucceſſiuum, & tempus futurum, *n.* 113.
Fideicommiſſum non inducitur ex onere dotandi feminas, *dec. 43. adnot. 3. n.* 116.
Reſtrictum ad certas perſonas, vel gradum, vel lineam, his deficientibus expirat, *ibidem num.* 117.
Amp. etiam ſi ſupereſſent feminæ deficientibus maſculis, *ibidem n.* 118.

FIDEIVSSOR.

Exceptio declinatoria fori competens principali non datur fideiuſſori, *decif. 14. adnot. 3. num.* 14.
Fideiuſſor laicus ſi poſtea efficiatur Clericus cõueniri debet coram Iudice Eccleſiaſtico, *decif. 14. adnot. 3. n.* 17.
Quando per mutationem ſtatus, aut mortis principalis liberetur, *dec. 14. adnot. 3. n.* 24.
Fideiuſſor de iudicio ſiſtendo, & iudicatum ſoluendo per mortem ſui principalis liberatur quo ad primam partem, ſecus quo ad ſecundam de iudicatum ſoluendo, *ibidem n.* 25.

FIDES.

Fides extraiudicialis regulariter fidem non facit, ſecus ſi fiat à Magnate, aliaque perſona graui, *dec.* 11. *n.* 7.

FILIVS FAMILIAS, LEGITIMVS ET NATVRALIS.

Filij familias minoris obligatio pro excarcerando patre non tenet ſi remaneat enormiſſimè læſus, & non habeat releuatorem, *decif. 2. adnot. 3. num.* 34.
Vel etiam ſi ſe obligauerit, vltra patrimonium paternum, *ibid. n.* 35.
Filij familias minoris obligatio ſi ſit læſiua præſumitur metu extorta, *dec. 2. adnot. 3. n.* 36.
Ampl. non obſtantibus renunciationibus, & iuramento, *ibidem num.* 37.
Authentica Sacramenta puberum non habet locum in obligatione filij minoris per metum reuerentialem extorta, *ibid. num.* 38.
Limit. vt non præſumatur metu reuerentiali extorta, niſi probetur, *ibidem num.* 39.
Præcipuè ſtante conſenſu propinquorum, & decretum iudicis, *ibid. num.* 40.
De legitimatione filij Iudex Eccleſiaſticus tantùm cognoſcere poteſt, reprobato *Bart. & Abb. dec. 17. adnot. 1. num.* 50. & 52.
Filius hæres matris non præſumitur ſubtraxiſſe bona, ſi non confecerit inuentarium, *dec. 43. adnot. 1. num.* 21.
Filius legitimatus ab inteſtato concurrit ad ſucceſſionem cum legitimis, *decif. 43. adnot. 2. num.* 43.
Filij familias quo ad contrahendum matrimonium, Vide in verbo *Matrimonium*.
Filius familias in eligendo ſuum ſtatum reputatur ſui Iuris, *dec* 45 *n.* 12. & 14.
Alimenta debentur illegitimis, & Clericus etiam de quæſitis ex bonis Eccleſiæ poteſt eiſdem alimenta relinquere, *decif.* 20. *adnot.* 2. *num.* 65.
Filius minor contrahens cum Patre tenetur ſeruare ſolemnitates ſtatuti, *dec. 53. adnot. 1. n.* 17. Contrar. *num.* 18. diſting. vt *num.* 19.
An cenſeatur legitimus ſi matrimonium ſit inualidum ob occultum imp. dimentum, *decif.* 89. *adnot.* 1. *n.* 16.
Filius ſuccedit in emphyteuſi pactionata ex perſona propria, licet non ſit hæres Patris, ſecus in hæreditaria, *dec.* 126. *n.* 19.
Filius ſi non curat excarcerare patrem priuari poteſt eius ſucceſſione, *dec. 2. adnot. 3. n.* 15.

FILIVS IN CONDITIONE POSITVS.

Filij quando dicantur in conditione poſiti, & effectus poſiti in conditione declaratur, *decif. 43. adnot. 2. num.* 1.
Filij in conditione poſiti an cenſeantur vocati, controuertitur apud Doctores, *ibidem n.* 2.
Prima ſententia eſt, quod non cenſeantur vocati, *decif.* 43. *adnot.* 2. *n.* 3. Et dicta conditio adijcitur ad extinguendum fideicommiſſum *num.* 4.
Secunda ſententia eſt, quod tacitè cenſeantur vocati, *ibid. n.* 5.
Et ex Statuto Vrbis cenſentur vocati per fideicommiſſum, *decif. 43. adnot. 2. n.* 6. & 7. & etiam per vulgarem *n.* 8.
Et procedit tam reſpectu deſcendentium, quàm tranſuerſalium, *num.* 10.
Declara conciliando has opiniones, vt ſi inſtitutus ſit extraneus non ex deſcendentibus, & tunc filij in conditione poſiti non cenſentur vocati, *decif. 43. adnot. 2. n.* 11.
Aut ſunt ex deſcendentibus, & tunc concurrentibus coniecturis cenſentur vocati, aliàs ſecus, *ibid. num.* 12.
Filij in conditione poſiti concurrentibus coniecturis cenſentur vocati, *decif.* 43. *adnot.* 2. *n.* 13.
Leuiores coniecturæ ſufficiunt pro vocatione deſcendentium, validiores pro extraneis, *decif. 43. adnot. 2. n.* 14.
Amplia vt procedat etiam ſi agatur de diſpoſitione facta per viam contractus, *ibid. n.* 15.
Iudicis verò arbitrio relinquitur quales debent

eſſe

Digitized by Google

eſſe coniecturæ; vt pro ſufficientibus habeantur, *deciſ.42.adnot.2. n.13.*
Coniecturæ, quod filij in conditione poſiti cenſeantur vocati latè referuntur, *deciſ.43. adnot. 2. à num.17. ad n. 86.*
Quæ coniecturæ in dictis numeris relatæ licet vti ſingulæ de per ſe non ſufficiant, ſimul tamen iunctæ inducunt vocatiouem, *ibid. n. 87.*
Vnde Iudex vbi multæ coniecturæ concurrunt poteſt ferre ſuum iudicium, *ibid.n.88.*
Per regulam, quæ non proſunt ſingula, multa iuuant, *ibid.num.89.*
Conditio ſi ſine filijs intelligitur, quando deſcendentes fideicommiſſo ſint grauati, *deciſ.43. adnot.2. num.90.*
Et nihil differat ab expreſſa, *ibid num.91.*
Amplia vt ſubintelligarur etiamſi eſſet inſtituta cauſa pia, *ibid. n.92.*
Limita quando extraneus eſſet grauatus nam tunc non, ſubintelligitur, *ibid. nu.93.*
Limita 2. vbi frater, vel conſanguineus fideicommiſſo grauetur, *ibid.num.94.*
Limita 3. vt non ſubintelligatur, vbi filius inſtituat parentes, & aſcendentes, ſecus vbi in contrarium adſint coniecturæ, *ibid. n.95.*
Filiorum appellatione poſitorum in conditione ſi ſine filijs, veniunt omnes deſcendentes, *deciſ. 43.adnot.2. n.96.*
Et comprehendit etiam fœminas ad exeluſionem ſubſtituti, *ibid. n.97.*
Conditio ſi ſine filijs deficit per ſuperuenientiam filiorum, tam maſculorum, quàm fœminarum, eiuſque deſcendentium, *deciſ. 43. adnot.2. num.100.*
Adeo ut ſi inſtitutus decedat cum liberis fideicommiſſum extinguatur, *ibid.n.4.*
Limita quando teſtator expreſsè poſuit in conditione maſculos, nam tunc non ſubintelligitur de fœminis ſenſiſſe, *ibid.n.101.*
Limita 2. vbi extat Statutum exeluſiuum fœminarum, nam tunc fœmina non dicitur tacitè in conditione poſita ad excludendum ſubſtitutum, *deciſ.43.adnot.2.n.102.*
Sublimita, vt procedat ad fauorem fratrum, & maſculorum, ſecus ad fauorem ſubſtituti extranei, *ibid. num.103.*
Et hoc procedit non obſtante Statuto excluſiuo fœminarum, *ibid.n.104.*
Limita 3. vt non procedat vbi teſtator expreſſit velle bona conſeruari in agnatione, *deciſ. 43. adnot.2.n.105.*
Sublimita quando voluntas teſtatoris reſtringatur ad aliquem caſum, quo ceſſante, fœminæ non excluduntur, *ibid. n.106.*
Ratio conſeruandi agnationem conſiderata deſcēdentia hæredis non trahitur ad deſcendentiam ſubſtituti, *ibid. n.107.*
Vnius filij exiſtentia facit deficere conditionem ſi ſine filijs, *deciſ.43. adnot.2.n.109.*
Filij in conditione poſiti vbi ſunt vocati, cenſentur vocati ad portionem patris, & non patrui, *deciſ.43.adnot.2.n.112.*
Limita concurrentibus coniecturis ſuadentibus teſtatorem voluiſſe totam hæreditatem deuenire ad ipſos filios in conditione poſitos, vel voluiſſe vocare ad portionem patruorum, *deciſ.43. adnot.2.n.113.*
Filij in conditione poſiti vbi cenſentur vocàti, non cenſentur grauati alteri reſtituere, *ibidem num.114.*
Ex vocatione actiua non infertur ad paſſiuam, *ibidem.*
Limita ſi ex coniecturis conſtet teſtatorem voluiſſe ordinare perpetuum fideicommiſſum, *deciſ.43.adnot.2. n.115.*
Filij in conditione poſiti vbi ſunt vocati, non dicuntur eodem fideicommiſſo reciproco, vel ſub eadem vocatione grauati, *ibid. n.117.*
Limit. ſi ex coniecturis contrarium deducatur, *ibid.n.118.*
Filij hæreticorum an ſint irregulares, vide in verbo *Irregularitas.*
Nec priuantur beneficijs obtentis ante crimen parentum, nec exercitio ordinum; ſecus quo ad alia in futurum obtinenda, *deciſ. 89. adnot. 3. num.16.*
Filij Inquiſitorum de hæreſi non ſunt inhabiles ad obtinenda Beneficia, *ibid.n.18.*
Filij Neophytorum, vel deſcendentium à Iudęis, & Paganis non ſunt irregulares, ſed ſunt inhabiles ad beneficia vſque ad ſeptimum gradum, *deciſ.89.adnot.3.n.21.& 22.*
Filij hæreticorum poſt reuerſionem patris ad fidem non ſunt inhabiles ad Beneficia obtinenda, *deciſ.89. adnot.3, n.23.* etiam ſtante Statuto, quod non admittantur læſæ famæ, *n.24.*

FILIA.

Filia tenetur imputare in legitimam dotem à patre habitam, *deciſ.2.adnot.3.n.6.*
Sine conſenſu patris honeſtè non contrahit nuptias, *deciſ.57. adnot.2.n.17.*

FISCVS.

Fiſcus ſuccedit deficientibus conſanguineis ſi prædecedat inſtitutus, *deciſ.8.adnot.1.n.57.*
Sed tenetur præſtare legata, & fideicommiſſa relicta, *deciſ.8.adnot.1.n.58.* Ampl. vt in *n.59.*

FLVMEN.

Flumina de iure gentium ſunt publici iuris, ex flumine non nauigabili vnuſquiſque aquam ducere poteſt, *deciſ.26.adnot.1.n.17.*
Limit. ſi omnibus ſufficiat, aliàs fit primi occupantis, *ibid.n.18.*
In flumine priuato quilibet in ſuo ędificare poteſt, etiamſi alteri noceret, *deciſ.26.adnot.1.n.22.*
Flumina priuata pertinent ad illos, qui prope ab vtraque parte prædia poſſident, *deciſ.26. adnot. 1. num. 23.*
Quando flumen eſt commune non licet auertere aquam in præiudicium aliorum, *deciſ.26. adnot.1.n.24.*
Alueus fluminis non eſt immutandus, aut reſtringendus in aliorum præiudicium, *deciſ.26. adnot.1.n.25. & n.26.*
Interdictum ne quid in flumine publico, quando competat, *deciſ.26.adnot.2. n.12.& 13.*

FORENSIS.

Forenſis quò ad ſolutionem collectæ, vide in verbo *Collecta.*
Maior 20. annorum, & minor 25. non habilitatur per Statutum, vt habeatur pro maiori, de-

deciſ. 53.*adnot*.1.*num*.45. Contrarium *n*.46.
Forenſis maior 20. annorum tenetur obſeruare ſolemnitates ſtatutarias ſi contrahat in Vrbe, *ibid.n*.47.
Sed maior 20. annorum exiſtens extra territorium, & diſponens de bonis in territorio Statuentium non debet ſeruare ſolemnitates Statuti, ſecus ſi bona eſſent extra territorium, *deciſ*.53. *adnot*.1.*n*.48.
Forenſis tenetur obſeruare ſolemnitates loci contractus, *deciſ*.53. *adnot*.3. *num*.16.

FORI PRIVILEGIVM, ET EIVS ELECTIO.

Habens fori electionem debet declinando vnum forum eligere alium competentem, *deciſ*.12. *num*. 4.
Et poteſt trahere de loco ad locum non de foro ad forum, vt de laicali ad Eccleſiaſticum, *ibid. n*. 5.
Quæ differentia ſit inter Ius canonicum, & ciuile quoad priuilegium electionis fori, *deciſ*. 12. *n*. 13.
Ius ciuile quoad priuilegium electionis fori attendit ſtatum, & condictionem miſeratione dignam, *deciſ*.12.*n*.14.
Ius canonicum paupertatem, & oppreſſionem, *ibid.n*.15.
Mulier habens patrem inutilem poteſt trahere laicum ad forum Eccleſiaſticum, ſi ſit, vel pauper, vel ſpoliata, vel oppreſſa, *deciſ*.12. *num*. 16.
Priuilegium electionis fori conceſſum miſerabilibus perſonis nunquam cenſetur ſublatum, *deciſ*.12. *num*.17.
Non poteſt tolli niſi per Signaturam gratiæ, *deciſ*.12.*n*.18.
Neque idem renunciari poteſt, *deciſ*. 12. *n*.19.
Mulier habens virum inutilem pro vidua reputatur ad effectum gaudendi priuilegio fori, *deciſ*.12.*n*.27.
Amplia etiam in innupta habente patrem inutilem, vel captiuum, *ibid.n*.28.
Priuilegium legis vnicæ non habet locum ſi lis contetata fuit cum patre, & deinde decedat, *deciſ*.12.*adnot*.1. *num*.6.
Nec habet locum in pupillo in forma Cameræ obligato, *deciſ*.12. *adnot*.1.*n*.7.
Priuilegium l. vnicæ non habet locum, quando in hæredibus continuatur inſtantia cum defuncto cæpta, *deciſ*.12. *adnot*.1. *n*.12.
Neque habet locum ſi Iudex ſit priuatiuè quoad alios, *deciſ*.12. *adnot*.1.*n*.13.
Neque habet locum inter æquè priuilegiatos, *ibid.n*.14.
Neque in foro Eccleſiaſtico inter Eccleſiam, & aliam perſonam priuilegiatam, *deciſ*.12. *adnot*. 1. *num*. 15.
Limit. ſi alter ex miſerabilibus ageret proprio iure, alter ex iure ceſſo, *ibid. n*.16.
Limit. ſi maior ratio priuilegij militet in vno, quàm in alio, *ibid. num*.17.
Sublimit. non procedere quando vnus agit de damno euitando, alter de lucro captando, *deciſ*. 12.*adnot*.1. *num*.18.
Limit. in eo, in quo ceſſat cauſa priuilegij, & ſi non ſit priuilegiatus in illa cauſa, *ibid. nu*.19.
Limit. ſi vni ius commune aſſiſtat, alteri non, *ibid. num*. 20.
Priuilegium *l. vnicæ* non competit ſi derogatum fuerit dicto priuilegio in conceſſione iuriſdictionis, *deciſ*. 2. *adnot*. 1. *num*.21.
Hoſpitale an habeat electionem fori, vide in verbo *Hoſpitale*.
Eccleſia, & Eccleſiaſtici an habeant electionem fori, vide in verbo *Eccleſia*.
In materia electionis fori bona Eccleſiarum, & Clericorum æquiparantur, *deciſ*.12. *adnot*.2. *num*. 17. & 18. & 20.
Forum ſortiri, & Statutis ligari paria ſunt, *deciſ*. 12.*adnot*.3.*num*.4.
Clerici an habeant electionem fori, vide in verbo *Clericus quoad fori electionem*.

FORNICATIO.

Fornicatio ſeparat animam à Deo. *deciſ*.38. *nu*.1.
Omni iure Diuino, naturali, & Canonico damnatur, ſecùs de iure ciuili. *ibid.nu*.3.4.& *nu*.15.
Clericus fornicator iuxtà antiquos Canones deponebatur, hodiè verò arbitrio iudicis punitur. *deciſ*.38.*n*.5.& 6.*deciſ*.149.*n*.1.2.& 3.
Quod procedit, ſiuè agatur per viam accuſationis, ſiuè inquiſitionis. *deciſ*.38.*num*.7.
Clericus notorius fornicator non deponitur, ſed ſuſpenditur. *deciſ*.38.*num*.8.*contrar*.*n*.9.
Data tamen incorrigibilitate poſtquam fuerit monitus deponi poteſt *deciſ*.38. *nu*.10. contrar. *num*.11.
Clericus in minoribus conſtitutus, neque de æquitate deponitur prò ſimplici fornicatione. *deciſ*.38.*num*.12.
Laicus prò ſimplici fornicatione etiam iudicis arbitrio puniri poteſt. *ibid.num*.13.
Declara procedere in foro poli, ſecùs in foro fori, niſi concurrat qualitas concubinatus, & ſimilis. *deciſ*.38.*num*.14.
Fornicatio probatur eo ipſo, quod quis retinet mulierem ſuſpectam. *deciſ*.38.*num*.16.
Et ſimul cohabitando dicitur notorius fornicator. *ibid.num*.17.
Clericus priuari non poteſt beneficijs ex præſumptionibus copulæ carnalis. *deciſ*. 38.*n*.25.

FRVCTVS.

Fructus bonorum ſtabilium ad quinque pro centenario taxantur. *deciſ*.3.*Adnot*.3.*n*.51.
Fructus pendentes dicuntur pars fundi *deciſ*. 4. *Adnot*. 2.*num*.26.
Fructuum quantitas probatur à conſuetis percipi antecedentis anni, *deciſ*.15.*num*.6.
Fructus vnius Eccleſiæ ſuperflui non poſſunt aſſignari fabricæ alterius Eccleſiæ pauperis ſine licentiâ Papæ. *deciſ*. 15. *num*.11. Declara vt *num*.13. contrarium *num*.14.
Fructus bonorum Eccleſiæ, & redditus alienari poſſunt ſine ſolemnitatibus *deciſ*.15.*n*.15.
Fructuum pendentium emptio valida eſt, etiam ſi fiat anticipato pretio, dummodo ſit iuſtum. *deciſ*.50.*num*.1.2.& 3.
Emptio fructuum naſcendorum prohibetur edictis nonnullorum Principum. *dec*.50.*nu*.15.
Emptio fructuum naſcendorum anticipata ſolutione an, & quando ſit vſuraria. Vide in verbo *Vſura*.

Fru-

Fructus percepti ex contractu nullo non veniũt reſtituendi, donec nullitas non fuerit declarata. *deciſ.* 54. *adnot.* 1. *num.* 1.

Fructus veniunt reſtituendi à die litis conteſtatę, ſi agatur per viam reſciſſionis contractus, ſed ſi per viam nullitatis à die actus nulliter celebrati. *ibid. num.* 8.

Fructus ſunt reſtituendi deductis expenſis, *deciſ.* 54. *adnot.* 3. *num.* 14.

Bonæ fidei poſſeſſor facit fructus ſuos ante litem motam, ſecus poſt motam. *ibid n.* 15. *&* 16.

Poſſeſſor verò malæ fidei, & ſpoliator violentus tenentur reſtituere fructus à die commiſſi ſpolij, *deciſ.* 54. *adnot.* 3. *n.* 17. limit. vt in *nu.* 21.

Sunt reſtituendi ante motam litem, ſi ante eam aderat mala fides, *ibid. num.* 18. *&* *n.* 20.

Obligatio ad reſtituendos fructus oritur ſtatim ſuperueniente mala fide, *deciſ.* 54. *adnot.* 3. *nu.* 19.

In ſpolio ſimplici, etiam iudiciali, & interdictis, regulariter fructus veniunt reſtituendi à die motæ litis, *ibid. num.* 21. etiam ſi petiti non fuerint, *num.* 22.

Ad fructuum acquiſitionem non eſt neceſſarius titulus, nec bona fides poſitiua, ſed quod abſit mala fides, *deciſ.* 54. *aduot.* 3. *n.* 23.

Si petantur vti ſors, & capitale omnes debẽtur, etiam ab initio, *ibid. n.* 33.

Fructus in penſionibus, annuis legatis, & redditibus debentur etiam ante motam litem. *deciſ.* 54. *adnot.* 3. *num.* 34.

Pactum de ſoluendis fructibus loco intereſse non eſt tolerandum, niſi de certo intereſse cõſtet, *deciſ.* 3. *adnot.* 3. *n.* 8.

Limit. procedere ſi vſuræ petantur tanquam lucrum ceſsans, ſecùs ſi propter onera matrimonij, *deciſ.* 3. *adnot.* 3. *n.* 9. *&* 10.

Et huiuſmodi pactum eſt impropriandum, & referendum ad intereſse dotale, *ibid. n.* 11.

Fructus recompenſatiui debentur ſi emptor retineat rem, & pretiũ, tàm de iure ciuili, quàm Canonico, *deciſ.* 3. *adnot.* 3. *n.* 14. 15. *&* 16.

Amplia, vt debeantur etiam ſine mora ſequuta traditione, & retentione pretij, *ibid. n.* 17.

Ampl. etiam ſi vendatur ex parte ſua nõ adimpleuiſset dummodò tradiderit *n.* 18.

Ampl. vt diſpoſitio l. curabit, Cod. de action. empt. procedat in omni contractu nominato, & innominato, *ibid. num.* 19.

Ampl. vt etiam ſi pretium rei venditæ eſſet incertum debentur fructus recompenſatiui. *ibid. num.* 20.

Ampl. vt etiam debeantur, licet venditor ex pretio ſtatim nihil eſset lucraturus, *ibid. n.* 21.

Ampl. ſi emptor non fecerit reinueſtimentum promiſsum, tenetur ſoluere illius fructus, *ibid. num.* 22.

Ampl. vt debeantur fructus recompenſatiui licet pretium retineatur ab emptore prò ſecuritate euictionis. *ibid. n.* 23.

Fructus recompenſatiui ex æquitate *l. curabit.* debentur non obſtante periculo euictionis, & quod res non ſit libera. *deciſ.* 3. *adnot.* 3. *n.* 26.

Et debentur vſquè ab initio iure actionis. *deciſ.* 3. *adnot.* 3. *num.* 27.

Limit. vt non debeantur ſi emptor nullos perceperit fructus ex re empta, *ibid. n.* 28. Sublimit. ſecùs ſi habens facultatem, percipere neglexerit, *ibid. num.* 29.

Limit. vt nequę debeantur ſi non fuerit tradita poſseſſio realis rei venditæ, ſed tantùm per clauſulam conſtituti, *ibid n.* 30.

Prout etiam ſi fuerit impeditus vſus rei, *ibidem num.* 35.

Limit. quod per depoſitionem cedulæ bancariæ emptor liberetur à ſolutione fructuum, *ibid. num.* 31.

Limit. in emptore, qui pro rata ſoluta non poteſt conſequi fructus recompẽſatiuos, niſi ſoluto integro pretio, *ibid. n.* 32.

Limit. vt nec debeantur ex pecunia promiſsa vltra pretium rei, *ibid. n.* 33.

Limit. ſi debitum conſiſtat in ſola pecunia, nàm tunc fructus non debentur, niſi concurrant requiſita Paul. de Caſtr. *ibid n.* 34.

Limit. quod æquitas *l. curabit* non militat fauore tertij, *ibid. num.* 36.

Limit. vt neque procedat ſi habita fuit fides de pretio, *ibid. num.* 37.

Limita ſi fuerit data dilatio ad ſoluendum, dummodo dilatio continuat ad certum tempus, *ibid. num.* 38.

Sublimit. ſi tempus ſit incertum, *ibid. n.* 39.

Fructus recompenſatiui debentur ab emptore, licet promiſerit ſoluere pretium, vel facta menſuratione, vel ſequuta ratificatione *dec.* 3. *adnot.* 3. *n.* 4. *&* 41.

Ampl. etiam datis fideiuſſoribus pro euictione, *ibid. num.* 42.

Præcipuè ſi pactum quoad dilationem incertam non ſit adiectum obligationi, ſed executioni, *ibid. num.* 43. *&* 44.

Conuentio de ſoluendo fructus recompenſatiuos data dilatione ad ſoluendum eſt illicita, & vſuraria, *deciſ.* 3. *adnot.* 3. *n.* 45. contrarium verior *num.* 46. *&* 47.

Declara, vt hæc ſecunda opinio procedat in re fructifera de ſui natura, ſecùs in pecunia, & in cambijs, *ibid. n.* 48.

Obligatio de ſoluendo fructus recompenſatiuos ob motam non eſt à iure improbata. *deciſ.* 108. *num.* 18.

Taxatio fructuum recompenſatiuorum fieri debet ad rationem fructuum perceptorum, vel qui percipi potetant, *deciſ.* 3. *n.* 52.

Ampl. vt debeantur non vt emptor percepit, ſed vt venditor percepiſset, *ibid. n.* 53 contrariũ *num.* 54. Diſtingue *vt n.* 55.

Si verò vẽditor vberiores fructus percepit vſuræ recompenſatiuæ ſunt ſoluendæ, prout emptor percipere potuit, *ibid. n.* 56.

Limit. ſi emptor ſit in culpa, & non fecerit diligentias, vel induſtriam neceſsariam nõ adhibuit. *ibid. num.* 57.

Limit. procedere ſi eſset facienda liquidatio fructuum, ſecùs ſi fuerint conuenti in certa quantitate, *ibid. n.* 58.

Fructus recompenſatiui in venditione rei ſterilis ob non ſolutum pretium non debentur, *dec.* 3. *adnot.* 3. *n.* 59. contrariũ *n* 60. Diſtingue, *vt n.* 61.

Fructus recompenſatiui, eiuſque taxatio, vt licita reddatur in materia *l. curabit, C. de act. empt.* datur cautela, *deciſ.* 3. *adn.* 3. *n.* 62.

Fru-

Digitized by Google

Fructus recompenſatiui ſunt ſoluendi ex æquitate *l. curabit*, iuxtà veritatem, & non ſecūdum taxam legalem, *deciſ. 3. adnot. 3. n. 67.*
Fructuum taxatio in materia *l. curabit*, debet cōmenſurari cum fructibus rei venditæ, *deciſ. 3. adnot. 3. n. 49. & n. 63. & 64.*
Ad rationem ſeptem, vel octo prò centenario non eſt exceſſiua, *deciſ. 3. adnot. 3. n. 50.*
Iuxtà renditur ad rationem quinque, *ibid. nu. 51.* contrarium *n. 56.*
Fructus in annuis legatis debentur à die obitus teſtatoris, *deciſ. 54. adnot. 3. n. 35.* Etiam ſi legatarius ignorauerit, *n. 36.*
Ampl. vt procedat etiam in tertiis, *ibid n. 37.*
Ampl. in aliis fructibus, qui conſiderantur de per ſe, vt ſunt alimenta, annuæ præſtationes, & ſimiles ſortem conſtituentes. *deciſ. 54. adnot. 3. num. 38.*
Ampl. in iudicio vniuerſali, vt in petitione hæreditatis, in quo veniunt fructus, etiam ante motam litem, *ibid. n. 39.* etiam ſi ſint bona fide conſumpti, *num. 40.*
Fructus legitimæ debentur à die mortis, *dec. 54. adnot. 3. n. 21.* etiam ſi fuerint conſumpti ab hærede bona fide, *n. 42.* ità etiam in petitione ſupplementi legitimæ *n. 43.*
Fructus percepti poſt aditam hæreditatem non computantur in legitimam. *deciſ. 54. adnot. 3. num. 44.*
Fructus legitimæ, an & quando debeantur, ſi hæreditas conſiſtat in pecunia, *deciſ. 54. adnot. 3. num. 45.*
Et quid ſi quantitas fuerit ſubrogata loco bonorum debitorum prò legitima, *ibid. n. 46.*

FRVCTVS BENEFICIORVM.

Vide *Spolium Eccleſiaſticum.*

Fructus non percepti, & pendentes in renunciatione beneficij puta, & libera ſpectant ad ſucceſsorem *deciſ. 20. nu. 1. & 7.* licet dicti fructus eſsent maturi tempore reſignationis *n. 10.*
Fructus naturales, & induſtriales debentur reſignanti ſi ſint à ſolo ſeparati, vſquè ad diem admiſsæ reſignationis, *deciſ. 20. n. 4. & 13.*
Amplia licet bona eſsent locata, & dies ſolutionis nondùm veniſset, *ibid. n. 5.*
In affictu cōſideratur potiùs tempus perceptionis, quàm dies ſolutionis, *deciſ. 20. num. 6.*
Fructus pendentes non ſpectant ad hæredes beneficiati defuncti, ſed ad Eccleſiā, vel ad ſucceſſorem. *deciſ. 20. nu. 8.*
Fructuum diuiſio naturalium, & induſtrialium, quod ſint facienda pro rata temporis inter reſignantem, & reſignatarium reprobatur, *deciſ. 20. n. 9.* Declara, *vt in n. 15.*
Fructus ciuiles prouenientes ex re non producente naturaliter fructum ſpectant ad ſucceſſorem, dùm tempore renunciationis non venerat dies ſolutionis, *deciſ. 20. n. 11.*
Fructus maſſæ groſſæ, cum ſuccedat loco præbendæ, de illis, ſicut de præbenda eſt iudicandum, vt debeantur ſucceſſori, & non hæredibus, vel reſignanti, *deciſ. 20. n. 14.*
Fructuum diuiſio eſt facienda pro rata temporis inter reſignantem, & ſucceſſorem, ſi non agatur de beneficio ſimplici, ſed de ſeruitio requirente, vt de Curato, Canonicatu, & Epiſcopatu, *deciſ. 20. num. 15.* Contrarium quod non ſeruetur in praxi, *num. 16.*
Fructus beneficij conſiſtentes in annua, ſeù diurna præſtatione ſpectant ad hæredes defuncti pro rata ſeruitij præſtiti, *deciſ. 20. num. 18.* Secùs ad reſignantem, ſed ad reſignatarium *n. 19.*
Beneficiorum fructus in quas ſpecies diuidantur, *deciſ. 20. adnot. 1. n. 1.*
Fructus præbendæ dantur tàm abſentibus, quàm præſentibus, *ibidem.*
Fructus conſiſtentes in diſtributionibus quotidianis dantur præſentibus, & intereſſentibus. *deciſ. 20. adnot. 1. n. 2.*
De maſſa groſſa dantur præſentibus, licet non intereſſentibus, non autem abſentibus, *ibidem n. 3.* vbi quid ſint, explicantur.
Prouenientes ex diſtributionibus quotidianis ſunt tranſmiſſibiles ad hæredes, *dec. 20. adnot. 1. n. 4.* Et tam ex teſtamento *num. 5. & 6.* quam ab inteſtato *num. 7.*
Fructus de maſsa groſsa ſpectant ad ſucceſsores, & non ad hæredes, *deciſ. 20. adnot. 1. n. 9.*
Fructus beneficij ſi ſuccedant loco prębendæ de illis ſicut de præbenda iudicatur, *ibid. n. 9.*
Fructus præbendales recollecti, & in horreiis reconditis ſpectant ad hæredes beneficiati, *deciſ. 20. adnot. 1. n. 10.*
Sed ſi ſint inexacti, vel pendentes, aut à ſolo ſeparati tam naturales, quàm induſtriales licet maturi ſpectant ad ſucceſsorem, *ibid. n. 11.*
Etiam ſi eſsent in area iacentes, vel à Colono reconditi, ſed non traditi, *num. 12.*
Ampl. vt etiam debeantur ſucceſsori penſiones, & affictus per conductorem non ſoluti, non obſtante diligentia etiam iudiciali adhibita per anteceſsorem pro conſecutione, *dec. 20. adnot. 1. num. 13.* Et licet dies ſolutionis venerit. *num. 14.*
Et ſucceſsor huiuſmodi fructus ab hæredibus repetere poteſt, *ibidem n. 15.*
Beneficiatus ad ſuos hæredes non poteſt tranſmittere niſi fructus perceptos, qui cum aliis ſuis bonis immiſcuit, & in horreo recondidit, ſecus inexactos, *deciſ. 20. adnot. 1. n. 16.*
Etiam ſi habeat facultatem teſtandi à Sancta Sede obtentam, quæ non extenditur ad inexactos, *deciſ. 20. adnot. 1. n. 17.*
Referuntur caſus relati à Calderino circa pertinentiam fructuum beneficiorum à Rota approbato, *deciſ. 20. adnot. 1. n. 18.*
Fructus pendentes, & inexacti ſpectant ad hæredes beneficiati, vbi viget talis conſuetudo. *dec. 20. adnot. 1. n. 19.*
Spectant ad Cameram, vbi deputantur collectores ſpoliorum, & non ad ſucceſſorem. *deciſ. 20. adnot. 1. num. 20. & nu. 21. deciſ. 134. n. 6.* ſi beneficia ſint reſeruata, *ibid.*
Declaratur conſilium *333. Surdi ibid.*
Spectant verò ad hæredes, ſi ſe cum Camera componant, vti ceſſionarij, *deciſ. 20. adnot. 1. nu. 22. deciſ. 134. n. 24.*
Fructus quæſiti à Clericis ex induſtria, & labore, & non ex beneficio, aut contemplatione Eccleſiæ percepti ad inſtar diſtributionum pertinent ad hæredes defuncti, *deciſ. 20. adnot. 1. n. 23.*
Fructus ciuiles, nempè cenſuum, penſionum do-

morum, vectigalium, & locorum montium beneficiorum diuiduntur prò rata temporis inter hæredes beneficiati, & ſucceſſorem, vel Cameram, etiam ſi dies ſolutionis non venerit, *deciſ.* 20. *adnot.* 1. *n.* 24.

Differentia inter fructus naturales, & induſtriales, & ciuiles, *deciſ.* 20. *adnot.* 1. *n.* 25.

Fructus percepti à beneficiato, & reconditi, etiã ſi extent in domo, vel horreo eiuſdem ſpectãt ad eius hæredes, *deciſ.* 20. *adnot.* 1. *n.* 26. & *nu.* 32. & 33.

Secùs ſi extent penès Colonum, *ibid. n.* 29.

Limita, vt non ſolum ad hunc effectum requiratur exactio, ſed etiam commixtio, & incorporatio, *deciſ.* 20. *adnot.* 1. *n.* 27.

Commixtio, quando dicatur facta, & incorporatio, *deciſ.* 20. *adnot.* 1. *n.* 28.

Camera, vbi non eſt facta commixtio fructus exiſtentes in horreo beneficiati accipit tanquã ſpolia, *deciſ.* 20 *adnot.* 1. *n.* 30. Contrarium *nu.* 31.

Declara, quod dicti fructus reconditi ſpectent ad hæredes, ad excludendum ſucceſſorem, ſecùs ad excludendam Cameram, quæ vti ſpolia Eccleſiaſtica vindicat, *deciſ.* 20. *adnot.* 1. *n.* 34.

Sed veriùs, quod comprehendatur in Bulla Vrbani VIII. huiuſmodi ſpolium, ſed praxis eſt in contrarium, *deciſ.* 20. *adnot.* 1. *n.* 35.

Fructus beneficij vbi intrat ſpolium, quomodo diuidendi ſint inter Cameram, & ſucceſſorem *deciſ.* 20. *adnot.* 1. *nu.* 36.

Fructus beneficij vbi non eſt in vſu conſtitutio Iulij III. ſed de conſuetudine ſpectant ad hæredes, quomodo diuidendi ſint inter dictos hæredes, & ſucceſſorem referuntur DD. ſententiæ, *deciſ.* 20. *adnot.* 1. *n.* 37. 38. & 39.

Prima ſententia firmat attendendam eſſe participationem fructuum ſicut in vſufructuariis. *deciſ.* 20. *adnot.* 1. *n.* 38.

Secunda ſententia eſt; quod ſit facienda diuiſio pro rata temporis, *deciſ.* 20. *adnot.* 1. *n.* 39.

Sed hæc ſecũda ſententia admitti poteſt quoad diſtributiones quotidianas, vel quoad fructus ciuiles, *deciſ.* 20. *adnot.* 1. *n.* 40. & 41.

Fructus percepti, & reconditi per beneficiatum defũnctum inſeruire debent pro ſupportandis oneribus beneficii, vſque ad nouos fructus, *deciſ.* 20 *adnot.* 1. *n.* 42.

Adeòut ſi beneficiatus decedat poſt factam fructuum recollèctionem eius hæredes teneantur de fructibus recollectæ præcedentis ſuppeditare expenſas ſucceſſori, *deciſ.* 20. *adnot.* 1. *n.* 43.

Contrarium, quod hęc ſententia non ſit in vſu. *deciſ.* 20. *adnot.* 1 *n.* 44.

Verò, quod etiam ſit in vſu traditur, *deciſ.* 20. *adnot.* 1. *n.* 45.

Statuta, & conſuetudines applicatiuæ fructus beneficij fabricæ, aut pijs vſibus non reuocãtur per decretum Concilii, & Bullam B. Pii V. niſi pro dimidiã, *deciſ.* 31. *adnot.* 1. *n.* 25.

Secùs ſi fructus applicantur Canonicis, aut mẽſæ Capitularis, aut Epiſcopalis, ſtante reuocatione factà per Concilium, & B. Pij V. *ibidem num.* 26.

Conſuetudo, quæ imponit onus recepto ad poſſeſſionem beneficii de ſoluẽdo per aliquod tempus fructus Canonicis non valet, ſecùs ad pios vſus, *deciſ.* 31. *adnot.* 1. *num.* 27.

Et vbi non fuit receptum Concilium Trid. & Conſt. B. Pii V. & ſeruentur dictæ conſuetudines, & ſtatuta per aſſecutionem ſecundi beneficii non vacat primum, *deciſ.* 31. *adnot.* 1. *nu.* 28 & 29.

Fructus beneficiorum, tàm pendentes, quàm inexacti ſpectant ad ſucceſſorem, & non ad hæredes beneficiati, *deciſ.* 134. *n.* 3. Præcipuè ſi non fuerint recollecti, *num.* 4.

Et beneficio vacante percepti à defuncti Rectoris hæredibus peti poſſunt à ſucceſſore, etiam contra conductorem, *ibid. num.* 5. & hodiè quid ſeruetur, *num.* 6.

Fructus beneficiorum inter beneficiatum defunctum, vel eius hæredes, aut inter renunciantem, & ſucceſſorem diuidi debent pro rata anni, *deciſ.* 134. *n.* 7. & 11. deductis tamen expenſis, & proportionaliter, *ibid. n.* 8. limit. *vt n.* 15.

Beneficiatus conſequitur fructus vltimi anni pro rata temporis, fructus verò aliorum annorum in totum fecit ſuos, *deciſ.* 134. *n.* 9.

Annus ad effectum diuidendi fructus beneficiorum quomodo computetur, *deciſ.* 134. *n.* 10.

Fructus vniùs anni in beneficialibus ſunt deſtinati pro alimentis futuris, & non præteritis, *deciſ.* 134. *n.* 11.

Nomine fructuum ad effectum faciendi diuiſionem inter hæredes beneficiati, & ſucceſſorem, quæ veniant, *deciſ.* 134. *num.* 12.

Beneficii tenuis ſi cenſeantur conſumpti non ſunt diuidendi inter hæredes, & ſucceſſorem *deciſ.* 134. *n.* 13.

Ampl. etiam quoad fructus inexactos *nu.* 14.

Bulla Iulii III. diſponentis fructus inexactos ſpectare ad ſucceſſorem intelligi debet de fructibus benficii pinguis, & non tenuis, *deciſ.* 134. *num.* 14.

Hæredes beneficiati defuncti, quando teneantur ſoluere congruam Aeconomo deputato beneficio vacante, *deciſ.* 134. *n.* 17.

Fructus vltimi anni tantum diuidi debent inter defuncti beneficiati hæredes, & ſucceſſorem, *deciſ.* 134. *n.* 18. Procedit in omni genere vacationis beneficii *num.* 19. & ampl. vt in *n.* 21.

Limit. ſi anteceſſor erogaſſet fructus in ſoluẽdis oneribus vltimi anni ipſius beneficii, *deciſ.* 134. *num.* 20.

FRVCTVS DOTIS, ET BONORVM PARAPHERNALIVM.

Vide in verb. *Vidua, Mulier, Dos.*

Fructus dotis, & alimenta ſunt Iudicis arbitrio taxanda. *deciſ.* 3. *adnot.* 1. *num.* 1.

Fructus dotis de iure communi taxantur ad rationem cenſus. *deciſ.* 3. *adnot.* 2. *num.* 3.

Vigore Statuti Vrbis ad rationem ſeptem cum dimidio. *ibid num.* 4.

Neapoli ad minorem ſummam taxantur. *ibid. num* 5.

Florentiæ quandoque taxantur ad rationem quinque. *ibid. num.* 6.

Fructus dotis ſunt taxandi iuſta conſuetudinem loci. *deciſ.* 3. *adnot* 2. *num.* 7.

Statuto taxanti fructus dotis Rota deferre ſolet. *deciſ.* 3. *adnot.* 2. *num.* 8.

Ampl. etiam ſi cum forenſi contractum fuerit, ma-

Digitized by Google

matrimonium. *ibid.num.9.*

Fructus dotis circumſcripto ſtatuto, & conſuetudine ad rationem quinque pro centenario taxari poſſunt. *deciſ.3.adnot.2.num.10.*

Etiam partium conuentione taxari poſſunt, *ibid num.11.*

In materia vſurarum inutile adiectum pro non appoſito haberi debet. *deciſ.3.adnot.2.num.11.*

Fructus dotis reducuntur ad ſummam petitam, & non in maiori ſumma prout à ſtatuto taxantur. *deciſ.3.adnot.2.num.12.*

Fructus dotis ſi conſiſtant in quantitate taxantur ad formam ſtatuti, ſi in ſtabilibus ad rationem quinque, prout ſtabilia reddunt. *deciſ.3. adnot.2.num.13.& 14.*

Fructus dotis iuxta formam ſtatuti debentur tam ex dote data, quam promiſſa. *deciſ.3.adnot.2.num.15.*

Amplia vt procedat etiam in donatione propter nuptias, *ibid.num.16.*

Ampl. & etiam ſi dos promiſſa fuerit viro, & non mulieri, cum etiam viduæ debeantur, *ibid.num.17.*

Fructus donationis propter nuptias debentur, prout à ſtatuto taxantur. *deciſ.3.adnot.2.num.16*

Debentur ad rationem ſeptem cum dimidio in caſu aſſicurationis dotis ob vergentiam viri ad inopiam. *deciſ.3.adnot.2.num.18.*

Fructus Dotis non conſtitutæ inter priuatos debentur pro dote arbitrio boni viri conſtituenda, inter nobiles pro ſumma 5500. taxata à Sixto V. *deciſ.3.adnot.2.num.19.*

Quid ſi fuerit derogatum Sextinæ Conſtitutioni, & conſtituta dos in maiori ſumma, an retrotrahatur, & fructus debeantur à die contracti matrimonij. *deciſ.3.adnot 2.num.20.*

Limit. & declara vt in *num.22.23.& 24.*

Fructus dotis ſoluto matrimonio non debentur viro, licet adſint filij, & pactum. *deciſ.3. adnot.1.num.1.*

Pactum de ſoluendo fructus dotales ſoluto matrimonio eſt illicitum. *deciſ.3.adnot.1.num.4.*

Fructus dotis ſoluto matrimonio, vt debeantur ratione lucri ceſſantis requiritur interpellatio, non obſtante pacto. *deciſ.3.adnot.1.num.5.*

Ampl. vt vlteriùs debent concurrere requiſita. *Pauli de Caſtr.in l.3.§.fin.ff.quod cert.loc.deciſ.3.adnot.1.num.6.*

Ampl. vt non ſufficiat creditorem poſt mortem Vxoris habuiſſe occaſiones proximas. *ibid.num.7.*

Fructus dotis, vt debeantur, dies mortis Vxoris habet vim interpellationis. *deciſ.3.adnot.1. num.8.*

Statutum permittens Vxori conſequi poſſe fructus dotis ſoluto matrimonio poſt iudicialem interpellationem, non procedit ad fauorem viri; niſi etiam concurrant requiſita *Paul. de Caſtr.deciſ.3.adnot.1.num.11.*

Limit. ex Statuto Vrbis *lib.1.in cap.137.* vbi diſponitur, quod maritus ſtantibus liberis ſi percipiat fructus ex pignore dotali non computantur in ſortem. *ibid.num.12.*

Fructus dotis ſoluto matrimonio non debentur, licet fuerint à viro relicti. *deciſ.3. adnot.1. num.16.*

Statutum permittens Vxori vſuras dotales donec dos reſtituatur, non valet. *deciſ.3.adnot.1. num.17.*

Fauore dotis de Iure Canonico permittuntur vſuræ mariti ſubſtinentis onera matrimonij, ſecus fauore viduæ, *deciſ.3.adnot.1.num.18.* Contrarium. *num.19.*

Fructus dotales debentur viduæ poſt iudicialem interpellationem contra hæredes viri vigore Statuti Vrbis. *deciſ.3.adnot.1.num.20.*

Ampl. vt interpellatio requiratur pro forma. *ibid.num.21.*

Limit. vt præſumatur dicta interpellatio, ſi per multum tempus fuerint ſoluti fructus, *ibid. num.22.* & ſoluenti incumbit onus contrarium probandi. *num.23.*

Dotis fructus vir facit ſuos, ſi ſubſtinet onera matrimonij, licet eadem onera excedant. *deciſ.2.num.18.*

Fructus bonorum paraphernalium ſpectant ad Vxorem. *deciſ.2.num.20.*

Limita quoad conſumptos, quos vir non tenetur reſtituere. *deciſ.2.num.21.*

Fructus bonorum paraphernalium poteſt Vxor conuertere in vſus communes. *deciſ.2.num.22.*

Dotis fructus ſoluto matrimonio ſunt diuidendi pro rata temporis, quo vir ſubſtinuit onera matrimonij inter virum, & hæredes Vxoris. *deciſ.2.num.23.*

Amplia ſiuè matrimonium diſſoluatur diuortio ſiuè morte. *ibid.num.24.*

Amplia ſiuè à principio maritus receperit fundum plenum, ſiuè non. *ibid.num.25.*

Limit. in dote putatiua, cuius fructus ſpectant ad Vxorem, quomodolibet matrimonium ſoluatur. *ibid.num.26.*

Limita ſi maritus per totum annum vltimum ſubſtinuerit onera matrimonij, nam tunc facit omnes fructus ſuos. *deciſ.2.num.17.& 30.*

Annus ad hunc effectum quomodo computetur. *deciſ.2.num.28.& num.29.*

Fructus dotis non ſolutæ ſolui debent à Patre, eiuſque hæredibus pro toto tempore quo durauit matrimonium hæredibus viri, & poſtea vxori ſuperſtiti tamquam alimenta. *deciſ.3.num.3.*

Fructus dotis à Patre promiſſæ, & non ſolutæ debentur hoc ipſo, quod vir incipit ſubſtinere onera matrimonij abſque alia interpellatione, & licet promiſſi non fuerint. *deciſ.3. num.5.*

Non ſunt ſoluendi ab extraneo dotis promiſſore ob retardatam ſolutionem abſque interpellatione, niſi elapſo biennio. *deciſ.3.num.6.*

Interuſuria dotalia ſunt præſtanda ſiuè dos promiſſa fuerit in ſtabilibus, ſiuè in pecunia. *deciſ.3.num.7.*

Fructus dotales ſunt ſoluendi à Patre eo ipſo, quo vir ſubſtinere incepit onera matrimonij, licet nupſerit abſque eius conſenſu. *deciſ.3. num.8.*

Obligatio ſoluendi fructus dotales tranſmittitur ad hæredes patris dotis promiſſoris ad fauorem viduæ, ciuſque hæredis. *deciſ.3. num.9.*

Ius exigendi fructus dotis non ſolutæ pater

tranſmittit ad filios, &, dictis non extantibus ad vxorem ſuperſtitem. *deciſ.3.num.9.*

Fructus dotis ad hoc vt viduæ debeantur ab hæredibus viri requiritur iudicialis interpellatio, *deciſ 3.num.10.*

Secus ſi agatur contra patrem dotis promiſſorem, eiuſque hæredes. *num.11.* Contrarium, *num.15.* Declara vt *num.16.*

Fructuum dotis non ſolutæ curſus non ceſſat poſt mortem viri ad fauorem viduæ, eiuſque filiorum hæredum donec dos ſoluatur. *deciſ.3.num.12.*

Ius exigendi fructus dotis, quæ vigore ſtatuti ſuccedit loco legitimæ eſt tranſmiſſibile ad viduæ hæredes. *deciſ.3.num.13.*

Limit. ſi dos non ſuccedit loco legitimæ. *ibid. num.14.*

Fructus dotis finita dilatione ſtatim debentur abſque alia interpellatione, *deciſ. 3. num. 17.*

Ampl. etiam ab extraneo promiſſore. *num.18.*

Interuſuria dotalia ſoluto matrimonio non debentur, eiuſque conuentio redditur fœneratitia. *deciſ.3.num.19.*

Contrarium quod viduæ debeantur à Patre, eiuſque hæredibus tamquam alimenta. *num.20*

Fructus dotales ſi à viro conſtante matrimonio non fuerint petiti cenſentur remiſſi, præcipuè ſi effluxerit decennium. *deciſ.3 num.21.& 22.*

Limit. Si dos ab ipſa muliere promiſſa, vel recepta fuerit. *ibid.num.23.*

Limit.2. procedere in vſuris odioſis, ſecùs in debitis marito propter ſubſtentationem onerum matrimonij. *ibid.num.24.*

Limit.3. Non procedere in promiſſione iurata cuius vigore perpetuatur actio. *ibid.num.25.*

Limit.4. quando ſuperſunt filij viri creditoris, quibus non cenſetur præiudicare voluiſſe. *ibid.num.26.*

Limit 5. Vt decennale viri ſilentium non ſufficiat, quando fructus dotales debentur titulo oneroſo ex ſubſtentatione onerum matrimonij. *ibid.num.27.*

Interuſuria dotalia cenſentur remiſſa per receptionem ſortis liberè factam. *deciſ.3. num.43.* Contrarium veriùs. *num.44.*

Ampl. præcipuè quando fructus debentur conditione ex ſtatuto. *deciſ.3 num.45.*

Interuſuria dotalia debentur viduæ ſi elapſo anno fecerit diligentias pro exigenda dote, & ſit inops, *deciſ.3 adnot.1 num.25.*

Limit. vt concurrente promiſſione iurata, non ſint neceſſariæ diligentiæ. *ibid.num.26.*

Limit.2. Vt nec viduæ inopia eſt neceſſaria, ſi alimenta non officio iudicis, ſed iure actionis debentur *ibid num.27.*

Fructus dotales debentur mulieri, ſeu ſecundo viro, ſubſtinentis onera matrimonij. *deciſ.3.adnot.1.num.29.* Declara vt in *num.30.*

Fructus dotales debentur mulieri ratione damni emergentis, & lucri ceſſantis, ſi probentur requiſita, *Paul.de Caſtr deciſ.3.adnot.1.num.31.*

Fructus dotales non debentur mulieri, ſi fuerit alimentata ab hæredibus viri. *deciſ.3. adnot.1. num.33.*

Limit. procedere durante anno luctus. *ibid. num.34.*

Sublimit. Si dos conſiſtat in immobilibus, quæ cum ſtatim reddi debeant, debentur fructus dotis, dempta rata alimentorum. *deciſ.3.adnot.1.num.35.* Contrarium, *num.36.*

Præcipuè ſi vidua vixerit in communione cum hæredibus defuncti, itaut inter eos ſocietas continuata dicatur. *num.37.*

Limit. ſi Vxor eſſet tutrix filiorum. *ibid.num.38.* contrarium ſi ſuum creditum ſeparare neglexerit. *ibid.num.39.*

Fructus dotales an debeantur ob non factum promiſſum reinueſtimentum. *deciſ.3.adnot.1. num.40.*

Fructus donationis propter nuptias, ſeu lucri dotalis non debentur mulieri alimentatæ ab hæredibus viri. *deciſ.3.adnot.1.num.42.*

In exigendis dotibus, eiuſque fructibus, an ſit ſeruandum ſtatutum domicilij viri, vel mulieris. *deciſ.3.adnot.2.num.25.*

Statutum ſuper taxatione fructuum dotalium valet, *deciſ.3. adnot.2. num. 26.* Contrarium *num.27.* ſed prima verior. *num.28.*

Ampl. etiam quoad fructus donationis propter nuptias, *ibid.num.29.*

Interuſuria dotalia poſſunt à principio taxari abſque labe vſuræ. *deciſ.3 adnot.3.num.1.*

Ampl. *num.2.* Amplia procedere ſiuè dos conſiſtat in mobilibus, & iocalibus, quàm ſi ad libitum viri promiſſa ſit. *num.3.& 4.*

Taxatio certi lucri dotalis facta per Statutum valida eſt donec dos ſoluatur. *deciſ.3.adnot.3. num.5.* Contrarium *num.6.* Declara vt *ibid.*

Taxatio fructuum dotis exceſſiua reducitur ad iuſtam formam Statuti, *deciſ.3.adnot.3.num.7.*

Interuſuria dotalia non debentur data dilatione ad ſoluendum. *deciſ.3.adnot.3.num.12.*

Limit. ſtante pacto, *ibid.num.13.*

FVNDATOR.

Fundator poteſt apponere qualeſcunque conditiones in ſua diſpoſitione. *deciſ. 88. adnot. 3. num.29.*

FVNDVS.

Vnicuique licet ſuum fundum muro cingere. *deciſ.25.adnot.2.num.25.*

FVNERALIA.

Candelæ in funeralibus arbitrio hæredum veniunt diſtribuendæ, *deciſ.1.adnot.10.num.20.*

Portiones funerales non comprehenduntur ſub nomine diſtributionum. *deciſ.20.adnot.3.nu.12.*

Contrarium *num.30.* ſunt diuidendæ iuxta Eccleſiæ conſuetudinem, *ibid.num.14.& 16.*

Gaudent priuilegio diſtributionum. *ibid.num.15.*

Portiones funerales, & mortuaria debentur tantùm intereſſentibus. *deciſ. 20. adnot.3. num.72.*

Prout nec etiam debentur infirmis. *ibidem num.73.*

Nec debentur priuilegiato, & exempto à choro. *ibid.num.74.*

FVRTVM FVR.

Furtum non reputatur inter caſus fortuitos. *deciſ. 94. num. 4.* Secùs concurrente fractura, *num.5.*

Secùs etiam quandò concurrit culpa cuſtodis. *num. 12.* Contrar. quod reputetur inter caſus fortuitos. *deciſ.94.adnot.1.num.1.*

Digitized by Google

Sed reprobatur. *num.* 18. præcipuè cum fractura, pro quo non tenetur. *num.* 33.

Incurſus latronum reputatur inter caſus fortuitos. *deciſ.* 94. *num.* 2.

Caupones, Stabularij, & Nautæ tenentur de furto facto in eorum ſtabulo, caupona, & naui. *deciſ.* 94. *adnot.* 1. *num.* 3. licet gratis receperint. *num.* 4.

Et ſi non probauerint caſum fortuitum tenentur de dolo, lata, leui, & leuiſſima culpa. *deciſ.* 94. *adnot.* 5. *num.* 5.

Amplia etiam ſi bona furto ablata non fuerint ipſis conſignata, ſed ipſis ſcientibus in ſtabulo repoſita. *ibid. num.* 6.

Secùs non ſcientibus. *num.* 7. *&* 8.

Limit. non procedere ſi Caupo, & Nauta proteſtati fuerint nolle recipere, ſub eorum periculo. *deciſ.* 94. *adnot.* 1. *num.* 8.

Limit. 2. Si res conſignatæ naufragio perierunt aut à latronum vi derubatæ fuerint. *ibid. num.* 9.

Limit. 3. Si res furto ablatæ reconditæ fuerunt in loco tuto, & conſueto. *deciſ.* 94. *adnot.* 1. *num.* 10.

Limit. 4. Vt non teneantur ſi Caupo, à principio dederit hoſpiti claues Cameræ, & proteſtatus fuerit ſe nolle teneri de furto, *ibidem num.* 11.

Et quid ſi dederit claues non à principio, & dando claues an liberetur à cuſtodia. *numer.* 12.

Limit. 5. Si Caupo, & alij proteſtati fuerint nolle habere curam rerum viatorum. *deciſ* 94. *adnot.* 1. *num.* 13. Contrar. *num.* 15. *&* 16.

Depoſitarius, Commodatarius, & Creditores, ſi vtantur re depoſitata, commodata, & pignorata furtum committuut. *deciſ.* 94. *adnot.* 1. *num.* 23.

Limit. non procedere ſi pecunia depoſitata fuerit ad numerum, & non vt ſpecies, Vide *num.* 24.

Commodatarius tenetur domino rei commodatæ furto ſubtractæ etiam de leuiſſima culpa. *deciſ.* 94. *adnot.* 1. *num.* 25.

Limit. non procedere in furto commiſſo à perſona coniuncta. *ibid. num.* 26.

Limit. 2. Si furtum committatur à famulo accommodato. *ibid. num.* 27.

Furtum commiſſum in Eccleſia eſt mixti fori. *deciſ.* 17. *adnot.* 1. *num.* 31.

Clericus pro furto non mànifeſto leui pœna punitur. *deciſ.* 74. *num.* 1. pro manifeſto deponitur, & in Monaſterium detruditur. *num.* 2.

Et ſi ſit incorrigibilis curiæ ſæculari tradi debet. *num.* 3.

Et etiam beneficijs priuari poteſt, *num.* 5.

Si tamen furtum habeat qualitatem ſacrilegij, *num.* 6.

Clericus, & Laicus pro furto efficiuntur infames. *deciſ.* 74. *num.* 7. *&* 8.

Clericus committens grande furtum condemnari poteſt ad triremes, *deciſ.* 74. *nu.* 12. contrar. *num.* 14. ſecùs ſi ſit incorrigibilis. *num.* 15.

Clericus ſi non ſit fur manifeſtum poſt factam reſtitutionem, & peractam pœnitentiam promoueri poteſt ad alios ordines, ſecus ſi ſit manifeſtus abſque diſpenſatione Apoſtolica. *deciſ.* 74. *num.* 16. *&* 18.

Religioſus furtum committens expelli poteſt à Religione. *deciſ.* 74. *num.* 19. Sed verius arbitrio Iudicis eſt multandus. *num.* 20.

Sed ſi Religioſus ſit latro famoſus, Gaſſator, & incorrigibilis à Religione eſt expellendus. *deciſ.* 74. *num.* 21.

Laicus pro furto ſimplici ceſſantibus ſtatutis, & bandimentis puniri non poteſt pœna mortis. *deciſ.* 74. *num.* 24.

Pro primo furto pœna fuſtigationis multatur. *deciſ.* 74. *num.* 25.

Sed hodiè apud nos pro primo furto non ſemper fures fuſtigantur, ſed vel tribus ictibus funis, vel exilio, vel vtraque pœna arbitrio Iudicis multantur. *deciſ.* 74. *num.* 26. *deciſ.* 94. *adnot.* 3. *num.* 8.

Furtum vnicum magnum etiam commiſſum in Eccleſia non punitur pœna mortis. *deciſ.* 74. *num.* 27.

Et ſi a ſtatuto imponatur, poteſt Iudex temperare. *num.* 28. *deciſ.* 94. *adnot.* 3. *num* 9. 10. 49. *&* 52.

Fur pro ſecundo furto quomodo puniatur. *deciſ.* 74. *num.* 29. *deciſ.* 94. *adnot.* 3. *num.* 12.

Pro magno furto quod ſit imponenda pœna mortis, & ſecundum alios pœna triremium, referuntur ſententiæ, *deciſ.* 74. *num.* 30 *deciſ.* 94. *adnot.* 3. *num.* 9. *&* 10.

Pro tribus, vel pluribus furtis non modicæ quantitatis imponitur pœna mortis. *ibidem num.* 31.

Sed ſi furta ſint modicæ quantitatis quomodo puniatur. *num.* 32. *&* 33. *deciſ.* 94. *adnot.* 3. *num.* 15. 31. *&* 32. *&* 33.

Furta leuia non habentia circumſtantias agrauantes mitius ſunt punienda, & referuntur pœnæ. *deciſ.* 74. *num.* 34.

Et licet ſint reiterata non imponitur pęna mortis. *num.* 36.

Ambigeatus crimen de Iure Diuino quomodò puniatur, *deciſ.* 74. *num* 39.

De Iure Canonico arbitrio Iudicis punitur. *num* 40.

De Iure Ciuili Ambigei condemnantur in metallum, aut perpetuum exilium, vel ad Triremes poſt fuſtigationem, *deciſ.* 74. *num.* 41.

Et ſi frequentiùs committatur etiam pœna mortis imponi poteſt, *num.* 43.

Ambigeatus pœna, vt locum habeat, quæ requirantur, *deciſ.* 74. *num.* 44.

Perſonæ honeſtiores pro Ambigeatu quomodò puniantur, *ibid. num.* 45.

Plagearij nempe ſurripientes alienos homines, ſeruos, & filios, quomodò de Iure Ciuili puniantur, *deciſ.* 74. *num.* 46.

Clerici, & Laici Plagearij de Iure Canonico quomodò puniantur, *ibid. num.* 47.

Furantes in Eccleſia non priuantur eius immunitate. *deciſ.* 88. *num.* 1.

Fur licet pluries furatus fuerit, & ſit famoſus gaudet immunitate Eccleſiæ non obſtante contraria conſuetudine, ſecus de licentia Pontificis, *deciſ.* 88. *num.* 3. *&* 5.

Furti præſumptio recipit probationem in contrarium. *deciſ.* 94 *adnot.* 1. *num.* 40.

Digitized by Google

Fur vltra corporalem pœnam eſt condemnandus ad reſtitutionem rei ſubtractæ. *deciſ. 94. adnot. 3. num. 11.*

Commiſſum de nocte cum ſpoliatione eorum, qui per viam tranſeunt per duas vices pœna furcarum multatur. *deciſ. 94. adnot. 3. num. 13.*

Pro vnico furto commiſſo in Palatio Principis non imponitur pœna mortis. *deciſ. 94. adnot. 3. num. 50.*

In puniendo furto ſunt ſeruanda ſtatuta, *deciſ. 94. adnot. 3. num. 51.* Sed Iudex poteſt pœnam temperare, *num. 52.*

Furta commiſſa extra territorium connumerantur cum vltimo furto ad effectum imponendi pœnam mortis, *deciſ. 94. adnot. 3. num. 16.* Contrarium *num. 17.*

Limit. procedere ſi procedatur per viam accuſationis, ſecus per inquiſitionem. *ibid. num. 18.*

Limit. 2. procedere ſi ſtatutum imponens pœnam mortis in hoc caſu reſpiciat factum, ſecus ſi pœnam. *deciſ. 94. adnot. 3. num. 19. & 20.*

Fur, qui commiſit tria furta damnari poteſt ad mortem per Iudicem delicti, ſiuè originis, ſiuè domicilij. *deciſ. 94. adnot. 3. num. 21.*

Limit. procedere ſi fur inquiſitus ſit pro vltimo furto, ſecus ſi pro primo. *ibid. num. 22.*

Limit. 2. ſi fur pro primis furtis punitus fuerit, quæ propterea non ſunt cumulanda cum vltimo. *ibid. n. 23.* Contrarium *num. 24. & 26.*

Diſtingue vt procedat prima opinio ſi primo furta punita eſſent leuia, ſecus ſi grauia, *num. 25.*

Limit. 3. Si tria furta ſint diſtincta re, & tempore *deciſ. 94. adnot. 3. num. 27.*

Furtum enim commiſſum continuato tempore, licet diuerſo quando dicatur vnicum, *ibid. num. 28. & 29.*

Confiteus commiſiſſe plura furta diuerſis temporibus non eſt condemnandus in pœnam mortis, niſi verificetur commiſiſſe diuerſis temporibus diſcontinuatis. *deciſ. 94. adnot. 3. num. 30.*

Furta tria ad effectum, vt intret pœna mortis ſunt propriè, & non inpropriè accipienda. *ibid. num. 34.*

Publici Latrones quomodo puniantur. *deciſ. 94. adnot. 3. num. 36.*

Furtum à pluribus commiſſum, in ſolidum puniendum, *ibid. num. 37.*

Furantes in Eccleſia non gaudent immunitate Eccleſiaſtica, *deciſ. 95. adnot. 2. num. 22.* Contrar. etiam in furantibus res alienas, vel ſacras. *num. 23.*

Diſtingue vt *num. 24.* Et quid in furante pixidem Sanctiſſimæ Euchariſtiæ. *num. 24. & 25.*

Fur ſimplex ſi ad Eccleſiam confugiat cum re furata gaudet immunitate. *deciſ. 95. adnot. 2. num. 26.*

In contractu præcarij, quis non tenetur niſi de dolo, & lata culpa, *deciſ. 94 adnot. 1. num. 28.*

Mulio, vel Vecturalis, qui rem deferendam recepto pretio receperit ſi furto ſublata fuerit tenetur de dolo, lata, & leui culpa, ſecùs de leuiſſima, *deciſ. 94. adnot. 1. num. 29. & 30.*

Mutuatarius tenetur ad reſtitutionem rei mutuatæ, quomodocumque res mutuata ſubtracta fuerit, *deciſ. 94. adnot. 1. num. 31.*

Rapina reputatur inter caſus fortuitos. *deciſ. 94. adnot. 1. num. 32.* Excuſat vt quis rem furatam detinebat non tenetur ad aliquid illius Domino, *ibid.*

Furtum factum cum fractura reputatur caſus fortuitus, & pro eo quis non tenetur. *deciſ. 94. adnot. 1. num. 33.*

Zingari etiam pro paruo furto rigoroſè ſunt puniendi. *deciſ. 94. adnot. 3. num 14.*

Quantitas rerum ablatarum ſi non poſſit probari, ſtandum eſt iuramento damni paſſi, ſi præceſſit conſignatio. *deciſ. 94. adnot. 2. num. 1. & 6.*

Datur contra cauponem pro rebus deficientibus in Valiſia, *ibid. num. 3.* Vide in verbo *Iuramentum.*

Pro liquidanda quantitate rerum ablatarum an detur iuramentum in litem. Vide *Iuramentum.*

Furti pœna tenetur ſcienter recipiens pignori res furatas, & ad reſtitutionem abſque recuperatione ſortis creditæ. *deciſ. 103. num. 1.*

Ignoranter vero recipiens tenetur reſtituere, ſed non ad pœnam, *num. 2.* prout etiam ſciens veriſimiliter rem eſſe alienam, *num. 10.*

Bancherius cognoſcens res non eſſe proprias famuli pignorantis tenetur perquirere Domini conſenſum. *deciſ. 103. num. 11.*

Recipiens in pignus ſi non adhibuerit diligentiam in indaganda veritate ordinis cenſetur in dolo, & tenetur liberè reſtituere. *deciſ. 103. num. 14.*

Reliqua Vide *Hæbrei, ſeu Iudæus.*

Pignori ſcienter recipiens rem furtiuam tenetur pœna furti, *deciſ. 103. adnot. 1. num. 2.*

Emens rem furtiuam qua pœna teneatur, & quando debeat reſtituere rem, non reſtituto pretio, Vide in verbo *Emptio.*

Fur tenetur ad reficiendum damnum per dominum paſſum. *deciſ. 107. num. 12.*

An teneatur facere reſtitutionem ad rationem valoris tempore furti, an tempore reſtitutionis, *ibid. num. 13.* & quid in dubio, *num. 14.*

Frangens ianuam mulieris libidinis cauſa an teneatur de ſubſecuto furto, *deciſ. 121. num. 27.*

Laborans in extrema neceſſitate cum vitæ periculo poteſt ſurripere, *deciſ. 123. num. 1. & 3.* ſecus in graui neceſſitate, *num. 2. & 5.*

G

GABELLA.

Gabella eſt ſoluenda ſi bona exeunt de manu priuilegiati, *deciſ. 6. adnot. 6. n. 10.*

Gabella impoſita emptori vini non eſt ſoluenda per emptorem ab Eccleſiaſticis, *deciſ. 0. adnot. 9. n. 17.*

Emens ab exemptis an debeat ſoluere gabellã, vide in verb. *Emptor.* in verbo *Eccleſiaſtici, & Clerici quo ad immunitatem.*

Onus ſoluendi gabellam ſi eſt indiuiduum, & annexum contractui tunc immunitas vnius ex contrahentibus communicatur alteri, ſecus

cus ſi ſit adiectum actui ſeparato, *deciſ.* 6. *adnot.* 9. *num.* 26.

Clericus, & Laicus ſi rem communem vendant, laicus pro rata tenetur ſoluere gabellam *num.* 27.

Laici emptores fructuum bonorum Eccleſiaſticorum ſiue ex patrimonialibus, ſiue beneficiorum bonis prouenient, ſunt immunes à ſolutione gabellæ, & paſſus. *deciſ.* 6. *adnot.* 9. *num.* 28.

Gabella, quæ ſoluitur ob contractum præſtanda eſt ab emptore; ſed ſi propter bona à poſſore, *deciſ.* 3. *adnot.* 3. *n.* 13.

Gabella vt iuſtè imponatur, quæ requirantur, *deciſ.* 116. *n.* 1. *&* 2.

An imponi poſſit ſuper rebus ad humanum vſum accomodatis, *ibidem n.* 3. 4. *&* 5.

Defraudans gabellā an teneatur ad reſtitutionem, *deciſ.* 116. *n.* 7. *&* 8.

Et nolenti reſtituere, an deneganda ſit abſolutio in foro pænitentiario, *ibidem n.* 6.

GRASSATORES.

Graſſatores viarum pœna mortis puniuntur, *deciſ.* 74. *n.* 37.

Limit. vt pro vnico latrocinio, & graſſatione non imponatur pœna mortis, ſed relegationis, aut Triremium, ſecus ſi interuenerint vulnera, aut homicidium, *ibidem n.* 35.

Publici latrones, & Graſſatores viarum, qui dicantur vt ab Eccleſia extrahi poſſint, *dec.* 87. *adnot.* 1. *num.* 11.

Pro vnica graſſatione quomodo puniantur, *deciſ.* 94. *adnot.* 3. *n.* 53.

Vt priuetur immunitate Eccleſiaſtica requiritur trina graſſatio, & duæ non ſufficiunt, *deciſ.* 95. *n.* 1. *&* 2. *& adnot.* 2. *n.* 12.

Regulariter tamen non gaudent immunitate Eccleſiaſtica, *deciſ.* 95. *adnot.* 2. *n.* 1.

Et ad hoc vt priuentur immunitate non ſufficit præſumptio, & dubitatio, *ibid. n.* 9.

Publici latrones veniunt nomine graſſatorū, & in quo differant, *deciſ.* 95. *adnot.* 2. *num.* 4. 5. 6. *&* 7.

Quæ ſit differentia inter ſimplicem, & publicum latronem, *ibidem n.* 8.

Publicus latro priuatur immunitate Eccleſiaſtica propter notorietatem tam facti, quam Iuris, *deciſ.* 95. *adnot.* 2. *n.* 10.

Et requiritur, vt deprędentur in vijs publicis, & itineribus frequentatis, *ibid. n.* 11.

Item requiritur, vt ſaltem per tres vices delictum contumauerint, *deciſ.* 95. *adnot.* 2. *num.* 12.

GRATIA.

Gratia intelligitur emanaſſe ſine præiudicio tertij, *deciſ.* 30. *num.* 22.

Strictam recipit interpretationem quando agitur de alterius iure lædendo, *ibidem numer.* 34.

Regulari debet ſecundum iuris diſpoſitionem *ibidem num.* 25.

Solo verbo Papæ perficitur, *deciſ.* 54. *adnot.* 1. *num.* 48.

Obreptio, & ſubreptio ſemper vitiat gratiam, & beneplacitum Apoſtolicum, *deciſ.* 135. *num.* 35.

Intelligitur ſine præiudicio tertij, *deciſ.* 135. *num.* 36.

Gratia non redditur conditionalis vigore clauſulæ ſi ita eſt. *deciſ.* 136. *n.* 15. Neque per clauſulam, vt aſſeritur; ſecus per clauſulam, vt aſſeris, *num.* 16.

GRATIFICATIO.

Gratificationis eſt locus ſi præſentati ſint pares in voce, & æqualia ſint merita, *deciſ.* 101. *adnot.* 1. *n.* 38. Declara vt in *num.* 39. *&* 40.

H

HABILITAS.

Vide *Inſtitutio*.

Habilitas ad obtinenda beneficia, & ſacros ordines probatur ex fide Magiſtri Scolæ, & Examinatorum, *dec.* 25. *n.* 2. *dec.* 101. *n.* 15

Debet percutere tempus vacationis, *deciſ.* 101. *num.* 9.

Et ſuperueniens non habetur in conſideratione, *num.* 10.

Prælatio ad beneficium demandata à teſtatore intelligitur de habilibus tempore vacationis, *deciſ.* 101. *num.* 11.

Et cenſetur cæteris paribus *num.* 12.

Idoneitas ad obtinendum beneficium probatur ex relatione Vicarij, *deciſ.* 101. *adnot.* 1. *numer.* 1.

Probatur ex fide examinatorum, *ibid. n.* 2.

Ex aſſertione Magiſtri, *ibidem num.* 3.

Ex alia collatione beneficij obtenti, *deciſ.* 101. *adnot.* 1. *n.* 4. *&* 8.

Reſultat maior ex Presbyteratu, quam ex Clericatu, *ibidem num.* 5. Et ex literatura, *num.* 6.

Ex licentia exercendi Curam Animarum, *ibidem num.* 7.

Magis idoneus in concurſu eſt admittendus, præcipuè concurrente voluntate Teſtatoris. *deciſ.* 101. *adnot.* 1. *n.* 8. *&* 9.

Eſt præferendus, qui habet maiores qualitates, *ibidem num.* 10. Vt ſi ſit Sacerdos, *num.* 11. Ætate maior *num.* 12.

Qui non habet aliud beneficium *num.* 13. Præcipuè habenti congruum, *num.* 14. Declara vt in *num.* 35.

Qui per multum tempus fuit in exercitio Sacramentorum, *deciſ.* 101. *adnot.* 1. *n.* 15.

Qui eſt doctor, & graduatus, *ibidem nu.* 16. *&* 17. Qui eſt de linea teſtatoris *num.* 18. Diœceſanus *num.* 19. Ciuis *num.* 20. Qui eſt pauperior, *ibidem num.* 22.

Declara vt in *num.* 23.

Qui diſpenſationem non indiget, *deciſ.* 101. *ad not.* 1. *num.* 24.

Declara, vt huiuſmodi qualitates ſuffragentur cæteris paribus, *ibidem num.* 25.

Minus doctus, cuius mores ſunt noti, præfertur doctiori, cuius vita ignoratur, *num.* 26.

HÆREDITAS.

Pactum de hæreditate viuentis eſt omni iure prohibitum, nec iuramentum firmatur, *deciſ.* 7. *num.* 11.

Secus

Digitized by Google

Seruus ipſo conſentiente *num.*12.& 13. Intel.vt in *num.*6. & *num.*21.

Hæreditas adita efficitur patrimonium hæredis *deciſ.*129.*num.*1.

Dicitur adita ex actibus,qui citra ius,& nomen hæredis geri nequeunt, *ibid num.*2.

Facta ex vna cauſa non trahitur ad aliam, *dec.* 129.*num.*4.

Aditio hæreditatis ſola animi deſtinatione perficitur, *ibidem num.*5.

Tranſmiſſa non dicitur acquiſita, niſi mediãte aditione, *deciſ.*129.*n.*6.

Delatio non ſufficit, niſi concurrat aditio, *ibidem num.*7.

Hæreditas delata non cenſetur ius quæſitum, ſed quærendum, *deciſ.* 129.*n.*8.

Actus aditionis requiritur in hærede extraneo, ſecus in ſuo, *ibidem num.*10, Limit.vt in *num.*11.

Ius adeundi hæreditatem tranſmittitur ad filios, & alios hæredes, *deciſ.* 129.*n.*15.

Hæreditas tranſmiſſa eſt tranſmittentis, & non primi defuncti, *ibid.n.*16. & 22.

Ius adeundi eſt quædam facultas, & potentia ad illum ius, & non merum ius, *deciſ.* 129, *num.* 17.

Ius adeundi hæreditatem non venit in generali obligatione bonorum,*deciſ.*129.*n.*18.

Hæreditas non adita non venit in publicatione bonorum, *ibidem num.*19.

HÆRES.

Hæres promittens ſoluere debitum hæreditarium amittit beneficium legis, & inuentarij, *deciſ.* 2. *adnot.*2.*num.*25.

Deficiente hærede vniuerſale portio deficiens accreſcit cohæredi in re certa inſtituto, *deciſ.* 8.*adnot.*1.*num.*15.

Inſtitutus in re certa non dato alio hærede dicitur hæres vniuerſalis, *deciſ.* 8. *adnot.* 1 *num.*16.

Limit. niſi appareat de voluntate teſtatoris, vt reliquum deberetur venientibus ab inteſtato, *ibidem num.* 18.

Limit. 2. ſtante clauſula codicillari,declara,vt *ibidem num.*19.

Hæres poteſt repudiare hæreditatem,& legatum acceptare, *deciſ.* 8.*adnot.*1.*num.*61.

Hæredes, & executores habent annum ad exequenda legata, & vltimas voluntates *dec.* 12. *adnot.*6.*num.*14. Intellige vt *num.*24. Limit. vt *num.* 25.

Hæres adeundo ſimpliciter hæreditatem ſtatim obligatur ex quaſi contractu ad fauorem Creditorum hæreditariorum, *deciſ.* 12. *adnot.* 6.*num.*27.

In hæredem tranſeunt omnes actiones actiuè, & paſſiuè defuncto competentes, *deciſ.* 43. *num.*10.

Hæres hæredis habetur, ac ſi eſſet hæres primi teſtatoris, *ibidem num.*11.

Hæres grauatus non priuatur Iure legitimæ ob habitam fideicommittentis hæreditatem ſine inuentario, *deciſ.* 43. *adnot.* 1. *num.* 13.& 14.

Hæres etiam cum beneficio legis, & inuentarij non debet alienare bona particulari fideicommiſſo ſubiecta, ſi eſſent alia bona, *dec.*43. *adnot.*1.*num.* 13.

Hæres extraneus in trebellianicam imputare debet fructus perceptos, ſi ſufficiant, *ibidem num.* 38.

Hæres extraneus grauatus ſi alienauerit antequam percipiat fructus pro conſequenda trebellianica tenet alienatio, tenetur tamen ex fructibus deinde perceptis reintegrare fideicommiſſum, *deciſ.* 43.*adnot.*1.*n.*43.

Hæres tenetur approbare pactum defuncti, *deciſ.*126.*num.*21.Limit. vt in *num.*22.& 23.*deciſ.* 159.*num.* 13.

HÆRETICVS.

Hæreticus relapſus in quibus caſibus dicatur, remiſſiuè *deciſ.* 92.*adnot.*3.*n.*3.

Relapſus punitur pœna mortis naturalis, *deciſ* 92.*adnot.* 3.*num.*6.

Hæreticus ſortilegus etiam ſi in ſortilegijs commiſerit homicidium non eſt per Inquiſitores tradendus Curiæ ſæculari, ſi pœnitens publicè abiurare paratus ſit, *deciſ.* 92.*adnot.*3. *num.* 36.

Aſtrologi prædicẽtes futura ex aſtrorum curſu ex cauſa neceſſaria ſunt hæretici, & puniẽdi, ſecus ſi tantum demonſtratiuè, *deciſ.* 92. *adnot.*3.*num.*40.

Idem in Chiromanticis *num.*41.

Et quomodo ex Conſtitutione Sixti V.& Vrbani VIII. puniantur *num.*41.

Vbi interuenit abuſus alicuius Sacramenti ab vtens redditur ſuſpectus de Hæreſi, *deciſ.*63. *num.* 29.

HOMICIDIVM.

Homicidium commiſſum ad defenſam eſt impunibile,*deciſ.* 21.*adnot.*8.*num.*4.

Licet occidere minantem, & iactantem me velle occidere etiam ſi ſit ſolitus minas exequi. *ibidem num.*9. Contrarium *n.*10,

Limit. procedere ſi minans ſit in actu vulnerandi, *deciſ.* 22.*adnot.*8.*n.*11.et 12.

Sublim. procedere ad effugiendam pœnam ordinariam, ſecus extraordinariam *n.*13.

Minæ ad hunc effectum debent eſſe de occidendo, ſecus ad inferendam aliam offenſionem,*deciſ.*22.*adnot.*8. *num.*14.

Homicidium dicitur ad defenſam commiſſum etiamſi inſultatus non fuerit percuſſus, *ibidem num.* 16.

Non præſumitur commiſſum ad defenſam niſi probetur, *deciſ.* 22.*adnot.*8 *n.*25.

Homicidium,omniſque reſiſtentia aduerſus inuaſorem ad defenſam in dubio facta præſumitur, *deciſ.*22.*adnot.*9.*n.*6.

Confeſſus ſe occidiſſe ad defenſam puniendus eſt pœna ordinaria, ſi non probauerit, *ibidem num.* 7.

Occidens percuſſorem fugientem extra ordinem puniri debet, *deciſ.*22.*adnot.*9.*n.*18. & *adnot.* 10.*num.*11.

Homicidium commiſſum ad defenſam eſt impunibile, ſi fuerit ſeruatum moderamen inculpatæ tutelæ, *deciſ.*22.*adnot.*10. *num.* 5. Vide in verbo *Defenſio*, *deciſ.*144.*n.* 4.

Digitized by Google

Occidens aggreſſorem fugientem ad vindictam occidere dicitur, *deciſ.* 22. *adnot.* 10. *numer.* 30.
Non eſt tamen puniendus, ſi à duobus ſimul aggreſſus fuiſſet, *ibidem num.* 31.
Præcipuè ſi ſe retrahat animo reuertendi ad pugnam, *ibidem num.* 32.
Non punitur ſi non conſtet percuſſiſſe in actu fugæ, cum in dubio præſumatur in actu rixæ ad neceſſariam defenſionem, *deciſ.* 22. *adn.* 10. *num.* 33.
Occidens ſuum aggreſſorem fugientem pœna extraordinaria puniendus eſt, *ibidem numer.* 34.
Homicidium culpa, & non dolo commiſſum arbitraria pæna eſt multandum, puta quinquennalis relegationis, *deciſ.* 22. *adnot.* 11. *num.* 9.
Pæna ordinaria homicidij excluditur ex cauſa, licet inſulſa, ſi excuſat à dolo, *ibidem num.* 20.
Eſt moderanda quando homicidium committitur in ipſo actu rixæ, & non ex interuallo, licet excedatur moderamen inculpatæ tutelæ, *deciſ.* 22. *adnot.* 11. *n.* 26.
Occidens ex interuallo, ex præcenenti prouocatione eſt puniendus in pænam extraordinariam, *ibidem num.* 27.
Homicidium commiſſum cauſa honoris, vel eſt impunibile, vel mitiùs puniendum, *deciſ.* 86. *num.* 6. *et* 7.
Citrà mortis pęnam *n.* 8.
Pater, & maritus occidens filiam, vel vxorem in ſtupro, & adulterió deprehenſam, vel nulla, vel extraordinaria pęna plectendi, *deciſ.* 86. *num.* 9.
Sed ſi non in ipſo actu non excuſantur à pęna, *deciſ.* 92. *num.* 31.
Ampl. in eo, qui ſibi, vel ſuis ſtuprum inferre intendit, *ibidem nu.* 10.
Et in filio, qui iuſſu patris adulterum interficit, *num.* 11.
Et in patruo neptem ſtupratam occidente, *num.* 12.
Et in fratre occidente ſororem cum amaſio repertam, vel cum, qui minatus fuerat ſe velle carnaliter cognoſcere eius ſororem, *numer.* 13.
Homicidium commiſſum à laico in Religioſum eſt mixti fori, *deciſ.* 17. *adnot.* 1. *num.* 24. ita etiam in perſonam Sacerdotis *num.* 25.
Homicidium commiſſum, ad defenſam cum moderamine inculpatæ tutelæ eſt impunibile, *deciſ.* 48. *num.* 26. *et deciſ.* 22. *num.* 1.
Occidens aliquem, probatur ad ſui defenſionem occidiſſe, ſi ab occiſo inſultatus fuit, *deciſ.* 48. *num.* 27.
Occidens aliquem ſe defendendo non dicitur committere maleficium, *deciſ.* 48. *numer.* 31.
Occidens præparatum ad offenſam ad ſui defenſionem occidiſſe dicitur, *ibidem n.* 32.
Qui animo occidendi aliquem percuſſit extraordinaria pęna puta pecuniaria eſt plectendus, *deciſ.* 48. *nu.* 41. *et* 42.
Homicida tenetur ſoluere intereſſe, & damna hæredibus occiſi, expenſas etiam funeris, & facta pro medelis, *deciſ.* 49. *num.* 31. *et* 33.
Tenetur ad æſtimationem operum habita ratione ad tempus vitæ occiſi, *deciſ.* 49. *n.* 32.
Limita procedere ad fauorem cognatorum, quos occiſus alere tenebatur, ſecus quoad alios, *deciſ.* 49. *n.* 34.
Homicidium commiſſum cauſa defenſionis in ſubitanea, & improuiſa rixa, aut eſt impunibili, aut leui pæna plectendum, *deciſ.* 22. *num.* 1.
Homicidium commiſſum cum exceſſu inculpatæ tutelæ punitur extraordinaria pœna, *deciſ.* 22. *num.* 16.
Homicidium commiſſum in rixa orta à prouocante occiſo non punitur pęna ordinaria, *deciſ.* 22. *num.* 25.
Homicidium commiſſum in rixa ab inſultato, quomodo punitum fuerit referuntur plures caſus, *deciſ.* 22. *n.* 27.
Ad excludendam pęnam ordinariam homicidij ſufficit occiſum ſe præparaſſe ad dandam alapham, *deciſ.* 22. *adnot.* 2. *n.* 24.
Homicidium non præſumitur deliberatè commiſſum, ſed in pura rixa, *deciſ.* 22. *adnot.* 3. *n.* 1. *et* 4.
Nec tractatus in dubio præſumitur, *ibidem num.* 2.
Homicidium in dubio potius caſu, quam appenſatè commiſſum præſumitur, *deciſ.* 22. *adnot.* 3. *num.* 5.
Qualitas animi deliberati à fiſco eſt probanda, *ibidem num.* 6.
Magis eſt credendum teſtibus deponentibus de homicidio caſuali, quam de appenſato, *deciſ.* 22. *adnot.* 3. *n.* 7.
Homicidium quando dicatur in rixa commiſſum, *ibid n.* 8. & 9. *deciſ.* 145. *n.* 1.
Occidens inimicum caſu obuium non dicitur ex propoſito occidiſſe, ſed ex tempore, *deciſ.* 22. *adnot.* 3. *n.* 10.
Et extra ordinem punitur, etiam ſi habuerit animum occidendi, *ibid. n.* 11. & 12.
Homicidium in dubio non præſumitur deliberatè commiſſum, niſi probetur præmeditatio, *deciſ.* 22. *adnot.* 3. *n.* 13.
Secutum calore iracundiæ æquiparatur homicidio in rixa commiſſo, *ibidem n.* 14.
Et excludit pœnam ordinariam, *ibid. n.* 15.
Limit. ſi præcedebat inimicitia, in quo præſumitur præmeditatio, *dec.* 22. *adnot.* 3. *num.* 16.
Sublim. procedere ſi inimicitia erat capitalis, alias ſecus, *ibid. n.* 17. & 18.
Limit. ſi concurrat rixa, nam tunc non attenditur inimicitia, *ibidem num.* 19.
Homicidium non punitur pæna ordinaria, ſi non conſtat de præmeditatione, *deciſ.* 22. *adnot.* 3. *num.* 20. & 21.
Homicidij ſpecies referuntur, *ibidem num.* 22.
Caſuale quomodo committatur, *deciſ.* 22. *adnot.* 3. *n.* 23.
Lapide commiſſum quando punibile, *ibidem num.* 24.
Non dicitur dolo commiſſum ſi quis intendens occidere feram, hominem interficiat, *dec.* 22. *adnot.* 3. *num.* 25.

m De-

Declara procedere ſi nulla culpa concurrat, *ibidem num.*26.

Commiſſum in perſonam vnius dum alium interficere volebat, punitur pæna mortis, *dec.*22.*adnot.*3.*n.*27. Contrarium, *n.*28.

Caſu commiſſum regulariter eſt impunibile, niſi concurrat culpa, vel dolus, *ibidem nu.*29. 30. & 32.

Leui culpa commiſſum, vel eſt impunibile, vel extra ordinem, *decis.*22. *adnot.*3. *num.*33.

Commiſſum leuiſſima culpa eſt impunibile, *ibid.n.*34.

Culpoſum verò extra ordinem, *ibid. num.* 35. vel pæna pecuniaria, vel exilij, & etiam ad triremes ad tempus, *n.*37.

Et culpoſum dicitur homidium, ſi committatur ſine voluntate occidendi, *deciſ.*22. *adnot.*3. *num.*39.

Dicitur culpoſum ſi proijciatur lapis aduerſus canem, & tranſiens occidatur, *ibidem num.*40.

Prout etiam ſi proijciatur lapis è feneſtra, & tranſiens occidatur, *deciſ.* 22. *adnot.* 3. *num.*41.

Homicidium ſimplex, & non deliberatum dicitur illud, quod in pura rixa committitur, *deciſ.*22. *adnot.* 3.*nu.*42.

Præcipuè ſi occidendi deliberatio ſi non ex interuallo, ſed in rixa ſuperuenerit, *deciſ.* 22.*adnot.*3. *nu.*43.

Et ad excludendam deliberationem ſufficit, quod etiam ex interuallo committatur ſi duret rixæ calor, *deciſ.*22. *adnot.* 3. *num.*44.

Homicidium incontinenti dicitur commiſſum, ſi in ipſa rixa, vel paulò poſt committatur, *dec.*22. *adnot.*3. *nu* 45.

Homicidium in pura rixa commiſſum extrà ordinem puniri debet, & non pæna mortis, *ibidem num.* 46. & 48. Contrarium, *num.* 47. Declara vt *num.*49.

Vbi non conſtat quis ex rixantibus fuerit aggreſſor ſemper excluditur pœna ordinaria. *dec.*22. *adnot.*3. *nu.*50.

Homicidium in rixa tunc dicitur commiſſum, quando præceſſit aliqua rixa, aut verbalis, aut realis inter occiſum, & occidentem, *deciſ.*22. *adnot.*3. *num.*51.

Animus occidendi poſt inchoatam rixam præſumitur ſuperueniſſe inconſulto calore, & præcipiti voluntate non tribuente locum pœnæ ordinariæ, *dec.*22. *adnot.* 3. *num.* 52.

Inſultatus ſi excedat modum inculpatæ tutelæ in occidendo inſultantem puniendus eſt pœna extraordinaria pro exceſſu, *deciſ.*22.*adnot.*3. *num.*53.

Homicidium doloſum dicitur, ſi committatur animo occidendi, *deciſ.* 22. *adnot.*4. *num.*1.

Præmeditatum dicitur quando reſoluitur in animo ex interuallo à ſangue freddo, *ibidem num.* 2.

Ex propoſito dicitur ſi animi deliberatio præcedat, *deciſ.*22.*adnot* 4 *num.*3.

Et vt præmeditatè cenſeatur commiſſum, quæ requirantur, *ibidem num.*4.

Præmeditatum, deliberatum, & animus occidendi coniecturis probatur, *deciſ.* 22. *adnot.* 4. *num.*5. Contrarium, *num.*6.

Diſtingue primam ſententiam procedere quoad torturam, vel ad imponendam pœnam extraordinariam, ſecùs quoad ordinariam, *ibidem num.*8.

Ex inimicitia præcedente homicidium præſumitur præmeditatum ſi inimicitia ſit capitalis, *deciſ.*22. *adnot.*4.*n.*12.& 13.

Limita ſi caſu obuiam habuerit inimicum, *ibidem nu.* 14. ſecus ſi data opera, *n.*15.

Ex ſola inimicitia non arguitur animus deliberatus occidendi, niſi nihil dicto inimicum aggrediatur, *deciſ.* 22. *adnot.*4. *num.*16.

Et eſt probanda inimicitia eiuſque cauſa, *ibidem num.*17.

Præſumitur præmeditatum ſi occidens perquiſiuit iter occiſi, *deciſ.*2. *adnot.*4. *nu.*18.

Prout etiam ex verbis in rixa, vel poſt rixam prolatis, *ibidem num.* 19. & 21.

Homicidium præmeditatum præſumitur ex congregatione, & aſſociatione perſonarum, ſecùs ſi fuerit caſualis, *dec.*22. *adnot.*4.*nu.*22.

Ità etiam ex qualitate armorum inſolitorum, *ibid. num.*23. ſecùs in eo, qui ſolitus eſt geſtare arma, *num.* 24. vel ſi licentia Prætoris concurreret, *num.*25.

Præſumitur præmeditatum, ſi ex interuallo poſt commiſſam rixam patratum fuerit, *deciſ.*22. *adnot.*4. *num.*26.

Actus ex interuallo, quando ſit factus relinquitur arbitrio Iudicis, *ibidem num.*27.

Animi deliberatio commiſſi homicidij præſumitur ex aſſiſtentia in loco delicti, *dec.*22. *adnot.*4. *num.*28.

Limit. procedere in homine malè conditionis, & ſolito delinquere, *ibidem num.*29.

Limit. procedere in deambulatione, & aſſiſtentia inſolita, *ibidem num.*30.

Homicidium, licet animo occidendi commiſſum fuerit, non tamen præſumitur deliberatum, niſi probetur, *deciſ.*22. *adnot.*4. *num.*60.

Neque dicitur præmeditatum niſi conſtet de negatiua interuentus rixæ, vel de affirmatiua præmeditationis, *ibidem num.*61.

In dubio non præſumitur præmeditatum, licet non iuſtificetur in pura rixa ſecutum, *deciſ.*22. *adnot.*4. *num.*62.

Neque quando occidens fuit inſultatus, *ibidem num.*63.

Homicidium doloſum, & ex propoſito punitur pœna mortis, tàm de Iure Ciuili, quam diuino, nec à Principe remitti poteſt, etiam concurrente pace offenſi, *dec.*22. *adnot.*4. *n.*65. & 66.

Limit. vt in *n.*69.

Sed adhunc effectum vetus dolus requiritur, *ibidem num.*67.

Homicidium doloſum, ex propoſito, & animo occidendi idem ſunt, *deciſ.*22.*adnot.*4.*nn.*68.

Homicida vt pœna mortis mulctetur, verus dolus requiritur ex propoſito, & deliberato, *dec.*22. *adnot.*4. *num.*71. Nec ſufficit lata culpa, *num.*72.

Occiſus in dubio non præſumitur Chriſtianus, *dec.*22. *adnot.*6. *num.*18. Contrarium, *nu.*19.

Ambulans cum telo hominem occidendi cauſa cenſetur deueniſſe ad actum proximum, *deciſ.*22. *adnot.*7. *num.* 8. Contrarium quod requira-

quira-

Digitized by Google

quiratur inſultus, vel offenſio, *num.* 9.
Clericus propter ſimplex homicidium non degradatur, ſed deponitur, *dec.* 73. *nu.* 1. *decif.* 92. *n.* 2. *dec.* 146. *num.* 17.
Ampl. ſiuè per ſe ipſum commiſerit, ſiuè mandauerit, aut conſuluerit, *ibidem num.* 2.
Et vltrà depoſitionem detruditur in Monaſterium, *dec.* 73. *n.* 3.
Etſi in Monaſterio non ſit pænitens, vel de fuga ſuſpectus poteſt carcerari, *dec.* 73. *num.* 4.
Sed hodiè apud nos Clericus pro voluntario homicidio condemnatur ad triremes, *dec.* 73. *num.* 6. *dec.* 92. *nu.* 1. *decif.* 147. *num.* 5. & 11.
Clericus homicida priuatur beneficiis, & fit inhabilis ad ea obtinenda, *decif.* 73. *num.* 7. *decif.* 92. *num.* 3.
Non tamen ipſo Iure, ſed per ſententiam priuandus eſt. *decif.* 73. *nu.* 8. *decif.* 147. *n.* 8. & 9.
Donec autem per ſententiam beneficijs priuetur, an faciat fructus ſuos referuntur Doctorum ſententiæ, *decif.* 73. *num.* 9. & *num.* 10. *decif.* 147. *num.* 10.
Poteſt tamen renunciare beneficium poſt commiſſum homicidium, & antè priuationem, *decif.* 73 *num.* 11. Declara, *vt num.* 12.
Quod procedit non ſolum in homicidio ſimplici, ſed etiam qualificato, *decif.* 73. *num.* 13. & *num.* 14.
Clericus pro homicidio qualificato, & etiam Religioſus eſt actualiter degradandus, & Curiæ ſæculari tradendus etiam non expectata incorrigibilitate, *decif.* 73. *num.* 17. Contrarium, *num* 22. & *num.* 23.
Quæ ſint homicidia qualificata recenſentur, *ibid.* & referuntur caſus *num.* 18.
Arbitrio tamen Iudicis relinquitur, an Clericus pro delicto qualificato tradi debeat curiæ ſæculari conſulto Pontifice, *num.* 24.
Ad hanc traditionem facilius deueniri poteſt contra Clericum primæ tonſuræ, *decif.* 73. *num.* 25.
In dubio tamen pro non traditione arbitrati debet, *ibidem num.* 26.
Clericus ſi aliquem veneno occiderit quomodò puniatur, *dec.* 73. *nu.* 40.
Eſt puniendus, vt homida, etiam effectu non ſecuto, *ibidem num.* 41.
Et ſubijcitur pœnis ſtatutis per Sixtum V. & Gregor. XV. contrà præbentes venenum abortionis &c. *decif.* 73. *num.* 42.
Sed ſi in Calice Sanctiſſimæ Euchariſtiæ venenum immiſcuerit, & aliquem occiderit eſt degradandus, & Curiæ ſæculari tradendus. *decif.* 73. *num.* 43.
Laicus de Iure Canonico pro homicidio eſt excommunicandus, *decif.* 73. *num.* 48. & ſecundum aliquos Doctores poteſt pœna vltimi ſupplicij mulctari, *num.* 51.
Textus in cap. omnis diſtinct. 3. declaratur, *decif.* 73. *num.* 49.
Homicidium cauſatum ex prouocatione facti occiſi mitius puniendum, *decif.* 86. *num.* 16.
Occidens ex iniuſta cauſa motus à mortis pœna excuſatur, *decif.* 86. *num.* 18.
Homicidium cauſa honoris commiſſum eſt impunibile ſi fiat incontinenti, ſecùs ex interuallo, *decif.* 86. *num.* 19. Contrarium, *nu.* 20. & 25.
Occidens ex interuallo ex iuſto dolore mitiùs puniendus, *ibidem num.* 26.
Et dictio in continenti adhuc effectum eſt accipienda cum temperamento, vt non excludat aliquod temporis ſpatium, *decif.* 86. *num.* 31.
Frater, qui poſt triennium occidit ſtupratorem Sororis condemnari poteſt ad triremes, *decif.* 87. *num.* 32.
Maritus occidens vxorem pro adulterio ex interuallo à pæna ordinaria excuſatur, *decif.* 86. *num.* 33.
Ampl. in eo, qui alapha offenſus offendentem poſt aliquos annos occidit, *ibid num.* 34.
Homicidium commiſſum ex interuallo ad actum tamen defenſionis neceſſarium, cenſetur, ac ſi in continenti commiſſum fuerit, *decif.* 86. *num.* 35.
Homicidium voluntarium quid ſit, *decif.* 89. *adnot.* 5. *num.* 2.
Homicidij caſualis ſpecies recenſentur, *ibidem num.* 16. & 17.
Per homicidium an, & quando incurratur irregularitas, vide *Irregularitas.*
Homicidium committens efficitur irregularis, & incapax beneficia acquirendi, acquiſitum retinere poteſt, donec priuetur, *decif.* 92. *adnot.* 1. *n.* 12. & 13.
Et interim facit fructus ſuos, *num.* 14. Et poteſt etiam in Choro canere, *num.* 15. Contrarium quod non faciat fructus ſuos, *num.* 16.
Clericus pro homicidio in pura rixa non eſt puniendus pæna ordinaria, *decif.* 92. *adnot.* 2. *num.* 1.
Nec priuatur beneficijs ipſo iure, *ibid. nu.* 2.
Pro qualificato homicidio Clericus eſt actualiter degradandus, & Curiæ ſæculari tradendus, etiam non expectata incorrigibilitate, *decif.* 92. *adnot.* 2. *num.* 4.
Contrarium, *num.* 5. Diſtingue vt *num.* 6.
Occidens ſe ipſum non eſt ad Eccleſiam deferendus, *decif.* 123. *num.* 4.
Homicidium commiſſum pro defenſione coniuncti dicitur ad defenſam, *decif.* 146. *n.* 2.
Clericus non incurrit irregularitatem ob homicidium commiſſum ad defenſam etiam extraneæ perſonæ, *decif* 143. *num.* 3.
Declara ſi defenſionis gradum non exceſſerit, *num.* 4. Contrarium, *num.* 16.
Homicidium quando dicatur doloſum, præmeditatum, & deliberatum, *decif.* 147. *num.* 12.

HOMICIDIVM PRODITORIVM

Homicidium proditorium committitur in incautum non habentem occaſionem præcauendi ſub amicitiæ ſimulatione in ipſo actu proditionis, *decif.* 22. *adnot.* 5. *num.* 1. 2. & 34. *decif.* 84. *nu.* 48. *decif.* 145. *n.* 9.
Quo caſu proditor non gaudet immunitate Eccleſiaſtica, *decif.* 22. *adnot.* 5. *n.* 3. & 16.
Proditor dicitur ille, qui per inſidias, & à parte retro occidit ſuum inimicum, *decif.* 22. *adnot.* 5. *num.* 4. & 32.
Contrarium *num.* 5. 33. & 34. Diſtingue vt in *num.* 6.

m 2 Pro-

Proditorium homicidium dicitur commiſſum contra fidem datam de non offendendo, *deciſ.22.adnot.5.n.7.*
Contrarium, *num.8.* Diſtingue vt in *num.9.*
Occidens inimicum facta promiſſione de non offendendo non priuatur immunitate Eccleſiæ, *dec.22.adnot.5. n.10.* Contrarium *num 11.*
Occidens inimicum reconciliatum committit homicidium proditorium, & non gaudet immunitate Eccleſiæ, *deciſ.22.adnot.5.n.12.*
Contrarium *num. 14.*
Limit. ſuperueniente noua cauſa, nam tunc homicidium non dicitur proditorium, *nu.19.*
Proditio eſt deceptio contra fidem in alterius perniciem, *ibidem num. 13.*
Frangens pacem dicitur proditor, *deciſ.22. adnot.5.nu.13.* Contrarium, *num.14.*
Proditorium homicidium dicitur ſi Pater occidat filium, vir vxorem &c. ſi nulla præcedat inimicitia, aut rixa, & non gaudet immunitate Eccleſiæ, *deciſ.22.adnot.5.n.20.*
Ita etiam in matre occidendo filium, *ibidem num.21.*
Mulier malis medicamentis occidens fœtum animatum proditorium committit homicidium, & non gaudet immunitate Eccleſiæ, *deciſ.22. adnot.5. num.22.* Contrarium, *num.23.*
Homicidium veneno ſecutum dicitur proditorium, & Eccleſiæ immunitate non gaudet, *deciſ.22.adnot.5.n.24. & 25.*
Limit. præcedente inimicitia, *ibidem num.26.*
Non dicitur proditorium vbi interuenit diffidatio, *dec.22.adnot.5.n. 9.*
Formalitas proditorij, in quo conſiſtat, *num.33. & 34.*
Crimen proditionis eſt de numero atrociſſimorum, *ibidem num.35.* Punitur pœna mortis, *nu.36.*
Nec à nobilitate temperatur, *num.38.*
Proditoris effigies inuerſo capite ſuſpenditur in contumaciam, *deciſ.22.adnot.5.num.39.*
Limit. in homicidio patrato per inſidias. *ibidem num.40.*
Referuntur caſus, quibus proditoris effigies ſuſpenſa non fuit, *deciſ.22. adnot 5. num.41.*
Homicidium proditorium non gaudet immunitate Eccleſiæ, *deciſ.22.adnot.5.n.42.*
Teſtis falſum deponens, ſi ſit cauſa, vt quis morti tradetur, & Iudex, qui dolosè, & iniuſtè aliquem condemnauit, an committant homicidium proditorium, & gaudeant immunitate Eccleſiæ, *deciſ. 22. adnot.5. n.43. 44. & 45.*
Homicidium proditorium morte non ſecuta gaudet immunitate Eccleſiæ, *deciſ.22 adnot.7. num.4.*

HONOR.

Honoris defenſio dicitur ſemper præſens, *deciſ.21.* Non eſt inultus relinquendus, *n.22.*
Expedit magis mori, quam gloriam ſuam euacuare, *ibidem n.24.*

HOSPITALIS.

Hoſpitale auctoritate Epiſcopi fundatum venit nomine Eccleſiarum, & loci Pij, *deciſ. 5. adnot.5. n.1.* ſecus ſi ſint mere prophana, *ibidem.*
Hoſpitali, eiuſque Rectori ius aſſiſtit ſi ex priuilegio competat facultas miniſtrandi Sacramenta, *deciſ.5. advot.5. n.5.*
Hoſpitali conceduntur duo Sacerdotes ad infirmis miniſtranda Sacramenta, qui pro Parochis reputantur, *ibidem num.6.*
Hoſpitali competit ius ſepeliendi cadauera in eo decedentium, *dec.5.adnot.5 num.8.*
Hoſpitale quoad quartam funeralem, vide in verbo *Quarta funeralis.*
Rectores hoſpitalium non poſſunt aſſociare cadauera ſi alibi ſepeliantur, licet in Hoſpitali deceſſerint, *deciſ. 5. adnot. 5. n. 12.*
Hoſpitalia auctoritate Epiſcopi fundata habent electionem fori, *deciſ. 12. adnot. 2.num.7.*
Hoſpitale quando dicatur Eccleſiaſticum, & quando prophanum, *deciſ.12.adnot.5. n.18. 19. & 22.*
Si conferatur in titulum dicitur Eccleſiaſticū, *ibidem n.20.*
Si per longum tempus poſſideatur à laicis dicitur laicale, *ibidem num.21.*
In dubio præſumitur auctoritate Epiſcopi fundatum, *ibidem num.14.*
In dubio præſumitur quid laicale, & non beneficium, *dec.12. adnot.5. num.23.*
Hoſpitalium adminiſtratores conueniri poſſunt coram Epiſcopo, *ibidem num.24.*
Reliqua quoad hanc materiam, vide in verbo *Epiſcopus.*
Hoſpitale auctoritate Epiſcopi fundatum gaudet priuilegio immunitatis, *deciſ. 88. adnot. 3. num.1.*
Et confugiens ad illud ſi extrahatur eſt reſtituendus, *ibid. num.2.* ſecùs ſi non ſit fundatum Epiſcopi auctoritate, *n.19.*
Et competunt eidem omnia priuilegia Eccleſiæ, *dec.88. adnot.3. num.3.*
Ampl. etiam ſi non habeat campanile, Altare, vel Eccleſiam, & Miſſa ibidem non celebretur, *ibid. num.4. 5. & 6.*
Apotheca Hoſpitalis, an, & quandò gaudeat immunitate Eccleſiaſtica, *dec.88. adnot.3. n.7. & 8.*
Epiſcopus habet de Iure communi intentionem fundatam in Hoſpitalibus, & Confraternitatibus, & locis Pijs ſuæ Diæceſis, *dec.88. adnot.3. n.20.*
Et Eccleſia dictorum locorum ſubſunt Iuriſdictioni Epiſcopi, *ibidem n.21.*
Poteſt cogere Adminiſtratores hoſpitalium, Confraternitatum, & operum Piorum ad reddendam rationem, *deciſ.88. adnot.3. numero 22.*
Etiamſi ſint ſub immediata Regum poteſtate, quo caſu eximuntur tantum à Viſitatione ex Conc. Trid. *ibidem num.23.*
Epiſcopo quando non competat ius viſitandi, aut rationes exigendi à Miniſtris Hoſpitalium, Confraternitatum, & locorum Piorum, referuntur tres caſus, *ibidem num.24.*
Epiſcopus ad hoc, vt à viſitatione, & redditione rationis præfatorum operum Piorum excludatur, quæ copulatiuè requirantur, *deciſ.88. adnot.3. nu.25. & 27.*

HYPO-

Digitized by Google

HYPOTHECA.

Hypotheca non inducit effectum tranſlationis dominij, vel poſſeſſionis, *deciſ. 43. adnot. 1. num.23.*
Limit. vt procedat in creditore extraneo, ſecùs in non extraneo, ſed hæc diſtinctio reijcitur à Rota, *ibidem n.24.*
Limit.2. quandò pignus, vel hypotheca conſtituta fuerit pro iuſto pretio, vt non ſit ſpes luitionis, *ibidem n. 25.*
Sublimit. procedere in hypotheca ſpeciali, ſecùs in generali, *ibidem n.26.*
Hypotheca ſpecialis eſt maioris prejudicij, quam ſit generalis, *dec.60. adnot.3. n.77.*

I

IEIVNIVM.

IEiunium eſt de Iure Eccleſiaſtico, & non diuino, *dec. 119. nu.1.* Naturale, & Eccleſiaſticum quid ſit, *num. 2. & 10.*
Fractio ieiunij quomodo eſt confitenda, *ibidem num.3.*
Audiens primum mediæ noctis pulſum ſi degluttat bucellam ante vltimum pulſum, frangit ieiunium, & Euchariſtiam ſumere nequit, *deciſ.119.n.4.*
Dubitans an pulſata fuerit media nox, & commedat, non poteſt cras Euchariſtiam ſumere, *ibid. nu.5.* Limit. vt in *n.6.*
Dubitans an pulſata fuerit media nox, & cras ſit dies ieiunij, an poſſit commedere carnes, *deciſ.119.n.7.*
Et quid ſi ſint diuerſa horologia, *num.8.*
Ieiunium naturale, an, & quando frangatur, *ibidem num.12.*
Frangens ieiunium die vigiliæ, in quo etiam ex voto ieiunare tenetur, debet in confeſſione aperire hanc circumſtantiam, *dec.125. num.20.*

IGNIS.

Ignis accenſus ad comburendum ſtipulas proue eſt ſolitum excludit culpam, & dolum, *deciſ.55.n.22.* nec incidit in pænam poſt tempus permiſſum, *num.23.*
Ex ſtatuto Agriculturæ Vrbis conceditur facultas comburendi ſtipulas pro prima die Auguſti, ſed per reformationem Gregorianam Kalendarij fuit tranſlata pro decima die, *deciſ.55. num.24.*
Diligentia circa cuſtodiam ignis eſt in ſpecie probanda, *deciſ.55. adnot.2. n.9.*
Et probatur per domeſticos, & familiares, *ibidem num.8.*

IGNORANTIA.

Ignorantia præſumitur in hæredibus, *deciſ. num.36.*
Præſumitur niſi probetur ſcientia, *deciſ. 23. n.9. deciſ.103. num.6. deciſ.130. n.1.*
Excuſat à pæna, *deciſ. 103. num. 7. deciſ. 130. num.2. 3. 4. & 5.*
Probatur per iuramentum allegantis, *dec.130. num.6.*
Et ex indicijs, qui coniugi non poſſunt cum ſcientia, *ibidem num.7.*

INCENDIVM.

Incendium dicitur caſus fortuitus in eo, qui in ſuo agro ignem accendit ad comburendum ſtipulas, ſi ventorum vi egrediatur, & vicino fundo damnum faciat, *deciſ. 55.n.19. dec.143. num.7.* Declara vt in *n. 8.*
Nec ignem accendens tenetur de tali incendio, *ibid.num.20.*
Nemo de incendio damnari poteſt, niſi dolo comitiatur, & ex quibus coniecturis probetur, *dec.55.num.21.*
Incendij cauſa eſt mixti fori, & vtroque iure punitur, *dec.55.adnot.1.num.1.*
Factum in Ciuitate à nobili, vel à vili, ſi fuit magnum quomodo puniatur, *ibid. num. 3.* & quid ſi in Villa, rure, & caſa, *nu.4.deciſ.79. num.4.& 5.*
Incendiarii doloſi regulariter pæna mortis tenentur, *dec.55.adnot.1.num.2.* quomodo de iure ciuili, *deciſ.79.num.2.3.& num.7. deciſ. 143. num. 1.*
Incendium extra Ciuitatem immiſſum mitius pæna arbitraria punitur, *ibi. num.5.*
Comburens aceruum frumenti iuxta ædes, vel domum vicini pæna mortis punitur, *dec. 55. adnot.1.num.7.*
Sed ſi in area, pæna triremium ad tempus, *num.8.dec.79.n.8.*
Comburentes tugurium, vel fenile quibus pænis multati fuerunt, referuntur. *ibid.num.9.*
Comburens paleare ſeiuntum à Domibus non eſt pæna mortis multandus, *deciſ. 55.Adnot.1. num. 10.*
Incendiarii pæna arbitraria puniuntur, ſi homo non moriatur, vel domus pretioſæ non corruant, *deciſ. 55. adnot. 1. num. 11. deciſ. 79. num. 10.*
Capite puniuntur ſi ſit rationabile, *deciſ.55.adnot. 1. n. 12.*
Et eſt Iudici arbitrarium temperandi pænam mortis, *num. 13.dec.79.num.11.& 12.*
De Iure canonico arbitrio Iudicis puniuntur, ſiue ſint Laici, ſiuè Clerici, *deciſ. 55. adnot.1. num.14.& 15.dec.143.num.3.*
Inter incendium commiſſum intra, & extra Ciuitatem, quæ diferentia ſit, *deciſ.55.adnot.1. num 6.*
Incendiarii Eccleſiæ, loci pii, & Monaſterii ſunt ipſo iure excommunicati, *ibid. num. 16.* Sed ſi locus non ſit Sacer veniunt excommunicandi *num. 18.*
Et niſi à Papa abſolui poſſunt. *nu.17.& dec.79. n.18.23.& 24.*
Declara quod dictæ pænæ ſunt fori pænitentialis, ſed in foro contentioſo pæna eſt arbitraria, *dec.55.adnot.1.num.19.*
Clericus incendiarius quando poſſit excommunicari, & ſuſpendi, *ibid. num. 20.* arbitraria pena punitur, *dec.79.num.19.& 20.dec.143. num. 6.*
Incendiarius tam Clericus, quam Laicus, tenetur etiam ad reſtitutionem, damni & intereſſe. *deciſ. 55. adnot. 1. num. 22. deciſione 143. num. 2.*
Et damno paſſo datur Iuramentum in litem. *dec. 55.adnot.1.num.23.dec.79.nu. 17.*

Et

Et Iudex eadem ſententia poteſt condemnare incendiarium ad pænam, & ad emendationem damni. *ibid.nu.*24.

Incendium commiſſum culpa, & negligentia quibus pœnis multetur, *deciſ.*55.*adnot.*1.*nu* 25. *&* 26.

Commiſſum lata culpa quomodò puniatur. *ibid.nu.*27.*&* 29.

Incendiario lata culpa æquiparatur dolo, *deciſ.* 55.*adnot.*1.*num.* 30.

Declara procedere ſi proueniat ex malitia, ſecus ſi ex negligentia. *ibid.num.*31.

Incendium commiſſum leui culpa punitur pæna pecuniaria. *dec.*55.*adnot.*1. *num.*32.*deciſ.*79. *num.* 25.

Si oriatur ex culpa leuiſſima criminaliter puniri non debet. *ibid.num.*34. *dec.*79.*nu.*25.

Neque ciuiliter tenetur ad damna, *deciſ.* 55. *adnot.*1. *nu.*35. Contrar. *num.* 36. Declara vt *in num.* 37.

Cuſtos rei ex mercede conuenta tenetur de incendio etiam ex leuiſſima culpa. *ibid.n.*41.

Secus ſi ſine mercede, & gratis cuſtodiam receperit, niſi diligentiſſimam promiſerit, *ibid. num.* 42.

Incendium ſi fuerit ortum ex caſu fortuito nullus tenetur ad pænam, *dec.*55.*adnot.*1. *nu.*43.

Neque ad damnum reficiendum. *nu.* 44.

Caſus fortuitus, neque ciuiliter obligat in incendio, *dec.*55.*adnot.*1. *num.*45. declara procedere ſi nulla culpa præceſſerit. *num.* 46.

Indubio præſumitur ortum potiùs caſu fortuito, quam culpa, *dec.*55. *adnot.*1.*nu.*50.

Numeratur inter caſus fortuitos, *ibid nu.*51.

Declara procedere quando nulla hominis præcedit culpa, alias ſecus. *deciſ.* 55. *adnot.* 1. *num.* 52.

Declara 2. vt caſus fortuitus probari debeat, alias in dubio non præſumitur incendium caſu fortuito ortum. *ibi num.*53.

Incendium, quando reputetur caſus fortuitus recenſentur caſus. *ibi nu.* 54.

Damnum ex incendio allatum non eſt reficiendum, niſi probetur culpa certi, & determinati hominis, *dec.*55.*adnot.*3.*num.*1.

In dubio præſumitur cauſatum culpa inhabitantium. *ibid.num.*2.*&* 4.

Declat. dictam præſumptionem non ſufficere ad condemnandum, niſi probetur culpa certæ, & determinatæ perſonæ, *deciſ.*55. *adnot.* 2. *num.*3.

Contrarium, quod ſi non appareat à qua perſona determinata incendium proceſſerit, adſcribendum ſit Patrifamilias. *num.* 5. Declara vt in *num.* 7.

Si neſciatur an ortum habuerit ad habitantibus in parte ſuperiori, vel in parte inferiori domus, nemo condemnari poteſt ob incertitudinem. *dec.*55.*adnot.*2.*num.*6.

Incendii culpa non præſumitur in habitatore, ſi probetur, quod ſit diligens, & quod in Domo facit diligentiam, quam Paterfamilias, & quiſque facere debet. *ibid.num.*7.

Conductores Domus combuſtæ ex ſola leuiſſimæ culpæ præſumptione non tenentur ad refectionem damni, *dec.* 55. *adnot.* 2. *num.* 10.

Contrarium *num.* 11. Limit. primam ſententiam, vt *in num.*12.

Incendium cenſetur ortum culpa inhabitantium, ſi contra voluntatem Domini in Domo retinuerit fœnum. *ibid.nu.*13.

Secus nulla præcedente conuentione de non retinendo fœnum. *ibid.* Sublimit, ſi remiſerunt fænum humidum, *nu.* 14.

Incendium cauſatum in domo ab extraneis, & aduenis de eo non tenetur receptator, ſed hoſpes, & forenſes, *dec.*55. *adnot.*2.*num.*15.

Sed ſi non apparet eius culpa familiarium, vel forenſium incendium ortum ſit. Exercitor hoſpitij non tenetur de tali incendio, eiuſque damno, *ibid.num.*16.

Dominus regulariter non tenetur pro incendio orto culpa ſuarum familiarum, vel laboratorum, & operariorum, *dec.*55.*adnot.*2.*n.*17. *&* 18.

Limit. 1. ſi præceſſit aliqua Domini culpa, *ibid. num.* 19.

Limit. 2. ſi incendium ortum habuit ob negligentiam famuli in officio deputati, ſecus extra officium. *ibid. num.* 20.

Limit.3 quando conſtat de certo incendiario, vel de eiuſdem Domini debita cuſtodia, ſecus ſi de his non doceatur, *ibid. num.* 21.

Sed contraria ſententia eſt verior, *ibid. num.*22.

Incendium contingens in domo mea, ſi inferat damnum vicinis á me emendari debet, *ibid. num.* 23.

Limit. procedere quatenus quis reperiatur in culpa, ſecus ſi ex caſu fortuito ortum fuiſſet, *dec.*55.*adnot.*2.*n.*24.

Incendij timore, ſi deſtruatur domus ad impediendum vlteriorem progeſſum, quando quis teneatur ad damni refectionem, remiſſiue. *ibid.num.*25.

Eadem pęna punitur ſiue incendium ſit commiſſum de die, ſiue noctu, *dec.*79.*num.*6.

Incendij crimen deteſtatur, *ibid.nu.*1.

Incendiarij vbi adſunt ſtatuta ſunt puniendi pęnis in eiſdem ſancitis, *dec.*79.*num.*14.

Damnum ex incendio illatum ſiuè dolo, ſiue culpa ſemper ab incendiario refici debet, *dec.* 79 *num.*15.

Et ad hunc effectum, quæ actiones competant, referuntur, *dec.*79.*nu.*16.

Incendiarij confugientes ad Eccleſiam non gaudent eius immunitate, *deciſ.* 79. *num.* 26.

Contrar. de veriori, *num.* 27. *deciſ.* 95. *adnot.* 2. *num.* 19.

Incendiarius an declarari debeat excommunicatus relinquitur arbitrio Ordinarij, *dec.* 143. *num.* 5.

Incendium eſt delictum difficilis probationis. *dec.* 143. *num.* 12. Et ſufficiunt minores probationes ad illud iuſtificandum, *num.* 13. & probatur coniecturis, *num.* 14.

INCESTVS.

Inceſtus eſt delictum mixti fori, *dec.*17.*adnot.*3. *num.*5.

Inceſtus committitur quando quis cognoſcit mulierem ſibi agnationis, cognitionis, vel affinitatis vinculo coniunctam, *deciſ.* 61. *num.*1.

Com-

Committitur inter perſonas, cum quibus nuptiæ ſunt prohibitæ, *ibid.n.2.*

Pœna inceſtus eſt mortis naturalis, *deciſ.61.n.7.* præcipuè ex ſtatuto Vrbis in inceſtu commiſſo vſquè ad ſecundum gradum, *num.* 8. Contrar. quod de iure communi ſit deportationis, & mitior, vel potiùs arbitraria, *num.* 9.10.12. & 31.

Referuntur diuerſæ pœnæ irrogatæ in crimine inceſtus, *deciſ.61.n.11.* & 13.

De Iure Canonico Laicus prò crimine inceſtus eſt excommunicatus, *ibid.n.*14.

Commiſſus cum aſcendentibus, & deſcendentibus pœna mortis punitur, *deciſ.61.n.15.*

Pœna mortis imponi poteſt aduerſus illum, qui ſororem carnaliter cognoſcit, ſeù cum ea matrimonium contrahit, *ibid. num.* 16. ſed hæc ſententia alijs Doctoribus dura videtur, *num.*17.

Declara, quod ſi in huiuſmodi inceſtu concurrat ſororis defloratio, vel ſcienter ſub facie matrimonij ſororem cognoſcat pœna mortis imponi poteſt, ſecùs in alijs caſibus, *deciſ.61. n.*18.

Commiſſus inter coniunctos cognatione legali arbitraria pœna punitur, *ibid.n.*19.

Commiſſus inter cognatione ſpirituali coniunctos pœna extraordinaria imponitur, *deciſ.61. num.*20.

Cognoſcens matrem, & filiam, vel ſcienter duas ſorores germanas ex conſtitutione Pij V. pœna vltimi ſupplicij multatur, *deciſ.* 61. *num.*21.

Clericus prò crimine inceſtus eſt deponendus, & carceri mancipandus, *deciſ.61.n.*22.

Vlterius beneficijs priuatur, & deponitur ſi cum inceſtu ſit admixtum adulterium, *ibid.n.*23.

Et reprehenduntur Ordinarii pœna pecuniaria punientes inceſtum, *ibid.n.*24.

Clericus fornicationem Committens cum filia ſpirituali pœna depoſitionis afficiendus, *deciſ.61.num.*25. Filiæ ſpiritualis nomine, quę veniat, *n.*26.

Parochus cognoſcens ſuam Parochianam non eſt deponendus, *deciſ.61.n.*27.

Inceſtus commiſſus cum adulterio, & ſtupro pœna mortis multatur, *dec.61.n.*28. Contrar. quod pœna ſit deportationis, & arbitraria *nu.* 29. Secùs in inceſtu inter deſcendentes, & aſcendentes in primo, aut ſecundo conſanguinitatis, & affinitatis gradu, *n.* 30. præcipuè ex ſtatuto vrbis *n.* 31.

Inceſtus excepto coitu fornicario non datur ſinè adulterio, aut ſtupro, *deciſ.61.n.*32.

Stuprator qui cognouerat duas ſorores conſobrinas, qua pœna multatus fuerit refertur, *ibid.n.*33.

INDICIA.

Indicia, quandò dicantur indubitata, *deciſ.22.adnot.4.n.*11. & certa *deciſ.*148.*n.*20.

Debent eſſe indubitata ad condemnandum in pœnam extraordinariam, *ibid. num.* 9. ſecùs ſi ſint tantum apparentia, & probabilia *n.* 10.

Inter indicia indubitata confeſſio extraiudicialis commiſſi delicti connumeratur, *deciſ.22.adnot. 4.n.*52.

Mala hominis reputatio in materia indiciorum multum operatur, *deciſ.22.adnot.4.n.*33.

Malus enim ſemper præſumitur malus, *ibid. n.* 34. Limit. vt in *n.*35.

Indicia, coniecturæ, & præſumptiones excluſiuæ delictum magis ſunt attendendæ, quam incluſiuæ, *deciſ.22.adnot.4.n.*59.

INDVLGENTIA.

Ad conſequendam indulgentiam, vel Iubileum ſatis eſt vt vltimum opus expleatur in ſtatu gratiæ, *deciſ.*111.*n.*1.2.& 3.

An ſemel, vel bis conſequi poſſit, & etiam abſolutio à reſeruatis, ſi iterum committantur, *ibid.n.*4.5.& 6.

Eleemoſyna ad conſequendum iubileum quanta eſſe debeat, *deciſ.*111.*n.*7.8.& 9. & pauperes qui non poſſunt facere, quid facere debeant, *num.* 10.

Conſequitur ſi ante fores Eccleſiæ quis orauerit, ſi ingredi non potuit, *ibid.n.*11.

Conſequitur etiam ſi motu corporis non viſitentur quinque altaria, *deciſ.*111.*n.*13.

Remanet bene abſolutus à cenſuris, reſeruatis ac à voti commutatione vigore iubilei, qui poſtea non adimplet alia opera iniuncta, *deciſ.*112.*n.*1.limit.vt in *n.*4.ſed an peccet mortaliter, *n.*5.& 6.

Iubileum non conſequitur, qui non adimplet opera iniuncta, *deciſ.*112.*n.*8.& 10.

Iubileum non obtentum in loco habitationis, an poſſit alibi conſequi, *deciſ.* 115. *n.*1.

Relapſus in peccatum poſt confeſſionem, & ſumptionem ſanctiſſimi, an teneatur iterum confiteri ad effectum conſequendi indulgentiam, *ibid.n.*3.

An qui obtinuit iubileum poſſit eius tempore tranſacto à ſimplici Confeſſario abſolui à reſeruatis oblitis, *deciſ.*115.*n.*4.& 5.

IMMEMORABILIS.

Immemorabilis habet vim priuilegii, pacti legis, ac tituli melioris de mundo, *deciſ.1.adnot.* 10. *num.*27.& *deciſ.*10.*adnot.*5.*num.* 5. *deciſ.* 130. *num.*20

Et ſufficit tam in petitorio, quam in poſſeſſorio, *deciſ.1.adnot.*10.*num.*28. & *deciſ.*10.*adnot.* 5. *n.*6.*deciſ.*130.*n.*21.

Immemorabili non cenſetur derogatum per cõſtitutionem derogatoriam, *deciſ.1.adnot.*10.*n.* 24.& *adnot.*11.*n.*38.

Amplia præcipue niſi de ea fuerit facta ſpecialis mentio, *deciſ.1.adnot.*10.*n.*26.& *adnot.*11. *num.*38.

Ampl. vt nec *Concilium Tridentinum* ſubſtulit immemorabiles in *ſeſſ.*6.*cap.*4.*ſeſſ.*24.*cap.*20.& *ſeſſ.*25.*cap.*6. *ibid.adnot.* 10.*n.*25.

Limit. vt non procedat in conſuetudine irrationabili, vel vbi militat eadem ratio, *ibidem adnot.*10.*n.*29.

Ceremoniale Epiſcoporum non tollit immemorabilem, *deciſ.1.adnot.*11.*n.*39.

Immemorabilis ſolet tollere præſumptionem vſurpationis iurispatronatus, *deciſ.* 10.*adnot.*5. *num.*1.

Facit præſumere iuſpatronatus ex fundatione & dotatione, *ibid.n.*2.

Non interrumpitur per collationem factam

ab

ab Ordinatio cum clauſula præſeruatiua prætenſi patroni, *deciſ.10.adnot.5.n.3.*
Non excluditur ſi oſtendatur priuilegium, & initium, ſi non aduertetur, *ibid.n.4.*
Excluditur ex actibus contrarijs, *deciſ.10. adnot. 5.num.7.*
Solus rumor in contrarium reddit improbabilem immemorabilem, *ibid.n.8.*
Limita ſi actus in contrarium ſint ſupra 100. annos, ſecus ſi infra, *deciſ. 10. adnot. 5. num.9.* ſublim. ſi dicti actus eſſent facti poſt completam immemorabilem, *n.10.*
Excluditur ſi detur initium, *deciſ. 10. adnot. 5. num.11.*
Per tranſactionem remanet ſublata, *ibidem, num.12.*
Non probatur per actus iuriſdictionales, ſi includant initium cuiuſlibet actus, *deciſ. 10. adnot.5.n.13.*
An per ſcripturas probari poſſit, *ibid.n.15.*
Immemorabilis probatur per teſtes ſi deponant cum requiſitis gloſ. in cap. 1. de præſcript. in 6. & dicta requiſita recenſentur, *deciſ.10.adnot. 5.n.15.& deciſ.33.adnot.1.n.28.*
Teſtis deponens ſuper immemorabili, eſſe debet ætatis 54. annorum, *deciſ. 10. adnot.5.n.16. & 17.& deciſ.33.adnot.1.n.29.*
Debet deponere de viſu per 44. annos ante litem motam *deciſ.10.adnot.5.num.18. & deciſ.33. adnot.1.n 29.*
Vnde ſi lis inchoauit 30. ab hinc annis, teſtis debet eſſe ætatis annorum, 85. *ibid.n.19.*
Et non habentes teſtes dictã ætatem reiiciuntur, *ibid.n.20.*
Immemorabilis non remanet probata, ſi teſtis deficiat in vno ex requiſitis, *deciſ. 10. adnot. 5. num.21.*
Præcipuè ſi teſtes non ſint conformes, & conteſtes, *ibid.n.22.*
Limit. ſi teſtis deficeret in requiſito ſè audiuiſſe à maioribus, *ibid n.23.*
Limit. 2. Vt non ſit neceſſe vt omnes teſtes deponant. de omnibus requiſitis à *gloſ.* ſed ſufficit vt vnus deponat de vno, & alter de alio, *deciſ, 10. adnot. 5. num. 24.* Contrarium, *num.25.*
Teſtes deponentes ſuper immemorabili debent explicite deponere, & non ſè ad articulos referre, *ibid. num.* 26. ſecus in alia materia *num.27.*
Immemorabilis interrumpitur per litem motam, *deciſ.10.adnot.5 n.18.*
Eſt probanda cum requiſitis, *glo.in cap.1. de præſcript. in 6.deciſ.25.num.10. deciſ.10.adnot.5.num. 15.& deciſ.33.adnot.1.n.28.*
Quæ ſint requiſita ad probandam immemorabilem, *deciſ.25.num.11.*
Teſtes deponentes ſuper immemorabili de viſu per 40. annos citra, non probant niſi adiecta copula, & citra, *deciſ.33.adnot.1.n.30.*
Sed ſi teſtes deponant per dictionès ſemper perpetuo, & per totum dictum tempus ſatis probant per tempus 40. annorum, *deciſ.33.adnot. 1.n.31.*
Præcipuè de ſtylo Hiſpaniæ, *deciſ.33.adnot. 1. num.32.*

IMMISSIO.

Immiſſio datur ex remedio *l. ſi. C. de edict. Diui Adrian. tollen.* in vim conditi teſtamenti hæredi ſcripto, *deciſ. 7. num. 1.*
Et quibus concurrentibus concedatur etiam contra tertios poſſeſſores hæredibus directis, & fideicommiſſarijs, *deciſ.43.num.13.*

IMMVNITAS ECCLESIASTICA.

Eccleſia Maior gaudet immunitate, quoad confines intrà 40. paſſus, & inferior infrà 30. præcipuè extra Ciuitatem, *deciſ.95. n.5.& 6.*
Confugiens ad Eccleſiam, nec directè, nec indirectè, nec malis artibus extrahi poteſt, *deciſ. 95. num.7.*
Extractus blandis verbis, & cum promiſſione ſecuritatis eſt reſtituendus Eccleſiæ, *deciſ. 95. n.8.* Contrat. *n.9.*
Sponte ab Eccleſia recedens, ſi capiatur non eſt reſtituendus, *deciſ.95.num.11. & 12.*
Exiens ab Eccleſia ex ſimplici ſuaſione abſquè dolo, & fraude, non eſt Eccleſiæ reſtituendus, *deciſ.95.num.13.* Secùs ſi concurrit dolus, *n.14.*
Extractus per fraudem, etiam Curiæ miniſtris ignorantibus eſt reſtituendus, *deciſ. 95. n. 16.* reprobatis contrarium tenentibus, *n. 17.*
Extractus ab Eccleſia gaudens priuilegio immunitatis, ſi ex reſcripto Pontificis permittatur, vt puniri poſſit alia pœna quam mortis, executio fieri debet à Iudice Eccleſiaſtico, *deciſ. 95.num.20.*
Reus in Eccleſia carcerari, & vinculis alligari non poteſt, *deciſ.95.adnot.1.n.2.*
Nec poteſt obſideri, & denegri neceſſaria ad vitæ ſubſtentationem, *deciſ.95.adnot.1.num.7.* & ſi non habeat vndè ſè ſubſtentare valeat, Eccleſia tenetur ſumminiſtrare neceſſaria, *ibid. num.8.*
Exiens ab Eccleſia cauſa exonerandi corpus quando gaudeat immunitate, *deciſ.95.adnot.1. num.3.*
Curia ſęcularis obſidens reum extra confines Eccleſiæ in caſu excepto, non cenſetur attentare contra Bullam Gregorianam. *ibid.n.9.*
Poteſt tamen in caſu excepto retineri ſub bona cuſtodia, donec cognoſcatur an gaudere debeat immunitate, *deciſ.95.adnot.1.n.10.*
Exiſtens in Eccleſia armis prohibitis ſpoliari non poteſt, & non facta reſtitutione non abſoluitur à cenſura, *ibid.num.11.*
Reus rebus ſuis iuſtè poſſeſſis in Eccleſia ſpoliari non poteſt, *deciſ.95.adnot.1.n.14.*
Furioſi, & debitores non ſunt in Eccleſia recipiendi, *deciſ.95.adnot.1.n.23.*
Semel confugiens ad Eccleſiam per eius receſſum non amittit priuilegium immunitatis, *deciſ.65.adnot.1.n.24.*
Sed in quibus caſibus hoc procedat, *num. 25.* Contrarium quod puniri poſſit per Iudicem laicum, *num.26.*
Exiſtens in Eccleſia in caſibus non exceptis in contumaciam condemnari poteſt per Iudicem laicum, *deciſ.95.adnot.1.n.27.*
Confugiens ad Eccleſiam ſi detineatur in carceribus, cauſa cognoſcendi an gaudere debeat immunitate, & aufugiens capiatur à Curia

ſęcu-

Digitized by Google

ſeculari, immunitas eidem non ſuffragatur, *deciſ.94.adnot.1.n.28.*

Immunitate Eccleſiaſtica gaudet, qui cum armis prohibitis in Eccleſia ſè recipit, *deciſ.* 87. *num.* 1. *&* 3. Contrar. *num.* 4. ſed reprobatur *num.* 5. *deciſ.* 95. *adnot.* 1. *num.* 12. *&* 13. vbi de archibuſettis.

Quæ delicta excipiuntur in Conſtitutione Gregoriana ad effectum amittendi beneficium immunitatis Eccleſiæ, ſi in eadem committantur, *deciſ.87.n.2.*

Eccleſia Epiſcopi auctoritate fundata non ſolum gaudet immunitate quoad partem interiorem, ſed etiam quoad partem exteriorem, & totam eius fabricam, *deciſ.* 87. *n.* 6. *&* 7. & prò vt eius ſtillicidium viam publicam occupat, *n.8.*

Oratorium auctoritate Epiſcopi fundatum gaudet immunitate Eccleſiaſtica, ſecus ſi auctoritate priuata, *ibid. n.9.* licet alicui Eccleſiæ adhæreat, *num.10.*

Carceratio, ſeù extractio è loco immuni facta à laica poteſtate in caſu non excepto eſt ipſo Iure nulla, *deciſ.87.n.11.*

Immunitas ſuffragatur violenter extracto ab Eccleſia, *ibid.n.12.*

Confugiens ad Eccleſiam nec directè, nec indirectè extrahi valet, *deciſ.87.n.14.*

Extrahens inuitum ab Eccleſia ipſo facto incurrit excommunicationem, *deciſ.87. num.15. &* 17.

Sed ſecundum diſpoſitionem Sacrorum Canonum eſt ferendæ, & non latæ ſententiæ, *ibid. num.16.*

Arma reo exiſtenti in Eccleſia, in quibus caſibus auferri poſſunt, *deciſ.87.num.18. &* 19.

In materia immunitatis attendendum eſt Ius canonicum, *deciſ.87.num.20.*

Debitores confugientes ad Eccleſiam vna cum bonis, an ſint tolerandi, & bonis ſpoliari poſſint. Vide in Verbo. *Debitor.*

Offenſa Eccleſiaſticæ libertati facta eſt caſus reſeruatus Sanctæ ſedi, *deciſ.87.adnot.2.num.9.*

Cenſura, ſeù excommunicatio incurſa ob violatam immunitatem Eccleſiaſticam à quo, ſeù quibus abſolui poſſit. Vide in Verbo *Excommunicatio.*

Ignorantia allegari non poteſt aduerſus Cenſuras inflictas à Conſtitutione Gregoriana contrà violantes immunitatem Eccleſiæ, *deciſ.87. adnot.2.n.15.*

Sacrilegium ob mutilationem, & homicidium in Eccleſia commiſſum non gaudet immunitate, ſecùs verò alia ſacrilegia prouenientia ex quocumque alio delicto, *deciſ.88.num.2.*

Fur an gaudeat immunitate Eccleſiæ vidè in Verbo *Furtum.*

Immunitas Eccleſiaſtica eſt conceſſa locis, & non perſonis, *deciſ.88.n.4.*

Cognitio Cauſæ confugientium ad Eccleſias, an gaudeant immunitate ſpectat ad Epiſcopum etiam quod ad regulares, *deciſ.84.num.* 1. Non autem ad Prælatos inferiores etiam nullius Diæceſis, *num.2.*

Epiſcopus poteſt ob crimina excepta extrahi facere confugientes ad monaſteria Regularium, *deciſ.* 84. *num.* 15. non tamen poteſt carcerare Regulares renuentes, & ſe opponentes *num.* 16.

Iudex ſæcularis non poteſt propria auctoritate etiam in caſibus exceptis delinquentes è loco immuni extrahere, *deciſ.* 84. *num.* 17. Secùs ſi Ordinarius requiſitus recuſet, *num.18.*

Sunt tamen extracti retinendi in carceribus Eccleſiaſticis, donec per ſententiam declaretur, an gaudeant, *num.19.*

Nulliter extractus ab Eccleſia non ſeruata forma Bullæ Gregorianæ eſt reſtituendus, *deciſ.* 84. *num.*20. etiam in crimine excepto, & notorio, *num.21.*

Extrahi poteſt reus in caſu alicuius atrociſſimi delicti, non excepti Pontifice annuente, *deciſ.* 84. *num.*47.

Committens homicidium, vel mebri mutilationem in Eccleſia, eiuſque Cemeterio non gaudet eius immunitate, *deciſ.84.num.49.*

Nomine Eccleſiæ non veniunt ſcalæ, tectum, atrium, quado agitur de excludenda immunitate Eccleſiæ, ſecus ſi de includenda, *ibid. num.50.*

Occidens in ſcalis, tecto, & atrio Eccleſiæ ſi ad eandem confugiat gaudet eius immunitate, *deciſ.84.n.51.*

Occidens in Eccleſia in pura rixa gaudet eius immunitate, *ibid.n.52. &* 53.

Teſtes examinati prò Curiæ informatione ſufficiunt in cauſa immunitatis, *deciſ.85.n.8.*

In cauſa immunitatis proceditur ſummariè, & ſufficit etiam informatio extraiudicialis, *deciſ.* 85. *num.9.*

Et Eccleſiaſtico tantum definitur iudicio, *deciſ.* 85. *num.* 10.

Epiſcopus in cauſa immunitatis non tenetur ſtare proceſſui Iudicis Sæcularis, *deciſ.* 85. *num.11.*

Epiſcopi arbitrio remittuntur probationes capiendæ in cauſa immunitatis, *deciſ.85.n.12.*

Non tamen debet derogare perfectæ probationi delicti, ſed ſeruare ordinem iudicialem, *deciſ.85.n.13.*

Limit. procedere dè Iure Communi, ſecùs vigore conſtitutionis Clementis VIII. *deciſ.* 85. *n.14.*

Confugiens ad Eccleſiam quomodo renunciare poſſit eiuſdem immunitati, *deciſ.* 85. *adnot* 1. *n.* 18.

Eccleſia per voluntarium confugientis regreſſum, eiuſdem poſſeſſionem amittit, *deciſ.* 85. *adnot.1.n.19.*

Conſenſus confugientis ad Eccleſiam in eius extractione non liberat à cenſuris, *ibid.n.20.*

Immunitas Eccleſiaſtica eſt de iure Diuino, *deciſ.6.n.6.*

Ferentes leges contra immunitatem Eccleſiaſticam incurrunt excommunicationem, *deciſ.* 12. *adnot.2.n.33.*

Ampl. etiam ſi publicatæ fuerint abſquè mentione Eccleſiaſticorum, *ibid.n.34.*

Leges Ciuiles non poſſunt diſponere, vel impedire, nè in contractibus apponatur iuramentum in præiudicium libertatis Eccleſiæ, *deciſ.* 12. *adnot.2.n* 36.37. *&* 38.

Principum conſtitutiones prohibentes in contractibus apponi iuramentum, nè laicus efficiatur dè foro Eccleſiæ ſunt contrà libertatem Eccleſiaſticam, *decis.12.adnot.2.n.32.*
Cognitio, an quis captus fuerit in loco immuni ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum, *decis.17. adnot.3.n.34.*
Immunitate Eccleſiaſtica non gaudet,qui committit homicidium, vel membri mutilationem in Eccleſia appenſatè, & ex propoſito, ſecus in pura rixa, vel ad defenſam, *decis.48. num.17.*
Attentans violare immunitatē Eccleſiaſticam etiam effectu non ſecuto incidit in pœnas Gregor. conſtitutionis, *decis.48.n.18.* Declara vt in *num.19.*
Extractio confugientis ad locum immunem, vt ſit licita quæ requirantur, *ibid.n.20.*
Immunitas Eccleſiaſtica, quibus mediis temporalibus tuenda eſt ad repellendam violentiam, *decis.48.n.25.*
Conſuetudines contrà libertatem Eccleſiaſticam ſunt ſublatæ, & abrogatæ, *decis.48.n.21.*
Et abrogantur à Summo Pontifice quotannis in fulminatione in Bulla Cœnæ, *ibidem num.24.*
Damnātur ab Eccleſia, qui contra eius immunitatem ſcripſerunt, *decis.26.adnot.4 n.26.*
Conſuetudo etiam immemorabilis contra libertatem Eccleſiæ non tenet, ſine priuilegio Apoſtolico. *decis. 26.adnot. 4. num.27. decis.88. num.22.*
Et quotannis huiuſmodi conſuetudines,& præſcriptiones interrumpuntur per fulminationem Bullæ Cenæ Domini, *decis. 26. adnot. 4. num. 29.*
Et reprobantur, & annullantur à *Bulla Vrbani VIII.* præſeruatiua iurium Eccleſiæ, *ibid.n.30.*
Immunitati Eccleſiæ in dubio eſt fauendum, *decis.53.adnot.5.n.24.*
Libertas Eccleſiaſtica à ſtatuto laicorum nec directè,nec indirectè lædi poteſt, *decis.32.n.23.*
Immunitas Eccleſiæ extenditur ad alium, quando alias Eccleſia damnum ſentiret, *decis. 32. num.35.*
Exemptio in Eccleſiaſticis inſeparabiliter adhæret perſonæ, *decis.36.n.8.*
Ampl. procedere ſiuè agatur dè puniendo Clerico in perſona, ſiuè in bonis,etiam patrimonialibus, *ibid.n.6.& 10.*
Confugiens ad Eccleſiam nec directè, nec indirectè extrahi poteſt, *decis.56.n.3.*
Sed ſi liberè recedat amittit priuilegium immunitatis, *ibid.n.8.*
Si tamen recedat ex ſecuritate promiſſa non amittit priuilegium immunitatis, *ibid.n.9.*
Exiſtens in Eccleſia, nec tacitè, nec expreſsè renunciare poteſt eius immunitati, *decis. 56. num.11.& n.32.*
Immunitatis Eccleſiaſticæ priuilegium eſt conceſſum loco, & non perſonæ *ibid.n.33.* Ampl. & declara vt in *n.34.& 35.*
Recedens ab Eccleſia non ſponte, ſed doloſis artibus non ceſſetur renuntiaſſe priuilegio immunitatis, *decis 56.n.13.*Contrar. *n.15.*
Immunitas Eccleſiæ ſuffragatur reis, quatenùs in ea permanent, ſecus ſi recedant, *decis. 56. num.18.*
Recedens ab Eccleſia ſub promiſſione ſecuritatis, vel impunitatis eſt ſeruanda, *ibid.n.20.*
Recedens ab Eccleſia dolo birruariorum dicitur ſpontanea, *decis.56.num.22.& 23.* Contrar. *num.25.*
Extractio ab Eccleſia per malas artes, & doloſas promiſſiones continetur ſub nomine extractionis violentæ, *decis.56.n.25.*
Et plùs operatur, quam doloſa extractio, *num.27.*
Eccleſia eodem modo læſa, & ſpoliata remanet per extractionem violentam, quam per doloſas artes, *decis.56.n.26.*
Recedens ab Eccleſia deceptus cum prò nolente habeatur, non dicitur ſpontè receſſiſſe, *decis.56.n.28.decis.95.n.14.*
Sed ſi receſſerit ab amico inductus ſinè fraude, ſi capiatur non eſt Eccleſiæ reſtituendus, *decis. 56.n.30.decis.95.n.13.& 14.*
Ita etiam ſi ex sè ipſo ſpontè recedat, *ibid.n.31.& decis.95.adnot.1.n 22.*
Exiſtens in Eccleſia non poteſt ſe ipſum tradere in fortijs curiæ, & ſi extrahatur eſt reſtituendus, *decis.50.n.32.*
Immunitatis priuilegium eſt mixtum,Eccleſiæ, & confugienti conceſſum, *ibid. n. 33.* Declara vt in *n.35.*
Exiſtens in Eccleſia non habet facultatem renunciandi priuilegio immunitatis, *decis.56.n. 36.decis.95.n.10.& 11.*
Leges ciuiles editæ contra Eccleſias, & Eccleſiaſticos à iure canonico abrogatæ fuerunt, *decis.75.n.17.& 18.* ſiuè ſint directæ ad perſonas, ſiuè ad bona, *n. 19.*
Eccleſia non dicitur reintegrata per fugam extracti,& confugium ad aliam Eccleſiam, *decis. 85.adnot.1.n.22.*
Nec etiam per reſtitutionem ſolius perſonæ, ſed etiam ſunt reſtituenda arma, & alia bona cum eadem extracta, *decis.85.adnot.1.n.23.*
Officiales Curiæ Cardinalium Legatorum, & Nunciorum violantes immunitatem tenentur reintegrare Eccleſiam. *ibid.n.24.*
Reus dùm aſſiſtit in Eccleſia, nec ad mortem, nec corporaliter puniri poteſt, *dec.85. adnot.2. n.1.* nec ad exilium, neque ad triremes *nu.2.* Contrar. tenentes, *n.3.*
Ampl. procedere etiam ſi receſſerit à loco Immuni, *ibidem num 4.* ſed in quibus caſibus hoc procedat declaratur, *num.5.*
Confugiens ad Eccleſiam liberè in caſibus exceptis Curiæ Sæculari puniendus tradi debet, *dec.85.adnot.2.n.6.*
Confugiens ad Eccleſiam in caſibus non exceptis ab Eccleſiaſtico extraordinariè puniri debet, *decis. 85. adnot. 2. num.7. & 9.* Contrarijs reſpondetur. 10.
Nec ab alio poſtea puniri poteſt, *dec.85.adnot.2 num.8.*
Contrarium quod ſi Reus nolit extrahi,neque ab Eccleſiaſtico, neque à Sæculari Iudice puniri poteſt, *dec.85.adnot.2.n.11.*
Confugiens ad Eccleſiam in delictis atrociſſimis poteſt etiam ad triremes damnari de or-

dine

Digitized by Google

dine Sacræ Congregationis, vel Pontificis, *dec.85. adnot.2.n.12.*

Immunitas Eccleſiaſtica ſolum à Summo Pontifice declarari, augeri, vel reſtringi poteſt, *ibidem num.13.*

Et auctoritate Pontificis damnatus ad triremes non poteſt ampliùs puniri per Iudicem laicum, *dec.85. adnot.2. num.18.* Ità etiam ſi damnetur ab Epiſcopo, *num.19.*

Confugiens ad Eccleſiam ſi ſpontè egrediatur poteſt corporaliter puniri, *dec.85.adnot.2.n.20.*

Eccleſia eodem priuilegio Immunitatis gaudet quoad confines intrà triginta, vel quatraginta paſſus, & prout eius circuitus ſe extendit, *deciſ.88.num 6.*

Limit. procedere in Eccleſijs Ruralibus, ſecus in Vrbanis de conſuetudine, quidquid ſit de Iure, *ibid.n.7. & 9.*

Sublimit. ſi Eccleſia ſit in ſuburbijs, quæ non veniunt nomine Ciuitatis in odioſi, *ibid.n.8.*

Contrarium, quod non ſit verum paſſuum immunitatem de conſuetudine ſublatam fuiſſe, *deciſ. 88. num. 10.*

Et quod ſeruari non debeat reprobato Farinaccio *num. 11.* qui rettactauit ſuam ſententiam, *num.12.* Declara vt in *num. 13.* vſque ad *n.17.*

Limit. vt procedere poſſit dicta conſuetudo quoad menſurationem paſſuum per viam publicam; ſecùs prout ſe extendit Eccleſiæ circuitus, *dec.88.n.12.*

Immunitas Eccleſiæ extenditur, & reſtringitur vltra, & citra 30. vel 40. paſſus, ſi eius ambitus, & circuitus plus, vel minùs extendatur, *dec.88.n.13. & 15.*

Paſſus 30. vel 40. quibus Eccleſia immunitate gaudet non ſe extendunt per viam publicam, *dec.88. num.14.*

Domus laicorum ædificatæ propè Eccleſias etiam intra 30. vel 40. paſſus non gaudent eiuſdem immunitate, *dec.88.num.16.*

Domus verò Canonicales, vel Parochiales intra 30.vel 40.paſſus gaudent Eccleſiæ immunitate, *deciſ.88.n.17.*

Domus Eccleſiæ à laicis Eccleſiæ non inſeruientes inhabitatæ, vel eis locatæ, etiam ſi exiſtant intrà 30. vel 40. paſſus non gaudent eius immunitate, *deciſ. 88. num. 18.* Contrar. *n.21.& adnot.2. n.7.*

Domus Eccleſiæ laico in Emphyteuſim conceſſa non gaudet eius immunitate, *dec.88.n.19.* Contrar. *num.23.*

Monaſteria Religioſorū an,& quomodo gaudeant immunitate Eccleſiæ, Vide *Monaſterium.*

Eccleſia gaudet immunitate, etiam quoad parietes exteriores, *dec.88.n.27.29.& 32.*

Confugiens ad confines domus Canonicorum, & Epiſcopi non gaudet immunitate Eccleſiaſtica, excepto Oſtio, *dec.88.n.30.*

Sed Palatium Epiſcopale quoad partem interiorem gaudet immunitate Eccleſiaſtica, *deciſ. 88.n.31.*

Confugiens ad Eccleſiam eſt tutus in circuitu, 30. vel 40. paſſuum, licet primo loco non ſe ad Eccleſiam contulerit, *dec.88.n.37.*

Domus Clericorum in communione viuentium, Domus Puellarum, ſeù Orphanorum, Clericorum Seminarij auctoritate Apoſtolica, ſeù Ordinarij erecta gaudent immunitate Eccleſiaſtica, *deciſ. 88. num. 24. & 25. et adnot.1. num.35.et 36.*

Prout Collegium de Propaganda Fide, *n.26.*

Capellæ priuatorum palatiorum non gaudent immunitate Eccleſiaſtica, ſecùs ſi eſſet perpetua, *dec.88.adnot.1.n.2. et 3.*

Capellæ, ſeù ædiculæ rurales non gaudent immunitate Eccleſiaſtica, ſecùs ſi erectæ auctoritate Epiſcopi, *dec.88.adnot.1.n.4.*

Oratoria, an & quando gaudeant immunitate Eccleſiæ, Vide in verbo *Oratorium.*

Palatia Cardinalium, Legatorum, Regum; eorumque Oratorum, an, & qua immunitate gaudeant, Vide in verbo *Palatium.*

Hoſpitale,an, & quando gaudeat immunitate Eccleſiaſtica, Vide in verbo *Hoſpitale.*

Molendinum Eccleſiæ, & Eccleſiaſticorum, qua immunitate gaudeat, Vide in verbo *Molendinum.*

Detentus à Birruarijs ſi traxerit ſecum illos ad Eccleſiam non gaudet immunitate, niſi liber euaſerit, *deciſ. 95. adnot. 1. num. 29. et num.31.* Contrar. *n.30.*

Qui liber aufugit à triremibus,& ad Eccleſiam confugiat gaudet eius immunitate, *ibidem num. 32.*

Ligatus ferreis catenis ſi confugiat ad Eccleſiam gaudet eius immunitate, *dec. 95. adnot.1. num.33.*

Prout etiam exemptus ab alijs è manibus Curiæ, *ibid.n.34.*

Violātes immunitatem Eccleſiaſticam Epiſcopo, quoad pœnam cenſurarum ſubijciuntur cuiuſcumque dignitatis ſint, *deciſ. 96. num. 3.*

Violantes immunitatem, & libertatem Eccleſiaſticam ſunt excommunicandi, *deciſ. 96. num.19.*

Appellatio non datur à ſententia Epiſcopi declaratoria reum non gaudere immunitate Eccleſiaſtica, *deciſ. 96. adnot. 2. num. 18.*

Ita etiam ſi ſententia ſit data ad fauorem rei, *num. 19.*

In caſu immunitatis ſtandum eſt iuri canonico, & non ciuili, *dec.142.n.8.*

Immunitate Eccleſiaſtica gaudet quamuis grauiſſima delicta quis commiſiſſet, *deciſ. 145. num.7.*

Immunitate Eccleſiaſtica non gaudet qui commiſit homicidium, vel in Eccleſia, vel proditoriè, vel per aſſaſſinium, *dec.145. n.8.*

IMMVNITAS IN PROPHANIS.

Vide in verbo *Cabella, Eccleſiaſtici, Clerici.*

Immunitas ſocij eſt conſocio communicabilis, *dec.6. adnot.9.n.1.*

Immunitas Eccleſiæ communicatur alteri ex actu connexo, ſecùs ex ſeparato, *ibid.n.4.*

Immunes à ſolutione gabellæ alios excuſare nō poſſunt, *dec.6.adnot.9.n.6.*

Immunitas à venditore poteſt per viam ceſſionis in emptorem traſſerri, *ibidem n.18.*

Fiſci immunitas non tranſit ad ſingulares ſucceſſores, *dec.6.adnot.9.n.25.*

Vocatus ad publicas functiones ſi de immuni-

tate contendat, eſt audiendus, *dec.13.adnot.4. num.5.*
Immunitas conceſſa venditori efficitur communis cum emprore, *dec.32.n.30.*
Præcipuè ſi laicus emat ab Eccleſiaſticis, *ibid. num.31.*

IMPVNITAS.

Impunitas promitti non poteſt, niſi ab habente poteſtatem, *dec.65.num.21.*

INFAMIA.

Infamia Iuris facit hominem irregularem, *dec.89. adnot.3. n.1.*
Infamia iuris quid ſit, & quæ comprehendat, *ibidem n.2.*
Infamia iuris, & facti an, & quando repellat à dignitatibus habitis, & habendis, *deciſ.89. adnot.3.num.7. et 8.*
Infamia iuris tolli poteſt à Summo Pontifice, & ab Epiſcopo in caſibus, vbi poteſt diſpenſare, ſecus infamia facti, niſi concurrat emendatio, *dec.89.adnot.3.n.12.*
Omnis infamia tollitur per baptiſmum, *ibidem num.12.*

INIMICVS INIMICITIA.

Inimicitia remanet extincta per pacem ſecutam *deciſ.22. adnot.5.n.13.*
Inimicus reconciliatus æquipollet inimico, *ibid. num.15.*
Et frangens pacem dicitur proditor, *deciſ.22. adnot.5.nu.13.*
Sed pax non præſumitur, nec reconciliatio, *ibidem n.17.* Vide in verbo *Pax.*
Inimicitia non præſumitur, *deciſ.22. adnot.5. num.31.*
Et probanda eſt ab allegante, *ibid.n.30.*
Inimicitia vt operetur non ſufficit in genere probari, *dec.92.n.13.*
Leuis, & non capitalis oritur ex verbali altercatione, *ibid.n.14.*
Leuis inimicitia in criminalibus non repellit teſtem, *deciſ.92. num.15.*
Sed hoc relinquitur arbitrio Iudicis, *num.16.*
Prout an Inimicitia ſit grauis, vel leuis *num.17.*
Inimicitiæ indicium tollitur per reconciliationem, *deciſ.92. n.18.*

INIVRIA.

Iniuria Magiſtratibus illata grauis reputatur, *dec.14. adnot.4.n.42.*
Offendens Iudicem dicitur offendere Principem, *ibidem num.43.*
Iniuria leuior facta illuſtriori perſonæ pro atroci reputatur, *dec.14. adnot.4.n.44.*
Proferens verba iniurioſa contra Iudicem grauiter puniri debet, *ibidem numer.45.* Pœna tamen eſt arbitraria, *num.46.* Et arbitrium extendi poteſt vſque ad mortem, *n.47.*
Dummodo ratione officij, & non ex particulari odio iniuria illata ſit, *deciſ.14. adnot.4. num.48.*
Et quando cenſeatur illata ratione officij ex coniecturis probatur, ſed in dubio præſumitur ratione particularis inimicitiæ, *ibidem num.49.*
Puniri poteſt ab eodem iudice, cui illata fuit, *dec.14.adnot.4.n.50.*
Limit. vt procedat vbi pœna ex particulari conſtitutione ſtatuta ſit, ſecus ſi ſit arbitraria, *ibidem num.51.*
Iniuria irrogata in detrimentū alterius honoris reputatur atrox, & graue delictum, *deciſ.52. num.14.*
Pœna atrocis iniuriæ non eſt in iure definita, ſed punitur arbitrio Iudicis, *deciſ.52. numer.15.*
A pœna iniuriarum quis excuſatur ob veritatem conuitij obiecti, *deciſ.52.num.16.*
Limit. quando adeſt animus iniuriandi, *dec.52. num.17.*
Et ſi nulla præceſſit cauſa, *ibidem*
Omne verbum iniurioſum, animo iniuriandi prolatum, præſumitur, *deciſ.52.num.18.*
Animus iniuriandi deducitur, ex facti, & perſonarum qualitate, *deciſ.52.num.20.*
Facere, & committere iniuriam omni iure eſt prohibitum, *deciſ.52.num 19.*
Iniuriatus ſi iniuriantem offendat, qua pœna plectatur, *deciſ.22.adnot.1.num.40.*
Iniuria verbalis, alia iniuria verbali repellenda, & ſi excedatur extra ordinem punitur, *dec.22. adnot.8. num.18.*
Limit. ſi iniuria nobili illata fuerit, *num.20.*
Læſus in honore quid agit cenſetur ad eundem tuendum perpetraſſe, vnde mitius puniendus, *deciſ.22.adnot.9.num.10.*
Iniuria alia eſt realis, alia perſonalis, *deciſ.86. nu.27.*
Iniuria perſonalis in continenti propulſari debet, *ibidem num.28.*
Realis verò etiam in continenti, diſcretiuè tamen ſcilicet, quàm primùm poterit, *ibidem nu 29.*
Saltem ad euitandam pœnam ordinariam, *nu.30.*
Ira an excuſet in crimine iniuriarum, *deciſ.86.adnot.1.nu.25.26.& 27.*
Iniuria non tam facto, quam verbis infertur, *deciſ.16. adnot.1.num.1.*
Scriptura etiam infertur, *ibid.nu.2.& 3.*
Quando verbis committatur, & quomodo punienda, *deciſ.16. adnot.1.num.4.& 5.*
Obiiciens alteri quod ſit claudus iniuriarum actione tenetur, *ibid num.6.*
Appellans aliquem giboſum de iniuria tenetur, *ibid.adnot.1.num.7.*
Vel dicens tu es cęcus crimen iniuriarum cōmittit, *ibidem num.8.*
Idem dicens tū es monoculus, *ibidem num.9.*
Idem dicens tū es leproſus, *num.10.*
Appellans aliquem luſcum animo iniuriandi tenetur pœna iniuriarum, *deciſ.16. adnot.1. num.11.*
Idem appellans aliquem mutum, *ibid.num.12.*
Idem appellans aliquem guercium, *ibidem num.13.*
Idem appellans aliquem ebrium, vel pauperem, *ibid.num.14.*
Iniuria irrogatur ſiue obiectum fuerit verum, ſiuè falſum defectum, *deciſ.16. adnot.1. num.15.*
Vt ſit punibilis debet fieri doloſè, & animo iniuriandi, *ibid. num.16.*
Et onus probandi dolum ſpectat ad accuſantem,

tem, & fiſcum, prout etiam malum animum, *dec.16.adnot.1.num 17.*
Animus iniuriandi præſumitur excepto inter conſanguineos, & affines, *ibidem num.18.*
Iniuriæ leuitas, & grauitas ex quibus dignoſcatur, *dec.16.adnot.1.num.26.*
Et Iudicis arbitrio remittitur, *num.27.*
Grauis reputatur ſi multis adſtantibus illata ſit, *deciſ.16.adnot.1.num.28.*
Ita etiam ſi ſit illata Doctoribus, *ibidem num.29.*
Alapha dicitur atrox iniuria, quam ſi vulnus illatum fuerit, *deciſ.16.adnot.1.num.30.* Contrarium *num.31.*
Illata pugno quando ſit leuis, & grauis, *ibidem num.32.& 33.*
Iniuria baculo illata grauis reputatur, *ibid.nu.34.* & punitur pęna iniuriarum, *num.35.* pœna tamen extraordinaria, *num.36.*
Iniuria illata in domo iniuriati grauis eſt, *dec.16. adnot.1. num.37.*
Et grauior ſi inferatur in Eccleſia, in Choro, in, Platea, in Theatro, in foro, in ludis publicis in Palatio Poteſtatis, eiuſque conſpectu, *ibid. n.38.39. & 41.*
Iniuria generaliter grauior reputatur ex loco, tempore, & perſona, *dec.16.adnot.1.n.40.*
Illata in Eccleſia tempore quo expoſitum erat Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum grauior dicitur, *ibid.n.41.*
Perſonalis grauis, & atrox reputatur, *deciſ.16, adnot.1. num.42.*
Prout etiam ſi inferatur Sacerdoti, *ibid.n.43.*
Ad hoc vt atrox reputetur debet interuenire vulnus, aut fractura, *deciſ.16. adnot.1.n.44.*
Mentita eſt grauis iniuria, etiam data cum proteſtatione, *deciſ.16. adnot.1. num.45. & 46.* Declara vt in *num.52.*
Data ad propulſandam iniuriam non eſt punibilis, *num.47.*
Sed hoc procedit quando iniuria ſit falſa, & mentita falſa, *num 48.*
In dubio iniuria præſumitur falſa, & mentita vera, *ibidem n.49.*
An ſit iniuria tu non dicis verum, tu dicis falſum *deciſ.16.adnot.1.n.50.& 51.* referuntur opiniones.
Mentita data ex interuallo eſt punibilis, licet data ſit ad propulſandam iniuriam, *ibid.n.53.*
Iniuriarum actione tenetur ille, qui de nocte frequentat viam alicuius honeſtæ mulieris, & ante eius domum emittit cantilenas, *dec.16. adnot.1. n.54.*
Prout etiam de facientibus viduis ſcampanatas *ibidem n.55.*
Iniuriarum actione tenetur, licet verum quis dixerit, ſi adeſt animus iniuriandi, *dec.16. adnot.2. n.1.*
Præcipuè de iure canonico, *ibidem numer. 2.* ſecus de iure ciuili, ex cuius diſpoſitione veritas conuitij excuſat, *n.3.*
Declara vt veritas conuitij excuſet, ſi interſit Reipublicæ ſciri, ſecus ſi non expediat, *deciſ.16.adnot.2. n.4.& 5.*
Vbi referuntur exempla, & procedit etiam ſi adſit animus iniuriandi, *n.6.*
Iniuria ſi contineat aliquid turpe proueniens culpa iniuriati & veritas conuitij excuſat, ſecus ſine dicta culpa, *dec 16.adnot.2.n.7.*
Veritas conuitij excuſat ſi concernat delictum accuſabile, alias ſecus, *ibid.n.8.*
Veritas tamen conuitij nunquam excuſat, ſi adfuit animus iniuriandi, *deciſ.16 adnot. 2. num.9.*
Iniurians non eximitur à pęna licet iniuria contineat aliquid notorium, *ibidem.n.10.*
Veritas conuitij excuſat ſi iniuria ex iuſta cauſa illata fuit, alias ſecus, *deciſ.16. adnot.2. num.11.*
Veritas conuitij illati in iudicio quando excuſet, *ibidem num.12.*
Excipiens contra teſtes exceptiones infamatorias quando teneatur actione iniuriarum, *deciſ.16.adnot.2.n.13.*
Porrigens Principi memoriale continens alterius iniuriam tenetur actione iniuriarum ſi contenta vera non ſint, ſecus ſi vera, *ibidem nu.14.*
Prouocatus veram iniuriam aduerſus prouocantem inferens, non punitur, *dec.16. adnot.2. num.15.*
Iniuria etiam tacitè remitti poteſt, & ex quibus coniecturis deducatur, *ibid.nu.16.*
Declara vt dictæ coniecturæ operentur in præiudicium remittentis, ſecus in præiudicium Fiſci, *deciſ.16.adnot.2.n.17.*

INQVISITIO.

Per inquiſitionem procedi poteſt pro archebuſettis paruis, *dec.3 4.n.49.*

INQVISITOR.

Inquiſitor in materijs fidei præfertur Epiſcopo, *deciſ.1, adnot.4.n.19.*

INSINVATIO.

Inſinuatio eſt neceſſaria in donatione inter Patrem, & filium, *deciſ.7.adnot.3. n 26.*
Requiſita à Statuto Vrbis ſatis eſt, vt interueniat intra ſex menſes à die renunciationis, *deciſ.53.adnot.4.n.11.*
Inſinuationis defectus ſuppletur per iuramentum, *ibidem num.12.* ſecus ex Conſtitutione Marchiæ, *n.13.*
Non requiritur in renunciatione facta ob cauſam, *dec.53.adnot.4.n.14.*
Nec in donatione facta Eccleſiæ, *ibid.n.15.*

INSTITVTIO.

Vide *Habilitas*.
Beneficium de iurepatronatus laicorum ſi vacat in curia inſtitutio ſpectat ad Pontificem, *deciſ.9.adnot.4.n.1.*
Inſtitutio, quibus concurrentibus ſuſtineatur, & denegari debeat, *deciſ.101.n.1.*
Ex omiſſione edicti redditur nulla, *deciſ.101. num.2.*
Limit. vbi viget conſuetudo non ponendi, *ibid. num.3.*
Limit.2. vt non reddatur nulla nominatio, ſed eſt de nouo admittenda, & præſentatus inſtituendus, *ibid.n.4.& 5.*
In inſtitutione beneficij eſt præferendus, qui habet maiorem partem vocum, *dec.101.adnot.1. num.27.*
In paritate vocum eſt præferendus, qui maioribus innititur ſtudijs, *ibid.n.28.*

Qui eſt incorruptæ vitæ, nobilitatis, & prudentiæ præditus, *ibid. n.*29.

Limit. ſtante gratificatione Apoſtolica cum derogatione medietatis vocum, *deciſ.* 101. *adnot.*1. *n.*30.

Præfertur, qui ſaniorem partem Capituli habuit, *ibid.n.*31.

Præſens in Curia præfertur abſenti, *deciſ.* 101. *adnot.* 1. *num.* 32. Declata vt in *n.*33. Ampl. vt in *n.*34.

Reprobatus in partibus deinde approbatus in curia non citato competitore non cenſetur dignior, ſuffragatur tamen ſi agatur extraiudicialiter, *ibid.n* 37.

Dignior prætermiſſus poteſt ab inſtitutione appellare, *deciſ.*101.*adnot.*1.*n.*41.

INSTRVMENTVM.

Inſtrumentum dotale ex Statuto Vrbis habet etiam contra tertios executionem paratam, *dec.*3. *n.*1.

Inſtrumenti narratiua facit inter contrahentes plenam probationem, *dec.*132.*n.*1.

Facit probationem probatam, *ibid.n.*8.

INSVLTATVS.

Inſultatus quidquid fecit non ad vindictam, ſed ad ſui defenſionem fecere præſumitur, *dec.*48. *num.* 28.

Et probato inſultu euadit pœnam delicti, *ibid. num.* 29.

Inſultus præſumitur potius ad defenſionem, quàm ad vindictam vulneraſſe, *deciſ.* 22. *num.*19.

Prouocatus ſiuè facto, ſiuè verbis iuſtam habet cauſam ad iracundiam concipiendam, & ad vlciſcendum, *deciſ.*22.*adnot.*2.*n.*1.

Qui prius arma accepit dicitur facto inſultare, & prouocare, *deciſ.*22.*adnot.*1.*n.*46.

Inſultatus quidquid perpatrauit in actu aggreſſionis ad ſui defenſionem egiſſe præſumitur, *deciſ.*22.*adnot.*2.*n.*7.& *adnot.*4.*n.*64.

Prouocatus quidquid fecit ſine dolo feciſſe dicitur, *ibidem nu.*10.

Et ſi prouocantem in rixa occidat excuſatur à pęna ordinaria, *deciſ.*22.*adnot.*2.*n.*12.

Etiam ſi tertium offenderit, *ibidem n.*13.

Prouocatus offendens prouocantem dicitur ad vindictam facere, *deciſ.*22.*adnot.*2.*n.*14.

Vindicta dicitur repercutere poſt aggreſſionem, *ibidem num.* 15.

Limit. vt procedat in dubio, *n.*16.

Et iuris eſt præſumptio inſultatum magis ad defenſionem, quam ad vindictam vulneraſſe, *deciſ.*22. *adnot.*2.*n.*16.

Prouocatus quando dicatur offendere ad vindictam, & quando ad defenſam, *ibid.n.*17.

Mitius punitur ſi prouocantem offendat, *deciſ.*22. *adnot.*2.*n.*19.

Inſultato ex iracundiæ accenſione non eſt imputandum quidquid facit, *ibid. num.*20.

Et mitius puniri debet, *nu.*21.

Prouocatus non dicitur in dolo, ſed in culpa, & extra ordinem puniendus, *deciſ.*22. *adnot.*2. *num.*22.

Minæ excuſant inſultatum à pęna ordinaria, *deciſ.*22.*adnot.*8.*num.*15.

Prouocatus præſumitur ad defenſam, & non ad vindictam percuſſiſſe, *deciſ.* 22. *adnot.* 9. *num.* 5.

Inſultatus ſi non potuerit euitare percuſſionem maxillæ abſque eo quod occideret, cenſetur feciſſe ad ſui defenſionem, *ibid.num.*12.

Percuſſus ſi aggreſſorem fugientem occidat, cenſetur occidiſſe ad vindictam, & non ad defenſam, *dec.*22.*adnot.*9.*n.*13.& 14.

Inſultatus ſi aggreſſorem accuſauit, & è carceribus fugere videat, poteſt impunè occidere, *dec.*22.*adnot.*10.*num.*26.

Prouocatus ſi prouocantem offendat excedendo moderamen inculpatæ tutelæ mitius punitur, *dec.*22.*adnot.*11.*num.*1.

Ampl. etiam ſi doloſè excedat limites defenſionis, *ibid.num.*2. & 18.

Contrarium quod non ſit aliqua pęna afficiendus, *num.* 3.

Limit. procedere ſi inſultatus ſtatim inſultantem repercuſſit, *ibid.num.*4.

Inſultatus repercutiendo non habet ſtateram in manibus, vt ad menſuram vim, vi repellere valeat, *deciſ.*22.*adnot.*11.*num.*5.

Prouocatus prouocantem occidens puniendus eſt extra ordinem, licet non fuerit ad neceſſariam defenſionem, *ibid.num.*7.

Inſultatus, ſeu aggreſſus non debet expectare ſe percuti, & præueniendo ad ſui defenſionem feciſſe dicitur, *dec.*37.*n.*6.

Licitum eſt præuenire eum, qui eſt in actu offendendi, *ibid.n.*7.

Inſultatus fugere non tenetur ſiuè ſit nobilis, ſiuè ignobilis, ſed poteſt ſe defendere, *dec.* 37. *num.*10.

Poteſt expectare aggreſſorem, & ſi defendendo occidat non incurrit pęnam, *ibid.n.*11.

Limit. vt fugere teneatur ſi aggreſſor ſit perſona, cui debetur reuerentia, *deciſ.*37. *n.*12.

Prouocatus dicitur in culpa, & non in dolo, ideò extra ordinem puniendus, *deciſ.*86. *n.*17. *deciſ.*92.*n.*23.

Si ex interuallo prouocantem interficit, & ad extraneos actus non ſe diuerterit, pęna mortis non punitur, *deciſ.*86. *adnot.* 1. *n.*6.

Prouocatus offendens prouocantem per iram, excuſatur à pace, & cautione de non offendendo rupta, *dec.*86 *adnot.*1.*n.*8.

Prouocatus pro offenſa facta cognatis, & ſocijs dicitur in culpa, & non in dolo, *dec.* 92. *nu.*24.

Offenſio enim facta vni, ratione affectus cenſetur facta alteri, *ibidem n.*25.

INTERPELLATIO.

Dies interpellat pro homine, *dec.*3.*n.*18.

Interpellatio per ſolutionem remiſſa cenſetur, *dec.*3. *adnot.*1. *n.*41.

Interpellatio non requiritur vbi adeſt pactum, *deciſ.*3. *adnot.*1.*n.*41.

INTERPRETATIO.

Interpretatio debet eſſe bona, & æqua, *dec.*140. *num.* 4.

Debet eſſe veriſimilis, vt exponat, & perimat, quod venit interpretandum, *dec.*140.*n.*5.

Sumi debet, per quam conſuletur vtrique parti, *ibid. n.*7.

Illa interpretatio ſumenda eſt, per quam non me-

Digitized by Google

merearur à ſapientibus diſpoſitio reprehendi, *decif.* 140. *n.* 80.

INVECTA, ET ILLATA.

Inuecta, & illata per minorem in domo conducta ſunt obligata pro penſionibus etiam abſque ſolemnitatibus, *dec.* 53. *adnot.* 2. *n.* 90

IRREGVLARITAS.

Irregularitas non incurritur ob homicidium commiſſum ad defenſam cum moderamine inculpatæ tutelæ, *decif.* 48. *n.* 14.

Mandamus homicidium ſi interficiatur mandatarius non efficitur irregularis, *dec.* 48. *n.* 15. Contrarium *num.* 16.

Irregularitas non incurritur ob sfrigium illatũ; ſed tantùm propter homicidium, & membri mutilationem, *decif.* 89. *num.* 1.

Non eſt inducenda ſi non ſit in iure expreſſa, *decif.* 89. *num.* 2. Declar. vt in *n.* 10.

Non incurritur niſi abſcindatur membrum habens per ſe propriam, & diſtinctam operationem, *decif.* 89. *num.* 3.

Incurritur ex vulnere, ſeu percuſſione, etiam ſine membri mutilatione dummodò deindè oriatur deformitas talis, vt percuſſus ad ſacros ordines promoueri nequeat, *decif.* 89. *num.* 4. Contrarium *n.* 5.

Irregularitas ex quo vitio corporis inducatur, *decif.* 89. *num.* 7.

Irregularis cenſendus eſt, qui de irregularitate dubitat, *decif.* 89. *num.* 8.

Irregularitas non modo contrahitur vbi eſt expreſſa, ſed etiam vbi de ea dubitatur, *decif.* 89. *num.* 9.

Declar. procedere in foro conſcientiæ, ſecus in foro exteriori, & contentioſo *n.* 10.

Declar. 2. quod in dubio Iuris an irregularitas ſit impoſita, non eſt quis cenſendus irregularis *num.* 11.

Et practicè depoſito dubio non tenetur quis ſe pro irregulari genere, *ibidem num.* 12.

Irregularitas in dubio Iuris nec in foro externo, neque interno inducitur, *decif.* 89. *numer.* 13.

In dubio facti ſi agatur de homicidio debet quis ſe pro irregulari gerere internè, & externè, *ibidem n.* 14. *&* 15.

Secus ſi agatur de mutilatione *n.* 16.

In alio verò dubio facti referuntur Doctorum ſententię *n.* 17.

Amentes, & carentes vſu rationis ſunt irregulares, inhabiles ad ordines, *decif.* 89. *adnot.* 1. *num.* 1.

Illiteratus eſt irregularis, *ibidem n.* 2.

Energumeni ſunt irregulares, & non ordinandi, *decif.* 89. *adnot.* 1. *n.* 3.

Neophytus eſt irregularis, & quando ordinari poſſit, & à Summo Pontifice diſpenſandus, *decif.* 89. *adnot.* 1. *n.* 4. *&* 5.

Laborantes morbo caduco an ſint irregulares, *ibidem num.* 6.

Illegitimus eſt irregularis inhabilis ad ordines, & Beneficia, *decif.* 89. *adnot.* 1. *n.* 8. *&* 9.

Limit. ſi effectus fuerit legitimus per ſubſequens matrimonium, & quid ad beneficium de iurepatronatus, *ibidem n.* 10. *&* 11.

Irregulares ex defectu libertatis, ſunt ſeruituti ſubiecti obligati ad ratiocinia, & qui ſint, & coniugati, *decif.* 89. *adnot.* 1. *num.* 20.

Irregularitas ex defectu ætatis ad ordines, & beneficia, quæ ſit, *decif.* 89. *adnot.* 1. *n.* 21.

Irregularitas contrahitur ex reiteratione baptiſmi, & in quibus caſibus non contrahatur, *decif.* 89. *adnot.* 1. *num.* 37. *&* 38.

Quodnam vitium, ſeu defectus corporis inducat irregularitatem, *decif.* 89. *adnot.* 2. *numer.* 1.

Inducitur ex carentia alicuius membri, & an, & quando hoc procedat, *decif.* 89. *adnot.* 2. *num.* 2.

Eunuchus, an & quando ſit irregularis, & incapax ordinum, *decif.* 89. *adnot.* 2. *n.* 3. *et* 4.

Habens oculum alio grandiorem, vel careat lumine oculi dexteri, vel ſiniſtri, vel habeat in eis maculam, an & quando ſit irregularis, & quid de ſtylo Datariæ, *decif.* 89. *adnot.* 2. *n.* 5. *&* 24.

Inducitur irregularitas ex abſciſſione naſi, & quid ſi habeat naſum diſtortum, *decif.* 89. *adnot.* 2. *num.* 6.

Irregularis eſt habens labia penitus corroſa, vel patiens defectum linguæ, ſecus ſi careat dentibus, *decif.* 89. *adnot.* 2. *n.* 7.

Surdus eſt irregularis, ſecus ſi vna tantum aure ſurdus ſit, & quid ſi careat auriculis, *decif.* 89. *adnot.* 2. *n.* 8.

Giboſus an, & quando ſit irregularis, *ibidem num.* 9.

Hermaphroditus an, & quando ſit irregularis *decif.* 89. *adnot.* 2. *n.* 10.

Carens pede, vel indigens baculo eſt irregularis, *ibidem num.* 11.

Secus ſi tantum habeat crura diſtorta *n.* 25.

Carens indice, vel pollice, vel laborans debilitate digitorum eſt irregularis, ſecus ſi careat vngue, *decif.* 89. *adnot.* 2. *n.* 12.

Laborans morbo gallico, lepra, & ſcabie, an ſit irregularis, *ibidem n.* 13.

Patiens defectum notabilem in membris eſt irregularis, & quid ſi defectus ſuperueniat poſt receptos ordines, *decif.* 89. *adnot.* 2. *num.* 14.

Abſtemius eſt irregularis, *ibidem num.* 15.

In dubio irregularitas, an inducatur ex aliquo defectu relinquitur arbitrio ordinarij, *dec.* 89. *adnot.* 2. *n* 16.

Modicus defectus an, & quando inducat irregularitatem, *ibidem n.* 17.

Modica debilitas, vel deformitas non inducit irregularitatem, *decif.* 89. *adnot.* 2. *n.* 18.

Vulnerans ſe ipſum ex indignatione non efficitur irregularis, niſi concurrat deformitas, vel debilitas, *ibidem num.* 19.

Ad Summum Pontificem pertinet diſpenſare in irregularitate prouenientе, ex defectu, vel deformitate, *decif.* 89. *adnot.* 2. *n.* 20.

Epiſcopi iudicio relinquitur an defectus, vel deformitas inducat irregularitatem, *dec.* 89. *adnot.* 2. *num.* 21.

Diſpenſatio ſuper defectu quomodo concedatur ſi Orator ſit, vel abſit à Curia, *ibidem num.* 22.

Papa non diſpenſat ſi adſit magna deformitas,

tas, vel defectus, & Epiſcopus,non debet exequi literas diſpenſationis, *deciſ.* 89. *adn.* 2. *num.* 23.
Diſpenſatur facilius ſuper defectu oculi dexteri, quam ſiniſtri, *ibid.n.*24.
Corporis deformitas, magis attenditur, quam defectus ad effectum obtinendi diſpenſationem, *deciſ.*89.*adnot.*2.*n.*25.
Claudicatio an ſit diſpenſabilis relinquitur arbitrio Epiſcopi, *ibid. n.*26.
Corporis defectus ſi non appareat non indiget diſpenſione, *deciſ.* 89.*adnot.*2.*n.*27.
Infamia iuris facit hominem irregularem, *dec.* 89.*adnot.*3.*num.*1.
Infamia iuris quid ſit, & quæ comprehendat, *ibidem num.*2.
Irregularitas quando incurratur ex infamia facti, *deciſ.*89.*adnot.*3.*n.*3.
Ad incurrendam infamiam facti delictum debet eſſe publicum, ſecus in infamia iuris, *ibidem num.*4.
Publicitas criminis non inducit irregularitatem ſi annexam non habeat, *deciſ.* 89.*adnot.*3. *num.*5.
Hæretici, Apoſtatæ, eiuſque fautores ſunt irregulares, *deciſ.*89.*adnot.* 3.*n.*13.
Filij hæreticorum ſunt irregulares per lineam Paternam,vſque ad ſecundam generationem per lineam maternam vſque ad primam, *dec.* 89.*adnot.* 3.*n.*15.& declaratur.
Suſpectus de hæreſi donec purgauerit ſuſpicionem eſt irregularis, *ibidem num.*17.
Sciſmatici an ſint irregulares, *deciſ.*89. *adnot.*3. *num.*25.
Infidelis, qui in infidelitate ſæpius contraxit matrimonium ſuſcepto babtiſmo remanet irregularis, *dec.*89.*adnot.*4.*n.*15.
Per bigamiam an, & quando contrahatur irregularitas, vide *Bigamia*.
Irregularitas regulariter ex voluntario homicidio incurritur, *deciſ.*89.*adnot.*5.*n.*1.
Irregularis efficitur ſi vulneratus non lethaliter ex mala cura decedat, *ibidem n.*3.
Incurritur etiam ſi occiſus ſit paganus, Indæus, fur, & excommunicatus, *dec.*89.*adnot.* 5.*num.*4.
Incurritur, qui aliquid dicit aut facit ex pietate, ſi mors acceleretur, *ibidem n.*5.
Incurritur à dante operam rei llcitæ ſi homicidium ſequatur ex non adhibita diligentia,*dec.* 89. *adnot.*5.*n.* 6.
Ex homicidio caſuali quando incurratur. *ibid. n.* 7. 14.& 16.
Præceptor ſi corrigendo diſcipulum ſequatur mors,quando incurrat irregularitatem, *deciſ.* 89.*adnot.*5.*n.*8.
Pulſans campanam ſi cadendo aliquem occidat, quando incurrat irregularitatem, *dec.*89. *adnot.*5.*n.*9.
Incurritur ab eo, qui dans operam rei illicitæ præter intentionem aliquem occidat, *ibidem num.* 10.
Declara vt in *n.*11.12. *et* 13.
Non incurritur ex caſuali homicidio ſecuto ex culpa leui, ſecus ſi ex lata, *deciſ.*89.*adnot.* 5. *num.*18.
Et irregularitas impedit ordines ſuſcipiendos, & ſuſceptorum exercitium, *ibidem num.*19.
Ex ſuffocatione infantis Parentes quando incurrant irregularitatem, *deciſ.* 89.*adnot.*5. *numer.*20.
Equo currens, ſi aliquem occidat, quando efficiatur irregularis, *ibidem n.*21.
In venatione ſi aliquis occidatur, quando incurratur irregularitas, *deciſ.* 89. *adnot.* 5. *numer.* 22.
Pro vt etiam ex homicidio commiſſo in ludo *num.*22.
Incurritur ex conſilio, auxilio, & mandato dato ad occidendum, *ibidem num.*24 *et* 25.
Etiamſi mandatarius excedat fines mandati, *ibidem*.
Etiam ſi mandatarius ſinè conſilio eſſet facturus in dubio, ſecus ceſſante dubio, *deciſ.* 89. *adnot.*5.*n.*26.
Quid ſi re integra mandans reuocauerit mandatum, & conſulens conſilium *num.* 27.
Conſulens paratum ad occidendum, vt faceret minus malum, & potiùs mutilet non ſit irregularis, *deciſ.*89.*adnot.*5.*n.*28.
Incurritur ab aſſiſtente armato homicidio, vel homicidam aſſocians, *deciſ.* 89. *adnot.*5.*n.*29.
Prout etiam ab eo, qui arma homicidæ accōmodat, *ibidem num.* 30.
Non incurritur ex ſola ratificatione homicidij, *ibidem num.*31.
Committens, vel dans cauſam vt ſequatur abortus, quando efficiatur irregularis, *deciſ.* 89. *adnot.*5.*n.*32. *vſque ad* 35.
Præbens potionem ad inducendam ſterilitatem non efficitur irregularis, *ibid.n.*36.
Medicus, Chirurgus, ſi eorum imperitia infirmus moriatur incurrunt irregularitatem, ſecus ſine culpa, *deciſ.*89.*adnot.*5 *n.*37.*et* 38.
Incurritur ex homicidio à pluribus commiſſo, licet quis occiderit incertus ſit, *deciſ.* 89, *adnot.*5.*n.*39.
Incurritur ab omnibus ex homicidio commiſſo in rixa, licet vnum vulnus ſit læthale, ſed ignoretur quis illum intulerit, ſi omnes vulnerauerunt, *ibidem n.*40.
Ità etiam ſi moriatur ex multiplicitate vulnerum à pluribus illatorum,licet non lethalium,*deciſ.*89.*adnot.*5.*n.*41.
Incurrit, qui potuit homicidium impedire, & non impediuit, *deciſ.* 89.*adnot.*5.*n.*42.
Ità etiam qui fameſcentem fame perire permittit, *ibidem num.*43.
Prout etiam ab eo, qui per reuelationem poterat impedire homicidium, *deciſ.* 89. *adn.* 5. *num.*44.
Non incurritur ab homine non baptizato cōmittente homicidium, *deciſ.* 89. *adnot.*5. *n.*45.
Non incurritur à dormiente, & furioſo,ſecus ſi habeat dilucida interualla, *deciſ.*89. *adnot.* 5. *num.*46.
Ab ebrio an, & quando incurratur, *ibidem num.* 47.
Non incurritur ex homicidio facto ad neceſſariam defenſionem, etiam ſi præuenerit, & non expectauerit prius percuti, *dec.*89. *adn.*5. *n.*4.8.& 49.

mer-

Digitized by Google

Sufficit, quod ſit in periculo *num.*50.
Limit. ſi excedatur moderamen inculpatę tutelæ *n.*51.
Et quid ſi ſe ſaluare effugiendo periculum euadere potuiſſet, *ibidem n.*52.
Limit. ſi ſe potuiſſet defendere cum minori læſione, *ibidem n.*53.
Irregularitas incurritur ab eo, qui occidit non pro ſuæ vitæ defenſione, ſed aliorum, *dec.*89. *adnot.* 5.*n.* 54.
Contrarium *num* 55.
Non incurritur ab occidente furem pro defenſione rerum ſuarum, *deciſ.* 89. *adnot.* 5. *num.* 56.
Contrarium *n.*57. Declat. vt *n.*58.
Pro defenſione ſui honoris, ſeu pro iniuria verbali, & reali, & ex interuallo quando incurratur irregularitas, *ibidem num.* 59.
Incurritur ab eo, qui clamat contra furem, vt capiatur, ſi captus decapitetur, ſecus ſi clamauerit propter ſui corporis periculum, *deciſ.*89 *adnot.*5.*n.*60.
Non incurritur ab eo, qui aliquem capi procurauerit propter delictum non capitale, ſi propter alia delicta ſuſpendatur, *deciſ.*89. *adnot.*5.*num.*61.
Irregularitas defectu lenitatis incurritur à Iudicibus, & aliis, qui ſe in criminalibus immiſcuerint, vndè ſecuta fuerunt vltima ſupplicia, *deciſ.* 89.*adnot.*5.*n.*63.
Irregularitas ex defectu lenitatis perfectæ diſpenſari non poteſt ab Epiſcopo, *ibidem numer* 64.
An incurratur ab hortantibus, & auxiliantibus condemnatum ad benè moriendum, *deciſ.* 89, *adnot.* 5.*n.*65.
Et ſi hæc irregularitas ſit ſecreta recurrendum eſt ad Sacram Pœnitentieriam, *ibidem numer.* 66.
Irregularitas incurritur propter membri mutilationem, *deciſ.*89.*adnot.*6.*n.*1.
Incurritur ab eo, qui ſe ipſum mutilat, ſiuè ob indignationem, ſiuè ad euitandum peccatum, *ibid. n.*2.
Incurritur ab eo, qui abſcindit maiorem membri partem, *deciſ.* 89. *adnot.*6.*n.*3.
Non incurritur ab abſcindente membrum, quod eſt tantum ad ornatum, & non habeat per ſe propriam, & diſtinctam operationem ab aliis, *ibidem n.* 5.
Contrarium *num.*6.
Non incurritur ab abſcindente auriculam, *ibidem n.*7. Contrarium *n.* 8.
Incurritur ab abſcindente mammillam alicuius fœminæ, *deciſ* 89.*adnot.*6.*n.*9.
Irregularis non efficitur qui debilitat alterius membrum, *ibid.n.* 10. Limit. vt *n.* 11.
Nec efficitur irregularis, qui reddit aliquem cœcum, vel claudum abſque membri abſciſſione, *deciſ.*89.*adnot.*6.*n.*12.
Nec incurritur ex detruncatione membri aridi, ſecus ſi abſcindatur membrum viuinum, *ibidem num.*13.
Neque incurritur ex vulneribus illatis cum magna ſanguinis effuſione, *deciſ.* 89. *adnot.* 6. *num.*14.
Non incurritur ab eo, qui mutilat cadauer, etiam ſi mutilet per ignominiam, & indignationem, *ibid. n.* 15.
Contraria ſententia refertur, vbi quod etiam incurratur cauſa faciendi anathomiam, *deciſ.* 89.*adnot.*6.*num.*16.

IVDAEVS.

Iudæus maior annorum treſdecim, & fœmina duodecim habentur pro maioribus ex lege Moyſis, *deciſ.*53.*adnot.*2.*n.*51.
Hæbrei Bancherii in Vrbe vigore capitulorum à Pontifice conceſſorum ignoranter recipientes res furatas an amittant pecuniam creditam, *deciſ.* 103.*num.*3.
Quando non habeant occaſionem dubitandi, quod res ſit aliena, *ibidem n.*5.
Poſſūt tutè mutuare ſuper pignoribus ad alios ſpectantibus, quæ reſtituere non tenentur, niſi reſtituta ſorte principali, *deciſ.* 103. *num.* 9.
In quibus caſibus tenentur perquirere domini conſenſum, vt tutè recipiant in pignus, res datas à non verò domino, *ibidem num.* 12. & 13.
Recipientes pignora cum ſchedula domini, ſi detegantur eſſe aliena tenentur reſtituere verò domino, reſtituto pretio, *deciſ.* 103. *numer.* 15.
Reliqua, vide in verbo *Furtum*.

IVDEX ECCLESIASTICVS.

Iudex Eccleſiaſticus eſt merus executor piarum diſpoſitionum priuatiuè quoad Iudicem laicum, *deciſ.*12.*adnot.*6.*n.* 1. *et* 6.
Et procedere poteſt executiuè iuris ordine non ſeruato, *deciſ.* 12. *adnot.* 6. *n.*2.
Iudex Eccleſiaſticus miſerabilibus perſonis ſubuenire tenetur, *dec.*12.*adnot.*6. *n.*18.
Iudex Eccleſiaſticus quo ad cognitionem cauſę damni dati ab Eccleſiaſticis, ſeu ab eorum animalibus, & paſtoribus, vide in verb. *damnum datum*.
Quo ad cognitionem cauſæ Adulterij, vide in verb. *Adulterium*.
Quo ad cognitionem cauſæ matrimonialis, vide in verbo *Matrimonium quo ad forum, & cognitionem*.
Iudex Eccleſiaſticus poteſt inhibere Iudicem ſęcularem ſi de facto procedat in poſſeſſorio ſpirituali, *deciſ.*12. *adnot.*9.*n.* 15.
Ad Iudicem Eccleſiaſticum ſpectat cognoſcere de clericatu, & habitu, & an Clericus gaudeat priuilegio fori, *deciſ.* 14. *nu.* 56. & in *adnot.* 1.*n.*8. vbi quod non debeat habere affectum ad defendendam propriam iuriſdictionem.
Et pendente iudicio ſuper hac controuerſia coram Eccleſiaſtico, Iudex laicus ſuperſedere debet in fabricatione proceſſus, *deciſ.* 14. *adnot.*1.*num.*9.
Iudex Eccleſiaſticus non poteſt ſe intromittere in pœna ſanguinis, *deciſ.*17.*n.*14.
Sed remittere debet ad Iudicem ſæcularem. *num.*15.
Iudex Eccleſiaſticus vbi præuenit, & pro ſacrilegio condignam imponit pęnam, vel ritè abſoluit, Iudex laicus non poteſt rurſus de-

Digitized by Google

linquentem punire, ſecùs ſi eſſet imponenda pęna ſanguinis, *dec. 17. ad not. 1. n. 13.*
Eccleſiaſticus eſt dignior in ijs, quæ ſunt mixti fori, *deciſ. 18. adnot. 1. n. 23.*
Iudex Eccleſiaſticus vbi præuenit poteſt procedere per cenſuras contra laicum non deſiſtentem, *deciſ. 17. adnot. 1. num. 28.*
Iudex Eccleſiaſticus non debet ſuum proceſſum communicari iudici laico, *deciſ. 17. adnot. 1. num. 40.*
Iudex Eccleſiaſticus non poteſt procedere contra laicum, vt in delictis ſibi communicet proceſſum per ipſum formatum. Etiam ſi cauſa ſpectet ad forum Eccleſiaſticum, *deciſ. 17. adnot. 1. n. 41.*
In delictis mixti fori, in quibus non poteſt imponere pęnam condignam, non obſtante pęna ab eo irrogata, non poteſt impedire laicum, quin imponat pęnam condignam, *deciſ. 17. adnot. 5. num. 9.*
Vbi tamen poteſt imponere pęnam condignam, & reum ità condemnauit, vel abſoluit non poteſt amplius à iudice laico inquiri *deciſ. 17. adnot 5. num. 10.*
Iudex Eccleſiaſticus non debet habere locum intra Chorum, *deciſ. 1. adnot. 11. num. 6.*
Non tenetur ſtare proceſſui facto à iudice ſæculari, *deciſ. 6. adnot. 6. n. 92.*
Nec cum eo tenetur iudicare, *ibd. num. 93.*
Nec facit fidem coram Iudice Eccleſiaſtico, *ibidem num. 94.*
Quoad laicos eſt incompetens. *deciſ. 12. num. 6.* præcipuè vbi non agitur in cauſis mixti fori. & Eccleſiaſticis *num. 7.*
Iudex Eccleſiaſticus poteſt ſupplere negligentiam Iudicis laici: ſecus è contra, *deciſ. 12. adnot. 2. num. 46. & 47.*
Ad Iudicem Eccleſiaſticū olim omnes cauſæ deferebantur, *ibid. num. 44.*
Iuriſdictio Eccleſiaſtica de facili protogatur *ibid. num. 44.*
Iudex Eccleſiaſticos inter merè laicos ſi agatur de re merè prophana eſt incompetens, *dec. 12. adnot. 2. num. 49.*
Super dubio iuriſdictionis vti maior cognoſcere debet, *deciſ. 12. adnot. 2. num. 56.*
Iudex, cuius iuriſdictio negatur de iure cognoſcere poteſt an ſua ſit, *deciſ. 12. adnot. 2. num. 55.*
Iudex Eccleſiaſticus priuatiuè cognoſcere debet ſuper iurepatronatus laicorum, *deciſ. 12. adnot. 3. num. 19.*
Priuatiuè etiam cognoſcere debet ſuper poſſeſſorio ſpirituali, *ibid. num. 20.* Contrarium *n. 23. & 24.*
Ad Iudicem Eccleſiaſticum ſpectat cognoſcere de quæſtione iuris ſuper re ſpirituali ſiuè principaliter, ſiuè incidenter agatur, reprobato *Bartolo* contrarium tenente, *deciſ. 12. adnot. 3 num. 38.*
Iudex Eccleſiaſticus reſpectu temporalium eſt incompetens, ſed non incapax, *deciſ. 12 adnot. 3. nu. 43.*
Ideò cognoſcere poteſt de cauſa temporali, quæ incidit, cum Eccleſiaſtica, vt de dote de alimentis, vbi agitur de cauſa matrimoniali, *deciſ. 12. adnot. 3. num. 44.*
Iudex Eccleſiaſticus, ſeu Eccleſia in primitiua Eccleſia ſiuè Clericis, ſiuè laicis ius reddebat. *deciſ. 12. adnot. 3. n. 53.*
Pro vt etiam in veteri teſtamento *num. 54.*
Iudex Eccleſiaſticus retinet habitu ſi non exercitio iuriſdictionem quo ad laicos, *deciſ. 12. adnot. 3. n. 55.*
Amplia etiam in terris Imperij *n. 58.*
Poteſt ſupplere negligentiam Iudicis ſæcularis, *ibidem num. 56.*
Iudex Eccleſiaſticus eſt competens, tàm quo ad relaxationem iuramenti, quam quoad reſciſſionem contractus, *deciſ. 12. adnot. 4. nu. 12. & 14. & n. 15.*
Cauſæ temporales laicorum à iudice Eccleſiaſtico tractari poſſunt, quando qualitate aliqua religionis afficiuntur, *deciſ. 12. adnot. 4. nu. 13.*
Ad Iudicem Eccleſiaſticum ſpectat cognitio cauſæ extractionis rerum vetitarum à laica poteſtate; an ſcilicet ſint perſonarum Eccleſiaſticarum, *deciſ. 17. adnot. 3. n. 23. & 24.*
Iudex Eccleſiaſticus poteſt imponere pœnam excommunicationis, licet laicus condemnauerit in delictis mixti fori, *deciſ. 17. adnot. 5 n. 15. & 16.*
Ità etiam ſi abſoluerit *n. 17.*
Iudex Eccleſiaſticus trahit etiam laicos, ſi cum Eccleſiaſticis concurrant ſiuè ciuiliter, ſiuè criminaliter agatur, *deciſ. 32. n. 7.*
Clericus, & laicus ſi ſimul delinquant Eccleſiaſticus eſt omnium Iudex, *ibidem n. 8.*
Eccleſiaſticus eſt Iudex in cauſa immunitatis Eccleſiæ, *deciſ. 32. n. 9.*
Et Doctores tenentes eſſe mixti fori reprobantur *num. 10.*
Eſt Iudex vbi incidit quæſtio cuius ſit iuriſdictio, *deciſ. 32. n. 11.*
Iudex Eccleſiaſticus, & non laicus debet cognoſcere, an quis gaudere debeat immunitate Eccleſiaſtica. *deciſ. 142. n. 8.*
Iudex Eccleſiaſticus, tanquam dignior debet cognoſcere in dubio, an agatur de re Eccleſiaſtica, vel prophana citato Iudice ſæculari. *deciſ. 142. n. 9.*
Et pendente hac ſummaria cognitione, iudex ſæcularis debet ſe abſtinere ab vlteriori proceſſu *num. 10.*
Non tenetur iudicare cum proceſſu iudicis laici, *deciſ. 142. n. 11.*

IVDEX SAECVLARIS.

Iudex ſæcularis eſt competens in legatis ad pias cauſas, *deciſ. 12. adnot. 9. num. 3.* Ampl. vt *n. 5.*
Quo ad cognitionem cauſæ damni dati ab Eccleſiaſticis, ſeu ab eorum animalibus, & paſtoribus, vide in verbo *damnum datum.*
Quo ad cognitionem cauſę adulterij, an ſit competens, vide in verbo *Adulterium.*
Quo ad cognitionem cauſæ Matrimonialis, an ſit competens, vide in verbo *Matrimonium quo ad forum, & cognitionem.*
Iudex ſæcularis non poteſt ius reddere vbi agitur de priuilegio Ordinis, *deciſ. 14. adnot. 1. num. 2.*

Quan-

Digitized by Google

Quando poſſit deuenire ad Clerici capturam, vide in verbo *Clericus quoad carcerationem.*

Iudicibus, & Magiſtratibus honor eſt deferendus, *deciſ.14.adnot.4.n.40.*

Etiam ab exemptis *num.41.*

Iniuria Magiſtratibus, & Iudicibus illata quomodo puniatur, vide in verbo *Iniuria.*

Iudex in notorijs non allegatur ſuſpectus, *deciſ. 14.adnot.4.n.55.*

Iudex laicus examinans Clericum abſque coactione non incidit in excommunicationem, ſecus ſi examinaret vti principalem quo ad ſe, & vti teſtem quo ad alios, *deciſ.14. adnot. 5. num.17.*

Iudex laicus ſi viſitet, & examinet Clericum à laico vulneratum quãdo incidat in excommunicationem, *ibidem n.18.*

Iudex omnia poteſt, quæ ad ſuam iuriſdictionem pertinent, *deciſ.17.num.25.*

Iudex criminalis incidenter poteſt cognoſcere de cauſa ciuili, *deciſ.17.adnot.1.n.53.*

Et iudex ciuilis incidenter de cauſa criminali, *ibid. num.54.*

Iudex laicus in terris Eccleſiæ eſt competens in cauſa alimentorum, *deciſ.17. adnot. 1.n.60.*

Et Iudex ſæcularis poteſt dari tutorem Clerico minori actori litiganti in ſuo foro, *deciſ. 17. adnot.3.num.35.*

Declara procedere quoad vnam litem tantum, ſecus ad omnes cauſas, *ibidem num. 36.*

Poteſt citare Clericum debitorem pro confectione inuentarij, *deciſ. 17.adnot.3.n.37.*

Contrarium *num.38.*

Poteſt compellere Clericum ad reſtituendum depoſitum, ſi in ſuo Tribunali ſe obligauerit, *deciſ. 17.adnot.3.num.39.*

Contrarium *num.40.*

Declara, vt in *num.41.*

Iudex ſæcularis eſt competens in controuerſijs præcedentiæ, *deciſ.1.adnot.1.n.7.* Limit. de iure Concilij Tridentini, *num. 8.* Sublim. in prophanis, *num.9.*

Iudex nobilis humanus, ignobilis ſeuerus, *deciſ.1.adnot.12.n.10.*

Iudex laicus, an poſſit contra Clericos non ſoluentes collectas demandare executionem, *deciſ.6.adnot.1.n.51.*

Iudex ſæcularis pro fructibus ex re ſpirituali prouenientibus eſt competens, *deciſ.12.adnot.2. num.26.*

Iudex cuius iuriſdictio negatur, de iure cognoſcere poteſt, an ſua ſit, *deciſio 12. adnotat. 2. num.55.*

Iudex laicus non poteſt cognoſcere ſuper emphyteuſi Eccleſiaſtica, etiam inter ipſos emphyteutas, nec de dominio vtili penès laicos exiſtente, *deciſ.12.adnot.3.n.9.& n.13.* Contrarium, *n.14.*

Eſt incompetens in poſſeſſorio rei ſpiritualis, ſiuè adipiſcendæ, ſiuè retinendæ, ſiuè recuperandæ, *ibid.n.26.*

Proùt etiam in beneficialibus, *deciſ.12.adnot.3. n.27.* Et in adipiſcenda poſſeſſione beneficij, *ibid.* Contrarium, *n.32.*

In beneficialibus nullam habet iuriſdictionem, *ibid. n.28.*

Limit. vbi concurrit beneplacitum Apoſtolicum, alias ſecus, & omnis conſuetudo in contrarium eſt damnata, & reprobata, *deciſ. 12.adnot.3. à n.13. vſque ad 37.*

Iudex laicus in cauſa temporali coram eo vertente, ſi incidat quæſtio iuris ſpiritualis ad Eccleſiaſticum remittere debet, *deciſ.12.adnot.3. num.39.*

Iudex incompetens ratione incidentiæ cognoſcere poteſt de articulo coram eo incidente, *deciſ.12.adnot.3.n.40.*

Limit. procedere vbi Iudex ſit tantum incompetens, ſecùs ſi etiam ſit incapax, *ibid.n.41.*

Iudex laicus reſpectu ſpiritualium eſt incompetens, ſed non incapax, *deciſ.12.adnot.3.n.42.*

Iudex laicus ex priuilegio Apoſtolico procedere poteſt in cauſis Eccleſiaſticis, & inter Eccleſiaſticos, *deciſ.12.adnot.3.n.45.*

Poteſt etiam procedere ſi Iudex Eccleſiaſticus eſſet negligens in adminiſtranda iuſtitia laico à Clerico turbato, *deciſ.12.adnot.3.n.46.* Contrarium, *n.47.*

Poteſt eſſe exequutor ſententię Iudicis Eccleſiaſtici, *deciſ.12.adnot.3.n.48.*

Tenetur pręſtare brachium Iudici Eccleſiaſtico, & cenſuris compelli poteſt, *deciſ.12. adnot. 3. n.49. & 50.*

Iuriſdictio ſæcularis, & eccleſiaſtica debent ſe ad inuicem adiuuare, *deciſio 12. adnotat. 3. num.51.*

Iudex laicus in incidenti poſſeſſorij ſpiritualis merè facti procedere poteſt, *deciſ.12. adnot.3. n.59.* Contrarium, *n.60.*

Limita primam opinionem procedere ſi factum ſit ab omni ſpiritualitate abſtractum, *ibid.n.61.*

Secus autem ſi cum facto ſit admixtum ius, & ità conciliantur ſupradictæ opiniones, *ibid.*

Limit. 2. vt Iudex laicus poſſit procedere in quæſtione facti ſuper poſſeſſorio eccleſiaſtico; ſi Iudex eccleſiaſticus non inhibeat; ſecus ſi inhibeat, *ibid. n.62.*

Limita 3. vt laicus ſit competens in cauſa facti articuli ſpiritualis ſi ſolum vertatur inter laicos, ſecus ſi inter clericos, vel inter eos, & laicos, *ibid.n.63.*

Limita 4. vt Iudex laicus procedere valeat in facto incidenti cauſæ ſpiritualis, ſi illa, vel nõ ſit mere ſpiritualis, vel aliquo modo cadere poteſt in laicis; ſecus in cauſis merè ſpiritualibus, & traduntur exempla, *ibid.n.64.*

Quæſtio iuris, & facti, quæ ſit, *deciſ.12. adnot.3. num.65.*

Eſt competens in cauſa cuiuſcumque poſſeſſorij ſpiritualis, *deciſ.12. adnot.9. n.12.* Contrarium, *n.14.*

Iudex laicus in cauſa poſſeſſorij rei ſpiritualis, beneficialis, & Eccleſiæ eſt competens ſecundum aliquorum ſententiam, *deciſ.17. adnot. 4. num.1.*

Declara procedere vbi agitur inter duos laicos, vel inter clericum actorem, & laicum reum, *ibid. n.2.*

Vel procedit dummodò cauſa poſſeſſorij nihil admixtum habeat proprietatis, *vidè n.3.*

Contrarium, & veriùs quod Iudex laicus non poſ-

poſſit cognoſcere ſuper poſſeſſorio rei ſpiritualis, *ibid.n.*4.
Cognoſcere tamen poteſt in cauſa poſſeſſorij beneficij retinendi, vel recuperandi, *decif.*17. *adnot.*4.*n.*5.
Iudex laicus, neque de conſenſu partium poteſt definire cauſas decimarum, *decif.* 17. *adnot.* 4. *num.* 17.
Poteſt tamen cognoſcere ſi decimæ concedantur per Pontificem Regibus, *ibid. n.*18.
Vbi agitur de titulo ſpirituali incidenter etiam Iudex ſæcularis cognoſcere poteſt, *decif.*17.*adnot.*4.*n.*22.
Proût etiam vbi euidenter conſtaret de titulo vt non requiratur alia diſcuſſio Iudex ſæcularis poteſt eſſe competens, *ibid.n.*23.
Proût etiam vbi agitur, an decimæ ſint ſolutæ, *ibid.n.*24.
Et reliqua Iudex ſæcularis quoad decimas, vide in verbo *cauſa*, & verbo *decima*.
Condemnatus à Iudice ſæculari in delictis mixti fori non poteſt iterum condemnari ab Eccleſiaſtico, *decif.*17.*adnot.*5.*n.*11.
Limit. 1. ſi pęna impoſita à ſęculari Iudice eſſet minor illa, quæ ab eccleſiaſtico imponi poſſit. *ibid.n.*12.
Limit. 2. ſi Eccleſiaſticus procedere vellet ad pęnas ſpirituales. *ibid.n.*13.
Iudex nulliter, & iniuſtè procedens cenſetur agere, vt priuatus, *decif.*48. *n.*35.
Pro actu, & geſtis à Iudice regulariter præſumitur, *decif.*49. *n.*29.
Declara vt præſumatur quoad iuſtitiam, ſecus quoad ordinem proceſſus, *ibid.n.*30.
Iudex laicus eſt incapax, & incompetens in cognitione cauſarum eccleſiaſticorum, licet in eis laici intereſſe habeant, *decif.* 32.*n.*1.
Ampl. procedere etiam conſentiente Epiſcopo, *ibid.n.*2.
Arbitrio Iudicis relinquuntur ea, quæ ſub certa lege à iure definita non ſunt, *decif.* 60. *adnot.*3.*n.*19.
Iudex laicus non poteſt Clericum ad ſuum Tribunal trahere, niſi poſt depoſitionem, excommunicationem, & anathematizationem, *decif.*73.*n.*36.
Iudex habet arbitrium pęnas à lege ſtatutas augendi, & minuendi, *decif.*74.*n.*35.
Iudex ſæcularis, an poſſit extrahere delinquentem ab Eccleſia petita, ſed non obtenta licentia ab Epiſcopo, *decif.*87. *n.*29.
Neque ex conſuetudine poteſt extrahere propria auctoritate è loco immuni, & in proprijs carceribus retinere, donec diſcutiatur, an gaudere debeat immunitate, *ibid.n.*31.
Sed extractus retineri debet in carceribus Curię Epiſcopalis, *decif* 87.*n* 30.
Officiales, & Miniſtri inſtitiæ tenentur ſcire, ea, quæ pertinent ad eorum officium, *decif.* 87. *adnot.* 2.*n.*16.
Iudex laicus in materia immunitatis, & rei ſpiritualis tenetur ſtare reſolutioni factę à Iudice Eccleſiaſtico, *decif.*142.*n.*12.

IVDICIVM.

Subſtantialia iudicij ſeruari debent etiam ſi Iudex habeat facultatem iudicandi ſecundum conſcientiam, *decif.* 85. *numer.* 15.
Clauſula procedendi manu regia remittit ſolemnia, ſed non ſubſtantialia iudicij, *decif.*85. *num.*16.

IVRAMENTVM.

Iuramentum non probatur per inſtrumentum factum, ſinè ſolemnitatibus, ſi ſtatutum præſumat dolo extortum, *decif.*2.*adnot.*3.*n.*42.
Iuramentum eſt perſonale, & ſoluitur morte iurantis, *decif.*12.*adnot.*4.*n.*5.
Tranſit ad hæredes iurantis, quo ad efficaciam, & contractus obſeruantiam, ſecus quoad periurium, *ibid. n.*6.
Hæres iurantis non indiget abſolutione à iuramento ad effectum agendi ad reſciſſionem contractus, *ibid.n.*7.
Iuramentum eſt quid ſpirituale, & laica poteſtas non poteſt circa idem diſponere, *decif.*12. *adnot.*4.*n.*29.
Iuramentum addit forum foro, *ibid.n.*16.
Non inducit obligationem niſi iuxta intenſionem promittentis, *decif.*17.*adnot.*1 .*n.*74.
Obſeruantia iuramenti in contractu appoſiti eſt mixti fori, *decif.* 17.*adnot.*3.*n.*14.
Limita procedere quoad principalem, qui iurauit, ſecus quoad hæredem. *ibid.n.*15.
Iuramenti vices quoad obſeruantiam contractus tranſeunt ad hæredem, ſecus quoad reatum periuri, *decif.*17.*adnot.*3.*n.*16. & 17.
Iuramentum quoad vinculum ſpiritualitatis eſt perſonale, *ibid.n.*17.
Vbi agitur de exonerando anima defuncti iurantis implorari poteſt officium Iudicis Eccleſiaſtici, etiam contra hæredem, *decif.* 17. *adnot*3 .*n.*18.
Iuramentum regulatur ſecundum naturam contractus *decif.*23.*n.*16.
Abſolutio à iuramento requiritur ad effectum agendi pro nullitate contractus, licet dolo extortum à ſtatuto præſumatur, *decif.*53.*adnot.* 2. *num.*46.
Periurus repellitur à limine iudicij, *ibid. n.*47.
Lim. ſi excipiat, vel inſtet pro manutentione, *ibid.* 48.
Committens periurium per iram, an excuſetur à pęna ordinaria, *decif.*86.*adnot.*1 .*n*9.
Iuramentum in litem datur vbi concurrit dolus rei conuenti, *decif.*94.*adnot.*2.*n.*2.
Datur contra cauponem pro rebus deficientibus in valiſia, *ibid. n.*3.
Limita 1. procedere ſi perſonæ qualitati fides adhiberi poſſit, *decif.*94.*adnot.* 2.*n.*4.
Limita 2. ſi caupo reconſignet valiſiam clauſam prout conſignata fuit, *ibid.n.*5.
Limita 3. vt non detur contra cauponem, ſi conſtat à quo furtum commiſſum fuerit, *ibid.n.*6.
Limita 4. ſi valiſia caſu diſligari potuit, *decif.*94. *adnot.* 2.*n.*8.
Limita 5. ſi probetur per teſtes, quod in valiſia non aderant res, quę ab Hoſpite prætenduntur, *ibid.n.*9.
Sed in hoc caſu multum verſatur Iudicis arbitrium, *decif.*94.*adnot.*2.*n.*10.
Limita 6. vt deferatur ad effectum ciuiliter agendi, ſecus criminaliter, *dec.*94.*adnot.* 2.*n.*11.

Limi-

Limita 7. vt non detur in dolo præſumpto, *ibid.num.*12. Contrarium, *num.*13. Declara, *vt in num.*14.
Limita 9. vt non detur ex præſumptionibus irreleuantibus non denotantibus dolum, *deciſ.*94.*adnot.*2.*n.*15.
Iuramentum in litem non datur ſi non concurrat dolus, *ibid.n.*16.
Datur pro damno paſſo contra ſubtrahentem, vel comburentem alienas ſcripturas, *deciſ.*94. *adnot.*2.*n.*17.
Non defertur propter dolum in omittendo, *ibidem n.*18.
Iuramentum, an inualidari poſſit per ſtatutum, non adhibitis ſolemnitatibus, vide in verbo *ſtatutum*.
Abſolutio à iuramento requiritur etiam ſi à ſtatuto cenſeatur nulliter præſtitum non ſeruatis ſolemnitatibus, *deciſ* 97.*adnot.*2.*n.*14.
Iuramentum de iure communi ſupplet defectum ſolemnitatum, curatoris, & Iudicis, *ibid.n.*15.
Reddit minorem maiorem, & validat contractum nullum defectu minoris ætatis, *deciſ.*97. *adnot.*2.*n.*16.*&* 17.
Aſſertorium validat contractum ratione minoris ætatis, ſecus reſpectu ſolemnitatum. & impedit reſtitutionem in integrum, *deciſ.*97. *adnot.*2.*n.*18.
Promiſſorium validat contractum celebratum à minore, ſed non ſupplet ſolemnitates, nec impedit reſtitutionem in integrum, *deciſ.* 97. *adnot.*2.*n.*20.
Confirmatorium validat contractum alias inualidum ob minorem ætatem, *deciſ.* 97. *adnot.*2.*n.*21.
Auth. Sacramenta puberum procedit, tam in pubere, quam proximo pubertati,*ibid.n.*22.
Iuramentum impuberi, an deferri poſſit, *deciſ.* 97.*adnot.*2.*n.*23.
Debet ſeruari quando fieri poteſt ſine diſpendio æternæ ſalutis, *ibid.n.*24.
Iuramentum ſortitur naturam actus, ſuper quo præſtatur, *deciſ.*102.*n.*5.
Interpoſitum ſuper contractu nullo per vim celebrato nihil operatur, *deciſ.*102.*n.*6.
Non ſupplet defectum conſenſus, *ibid.n.*7.

IVRISDICTIO.

Iuriſdictio per frequentatos actus, & per conſuetudinem acquiritur, *deciſ.*11.*n.*13.
Prorogatio iuriſdictionis induci non debet in præiudicium tertij, *deciſ.*12. *adnot.*4.*n.*19.
Vaſſallus non poteſt prorogare iuriſdictionem in præiudicium Baronis,*deciſ.*12.*adnot.*4.*n.* 20.
Præcipue ſi Baro habeat iuriſdictionem cum clauſula priuatiua, vel habeat merum, & mixtum imperium, *ibid.n.*21.
Iuriſdictio conceſſa, cum mero, & mixto imperio, intelligitur priuatiuè conceſſa, & non cumulatiuè, *deciſ.*12.*adnot.*4.*n.*22.
Laicus poteſt prorogare iuriſdictionem Eccleſiaſticam, ſecus in præiudicium Baronis, *deciſ.*12.*adnot.*4.*n.*23.
Et ſine conſenſu Baronis poteſt per eundem inſtare ſibi cauſam remitti, *ibid. n.*24.
Vndè Barones poſſunt cauere ne ſubditi iuriſdictionem alterius prorogent, *ibid.n.*25.
Conceſſa iuriſdictione cenſetur etiam conceſſa ea, per quæ peruenitur ad illam, *deciſ.* 17. *num.*24.
Iuriſdictionem non perdere vnicuique licet, *deciſ.*11.*n.*4.
Qualitas, quæ iuriſdictionem defert antè omnia probari debet, *deciſ.*73.*n.*33.
Iuriſdictionem vſurpans cum qualitate dignitatis, tenetur pęna læſæ maieſtatis,*deciſ.*77. *n.*27.
Error communis cum titulo officialis putatiuo ſupplet iuriſdictionem,& tenent acta,*deciſ.* 84.*n.*28. Et tenet diſpenſatio, *n.*29.
Limit. quod *textus in l. Barbarius*, non procedat in ſpiritualibus, *n.*30. *&* 31.
Limit.2. vt procedat ſi error ſit in facto, ſecus ſi in iure, *n.*32.
Iuriſdictio in Eccleſia ſolum per Iudicem Eccleſiaſticum exerceri poteſt; ſecus per Iudicem laicum, *deciſ.*87.*n.*21.

I V S.

Ad ius naturale, & commune omnia de facili reuertuntur, *deciſ.*2.*n.*44.
Ius Ciuile, vbi ius Canonicum aliter non diſponit ligat Clericos, ex approbatione Papæ, quæ non porrigitur ad leges, & ſtatuta poſtea lata, *deciſ.*99.*adnot.*1. *n.*34.

IVS ACCRESCENDI.

Ius accreſcendi regulariter non habet locum in contractibus, *deciſ.*4.*adnot.*3.*n.*2.
Ius accreſcendi habet locum in emphyteuſi paterna pro ſe, & filijs, *ibid.n.*3.
Habet locum inter comprehenſos ſi emphyteuſis ab vno, & non à pluribus acquiſita fuerit, *deciſ.*4.*adnot.*3.*n.*4.
Ius accreſcendi intrat quando conceſſio eſt facta duobus in ſolidum, *ibid.n.*5.
Non inducitur ſtante verbo cuiuſcumque, *deciſ.*4.*adnot.* 3.*n.*10.
Habet locum ſi conuentum fuerit quod res ad Dominum non reuertatur, niſi poſt mortem omnium, *ibid.n.*13.
Habet locum ſi conceſſio facta ſit per verbum diſtributiuum tribuens actum inſolidum, *ibid. num.*11. *&* 12.
Amplia etiam ſi non fuerit adiectum verbum omnium, ſed fuerit dictum poſt mortem ipſorum reuertatur, *ibid.n.*14.
Ius accreſcendi inducitur per pactum, quod res tranſeat de vno in alium, *deciſ.*4.*adnot.*3.*n.*16.
Inducitur quoque ſtante clauſula, quod pars præmorientis ad ſuperſtitem deueniat, *ibid. n.*17. Ampl. *vt in n.*18.
Ius accreſcendi naſcitur ex coniunctione,*deciſ.*8. *adnot.*1.*n.*14.

IVSPATRONATVS.

Iuſpatronatus eſt tranſitorium ad quoſcumque hæredes, etiam extraneos, ac etiam ad fęminas, *deciſ.*1.*adnot.*15.*n.*17.*&* *n.*18.*&* *deciſ.*9.*n.*17. *&* *deciſ.*10.*adnot.*3.*n.*7. *&* 10.
Iuſpatronatus conceſſum pro maſculis, ipſis deficientibus tranſit ad fęminas, *deciſ.*1.*adnot.*15. *num.*25.
Iuſpatronatus acquiritur fundatione, dotatione, & conſtructione, *deciſ.*9. *n.*3. *&* 6.

Fun-

Digitized by Google

Fundare Eccleſiam quando quis dicatur, *deciſ. 9. num.4.*
Eccleſiam conſtruere, vel dotare quando quis dicatur, *ibid.n.5.*
Ad acquirendum iuſpatronatus verba *Sac.Concilij Tridentini ex fundatione, & dotatione* ſunt accipienda diſiunctiue, *deciſ.9. n.7.*
Acquiritur à fundatore, dotante, vel conſtruente etiam ſi expreſſe non ſibi reſeruauerit, *deciſ.9.n.9.*
Non acquiritur præſtantibus tantum elemoſinas, *deciſ.9.n.12.& 13.*
Acquiritur ex conſtructione, ſi ſufficienter Eccleſiam ædificauerit, *ibid.n.14.*
Deficiente familia effectiua acquiritur contentiuæ, *deciſ.9.n.18.*
Iuriſpatronatus pertinentia præſcribitur inter compatronos ſpatio 40.annorum, *deciſ.9.n.19.* Declara vt in *num 20.*
Iuſpatronatus ex fundatione, conſtructione, & dotatione quando acquiratur, *deciſ. 9. adnot.1.n.1.* Limit. *vt ibid.*
Plures fundum, vel dotem dantes, vel conſtruentes Eccleſiam efficiuntur patroni in ſolidum, *deciſ.9.adnot.1.n.2.* Ampl.vt in *n.3.*
Plures, ſi conueniunt æqualiter, vel inæqualiter ſufficientem dotem conſtituere omnes efficiuntur patroni in ſolidum, *deciſ.9. adnot.1. num.4.*
Iuſpatronatus, quoad ſe eſt indiuiſibile, quoad exercitium eſt diuiſibile, & apud hæredes reſidet pro rata, *deciſ.9.adnot.1.n.6.*
Iuſpatronatus acquiritur relinquenti domum pro conſtruenda Eccleſia ſi non indigeat conſtructione, alias erit patronus pro fundo dato *deciſ.9 adnot.1.n.7.*
Iuſpatronatus acquiritur Eccleſiæ, cuius eſt fundus, *deciſ.9.adnot.1.n.8.*
Eccleſia ſi ædificetur in fundo ſubiecto fideicommiſſo iuſpatronatus an acquiratur hæredi, vel fideicommiſſario, *deciſ. 9. adnot.1. num.10. vſque ad 17.*
Iuſpatronatus ex fundi collatione non acquiritur niſi liberè tradatur, ſecus ſi cum reſeruatione canonis, *deciſ.9.adnot.1.n.18.* Contrarium *num.19.* Declara vt in *num.20.*
Ad acquirendum iuſpatronatus concurrere debet conſenſus Epiſcopi, *deciſ.9. adnot.1.n.21.*
Præſumitur interueniſſe ex curſu longi temporis, *ibid. num. 22.*
Et ſufficit quod interueniat ex poſt facto, *ibid. num.24.*
Et ſi plures dotauerint, vel dotem dederint, vel ædificauerint, qui tantum conſenſum obtinuerit, erit patronus, *ibid.nu.25.*
Non tamen ſufficit conſenſus Epiſcopi fine dotatione, vel ædificatione, vel fundatione, *deciſ.9.adnot.1. num.26.*
Si Epiſcopus tenuat conſenſum præſtare quid agendum, *ibid. n 27.*
Tenetur dictum conſenſum præſtare etiamſi in limine fundationis apponatur conditio contra ius, *ibid. n.28.*
Dos ad effectum acquirendi iuſpatronatus debet eſſe ſufficiens, & perpetua, *deciſ.9. adnot.2. n.1.* vide in verbo *Eccleſia quoad conſtructionem.*
Dotans Eccleſiam iam fundatam quomodo acquirat iuſpatronatus, *deciſ.9.adnot.2.n.7.*
Dotans Eccleſiam, quæ dotem in totum amiſit, acquirit Iuſpatronatus, ſecus ſi ſuppleat dotem depauperatam, *deciſ 9.adnot.2. num.8.*
Dos ad effectum acquirendi iuſpatronatus conſtitui poteſt in re emphyteutica, *deciſ.9.adnot.2. num.12.*
Iuſpatronatus ex priuilegio in totum eſt reuocatum ex Concilio Tridentino, *deciſ.9. adnot.3. num.1.& adnot.4.n.5.*
Ampl. procedere etiamſi ſpectet ad titulatos, ſecus ſi ſit Regum, *ibid.n.2.*
Ampl. procedere etiamſi in priuilegio habeatur competere ex fundatione, & dotatione, *ibid. n.3.*
Iuſpatronatus ex priuilegio cadit ſub regula de menſibus, *deciſ.9. adnot.3.num.4.*
Nec ſuffragatur immemorabilis, *num. 5.*
Limit. ſupradicta procedere reſpectu priuilegij ex cauſa lucratiua, ſecus ex cauſa oneroſa, *ibid.n.6.*
Sublimit. procedere ſi in totum Eccleſia dotetur ſecus ſi pars dotis ſuppleatur, *num. 7.*
Iuſpatronatus cenſetur ex mero priuilegio, ſi dotis augumentum non præponderet gratiæ, & quid in dubio, *deciſ.9. adnot.3.num.8.*
Et quando præponderare dicatur, *num.9.* Declara vt in *num. 10.*
Iuſpatronatus ex augumento dotis ſubiacet diſpoſitioni Regulæ 8. Cancellariæ, *deciſ.9. adnot. 3.num. 11. & 13.*
Iuſpatronatus ex priuilegio non tollitur per regulam 8.Cancellariæ etiam per augumentum dotis, ſed tantum per eam derogatur iuri præſentandi pro illa vice, qua ſuccedit vacatio in menſe reſeruato, *deciſ.9.adnot.3.num. 12.*
Limit. ſi augumentum eſſet notabile, vt ſi ad medietatem aſcenderet, tunc non ſubiaceret regulæ, *ibid. num. 14.*
Sed dictum augumentum eſt probandum de tempore reſeruationis, *ibid.num.15.*
Iuſpatronatus, vt ex dotatione acquiratur exigit dotem formalem, *deciſ.9.adnot.3.num.16.*
Ex augumento dotis quando acquiratur, *ibidem num.17.*
Augens dotem ad effectum acquirendi Iuſpatronatus debet expreſsè ſibi reſeruare, *deciſ.9. adnot.3.num.18.*
Non tamen acquiritur ex augumento dotis abſque beneplacito Apoſtolico, *ibid. num.19.*
Regulariter tamen ex augumento dotis non acquiritur, *ibid.num.20.*
Iuſpatronatus, vt ex redotatione acquiratur prima dos debet eſſe deperdita, *deciſ. 9. adnot. 9. num. 21.*
Iuſpatronatus ex præſcriptione, ſicuti ex priuilegio eſt ſublatum per Concilium Trident. *deciſ.9. adnot.3. n.22.*
A' quadraginta annis citra reuideri poteſt ab Ordinario, *ibid. n. 23.* & ante quadraginta annos validum remanet, *num. 24.*
Sed antequam reuideatur patronus eſt manutenendus ad præſentandum, *ibid.num.25.*
Ex priuilegio Epiſcopi non acquiritur, *deciſ. 9. adnot.3.num.26.*

Ampl.

Digitized by Google

Ampl. etiam ſi patronus reperiatur in poſſeſſione per centum annos, *ibid. num.* 27. reliqua vide in verbo *Epiſcopus*.

Iuſpatronatus ex priuilegio, conſuetudine, & præſcriptione eſt ſublatum per Concilium Tridentinum, *deciſ.* 9. *adnot* 4. *num.* 5.

Iuſpatronatus pertinet Clerico ratione bonorum patrimonialium non ſubiacet reſeruationibus, *ibid. num.* 23.

Si ſit merè laicale, vel mixtum pro æquali parte non vacat in Curia, *deciſ.* 9. *adnot.* 4. *num.* 7. Et non cadit ſub reſeruationibus, *num.* 10.

In mixto ſi pars Eccleſiaſtica ſit potentior ſubijcitur regulis Cancellariæ, *deciſ.* 9. *adnot.* 4. *n.* 11.

Ad hoc vt nō ſubiaceat regulis Cancellariæ debet eſſe ex fundatione, vel dotatione, vel conſtructione, *ibid. num.* 14.

Iuſpatronatus Eccleſiaſticum tanquam dignius trahit ad ſe laicale mixtum, *deciſ.* 9. *adnot.* 4. *num.* 13.

Eſt iuſtificandum ad formam Concilij Tridentini non obſtante quaſi poſſeſſione, *deciſ.* 9. *adnot.* 4. *num.* 15.

Quando ad effectum præſentandi ſufficiat ſola quaſi poſſeſſio, *deciſ.* 9. *adnot.* 4. *num.* 16.

Iuriſpatronatus laicalis collatio per dimiſſionem ex conſecutione alterius incompatibilis ſpectat ad Pontificem accedente patronorum conſenſu, *ibid. num.* 17.

Iuſpatronatus laicale ſi vacat in Curia, curare debet patronus præſentare, & Ordinarius inſtituere, & præuenire Pontificem, *deciſ.* 9. *adnot.* 4. *num.* 19.

Iuſpatronatus laicale ex dotatione, & fundatione ſemel approbatum præuia cauſæ cognitione non indiget alia iuſtificatione, *ibid. num.* 24. Declara dummodo talis probatio facta ſit poſt Concilium, *num.* 25.

Iuriſpatronatus pertinentia probatur ex enunciatiuis Ordinarij emiſſis in actu viſitationis, *deciſ.* 10. *num.* 26.

Inter perſonas priuatas probatur ex præſentationibus ſuum effectum ſortitis per ſpatium 40. annorum cum fama, *ibid. num.* 27. *adnot.* 1. *num.* 13.

Et quo ad perſonas priuatas Sacrū Concilium Tridentinum nihil innouauit, *deciſ.* 10, *num.* 28, & in ſequenti, *adnot.* 1. *num.* 8. & 28.

Probatur ex inſtrumento fundationis, & dotationis, *ibid. num.* 29.

Probatur ex inſtitutione facta ab Ordinario ad præſentationem patroni, *deciſ.* 10. *num.* 29.

Præſumitur ex fundatione, & dotatione, niſi contrarium probetur, *ibidem num.* 30.

Ampl. præcipuè accedente obſeruantia ex ſubſecutis præſentationibus, *ibid. n.* 31.

Ampl. eò magis ſi de eo incidenter agatur, *ibid. n.* 32.

Probatur ex centenaria poſſeſſione ſi non agatur de familia potenti, *deciſ.* 10. *num.* 33.

Tempus centum annorum in materia iuriſpatronatus habet vim immemorabilis, & ſufficit etiam in terminis Concilij, *ibid. num.* 33.

Iuriſpatronatus pertinentia probatur ex quaſi poſſeſſione præſentandi, *deciſ.* 10. *num.* 36.

Ex leui probatione iuſtificatur ſi de eo incidenter diſputati contigat, *ibid. num.* 37.

Iuſpatronatus de antiquo etiam coniecturis probatur, *deciſ.* 10. *num.* 38.

Eſt probandum iuxta formam Sacri Concilij Tridentini in Potentibus, in quibus præſumitur vſurpatio, *deciſ.* 10. *adnot.* 1. *num.* 1.

Amplia tam in poſſeſſorio, quam in petitorio, *ibid. num.* 13. Et etiam ad effectum manutentionis, *ibid. num.* 38. & *num.* 86.

Amplia etiam in pauca vniuerſitate ob præſumptionem vſurpationis, *deciſ.* 10. *adnot.* 1. *num.* 3. & 51.

Præſumitur ex vſurpatione ſtante potentia perſonæ in loco beneficij, *ibid. num.* 4. & quomodo probetur hæc præſumptio, *num.* 5.

Præſumitur ex vſurpatione in eo, qui habet iuriſdictionem in loco beneficij, *deciſ.* 10. *adnot.* 1. *num.* 6.

Quò ad Magiſtratus eſt probandum ad formā Concilij ob præſumptionem vſurpationis, *ibidem num.* 9.

Præcipuè ſi Ordinarius ſit in cauſa, ſecus autem contra tertium, & Ordinarius non diſſentiat, nec agatur contra prouiſum tanquam de libero, *deciſ.* 10. *adnot.* 1. *n.* 10. & 12.

Quæ ſint perſonę, in quibus cadit ſuſpicio vſurpationis, *ibid. n.* 14.

Iuſpatronatus quò ad perſonas priuatas quomodo probetur, *deciſ.* 10. *adnot.* 1. *n.* 7.

Iuſpatronatus vbi agitur inter perſonas priuatas quadragenaria poſſeſſione, vna cum fama probatur, *ibid. n.* 15.

Non præſumitur ex vſurpatione ex ſola potentia, niſi etiam probetur iuriſdictio in loco beneficij, *deciſ.* 10. *adnot.* 1 *n.* 16.

Capitulum, & Collegium ſi non habeat iuriſdictionem non præſumitur poſſidere iuſpatronatus per vſurpationem, *deciſ.* 10. *adnot.* 1. *num.* 17.

In Confraternitatibus laicorum ceſſat præſumptio vſurpationis iuriſpatronatus, *ibid. n.* 18.

Iuriſpatronatus vſurpationis præſumptio procedit vbi Magnatis ſit maior Epiſcopalis potentia, ſed contrarium verius, *deciſ.* 10. *adnot.* 1. *n.* 19.

Præſumptio vſurpationis ceſſat, ſi concurrat immemorabilis, iunctis præſentationibus effectum ſortitis, *deciſ.* 10. *adnot.* 1. *n.* 20.

Non præſumitur per vſurpationem, nec eſt probandum ad formam Concilij ſi poſſideatur à familia priuata cum potenti, *ibid. n.* 21.

Probatur in perſonis priuatis poſſeſſione quadragenaria cum fama, *deciſ.* 10. *adnot.* 1. *num.* 22. præcipuè ſi concurrat titulus coloratus, *nu.* 23. Declara, vt in *num.* 27.

Iuſpatronatus priuatorum in antiquis probatur per teſtes de fama, concurrente longiſſima quaſi poſſeſſione præſentandi, *deciſ.* 10. *adnot.* 1. *num.* 35. & 36.

Limit. procedere, quando lis eſt cum Ordinario, ſecus vbi ſufficiunt leuiores probationes *num.* 37.

Iuriſpatronatus qualitas deducitur ex vltimo ſtatu, *deciſ.* 10. *adnot.* 1. *n.* 43.

Et ſtatus præteritus præſumitur ex præſenti, *ibid. n.* 44.

Etiamſi non probetur continuatio præſentationum

num de vno in alium, *ibid.n.*45.

Iuſpatronatus probatur per ſententiam Ordinarij ſuper eius canonizatione, *deciſ.*10. *adnot.*1. *num.*48.

Probatur per aſſertionem Ordinarij emiſſam in inſtitutione, *ibid.n.*49.

Limit. procedere in perſonis priuatis, ſecus in ſuſpectis de vſurpatione, niſi ſententia iuſtificetur ex actis, *deciſ.*10.*adnot.* 1.*n.*50. & 51.

Limit. ſi adiectæ fuerint dictio, *vt aſſeritur*, & ſimilis, tendens in diſcurſum, *ibid.n.*52.

Limit. ſi aſſertio fuerit facta à Vicario Generali non habente ſpeciale mandatum, *deciſ.* 10. *adnot.*1.*n.*53.

Sublimit. ſtante curſu centum annorum, & obſeruantia ſubſecuta, *ibid. n.*54.

Præſumptio vſurpationis cadit etiam in parua vniuerſitate, *deciſ.*10. *adnot.*1.*num.*51.

Enunciatiuæ plurimum conferunt ad probandum iuſpatronatus præcipuè ſi ſint antiquæ, *ibidem num.* 55. & 56. & fortius iuncta poſſeſſione præſentandi, *num.*57. & ſi excedunt 100. annorum metam, *num.*58.

Limit. ſi debilitentur per contrarias probationes, *ibid. num.* 59.

Limit. 2. vt non probent niſi concurrat longiſſima quaſi poſſeſſio præſentandi, *ibid. n.*60.

Sublim. ſi concurrant ſucceſſiuè præſentationes, & inſtitutiones, *ibid. num.*61.

Limit. 3. in enunciatiuis factis ab Ordinarijs in Viſitationibus, ſi appareat, quod emanauerint ad interrogationem Rectoris, *ibid. num.*62.

Sublimit. in enunciatiuis emanatis tempore proximo publicationi Concilij, *ibid.num.*63.

Enunciatiuis Ordinarij affirmantis iuſpatronatus de iure, & antiqua conſuetudine ſpectare ad aliquem Rota multum deferre ſolet, *deciſ.* 10. *adnot.*1. *num.*64.

Iuriſpatronatus probatio coadiunatur ex inſcriptionibus, armis, & inſignibus in Eccleſia ſculptis, *ibid. num.*65.

Limit. procedere ſi appareat fuiſſe appoſita in fundatione Eccleſiæ, vel Capellæ, *deciſ.* 10. *adnot.*1.*n.*66. Contrarium, *n.* 67.

Iuſpatronatus probatur ſi reperiatur deſcriptum fuiſſe in libris Epiſcopatus, *ibid.num.*70.

Probatur ex partis confeſſione, *deciſ.*10. *adnot.*1. *num.*71. Declara procedere in præiudicium confitentis, ſecus ad alium effectum, *num.* 72.

Limit. ſi confeſſio detegatur erronea, *num.* 73.

Exiſtentia iuriſpatronatus probatur ex prouiſione Apoſtolica cum derogatione iuriſpatronatus, *deciſ.*10. *adnot.*1. *num.* 74.

Iuſpatronatus ad effectum iuſtificandi narratiuam gratiæ leuioribus probatur, *ibid.num.*77.

Ita etiam ſi agatur inter compatronos, *deciſ.*10. *adnot.*1.*num.*78.

Ex pluribus ſimul iunctis ſufficienter probatur, *ibid. num.* 79.

Non probatur ex ſolutione alicuius emolumenti facta Parocho ab aliqua vniuerſitate, *deciſ.*10.*adnot.*1.*num.*80.

Immateria iuriſpatronatus tempus centum annorum habet vim immemorabilis in familia priuata, *ibid. num.* 81. Et etiam in familia potenti, *num.* 82.

Iuſpatronatus ſi ſemel iuſtificatum fuerit non eſt amplius iuſtificandum etiam in perſona potenti, *deciſ.*10.*adnot.*1.*num.*84.

Iuſpatronatus prætenſi à familia potenti, vel Magiſtratibus, & alijs Dominis habentibus iuriſdictionem temporalem in loco beneficij probari debet ad formam Concilij Tridentini, *deciſ.*10.*adno.*2.*num.*1.

Et ad hunc effectum ſufficit potentia in loco licet non ſit coniuncta cum iuriſdictione. *ibid. num.* 2. & *num.* 6.

Iuſpatronatus vniuerſitatis etiam paruæ præſumitur ex vſurpatione etiam ſine iuriſdictione. *deciſ.*10.*adnot.*2.*num.*3.

Potentia ad hunc effectum ex quibus deducatur, & relinquitur arbitrio Iudicis. *ibidem num.*4 & 5.

Iuſpatronatus perſonæ potentis non canonizatur per aſſertionem, & ſubſecutam inſtitutionem Ordinarij, niſi prima inſtitutio facta fuerit cauſa cognita. *deciſ.* 10. *adnot.* 2. *num.*7.

Iuriſpatronatus poſſeſſio, vt legitime acquiratur quæ requirantur. *ibid.num* 8.

Non iuſtificatur in perſona potenti ex enunciatiua Papæ ſi emanauerit ad ſupplicationem partis, ſecus ſi ex motu proprio, & in perſonis priuatis. *deciſ.*10.*adnot.*2.*num.*9.

Limit. ſi emanauerit ſuper facto cauſa cognita, & Pontifici nota. *ibid.num.*10.

Sublim. vt contra iſtam probationem admittatur probatio in contrarium. *ibid.num.*11.

Præſumptio vſurpationis non cadit in Eccleſia Domina Caſtri, vel iuriſdictionis. *deciſ.*10.*adnot.*2.*num.*12.

Vſurpationis vitium in iurepatronatus quando dicatur purgatum. *ibid.num.*13.

Præſumptio vſurpationis cadit etiam in perſona priuata ſi habeat cauſam à perſona potenti, *ibid.num.*14.

Iuſpatronatus etiam leuioribus probatur licet verſemur in potenti ſi non agatur inter Epiſcopum, & patronum, ſed controuerſia ſit inter alios. *deciſ.* 10.*adnot.*2.*num.*15.

Præſumptio vſurpationis ceſſat in familia priuata licet ſit potens in Ciuitate. *ibid. num.* 16. Contrarium. *num.*17.

Iuſpatronatus familiæ priuatæ ſimul cum potenti, vel Vniuerſitate non eſt probandum ad formam Concilij. *deciſ.*10.*adnot.*2.*num.*18.

Iuriſpatronatus pertinentia probatur ſi quis ſemel admiſſus fuerit ad præſentandum. *deciſ.*10.*adnot.*3.*num.*1.

Præcipuè ſi non controuertatur exiſtentia. *n.*2.

Contra prouiſum Apoſtolicum eſt plenè probandum. *deciſ.* 10.*adnot.*3.*num.*4.

Prout etiam contra Ordinarium, ſecus contra perſonam priuatam, *ibid.num.*5.

Iuriſpatronatus pertinentia probatur ſi doceatur de deſcendentia à fundatore cum titulo hæreditario. *deciſ.*10.*adnot.*3.*num.*6.

Iuſpatronatus hæreditarium non poteſt conuenire niſi habentibus qualitatem hæreditariam, *deciſ.*10.*adnot.*3.*num.*8.

Secus ſi cum hæreditate non relinquatur, ſed ad fauorem alterius. *num.*9.

Non

Digitized by Google

Non eſt tranſitorium ad extraneos niſi deficientibus vocatis.*ibid num.*11.
Extinguitur extincta familia cui relinquitur. *deciſ.* 10.*adnot.*3.*num.*12.
Contrarium quod hoc caſu tranſeat ad alios ſucceſſores. *num.*13.
Fundator iuriſpatronatus nominando extraneos non videtur excludere voluiſſe ſuos proprios hæredes.*deciſ.*10.*adnot.*3.*num.*14.
Licet expreſsè non fuerit reſeruatum. *num.*15. ſecus ſi prouiſio ſit facta taxatiuè.*num.*16.
Iuriſpatronatus fundator poteſt in præiudicium hæredum limitare,& remittere iuſpatronatus. *deciſ.*10.*adnot.*3 *num.*18.
Declara,vt procedat ſi vſus fuerit verbis excluſiuis, vel taxatiuis. *ibid.num.*19.
Iuſpatronatus familiare finita familia tranſit ad hæredes, & ſucceſſores extraneos. *deciſ.* 10.*adnot.*3.*num.*20.
Pertinet omnibus prouenientibus ex eodem iure. *ibid.num.*21.
Iuſpatronatus conceſſum Vniuerſitati non poteſt tranſire in eos, qui ſunt extra Vniuerſitatem. *ibid.num.*22.
Hęredes extranei ad iuſpatronatus quando non admittantur.*deciſ.*10.*adnot.*3.*num.*23.
Pertinentia iuriſpatronatus probatur per confeſſionem partis aduerſæ.*ibid.num.*24.
Iuſtificatur ex deſcendentia ab eo, qui reperiebatur in quaſi poſſeſſione præſentandi, *deciſ.*10.*adnot.*3.*num.*25.
Iuſtificatur etiam ex præſentationibus effectum ſortitis,*deciſ.*10.*adnot.*3.*num.*26.
Præcipuè ſi lis non ſit cum Ordinario. *num.*27. & ſufficit probare deſcendentiam ab eo, qui erat in poſſeſſione. *num.*28.
Iuriſpatronatus, quaſi poſſeſſio in iudicio petitorio ad probandam pertinentiam debet eſſe quadragenalis. *deciſ.* 10. *adnot.*3.*num.*29.
Iuriſpatronatus quaſi poſſeſſio defuncti non tranſit ad hæredes abſque apprehenſione.*ibid. num.*30.
Iuſpatronatus ex fundatione probatur ſi reperiatur conſtructa Capella in executionem teſtamenti defuncti.*deciſ.*10 *adnot.*3.*num.*31.
Iuſpatronatus non probatur ex decreto Ordinarij cum clauſula *dummodò conſtituatur dos*, ſi de eius conſtitutione non doceatur, *deciſ.*10. *adnot.*3.*num.*33.
Conſenſus Epiſcopi requiſitus ad Iuriſpatronatus conſtitutionem 30. annorum ſpatio præſumitur. *ibid.num.*34.
Iuriſpatronatus Eccleſiæ Collegiatæ, vel Conuentualis non acquiritur ſinè titulo Apoſtolico. *deciſ.*10.*adnot.*3.*num.*35.
Iuſpatronatus, quando importet ſucceſſiuum fideicommiſſum inter Collectiuè vocatos. *ibid.num.*36.
Fundatum pro proximioribus non competit, niſi probata proximitate per gradus diſtinctos. *deciſ.*10.*adnot.*3.*num.*37.
Nec ſufficit quaſi poſſeſſio, ſi in petitorio controuertatur.*ibid.num.*38.Ampl.vt *num.*39.
Iuſpatronatus relictum ſeniori de familia decedente ſeniore poſſeſſore non remanet in eius linea, ſed reuertitur ad alium de familia ſeniorem. *deciſ.*10.*adnot.*3.*num.*40.
Iuſpatronatus reputatur inter iura honorifica. *ibid.num.*41.
Non tranſit ad fideicommiſſarios, ſed remanet penes hæredes inſtitutos, & ſucceſſores ex præſumpta mente Teſtatoris. *deciſ.* 10. *adnot.*3.*num.*42. & 43.*deciſ.*137. *num.*41. Limit.vt in *num.*42.
Limit.ex voluntate Teſtatoris.*ibid.num.*44.
Limita procedere in iurepatronatus perſonali, ſecùs in reali, & bonis annexo. *ibidem num.*45.
Iuſpatronatus tranſit in vſufructuarium omnium bonorum.*deciſ.*10.*adnot.*3.*num.*46.
Limit. procedere ſi ſit reale, ſecùs ſi hæreditarium.*ibid num.*49.
Iuſpatronatus ex priuilegio Epiſcopi non poteſt competere, ſed tantùm ex priuilegio Apoſtolico.*deciſ.*10.*adnot.*3.*num.*52.
Amplia procedere non obſtante poſſeſſione centenaria.*ibid.num.*53.
Iuſpatronatus ex priuilegio abrogatum fuit à Sacro Concilio Tridentino, exceptis pertinentibus ad Reges, & Supremos. *deciſ.* 10. *adnot* 3 *num.*56.
Amplia licet in priuilegio dicatur ex fundatione, & dotatione. *ibid num.*57.
Limit. quod ſupremi Principes non propterea eximantur ad iuſtificandum iſtum titulum inductiuum Iuriſpatronatus. *ibid.num.*58.
Iuriſpatronatus pertinentia an,& quomodò pręſcriptione acquiratur,*deciſ.* 10.*adnot.*3. *num.* 59.
Et quadragenaria ſufficit ad præſcribendum iuſpatronatus.*ibid.num.*60.& 61.
Et ex præſentationibus continuatis per 100.annos acquiſitum remanet iuſpatronatus cum titulo.*ibid.num.*62.& 63.
Declara quod ſi agitur de perſonis ſuſpectis de vſurpatione, & eis non ſuffragatur præſcriptio 30.vel 40.annorum,ſed requiritur immemorabilis,&c.*deciſ.*10.*adnot* 3.*num.*64.
Sed ſi agatur de Regibus, & alijs exceptis, qui nitantur ſola præſcriptione, & tunc etiam requiritur immemorabilis.*ibid.num.*65.
Si verò agatur inter perſonas priuatas,aut inter Compatronos, & tunc ſufficit quadragenaria.*ibid.num.*66.vbi declaratur.
Et ad hunc effectum requiritur, vt alii patroni voluerint præſentare, & fuerint reiecti. *ibid. num.*67.
Iuſpatronatus gentilitium in præiudicium ſucceſſorum præſcribi non poteſt, nec vnus alteri nocere poteſt. *dec.*10.*adnot.*3.*num.*69.
Declara quod ſi ſit ex pacto, & prouidentia, & tunc vnus non poteſt alteri præiudicare, niſi ſit primus acquirens.*ibid.num.*70.
Secus ſi ſit hæreditarium.*num.*71.
Iuſpatronatus in totum acquiri poteſt per ius accreſcendi.*deciſ.*10.*adnot.*3.*num.*72.
Et alijs deficientibus totum ius ad ſuperſtitem deuoluitur.*ibid.num.*73.
Et adeuntibus hæreditatem accreſcit ius non adeuntium.*ibid.num.*74.
Iuſpatronatus mixtum non eſt tranſmiſſibile ad nepotes, ſeu ad maſculos ex fœmina.*deciſ.*10. *adnot.*3.*num.*75.

Digitized by Google

I N D E X

Reſeruatum pro ſucceſſoribus de domo ſua non comprehendit deſcendentes ex fœminis, *ibid.num.*76.
Limit. ſi primordialiter vocatæ eſſent etiam fæminæ.*ibid.num.*77.vbi quando deſcendentes maſculi ex fæminis admitti poſſunt ad iuſpatronatus.
Deſcendentes maſculi ex fæminis admittuntur ad iuſpatronatus ſi maſculi ex maſculis non extent,*deciſ.*10.*adnot.*3.*num* 80.ſecus extantibus,*num.* 81.
Ampl. vt etiam admittantur ſtante onere iuncto à fundatore deferendi cognomen, & arma, *ibid.num.*82.
Iuſpatronatus includitur in venditione, ſeu alia diſpoſitione omnium bonorum. *deciſ.*10. *adnot.*3.*num.*83.
Ita etiam in donatione vniuerſali. *ibidem numer.* 84. Contrarium, *num.* 85. ſed reijcitur, *num.*86.
Iuſpatronatus vendita hæreditate tranſit in Emptorem, *deciſ.*10.*adnot.*3.*num.*89. prout etiam ſi vendatur pars, *num.*90.
Limit.procedere ſi adhæreat rebus,vt in venditione Caſtri, ſecus ſi ſit perſonale, & diſtinctum à rebus, *ibid.num* 91.
In ſimplici venditione mobilium, & ſtabilium quando comprehendatur etiam iuſpatronatus, *deciſ.*10.*adnot.*3.*num.*92.
Iuſpatronatus an titulo particulari, vel vniuerſali, an vendi poſſit, *deciſ.*10 *adnot.*3.*num.*93.
Iuſpatronatus eſt indiuiduum,& eſt apud quemcunque in ſolidum.*ibid.num.*94.
Iuſpatronatus gentilitium in vltimum ſuperſtitem in totum conſolidatur, & efficitur hæreditarium tranſmiſſibile ad eius hæredes. *deciſ.*10.*adnot.*3.*num.*95.& 96.
Limit.ſi in fundatione adiecta eſſent verba taxatiua, cum hoc caſu acquirit libertatem, *ibid.num* 97.
Sublim. ſi verba taxatiua eſſent reſtricta durantibus agnatis, nam tunc eſt tranſitorium etiam ad extraneos, *ibid.num* 98.
Iuſpatronatus acquiritur tranſuerſalibus, ſi deficiant deſcendentes, *deciſ.* 10. *adnot.* 3. *numer.*100.
Limit. ſi ſit reſtrictum ad deſcendentes tantum. *ibid.num.*101. Et vltimus poteſt de eo diſponere.*num.*103.
In iurepatronatus ſuccedere volens non eſt neceſſè, vt ſit hæres vltimi defuncti, ſed de ſucceſſoribus fundatoris. *deciſ.*10.*adnot.*3.*num.*104.
Datur repræſentatio, ſi hæreditario iure ſuccedatur.*ibid.num.*106.ſecus ſi iure legati,vel gentilitio, vel familiari. *num.*107.
Limit.2. procedere ſi iuſpatronatus competat ſingulis, vti ſingulis, ſecus ſi vti vniuerſis, *ibid.num*108.
Limit. 3. procedere ſi obſeruantia non ſit in contrarium. *ibid num.* 109.
Limit.4. ſi omnes de vna ſtirpe vocati ſint, vti ſinguli. *ibid.num.*110.
In iurepatronatus ſucceditur in ſtirpes, & non in capita. *deciſ.*10.*adnot.*3.*num.*105.
Iuſpatronatus etiam ex titulo conſtructionis acquiritur, etiam ſi expreſsè à Concilio non fuerit reſeruatum, *deciſ.* 10. *adnot.* 4. *num.* 1. & 2.
Ampl. etiam ſi non concurrat titulus dotationis, *ibid num.*3.
Non acquiritur ex Eccleſiæ reparatione, ſecus ſi egeret noua conſtructione, *deciſ.*10.*adnot.*4. *num.*4.
Iuſpatronatus non acquiritur ex reparatione tecti Eccleſiæ, & ſimilium. *deciſ.* 10. *adnot.*4. *num.*6.
Ex augumento Dotis neque acquiritur, *ibid. num.*7.
Licet eſſet de pauperata. *ibid.num.*8. nec ſufficit conſenſus Epiſcopi, *ibid.num* 9. ſecus de licentia Papæ. *ibidem num.* 10. Contrarium, *num.*12.
Non acquiritur ex donatione de nouo facta, niſi penitùs prima dos ſit deſtructa, *deciſ.*10. *adnot.*4.*num.*11. Contrarium *num.*12.
Sed ſi Eccleſia patuam dotem habeat acquiritur iuſpatronatus per dotis augumentum. *ibid.num.*13. Declara *num.*14.
Nec acquiritur ex modicæ dotis conſtitutione. *deciſ.*10.*adnot.*4.*num.*15. nec ex modico Legato, *ibid.num.*16.
Nec acquiritur ex reductione nemorum, ſeu terrarum Eccleſiæ ad culturam. *deciſ.*10. *adnot.*4.*num.*17.
Non acquiritur ex conſtructione, ſeu dotatione neceſſariè facta.*deciſ.*10.*adnot.*4.*num.*20.
Ex gratia Apoſtolica acquiri poteſt ex augumento dotis, ſi realiter, & cum effectu præſtitum fuerit, *deciſ.*10.*adnot.*4.*num.*21.
Et ad hunc effectum non remanet comprobatum, niſi iuſtificetur ſtatus de tempore conceſſionis, *ibid.num* 22.
Nec ſuffragatur præſumptio ex obſeruantia ſubſequuta, *ibid.num.*23.
Præcipuè ſupradicta procedunt in perſonis, in quibus ratione potentiæ intrat præſumptio in contrarium, *ibid.num.*25.
Iuſpatronatus acquiſitum per augumentum dotis, etiam per Papæ conceſſionem antè quatraginta annos à die confirmationis Concilij, an, & quando validum, & quid poſt confirmationem,*deciſ.*10.*adnot.*4.*num.*26.
Ad hoc vt acquiratur ex augumento dotis augumentum debet excedere medietatem, *deciſ.*10.*adnot.*4.*num.*27.
Amplia vt hoc caſu neque ſuffragetur quaſi poſſeſſio præſentandi,*ibid.num.*28.
Nec acquiritur per reſtaurationem ab eo, qui tenetur ad onus fabricæ, præcipuè nulla facta declaratione. *ibid.num.*29.
Nec acquiritur in Eccleſijs regularium niſi ex priuilegio Apoſtolico. *deciſ.* 10. *adnot.* 4. *numer.*30.
Limita 1. procedere ad effectum præſentandi, ſecùs quoad ius honorificum.*ibid.num.*31.
Lim.2. procedere in fundatione Eccleſiæ, in conſtitutione verò dotis primæ æquipollentis ſufficit in eius limine interuenire priuilegium. *ibid.num.*32.
Lim. 3. vt huiuſmodi priuilegium in antiquis ſtante obſeruantia præſumitur interueniſſe. *ibid.num.*33.

Iuſpa-

Iuſpatronatus ex augmento dotis dicitur ex priuilegio.*deciſ.* 10.*adnot.*4.*num.*34.

De Iure communi non competit, niſi ex fundatione,dotatione,& totali refectione.*deciſ.* 10. *adnot.*4.*num.*35.

An,& quando ex fundi tantùm collatione acquiratur.*deciſ.*10.*adnot.*4.*num.*36.

Limit. ſi receperit pretium fundi. *ibidem numer.*39.

Lim.2.vbi adeſt conſuetudo,quod ponens fundum non ſit compatronus.*ibid num.*40.

Reſeruatum certis perſonis, ipſis deficientibus remanet liberum, & deuoluitur ad Ordinarium, *deciſ.*131.*num.*13.

Iuſpatronatus tranſit cum hæreditate. *deciſ.*137. *num.*8.

Factum pluribus perſonis nominatim pro virili vnicuique acquiritur.*deciſ.*138.*num.*10.

De ſui natura eſt mere hæreditarium. *ibidem num.* 17. & in dubio cenſetur hæreditarium tranſitorium ad hæredes etiam extraneos, & non gentilitium. *deciſ.*137.*num.*18.

Præcipuè ſtante obſeruantia *num.*19.Et declarari poteſt dubietas ex ſubſecutis præſentationibus. *num.*20.

Fundatum pro hæredibus de familia dicitur mixtum, *deciſ.*137.*num.*21.

Gentilitium non dicitur ſi teſtator non fecerit mentionem agnationis,*deciſ.* 137.*num.*22.

Nec quod fuerint vocati filij per lineam maſculinam, *ibid.num.*23. Et quando dicatur gentilitium, *num.*24.

Exiſtentibus de domo non poteſt tranſire ad extraneos, *deciſ.*137.*num.*28.

Iuſpatronatus, ſeu Eccleſia remanet libera deficientibus omnibus vocatis,*deciſ.*137.*num.*36.

Acquiritur familiæ contentiuæ, ſi deficiat effectiua,*deciſ.*137.*num.*39.Limit.vt in *num.*40.

In iurepatronatus primi hæredes fundatoris ſuccedunt in capita, alij in ſtirpes. *deciſ.* 137. *num.*50.

Et pinguius ille, qui habet maiorem partẽ bonorum hæreditariorum, *num.*51.

Qui vero ſuccedit iure legati ſuccedit in capita, *num.*52.

L

LÆSIO.

Læſus vltra dimidiam iuſti pretij poteſt agere ad reſciſſionem contractus, *deciſ.*50. *numer.*16.

Et vigore Statuti Vrbis læſus vltra tertiam agere poteſt ad reſciſſionem contractus non obſtante iuramento, *ibidem num.*17.

Læſio quando eſt enormiſſima, & ineuitabilis reſcinditur contractus non obſtante iuramento, & ſolemnitatibus ſtatutarijs adhibitis, *deciſ.*53.*num.*9.& 10.

Læſio in donatione non conſideratur.Limit.in muliere 14.annorum,*deciſ.* 53.*num.*13.

Limit.2.procedere in donatione ſimplici,ſecus ſi ob cauſam,*ibidem n.*15.

Ad effectum læſionis, eſt inſpiciendum tempus contractus,*deciſ.*54.*adnot.*1.*num.*21.

LAICVS.

Laicus vigore obligationis Cameralis conueniri poteſt coram Auditore Cameræ etiam in prima inſtantia, priuatiuè quoad alios, etiam Barones, *deciſ.*12.*adnot.*4.*num.*1.

Laicus hæres defuncti conueniri poteſt coram Iudice Eccleſiaſtico, ſi imploretur eius Officium pro exoneranda anima defuncti. *deciſ.*12.*adnot.*4.*n.*10.

Prout etiam ſi iudicium fuerit cæptum coram Eccleſiaſtico contra primum iurantem defunctum, *ibidem n.*11.

Laici poſſunt prorogare iuriſdictionem Iudicis Eccleſiaſtici ſponte, non coactè. *deciſ.*12. *adnot.*4.*num.*17.

Non tamen poteſt prorogare in præiudicium Baronis,*ibidem num.*23. Ampl.& declara, vt in *num.*24.& 25.

Reliqua de hac materia prorogationis Iuriſdictionis, Vide in verbo *Baro*, *Iuriſdictio*.

Laicus ratione peccati, & fauore piæ cauſæ, & pro præſtatione Legati Pij, non poteſt declinare forum Eccleſiaſticum,*deciſ.*12.*adnot.*6.*n.*7. & *num.*23.

Laicus contra Clericum etiam primæ tonſuræ in cauſa criminali teſtimonium ferre non poteſt.*deciſ.*14 *adnot.*5.*num.*32.

Limit.1.In ſubſidium,*ibid.num.*33.Contrarium, *num.*34.

Limit.2.in criminibus exceptis puta hæreſis, ſimoniæ, &c. *ibidem num.* 35. Contrarium, *num.*36.

Limit. 3. vt ſaltem laici contra Clericum examinati, ſi ſint plures faciant indicium ad torturam, ſecus ſi ſit vnicus. *deciſ.* 14. *adnot.* 5. *num.*37.

Limit. 4. in crimine notorio in quo Laici admittuntur in teſtes contra Clericum, *ibidem num.*40.

Limit.5.vt ad defenſam admittantur,*num.*41.

Limit.6.in cauſa ciuili, in qua Laicus contra Clericum admittitur ad teſtificandum, *deciſ.*14.*adnot.*5.*num.*42.

Limit.7. vbi cum Laico examinatur alter Clericus.*ibidem num.*43.

Limit. 8. ſi de crimine ciuiliter agatur, *ibidem n.*44.

Limit. 9. vbi agitur de probatione famæ, *ibidem num.*45.

Clericus an poſſit eſſe teſtis contra Laicum, Vide in verbo *Clericus quoad teſtimonium ferendum*.

Laicus in delictis mixti fori puniri poteſt ab Eccleſiaſtico.*deciſ.*17.*adnot.*1.*num.*2.

Laicus delinquens in Eccleſia puniri poteſt ab Eccleſiaſtico Iudice.*ibidem num.*7.

Laicus committens delictum merè Eccleſiaſticum puniri non poteſt à Iudice Laico. *dec.*17. *adnot.*1.*num.*16.

Laicus abutens licentia Iudicis Eccleſiaſtici in extrahendo res veritas ab vtroque Iudice puniri poteſt,*deciſ.*17.*adnot.*3.*n.*25.

Laici in functionibus Eccleſiaſticis non debent ſe cum Clero immiſcere, *deciſ.* 1. *adnot.* 11. *num.* 7.

Laici etiam Principes non poſſunt habere Se-

dem intrà Presbyterium, *deciſ. 1. adnot. 11. n. 35. 36. & 43. in fin.*

Limita ſtante immemorabili conſuetudine, *ibidem num. 37.* Contrarium, *n. 41.*

Et retinentes Sedem intrà Presbyterium tanquam Sacrilegi ſunt expellendi, *deciſ. 1. adnot. 11. n. 45.*

Thurificatio triplici ductu an, & quando laicis debeatur, *dec. 1. adnot. 13. nu. 29.*

Pacis oſculum quomodò laicis dandum, *deciſ. 1. adnot. 13. num. 30.*

Laicus nullum Ius habet retinendi Sedes in Eccleſia, inuito Epiſcopo, ſinè eius gratia, *deciſ. 1. adnot. 15. n. 1. & n. 31.*

Limita procedere à principio, ſecùs poſtquàm conceſſus fuit huiuſmodi vſus, *deciſ. 1. adnot. 15. nu. 2.*

Laico, quæ remedia competunt pro retentione loci, & Sedis in Eccleſia, *deciſ. 1. adnot. 15, num. 3.*

Laicis competit manutentio in quaſi poſſeſſione Iuris ſedendi in Eccleſia, *deciſ. 1. adnot. 15. nu. 8.*

Laicis ex gratia conceditur Ius habendi Capellam, Sepulchrum, & Iuſpatronatus in Eccleſia, *dec. 1. adnot. 15. n. 9.*

Laicorum loca in Eccleſia debent eſſe diſtincta à locis Canonicorum, & Miniſtrorum, *deciſ. 1. adnot. 15. n. 26.*

Laici dum diuina celebrantur non debent in Choro ſtare, vel ſedere, *deciſ. 1. adnot. 15. n. 27. & 28.*

Laici quem locum habeant in Synodo, *deciſ. 1. adnot. 16. num 14.*

Laicus pro ſolutione Laudemij conueniri poteſt coram Iudice Eccleſiaſtico; ſi Eccleſiæ ſit debitum, *deciſ. 4. adnot. 1. num. 51. & dec. 12. adnot. 2. num. 39.*

Laici non poſſunt de rebus Eccleſiæ diſponere, *deciſ. 6. adnot. 7. num. 33.*

Laicus emens ab Eccleſiaſticis, vel à perſonis exemptis, an gaudeat eadem exemptione à datijs, & gabellis, vide in verbo *Eccleſiaſtici, Emptor, Immunitas in prophanis.*

Laicus occupans res Eccleſiæ committit ſacrilegium, & coram Epiſcopo conueniri poteſt, *deciſ. 12. adnot. 2. num. 34.*

Laicus adminiſtrator rei Eccleſiæ poteſt cogi coram Iudice eccleſiaſtico ad reddendam rationem, *deciſ. 12. adnot. 2. num. 27.*

Laicus in vim contractus iuramento vallati conueniri poteſt coram Eccleſiaſtico, *dec. 12. adnot. 2. num. 31.*

Principum conſtitutiones prohibentes in contractibus apponi iuramentum, ne laicus efficiatur de foro Eccleſiæ ſunt contrà libertatem Eccleſiaſticam, *deciſ. 12. adnot. 2. nu. 32.*

Contrarium *nu. 35.* Sed reprobatur *nu. 37.*

Laicus conueniri poteſt coram Iudice Eccleſiaſtico in quacumque cauſa, pro qua excommunicari poteſt, *deciſ. 12. adnot. 2. num. 40.*

Nec non ex pacto ſpecialiter adiecto de ſe ſubijciendo cuique foro, *ibid n. 41.*

Prout etiam ex conſuetudine conueniendi laicos coram Epiſcopo, *ibidem nu. 42.*

Laici poſſunt prorogare, & conſentire in Iuriſdictionem Iudicis Eccleſiaſtici, *deciſ. 12. adnot. 2. num. 48.*

Laicus Conuentus à Clerico ſi negat rem eſſe Clerici, vel Eccleſiæ, cauſa remittenda eſt ad Iudicem laicum, *deciſ. 12. adnot. 2. num. 50.*

Limit. ſi adſit contraria conſuetudo, *ibidem n. 51.*

Limit. vt negatio non debet eſſe dubia, ſed certa, *ibidem n. 52.*

Limit. ſi per Clericum in continenti probetur negationem eſſe calumnioſam, & rem eſſe ſuam, vel Eccleſiæ, *ibid. n. 53. & 54.*

Laicus trahi poteſt ad forum Eccleſiaſticum, etiamſi negauerit, & docuerit de titulo, ſi conſtet rem eſſe Eccleſiæ, vel Clerici, *dec. 12. adnot. 2. num. 57.*

Præcipuè ſi notoriè conſtet rem eſſe Clerici, vel Eccleſiæ, *ibidem num. 58.*

Laicus pro delicto, rapina, ſpolio, dolo, apprehenſione, vel violentia conueniri poteſt coram Eccleſiaſtico, non obſtante negatione, *deciſ. 12. adnot. 2. num. 59.*

Laici quidquam ſtatuere poſſunt circa bona Eccleſiaſtica, *deciſ. 12. adnot. 3. num. 2.*

Nec ſuper illis ius reddere, *ibidem num. 3. & 5.*

Laicus quacunque actione agatur pro rebus Eccleſiæ conueniri poteſt coram Eccleſiaſtico, *deciſ. 12. adnot. 3. num. 6.*

Laici ſi accedant ad molendina Eccleſiaſticorum contra edicta laicalia non ſunt puniendi, *deciſ. 26. adnot. 4. num. 11. & 12.*

Limit. ſi adeſſet conuentio *n. 13.*

Laicis non eſt fauendum, vbi agitur de læſione immunitatis Eccleſię, *deciſ. 53. adnot. 5. nu. 23.*

Laici contrahentes cum Eccleſiaſticis grauari non debent, *deciſ. 31. num. 38.*

Laicus quoad delationem armorum, vide in verbo *Armorum delatio.*

Laicus ſi nominet in ſui auctorem Clericum, & cauſa ſit indiuidua iudicium remittitur ad Eccleſiaſticum, *deciſ. 55. num. 3.*

Laicus de Iure Canonico traditur Curiæ ſæculari in caſibus, in quibus Clericus tradi poteſt, *deciſ. 73. num. 50.*

Eſt incapax ad obtinenda beneficia, *deciſ. 101. num. 6. deciſ. 139. num. 9.*

Declara vt in *num. 10.*

Non poteſt præſentari de beneficio de iurepatronatus, *deciſ. 101. num. 7.*

Limit. ſi proximè eſſet clericandus, *deciſ. 101. num. 8.*

Beneficium ſi conferatur laico, qui poſtea efficiatur Clericus, collatio propter ſuperuenientiam Clericatus ſubſiſtit, *deciſ. 139 n. 11.*

LAVDEMIVM.

Laudemium Emphyteuſi legata debetur domino directo, *deciſ. 4. num, 13.*

Debetur ratione dominij cõſenſus, actualis traditionis, & inueſtituræ, *deciſ. 4. num. 14.*

Eſt ſoluendum ab Eccleſia etiam de relictis ad pias cauſas, *deciſ. 4. num. 15.* Secus de relictis ex cauſa neceſſaria, *nu. 16.*

Non eſt ſoluendum in Emphyteuſi conceſſa pro hæredibus, & ſucceſſoribus, *deciſ. 4. numero 17.*

Præſertim ſi ſit adiecta clauſula cui dederit, *num. 8.*

*num.*18. vel pro ſucceſſoribus quibuſcunque, *num.*19.
Contrarium *num.* 22. Diſtingue vt in *num.*28.
Laudemij præſtatio eſt quædam exhibitio obſequij reuerentialis erga dominum, *decif.*4. *n.*23.
Eſt de natura contractus, *decif.*4. *num.* 24.
Facultas exigendi laudemium non eſt perſonalis, ſed realis, *decif.*4. *num.*25.
Laudemij ſolutio niſi expreſsè fuerit remiſſa, reſeruata cenſetur, *decif.*4. *num.*26.
Laudemium non datur pro cenſu, ſed pro inueſtitura, & traditione poſſeſſionis, *decif.* 4. *num.*27.
Dominus directus inſtans pro ſolutione laudemij cenſetur alienationem approbare, *decif.*4. *num.*34.
Laudemium debetur, vbi agitur de alienatione rei Emphyteuticæ, *decif.*4. *adnot.*1. *num.*1.
Sine Emphyteuſi non debetur, *decif.* 4. *adnot.* 1. *num.*2.
Debetur Domino directo, & non vtilis dominij, *decif.*4. *adnot.*1. *num.*3.
Debetur pro approbatione alienationis, *dec.* 4. *adnot.* 1. *num.*4.
Debetur ratione conſenſus in recognitionem dominij directi, *decif.*4. *adnot.*1. *num* 5. & *n.*19.
Debetur pro noua inueſtitura, *decif.*4. *adnot.*1. *num.*6. *decif.*1 35. *num.*18.
Debetur toties, quoties contingit alienatio, *decif.*4. *adnot.*1. *num.*7.
Debetur ex natura contractus Emphyteutici, & ex diſpoſitione legis, *decif.*4. *adnot.*1. *num.* 8.
Debetur non obſtante exemptione ab oneribus realibus, ac etiam duodecim filiorum, *decif.*4. *adnot.*1. *num.*9.
Res pro ſolutione laudemij non eſt obligata, *decif.*4. *adnot.*1. *num.*10.
Laudemium ſpectat ad vſufructuarium, & non ad proprietarium, *decif.*4. *adnot.*1. *num.*11.
Vnicum debetur pro vno aſſenſu, & non duplicatum, *decif.*4.*adnot.*1. *num.*12. & *num.*48.
Non debetur in conceſſione rei Emphyteuticæ in perpetuum cum pacto de renouando de certo tempore ad certum tempus, niſi ex pacto, vel conſuetudine regionis, *dec.*4 *adnot.*1. *num.*13.
Non debetur, ſtante pacto, quod à quolibet ſucceſſore ſit petenda renouatio, niſi aliter conuentum fuerit, aut conſuetudo exigat, *decif.*4.*adnot* 1.*n.*15.
Laudemium debetur ſi finita prima inueſtitura, à domino directo noua concedatur, *decif.* 4. *adnot.*1.*n.*16.
Ius recipiendi laudemium eſt de Dominicalibus, *decif.*4.*adnot.*1.*n.*24.
Laudemium non debetur, quando fuit Emphyteutæ data licentia de ſubemphyteuticando, niſi reſeruatum fuerit, *decif.* 4. *adnot.* 1. *num.*25.
Debetur ex cauſa alienationis neceſſariæ, vt ſi dentur bona in ſolutum, *decif.* 4. *adnot.* 1. *num.*27.
Vel ſi dentur ſubhaſta, *num.* 28.
Limit. ſi commoditas, vel proprietas alienetur ad vitam inueſtiti, *ibidem num.*29.
Laudemium debetur in venditione facta cum pacto de retrouendendo; *decif.* 4. *adnot.* 1. *numer.*30. ſecùs in retrouenditione, *num.*31.
Sublimit. in venditione, Iuris redimendi, *num.*32.
Laudemium ſolui debet pro melioramentis, *decif.*4.*adnot.*1.*n.*33.
Limit. procedere, quando res emphyteutica vna cum melioramentis alienetur, *n.*34.
Limit. 2. ſi Emphyteuta admittatur ad moræ purgationem; nam tunc ex melioramentis non debetur laudemium, *num.*35.
Laudemium eſt ſoluendum ſi donetur res Emphyteutica, *decif.*4. *adnot.*1. *n.*36.
Limit. ſi adſit contraria conſuetudo, *num.*37.
Eſt ſoluendum ab Hærede extraneo, aliàs ab inteſtato non ſucceſſuro, *decif.*4. *adnot.*1.*n.*38.
Contrarium, *num.*39.
Laudemium debetur, quando eſt perfecta venditio, licet poſtea partium conſenſu diſſoluatur, *decif.*4. *adnot.*1.*num.*46.
Limit. procedere in contractu purè celebrato; ſecùs in conditionali, *ibid.num.*47.
Laudemium, ad quam rationem ſolui debeat, *decif.*4.*adnot.*1.*n.*49.& 50.
Laicus pro ſolutione laudemij conueniri poteſt coram Iudice Eccleſiaſtico; ſi Eccleſiæ ſit debitum, *decif.*4.*adnot.*1.*nu.*51.
In ſolutione laudemij attendendus eſt valor de tempore renouationis, *decif.*4.*adnot.*1. *num.*52.
Limit. procedere in renouatione ob lineam finitam, ſecùs de renouatione de certo ad certum tempus, *ibidem num.*53.
Pactum de ſoluendo ſolitum laudemium in renouatione, quomodò intelligatur, *decif.*4. *adnot.* 1. *num.* 54.
Laudemium non exactum exigi poteſt á ſucceſſore, *decif.*4. *adnot.*1.*num.*55.
Laudemium debetur in permutatione rei emphyteuticæ, *decif.*4. *adnot.*1.*num.*58.
Spectat ad vſufructuarium, & non ad proprietarium, *decif.*4.*adnot.*1.*num.*59.
Debetur ex venditione rei Emphyteuticæ facta ad vitam vendentis, *decif.*4.*adnot.*1.*n.*60.
Clauſula *non aliàs* præterquam à caducitate, ſed non à ſolutione laudemij, *decif.* 4. *adnot.* 1. *num.*22.
Laudemium non debetur ex alienatione facta vigore Bullæ Gregorij XIII. de iure congrui, *dec.*4.*adnot.*2.*n.*21.
Non debetur ex actu neceſſario, *decif.*4.*adnot.*2. *num.*2.
Laudemij, ſolutio ſpectat ad retrahentem, à quo repeti poteſt, ſi à primo emptore, ſolutum ſit, & quomodo hoc procedat, *decif.* 4. *adnot.*2.*n.*3.
Laudemium non debetur pro executione contractus, *decif.*4.*adnot.*2.*n.*4.
Non ſoluitur ex contractu conditionali, *decif.*4. *adnot.* 2.*n.*6.
Laudemij exactio ceſſat, ſi contractus à principio ſit nullus, *decif.* 4. *adnot.*2. *num.* 7.
Non ſoluitur in ſubrogatione fundi loco alterius Emphyteutici, *decif.*4.*adnot.*2.*num.*8.
Ob non ſolutionem laudemij res non cadit in commiſſum, *ibidem n.*9.
Non debetur ex impoſitione cenſus ſuper re emphy-

emphyteutica, *ibid.num.*10. Contrarium *n.*11. Sed confutatur vt in *num.*12.

Non debetur ſi in re Emphyteutica imponatur ſeruitus, *deciſ.*5. *adnot.*2. *num.*16.

Non debetur niſi ex contractu Emphyteutico, *ibidem n.* 17.

Non debetur ex locatione, ſeù conceſſione ad longum tempus, *ibidem num.*18.

Nec militat textus *in l. fin. C. de iure Emphyteut. num.*19.

Limit. ſi locatio fuerit facta pro modica penſione, cum tunc reputetur Emphyteuſis, *ibidem num* 20.

Limit. 2. vt procedat in dubio, *ibid. num.*21.

Laudemium non debetur ſi Pater tradat filio rem Emphyteuticam pro legitima, *deciſ.* 4. *adnot.*2.*num.*22.

Non debetur niſi fuerit deuentum ad realem traditionem, *ibid. num.*23.

Neque debetur ex venditione fructuum, ſeù commoditatis licet ad vitam Emphyteutæ, *deciſ.*4.*adnot*.2.*num.*24.

Neque ex venditione vſufructus, *ibidem n.*25. ſecus ſi fructus vna cum proprietate alienentur, *num.*26.

Neque debetur ex venditione ad modicum tempus, *deciſ.*4.*adnot.*2.*num.*27.

Neque debetur ſi Emphyteuta confiſcationem paſſus reſtituatur ad bona, *ibid.num.*28.

Non debetur ſi ob lineam finitam fiat renouatio in filium vltimi inueſtiti, *deciſ.* 4. *adnot.* 2. *num.* 29.

Contrarium, *num.*30. Declara vt in *nu.*32.

Laudemium non debetur ſi Monaſterium ſuccedat Emphyteutæ Monaſterium ingreſſo, *ibidem num.*33.

Laudemium non debetur quando inter comprehenſos eſt locus iuri accreſcendi, *deciſ.* 4. *adnot.*3.*num.*1.

Non debetur ex alienatione rei Emphyteuticæ cauſa dotis, *deciſ.* 4. *adnot.*4. *num.* 20. Contrarium, *num.*21.

Eſt ſoluendum à marito pro Emphyteuſi in dotem data æſtimata, *ibid.num.*23.

Limit. procedere ſi maritus ſoluto matrimonio vellet reſtituere æſtimationem rei Emphyteuticæ, *deciſ.* 4. *adnot.* 4. *num.* 25. Contrarium, *n.*26.

Laudemium non debetur quando Emphyteuſis datur in dotem filiæ comprehenſæ, *deciſ.*4.*adnot.*4.*num.*27.

Limita procedere ſi detur inæſtimata, ſecùs ſi æſtimata, *ibid.num.*28.

Limit. 2. ſi detur extraneæ perſonæ, etiam ineſtimatæ, *ibid.num.*29.

Limit. 3. ſi æſtimatio fuerit facta ad alium finem, quam faciendi venditionem, vel ex interuallo, *ibidem num.* 30.

Limit. 4. ſi pater relictis allodialibus tradat in dotem rem Emphyteuticam, *ibidem num.*31.

Secus ſi Pater alia bona non haberet, *num.* 32. Contrarium, *num.*33.

Laudemium non tenetur ſoluere Maritus ex lucro dotis rei Emphyteuticæ, *deciſ.* 4. *adnot.* 4. *num.* 34.

Neque eſt ſoluendum in reſtitutione Emphyteuſis in dotem traditæ, *ibidem num.*35.

Limit. ſi prædium æſtimatum reſtituatur, *num.*36.

Neque debetur ſi frater dotet ſororem de re Emphyteutica communiter poſſeſſa, ſecus ſi de propria, & dotare non teneatur, *deciſ.* 4. *adnot.*4.*nu.*37.

Laudemium debetur ſi nepos dotet amitam de Emphyteuſi, *ibidem num.*38.

Debetur ſi loco pecuniæ promiſſæ poſtea tradatur fundus Emphyteuticus, *deciſ.*4. *adnot.* 4. *num.*39.

Debetur ſi Emphyteuſis tradatur in dotem ingreſſuræ Monaſterium, *ibidem num.*40.

Laudemium non ſoluitur ſtante obſeruantia de non ſoluendo, *deciſ.*135. *n.*17.

LEGITIMA.

Legitima non recipit onus legale, *deciſ.* 6. *adnot.* 4. *num* 6. *deciſ.* 43. *adnot.*1. *num.* 2. *deciſ.* 57. *adnot.* 2. *num.*13.

In legitimam non imputantur data filio ratione dignitatis, *ibidem num.*9.

Nec imputantur, quæ capiuntur inter viuos, ſi dantis in contrarium non concurrat declaratio, *deciſ.*6. *adnot* 4. *num.*11.

Nec imputatur peculium Caſtrenſe, *ibidem num.*11.

Nec imputantur expenſæ factæ cauſa ſtudij, *ibidem num.*35.

Nec in legitimam imputantur expenſæ factæ à Patre pro filij doctoratu, alijſque honoribus, *deciſ.*6.*adnot.*4.*num.* 4.

Nec libri pro filio à patre empti, *ibidem nn.*16.

Nec æqui, & arma empta à Patre filio ratione militiæ, *ibidem num.*17.

In legitimam imputantur primo loco alienata, & eximuntur ab onere fideicommiſſi, *dec.*43. *num.*29.

Adeòque à ſucceſſiuè vocatis recuperari nequeunt, *ibidem num.*30.

Et ius opponendi de his detractionibus tranſit etiam in ſingularem ſucceſſorem, & tertium poſſeſſorem, *ibid. num.*31.

Limit. procedere in alienationibus, quæ fiunt inter viuos, ſecùs in vltima voluntate, *ibidem num.*32.

Alienata per filium onere fideicommiſſi grauata de æquitate ſubſtinentur, & imputantur in legitimam, ſecùs de rigore Iuris, *deciſ.* 43. *adnot.*1. *num.*1.

Amplia procedere, licet teſtator prohibuiſſet bonorum alienationem, *ibidem num.*2.

Nec fideicommiſſarius poteſt impedire alienationem bonorum fideicommiſſo ſubiectorum, pro legitima filio debita, *deciſ.* 43. *adnot.*1. *n.*3.

Alienata primo loco imputantur in legitimam, etiamſi ſint mobilia, & merces, *ibidem num.*4.

Ità etiam ſi de mobilibus fideicommiſſo ſubiectis nulla reddatur ratio, *ibid. num.*5.

Alienatio primo loco facta ſubſtinetur etiam ſi excedat legitimam, & declaratur, *deciſ.* 43. *adnot.*1. *num.*6.

Alienationes per filium factæ cenſentur adæquare legitimam, *ibidem num.*7.

Alie-

Alienationes primo loco factæ ſubſtinentur, ſecùs ſequentes, quæ à vocatis retractari poſſunt, *deciſ.43. adnot.1.num.8.*

Et fideicommiſſarius allegans fuiſſe factas alias detractiones anteriores, probare tenetur, *deciſ.43.adnot.1.num.9.* Ac etiam iuſtificare æquaſſe legitimam, *num.10.*

Limita non procedere ſi ab hærede grauato non fuerit confectum inuentarium, nam tunc huiuſmodi onus probandi ſpectat ad hæredē, *ibid.num.11.*

Sublimita, vt procedat ſi hæres grauatus ageret ad legitimam, ſecus ſi agitur de ſubſtinenda alienatione contra fideicommiſſarium, *ibidem num. 12.*

Alienationes cenſentur adæquare legitimam ſi concurrat defectus inuentarij, & cōtrarium aſſerenti incumbit onus probandi, *deciſ.43.adnot.1.num.15.*

Aſſerenti factas fuiſse detractiones incumbit onus probandi, ſi filius confecerit inuentariū, *ibidem nu.16.*

Et ſatis eſt filio, vel hæredi aſſerere non extare alia bona, *ibid.n.17.* Secùs ſi filius, aut hæres nō confecerit inuentarium, *ibid.n.18.*

Declara ſi hæres grauatus ſit actor, ſecùs ſi reus, *dec.43. adnot.1. nu.19.* Contrarium, quod indeſtinctè concluſio procedat, *n.20.*

Declara 2. vt procedat in hæreditate paterna, ſecùs in materna, *ibid.n.21.*

In legitimam imputantur primo loco alienata non tamen hypothecata, vel pignorata, *dec.43. adnot.1.n.22.*

Alienata imputantur in legitimam, ſi ſint voluntaria, ſecus ſi neceſſaria pro ſoluendo ære alieno, *dec.43.adn.1.n.27.*

Alienata ex permiſſione teſtatoris non imputantur in legitimam, *deciſ. 43. adnotat. 1. num.28.*

Alienata bona fide imputantur in legitimam ſecus ſi mala fide, *deciſ.43.adnot.1. n.29.*

Alienata non imputantur in legitimam ſtantibus bonis liberis, *dec.43. adnot. 1.n.30.*

Legitimæ detractio non poteſt fieri ex re particulari fideicommiſso ſubiecta, *dec. 43. adnot.1. num. 31.*

Nec ex re particulari ſpecialiter alienari poteſt. *ibid.num.32.*

Alienata vltra legitimam, & trebellianicam retrotrahuntur quoad exceſsum ad reintegrandum fideicommiſſum. *deciſ. 43. adnot. 1. numer.34.*

Et hæ retractationes an fieri debeant pro rata ab omnibus, an ab vltimis explicatur, *ibid.num. 35.* Et quid quo ad legatarios *nu.36.*

Primæ alienationes, vt imputentur in cauſam legitimæ ad effugiendum retrotractiones, quæ dicantur, *dec.43.adnot.1.n.37.*

Exceptio, quod primo loco alienata imputentur in legitimam ſi non ſit liquida non releuat, *ibid.n.42.*

Legitima non continetur in prohibitione alienationis, *dec.43.adnot.1.n.2.*

Filius non tenetur acceptare legitimam in pecunia, *ibid.n.46.*

Fructus legitimæ an, & quando debeantur, vid in verbo *Fructus.*

LEGATVM DOTIS.

Legatum dotis dandum puellis virginibus orphanis dari poteſt orphanę ſine patre, licet habeat matrem, *deciſ.57.num.3.*

Declara, vt non procedat ſi concurrant orphanæ vtroque parente orbatæ, dummodò ſint ætate nubiles *n.23.25.et 30.*

Legatum relictis fœminis maritandis, poteſt dari viduis ſecundò nupturis, *dec.57.nu.11.* Contrar.*n.12.* Declara *vt n.13.*

Poteſt etiam conferre viduis ſi non adeſsent fœminæ ætate nubiles, *ibid.n.14.*

Prout etiam ſi primum matrimonium non conſumauerint, *dec.57.n.15.*

Legatum relictum fœminis maritandis non poteſt conferri maritatis, *ibid.n.16.*

Limit. ſi mulier fuit nupta ſine dote, vel cum modica inſufficienti ad ſuſtentanda onera matrimonialia, *ibid.n.17.*

Legatum relictum fœminis maritandis non poteſt conferri, niſi fœminis ætate nubilibus, *deciſ.57.num.26.*

Ampl. vt ſi hoc legatum ſit relictum perſonis incertis ab executoribus ſunt eligendæ perſonæ habiles, *ibid.n.27.*

Et ſi perſonis certis ætate inhabilibus ad matrimonium peti non poteſt ante legitimam ætatem, *dec.57.n.28.*

Legatum pro virginibus maritandis non debetur ingredientibus Monaſterium. *dec.57.adnot. 1.nu.1.* Contrar.*n.2.*

Legatum factum à teſtatore eius nepoti ad effectum nubendi debetur ſi ingrediatur Religionem, *deciſ.57.adnot.1.n.4.*

Legatum ergà ſanguine coniunctos latiùs interpretatur, *ibid.num.5.*

Legatum relictum certæ perſonæ, vt matrimonium ineat debetur ſi ingrediatur Religionē, *dec.57.adnot.1.n.6.*

Legatum dotis non conſequitur puella ingrediens Religionem, ſi ex coniecturis appareat teſtatorem intellexiſse de nuptijs temporalibus, *ibid.n.11.*

Factum puellæ ſi nubat certæ perſonæ non debetur ſi ingrediatur Monaſterium, *dec.57.adnot. 1.num.12.*

Et quid ſi illa perſona certa moriatur ante quā puella ſit in mora, *ibid.n.13.*

Et an hoc caſu debeatur ſi puella ingrediatur Religionem, *ibid.n.14.*

Factum alicui ſi Seiam duxerit non debetur niſi ſecuto matrimonio temporali, *dec.57.adnot. 1.num.15.*

Factum mulieri ſi non nupſerit cum intelligatur de matrimonio carnali debetur ſi ingrediatur Religionem, *ibid.n.16.*

Legatum ſcutorum mille factum puellæ ſi temporales nuptias contrahat, & centum ſi ingrediatur Religionem, debetur in ſumma ſcutorum mille, *dec.57.adnot.1.n.17.* Contrarium *nu. 18.* Declara, *vt in n.19.et 20.dec.110.num.22.23. et 25.*

Factum puellæ ad effectum nubendi ſi eſt factum

Digitized by Google

etum in odium Religionis, vt in ea non ingrediatur non valet, *dec.57.adnot.1.n.20.*

Legatum factum ſi non nupſerit, vel ſi Religionem non ingrediatur his non obſtantibus debetur, *deciſ.57.adnot.1.n.27.et 28.*

Ampl. vt in *num.32.* Contrarium *num.33.*

Et debetur licet ſit factum cauſa conſeruandæ agnationis, *ibid.n.31.* Contrarium, quod conditio ſi Monaſterium non ingrediatur non ſit à iure reprobata, *n.33.*

Legatum relictum ſub conditione ſi Seiam in vxorem duxerit tenet, ſi conditio honeſtè adimpleri poſſit, *dec.57.adnot.2.n.1.*

Mulier priuatur legato ſibi facto ſub conditione ſi Titio nupſerit, ſi interpellata recuſet illi nubere, *ibid.n.3.* licet poſteà pœniteat *n.4.*

Legatum factum ſub conditione ſi alicui nupſerit ad effectum acquirendi conditio eſt adimplenda infrà triennium, *deciſ.57. adnot.2.n.7.*

Contrat. quod ſit in perpetuum, ſeù quandoquè nupſerit, *ibid.n.8.* Declar. *vt n.9.*

Dicta conditio reiicitur ſi nuptiæ à Iure Canonico ſint prohibitæ, *dec.57.adnot.2.n.10.*

Conditio ſi nupſerit alicui de familia intelligitur in gradu permiſſo abſque diſpenſatione Pontificis, *ibid.n.11.*

Conditio nubendi cum certa perſona valet niſi apponatur in legitima, *dec.57.adnot.2.nu.12.*

Conditio ſi nupſerit certæ perſonæ adiecta in legato reiicitur ſi ſit indigna, *deciſ.57. adnot. 2. num.15.*

Et conditio ſi Titio nupſerit habetur pro impleta, ſi puella de conſilio patris alium ducat in virum, *ibid.n.16.* nec legato priuatur *n.18.*

LEGATVM PIVM.

Legatorum piorum executio eſt mixti fori, *dec. 12.adnot.6. n.4.*

Præcipuè ſi ille, qui ſoluere tenetur ſit ſæcularis, *ibid.num.5.*

Declara procedere de iure ciuili, ſecus de iure Canonico, *ibid.n.6.*

Legata relicta Eccleſiis, vel in pios vſus, vel amore Dei dicuntur ad pias cauſas, *dec.12. adnot.7. num.2.*

Relictum Monacho dicitur ad pias cauſas, *ibid. num.3.*

Vt dicatur pium ſufficit, quod habeat annexã piam cauſam. *deciſ.12.adnot.7.n.4.*

Relictum pro anima dicitur ad pias cauſas, *ibid. num.6.*

Prout etiam relictum pro malè ablatis, *ibid.n.7.*

Legatum relictum pro ſatisfaciendis creditoribus dicitur pium. *dec.12.adnot.7.n.9.et 10.*

Factum conſanguineo pauperi dicitur pium, *ibid.n.11.* Contrarium *n.12.*

Factum, ſeù relictum perſonæ pauperi dicitur ad piam cauſam, *dec.12.adnot.7 n.13.*

Prout etiam relictum viduis, *ibid.n.14.*

Legatum factum pro virginibus maritãdis quãdo dicatur ad pias cauſas, *deciſ.12.adnot.7.n.15.*

Relictum Confraternitati laicorum, quando dicatur pium, *ibid.n.16.*

Legata pia in teſtamento minus ſolemni relicta valent, *deciſ.12.adnot.7.n.57.* Contrar. *58.* Declara, vt *num.59.*

In legatis piis eſt facienda lata interpretatio, *deciſ.57.n.5.*

Legata pia relicta patribus Minoribus de Obſeruantia Sancti Franciſci, quomodò præſtanda ſint, refertur decretum Sacræ Congregationis Fabricæ, *dec.60.adnot.3.n.39.*

Legatum relictum Canonicis non videtur relictum Eccleſiæ, ſed inter Canonicos eſt diuidendum, *dec.98.adnot.2. n.1.2.et 4.* Contrarium *num.3.*

Declara, quod ſi Canonici non habeant adminiſtrationem Eccleſiæ relictum cenſetur, ſecus ſi habeant, vel inter ipſos ſit Eccleſiæ adminiſtratio *num.6.*

Idem ſi cauſa reſpiciat potius Eccleſiam, quam Canonicos, *ibid.*

Relictum Canonicis ſub nomine collectiuo cenſetur relictum Capitulo, ſecus ſi ex coniecturis aliud appareat, *dec.98.adnot.2.n.8.*

Legatum relictum Collegio Templi in dubio cenſetur relictum contemplatione perſonarũ *dec.98.adnot.2.n.5.*

Relictum pro miſſis celebrandis videtur factũ intuitu Eccleſiæ, & non habenti eius adminiſtrationem, ſecus ſi perſona non habeat Eccleſiam, vel eius adminiſtrationem. *dec.98.adnot.2. n.12.et 13.*

Et ſi verba legati ſint directa principaliter perſonæ cum onere celebrandi in aliqua Eccleſia, cenſetur factum intuitu perſonæ, *ibid.n.14.*

In hac materia recurrendum eſt ad coniecturas *deciſ.98.adnot.2.n.15.*

Legatum relictum fauore dignitatis Eccleſiæ, vel officii debetur etiam ſucceſſori, *dec.98.adnot.2.n.16.* ſecus ſi non fuerit relictum intuitu dignitatis, vel officii *num.17.*

Non cẽſetur relictum intuitu dignitatis ſi perſona ſit affinitate coniuncta, *dec.98. adnot.2.nu. 18.* etiam ſi ſolum expreſſum fuerit nomen officii *num.20.*

Legatum factum conſanguineo pauperi potius intuitu ſanguinis, quam pietatis cenſetur factum, *dec.98.adnot. 2.num.19.*

Ex qualitate rei legatæ deſumitur coniectura an fuerit factum perſonæ, vel Eccleſiæ, *ibid.nu. 21.et 22.*

Legata ad pias cauſas ſpatio 40. annorum præſcribuntur, *deciſ.130.num.17.*

LEGATVM PROPHANVM.

Legata, an debeantur ſi hæres repudiat hæreditatem, *deciſ.8. adnot. 1.n.60.*

Quæ actiones competant pro conſequendis legatis remiſſiuè, *deciſ.12.adnot.6.n.21.*

Legatum prophanum elapſo anno ſi non fuerit executioni demandatum efficitur pium, quoad fori priuilegium, *deciſ.12. adnot.6.n.22.*

Spatium vnius anni in exequendis legatis prophanis, & ſex menſium in piis, quando incipiat currere, *deciſ.12.adnot.6.n.24.*

Spatium vnius anni ad ſoluendum legatum procedit ad fauorem defuncti; non autem hæredum, ſeù executorũ; qui ſtatim pulſari poſſunt, *ibid.n.25.et 28.*

Legatum relictum concubinæ eſt inualidum, & acquiritur hæredi, *deciſ.59.n.37.* Præcipuè de iure Canonico *n.38.* ſecus de iure ciuili, *n.47.*

Legatum, vel donatio facta concubinæ à Clerico, ſeù milite non debetur etiam de iure ciuili

etiam

etiam ſi ſit iuramento firmata,*deciſ.*59.*n.*39.
Ampl.etiam ſi legatum factum fuerit ob benemerita,niſi aliunde probentur,*ibid.n.*40.
Pactum adulteræ an,& quando valeat, *deciſ.*59. *num.*41.& quid ſecundum *Bald.*qui reprobatur *num.*42.
Legatum factum concubinæ valet,ſi per multos annos ceſſauerit commercium, *deciſ.*59. *nu.*43. Et ſaltem per triennium *num.*44.
Valet etiam ſi fiat concubinæ cauſa dotis ad retrahendam à meretricio,*deciſ.*59.*n.*45.
Prout etiam ſi fiat meretrici pauperæ,& egenæ, *ibid.n.*46.
Legatum factum concubinæ, & focariæ de iure ciuili valet,*deciſ.*59.*n.*47.
Relictum amico cenſetur, ac ſi fuiſſet relictum conſanguineo,ſi amicitia ſit maxima,& non lenis,*deciſ.*98.*adnot.*2.*n.*23.
Relictum pro matrimonio carnali an debeatur ingredienti Religionem, *deciſ.*130. *nu.*18.*vſque ad* 21.

LENOCINIVM.

Lenocininm mariti cum propria vxore eſt mixti fori, *deciſ.* 87.*adnot.*3.*n.*20.
Prout etiam lenocinium mediatoris, vt virgo defloretur,*ibid.n.*21.
Lenocinium eſt crimen grauiſſimum pluſquam adulterium,*deciſ.*81.*n.*1.
Leno delinquit in ſe,& in alium,*ibid.n.*2.
Leno quis dicatur,*deciſ.*81.*n.*3.*et* 4.
Contra lenonem proceditur ſine accuſatore, *ibid.n.*5.
Lenocinii pœna de iure digeſtorum eſt eadem, quæ pro adulterio irrogatur,*deciſ.*81. *n.*6.
De iure Authenticorum eſt vltimi ſupplicii, *ibid.nu.*7.*et* 21.Et cum iure communi concordat Bulla Pii IV.*n.*8. de iure Codicis eſt pœna metalli,*n.*20.
Hodiè verò eſt arbitraria,non capitalis,ſed mitior,*deciſ.*81.*n.*9.aliquando exilium fuit impoſitum,*n.*10.
Aliquando cum mytra lenones fuſtigati fuerunt,*n.*11.vt in bulla Pauli IV.*n.*12.
Et etiam ad triremes tranſmitti poſſunt, *nu.*13. efficiuntur infames ipſo iure,*n.*14.
Omnes contractus initi inter lenones, & puellas proſtitutas ſunt nulli,*deciſ.*81.*n.*15.
Clericus lenocinium committens extraordinaria pœna mulctatur,*ibid.n.*16.*et* 17.
Parentes proſtituentes ſuas filias amittunt patriam poteſtatem, *deciſ.*81.*n.*18. & vſumfructũ bonorum aduentitiorum,*n.*19.
Maritus leno ſuæ vxoris, & frater ſuæ ſororis multantur pœna vltimi ſupplicii, *dec.*81. *n.*23. Sed Iudex temperare poteſt,*n.*25.
Et aliquando quomodo temperata fuit dicta pœna refertur *in n.*23.
De iure Canonico leno ſuæ vxoris non poteſt effici Clericus,*ibid.n.*24.
Leno non punitur pœna ordinaria, niſi pro tali adulterio aliquid receperit,*deciſ.*81.*n.*26. Contrarium tenentes referuntur,*n.*27. Declara, vt in *n.*28.
Leno non dicitur niſi quæſtus cauſa mulieres proſtituat,*dec.*81.*n.*29. Et niſi per duas,aut tres vices hoc crimen commiſerit,*n.*30.
Maritus verò etiam ſi ſemel vxorem proſtituerit,tenetur pœna lenocinij,*deciſ.*81.*n.*31.
Parentes proſtituentes ſuas filias cauſa paupertatis,non excuſantur à pœna,*ibid.n.*32.Contrarium *n.*33.
Lenocinii pœna non irrogatur effectu non ſecuto,*dec.*81.*n.*34.

LIBELLVS FAMOSVS.

Libelli famoſi pœna regulariter eſt capitalis, & vltimi ſupplicii,*dec.*52.*adnot.*1.*n.*1.*et* 2. Contrarium,quod ſit arbitraria,*ibid.num.* 3.
Referuntur diuerſæ pœnæ impoſitæ pro libello famoſo,*deciſ.*52.*adnot.*1. *n.*10.11.*et* 42.
Libellus famoſus factus contra perſonam inhoneſtam mitiori pœna mulctatur, *deciſ.*52. *adnot.* 1.*num.*4.
Quomodo puniatur hoc crimen ex Bulla Beati Pii V.& ſtatuto Vrbis,*ibid.num.*5.& an dicta bulla ſit vſu recepta,*ibidem n.*11.
Pœna libelli famoſi eſt imponenda, prout eſſet puniendum delictum in eodem expreſſum, *deciſ.*52 *adnot.*1.*num.*6.
Tortura non eſt danda pro libello famoſo ſi contineat delictum leue,*ibid.n.*7.
Extraordinaria pœna mulctatur ſi non contineat delictum,ſed aliquam aliam iniuriam,*deciſ.*52.*adnot.*1.*n.*8.
Pœna libelli famoſi habet locum,etiam ſi quis in eo verum dixerit, *deciſ.*52. *adnot.* 1. *num.* 9. Contrarium *n.*12.
Veritas conuicii excuſat ab actione, & pœna iniuriarum in iudicio, ſecus extra iudicium ſi iniuria ſit illata in ſcriptis,*deciſ.*52.*adnot.*1.*n.*13.
Secus ſi ſine ſcriptura, & ad prouocatione, *num.*14.
Pœna libelli famoſi habet locum tàm in actore,quàm in mandante,& conſulente, *deciſ.*52. *adnot.*1.*n.*15. & etiam in dictante *n.*16.ita etiam in ſcribente *num.*17.
Sola verò traditio non ſufficit, niſi etiam concurrat publicatio,*deciſ.*52.*adnot.*1.*num.*18.Contrarium,*num.*19.
Scribens literam infamatoriam punitur pœna libelli famoſi,*ibid.n.*20. vbi quid ſi ſcribatur ſine nomine.
Ponens obſcœnas picturas in alterius infamiã punitur pœna libelli famoſi, *deciſ.* 52. *adnot.*1. *num.*21.
Ita etiam de ſtercorante, vel apponente cornua in foribus alicuius,*ibidem n.*22.
Ita etiam faciens libellum famoſum ſub nomine alterius,*deciſ.*52.*adnot.*1.*n.*23.
Retinens libellum famoſum,& literas infamatorias ſi concurrat manifeſtatio punitur eadẽ pœna,*ibid.n.*24.
Ita etiam affigens libellum famoſum, etiamſi doceat de auctore,*deciſ.*52.*adnot.*1.*n.*25.
Ita etiam faciens cadere in terram libellum famoſum,vt publicetur,*ibid.n.*25.
Ita etiam inueniens libellum famoſum ſi publicauerit,alias ſecus,*deciſ.*52.*adnot.*1.*n.*27.*et* 28. Declara,vt in *n.*29.
Componens carmina,& cantiones in detrimẽtum famæ alterius,eaſque cantans punitur pęna libelli famoſi,*deciſ.*52.*adnot.*1.*num.*30.*et* 31.
Pęna libelli famoſi non habet locum niſi dolus

interneniat, *ibidem num.* 32.
Dolus verò hoc caſu ſemper præſumitur, *deciſ. 52. adnot. 1. n. 33.*
Si in libello famoſo nulla ſit expreſſa perſona mitius punitur, ſed deueniri poteſt ad torturam, *ibid. num.* 34.
Libellus famoſus ſi fuerit publicatus, & affixus punitur pęna ordinaria, alias extraordinaria, *deciſ. 52. adnot. 1. n. 35. & 36.* Contrar. *nu.* 37.
Prouocatus per alium libellum famoſum punitur pęna extraordinaria, *ibid. n.* 38.
Crimen libelli famoſi attentatum, & non conſumatum non punitur. *dec. 52. adnot. 1. n.* 39.
Ita etiam ſi non contineat verba infamatoria, *ibid. num.* 40.
Amor excuſat à pęna libelli famoſi, *dec. 52. adnot. 1. n.* 41.
Conficiens libellum famoſum quòmodo famam reſtituere teneatur, *dec. 113. n.* 20.

L I B E R.

Liber viſitationis Diœceſanæ plenè probat, *deciſ. 10. num.* 12.

L I S.

Vide in verbo *Cauſa.*
Conſors litis potitur priuilegio collitigantis, *deciſ. 55. num.* 4.

LOCVPLETATIO.

Locupletatio non præſumitur, & eſt in ſpecie probanda, *deciſ. 54. adnot. 3. num.* 51.

L O C V S.

Vide in verbo *Dignitas Sedes.*
Locus proximior Clero dignior reputatur, *deciſ. 1. num.* 5.
Dignior locus de iure communi antiquiori tribuitur, *deciſ. 1. num.* 12. & digniori *num.* 17.
Conſuetudo ad effectum attribuendi loca attendi debet, *deciſ. 1. adnot. 14. n.* 6.
Dignior locus debetur ſecundum dignitatem, *deciſ. 1. adnot. 14. num.* 7.
Manus dextera reputatur dignior, *deciſ. 1. adnot. 14. num.* 9.
Sed dextera pars non ſemper infert pernecesſè præeminentiam, *deciſ. 1. adnot. 14. an.* 11.
Sedere ad ſiniſtram antiquitus in pluribus locis dignius erat, *deciſ. 1. adnot. 14. num.* 13.
Dextera pars apud Hæbreos potior exiſtimabatur, *deciſ. 1. adnot. 14. num.* 14.
Diu. Paulus cur depingatur à dextris Chriſti, & Petrus à ſiniſtris, & ſic etiam in Bullis Apoſtolicis, *deciſ. 1. adnot. 14. num.* 15.
Eccleſiæ, ſeù Altaris pars dextera quæ dicatur *deciſ. 1. adnot. 14. num. 17. &* 18.
In Conciliorum celebratione pars dextera quę ſit, *deciſ. 1. adnot. 14. num.* 19.
Cornu Euangelij, & cornu epiſtolæ, quando vna ſit dignior altera, *deciſ. 1. adnot. 14. num. 20. & num.* 22.
In conſeſſibus quæ pars dicatur dignior, *deciſ. 1. adnot. 14. num.* 21.
In ſeſſionibus, & prælationibus attendenda eſt locorum conſuetudo, *deciſ. 1. adnot. 16. num.* 15.

LOCVS PIVS.

Quoad alienationem, & permutationem pari paſſu procedunt cum Eccleſia, *deciſ. 54. n.* 2.

M

MAGISTRATVS.

Magiſtratus non debet occupare locum Cleri, *deciſ. 1. adnot. 8. num.* 15.
Magiſtratus noſtri temporis nullam poteſtatem habet, niſi quæ per ſtatutum, vel conſuetudinem tribuitur, *deciſ. 1. adnot. 1. 1 num.* 1.
Magiſtratum gerentes non poſſunt iudicialiter conueniri, *deciſ. 1. adnot. 11. num.* 2. Declara, *vt in num.* 3.
Repræſentant Principem, & Ciuitatem, *deciſ. 1. adnot. 11. num.* 4.
Magiſtratus debet aſſociare Epiſcopum ad Eccleſiam, & poteſt ante, vel poſt eum incedere, *deciſ. 1. adnot. 11, num. 19. &* 20.
Et recuſante Magiſtratu, & Gubernatore accedere in ſolemnibus ad Eccleſiam Cathedralem debitis remedijs cogi poſſunt, *deciſ. 1. adnot. 11. num. 21. intell. vt n.* 22.
Magiſtratus Epiſcopo ingrediente Ciuitatem obuiam ire debet, *deciſ. 1. adnot. 11. num.* 26.
Item Populus, & Clerus, *& num.* 27.
Magiſtratus præferendus eſt nobilibus in recipiendo Epiſcopum Ciuitatem ingredientem, *deciſ. 1. adnot. 11. num.* 28.
Limit. procedere de iure, ſecus de conſuetudine, *ibidem num.* 29.
Magiſtratus, & Gubernatores curare debent, vt eis debitus honor exhibeatur, *deciſ. 1. adnot. 11, num.* 30.
Romani ſeueri fuerunt contra impudētes Magiſtratus, *ibidem num.* 31.
Magiſtratum gerentes debent habere veſtes prò grauitate officii, *dec. 1. adnot. 11. num.* 31.
Magiſtratui debetur in Eccleſia dignior locus non autem in Choro, & Presbyterio, ſed extra *deciſ. 1. adnot. 11. num. 5. &* 34.
Gubernatori Prælato ſedem cum ſtrato parari poteſt, *deciſ. 1. adnot. 11. num.* 8.
Et pro audienda concione debet habere Sedem apud Epiſcopum, *ibid. num.* 9.
Magiſtratus, & Gubernator quomodo thurificandus, & quibus ductibus, *deciſ. 1. adnot. 11. nu. 10, &* 11.
Gubernator Prælatus poſt Epiſcopum thurificandus, idem ſi ſit Protonotarius, *deciſ. 1. adnot. 11. num. 13. &* 15.
Gubernatores Ciuitatum, quæ ſunt caput Prouinciæ ante Vicarium Epiſcopi thurificandi, *dec. 1. adnot. 11. num.* 16. & quid in aliis minoribus, *num. 17. &* 18.
Magiſtratus dignitas poſt Imperatoriam, & Regiam prima eſſe dicitur. *deciſ. 1. adnot. 12. n.* 1.
Magiſtratum gerentes ex officio nobiles reddūtur, *dec. 1. adnot. 12. num.* 2.
Ordo ſeruandus eſt in pręſtandis pręeminentiis Magiſtratibus, *dec. 1. adnot. 12. num.* 3.
Intellige, vt huiuſmodi ordo reguletur habito reſpectu, vel ad tempus, vel ad qualitatem, ſed ordo qualitatis eſt potior, *deciſ. 1. adnot. 12. & num.* 5.
Inter plures Senatores, & Officiales data paritate temporis ille eſt dignior, qui maioribus prærogatiuis decoratur, *deciſ. 1. adnot. 12. n.* 6.
Prærogatiuæ, vt quis dignior dicatur, quæ ſint,

de-

deciſ. 1. *adnot.* 12. *num.* 7. *et num.* 9.

Officialis filius Doctoris præfertur Officiali filio non Doctoris, *dec.* 1. *adnot.* 12. *n.* 8.

Conſuetudo eligendi nobiles ad Magiſtratum laudabilis, *dec.* 1. *adnot.* 12. *n.* 11

Inter Officiales, & Senatores ille præferendus eſt, qui maiorem prærogatiuam habet, vel ratione qualitatis, vel ratione temporis promotionis, *dec.* 1. *adnot.* 12. *n.* 17. *et n.* 18. Declara, *vt in num.* 19.

Qui priùs dignitatem in Collegio aſſecutus fuit eſt præferendus, *dec.* 1. *adnot.* 12. *n.* 20.

Officialis, & doctus expulſus de Collegio, & magiſtratu ſi reſtituatur non eſt præferendus alijs poſteà receptis, *dec.* 1. *adnot.* 12. *nu.* 21.

Officialis criminalis præcedit ciuilem, *deciſ.* 1. *adnot.* 12 *num.* 22.

Magiſtratus, & Barones quomodò inter ſe præcedere debeant, *dec.* 1. *adnot* 13. *n.* 1.

MALA FIDES.

Mala fides reſultat ex ſcientia, quæ præſcriptionem impedit, *deciſ.* 9. *num.* 21.

Mala fides ex quocunque actu inducatur, & quocunque modo ſuperueniat interrumpit præſcriptionem, *ibidem num.* 22.

Mala fides colligitur ex præſumptionibus, & coniecturis, *deciſ.* 9. *num.* 23.

MANDATVM.

Mandatum in delictis inducitur quocunque modo, & quibuſcunque verbis, *deciſ.* 148. *num.* 3.

Ampl vt in *num.* 4. Limit. vt in *num.* 8.

Et ad probandum ſufficiunt indicia, & coniecturæ, *deciſ.* 148. *n.* 4. & 5. Limit. vt in *n.* 11.

Non tamen præſumitur, etiam in conſanguineo vindicante conſanguinei iniuriam, *deciſ.* 148. *num.* 6. Limit. vt in *n.* 7.

Vt præſumatur, & excludatur attendenda eſt qualitas perſonæ mandantis, *deciſ.* 148. *n.* 9.

Conſanguineus vt teneatur ex præſumpto mandato requiritur ſcientia commiſſi criminis in eius vtilitatem, ſeù vindictam, *dec.* 148. *num.* 11.

Et in dubio præſumitur ignorantia, *n.* 12.

Et in dubio præſumitur ignorantia in conſanguineo criminis ab alio commiſſo in eius vtilitatem, ſeù vindictam, *deciſ.* 148. *n.* 13.

Et ignorantia hoc caſu iuramento probatur, & omnino excuſat, *deciſ.* 148. *n.* 14.

Præſumptio mandati in amico, & conſanguineo criminis ab alio commiſſo in eius vtilitatem non ſufficit, ad imponendam pœnam ordinariam, *deciſ.* 148. *n.* 15.

MANVTENTIO.

Manutentio debetur exiſtenti in poſſeſſione vel quaſi, *deciſ.* 1. *num.* 2. *deciſ.* 10. *num.* 2. *deciſ.* 138. *num.* 3.

Ad manutentionis effectum vltimus ſtatus attendi debet, *deciſ.* 1. *n.* 2.

Vnicus actus ſufficit pro manutentione, *deciſ.* 1. *adnot.* 17. *n.* 9.

Manutentio eſt concedenda conſtito de bono iure, *deciſ.* 1. *adnot.* 17. *n.* 10.

Manutentio competit exiſtenti in poſſeſſione de tempore motæ litis, *deciſ.* 10. *n.* 2. *deciſ.* 138. *num.* 1.

Ampl. præcipuè non habenti ſe pro ſpoliato, *ibidem n.* 3.

Ampl. etiam ſi agatur contra turbantem, *ibid. num.* 4.

Turbatus in ſua poſſeſſione poteſt intentare remedium recuperandæ, ſed ſi non habeat ſe pro ſpoliato habet remedium manutentionis, *deciſ.* 10. *n.* 4. 5. & 6.

Poſſeſſio ciuilis animo retenta præſumitur, & cum trahat ad ſe naturalem ſufficit ad effectũ manutentionis, *ibidem n.* 5. & 6.

Manutentio eſt danda poſſeſſori anteriori, *deciſ.* 10. *n.* 10.

Denegatur Rectori habenti ſe pro ſpoliato, & agenti nomine proprio, ſecus nomine Eccleſiæ, *ibid. n.* 9.

Poſſeſſio capta non citato anteriori poſſeſſore eſt clandeſtina, & non manutenibilis, *deciſ.* 10. *num.* 11.

In iudicio manutentionis ſufficiunt teſtes licet non fuerint formiter examinati, ſed ad perpetuam rei memoriam, *ibid. n.* 13. & 14.

Et ſufficit probatio minor, & leuior, *ibidem num.* 15.

Manutentio ex Iuris aſſiſtentia debetur, ſi non concurrat aliquid in contrarium, *deciſ.* 30. *n.* 3. & 4.

Manutentio competit donanti, ſi donatio ſit nulla ex defectu ſolemnitatum ſtatuti, *deciſ.* 53. *num.* 7.

Nullitas contractus ad effectum impediendi mandatum de manutenendo debet eſſe clara, & euidens, *deciſ.* 60 *adnot.* 1. *n.* 14.

Manutentio non datur poſſeſſori ſi notoriè, & euidenter doceatur de iniuſtitia poſſeſſionis, *deciſ.* 138. *n.* 4. & 10.

Et iniuſtitia quando ad hunc effectum dicatur notoria, *n.* 5.

Non debetur ex ſententia nulla, *deciſ.* 138. *n.* 7. & 10.

In iudicio manutentionis non eſt facienda diſcuſſio tituli, ſed solum merum factum poſſeſſionis attenditur, *deciſ.* 138. *n.* 14.

Prout etiam in beneficialibus, *n.* 15.

Nec eſt cognoſcenda iuſtitia, vel iniuſtitia poſſeſſoris, *n.* 16.

MARCHIO.

Vide *Princeps*.

MARITVS.

Maritus ingrediens domum vxoris non facit fructus bonorum vxoris ſuos, cum non ipſe, ſed vxor dicatur ſubſtinere onera matrimonij. *deciſ.* 2. *num.* 31. Contrarium, & verius *n.* 32.

Maritus minor recipiendo dotem poteſt abſque ſolemnitatibus ſe obligare pro eius reſtitutione, *deciſ.* 2. *adnot.* 2. *n.* 23.

Non tamen poteſt ſe obligare pro dotis conſtitutione, licet à Patre in teſtamento relicta fuerit, *deciſ.* 2. *adnot.* 2. *n.* 24. & *nu.* 26. Contrarium, *n.* 27.

Minoris bona an poſſint ſinè ſolemnitatibus alienari pro debito paterno, *deciſ.* 2. *adnot.* 2. *num.* 28.

Maritus repetere poteſt alimenta præſtita vxori ob dotem non ſolutam, *deciſ.* 3. *n.* 5. *in fine*.

Maritus, ſeù coniuges facto diuortio an poſſint

Digitized by Google

ingredi Religionem, vel recipere ſacros ordines, *deciſ.* 105. *n.* 16. *&* 17.

Non tenetur alere vxorem ſi dos ei ſoluta non fuit, ſecus ſi indotata duxerit, *deciſ.* 120. *num.* 20.

MASCVLVS.

Maſculi ex fœmina ex quibus coniecturis nun cenſeantur vocati, *deciſ.* 126. *n.* 9.

Maſculinum quando concipiat fœmininum, & filiorum appellatione quando non comprehendantur nepotes ex fœmina, *deciſ.* 126. *nu.* 9. *vſque ad* 14.

MATER.

Mater in ſubſidium tenetur dotare filiam, *dec.* 2. *adnot.* 3. *n.* 5.

MATRIMONIVM.

Vide *Sponſalia*.

Matrimonium contractum à filijs familias abſque parentum conſenſu de Iure antiquo erat nullum, *dec.* 45. *n.* 1.

Hodiè de fide eſt validum, *num.* 2.

Ad validitatem matrimonij filijfamilias non requiritur conſenſus Parentum, niſi ad honeſtatem, *ibid. n.* 3. *&* 8.

Debet matrimonium eſſe liberum, & reprobantur leges contrariæ, *deciſ.* 45. *n.* 4. *&* 6.

In his, quæ ſunt de Iure naturæ homo homini non tenetur obedire, *dec.* 45. *n.* 5.

In nuptiis diſpoſitio ſacrorum canonum, & non ius ciuile ſpectatur, *dec.* 45. *n.* 7.

Filius, & filia non tenentur ducere illum, vel illam prout à parentibus ſinè eorum conſenſu promiſſum fuit, *ibid. n.* 9.

Filijfamilias contrahentes matrimonium inuitis Parentibus, an peccent mortaliter, *dec.* 45. *à n.* 10. *vſque ad* 15.

Nubendo eum perſona indigna inuito Patre peccat mortaliter, *ibid. n.* 16.

Filij in contrahendis nuptijs tutius eſt ſe conformare cum voluntate parentum, *deciſ.* 45. *num.* 17.

Nomine parentum in hac materia, qui veniāt, *deciſ.* 45. *nu.* 18.

Voto caſtitatis abſtrictus contrahens matrimonium tenetur ante eius conſumationem ingredi religionem ad ſeruandum votum, *deciſ.* 45. *n.* 19.

Contrarium, quod poſſit conſumare matrimonium non exigendo debitum, ſed reddendo, *dec.* 45. *n.* 20.

Suſcipiens ſacros ordines poſt contractum matrimonium ad ingrediendum Religionem eſt monendus, ſed non cogendus, & recuſans inſtante coniuge tenetur conſumare, *deciſ.* 45. *n.* 21.

Limit. non procedere, ſi ità vouens, in emiſſione voti meminerit ſe ad Religionem obligari, *deciſ.* 45. *n.* 22.

Limit. 2. procedere tranſacto bimeſtre, *ibidem num.* 23.

Limit. 3. teneri ſeruari votum ſi habet iuſtam cauſam faciendi diuortium pura ob adulterium, *ibid. n.* 24.

Nec hoc caſu poteſt gratiam reconciliationis concedere, *deciſ.* 45. *num.* 25. Contrarium *n.* 26.

Sublimita ſi etiam ex parte viri commiſſum fuerit adulterium, *ibid. n.* 27.

Sponſalia dirimuntur ex voto caſtitatis ſubſequenti, *ibid. n.* 28.

Contrarium, quod ſolum ex voto antecedenti *nu.* 29. *&* 30.

Matrimonium probatur ex tractatu coniugali, *deciſ.* 23. *adnot.* 1. *n.* 16.

Ex largitione numerum, *nu.* 17.

Et ex ſummo amore reciproco, *n.* 18.

Cognitio cauſarum Matrimonialium ad ſolum Epiſcopum ſpectat, nec incidenter, nec principaliter tractari poſſunt coram Laico, *deciſ.* 12. *adnot.* 9. *n.* 1.

Nec per viam compromiſſi, *ibidem deciſ.* 63. *num.* 27.

Ampl. procedere ſiue agatur inter coniuges, ſiuè inter filium, & extraneum, reprobato *Farinac. & Albertin. ibid. n.* 4.

Ampl. procedere ſiuè agatur de vinculo perpetuo, ſiuè quo ad Sacramentum, vel repudiationem, diuortium, vel de alijs impedimentis, *deciſ.* 12. *adnot.* 9. *n.* 5.

Ampl. vt ſi in cauſa ciuili incidenter dubitari contingat de validitate matrimonij articuli diſcuſſio remittenda eſt ad Iudicem Eccleſiaſticum, *ibid. n.* 2.

Cauſa natalium, & legitimationis ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum, *deciſ.* 12. *adnot.* 9. *n.* 3.

Iudex Eccleſiaſticus tantum eſt competens ad compellendum ſponſam, vel ſponſum ad contrahendum matrimonium, *ibid. n.* 7.

Iudex laicus procedere poteſt in incidenti matrimoniali ſi quæſtio ſit mere facti, & non iuris, *deciſ.* 12. *adnot.* 9. *n.* 8.

Cauſa matrimonialis quo ad cogendum coniuges ad ſimul cohabitandum eſt mixti fori, *ibid. n.* 10.

Contrarium, quod ſpectet ſolum ad Iudicem Eccleſiaſticum, *deciſ.* 17. *adnot.* 1. *n.* 82.

Iudex laicus eſt competens in cauſa poſſeſſorij matrimonialis, *deciſ.* 12. *adnot.* 9. *numer.* 11. Contrarium *num.* 14. declara, & concilia has opiniones, vt in *n.* 19.

Iudex laicus, nec ratione contractus eſt competens in cauſa matrimoniali, *ibid. n.* 16.

Sed ſi quæſtio vertatur ſuper mero facto, vt ſi vir inſtet cogi vxorem ad ſecum cohabitandum, & etiam Iudex laicus procedere poteſt, ſecus ſi aliquid opponatur, quæ ſpiritualitatem ſapiat, *deciſ.* 17. *adnot.* 1 *n.* 83.

Secùs etiam ſi ex cauſa abſentiæ prætendatur ſeparatio Thori, ob viri ſequitiam, vel ob alias cauſas, cum tunc reſultet quæſtio iuris, *ibid. n.* 84.

Et quod neque in quæſtione facti Iudex Secularis poteſt ſe intromittere in hoc articulo, *deciſ.* 17. *adnot.* 1. *n.* 85.

Sequeſtrare puellam ad explorandam eius voluntatem pendente lite ſuper matrimonio ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum, *ibidem num.* 86.

Iudex laicus poteſt compellere ſtupratorem, vel ſponſum ad contrahendum Matrimonium, ſi non dubitatur de validitate ſponſalium,

liuum, ſed contrarium veriùs, *deciſ. 17. adnot. 1. num. 81.*

Contrahentes ſecundas nuptias viuente prima vxore puniri poſſunt in vtroque foro, *deciſ. 17. adnot. 3. n. 22.*

Matrimonium celebratum ab alio Sacerdote de licentia Parochi eſt validum, *deciſ. 19. nu. 5.*

Prout etiam de Ordinarij licentia, *eadem deciſ. adnot. 1. num. 23.*

Vt reddatur nullum cauſa metus, talis eſſe debet, vt cadat in conſtantem virum, *ibidem num. 2.*

Metus reuerentialis concurrentibus minis eius, cui reuerentia debetur eſt ſufficiens ad matrimonium annullandum, *deciſ. 19. n. 6.*

Metus à matre incuſſus an ſit ſufficiens ad annullandum matrimonium, *dec. 19. n. 7.*

Inuito aliquem tractum fuiſſe ad nuptias arguitur ex antecedentibus lamentationibus, conqueſtionibus, & lacrimis, *deciſ. 19. n. 5.*

Metus, & violentia arguitur ex ſubſequutis poſt matrimonium, vt ſi mulier oſtendat auerſionem erga ſponſum, & impugnet matrimonium, *deciſ. 19. n. 10.*

Ad matrimonij validitatem conſenſus debet eſſe liber, *deciſ. 19. num. 9.*

Matrimonium ſolo conſenſu contrahitur, & in illo conſiſtit eius materia, & forma, *deciſ. 19. adnot. 5. num. 1. & 2.*

Conſenſus matrimonialis quid concernat, *ibid. num. 3.*

Conſenſus in matrimonio fieri poteſt per verba, vel ſigna extrinſeca, *ibid. num. 4. & 6.*

Mutuus conſenſus in celebratione matrimonij audiri debet à Parocho, & teſtibus, *deciſ. 19. adnot. 1. num. 7.*

Et ſufficit vt quoquo modo coram ſupradictis exprimatur, *ibid. num. 8.*

Ad Parochum, & ad contrahentes matrimonium ſpectat declarare dubietatem verborum prolatorum in conſenſu, ſi poſſunt habere plures interpretationes, *deciſ. 19. adnot. 1. num. 9.*

Parochus in celebratione matrimonij tantùm præſentiam præſtare debet, *deciſ. 19. adnot. 1. num. 10.*

Proprius Parochus ad effectum contrahendi matrimonium, quis dicatur, *deciſ. 19. adnot. 8. num. 12. deciſ. 120. numer. 23. 26. 32. 33. 34. & 39.*

Matrimonium ſufficit, quod celebretur coram Parocho vnius ex contrahentibus, *dec. 19. adnot. 1. num. 11.*

Celebrari debet coram Parocho habitationis, & non originis, *deciſ. 120. num. 27.*

Matrimonium ſufficit celebrari coram altetutro Parocho, ſi contrahens duo habeat domicilia, *deciſ. 19. adnot. 2. n. 19. deciſ. 120. n. 29.*

Matrimonij Parochus proprius non efficitur, vbi quis reperitur recreationis cauſa, *deciſ. 19. adnot. 1. num. 16.*

Vel ad colligendos fructus, *num. 17. deciſ. 120. num. 31.*

Matrimonium ſufficit celebrari coram Sacerdote, cui generaliter commiſſa eſt cura adminiſtrationis Parochiæ, *deciſ. 19. adnot. 1. num. 24.*

In licentia data à Parocho alteri Sacerdoti aſſiſtendi matrimonio non eſt neceſſe, vt ſpecificentur nomina contrahentium, *deciſ. 19. adnot. 1. num. 25.*

Et dicta licentia probatur ex Parochi atteſtatione, *ibid. num. 26.*

Presbytero dicenti habere licentiam ab Epiſcopo pro matrimonio celebrando priuatim creditur, *deciſ. 19. adnot. 1. num. 27.*

Sola aſſertio Presbyteri quod interuenerit matrimonio de licentia Ordinarij, præſtat bonam fidem ad effectum legitimationis filiorum, *deciſ. 19. adnot. 1. num. 28.*

Licentia aſſiſtendi matrimonio negari non poteſt ſi fuerit contractum coram Vicario Generali, *deciſ. 19. adnot. 1. num. 29.*

Matrimonium non vitiatur ſi non interceſſerit forma, ego vos coniungo, *ibid num. 30.*

Et etiam ſi Parochus diſſentiat, & ab altari fugam arripiat, *ibid. num. 31.*

Vbicumque contrahitur eſt validum, etiam ſi domi, *deciſ. 19. adnot. 1. num. 32. & 33.*

Probatur ex inſtrumento celebrationis conſtitutionis dotis, & ex libro Matrimoniorum, *deciſ. 19. adnot. 2. num. 1.*

Et etiam ex libro Mortuorum, ſi in eo legatur obitus alterius coniugis, *num. 2.* Limit. vt in *num. 10.*

Matrimonium ſi non inueniatur adnotatum in libro Matrimoniorum non inualidatur, *deciſ. 19. adnot. 2. num. 3.*

Probatur ex atteſtatione Parochi, *ibid. num. 4.* Limit. vt in *num. 55. & 56.*

Et ex fide partitæ extractæ ex libro Matrimoniorum, *deciſ. 19. adnot. 2. num. 5. & 7.*

Probatur ex cohabitatione, publica tractatione, & reputatione, præcedentibus ſponſalibus, præcipuè alijs concurrentibus adminiculis, quæ recenſentur, *deciſ. 19. adnot. 2. num. 8.*

Ex ſolo inſtrumento dotali in præiudicium alterius matrimonij non probatur, *deciſ. 19. adnot. 2. num. 10.*

Probatur ex vſu veſtium, prout aliæ nuptæ, vti ſolent, *deciſ. 19. adnot. 2. num. 11.*

Inſuper ſi maritus induatur veſtibus funeralibus ob mortem coniugis, *deciſ. 19. adnot. 2. num. 12.*

Probatur ex confeſſione coniugum, *deciſ. 19. adnot. 2. num. 13.*

Ex publica voce, & fama iunctis adminiculis, *deciſ. 19. adnot. 2. num. 14.*

Matrimonium quando conſtat de initio vitioſo concubinatus exigit pleniorem, & efficaciorem probationem, *deciſ. 19. adnot. 2. nu. 15.*

Matrimonium contractum cum Sorore feminę, cum qua quis dubitat habuiſſe copulam, non tenet non obtenta diſpenſatione, *deciſ. 44. num. 31.*

Matrimonium non eſt celebrandum cum dubio latentis impedimenti dirimentis, *deciſ. 44. num. 32.*

Coniux dubius contraxiſſe matrimonium cum impedimento dirimente non poteſt petere debitum, ſed tenetur reddere ſi altera coniux ſit innocens, *deciſ. 44. num. 33.*

Quod ſi ſuperueniat dubium poſt contractum ma-

matrimonium bona fide non priuantur coniuges iure petendi debitum, & reddendi, *deciſ.44.num.34.*

Sed ſi coniux ſciat pro certo impedimentum matrimonij non debet reddere debitum, ſecùs ſi credat ex cauſa probabili, non tamen poteſt petere, ſi verò ex leui cauſa depoſita conſcientia dubia poteſt petere, & reddere, *deciſ.44. num.35.*

Matrimonium licet ſit irritum bonę fidei poſſeſſor excuſatur à peccato petendo. & reddendo debitum, *deciſ.44. num.36.*

Si ob occultum impedimentum ſit nullum nò eſt iterum celebrandum coram Parocho, & teſtibus ſecus ſi impedimentum ſit publicum, *deciſ.46.nu.32 deciſ.110.n 1.2.& 3.*

Verbis aut ſignis contrahi poteſt, *deciſ. 46. num.31.*

Nulliter contractum ob impedimentum dirimens occultum non poteſt conualeſcere niſi alteri coniugi innoteſcat nullitas obtenta diſpenſatione, *deciſ.46.num.22.*

Sed vt nullitas innoteſcat, ita tamen vt alterius coniugis nocentis crimen non detegatur, traduntur cautelæ, *ibidem à num. 24. vſque ad 30.*

Et quid ſi coniux innocens nollet reſpondere, *num. 31.*

Reliqua vide in verbo *Parochus*.

Matrimonium ad effectum legitimationis filiorum, & ſucceſſionis probatur leuioribus probationibus, ſecus quo ad eius validitatem, & diſſolututionem, *deciſ.19.adnot.2.num.16.*

Probatur per duos teſtes, etiam fęminas, ſi præſentes fuerunt Matrimonio, *ibid. num. 17. & 18.*

Conſanguinei admittuntur ad probanda ſponſalia, *deciſ.19.adnot.2.nu. 25.*

Et ſic etiam Mater, Frater, & Pater, *deciſ. 19. adnot.2.num.20.& 21.*

Limit. procedere, quando contrahentes ſint paris conditionis, ſecus alter diuitijs. vel nobilitate ſuperet, ſecus ſtante modica diſparitate, *ibid. num.22.*

Limit. 2. vbi agitur de recuperando honore mulieris coniunctæ, vt ſi antea à viro cognita fuerit, *ibid. num.23.*

Sublim. in conſanguineo vtriuſque partis, *ibid. num. 24.*

Probatur per teſtes domeſticos. amicos, & familiares, præcipuè ſi clandeſtine celebratum fuerit, *dec.19. adnot.2. num. 26.* Declara vt in *num. 27.*

Probatur per teſtes, licet non deponant de formalibus verbis contrahentium, *ibidem numer.28.*

Et licet non viderint, ſed audiuerint verba contrahentium, ſi notam habeant eorum vocem, & prius viderint contrahentes, *deciſ.19. adnot.2. num.29. & 30.*

Dummodo tamen adeſſe non potuerint aliæ perſonæ, quin teſtes ſciuiſſent, *ibid.nu.30.*

Probatur per ordinarias probationes ſi agatur de probanda eius celebratione, *dec.19. adnot.2. num.32.*

Secus ſi agatur de ipſius fędere, vel nullitate, vel de præiudicio alterius matrimonij, *nu.34. & 38.* Contrarium, *num.36.*

Cauſa matrimonialis in qua agitur de matrimonio dirimendo tamquam grauiſſima ęquiparatur criminali, *deciſ.19.adnot.2.nu.35.*

Matrimonium ſi non habeat pro ſe vrgentes præſumptiones, probatur per ordinarias probationes, per parentes, & Conſanguineos, & domeſticos, ſecus ſi pro ſe habeat vrgentes præſumptiones, & agatur de eo diſſoluendo, *dec.19 adnot.2.num.37.*

Regulariter matrimonium probari debet per teſtes omni exceptione maiores, *ibid.n.39.*

Teſtes requiſiti à Sacro Concilio Tridentino ad aſſiſtendum matrimonio ſufficiunt communiſſimi, *deciſione 19. adnot.2.nu.41.*

Coram Parocho celebratum probatur per ordinarias probationes, *ibid. num.43.*

Et per teſtes adhibitos vnacum Parocho, licet inhabiles *num.44.*

Secus abſque præſentia Parochi *num.45.*

Limit. ſi Parochus, & teſtes eſſent valdè ſuſpecti, *deciſ.19 adnot.2.n.46.*

Limit.2. ſi Parochus aſſiſtat Matrimonio fraudolenter, & declaratur, *ibid.nu.47.*

In foro exteriori non creditur aſſerenti ſimulatè promiſiſſe celebrare matrimonium, *deciſ.23. adnot.1.nu.25.*

Matrimonium vigore Sacri Concil. Tridentini contractum à Parentibus nomine filiorum non tenet, niſi ab ipſiſmet filijs exprimatur conſenſus, *dec.23.adnot.2.num.21.* Contrarium *num.22.*

Et quid hodie ſeruatur etiam in ſponſalibus, *num. 21.*

Matrimonium per alium contractum an, & quando teneat, Vide in verbo *Sponſalia*.

Eſt validum vbi viget conſuetudo per alium explicandi conſenſum, *dec. 23. adnot.2. numer.19.*

Declara procedere ſi ſponſalia, & matrimonium conſiderentur vti contractus, ſecus vti ſacramentum, *num.20.*

Contractum à Parentibus pro filijs præſentibus, & tacentibus valet, *dec.23.adnot.2.num.6.* Contrarium, *num.9.*

Matrimonium ſpirituale contrahitur per ingreſſum Religionis, *deciſ.57.adnot.1.num.7.*

Nuptiarum nomine ex communi vſu loquendi veniunt tantum nuptiæ carnales, *ibidem num.8.*

Maiora onera vrgent ad ſubſtentandas nuptias temporales, quam ſpirituales, *dec.57.adnot.1. num.15.*

Matrimonium vti Sacramentum denotat matrimonium Chriſti cum Eccleſia, *deciſ. 63. num. 3.*

Matrimonium pręcipuè perſonarum diuerſæ Diœceſis hodie ſolemnizate non poteſt Parochus, niſi coram ordinatio probato ſtatu libero, *dec. 63.num. 30.*

Coniugibus poſt contractum matrimonium datur bimeſtre ad deliberandum an velint eligere Religionem, *deciſ.65.num.14.*

Quo durante non tenentur ad redditionem debiti, *num.15.*

Digitized by Google

Matrimonium ratum diſoluitur ſecuta coniugis profeſſione, dec.65.num.16.
Etiam ſi profiteatur poſt lapſum bimeſtre, num.17.
Matrimonium metu contractum eſt ipſo iure nullum, & reſcindi poteſt iure Eccleſiaſtico, & quid iure naturæ. dec. 102. n. 1. 2.& 3.
Ampl. etiam ſi fuiſſet iuramento firmatum, & fuerit ſeruata forma Sac. Concilij Tridentini. ib. nu.4.& 36.
In cauſa matrimoniali requiruntur teſtes omni exceptione maiores, dec. 102. n. 29.
Limit. vbi agitur de infringendo matrimonio ex metu illato præcipuè inter domeſticos parietes ibidem num. 30.
Conſanguinei, & domeſtici ſunt idonei teſtes in cauſa matrimoniali, ſi alium non habeant defectum, dec. 102. nu. 32.
Fæmina etiam admittitur, ſiue agatur de probando, ſiuè de diſſoluendo matrimonio. dec. 102. nu. 33.
Teſtes quando ſunt vltra tres in cauſa matrimoniali numerus ſupplet defectum aliorum deciſ. 102. num. 35. etiam ſi agatur de infringendo matrimonio. ibid.
Matrimonium contractum imperio Principis valet. dec.102.adnot. 1. nu. 14.
Præſumitur metu contractum ſi iuuenis repertus cum puella cum eadem concubente ex minis conſanguineorum contraxit, deciſ. 102. adnot.1. num.28. Declara, vt in nu.29.
Metus ad annullandum matrimonium ſufficit ſi cadat in conſtantem mulierem. ib.nu.34.
Eſt nullum ſtante metu licet ſit celebratum in præſentia conſanguineorum, deciſ. 102. adnot. 1. n. 35. Declara vt in n. 36.37.& 38.
Matrimonium meticuloſum conualidatur per ſpontaneos actus inducentes ratificationem, dec. 102. adnot. 2. num. 16.
Si ſit nullum, & impedimentum ſit occultum non eſt iterum celebrandum ſeruata forma Concilij Tridentini, deciſ. 102. adnot. 2. n.16.
Matrimonium conualidatur, & excluditur metus ex ſubſequenti copula ſpontanea, deciſ. 102. adnot. 2. num. 5.
Secus ſi duret eadem cauſa metus, num. 6. Et ad hoc vt conualeſcat requiritur ſaltem in foro conſcientiæ ſcientia nullitatis prioris matrimonij, num. 14.
Et hæc conualidatio deducitur etiam ex oſculis, amplexibus, alijſque actibus venereijs pſontaneis, ceſſante cauſa metus, dec. 102. adnot. 2. num.15.
Pænæ metu non poteſt quis ad matrimonium inuitari, ſed ſub ſpe lucri allici poteſt. dec.57. adnot. 2. nu. 2.
Conditio ſi alicui nupſerit, & de materia, vide Legatum dotis.
Matrimonium valide celebratur coram Capellano habente generalem facultatem adminiſtrandi Sacramenta, dec 105. num.10.
Publicationes non ſunt de ſubſtantia matrimonij, dec. 106. nu. 2.
Coniux conſcius nullitatis matrimonij non poteſt reddere debitum coniugi ignoranti, deciſ. 106. num. 3.
Declara vt in nu. 4. & 5. Nec debet cohabitare. num. 8. & quibus remedijs vti poſſit, numer. 9.
Non tenetur credere alteri coniugi alleganti nullitatem matrimonii. ibid. num. 6. Amp. vt in nu. 7.
Matrimonium celebrari nequit coram ſimplici Sacerdote etiam in caſu neceſſitatis, deciſ. 110. n. 4. Ampl. vt in n. 5.
Matrimonium infidelium ſi conuertantur ad fidem remanet firmum. dec. 120. num. 1.
Et an per Baptiſmū ſuſceptum efficiatur Sacramentum. nu. 2 & 3.
An diſſoluatur ſi alter in infidelitate remanere velit, & de materia. ibid. num. 4. vſque ad num. 10.
Si conuerſus tranſeat ad ſecunda vota, poteſt etiam coniux infidelis, dec. 120. nu. 11. & 12. Contrarium, nu. 13. & 14.
Sponſalia an diſſolui poſſint ſi ſponſa non habeat dotem. dec. 120. n. 15. n. 20. 21. & 22.
Infidelis ſi ad fidem conuertatur non poteſt inire matrimonium cum ſuis conſanguineis vſque ad quartum gradum. dec. 120. nu. 40.
Neque cum conſanguinea vxoris vſque ad quartum gradum n. 42. & 43.
Poteſt poſt ſuſceptum baptiſmum ducere conſanguineam illius, cum qua rem habuit in ſtatu infidelitatis, n. 45. ſecus infideli n. 46.
Matrimonio vagorum quilibet Parocus aſſiſtere poteſt. deciſ. 120. num. 35. 36. & 38. Vagus quis dicatur. n. 37.
Deprehenſus in ſtupro ſi ob metum incuſſum offerat matrimonium an teneatur in conſcientia adimplere, dec 121. nu. 13.
Matrimonium etiam in caſu neceſſitatis, & in articulo mortis ſine Parochi, & teſtium præſentia, dec. 121. n. 15. vſque ad 20.
Publicationes matrimoniales in caſu neceſſitatis omitti poſſunt. dec. 121. n. 18.

MATRIMONIVM QVO AD IMPEDIMENTA.

Impedimentum matrimonij detectum Parochus deferre debet ad Ordinarium, ad quem ſpectat eius cognitio. dec. 19. adnot. 3. n. 1.
Stante impedimento primi matrimonij, aliud celebri non poteſt. ibi. n. 2.
Impedimentum matrimonij affinitatis, & conſanguinitatis probatur per duos teſtes, deciſ. 19. adnot. 3. n. 3.
Ad impediendum matrimonium ſufficit fama impedimenti, licet ſponſalia ſint iurata. ibid. nu. 4. Eſt tamen legitimè probanda nu. 6.
Denuncians impedimentum, non ſufficit ad impediendum, niſi ſaltem concurrat ſama dec. 19. adnot. 3. nu. 5.
Fama tamen non ſufficit, ſi doceatur de contraria ſama, etiam per iuramentum conſanguineorum, ibid. num. 8. & 9. & hoc arbitrio Iudicis relinquitur. nu. 10.
Rumor impedimenti ſufficit ad ſuſpendendum matrimonium. dec. 19. adnot. 3. num. 11 Contrarium. nu. 12. in fin.
Impedimentum matrimonij probatur per vnicum teſtem, tum ad diſſoluenda ſponſalia, tum ad impediendum matrimonium.

con-

contrahendum. *ibi. nu.*17. Contrarium *n.* 18. ſed reprobatur.

Ampl. procedere etiam ſi teſtis non ſit citatus. ſed ſolum denunciator. *ibid.n.*19.*&* 22.

Denunciator in cauſa matrimoniali poteſt eſſe teſtis, *dec.* 19. *adnot.* 3. *num.* 20. Declara vt in *num.* 30.

Teſtis vnicus ſi ſit integer ſufficit ad diſſoluenda ſponſalia, etiam iurata, alias ſecus, *ibidem num.* 23. *&* 24.

Si ſit perſona vilis non eſt ſufficiens ad impediendum Matrimonium, & declaratur, *deciſ.* 19. *adnot.*3. *n.* 25.

Pro vt etiam ſi teſtis ſe ingereret. *ibid. num.* 26. ſecus ſi deponeret vigore publicationum, *num.*27.

Teſtis vnicus vbi agitur de præiudicio tertii, & non de peccato vitando, non ſufficit ad impediendum matrimonium, *deciſ.* 19. *adnot.* 3. *num.* 28.

Teſtis vnicus licet ſit integer debet iurare, alias non ſufficit ad impediendum matrimonium *ibi. nu.* 29.

Et debet deponere ſe certo ſcire impedimentum, *ibi. nu.* 31.

Teſtis de auditu non eſt ſufficiens ad impediendum matrimonium, licet habeat conteſtem ſine iuramento, *dec.* 19. *adnot.*3. *num.* 32. Contrarium, *nu.* 46.

Sed quod ſufficiat etiam teſtis de auditu duodecim requiſitis concurrentibus, *ibidem numer.*33.

Referuntur ſupradicta requiſita. *ibid.a num.*34. *vſque ad* 45.

Quæ exactè requiruntur ſi agatur de diſſoluendo matrimonio, ſecus ad impediendum, *num.* 46.

Confeſſio coniugum an, & quando ſufficiat ad diſſoluenda ſponſalia, *deciſ.* 19. *adnot.* 3. *num.* 47.

Et ad impediendum matrimonium, *num.* 48. 49. *&* 50.

In cauſis matrimonialibus, & vbi agitur de peccato vitando eſt deferendum iuramentum reo, etiam actore non probante, *dec.* 19. *adnot.* 3. *nu.* 51.

Ad probandum impedimentum pro diſſoluendo matrimonio, requiruntur duo teſtes. *ibid. nu.* 52.

Et parentes, & conſanguinei ſunt legitimi teſtes. *dec.* 19. *adnot.* 3. *nu.* 53.

Fama impedimenti non ſufficit ad diſſoluendum matrimonium contractum, *ibidem numer.* 54.

Non probatur confeſſione coniugum ſi agatur de eo dirimendo, *dec.*19. *adnot.* 3. *n.*55.

Ampl. etiam ſi concurreret fama impedimenti, *ibi. nu.*56. Limit. vt in *num.*57. *&* 58.

Sed ſi coniuges ſtent pro matrimonio an ſit ſufficiens relinquitur arbitrio Iudicis, *nu.* 59.

Sed ſi agatur de diuortio quo ad thorum ſtandum eſt confeſſioni coniugum, *deciſ.* 19. *adnot.* 3. *nu.* 60.

Matrimonium prohibetur cum cognatis cognatione legali, vel ſpirituali, propter conſanguinitatem, vel affinitatem ex copula licita vſque ad quartum gradum, ex illicita vſque ad ſecundum, *dec.*61. *nu.*3. *&* 7.

Quæ reſtrictio procedit tam in linea collateralium, ſeu tranſuerſalium, ſed etiam in recta aſcendentium, & deſcendentium. *ibi.n.* 4.

Ad contrahendum matrimonium iure naturæ ſolum primus gradus interdicitur, iure verò Eccleſiaſtico vſque ad quartum gradum interdicitur, *dec.* 61.*num.*5.

Ordo Sacer per metum extortum non affert impedimentum ad contrahendum matrimonium, *dec.*70.*nu.*30.

Impedimentum ex illicita copula contractum probatur teſtibus licet non omni exceptione maioribus, *dec.*93. *adnot.*1.*n.*20.

Error perſonæ, & error conditionis impedit, & dirimit matrimonium, *deciſ.*195. *num.* 1. 2. *&* 3.

Error qualitatis non impedit, nec dirimit matrimonium, *ibid.n* 4. *&* 5. Limit. vt in *nu.*7. *&* 9. Sublim. vt in *n.* 8.

Aſſertioni coniugum aſſerentium impedimentum non eſt ſtandum, ſi inſtant pro diſſolutione matrimonij, *dec.*106.*n.*10. ſecus pro diſſolutione ſponſalium, *n.* 11. *&* 12.

Non confirmatus ſuſcipiens in confirmatione non contrahit cognationem, & impedimentum dirimens matrimonium, *dec.* 117.*nu.*9.

Impedimentum publicæ honeſtatis oritur ex ſponſalibus mutuo conſenſu diſſolutis, *deciſ.* 124. *n.* 1. *&* 2.

Contrahentes matrimonium ſcienter in gradibus prohibitis excommunicationem ipſo facto incurrunt, *dec.*141.*n.* 2.

Pro diſſoluendo matrimonio ob impotentiam coeundi, Rota primo loco ordinare ſolet inſpectionem coniugis impotentis, *deciſ.* 51. *adnot.*1.*nu.*1.

Quæ inſpectio eſt facienda à matronis, ſeu peritis in numero ſufficienti, ſaltem duorum, *ibid.n.* 2.

Matronæ ad hunc effectum cuius qualitatis, ætatis, & experientiæ eſſe debeant, *deciſ.* 51. *adnot.*1.*nu.*3. *&* 6.

Obſtetrices reputantur expertæ in opere nuptiali, *ibid.nu.* 5.

Et ſatis eſt vt referant de credulitate cum iuramento. *dec.*51.*adnot.*1.*num.*7.

Inſpectio Mulieris in caſu impotentiæ coeunde vt rectè fiat traditur cautela. *ibi.nu.*8.

Eſt facienda non ſolum per viſum, ſed etiam per tactum, *dec.*51.*adnot.*1.*nu.*9.

Virginitas ex quibus ſignis dignoſcatur remiſſiue. *ibi.nu.*10.

Impedimentum coeundi impotentiæ vbi tolli poteſt per medicamenta, non eſt deueniendum ad diſſolutionem Matrimonii. *dec.* 51.*adnot.*1. *n.*11.

Et ad hunc effectum mulier etiam à medicis eſt inſpicienda. *ibi.n.*11.

Vitium frigiditatis vbi non eſt viſibile, & dubitatur an ſit naturale, accidentale, vel ex maleficio, recurrendum eſt ad remedia naturalia, & Eccleſiaſtica, *dec.*51.*adnot.*1.*nu.*12.

Maleficium non dirimit Matrimonium, niſi ſit perpetuum. *ibi.nu.*13.

Et non præſumitur perpetuum niſi poſt triennalem cohabitationem. *deciſ.* 51. *adnot* 1. *numer.* 14.

Et huiuſmodi triennium in maleficio computandum eſt à die decreti Iudicis, & impoſitæ pœnitentiæ. *ibi. nu.* 15.

Cohabitatio triennalis ad effectum experiendi impotentiam coeundi à quo tempore incipere debeat, referuntur Doctorum ſententię, *dec.* 51. *adnot.* 1. *n.* 18.

Et quid ſi impedimentum proueniat ex maleficio, *ibi. nu.* 19. *&* 20.

Cohabitatio triennalis quando præceſſit, poteſt Iudex aſſignare aliud tempus eius arbitrio *dec.* 51. *adnot.* 1. *nu.* 21.

Sed ſi iudicio Medicorum applicanda ſunt remedia ad reddendos coniuges aptos ad copulam triennium experientię incipere debet poſt adhibita remedia. *dec.* 51. *adnot* 1. *n.* 22.

Matrimonium dirimitur propter impotentiam coeundi, reſultan. etiam ex maleficio dummodo ſit perpetuum, *dec.* 51. *n.* 22.

Ex dubio maleficium cenſetur perpetuum, & poſt triennalem cohabitationem diſſoluitur matrimonium. *dec.* 51. *n.* 23.

In quibus alijs ſignis maleficium cenſeatur perpetuum. *ibi. n.* 24.

Impotentia coeundi tripliciter conſideratur per ſigna euidentia, veriſimilia, & dubia. *dec.* 51. *n.* 1.

Vbi ſigna impotentiæ ſint euidentia abſque alia diligentia diſſolui poteſt matrimonium. *ibid. n.* 2.

Vbi verò ſunt veriſimiliter euidentia facta recognitione Coniugis impotentis ad diſſolutionem matrimonii ſufficit iuramentum Coniugum, & ſeptimæ manus ſine triennali experientia. *dec.* 51. *nu.* 3.

Vbi ſigna ſunt dubia requiritur triennalis cohabitatio, iuramentum Coniugum, & ſeptimæ manus, & inſpectio virginitatis mulieris. *dec.* 51. *nu.* 4.

Nec ſufficit confeſſio vtriuſque Coniugis, & iuramentum ſeptimæ manus, *deciſ.* 51. *num.* 5. *et* 6.

Iuramentum ſeptimæ manus requiritur ad tollendam colluſionem inter Coniuges, *deciſ.* 51. *nu.* 7.

Inſpectio ocularis licet non ſit neceſſaria, ne viduis denegetur hoc remedium, tamen facienda eſt in virgine. *dec.* 51. *n.* 8.

Vbi mulier patitur probari eius virginitatem per aſpectum non requiritur iuramentum ſeptimæ manus. *dec.* 51. *num.* 9. Contrarium. *nu.* 10.

Iuramentum ſeptimæ manus quomodo, & cum quo numero conſanguineorum præſtari debeat. *dec.* 51. *nu.* 11.

Vbi deſunt conſanguinei, & vicini, aſſumendi ſunt teſtes bonæ famæ pro iuramento ſeptimæ manus. *dec* 51. *n.* 12.

Vbi mulier fatetur impedimentum, & vir negat potius eſt fides viro adhibenda, nec eſt audienda ſi ſerò reclamauerit, *deciſ.* 51. *numer.* 13.

Limit. ſi per certa ſigna ab vxore oſtendatur viri impotentiam. *ibidem numer.* 14.

Limit. 2. ſi vxor per aſpectum probet ſe non fuiſſe à viro cognitam. *dec.* 51. *n.* 15.

Ad faciendam hanc inſpectionem quot matronæ, vel obſtetrices requirantur, *deciſ.* 51. *nu.* 16. *&* 17.

Limit. 3. vt mulier hoc caſu poſt triennalem cohabitationem ſit audienda, & deueniendum ad diuortium probata virginitate per aſpectum, accedente iuramento ſeptimæ manus, *dec.* 51. *n.* 18.

Coniux quocumque tempore tranſacto allegare poteſt alterius coniugis impotentiam, *dec.* 51. *nu.* 19.

Textus in cap. 1. & in cap. fin. de frigid. & malef. concordantur, *ibid.*

Iuramentum ſeptimæ manus ex parte fatentis tantùm impedimentum eſt præſtandum, ſecus ex parte negantis. *dec.* 51. *n.* 20.

Mulier ab initio matrimonij ſi erat corrupta allegans viri impotentiam, ipſo negante, quæ requirantur vt matrimonium diſſolui poſſit. *dec.* 51 *n.* 21.

Triennalis experientia à quo tempore incipere debet ſtante impedimento ex maleficio, & vera ſententia eſt quod incipiat poſt peractam pœnitentiam etiam per terminum arbitrio Iudicis præſignandum, ſi anteà præceſſit cohabitatio, *dec.* 51. *n.* 25. *&* 26.

Triennium verò in caſu impotentiæ naturalis numeratur à tempore celebrati matrimonij. *dec.* 51. *n.* 27.

Impotentia viri cenſetur probata per triennalem cohabitationem, *dec.* 51. *n.* 28.

Debet tamen eſſe non ſolum in Domo, ſed etiam in lecto. *dec.* 51. *n.* 29.

Et eſt probanda condormitio per triennium. *ibid.*

Impotentia coeundi ex maleficio, ex quo cognoſcatur, *dec.* 51. *nu.* 30. *&* *n.* 31.

Ad matrimonium diſſoluendum ex cauſa impotentiæ coeundi, quæ requirantur, *deciſ.* 51. *nu.* 32. *et* 33.

Matrimonium non dirimitur eo maleficio, vel alio impedimento ſuperueniente poſt contractum matrimonium. *dec.* 51. *nu.* 34.

Coniuges poſt contractum matrimonium ſi detegunt impedimentum impotentię coeundi poſſunt cohabitare tanquam fratres. *dec.* 51. *num.* 35.

Nec Iudex Eccleſiaſticus poteſt prohibere dictam cohabitationem. *deciſ.* 51. *num.* 36.

Limit. vt nullatenus ſit permittenda ſi adeſt periculum. *ibid. num.*, 8.

Coniuges poſt detectum impedimentum impotentiæ, & tranſactum tempus experientiæ, ſi non poſſunt continenter viuere, tenentur reclamare, & ceſſante ſcandalo, etiam propria auctoritate ſeparatim viuere., *deciſ.* 51. *num.* 39.

Matrimonium celebratum vigore diſpenſationis non facta menſione de copula, eſt nullum. *deciſ.* 141. *num* 8.

Impedimentum inceſtus non contrahitur, inter probabiliter ignorantes ſe eſſe conſanguineos. *deciſ.* 141. *n.* 9.

Sed in ſupplicatione pro diſpenſatione eſt facienda mentio de copula.*num.*10.
Impetrantes diſpenſationem ſi ante obtentum decretum iterum habeant copulam egent noua diſpenſatione.*decif.*141.*n.*11.

MERCATOR.

Inter mercatores proceditur ex æquo,& bono. *decif.*53.*adnot.*6.*n.*44.
Inſtitutor recipiendo pecuniam ex cauſa pro qua fuit deputatus,obligat dominum. *decif.*54. *adnot.* 2.*num.*6.

METROPOLITANVS.

Metropolitanus præeminentiam habet ſupra Epiſcopos ſuffraganeos, & in tota Prouincia poteſt exercere iuriſdictionem, *decif.*1.*adnot.*4. *num.*1.
Ampl. vt poſſit etiam deferre crucem. *ibidem num.*2.
Ampl. vt poſſit etiam intra quamlibet Eccleſiam vti pallio.*ibid.n.*3.

METVS.

Metus vt ſit releuans debet cadere in conſtantem virum,*decif.*102.*adnot.*1.*num.*3.
Dicitur iuſtus, & cadens in conſtantem virum ſi ex eo timetur amiſſio omnium, vel maioris partis bonorum, *decif.* 102. *adnot.* 1. *num.*5.
Pront etiam ex denegatione victus,vel domus, *ibid.num.*6.
Exhæredationis dicitur cadens in virum conſtantem,&c ęquiparatur metui mortis.*decif.*102 *adnot.* 2.*n.*7.
Vt dicatur iuſtus relinquitur arbitrio Iudicis, *ibidem n.*8.*&* 9.
Non probatur niſi allegetur cauſa metus, vt corporis cruciatus, carceris, mortis,priuationis hæreditatis, *decif.*102.*adnot*,1.*n.*4.
Inducitur ex importunis precibus, & ſollicitationibus illorum præſertim, qui iuberi poſſunt.*ibidem n.*10.
Præcipuè concurrente reuerentia, vt ſi proueniant à Principe aduerſus ſubditum, à Patre aduerſus filium.*decif.*102.*adnot.*1.*num.*11.
Contrarium ſi non coniungantur etiam Minæ, *num.*12.
Vel moleſtus importunus ſit ſolitus male tractare inobedientes.*num.*13.
Minæ quandò inducunt iuſtum metum.*decif.*102 *adnot.* 1.*n.*15.
Si ſint illatæ à perſona potente non exigitur probatio, quod minans ſit ſolitus minas exequi, *decif.*102.*adnot.*1.*n.*16.
In metu eſt inſpicienda qualitas perſonarum incutientis,& patientis,*ibidem num.*17.
Plus creditur duobus teſtibus deponentibus de metu, quàm mille de ſpontanea voluntate, *decif.* 102. *adnot.* 1. *num.* 18. Ampl. vt *num.*19. Contrarium *num.*20.*&* 21. Declar.vt *num.*22.
Metus iuſtus oritur ex comminatione excommunicationis iniuſtæ, præcipuè ſi ſuperior adiri non poſſit, *decif.*102.*adnot.* 1. *num.* 23, *&* 24.
Metus iuſtus inducitur ex timore amittendi libertatem,*ibidem n.*25.
Prout etiam ex timore amiſſionis honoris, *decif.*102.*adnot.*1.*n.*26.
Item præſumitur cum quis in aliqua domo, etiam priuata retineatur clauſus, *ibidem numer.*27.
Non præſumitur ſi de facili haberi poteſt recurſus ad ſuperiores, *decif.* 102. *adnot.* 1. *numer.*33.
Præſumitur ex tractatu præcedenti, *ibidem num.*41.
Durare præſumitur niſi per actus contrarios ſit ſublatus,*decif.*102.*adnot.* 2.*num.*20.
Præcipuè durante cauſa metus, *num.*21. Non obſtante longiſſimi temporis lapſu. *num.*22. & niſi præcedat plena libertas.*num.*23.
Metus iuſtus quandò ex minis inducatur, *decif.*19.*num.*3.
Metus probatur ex lamentationibus, conqueſtionibus, lachrimis, mœſtitia, proteſtationibus, & magna animi repugnantia. *ibidem n.*4.
Metus reuerentialis eſt etiam matri debitus, *decif.*19.*n.*8.
Metus iuſtus ex quibus inducatur, *decif.* 19. *num.*11.
Minor metus ſufficit in minore, & puella teneræ ætatis.*decif.*19.*n*,12.
Metus vbi concurrit, conſenſus deficit. *decif.*29. *num.*3.
Probatur ex magna repugnantia, & auerſione circa actum geſtum.*ibidem num.*19.
Inducitur ex nimia ſæuitia Patris erga filium. *decif.*19.*n.*20.
Reſultat ex denegatione victus, & Domus, & ex comminatione carceris, & exhæredationis,*ibid num.*21.
Quæ ęquiparantur metui mortis.*ibid.num.*22
Metus reuerentialis accedentibus minis reputatur grauis ſufficiens ad reſcindendum contractum, ſecus abſque minis, *decif.*29. *num.*26. *& num.*27.
Metus ſemel illatus ſemper durare præſumitur durante vita illius, qui incuſſit, *decif.* 29. *n.*46.
Actus non dicuntur ſpontanei durante cauſa metus.*decif.*29.*num.*55.
Metus non cenſetur purgatus, niſi per lapſum notabilis temporis poſt mortem illius, qui incuſſit.*decif.*29 *num.*56.
Metus ad inducendam metus purgationem debent eſſe tales, vt referri nequeant ad aliam cauſam.*ibid.num.*57.
Actus probatur ex magna animi auerſione, & repugnantia circa actum geſtum, & ex mæſtitia, lamentationibus, ac lachrimis.*decif.*102. *n.*8.*&* 17.
Metus dicitur iuſtus, quandò quis non poteſt habere recurſum ad magiſtratum, & è contra ſi poteſt adiri.*decif.*102.*num.*9.
Metus vt ex proteſtationibus, & lamentationibus inducatur, debent repeti tempore contractus.*ibidem num.*10.
Limit.1. ſi cum proteſtatione concurrant aliæ probationes.*ibidem num.*11.
Limit.2. ſi reſpiciat futurum ad impediendum actum, & duret cauſa metus, & ſufficit ſi ante

tè

tè permittantur. *deciſ.*102.*num.*16.
Metus ſemel illatus durare præſumitur, quandiù durat cauſa metus. *deciſ.*102.*num.*13.
Meticuloſi cenſentur omnes actus facti durante cauſa metus, etiam ſi præſeferant liberam voluntatem, & lætum animum. *ibid.*
Metus non cenſetur purgatus, niſi perſona, cui fuit illatus, ſit in plena libertate conſtituta. *ibid.num.*14.
Et libertas excluditur à diligenti cuſtodia. *deciſ.*102.*num.*15.
Metus reuerentialis concurrentibus minis reputatur iuſtus ad reſcindendum matrimonium. *deciſ.*102.*num.*18.
Metus iuſtus ex minis non reſultat, niſi probetur, quod minans ſit ſolitus exequi minas. *ibid. num.*19.
Limit. procedere in puris minis, ſecùs vbi concurrit etiam reuerentia minanti debita. *ibid. num.*20.
Metus à patre illatus non præſumitur, ideò clariores requiruntur probationes in ſpecie. *deciſ.*102.*num.*21.
Metus iuſtus, & cadens in conſtantem virum inducitur ex terrore armorum, vulnerationis, corporis cruciatus, & timore mortis. *deciſ.*102. *num.*22.
Minor metus ſufficit in muliere. *ibid. num.*23. & 24.
Metus arguitur etiam à ſubſequutis poſt matrimonium, vt ſi mulier impugnauerit matrimonium, & conſumare noluerit. *deciſ.* 102. *n.*25.
Probatur teſtibus ſingularibus, *deciſ.*102.*nu.*26.
Etiam ad effectum declarandi irritum matrimonium, *num.*27.
Vbi contrarium tenentes quomodo intelligantur.
Probatur indicijs, & coniecturis vti difficilis probationis. *deciſ.*102.*num.*28.
Debent tamen eſſe graues, veriſimiles, & propinquæ, ſecus ſi leues. *deciſ.* 102. *adnot.* 1. *num.*1.
Metus deducitur ſi ſponſa à Parocho interrogata diù permanſit ad exprimendum conſenſum. *deciſ.*102.*num.*37.
Coniecturæ & præſumptiones ad probandum metum pendent à depoſitionibus teſtium, qui ſenſu perceperint actus metum inferentes. *deciſ.*102.*adnot.*1.*nu.*2.
Metus purgatur per nouum conſenſum liberè præſtitum. *deciſ.*102.*adnot.*2.*num.*1.
Purgatur ex confeſſione mulieris, quod non fuerit inducta per vim ad contrahendum matrimonium. *ibid.num.*2.
Item per actus ſubſequentes liberè conſenſum inducentes, *deciſ.*102. *adnot.* 2. *num.*3. dummodo dicti actus non videantur facti in aliam cauſam, *num.*4.
Item purgatur ex diuturna cohabitatione coniugum. *ibid.n.*11. Et hæc diuturnitas eſt arbitrio Iudicis declaranda, *num.*12.
Declara procedere in foro exteriori, ſecus in foro conſcientiæ, ſi vere non adſit animus ratificandi. *num.*13.
Purgatur etiam quando quis potuit recedere, & non receſſit, & ex actu inſolito, petitione dotis, ex lætitia, tripudiatione, & ſimilibus. *deciſ.*102.*adnot.*2.*n.*17.
Dummodò dicti actus non poſſint referri ad aliam cauſam, *num.*18. & dummodo dicti actus ſint ſpontanei, & ceſſauerit cauſa metus. *num.*19.
Non cenſetur purgatus ex actuum vicinitate. *deciſ.*102.*adnot.*2.*n.*24.
Nec per vltus lætitiam, aut alia ſigna exteriora cenſetur purgatus, ſi appareant metus indicia, cum potius ſimulata præſumantur, *ibid.num.*52.
Nec per receptionem iocalium poſt matrimonium metu contractum. *deciſ.* 102. *adnot.* 2. *n.*26.
Metus non cenſetur purgatus ſi à muliere allegetur fuiſſe coactam ad copulam. *deciſ.* 102. *adnot.*2.*n.*8.
Et quid ſi iſta coactio allegetur à viro. *num.* 9. & 10.

MILITES HIEROSOLYMITANI.

Milites Hieroſolymitani quomodo inter ſe præcedant. *deciſ.*1.*adnot.*3.*num.*42.
Quid inter Baiulos, & Milites magnæ Crucis. *n.*43.
Quid inter Eccleſiæ Priorem, & alios Priores. *num.*44.
Quid inter dictum Priorem, & Epiſcopum Meleuitanum. *n.*45.

MINOR.

Vide in verbo *Mulier*, *Statuti Solemnitates*. *Contractus*.
Minor contrahens cum alio minore tenetur ſeruare ſolemnitates, *deciſ.* 53. *adnot.* 1. *num.*20. Contrarium *num.*21.
Limit. hæc 2. opinio quando vnus remaneat in lucro, alter in damno, *n.*22.
Minor impugnans contractum defectu interuentus conſanguineorum, quæ probare debet. *deciſ.*53.*adnot.*1.*n.*36. *vſque ad* 40.
Minor neque cum ſolemnitatibus poteſt donare inter viuos, ſecus cauſa mortis. *deciſ.* 53. *adnot.*1.*n.*71. Contrar *n.*75.
Maior 20. annorum habilitatus à ſtatuto ad contrahendum, non habilitatur ad donandum, *ibidem n.*72.
Limit. ſi ſtatutum etiam habilitaret ad alienandum. *ibidem num.*73.
Limit. 2. Stante iuramento præcipuè de Iure Canonico *ibid.n.*74.
Minor, & mulier magis fraudari poſſunt in donationibus ob cauſam, quam in ſimplicibus. *deciſ* 53.*adnot.*1.*num.*79.
Minoris, & mulieris donatio ſubſtinetur adhibitis ſolemnitatibus Statuti Vrbis. *ibidem num.*76.
Etiam ſi donatio ſit remuneratoria. *ibidem numer.*77.
Cauſa verò ad ſubſtinendam donationem qualis eſſe debet. *deciſ* 53.*adnot.*1.*num.*78.
Minor, & Mulier in cauſa neceſſaria poſſunt compromittere abſque ſolemnitatibus Statuti. *dec.*53.*adnot.*2.*n.*2.
Sublimita, vt ſaltem requirantur ſolemnitates de Iure communi, nempè auctoritas tutoris, & decre-

decretum Iudicis,*ibid.num.3.*

Sublim. in compromiſſo pro alienatione bonorum,in quo requiruntur ſolemnitates Statuti, *ibidem num.4.*

Non ſunt adhibendæ in conſtitutione Procuratoris ad lites , *dec.53.adnot.2.num.5.* Contrar. *num.6.*

Et iudicium factum cum Procuratore ad lites conſtituto à Minore ſinè ſolemnitatibus , an valeat.*ibid.num.6.*

Minor ex mutuo probans ſe non fuiſſe factum locupletiorem habet beneficium reſtitutionis in integrum.*deciſ.53.adnot.2.n.16.*

Minor poteſt ſe obligare ex cauſa reſultante ex facto Patris vti eius hæres , *dec.53. adnot.2.numer.82.*

Minor, Mulier, & Eccleſia quando dicantur facti locupletiores,*deciſ.53.adnot.2.num.102.*

Minor , vel Eccleſia agentes ad vindicationem rei nulliter alienatæ non tenentur pretium reſtituere,niſi ſint effecti locupletiores, *dec.54. adnot.2.n 26.*Contrar.*n.27.*

Tenentur verò reſtituere pretium , ſi contractus ſit bona fide initus , licet nulliter defectu ſolemnitatum , ſi probetur verſio in eorum vtilitatem . *ibid.n.29.*

Minor maior effectus ſi per ſpatium multorum annorum non reclamauerit cenſetur approbare ſuam obligationem . *deciſ. 1. adnot. 2. n.13.*

Limit.vt procedat ſi minor ſciuerit ſuam obligationem,ſecus ſi ignorauerit.*ibidem num.14.*

Limit.vt non procedat in contractu , qui dolo factus à Statuto præſumatur , ſiuè dolus ſit verus , ſiuè præſumptus ob non ſeruatas Statuti ſolemnitates , *deciſ.2.adnot.1.num.15.vſque ad 20.*

Quod procedit præcipuè de iure canonico,& in terris Eccleſiæ,*ibidem n.21.*

Minor reſtituitur ſi exceſſiuè dotem conſtituerit, ſiuè neceſſariè, ſiuè voluntariè , *deciſ.2.adnot.2.n.15.& n.16.*

Minor etiam in ſtabilibus poteſt conſtituere dotem viro digno . *dec.2.adnot.2.num.21*,Contrarium *nu.22.*

Minor filiusfamilias obligando ſe cauſa excarcerandi Patrem , vel dotandi ſororem cenſetur ſe obligare ex cauſa ſufficienti ad ſubſtinendam eius obligationem , licet ſit damnoſa, *deciſ.2 adnot.3.n.23.*

Limit.vt in *num.34.*

Minor ſi maior effectus ſuam obligationem non impugnauerit cenſetur ratificaſſe . *deciſ.2. adnot.3.n.24.*

Minor pro patre fideiubens venit reſtituendus abſque alia probatione læſionis , *deciſ. 2. adnot.3.n.25.*

Limit.ſi fideiuſſerit cum ſolemnitatibus ſtatuti , quo caſu non reſtituitur , *n.26.*

Limit.ſi fideiuſſerit pro excarcerando Patrem , *ibidem n.27.*

Vel talis fideiuſſio emanauerit ad impediendam eminentem executionem.*ibidem n.28.*

Limit.3. ſi contractus celebratio fuerit medio iuramento,cuius vigore ſupplentur omnes ſolemnitates *ibidem num.29.*

Et etiam ſi non interuenerint ſolemnitates ſtatutariæ.*ibidem n.30.*

Sublimit. ſi minor non fuerit certioratus de beneficio reſtitutionis in integrum , quo caſu iuramentum nihil operatur.*ibidem num.31.*

Sublimit.attenta,enormiſſima læſione,cum tunc ceſſet *authentica Sacramenta puberum*,& datur reſtitutio.*ibid.n.32.*Contrarium,*n.33.*

Minoris contractus nullus ſubſtinetur, ſi fiat locupletior.*deciſ.2.adnot.3.num.43.*

Sed hæc vtilitas debet eſſe euidentiſſima. *ibidem num.44.*

Limit, ſi ſtatutum annullet contractum licet minor fuerit factus locupletior.*ibid.num.45.*

Minor imponens cenſum abſque ſolemnitatibus habet reſtitutionem in integrum . *deciſ.2. adnot.3.n.66.*

Secùs adhibitis ſolemnitatibus.*ibidem n.67.*

Reſtituitur aduerſus aditionem hæreditatis inconſulto factam.*dec.13.n.14.*

Minoris contractus celebratus abſque ſolemnitatibus requiſitis per conſtitutionem Marchiæ non valet.*dec.53.adnot.1.n.1.*

Quæ ſolemnitates requirantur per dictam conſtitutionem. *ibidem .*

In contractibus minorum ex Statuto Vrbis , quæ ſolemnitates requirantur . *dec.53.adnot.1. num.5.*

In contractibus mulieris, & minoris ſi interueniant ſolemnitates ſtatuti , omnia ritè geſta præſumuntur,& excluditur præſumptio fraudis , ſecùs non ſeruata forma ſtatuti . *deciſ.53. adnot.1.n.6.7.& 9.*

Filius minor contrahens cum Patre tenetur ſeruare ſolemnitates ſtatuti , *deciſ.53. adnot.1, n.17.*Contrar.*nu.18.* Diſtingue vt *nu.19.*

Minor filiusfamilias non poteſt contrahere abſque ſolemnitatibus , ſed pater ſupplere poteſt interuentus conſanguineorum.*dec.53.adnot.2. n.69.*

Minor impugnans contractum ex capite nullitatis, vel implorans beneficium reſtitutionis , in integrum tenetur reſtituere recepta , vel pretium vna cum fructibus in eius vtilitatem , *deciſ.53. adnot.6, num.1, & nu.2. deciſ.97. n.28.*

Ampl. vt ſaltem debet cum effectu offerre . *deciſ.53.adnot.6.n.3.*

Ampl.vt *n.71.*

Limit. Teneri ad reſtitutionem receptorum ſi contraxerit cum ſolemnitatibus ſtatutarijs, ſecùs abſque ſolemnitatibus , niſi ſit factus locupletior. *deciſ.53. adnot.6.num.4.& 69.deciſ.97. n.29.& 30.*

Minor contrahens abſque ſolemnitatibus ſtatutarijs non obligatur nec ciuiliter,nec naturaliter,niſi fuerit factus locupletior.*dec.53.adnot.6. n.5.*

Limit.vt *num.70.*

Ampl. vt nec in foro conſcientiæ hoc caſu remaneat obligatus . *ibidem n.7. & n.8.*

Limit. vt ex æquitate legis naturalis ad reſtitutionem receptorum minor teneatur,ſecùs verò vigore contractus , *ibid.num.9.& num.10.& dec.97.n.31.& 32.*

Limit.in creditore minoris,qui non tenetur reſtitue-

ſtituere pretium rei per minorem venditæ, ſi ipſe ſit ſoluendo, ſecùs ſi non ſit ſoluendo. *ibid.num.* 11.*&* n.12.
Limit. ſi minor, vel Eccleſia dolo fuerit inducta ad contrahendum.*ibid.n.*13.
Limit. ſi minor, cum effectu receperit pretium. *dec.*53.*adnot.*6. n.14. *dec.*97.*n.*31.
Minor dicitur factus locupletior ex traditione, & ſi res ad eius manus deuenerit, *deciſ.* 53. *adnot.*6.*n.*15.*&* n.16.
Ampl. eriam ſi poſteà petierit,*ibid.n.*17.vel fuerit furto ablata.*ibid.n.*18.
Dicitur factus locupletior ſi in ſuum, vel familiæ vſum conuertat,ſecùs ſi ſplendidius viuere voluit,*deciſ.*53.*adnot.*6.*num.*19.
Minor petendo reſtitutionem aduerſus contractum debet probare, quod non ſit factus locupletior. *deciſ.*53.*adnot.*6.*num.*21.Contrarium *n.*22.
Diſtingue, quod ſi contractus fuerit celebratus cum ſolemnitatibus, & minor tenetur hoc probare,ſi non fuerint ſeruatæ incumbit alteri parti.*ibid.n.*24.
Diſtingue vt *n.*25.
Minor volens poteſt approbare actum nullum, ſiuè verſemur in contractibus, ſiuè in iudiciis.*deciſ.*53.*adnot.*7.*n.*16.
Ampl. vt ſententia lata ad fauorem minoris, licèt nulla ipſo volente ſuſtinetur, nec à tertio allegari poteſt.*dec.*53.*adnot.*3.*n.*16.
Limit. non procedere vbi concurrit connexio iurium. *ibidem nu.*17.
Limit. 2. ſi ſententia ſit lata contra minorem, nam tunc etiam à tertio allegari poteſt, *ibid n.*18.
Minor, & Pupillus alienans abſque ſolemnitatibus poteſt recuperare fructus à die venditionis, *deciſ.*54.*adnot.*3.*num.*4.
Siuè emptor prohibitionem Iuris ſciuerit, ſiuè ignorauerit,*num.*5.
Minoris contractus nullus defectu ſolemnitatum ſi non opponatur dicitur eſſe in implicito ſtatu validitatis,& tenetur ad ſolutionem fructuum cenſus.*dec.*97.*n* 27.
Minor ceſſante fraudis, & doli præſumptione ciuiliter,& naturaliter obligatur,licet adhibitæ non fuerint ſolemnitates in contractu inito. *deciſ.*97.*n.*34.
Minor enormiſſimè læſus, vel contrahens abſque ſolemnitatibus, quamuis renunciauerit cum iuramento beneficio minoris ætatis, ſtatuto, legum auxilijs, &c. poteſt venire contrà propriam renunciationem. *deciſ.* 97. *n.*35.
Et eadem facilitate, qua inducitur ad contrahendum, inducitur ad renunciandum.*ibid.*
Non reſtituitur in integrum niſi pro rebus cum eo geſtis non pro alijs ortum habentibus à ſuis anteceſſoribus. *deciſ.*128.*n.*17.
Nec reſtituitur aduerſus alium priuilegiatum. *n.*18.
Nec reſtituitur ob canones non ſolutos, ſi habeat actionem aduerſus tutorem.*n.*19.

M I S S A.

Miſſa celebrari non debet in Eccleſijs inferioribus, & Oratorijs Confratrum ante Miſſam Parochialem, *deciſ.*5.*adnot* 1.*num.*25.
Secus in Oratorio Ruri ædificato *num.*26.& in Eccleſiis Regularium *n.*27.
Miſſæ partes eſſentiales, quæ ſint, *deciſ.*109. *numer.* 15.
In miſſa duplex obligatio contingit, *ibid.num.* 19.
Miſſa, vel Euchariſtia non eſt ſumenda cum peccato mortali,*deciſ.*109 *nu.*1.
Limit. ſi adſit neceſſitas communicandi, & non adſit copia confeſſarij *num.*2. Declara, vt *in* 3.*vſque ad* 13.
Sacrificium oblatum à Sacerdote exiſtente in peccato mortali prodeſt, *dec.*109.*num.*12.
An conficiatur ſi Sacerdos oſtendat hoſtiam ab alio conſecratam, *deciſ.*109.*n.*17.
Conficitur ſi vnus Sacerdos perficeret Miſſam ab alio inchoatam, ſi poſt conſecrationem decederet, *ibid.*
Etiam ſi non eſſet ieiunus, *deciſ.*11. *n.*13.
Non licet eadem die iterum conſecrare ſi non adſit Euchariſtia, *deciſ.*109.*n.* 24.
Pro communicando infirmo licet ante lucem ſacrum facere, *ibidem n.*25.
Celebrans ſi poſt conſecrationem animaduertat non eſſe ieiunum, debet perficere ſacrum *deciſ.*119.*n.*11.
Habens Miſſam pro non audita, & aliam audire proponat, & non audiat, an ſatisfecerit præcepto, *deciſ.* 119.*n.*14.
Miſſa quando poſſit dimidiatim audiri, *dec.* 119 *num.*17.18.*&* 19.
Audiens Miſſam neſciens eſſe diem feſtum ſatisfacit præcepto, *ibidem n* 21.
Qui tenetur particularem Miſſam celebrare illa die impedita ob aliquam ſolemnitatem ſatisfacit dicendo Miſſam currentem,*dec.*122. *num.*6.
Qui Miſſam applicare tenetur ſi in actu celebrationis nihil de applicatione cogitauerit, an ſatisfecerit, *ibidem n.* 7.
Qui non audit ſacrum die feſti duplicis non committit duplex peccatum, *deciſ.* 125. *numer.* 21.
Onus perpetuum celebrationis Miſſarum abſque Ordinarij licentia recipi nequit, *dec.*131. *num.* 5.
Miſſa presbyteri concubinarij audiri poteſt, *deciſ.*149.*n.*6.

MOLENDINVM.

Vide in verbo *Seruitus*, *Baro*, *Princeps*.
Conuentio de non accedendo ad alia molendina eſt varia. *deciſ.*25.*adnot.*1.*n.*24.
Subditis prohiberi poteſt acceſſus ad alia molendina, ſi ex conuentione extent molendina publica, *ibidem n.* 25.
Molendina ab omnibus conſtrui poſſunt, ſi alteri non competat priuilegium, aut præſcriptio in contrarium, *deciſ.*26.*adnot.*2.*n.*1.
In fundo alieno nemo molendinum facere poteſt, *ibidem n.*3.
Priuati habentes proprietatem riui in ſuo fundo molendinum facere poſſunt, *deciſ.* 26. *adnot.*2.*n.* 4.
Nec impediri poſſunt ab habentibus molendinum à parte inferiori, *ibidem n.*5.

Limit. ſi nulli ſeruitus aquæ debeatur, *ibidem nu.6.*
Limit. ſi principaliter tendat ad nocendum alteri, *ibidem num.7.*
Damnum ad hunc effectum ex quibus reſultet *deciſ.26. adnot.2.n.8.*
Et competat interdictum nè quid in flumine publico *n.12.*
Molendini conſtructio ad alterius emulationem non eſt permittenda. *deciſ. 26. adnot. 2. num.14.*
Molendini noua conſtructio ab alijs impediri non poteſt, ſi aqua pro omnibus ſit ſufficiens, *ibidem n.15.*
Ampl. vt neque à locorum dominis ſubditis impediri poſſit, *ibid. num.16.*
Sublimit. vt procedat etiam ſi ſolus Dominus ab antiquiſſimo tempore habeat molendina, *deciſ.26. adn 2.n.17.*
Secus ſi concurrat prohibitio, & Populi acquieſcentia *n.18.*
Dominus ſuperioris molendini poteſt tempore pluuiæ retinere aquam in præiudicium inferioris, *deciſ.26 adnot.2.n.19.*
Nonum Molendinum non licet ædificare in præiudicium alterius, ſi diminuantur aquæ, *deciſ. 26.adnot.2. num.20.*
Et factum eſt deſtruendum, & damna reficienda, *num.22.*
Limit. ſi damna reſultent reſpectu frequentiororis coucurſus molentium, *ibidem num,23.*
Sublim. ſi conceſſio eſſet ſine damno alterius, *num.24.*
Nouum molendinum ad æmulationem alterius ædificari nequit, *deciſ.26.adnot.2.n.25.*
Neque in præiudicium habentis ius, vt ipſe ſolus habeat molendina, *ibidem n. 26.*
Molendinum in parte inferiori fluminis conſtrui poteſt, etiam ſi habenti antiquius Molendinum damnum inferatur, *deciſ.26.adnot.2. num.27.*
Limit. procedere in molendino conſtructo in priuato flumine, ſecus in publico, *ibidem num. 27.*
Princeps, vel Senatus poteſt prohibere nè in flumine publico non nauigabili fiat aliud molendinum in præiudicium antiqui, *dec.26. adnot.2 n.28.*
Conceſſio conſtruendi molendinum intelligitur ſine præiudicio tertij, *deciſ. 26. adnot. 2. num.29.*
Molendinum nouum vt deſtrui debeat ob præiudicium, quod alijs infert; præiudicium debet eſſe graue, ſecus ſi leue, *ibidem n.30.*
Sed ſi damnum reddatur incertum, ſatis eſt, quod præſtetur cautio de damno infecto, *ibidem num. 31.*
Molendinum deſtructum licet domino reficere *deciſ. 26. adnot.3.num.1.*
Eſt reficiendum intra annum, alias aqua ſit occupantis, *ibid.n.2.*
Limit. vt requiratur totalis deſtructio, & habeatur pro derelicto, *dec.26.adnot.3.n.3.*
Sublim. vt molendini totalis deſtructio requiratur ſi ſit fabricatum in aqua, ſecus ſi ſit terreum. *ibidem num.4.*
Sublim. vt non ſit locus occupationi, ſi adſit ſpes refectionis, *dec. 26.adnot.3.n.5.*
Laici accedentes ad molendina Eccleſiaſticorum non ſunt puniendi non obſtante prohibitione edicti ſæcularis, *deciſ.26.adnot.4.n.11.*
Alias læderetur immunitas Eccleſiaſtica, *num. 12.*
Limit. ſi eſſet facta conuentio inter particulares de accedendo ad vnum molendinum, *ibid.n.13.*
Statutum cogens homines ire ad vnum molendinum ſapit monopolium, & non eſt ſeruandum, *deciſ.26.adnot 4.n.16.*
Molendina Eccleſiaſticorum non poſſunt viſitari à Magiſtratu ſæculari ſub prætextu fraudis, *deciſ 26.adnot.4.n.17.vſque ad 19.*
Fraudes ſi committantur in molendino Eccleſiaſticorum cauſæ cognitio ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum, *ibid. n.20.*
Molendinum Epiſcopi, & Eccleſiaſticorum gaudet immunitate Eccleſiaſtica, *deciſ. 88. adnot.3.n. o.*
Et non comprehenduntur in bandimentis laicorum *num.11.*
Et Magiſtratus ſæcularis nullam perquiſitionem facere poteſt in dictis molendinis, *ibidem n.12.*
Etiam ſi molendinarij ſint laici, *n.13. & 14.*
Prohibitio de non macinando frumento, niſi in certis molendinis eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, *deciſ. 83. adnot. 3. num. 15. & 16.*
Eccleſiaſtici cogi non poſſunt ire ad certum molendinum, *ibid n, 17.* Declara ſupradictas concluſiones, vt in *num.18.*

MONACHVS.

Monachi in quibus ſint exempti à iuriſdictione Abbatis Commendatarij, *deciſ.30.n.18.*
Monachus, ſeu Religioſus in Monaſtario capaci retentionis bonorum in communi non amittit ius ſuccedendi, *deciſ. 127.n.3.*
Et profeſſio iura ſanguinis non adimit, *ibidem nu.3.*
Monachus quidquid acquirit, acquirit Religioni, *deciſ.127. n.5.*
Hæreditas delata Monacho acquiritur Monaſterio, *deciſ. 12.adnot.7.n.5.*

MONASTERIVM.

Monaſteria Regularium, & Religioſorum ſæcularium gaudent immunitate Eccleſiaſtica quo ad partem anteriorem ſi Apoſtolica, vel ordinaria auctoritate erecta ſint, ſecus quo ad partem exteriorem, *deciſ.88.nn.24. 27. 29.32.& 36.& adnot.1. n.34.deciſ.95.n.4.*
Nomine Monaſterij, eiuſque partis interioris, quæ veniant, *deciſ.88.n.25.*
Quoad ſcalas verò, & oſtium reſpectu partis exterioris gaudet Immunitate Eccleſiaſtica, & ſi habeat Eccleſiam etiam per circuitum 30. paſſuum à foribus Eccleſiæ numerandorum, *deciſ.88.n.36.*
Hortus Monaſteriorum Religioſorum gaudet Immunitate Eccleſiaſtica. *deciſ.88.n.31.*
Reprobata ſententia, quod Monaſterium gaudeat

Digitized by Google

deat immunitate, etiam quoad muros exteriores, *deciſ.* 38. *n.* 35.
Quod declara, vt in *n.* 36.
Parietes exteriores Monaſteriorum Religioſorum in circuitu 30. paſſuum à foribus Eccleſiæ gaudent immunitate Eccleſiaſtica, *deciſ.* 95. *num.* 3.

MONETA.

Vide in verbo *Pecunia*.
Cudens falſam monetam, in qua adhuc non fuit impreſſa imago Principis punitur pœna extraordinaria, *deciſ.* 48. *n.* 39.
Fabricans falſam monetam, tondens, radens, vel minuens falſi crimen committit, *deciſ.* 77. *num.* 1.
Falſa in materia, vel in forma quando dicatur, *ibid. n.* 2. *et* 3.
Data falſitate monetæ intrat pęna læſæ maieſtatis confiſcationis bonorum, feudorum, infamiæ, & priuationis dignitatum, *deciſ.* 77. *num.* 3.
Clerici, & Regulares in ſtatu Eccleſiaſtico mediatè, vel immediatè falſam monetam fabricantes, vel tondentes Curiæ ſæculari traduntur præuia degradatione, & laici ſuſpenduntur, *deciſ.* 77. *nu.* 5.
Pecunias adulteratas ſcienter tenentes, tranſportantes, inſtrumenta neceſſaria præſtantes incurrunt pænam triremium, ex Conſtitutione Vrbani VIII. *ibid. n.* 6.
Regulares monetarij ſubiciuntur ordinarijs locorum priuatiuè quo ad eorum ſuperiores 8 *deciſ.* 77. *nu.* 7.
Monetam tondens, radens, vel minuens ſiuè aurea, ſiuè argentea de iure communi, & ex Conſtitutione Conſtantini quomodu puniatur, *ibid. n.* 8. 9. *et* 10.
Et quomodo in ſtatu Eccleſiaſtico, *n.* 11.
Monetas tingentes ſuſpenduntur ex Conſtitutione Vrbani VIII. & quid de iure communi, *deciſ.* 77. *n.* 12.
Monetariorum ſocij, conſiliarij, vel domum concedentes ad fabricandam falſam monetam eadem pæna puniuntur, *deciſ.* 77. *nu.* 16.
Et domus an acquiratur fiſco, *n.* 17.
Monetam falſam, vel tonſam expendens quomodo puniatur, *ibid. n.* 18.
Et quid ſi ſcienter, vel ignoranter, *n.* 19. & 20.
Et ſi non doceat à quo habuerit, præſumitur fabricaſſe, & torqueri poteſt, *deciſ.* 77. *n.* 21.
Limit. procedere ſi expendens ſit malæ conditionis, & famæ, alias ſecus, *ibid. n.* 22. præcipuè ſi agatur de parua quantitate *n.* 23.
Limit. 2. ſi facta perquiſitione in eius domo non fuerit inuenta alia quantitas falſæ monetæ, nec inſtrumenta, *deciſ.* 77. *n.* 24.
Fabricans falſam monetam ſub nomine alterius Principis, cui ſubditus non eſt, punitur pæna mortis, *ibidem n.* 25.
Contrarium *nu.* 27.
Quod multo magis procedit ſi delictum commiſſum ſit in iuriſdictione eiuſdem Principis, cuius moneta falſificatur *n.* 26.
Fabricans falſam monetam ſi impeditus non perfecerit, punitur ac ſi perfeciſſet, *deciſ.* 77. *num.* 28.
Sed quod hoc caſu imponenda ſit pæna triremium, tenent alij Doctores *n.* 29.
Sed ſi ſpontè pęnituit pæna extraordinaria multatur *nu.* 30.
In crimine falſæ monetæ de corpore delicti conſtare debet per ocularem inſpectionem, *deciſ.* 77. *n.* 31.
Et non ſufficit rei confeſſio, *num.* 32.
Et conſtito de corpore delicti quo ad proceſſum, & torturam ſufficiunt præſumptiones, & coniecturæ. *deciſ.* 77. *num.* 33.

MONIALIS.

Statutum excluſiuum fęminarum non ligat Moniales, *deciſ.* 53. *adnot.* 5. *n.* 3.
Contrarium *n.* 4. *deciſ.* 99. *adnot.* 1. *n.* 33. & 36.
Declar. vt in *n.* 48. *et* 40.
Ampl. hanc contrariam opinionem, vt à tempore natiuitatis à ſtatuto cenſeatur iniectum vinculum, & inflicta mulieri impotentia ſuccedendi, *ibid. n.* 6.
Contrarium *n.* 10.
Limit. & concilia has contrarias opiniones, vt ſecunda procedat ſi ante ingreſſum Religionis hæreditas fuiſſet delata, ſecus ſi ſtatuti verba dirigantur in tempus delatæ ſucceſſionis, *ibid. num.* 8. *et* 10. *et deciſ.* 99. *adnot.* 1. *num* 38.
Statuti verba, quando ſint directa ad tempus delatæ ſucceſſionis: *deciſ.* 53. *adnot.* 5. *num.* 12.
Sed dicta prima opinio propter Rot. auctoritatem vti verior tenenda, *ibid n.* 8.
Declarantur deciſiones pro ſeruanda opinione allegatæ, *ibid. n.* 14.
Limit. Primam opinionem ſi Monialis acquieſcat diſpoſitioni ſtatuariæ, *deciſ.* 53. *adnot.* 5. *num.* 15.
Limit. 2. ſi ſtatutum eſſet Apoſtolica auctoritate confirmatum, *ibidem num.* 18. Sublim. vt *ibidem*.
Limit. in terminis ſtatuti Peruſini, *deciſ.* 53. *adnot.* 5. *n.* 19.
Vbi quod declaratio deſuper Gregor. XIII. eſt localis pro Ciuitate Peruſina.
Limit. ſi ſtatutum ſimpliciter excludat fœminas propter maſculos, & non dirigatur in tempus delatæ hæreditatis, *deciſ.* 53. *adnot.* 5. *num.* 20.
Puellæ educandæ in Monaſterijs Monialium ſubiiciuntur ſtatuto quoad ſolemnitates in contractibus adhibendas, *deciſ.* 53. *adnot.* 5. *num.* 29.
Monialis autem non eget familia, nec quærit pompam, & honores, *deciſ.* 57. *adnot.* 1. *n.* 26.
Moniales, quæ ſe carnaliter cognoſci paſſa eſt, qua pæna puniatur, *deciſ.* 46. *n.* 11.
Epiſcopo ſubiiciuntur Moniales etiam Regularibus ſubiectæ, circa aperitionem oſtij clauſuræ, acceſſum, colloquia, & imponere pænas etiam excommunicationis, *deciſ.* 84. *adnot.* 1. *num.* 60.
Epiſcopus habet iuriſdictionem in Moniales, licet eſemptas, vti Sedis Apoſtolicæ delegatus in ijs, quæ ad clauſuram pertinent, *deciſ.* 84. *adnot.* 5. *n.* 42.
Vnde Epiſcopo ab viſitari poſſunt quoad obſeruantiam clauſuræ, etiam ſine præſentia Superio-

perioris Regularis, *ibid. num.* 44. Contrarium *n.*45.

Epiſcopus poteſt apponere pœnam excommunicationis, circà acceſſum, & colloquia cum Monialibus, & circà aperitionem oſtij clauſuræ etiam ſi ſint ſubiectæ Regularibus, eoſque accedentes eadem cenſura ligare, *decis.*84. *adnot.* 1. *n.*47. & 56.

Poteſt etiam frangere oſtium clauſuræ, & excommunicare de facto repugnantes, ne viſitet clauſuram Monialium, *decis.*84. *adnot.* 3. *n.* 48. *et* 49.

Superior Regularis non poteſt ſinè ordinarij auctoritate concedere licentiam operarijs ingrediendi Monaſteria Monialium ipſis Regularibus ſubiectarum, & licentia eſt ab vtroque ſubſcribenda, ſufficit tamen, vt ſubſcribatur à ſolo Epiſcopo vbi adeſt conſuetudo, *decis.* 84. *adnot.* 3. *n.* 50. 51. *et* 52.

Epiſcopus in ſubſcriptione licentiæ debet præcedere, *decis* 84. *adnot.* 3. *n.* 53.

Contra ingredientes ſepta Monaſterij Monialium, etiam exemptarum Epiſcopus præcedere poteſt ad pœnas etiam cenſurarum, *decis.*84. *adnot.* 3. *num.* 54.

Et poteſt publicare ad hunc effectum edictum generale prohibitorium etiam comprehendens Regulares *decis.*84. *Adnot.* 3. *n.* 55.

Superior Regularis ſemel in anno poteſt occaſione viſitationis ingredi ſepta Monaſterij Monialium, ita vt ſi vnus viſitauerit, ſucceſſor eodem anno viſitare non debet. *decis.* 84. *adnot* 3. *n.* 57.

Et ſi oportuerit ob vrgentem cauſam eodem anno Superiori Regulari ingredi Monaſterium hoc debet facere cum præſentia Epiſcopi, vel perſonę ab eo deputandæ, *decis.*84. *adnot.* 3. *nu.* 58.

Viſitatores Regulares, quomodo viſitare debeant Monaſteria Monialium eis ſubiectarum, *decis.*84. *adnot.* 3. *n.* 59.

Licentia alloquendi cum Monialibus Regularibus ſubiectis in Ciuitate ſpectat ad Epiſcopum, eiuſque Vicarium, & Superiorem Regularem, in Diœceſi verò à perſona ab Epiſcopo deputata, & Superiore Regulari, *decis* 84. *adnot.* 3. *n.* 90.

Edicta verò prohibentia ſæcularibus acceſſum ad Moniales, dumtaxat ab Epiſcopo publicanda ſunt, *ibid. num.* 91.

A cenſura incurſa ob violatam clauſuram Monialium, quis abſoluere poſſit, vide in verbo *Excommunicatio*.

Statutum excluſiuum fœminarum non excludit Monialem, ſi vinculum excluſionis reſpicit tempus delatæ hæreditatis, *decis.* 99. *adnot.* 1. *n.* 40.

Limit. ſi ſtatutum ſimpliciter excludat fœminas propter maſculos, & non referatur ad diem delatæ hæreditatis, *ibid. n* 41.

Limit. in ſtatuto præferente primogenitum, vt excludat ſecundo genitum Clericum, *ibid. num.* 42.

Monialis Capuccina eſt capax retinendi bona, *decis.* 127. *num.* 8.

MORA.

Mora ſemel incurſa ſemper durat, *decis.* 3. *num.* 17.

Mora, cum mora compenſatur, *decis.* 3. *adnot.* 1. *num.* 15.

Moræ purgatio non datur in conditionibus adimplendis ad fauorem actoris, *decis.* 57. *adnot.* 2. *n.* 6.

Non incurritur niſi præcedat interpellatio, *decis.* 108. *num.* 13.

Si ſit longa poteſt celeri ſatisfactione purgari, *decis.* 128. *num.* 11.

Quando eſt reſolutiua contractus non purgatur, *decis.* 128. *n.* 13.

Ita etiam ſi ſit geminata, *ibid. num.* 14.

Verbum incontinenti excludit moræ purgationem, *decis.* 128. *num.* 12.

Moroſus ex culpa, vel ex delicto ipſo facto abſque interpellatione tenetur de interitu rei, etiamſi eſſet peritura penes Dominum, *decis.* 133. *num.* 8.

MORS.

Mors ciuilis ob emiſſam profeſſionem æquiparatur naturali, *decis.* 4. *adnot.* 2. *num.* 37.

MVLIER.

Mulier ſimpliciter nubendo cenſetur omnia bona ſua dediſſe in dotem *dec.* 2. *n.* 2. Contrarium, *num.* 6.

Ampl. hanc ſecundam opinionem vt procedat licet bona non excedant congruam menſuram dotis, *ibid. n.* 9.

Ampl. vt neque præſumatur promiſſa dos congrua, *ibid. n.* 10.

Ampl. etiamſi mulier paſſa fuerit bona ſua à viro miniſtrari, *ibid. num.* 11.

Limita ſi probetur maritum publicè dixiſſe poſſidere bona mulieris vel dotalia eadem ſciente & patiente, *ibid. num.* 13.

Limita ſi mulier poſt contractum matrimonium permiſerit virum de omnibus ſuis bonis diſponere, *ibid. num.* 15.

Sublimit. vt patientia vxoris operetur, ſi mulier poſſit ſe obligare abſque præſentia proximiorum, *ibid. n.* 16.

Limita ſi vir ſit dignus tanta dote, *ibid. n.* 17.

Mulier habet triplicem bonorum ſpeciem dotalium, paraphernalium, & extradotalium, *decis.* 2. *num* 7.

Mulier cenſetur omnia ſua bona dediſſe in dotem ſi expreſsè declarauerit, *decis.* 2. *adnot.* 1. *num.* 1.

Mulier effecta maior ſi per quinquennium non contradixerit, ſed permiſerit omnia ſua bona à viro poſſideri non cenſetur ratificaſſe dotis conſtitutionem in omnibus ſuis bonis ſtante Statuto dolum præſumente non ſeruatis ſolemnitatibus, ſecus ſi expreſsè ratificauerit, *decis.* 2. *adnot.* 1. *num.* 22. & 23.

Mulier minor ſi primo viro ſeruatis ſolemnitatibus ſua bona in dotem tradidit, validè ipſis non ſeruatis eadem bona tradere poteſt ſecundo viro, *decis.* 2. *adnot.* 1. *num.* 24.

Amplia hoc etiam procedere in muliere maiori, *ibidem num.* 25.

Mulier minor non ſeruatis Statuti ſolemnitatibus non cenſetur dediſſe omnia ſua bona in dotem.

dotem, decif. 2. adnot. 1. num. 26. Contrarium num. 27.

Mulier cauſa dotis poteſt ſe obligare ſine ſolemnitatibus, decif. 2. adnot. 2. num 1.

Et ſi ſit maior ſe obligando cauſa dotis non iuuatur beneficio S. C. Velleiani, licet interceſſerit pro viro, & dotanda filia, decif. 2. adnot. 2. num. 2.

Contrarium quod requirantur ſolemnitates etiam ſi ſit maior, ibidem num. 3. & 17.

Mulier minor non poteſt ſe obligare cauſa dotis abſque ſolemnitatibus ſtatutarijs, decif. 2. adnot. 2. num. 5.

Limita procedere ſi non teneatur ad conſtituendam dotem, ſecus ſi teneatur, decif. 2. adnot. 2. num. 6. & 7.

Declara vt num. 9. & num. 14.

Mulier minor in conſtitutione dotis voluntariæ tenetur obſeruare ſolemnitates Statuti, decif. 2. adnot. 2. num. 8.

Limita in mobilibus, in quibus poteſt conſtituere dotem etiam ſine Statuti ſolemnitatibus ſecus in ſtabilibus, decif. 2. adnot. 2. n. 9. 10. & 20.

Mulier in ſubſidium tenetur dotare filiam, ſi ſit diues, decif. 2. adnot. 2. num. 11. & 12.

Vbi poteſt ſe obligare pro dote abſque ſolemnitatibus, ita pro eius augumento, decif. 2. adnot. 2. num. 13.

Limita vt num. 14. Vide in verbo minor.

Mulier minor validè ſe obligare poteſt pro conſtituenda dote ſorori, decif. 2. adnot. 2. num. 18.

Contrarium num. 19.

Mulier ſi habuit plures viros cum diuerſæ dotis conſtitutione, ſi denuò nubat, attendenda eſt vltima dos, etiam ad effectum lucrandi quartum dotale, decif. 2. adnot. 1. ſub num. 6.

Mulier cauſa dotis poteſt etiam pro alijs ſe obligare, decif. 2. adnot. 3. num. 1.

Limita ſi obliget ſe vna cum viro, ob ſuſpicionem ſeductionis, ibid. num. 2.

Non poteſt alienare fundum dotale pro danda dote communi filiæ, decif. 2. adnot. 3. num. 3. Contrarium num. 4.

Mulieris obligatio facta ſimul cum viro non ſubſtinetur, ſi non tendat ad eius vtilitatem, decif. 2. adnot. 3. num. 7.

Limita procedere in obligatione voluntaria, ſecus in neceſſaria, & qualis ſit, decif. 2. adnot. 3. num. 8.

Mulier tenetur ſubuenire inopiam mariti, decif. 2. adnot. 3. num. 9.

Poteſt ſe obligare pro excarcerando viro, vel ſi immineat carceratio, decif. 3. adnot. 3. n. 10.

Et talis obligatio valet etiam non ſeruatis ſolemnitatibus Statuti, ibid. num. 11.

Contrarium quia licet huiuſmodi cauſa ſit, iuſta, ſeruandæ tamen ſunt ſolemnitates Statuti, ibid. num. 12.

Cauſa excarcerandi virum non eſt neceſſaria, ſed iuſta ad ſubſtinendam mulieris obligationem, decif. 2. adnot. 3. num. 13.

Cauſa neceſſaria ad ſubſtinendam mulieris obligationem dicitur, quæ continet propriam, & præciſam neceſſitatem, decif. 2. adnot. 3. nu. 14.

Mulieris obligatio corruit, ſi remaneat penitus indotata; Etiamſi fuerint ſeruatæ ſolemnitates Statuti, decif. 2. adnot. 3. num 16.

Declara vt non reſcindatur in totum, ſed pro rata læſionis, & validè facta ſubſtinetur pro medietate dotis, decif. 2. adnot. 3. num. 17.

Limit. vt mulieris obligatio ſaltem ſubſtineatur in alijs rebus non dotalibus, ibid. n. 18.

Mulieri, cui remanet dimidia pars dotis non dicitur remanere indotata, ſed ſubſiſtit eius obligatio pro alia medietate, decif. 2. adnot. 3. n. 19. & 20.

Et concludenter probari debet, quod mulieri non remaneat dimidia ſuę dotis ad inualidandam obligationem, ibidem n. 20.

Limit. hoc procedere in magna dote, ſecus in parua, ibidem num. 21. Contrarium num. 22.

Mulier pro alijs fideiubere, & ſe obligare prohibetur, decif. 2. adnot. 3. n. 46.

Non ſolum pro filio, ſed ſtrictius pro marito, ibid num. 47.

Amplia præcipuè ſi non ſit eidem conſultum pro eius reuelatione, decif. 2. adnot. 3. num. 48. ſecus ſi habeat releuatorem cum tunc non dicatur læſa, num. 49.

Mulier ſe principaliter cum viro obligando cenſetur pro illo intercedere, niſi probetur verſio in eius vtilitatem, decif. 2. adnot. 3. num. 51.

Quæ verſio aliunde eſt probanda, quam ex aſſertione, quod eidem pecunia numerata fuerit, ibid. n. 52.

Limit. ſtante iuramento, cum eius vigore de iure communi ſubſtinetur eius obligatio decif. 2. adnot. 2. n. 53. & 54. dec. 93. n. 11.

Præcipuè ſi certiorata de beneficio Auth. ſi qua mulier iuramento renunciauerit, ibid. num. 55.

Sublimit. ſi remaneat indotata, cum tunc iuramentum non ſuffragetur etiam pro excarcerando viro, ibid. num. 56.

Limit. vbi viget Statutum prohibens mulieres ſe obligare ſine certis ſolemnitatibus, decif. 2. adnot. 3. n. 53.

Mulier poteſt ſe obligere ſine ſolemnitatibus; vbi non adeſt ſtatutum illas requirens, decif. 2. adnot. 3. num. 58.

Vide in verbo Conſtitutio Marchiæ.

Mulieris obligatio facta ex iuſta cauſa intra dimidiam dotis ſubſtinetur, poſteriores excedentes corruunt, decif. 2. adnot. 3. num. 60.

Contrarium, quod hoc caſu indiſtintè omnes obligationes corruant, ibid. n. 62. vbi reprobatur hæc opinio.

Mulier an indotata remaneat non ſunt conſideranda bona paraphernalia, & propria, ſed tantum dotalia, decif. 2. adnot. 3. n. 61.

Mulier ſi ex Statuto non poſſit in primo anno repetere dotem, debentur alimenta, ſecus poſt annum luctus, decif. 3. adnot. 1. n. 13.

Mulier ſoluto matrimonio poteſt illicò agere ad reſtitutionem dotis ſi conſtat in ſtabilibus, decif. 3. adnot. 1. n. 14.

Mulier pro dotis repetitione poteſt agere ad bona emphyteutica, decif. 4. adnot. 4. n. 19.

Mulier mortuo viro retinet domicilium, & mariti dignitatem, decif. 5. adnot. 3. n. 35.

Mulier quoad ſepulturā, vide in verbo ſepultura

In teſtamento ad pias cauſas poteſt eſſe teſtis, decif. 12. adnot. 7. n. 42.

Non poteſt eodem tempore plures viros habere, *dec. 30. n. 11.*
Mulier piſtoribus in ſubſidium tenetur ſoluere panis quantitatem traditam viro, vel patri pro ſuſtentatione familiæ ſi nõ ſint ſoluendi, *decif.43.adnot.2.n.75.*
Mulier propter oſculum libidinoſum quando amittat dotem. Vide in verbo *oſculum libidinoſum.*
Mulieris obligatio ſine ſolemnitatibus Conſtitutionis Ægidianæ extra Prouinciam Marchiæ tenet, cum loquatur de minoribus, & extenſio Carpenſis, quoad mulieres non habet locum extra dictam Prouinciam, *decif.53.adnot. 1. num.4.*
Mulier, & minor ſi contrahant cum Eccleſia ſolemnitates ſtatutariæ non requiruntur, *dec. 53.adnot.1.n.24.decif. 97.nu.1.* Contrarium. *n.4,* Limit. vt in *num.2.& 3.*
Mulier donare poteſt, *decif. 53. adnot. 1, num.75,* Declara, vt in *num. 76.*
Mulieris obligatio minus ſolemnis facta ſimul cum viro, licet receperit non tenet, niſi probetur verſio, *decif.53.adnot.2.n.17.*
Mulier maior de iure communi poteſt ſe obligare abſque ſolemnitatibus non obſtante conſtitutione Ægidiana, quæ loquitur de minore, & additio Carpenſis, quæ loquitur de mulieribus non ſe extendit extra Prouinciam Marchiæ, *decif.53.adnot.2.n.106.*
Mulieris obligatio in bonis dotalibus ſuſtinetur, vbi ipſa non remanet penitus indotata, *ibid. n.107.*
Mulier ſi remaneat indotata, non tenet eius obligatio, nec iuramento firmatur, *decif.53.adnot, 2.num.108.*
Declara vt hoc debeat concludenter probari, quod non remaneat dimidia ſuæ dotis, *ibidem num. 109.*
Mulier, vel minor ſi viuentes non oppoſuerunt nullitatem contractus, neque opponi poteſt ab eius hæredibus, & declaratur, *dec.53.adnot.7, num. 26.*
Mulieris obligatio iurata tenet de iure communi, etiamſi a Notario non fuerit certiorata de Velleiano, *decif.97. adnot. 2, num.26.*

MVRVS.

In muro communi ſocius non poteſt facere fiſtolam, *decif.26. adnot. 1. num.40.*

MVTVVM.

In mutuo reddendum eſt tantum, quantum accomodatum fuit, & conſideratur res, & non pretium, *decif.44.n.20.*
In mutuo inſpicitur æſtimatio rei poſt moram *decif.44.n.26.*
In mutuo ſi vetietur menſura reſtitutio eſt facienda ea menſura, qua res data, & admenſa eſt, *ibid.n.27.*
Crediris aureis totidem reſtituendi ſunt, ſiue auctus, ſiue deminutus ſit eorum valor, *decif. 44. adnot. 1. n. 4. 5. & 10.* reliqua vide in verbo *Pecunia.*
Mutuans Magiſtro Nauis prò illius refectione habet obligatum præponentem, licet nauis non fuerit eadem pecunia refecta, *decif. 54. adnot. 2.n.7.*
Mutuans procuratori pro conſtruendo ædificio, eius dominus obligatum habet, licear non appareat ædificium ea pecunia factum fuiſſe, *ibid.n.9.*

N

NEPOS.

Nepos independenter à patre venit ad hæreditatem aui, *decif.129.n.20.& 21.*

NOBILIS.

Nobili ignaro præfertur ignobilis doctus, *decif.1. adnot.12.n.12.*

NOVATIO.

Nouatio dè Iure veteri inducebatur quomodocumquè agebatur, hodiè non inducitur niſi exprimatur, *decif.18.adnot.3.n.1.& 2.*
Potius ad negandam, quam ad concedendam nouationem faciliores eſſe debemus, *decif.18. adnot.1.n.3.*
Per additionem, vel detractionem temporis non inducitur nouatio, *decif.18.adnot.3.num.4.* etiam ope exceptionis, *num. 5.* contrarium *num.6.*
Nec per dationem aliorum fideiuſſorum, aut pignorum, *ibid.n 7.*
Nec ex his, quæ fiunt ad cautelam, & Creditoris ſecuritatem, *decif.18.adnot.3.n.8.*
Limit. ſi inducant contrarietatem cum primo Contractu, *ibid.n.9.*
Nouatio improprè dicitur ſi per additionem nouæ formæ prima obligatio remaneat in ſuo robore, *decif.18.adnot.3.n.10.* & tunc ſecunda dicitur venire cumulatiuè, *n.11.*
Præſumitur ex coniecturis indicantibus animum nouandi, dummodò ſint manifeſtæ, & non ex legis præſumptione, *decif. 18. adnot.3. n. 12.*
Inducitur ſi addatur, vel detrahatur antiquæ, *decif.18.adnot.3.n.13.*
Vel ſi pactum ſit diuerſum à primo, *ibid. n. 14.*
Prò vt etiam ſi ſecundus contractus non compatiatur cum primo, *ibid.n.15.*
Inducitur nouatio ſi augeatur debitum, *decif. 18.adnot.3.n.16.*
Non inducitur per ſimplicem diminutionem ſummæ debitæ, *decif.18.adnot.3.n.17.*
Nec ſolutio prò parte nouat pro alia, *ibid.n.18.*
Non inducitur ſi aliquod fiat in executionem præcedentis obligationis, *decif. 18. adnot. 3. num.19.*
Inducitur ex pactis, & conuentione irritante primum contractum, *decif.18.adnot.3.n.21.*
Nouatio extinguit præcedentem obligationem *ibid n.20.*
Inducitur per tranſactionem, ſi adimpleta, & valida ſit, *decif.18.adnot.3. num.22.& 23.*
Stipulatio inutilis vtilem non nouat, *ibid.n.24.*
Nouatio cenſetur facta quando debitor alium delegauit, *decif.18.adnot.3.num.25.*
Prò vt etiam ſi creditor in libris rationum ſcripſit alium loco ſui primi debitoris, *decif. 18. adnot.3.n.26.*

NOVITIATVS, ET NOVITIVS.

Annus Nouitiatus debet eſſe continuus, ità vt rece-

recedens debet ex integro inchoare, *deciſ. 29. n. 29. & 33.*
Non poteſt frangi, & extra Clauſtra permanere etiam ex cauſa infirmitatis, & cum licentia ſuperiorum, *deciſ. 29. n. 30.*
Recedens à Nouitiatu annus debet denuo incipere à die reditus, *deciſ. 29. n. 31.*
Superueniens nouam Regulam à dicto die Nouitius debet permanere per annum in Nouitiatu, ſecus in profeſſis, *deciſ. 29. n. 33.*
Ampl. etiam ſi Nouitius conſentiret, *ibid. num. 34.*
Nouitius in anno probationis caret omni voce, & ſuffragio, *deciſ 29. n. 35.*
Nouitius elapſo anno probationis recedens à Nouitiatu non debet reiterare annum, *deciſ. 29. n. 36.*
Annus nouitiatus debet computari dè momento ad momentum, *deciſ. 29. n. 37.*
Nouitius ſi completo anno probationis ſe ingeſſerit in actibus profeſſorum cenſetur profeſſus, *deciſ. 29. adnot. 3. n. 17.*
Et ſufficit vnicus actus, *ibid. n. 18.*
Limit. ſi aſſumptio habitus non ſit facta coram Superiore Religionis, *deciſ. 29. adnot. 3. n. 19.*
Nouitius, ſi poſt expletam legitimam ætatem, & annum profeſſionis, an cenſeatur tacitè profeſſus, *ibid. n. 39.*
Nouitius durante anno probationis habet facultatem teſtandi, & beneficium poteſt retinere, *deciſ. 30. adnot. 2. n. 14.*
Eſt de gremio Religionis, *ibid. n. 15.*
Dicitur actiuè Religioſus, non tamen paſſiuè & in fauorabilibus habetur prò Religioſo ſecus in odioſis, *deciſ. 30. adnot. 2. n. 16.*
Nouitij renunciatio ad formam Concil. Trident. quomodo facienda, *deciſ. 53. adnot. 4. num. 6. & 19. deciſ. 84. num. 12.*
Sortitur effectum profeſſione ſecuta, *ibid. n. 6.*
Facta poſt decimum menſem Nouitiatus eſt valida, licet prorogetur profeſſio, *deciſ. 53. adnot. 4. num. 7.*
Forma Concil. Trident. requiſita in renunciationibus Nouitiæ non procedit in vltimis voluntatibus, *ibid. num. 20.* Contrarium, *num. 21.*
Nouitius, & Religioſus poſt emiſſam profeſſionem non poteſt teſtamentum reuocare, ſed tantum declarare, *deciſ. 53. adnot. 4. num. 20. in fine.*
Forma Concilij ſernanda in renunciatione Nouitij non procedit in Nouitio Societatis Ieſu, *ibid. num. 22.*
Nec habet locum in renunciatione beneficij, *deciſ. 53. adnot. 4. n. 23.* Contrarium, *num. 24.* Diſtingue vt in *num. 25.*
Solemnitas Concilij in renunciatione Nouitij adhibenda procedit in Nouitio minore 16. annorum, ſecus in maiori, *deciſ. 53. adnot. 4. nu. 30.* Contrarium *num. 31.*
Nouitio ſi à Religione exeat ſunt reſtituenda bona delata, *ibid. num. 32.* ſecus eleemoſinæ, *num. 37.*
Si diſcedat à Religione reſoluitur renunciatio, & alij contractus eius occaſione facti, *deciſ. 53. adnot. 4. num. 33.* Licet bona eſſent donata inter viuos, *num. 34.*
Et licet exeat à Religione ob nullitatem profeſſionis, *ibid. n. 35.*
Per ratificationem vero profeſſionis nullæ ratificati cenſētur alij contractus eius occaſione facti, *deciſ. 53. adnot. 4. n. 36.*
Nouitius ſi intra annum pubertatis moriatur, eius bona acquiruntur Monaſterio, *ibid. n. 38.*

NOVI OPERIS NVNCIATIO.

Interdictum noui operis nunciationis competit tempore operis incohationis, & non opere perfecto, *deciſ. 11. n. 9.*
Ampl. præcipuè vidente, & patiente vicino, cuius ignorantia non præſumitur, *deciſ. 11. num. 10.*
Noui operis nunciatio datur pro ædificio de nouo faciendo, ſecus in veteris reſtauratione, *ibid. n. 11. & adnot. 1. n. 9.*
Noui operis nunciatio etiam extraiudicialis habet vim inibitionis inducens priuilegium attentatorum, *deciſ. 11. adnot. 1. n. 1.*
Non indiget vt iudicialiter fiat, & Prætoris aditione, *ibid. n. 2.*
Poſt denunciationem noui operis quidquid iure, vel iniuria ædificatum fuit eſt demoliendum, *deciſ. 11. adnot. 1. n. 3.*
Eccleſia ædificata poſt noui operis nunciationem eſt deſtruenda ſiuè iurè ſiue iniuria conſtructa fuerit, *ibid. n. 4.*
Inhibitio ſpecialis de non ædificando habet vim, nunciationis noui operis, *deciſ. 11. adnot. 1. num. 5.*
Noui operis nunciatio habet vim impediendi, licet nuncians non doceat de iure ſuo, *ibidem num. 6.*
Poteſt fieri etiam diebus feriatis, & etiam fabris, & Pupillis, *deciſ. 11. adnot. 1. n. 7.*
A ſententia demolitionis noui operis non datur appellatio, *ibid. n. 8.*
Quando non eſt facta non competit demolitio, ſed tantum actio ad intereſſe, *deciſ. 11. adnot. 1. num 10.* præcipuè vidente, & non contradicente vicino, *num 11.*
Præceptum noui operis nunciationis per comparitionem rei an reſoluatur in ſimplicem citationem referuntur Doctorum ſententiæ, *deciſ. 11. adnot. 1. n. 12.*
Reuocatur ſi offeratur cautio de demoliendo in caſu ſuccumbentiæ, *ibidem n. 13* præcipuè ſi à denunciato cęmenta parata fuerint *n. 14.*
Limit. ſi nuncians paratus ſit in continenti docere de ſuo iure, nam tunc non debet admitti cautio, niſi elapſo trimeſtri tam de iure ciuili, quam canonico, *deciſ. 11. adnot. 1. n. 15. & n. 16.* vſque, ad *num. 21.*
Ex ſtatuto vero vrbis abreuiatur tempus ad ſex dies vtiles, *num. 17.*
Spatium trium menſium datur denuncianti probare volenti de ſuo bono iure, nec datur cautio de demoliendo, etiam ſi agatur de loco pio, & Eccleſia, *deciſ. 11. adnot. 1. num. 22.*
Tranſactis tribus menſibus etiam ſi lis non ſit terminata admittendus eſt ædificans ad præſtandam cautionem de demoliendo ad effectum continuandi ædificium, *ibid. num. 23.*
Terminus trium menſium competens denuncianti ad docendum de ſuo iure poteſt arbi-

trio Iudicis minui, *deciſ.*11.*adnot.*1.*n.*24.
In noui operis nunciatione an ſit arbitrio denunciatoris, vel denunciati velle ſatiſdationem recipere, vel dare referuntur hinc inde opiniones, *ibid.n.*25.
Sed verior eſt, vt ſit arbitrio denunciantis, *n.*26.
Affertur diſtinctio in hac materia, *n.*27.
Satiſdatio non admittitur in denunciatione noui operis, ſi nullum periculum ſit in mora, *deciſ.*11.*adnot.*1.*num.*28.
Neque eſſet admittenda ſi nunciator diceat hodie conſtat, hodie agatur, etiam ſi imminetet damnum, *ibid.n.*29.
Nunciatio noui operis ſtatim remitti debet, ſi ex oculari inſpectione appareat de bono iure denunciati, vel de non iure denunciantis, *deciſ.*11.*adnot.*1.*n.*30.
Prò vt etiam ſi denunciatio haberet præſumptionem calumniæ, *ibid.n.*31.

NOTORIVM.

In notorijs deueniri poteſt ad executionem abſquè ſententia declaratoria, *deciſ.*82.*n.*34.*deciſ.*96 *adnot.*1.*n.*14.
Crimen quando dicatur notorium, *deciſ.*96.*adnot.*1.*n.*18.
Notorium Iuris quid ſit, *ibid.n.*19.
Notorium facti quid ſit, *deciſ.*96.*adnot.*1.*n.*20.
Notorium facti tranſeuntis, & facti permanentis quid ſit, *ibid.n.*21.
Ad inducendum notorium ſufficit ſcientia etiam vicini, vel decem hominum, *deciſ.* 96. *adnot.*1.*n.*22.

NVLLITAS.

Nullitas, & iniuſtitia contractus opponi poteſt inter æque priuilegiatos, ſi vnus agit de damno euitando, & alter de lucro captando, *deciſ.* 13.*num.*12.
Inducta ad fauorem alicuius non habet locum niſi ipſe velit, *deciſ.*53.*adnot.*7.*n.*5.
Nullitas generaliter opponi poteſt à quocumque, cuius intereſt, ſi non ſit ſpecialiter fauore certæ perſonæ inducta, *deciſ.* 53. *adnot.* 7. *num.* 21.
Detecta ab omnibus opponi poteſt, *ibid.n.*24.
Allegari poteſt ab habente intereſſe, *deciſ.* 53. *adnot.*7.*n.*25.
Nullitas, teſtamenti allegari non poteſt à non habente intereſſe, *ibid.n.*26.
Quæ per partis conſenſum ſanari non poteſt, allegari poteſt à tertio, *deciſ.*53.*adnot.*7.*n.*27.
Vt à tertio allegari poſſit debet reſpicere tam minorem, quàm ipſum tertium, *ibid.n.*28.
Si ſit ipſo Iure excluſiua intentionis agentis à tertio allegari poteſt, *deciſ.*53. *adnot.* 7.*n.* 29.
Limit. ſi ab eo, ad cuius fauorem fuit introducta nunquam declarata fuerit, *ibid.n.*30.
Nullitas actus ſi à minore non approbetur, & proueniat ex diſpoſitione ſtatuti, vel legis poteſt à tertio allegari, *deciſ.*53.*adnot.*7.*n.*31.
Hæres, ſicut defunctus poteſt opponere nullitatem contractus, *ibid.n.*22.
Conceſſio facta ab Eccleſia ad ſecundam generationem, ſi deindè fiat in perpetuum non valet, nequè ad ſecundam, & hæc nullitas an poſſit allegari à tertio, *deciſ.*53.*adnot.*7.*n.*20.

O

OBLATIO.

Oblationes vbicumque factæ fuerint intra limites Parochiæ ſpectaut ad Parochum, *deciſ.*10.*n.*45.
Oblationum pars eſt eroganda à Patocho prò Eccleſiæ manutentione, *ibid.n.*48.
Non conſiſtit antè euentum conditionis, *deciſ.* 119. *num.*9.

OBLATVS.

Oblati religionum quando gaudeant exemptionum priuilegio, *deciſ.*6.*adnot.*6.*n.*77.

OBLIGATIO.

Obligatio Cameralis habet paratam executionem, *deciſ.*3.*n.*1.
Obligatio Cameralis tranſit ad hæredes ad omnes effectus, excepto periurio, *dec.*12. *adnot.*4. *n.*8. Contrarium, *n.*9.
Obligationis Cameralis formula, *deciſ.*12. *adnotat.*4 *num.*18.
Obligatio Cameralis continet renunciationem omnium legum auxilio, *deciſ.*18.*adnot.*2.*n.*31.
Obligatio non oritur niſi exprimatur conſenſus ſaltem per ſigna, *deciſ.*19.*adnot.*1.*n.*5.
Obligatio eo modo diſſolui debet, quo contracta fuit, *deciſ.*44.*n.*19.
Executio obligationis Cameralis non retardatur per renouationem contractus factam ſine obligatione Camerali, *deciſ.*18.*adnot.*3.*n.*32.

OBITVS.

Vide *Mors*.
Obitus probatur ex fide Parochi extracta ex libro mortuorum, *deciſ.*43.*n.*3.
Obitus ſine filijs præſumitur, *ibid.n.*4.

OBSERVANTIA.

Ex obſeruantia omnis remouetur ambiguitas; & certa reſultat præcedentium conuentionum & voluntatis partium declaratio, *deciſ.* 5. *adnot.*2.*n.*2. *deciſ.*140.*n.*13.
Obſeruantia decennalis conſtituit ius, *deciſ.* 6. *adnot.*8.*n.*44.
Obſeruantia 30. annorum in non ſoluendo gabellam inducit præſcriptionem in futurum, *deciſ.*13.*n.*17.
In dubio obſeruantiæ ſtandum eſt, *deciſ.*26. *adnot.*1.*n.*60.
Obſeruantia interpretatiua, an requirat temporis determinationem, ſicut præſcriptiua, *ibid.n.*61.
Declarat voluntatem partium, *deciſ.*127. *n.*27. *deciſ.*135.*n.*16.
Obſeruantia contra ius præſcribitur ſpatio 40. annorum, *deciſ.*140.*n.*14.

OFFICIVM DIVINVM.

Præceptum recitandi horas canonicas, an adimpleatur ſi recitetur officium pro officio, *deciſ.*122.*n.*1. *vſque ad n.*5.
Obtinens beneficium poſt ſex menſes non recitando officium non facit fructus ſuos, *ibid. n.*8. & 9. Limit. *vt in n.*27.28.& 29.
Subdiaconus, & beneficiatus quando contrahat obligationem recitandi horas canonicas, *deciſ.*122.*n.*10.
Habens plura beneficia vnum officium recitare

re tenetur, & omittendo vnum peccatum committit, *ibid.n.*11.12.13. & 17.

Reſtitutio quomodo hoc caſu facienda ſit,*n.*18.

Confeſſarius in hoc quomodo ſe gerere debeat, *n.*19.

Omittens notabilem partem officij, an in confeſſione teneatur detegere id, quod omiſit, *decif.*122.*n.*20. & 21.

Non tamen committit tot peccata quot ſunt horæ, ſed vnum tantum, *n.*23. ſecus ſi pluries officium non recitare proponeret, *n.*24.

Si defectus ſuppleatur alio die non eximitur Beneficiatus ab onere reſtitutionis, *decif.*122. *num.* 25.

OFFICIALIS.

Vide *Magiſtratus*.

Officialis publicus tenetur de delictis commiſſis per eius Miniſtros, & famulos, *decif.* 94. *num.*18.

ONERA CAMERALIA.

Onera Cameralia ab Eccleſiaſticis exigenda ſunt auctoritate Epiſcopi, *decif.*6.*adnot.*2.*n.*2.

Eccleſiaſtici tenentur ad ſolutionem onerum Cameralium non obſtantibus quibuſcumque priuilegijs, *ibid.n.*3.

Bona effecta collectis, & oneribus Cameralibus tranſeunt cum ſuo onere in quemcumque ſingularem ſucceſſorem, licet Eccleſiaſticum, & ordinis Mendicantium, *decif.* 6. *adnot.*2. *à n.*4.*vſque ad n.*8.

Eccleſiaſtici non tenentur ad ſolutionem onerum Cameralium ſi non fuerint ſoliti collectari, *decif.*6.*adnot.*2.*n.*9.

Vel præſcripſerint libertatem non ſoluendi, *num.* 10.

Clerici non tenentur ſoluere onera Cameralia pro bonis patrimonialibus ad quorum titulum promoti fuerunt, *decif.*6.*adnot.*2.*n.*11.

Tenentur tamen Clerici, & Eccleſiaſtici probare conſuetudinem non ſoluendi collectas, *ibid.n.*12.

Libertas non ſoluendi collectas, quanto tempore præſcribatur, *decif.*6.*adnot.*2. *n.*14.

Laici non poſſunt præſcribere conſuetudinem collectandi Eccleſiaſticos, *ibid.n.*13.

Onera Cameralia, & Fiſcalia non ex ærario publico, ſed à priuatis ſunt ſoluenda, *decif.*13. *adnot.*1.*n.*22.

A grauaminibus illatis à Commiſſatijs, & exactoribus onerum Cameralium ad quem detur recurſus, *decif.*13.*adnot.*4.*n.*12.

Onera Cameralia dicuntur realia, vt eſt ſubſidium triennale, *decif.*100.*n.*7. Contra *n.*12.

Onera Cameralia tranſeunt in Eccleſiaſticos pro bonis à laicis acquiſitis quibus affecta tenebantur, *decif.*100.*n.*9. & 10.

Subſidium triennale eſt accidentaliter perpetuum, *decif.*100. *n.*13.

ONVS.

Onera matrimonij per exiſtentiam liberorum dicuntur durare, *decif.*3.*adnot.*1.*n.*2.

Onerum ſpecies triplex eſt reale, perſonale, & mixtum, *decif.*6.*n.*16.

Onera realia quæ ſint, *ibid. n.*16.

Onera perſonalia quæ ſint, *ibid.n.*17.

Onera mixta quæ ſint, *ibid.n.*18.

Onera realia ſolui debent vbi ſita ſunt bona, *decif.*13.*adnot.*2.*n.*11.

Oneris natura, an ſit reale, perſonale, vel mixtum dignoſcitur ex cauſa impoſitionis, *decif.*100.*n.*1.

OPTIO.

Optandi conſuetudo meliores præbendas eſt in iure commendabilis, & violari non debet, *decif.*33. *n.*1.

In materia optionis præcipuè attendi debet conſuetudo, *ibid. n.*2.

Conſuetudo optandi eſt in iure permiſſa, & innititur æquitati canonicæ, *decif.*33.*n.*3.

Conſuetudo, & ius optandi inducitur per vnicum actum, licet non obtentus in contradictorio iudicio cum pacifica poſſeſſione ſubſequuta, *ibid.n.*5.

Optio præbendæ prout reſpicit fructus temporales eſt præter ius, ſi vero titulum ſpiritualem, eſt contra ius, *decif.*33.*n.*7. & 9.

Conſuetudo optandi præbendas temporales ſpatio decem annorum inducitur, quadraginta verò in præbendis merè ſpiritualibus, *decif.*33.*n.*8.

In aſſecutione noui tituli vigore optionis admiſſio, & tolerantia ſuperioris habet vim collationis, *ibid.n.*10.

Conſuetudo quadragenaria requiritur in optione præbendarum diſtinctarum, quæ ſunt dos ſingulorum Canonicatuum, *decif.*33.*n.*11.

Optio non habet locum in dignitatibus, *ibidem num.*12.

In optione non admittitur deſcenſus ad præbendas inferioris ordinis, *decif.* 33.*n.*13.

Limit. vt ex conſuetudine optio fieri poteſt etiam inter perſonas diuerſi ordinis, *ibidem num.*14.

Limit. a. procedere, vbi agitur de optione tituli, ſecus autem de membris temporalibus, *ibid.n.*16.

Optionis ſubiectum eſt mera temporalitas, *decif.*33.*n.*18.

Optari non poteſt præbenda perpetuo annexa Canonicatui, *ibid.n.*19.

Declara, *vt in n.*21.22. & 23.

Præbendæ, & Canonicatus annexio quando dicatur perpetua, & quando temporalis, *decif.*33.*n.*20. & 21.

Reliqua, vide in verbo *Præbenda*.

Optandi forma qualis ſit, *decif.*33.*n.*27.

Optandi conſuetudo partem, ſeù membrum præbendæ valet, *ibid.n.*28.

Regulariter introduci non poteſt, ſi non adſit diſtinctio præbendarum, ſecus quo ad locum ſedem, & ſimilia, *decif.*33.*n.*30.

Optio gradatim facienda eſt in termino 20. dierum, *ibid.n.*31.

Antiquior ad effectum optandi dicitur, qui eſt prior in poſſeſſione, licet poſterior in prouiſione, *decif.*33.*n.*32.

In optione quæ ſolemnitas requiratur, *decif.*33. *num.* 33.

Fieri poteſt per Canonicum licet non ſit in ſacris, ſecus ſi adſit ſtatutum in contrarium, *ibid.n.*34.

Ius optandi prouenit ex canonia, & præbenda,

& non ex voce in Capitulo, *deciſ.33.n.36.*
Optio habet locum in vacatione per obitum, & non in reſignatione, *ibid.n.37.*
Reſignatarius propterea debet habere præbendam, quam reſignans dimiſit, *deciſ.33.n.38.*
Non habet locum in beneficijs reſeruatis, *ibid. num.39.*
Nec in beneficio vacante in menſe reſeruato, *ibid.n.40.*
Declara procedere in membris temporalibus perpetuo annexis, ſecus in membris ſeparatis, *deciſ.33.n.41.*
Ampl. procedere etiam ſi prouiſio facta fuerit cum annexis, & connexis, *ibid. n.42.*

ORATORIVM.

Oratorium priuatum non gaudet immunitate Eccleſiaſtica prout gaudet publicum erectum de licentia Pontificis, vel Epiſcopi, *deciſ.88. adnot.1.n.1.7. & 8.*
Et ad hunc effectum ſufficit licentia tacita, *num.9.*
Oratorij erectio emanaſſe de licentia Ordinarij etiam ſignis probari poteſt, *deciſ.88. adnot.1. num.11.*
Oratorium dicitur publicum ſi habeat Altare lapideum, vel ſi aditus ſit in via publica, *deciſ.88.adnot.1.n.12.*
Si ibidem publicè celebretur, *n.14.* Si habeat Campanile, *n.15.* Si ſit ſub inuocatione alicuius Sancti, & in eo fiant publicæ proceſſiones, *n.16.*
Ex viſitatione Ordinarij, *n.17.* Si habeat dotem *n.19. & 20.* Si habeat Capellanum cum titulo, *n.21.*
Si Capellania ſit de Iurepatronatus, *n.22.* Si in eodem adſit ſepultura, vel Cæmeterium, *n.23.* Si habeat organum, *n.24.*
Et ſi habeat conditiones apponi ſolitas in Breui Apoſtolico ſuper huiuſmodi conceſſione, *num.25.*
Oratorium priuatum viſitari poteſt à Laicis, *deciſ.88.adnot.1.n.18.*
Eius erectio cum quibus conditionibus à Sancta Sede concedi ſolet, *deciſ.88.adnot.1.n.25.*
Oratorium ſi habeat ingreſſum publicum, licet habeat etiam priuatum, cenſetur publicum, vt in eodem celebrari poſſit, & gaudet immunitate Eccleſiaſtica, *deciſ.88.adnot.1.n.27.*
Si habeat vnum, vel plura ſigna Oratorij publici gaudet immunitate Eccleſiæ, *deciſ.88.adnot.1.n.28.*
Oratorij, vel Eccleſiæ erectio, eiuſque benedictio, ac conſecratio non exigit exactam probationem, ſi non ſit fundamentum intentionis, *deciſ.88.adnot.1.n.29.*
Oratorium diſciplinatorum, ſeù confratrum affixum Eccleſiæ, vel Monaſterio gaudet immunitate Eccleſiaſtica, *deciſ.88.adnot.1.n.37.*

ORDINARIVS.

Vide *Epiſcopus.*
Ordinarij nomine venit qui in locis exemptis habet iuriſdictionem ordinariam, *deciſ.30. adnot.2.n.20.*

ORDO SACER.

Ordo ſacer eminenter continet omnes alios ordines, *deciſ.70.n.1.*
Qui abſque canonica diſpenſatione, aut legitima licentia, ſiue extra tempora, ſiuè ante legitimam ætatem, vel abſque literis dimiſſorialibus ad ſacros ordines ſe promoueri fecerit eſt ipſo iure ſuſpenſus, & in illis miniſtrans incurrit irregularitatem, *deciſ.70.n.2.deciſ.139. n.63. & 64.*
Et quomodo puniantur vigore Conſtitutionis Sixti V. *ibid n.3.* Sed dicta Conſtitutio redacta fuit ad terminos Sacrorum Canonum Conſtitutionis Pij II. Concilij Trident. & Clementis VIII. *n.5.*
Ordinarius conferens ordines vitio, & defectu inhabili quas pœnas incurrat, *deciſ.70.n.4.*
Promotus ante legitimam ætatem de Iure communi remanet ſuſpenſus vſque ad legitimam ætatem; perpetuò tamen ex conſtitutione Pij II. *deciſ.70.n.6.*
Ordinatus, ſeù malè promotus an incurrat irregularitatem eo ipſo, *ibid. n.7. & 8.*
Irregularis non fit promotus ad Presbyterium ante ætatem ſi exerceat actus ſolum Sacerdotibus competentes, dummodò non celebret, *deciſ.70.n.9*
Ordines bona fide Parentum antè ætatem ſuſcipiens non incurrit ſuſpenſionem, *ibid.n.10.*
Nec irregularitatem ſi bona fide celebrauerit, *ibidem num.11.*
Recipiens ordines dolosè ante legitimam ætatem incurrit ſuſpenſionem, ſecùs ſi ignoranter, *deciſ.70.n.12. & 13.*
Et ignorantia concurrente ſuperuenerit ad legitimam ætatem non indiget diſpenſatione, *deciſ.70.n.14.*
Et ſi delictum ordinum malè ſuſceptorum ſit occultum diſpenſari poterit ab Ordinario; *deciſ.70.n.15.*
Ordinatus ad ordines maiores antè ætatem incurrit ſuſpenſionem latam in Bulla Pij II. ſecùs quoad ordines minores, *deciſ.70.nu.16.*
Recipiens ordines ſinè literis ſui Ordinarij incurrit ſuſpenſionem, *ibid. num.17.*
Ordinatus abſque dimiſſoria ſolemniter miniſtrans in ordine ſuſcepto incurrit irregularitatem, ſecùs ſi non ſolemniter, *deciſ.70.n.18.*
Miniſteria, & munia Eccleſiaſtica exerceri non poſſunt, niſi per conſtitutos in ordinibus, *deciſ.70. num.19.*
Irregularis efficitur Clericus exercendo ordines, quos non habet, *ibid.n.20.*
Et ſolemniter actum ordinis, quandò quis exercere dicatur, *num.21.*
Irregularitas incurſa ab exercente ordines, quos non habet ſolus Pontifex diſpenſat, *ibidem num.22.*
Sed ſi occulta Epiſcopus diſpenſare poteſt, *num.23.*
In Sacramento Ordinis, ſicut in Baptiſmo, & Confirmatione character imprimitur, *dec.14. num2.*
Et damnatur eorum ſententia, quod Clerici non exercentes diuinum miniſterium, iterum laici efficiantur, *ibid. n.3.*
Proprius Epiſcopus ad effectum validè, & ritè ordines recipiendi quis dicatur, *deciſ.14.adnot.2. num.48.*

Dici-

Dicitur proprius ratione originis, ſiuè propriæ, ſiuè paternæ, *decif.* 14. *adnot.* 2. *num.* 49. *decif.* 139. *num.* 26. & 27.

Subditus originarius ad hunc effectum cenſetur, qui natus eſt in loco, vbi domicilium parentes contraxerunt; ſecùs ſi fortuitò, & caſu natus ſit, *decif.* 14. *adnot.* 2. *n.* 50.

Originarius dicitur vbi quis baptizatus fuit, *decif.* 14. *adnot.* 2. *num.* 51. *decif.* 139. *nu.* 26. & 27.

Ab Epiſcopo originis matris non poteſt quis ordines recipere, *decif.* 14. *adnot.* 2. *num.* 52. *decif.* 139. *n.* 28.

Neque ex origine Aui, *decif.* 14. *adnot.* 2. *num.* 53. *decif.* 139. *num.* 29.

Ratione domicilij efficitur quis ſubditus Epiſcopi, *decif.* 14. *adnot.* 2. *n.* 54.

Habens duo domicilia ſub diuerſis Epiſcopis ab vtroque ordinari poteſt, *decif.* 14. *adnot.* 2. *n.* 59. *decif.* 139. *num.* 38.

Domicilium ex quibus contrahatur, vide in verbo *Domicilium*.

Barones, & feudatarij ordinari poſſunt ab Epiſcopo in cuius Diœceſi obtinent feudum, *decif.* 14. *adnot.* 2. *n.* 60. *decif.* 139. *num.* 39.

Expoſiti recipere poſſunt ordines ab Epiſcopo loci, vbi expoſiti fuerunt, *decif.* 14. *adnot.* 2. *n.* 61. *decif.* 139. *num.* 40.

Ratione Beneficij poteſt quis ordinari ab Epiſcopo Diœceſis, in qua poſſidet beneficium, *decif.* 14. *adnot.* 2. *n.* 62. *decif.* 139. *num.* 1. 2. 4. & 13.

Et conferre beneficium ad hunc finem, *ibidem num.* 3.

Etiam pro prima tonſura, *decif.* 139. *num.* 7.

Amplia vt in *num.* 8.

Amplia etiam ſi beneficium ſit tenuè, & non ſufficiat ad commodam ſubſtentationem, *decif.* 14. *adnot.* 2. *num.* 65. & 66. *decif.* 139. *num.* 14. & *num.* 15.

Amplia etiamſi beneficium reſidentiam non requirat, *decif.* 14. *adnot.* 2. *num.* 63. Contrarium, *n.* 64. *decif.* 139. *n.* 17.

Debet eſſe Eccleſiaſticum, *nu.* 18. Et non amouibile, *decif.* 139. *num.* 41.

Et ſufficit ad effectum promouendi ad ordines, vt ſuppleri poſſit per patrimonium, *decif.* 14. *adnot.* 2. *num.* 67. *decif.* 139. *n.* 16.

Contrarium quod patrimonium ſufficiens eſſe debeat ad victum, *decif.* 14. *adnot.* 2. *num.* 68.

Declara hanc vltimam ſententiam procedere, quando beneficium eſſet tenuiſſimum ratione præſumptæ fraudis, *decif.* 14. *adnot.* 2. *numero* 69.

Ampl. 3. procedere etiam ſi ordinandus habeat beneficium in commendam perpetuam, vel præſtimonium, *decif.* 14. *adnot.* 2. *num.* 70. *decif.* 139. *num.* 42.

Habens plura beneficia in diuerſis Diœceſibus poteſt ab omnibus illis Epiſcopis ordinari, *decif.* 14. *adnot.* 2. *num.* 71. *decif.* 139. *nu.* 49.

Collatio beneficij eſt neceſſaria, etiam pro conferenda prima tonſura, *decif.* 14. *adnot.* 2. *num.* 72.

Et ſatis eſt quod Epiſcopus paulo antè conferat Beneficium cum intentione eundem ordinandi, *decif.* 14. *adnot.* 2. *n.* 73.

Nec huiuſmodi collatio cenſetur emanaſſe in fraudem alterius Epiſcopi originis, vel domicilij, *ibidem num.* 74.

Secùs ſi beneficium in fraudem ſit obtentum, *decif.* 139. *num.* 43.

Limit. primò principalem regulam, vt procedat dummodo beneficium ſit perpetuum, ſecus ſi amouibile, & temporale, *decif.* 14. *adnot.* 2. *num.* 75. & 76. *decif.* 139. *num.* 41.

Limit. 2. vt procedat habita beneficij poſſeſſione, vt non ſufficiat ſola collatio, *decif.* 14. *adnot.* 2. *n.* 77. Contrarium, *n.* 78.

Limit. 3. ſi beneficium obtentum fuerit in fraudem, *decif.* 14. *adnot.* 1. *num.* 80. *decif.* 139. *nu.* 43. vbi quando dicatur in fraudem obtentum, *num.* 44.

Penſionis cauſa nullus ſubijcitur Præſuli, vt ab eodem ordinari poſſit, cum non ſit beneficium, *decif.* 14. *adnot.* 2. *n.* 79. *decif.* 139. *n.* 50.

Regularis à quo, & vbi Ordinari debeat, vide in verbo *Regularis*.

Suſcipiens Sacros Ordines poſt contractum matrimonium ad ingrediendam Religionem eſt monendus, ſed non cogendus, & recuſans inſtante coniuge tenetur conſumare, *decif.* 45. *num.* 21.

Promouendus eſt ad ſacros ordines habens requiſita Sacri Concilij Tridentini, *decif.* 23. *num.* 1.

Deflorans virginem ſub fide futuri matrimonij non poteſt promoueri ad ſacros ordines, *ibidem num.* 24. nec ingredi Religionem, *n.* 25.

Illegitimus eſt inhabilis ad ordines, *decif.* 29. *adnot.* 1. *nu.* 26.

Malè ordinatus ab Abbate rehabilitationem à Pontifice obtinere debet, *dec.* 30. *adnot.* 2. *n.* 9.

Ordines conferre ſubditis Abbatum pertinet ad Epiſcopos viciniores, *ibidem num.* 18.

Vxoratus ad hoc vt licitè ad ordines promoueatur, vel Religionem ingrediatur, quæ requirantur, *decif.* 65. *num.* 13.

Qui poſt contractum matrimonium ordines ſuſceperit recipit characterem, ſed remanet irregularis licet non conſumauerit, *decif.* 65. *num.* 12.

Non promotus ad Presbyteratum ſi Miſſam celebiet, vel Confeſſiones audiat, qua pœna puniatur, *decif.* 70. *num.* 24.

Nec ad hanc pænam euitandam ſuffragatur minor ætas poſt completum vigeſimum annum, *decif.* 70. *num.* 25.

Ordinem vi recipiens ad nihilo obligatur, & ordinem non recipit, *decif.* 70. *num.* 26. per metum tamen grauem recipit ordinem, & continentiam ſeruare tenetur, *ibidem num.* 27.

Contrarium quod non teneatur ad ſeruandam caſtitatem, neque ad recitandum officium, ſi ſponte non ratificauerit, *num.* 27. & 28.

Ad obtinendum minores, & Sacros Ordines, vide in verbo *Ætas*.

Accuſatus de aliquo crimine pendente accuſatione promoueri non debet, *decif.* 89. *adn.* 3. *n.* 5. Declara, *vt ibidem*.

Conſtitutio Vrbani VIII. contrà malè promotos declaratur, *decif.* 139. *n.* 20.

Quibus caſibus quis efficiatur ſubditus Epiſcopi, vt ab eo ordinari poſſit, *decif.* 139. *n.* 21.

Ordinatus ab vno Epiſcopo puta originis an poſſit variare, & alios ordines recipere ab Epiſcopo beneficij, vel domicilij, *deciſ.* 139. *num.*22. *vſque ad* 25.
Epiſcopus ſi ordines conferre recuſet, quid agendum, *deciſ.*139. *num.*48.
Poteſt ordinare ſuum familiarem ratione ſeruitij triennalis ſi ſimul conferat beneficium, *deciſ.*139. *num.*51. Declara vt in *n.*58.
Triennale ſeruitium quale eſſe debeat, *num.*52. 53. & 54.
Et familiaris ad hunc effectum quis dicatur, *num.*55.56. & 57.
Poteſt etiam ordinare ſuum familiarem ad titulum patrimonij ob neceſſitatem, & vtilitatem Eccleſiæ, *deciſ.*139. *n.*59.
Et etiam ad titulum penſionis, *num.*60. An vero diſpenſare poſſit ſuper interſtitijs cum ſuo familiare, *num.*61. & 62.
Vltramontanus vt ordinari poſſit ab Epiſcopo Italiæ, quæ requirantur, *deciſ.*139. *num.*65.
Ordinatus ſine beneficio, vel patrimonio non remanet ſuſpenſus, *ibid. num* 67.
Expoſitus an ſit habilis ad obtinendum ordines, & beneficia, *deciſ.*89. *adnot.*1. *num.*12. *vſque ad* 15.

ORPHANVS.

Verbum Orphanæ abſque vlla reſtrictiua prolatum comprehendit Orphanas ex patre, & matre, & etiam ex patre tantùm, *deciſ.* 57. *num.*1.
Orphanæ dicuntur etiam, quæ non habent patrem, *ibidem*.
Orphani etiam carentes patre tantum recipi poſſunt in Orphanotrophio, *deciſ.*57.*num.*6.
Orphana reputatur habens patrem inutilem, *deciſ.*57. *num.*8.

OSCVLVM LIBIDINOSVM.

Oſculanti publicè puellam impetu amoris eſt aliquatenus parcendum, *deciſ.*58.*n.*4.
Oſculans libidinosè mulierem honeſtam pœna arbitraria ſtellionatus punitur, *ibid.n.*5.
Amplia etiamſi interuenerit vis, *ibid.num.*6.
Contrarium quod imponenda ſit pæna mortis, *ibidem n.*7.
Declara procedere magnæ circumſtantiæ aggrauantes, *deciſ.*58. *num.*8.
Et concurrente vi etiam pęna triremium imponi poteſt, *ibid.num.*9.
Oſculans publicè mulierem, vt eam in vxorem ducat, *deciſ.*58. *num.*11.
Recenſentur pænæ hoc caſu applicabiles, *ibidem nu.*12.
Oſculans mulierem de eius conſenſu, vt inter ipſos ſeruetur matrimonium, & ſequto nulla pæna eſt imponenda, *deciſ.*58.*num.*13.
Clericus deoſculans mulierem pæna arbitraria punitur, & recenſentur pænæ, *ibid. num.*14.
Oſculans puerum grauiori pæna arbitraria puniendus eſt, *ibid. num.* 15.
Vbi viget Statutum imponens pænam mortis pro oſculo violento ſeruari debet, *deciſ.* 58. *num.*16.
Et in ſtatu Eccleſiaſtico vigore conſtitutionis Marchiæ quid ſeruetur, *ibid.num.*17.
Vxor patiens amplexus, & oſcula libidinoſa punitur pæna diuortij, & amiſſionis dotis, *deciſ.*58. *num.*18. Contrarium, *nu.*19.
Ampl. vt in *n.*20.
Et amittit dotem propter oſculum libidinoſum ſi inchoatum adulterium ob ſuperueniens impedimentum perfici non potuit, *deciſ.*58. *num.*23.
In dubio an interuenerit adulterium cum oſculis libidinoſis mulier non priuatur dote, *ibidem num.*21.
Secùs concurrentibus alijs coniecturis deducentibus adulterium, *ibid.num.*22.

P

PALATIVM.

Palatium Epiſcopale, an, & quomodò gaudeat immunitate Eccleſiaſtica, vide in verbo *Immunitas*, & *hic inferius*.
Palatia Cardinalium an gaudeāt immunitate Eccleſiaſtica, *deciſ.*88.*adnot.*1.*num.*38.& 39.
Quid in Vrbe *ibid.* quid extrà Vrbem *num.*40.
Quid ſi adhæreant Eccleſijs ſuorum titulorum *num.*41.
Palatia legatorum Summi Pontificis de conſuetudine gaudent immunitate Eccleſiaſtica, *dec.*88. *adnot.*1. *num.*42.
Palatia Regum, eorumque Oratorum, gaudent ciuili immunitate, ſecùs Magnatorum inferiorum, *deciſ.*88. *adnot.*1. *num.*43.
Palatium Epiſcopale gaudet immunitate Eccleſiaſtica, *deciſ.*88.*adnot.*2. *num.* 1.
Declara procedere ſi Palatium Epiſcopi exiſtat intrà 40. paſſus per circuitum Eccleſiæ Cathedralis, *ibid.num.*2.
Debet eſſe contiguum Cathedrali Eccleſiæ, *deciſ* 88. *adnot.*2. *num.* 3.
Si habet oratorium gaudet immunitate, etiam ſi vltrà 40. paſſus diſtet à Cathedrali, *ibid. n.*4.
Contrarium, quod Palatium Epiſcopi gaudeat immunitate ſiuè ſit, ſiuè non intrà 40.paſſus, & ſiuè habeat oratorium ſiue non, *deciſ.*88. *adnot.*2.*num.*5.
Palatium Epiſcopi alijs locatum non gaudet immunitate, prout eiuſdem Palatium extrà Diæceſim, *deciſ.*88.*adnot.*2. *n.*7. & 8.
Palatium Epiſcopi Titularis non gaudet immunitate, *deciſ.*88. *adnot.* 2. *num.* 9. Contrarium, *num.*10.
Palatium Epiſcopi vbi inhabitat, quandò viſitat, vel traſcurrit Diæceſim, an gaudeat Immunitate, referuntur Doctorum ſententiæ, *deciſ.*88. *adnot.*2. *num.*12.
Palatium Epiſcopi quoad confines, & partes exteriores non gaudet immunitate, niſi adhæreat Eccleſiæ, cum tunc per 30. vel 40. paſſus gaudet immunitate, *deciſ.*88.*adnot.*2.*num.*13.

PARENTES.

Parentes tranſeuntes ad ſecunda vota à tutela remouentur, *deciſ.*7. *adnot.*3. *n.*23.

PAROCHVS.

Vide in verbo *Cura animarum Beneficium*.
Parochus habet intentionem fundatam in iure, vt in eius Eccleſia ſepeliantur decedentes intra limites ſuæ Parochiæ, *deciſ.*5.*num.*1.

Præ-

Præcipuè non electa ſepultura, *n.2.& 5.*
Parocho non ſuffragatur aſſiſtentia iuris quoad iura Parochialia vbi concurrit Cathedralis, *deciſ.5. num.15.*
Nec habet aſſiſtentiam iuris in Eccleſia Regularium exiſtente intra limites ſuæ Parochiæ, *deciſ.5.num.18.*
Neque in Hoſpitali exempto, *ibid.n.19.*
Habet iuris aſſiſtentiam quoad perceptionem iurium funeralium, *deciſ.5. num.4.*
Inter iura parochialia venit ius ſepeliendi, *deciſ.5. num.5.*
Parochus ſi fuerit ſpoliatus corpore defuncti venit reſtituendus, *deciſ.5. num.6.*
Quartam iure exigere poteſt à parochiano, qui nunquam viſitauit Eccleſiam, *deciſ.5.num8.*
Parochus, Curatus, Beneficiati efficiuntur Parochiani alterius Parochiæ vbi inhabitant, *deciſ.5. num 9.*
Non poteſt iuuari ſola iuris aſſiſtentia quoad exercitium iurium Parochialium ſuper Eccleſia, & perſona ex alio capite exempta ſi non probetur titulus, vel poſſeſſio, *deciſ. 5. num.20.*
Parochus habens curam actualem, & Capitulum habitualem non poteſt omnia emolumenta ſibi appropriare, *deciſ.5.adnot.2.num.10.*
Et emolumenta quomodo ſunt diuidenda inter habentem curam actualem, & habitualem, *ibidem num.11.*
Et quid quando fructus percipiuntur à Capitulo relicta certa portione, *ibidem num.12.*
Parochus violenter ſpolians funus amittit ius, & tenetur reſtituere corpus, & quidquid accepit, *deciſ.5.adnot.3.n.7.*
Parochus an poſſit exigere duplicatam eleemoſinam ſi defunctus in Eccleſia Regularium ſepeliatur, *ibidem num.69.*
Parochus an poſſit cogere hæredes defuncti ad vocandum ad funus Clericos, iuxta numerum Regularium ab eiſdem vocatorum, *deciſ.5.adnot.3.num.70.*
Parochus Monachus etiam extra Parochiam cadauera, & funus aſſociare poteſt, *deciſ. 5. adnot.5. num.13.*
Parochus habet iuris aſſiſtentiam exercendi iura parochialia intra limites ſuæ Parochiæ, *deciſ.10.num.46. & deciſ.11. num.5. & 6.*
Parocho debetur congrua ſcutorum centum libera ab omni onere, *deciſ.15. num.4. & 5.*
Parochus quoad celebrationem matrimonij, vide in verbo *Matrimonium.*
Parochus alienigenarum eſt ille, in cuius Parochia contrahentes habitant maiori anni parte, *deciſ.19.adnot.1. num.13. & 15.*
Etiamſi data opera, & ad fraudandum proprium Parochum in alia Parochia habitare inceperint, *deciſ.19.adnot.1.nu.14.*
Parochus ruralis non eſt proprius Parochus, *ibidem num.18.*
Parochus proprius habitantis in confinio duarum Parochialium quis dicatur, *deciſ. 19. adnot.1.n.21.*
Non poteſt pœnitentem repellere à matrimonio ob impedimentum in confeſſione cognitum, & quomodo hoc caſu ſe gerere debeat, traduntur cautelæ, *deciſ. 46. à num. 16. vſque ad 19.*
Sciens impedimentum ſub naturale ſecreto, vel in Confeſſione tenetur reuelare illi, cui poteſt prodeſſe, *deciſ.46.num.19.* Contrarium, *num.21.*
Parochus habet aſſiſtentiam iuris pro exactione decimarum, *deciſ.24. num.10.*
Parochij atteſtationi in his, quæ pertinent ad contractum matrimonij eſt deferendum, *deciſ.36. n.23.*
Parochus in vltimis voluntatibus fungi poteſt munere notarij, *deciſ.90. adnot.1. num.7.*
Et de hac materia, vide in verbo *Teſtamentum.*
Parochi inter Miſſarum ſolemnia in diebus feſtiuis tenentur prædicare, & contrafacientes quomodò puniantur, *deciſ. 91. adnot.1. num.13.*
Ampl. etiam ſi Epiſcopus prædicet, *n.14.*
Ampl. etiam ſi non ſit Sacerdos, *num. 16.* Sed non poteſt prætendere ſolitam eleemoſynam, *num.15.*
Presbyteri alij ſæculares non poſſunt prædicare abſque Epiſcopi licentia, *deciſ.91. adnot.1.n.17.*
Parochus aſſiſtens matrimonio dolo contracto incurrit ſuſpenſionem per triennium, *deciſ. 105. num.6.*
Aſſiſtens nuptijs interdictis quando incurrit excommunicationem, *deciſ.141. nu.3.*
Aſſiſtens matrimonio, vel benedicens ſponſos alterius Parochiæ, incurrit ſuſpenſionem, *deciſ.141.num.4.*
Parochus in propria Eccleſia dicitur Prælatus, *deciſ.1.adnot.9.num.1.*
Et in ſua Parochia habet poteſtatem, vt Epiſcopus in ſua Diœceſi, *deciſ.1.adnot.9.n.2.*
Parochus habet iuris aſſiſtentiam exercendi iura Parochialia in ſua Parochia, *deciſ.1.adnot.9. n.7. & deciſ.5. num.3.*
Eſt omnibus præferendus in ſua Parochia in concernentibus ſuum officium, *ibidem num.8. & adnot.10. num.1.*
Parochus in propria Eccleſia præferendus eſt Capitulo Collegiatæ, *deciſ.1. adnot.9. num. 10.*
Ampl. vt *num.11.*
Ampl. etiam in funeribus proprij Parochiani, *num. 12.*
Parochus in funeribus incedere debet antè feretrum, *dec.1.adnot.9. ſub num. 12.*
Parochus in funeribus præeminentiam habere debet ſuper alios Presbyteros, & Canonicos Collegiatæ, *dec.1.adnot.9.n.13.*
Contrarium *nu. 14.* Limit. quoad Ius faciendi officium circà corpus defuncti, *num. 14. antè fin.*
Parochi inter ſe quomodo præcedere debent *deciſ.1. adnot.9. num.31.*
Parochus defuncti, & Parochus, in cuius Eccleſia ſepelitur, & alij Regulares, quomodo incedere, & præcedere debent, *deciſ.1.adnot.9. num.32.*
Parocho ad cuius Eccleſiam defunctus defertur præcedentia debetur, *deciſ.1.adnot.9.n.33.*
Duo Parochi à quo, & ad quem quando ſimul concurrunt pares incedere debent, niſi alter ſit in dignitate conſtitutus, *dec.1.adn.9.n.34.*

Google

Locus verò Parochi defuncti in funere erit à ſiniſtris ſuperioris illius Eccleſiæ ad quam defertur, *deciſ.1.adnot.9.numero* 35.
Parochi Sæculares, & Regulares dum defuncti corpus in eorum Eccleſijs ſepelitur poſſunt ſtolam deferre eodem tempore, & cum eadē ingredi alter in Eccleſiā alterius, *dec.1.adnot.9. num.*36.
Parocho non ſuffragatur Iuris aſſiſtentia ad exercenda Iura Parochialia in Eccleſia Regularium exiſtente intra limites ſuæ Parochiæ, *deciſ.1.adnot.*10.*n.*2.
Neque habet Iuris aſſiſtentiam in Hoſpitali ex priuilegijs exempto, *dec.*1. *adnot.*10.*n.*3.
Ampl. vt neque quoad infirmos, & in eiſdem Hoſpitalibus decedentes, *ibid.num.*4.
Ampl. vt neque habeat Iuris aſſiſtentiam in Eccleſia vnita Monaſterio Regularium, niſi probetur poſſeſſio, *ibidem n.*5.
Parochus funeribus ſuorum Parochialium præferendus eſt omnibus, nec à defuncto excludi poteſt, *deciſ.*1. *adnot.*10. *num.*6.
Irrequiſito Parocho non licet nec Regularibus, nec Sæcularibus de domo leuare cadauera, etiam ſub prætextu conſuetudinis, *deciſ.* 1. *adnot.*10. *num.*7. 8. *&* 15.
Parochus, & non Regulares debent ducere funerale, licet defunctus ſepeliatur in Eccleſijs Regularium, *deciſ.*1. *adnot.*10. *num.*16.
Ampl. vt ad Parochum etiam ſpectet facere officium ſupra corpus vſque ad Eccleſiam Regularium, ſecùs intrà, *ibidem num.*.17. 18. *&* 21.
Parochus poteſt in Eccleſijs Regularium permanere ſicut cæteri de populo; ſed non ſe intromittere circà funerale corporis defuncti, *dec.*1. *adnot.*10. *n.*22.
Limit. ſi Parochus reperiatur in poſſeſſione peragendi funeralia intus Eccleſiam Regularium, *ibid.num.*23.
Parochus in Eccleſijs Regularium Vrbis debet facere officium ſuper cadauer defuncti, *deciſ.* 1. *adnot.*10.*num.*30.
Parochus in ſua Eccleſia ante Dominum loci thurificandus, *deciſ.* 1.*adnot.*11. *n.*12.

PAROCHIA, PAROCHIALITAS.

Parochialitas contrahitur ex reciproca neceſſitate miniſtrandi, & recipiendi Sacramenta, *deciſ.*5.*num.*12.
Non contrahitur ex adminiſtratione Sacramentorum, niſi proueniat ex neceſſitate, *deciſ.*5.*n.*13. *&* *adnot.*1. *num*, 10. *eiuſdem deciſ.*
Non probatur ex ſola cura animarum, *deciſ.* 5. *adnot.*1.*num.*11.
Nec ex fonte Baptiſmali, nec ex Cæmeterio, *ibid.num.*12.
Neque probatur ex prouiſionibus factis per concurſum, *deciſ.*5. *adnot.*1.*nu.*13.
Nec ex perceptione decimarum & Sacramentorum oritur concludens probatio Parochialitatis, *deciſ.*5.*adnot.*1.*n.*14.
Et leuis inducitur probatio ex retentione Sanctiſſimi Sacramenti, *ibidem num.*16.
Non probatur ex fama, niſi in antiquis, *deciſ.*5. *adnot.* 1. *num.* 29.
Neque iuſtificatur ex eo, quod Eccleſia habeat populum, & fines diſtinctos, *deciſ.*5. *adnot.*1. *n.*31.
Ex diſtinctione temporalis territorij non infertur ad terminos Parochialis, *ibid. nu.*32.
Limit. ſi vna tantum adeſſet Parochia, *ibidem num* 33.
Parochialitas non probatur ex enunciatiuis factis ab Epiſcopo in viſitatione, *ibid.num.*30.
Parochialitas alicuius Eccleſiæ ſi non probetur cum ſuis requiſitis tota cura animarum cenſetur exiſtere penes Eccleſiam matricem, *deciſ.*5. *adnot.*1.*num.*47. *&* 49.
Parochia quid ſit, *dec.*5. *adnot.*1.*num.*1.
Vt conſtituatur quæ requiſita requirantur, *ibidem num.*2. *&* 3.
Et non probatis ſuis requiſitis, potius ſimplex, quam Parochialis præſumitur, *ibidem num.*4.
Teſtes deponentes Eccleſiam eſſe Parochialem, vti deponentes de qualitate iuris non probant, *dec.*5.*adnot.*1.*num.*5.
Parochialis non dicitur Eccleſia, in qua non celebratur diebus feſtiuis, *ibidem num.*7.
Item ſi probetur in ea nunquam reſediſſe Sacerdotem, *ibid.num.*8.
Parochialis non dicitur Eccleſia, quæ à pluribus, & non ab vno Sacerdote regitur, *dec.* 5. *adnot.*1.*num.*9.
Soli Eccleſiæ Parochiali permittitur habere campanas, ſecus ex conſuetudine, *ibidem num.*21.
Parochialis Eccleſia erigi non poteſt ſine Epiſcopi authoritate, *deciſ.*5. *Adnot.*1. *num.* 34.
Præſumitur tamen canonicè erecta ex lapſu temporis, & Sacramentorum adminiſtratione, *ibidem num.*35.
Cura animarum non eſt promiſcue adminiſtranda, ſed vnicuique populum ſuum Epiſcopus aſſignare debet, *deciſ.*5. *adnot.*1.*nu.*36.
Intel. vt in *num.*37.
Ad erigendum nouam Parochialem non reputatur iuſta cauſa anguſtia Eccleſiæ, & multitudo populi, *deciſ.*5. *adnot.*1. *num.* 41.
Nouæ parochię quando erigi poſſint ab Epiſcopo, vide in Verbo *Epiſcopus*.
Eccleſiæ Parochialis poſſeſſio probatur ex diſtributione ſchedularum Sacræ Communionis, *dec.*5. *adnot.*1. *n.*52.
Ius Parochiæ vt mutetur, & alteri acquiratur, quæ requirantur, *deciſ.* 5. *adnot.* 1. *n.* 56.
Eccleſia Parochialis ſi deſtruatur amittuntur iura parochialia, *ibidem num.*58.
Limit. ſi deſtruatur authoritate ſuperioris, ſecus caſu fortuito, *ibid. num.*59.
Parochialis deficientibus famulis eam conſtituentibus remanet Parochialis habitu, *deciſ.*5. *adnot.*1.*num.*61.
Non tamen deſinit eſſe actu, ſi Parochiani alibi ex aliqua cauſa diuina percipiant, *ibidem num.* 62.
Ad Parochiam cognoſcendam non eſt attendendus locus habitationis, ſed domicilij, *deciſ.*5.*adnot.*1. *num.*64.
Parochialis habitu reputatur, ac ſi eſſet beneficium ſimplex, *deciſ.*5. *adnot.*2. *nu.*16.
Eccleſiæ Parochiali competit ius ſepeliendi habitan-

bitantes, etiam exteros, & forenſes decedentes intra Parochiam, *dec.5.adnot.3.num.8.*
Declara vt in *num.*11.
Domus habens duas Portas in diuerſis Parochijs iudicatur de ea, vbi reſidet Porta principalis, *dec.*120. *num.*30.

PAROCHIANVS.

Parochiani dicuntur omnes habitatores intra limites Eccleſiæ parochialis ſi habeant animum in ea permanendi, *dec.*5. *adnot.* 1. *nu.*53.
Secus ſi ex accidenti ibidem reperiantur, *n.*54. *&* 55.
Habitator in confinio duarum Parochialium, cuius cenſeatur parochianus, *ibid. num.*57. *& decif.*19.*adnot.*1.*n.*21.
Parochianus ſtatim quis efficitur ſi incipit habitare animo perſeuerandi, *deciſ.* 19. *adnot.* 1. *num.* 22.
Parochianus, vt quis efficiatur, quid requiratur, *dec.*120.*num.*24.25. *&* 28.

PASCVA, SEV IVS PASCENDI.

Paſcua, ſeù ius paſcendi dicitur eſſe in publico Vniuerſitatis, *deciſ.*25. *adnot.* 2.*num.*1. *&* 20.
Quibus modis acquiratur, *ibidem num.*2.
Ad præſcribendum hoc ius requiritur immemorabilis, vel centenaria, *deciſ.*25. *adnot.* 2. *num.*3.
Seruitus iuriſpaſcendi habet cauſam diſcontinuam, *ibidem num.*3.
Limit. procedere ſi ſeruitus ſit realis, ſecus ſi perſonalis, ſed hæc diſtinctio reijcitur, *deciſ.*25. *adnot.*2. *n.*4.
Limit. ſi concurrat titulus, cum tunc ſufficiat decennium ad eam præſcribendam, *ibid. num.*5.
Iuſpacendi regulariter ſpectat ad dominum fundi, *deciſ.*25. *adnot.*2. *n.*6.
Limit. ſi ad Dominum, & Communitatem ſpectent fructus naturales, & ad particulares induſtriales, *ibid. num.*7.
Dominium iuriſpaſcendi quomodo probetur, *deciſ.*25. *adnot.*2. *num.*9.
Probatur ex herbarum venditione, *ibidem n.*11. Ex annuis recognitionibus, *num.*12.
Ex prohibitionibus, *n.*13. Ex enunciatiuis antiquis, *num.*14.
Poteſt hoc ius ſpectare ad Baronem limitatè vt ſolum Ciuibus, & non extraneis vendere poſſit, *deciſ.*25. *adnot.*2. *num.*15.
Iuſpaſcendi competit poſt ſecatas ſegetes, *ibidem num.*16.
Fenum eſt ſpecies fructus induſtrialis, *deciſ.*25. *adnot.*2.*num.*16. ſub iure paſcendi non includitur, *ibidem*.
Iuriſpaſcendi ſeruitus quomodo probetur, *deciſ.*25. *adnot.*2. *num.*17.
Vſus, & perceptio herbarum non præiudicat proprietario, *ibid.num.*18.
Poſſeſſio iuriſpaſcendi probatur ex fructuum perceptione, *deciſ.*25. *adnot.*2. *num.*19.
Non eſt manutenibilis niſi competat iure ſeruitutis, *ibid.num.*19.
Ciuibus iure ciuico ius aſſiſtit in Territorio habendi paſcua, *deciſ.*25. *adnot.*2. *num.*21.
Prohibitum eſt Baronibus, & Communitatibus facere Bannitas, *ibid. num.*23.
Limit. pro ſupportandis publicis oneribus, *ibid. n.*22.
Limit. 2. pro ſeruitio Agriculturæ, *ibidem num.*24.
Vnuſquiſque vti debet iure paſcendi pro modo, *deciſ.*25. *adnot.*2. *num.* 27.
Baro ſicut ſinguli Ciues vti poteſt iure paſcendi, *dec.*25.*adnot.*2.*num.*28.
Ità etiam præſes, & Prælatus durante officio, *dec.*25.*adnot.*2. *nu.*29.
Dominus fundi non poteſt mutare ſtatum fundi in præiudicium habentis ſeruitutem iuriſpaſcendi, *dec.*25. *adnot.*2. *num.*30.
Limit. ſi ſeruitus expreſsè conſtituta reperiatur, ſecùs ſi tantùm competat iure ciuico, *ibid.n.*33.
Limit.2.ſi ſeruitus acquiſita fuerit præſcriptione, quæ durat donec fundus non reducatur ad culturam, *ibid. nu.*33.
Et donec Dominus fundi priuati pro ſe non indigeat, *deciſ.*25*adnot.*2.*num.*34.
Ciues, & Incolæ habentes ius paſcendi iurē ciuico, & non proprio poſſunt vti, quo ad eorū animalia, ſecùs quoad alia exterorum ad ſocietam retenta, *dec.*25.*adnot.*2.*n.*35.

P A T E R.

Pater tenetur dotare filiam, etiam ſi abſque eius conſenſu nupſerit cum viro tamen digno, *deciſ.*3. *num.*8.
Pater tenetur ſoluere debitum filij contractum ad effectum ſe alendi, ceſſante hoc caſu ſtatutum Vrbis, *lib.*1.*cap.*152,*deciſ.*53.*adnot.*2.*n.*72.
Limit. vt non poſſit pater conueniri, niſi pro quantitate alimentorum, ſecùs pro exceſſu, *ibidem n.*73.
Limit.2.vt ſit probanda verſio in hanc cauſam, *ibidem num.*74.

P A T I E N T I A.

Patientia non operatur conſenſum, niſi præcedat contractus, *deciſ.*12.*n.*12.

PATRIMONIVM CLERICI.

Patrimonium Clerici ad cuius titulum promotus fuit gaudet priuilegijs, & exemptionibus ſicuti alia bona Eccleſiaſticorum, *deciſ.*6.*adnot.*3.*num.*1.
Ampl.etiam in caſibus à iure non expreſſis, *ibidem n.*2.Contrarium *n.*3.
Non gaudet priuilegijs, & exemptionibus, niſi Clericus promoueatur ad ſacros ordines, *dec.*6.*adnot.*3.*num.*4.15. *& n.*16. in quibus de materia. Declara, vt in *num.*18.*et* 24. *dec.*139.*n.*72.
Patrimonium Clerici gaudet priuilegijs, & exēptionibus, donec prouideatur de beneficio Eccleſiaſtico, *deciſ.*6.*adnot.*3.*n.*5.*et* 8.
Declara, vt ad hunc effectum requiratur, vt ab Epiſcopo beneficium ſubrogetur loco patrimonii, *ibid. num.*6.
Patrimonium pro ſuſcipiendis ſacris ordinibus non debet eſſe exceſſiuum, ſed conſtituēdum iuxta morem Diœceſis, *deciſ.*6.*adnot.*3.*n.*7.
Et pro exceſſu ſubiacet oneribus, prout anteà ſubiacebat, *ibid.*
Limit. vt procedat ſi cum fraude fuerit conſtitutum, ſecus ſi ſine fraude, *ibid.nu.*9.*& n.*10.
Donationes factæ Clericis, etiam in minoribus gaudent exemptione à laicalibus impoſitionibus

bus ceſſante fraude, *deciſ.6.adnot.3.num.11.*
Patrimonium Clerico aſſignatum, antequam ſuſcipiat ſacros ordines gaudet immunitate, remota fraude ab Epiſcopo inſpicienda, *ibidem num.26.*
Patrimonium filio clerico à patre conſtitutum, vt promoueri poſſit ad ordines ſacros eſt in diuiſione inter fratres conferendum, *deciſ.6.adnot.4.num.1.* Contrarium *num.8. deciſ.1.dec.139. num.70.*
Reputatur dictum patrimonium donatio ob cauſam, *ibid.num.3.* Contrarium *n.10.*
Patrimoniū Clerici non eſt alienabile, ſed tranſmiſſibile ad hæredes, *deciſ.6.adnot.4.num.4.*
Prohibitio alienationis patrimonii Clerici non eſt perpetua, ſed temporanea vſque ad beneficii conſecutionem, *ibid.n.5.*
Patrimonium Clerici ad conſequendos ſacros ordines non eſt computandum in legitimam, *deciſ.6 adnot. 4. num 7.* Contrarium *num. 8.* Sed prima opinio verior *num.18.*
Data in ſacerdotium efficiuntur peculium caſtrenſe, *deciſ.6.adnot.4.num.12.*
Patrimonium ad cuius titulum quis promotus fuit, ſi pereat, tenetur Epiſcopus prouidere de beneficio, vel de alimentis ſi promotus non ſit ſoluendo, *deciſ.14 adnot.2. num.43.*
Ità etiam ſi beneficium euictum fuerit, *ibidem num.44.*
Ordinatus ſi ſuſcepto ordine patrimonium retrouendat non incurrit ſuſpenſionem, *deciſ.14. adnot.2.num 45.*
Ordines ſuſcipiens cum pacto reſtituendi patrimonium donatario ſuſpenſus non remanet, modo non reſtituat ante ordinationem, *deciſ. 14.adnot 2.n.46.*
Præcipuè ſi non inierit hoc pactum cum ordinante, vel præſentante, vel donatio fuerit ficta, *ibidem n.47.*
Patrimonium alienari non poteſt ſine licentia Epiſcopi, *deciſ.139.num.73.*
Secùs in Clerico in minoribus *num.74.* Secus etiam ſi Clericus aliundè habeat vndè viuere, nam tunc non requiritur licentia Epiſcopi, *num.75.* Contrarium *num.76.*
Limit. etiam procedere in alienatione voluntaria, ſecus in neceſſaria *num.77.*
Sublim. ſi Clericus contraxit debitum poſt receptos ordines, ſecus ſi prius *num.78.*
Ære alieno grauatus ſi ordinetur ad titulum patrimonii, quod ſoluto debito diminuatur, dicitur ordinatus ſine titulo, *deciſ.179.num.79.*
Patrimonii alienatio, vt valeat, & quid remanere debeat pro congrua ordinati ſubſtentatione relinquitur arbitrio Epiſcopi, *ibidem num. 80. & 81.*

PATRONVS.

Vide in verbo *Iuſpatronatus, Præſentatio.*
Patroni Eccleſiarum quomodò in Eccleſia ſedere, thurificari, & alia obſequia præſtari debeant, *deciſ.1. adnot.11.num.34.*
Patronus de iure communi non tenetur reparare Eccleſiam, ſecus ex diſpoſitione Concilii Tridentini, *deciſ.6.adnot.8.num.14.*
Patrono poteſt fieri præceptum de reparando, vel prouidendo Eccleſiam de neceſſariis ſub pęna priuationis, *ibidem num. 15.* Contrarium, *num.16.*
Non tenetur ſi aſſignauerit dotem ſufficientē pro manutentione Sacerdotis, & neceſſariorum, *ibidem n.19.*
Patronus, & benefactor poteſt apponere inſignia, & memoriā in Eccleſia, & Capella fundata, dotata, vel conſtructa, *deciſ.9.num.1.*
Benefactor non efficitur patronus, *ibid.num.12. & 13.*
Benefactor poteſt in Eccleſia habere inſignia, & memoriam collati beneficii, *deciſ.9.num.11.*
Patronus efficitur, qui fundauit Eccleſiam in fundo alieno inſcio Domino, ſi ratum habeat *deciſ. 9. num. 8.*
Patronus ſi non præſentauerit intra tempus à iure ſtatutum amittit pro illa vice huiuſmodi ius, *deciſ.9. num 15. & 16.*
Dominus directus, & vtilis conferentes fundū pro Eccleſia ędificanda efficiuntur comparroni, *deciſ.9.adnot.1.num.9.*
Patronus poteſt in limine fundationis apponere aliquam conditionem, etiam contra ius, nempè quod inſtitutio non ſpectet ad Epiſcopum *deciſ.9.adnot.2.num.28.*
Redotans Eccleſiam, quę in totum dotem amiſit efficitur patronus priuatiuè quoad primū, *ibidem num.14.*
Supplens Eccleſiæ dotem depauperatam non efficitur patronus, niſi de conſenſu Diœceſani, & primi patroni, *deciſ.9.adnot.2.num.15.*
Patronus ratione fundi, vel dotis, vel cōſtructionis, ſi Eccleſia diruta reædificetur, an ſit patronus eum reædificante, *ibidem num 16.*
Patronus Monaſterii ſi alteri vniatur an remaneat patronus, *deciſ. 9 adnot.2. num.17.*
Patronis ſpectat defenſio iuris ſui patronatus, *deciſ.10.num.32.*
Patronum ſpoliare ſua poſſeſſione iniquum reputatur. *deciſ.10.num.24.*
Patronus non poteſt præiudicare ſucceſſoribus ſi non ſit primus acquirens, *deciſ. 10. num. 42. & 44.*
Si non prouideat de neceſſariis, vel non reficiat Capellam collapſam eſt monendus ſub pęna priuationis, & ius aliis concedendi, *ibidem n.49.*
Patrono potenti eſt deneganda manutentio ex ſola quaſi poſſeſſione præſentandi, *deciſ. 10.adnot.1.n.38. & 41.*
Limit. procedere si controuertatur exiſtentia, ſecus si tantùm pertinentia, *ibid.num.39.*
Limit. 2. vt præſentato exiſtenti in poſſeſſione detur manutentio, *ibidem n.40.*
Inſignia fundatoris non ſunt auferenda, *dec.10. adnot.1.n.68.* Et qua actione, & pœna talia attētantes puniantur, *num.69.*
Patronus amittit poſſeſſionem præſentandi, si per decennium alium præſentare permiſerit, *dec.10.adnot.3.n.68.*
Patroni quando dicantur benefactores, & non fundatores, *dec.10.adnot.4.nu.18. & n.19.*
Non efficitur patronus ex conſtitutione, ſeù dotatione neceſſariè facta, *deciſ. 10. adnot. 4. num.20.*
Patronus fundans, dotans, vel conſtruens acquirit iuſpatronatus licet ſibi expreſsè non re-

ſeruauerit,*dec.*10.*adnot.*4.*n.*41.
Patronus faciens ſuis ſumptibus Eccleſiam, vel Capellam in fundo alterius efficitur compatronus cum Domino fundi,& concurrere debet ad præſentandum,*dec.*10.*adnot.*4.*n.*37.
Fundator,& Eccleſiæ conſtructor,qui dicantur, *dec.*10.*adnot.*4.*num.*38.
Translatio deuotæ imaginis de loco ad locum non eſt permiſſa,*dec.*11.*nu.*16.
Patronus altaris, & Eccleſiæ si non aſſignauit dotem tenetur præſtare omnia neceſſaria, *dec.* 15.*num.*10.
Patronus ex iurepatronatus recipit fructus ex præſentatione,*dec.*15.*adnot.*1.*n.*35.
Eſt honorandus,& præcedere debet in ſeſſionibus,& proceſſionibus,*ibid.nu.*36.
In neceſſitate poteſt quærere alimenta ab ipſa Eccleſia,*ibid.num.*37,
Debet conſtituere dotem ſufficientem,*decif.*15. *adnot.*1.*num.*38,
Et ab Epiſcopo compelli poteſt ad conſtituendam dotem,licet ab initio conſtituta non fuerit,*ibid.n.*39.
Patronus amittit ius nominandi poſt lapſum temporis à iure ſtatuti, & ius deuoluitur ad Ordinarium,*decif.*131.*num.*17.
Et prouiſus hoc caſu ab Ordinario præfertur nominato deindè à patrono,*ibid. num.*15.
Patrono poſſunt competere plures voces diuerſa cauſa,ſeù diuerſo reſpectu,*dec.*137.*nu.*9.
Simul vocati ad iuſpatronatus omnes dicuntur compatroni,*dec.* 137.*num.*16.
Patronus vltimus, & primus fundator iuriſpatronatus gentilitij poſſunt liberè de eo diſponere,*dec.* 137.*num.*17,*et* 38.
In iurepatronatus gentilitio ad præſentandum admittuntur in capita, & non in ſtirpes, *decif.* 173.*nu.*45.
Patroni in iure præſentandi quando cenſeantur vocati in capita,& quando in ſtirpes, *dec.* 137. *num.*46.
Quando in præſentatione non ſit neceſſarius ſimultaneus conſenſus ſi multi habeant voces, *ibidem num.*47.
Voces,ſeù ius nominandi quomodo competat *dec.*137.*num.*49.
Patronus,qui habet titulum,& eſt in poſſeſſione præſentandi, præfertur compatrono habenti ſolum titulum,*decif.*138.*num.*2.
Patronus vnus præſentans præferuat poſſeſſionẽ Compatronorum,*dec.*138.*num.*17.
Limit. ſi præſentauerit priuatiuè, animo alios ſpoliandi,*num.*18.
Limit.2. ſi compatroni antea non conſtat extitiſſe in poſſeſſione præſentandi *num.*19.

PAVPERTAS.

Fundans ſe in paupertate illam probare tenetur *decif.*12.*num.*20.
Summaria paupertatis probatio ſufficit, *dec.*12. *nu.* 21.
Paupertas in dubio præſumitur, *decif.*12.*num.*22.
Paupertatis probatio multum pendet arbitrio Iudicis,*dec.*12.*num.*23,
Pauper dicitur,qui manualibus exercitijs ſibi victum quærit,*dec.*12.*n.*23.
Pauper dicitur, qui non habet vndè viuat, vel conuenientia ad ſuum ſtatum, *decif.* 12. *numer.* 25.
Pauperibus competit ius conueniendi ſuos debitores in foro Eccleſiaſtico, *dec.*12.*num.*29.

PAX.

Pax, & reconciliatio non præſumitur, *decif.* 22. *adnot.*5.*num.*17.
Probatur vnico teſte concurrentibus adminiculis,*ibid.num.*18.

POENA.

Pœna falſi eſt deportatio,& eius loco damnatio ad triremes,ſi procedatur via accuſationis, *dec.* 19.*adnot*,2,*num.*17.
Pęna vulneris armis illati eſt iudici arbitraria,*dec.* 16.*num.*1.
Vulnerans punitur pęna *l.Iulia de vi publica*, *dec.* 16.*num.*2.
Et pęna iniuriarum,*ibid. num.*3.
Pœnæ ſecundum ſacros Canones ferè omnes ſunt arbitrariæ,*dec.*16.*num.*4.
Pœna in delictis mali exempli augetur pęna,*ibid. num.* 5.
Prout etiam ſi ex eodem ſcandalum in populo oriatur,*ibid.nu.*9.
Pœna vulneris illati in perſonam Eccleſiaſticam extendi poteſt etiam ad triremes,*dec.*16. *n.*11.
Vide in verbo *Vulnus*,
Pęna perpetui carceris,vel detruſionis in Monaſterium hodiè non eſt in vſu, & eius loco imponitur pęna triremium in perpetuum,vel ad tempus,*dec.*16,*nu.*24.
Sed ex conſtitutione Vrbani VIII.Sacerdotes in Ergaſtulo recluduntur loco triremium,*ibidem num.*25.
Pęna Eccleſiaſtica non tollit pænam ſæcularem, *dec.*17.*adnot*5.*num.*9.
Pęnæ ordinariæ ad hoc, vt ſit locus, verus dolus exigitur,*decif.*22.*num.*26.
Pœna capitalis ex forma legis,ſtatuti, vel edicti imponenda, intelligitur ſi animo deliberato delictum patratum fuerit, *decif.* 22. *adnot.* 4. *num.*70.
Pęna corporalis non eſt imponenda pro exceſſu defenſionis,*dec.*22.*adnot.*11,*num.*8.
Pœna mortis quando ex cauſa eſt temperanda, non debet eſſe corporalis,*ibid.num.*10.
Pęna à lege ſtatuta mitigari poteſt, ſi concurrat minus dolus,*dec.*52,*adnot.*11. *nu.*22.
Pœna potius æquitati, quam delicto commenſuranda eſt,*ibid.num.*24.
Pęna ex cauſa à Iudice minui poteſt,*dec.*22.*adnot.* 11.*nu.*25.
Et partes Iudicis potius eſſe debent in abſoluẽdo,quam in condemnando,*ibid.num.*26.
Pęna ordinaria ex iuſto dolore delinquentis tẽperari debet,*dec.*22.*adnot.*11. *num.*28. Declara, vt in *num.*29.
Pæna deportation is non eſt in vſu, & eius loco ſucceſſit pæna arbitraria,*dec.* 58.*num.* 10.*dec.*79. *num.* 13.
Pæna metalli,& relegationis cum non ſit in vſu eius loco ſucceſſit pęna triremium, vel exilii, *dec.*68.*n.*11.
Pæna mortis,vbi de iure ciuili imponitur ibi iura Canonica imponunt pænam perpetui carceris,*dec.*73.*n.*5.

Pæ-

Pæna augetur ex qualitate perſonæ offenſæ, & loci, *dec.73.n.47.*

Pæna infamiæ in quibus caſibus non habeat locum, *dec.74.n.9.10.et 11.*

Pæna triremium ſucceſſit in locum immurationis, & arctæ carcerationis *dec.74.nu.13.*

Et loco damnationis in locum publicum, *num. 42.*

Pęna damnationis ad beſtias non eſt amplius in vſu, & eius loco ſucceſſit pęna arbitraria, *deciſ.77.num.13.*

Damnatio ad beſtias, & vt beſtijs ſubijceretur, quænam erat, refertur, *ibid.num.14.*

Damnatio in arenam quænam erat, refertur, *deciſ. 77. num.15.*

Pęna contra contumacem non debet eſſe maior delicto, *deciſ.86.num.1.*

Quilibet de populo inſtare poteſt pro contumace pro moderatione pęnæ exceſſiuæ, non per probationes facti, ſed per regulas Iuris, *deciſ.86.num.5.*

Quęlibet cauſa etiam iniuſta excuſat à pęna ordinaria, *dec.86.adnot.1.num.7.*

Pęnæ non ſunt extendendæ ad ſimilia præcipuè ſi tendant in præiudicium Eccleſiarum, *deciſ.87 adnot.1.num.12.*

Statutariæ, & bannimentales rigoroſæ magis ad terrorem, quam vt realiter exigantur cenſentur publicatæ, *deciſ. 94. adnot. 3. num. 1.*

Sed in praxi exequi poſſunt, *num. 2.*

Tollunt pęnas de iure communi, *num. 3.*

Omnes pęnæ Iuris communis, ſtatutariæ, & bannimentales ſunt Iudici arbitrariæ, *deciſ.94. adnot.3.num.4.*

Affectus non ſecuto effectu non punitur eadem pęna, *deciſ.107.n.2.*

Pęna conuentionalis non exigitur ante quam petatur, *deciſ.108. n.14.& 15.*

An debeatur poſt Iudicis ſententiam, *ibid.n.19. & 23.*

Et quid in foro conſcientię, *n.22.*

Non debetur niſi concurrat intereſſe, *ibid.n.20.*

Ceſſante dolo ceſſat pœna delicti, *deciſ. 146. num. 11.*

Nulla pęna meretur quidquid fit lege permittente, *deciſ.46.n.12.*

Pęna ordinaria non eſt inferenda ob culpam leuem, ſed extraordinaria, *deciſ.146.n.13.*

Aſſocians delinquentem, & armatus aſſiſtens in delicto ab alio commiſſo, an, & quando eadem pęna puniri debeat, *deciſ.148.n 24.*

PECCATVM MORTALE EIVSQVE CIRCVSTANTIÆ.

Deſiderium carnalis concubitus emiſſum in Eccleſia an ſit ſacrilegium, *deciſ. 107. n. 1. 2. & 4.*

Peccatum vt aſſumat circũſtantiam mutantem ſpeciem debet in eadem ſpecie conſumari, *ibid.n.2.*

Qui vnico voluntatis actu concupiſcit tres mulieres an committat plura peccata aperienda in confeſſione, *deciſ.107.n.5.& 6.*

Circũſtantia finis an ſit aperienda in confeſſione, *ibid. n.7.*

Peccata confeſſa non tenemur iterum confiteri, *deciſ 112. n. 3.*

Sumens in Paſchate Euchariſtiam in peccato mortali, an ſatisfaciat præcepto, *deciſ.116. num.30.*

Qui non communicauit in Paſchate, an ea tranſacta teneatur adimplere præceptum, *deciſ.116.num.31. vſque ad 34*

Peccans in die feſto an teneatur aperire hanc circumſtantiam in confeſſione, *deciſ. 118. numer. 11. & 12.*

Circumſtantia inductionis ad peccatum an ſit aperienda in confeſſione, *deciſ.118.nu.13.vſque ad 18,*

Peccans alias non peccaturus ex confidentia obtinendi iubilæum, hanc circumſtantiam an teneatur aperire in confeſſione, *ibid. n. 19.*

Committens inceſtum an in confeſſione teneatur aperire circumſtantiam perſonæ, *deciſ.118.num.20.21.& 22.*

Cognoſcens virginem ſpontè conſenſientem an committat ſtuprum explicandum in confeſſione, *deciſ.118.n.23. vſque ad 58.*

Virgo amittens virginitatem non tenetur hanc circumſtantiam confiteri, *deciſ.118.n.29.*

Cognoſcens præpoſtera Venere Virginem non tenetur hanc circumſtantiam aperire in confeſſione, *ibid.n.30.*

Committens ſodomiam non tenetur exprimere qualitatem perſonæ, nempè Maſculi, vel Fęminæ, *deciſ.118. num.31.*

Scrupulus quid ſit, *deciſ.119. n.15.*

Non eſt peccatum aliquid facere depoſito ſcrupulo, *ibid.n.16.*

Circumſtantiæ notabiliter peccata aggrauantes quando aperiendæ in confeſſione, *deciſ. 122. num.22.*

Subreptio rerum minimarum, quando ſit peccatum mortale, *deciſ.123.n.6. vſque ad 11.*

Circumſtantia peccati quæ ſit, *deciſ.125.num.1.* aliæ ſunt aggrauantes, aliæ mutantes ſpeciem *n.2.3.4. & 5.*

Delectatio quotuplex ſit, *deciſ. 125. num. 9.*

Quando ſit peccatum mortale, *nu. 11.*

Senſualis de copula habita, vel habenda tempore matrimonij non eſt licita, *num. 14. vſque ad 17.*

Delectatio, & deſiderium in quo differant, *deciſ. 125. n. 17.*

Inter ſponſos an ſint liciti amplexus, & oſcula, *n.18.*

Coniugatus habens copulam cum ſoluta tenetur hanc circumſtantiam in confeſſione aperire, *deciſ. 125. n.22.*

Circumſtantia conſuetudinis peccandi an ſit aperienda in confeſſione, *ibid n.23.*

Liciti ſunt omnes actus voluptatis de copula futura, vel præterita tempore coniugij habita, *deciſ.125.n.12.*

PECVNIA.

Vide in verbo *Moneta*.

Pecuniæ nomine venit omne, quod nummo æſtimari poteſt, *deciſ.44.n.4.*

Pecunia quo ad vſuram, Vide in verbo *Vſura.*

Non eſt merces, ſed rerum æſtimatio, & pretium, *deciſ.44.adnot.1.n.3.*

Pecuniæ extrinſeca æſtimatio non efficit vt creditor

Digitized by Google

ditor plus, aut minus recipiat, ſi exigit, vt dedit, *ibid.n.6.*
In quibus contractibus deducitur, vt res, & non vt pretium, *deciſ.44,adnot.1.n.7.& 10.*
Ex hominum æſtimatione ſuum vſum præbet, *ibid. n.10.*
In pecunia duplex valor deprehenditur actiuus, & paſſiuus, & declaratur, *deciſ.44.adnot.1. n.8.9. & 10.*
Moneta, quæ eſt in obligatione ſi reperiatur corpore eadem ſolui debet, vel totidem, *ibid. num.12.*
Nec eſt attendenda obſeruantia ſolutionis monetæ in alia ſpecie factæ, *deciſ. 44. adnot. 1. num.13.*
Monetæ groſſæ valor mutatur ex deterioratione monetæ inferioris, *ibid.n.15. & 16.*
Et vbi creuit ob deteriorationem monetæ inferioris, ſolutio facienda eſt ſecundum valorem currentem de tempore contractus, *ibid. num. 17.*
Augumentum valoris inductum poſt contractum non eſt computandum ad fauorem debitoris, *deciſ.44 adnot.1.n.18.*
Deterioratio monetæ probatur per atteſtationem officialium officinæ monetariæ, *deciſ.44. adnot.1. n.19.*
Aureus de Camera antea ęſtimabatur vndecim Iulios, hodie æſtimatur ad rationem 12. Iuliorum, *ibid. n.21.*
Vide in verbo *Solutio*.
Pecunia præſens plus valet, quam abſens, *deciſ.50.adnot.1 n.20.*
Solidus de ſtylo Romanæ Curiæ eſt ſcutum vnum aureum, *deciſ.60.adnot.3.n.24.*
Monetæ æſtimatio an fieri debeat de tempore ſolutionis, an de tempore contractus, *dec.107. num.8.& 9.*
Et quid poſt moram, *num.10.*

PENSIO PENSIONARIVS.

Penſionarius tenetur pro rata penſionis concurrere ad Eccleſiæ reparationem, *deciſ.6.adnot.8. num.53.*
Penſione grauari non poteſt Eccleſia Cathedralis ſi non excedat ſcuta mille, & Parochialis centum, *deciſ.15.adnot.2.n.2.*
Vnde in reſeruatione penſionis apponi ſolet Clauſula dummodo remaneant centum ducati liberi pro Rectore, *ibid.n.3.*
Penſio reſeruata in ducatis de Camera, in eiſdem ducatis ſoluenda eſt, & tantundem ſi in alia moneta, *deciſ.15.adnot 2.n.*
Si contingat mutatio monetæ, quomodo ſoluenda eſt, *deciſ.44.adnot.1.n.20.*
Reſeruata ſuper fructibus beneficij non comprehendit diſtributiones quotidianas, *deciſ.20. adnot.3.n.4, & 7.*
Habens indultum transferendi penſiones non poteſt transferre reſeruatas ſuper diſtributiones quotidianas, *ibid. num. 8.*
Secus ſi beneficium non habeat alios fructus, *n.9.& 10.*
Penſionis termini decurſi, & non ſoluti ante mortem penſionarij tranſmittuntur ad hæredes, *deciſ. 134. n.25.* Ampl. vt in *n. 26.* Intel. vt in *n.27.*
Pro rata temporis debentur hæredibus penſionarij, *ibid. n.28.*
Et quid Rota ſeruet, *n.29.30.& 31.*
Debentur verò Cameræ vbi adeſt vſus ſpoliorum, *deciſ.134.n.32.*
Penſio pro terminis decurſis tempore prædeceſſoris non eſt ſoluenda à ſucceſſore, niſi adhibitis diligentijs contra eius hæredes, *deciſ. 134. n. 33. & 37.* Declar. vt in *n. 34.* Contrarium *n.36* Limit. vt in *n.38.*
Inter anteceſſorem, & ſucceſſorem in beneficio penſio ſolui debet pro rata temporis computan. à die reſeruationis, *deciſ. 134. num. 39.*
Penſio non debetur ſi literæ Apoſtolicæ in omnibus non iuſtificentur, *deciſ.130. n.12. & 13.*
Et eſt iuſtificanda Clauſula dummodo remaneant centum pro Rectore, *num. 14.*
Et de hac materia plura à *num. 15. vſque ad 20. 24. & n. 38.*
Penſionarius tenetur iuſtificare gratiam ſi ſit conditionalis, ſecus ſi penſio fuerit purè reſeruata, *deciſ.136. n.22.* Ampl. vt in *n. 23.*
Ad hoc vt conſtituatur in poſſeſſione exigendi, quæ requirantur, *ibid.n.23.& 28.*
Penſio eſt diuidua, & ſubſtinetur quatenus narrata vera ſint, *deciſ.136.n.45.*
In obulo nulla in totum redditur nulla, *ibidem num.46.*
Penſionis ſecundæ reſeruatio non facta menſione de prima non ſubſtinetur, etiam ſi motu proprio reſeruata fuerit, *deciſ.136. n.54.*

PERCVSSIO, PERCVTIENS.

Percutiens, ſeù offendens aliquem in Eccleſia cum ſanguinis effuſione incurrit excommunicationem, abſque ſanguine arbitrariè puniendus, *deciſ.17. n.1.*
Et committit ſacrilegium, *ibid. n.2.*
Percuſſio facta à Laico in perſonam Clerici eſt mixti fori, *deciſ.17. adnot. 1. num. 20. 21. 22. & 26.*
Percutiens aliquem baculò tenetur pœna iniuriarum, & extra ordinem eſt puniendus, *deciſ.73.n.46.*

PERITVS.

Peritorum relationibus ſtandum eſt, *deciſ. 35. n.21. deciſ.57.n.7.*
Modus probandi per peritos eſt modus à Iure approbatus, *deciſ.57.n.22.*

PERMVTATIO.

Permutatio inter Eccleſias fieri poteſt etiam auctoritate ordinaria, *deciſ.54. num.1.* Contrarium, *n.4* Declara vt in *n.6.*
Et per hanc permutationem non transfertur dominium in prophanos vſus, *deciſ.54.n.8.*
Res ſubrogata in permutatione rei Eccleſiæ habet eandem naturam, & qualitatem, *dec.54. num. 11.*
In permutatione rerum Eccleſiæ inconſulto Romano Pontifice non incurritur excommunicatio, *ibid.n.12.*
Facta ſine beneplacito Apoſtolico ſi ſit vtilis tenet in foro animæ, *deciſ.54.n.15.*
Et facta ſeruata forma canonis tenet, etiam ſi Eccleſia non fiat locupletior, dummodo non faciat ſuam conditionem deteriorem, *ibid.n.16.*

Per

Permutatio rei Eccleſiæ cum priuato exigit maximam vtilitatem, vt ſi detur res ſtetelis, & recipiatur fertilis, *deciſ.54.n.18.*

Permutatio bonorum Eccleſiæ vt validè fiat, quæ requirantur, *deciſ.60 adnot.2.num.17.*

PERSONA.

Vna, & eadem perſona diuerſo reſpectu, diuerſo Iure cenſetur, *deciſ.2.adnot.5. num.33.*

Diuerſo iure poteſt eſſe maior, & minor, *dec.1. adnot.5. num.30.*

Conſideratur ſi habeat duplicem qualitatem pro ea, cuius reſpectu actus geritur, *dec.1.adnot.5.num.31.*

Mutata perſona mutatur conditio rei, *deciſ.6. adnot.9. num.9.*

Perſonis, qui facta egregia, & honores geſſerunt ſtatuæ, & arcus triumphales eriguntur, *deciſ.9. num. 2.*

Perſonæ miſerabiles, quæ dicantur, *deciſ.11. adnot.1.num.1.*

Iudicis arbitrio relinquitur, quæ dicatur miſerabilis perſona, *deciſ.12.adnot.1.num.2.*

Miſerabilium perſonarum recenſentur ſpecies *deciſ.12.adnot.1.num.3.& 4.*

Perſonarum legitimatio probatur per teſtes, *deciſ.43.num.8.*

PISCATIO.

Piſcatio tanquam omnibus libera prohiberi nō poteſt, *deciſ.25.adnot 1.n.32.*

In mari omnes piſcare poſſunt, niſi aliter conuentum eſſet, *deciſ.25.adnot 1.n.33.*

Ampl. etiam in fluminibus, & portu, niſi flumen, & ius piſcandi ſit priuatum, *ibid. n. 35. & 36.*

Flumina, & portus, licet quoad certos vſus ſint priuata quoad alia ſunt publica, *ibid.n.34.*

Piſcatio non eſt permiſſa ſi Baro fecerit prohibitionem, & ſubditi acquieuerint, & interceſſit tempus neceſſarium ad præſcribendum, *dec.25.adnot.1.n.37.*

Neque eſt permiſſa, vbi fuit facta conuentio de non piſcando in flumine, *dec. 25. adnot. 1. num.28.*

Neque licet vbi viget conſuetudo de piſcando pro vſu publico, *deciſ.25.adnot.39.*

Piſcatio Clericis permittitur, *deciſ. 41. num. 31.* Secùs in aliquibus ſolemnitatibus, *nu.32.*

PLVRALITAS.

Pluralis locutio requirit concurſum plurium, ſed verificatur de vno, ſi eadem ſit ratio de vno, quam de pluribus, *deciſ. 43. adnot. 2. num.* 110.

Pluralitas reſoluitur in ſingularitatem, ſiuè ex coniecturata mente teſtatoris, ſiuè ex interpretatione legis, *ibid n.111.*

POLIGAMIA.

Pluralitas vxorum, & virorum omni iure damnatur diuino, canonico, & ciuili, *deciſ. 63. n.1.2.& 4.*

Qui ſimul plures ducit vxores incidit in hæreſim, *ibid.n.5.*

Et contra eum fidei inquiſitores procedere poſſunt, *deciſ.63.n.6.*

Puniuntur vt hęretici ſi ex fidei peruerſitate ducantur plures vxores, ſecus ſi ex concupiſcentia, *ibidem n.7.*

Ducentes plures vxores, qua pœna puniantur referuntur DD. ſententiæ, *deciſ.63.n.8.*

Verior autem ſententia eſt, quod pęna ducentis duas vxores ſit arbitraria, *ibid.n.9.*

Referuntur variæ pęnæ ignominioſæ, quibus multari ſolent ducentes duas vxores, ſi ſint plebei, à quibus excipiuntur nobiles, alijs grauioribus puniendi, *dec.63.n.10.& n.11.*

Inſuper tam viri, quàm mulieres huius criminis rei ſunt perpetuo infames, *ibidem num. 12. & n.13.*

Qui ſub mentito nomine, & cognomine adhuc viuente prima vxore aliam ducat, quomodo puniatur vigore Conſtitutionis Vrbani VIII. *deciſ.63.num 14.*

De Iure canonico ducentes duas vxores prima viuente, quomodò puniatur, *ibidem num.15.*

Qui eodem tempore plures, quam duas vxores habeat an impenenda ſit pęna mortis, referuntur DD. ſententiæ, *deciſ. 63. num. 16. & nu. 17.*

Pęnæ ducentis eodem tempore duas vxores procedunt etiam ſi cum vna, non ſit ſecuta copula carnalis, *ibidem num.18.*

Et idem de maritata ſecundo nubente, *deciſ.63. num.19.*

Prout etiam ſi ſecundum matrimonium eſſet nullum, *ibid. num.20.*

Inſuper procedunt in habente eodem tempore duos ſponſos, vel duas ſponſas, aut vnam vxorem, & vnam ſponſam, *dec.63.n.21.*

Vir ignobilis ſimulando ſe nobilem ducens duas vxores nobiles arbitraria pęna punitur, *ibid.num.22.*

Ignoranter ducens vxorem maritatam, & è conuerſo nulla pęna puniendus eſt, *deciſ. 63. num.23.* Declara vt *num.24.*

Dos, & data à muliere viro habenti aliam vxorem ignoranter repetere poteſt, ſecus ſi ſcienter, & quando Fiſcus auferre poſſit, *ibidem num.25.*

Crimen Poligamiæ eſt mixti fori, *ibid. num.26.* Declara vt *num.28.* Contrar. *num.29.*

Cauſa Poligamiæ quando ceſſat omnis ſuſpicio hæreſis eſt mixti fori, & afferuntur exempla, *deciſ.63.nu.28.* Contrar. *num.29.*

Ducentes duas vxores eodem tempore ab Inquiſitoribus quomodò puniantur, *deciſ. 63. num.31.*

PONTIFEX.

Pontifex voluiſſe Eccleſias, & Eccleſiaſticos laicis ſupponere redditur inueriſimile, *dec.12. adnot.8.num.21.*

Diſpenſare poteſt, & tollere ea, quæ ſunt iuris poſitiui, *deciſ.20.adnot.3.num.99.*

Et ex vrgenti cauſa poteſt declarare etiam ius diuinum non habere locum in tali caſu, *ibid. num.100.*

Lex enim diuina non obligat cum incommodo, *ibidem num.101.*

Papa eſt ſupra Ius, *dec.85.adnot.2. num.14.*

Eſt viua vox, quæ ſemper loquitur, *ibidem num.15.*

Omnes Canones habet in Scrinio pectoris ſui, *dec.85.adnot.2.num.16.*

De Pontificis Poteſtate dubitare temerarium eſt, *ibidem num.17.*

PON-

Digitized by Google

PONTIFICALIA.

Vſus Pontificalium eſt actus iuriſdictionis, *deciſ. 30. num. 5.*

POSSESSIO POSSESSORIVM POSSESSOR.

Poſſeſſio probatur ex confeſſione partis petentis reintegrationem, & reſtitutionem, *deciſ. 1. num. 4.*

Licet contra ius vigore conſuetudinis eſt manutenibilis, *deciſ. 1. num. 21.*

Poſſeſſio temporis conſiderabilis eſt manutenibilis licet ſit contra ius, *deciſ. 1. aduot. 2. num. 3.*

Ex poſſeſſione vniuerſali quando inferatur ad particularem, *dec. 1. aduot. 3. num. 23.*

Poſſeſſio generalis à titulo vniuerſali cauſata comprehendit omnia ſub eadem vniuerſitate contenta, *dec. 1. aduot. 3. num. 24.* Limit. vt *n. 25. & 26.*

Turbare nemo debet alium in ſua poſſeſſione, & ponere falcem in meſſem alienam, *deciſ. 11. num. 3.*

Poſſeſſorium nihil habet commune cum petitorio *dec. 12. adnot. 9. num. 13.*

In iudicijs poſſeſſorijs ſi iudex iuris ordine ſeruato grauamen inferat ſuccurritur ſpoliato per remediū ordinariū appellationis, & non per extraordinarium manutentionis, vel reintegrationis, niſi conſtet ex eiſdem actis de notoria nullitate, & iniuſtitia ſententię, *dec. 18. num. 8. & 9.*

Poſſeſſio poteſt armata manu à poſſeſſore defendi, & in continenti recuperari, *dec. 22. adnot. 8. num. 2.*

Dummodo poſſeſſio ſit pacifica, & non turbida, *num. 3.*

Poſſideri poteſt eadem res à diuerſis, ex diuerſa cauſa, *deciſ. 25. adnot. 2. nu. 8.*

Poſſeſſor in dubio præſumitur Dominus, *ibid. num. 10.*

Poſſeſſor bonæ fidei facit fructus ſuos ob curam, & induſtriam in illis colligendis, *deciſ. 54. adnot. 3. nu. 24.*

Non conſtituitur in mala fide ex titulo inualido, *ibidem num. 25.*

Nec ex putatiuo, aut cauſato ab errore iuris, vel facti, *ibidem.*

Facit fructus ſuos ante litem motam, ſecus poſt *deciſ. 54. adnot. 3. nu. 15. & 16.*

Sed ſi extent, vel ſit factus locupletior tenetur eos reſtituere etiam ante motam litem, *nu. 48.* Declara, vt in *num. 46. & 47.*

Fructus induſtriales non tenetur reſtituere, licet ſit effectus locupletior, ſecus naturales, & ciuiles, *dec. 54. adnot. 3. num. 49.* vbi declaratur.

Poſſeſſor malæ fidei non tenetur reſtituere fructus induſtriales, *ibid. num. 50.*

Malæ fidei, & ſpoliator violentus tenentur reſtituere fructus à die commiſſi ſpolii, *ibidem num. 17.* Limit. vt *num. 21.*

Poſſeſſori anteriori aduerſus poſteriorem duplex competit remedium reſtituendæ, ſi habeat ſe pro ſpoliato, ſi ſecus retinendæ *deciſ. 60. num. 5.*

Poſſeſſio naturalis recuperari poteſt ex vi ciuilis *deciſ. 60. num. 7.*

Non transfertur per inutilem contractum per Prælatum factum, *ibidem num. 9.*

Et nomine Eccleſiæ manutentio peti poteſt, *ibid. num. 10.*

Ratione ciuilis poſſeſſionis competit interdictum vti poſſidetis, *deciſ. 60. num. 15.*

Interdictum vti poſſidetis habet naturam mixtam poſſeſſionis retinendæ reſpectu ciuilis, & recuperandę reſpectu naturalis, *ibidem n. 16.*

Vnde vi eſt remedium recuperandæ *deciſ. 60. num. 13.*

PRÆBENDA.

In Prębendis duo conſiderantur titulus beneficij, & fructus bonorum ad eam pertinentes, *deciſ. 33. num. 17.*

Præbendæ, & Canonicatus annexio quando dicatur perpetua, & quando temporalis, *dec. 33. num. 20. & 21.*

Perpetuo annexa operari non poteſt ſine auctoritate ſuperioris, *ibidem num. 22.*

Dicitur temporalis ſi operatur abſque dimiſſione prioris Canonicatus, *ibidem num. 23.*

Cenſentur annexæ iuribus canonię ſi correſpondent numero Canonicorum, *deciſ. 33. num. 24.*

Præbendæ annexio perpetua; ſed reuocabilis, ſe bene compatitur cum iure optandi, *ibid. num. 25.*

Et deſtinatio, & adiectio ſingulis Canonicatibus probat annexionem, non tamen quod ſit irreuocabilis. & incompatibilis cum iure optandi, *deciſ. 33. num. 26.*

Præbendæ membra ſeparari, & optari ſolita non cadunt ſub reſeruatione, & affectione, *ibidem num. 43.*

PRÆCEDENTIA.

Præcedere debet in proceſſionibus, qui reperitur in quaſi poſſeſſione præcedendi omni appellatione remota, *deciſ. 1. num. 1.*

Locus proximior Clero dignior reputatur, *deciſ. 1. num. 5.*

Præcedentia regulariter demonſtratur in eo, qui in proceſſionibus incedit in vltimo loco, *dec. 1. num. 6.*

Actus iubendi progreſſum. & pauſam in proceſſionibus ſuperioritatem demoſtrat, *deciſ. 1. num. 7.*

Præcedentia conſiſtit in hominum opinione, *deciſ. 1. n. 8.*

Metiri debet ab vſu, vel conſuetudine, *deciſ. 1. num. 9. & num. 19.*

Deſumitur ab actu præeundi, vel ſuſſequendi, *deciſ. 1. n. 10.*

Præcedentiam amittit, qui alium permiſit præcedere, *deciſ. 1. n. 11.*

Acquiritur vnico actu *deciſ. 1, n. 13.*

Præcedentia inter Confraternitates non debetur ratione antiquitatis, ſed poſſeſſionis, & hoc ceſſante ei, quæ prius ſaccis vſa fuit, *deciſ. 1. num. 14.*

Controuerſiæ de præcedentia ſummariè, & de plano omni appellatione remota terminandæ, *deciſ. 1. adnot. 1 nu. 1. deciſ. 84. adnot. 1. n. 36.*

Declara procedere quo ad effectum ſuſpenſiuum, ſecùs quo ad deuolutiuum, *ibid. n. 2.*

Remedia poſſeſſoria dantur in cauſis præceden-

dentiæ, & competit officium Iudicis, *dec. 1. adnot. 1. num. 3. & 4.*
Pro præcedentiæ poſſeſſione tuenda licet reſiſti armata manu, *dec. 1. adnot. 1. n. 5.*
Et datur actio iniuriarum, *ibidem n. 6.*
Ad acquirendam poſſeſſionem præcedendi vnicus actus ſufficit, *dec. 1. adnot. 2. num. 25.*
Limit. ſi actus ſit conſtans, ſecùs ſi æquiuocus *nu. 26.*
Limit. 2. ſi poſſeſſio ſit violenta, & turbida, *nu. 27.*
Vbi non adeſt particularis conſuetudo in materia præcedentiæ, ſeruanda eſt conſuetudo Cathedralis, vel quod in Vrbe omnium Magiſtra ſeruatur, *deciſ. 1. adnot. 2. nu. 29. & 30.*
Qualis ordo præcedentiæ ſeruari debet inter Clericos, & Regulares, *deciſ. 1. adnot. 3. numer. 3.*
In materia præcedentiæ ad tollendas differentias obſeruandum eſt quod in Alma Vrbe ſeruatur, *deciſ. 1. adnot. 3. n. 19. & 20.*
Minor dignitas in loco vbi habet iuriſdictionem præcedit maiorem dignitatem non habentem, *deciſ. 1. adnot. 3. n. 46.*
Magis eſſe debet vicinus, qui magis de capite participat, *dec. 1. adnot. 5. n. 22.*
Dignitas ad effectum præcedendi debet eſſe ordinata ad actum, de quo agitur, *deciſ. 1. adnot. 5. nu. 47.*
Dignitas non Collegialis in Collegio nullam prærogatiuam affert, *deciſ. 1. adnot. 5. n. 37.*
Corrector literarum Apoſtolicarum non præcedit in Parco Abreuiatorum, *deciſ. 1. adnot. 5. nu. 38.*
Præcedentia debetur digniori, *deciſ. 1. adnot. 8. nu. 2.*
Receptio honorifica importat conceſſionem manus dexteræ, & loci nobilioris, *deciſ. 1. adnot. 8. n. 38.*
Quilibet in proprio officio præfertur omnibus, licet maioribus, *deciſ. 1. adnot. 13. n. 9.*
Præcedentia denotatur in eo, qui incedit in vltimo loco, *deciſ. 1, adnot. 14. n. 5.*
Præcedentia in Synodo quomodo tribuatur, Vide in verbo *Synodus*.
In materia præcedentiæ membra non debent ſeparari à capite, *dec. 1. adnot. 17. n. 2.*
Ordo in præcedentijs introductus non eſt peruertendus, *dec. 1. adnot. 17. n. 7.*
Præcedentiæ controuerſiæ inter Confratres poſſunt etiam à Iudice laico terminari, *dec. 17. adnot. 3. n. 27.*
Secus vbi agitur de Canonica electione, *numer. 28.*
Contrarium quod dicta ſententia ſit tolerabilis quando agitur in iudicio merè poſſeſſorio, alias non eſt admittenda, *ibid. num. 29.*
Controuerſiæ de præcedentia terminandæ ſunt iuxtà Conſtitutionem Gregorij XIII. *dec. 84. adnot. 1. num. 37.*
Præcedentia inter Regulares quomodò ſeruanda, *dec. 84. adnot. 1. num. 38.*
Cardinalis Vicecancellarius quando præcedat alios Cardinales, *dec. 1. adnot. 5. num. 35.*

PRÆCEPTVM.

Ad adimplendum præceptum Eccleſiaſticum non requiritur intentio, *deciſ. 119. num. 6. vſque ad 27.*

PRÆLATVS.

Prælatus interueniens Collegio, vti vnus de Collegio non debet tenere caput ipſius Collegij, *deciſ. 1. adnot. 12. num. 26.*
Prælati Eccleſiaſtici non poſſunt imponere onera Eccleſiaſticis, & eorum bonis, *deciſ. 6. adnot. 7. num. 37.* Contrarium, *num. 36.*
Prælatus in acquirendis poteſt præiudicare Eccleſiæ, & repudiare hæreditatem abſque ſolemnitatibus, *deciſ. 53. adnot. 2. num. 95.*
Prælati Referendarij præcedunt Canonicos, & Dignitates extra Eccleſiam, *deciſ. 1. adnot. 7. num. 21. & 22.*

PRÆDICATOR PRÆDICATIO.

Concio ſacra audienda eſt in propria Parochia, *deciſ. 91. n. 1.* Limit. procedere de iure, ſecus de conſuetudine, *n. 10. & adnot. 1. n. 1. & 2.*
Tempore, quo habetur retinendum eſt velum diuiſiuum mulierum ab hominibus, *ibid. n. 4.*
Obligatio andiendi ſacram concionem in propia Parochia procedit potius ex quadam congruentia, quam ex præcepto Eccleſiaſtico, *deciſ. 91. n. 9.*
Nec Epiſcopus poteſt multis, & pęnis cogere populum ire ad audiendam Miſſam, & ſacram concionem in Parochiali, *ibid. n. 11.*
Prædicandi munus ſpectat ad Epiſcopos, *deciſ. 91. adnot. 1. n. 3.*
Et habent priuileginm prædicandi per vniuerſum Mundum, ſed hodiè intelligitur hoc munus exercere poſſe intra limites ſuæ iuriſdictionis, *ibid. n. 4. 5. & 6.*
Prædicare poteſt in quacumque Eccleſia ſuæ Diœceſis, etiam ſi Regularis ſit, *deciſ. 91. adnot. 1. n. 7.*
Per ſe ipſum prædicare tenetur, vel legitimè impeditus alios idenos aſſumere, *ibid. n. 8.*
Non tamen poteſt prætendere ſolitam eleemoſynam, *deciſ. 91. adnot. 1. n. 9.*
Et ſumptibus ſuis conducere debet in Cathedrali Concionatorem, habenda eſt tamen ratio conſuetudinis, *ibid. n. 10.*
Dum prædicat Epiſcopus omnes alij ſilere debent etiam Regulares, *deciſ. 91. adnot. 1. n. 11. & 12.*
Prædicatores miracula falſa, prophetias non approbatas prædicantes, vel Eccleſiarum Prælatis nominatim detrahentes incurrunt excommunicationem Papæ reſeruatam, *deciſ. 91. adnot. 1. n. 30.*
Ius deputandi Prædicatorem ſpectat ad Epiſcopum, *deciſ. 91. adnot. 2. n. 1.*
Et ſaltem approbare Prædicatorem ſi electio ad alios ſpectaret, *ibid. n. 2.*
In Eccleſia Cathedrali deputatio Prædicatoris ſpectat ad Epiſcopum, & non ad Canonicos, & Capitulum non obſtante quacunque conſuetudine, *deciſ. 91. adnot. 2. n. 3.*
Eſt in arbitrio Epiſcopi ſeruare conſuetudinem, vel eligere Prædicatorem, ſed eligendo non poteſt compellere ad expenſas, *ibid n. 4.*
Epiſcopus ſumptibus proprijs debet pro Eccleſia Cathedrali conducere Prædicatorem; ſecus ſi adſit conſuetudo immemorabilis in

trarium, ab Epiſcopo probanda, *deciſ.91. adnot.2.n.5.6.& 7.*
In Parochialibus, & Collegiatis ad Prædicatoris eleemoſynam quis teneatur, *ibid.n.7.*
In Eccleſijs inferioribus electio Prædicatoris ſpectat ad Epiſcopum eorum impenſis, qui præſtare tenentur, *deciſ.91. adnot.2.n.8.*
Vbi viget conſuetudo, quod Epiſcopus eligat, & populus ſoluat eſt ſeruanda, *ibid.n.8.*
Non eſt ſublata conſuetudo immemorabilis eligendi ab alijs Prædicatorem in Eccleſijs non Cathedralibus: ſed ſi Epiſcopus contra conſuetudinem vellet eligere eleemoſynam præſtare debet, *deciſ.91.adnot.2.n.9.*
Vniuerſitas conſuetas eleemoſynas Concionatoris reducere non poteſt, *ibid.n.10.*
Si dubitetur quorum ſumptu ſit conducendus Concionator, interim tenetur Epiſcopus ſubire hoc onus, *deciſ.91.adnot.2.n.11.*
Sed ſi Vniuerſitas fuit ſolita ſoluere, & controuerſia ſit circa ius eligendi, tunc vniuerſitas tenetur ad impenſam, *ibid. n.12.*
Conſuetudo attendenda eſt in materia ſolutionis emolumenti Concionatoris, *deciſ.91. adnot.2. n.13.* Sed ceſſante conſuetudine quis teneatur, *n.14.*
Vniuerſitas habens ius nominandi intra quod tempus nominare debet, *ibid.n.15.& 16.*
Sed ſi nominatus ab Vniuerſitate nolit, vel non poſſit accedere ad prædicandum, Vniuerſitas non amittit ſuum ius, *deciſ.91.adnot.2 n.17.*

PRÆSCRIPTIO.

Præſcriptio ob malam fidem inchoari non poteſt, *deciſ.3. n.29.*
Ampl. vt ob malam fidem defuncti, nec inchoari, nec compleri poteſt ab eius hæredibus, licet ſint in bona fide, *deciſ.3 n.30.*
Mala fides reſultat ex ſcientia debiti, *deciſ.3. num.31.*
Præſcriptio contra mulierem pro rebus dotalibus durante matrimonio non currit, *deciſ.3. num.34.*
Præſcriptio non currit contra ignorantem, *deciſ.3.n.35. deciſ.130.n.18. & 22.* Secus in immemorabili, *deciſ.130.n.23.*
Præſcriptio fundatur in ſcientia, & patientia partis, *deciſ.3.n.37.*
Præſcriptio non currit ignoranti eueniſſe caſum ſui iuris, & ſi currit datur reſtitutio in integrum, *deciſ.3.n.38.*
Non currit contra pupillum, & minorem, & ſi currit datur reſtitutio in integrum, *deciſ.3. n.39. & 40.*
Ampl. vt hoc beneficium trahatur etiam ad maiores litis conſortes, *ibid n.41.*
Iura inpræſcriptibilia ſciente Principe quando præſcribi poſſunt, *deciſ.6.adnot.6.n.89.*
Præſcriptio centenaria æquiparatur immemorabili, *deciſ.13.num.16. deciſ.16.adnot.1. num.51. deciſ.91.n.8.*
Præſcriptio quo ad ſeruitutes, vide in verbo *Seruitus.*
Non datur in iuribus negatiuis, & facultatiuis, *deciſ.25.adnot.1.n.12.*
Præſcriptio iuriſpaſcendi. Vide in verbo *Paſcua.*
Non valenti agere non currit præſcriptio, *deciſ.29. num.45.*
Cenſetur prohibita, ſi lex alienationem, & acquiſitionem prohibeat, *deciſio 33. adnot.1. num.3.*
Præſcriptio centenaria affert meliorem titulum de mundo, *deciſ.91.n.8.*
Præſcriptio non ſuffragatur ſi incohata, & completa fuerit, *deciſ.132.n.24.*
Non currit viuentibus Prælatis, qui nulliter alienauerunt, *deciſ.132.n.25. deciſ.135.n.42.*
Bona Eccleſiæ hodie curſu 40. annorum non præſcribuntur, attenta dupplici prohibitione vigore Paulinæ, *deciſ.132.n.26.*
Præſcriptio quadragenaria rerum Eccleſiæ non ſuffragatur, ſi alienatio fuerit facta non ſeruatis ſolemnitatibus, & titulus ſit de iure nullus, *deciſ.132.n.27.*

PRÆSCRIPTIO STATVTI VRBIS.

Præſcriptio Statuti Vrbis in *cap.158. lib.1.* non procedit in contractu dotis, ſecus in eius fructibus, *deciſ.3.n.28.*
Præſcriptio ſtatutaria procedit in eo, qui neſcit debitum fuiſſe ſolutum; ſecus in eo, qui ſcit ſolutum non fuiſſe, *deciſ.3. n.32.*
Præſcriptio ſtatutaria non ſuffragatur neganti debitum, *deciſ.3.n.42.*
Præſcriptio rerum Eccleſiæ cenſetur interrupta per generalem monitionem, quæ quot annis fieri ſolet à Pontiſice in die Cœnæ Domini, *deciſ.135.n.43.*

PRÆSENTATIO PRÆSENTATVS.

Præſentatio quando dicatur effectum ſortita, *deciſ.10.n.34. & 35.*
Quaſi poſſeſſio præſentandi vnico actu acquiritur, ſi præſentatus poſſederit per 40. annos, & non venerit caſus nouæ præſentationis, *deciſ.10.adnot.1.n.24.*
Quia cum iſte actus habeat cauſam ſucceſſiuam, permanentem, & continuationem temporis requiſiti inducit præſumptionem licet ſit vnicus, *ibid.n.25.*
Contrarium, *n.26.* Declara, & diſtingue, *vt in n.27. vſque ad 30.*
Præſentationes effectum ſortitæ iuſtificari debent per authenticas ſcripturas vbi agitur de perſonis ſuſpectis, *deciſ.10.adnot.1.n.31.*
Limit. ſi probetur per teſtes ſcripturas eſſe deperditas, *ibid.n.32.*
Non iuſtificantur ex enunciatiuis Ordinariorum, *deciſ.10. adnot.1. n.33.* Limit. procedere vbi agitur de perſonis ſuſpectis, *n.34.*
Pręſentandi poſſeſſio non tranſit in ſucceſſorem, nec de patre in filium, *deciſ.10.adnot.1.n 42.*
Pręſentationes probantur ex inſtitutionibus Ordinarij etiam contra tertium, *ibid. n 46.*
Limit. ſi agatur de perſonis ſuſpectis, & non adhibita fuerit cauſæ cognitio, *ibid. n.47.*
Præſentatus ab vſufructuario præfertur præſentato ab hærede, *deciſ.10.adnot.3.n.47.*
Præſentatus ab vxore præfertur præſentato à marito, ſi iuſpatronatus ſit annexum rebus dotalibus, *deciſ.10.adnot.3.n.48.& 49.*
Præſentatus à pupillo præfertur præſentato à Tutore, *ibid.n.50.*
Creditor, qui retinet pignus vniuerſitatis bo-

norum non poteſt præſentare ſi habeat iuſpatronatus, *ibid. n.51,*

Patronus vltimus iuriſpatronatus gentilitij poteſt de eo libere diſponere, *deciſ. 10. adnot. 3. num.99.*

Ius præſentandi poteſt dari, cedi, & alienari *ibid. n.87.* Etiam abſque conſenſu Epiſcopi, *num.88.*

Eſt locus gratificationi quando præſentati ſunt pares in voce, *deciſ.137.n.1.*

Præſentatio fit in ſtirpes, & non in capita quando agitur de iurepatronatus hæreditario, *deciſ.137.n.43.*

Iuxta numerum ſtirpium reſultat coæqualitas ad voces quo ad ius præſentandi, *ibid. n.11. & 44.*

Ex præſentatis quis præferendus ſit ſtante paritate vocum, *deciſ.137.n.3.vſque ad n.7.*

In iurepatronatus hæreditario non poteſt quis præſentare niſi ſit hæres, *deciſ.137. n.25.*

Amplia, & limit. *vt in n.31. vſque ad 35.* Et in gentilitio niſi ſit de familia, *n.26.*

In gentilitio præſentare debet antiquior de domo, *deciſ.137.n.27.*

Ad præſentandum non admittitur niſi patronus ſit hæres, & agnatus in iure patronatus mixto, *deciſ.137 n.29.*

Extranei ad præſentandum non admittuntur, niſi gradatim, mortuo filio, & deſcendente hærede, *deciſ.137.n.35.*

Præſentandi quaſi poſſeſſio, an tranſeat ad ſucceſſorem abſque apprehenſione, *deciſ. 138. num. 20.*

PRÆSVMPTIONES.

Præſumptiones in criminalibus debent eſſe approbatæ ſi non à lege, ſaltem à iure, *deciſ.52. n.4. & 9.*

Quando dicantur vrgentes, & releuantes ad probandam copulam carnalem, & adulterium referuntur DD. ſententiæ, *deciſ.52. n.5. 6. & 7.*

Præſumptio tollitur per aliam validiorem, *deciſ.29.adnot.3.n 24.*

Semper debet eſſe pro excluſione delicti, *deciſ.55. n.26.*

Præcipuè ſi cùm generali præſumptione delicti excluſiua concurrat alia ſpecialis pro non delicto, *ibid.n.27.*

PRÆVENTIO.

Effectus præuentionis eſt, vt vnus alium excludat, *deciſ.17.adnot.1.n.14.*

Limita non procedere in duobus caſibus relatis, *vt in n.15.*

Præuenire dicitur Iudex per capturam, *deciſ.17. adnot.1.n.27.*

Præuentio allegari non poteſt ab Eccleſiaſtico, vbi agitur de pœna ſanguinis, & à laico in pœna ſpirituali, *deciſ.17.adnot.5.n.14.*

Præuentionis effectus eſt, vt vnus alium excludat. *ibid.n.18.*

Non inducitur per ſolam quærelam, aut inquiſitionem, ſed per capturam, ſecus per rei ſpontaneam comparitionem poſt citationem alterius Iudicis, *deciſ.17.adnot.5.n.19. & 20.*

In contumaciam vterque Iudex in delictis mixti fori procedere poteſt, *deciſ.17. adnot. 5. num.21.*

Iudex, qui præuenit in captura poteſt reum condemnare, licet alter Iudex primò citauit. & condemnauit in contumaciam, *deciſ.17.adnot.5.n.24.*

Præuentio inducitur ex præcepto de non diſcedendo ab aliquo loco, *deciſ.17.adnot.5.n.25.*

Inducitur etiam ſi reus ſe conſtituerit, & relaxatus fuerit ſub cautione de ſe repræſentando, *ibid.n.26.*

In præuentionibus procedi debet inter Iudices Eccleſiaſticos, & ſæculares, iuxta formam iuris communis, non obſtante Conſtitutione Pii IV. tanquam ſublata, & redacta ad terminos iuris communis à B.Pio V. *deciſ.17.adnot.5.n.27.& 28.*

PRESBYTER.

Presbyteri præcedere debent inter ſe iuxta antianitatem ordinis, & non ex gradu Doctoratus, *deciſ.1.adnot.3.n. 10.& 11.*

In conciliis ſecundum eorum ordines vnus alteri locum cedere debet, *deciſ.1.adnot.3.n.12.*

PRETIVM.

Vide *valor.*

Pretium triplex eſt, infimum, medium, & rigoroſum, ſummum non poteſt excedi, & infimum minui, *deciſ.50.n.4.*

Pretium rerum mobilium vbi non reperitur taxatum eſt illud, quo communiter à non conſtituto in egeſtate reperitur, *deciſ.50.n.5.*

Pretium diminuitur à mora ſolutionis, *deciſ.50. adnot.1.n.21.*

Dilatio eſt pars pretij, *ibid.n.22.* Declara, *vt in num.23.*

Valor non probatur ex penſionibus, *deciſ. 53. num.18.*

PRINCEPS.

Vide *Baro.*

Principes, & Titulati in Collaterali præcedunt Conſiliarios, ſecus in conſilio, *deciſ.1.adnot.4. num.17.*

Princeps poſt Reges primum locum obtinet, *deciſ.1.adnot.13.n.2.*

Arcidux præcedit omnes Duces, *deciſ. 1. adnot.13.n.4.*

Filii Regis Principes nuncupantur, *deciſ.1. adnot.13 n.3.*

Magnus Dux Etruriæ præcedit omnes alios Duces, *deciſ.1.adnot.13.n.5.*

Dignitas Ducalis maxima, & primaria, *deciſ.1. adnot.13.n.6.*

Dux maior eſt Marchione, Comite, & Barone, *deciſ.1.adnot.13.n.7.*

Inſignia Ducis, Marchionis, & Comitis in quo differant, *deciſ.1.adnot.13.n.8.*

Marchiones ad cuſtodiendos Prouinciarum limites præponebantur, & quomodo hæc dignitas habuerit originem, *deciſ. 1. adnot. 13. num.9.*

Comitatus dignitas in quo conſiſtat, *deciſ.1.adnot.13. n.10.*

Comes habet locum in Parlamento Regis, & præcedit Nobiles, & Barones, *deciſ.1.adnot.13. num.11.*

Comes Titularis non dicitur Illuſtris, nec habet

bet præcedentiam ſupra nobiles, *deciſ.1. adnot.13.n.12.*

Dux, & Comes præcedunt Conſiliarios, ſecus verò qui præſunt Tribunalibus, *deciſ.1. adnot. 12.n.13.*

Titulatus ſi efficiatur Conſiliarius quomodo præcedere debeat, *deciſ.1.adnot.13.n.14.*

Principes, Duces, Marchiones, & Comites, quomodo inter ſe præcedere debeant, *deciſ.1. adnot.13.n.15.*

Titulati in Regno vtriuſque Siciliæ in ſeſſionibus ſedent coram Rege, *deciſ.1.adnot.13.n.20.*

Nobilis præfertur Popularibus, *deciſ.1.adnot.13. num.21.*

Limita procedere data contentione inter eos; ſecus ſi cum ciuitate, *n.22.*

Limita 2. ſi minus nobilis ratione officij eſſet præferendus, *n.23.*

Princeps poteſt habere Sedem, & Thronum in Eccleſia extra tamen chorum, *deciſ.1, adnot.13. num.25.*

Limita ſtante conſuetudine, *n.26.*

Siuè Principes ſint ſupremi, ſiuè ſubordinati, *n.27.* Contrarium, *n.28.* Et vide *in adnot.11. n.34. cum ſeqq.*

Locus Principi vicinior dignior reputatur, *deciſ.1.adnot.14.n.1.*

Princeps, ſeu Baro prohibere poteſt Subditis in contractibus iuramentum apponi, *deciſ.12.adnot.4.n.26.* Contrarium, *n.27.*

Princeps, & Baro non poſſunt ſuis ſubditis impedire calcarearum, & furnorum conſtructionem, *deciſ.25.adnot.1.n.9.*

Ampl. etiam ſi ab antiquiſſimo tempore ſolus Baro habuiſſet calcareas, & furnos, *ibid.n.10.*

Limit. ſi ſubditi fuerint prohibiti, & acquieuerint, *ibid.n.10.*

Princeps, & Papa non præſumuntur facere iniuſtitiam, nec tertio præiudicare, *deciſ.140. num.11.*

PRIVILEGIVM.

Commenſuratio cauſæ in priuilegio conceſſo ex cauſa onerosa quando ſit facienda, *deciſ.9. adnot.3.n.10.*

Per ſublationem vnicus priuilegij non inducitur priuatio alterius, *deciſ.14.n.59.*

Priuilegium ſuperueniens liberat ab onere antea incumbente, *deciſ.14.adnot.3.n.4.*

Defenſor non poteſt allegare priuilegium ſui Iudicis, *deciſ.14.adnot.3.n.36.*

Priuilegia tamquam ſtricti iuris ſtrictè interpretari debent, *deciſ.30.n.19 & 20.*

Priuilegiatus quando contrahit cum æquè priuilegiato, potior eſt cauſa illius, qui agit de damno euitando, & conuenitur, *deciſ.53.adnot.2.n.104.*

Nam is rectè opponit de priuilegiis ſibi competentibus, & de defectu ſolemnitatum in contractibus à ſtatuto requiſitarum, *ibidem num.105.*

Priuilegio quo quis non gauderet, ratione coniunctionis gaudere debet, *deciſ.32.n.36.*

Priuilegium immunitatis conceſſum alicui pro bonis non tranſit ad ſingularem ſucceſſorem, *deciſ.32. n.41.*

Mutata perſona extinguitur, *ibid.n.42.*

Priuilegii renunciatio non valet in præiudicium alterius priuilegiati, *deciſ.50. n.37.*

Fauorabile eſt ampliandum, & non reſtringendum, *deciſ.103.n.19.*

Pœnale eſt reſtringendum, nec trahendum ad caſus ſimilitudinarios non expreſſos, *ibidem num.20.*

Priuilegiatus faciens actum contrarium priuilegio, cenſetur priuilegio renunciaſſe, *deciſ.128. num.23.*

PROBATIO.

Quæ in ciuilibus faciunt plenam probationem in criminalibus faciunt indicium ad torturam *deciſ.14.adnot.5.n.19.*

In occultis, & difficilis probationis plura imperfecta coniungũtur ad faciendam plenam probationem, *deciſ.93.n.42.*

Duæ ſemiplenæ probationes non coniunguntur ad faciendam plenam probationem, *deciſ. 93. n.33.*

PROCESSIO.

Ordo incedendi in proceſſionibus qualis eſſe debeat, *deciſ.1.adnot.3.n.4.*

PROCVRATOR.

Procurator minoris, vel mulieris ad contrahendum tenetur ſeruare ſolemnitates, licet cum eiſdem conſtitutus fuerit, *deciſ. 53. adnot. 1. num.70.*

Procuratores quem locum habeant in concilio, *deciſ.1.adnot.16.n.23.*

PROFESSIO.

Profeſſio facta per vim, & metum eſt ipſo iure nulla, *deciſ.29.n.1.*

Prout etiam ſi emittatur antè completum decimum ſextum ætatis annum, *deciſ.29.n.2.& 4.*

Profeſſio eſt contractus mutuus, quo Religioſus Religioni, & Religio Religioſo obligantur, *deciſ.29.n.6.*

Ætas ad validitatem profeſſionis computanda eſt de momento ad momentum. *deciſ.29.n.7.*

Punctus horæ profeſſionis debet correſpondere puncto horæ natiuitatis, *deciſ.29.n.8.& 10.*

Secus in matrimonio, *ibid.n.9.*

Quando non coſtat de hora natiuitatis, nec de die, ſed de menſe, & ſi non de menſe, de anno expectandus eſt finis diei, menſis, vel anni, *deciſ.29.n.11.*

Profeſſio facta per ſemi horam antequam quis ingrediatur in annum ætatis 17. eſt nulla, *ibid.n.11.*

Dies baptiſmalis quo ad ætatem ad effectum profitendi in Religione non habetur in conſideratione, *deciſ.29.n.12.*

Profeſſionem violenter, & meticuloſè emiſſam fuiſſe ex quibus coniecturis elicìatur, *deciſ.29.n.19.*

Ad profeſſionem annullandam ſufficiunt minę iuncta reuerentia paterna *deciſ.29.n.21.*

Ex ſolo metu reuerentiali profeſſio annullatur, *deciſ.29. n.24.*

Contrar. *n.5.deciſ.102.adnot.1.n.30.* Declara, *vt in n.31.*

Profeſſio eſt nulla defectu probationis vnius anni continui non expleti, *deciſ.29.n.28.& n.42.*

Profeſſio eſt valida, licet non euacuetur tota dies ſuſcepti habitus, dummodò non præ-

uenia-

uenlatur hora, *deciſio 29. num. 38.*

Annus probationis incipit ab hora recepti habitus, & terminatur eadem hora recurrentis anni, *ibid.n.39.*

Nouitius intra quinquennium debet reclamare, & probare nullitatem profeſſionis, *deciſ. 29. n.41.*

Ratificatio profeſſionis reſultat ex permanentia in Religione, & habitus delatione, *deciſ.29. num.50.*

Tacita profeſſio obligat Religioſum, nec eſt ſublata per Concilium, *deciſ.29.n 51.*

Tacita profeſſio non inducitur, niſi actus fuerint facti animo profitendi, ſecus ſi Religioſus ſe habuerit negatiuè, *deciſ.29. num.52.*

Excluditur ex reclamationibus, & proteſtationibus, *ibid.n.53.* Et ex reclamatione intra quinquennium, *n 54.*

Præſumptio ratificationis profeſſionis tollitur per contrarias præſumptiones, & expreſſam animi declarationem, *deciſ.29.n.58.*

Diſpoſitio Sacri Concilij Tridentini *ſeſſ.25. de Regular.cap.*15. procedit, tam in profeſſione expreſſa, quam in tacita, *deciſ.29.n.59.*

Inhabiles ad profitendum ſunt criminoſi, illegitimi, laborantes morbo gallico, & ob defectum ſexus, *deciſ.29.adnot.1.n.15.16.& 17.*

Profeſſio Equitis Hieroſolymitani eſt valida ſi fiat extra Conuentum coram Delegato Apoſtolico, non obſtante omiſſione ornatus cinguli, *deciſ.29.adnot.1.n.21.*

Cognitio cauſæ nullitatis profeſſionis emiſſę in locis non deſignatis priuatiuè ſpectat ad Sac. Congr.Concilij, *deciſ.29. adnot.1. n.24.*

Profeſſio illegitimi, quando nulla, vt expelli poſſit à Religione, *deciſ.29.adnot.1.n.25.& 27.*

Profeſſio illegitimi ſubſtinetur de iure, *deciſ.29. adnot.1.n.31.*

Profeſſus ob incorregibilitatem ab ipſa Religione abſque Ordinario expelli poteſt, *deciſ. 29. adnot.1.n.33.*

Cauſa nullitatis profeſſionis agitari debet inter Religioſum, & Religionem, *deciſ.29.adnot.1. num.1.*

Iudicium nullitatis profeſſionis nihil commune habet cum iudicio ſucceſſionis, & intereſſe bonorum, *deciſ.29.adnot.2.n.11.*

Profeſſionis validitati omnia iura clamant, *ibid. num. 13.*

Profeſſio præſumitur valida, & contrarium alleganti incumbit onus probandi, *deciſ.29.adnot.3. num. 1.*

Contrarium, *n.2.* Diſtingue, *vt in n.3.& 6.*

Profeſſio expreſſa fit per miſſionem trium votorum in manibus Superioris habentis facultatem, *deciſ.29.adnot.3.n.4.& 5.*

Profeſſio potius præſumitur nulla quam valida ad excludendam Apoſtaſiam, *deciſ.29.adnot.3. num.6.*

Profeſſio ex quibus redditur valida, *ibid.n.7.*

Validè probatur per teſtes, *ibid.n.8.*

Quando probetur ex inſtrumento renunciationis, vel donationis, *deciſ.29. adnot.3 n.9.*

Expreſſa, & tacita quomodo emittatur, *ibidem n.12.& 13.*

Tacita non fuit ſublata per Concilium Tridentinum, *ibid.n.12.*

Profeſſio expreſſa in quo conſiſtat, *ibid.n. 14.*

Non inducitur per habitus aſſumptionem, & delationem, *ibid.n 15.* Contrar. *n.16.*

Tacita profeſſio ex ſuſceptione habitus ex quibus inducatur, *deciſ.29.adnot.3.n.20.*

Non inducitur ex delatione habitus, ſi habitus Nouitiorum diſtinguatur ab habitu Profeſſorum, *ibid.n.36.*

Tacita profeſſio inducitur ex petitione admitti ad profitendum poſt annum Nouitiatus, *deciſ.29.adnot.3.n.21.*

Quando inducatur ex ſuſceptione ordinum in Religione, *ibid.n.22.*

Præſumptio tacitæ profeſſionis admittit probationem in contrarium, *deciſ.29.adnot.3.n.23.*

Tacita ex delatione habitus excluditur ex metu reuerentiali, concurrentibus minis, *ibid. n.25.& 26.*

In dubio an metus incuſſus ſit ſufficiens ad irritandam profeſſionem iudicandum eſt pro validitate, *deciſ.29 adnot.3.n.27.*

Ad inducendam ex delatione habitus requiritur ſcientia . nullitatis profeſſionis, *ibid. nu.29.* Contrar. *n.30.*

Profeſſio tacita à iure inducta fuit, *deciſ. 29. adnot.3.n.31.*

Tacita profeſſio excluditur ex reclamationibus, & proteſtationibus, *deciſ. 29.adnot.3.n.28.*

Ad inducendam tacitam profeſſionem, quæ conditiones requirantur, *ibid.n.33.*

Tacitè profeſſus poteſt eligi ad gradus profeſſorum, ſed non poteſt eligere, *deciſ. 29. adnot.3. num. 35.*

Regulares tenentur quot annis publicè legere decreta Apoſtolica, concernentia validitatem profeſſionis, *ibid.n.32.*

Cauſa nullitatis profeſſionis cognoſcenda eſt ab Ordinario, & Superiore Regulari, *deciſ. 84.n.13.*

Profeſſio metu emiſſa non ratificatur per perſeuerantiam in Religione, per ſuſceptionem ordinum, & alios actus à religioſis fieri ſolitis durante eadem cauſa metus, *deciſ. 102. adnot.1.n.27.*

PROHEMIVM.

Ex prohemio dignoſcitur cauſa finalis diſpoſitionis, ſeù conſtitutionis, *deciſ.54.n.7.*

PROHIBITIO.

Ceſſante Cauſa prohibitionis, ceſſat ipſa prohibitio, *deciſ. 54.n.9.*

Ceſſat vbi actus vtiliter geritur, *deciſ. 54. adnot. 1.n.24.*

PROTONOTARIVS.

Protonotarij dè numero participantium habent vſum pilei nigri, cum ornamentis violaceis, *deciſ.1.adnot.7.n.1.*

Præcedunt Canonicos etiam Eccleſiarum Patriarchalium, & Lateranenſis, *deciſ. 1. adnot.7. num.2.*

In Capella Pontificia præcedunt Sacriſtam, & Abbates habentes vſum mitræ, *deciſ. 1.adnot.7.num 3.*

Protonotarij titulares, & extrà numerum conſtitu-

Digitized by Google

ſtituti fuerunt ad conſeribenda martyrum geſta, *deciſ.* 1.*adnot.*7.*n.*4.
Sunt in dignitate conſtituti,& vti poſſunt Rocchetto, & Mantelletto Coloris violacei, *deciſ.* 1.*adnot.*7.*n.*5.
Poſſunt apponere pileum ſuper inſignibus, & geſtare annulum ſinè gemma dum celebrant, *deciſ.*1.*adnot* 7.*n.*6.
Si ſit prima dignitas poteſt in choro deferre Rocchettum, cum Mantelletto, ſecùs ſi non ſit prima dignitas, *deciſ.*1.*adnot.*7.*n.*7.
Alias non debet participare diſtributiones quotidianas, *n.*8.
Poteſt præcedere Archidiacono incedendo cum habitu, ſed non lucrari diſtributiones quotidianas, *deciſ.* 1.*adnot.*7.*n.*9.
Incedens cum Capitulo in proceſſionibus vti non poteſt habitu Prelatitio, *deciſ.* 1. *adnot.* 7. *num.*10.
Protonotarius etiam dè numero participantium ſi incedat in Eccleſia cum hab tu non lucratur fructus ſui Canonicatus, *deciſ.*1.*adnot.*7.*n.*12.
Protonotarius titularis poteſt vti ſottana violacea, ſi in reliquis vtatur habitu canonicali, *deciſ.*1.*adnot.*7.*n.*13.
Protonotarius præcedit Canonicos Cathedralis vt ſingulos, ſecùs capitulariter congregatos, *deciſ.*1.*adnot.*7.*n.*15.
Non debet habere locum inter canonicos, *deciſ.* 1.*adnot.*7.*n.*16.
Debet cedere locum officialibus Epiſcopi, aliiſque dignitates obtinentibus, *deciſ.* 1. *adnot.* 7.*num.*17.
Poſt Abbates ſedere debet, *deciſ.*1.*adnot.*7.*n.*18.
Protonotarius etiam titularis ſi habitu Clericali incedat, tàm in ciuilibus, quàm in criminalibus gaudet priuilegio fori, *deciſ.* 1. *adnot.* 7. *num.* 19.
Non eximitur in Criminalibus à Iuriſdictione ordinarij, ſed in ciuilibus quoad cauſas excedentes ſummam 25. ducatorum, *deciſ.*1.*adnot.* 7.*num.*20

PROXIMIOR.

Proximior eſſe præſumitur ſi nemò compareat qui in gradu præcedere contendat, *deciſ.* 53. *num.*9.

PVPILLVS.

Vide in Verbo *Vidua*, *fori priuilegium*.
Pupillus exiſtens in poteſtate patris non gaudet priuilegio legis vnicæ, *deciſ.*12.*adnot.*1.*n.*5.
Pupillus in forma Cameræ obligatus non gaudet priuilegio legis vnicæ, *deciſ.* 12. *adnot.* 1. *num.* 6.
Pupilli, & Orphani tunc dicuntur miſerabiles perſonæ ad conſequendum priuilegium *l.vnicæ* quando ſunt impotentes, & defenſorem amiſerint, *deciſ.*12 *adnot.*1.*n.*14.
Pupillus ſi ſit conuentus vigore obligationis Cameralis coram A. C. non poteſt declinare eius forum, & inſtare prò remiſſione Cauſæ ad partes, *deciſ.*12.*adnot.*1.*n.*9.
Pupilli inter perſonas miſerabiles reputantur, *deciſ.*57.*n.*2.

PVTEVS.

Puteus eſt officina neceſſaria prò ſeruitio totius domus, *deciſ.*26.*adnot.*1.*n.*53.
Redditur cõmunis omnibus partibus, & manſionibus domus, *ibid.n.*54.
Prò ſeruitio plurium domorum deſeruire poteſt *deciſ.*26.*adnot.*2.*n.*55.
Et etiam pro ſeruitio Viciniæ, *ibid.n.*56.
Ex puteo communi reſultat conſortium etiam ad effectum prælationis, *deciſ.*26.*adnot.*1 *n.*57.
Ex puteo communi poteſt condominus haurire aquam vſque ad Cælum, *ibid.n.*62.
Communio Putei, & ædificij vſque ad Cælum sè extollit, *deciſ.*26.*adnot.*1.*n.*63.

Q

QVINDENNIVM.

Vide in Verbo *Eccleſia*,
Quindemnium eſt ſoluendum ab Eccleſia retinente bona Emphyteurica, & deuolutioni ſubiecta, *deciſ.*4.*num.*1.& 6. Contrarium *num.* 8.
Ampl. præcipuè ſi domino directo à principio non fuerit ſoluta æſtimatio rei, *ibid.n.*2.
Quindennium eſt ſolutio laudemij facienda de quindecim in 15. annos in quibus res Emphyteutica deuolui, vel alienari præſumitur, *deciſ.* 4. *num.* 4.
Inducta fuit ad fauorem Cancellariæ pro beneficijs vnitis facienda de 15. *in* 15. annis, prò vt vacare præſumuntur, *deciſ.*4.*n.*5.
Quindennium eſt pars rei alienatæ ſcilicet quinquageſima, *deciſ.*4.*n.*9.
In Vrbe taxatur ad rationem duorum prò centenario, *deciſ.*4.*n.*10.
Eſt ſoluendum capitulo habenti ius percipiendi annatas, ſi vniantur beneficia, *deciſ.*4.*n.*7.

QVARTA FVNERALIS.

Quarta funeralis debetur ab Eccleſia ſepeliente licet exempta, *deciſ.*5.*adnot.*3.*n.*14.
Debetur Eccleſiæ Parochiali, eiuſque Rectori, & inter iura Parochialia connumeratur, *deciſ.* 5. *adnot.* 4 *n.*1.
De iure communi ſpectat ad Epiſcopum, vel ad Parochum, *ibidem ſub. num.* 1. *in fi.* Declara vt in *n.*2.
Debetur illis, quibus perſolui conſueuit. *ibi.n.*2.
Debetur Parocho, & non Capellano priuati Oratorij amouibili, *deciſ.*5.*adnot.*4.*n.*3.
In dubio an debeatur Epiſcopo vel Parocho, præfertur Parochus, *ibid.n.*3. *in fine*.
Debetur Parocho licet, Parochianus cauſa peſtis, vel belli alibi sè contulerit, vbi ex hac vita migrauit, *deciſ.*5.*adnot.*4.*num.* 4.
Debetur Eccleſiæ vbi ægrotus vſque ad ægritudinem retinuit domicilium, licet poſtea sè alibi deferre fecerit, *ibid.n.*5.
Non debetur Parochiæ, vbi viget conſuetudo ſepeliendi peregrinos, & viatores in Cathedrali, *deciſ.*5.*adnot.*4.*n*6.
Non debetur Parocho ſi Cathedralis priuatiuè quo eundem reperiatur in poſſeſſione percipiendi quartam, *ibid.n.*7.8.& *n.*9.
Non debetur ex cæteris traditis Confraternitatibus funus aſſociantibus, *deciſ.* 5.*adnot.*4 *n.* 10.
Nequè dè candelis, quas fratres, & Presbyteri geſtare ſolent in funere, *ibid.n.*11.

Quar-

Digitized by Google

Quarta funeralis vt ab exemptis non debeatur quæ requirantur, *deciſ.5.adnot.4.n.12.*
Amplia, vt ad hunc effectum non ſufficiant clauſulæ generales, niſi in ſpecie derogatum fuerit Clementinæ dudum de ſepultur, *ibidem num. 13.*
Limita vbi eſemptio fuit conceſſa in ampliſſima forma, ex qua conſtet dè voluntate Papæ derogantis, *ibid.n.14.*
Et quid ſi in derogatione fuerit adiecta clauſula, ſalua iuſtitia Eccleſiarum, *ibid.n.15.*
Quarta funeralis eſt perſoluenda à Regularibus, ſi in eorum Eccleſijs fuerit electa ſepultura, *deciſ.5.adnot.4.n.16.*
Limita ſi ex priuilegio ſint exempti, *ibidem num.17.*
Priuilegia eximentia à ſolutione quartę funeralis particularem Religionem non cenſentur alijs communicata, *ibid.n.18.*
Limita ſi ex clauſulis appareat de voluntate Papæ etiàm quoad communicationem, *ibid. num.19.*
Limita in Eccleſijs, & Monaſtetijs ædificatis 40. annis antè *Concil. Tridn.* confirmationem, ſi non fuerunt ſolita ſoluere quartam funeralem, vt etiam non teneantur poſt confirmationem ſoluere, *deciſ. 5. adnot. 4. n. 20.* Limit. vt *n.21.& 22.* in quibus dè materia.
Quarta funeralis, vt in parte non debeatur ſufficit præſcriptio decennalis, in totum verò conſuetudo quatraginta annorum cum titulo, vel immemorabilis, *deciſ.5.adnot.4.n.23.*
Quarta funeralis debetur dè omnibus, quæ ob ueniunt ratione funeris, ſiuè antè cadaueris tumulationem, ſiuè poſt, vſque ad trigeſimum diem, *deciſ.5.adnot.4.n.24.& n.25.* & tàm prò primis, quam prò ſecundis funeribus, *num.26.*
Quarta funeralis debetur tùm de candelis, & cereis, & de omnibus alijs, quæ circà cadauera exiſtunt diuidendis prò medietate inter Parochum, & Miniſtros aliarum Eccleſiarum, *dec. 5.adnot.4.n.27.*
Amplia, vt debeatur dè armis libris, *ibid. n.29.* vbi de materia.
Amplia, vt debeatur etiam veſtium delatarum in funere, & alijs, ſi recipiant commodam diuiſionem, alias æſtimationem, *ibid.n. 28.* vbi de materia.
Quarta funeralis non debetur Eccleſiæ, vbi quis non electa ſepultura ſepultus fuerit, *deciſ. 5.adnot.4.n.30.*
Non debetur de equis, & armis ſi quis ſepeliatur in Eccleſijs Equitum Hoſpitalariorum, *ibid.n.31.*
Quarta non debetur, ſi quis ſepeliatur in Eccleſia tempore interdicti, *deciſ.5.adnot.4.n.32.* Declara vt ibidem.
Neque debetur de oblatis in funere Nouitij etiam ſi deceſſerit extra Clauſtra, *ibid. n. 33.* Declara vt *n.34.*
Debetur de donatis cauſa mortis, Religioſo, ſeù Monaſterio, ſecus de donatis inter viuos *deciſ.5.adnot 4.n.35.*
Debetur de relictis titulo inſtitutionis Monaſterio, lociſque pijs, *ibid.n.36.*
Et etiam de legatis factis Eccleſiæ, vbi electa fuerit ſepultura, *deciſ.5.adnot.4.n.37.*
Non debetur de relictis prò cultu diuino, *ibid. n. 38.* Contrarium, *n. 39.* Declara vt in, *n. 40.* in quibuſde materia.
Non debetur de relictis perſonis licet ex cauſa pia, *deciſ.5.adnot.4.n.41.*
Non debetur de relictis pauperibus in genere, ſecus certi, & determinati loci, *ibid. num. 42. & 43.*
Non debetur de relictis prò maritandis puellis, *deciſ.5.adnot.4.n.44.*
Nec debetur de relictis pro ædificatione, ſeù Eccleſiæ reſtauratione, *ibid.n.45.*
Limit. vt in *num.46.*
Sublim. vt in *n.47.* Diſtingue vt in *n.48.*
Quarta funeralis non debetur de relictis prò operibus pijs in genere, ſi ab executoribus diſtribuantur in fabricam, & ornamenta Eccleſiæ, *deciſ 5.adnot.4.n.49.*
Secus ſi erogentur in vſum non priuilegiatum locorum piorum, *n.50.*
Non debetur de funeribus ex piorum æleemoſinis factis *ibid.n.51.*
Non eſt ſoluenda ab hærede, ſed ab Eccleſia cui fuit relictum, *deciſ.5.adnot 4.n.52.*
Non debetur ſi aliquid fuerit relictum animo compenſandi, ſecus ſi ſimpliciter, *ibid.n.53.*
Quarta canonica debetur ex iis, quæ confraternitatibus laicorum, & Hoſpitalibus relinquuntur, ſi Epiſcopi auctoritate ſint fundata, *deciſ. 3.adnot.5.n.1.& n.3.*
Limit. ſi ſint mere prophana, *ibidem ſub nu. 1.* quod procedit etiam ſi exerceant opera pia, *ibid.n.3.*
Limit. vt vbi ſunt merè prophana quarta debita Epiſcopo non debetur, ſecus quarta funeralis debita Parocho, ſi ſpecialiter non ſint exempta, *ibid.n.4.*
Quarta funeralis retineri poteſt per Rectores Hoſpitalium quò ad infirmos in eo decedentes, ſi ex priuilegio ſint immunes ab huiuſmodi pręſtatione, *deciſ. 5. adnot. 5. n. 9.*
Ampl. vt procedat, etiam ſi huiuſmodi exemptio proueniat per cõmunicationem priuilegij alterius hoſpitalis, *ibid.n.10.*
Limit. procedere quo ad eos, qui in hoſpitali decedunt, ſecus ſi alibi ſepeliantur, *ibidem num.11.*

QVARTVM DOTALE.

Quartum dotale lucratur vir in bonis vxoris, quæ Iure Dotali poſſidere aſſerebat ſciente, & patiente vxore, *deciſ.2.n.14.*
Quartum dotale debetur viro mortua vxore liberis non extantibus, & vxori mortuo viro quoad vſumfructum liberis extantibus, & ſtatuto vrbis, *deciſ.2.n.33.*
Quarti dotalis pactum cenſetur appoſitum niſi expreſsè remittatur ex dicto ſtatuto, *deciſ. 2. num. 34.*
Quarti dotalis lucrum, vt debeatur debet conſtare de conſumatione matrimonij, *deciſ. 2. num. 35.*

RAT-

R

RAPTOR RAPTVS.

Raptus quid ſit, *deciſ.62.n.1.*
Raptores de iure ciuili mortis pæna afficiuntur, & perdunt omnia bona, raptæ applicanda, & auxiliatores eadem pæna plectuntur, *deciſ.62.n.1.& 12.*
De iure canonico raptor ſi ſit Clericus deponitur, ſi ſit Laicus excommunicatur, *ibidem num.2.*
De iure Concilij Tridentini inter raptorem, & raptam non conſiſtit matrimonium, niſi loco libero poſita puella conſenſiat, *deciſ. 62. num. 3.*
Et etiam raptor, & fautores ipſo iure excommunicantur, *deciſ.62.num.4.*
Eius tamen abſolutio non eſt reſeruata Pontifici, *num.8.*
Declarantur etiam infames perpetuò, & dignitatum incapaces, *deciſ.62.n.5.*
Et Clerici de proprio gradu decidunt, *ibidem num. 6.*
Et raptor tenetur raptam arbitrio Iudicis decenter dotare, *ibid.n.7.*
Declara vt dictæ pænæ Concil. Tridentini excepta excommunicatione non irrogantur ante ſententiam Iudicis, *deciſ.62.n.9.*
Nec raptor à dictis pænis excuſatur, etiam ſi rapuerit cauſa contrahendi matrimonium, *ibid. num.10.*
Et hoc procedit etiam vigore Concil. Trident. *num. 11.*
Receptatores raptarum, & raptorum incurrunt pænas raptus, *deciſ.62.n.13.*
Raptus pæna vt imponi poſſit,quæ requirantur, *ibid.n.14.*
Non inducitur ex momentanea abductione de loco ad locum, *deciſ.62.n.15.*
Raptus pæna habet locum licet rapta conſenſerit, *ibid. n. 16.* Limit. ſi præceſſerit tractatus de matrimonio contrahendo *n. 17.*
Sed ad hunc effectum, quæ conditiones requirantur, *n. 18.*
Secuto tamen matrimonio etiam non præcedente tractatu, raptor extra ordinem puniendus eſt, *deciſ.62.n.19.*
Pæna raptus vt imponi poſſit an ſit neceſſaria copula carnalis, referuntur opiniones, *deciſ. 62.n 20.& 21.*
Sed ſi raptor potuerit,& ſe à copula abſtinuerit extra ordinem puniendus eſt, ſecus ſi ad copulam peruenire non potuit, *ibid.n.22.*
Et ſi mulier liberè conſenſerit non ſeducta blanditiis, & perſuaſionibus, & tunc pæna extraordinaria imponenda eſt, ſecus concurrentibus blanditijs, & perſuaſionibus, *deciſ. 62.num.23.*
Conſenſus mulieris in raptu ex quibus deducatur, *ibid. n.24.*
Rapiens meretricem extra ordinem puniendus eſt, *deciſ 62.n.25.*
Limit. procedere in meritrice, quæ deſijt meritricari, alias ſecus, *ibid.n.27.*
Limit. 3. ſi mulier habuerit iuſtam cauſam contradicendi propter affinitatem, vel conſanguinitatem, *ibib.n.28.*
Raptor maſculorum libidinis cauſa punitur pæna mortis, *deciſ.62.n.29.*
Rapiens monialem punitur pæna mortis, eiuſque bona applicantur Monaſterio, etiam ſi conſenſerit, *deciſ.64.n.15.*
Raptores virginum gaudent immunitate Eccleſiaſtica, *deciſ.95.adnot.2.n.21.*

RATIFICATIO.

Actus nullus ratificari non poteſt, *deciſ.54.adnot.1.n.17.*
Declara procedere, quando lex reſiſtit infringendò etiam ratificationem, ſecus ſi ſimpliciter non prohibeat, ſed ratione certæ formæ ſeruandę, *n.28.*
Nullus fauore certæ perſonæ ab eadem ratificari poteſt, *ibid.num.29.* Contrarium, *num. 30.* Declara vt in *n. 40.*
Eſt facienda cum ſolemnitatibus requiſitis in ipſo actu principali, *deciſ. 54. adnot. 1. num.22.*
Prout etiam in ratificatione contractus Eccleſiæ nulliter celebrati, *deciſ.132.n.22.*
Non inducitur ſi ratificans non habuerit ſcientiam nullitatis tam facti, quam Iuris, *deciſ. 132.n.23.*

RECLAMATIO.

Vide in Verbo *Nouitius.*
Reclamatio coram quibus fieri debeat, *deciſ. 29. n. 42. & adnot.1.n.2.*
Nomine Superioris ad effectum reclamandi, qui veniat, *ibid.n.43.*
Reclamatio fieri poteſt etiam vltra quinquennium,ſi concurrat cauſa,ob quàm intra quinquennium non potuerit reclamare, *deciſ. 29. num. 44.* Et durauerit eadem cauſa metus, *ibid.*
Et Sac. Conc. Trid. eſt intelligendum niſi allegata fuerit cauſa, ob quam intra quinquennium non potuit reclamare, *deciſ.29.n.47.*
Limit. ex decreto Vrbani VIII. prohibente reclamationem poſt quinquennium, etiamſi perdurauerit eadem cauſa metus, *ibid.n.48.*
Sublimit. ſtante commiſſione ſuper reſtitutione in integrum obtenta à Pontifice, vel à Sac. Cong. *ibid.n.49.*
Inualidè profeſſus vt reclamare poſſit, quæ requirantur, *deciſ.29.adnot.1.n.1.*
Reclamare, licet contrà profeſſionem ob defectum poteſtatis in acceptante, *deciſ.29. adnot. 1. num. 3.*
Regulares ordinum militiarum reclamare poſſunt contrà profeſſionem, *deciſ.29.adnot. 1.n.4.*
Reclamari poteſt etiam poſt quinquennium ſi non fuerit ſeruata forma Sixti V. dè capienda informatione, quæ quomodo ſit capienda demonſtratur, *deciſ.29.adnot.1.n.5.& n.6.*
Inhabiles habentes perpetuum impedimentum reclamare poſſunt etiam poſt quinquennium, *deciſ.29.adnot.1.num.7.& 11.*
Inhabilitas ad hunc effectum, quæ ſit, *ibid. num. 14.*
Reclamare licet etiam tranſacto quinquennio, ſi Religioſus admiſſus fuit ad habitum, & ad profeſſionem in Conuentibus, non deſignatis à Sede Apoſtolica, qui tenentur denuò pro-

profiteri, *deciſ. 29. adnot. 1. num. 8. & 9.* Contrai. *num* 22.

Quinquennium ad reclamandum currit Regulari Minori, *dec. 29. adnot. 1. n. 10.* Contrar. *n. 21.* Diſtingue vt *n. 12.*

Quinquennium ad reclamandum à quo tẽpore incipiat, *deciſ. 29. adnot. 1. n. 18.*

Reclamatio fieri debet cum retenſione habitus, *deciſ. 29. adnot. 1. n. 19.*

Reclamare non licet etiam intrà quinquẽnium poſt emiſſam profeſſionem tacitam, *deciſ. 29. adnot. 1. n. 20.*

Regulares poſt elapſum quinquennium reclamare non poſſunt ob emiſſam profeſſionem in locis non deſignatis, *deciſ. 29. adnot. 1. n. 23.* Vbi refertur Decretum Vrbani VIII.

Conſanguinei Religioſi non ſunt citandi, nec audiendi in iudicio reclamationis, *deciſ. 29. adnot. 1. n. 3.* Contrar. *n. 12.*

Nec ſunt admittendi ad retardandam ſententiam ſuper nullitate profeſſionis, *ibid. n. 4.*

Nec poſſunt à dicta ſententia appellare, *ibid. n. 5.*

RECTOR.

Rector in propria Eccleſia habet iuris aſſiſtentiam cæteris omnibus præcedendi, niſi ſit inferior ratione ſui officij, *deciſ. 1. adnot. 8. numer. 39.*

Limit. ſi competat receptio honorifica. *ibidem num. 40.*

Rector ſtudij præcedit Epiſcopum ſæcularem. *deciſ. 5. adnot. 12. n. 25.*

Rector nec tacitè, nec expreſsè poteſt præiudicare, & mutare ſtatum Eccleſiæ, *deciſ. 5. adnot. 1. n. 61.*

Rectores hoſpitalium non poſſunt aſſociare cadauera ſi extra hoſpitale ſepeliantur. *deciſ. 5. adnot. 5. num. 12.*

Rector nec tacitè, nec expreſsè poteſt præiudicare Eccleſiæ, licèt agatur ad fauorem alterius Eccleſiæ. *deciſ. 10. num. 41.*

Rectori Eccleſiæ incumbit onus reparandi, & manutenendi Eccleſiam inſtructam de neceſſarijs. *deciſ. 15. num. 2.*

Limit. procedere ſi redditus ſubſtentandæ vitæ ſuperſint, *ibidem nu. 3.*

Sublimit. ſi introducta reperiatur conſuetudo, vt alij ſubeant hoc onus, *num. 7.*

Rectores, & Eccleſiarum Prælati habent liberam adminiſtrationem fructuum, *deciſ. 15. num. 16.*

Et diſtrahere poſſunt, abſque vlla ſolemnitate, *ibidem num. 17.* præcipuè in fructibus perceptis. *num. 18.*

Rector ſi poſt adeptam poſſeſſionem reperit occupantem poteſt eum violenter expellere. *deciſ. 60. n. 6.*

Rector, & Prælatus in acquirendis Eccleſiæ præiudicare poſſunt. *deciſ. 60. adnot. 3. numer. 101.*

Abſque ſolemnitatibus poſſunt repudiare legatum, ſeu hæreditatem delatam. *ibidem numer. 102.*

Non obſtante Paulina conſtitutione. *num. 103.* Contrar. *nu. 104.*

Sed ſi legatum communiter ſeruiret Epiſcopo, & Capitulo, tunc alter in alterius præiudicium renunciare nequit. *deciſ. 60. adnot. 3. n. 105.*

Limit. vt Eccleſia ob dictam renunciationem ſi læſa, vti poteſt beneficio reſtitutionis in integrum, *deciſ. 60. adnot. 3. num. 106.*

Secus ſi res fuerit alicui Eccleſiæ acquiſita. *num. 107.*

RELIGIOSVS.

Vide *Regularis.*

Religioſi, & Monachi quem locum habeant in Synodo, *deciſ. 1. adnot. 16. n. 13.*

Ingrediens Religionem non adhibita diligenti inquiſitione de vita, & moribus ad præſcriptum Bullæ Sixti V. non gaudet priuilegio fori, *dec. 14. adnot. 3. n. 39.*

Sed dicta conſtitutio, moderata fuit à Clemente VIII. vnde remanet ita ingrediens Religionem, vel in fraudem ſubiectus Iudici Laico quoad bona, non quoad perſonam. *ibid. num. 40.* Contrarium *ibid. in fin.*

Monachus, & Religioſi à teſtimonio repelluntur. *deciſ. 14. adnot. 5. n. 44.* Contrarium, *num. 47.* Declara vt in *n. 49. & 50.*

Et poſſunt eſſe teſtes in teſtamentis. *ibidem num. 48.*

Declara vt ad hunc effectum requiratur licentia Superioris. *ibidem num. 49.*

Sed etiam ea deficiente valet eorum depoſitio. *deciſ. 14. adnot. 5. nu. 51.*

Religioſi Societatis Ieſu poſſunt retinere beneficia, penſiones, & dominium bonorum temporalium poſt emiſſa tria vota ſimplicia. *deciſ. 53. adnot. 4. num. 29.*

Religioſus poſt emiſſam profeſſionem in Monaſterio incapaci bona amittit, & venientibus ab inteſtato deferuntur, *deciſ. 0. adnot. 3. numer 34.*

Etiam ſi poſteà faciat tranſitum ad Religionem capacem. *num. 35.*

Secùs re integra ſi bona ab alijs non fuerint poſſeſſa, vel ſi ex gratia Papæ Religioſus fuerit reintegratus ad bona. *num. 36.*

Secus etiam in Regulari, qui à Religione fratrum Minorum de Obſeruantia ſi transfeῤatur ad tertium Ordinem Sancti Franciſci. *num. 37.*

Societas Congregationis Ieſu eſt capax acquiſitionis ſtabilium ad effectum illa vendendi, & in eius neceſſitates conuertendi, ſecùs ad effectum retinendi. *deciſ. 60. adnot. 3. num. 38.*

Refertur Decretum Sacræ Congregationis fabricæ, ſuper legatis relictis Patribus Minoribus de Obſeruantia Sancti Franciſci. *ibidem num. 39.*

Religioſus committens furtum. Vide in verbo *Furtum.*

Quando dicatur incorrigibilis. *deciſ. 74. numer. 22.*

Hodiè tamquam incorrigibilis à Religione eijci non poteſt, niſi ſeruata forma Decreti Vrbani VIII. *ibidem n. 23.*

Religioſi ſunt exẽpti à Iuriſdictione Iudicis Eccleſiaſtici, & Ordinarij, & eorum foro, & exemptioni non poſſunt renunciare, & poſſunt ſibi eligere Conſeruatores. *deciſ. 84. num. 4.*

Subijciuntur Epiſcopis procedentibus tanquam

Secus

Digitized by Google

Sedis Apoſtolicæ delegatis.*ibid.n.7.*

Degentes extrà Monaſteria ſubijciuntur Epiſcopis, tam in criminalibus, quàm in cauſis mercedum, & miſerabilium perſonarum. *deciſ.84.n.8.*

Prout etiam quoad curam animarum, & adminiſtrationem Sacramentorum, *deciſ. 84. n.9.*

Prout etiam in differentia præcedentiæ,& quoad acceſſum ad proceſſiones. *deciſ.84.n.11.*

Tenentur publicare, & ſeruare interdicta & dies feſtos ab Epiſcopo promulgatos. *dec.84. num.10.*

Quando puniri poſſunt ab Epiſcopo delinquentes extra clauſtra. *deciſ.84.n.12.*

Religioſus veneno interficiensSuperiorem eumdem corrigentem committit homicidium proditorium *deciſ.84.num.54.*

Religioſus profeſſus Apoſtata eſt irregularis. *deciſ.89.adnot.3.n.14.*

REGVLÆ IVRIS.

Qui ſeminat in alieno ſolo, vel pingit in aliena tabula cedit ſolo.*deciſ.10.n.39.*

Nemo tenetur rem communem meliorem facere.*deciſ.15.adnot.1.n.47.*

Venter non debet pendere ab incerto, & non patitur dilationem.*deciſ.15.adnot.2.num.7.*

Qui tacet, & præſens eſt conſentire videtur. *deciſ.23. adnot.2. num.7.* Declara vt in *num. 8. & 15.*

Quod commune eſt pro eo iure, quod ad me ſpectat meum eſt.*deciſ.30.n.22.*

Nemini facit iniuriam, qui vtitur iure ſuo, *deciſ.53.adnot.5.n.25.*

Illatio ex particularibus non fit. *deciſ. 34. numer.15.*

Vbi militat eadem ratio, idem ius ſeruari debet. *deciſ.57.num.18.*

Facta ad cautelam non præiudicant, nec diſpoſitionem alterant. *ibid.n.29.*

Vbi militat diuerſa ratio,diuerſum ius quoque militare debet.*deciſ.88.num.34.*

Actus non operatur vltrà intentionem agentis. *deciſ.97.adnot.2.n.19.*

Argumentum à contrario ſenſu deſumi poteſt, licet ſequatur correptio iuris communis, attenta voluntate, & diſpoſitione Papæ, *deciſ.103.n.18.*

Parum pro nihilo reputatur. *deciſ. 112. numer.11.*

Qui alterius mali cauſam dat tenetur de omni cauſato malo, vel delicto, *deciſ. 121. numer.25.*

Vbi adeſt prouiſio hominis ceſſat prouiſio legis.*deciſ.135.n.13.*

Nemo locupletari debet cum iactura alterius. *deciſ.140.n.9.*

Per vnius conceſſionem omnia alia reſeruata cenſentur.*deciſ.30.n.16.*

Regula de Iure quæſito non tollendo indiget ſpecialiſſima derogatione. *deciſ. 12. adnot. 8. nu.20*

REGVLARES.

Vide *Religioſus.*

Regulares non poſſunt ædificare Eccleſias, & noua Monaſteria abſque Pontificis, & Ordinarij licentia, & ſeruata forma Bullarum deſuper emanatarum. *deciſ.84. adnot.2. num.1. & 2.*

Et hoc procedit tam de iure canonico, quam ciuili.*num.3.4.& 5.*

Nec ſuffragantur indulta tamquam reuocata ab Vrbano VIII.*ibidem n.6.*

Ampl. procedere etiam quoad erectionem Monaſteriorum Monialium. *deciſ.84.adnot.2. num.7.*

Limit. dictas conſtitutiones procedere in noue conſtructione Monaſteriorum, ſecùs in refectione, & veterum ampliatione, & tranſlatione.*ibidem n.8.*Contrarium *num.9.*

Limit.2.procedere quando Eccleſia eſſet in totum deſtructa, & de nouo ædificanda, ſecùs ſi aliqua indigeret reparatione.*deciſ.84.adnot.2. n.10.*

Religioſi antiquiores in loco poſſunt impedire conſtructionem noui Monaſterij, *ibidem n.12.*

Regulares ſi in Monaſterijs nouiter fundatis non ſint de familia in *num.12.*Subiiciuntur Ordinario.*deciſ.84.adnot. 2.n.14.& n.18.*

In alijs Monaſterijs iam electis, & ab Innocentio X. ſuppreſſis, & poſteà reſtitutis donec ſubſtentari queant 12. Religioſi ex eiuſdem decreto ſubijciuntur Ordinario *ibid.num.15.*

Et interim ſi in paruis Conuentibus non alantur ſex Religioſi, quorum quatuor ſint Sacerdotes maturæ ætatis pariter ſubijciuntur Ordinario.*deciſ.84 adnot.2.n.16.*

Alij verò Conuentus in quibus ſit præfiſſus numerus 12. Religioſorum ſi non retineantur,vel ſaltem non alantur ſex Religioſi ſubijciuntur Ordinario licèt non fuerint comprehenſi in Bulla Innocentij X. ſuper ſuppreſſione.*deciſ.84.adnot.2.n.19.*

Referuntur declarationes Sac.Congregationis Epiſcoporum, & Regularium circa dubia emanata ſuper Decreto Innocentij X. ſuper ſubiectione nonnullorum Conuentuum, Iuriſdictioni Ordinarij cum ſequentibus, *deciſ.84.adnot.2.n.19.vſque ad 61.*

Conuentus nunquam ſuppreſſi, in quibus actu degunt de familia pluſquam ſex Religioſi, non comprehenduntur in Decreto Innocentij X. incipien. vt in paruis. *deciſ.84. adnot.2. n.62.*

Et poſt Vrbanam conſtitutionem ædificati ſi in eis non alantur 12. Religioſi, & alij ante dictam conſtitutionem ſi non alantur ſex iuxta Decretum Innocentij X. ſubijciuntur Ordinario tam in ciuilibus, quam in criminalibus.*deciſ.84.adnot.3.n.1.*

Regulares intra clauſtra degentes ſi notoriè extra clauſtra delinquant puniri poſſunt ab Ordinario ſi intra tempus ab eodem præfixo à ſuis ſuperioribus non puniantur, *deciſ.84 adnot.3.n.2.*

Et ſi delinquens tranſmittatur ad alium locum inſtante Ordinario ſuperior tenetur reuocare. *ibid.num.3.*

Extra clauſtra in delicto deprehenſi ad carceres Epiſcopi duci poſſunt, ſed ſtatim, aut intra duos dies remittendi ſunt ad ſuum ſuperiorem.

rem.*deciſ.84.adnot.3.num.4.& 5.*
Ei poteſt Epiſcopus intra dictum breue tempus capere informationes, & copiam remittere ad ſuperiorem.*ibid.num.6.*
Dicuntur delinquere extra clauſtra ſi delinquant in Eccleſia apertis foribus, ſecùs ſi clauſis.*dec.84.adnot.3.n.7.*
Carcerati poſſunt ab Ordinario ſi abſque licentia Superiorum à proprio Conuentu recedant,*ibid.num.8.*
Nec in Monaſterijs in itinere recipi poſſunt. *num.9.* etiam ſi receſſerint cauſa accedendi ad ſuos Superiores.*num.10.*
Sed ſi cauſa commiſſi delicti puniri debent ab eorum Superiore.*n.11.*
Sed ſi Ordinarius animaduertat delictum commiſſum intra clauſtra à Regulari, à Superiore non puniri, poteſt certiorare Sacram Congregationem.*ibid.num.12.*
Regularis degens, & delinquens extra clauſtra puniri poteſt ab Ordinario, etiam ſi ſit Eques Hieroſolymitanus,*dec.84.adnot.3.num.13. & 14.*
Etiam ſi degat extra clauſtra cauſa ſtudij, & de licentia Superioris.*num.15.*
Ampl. etiam ſi permaneret extra Clauſtra in domo deputata ad erectionem Monaſterij. *ibidem num.16.*
Secùs ſi degunt in membro, vel grancia Monaſterij, cum licentia Superioris. *nu.17.*
Regulares Apoſtatæ carcerari poſſunt ab Ordinario ad eff. ctum remittendi ad ſuum Superiorem.*deciſ.84.adnot.3.n.18.*
Secùs ſi aliud extrà Clauſtra commiſſerint delictum.*nu.19.*
Religioſus, quando dicatur Apoſtata. *deciſ.84. adnot.3.num.20.*
Si vltrà annum in excommunicationem inſordeſcat contra eum procedere poſſunt Inquiſitores,*ibid.n.21.*
Non dicitur Apoſtata, aut fugitiuus ſi indiſcretè à Superiore vexatus recedat cauſa adeundi Superiorem maiorem. *deciſ.84.adnot.3.num.22.*
Dummodò agatur de cauſa graui, ſecùs de leui.*num.23,*
Regularis à correctione Superioris, ad quos habeat recurſum.*ibid.n.24.*
Repertus abſque habitu extrà ſepta Monaſterij puniri poteſt ab Ordinario. *deciſ.84. adnot.3. num.25.*
Subijcitur Epiſcopis in cauſa hæreſis, & alijs Prælatis inferioribus, & Vicario Capitulari, *deciſ.84.adnot.3.num.26.& 27.*
Epiſcopus procedere poteſt contra Regulares in crimine ſollicitationis, *deciſ.84.adnot.3.num.29.* Vide in verbo *Sollicitatio.*
Regulares tenentur ad fructus recompenſatiuos in caſu *l.curabit.C de action.empt. deciſ.3.adnot.3, num.65.*
Regulares inter Miſſarum ſolemnia poſſunt recipere oblationes, non tamen per Eccleſiam circuire.*deciſ.5.adnot.1.num.28.*
Regulares non habent territorium niſi intra eorum clauſtra, & Monaſterij ambitum.*deciſ.5. adnot.5.num.14.*
Non poſſunt portare Religioſum defunctum per Ciuitatem.*deciſ.5.adnot.5.num.15.*
Regularis ordinari debet ab Epiſcopo loci vbi degit,*deciſ.14 adnot.2.num.81.*
Excipiuntur ab hac obligatione Patres Societatis Ieſus, & fratres Sancti Ioan. Hieroſolymitani.*ibid.n.82.et 84.*
Et licet ex Bulla Pij V, Regulares poſſint ordinari à quocunque, reuocata tamen fuit à Clemente VIII.*ibid num.83.*
Quod ſi proprius Epiſcopus non habeat ordinationes, obtenta fide quod in eius Diœceſi non habeantur ordinationes, & tunc à quocunque Regularis ordinari poteſt. *ibid. numer.85.*
Cauſæ expulſionis à Religione ex defectu illegitimitatis cognitio ſpectat ad ſolos Regulares, vel ſimul cum Ordinario. *deciſ. 29. adnot.1.num.29.& 30.*
Regularis obtenta à Pontifice diſpenſatione exeundi à Religione non poteſt redire ad beneficium, quod ante profeſſionem poſſidebat. *deciſ.53.adnot.4.num.28.*
Regulares, quibus caſibus ſubijciantur Epiſcopis,*deciſ.84.num.14.*
Regulares ſicut Clerici gaudent immunitate Eccleſiæ.*deciſ.84.nu.36.*Contrar.*n.41.43.& 44* Declar.vt in *num.42.& 45.*
Regulares olim ſubijciebantur iuriſdictioni Epiſcoporum, ſecùs hodiè ex priuilegijs. *deciſ.84. adnot.1.nu.1.& 2.*
Poteſt Epiſcopus procedere in cauſis Regularium vti Sedis Apoſtolicæ delegatus. *ibid. num.4.*
Regulares poſſunt in locis, vbi degent ſibi eligere conſeruatores, & ordinarijs indicare, alias coram ipſis conueniri debent. *dec.84. adnot.1. num.3.6.& 7.*
Prout etiam ſi non elegerint cum qualitatibus requiſitis in conſtitutionibus Clementis VIII. & Gregorij XV.*ibid.n 5.*
Conſeruatorum facultas non ſe extendit niſi per tres dietas.*dec.84.adnot.1.num.6.*
Electio Conſeruatorum quandocunque à Regularibus fieri poteſt.*ibid.num.7.*
Conueniendi ſunt coram conſeruatoribus, ſecùs ſi ſint actores.*dec.84.adnot.1.n.8.*
Si inter Ordinarium, & Conſeruatorem oriatur controuerſia ſuper competentia, quomodò terminanda.*ibid.num.8.*
Qualis ordo præcedentiæ ſeruati debeat inter Clericos, & Regulares. *deciſ.1. adnot.3. numer.3.*
Ordines Regularium in Vrbe in Proceſſionibus cum interuentu Sanctiſſimi, quomodò inter ſe præcedant.*deciſ.1.adnot.3.num.6.*
Regulares quando ad Proceſſiones non teneantur accedere.*deciſ.1.adnot.3.num.7.& 8.*
Regulares, & Confraternitates Laicorum quomodò inter ſe præcedere debeant. *deciſ.1. adnot.3.num.17.& 18.*
Inter Regulares in materia præcedentiæ attendendæ ſunt inſtitutiones, & approbationes. *deciſ.1.adnot.3.num.27.*Limit.vt *num.28.*
Ordo Carmelitarum præcedit Ordinem Fratrum de Mercede *deciſ.1.adnot.3.num.29.*
Monichi Ciſtercienſes trium Fontium, & Sanctæ

Digitized by Google

dtæ Crucis in Hieruſalem præcedunt Monachos Cœleſtinos Sancti Euſebij. *dec. 1. adnot. 3. n. 30.*

Ciſtercienſes Sanctæ Mariæ Fulien, præferuntur Mendicantibus. *dec. 1. adnot. 3. n. 31.*

Cœleſtini præcedunt Oliuetanos. *deciſ. 1. adnot. 3. num. 32.*

Mendicantes præcedentiam Monachis tribuere debent. *dec. 1. adnot. 3. num. 34.*

Canonici Regulares poſt Clerum ſæcularem locum habere debent, & præcedunt etiam Caſinenſes *dec. 1. adnot. 3. nu. 33.*

Fratres Sancti Dominici præcedunt omnes Mendicantes. *deciſ. 1. adnot. 3. num. 35.*

Fratres Minores Sancti Franciſci de Obſeruantia habent locum ante Fratres Minores Conuentuales. *deciſ. 1. adnot. 3. n. 36.*

Fratres tertij Ordinis priùs in loco Monaſterium habentes præcedunt Fratres Sancti Franciſci de Obſeruantia. *dec. 1. adnot. 3. nu. 37.*

Fratres Beati Ioannis Dei, vt præcedant Mendicantes quid obſeruandum ſit. *dec. 1. adnot. 3. num. 38.*

Oliuetani quando præcedant Monachos Montis Virginis. *dec. 1. adnot. 3. n. 39.*

Pluribus eiuſdem Ordinis Monaſterijs exiſtentibus in eodem loco, præcedentia danda eſt Ordini, qui priùs in loco Monaſterium habuit. *deciſ. 1. adnot. 3. num. 40.*

Procurator Generalis Minorum de Obſeruantia præcedit in Capella Pontificia Procuratori Generali Fratrum Conuentualium. *deciſ. 1. adnot. 3. num. 41.*

Regulares vocati ad ſepeliendum mortuum tenentur accedere ad Parochialem. *dec. 1. adnot. 10 num. 9.*

Ampl. vt non poſſint expectare per vias, nec ad Domum defuncti. *ibid. num. 10.*

Ampl. non obſtante Bulla B. Pij V. & maris magni. *ibid. num. 11.*

Regulares habent Ius liberæ ſepulturæ. *dec. 1. adnot. 10. nu. 12.*

Limit. procedere, vt poſſint tantùm recipere cadauera, qui elegerunt ſepulturam in eorum Eccleſijs. *ibid. num. 13.*

Regulares nequeunt Religioſum defunctum portare extra Monaſterium. *dec. 1. adnot. 10. n. 14.*

Regulares non poſſunt propria auctoritate lenare cadauera in eorum Eccleſijs tumulanda abſque Parocho. *deciſ. 1. adnot. 10. n. 15.*

Monachi accedentes ad funeralia conuenire debent cum alijs in Parochiali. *deciſ. 1. adnot. 10. num. 19.*

Regulares ad proceſſiones non accedentes, quibus remedijs cogendi ſint. *dec. 1. adnot. 11. n. 24. & 25. deciſ. 84. adnot. 1. num. 39.*

Congregatio Vallis Vmbroſæ præcedit Ciſtercienſes. *deciſ. 1. adnot. 17. num. 1.*

Præcedentia debetur Regularibus, quorum regula fuit priùs fundata, & approbata. *deciſ. 1. adnot. 17. num. 5.*

Regulares extra clauſtra degentes conueniri poſſunt coram Ordinarijs licèt habeant conſeruatores. *deciſ. 84. adnot. 1. num. 9.* Declara vt in *num. 10.*

Non poſſunt imprimere libros ſine Ordinarij approbatione. *ibid. num. 11.*

Nec conciones habere extra eorum Eccleſias ſine licentia Ordinarij, & benedictione, *deciſ. 84. adnot. 1. num. 12.*

Et pro eorum Eccleſijs debent etiam petere alias poſſunt ab Epiſcopo puniri. *num. 14.*

Concionatores Regulares poteſt Epiſcopus examinare. *deciſ. 74. adnot. 1. num. 13.*

Regulares ſubijciuntur Epiſcopis in his omnibus ſpectantibus ad ordines. *ibid. num. 15.*

Ita etiam quoad curam animarum. *deciſ. 84. adnot. 1. nu. 17.* Secus ſi non habeant curam animarum ſæcularium. *num. 19.*

Epiſcopus non poteſt reſtringere priuilegia Regularium, quoad adminiſtrationem Sacramentorum. *deciſ. 84. adnot. 1. numer. 21.*

Curatus Regularis, niſi ex cauſa legitima ab Epiſcopo remoueri poteſt. *deciſ. 84. adnot. 1. num. 23.*

Regulares approbari debent ab Epiſcopo pro audiendis Sacramentalibus Confeſſionibus. *deciſ. 74. adnot. 1. num. 24.*

Et ſemel approbati iterùm examinari nequit, ſecùs à ſucceſſore. *n. 25.*

Nec ſuſpendi poſſunt, niſi ex noua cauſa *n. 26.*

Pro audiendis Confeſſionibus Regularium ſunt tantùm à ſuis Superioribus approbandi. *n. 27.*

Prout Equites Hieroſolymitani poſſunt confiteri coram ReligioſoRegulari approbato tantùm à ſuo Superiore, *ibid.*

Regulares ſubijciuntur Epiſcopis quoad controuerſias de præcedentia. *deciſ. 84. adnot. 1. numer. 35.*

Regulares compelli poſſunt ab Epiſcopo ad accedendum ad proceſſiones, etiam ſub cenſuris, *deciſ. 84 adnot. 1. num. 39.* Contrarium *n. 40.*

Regulares, qui non tenentur accedere ad proceſſiones enumerantur, *ibid. n. 41.* vſque ad *47.*

Ad quas proceſſiones accedere tenentur, *dec. 84. adnot. 1. num. 45. 46. & 48.*

Non poſſunt circumferre Proceſſiones ſine Epiſcopi licentia extra conuentum, ſed tantùm circa clauſtra, *deciſ. 84. adnot. 1. num. 49. & 50.*

Cenſuræ, & interdicta ab Epiſcopo promulgata publicari, & ſeruari debent à Regularibus, *deciſ. 84. adnot. 1. num. 51.*

Epiſcopi non poſſunt à Regularibus aliquid percipi, per quod prohibeatur obſeruantia eorum ritus, *deciſ. 84. adnot. 1. num. 53.*

In cauſis nullitatis profeſſionis ſubijciuntur Ordinarijs vna cum ſuis Superioribus, *ibid. n. 54.*

Epiſcopus poteſt compellere Regulares ad reſtituendum Nouitijs egredi volentibus omnia bona delata, *deciſ. 84. adnot. 1. num. 55.*

Poteſt capere Regulares de fuga ſuſpectos ad effectum remittendi ad competentem, *deciſ. 84 adnot. 1. num. 46.*

Regulares per viam violentiæ poſſunt habere recurſum ad Ordinarium ſi facile haberi nequeat ad Papam, ſeu Superiorem, *ibid nu. 58.*

Ordinarius remouere facere poteſt proſpectum in clauſuram Regularium, & non eorum Conſeruatores, *deciſ. 84. adnot. 1. num. 59.*

Regu-

Regulares non poſſunt exponere Sanctiſſimum Sacramentum ſine Ordinarij licentia, *deciſ.* 84. *adnot.* 1. *num.* 61,

Abſente Parocho poſſunt adminiſtrare Euchariſtiam, *dec.* 84. *aduot.* 1. *num.* 62.

Adminiſtrantes Sacramenta abſque licentia Parochi excommunicari poſſunt ab Epiſcopo, *dec.* 84. *adnot.* 1. *num.* 63.

Epiſcopus mandari poteſt, vt euitentur Regulares notoriè excommunicati, *dec.* 84. *adnot.* 1. *num.* 65.

Epiſcopi, & Inquiſitores procedere poſſunt contra Regulares audentes aſſerere Beatam Virginem conceptam fuiſſe in peccato originali, *dec.* 84. *adnot.* 3. *num.* 38.

Puniri poſſunt ab Ordinario in caſibus Aſtrologiæ iudiciariæ, & ſi cultum tribuant defunctis non canonizatis, *ibid. n.* 39.

Puniri etiam poſſunt ſi exercere præſumant iura Epiſcopalia, & interdicere Eccleſiam vbi exercuerunt, *deciſ.* 84. *adnot.* 3. *n.* 40. Contrarium *num.* 41.

Regulares, in quibus non ſubijciuntur Epiſcopis ex decreto Sacræ Congregationis, *dec.* 84. *adnot.* 3. *num.* 61.

Regularium priuilegia remiſſiuè recenſentur, *ibid. n.* 62.

Declarationes Sacræ Congregationis ſuper dubijs emanatis, quoad Conſtitutionem Gregorij XV. de exemptorum priuilegijs referuntur, *dec.* 84. *adnot.* 3. *num.* 63. vſque ad 89.

Regulares non poſſunt ab Epiſcopo cenſuris ligari, *dec.* 84. *adnot.* 4. *num:* 1, ſecus in caſibus, in quibus eius iuriſdictioni ſubijciuntur, *num:* 2.

Si ob notorium delictum in excommunicationem inciderint, poſſunt ab Epiſcopo denunciari, *dec:* 84: *adnot,* 4: *num:* 3: Et ad hunc effectum citari *num:* 4.

Limit: procedere in caſibus in iure expreſſis, *num:* 5,

Ampl: etiam in caſu, in quo ſit impoſita pœna excommunicationis, *ibid. n.* 6,

Epiſcopus non poteſt citare Regulares exemptos, *dec.* 84. *adnot.* 4. *num,* 8.

Nec poteſt prohibere Regularibus exercitium exorcizationis, *ibidem num,* 9.

Neque cenſuris compellere poteſt ad accedendum ad publicas proceſſiones, *dec:* 84. *adnot:* 4. *num,* 10:

Neque poteſt prohibere, & excommunicare Regulares ſi faciunt conciones in Eccleſijs proprijs, *ibid num.* 11. Contrarium *num.* 12.

Neque excommunicare poteſt Regulares accedentes ad colloquendum cum monialibus, *deciſ.* 84. *adnot.* 4. *num.* 13. Contrarium *num.* 14.

Regulares in Eccleſijs ſuorum Ordinum prædicare poſſunt petita benedictione ab Epiſcopo, licet non obtinuerint, *deciſ.* 91. *adnot.* 1. *num.* 18. 21. & 27.

Limit. procedere ſi Epiſcopus ſe haberet merè negatiuè, ſecus ſi expreſsè prohiberet, *ibidem num.* 19.

Limit. 2. procedere ſi Epiſcopus eadem hora, & tempore prædicare vellet, *ibidem num.* 20.

In alijs Eccleſijs prædicare non poſſunt ſine licentia Epiſcopi, *deciſ.* 91. *adnot.* 1. *num.* 22. *&* 27.

Et hoc caſu, à quibus puniri debeant, *num.* 25. vſque ad 28.

Epiſcopus quando poſſit prohibere Regularibus prædicare in eorum Eccleſijs, *dec.* 91. *adnot.* 1. *num* 21. *&* 24

Si in confeſſionibus audiendis delinquant puniri poſſunt ab Ordinario, *dec.* 91. *adnot.* 1. *n.* 28.

Prout etiam ſi errores ſcandala, & hæreſes diſſeminent, & miracula falſa prædicent, *ibidem num.* 29.

Prælatus regularis poteſt excommunicare ſuum ſubditum ſine citatione,. *dec.* 96. *adnot.* 1. *n.* 25.

Regulares habent facultatem audiendi confeſſiones extraneorum, *dec.* 123. *n.* 18. *&* 19.

REINTEGRATIO.

Vide *Spolium*.

Reintegratio conceditur probatis extremis neceſſarijs in ſpolio, *deciſ.* 18. *n.* 2. *deciſ.* 60. *n.* 21.

Ex poſſeſſione authoris competit reintegratio eius hæredibus, *deciſ.* 18. *n.* 5.

Reintegratio, ſeu ſpolium non intrat, quando poſſeſſio capta fuit authoritate Iudicis, *dec.* 18. *num.* 6.

Quod procedit ſi Iudex ritè, & rectè procedat, *ibid. n.* 7.

RENVNCIATIO.

Renunciatio facta per mulierem cum requiſitis ſtatuti Vrbis eſt valida, *deciſ.* 53. *adnot.* 4. *num.* 9.

Conſanguinei pro forma adhibendi in renunciatione filiæ, debent eſſe ex latere matris, *ibid. n.* 10.

Facta à muliere intuitu ingreſſus Religionis eſt valida, etiam non ſeruata forma Concilij Tridentini, *deciſ.* 53. *adnot.* 4. *num.* 17. *&* 18.

Renuncians ad fauorem patris, vel fratris deficientibus deſcendentibus, vel illis de bonis non diſponentibus habet regreſſum ad bona renunciata, *deciſ.* 53. *adnot.* 4. *n* 39.

Ampl. procedere, ſiue renunciauerit cauſa receptæ dotis, ſiue ingreſſus Religionis, *ibidem num.* 40. *&* 41.

Facta ad fauorem certarum perſonarum, ipſis deficienribus reſoluitur, *deciſ.* 53. *adnot.* 4. *n.* 42.

Renuncians deficientibus maſculis contemplatis in renunciatione ab extraneis non excluditur, *ibidem num.* 42.

Facta à filia fauore agnationis ea deficiente non nocet, *deciſ.* 53. *adnot.* 4. *n.* 43.

Ampl. etiam ſi facta fuerit vt liberius Deo inſeruire valeat, *ibidem num.* 44. 45. *&* 46.

Ampl. etiamſi renunciatio ſtipulata fuerit pro hæredibus, & ſucceſſoribus, cum intelligatur de ſucceſſoribus ſanguinis, & non de extraneis, *ibid. n.* 47.

Facta patri, & conſanguineis præſumitur facta ad fauorem familiæ, *deciſ.* 53. *adnot.* 4. *numer.* 48.

Stipulata pro fratribus, & hæredibus, mortuis fratribus durat in hæredibus, *ibidem n.* 49.

Limit. procedere ſi renunciatarius decedat teſtatus, *ibidem num.* 50.

Limit. procedere licet deceſſerit inteſtatus ſtante perſona expreſsè, vel tacitè contemplata, *ibidem n.* 51.

Renunciatio realis dicitur ob prægnantiam verborum durantibus perſonis expreſſis, & contempla-

templatis ſiuè tacitè, ſiue expreſsè, quibus deficientibus redit ad perſonalitatem, *decif.* 53. *adn.* 4. *num.* 52.

Renunciatio per obitum renunciatarij non exſpirat ſi ſtipulata fuerit pro ſe hæredibus, & ſucceſſoribus, & renunciatarius diſpoſuerit, *decif.* 7. *adnot.* 2. *n.* 23, Ampl. vt *num.* 26. Limit. vt *num.* 27.

Limit. 2. quando renunciatarius decedat inteſtatus, ſuperſtite tamen perſona tacitè, vel expreſsè contemplata, ſecus non exiſtente, *ibidem num.* 28.

Quotuplex] ſit renunciatio, Realis ſimpliciter, & abſoluta eſt, quando verba ſunt concepta in rem, quæ ſemper excludit renunciantem, *decif.* 7. *adnot.* 2. *n.* 29.

Facta cum pacto, vt cenſeatur diſpoſitum ab inteſtato ad fauorem quarumcunque perſonarum dicitur realis, *decif.* 7. *adnot.* 2. *n.* 30.

Perſonalis eſt quando non ſolùm renunciatur bonis, & hæreditatis alicuius certæ perſonæ, ſed etiam certarum perſonarum intuitu, qui ſi prædecedant corruit renunciatio, *dec.* 7. *adnot.* 2. *num.* 31.

Mixta eſt, quando renunciatur hæreditati alicuius perſonæ ad fauorem hæredum, & ſucceſſorum quorumcunq; per obitum alicuius certæ perſonæ non corruit, ſed renuncians perpetuò excluditur etiam ab extraneis, *decif.* 7, *adnot.* 2. *n.* 32. Ampl. vt *num.* 34.

In dubio renunciatio præſumitur potius perſonalis, quàm realis, *decif.* 7. *adnot.* 2. *n.* 33.

Renunciatio dicitur perſonalis, ſi tantum renunciatum fuerit hæreditati, ac bonis paternis, & maternis, quæ non trahitur ad hæreditatem fratris, niſi fuerit facta ſpecialis mentio, *decif.* 7 *adnot.* 2. *n.* 34. & 35.

Eſt interpretanda, vt minus renuncianti noceat *decif.* 7. *adnot.* 2. *num.* 36.

Ingrediens Monaſterium, ſi tanquam incorrigibilis reiciatur, non habet regreſſum ad bona renunciata, *decif.* 7. *adnot.* 2. *num.* 37.

Renuncians nullum ius habens in bonis renunciatis nullum ius tribuere poteſt, *dec.* 7. *adnot.* 3 *num.* 1.

Renuncians videtur voluiſſe renunciare iuribus præſentibus, non autem de futuro, *dec.* 7. *adnot.* 3. *num.* 2.

Ampl. etiam ſi verba renunciationis reſpicerent futurum, quod quomodo procedat, declaratur, *ibidem n.* 3.

Renuncians non habet regreſſum ad iura renunciata, *decif.* 7. *num.* 2.

Renuncians hæreditati paternę excluditur à ſucceſſione ab inteſtato, *ibidem num.* 3. ſecus ex teſtamento, *num.* 4.

Et etiamſi fuerit renunciatum ſucceſſioni ex teſtamento, *num.* 5.

Ampl. etiamſi mater, & pater conſenſiant renunciationi, niſi cenſenſus durauerit vſque ad eorum obitum, *ibidem num.* 6.

Renuncians hæreditati paternæ, & maternæ tam ex teſtamento, quàm ab inteſtato deferendæ, poteſt ſuccedere ex teſtamento, non obſtante iuramento, conſtito de diſſenſu renunciatarij, *dec.* 6. *n.* 8. Limit. vt in *num.* 16.

Sublimit. vt in *num.* 17.

Et de diſſenſu dicitur apparere quando ille, qui conſenſit, condidit contrarium teſtamentum, *ibidem n.* 9.

Ampl. vt procedat etiamſi adiecta eſſet pœna, quę exigi nequit, ſi renuncians ob ſubſecutum teſtamentum in contrarium diſponat, *num.* 10.

Pactum de hæreditate viuentis eſt omni iure prohibitum, *ibidem num.* 11.

Renunciatio facta filio in manibus patris, & matris ad eorum, & fratrum fauorem adhibitis ſtatutarijs ſolemnitatibus eſt valida, *dec.* 7. *n.* 13.

Amplia præcipue ſi renunciatio fiat propter dotem habitam, ſiue ante, ſiue poſt renunciationem, *ibid. n.* 14.

Renuncians hæreditati paternæ, & maternæ, licet poſſit capere ex teſtamento, tenetur tamen reſtituere ei, ad cuius fauorem renunciauit, reprobat. Affuct. contrar. tenent, *ibidem n.* 16. & 17.

Et ex conſenſu præſtito in huiuſmodi renunciationibus nullum ius parti acquiritur, *ibidem num.* 18.

Et conſenſus cenſetur reuocatus per teſtamentum factum, *ibidem num.* 19.

Et ſufficit tacita reuocatio, *ibidem num.* 20.

Renunciatio prægnantibus verbis facta ab hæredibus renunciatarij, ſi conſtat de intellectuali ſcientia renunciantis rerum renunciatarum, impugnari nequit, *dec.* 7. *adnot.* 1. *n.* 1.

Renunciatio fideicommiſſi non inducitur ſine eius ſcientia, *dec.* 7. *adnot.* 1. *num.* 2.

Iuri, quod quis ſibi competere ignorat, non videtur renunciaſſe, *dec.* 7. *adnot.* 1. *n.* 3.

Renunciatio, vt ſubſiſtatur, requiritur ſcientia ſpecifica teſtamenti, & relictorum, *decif.* 7. *adnot* 1. *n.* 4.

Renunciatio mulieris iuramento firmata de iure canonico ſubſiſtitur, *decif.* 7. *adnot.* 1. *num.* 5.

Renunciatio hypothecæ dotalis facta à muliere ſubſiſtit, ſi ei remaneat medietas dotis, *decif.* 7 *adnot.* 1. *num.* 6.

Facta de vna hæreditate ad aliam non eſt extendenda, *decif.* 7. *adnot.* 1. *num.* 7.

In materia renunciationis, ſtrictiſſima facienda eſt interpretatio, *decif* 7 *adnot.* 1. *n* 8.

Renuncians hæreditati paternæ, & maternæ poteſt ſuccedere fratri, licet ſucceſſerit patri, & matri, *dec.* 7. *adnot.* 1. *n.* 9. & 10.

Non eſt extendenda ad perſonas, & bona non comprehenſa, & non nominata, *decif.* 7. *adnot.* 1. *num.* 11.

Renenciatio ſtipulata pro hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcunque comprehendit, etiam hæredes extraneos, *dec.* 7. *adnot.* 1. *n.* 13.

Facta pro hæredibus, & ſucceſſoribus intelligitur de ſucceſſoribus ſanguinis, *decif.* 7. *adnot.* 1. *num.* 14. Contrarium *n.* 15.

Facta de quacunque hæreditate comprehendit hæreditatem cuiuſcunque perſonæ, *decif.* 7. *adnot.* 1. *n.* 16.

Renunciatio hæreditatis paternæ facta ab ingreſſura Monaſterium, cum verbis omneui, & quamcunque hæreditatem comprehendit hæreditatem cuiuſcunque perſonæ, etiam non ſpecificatæ, *decif.* 7. *adnot.* 1 *n.* 17.

Amplia-

Digitized by Google

Amplia ſi dicatur renunciare quamcumque hęreditatem ab inteſtato deferendam, comprehendit hęrediiatem etiam ex cauſa de futuro deuoluendam, *ibidem num.18.*

Amplia etiam ſi adiecta fuerint verba quouis iure, titulo, & cauſa, & nihil excepto, *ibidem num.19.*

Ampl. vbi fuerint adiecta verba generaliſſima, *ibidem n.20.*

Verba in omnibus, & per omnia nihil excepto in renunciatione adiecta quid operantur, *dec. 7. adnot.1.n.21.*

Facta à filia de hęreditate paterna ex cauſa dotis ſibi à fratre promiſſa comprehendit etiam fatris hęreditatem, *dec.7. adnot.1.n.22.*

Facta a filia ingrediente Religionem cenſetur facta de omnibus hęreditatibus ſibi deuoluen. *ibid. n.23.*

Et comprehendit omnia bona ſi cauſa finalis fuit ingreſſus Religionis, & Deo famulandi, pręcipuè ſi habuit dotem, & ſibi reſeruauerit annuam penſionem, *dec.7.adnot.1.n.24.*

In renunciatione, quę fit ab ingreſſura Monaſterium lata fieri debet interpretatio ad excludendum regreſſum, *dec.7.adnot.1.n.25.*

Amplia vt ne conſideretur lęſio, licet opulentę hęreditati renunciatum fuerit, *ibid.n.26.*

Renunciatio fideicommiſſi inducitur ex renunciatione cuiuſcunque ſucceſſioni, *deciſ.7.adnot. 1.num.27.*

Generalis comprehendit ea, quę etiam cogitata non fuerunt, *ibid.n.28.*

Limit. ſi fuerit expreſſa cauſa, ad cuius limites verborum generalitas reſtringi debeat, *deciſ.7. adnot.1. num.29.*

Sublimit. ſi cauſa expreſſa ſit generalis apta comprehendere etiam non expreſſa, *ibidem num. 30.*

Præcipuè ſi in renunciatione hæreditatis paternæ, & maternæ dictum fuerit, alijſque ſucceſſionibus, *ibid.n.31.*

Generalis non ſe extendit ad ea, de quibus non probatur ſcientia, *deciſ. 7.adnot.1.num.33.*

Limit. ſi fuerit expreſsè cum iuramento renunciatum, *ibid.num.34.*

In dubio vero præſumitur ſcientia, *ibidem num. 35.*

Renunciatio quantumcunque generalis non comprehendit ea, quæ ex teſtamento pendent cum non præſumatur de iis cogitatum, nec potuiſſe cogitari, *deciſ.7.adnot.1.n.36.*

Limit. vbi aliunde, quam ex generalitate verborum conſtet de mente renunciantis, *ibidem num. 37.*

Renunciatio de iuribus paternis, & actionibus quibuſcunque prægnantibus verbis concepta comprehendit etiam bona emphyteutica, *deciſ. 7. adnot.1num.38.*

Tantum generaliter renunciatum cenſetur, quantum legitur expreſſum, *ibid.n.39.*

Renunciatio refertur ad bona ſpecificata, *ibidem num.40.*

Niſi expreſſa legatur non cenſetur facta, *deciſ. 7.adnot.1.n.41.*

Cauſa finalis renunciationis à prohemio declaratur, *ibid.n.42.*

Renunciationis materia ſtrictè eſt interpretanda, *deciſ.7. adnot.1.n.43.*

Et ad impediendam extenſionem, ſufficit quid minimum, *ibid.n.44.*

Largius tamen interpretanda ſi fiat à puella ingreſſura Monaſterium, ſed ſtrictius ſi fiat à muliere remanente in ſæculo, *ibid.num.45.*

Ad iura renunciata non datur regreſſus, *deciſ.7. adnot.2.n.1.*

Limit. in renunciatione ſub conditione facta, *ibid. n. 2.*

Renunciatio facta patri, ſi deceſſerit ſine filijs maſculis, habetur pro non facta, ſi decedat relictis tantùm fęminis, *deciſ. 7. adnot. 2. num.3.*

Facta à filia fauore maſculorum, ſublatis maſlis non nocet filiæ, *deciſ.7.adnot.2.n.4.*

Facta vt bona in agnatione conſeruentur, deficientibus agnatis, renunciatio euaneſcit, durante tamen agnatione ſubſtinetur, *deciſ.7.adnot.2.num.6.*

Etiamſi aliæ cauſæ expreſsæ non ſubſiſterent, *ibid. n.7.*

Et licet facta ab ingreſſura Monaſterium, tamen deficientibus agnatis reſoluitur, *deciſ.7. adnot.2.num.8.*

Etiamſi renunciauerit cauſa liberiùs Deo inſeruiendi, *ibid.n.9.*

Renunciatio cauſa ingreſſus Religionis videtur realis, ac proinde renuncians in omnem euentum ſe ſe, & ſuum Monaſterium bonis, & ſucceſſione ſpoliare voluiſſe, *deciſ.7.adnot.2.nu.10.*

Contrarium, *ibid.n.11. & 12.*

Limita hæc ſecunda ſententia, vt *num.13.*

Facta ad fauorem fratris ſubintelligitur facta ſub tacita conditione, dummodo aliquis maſculus, vel deſcendens fratri ſuperuiuat, vel ipſe de bonis renunciatis aliquo modo diſponat, *deciſ.7.adnot.2.num.14.*

Et hoc procedit tum ſi renuncians habuerit dotem, tum ſi renuncietur cauſa ingreſſus Religionis, *deciſ.7.adnot.2.num.15. & 16.*

Renuncians debet perpetuò remanere excluſus ab hæreditate renunciatarii, ſi renunciatio ſit realis, *deciſ.7.adnot.2.num. 17.*

Limita procedere durante cauſa ipſius renunciationis, qua ceſſante ad perſonalitatem redit, *ibid.num.18.*

Non nocet, non exiſtentibus perſonis, quorum contemplatione facta cenſetur, & affertur ratio, *deciſ.7.adnot.2. n.19. & n.20.*

Amplia hoc procedere etiam in concurſu aliarum-ſororum, quæ non renunciauerunt, *dec.7 adnot.2.num.21.*

Renunciatio ſimpliciter facta fauore fratris intelligitur ad vitam renunciatarii, *deciſ.7. adnot. 2.num.22.*

Limit. ſi renunciatio emanauerit per viam donationis, *ibid. num. 23.*

Renunciatio facta à Puella Monaſterium ingreſſura videtur reſpicere etiam iura de futuro. *deciſ.7.adnot.3.n.4.*

Renunciatio reſpicit etiam iura de futuro ſi adſint verba quandocunque, qualitercumque, & quacunque cauſa, *ibid.n.5. & 6.*

Præcipuè ſi fuerit renunciatum legitimæ, &

alijs

aliis etiam bonis, quæ de futuro competunt, *ibid.n.* 7.
Ampl. vt *nu.*8.
Renunciatio cenſetur de rebus futuris, ſi de præſenti renuncianti nullum ius competat, *deciſ.*7. *adnot.*3.*n.*9.
Renuncians ſibi reſeruans annuam præſtationem, alijs bonis in futurum obuenientibus cenſetur renunciaſſe,*ibid.num.*10.
Renunciatio ex capite læſionis reuocari poteſt, *deciſ.*7. *adnot.* 3.*nu.*11.
Facta fauore agnationis excludit læſionem, *ibid.n.* 12.
Ampl. vt in *num.* 13.
Facta de re pendenti à futuro euentu non eſt leſiua, *deciſ.*7. *adnot.*3.*num.*14.
Facta cauſa ingreſſus in Religionem non dicitur læſiua, *ibid.num.*15.
Facta ex falſa cauſa eſt nulla, *ibidem n.* 16.
Facta de hæreditate viuentis ipſo conſentiente propter dotem habitam non eſt læſiua; *deciſ.*7*adnot.*3.*n.*17.
Facta de bonis maternis propter dotem habitam de paternis non eſt læſiua, *ibidem numer.*18.
Non ſeruata forma Statuti Vrbis quo ad ſolemnitates eſt nulla, *ibidem n.* 19.
In renunciatione facta inter Patrem, & filiam requiritur inſinuatio, *deciſ.* 7. *adnot.* 3. *numer.* 27.
Limit. ſi fuerit renunciatum iuri quærendo, *ibidem n.*28.

RESIDENTIA.

Epiſcopi, Archiepiſcopiſcopi non reſidentes puniuntur iuxta decretum Concilij Tridentini ſeſſ. 6. de reform. cap. 1. *deciſ.* 80. *num.*1-*&* 6.
Epiſcopus non reſidens non gaudet alternatiua, *ibid. num.*2.
Etiam ſi exerceret officium inquiſitoris *n.*3.
Etiam ſi abeſſet cauſa reipublicæ *n.*4.
Ac etiam ex cauſa à Concilio approbata *n.*5.
Poſſidentes Eccleſias Cathedrales, Patriarchales, & beneficia animarum curam habentia non reſidentes peccant mortaliter, & tenentur ad fructuum reſtitutionem, *deciſ.* 80. *numer.*6.
Et de fructibus malè perceptis facere non poſſunt compoſitionem *n.*7.
Curam animarum habentes per edictum citati compelli poſſunt ad reſidendum per cenſuras, & fructuum ſubtractionem, & etiam ad priuationem, *dec.* 80.*nu.*8.
Priuatio vt legitimè fiat, quæ requirantur; *num.*10.39.*et* 40.
Canonici Præbendati Cathedralium non reſidentes vt fructibus, & deinde beneficijs priuentur, quæ requirantur: & ordo procedendi traditur, *deciſ.*80.*n* 9.10. *&* 38.
Antequam deueniatur ad beneficij priuationem ob non reſidentiam, ſunt ſeruandi pœnarum gradus à Concilio præſcripti, *deciſ.*80. *num.* 11.
Abſentes perſonaliter ſunt citandi, *ibid.n.* 13.
Et ſi non poſſunt, per trinum edictum,& poſt vltimum per ſex menſes expectari debet *numer.*14.
Alias priuatio eſſet nulla *num.* 15.
Ad priuationem beneficij ſine cura animarum requiritur triennalis contumacia, *deciſ.* 80. *n.*12.
Beneficiatus cauſa abſentiæ ſi priuetur beneficio non ſeruata forma Concilij Tridentini eſt manutenendus in beneficij poſſeſſione, *deciſ.*80.*n.*15.*et* 16.
Præcipuè ſi ſe non habeat pro ſpoliato, & quando non ſe habeat pro ſpoliato *n.*17.
In perſonaliter citato ad reſidendum non requiritur trina monitio, *deciſ.*80.*n.*18.
Nec eſt prius deueniendum ad ſubtractionem fructuum, & ad excommunicationem, *numer.* 20.
Et hoc eſt in electione Epiſcopi *n.*21.
Et ſupradicta ſeruanda ſunt ſiuè abſens habeat licentiam, ſiuè non *deciſ.*80.*n.*22.
Nec requiritur trinum edictum ſi beneficiatus habuerit certam ſcientiam citationis executæ in loco beneficij, *ibid. num.*23.
Sed de hac ſcientia conſtare debet *num.*24.
Per fructuum ſubtractionem contra non reſidentes quomodo procedendum ſit, *deciſ.* 80. *num.*25.
DiſpoſitioConcilij contra non reſidentes non procedit in Canonicis ſinè præbenda,*deciſ.*80. *num.*26.
Sed pæna arbitraria imponi debet *n.*29.
Epiſcopus pœnam priuationis fructuum ob non reſidentiam,antè ſententiam poteſt minuere, & augere,*deciſ.*80.*num.*27.
Sed non in totum tollere *num.*28.
Canonicus facit fructus ſuos donec ex cauſa abſentiæ per ſententiam priuatus fuerit, *ibid. n.*30. *&* 31.
Priuatio beneficij curati ob non reſidentiam inducitur ipſo iure, *deciſ.* 80.*n.*32.
Et abſque trina monitione, *n.*33.
Et non expectata ſententia conferri poteſt, *numer.*34.
Contrarium *n.* 35.
Abſens à reſidentia monendus eſt per trinum edictum, cum expectatione ſex menſium ab vltimo edicto, ſiuè procedatur per ſententiam, ſiuè per ſpoliationem,*deciſ.* 80.*n.*36.
Abſens ex iuſta cauſa à reſidentia, iniuſtè beneficio priuatur,*ibid.num.*37 ,*et*43.
Contra obtinentem Capellaniam cum onere reſidentiæ quomodo ſit procedendum,*deciſ.* 80.*nu.*41.
Contra perſonaliter citatum ad reſidendum ſi ex iuſta cauſa ſit impeditus, quomodo eſt procedendum, *ibid. num.*42.
Priuatio beneficij ob non reſidentiam ſi ſit iniuſta reuocatur, *deciſ.* 80.*num.*43.
A reſidentia, quæ cauſæ excuſent,*ibid. à n.* 44. *vſque ad* 50.
A reſidentia vt quis legitimè excuſari poſſit requiritur iuſta cauſa, & licentia ſuperioris, *dec.*80.*num.*51.
Verbum interſit, vel aſſiſtat importat reſidentiam perſonalem, ſecus verbum cantet, vel inſeruiat, *deciſ.*130.*n.*12.

Digitized by Google

Verbum intereſſe habet maiorem vim, quam verbum reſidere, *ibid.num.* 13.
Quæ differentia ſit inter verbum reſidere, & intereſſe. *ibid num.* 14.

RESIGNANS BENEFICIVM.

Reſignans ſimpliciter beneficium abdicat à ſe omne ius, & poſſeſſionem ciuilem, & naturalem, *deciſ.*20.*n.*2. *et* 14.
Et ſi recipiat fructus tenetur ad reſtitutionem, *ibid. n.*3.
Reſignans beneficium non poteſt percipere fructus, quorum actio ante reſignationem orta non erat, orituram verò extinguit per reſignationem ſimpliciter factam, *ibidem num.* 19.
Reſignans conditionaliter cum reſeruatione fructuum, facit fructus ſuos, vſque ad diem præſtiti conſenſus, *deciſ.*20.*num.*21.
Et poteſt petere fructus maturos vſque ad dictam diem, *ibid. num.*22.
Pendentes verò diuidendos eſſe pro rata temporis tenet *Couar.* præcipuè in Beneficiis ſeruitium requirentibus, *deciſ.*20.*num.*23. *&* 25.
Spectare verò ad ſucceſſorem tenet *Alber.*quæ eſt magis communis.*ibid.num.*4.

RESISTENTIA.

Reſiſtentiam facere non licet eis, quibus ex debito reuerentia debetur, *deciſ.* 22. *adnot.* 8. *num.* 23. Declara vt in *n.* 24.

RESTITVTIO IN INTEGRVM,

Reſtitutio in integrum ex capite ignorantiæ non datur, niſi de eo, quod ab ignorante geſtum, vel omiſſum fuit, *deciſ.*128. *num.*15.

R E V S.

Reus condemnatus in contumaciam habet annus ad comparendum, *deciſ.* 92. *adnot.* 2. *num.*23.

R E X.

Rex an præcedat Cardinales, *deciſ.* 1. *adnot.* 5. *num.*22.

R I X A.

Vide *Aggreſſor*. *Inſultatus*.
Si inter corrixantes aderat pax, & non ſciatur quis eorum fuerit aggreſſor nemo tenetur de pace rupta, *deciſ.*22.*adnot.*1. *n.*27.
Si ex duobus corrixantibus neſciatur, qui fuerit aggreſſor, punitur, qui vulnerauit, vel occidit, *deciſ.*2 2. *adnot.*1. *num.* 28. Contrarium *num.*29.
Sed hæc ſecunda opinio limit. ſi corrixantes dabant operam rei illicitæ, *ibid.n.* 30.
Rixæ auctoris incertitudine data omnes rixantes tenentur fiſco ad pœnam, dummodò non agatur de pœna corporali, *deciſ.* 22. *adnot.* 1, *num.* 31.
Rixæ auctor, & alij rixantes pœna ordinaria non puniuntur, ſi quis mortuus fuerit ex vnico vulnere, & incertum ſit quis fuerit occiſor, *deciſ.*22.*adnot.*1 *num.* 32.
Sed omnes torqueri poſſunt ad ſciendum quis vulnerauerit, vel occiderit, *deciſ.* 22. *adnot.*1, *num.*33.
Limit. procedere, ſi indicia non ſint magis contra vnum, quam contra alium, *ibid.n.* 34.
Rixæ auctor non dicitur, qui verbo, ſed qui facto prouocauit, *deciſ.* 22. *adnot.* 1. *num.* 38. Contrarium *num.*39.
Rixæ auctor, ſeu prouocator dicitur qui dat mentitam, *deciſ.*22.*adnot.*1.*n.*41.
Itá etiam qui prius ad arma manus poſuit, *ibid.n.*42.45.*&* 46.
Cum habeat præſumptionem contra ſe, *ibid. num* 43.
Qui prius arma accipit, dicitur facto prouocare, *ibidem num*: 46.
Rixæ auctor ſemper dicitur eſſe in culpa, *deciſ.* 22.*adnot.*2.*n.*2.
Et tenetur de omni malo, & delicto ſubſecuto, *ibid.num.*3.
Et etiam de homicidio ſecuto, licet ipſe non commiſerit, *ibid. num.*4.
Et pœna ordinaria puniri poteſt *num.* 5.
Rixa in dubio ſine tractatu ſecuta præſumitur, *deciſ.*22.*adnot.*3.*n.*3.
Calor rixę dicitur durare intra triginta dies, *deciſ.*22.*adnot.*3.*n.*44.*&* 45.
Vbi non conſtat quis ex rixantibus fuerit aggreſſor excluditur pœna ordinaria, *ibidem num.*50.
Rixæ auctor ſi vulneret aggreſſum excedentem moderamen inculpatæ tutelæ non dicitur ad defenſam feciſſe, *deciſ.*22.*adnot.*8.*num.*21.
In auctore rixę exceſſus pæna ordinaria delicti punitur, *ibid num.*22.

R O M A.

Quod Romæ ſeruatur ſeruare debent aliæ Ciuitates, *deciſ.*1.*adnot.* 3.*num*: 20:

R O T A,

Rota ſolet reuerenter deferre reſolutionibus ſacrarum Congregationum, *deciſ.* 1. *adnot.* 3. *num.* 16.

S

SACERDOS.

Sacerdoti ſufficit vnam Miſſam in die celebrare, *deciſ.*83.*num.*1.
Licet non ſit omnino interdictum, & in multis caſibus liceat in vna die plures Miſſas dicere, *deciſ.*83.*num.*2.*&* 3.
Hoc procedit de iure antiquo *num.*6.
Hodie tamen prohibitum eſt Sacerdoti iterum in vna die celebrare *n.*4.
Et celebrans punitur pęna arbitraria, *num.* 5.
In caſibus, in quibus poteſt iterum celebrare debet eſſe ieiunus, vt ſi non ſumpſerit in primo ſacrificio lotionem, *deciſ.* 83.*n.*7.
Presbyter celebrans ſine debitis ſolemnitatibus grauiter Iudicis arbitrio punitur, *deciſ.*83. *num.* 8.
Parochi negligentia ſi infirmus decedat abſque ſacramentis ab officio remouetur, *ibidem num.* 9.
Sacerdos ſi puerum in neceſſitate voluerit baptizare, & ita deceſſerit deponitur, *deciſ.* 83. *num.* 10.
Non ieiunus ante dormitionem non poteſt celebrare, *deciſ.*83.*num.*11.
Et celebrans eſt deponendus, & beneficio priuandus, *ibid.*

Digitized by Google

Contrarium, quod eſt puniendus pœna carceris, vel ſuſpenſionis, *num.* 12, & 13.
Dormitio verò non eſt de ſubſtantia digeſtionis, ſed ſatis eſt, quod ſit perfecta per lapſum ſeptem horarum, *decif.* 83. *num.* 14.
Sacerdos, ſeu Clericus crapuloſus, & ſolitus inebriari ab officio, & beneficio ſuſpenditur, *decif.* 83. *num.* 15.
Quid ſecundum antiquos canones *n.* 16. 17. & 18. Sed correpti fuerunt, *num.* 19.
Clericus ad hoc vt pœna ebrietatis puniatur, requiritur vt ſit ſolitus inebriari, *decif.* 83. *num.* 20.
Et ſaltem debet præcedere monitio *n.* 22.
Clericus ſolitus inebriari non eſt promouendus ad ſacros ordines, *ibid. num.* 21.
Et peccat mortaliter ſi ſit ſolitus inebriari, *decif.* 83. *num.* 24.
Sacerdos inchoata Miſſa ſi recordetur de peccato mortali poteſt perficere, *decif.* 109. *num.* 6.
Si debeat communicare ſe ipſum, infirmum, & Sanctiſſimum exponere, & habeat penuriam Hoſtiarum quomodo ſe gerere debeat, *ibid. num.* 14. *et* 21.
An celebrando poſſit ſumere hoſtiam ab alio conſecratam, *decif.* 109. *num.* 16. *et* 20.
Poteſt diuidere hoſtiam pro communicando ſe ipſo, & infirmo, *ibid. num.* 21.
Poſt communionem monitus communicandum eſſe infirmum, & non adſit hoſtia conſacrata poteſt non ſumere ablutionem, & nouam Miſſam inchoare, *decif.* 109. *n.* 22.
Limit. vt in *num.* 23.
Si loco vini conſecrauit aquam, quid facere debeat, *ibid. num.* 26.

SACRAMEMTVM EVCHARISTIÆ.

Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum in Parochiali tantum, & non in alijs Eccleſijs retineri debet, *decif.* 5. *adnot.* 1. *n.* 17.
Neque in Eccleſijs Tertiariarum *num.* 18.
Secus ex priuilegio Apoſtolico, vt in Eccleſiis Regularium *num.* 19.
Non tamen ex conceſſione Epiſcopi *num.* 20.

SACRILEGIVM.

Sacrilegium committitur ſi auferatur ſacrum de ſacro, ſacrum de non ſacro, vel non ſacrum de ſacro *decif.* 5. *adnot.* 3. *num.* 66.
Sacrilegium conſiſtit in violatione immunitatis Eccleſiæ, *decif.* 17. *n.* 2.
Pro crimine ſacrilegij laicus ab Eccleſiaſtico Iudice condemnari poteſt ad carceres perpetuò, & eorum loco ad triremes, *ibid. n.* 3. 4. & 5.
Sacrilegium de iure communi punitur pœna capitis, & vltimi ſupplicij, & tanquam crimen læſæ maieſtatis, *decif.* 17. *n.* 6. *et* 7.
Hodiè tamen ſacrilegij pœna eſt arbitraria, *ibidem num.* 8.
Sacrilegium, quibus pœnis à Iudice laico, & Eccleſiaſtico puniri poſſit *decif.* 17. *num.* 9. *et* 10.
Sacrilegium eſt crimen mixti fori, *decif.* 17. *adnot.* 1. *num.* 6.
Sacrilegium eſt rei ſacræ uiolatio, *decif.* 64. *nu.* 1. diuiditur in tres ſpecies, quæ referuntur *num.* 2.
Quibus modis committatur, *ibidem n.* 3.
Eius pœna hodie de iure canonico eſt arbitraria, *decif.* 64. *num.* 4. de iure ciuili eſt capitalis *nu.* 5.
Clericus committens ſacrilegium eſt deponendus, *ibid. n.* 6.
Et alijs pœnis arbitrio Iudicis afficiendus *n.* 7.
Secundum ſacrilegij qualitatem pœna eſt augenda, & minuenda, *decif.* 64. *n.* 8.
Sacrilegium committit, qui Monialem cognoſcit, & punitur pœna mortis, *ibid. num.* 9.
Cognoſcens Monialem, quot crimina committat *decif.* 64. *n.* 10.
Laicus cognoſcens Monialem de iure Canonico excommunicatur, *decif.* 64. *num.* 12.
Clericus verò deponitur, beneficijs priuatur, & in Monaſterium detruditur, *decif.* 46. *n.* 13.
Qui tantum Moniales deoſculatus fuit extraordinaria pœna mulctandus eſt, *ibid num.* 14.
Auferens res ſacras de loco ſacro pœna mortis punitur, *decif.* 64. *n.* 16.
Contrarium, quod pœna ſit arbitraria, *n.* 17.
Referuntur variæ pœnæ ſacrilegis irrogatæ, *decif.* 64. *n.* 18.
Sacrilegium diuerſos habet gradus ad magis, & mitius condemnandum, *decif.* 64. *n.* 19.
Sacrilegium commiſſum contra Sacramentum Euchariſtiæ pœna mortis punitur, *ibid. n.* 20.
Mitiori verò pœna ſi committatur contra alias res ſacras *num.* 21.
Committitur ſi inuadantur, vaſtentur, ſiuè aliter occupentur res Eccleſiæ, *decif.* 64. *nu.* 22.
Spoliantes Eccleſias ſunt ipſo facto excommunicati, *decif.* 63. *n.* 23.
Et cenſura eſt reſeruata Pontifici *num.* 24.
Qui effrangere, & violare dicatur Eccleſiam, *ibid. num.* 25.
Et ad incurrendam hanc excommunicationem copulatiuè requiritur effractio, & ſpoliatio, *decif.* 64. *num.* 26.
Qui priuati crumenam in Eccleſiam ſurripit non incurrit excommunicationem, *ibid. n.* 27.
Committitur ſacrilegium ſi ſpolietur Clericus rei, vel poſſeſſionis Eccleſiæ, *decif.* 64. *num.* 28.
Committitur ſi Eccleſia polluatur per ſanguinis, vel ſeminis effuſionem etiam occultam, *decif.* 64. *num.* 29. & 38.
Ampl. etiam per concubitum coniugalem extra caſum neceſſitatis, *ibid. n.* 30.
Secus ſi intrà locum ſacrum obſeſſi permaneant, & habeant copulam *num.* 32.

SACRISTA.

Sacriſta Cathedralis præcedit Parochum, *dec.* 1. *adnot.* 9. *num.* 24.

SALVIANVM.

Creditum, cum hypotheca eſt fundamentum Saluiani, *decif.* 18. *n.* 12.
Debet tamen eſſe clarum, & indubitatum, *ibidem n.* 13.
Et defectu crediti, & hypothecæ corruit immiſſio in Saluiano, *decif.* 18. *num.* 14.

SCIENTIA.

Scientia indubitata requiritur in eo, cui ius aliquod auferri debet, *decif.* 10. *num.* 18.
Scientia indubitata inducitur ex citatione, *ibid. num.* 19.

y 2 Pro

Digitized by Google

Probatur coniecturis, & præſumptionibus, *deciſ.35.a 24.*

SEDES, SEV IVS SEDENDI IN ECCLESIA.

Cognitio controuerſiæ ſuper iure ſedendi in Eccleſia ſpectat ad ſolum Epiſcopum, *deciſ.1. adnot.1.num.10.*

Ius reſtituendi ſedem in Eccleſia acquiritur per vnicum actum, *deciſ.1.adnot.15.num.5.*

Limita procedere ſi actus emanauerit animo acquirendi poſſeſſionem, ſecus ſi iure familiaritatis, *ibid. num.6.*

Vltimus ſtatus attenditur ad effectum manutentionis inter plures contendentes de iure ſedendi in Eccleſia, *deciſ.1.adnot.15.n.7.*

Ius retinendi ſedilia in Eccleſia eſt ad inſtar iuriſpatronatus, & Iuris ſepulturæ, *deciſ.1.adnot. 15.num.10.*

Ius ſedendi in Eccleſia aquiritur quoad vſum, non quoad dominium, & ab alio auferri nequit, *deciſ.1.adnot.15.n.11.*

Ad effectum acquirendi ius ſedendi in Eccleſia ſufficit etiam tacitus Epiſcopi conſenſus *deciſ.1.adnot.15.num.12.*

Ex retentione ſtalli in Eccleſia curſu triginta annorum præſumitur cenſenſu Superioris, *deciſ.1.adnot.15.nu.13.*

Ex conceſſione retinendi ſedilia in Eccleſia non acquiritur ius irreuocabile reſpectu Eccleſiæ, ſecus autem ad effectum alijs concedendi, *deciſ 89.adnot.15.num.14.& 15.*

Ius retinendi ſedilia in Eccleſia tranſit ad quoſcumque hæredes, etiam extraneos, ac etiam ad fœminas. *deciſ.1.adnot.15. num. 16. & 19.*

Ius retinendi ſedilia in Eccleſia non tranſit ad fideicommiſſarium, ſed remanet penès hæredem grauatum, *deciſ.1.adnot.15.num.20.*

Neque eſt tranſitorium ad hæredes extraneos, ſi ſit gentilitium, & familiare, ſecus extincta familia, *deciſ.1.adnot.16. num.21. & 24.*

Ius retinendi ſedilia in Eccleſia quando præſumatur gentilitium, & quando hæreditarium, *dec.1.adnot.15.n.22.& 23.*

In Eccleſia de iurepatronatus laicorum non poteſt Epiſcopus concedere ius retinendi ſedilia inuito patrono, *dec.1.adnot.15. num. 29. & 30.*

Genuflexoria honorifica retineri poſſunt à Dominis loci in Eccleſia, *deciſ. 1. adnot. 15. nu.34.*

SEMINARIVM.

Ex relictis pro celebratione Miſſarum non eſt contribuendum Seminario, *deciſ. 21. n.1.*

Hoſpitalia, quæ reguntur à laicis, & non dantur in titulum, nec habeant beneficium annexum non tenentur ſoluere taxam Seminarij, *dec.21.n.8.*

Secus ſi poſſideat bona Eccleſiaſtica, *deciſ.27. num.11.*

Ita etiam Confraternitates laicorum, ſecus ſi poſſideant bona Eccleſiaſtica, *dec.21.num.9. & deciſ. 27. num. 10. & 18.* vbi teneri in ſubſidium

Vniones beneficiorum, & applicationes bonorum Eccleſiaſticorum cenſentur factæ ſine præiudicio taxæ Seminatij, *deciſ. 27. numer.12.*

Præcipuè ſi expreſsè derogatum non fuerit taxæ Seminarij, *ibidem n.13.*

Legata facta ad effectum conducendi gramaticum applicari poſſunt Seminario, *deciſ. 27. n. 14.*

A contributione taxæ Seminatij nullus eximitur, niſi, qui nominatim à Sacto Concilio eximuntur, *ibid. n.1.*

Cardinales tenentur eam ſoluere pro eorum beneficijs, *deciſ.27.n.2.*

Regularis pro beneficijs annexis etiam ſoluere tenetur, *ibid.n.3.*

Eſt ſoluenda nulla habita ratione an beneficium ſit pingue, vel tenue, *ibid.n.8.*

Canonicis de diſtributionibus quotidianis non tenentur Seminario contribuere, *deciſ. 27. n.5.*

Monaſteria, Collegia, Regulares etiam mendicantes ex redditibus ſuperfluis bonorum propriorum tenentur contribuere Seminario, *deciſ.27.n.15.*

Seminarij furnum gaudet immunitate Eccleſiaſtica, *dec.88 adnot.3.n.9.*

SENIOR.

Senior præfertur iuniori, *deciſ. 1. adnot. 12. numer.13.*

Reſpublica à ſenioribus gubernanda, *deciſ. 1. adnot.12.num.14.*

Limit. ſi Iunior ſit doctor, *ibidem num. 15. & 16.*

SENTENTIA.

Sententia abſque citatione eſt nulla, *deciſ. 10 num.16.*

Sententia, quæ fecit tranſitum in iudicatum eſt omnino exequenda, *deciſ.11.n.15.*

Sententia condemnans ad pœnam exceſſiuam non eſt exequibilis, ſed ratione exceſſus in totum corruit, *deciſ.86.n.2.*

Si non iuſtificetur ex actis, eſt notoriè nulla, & iniuſta, *deciſ.138. n.6.*

Recipit declarationem à poſitione, & actis, *ibid.n.8.*

Sententia benignior fauens reo eſt amplectenda, *deciſ. 144.n.6.*

SEPVLTVRA.

Vide in verbo *Parochia, Parochus.*

Sepulturæ electio omnibus adultis eſt libera, *deciſ.1.adnot.3.num.1.*

Electio ſepulturæ variari, & mutari poteſt, *ibidem num.3.*

Probatur per teſtes ſingulares, & per leuiores probationes, & ſufficit tacitus conſenſus *deciſ. 5.adnot.3.n.4.*

Defunctus in Eccleſia electa ſepeliendus etiam inuito Parocho, *ibidem num.2.*

Eccleſiæ, vbi cadauer ſepeliri debet competit vèdicario corporis defuncti, ſi doceatur de iuſto titulo, *deciſ.5.adnot.3.num.5.& 6.*

Ius ſepulturæ plurimum pendet à perceptione ſacramentorum, *ibid. n.9. & 10.*

Decedens non electa ſepultura tumulandus eſt in ſepulcro ſuorum maiorum, *deciſ.5. adnot.3. nu.12.* ſoluta tamen Eccleſiæ Parochiali quarta funerali, *num.13.*

Se-

Digitized by Google

Sepultura maiorum, quæ dicatur, *ibid. num.* 15. *& num.*20,
Filius vbi ſepeliri debet ſi plures extent maiorum ſepulturæ,*decif.*5.*adnot.*3.*num.*16.& quid ſi moriatur viuente patre,*num.*17.20.*& num.* 21.
Infantes ſepeliri debent in ſepulcro ſeparato, ſecus exiſtente ſepulcro maiorum,*ibid.num.*18.
Filius,vbi ſepeliri debet,ſi maiores in vna,pater in alia ſepultura tumulatus fuerit. *dec,*5. *adnot.* 3. *n.*19.
Sepulturæ electio etiam ex coniecturis probatur, *ibid.num.*22.
Minor quatuordecim annorum non poteſt ſibi eligere ſepulturam, ex conſuetudine pater pro eo eligit, aliasin ſepulchro maiorum, vel in Parochiali tumulandus eſt,*decif.*5. *adnotat.*3. *num* .3.
Amplia,vt etiam ex conſuetudine mater poteſt eligere ſepulturam,*ibidem n.*24.*&* 25.vbi reprobantur contrarium tenentes.
Limit.ſi pupillus factus pubes moriatur, *ibidem num.*26.
Conſuetudo ad hunc effectum quanto tempore perſcribatur,*ibid.nu.*27. *&* 28. Et debet eſſe generalis,*num.*29.
Tutor ceſſante conſuetudine non poteſt eligere ſepulturam pro impubere,nec impubes cum eius auctoritate,*ibid.nu.*30.
Mulier nupta liberam habet facultatem eligendi ſepulturam,*decif.*5.*adnot.*3.*nu.*31.
Vxor decedens ſuperſtite viro non electa ſepultura,vbi ſepeliri debet,*decif.*5.*adnot.*3.*n.*32.
Quid ſi accuſata fuerit de adulterio,& ſequuto diuortio,*num.*33.
Vidua in ſepulchro viri eſt ſepelienda,& vltimi viri ſi plures habuerit,*dec.*5.*adnot.*3.*nu.*34.
Ampl.licet receſſerit è domo viri,*ibid.nu.*36.
Mulier prægnans ſi moriatur fœtus in vtero exiſtens,vbi ſepeliendus, *decif.*5.*adnot.*3.*n.*37.
Regulares non habent facultatem ſibi eligendi ſepulturam,*dec.*5.*adnot.*3.*num.*38.
Vbi ſepeliendi ſi decedant extra clauſtra, *ibidem num.*39.
Exteri, & forenſes veniunt ſepeliendi in Parochiali habitationis,*dec.*5.*adnot.*3.*num.*40.
Viatores, & peregrini an in Parochiali, vbi deceſſerint,vel potiùs in Cathedrali ſint ſepeliẽdi,*ibid.nu.*41.*vſque ad* 44.
Epiſcopus ſi in aliena Ciuitate deceſſerit in Cathedrali ſepeliri debet,*decif.*5.*adn.*3.*nu.*45.
Clericus viator de iure in Cathedrali Vrbis,in qua deceſſit eſt ſepeliendus,*ibid.n.*46.
Tertiatij, & Bizochæ non electa ſepultura, vbi ſepeliri debent,*decif.*5.*adn.*3.*num.*47.*&* 48.
Confratres non electa ſepultura in Parochiali tumulari debent, & non in eorum Oratorio, *decif.*5.*adn.*3.*num.*53.non obſtant.eor.conſtitut. *num.* 54.
Electio ſepulturæ non præſumitur, & eſt probanda,nec per teſtes ſingulares probatur, *decif.* 5.*adnot.*3.*nu.*55.
Electio ſepulturæ non attenditur, niſi fuerit facta ab habente poteſtatem,*ibidem num.*56.
Ius ſepulturæ tranſit ad hæredes etiam extraneos,ſecus ſi ſit filiorum, & ſanguinis, *decif.*5. *adnot.*3.*n.*67.
Sepultura an vendi poſſit,*ibid.num.*68.
Cadauer ſepulturæ traditum abſque cauſa, & licentia ordinarii exhumari,& aſportari non debet,*decif.*5.*adnot.*3.*num.*57.
Sed ſi cadauer ſepultum fuerit occaſione obitus violēti an Epiſcopus poſſit dare licentiam exhumandi ad faciendam recognitionem, *ibid.nu.*58.*& num.*59.*&* 60.
Cadauer, ſeù corpus pœnale poteſt concedi Medicis pro facienda anatomia, ſecus corpus non pœnale,*decif.*.5.*adn.*3.*num.*63.*&* 64.
Spolians, ſeù abducens cadauer in Eccleſia delatum,vti ſacrilegus punitur,*ibid num.*65.
Sepulturæ ius multum dependet ab adminiſtratione ſacramentorum,*decif.* 5. *num.*14.

SEQVESTRVM.

Sequeſtrum de facto conceſſum de facto reuocari debet,*decif.*136.*num.*1.limit.*vt n.*2.
Sequeſtrum cautione reuocatur,*dec.*136. *nu.*3.
Sequeſtratio eſt de iure prohibita,& à ſequeſtrationibus non eſt inchoandum, *ibidem num.* 4. limit.*vt num.* 5. *&* 6.
Sequeſtrum conceditur, nè iudicium reddatur inane,*decif.*136.*n.*7.
Sequeſtrum tàm à iudice ordinario, quàm delegato, tàm in prophanis, quàm in beneficialibus conceditur in caſibus permiſſis. *decif.* 136. *num.*8.
Sequeſtratio fructuum facilior eſt,quam rei, *dec.* 136.*num.*9.

SERVITVS.

Seruitutem imponere, aut ædificare in alieno nemo poteſt,*decif.*25. *num.*2.
Stillicidium non debet cadere ſupra tectum vicini,*ibidem num.*3.
Seruitus proiciendi,& oneris ferendi imponi nō poteſt,*dec.*25.*nu.*4.
Nemini licitum eſt in fundum alienum immittere putrida,& immunda,*ibid.nu.*1.
Seruitus non præſumitur,*decif.*25.*num.*5.
Quælibet res præſumitur libera,& ab omni ſeruitute exempta,*ibid. n.* 5.
Et onus probandi contrarium in aduerſarium transfertur,*ibid.num.*6.
Seruitus diſcontinua nō dicitur habere cauſam naturalem,*decif.*25.*nu.*7.
Acquiritur pacto,teſtamento,vel præſcriptione *ibid.num.*7.
Seruitutis quaſi poſſeſſio abſque titulo præambulo non ſuffragatur,*decif.*25.*num.*7.
In dubio,qui aliquid facit in re aliena præſumitur facere iure familiaritatis,*ibid num.*8.
Seruitus habens cauſam diſcontinuam, vt præſcribatur,requiritur immemorabilis, *decif.*25. *num.*8.
Diſcontinua præſcribitur per decennium inter præſentes, & 20. annos inter abſentes, ſi concurrat titulus,*ibid,num.*12.*&* 13.
Et titulus à præſcribente plenè probari debet, ſi reſiſtat ius commune, *ibid.num.*14.
Et probatio ad hunc effectum non debet eſſe generica,ſed ſpecifica,*decif.*25.*num.*15.
Ad præſcribendam ſeruitutem realem,& iura incorporalia non requiritur titulus,*ibid.nu.*16.
Limit. procedere ſi agatur inter duos tertios, ſecus contra proprietarium, *decif.* 25. *num.* 17.

In

In ſeruitutibus præſcribendis bona fides præſumitur, *ibid. nu.* 18. Sed admittit probationem in contrarium, *num.* 19.

Dominus fundi ad hoc vt cogatur ad imponendam ſeruitutem, quæ requirantur, *deciſ.* 25. *num.* 22.

In ſeruitutis affirmatiuis poſſeſſio acquiritur facto, *dec.* 25. *adnot.* 1. *num.* 1.

Iu negatiuis acquiritur per prohibitionem nè aliquid fiat, & per acquieſcentiam prohibiti, *ibidem num.* 2.

Allegans præſcriptionem in ſeruitutibus negatiuis tenetur probare prohibitionem, patientiam, & obedientiam, *dec.* 25. *adnot.* 1. *n.* 3.

Prohibitio ſufficit ſi emanauerit per actum etiam extraiudicialem, *ibid. num.* 4.

Et ſufficit ſi maiori parti ſubditorum facta fuerit, *deciſ.* 25. *adnot.* 1. *n.* 5.

Præſcriptio in ſeruitutibus negatiuis non incipit currere niſi à die prohibitionis, *ibid. nu.* 6.

In ſeruitutibus negatiuis acquiritur poſſeſſio iuriſdictionis per obedientiam rei prohibitæ, *deciſ.* 25. *adn.* 1 *num.* 19.

Quanto tempore præſcribantur ſeruitutes negatiuæ poſt acquieſcentiam prohibitioni, *ibid. num.* 20.

Acquieſcentia ad hunc effectum non debet eſſe coacta, & quando talis dicatur, *ibid. nu.* 21.

Ex actibus coactis nulla oritur præſcriptio, aut conſuetudo, *ibid. num.* 21.

Princeps ſupremus poteſt imponere ſubditis ſeruitutes negatiuas, *deciſ.* 25. *adn.* 1. *nu.* 22.

Seruitus eſt ſtrictè capiẽda ad limites poſſeſſionis, vel conceſſionis, *deciſ.* 26. *nu.* 9. & in *adnot.* 1. *num.* 10.

Seruitus in dubio non præſumitur, *deciſ.* 26. *n.* 10.

Seruitus habens cauſam continuam, vel quaſi quanto tempore præſcribatur, *dec.* 26. *adnot.* 1. *num.* 37.

Et quæ requirãtur ad validitatem præſcriptionis, *deciſ.* 26. *adnot.* 1. *num.* 38.

Seruitus quando dicatur habere cauſam continuam, vel quaſi, *ibid. n.* 41.

Et quando dicatur habere cauſam diſcontinuã, *ibid. n.* 42.

Seruitutes reales habent cauſam diſcontinuam, *deciſ.* 26. *adnot.* 1. *n.* 44.

Et quanto tempore præſcribantur, *ibid. num.* 45. & 46.

Seruitutes perſonales non dicuntur habere cauſam diſcontinuam, *deciſ.* 26. *adn.* 1. *num.* 47.

S I G N V M.

Signa rei qualitatem manifeſtant, *deciſ.* 35. *adnot.* 1. *num.* 11. Si de eorum natura ſint apta ad manifeſtandam, *n.* 13.

Si ſignum ſit ambiguum non infert ſcientiam, *ibid. num.* 14.

S I M O N I A.

Simonia realis quomodo committatur, *deciſ.* 42. *n.* 1. & quomodo conuentionalis *num.* 2.

Committitur pro obtinendo beneficio, vel ordines, *ibidem num.* 3.

Simoniacus notorius in ordine eſt ipſo iure ſuſpenſus ab officio, *deciſ.* 42. *nu.* 4.

Simoniaci quas pœnas incurrunt ſecundum *Diaz ibidem n.* 7. Et quas ſecundum conſtitutionem B. Pij V. *num.* 8. vbi recenſentur.

Simonia conuentionalis non inducitur ex ſola pollicitatione, *deciſ.* 92 *adnot.* 1. *num.* 36.

Simonia mentalis non eſt punibilis *ibid.*

Simoniæ crimen in quo conſiſtat, *deciſ.* 106. *nu.* 1.

S I M V L A T I O.

Simulatio probatur per teſtes, qui interfuerunt, *deciſ.* 35. *num.* 3.

Et ſufficit vnicus teſtis cum adminiculis, *ibid. num.* 4.

De perſona, ad perſonam, & de contractu ad contractum eſt permiſſa, *deciſ.* 35. *nu.* 5.

S I N D I C V S.

Seù procurator Regularium.

Sindici, & procuratores Conuentuum Ordinis Sancti Franciſci gaudent priuilegio fori in ciuilibus, criminalibus, & mixtis, *deciſ.* 6. *adnot.* 7. *num.* 56.

Subiiciuntur Epiſcopo, vbi non adeſt legitimus Conſeruator Religionis, *ibid. num.* 57.

S O C I V S.

Socius ratione ſocietatis in re indiuidua non debet recipere præiudicium reſpectu alterius ſocii, *deciſ.* 9. *adnot.* 4. *num.* 9.

Socius criminis non facit indicium ad torturam, niſi ſuum dictum in tortura confirmauerit, *deciſ.* 93. *n.* 19.

Socius criminis in delictis non gaudet priuilegio ſocii, *deciſ.* 148. *num.* 26.

S O D O M I A.

Crimen ſodomiæ eſt mixti fori, *deciſ.* 17. *adnot* 3. *n.* 4. *deciſ.* 67. *n.* 24.

Valdè deteſtatur, *deciſ.* 66. *n.* 1.

Pœna ſodomiæ eſt mortis naturalis *deciſ.* 66. *nu.* 2. Et in ſtatu Eccleſiaſtico per conſtitutionem Marchiæ *num.* 3.

De iure Canonico laicus excommunicatur, *deciſ.* 66. *n.* 4.

Et ex conſtitutione Pij V. etiam pæna mortis multatur, *ibid. num.* 5.

Vlterius poſt mortem ſodomita comburitur, *ibidem n.* 6.

In crimine ſodomiæ an intret bonorum confiſcatio referuntur ſententiæ, *deciſ* 66. *n.* 7.

Sodomita efficitur infamis, *ibid. num.* 8.

Priuatur facultate teſtandi *n.* 9.

Clericus ſodomita deponitur, beneficijs priuatur, & in Monaſterium detruditur de iure Canonico *deciſ.* 66. *n.* 10.

Hodiè verò degradatur, & Curiæ ſæculari traditur ſuſpendendus *num.* 11. & *n.* 12. vbi de Clerico coeunte cum brutis.

Ampl. procedere etiam ſi per vnicam vicem hoc crimen commiſerit, *num.* 13.

Limit. procedere quando pollutio fuit habita in ano, ſecus extra, *num.* 14.

Qui extra vas pollutionem commiſerit cum maſculo punitur pæna extraordinaria, *deciſ* 66. *num.* 15.

Sodomiam cõmittit cognoſcens mulierem præpoſtera Venere, & incurrit pænam ſodomiæ, *ibid. num.* 16.

Quod procedit etiam in Clerico, *deciſ.* 66. *nu.* 17.

Vir cognoſcens vxorem præpoſtera Venere punitur pæna mortis, *deciſ.* 66. *nu.* 18.

Mulieres carnaliter ſe cognoſcẽtes committunt

so-

ſodomiam ; & quando pœna mortis mulctari debeant declararur,*ibid.n.*19.
Committens beſtialiatem pœna mortis, & cõbuſtionis vna cum bruto punitur, *decif.* 66, *num.* 20.
Quod etiam procedit in Clericis,*ibid.n.*21.
In crimine ſodomiæ actu non completo extraordinaria pœna eſt imponenda,*decif.*66.*num.* 22.& in *num.*23.*&* 24. referuntur pœnæ impoſitæ.
Minores in crimine ſodomiæ pœna mitiori mulctantur,*decif.*66.*num.*25. Et quid ex conſtitutione Marchiæ,*num.*26.
Qui per vim ſodomiam paſſus eſt nulla pœna mulctatur,*ibid. n.*27.
Clericus pro crimine ſodomiæ an ſit ipſo iure ſuſpenſus,*decif.*66.*num.*28.
Sodomiæ crimen probatur præſumptionibus,& coniecturis,*decif.*67.*n.*1.*&* 17.
Etiam eiuſdem corpus delicti,*n.*2.
Declara ſi fuerit commiſſum ſine fractura, ſecus ſi cum fractura ani*n.*3.
Quo caſu probatur per peritos, & obſtetrices, *num.*4.cum iuramento *num.*5.
Non probatur per nudam confeſſionem, *decif.* 67.*n.*6.
In crimine ſodomiæ ſola confeſſio non ſufficit ad condemnandum,niſi ſaltem de eius corpore conſtet per quærelam partis, & eius loco aliqua alia informatio,*ibid.n* 10.
Sodomia probatur per teſtes ſingulares, *decif.*67. *num.* 11.
Et in hoc delicto ſocius criminis etiam probat, *ibid.n.*12.
Præcipuè ſi puer ſollicitatus aſſentire noluerit, *decif*67.*num.*13.qui probat ſine tortura,*num.* 4.
Sodomitæ dictum facit indicium ad torturam, ſi ſuum dictum tortura confirmauerit, *ibid, nu.* 15.*et* 16.
Sodomiæ coniectura deſumitur ex teſtibus deponentibus audiuiſſe tergiuerſationes,*decif.*67. *num.*18.
Si puer vim paſſus auditus fuerit conclamare, *ibid. n.*19.
Ita etiam ex oſculo, & amplexu pueri maioris decem annorum,*ibid.nu.*20.
Ex dormitione viri cum puero,*decif.*67.*num.*21.
Si eius ſubucula reperta fuerit ſanguinolenta, *ibid.num.* 22.
Fama etiam hoc crimen coadiuuat, *ibid.n.*23.
In crimine ſodomiæ procedi poteſt per inquiſitionem *decif.*67.*num.*25.

SOLLICITATIO.

Epiſcopus procedere poteſt contra Regulares in crimine ſollicitationis, *decif.* 84. *adnot.* 3. *num.* 29.
Debet tamen proferre ſententiam ſiuè condemnatoriam,ſiuè abſolutoriam coniunctim cum inquiſitore. *ibid. num* 30. *&* 31.
Crimen hoc probatur teſtibus ſingularibus concurrentibus præſumptionibus arbitrio Ordinarij, & Inquiſitoris. *decif.* 84. *adnot.* 3. *num.*32. 33. *&* 36.
Probatur per teſtimonium duarum,aut trium mulierum ſollicitatarum arbitrio ſupradictorum, *ibid. num.*34. *&* 35.
Ad denunciationem vnius mulieris non eſt deueniendum ad carcerationem, & conſtitutionem Confeſſarij denunciati, niſi certiorata Sacra Inquiſitione. *decif.*84. *adnot.*3.*nu.*37.

SOLVTIO.

Solutione eius, quod debetur tollitur omnis obligatio. *decif.*18. *adnot.*1.*nu.*4.
Aliud pro alio ſolui poteſt conſentiente creditore. *ibid. num.*5.
Qui per alium ſoluit per ſe ipſum ſoluere videtur. *decif.*18. *adnot.*2.*num.*33.
Per oblationem ſoluendi facta à tertio impeditur Creditor agere contra ſuum debitorem, *decif.* 18. *adnot.* 2. *num.*34.
Limit. 1.vbi creditor eſſet in damno,*ibid.n.*35.
Limit. 2. in domino directo emphyteuſis, & feudi, *ibid. num.*36.
Tertius inuito domino directo non poteſt ſoluere Canonem pro emphyteuta, & feudatario. *decif.*18. *adnot.*2.*num.*37.
Limita vt Creditor emphyteutæ pro ſuo intereſſe ne res cadat in commiſſum, poſſit ſoluere Canonem inuito domino directo. *ibid. num.* 38.
Soluens pro alio poteſt actione negociorum geſtorum repetere ſolutum, *decif.*18. *adnot.*2. *num.* 39. etiam non reportata ceſſione rationum *à creditore num.*40.
Promiſſio facta per Campſorem pro alieno debito habet vim ſolutionis, *decif.*18.*adnot.*3. *num.*27.
Declara hoc procedere inter mercatores, ſecus inter alios, niſi interueniat ſtipulatio, *ibid. num.* 28.
Solutio quomodo facienda ſit ſi pecuniæ bonitas intrinſeca non ſit mutata, ſed bonitas extrinſeca, *decif.*44.*adnot.*1. *n.*11. Et quomodo ſi bonitas intrinſeca ſit mutata, *nu.*14. Vide in verbo *Pecunia*.

SOROR.

Soror, quæ ad fauorem fratris renunciauit non excluditur ab alijs Sororibus,quæ non renunciarunt, *decif.*53. *adnot* 4. *num.*53.
Soror præfertur patruo, & alijs in ſucceſſione fratris, *decif.*99. *num.*14.
Soror, & frater de iure ciuili ſunt in ſecundo gradu, *decif.*99. *num.*15.
Soror excludit patruum ab hæreditate fratris, *ibid. num.* 17.
Patruus verò in tertio, *decif.* 99. *num.*16.

SORTILEGIVM.

Sortilegij crimen eſt mixti fori, *decif.*17.*adnot.*3. *num.* 6. Contrarium quod ſpectet tantum ad Inquiſitores, præcipuè ſi ſit hæreticale *num.*7.
Sortilegia ſapiunt hæreſim manifeſte, quando inuocantur Dœmones ad futura ſcienda, & eiſdem fiant preces, & ſacrificia, *ibid nu.*8.
Si fiant cum hoſtia conſecrata, aut rebaptizando aliquem, aut admiſceantur Sacramenta, vel Sacramentalia, *ibid.*
Pro vt etiam inuocare Dœmones, ad tentandam pudicitiam mulieris, ad inueniendum theſaurum non ſapiunt hæreſim manifeſtè, niſi concurrentibus circumſtantijs eandem inducentibus, *ibid.*
De Iure ciuili Sortilegus punitur pœna ſangui-

gui-

guinis, ad quam exequendam tunc Iudex laicus eſt competens, *deciſ.*17. *adnot.*3. *num.*9.

Clericus conficiens ſortilegia malo, vel bono zelo, quando, & quomodo puniatur, *dec* 92. *adnot* 3.*num.*29.*&* 30.

Sortilegia in foro pœnitentiali quomodo puniantur, *deciſ.*92. *adnot.*3.*num.*31.

Quomodo de iure ciuili, & canonico puniantur ſortilegia non hæreticalia, & facta ad bonum finem, *deciſ.* 92. *adnot.* 3. *num.*32. *&* 34. Et quomodo ſi ſecuta ſit mors maleficiati, *num.* 35. vbi etiam quando impediatur vis generandi.

Sacerdos ſortilegus, qui Miſſam defunctorum ſuperſtitioſè celebrauerit quomodo puniatur, *deciſ.*92.*adnot.*3.*num.*37. Et quid vt viuus moriatur, *num.*38. & quid ſi celebrauerit ſuper rebus prophanis, vel abutatur veſtibus ſacris, *num.* 39.

SPOLIVM.

Primum, & ſecundum extremum in ſpolio, nempè de anteriori poſſeſſione ſpoliati, & de noua aduerſarij probatur ex confeſſione emanata, in libello, ex ſententia immiſſionis, ex litis ſubſtentatione, & ſimilibus, *deciſ.*18. *num.*1.

Actio ſpolij competens actori tranſit ad eius hæredes, *deciſ.*18. *num.*2.

Fructus in ſpolio ſimplici, etiam iudiciali, & in interdictis regulariter debentur, & liquidantur à die motæ litis, *deciſ.*18. *num.*31.

In ſpolio vero attentato, aut violento, & in malæ fidei poſſeſſore veniunt reſtituendi à die ſpolij, *ibid num.* 32.

Et non ſolum percepti, ſed etiam qui percipi potuerunt, *ibid num.* 33.

Secundum extremum in iudicio ſpolij probatur per ſubſtentationem litis, *deciſ.*60. *num.*20.

SPOLIVM ECCLESIASTICVM.

Vide *Fructus beneficiorum*.

Fructus pendentes, inexacti, & percepti à die vacationis beneficij iure antiquo ſpectabant ad Eccleſiam, vel ſucceſſorem, hodie tanquam ſpolia ſpectant ad Cameram Apoſtolicam, vbi deputantur Collectores, *deciſ.* 20. *adnot.* 2. *num* 1.

Maturandi tempore ſucceſſoris inter eum, & Cameram diuidendi ſunt pro rata temporis, *ibid. num.* 2.

Ampl. etiam ſi ſucceſſori conceſſum eſſet breue capiendi poſſeſſionem nomine Cameræ vnà cum fructibus à die obitus anteceſſoris, niſi adſit derogatio *Bulla Sixti V. deciſ.* 20. *adnot.*2.*num* 3.

Spolium fieri poteſt in bonis relictis à beneficiato, niſi probetur exemptio, vel quod bona ſint patrimonialia, *ibid. num.* 4. alias in dubio Camera facit ſpolium, *num.*5.

Spolio non ſubiciuntur bona poſſeſſa per Clericum, vel Prælatum antè promotionem, *deciſ.*20.*adnot.* 2. *nu.*6. Sed in dubio præſumuntur acquiſita poſt, *num.* 7.

Et cautela eſt, vt antè beneficij acquiſitionem ſuorum bonorum inuentarium conficiat, *ibid. num.* 8. *&* 9.

Præcipuè ſi etiam probetur per teſtes, *deciſ.*20 *adnot.*2.*n.*10.

Spolium habet locum in quæſitis ex redditibus Eccleſiaſticis, non autem ex patrimonialibus, *deciſ* 20. *adnot.* 2.*n.*11. *&* 15.

Vnde hæredes beneficiati habentis patrimonium non ſunt amouendi à poſſeſſione bonorum, donec diſcutiatur, vnde bona prouenerint: *ibid. num* 12.

Ad cognoſcendum ex quibus redditibus proueniant acquiſita per beneficiatum traditur regula, *deciſ.*20. *adnot.*2. *num.*13.

Onus probandi bona per Clericum relicta prouenire ex redditibus Eccleſiaſticis, ſpectat ad Cameram, *ibid. num.*14.

Cenſentur acquiſita ex redditibus Eccleſiaſticis, ſi Clericus non habet patrimonium, officium, vel exercitium, *deciſ.* 20. *adnot.* 2. *num.*16. ſecus ſi habeat, *num.*17.

Sed ſi Clericus habeat bona patrimonialia officium, vel artificium, & ſimul beneficium, in dubio ex vtroque acquiſiuiſſe præſumitur, & diuidi debent inter hæredes, & ſucceſſorem, *ibid, num.* 18.

Et in dubio an habuerit bona patrimonialia, vel artificium, vltra beneficium, præſumitur acquiſiuiſſe ex redditibus beneficij, *deciſ.* 20. *adnot* 2. *num* 19.

Vbi vero fructus beneficij ſint tenues, & patrimonium opulentum ex patrimonio præſumitur acquiſiuiſſe, *deciſ.* 20. *adnot.* 2. *num* 20.

Prout etiam præſumitur ſi Clericus habeat penſionem, vel Capellaniam amouibilem, *ibid. num.* 21.

Et quid de acquiſitis à conſanguineo Adminiſtratore bonorum Eccleſiæ, *ibid. num.*22.

Bona penſionarij cadunt ſub ſpolio ſi penſio excedat triginta aureorum, *deciſ.* 20. *adnot.* 2. *num.*26.

Termini penſionis maturati,& non exacti ſpectant ad Cameram, vbi adſunt Collectores, *ibid. num.*27.

Spolium vbi fit ob non reſidentiam non intrat niſi in bonis quæſitis ex redditibus Eccleſiaſticis, ſecus ſtante licentia non reſidendi, *deciſ.* 20 *adnot.*2.*num.* 28. *&* 29. Ampl. vt *num.*44.

Fructus malè percepti ſubijciuntur ſpolio, *deciſ.*20. *adnot.* 2. *num.*30.

Ita etiam illegitimis relicta, *deciſ.* 20. *adnot.* 2. *num.*31.

Limit. vt *num.* 51.

Prout etiam acquiſita ex illicita negociatione, etiam in habente facultatem teſtandi, *deciſ.* 20. *adnot.* 2. *num.* 32. *&* 34, *deciſ.*71. *num* 16.

Et etiam ſtante compoſitione facta cum Camera, *ibid. num.*35.

Quæ veniant nomine illicitæ negociationis, *deciſ.*20. *adnot.* 2. *num.*33.

Negociatio non præſumitur mala, & contrarium tenetur probare Fiſcus Apoſtolicus, vt intret ſpolium, *deciſ.*20. *adnot.*2. *num.*36.

Bona relicta à Religioſo extra Religionem degentem ſubijciuntur ſpolio, licet de iure antiquo ſpectarent ad Monaſterium, *deciſ.* 20. *adnot.* 2., *num.*37.*&* 38.

Vnde Fiſcus tenetur probare Religioſum extra Religionem vixiſſe, *deciſ.*20.*adnot.*2.*nu.*39.

Inſtru-

Inſtrumenta paramenta, & ornamenta Sacra relicta à Beneficiato etiam de proprio empta ſpectant ad Eccleſiam, & non ad hæredes, *deciſ. 20. adnot. 2. num. 40.*
Limit. ſi ſint ſatisfaciendi Creditores beneficiati, ſi non extant alia bona, *ibid. num. 41.*
Limit. 2. in auleis, & ornamentis deſtinatis ad ornatum propriæ domus beneficiati, & non ad cultum diuinum, *ibid. num. 42.*
Ornamenta, & inſtrumenta Sacra Cardinalium ſpectant ad Cappellam Apoſtolicam, *deciſ. 20. adnot. 2. num. 43.*
Spolio ſubijciuntur bona beneficiati decidentis extra reſidentiam, etiam ſi habeat facultatem teſtandi exceptis Cardinalibus, *deciſ. 20. adnot. 2. num. 44. & num. 45.*
Spolium non cadit in beneficio tenue, non excedente valorem triginta ducatorum aureorum, *deciſ. 20. adnot. 2. num. 46.*
Beneficium in dubio non præſumitur tenue, & ex inuentario probatur eius valor, *deciſ. 20. adnot. 2. nu. 47.*
Bonorum ſpecies, quæ controuerti poſſunt, an ſubijciantur ſpolio recenſetur, *ibidem num. 48.*
Suppellectilia domeſtica non ſubijciuntur ſpolio, *deciſ. 20. adnot. 2. nu. 49.* etiam aquiſita ex bonis Eccleſiaſticis, *n. 50.*
Animalia, & melioramenta facta ex bonis patrimonialibus detrahenda veniunt per hæredes beneficiati, ſecùs ſi ex redditibus beneficij, quò caſu ſpectant ad Eccleſiam, ſeu ad Cameram, ſecus vbi concurrit indultum teſtandi, *deciſ. 20. ad ot. 2. n. 51. & n. 52.*
Declara vt dicta animalia ſpectent ad Eccleſiam ſi fuerint empta ex eiuſdem redditibus, vel ſubrogata tanquam inſtrumenta fundi, ſecus ſi ex bonis patrimonialibus ratione induſtriæ, niſi conſtet de donatione, *deciſ. 20. adnot. 2. n. 53.*
Nomina debitorum non exactorum ſi ſint de effectibus beneficij ſubijciuntur ſpolio, *deciſ. 20. adnot. 2. nu. 54.*
Et ſi proueniunt ex impreſtantijs ſcilicet frumenti, vel ad ferendum, vel ad renouandum traditi pariter de effectibus beneficij ad Eccleſiam, vel ad Cameram, *deciſ. 20. adnot. 2. num. 54.*
Ita etiam in ſpolio veniunt iura, & actiones Clerici defuncti, *deciſ. 20. adnot. 2. n. 56.*
Curiales, & habitantes in Vrbe an ſubijciantur ſpolio. Vide in verbo Curialis.
Bona acquiſita per Monachum ex illicita negociatione, non aquiruntur Monaſterio, ſed Cameræ Apoſtolicæ, *deciſ. 71. nu. 17.*
A ſpolio eximitur, qui facit compoſitionem cum Camera *deciſ. 71. n. 18.*
Spolij pœnam incurrit Clericus ſi exerceat artificia inhoneſta, *deciſ. 71. nu. 19.*
In dubio præſumuntur acquiſita ex illicita negociatione, & opus probandi ſpectat ad Cameram Apoſtolicam, *deciſ. 71. n. 23.*
Præſumptio ſtat pro Camera, quod ſpolia ad eam pertineant, *deciſ. 71. nu. 24.*
Vide in verbo, *Clericus quo ad negociationem.*

SPONSALIA.

Vide Matrimonium.
Sponſalia ad hoc vt validè contracta dicantur, quæ requirantur, *deciſ. 23. n. 4.*
Sunt plenè, & concludenter probanda, *ibidem num. 3.*
Non probantur ex verbis volo te accipere in Vxorem, *deciſ. 23. n. 6.*
Nec ex dictis verbis inducitur voluntas ſe obligandi, *ibid. nu. 7.* vbi declaratur.
Non inducuntur niſi ex verbis ſerio prolatis, *deciſ. 23. n. 8.*
Aſſerenti non habuiſſe animum contrahendi ſponſalia credendum eſt, *ibid. n. 10.*
Sponſalia non afferunt canonicum impedimentum ad ſe promouendum ad ſacros ordines, *deciſ. 23. nu. 11.*
Contracta cenſentur ſub conditione niſi eligatur melior ſtatus, *ibid. n. 12.*
Per ſuſceptionem Sacrorum ordinum dirimuntur, *deciſ. 23. n. 13.*
Sicut etiam per ingreſſum religionis, *ibidem num. 14.*
Ampl. etiam ſi iuramento firmata fuerint, *ibid. n. 15.*
Ex contractu ſponſalium oritur actio ad effectuandum matrimonium. *deciſ. 23 nu. 17.*
Declara vt dicta compulſio non debeat eſſe præciſa, *ibid. num. 18.* Sed tantum per cenſuras, *num. 21.*
Et durante quis in pertinacia eſt abſoluendus, etiam nolens, *n. 19.*
Et Eccleſia etiam ſe abſtinere debet à dicta compulſione, & quare, *deciſ. 23. num. 22.* Præcipue concurrente cauſa melioris ſtatus, *num. 23.*
Sponſalia non contrahuntur ex ſimplici tractatu matrimonij, *deciſ. 23. adnot. 1. n. 1.* Sed mutua promiſſio requiritur, *ibid.*
Inter conſanguineos, & affines nulliter contrahuntur, *deciſ. 23. adnot. 1. num. 2.*
Ampl. etiam ſi contrahantur ſub conditione ſi obtineatur diſpenſatio Apoſtolica, *ibid n. 3.* reprobata ſententia Canoniſtarum contrarium tenentium, *n. 4.*
Et poſt obtentam diſpenſationem Apoſtolicam requiritur nouus conſenſus, *ibid. n. 5.* vel talis actus, ex quo elicia ur, *num. 6.*
Sponſalia cenſentur contracta per verba, Altera non eſt futura mea vxor, quam tu, *deciſ. 23. adnot. 3. n 7.* Contrarium, *n. 8.* ſed limit. ſi ex coniecturis appareat de voluntate contrahendi ſponſalia, *nu. 9.*
Sponſalia, & Matrimonium probantur per duos teſtes etiam ſi ſint Mulieres, *deciſ. 23. adnot. 1. num. 10.*
Debent tamen eſſe bonæ conditionis, & vitæ, *ibid n. 11.*
Probantur ex verbis importantibus reciprocam promiſſionem, *deciſ. 23. adnot. 1. n. 12.*
Et per immiſſionem anuli iunctis verbis aptis ad ea inducenda, *ibid. n. 13.*
Et ex literis amatorijs iunctis alijs adminiculis, *deciſ. 23. adnot. 1. n. 14. 15. & 18.*
Ad probanda ſponſalia admittuntur teſtes

Z etiam

etiam familiares, *ibid.n.*19. & conſanguinei,& domeſtici, *num.* 22.
Et teſtimonium Matris non eſt ita ſuſpectum in probandis ſponſalibus, ſicut in matrimonio, *decif.*23.*adnot.*1.*n.* 21.
Probantur etiam per confeſſionem vnius, reiecta qualificatione, quod promiſerit per iocum, *ibid.num.*23.
Sponſalia, & matrimonium, per quæ verba inducantur, *decif.*23.*adnot.*1.*n.*26.& 27. vbi recenſentur diuerſæ formulæ,
Sponſalia contracta à parentibus pro filijs præſentibus, & tacentibus tenent, *decif.*23.*adnot.*2. *num.* 1.
Siue filij ſint puberes, ſiue impuberes, etiam ſi ſint emancipati, & ſpurij, *ibid.num.*2. & 3.
Et tenent ſiue à Patre, ſiue à Matre contrahantur, *decif.*23.*adnot.*2. *num.*5.
Et ex ſponſalibus ita contractis oritur impedimentum publicę honeſtatis, *ibid.num.*4.
Sponſalia, & matrimonium contractum à parentibus pro filijs abſentibus, vel infantibus non tenet, etiamſi ſcientes non contradicant niſi concurrat aliud ſignum *decif.* 23. *adnot.* 2. *num.*11. Contrarium *num.*12. Diſtingue, vt in *num.*13.
Sponſalia, & matrimonium contractum ab Extraneo pro alio, ipſo pręſente, & tacente non tenet, *decif.* 23. *adnot.* 2. *num.* 14. Contrarium *num.*16.
Sponſalia, & matrimonium contractum à Tutore puero, vel puellæ pręſente, & non contradicente tenet, *ibid. num.* 17. Contrarium *num.*18.
Taciturnitas ſi proueniat ex metu reuerentiali non inducit conſenſum ad contrahenda ſponſalia, & matrimonium, *decif.* 23. *adnot.* 2. *num.*10.

S T A B I L I A

Fructus ſtabilium ad quinque pro centenario taxantur, *decif.*3.*adnot.*3.*n.*51.

S T A T V T V M

Statutum Vrbis in deciſorijs ſeruandum eſt à diſtrictualibus litigantibus extra Vrbem, vbi non adeſt particulare ſtatutum, *decif.* 2. *nu.* 39.
Statutum Vrbis vti Papale ligat etiam perſonas Eccleſiaſticas, *decif.*2.*num.*39.*decif.*97.*n.*5.
Statuti diſpoſitio ob non vſum, & contraria conſuetudine tollitur, *decif.*2.*n.*40.
Declara ſi venerit caſus, & non fuerit ſeruata, ſecus ſi non euenerit caſus, *ibid.*
Statuti non vſus probatur etiam per actus extraiudiciales, nec exigit fuiſſe obtentum in contradictorio iudicio, *decif.*2.*n.*41.
Conſuetudo per quam ſtatutum non fuit vſu receptum valet, *decif.*2.*n.*42.
Sententia contra ſtatutum non vſu receptum valet, *decif.*2.*num.*42.
Statum de lucro dotis eſt contra ius commune *decif.*2.*n.*43.
Statutum circa bona diſponentia comprehendunt bona Emphyteutica Eccleſię reſpectu vtilis dominij penes laicum, *decif.*6. *adnot.*7. *num.*32. Contrarium *num.*33.
Statutum non poteſt diſponere de bonis non ſubditis, *ibid num.*34.
Statutum Vrbis non comprehendit bona emphyteutica Eccleſię, niſi habeat verba apta ad comprehendendum, *decif.* 6. *adnot.* 7. *numer.*35.
Statuta ſi tollant Clericis, id, quod eis ius commune concedit, ſunt contra libertatem Eccleſiaſticam, *decif.*12.*adnot.*4.*n.*28.
Concedentia executionem ſententijs nõ comprehendunt Clericos, *dec.*14.*adnot.*3.*n.*30.
Statuta Ciuitatis prohibentia acceſſum ad alia molendina non valent, *decif.* 25. *adnot.* 1. *nu.* 16. & ſi valent non ligant Eccleſiaſticos, *num.*17.
Limit. ſi ſubditi fuerint prohibiti,& acquieuerint, *ibid.n.*19.
Valent ſtatuta imponentia ſeruitutes negatiuas ſi reſpiciunt publicam vtilitatem, *decif.* 25. *adnot.*1.*nu.*23.
Valet ſtatutum de retinendo perCiues centum ouium numerum ad ſeruandam ęqualitatem, *decif.*25..*adnot.*2.*n.*26.
Statutum quod maior 20.annorum habeatur pro maiori habilitat etiam incolas, & diſtrictuales, *decif.*53.*adnot.*1.*n* 49.
Statutum Vrbis vti conditum, & confirmatum à Papa dicitur Papale. *decif.*53.*adnot.*3.*n.*1.
Ligat perſonas, & bona Clericorum, *ibid.nu.*2. *decif.*97.*nu.*5.
Comprehendit Collegia, & Conuentus Religioſorum. *decif.*53.*n.*3. *decif.*97.*nu.*5.
Fuit à Papa confirmatum, vbi etiam iuramenti validitatem reſtringit. *decif.*53.*adnot.*3.*nu.*35.
Statutum laicale faciens expreſſam mentionem de Clericis abſque Pontificis confirmatione non valet, *ibidem num.*36.
Et licet ſit honeſtum, & reſpiciat commune bonum, nec lædat priuilegia Eccleſiæ, non ligat Clericos, *decif.* 53. *adnot.* 3. *num.* 37. ſiue loquatur in rem, ſiue in perſonam *num.* 38. & 41.
Prohibens alienationem in foreſes, tamquam conceptum in rem ligat Clericos, *decif.* 53. *adnot.*3.*n.*38. Contrarium *num* 40.
Vide reliqua de hac materia, in verbo *Clericus*.
Statuta laicorum ſi non faciant expreſſam mentionem de Clericis, illos non comprehendit, licet ſit confirmatum à Papa, *decif.*53.*adnot.*3. *num.*6.
Et vt Eccleſiaſticos comprehendat duo requiruntur, vt faciat de eis expreſſam mentionem, & ſit confirmatum à Papa in forma ſpecifica, *ibid.n.*8.
Statutum Vrbis *in cap.* 150. *lib.*1. *de inſinuandis donat* non ligat Clericos. Nec aliud ſtat. *lib.* 1. *cap.*124.*de renon an.Emphyteuſ ſucceſſor* Nec aliud *lib.*1.*cap.*157.*de liberando fideiuſſore ab obligatione. ibidem*.
Statutum ad hoc, vt in vim Apoſtolicę confirmationis liget Clericos, vel debet de illis expreſsè loqui, vel continere verba generalia apta Clericos comprehendere, *decif.*53.*adnot.*3. *num.*8.

Statutum Vrbis licet ſit Papale non tamen ligat Eccleſiaſticos, vbi de eis expreſsè non loquitur, *ibidem*.

Confirmatio ſtatuti in forma ſpecifica à Principe obtenta non operatur vltra voluntatem legislatoris, *deciſ.53.adnot.3.num.9.*

Confirmatio non egreditur fines confirmati, & nihil de nouo tribuit, *ibidem n.*10.

Confirmatio ſtatuti ad hoc vt ſit in forma ſpecifica eſt diſcutiendus à Principe tenor ſtatuti *deciſ.53.adnot.3.n.*11.

Confirmatio ſtatuti in forma ſpecifica non inducitur ex ſola clauſula ex certa ſcientia, ſi non conſtet Principem informatum fuiſſe de validitate actus, *ibidem num.*12.

Confirmatio ex certa ſcientia, & cum cauſæ cognitione dicitur ſi ſit expreſſus tenor, vel ſubſtantia rei confirmatæ, *deciſ.* 53. *adnot.* 3. *num.*13.*&* 14.

Confirmatio in forma communi nullum defectum, & oſtaculum tollit, *ibidem n.*15.

Statutum Vrbis in tantum ligat Clericos, vbi de ijs loquitur, in quantum de Papæ mandato conditum fuit, & poſtea confirmatum, *deciſ.53.adnot.3.n.34.*

Statutum de inſinuandis teſtamentis non comprehendit teſtamentum laici, in quo Clericus ſit hæres inſtitutus, *deciſ.53.adnot.3.n.46.*

Nec Teſtamentum Clerici, in quo laicus ſit hæres inſtitutus, *ibid.n.47.*

Statutum laicale quoad ordinatoria Iudicij ligat Clericos litigantes cum laicis in eorum foro, *deciſ.53.adnot.3.n.49.*

Limit. ſi dictum ſtatutum eſſet coarctatiuum. *ibidem num.*50.

Statutum coarctans conſanguineos ad compromittendum non ligat Clericos, *deciſ.53.adnot.3. num.* 51.

Statutum vt ligare poſſit, requiritur poteſtas, & voluntas ſtatuentium, ad firmandam iuriſdictionem, *deciſ.53.adnot.5.n.1.*

Statutum excluſiuum fœminarum, an comprehendat Moniales. Vide in verbo *Monialis*.

Statutum excluſiuum fœminarum non eſt cõtra libertatem Eccleſiaſticam, *deciſ.53.adnot.5. num* 7. Contrarium *n.*17.

Lædit immunitatem Eccleſiæ quoad Moniales, ſecus in capite incluſiuo maſculorum, *deciſ.53.adnot.5.num.28.*

Statutum excluſiuum fœminarum dicitur conditum ad publicam vtilitatem, *ibid.n.*16.

Et comprehendit etiam Eccleſiaſticos, ſed hæc opinio reprobatur, *ibidem num.*16.

Statutum, vt liget Eccleſiaſticos requiritur confirmatio Apoſtolica in forma ſpecifica, & expreſſa, vel virtualis mentio de Eccleſiaſticis, *deciſ.53 adnot.5.n.18.*

Statutum excluſiuum fœminarum non ligat forenſes, *dec.53.adnot.5.n.20.*

Siue loquatur in rem, ſiue in perſonam, *ibidem num.*21.

Statutum præferens primogenitum, ſecundogenito habet locum licet ſecundogenitus Clericus efficiatur, *deciſ.53.adnot.5.num.5.*

Bandimenta, & ſtatuta prohibentia extractionem rerum ad annonam pertinentia ad bonum publicum non ligant Clericos, *deciſ.*32. *num.*12.

Statuta laicalia etiam honeſta, & bona, & ad bonum publicum emanata, & ſacris Canonibus non contraria Eccleſiaſticos non ligant, *ibidem n.*13.

Et Laici defectu poteſtatis non poſſunt ligare Clericos eorum ſtatutis, *deciſ.* 32. *numer.* 17. *&* 18.

Paria ſunt forum ſortiri, & ſtatutis ligari, *ibidem num.*19.

Statuta laicorum ſi comprehenderent Clericos ſunt contra libertatem Eccleſiaſticam, *deciſ.32.num.20.*

Prout etiam ſi Eccleſijs, & Eccleſiaſticis tollant prohibeant, vel impediant vti facultatibus de iure eiſdem conceſſis, *ibid.num.*21.

Ampl. procedere ſiue directè, ſiue indirectè comprehendantur, *ibid.num.22.*

Vtentes ſtatuto contra libertatem Eccleſiaſticam ſunt ipſo iure excommunicati, *deciſ.* 32. *num.*25.

Statuta recipiunt interpretationem paſſiuam à Iure communi, *deciſ.57.num.24.*

Statutum licet à Papa confirmatum non habet locum quando ius ciuile in caſu ſtatuti expreſsè reperitur correctum, *deciſ.* 90. *adnot.* 1. *num.*14.

Statutum Vrbis comprehendit loca, & perſonas diſtrictus, *deciſ.97.num.*10.

Vbi adeſt ſtatutum particulare non attenditur ſtatutum Ciuitatis dominantis, *deciſ.97.num.6. &* 7.

Statutum laicorum nihil diſponere poteſt quo ad iuramentum, nec comprehendit contractus iuratos, *deciſ.97.nu* 9.

Vniuerſitas, & Populus, etiam non liber poteſt facere ſibi ſtatutum *deciſ.97.num.*12. ſecus contra Ius abſque confirmatione Apoſtolica, *ibid.*

Legatus de Latere non poteſt ſtatuere contra ius commune, *deciſ.97.num.*16.

Nec Vicarius perpetuus recognoſcens ſuperiorem, *ibid. num.* 17.

Statuta contra Ius ſeruari non debent in vim conſuetudinis, *deciſ.97.num.26.*

Statuti confirmatio Apoſtolica curſu 30. annorum præſumitur, *deciſ.97.num.*18. Etiam non data ſcientia Papæ, *num.* 19. ſed dicta confirmatio præſumitur in forma communi, *numer.*20.

Secus ſi ſit contra Ius commune, cum exigat confirmationem in forma ſpecifica, *num.*21. Quæ debet eſſe expreſſa, & non præſumpta, *num.22.*

Præſumptio confirmationis ſtatuti contra Ius commune ceſſat, non probata obſeruantia cum ſcientia Papæ, *deciſ.97.num.*23. Præcipuè attento decreto irritante Conſtitutionis Eugenianæ, *num.24.*

Dicta præſumptio fuit ſublata à Conſtitutione Vrbani VIII. *deciſ.97.num.*25.

Statutum faciens mentionem de aliquo actui

Digitized by Google

non comprehendit actum iuratum, *deciſ.* 97. *adnot.*2.*num.*1.

Statutum diſponens contra iuramentum non valet, *deciſ.*97.*adnot.*2.*n.*2.

Annullans contractum mulieris, vel minoris ob non ſeruatas ſolemnitates non comprehendit contractum iuratum, *dec.*97.*adnot.*2.*n.*3. Siue verba ſtatuti ſint concepta in rem, ſiue in perſonam, *nu.*4.*contrar. num.*5. Declar. procedere, quando ſtatutum adimit viam probatoriam non adhibitis præſcriptis ſolemnitatibus in contractu, *num.*6.

Iuramentum non probatur per ſcripturam, cui per ſtatutum eſt adempta via probatoria ob non ſeruatas ſolemnitates, *deciſ.*97.*adnot.*2.*n.*6. Secus ſi de eo conſtaret aliter quam per inſtrumentum *n.* 7. Et in hoc etiam notarius rogatus admittitur in teſtem *num.*8.

Iuramentum non validat contractum ſi à ſtatuto præſumatur fraudolentum, & ſimulatum, non adhibitis ſolemnitatibus, *dec.*97. *adnot* 2 *num.*9. ſicut præſumitur ipſe contractus, *num.*10.

Statutum vero confirmatum à Papa poteſt tollere vim iuramenti, *deciſ.*97. *adnot.*2. *num.*11. ſcilicet ind recte præſumendo dolo, & metu extortum, non ſeruatis ſolemnitatibus, *nu.*12. contrar.*num.*13.

Eſt reſtringendum vbi agitur de dote competente, vel de alimentis, *deciſ.* 99.*num.*10.

Statutum conditum a laicis non habet locum in hæreditate Clerici, *deciſ.*99.*num.*12.

Quando cenſeantur contra libertatem Eccleſiaſticam, *dec.*99. *num* 26.

Si auferant ius competens Eccleſiaſticis de iure communi, aut alio priuilegio, ſunt contra libertatem Eccleſiaſticam. *ibidem num.*26. Et non afficiunt Clericos *num.* 27. ſiue directe, ſiue indirectè, ſiue ſub inuolucro verborum auferant Clericis, quod de iure communi conceditur, *num.*28.

Statutum laicorum non afficit perſonas Eccleſiaſticas licet emanauerit ad publicam vtilitatem *deciſ.* 99.*n.*18.

Laici non poſſunt ſtatuere de perſonis Eccleſiaſticis, neque de eorum bonis, ſiuè ſtatuti verba dirigantur in perſonam, ſiue ad bona, *deciſ.* 99.*adnot.*1.*num.*1.

Statutum Vrbis non comprehendit Clericos vbi de illis non facit expreſſam mentionem, *deciſ.*99 *adnot.*1.*num.*11.

Referuntur multa capita, in quibus Clerici, & Eccleſiaſtici non comprehenduntur a ſtatuto Vrbis, *deciſ.*99.*adnot.*1.*num.*12.13.16 & 27.

Statutum Vrbis in cap.178. lib.1. Nè in vna, eademque cauſa ſecundò liceat appellare comprehendit Eccleſiaſticos, & cauſas ſpirituales, *ibid.num.*14.& 15.

Quoad ordinaria iudicij ſtatutum laicale ligat Clericos litigantes in foro ſæculari, *deciſ.* 99. *adnot.*1. *num.*18. ſecus ſi ſtatutum eſſet coarctatiuum, *num.*19.

Ad compromittendum non ligat Clericos, *ibid. num.*20.

Statutum directum in ſubditos non comprehendit forenſes, *deciſ.*99.*adnot.*1.*num.*25.

Statutum Vrbis de præſcriptione ſexdecim annorum ligat Eccleſiaſticos, *deciſ.* 99. *adnot.*1. *num.*26. Contrar.*num.*27.

Statutum prohibens alienationem in forenſes non afficit Clericos forenſes, *deciſ.*99. *adnot.*1. *num.*29. ſiue ſtatutum loquatur in rem, ſiuè in perſonam, *num.*30.

Ligat Clericos in quærendis, ſecus in quæſitis, *deciſ.*99.*adnot.*1.*num.*31. Contrar.*num.*32.

Statutum præferens Primogenitum habet locum etiam ſi ſecundo genitus poſtea Clericus efficiatur, *deciſ.*99.*adnot.*1.*n.*37.

Ius ciuile, vbi ius canonicum aliter non diſponit ligat Clericos ex approbatione Papæ, quæ non porrigitur ad leges, & ſtatuta, poſtea lata, *deciſ.*99 *adnot.*1.*n.*34.

Ius municipale facit ceſſare ius commune, *deciſ.*103.*num.*4.

STATVTVM EXCLVSIVVM FOEMINARVM.

Statuta excluſiua fœminarum non extenduntur de perſona, ad perſonam, *deciſ.*99. *num.*5. Limit. quando datur maior ratio in perſona, quam in excluſa, *num.*6.

Si excludit filias propter maſculos excludit etiam ſorores, *deciſ.*99. *num.*7.

Statutum excluſiuum fœminarum propter maſculos non eſt odioſum odio irrationabili, *deciſ.*99. *num.*8.

Quando eſt fauorabile admittit interpretationem compræhenſiuam, & extenſiuam, *ibidem num* 9.

Statutum excluſiuum fœminarum non habet locum in hæreditate Clerici, *dec.*99.*n.*19.& 24.

Eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, *ibid.nu.*20. Et iudicatur conditum poſtquam quis eſt effectus Eccleſiaſticus, *num.*21.

Et licet in capite excluſiuo fœminarum ſit læſiuum non tamen in incluſiuo, *deciſ.*99.*n.*22.

Includens patruum excluſis fœminis prodeſt Patruo Religioſo profeſſo, *deciſ.*99.*num.*23.

Nec comprehendit hæreditatem Clerici, ſiuè agatur de bonis quæſitis ante, vel poſt Clericatum, *deciſ* 99.*adnot.*1.*n.*2. Et eſt attendendum tempus mortis, *num.*3.

Fœminæ à ſtatuto excluſæ capiunt hæreditatem Clerici, *deciſ.*99. *adnot.*1. *num.*4. Reprobato Theſauro, *num.*5.

Etiam ſi ſtatutum eſſet confirmatum à Papa in forma ſpecifica, ſi expreſſe de Clericis mentionem non faciat, *deciſ.*99.*adnot.*1 *n.*6.

STATVTVM QVOAD CONFIRMATIONEM.

Confirmatio ſtatuti in dubio præſumitur in forma communi, *deciſ.*97.*adnot.*1.*n.* 1.

Confirmatio in forma communi non extenditur ad ſtatuta contra Ius commune, *deciſ.* 97. *adnot.*1.*num.*2.6.& 7. Limit. vt in *num* 8.

Ex clauſula dummodo licita redditur in forma communi, *deciſ.*97.*adnot.*1.*num.*3.& 4.

Confirmatio in forma communi nihil de nouo tribuit, *deciſ.*97.*adnot.*1.*num.*5.

Statutum habens fomentum rationis eſt ſeruandum, licet ſit contra Ius commune, & in forma communi à Papa fuerit confirmatum, *deciſ.*97. *adnot.*1.*num.*8.

Statutum excluſiuum fœminarum eſt ſeruandum licet ſit contra ius commune, & confirmatum in forma communi, *deciſ.22. adnot.1. num.9.* Cum non ſit odioſum odio irrationabili, cum tendat ad conſeruationem familiarum, *num.10. & 11.*

Limit. procedere quando fœminæ excluduntur à deſcendentibus maſculis, ſecus ſi à remotiſſimis agnatis, *dec.97.adnot.1.n.12.*

Confirmatio in forma communi non ſufficit, ſi ſtatutum ſit contra ius, & non habeat motiuum æquitatis, aut publicæ vtilitatis, *dec.97. adnot.1.num.13.*

Confirmatio in forma communi parum, aut nihil operatur *ibid. num.14.*

Dicitur in forma ſpecifica ſi fuerit inſertus tenor, vel ſubſtantia ſtatuti confirmati, *deciſ.97. adnot.1. num.15.* Nec ſufficit clauſula ex certa ſcientia, ſi non conſtat Principem informatum fuiſſe, *num.16.*

Et requiritur, vt totum factum ſit Principi narratum, *deciſ. 97. adnot.1. num. 17.* Contrar. *num.18.* Præcipuè ſi adſit clauſula quorum tenores, *num.19.*

Dicitur confirmatio ex certa ſcientia ſi præcedat citatio partis, *deciſ.97. adnot.1. num.20.* Limit. vt in *num.21. & 22.*

Confirmatio ex certa ſcientia procedit ad ea, quæ ſunt iuris, & non quoad factum, *deciſ.97. adnot.1. num.23.*

Nihil operatur quando Princeps ignorauit rem confirmatam fuiſſe antiquatam. *ibid. num.24.*

In dubio confirmatio præſumitur ex certa ſcientia, *deciſ.97. adnot.1.num.25.*

Confirmatio Apoſtolica non ſupplet defectum poteſtatis, *deciſ.97.adnot.1.nu.26.*

Clauſula ex certa ſcientia in confirmatione Apoſtolica operatur circa ea, quæ ſunt iuris, & non facti, *deciſ 97. adnot.1. num.27.* Declara vt in *num.28.*

Confirmatio ex defectu intentionis corruit, licet reſcriptum fuerit motu proprio, *deciſ.97. adnot.1.num.29.39.& 40.*

Amplis verbis concepta habet vim nouæ legis *ibid.num.30.*

Non operatur vltra voluntatem legiſlatoris, *deciſ.97.adnot.1.num.31.*

Non extendit, ſed tantum roborat, *ibidem num. 32. & 33.*

Non extenditur ad ſtatutum emanatum pro declaratione alterius, *dec.97. adnot.1. n.34.*

Comprehendit omnes caſus, ſi aliquos tantum excipiat, *ibid.num.35.*

Non cenſetur derogare iuri canonico, niſi fuerit expreſſum, *deciſ.97. adnot. 1.n.36.* Non obſtante clauſula ex certa ſcientia, *num.37.*

Statuta laicalia ad hoc vt vim confirmationis Apoſtolicæ ligent Clericos debent de illis facere expreſſam mentionem, *deciſ.97. adnot.1. num.38.*

Clauſula dummodo licita, & honeſta in confirmatione appoſita referri poteſt ad alias qualitates ibi non expreſſas, *deciſ.97. adnot.1. num 41.*

Et dicta clauſula ſtat cauſatiuè, & non conditionaliter circa ea, quæ Papa ſciuit, *deciſ.97. adnot.1.num.42.* Præcipuè ſi fuerit inſertus tenor, alias ſtat conditionaliter, *num.43.*

Et quando fuit expreſſus tenor dicta clauſula reddit gratiam in forma ſpecifica, *deciſ 97. adnot.1. num.44.*

Confirmationis natura eſt dare robur ſtatuto, ſed non extendere ad ea, quæ in confirmato non includuntur, *dec.99. adnot.1.n.8.& 28.*

Confirmatio Apoſtolica in forma ſpecifica non ſupplet defectum voluntatis ſtatuentium, ſed tantum poteſtatis, *dec.99.adnot.1.n.7.*

Confirmata à Papa, cum clauſula, dummodo non ſint contra libertatem Eccleſiæ præſeruantur iura Clericorum, nec comprehenduntur ex defectu voluntatis confirmantis. *deciſ. 99. adnot.1.num.9. & 10.*

STATVTI SOLEMNITATES.

Vide in verbo *contractus Minor. Mulier.*

Solemnitates ſtatuti ſeruandæ ſunt etiam ſi filius Contrahat, cum Patre, *dec.7. adnot.3. num.20.* Contrarium, *vt num.24.* diſtingue *vt n.25.*

Et ſi contrahat, cum conſenſu Patris debent interuenire conſanguinei ex latere matris, vel Curator eorum defectu, *dec.7.adnot.3. num.25.*

Decretum Iudicis ſupplere non poteſt ſolemnitates à ſtatuto requiſitas. *dec 53.n.6.*

Decretum Iudicis non cenſetur interpoſitum ex cauſa, ſi ſit inepta, *ibidem num. 7.*

Cauſa requiſita in contractu mulieris non eſt iuſta ſi non contineat commodum, aut præcitam eius neceſſitatem, *dec 53.num.16.*

Solemnitates ſtatuti Vrbis ſunt de forma, quibus deficientibus actus corruit, *deciſ.53. adnot.1. num.8.*

Defectus ſolemnitatum probatur ex lectura inſtrumenti, *ibid. num.11.*

Solemnitates ſtatuti ſi à principio appareant non interueniſſe non præſumuntur ex curſu temporis, & obſeruantia, *dec.53 adnot.1. nu.12. contrar.n.13. diſtingue vt nn.14 & 15.*

Statutum Vrbis habet locum in omnibus contractibus mulierum, & minorum, & non reſtringitur ad quatuor tantum in eo expreſſos, *ibidem num.16.*

Solemnitates ſtatuti inter æque priuilegiatos non requiruntur, *deciſ.53.adnot.1.num.23.*

Solemnitates ſtatuti loci contractus ſunt adhibendæ *deciſ.53.adnot.1.num.25.*

Deputatio curatoris loco conſanguineorum ipſis ſtantibus non ſuffragatur, ſecus ipſis impeditis, vel interuenire recuſantibus, *deciſ.53. adnot.1.n.16.27.& n.28.*

Nec ſuffragatur ſi curator eſſet minor 25. annorum, *ibid.num.44.*

Solemnitates ſtatuti requiruntur in conſtitutione Procuratoris facienda per mulierem, & minorem, *deciſ.53.adnot.1.n.70.*

Solemnitates ſtatuti non requiruntur in contractibus mulieris, & minoris, & actu neceſſario, & qui ſit actus neceſſarius, *deciſ.53.adnot.2. num.1.& 7.*

Non requiruntur vbi minor contrahit cum euidenti vtilitate, *deciſ.53. adnot.2.num.8.*

Statutum requirens ſolemnitates in contractu minorum procedit in fæneratitio, *deciſ. 53. adnot.2. num.9.*

Digitized by Google

Secus ſi vtiliter agat, *num.* 10. Sed vtilitas debet eſſe euidentiſſima; *num.* 11.

Solemnitates Statuti non requiritur in mutuo ſi minor cum effectu recipiat, *deciſ.* 53. *adnot.* 2. *num.* 12. ſecus ſi in ſeneratitio *ibidem*.

Declara ſi minor ſit ſagax, qui non præſumitur læſus in mutuo gratuito *ibidem n.* 13. ſecus in mutuante adoleſcenti, *ibidem num.* 14.

Solemnitates Statuti non exiguntur in mutuo dato per ſanguine coniunctos minori, *deciſ.* 53. *adnot* 2. *nu.* 15.

Solemitates Statuti non requiruntur vbi minor, & mulier fiant locupletiores, ſed vtilitas debet eſſe euidentiſſima, *ibid. num* 18. & 19. & plenè probanda *num* 20.

Limit. ſi Statutum annullaret contractum ſinè ſolemnitatibus, etiam ſi minor eſſet factus locupletior. *ibid. num.* 21.

Solemnitates Statuti non requiruntur in contractu modicæ ſummæ, *ibid. num.* 22.

Modica ſumma ad hunc effectum, quæ dicatur, *deciſ.* 53. *aduot* 2. *num.* 23.

Solemnitates Statuti non requiruntur in obligatione mulieris, & minoris proueniente ex delicto, *ibid. num.* 25.

Nec requiruntur in minore mercatore. *deciſ.* 53 *aduot* 2. *num.* 26.

Et in dubio cenſetur contractum cum eodem tanquam cum Mercatore, *ibid. num.* 27.

Nec requiruntur ſi mulier, vel minor pró alijs contrahant, *deciſ.* 53. *adnot.* 2. *num.* 28.

Nec requiruntur in filiofamilias minore, qui non ſibi, ſed Patri contraxit, *ibid. num.* 29.

Nec requiruntur in muliere acceptante tutelam filiorum, *ibid. num.* 30.

Nec requiruntur in muliere tutorio nomine contrahente, *ibid. num.* 31.

Limit. vt hoc caſu ſint adhibendi duo conſanguinei pupilli, & etiam mulieris, ſi contractus ſit eidem læſiuus, *ibid. n.* 32.

Nec requiruntur ſi minores, vt mulieres inter ſe contrahant, *ibidem n.* 33. Contrar. *num* 99. *declar. vt num.* 100. & 101.

Nec requiruntur in contractu ſponſalium, *ibid. num.* 34.

Nec requiruntur in donatione cauſa mortis, ſecus inter viuos, vel dolo inductus fuerit ad donandum. *deciſ* 53. *adnot.* 2. *num.* 35 & 36.

Nec requiruntur in contractu iurato, *ibidem num.* 37.

Ampl. *vt num.* 18. & 39. Contrar. *num.* 40.

Limit. ſi Statutum auferat fidem inſtrumento, *ibidem*.

Vel dolo extortum iuramentum præſumat, *num.* 42. Vel ſi Statutum ſit confirmatum à Papa in forma ſpecifica *num.* 43.

Limit. de Iure communi, cuius vigore ſuſtinetur Contractus, *num.* 44.

Solemnitates de Iure communi requiſitæ in contractu minoris, ſunt auctoritas Curatoris, & Decretum Iudicis, *deciſ.* 53. *adnot.* 2. *num.* 44.

Minor per iuramentum repræſentatur maior, *ibid. num.* 45.

Solemnitates Statuti non requiruntur ſi mulier, vel minor ſuccedat ei, cum quo ſiuè ſolemnitatibus contraxerunt. *deciſ.* 53. *adnot.* 2. *num.* 49.

Nec requiruntur in actu facto per minorem ex præcepto teſtatoris. *ibidem num.* 50.

Nec requiruntur in contractu celebrato per Iudæum maiorem annorum treſdecim. *dec.* 53. *adnot.* 2. *nu.* 51.

Etiam ſi agatur coram Iudice Chriſtiano, *ibidem num.* 52. contrar. *num.* 53.

Solemnitates Statuti non requiruntur in donatione facta à Matre ad fauorem filiorum, *deciſ.* 53. *adnot.* 2. *n.* 54.

Nec requiruntur vbi alia actione mulier, vel minor indemnis ſeruari poſſit *ibid. n.* 55.

Nec requiruntur vbi minor acciperet rem in emphyteuſim, *deciſ.* 53. *adnot.* 2. *num.* 56.

Vel ſe obligaret ad annuam penſionem *ibidem num.* 58. Vel emphyteuſis eſſet damnoſa *ibid. num.* 59.

Nec requiruntur in donatione facta à muliere contemplatione certi, & determinati matrimonij, præcipuè ſi mulier ſit maior. *deciſ.* 53. *adnot.* 2. *num.* 66.

Ampl. vt nec requiratur inſinuatio *ibid nu.* 61. Præcipuè ſi donatio fiat in ipſis capitulis matrimonialibus *ibidem*.

Limit. ſi donatio eſſet facta extrà capitula matrimonialia. Limit. ſi donatio fiat contemplatione matrimonij in genere *ibidem* 64.

Nec requiruntur ſi mulier ſibi conſtituat dotem, vel donet ei, quam tenetur dotare *deciſ.* 53. *aduot.* 2. *num* 65. contrar. 66. *limit.* procedere in muliere maiori, ſecus in minori *ibidem num.* 67.

Solemnitates Statuti non requiruntur in muliere recipiente a Mercatore bona ad victum, & veſtitum, & vir tenetur ſoluere pretium. *deciſ.* 53. *adnot* 2. *num.* 70.

Solemnitates Statuti non exiguntur, ſi minor, & mulier contrahant cum Eccleſia *ibid. num.* 83. Contrar. *num.* 84. Sed hoc non procedit ſi contrahentes opus pietatis exercent. *ibid.* 85. Vel agatur de ſalute animæ *ibidem num.* 86.

Nec requiruntur in muliere offerente ſe, & ſua bona Eccleſiæ. *deciſ.* 53. *adnot.* 2. *num.* 87.

Solemnitates non exiguntur in marito minore recipiente dotem, ſicuti in muliere minori conſtituente. *ibidem num.* 88.

Nec exiguntur in quietantia facta à muliere ex cauſa neceſſaria. *deciſ.* 53. *adnot.* 2. *num.* 89.

Solemnitates Statutariæ non requiruntur in repudiatione hæreditatis facta per mulierem minorem. *deciſ.* 53, *adnot.* 2. *num.* 92. Contrar. *n.* 93. & 97.

Ampl. procedere ſiuè in repudiatione Iuris delati, ſiuè deferendi. *ibidem num.* 94.

Sed ſi aditio fiat cum beneficio *l.* & *Inuen.* non requiruntur ſolemnitates *ibidem num* 98.

Solemnitates Statuti ſunt ſeruandæ, ſi Laicus cum Clerico contrahat, alias contractus redditur nullus ex omiſſione formæ Statuti facta per Laicum minorem *deciſ.* 53. *adnot.* 3. *num.* 17. & 18.

Limit. ſi ſolemnitas à Statuto requiſita eſſet difficilis executionis. *ibidem num.* 19.

Limit. ſi Statutum eſſet pœnale, ſecus ſi tantum reddat actum nullum, *ibidem n.* 20.

Limit. ſi contractus celebretur inter Laicum,

& Ec-

& Eccleſiam, nam tunc nullæ requiruntur ſolemnitates, *ibidem num.21. & 22.* Contrar. *numum.23.*

Limit. ſi Statutum loquatur in perſonam *ibid. num.24.*

Limit. ſi Statutum ſit arctatinum, & præceptiuũ *ibidem num.25.*

Limit. ſi Statutum de Eccleſiaſticis faciat expreſſam mentionem, *ibid. num 26.*

Sublim. ſi Statutum, vel lex faciens de Clericis mentionem reſoluatur in vim conſilij, *ibidem num.27.*

Limit. vt Clerici gaudeant Priuilegio Statuti Laicalis prò ſe, ſi vti velint, non contrà sè, *ibidem num.28. 29. & 30.*

Limit. ſi Statutum eſſet in forma ſpecifica à Papa confirmatum, ſecùs ſi ab Epiſcopo, *ibid. num. 32.*

Emptio facta ad fauorem Eccleſiæ abſquè ſolemnitatibus, an, & quandò ſubſiſtat, *deciſ.53. adnot.3. num.52. & 53.*

Solemnitates Statuti requiruntur in contractu celebrato ab ingreſſuro Religionem, alias eſt nullus, *deciſ.53. adnot.4, num.1. & 2.*

Limit. procedere ſi agatur ad fauorem ſæcularium, ſecus fauore Religionis, *ibidem numer. 3.*

Solemnitates Statuti Laici non ſunt adhibendæ in renunciatione Nouitij, ſed ſeruanda eſt forma Concil. Tridentini, *deciſ.53. adnot.4. numer. 4.*

Debet tamen conſtare de ſuſceptione habitus, alias præſumitur permanentia in ſæculo, *ibid. num.5.*

S T V P R V M.

Stuprum eſt mixti fori, *deciſ.17. adnot.1. num.68. & 79.* Contrarium *num.78.*

De ſtupro commiſſo à Clerico cognoſcit Eccleſiaſticus, ſi à laico Iudex Laicus *ibidem numer.69.*

Declara procedere quoad pœnas temporales, ſecùs ſi agatur ad dotandam, vel ad deſponſandam, quo caſu cauſa ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum, *deciſ.17. adnot.1. num.70.*

Stuprans Virginem promiſſo Matrimonio tenetur ducere, attento foro conſcientiæ, ſi ex animo promiſerit, ſi ſit ſatisfacit dotando, *deciſ. 17. adnot.1. num.71.*

Contrarium quod etiam fictè promittens teneatur ducere, *ibid. num.72.*

Limita ſi maxima ſit diſparitas, inter virum, & fœminam, & quid ſi interuenerit iuramentum *ibid. num.73.*

Limit.2. Si magnum ſcandalum timeretur, vel mulier deciperet virum, *ibid num.75. & 76.*

Limit.3. Si fœmina poſt deflorationem cum alio fornicationem habuerit, *ibid. num.77.*

Iudex laicus poteſt compellere Stupratorem, vel Sponſum ad contrahendum Matrimonium, ſi nulla eſt dubitatio de validitate Sponſalium ſed contrarium verius *deciſ.17, adnot.1. num 81.*

Deflorans Virginem ſub fide futuri Matrimonij promoueri non poteſt ad Sacros Ordines *deciſ.25. num.24.* Nec ingredi Religionem, *num.25.*

Stuprum non committitur cum meretrice, nupta, *deciſ.24. num.19.*

Pœna Stupri hodiè apud nos eſt arbitraria, & non extenditur ad triremes, *deciſ.93. num.1. & num. 5.*

Stuprator ſi ſit honeſta perſona quomodo puniatur ſi non adſit violentia, *deciſ.93, num.2.*

Et quomodò ſi adſit violentia *num.3.* & quid ſi interuenerit raptus *num.4.*

Violentia ad exigendam pœnam Stupri qualis eſſe debeat, *num 6.*

Stuprator de iure Canonico tenetur Stupratam dotare, vel in vxorem ducere, *deciſ.93. numer.7.*

Licet ad vtrumquè tenebatur ex cap.1. de Adulterijs, *num.8.* Declara, vt in *adnot.2. num.7.*

Quæ requirantur ad hoc, vt ſecundum ius Canonicum ſit locus pœnæ Stupri, *deciſ.93. n.9. & 10.*

Habet locum ſiuè mulier Stuprata conſenſerit, ſiuè renuerit, *deciſ.93. num.11.*

Stuprator ſi nolit Stupratam in Vxorem ducere vltrà dotem conſtituendam alia etiam pœna non corporali puniri debet, *deciſ.93. num.13.*

Tenetur etiam dotare ſi Parentes, vel Stuprata renuat in Virum ducere, *deciſ.93. num.14.*

In dubio puella præſumitur ſeducta, *deciſ.93. num.15.*

Mulier, an ſit virgo, vel corrupta probatur ex inſpectione obſtetricum, *deciſ.93. num.16.* Et eorum iudicio probatur prægnantia, *num.17.*

Socij, & participes criminis admittuntur in probatione Stupri, adulterii, & copulæ carnalis, *deciſ 93. num.18.*

Stuprum probatur ex fuga Stupratoris, *deciſ.93. num.39.*

Probatur præſumptionibus ſimul iunctis, *ibid. num.41.*

Virginitas præſumitur etiam in dubio, *deciſ.93. num.43.*

Adminicula quibus probatur Stuprum, & copula carnalis ſufficiunt ad tranſmittendam inquiſitionem, *deciſ.93. nu.40.*

Non probatur ex aſſertione Stupratæ, *deciſ.93. adnot.1. num.1. 2. & 3.* Contrarium *num.4.*

Puella in dubio tempore Stupri præſumitur Virgo, ſiuè Stuprum ſit violentum, ſiuè non *deciſ.93. adnot.1. num.5. & 7.*

Sed hoc procedit ſi puella erat bonæ famæ *numer.6.*

Præſumptio Virginitatis oriens ex iurata aſſertione puellæ, tollitur per alias inhoneſtatis, *deciſ 93. adnot.1. n.8.*

Stuprum non probatur præſumſionibus ſicut adulterium, *deciſ.93. adnot.1. num.9.*

Non probatur per teſtes domeſticos niſi indicatiuè *ibidem num.10.*

Ex fama ſtupri deſumitur argumentum, *dec.93. adnot.1. num.11.*

Probatur ex vociferatione, & clamore Mulieris, *deciſ.93. adnot.1. num.12.*

Commiſſum cum perſona vili non eſt punibile, *dec.93. adnot.2. n.1.* Contrarium, *num.2.*

Stuprans vt in vxorem ducat, ſecuto matrimonio non punitur, *deciſ.93. adnot.2. num.4.*

Stuprum commiſſum de conſenſu ſtupratæ liberat

berat à pœna dotandi, ſed non à criminali, *ibidem num.*5.

Præcipuè ſi interuenerit conuentio pretii, *numer.*6.

Stuprator ſi ob paupertatem dotare nequeat, eſt fuſtigandus, & exiliandus, *deciſ.*93. *adnot.*2. *num.*8.

Sed ſi ſit vxoratus tenetur dotare, & alia pœna multari debet, *deciſ.*93.*adn.*2. *n.*9.

Dos Stupratæ, an ſit ſtatim, vel in actu Matrimonii præſtanda, *deciſ.*93. *adnot.* 2. *num.* 11. & 12.

Stuprans Virginem immaturam quâ pęna multetur *ibid.n.*15.

Pœna Stupri non eſt inferenda in Stupro attentato, *deciſ.*93. *adnot.*2.*num.*17. Secus ex Statuto Vrbis *num.*18.

Stuprata ſi poſt Stuprum inhoneſtè viuat non poteſt petere dotem, *deciſ.*93. *adnot.*2. *n.*19.

Stuprator præſumitur innocens ſi poſt longum tempus accuſetur, *deciſ.*93. *adnotatio* 2. *num.*20.

Clericus Stuprator tenetur dotare Stupratam, & ſoluere aliam pœnam extraordinariam, *dec.* 93. *adnot.*2. *num.*10.

Et ſi per vim Stuprauerit eſt deponendus, & in carcerem detrudendus, *num.*13.

SVBROGATIO.

In Subrogatum tranſeunt omnia iura actiua, & paſſiua eius, in cuius locum ſubrogantur, *dec.*5. *adnot.*1. *num.*00.

Subrogatio ſapit naturam ſubrogati, *deciſ.*13.*adn.* 1. *num.*9.

Limit. ſi in ſubrogato militet diuerſa ratio, *ibid. num.*10.

Limit. ſi in ſubrogato adeſſet noua qualitas, *ibidem num.*11.

SVBSCRIPTIO.

Subſcribens cenſetur approbare omnia in Scriptura contenta, *deciſ.*90 *adnot.*2. *num.*34.

SVBSTITVTIO SVBSTITVS.

Perempto primo Subſtitutionis gradu non habet locum ſecunda Subſtitutio, *deciſ.*8. *num.*1. Contrar. *num.*10. & 11.

Amplia præcipuè ſi ſecunda ſit reſtricta in euentum purificationis primæ, *ibidem n.*2.

Amplia etiam ſi fuerit deuentum ad plures ſubſtitutionis gradus, dummodò vna dependeat in caſu purificationis, antecedentis, *ibid. num.*3.

Amplia vt dependentia vnius ſubſtitutionis ab alia elicitatur, ſi emanauerint per modum continuati ſermonis, *ibidem nu.*4.

Amplia eo magis ſi ſubſtitutio fuit concepta per verba reſtrictiua tunc, & eo caſu, *ibidem num.*5.

Amplia etiam ſi agatur fauore piæ cauſæ, *ibidem num.*6.

Subſtitutio nominatim facta ab eo, in cuius perſona fuit facta caduca, non habet locum, *dec.*8. *num.*7.

In ſubſtitutionibus, ſiuè directis, ſiuè fideicommiſſarijs perempto primo gradu, ſubintrat ſecundus, *deciſ.*8. *num.*12.

Ampl. præcipuè concurrente veriſimili mente teſtatoris, *ibidem num.*13.

Subſtitutio concepta per verba communia, & indefinita facientia menſionem de morte eſt compendioſa, *deciſ.*8. *num.*15.

Subſtitutio compendioſa continet vulgarem, *ibidem num.*16.

Subſtitutus in vim vulgaris contentæ in compendioſa ſubintrat in locum primi perempti, & caducati, *deciſ.*8. *num.*17. & 18.

Ampl. procedere ſiuè vnus, ſiuè plures gradus caducati fuerint, *ibidem num.*19.

Subſtitutio per prædeceſſum antecedentis gradus non caducatur, licet fuerint adiecta verba *tunc*, & *eo caſu*, ſi ex veriſimili mente teſtatoris extendantur de caſu ad caſum, *deciſ.* 8. *num.*21.

Subſtitutio concepta per verba *tunc*, & *eo caſu* regulatur ſecundum caſum euenientem, ſiuè fideicommiſſariæ, ſiuè vulgaris, *deciſ.*8. *num.*23.

Non caducatur per prædeceſſum anterioris gradus, niſi copulatiuè concurrant verba reſtrictiua, & quod onus reſtitutionis fuerit nominatim iniunctum antecedenti ſubſtitutioni, *deciſ.*8 *num.*25. & 26.

Subſtitutio quando dicatur nominatim facta, *ibidem num.*27.

In ſubſtitutione vulgari non procedit textus *in l.Celſus ff. de legat.*2. *deciſ.*8. *num.* 28.

Subſtitutio compendioſa non continet vulgarem quando confertur poſt acquiſitam hæreditatem, *deciſ.*8. *num.*29.

Subſtitutio fideicommiſſaria non habet locum, niſi impleta conditione ſub qua vocatur, *ibid. num.*30.

Differentia inter vulgarem, & fideicommiſſariam ſubſtitutionem traditur, *deciſ.* 8. *numer.*31.

Subſtitutio facta cum dictione caſu quo importat vulgarem, ſed ſi fuerit adiecta dictio *in caſu prædicto*, importat fideicommiſſariam, *deciſ.*8. *num.*33.

Subſtitutio in dubio intelligitur de vulgari, & non de fideicommiſſaria, *deciſ.*8. *num.*34.

Verbum ſubſtitui cum ſit commune continet vulgarem, *ibidem num.*35. & 36.

Compendioſa inducitur ex verbis facientibus menſionem de morte, *deciſ.*8. *num.*37.

Et continet vulgarem, & fideicommiſſariam, *ibidem.*

Subſtitutio vulgaris comprehendit caſum mortis viuente teſtatore, *deciſ.*8.*adnot.*1.*n.*21.

Vulgaris tacitè in pupillari contenta operatur, vt ab ea teſtamentum incipiat ob prædeceſſum primi ſubſtituti *deciſ.*8. *adnot.*1.*num.*22.

Amplia etiam ſi mortuo filio Pater ſuperuixerit, *ibidem num.*23.

Subſtitutio extenditur fauore piæ cauſæ, *deciſ.*8. *adnot.*1. *num.*24.

Subſtitutio ſi tàm prima, quàm ſecunda ſit vulgaris per prædeceſſum primi admittitur ſecundus, & ſic deinceps, *deciſ.*8.*adnot* 1.*num.*25. 26. & 27.

Limit. vt *num.*28.

Subſtitutio vulgaris pluribus facta non reſoluitur in ſingularitates, ſed portio deficientis accreſcit conſubſtitutis, *deciſ.*8. *adnot.*1. *nu.* 28.

Subſtituti portio ſi ſit tranſmiſſibilis ad hæredes exclu-

excluditur ſecundus ſubſtitutus *decif.8.adnot.1. num.29.*
Subſtitutio fideicommiſſaria hæredirate non adita, vel caducata euaneſcit, *decif.8. adnot. 1. num.30.*
Subſtitutus per fideicommiſſum non poteſt ſuccedere niſi fuerit adita hæreditas, *dec.8. adnot. 1. num.31.*
Quæ differentia ſit inter ſubſtitutionem dictam, & fideicommiſſariam, *ibidem num.32.*
Subſtitutus compendioſè ſuccedit per vulgarem ſi inſtitutus moriatur antè teſtatorem, *decif.8. adnot.1. num.38.*
Subſtitutus compendioſè ſuccedit ex vulgari in ea contenta, ſi primus ſubſtitutus præmoriatur, *decif.8. adnot.1. num.43.*
Vulgaris, Pupillaris, & Fideicommiſſaria in compendioſa conteuta producunt ſuum effectum earum contingente caſu, etiam ordine ſucceſſiuo, ſi filij in infinitum ſint ſubſtituti, *decif.8. adnot.1.num.44. & 45.*
Caducato primo gradu pupillaris ſubſtitutionis ſuccedit ſecundus ſubſtitutus compendioſè ex vulgari, *decif.8. adnot. 1. num.46. & 47.*
Limit. in caſibus, in quibus vulgaris non continetur in compendioſa, *decif.8.adnot.1.num.48.* vbi declarantur dicti caſus, *vt in n.52.*
Contrarium ſi Pupillus adiuerit hæreditatem, *ibidem num.49.*
Compendioſa concepta cum clauſulis reſtrictiuis non continet vulgarem, *dec.8.adnot.1.n.51. & 53.*
Differentia inter vulgarem, & fideicommiſſariam ſubſtitutionem, quæ ſit, *decif.8.adnot.1. num.54.*
Subſtitutus hæredi, ſi ſine liberis deceſſerit, ſi ſit Titius, cui ſi ſine liberis moriatur datus ſit alter ſubſtitutus, mortuo Titio cum liberis, & poſteà hærede ſinè liberis, non admittitur vltimus ſubſtitutus, ſed filij Titij primi ſubſtituti, *dec.8.adnot.1.num.55.* Contrarium *n.56.*
Subſtitutio tacita Pupillaris non habet locum matre in medio exiſtente, etiam ſi pia cauſa ſubſtituta fuiſſet, *dec.12.adnot.7.nu.47.*
Subſtitutio facta alicui ſi deceſſerit ſine filijs, mortuo cum filijs expirat, *decif. 43. adnot. 3. num.1.*
Et defectus huius conditionis ſatis eſt, quod ſemel euenerit, *ibid. num.2.*
Ampl. procedere licet ſubſtitutiones eſſent factæ in infinitum, dummodò dependeant à purificatione conditionis ſi deceſſerit ſine filijs, *dec.43.adnot.3.n.3.*
Ampl. procedere licet pia cauſa eſſet vltimo loco inſtituta, *ibid. n.4.*
Et eſſet impoſitum onus perpetuum miſſarum, *num.5.*
Ampl. procedere licet filij in conditione poſiti eſſent vocati, cum non cenſeantur grauati ad reſtituendum, *decif.43.adnot.3.n.6.*
Grauamen enim iniunctum inſtitutis non cenſetur repetitum in filijs in conditione poſitis, *ibid. n.7.*
Limit. 1. vt ſubſequentes ſubſtitutiones expirent ſi dependeant à prima, alias ſecus, *decif.43.adnot.3.n.8.*
Limita 2. vt non expiret ſi diſpoſitio ſe extendat ad omnes vocatos, ità quod hæreditas deueniat ad vltimum vocatum, *ibid.n.9.*
Subſtitutio in euentum quod Puella inſtituta efficiatur monialis, emiſſa profeſſione purificatur non expectata morte naturali monialis, *decif.57. adnot.1. num.33. & 34.*

SVCCESSIO.

Succedendi habilitas, & inhabilitas non metitur tempore antecedenti, ſed tempore delatæ hæreditatis, *decif.53.adnot.5.num.9. & 11.*
Ius ſuccedendi à iure primogenituræ in quo differat, *ibid.num.13.*

SYNODVS.

Archipresbyter vbi ſedere debet in Synodo, *decif.1.adnot.11.n.6.*
Archidiaconus quem locum habeat in Synodo, *dec.1.adnot.16.n.5.*
Cautor, Primicerius, Sacriſta, quem locum habere debeant in Synodo, *decif.1. adnot. 16. num.7.*
Archipresbyteris, & Plebanis qualis locus tribuatur in ſynodo, *dec.1.adnot.16.num.10.*
Beneficiati ſimplices quem locum habeant in Synodo, *dec.1. adnot.16. n.12.*

T

TERTIARII, ET TERTIARIÆ.

Tertiarij, & Bizochæ vbi ſepeliri debeant, vide in verbo *Sepultura*.
Tertiarij, & Tertiariæ an, & quandò eximantur à iuriſdictione laicali, & Epiſcopo ſubijciantur, *dec.5.adnot.3.nu.49.*
Sorores Tertij Ordinis Sancti Franciſci gaudent priuilegio fori, *decif.5.adnot.3.n.50.*
An gaudeant priuilegio canonis, *ibid. n.51.*
Mulieres quomodo ſint admittendæ ad habitum Tertij Ordinis, & de eius requiſitis, *ibid. num.52.*

TESTATOR.

In vltimis teſtantium voluntatibus lata ſit interpretatio, *decif.7.adnot.1.num.12.*
Teſtator poteſt fideicommiſſo granare omnes vocatos, *decif.43.adnot.2.num.116.*
Veriſimilis mens, & voluntas Teſtatoris eſt ſequenda, interpretanda, & coadiuuanda ſecundum id, quod credibile redditur diſponere voluiſſe, *decif.57. n.19.*
Diſpoſitio Teſtatoris extenditur ad caſum, de quo ſi cogitauiſſet veriſimiliter diſpoſuiſſet, *ibid.n.21.*
Voluntas teſtatoris ſicut ſcripta eſt obſeruari debet, *decif.57.adnot.1.num.3. decif.110.num.12.*
Voluntas Teſtatoris regulari debet ſecundum Iuris diſpoſitionem, *dec.57.adnot.1.n.28.*
Teſtator non poteſt facere, vt leges iuſtæ non valeant in ſuo teſtamento, ſi irrationabiliter diſponat, *ibid.num.29. decif.88. adnot.3.num.28.*
Teſtatoris voluntas pro lege ſeruanda eſt ſi ſit ſecundum, vel præter legem, non autem ſi à lege reprobetur, *dec.57.adnot.1.n.30.*
Teſtator liberè diſponere poteſt de ſuis bonis ſalua legitima filiorum, *dec.57.adnot.2. n.14.*
Voluntas teſtatoris non dicitur perfecta, dum teſta-

teſtator tractauit de præparatione ſui teſtamenti, & non verſetur circa actum ipſum teſtandi, ſed ſolum voluntatem in præparatione declarauit, *deciſione* 90. *num.*7.
Quando dicatur perfecta, *dec.*90.*adnot.*2.*nu.*15, *&* 27.
In dubio habetur pro perfecta, *ibid.num.* 23.
Dicitur perfecta quoties non ſit perficienda per aliam ſecundam operationem, ſecus ea non ſecuta, *dec.*90.*adnot.*2.*n.*24.*et* 25.
Depoſitio Notarij dicentis teſtamentum publicatum non fuiſſe quando teſtator plenè ſuam voluntatem dictauit, non elidit præſumptionem voluntatis perfectæ, *ibid.num.*26.
Caſus omiſſus à teſtatore remanet ſub diſpoſitione iuris, *deciſ.*131.*num.*16.

TESTAMENTVM.

Teſtamentum factum in loco exempto non exigit ſtatuti ſolemnitates, *dec.*90.*adnot.*1.*num.*1.
Contrarium *num.*2. Limit. procedere in ſtatuto non confirmato à Papa, *ibid.num.*3.
Teſtamentum factum coram Parocho, & duobus teſtibus de Iure Canonico valet, *deciſ.*90. *adnot.*1.*num.*4.
Ampl. ſiuè teſtamentum ſit conditum ad pias cauſas, ſiuè ad prophanas, *ibid. num.* 5.
Ampl. vt in terris Eccleſiæ in vtroque foro ſit ſeruandum, *ibid. num.*6.
Parochus in vltimis voluntatibus fungi poteſt munere Notarij, *deciſ.*90.*adnot.*1, *n.*7. *deciſ.*110, *num.*7.
Teſtamentum coram Sacerdote, qui non ſit Parochus, & duobus teſtibus non valet de Iure Canonico, *deciſ.*90.*adnot.*1.*n.*9.
Limit. procedere in foro iudiciali, non in foro conſcientiæ, *ibid.n.*10.
Teſtamentum factum coram Parocho, & duobus teſtibus, ſi teſtator reconualuerit non valet vltrà annum, *deciſ.*90.*adnot.*1.*n.*11.
Nec valet, vbi ſtatutum iubet ſeruari ius ciuile, *ibid.n.*12.
Limit. procedere ſi ſtatutum ſit à Sancta Sede in forma ſpecifica confirmatum, *ibid.num.*13.
Teſtamentum factum coram Parocho, & duobus teſtibus habet locum in caſu grauis infirmitatis, *deciſ.*90.*adnot.*1.*n.*17.
Factum coram vno Parocho, & teſtibus eſt validum, licet plures Parochi eidem Eccleſiæ ſint præpoſiti, *ibid.num.*18.
Factum coram Parocho, & teſtibus poteſt ad inſtantiam intereſſe habentium in publicam formam redigi, *dec.*90. *adnot.*1.*nu.*20.
Et quomodò facienda, *num.*21.
Et proceſſus coram quo iudice ſit faciendus, *num.*22.23. *et* 24.
Diſpoſitio ad pias cauſas probatur ex diſpoſitione Parochi coram duobus teſtibus, *dec.*90. *adnot.*1*n.*8.
Textus in l. hac conſultiſſima *C. de teſtament.* diſponens ſeptem teſtes in teſtamentis adhiberi non eſt correctus per Ius Canonicum, *deciſ.*90. *adnot.*1. *num.*15.
Declara vt *num.*16.
Factum coram Confeſſario teſtatoris valet, *ibid.num.*19.
Conditum coram ſimplici Sacerdote, qui fungatur munere Parochi valet, *dec.* 110.*num.*6, 8. 9. *et* 10.
Teſtamentum non ſortitur effectum niſi poſt mortem teſtatoris, *deciſ.*43. *n.*33.
Teſtamentum poſthumi prætéritione ruptum, & nullum remanet, *dec.*43. *n.*14.
Limit. procedere quoad inſtitutionem, ſecùs quoad legata, & cætera diſpoſita, & etiam quoad fideicommiſſa vniuerſalia, *ibid. nu.*15, *&* *nu.*16.
Sublimit. vt procedat in præteritione Poſthumi ſcienter facta, ſecùs ſi ignoranter, *ibidem num.*17.
Teſtamentum Clerici in quo alter Clericus ſit hæres inſtitutus, non ſubiacet Iuriſdictioni ſtatuentium, *deciſ.*53.*adnot.*3.*num.*48.
In vltimis voluntatibus eſt facienda lata interpretatio, ſecùs in contractibus, *deciſ.* 57. *numero* 4.
Teſtamentum factum coram Parocho, & duobus teſtibus de Iure Canonico valet, etiam quoad cauſam prophanam, *dec.*40. *n.*36.
Teſtamentum vſurarij eſt nullum, niſi vſuræ fuerint reſtitutæ, vel cautum de reſtituendo, vt nec inter liberos valeat, *dec.* 72. *nu.*21. *&* *num.*23.
Teſtamentum an ſit ad pias cauſas non ex legatis, ſed ex hæredis inſtitutione deſumitur, *dec.*90. *n.*1.
Teſtamentum dicitur ad pias cauſas, ſi legata pia relicta abſorbeant maiorem partem bonorum teſtatoris, *deciſ.*90. *num.*3. *&* *n.*4.
Vel ſi contineat tantum legata pia etiam abſque hæredis inſtitutione ſubſtinetur, *ibidem num.*5.
Imperfectum ratione ſolemnitatum ad pias cauſas, & inter liberos ſubſtinetur, *deciſ.* 90. *n.*6. *&* *num.*11.
Teſtamentum imperfectum ratione voluntatis non ſubſtinetur, neque inter liberos, neque ad pias cauſas, *ibid num.*8.
Teſtamentum ad pias cauſas non eſt fauorabile, niſi conſtet conditum fuiſſe, *deciſ.* 90. *numero* 12.
Teſtamentum ad pias cauſas fauorabiliter ſubſtineri debet, nec per apices iuris diſputandum, *deciſ.*90. *num.*13.
Limit. procedere dummodò non recedatur à regulis iuris, & venientibus ab inteſtato non fiat iniuſtitia, *ibid.num.*14. *&* 15.
Teſtamentum ad pias cauſas probari debet per duos teſtes de Iure Canonico, ſecùs de Iure Ciuili, *dec.* 90. *num.*17. *&* 18.
In teſtamento ad pias cauſas ceſſat ſuſpicio falſi, *deciſ.*90. *num.*19.
Nunquam dicitur abſolutum niſi conſtet de voluntate teſtatoris concluſiuè, completa plenè enunciata, & declarata, *deciſ.* 90. *numero* 9.
Nec integrè cenſetur teſtatorem expreſſiſſe ſuam voluntatem, niſi conſtet non vltrà voluiſſe aliud diſponere, addere, vel minuere, *deciſ.*90. *num.*10.
Teſtamenti ignorantia præſumitur, *deciſ.* 129. *num.*12. 13. *&* 14.
Teſtamentum ſit caducum ſi hæres decedat viuente

uente teſtatore, *dec.8.adnot.1. num.1.*

Teſtamentum recipit vires de tempore mortis teſtatoris, *deciſ.8.adnot.1.num.2.*

Teſtamentum quando habeatur pro non ſcripto, *deciſ.8.adnot.1.num.3.*

Teſtamentum caducatur ſi hæres non adeat, vel in totum hæreditatem repudiet, *deciſ. 8. adnot.1.num.4.*

Diſpoſitio ridicula, vel impoſſibilis habetur pro non ſcripta, *deciſ.8.adnot.1.num.5.*

Teſtamentum non ſubſtinetur quoad alios hæredes ſcriptos, ſi vnus præmoriatur ante teſtatorem cum eiſdem oneribus, & prohibitionibus, *deciſ.8. adnot.1.num.6. 7. & 8.*

Dummò à coniunctis, & ſubſtitutis impleri poſſunt ibidem, *n.11.* Declarat. vt *n.12.*

Et pars deficientis accreſcit coniunctis, *deciſ.8. adnot.1.num.9. & 10.*

Et accreſcit coniunctis pro portionibus hæreditariis, vel legati, *deciſ.8. adnot.1. num.13.*

Teſtamentum non ſit caducum per prædeceſſum primi ſubſtituti, ſi ſit datus vulgariter ſubſtitutus, *deciſ.8. adnot.1.n.20.*

Teſtamentum caducatum per obitum primi hæredis ſubſtinetur vigore clauſulæ codicillaris ad fauorem ſecundi hæredis, *deciſ.8. adnot.1. num.33.*

Teſtamentum non poteſt habere effectum à fideicommiſſo, *deciſ.8.adnot.1.num.37.*

An ſit ad pias cauſas non ex legatis, ſed ex hæredis inſtitutione deſumitur. *deciſ.12. adnot.7. num 1.*

Teſtamentum factum, vt hæres exoneret ſuam conſcientiam dicitur ad pias cauſas, & valet etiam ſine ſolemnitatibus. *deciſ. 12. adnot. 7. num.8.*

Pia cauſa, vt faciat valere teſtamentum ſine ſolemnitatibus, quæ dicatur. *ibid.n.17.*

Teſtamentum dicitur ad pias cauſas ſi fuerit primo loco, & non in remotum inſtituta pia cauſa. *deciſ.12. adnot.7. num.18.* Contrarium. *n.19.*

Teſtamentum à ſubſtitutione vires habere poteſt. *ibid.n.19.*

Dicitur ad pias cauſas, ſi legata pia abſorbeant maiorem partem hæreditatis, alias ſecus. *deciſ.12.adnot.7.num.20.& 21.*

Diſpoſitio non eſt neceſſaria, vt tota ſit ad pias cauſas, vt ſubſtineatur teſtamentum ſine ſolemnitatibus factum. *ibid.num.22.*

Dicitur ad pias cauſas, ſi cauſa pietatis congruat perſonæ. *deciſ.12.adnot.7.nu.23.*

Diſpoſitio vt dicatur ad pias cauſas, quæ ſint neceſſaria. *ibid.n.24.*

Teſtamentum ad pias cauſas ſi conſtat de voluntate teſtatoris ſubſtinetur abſque ſolemnitatibus. *deciſ.12.adnot.7.num 25.*

Ampl. vt hæc diſpoſitio iuris canonici ſeruetur etiam in terris imperij. *ibidem numer. 26.*

Diſpoſitio ad pias cauſas valet etiam abſque hæredis diſpoſitione. *deciſ.12. adnot.7.num.27.* Contrarium. *num.28.*

Teſtamentum minus ſolemne ad pias cauſas, valet etiam quoad legata prophana. *ibidem num. 29.*

Teſtamentum ad pias cauſas etiam nutu conditum valet. *deciſ.12.adnot.7.num.31.*

Per ſchedulam manu teſtatoris ſcriptam, vel ſubſcriptam valet, ſicut etiam inter liberos. *ibid.num.32.*

Et ad pias cauſas valet etiam ſi teſtamentum non fuerit publicatum, *deciſ. 12. adnot. 7. num. 33.*

Contrarium quod vltra teſtatoris ſubſcriptionem requirantur duo teſtes tenent alij Doctores. *ibid.num.34.*

Teſtamentum ad pias cauſas valet licèt deficiat dies, menſis, & annus, & licèt ad hunc effectum relicta fuerint ſpatia alba. *deciſ. 10. adnot.7.num.35.& 36.*

Declara procedere ſi teſtamentum manu defuncti ſit ſcriptum, vel ſubſcriptum. *ibidem num. 37.*

Declara 2. vt pia cauſa ad hunc effectum cenſeatur, quæ reſpicit honorem Dei, & animæ ſalutem. *ibidem numer.38.*

Teſtamentum ad pias cauſas ſi non ſit ſcriptum, vel ſubſcriptum à teſtatore ad eius validitatem duo teſtes ſufficiunt. *deciſ. 12. adnot.7. n.39.*

Declara procedere ſi teſtes, vel alter ſit integer, alias tertius exigitur. *ibid.n.40.*

Non tamen exigitur quod teſtes fuerint rogati. *ibidem num.41.*

Teſtium ſubſcriptio in teſtamento ad pias cauſas non exigitur. *deciſ.12.adnot.7.n.43.*

Teſtamentum ad pias cauſas valet, ſi ſit imperfectum ratione ſolemnitatum, *deciſ.12.adnot.7. n.44.*

Secùs ſi ratione voluntatis. *ibid.n.48.* Contrarium. *num.49.* Concorda vt *num.50.*

Quando dicatur imperfectum ratione voluntatis. *ibidem.*

Voluntas imperfecta fauore piæ cauſæ non ſubſtinetur. *deciſ.12.adnot.7.n.45.*

Non eſt fauendum piæ cauſæ contra iuris regulas. *deciſ.12.adnot.7.num.46.*

Teſtamentum ad pias cauſas imperfectum ratione voluntatis, an, & quando ſubſtineatur. *deciſ.12.adnot.7.num.50.*

Non eſt neceſſè, quod fuerit lectum coram teſtatore,& teſtibus. *deciſ.12. adnot.7.n.51.*

Teſtamentum ſcriptum, vel ſubſcriptum manu teſtatoris valet ſine teſtibus inter liberos,& ad pias cauſas *deciſ.12 adnot.7.n.52.*

Limit. quoad extraneos ad quorum fauorem non valet, niſi ſaltem duo teſtes interueniant. *deciſ.12.adnot.7.n 53.& 54.*

Vel ſaltem requiritur ſubſcriptio liberorum. *num.55.*

Teſtamentum inter liberos, & ad pias cauſas ſubſtinetur etiam ſi non fuerit publicatum. *deciſ.12. adnot.7. num.56.*

Teſtamentum ad pias cauſas non valet quoad legata prophana, ſi deficiat iuris ſolemnitas, *deciſ.12.adnot.7.num.60.*Contrar.*num.61.*

Teſtamentum benè à teſtatore ordinatum, & à Notario ſcriptum, niſi fuerit lectum in præſentia teſtatoris aſſerentis illud eſſe ſuum vltimum teſtamentum, & coram teſtibus non valet. *deciſ.90.adnot.2.num.1.*

Celebratum coràm teſtibus non dicitur perfectum, & abſolutum antè quàm teſtes fuerint licentiati. *ibidem nu.2.*

Poteſt probari abſque ſcriptura ex ſola nuncupatione teſtatoris coram teſtibus facta. *decis.90 adnot.2.num.3.*

Perfectum ratione voluntatis, licèt imperfectum ratione ſcripturæ probari poteſt per ſeptem teſtes. *ibid.num.4.*

Nuncupatiuum non requirit ſcripturam. *decis.90.adnot.2.num.5.*

Imperfectio quoad ſcripturam non attenditur, ſi adſit perfectio voluntatis. *ibid.n.6.*

Ampl.vi in *n.7.*

Schedula teſtamenti ſcripta manu teſtatoris continet voluntatem perfectam inter liberos. *decis.90.adnot.2.n.8.*

Et etiam fauore piæ cauſæ. *nu.9.*

Subſcriptio Teſtatoris oſtendit perfectam voluntatem. *ibid.num.10.*

Non tamen dicta ſchedula probat, niſi recognoſcatur à teſtibus, qui viderint illam ſcribere, ſiuè verſemur inter liberos, ſiuè ad pias cauſas. *decis.90.adnot.2.num.11.*

De ſtylo Rotæ ſufficit recognoſci per teſtes deponentes ſe habere notam manum iunctis adminiculis. *num.12.*

Recognitio manus teſtatoris eſt neceſſaria in ſchedulis, vt fidem faciat. *ibid.num.13.*

Teſtamentum non habetur pro perfecto ſi verba teſtatoris importent præparationem per verba de futuro, ſecùs ſi voluntas ſit diſpoſitiua licèt non ſolemnis. *decis.90. adnot.2. n.14.*

Verba *laſcio: dichiaro.* & ſimilia oſtendunt diſpoſitionem perfectam. *ibidem n.16.*

Non dicitur perfectum ſi teſtator poſt ſcriptam ſubſtantiam dicat, *Tenete così, tornate domane. decis.90.adnot.2.n.17.*

Et quid ſi teſtator dicat, *quando lo faceſſi*, *ibidem n.18.*

Inſtitutio dicitur perfecta ſi teſtatoris voluntas ſit certa, licèt verba imperfectam orationem contineant. *ibidem n.19.*

Prout etiam ſi fiat per verba truncata, puta *Titius hæres.* abſque verbo *eſto. decis.90. adnot.2.n.20.*

Cum hodie non requirantur verba ſolemnia prout de iure antiquo. *ibidem n.21.*

Teſtamentum dicitur imperfectum ratione voluntatis ſi teſtator plus voluit diſponere, quàm diſpoſuit, *decis.90 adnot.2 num.22.*

Diſpoſitio etiam imperfecta ratione voluntatis ſubſtinetur ad pias cauſas. *ibidem n.28.*

Declara procedere quando voluntas ſit imperfecta reſpectu totius diſpoſitionis, ſecùs reſpectu eius de quo agitur, *n.29.*

Teſtamentum nuncupatiuum per relationem ad ſchedulam penes alium, vt valeat debet conſtare de identitate ſchedulæ per comparationem manus, *dec.90.adnot.2.num.30.*

Teſtandi modus per relationem ad aliam ſchedulam eſt validus. *ibidem n.31.*

Licèt non ſit ſcripta manu teſtatoris. *num.32.*

Et ſi ſit ſcripta à teſtatore ſufficit ſubſcriptio generalis, *num.33.*

Schedulæ recognitio per comparationem manus an, & quando ſit neceſſaria in teſtamentis nuncupatiuis implicitis factis per ſchedulas, *decis.90.adnot.2.n.35.36.& 37.*

Non eſt neceſſaria ſi adhibita fuit cautela *Iulij Clari. ibid.num.38.*

Teſtamentum in quo adhibitus fuit Notarius ſi non fuerit publicatum, redditur imperfectum. *dec.90.adnot.2.num.39.*

Præſumitur publicatum ſi Notarius ſcripſit actum coràm me, & teſtibus *ibid.nu.40.*

Teſtamentum Clerici, vel Laici, in quo alter Clericus ſit hæres inſtitutus non ſubiacet iuriſdictioni ſtatuentium, vel etiam ſi Laicus eſſet à Clerico inſtitutus. *decis.99. adnot.1. num.21.*

Nec indiget inſinuatione à Statuto requiſita, etiam ſi teſtamentum conditum ſit à Laico, qui inſtituit Clericum. *decis.99.adnot.1.num.22. & 23.*

Teſtamentum forenſis non indiget inſinuatione, ſecùs ſi Statutum non ſit reſtrictum tantùm ad Ciues. *decis.99. adnot.1. num.23. & 24.*

Ius primogenituræ eſt tranſmiſſibile. *decis.99.adnot.1.n.43.*

TESTIS.

Teſtes benè informati de viſu deponentes optimè probant. *decis.1.n.3.*

Teſtes ad perpetuam rei memoriam examinati in iudicio manutentionis probant. *decis.10. n.13.& 14.*

Teſtes deponentes ſuper immemorabili quomodo deponere debent, & de materia. Vide in verbo *Immemorabilis.*

Teſtes referentes ſe ad articulos probant, ſecùs in immemorabilis probatione, *dec.53.adnot.5.numer.26.& 27.*

Teſtis ſe referens ad primum examen, licèt nullum, probat. *ibid.num.28.*

Teſtis deponens ſuper eo, quod non ſenſu corporis, ſed mentis oculo percipitur ſi reddat bonam rationem probat. *decis.53. adnot.1. num.22.*

Deponens ſuper animo, & voluntate alterius, an & quando probet. Vide in verbo *Animus.*

Teſtes domeſtici, & inhabiles admittuntur in caſu difficilis probationis. *decis.19. adnot.2. n.26.*

Teſtis habilis, inhabilis, idoneus, & omni exceptione maior, qui dicatur. *decis.19.adnot.2. num.40.*

Inhabilis admittitur, quando concurrit cum aliis habilibus. *ibid.n.42.*

Teſtes in cauſa matrimonij debent eſſe omni exceptione maiores, ſi agatur de eius nullitate, vel de præiudicio alterius Matrimonij. *dec.19. adnot.2. num.33.*

Alia vide in verbo *Matrimonium.*

Teſtes deponentes vidiſſe per rimulam non probant niſi deponant vnum poſt alium vidiſſe. *decis.19.adnot.2.n.31.*

Teſti non iurato parum creditur, *dec.19.adnot.3. n.7.*

Teſtis

Teſtis deponens de fama, ſi neſciat quid ſit fama an probet. *deciſ. 19. adnot. 3. n. 13.*
Teſtis quo ad probandum, & impediendum matrimonium. Vide in verbo *Matrimonium quoad impedimenta.*
Nemo poteſt eſſe teſtis in cauſa propria. *dec. 19. adnot. 3. num. 48.*
Teſti ſe offerenti, creditur, ſi agatur de peccato vitando. *ibidem nu. 21.*
Teſtis vnicus nihil probat. *dec. 23. n. 5.*
Teſtis familiaris admittitur in ijs, quæ, occultè fiunt. *deciſ. 23. adnot. 1. num. 20.*
Probatio per teſtes tanquam viuę vocis eſt fortior. *dec. 20. adnot. 3. n. 9.*
Singularis admittitur ad probandam poſſeſſionem. *dec. 33. adnot. 1. n. 25.*
Teſtes de vniuerſitate admittuntur ad iuſtificandam conſuetudinem ſoluendæ decimæ. *dec. 34. nu. 8.* Contrar. *n. 26.*
Teſtes de vniuerſitate in ijs, quæ ſingulorum commodum, & vtilitatem reſpiciunt non admittuntur. *deciſ. 34. num. 27.*
In ijs verò, quæ reſpiciunt commodum, & vtilitatem vniuerſitatis vniuerſaliter admittuntur. *ibid. n. 28.*
Teſtis idoneus quis eſſe non poteſt in ſua cauſa principali. *deciſ. 34. n. 29.*
Nec in cauſa, in qua commodum in conſequentiam ſentire poteſt. *ibid. n. 30.*
Teſtes ſubornati, & corrupti puniuntur pœna falſi, prout ſubornantes. *dec. 76. num. 39.*
Et nihil probant. *ibid. n. 40.*
Subornatus, & corruptus in cauſa Criminali punitur eadem pœna, prout puniendus eſt ille contra quem falſum dixit. *deciſ. 76. n. 41.*
Limit. ſi teſti detur pecunia pro itinere, & operis omiſſis, quæ licitè debentur. *deciſ. 76. nu. 43.* Declara vt in *num. 44.*
Limit. 2. ſi teſti aliquid detur poſt depoſitionem nulla præcedente promiſſione. *ibid. nu. 45.* Declara vt in *n. 46.*
Vnicus teſtis probat, vbi non agitur de alicuius præiudicio. *deciſ. 88. adnot. 1. numer. 30.*
Teſtis habens intereſſe in cauſa nihil probat. *dec. 90. n. 16.*
Omni exceptione maior quis ſit. *deciſ. 92. num. 4. dec. 102. n. 31.*
Duo teſtes an ſufficiant ad condemnandum. *ibid. num. 4.*
Et ſupplentur ex adminiculis. *ibid. n. 5.*
Teſtis minor 20. annorum non probat, præcipuè in criminalibus. *deciſ. 92. n. 7.* Contrarium *n. 8.*
Inpubes, & pubes an, & quando admittantur ad teſtificandum. *ibidem n. 9. 10. & 11.*
Teſtis inimicus non probat. *deciſ. 92. n. 12.*
Teſtes ſingulares ſi conueniunt in confeſſione partium, & in facto principali probant. *dec. 93. nu. 28.*
Teſtes deponentes de diuerſis confeſſionibus loco, & tempore factis coniunguntur ad probandum. *deciſ. 93. n. 29.*
Teſtes ſingulares ſingularitate adminiculatiua, & non obſtatiua probant, *dec. 93. n. 30.*
Teſtes de loco, & tempore non conteſtes probant, ſi locus, & tempus non ſit de ſubſtantia negocij, *deciſ. 93. num. 31.*
Teſtes deponentes de diuerſis confeſſionibus, vel delictis diuerſo loco, & tempore factis, non coniunguntur, *deciſ. 93. n. 32.*
Non requiritur, quod ſit omni exceptione maior, ſi aliundè concurrunt aliæ præſumptiones. *deciſ. 102. n. 34.*
Teſtes deponentes de facto nocturno non probant, ſecùs ſi deponant vidiſſe ad lumen accenſum. *deciſ. 143. num. 9.*
Deponentes cognouiſſe aliquem ad vocem eis notam non creditur, præcipuè ſi agatur de condemnando. *deciſ. 143. n. 10.*
Secùs ſi dicta teſtium ſint veriſimilia, & aliundè adminiculentur. *n. 11.*

TRANSACTIO.

Veniens contra tranſactionem debet reſtituere recepta, *deciſ. 53. adnot. 6. num. 57.*
Ampl. quamuis impugnetur ex capite læſionis, *ibid. num. 58.*
Siuè impugnetur à minore, ſiuè ab Eccleſia, *deciſ. 53. adnot. 6. num. 59.*
Ampl. vt antequam fiat reſtitutio ſit ſuperſedendum ab vlteriori proceſſu, *ibid. nu. 60.*
Limit. procedere parte opponente, *ibid num. 61.*
Limit. procedere ſi impugnetur ex capite læſionis, ſecùs ex capite nullitatis, *ibid. num. 62.*
Sublim. vt ſatis ſit ſi fiat reſtitutio ante executionem, *ibid. num. 63.*
Limit. ſi in cauſam debitam competat retentio, *deciſ. 53. adnot. 6. num. 64.*
Limit. ſi fuerit receptum corpus, & poſtea euincatur, *ibid. num. 65.*
Limit. ſi tranſactio eſſet reſoluta culpa partis aduerſæ, item ſi dolo quis fuerit inductus ad tranſigendum, & ſi illud quod fuerit datum fuerit datum in augumentum cultus diuini, *deciſ. 60. adnot. 2. num. 66.*

TRANSPORTATIO.

Tranſportatio rei propriæ de loco ad locum de iure communi licita eſt, *deciſ. 32. num. 25.*

TREBELLIANICA.

Trebellianica detrahi non poteſt ante quam adueniat caſus reſtitutionis, *deciſ. 43. adnot. 1. num. 44.*
Poteſt tamen hæres ante quam recipiat fructus per rei alienationem facere electionem, vt tempore reſtitutionis habeat effectum, *ibidem num. 45.*
Sed hæres ex fructibus deinde perceptis tenetur reintegrare fideicommiſſum pro quantitate alienata ratione trebellianicæ, & ſi efficiatur non ſoluendo, non præiudicat emptori, *deciſ. 44. adnot. 1. num. 46.*
Hæres extraneus in trebellianicam imputare debet fructus perceptos, ſi ſufficiant, *ibidem num. 38.*
Nepotes ex filio debent fructus perceptos imputare in trebellianicam, *deciſ. 43. adnot. 1. num. 39.*
Filij primi gradus non tenentur fructus perceptos imputare in trebellianicam, *ibid. num. 40.*
Ampl. etiam ſi filij deducere deberent duas quartas legitimas, & Trebellianicæ, *ibidem num. 41.*

THVRIFICATIO.

Thurificatio triplici ductu quando laicis debeatur, *decif.*1*·adnot.*13.*n.*29.

V

V A L O R.

Vide *Pretium*.
Valor ad effectum reſeruationis penſionis attenditur de tempore datæ, *deciſ.* 136. *num.*40.
Probatur ex confeſſione aduerſarij emanata pro ſua gratia, *ibid. num.*41.
Non eſt punctualiter iuſtificandus, ſed ſufficit ſi iuſtificetur valor, vel parum minus, *deciſ.*136.*num.*42.
Non eſt neceſſe verificari per aſcenſum affirmatiuè, ſed ſatis eſt verificari per non exceſſum, *ibid.num.*43.
Valor bonorum, ſeu proprietatis conſtituitur ex fructibus 20. annorum calculato eorum valore, *deciſ.*140.*n.*1.
Valor bonorum emphyteuticorum ſi ſint affrancanda, quomodo æſtimari debeant, *deciſ.*140.*n.* 2. *&* 3.
Ad conſtituendum pretium rerum immobilium certa doctrina dari nequit, *ibid.n.*15.
Pretium rerum redditur iuſtum, & iniuſtum pro vt à lege, vel conſuetudine taxatur, *deciſ.*140.*n.*16.
Valor bonorum quomodo taxetur, *deciſ.* 140. *nu.* 17. *&* 19.
Valoris mutatio intra decennium non præſumitur, *ibidem num.*18.

VASSALLVS.

Vaſſallus non poteſt renunciare feudum vt ad ſeruitia Domini non teneatur, *dec.*15.*adnot.*1. *num.*26.

VENATIO.

Venatio eſt de Iure gentium, *deciſ.* 25. *adnot.* 1. *nu.*26.
Et quilibet tàm in proprio, quàm in alieno ſolo venari poteſt, *ibid.n.*28.*&* 29.
Et Princeps ſubditis prohibere non poteſt, *ibid. num.*27.
Limit. ſi Dominus prohibuerit venationem, & ſubditi acquieuerint per triginta annos, *ibidem nu.*30. *&* 31.
Venatio clamoſa in ſyluis prohibita eſt Clericis, *deciſ.*41. *n.*26.
Venatio Clericis eſt permiſſa, *ibidem n.*29.
Venatio regulariter non eſt prohibita, *deciſ.* 41. *n.* 30.
Epiſcopus, & Clerici in Sacris, & in minoribus venatores quomodo puniantur, *dec.* 41. *nu.* 27.

VENDITOR VENDITIO.

Vide in verbo *Emptor*, *Fructus*.
Venditor recipiendo pretium, & non tradendo rem, tenetur ad fructus recompenſatiuos, *deciſ.*3.*adnot.*3.*n.*24.
Ampl. licet pretium fuerit oblatum, & non actualiter depoſitatum, *ibid.n.*25.
Venditio frumenti, vini, & ſimilium licitè fieri poteſt pacto adiecto, quod pretia tempore traditionis, & reſtitutionis adæquentur, *deciſ.*44.*n.*24.*&* 25.
Vendita parte domus, cenſentur etiam venditę illius commoditates, *dec.*26.*adnot.*1.*n.*58.
Limit. procedere ſi verba inſtrumenti ſint ampla, ſecus ſi limitata, *ibid.n.*59.
Venditio reſcindi non poteſt ex capite læſionis, ſtante donatione, & remiſſione valoris iuſti pretij, *deciſ.*53.*n.*4.
Venditor ex taciturnitate qualitatum rei venditæ, quæ retraxiſſent emptorem probatur eſſe in dolo, *dec.*35.*n.*9.*&* 15.
Tenetur notificare emptori rei venditæ vitiũ clarè, ſpecificè, & non ſub inuolucro verborum, *n.*11.
Et præcipuè notificare debet qualitates, quæ retraxiſſent, vel difficiliorem reddediſſent emptore ad emendum, *ibidem n.* 12.
Venditor qualitates rei venditæ ſcire præſumitur, *deciſ.*35.*n.*13.
Vnde tacens, & non exprimens præſumitur animo circumueniendi tacuiſſe, *ibidem n.* 14.
Ab emptione licet recedere, & pretium recuperare ob dolum venditoris in tacendo vitium rei venditæ, *dec.*35.*n.*16.
Venditor ſciens vitium rei venditæ, vel onus quo afficitur, tenetur emptori ad intereſſe, *ibid.n.*17. *&* 23.
Et loco intereſſe ſuccedit reſtitutio pretij, *ibid. nu.*18.
Tenetur etiam de euictione, & ſi ignorauerit datur actio quanti minoris, *deciſ.*35.*n.*21.
Non tenetur de vitio, ſeu morbo ſuperueniente poſt perfectam venditionem, *dec.*35.*adnot.*1. *nu.* 4.
Vitium rei venditæ probari poteſt per electionem peritorum, *ibidem num.*5.
Et duo periti requirũtur, *n.* 6. Sed ſi in loco Iudicij non adſit niſi vnus, illius iudicio ſtandum eſt *n.*7.
Notificatio rei venditæ vitij non eſt neceſſaria ſi pateat, *deciſ.*35.*adnot.*1.*n.*10. Limit. vt in *n.*11. Declara vt in *n.* 13.
Venditor non tenetur de actione redhibitoria ſi certiorauerit emptorem de particulari vitio, ſecus ſi in genere, *deciſ.*35.*adnot.*1.*n.*15.
Reliqua vide in verbo *Emptio*.

VERBVM.

Effrenatus verborum contextus nullam admittit reſtrictionem, *deciſ.*27.*n.*9.
Verba in inſtrumento contenta de conſenſu partium appoſita cenſentur, *deciſ.*53.*n.*12.
Verba ſunt accipienda in ſuo proprio ſignificatu, *deciſ.*34. *n.*33.
Et intelligi iuxta naturam materiæ ſubiectę, *ibid.n.*34.
Verba indiſtinctè, & generaliter loquentia comprehendunt omnes caſus, & non admittunt reſtrictionem, *deciſ.*54.*n.*22.
Nutus æquiparatur verbis, *deciſ.*95. *n.* 19.
Et per nutus etiam homines loquuntur, *ibidem*.
Verba interpretari debent prout eſt veriſimile partes ſenſiſſe, *dec.*127.*n.*22. *deciſ.*140. *num.* 6.
Ampl. vt in *num.* 10.
Verba importantia modum, & non conditionem non ſuſpendunt actum, *dec.*6.*adnot.*3.*n.*19.

VE-

VERISIMILE.

Quod veriſimile redditur eſt attendendum, *deciſ.21. num.14.*

Et pro veritate habetur, *deciſ.93. num. 21.*

Veriſimilitudo in coniecturanda mente teſtatoris multum operatur, *ibid.num.15.*

Veriſimilitudo pro lege habetur, *deciſ.57.n.20.*

VERSIO.

Verſio in dubio non præſumitur ideò probanda, *deciſ.53. adnot.6.num.20.*

Verſio eſt probanda à contrahente cum Eccleſia, *ibid.n.23.* Intel. vt *num.24. & 25.*

Verſio eſt probanda à contrahente cum Eccleſia, vel cum minore, ſi contractus ſit factus ex cauſa neceſſaria, ſecus ſi ex voluntaria, contrarium attenta nullitate contractus defectu ſolemnitatum, *deciſ.53. adnot 6. numer.25. & n.26.*

Verſio à contrahente cum Eccleſia in contractu mutui venditione rei ſtabilis, & depoſito tantum eſt probanda, *deciſ.53.adnot.6.n.27*

Verſio non eſt probanda à contrahente cum Eccleſia, ſi agatur de alienandis mobilibus minimè pretioſis, ſecùs ſi de immobilibus, vel mobilibus pretioſis, *deciſ.53.adnot.6, numer.28,* Contrar. *num. 29.*

Verſio non eſt probanda à creditore viuente Prælato, cui fuit mutuata pecunia pro Eccleſia, ſecus eo defuncto, *deciſ.53. adnot. 6. num.30.*

Verſio ſi ex coniecturis ſit veriſimilis relinquitur arbitrio Iudicis, an creditor eximatur ab huiuſmodi probatione, *ibid.num.31.*

Verſio non eſt probanda à creditore, qui mutuauit habenti ſpeciale mandatum à capitulo, ſecùs habenti generale, *deciſ. 53. adnot. 6. num.32.*

Probatio verſionis ſpecialiter requiritur in mutuo, *deciſ.53.adnot.6.n.35.*

Contrahens cum Eccleſia ex cauſa neceſſaria debet eſſe ſollicitus de verſione, ſecus ex cauſa voluntaria, *deciſ.53.adnot.6.num.36.* Intel.vt *n.25.& 26.dec.54.adnot.2.n.19.*

Verſionis probatio in cambio non eſt neceſſaria, *ibid.n.43.*

Verſio probatur etiam inditijs, & coniecturis, *deciſ.53. adnot.6.n.45.*

Verſio probatur ſi minor habeat pecuniam ſaluam, vel aliquid emerit, vel res neceſſarias pro victu, & veſtitu, *deciſ.53.adnot.6. num.46.*

Verſio præſumitur ſi pecuniæ receptæ fuerunt tempore indigentiæ, quam recipiens reparauit, *ibid. num.47.*

Præcipuè ſi modicum tempus interceſſerit inter receptionem, & verſionem, *ibid.num.48.*

Vlteriùs ſi poſt receptionem ceſſauerit indigentia, *dec.53.adnot.6.num.49.& num.50.*

Verſio probatur ſi debitum pro cuius extinctione fuerunt pecuniæ receptæ reperiatur extinctum per confeſſionem creditoris, *ibidem num. 51.*

Verſionis præſumptio reſultat ex modicitate ſummæ traditæ Eccleſiæ, *deciſ.53. adnot.6.n.52.*

Verſio non probatur ſi actualiter nihil recipiatur, ſed ſolum poſſeſſio tradita fuerit per clauſulam conſtituti, *ibid.num.53.*

Verſio probatur ſi pecuniæ fuerint receptæ tempore cariſtiæ, *deciſ.53.adnot.6.num.54.*

Verſio ſatis eſt vt ſemel fuerit facta, licet poſteà non durauerit, *ibid.num.55.*

Emens cenſum ab Eccleſia pro extinguendo alio maioris ſummæ non debet eſſe ſollicitus de verſione, *dec.53.adnot.6.num.56.*

Verſio, & locupletatio non eſt probanda, quando pecuniæ acceptæ ex cauſa voluntaria, *deciſ. 53.adnot.6.n.68.*

Contrahens, vel emens ab Eccleſia, vel minore non debet eſſe ſollicitus de verſione, *deciſ. 54. adnot. 2. n.1.*

Verſio non eſt probanda ſi mutuum datum ſit Prælato, cum conſenſu Capituli, vel adminiſtratori Ciuitatis cum conſenſu Conſilij, *ibid. num.2.& n.1.* vbi redditur ratio,

Emptor, & contrahens non debet eſſe ſollicitus, vt pecuniæ conuertantur in cauſam expreſſam, *deciſ.54.adnotat.2 n.4.*

Emens à muliere non tenetur inquirere verſionem pretij rei venditę, *ibid.num.5.*

Inſtitor recipiendò pecuniam ex cauſa in qua fuit deputatus obligat dominum, licet non probetur verſio, *deciſ.54.adnot.2.n.6.*

Verſio probari non debet ſi Syndicus ex mandato Ciuitatis recipit mutuo pecuniam in certam cauſam erogan, *deciſ.54.adnot.2.n.11.*

Idem ſi Ciuitas ratum habeat, *num. 12. et 13. & num.14.*

Non eſt probanda ſi contractus celebratus fuerit cum minore, vel Eccleſia validè cum ſolemnitatibus, ſecus ſi inualidè, *deciſ. 54. adnotat. 2 num. 20.*

Verſio aliundè quam ex partium aſſertione eſt probanda, *ibid.n.21.*

Eſt probanda ſi alienatio ſit facta ob cauſam determinatam, *deciſ.54.adnot.2.n.35.*

Declara ſi dicta cauſa ſit neceſſaria, vel appoſita pro forma, *n.36.*

Sed ſi dicta cauſa narretur Pontifici, ſed non apponatur in reſcripto pro forma verſio non eſt probanda, *ibid.n.37.*

Verſio in vtilitatem Eccleſiæ eſt probanda, ſi de ea conſtare debet, *deciſ.54.adnot.2.n.41.*

Ex coniecturis probatur, *ibid.n.42.*

Et coniectura deſumitur ſi Eccleſia, vel Ciuitas tempore acceptæ pecuniæ indigebat, *deciſ. 54. adnot. 2.n.43.* Contrarium *num.44.*

Sed hoc Iudicis arbitrio remittitur, *nu.45.*

Deſumitur etiam ex diligentia, & probitate Prælati, ſeù adminiſtratoris, *ibid.num.46.*

Item ſi agatur de modica ſumma, *num.47.*

Item deſumitur ſi confeſtim quò recepta fuit pecunia appareat fuiſſe erogatam in cauſam expreſſam, *deciſ.54.adnot.2.n.48.*

Item deſumitur quando Codices adminiſtrationis eſſent in manus aduerſarij, & edere recuſaret, *ibid.n.49.*

VICARIVS APOSTOLICVS.

Vicarius Apoſtolicus eſt honorandus ſupra omnes, *deciſ.1.adnot.5.num.7.*

Poteſt cognoſcere cauſas Epiſcopo delegatas, *deciſ.1. adnot.5. num.8.*

Poteſt etiam concedere Dimiſſorias, *ibidem num. 9.*

VI-

VICARIVS CAPITVLARIS.

Vicario Capitulari Sede Vacante præcedit prima Dignitas, quæ Capitulum repreſentat, ſecùs autem quoad alios Canonicos, *deciſ. 1. adnot. 5. num. 62.*

Non poteſt cognoſcere cauſas confugientium ad Eccleſias, & ab illa extrahentium, *dec. 84. num. 22.*

Contrarium, ſed reprobatur, *num. 23.*

Non poteſt exequi Apoſtolicas diſpenſationes *deciſ. 84. numer. 25.*

Neque commiſſiones in forma dignum, *n. 26.*

Et de ſtylo Datariæ huiuſmodi literæ eidem committuntur, *num 27.*

Et ſi in contrarium, male obſeruatum fuit, *num. 28.*

Referuntur contrarium tenentes, *num. 33.*

Neque poteſt in irregularitatibus occultis diſpenſare, *deciſ. 84. num. 34.*

Poteſt exequi literas Epiſcopo directas Sacræ Congrehationis, petita ad cautelam ab eadem licentia, *ibid. 35.*

VICARIVS FORANEVS.

Vicario Foraneo nulla competit præeminentia, *deciſ. 1. adnot. 5. n. 61.*

VICARIVS GENERALIS.

Vicarius Generalis præcedere debet Canonicos, & Clerum omnes Dignitates, etiam existente conſuetudine in contrarium, *dec. 1. adnot. 5. n. 1. 2. & 4.*

Ampl. ſiuè præſente, ſiuè abſente Epiſcopo *num. 45.*

Contrarium *n. 28. 43. et 44.*

Venit appellatione Epiſcopi, *deciſ. 1. adnot. 5. num. 3.*

Epiſcopus poteſt primum locum ſupra dignitates, & Canonicos ſuo Vicario aſſignare, *deciſ. 1. adnot. 5. n. 5.*

Præcedit non ſolum Archidiaconum, ſed etiam Prothonotarios, *dec. 1. adnot. 5. n 6.*

Vicarius Epiſcopi non poteſt concedere Dimiſſorias ſine ſpeciali mandato, ſecus in caſu quo Epiſcopis in remotus verſetur, *deciſ. 1. adnot. 5. num. 9.*

Eſt thurificandus, & debet accipere candelam, & palmam, & antè, vel poſt capitulum iuxtà Eccleſiæ conſuetudinem, *deciſ. 1. adnot. 5. num. 10 et 17.*

Limit. quo ad Canonicos paratos. Sublim. ſi Vicarius vtatur habitu Prælatitio; nam tunc thurificandus ante Canonicos, *deciſ. 1. adnot. 5. num. 11.*

Vicarius ſi non ſit Prælatus duplici ductu thurificandus, *deciſ. 1. adnot. 5. n. 12.*

Vicarius Epiſcopi debet pręcedere Gubernatorem Ciuitatis, & alios Officiales, *deciſ. 11. adnot. 5. num. 14.*

Præcedere debet Abbatem Regularem, & alios non Regulares, *deciſ. 1. adnot. 5. num. 15. & 20.*

In proceſſionibus cùm capitulo incedere poteſt ante Epiſcopum, *dec. 1. adnot. 5. n. 16.*

Præcedit etiam Epiſcopo ſi incedit vti Canonicus, *deciſ. 5. adnot. 1. n. 18.*

Habet iuriſdictionem ordinariam à lege, *dec. 1. adnot. 5. num. 19.*

In Synodo ſedere debet poſt Epiſcopum, *dec. 1 num. 21. 41. & 42.*

Eſt vna, & eadem perſona cum Epiſcopo, *deciſ. 1. adnot. 5. n. 23.*

Limit. vt num. 48.

Et ſiuè abſente, ſiuè præſente Epiſcopo pro vno reputatur, *dec. 1. adnot. 5. n. 24.*

Nec datur medium inter eos, *num. 25. 43. & 44.*

Sub nomine Epiſcopi venit etiam Vicarius, niſi à Iure excludatur, *deciſ. 1. adnot. 5. n. 26.*

Dicitur etiam Ordinarius, & honorandus ſicut ipſe Epiſcopus, *deciſ. 1. adnot. 5. n. 27.*

Vicarius de neceſſitate non debet interuenire in Synodo, *deciſ. 1. adnot. 5. n. 29.*

Vicarius Epiſcopi ſi ſit Canonicos ſedere debet in ſuo ſtallo, alias non lucratur diſtributiones, *deciſ. 1. adnot. 5. n. 49.*

Vicarius Canonicis vti ſingulis præcedit in actibus iuriſdictionalibus, quam promiſcuis, *deciſ. 1. adnot. 5. num. 50. 51. et 52.*

Non præcedit Canonicos paratos non obſtante conſuetudine, *deciſ. 1. adnot. 5. num. 53. & 54.*

Præcedere debet ſecundum conſuetudinem vbi fuerit introducta, *deciſ. 1. adnot. 5. n. 55.*

Non poteſt occupare locum Epiſcopi eo abſente, *deciſ. 1. adnot. 5. n. 56.*

Nec minùs facere functiones Epiſcopales, ſed relinquere debet ad quos ſpectat, *deciſ. 1. adnot. 5. n. 57.*

Neque ſumere debet paramenta ab Altare, *deciſ. 1. adnot. 5. n. 58.*

Neque in eius Miſſa ardere quatuor candelæ, *num. 59.*

In reſcriptis Sanctiſſimi directis Dignitati, & Vicario, quare primò ponatur dignitas, *deciſ. 1. adnot. 5. num. 60.*

Vicarius Generalis ſi ſit Protonotarius poteſt vti in functionibus habitu Prælatitio, ſecus ſi ſit Canonicus, *deciſ. 1. adnot. 7. n. 14.*

Vicarius Epiſcopi in Synodo debet habere ſecundum locum, *deciſ. 16. adnot. 16. n. 3.*

Contrarium *num. 4.*

Si ſit Canonicus, & exercens ſuum officium diuinis non interſit amittit diſtributiones quotidianas, ſecus ex priuilegio, vel conſuetudine, *deciſ. 20. adnot. 3. num. 54.*

Vicarius Generalis Epiſcopi, & capitularis non ſunt Iudices competentes in cauſis fidei, & hæreticorum, *deciſ. 84. adnot. 3. num. 28.*

Non poteſt viſitare clauſuram Monialium ſine ſpeciali mandato, *ibidem num. 46.*

Vicarius Generalis dicitur Prælatus, & in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutus, *deciſ. 142. numer. 6.*

Vicarius Genera-is facit vnum Tribunal cum Epiſcopo, *ibidem n. 7.*

V I D V A.

Vidua poteſt aliquid recipere ratione alimentorum, ſi dos debito tempore non reſtituatur *deciſ. 3. adnot. 1. num. 24.*

Limit. vt hæc tacita promiſſio reſtringatur ad tempus conſtantis matrimonij, *ibidem verſic. Sublimit.*

Viduæ debentur alimenta ſi indotata nupta fuerit,

fuerit, vel dotem amiſerit, & ſit inops, *deciſ.3. adnot.1.num.28.*

Viduæ, ſeu mulieri eſt ſoluendum certum intereſſe paſſum ob non reſtitutam dotem, *deciſ. 3.adnot.1.num. 31.*

Viduæ, pupilli, & miſerabiles perſonæ gaudent priuilegio electionis fori, *deciſ.12.n.1.*

Tam in prima, quam in 2. inſtantia *n.2.*

Viduæ, & pupilli primario ſunt ſub poteſtate Regis, *deciſ.12. n.8.*

Secundario ad Eccleſiam ſpectat eorum defenſio, *num. 9.*

Trahere poſſunt laicos ad Iudicem Eccleſiaſticum, cuiſque forum eligere in tribus caſibus, primo ſi Iudex ſæcularis ſit negligens in adminiſtrando iuſtitiam, *deciſ.13.n.10.*

Secundo ſi vidua ſpoliata poſſeſſorio agat, *ibidem num.11.*

Tertio ſi vidua ſit pauper licet non ſit ſpoliata, uel oppreſſa; nam tunc poteſt trahere ad Iudicem Eccleſiaſticum, *ibidem num.12.*

Quæ differentia ſit inter ius Canonicum, & ciuile quoad priuilegiũ electionis, *deciſ.12.n.13.*

Regia vidua habet electionem fori, *deciſ. 12. num.30.*

Cauſæ viduarum, pupillorum, & miſerabilium perſonarum ciuiles, & criminales agitari poſſunt in foro Eccleſiaſtico, *deciſ.12. num.30.*

Vidua non gaudet priuilegio l. vnicæ ſi ſua culpa vidua effecta ſit, *deciſ.12.adnot. 1.nu.10.*

Vidua inhoneſta non gaudet priuilegio l. vnicæ *deciſ.12.adnot. 1. num.11.*

Viduarum priuilegium competit mulieri habenti virum inutilem, *deciſ.57. num.9.*

V I R G O.

Virgines gaudent priuilegio electionis fori, *deciſ.12. num.3.*

VISITATIO DIOECESANA.

In viſitatione Diœceſana proceditur de plano abſque citatione, *deciſ.10.n.17.& dec.11.n.14.*

In viſitatione Diœceſana proceditur de plano, & non omnia accuratè animaduertuntur iuxtà regulas iuris *deciſ 57. num. 21.*

Epiſcopus poteſt viſitare Eccleſias curatas, & perſonas, quæ curam animarum habent, etiam per vim ſi reſiſtant, *deciſ.84.adn.1.n.17.*

Ampl. vt *n.18.* Declar. vt *n.22.*

Altaria Eccleſiarum Regularium, quibus non incumbit curam animarum Epiſcopus non poteſt viſitare, *ibid.num.20.*

Viſitandi, & adminiſtrandi ius à fundatore alicui conceſſum non cenſetur conceſſum priuatiuè quoad Epiſcopum, ſed cumulatiuè, niſi expreſsè Epiſcopus excluſus fuerit, *deciſ. 88.adnot.3.num.26.*

V N I O.

Vnio ordinum, vel beneficiorum non facta per viam extinctionis, & ſuppreſſionis tituli non inducit mutationem ſtatus, *deciſ.1. adn.17.n.5.*

Vnio facta æquè principaliter conſeruat prærogatiuas, & priuilegia rerum vnitarum in ſuo ſtatu antiquo, *deciſ.1.adnot.17. num.4.*

Per vnionem, ſiue acceſſoriè, ſiuè æquè principaliter factam membra vnita efficiuntur vnum corpus, vt nequeant diuerſo iure cenſeri, *deciſ.1.adnot.17.n.6.*

Vnio non cenſetur facta in præiudicium tertij, *deciſ.1.adnot.17.num. 8.*

VOTVM, ET VOVENS.

Votum caſtitatis emiſſo a coniugato in ſui præiudicium tenet, *deciſ.45.num.30.*

Vouens ſe non acceſſurum ad aliquam fœminam, & dubitet an intellexerit de acceſſu fornicario, vel vxorario non tenetur abſtinere à nuptijs, *deciſ.46.num.31.*

Declara vt *num.32.*

Et poteſt conſumare matrimonium, non ſolum reddendo, ſed etiam petendo debitum, *deciſ.45. num.33.*

Reliqua vide in verbo *Matrimonium*.

Votum caſtitatis abſtrictus contrahens matrimonium tenetur ante eius conſumationem ingredi Religionem ab ſeruandum votum, *deciſ.45. num. 19.*

Contrarium, quod poſsit conſumare matrimonium non exigendo debitum, ſed reddendo, *deciſ.45. num.20.*

Vouens quamprimum tenetur adimplere votum, *dec.47.num.12.*

Secus iuſta concurrente cauſa, *n.13.& 14.*

Vouens determinatam Religionem, ſi à ſuperioribus non fuit admiſſus, an remaneat liber, *deciſ.47.num.16.*

Votum habet tractum ſucceſſiuum, & obligat ſublata cauſa impediente, *dec. 47.n.16.*

Vouens Religionem ſi non admittatur, non tenetur ſeruare caſtitatem, niſi etiam ſpecialiter vouiſset, *deciſ. 47.num. 17.*

Vouens determinatam Religionem vti Clericus admittendus ſi vti talis non admittatur, an teneatur ingredi vti laicus, & an remaneat liber à voto, *deciſ. 47. n.18.19. 20. & 21.* in quibus de materia.

Votum non obligat vltra intentionem vouentis, *deciſ.47.num.11.*

Vouens Religionem, & nihil cogitauerit de gradu quo recipiendus erat, an teneatur ingredi quocunque modo intendunt ſuperiores, *deciſ.47. n.22. & 23.*

Vouens Religionem ſi excludatur à ſuperioribus quoad gradum, vt voluit remanet liber à voto, & poteſt ducere vxorem; ſecus ſi principaliter vouerit caſtitatem independenter ab ingreſſu Religionis, *dec.47.n. 24.& 25*

Votum per metum extortum non obligat, *dec. 70.num.29.*

Emiſso præcepto Regio, vel paterno non eſt nullum, *deciſ.102.adnot.1.n.33.*

Votum caſtitatis emiſſum à coniuge durante matrimonio an teneat, *dec.105.n.11. 12.& 13.*

Quid ſi de communi conſenſu, *num.14.*

Quid ſi impleri debet poſt ſolutum matrimonium *num.15.*

Votum commutatum vigore Iubilæi, an reuiuiſcat ſi non adimpleantur opera iniuncta, *deciſ. 112.n.12. & 13.*

Voti commutatio, an poſſit obtineri tranſacto tempore Iubilæi, *dec.115.n.6. vſque ad 11.*

Vouens Religionem ſi ingrediatur, & poſtea exeat an ſatisfaciat voto, & quid ſit vouerit etiam perſeuerantiam, deducitur, *dec.117.n.1. vſque ad 7.*

Du.

Digitized by Google

Dubitans emiſiſse votum, an debeat adimplete & non adimplens reneatur hanc circumſtantiam aperire in confeſſione, *dec.* 118. *nu.* 1. *vſque ad n.* 10.

Puer vouens an teneatur ſeruare votum, *ibidem num.* 9.

Dubitans an habuerit animum ſeruandi votum tenetur ſeruare, *decif.* 118. *num.* 9.

Ad adimplendum votum requiritur intentio *decif.* 119. *num.* 26.

Vouens Religionem, vel caſtitatem ſi poſtea virgineur deflorauerit cum promiſſione matrimonij renetur eam ducere, *dec.* 124. *n.* 23.

Frangens duo vota caſtitatis ſatisfacit dicendo in confeſſione ſe fregiſſe votum caſtitatis, ſecus ſi vnum eſſet ſolemne, & alter ſimplex *decif.* 125. *n.* 24.

VSVRA, VSVRARIVS.

Vſura eſt mutuare Aduocato cum pacto, vt teneatur defendete in ſuis litibus, & medico vt teneatur eum curate, *decif.* 44. *n.* 1.

Vſura eſt quidquid accedit ſotti pretio æſtimabile, & hoc procedit in omnibus rebus pretium habentibus, *dec.* 44. *n.* 2. 3. 7. *&* 21.

Vſura eſt ſi mutuans imponat obligationem debitori agrum ſuum colendi, arandi, paſcendi, & ſimilia, etiam ſi iuſta merces ſoluatur, *dec.* 44. *n.* 5. *&* 6.

Vſurarius tenetur refundere debitori, quidquid vltra ſortem recipit arbitrio boni viri æſtimãdum, *decif.* 44. *num.* 8.

Mutuate aliquid, vt reſtituatur res diuerſæ rationis eſt contractus vſurarius, *decif.* 44. *num.* 9. 10. *&* 12.

Emere, & vendere fruges, & fructus futuros anticipata ſolutione licitum eſt, *decif.* 44. *numer.* 10. amplia vt *num.* 13.

Vſura non eſt mutuare vetus triticum, vt tantundem noui reſtituatur ſeruata pretij ęqualitate *dec.* 44. *num.* 14.

Vſura eſt recipere rem mutuatam in eodem pondere, numeto, & menſura, de tempore quo plus valet, vndè reſtitutio eſt facienda ſecundum valorem, *decif.* 44. *n.* 15. *&* 16.

Prout ſi decreuit tempore reſtitutionis eſt reſtitutio facienda iuxta valorem tempore traditionis, *ibid. nu.* 17. Contrarium *num.* 18.

Diſtingue, vt num 28.

Vſura conſiſtit in exigendo aliquid vltra ſortem *decif.* 44. *n.* 21. *&* 22.

Vſura eſt vendere rem carius eo, quod tempore ſolutionis ſit plus valitura ſi ad illud tempus non ſit ſeruatura, *decif.* 44. *n.* 29.

Vſura eſt mutuare fœminæ cum pacto de habendo copulam, *decif.* 44. *n.* 30.

Si pecunia mutuetur, & minuatur, aut augeatur eius æſtimatio ad euitandam vſuram quomodo ſit reſtituenda, *decif.* 44. *adnot.* 1. *n.* 1. *&* 4. vbi alia refertur ſententia.

Reſtitutio hoc caſu eſt facienda cum augumento, vel diminutione habita ratione valoris tempore contractus, *ibidem n.* 2.

Cognitio criminis vſurarum an ſit merè Eccleſiaſtica, an mixti fori referuntur hincinde opiniones, *decif.* 17. *adnot.* 3. *n.* 1.

In Statu Eccleſiaſtico propter bandimenta generalia ſpectat ad Curiam Eccleſiaſticam, *decif.* 17. *adnot.* 3. *n.* 2.

Declara, quod ſi vſura ſit clara, & quæſtio ſit in ſolo calculo, & tantùm facti, & tunc eſt mixti fori, ſed ſi quæſtio ſi iuris, & dubitetur de ſubſtantia contractus, tunc ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum, *decif.* 17. *adnot.* 3. *n.* 3.

Lucrum captatum ex prorogatione pecuniæ, vel ex tempore tardæ ſolutionis, quod vſura, & illicitùm eſt, *dec.* 50. *nu.* 6.

Emens uinum, triticum, & ſimilia minus quàm valent ob feſtinatam pretii ſolutionem committit uſuram, *dec.* 50. *n.* 7.

Sed ſi fructus futuri reddantur incerti, propter hanc incertitudinem contractus non eſt uſurarius, *decif.* 50. *n.* 9. Declara ut in *num.* 12.

Quod ſi eſſent empti fructus certi ad tempus incertum, nempe donec quis uixerit, & tunc ſi tempus incertum reduci poſſit ad certitudinem, & adſit læſio contractus eſt illicitus, *decif.* 50. *num.* 10. Declara, ut in *num.* 12.

Sed ſi fructus empti ſint certi ad tempus incertum, & tunc ſi læſio excedat dimidiam iuſti preti, contractus cenſetur vſurarius, *dec.* 50. *n.* 11

Vſura duplex eſt, alia formalis, alia virtualis, & declaratur *decif.* 50. *num.* 8.

Vſura excluditur ob incertitudinem lucrandi, & perdendi in emptione fructuum pendentium, *decif.* 50. *n.* 12.

Limita ſi fructus, & tempus reduci poſſunt ad aliquam certitudinem, & minus ſoluatur iuſto pretio, *ibid. n.* 13.

Venditio fructuum naſcendorum vili pretio facta ob anticipatam ſolutionem non eſt vſuraria ſi probabiliter dubitetur de eius maiori vel minori pretio tempore recollectionis, *dec.* 50. *num.* 14.

Vſurarius redditur contractus ſi læſio poſſit excedere dimidiam iuſti pretii, *decif* 50. *num.* 18. Declara vt in *num.* 19.

Fœnus poteſt admiſceri contractui licet læſio ſit infra dimidiam iuſti pretii, *decif.* 50. *n.* 19.

Si contractus ſit vſurarius emptor reſtituere debèt quidquid vltra ſortē percepit, *dec.* 50. *n.* 21

Vendens merces carius ob dilatam ſolutionem committit vſuram, *decif.* 50. *adnot.* 1. *n.* 1. *&* 4.

Ita etiam ſi minus ob anticipatam ſolutionem, *ibidem num.* 2. *&* 4.

Ex quibus reſultat mutuum virtuale, & vſurarium licet contractus ſit in figura venditionis, *ibidem*.

Labes mutui in contractu venditionis reſultat in eo, quod excedit, vel minuit iuſtum pretium, vnde reſtitui debet, *decif.* 50. *adnot.* 1. *nu.* 3.

Pretium rerum mobilium vltra rigoroſum excedi non debet, ſi fuit habita fides de pretio, nec infimum minuendum, ob anticipatam ſolutionem, & in eo, quod exceditur, vel diminuitur, committitur vſura, *dec.* 50. *adnot.* 1. *n.* 4.

Limita procedere in rebus conſiſtentibus in numero, pondere, & menſura, ſecus in conſiſtentibus in certa ſpecie, & corpore, *ibid. n.* 5. Contrarium *num.* 6.

Limita 2. ſi conſtituatur maius pretium ratione lucri ceſſantis, & damni emergentis ob dilatam ſolutionē, & declaratur, *dec.* 50. *adnot.* 1. *n.* 7.

Vnde

Digitized by Google

Vnde venditor poteſt augere rei pretium pro modo fructuum, quos ex re vendita percepiſſet, *ibid.n.*8.
Sed in eo quod exceditur, lucrum redditur illicitum, *deciſ.* 50. *adnot.* 1. *n.*9.
Et intereſſe lucri ceſſantis eſt iuſta cauſa, vt res carius vendatur pecunia credita, *dec.*50.*adnot.*1. *num.*10.*&* 11.vbi comprobatur ratione.
Prout etiam ſi venditor, aut mercator ob dilatam ſolutionem patiatur aliquod verum intereſſe, poteſt ratione damni emergentis aliquid vltra ſortem accipere, *dec.*50.*adnot.* 1.*n.*12.
Limita 3. quod iuſta cauſa pretium augendi eſt probabile periculum idem amittendi, *deciſ.*50.*adnot.*1.*n.*14.
Hinc per remiſſionem fideiuſſoris augeri poteſt pretium, *ibid. num.* 15.
Et hoc procedit etiamſi tempore debito emptor, vel debitor ſoluat abſque lite, *ibid. n.*16.
Limita 4. vt ratione dubii euentus, & incertitudinis futuræ æſtimationis ſubſtineatur venditio cariori pretio facta, *deciſ.*50.*adnot.*1.*n.*17. Declara vt in *num.* 18.
Limita 5. vt poſſit carius vendi credita pecunia ob timorem, quod medio tempore ſolutionis emptor fiat deterioris conditionis, *deciſ.* 50.*adnot.*1.*num.*19.
Vſuras exerceri, & exigi poſſe aſſerere hæreticum eſt, *deciſ.*72.*n.*1.
Vſurarii Iudicis arbitrio extra ordinem puniri poſſunt, *deciſ.*72.*n.*2.
Et arbitrium etiam ad pœnas corporales extendi poteſt, *deciſ.* 72. *num.*3.
Quibus pœnis de iure canonico mulctentur, referuntur, *deciſ.*72. *n.*4.vſque ad *num.* 11.
Et de iure ciuili, quibus pœnis vſurarii plectantur, referuntur, *deciſ.*72.*n.*5.vſque ad *n.*26.
Leges ciuiles permittentes fœnus à iure canonico ſunt abrogatæ, *deciſ.*72.*num.*14.
Vſurarii tenentur edere libros rationum, & cenſuris cogi poſſunt, *dec.*72.*n.*19.*&* 20.
Teſtamentum vſurarii eſt nullum, niſi vſuræ fuerint reſtitutæ, vel cautum de reſtituendo, vt nec inter liberos valeat, *deciſ.*72.*n.*21. *&* 23.
Declara vt *num.* 24. *&* 25.
Vſurarius non poteſt criminaliter puniri niſi vltra ſtipulationem etiam vſuras exegerit, *deciſ.*72. *num.*27.
Contrarium, quod puniri debeat extra ordinem arbitrio Iudicis, *deciſ.*72. *num.* 28.
Pro re minima ex fœnore exacta non competit actio criminalis, *deciſ.*72.*num.*29.
Vſurarius ad incurrendam pœnas requiritur vſuras exegiſſe, *deciſ.* 72.*num.* 33.
Clericus manifeſtus vſurarius ab officio, & beneficio ſuſpenditur, *deciſ.*72.*n.*34.
Et efficitur infamis, etiam poſt reſtitutionem, *deciſ.*72. *n.*35.*&* 36. Secus ſi ſit occultus, *n.*37.
Sed ſi non ſit manifeſtus eſt deponendus, *deciſ.*82. *n.*38. *&* 39. Secus ſi monitus ſe abſtinuerit, *num.*40.
Clericus mediator vſurarum eſt deponendus, ſed quod ſit pœna arbitraria puniendus, *deciſ.*72.*n.*41. *&* 43.
Mediator vſurarum, an teneatur ad reſtitutionem, *deciſ.*72.*n.*44.
Vſuræ crimen præſcriptione tollitur, *deciſ.* 72. *n.*45. Declara, *vt in n.*46.
An morte finiatur, *deciſ.*72.*n.*47.
An ſit mixti fori, *deciſ.*72.*n.*48.
Vſurarius manifeſtus quis dicatur, *deciſ.*72.*n.*50.
Mutuans quando ratione damni emergentis, & lucri ceſſantis poſſit aliquid recipere ex mutuo, *deciſ.*108. *n.*1.
Et quæ requirantur ad hunc effectum, *num.*2. *vſque ad* 15.
Intereſſe à partibus quando à principio taxari poſſit, vt contractus non dicatur vſurarius, *ibid.n.*8. *vſque ad* 12.
Et quando exigi poſſit, *n.*21.
Vſuraria dicitur promiſſio reddendi aliquid ſupra ſortem, ſi in pactum deducatur, *deciſ.* 108. *num.*16.
Vſura non committitur ſi tradatur inſolutum creditum maioris ſummæ periculoſum, & litigioſum, *ibid. n.*24.
Non eſt vſurarius cōtractus mutui adiecto pacto, quod ſi mutuatarius intra annum decedat nihil reſtituat, ſi ſuperuiuat reſtituat aliquid vltra ſortem, *deciſ.*108.*n.*25.

VTILE.

Vtile per inutile non vitiatur, *deciſ.* 2. *adnot.* 3. *num.* 63.
Limita procedere in materia indiuidua, ſecus in ſeparabilibus, *ibid.n.*64.*&* 65.

VTILITAS.

Vide in verbo *Eccleſia, Alienatio bonorum Eccleſiæ.*
De vtilitate Eccleſiæ conſtare debet per plenas, & legitimas probationes, *deciſ.*60. *adnot.*1.*n.*2. *deciſ.*135.*n.*46.
Nec ſtatur aſſertioni partium, & executorum ſi iudicialiter procedere debeant, *dec.*60.*adnot.*1. *n.*3.*deciſ.*135.*n.*45.
Debet eſſe euidens, & certa de tempore contractus, & non poſt facta melioramenta, *deciſ.*60.*adnot.*2.*n.*4.*&* 7.
Vtilitas rei Eccleſiæ debet reſpicere proprietatem, & redditus, & non pretium equiualens, *ibid.n.*6.
An interuenire debeat tempore confecti inſtrumenti, an tempore aſſenſus Apoſtolici, & interpoſitionis decreti Commiſſariorum, *deciſ.*60.*adnot.*2.*n.*9.10.*&* 12.
Vtilitas vt euidens dicatur debet excedere tertiam partem, *dec.*60.*adnot.*2.*n.*11.*dec.*135.*n.* 54.
Contractus dicitur Eccleſiæ damnoſus ſi plus ei non datur, quam ſit ſolita percipere, *deciſ.*60.*adnot.*2.*n.*5.*&* 8.
Conceſſio rerum aquoſarum dicitur vtilis Eccleſiæ ſi redactæ fuerint ad culturam cum aliqua reſponſione, *ibid.n.*13.
Ita etiam ſi conductor faciat notabilem expenſam, quam Eccleſia facere non poterat, *ibid. num.*13.
Dicitur vtilis ſi Eccleſia faciat ſuam conditionem meliorem, *deciſ.*60.*adnot.*2.*n.*14.
Contractus abſque vtilitate Eccleſiæ celebratus eſt ipſo iure nullus non obſtante beneplacito, *ibid.n.*15.
Nec eſt validus ſi Eccleſia ab aliis potuiſſet habere maiorem vtilitatem, *deciſ.* 60. *adnot.* 2. *num.* 16.

Vti-

Vtilitas Eccleſiæ requiritur etiam ſi bona ſint ſolita alienari, *deciſ.60.adnot.* 2.*num*.18.
Nec ſufficit vtilitatem adfuiſſe tempore primi contractus . *ibi. nu*.20.
Limit. procedere ſi ceſſauit cauſa primæ conceſſionis. *ibid.num*.19.
Ad conſequendam Eccleſiæ vtilitatem tamquam medium in contractu Eccleſiæ requiruntur ſolemnitates, *deciſ.* 60. *adnot.* 3.*n*.67.
Vtilitas Eccleſiæ requiritur tempore vltimæ conceſſionis, nec ſufficit adfuiſſe in antiquis, *deciſ.*60.*adnot*.3.*num*.87.
Super vtilitate Eccleſiæ quando executores debent procede judicialiter, & quando extraindicialiter, *deciſ*.135.*num*.47.*&* 48.
Nec ſufficit Eccleſiam remanere ſinè damno, ſed debet fieri locupletior, *dec*.135.*n*.55.

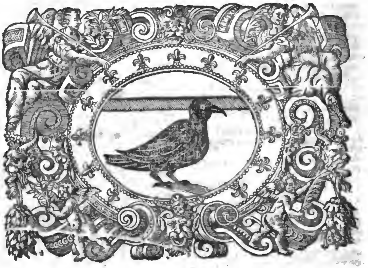
VVLNVS, VVLNERANS.

Vide in verbo *pæna*.
Vulnus in faciem illatum pæna triremium multatur, *deciſ*.16. *num*. 14. *&* 15. aliquando etiam pœna pecuniaria, *num*.16.
Eruens oculos pro homicida habetur . *ib.n*.16.
Pæna tamen triremium non eſt inferenda ſi ex cicatrice vulneris in faciem illati non oriatur difformitas, vel ſi bireto tegi poſſit, *deciſ.* 16,*num*.17.
Vulnerans proditoriè morte non ſecuta, an gaudere debeat immunitate Eccleſiæ, *deciſ.* 22. *adnot*.5.*num*.27.
Vulnus fuiſſe mortale, & ex odem vulneratum deceſſiſſe ſtatur relationi Medici, & Chirurghi, *deciſ*. 92.*num*. 6.

V X O R.

Vxor ſine iudicio Eccleſiæ à Viro diuertens incurrit pœnam excommunicationis de iure canonico, ſecus de iure ciuili, *deciſ*. 12. *adnot*. 9.*num*.17.
Vxori licet occidere maritum, qui collocauit pugionem ſub ceruicali ad eius necem, *deciſ.* 48 *n*.11.
Vxor in ſubſidium tenetur ſoluere debitum contractum à viro pro ſubſtentanda familia, *deciſ*.53.*adnot*.2.*num*.76.
Declara procedere ſi tempore contracti debiti Pater, vel maritus non erant ſoluendo . *ibid. num*.77.
Et eſt probandum rem mutuò acceptam erogatam fuiſſe in vſum familiæ, *ibid. num*.78.
Quod aliunde conſtare debet, quam ex partium aſſertione. *dec*.53.*adn*.2. *n*.79.*contra n*.80.
Et quomodo dicta aſſertio probetur, *ibidem num*.81.
Vxor nequit conſequi legatum ſi non adimpleuerit conditionem etiam in foro conſcientiæ, *deciſ*.110.*n*. 11.*&* 14.

FINIS SECVNDI TOMI.

ROMÆ.

SVMPTIBVS IO. BAPTISTÆ, ET IOSEPHI CORVI BIBLIOPOL.

Ex Typograhia Pauli Monetæ, M.DC.LXXXV, *SVPERIORVM PERMISSV*.

Prem. Legatoria Artistica
AC... ...ORE
Via Grande ...
Digitized by Google